1248

Brieven en Papieren uijt de re
spective gewesten van Indiën
tot Batavia ingekomen ... [illegible]

64

Amboina
Banda
Ternaten
Macassar
Timor
Palembangh
Malacca
Westcust van Sumatra

Register vande Brieven en papieren uijtte resp^e gewesten van Indien inden Jaere 1680 nae Batavia geschreven aenden Gouverneur Generael en de Raden van Indien en vandaer mette retourschepen inden Jaere 1681 herwaerts overgebracht

Van Amboina

Van Banda

Van Ternaten

Van Macassar

Van Timor

Van Palembangh

Van Malacca

Vande Westcust van Sumatra.

P.r dos
sigh
am

P.r bu
han
tra

P.r den
boud

Register aller aangekomene Papieren sedert 22 May deses Jaars 1680: als wanneer de Papieren Jongst na 't Vaderlant gesonden sijn Concernerende het quartier Amboina met het gene daar onder sorteert tot Batavia aangebracht soo als deselve nu tegenwoordig met de eerste Retourvloot naar het Patria gesonden werden

Ontfangen

A:o 1680

10: Juny

P:r de schepen Couwerve, Voorsightigheyt en Wester amstel ... Register der amboinse papieren

Missive vande H:en Gouverneur Robbert de Vicq en raadt in amboina aan haar Ed:len op Batavia dato 22: may A:o 1680

particuliere missive vande H:r Gouv:r Robbert de Vicq uijt amboina aan haar Ed:e gesz dato 23 may 1680: —

25: July

P:r borger Chaloup uijt handen vanden Vrijman marinus gabrielsz ... Register der papieren

Missive vande H:en Gouv:r Robbert de Vicq en raadt uijt amboina aan haar Ed:len gesz: dato 12: July 1680 —

brieffie door de H:r Robbertus padbrugge en raadt in ternaten aande heer Robbert de Vicq en raadt in amboina gesz: sub dato 8 Juny 1680: —

3: September

P:r den borger christoffel boudewijns ... Register der papieren

Missive vande H:r Robbert de Vicq en raadt in amboina aan haar Ed:len dato 17: aug:o 1680: —

Ontfangen

19: October

P.r Jagt de Zijp . . . . Dagregister der amboinse papieren

Missive vande H:r robbert de vicq en raadt in amboina aan haar Ed:len in dato 23: Septemb: A.o 1640

Ten selven dage met t jagtie bouro . . . . Summarium vande beschrijvinge der Zielen in amboina onder dato . . . . A.o 1640.

25 Octob:r

Lijste van alle dagien rechtende dienaren in amboina

P.r borger Isaac willemsz met desselfs chaloup — Missive vande H:r robbert de vicq en raat in amboina aan haar Ed:le in dato 9 octob:r 1640

memorie door den H:r gouv:r de vicq en raat tot narigt aan d'E Isaacq van theijn hooft van hitoe en den vaandrig Louis mignon op hun vertreck na de bogt van hatoe mede gegeven gedat: p.mo octob:r 1640

23: novemb:r

P.r expres comp:s chaloupie — Dagregister der amboinse papieren

Missive vanden gouv:r robbert de vicq ende raat in amboina aan haar Ed:len van dato 21 octob:r 1640

Van amboina den 22: may A°. 1680 —

Ontfangen tot Batavia
p.r d' schepen Couwerve
voorzightigh.t en westeramstelle
den 16: Junij a°. 1680:

Register der Papieren

geconsigneert aanden edelen
heer Ryckloff van Goens
gouverneur generaal inde
d' Ed.le Heeren Raden van
Nederlants India reside
rende in't Casteel tot
batavia p.r 't jacht Couwerve
in Comp.ie vande fluijt
schepen de voorsightigh.t
en westeramstel derwaarts
gaande —

N°. 1 Originele missive door d' E. H. gouv.r robbert
de vicq ende raadt in amboina aan voorn:
gemelde haar Edelheden geschr: dato 22: may
a°. 1680: —

N°. 2

Van amboina den 22: may A.o 1680 —

N.o 2. d: door volgen: laar Edelheedens aan voorn Heer gouverneur de rieq en raadt geschr. indato 22 feb.w 1679

3. Generale factura van't geschepte in opgem: drij schepps bodems ter montura van f 301794: 6: 2: —

4. drij stux cognoissementen vande schepps overheeden nopende het affgescheepte in opgem drij bodems Couwerven voorsightigheijt en westeramstee

5. Lijst der opwisse getrocken penn: ter montura van rd 2280: —

6. memorieties vandrij stede amboondse guarnisoen bodhen

7. Caartie nopende de gelegentheijt en situatie der seramse rebellen op Cotams enz.

Gein kassjen gemercket
Amboina leggen de volgende papieren

8. resolutien zedert 17 septemb.er 1679 tot 23: maart 1680: —

9. daghregister zedert 11: septemb.er 1679 tot 22: — maart 1680: —

10. affgaande brieven en instructien &c.a zedert 29 aug: 1679 tot 11: maij 1680: —

11. aangecomene brieven en rapporten zedert 11: september 1679 tot 8 maij 1680: —

alle uijt de respective registers achter aangevoeght

Amboina aant Castel Victoria den 22 may A.o 1680: was geteek.t S.r de visscher gesw.n Clerq

Batavia

aanden Ed.le Heere Ryckloff van goens gouverneur generaal ende Ed.len Heeren Raden van Nederlants India

ontfangen den 10. Junij p.r de schepen Couwerven voorsightigheijt en westeramstee

Ed.len Gestrenge Groot achtb.e manhafte welwijse voorsienige ende seer geneerise Heeren

Hoogh Gebiedende Heeren —

Naer het affgaan van onse brieven, bijgevoegde affschriften documenten en andere nodige papieren van het laatst gepasseerde Jaar 1679 zijnde den laatsten

Van Amboina den 22: maij A° 1660:

laatste op 23: Septemb: desselven Jaars waren wij met
uijtgestreckten halse verlangende om eenigh aangenaam
advijs uijt u Edele achtb: illustre Collegie tot ons —
schuldigh nabericht en reguleement te mogen
erlangen, dewijl wel op dese reede diverse zoo —
burgers als andere vaertuijgen verschenen waren
doch alle te samen zonder eenige letter uijt het
hooghgemelte achtb: Collegie te connen vertoonen
tot dat eijndelijck voor dit Casteel zigh opdeede
het Jacht Coudekerke op den 11: feb: en daar naar —
het hoeckboot de voorsightigheijt op den 17: do: mits
gaders de fluijt de Berckmeer op den 1: april van de
laatst voorbij geloopene maanden, waar mede ons
dan ook toegecomen zijn besijden diverse wightige
advijsen, coopmanschappen provisien en andere —
gevoeght ter effecten uwe Edle ho: geeerde —
missive gedateert den 26 Januarij met
Coudekerke, de tweede zijnde copia van den —
zelven brieff met de voorsightigheijt ende met
de Berckmeer wederom en principale van —
dato 17 februarij mede van dit tegenwoordige
Jaar, bij alle welcke ons tot volkomen con„
tentement certeerde, dat alle onse bevoren —
gedateerde brieven ende bijgevoegde papieren
naar wensch overgecomen en uwe Ho: Edelheden
ter handt gestelt waren zoodat het niet nodigh
zall zijn eenigh meerder affschrift daar affte
maken, maar wij ons met alle gerustheijt
(onder uwe ho: Edle goet vinden ende believen)
tot deselve mogen gedragen —

Het zoude nu onse schuldige plicht zijn op dese —
ontfangene brieven van punt tot punt orden„
telijcken te antwoorden ten ware ons de tijdt
door veelerhande noothakelijck occupatien —
insonderheijt het affladen en spedieren van de
naarvolgende drie retourschepen quame te —
ontbreken, en alsoo onse goede wille ende —
genegentheijt tegenstaen, zoodat wij in alle
ootmoed zullen bidden, dat het zelve met uwe
Ho: Edle permissie magh gedilaijeert werden,
tot de eerste bequame gelegentheijt dewelcke
bij het affzeijlen van eenig Compies: schip of te
ander particulier vaartuijgh zal voorvallen —
zoo zullen wij dan bij desen allenen advijseeren
ende int cort opdissen het geene buijten
alle twijffel aangenaam en smakelijck„ zal
zijn, dat is watter omtrent het insamelen —
van het dierbare specerije gewas der gariofse
nagelen in dese landen zij voorgevallen ende
hoedanige quantiteijt met de aangetogene
drie schepen affgescheept zijn en daar naar

watter

Margin notes:
advijs onses laatsten brieffs
aenkomende der Batavise schepen en brieven —
watter nu geadviseert zall worden —

Van Amboina den 22 Maij A° 1680

Aen

watter in dit Gouvernement ende d'selfs
ruijnen der Tricts, t Zedert onse laatste brieff
die hier vooren aangetogen verloopen Jaars
1679 in diverse occagien geoccureert zij —

Is dan Hoogh gebiedende Heeren, sulx dat onse
overgeschreven Calculatie op bharen 2000
van £ 550: hollandts vande aangetogen —
Conincklijcke Schatkuijpen uijtgevallen is, Zulx
datter allreede ruijm Zooveel als de voorsz:
gecalculeerde quantiteijt inde packhuijsen —
ontfangen is, en tot Larique noch dagelijcx in
gedroogen wert, maardat tot een restant van —
ontrent 100: bharen ter huttenghitoe te innen
noch eenige maanden tot augusto toe van noden
Zijn, het welcke mede ingevorgt wesende, Zal
het geraas vandit Zaijsoen te Zamen over 2200
bharen bedraeden wij vermeijnden het ook met
de betalinge te Zullen connen rond scheiden
alleden met een belastinge van r Dn 6900: —
die wij door het langh uijtblijven vande batavise
provisie schepen vandiverse hebben moeten —
negotieeren op Interest voor een Jaar tot ¾ r D
'tCento ter maandt, alsoo wij in vroeger vaerdy
van eenige ongelegentheijt dewijle abidien —
de rijckdom van onse Casse in September —
voorleden r D 10000: te hoogh geschiedt was —
en wij alreede gelijck bij onse laatste brieff
desselven maandts gesien can werden r D 17000:
van onse gecalculeerde Subsidie affgetogen hadden —
doch alles is door goede opsight en directie ter eere
gebracht, doch gelijck uwe Ho: Edle wel Zullen connen
affmeten, Zoo mochter met de naaste petitie wel
een meer als ordinare eijsch van contanten —
gedaan werden, alsoo voorde comste van het
nieuwe Schoorls onse gelt hier een meter Zoo
beladen Zullen Zijn, gelijck ook ons magazijn
ende winckel van cleeden, en lijwaten, Zijnde
de afftreck conform onse gemaackte reeq: —
verwonder als gemelden geweest, Zulx dat jeugen
wegewilde Vorderingen alreede uijtverkocht
en aande man gebracht Zijn, inde welcke noch
vrij meerder consumptie Zouden geweest
hebben, bij aldien se int magazijn waaren —
gevonden, dat dan ook een groote oorsaack ende
behulp was dat wij de voldoening van Zoo —
groote partije gariosse nagelen promptelijck
en met reputatie als boven hebben connen
uijtwercken, waardoor dan ook de wint een —
vele voorgaende Jaaren verre connen te
Excederen —

[margin:] wat quantiteijt ontfangen is en wat noch te — verwaghten staet

[margin:] op deposito genomen r D 6400: a ¾ ten Hondert en waerom —

[margin:] dat aenkomende jaar een grooten eijsch van gelden gedaen Zullen werden —

Van Amboina den 22: maij 1660: –

Bedraegen, als monterende volgens het slodt van onse negotie boecken de somma van f 144901:19:13 dienvolgende meerder als het voorstaande jaar f 33059:13:13. en het jaar daer voren f 53059:15:14 soo quam mede tot voordeel, datter niet tegenstaande vele costen ten reguarde van diverse nieuwe en vernieuwde Comp.s wercken en partije ongelden ten opsichte vande bevonden gevreesde oorlogh gespendeert, voorgevallen zijn, die onder de generale oncosten heenloopen mede menagie soo veel gesorght is, dat volgens deselve negotie: de verdiste costen en lasten van dit gouvernement niet over het gepasseerde jaar maar hebben beloopen de somma van f 229095:14:14: ende alsoo minder als het voorgaande jaar f 9422:–:4 mitsgaders het jaar daer te voren van gelijcken verminget de somma van f 11637:10:2 Zulcx dat uwe Edelheden hier bij connen oordeelen, offer aende saeck goede toesicht en ordre gehouden wort, maar off het inde volgende jaeren op dien voet sall connen gehouden werden sall ons de alderende tijt wel uijtwijsen –

watter bij menagie inde oncosten en lasten gespaart zy

Denne uijt dit comptoir wederom gelijck het behoorde te ontlasten soo is bij ons in raede geresolveert de ondergem.: drie schepen met het grootste gedeelte vande bevonden notarde costel: speceryen aff te laden en Batavia waerts aff te zenden gelijck dan volgens de hier bijzijnde gaande factura en cognossementen affgescheept zijn –

In het jacht Coeverden een quantiteijt baeren 600: tot lb 550 hollands yder zijn lb 330000:–
Inde Voorsightigh: baeren 611 $\frac{254}{550}$ welcke gerekent als vooren maken 336304:–
inde fluijt Wester Amstel baeren 500 mede als voren gerekent zijn .... lb 275000:–

Te samen .... lb: 941304

wat partije nagelen en in wat schepen affgesonden zijn

Zijnde de voorn: affgescheepte 3: partijen gariofffel nagelen geladen op de naervolgende comptoiren te weten:

Hoenimoa door de Voorsightigh. .... baren 855: 425 lb
Haroeko door Wester Amstel .... baren 298: 275 lb
aende it Casteel door Coeverden .... baren 557: 104 lb

monteert int geheel baren .... 1711: 254 lb

en waer geladen –

Welcke partijen dan verdeelt zijn als een hier voren te zien is, omme voort te comen dat de Comp: op een schip niet te veel risico behoeve te loopen, ende zijnde gem: drie comptoiren daermede van alle haer speceryen ontlast ter tweende eenlijck het ingewoogde vande comptoiren –

wat comptoiren noch van nagelen voorsien zijn

Van Amboina den 22: may A° 1660 —

comptoiren Hila en Larique, dewelcken, gelijck hier
boven genarreert is, noch partij t'ontfangen hebben, —
die dan ook bij verschijninge vande ons geassigneerde
schepen uijt de Molucco's insgelijcx Bataviawaerts
zullen ingescheept worden, doch zullen uwe Ho: Edelh:en —
gelieven ons te pardonneren dat wij hare andersints
wegegevene ordre niet t'eenemael, zoo se luijd —
hebben observeeren, en uijtvoeren connen, omme
deselve uijt voorsorge tot de laatste besendingh
op dese rhede te laten overblijven, dewijle wij in
zoo een cadu zijn boven genoteerde ladingh in dit
gouvernement hadden moeten laten bersten,
ten tijde de tervataande schepen alhier afschijnden
zouden, het welck dan noch wel een geruijme tijdt
mochte aanloopen waer zijnde dat se alhier —
redelijck wel bewaart zijn, maar op Batavia noch
veel beter, van waer se doch naer verscheijde
quartieren moeten gedistribueert en gebeneficeert
worden, waer mede wij dan van dese costelijcke
materie zullen affscheijden, implorerende den
aldergoedertierensten ende magtighste dat
zijne majesteijt de genoemde 3 schepen —
gelieve te verleenen een spoedige doch voorall
een behouden reijse, op dat de meergem: dierbare
schat in korte dagen in u Edelh:en costelijcke
magazijnen ontlast, en van daar wederom —
versonden kan worden, ter plaatse daer se d'E. —
Comp:ie het meeste voordeel en soulaas kan —
toebrengen —

waeromme niet ter aenteel tot het laatste schip niet overgebleven is

Wij treden dan (: met uwe Ho: Edelh:en verder —
beschreven) tot de generale voorvallen en besoignes
dewelcke ons naer het advijs in voorz: onse laatste
brieven affgesonden van tijdt tot tijdt voor ende
toegecomen zijn gelijck van die materie in de nu
overgaande papieren en insonderheijt ons dagh-
register ampel en in 't breede te lesen is, waer toe
wij ons dan ook zeer nedrigh en gedienstelijck —
tot supplement van dit ons relaas zullen —
gedragen —

vande voorgevallen zaken sedert onse laatste missive

Wij hadden op den 21: September van het voorgaende
Jaer in onse vergadering de Orangcaijen vande
vier negorijen op Hatuana, geë habileerd, propon-
eerende (ten aensien vande geringhe versamelingh
op waroe, eerst van 20: daer na van 30 papoese
coracoren,) omme tot haer hoofden ter plaatse
vande gemelde redout verhuijsen te mogen —
retireeren een retranchement van redelijcke
ruijme spatie, met een zee en een landt punt,
om op de aencomste vande gemelde papoese
de vrouwen en kinderen &c:a op het geberchte in
zekerheijt te doen retireeren, terwijlen de —
mannen haer tot defentie inde pagger begeven

een retranchement of te sterke pagger op — Hatuana

hadden

Van Amboina den 22: maij A°. 1680

hadde gepossideerde 4: negorijen vande uijtterste be-
ruime zonde trachten te behouden, het welcke wij
dan ook om diverse wightige redenen haar toegestaen
hadden breeder te zien in 't resolutie boeck ende
daghregister op 21: September voorleden, gelijck dan
ook het selve instrument nader handt door den
landtmeter Carlier affgeteeckent ende op 't
papier gebracht wierdt, doch de valsche geruchten
overgewaeijt zijnde, en de vluchtijdt van het
ampele nagel gewas voorde hand zijnde, is sulcx
blijven steecken, wij zullen niet te min
gemelde 4: negorijen, wegens dit haar versoeck
en toeseggen tot volvoeringh aenmanen, in
vertrouwen dat het niet u Edelh.ns intentie s'qua
dreeren zal, alsoo het onder geringen oordeels niet
den dienst vand E Comp.e zeer wel overeendragen
zal, gelijck het ook tegen het sentiment in het bericht,
door d' Ed.e heer ordinaris raadt van India
anthonio hurdt naargelaten, niet is strijdende

Ende dewijle wij hier ter plaatse hebben begonnen
aan te roeren, de materie vande papoese zee-
schuijmers, zoo dunckt ons onder verbeteringh
niet ongeraaden het gantsche relaas vandese
schelmen zoo cort mogelijck zij na malkanderen
aff te doen, en u Edelh.n te participeeren. Tis
dan sulcx dat wij van het vageeren vangemelte
schelmen, diverse zoo ware als abusive tijdingen
gehadt hebben, gelijck uwe Edelh.n bij onse laatste
missive en bijgevoegde papieren voor een gedeelte
hebben connen beoogen en nu uijt het bijgaande
daghregister noch breeder gesien zall connen
worden, specialijcken op p.a 79. van Omas p.a 110
van hila p.a 113 van honimoa, gelijck ook meest
van alle contreijen, te weten dat die zeerovers
langs onse custen en rondsom het ceram haar
piraterije hebben zoecken uijt te wercken begonnen
hebbende van bonoa off te langs hulang ende
manipe, op erang, de bocht van piru te onderen
voorbij caijbobbo, de oost zijde van hitoe, oma
en specialijcken om en ontrent honimoa
alwaar haar stout en baldadigheijt zoo groot
geweest is, dat se de hoeck van boij omhouwende,
de gantsche bocht van tijou en saparoua onbeschopte
en met 2: corcorren en 2: marculijs voor het
fort hollandia haar vertoonden, hebbende ingem:
bocht wederom eenige menschen geroofft, doch
merckende, dat men op haar gingh toerusten
retireerden na haar gewoonte schepende onder
zuijdt en oost zijde van gem: eijlandt, werdende
wel vervolght, eenlijck door 2 a 3 vaartuijgen

Ampele relaas en discours vande papoese roverijen

tot op-

Van Amboina den 22: maij A[o]. 1660 —

tot op de hooghte van Tamilau en daar naar door
den Sergeant Bogaart tot Cottaroda in cluijs
doch alles te vergeefs en sonder iets uijt te
rechten, onderwijlen tusschen alle dese ondwijsen
waar ende omwaer, quam de bovengedagte
tijdinge vande 30: papouwes op waroe na den
anderen van 2: a 3: plaatsen ons toegebraght
waar doordan alhier in rade geresolveert wiert
alle de corcorren van ons gouvernement
(except d' eijlanden Bouro, amblau en manipa)
en boero vaardigh te maken en wel uijtgerust
int water te brengen, omme paraat zijnde op de
eerste ordre aff te steeken, waar op dan
gewacht werdende, arriveerde alhier op desen
dage den annacoda Sobah van huffingh vande
welcke op p[a]: 65 en 66: int dagh-register te
lesen is, met sekere tijding (dat gemelte papoesen
macht, van waroe vande welcke zoo breedt
geruchte was, niet meerder als 3 offte 4 cor„
corren geweest waren, de welcke als int zelve
boeck op p[a]: 12 te zien is, omtrent gole gole
achter het eijlandt Joffa genomen hadden
d': crammeres mitsgaders een slaaff, dieser op
rarahit verkocht hebbende, waren op het naar„
jagen vande oostcrammeres, voorbij gemelte
plaats naarde noordtcust van Ceram geschapt;
't volck dan de oorsaacke geweest is van een
brave daat tot revengie door gedachte crammeres
uijtgevoerd, hier in bestaande dat de voorgemelde
rovers wederom oostwaart aangevaren zijnde
tot aande negorijen quaus wierden door de selve
oranghaij met het affkoopen van eenige slaven
en belofte van meerder te zullen coopen, met
een groote troup aan land getroont, onderwijlen
dat de huffingers hier op verwittight, met eenige
vaartuijgen, op haar wijse wel gearmeert, aande
strandt van quaus aanlanden, alwaar doende
tragedie aanging, in de welcke zoo door die van
quaus als de andere gemassacreert wierden
67 vande meergedagte rovers 14 d[o]: gevangen
en 2 vande kleijnste corcorren genomen
zijn, waar mede dan ook 24: gevangenen die
mede haar debvoir deden gelost wierden, hebbende
daar naarde ontvlughte grootste corcorren
zijn macke en kleijne moeten laten drijven,
doordien te swack van volck waren melden de
de gevangenen datse dese 4: corren: van gebij
datse door den prins Ceram order hadden, soo
wel op de Comp[agnie]: als d' inlanders te roven
en 't is te noteren, dat men niet anders kan

affirmeren

op 't gerucht van 30 papouwes de meeste corcorren in zee te brengen

relaas van het massa„ creeren der papouwes op quaus

Van Amboina den 22: may 1680

affnemen, off dese 4: Corcorren Zijnde (vast alle de
papoees daar aff van tijdt tot tijdt Zoo bredt gemaakt
is) beginnende van augustij aff, ontrent drangh
langs alle de gem: passagien tot quams toe alwaer se
inde maant december Zoo heerlijck onthaalt Zijn —
gelijck hier nevens aff in het daghregister op p:º 133
ampel gelesen can werden, het duurde niet langh,
of de orangkaij van quams bezijden de nige —
minder hoofden van hessingh quamen ons
dese dat niet op het hooghste te rapporteren neve
brengende, drie vande bovengeciteerde papoees
ons mager en uijtgehongert (waar van ook —
aan stonts [2 daar aff deze quaetaardigen] [illegible] sterven) bezijden
den [een] dilalo of de kleijne Corcorre langh 16:
a 19: voeten wijd 5 d°: en 2 duijm, hol 2 voet en
4: duijm dogh met het opboeghsel 3 voet en 2 duijm
Zoodat wij beschaamt stonden te Zien, dat sulcke
roerisinge en volck langs onse stromen, en
bij naar voor ons oogen niet alleen nu Zoo langh
hadden gaan braveren bijhans alle onse stranden
ontveijligende maar 't welcke noch slimmer is
dat se Zulcx, alreede over de 50: Jaren ongestraft
gepractiseert hadden, het welck ons dan ook als
voor oogen liet Zien, en leerde datter tegens —
Zoodanige ligte Equipagie van vaartuijgen
en toerustingh, met onse Zoo swaare Corcorren
genoeghsaam onmogelijck ijets te verrigten was,
waeromme wij aanstonts onse hier vooren —
aangetogene Corre Corre machts alreede te
water gebracht deeden opleggen, als wesende geh.
boven vande vreese der 30: gerughte vijandelijke
Corcorren ontlast, te meerder Inlanders —
in 't gemeijn naarde rijse nagelooghst affgevord:
en geroepen werden. Omme dan verder een
wel tegens die swermende rovers te voorsien —
Zoo wierdt' er in rade geaccordeert, met
verdeelde partijsjens Campans en andere —
ligte en wel beschopte vaartuijgen op de selve
te laten passen Sulcx dat die van Manipa en
Bonoa met haar uijtsettinge van 5: a 6: Zoo —
ligte Corcorren als andere schaaps tuijgen,
bezijdende Chaloup Cruijskercke tot den —
retireert, geordineert wierden op te passen, van
hative en Cainoa aff om en ontrent de —
voorsz: Eijlanden bij en door het Nassausche —
gat, tot en voorbij den hoeck van Hila, item
die vande Cust te hitoe aan weder Zijden tusschen
genoemde Cust en Ceram voor en inde
bocht van pierre to Luhoe tot aen —

Caij bobbo

Van Amboina den 22: may 1680

Taijbobbo die van ona van Taijbobbo aff
voorbij Rocmahaij, rondom haar gem: Eijlandt
wacht te houden, en ten laatsten de Inlanders
van Honimoa van Rocmahaij tot aan Samelau,
insgelijx om en voorde Eijlanden Honimoa en
Nussalaut, met ordre dat alle de uijtgerunste
vaartuijgen met eenig geschut gewere en toebe-
hoorte en met 3 a 4: militairen naar groote
en gelegentheijt souden geaccommodeert werden
bevonden wiert ijder een soo Compes: dienaren
borgers en inlanders geinodigt en geanimeert
tot uijtrusstinge van eenige particuliere
boots op avontuure onder toeseggingen van alle
de buijt diese vande vijanden souden veroveren
te sullen genieten soo wel de Coracoren als
desselfs ladingen ende insonderheijt de menschen,
omme deselve alle als slaven te mogen verkopen
off te behouden, exsept 10: a 12: vande voor-
naamste die de E: Compe: voor haar adsistentie
off eenige cognitie souden mogen naer haar
trecken, om deselve ten spiegel voor andere
als piraten te straffen, off te wel ten andere
fine te empleijeren, boven noch een premie
van RD 150: aande veroveraars van wegen
d'E: Compe: te vereeren, waar uijt dan
geresulteert is, dat de Coracore van Affaradij
aande Oranse noordt-eijnt beoosten het
lange Eijlandt achter Caiusa van sijn
mastee affgeraackt sijnde bij nacht occurrerende
3 groote Papoese Coracoren bevonds twee
merckelijks [illegible] aangedaan sijnde, naar
eenige schooten over en weder het volck uijt de
merckelijks overmanden en alsoo liet ondrijven,
werdende verder door de boosse Coracoren tot
den stuck inden dagh naargejaaght, doch
deese bij gebreck van een off twee lichte
vaartuijgen moesten laten schappeeren,
gelijck de Hatuweese naderhandt ook wisten
te verhalen, dat se voorbij haar negorije oost
aan vlughtende opgesteken waren, het
welck dan ook alsoo bevonden wiert, alsoo de
onse in t laatst van april om en doorde
Eijlanden van Poelo Mattalima cruijssende
aan strant uijt eenige hoeck van een
dier Eijlanden ontdeckten een nieuw
opgemaakt graff, overdeckt met een hutgen
en naarde wijse der moorden met gebrooken
porceleijn en 2 a 3 kleetgens vercirt, het

welck

nodiging tot de caperije op de Papoeës

vrughten vande voorsz uijtsettingh

Van Amboina den 22: maij 1680

welck geopendt zijnde, wirdt daar ingevonden eenlijck
een wit Lijwaat ende eenige zijde cleetjens
gevonden zijnde, een cloeck persoon met langh
gekrult hair naar haar gissingh een Tidorees,
zijnde aan het lincker oor gequetst met een wonde van de
musquets cogel tot in de hersenpan gepenetreert
uijt alle welcke teeckenen dan geoordeelt wordt
dat dese persoon geweest zijnde een vande hoofden
vande meergem: rovers inde voorgedagte
rescontre alsoo gebleven was, en apparent
dat dito rovers al meerder schade geleden sullen
hebben doordien se haar twee malockis soo schielijck
hebben verlaten, en zoo confuse voorbij de
geciteerde negorij gevlught waren. Desgelijcke
rescontre is oock mede geweest op de Zuijdtzijde
van Ceram (wesende gebeurd) dat 2: roofcorcorren
met een minder vaartuijgh in zee uijt de
Campan van Wattol gegroot hadden 14: persoons
en daar uijt genomen hebbende onse uijtsettinge
zoo se haar retireerden langhs voorsz: kust hooft,
waartoe wierden gesien door de mooren van
Ila en Latoe, en zoo vlugtelijck gevolght
tot op de hooghte van Sepas strandt, dat se niet
alleen haar cleen vaartuijgh moesten laten
maar dat de 14: gevangenen haar kans schoon
ziende, alle buijten boort sprongen, en bij de
onse gebergt wierden, het welcke dan ook,
betuijgen dat het buscruijt vande mooren meest
verschooten was, oorsake is geweest dat die twee
rovers doen daar ontsprongen en alsoo ontvlught
zijn, zoo is dan nu eerstelingh wederom voor
gevallen, dat twee corrocorren vande meer
gedagte rovers, haar latende zien voorde
negorije Oulad de radia van ditto negorije
aanstonts met eenige gewapende campan op
deselve affgingh gevolgt werdende van
Bartholomeus Bogaart met 2: gelijcke vaar
tuijgen, deselve wel 8. a 9. mijlen Zuijdwaart
aen najagende, doch de zee zoo verre te voor
voor uijt zijnde, moesten onse wederom
retourneeren, des anderendaaghs wierden se
gesien ontrent Amet, doch als vooren door den
radia met zijn campan naargesett wordende,
zetten se haar cours schuijns over naar de bocht
van Haija, doch veranderende naderhandt
recht op de cust van Ceram, alwaar se
buijten de hoeck van Coak een prauw
met

actie van die van Ila en Latoe

opassen vande Honimoanse

Van Amboina den 22:e maij 1680

met 9. moorden vande negorijen Makariko en
Swaiko verrast hebben, en 't zedert met
vernoemden, zijnde dit alle de schade die se 't zedert
onse gestelde wacht en ordre van Champans
en kleene vaartuijgen, gedaen heeft hebben,
zijnde wij ook daar mede wijs geworden, dat
gedagte vrijbuijters ganselijk geen soldaaten maer
slaven roovers zijn, die haar door twee jae maer
een Champan laten affschrikken, en op de vlught
drijven, wij hebben dan ook dese slechte ende
trouwhertige daden vande Oostcarammers,
en de moorden van Ila en Latoe met een
schoentuijchje willen beloonen, gelijck dan de
eerste met Rd 65: en de tweede met 25. Rd
in kleeden uijt hoops vereerd zijn, behalven
het gerucht van zulcke verrichtinge en andere
accomodatie, zullende die van Manipa ende
Bonoa voor haar actie hier voor en gemeldt
insgelijcks met eenige araeq en rijs geregaleert
werden —

Wij hebben dan dit relaas met permissie van
uw Ho: Ed:le Go: achtb:s wat breedelijck willen
op stellen omme naacktelijck te doen zien, dat
de dickwils gementioneerde zeeroovers, niet
met onse Corcorren (als te swaar ende min volgende
te loopen zijnde, ook van te langen toef tijde en bij
consequentie te veel geruchts makende) maar
met lichte sendigen en wel beschopte vaartuijgen
moeten bewaacht en tegen gegaan worden —
zijnde zulx ook een equipagie van kleijne —
onkosten en met weijnig volck uijt te voeren, —
wij swijgen van perijkel, de welcke als mede —
boven aangehaalt, haar hebben aan te kanten
tegens een deel bloode, onde en uijtgehongerde
menschen, het welck dan ook bij onse inlanders
om haar moedert te animeren noch breeder —
wert affgeschildert, behalven 't geene ze nu —
onlangs selfs voor haar oogen gesien ende
ervaren hebben, maar dewijle wij evenwel —
zagen, dat onse aanmoedigingen van vrijwillige
equipagie door belofte van buijt en premia
(insgelijcks hier voorden gemarqueert) op dese
trage inlanders, weijnig operatie deden, zoo —
hebben wij geresolveert voor reeckeninge van d'E Comp:e
zelfs haar voor te gaan en aen te bouwen
twee sendigen en zilalos, met een kiatse hiel

equipagie van 2: Comp:s gilalos en kaardeschip

mitsgaders

Van Amboina den 22: maij 1660 —

mitsgaders van onderen wederzijts twee tegen dito planken,
en de eerste van het lichte fiti hout de eene alleen door de
moorden achter roodenborgh, en de andere op de cust te
Hitou, ijder voor r D 90: en een cleene recognitie aan
het hooft, die wij mede op dese reede tegens de zeer
ligte en wel beschepte corcorre van lissabatta onder
den prence van watarag en zijns hebben laten
proberen waar inne dese gilalo ook de overhandt
behouden heeft, gelijck die van hitou, tegen de
insgelijx wel beschepte lichte corcorre van
cajtetto triumpheerde, Zoo is dan sonder tijdt
verdruijm, de laatste met een corporaal en 3 soldaten
der eerste inlanders, zeer wel gearmeerd en behoorl:
voorsien, affgedespecheert naar de noortcust van
ceram, zoo verre het haar geraden zal duncken,
ende eerste bemandt met de hoornoholliesen
mitsgaders op haar versoeck, maar met een soldaat
en corporaal niet minder gearmeert, toerusten
met 2: bassen en haar toebehoorte, bezijnde 8 à 10
musquetten, insgelijx affgeveerdigt omme voor
eerst, over de pas baguala naar honimoa te
scheppen, en voorts op ordre van het opperhooft den
coopman van der voorde te cruijssen op de plaats
aangetogen twee papoese corcorren in dien se
niet te verre geretireert zullen zijn anders deselve
haar mede te vervolgen naar de ceramse noort
cust en alsoo op haar eijgen versoeck selfs tot
Hitou of te verder (naar Godes wil weer en windt
zullen gelieven toe te staen, haar dessaine te
vervolgen, onder gelijck ook hare calculatie is,
dat bij dit zuijdooste mousson aenden kant als
een opperwal zijnde, de zeerovers zoo se uijthouden te
soecken en te vinden zullen zijn, doch zoo se in
haar verwachten beijden, zoo zal niet te min dese
cleijne equipagie vrughts genough uijtgewracht
hebben, moetende wij zoo langh patientie hebben
en zien wat Godt geven zall —

Dit ons exempel naarvolgende zoo werden met het
zelve oogmerck door particulieren in dit gouvernem:
die dese lichte vaartuijgen, uijtgerust zullende
een van manipa in corte dagen affgaen, haar
avontuer te zoecken, wesende wij alsoo bij
naar in onfeijlbare hope en vertrouwe dat de
Goddeloose rovers hier door genoegsaem ingetoomt
zullen werden, ten minsten dat se onse binnen
cust wel zullen voorbij vaeren, zonder de
zelve te infesteren, doch buijten alle hope
niet gelucken de zal het tijdt zijn dat ijder
particulier zigh zelve bewaere, alsoo gelijck
boven aangehaalt is met de corcorre macht
niet

equipagie van particulieren tegens de papoeses

Van Amboina den 22: may A:o 1660

niet salutairs te verrigten is, zijnde voorseijde
aanslagen ook den bullebach geweest, maar nu
te zeer bekent bij haar meer bespot als
gevreest

Wij waren ondertusschen in groote hoop op de
besloten vande Hitoeesche gesanten, dat wij de
gevangene papodors voor een eerlijcke recognitie
souden magtigh werden ten minsten 2 à 3
vande voornaamste, waeromme wij dan onsen
secretaris vanden landt-raad Alexander Latil
derwaarts afsonden doch heeft onverrighter
zaken moeten retireren, pretenderende die
brutalen hoop voor ijder 100: Rd.s voorden over,
gaaff te genieten het welcke dan voor hem niet
aente gaan is geweest, alsoo het boven zijne
commissie was als zijnde tot Rd. 50: gelimi-
teerdt, het welcke ook onses oordeels ruijm genoegh
uijtgeloofd was, dewijle de principaelste
hooffden inden aenval omgekomen en meer gemaeckt
waren, zoodat als voorens dit ons dessein misluckt
is, t'eenemaal buijten onse meijninge als die
genoegh vast stelden dat d'Hitoeese natie door haere
daat bij de papodors en gevoegelijck bij den
tiorons zoo swart geworden zijnde haar nader
aande Comp.s alliantie zoude gelegen laten
waar aff particulierder en breeder bij het
relaas int aenkomende brieffboeck op p.a 223
te lesen is indien u E.d.le curieusheijt daar
toe lustigh mochte wesen

De Seramsche rebellen houden haar tot noch toe
gantsch stil en binnen haar schulp, met
groote jalousie over Comp.s macht ende
vermogentheijdt, de wed.e vanden Seransen
Goliaine die voor eenige maanden tot
Amahaij was comen vlughten en vandaer
tot Hoximoa ontboden wiert relateerde
dat de hooft orangkaij Owenno pattij en den
Tehalanel Sapouw aldaar overleden waren
mitsgaders de apostaat Pelissina met
lammigheijt en sielcten neergeslagen en de
zoon van Owenno pattij in zijn vaders plaetse
gesuccedeert was, gansch ongenegen tot de
Comp.s uijt te comen, het welcke (naar het
verneijt dat radja Latoa voor eenige tijdt
alhier aen radja Saulau Wolnatta [illegible] en
gelijck bij het rapport vanden Loda mo Hitoes-
[illegible] en [illegible] van Hattiw [illegible]
te zien is) zoude gecauseert worden door den
principaelste radja Saulau Soloda
genaamt

besendinge vanden secretaris Latil naer de Hitoeesen

relaas vanden tegenwoordigen toestant der Seramsen

Van Amboina den 22: May A.o 1660

genaamt, dewelcke gelijck bij d'eerste voorspronck —
en aenleijder vande bewuste schandelijcke moort
geweest souden zijn (als hebbende de Spaenschen tot
assistentie toegesonden die van Manipa, Assia —
Pattamanoe, Obin en Noesa, Onloe, die ooch —
verleden jaar tegens Comp.s macht geassisteert)
en ook de eenige oorsake vande continuatie
der rebellie souden wesen, 't welck wij zullen aen„
nemen voor soo veel het waar is, maer ~~—~~
beter connen geloven, het geene voorgeciteerde
wed.e verder heeft aengebracht, namentlijck dat
onse troupen voor 1½ jaar de rechte wegh naer de —
bergh Santarij (de negorije der Spaenschen) —
getrocken waren, sulx dat se op een weijnigh naer
aen haer verblijffplaats geavanceert zijn —
geweest doch dat van vooren connende geciteerde
bergh niet wel te winnen waren, doch desen een
weijnigh ontreckende dat se bequamelijck van
achter te beclimmen en te verrassen soude
zijn, off te haer vande riviere en dien volgende
nodige dranck aff te snijden gelijck in sekere
caarten, bij de haer te optreck door den lantmet:
Carlier zal.r geobserveerd, en op papier —
gebracht, mitsgaders dit relaas geaugmenteert:
naarder gesien can worden —

Bij occasie van het hier voren aengehaelde van —
radja Saulau Wematta en radja Latea zal
het, in 't wederomme niet qualijck voegen, te —
verhalen, dat wij, gelijck wederom in 't dagregister
op p.a 61: in 't breede te lesen, den voorsz: radja
Wematta aen dit casteel geladt hebben —
deur eenlijck clagende over de stroperijen —
en ongelijcken, de Olisiwas door de Alilimas, en
specialijck de Saulauwers aengedaen, zoodat er
in 2. jaren tijdt 50: menschen vande haere —
souden vermoord zijn, versoeckende Compag.s —
interventie en auctoriteijt, dat zoodanige —
stroperijen mochten cesseeren, off te haer —
toegelaten revengie te nemen met onse assis„
tentie, verclarende tot onse verwonderingh
dat se andersints niet bekent waren aen de
hoek der Alisimas te reciteeren &c.a waardoor se
bij ons naer een goede reprimende vande wederzijdse
haere questien obtineerden, een brieff behelsende
ernoorde aengem: radja Latea, omme met de
voorn: Saulauwer herwaarts aen te schijnen,
en onderwijlen alle hostiliteijten wederszijds
te doen cesseeren van zoodanige operatie
dat radja Latea weet aen dit casteel ver—
schijnende als p.a 71 te lesen, noch veel —
grooter —

wederzijts aenclagte vande radjas Saulau Wematta en Latea

Van Amboina den 22: may 1650 —

grooter clachten, tegens de oelisivas inbracht —
dewelcke ook wel door radja Santan eertdaer aen
comparerende als op p.a 44: aliter qualiter wierde
belet wierden, doch tegens de reedenen vangemelte
radja gansch niet eerst en beletten, infin, wier —
beraemde een accoordt, dat alle de voornaemste
hooffden vande oelisivas en oelilimas op seekeren
tijt tot Hispapoetly bij den anderen souden —
comen, omme een universele vreede ende
vereeniging tusschen die twee brutale factien
op te rechten, doch alles op approbatie vande E.
Comp.e twelck alsoo goede apparentie hadde als
de wolf met het schaap, ende het niet de —
minste te doen accordeeren, waer aff int breede
op p.a 51. en zijn die mede partijen soo het
scheen wel vernoeght haers weegs vertrocken, —
tot dat naer weijnig weecken meergedachte —
radja Latoa op nieuws voor ons compareerde
met naerder clachten, overquam, als dat geene
vande oelisivas tot Hispapoetly aengehouden
waren, maer ter contrarie staende de —
beraemde stilstandt eenige van haer jong.
hebbende vermoort hadden, en het eenmerende
hetgebodt vande Comp.e voldaen te hebben —
versochtende licentie omme geweldt met
geweldt te weeren, het welck dan hem ook
als billijck geconsenteert wierdt, doch met
beleeftheijt gecauseert, onder versochte adsistentie
redenen nemende vande swackheijt der —
strandt negorijen zijnde onse respective —
onderdanen, dewelcke als open leggende —
genoechsaem te genade vanden brutalen —
hoop zijn levende, maer souden hem op zijn
naerder versoecken, dat hij adsistentie —
mochte nemen vande negorijen Lissabatta
hatiwe en andere aende noordzijde van
Ceram gesitueerts, mits dat het bij haer —
goede wille en sonder eenig bedwangh
moete geschieden, mede naerder op p.a 171
te lesen wij hoopen ook verder doorgem.
radja die ons een gansch eerlijck beschijd
aen t'oochtijt te brengen datter door de
Spaenschen behoorlijcke satisfactie aande E.
Comp.e gegeven sall worden, indien het de
oelilimas wat prospere gaen magh —
gelijck wij dan met meergem: radja onder —
dese conferentie alreede eenig discours
gehad hebben, zijnde ons volcomen sentiment

Het —

Van Amboina den 22: maij 1680 —

het welcke wij met u Edelh:e achtb: vele wijser geoordeelt, verkoopen
te zullen accordeeren dat wij alsints en doorgaans
dienen tegen te houden met vereenigde van twee soo
groote en maghtige factien (op't hooghste sorgelijck
voor de Comp:e en haare subjecten) vanden welcken
geen merckelijcken schade te vreesen is, wanneerse
den anderen in het hair zitten en kleijn houden /

Wij gaan voort tot het Sanirij het welcke gelijck
p:o anderen geadviseert is, gescheijden zijnde door
interval van sware siechten en sterfte naderhandt
wederom bij den anderen gecongregeert is, doch geschiede
met een uijtslagh van weijnigh vruchten ten aansien
vande intrest vande Comp:e zijnde alleen verhandelt
en bijgeleijdt sekere questie tusschen twee alfoerse
negorijen, endatse met den anderen geresolveert en
belooft hadden zigh eendraghtelijcken tegens de
ternataanse t'opponeren en nooijt tegens d'E Comp:e
aan te hangen, ofte van heer te veranderen, mits
datse niet van Ceram zouden affgevordert werden
onder verder beloofte dat bij alsulcken geen: natie
tegens op dat eijlandt quame aan te landen, zij
deselve met alle middelen zouden tegen gaan, en
haar als vijanden tracteren P:o 159: Zoo is'er
mede weijnigh gepasseert onder opgeresene
troubelen van ternaten wel veel saake zoo
verre ons vandien oordt gecommuniceert en
van andere quartieren toegebracht is zijnde de
laatste brieven vandaar gedateert p:mo october
en den 19: december a:o passato en martij laatst
leden, de welcke wij dan goet gedacht hebben uwe
Ho: Ed:le bij extract te deelachtigen, omme ons met
uwe Edelh:e goede wille en licentie daartoe te
refereren, wij zouden ons ook wel gereede vandie
negotie en u Ho: actie vande facten
ontlast hebben, ten ware wij consideerden, dat
wel lichtelijck deser onder bevindinge aan uwe ho: Ed:e
hooftplaats adres moeten hebben, al eer eenig
vaartuijgh uijt de moluccus zoude connen
aen te landen alleenelijck zullen wij noch aan-
raken dat ons nochte met eenige geruchten
en straatmaeren vande bruijders, en quaat
willen ternataans gesinde toegedeelt worden,
bij naar niet meriteerende eenige letteren
daar van op te stellen gelijck ook niet zoo
hooghte estimeeren zij, het geene deser twee
maanden, boulamsa en noch letten van deser
rooden bergh woonaghtigh ons van Cerams
noordt cust toebraghten als vande niet
onbekende later Caijsocho verstaan te hebben
hoe hij verrader over twee jaren geleden inde
moluccos zijnde, aldaar bevrucht hadde dat de

beruchte

het bijeenkomen en het sloot van het Sanirij

adwijs vande ternataense troubelen

eenige onsekere geruchten dienaengaende

Van Amboina den 22: maij A°. 1660 —

breeder te conspiratie tusschen de ternatanen ende de Jonge Coninck Seram van Tidoor, mitsgaders de Coninck van Batchian op dien tijdt alreede inde meulenraes, met bespreck datgem. batsianders, als swack van volck zijnde het werck, van verre souden aensien en bij goet succes daar naar mede comen ageeren, om 't handlijcker te lesen in het relaas vangem: 2: moorden f°. 10: zijnde vanghelijcke natuur off te wat erger te achten, de vier briefkens

vier verraderse briefkens in 't arabisch van Boero

offe liever Cartobollen bij affschrift hier besijdes affgaande deweelcke achterlaat aande alfoerese op Boero en doordeselve aande oranghaijen vandat eijlandt en doordesen aanden onderkoopman reijnier praat overhandight zijn wel met intentie van verraat maar 't ontijdem, alsoo alles gelijck geadviseert is lang te voren ontdeckt zijnde, gedachte oranghaijen in den nieuwen eedt ontfangen en alreede ontwapent, waren zoo zij dit dan alles wat ons spectereerde revolte vande molucces tot nu toe is toegecomen /.

dat het jachtien Boero lang tardeert

Dus Jachtien Boero tardeert vrij langh over den behoorlijcken tijt, als wesende op 29: december van desen zeede affgestecken apparent wachtende op den predicant Calum, gedeterminert omme met het zelve herwaarts aente transigeeren dit tardement is dan oorsake, dat wij u Edel.e geen verder nieuws vandat wacht te en onbesonne werck hebben connen participeeren

wat timmer materialen naar ternaten gesonden zijn

Met het medegem. Jachtien wiert der op ontbodt vande ternataanse regeeringe derwaarts gesonden, 942 baije planckhen 204: d°. ribben en 20: ijserhoute affruijt planckhen wij hebben de regeeringe van banda gelijcke partije affruijt planckhen gepresenteert, conform haar Ed. voorig versoeck, maar volgens haarlaatste brief wardense aldaar gerieft het welck dan voor het ternataanse gouvernement niet qualijck zal comen dewijle bij haar Ed. laatste missive om meerder partije vande soort als anders versocht is, wij zullen niet manqueeren beijde die gouvernementen te accommodeeren en bij te zetten, zoo veel onse gelegentheijt en vermogen zal connen uijtleveren, endaar inne u Edel.e wel gegeven ordre promtelijck observeeren —

ondersoeck op d' xulase eijlanden —

Op het versoeck vanden h.r gouverneur vande molucces omde fluijt de Seram tot voor sattamatta op xula in besetting te zenden, wiert aenden schipper van het zoo de ingedeeltaerde Jachtien op sijn affstecken belandight een ordre, om gem: eijlanden aen alle canten te besigtigen, hem toevoegende de chialoup vlissingen omme

gemelte

Van amboina den 22: may A:o 1670 —

gemelte visite deese boten uijt te wachten en naar
verrigtinge van die Commissie Oostwaarts aan met
den eersten advijs te brengen welcke Chialoup
dan naar het affbranden van drie negorijen op
Saparua, en alsins gansch geen onraat vernemende
wederom aan dit Casteel geretourneerd is latende
het vaartuygh naar Zuyd de Timoorde verder ons
voortgaen, naerder te zien op p:a 160: —

Tot supplement van het Ternataanse werck zullen
wij noch bij voegen, en daar mede afflaten, hoedat
gelijck die onaangename materie met het aan-
komen van den trouweloosen apostaat en aarts-
verrader Jan Pattij Lima begonnen is, deselve
insgelijcx met zijn schrickelijcke en schandelijcke
dood tot deese tijd toe zal ophouden, en vindigen
wij hadden dan van tijt tot tijdt uijt de gedetineerde
verrader zonder eenige torture uijtgetrocken zoo-
veel ons mogelijck en naar het scheen, bij hem
geweten was, wanneer het tijd wiert den snooden
arbeijder loon naer werck te geven, zoo is hij dan bij
wettig vonnis door desen land-raad gecondemneert
van onderen op met 9 slagen boven gebraacht
te worden, en noch niet doot zijnde de borst
openende het goddeloos hart daar uijtgerukt en
in zijn onbeschaamt aangesicht gesmeeten te worden
daar naar gevierendeelt zijnde de 4 quartieren
op diverse plaatsen, en het hooft op Hila ter vedoute
uijtgesteken te worden hetwelcke dan op den
20: november verleden, tot een spiegel
voor andere booswigten, en met een applausu
van alle toesienders, alsoo geexecuteert is breeder
weder om te zien op P:a 71: —

Executie en doot van den verrader Jan Pattij Lima

Zoo comt dan nu ook te passe, alhier te noteeren
dat ons nieuwe schavot voltrocken zijnde, daar
naar ons siekenhuijs mede herbouwt, en —
volijndight is met accommodatie voor de —
rechteren van een bequame justitie camer
met acht vensters en daar onder een straf
voor de patienten, naar de wijse van het Bataviase
gerightshuijs, doch veel ruijmer ~~[illegible]~~ ende niet zoo —
wijts, alles op het menagieuste, zijnde ons —
leet dat wij in't reguard van het schavot d'intentie
van u Ho: Ed:le niet hebben getroffen, doch is zoo
nodigh geweest X ~~[illegible]~~ tot aan de —
onthooft paal ter al reede door de zee ingeslocht
was, en alsoo alles los stondt, omme bij deen
offstande, hard weder mede door de zee ingesoolgen
te worden, wanneer in cas van veranderingh
en resolutie om een nieuwe schavodt elders —
anders te ordineren, zoo kan deselve niet
minder als een hondert Rds: gebout worden —

discours over het schavot en verbouwen van het hospitaal —

X Dat het niet het komen gedaalt werden dat wijl het oude op strand, van tijt tot tijt zoodanig ~~[illegible]~~ weg gespoelt is — gevreest datter ander

Volght

Van amboina den 22: maij A.o 1660

van het steenen wambuis
om het casteel

Volght nu verder den nodigen reden, omme te schroonen
dat wij (u Ed.le Ed.tens contra ordre, van het staken van
het voorsz. geresolveerde, en nu ingetrocken —
consent, tot het opbouwen van den steenen pagger
tot het omsingelen vande land-zijde van ons —
casteel) in alles niet hebben commen pareren —
dewijle wij voor het ontfangen vangen u Ed.le Ho:
hoog bevelen niet alleen op den 10: november —
voorleden den eersten steen hebben doen leggen, —
maar ook behalven de grondt ofte fondament tot 13
roeden verre, zijnde stijff een vijffde part van't
geheele werck het meeste opgebouw, ten deele
op zijn volle hooghte, ten deele ter halver hooghte
alreede opgetrocken hadden, zulx dat wij bij —
resolutie in rade resolveerden het voort mede een
op te maacken 1/5 part geheelijck affte doen, en —
hetere steenen te laten leggen, tot u Ed.le Ed.tens —
naerder ordre en commando hoewel het ons wat
verdrietigh viel dewijle alle preparatien tot het
voleijndigen niet alleen geprovideert maar alreede
voor het grootste deel bij der handt waren, temeer
gelijck ijder een wel considereren kan, dat schoon
de resolutie van den capitaele fort te bouwen een
vaste voortganck mogte nemen dan noch een
goede zaek van deren verwijst sullen worden —
voor en all eer men alle de Comp.ies dienaren —
en zoo een costelijcke en omslagh derwaarts
aan zal connen transporteren, waar en —
ten [illegible] heen dan ook het op nu nieuws geordi-
neerde pallisadenwerck meer als eens vernieuwt
en hermaackt zall moeten worden, ende —
dewijle ook tot bevrijding vande schepsreede
wel een defensiff werck vereijst zoude —
worden, bij provisie zal dat dus verre voltrocken
muur, geen verlooren costen zijn, dewijl wij
het hoornwerck vande wester punct aff tot
ontrent de bazaar, soodanig geordineert en —
geextendeert hebben dattet met eenen canonnen
in plaatse van den houten wambuis het welcke
voor soo lange geordineert en gevordert is, omme
deselve onder te hebben voor alle vijandlijcke zeemaght
en attacquen ter zee te beschutten en te bevrijden
ons gevoelen van den nieuwe fort, gelijck mede
den ander op honimoa zullen wij suspenderen
tot dat wij alles ondersocht hebben en alsoo —
machtigh zullen wesen, omme naar onse —
beste kennisse ons gering gevoel u Ho:
Ed.le Ed.tens te connen overschrijven, doch dit
mogen wij vooraff versoecken dat in cas van

resolutie

Van amboina den 22: may 1640

resolutie tot voorganck wij van den bequaem-
ingenieur off te ijemandt inde fortificatie kundt
wel verwarden, moeten geprovideert worden dewijle
wij door het te vroeg affsterven van onsen landtm:
earleide van soodanigen slag van mensch hebben
maal die staat zijnde gelijck wij dan ook geerne
bekennende dat wij van dese soort van kunst het
weijnige kennisse (bewijgende van derwaerdheijdt)
zijn hebbende —

Nemmende ook te doen zien datter tegen het sluijkeden
der specerijen alsins naar behooren gevigileert —
wordt, zoo gelieven u Edelh:en te weten dat wij hier
voorden inde materie vande papoeers eenigh —
gewach gemaacht hebben vande hoffsinghe —
annachoda Sobach, dese op zijn retourneeren (slecht
licentie omme op de thuijs reijse d'eijlanden
Oma en de Ievasses te mogen aandoen doch —
affgeslagen zijnde, moeste hij met den contrarie
pas van neregens te mogen aanlanden, zigh —
contenteeren, doch wierdt naar weijnige dagen
tot Caijbobo op Boangbesse met zijn drie champans
geattrapeerd, en gearresteert geaccuseert —
werdende (behalven het overtreeden van sijn passe)
dat hij twee slaven in zijn geselschap hadde —
willen verwoorden het welck de mede uit —
commende bewesen worden, zoo wierden niette
min zijne drie champans met alle de ingeladen
laden goederen onder den sequester gestelt, en wel
insonderheijt uijt sterke presumptie, dattet
opsluijcken van nagelen aangelegd was en
alsoo tot den spiegel vooranderen geconfisqueert
waar aff dan tot voordeel van d'E Comp: en
de fiscaal gedisiveerd is, een somma van —
rd 392¼ gelijck al wederom te zien is p:a 65
66: en 79: —

vanhet confisqueeren van drie hoffinghse — vaartuijgen toebehoorende den annachoda Sobach

Insgelijcx wordt bij ons ook allsints de bevoir-
dering aangewend omme aan alle zijden op de —
verboden en uijtgesloote plaatsen de —
specerij bomen op te doen soecken ende te
extirpeeren gelijck wij dan ook volgens onse
besloten in voorige brieven, op de noordwest
kant van Ceram doende zijn geweest daar
wij met 100: man van Larique en twee
hondert inlanders vande Hitoese negorijen —
het restant van het voorleden jaar tienmaal
maal gedestrueert hebben makende een
getal van 16515: nagel en 18034 noote
boomen te zamen 34619: Stux waar bij
gedaan

uijtroeijinghe van — 34619 specerije bomen —

Van amboina den 22: may 1660:

gedaan de gedestrueerde 159657 gelijcke Speceryen
boomen in het voorleden Jaar Zoo Zijn te Zamen
op het land van Hoamohel Zoo om verre gehacht
als geextirpeert den nombre van 194276: en
Zulx als wat in dat groot district te vinden is
geweest volgens het rapport vande tot dat
werck gecommitteerde Sargeanten en de inlantse
opsienders, dewelcke hier inne ook wel te gelooven
Zijn, deselve niet voorloon voor weijnigh buijt
stuck gearbeijdt hebben maar alleen omme
aff te wachten een vrijwillige recognitie
dewelcke dan ook naervolgende u Edele ordre wel
gegeven over het restant vande dertie-
en groote sterpartye gedispenseert is, met noch
2: lasten rijs en een legger araq, Zullende
de laaste naer advenant het volck en den
arbeijt van gelijcken geregaleert werden, Zijnde
vande se materie nader naerder te Zien Pa: 202:

verschijninge van een gesant van den Co: van Bouton met brieven

Int begin van het Westermousson arriveerde alhier
een gesandt off te liever brieffdrager vanden
Boutonsen Coningh met drie jongh slavinnetjes
tot een vereering, hebbende maar een eenigh
persoon in Zijn Compe: en Zoo wel uijtgerust
dat hij naer ontrent 2 maenden bij Zijn trans„
portuer adriaan Crevincq gelogeert te hebben
hij ons moeste komen om onderhoudt suppli
ceeren gelijck hem dan ook bij resolutie in raade
tot subsidie wiert toegeleijd, maandelijx A:
Rds contant 10 ll rijs en 3 kannen araq.
Dese treffelijcke gesand manqueerde een„
wel geene superbie, om te pretendeeren, met
Zijn Crits binnen te staan, doch wiert hem
als voorgaen gesand comende verstrecten
gerefuseerd, Zijn aanbrengen was een missive
van Zijn Coning met sobere substantie
te weten, ommette verneemen naer de
reden vande vrede braack tusschen beijde sijn
goede vrienden, de Compe: ende Coningh
van ternaten, Item Zoo der eenige uijt de
moluccos op bouton mochten comen, off hij
deselve Zoude gelooven of te niet, verder,
het welcq wij dan ook geloven de eenige
intentie vande besendinge geweest te Zijn
dat wij doch de lieden van bouton in amboin
comende te vervallen, geen leedt Zouden
aendoen oft hoedanige hem toe te senden een
ringh met Compies: Zegel gelijckmen hier
onder

Van amboina den 22: may A:o 1690 —

onder ooc geweest is te gebruijcken ten laatsten
noch om J: Robbert van Zuijlen bij vertreck vande
bode op het een en het ander geantwoort werden —
naar den eijsch en belangh vande Comp:es intrest
den Zelven gesant bracht ooch over twee brieven
een aanden Hocom van Hatiwe, d'een andren
aenden radja nussanive ijder met 2 cleedjes —
verselt, dewelcke ons gelijck het behoord, door —
gemelde orangcaijen, eerst open gedaan werden
gecommuniceert wierden, wij bevonden daer —
inne duijstere maniere van spreecken en
petitien, die ons in twee [illegible] eenige Jalousie
gaven, doch op onse informatie door den Hocom
ondersocht zijnde zeeft bij maniere van uijtschel„
dinge en blootgevinge, eenige van andren
zin, zoodat dese Jalousie voor een groot gedeelte
verdween, evenwel zoodanig dat wij niet —
connen insluijten dat men den bode om soo een
slechte boodschap, maanden te vooren zoude
affzenden, derhalven wij dan ooch op zijn doen
en ommegangh hebben doen letten, doch tot
dato niets uijtgevonden, dat nadere achter„
docht can geven vande materie is te lesen
P:a 107:110: 116: en 175. in dit gouvernement
hebben wij al vrij wat veranderinge vermits
uwe Ho: Ed:len aangeschreven verschansinge
en daarop gevolgde dood vanden Coopman —
Jacob de Jongh in zijn opperhooffdije tot
Hila, op den eersten maart passo: eenige
weeken naar zijne huijsvrouw overleden in
wiens plaatse dan als met u Ed:len gegeven
ordre, niet qualijck over een comende —
gedelegeert hebben, den ondercoopman en
gewesen secretaris Isaacq van Thije, —
zullende insgelijcks conform de voorsz:
ordre vermits de geciteerde affleijvigheijdt
tot protempore fiscaal dese gouvernement
optreeden den Coopman Sr: Gerard vande
voorde, opperhooft van Honimoa en tot
protempore vervanger vande laatste den —
ondercoopman Jacobus de Vicq ten —
meermaelen om een groote rouwe
van dobbele verschansinge en sulc —
misschien en met groote apparentie maer
voor weijnige maanden voorts connen
deselve alle andere suppoosten als de
bedieningen hadden en gevoeglijck twee
maal hadden moeten transport [doorgehaald] den

ende

de [illegible] brieven aen den Hocom van Hatiwe en radja nussive

merckelijcke ver„schansinge in dit gouvernement

Van Amboina den 22: maij 1680

weer wederom ontfangen hee Zulx inde absentie
vanden gouverneur en alle de stemmende, en
oordeel van Zijn bequaamheijt is toegegaen
Zullen u Edelh.e dat gelieven naeder connen
Zien en lesen in ons resolutieboeck p.a 16.

Wij hebben dan verder mede gedisponeert van
het Secretarisschap vanden gouvern.r daartoe
mede eenparighlijck verkiesende den adsistent
Balthasar Bolle en op u Edelh.e believen in effect
stellende den eersten adsistent David Verdijck
tot Secretaris vanden raad van Justitie en ten
laatsten tot den gesworen clercq den van
gelijcken eersten adsistent Isaacq de Visscher
wesende ons wel verders voorgecomen het
ongenoegen dat uwe Ho: Edelh.e schijnen genomen
te hebben dat wij den gem.e Bolle te voren int
2e: gemelde Secretarisschap voor den gem:
Verdijck gepreferert hadden, dewijle de groote
differentie tusschen dien twee suppoosten onder
vonden was, Zullende de eerste 3 Jaer! eer
in teenemden en appointementen in hebben
tegens den anderen een om te swijgen van den
ander en grooter werden van het voorbij gaen
wederomme hij dan ook voor stijft 2 Jaren het
selve ampt vacant Zijnde wiert gedefungeert
vanmeerderen Doctor Going die nijtsl eiden
noijt Secretarij gesien hadde, hoe wel in sijn
troup een bequaeden persoon geadvanceert wiert
wesende Verdijck op dien tijt bequaemer
als wel tegenwoordigh, waar aff de verdijsteren
naerder reden Zoude connen gegeven werden
het welck dan ook de motive mogen geweest Zijn, dat
wij deselve voorbij gegaan Zijnde, tot de
eerste Secretaris plaats als hoorden met
eenparigheijt van stemmen hebben
moeten surrogeren, den gedachte Bolle dewijle
niemant van onse ondercoopluiden tenden alle
tot dat swaar ampt onbequaam Zijnde ofte
haare bestieringe functie prefereerende hebt
connen gevonden werden, omme het Secretaris
schap vanden Gouverneur te bedienen, Zoo
dat deselve gouv.r den voorsz: Jacobus de Vicq
Zijn Zoon hoewel in dit deel mede niet geex
perimenteert daartoe Zoude genomineert
hebben inden niet, de reden, en het geene
hij alsints in't vaderlandt heeft Zien practiseren
ook niet anders wetende als dat alhier in
India en vast in alle wel geordineerde
regeeringen

van het verkiesen van
2 Secretarissen en
een gesworen clercq

regeeringen soodanige combinatien van ampten in
zoo naar het scheen aldus tegengegaan worden)
zijne intentie hadden wederhouden gelijck yder een
mede wel considereren can, dattet seer prejudi-
—ciabel zoude connen werden, en zoo wel voor
d'E: Compie: als den vader en zoon zeer suspicieus
waeromme dan ook dese electie niet heeft conn) discours ontrent
voortganck hebben, wij connen gevolgelijck niet het ampt van den
ingeeren, offte UE. Ho: Edle. positie is van goede Secretaris van den
reden, dat men de wijgerende gemachtighde sijne Gouverneur
behoorde te cassseren, indien men op dese —
comptoiren eenige keur hadden, om deselve, die
andersints haar opgeleyde bedieningh tot con-
—tentement waarnemen te connen missen,
maar 't gaat hier anders gelijck wij dan alreede
wel half verlegen zijn hoe wij 't bij afsterven
often onbequaamheijt van den tegenw: hebbe
zullen stellen, en hoe een ander bequame —
Secretaris te becomen, dewijle dese door hitte —
brandende koortsen &a. zoodanigh nedergeslagen
is, dat wij beginnen te twijffelen off wel —
wederom in rechte portuur zal connen, waer
omme wij dan ook, met het affgaende schepen
genootsaackt zijn geweest het bovengedachte
opperhooft van Hitu aan dit cantoor te —
ontbieden, omme in het affzenden der brieven
en nodige papieren te adsisteren, zeer —
nedrigh versoeckende, dat wij voortaen, naer
ouder gewoonte, bij het disponeren van soodanige
minder ampten, mogen verblijven, als onder
reverentie onder support ten beste kennende —)
dewijle inden tijdt van weijnige jaren valtijts
groote veranderinge connen voorte vallen —

Wij hebben in dese negorij diverse geruchten, ook —
beginselen van brandt gehadt, gelijck dan de —
vlam alreede drie avonden achter den anderen —
uijt d'huijsinge van desen schoenmaker Hendrick
op meijer uijtgeslagen, wiens jongen geattrapp:
werdende, en bekent hebbende dat hij stichter
van dit heijlloos schelm stuck was geweest
bij vonnisse van den raadt van justitie
geconddemneert wierdt, aan een paal geworgt
en met vier geblakert te worden, dat dan
ook alsoo met contentement van de —
gemeente geexecuteert is, gelijck op Lo: 13
gesien kan worden —

Ende hier mede affgeleet hebbende 't voorsz: ~~[illegible]~~ [naeuwlettende]
dat van eenige opmerckinge, zedert ons laatste
schrijvens plicht schuldigh te advisseren zij
zullen

Van amboina den 22: maij 1680 –

Zullen als gesegt, de descriptie op u Edelh.en voorge citeerde missive dan tot nader gelegentheijt – surcheeren en nu vervolgens noch seggen dat den

den onderkoopman praat van bouro afgestelt

onderkoopman Kruijnier praat, geweest Subaltern hooft op't eijlandt bouro op sijn ernstige en iteratieve instantie toegestaen is, neevens sijn – familie na batavia te vertrecken, hebbende sigh alvoorens gewilliglijck gesubmitteert, de voorige verstrictie nu bij u Edelh.en missive van den 17. feb: omtrent sijn persoon specialijck gerepeteert – namelijck sigh onfeijlbaar te moeten voorstellen om met d'eerste gelegentheijt na't vaderlandt – te vertrecken, gelijck bij sijn ontslaking in de – resolutie van 29. sept. passato ook ter neder geset is – en op welcke conditie den selven nu p.r comoditeijt, overvaert, wesende vervolgens bij resolutie van 10: maart daar aen tot sijn vervanger genomineert

den onderkoopman braconnier in dezelfs plaats

den onderkoopman Josua braconnier, den welcken gehouwt hebbende de administratie der cassa, en equipagie, als mede de ongetapeerde goederen – is d'eerste bediening mits gebreck van bequame stoffe den winckelier Jacobus berghman en d'andere den bottelier francois van der Schuire

de administratie der cas. en ongetapeerde goederen aan andere geδefereert

gedefereert —

Nevens dese missive (die p.r comoditeijt en voor- sightigheijt dubbelt affgaat) is ook gevoeght, de dubbele factuire met drie stucx cognoissementen – van de gescheepte garioffel nagelen in gemelte 2: bodems en voor stravante ter montura

factuire van't gescheepte

van ƒ 304794: 6: 2: sijnde gerekent met de ongelden en noch 275 lb: vande boom schorsse Coulit Laeuwan in de voorsigtigheijt daar bij in d.o bodem noch ongetapeert overgaat't volgende onbequaam goet, namentlijck

7 stucx glaas balcken
3. coperen lanternen
1. d.o dito
6. oude ijsere draggen

wissels

Waar off wij de reparatie vande eerste soort en bequaam goet vand' andere te sijner tijdt verbiedig versoecken als mede dat op u Edelh.en ordre magh betaalt worden soodanigen somme van 22070: 1: 8 als wij sedert 29. april passo. alhier op uwe Edelh.en p.r wissel hebben getrocken, conform de respective wisselbrieven daar aff aende – houders der penningen behoorlijck verleent op neevens gevoegde Leyst gecomprehendeert sijnde

Op uwe

Van amboina den 22: may A°. 1680: —

Op uwe Edelg^en^ petitie zijn den Schipp^ren^ van dewelcke trouwe Indie vande voordigtigheijt drij te samen vijff Stuc Casuarissen overgelevert, ende der hun geleverde worden verhoopende wij zullen in toecomende noch meerder getal vande Cramaneres sien te negotieren

De negotieboeckjen deses Casteels wel geslooten maar nog niet geheel vaardigh wesende, zullen tegens de laatste besendinge volgen, gaande, nu vooraff 3: stuc guarnisoens boecken onder ult°. feb^ru^ passato behoorlijck gebalanceert, bestaande in 12: stuc mede op ingeslootene memorie vanden guarnisoens boeckhouder uijtgedrukt —

Eijndelijck worden ook gesonden in een apart verzegeld Cadjen, gemerckt als in margine de secretarijs papieren, op het dubbelde register gequoteert waartoe ons dan verder gerefereren Hier mede etc^a^: onder stont u Edelh^n^: gehoorsame trouwe en pligtschuldige dienaren was geteekent Robert de Vicq Willem van Zijll Rumphius G: vande voorde Rogier van houten J: Moris Isaacq van Thije J bergman — abraham Wickens ter zijden stont Amboina aan't Casteel Victoria den 22: may A°. 1680 —

Batavia.

Aanden wel Edelen hoog achtbaren Heer Rijckloff van Goens gouverneur Generaal en d'E.E: Heeren Raden van India

Wel Ed^ele^: gestrenge Hoog achtbare man-hafte wijse voorsienige en seer genereuse Heeren

Edelmoedige en Hooghgebiedende Heeren

Ick hebbe al sints en bij alle gelegentheden sedert eenige Jaren van Commissie ende discretie betragt omme behoudens mijn gemoet en conscientie,

Zoo —

ontfangen den 10: Junij 1680 p^r^: de fluijt Westeramstel

Casuarissen —

drij stuc guarnisoens:

Am[boina]

secretarijs papieren —

Van Amboina den 23 may 1660

Zoo niet bij yder een, ten minste ten bij de meeste en insonderheijt bij de beste en de verstandigste te behouden een eerlijcke naam en faam want gelijck de poeet zeijt

Omnia si perdas, famam servare memento
qua semel amissa postea nullus eris

Off in't nederlands

Bij aldien gij alles verliest, draagt zorge, om een goede naam te behouden, want die verloren zijnde zult gij niets behouden —

Mijne Heeren. Ick hebbe in het vaderlandt zeer groote verliesen geleden, en ongemeene swaare schaden, doch ten allen tijden de bovengen: eerlijckheijt geobserveert het zoude anderssints niet nodigh geweest zijn, mij in den dienst vande E: Comp:e dus verre uijt ons vaderlandt te begeven, en haar E:tten ende grootheden te submitteren, doch hebbe met die resolutie geobtineert, dobbele oorzaack den goeden Godt te loven en te prijsen, dewijle dat er eenigsints gemoet een eerlijcke naam, zijnde beter dan groote schatten behouden is, waar mede dan weederom in fortuine en tot een staat gecomen zijnde, omme als voorden, niet alleen eerlijck maar ook heerlijck te connen leven, zoo soude ik mij zeer wel vernoeght ende gecontenteert houden, ten ware de gesontheijt, dewelcke behoorende de voorgedachte twee heerlijcke schatten, als die aldernaast te comt te volgen, en consequentelijck mede hoogh geacht en in waarde moet werden gehouden, ons altijt voor een groot geschenke quame te fallieren, als zijnde ik zedert mijn doodelijcke siechte ontrent de voortijd van het verlopen jaar, zeer swaare toevallen subject geweest, niet zonder vreese, dat het tot lammigheijt offte eenige andere van dese oostersche qualen mogte uijtvallen, en daar bij nogh het welcke ons mede wel soo swaar valt, dat mijn huijsvrouwe, nade het toeschijnt dese lught en climaat niet connende verdragen, nu meer als 1½ Jaren zeer swack en veeltijts bedlegerigh is geweest, en dienvolgende in dese gewesten niet wel aarden kan, zoo zoude dan ons ootmoedig versoeck en nedrige bede zijn, off wij bij u Ed: Ho: Edelheden goedheijt soo veel zouden connen obtineren, dat er bij vacantie van eenige plaatsen offte comptoiren met onse qualiteijt en character respondeerende op ons mochte gedaght werden, wij vernemende dat [illegible]heden, door den dood vanden Heere Daniel Parve zal:er de directie van

Souratte

Van amboina den 23: may A°. 1680 —

Souratte, en door het overlijden van wijlend Heere
Jaques Caulier opengevallen zijn, het gouver„
nement van de Cormandelse cust, en de naar
sommige willen, door vrijwillige cessie onder
de directie van Bengale, alle te samen ——
Comptoiren van negotie, onse eenvuldige en —
ervarentheijt Compatible doch te bedencken —
zijnde, dat de voorsen outfangh deses, wel eenige
vergeven zoude wesen, offe missschien tot onse
ordeconment en niet wel vacant connen blijven,
Zoo souden dan andermaal met alle submissie
ons versoeck zijn, dat er in zoodanen cas, op ons
mogte gelet worden, wij souden vertrouwen, dat
op zoodanige residentien als pure negotie
Comptoiren, wesende, en een tijt zijnde —
waar inne wij alle ons leven geexerseert zijn,
wij d'Ed.le: Comp: meerder voordeel, U Ed.le: Ho: —
Edelheijt aangenamer dienst en genegentheijt ende
ons zelven meerder eere en gerustheijt zouden
toebrengen zijnde ons van herten leet, dat wij
niet tegenstaande alle in deses onse functie
goede dervoirden en diensten bij tijden ende —
ontijden gepresenteert worden, u Ed.le: offe
misschien eenige uijt der zelver besluijten —
vergaderingh zoo weijnigh satisfactie hebben —
connen geven, als de scherpe letteren en zin,
in U Edelheits teweelaaste missiven, ons —
schijnen te gemoet te voeren, wij zullen de —
effecten van U Edelheits gewoonlijcke goeder„
tierenheden en gunsten afwagten en hier —
mede U Ed.le: onder beveel U Ho: Edelheits der en —
dienst verplightigen dienaar was geteekent Robert
de vicq, ter zijden stont Amboina aan 't
Castiel victoria desen 23: may
A°. 1680 ——

Batavia
Aan d'Ed.ele Heere Rijckloff van goens
gouv.r generaal ende E.E. heeren
Raden van Nederlants India

ontfangen den 25 Julij 1680
p.r borger chaloup Jansen
Cap.tn Hend.k Leijdecker door
stunden van burger marinus
gabrielsz

Ed.le gestrenge grootachtbare
manhafte welwijse voor
sienige en seer genereuse
heeren —

Naar dat op den 22: van de voorbij geloopene maant
maij van dit Casteel afgesteecken waren, de
schepen Comoere voordigtigheijt en wel vertrouwde
affgeladen

advijs van de laatste —
tijdingh en vertrockene
schepen ——

affgeladen met het meeste van ons rijck nagel
gewas en versolt met dubbel van onse schuldige
en nodige brieven en rapporten mitsgaders verdere
bijlagen van baetken schriften en andere
documenten waert aan wij ons ook nu zoo
verbindelijck en geduijrt hol:en zullen gedragen
Zoo is onse intentie uitgevoert met dese chaloup
van den borger cap:ne Edwick Eijdecker u Ed:
Hooghacht: eenige verdere advijsen toe te zenden
maar te superzeden totter wat meerder tijdt
verloopen, en alsoo rijcker stoffe van schrijven
ons in handigh waere omme u Ho: Ed:le beijden
der beloofde beantwoordingh van de bataviase brieven
gelijckelijck te laten toecomen, dog dese
gedachten wierden ons affgesneden met het
arrivement van 2: missiven gedateert 13: maij
en 6: Junij passato met diverse bijlagen ons p:r
'tjagtie Bodro, en de chaloup ende chaloup
van Pieter Tielis door de regeeringe van
ternate toegesonden, als wanneer wij ons
genoodsaakt vonden u Ho: achtb: van de gem:
brieven en papieren d'affschriften toe te senden
Zoo omme de prolixiteit deses te prevenieren
als wel voornamentlijck u Ho: Edelh:ens uijt de
eijgentlijcke papieren te doen zien hoe het tot
op de datos van de zelve missiven in die
quartieren geschapen stont, dit kan ijder zien
en affmeten, dat 't aldaar op het punct stont
om in weijnige dagen een wisser uijtslagh
te hebben oft te van eenige weinte accomodatie
off het welcke (ons bedungen gevaltendt) wel de
groote te apparentie hadt tot een schadelijcken
oorlogh, het ter keerende latende aan u Ho: Ed:le
expert en zoo wijs oordeel en daar mede
onse plicht en schult van informatie over dese
materie voldaan achtende, zullen wij treden tot
andere stoffe ons en ons gouvernement
raakende —

Onder dewijlen wij omtrent ternaten doende zijn
gevoert ons beklagen over het affrontens
schrijven van de ternataanse regeeringe
ofte hooggroot gedachte deses begrepen in hare
missive van den 13: maij daar in men ons niet
alleen wil aanwrijven eenige schult van
voorbarigheijt in de instructie den schipper
van 't jagtie Bodro mede gegeven, derwelcke al
wat verre zoude zien daar over men dan ook
aan u Edelh:ens hooge collegia zoude willen
clagen maar mede schijnt te pretenderen —
eenige

[margin:] geen intentie geweest met dese chaloup te schrijven

[margin:] onder ternataanse brieven en papieren over te stueren

[margin:] clagen over het schrijven van ternate

Van amboina den 12: Julij 1690

eenige superioriteyt omme voor aff te moeten
doen komisse vreesen aan haer regeeringh
wanneermen in tijdt van oorlogen eenig dessijn
offte attacque op de vijanden zoude voorhebben
wij weten onderrecht volnemen van u Hooghagtb:
niet anders offte hebben ons in dese troublen
doorgaans omzigtelijk en met goet overlegh
inrade gedragen ende zoo niet, willen ons
geerne de wijse t'reprocheb van uw Edelh:
tellen tere zaeke submitteren, maar connen
niet besluyten, dat onse nabuyren zoo vriendelé
zullen zijn, omme onse acten die wij (+) zenden
tenproposte en wel meest op haar eygen
versoeck gedaan te hebben, en waer op ook
genoegsaam haar approbatie gevolght is,
zoodanig inde publique brieven zouden
getaxeert werden wij sullen ons onthouden
indesen verder te argueren, maar met u Edelh:
permissie en consent ons gedragen tot het antw:
deser regeeringe aande ternataanse zijn begrepen
in onse laatste missive vanden 15 stantij gelijck ook
aenanderharen vanden 13: maij passo: waerinne
de woorden zoo van accusatie en: als defentie
reciproce tot u Ho: Edeb: accomodatie met
linie aangehaelt staan, ootmoedelijck
versoeckende datter door uw Edelh: wijze
voorsieninge bequame ordre magh werden
gestelt, dater in posterum zoodanige
attaquien op ons gedoente inde gemeijne
brieven niet meer ingestelt werden
dewijle het ons zeer lastigh en verdrietigh
valt, doorgaans op onse defentie te moeten
staan, omme zoodanige ballen, die ons van
hare kanten toegeworpen werden te stuijten
en aff te kaatsen, met schuldige aanbiedinge
dat gelijck ons niet zal connen betoonen
werden dat wij oyt de eerste occasie tot
onlusten gegeven hebben, wij ons ook
voortaan van alle aggressien zullen
mijden, op dat alsoo in dese verre affgelegen
gewesten, langeder eenigheijt, harmonie
en correspondentie mag gecultiveerd, en
met ijver en eensteme ware interest en
dienst vand: Comp: magh betraght werden.

In margine: tacatie over onse
en ternaatse de
schriff: van bouro
t(+) mede gegeven

In margine: dater in posterum
zoodanig uytsporig
heden niet meer mogen
voorvallen

Wij treden nu voort tot het geene zedert onse
voorgemelde laatsten, in en ontrent dit
gouvernement, item de onderhorige en
geassocieerde landschappen is voorgevallen

V Edelh: is aangeh: hoedat bij manquement (+)
op nussalaut twee orembaijen inde bocht

In margine: (+) dat er ordre is van ?
orembaijs naar
ternaten te sloepen

van

van Caijlij op Bedro zijn aenbesteet, die dan ooch wel zullen affgetimmert en gereet zijn — Zoo is onse chaloup vlissingen gelast ijder uijt reijse naer ternate de aengetogene bocht aen te geven, omme beneffens andere boodtschappen, de geammunitioneerde ordenbaijen aff te halen, ende naer zijn beschijdene plaetse over te sleepen —

Het arrivement vant Jagtie Bedro

Des Jagtien Bedro op den 17: Junij passo. op dese reede geanv: zijnde, wat tot advijs en deswerk vande molucos ontworpen, doch int visiteren — zoodanigh bevonden dattet zelfs na een maent ofte meer vertimmeringe, nochniet te vele te vertrouwen zoude wesen, dien volgende tot dese onse intentie onbequaem, met genoegsame — vast stellinge, dat et onse ooch geen dienst meer zal connen doen, maer nog van dit mousson Batavia waerts moeten affgesonden werden, bij aldien het ooch zelve tot en voijagie bequaem geoordeelt zall connen werden, doch hier aff met uwe Ed: Edelhts. licentie p.te andere naer —

De chaloup vlissinge na ternate en met wat ladinge

Zoo wirt dan in desen raad geresolveert d'chaloup vlissingen tot de bovengedagte reijse te employeren waer inne wijdan van de versogte addictie de geen provisie hebben toegesonden —

300. baije planchen
20. affuijt planchen
20. vaten veede
10. d.os spech

Ende van 13 pachen lijwaten en cleeden, diese ons bevoren ontbodt, nevens andere sorteringe bij voorsz: Jagtien toegesonden hadden

25. pachen ijder bethilles en 4. d.os geruijte — Salas bij de sorteringen alhier niet gewilt, en waer affen noch meer als te vele geprovideert waren, gelijck wijdan in onse — voorgaende aengehaelde missive van den 5 deses daer aff breeder gewagh doen om u Ed: Ho: achtb. dit gelievende aldaer te connen dienen —

De profitable aencomste vande predicant Caheijn doodt van d: pelgrimus en d zieckte van D: Vosmaer

Met het aengetogene Jagt Bedro quam alhier mede wel te passe d'eerwaerde predicant Caheijn in zonderheijt tot de bedieninge vant het H: avondtmael deshalven wel met groot verlangh uijtgesz, maer treurich zoude zijn u comste hadde

neden

Van Amboina den 12: Julij 1670

moeten uijtgestelt werden, Zoo onder dood vande
meede Eerw:[de] D:[e] gualterus peregrinus op primo
Courant gestorven, en begraven als door een swaren
opvval van Siechte, inden persoon van onsen
2: leeraar d'Eerw:[en] Jacobus Vosmaar hebbende
meede groote apparentie van sterven gehadt dogh
nu weer beter Zijnde wiflen wij hopen dat d'heere
Zijn E tot behoeff van Sijne kercke aan dese plaatse
nog eenige Jaren in gesondtheijt Zal doen leven
en floreren

En voor dewijle den Cranckbesoecker der bitter
op Honimoa door mancquement vande maladijse
sake en niet lustig Zijnde deselve te leven
van gedm: plaatse op ontboden Zij, mette apparentie
van volgens Zijn versoeck Bataviawaarts
gesonden te werden, bij welcke occasie den
Cranckbesoecker van der Steen derwaarts gaan
geplaatst staat te werden, Zoo is de B: dogh
nogh maar provisioneele Anthonij Boon, mede
Cadet van ternaten aangestelt gelandt onder
proeve aangenomen omme bij bevindinghe van
bequaamheijt tenderen te aandit Cattele
getrocken te werden, mits Zijn avancement
tot die absolute qualitijt ende ordinarie gagie
onder den verbandt van 5: Jaren gelijck hem voor
aff gelimiteert is, Zullende tot volle effect
van het een en 't ander bij nadere bequame
gelegentheijt u E ho: agtb:[en] genotificeert
worden

Ontslagen van den, en deligeerden van 2 Cranckbesoeckers

Wij hebben alhier op diversche tijden 3 a 4. aardbevingen
gevoelt d'een wat swaarder als d'andere dogh
Godt Zij gedanckt, Zonder eenige schade
de heere wil ons voor swaarder behoeden, Zoo
meede voorden voortganck van een nieuwe
Siechte, waar meede de menschen bevangen
werdende aan beuls buijten verstandt raken
en in 2 à 3. dagen met schudden en beven
en ontreckinge in groote passie comen te
overlijden Zijnde alsoo in 4 dagen tijts de p:[le]
adsistent dirck de leeuw, neven een soldaat
en een silversmit wegh geruckt, Zonder
dat dese en[de] eenige kennisse van dien slagh
van Siechte Zijn hebbende veel min raadt
weten om te genesen, Zoodat het bij overgang
een groote ruine inde negorij Zoude
causeren daar voor ons de goedertieren godt
ons genadig wil bewaren, ondertusschen is de
Sterfte na advenant de Siechte vrij wijdigh
gelijck wij dan ook van ons swack guarnisoen
niet veel te missen hebben

3 a 4 aardbevingen inde negorij

opkomen van een Siechte de menschen in 2 a 3 dagen wegnemende

Op de

Van amboina den 12. July 1690

opkomdinge van siekte tot [illegible]

Op de custe Hitoe tot [illegible] ging voor eenigen tijt de ziekte en gevolgelijck sterfte onder onse Europianen na proportie van 't guarnisoen dapper aan, doch met het dempen vande puts en het verbieden van het water uijt de rivier (werdende het selve wat verder gehaalt) schijnt het aldaar gansch te cesseren —

accoord wegens het barotgelt op de cust Hitoe

Op gemelte Hitoese cust is mede de quarteele over het barot gelt tot contentement van beijde partijen, conform uw Edele welgegevene last ten eerste geeffenden en bijgeleijt namentlijck, — dat de hooft orangkajen voortaan uijt gemelte recognitie ontfangen vierde part van het geheele contingent sullen genieten, en dan de cleene orangkajen mitsgaders capalla soas — off hooffden der buijrten pro rato, affgetrocken — het deel voor de respe: negorijs marinjos, en dat ijder olij voortaan zelven, off de nagelen die door haar ingesetenen ter schaal gebragt souden werden, welck beslijt onder het rondt drincken van een glaasie, door haarlieden eendragtigh wiert geapprobeert &a. waar mede dan aldaar ook alles seer vreedelijck — toegaat gelijck ooch in dit geheele gouvernement werdende altijts goede toesight en waght gehouden tegens alle attentaten, die van — buijten off binnen haar mogten ondernomen en in 't werck gestelt worden

vertreck van den opperkoopman van Zijl naar Banda

Den opperkoopman S:r Willem van Zijl is naar behoorlijcke gedane transport aan — zijn vervanger den coopman S:r Everard vande Voorde, met de chaloup Crijsduijf langs de noort custe van Ceram naar hij gedestineerde provintie Banda in qualit: van protempore gesaghebber op den 11: passo: — vertrocken mede nemende beneffens onse brieven

de prijs courant naar Banda en vandaer

een authentiq affschrift van onse prijs — courant, gelijck wij dan ook op den 7: stantie de Bandase couranten nevens de brieven — van welgem: regeeringe de dato 27 passato

arrivement van den Bandas burger met haar prijs courant &a:

per een chaloup van Zeecker Bandas vrij burger becomen hebben, sonder dat het selve schrijven ijets van importantie buijten — gemelte couranten affbrengt, excepto een copij van seecker brieffsteller rapport, aan u Edele Hooge Collegie aande gouverneur particulier geaddresseert de welcke dan — ook privatelijcken in zijn missive, —

nevens

Van Amboina den 12: July 1690

neevens de bylagen desen gaande in Ed: Ho: Agtbn: daar
off submissive communicatie is gedaende —

Den gemelte onse oppercoopman S: van Zijl wert
naar 't schijnt door te groote haast, off ~~[illegible]~~ op
zijn supposten te verhebbende gelaten staan, een —
merckelijck abuijs in zijne boecken begaan hebbende
in 't grootboeck op fo: 43 voor winste op de rijs
affgeset een somma van f 32303:18:9 hier —
uijt ontstaande, dat zijn Ed: het restant vande
zeevenrijs als op fo: voorsz: te zien een partije
van lb: 1189237½ tot f 90: het last gestaan,
porteert heeft, het welcke nogtans (als zijnde
inde ladinge der scheepen Spanbroeck ende
Goudenbeer vant voorleden Jaar en vande —
schepen Coudekerke en de Voorzigtigheijt van
dit Jaar) tot haar eijgen kosten moesten over
gebragt zijn, doch dewijle alle de boecken voor
gedagte zijn Ed: vertreck, niet alleen gesloten
waren maar ook alles inde nieuwe alreede
ingeschreeven, zoo zal het zoo moeten blijven staen
ende rijs naar de oude prijs van f 90 – bij de —
continuatie gereckent werdende hier naar geen
winst commen geeven wij zijn alsoo door boven —
gemelte oppercoopman wel ter degen geabuseert
daar hij nochtans door de heer gouvr: zoo zijn Ed: —
affirmeert als verwondert zijnde, over de groote
winst van dat Jaar, wel 2 à 3 malen affge
vraagt was, off er niet ergens eenigh abuijs
begaan ware de welcke telckens een negative
antwoort crijgende, daar op gerust bleeff, tot
dat zijn Ed: (naar gewoonte) de boecken int
gros naar ziende, zoo een groot en slordigh
abuijs gevonden heeft, doch alles is zonder
eenige schade vande Compe:, en dierhalven —
te beter te repareren, (en connen uwe —
Ed: Edelhn: dan bespeuren dat de bovengesz: —
somma vande generale bij onse voorgaande
genoteerde winsten zijnde f 144198:19:13
affgetrocken deselve maar blijven f 111895:1:4
dogh evenwel noch meerder als de winsten
van het voorgaande Jaar f 1555:15:4, wij
zullen inde boecken bij de respe: partijen —
een NB: maken, opdat alsints blijcken mag
dat dit abuijs uijtgevonden zij, ende niet
gedissimuleert wert —

een groot abuijs door den oppercoopman van Zijl gecommitteert

waar in t zelve abuijs bestaat

De nieuwe gilalo van wegen d'E: Compe: op de
Suijker Hitou vervaerdigt, quam den 4
weederom te huijs, en eenige tijt daar naar,
de gemaachte aan den Roodenbergh, beijde —
tegens de papoese rovers gedruijst hebbende
ende laast gewaert zijnde tot voor bij —
Satume om verder te gaan, dog wiert door
contrarie

retourneren vande 2: nieuwe gilalos en haar verrigtinge

contrarie wint en quaat weder belet geen: de
vaartuijgen hebben alle hoecken en winckels door
snuffelt, dogh negens eenige dier rovers gevonden,
affirmerende de Inlanders dat se zedert het
vlugten van 3 derselver vaartuijgen voorde
bonoers geen vernomen hadden, Wij zijn van opinie
tegen het kenteren vant mousson beijde voorgem:
tarde gilalos weder deselve togt te laten doen,
dogh wij hopen aan ofte wel het hooge landt om,
met hoope d'een off d'ander van die schelmen
t'attraperen, ten minsten om deselve een schrick
aen te jagen, aengeroerde gilalos confirmeren
d'onlusten van eenige negorijen aengedien:
noord cust, ons door mede bazaar voordesen
gerapporteert, gelijck bij het rapport int dagh
register op den 10: maij te sien, wijdlopigh
te lesen is, wij dencken het op zijn beloop te
laten, ter tijd wij van d'een off d'ander partije
nader aansoeck zullen hebben, te meer dewijle
de strandt negorijen in advantagie waren

de doodt van kadia Latsea

De doodt vanden rechte kadia Latsea, waar aff
wij in onse voorgaande gesproocken is, wert
ons geconfirmeert blijvende naer uijtterlijcken
schijn de E: Comp:e daar aan een goet vriendt
en een ganse man, gelijck in het affschrift
van onse nu mede overgaende ternataansen
brieff door uw Ho: achtb:s des gelievende ijets
naders aengelesen werden

het tardeeren vande fluijt delfshaven

Wij verlangen vande fluijt delfshaven, totdato
niet met allen, wij hebben in hoope, off hij het
misschien naar banda aengeleijt hadde, maar
met brieven vanden 27: Junij was men aldaar
zoo wijs als hier, zoodat er nu aan zijn
verschijninge gewanhoopt wert, het beste zal
zijn, indien de gedagte fluijt zonder ramp ofte
ongeluck te rugge gekeert zal zijn, en sullen
wij mede als de bandase regeeringe patientia
moeten nemen

diverse wisselbrieven getrocken

Ons zijn op nieuws voorgekomen 10: partijen
op wissel belopende te samen een somma
van r:s 7059 1/4 alle op de nevengaande
notitie gespecificeert, dewelcke wij dan
geresolveert hebben als ordinarie in uw Ho:
achtb:e te trecken, ootmoedelijck en zeer
verbiddelijck versoeckende dat deselve a solito
gehonoreerd en voldaan mogen werden

ontbot van 3 à 4 paarden

Wij raken in dit gouvernement hart ontbloot
van paarden nodigh tot de kerck visiten en
andere voorvallende occurentien wij

hebben

Van amboina den 12. July A° 1660

hebbende nogh 6: op stal, dogh buijten 2 à 3 hier oudt en niet veel bijzonders, zoodat wij ingesien met u Ed: ho: Ed: accommodatie van secours van 3 a 4 Comp: verhoopten, dewelcke wel wenschen niet te veel Jaren mogten hebben omme alhier wat langer dienst te connen doen, en dat se het over voeren mogen meriteeren —

De gelegentheijt vande brenger deses, noghte de tijdt lijden niet deselve verder te prolongeeren, omme de eijgentlijcke substantie van u Edle hooghwaarde brieven deser maal na vereijsch en meriten te beantwoorden maar zijn genootsaakt zulcx wederom te dilaijeren tot een ander bequamer gelegentheijt biddende in alle ootmoedigheijt, dat zulcx gepardonneert magh worden dewijle het aan de goede wille geensints is comen te manqueeren Hiermede etc.a onderstont u E: Edeleg.n trouwe dienaren — was geteekent Robert de Vicq J. vande Voorde Rumphius Rogier van Houten J. Berghman Abraham Verckens ter zijde Amboina aan't Casteel Victoria desen 12. July A° 1660:

Amboina

aan d' Go: Robert de Vicq
Gouv: en directeur in Raadt

E: Eerentfeste, achtb. manhafte, wel wijse voorsienige seer bescheijdene heeren en vrunden —

Onse Jongste was vanden 13: deser, en ging aff met het te ruggekeerende Jagtie Bodro — welckers affschrift hier nevens bij zijde gaat —

Zijnde de Ternataanse inwendige affval tzedert dien tijd, al op zijn hooghste gecomen en hebben wij de saacke te handt aangeslagen, zoodat er nu niet dan naar den Tidorees zijn cracrrie magt gewaagt en wert, onder en verraderslieden en affvalligen hoop in hun nesten tot Jilolo aan te tasten, daar zij ons als toe tarten — gelijck u Ed: Ed: uijt de vertolckte antwoort op onse laatste poginge en overgelevverde pointen hier nevens gaande zullen gelieven te zien.

De

Van Amboina Ond. dato 12: July 1660

De vordere bijlagen en rapporten zullen u Ed: Ed: —
uit deselve bekent maken en aanwijsen hoe van
Ilolo vier cor corren zijn ontsnapt die welcke
wel weder inde rivier van Hitolo meenden te
besetten maar zijn ons aldaar almede te gadeno
geworden(?), zijnde drie voortgeraeckt, en het
vierde door hun aldaar op 't eijlandtje gelaten —
zoo omdat het ontredet was als om d' andere
drie te beter te bemannen &c.a —

Ende alsoo hun oogen wel na Bata en Ceram
hebben, ende dien bedroeven ijmand daar mede weder
wegh geraeckt is, zoo was het onse plicht ende
hooghtijdt u Ed: Ed: zulx op 't spoedighste bekent
te maken, gelijck nu met het chaloupje van
onsen burger Pieter Titus geschied, die welcke —
gelast is de bogt van Cambij(?) aan te doen —
en desen bij behouden varen, dat godt almagtigh
geleyde, aan Sto: Praat te overhandigen —
om met scheep vaartuijgh off andere gelegentheijt
aan u Ed: Ed: (naar desselve al voorens geleesen —
te hebben) op 't spoedighste voort te bestellen
Zullende dan verders zijn edele bij oorlogs
bodem, en tusschen Amblauw en het —
zelvige voort te zetten naar Botton om aen den
coning ende regeeringe aldaar zoodanige
den briefje te bestellen als in 't gesloten
affschrift daar aff al mede hier nevens te —
zien is waar aan wij ons gedientigh mits
desen gedragen —

Zijnde ons gantsch vriendelijck versoeck bij
eerste gelegentheijt met 4 offte 600: stx
baije plancken voorsien te mogen werden,
zoo mede met 40: offte 50: fraus(?) canifas —
off zeijldoeck van beijde zoorten vier offte vijff
paardelijnen en twee offte drie swaare —
anckers van omtrent 2000. en zoo vele —
touwen daar toe, zijnde met het verdubbelen
van 't jacht Amsterdam en 't oorlogs fregat
't ontroert(?) fornaten(?) 't maken van nieuwe —
stellen zeijlen voor deselve, en 't jagt de —
Experiment en 't verlies van anckers —
en touwen der scheepen, als ander dairomme
gantsch verlegen en 't zijnde bot geraeckt

Zoo souden wij noch wel van doen hebben

- 6: vaten harpuijs
- 6: stx hollantse ijsere kettingen(?) van 30 tot 36 gardes(?) —
- 29: stx gesorteerde hollandtse lijnen —
- 12: do. sticklijnen en

(10 vaten —

Van amboina ond: dato 12: July 1680

40: vaten vleesch als
20: vaten Speck, alsoo onsen voorraadt met
deese overgekomene ommeslagh van volck hart
geminderd is, en wij noch niet weten en connen
hoe lange het noch duijren zal

Deese lagh dus verre ontworpen, wanneer de
Heeren der Commissie Lobs en van der
Duijn overgekomen waren om haar selfs naar
Lidoor te gaan sien en vernemen hoedanig het
met dien Coningh en zijne bij te voegen
hulpe hebben mochte, en offer iet wat
van te verwagten ware als wanneer den
Coningh Saijfoddin, versocht dat den gouv:re
mede souden en te gelijck met voorsz: heeren
wilde overkomen, dat op den 2: deser geschiet is,
en alle niet alleen met groote Eere en
vriendelijckheijt ontfangen zijn, maar
bequamen ook buijten onse verwagtinge
den dagh daar aan soodanig voldoende antwoort
en besluijt van zijn hoogh:t desselfs soone en
rijcxgrooten het welcke ons ten vollen genoegde

Het laaste hier inne ten minsten dat zij
Lidoorsen haare magt bij die der E: Comp:e sullen
voegen, en die soodanig laten gebruijcken als
wij oordeelen sullen nodig en dienstig te zijn,
dat zijn hoogh:t met zijne tegenwoordigheijt
door desselfs Leenden d'E: Comp:e geen dienst
connende doen desselfs soone Edram in sijn
plaatse senden zal, die nog voort laater met
zijne grooten den Coninck van Ternaten ende
desijne in eijgener persoon aan landt zall
dagen aan ons boort te verschijnen, en zig met
de Comp:e te vereenigen, naar 't welck niet
een Ternater souden mees aan Houtt werck
beginnen ende Ternatanen gelijcke landt
aantasten

Hebbende 12: Stx orangie vlaggen aanvaart
omdie op zijn Corcorren te voeren en daar
mede aan de Ternatanen te laten blijcken, dat
zij zigh onscheijdelijck aan d'E: Comp:e houden
't gevolg en den uijtslagh verhopen wij met
het eijndigen deser maand u E: E:s nader bekent
te maken, als wanneer onse bodems en
papieren over u E: E:s gedeelten naar Bat:a
voornemens zijn aff te vaardigen

Interwijlen wij voor tegenwoordig geen
andere stoffe van belang en hebbe
Zoo sullen wij desen in 't welnemen
naar

Van Amboina ond: den dato 12: Julij 1690

naar onse gantsch vriendelijcke gebiedenisse —
sijnde Hier mede Ed: onder Godt u Ed: E: —
bereijtwillige dienaren en vrienden was getek:
R: Padbrugge Jacob Cops, Cornelis vander
Duijn gerbrandt Proost en andries —
Okoff: in margine stont maleijen —
int Castiel orangie den 17: Junij 1690

Register der Papieren

Geconsign.t aanden Ed.elen Heere Rijckloff van goens gouv.r generaal en d'E.E. Heeren Raden van N.ts India residerende int Casteel tot batavia Per Sloep van burger luijtenant Christoffel boudewijns derwaarts gaande

ontfangen tot bat.a den 3 8br 1670 p.r den borger Christoffel boudewijns

N.o 1 — Originele missive door d'h.r Gouv.r robbert de vick ende raadt in amboina aan volgende haar Ed.le geschr. dato 17: augusty a.o 1670

2 Copy d.o van d'naam als voor 12 July a.o 1670

3 provisionele eijsch van Contanten Coopmanschappen &.a voor de provintie amboina in 't jaar 1671 —

N.o 9

Van Amboina den 17: augustij A:o 1670

N:o 4 D:o van medicamenten als voren —
5. Ordre en instructie voor die verscheijde ministers in Amboina door den h:r oudt gouv:r Anthonio Hurdt inden jare 1674 — opgestelt

Amboina aant Castiel Victoria desen 17: aug:o A:o 1670 —

Batavia

Aan den Ed:le Heer Rijckloff van Goens gouvern:r generael en d'Ed:le H:ren Raden van N:ts India

Edele Gestrenge
groot achtbaere manhaftige
Welwijse Voorsienige inde
seer gunstige heeren

ontfangen tot Bat:a den 3: 7ber A:o 1670 p:r den burger Christoffel Baudewijn

Hoog Gebiedende Heeren

advijs van twee affgesonden brieven

Naar dat wij u Edl:e Ho: agtb:e bij twee dit tenten missiven de dato 22: may en 12: Julij jongstleden verselt met diverse bijlagen (waer af de laatste met de chaloup van den burger Cap:n Leijdecker afgegaan is, en een affschrift des selfs hier beneden overcomt) vrij largo hebben geinformeert van den gantschen toestant en gelegentheijt van dit gouvernement en desselfs ommeslagh en onderhoorige plaatsen tot welcke wederen en relaas wij ons dan ook verbindigh en gedienstelijck referreren, zoo sullen wij met u Edl:e Ho: agtbaere licentie gaan treden tot de beantwoording het meeste en de voornaamste van u Edelheids hooggeeerde brieven, de datums behelsende met de scheepen Coumdere en Berckhuijsen overgekomen.

generale toestant vant gouvernement

desse tot beantwoording der Bataviase brieven

Eerde

Van amboina den 17: aug: Ao 1680 —

Ende aanvangende voordese maale op het discours dat
uE: Edelhts gelieven te maken, over de rebellie en
revolte inde molucces, niet repliceren, dewijle in
onse gedw: twee voorleden brieven int breede van die
materie aangehaalt en gedarreert is, met dien
reserve nogtans bij alleen voor het sluijten deser
deses ijets naders mochte incomen gewesents te
zullen swijgen, gelijck dan onse chaloup vlissingen
(gedeeltelijk conform pr onse laatste geadviseerdis,
derwaarts aangestevent was) een alle dagen te
retourneren staat, so wat remarcabels vande
stoffe mogte mede brengen —

redenen waarom vande ternataanse zaken niet gemeldt wordt —

Vanden verrader Jan Pattilima is mede in
onse voorige naar vereijsch gedagt, hoedanig die
vervloeckte schelm als verleijdenaar naar merite
met een strenge doot gestrafft is —

dat vande executie vanden verrader Jan Pattilima insgelijcx hier voore geadviseert is —

Zoo zijn mede uE Hoog-achtb: niet onbe[kend] ampele
narede gedient vande vele dickwils geijterden
tederen hoverijen der papoesen, dog datse door godes
toesigt niet veel uijtgeregt, en eenige ofte
deine wel degelijck voor de Loch gelopen hebben,
naar welcken tijdt vandie schelmen niet met
allen vernomen is, de uijtgestelde wagt van —
2. vaartuijgen ande hoeck van Tiel en gelijke
number bij Hatuana blijft gecontinueert
om tegens de stille tijt onse twee nieuwe
gialas tegens deselve op avontuire uijt te
zenden, zullende op dese stranden vande eene
kant tot de andere een meerder quantiteijt dier
vaartuijgen vaardigh leggen, omme allesints
op haar aancomst te te passen, tegenwoordelijcke
dewijle wij d'ordinaire togt op ofte omme —
het eijlandt Ceram gedenckende naar te laten —
verscheidels, om datter wijnig met dien toer
uijt te regten zouden zijn, als wel insonderheijt
om hier te lande in defentie en allesints op —
hoede te zijn zoo lange het ternataanse vier
noch aan 't branden, en niet teenemaal uijt
gebluscht zij —

geen papoese rovers vernomen, en wat orde naarder tegens de selve te stellen —

uE Edelhs hebben zeer wel geconsidereert dat ons —
guarnisoen zeer swack was, 't zedert is het bij verloop —
van een jaar, en eertdeling door de noch duijrende
onte[…] Ceramse ziekte van brandende koortsen —
vrij swacker geworden, zoo dat wij over de se —
gantsche provintie niet meer tellen connen dan
562 militairen de hoofden en bijloopers daar
mede onder gerekent, van de welcke dan noch —
eenige goede partije inde kooij leggen, wij hopen —
eerlangs haast eenige goede veranderingh te hebben,
dewijle gedw: qualen eer af als toenemen —

onderwijlen —

Van amboina den 17: aug: Ao 1640

onderwijlen te genoot zijnde een salutaire vrede
ofte door macht van wapenen, een volkomen
herstellinge inde moluccos, en alsoo vandaer de
gedesigneerde 150 mannen voor dese provintie te
gaederen, wij twijffelen niet off zullen voort afgaen
van onse laatste besendingh naarder en grooter
uijtslagh van den toestant inde quartieren
connen hebben, omme bij aldien wij van 't geciteerde
secours geseconteert blijven, u Ed: hoo: achtb: als dan
op een wisse en dengoet renfort te mogen sollici-
teren, hebbende onderwijlen tot nu toe ons connen
behelpen, vermits er geen nieuwe swarigheden

> daerom geen verlossing can vallen

zigh op deden, dogh met dese discommodatie niet
wat angenoegen, datter geen verlossinge zal connen
vallen, doch het welcke dit uijtwerckt dat het bij 't
gemeen wel gestarckt wesende, een grooten hoop
als voorseijt zigh op nieuws verbonden hebben
sonder dat het nodig geweest sij iemant beneffens
de 2: maanden contant iets meerder als de
ordinaire verbetering toe te voegen

U Ed: hoo: achtb: welgegeven ordre van geduerigh 2:
chaloupen tusschen dese strandt en de ternaten

> ordre van 2 vaartuijgen tusschen ternaten en hier in vaarwater te houden niet wel te observeren en waerom

int vaarwater te houden, omme alsoo door gaans
den anderen nodige kondtschap te geven, en in mutuele
correspondentie te leven, zal seer beswaerlijck te
observeren zijn, dewijle ons jagtie Bouro, als mede
in onse laatste aangehaelt, teenemael onbequaam
ondienst te doen, bevonden wort en wij deden
volgende niet als de drie chaloupen achter sloot
vlissingen en kruijsbeckken connen gebruijcken
zijnde ook op dese kade seer soobere occasie
om een à 2 chaloupen vande vrijluijden te
koopen, te dien omdat u Edelhe: dese coop wat
scherp gelieven te limiteren, te weten tot een
civile prijs, hoog en wel besiet, en anders
geen wij zijn met den brenger deses over de zijnne
in tractaat geweest, maar dewijle de bovens:
qualiteijten aan den zijne genoegsaam manqueren
in southeijt der zijlagie, soo der gesocht wordt
het tuijn niet hooger als tot f 100 dienen
connen, daar voorder niet affstandigh is geweest
ondertusschen wort hier niemant anders gevonden,
onder haren te willen missen wij zullen niet te min
van dese kant met onse soobere provisie van
vaartuijgen, alsdan wat mogelijck zij te wensen
voorsien, dat de regeeringe van ternaten, ons
met eene vande haere welckers conterontmoeten
off ten minsten d'onse wat spoediger te rugh
spedieren, hebbende het jagtie Bouro delaas te
mael ontrijsen van 5 a 6 maanden gehadt
doch willen ook niet seggen, dat het door fluijen

vande

Van Amboina den 17: aug: A:o 1660

vande gemelte zegeningen gedanckt zij gelooft
tegenwoordig als boven aengeroert, Ider onse galiot
Vlissinge naar ter Zuijlden met zijn retour bevinden
offe expeditie corter en spoediger gevallen zall sijn

Dat de Bantammers sigh sindsmaals ten oorlogh prepa-
reeren zall naar onse gissinge wel den anderen uijt slagh
genomen hebben, wanneerse in de varinge sullen
gekomen zijn, van de vreede en menigvuldige
zegeningen, die de hemel over ons den staat heeft
uijtgestort, zoo in ons lieve vaderlandt, als het
gemeen raden met zoo deu reputatieuse vreede ook
speciael in India over des E Comp.s wapenen, diewelcke
op de cust van Java met zoo glorieuse victorien
bekroont en bekroont zijn, het is ons wereld niet
ook zijn wijt te verre absent, en te weijnig gemeen
meent, om te oordelen, off de gedreijgde oorlogh
van den Coningh, voor des Comp.ies interesten
vreesen ofte te wenschen zij, altijd sonder eenige
't laatste ampleterende, op hoope dat bij dese schoone
occasie dien doorn eens uijt de voet mogte
getrocken worden, en eens regte revengie genomen,
van soo veele en geweldige affronten, roverijen
en grouwsame moorderijen, d'E Comp.ie en haar
subjecten van tijdt tot tijd toegevoegt, doch dese
dingen, als gesegt, gaan ons te hoogh, wij sullen
liever en met meerder bedigheijt connende
aensien, wat uwe Ed. Ho: Achtb.e selve ter collegie
over zoo grooten werck sullen geraden vinden te
resolveren, en die wigtige zaken aan dezelve's hoogh
wijs beleijt en directie aanbevolen laten

discours over den oorlog met Bantam

Wij hebben dan ook gelijck mede in onse voorgaande
vermelt staat, achtervolgende uEd.s aan-
genamen ordre op den 23: feb: pass.o sijnde de
heugelijcke verjaringe van het vereenigen dese
provintie, alle de vreugde solemniteijten
geobserveert en naar onse gelegentheijt manifest
gevierd, over de vooren geciteerde noodsaakelijcke
vreede met Vranckrijck sonder ijets te vergeten
van 't geene heeft te dienen tot verklaringe der
zelve onder dese inlanderen vrienden en vijanden
niet twijffelende, ofte alle dese gratieuse tijdingen
sullen onder dese laatste soorte een grootmoedigen
en aghterdocht gecauseert hebben, dat dan ook
wel soo veel operatie mogte hebben gedaan, dat de
Koning van Tidoor sijne wapenen bij d'onse
gevoegt heeft, waar uijt dan ook te sijner
tijt, niet als goede effecten verwagt werden
die de aldehooghste en magtigste Godt zij
voor soo menigvuldige genade, en zegeningen
tot allen tijden gelooft en geprijst

vreugde betoont over de vreede met Vranckrijck

Zoo hebben wij ook met een groot genoegen
gelesen de goedertieren approbatie van onse

nedrige

nedrige en schuldige christelijcke advijsen —
rakende, de twee blouw te persoonen op hitoe gelijck
ook de 3 blinde overgehoudene gevangenen, en het
geene verder door ons in die wigtige voorvallen —
geadhibeert en verrigt was, wij willen niet
twijffelen, off gelijcke goetguntigheijt zal op het
verder verrigte in dat groote werck volgen, wij —
hebben t zed: dien tijt geenesints ondelaten, altijt een
Jalours en wakende ooge op dat suspecte volck te
houden, dog tot noch toe geen reeden van meerder
wantrouw vernomen, maar wel van grooter
gewilligheijt, dogh Godt weet met wat herte —

hoe de hitoese rapporteur verbetert zij

Den hitoesen rapporteur is zijn genooten regael of te
erkentenisse volgens u Edelh:ts liberale ordre —
geaugmenteert tot rd. 50: dat ons dunckt naer de qualit:
van den persoon te sufficieren, zijne naem is bij
niemant als den gouvr: en het opperhooft bekent
doch wel bij eenige gesuspicieert onder de oodelste
en ligtveerdige van de burgers, zigh niet
ontsien hebbende den vrient van de Comp:e voor een
verrader in presentie van andere mooren uijt te
schelden, dogh achtende zij geen hollandts verstanden —
heeft het onse hitoese opperhooft met een reprimende
laten passeren, van gelijcke supplement tot rd. 50:
is aan radja iha gedaan, als hebbende niet minder
verdient als de eerste met het aanwijsen van den
ongelukkigen verrader Jan pattiima, hier bevorens
en bij onse voorgaende brieven geciteert

Insgelijcx de radja Iha —

Desselfs ende zijner onderhoorige trouwhertigheijt
en vigilantie is (ons's geringen oordeels bij u
Ho: achtb: wel en ten regten gerecommandeert, gelijck
wij dan ook doorgaans, onder voorsz: haere —
qualiteijten, ijver en gewilligh: aan die ballingen
een grooter sugt toegedragen hebben, en derhalven —
onse ernstige meditatien te laten gaan op het
geene u Ho: achtb: desselven ten besten gelieven —
te proponeren, en zoo't mogelijck zij te ordonneren, —
waarover wij dan ook niet alleen met den patty,
maar ook met den radja en zijn ouderlingen, belangende
het versoeck op batavia in largo discours zijn —
geweest, ook zoo verre dat haar toegestaan —
wiert (dogh niet als op u Edelh:ts approbatie
en ratificatie mitsgaders behoudens der vrije —
wille, en het contentement aan de 4 bekende
negorijen op hatuana te doen, en anders niet —
datse zoo wel mooren als christenen in haar oude
negorijen en landerijen zouden herplaatst worden,
onder conditie nogtans, dat zoo wel de mooren —
als christenen door radjas en andere hoofden, die
christenen zijn, souden moeten geregeert —

het gebesoigneerde tot de herstellinge der Ihamaunees in haer oude landerijen —

moeten aan de tegenwoordige besitters van haere landerijen contentement doen — en andere condities

werden —

Van amboina den 17. aug.o 1670

worden, dat ook alle de kinderen, zoo wel vande
valsche als regte religie inde Christenen schoolen
moesten onderweesen worden. En wel principalijck
dat sy geene Imans noghte papen, onder haar souden
mogen doen comen noghte dulden met welcken
voorslagh dan de radja en patty mitsgaders het
gevolgh naar hare negorijen, zoo 't scheen redelijck
bevredigt zijn vertrocken, om met haar t'huijs
gebleven volck te consulteren en te resolveren,
en in een maant aan 't opperhooft van Hoinimoa
een volcomen resolutie bekent te maken in
welcken geval, desen gouv.r sigh in persoon mede
derwaarts aan souden begeven, omme tendeele
bij persuasive inductie tendeele met auctoriteijt
het accoort, dat de gen: Ihamensen voorgeven bij
uijt hoop te willen maken te faciliteren en soo
mogelijck te treffen, dog in corten dagen
verschenen de radja met weijnig gevolgh ter
gedestineerde plaatse (alles plat affleggende
onder voorgeven, dat hij t'huijs comende wel in
maniere voorsz: de propositie hadde gedaan
maar geen van sijn volck hadde eenighsints willen
hooren of te sigh tot deesen voorslagh genegen
t'hoonen. Vande andere kant hoorden' inwoonders
vande vier negorijen door de comste vande
radja, die de reeden vandien niet gedissimuleert
hadde, soodanig gealarmeert en gealtereert, dat
het Hoinimoase opperhooft genoeg te doen hadde
deselve te stillen: Waar naar dan de patty van
Iha aan den rooden bergh wesende bij den gouv.r
ontboden zijnde, wel volle genegentheijt
t'hoonde, ja! sigh alreede Christen verclaarde,
maar eenvoudiger wierde een voorslagh, die alreede
in 't begin gerejecteert was omme met de
Christenen alleen die hij verre over de helft
van alle de Ihamanaesers begroote de voorgen:
uijt hoop met de 4 negorijen te doen, en niemandt
vande andere te admitteren ten zij de het
moorsdom afstaan, en de Christen religie
amplecteren wilden, ons versekerende dattet
geen vijff jaren soude aanloopen, of te de
meeste part vande mooren aande overkant
souden sijn exempel volgen en haar tot het
Christendom wenden, dogh wij meijnen te mercken
dat dese patti wel eenig ander ooghmerck mogte
hebben, dat wesen soude, omme met die harde
restrictie der mooren deselve uijt te sluijten
vande regeringe, en alsoo sigh selven tot het
radjaschap ofte opperhoofdije vande Ihamanesers
te verheffen niet te min aangenomen hebbende
om sigh naar de binnen cust van Ceram te
transporteren, en met de mooren aldaar
wijders te consulteren, omme in corte dagen

finale

[margin:] de radja Iha slaat de conditien plat aff

[margin:] alteratie vand' vier negorijen op Hatiuana

[margin:] nader besprek met patti Iha

Van amboina den 15: aug: A°. 1660

finale resolutie aen't honimoas off verkoop te brengen wat te doen, off te laten, Zoo staan wij t Zijner tijt te hooren, watter eyndelijck besloten Zal werden het welcke tijdelijck incommander U Ed: ho: achtb: gedient eelijck geparticipeert Zal worden, met alle laat te besendinge. Wij comen voor aff over dit point ons Sentiment Zoo verre wel uijtten, dattet niet als met groote Jalousien, moeijten en onlusten, indien niet erger, Zoo wel vand' eene als d'andere kant uijt te werken Zal Zijn, wij Zouden der aendaene Zijde wat beter door Zien, indien onse voorgeleerden wat heel heen toegeven, int stuck vande meerderheijt der vrouwen, om toe te staan dat de overhoudende mooren, deselven bij haar leven affsterven, omme deene te behouden, mits datse daer naar, Zoo ook de ongetrouwde volgens de wet Christi geen meer als een Zouden mogen nemen en behouden, wat toegestaender naar het exempel vande primitive kercken, daar men in geene vande Schriften, noghte Zendbrieven der apostelen can lesen, dat de Joden en heijdenen tot het Christendom genoodigt werden, mits haar vrouwen verlatende, dog waar toe dit discours genoegsaam onmogelijck te bewerken en U Edele: apparent beter als ons bekent Zijnde —

tot provisioneel gevoelen vandese regeeringe over de Zaken vande Hamanaers

Zoo treden wij dan hier aff, en considereren aende andere Zijde geen minder swarigheijt, hoemeerder tegenwoordige besitters der landerijen Zal persuaderen, vande welcke met het aenwassen der menschen, ook het getal der eijgenaars aangegroeijt is, diemen soo wel alle Zal moeten laten erkennen en persuaderen, van waar Zullen ook de uijthopers (in sonderheijt Zoo de nieuwe Christenen alleen uijtgesloten Zullen) de gelden ofte middelen van daan halen om Zoo een merckelijcken coop te voldoen, omme te swijgen van hondertderleij questien dissentien, processen, en Zoo niet nog slimmer uijt Zoo een waerck en verwildert werck te resulteren. Eenige off dese affcomelingen en nasaten vande grootste muijtmakers en meijneedige vijanden vande E comp:e Zoodanige gunsten en beneficien meriteren, Zullen wij U Ed: achtb: ho: wijse eerwardentheijt en oordeel bevolen laten. Wij hebben wel de meergedagte versochte landen ontrent Saperoea, pia, Tolor en diergelijcke voorgeslagen, maar schijnen daar toe gantsch niet luistig te Zijn, op haar oude besittinge vlammende, Zoo wert ook dese Coopman Sr: vande Voorde ons te berigten, dat gem: landen Zeer verwildert, dor en ontrugtbaar leggen, daar haar oude landen der beste en vette vant gantsche eijland geëstimeert worden

apparentie van groote swarigheden in dit werck

de landen van pia Saperoea en Tolor niet aengenaem

Zijnde dit

Van amboina den 17: aug: 1680

Zijnde dit alles wat wij op u Edts volgegeven orders tot deser tijt toe, in dit groote werck hebben connen verrigten, waar bij dan ooh op gelijcke orders gevoegt is, ons gering en submisse oordeel, en gevallen over dat groote werck ende des sentiments van den meerdere nadruck en gevolgh waarmede men reflecteert op de hoedanigheden en andere verplaatste moorens, doch sullen hier op u Edle hoogh agtbre: naarder bevel en last afwagten omme ons in alle leden gehoorsaamelijck daar naar te schicken en te reguleeren. —

Soo gaan dan ooh conform deselve last en order op de voorgaande materie [doorgehaald] volgende, de gezochte schriftelijcke orders tot reguleerment vande subalterne ministers en suppoosten, bij den Edle heer ordinaire raadt van India, en onse gewesene gouvr: Anthonio Hurdt naargelaten manquerende alleen d'orders vande buyten comptoiren, dewelcke buiten de sichte van onse secret: en gesworen, mitsgaders diverse andere clerquen, niet wel te geraeten vallen ooh bij ons niet seer nodig g'oordeelt wierdt deselve desen en alle andere orders in't afgesonden brieven: van't Jaar 1679 compendieuselijck bij een gebracht, en ingedeelt staan en bequaamelijck op't regiester achter aan connen gevonden worden omme u Edle ho: agtbre: soo't nodigh zij daar af te connen dienen —

Het sendan van d'eijsche schriftelijcke orders voor de ministers van dese regeringe

Neter megerem: patti Iha, zijn alhier wel gearrivt: de genoteerde persoonen van zijn natie, wij hebben vijff vande selve op haar denstig versoeck ijder met rd: 10: op reeckeninge geaccomod: desiderende, dat wij de reeckeninge bij de eerste occasie mogten behouden en in zonderheijt vande oorgehoudene J: alangers, die haar seer gemeens contenteert getoont hebben, zoodanig datse pas versocht hebben, om ijmandt vande haren te laten overgaan en de reeckeninge selfs af te halen, dat wij geloove alsoo geschiet zal zijn — de reeckeninge vande Europiaanse militie van Sorrobaya ons toegesonden, zijn aende guarnisoens boeckhouder wel inhandigt dewelcke dan van het bevinden het nodig advijs zall doen hebben —

Overhouwte vande militairen van Iha en alang —

Soo sullen wij dan avanceerende u Ho: Edlh: volgen, tot de meest vrugteloos afgeloopene togt tegens de rebellige Spanuiten, waar op dan verbindig zal dienen, dattet wel waar is dat met goet overleg en op haar versoeck veele vande opperhoofden der inlanders vande optogt geexcuseert zijn geweest, doch meest zoodanige, die ofte ondt en afgeleeft

Discours ofte replieq aangaande de togt naar Sopa —

Van amboina den 17: aug: 1660

affgeleert gebreckelijcke, drouckaarts, ende
andere daar men geen dienst van te verwagten
hadde, gelijck men zoo't verlijste zoude connen
doceren, dat in gelijcke togten door onse voorsaten
meer als eens gepractiseert is, maar daartegen
werden nader om andere uijt de natos vande
fortes en wachten te haeles tot wel vijf-
tien (dat uijt de penne gevallen schijnt) zoo de
alle en de meeste vande oranghaijen selfs zijn
inde plaats genomen, dogh 't heeft aen dat punt
niet alleene weijnig gehapert maar wel aen den
voorgang en 't beleijd onser bijgenaemde Europianen
en specialijcken der wandevoiren vanden opper
Commandant den gewesene Capn: Bulck in wiens
proces wij meijnen (:doch onder behoorlijck respect
en in't verbeteren:) dat als niets uijt goede
circumspectie volgens de crijgsrechten
geageert is, niet naar rigeur van justitie
maar naar gratie, als hebbende het aen zijn
negligentie en versaagtheijt niet gemancqueert
dat zoo een groote troup volck zonder hooft
en zonder commissie tegens haere vijanden aff-
gesonden in disordre geraeckt, en alsoo voor een
groot gedeelte geruïneert zoude zijn, zoo gij de
achtbare raad van justitie des casteels
Batavia desen delinquant geliefden te hoor welg-
en het meijnen te verantwoorden, het zal ons hinder
noch te bet doen, als zullende het met goede oogen
connen aensien en wel te vreede zijn

vande wandevoiren en het proces vanden gecondemneerden Capn: Bulck

Dogh zal desen Gouvr: voor zijn particulier niet
connen stil zitten omme eenijds tot mainctenue
van zijn eer ende reputatie (doch met hertelijck leet
en alle submissie en reverentie te repliceeren
dat hij zigh door den Edle: heere schrijver van u Ed.
Edelen Ho: geagte missive seer grievelig geraackt
vinde met woorden

defentie vanden Gouverneur

Ende vervolgens op den 25: ditto door de
heer gouvr: in deselve Raad bij forma
van Resumptie vant Proces &a.

Ende wat lager

De novo gedeporteert van ampt
qualiteijt en gagie onwaardigh
verclaart &a.

ontkennende op het 2: commissie gesloten te hebben

Even off geen: Gouverneur, door passie en
wangunst &c, zoo verre vervoert zij geweest
dat hij zigh als president hadde laten vinden
om een commissie dat hij geïmprobeert hadde door

Zijn

Zijn authoriteijt te laten sweven, daar hij sig
van den Gouv:r ~~[doorgehaald]~~ aff van het
zitten over dat delict geexcuseert hadde, en
ook nogte in't vonnisse, nogte in d'eenige
notulen zal connen vinden dat zijn E: sigh
eenigsints in het proces buijten de improbatie
gemengt heeft, zoo protesteert zijn E: dan
voor den alsiende hoogsten Godt, en dese
gantsche negorije dat hij noijt eenige de minste
quaestie off dissentie (om te swijgen van
haat ofte affgunst) met gedagte Capitain
gehad hadde, niet te min bij aldien het zijn E:
gevoegt hadde over dat proces, gelijck in andere
zaken te presideren, en dat zijn authoriteijt
volkomen ware geweest, hij zoude in zijn
conscientie geen swarigheijt gemaeckt
hebben te stemmen, dat zoodanig inexcusabel
en verantwoordelijck faict met de doodt
exemplaarlijck behoorde gestraft te werden

Repliceerende gem: Gouv.r verder op het
tapperen van hoogh gedagte Ed: heere
schrijver dat het een abuijs was

verder replicq dat de
Cap:n uittreden op zijn
versoeck het geplaist
bevoolen zij

Datmen den optogt bevolen aan een
man die mits zijn langdurige
impotentie &c.a

Ende lager

Dat de h:r Gouverneur hem
selve vande tocht excuseerende
niet persoonlijck is verbleven
op Lepas strandt, tot het werck
ten principale soude wesen
verrigt etc.a

Waartegen onder behoorl: submissie seggende
dat de Gouverneur wel zoo couragieus zoude
geweest zijn, niet allen om aan landt te
blijven maar ook zelfs de optogt (tot welke
preparatie hij zulcken ijver getoont hadde)
zonder ondernomen hebben, en liever geresolveert
te sterven, als een genoegsaam gewonnen
aanslagh zoo schandig te laten steecken, bij aldien
de meer aangehaalde Cap:n eenigsints hadde
laten blijcken van zijn impotentheijt ofte
onlust tot een togt, daar toe hij zig zoo
vrijwillig

vrijwilligh hadde aangeboden, hebbende vele en
suffisante redenen waren, omme den persoon des
gouverneurs vandien optoght te declineren —
zijn Ed: was ouder, en niet zeer ter been, dien —
volgende ook niet bequamer als den anderen te —
marcheren, doch zulx zoude geen belet gegeven
hebben. hij was ook geen crijgsman, hebbende
noijt zoo een actie bijgewoont, en derhalven in
dat cas zonder experientie dogh dat het voornaamste
was zonder kennisse vande maleijtse tale, en
consequentelijck niet bequaam d'inlanderen —
aan te spreecken, veel min in zoo een wigtigen
aanvall, daar spoed en stricte obedientie van
noden is, te commanderen, hebbende de tijt niet
om in soodanige schielijckheden tolcken te —
gebruijcken daar ter contrarie de gemelden —
meede een soldaat en officier van veele jaren —
was, die men over ontrent 4. jaren wel alleen —
blijvende d'heer gouverneur aan het casteel
vertrouwt hadde, afte zenden nade Pidero
Tanoduno omme de rebellen op den bergh
heerin te attacqueren op welcke tijt —
nogtans hij immers zoo zeer gedevaliseert
was als op de eerste togt van Sepa —

Dat nu het vonnisse op approbatie vanden gouv[erneu]r:
uijtgewesen is, zulx is buijten zijn Ed: weten ende
toedoeninge geschiet, dog niet zonder exempel, men
zoude meer als een sulcke decisien cunnen —
voortbrengen, die welcke ten tijde van onsen voorsaat
d'Edl: heer ordinaire raad van India Anthonio —
Hurdt zijn uijtgesprooken en voor wettig gepasseert
Zoo gelieve dan ook niemandt vreemt te vinden
dat desse gouv[erneu]r: zijn hoire hebbende, zoo een slap —
vonnisse ontrent een capitaal en exemplare
misdaat gemoets halven niet het voornde —
approberen vindende minder swarigheijt inde non
approbatie als anderdints, off men nu in soodanige
crijgs delicten, insonderheijt in plaatsen van soo
weijnig verschiet, mag of te behoort op approbatie
te vonnissen is alhier niet te ondersoecken, in —
het vaderlandt wort verstaan van jae en
vooruit, wij hebbende die wijze vanden aan dit
casteel niet gebracht maar bevonden —

Onderwijlen is het present vande moordadige
Spaanschen gansche Eil, en schrijven wij daar
meede vande moeijlijcke en hatige materie
u Edl: Ho: Achtb: ootmoedelijck biddende, dat se
ons gunstelijck gelieven te pardonneren —
zoo wij in dit discours wat te langh gevallen
zijn, mitsgaders den Edl: heeren schrijver des —
briefs

het wijsen op approbatie vanden gouv: is buijten zijn Ed: kennisse

versoeck van pardon over prolixiteijt deses briefs &ca: —

Van amboina den 17: aug: 1690 -

brieffs, dat Zijn wel Edelh:t gelieve te Considereren -
dat wij tot onse nodige defentie op Zijn Edelheijts -
abusive schrijven, Zoodanig hebben moeten -
repliceren

Datter op het Sanirij naar onsen gevoelen niet -
importants vertoont Zij is in Ho: Edelh:n insgelijx
bij voorgaande mede gemelt, men mag dat voor het
volck Zoo wat laten, tuijsen doet het niet veel goets
den orangkaij van Caijbobbo abraham tirij
Zal wel besorgen, dat de E Comp:ie geen nadeel -
comen te lijden, datse in 't algemeen ijets tegens
d'oellimaas mogten brouwen, was de Jalousie
van 't opperhooft van Hila S:r de Jong Zal:r dog
't was een onnodige suspicie Zijnde ook van
deselven aff onse maxime geweest omme het
eene boven tegens het andere aan te houden -
ten fine dat de Kraant negorijen en consequentie
Comp:s Interest door beijde geen affbreuk come
te lijden -

discours over het Sanirij

Van de Combinatie vande Godamogelliesen met
Mardica valt traagelijck voort, d'onbeminde en
voorheen vande guattahoedij geeft het meeste
belet, wij Zouden het geern met persuasie en:
Zagtheijt uijtwercken, en ten effecte brengen -
gelijck het ook al verre geadvanceert is, in hope
u Edelh:n bij onse laatste brieven het eijndelijck -
succes te participeren.

Eer verre het combineren vande Godamogelliesen met Mardica gesucedeert Zij -

De traagh:t in den Godtsdienst vande negorije -
Oulat, en de lust tot de heijdense superstitien, -
mitsgaders de overblijffselen van hare brutale
en godloose manieren, is eijndelijck Zoo verre
uijtgespat, dat de radja met een champan vol
volck van Zijn negorije is affgesteken, omme
gaan leggen voor pia, voorgevende een -
koebeest te gaan schieten, tot afflegginge
vande rouwe over de wed:e vanden ouden orang-
kaij Oelisivabessij, uijtsondende onderdat
pretext 6: persoonen als eene laba, malessij -
Tevisoela en een slaaff domingos, mitsgad:
Losipatij en pattiossin naar de thuijn vanden
opperman ter Francisco Mole, omme aldaer
Coppen te halen, waardoor dan een dogtertie
van Jacob mole, ende een ander vande selve
swager de veltschut Sipat, mitsgaders -
Zijns vrouwe Jongste suster, benevens -
nog een Jonge swangere slavinne (Zijnde -
gem: 3 Jonge dogters d'oudste niet boven de
12: Jaren) die welcke ingem: thuijn uijtspelen
waren, Zeer wreedelijck wierden vermoort
en deselves hoofden affgekapt en tot het

gem:

affgrijsselijke moort vanden radja van Oulat en Zijn volck aan drie kinderen en een swangere slavin

gem: heeft van het affleggen der keuro te laten
blijven, van welcke horrible actie de g. eerst
genomineerde schelmen de uijtvoerders zijn —
geweest, waar naar dan ook de vermoorde —
insonderheijt het dogtertie van Jacob mole, zeer
tirannig en affgrijsselijck mishandelt ende
getracteert zijn, welcke de g. corpsen van de —
vermoorden, door de hoeklaast uijtgeworpen die
op de wagt gestaan hebben en de aanleijders —
van het droevig moort tonneel geweest zijn —
opgenomen, en den radia toegebragt, die se aan
schouwt hebbende, in een timbel off mantiels heeft
laten packen, en alsoo naar zijn negorije gesonden
gelijck de confessie van meest alle dese —
schelmen mede brengen, dogh bij gedagte radia
onthout wert, zijnde dese snoode moort bedagt
en uijtgevoert tot revengie van een oudt affront
inden jare 1665 den ongeluckigen aardschelm
doorden bevelgebieder francisco mole —
aangedaan van affront onse Ed.le gr. oudt gouv.r
anthonio hurdt nogh goede gedagtenisse zal —
hebben de gem: opper snoode moordenaars, waren
wel zoo snood, dat se lieden uijtstroijden dat het
een werck van overgekomene alfoerezen ware —
geweest, dogh bij bevinding van het contrarie —
opgesocht naar de overkust van ceram —
wierden dese uijtstroijsels en conjecturen —
gerejecteert, en door meertige inquisitien —
avancerende tot sterke presumtien, zoo —
verre datter na strickte examinatien geresolveert
wiert 30: a 40 van d'onlatters te versekeren —
waar off dan ook aanstonts 19 à 20: wel —
bewaart herwaarts aangesonden wierden, waar
op corts daar aan de oppermoorder door —
persuasie van gemelde opperhooft vrijwillig
volgen stemmende op, wij weten met wat —
fantasien, de welcke ondernomen opgepast —
aan de pas bagualo aangevat, en insgelijcx
aen dit castel overgebragt wiert alwaar
dan ten deele vrijwilligh ten deele door torture
dogh niet zonder arbeijt de waarheijt als boven

uijtvindinge vande moort

uijtgevonden is en de voorgenoemde seven —
schuldig bevonden zijn, gelijck dan ook naar —
diverse recollementen alle de moordenaars —
bij haare confessie zijn blijven persisteren —
waar op dan ook op 10: dese bij desen land-raad
de respective sententien gearresteert zijn, —
namentlijck dat de radja als auteur en —
uijtvinder en die het commando tot zoo

groote

Van Amboina den 17: aug: 1690 —

grootste moort gegeven hebbende doch uijt politique
consideratien seer gratieuselijck gecondemneert
is, gedecapiteert te worden de 4: andere als Labo
Malessij, Tarisoela, en Domingos op cruijssen
te leggen de regterhanden affgehouden, van —
onderen op geradebraacht en de hooften affge
houden te worden, doch de 2: laatste bij —
meerderheijt van stemmen alleen gegeesselt
gebrandtmerckt en 50: jaren inde ketting
gedoemt, met confiscatie van alle de —
goederen vande 5: gecondemneerde ter dood. —
Welcke sententie vervolgens dan ook op den 16: do: —
alsoo met toestemming van ijder een op
onse ordinarie gerigts plaatse geëxecuteert
is, mogende de regtvaerdige Godt in desen
welhertelijcken gedancht worden, dat hij naar
zoo veele moorden van onnosele menschen —
op het eijlandt Honimoa, die welcke nooijt en
hebben konnen ontdeckt worden, eijndel:
dese rede de grootste en beclaegelijckste —
van allen heeft laten uijtvinden, omme —
eenmael een heerlijck gedenckteecken ende
exempel te connen stellen tot een —
affschrick van alle diergelijcke boosaardige —
en godlooze schelmen, opdat de eere
Godts met het landt verzoend, ende diergelijcke
grouwelen niet meer gehoort mogen worden. Wij
zullen ons wijders met u Hoogh achtb: belieuen —
refereren tot het crimineele sententie boeck —
beneffens alle de papieren en documenten tot de
voorn: moort specterende bij de laatste —
bezendinge Bataviawaarts overte stieren —

De bevinding: moort als zijnde extraordinaris,
uijtbreede genarreert zijnde gaan wij met
u Ho: achtb: verder om te zeggen dat wij —
niet alleen op de nu gegevene order maar —
stelijcke maanden te voren op het schrijven —
vande ternataanse regeeringe gesupercedeert
hebbende verleenen eenige passen naar de
Celebes oostcust met licentie van aen —
slaven handel uijt deselve redenen ende —
consideratien bij u Ho: Edelh: aangehaalt —
hoewel alle de negotie op de gedachte —
plaatsen 't zedert de onlusten in Molucco
genoeghsaam zig selven verboden heeft
uijt vreese van aldaar door de ternataanse
ontevreeden adherenten geconfisqueert en

verbot der slaven handel op de Celebes oostcust

qualijck

Van amboina den 17: aug.o 1660

qualijck getracteert te werden, welck verbodt dan ook hier naar desen in tijde van vreede alsoo geobserveert zal blijven, tot tijden en wijlen u Edelh.e van den ander sentiment zullen gelieven te werden, doch zijn wij van opinie, dat de gantsche handel op de gemelde quartieren daar mede een gat zal hebben, dewijle dese handelaars verclaren datse op de retouren van swaarden en andere ijserwercken mitsgaders hunne provisie geen equipagie vermogens zijn te onderhouden —

de bijlegging van de questie over het barot gelt ter custe hitoe

Soodanigh de disputen over het barot gelt op de kuste van hitoe geaccordeert en bij gelegt zijn, is u Edelh.e p.r andere geadviseert, het welcke dan ook tot dato noch al vreedelijck gepractiseert werd, inhoope in dien standt en goede reeden van jaren te blijven continueren —

de ordre van het extirperen van de specerijboomen op hoamohel

U.e Ho: achtb.e is mede p.r voorgaande brieven aangeseijt hoedanig het tweedemael der bruijen en extirperen der specerijboomen op hoamohel afgedaan en geeijndigt zij wij hebben een nota gemaackt van u Edelh.ts noodsakelijcke ordre omme een jaarlijcxe visite over dat landschap te statueren en alsoo niet alleen het aanwassen te beletten maar ook alles wat hier en daar mogte overgeslagen zijn totaliter uijt te roeijen, dat dan ook ligtelijck te besorgen zal zijn, zoo is dan mede volgens u Ed.e wegegeven ordre aan de beeweers dier boomen, haar toegeleijde verbetering behandt gestelt, het welcke dese lieden in portinnen te williger zall maken —

ordre van ondersoeck op de specerijboomen op amblau bouro &a

U.e Edelh.e last bevel en ordre van het extirperen der specerijboomen is aan de affleggende eijlanden amblauw, bouro, manipa &a. op nieuws aangeseijt, zijnde ons ingevolge van dien toegesonden in circa 30 à 40: jonge nagelboomtjes, voor alles dat op amblauw souden te vinden zijn, wesende te wenschen dat het de heele massa van dat eijlandt mage wesen, zoo men ons wil wijsmaken, en geeft het nieuwe opperhooft van bouro vaste toeseggingen, dat alles op dat eijlandt wel accuraat doorsoght en gesuijvert zal werden, gelijck wij dan ook van den sergiant Jacob Heijlman staan te hooren, wat hij op zijn onderhoorige eijlanden gevonden en weder gesocht zal hebben, de visitatie ontrent haija

de visitatie ontrent haija en tamilau uijtgestelt

en tamilauw zullen wij dese maal noch moeten uijtstellen om redenen hier vooren bij het declineren van het uijtsetten der hongie aangehaalt

Het

Van amboina den 17: aug: Ao. 1690

Het waer ook nodigh, datter door u Ed. Ho: agtb.e decisie gedaan wierde hoe verre de Jurisdictie vande amboinse regeeringe oostwaart aan, langs de custe van Ceram zigh uijtstreckt waar mede dan alle disputen tusschen dese nabuijren zullen comen op te houden, zullende niet naargelaten werden aande bandase regeeringe vandese resolutie advijs te geven. —

dat de amboinse Juris-dictie strekt langs Cerams oostcust tot Keffing toe —

Wij zullen ons nader advijs en sentiment vande plaatse en situatie, mitsgaders de noot ofte onnootsaackelijckheijt vandien, en watdaar weijd: aendependeert met u Ed. Ho: Edelh.ns permissie defferen tot de laaste bezendinge als hebbende ons wel eenigsints, dogh niet naarbehooren op dat subject connen informeeren, hebbende ook eenige hoope dat het werck in ternaten cortelijck affgeloopen zijnde de major St. martijn herwaerts over zijne reijse naar batavia moght comen te nemen omme bij die occagie ons van zijne kennisse en ervarentheijt in zoodanige wigtige voorvalle te connen dienen, mitsgad: u Edelh.n met te beter fondament te connen rescriberen —

het beantwoorden wegens het bouwen van een nieuw casteel wert gediffereert

Wij zijn vast doende om materialen in sonderheijt ijserhout en planken bij een te samelen tot constructie vande nieuw Gouv.s huijs binnen dit casteel, dewelcke dan zeer langsaam toegebragt werden, dewijle wij gelijck voordesen geseijt: niemant als de [illegible] Hassan Soelaiman, en nogh vrij ongraag aan het zagen connen crijgen werdende niet te min de geleverde ondertusschen geprepareert, omme daar na alle gelijck het hout op te regten, zoo werd'er ook aangedacht, datter op het mesnagieuste en zoo spoedig als mogelijck opgebouwt magh werden, gelijck dan ten tijde agting gegeven zal werden, wat comptoiren behalven de secretarije in het fort geplaast sullen connen werden, en wes meer maar gelijck bij onse voorgaande aangehaalt blijft bij aldien het u Ed. Ho: agtb.e mede zoo geliefden te begrijpen de voortgang vande geresolveerde steenen pagger, die alreede zoo verre geadvanceert is zouden wij t'eenemaal dienstigh agten te voltrecken, niet alleen tot securiteit vande burgers en wel meerder ingesetenen bij eenig merckelijck oproer ofte overval, maar ook om Comp.s groote omslag van victualie en materialen in baloewarts en affdacken als anders te bergen, zijnde het begrijp van't fort veel te cleijn, zoo datter bij affbraack vande pagger behalven de zorge voor de burgers en ingesetenen, te veel onbewaart zoude blijven leggen —

watter in 't bouwen vande Gouv.s huijs verrigt wert

de steenen pagger dienstig op te bouwen

Van amboina den 17: aug: A:o 1660

leggen, en schoon dese consideratien niet mogten —
valideren, zoo zullen we jaer tot het opbouwen van
een nieuw capitael fort zoo verre gaen schutten, dat et
de oncosten vande bewuste steene ompaggering
die doch alreede voor ½ part voltoyt, wel waerdig
zall zijn, nietteminn gelijck altijt zoo zullen wij
ons schicken tot het geene u Ed:o agtb:e over dese —
materie naer haer hoogh beter kennisse en expedientie
zullen gelieven te ordineren —

redenen waeromme de gelegentht: van — Saparoua niet haest connen ondersocht werden —

Zoo hebben wij mede moeten supersederen, om op te
nemen de gelegentheyt vande Clip Saparoua voor
namentlijck aengaende het drinckwater, wij —
connen bij provisie wel soo veel hooren, dat het wel
waerdigh zal wesen, eens accuraet te onder-
zoecken, en wel te letten off het geprojecteerde —
fort niet wel zoo nodigh op Hatiuana zoude —
verrijsen zijn, tot dato door het laat aenkomen
der schepen, en veelerleij voorvallen en besognes
het vertreck des gouverneurs derwaerts aen niet
connen uijtgevonden worden, wiens presentie
nogtans tot zoo wigtige visite verstaen —
wert nodig te zijn —

discours over het decken der woningen

Het considerable discours van u Ed:e wegens
het decken vande wooningen met atap, en een —
bemetselde steene vloer op de soldering connen —
wij wel approberen, maer zouden onder submissie
van gevoelen zijn, dat een pannedack hoedanig
men in 't vaderlant gewoon is te gebruijcken —
prevaleren zoude, door de swaerte die zoodanige
steene vloer aenbrengt, waernaer dan alle het
werck wel dicker aengeleijt zijn, zoo mede dat
de plancken en ~~[doorgehaald]~~ balcken door de vogtigheyt der
het bedijen, seer haest connen te vergaen, —
moetende ook het atappe dak verscheijden maal —
vernieuwt worden, zoo mede bij aldien een —
pannedack met onderlegging van atap niet
digte genoegh ware, zoude het op zijn vaderlants
met kalck aengestreecken connen werden,
en dus zoo digt, jae digter als daer ter plaetse
connen gemaeckt worden, dogh wij zullen de —
order wijders volgen, totter tijt u Ed:e agtb:e —
ons anders zullen gelieven te commanderen —

Drijff vant maken van dackpannen en decken van 't oude pachthuijs

De burger Philip de prée mitsgad: noeoons
wed:e zijn althans besig om partije dackpannen
voor de Comp: te backen, zoo dat wij hopen —
in 't corte provisie genoegh in handen te crijgen
wanneer dan ook het oude pachthuijs daer —
voorn en de andere solders, wij in gestadige
becommering leggen, aenstonts gedeckt —
zal werden, ondertusschen hebben wij —
gedeclineert, de toegestane 10000 pannen
uijt

Van Amboina den 17: aug: 1660

uijt de fluijt de Beemster te lossen, eensdeels
ten reguarde der groote hitte van Banda; Zoo
mede dat de Schipp.r affirmeert dat se van —
slegte qualiteijt waren, dogh principalijcken
dat wij d'onse te gemoet Zagen, maar die langer
uijtgebleven Zijn als onse meijninge geweest
is; Zoo Zoude ook het voorsz: getal pas tot de
helft gesufficieerd hebben wij hopen, dat men
noch een weijnig wagtende, alles geremedieert
Zal wesen —

De partijen affuijt swalpen op Cajbobbo ende
Kemahaij te verveerdigen, was, mede om den
proeve te nemen waarse te vinden Zouden sijn,
om dat de bewesen gevangen geen sufficient schijnen
te wesen, als wel uijt noodsaakelijckheijt, dienen
bevonden tot ps. 40: Zeer wel te passe gecomen —
tot accomodatie van tornaten, welcke dan —
ook op haar versoeck in 2: reijsen derwaarts —
aangesonden Zijn, van de getransporteerde door
d'Ed.le H: Hurdt Zijn partije tot affuijten op ge-
maacht om bij noot van die wat in voorraat
te hebben, Zoo ishet ook de Kemahaijers ende
Cajbobbers niet op den hals gedrongen maar
met haar goede wille om de bevinst reden —
aanbesteet —

waeromme dienige — affuijt plancken op Ceram aanbesteet Zijn —

Belangende het getal der slaven, in plaats van
te diminueren Zouden wij wel dienen te augmen-
teren indien de abundantie ware geweest —
Zijnde ook het loon vande werckers aande fruijt-
prooien niet door ons, maar d'Ed.le H: oudt gouv.r
Anthonio Hurdt alsoo gestelt, Zijn Ed.le hare
wel considererende niet alleen het perijckel —
maar ook den swaren arbeijt waar over dan —
ook de werckende slaven, onse te animeren —
2: Stuijvers, ende dijenaars om het perijckel —
1: Schell.n wiert toegelegt, tot affdancking van —
een partije vande ongeluckige, is voor heel
geen apparentie, want behalven de noodsaeckelijcke
reparatie door het geheele jaar, het aanstaande
affbreecken ende wederom optimmeren van het
gouvernements huijs, het op en affdragen der
goederen, lossen en laden der schepen ende —
vaartuijgen, insonderheijt nu bij de schaarsheijt
der matroosen op de werf en Zoo veelderleij —
andere arbeijd, Comp.es paardestal, het
Zieckenhuijs, en andere diensten, Zoo wert er
nu bij de laatste brieven nog gerecommandeert
eenige inde ambagten op te voeden, het welck
altijt tendeele te voren, tendeele nu in't
werck gestelt is, Zoo op de timmerwerff
om —

reden waeromme geen slaven connen affgedanckt werden —

Van amboina den 17. aug.o 1660

om het ambagt te leeren, als tot zagen en andere
bij de smit, metselaars &c.a Zonder dat het
imployeren van Comp.s lijffeijgenen in consideratie
comt als zijnde te oudt en niet meer van
bequame jaren om tot ambagten aan te quicken
u E. achtb. blijven verseekert, datter in alles door
ons op het interest en voordeel vande Comp.e
zoo wel gelet wert, dat wij niemandt vande
andere gouvernementen behoeven te wijken. —

het besteeden der smitts koolen wint de helft uijt

Desgelijcks dan ook naer gesien zoude connen —
werden off het aanbesteeden der smits koolen —
de helft niet uijt wint, vande costen die deselve —
voor desen door de slaven gebrand wierden —

geen werck basen van macassar becomen —

Een metselaars en timmermans baas van nooden

Dat wij van Macassar gansch geene basen off
arbeijdts lieden becomen hebben, is u Ed.le agtb.
al mede genotificeert derhalven het met u Ed. sal
blijven noot saackelijck zal zijn, dat wij bezijden —
een baas metselaar, waar aff wij destituijt zijn,
insonderheijt van eenige goede nugteren huijstimmer-
mans baas mochten voorsien werden, dewelcke
het volck connende aandrijven, goede kennisse
hebbe zijn werck te overleggen en alles ten —
oirbaar te brengen, dewijle onse geweesene werff
baas Jan Hermansz (: vermits zijn dronckenen
drincken op de fluijt de voorsigtigheijt geplaast)
tot Houmoa schielijck overleeden is, en in wiens
plaats wij aangestelt hebben, eenen david —
Kuijper van Sardam, voordesen zijlmaker
op de werff, een vigilant en wacker man,
dewelcke zoo voort en aanwillende, wij geene
anderen tot werffm.r van nooden zullen hebben,
zijnde van een generale kennisse, insonderheijt
ontrent het scheeps werck, het welck hij van —
jongs aff in zijn geboorte plaats voorsz.: —
gesien, en alsoo aangenomen heeft

vande basen en het cruijt maken

Ons overgesondene onderbaas cruijtmaker alhier
een tijt lang tot opsiender vande gemeene —
wercken gebruijckt zijnde, is nu op de molen
bezijdende onder geplaast, dewelcke wel wijders
haast geschopt mocht werden zoo hij van zijne
aangevangen debauches niet comt aff te laten,
't is te beklagen, dat soo veele fraije borsten —
in goede ordre en comportement wesende —
zoo lange ze onder ontsagh zijn, meer hier
gecomen zoo ligt in dronckenschap en andere
fouten comen te vervallen, datse kaal en
ongeschickt voor haar zelven, maer onbequaam
tot Comp.s dienst worden. Wij hebben —
aande bandase en ternataanse regeringe
ons bus cruijt aangepresenteert, dog doorde

dat te

Van amboina den 17 aug: 1660

deren te affgeslagen alsoo ze selffs meerder dan se
van noden hebben connen fabriceren, dogh
vande tweede plaats totdato geen antwoort
becomen, de reeckeng: vant kosten deses Cruijts,
is tot ult.o: december passo: zeer nauwe ende
accuraat opgemaackt connende bij de boecken
gesien werden, dat onse calculatie van onkosten
affgerekent tot 15: lichte stuijvers het pondt,
wel en naer reden opgestelt is, te weten
als de molen ℔ 1200: ter maant uijtlevert
dogh hebbende totdato eenige weijnige dooden
anders 1500 ℔ uijtgegeven, zal de prijs soo
veel diminueren, als d'oncosten vangagie en
arbeijts loon over de ontberende ℔: 300:
beloopen, blijvende de costen vande materialen
het zelve, wij waren wel in postuere om meerder
quantitijt s'maants te fabriceren wanneer
wij gelijck int vaderlandt, en ook naer ons
bericht wort, eenige plaatsen in India, des
nagts liten wercken, dogh terwijle wij geen
meerder afftreck becomen zullen wij het nagt
wercken zoolange declineren, ten zij u Ed. Ho:
achtbn gelieven mogten ons daar toe te
commanderen

perfecte aanwijsinge vant costen des cruijts

Maar wij vallen vrij wat bedenckelijck over het
bergen vandat periculeus cruijt, alsoo onse een
kelder onder s'gouverneurs punt, die vande 3:
alleen bequaam is, d'andere 2 te vogtigh sijnde
al eenigen weijnige volgewardt zij, zoodat wij
den pack-kamer daarnaast hem tot deser
berging hebben moeten emploijeren, de langh
wijlige deliberatien over den nieuw casteel
en het aanhouden ofte quiteren vandit oude
houden u Ed. achtbn: en ons in veel dingen
suspens, wij zouden anders uwe Ed. Ho: achtbn:
wijsheit in bedencken geven, off het wel met een
goede politie overeencomt, in zoo een
nauwen fort, zoo groote quantitijt vandat
niet genoeg te wagten en schadelijck goet
bij een te packen, dewijle het behoud offte
ruine (in het welcke quallijck bewaerde
desseckt) vande meeste en voornaamste
Comp.s dienaren, item van soo veele dierbare
effecten inden ook niet bij toeval, vande se
gantse nagelrijcke conquesten is bestaande
wij zouden daar bij geproponeert hebben,
offmen niet eenige dighte bij buijten, dogh
onder defensie en 't geschut vant casteel
zoodanige cruijt toorn ofte steene packhuijs
zouden

consideratien over een cruijtkelder

Van amboina den 17: aug:o 1670 —

Zouden commen practiseeren, waar toe onse —
geringen oordeel, in groote consideratie zoude
comen, dat men ter zijde van ons Zeehooft, zoo
een cleijne plaats ging indijcken, ende met
zee steenen met palen beheijd opvullen, ende —
voorts met gebacken steen tot een bequame hoogte
heel op metselen, en alsoo voltoijen, zorge dragende
dat de solderingh, om het fruijt te bergen —
3 a 4 voeten boven het hooft, quame leggen, —
en de muijren van binnen met vaste planken
beschooten wierden, niet alleen om de droogte —
maar ook dat niemant gedagte, veel min —
occasie zoude hebben, omme met door te breecken
door de muijr eenig schelmstuck aan te —
vegten, doch gelijck gesegt deese propositie, zal
bij dese deliberatien (off men en waarmen een
nieuw casteele zal leggen) ontijdig moeten
g'oordeelt worden, en zouden wij ook in —
cadu van zoo een capitale resolutie ons
beter voorsien, wenschen van d'een off d'ander
expert bouwm:r om te connen oordeelen, zoo
wel van de sufficantheijt des grounts om op te
bouwen als wel van de maniere hoe, en de —
bouwinge zelfs zijnde deese bij provisie, maar —
onse meditatien en consideratien in ho: achtb
zullen naar haar experte wijsheijt weten —
watter gedaan of te gelaten moet worden —

van het placcaat tegen de sagueer sluijckers

Wij zagen (met verwonderinge gedt:) wel biel hoe
dat ons placcaat tegen de sagueer sluijckers
door de Ed:le heere schrijver des briefs zoo —
aangevogten wiert, daar wij in meijninge
waren niet alleen wel gedaan te hebben, —
maar ook eenige danck te meriteeren dat
wij gem: pagt, die welcke stout onder de voet
te vallen, met dat placcaat zoo verre onder-
schraagt hebben, datse op ultimo feb:o laatleden —
bij de generale verpagtinge gerendeert is tot
rd 1760: en zulc rd 230: meer als het
jaar te vooren. het heeft zijn Edelheijt —
geliefft wonderlijcke illatien ende verge-
lijckinge te maken van mes en oorden —
affte snijden, en een pot sagueer tegens
een sloep vol nagelen te stellen, daer het
placcaat geensints sijt tegens het sluijcken
van een pot sagueer, maar tegens het —
tappen en houden van gelagen en het
continueren van dien, 't welcke dan ook nogh
zoo swaare straffe niet zoude verdient
hebben, indien de die schadelijcke gevolgen,
niet bij gekomen waren dattet conventiculen
wierden

Van amboina den 17: aug: Ao. 1690 —

wierden vanhouden en bevrijen, Slaven ende —
Slavinnen, en wat voorts ofte onderdigent in
Comp:s dienst en dese negorije was waaruijt
dan resulteerden niet alleen vloecken sweeren —
en allerleij schandige en onderlijcke propositien,
maar ook nagten suijpen, en diergelijcke
Excessen, besijden straatschenderijen affronte-
ringe van dogteren en vrouwen, dieverijen en
en meer andere onlijdelijcke actien, en het
welck van groote consequentie was, Zoo —
wiert er bevonden dat de gaderlieden Slaven —
en Slavinnen, niet alleen tot het drincken [illegible]
maar ook door opruijing onder malkanderen tot
het wegloopen geanimeert wierden tegen sulcke
plaatsen (: wiens weder met alle ofte meer
Slaven off de vrijgegevene ofte andere —
canailje waren:) en Zoodanige [illegible] —
wiert dan het bevel de placcaat gecommandeert
en dat nogh met zoodanige restrictie, en
goede voordagt dattet tot arbitragie van den —
regter gestelt wiert, 't is wel waar, dat het
sluijcken der pagten bij het ontvreeden der
Speceriijen niet canhalen, dog hebben groote —
gemeenschap met den andere om het sluijcken
van eenige weijnige cattijs nagelen —
wiert den Chinees Tanhoa, ten tijden van —
onsen Edl. oud gouvr. in een boete van 500 rds
gecondemneert, en om wat meerder partije
dat nogh maar een begin van een sloep vol
zoude wesen, Zoo nagelen als andere die se
nogh maar in huijs genomen hadde, wiert de
vrouw van Jantje Boeckbinder verwesen op
het schavot gegeesselt te werden, en ten tijde
van desen Gouvrn: is de Baas Cruijtmaker, Jan
Christoffelsz: van Straatsburg gegeesselt
gebrandtmerckt, en onder de galge gestelt, buijten
een bannissement van 50: Jaren in de ketting
op Rosegain, omdat hij besijden de verwaerdinge
van eenige weijnige ponden Cruijt omtrent
60: cattijs gelijcke nagelen gesloocken hadde,
welck vonnisse nogtans door u Edle ho: agtb. in
dese zelve brieff geapprobeert wort, niet tegen —
staande datter mede geen gelijckheijt van
misdaat tegen de straffe can werden —
gevonden, gelijck ook niet in't meerendeel alle de
placcaten van sluijckerijen van importantie —
als anders in ons lieve vaderland die eenige
al vrij verder gaeden, maar alle op de
gevolgen gefundeert werden, dog waartoe

Zoo

vaderlijcke ongeregeltheden uijt de slaven tasserijen ontstaande

Van amboina den 17: aug: A°: 1690

Zoo verre gelopen, wij hebbende ook hier in ons —
ambon, derwelcke ons bekent te placaat in —
strengheijt te boven gaan, als die den hert ofte —
hinde doot-rechte maar quent, verbeurt d'eerste
maal Rd 50:, ende 2: maal publicq gegeesselt,
doch de 3: maal gegeesselt gebrantmerckt en
10: Jaren inde keten gebannen te werden, welck
placaat niet alleen d'h: oudt gouverneur de —
vlaming zal: gemaacht, maar ook door de
Ed: heeren Cops ende Heurdt gerenoveert is,
alwaar immers gantsch geen comparatie van
misdaat tegens de straffe te bedencken is, en —
zoo nog andere meer, om welcke motiven en
redenen dan wij ons niet alleen connen —
inbeelden, maar ook vastelijck vertrouwen —
dat u Ed: Ho: achtb: ooghenschijnelijck zullen sien,
dat wij in het maken van het placaat tegens
het verboden Saguweer tappen, ons niet verloopen
en te buijten gegaan hebben, hoewel het inde
missive ten last te gebragt wort, van wien
wij dan ook als vooren het zelve pardon van —
langwijligheijt in dit nodige antwoort, —
ootmoedelijck zullen affbidden, en onderwijlen

Het oversenden vande op nieuws g'approbeerde amboinse placaten wert verwagt

affwagten, de uijtgesondene, en bij den —
geeolligeerde statuten en placaten, aan de welcke
u Ed: achtb: als gedienstigh voor dese provintie
en resorte van dien, ons zullen gelieven te —
obligeren. —

Iteratie vande verplaatsinge van diverse subalterne ministers

Soodanig wij inde electie vande E: Sp: Secretariss
vanden gouv: en den raadt van Justitie mits
gaders de redenen van d'een geeligeert te hebben —
voor d'andere en dat se nu beijde in employ zijn —
Zoo is mede bij onse voorgaande missive u Ed:
achtb: geparticipeert, wij souden mede wel —
gewenscht hebben, dat de voorgaande Secretariss
hare besognes wat beter voortgeset hadden, —
maar 't heeft niet willen wesen, zoo wij dese
onse eerste Secretaris, gesondt en in postuur
mogen houden wij vertrouwen dat het —
gouvernement bij vertreck ofte verandering
van d'eene, het aangaen andere bequame
mannen geven zal, Zoo is ingelijcker wijse
geadviseert, hoedanigh onse tweede persoon —
S: Willem van Zijll (:onder de gerequi
reerde limitatien, en affgedaan hebbende
het geswindeerde:) op den 11: Junij voorleden —
naar banda vertrocken, waar naar zijn E:
dan ook op den 2: des laast affgelopen —
maants Julij inde provintie voorspoedigh
gearriveert

Van amboina den 17: aug.o 1660

gearriveert zijn, wijders hebben wij door het afsterven vanden Coopman Jacob de Jong zal.r tot protempore vervanger vanden E: van Zijll d' E. Coopman S.r Everard vande voorde en zoo vervolgens d'andere ministers verplaatst hebben, 't welck onder u Ed.e hoog.e correctie onnodigh duynckende alles te reitereren —

Den meester S.r vande voorde, gelijck ook de guarnisoens boeckhouder Abraham Verhoeven, item den luytenant Schaffert, en wijders den luytenant Jacob Huijsbens, doen gesamentlijck u Ed. ho: achtb.: voor diverse verbeteringen, als recognitien, zoo in gagie als anders gedienstelijck bedancken, zullende den sergiant Jacob Heijlman den bequamen tijt en gelegentheijt moeten affwachten, gelijck dan het geworden opperhooft van Bouro d'ondercoopman Reijnier Praet naar Batavia vertrocken blijft, en de landmeter Carlier overleden, zulx mede bij onse voorgaande letteren alreede geadviseert is. —

De hoofden bedancken voor diverse verbeteringen Sollicitanten —

Wij zullen dan mede niet behoeven verderom op te halen, het arrivement, mitsgaders het verder affgaan vande schepen convoyeren voorsigtigheijt en wat daeraen kleeft, zullende u Ed. ho: achtb. tot contentement mede gesien hebben dat gelegentheijt het hoeckende jacht de Zijp en d'andere schepen naar Ternaten gesonden, wij zullen op ons schrijven onder dato 5 Julij jongst derwaarts aangesonden, antwoort moeten affwachten, off ons het een off 't ander schip tot overvoer vande ter tweede nagelen bezijden onse boecken, papieren en laatsten brieff, zall connen toekomen, waar aff dan mede u Ed. hoog achtb.en behoorlijck rapport zal werden gedaan —

Dattet onnodig is van de schepen convoyeren ende voorsigtigh.t als anders van Ternaten te comen mentie te maken

De fluijt de Keff... is tot dato nog niet gecompareert zoo dat wij d'expeditie dito schip voor het aenkomende mousson op dese kedde te verwachten —

Dat vande fluijt de Ke... nog niet vernomen wert

D'ordres vande Ed.e heeren mede heeren onse principalen, gelijck ook van u Ed. ho: achtb.: collegien, wegens de borger vaart tusschen Batavia en de oost mitsgaders de limitatie vande grootte der schepen, item dat nergens mogen aangieden zijn bij ons in behoorlijcke agtinge genomen om ons tot des bindiet reguliment te dienen, soo veel het aendese borgerije niet zeer smadelijck is, zoo zall het naar ons begrijp vele jalousie agterdogt wegh nemen —

Schepen of the vaartuijgen onder 30 lasten de vaart tusschen bat.a ende oost verboden en d'andere gelimiteert

Hoddenig

Van Amboina den 17: aug: A:o 1680

rescriptie van het vermissen van p:s 12 bastas uijtgevoert

Hoedanigh wij het met de p:s 12 op Romma [illegible] bastas gehouden hebben, zall aende voortdesen zoo der tijt niet manqueert aangehaalt werden —

Zoo mede van het bevinden vande ladinge van Coninwerve en de voordigtigheijt

Edelijck mede het uijtleveren en bevinden in quantiteijt ende qualiteijt vande Coopmans:e ende provisie vande schepen Coninwerve en de voordigtigheijt —

Specificatie vande amboinse vaartuijgen dan mede over te zenden

Omme dan mede over te zenden, een pertinente specificatie van alle de amboinse vaartuijgen, dewelcke wel haast op te maken zall zijn, doch bij absentie onse burger Christoffel Boudewijns wat te laat stigh is, zullen dese 3: particuliere met onse laatste besendingh moeten volgen, en zullen wij hier mede onse rescriptie op u E: agtb:les gehonoreerde laatste missive gedient edelijck besluijten —

antwoort op den brieff van 17 february

Omme wijders te procederen tot beantwoordinge vande niet min geeerde laatste vanden 17 feb:rie jongstleden alhier mettet Berckmeer aangebraght waar op dan ook vervolgens zal dienen —

Retour vanden gesant van Tamboeco zonder eenig [illegible]

Dat de gesandt van Tamboeco met het geladen chaloupie vanden burger Philip du Pree, die hij dan ook daar voren contentement gedaen heeft, voor eenige weecken aan dit casteel geretourneert is voorgevende dat het antwoort van zijnen Coningh op onse missive vanden 26 Septemb:er 1679 met een ander vaartuijgh stonde te volgen, doch het welcke totdato niet vernomen is, met groot bedencken, dat het verongeluckt oft te rugh zal wesen gekeert alsoo het alreede tot op de hoogte van Bouro geadvanceert zoude geweest zijn, wij hebben hier mede occagie, om op het [illegible] te versoeke des Coninghs, nogte het een, nogte het ander te antwoorden, maar het te laten daar staan, tot wij ervaren, waar de formatie onser [illegible] zullen heen loopen —

dat het bij ons ampel geschreven vande papoese rovers gelaten wort

D' geruchte advijsen van Banda, wegens de Papoesen hebben niet veel waarheijt ingehadt wij connen vande: rovers niet met allen mede zeggen, als het geene u E: ho: agtb:les voor desen en hier boven ampel geadviseert is indien wij alle geruchten zouden aennemen en u Edelh:en aanschrijven, de brieven zouden vanden [illegible] beginnen overvloedijgh en walgen —

d' ordre rakende de sieke en impotente persoonen zal gevolgt worden

Wij hebben vande onder ordre niet geweeten, datmen geen siecke oft te impotente persoonen mogte op zenden, dan die haar verbonden tijt afgeloopen zij, en daar boven 12: maanden gagie aande Comp:ie te goet hebben, wij volgen hier inde cours

van

Van amboina den 17: aug: A°: 1690

van onse voorsaten, en dagten, dattet op batavia
als de moeder plaats op soo een partijtie —
siecken niet staan souden, als wel in dit swacke
guarnisoen, dan geloven ook datter eenige —
opgehouden zijn, off haar tijdt zal geexpireert
wesen, en mogte ook dese ordre te niets (onder
het welnemen) wel qualijck te staan, dewijle
de impotenten ofte ongesonde aan de landtsiekten
ofte andere quale alhier incurabel bevonden,
alsoo dickwils overgesonden worden, op hoope
datse op batavia weder te convalesceren mogten —
dat de Sergt. de beste breeuws niet waren is —
gesz: onse inde generale brieven niet al te —
swart te maken, maarse zijn eigentlijck om
haar drenck drincken en ons bruijcken —
opgehouden, zijnde ook der verbonden tijdt van de
twee alreede affgeloopen, wij sullen in —
posterium tragten u Ed: achtb: in dit point
meede contentement te geven. gelijck wij —
ook (nota) gemaackt hebben van de limiten
gestelt aan de hooge gequalificeerde ministers
waar naar een ijder van sig zall hebben te
reguleren —

Zoo mede dat de mede gequalificeerde sonder licentie niet mogen op comen —

Liberale recognitie aan de arme en behoeftige
officieren alse het begeren sullen, zall haar met
een milijdent herte toegevoegt werden, doch —
willen hoopen dattet niemandt van nooden sal
hebben, tewijle de reden en nature, datet
onthouden moet werden, aan de gene die door quaat
comportement haar selven in armoede en
ongeval gestort hebben —

van de recognitie aan arme en behoeftige officieren toegeleijt —

Wij sullen ook hier naar ter bequame tijdt niet als
goedsignoert hieruit gesteckt, niet naarlaten —
de nodige wagt op amblauw weder uijt te zetten, —
bevindende, de redenen van die in zee wigtigh, doch
niet te swack van militairen zijnde, ook de dissaines
van de ternatanen als noch verdagt houdende, zal
het noch wat uijtgestelt moeten werden —

d'amblauwse wagt zal ter gelegener tijd weder herstelt worden —

Zoo beloven wij mede de baroeen niet te —
flatteren, veel min tot de leverantie van brant
hout te dwingen, de caijbobbers zijnde selfs
graagh toe, alsoose het werck niet te swaar
vinden, wij twijffelen ook niet mede andere souden
tot dien dien songelt te persuaderen wesen,
Zij selfs hebben ons nu eenlinges aansoeck
gedaan, datse haar schult van r^s 100: met
leveren van branthout en hout materialen —
mogten voldoen —

datter buijten d'baroesen van andere brant hout te bekomen is

Tot sergiant en commandant op Lochoe
hebben wij aangestelt onse gewesene gerichts
bode

+ in 't Lagu
seconde Serg: int Lagu boek en in wat Stadt het wese zij ook van den afftreckende bewonden —

Van amboina den 17 aug° A°. 1680

boode Jan du Val, dewijle de Sergt: Oldekop
zeer instantelijck zijn verlossinge naar Bata:
sollicitteerde, willende zoo hij zeyde deselve tot sijn
advancement wat verbeteren, zoo begeert ook —
ons gemelde boode veel liever hier te blijven, het
loopen wat swaar te vallen, zijn plaats is —
wederom gesuppleert, door den borger Marten
Eduartsz:, dewelcke bij zijn privilegie van alleen
stadts herbergh te houden, niet veel wist te op te
steeken. uyt het geciteerde sagu bosch comen —
doorgaans clagten van sobere afftreck, dewijle
dese eylanders haar meest begeven, naar de bogt
van Pieroe, tanoeroe, Bouro, en andere
plaatsen, daarse met haar cleederen, gommen, —
kommen, en andere sorrepijpen, inruylinge
tegens sagu te recht comen geraecken, —
moetende d'onse in contant betalen, zoo was de
voorslage der officieren van het gedagte bosch, dat
men geen pas op d'andere plaatsen behoorde te —
verleenen, en alsoo de lieden te constringeren —
dogh dat ons wat te hardt en te opspraeckelijck
dagte, maar om d'afftreck te bevorderen isser op
12. Julij in rade geresolveert, dat men yder die wil,
uit gemelte bosch sall laten potten op credit,
om te betalen met het eerste nagelgewas, mits
dat de orangkaijen daar voren respondeeren, offte
datse uyt de fatsoenlijckste natos sufficante
borge comen stellen, hoedoch wij dan hopen —
in ho: Edelhs niet ongevalligh zall wesen —
wij hadden de coopers al tegen raan dat het tot
verversinge int bosch zijnde, een wild beest
2. à 3. mogten schieten, maar dat sette geen —
zoden aan den dijck —

Wij waren wegeerne van de moeyte gedispenseert
geweest, om zoo een grooten omslagh bij een te
voeren, van zoo groote menigte orangkaijen &a:
te tracteeren, en yder contentement te geven —
dog dewijle u Ed: achtb: sulcx goet vinden, zullen
wij de regen moesson gepasseert zijnde een —
bequame tijd daartoe soecken uyt te kiesen,
verhopende dat ondertusschen de goede Godt, den
Gouverneur en zijn huysvrouwe daartoe —
wat meerder hertsterckte zal verleenen —

Voor het zight, met de verschaning vande
secretarissen en andere ministers op d'schrijve
comptoiren toegedragen heeft, zoo mede het
lijgeren van Isaacq de visscher tot den —
gesworen clercq, hebben u Ed: groot achtb: bij
onse voorgaande missive tot contentement
connen betoogen, het zal ons niet betamen en
veel min passen te disputeeren, off de clercquen

op Bat:a

dattet tracteeren van
al d'orangkaijen caneras
bij gelegentheijt voort
gang zall hebben —

uit gem: bosch op credit
te sachelen

vande verschansing
der secretarissen voor
dese gemelt &a:

Van amboina den 17. aug.° A°. 1670

op Batavia meede te verrigten hebben, dan wel -
hier, wij maachten alleen een comparatie tusschen
de provintie Banda, Ternate en d'onse, om dat de -
qualiteijten en emolumenten, permanent zoo -
egaal gestelt waren, waar door dan ons ook veel
tijts bequame stoffe tot hooffden comt te manque-
ren, wij zijn anders ints voor wat werck niet
vervaart, als comende ons daartoe zeer wel -
schicken, gelijck ook tot het geene alsints van -
hoger handt gecommandeert zall werden

Wij zullen dan ook naardesen overslaan te laten -
copieren zodanige boecken en papieren, als u E.
hoogh achtb: onnodig vinden naar het vaderlandt
overgesonden te worden, en wes daar bij meede
affgeschafft wort, laten we liever onse brieven wat
breeder geextendeert zijn als u E. ho: achtb: en
ons, als met zoo veel onproffijtig werck te -
fatigeren

de aangeh. E: onnodige boeken brieven en papieren zullen niet meer gecopieert werden

De amboinse historie blijft op dese secretarie
als een secreet gearresteert, zoo is dan ook den
coopman Sr. Rumphius, tot meerder faciliteijt
boven zijn assistent clerck nog toegevoegt den
provisionele assistent Daniel Crul, die u E.
ho: Edelh.: voor dat faveur nedrig comt bedancken.

d'amboinse historie op de secretarie tot een secreet geplaast

Het extraheeren van alle de positive orders dit
gouvernement van tijdt tot tijdt toegesonden
is door diverse occupatien, doch insonderheijt de
impotentheijt en diverse luijs intrigos bij
Sr. Jacob de Jongh zal.e, niet voorgenomen
maar naderhandt zijn successeur den onder
coopman Sr. Isaacq van Thije geadresseert
doch overleggende, wanneer en waar te -
beginnen te weten, van den beginne van
Comp.s heerschappije in amboina offte wel
van den aenvangh offte het eijnde van het
gouvernement van de noijt volpresen E. heer
Sr. arnold de Vlamingh zal.e offte verder -
offte laten, item offse met alle woorden -
uijt de respective brieven, offte alleen -
verbaals wijse, naer den zin en meijninge
zullen geextraheert werden, en dewijle door -
diverse veranderingen, van ziechten van -
secretarissen en besoignes bevonden wierdt
datter voor eerst niet veel ingedaan soude
connen werden, zoo wierdt in raede besloten -
dat werck te declineeren, ter tijt dat wijle
wij op dese onse consideratien het regte senti
ment en aanwijsinge van u E. illustre
camer zullen connen hebben, om in zoo
groot werck, geen onregte overtollige -
capsalverije

wanneer het extraheeren vande toegesonden positive orders uijt het vaderlandt zijn begonnen

Van amboina den 17: aug:o 1690 —

Lapsalverije voort te brengen, in plaats van den —
Corredt Compendium, waar naar wij dan zullen —
bezorgen dat u Ho: achtb:s intentie en commandos
promptelijck agtervolgt zullen werden —

dat de Catechismus met den groote lust en ijver gevraagt wort

De gantsche Eijlandse gemeijnte beneffens alle de —
Scholen wagten met uijtgerekte halse naar de —
nieuw gedruckte Catechismus dewelcke dan ook
voor soodanige beneficie haar en haare familien
aan u Edelh: ten uijttersten verpligt zullen —
agten —

dancksegginge over het 2de deel van de predicatien Eerw: vanden predicant Caron.

Gelijcke ook niet minder geobligeert en de —
geestelijcke verkwigt zijn, in het genot van het
tweede boeck vanden Eerwdn: Do:r Caron —
zijnde onder zoo veelerleij Stoffe van schrijven —
het voorgaande jaar door den schrijver ons brieffs
(die de maleijtse tale nog niet wel togevallen
wil) vergeten, onse danckbaarheijt daar voor en
moeten uijtten —

versoeken nog eenige bequame predicanten —

Wij hoopen dat de Conditien bij u Ho: achtb:e —
geen het effect zullen hebben geporteert, en —
dese alsoo magtig zijn, haar Edelh:ens goede
meijningen en beloften te voltrecken, en wij —
alsoo niet vergeefs zullen gehoopt hebben op een
bequaam getal van eenige leeraaren voor
dese kercke, welckers noodt u Ho: achtb:e zoo
wel als ons bekent is, gelijck bij onse jongste
geadvisseert is, zoo was wel d' Eerwdn: Do:r Cahijn
aan dit Casteel aangelandt, maar wederom
cort daar aen de niet minder Eerwdn: Do:r —
peregrinus in den Heere gerust, en alsoo ons —
affgenomen, zoo dat wij nu noch met twee —
swacke Leeraren voorsien blijven, wiens slegte
dispositie oorsaacke geweest is, dat wij ons nu
al eenige weken met het voorlesen van —
predicatien, door de Cranckbesoeckers hebben —
moeten gelijden —

affsterven van den Cranckbesoecker de Bitter en het admitteren van andere

Van welcke laatste ordre wederom eenen Jacobus de
Bitter op Honimoa overleden is, wiens selfs —
plaatse belast met den Soldaat Pieter
Poffendorp, dewelcke alhier volgens zijn mede
gebragte recommandatie over het jaar als
Schoolm:r gevageert heeft, hebbende in dien tijt
goede proeve van zijn bequaamheijt: als sints
gegeven, en alsoo capabel bevonden, omme —
in qualiteijt als pl: Cranckbesoecker den —
overledenen te vervangen, en ter voorsz:
plaatse vertrocken is. Wij hebben mede bij
dese schaarsheijt van Leeraars geresolveert
aan dit Casteel voor ?: aan te houden, en te
employeren voor absolut, de pl: Cranckbesoecker
Anthonij Boon met de bevrugten Do:r
Cahijn

Van amboina den 17: aug: 1660

Carleijn van tornatien aangelandt, omme-
nende zijn dienst het inleeren der kinderen-
als schoolm[eeste]r te vervorderen, Zullende naar
apparentie den Cranckbesoecker Abraham
van der Steen, waar aff bij onse voorgaande
aangehaalt is, met het laatste schip Batavia
waarts licentieeren, alsoo bevonden wert, bejaert
zijn groote gagie vrij podagreus te zijn, dienen
volgende bequamer met vaeren ter zee als te
lande met gaan zijnde dienst te oeffenen —

Defensie van den gouv[erneu]r en raadt, dattet met den predicant d' Leeuw maar redelijk gehandelt is

Wij moeten bekennen dat de stucken tegen den
gewesen predicant Do: de Leeuw wel seer particul:
doorsocht zijn dat ook meede alles het geene eenig
sints tot zijne defensie schijn hadde daar uijt
gehaalt zij, wij staan ook toe, dat op eenige
simpele copijen, waar aff den autentique
principalen alhier op de secretarije berusten,
in den banck van rechten niet gevonnist zoude
connen werden, maar wel in den collegie
van politie, waar inne d' affirmatie uit ore
zeeden van den gouv[erneu]r en den raad den autentisatie
plagte mede te brengen, zijnde immers niet te
presumeeren dat zoodanige gansche collegie
gecombineert met den kerckenraadt in verbitte-
ringh, met valsheijt en galagtige passie
tegens een predicant zoude aanspannen om
hem te ruineren, daar uijt de stucken ooge-
schijnlijck te zien is, wat debvoiren bij beijde
voorsz: collegien aangewent zijn, om den
gemelten predicant met een simpele schult-
bekenninge den bloote van betere comportem[en]t
alles ten beste te houden en te pardonneeren
en dewijle het schijnt dattet d' Ed[ele] Heer Gen[eraa]l in 't selve
van U Ed[ele] Ho: achtb: missive, insonderheijt op desen
gouv[erneu]r geladen heeft, zoo zal zijn Ed[ele] wederom
met desen protesteren, als bij de materie
van den Cap[itei]n Buloh meede gerest is, op zijn
eer en goede naam affirmeeren, dat hij noijt
met den predicant de Leeuw, noghte in 't minste
noghte in 't meeste eenige particuliere questie
often misverstandt gehadt heeft, veel min
eenige haat often nijdt tegens denselven uijt
herte gedragen heeft, dat hij ook noijt zijn Ed[ele]
in 't particulier eenigs in misdaan heeft,
maar dattet zijn Ed[ele] in 't geheele wel gedaan
heeft, in den Leeraar van Godes woort
zoodanige disordre te speuren, vermits de
eergierigheid alleenlijk gegeven wert d' Ed[ele] Heer
onsen ouden gouv[erneu]r Anthonio Hurdt wel
wel wat considerable klagten zijn Ed[ele]
tegens desen gouv[erneu]r: deede, hoe gem: Leeraar
zigh —

Van amboina den 17: aug: A° 1680

Zigh alleen tegens de gantsche kerckenraadt aankante den°, zoodat zijn Ed:le voorslagh van hem naar ternate in plaats van den predikant van der Sluijs te loosen, dogh waartoe meer verhaalt in de overgesonden stucken blijkt genoeg en het is bij dese politique en kerckenraadt met eenparige stemmen naar een ernstigh en voorsigtig ondersoeck voor bewesen aangenomen zoomen dan zoo wettigh en voorsigtig handelende noch qualijck doet, zoo moeter patientia genomen worden, maar daar is meer oogen van toegeven: Ed:le agtb:re h:r in 't selve, te grof gesondigt in den brieff naar macassar, die zijn Ed:le dateert 8! aug: 1679 doch wesen moet 18! Junij en te voren, het schijnt wel dat zijn Ed:le eenen commander een kuijt zoo een swaere doodelijke ziekte, nogh vol melancolije zijnde, niet zoo verspaeren, indien hij hem in woorden ijets misgrepen hadde, maar laat met u Ed:le ho: achtb: blijven, want met een onpartijdigh ingesonden oordeel gesien worden, wat d' eene naburige regeeringe aan de andere geklaagt heeft, dat haar met herte smerten, en dese gouverneur in zijn groote melancolije heeft uijtgeboesemt.

antw:t op zekere illatien uijt de macassaarse brieff van 18: Junij 1679 getrocken

Wij zullen dan overwegen het geene d' Ed:le Ho:e dictaeren van wegen u Ed: ho: achtb: missive uijt d' aengetogen brieff van macassar geextraheert, op het haatigste aan te halen, en 't selve aldus tragten te beantwoorden, hebt men vrije in de uijtreghte meer in andere academien betijden de christelijcke saghtheijt ootmoedigheijt, ook niet op het sterckste te wegen en op zijn stuck stijff staan, dogh met goede reden als men het meer regten zin wil aantoonen, en alle het andere wat in de macassaarse brieff van do:r de Leeuw geciteert is, blijckt het niet volkomen, uijt de overgesonden stucken, rapport, ende attestatien niet van agt getuijgen, die voorde gecombineerde gecommitteerde geexamineert zijn, maar van meest alle de orangkajen van de eijlanden honimoa en nussalaut en genoegsaam het gantsche guarnisoen van 't fort hollandia, zijnde buijten het albert van 't beloogen eenige valsche attestatie geen ergernisse van godloosheijt begaan, meer predicatien daarmede de gemeijnte getapeert, dat se zijn als de alfoereesen, bos verkeerde heijdenen, zoo meede dat men aldaar voor eenen dronckje wijn wel valsche getuijgenisse soude doen geven. Zoo nu zoodanige documenten niet naar waarheijt zijn, zoo

Zouden de

Van amboina den 17: aug: A:o 1660

Zouden de gecommitteerden het haare uijt 2e
vande voornaamste Comp.s dienaars een predicant
mitsgaders een ouderling wel los in haar doen
geweest zijn, en wij door het opperhooft van
Honimoa sr. Everard vande voorde wel
degelijck geabuseert, dogh wij hebben d'eerste te
voorsigtigh en verstandigh, en de laatste te
vroom en te eerlijck, om sulcke geschriften te leen
doen, 't is wel waar, dat de gemelde gecommitt:
in civilibus terminis bij haar rapport gegaan
hebben, omdat niemand gedagt hadde, ofte de
dominie, souden op soo gemaklijcke en
billijcke aanbiedingen zig geaccomodeert hebben,
waar door dan ook inde uijtspraach zagte
positien en woorden gebruijckt worden, onder
andere, dat Do:r de Leeuw niet geen quaat
voornemende zigh wat te onvoorsigtigh
ingelaten heeft ende daar aff ook al berouw
getoont wordt, maar geven uit gem: rapport
haar meeningen genoeg te kennen, waarmede
wordt daar aan zeggen, dat zijn Eerw. verstaan
hebbende dat het bij de politique overheijt niet
wel opgenomen wierd getragt zall hebben, het
zelve met contra verklaringen te bedecken
is dit niet inderdaat, een valsche verclaringe
uijtgedruckt, maar men heeft te verre
gegaan, de substantie vande uijtsporigh:
onse nabuijren, de regeeringe van macassar te
communiceren, het geene gesegt wordt, als tot
spot aangehaalt te zijn, het welck nochtans
inden brieff niet geschiet is, niet uijt schimp
maar wel uijt droefheijt en sal zijn Edelheijt
gelieven te weten, dat naar macassar niet
niet alleen geadviseert is, ofte het is niet alleen
op Honimoa maar ook alhier allomme bij
ijder verspreijt, gelijck soo't nodig zij ook zeer
gemackelijck geinquireert kan werden, heeft
onse Ed:le H: oud gouv.r anthonio hurdt en
desselfs Ed.le gemalinne en alle die op dien
tijt hier waren, d'ergernisse van lossigheijt
en ongebondentheijt die door gem: leeraar
en zijn vrouwe gepleegt wierden, dagelijx
gehoort en gesien, hebben soo wanneer ook
alberijts voor het schrijven vande macassaerse
brieff alle de stucken 't zijnder laste
bewijs, ende procedueren te voorden te weten op
24: en 25: maij gehouden, ende dienvolgens
meede over all bekent, wij waeren ook
gedrooshaacht vandit slordige werck in
Hoogh.

Van amboina den 17: aug: 1680

Hooghe Edelh.ns naarcht rapport te doen, welcke —
brieven immers niet minder publicq zijn, als de
macassaarse, en zoo de heere schrijver wel weet
zoo was het voor onsen tijt bij naar een reguel
onder ons Oostwaartse provintien (:het welcke
op ternaten noch onderhouden wert.) datse den
anderen reciproce affschriften toesenden, beneffens
andere papieren, ook van de brieven naar
batavia zoo wij nu volgens die costume de —
macassaarse regeeringe van onse bataviase brieff
mitsgaders de bijlagen (:het subject van gemen:
predicant rakende.) Copia toegesonden hadden, —
wat souden wij als dan al moeten gehoort hebben,
dogh wat zouden wij misdaan hebben, als men de
gedecouvreerde brieff observeerden, wij hebben geene
debvoiren gedaan om de gebreecken van een
leeraar, met een aard der liefde te bedecken, het
welcke ons door den Ed.le h: schrijver yn te —
gemoet wert gevoert, daar toe strekte
als bovende de civile instellinge van het
breont ter rapport, en zoo minnelijcke aan
biedinge van compositie in zoo groote —
misgangen daar toe dienden, dat wij geresolveert
hebben, zoo groote spitsvoorigheijt den fiscaal en
den raadt van Justitie te ontrekken, en de
verantwoordinge liever naar bat.a te wijzen, —
het geliefft Uo: genn: zijn Ed.le onder diverse
andere scherpe en hatelijcke illatien desen gouv.t
toe te schrijven, dat het aan een pacificq gemoet
scheijnt te haperen, wat daar aff zij, zouden bij de
geenen, die zijn Ed. int vaderlandt offte op bat.a
gekent hebben, connen gevraagt werden, ook
in dit gouvernement geinquireert off niet
't zedert zoodanige onrustige menschen als
den Cap.tn bulck, en de dickwils gemelde
leeraar geamoveert zijn, in dit gouvernement
allesints zoo in de politique, als insonderheijt
kerckelijcke zaken zoo vreedigh ja vreedigen
toegegaan heeft als ettelijcke jaren te voren
en off geen ter der gouv.r: niet ijder een, zoo
Comp.s dienaren, burgers en inlanders zoo —
veel mogelijck tracht gelijck, en contentement
te doen, jae bij naar doet, maar hier is geen
kunst noch te veel, dat men op zijn Ed.s gouver
nement en directie niet weetende te zeggen, —
maar alle onse boecken en papieren wel —
ijverigh doorsnuffelende, in de circulaire —
brieven yets aenregts op vat en daar mede
zijn Ed. zoeckt te denigreeren off schoon

Zijn

Van Amboina den 17.e aug.o 1660

Zijn Edelh.t op de procedurën tegens den predicant
niet met allen weet bij te brengen veele min op
Zijn E.s actiën in Comp.es dienst, maar bij aldien
Zijn Edelh.t van eenige transgressien van
Comp.es ordres, versuijm en negligentie inde
Zeer baatsoeckerije, schraperije extraordinaire
procedurën in regtszaken, onder lieden in haer
eijgen zaken te doen verclaren, particulieren handel
en wat dies onbehoorlijke meer zij weet aan-
wijsinge te doen, het zal hier naar affgewagt
worden, dog zijn E. is (Godt zij gelooft) daer
van nooijt gechalangeert veel min overwonnen
geworden, en daerom quam het ook zijn E
wel vreemt te voorden, dat den Edele gr. h.r in stede
des briefs in 't laar ter deser materie deselve
Gouv.r wel scherp recommandeert, van in
behoorende meerder discretie te gebruijcken
ten eijnde geen noodsaecke zoude zijn breder
te resenteeren, maar liever Godt bij aldien de
misslagh zoo groot ware als zijn E.de het wil
trecken en duijden hoe zoude het ressentiment
over soo een faut breeder connen vallen als dat
men den Gouv.r inde generale brieven zoo voor
dit als de andere gouvernementen omd'oost,
gelijck ook op Batavia en uijt Vaderlandt bij onse
heeren majores publicq ten toon stelt (even
off zijn Edelh.t een sergiant of te corporael
voorhadde) zonder zijn E defentie int minst
te hooren, en daer en boven nog zijn E.s
politique raadt als tegens den zelven schijnt te
animeren, zijn E heeft tegenreden in E ho:
achtb.e yets van dit affront te imputeren,
zoo hij ook weet dat het nu met [illegible]
uijtvoeging als voordesen, hij zoude al
suchtende geswegen hebben, maar de Edele
gr. h.r in stede des brieffs heeft behoudens
zijn Edelh.t respect, alles qualijck opgenomen
en geduijdt, zelfs ooch yets met pure
onwaarheijt en uw E ho: achtb.e daer mede
geabuseert, gelijck uijt dese nootwendige
defentie, sonnen claarder blijcken is, zoo
vertrouwt hij Gouv.r dan ook dat niemant
uijt u E ho: achtb.e honorabel Collegie, zig
dit schrijven aanmatigen, of het zig belgen
zall als connende zulx van u E ho: a
deemoedigheijt en wijs oordeel niet
vertrouwen: aand' andere kant zal zijn E
wel vierigelijck ootmoedelijck aanden Edelen
Schrijver

schrijver suppliceren, dat zijn Edelh.t zigh niet
dese noodwendige en affgedwongen defentie
gelieve te laten contenteren alsoo zijn Ed.s
eere naam en faam, om te swijgen van zijn
Ed. welvaart en fortuijn, niet toelaten, in zoo
een wigtige zake te swijgen

Het geene wijders almede aengeroert wordt van
1 a 2: brieven tusschen hier en banda gewisselt
is van zoo groote swaarte niet, en door
misverstandt van d' onkunde des schrijvers,
geavanceert, zijn Ed. heeft in dese zake geen
correspondentie met den heere quaalberg, gelijck
dan ook den selven h.r commiss.s voor affparticu-
lierlijck toegesz: wordt, en off zijn Ed. geene reden
hadde den opper coopman heijts, bij retourne yts
te geven (wanneer hij schrijver van deesen brieff
ware geweest) zoude hem, wel Ed.le
heer, geensints van de ministre van u Ed.e illustre
collegie connen getuijgen in dien het nodigh
ware, ook wil dese commiss.s wel geeren zijn
onervarentheijt in deese bekennen, dat zijn Ed.
opsientlijk niet weet, dat alle de respective
brieven over en weder gesz: naar batavia over
gesonden werden, zullende in [illegible] zig
voor deesen klip wel hoeden, bij aldien zijn Ed. op die
wijse van andere niet geraackt wordt
gelijck hij dan ook nooijt d' eerste te geweest heb,
om ijmandt op zoodanige maniere te attacqueren
veel min te affronteren, waar mede dan neevens
dese swaerlijcke materie ook alle passie aen
een zijde gestelt wordt, in dien zijn Ed. partijen
gelijcke inclinatie hebben

wat ordre op de timmerwerff gehouden wort

Op onse timmerwerff, hebben wij nu gelijck
hier vooren aengehaalt is, een goet en nugteren
baas die comp.s houtwercken &c.a wel te
vertrouwen zijn, maar in dien u Ed.e Ho: Ed.le
meijninge zij, ons benevens deesen baas nog
een ouden stuurman te consenteeren
onder administratie der goederen op de
werff te hebben zoo souden wij liever proponeren
datter een bequaam provisioneele off absoluijt
adsistent aengestelt wordt, om van dat
equipagie gereetschap &c.a goet boeck te houden
waar toe nu provisioneel een matroos
geemploijeert wordt dat al tamelijck correct
gaat, want het naar apparentie niet met te

goede

goede consonantie zoude toegaan, indien – bevorens den Caab eenen ander Stierman, zoo weete te zeggen zoude hebben, dogh zullen hier inne, gelijck in alle andere zaken u hoogh Ed.les liberale dispositie affwagten. —

Zoo zullen wij mede de geordineerde – opruijminge vande pakhuijsen der equipagie en andere materialen ook het negotie pakhuijs Cassa, winckel &c.a, alles op de beste te tijden haar voortgang doen nemen. —

Wij hebben dan ook gelijck geadviseert is met de – voorsigtigheijt niet meer dan 275 ℔ Codilawang affgesonden, konden ook die schors mede vrij wat verdagt, waerom men ook niet toe staan zullen, dat'er in dit Gouverno hier naar meerder olie gebrand zal werden —

dattet maar een kleijn partijtien Codilawang gesonden is —

Zoo hebben wij mede op dese Secretarije al dienst latens ondersochten, om zoodanige Contract met de bedroeffden (daar van u Ho: Ed.len mentie maken) op te zoeken dogh connen het nergens vinden, ook is'er tot nu toe geen verandering inde – prijsen gepretendeert, om datter alhier mede van een Contract gesproocken wiert, doch de – minne maat is al eertijdts voor eenige der wijle zonder veel disputen zoo verre ingevoert, dat se tegenwoordigh in usu is, dogh zonder op te – hoogen, en doordien wij ijeder gelicentieert hebben, van gem: Eijlandt dat graan te mogen – affhalen ende prijs vande rijs zigh hoogh hout zoo zall d' E Comp:ie dit jaar niet veel ontfangen hebben, dies dan ook niet zall affbederven. —

Zoo is mede de ter Steereende tarwe zijnde ontrent negen last en bij venditie verhoogt tot 25 R^ds. het last, zulx datter niet uijt de hant te verkoopen geen schaade gedaan is, gelijck wij ook met dit Eldijneeser Stantien alsoo – gecontinueert zouden hebben, ten ware niet de laatste besendinge eenige lasten, meenen tarwe hier aangekomen ware, dat d' affbreck vand' E Comp:ie deede strijten —

dat het eerste Landt tarwe bij de Stok verhoogt is —

Het bevinden van't laast affgesonden vleesch gelijck vande andere goederen, zall hier agter aen te met de laatste besendinge volgen, ons liefst zijnde te hooren, dat'er op Batavia in't regijsart vande victualie zoo wel voor dit Gouvernement gesorgt wordt maar dan moeter in't Vaderlandt slegter gaat affgescheept —

bevanding dattet int affscheepen vande victualie voor dese provintie zoo wel gesorgt wort —

Van Amboina den 17: aug:o 1690

affgeschreft, often de door de langdurige reijse de deugt vermeught worden —

Van de spaanse wijn en Zeck wert hier achter often daar naar het bevinden geadviseert, wij zijn al wederom schuldig de Ed.le heeren directeuren en Raad voor Zijn Edelh.t gunste dankbaer te blijven, maar de dispensiers plaghten te zeggen dattet voor de oost goet genoegh zij —

antwoort watter in diverse Landen suijwat gedisolveert is —

Het pack betgilles voor Ternaten gesonden is — volgens U Edel.ens welgegeven ordre, op de groove betgilles affgeset. Zoo is ons ook aangedaan datter ordre gestelt is, dat ons voortaan — chavonijs Capalla lima die hier te lande begeert zijn gesonden zullen worden, in ons raad warden wel advijsen onder voorgaande partije weder Batavia waarts te zenden, doch de meeste — stemmen hielden van neen. Met de tapijtsiendes, is bezijden andere ongedeelde en beschadighde — goederen publicque venditie gehouden, hebbende bij naar de prijs van de courante gehadt, waar omme wij dan ook in onsen eijsch weder den — partijtien zullen opstellen, op hoope ter gestelde prijse afftreck zullen hebben, gelijck dan ook de roode morisse op gedeelt zijn geworden, maar niet voort willende zullen volgens ordre en niet beter commende te rugge moeten gaan.

dat de prijs courant van Banda met d'onse gelijck gestelt zall worden —

Copie authentique van onse prijs courante, is naar Banda volgens U Edel.e welgegevene ordre affgesonden (:gelijck wij dan ook de heere behoorlijk hebben:) met affschrift van U Ed. achtb.e cart., om met d'onse accoort te gaan, waar op wij dan zullen affwaghten, off gem.e regeringe haar met d'onse zal gelieven te conformeeren — wij maken mede (nota) dat in de journalen — voortaan de gementioneerde couranten bij — alle comptoiren daar 't niet geschiet zij — geinsereert zal worden —

dancksegging voor 't costgelt van m.r Christoffel Geerling

Zoo doet onse opperchirurgijn m.r Christoffel — Geerling voor het bijzonder faveur U Ho: achtb.e devotelijck en schultpligtige bedancken —

datter zoo veel lont naar Banda en Ternaten zall gesonden worden alse begeeren

Wij hebben ook volgens U Ed.le achtb.e ordre, ons — advijs naar Banda en Ternaten laten affgaan bevelende een presentatie van het hierlandts cattoen lont zoo veele nodig zullen zijn en dit op het toeseggen van de inlanders gelijck dan alreede een partijtien van 250: bossen, omdat zeker Bandas burger niet meer laden koste, derwaarts is affgegaan zullende de — reste

Van amboina den 17: aug: A° 1670

kreete van haar dijcke tot 1000: a 1500: bossen —
bij occagie van vaartuijgen volgens op de deugt
en qualiteijt, is van dese ternaan volgelt, en de
prijs op vijff stuijvers het bos gestelt, van —
ternaten verwagten wij bij het eerste retourneerent
vaartuijgh insgelijx hier op advijs, gelijck met het
Jagt Commeree en 't Rechboot de voorsigtigheijt
alreede vijff Cabuarissen Bataviawaarts affge-
zonden zijn, zouden wij niet naargelaten hebben —
u Ed: Edelh:ns volle dijcke te voldoen, maar tot
dato zijnder ons weinig, van Orangeeuw over-
gekomen, zoo mede geen Cacatoen en zullender
met de laatste besendingh volgen, indiense te
bekomen zijn, zoo niet bij volgende occasie,
maar geliefde u Edelh: te weten, dat in de
ternataanse missive van 17: Januarij passo: —
dese regeeringe wel opgeleijt wert 12: à 15: —
Cabuarissen, maar de andere zoorte aan de
ternataanse, met de professie van hebbijs met
voorde hoofden die welcke alhier niet te bekomen —
zijn, maar bij alden u Ed: ho: achtb:e intentie zij —
van dese plaats mede andere soorten te —
erlangen, wij zullen niet naarlaten de —
Commissie zoo veel mogelijck zij te voltrecken.

Wij zijn ook alzints vaerdig onse nabuuren in —
haar behoeften bij te zetten en te adsisteren,
zoo veel in ons vermogen en magt zij gelijck —
wij dan ook met onse Chaloup Vlissingen op den 5:
Julij naar ternaten affgesonden hebben, 20: affluijt
spalpen, 20: vaten vleesch, 10: d:o spek, 300 p:s
bajen plancken, mitsgaders 12: p:s hollant blinnen
in soorten, benevens 25: packen geb:te betilles,
en 1 geruijte schaals, die se ons buijten ontboodt
gesonden hadden, en van de welcke bij ons nog te
veel op 't packhuijs zijn —

Zoo zijn dan ook, gelijck bij ons laatste geadviseert
is, de 2: aanbestede orembajen in plaats —
van de Chaloup schuijtjens door de geciteerde
Sloop Vlissingen derwaarts aangesleept —
om p:o naar ternaten te voeren, off alles wel —
gearriv:t zall zijn, en insonderheijt ook te met
de gedagte orembajs in plaats van —
schuijtjens, haar zullen connen behelpen,
als wanneer wij de Jongedem: ternataanse
regeering van haar ganscher noodtdruft zouden
connen dienen, maar soo niet van schuijtjens
wij hebben wel een onderbaas, die hem op
dat werck tamelijck verstaat, en alsoo den

Sloop

datter 2 orembajen naar ternaten gesonden zijn, en de schuijtjens op onse werff opgesett is

sloep schuijtien laten opsetten, maar zullen moeten probeeren, hoedanig het bevallen zall — vand' inlanders is zoodanigen fabrijck niet te wagten, zoodat by aldien ons wat veel vandat maaksel zoude opgeleijd werden, mede eenige nodige materialen daar toe ontbieden zall — moeten, zullende d' E Comp:e ook vrij wat meer comen te kosten, dan off zoodanige schuijtiens bij de inlanders gemaackt wierden —

dankbaarheijt voor de voldane wissel en zend van contanten —

Wij blijven verder danckbaar wegens het voldoen — van onse getrockene wisselbrieven, gelijck mede voor het provideeren vande gerijsde f 20:[illegible] — contanten, zullende het mede pren: die voorde handt zijn tot de comste vande nieuwe provisie schepen wel stellen, en p.to aenstaande wel zeggen connen, watter voor het volgende Jaar 1691: tot behoeff vandit gouvernement en inkoop der nagelen van noden zall wesen.

het beantwoorden der dreiging met het laatste schip

Met geciteerde laatste brieven, zalder ook — geantwoort werden op de overgesondene weijnige dreiging der amboinse boeken gelijck mede de 2 â 3: portijens bij u E ho: Edelh:en nu — aengehaalt, naar verdijsce geremedieert staden te worden. —

danckseggingen over de communicatie van diverse nouvelles

Voorde liberale communicatie vande nove mitsgaders de vertreckende en aankomende schepen, vinden wij ons alweder tot danckbaerh: geobligeert, dienstelijk biddende, dat ons van — tijt tot tijd nog blijde en aangename — tijdinge mag toecomen. —

antw:t op requeste en deductie vanden Cap:n Bulck

Zoo comt nu te volgen, zekere sollicitatie bij requeste, doorden gedeporteerden Cap:n Bulck ingedient verselt met een deductie, waar aff ons communicatie door u E ho: agtb:e gedaan wert, mitsgaders een resolutie bij u Edelh:e op 26: Januarij pass:o daar opgenomen, waer op voor ons niet veel te antwoorden valt, dewijle wij het overgesonden requeste, nogte ook des — Cap:ns deductie gesien hebben, zijnde ook over die materie hier voorens niet, als ons liefst was gediscoureert, zoo zullen wij dan — gehoorsamelijck affwagten watter op die — overgelevende papieren door u E ho: agtb:e collegie verder geresolveert zall wesen, of te wel bij resumptie doorde agtb: raadt van Justitie des casteels Batavia, bij approbatie — of te alteratie van het vonnisse vanden raadt gedecideert zall zijn, wesende voorde

gedecondemneerde

Van Amboina den 17: aug: Ao. 1660

geroudemeerde sommen gelts, geen swarigh: te maken, dewelcke wel volgens d'uijtspraecke gedistribueert is, maar aan sufficante persoonen, dewelcke t'allertijt magtigh en willig sullen zijn, deselve weederom uijt te keeren indient soo behoort ofte wesen moet.

Wij sullen ons ook obedientelijck reguleren naer ue Ed: achtb: ordre inde laatste Bandase brieff vermelt ende ons bij affschrift toegesonden, nopende het verbodt van verbod van voortaan geene ordinare ofte extraordinarie tractementen meer te doen die de gouverneurs van outs tot onderhout van vrientschap ende goede correspondentie met hare suppoosten, en burgerije plagten te onderhouden, waar meede dan deselve ook van die moeyte en onkosten ontheven sullen zijn, sedert bij algemeijne victorie dagen, off veranderinge van gouverneur en het nu geremoveerde onthael vande orangkayen en ammerads, het welcke dan naderhant ingetrocken verstaan werden, soo sullen de nieuwe jaars giften, waar aff bij desen gouvern: d'helft niet in reeckeningh gebragt wiert moeten ophouden, item het van outs gewoonde nieuwe jaars maal cesseeren, en de gedachte maaltijt vande hoffelijcke en heugelijcke over-winninge van Amboina, op 23: feb: aanstaande affgeschaft werden, en sall dan de gouvr: op sijn reeckening moeten nemen, de costen vande affscheijt maelen, die sijn E: op 21: maij aan de drie [illegible]lijcke vertreckende scheepen, en daar naer op het vertreck vanden pro tempore gesaghebber S: Van Zijll naar Banda gespendeert heeft, voor sijn reeckening moeten houden, soo sal men ook de gecommitteerde heeren naar Ternaten indien deselve daar mogten aandoen, geen tractement mogen verleenen, het welcke dan ook alles in pointe soodanig geobserveert sall werden ten sij ons van ue Ed: Ho: achtb: een naardere explicatie over deese ordre en verbodt mogte toekomen.

dat d'ordre van het affschaffen der tractamenten geobedieert sall werden.

Naar meede dan soo cort, en compendieus, als mogelijck zij ue Ed: Ed: hoog-geëerde missiven, behelsende 112: paginas beantwoort zijnde, sullen wij vervolgens noch aanhaalen eenige weijnige saken, dewelcke t'sedert onse laatste missive vanden 12: Julij voorgevallen zijn als mede ijets van het geene beloofft was hier agter aan te voegen.

verhaal van 't gepasseerde t'sedert onse laatste &ca.

Soo dient dan op ue Ed: Ho: achtb: speciaale ordre tot pligtschuldige beschrijvinge, wegens de smitte 12 bastas, dat dit abuijs op Honimoa voorgevallen is

dat de 12 vermiste bastas door d'ondercoopman sullen voldaan worden soo 't haar Ed: gelieft zij.

gevallen is, alwaar naar 't schrijvens bij d' attestatie int stuck van Zegels niet te wel te vergeten, ofte wel door den schrijver, die wel dranck drincken wil verkeerdelijck geset is, niet te min wert de Coopman Sr: vander Voorde te affirmeren, dat gem: stucken 12 in 't getal waarlijck gemunt zijn, het welcke wel het substantieelste zij, waar op ordinarie door zoodanige getuijgen, alsmen op die affgelegen plaatsen gebruijcken moet, voornamentlijck gelett wert, presenterende niet te min, bij Coopman der voorsz: vermist te stucken zelfs te voldoen, indien u Ed: ho: achtb: daar bij geledeerde te persisteren. —

aan d' Inlandse soldaten van alang op reeck: van haar gagie betaalt

D' alanghers met haar gegevene passe hier voorts aangevoert, nogh niet vertrocken zijnde hebben naarder instantie, om voldoeningh van haar gagie gedaan, zoo dat wij om haar dringende te contenteren, dogh onder borghtogte van haar patti op reecq: verstrecht hebben, aan de d: perdonen rd 43/ als den sergiant sm a rd: 7: den Corporael à: 5: rd, en de gemeene soldaten a rd 4: ijder des maant verwagtende gelijck boven versogt is, — insgelijcx de reecq: vandese, om met die dinges te mogen liquideren. —

drie wisselbrieven getrocken tot rd 1250:

Dus zijn wedrom voorgekomen, die drie partijtiens op wissel hier volgende gespecificeert als

Eene aanden burger Christoffel Bouwdewijns door hem zelfs getelt	rd:	600:-
aanden Chirurgijn Wijbrand ulhans van d' ondercoopman francois verschure	//	250:-
aanden Chinees quibondiqua en quitkionco vandese Capn: der Chinesen quisanko	//	400:-
	rd	1250

Zijnde hier bij nogh gepasseert een tweede wissel: groot rd 100: te voldoen aangem: mr: wijbrand ulhans in plaatse van den deer ten voorleden jaar op 20: September van hier gegaan, dog door nonbestelling vanden brieff niet te regt gekomen, zoo ons voorsz: vander Schuire wert t' affirmeren —

Onse bede zal dan ootmoedelijck wesen, dat u Ed: ho: achtb: alle dese partijkens, met betalinge gelieve te honoreren, gelijck wij ook het generaal daar voren na useo gecrediteert hebben —

De specificatie der amboinse vaartuijgen, waer aff boven mede aangeroert is, kan ligtelijck gedaan worden, als alleen bestaande —

berigt van comp: vaartuijgen in dit gouvernement bij der hant zijnde

In het Jagtie Bouro het welcke vermits ouderdom of te ongevalligheijt, nog dese mousson combij

Staat

Van amboina den 17: aug: A.o 1660 –

staat te comen, om affgeleijt te worden, de welke wij naar behoorlijcke visitatie als bijonder laat te bevogt is, Comp.s effecten en dienaars op dien bodem niet meer derven avontueren. Item drie chaloupen, achterSloot, Vlissingen, en kruijskerck waar aff, gelijck geadviseert Vlissingen naar ternaten vertrocken is, Cruijskerck naar 3 à 4 Comptoirs verzijlt, en achterSloot op deser reede leijt om te vertimmeren –

Waar bij wij dan nogh mogen voegen de twee gilalos op Hitoe en aan deser roodenbergh, als mede vermelt is, tegens de papoeen opgetimmert

Zijnde dese alle onse provisie van schepsvaartuijgen die wij in dit gantsche gouvernement bij der handt hebben, waeromme wij dan ook ootmoedelijck versoecken, dat wij bij het naaste secours in plaats van het geseijde Jagten mogten geaccommodeert worden, met d'een off d'ander bequaam fluijtien galjoot off te kat zonder ooren zoo se genaamt worden, mitsgaders noch een a twee bequame chialoupen off te imden, gelijck wij hart troijsselen u E. agtb.e niet magtig mogten zijn, deselve beholde te provideeren dat wij in zoo een casu met een Expert schepstimmermansbaas, mitsgaders de hier toe vereijschte materialen, om alhier off te wel ontrent deser Cust een van de laatste soort selfs ijets op te bouwen, voorsien mogten werden, wanneer wij ook zullen aennemende alle u E. agtb.en orders promptelijck naar te comen, de breeder specificatie en toebehoorten van de bevoegden: vaartuijgen, zullen naar onder gerapoorte in deser Cantoren met haar toebehoorten breeder aangehaalt worden, – gelijck wij dan ingedagten blijven houden, om jaarlijcx diergelijcke notificatie te doen. –

versoeck om met een ander schip en 1 a 2 sloepen geaccommodeert te worden –

Dus occurreert 't geene wij al eenige tijd te vooren hadden gedagt te doen, een voorstel off wij op onse uijtgesprocken vonnissen, ende sententien, gelijck van oudts het gebruijck is geweest, in te voegen zullen hebben, den name van den prince van orangie, wij vinden 't alhier in geen observantie, en bij onse residentie op batavia, wiert het in het eerw.e Collegie van Schepenen alsoo geobserveert dogh bij d'agtb.en raadt van Justitie naar gelaten. –

Wij hebben mede al voor een wijle geconsidereert dat men alhier noijt de gewoonte heeft gehadt omme de belastingen op huijsen en landen heeft laten protocolleeren, in sekere publicq register –

off men een protocol van de belastinge der vaste goederen zall in stellen en onderhouden

Van amboina den 17: aug: A:o 1660

legge ter ter Secretarije berustende, Zulx datter door soodanige nalatigheijt vele goede lieden geabuseert werden, als werdende een pferde voor ijder Secretaris, dat is dickwils 2 a 3 maal betaelt, waer door ook 's heeren geregtigheijt ten nutte ten cort comt van Schrijvers, waar over wij ook diverse clagten gehad hebben, Zoo Zullen wij dan gedeene in antwo: deses ü Ed: ho: achtb: wille en ordre hier op hoorende, en niet leden, tot hoe verre dit reguliement Zal plaats hebben, commende wel begrijpen, dat het over de landen die dat Subject Zijn (genaamt de Hoe- warie of te Hoeson pedatha) niet can ge-extendeert werden, maar off het dan over de ne-gorijen alleen en hoe verre gelimiteert of te wel over heel ambon Zoude genomen werden, Zullen wij als voorz met ü Ed ho: achtb: bescheeden te gemoet Zien.

Wij Zullen ook noodtwendig de reste van onse materie moeten Sparen, tot het affgaan van onse laatste besendinge. en hier als abrupto affbreken. Hier mede Ed: onder tont uwe Edelh: trouwe en ghoorsame dienaers was getekent Robert de Vicq J: Vande Voorde Rumphius Rogier Van Houten I Bergman Abraham Verckens ter Zijde Amboina aant Casteel Victoria desen 17: augusty A:o 1660:

Register der Papieren geconsigneert aan den Ed:le heer Rijckloff Van Goens gouv:r generaal ende Ed: Heeren Raden Van Ned:s India residerende int Casteel batavia p:r t Jacht de Zijp derwaarts affgaande

ontfangen tot bat:a den 19 octob: 1660 p:r t jaght de Zijp

No

1 Originele missive door de h:r gouv:r Robbertus de vicq en den raat in amboina aan wel gem: heer Ed:le geschr: 23 7ber a:o 1660:

2 Copia d:o door d:e aan als voorz met het sloepie vanden borger luijtenant Thie: goffe de boudewijns affgegaan

3 principaale negotie boek van contanten coopmanst: viveslie: voorde provintie amboina de het Jaar 1661

4 D:o van medicamenten als voorz

5 lijste

Van amboina den 23: 7bris A:o 1680 —

N:o 5. Lijste van opgenoomen gelden gedaen, zedert ult:o aug:o tot 21: 9ber: a:o 1680 ter somma van ƒ 9221 ½
6. Copie missive door den E: gouv:r robertus padtbrugge en raat in ternaten aan desse regeeringe geschr: gedateert 29: julij a:o 1680: —

In een kassje gemerkt Amb: X ... boina leggende de volgende Papieren

N:o 7. resolutien, zedert 26: maart tot 4: 7ber 1680
8. Dagh-register zed:t 23: maart als boven tot 15: 7ber a:o 1680
9. affgesonden brieven zed:t 14: maij tot 12: 7bris 1680
10. aangekoomen brieven zedert 9: maij tot 13 7bris 1680
11. actens van verbeteringe zed: 13: 7bris 1679 tot 13: 7ber a:o 1680 —

Alle met de respective registers mitsgaders de twee eerstgenoemde bovendien met marginalie voorsien —

12. beschrijvinge der zielen in amboina gedaan a:o 1680 met het generaal sommarium daer agter
13. Criminele gedeciddeerde processen, zedert 18 maij a:o 1679 tot 10: aug:o a:o 1680: —
14. vier stucx diverse requesten, aan volgende haar Edelens als
 1: van den eerw:n predicant Zacharias Caldijn —
 1: D:o van den ondercoopman en subaltern opperhooft tot honimoa Jacobus de vicq
 1: D:o van den ondercoopman en subaltern opperhooft tot ... Isaac van thije
 1 D:o van den secretaris van den E: gouv:r Balthasar Bols —
15. rolle der gequalificeerde ministers in amboina
16. D:o van alle gagie trekkende comp:s dienaren — als voren
17. antwoort op de aangeroerde erreuren inde negotie boeken der jaren 1678 en 1679 —
18. memorien van de vertreckende comp:s dienaren p:r de jagten zijp en boero
19. factuuren van het ingeladene inde jagten de zijp en boero
20. twee stucx cognossementen voort jagtie de zijp en boero voorn: —
21. register der secretarijs papieren voort patria, waerdigt waer affer ... bij de opgevene papieren gelegt is

N:o 22

Van amboina den 23: 7ber 1660

N.o 22 notitie der mooren die versocht hebben met haar gevolgh opperhooft boghalawa aanden roodenbergh gewoont hebbende naar Lochoe te vertrecken —

23. attestatie vande gecommitteerde nopende de bevindinge van het uijtgeleverde uijt de scheepen conserven en voorsigtigheijt de dato 20: maart a°: 1660: —

24. Caarte volgens de bevindinge vanden hooft martin alphons tot het bouwen van een nieuwe casteele

25. versoeck schrifttjes van radia missaniwe Joan de Soysa genaamt om eenige persoonen naar Java vertrecken —

26. register der papieren van het negotie comptoir zijnde in een apart casje gemerckt —

&c

Amboina
Negotieboecken
&c

Amboina aan't Casteel Victoria
desen 23 September A°: 1660 onder stout
quod attestor was geteijckent P.r bolle secr.s —

Batavia

Aanden Ed.e E.e h.r Ryckloff van goens
gouv.r generaal en d'Ed.e h.ren Raden
van N.ts India

14: ocktob.r 1660: P.r 't jacht de Zijp ontfangen —

Ed.le gestrenge groot achtb.e
manhafte welwijse voorsienige
en seer genereuse heeren

Hoog Gebiedende Heeren.

Naer 't affgaan van onse laatste de dato 17: aug.o — pass.o met de chaloup van onsen burger luijtenant Christoffel boudewijnsz: affgesonden en met diverse bijlagen verselt, manqueert nogh de fluijt delffshaven die daer door na alle apparentie u Ed.le Ho: achtb.: nadere berichten en orders zoodat wij dan ook op deselve niet te rescriberen hebben maar ons — remitteeren aan de voor geciteerde onse laatste missive en de bijgevoegde papieren, moeten nu gaan suppleren het gheene doenmaels belooft en te doen geseijt is. —

dat naer 't affgaen van onse laatste de fluijt delffshaven noch manqueert —

Van

Uijt Amboina den 23: 7ber A.o 1680

Van het welcke dan voor eerst in consideratie sall
komen te beantwoorden het geene de Ed: heeren
Majores bij extract missive vanden 19: maij 1679
en uwe Ho: achtb.e in haere geeerde letteren vanden
26 Januarij Jongst leeden hebben gelieven aante —
schrijven wegens het concept van het aanbouwen —
van een nieuw capitael casteel ofte fort in dese —
naeste ware van de plaets en situatie zoo —
lange tijt in dispuijt geweest zij die volgende —
hebben wij alsins meer ingesien en geleet op de —
gewigtigheijt van dit groot werck en daer over onder-
denckinge meditatien en overleggingen laten gaan
en specialijck ondersogt off er in desen incam geen —
andere bequame gelegentheijt voorquam en op de eerde
om zoo een werck van consideratie te stabileeren
als alleen in de beroemde vlackte van Laha en —
nergens anders, waer op dan wel naeuw ingequireert
onder wierdt ons door dese inlanders gewesen en ook —
aangepresen zekere uijthoeck ofte hoeck wat meer
inne waart aan, voorbij en schuijns over dit —
tegenwoordige casteel Victoria op de cust te sitten
gelegen martin alfonso genaemt alwaer voor lange
jaren de portugesen een fortien souden beseten hebben, —
(zeer van veele goede commoditeijten en bequaam
hebben beschreven, zoo hebben wij dan van onsen pligt
g'agt en in alle maniere noodsaeckelijck g'oordeelt
over dit aangeven een ernstige enquest te te doen —
als de importantheijt der zaken wel meriteerende,
waer op dan dese gouv.r verdelt met de voorste van
zijnen raad, beneffens 3 à 4. der voornaemste burgers
item 3 à 4. inlanders, onder luijtenant Huijssens
ontwerper van het caarten, de werckbaas mitsgad.
den schipper en stuurman van ons jagtie bouw
bijde in dese hoeck zeer wel verkent en ervaren; —
en hebben naer naeuw ondersoeck en met goede
circumspectie op alles naar onder beter verstant
en kennisse gedetiberende de voorsz: aangewesene
contreijen bevonden als volgt —

Een groote uijtstreckende hoeck noort oostwaert
aan vlack en spatieus van begrijp om een groote
stadt op te connen bouwen, ook van bequame
gront, en verder tot aan het gebergte omcingelt
met modderachtige laagten vol sagu boomen, welcke
('t zelve gebergte) verre buijtens schoots, van de
gedagte hoeck affgelegen, met alleen van goet
water uijt putten te halen, voorsien, maer ook —
hier naer bij aan het gebergte van de twee comp.es —
ordinaire water plaatsen voor de schepen aan dit
casteel leggende, de reede is naer volle wenschen
om meer als hondert schepen te bergen vrij van —
alle winden en seer commodieus omme te lossen
en te laden, insgelijcx en accessibel voor eenige
vijandtlijcke schepen ofte vlooten, dewelcke —
souden hebben te passeeren den naesten, min als —
100: roeden wijt, en dat voorbij het fort, ende

zoodanige

antw: en discours over den nieuwen fort en waer te leggen

off de plaets van Laha alleen bequaam zij

consideratien over den hoeck martin alphonso genaemt

Zoodanige waterpadsen en batterijen, als men
zoude mogen of te begeeren te maken, hebbende
boven dien een vlacken en bequamen uijtsight zonder
eenige belemmering van uijtstekende bogten,
kommende te anderen beletselen langs beijde de hoecken van
Missaniwe en Alangh tot in zee toe, alleenlijck
doet zigh een eenige swarigheijt op, hier inne
bestaande dat het geprojecteerde fort over het
water aande Leijtimorse zijde vandat gebergte
eenigsints zoude connen beschooten werden, als
zijnde maar een distantie van in circa 132 a
136: roeden tusschen beijden, off nu die swarigheijt
zoo ponderous zij om zoo een bequame situatie
en gelegentheijt voorbij te gaan zouden wij liever
(door persoonen inde kunst van fortificatie, en
't geene daeromtrent te observeren staat meerder
als wij ervaren:) laten ondersoecken en oordelen
u Ed.le Ho: achtb.e zullen provisioneelijcken in dit
bijgaande caartien als boven op 't papier gebragt
de gantsche gelegentheijt en situatie cunnen
affspeculeren en als in een schets ons bevrijgden(?):
plaats daerin aanmercken connen. —

opmerckinge vande situatie &c.a vande plaats in Laha

Dit dan ondervonden zijnde [illegible] in
conformiteijt het ons bij de gedagte Inlanderen aff
geschildert was, zoodat het ons niet meer arbeijts en
pijne waardig, omme mede onse oogen en opmerckingen
eens te laten gaan, over de situatie accommodi-
teijten, bequaam en onbequaamheden vande
bogt, gelegentheijt gront, seeker Lo: die bekende
plaatse in Laha, gelijck wij dan met het meeste
voorgaande geselschap ons op den 20: aug.o passato
mede derwaerts aan getransporteert hebben vinden
met [illegible] alles, in maniere en forma als door
de bekende Ingenieurs, cantmeters, (offte zoo men se
condideren magh) op het papier en in caarte
gebragt is, waar mede ook het caartie (als
voren hier nevensgaande) doch in 't cleijn tamelijck
wel comt te accorderen, dogh zijn wij genootsaeckt
ons verder gevolgen, en oordeel daer van kennis
te houden, dewijl het ons niet gevraagt wel meer
belast staat, niettemin onder importantheijt
en gevolgte vande zaack met eerbiedigheijt
en in 't wel meenden, ons zoo verre wel te outen
en uijtteren, dat wij een wat swarigheijt
zouden maken in die kleene leggende tegens 't opens
zee, en insonderheijt de zuijtoostelijcke winden
gantsch bloot, op een lager en bijnaar geen gront
om te ancheren, als onder de wal, item dat er
weijnig wel 80: roeden verre van het fort zoude
begrepen werden waer door dan ook de onbequame
kleene voor het geschut van het casteel zoude
geblint zijn, wesende verder het canaal voor de
Laha van zoo groote wijtte en distantie
datter een gantsche vloot buijten schoots van 't

consideratien over de Laha —

Van amboina den 23: 7ber A°. 1680

casteel passeeren en repasseeren zoude connen en offensie op zoo hogen lant bijnaar op alle plaetsen aan te doen, zoo een sufficant en costelijck — casteel als wel d'intentie vande Ed.le heeren — vaderlantse majores schijnt mede te brengen soude connen getrouwen zal bij u Ed.le Ho: achtb. wijsen scherpoordeel en groote ervarentheijt beter connen geoordeelt werden —

Zijnde dit alsoo int corte de ondervindinge ende ons geringh sentiment en oordeel van beijde dese — plaetsen, niet dat onse meijninge zij hooggem: heeren majores noch u Ed.le Ho: achtb. door dit schrijven — tot d'een off d'andere plaetsen te persuaderen, maer alleen pligts halven aan te wijsen, wat ons wegens de gelegentheijt in dit canaal voorgecomen zij — en wat wij daar aangesien en ondervonden hebben. Zullende ons gelijcke wel zijn off d'een off d'andere plaets uijtgekipt werde, doch zoude niet u Ed.le achtb. geerne genoegen te wel begeeren en wenschen dat door een off twee meer experte meesters voor af eens accurattelijck ondersogt wierde off alle de omstandigheden vanden hoeck van martin alfonso niet ons advijs wel accordeeren ende overeencomende in dien gem: contreije in eenige consideratie mogte genomen werden. —

Onderwijlen om voor te comen een vraage die welcke aende regeringe mogte gedaan — werden, off en waar zoodanigen sufficant — casteel naar onse geringe opinie behoort — geleijt te werden, zoo zoude onder verbeteringh en eerbiedigheijt dit het antwoort zijn, dat wij als nog persisteeren bij ons gevoelen dat alles — watter op d'een off d'ander plaets gemaacht — zoude werden, [illegible] ten zullen zijn, maar geen noothsaackelijcke, aenmerckende dat wij met ons tegenwoordigh casteel Victoria onder hoede vanden almogenden beter staet genoegh zijn tegens allerleij Indiaansche vijanden mitsgaders soodanige magt als Engelsche francen off andere europianen — in India tot noch toe gewoon zijn uijt te zenden — en te onderhouden, maar bij aldien d'een off d'ander potentaat zijn gelt moede zijnde, zoude mogen — resolveeren, op een zoo avontuerlijcken aanslagh langs een passagie van wel bijde 1000: mijlen millioenen te spenderen, en een vloot uijtsenden sufficant tegens alle forcen van d'E.E. Comp.e zoo zoude noch te een soodanigen fort van vier punten als in cassa begrepen is, noch te het geene men eenige innegem: hoeck van — Martin Alfonso zoude willen opbouwen connen tegenhouden wanneer men aanmerckte

een vraage beantwoort off er een nieuw cast.e noothsaeckelijck zij —

[illegible]

nieuwe manieren van oorlogen althans in Europa gebruijckelijck datmen als desperaat aanloopt sonder volck te spaeren, en door verscheijde nu onlangs eerst gepractiseerde inventien van 't oorlogs werckthuijgen (insonderheijt de alvernielende groote bomben) dwingt al wat er voorcomt, gelijck dan ook niet can tegenhouden als onaanhoudelijcke of te groote en spatieuse stercke plaatsen (bij exempel Groeningen) daar men evenwel ongelooffelijck heeft om soodanige duijvelse vuurballen te ontwijcken of te te bluschen van ons lieve vaderlant insonderheijt inde laatste fransche oorlogh van soo groote menigte van steden, forten en menschen wel erbarmelijcke proeven ondervonden heeft, doch buijten alle twijffel soo zijn dese en meer andere redenen en consideratien u Ho: achtb: bezijnde d'Ed:e Heeren vaderlantse majores niet minder als ons onbewust geweest weshalven wij dan ook van dese materie sullen affscheijden omme aff te wagten alle 't geene u Ho: achtb:e en de Ed:e Heeren majores ons hier naar sullen gelieven te commanderen.

Bevintenisse van provisie ons toegesonden

Wij treden nu voort om iets te seggen van de provisie van vleesch, spech, boter, dranck &c:a door u Ho: achtb: liberaelijck ons bij de meermaels gen: schepen toegesonden en de voorsigtigheijt laatst nade toegesonden, sullende van de qualit: niet veel aanhalen, alsoo ons wel bewust is dat het niemant van de Ed:e Heeren gecommitteerden sijn datmen aan dese vergelegene gewesten sulcx van het beste geprovideert wert dan moeten even wel seggen dat onder andere de drie legers fransche wijn ongemeen slegt sijn bevonden, eene derselven deurmits soo wel als Spaanse wijn en alreede aan het suuren sijnde, d'andere twee slap en soet, dogh het halfleggertie rijnse wijn wel niet swaer dog

Overvaert

connende derhalven ook wel passeren en ons reden gegeven u Ed:e Ho: achtb: te bedancken hoe alles gecorrespondeert heeft met de over gesonden facturen sal best uijt de inleggende copia attestatie van 2 gecommitteerde breeder connen werden, waar aen wij ons ook dan verbiddelijck sullen gedragen, mette meer niet te min hier nog werden bij gevoeght dat de ceur: Zantense bangaelse rijs, bij het jachtboot de voorsigtigheijt ons toegebragt, wel tot lage prijsen in reeck:en gebragt zijn, maar soo vitieus, vuijl en stoffigh bevonden, dat wij in gedagten nemen om deselve bij venditie te

verkoopen —

Uijt Amboina den 23: 7ber A°. 1660: —

verkopen niet hoger dan bij deese hooge prijsen van deese
soort onder de Inlanders noch wel gelden zal —
zijnde wij over de slegte qualiteijt niet zeer —
verwondert dewijl de schipp:r ons wel te zeggen —
datter een out restant is gevoegt aan het
vierkant uijt zeecker packhuijs eens ingeladen —

Zoo hebben wij ook moeten resolveren bij de stock
te vercoopen een partije oude rijs, leggende in
dit fort in een van de camers groot omtrent
110: last ten vrij sober geconditionneert waar —
voren wij niettemin noch Rds: 30 voort last
gemaakt hebben, soeckende alsoo de magasijns
van oude verlegen goet te zuijveren

rijs bij de stock verkocht

Nademael wij dan ook bij gelijcke forme van —
vercoopinge getragt hebben de slegte roode
moris aen de man te helpen, doch niet connende
gelden, dat bij quam zijnde zelve in 11 packen
volgens de wedergegeven ordre van u Ed:le achtb.
gescheept in het ondergeciteerde jagt de Zijp —
beloopende nevens eenig ander daar mede aff
gescheept goet, als bij de overcomende factura
te zien is ƒ 7659: 7: 13: —

het weederom zenden van 11 packen roode moris. —

Zoo gaan ook mede int jacht Bouro ongetaxeert
over een dommekragt, 7 compassen 11 nagt
glasen 4 blaasbalgen, en 12 lantaarns behalven
de roode moris op de factura opgebragt —

Edelijck mede ons oudt en bij naar affgevaren
jagtie Bouro bij desen affgaat wij hadden het
zoo gaarne nogh een eenig togt naar Ternaten
laten doen, maar wiert door den schipper en
andere onse zeevaert standige absolut ontraden
geoordeelt ende gecontradicteert

het affzenden van ons jagie Bouro —

Zoo zal het dan niet buijten propoost schijnen
dat wij met u Ed:le Ho: achtbare mogende wederom —
het versoeck bij onse jongste van 17 aug:o laast
leden gedaan, om ootmoedelijck te versoecken —
dat in deselfs plaats een ander handige en
bequaem scheepien 't zij fluijten off jagiens —
off te hoe genaamt bij de aanstaande —
besendinge mag toegesonden worden off te het
mogte ons wel wat ongelegentheijt geven, —
Hebbende als mede geadviseert is niet meer —
als drie chialoupen in voorraad waer van de
een al vrij out van dagen en swack —
beginnen te worden, en dewijle wij in desen
tijden wel goede provisie van scheepjes gerieff
van noden hebben. —

versoek om een bequaame en handig scheepien in plaats van Bouro —

Zijnde wij genoodsaackt geweest op het aan
schrijven van de ternataanse regeeringe bij

haer

Van Amboina den 23: Xber A:o 1660

Haar E:E: laatste missive vanden 19: Julij passo
te resolveren omme twee van onse gem. chialoupen
Vlissingen en Kruijskerck derwaarts aan te
laten vertrecken met zoodanige door haar E:E: af
gevorderde provisien en goederen als haar meest
nodigh zij, en wij missen mogen gelijck wij dan
ook alreede ~~derwaarts~~ 2 burger vaartuijgen tot
dat zelve gedaen en gerequireerde werck geanimeert
hebben, dewelcke dan ook alreede derwaarts aange-
keert zijn, zullende van het succes en affgaen
vande bovens. onse chialoupen en wat daer bij
verhandelt is behoorlijck advijs gegeven werden —

het affzenden vande Ternataanse laatste missive en bijlagen van 29 Julij

Volgens het advijs vande gem. brieven van Ter-
naten zoo comen wij affteweten dat het aldaer nog
geengedaen werck was geld: in E: Ho: achtb: —
insgelijcx zullen connen bevogen uijt de affschriften
vande voorsz: brieven en papieren dewelcke nevens
andere met deese besendinge affgaen om in E:
achtb: klaer water uijt de riviere zelfs te doen —
drincken het welcke doorgeen modder van —
canalen getroubleert is —

twee orembaijs verloren en 2 a 3 andere tot Bouro aenbesteedt

Wij hebben dan ook met het zelve schrijven advijs
becomen dat der twee orembaijs door het opperhooft
van Bouro achter de chialoup Vlissingen —
derwaarts aan gesonden, sloepen van achteren af
gedroopen zijn, waerdoor dan ook deselve regeringe zeer
ontriest schijnt te wesen, weshalven wij aan
stonts het aangetogene opperhooft van Bouro —
order gegeven hebben 2 à 3 gelijcke vaertuijgen
dogh wat grooter, aan te besteeden, omme bij
bequame occagie tot remisse vande voor- —
gaende affgesloepte aen voorgedagte regeringe
te zenden en zullen wij alsoo allsints en —
tot allen tijden tragten onse nabuuren in haer —
noot ende behoeftigheijt te secoureren —

van't arriveren en laden van't jacht de Zijp —

De hiervooren aangetogene brieven etc.a zijn —
ons van Ternaten toegebragt door het jagt
de Zijp, het welcke op ons ontbot en order eerst
op 3 courant tot Hila vandaar op 7 dito tot —
Larique, en op den 16: alhier op de reede aengelant
is, 't zelve heeft op d'eerste plaats geladen de
number van 123 baren en lb 350 en op de —
tweede 251 baren te zamen 374 baren en lb
350 ~~lb~~ garioffelnagelen bezijden 260 lb zoo
polongs of te moernagelen dewelcke tot half
gelt betaelt zijn, wesende mede tot Hila ingenomen
en bevonden de twee andere partijen in met
het geciteerde jagt overgecomen zijnde in —

separaat

Van Amboina den 23: 7ber A° 1660

den apart zachjes weder zoght, om fraude te
ontdekken voor te komen, gemelte partije nagelen met de
onkosten daar op gevallen, belopen als wederinde bij
gevoegde facturen te bevoegen een somma van
ƒ 66754: 19: 1 waar voren wij dan ook als gebruijckel:
het Comptoir generaal gedebiteert hebben zijnde alsoo
met de voorgaande 1711: bharen en 254 lb: bij de
schepen Conincx voorsightigheijt en [illegible] —
aan het affgesonden, voort geraes van het laatste
mousson in alles maken 2016: bharen en 54 lb: —
goede nagelen de bhaar als ordinarie tot lb 550: —
hollants gerekent bevinderen te samen een partije
van lb 1117354 behalven de bevonden: lb 260: meer
nagelen verlangende met uijt gedroogde halsen om in
corte weecken te hooren dat alles tot goeder hindere
losplaatse onbeschadigt gearriveert magh zijn —
het welck de goede godt gelieve alsoo te laten —
succederen.

hoe veel nagelen het geheel jaagt en dit heele mousson geladen zijn

Wij hadden dit mousson al ijets meerders gecalculeert:
daer waar zijn door andere, ende door ongewoone —
toevallen geabuseert zijn, [illegible] ten hitoe en
Larique partije van de speceerijen die men voor het
nagewas gerekent hadde om inde maanden Julij
en Aug°: in te oogsten, zoo veel vergroot dat se
altsamen voor een nieuw gewas zullen verstrecken, —
gelijck se dan ook alrede op de voorsz: twee —
plaatsen doende zijn om te plucken, en alsoo den —
vroege geltijt te maken, zijnde geobserveert
dat dit aanstaande gewas insonderheijt op dese
twee genoemde der plaatsen zal vallen, meest
van boomen die voorleden jaar niet gedragen —
hebben, ende daar onder diverse zoo jong dat se —
voorde ordinarie bequame tijt van dragen en —
groote der boomen haar vrughten geven, dat dan ook
wel tot ruïne van [illegible] der selver [illegible] te
uijtvallen, het welck ons d'allerwinder tijt doceren —
zal

ongewoone nagel oogst

De groote van het voorder dan staande aankomende
gewas, wert zeer waarschijnlijck dogh gelijck in het hitoe
so: agten weten nogh onseecker op bharen 1150 —
gerekent als. —

op wat quantiteijt het nieuwe gewas ge calculeert wordt

Aen dit Casteel en negorijen daar onder —	
[illegible]	,, 250: —
Hila buijten gemeenen	,, 350: —
Larique	,, 200: —
Oma	,, 220
Honimoa en Nusalaut mede . .	,, 130
Samen	**1150: bharen**

Welcke 1150: bharen dan tot de gewoone prijs
van r.ds 56: gerekent zouden belopen een somma
r.ds 64450: waar bij dan nogh genomen werden
r.ds 20000 om te vervallen de voldoeningen
van

wat het selve zoude connen te costen en wat de verdere lasten zijn

Van Amboina den 23: 7ber A°. 1650

van soodanige quantiteijt van dese specerijen — als ons inde maanden november en december van het naast-komende Jaar 1651 voor Batavia de provisie schepen comende te arriveren souden mogen ter schaal gebragt werden —

Soo calculeren wij verder datter tot ordinarij ende extraordinaris kosten van soldijen allerleij onkosten en interest etc. Item het inkoopen van olie, houtpannen, steen, diverse houtwercken en andere benodigtheden van dese tijt aff tot int laatste van September des volgende Jaars voorsz: vereijst sal mogen werden de somma van rd 40000 —

Doch welcke merckelijcke somma van 40000: rd
ende aan den zijde sal stellen als connende naer calculatie gevonden worden op de volgende wijse

Uijt de winst vande verkoopingh van cleeden-lijwaten ende andere manifacturen en goederen — als anders inte mogen geschicht worden rd: 15000:
aant Sagoe bosch op Hoeamohel . . . . . " 1600:
van de pagten mogten renderen . . . . " 8000:
en ten laatste vande tollen en zegels . . " 1200:

rd: 25800 —

Zulx datter noch ontbreeken om de bovengemelde rd: 40000 uijt te vinden een somma van . . . rd: 14200

rd 40000: —

Welcke manquerende rd 14200 aan d'onkosten dan uijt de wisselbrieven die dit volgende Jaar ons zullen gepresenteert worden moeten gesupleert worden, waer mede wij dan ook tegens de voorgespecificeerde swaarwichtigheden souden geprovideert wesen doch ons ook wel buijten calculatie souden connen gaan en ontschieten als zullende de verkoopinge van Comp:s coopmansz: en goederen naar alle apparentie tot het verschijnen vande aanstaande provisie schepen slap aengaan, deweijle wij alreede eenige weijnige van diverse en welgewilde sortementen ontbloot zijnde, doch zullen midde nim provisioneelijcken als bovenstaende tegen malkander stellen. —

Soo souden wij dan op het naaukeurigste gerekent ons behoeften noch moeten wenden, en vast stellen op de bovengemelde somma van rd 64950: — tot het voorde zeer staende nagelgewas, mitsgad: daar bij voegen tegens de vertelingen van het gewas daar aan volgende als voorsz aangemerckt dat int laatste van het Jaar 1650 mogte inkomen de gem: somma van rd: 20000: waar mede ons de laatsten dan te zamen souden monteren — rd: 44950: waartegens wij ons dan bevinden

in

Marginal note (beside "Uijt de winst vande verkoopingh…"): hoe veel datter sall connen gevonden worden

Marginal note (beside "Soo souden wij dan…"): wat er dan dijgente: voor het laatste Jaar gerequireert wert

Van amboina den 23: 7ber A:o 1680

in voorraat op alle de comptoiren, met een cassa
van in circa rd 12000, zoodat ons dan op alles
het naauwste doorsift, doch bij calculatie allen
(dewijle door aff of te toeval, het merckelijcke —
meerder off minder zoude, beloopen) nogh —
te teeren zoude een somma van rd 12150: —
dat wij dan met uE ho: achtb: believen ende nu
mede overgaende generalen eijsch op rd 10000
gestelt hebben, die wij ook eerbiedighlijck ende
submissie genootsaacht zijn te petitioneren op
dat wij daer van Comp:es promptitude en goede
renomme van betalinge mogen observeren, en
ophouden, zullende den gem: generalen eijsch —
in alle haere leden niet verder recommanderen
dan te zeggen dat bij ons op alles zoo in quantit:
en qualiteijt well circumspect gelet is, en
niets versogt als het geene wij vastelijck zouden
oordeelen dat tot noodwendigh behoeff van dit
gouvernement, en voor Comp:s interest —
gerequireert wort, (zullende aan dese kant naer
uijtterste vermogen besorgt worden), dat alles
tot de meeste menagie en voordeel van de
gedie: Comp:ie verarbeijt en g'employeert zal —
worden gelijck op andere tijden meede en verder
beloofte is —

wat somma dijgeeden noch van node souden wesen —

de voldaeninge vande generalen eijs versogt

Bij desen beneevens den gem: eijsch gaan nu —
meede over alle de boecken en papieren, die welcke
wij van ouds gewoon zijn met de laatste besendinge
Batavia waerts aen te zenden, zoo tot behoeff van
uE:le ho: achtb: als voorn: E:le heeren majores, —
behalven de geene die met de voorgaende besendingen
alreede affgegaan zijn, zoo comen daer bij noch —
bij ingepackt diverse brieven, verantwoordingen
documenten &ca van verscheijde comptoiren —
en bediedingen deses gouvernements, mitsgaders
affschriften en bijlagen bij den anderen opname —
respective inventarissen en registers gespe
cificeert derhalven ook onnodigh alhier te —
herhalen. —

dat alle ordinarie boecken papieren &ca alles watter gepass: is gesien kan worden

Zoo meede uE ho: achtb: des gelievende tot —
contentement ontwaer en g'informeert —
comen zijn van alles watter tot dato in dit
amboinse gouvernement onder directie van een
gehandelt en gepasseert is, en specialijcken watter
bij 't slot van de geslootene negotie tot nodigh —
gebruijck geconsumeert en gespendeert zij, en
in contra watter bij diverse middelen en —
occasien geadvanceert en geconquesteert is
dog waer aff wij nu breeder zullen deweijle

dit uijt de nu overgaende boecken papieren &ca alles watter gepass: is gesien can worden —

in onse

in onse voorgaande missiven daar van ampel
getracteert is, gelijck tot deselve ootmoedelijck —
gedragen, en U Ho: Agtb.e zullen insgelijx bij de
voorsz: boecken connen beoogen dat de restanten —
van s' Comp.s effecten meerder als op andere Jaren
begroot werden namentlijck op een Somma —
van f 766112:3:15 dogh evenwel haar niet
verwonderen wanneer se daar bij zien de aan-
merkingen zullen dat niet alleen de Cargasoenen —
vande drie Schepen Westeramstel Spanbroek
en de geele beer, van't voorleden Jaar maer
ook van Conincxvere en de voorsigtigheijt
voor dit Jaar uijtgecomen daar in gebragt zijn,
zullende naar desen bij slot vande uijtloopende —
negotie boecken, een andere aanzien hebben gelijck
ten tijde bij slot der genoemde boecken bevonden —
en gesien zal connen werden. —

dat de Hoamohelliesen haar onder mardika hebben laten stellen —

Wij gaan dan met U Ed.e Agtb:e permissie voort tot
het geene Zed.t ons laatste gepasseert is wij —
hebben met zeker aangehaalt hoe verre met de
Hoamohelliesen aande rooden bergh woonende —
geprocedeert zij, waar naar dan gevolgt is dat se
haar doch niet zonder groote Stribbeling eijndelijck
onder mardika geaccommodeert hebben, waer
affe voorstellingh door gecommitteerde gedaen
naarder gesien can werden bij het dagh register ten
onder den 2: Courant ampel geannoteert
doch haar gevoeghsaem p.e opperhooft Boulalauwa
als van een beter conditie zijnde is toegestaen
naar Lochoe te mogen vertrecken, en te gaan
woonen, welcke faveure, bij voor en met andere
dog eijgentlijck naturelle Lochoenesen zijnde is
connen verdacht, wij hebben haere namen en —
haar versoeck schriftelijck doen opgeven, waer aff
dan hier beneden mede een affschrift voorgaat
omme U Ed.le Ho: Agtb.e goede wille en resolutie
hier over te verwagten, bij aldien zoo ons nederig
advijs in desen begeert wordt, wij zouden geen —
reden vinden om dit versoeck aff te slaen, want
ons bericht wordt, zijn dit geen eijgentlijcke —
rebellen off s' Comp.s vijanden geweest, daer en —
boven voor den gedachte onse affgeweecken —
menschen die nogh geheel in haer vaderlant zouden
sterven, zullende naar apparentie d' Ed.le Heer
ordinaire raadt van Indien onsen oudt gouv.r
Anthonio Hurdt van dese traject ruijm soo
veel kennisse hebben als wel bij ons is

Versoeck van andere menschen om op Lochoe te mogen woonen. —

Van de

Van Amboina den 23 7ber A° 1690 —

Waar Hamaùwees zullen wij uEdle Ho: Achtb: met
vele andere advijsen Commandants nu laatst aan
geraakt is conform het welcke de Patti Ola wel bij zijn
volck op Cerams binnen lant geweest is maar —
naar zijn rapport aan Honimoa opgeroept maar
1. à 2. tot het christendom heeft connen persuaderen
en naar ons van ter zijden bericht wert zouden hij
aangeven: over [illegible] zigh zelven zeer suspect
gemaakt en in 't oogh gebracht hebben, zoo meijnt
dan ook het gediteerde opgeroept bezijden ons gemerckt
te hebben dat dese patty alleen zijn eijgen promotie
is bejagende, zonder op zijn eijgen natie of t'Edele —
Comp.s Interest de [illegible] te mercken, wij zullen
dan in antwoord deses geduerentelijck afvragten, of hij
dit werck noch verder zullen pousseren of te hier
nedergelaten stoecken, tot der tijt van der hant der meer
geroeglijcker presentatien gedaan werden. —

Reïteratie van de executie van moordenaars van Oelat en het verplaatsen van die negorij —

Gedaanig der moordenaars van Oelat haar wel e
verdiende loon uitgekeert is zullen uEd. Ho: Achtb:
meer bij ons des laatsten verstaan hebben, wij zwagten
vandaar de pretendenten naar het radjaschap —
derwelcke wel mogten uijtgesteld werden tot de
verschijningh van den Gouv.r op Honimoa onder —
bevonden te visite op en omtrent de klip Saparoua &c.a
te doen om dan nader te letten off der langh gewenste
verder verplaatsingh van de negorije Oelat als —
anders met dese occagie effect behoorde gegeven —
te werden, het vertreck derwaarts is inde aan —
comende maant october als de stille tijt zijnde
begrepen —

Quaestie van de radia van Wieinamma tegens die van [illegible] cum socijs

Zoo hebben wij dan ook bij ons vernomen [illegible]
van een gewesen [illegible] met 2 à 3. hoofden van de
negorijen omtrent die plaatsen gelegen hare —
claagten tegens den radia van Wieinamma
bevoorderende en verswarende, daar bij doende
dat gem: radia, naar Banda zoude vertrocken —
zijn (t welck niet apparent is) aldaar gehoor
zoude vinden, haar versoeck was dat se niet naar —
Commissarissen van Banda, die se voorgaven, dat
met de radia stonden over te comen te luisteren,
zouden hebben, maar dat met de overcomste van
onse van onse Honigie die zake mogte affgedaan en
bijgeleijt werden doch hoorende dat gem: Hongie
misschien dese stille tijt niet uijt te comen hadde, —
versochten se verder een acte van dese regeringe
waar bij wederzijts belasten worden onderlingh
te accorderen of te herwaarts over te comen
het welck haar dan alsoo [illegible] is, waar
aff dan ook onder dato 10: Courant in 't dagh —
register te vinden te lesen zij, doch schijnende
dese quaestie van geen groote consequentie
als zijnde bij tijden van Hoogem: onse heer
voorsaat alreede in vigeur geweest gelijck dan
ook zijn E. in zijn bericht aan dese presente
Gouv.r eenige mentie daar affgemaakt.

Claagten

quaestie tusschen de noortcrammers — hatue en lissabatta tegens die van sawaij cum sociis

Clagten van meerder gevolgh en naardruck zijn ons voorgecomen door de gecommitteerde van Hatuwe en Lissabatta aende noortcust van Ceram gelegen over de helft vande negorij Lessij daar eenen Tadal cosijn vanden gedeputeerden pillimaha d'aanleijder van zijn zoone, en die van Noa oulou doch wel principalijck over de negorije Sawaij door dien d'alphoereesen dier twee dese negorijen eenige hooffden vande se clagers soude weggehaalt hebben die dan ook pretenderen dat zulx niet en were geschieden als met kennisse en toestaan vanden radja Sawaij off de zijne vermits de beschuldigde alfoereesen ontrent de negorij vande clagers als door het lant vande Sawaijers vermogen zijn te comen het welcke dan ook zulcke verwijdering gegeven heeft dat se meer op de laatste als de alphoreesen verbittert zijn van welcke materie nader te zien is in het daghregister onder den 10: maij bij het rapport vanden luijtenant Laulator en Molleba zade en onder den 26: passo de clagten vande Hatuweers en Lissabatters selve aan dit casteel gedaan beneffens de daar op comp.te adsistentie, met bijvoeginge dat de vijanden haar te sterck souden vallen, en zij alsoo genootdruckt zijn uijt haare negorijen te retireren en haar op een versekerde plaats te begeven, waar op bij desen raad eijndelijck geconditioneert zijnde geresolveert is int aangaan vande stillestaende verdigte maken een quantiteijt van 10: corracorren, gestrecht met 2: mindere gilalos omme onder het opperhooft van Hila Sr. Isaacq van thije en onder vaandrigh Louis Vignon als commissarissen derwaarts aan te spoeden omme zoo't mogelijck zij dese considerable questie bij te leggen, off naar bevindinge van zaken door authoriteijt dat vier inde asschen te blussen ende uijt te doven, zullende tot dien eijnde op ijder dier vaartuijgen twee soldaten gecommand: + werden beneffens den sergiant vande pas Baguala de Lacheroij en den provisioneel [illegible] die ingevolge vande welcke ijder op een gilalo zal gaan niet alleen ten fine voormelt, maar ook onderwijle offte naargedane zaken een ingang te doen op de papouse rovers omme die soeckende op haare gewoonlijcke victualie plaatsen ontrent Hotha ofte wat hoger aan te gaan verrassen en een neep te geven, zijnde het rendevous op den 7: vande aencomende maant october voor Hila begrepen waar aff het succes dat wanden hierna achte- bidden zij u Ho: Edelh.e p.te onse volgende staat toe te comen —

equipagie van 10: corcorren en 2 gilalos op de clagten vande noortcrammers

zoo mede tegen de papouas

In onse laatste voorgaande hebben wij vande swaarheijt en het cleijn getal van onse eerw. predicanten die in weerom begunnen dient te doen aangehaalt en bij die occasie om secours in dese —

reijteratie van secours van predicanten

Van amboina den 23: 7ber 1660

indessen aangehouden, in zoo verre bij de vaderlantse affzendinge om India gedagt zal wesen, het welck dan om de noot der kercke als noch zeer dienstigh en ernstig gerecommandeert blijft

Zoo wordt er ook mentie gemaackt vanden krancken besoecker Vander Steen, die wij bij dese besendinge vermeijnden wederom Batavia waarts te doen keeren, doch naderhant verneemende dat onse medesulanse D[o]: michiel verbiest buyten peer [illegible] en genoegsaam op het gijsen leijt zoo is ser geresolveert omme gem[elte]: vander Steen die voor [illegible] vande maleijtse tale kennisse heeft noch wat aande lantte houden en ons hier na van eene dier soorte het zij door de doot offte impotentheijt bij de eerst volgende besending Batavia waarts te ontlasten.

Rande: Vande[r] kranck besoecker vander Steen niet overgesonden

Wij hebben p[er] onse voorigen mede mentie gemaackt van het dieven der speceryboomen het welck wij ook nogmaals confirmeeren, 't zedert is ons nader advijs ingecomen als met brieven van manipa gedateert 9: courant datter op bonoa geene, maer op manipa 204 jonge nagelboomen, en op kelang 10: jonge noten en 42 d[it]o: nagelboomen gevonden en omgekapt waren zoo zijn mede volgens het schrijven vanden 15 pass[ato]: van het opperhooft van boero bij de laatste visitatie aldaar opgedaan en geruim[t]: 77: nagel en 219 nooteboomen omtrent de negorije Ilat item op waijsamma 2 d[it]o: nagel en tot lomaijte 31 p[s]: gelijcke nagelboompties te zamen 102. st[ucx] met belofte vant zelve opperhooft dat hij zoodanige visitatie doorgaans en overal zal laten continueeren.

Rande: Hoe veel speceryboomen op manipa kelangh en boero geruineert zijn

Haar sterckte van ons guarnisoen is u E[dele] ho: achtb[are]: bij gem[elte]: onse voorgaande insgelijcx behoorlijck advijs gegeven en hebben de heeren van dien ootmoedelijck versogt het welcke wij dan met alle verbindigheijt zullen confirmeeren te meerder wijle wij 't zed[er]t: dien tijt noch verlooren hebben een sergiant en twee soldaten, zoodat ons ook van ternaten vande gedachte 150 militairen geene toegesonden, maar wel 4. sergianten waar vande twee zigeredelijck wel voordoen en vanden derde wert ijets gaats verhoopt, hoewel er weijnigh tekening zijn, maar de vierde belangende gaff het ons omint dat men sijn E[dele]: aan zoudt een persoon oudt en bij naar affgeleeft, doch slagtigen swach van hersenen, bequaam om te genieten het favoir vant maandelijse tractement aande onbequame officiers door u E[dele]: ho: a: libera[lijc]k[st]: toegevoegt men dan het doch hem versogt ware die wij dan ook op ernstigh versoeck en zijn verbonden tijt g'expireert zijnde naer Bat[avi]a: gelargeert hebben de welcke dan ook op desen retour bodem de zijn overgaat en beneffens hem de 2: provisio nele sergianten willem vangoor en jacques supplison mitsgaders den sergiant en gewesene commandant van lochoe Johan oldenhop met zijne familie al mede op haar ernstig versoeck en tijts expiratie

Rande: Het getal vande sterckt: van ons guarnisoen mitsgad[ers]: advijs vande 4. serg[ian]t[en]: van ternaten gearriv[eer]t:

Rande: wat comp[agnie]: dienaren etc[etera]: met dese 2: bodems vertrecken.

Zoo gaan ook op desen wijse vanhier de stierluijden Leenard adriaansz van onse chaloup achtersloot, en vande chaloup vlissingen hend[ric]k: fransz welcke twee plaatsen wederom gesuppleert zijn met andere mitsdien bequame persoonen zoodat alles naar behooren gesuppleert is

Zijnde

Van amboina den 23: 8ber A:o 1660

Zijnde wij verder genecessiteert vande cruijtmolen te dimoveren den ouden cruijtmaker dominicus de vries in hope van beter comportement gelijck voordesen int vaeren onder een opsiender te sullen erlangen, als wel terwijle zijn eijgen meester geweest is, zijnde te beclagen dat zoo veel fraije basen gants onnoodig comen te vallen wanneerse verbetert zijn, en over andere te commanderen hebben, comende in zoo een staat haar selven uijt te geven gelijck het behoort, dewelcke alsoo plaats gemaackt heeft aanden nieuwen cruijtmaker zijnde door u Ed. Ho: achtb. goede voorsorge met het schip de Bermuijde overgesonden, en ons nu zeer wel inde hant valt, willende ook vertrouwen datse nieuwe als getrouwt zijnde, wat meerder agterdocht zal hebben en beter bij huijs blijven.

het decken van t oude pack huijs met pannen, en t aff breken vant gouverneurs wooninge in t casteel

Het decken met pannen van het oude packhuijs door u Ed. Ho: achtb. ons aanbevolen is nu onderhanden en bijnaer voltrocken, wanneer ook met het begin van schoonweder op de selve orde het aff breken vande gouv.s wooninge een aanvanck zal nemen, het welcke tegelijck met gedeeltens zal geschieden, zullende het affgebrokene wederom onder het dack gebracht werden, eer weder ander voorgenomen wert.

het affzenden van partij casuarissen nader batavia

Met de schepen Conincxveen en de voorsigtigheijt zijn op den 22: maij passato naar bat.a verzonden vijff casuarissen op het jagtien bouro gaan noch aff met dese besendinge p.s 6: vande vogels van welcke partije is een gestorven, zijnde alsoo te zamen p.s 13 ingescheept dewelcke comende te bedragen r.s 47 1/2 gelijck bij de factura gesien zal connen werden.

wat wisselbrieven met dese besending getrocken worden

Zoo is ons mede occasie voorgecomen omme tot gerieff van ons en de gevers in u Ed. Ho: achtb. bij wissel te nemen de somma van r.s 9221 1/4 waer aff de specificatie op een aparte notitie benevens de bijlagen mede overgaat, met nedere wederom deemoedelijck suppliceren dat onse wisselb: de behoorlijcke reputatie mogen erlangen gelijck wij dan ook niet getwijffelt hebben het generaal daar voren naar uso te crediteren.

het antw.t op de aenteekeningen inde amboinse boecken comt mede over

Het antwoort op de geannoteerde poincten door de E. visitateur generael overgesonden comt mede bezijden de papieren vandit comptoir over, vertrouwende u Ed. Ho: achtb.en daerinne contentement zullen nemen.

Wij zien ons genoodsaackt te werden omme tot Honimoa Classis olije te laten maken dewijle de inlanders ontrent dit casteel te voren uijtgescheijden en niet graag zijn weder te beginnen, wij hebben wel 2: persoonen die bas plant leveren, maar 't zelve suffiteert niet voor dit gouvernement hebbende banda 1500: en ternaten 3500 kannen van ons versogt.

Daar nevens bezijden noch over vier ootmoedige requesten als namentlijck

Een vanden E.rw. predicant Zacharias Caheijn.

Een d.o vanden ondercoopman en subalterne hooft van hila Isaacq van thije

Een derde d.o vanden insgelijcx ondercoopman en prov.e opperhooft van honimoa Jacobus de Vicq

En een laetste van Balthasar Coller secretaris.

Vindende dese gouv.e voordese mede niet nodig ijder der zelver met zijn aparte getuijgenisse te secunderen, dewijle alle de requiranten zoo niet bij u Ed. Ho: achtb. volle collegie ten minsten bij eenige vande Ed.e heeren en in allen gevalle bij den Ed.e h.r ordinaris raat anth.o Hurt genoegsaem bekent zijn en wij tot naerder noch vande eene nochte vande andere amptshalven iets in te brengen hebben zoo zullen wij van u Ed.e Ho: achtb.s wijsheijt en liberaelheijt ten voordele vande gemelte

Van amboina den 23: 7b[er] A[o] 1670

gemelte requestranten affvaerdigen met een favorabele dispositie —

Den Schipper Jan Modderman van het Jagt de Zijp was ontrent zijne herwaarts reijse van Ternaten tusschen Manipa en Kelang door de stercken uijtsigt in het Zeijl en zijn gesigt zoodanigh verduijstert dat hij wel ijets schemeren conde zien doch niet bekennen, waer mede alhier aangelandt zijnde sloegh er toe de lammigheijt inde leden, en cort daer aen de beroving van verstant en kennisse, sulx dat hij op den 21 courant des avonts overleden is, ende den 22: daer aen alhier inde kerck eerlijck en fatsoenlijck begraven, des boedel naer ordinaire costume bij de guarnisoens houder S[r]: abraham Verheul aen veerd zijnde, de welcke ook hier naer daer aff goede reecq[en]: gedaen werden zal. —

Soo is dan ten selven dage hier over in rade gemediteert en geresolveert op het gem: costelijck Jagt provision: tot schipper te stellen den opper stuijrman van het gem: Jagt de welcke op dien selven bodem en onder den overleden Schipper meer als 4: Jaren gevaren heeft en bij examinatie bevonden is, een out ervaren zeeman, betuijgen dat hij in 't Jaar 1664 een reijse op banda en wederom Batavia waarts gedaen heeft zoodat wij Comp[en]: schip en costelijcke ladinge van een bequaam opperhooft wel versorgt achten d'alder stuijrende maet geven dat u Ed[e] Ho: achtb[e]: alles zonder eenig ongeluck of te ramp voor spoedigh mag toecomen, daar bij wenschen godes afftreck van de costelijcke specerijen en sulc[ke] tot soulaes stut en steun vande Illustre Comp[ie]: naer soo vele uijtgestaene costen arbeijt en wederwaardigheden. Waer mede L[o] onder staende u Ed[e] Ho[gh]: trouwe en gehoorsame dienaren was geteekent Robert de Vicq G: vande Voorde Rumphius J. Moris W. Beusecum Rogier van Houten J. Bergman abraham Verkens In margine amboina aent Casteel Victoria desen 23: 7ber 1670 Daar onder. Indien het u Ed[e] Ho: achtb[e]: niet zal incommoderen zoo is ons versoeck dat de verwagte contanten mogen overcomen de helft off 2/3 in groot gelt en liefst in ducatons de wijle bevonden hebben dat de Comp[ie]: daer door voordeel schijnt te trecken, wij hebben geobserveert dat d'inlanders te gragter uijt comen om te leveren en te coopen. Idem

Generale Sommatie

Van amboina ondr dato 13 7bre 1686

Generale Sommatie d[...]
In de Provintie Ambo[...]

S Comps dienaren

	Europianen en nederl.			Mitiesen en Castysen			Chinesen			Vrije swarten of mardijkers			Vrije macassaren inboelingen			Am[...] Chr[...] al[...]
	Ms	Vs	ks	M	V	k	M	V	k	M	V	k	M	V	k	M
Aanin int Casteel Victoria waar onder gerekent sijn die vande Politie militie &c en der selver weduwen mitsgaders 't Jaght boiro mindere vaartuijgen en 't hospitaal	427	18	18	8	12	33		2	4	3	33	9		6		49
Ketengangers en andere banditen	6									2						13
Comps lijfeijgenen																
Moorsche Ostagieren aanden Rodenberg																32
gevlugte hoeamohillesen																65
Op hitoe (met der selver districten)	127	2		1	2	7					4			2		8
honimoa (met der selver districten)	88		1	1	6	19					2					21
Oma (met der selver districten)	53		1		2	14					1					15
larique (met der selver districten)	40	2	1	2		4					1					1
bokiro (met der selver districten)	39	1	2		1						2	1				
manipa (met der selver districten)	26				1	4					1					5
Coloniers																
Aant Casteel	37	2		9	11	32	81	59	105	157	183	149	43	80	15	2
Op hila (als boven)				1			1	1	1		1	1				
honimoa (als boven)				2		5	10	6	9	1	2					
Oma (als boven)				1		4	1	1								
boiro (als boven)							3	5	7		1	5				
Inlanders																
Aant Casteel																2633
Op Hitoe (als boven)																1585
honimoa (als boven)																4959
Oma (als boven)																2044
larique (als boven)																750
boiko (als boven)																819
manipa (als boven)																1001
Somma	843	18	23	25	35	122	96	79	126	163	231	165	93	88	15	14002
de beschrijvinge der sielen van 't passeden Jaar monteert	893	19	30	34	38	127	95	56	118	146	243	167	51	81	11	14432
En sal sulx nu min en meer als onder yder calomme genoteert staat	50 min	1 min	7 min	9 min	3 min	8 min	1 meer	18 meer	9 meer	17 meer	12 min	2 min	8 min	7 meer	4 meer	430 min

Van amboina ond dat° 13 8ber 1680

der Zielen soo die inden Jare 1680 na Remoordinde syn bevonden

Amboinesen soo christen moren als heydenen M.	V.	K.	Slaven van macass en bouton M.	V.	K.	d° van andre quartieren allerhande M.	V.	K.	Sommarium der Zielen	datijs	Cor corren	nagel vrught dragende	boomen halfwass	Jonge boomen
49.	57.	45	138.	102.		126.	71.	53	1208					
13.	.		10.	.		12.	.		43					
.	.		3.	3.		18.	9.	3	36					
32.	39.	45	1.	.		55.	51.	48	271	19				
65.	59.	47	.	.		12.	18.	12	213	35				
8.	11.	15	11.	8.	4	12.	17.	4	235					
21.	24.	28	18.	6.		23.	35.	23	295			89	48	86
15.	18.	16	10.	11.	2	7.	9.		159					
1.	5.	2	8.	4.	1	12.	4.	1	88					
.	1.	1	5.	4.	2	5.	3.	2	69					
5.	9.	7	7.	4.	3	4.	6.	2	59					
2.	24.	2	570	369	17	251.	188.	180	2566					
.	.		6	2.	1	1.	1.		17					
.	2.		12.	11.	3	.	3.		66					
.	2.		2.	3.		5.	.	1	20			40	26	25
.	.		4.	4.		4.	.		33					
2633.	2344.	3433	205.	167.	70	337.	353.	268	9860	1013	15	28337	32632	34563
1585.	1337.	1497	70.	49.	10	189.	186.	119	5042	732	6	61040	39763	27709
4959.	4931.	6660	160.	93.	118	437.	505.	347	18260	1937	16	41212	146823	86754
2044.	1961.	2588	54.	56.	31	161.	205.	154	7254	1165	9	42449	38736	39229
750.	657.	788	100.	46.	18	50	36.	19	2464	243	3	40140	14880	21410
819.	762.	1196	7.	1.		115	129.	101	3130	489	5			
1001.	923.	1069	68.	43	23	111	163.	119	3520	656	4			
14002.	13166.	17493	1469	986	303	1947	1993.	1456	54828	6289	54	213307	272508	209776
14432.	13682.	17373	1398	929	232	2028	2069	1426.	55678.	6344	59	200576	295344	235014.
430 min	516 min	66 meer	71. meer	57. meer	71 meer	81. min	76 min	30 meer	850 min	55 min	1 min	12831 meer	22836 min	25236 min

Van amboina ond dato 23 Feb 1660

Aan 't Castiel

W^t p^r m^t		
200	d'E Heer Robbert de Vicq van Amsterdam gouvern^r. in directeur deser Provintie	
70	Evert van der Voorde van Middelburgh	Coopman p^r. 2^e. persoon
	Predicanten	
100	Jacob Vosmaar van Ingen	predicant
90	Zacharias Cardijn van Enckhuijsen	D^o
	Cranckbesoeckers	
36	abraham Codeu van Middelburgh	Cranckbesoecker
42	abraham van der Steen van delf	D^o
30	anthonij Boon van delft	D^o
	Tot den dienst soo aan 't Castiel als onder t gheberghte in diverse negorijen	Schoolmeesters
	Coopluijden	
60	Cypriaan Rumpeius van hanouw	Coopman
60	Rogier van den Houten van Doornum	D^o en fiscaal
	Onder Coopluijden	
40	Jacobus Bergeman van Uijtrecht	Winckelier en Cassier
40	abraham Dilchius van Leijden	Garnisoens soldij boeckhouder
40	François van Schurin van dort	Bottelier

Transportiere

Van amboina ont: dato 23: 8bre 1670

[...]van de Persoonen aan deweelcke tot den 20: Septr [1670] onder 't district van Amboinas Gouvernemt. [Be]schreijden sijn als

tot Politie innegotie	Kercken en Schoolen	militairen	varende Persoonen	Werck basen en gesellen
1				
1				
	1			
	1			
	1			
	1			
	1			
	22			
1				
1				
5	27			

Van amboina ond:r dato 23 8b:r 1680

P:r Transport

Boeckhouders en adsistenten

W:t P:r m:t	Naam	qualitijt
20	Baltasar Coller van haarlem	Secretaris van de h:r gouvern:r
30	alexander Latil van batavia	D:o van de 2e lijn timorse Contract
26	David Leersdijck van amsterdam	D:o van den Raat van Justitie
30	abraham pietersz: van amboina	Boeckhoud:rs en overdrager
30	matthijs Bruchdnaar van oldenzeel	Boeckhouder
24	albertus Votius van hoorn	1e adsistent
24	abraham fredericksz van amsterdam	D:o
24	Jan Cornelisz: van Louthair	D:o
24	hendrick mortier van amsterdam	D:o
20	abraham Benoit van geneve	adsistent
20	pieter nuijt van amboina	D:o
20	harman Jansz: van Gila	D:o
20	andries praat van vrilant	D:o
20	Joannes Dinchels van uijtrecht	D:o
20	harman Wittdam van batavia	D:o
20	Jurriaan Salomonsz van D:o	D:o
10	adriaan de Kono van leijden	p:e D:o
10	pieter Durant van Kanndouck	D:o
10	Daniel Crul van amsterdam	D:o
15	abraham Claassz van batavia	2:o adsis:t
15	Cornelis de Koo van D:o	D:o
15	Jacob Verchons van leijden	D:o
15	Dirck Vaucler van amboina	D:o
15	Servatius van Kempelen van Ipere	D:o
12	Domingos Dames van amboina	D:o
12	Jan Luijcasz van Goija	Inlants Schrijv:r
20	marten Eduarts van meldorp	gerigts bode
20	t aphel Tiera van amboina	Bode d: Contract

Transporteere

Van amboina ond: dato 23 do 1660

tot Politie en negotie	Kirck en Schoolen	Militaire	Zeevarende	Werckbasen en gesellen
5	27			
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
36	27			

Van amboina ondn: dato 23 7ber 1660

wt: p: mt:	offn: en ondn: chirurgijns Per Transport	qualitijt
f 50	Christoffel Doerling van Zee	offn: chirurgijn op 't Castheel
50	martinus Schattouwer van Nurenburgh	offn: do: in schaff meester
32	abraham Luderman van terveer	chirurgijn
30	Hans Jurgen maas van Gulick	do:
10	Johannes Woltofsz: van amsterdam	derde do:
14	Louis Lefeber van rotterdam	do:
9	Hans Holtappel van der marck	pe: do:

Militaire aant Castiel

wt: p: mt:	naam	qualitijt
60	pieter Schaffer van Delden	eerst Luijtenant
50	Jacob Huijsen van Straasburg	do:
40	Louis minjon van oostduijnkercken	vaandrigh
	6 sergianten 4 pe: do: 1 Schrijver van 't guarnisoen 26 Corporaels 3 tambours 159 Soldaten	
	1 Constapel 1 do: maat 11 bosschieters 1 Smit (coppen)	
	Europianen kettinggangers: 1 ladermaker, 1 Soldaat, 5 matroosen (coppen)	

Wirckbasen en gesellen

wt: p: mt:	naam	qualitijt
32	David adriaansz van Sardam	wirfbaas
	1 onder hoofdt van Scheepstimmerluijden 7 Scheepstimmerluijden 1 onder hoofdt van huijs do: 10 huijstimmerluijden 1 Zeijlmaker 2 kuijpers 1 drayer 1 blockmaker	

Transportere

Van amboina ond: dato 23: Feb 1660

Politie en negotie	Kerck en Schoole	militairen	Zeevarende Persoonen	Wercklieden ingisellen
36	27			
1				
1				
1				
1				
1				
1				
1				
	//	1		
	//	1		
	//	1		
//	//	199		
	//	14		
				1
				24
43	27	216	//	25

Van amboina and: dato 23 Xber 1680

qualitijt

P.r Transport . . . .

Op Comp.ies Timmerwerff

W.t P.r int

1 „ bootsman . . .
1 „ quartiermeester
26 „ matroosen . . . .

Inde smits Winckel

34 „ pieter Gysbertsz: van Utrecht . . . . baas smit

1 grofsmits
3 slootmakers
1 coperslager . . . .

36 Caspar Dinckels van Utrecht . . . . baas vande wapen camer

1 swaart vegers
1 geelgieter . . .
6 metselaars . . . .

Inde kruijtmolen

26 Dominicus de vries van purmerent . . . .
25 Harman albertsz: van Deffort . . . . baas kruijtmak

6 kruijtmakers . . . .

De Redůijt middelburg op de Pas baguale

1. Sergiant
2. Corporaels
1. bosschieter
13. Soldaten

Cossar . . . .

Transportiere . . . .

Van amboina ond: dato 23: [illegible] 1660

Politie en negotie	Kirck en Schoole	militairo	Zeevarende Personen	werckbasen en gesellen
93	27	216		25
			20	
				1
				8
				1
				6
				6
				1
				1
				6
		17		
93	27	233	20	54

qualitijt

P:r Transport

Op't Jagt Bourro

50	Cornelis andriesz van londeren	1e Schipper
31	Leendert adriaansz van ter veer	onder Stuurman
24	Hendrick Frans van amsterdam	D:o
10	albert Gerritsz: van hamburgh	1e onder chirurgijn
	1. quartiermeester 1. bootsman 1. timmerman 20. matroosen } Coppen	

De Chaloup Vlissingen

20	Jacob vandriest van enckhuisen	onder Stuurman
	11 matroosen	

De Chaloup Ackersloot

30	Jan Thomasz: Vogelsangh van Enckhuijsen	ond: Stuurman
	1. quartiermeester 10. matroosen	

De Chaloup Kruijskercke

24	Hendrick Willemsz: ten Veltguijsen	ond: Stuurman
	1. quartiermeester 10. matroosen	

Transporteere

1680 | Van amboina ond: dato 23 7ber 1680

	Politie en negotie	Kerck en schoolen	militairen	Zvarende Persoonen	Werckbasen en gesellen
alitey	13	27	233	28	54
ipper				1	
stuurman				1	
o				1	
chirurgijn	1				
				23	
stuurman				1	
				11	
stuurman				1	
				11	
stuurman				1	
				11	
	49	27	233	90	54

Van amboina ond: dato 23 7bre 1660

		qualiteijt
	P:r Transport	
	Hitoe in d'onderhorige vastigheden als ter fortresse Amsterdam	
40	Jacob van Rijs van amsterdam	Coopman
26	Jacob Snijder van haarlem	ond:er chirurgijn
	tot de Schoolen onder 't dis trict van Hila	inlants Schoolen
	1. Sergiant, 4. Corporaels, 35. Soldaten, 1. Constapelsmaet, 1. bosschieter	
	1. kuijper, 1. timmerman	
	Op hitoilamma	
	1. Sergiant, 2. Corporaels, 14. Soldaten, 1. bosschieter	
	Op Cheijt de Reduijt sonder naam	
	1. Sergiant, 2. Corporaels, 9. Soldaten, 1. bosschieter	
	Op d'negorij lima	
	1. Sergiant, 2. Corporaels, 12. Soldaten, 1. bosschieter	
	De Reduijt op Lochoe	
20	Jacob pander van boijsen	Coopman
	1. Sergiant, 2. Corporaels, 21. Soldaten, 1. bosschieter	
	In 't Sagoubosch	
	1. Corporael, 5. Soldaten	
	Transporteere	

…1660 | Van amboina ond: dato 23: 7bre 1660

…litijs	Politie en negotie	Kerck en Schoolen	militaire	Zeevarende	werckbasen en gesellen
	14	27	233	90	54
…man	1				
…rurgijn	1				
…Schoolm…		2			
			42		
					2
			10		
			13		
			16		
	1				
			25		
			6		
	17	29	353	90	56

Van amboina vand: dato 23: 8bre 1660

		qualitijt
	Per Transport	
	Honimoa en onderhorige plaatsen ter fortresse hollandia	
40	Jacobus de Vicq van amsterdam	onder Coopm
20	pieter Dirritsz van piffendorp	cranckbesoeker
45	adriaan boechout van Leijden	opp:r chirurgijn
10	Cornelis van noort van rotterdam	adsistent
	Tot de Schoolen onder 't districtvan Honimoa	Inlants Schoolm
	1. Sergiant, 3. Corporaels, 34. Soldaten, 1. Constabel	
	1. kuijper, 1. timmerman	
	Ter reduijt bieverwyck op 't eijlant nussalapiw	
20	Cornelis vander rijst van delft	ond: chirurgijn
30	michiel verbiest van den haagh	cranckbesoeker
	1. Sergiant, 2. Corporaels, 12. Soldaten, 1. bosschieter	
	Ter reduijt delfshaven	
	1. Sergiant, 2. Corporaels, 12. Soldaten, 1. bosschieter	
	De wagt op hattawano op 't eijlant honimoa	
	1. pe: Sergiant, 6. Soldaten, 1. Corporael	
	Transporteere	

Van amboina adnd dat.° 23: 7ber 1660

Politie en negotie	Kerck en Schoolen	militaire	Zeevarende Persoonen	Wercksbasen en gesellen
47	29	353	90	56
1				
	1			
1				
1	20			
		39		
				2
1				
	1			
		16		
		16		
		01		
51	51	432	90	501

Van Amboina ond: dato 23: Xber 1660

qualiteijt

Per Transport

Garoeco in d'onderhorige vastigheden de Reduijt Zeelandia

f 60	Joannis moris van amsterdam	coopman
20.	ritsaart van beeck van doesburg	Crankbesoecker
24.	pieter boodelaar van middelburgh	onder chirurgijn
	tot de schoolen onder't district van Garoeco	Inlants schoolmeester

1. Sergiant
2. Corporaels
24. Soldaten
1. bosschieter

de Reduijt Hoorn

1. Sergiant
2. Corporaels
12. Soldaten
1. bosschieter

de Reduijt amersfoort tot Waij

1. Corporael
4. Soldaten

Larique en Onderhoorige vastigheden de reduijt Rotterdam

60	Joannis van brudecom van banda	coopman
24	nicolaas molinus van tajoan	onder chirurgijn
12	pieter robberti van banda	D° . district

2. corporaels
23. Soldaten — coppn
1. bosschieter

de baricado tot Ourien

1 Corporaal
1 Soldaten

Transporteere

Van Amboina ondᵉʳ dato 23: 7ber 1680

Politie en Negotie	Kerck en Schoolen	Militairen	Zeevarende Persoonen	Werckbasen en gesellen
51	51	432	90	58
1				
	1			
1				
	8			
		28		
		16		
		5		
1				
1				
1				
		26		
		5		
56	60	512	90	58

Van amboina ond: dato 23: 8ber 1680

	qualitijt
Per Transport	
In de Reduijt Vlissingen	
1. corporael 5. soldaten 1. bosschieter	
Boero in de Reduijt oostende	
10 Josua bracconier van banda	ond: coopman
20 adriaan Heck van uijtrecht	ond: chirurgijn
1. sergiant 9. corporaels 20. soldaten 2. bosschieters	
Op Manipa ind Reduijt Wantrouw	
21 Hendrick cornelisz van Troe	cranckbesoecker
24 Jan comans van Herentals	ond: chirurgijn
tot de schools	inlants schoolm
1 sergiant 2. corporaels 19. soldaten 2. bosschieters	
1. quartiermeester	
In Comps: hospitaal	
6. soldaten	
8. matroosen	
Transportere	

Van amboina ond: dato 23: Xber 1680

	Politie en negotie	Kerck en Schoolen	militaire	Zeevarende Persoonen	Wercksbasen en gesellen
	56	60	512	90	56
			7		
…koopman	1				
…Sirurgijn	1				
			35		
…kerckbode		1			
…Sirurgijn	1				
…schoolm		2			
			21		
				1	
			6		
				6	
	59	63	506	99	56

Van amboina ond. dato 23 7ber 1660

Generale monsteringe

vande voorenstaande Comps. dienaren

D'E. Heer gouvr. en directeur deser provintie	"	1"
D'r Oppercoopman in secunde Persoon	"	1"
tot de Politie	"	57
tot kerck en schoolen	"	63
Militie	"	506
Zeevarende Persoonen	"	99
Wirckbasen en gesellen	"	501
Somma Coppen	"	1065"

5: Europianen kettingh gangers

Amboina aan't Castiel Victoria den 20: Septemb. Ao. 1660

Uwe Edelheden

Abraham Verheijen

Batavia

aan den Ed. H. Ryckloff van goens gouvr. generaal ende Ed. H.ren Raden van N.ts India

ontfangen 25: Octob. 1660 p.r burger vaartuijgh van Isaacq Willemsz

Ed. gestrenge groot achtb. manhafte wel wijse voorsz. in seer genereuse heeren

Hoog Gebiedende Heeren

Dewijle met het affgaan vanden chaloup toebehoorende den bataviaes burger Isaacq Willems ons d'occagie schoon voorkoomt, dhalbin gaude

adder vandit schrijven

Van amboina den 9: Octob. A.o 1660

hadden valt Zoo hebben wij die geleegentheijt niet
willen verbuijmen om u Ed.le Ho: a: communicatie
en behoorlijck advijs te geven, Zoo van het affzeijlen
van onse caarteere besending met de Jagten de Zijp
en bouro mitsgaders hetgeene daer mede affgegaen
en batavia waerts gesonden is als mede van het
weijnige considerabels dat Zedert dien tijt noch
voorgevallen en ingecomen is

communicatie van het vertrecken der Jagten de Zijp en bouro mitsgaders ladingen en caarteere brieven &c.a

Zoo Zijn dan de voorgeseijde twee bodems op den 29:
Stantij naer middag met een favorable door
waeijenden wint van deser reede afgestecken en
noch voor den avondt in Zee geraackt Zijnde benevens
de generale missive van dit gouvernement dewelcke
dubbel gesonden is op ijder schip een mede gegaen
de resteerende boecken brieven, mitsgaders
diverse memoriën en papieren dit gouvernem.t en
dattactie touscheerende spelt met de respective [illegible]
daer tar spetenen alle geembarqueert op het jaght
de Zijp gelijck dan ook in 't Zelve nog ingeladen —
374: bharen en lb 350 gariofle nagelen, Zijnde het
restant van het voorleden mousson op de —
comptoiren Hila en Larique ingesamelt, nevens
eenige andere cleijnigheden alles door u Ho: a:
inde overgesondene facturen en cognossementen —
te bevoogen, tot welcke bovengeciteerde onse —
generale missive, item alle deselve bijlagen —
facturen en cognossementen wij ons dan —
gedienstelijck en verbiddelijck Zullen refereren

Voor ontrent drie weecken geleden het provisionele
opperhooft van Honimoa aen dit castel Zijnde —
werdt het huijs vanden Sergiant tot porto [illegible]
voorleden tusschen den 3.e en 4 deser aengestecken
en tot de grondt toe affgebrandt, met een groot —
geluck dat het vuur niet in het dack vande rondeijt
overgeslagen, en dat fort alsoo mede geruïneert
ware, het welcke dan een rede Zijnde, tot de thuijs
reijse van 't geen opperhooft, Zoo wiert ons naer —
eenige dagen door den Zelven een brieff toegesonden,
besijden Zekere gevangen genaamt
Latoelissij, Zoone vanden broeder van radia
porto, met 5 Zijne beschuldigers dewelcke
nevens nog 8 d.o bij huijs gelaten, denselven
beschuldigen den brandt in voorsz. Serg.ts huijs te
hebben gestecken, waer op dan geexamineert

relaas van 't affbranden van 't Sergiants huijs tot porto —

ondersoeck nade brandadigers —

ontkende het feijt op 't krasselijck, maer belijden
dat d' oude radia, nevens zijn broeder Latodmarina
bij nacht de gantsche negorije op de baileu —
geconvoceert en aldaer te samen met het
het drincken van mattavan de andere [illegible]
hadden, het boven gedagte Sergt. huijs aen te —
steecken en aff te branden, het welcke dan
den confessant te last te geleijt en aenbe-
volen, door hem geëffectueert was, dog 1 à 2: dagen
daernaer door gem. Latodmarina zoude
geëffectueert zijn, waerop de voorsz. is getuijgen
geëxamineert, hebt men onder beloften van
remis een uijt den groote schooljongen getrocken
dattet matavan drincken in wij zoo als boven —
geschiet zoude zijn, en verder dattet feijt door den
gezeijden Latodmarina met eenich [illegible] volk
en geëffectueert was, waer naer den 2: uijt dien
troup onder gelijcke beloften van remis, naer
veel tegenstribbelens, het matavan drincken in
maniere als voorens geconfirmeert hebt zonder
egter te weten wie acteur vanden brandt was
geweest, waerop dan aenstonts order tot het
aenpacken vande ged. radia en zijn broeder
gegeven is, de welcke dan ook alle uijren herwaerts
aengewagt werden, als wanneer men buijten
twijffel de regte schuldigen wel zal connen uijt
vinden, zoo dat wij wederom met een snoode
actie van groot gevolg belommert zitten, zullende
uE. Ho: achtb: bij andere ons volgende advisen
wie eijgentlijck de regte autheurs en stigters
van dit verraderls schelmstuck geweest zijn
en wat correctie daer op gevolgt zij

ontfang van den brieff van 29 augusti uijt Ternaten

Ons was mede toegecomen een schrijven vande
Ternataense regeringe de dato 29: augusti met
affschriften van seeckere twee rapporten van het
gebesoigneerde ontrent den Coning van Tidore
van het welcke wij alhier geen copie zullen
zenden, dewijle niet te twijffelen zij, off uE.
Ho: achtb. zullen met de besendinge vandaer,
lange voorden ontfang deses daer aff gedient zijn

eijsch uijt Ternaten vande diverse goederen en wat gesonden

Bij gem: missive werden wij onder anderen
zeer ernstig gesolliciteert, om die van
behoeftigheden van amonitie equipagie

Come

Van amboina den 9: octob. Ao. 1640

bouwe stoffe etca. waer op dan op den 30: passo.
van dit casteel affgesonden zijn twee onse
chaloupen als vlissingen en cruijsbeeck, met
soodanige ladinge als u Ed.e Ho: achtb. bij het geen
nevens gaende extract van onse laetsten brieff
derwaerts aen zullen gelieven te booghen waer
toe wij ons dan ook om cort te zijn deemoedelijck
zullen gedragen

Soo ende tot het geene in t gem: extract van ons
vlooten naer de noortcuste van ceram ende der
geruchten vande papoese rovers aengeraeckt is —
de twee corcorren beneffens den gilalo vande se
negorijen om het casteel, zijn naer het [illegible]
voor hila vertrocken, omme aenstonts zee te —
kiesen, en haer ordre te volvoeren, dewelcke bij t
geluck u Ed.e Ho: achtb: wederom bij het hier beneffens
gaende affschrifte vande mede gegeven instructie
zullen gelieven te verneemen

Het vergaderen van 10 corcorren en twee gilalos voor hila

Wij weten niet wat wij vande geruchte 30 papoese
rovers zullen geloven off dencken, bij ons en op —
hoamoa wiert voor een uijtstrooijsel gehouden
maer hadden op vergeten alhier bij ons, de —
broeder vanden oudt cramuse orangkaij van
quaes, seggende het selve affgehouden te zijn
om te relateren, datter opwaerde dertig corcorren
vande in schelmen gesien souden zijn, soo weten
niet wat wij oordeelen zullen, off het gelijck wel
meer geschiet is een vergaderingh vande rovers
zal wesen, om haer gevictualieert hebbende te
vertrecken naer nova guinea, de zuijtooster
eijlanden, ook wel hierwaerts aen, dewelcke —
off daer geen orangcaij geabuseert mag zijn —
off het wel geheele partije onse hongie tot haer —
adsistentie derwaerts aen souden tragten te
locken, als agterdogtigh zijnde voor [illegible]
over het bewint te massacreren van partije
dier schelmen, in alle gevalle bidden wij ons in
dat sij de couragie niet zullen hebben dese —
landen soo na te comen als wel voordesen
in welcken geval zij wel haer mogten laten —
derwijle de nieuwe champans van hoamoa
orpa etca. gereedt leggen, om op de eerste —
tijdinge haer te rescontreren en te bevegten
waer van wij mede hier naer het gevolgh
zullen comen communiceren

geruchten van 30 papoese corcorren en onse opinie daeraff

Van Amboina den 1: Octob. 1660

dattet gewas op de custe Hitoe bij — eninge op 600: bhar gecalculeert wort

Het insamelen der nagelen langs de cust[e] van Hitoe gaet zeer hartaen, zijnde aen de inlanders ontrent dit fort diverse passen uytgedeelt om ter cust[e] de voorsz. nagelen te helpen plucken, willende ons de burger Philips du Pree op gisteren ons versekeren, dattet gewas aldaer over de 600: bharen zoude renderen, in welcken gevall wij onse calculatie van bharen 350 voor de cust[e] te weynig zouden gecalculeert zijn bharen 250: beloopende een somma van r[ijx] 15000, zoo souden niet te onpasse comen indien u Ed. Hoo: achtb. ons geltwijsch van r[ijx] 10000. geliefde te augmenteren tot r[ijx] 50000: bijaldien de bataviase casse tegens d'aenstaende besendinge wat rijckelijck gespeckt was, anderints zouden wij dit compt[oi]r wederom moeten beswaren en gelieven u Ed. Ho: a[chtb.] te noteren dat ons in zoo een geval niet minder als tot 6/1 r[ijx] p[er] c[en]to ter maant zullen comen negotieren; wij zouden ook wel geeren zien indien 't zonder discommodatie geschieden conde datter een schip wat vroeg voor aff gesonden conde met partye contanten en welgevulde sorteringe van cleeden, om ons van die provisie bij dese meer als ordinaire vroege nagel oogst te connen dienen, dewijle wij anderints de ligting op intrest niet wel zullen excuseren connen.

een schip met cleeden ende contanten voor aff versocht

Gelijck voorders u Hoogh achtb[aren] geadviseert is wassende doordien van Tuaha en amahey een man en kint van radia Somits volck gedecapiteert, de Tuahasers voorgevende dattet op de grondt van Sepa voorgevallen zij, het welck de andere negeren; waer op dan de broeder van den radia Somit naer onlange ... op Honimoa gekomen was dog zonder naer accommodatie te willen luysteren, maer versocht licentie, om zijn revengie op de amaheijers en ook bij occasie de tuahasers te halen, dogh heeft door inductie en persuasie van het Honimoase opperhooft zig gesegen dat van desen dag aen dit ca[s]t wel versochten is gelijck mede gecommitteerden van amahey en tuaha, zullende ... gaen tracteren en ... te zien off wij het geluck zullen hebben die quest[ie] bij te leggen gelijck wij dan

comste van radia Somit tot bijlegging van zeker pretentie tegens de amaheijers ende tuahasers

wederom

Van amboina den 4: octob.r 1660

weddrom bij nader bevinding zullen comen adviseren. —

Ten laatsten zal ons noch dienen tot advijs van de twee onder geste: wisselbrieven in onse cassa getelt om tot batavia voldaen te werden, te weeten in

rs.^s 600: van den boven gedisteerden vrij burger en brouwer deser Isaacq willems bij ons gestelt ontfangen en
150: vanden fiscaal rogier van houten aan den E.le Heer ordinarie raadt van India anthonio hurt te voldoen. —

Wisselbrieven van twee wissels: rs. 750: —

Vande welcke beijde partijen bij u E. Ho: a: gunsten ter ordinaire verwagtende hebben wij het compt.to generael in onse negotie boecken dienen salven gecrediteert. Hiermede Ed.e onder staat u Edeleheer verpligte en getrouwe dienaren was geteeck. +

Robert de Vicq J: Van de Voorde Rumphius
Rogier van Houten J Bergman abraham
Verckens ter zijden amboina aant Casteel
victoria den 4: octob.r 1660: —

Memorie en Instructie

voor de E S.r Isaac van Schijl Sibaltien opperhooft vande Custe van Hitoe &c.a ende E Louis mignon vaandrig deses gouvernements van amboina als Commissarissen en opper gesaghebbers over het naer volgende vlootien ende Equipagie naar de noort Custe van Ceram &c.a ijder behoudende de Rang naar sijn qualiteijt

Uw E deelen
Dewijl u E. aangeste: is, Zoo was het eerst voornemen geweest u E. voor de negorij van Hila tegen den 2: deser maant octob.r op ordinarie booten, dog

dewijle

Van amboina ond: dato 9: octob: 1660

dewijle door misverstant der 2 corcorren, in den
gilolo zijnde het contingent in desen vande
negorijen aan[gesch]en om dit Jaar t'vlote gesitueert
togenden dag niet commen vaerdig vallen, Zoo
zal dit deel der Equipagie vande geen bate —
geweest zijn, bijaldien haar verschijninge eerdag
ofte twee quam later te werden —

Zoo schijnt het mede uijt den brieff van Jacob —
Huijsman uijt manipa vanden 24 passo: dat de
gegevene ordre vanden tijt aldaer mede qualijck
verstaan zij schrijvende dat de corcorren van
zijnde strict tegens 27: octob: zoude voorsien
verschijnen, Zoo is hem daarop wel zijn misver
stant aangewesen, maar om die eene corcorre
niet opgehouden te wesen, Zoo wort UE geordineert
afft te steken, Zoo wanneer de reste van het —
vlootien bij den anderen is en alsoo de manipase
corcorre te ontmoeten, off te wel aan het fort
wantrouw afft te halen, Zoo zullen UE daar de —
gedestineerde reijse volgens onse intentie
en resolutie in raade vanden 4. passato voort
zetten, de welcke bijeet teregewegt te navigeren —
naar Lissebatta en Hatuwe omme het
naarvolgende te verrigten

Dogh bijaldien UE op manipa bijden Serg: Jacob
Huijsman comen, Zoo zijt bedagt, aldaar te onderstaen
met wat sekerheijt, zijn voorgedienede brieff
aangeraden deser woorden. —

Dat de alfoeresen, die gewent sijn op de strant van maloan en Poas aende noort custe van Ceram uijt te komen, om te handelen nagelen uijtbrengen die men soude gissen dat bij haer moeten wassen

Welck schrijven ons vrij wat vreemt voorkomt en
bedenckelijck valt zullende UE derhalven niet mogen
naar laten in alle stilte en met het uijtterste te
devoir daar naar te inquireeren, alsoo UE int
voorbij schepen gedagte negorije maloan aan
doen, doch onder een ander pretext en laten alsoo
door d'een off d'ander capabel persoon in stilheijt
ondertasten, wat vande dese zoo zorgelijcke —
tijdingen wesen magh en doen dat tot remedie
het geene desen zake van zoo groote gewigte
requireeren zal, ofte zoo't nodig zij en wagten

kan

Van amboina ond: dato 9. octob. 1660

kan zullen u E: met deselve, ofte d'andere vaartuygh
aencomst van het bevinden jlico advijs comen
geven om onse rescriptie en naerder ordre tegens
u E: retourneeren aldaer of ter daer ontrent te
verwachten. Soo is dan gelijck u E: alreede ten
meerendeele bekent is, de principale reden van
dese equipagie geweest, omme gelijck aende
Hatuwes en Lissebatters bekent is, met dese 10:
corcorren en 2: mindere gilalos te verschijnen
inde bocht van Hatiwe, en aldaer te vernemen wat
de eygentlycke questie is tusschen de voorgen:
ende negorijen Sawaij, Item Bessij en Nodauloe
en soo't doenlijck zij met alle bequamelijcke
middelen trachten dit misverstant te bemiddelen
en bij te leggen in allen gevalle dat de radja Sawaij
vande E: Comp:s vrintschap niet werde affgescheyden
maer bij devotie gehouden, insgelijcx dat oock de
deltheyt inde negorije Bessij weggenomen werde,
en soo't mogelijck zij, den couzijn vanden aerdts
schelm Pellimakoe Todal, als stigter vandese
oproeren, nogh gevangen, bij de kop gevadt, ofte
weerloos gemaackt werde, alles naer bevintenisse
van zaken, en dat bevonden werde de schult van
oproer zoo groot te zijn, als hem wel naer
gegeven wert, waertoe u E: dan ook al nader naer
gelegentheyt des tijts en vereysch van zaken een
somma van 20. 30 tot 50 rds toe zult vermogen
te spenderen, weshalven u E: daer een boven geautho
riseert, doch niet als ten uyterste noot, de voorgedaghte
beleydigde tijtelijck te adsisteren en met de
wapenen te weeren, tegens die van Bessij en Nodau
loe, alsoo niet te twijffelen is, off de radja Sawaij
zal sigh accommoderen in sulcken geval des te beter
aende passagie leggende. Dert en gevolgelijck
de Hatiwes en Lissebatters, hartigaen de oproer
makers beyde onse hulp troupen zullen hebben
te laten imployeren, doch willen wij naer niet
twijffelen, off alles zal inder minne te accom
moderen zijn waer toe dan d'Heere zijn zegen
gelieve te verleenen

Bovengem: radja Sawaij heeft aen dese woorden
bolaua en noorlette op de loyar te togt willen
verschonen, dat d'onse tegens de stille tijdt
comende, hij becant zoude zijn haer te brengen
ontrent

Van amboina ond. dato 9. octob. 1660

ontrent Hotha, ter plaatse daer de papoesen souder[?]
gewoon zijn te verschijnen, om haar van sagoe
en andere provisie te voorsien, zoo zullen u Ed.
dan ten eersten met een der twee dilaos onder de twee
sergianten Lachroy en de Dwinger, gaadslaende[?]
met mollow[?] bazaar op dien aanslag derwerts aff te
zenden, en zoo haar eenige[?] u Ed. principaelste
commissie voldoende zij, met de gantsche
magt volgen, ten zij de advijsen, die u Ed. van de
sterckte der papoesen zult commen te hooren, niet
toelieten, ende geensins twee vaartuijgen
alleen voor aff te zenden.

Wij zouden ook niet vreemt vinden indien het
aanbevoolen van Maloan, uijt stroijsselen offe
van weijnig belang worden bevonden en het
accommodement van de twee[?] rebelle[?] negorijen
een kort einde comt te nemen, dat u Ed. met
het andere hebbende vlootien de gantsche kust van
Ceram omscheepte, omme alsoo deze papoesche zee-
schuijmers op d'een off d'ander plaats te straffen
en alsoo eens een merckelijck exempel van schrick
onder deselve te brengen.

Dogh moeten u Ed. haar in alle reguleren naer de
advijsen, weer en wind, en de tijt gebruijckende
overall goede raadt van de inheemsche orangcaijs,
dog zoodanig dat u Ed. eijgen sentiment meest
geldt, alsoo u Ed. haar eijgen oordeel in goede dingen
tegen gewoonlijcke wispelturigheijt ende
swacke courage door experientie meer als eens
ondervonden hebt.

Zoo zullen wij dan hier mede voor desen tijt ophouden
hetere[?] werdende aan u Ed. goede directie en bequame[?]
bevolen latende en zullen ondertusschen den almogenden
bidden. Hiermede &c. Onderstont: u Ed. goede vrient
was geteekent Robert de Vicq. Ter zijde stont:
Amboina aant Casteel Victoria 9mo
octob. Ao. 1660.

Registertie

Van amboina ond:r dato 21: octob:r 1680

Registertie der Papieren geconsigneert aan den Ed:le heere Rijckloff van Goens gouverneur generaal en d'E:E: Heeren Raden van N:ts India Residerende int Casteel batavia p:r seker nieuw gebouwt sloepie derwaarts gaande

ontfangen tot bat:a den 23: 9b:er 1680 p:r expresse chaloup

N:o 1. Originele missive door d'H: Gouv:r Robbert de Vicq en raadt in amboina aan volgende haar Edelh:s geschr: dato 21: octob: a:o 1680

2. Copie d:o van den aan als voren 4: octob: a:o 1680

3. Originele brieffie door den Guarnisoens Boeckhouder abraham Verheul aan d'E: Emanuel Cornelisz opperkoopman en hooft over comp:s soldij comptoiren geschr: dato 21: octob: a:o 1680.

4. Copie missive door de regeringe van ternate aan de H: Gouv:r en raad in amboina geschr: in dato 7: octob: a:o 1680

5. D:o door den onderkoopman en subaltern hooft van 't Eijlandt Boero Josua Bracquier geschr: in dato 9: octob: a:o 1680

6. d:o d:o door den sergiant Jacob Heijsman tot manipa militair [illegible] Gouv: geschr in dato 10: octob:/a:o 1680: —

7. d:o d:o door den aan als voren geschr: 14: d:o daar aan volgende

Amboina aan 't Casteel Victoria den 21: October Anno 1680: —

Batavia

Van Amboina den 21. octob.er 1670

Batavia
Aan den Ed.le H.r Rijckloff van Goens
gouverneur generaal en d'Ed.le
H.ren Raden van N.s India

Ontfangen tot bat.a
den 23: november 1670
p.r Expresse Chaloup —

Ed.le Gestrenge
groot Achtb.re manhafte
seer wijse voorsienige
en seer genereuse H.ren

Hoog Gebiedende Heeren

verhael wat er sedert
ons laatste missive
in het comparteren
der ternatanen gepass:
is

Naer het affgaan vanden batavias burger Isaacq
Willemsz: met onse laatste de dato 4: stantij
waar van hier beneffens afschrift overkomt
zoo als mede den 6: daar aan vertrocken het
barcie de vlooties onder het opperhooft van
hitoe den E. Isaacq van Thije naar de noort
cust te van Ceram geert tinderi waermede
ons op den 11: courant zeer onverwagt
behandigt wierden twee onaangenaeme —
brieven den eenen van bouro van 9: ende
anderen van manipa van 10: hujus van de
welcke onse E: groot achtb.e alles naaeht
te doen zien, hier beneffens mede de copien
affgaan, gelijck mede nog een ander vanden
14: d.o van manipa naerder komt op den

Inval op bouro van den
ternataanse hongie

15: deses insgelijx ons toegecomen, uijt —
welcke drie missiven dan U Ed.le groot
achtb.e zullen connen becogen de schielijcke
veranderingh in dit gouvernement gecaust
bij occasie vanden inval der ternatanen —
Xulanesen

Van amboina den 21: octob: A°. 1670

Nulanssen, en andere haer adherenten inde
baij van Cajeli affgecomen vande noortwest
zijde langs het gem: Eijlandt sonder nog te
weten wat roverijen of meer schade, datse in haer
affgelijden gedaan hebben, als alleen datter twee
chaloupjes onder amboinse burgers pieter
douwese, en barent vet pardra, het volck in
't landt gevlugt zijnde, sonde verbrandt zijn
van welcke de laatste alhier aangecomen
en brenger vande laatste brieff van manipa
geweest is met mondeling berigt dat hij aen
straet twee vaartuijgen met vlugtende
bedroefden gesproken hadde, welcke hem verder
berigt hadden, dat gem: ternatanen &a: bij den
onder redout Oostburgh waren vagerende
en te verstaen datse ook van wedersijts diverse
schooten gehoort hadden sonder evenwel van
affbranden gewaag te maken, gevende gem:te
vlugtelingen voordatse bij provisie naer het
geborgte retireerden, om aff te wagten hoe het
sonde affloopen, zijnde dit ende 't geene der
geciteerde brieven vermelden, in substantie
het principaelste te van 't geene wij in dit
begin hebben connen erwaren

en wat de selve aengerigt hadt

Tot remedie nu en redres vandese subite
overval hadden wij het geluck dat onse visite-
rende chaloup achter sloot gereedt lag om
partije contanten en goederen naer haroko te
transporteeren, om met eenige vellingen &a
tot affluijten, en quantiteijt ijser houte
planken te retourneeren, die welcke dan
wederom ontladen, en met ammunitie en
ander crijgsbehoeften, benevens bagagie voorde
soldaten op de corcorren verdeelt, mitsgad:
boven het bootsvolck met 13 militairen onder
een sergiant gearmeerd aanstonts voor
aff op den 12e courant manipa waerts
affgevaardigt wiert, en aldaer ook tijdelijck
gearriveert is. insgelijcx quamen ook wel

wat remedie tegens dese inval bijderhant genomen is

tot affzenden van eene chaloup met 8 corcorren

te

Van Amboina den 21: Octob.er 1660

te passeren, vier corcorren op de pas bequame
besigheijden, omme desen Comm.re na de Uliassers
etc.a ter visitatie over te voeren, dewelcke dan —
aende Fonts naer het eijland voor Gila aff
gesonden wierden, gelijck dan mede ordres gegeven
illico de corcorren van alang en Liliboij
2: d: van Lariqué en nog twee andere vande
Cust te Hitoe vaardig te maken, omme op
de gem: Cust t' ofte wel voor Manipa met
den anderen te conjungeren, zijnde verder het
generale commando op dese togt gedefereert
aenden Lieutenant Jacob Huijssens den —
valjanten Raad, dewelcke dan ook met d' eerst

vertreck vanden Lieut.t Huijssens om te commanderen

gem: vier corcorren zijnde gelijck de andere
alle met 4 à 5 militairen en nog eenige
mitsgaders voorde Inlanders versien, op den 15
namiddag ten 2 uijren affgegaen is, omme
met de andere 4 genoemde corcorren ontrent
ommen ofte wel voor Manipa te verdamelen
en met het geene de Serg.t Jacob Heijlman soude
bijbrengen, mitsgaders de gedagte chaloup —
onvoorsiens over te stelen en den vijandt —
alsoo te verrassen gelijck wij dan oordeelden dese
magt daartoe genoeg te wesen

Maer met het aencomen vanden 2: brief vanden
Sergiant Heijlman en het gem: mondelingh —
rapport van B: Pardra, wierd in dese raadt —
geresolveert, in alle ijle den bovengem.te S.r van
Esse, met zijn vlooten van voor Hative ofte

Ende op ontbieden van t' opperhooft van Hitu en met zijn hongie van Hative

verbieden op t' ontbieden, om mede voor Manipa
ofte wel d' andere vertrocken zijnde, naer
Boero te stevenen, tot welcke dan alsoo op den 16:
d: door 3 vias zijn voortgang gehadt hebbende
Willende dat vlooten mede in corten bijde
handt comen zijn en naer hoope met weijnig
verlet als hebbende inmiddels tijts genoeg
gehadt, omde quaestie tusschen de twee —
partijen omde woort te accommoderen en
bij te leggen dese dan mede met de magt

voor

Van amboina den 21: Octob.r 1690

voor manipa conjungeeren, zal ged.e off.r
van thijn hetselve te commando hebben, en
zouden wij van wederom oordeelen dat onder godts
zegen de onse geconjungeerde magt bequaem
de gerugte 24: Ternataanse vaartuijgen
geweeken zoude zijn —

Zoo hebben mede den meer de voorsz. Luijtenant
en Sergiant Heijlman ordre, omme haer onder
tusschen te reguleeren naar de noodt, en de
advijsen dewelke van Bouro, zullen ontfangen
om gereed zijnde met de aanwesende magt de
onse te secoureeren, en de vijanden in provisie
op den hals te comen, of te het aangehaalde
secours aff te wagten. —

wat order de Luijtenant en Sergiant gegeven zijn —

Wij hebben wel geconsidereert het laatste advijs
door B: pardra aangebragt, zeer los als van
verbaasde en vlugtende menschen affkomende
maar wederom genoteert off'er nog wel andere
vijandlijcke magt mogte bij gecomen zijnde
de gem: vlugters zoo wat ontdeeden van
den broeder des conings die met eenige cor-
corren zoude affgesacht zijn, en dat de coning
zelfs zoude volgen het welcke wij evenwel
meer voor uijtstrooijselen der ternatanen
vertrouwen, om d'onse te intimideeren, en
haar magt te aansienlijcker te maken de
vlugte verrader djiman Taijoelij van Bouro
zoude mede bij haar voor Bouro zijn het
welck niet onwaerschijnlijck is, als accorde-
rende met het advijs voorschreven in de gedateerde
brief van 8:e Junij door de Ternataanse —
regeeringe overgesonden dat de zelve van voor
loscho d'onse met drie corcorren ontsnapt
was doch te verwonderen zijnde dat men te
voren van desselfs gantsche equipagie niet
met allen vernomen heeft

hoedanig de verdere advijsen bij ons geconsidereert zijn —

Zoo hebben wij ten laatsten nog verder —
geresolveert alle de ter teerende corcorren
van dit gouvernement gereet te doen —

alle de corcorren vant gouvernement worden vaardigh gemaackt

maken

Van amboina den 21: octob 1670

mahen, tot op strant en aan zee comende op
d' eerst volgende tijdinge des noots aff ge
bragt en uijtgesonden te connen werden —

om wat redenen de uEd: van dese vrees te togten verschoont zijn. —

Wij verschoonden d' uEd: tot dato zoo veel
als mogelijck zij, vermits de geruchten vande
voorders gem: 30: papoese rovers tegens
de welcke voor hatuana op de wagt leggen 6:
en voorde reddout hoorn 4: welgearmeerde
chiampans, doch welcke tijdinge der papouse
schelmen geen vervolg heeft, maer te rug
loopt zijnde alhier van ceram land eene
oost ceram 3 à 4 sagu handelaars gearrivt:
daar onder de radja kellimoerij en de broeder
vande singadie tobo die welcke niets van
weten en wij derhalven niet dencken connen
wat de orangkay van quaus ofte des selfs
broeder gemoveert hebben om zoodanige
abusive tijdingen te verlagtigen —

dat de tijdinge van 30: papouse rovers te rug loopt

om wat redenen eenige jalousie wegens d' uEd: gevallen zij

Zoo zijn wij dan ook eenig sints voor de uEd:
bedugt geweest, uit consideratie vanden
brand in des sergt: van porto huijsinge gestigt
gelijck bij onse laatste aen u Ho: Edelh: daer
aff ijets geadviseert is, waarbij nader haut
nog quam dat omtrent deselve tijt bevonden
is dat eenige dergelijcke schelmen het
predicants huijs op hoeimoa mitsgaders
het school op hatuana getraght hebben mede
inde asschen te leggen, het welck ons dan een
wat jalousie en omsigt gegeven heeft —
hebbende onderwijlen uijt dese gemelde
gevangenen van porto nog verder uijt
gehaelt ten dele buijten pijnigen en dele
met de knijpers, zonder evenwel ijmant op
te halen, dat de eenddadigers en stigters
vanden brandt geweest zijn Latoemara
de schoonvader vanden ingorij en latoeliffij des
radias broeders zoon, hebbende 2 à 3 dagen te
voorden met de radia item alle d' orangkayen
en tenas; mitsgaders de verdere ingesetenen
van porto in circa 40: stuck op de —

hoe verre de brant stigters van porto tot confessie gebr: zijn

datter omtrent den brandt ontrent 40: stuck bevonden werden. —

Calldins

Van amboina den 21 Octob^r 1660

baldeus, bij mattavan op de schendigste wijse tot
gemaackt hebbe den anderen niet wedde verpligt, de
meergem: brants tightinge in't werck te stellen, —
werdende eenewel de radia als hoofd hints, oudt en
affgeleeft, geexcuseert als door zijn E: verlijt
zijnde, welcke radia wij danook om regt aen het
Eijnde te comen, van het leven alreede geschort
hebben, menende noch eenige andere der
principaelste vande gesworenen in handen te —
crijgen en tot confessie te bringen, het welcke
aengelijck was om doorde gouvernements zelfs op
zijn vooraengeraden reijse te laten voortganck —
hebben, maer nu onder gealligeerde toevallen, ende
proquanto redenen, nog eenige tijt zal moeten —
uijtgestelt worden, waer naer het proces over de
middadigen zal worden opgemaeckt ende executie
naer bevonden merite daer op te volgen staet
omme bij de eerste bequame gelegentheijt ue
grootachtb: van alles communicatie te doen —

Hoog gebiedende, wij hebben het de moeijten —
costen en pijne waert geacht omme ue bij
dese soowel andersints ongelegene tijt van dese
onaengename tijdinge en intervallen advijs te
doen hebben, waer toe wij dan genootsaeckt zijn —
geweest tot transport van Zeker chinees te
coopen, het een overcomende chaloupie ons costende
bij taxatie vande nu nieuwe persoonen R$ 230: —
Zullende den alderhoogsten en magtigsten —
bidden dat hij dit vaartuijg beneffens onse brieven
etc. in corten dage in salvo geleijde, als wanneer
ue ho: achtb^{en} niet alleen zien zullen in wat bedroefde
staet, om nog te swijgen van noot dit gouvernem^t:
geconsidereert mag worden zullende ue ho: achtb^{en}:
uijt onse voorgaende advijsen en papieren naer
haer deselve rijp oordeel en versoghte wijsheijt hebben —
connen affmeten de swaerheijt onses guarnisoens
mitsgaders de schaersheijt van soo nootwendige
schepens, vaartuijgen, zijnde buijten nogh —
onlanghs onse 2: verstorvende chaloupen op den
reijse van groote verlegentheijt naer ternaten —
affgegaan, en genoegsaem alle onse burgeren
chaloupes en andere vaertuijgen mede naer deselve
plaets macassar en elders aengewent —
moetende neme nog even in dese tijt ons jagten
Couro

Van amboina den 21: octob 1680

boven vermits ouderdom en onbequaamheijt
althans missen, gelijck dan verder u Ed: Ho: agtb:
meer grondig en beter als ijmant weten watter
aan den welstant en conservatie van deze aller
importantste en vrugtbaarste provintie gelegen
zij, zoo zullen wij dan in't wederom, en met
derbiedigheijt niet alleen om nootwendig secours
insonderheijt van militie en bequame vaartuijgen
&ca: op het ernstigste aanstaan, maar ook bidden
dat ons zoo cort mogelijck zij een gedeelte van die
adsistentie mag toegesonden werden, wij hebben wel
op den 19: dezer bij occasie van den bandaas burger
chaloupen, derwaarts aan versogt met een a twee
van de hare geadsisteert te werden, dan twijffelen
zeer offer vandaar mede iet zullen connen missen
zijnde wel waar dat onse noot nog niet zeer groot
schijnt te wesen, doch indien des vijants magt naar
de geruchten loopen merckelijck versterckt wiert
en insonderheijt indien ons voor uijt gesonden uijt
setting eenige quade ramp en tegenspoet
mogte ontmoeten of te dat'er ergens eenige
revolte quame te ontstaan zoo zoude het wel een
grootst ongelegentheijt connen baren, die zoo ligt
niet te herstellen mogte zijn wij zullen alles
gelijck wij gewoon zijn u Ed groot achtbs hooge
wijsheijt en geexperimenteerde ervarentheijt
bevolen laten, en hier mede van deze materie
affscheijden. —

motiven tot verhaesting van secours

Wij hadden in onse gem: laatste mede met een woort
van, hoe de broeder van den radia Soija aan dit
casteel verschenen was, geliefde dan ook de
annaheijrs Cum sociis mitsgaders die van
Tuara compareerden zijnde bij de radia in
comitte de pattij tonna van latow, ende pattij ifa
welcke twee laatste te perdoneren, neevens ons wel
alle mogelijcke middelen aanwenden, omme
partijen met den anderen te accoorderen maar
zonder effect, dewijle de radia verclaarde geen
commissie tot accoort mede gebragt te hebben
en ettelijcke dreijgementen onder zijn woorden
mengende totter tijt wij mede wat anders
begonsten te schaffen, hebbende zijn propoosten [illegible]
dry

aankomst van den broeder van radia Soija en zijn dreijgingen

Van amboina den 21: October A°: 1670

vrij wat lagter en desalve op zijn versoeck drie maanden uijt gestelt in welcke hij met naeder commissie belooft te retireeren, en ondertusschen van alle hostiliteijt te supersederen, 't Scheen mits verdering van een niemoer wijts[?] [illegible] en een weijnig rijs en arack wel vergenoegt te vertrecken, toezeggende int afscheijden, nogh verder als tot [illegible] was weder herwaarts aan te comen, 'twelck wij dan alsoo verwagten zullen. Hier mede Ed:e onder bout u Ed:le getrouwe en verplighte dienaren, was geteekent Robert de Vicq, G. vande voorde, Rumphius, Rogier van houten, I. Bergman, Abraham verdonkens[?] ter zijden, Amboina aan't Casteel victoria desen 21: Octob:r 1670:

Lager stont: Dat schrijvens, welcke wordt ons p:r dese chaloupen van ternaten alhier aangekomen ter handt gestelt, commissie door de regeeringe aldaar op den 7: deser gest: zijnde van inhout als bij nevens gaande copij brieff can gelesen werden; Met dit sloepie comen mede over tgien amboineesen, dewelcke tegens 3 R:s 's maents ijder in comp: dienste zijn gehuijrt en yder een maandt gagie off 3 R:s op de hant genoten hebben, &c:

Dese voorenstaande aancomende amboinse pagijen vanden jaere 1670: door ons ondergeschr: als daar toe door zijn Ed:t expres gecomm: gemaakt, gecollationeert zijnde, hebben deselve in zijn geheel met haar principalen accorderende bevonden, Int casteel Battavia [illegible] novemb: 1670

Hend: Santhouwer

B. Gijsels[?] Pral[?]

J. Marchand

1670

Register aller aangekomene Papieren sedert 10: May dezes Jaars 1680 als wanneer de Papieren jongst na't Vaderlandt gesonden syn Concernerende het Quartier Banda met het geene daar onder sorteert, tot Batavia aangebracht soo als deselve teegenwoordigh met de eerste Retour vloot naar het Patria gesonden werden.

Ontfangen
A°. 1680
6: Juny

P°. 't Schip 't Wapen van Ter Goes ....

Particuliere missive van d H: Gouv: Corn: van Quaalberg aan haar Ed: gedat: 10: may 1680

Register der bandase papieren

Missive van den H: Gouv: Quaalbergh en raadt ten Casteele Nassouw in Banda aan haar Ed: gedateert 10: May A°. 1680: —

Rapport van den Schipper en Coopman Jacob Abrahamsz: aan d H: gouv: quaalberg, Ed: gedaan in dato 10: may 1680 wegens 't vermoorden van twee burgers in de negorije te Wodra

Rapport door den mistus burger Willem Sewijnse aan d H: gouv: quaalberg overgelevert den 23: april 1680: rakende den vrij stierman Jurriaan de graaff

Ontfangen
A°: 1680

Acte door d'hr: Gouverneur Corn: van quaalberg verleent aanden orangkaija Lilla woonende in de negorije Samboka gelegen op het Eijlandt Sijn geweest tot gebruyk der Coragie in 't verslaan en verdrijven der papoese rovers onder dato 23: december 1679: —

Memorie door den Hr: Gouverneur quaalberg aanden luijtenant nicolaas de Jaublin op sijne voijagie met 't jagtie de Spiering naer d'eylanden aroe, nila, en babber tot naright mede gegeven gedat: 26: feb: 1680: —

26: Julij

p.r burger Thonis Sort met sijn Chaloup ....

Missive van d'hr: Gouverneur quaalbergh en raadt in banda aan haar Ed: gedateert 12 Julij A°: 1680: —

3: October

p.r 't jacht Nieuwnoortwick uyt handen vanden E quaalbergh .... 't Register der bandase papieren

Missive van d'hr: Gouverneur quaalberg en raat in banda aan haar Ed: gedateert 11: Septemb 1680: —

Nota dit brieffien van geen belang zijnde is dies halven niet ingevoegt

Brieffie door den provisioneel gesaghebber den Hr Willem van Zijl aan haar Ed: in dato 11: 7ber 1680: —

Memorie door den hr: Gouv: quaalb sijnen vervanger den Hr Willem van Zijll ter naright in 't bestier vande bandase provintie gelaten onder dato 11: 7ber 1680: —

Summarium vande beschrijvinge der Zielen over gantsch banda in den Jare 1680: —

Memorie en bevindinge vanden Staat der perkeniers in banda —

Ontfangen
A°. 1660

Rapport vanden E. Com: van Quaalbergen op zijn verschijning tot Batavia aan haar Ed. overgelevert wegens den staat van geheel Banda gedateert p.mo October 1660

Memorie vande falien en noten zedert 40: Jaren herwaarts uijt Banda verzonden

Missive vande gecommitt. vande gemeene Bandase borgerije aan haar Ed. den gouv: generael ende raeden van India tot Batavia:

Particuliere brieven vanden borger Aart Antonissen uijt Banda aan zijn Ed: den heere Rijckloff van Goens Ord: Raede van India gesz. in dato 12 7ber 1660

Particuliere brieven vanden Coopman Nathanael Goet uijt Banda aan haar Ed. in dato 10: Septemb. 1660

Van banda den 10:e meij A:o 1680

Batavia

Aen d'Ed:le H:r Rijckloff van goens gouverneur generaal en d'E.E. h:ren Raden van India

Ed:le Eentfeste hooggeachte manhafte wel wijse voorsz:e en seer gebiedende heeren

ontfangen tot bat:a den 6 Junij 1680 p:r 't schip 't W. vandergoes en 't jagtie de Spiering

Ed:le Hoog Gebiedende Heeren

Zoodra u Ed:le particuliere missive, zoo-
aan mij als den h:r Robert de vicq gouvern:r
in amboina respective onder dato 17: februarij
deses Jaars p:r de fluijt de Birckende ontfingh
heb ick mij ten eersten bevlijtigt op't bedachtst
Zoo veel apparent doenlijck te ondersoecken wat er
vant affloopen vant chaloupen van Caspar-
mendes suit vermoorden van d'es volck op
Wawaij en off den oranghaija Jouwat daer
den eijgentlijcken aanleijder, en autheur
van was zoo als den kiffingsen en oost
ceramsen oranghaija Cabessij dat aan de
h:r gouvern:r de vicq in amboina gesz:t, en door
deselve geveringe, op 8 Julij a:o pass:o u Ed:le
bekent gemaackt zij. welcken volgende heb
ick de heer dit mondeling bericht van gelangt
te weten hoe bij Jouwat ontrent den tijt van
't gepleegde feijt, met een tamelijcke groote
Jonck na bouton vertrocken, en desselve hem
daer ontrent na't voorgeven van zijn volck
op haar wedercomste tot kiffing door de
Hollanders

Van Banda den 10: may A°: 1660

Hollanders affgenomen, en hij er alsoo uijtgejaagt
en in 't bosch gevlugt was, waer op hij dan na wat
omswervens, ten lesten met dezelve bij een hebbende
volck zonder aangekomen zijn, in eenigerij gen:
hij won zonder datmen nuij wiste te deciferen
waer op, off ontrent die ligt, maer wel dat hij
Joumat aldaer vond, drij jonken, off chialoupen
namentlijck twee voor ancker, en een aande wal
vast leggende, welcke goede occagie hem dan
ook zonder bewogen hebben, die eenigh volck aen
te moedigen, om met hem ende zijne dit vast
zittende vaartuygh te helpen overrompelen
't volck daer van doot te slaan, en voorts al 't goet
te roven, parten en deelen, na welck verrigten
hij met de zijne per[?] een cleen becomen vaartuijg
dan ook weder op hiffing aangelandt was

Dat dit voorgeven van zijn Joumats bedreven stoute
daat en moort, wel waer zal wesen, is ligt te
geloven, maer om hem hier op en over, aan 't leven
te straffen vallen noch vele bedenckelijckheden na
onse ordinare manieren van procederen, zijnde hij
een stout arglistig onse [illegible], en een werelts
kundig man van prinselijcke orde, die de rolle
van negeren, en rejecteren zijner vijanden, wel sal
weten uijt te spelen ten anderen zoo zoude men
ook weijnig kans zijn, om hem onvoorsiens, off door
practijcq in handen te crijgen, vermits hem gez.
Labrechtse[?] beschuldinge in amboina als te vroeg
en te notoir gedivulgeert ten volle bekent is. Ten
derden zoo staater nog dit bij te considereren off
wij hier dit zijne Joodloos[?] misdrijff met geheel en
af in schijn voor ongelooflijck behoorden te houden
tot ten rechten geboden tijt van straffe, om hem
alsoo te beter in slaap, en alle de andere schelmen
nog wat tot eendoorn[?] in haer vorten te houden
zijnde zij op hem, uijt puijre vreese, en jalousie
onse ontgaelen zoo gebeten, dat hem mergeus liever
als in 't graff door comp:es magt, om haar eijgen
handen met geen mahometaans bloet te besmetten
gebragt zagen, ten zijnde ons naderhandt nog met
eenige glimp daer over ontrent haar gemeen volck
te mogen en niemen beschuldigen, gelijck ons dat
van andere agter gebleven orangkaijen, in voor
tijden al dickwils toegeworpen en ook d'oorsake
geweest is, dat hier off in amboina geen orang
kaijen hebben verschijnen off qualijck toe willen
dat er eenige van ons volck op hiffing aen
lant

Van banda den 19: may A°. 1660:

landt quamen, die Zoo wel 't met haar hier ook. nu is
int geheel over al hier compagnon, die ons begunst—
wij haer gelegentheijt selven tuchten en practijcquen
ook bekent te werden en te ontdecken, van dat deuntgen —
Zouden haar 't uijtgesonden zijn Zoo den botten Coosen —
Cabessa (alleen bekleet met de naam en authoritijt
van zijn oom Ouwan en andere dergelijcke van 't
Zijn soorte in amboina maar verder wat te veel —
credijt gegeven wert, van dat Zal d' E. Hr. gouvr. de
vicq ligt beter als ik door behoorende expeditie
weten te beschicken en te dirigeeren, inmiddels —
verclare ik geheel ingnorant te Zijn dat van daer
ons dus rooff en moort van Joumat, gelijck u Ed.le
gest. Zij bekent gemaackt is, en houde 't voorts
van die consequentie, dat 't nog Zal dienen —
breecken, Zoo den hooft d' E. Hr. Gouvr. de vicq selfs
nu in voldoeninge van u Ed.le ordre, noch met een
letter schrift 't derwegen aan mij gesonden, onaangesien
sien de berichten wert over amboina hierwaerts
is gesonden. Zijnde beden ontrent dit point
van beschuldinge noch dat remarcabels te noteren
waerom hij Cabessa Leen Joumat voor ons den ende
maent 7ber 7/9 kortte Zamen tot beslissing van hen
onderlinge querellen gevoert Zijn, daer over als —
wel ten propooste niet en hebbe 't geavanseert
deselve Joumat in 't geheel heen overtuijgden —
dat een Orangkaije genaemt Tamdringe —
buijten Zijn gebiet en campon woonende bedecktelijk
schandelijck om 't leven gebragt, en vermoort hadt —
uijt suspitie dat deselve pardoen 't te veel met Leen
Joumat, niemende niet min d E. Compe. hielden —
waer over wij Leen Cabessa ook in een goudt boete
ten profijte van des vermoordens arme moeder ter
uijtspraecke van alle de orangkaijen op ons appro
batie, veroordeelt, dog daer op is al nu tot noch niet
gevolgt al slegte recommandatien voor Leen —
Cabessa

Dewijle nu bij voorgaen brieff ook nader Zien dat wij mogen ge-
moeten, alle devoiren aanwenden, om de voor Cerammers
hier Zoo verre varen voortwaerts tegende gemaeckte
Contracten Zoo veel doenelijck te beletten Zal sulcx
voortaan met alle omsigtigheijt Zoo vertrouwen —
wel agtervolgt werden, Zijnde den orangkaije Joumat
geensints den groote 't en overtreder van dat verbodt
maer wel den Ceram-lauts met 't Sangijdden
orangkaije kililowor en voor aangeroerde Cabessa
nogt verleden Jaer gelijck dat bij ons hier nevens —
gaande gen.e schrijvens nader uijtwercken, die mij in
desen verbindig tot gedragen. Hiermede Ed.le onder 't ont
u Ed.le aller ootmoedigst en d' Compe. getrouwen dienaer was
geteekent Corn. v. Quaelbergh ter Zijden banda neyra
nassouw 19: may 1660:

Registr

Van banda den 10: maij A°: 1680

1680
ontfangen den 6 Junij p:r
t Schip 't wapen van der goes

Register der Papieren

gaande p:r t Schip 't wapen van der goes na batavia — geconsigneert aan haar Ed:len hoogh achtbaren —

N°:

1. Originele missive geschr: door d'Heer Gouverneur Cornelis van quaalbergh ende raadt deser provintie aan haar Ho: Ed:len de dato 10: maij 1680
2. D°: d°: geschr: door gem: Heer quaalbergh aan wel gedagte haar Wel Edelen gedat: als voorden —
3. factura van 't gescheepte in de gesijde bodem
4. Cognoissement ———— vandien
5. d°: wegen de affgescheepte swarte aarde inde Spiering
6. memorie der wissels
7. reecq:en rakende 't affgeschreven op 't Generaal t gene den vrij coopman Gabriel nachten Competeerde
8. Rapport gedaan door den Chir:gijn Claes Jacob abrahamsz: belangende 't vermoorden van onder 2: burgers, inde negorij Lonthoir d'dato 10: maij deses Jaars
9. d°: door den mistiers burger guilliam gelijnden rakende den vrij Stierman Jurriaan de graaff Ser:n de dato 23: april Jongstleden
10. bevindinge der Cargasoenen vande Bataviase Scheepen, hier desen Jare g'arriveert ————
11. memorie off extract, uijt de Bandase negotie rakende den Coninck Salomon, wegen 't gene hij alhier in banda genoten heeft, en op de Zelfs reecq:en belast is Zedert 9: april a° 75 — tot ult°: Xber 1679 —
12. Copia Rapport gehouden bij d'overheden van 't jachtie den Spiering, op de voijagie na arou babber en nila gedateert 8: maij deses Jaars —
13. memorij wegens 't gewicht der Sockels en overgaande Zoodanig als de Zelve van tijt tot tijt in 't Schip 't wapen van der goes — gescheept Zijn —
14. reecq:en van 't Comptoir Generaal debet en credit
15. originele Stucken en documenten tot laste van Francois penneman
16. memorij van alsodanige vaartuijgen als — onder dit gouvernement in wesen bevonden Zijn —

[signature]

Van banda den 18: may A°. 1680 —

In een Cas gemerckt VOC
Sijn de navolgende Schriftuuren
gepackt als —

Een dito guarnisoen boecken N°. 1
1 boeck vervattende Copij resolutien sedert 19: Septemb.er 79 tot 23 april 1680 —
1. d°: dagh-register beginnende 2: Septemb.er 1679 en eijndight ult°: aprile 80: -
1. boeck vervattende alderlande affgaande brieven beginnende den 12: September a°. 1679 en eijndigende ult°. aprile 1680: -
1. D°: alderlande aankomende gemengde brieven beginnende 14 September 79: en eijndight 23: maart a°. 1680

En gaat nog met 't jachtje den Spieringh —

N°. 1 Originele missive gesz: door d'E: heer Gouverneur Cornelis van Quaalbergh en den raad aan haar Ed.e: Ho: achtb: tot batavia d' dato 16: maij 1680: —
2 D°: D°: gesz: door gem: E. h: quaalberg aan welgem: haar hoog Edelh.s gedateert als vooren
3 Cognoissement vande gescheepte swavelaerde ingescheepte boeken —
4 memorij der wissels
5. facture van 't gescheepte in 't schip 't wapen vander Goes —
6. Cognoissement van idem —

In een Casje gemerckt VOC

Een dito Guarnisoen boecken N°: 2:

Banda in 't Casteel nassau
adij 19 maij 1680 — was geteekent
Ciriaensz Sels —

Bat:a

Van banda den 10: maij A.o 1680 —

Batavia
aanden Ed.le Heer Rijckloff
van Goens Gouv.r generaal
en d'E.E. heeren Raden van
India

ontfangen den 6 Junij
1680
p.r t W: vander goes ont jagt
de Spieringh

Ed.le Erntfeste hoog
achtb. manhafte wel wijse
voorsienige en seer geerde
heeren —

Ed.le Hoogh Gebiedende Heeren

aancomst der bataviase Schepen —

Dese d'door u Ed.le t gepasseerde westermousson
Zoo directelijck als over amboina herwaarts —
gedepecheerde Schepen Zijn hier (Godt Loff) wel
en behouden gearriveert in manieren als volgt

6.e februarij t Schip t wapen vander Goes
12 d.o . . t Schip Nieuw noortwijck
11.e april d'fluijt Berckmeer

vande Elsbraeck tot noch niet vernomen

Vande fluijt de Elsbraeck, voor macassar aangeleijt
en vandaar uitreijs, over amboina herwaarts
Staat te comen vernemen tot noch niets, Zoo dra
hier parresseert, Sullen we u Ed.le ordre in volgen
gelijck ook Zouden gedaan hebben met de Berckmeer
Zoo wat vroeger verschenen waar, wesende 't wapen
vander Goes op desselfs comst, reets wel half —
geladen, ingevolge is gesijde fluijt, Zo dra geloft
was, en tmousson toeliet, op den 6: deser na —
Bima gesonden, om met haspaucout u Ed.le weder
welton spoedigst ten toe te comen —

bevindinge der Bataviase cargasoenen —

Sodanig d'bovengenoemde gearriveerde Schepen hen —
mede gebragte cargasoenen, in quan en qualitijt
volgens facturen en cognossementen respondeerden,
wijsen aan d'voorengaande bevindingen, vallende
daarop, onaangesien de Zoo velle gebroken doch
pannen ons gewoeldens, weijnig tot laste der —
Scheeps hooffden te Zeggen, wes wij het hier
onder u Ed.le welnemen bij gelaten hebben —

Endaar we Tassen met desen ons en voorloper
over tot Stuckswijse beantwoordinge van u Ed.le —
aangenaame brieven d'dato 24 Januarij en 17
Feb.e: —

Van banda den 10: maij A:o 1680 —

februarij deses Jaars, niet aanvanckelijck, Zoo als
u Ed:le te Zeggen dat onder de overgesonden Extracten
van brieven der Ed:le Heeren 17: die [illegible] —
periode, wegen de Satisfactie die haar Ed:le Ho: Achtb:
over 't Zoo weijnigh affZenden van Speceryen, —
meenende alleen ongetwijffelt maar nooten a:o 1677
betreffen, ingevolge kunnen wij er u Ed:le à present
na vereysch niet op dienen ook soo schijnt 't bijna
verder onnodigh te Zijn, dewijle u Ed:le dat point
grondigh begrepen en haar Ho: A: Ed:le weet, Zoo
hoopen, voor ons ten vollen bericht gegeven hebben,
Echter om te betoonen, dat 't ons, insonderheijt den
Gouverneur quaalbergh, al was 't vande —
eerste dagh Zijner bedieninge in India en van
over 40: Jaren aff om billijcke Satisfactie te —
geven niet Zal manqueren, Zullen onder u Ed:le
en haar Ho: A: Ed:le welnemen beven 't geen —
alsdoen bij onse brieven aangehaalt staat, Zeggen —
het onwedersprekelijck waar, en in Effect —
bevonden Zij, dat 't Specerij gewas van Septemb:
76: tot maij 77: boven maten slecht, en sober —
is geweest waardoor de H:r oudt Gouverneur
Bogaart p:r tulpenburg, van hier niet meer heeft
wegh gevoert, als 195 p:s heele, en 2 halve —
sockels foelij en 19111: Cattijs nooten, daar op is
't volgende grooter gewas, dat ordinarij van half
Junij tot ult:o Julij gelijckmen Zeght [illegible]
off vande boomen affgehaalt wordt, door den —
continuelen swaaren regen niet alleen vrij —
later bijgekomen, maar ook in plaats van pluck
met 't raap goet geworden, waardoor dan veel —
foelij, en nooten komen te bederven want als de
nooten een'smaal inden regen, onder de boomen —
blijven leggen, heeft de foelij 't Speck wegh —
en bij langer leggen is 't ook Zoo met de nooten,
Zijnde hier te meermalen weggebeurt, dat in
't principaelste [illegible], 't Zoo geweldigh
regende, dat de parckeniers alles met schreijende
oogen moesten Zien verloren gaan, welcken —
volgende hebben wij in Septemb:e daar aan bij
onse brieven, niet Zonder reedenen gesecht 't gewas
noch al redelijck geslaagd was, want wij Zonden
u Ed:le p:r 't schip oudtshoorn toe, 564. heele en 11:
halve sockels foelij, doch niet meer als 10090
Catty nooten en hoe konde dat te dier tijdt
anders Zijn, Zoo meende noch gesalveerde en —
halve verdronckende nooten voor verder bederven
wilde preserveeren, en na vereysch drogen,
roken —

wegen de Satisfactie die de Ed:le heeren bewint hebberen wenschen over de Zoo weijnige gesonden Specerijen a:o 1677

kocken, en halcken, waar in dan ook zodanigen ijver is gebruijckt, dat des volgende Jaars van hier een aanmerckelijcke quantiteijt van 94763 Cattij — noten na Batavia affgesonden, hoewel gezegde Jaars — gewas zober was, en maar 581: ketels en 8: halve zockels foelie uijtleverde, en om 't zelve voor aff noch nader, en claarder te tonen, en te bewijsen dat wij onaangesien geen: deze te Jaars dit hier te zetten in 4. onderscheijdene vervolgende Jaren, bij 't aankomen van den gouv:r Quaalberg meer specerijen en zelfs noten van hier tot u Ed:le sullen gesonden hebben, als in voorgaende 4 Jaren bevorens daartoe zal dan de volgende stellinge dienen, te weten

volgende meerder affgesonden specerij en als in voorige jaren —

	ketels zockels	halve d:o	macis cattij banda	noten cattij banda
1677 p:r Huijsman en Outhoorn is na Bat:a versonden	765	13	21600	29201.
78. p:r Oosterbeecke Swanenb:g en Sparwoude	581	8	16380	94763.
79. p:r d'Lantman & Goijland	777	16	21980	91540.
80. p:r Tw: vander Goes en vooraff	387	7	10934	50315.
En staat p:r de laatste besendinge, godt de voorste na gissing en light noch wel meer te volgen	400	....	11200	50000.
En dat zal dan uijtmaken	2910	44	82094	315819. off ƒ: 1815959.

Daar en tegens is in de leste 4: Jaren bevorens — zijn E:s Comp:e, van hier maar versonden 2770: — ketels, en 45: halve zockels foelij en 265681. cattij noten, off ƒ 1528665 3/4 Zoo ook nogh in 4 Jaren — voorwaarde 2231 ketels, en 4 halve zockels foelij als 274336: cattij noten, off ƒ: 1557432: —

Wat nu wijders belangt, alle u Ed:le positive orders en consideratien, dit wigtig point rakende, daar — mede zijn nog besig, om voor soo veel reeds niet geschiet is nader en d'verder te enqueeren te doen ende bovengemelte alsulcken order te stellen, als immers te practiseren, en mogelijck te observeren zij, en waar van u Ed:le ten naaste ten 't uijtterste — grondig bericht, en volcomen vergenoegen hopen te geven —

nader ondersoeck te doen van al 't geen nog ontrent de specerijen vereijst

Op 't Eijlandt Aij, blijft de ziekte, en sterfte en dood belet, noch al ten deele grasseren, doch in tegendeel is 't gewas, zedert September verleden wedereedelijck geslaagt, en belooft het noch — aande comen kangende verder wat goets, zijnde vandaar in dit schip affgescheept 116: ketels en 1: halve zockels foelij als cattij 15189 noten — van den welcken den coopman gehandelt 't selden jaar —

Constitutie van 't Eijlandt Aij

Van banda den 10: maij A° 1680

Daar na alle apparentie, wel eenige partijen notenhout kunnen affschepen, om dat een andere reeden van misdrijff meer, vonden wij volgens resolutie d'dato 28: november goet hem vandaar voor 1 à 2: maanden hier te doen komen, om op alles te beter, en bescheijdentlijcke enquesten te mogen maken met nader ordre dat hij aan den bosch wachter S:r Cornelis Stiel, maar alleen provisioneel transport zoude doen, en dat meest van alsulcke waren, als er dagelijcx te venten en te verstrecken vielen, 't welck desen verwaande en weerbarstigen goedkaudt geensints wilde obedieeren, maar persuadeerden hem Stiel tot 't overnemen van een finaal transport als, begeerende zigh, met die administratie niet verder te bemoeijen, etc over welcks een en ander is hij S:r Zoetlandt, nu door onsen Fiscael in rechten betrocken, van wat gevolge dat zall zijn, moet den tijdt leeren

Vande d' door u Ed: ons overgesonden 150 slaven hebben wij aande perkeniers op bovengemelte eijlandt, na haar staats gelegentheijt volgens ordre en bij lotinge om, en uijtgedeelt 100: d:os, en de rest voorts in gelijcker wegen op 't hooge landt, dat die vom poulo-aij voor eerst al vrij wat zall soulageeren insonderheijt te gelijck d' algemeene ingesetenen deser eijlanden d' zoo merckelijcke affslag van den prijs der rijs, waar voor hier ijder een ons d' alderhoogste betuijging van danckbaarheijt aan u Ed: gedaen en betoont hebben, met belofte voornamentlijck der perkeniers, dat se omtrent het insamelen en hackenen van hun speceryen, en perken hun uijtterste te vermogen zullen contribueeren, doch daar op mogen wij 't hier niet laten aankomen maar dat hooghwigtige point, zal meest door ijverige vlijt, van hooge en lage compagnies dienaars daar omtrent het besint en toesight hebbende moeten versorght en waargenomen worden, wij zijn hier omtrent ook nog aldoende, om vervolgens alle bedenckelijcke middelen te beramen watter verder tot behoudt der vervallende perkeniers, daar 't meest op ziet zal dienen gedaen, want met een woort voor aff gezeght zoo meende se een teelt zonder onderscheijdt

100 slaven op p:lo aij onder de burgerij verdeelt

groote danckbaarheijt van de algemeene burgerije aen haar Ed:s over 't vermindere van den prijs der rijs

consideratien op 't teelen waarneemen der speceryen

consideratie op 't behoud der onvermogende perkeniers en voorts alle andere

Van banda den 10: may A:o 1670 —

ondersheijt te spendeeren, Zoo Zoude men eerst
de wel Zittende, en bijgevolge voorts alle de —
burgers, en perckeniers tegelijck ruineeren ter
oorsake d'een des anderen borge is, van 't welcke
u Ed:le dan teen naarsten altoos omstandiger —
bericht erlangt —

den perckenier Paulus de Lanoy tot de kettinghe gedoemt

Den gewesen perckenier Paulus de Lanoy, is
hier eijndelijck, tot afschrick van anderen over
Zijn misdrijff, in 't verkopen van Speceryen —
naluijt der placcaten inde ketting geklonken
en op rottsing Zijn gebannen, onder een amende
van 1000 rd a 1150 doch daar van is op een als
noch niet te halen —

consideratien over de geordonneerde stellinge der factuurden

Belangende u Ed:le ordre om in onse affgaande
factuurden achter ijder sockel 't bevonden bruto
gewicht te stellen, dan hier wel geschieden, maar
wij hebben dat voordesen dare, onder u Ed:le wel —
nemen en tot nader ordre in Statu gelaten —
gegront op volgende redenen —

1: poinct

Eerst om dat de memorij die door de daartoe —
gesproken gecommitteerde, op 't afschepen van
alle de sockels foelij, in 't nawegen gehouden
ons vertoont, en u Ed:le ook Zoo, neffens ijder
factuur overgesonden werd, nergens anders toe
kan dienen, als alleen tot bewijs, datter naer
en goet reguard genomen is, de sockels bruto
naden tijt van haar affpacken en pro rato
indrogen, na behooren wigtig genoegh geweest
Zijn, want de memorij Zelfs is hier in loco
Zoo ook certij, maar heel weijnig buijs goet,
als drogende de: sockels, voornamentlijck in 't
eerste affpacken handt over hand, off daer
nadat, Zoo wel in een foelij, als inde —
omgewonden matten, en rotting sterck op

2: poinct

Ten anderen Zoo kan dit indroogen en 't minder
wicht der sockels, bij niemandt anders na —
behoijsch veer staande gewoeten worden als
die de rechte grondt daar van bekent Zij, en
dat is niet nader te deciferen, off naeuw —
keuriger uijt te vinden, als de E:le heer
Anthonio Hurdt, bij Zijn aanwesen alhier
gedaen en daar van een schriftelijcke —
notitie gemaackt, en in 't aancomende —
brieffboeck, onderdato 9: april 1671 doen stellen
heeft, waar aan wij ons in desen verder ook
verbindig gedragen —

Zoo

Van Banda den 10: may 1680: —

Soo wij nu dan hier in factura, bij elke sockel bruto, gewicht stelden, indat u Ed.len die methode, al is 't bij herwogingh, in 't versenden derselver na 't vaderl: als elders volgen, zoo zullen dieswegen, zoo wel u Ed.len, als ons hier groote ondijgene klachten van alle kanten te gemoet comen —

3: poinct —

Wat nu de zaack selfs, en 't eijgentlijck wegen vande foelij belanght, daar op seggen wij en houden 't voor zeker, schoon in ijder sockel 2d: catty banda off 161. ll: netto goede en wel gedroogde foelij hier affgetrapt wordt zoo zal die selve echter in den ventjaar leggende, op een drooge en lughtige plaats wel 11. a 12. ll connen in en opte drogen, doch langer leggende voorts ons gewoelens ook niet veel meer, en zoo mede den coopmans hunne daar tegen wonder gebruijken wat die wel wat op zijn ende wicht te brengen waar van ten naasten, en insonderheijt vande noten noch al wat zal gezeght worden

Eijgentlijke reddenen vogen 't indrogen van de foelij in zigh selfs

Wat belanght de zoo merckelijcke somme van 126374 — " — " 't welcke die de E: Comp: noch te cort comt, na luijd selve porck off inwoonder boek daar van zal gelijck u Ed.len 't verleden jaar gesz: is voortaan weijnig meer in te vorderen zijn, echter zullen gesz: boeck en d'effecte schulden beverdigh houden, om er continueel zoo veel inquisitien op te laten doen als mogelijck zall wesen gen: boeck is geformeert ultimo februarij 1632 waar in simpelijck al de schuldenaars uijt 't affgeleijde boeck bij namen overgebracht zijn, waar van wij d'oorsprongk niet cunnen uijt vinden, veel min d'reddenes waerom ten minsten dat boeck inde nassauze negotie boecken geen voortlopende rekeng: heeft, dat het bewoordens zoo moet geweest zijn, stellen een dubio vast, want anders zoo conde men 't incomen op die schulden niet na behooren affschrijven off d'E: Comp: met genoeghsaam bewijs gat doen, schijnende dat van dit boecks formeringe aff opgehouden, en zoo voortlopende gebleven te zijn na betere blijck van 't daar sedert weijnige op ontfangene in den credit gestelt, door wien, en om wat reddenen dit geschiet is, weten niet te beseffen maar wel dat men dusdoende, niet dat inhouden zoo veel conde missen, als men begeerden in alle gevalle is dat versuijm, en schade hier daar door niet t'ontstaden, sijnde alle importante voorlopende memoriale rekeng: —

wegent te kort comende voegens 't geformeerde porck off inwoonder boeck a°: 1632 —

reddenen waar door dat 't kort gecomen schijnt veroorsaackt te zijn —

't houden van memoriale rekeninge intollerabel —

Van banda den 10e. may Ao. 1680

rekeng.en daarmeden negotie boecken komt seer suspect en intollerabel bij gevolgh hebben wij dat gebruijck waar mede den welbekenden Voos sigh dapper wiste te behelpen zoo nadrukelijck afgeschaft, en alle schulden, en wederschulden inde negotieboecken laten brengen —

consideratien over de confirmatie van den fiscael adriaan van rooijen in sijn bedieninge

Tis een overgroote gunst, en genade die u Ed.len bewesen aen onsen fiscaal, Adriaan van rooijen, dat hem in des sijn functie hebben laten continueren willen vertrouwen, dat hij sigh selve met vigilantie en trouw-ijverige dienst, die voortaan sal waardigh maken, en eenrim goede sorge dragen, 't noch te vorderen, dat omtrent 12 a 1300 Rd:s is, van 't cort gecomene bij sijn administratie inde winckel haast voldaan en verstercken wert, sijnde d'E. Comp.ie alleen voor veel door des u Ed.len en ons conniventie bevoordeels omtrent hem genoegh bevrijd voor schade, en dat is 't eenigste oogmerck geweest, waar op wij gesien hebben, wat nu belangt d'oorsaack van sijn zoo groot achterstall,

consideratien over sijn te cort gecomene administratie inde winckel

en te cort comen inde winckel daar van was veel meer te zeggen, als te bewijsen immers — 't zoude veele andere daer mee raken, echter soo veel is 'er van, dat banda t sedert 7 a 8 jaren herwaarts, door dobbelen, en de banckeroeten sijn groot te kracht van achterstal in schulden gekregen heeft, hebbende een adsistent, in 5 a 6 jaren wel een behoorlijck capitaal van 9 a 10 m Rd:s cunnen doorbrengen, wat souden dan anderen ook niet weten te doen, als men maer credit fourneerden —

't opnemen van de winckelwaeren meermalen na ouden gebruijck geschiet

De winckel is wel bevoorens, zoo ook tonsder en in heer van rooijens tijden, dickwils opgenomen, en dan was 't echter altoos zoo taliter qualiter effen, wesende 't geene als dan noch niet aff, en 't ander in gelde, en voorder niet 't gelt in cassa, en dat was zoo maar bij leeninge van dese, en gene, voor die tijdt gelijck 't op andere plaatsen ook wel is geschiet, doch hadden wij nu op 't laatst sulcke nootthelpers, en geeders van gelt weten te ontwringen, zij souden dat fijntjes quijt geweest zijn, voortegenwoordigh is op de winckel wel zoodanige ordre gestelt, dat bij vervolgh, daar in niet veel swarigheijt meer te duchten zij, zoo ook omtrent den dispencier en insonderheijt den cassier, daer onder den opperkoopman, na 't doen van sijn maantrekeng.en niet boven de 1000 Rd:s magh laten —

Van Banda den 10 Maij Ao. 1680 —

Laten beruste na ordinarij wijse beloorden alleen gedaen, die vorige administratie hebben voor 2 à 3 duijsent rd borge te stellen, maar hoe raach, men aan zijnde hier ijder een zoo wel off sammentlijck tot het schade geleert, datse der niet licht meer zullen te comen —

consideratien op 't stellen van borgh bij die vorige administratie hebbers

Dat u Edele ons zoo volcomen geliefden te beschuldigen hoe niet u Edele ordre gevolght, en genoegsame devoiren gedaan hebben, om de bewuste 100 last van bedurven tarwe pr. Buijren ao. 79 ontfangen tijdigh uijt te venten, en ons quijt te maken, zullen ons mede ongetroosten onder ootmoedige submissie dit alleen daar bij voegende, datmen zulx van ons insonderheijt van den gouverneur, die zoolange reex van jaren, in aensienelijcke qualiteijten bij de negotie geweest, en daar in gelijck men zeght, als gecoufijt is off ten minsten behoorde te zijn, niet wel zoude dencken, het restant van gemelde tarwe hebben ons, als niet meer mogelijck in te bergen quijt gemaackt, welcken volgende, is die rekeningen op ult. do. bij 't sluijten van onse negotieboeken met f 5900:19: winst verstrekt, des met 't zenden van die tarwe herwaarts, off hier in den vertier 't alderminste versuijmt —

verantwoordinge op de beschuldiginge van negligentie in 't slijten van de bedurven tarwe

den volle vertier des selfs met goede winst

Bij hoedegem: onse gesloten negotieboecken die hier naast ten volgen, zal u Edele dan ook connen te zien hoe de generale ongelden van dit gouvernement in dat gepasseerde jaar belopen een somma van f 200682:17:3 bestaande in de volgende posten

Generale reecq.: van ongelden winsten verliesen — etc:

Soldij en generaal	f 99062:12:12	
ongelden van schepen	" 10825:13:14	f 109888. 6:10
mondkosten van guarnisoenen		" 42242. 6. 6.
Guarnisoens ongelden		" 16275. 3. 8
Fortificatie do.		" 24000.14.13
Hospitaels do.		" 2587.13.11
Slaven do.		" 2225. 6. 9
extraordinarie do.		" 3963. 5.10
Somma te samen		f 200682.17. 3

Dat wel noch 11215: —: 3 minder als 't jaar bevorens is, dan daar tegen zijn d'winsten dit verstreken jaar ook zoo groot niet, met bestaande, dat die door g'augmenteert zijn, met inde f 20000 achterstalligen en bij na 't zoeck gebragte 's Heeren gerechtigheden van perken en huijsen ingevolge bedragen als nu maar . . . . " 89142. 2. —

Sulx dit Gouvernement tenagteren blijft f 111540.15. 3

Belangende

Van Banda den 10: may A° 1680 —

belangende de vertrecking op maandgelt —

Belangende de vertrecking aan Comp.tens dienaren, op — Jaar maantgelt, die deselve wij hier wel soberder als — u Ed.le selfs ordineren, weshalve bedraagt dat noch — 't gepasseerde Jaar een somma van f 99062:12:12 meer kant staande, uyt de soo veele getrouwde daer onder, die na ulo. hun volle gagie genieten en maandtgelt alleen wel f 30000: —

affschrijvinge van alle doode effecten bij de negotieb.o lopende

In dese onsen Jongst-ten geslotene negotieb.: Zijn dan ook al mede affgeb.z:, alsodanige kuijsen en oncosten als 't verleden jaar onder ult.o feb.: op de buijten comptoiren, noch een tweede bleven wesende gaen doode effecten, onder de Generale restanten buijten de linie off geavanceert, mede voortlopen —

effect op de overgesonden memorie van d' Visitat: Generaal —

Op de overgesondene memorij vanden Visitateur Generaal, rakende onse negotieboeken, weten present niet anders te seggen, als dat wij ons na 't daar op, op de kant genoteerde vand' Ed.le Heer Directeur Generaal prompt sullen reguleren, en deselve achter volgen, soo ook voortaan, alle u Ed.le positive ordres en reglementen op 't point vande mesnagie, insonderheyt d' gouverneurs rakende, gestelt, als wel wetende dat 't hoogh tijdt is, sal d' E Comp.e staande blijven, over al sorge gedragen wert, dat os oxiis, niet al verslint, 't geen os offus wint —

rakende het verminderen der militaire officieren en ambaghts gesellen

En de soo sullen wij ook verder handelen met 't geseij u Ed.le ontrent d' millitaire officieren, en ambaghts gesellen te observeren belasten soodra maar 't recruit vande 100: soldaten uyt Ternaten erlangen, als zijnde ons die ten hoogsten nodigh vermits 't guarnisoen zedert September a° pass.o door sterfte, al vrij wat verswackt is —

restitutie van 't te veel hier goet gedaene aen Simon gabrielsz ditloff

D' f 114:9. — die de Ed.le Heeren bevonden hebben ter Camer Amsterdam aangewesen door onsen guarnisoens boeckhouder Gerrit vanden berg, aen Simon Gabrielsz Ditloff bij affrekeningen te veel zijn goet gedaan, zijn hier weder in cassa voldaan, en a ulo op 't generael gebracht — Belangende d' verdere erreuren, die bij de memorie van 't soldij comptoir hebben, sullen wert daags nader examineren, en daar ontrent u Ed.le gegevene ordre volgen, en hij vanden berg zig voortaan soo vertrouwe, wel omsigtiger dragen, in zijn antwoordt, aen 't opperhooft van dat soldij comptoir

wegen 't affschrijven op 't generale tegens de vrij coopm. gabriel nathen comportarende

Voor de f 177: 4 pen.: die den Batavias burger coopman Gabriel nathen, soo aen capitael als Intrest

Van banda den 18: may A°: 1670 —

intrest volgens affredag: met hem C. Obeij van hier Comptoiren, hebben wij 't Comptoir [illegible] onder accorde te zijn in onse nu loopende boecken gedebiteert, gelijck nader blijckt uijt de hier nevens gevoegde reecq: dat Comptoir rakende, gelijck ook bij den apparte memorie wat naam waardige vaartuijgen onder dit gouvernement present in wesen zijn, en dat sullen voorts jaarlijx gelijck u Edle begeeren in gebruijck houden —

memorie van d' hier presente vaartuijgen

Dewijle wij nu van u Edle met een goede partije dackpannen zijn versien, zullen zoodra doenelijck werck beginnen om onse note huijsen allerwegen daar mee te decken, doch dat zall niet wel eer als na 't vertreck van 't laatste schip, eenmael alle andere vereijste reparatien zoo op rossingeijn als elders, zijn volcomen geabsolv: excepte d' nieuwe kerck, op P[ul]o: ai, en die zall ook eerlang volbouwt wesen —

't decken van de note huijsen met dahpannen

Maar aenden grooten geprojecteerden wegenbach in 't casteel op Belgica is noch niet begonnen, alleen door gebreck van genoegsame klinckert steen en cement, d' eijgentlijcke quantiteijt daar toe nodigh, zal hier na in onse generalen eijsch onder anderen distinct werden opgestelt —

't maken van d' grooten wegenbach in 't boven fort

Bij desen comen u Edle toe onder N°: 15: alle zoodanige bewijs stucken, als wij hier ten laste vanden welbekenden Francois Pennemaan, hebben weten te crijgen, zoo dat dan geruste vogeltie met zijn valsche off beter gesecht gedwongene getuijgen, in den besloten conventie zat, zij zouden zelfs wel beter leeren clappen.

't Proces vanden Coopman Maximiliaan de Witte, is nu ook meest in staat van wijsen gebracht, des u Edle d' uijtslag dessels al mede ten naaste zal bekent gemaackt worden —

bewijs stucken tot laste van Pennemaan

Volgens u Edle ampele en welgedecifeerde ordre zullen wij de besendinge en verder ondersoeck langs de cust van nova guinea staken, en die vaart voor onse burgerije open stellen, doch die tonen daar toe niet veel inclinatie te hebben, uijt vreese dat se ook mochten varen als d' onse op Maanuntotte en die van dat macassaars vaartuijgh, op Ceram, daar u Edle breedere Jaar omstandig van hebben geschreven —

De vaart en slavenhandel op Baly zouden onse burgerije, tenden [illegible] vande banda se ingesetenen, beter passen, maar daar toe sullen se beswaarlijck te helpen zijn, Ja selfs d' Edle Comp:

wegens den slaven handel op Baly

Banda den 10: may Aº 1660

Comp:[ie] niet, zoolangh d'oost=Cerammers, off Keffingers, als ons te na leggende zoo veele meer steeds blijven. Den oranghaij Lahoe, is al voor eenigen tijdt gelijck bericht zijn van Keffing na Onij vertrocken, om slaven voor de Comp:[ie] te kopen, en ons p:[er] eijgen vaartuijgh toe te brengen volgens 't onderlinge gemaackte contract, met hem, ende den oranghaij Ouwan die wij onder al dees loop schelmen, wel voorde beste, in een soorte tapeerden, gevolgt zal ons den tijt binnen 1½ a twee maanden moeten openbaren.

vergeefs zenden vant Jachtie den Spiering na aroe

Met 't jachtie den Spiering, op 27: feb: passado hebben wij onsen luijtenant mons:[r] de Jamblinne na aroe gesonden, om te beter bericht te erlangen, wat van dese eenige successive becomende clagten, eijgentlijck de waarheijt zij, om de ons in tijd en wijlen, te beter en na vereijsch te conformeren, maar wij zijn niet vermogens geweest, gelijck 't wel ten hooghsten nodig was, den ouder Eerwaarden daar mede derwaarts te zenden, om 't gedeelte van den kranckbesoecker en schoolmeester, eens wel wat nauwer te ondersoecken, off se een plicht in 't bevorderen van 't Christendom, al na behoorden waernemen

onmacht om deselve met een predicant 't zenden tot visite der scholen &c:[a]

ten advijsen ons den Eerwaarden D:[ne] Joan Christoffelsz: Stevens: op Lanthoir den 30: november aº: pass:[o] is overleden, en D:[ne] Henricus vander Linden noch al ons bequaem blijven, zijn kranckheijt, die met Eerwaarde menen, met seer weijnigh hope, van herstellinge altoos hier in banda, welcken volgende is dees gemeente noch gelückigh dat u Ed:[le] den Eerwaarde D:[ne] Carolus Mantdau weder herwaarts gesonden hebben, wetende wij van geen besondere ongemacken bevorens tusschen zijn E:[e] en de gemeente alhier te spreecken, als alleen die singulier gehadt heeft, met D:[ne] de Largie zal:[r], en haar onderlinge vrouwen, onaangesien door den kerckenraadt alhier, daar van zoo vrij voort bracht, naar Batavia geschr: zij:

overlijden van den Eerw D:[ne] Stevensz en de continuerende dibiliteijt van D:[ne] vander Linden,

't herwaarts zenden van D:[ne] Mantdau en de consideratien daar ontrent.

retourneringe vant jachtie d' Spiering

Dan het Jachtie d' Spieringh is den 8: deser hier weder gearriveert, met nagenoeg[?] singe[?] als: er een nieuwe swaricheijt, wetende den stierman weijnig off ijets anders van belang te rapporteren, als bij een gehouden dagh-register, hier neffens gevoeght aan gehaalt staat, zijnde den luijten: d' Jamblinne onderwegen

Van banda den 10: may A:o 1680

onderwegen gestorven, en op 't Eylandt babber begraven, en alsoo wij dit Jacht vrij leck, en van grooter daar aen vereijste reparatie bevonden, als hier gevoegelijck voor present bij te brengen vielen, hebben goet gevonden 't Zelve in Comp:e van 't Schip 't wapen van der Goes, den heer na Bat:a met Zijn swaere aarde, te laten doen om aldaar ten beste gerepareert en vertimmert te werden

'T gerequest eerder door den alhier gewesene opperkoopman Maarten Roos, op 2: Januarij aen u Ed:le zouden wij als onnodig, wel hebben nagelaten, Zoo in geenen deele was gewaert u Ed:le hem te zullen permitteren, met Zijn hier a deposito lopende penn: finaliter mogen handelen, Zoo 't te raden wiert, want al 't geen u Ed:le hem deswegen toestaen, en ons ordonneeren, dat hebben wij hier; bevoorens Zijn vertreck, algedaen, bij den voorgecomene occasie van 200: R:D, die hij Roos uijt Zijn hier op interest lopende Capitael wilde transporteeren aan Zijn wijff, den Sergiant Gent Jochemsz:, om door hem Gent, aan Roos weder op Batavia te laten voldoen door de weescamer aldaar, uijt soodanige penningen als er ten behoeve van Zijn vrouw stonden

verzoeck 't onnodig gerequest vanden Marten Roos op Batavia

Den Gouverneur Cornelis van Quaalbergh is u Ed:le op 't alderhooghste bedanckende, dat hem onder soo veele gunstige betuijgingen van genoegen, die hier in Sijn gepresteerde diensten deden blijcken, Zijn versoeck om van hier na Batavia te mogen keeren, hebben gelieven toe te staen, doch met bepalinge van niet eer als inde maant van augusto, off met de laatste besendinge, en alsoo hem dat, in 't regard van Zijn familie, dewijle Zijn huijsvrouw ontrent die tijd na haar beste reeckeninge staat te craemen, wat ongelegen comt, heeft in voldoeninge van gem: u Ed:le order moeten resolveeren, haar en voor aff p:r dit Schip voor tijt te laten vertrecken onder hope van u Ed:le welmeenen, en protectie

danckbaarheijt vanden gouv:r over Zijne verkregen demissie van hier

consideratien ontrent deselve vertreck van hier

Vanden Gouverneur Quaalbergh wegens resolutie tot vertreck heeft Zijn Ed: p:r een particuliere briefjen, op 10: februarij, met de chaloup den pisang over amboina de heer Gouv:r Padtbrugge advijs gegeven en bequamen wij hier op bij missive d' dato 23

gegevene advijs aen den h:r gouv:r Padtbrugge vanden gouv:r Quaalb: wegens des selfs resolutie tot vertreck,

meert

Banda den 10: may A°: 1660

wiert hier den 10: april aangebragt vanden heer
en de regeeringe aldaar, in antwoort dat 't werck
tot beslissingh der broederen ter dier tijt, noch niet
eens begonnen was, weshalven zijn E.s vertreck
herwaarts, in korten niet voorhanden scheen, over
sulcx hadden ook aan de regeeringe van amboina
ende den E. Willem van Zijll particulier
versocht, van zig na dit gouvernement voor aff
zoodra mogelijck te willen begeven om transp.t
in debita forma over te nemen na luijdt de order
van u Ed.le, zullende gem. E: van Zijls
vertreck vandaar, volgens zijn particuliere
en generale amboinase advijsen, omtrent
medio maij wesen, zoo 't wel gelukt, egter
verlaten wij ons daar op, en beginnen alsoo
alles tot 't doen van een geregulieert transport
te schicken

wegens de h.r padbrugge te zijn comst herwaarts

Zoo ook voor aff vanden E. van Zijl uijt amboina

Wij hebben hier al bevorens d' comste der Batavise
scheepen over macasser en amboina van Java
door den affschrift brieff vanden h.r commandeur
Couper, de dato 9: Januarij jongst: die gewenste
tijdinge gekregen, hoe dat Croinajaja met zijn
gevolgh ende macassaren totaliter geruïneert
en alle vijanden aan dien kant gedempt
waren 't welcq uijt te meten ook haast hoopen
te verstaan, op dat u Ed.le alsoo te meerder
magt, mogen aan de landt krijgen, om den
Bantammer, zijn gepleegde moorden, en
onlijdelijcke moetwilligheden eens ter deegh
betaalt te zetten

becomen tijdingh van de rust van Java

Den langh gewenschten, en eijndelijck gemaackte
vrede tusschen onsen staat ende kroone van
vranckrijck hebben hier ook volgens u Ed.le ordre
op 14: feb: gepubliceert, ende des anderen daags
daar over een danckdagh gehouden, en die voorts
met 't losschen van canon, en aansteeken van
vieren in vreugde en vrolijckheijt ten eijnde
gebracht

wegens 't publiceren van den gemaakten vrede met vranckrijck

Voorder u Ed.le verder zoo milde mede bedeelen
nouvelles als andere zaken behoorende de
oosterse provintien rakende blijven wij ten
hooghsten danckbaar, en zullen wij ons
nader in houden vanden, bij voorvallende
occasie en tijts gelegentheijt ten besten
danckelijck al mede trachten te schicken

wegens de becomen documenten, en 't daar ontrent te observeren

De redenen, en motijven, die u Ed.le hebben
bewoogt om de vaart van Cortij nader
oosterse

wegens op en gelatene vaart al om na de oost

ver=derse parthijen, en van hier wat dienaarts, —
aende algemeene burgerij, tot naarder believen van —
onse heeren majores, open te laten, zullen haar —
Ho: Ed:le a: apparent voorts niet als voor wel gedaen
aensien, om alle bedenckingen, wegens den —
Nooten- ende Sluijckhandel uijt versorgen der
speceriijen, dat met Comp:s schepen ook wel —
can geschieden, wegh te nemen, zal ten prin-
cipaelen aenhouden, dat uw Ed:le ordres en reglementen
daar omtrent, in alle haar leden prompt werden
achtervolght, zonder d' minste infractie te
gedogen, als zijnde dat poinct te groot en —
wightigh, de meeste exceptie, en difficultie
die deses particuliere gepermitteerde handelaars
alsoo onderwegen degeens aangewoort sijn, —
weten te maken, is ten principaelen gefondeert,
dat door 't verlopen mouson, lang inden wegh
gesuckelt en alsoo gebreck van water, en dit,
en dat gefingeert toeval gekregen hebben, —
't welck wij onder reverentie, en correctie
van uw Ed:le beter oordeel, achten wegh genomen
can werden, zoo met die vaartuijgen van —
allerwegen, uijt dese gewesten zoo laat niet
te laten vertrecken, als deselve op haar aff
vaarden, wel te visiteeren, off ze van water
provisien en andere nodigheden na eijsch
versien zijn —

Dat die van de twee cleene, van hier in direct
na Batavia gedestineerde chaloupen voorgegeven
hebben, van uw Ed:le ordre, in haar —
reguardt, onkundigh waeren is onwaeragtig,
hebbende wij onsen burger raats persoon —
Caspar Thomasz:, daar toe passe geweijgert,
ingevalle alsoo als na amboina, sleurt,
en marten francken, alias pluijm, ook
niet, als op de Z: O: Eijlanden te vaaren, —
gepermitteert geweest geliewende uw Ed:le
sigh vrij van ons te versekeren, dat wij ons
metter daat, in plaats van er maar zoo —
wat te schrijven, nergens meer in bevlijtigh
houden, als met het observeren van uw Ed:le
successive positive ordres, en wat er voorts
ten nutte van de Generale Comp:e voor
zoo veel ons doorlanger becomen expeditie
bekent zij, bij te wegen weten —

Tot noch zijn hier dit gepasseerde weste
mouson geen andere particuliere —

vaartuijgen

Considerati en omtrent
des handelaars —

begentael van onse
burgers met d' twee
cleene chaloupen
op Batavia —

verseckering van ons
devoir int bevorderen
van alle des —
Comp:s interest —

geen vreemde vaar
tuijgen hier tot —
noch van Bat:a off
van elders verschenen

Banda den 14: may A°. 1680 —

vaartuijgen zoo van Batavia als d'oorts —
verscheenden, als alleenelijk chaloupen van onse
burgers Theunis Claasz: Zoet en Caspar
Thomasz: maar wij hebben van de laatste —
ons te zeggen, dat er een Bataviase chaloup
op Bouton zoude geweest zijn, en aldaar —
gelaten hebben 100: p.s guinees lijwaat, tot
ophoop van slaven, tegen zijn wedercomst
welcke chaloup (daar op voor hooftvaart
den Stuurman Jurriaan de Graaff, van —
wien u Ed.le voorleden Jaar al omstandigh zij
geadv:, en hem in Comp.s dienst off andersints
herwaarts te zenden versochten) den 24: mart
door onsen mistiers burger Guiljam Gelijnsz
op Kose weij gevonden is, en uijt gesijde —
Stuurman verstaan hadt hoe over Bouton
Arou en meest al de Z:O: eylanden tot daar
geweest was, hebbende op Arou zeker maleijts
off macassers vaartuijgh gerencontreerd, waar
van 't volck hem verhaalde, eenige partije
paarls aldaar geruijlt hadden; zoo ook hij —
Stuurman, nevens 4. slaven, en partije schilpats
hoorn &c.a gelijck u Ed.le, dat en meer, bij apart
hier nevens gaande rapport van hem Gelijnsz
onder N.o 9 nader verneemt gelijck ook noch bij
't gehouden daghregister op de Spiering, hoe hij
Stuurman, onse sergiant op Arou leggende, —
met de wapenen van boort gehouden, en noch
geen minder slecht stuck op Teun er bedreven
heeft van die luijden partije olij en landt
vrugten gewelddelijck aff te perssen, zonder —
ijets daar voor te betalen

wat chaloup hier in't vaarwater alom swerft

Zijn verrigting &c.a

Soolang deese Inlandsche onder reijsparts —
en contramineurs van des E. Comp.s staat
en Interest, in d'oosterse gewesten dus alom
swervende blijven, beloven u Ed.le niet —
bekommert te zijn dat wij met eenig nader
en nodighte doen onderzoeck op de kust van
nova Guinea &c.a ijets zouden cunnen —
ontdecken dat anderen iets niet en weten —
en beter voor haar, als ons off d'E. Comp.s —
onbekent blijft —

U Ed.le orde, om zigh reciproque in 't schrijven
der brieven, van d'eene directie na d'andere te
wagten van alle soorte van aanstotelijcke
en injurieerende woorden is, niet meer
als —

belangende 't aanstootelijcke en injurieus schrijven van d'eene directie na d'andere

Banda den 10:e maij A:o 1680 —

als billick en meenen wij daartoe, die van amboina —
ook geene redenen gegeven te hebben, echter is hier in
met ons repliceeren iets misdaan, dat gelieven u Ed:le
ons ten goeden te nemen, als wesende te meets zulcke
—fenijnige beten, en steken van slimmer gevolge,
dan die van deeze Tarantola waar van men —
niet en kan genesen worden, als door springen
en dansen, zelfs tot bijna ten eijnde adem —
gelijck den Gouverneur die quaal noch meer als te
veel, in hem sensibelijck gevoelt —

verantwoordinge, en nader consideratien op 't Zelve —

Den radja amachilli gedoopt Salomon sijn
wij over 't nemen van sijn besoigne te residentie —
dewijle hij voor eerst noch niet weder in zijn rijck
zal te keer hebben wesen, dickwils na luijt u Ed:le
ordre in conferentie geweest, en is hij eijndelijck
bij die resolutie gebleven, van op Atter te blijven
resideren, zoolangh tot den tijt en gelegentheijt —
zijner zaken, zal maken en comen toe te laten,
schijnende 't voor hem hier te costelijck, en op
hi— ter kan 't niet wel wesen ten opsighte van
radja Cachet, die aldaar als op zijn eijgen landt
domicilie houdt, en derhalven voor hem in rang
niet zoude willen wijcken, meenende hij Salomon
zigh op Atter, met de hem toegevoegde soldaten,
—tot zijn sauvegarde, en doordat lants constitutie
—tegens d'attentaten der portugesen, wel te sullen
connen beschermen, wat wij hem aldaar tot zijn,
en zijn volck onderhout, vermogen toe te voegen,
staat in deese nu gecomene brieven, niet ten —
volle uijtgedruckt, wes wij hier op hebben na
gesocht, 't geen van u Ed:le vermogen bevorens is —
geordonneert, en dat vinden ten naasten verwat
bij de Instructie de dato 8: december 1675 d' heer
Gouverneur bogaart, na banda mede gegeven —
daar in zeggen u Ed:le, dat radja Salomon, boven de
3. lasten rijs, hem op zijn vertreck van batavia
toegestaen, noch 2. lasten meer, makende te
samen vijf lasten in 't jaar zal mogen verstrekt
worden, zonder adnalinge van eenige andere
cleijnigheden, dat hier alleen niet gevolcht, maer
in 't geheel met hem radja een wonderlijcke
reken:e, waar van den opperkoopman Loos, den —
incontante gemaeckt, en zoo voorts gevolght is,
gehouden, en den selven in de negotieboecken —
van anno 75, aff alle zodanige ongeeijgentlijcke
goederen, en selfs verantwoorden voor de soldaten
Cruijt, loot &c:a 't zijnde last te gebracht, en —
gelaten hebben, als u Ed:le bij de hier nevens —

gaande

belangende de zaken van radja Salomon —

zijn vaste resolutie om op Atter te blijven resideren —

wegen desselfs onderhout voor te houden aldaer —

wat wonderl: rekeninge met hem Salomon hier gehouden is —

Van banda den 10: may A.o 1680

verwachtende ordre op 't een als 't ander

consideratie op desselfs Staat en gelegentheijt

gaande memorie N.o 11: beoogt, bedragende een — Somma van f 1190: 7: — op welcks een en ander UEd.le nader ordre, tot ons reglement voortaen te houden, afwachten, Zoo 't met deselve goeden, getrouwe arumvadja, wat kruijmer omquam, wij twijffelen niet off hij zoude grooten aenhangh van zijn vijgen verdruckte onderdanen krijgen en zig formidabelder opdat weer te stellen tegen de met 't Zoo genaande portugesen van Timor cunnen maken, en dat 't eenige tijt tot zijne her stellinge te ligter werck geven, behalve dat door de groote swarigheijt die d' Ed.le Heeren beswint hebben, over 't behulp — zijnde herstelling in 't vaderlandt tegen portugael moeten, schier noijt voorhanden sien, dese Lusitanen waren veel lighthartiger in den nederlandsen Staat Bradil bij vredens tijt, soo schelms en verraderen onder 't vermoorden van zoo menigte onnosele — zielen, aff te nemen, en weten zij hier in — india ook nogh ijets diergelijcx te ontwerpen souden. 't ongetwijffelt al me' zonder veel om te sien na haar pacten —

overgecomene ongeval eenige onser ingesetenen door de papouse rovers

Onaangesien ons zoo strict verbot dat geen van dese ingesetenen, voornamentlijck inden stillen — tijt zigh in zee, ongewapent, off om te visschen verder als een canon schoot vande wal, een souden mogen begeven, Zoo heeft echter den perckenier David Bartelsz: hem niet ontsien op 30: october met een orembaij, en een tarra en 10: slaven — na p.lo Swangij uijt visschen te varen vindende — aldaar 5 tarren ijder met 2 man, en quam er des anderen daags noch een bij, dewelcke dan op — p.mo november beloopen wierden van een kleene papose hooft corcorre niet meer als met 30: — koppen bemant die hem Bartelsz en noch 12: mardijkers en slaven, als schapen, zonder tegen weer gevangen namen, verschonende haar de rest, Zoo verre konden, wierden hij Bartelsz: door de rovers met noch eenige bevrijt hebben ontslagen, — onder 't zeggen dat geen hollanders zochten, off begeerden, en gingen alsoo voorts met de rest door Hij dan met dat bericht, den 2: d.o smorgens hier comende, wierde ten rade den opperkoopman S.r Huijts met 't jachtie d' Vogh en de chaloupen Hamburg en rossingijn volgemant na Kissing te zenden, om te zien, off met behulp van een — Kissingers, dese rover daar ontrent attrapperen en onse gevangenen verlossen conden S.r Huijts dan op 16 d.o retourneerende bracht me' 8: van —

ons —

Van banda den 18: may A° 1690 —

ons gerooffde volck, die mede noch een amboinees
moor, door d' marakitters weder geruijlt, off in
getockt ende hem door haar overhandight waren onder
bedingh en cautie, van 't uijtgesloten daar voor
weder te zullen. Verlangen wijders geen: roover
na haar zeggen op 't gerucht van onse vaartuijgen
dan te zoo haastigh van voor hem negorij —
vertrocken dat haar geen tijt gaff om de resterende
3. gevangenen ook te lossen, gelijck dat omstandiger
uijt d° Heijts rapport in 't dagregister hier g'insereert
te zien is —

D'ingesetenen van amboina hebben in 't laaste
vangesijde maant, off op 't eerste van Xber
geen mindre quaade ramp geleden, doordien
a 4: roofft corcorren, die zoo ons bericht is, wel
40: persoonen attrappeerden en wegh voerden, doch
daar mee op hoffing, off quasi 1 a 1½ mijl —
verder comende om die te verruijlen namen —
deselve oostcorcorren met den anderen een slagh,
onder dat begin waar entartende rovers, op —
onse voorige successive aanmoedinge, onder —
beloften van alle hulpe en assistentie, zoo —
heftigh met de wapenen aendatter wel 70: doot en
12: a 14 gevangen bleven, en 26: amboineesen vrij
geraachten, met verder voorgeven van de hoffingse
orangkaijen, alsier zoo hun volck, door 't onordentel.
plunderen in geen confusie waren gecomen —
daar zouder niet een van de vaartuijgen —
ontsnapt hebben, gem: verloste gevangenen zijn
door de hoffingers nevens 2 à 3 hoofden tot schoonhagie
aende Heer Gouverneur na amboina gebracht,
gelijck u Ed: dat vandaar wel omstandelijcker
Staat bedeelt te worden, en onder anderen, hoe
doordie regeeringe daar op een chialoup metten
Secretaris Latil na hoffing gesonden is, omde —
resterende gevangene rovers vandaar —
onder betalinge in handen te crijgen, doch dat is
misluckt, en heeft dit apparent de hoffingers
eenigsins bewogen, die principaelste gevangenen
zoo wij hier bericht zijn p: eijgen vaartuijgh
na ternaten aenden Coninck van Tidoor te
zenden, als ook wel licht omdat voorde vaer
Stuijt van Wanradia vresen verhouden wij
't al wat te vermelden, en tegen 't interest van
d' E Comp: van haar gedaen, waar van zij —
in alle occagie alsier maar proffijt bij —
menden te zien, niet wel weeck zullen
maken

Marginal notes:

weder ramp d'amboinse ingesetenen door de papoase rovers overgecomen zijn

gelijck ook gesijde rovers door die van hoffing, off oost corcorren —

besendinge van een chialoup uijt amboina na hoffing

't zenden van eenige papoase gevangenen door die van hoffing na tidoor —

consideratien op 't heer

Van Banda den 10: may A°. 1660

maken, voor en al eer hen eens alles ter deeg
betaalt, en beter geleert wert

Bewijs dat alle deese rovers alleen van 't Eylandt Gennij off Gebij zijn.

Uijt ander hooft gevangenen die door de Hessingers opseden gouverneur vervoert maar hen betaalt en voor d' Comp^ie^: gehouden zijn, hebben hier ook dit zeker bericht, dat al deese gem: rovers, alleen van 't Eylandt Gennij off Gebij dight bij Tydoor gelegen uijtgeruste warden, consequentelijck ook niet zonder order, off voorweten van mint hen van den Jongen Tydorsen Coninck Caram —

Consideratien over 'tgeen ons wegen d' oost Cerammers in mandato gegeven wert

Dat de Generale Comp^ie^: in India door groote en veel moedige trotse laatdunckentheijt, als onhemde van haere dienaeren, om met deese Inlandse vorsten en natie na vereijs, om te gaan in veele noodlose oorlogen, schadelijcke gevolgen en lat ten successive ingewickelt zijn geweest, is over zeker en gewis, zulx de zelve employ na meriten een groot poinct van bedencken — doch wij connen niet zien, dat d' oost Cerammers off Hessingers, daar ontrent veel in consideratie te trecken zijn, evenwel hebben wij die besse- loose gasten, na onse bevoorene kennisse — meer als nodig getracht te vinden, en met de Comp^ie^: in goet vertrouwen en tegens den anderen in Jalousie te brengen gelijck noch ten deesen — dage is, insonderheijt tusschen d' oranghaijen — Cabrese bij en Jounnat om te beter te ont- decken, hoe se wel teegelegentheijt best te — trachten, en te dempen zullen zijn gelijck 't bijnadelijck zal moeten volgen omdat 't ons te quade, en bedenckelijcke beurden, bij meerder op commende noot, zijn —

Gedane equipagie van d' oost Cerammers tegen 't verbot

Niet tegenstaande aen zoo hoge protestatie en verbot, dat niemandt als den oranghaije — Jounnat alleen achtervolght heeft, zoo zijn — de Hessingers off oost Cerammers, met hun — eijgen vaartuijgen int vergangen Jaar na — onse beste kennisse op de volgende plaatsen geweest, als

3 Jo^s^ op baly, met hem Cabressie zelfs gelijck aldaar, daer die van de Chialoup van — Caspar thomasz gesien en geprobeert

1 D°: na Java en } van den oranghaij Tellilouwe
1 D°: na bouton .. } van Ceram Laut
1 D°: van Goram, noch onbekent waer heen

Wij —

Van banda den 10: may A°: 1670 —

Wij hebben op d°: vaartuijgen met onse chaloup ontrent
den tijt van den 't retourneren, wel laten cruijssen —
maar niet opgedaen had, dat anders uijtgevallen —
soo mat zoude in zijn vuijst ongeslagen hebben —
gelijck wij ook zoo door de chaloup hamburgh 't groote
vaartuijgh van hillilouwer, van boeton comende,
en ottadual tusschen p(ulo)s swangij en Ceram —
beijgemende was opgebracht, maar dat misluckten
door stilte, en dat zij voort op den hoopen, met rodijen
stelden, afschaffende en drijven latende, hem achter
aen sleepende vaartuijgh, met 4. man volck —
volck en vaartuijgh wij dan ook, om de weijnige
waarde, als andere politique consideratien met
gelargeert en vrij na huijs laten vertrecken hebben

't vrugteloos cruijssen onser chaloupen op de zee

ontslagh van een hier opgebrachte vaartuijgh met 4. man door de chaloup hamburgh

Wij vinden dese inlandtsche equipagien als —
't alleen met massoij, en andere kleinigheden was,
vande oost Ceramsche in zigh zelven zoo hoogh
niet, maar wel de consequentie dat gevolgh
vandien, daar in bestaande, dat zij bij conti—
—nuatie ons gewesten met voorkoopers, onder
Javanen, maleijers, en andere dese p(arte)n hun eijgen
vaartuijgh, gelijck voordesen op hiffing ten handel
te locken, tot wat schade en prejuditie vande E:
Comp(agni)e: dat moet redunderen, zullen u Ed(e)le beter
als wij cunnen beseffen —

nader consideratien op 't zoo verre varen der hiffingers —

Hier zijn in s' Comp(agnie)s: cassa getelt en p(e)r: wissel
op u Ed(e)le getrocken een somma van f 13620:3?:1?
nabuijten d° daar van verleende wisselbrieven, en
nevens gaende g(ecopieer)de memorie die wij —
eerbiedelijck versochten dat u Ed(e)le: gelieven te —
laten betalen —

Desen comt u Ed(e)le: dan onder Godts geleijde ten
gelijck voorden gesegt met 't schip 't wapen van der
goes, uijt jachtie de spiering, zijnde 't selve be—
—laden met 3077: p(on)s: foelie, en 7 halve zockels —
foelije 50315: catty banda suijvere afftgen, —
schoonste noten, en 11: halve leggers gepekelde
noten bedragende met der selver ongelden L(aste)n:
ter somma van - - - - - - - f 51985:15:13

En in 't tweede gaat alleen na
gissing 45. lasten nilse swavel
aarde costende - - - - - // 330. — —

Montierende als voorts samen f 52315:15:13

Hiermede Ed(e)le onderst sluijt u Ed(e)le alle ootmoedig te
dienaarden was geteh(eeken)t Corn van quaalberg I: keijts
Joan: de hartogh A V: Rooijen Gerrit van den bergh
Joris Gillesen — ter zijden Banda neyra —
nassau 10 may A°: 1670 —

Rapport

Van banda ond: dato 10: may A°. 1660

Rapport gedaan door den Christen Chinees Jacob Abrahamsz comende van Key Arou en Tenni i r op den 10: may 1660: —

Dat hij nu ontrent 3: weecken geleden van Wokam, na — Oedjier stuijl gaande daar ontrent beloopen had, den — mistiser burger Carsten Jansz:, met de chaloup — van sijn schoon vader Theunis Clasz: zet tander — vande negorij Todwodrij leggende aande Z: kant van Arou ontrent 25: a 30. mijlen vande negorij Wokam voorsz: hebbende vanden selven Carsten Jansz: dit droevigh bericht erlanght, te weeten dat de inwoonders van gesegde negorij Todwodrij, terwijl hij daar lagh met een corcorre aen boort gecomen zijnde een, — en ander meer, als onder anderen d' burgers Joost Bartelsz: poolman en Steven Marchier versocht hadden, om met hen mede na landt te varen — voorgevende een maaltijt despreffelijck voor hen — bereijt te hebben, 't welck hij Carsten als een — niet betrouwende, met minnelijcke discoursen — affgeleijt en weijgerde, ter middewijle zij tot ontrent den avont aan boort bleven, waar door — suspitie creegh, dat se niet veel goets int zin — hadden, maar dat de voorn: burgers op 't voorsz: — versoeck tegende vermaninge en protestatie van hem Carsten aen, onder voorgeven voor die schelmen niet bevreest te zijn, met hen inde — corcorre getrapt, en voorts (elck bij zig hebbende een piestool met een hrits) wegh gevaren — waren, doch zoo dra zij het hoeck gepasseert en uijt 't gesicht vande chaloup geraacht zijnde, wierden er twee schooten gedaan, waar door vast stelden — dat gesegde burgers gemassacreert waren te meer, alsoo die schelmen terstont op met 3. corcorren — volpropt met menschen, en gewapent vande wall aff, na boort toe staken, in voegen hij Carsten — dit ander volck sulcx ziende en bemerckende — dat 't op hem gemunt was, hadden 't boort rondom met combaarsen, op datse vande pijlen mochten bevrijt wesen, beschut en behangen, dat hen wel wonderl: te baat quam, want zoo draa waren die — moordenaars, ontrent de chialoup niet gekomen, offreresen hem Carsten toe, om met hem naa — landt te varen, doch hij sulcx refuserende hadden daar op de pijlen en assegaijen hun sigh laten — waijen, die inde combaarsen bleven steken — en voorts trachtende de chialoup t' attacqueren doch hij Carsten liet een chargie met musquetten

[margin:] weade negerbt 't vermoorden van twee onser — burgers door d' inwoonders vande negorij Todwodrij

Van banda ond^{en}: dato 10: may 1680 —

uitsgesetten op die schelmen doen, als wanneer zij de vlugt namen en voorts met de corcorren wederom na landt retireerende, ligtende bij deze zijn ancker op, en is als nogh gelucklijck daar vandaan geraackt, en behouden voor de negorij Wokam g'arriveert

Den rapporteur relateert verder dat bij zijn arriveren op Dobo de tolck Nay nay en andere meer over insolentien en overlast aen hem gepleeght door den vrij stierman Surriaan de Graaff daer aengedaen zijnde geclaaght had, als hebbende bij d'^{en} Graaff met geweld, en sonder betalinge, een goede quantiteijt clappus, door zijn volck laten klimmen en voorts van hen affgepérst partij olij en ook andere vrugten uijt de thuijn gehaalt en aen boort gebracht onder stont accord: Nassau 16: may 1680: was geteeck^t: S. Surriaensz

geperegde overlast door den vrij stierman Surriaen de graaff

Mondeling Rapport

Vanden Vrijeburger Guilliam Gileijnsz Komende van Goisevodij Alhier gedaan 23 April 1680 —

Dat op den 28: maart jongst leden op Goisevodij geärriveert was den stierman Surriaan de Graaff met de chaloup vande H^{r}: Land-drost van Nooh groot ontrent 30: lasten bemant met 20: coppen daar onder 12 nederlanders aldaer gevonden had, van welcken d'^{en} Graaff bij rapporteur zoght verstaan te hebben, dat hij op Arou benimber hulp en hulp aangewaert warden en op voorsz Arou geruijlt hadden 4: p^s: lijffeijgenen als 2: mans, en 2: vrouwen als mede op d'andere genoemde plaatsen partij schilpatshoorn, zijnde in drij vaatjes gekuijpt, hebbende den rapporteur ook gesien 3 à 4 paarls waar van eene zoo groot was, als een groote cadjang ende verdere na advenant, die gesijde stierman hem heerdtelijck hadde vertoont, en ook eenige bij sommige matroosen die ter tijde vande handelingh op Arou &^{a}: op den overloop gevonden hadde /.

Zijn verhaal wegende vrij stierman Surriaen de Graaff

Idem

Van banda ond:r dato 18: May A:o 1660 —

Item dat hij de Graaff met zijn arrivement op Aroe
zeker maldijer, of te macar, daar met een Champan
leggende inde rivier gevonden had, die bij hem aanboort
comende vertelde, eenige goede quantiteyt paerels —
geruylt te hebben, als wanneer hij Stierman Zulc
ver staande presentatie deden, om alle deselve voor
den E: Comp:e over te nemen, mits conditie dat
hij maldijer met de Champan op de reede ofte plaats
daar hij lagh comen zoude, waar op geen bescheyt —
creegh, maar vertrock weder de rivier in zonder deselve
zeeden uyt weder gesien te hebben, zeggende gen:
Stierman zijn intentie geweest te zijn om den —
zelven maldijer bij aldien buyten gecomen hadde
p:r forme prijs, off capot zoude gemaackt hebben./

deselfs intentie om zeker maldijer capot te maken —

Vijders dat hij de Graaff op zijn vertreck van —
Bouton nade voorsz: eylanden inde handen vanden
Coninck gelaten had, partijtlimiden en andere —
Coopmansz: tot 't ruylen van 50: st:s Slaven, en
meende noch 50: st:s bij zijn arrivement aldaer
te negotieren, als meenende 100: d:os volgens —
conditie op Batavia brengen —

Rapporteerende vijders dat op gesegde hoe [illegible] —
mede gearriveert was, zeker Cramming p:r zijn —
vaartuygh nevens een der narahits: oranghaijen
d' welcke hem rapporteur verhaalt had, datter op —
keffingh gecomen waren drij st:s papoese coracoren,
zijnde vande eylanden Massoval en daer —
ontrent met 300: st:s Slaven om die vandaar te
verhandelen, en verders dat de keffingers met een
vaartuygh na Tidore vertrocken waren met
hun mede gevoert hebbende d' vre voorende papoes
neevens eenige principaelste hooffden, die in 't jongste
gevecht tot quans niet doot geslagen, maar —
gevangen waren; om den Coningh aldaar over te
leveren —

arrivement vande roovers, met 3 coracoras en 300 st:s Slaven op keffing

vertreck van eenige keffingers na tidoor met de voorsz. roovende papoese gevangenes

Zoo was mede daargehouden d' vader vande oranghay
Lahoe, met drie vaartuygen, en stont zijn —
reys te vorderen na Couvaijs om massoy te
negotieren, en zijn zoon was volgens deselfs —
verhaal na Onin voor aff tot 't afhalen van —
Slaven vertrocken —

Zoon van Lahoe na Onin

En is op gem: Jurriaan de Graaff den 20: deser
lopende maant april na Goelegoeli vertrocken
in meening zijnde om aldaar verversinge te hopen
en dan voorts zijn reijse vandaar direct na —
Bouton te vervorderen onder stont gecollationeert
accordeert Banda Nassauw 18 maij 1660
was geteekent J: Jurriaensz Secr:s

Cornelis

Van banda ond. dato 19: may A° 1680

Cornelis van Quaalberg
Gouverneur en Directeur
deser Provintie banda &c.a

Desen orangkaij Lilla woonagtigh ter
negorije Sumbokar gelegen op Keffing ende
alhier gearriveert aan ons gerapporteert heeft
hoe op den   deses lopende maant over
Ceram's oost-eynde ter negorije Quaaus waren
aangekomen sekere vier papouse Corre corren
met een getal van veertigh geroofde amboinse
ten eynde deselve aldaar te verkoopen die dan
op de voordato dickmaal gedane aanmaningen
van ons als nog jongst van den opperkoopman
Joannes Heijts, ter dier oorsaecke, verleden
dingen weeten door ons gesonden door desen
Lilla met hulp sijner lantsluyden niet allen
confuijselijck van daar verdreven de
gevangene amboinesen verlost, maar ook
naar sijn bericht te komen, wel twintig gedoot
ongeveer twaalf der gedagte papoos gevangen
ende twee der genoemde vier Corre corren ontnomen
sijn vertoonende tot teecken van deser over-
winninge aan ons twee der voornaamste
papoose hoofden —

Dewelcke wij dan houden voor een ordaat
bestaan weerdig bij dese acte en met onse
getuijgenis te landeren als strekkende ten
besten van't gemeen, en tot securiteijt der
goede ingesetenen, onderdanen van d'E Comp.e
die voor dese schelmen langer bijna nergens
seecker zijn, 't geen wij dan aan sijn gedagten
orangkaij Lilla t' sijnder eeren mildelijck
hebben willen erkennen, en benessens onse
genegentheijt soo tot hem als sijne medestanders
s' Comp.s getrouwe vrienden beloont met soo
veel root laken tot een rock twee musquets twaalf
ponden bus cruijt en 20: tt: d° Cogels ten
eynde hem en een yder in't aandenken hier
door dies te ijveriger te animeren om dese papouse
schelmen allesints te vervolgen en [illegible]
daar se maar eenigh te betrappen zijn

Banda op Neira in't Casteel Nassauw
ady 23 decemb.r 1679 was ondertekent
Cornelis van Quaalberg lager stont ter
ordonnantie van welgem.en Sijn E. was geteek.t
Jacob Jurriaensz Secret.s

Van banda ond: dato 10e: may 1660

Memorie voor den luytenant Nicolaas de San blinne vertreckende p.r tjagtie de Spiering na Arou, Kilo en Babber waar naar sig gidui rende dees Reyse sal hebben te reguleren

De wijle ul volcomen gereet en zeijlvaardigh zijt, zult morgen ogtent zoo dra mogelijck de anckers ligten en in godes name d' cours regt door zee na Arou stellen en laten anckeren ter regter tyde en plaatse onser besittinge —

ondersoeck te doen na alle gelegentheden

Daar gecomen wesende zal ul: gedurende zijn verblijft nauwkeurig ondersoeck moeten doen na alle gelegentheden van dat eylandt en hoe 't onse aldaar doorgaans hebben gemaackt, en watter tenderende ten vande comp: nader te verrigten zij, stellende al 't selve omstandig bij geschrifte op dat eyndelijck eens wat grondiger berigt van daar en elders mogen erlangen als gaande ul weten principalen hierom derwaarts —

wegens de gedane clagten van den sergiant

Den presenten sergiant Diedolff Claasz: heeft al veelmalen geclaagt over dees en geene negorijen — dat se omtrent onse residentie al vrij wat moetwillig sijt quamen plegen, zoo met stelen van volck als dreijgingen van d' onse selfs te willen over vallen, besonderlijck die van Lout Tijmor en marrie, maar off d' onse daar van te mets uijt selfs oorsake zijn is bedenckelijck

daar naar ook te inquireren

Deen als d' ander diene ul naauw te ondersoecken — op dat wij t' zijner tijt daar in na eijs verdien, en d' moetwillige negorijen [illegible] regten straffen en intomen mogen

insgelijcx off den cranckbesoecker en schoolmr. hen opgeleyde taken wel waerneme

Zoo moet ul: ook inquireren off den cranckbesoecker en Schoolmr: al genoegsame vlijt aanwenden om d' inwoonders inde Christelijcke religie te onderwijsen, en haar daar toe wel eens teelijck aanmanen, gaande met ul over den Schoolmr. Jan Vandrick, om aldaar in plaats van Sijmon d' Silva te blijven, dat als nu geen predicant comt om de verdere onderwesene in de religie te doopen is omdat den eenigsten die wij present hebben daar toe niet vaerdig, dan dat ul haar dan ook moet te verstaan geven en laten

animeren

Van banda ondn: dato 10: maij 1690

ommiddels om toe dien tijde den aanstaanden
stellen tijt, zullen herwaarts over te comen —

Wegen 't peerl bancken die langs araú zouden
leggen wort wel veel opgegeven, doch tis tot noch
maar wildsang zonder besigtijt, en buijten veel
apparentie, echter dewijle uE daar inden regten —
tijt staat te comen, datter buijten verlet van
uE: terug reijse naarder can werden nagesogt —
Zoo blijft 't / uE: zulx ook aanbevolen, de
manier hoe de peerels met weijnig moeijten
uijt de schulpen te crijgen zijn is den Zergiant
coretijal voordato bekent gemaakt

nopende de peerl bancken —

Op uE aangeven 't op araú sult den Sergeant
Diedloff Claasz: verlossen, en in desselfs plaats
stellen den in met uE overgaande provisionelen —
Sergeant Willem Broun

Diedloff Claasz te verlossen —

Deende wel particuliert aanteekening alles watter
van coopmansz: &c. wort getransporteert
Zoo ook 't geen uE hen tot de negotie van slaven
aldaar meede laat 't zijnde verantwoordinge

Voor present zijn aldaar 10: persons te weeten 1:
Sergeant 1: Corpor:l 1: Siecken trooster 1: Schoolm:r
en 6. Soldaten met welck getael 't ook voortaan
wel zal cunnen affgezien worden, ten ware —
datter benodicheijt vide om eenige moet —
willige negorijen in welcken geval mogt'er nog
2 soldaten bijvoegen, en 't zelve als dan voor een
Jaar off 12: maanden hertaliseren na luijt de hier
neevens gevoegde notitie, zonder meer, doch —
dewijle de cranckbesoeker, en schoolmeester
getrouwt zijn, zullen licht wel meer als hen —
ordinary rantsoen, zoo van veels speck en rijs
benodigt zijn, dat uE haar op eijgen versoek —
wel mogt verstrecken onder conditie dat 't
zelve zullen moeten betalen, 't zij daar off hier —

te 't getal der militairen daar present

Zoo zullen uE: ook aandere aldaar blijvende
dienaren niet meer op reeckge van maandgelt
verstrecken als 6. maanden gagie aan —
cleeden zijnde uE daar toe na eijsch boden —

UE dan op araú alles verrigt en verder zodanige
ordre op onse approbatie als de wijder verweijst
gestelt hebbende zult aanstonts met het
leeste hunder van 't inauloon weder herwaarts
keren en dato uE Nils de babber om onse
guarnisoen houders aldaar weder voor een
vont jaar haar rantsoen te bestrecken gel: ook hun
goede maanden in forma voorsz. en

Bevelhebber

Nila de babber aen te doen

Van Banda ond:en dato 10: maij 1690

Die ondertusschen op Nila en passant dit Jachtie ladinge swavel aarde te negotieeren en in te nemen zoo't komt en voor toe laat, anders zal 't niet nodigh zijn zig derhalven eenig perijckel te onderwerpen —

alle vaartuijgen zonder passen rencontreerende aan te slaan

Voorders ordonneeren u.L. ook zoo int gaan als keeren alle vaartuijgen die rencontreert, off voorts te beloopen en van geen genoeghsame passen daar toe verrijsende voorzien zijn, maar aan te slaan en onbeschadight hier op te brengen, om bij ons daar na gehandelt te werden zoo bevinden zult te behooren —

Waar mede desen besluijte en u.L. gesamentlijck beveelen inde heijlige hoede godes met toewensinge van een voorspoedige behouden reijse van Banda, Neyra, Nassauw den 26: feb 1690 onder stont uwe gunstige vrinden was geteekent Cornelis van Quaalberg

Batavia

aanden Ed:len Heer Rijckloff van Goens gouverneur gener: en d'E.E. Heeren Raden van India

P:r burger chaloup 26 Julij ontfangen P:r Theunis Claasz: Soot

Ed:len Eerentfeste Hoog achtb:re manhafte wijse voorsienige seer genereuse Heeren. —

Ed:len Hoog Gebiedende Heeren

Desen jongsten hebben aan u Ed:le is geweest in date 18 meij passo p:r 't schip 't wapen van der Goes met Jachtie de Spiering, zijnde 't eene vol gelade met 3417 [illegible], en [illegible] zackels foelij 5031 lb. catty hagda notten, en 8: halve leggers gepeckelde [illegible] en 't ander met ongeveer 15: last ten minste swavel aarde wij willen niet twijffelen, of [illegible] den goedertieren Godt zal gesijde bodems spoedig en behouden tot u Ed:le overgebracht hebben. Ingevolge gedragen ons in desen reverentelijck aangen: advijsen, en bijlagen als mede 't dubbelt gegaan zijnde. Hoedet is in en omtrent dit gouvernement niet besonders te

Van Banda den 12: July A.o 1680

Te adviseren voorgevallen is niets als alleen dat de
Willem van Zijl Eer uijt amboina, op den 3 deser
met de Chialoup Cruijs hercke arriveerde, hijder
op Zijn affscheijt vandaar, dat was den 11: passo.
geen nader advijsen off bericht, wegens den
toestant der saken informatien aangebraght
off ingecomen, doch heeft hij Zijn E. op 12 deser in den
wegh ontrent het Eijlandt quilangh gerede,,
Contreert, 't Jachtie Bodre, vandaer met
brieven na amboina comende, ontmoet
en uijt den mont van de schelts schipr. verstaan
datter noch geen vreede met den Coning getroffen
was, endat Zijn hooght. 't welcke wel belooft en
bij d'E. heeren Joan: Padbrugge ende heeren gecom.,
mitterwaer te sullen verdrijven, ende differenten
tot vergodtrijnde te brengen, dogh dat hij sulc
noijt hadde nagecomen, dan de hij eenhout te
excuseerende op het eene, ofte ander voorval
in wegen geen hebben en de heeren committeerde
geresolveert waren met d'Comps. maght na
Heeren Sicolo te varen, en te sien, off Zijn den Coninck
tot redelijckheijt connen brengen, 't zij met der
minne, off met de wapenen, en wierde het
informatien ook daar voorgehouden, dat de
oorsaken deser nalatigheijt des Conincx babatos
veroorsaackten, en Zijn hooght. wederhielden
&c.a watter nu eijndelijck van Zij en noch verder
vancomen zal moet den tijt leeren, ondertussen
hebben wij g'acht 't van ouden pligt te wesen
dit p.o advijs u Ed.le te bestellen, bij deese occasie
dat onsen burger Adriaen Claesz. Zoet, met
Zijn chaloup directelijck na Cottij vertreckt

Wij hebben hier van 't begin van Junij aff 't welcq
nogal continueert, wederom veel doorgaande
harde wint, en regen gehad, dat overgroote
schade aan 't gewas Notemuskaten heeft, veroorsaackt
wat niet wel apresent te calculeren zij wat
speceriijen, voor de laat te besendinge met
den gouverneur Quaalbergh tegen medio
september p.r 't schip N: Noortwijck staan
affgesonden, en tot u Ed.le overgebraght te
werden, egter hopen 't nochal matelijck te
sullen zijn Hiermede &c.a onder stont
Ed.le Ho: Achtb. heeren u Ed.le allerootmoedigste
dienaren was geteekent Corn: van
Quaalberg Willem van Zijll
Chuijts Aris Billeson ter zijde
Banda, Nijra Nassouw
den 12: July 1680

Verbanda den 11: 7ber A°. 1680

N° 13. Dend°: acten van verpachtinge Zed.t p.mo maij tot ult°. aug°. 1680: —

14. Dend°: wardijnderinge appointementen van 6: octob. 1679 tot ult°. aug°. 1680: —

15. Sententien Zed.t 6: octob. 79 tot ult°. aug°. 1680 —

16. Beschrijvinge der Zielen over gansch Banda

17. Copij proces tusschen den fiscaal adriaan van Kooijen ende den Coopman N: Portgaut

18. Determineert proces tusschen gem.te fiscaal ende den ondercoopman Mag: de Witte

19. D°: tusschen den burger vaatsperkens Nicolaas en Hodia Valentijnse als eysschers ter eenre ende Duaart antonisz Aniclis burger ged°: ter andere zijde. —

20. documenten tot last van den guarnisoens-backhouder Dirrik van den Berghe:

Twee geslote rollen: van den Corpor: Corneliss Dandt: ter Wiltbeeck —

Vijff D.os van Lodewijck van Hoorn van Banda, burger

Vier D.os van den ondercoopman Mag: de Witte

Dese persoonen versoeckende eerbiedelijck dat voorsz: rollen naar hollant om authorisatie tot betalinge der gevers ter erlangen gesonden mogen worden

Nog 2 Pacquetten voor Hollandt ijder

1 Boeckje bevattende copie resolutien Zed.t 19: 7ber 79 tot 7 September 1680: —

1 D°: dagh-register van p.mo September a°. 79: en eijndigt ult°: aug°: 1680

1 D°: alderhande affgesonden missiven Zed.t 20: aug°. 79: eijndigende ultimo — aug°: 1680: —

1 D°: aankomende brieven soo van amboina als elders beginnende 14: 7ber 79: — en eijndigt 30: aug°: 1680: —

Banda Nassou 11: 7ber 1680

Batavia

Van banda den 11: 7ber A:o 1680

Batavia

Aenden Ed:e h:r Rijckloff van Goens gouverneur generaal en de Ed: Heeren Raden van India

ontfangen uijt handen vanden gouvern: Corn: van quaelb: p:r jagt 't Spreeuwtwijk den 3: octob 1680:

Ed:e Eerentfeste hoogh achtb:e manhafte welwijse voorsienige genereuse heeren

Ed:e Hoog Gebiedende Heeren

Laetst schrijven van der Ed:e per 't jacht de Spieringh de dato 10: maij als met d' Chialoup van onsen burger Adriaen Claasz dat op 12: Julij passado hebben wij u Ed:e die tot dant hier al om tot dien tijt bekent gemaacht, wat er zedert verright, en voorgevallen zij, zullen in desen vervolgende aanhalen, en ten aanvang zeggen hoe den weinig vuldigen gevallen regen, en continuele harde, en ongemeen koude Z: O: winden van Junij aff tot in't laatste van aug: tot groote schade aan't rijpe en onrijpe aande boomen hangende gewas al wederom toegebracht heeft, schijnende alsoo d' moussons hier vrij wat te veranderen, daar bij 't liegt ook ligt voortaen blijven zal, wes er op 't groote gewas van Julij en aug: zoodanigen staat gelijck bevorens niet meer zal eenmaal gemaacht worden vertoonende zig 't presente aand boomen hangende gewas, dat tegen december rijp, en te plucken off te nemen valt, noch redelijck, en hopen met godes hulpe, 't ook wel succederen zall zijnde ontrent 't in odg... en preserveren der selver, mitsgaders d' aanplantinge van jonge specerij boomen, zoodanige ordre gestelt en beraamt, als nodig en te practiseren weten, gelijck uijt onse successive brieven resolutien, en andere ongeflatteerde documenten u Ed:le ten volle zij gebleecken, wes u Ed:le zig daar op wel gerust stellen en verlaten moogt alhoewel veele sichfachterijen, en lastdenckende opinien hier ontrent weijnig affirmeren off ampleteren. —

Eutrum

NB

Van banda den 11: 8ber Aº 1680 —

Intrium comt 't ons met de gemaackte calculatie in mij, waegen de na corte tijt te zenden speceij, als nu derwaert wijnig te ontschieten, gelijck U.Ed.le uijt 't affgeschreven en overcomende retour Jodt der voorte nader zall blijcken, en wat ons wij dan ons des pligt daar omtrent na behooren voldaan, en d'Ed.le Heeren bewinthebbers, op de begeerde satisfactie volle genoegen zoo hope gegeven zullen hebben. —

En zoo houden 't toch daar voor onder over groote moeijten, en aangewende diensten omtrent de perkeniers en algemeene burgerije 't haerde genoegen, om hen zoo veel doenlijck staande te houden, en voor verder en totale ruine als een groot en wigtigh point van belang voor de generale Comp.e zijnde te bevrijden, maar om 't selve in volkomen perfectie te brengen, sal er nogh al vrij wat meer toe vereijsschen, gelijck U Ed.le pertinent Eindt zien uijt bijgaande memorie onder No. 5: daar aan ons in desen onder groote vereijste en attentie verbindig gedragen — waer in alle en een ijder perkenier in 't bijsonder specifice behoort staan hoedanig 't met haar staat gelegen zij, wat gebreck van slaven dat se hebben, en met hoe meenig vieldige schulden — a deposito nogh belast zitten, monteerende — vervoonderens waardigh generaliter een somma van Rd 233815 te weten —

Die onder Neijra en op Lontoor lant beschreijven zijn.	Rd 188816: —
En die op Pº aij en moriens alleen	44999: —
En sulx te samen als boven . . .	Rd 233815: —

En dat ten behoeve van de volgende als —

aan d' E. Comp.e waar van geen intrest betaalt	Rd	20338: —
aan de weeskamer tegen 3/4 pr. Cto. 's maants	//	76690: —
aan d' diaconij ad idem beweten		
die van Neijra . . . Rd 7025: —		
van Lontoor . . // 6800		
van Pº aij . . . // 5000	//	18825: —
aan d' Neijrase kerck d.o	//	300: —
aan de Lontorse kerck d.o	//	200: —
aan particuliere d.o	//	117522: —
Somma als vooren . .	Rd	233815: —

Sulx dat de 't haerde last ten lopende intrest penningen a 3/4 pr. Cto. 's maants uijt een capitael van Rd 213477: alleen alle jaren bedragen —

bedragen rd: 19219¼ door 't Eij, en bij na zoo veel en
van sommige meer is, dan der selver lieverantie van
Specerijen, welcken volgende, en dat 't dus blijft
continueren isser geen de minste apparentie
voorhanden om uijt haren bedrumelden staat en
afleggingen van capitaale te geraecken, vele
min can 'er ijets overschieten tot in den aankoop
van haar verstorvende, weghlopende en zeer

NB

zoo nodigh hebbende slaven, waer op nogtans
't meeste voor d'E Comp:e aankomt want 't is
zeker hoe meerder slaven, hoe meerder specerijen
te weten, onder Godes zegen, door den arbeijt
deselve waar uijt me die hulp middelen voort
comen, en gevonden zullen worden, is van
groot belang, en bedencken wij 't halven nevens den
gouv.r Quaalbergh aan u Ed.le na zijn vermogen
en best te kennisse cortij verscheijdende daer
van 't zij mondeling off bij geschrifte zoodo
bevindt, zoo veel berigt te geven als doenlijck
zij, en te practiseren weet

Zoo bevinden wij ook nader dat de mallabaarse
slaven alhier omtrent en d' perkeniers in sonderheijt
geheel ondienstigh zijn en nemende haar niet
behelpen met een lijffs ordinarij onderhout &ca:
gelijck de andere van dese oosterse eijlanden
wes d' 100: slaven en slavinnen uijt de 150: st:s
Jongst van Batavia ontfangen op poulo-aij
aan de perckeniers op afrekeningen van
specerijen volgens ordre verdeelt, haar meer
tot last te als voordeel strecken en wederom ook
die van 't hoge landt d' eerstvolgende 50: stucx
niet begeeren, maar ons aan de hant laten
houden hebben

NB

Daar benevens heeft onder burgerije onder anderen
noch twee quaade kampen, met het weghlopen
van slaven gehad, zijnde op 23: maij per
ordenbaij van achterlant 12, en den 17: Julij
des nagts omtrent nu noch 33 meest
macassaren jongens meijden, en kinderen met
een zeije chialoup van pieter slager van
neijra, te gelijck doorgegaan, na geruchte
wert de wil hebbende op macassar omtrent
mandaar zig te meer te zetten, op 't weghlopen
der zelver is alom genoegsame ordre gestelt
zoo die maar na behooren observeert, en
quanns te achtervolgen, vertrouwende velle
hen slaven meer dan 't behoort off verdrijft,
doch schurft zal wel eens clomen, en een
omsigtiger dan worden.

Bovendien zijn hier noch partije slaven fugatief
van haar meesters, en op 't hoge landt
onthoudende stelende en rovende alles
wat

Van banda den 11: 7ber A°: 1680

wat beweijgen wetten, des genootsaackt zijn —
geworden, ordre gelijck meermalen is geschiet, te
geven, om die met geweld en wapenen, te mogen
vervolgen, en tegen te gaan, waar door 'er ook —
al eenige der principaelste belhamels bekneipt
en in hegtenisse geraackt zijn, de macassaarse
slaven, zijn hier wel goet, eenigsints staen oversulcx
ook best gewilt maar in tegendeele te dangereus
en te practijckig en driftigh, om zigh uijt haar
slavernij te redden, welke van hier zoo veele —
doenlijck geweert dienen, zijnde ons guarnisoen —
present, selfs om alleen d'slaven in toom te
houden, en alle avontuijren tegen derselver wegh —
lopen te beletten. Zoo swack datter wel 200: mannen
van batavia tot redres uijt zal vereijsschen gesonden —
te werden, daaronder gerekent die uijt ternaten —
noch, off niet te komen staan hoe sterck 't guarnisoen
hier alleen present blijft, en wat 'er voordernaers
meer zijn blijckt omstandig bij nevensgaande
monsterrolle —

Uijt ternaten hebben wij tot dato van d'selfs toe-
stant en d'herwaarts komst van den h.re gouv:
padbrugge geen ander off nader berigt als blijckt
uijt een affschrift brieff van daar aan de
regeringe in amboina geschz: de dato 8: Junij en
ons toegebraght 26: passato vervattende —
principaele hoe kodja Tidoor vast geresolveert,
en besloot had, zijn zoon Coram, selfs met
alle magt mee na Jilolo te zenden, en d'onse
bij te springen, om den Coningh amsterdam
en zijne rijcxgrooten hier aldaar onthoudende tot
verzoeninge met d'E Comp.ie in der minne te —
brengen, off anders met de wapenen daartoe te
helpen constringeren. Soo 't niet te poinct
waar op goede hoope schijnt, wel gelukt, zal
't met de bekeerde den principalen aan dien kant
algedaan zijn, maar den oorlog in tegendeele ten —
volle uijt eer standt schijnt er nogh al vrij —
wat lang werck aan vast te weesen en d'heer
padbrugge hier zoo haast niet te sullen —
paresseren. —

Dit heeft den gouv.eur quaalbergh in voldoeninge
van U Ed.le ordre den E willem van zijll in dit
gouvernement als gesaghebber en zijnde ver-
vanger, zoo lange in debita forma bevestigt
onder volcke voorgestelt en zijn E daar —
neevens een memorie ter handt gestelt wat 'er
voortaen 't zal dienen geobserveert en wijders —
alsoodanigen volgens guldens Transport van
dit gouvernement, en d'daar in bevonden effecten

vandit

vanden generale Comp^{ten}: conform d' boecken —
X^o: gedaan, als bij de hier nevens gaande affschriften
en zijn E. van Zijls particulier schrijven nader
bleijckt, waer toe ons dan in desen eerbiedigh —
gedragen. —

Omtrent 't doen van dit transport met 't effen-
stellen van t'onder en overige bezigh zijnde —
hebben wij nader gedentilleert en overwogen hoe
alhier notoire gepleegde dieverijen te weten.

t' eene geschiet op 't cleeder packhuijs, onder 't
opsight vanden onder coopman Maarten Cam
waar uijt successive gestolen zijn. —

91. p^s: baftas breede salen
11. p^s: betilles gebleeckte
10. p^s: zijde cleeden
17. p^s: baftas smalle salen
9. p^s: gingangs pinasse alle beschadigde en op de leggers
re restanten —

Ende 't andere voorgevallen in Comp^{es}: cleeden Cassa
onder d' administratie vanden ondercoopman
Willeboort Willeboortsz daar uijt op ultimo
Januarij deses jaars inde voornaght gestolen
was twee sackies met schellingen ijder —
van 125 r^x D^s: en een d^o: van 129 r^x D^s: aan —
enckelde stuijvers sulcx te samen r^x D^s 379: —

Waar op volgt dat ingevolge desen gestolene
cleeden, en gelt in cas te vand' Comp^{ie}: te —
laten valideren, doch niet verder als op u Ed^{le}: —
approbatie ontrent, bij resolutie de dato 20: —
aug: breeder g' extendeert —

Belangende 't opbreecken vand' Cassa ende geltkist
inde selve, daar zijn wij door ijverige —
navorsinge vanden fiscael eijndelijck agter
gekomen, en hebben een vande meplightigen dien
genaamt Jan Lodewijck Sierhel vaat gekregen
en ook daer over op 30: passato om gegeesselt —
gebrantmerckt, en voorts 20: jaren inde —
ketting gekloncken te werden gedoempt, neven
confiscatie van alle zijne maantgelden, dat
nogh bijkans gevonden gelt en andere goederen —
bedragende gesamentlijck r^x D^s 224„ 13„ off
guldens 646„ 3„ den anderen en principaelsten dieff
die deselve sloten zoo den desen zeght, vande deuren der —
cassa ende geltkist opgestoocken, 't gelt daer
uijt genomen heeft geheeten abraham Wennigh
is bevorens op den 4 Julij alhier overleden, en —
alsoo dese zijn maat deselve eens geneeren —
volgens te statment geworden. —

Wat

Banda den 11:e Xber A:o 1660 —

Wat contanten provisien en andere goederen voor 't aanstaande Jaar d'l: hier vereijsschen, en van Cost tijt gesonden dienen, staat accuraat in in neevens gaande lijste gespecificeert, wij ons daaraan Eerbiedigh gedragen —

By 't nasien en confronteren der ander amboinase prijs courant tegens d'onse bevinden deselve weijnigh van den anderen te verschelen, en sullense voorts met die van amboina volgens u Ed:le ordre in gelijckheijt stellen —

Omtrent 't beter voortsetten van 't Christendom en regulement op de Schoolen &c:a heeft den gouv:r gedurende zijn aancomsten alhier, weijnig cunnen doen, en verders door toevallige oorsaacken zoo van sterfte der Siechte als vertreck tenden eijnde successive der predicanten, zijnde vermits onder presente twee derwaerden Leraren D:s vander Linde wel weder door Godes Zegen, zoo verre gerecouvaleerdt, dat zijn predick ampt kan waernemen, maar even wel noch vrij debiel en swack, en daarom hebben wij zijn E: van hier op zijn versoeck na Lontoir verplaast — blijvende alsoo poulo-aij nog de titul van een permanent Leeraer heijlige op dat Eijlandt, onder die neerslagtige en van de handt Godts besochte ingesetenen wel een ten hoogsten vereijst, en derhalven versoecken wij eerbiedigh is 't doenlijck, dat 't aanstaande jaar ons noch een predicant, daar toe mach werden overgesonden, zijnde die gemeente terloops door een der hier besijnde Leraren zoo machtelijck, als de broeders op batavia menen niet te bedienen want 't gebeurt veelmalen dat men in 10 à 12 dagen noch aan, off van, dat Eijlandt can comen

Op 21: Junij hebben wij radia Salomon met zijn gevolgh van hier met de Chaloup den pisang weder na Ceram geaddresseerdt, en hem den waer handel alleen op dat Eijland voor de E: Comp:e — geaccordeert, onder vertrouwen dat 't hier met aldaer beter als met Comp:es dienaars bevoorens gaan zal

Deselve Chaloup quam weder op 30: Julij te retourneren mede brengende d'orangkaijen Louteno quido, en Taulouta van Kilij en Ghetij van moa, zijnde op 27: bevorens hier ooch met der Chialoup van Caspar Thomas E: als mede d'orangkaijen tevenhey Siljadra en bonite van dammer en torlille van moa onder andere voor ons te beclagen en satisfactie te vorderen over haer onderlinge

verschie

verschil en feijtelijcke agressien in oneenigheijt
tusschen Tettij en Torcille op 't Eijlandt Moa die
Schouderen zoodanigh uijt haer hebben gesteten dat'er
bij de 40: persoonen geneuvelt zijn, die wij hier
dan weederom gelijck breeder blijckt uijt 't dagh-
register onder dato 17:e aug:o onderlinge bevredigt
en gesamentlijck met de Zelve Chialoup op 27 daer
aan terugh na Moa gesonden hebben om de gemaeckte
paijs in loco nader op hare wijse te bevestigen
ten overstaan van den onder coopman mag:r de
Wite, en padia baccker die er aldaar noch opligt
en waght en met veel volck van kisser gekomen is
om d' strijdende partijen tot stilstant van
wapenen te dwingen en zoo lang te houden
Ingevolge de Wite verder alsulx tot regelement
voorgeschr: en g'ordonneert als bij 't briefboeck
onder deezen datum te zien is

'T proces tusschen gezijde de Wite ende fiscael
gepractiseert ende Zelven alsoo gecondemneert en
ingestelde boete van 300: r.D:s met de costen ond:
reserve van alsulcke actie als er nog te zijnde
tal te zoude mogen voortcomen uijt 't proces
tusschen den H:r fiscael van India ende den wel
beminden Francois Pennemans gaande alle
de stucken van eenen Wits proces bijdesen, om
off d:e H:r fiscael zigh daar van tegen gez:de
Pennemans nogh nader conde en wiste te
houden.

De gewelden, misdrijven, schrob, en schraperijen
dat 't stelen van slaven zelfs hier alom op de
Eijlanden, zoo wel van particuliere als Comp:s
dienaren, daer op aff en aenvaerdende en guarni
soens houders tegen die met 't onnoselste
ingesetene, al van langen tijden afgeplegt sijn
zoo groff schand, en laetstelijck dat se tot den
geheele ommeraken scepen, om volk aen de
andere te verhoogen, ende bewijsels van dit gedr:
quaat tot volle affschrick te brengen, zall
voortaan wat rigoreuser, en zoo wel na
politie als d' beschreven regten, dienen geproced:
want anders verstoutse zigh daar me te veele te
schepen, en d' getuijgen te verzetten, van dat se
meer en deel heijdenen zijn, die tegen een
Christen geen geloof meriteeren, ende voort
ordit, en dat, misdrijff rechtens te ver-
werpen, zoo hebben de vrije luijden gemeenlijck
na sulcke gasten op een vaertuijgen, om er zigh
in tijt en wijlen des wegen van te eximeeren
dienen

Van banda den 11: 8ber A:o 1670

Op de beschuldinge door den E. Bornezee — opperhooft vant Solojse Comptoir eertijts tegen den — coopman Inguarhuijsen boeckhouder Gerrit vanden bergh gedaan over de verscheijdene [illegible] begaan in zijne 't verleeden Jaar geslote, en — overgesonden boecken, als 't sluijten der zelve, met den gefabriceerde, en valsche balance hebben — wij U Ed.le in mij Jongst gesz: dat ons verlang deswegen nader stonden te informeren, met die — favorable clausule niet twijffelende off hij vanden bergh zoude voortaan omzigtiger zijn en den — E. Bornezee met meerder moderatie antwoorden maar geschijne vanden bergh is buijten onse — giffinge daar van zoo verre coomen afft te — wijcken, dat zigh sijndelijck niet ontsien heeft den E. Bornezee, hier op verscheijde tijden voor den schelm en dieff uijt te maken, gelijck blijckt bij de daar van beleijde en mede coomende documenten, zoo ook nader, waer voor deselve vanden bergh selfs te houden, en te tageren zij, en is hij voor dezelve daarover, en omdat alle saecken vanden raadt doorgaans defacto, en ter onge boorlijke tijt gaat divulgeren uijtten raat gesloten en derhalve van U Ed.le nade te geven ordre gedeporteert gelaten.

Den Coopman en gewesen subalterne gesaghebber op Pl:o aij Nathaniel Goethart door onsen fiscael gelijck U Ed.le in mij verleden als is geadviseert in rechten betrocken, en aangeklaagt zijnde over veele begaane fauten en vuijle actien zoo — metter vals en ruijm inwegen van specerijen — 't zijnde voordeel, en der selver schaars en bedriegelijck uijtwegen ten nadeele van d'E. Comp:e 't ophoopen van gestootene maantredden en — goederen, die de soldaten tot goede magenden geniete — als andere baatsugtige en ongehoorlooste schandelijke schraperijen meer heeft hem daar over na stijle van rechten niet willen purgeren, off ten vollen — defenderen, maer in tegendeel zig zoo wreevelmoedig en weerbarstigh daar tegen gehout, en hem ook niet ontsien in publique overgelevrde — schriften den gouv.r selfs, en alle die maer verdagt hielt dat met hem niet zouden willen — houden, onlijdelijck en soodanig te lasteren — als te practiseren, en te bedencken [illegible] hier alle offermagt en rechters — zoo ordinarij als den Lt van Zijll in zijn E: —

E: bijgevoegde verder ordinare of Leggerder rechters in plaats der gerecuseerde, waar over dienelijck op 't bovenst fort in arrest gebraght is, daer dan zoo lange zal moeten blijven, tot de comste vanden H:r Commandeur Padbrugge, off tot dat zigh beter bedacht, ofte 't rechtbanck na luijt van u Ed:le zoo omoeder specteelijcke generale ordre gehoort en zijn proces in staat van wijsen gebraght heeft, ten ware u Ed:le ondertusschen daer in anders quamen te disponeren. wat stucken dienwegen 't welck volgt en in welcken zijn comste alle tot u Ed:le besondere speculatie, die verdienen ter nader bericht bij desen onder N:o 16: op 't regeren

Den orangkaija Lakor heeft alhier den 19 Julij volgens gemaackte contract 't verleden jaer en op affrekeninge van zijn schult overgebragt, en aan d'E. Comp:ie gelevert 23 papoese slaven te weten 2: mans 14: vrouwen en 7: kinderen ten bedrage van Rd:s 305 hebbende self desen jare op nieuw uitgevoert, om redenen zoo voorgenoemt vanden oorlog tusschen die van Rumabatoe en Fataga als uijt vrees vande papoese rovers d'welcke op d'oostcust van Ceram en daer alom, sterck in 't vaarwater houden, en te meer als den rescontre tegen de kiffingers hebben, met weijnig voordeel op deselve ten aanzien van welgewapent varen en daer op haer hoede zijn, wat de kiffingers met hare bevindinge na ternaten aanden coninck van Tidoor meenden uijt te wercken en te obtineren zal ons tot narigt bedienen —

Den bekenden orangkaija Jounat tot Orong heeft ons met brieven ontfangen ultimo Julij en 30:e aug:o geadviseert als datter van Ceram 6: vaartuijgen zoo na Tambocke Larentoequen als elders heen stonden te vertrecken, toeko„ onder d'orangkaijen kellibo en Cabessi Lolla en Kilitan, gelijck ook onder een der Cerams nachoda genaamt Alijs van hier vervoert en aldaar aangebragt had partijen noten, den zelven is met zijn vaartuijgh op den 2: Julij des nagts stillitjes sonder alvorens gevisiteert te zijn, doorgegaan, de quantiteijt deselfs begrooten den rijcxtes burger Willjam Geleijnsz: ende marijcker abraham Rogiers op 20: à 30: sakken met verdere bijvoeging van Jounat

gehoort te

gehoort te hebben dat hij wel middel wist, om
den voorn: alijs te attrapperen, en te vangen,
bij aldien den Fiscael ten dien einde daar quam
maar dit, en wat hier omtrent meer verdient te
in rade wel overwogen wesende zijn bij die
opinie en resolutie gebleven, om dese gesamentl:en
oost Ceramse schelmen niet te vroegh en
ontijdigh wacker te maken, dat men dit nooijt
gehoorde off bekende overgegot en voorn: Comp:e
van zoo quaaden gevolge en ruineusen schelmstuck
mede als andere successive geplegede, wel sal
noteren, om de hem ter gelegener tijt met rigeur
der verdiende straffe over te laten gevoelen, op
alsulcke wijse, dat wij haar niet veel meer te
duchten hebben, off anders souden zij, voor dese onse
ingesetenen, om de nabijheijt, de periculeuse
vijanden worden, en wesen, met Intrium aan de
gesamentlijcke oranghaijen aldaar, bij missive
overgeseijde ammakoda alijs, zijn stout
misdrijff ten hooghsten te doleren, en den selven
herwaarts op de beste wijse ter straffe te
vorderen.

Op 28: der gepasseerde maent verscheen
alhier p:to vrijmans chialoup den radia van de
negorij, en lant-streecke Elimamma, op
Ceramse cust gelegen, versoeckende hulpe
en assistentie tegen zijne rebellige onderdanen
overdat hem genootsaackt en gedwongen hadden
al omtrent vier maanden geleden, zijn negorij te
moeten verlaten, en zig om lijffs gevaer te
ontgaan, na Quilemorij bij radia Salwaij
ter woon, en onder protectie te begeven, dogh
den selven is derwegen nae regeeringe van
Amboina gewesen onder beloften dat derwaerts
in zijn faveur sullen schrijven, en hem mede
dewijle 't een trouw bontgenoot is, ondervinden,
alle hulpe doen om weder met zijn onderdanen
in goet verstant te geraken

Dese selve radia, heeft onder anderen ook bekent
gemaackt, hoe alom omtrent zijn gebiet noch
veele speceraij boomen staan, met beloften die
gaarn naaien te willen helpen opsoecken, en
om velen datter op dat landt, insonderheijt nade
kant van Amboina selfs om de lant-streecke
Warnola noch overgroote quantiteijt note
boomen staan, en te vinden zijn behoeftende
niet te twijffelen vermits dat nu door 't misdrijff
van den coopman Nathaniel Godtlandt voor
gemelt 't subalternen offergebiedt op Poulo-ay
absolijt

Van banda den 11: 7ber A:o 1660 —

absoluijt is comen te vaaren, Zoo hebben dat gesag
alleen om geen dervoudt te bequame aanwesende
dienaren te rugh te stellen, en te encourageren —
gedefereert, aan den ondercoopman nicolaas de
La montaigne present hooft op Wayer en in
desselfs plaats wedergestelt den ondercoopman
en cassier Willeboort Willeboortsz. Zoo ook —
den ondercoopman en present provisioneel —
gesaghebber op poulo-ay Corn: Stiel tot
winckelier en cassier, als ook raatspersoon —
in plaats van den daar uijt gesetten coopman —
gerrit van den Bergh, en zijn alsoo op de ingevallene
ordinarij bedieninge van boswagter gegeven —
aan den provisioneelen winckelier andries —
boudewijns ter wijl hij Stiel in't vigilant
bewaren, van dat zijn officie, zijn beden —
gebrocht heeft en alsoo niet wel soodanigh
voort kan, als voordato, boven dien zoo hebben wij
ook midts 't overlijden van den Luijtenant —
nicolaas de Damblimme, en dat onsen ouden
manhaften Cap:n paulus andriesz visscher —
die al in zijn 81: Jaar gaat door ongemack —
aan de beenen, d' militie niet na vereijsch —
can waarnemen, alhier in't Casteel daar —
over weder tot Luijtenant als den daar toe —
bequaamsten gestelt, onsen vendrig Bellisson —
alle welcke verschanste persoonen, twijffelen —
wij niet off zullen haer functien tendente —
van de Generale Comp:e getrouwelijck waar —
nemen en alsoo eenige derselve, midts tijts —
expiratie hen niet verbinden, de versoeck schrift
ernstelijck UEd:le favorable appostille te rug
crijgen/. —

Den present bij radia Salomon op Stier off
Wetter en van batavia gekomen zijnde —
Leermeester pieter anthonisz: heeft aan
ons bij neevensgaande request versocht, dat de
helft van zijne verdiende gagie wesende
4: Rd:s p:r maant, om redenen, daerin gestelt
aan zijn vader oft te broeder mochte werden —
gegeven, en alsoo deselve corte wonen, moeten —
dat aan UEd:le gedefereert laten, hoe den van
daar verlosten leermeester Domingo
abrahamsz: alhier zijn weduw:e, wegen zijnde
gagie uijtgenooten op deselve staat, blijckt
bij den provisioneelen winckel reeckeninge
op Batavia daar na te connen laten —
rigten, en te liquideren. —

Hegier

Zijn de hand gestelt om ... loopende reke

Van banda den 11: 7ber Aº: 1666 —

Desen zijn in 's Comp.es cassa getelt den p.o wissel op u Ed.le getrocken een somma van r.ds 11797: 52 „ 4 naa luijt der daer van verleende wisselbrieven, — en nevensgaende gespecificeerde memorie — dienstig versoeckende u Ed.le ordre tot de — betalinge desselfs gelieven te geven —

Dewijle 't jacht N: Noortwijck alle de gereet wesende specerijen niet heeft connen innemen sijn genootsaeckt geworden, daer toe mede aen te leggen, 't jachie de rogh in welcke beijde dan gescheept en afgeladen hebben 351: p.s halve — 6: p.s halve sockels foelij, en 42156: catty — banda ordinarie, als 503 catty mannetges — nooten, en d: halve leggers gespeckelde noten, — bedragende met de vaten ongelden &c.a te zamen f 45954 „ 2 „ 9 „ Zijnde uijt dit cargasoen in — genoemde rogh alleen geladen 12241: catty — gesorteerde noten volgens geteekende cognossement — van den daer op commanderende stierman — augustijn dircksen —

Nevens desen comen noch inde boecken cas gesloten — partij maendrekeningen, die van verscheijde — persoonen ons overgelevert zijn, omdaer op tot betalinge der selver authorisatie van u Ed.le — heeren te wint hebben te erlangen tot obtinue van dien, versoecken wij voor haer u Ed.le — gunstige voorschrijvinge Hiermede Ed.a — onder stout Ed.le Ho: a: heeren u Ed.le alderoot- moedigste dienaren was geteekent Gerr.t van Quaalbergh Willem van Zijl L. Keijts — Joh.s de hartog A. V. Roijen Joris Eilleson ter Zijde banda neijra nassau 11 7ber 1666: —

Van banda den 11 Septemb.er A.o 1680

Memorie voor de Heer Willem van Zijll provisioneel oppergesaghebber deses gouvernements.

Dewijle haar Ho: a Ed.en van Bat.a mij hebben gelieven te permitteren, van hier met d' laatste besendinge na derwaarts te mogen opcomen, en alsoo in dit gouvernement tot mijnen vervanger weder te ligeren d' E. robert padbrugge gouv.r interinaten met nader ordre, bij [illegible] van Zijn, u E. in dessels plaatse, zoo lang als p.e oppergesaghebber te introduceren, en den volcke voor te stellen 't volck dan na behooren geschiedt en transport van alle des E. Comp.s effecten boecken secretarij papieren &c.a ten genoegen zoo vertrouwen gedaen zijnde zullen volgens last overtreden tot 't aenhalen van alleen 't geen alhier voor verder zal dienen gedaan, en in bedencken genomen te worden, vermits rech op alle wigtige en voor zijne zaken den welstant van de Generale Comp.e en desselfs gouvernements ingestelde betreffende alsodanige ordres onder genoeghsame approbatie der hooge regeeringe gestelt zijn als te practiseren weten, en nodig meenende te verwisselen materie der toevallige als 't geen tegen [illegible] daar bij te doen en te practiseren wettende tijdt, en u E. derwaerts wijt gedeferreert blijven dogh met die bijvoeginge en recommandatie om behoedsaemheyt onder u E. [illegible] dat omtrent d' wigtigste poincten zonder haer Hoog: a. Ed.en speciale last 't geen veranderinge zoo tuyt [illegible] lijden [illegible] gemaacht de principaelste, waer op dan hier toegeleyt wort, om die vernietigt te zien zijn d' volgende als —

Eerst en voor al dat er geen executie op de — [illegible] verklaert, en tegen haer andere — off verder geprocedeert wort, als ik toegelaten heb en u E. omstandig bij d' secretarij papieren kundt

kunt zijn te meer dit point noch hangt aan
haar Ed:le nadere dispositie en ons derwegen onder
andere te doene rapport. —

Ten tweeden, dat onder precise gestelde en g'agreëerde
ordre op alle separatie, administratien, insonderheijt
tusschen den Cassier, en dispencier, in observantie
blijft, onder meerderijen, die daer ontrent anders
eenmen gepleegt waren, doorts is 't in dit gouver
nement niet meer als eeners ten hoogsten nodig dat alle
deegene die eenige administratie over d'E: Comp:s
goederen van ontfang en uijtgift &c:a hebben, als
daer zijn speciael die van d'Secretarij den
winckelier Cassier en dispencier nadien
bepaelt en bij die gegevene ordre blijven, van alle
en een ijder sonder onderscheijt, besonder de
persoonen die wijd en sijdts woonen, en van over
zee p:o orembaij met veel slaven, om hen behoeftes te
halen moeten comen, op 't spoedigste te gerieven
en voort te helpen, zijnde 't haer zeer schadelijck
en ongelegen, dese menigte heele dagen, gelijck bevorens
geschiet connen worden na te lopen, en nogh
lessige woorden toe te crijgen en waerdoor hier
altoos d'eene te en meer te moeijelijckheijt
tusschen de burgerij en Comp:s dienaeres is ontstaen
en begonnen —

Om alle dese clagten nog nader en te beter
te verhoeden, heb ick daer op selfs toegesien, en mij
voorts beledigt ijder een in mijn Cantoor te hooren
sonder onderscheijt van persoonen off tijt die hier
uijt voorgen: oorsaken niet te bepalen, zij gepermitteert, mij aldaer ongevraegt te mogen comen
spreecken dat d'E: Comp:e dan geen nadeel nog nu
eernagtig, maer zodanige eer en gunst
onder de gemeente toe gebragt wert dat se
onderbreeckelijck blijft, wat moeijten en
sinistere practijcken daer toe ook aangewent
zijn geweest bij tanner dit gouvernement
geheel off niet in een burgerlijcke regeering
met anderen alsoo daer in veele . . . —

De werff en al wat er aan en ontrent de pandert
zoo ick geheel onder mijn oppermagt en commando
gehouden, en zoo zal 't voortaan wel dienen te
blijven om goede insigten in te behouden

Hudden

Van banda den 11: Septemb: A.o 1680

Onder 't Stille tijt kan met d' Steenbocken
zonder verlet van agter den Goenong apij
genoeghsame ballast steen gehaalt, die omtrent
de werfte commen gebragt werden, voor de van
Batavia te comende schepen, daar andere op
haar particuliere groote moeijten mede hebben. —

Geen nieuwe gebouwen, off besondere —
wercken zijn hier voor eerst en tot haar Ed:s —
nader ordre nodigh te maken, met kennen zullen —
d' doorgaande vlijt te reparatie der oude werk
werck verschaffen, insonderheijt de noothuijsen —
allerwegen zoodanig te bequamen, datse pannen
daken connen dragen, waar toe de pannen nu
in voorraat, ende dat vaant eerst te begin dienen te
zijn, om 't perijckel van brant der wapen daken te
beletten —

Tvoltrecken vande kerck op Pl.o aij zal in desen —
aanstaanden stillen tijt dienen te geschieden, en
de aanneemers vandat met 't selwerck daar toe —
voortgestuurt, d' balken en sparren in gedeelte
leggen op Pl.o run algekapt en uijt 't bosch op —
strant gesleept —

Dat 't landtgewas loopt tot nog onder den —
bij de negotieboecken op de naam vande wapen
camer voort, met specificatie van ijder —
zoorte in 't journael, maar dat agte niet genoeg
en alsoo wel nodigh te zijn, dat 't naarwaardighste
in zonderheijt roers en musquetten haar dijgen —
weg: en accurate verantwoordinge hebben, —
werdende 't zelve meest tbusruijt, bij de —
inlandsche natie dapper gesocht en begeert en —
daarom moeten te nauwer toegesien, en niet
minder gelet werden, dat al 't geweer der —
sterven- en vertreckende militairen op de —
wapencamer comt, off dit in voorige tijden
alsoo effen is toegegaan zouden men wel — +
twijfelen als eens nagesocht wort wat quantit:
militairen hier t' zedert 20 à 25 jaren —
gestorven en vertrocken zijn, en daarom dient dat
getalle —

Van Banda den 11: Xber A°. 1690

getall alle jaren op 't sluijten vande generale boeken opgenomen en met de wapen-camer geconfronteert

Immers is zoo slecht en schadelijk voor de E. Comp.[e] is 't in voortijden toegegaan met 't invorderen van s' heeren geregtigheijt der verhoogde perken en andere vaste goederen zijnde veele van de zelve wel 2 à 3 malen verhoogt geweest en zonder eenig behoorlijke opdragt te doen off er een stuijver voor te betalen, om al 't welke voor te comen heb ik met groote moeijte, een nieuw perkboek laten formeren en daar in flamen doen stellen alle de presente besitters van 't vaste goederen en daar neevens op 't wel observeren en vervolgens die selve zoo omme ordre gestelt als bij de secretarij papieren omstandig blijkt dogh dat zonder verdere hart weder in verval geraken zoo er niet zeer naauw op toegesien en zorge voorgedragen wert, werde U E. dat ten hooghsten gerecommandeert laten

Soo is hier ook nog een out perk, off inwoonder grootboek al van a°. 1632 waer bij de E. Comp.[e] vande daar in vermelde persoonen nog omtrent 10 (M) rijxdaalders zoude competeren dog van dien schult staat door den verloop des tijts niet veel te verwagten der selver schuldenaars weijnig off niet in te comen, dog ten zall volgens haar Ed.[le] ordre daar na verder en doorgaans dienen ondersoek gedaan

Onder stellen tijt dient hier al om tegen de papoese roovers goede wagt gehouden te werden

Van banda den 11: Xber A°. 1690

der burgerij op 't Hooghlant te verboden, dat
zy niet ongewapent, off te veeren t'zee —
begeven om 't perijckel van die rovers te ontgaan
immers onder zeijl [illegible] sloup in den tijt
buijten tusschen P°: Swangij hier en Ceram
cruijssen, en dagelijcx off en aan comen —
niet zoo zeer om deser rovers daer mee te —
crijgen als wel omse van de [illegible] in te
meer agterdenken behouden —

Wij hebben 't voorleden jaer gedurende desen tijt
alle onse perkenieren en ambagts gesellen, onder
den Comp^{ie}: in de wapenen gebragt en des nagts
bij rotten doen waken, en dat zal nu wel weder
dienen te geschieden speciale onder swackheijt
van 't presente guarnisoen

Op 't slaan van notenharten, 't die verleden van
[illegible] olij en 't verwoerden van specerijen zijn
wel zoo menigvuldige orders beraamt als te
bedencken, wie[n] ten tot voorkoming der effects —
egter is zulcx nogh daer mee ten vollen niet
geweert, gelijck blijckt uijt 't verwoerden van
partije noten na heffing door den nachoeder alijs
wes er verder op zal moeten toegesien en
ingepractiseert warden, om de handadigers —
te betrappen en strengelijck te straffen, die
wij daer ontrent hier niet te suspecteeren, —
heb ik u Ed. mondeling gediscifereert de vanwege
met dit van den perkenier aart [illegible] —
zeggen, dat de reijse hij voor de [illegible] gelen —
noemen te niet behoort staat, en voorder
den verre moedig waerachtig man is,
die nagen beroeden buijtenstaen, maer met
zijn hooft door en tegen alle orders aan wil
en zelven tot zijn pligt en 't aanhoopen —
van genoegsame slaven in zijn zoo —
grootz —

grooten last, vermits daer toe vermogen —
en occagie hebbent nader en berichten zal dienen
gehouden, en absoluijt geen Contingent onder
Consequentie die te ontvreden ander incidenteert
als 't interest, dattet de Comp.e bij tijd gelijck
nogh onlangs bleeck door onse slaven, met den —
Zeeden, om zijn geraet leggende notenten clossen
wel onse tijdigh gehaelt en droogh krijgen —

Belangende d' Weeskamer daar van zal bij desen
alleen maer de volgende poincten op stellen
als

1 Dat 't zeer sloff en slordig is datter nogh zoo
veel boedelrekeningen bij de Weesboecken voort
lopen die al lang verstorven zijn, zonder deselve
den eygen erffgenamen deselfs te talen —
dogh die nu meer uijtgevonden werden —
Zal ook te gelijck dienen versorgt, dat ijder zijn
Contingent op aparte rekeningen crijgt en alsoo
gezijnde boedel rekeningen ontbonden en —
liquideren. —

2 Dat onse gegeven order wert agtervolgt
van op 't sluijten der boecken, d' algemeene —
weesen geen meerder interest wordt goetgedaen —
als 3/4 per C.to smaants tot nader order onder —
anderen van haar Ho: agtb.e Ed.e op batavia

3 Zoo meer ook daten alsdan overschietende —
Interest van 't dood lopende capitael als 1100.
r.s die van de Comp.e a 1/2 per C.to op interest hebben —
bij aparte rekeningen blijven voortlopen.

4 Datter wel meer voortlopende interestpenn. voor
doot capitael zonder eijmmen ende behoorden —
afgeschr: te worden, maer daer nu kan wel werden
gewaagt tot nader believen van haar Ed.e —

5 Dat ook zulx door weesmeesters niet behoorden te
geschieden als met speciale toestemminge van
d' H.r Gouv.r en zijn Raden —

6: Dat

Van banda den 11: 7ber Ao: 1680

6 Dat de Weesmrn: dienen aanbevoolen te blijven
alle boedels zonder onderscheijt te aanvaarden
en te reeden, excepto die daer van alleen —
mondige erffgenaemen alhier in loco zijn, als
bevorens ende ook wel eens tijden togestaen, of
dat particuliere crediteuren en g' interesseerden
deselve ingevolge verstorven en insolvente boedels
privatelijck mogten reeden, nuts dat daar van
dan noch tot 't effect desselfs te werk hebben
probeeren, maar dat diens te eenigerwijs lang —
en is van schaedelijcke gevolge als wel gedagt
hebben derhalve ongeraden —

Bij desen stelle u Ed dan noch om het verschoont te wesen
ter handt alle zoodanige stucken vande processen tusschen
den fiscael ende den coopman Nathanael Dortrant
als er tot nogh belegt en in wesen zijn volgens de
daer bij gevoegde inventaris onder dire recommandatie
dat ontrent dit proces in 't verder beleggen van
attestatien in 't recolleren der zelve alle ondigtigh:
geheel te gebruijcken, op dat de onnosele niet
verdrukt en verstricht nog' bragt en interesse
vande Generale Comp: als 't respect van den
gouvr: gekrenckt en gekrenkt wert zoo hebben bij
Dortrandt met zijn adherenten, en complotteurs
treit en tweedragt stoken, selfs in politie
en kercke, daer in, en onder, al meer te doen —
omgaan als de meesten gedn: u Ed wel gebleecken heeft
en verder genoeg bekent zijn — Hier mede Ed
onderteekent Banda Neyra nassau desen
11: September Ao: 1680 was getekent
Cornelis van Quaalbergh —

Sommarium

Van banda ond dato 11 8br A.o 1680

Sommarium der Ziel[en]

Remorerende bivonden

	nederl.ders			mixtisen			mardijk.rs			Chinesen			M[…]	
	mans	vrou	kind	mans	vrou	kind	mans	vrou	kind	mans	vrou	kind	mans	vrou
Op heijra	35.	8.	14	16.	29.	25	113.	151.	124	1.	1.	1	32	36.
Selamme	2.	.		1.	2.		13.	20.	15	.	.		9	7.
Dbinne Cust	2.	.		3.	5.	8	8.	2.	2	.	.			
Zonthoir	12.	3.	12	9.	16.	5	88.	101.	82	.	.		22	17
Ourien	.	.		3.	3.	5	11.	13.	26	.	.			
P.co-ay	2.	.	5	11.	10.	14	58.	54.	65	.	.			
Wayser	1.	.		2.	.	3	12.	18.	3	.	.			
Dender	3.	.	5	1.	2.	5	1.	3.		.	.			
Prossingeyn	.	.	.	1.	1.	1	.	7.	2	.	.			
Van s'Comp.ies getrouwd in ongetrouwd	57	11	36	47.	68.	76	304	369.	319	1.	1.	1	63	60
Banditen en Slaven	612	21	40	11.	34.	29	26.	62.	25					
Invoegen de generale beschrijvinge der Sielen over gants banda adij P.mo Aug.o 1680 montiert	669	32.	76	58	102	105	330	431	344	1.	1.	1	63.	60
	786	41.	80	45	91	122	289	408	288				94	[illegible]
Rolle van 't Jaar 1679 bedraagt														
wel affgetrocken van tegenwoordige geeft Vermeerderingh				13.	11		41	23.	56	1.	1.	1		
in Verminderd	117.	9.	4	.	.	17							31	[illegible]

Van banda ond.^de dato 11^d 7ber 1600

[Lijst der ...]lien desen Jare A°. 1600 in Banda

	Mooren			Heydenen			Vrijbandan.^ne			d°. Slaven			macass.^no d°			Allerhande d°.			Somma der Personen
	mans	vrou^w	kind^r	mans	vrou^w	kind	mans	vrou^w	kind^r	mans	vrou^w	kind^r	man	vrou^w	kind^r	mans	vrou^w	kind^r	
	32	36	34	17	17	6	4	2	7		. 3	1	105	84	18	193	296	55	1370
	9	7	6	.	1	1	4	3	2	.	.	2	7	2	.	50	60	15	230
		2.		.	.		.	.		.	.		30	33	.	69	71	5	246
	27	17	23	27	24	6	6	7	2	7	7	19	133	96	14	181	251	40	1220
				.	.		.	.		.	.		2	3	1	42	39	15	163
				10	.		2	3	4	.	.		30	38	2	130	107	31	504
				5	3	1	.	.		.	.		10	0	.	47	44	15	172
				1	.		.	.		.	.		22	12	3	20	35	9	130
				.	.		.	.		.	.		1	1		4	3	5	26
1	63	60	63	60	45	14	16	15	15	7	10	22	356	277	30	752	864	190	4165
				5	.		.	1	.		.	3	106	77	10	274	311	50	1763
1	63	60	63	65	45	14	16	16	15	7	10	25	462	354	56	1026	1175	276	5920
	94	40	64	44	43	13	23	24	19	6	7	35	452	393	62	1023	1117	220	5069
1		.		21	2	1	.	.		1	3		10	.	.	3	50	56	302
	31	20	1	.	.		7	4	4	.	.	10		39	6	.	.		293

Soo dat de voorgevallene verminder ing vande vermeerdering affgetrocken zijnde de colonie banda desen Jare vermeerdert

Van banda onder dato 11: 8br 1690

Rapport aan d'E:E: achtb.e heer gouvr: Van van Gualbergh in sijn E:E: Raad gedaan en over gelevert door ons ondergesz: expres tot de generale opneminge en visite vande Percken, d'besitters als mede de conditie en staat der selviger soo op het hooge landt als neijra remorerende gecommit.t en uijtgesonden waar van een begin makende comen voor eerst op Lonthoir en aldaar tot

Lonthoir

1880: rd: als
1350: aan d'weesk
230: aan diac
70: d'Comp.e
150: goetkant
80: S.t Stal

Jan Ellebout oudt burger luijtenant besit een perck van 18 Zielen, met 34 st: goede slaven, den eersten hendit besit een somme van 1000 rd: waar tegens wederom op schuldigh is rd 1880: uijt dit perck wort een redelijcke quantiteijt specerijen ingesamelt te meer genoegsame slaven daar toe employ.t houdt ook een arac branderij aande gang, 't welcq mette specerijen en andere besorgingen (die door bijsondere neerstigheijt vande vrouw tot gelt werden gemaackt) een goet inkomen te brengen sulcx hier onder in d'correctie onder bedenckinge geen andere redres requir.t wert, als dat de man selver neerstiger op sijn eijgen werck pass.e, en sigh van sijn gulsige drinck lust daer dagelijcx sigh te veel in verloopt comt te absteneren, 't welck de reden is, dat dit gantsche besit door sijn ouder swackheijt dog neerstige vrouw meest en dagelijcx moet werden waargenomen. —

Ditto Jan Ellebout besit noch een perckje in huur vand diaconij op Lonthoir groot   Zielen, voor een somme van rd 85 jaarlijcx dit perckje alsoo 't niet ver van 't bovengeciteerde besit afflegt wert met het voorsz: getal slaven mede bequamelijck waargenomen, en schoon soo het als eijgen goet geadministreert wert gesuijv.t, en geculteveert souw mettertijt tot een seer opulent specerij perckjen — connen werden aangefockt, te meer het reets — alle een taamelijcke quantiteijt uijtlevert dog dewijl d'eijgenaars Diaconij hun met haar — jaarlijcx.e huurpenn: soo mede de huurders der Zielen

1880: rd transporteere

Van Banda aan d:e dato 11: 8ber A°: 1760

Lonthoir

Zelve zigh voortijds en wel meest ook niet verder als om haar Interessen goet te maken en bemoeijen — en het dikmaal van minderen als Comt te verwisselen Zoo voort de behoorlijke Verbeteringe aanplantinge &c:a niet na behooren waargenomen, overzulx d'E Comp:e minder vrugt hier van Zoude kunnen komen — te trekken, Soo het bij een eijgenaar en meester wiert bezeten, en waargenomen —	1880: P:r Transport
Ferdiando Dias mistiese burger bezit 33 Zielen perk, met 15 Slaven waar onder vier St:s Zoo Oude onder affgeleefde lieden als Jonge kinderen — onbequaam tot den dagelijxen arbeijt en Cost dit bezit R:D 3000: waartegen 4900 R:D Schuldigh is — en onder dese Som R:D 500: verlopene intresse — gerekent Zijnde dese perkenier was over 4 a 5 Jaren genoegsaam in bonis en Suffisant, van sig zelfs — te Subsisteeren, maar is Zed:t geruineert Zoo — door het affsterven van 9 á 25 St:s Slaven als andere tegenvallen in dese Swaren agter Stal geraakt waar door t'eenemaal onmagtig is Zijn Intressen som veel min Capitale Schulden te betalen, en nogh min om s' Comp:s Speceerijen na behooren in te — Zamelen, werdende ten minsten tot regeeringe; van dit perk 9 á 26 St:s slaven vereijscht te worden Slaven vereijst en Zoude dese man geholpen en weder op de been gebragt worden, Zal ten minsten met 10 á 1500 R:D: Zonder Intresse tot verminde- ring van Zijne maandelijxe lasten van de Comp:e — behalven het bovengenoemde getal Slaven dienen gesecond: te worden buijten welke extraord:re hulp dese man — noodsaakelijk moet ondergaan, Zijne borgen — extraordinaire Schade lijden, en d'E Comp:e inmiddels gefrustreert blijven van Zijne Speceerijen die bij — gebrek en onmagt van Slaven na behooren niet ingezamelt kunnen worden, maar gevolgelijk verloren moeten gaan.	4900: R:D: te weten — 1200 aen de diaconij 500: d' weeshuijs 500: Joan:s hulst 300: roos 1000: Jan de la fon 100: Saul dias 400: J:n mantvaan 200: Gerrit: maronis 500: Verlopen Intresse
Willem Barentsz: bezit 70 Zielen perk — met 69 Slaven waar onder 10: St:s Zoo oude affgeleefde lieden als kinderen, onbequaam tot den arbeijt dit bezit Costen R:D 10000, waar op Schuldigh en ten agteren staat R:D 11150: dese man is wel — meerentigh en met Zijne Slaven bequaam — genoegh, dit perk met Zijn araq branderij die daar mede heeft waar te nemen, maar agter — t'eenemaal onmagtig Zijn intressen te betalen veel min lasten te verminderen te meer dit perk na Zijn prijs Zeer weijnig Speceerijen — uijtlevert, en ten andere den vertier van araq	11150: R:D als 6350 aan 't weesh: 530: d'E Comp:e 2300: Capt: Thomas 1350: d' diaconie op Lonthoir 200: d' kerk op Lonthoir 125: Godthant 100: J: Claas Sort 215 Verlopen intresse

Transporte 17950: R:D:

Lonthoir Van Banda ond.e dato 11: 8bre 1690

17950: P.r Transp.t

arack daar dese man in 't koopen, wel meest schijnt op gesteldt te hebben, in deselve tijt seer sober is, zijnde reets onderbevonden, agterstal over de rd.s 300 verloopen renten tenagteren, overdulc versocht deser perkbesitter wel geen slaven, als genoegsaam onder de bedienden daar van verdeelt, maar dat van de comp.ie mogte onderstut worden, met ten minsten tweeduijs.t rd.s capitael sonder interest, tot vermindering van zijne swaare last, ten daar tegenwoordigh in zit, en t zed.t 4 jaren, door 't verlies van 13 st.s slaven, waar tegen weder om andere ingekogt heeft, als anderints in verwallen, is bij welck swarigheid deser man, ongetwijffelt geholpen en buijten perijkel van verval gebragt zall connen worden, te meer dit perck binnen 5 à 6 jaren met Godts zegen en niets de merckel groote quantiteijt jonge aankomende notebomen, waar onder al eenige beginnen vrugt te dragen, wel rijckelijck $\frac{1}{3}$ meer aan speceryen, sall connen uijt te leveren als tegenwoordigh

D' Wed.e Corn: Willemsz: Hoimes, besit twee goede specerij percken, bestaande van 76: zielen met 66: p.s goede slaven, waar onder maar 9: dogh reets aankomende kinderen, zijnde dit gantsche besit wel rd.s 6500: waar op maar rd.s 4600 schuldig, staat doch haft buijten deser nog andere onbelaste schatten, sulcx dese wed.e taemlijcke middelen besit en met goede bequaamheijt zonder verder hulp haar percken waarnemen en comp.ies specerijen inneerkan

4600: rd.s als
3600: aende weesk.
1000: Jan d'Ruijter

D' Wed.e Jan Lodewijx Reaurea, besit een perck van 42 zielen, met 37 st.s bequame slaven en heeft dit geheel rd.s 4200: waar op in tegendeel schuldig is rd.s 6225. deser vrouw heeft meest zedert 4 à 5 jaren, wel twintig st.s slaven verlooren, waar door als in zonderheijt door de schulden van haar laast overleden man, t zed.t 1 $\frac{1}{2}$ jaar herwaarts, in een merckelijck verval gecomen is, en zonder onder bedienden, dese wed.e ligtelijck geheel te helpen en te redden zijn, zoo haar verdeelt van 10. à 1200: rd.s tot vermindering van haar lasten, met 5 à 6 goede slaven van de comp.ie zonder interest, voldaan wiert, te meer, uijt dit perck al meer taemlijcke specerijen gelevert worden, en dese perckenierster door haar bijsondere neerstigheijt, soo wegens besvrugten als hare arack brandereij, die se bij dit perck mede gaande hout, eenmaelijck in aanden wat te besparen, waar door se na het overlijden van haar man zal: al vrij wat schulden gewonnen heeft

6225: rd.s crediteuren
180: aende comp.ie
3200: d' weesk. ...
2000. Joan.s huijts
120. roos
200. court bruijn
50: d diaconij op neijra
90. ... de witte
55. Jan bleijn
30. aende aromsp.
50. Jan vaes
250. agterstallig interest

20975: Transportere

Thomas

Van Banda ond. dato 11: 8b.ᵉʳ 1600

Lonthoir

Thomas Brants Eerst een perk van 63 Zielen met 31 Slaven, waaronder veel Stokoude afgeleefde Luyden en 3 à 4. St. kinderen, tenemaal onbequaam tot den arbeijt. Eertijts dit besit costende hem r:D: 8000. waartegen 8200 r:D schuldig is, deese man is t'Zedert 2 à 3 Jaren grootelijk agteruyt geset door het afsterven van 26: St. Slaven, waardoor nu bijna onmagtigh is Zijn perk en arak brandrij na behooren gaande te houden, en den swaren interest van Zijne Schulden te betalen, en heeft tot de redderinge van deese omslagten niet ten 45 à 50: goede bequame Slaven van noden, Zonder Comp.ᵉ Specerijen (waar van dit perk al eenredelijke quantitijt voort brengt) Canarij en andere bos vrugten, die nu bij onmagt al veel verlooren gaan off van anderen geraapt worden, van hem connen na behooren ingesamelt worden, oversulx versocht hij dat de Comp.ᵉ hem beliede te helpen met 16 à 20: Slaven, en 1 à 2000 r:D Zonder Intrest tot verminderinge van Zijne Swaare Lasten, twelk onse bevinckens, en speciael in de petitie der Slaven betreffende van deese man absoluijt noodsaakelijk is

Clein Walingen

Wert bij den oudt burger raatspersoon **Cuertbruijn** met 47: goede Slaven waarondermaar 3 aanhoudende kinderen, Zijn besitenis groot 24 Zielen en heeft r:D 5500: gecost, waartegen r:D 5300: nochschuldig is dit perk is na Zijn waarde redelijk opulent van Specerijen, en bij Sonder in't geen geraapt wert, want de rijckelijcke quantitijt der Slaven schijnt hier niets altijts gantsch weijnig te laten verloren gaan over Zulx deese man in consideratie van alle andere perkeniers, onses bevindens, geen off weijnig Slaven van noden heeft, maar magtig is van sig Zelfs te subsisteren, en met der tijt tot meerder prosperitijt te geraken, waartoe nog wel r:D 1000 van de Comp.ᵉ Zonder intrest om Zijn schult en maandelijcxe intrest te minderen, versocht te mogen genieten

Bojauw is present in besittinge van de burger **David Bartelsz**: met 40: Slaven waaronder 4: kinderen, die in 3 à 4 Jaren nog onbequaam tot tot den arbeijt Zijn Eerst der groote van 55: Zielen 't welck bij Zijn voorsaat Meijn: ed: Vosbagh over 4 à 5 Jaren, ongemeijn duur en tot de somme van r:D 8900 is ingehogt, waartegen schuldig en beswaart staat, met r:D 9600: en schoon uijt dit perk meede redelijcke quantitijt Specerij onder schaal werden gebragt, blijft den

Lonthoir

20975:	P.ᵉʳ Transport
8200:	r:D:ᵇ als
270:	aende comp.ⁱᵉ
3700:	d'weeskamer
2000:	capⁿ: thomas
2000:	th: claass Soet
100.	S.ᵗᵒ: roos
130.	Jan blijn

Clein Walingen

5300:	r:D als
4800:	aende wees
400:	m.ᵗᵉ: Hans
300:	roos
200:	gaat aff voor verloop intrest heeft

Bojauw

9597.	r:D: te weten
900	aende diaconij op neijra
500:	corn: Stuijl
100:	d'diaconij op pᵘˡᵒ: aij
1200.	d'weeskamer
1800.	d'diaconij op Lonthoir
1000.	d'hertogh
1200.	majmalacca
600:	Jan Leijts
800:	Bar: antonius
1057:	d' compⁱᵉ
90:	d.ᵒ carpius
50:	ockman
300:	aende boedel van Bartels

Transport: 52072 r:D

Banda ond^(e)^: dato 11: Xber 1680

52072 r^(d)^ p^(r)^: Transp^(e)^:

perckenier echter onmagtig zijnde vermits van zijne swaere last, niet ontheffen maar genoeg te doen heeft om alleen d^(e)^ 3/m zijne Interessen te voldoen, echter heeft hij tot dato desen op de 1000: r^(d)^ die d' E. Comp^(ie)^: hem in october 1679 sonder Interesse tot affbetalinge van zijne verloopene renten gegeven heeft, off gelegt en betaalt r^(d)^ 554: dese man heeft al meede, boven zijne swaere lasten, t zedert 3 Jaeren, dat in dit perck geweest is, over de 10: st^(s)^ slaven, soo door de doot als andersints verlooren, en alsoo t' onmogelijck is voor hem t hooftie te boven, en oock door zijne swaere lasten, te kunnen geraken, soo met geen nader secours van d' E. Comp^(ie)^: geholpen werd, soo bidt hij ootmoedel: met 10 a 12 st^(s)^ bequame slaven (waer meede) als dan genoegsaam zijn perck sal kunnen besorgen en 2000: r^(d)^ sonder Interesse tot vermindering van zijne swaere lasten, magh geadsisteert worden, tweeleh ons bedunckens tot redres van dese man al zal van noden zijn —

groot Walingen wert bij de wed^(e)^: van Samuel de Wit beseten met 60: goede slaven waer onder 6: kind die eerst over 3 a 4 Jaeren, staan dienst te kunnen doen en 2 a 3, oude afgeleefde menschen zijn, dit perck is groot 69 zielen en cost inkoops 11500: r^(d)^ waertegen belast staat met een som van r^(d)^ 10060: tot besorging van dit perck werden een minste 60: a 65 goede bequame slaven vereyst sonder d' E. Comp^(ie)^: hun dierbare speceryen die hier en in het volgende perck al vrij opulent vallen, na behooren t huys gebracht werden, en gesegt dese wed^(e)^ d' 3/m dige swaere interessen niet wel te beder brengen kan, te meer dit besch verniger andere vrugten als Comp^(s)^ speceryen voort brengt, en de arac branderij die sij met zedert 3 a 4 jaer weder aan genomen, ingaande gehouden heeft, bij naer geen off weynig voordeel crijgt, zulx wel weet dat, en versocht van d' E. Comp^(ie)^: met 1 a 2000 r^(d)^ sonder interesse tot mindering van schult, en 8 a 10: goede slaven mag geadsisteert worden, welck laatste ons bedunckens noothaakelijck is en zoo d' E. Comp^(ie)^: de helft van de gelt petitie hierenboven vergeven, sonder ongemack dese perckenier wel geholpen kunnen geret worden. —

10060: r^(d)^ te weten	
3700 d' weeskamer	
1560. d' E. Comp^(ie)^	
1400. d' H^(r)^ gouv^(r)^	
com. quality	
2000. Jur^(n)^ tas bart	
200. aand gevolm van Cansius	
100. d' diaconie op Neyra	
1100. aen meer — trijutie	

Orientatie besit de wed^(e)^: van Jurriaan Fedrig van Doel met 25 slaven, is 60: zielen groot en heeft r^(d)^ 7500 gecost doch is hier nogh 8560: op schuldig, waer onder over de 500: r^(d)^ verloopene renten zijn, dese vrouw is teenemael onmagtig haar Intresse te betalen off eenigsints te redden, te meer tot besorginge van dit perck, dat rijckelijck en opulent van speceryen —

8559 r^(d)^ als	
1500 m^(r)^: abraham molenijser	
5509. d' E. Comp^(ie)^ op Lonthoir	
150. d' diaconij op Lonthoir	
6900. wilsbaal	
520. Slop en intrest	

70691: r^(d)^ Transporteere —

50691: P:r Transp:t

Specerijen is wel twintigh goede bequame slaven te weynig zijn waerdoor noodsaeckelijck veel Specerijen moeten verlooren gaan boven dat, zoo brengt de arac branderij, die se in dit perck noch mede aan de gaande hout in dese schralen tijt zeer weynig voordeel in, summa geen minder als een extraord:re hulp kan dese vrouw staande, en d' interest weder buyten schade houden, twelck zij en wij eerbiedighlijck aan u E:s Ho: wijs oordeel offereren, en tot nader speculatie van dit eerval hier nog bij zeggen dat zed:t 5 à 6: Jaren, omtrent 30: st:s slaven zoo doorden doot als fugiv verlooren heeft, daar bij 't affbranden van d' arac branderij en 't bart... van 4 à 5 st:s mattevanden met mede andere schade door den brant gecauseert over 3 Jaren tot meerder beswaringe — van dese wed:we, (boven het verdrincken van haer man) nog toegevoegt, en inmiddels met ses st:s kinderen desolaat achter gelaten is. —

Anthonie Sans Dias mesties ingesetenen heeft een perckje g'erft groot 15: zielen, twelck maar met 8 p:s lijffeygenen waarmede het ende — daarop r:D 590: schuldig uyt dit perckje comen — redelijck veel geruchten na zijn grootte specerijen — maar is niet magtig deselve met dat getal slaven voornamentlijck wanneer het klein tijt is — behoorlijck in te zamelen, ... mede verzocht om 4 a 5 slaven en dat van d' E: Comp: met r:D 400: zonder interest mochte werden g'assisteert om 't capitael op dit perckje staande aff te leggen, — ... eenmael het dese man anders nog wel stellen — en gaande houden, zoo middels door beschadigde — borghtogten, daar zig al vroeg, en vrij wat veel mede heeft g'ingagieert met verder beswaart raacht

Loeff Hendrickse: tegenwoordigh burger luytenant besit een perck van 16 zielen, met 18 st:s bequame slaven, en heeft hem dit gecost r:D 1900: waer op schuldig geweest is r:D 2050: dog alsoo erffgenaam geworden is van zijn overleden cosijn Jan Lat... kan 't vrij beter als voor heen, en presenteert wel ... uyt dit perck comen bij na geen off zeer weynig specerijen want het meest in sagueweer en andere beslaghten bestaet, dog den besitter plant dit perck

590: als
240: ... weesk.
50: gotthardt
300: hend:k marcus

2050. r:D: als
500: d' weesk:
700. hend:k marcus
400. Jonika claes
200. Jan gijsbertsen
100. bart:t antonis
100. m:... hans
50. bento sijmons

Transport: 73331: r:D

Lonthoir Van banda ond:re dato 11: 8br A:o 1690

73331: P:r transp:

met Jonge Specerij boomen tot tig aan, waardoor het in tockomende met het s Staat te verbeteren.

Bento Symonsz: besit 9 Zielen perks met 15: goede slaven, heeft dit perck by afsterven gekregen en geen andere belastinge hier op als r 50 aan de diaconij op Lonthoir, zulcx die man geen swarigheijt noch iets te verbeteren heeft.

50 r aan de diaconie op Lonthoir

Moysis Corn: besit mede by afsterven uijt voorsz perckje van Bento 2½ Ziel, en is hier op aan de diaconie op Lonthoir mede r 100 schuldig dog t slegten van alles is dat deze man niet een eenig slaaff heeft, waar mede zijn aanpart, dat al tamelijcke specerijen voortbrengt beswaerden veel min verbeteren kan, zulx hij eenelijck bij de kleintijt tot het in zamelen van de vrugt maar ijcker is huirt, t welck hem vrij costelijck comt te meer al t geen affvalt voor de rapers moet ten beste ten geven, en is t ons oordeels ten hoogste nodigh dat de E Comp:nie deze man 2 a 3 slaven t geen hij ootmoedigst versoeckt bijzet, waar mede t eenemael zonder connen geholpen zijn, en zijn schulden metter tijt door specerijen bequamelijk afleggen.

100: r te weten
50: aan de diaconij
50: fransz Hendrick

Jan Pietersz: Stiltman, besit een perck van 20: Zielen met 25 goede slaven en heeft hem dit gecost r 11100 waar op nog schuldig staat r 4325 heeft dit perck over de 2½ jaar al beseten en in die tijt wel 14 st: slaven verloren zulx met het aankopen van andere waar mede in voorder ommeslag en beswaringh van waar mede in voorder ommeslag en beswaringh van zijn perck genoegsaam verdiend is, wenig off niet heeft cunnen te voorden comen, dit perck bestaat mede in de uijtlevering van tuach Saguwaar en andere besorgingen als specerijen, die s jaars geen r 200: cunnen uijtmaken, dog dit besit staat mede bij sucess van jaren, veel te verbeteren, alsoo door de profijt als de overige perckeniers, een tamelijcke aenplantinge van jonge specerijen geschiet is, hoe wel deze man, zoo hij de nooh hiet nogh all cangaande houden, zoo versoeckt egter dat de E Comp:nie hem met r 1000 zonder interest zoude believen t' adsisteren om zijne lasten daar door te verminderen, en t'andere tot prosperiteijt te geraken.

4325: r te weten
3200: aan de weeskamer
950: de hertog
150: op Bat:a
125: aan de Comp:nie

D'Wed:ue Willem mauritz gewesen Lidtmt heeft een perck van 31. Zielen en daar bij behalven r 2750: schulden, maar 9. slaven en heeft dit besit gecost r 1800 zulx deze wed:e benevens een huijs vol kinderen, zeer beswaert en in groote onmagt zit, hebbende zeedert den tijt van 3 jaren daar tien st: slaven verloren en tegenwoordigh

2750 r als
2100. aan de w.cam:r
350. de diaconij op Lonthoir
250. Sleps intrest
25. aan dire
20. j saarg coletts

10556 r Transporteere

bij de rd 300 verlopen Interest ten agteren te samen
onder de bovenstaande debet opgestelt, dit perck levert
almede Zeer weijnig Speceriijen (welcke geen rd 100:
s'jaars bedragen connen) maar meest sagueweer
Arack en andere bosvrugten uijt dese vervallen
perckenierster is niet geen ander als ontraaden
sulcx voor d'E comp.nie staande te houden off tot prosperiteijt
te brengen waartoe se wel 12 à 15: goede slaven en
1000 à 1200 rd sond: interest van noode heeft
en ootmoedig versoeckt, als wanneer [illegible]
magtig en bequaam sal deses omenslag na
behooren te beharten. —

Maij Java moorse vrouw, besit 9. Zielen perck
van rd 500 waarop rd 350: schuldig is, en tot
bewerking van dien maar 4 st.s slaven heeft, dogh
dewijl dit perckie wel niet seer groot in Zijn
omtreck maar uijttermaten vol met
Speciarij boomen beset, Zoo is dese perckenierster
magteloos met die quantiteijt slaven d'vrugt
nabehooren in te samelen, en d'E comp.nie toe te
brengen waarom haare petitie, van nogh 3 a 4 st.s
goede slaven te mogen hebben niet ongefondeert
maar noodsaakelijck is te meer deselve, door
soodanige assistentie teenemaal geholpen zijn
en bijnaar wel 1/4 meer Speceriijen als voor
heen sal connen leveren. —

350: rd aan de diaconij op Lonthoir

Backer moors mardijker besit 13 Zielen
perck met 3 Slaven, heeft hem rd 250: Zoo veel
tegenwoordig, ~~niet bevordert~~ rd daar nog op
schuldig is. gecoft, dit perckie bestaat wel
meest in saguweer boomen en andere bosvrugten
sulcx tegenwoordig niet boven de rd.s 50 s'jaars
aan Speceriijen kan uijtleveren Zijnde het selve
dat onder wijlen, door magteloosheijt der slaven
veel van dien vrugt verlooren moet gaan, off van
andere geraapt worden, waarom versoeckt dat d'E
comp.nie hem believe met 7 à 8 goede slaven
en rd 300 sonder interest om Zijne schulden
off te leggen te assisteeren, Zijnde niet
te twijffelen off bij soodanig secours van
slaven sal dit perckie, daar ook reets een
brave aanplantinge van Jonge aankomende
noteboomen geschiet en te sien is merckelijck in de
leverantie der Speceriijen als anders in 't comen
te verbeteren

250: als
150 aan de diaconij op Lonthoir
100 g.t v: burgh

Op Banda Neira dato 11 7ber 1680

n.o 1156 rd. P.r Transp.t
1320: rd als
1200 aan d: de Hartog
120: Jan over Backhshel

Anthony Mousain behoort 24 Zielen perck met 10: stx Slaven dit heeft hem t' Zijn overleden Schoonvader Jacob de Bouwer rd 1450: gecost waar op hij tegenwoordig nog schuldig is rd 1320: in dit perckje zijn bijna niet anders als Specerij boom waar onder veel Jonge aancomende en eenige stoelen Cambocken met weynig Canarij boomen te vinden, levert 's jaars ontrent de rd 200: — van die vrugt ter schael dog kan onmogelijck met dit getal Slaven Zijn ogt en na behooren waargenomen off ingezamelt worden, waarom versocht dat de E: Comp:^ie hem believe te adsisteren met noch 6 à 7: Bequame Slaven waar mede deselve omme slag genoegsaam zal connen bestieren en meer voortcomende zijnde Speceryen als verbetering zijner perck in 't korte merckel:^o te winnen en magtig zijn te connen betaalen

800: rd te weten
50: aan d' Comp:^ie
750: Casp.r Pieters

Hans Caspersz: Lonthoirs ingeseten beheeft een perckie van rd 740: en 9: Zielen groot waar op hij nog rd 800: schuldig is en tot regeringe van 't selve maar 3 Slaven heeft, waar door al meer partije Speceryen moeten verlooren gaan off van den neder geraapt worden kan 's jaars niet boven 70 rd van die vrugt buijten de Saguwer als andere bosch gewassen daar 't redelijck nog van [illegible] is opbrengen, dog zoude bij secours van Slaven meerder quantiteijt connen ingesamelt werden Zulcx den selven bij desen versocht van de E: Comp:^ie met 5 à 6 goede Slaven te mogen worden geholpen — 't welck ook de naaste te middel, tot desen mans sijn behoud en prosperiteijt is

150 rd aan Casp.r Pietersz:

Pieter Christoffelsz: mardijcker is rd 150: schuldig op een g'erft perck van 10 Zielen groot door haar selfs, en een Slaaff die se maar tot desen omme slag heeft moet waargenomen en ingeoogst worden, hoe wel dit perck zeer weijnig Speceryen die 's jaars geen 50: rd connen [illegible] uijtlevert zoo is 't zeeker dat door onmacht van volck veel van die vrugt moet verlooren gaan nog eenige aenplantinge off verbetering in dit landt geschieden kan wel deselve vrouw versocht van de E: Comp:^ie te mogen werden geholpen met 5 a 6 stx Slaven 't welck hooghelijck tot verbeteringh

van

n.o 3426 rd Transporteere

van dit perckje en vermindering van Compˢ: Speceryen van noden is en verdere vrees. —	93926 ℔ p: Transpᵗ
Hendrick Vos, oud burger vaandragᵉʳ heeft geen dygen, maar een gehuyrt perck van de diaconie voor 3 jaar en dat ℔: 50: alle jaar ‑ tredelick genoeghsaam door de Speceryen daar 't ondertussen van verdien is kan opgebracht worden dit perckie is groot 8 zielen, en heeft de huyrder hier toe 7 slaven daar 't wel mede kan waarnemen, egter versoekt nog nog 2 à 3 slaven van d'E Compᵉ: te mogen genieten ‑ dogh alsoo van dit perck t zelfve te zeggen valt als ‑ uit voorstaende van dit relaas van 't perck bij Jan ‑ Delibout gehuurt gesegt is kunnen hier geen nader ‑ consideratie bij stellen —	613⅙ ℔ bevesten ‑ 150 aen d' armen op Lonthoir en 23⅙ aen d'E Comp 250: Jan de la Don 120. d' weeskamer 66. Jan Castjerdt
Corn: Ferdinandes Lonthoirs ingeseten ‑ besit 4 zielen perq. tredelick hem ℔ 200 groot ‑ heeft dog is tegenwoordig zoo hiernaer als op d' andere zijne effecten debet ℔ 1350: dat 't echter noch wel stellen voornamentlᵉ: int stuck van de slaven ‑ waar van tot 21 in 't getal verdien is zulcx deze man niets van nodden en ook geen swarigheijt ‑ heeft zoo maar niet verder door beschadight de borgh ‑ togten, waar mede al vrij wat diep g' engageert is, bet ‑ toont en aangevochten wert —	1322: ℔ bevesten 220: d' weeskamer 800: Jan de la Don 72. Jan Geraldt 230. f michaelt
Caspar Geraldo van Maedycken besit 9 zielen perq met 6: slaven heeft dit bij afschrift ontfangen en is tegenwoordigh hier op schuldig ℔ 500 uyt dit besit woont na zijn grootte al vrij veel Speceryen ‑ gelevᵗ: en heeft deze man alsoo tredelijck wel ‑ stellen kan geen ander versoeck als dat d'E Compᵉ: hem believe met 2 à 3 slaven t' assisteren, om zijn perck en Compˢ: Speceryen zoo veel te ‑ beter te cunnen waernemen	490: ℔ bevesten 250: aen d' diaconij 240: Jan de la Don
Benedictus Lampreij besit een perckie van 4 zielen met drie slaven en heeft hem dit ℔ 170: heeft geen schulden, dog echter tot dit besit nogeen goede slaeff van noden waarom versoekt d'E Compᵉ: hem daar mede believe te helpen, maar alsoo al een proper inkomen van Speceryen uyt dit perckie trekt sou die zigh selfs wel cunnen ‑ helpen en verdien zoo 't aen comptant, om die te coopen maar niet en quam te ontbreken	

Transporteere 85851⅙ ℔:

Lonthoir } Van banda ond: dato 11: Xber 1690

15851 1/4 Rd: Pr. Transport

Jan Pignole Lonthoirs burger heeft een perck van 12: Zielen en daar toe 20 goede en bequame slaven, trekt uijt dit perckje dat hem maar Rd 191: over 19: Jaren gecost heeft 's jaars vervoerde — 100 lb aan Specerijen, heeft geen Schulden, maar is na zijn conditie wel gestelt en proper bemiddelt waar uijt liberael veel aelmoessen en caritaten aan arme Zieke Inwoonders en Soldaten dagelijx toebrengt en betoont

Frans Hendricksz: mard: besit 3 1/2 Ziele perc met 4: Slaven, trekt bij effenis behouden en ook Jegenwoordig noch geen Schulden daer op heeft doch versocht met een mans Slaef, die tot verbeteringe van dit perckje zigt wel van noden te — hebben van de Comp.e geholpen te mogen werden — maar alsoo hij 't wel stellen can, en een redelijck incomen van Specerijen heeft, zoude zigh selfs wel cunnen verzien

David Samuelsz: mard: besit mede bij — effenisse 3 1/2 Ziel perc trekt voordesen met dat van Frans Hendricxsen, en te samen 7: Zielen groot is geweest en leverden bijde ook bij na eenerlei — Specerijen, dese man heeft wel geen Schulden, — maar ook niet een slaaff, waarom met gehuurde mardijckers dat hem vrij costelijck valt cunnende met sulcke de nut verlooren gaat zoodat al wel licht, voor de Comp.e van andere geraept wert is versocht, dat de Comp.e hem ten minsten — met drie st.e bequame slaven belieft te helpen en op de been te bringen, wat mede volcomentl: magtig en bequaam zal zijn dit perckje te bewaarschen en beter acht tot zijn eijgen en comp.s: voordeel op de Specerijen te slaan en waar nemen.

Caspar Pietersz: mard: bekleet een perck van 26 Zielen, maar met 9: Slaven dit besit heeft hem gecost Rd 500: en heeft tot heden — ook daar nogh geen Schulden op, levert 's jaar all mede een proper quantiteijt Specerijen, dogh nergens na in consideratie van de grootte sijnde perck en quantiteijt bomen, die der in staen, hoewel bij naarder heeft van dit perck, in — Sagueweer, tuack, als andere bosvrugten — te staat, buijten dat dese perckenier, een oud affgaande man is. Soo heeft boven dat 7: à 8 st.e Slaven tot regeeringe van dien onnodig slag nogh

15851 1/16 Rd Transporteere

nogh van noden, die wel bij forme van adsistentie van d'E. Comp: versocht maar alsoo 't dien ouden man wel stellen kan, zouden we hem buyten d'E: Comp: ten minsten, met 3 à 4 st: sloeft cunnen verdien

Elias Jansz: mard: heeft geen schulden en bij gesschrift een perckje van 6 zielen met 4. slaven daartoe versocht nogh met 1. a 2. slaven van d'E. Comp: te mogen worden geadsisteert, alsoo tot beheering van dat besit wel van noden heeft en terwijl eenredelijck incomste heeft en s'jaars ontrent de rd 90: speceryen kan leveren, zoude grootelijcx geholpen, en magtig zijn, in 't korte dese schult te cunnen betalen —

Lasiatti moor heeft mede geen schulden en bij gesschrift een perckje van 5 zielen groot dog maar twee slaven, zulx nog wel twee st: soo tot insameling zijnder speceryen die s'jaars ontrent d' rd 50: comen te beloopen als verbeteringe van dit perckie van noden, met welcke hulp hij versocht van d'E comp: te mogen worden g'assist: te meer hem zulx toedenmaer, zal wesen en op de been cunnen helpen —

Paulus Bruijgman burg: heeft een perckje van 7: zielen met 5: slaven en cost hem dit besit rd 350: waer op maar rd 300: schuldig is dit perckje kan al mede niet boven de 40: a 50 rd specerijen s'jaars uijtmaken want het al meest in sagu weer en andere beswaringen bestaat — dese man versocht mede, met 2 à 3 st: slaven van d'E comp: te mogen worden geholpen off contanten, om deselvige te coopen, voor ick bij na zijn conditie welgestelt, en heeft vrij mede effecten als schult — 350 rd: aen besit bevat

Ourien. D'Wed: van Jan dragon heeft bij gesschrift een perck groot 40: zielen met 33: p.s goede slaven heeft geen schulden, dit perck levert een brave quantiteijt specerijen welck — s'jaars ruijm 400: rd comt te bedragen.

D'Wed: Samuel de Wit en Pittavin voorsz: Juff: dragons dogters hebben op Ourien mede bij gesschrift ijder een perckje van 7 zielen 't welck bij de moeder met het boven geciteerde

...úrien Van banda ond:e dato 11: 7ber 1690

96201 1/6 R:dr Transp:t

getal Slaven gesamentlijck werdt waergenomen —
en alsoo voorsz: wedu:e geen schulden heeft zoo kan
het dese perkenier ter alsoo redelijck bemiddelt is
hoe wel het velden, veel niet te versoecken heeft

Door desen ongelyke quantiteyt Slaven ook

4590: Rd te weten
210: d'E comp:e
1000: in: wees
1000: Jonika
2000: C: mallstedam [?]
130: d'diaconij of p:ry [?]
100: d'wask:
100: d'lamontagne

Jan Theunisz: maar: heeft 50: zielen, pere-
voor Rd 5000: geoogt en daar nevens in wesen 44 —
Slaven waer onder 2. kinders en 4 a 5 oude affgaande
luyden die tot den dagelijx: arbeijt meest onbequaam
zijn, dese man heeft zedt: 4 â 5 Jaren al meer inde 20:
Slaven, soo door 't affsterven als anders int verlooren —
waer door als mede andere tegenspoedigheden 't zedert
en ingenoemden tijt, in swaere schulden die voor dato
geen off weynig en hadden gevallen, en is dese somme
Jegenwoordig tot Rd 1600: ger: [illegible] evenwel hem
beswaerlijck 's maants zijn intrest doet opbrengen,
egter voort wel dese perckenier (die een swaer —
huyshouden met 7 â 8: kinderen en redelijcke hooge
Jaren heeft, met een extraord:re arbeijt [illegible]
en ijver daar door heen, waer door geen off weynigh
[illegible] ten agteren Staat, dit en 't perck van de —
wedu:e Dragon hebben gesamentlijck bijna een —
quantiteyt Specerijen, nevens dit perck hout
Jan Theunisz ook nog een brandereij in de brandereij
in de gang evenwel met desen slegten tijt niet veel
en beschiet

Idem Jan Theunisz: meent nevens dit besit
ook nogh in agt 2 perckjes t' zamen van 7 zielen
die den Lantsheirs burger Willem Bardentsz bij —
geschenck als erffenis toegecomen zijn, dogh geen
W: Bardentsz: heeft met een slaaff bij dese perckjes
zulx Jan Theunisz dese 7: zielen taerts alweder —
behalven d'arak brandereij met zijn eijgen Slaven
moet waernemen schoonhouden en d' Specerijen —
die 's jaers van geen merckelijck belang, en niet
boven de 30: â 40: Rd: bedragende zijn, insgelijx —
en alsoo tot desen generalen ommeslag te ~~[illegible]~~,
weynig lust tegende, en buyten dat tot zijn behout
en weder en weder op comen een goede adsistentie
van noden heeft, zoo versoeckt hij ootmoedigh dat
d'E comp:e hem believe te helpen, met nog 8 â 10:
stx goede Slaven, benevens 15 â 2000: Rd zonder
intrest die hij tot vermindering zijner lastige
capitalen zoude imploijeren, waerdoor onge-
twijffelt in corten tijt tot beter staat en prospe-
riteyt zoude connen geraken.

90741 1/8 Rd Transporteere

Van Banda ond.e dato 11.e [illegible] A.o 1660 Ourien

Jacob Jan Broers besit 12: Zielen perc met 13 slaven waeronder twee aenkomende kinderen zijn op dit besit tegen R.D. 400: gecocht heeft is tegenwoordig noch R.D. 420: schuldig, is een mooij speceriij perckje en can s'jaers over de 150 R.D. van die vrugt buijten andere bosgewassen uijt maken tweeckdertreden is dat dese man wel stellen, en alsoo niet genoeghsaem met slaven versien is verders niets te versoecken en volgens zijn seggen, ook niet van noden heeft	9071 ½ R.D.r Transp.t 420: R.D. de weten 80: aen d' diaconij op neijra 90: aen d.s Boughia 250: diaconij op Comptoir
Idem Jan Broers heeft bij dit voorige besit ook nog bij gevoegt en aengecocht twee kleijne perckjes van de mardijcker Maria en mard.e Evert Evertsz, die bij alsoo se beijde van geen grooten omnislag zijn met het voorgeseijde getal slaven bequamelijck can oppassen en waernemen te meer zeer weijnig speceriijen, en s'jaers niet boven de 25 à 30 cannen uijtleveren	
Isaacq Colleth mard.e heeft 9: Zielen perc voor R.D. 415 [illegible] gecocht waerop tegenwoordig nog zoo veel nog schuldig is, dogh heeft tot dit besit, maer 2: slaven, waerdoor onmagtig is, Comp.s speceriijen (die nu s'jaers noch ontrent de R.D. 610: cannen uijtmaken) na behoren, te waer te nemen, en in te zamelen, zulcx zeeckere. veele daer deur moeten verloren gaen, off zoo 't wel licht van anderen geraept worden, waerom 't hooglijck van noden is dat dese man ten minsten met 3 stx bequame slaven bij gesprongen werdt heeckt hij van d' Comp.e versocht eenmael nog R.D. 200: zonder interest om zijn lasten te verminderen waerdoor dese man teenemael weder om op de been zoude geholpen connen werden.	443 R.D. als 27. aen d' Comp.e 300. Cap.n Paulus 50. d' diaconij op Comptoir 66: Jan Harmen
Francisco Paulo besit 41. Zielen perc in huijr van de Comptoirse diaconij en dat sonder slaven, segt geen slaven te derven versoecken alsoo 't in geen eijgendom besit tot waerneminge van dit stuckje lants, werden wel twee slaven vereijst want s'jaers ontrent de R.D. 40: aen speceriijen buijten andere bosvrugten uijtlevert van dit huijr perckie valt niet het zelve te zeggen off bij Jan Dellebout aldaer wegens [illegible] arme perck gerelateert is.	

Transporteere 9160 ½ R.D.

Van banda ond:re dato 11:e 8ber 1690

91604 1/6 P:r Transp:t

150 rd:s Debiteurs
100: aan d'Nijrase diaconij
50: Benjamin Claesz

d'Joga ma[illegible]d:re Besit een perkje van 11 Zielen waar
van d'helft ~~[illegible]~~ voor rd 4: s'jaars van de Lontoirse
diaconij heeft, levert weijnig Speceryen en bedraagt de
quantiteijt al ten uitt geen rd 20: s'jaars want meest
in voilt hout Bamboesen &c:a bestaat tot behoeftinge
van dit lant heeft drij slaven en is rd 150: schuldig
dog alsoo't op deese wijs nog wel tellen en gaande
houden kan, heeft niets te versoecken nog van noode.

[bij de helft [illegible] en de andere helft [illegible]]

Crispijn Cornelisz: Besit met noch een Suster
en een broeder bij deselve 9: Zielen perc waarop
niet een van hun drijen eenige schulden heeft, en
levert dit perck s'jaars ontrent de rd 60: aan —
Speceryen, dit besit, waartoe ijder van hun drien
even na geregtigt zijn, wert jaar om Jaar bij —
beurten waargenomen, en vrugten geplucht een —
Jaar wordt het aangevaart en beheert van . . . :
. . . . die dan van Lontoir daar hij tegenwoordig
woont met 6: st:e slaven op ouren possessie comt
wonen, dit zelve dan ooch na behoren cultiveert
maar twee andere Jaren valt het buijten te beurt
waarvan deese Crispijn een is, die niet alleenig sonder
slaven, maar ook tenemaal magteloos zijn, om
een darde deel in 't geheel te cunnen beheerschen —
waardoor in deese tijt veel [illegible] vervalt 't geen de
derde broeder met 6: slaven in een Jaar heeft
verbetert, buijten 't verlies 't geen d'E Comp:ie in
zijn Speceryen comt te lijden, Zulcke Zoodanige
conditionele besittinge d'E Comp:ie noch schadelijker
comt te vallen, als van de andere percken gesegt
is, waarom ootmoedig versoekende hier in voorsien te
dient verdient te worden wont op't alderminste te
5: st:e goede slaven hun dagelijcx werck cunnen
vinden —

d'Laoetangh. Wert bij Hend:k Bruijn
getrouwt hebbende de wed:e van Evert Haaquen.
tegenwoordig met 40: st:e slaven besetten waar onder
3 kinderen en 4: oude afgeleefde lijffeijgenen, tot
den dagelijcxen arbeijt meest onbequaam zijn, —
dit perck is 60: Zielen groot en heeft gevoert een
somma van rd 5050: waartegens d'schulden —
rd 1670: belopen zijnde hier onder begrepen rd:s
526 agterstallige Interest p:mo: dit besit buijten —
d'merckelijcke quantiteit Speceryen die 't s'jaars —
comt uijt te leveren heeft ook al toe bij de vorige
besitters een ongemeen inkomen, Zoo van de arac
branderij, canarij olij bamboesen en meer andere
bosvrugten

91754 1/6 Transporteere

Van banda ond: dato 11: 7ber 1690 Laodtangh

bevrugten gehadt, waer door deselvige 't recht dese man zijn voorzaat, die der vrij wat schulden in gebracht en weijnig tijts beseten heeft, tot goede prosperiteijt gecomen zijn, maer hebben ook met d'uijtterste vigilantie en arbeijt haren dijgen geelvaart bijgewoont en voortgeset, van welcke deugt den tegenwoordigen besitter, een ongemeen slegte getuijgenis heeft, wat opene voorhouden, d'aldereminste te doen niet te geven waerom mergenb niet eenen stuijver aen interest voorde Jongst te $\frac{3}{en}$ decemb: Januarij, en ses gebracht en betaelt heeft, waer het inhouden in gen: tijd van voorsz: vrugten gebleven is, Jadat het swaerste van alles was, verclaarden en toonden ons aan present (zijnde dit medio april) geen lb 20: in voorraat te hebben om d'interest van de lopende $\frac{3}{en}$ veel min d'verstreckende renten te kunnen minderen, welcke slegte gestalte in consideratie van dit costelijcke perck te hoogh en buijten schreef zoodanig loopt dat desen nieuwen perckenier meerder vigilantie arbeijt en diijnighdeijt moet aanwenden off van conditie verwisselen, om 't uijtterste te verwall dat bij zoodanige continuatie voor de dese staat voorts comen, uijt welcken hoofde wij hem voortaan te in acht te nemen tige waerschouwinge en dreijgementen hebben voorgelegt en versechert, dat hij in zijne luijighdeijt en speelsucht waer van hij zig niet te ontsteeken kan voortgaande desen het te zal zijn die tot exempel van andere m: agts: hoog te ongenade benevens een regtvaardige straff gevoelen onthouden zall, zoo d'effecten van zijne beloften en verbeteringen successive hier opvolgen, sal desen perckbezitter nog wel te redden en te helpen zijn, wanneer de comp:ie den selvigen nogh 8: à 10: goede slaven, die in dit besitwel van doen zijn benevens 10 à 1500 rd sonder interest tot vermindering van zijne lastige capitalen beliefden bij te setten, leeninge dit perck genoemoet is geworden wegens de costelijcke en weelderigh inhouden en dat buijten comp:es specerijen die s'jaers selfs niet veer van de rd 800: comen te beloopen —

Nayer. Pieter brongersma besitten perck van 30: zielen, met 19 slaven, trouw het een gecostheert rd 5200: waer op in tegendeel rd 5600: schuldig is zijnde onder dese som mede begrepen bij d'300 rd: agterstallige interest volgens deselfs verclaring heeft zedt: 4 a 5 jaren dat dit perck besitten heeft 21: p:s lijffeijgenen gestorven welck voorgaet d'oorzaeke en principaelste reden van zijne belasting en agterstal te wesen, waar door onmagtigh is geworden zijn

perck

Transporteere 106090 1/6 rd

9175 4 1/6 p:r transp:t

8673 rd: te weten

5000: aende weesk: en

2200: aende h:n gouw

36: juff:w nicasius

300. d'kerck op neijra

50. de diaconie aldaer

100. m:r roos

100. b:t d'backer

100. m:r haus

260. de comp:ie

527. Slopen intrest

5613 1/2 rd te weten

1000 aen hendrick marcus

800. m:r haus

2700. d'weesk:

400. Joan:s huijts

200. d'diaconij op lonthoir

80. melchior

50. francisco paulo

95 1/2 g:l d:e comp:ie

200. slopen intrest

Waijer van Banda ond: dato 11: Xber A°: 1690

106040 5/6 rd Transport

perck na behooren te cultiveren, en Comp:s Speceryen
die ongetwijffelt hier niet weynig moeten verloren —
gaan, off van anderen geraapt worden in te samelen
daar nog bij gekomen is de slegte tijt en dat zijn araq
niet als voorheen vertiert en 't weijnige dat vertiert
wort niet wel betaalt can crijgen, can op 't alder
minste ook gerekenen off bewijs doen, waer de —
rd 240: geleven, off tot wat eijnde g'emploijeert
die bij eijgene opgegevene jaerlijcxe uijtgift
en ontfang (omdat ten van zijn huijshouden en slaven
rijst daar al mede onder begrepen zijnde) zoude
overig wesen, zulcx uijt dit en andere getuijgenisse
blijckt, dat dese man niet alleenig wat luijen —
agteloos, maar bovendat den quintspoom en seer
wat traagheijt tot zijn eijgen interest is, waer
op tot bewijs bij brengt, dat ons lang als moedi
loos in d'arbeijt geweest is, door 't swaar sterven
zijner slaven, en andere tegenspoeden, dog hoopt
en belooft op te wecken te, zoo de Comp:s hem
believt wonder luttel niet bequame hulp dat zigh
opt alderaendrigste zal verneeren om zijne credi
teuren buijten schade te houden en bevant Comp:
dierbare speceryen zijn perck beter houden en gade
slaan, zoo dese man zijne gedane beloften, volgens —
schuldige pligt comt te agtervolgen, zou mede door
een middelmatige hulp van de Comp:e geredt en op de
been comende gebragt worden, waer toe ons
benodigdens 12 a 1500 rd zonder interest tot ver,
mindering van zijn swaere lasten als insonderheijt
12 st: goede bequame lijfeijgenen, zonder duijts
en van noden ~~van waere~~ zijn te meer dit besit
in zijn ommetreck al vrij groot is, en daar in door
de ruijgte als andere onbekende plaatsen, die —
tegenwoordig met dit weijnig getal slaven niet
can schoon maken off opsoecken al veel speceryen —
verloren gaan en onbekent blijven buijten die dese
plaatsen en vlacktens die bequaam ~~die bequaam~~
tot aenplanting presint onbebouwt leggen, dit
perck zoo als 't tegenwoordig nog wort
waargenomen, levert s'jaars al ver over de rd
30g: speceryen buijten zijn araq sagueweer &ca:

De Wed:e Symon Gabrielsz Diedloff heeft
een perck van 54 zielen met 43 p:s slaven
waar onder al mede 11 st: zoo oude affgeleefde
als jonge kinderen tot den dagelijcxen arbeijt
onbequamen

106040 5/6 rd Transportere

Van Banda ond: dato 11 [illegible] A: [illegible] Wayer

onbequaam zijn dit besit wort geroort rd 7500: —
gelijk present zoo veel daarop nog schuldig is deese —
vrouw had over 4: jaren wanneer d' jongstenmaale
trouwde wel 2000: rd minder schult die is deselve
met haar man zal: in geruijmen tijt zoo door —
beschadigde borgtogten, affsterven en fugie van ....
slaven als andere ongelukken merkelijk ten agteren
gezet zijnde om dit haar besit dat van een extra
ordinaire groote en lengte is, na behooren te —
cultiveeren comps specerijen te vermeerderen —
en aan te planten en meer andere noodwendige
diensten tot verbetering te verrigten nog wel wa
10: goede slaven van nooden hadt te meer bovendien
haar perck ook een arak branderij waar [illegible] door
gaande te menteneeren, 8 à 9 man moeten geemploij:
werden, aan de hout en gaande houden, waarmede ook
deselve nog van de Comp: rd 10 à 1200 zonder
interest om haar lasten te verminderen versocht,
en terwijl dit pretieus specerij perck sjaars —
over de 1100 rd van de vrugten, buijten andere
boschgewassen en dagelijxe emolumenten uijt
levert, zoo is onsst bedunckens d' adsistentie
van slaven absoluijt noodsaakelijk, om 't verdere
vervallen en vermindering van specerijen voor te
comen, zoo bij dit secours d' gedt petitie dan
meer nog voldaan wiert zijnde deese wedw:, dat
een vigilante en suijnige perckenierster is,
buijten ongeluck in 2 à 3: jaren teenemaal
geredt en in beter staat [illegible] gebragt —
werden haar vader Hendk Marcus heeft voor
ons verklaart zig borge te zullen stellen —
voor zoodanige secours van 't gelt en slaven —
als d' E Comp deese zijne dogter in tijden —
wijlen zal comen te doen —

10604 0:5 st P: Transpt	—
7500: rd	te weten
140:	d' E Comp
320:	Claas Schilders (?)
150:	[illegible]
100:	Paul: Migiels
630:	slopen (?) interest
250:	Hardenhop
3600:	de Weesk:
2000:	Hendk: Marcus
300:	d' diaconij op lonthoir
67:	Adam Dias —

De Wedw Lauren Gregorij en Jan Reyniersz besitten met hun beijden 17 zielen
per troeleck (?) na zijn ommetreck en wijte
wel 27 en meer zielen groot is, waartoe —
dogter maar 16 slaven en bij de 600 rd meerder
schult hebben als d' incoop van 't perck die 3000 rd
is geweest bedraagt, uijt dit besit treckt d' E: —
Comp: al een goede quantiteijt specerijen die
s'jaars wel [illegible] 300 en meer comen te —
beloopen

3525 rd	als
2100	Hendk Marcus
250.	aan de diaconij op [illegible]
1000	d' Weesk
100.	[illegible]
75:	d' E Comp

Transporteere 11506 5 s/4 Rd

Wayir Banda ond^r dato 11: Xber A° 1690

117065 5/9 Rd. p^r Transp^t

beloopen, deselve bij dan versoeckende, mede dat met noch 7 à 8
Slaven, beneevens Rd 1000: sonder interest tot verminderingh
zijner lasten van d'E Comp^ie: te mogen werden
geadsisteert, waardoor hij in 't corte tot prosperiteyt en
ende landtbouw ongetwijffelt tot meerder quantiteyt specerijen
soude cunnen geraken

520: Rd t weten
420 d'wacht:
100. d'wed^e Jonika

Jeremias Delmonde besit een perckje van
11: Zielen, en tot beheeringe van dien maar 3 Slaven
Rd 400: is d'inkoop geweest en hij is presentelijk daar
Rd: 520 schuldig op, dese man is mede gantsch
onmagtigh met dit sobere getal Slaven d'helft van
zijn perck, te laaten staan 't geheel, te cunnen
regeeren, veel min Comp^ie: specerijen nabehoorlijk in te
zamelen, over sulx 't al niet te twijffelen, is off
hier moet bij gebreck van rapers, partij van die
costelijcke boomgewassen verloren gaan, om
dit niet tot verder verval te prevenieren is 't noodsa
kelijck dat den selvigen, met nog 5: goede Slaven
geadsisteert werde die hij van d'E Comp^ie: beneevens
Rd: 200: zonder interest tot afflegging van
schulden versoeckt, waar mede genoegsaam zoude
geholpen [zal] zijn, te meer in dese sobere getalte
uijt dit besit nog bij de Rd 60: aan specerijen (buijten
andere inkomsten) van dit boscken ter schaal werden
gebracht, doch zoude bij zoodanige hulp 't oppercooft
altijd al vrij wat nadere reguart op dese perkenier
zijn gedoente dienen te nemen, alsoo geene goede
getuijgenis van vigilantie maar nader gemeene
seeker der mardijckers, de naam en daat van luij
en magteloosheijt heeft.

150: Rd aan d'wacht:

Benjamin Hendricksen mardijcker
heeft 10: zielen perck en daartoe maar 4 Slaven
met Rd 150: schult zijnde Rd 50 meerder als hem dit
besit, waar uijt 's jaars over de 120 Rd aan specerijen
levert geeft heeft versocht van d'E Comp^ie: te
mogen werden geholpen met Rd 300: sonder interest
beneevens hij als vooren beneevens nog 4 à 5 stx
goede Slaven, die wel van nooden heeft door welcke
adsistentie dese perkenier die volgens getuijgen
neerstigh is tenenmael op de been, en d'E Comp^ie
aan meerder quantiteijt specerijen cunnen
gebracht werden

Hendrick Marcus heeft een perck van
25 Zielen en tot beheeringe van dien 29: Slaven
waaronder 4. jonge kinderen en 2 oude affge
leefde luijden tot den arbeijt onbequaam zulx
tot beheeringe van dit besit, dat 's jaars over

over

118035 5/9

Van Banda onder dato 11: 7ber A°. 1690 — Wayer

118035 5/6 P: Transp:
300 r$ adm: in:gaud

over de 900 r$ aan Specerijen uijtlevert en van den
wijder distantie is, noch wel 5 à 6: goede Slaven van
noden zijn, dewelcke deser perckenier tenderis r$:
1000: zonder Interest van de E: Comp:e meende derft
verdoecken, doch dewijl deselvige, buijten alle Schulden
wel met 10: à 15000: r$ bemiddelt is, ist meer als
behoorlijck, dat zig zelven van genoegsame Slaven
(en 't geen tot vermeerdering en verbetering van —
zijn perck de Comp:e Specerijen nog mogte dienst
werden en gebracht) versiet en magtig maackt
dit besit heeft over - - - Jaren kan maar r$ —
1290 groot

Venner . Jacob Albertsz: Ding

3500 r$ als
2900: Joan huijts
600: cass: thomas

besit 90: zielen perq met 51: goede bequame
slaven dit perck heeft kan r$ 7000: groot kost
en is present daar op nog maar r$ 3500: schuldig
wert abundante, en belopen die bij een gestgewas —
s'jaars ontrent 1500 r$ ... successive nog staat
te vermeerderen, door d'extraord:e verbetering en —
aanplanting van notebomen die door den besitter —
tzedert hij dit perck gehadt heeft, is voortgeset en —
aangefocht door welcke vigilantie en andere geluckige
successen hij teenemaal buijten alle belastinge —
geraeckt is, en tot een redelijck bemiddelt burger
geraeckt is, wes present geen gebreck en dienvolgens —
ook niets te versoecken heeft als eenelijck dat d'E:
Comp:e hem believe te licentieren ... besoeckers
met een bul tot sustentatie van zijn familie 't geen
met 6 à 7: kinderen verrijckt is, ontrent zijn huijs
te mogen houden en aanquicken, waartoe ons twee
plaatsen, die hij dan met een suffisante pagger
zoude afsluijten aangewesen heeft, zijnde d'eerste
plaats, effective in zijn perck, door den wijder uijt
spruijtende en steijl opgaande klip, daar 't veel niet
wel zoude op zoude kunnen geraken van 't principale
Specerij bos afgesondert, maar zoude ons bedunckens
beneden inde vlackte, dat vol jonge en oude —
bomen aankomende Specerijbomen staat zodanig niet
kunnen afgesloten werden, off staan in dit —
begrijp een groote partije van die dierbare —
vrugtbomen ongetwijffelt perijkel van dienst
in ruine te lopen. wes de tweede plaats, die
teenemaal aan strant, en buijten 't besoe —
keijt daer toe beter zoude kunnen g'appliceert
werden, welcke plaats alsoo met een goet stuck
grasagtig voorlandt verrijckt is, hij dan van de
eenduijt aff, tot een stuck weegs voor bij de
steene

Transporteere R$ 121835 5/6

Venner Van banda ond: dato 11: 7ber A:o 1690

121035 5/6 p:r transp:t

Steene poort van Zijn pagger, mitsgaders ligte affschutting van bos-hout, en andere materialen, sonder 'tselve maken en affsonderen, om daardoor, alle bedenckelijcke schade ja zelfs voor te comen dat het vee niet eens inde ingoij vare min in 't bosch sonder eenmael geraken, onderworpen Zij ook. Soo hem dit geliccentieert worde d'quantiteijt niet hoger als tot 6: st:s vandat vee te Zullen laten voort groeijen, — maar de aanteelinge successive wanneer se — bequaam Zijn slagten, en tot gerief van anderen verkalimeren, welck versoeck, mits de gelegentheijt vandien wij u E:E: agtb: eerbiedig tot speculatie offereren. —

8831 Rd: als
8000 [illegible]
331 8 [illegible] comp
over 1 p:s [illegible]
300 [illegible]
200 d' [illegible]

Isaacq Jacobsz: Bamberg, heeft een perck gekogt voor Rd 8000 van 56: Zielen groot, waer op wel Rd 8800: inde Comp:s Schult, maar daer tegens ook ook Rd 1150: aangevochten heeft daar hij interest van trecht en van anderen hebben moet, en alsoo dit mede een abundant specerij perck en de uijtlevering vandien (buijten d'arac branderij en andere bosvrugten) 'sjaars al vrij over d' 600 Rd bedragende is staat deser man, die een vigilant arbeijtsaam perckenier is, mits gods seegen, in 't corte tot prosperiteijt — en uijt zijne belastinge te geraken, maar alsoo te weijnig en tot dit importante besit, maar 44: slaven heeft, waer onder nog 2 kinderen die — 't eerste te jaar 3 à 4: nog onbequaam tot den — arbeijt zijn, soo versoeckt hij, dat de E: comp:e hem nog 8: à 10: st:s goede slaven die wel van noden heeft believen te adsisteren, bedragende 10 à 1200 Rd zonder interest, welck support voornamentl: inde petitie der slaven tot verbeteringe, en — behoorlijcke cultuure van dit besit en comp:s — specerijen, ons bedunckende nootsaackelijck is te meer vant boven geciteerde getal slaven nog 8 à 9 man moet affgaan, die dagelijcx tot de arac branderij, dagelijcx gebruijckt werden

Glam.

3000. Rd als
1800: J:s [illegible]
400: J:s [illegible]
200: J:s Clausz
600: - - - -

Barent Jansz: heeft 't perck van maij Catarina gekogt voor Rd 3200 en is 24 Zielen groot en heeft tot bescherminge van dit besit waer op nog maar Rd 3000: schuldig is 36 p:s slaven — onder de welcke 3 kinderen en 3 oude affgeleefde lieden tot de ordinaire arbeijt onbequaam zijn, dit is een wackertig arbeijtsaam en zuijnig perckenier waer van apparentie is dat in corte tijden

133666 5/6 Rd Transporteere

Van Banda onder dato 11 X^ber 1680 Claam

buijten merckelijck ongeluck tot goede prosperiteijt
zal geraken, eer 't reets 't zed^t: 8 à 10 jaren dat dit perck
door de toegestane Comp^es: geregtigheijt vande Coop en —
boeden dat r^sd 200 capitael betaelt en afgeleght — dit
besit levert sjaars ontrent 250: en somwijlen —
meer aen specerijen uijt, buijten andere inkomsten
die de natuur vant bosch dagelijx voortbrenght
heeft geen gebreck, maar tot bearbeijdinge van
dese perckesafe genoegsaeme slaven, zoodat den —
perckenier dan meer andere 1000 r^sd zonder off
vermindering van interest door hulp vande Comp^e: —
mogt genieten, zoude ongetwijffelt zoo veel te eerder
en beter rijsen meer van dit besit eenmael werden
anders weet 't niet te versoecken, nog van noden —

133666 2/3 r^sd p^r Transp^t

Pieter Thyssen heeft 't perck vanden overleden
inlants schoolm^r Jacob Willems voor r^sd 3200: —
gekoght twelck ook hij nog op schuldigh is, is in sijn
eenmetreck, met veel noch voorden onbekende —
plaatsen, ongerumen en volgens d'eerste uijtgifte
beneven 16 zielen groot waer toe maar 31 goede
bequame, met 2. oude en meest afgeleefde slaven
heeft, de levrantie der specerijen is om en bij als
't voorgaande perck maar staat in corten tijt
merckelijck te beteren, en vermeerderen, want
dese perckenier dat een ondermaetijt arbeijdsaam
en zuijnig man is, heeft verscheijde schoone
bequame vlacktens (die hij reets deftig met jonge
en half aancomende notebomen beplant heeft
benevens een groote quantiteijt specerijbomen —
die voorden door de ruijgte, als andersints onbekent
zijn geweest, waar vande Comp^e inmiddels die
costelijcke vrught heeft moeten missen) opge
soght en schoongemaacht, en alsoo de man
wel 6 à 7000 r^sd effecten in dit perck heeft toege
bragt, heeft geen gebreck en niets vannoden als
nog 10 à 12 st^s goede slaven die hij tot, en in dit
groote perck genoegsaam daaglijx kan werck
te geven heeft, en versoeckt dat se hem door hulp
vande Comp^e: mogen bijgeset worden, met
welcke assistentie volkomentlijck zall —
gereedt en geholpen zijn

3300 r^sd te weten —
aan de erffgenamen
van m^r J: —
Willems —

Thomas Kraay mitsgaders burger besit bij versterving
23 zielen perck met 31 slaven waer onder 4: doch
haar 't aankomende kinderen zijn, egter is genoeg
saam tot bearbeijding van dit perck (waar uijt sjaars
ongevaard r^sd 160: specerijen, buijten andere
ordinare inkomsten van 't bosch voordeel brengt)

1800. r^sd: te weten
100. de wees: —
600. de diaconij op Neyra
700. m^r: Jacob
100. Tobias Harder
100. Aart Antonissen
200. Josep Josephs.

Transporteere r^sd 138766 2/3

Celam van banda Ond:den dato 11: 7ber A° 1680

139366 5/16 Per Transport

niet bequame lijff eijgenen verdienen, Zulx niets bijsonders alsoo proper bemiddelt is, van noden off gebreck heeft had niettemin gaarn 1000 rd Zonder Interest van de Comp: om volgens Zijn Zeggen wat daermede en door dit middel vermindering van Zijn lasten te Zoeken.

450 rd als
50 . . .
100. d'E. Compe
200. Hendk maron
100. Jn Heroulet

Marinus Borell besit mede bij erffenis 3: Zielen perc met 7 slaven waar op tegenwoordig rd 150: schuldig is, en heeft uijt cragt van seekere pretensie (die hij seijt te hebben mede door erffenis op een perckje te hebben van Zeekere oude vrouw, die na de doot van Maij Catarina 2 à 3 weken in Zijn huijs geweest en daar overleden is noch een stuckje lants na hem genomen groot volgens d'uijtgeeffte brieven 14. Zielen maar in Zijn omwendtreck volgens getuijgen van die 't wel kennen, effective niet boven de 250 à 300 roeden beslaande sulx Zoo bij decisie. doch man dit gesamentlijck blijft behouden, is niet magtig met het bevorigen getall slaven 't selve te bearbeijden en waar te nemen, te meer Zoo ruijgh en woest legt weijnig specerijen en meest bambosen en andere bos-vrugten voort brengt, dog heeft verscheijde bequame plaatsen om na behoorlijcke extirpatie en suijvering van ruijgte en wildernis) goede aanplantinge van specerij bomen te doen, en om sulx te beginnen verzocht dat d'E. Compe hem believe te assisteren met 4 à 5 goede slaven benevens rd 300 sonder interest om Zijn lasten te verminderen, en 't besit (daar present niet boven de 70 à 80: lb. s'jaars aan specerijen uijt gehaalt worden) te verbeteren door welck middel deese man ligtelijck op de been Zoude gebragt en te helpen Zijn.

150: rd aan Isaack Jacobsz

Bazza Moor besit een perckje van 5: Zielen met 9: goede slaven waar mede rijckelijck tot beharsinge van 't selve is versien, dit perckje heeft hem 100 rd gecost en is tegenwoordigh daar op rd 150 schuldig levert s'jaars ontrent de rd 40: aan specerijen verzocht mede dat d'E. Compe hem rd 150 believe sonder interest te verschieten waar mede Zijn schulden Zoude afleggen, doch can 't anders ook na Zijn conditie redelijck wel stellen en gaande houden.

Jacob Bluijcasz: Mard:der heeft mede een perckje van 5: Zielen met 6: cloecke goede slaven dit besit heeft hem 2400 rd gecost en is tegen woordig rd 340: daar op schuldig uijt dit stuckje lants, wert s'jaars bij de rd 80 aan specerijen gelevert

139366 5/16 Transportire

Van Banda ond: dato 11: Xber 1680 Cstam

geleevert, Zulcx alnu uit de voorige vrugten
te gaen houden kan, egter versocht van d'E comp:
Zonder interest rs 300 te mogen hebben waer-
mede tot Zijn verligting d' Schulden die heeft souden
afleggen en betalen

Herman Theunisz: burg: alhier heeft
twee perckens en een dat hier buijt heeft rs 650:
gecost en is groot 11: Zielen en ander op Lontoir
is 10: Zielen groot en heeft tot bearbeijdinge van dese
twee perckens niet meer als 11 slaven waer mede
't hem niet mogelijck dat het behoorlijck na behooren kan
waernemen, want tot ijder ten minsten 5 à 6 stx
goede lijfeijgenen van noden Zijn, dat op Lontoir
wert in Zijn absentie door twee slaven, Zonder eenig
ander opsigt waergenomen doch wanneer 't gewas
rijp is, Zoo comt Zijn huijsvrouw met nog 4 à 5
slaven op Lontoir, en vertrecht na gedane
insameling weder om met haar met haer volck na
Nelam, 't welck geensints tot voordeel van de
besitter nog ook d'E comp: Zoo can continueren,
want buijten dat ongetwijffelt partij specerijen
verloren moeten gaan, off van andere geraapt werden,
Zoo kan 't perckje op Lontoir daer voorts maer twee
slaven bij blijven, niet na behooren gehavent veel min
verbetert werden waerom versocht dat d'E comp:
hem met nog 3 à 4 goede slaven belieft te secoureren
beneevens rs 500: Zonder interest waer mede Zijn
schult die rs 950: int geheel bedragt Zoude vermin-
deren en in middels staan te besit Zoecken te
verkoopen, met welck secours dese man die 't andere
nog redelijck wel heeft kan te dermael Zoude
geholpen en op de been gebragt [illegible] Zijnde
heeft t'Zedert anderhalf jaar na Zijn propere
Conditie al mede 4 stx slaven verloren

Cornelis Joosten mard: op Lontoir heeft
alhier bij Erfkoop ook een taemelijck Specerij perckje
van 9 Zielen doch hier toe maer drie slaven en
wert door Zijn vrouw die den meesten tijt van 't
Jaar hier resideert waergenomen heeft geen
schulden en ook niet te versoecken als dat d'E comp:
hem believe met noch twee goede slaven, die in dit
perckje wel van noden heeft te gerieven waer
mede na begeerden volcomentlijck Zoude geholpen
Zijn

139366 5/6 P: Transp:
340. rs te weten
160: de weeskamer
80: de diaconie op neira
100: aert antonis

950 rs namentlijck
500 Isaac Jacobsz
100 de weesk
50 d' diaconij op Lontoir
100 thomas craij
200 m: hans

Transporteere rs 140656 5/6

Celam Van banda ond. dato 11: 7ber Ao. 1690

140656⅚ P. Transpt.

400. Rds als
100 hendk. Zacharias
300: d'e compe

Hendrick Cornelisz willem Poset en Jurriaan Jurriaansz besitten, bij deselve met hun drien 7 zielen perck volgens d' uijtgifte brieven dog is den groot voor 't landt, en volgens het uijtgeven in zijn ommetreck wel ca à 20: zielen groot tot bearbeijdinge van dit landt hebben 9 Stx lijffeijgenen, twelck naar voorsz: conditie gerekent wel 4 slaven te weijnig is te meer in desen ommetreck die dese plaatsen zijn die meer bequaamlijck tot den goede aanplantinge van specerij boomen souden cunnen gebruijcken op dit besit zijn Rds 400: schuldig betaalende maar interest van Rds 100 want de andere Rds 300 die aan d' Ed. compe. debit zijn, comt van haar groot vaders schult die bij 't innewoonder boeck voor die som nog behoort en ten agteren staat d'regeeringe van desen ommeslag geschiet op de zelfde voet als onder ouders van 't perckje dat Cristijn Cornelis besit gesprooken is, recepto dat hier bij de jaarlijcxe afschaffinge van meer ter deselve slaven altoos bij blijven, echter souw het ons bevindende vrij beter zijn dat het maar een vijgen meer te hadden en wanneer die met nog 4 goede slaven geholpen haar versoeck is van d' Ed. compe. geholpen wiert souden het heel wel cunnen stellen te meer specerijen die hier jaarlijcx (hoe wel na zijn groten ommetreck weijnigh) uijtgepluckt in te schade gebragt werden nog al 70 à 80: Rds cannen te bedragen.

Ranin. Hoort Aart anthonisz mistiese burger toe volgens de uijtgifte brieven is het 79 zielen

726652 te weten en
23155 aan d' compe.
3000. hendk. marcus
1500. d' diaconij of
wijck
100. mr. Hans
100. Jacob dias
250. Hardenhof

groot dog volgens d' extraordinarij lengte en wijt uijt strecken de breete is 't wel 100 zielen springende van halweges commer en randen tot digt bij Celam en van de noort over 't gebergte heen tot aan de zuijt zijde beijde van 't hooge landt tot aan de strandt toe tot regeeringh en bearbeijding van dit groot besit heeft tegenwoordig niet meer als 33 ps. slaven waar onder (behalven nog 3 Stx die door siekte als ouderdom tot den dagelijcxen arbeijt onbequaam zijn) de huijshouders zoo van randen als mijra onder begrepen zijn, 't welck een clenigen getalte voor dit importante besit is, waar door d' Ed. compe. geen geringe nadeel in haar specerijen waar van tegenwoordig met dit getal slaven geen daarde na behooren can ingesamelt werden, moet

hij den

Van Banda ond: dato 11: 7ber A°: 1680. Kranen

140329 5/8 P:r transp:t

lijden, desen omslag heeft hem over 18 jaren —
wanneer dit al gekogt en beseten heeft rds 4600 —
groot, en zijnde tzedert den ingenomen tijt 220 p:s
lijffeijgenen (waaronder maar eenelijck 6: St:s volgens
zijn zeggen die weg gelopen, en noijt te voorschijn —
gecomen zijn) door ziekte en afsterven —
verlooren hebben heeft op dit perck wel rds 3000:
schult maar buijten dat, zoo op nijra als elders
zoo veel uijtstaande effecten en vaste goederen —
dat boven zijne belastingen een man van 8 a 10000
rds bemiddelt geschat wert zulcx genoegsaam —
magtig en suffisant is zig na behooren van slaven te
versien zijnde op 't alderminste boven dit presente
getal, nog 50 St:s goede sterke slaven van noden
waarmede hij versocht dat d'E: Comp: hem —
(bevens 2: à 3000 rs: sonder off met vermindering
van interest) believe te helpen zijnde met te —
versterken, zoo in dit speciën bos 't vereijste getal
lijffeijgenen dagelijckx geemploijeert wert off d'E —
Comp: en den besitter zullen indertijdt meer —
quantiteijt van die kostelijcke vrugt bevinden —
te meer al voor eenige tijt een kostelijcke en —
opulente aanplantinge van notebomen, waar —
van reede al over de helft, en digt bij vrugtdragen
gevordert zijn, gesciet en voortgeset is, 't welck
plaijsant en lustig om te beschouwen staat —

Commiz wert bij S:r Jurriaan Pritscher
beseten, dit perck dat volgens d'uijtgifte brieven —
60 maar na d'extraord: grooten omtreck —
breete en hoogte wel 100: zielen groot is, heeft
gecost rs 10150: waartegen wel rds 13450: —
schulden maar in tegendeel over de rs 1000: —
uijtstaande penningen heeft, waarvan den —
behoorlijcken interest maandelijckx treckt, zulcx
desen perckenier door extraord: onvermoeijden
arbeijt en vigilantie tzedert 7 à 8 jaren tot een
welgestelt en bemiddelt man geworden is, tot
bearbeijding van dit lant heeft present in wesen
70: St:s slaven, waaronder eenige aenkomende
kinderen en maar 3 meest afgeleefde lieden
zijn hier onder, al mede boven het gemelte
meerder getal nog wel 12 à 15 St:s sterke lijff
eijgenen genoegsaam dagelijckx (zoo alles na
behooren in desen grooten omslag —
gefaciliteert

13150 rds te weten
2550 aen d'E Comp.e
10400 d'E goeverneur
van quaels
500. wegen —
Joost ...

Transporteere rs 161774 5/8

Cummer

161779 5/6 Pr Transp.t

gevisiteert en gelavert zal werden) hun wech- vinden dieser ook selver van voornemen zijn bij gelegentheijt te coopen en op te doen wel geen versoeck van hulp off anders jets, hier te produceren hebben —

Kaijtortor. Jacob van Cordaan besit tegenwoordigh zoo door coop als huwelijck drie importante en capitale perken, waar van 4 deelen de 't wijd uijtstreckende volgende uijtgift bevonden 37: zielen groot is dit perck bestaat in zijn omme treck veel ongedane bossen, en hooghte van landt, en zonder na zijn behoorde dit tantie in plaats in plaats van 37 wel 60: a 70: zielen groot zijn het behoeven —

gen:

Spaantjeby. is van 36: zielen, dit perck — behalven eenig voorlant loopt voorts meest steijl tegens 't gebergte van Caijtortor en Kaljiboocquie op dit is een goet spedien bosch en bestaat het meest te vanden in zoodanige perticuliere vrught boomen het daer is

Kaljiboocquie. Leijt boven op 't gebergte, en springt vandaar zuijtwaerts na 't strant en zoo voorts van halfwegen Lonthoir na binnen de werven, hier zijn mede goede quantiteijt spedien boomen dit perck is tot dato nog onbekent van hoe veel zielen groot het is waerdoor voorderhen, soo in 't kleinmen van de vrught als bepalinge van de merck boomen veel disputen zijn ontstaan d' inkoop van drie percken beloopt een somma van rd 20000 waer op present nog rd 19000: ten agteren staat en schuldig is, besittende hier tegen noch het huijs dat op Neijra naast 't comp.es werff staat, en g.rd 6000. geschat wert moet maandelijcx van de gantsche som betrekt betalden respt van rd 3500 die aan d' E Comp.ie debet is, om dit groote landt en extraord.r ommeslag dagelijcx te beheerschen en regeeren heeft schoon bijde t zed.t 5 a 7: jaren 104. slaven, zoo door 't afsterven als fugien verloren hebben nog 115 d.os in wesen dogh hier onder zijn wel 10: ouden en meest afgeleefde menschen met nog vier deel kaan Comenden kinderen

10950 rd bewesen	
3500 d.o Comp.ie	
6200 d.o wesb.	
1500 d.o gouv.r	
v: quaels	
3100 cap.n thomas	
1000 d.o aggids	
3000 m: roob	
200 d.o diaconie op Neijra	
100 d.o op Lonthoir	
50:11: goithant	
100 dirk dirksz	
200 m: haub	

C

Vanbanda ondr: dato 11: 7ber Ao. 1690

(80) 24 5/8 S: Transp:

kinderen, alle tot den ordinairen arbeijt onbequaem
verschillen ten alderminsten nog 25 à 30 cloecke-
lijffeijgenen gebreck, die van noden heeft, want van
het bevonden getall, maeken de stux soo tijs voorts-
als anders gaeten die dagelijx tot de arack brandery
gebruijckt werden, ook nog affgaan; met welck getal
hij versoeckt dat de E: Comp:e hem believe te
secondeeren, benevens nog een somme van 2
à 3000 Rds: leenen, off met vermindering van
intrest, waar mede vermeijnt het weder te cunnen
sullen stellen en metter tijt uijt sijn lasten
te geraken, jaarlijx werden uijt dese drie percken
omtrent de 12 à 1300 Rd aan specerijen gelevert
hebbende buijten dat maandelijx al een groot
inkomen, soo van de sagoeweer, tuack, canarij
als andere boomvrugten, doch off de E: Comp:e uijt
sulcke drie capitale percken (soo se ijder door
een apart goet perckenier benevens den Comp:e
tant getal lijffeijgenen geadministreert en
bequaemt worden) geen meerder quantiteijt
specerijen souden trecken, ende besitters geen
minder lasten te dragen hebben souden door
ondervindinge ongetwijffelt meer als al te waer
bevonden werden, hoewel den besitter schijnt van
contrarij sentiment te wesen, egter hebbende dit,
tot in de agtb: speculatie verbiddigligh hier
te merger stelt te meer het ons bedunckende
wel een goede naauwkeurige consideratie
meriteert

Nieira. Tobias Hardekop op besitten — 1627 Rds aan de Comp:e
zielen perck, en daer bij 50: stux slaven met welck
getal sijn besit genoegsaam te geven en na
behooren cultiveren can cost Rds: 1900: —
en is eelijck Rds: 1800 aan de E: Comp: schuldigh
waar tegens niet meerder begoet en bemiddelt
is, als van den weijdersen ingesetenen Hendrick
marcus geseght, waarom alsoo t'in alles
rijckelijck en wel stellen can niet te
versoecken heeft —

De Wed:e Jacoby Saxe in zijn leven christen — 900 Rds: als
schimes heeft perkje van 5 zielen waar — 100 aen haer wees:
toe en andere dagelijxe dienst en 22: slaven — 300 d diaconij
heeft Rd 500 geleent waar tegen op dit pant
nog

Transporteere 16275 1 5/8

Van banda ond: dato 11: 7ber 1690

102751 5/6 Rd: Transp:t

nogh Rd 400: ten agteren staat, uijt dit perkje nooten werden s'jaars omtrent de 40 à 50 Rd ter — schaal gebragt had garen van d'E comp:e Rd 400: — zonder off met vermindering van interest waar onder haar schult op dit perkje staande, zonder afleggen hoopt anders niet te versoeken.

5390 Rd als
1000 diaconij
240. Slops interest
1430. d'E comp:e
70. prentfeger
2000. gabrielnachi

Lawataca. anders genaamt Baltus, dog in Contraats vijlandt wort tegenwoordig bijden — burger Conraat dittman met 31 goede slaven beseten is 25 zielen groot en heeft hem gecost Rd 5000. waartegens op dit pant alleenigh Rd 5390. en buijten dat op sekere steenen huijs op neijra staande, nogh Rd 700 schuldigh is heeft het zed: twee jaren in dit perk vier — slechte lijffeigenen verloren, waar door — als 't aancopen van 3 d:o in der plaats benevens d'slegte tijt al vrij wat ten agteren is geset, sonnender d'quantiteijt specerijen, die s'jaars hier uijt geplukt en ter schaal gebragt werden, niet boven de Rd 200: rendeeren, sulx zijne — interesten 't meeste ten door d'incomsten van zijn arac brandrij en andere bos-vrugten — moeten voortcomen, 't welck niet alleenigh — beswaarlijck, maar tegenwoordig met de sobere gestalte des tijts niet wel doenlijck is, waarom versocht, alsoo tot bezorginge van dit besit met genoegsame slaven versien is, dat d'E Comp:e hem believe met Rd 2000: zonder off met vermindering van interest te assisteren — 't welck ons bedunckende tot redres en behoud van dese man, al van noden is door welck — beneficie benevens zijn eigen ijver en neerstigheijt waar van d'selve al bereits te getuijgenis met — heeft in 't corten tot beter staat zoude — gebragt connen worden.

D'Wed:e Hoskavalintijn in zijn leven Chirurgien Cleinmans heeft onder een — stuckje lants dat wel volgens d'uijtgifte brieven 10: zielen groot is maar in zijn gantschen — ommetreck, uijt boven d'30 à 40: notebomen bevat welckers vrugt zij met ensamelt

maar

100091 5/6 Rd Transporteere —

Van banda ond: dato 11: 8bre A:o 1680 — Waijra

maer hoort d'selvige aandringe eenen luijdt ende
Wilhelmina geschonken die sedan onder de —
naam van rapers ter schade brengen hoort mede
bij de 30: stx slaven waermede in dit landt en
op andere plaetsen thuijs, en verder tot andere —
vrije te werken emploijeert en alsoo redelijck
welstellen can hoort verder niets te spreken.

1000091 5/6 Transp:t

Pieter Jaspersz hoort een perckje van 60:
zielen met 9 goede bequame slaven waer —
mede dit besit genoegsaam beschreven en t'arbeijden
can, heeft 500: rd groot, en is hier op nogh
rd: 300 schuldig, dit bosje can te naemen wel
nooit s'jaers 40: a 50 rd specerijen ter schade
brengen, maer het staet in staet en andere
bosch vrughten, oock man heeft geen ander spreken
als dat de boven genoemde rd 300: met
gelt van de Comp:ie zonder ofte met vermeerdering
van interest mogt afleggen verder can 't na —
zijn gedoente nogh redelijck stellen

300 rd aand diaconij op Waijra

1000391 5/6 rd

Caspar Thomasz: Cazpel heeft voor
rd 210" 7: zielen perck gecocht en is gen —
woordig daer toe, als andere dagelijcxe diensten
over de 30: stx slaven heeft dit perckje mooij
gesuijvert en aangeplant, 't welck in 't passeren —
van de gemelde weg daer het aangrenst een —
mooij aspect vertoont, uijt dit perckje comen
anders nog tamelijcke specerijen, want volgens
zeggen van den eijgenaar heeft hij zedert 2 a 2½
jaer d'helft van 't cost geld daer al uijt
gehaelt en alsoo een wel bemiddelt burger is
heeft niets te versoecken

Theunis Claasz: Soet heeft voor —
rd 1000. een perckje van Zielen gecocht
de quantiteijt slaven die tot dit besit en —
andere dagelijcxe wercken emploijeert zijn
die pinder twintig en valt van selfs 't zelfde als
van de eerste voorgaande lanthere te zeggen
met dit onderscheijt eenlijck dat jaerlijcx
uijt dit perckje wel eens zoo veel specerijen
werden gelev:t als uijt het voorige

Uijt welcke twee laatste perckeniers dan
een besluijt van ander gedane visite —
maken de

makende, sullen hier geen nader consideratie
van zeeden (als die tweede mael aan u Ed: agtb:
hooghwijs oordeel gedifficulteert laten de) bijvoegen
te meer door de nature, en conditie vande
zaken op sommige plaatsen genootdrucht
zijnde wat prolix te gaan opdat u Ed:
agtb: tot het binnenste penetreeren, de ste
eijgentlijcke en vervallen Staat van banda
('t zedert 7 à 8: jaren, door sobere gewassen -
duijrte van rijs, 't betalen van beschadigde borg
togten, als insonderheijt extraord: verlies en
afsterven van slaven, wat 't eenen noch -
voortgecomen en behalt geworden) mitsen
gunstig en medogent oog, zoude believen te
beschouwen, wij voorts laten tot u Ed: agtb:
speculatie hier nog bij voegen zullen, datter op 't
hooge lant en neyra 90: perkeniers wesende -
onder ontrent 30: stux zijn, die goede middelen
ingeen gebreck hebben, commer en niet te
vanden hun zelff genoeghsaam maintineeren
't gedaene petitie vande andere belooft een somma
van 35 à 36000 rd. dienen versochten vande comp.
p.o eengunstige concessie tot verminderingh
van hunne interesten penn: en andere lasten
te mogen genieten, benevens nog 360: stux slaven
welckers supplement als 't noodsaakelijckste
onses bedunckens, wel zoude dienen, voor te
gaan, bij welcke off een ander gelijcksaam -
remedie scheenen geradientis te twijffelen, is
off banda zoude in 't corten tot een florissant
staat en d' Ed: comp: aengewende verbete
ring en vermeerdering in haere speceerijen
connen toegebracht werden. Waarmede
dan onder u Ed: agtb: believen eyndigende
zullen, (na u Ed: agtb: alle heijl en -
prosperiteijt van herten toegewenst hebben)
blijven onderstont u Ed: agtb: ootmoedige
en gehoorsame dienaren was geteijkent
J: de hartog, mels Caas R: de la mon-
taigne ter zijden Lonthoir den 5 mey
A.o 1660: ——

Rapport

Van banda ond: dato 11: Xber 1690

Rapport behelsende

den tegenwoordigen vervallenen
staat in gelegentheijt der
Pl.o aijse Percken en besitters
vandien door den Oppercoopm.
Joannes Keijts naargeno
men Inspectie en exacted.
ondersoeck ter ordre van
den E: Heero Corn: van
Quaalberg Gouv.r en direct.r
deser Provintie opgestelt
in bevins sijn advijs tot
redres vandien aan sijn
E.d.t in raadt eerbiedig
geremonstreert

Mijn Heer. —

Met mijn comste op Pl.o Aij citeerde dan hier
voornementlijck alle de burgers die perken —
besitten binnen 't Cas.teel haar communica-
tie —

Hoe den E.d.le H: Gouv.r Zijn E.d.t Zijn E.agt.b aan
wesen in dese provintie niet hertelijck betuijgden
gesien en gespeurt hadt dat de goede ingesetenen
alhier van Jaar tot Jaar hoe langh hoe meer —
quamen te verarmen, de Specerijen op haere
na niet meer den costen bedrijckende, de quantit
die er in voorige Jaren van dit eijlant getrocken —
zijn Ja datter veele onder haar bevonden onmagtig
geworden waeronder lasten haerder capitalen,
te voldoen waer uijt dan dijnlijck niet anders
dan een totale ruine te wachten stont, over
sulcx was Zijn E.d.t door bijsondere inclinatie
t' ingaerts bewogen zijnde zeer begerig om
haar door eenig middel (waer't mogelijck) de
behulpsame hant te bieden, Zij souden dan
niet.

Van banda ondo: dato 11: 9ber 1680

niet den anderen, als rijpelijck overwogen, en zien —
uijt te vinden, waar uijt dese harde jammerlijcke
staat veroorsaacht, en waar in die nu [illegible] eijgentlijcke
bestont: Item door wat middel dat zij meenden
dat men haar zoude connen helpen, ten eijnde
zij de connen staande blijven, en d'E. Comp:e
van die dierbare vrugten in aanstaande dus
langer niet en wierde gefrustreert hier over
raakten se dan met den anderen zoodanig over
hoop, dat ik er niet veel goets uijt zien con —
over zulx besloot ik om ijder int particulier
voor mij te laten comen, en aldus separatelijck
te examineren 't geene ter materie dienen mogte
met welck besluijt zij van heenen gingen, ter tijt
dat se een voor een de novo binnen geroepen zijnde
ijder zijn belang aldus mondeling ingebragt.

NB aen de voor staande persoons zijn zoodanige slaven — verstrekt als voor ijders naam staat aangeteekent en hier agter bij aparte memorie te zien is de welcke van ook [?] ten opgeven haerer schulden voor het eerstaande begrepen zijn te weten
aan dese 10: mans en 4: vrouwen

En eerstelijck den burger Luijtenant Sr: —
paulus van den Broeck besitter alleenig
325½ zielen perq met 123. slaven zijnde —
zijnde hem volgens zijn zeggen 't zedert [?] 14/m
herwaarts 45 d[it]os affgestorven, bij dese
perken heeft hij nog ruijm 10: hoebarten
welcken ommeslag hem ongeveer op 19000:
rd te staan quam zijnde hier tegens weder
schuldig 19719 rd waar van, uijt genomen
2644. rds maandelijx interest betalen —
moet —

Hier op verclaart hij dat het hem onmogelijck was
om dit langer zoo gaande te houden, mits de —
slegte gewassen en dat er tans vrugten geen
comen als voor desen meer op en bragten, Item
dat hij zijn araq als voor dato insgelijx niet
meer slijten conde, mits de armoede en —
schaarsheijt van 't volck —

Versochte der over zulx dat d'E. Comp:e hem wilde
bijstaan met een somme van 10 à 12000
rd onder conditie daer voor alle zijn —
speceruijen en perken te verbinden, en van die
somma s jaars ten minsten 2000 rd af te
leggen, en zoo meent hij dat in 4 à 5 jaren —
niet alleen geholpen maar ook alle zijne
perken met jonge note bomen soodanig —
zoude wesen beplant en verbetert dat d'E.
Comp:e

Vervanda Ord.e dato 11: 7ber 1690 —

Compe: daer van in corten de ware vrugten genieten — zoude zonder welcke bijstant dit extraordinare werck met zoo een cleen getal slaven voor hem onmogelijk was

Dirck Pietersen besit 62½ zielen opperm met 42 slaven en ruym zoo veel kinderen, al het welcke hem in koops te staan comt op 9400 Rds waer tegens schuldigh is 9379.

Desen man verclaart dat hij tans egter nog verde stellen tkan claagende wijders van geen gebreck.

3: mans en
1: vrouw

Egbert Boudewynse heeft 30: zielen perc en 16 slaven, tegen hem te staan comt op 1500 Rds waer tegens weder 1425 Rds schuldigh is, doch dewijl de zijn percken al vrij van jonge nooten boomen ontbloot en veele oude boomen zijn uijtgegaan, die wel weder met jonge dienen gesuppleert, oversulx verstH bij een goet gewas, en dit extraordinaire werck met dese 16: slaven niet zal connen bestaan versoeckende mitsdien om 7 à 800 Rds ten eijnde daar mede slaven te coopen, en met derselve zoo — veel te sterker magh, zijn schult te verminderen onder conditie als voorens.

4: Jongens en
1: meijdt

Wed.e Reynier Briqué heeft 40½ zielen perc en 5 slaven, waar op ongeveer 1120: Rds behalven eenige behoeftige bergtogten schuldig is, dese vrouw zou meer nog zeer veel stellen connen, zoo zij van den geproportioneert aantal slaven versien was — daar se nu schoon dat er nog zoo goede gewassen voor handen, weinig can uijtrigten, zulx dat zij souden nogh 6 à 7: slaven, en ontrent 800 Rds tot afflossing haarder vervallene rente noodsakelijck moet condimeeren.

3. Jongens
2. meijden

Ary Hendricks besit 45 zielen perc met 19 slaven dewelcke in koops te staan comen op 3400 Rds waer tegens 1654 Rds schuldigh is, dese mans percken zijn vrij slegt waar uijt hij (zoo se present gestelt zijn) den intrest etc.a met dan zeer beswaarlijck halen can, alsoo hem 't zedert 2: jaren 13 slaven affgestorven zijnde, een getal van 19: op veer na niet genoegh heeft, om bij een goet gewas zijn vrugten te connen inoogsten, versoeckende oversulx om 800: Rds tot afflossen zijner gelopene renten, en tot aenkopen eeniger slaven, waer mede hij dan verloopte, niet alleen de culture zijner percken te connen besorgen, maer ook bij een goet gewas zijn speceryen bequamelijck thuijs te crijgen, tot welck beijde nu onmagtig is.

4. Jongens
1. meijdt

Valentyn

Van banda ond:en dato 11 Xber 1680

Valentyn Benike heeft 7: Zielen perc — met 4: Slaven bij hem ingecocht voor 600 rx:, deese man verhoopt niet anders dan Zijn gagie van de E: Comp:e contant te genieten ten eijnde daer mede teelkens Zijn Interest af te doen, en somtijts voort overige een Slaaf te coopen. —

1. man
1. vrouw

Adriaan basyn heeft 9. Zielen perc, t geen hem verleden eenige maenden p:to tot tamelijk (dog Zonder Slaven) gelegateert is, dit perckje is genoegsaam verwildert, en vermits geen Slaven heeft, is hij onmagtig omdat gebreck te herstellen Zulx Zoo deese man niet geassisteert wort met twee à 3 Slaven, moet hij gevolgelijck t geheel verarmen, ende vrugten, Zonder iemants genieten int bosch vergaan.

2. mans
1. meijdt

Hendrick Paulo besit 13. Zielen perc, en 2 Slaven t geen hij Zoodanig voor 470 rx heeft ingecogt en waer tegens hij nog omtrent 93 ½ rx Schuldig is, Zulx dat deesen al mede Zonder Hulp — van Slaven consequentelijck Zal moeten comen vervallen

D'Wed:we Jan macassar heeft 11: Zielen perc met 6: Slaven Zonder Schult, clagende voorts van geen gebreck, alsoo Zij t selve wel maken kan

1. man
1. vrouw

Jacob abramsen besit 13 ½ Zielen perc met 7: Slaven dus voor 650: rx ingekogt en waer tegens nog 704: rx Schuldig is Zegt dat hij echter Zoo nog wel kan rondt scheiden, en Zijn perck daer t nodig is met Jonge noote boomen vervrijden —

3. Jongens
2. meijden

Francisco loopjens heeft 47: Zielen perc over vloedig van boomen voorsien, dus Zonder Slaven van Zijn moeder Zonder Schult g'erft, Jammer Zijnde dat deese man niet van 4 à 5 Slaven, om het selve te regeeren, voorsien is

3. Jongens
2. meijden

Habekuk danielsz: heeft 18: Zielen perc met 9. Slaven Zonder Schult, in welck perck niet veel meer dan 70: à 80 boomen te vinden Zijn wordende dus waergenomen door de Zoon ende vader woont, en is corporael op p:lo rum Zulx can men weldenken, wat voor toesigt daer overgehouden wordt, deese man moet t hier Zijn en met meerder Slaven voorsien Zijnde, Zeker oversigt nemen, off Zijn perck aan een ander verkoopen

D'Wed:we Elias Jansen besit 8 Zielen perc met 13 Slaven, Zonder Schult, overzulx is deese vrouw wel te vreden en bequaam haar beslag behoorlijck te besorgen. —

Joannes

Van banda ond: dato 11 Xber A°. 1680

Joannes bootjes heeft 9: Zielen perq met een
slaaff en 297 Rd: schult aan deese man schijnt
geen salf meer te cryghen, alsoo niet anders doet
dan ravotten, en lantdervanten, latende het perck
'tgeen t'eenemael verwildert is op zijn beloop

1. Jongen
1. meijdt

Jan Pieterse: besit 9½ Zielen perq zonder slaven
met 273 Rd schult deese zou nog met 3 a 4 slaven
te geholpen zijn, zonder welcke 't met hem ook niet is

2. mans
1. meijdt

Pieter Chiman besit 9: Zielen perq en 5 slaven
hij heeft met een slaaff gekogt voor 2010 Rd
waartegens nog 1023 Rd schuldig is, dit is een
dugtsaam neerstig man zijnde diacon deeser
gemeente, beclagende zijn armoede t'geen hem
door sober gewassen en affsterven van slaven
zonder toegecomen zijn daar welcken zonder de
E Comp.s hulp, en extraord: bijstant, swaerlijck
zal moeten continueeren en t'eenemael daerin
verzoeckende over sulcx dat d'E Comp: de goetheijt
overgecomen believe te gebruijcken, met aen hem
zoo veel penn: te verschieten waarmede zijn
schult voorden deel zoude connen betalen
mits sjaars daar van 100: Rd aff te doen

2. mans
1. vrouw

Gonsalvo Bastiaansz: besit 25 Zielen
perq en 3 slaven waartegens benefens zijn huijsen
deeff schuldig is 1795 Rd met deese percken die daer
goet zijn zoude deese man nog wel connen bestaan
bij soo verre met nog 5 à 6: slaven en 4 a 500 Rd
contant tot afflossing zijner agterstallige
renten Ed.e geadsisteert wiert

3. mans
2. vrouwen

Andries Michiel heeft 7: Zielen perq met
3 slaven en 122 Rd schult, zijnde dit perck dat
digt bij de negorije leijt t'eenemael van zijn
jonge noteboomen ontbloot ende oude te meeren
deele vergaan oversulcx deese man seer beswaarlijck
te helpen is

1. man
1. vrouw

De wed:e Pieter Cornelisz: besit 9. Zielen
perq zonder slaven en 2141 Rd schult, deese
vrouwe perckje is al meede zoo ber van noteboomen
verdien, egter zou haar met 3 à 4. slaven groote
hoop gegeven worden, om wederom tijts te
recouvreren.

2. mans
1. vrouw

Stoffel Mijndertsz heeft 12½ Zielen
perq met 6: slaven hebbende daartegens 522
Rd schult en alsoo dit perck insgelijcx weijnig
speceri

1. man
1. vrouw

Van banda ond: dato 11: 7ber 1670

Specerijen comen heeft, valt hem al vrij swaere om zijn Intrest op te brengen, en derhalve souw hij wel geeren met 2 a 300 rd onder conditie als voorens worden geadsisteert

heeft zijn perckje naderhant verhuurt en derhalve geen slaven nodigh

Abram Wit heeft een perckje van 2. Zielen zonder slaven met 60: rd schult, uyt dit perckje met zijn vrugt, sowe nog al een mooije stuijver gehaalt connen worden bij al dien dese man met 2 slaven versien ware, te meer alsoo hij selve neerstig is, en voor eenige verstreckingh souw

1. man
1. vrouw

Symon Pietersz: heeft 3. Zielen perck Itero zonder slaven en geen naamwaerdighe dan 72 rd schult, 't manqueert hem meer niet anders dan aan 2 slaven, die hij in corten met zijn vrugten souw connen betalen.

3. mans
2. vrouwen

Jan off anna Goemaal, heeft 17: Zielen perck met 6: slaven en 445 rd schult, gelijck hij dit perck dus van zijn moeder anna goemaal heeft overgenomen, Iammer zijnde dat dese man nog met 4 à 5 slaven heeft om zijn percken met noote boomen de novo te beplanten, gelijckse voorders gewent zijn, wanneer hij in corten tijt niet alleen dit perck souw vrij hebben, maer ook 't geen hem hier op verschooten wiert, met gemack betalen connen.

1. man
1. vrouw

Tobias Jansz: heeft 4. Zielen perck sonder slaven met 97 rd schult, zijnde selve een neerstig man, dogh 't manqueert hem aan 2 à 3 slaven om zig te redden.

1 man

De Wedu: Mews Laurense heeft 3 Zielen perck zonder schult dan eenlijck 26 rd dogh woont op Neyra en wort dit perckje waergenomen door een harer slaven 't geen soo niet behoort, en derhalve dus niet langer bestaan kan.

1. man
1. vrouw

Christoffel Zagera verhuurt 5. Zielen perck aan Sr: paulus vanden broeck voor 75 rd en dat voor 5: jaren heeft geen schult, zeit dog hoe zig dese man selfs te cort doet, verhuyrende zijn broot, voorgeven halfrijs, met 3 à 4 slaven zou hij zig fraay bedroopen, en dese in corten betalen connen.

D'Wedu: anthony Jansz: zijnde een oude vrouw bezit 27 Zielen perck met 20: slaven zonder schult, dese vrouw cant zeer wel stellen zoo se haar perckje maar wat beter con gade slaen, 't geen nu maer zoo wat taliter qualiter geschiet

d'Wed.

Vervolg van dato 11: 7ber Ao 1680

De Wed:we Michiel Anthony heeft 4 Ziels perc met 4 Slaven, waer vander twee voor 43 ℔ bij S:r vanden Broeck verset zijn, hebbende geen merckel: schult en over sulcx zou zij haar met er kinderen nog redelijck drincken connen, bij zoo verre maer zoo veel verkrijgen conde, als tot het lossen harer slaven benodigt is, t geen zij in 't corten alvooren zoude connen voldoen alsoo een bijsondere neerstige vrouw is. — 1. man, 1. vrouw

Bastiaan Gonsalvo besit 16 Ziels perc met 6: Slaven heeft geen naamwaerdige schult dan eenige beswaerlijcke borgtogten die hij zal moeten betalen, doch is zijn perck so redelijck van note conden versien, anders kan hij 't voor zigh zelfs als zijnde een oudt man nog wel stellen. — 1. man, 2. vrouwen

Jan Bastiaansen heeft 8. Ziels perc 3. slaven en 300 ℔ schult, dese man verclaart insgelijcx, dat zijn perck niet na behooren van note conden versien is, en mits 't cleen getal zijner slaven onmagtigh ondersoecr aen te planten — versoeckende alsulcx om nog 2 slaven off 100: ℔ contant, waer voor hij die zoude mogen coopen — 2. mans

Philip Jacobsz: heeft 3 Ziels perc waer in niet veel anders dan wilt hout te vinden is en vermits geen slaven heeft kan hij er geen jonge nootebomen in planten hebbende niet anders dan de naam van een perckenier, daer bij geen hoop zien van herstelling — 1. man

De Wed:we Jan Botti besit 24: Ziels perc met 4 slaven waer tegens 1012 ℔ schuldig is — dese vrouw als onmagtig om haar zaecken na behooren te bestieren laet alles drijven, en ziet voorts (als hoopeloos:) ingevens na om sulcx dese 24 Ziels perc genoegsaam voor de dieven open leijt — ook can ik niet zien waer mede dese vrouw dan met magt van slaven zoude connen geholpen worden, te meer alsoo zij 't oudt en afgesloofd is — 5. mans, 2. vrouwen

Abram Willemsz: besitals bovenseijnde van S:r Lamontaigne, heeft op Waijer, een perck groot 5 Ziels ende dat voor 21 ℔ 's jaars hebben van zig zelven niet meer dan een slaef waar mede dit perck op geen derdelij maniere niet behoorden can werden waargenomen. — 2. mans, 1. vrouw

Gier

Van Banda ond.r dato 11: Xber 1680 —

Hier bij is dan eenvoudelijck vertoont den Staat en
ongelegentheijt deser gemeente, en waarom zij in desen
haren noot dienodelijck versochten bij te staan der
principalen (uijtgesondert de begeerte van S.r —
vanden Broeck, die bij voortganck vant volgende
concept 't selve niet eens sonde van noden hebben) —
in 3 à 4000 r.d en ongeveer 50 slaven, neffens het
geene tot de verdeeling der percken (waer van hier
onder in 't breeder gesprooken wort) noch sonde
van noden zijn —

Hier staet nu te considereren de billickheijt deser
begeerte namentlijck op wat voor een wijse de
Comp.e dit haar verdoch sonde connen accorderen)
off niet hebbende tot nader Illucidatie deses —
aengaande gedagt hier bij te voegen en naachtelijck
te vertoonen de voorige handeling der percken —
maniere en omme ganck der oude Bandanese —
ingesetenen in ontrent deselve en dat in tegenstelling
des tegenwoordigen tijts ten eijnde deselve te beter
sonde connen werden gesien het onderscheijt van
die beijde &c.a doch geconsidereert zijn & achs:
dit alles ten vollen bekent is sal ick daer over
stappende, eenlijck treden tot het geven van mijn
gering, en niet min onderdanig advijs, dienende
tot redres vande vervallene saken alhier 't geen
ick dan meene te bestaan

1 In het verminderen der [illegible] tot op een verdraag-
lijcker getal om Banda bij Sucht &c.a vandaat —
heijlsame zijnde niet tenemaal te beroven, maar
datselve dan aander zijde oock te ant, off daarse
voordesen nooijt geweest zijn moeten gehouden werden
off immers op sulcke daar toe affgeslootene plaetsen
daar er geen jonge noteboomen gebreck zijn, en waar
ontrent doorde selve, geen schade te vreesen is, geb.
zijnde aangenomen hebben te doen —

2. Datter van nu voortaan niet een boom meer in t bosch
mogte gekapt worden, off 't moet aan ijder vrij
staan deselve onder de voet te setten —

3. Dat de menigvuldige percken van S.r Vanden Broeck,
dien hij des onmogelijck can waernemen, en ook
van anderen diese te veel hebben, off qualijck regeren
tot een bequamen perck voor hem en andere moeten
werden affgenomen en aan de bequaame inlandsche
burgers off mardijckers pro rato verdeelt, en dat
tegens soodanigen prijs alsse haar selven te staden
connen, off soo men nader sonde bevinden te
behooren, mits daar bij dander soo veel slaven daar

mede

Van Banda ond: dato 11: Mey A°. 1680 —

weder desselve Zouden commen worden geregeert, ende dat d'E Comp:ie hetgeene tot commande oock Suppleeren moste waer mede desse groote perckeniers van haere respective Schulden van selffs ontlast ende veele desse arme gemeente die nu niet Zijn te besitten, Zouden werden geholpen. —

4. Dat d'E Comp:ie alle voorgen: behoeftige persoonen haeren Rijsch, ende Zoo van contant als Slaven moet voldoen onder verbant van al 't geene Zij besitten, mits al het Zelve niet hare verder te vrugten, tot de laetste stuijver te voldoen

5. Dat ijder die ijets Schuldig is 't Zij aan d'E Comp:ie ofte aan de weescamer off ijmant anders, Zijn eijgen Specerijen, bamboesen, matten, ledige Zackels &c:a Zelve, maer door geen andere leveren moeten, en dat alles onder eede, off wel — op Zeeckere Swaerder Straffe naer exigentie

6. Item datter niemant Zoolang ijets Schuldig is, ijets tot 10: ... extraordinarie mogt te coopen Zonder ... Speciael consent, en kennisse van't opperhooft geen dan ook voor al, den ervaren, geredelijck moderaet man wesen moeten, daer van de arme gemeente dan ook niet gefraudeert nog bedrogen wert —

7. Dat die geene die men bevont Zijn perck niet wel waer te nemen, en op de cultuere geen acht en slaegt naer twee der vermaningen 't Zelve perck moet afnemende, en geven 't aan een ander persoon van beter hoop. —

8. Dat er niemant van Neyra Lontoir &c:a ... geerde plaetse ijets 't Zij hoe genaemt, langs de Straat op te passen, off binnen s'huijs en Zouden mogen verkoopen nog uijtventen op de verbeurte van 't geene vercogt wert —

9: Dat er aan niemant dan aan d'ingesetenen van P:lo Aij mogte geliceutieert werden Canaris op P:lo Rum te raapen nog ook van daer bambosen te halen alsoo de P:lo aijers van aanbeginne dat d'E Comp:ie hier te lande de possessie geraact heeft op P:lo Rum en die van Neyra Lontoir &c:a op Rosingeijn en Sonnong aen der praciantie gehaalt hebben uijt gesondert twisten, dat ijder even na, en vrij Staat waerom Zij dan en ook even geene in 't agste te point verwat Staet, Zeer instantig versogt en gebeden hebben —

En dit meen ik (onder correctie van u E:d ach:tb: wijser oordeel) is het eenig te remedium nodig om P:lo Aij weder in Zijn voorigen florisanten Staet te herstellen, en de Bandase wesen, die hier bij naar te d'E Comp:ie wel 't meest geinteresseert sijn — voorsichtere Schade te bevrijden, bij welcke effect binnen 5 à 6 Jaren onder godes genadigen Zegen wederom Zoude mogen Zeggen voor gewis dat P:lo Aij de fleur van Banda is hier mede

Van banda ond: dato 11: 7ber 1690

mede ondert[r]ouw: ...ag: dienst pligtige ende getrouwe dienaar was geteykent J.s Keyts ter zyden banda in 't castiel Belgica op poulo-ay den 12 January 1690

Agtervolgens de Resolutie van van dato 20: feb. Longst: ter ordre van den E. Heer gouverneur corn van quaalberg hebbe aan de voor en hier onder nogmaal genoemde persoonen by openbare loting verstreckt soodanige 100: stux slaven te weten 65 mans en 35 vrouwe als sulx by de acte daar van gemaackt godat[t] maart 1690 breeder te sien is namentlyck

	Mans	Vrouwe	Ryxd:rs
paulus van den broeck	10.	4.	344.
dirck pietersz:	3.	1.	99.
Egbert boudewynse	4.	1.	125.
de wed:we reynier briquo	3.	2.	120.
ary hendricx	4.	1.	125.
adriaan badyn	1.	1.	47.
hendrick paulo	2.	1.	73.
Jacob abrams	1.	1.	47.
francisco loopjens	3.	2.	120.
habekuk danielse	3.	2.	120.
Joannes bootje	1.	1.	47.
Jan pieters	2.	1.	73.
pieter coeman	2.	1.	73.
gonsalvo bastiaanse	3.	2.	120.
andries michiel	1.	1.	47.
d' wed:we pieter cornelisz	2.	1.	73.
stoffel meyndertse	1.	1.	47.
symon pieterse	1.	1.	47.
anna off Jan goedmaal	3	2.	120.
Tobias Jansz:	1.	1.	47.
d' wed:we michiel louwense	1.	—	26.
christoffel lagero	1.	1.	47.
d' wed:we michiel anthony	1.	1.	47.
bastiaan gonsalvo	1.	2.	60.
Jan bastiaanse	2.	—	52.
philip Jacobse	1.	—	26.
d' wed:we Jan botto	5.	2.	172
abram willemse	2.	1.	73
	65	35	2425

Was geteek:t J.s Keyts

Van Banda onder dato 11: 7ber Ao 1680

Sommatie van alle de Schulden der Perckebesitters int Rapport de dato 5: Maij 1680 gementioneert hoe veel en aan wie deselvige Schuldig sijn Cortelijck te samen getrocken namentlijck

		d'E. Compo	d'Weeskamer	d'Neijrase diaconij	d'Lontho do	d'Pulo Ayse do	d'Neijrase Kerck	d'Lonthoirse do	Particulieren	t'Samen
Lonthoir	Jan Hellebout . . . . Ds	70	1350						460	1880
1 Zoort	Ferdinando Dias		700		1200				3000	4900
2. Do	Willem Barents	530	6350		1350			200	2740	11170
	d'Wed.e Corn. Willemsz Hommes		3800						1000	4800
2	d'Wed.e Jan Lodewijcx	180	3200	50					2795	6225
2	Thomas Krants	270	3700						4230	8200
4. Zoort	Court Bruijn		4800						500	5300
1	David Bartels	1057	1200	900	1800	100			4540	9597
4	d'Wed.e Samuel de Wit	1560	3700	400					4400	10060
1	d'Wed.e Jurriaan Fredricx	589			150				7820	8559
4	Hans Dias Mardijcker		240						350	590
	Lucas Hendricx		500						1550	2050
	Evert Sijmonsz				50					50
3 Zoort	Moijses Cornelisz				50				50	100
4	Jan Pietersz Steltman	125	3200						1000	4325
1	d'Wed.e Willem Maurits		2100		350				295	2745
3	Maij Java Moorse vrouw				350					350
3	Paij Bachus d' Mardijcker				150				100	250
3	Anthonij Moussain								1320	1320
3	Hans Caspersz	50							750	800
3	Hester Christoffels								150	150
	Hendrick Vos	27	120		150				316	613
	Cornelis Ferdinand		220						1102	1322
3	Caspar Giraldo Mardr				250				240	490
3	Paulus Brugman								350	350
…rien 2:	Jan Thonisz	210	100			130			4100	4540
	Jacob Jansz Broers		80		250				90	420
3	Isaacq Colet	27			50				366	443
3	Djogo			100					50	150
…laitang	Hendk Bruijn	260	5000	50			300		3063	8673
…wayer 2	Pieter Brongersma	95	2700		200				2618	5613
3	d'Wed.e Sijmon Gabriel Diteloff	140	3600		300				3460	7500
3	d'Wed.e van Laurens Gregorij en Jan Reijnders	75	1000	250					2200	3525
3	Jeremias Oelmonde			420					100	520
3	Benjamin Hendricx			450						450
	Hendrick Marcus								300	300
…nner	Jacob Albertsz Eding								3500	3500
3	Isaacq Jacobsz Bamberg	331	200						8300	8831
…elam	Barent Jansz van Hamel								3000	3000
3	Pieter Thijssen								3300	3300
4	Thomas Kraij		100	600					1100	1800
3	Marinus Borel	100							350	450
3	Bara moor								150	150
3	Jacob Lucas		160	80					100	340
3	Harman Thonisz		100		50				800	950
3	Hendk Cornelisz mitsgaders 2 Swagers	300							100	400
…ranen 4	Aart Antonisz	2318		1500					3450	7268
Commr	Jurriaan Pritscher	2550							10900	13450
Kaijtertor / …hientjebij 4 / …aljiboque	Jacob van Cordaan	3500	6200	200	100				8950	18950
Neijra	Tobias Hardshop	1627								1627
4	d'Wed.e Jacob Isaacksz			300					100	400
3	Coenraad Ditman	1430		800					3110	5340
3	Pieter Jaspersz			300						300
	Somma Ds	17421	54420	6400	6800	230	300	200	102615	188386

Van banda ond.e dato 11: 7ber A.o 1680

Sommatie van den uijtstaande Penningen en Crediteuren der selver namentlijck

d'E comp.e waar van geen Interest getrokken wort	D.s 17421	
d'Weeskamer		49420
d'diaconij en van banda als		
d'neijrase	D.s 6400	
d'Lonthoirse	6800	
d'p.lo ayse	230	13430
d'kercken van banda als		
d'neijrase	D.s 300	
d'lonthoirse	200	500
d'particulieren		102615
Tsamen R.D.		**183386**

Uijt in 't samentrekkinge van alle sodanige Perkeniers haare Schulden &c.a die van haar selven t' eenemaal vervallen en onmagtig sijnde door een extraord.e hulp (souden zij in hunne vorgen staende blijven) dienen geholpen te werden, met haar versoeck daar neven namentlijck

		d'E comp.e	Weesk.	d'neijrase diaconij	d'lonthor S.d.	d'P.lo ayse d.o	d'N kerck	d'lonthor S.d.	Particulieren	tsamen	haar Slaven	versoghte Penn.
lonthor	Ferdinando Digo		700		1200				3000	4900	12	1600
	David Bartelsz	1057	1200	900	1800	100			4540	9597	12	2000
	d'Wed.e Jurriaen Fredrics	589			150				7820	8559	20	2000
	d'Wed.e Willem Maurits		2100		350				295	2745	12	1000
	Sommarum R.D.	1646	4000	900	3500	100			15655	25801	56	6600

Dese onderstaande sijn mede op 't Poinct, om in 't uijtterste verval ged.e de voorsz. stukken te geraken namentlijck

		d'E comp.e	Weesk.	d'neijrase diaconij	d'lonth.e d.o	d'P.lo ayse d.o	d'N kerck	d'lonth.e d.o	Particulieren	tsamen	haar Slaven	versoghte Penn.
	Willem Barentsz	530	6350		1350			200	2740	11170		2000
	d'Wed.e Jan Lodewijcx	180	3200	50					2795	6225	6	1200
	Thomas Brant	270	3700						4230	8200	16	1000
Ourien	Jan Theunis	210	100			130			4100	4540	10	1500
Wayer	Pieter Brouwersma	95	2700		200				2618	5613	12	1200
	R.D.	1285	16050	50	1550	130		200	16483	35748	44	6900

Dese volgende sijn als nog redel.s in bonis dog hebben tot culture van haare Perken en Comp.s specerijen mede haare behoeftigheden opgegeven en van noden namentlijck

		d'E comp.e	Weesk.	d'neijrase diaconij	d'lonth.e d.o	d'P.lo ayse d.o	d'N kerck	d'lonth.e d.o	Particulieren	tsamen	haar Slaven	versoghte Penn.
Neyra	Coenraet Dittman	1430		800					3110	5340		2000
Lakoijang	Gerrit Truijen	260	5000	50			300		3063	8673	10	1500
Lonth.e	Moyses Cornelis				50				50	100	3	
	Maij Java moorse vrouw				350					350	4	
	Bakker moors mard.r				150				100	250	5	300
	Anthonij Mondain								1320	1320	7	
	Hans Caspersz	50							750	800	6	
	Pieter Christoffelsz								150	150	6	
	Casper Geraldo				250				240	490	3	
	Benedictus Lampoen										1	
	David Samuelsz										3	
	Casper Pietersz										4	
	Elias Jansz										2	
	Labiatte moors mard.r										2	
	Transporte R.D.	1740	5000	850	800		300		8783	17473	58	3800

Van banda ond.e dato 11. Xber A.o 1690

	d'E comp:	d'weesk.	d'arme diacon	d'lontor d:	d'P.ayse d:	d'N kerck	d'lontor d:	Particulieren	t'Samen	hadde slaven	versogte penn:
P.r Transport	1740	5000	850	800		300		8703	17473	50	3800
(..onthoir) Paulus Brugman								350	350	3	
(..uriën) Isaacq Colete	27			50				366	443	3	200
Crispijn Cornelis										5	
(..ijer) d'wed.e Simon Gabriels dijde	140	3600		300				3460	7500	10	1200
de wed.e Laurens Gregorii en Jan Reijniersz	75	1000	250					2200	3525	8	1000
Jeremias de Monde		420						100	520	5	200
Benjamin Hendricksz		450							450	5	300
(..nnir) Isaacq Jacobs Bamberg	331	200						8300	8831	10	1200
(..elam) Pieter Thijsz								3300	3300	12	
Marinus Boreel	100							350	450	5	300
Bara moors mard.e								150	150		150
Jacob Luijcas		160	80					100	340		300
Herman Thonis		100		50				800	950	4	500
Corn: Joosten										2	
Hend: Corn: cum Socius	300							100	400	4	
(..ijza) Pieter Jaspers			300						300		300
RD.b	2713	10930	1480	1200		300		20359	44982	142	9450

Dese volgende hebbende mede wel hun versoek om van d'E comp.e geholpen te werden opgegeven maar souden alsoo redelijk wel bemiddelt en na hun gelegentheijt maghtig zijn haar selfs kunnen redden als

	d'E comp:	d'weesk.	d'arme diacon	d'lontor d:	d'P.ayse d:	d'N kerck	d'lontor d:	Particulieren	t'Samen	hadde slaven	versogte penn:
(..nthoir) Coert Bruijn		4800						500	5300		1000
d'wed.e Samuel de Wit	1560	3700	400					4400	10060	10	2000
Hans Dias mard.e		240						350	590	5	400
Jan Pietersz Stoltman	125	3200						1000	4325		1000
Frans Hendrix										1	
Thomas Craij		100	600					1100	1800		1000
(..nthon.) Aart Antonisz	2310		1500					3950	7760	50	3000
(..ijtor) Jacob van Cordaen pr.	3500	6200	200	100				8950	18950	30	3000
(..ijza) d'wed.e Jacob Ysaacq			300					100	400		400
	7503	18240	3000	100				19850	48693	96	11800

	t'Samen	slaven	penn:
De derde off een voorgaande Zoort connende van haar selfs wel ternauwelijx bestaan dog hebben tot haar opcoomst en voortsettinge van comp.s specerijen nog een middelmatige hulp van noden, bedragende haare Schulden [illegible]	44982	142	9450
d'eerste Zoort zijn d'alderbehoeftigste connende sonder extraordinarie hulp onmogelijck niet bestaan, haar Schulden [illegible] beloopt	25801	56	6600
d'tweede staan op het point, om als d'eerste Zoort in 't uijterste verval te geraken, haar Schulden [illegible] beloopt	35740	44	6900
Somma RD	155224	338	34750

D'verdeelinge der Schulden van dese opgeteekende behoeftige persoonen en aan wien deselve debet zijn is cortelijck in maniere als volgt

	d'E comp	d'weesk.	d'arme diacon	d'lontor d:	d'P.ayse d:	d'N kerck	d'lontor d:	Particulieren	t'Samen
d'eerste en behoeftigste RD	1646	4000	900	3500	100			15655	25801
d'tweede Zoort	1250	16050	50	1550	130		200	16403	35740
d'derde d°	2713	10930	1480	1200		300		20359	44982
d'laatste off vierde Zoorte	7503	18240	3000	100				19850	48693
t'Samen RD.b	13147	49220	5430	6350	230	300	200	80347	155224

Onderstaende

Van banda ond.r dato 11: 7bre Aº 1690

D'Onderstaande Personen staan schuldig als hier nevens te sien is te weten

Rd.s	d'e Compe	d'weeskamer	d'diacony opnijsa	Item op Pº aij	Particulieri	t'Samen
Ary Hendricksz is schuldig aan	305	2900		700	753	4659
pieter Codman	53	2050		150	520	1023
d'Wed.e van reijnier brique	120		100	100	800	1120
					39	39
David Hermansz					25	72
Zijmon pietersz	47					47
d'Wed.e van miguel anthonij	47			250	225	522
Christoffel meijndertsen	47				50	97
Tobias Jansz	47	300		315		615
Valentijn Camho				50	40	210
francisco Lopis	120			630	490	1425
Egbert Boudewijnsz	125	180		50		297
Joannis Bootis	47	300		150	50	273
Joan pieris	73			60		60
abraham Cart					50	122
adriaan Badin	97		25			26
philip Jacobsz	26			300	610	1082
d'Wed.e van Jan Botte	172			100	45	219
do. van pieter Cornelisz	73					69
Bastiaan Gonsalvo	69					
Gonsalva Bastiaansz	120	1150		225	300	1795
nicolaas de la montagne						73
en pedro rodrigo	73					120
Habakuk Danielsz	120					445
anna Gomaal	120	200		125		704
Jacob abrahamsz	79	250	300	75	410	593
Hendrick paulusen	73	110				122
andries michielsz	47			75		19919
paulus van den broeck	344	12200		375	7000	26
d'Wed.e van minus lourens	26					47
Christoffel Laguira	47					302
Jan Bastiaansz	52			250		
dirck pietersz	379	4500	200	800	3500	9379
Sommae Rd.s	2917	22270	625	4560	14907	45499

Rapport

Van banda p:mo october A:o 1680 —

Rapport gedaan door den gouv:r Cornelis van Quaalbergh aan den Ed:le Heere gouv:r generaal Ryckloff van Goens en d'E.E. H:ren raden van India voor soo veel aangaat den staat en gelegentheyt der burgerey en perckeniers in Banda —

Deweijle bij onse algemeene uijt banda mee met mij overbrengende missive d'dato 11: 7ber aan u Ed:le Ho: a: opengelaten, en aan mijn mondelinge, off schriftelijck rapport, gedefereert zij aan u Ed: nader te vertoonen den vervallen staat der bandase burgerij insonderheijt de meeste perckeniers, en watter tot haar behoud verder gerequireert en wel vereijst te zijn, om weder in werck gestelt te werden, waartoe dan onder u Ed:le permissie treeden zullende de oorsaken daar van voor zoo veel nodigh aanhalen en voort 't voorige bandase wesen in zigh zelfs met de presente tijden vergelijcken en onderscheijden.

Dat op d' conquesteeringe van dien eijndelijck in zijn geheel des eijlanden met overvloet van specerij boomen wel beplant en verder bevonden hebben is niet te twijffelen, ten aansien de meenighte der ingesetenen die daar van ijder haar part hadden 't zelve in cleene gedeelten besaten, en alsoo 't landt te beter conden handen, en zijnde te meer na de oogh getuijgen van oude bandanesen zeer zorghvuldigh op 't rijpen, en inzamelen der vrugten toesagen dat 't niet mogt geschieden als na gedaene inspectie en consent der orangcaijen

Wes 't geen wonder is de Ed:le generale comp:e veele jaren na den anderen uijt dese eijlanden genoeghsame specerijen heeft getrocken doch

zedert

Van banda p.mo: Octob. A.o 1660

Zed.t: Zijn veele boomen door ouderdom uijtgegaen ende gestorven, en het schijnt geraept te hebben aen genoegsame Zorge vande perkeniers tot aenplantinge van Jonge, ten principale veroorsaeckt uijt dese hun opinie, dat het aenplanten van Speceryboomen, qualijck anders niet succes, als door de vogels gedaen moet ofte conde geschieden, Zoo ook dat de: boomen niet al te veel ligt maer schaduwe voordelen dienende te hebben, en welcke beyde met beter bewijs ter contrarie Zijnde, Zoo de aenplantinge niet eer te drijven dan der toegenomen manquerende, en voorts alleen maer aen vermogen der perkeniers, Zijnde slaven, en daerom Zeggen wij wel te vergt, hoe meerder slaven hoe meerder Specerijen in aenstaende te wachten door den arbeyt deselfs onder Godes genadigen Zegen.

Om waertoe te geraken, ende perkeniers als algemeene burgerije uijt hun schulden en becommerden Staet te redden, Zoo weet ik u E. geen beter middelen weten voort te stellen als die hier onder staende.

Eerst betreffende de slaven dat deselve in banda op een vaste prijs van 40: R[illegible] het stuk man off vrouw mits aengebragte Jonge bequame menschen alom van dese oostersche Eylanden van 16 tot 25 à 30 Jaren, en Zoo de minder en meerder Jarige, na advenant ter taxatie van gecommitteerde, gestelt en alsoo bij d'E Comp.ie aengenomen, en wederom aende behoeftigste perkeniers op leveringe van Specerijen uijt gegeven werden, [illegible] van ons, als te wilt en sober voordat gelt Zijnde

Dat deselve trant in amboina dan ook volgden en geen slaven vande bandase ingesetenen die se daer in passant aenbragten vermogten te coopen off die verder dergens anders als in banda brengen.

Dat alle bataviase en andere vrije gepermitteerde handelaers onder oost Zulcx meer agter volgen moeten, en dat d'E Comp.ie daertoe niet Zoo [illegible]—

van

Van banda 8.mo October A.o 1690

van Timor, als dezelve uijt door t'allen haare contribuanten, zoo zagen haar t'banda van dat gebreck geholpen —

Maar aan't tweede point onder perckeniers van haar schulden op der gevoeglijkste wijse te ontheffen, zal meer moeijten vallen, te zijn, want om deselve met executie te vervolgen, en uijt haar bezit te zetten, is zeker ongeraden, de totale ruine van gantsch banda ten aansien aller d'ereeste andere borgh is beduiden zoo zullen er ook weijnig off geen coopers tot zoodanige g'executeerde perken gevonden werden, die magtig zijn 500 r.s op het ingetreden beslit aff te leggen, daar deselve niet, om schulden gerechtigheijt te betalen, wel dat pant maer van den selven tot degen verwisselt was, des wij dat t'onsen tijden zoo veel doenlijck hebben gehouden, gelijck't voortaen nog wel zoo zal dienen te geschieden, te meer de borgen onder een door't betalen van een beschadigde borgtogten, der insolvente overleden perckeniers zoo veel te doen vinden, als men t'en heel tijden kan

Gelijk wel zoo is dat niet voor altoos dus te stuijten, bij gevolge andere middelen moeten beraamt werden, die de perckeniers magtiger connen maken, niet allen om haere interesten te voldoen, maar ook ons capitael aff te leggen, en slaven in te coopen, wat sobere apparentie daartoe altgaans is, en hoe't met haren gelegen staat gelegen zij, blijckt u.e. d.le duijdelijck bij de daar van pertinente opgemaakte en in overcomende memorien, ons sentiment dan daar ontrent bestaat, onder correctie van u.e. d.le wijsder oordeel t'volgende

Eerst dat u.e. d.le d'authoriteijt alle perckeniers die bewijsen niet wel magtig te zijn hare interest op te brengen, en daar nevens jaarlijx weinig capitael aff te leggen, off slaven aan te hopen — haar interest t'eerste pr. een laat vermeerderen — tenminsten voor ettelijcke jaren van 3/4 tot 1/2 p.o cento ter maent de meest t'behoeftig he der selver a present zijn.

Ferdinando

Van Banda 8mo. Octob. Ao. 1690

Ferdinando dias Costa do pedito Rds	Rds	2900.
david Bartelsz:	„	9597.
de wedw: van Jurriaan Fredricksz	„	8559.
de wedw: van Willem Mauritz	„	2545.
Somma	Rds	25401

Dese voorstaande persoonen zijn genoegsaam insolvent en verduystsonderhalven bevonden nog met eenige slaven op credit vande compe geassisteert te worden, de volgende zijn bij na van deselve conditie als

Willem Barentsz	Rds	11150	
d'wedw: van Jan Lodewijcksz	„	6225	
Thomas Brants	„	8200	
Jan Thonisz	„	4540	
pieter Brongersma	„	5613	53744. –

Sonder genoemde zullen wel cunnen bestaan blijven met verminderinge van Interest

Coenraat Dittman	Rds	5390 „	
de wedw: van Lourens Gregorijs . .	„	3525 „	
paulus vanden Broeck	„	19919 „	
dirck pietersz	„	9379 „	
Egbert Boudewijns	„	1425 „	
d'wedw: van Reijnier Briquin	„	1120 „	
arij Hendricksz	„	4650 „	
Ferdo. paulo	„	593 „	
Jacob Abrahamsz	„	504 „	
pieter Coeman	„	1023 „	
Gonsalvo Bastiaansz	„	1795 „	
Stoffel Meijndertsz	„	522 „	
anna Sodenade	„	145 „	
de wedw: van Jan Botter	„	1082	51530. –

Soo beloopt 't Capitaal der behoeftige Perckeniers dat van $\frac{3}{4}$ tot op een half p.r C.to ter maant sal dienen verminderdt . . . . Rds 133079

Onder deselve twee paulus vanden Broeck en Dirck pietersz op p.lo aij alleen om dies wille dattet noodsakelijck vereijst zij van hunne met te bezit van hoe betaalt – moeten worden gesoulageert onaangesien wat

Van Banda Pmo Octob: Ao 1680

wat schoon schijnende redenen ook weten voor te brengen
als doende zeeckerlijck die aldaar al te groote schade —
ende aan zoodanige anders van slimmer conditie wesen
en worden als de rest

En op dese vermindering van Interest de Weeskamer
off algemene onmondige Weeskinderen niet te zeer
mogte comen te prejudiceren was daar ontrent
wel en goet expedient te vinden. —

En dat men 't den best mitten nogh voortlopende —
interest poum vande volgende onder de doot off
zonder interest lopende gelden te stellen, als gefondeert
op d'laps des tijts te weten. —

Van Magtelt Momber haar boedel ingekomen, t'sedert ao:
1666 dat 't aldaer inneden zijnde capitael na Batavia
geremitteert en voorts nadere t geen vragen
meer gewest t is bedragende nogh Rd. . 2053:—

Van Jacob van Dijck, van Zeligen Serg.t op
Kisser overleden, nalatende een natuurl.e
dogter die ook ao 77 is gestorven, doende
zig verder geen erfgenamen op - - - - // 314:—

Van Jacob Deleijnse Luijtenant gelegateert
ao 1675 aen zijn suster Christina —
gelegende huijsvrouw van Thomas Josephs
vande Zee woonende binnen Middelburg
in Zeelant waer na al men niet eens —
getaelt wert . . . . //

Van Jan Joden Seelling van Bremen aan sijn 515:—
broeders en susters ao 1675 gelegateert
blijft ook zoo zonder eenig navragen „ 190:—

d'reets affgeschreven bedragen . . . . . . // 1942:—

Comt te monteren . . . Rd 5214:—

Ende zeeker Interest der d'algemene Weesen, al vrij
wat comen profiteren, alsser noch bij gerekent wert
't meerder bedragen vande 11000 Rd.s die de Weesk:
vand' E Comp.ie tegen 1 p:Ct.o op interest heeft, en soo
't dan noch u Ed: geliefde ook waer dat 't capitael
der mondige Engetrouwede die op Batavia en elders
buijten Banda zijn hier mé a ½ p:Ct.o smaants wiert
gereduceert off anders na Costij geremitteert om —
aldaar alsoo ad deposito te blijven voort lopen, zelfs
van alle die 't maar versogten om 't gelt te beter
in Banda te houden alle verder berigt dien aengaende
de Weeskamer betreffende wert u Ed.le claer —
vertoont bij de daar van gemaacht distincte —
memorie, onder de Bandase papieren gevoegt

Wat

Van Banda pmo Octob. Ao. 1690

Wat belanght 't nadeel dat de diaconij hier door stellen
meenen te lijden, daar op valt niet significanters te
zeggen dan dat se hen meenende aen zulcke regte armen,
veel beter besteden als aen een deel ommuttige luije
ledigh-gangers en vrij gegevene slaven &ca. —

Soo dese onse voorstellinge off iets beters door u Ed.le daer
ontrent te beramen coomt te volgen, derven u Ed.le wel
verseeckeren, dat Banda en d'selfs ingesetenen in corte
jaeren alle lasten en swarigheden zal te boven coomen
en van beter conditie worden als in 40. jaeren bevorens
geweest is, mits dat men dan ook alle vrijheden [?] te-
devoir dat en d'eerste gestelde, en nog te stellene
ordres daerontrent in vigeur, en observance houdt
de principaelste hier van zijnde deze —

1 Dat alle perckeniers zoolange eenige belastingen op
haer percken hebben geen meerder gelt van hare te
leveren specerijen wert in handen gegeven, als den gouvr
na naauwe overlegh bevindt te vereijsschen, maer dat de
cassier op requ. en subalterne opperhoofden der buijten
comptoiren alle die overschietende penn: snoodsie
inhouden en daer uijt zelfs op ordonnantie betalen,
zoo verre 't deselves strecken can, aen die er toe
geregtigt zijn. —

2 Dat schip gelt wert op de breucke daer toe gestelt
d'perckeniers haar specerijen doorgaens andere, aan
d'e Compe laten leveren, gelijckse bevorens deden en
zig wel nader door bevestaande redenen onderwinden
zullen, om alleen bedachtelijck gelt, en een quiet spoen [?]
inhanden te crijgen, latende voorts sorge die hen
borgen —

3. Dat de perckeniers strickt gehouden werden
op aental hunne nodig hebbende slaven naer groot
uijt van hun bezit, sonder eenige exceptie off
connivantie

4 Dat men zoo veel mogelijck zorge draagt de percken bij
verkoop off veralieneringe in handen van bequame
arbeijtsame luijden geraken als weesende van groot
belang

5 Zoo meede dat de percken niet meer vergroot, maer in
cleender percelen verdeelt worden, om die alsoo te beter
te cunnen waernemen —

Op 't wel roocken, kalcken, raden garbuleren en droog
afscheepen der nooten als 't aanstonts aftrappen
en sochelen vande folij is 't zedert 11 à 12 jaeren
beter ordre gestelt en gebraamt [?], dan oijt bevorens
zoo die mitsgaders wel wert gevolgt zullen der soo veel
bedorven noten gelijck voorheen op Batavia niet
coomen, hoewel se 't bederven in zig zelfs door de
brouijende hitte der scheeps ruijmen zeer
onderhavig

Van banda P^mo Octob^er A° 1670

onderdragigh zijn so veel meerder, als men de in nat
ende ingehaelt afschrijptien, ende foelij maanden, en
dagen onafgetrapt in onse aartse pachthuysen liet
leggen, t welck bederff off ten minsten, breijnte in
zoo een del blaadt veroorsaakten, zulcx geen wonder
datter in voorige tijden, zoo veel clagten over de quaade
gestalte der Specerijen quamen, ende dat men groote
menigte nooten op Batavia moste verbranden, gelijck
zelfs eertijts al A° 41 geschiet is, en ook dat u Ed:^le
A° 41 na banda schreven liever veel te spreken, als
noten op Batavia vandaer te rugh hadden, wat quantit^t
Specerijen uijt banda voor de Comp:^ie verzonden zijn
inden tijt van 30 Jaren zien u Ed:^le pertinent bij
twee hier nevens gevoegde onderscheijdene memorien
bedragende 94557: Catty banda foelij en 3670113
d° nooten te weten

		foelij	noten
van A° 1641 tot 60 incluijs zijnde de eerste 20 jaren ingewonnen	Catty	555308½	2160766
van A° 61 tot 70 off a° stanti ende naer	"	390160¾	1510107
Zulcx datter dese laatste 10 Jaren effective minder ingesamelt en afgeschreven is	"	165219¾	649969:

Zijnde een zeer groot different ende niet in ponden uijtge-
velent te belopen 950013. lb foelij en 3734321. lb
nooten die men de dese gemaakte Calculatie, alleen
maer om te betoogen dat ik vandaar den tijt mijns
aanwesens vrij meerder Specerijen, en insonderheijt
noten, heb afgesonden als bevoorens niet alleen in
5 maer wel 20: Jaren door een geheelt onaangesien
de soo merckelijcke quade toevallen, hier omtrent
opgestaan zulcx godt zij loff, mij zelfs onthoft
en ruijm genoeg gepurgeert, over de satisfactie die de
Ed:^le Heeren bewint hebbende dewegens verwerden als
van alle Clagen gevallen, dat se daer omtrent en
deses meer van nu hebben gehad, en verder hier
nog wat toegedaen zoo produceere bij desen wijders
alle de successive overgesondene negotie boecken
en secretarij papieren waer uijt alle ons verrigten
aldaer onder presentien bandasen staat weder grondig te
zien en te lesen zij zulcx desen dan besluijte hier mede
Ed.^e onderstaent u Ed:^le alderootmoedig sijn en de Comp:^ie
getrouwen dienaer was geteekent Heyn van
quaalberg ter zijden, int Jacht Noortwijck
zeijlende omtrent 't boompties Eijlandt
desen 1^e Octob^er 1670:

Wemorie

Van banda ond dato [?] Octob 1660

Memorij van alsoodanigen quantitijt Foelij en noten als er in 20. Jaren successive uijt banda na batavia versonden sijn te weten van 1641 tot 1660 in Clijs

NB d' Sockels Elbein in desen tijt gewogen 26.27.28 29.30 tot 31. tot door mal canderen

	Sockels	Foelij Cattij	noten cattij Ba	macis cattij Ba	macis lb	noten cattij Ba	noten lb
1641 p: de noortster en Sageman galei	1004	25943½	117295				
42. de paauw en petter	1270	32273½	655010				
43. neptunus en otter	1050	27061	135137				
44. Spaans galjas en petter	945	24568	119805				
	4269			109846	631614½	439817	2528947¾
45. de gulde gans ende Snoeck	843	22231¼	93880				
46. Broeckoort en petter	1047	28379¾	108400				
47. uijtgeest en eendragt	988	26411	88635				
48. maase: Swarte beer petten en eeuwdeck	1418	35802¼	45869				
	4296			114829¼	660339 7/16	435565	2505498¾
49 wese d'rijger castricum en Faring	1018	27052¾	117680				
50. Broeckhout Salm en gans	1326	35663	129650				
51. patientie en Broeckhout	788	21436¼	100330				
52. Zaandijck hillegarsb. ende gulde gans	1078	20715¼	45869				
	4210			112887¼	649101 11/16	393529	2262791¾
53. d' Sperwer patientie en gulde gans	477	12981¼	68520				
54. Zaandijk pelicaan banda vlaerdingen en gulde gans	1373	39396¼	88100				
55. patientie Zalm en dromedaris	840	24026¼	164510				
56. dromedr: groote Kiel en Zeer:	748	21496¾	82350				
	3438			97850½	562640 8/16	403680	2321160
57 achilles Zee ridder en trouw	1565	43175½	183360				
58. provintie rotterd: en dromedaris	1059	28699	125770				
59 N: poort en hendrick louijs	800	21343	79095				
60 t hoff v: Zeel: ende coninck david	1010	26363	97260				
	4434			119980½	689887 7/16	487485	280303¾
Somma montdert t geheele in dese 20: Jaren				555388½	3193483 7/16	2160076	12421437
en in de aenstaende 20 volgende Jaren bedr: t maar				390168¾	2243470 11/16	1510107	8683115¼
Sulx effectiv minder				165219¾	950013 3/16	649969	3738321¾

Memorij

Vand: ond: dato Pmo October A:o 1680

Memory van al soodanige quantiteijt foelij en nooten als er in 20: Jaren successive uijt banda na batavia versonden sijn te weten van 1661 tot 1680 in cluijs

	hele sockels	halve do	macis cattij banda	noten cattij banda	macis cattij banda	macis lb	noten cattij banda	noten lb
1661: p: [illegible] en [illegible]poort	414	....	11455 1/4	47372:-:				
62. d maijboom en [illegible]	643	....	17893 1/2	67729:-:				
63. [illegible]: en [illegible]	637	....	17836:-:	77058:-:				
64. [illegible] malacca en [illegible]	930	...	26040:-	100164:-:				
	3134	—			73224 3/4	421042 11/16	292323	1680857 1/4
65 [illegible] en d'[illegible]	1141	....	32060:-:	106913:-:				
66. [illegible] en do:	852	....	23856:-	65440:-:				
67. [illegible]	712	....	20104:-	111550:-:				
68. [illegible]	729	...	20440:-	85400:-:				
	3434	—			96460:-	554645:-:	369303	2123492 1/4
69. [illegible] en [illegible]	663	....	18564:-:	65564:-:				
70. [illegible]poort [illegible] papegaij en d' [illegible]	694	....	18902:-:	78058:-:				
71. d' [illegible] en [illegible]	309	....	8652:-:	36588:-:				
72. [illegible] en [illegible]poort	545	4	15308:-:	94615:-:				
	2231	—			61426:-	353199 1/2	274825	1580243 3/4
73. [illegible]	677	3:-	19028:-:	42431:-:				
74. [illegible] en [illegible]	683	10:-	19464:-	47345:-:				
75. Zuijtpoel[illegible] en [illegible]	824	19	24240:-	86802:-:				
76 Japan en [illegible]	536	13	15190:-	89103:-:				
	2720.	45.-			78222	449336 1/2	265681	1527665 3/4
77: [illegible] en [illegible]	765:	13:-	21602:-:	29201:-:				
78: [illegible] en Sparwou	581:	8:-	16380:-	94763:-:				
79: [illegible] en goijlandt	777:	16:-	21980:-	91540:-:				
80: [illegible] wortwijk en [illegible]	738:	15	20874:-	92451:-				
	2861	52:-			80836:-	464807:-	307955	1770856 1/4
Somma monteert 't versondene					390168 3/4	2243430 11/16	1510107	8683115 1/4
en in 20 Jaren bevoorens					555388 1/2	3193483 7/8	2160076	12421437
Somma in 40: Jaren t'samen					945557 1/4	5436954 9/16	3670183	21104552 1/2

Stucken en uijt [illegible] off van de [illegible] gevonden bedorven en stucken geslagen nooten, die op voorsz vier partijen tegens half gelt in gekogt en verbrant zijn – cattij banda 24256: —

Item bij nader garbulatie na 4 halcken dat voor dato in – gestelt is en alsoo al nader onder den loop [illegible] zijn 6308: —

de stucken bedorven nooten als boven bedragt in desen vier Jaren cattij banda

en d'ander uijtgesogte cattij banda

[illegible]

Van banda ond: dato 8mo: Octob 1680

Aan den Wel Ed^le: Heere Ryckloff
van Goens Gouverneur Generaal
ende E.E. Heeren Raden van India

Ed^le: Eentfeste hooghachtb^e
manhafte wel wijse voorsienige
genereuse en seer beschijdene Heeren

Hoog-Gebiedende Heeren. —

Desolve u Ed^le op 't gedaen vertoogh en voorschrijvinge
van d' E: Gouverneur Corn: van quaalbergh
wegens den slegten en vervallen staet van de ingesetenen
alhier seer gunstelijck hebben believen aff te slaen
den prijs der rijs benevens de witte tegen 30: Rsd: bruijne
25 Rsd 't last etc.: soo hebben wij de vrijmoedigheijt —
genomen u Ed^le: voor die gunst en bewijsinge op 't alder
hoogste danckbaar te blijven, gelijck wij sulcx bij desen
sijn doende, onder vorder bede, dat u Ed^le: tog met
gunstige oogen den jammerlijcken en vervallen staat
van veele perkeniers en ingesetenen deser provintie die
qualijck geen langer reden connen, door toevallige —
inconvenienten als slegte gewassen maar insonderheijt
met 't afsterven en fugie van haere slaven, gelijck —
nog jongst gebleecken is datter een getal van 15 st^e
soo met een chialoup als orembaij van agterlandt
doorgegaan en uijt dese provintie gevlugt sijn, believen
aen te sien en soodanig ten beste van dese gemeente
insonderheijt de vervallen perkeniers te disponeren —
als d' E: Gouv^r Corn: van quaalberg, met sijn
E: verschijning voor u Ed^le: 't sij mondeling off
schriftelijck deswegen sal vertonen waer aan ons —
alsoo welgem^te: sijn E: wegens den vervallen staat
van banda genoeghsaam bekent is met alle onderdanigh:
refereren sullen.

En aengesien u Ed^le: welgem^te: H^r: quaalbergh sijn E:
dimissie na Bat^a: hebben believen te permitteren —
en over sulcx wij welgemelte sijn E: die sedert
A^o: 77 dese provintie loffel^r: en als een goed vader
heeft geregeert heeft, tot ons leetwesen moeten derven —
des verlopen wij gelijck ook niet twijffelen off banda
sal soo wel nu als in toecomende op den voorgaenden
voet en trant, gelijck door sijn E: gepractiseert
geworden is, geregeert worden, weshalven soecken
wij

Van banda ond: dato Pmo. octob 1680

wij ootmoedelijck dat u Ed.len aan den gouv.r believen te ordonneeren, en te recommandeeren, Hier mede ondert: fort ho: gebiedende Heeren u Ed.le getrouwe onderdanen, en dienaren, was geteek.t Jan gijsbertsz: burger luijtenant mits Claas Raatspeerson, Jacob albertsz Eding barent antonisz burg: vaandrager, Tobias hardikop, dit gestelt + van dirck dircksz van embden out sergiant, Jan kelder, wessel davidsz dit gestelt X van Corn: fredricksen adolphus lidts maurits Jansz: dit merck X gestelt bij Jacob Jansz Jan Sulart dit gestelt + bij Carsten Jansz Pieter adriaans dit gestelt + bij Pieter Jaspersz: van gorcum Pieter vande heijde sargiant vande burgers thomas dugins dit gestelt H voor baltus bucker dit gestelt en IOW voor Jan vande Clunder Jan hellebout Hendrick vos Thomas braats Jan Pietersz: Stedman willem barentsz david bartelsz dit gestelt + voor anthony monsou Jan Pijlet dit gestelt + bij Jantonisse dit + gestelt bij barent Jansz dit ge+stelt bij Coenraet dickman dit gestelt + bij Pieter Thijsen dit gestelt + bij adolf louwise dit merck gestelt Van Haay + Jacobsz — ter Zijden banda op neijra den 11. 8ber 1680

Aan den wel Ed.le H.r Rijckloff van goens gouverneur gener: ende E.E. Heeren Raden van India —

Vertoonen reverentelijck u Ed.len getrouwe onderdanen de gesamentlijcke burgerije van banda, hoe dat den notaris fredrick michaelt in den Jaere 1676 door uwe Ed.len op haar versoeck herwaarts gesonden, wesende onder functie als het Lieutenant te vande burgerij te bekleeden, dog genoechtsaem deur verwaring als oprechte diender en een goede stuijver bij een geschraept hebbende, niet alleen nalatig, en hals terrig is zijn schuldige pligt te achtervolgen, ende niet het vande gemeente te bevorderen, maar ook absoluijt om een missive wanneer de burgerij hem versochten aan uwe Ed.len te schrijven, geweijgert heeft, hebbende voorts hem ook zeer onfatsoenlijck in alle manieren g'affronteert en uijtgescholden, &c.a gelijck u Ed.le uijt dit nevensgaande briefie door hem aan de borgerij ges.z connen beoogen, weshalven ons genootdruckt vinden u Ed.len te supplieeren, dat 't u Ed.le gelieften mogte wesen hem uijt dese provintie te ontbieden ende consequentie die daar uijt zoude mogen resulteeren als zijnde een persoon voor dese gemeente zeer schadelijck 't welck doende &c. onder stont Banda opt Eylandt neijra desen 11. 8b.r A.o 1680 en was geteek.t: bij de gesamentlijcke borgerije als boven —

Aan

Van banda nei dato 1mo octob. 1670

Aan d'Ed. Heer Rijckloff
van Goens Gouvr Generaal
van N. India

Ed. Hoog achtb. man-
hafte Wijse Voorsienige Genereuse
en gestrenge Ed. Hoog Agtb. Heer

Mijn Heer. —

Met dese weijnige regulen can niet naerlaten Zijn Ed:
Ho: a: mijn uijtterste noot in desen bekent te maken, hoe
dat den Godt almagtig heeft sedert dat ik het perck-
raneen op 6 maij ao 1661 gekocht hebbe merckelijck door
Siekte als anders 226 stx slaven van mij door de hant
des heeren naer 't graff zijn gerukt, als mede een huijs
van 150 voeten lang breet 23 do met mijn meubelen te
armoede tot asschen verbrant is geworden ooch van 80
stx koebeesten die ick door ordre van haar hoog-
agtb. van ranen op Poulowaij apij nijra off
roffingeijn en Pulo rum moeten brengen op vier stx
naar zijn gesturven die mij 2000 rd hebben gecost
voorwaer een groot verlies voor mij als ook vrouw
en kinderen. Zijnde over 4 à 5 Jaren geleden van mijn
7 stx slaven neevens die van andere haar lijff vrijgevende
mede p.to in orembaij ten tijde vanden h. Jonckheer
andries bogaart naer amboina weg geloopen welcke
d'andere d'hare weder hebben gekregen / maer die
van mijn zijn tot spijt en hoon op openbare vendutie
tot groote schaade van mijn en familie vercoght

Zijnde mijn nog een proces van Injurie aengedaen
door den burger raets persoon Sr. Niels Claas volgens
attestatie gepasseert in dato 19 maij 1670 luijdende
dat ontrent twee Jaren geleden 't zelve van mijn
Zoude gehoort hebben waer in ik bij den agtb. raadt
van Justitie ben gecondemneert in een
amende van 100 rd pro fisco, en 100 rds voor den
armen neevens d'oncosten vandien te voldoen voor
den aanlegger Item Secretarij en notaris 't geen bij de
300 rd bedraagt (waerom appel versocht hebbe tegen
mijn tegenstaan is maar de stucken worden neevens
Compes brieven overgesonden) vallende het voornoemde
voor een ingeboorene burger die met 5 levendige
kinders zit vrij swaar, Jae onmagtig om sulc

mijt

Van Banda ond: dato 8 [illegible] Octob: Ao 1690

uijt worden aangehaalt wierden te betalen wat te swaer om die penn in desen schraelen tijt uijt te keeren, der halven ben ik ootmoedelijck versoeckende uwe Ho: Agtb: geen ontrent mijwaerts, hebbende, Uw Ed: dat perck onder zig gehadt hebbende lang 500. en breet naer 't gebergte 45 a 50 roeden met noten boomen ijder 22 voeten van malcanderen en tusschen deselve met timmer houten en andere vrught dragende boomen vol beplant 't geen des noot geverifieert zal cunnen worden willende, willende niet twijffelen dat binnen 3 à 4 jaren van zijn jonge plantagie zal in banden, dat een lust zal wesen te aanschouwen, en alwas 't met nog 100: stx slaven 't perck niet zal cunnen onderhouden worden waerom ik tegenwoordig aan zijn Ed: Ho: a: ootmoedig en inedig ben versoeckende, dat mogte met een goede partije slaven geseconderdeert worden om 't zelve alsdan van zijn gewas te mogen ingehouden worden

Op 10 des voorleden afgeweeckene maent 's morgens is den fiscael Sr. Adriaan van Rooijen op ranna tuijnen huijse gecomen en dienende aan dat uijt last van den Ho: Gouvr: moeste datdelijck noten cloppen en aan de Compie: leveren waer op ik respijt versogt, om dat de noten niet genoeg gedroogt waren 't welck hij selfs gesien hadde, en belaste mijn dat wat meer vuur als ordinaire daer onder zoude stoocken gelijck ook tot lestwesen naer quam, comende eenige dagen daer naer weder den provoost zijnde dat noten moste cloppen diende tot antwoort dat de noten nu naer behooren droog waren, zoo comt op donderdag den 22: daer aan weder morgens den fiscael met 1: corpl: en 2: soldaten met halve piecken mede brengende 20: 's Compies: slavinnen, met geweltin mijn woning uijt last van meermaligen Ed: Ho: Gouverneur om cito cito noten te cloppen, waer op ik den fiscael tot antwoort gaff dat 't gelt 't geen tot arbeijts loon zoude geven in desen schraelen tijt wel selfs van doen hadde en dat binnen 3 dagen zijn noten selfs zoude leveren en hij fiscael dat moeste te doen uijt last van voorn Ed: Heer Gouvr: te werck stellen welcke ordre parerende en ook deden met dijgen als slavinnen en 's Compies: slaven beneven binnen tijt van twee dagen aan de Compie 536 cattijs goede en 20 dito stuckende noten, rekenende /: voor dagh huer van 's Compie: slavinnen mij 5: ½ ₰ doende dat hier tot groot lest wesen ingehouden, agte hier als alles

mij

mij wert ingehouden Zoo van geldeeren [illegible] specerijen
als anders, in dese schaalen tijt hoe kan ick mijn
slaven als familie de cost geven. Hier mede
onderstont Zijn Edelh: Ho: a: ootmoedige geringe
en seer nedrige dienst en schultpligtige en gehoorsame
dienaer was geteekent Aart Antonisz: ten Zijden

Banda op't Eylant neyra desen 12:
9ber 1670:

Batavia

aan Sijn Edt d'E.H: Ryckloff van goens
gouvr: generaal en de Heeren Raden
van India

Erentfeste Hoog achtb:
manhafte welwijse voorsie
nige seer genereuse en beschey
dene Heeren —

Gebiedende Heeren

Voorleden Jaar p: de schip Zeylandt requesteerde ick
om mijn verlossing van het ampt bij U Edle: Ho: achtb: —
Edle: dat ligtelijck toe staan souden doch onder andere —
woorden dese woorden gevonden, en daarom wert en
geraden de voorsz: resolutie weder te alteren —
en voor sommige Jaren hier te verblijven &ca: voor
welcke besondere, en goedertierene affectie in U Edle
Hoog achtb: Edle opt alder nederigste te en alder
gedienstelijckste ben bedanckende. —

Ick hadde mij Zoo gaarne met het voorsz: welgegeven
advijs willen conformeren, maer helaas voor en
al eer het zelve hier a costy conde g'arriveert sijn
Zoo heeft d'E: Heer Gouvr: en raad inmiddels door
een resolutie in dato 25: november, en missive —
van pmo december beijde des voorleden Jaars mijn
van mijn compt: voor 1 a 2 m op ontbooden om hier op
neyra Zoolange te verblijven, volgens den teneur
en inhout van voorsz: resolutie, en alhoewel ick mijn
met alle vlijt hebbe g'evertueert en tot dien eynde
requeste aan Zijn welgem: Edle en raad, in dato 20 feb:
deses Jaers hadde gesupplicieert (gaande het zelve
hier ingeslooten no: 2) ten eynde wederom in
mijn voorige bedieninghe mogte verdrongen [illegible]
te meer omdat ick mijn selven in alles, dattelis [illegible]
in U Edle Hoog achtb: Edle advijs mogte conformeren

en

Van banda onder dato 8en. octob. 1690

en in een capaciteijt te zijn om u Edle. ho: agtb. Edel.
volgens voorgenoomde resolutie dient te worden door-
hare eerre het eene zoo wel als het andere te —
vergeefs is geweest, blijkt als men considereert
hoe den fiscaal ter ordere vand' E. h'r Gouv'r. in dato
12 april jongstleeden gelast is geweest, mijn —
t'actioneeren, en in proces te trecken, hebbende —
onder partijdige, ongefondeerde zoo wel als —
gefabriceerde zaken, voor den dagh die niet alleenlijk
dienden om mijn in proces te quellen, en mijn
van voorsz. bedieningen te weeren, maar mijn
ook op groote expensen costen te jagen, om mijn
en familie te ruineeren, blijckende sulx bij de —
papieren en documenten &c. zoo is 't egter dat ik
zoodanige beswaringe regtens tot defensie vande
zaken mijn ten laste gelegt hebbe gedaan als —
behoort, maar alles heeft niet cunnen te wege
brengen en aangesien dat door diverse ingevoerde —
Impedimenten mijn aangedaan, ~~[doorgehaald]~~
waar door ik geimpedieert ben geweest om —
zoodanige acties te maken, en beswaringe te —
doen als andersints souden connen gedaan —
hebben blijckende sulx bij de dictata ter rolle
van E: Commissarissen gedaan en niet —
connende om gewigtige redenen accepteeren —
zoodanige conclusie als de tegens mijn in het
ongefondeert, en ten onregten aangedaan proces
waren genomen, zoo is gearresteert geworden —
mijn persoon in gijseling te stellen volgens —
appointement in dato 27e. Julij jongstleeden —
alwaar nog in een vande toorens op Belgicaas —
hooghte ben verblijvende, en dat in zulcke —
strengigheijt dat niemant mij magh comen
besoeken, als alleen mijn huijsvrouw kinderen
nevens mijn cousijn, welcke gijseling door
mijn als een vande swaarste gevangenisse
wort aangesien, en geconsidereert moet worden
dat een menschs dooth niet met swaarder —
gevangenisse can belast worden en naar alle
apparentie staagt sulx te continueren, zoo —
u Edle. ho: agtb. Ed: goede gratie niet interve-
nieert en alhoewel van 't voorsz: appointement
aanden agtb: raadt van Justitia des casteels
Bat'a. hebbe g'appelleert, en bij den secret: ten
ordere vanden agtb'n raadt alhier is aangeteek:
geweest zoo is egter sulx dat niet tegen-
staande alles hier in zoodanige strenge —
gijselinge

gijzeling werde gehouden, tot droefheijt en ruine
van mijn persoon en familie, kunnende dier
halven niet minder doen dan u Edle Ho: achtb Edle
dese forme van procedurden bekent te maken met
deemoedige Supplicatie dat het u Edle Hoogh achtb
Ed: goeder gratie mag zijn, om een dienstige
reflectie op alles gelieven te nemen, welcken
volgende hier inclose mijn versoeckschrift gaet
waar aan mijn eerbiedelijck gedraage, mogende
een requeste aenden Ed president en achtb:
raden van Justitie des Casteels Batavia
versoeckende mandement in Cas d'appel met
deemoedig versoeck aen u Edle Ho: a: Edle het selve
niet qualijck gelieven te duijden gemerckt dese Zaak
mijn zoo diepelijck is concernerende Item een
requeste aende Ed: Heeren Gouvr: en raadt gepresenteert
tenderende om in persoon, met het hier strandende
Jagtie de rog na costij te mogen navigeren
dat mijn geweijgert is geworden, hebbende van
gelijcken zijn weled: E niet gelieft mijn
requeste No: 1 tenderende om mijn familie
op comste a costij onder der Secretarijs papieren aan
u Edle Ho: achtb Edl: te zenden, 'twelck oorsaeck is
dat het door mijn zelfs gesonden wert ten eijnde
ick uijt dit droevig arreste mag werden gelargeert
om na costij met het eerst vertreckende
schip in maij a 1661: nevens mijn familie te
mogen comen om alsdan soodanige beweeringe
regtens van mijn zaken voor mijn onpartijdige
regters te doen, zoo als sulcx behoort, niet getwijfelende
dat de regtvaardigheijt van mijn zaack zall
blijcken, en dat dit alreede langdurig en onge-
fondeert proces mijn aengedaan te nitte zall
werden gemaeckt ten eijnde mijn persoon en
familie niet mag werden geruineert, dit is mijn
deemoedige Supplicatie en bede om een favorable
appostille imploreerende zijnde Godtlijcke maij:
dat hij u Edle Ho: achtb Ed: persoonen gelieve te
zegenen en goede regeeringe voorspoedig te maken
en in langdurige gesontheijt bewaren Hier mede Ed.
onderstont u Edle Ho: a Edle onderdaan deemoedigen
dienaer en schuldigen dienaer was getekent
Nathaniel Godthant ter zijden Banda op Neyra
Int Casteel Belgica adij 6 7ber 1660:

Door

Door ons ondergeteekende als gecommitteerde ter ordre van zijn Edelheyt deze gecollationeert en met zijn principale bevonden t'accorderen, Batavia desen 30e 9ber aº 1680.

Reinier Pruijt

Mn: Roos

J. Sa[illegible]

S[illegible]
Papieren [illegible]
[illegible]
de Papieren [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
met de [illegible]
[illegible]
Worden —

[illegible]

[illegible]

Register aller aangekomene papieren sedert 23: maart deses jaars 1690: als wanneer de papieren jongst na't vaderl: gesonden sijn concernerende het quartier Ternaten met hetgene daar onder sorteert tot batavia aangebracht soo als deselve nu tegenwoordig met de eerste Retour vloot naar het Patria gesonden werden. —

A: 1690
Ontfangen

25: July

p.r borger chaloup van marinus gabrielsz uijt amboina — Drie copie brieven door de h: Gouv.r Robertus padtbrugge en raadt in Ternaten aan d' h: Gouv.r Robert de Vicq en raadt in amboina gesz in dato 23: maart 13: may en 8 Juny 1690

10: Octob

p.r t jacht de sampson met den E Corn: vanderduijn — Een Ternataans register

Missive van den h: gouv.r robertus padtbrugge behelsende de hier gecommitteerdens uijt Ternaten aangaande van dato ult.o aug: behelsende een appendix uijt het schip het wapen van middelburg van 6: Septemb: 1690

A° 1680

Ontfangen

24: October

P.r t jaght Roemerswael mist den mayoor S.t martin

Particulier brieffie vanden Commandeur Jacob lobs uijt het Casteel Orangie in ternaten aan haar Ed.len geschr: in dato 30: aug.o 1680

Volgen der ternataanse papieren

Vier translaat brieven tusschen de Coningen van ternaten en Tidore gewisselt, en door declaranten aan den Dom.e padbrugge in 't casteel maliije gesonden in dato 9: april 1680: +

Translaat vier brieven bij forme van protest uijt name vanden Tidorese Coninck Sayfoedin aanden Coninck van Ternaten en Zijn bij lebberen bobatos op Jeloloo gesonden den 16: Julij 1680: —

Translaat protest in de malijtse Taale met arabise letteren uijt naam vanden Comp.s adverden Coninck en rijxgrooten van ternaten den 19. Julij aande palen van Dom.e Toffadsa op een stock vast gemaakt

Translaat Clagten door den Coninck en grooten van ternaten in de malijtse taale met arabische letteren den 26: april aande heeren gecommitteerdens S.r martin lobs vanderduijn en degeyn op Jeloloo overgelevert behelsende het gepasseerde inde Jongste troublen tusschen de heer Dom.e Padtbrugge en haarlieden voor gevallen —

Vierde verclaringen van gevangen dienaren vanden Coninck aan tordam en den ander van sekeren marquianders paap raekende het gedoente en voornemen des gemelten Coninx zedert sijn ruptura Item het bedrijff der marquianders — gedat.t 20: october en 2: novemb 1679

Pelaars

A° 1680

Ontfangen

Relaas vande Mardijckers Jacob Pereira wegens zijn wedervaren, zedert 16: Julij 1679 dat met den brieff vande Marquiaanse regeringe benevens den Schoolm: Mateus en twee andere mardijckers is gesonden geweest en aldaer gevangen genomen, tot 2: 9ber dat door de vlugt wederom terugt gekomen zijn —

Verrigten vande heeren Gecommitteerdens Lobs en vander Duijn den 26: Julij 1680 op Tidore ontrent den Coningh Saijfoedin bestaende in voorstellen van gedagte heeren gedaen en bij gem: Coninck beantwoort, item translaat nader responsen uijt de Tidoreese Taal door [illegible] Co: den gouverneur en gecommitteerdens ten Casteele Orangie toegesonden den 29: Julij deses Jaers —

Nodiging bij geschrifte door de heeren Gouverneur Padbrugge en de heeren Gecommitteerdens aan de gevlugte Marquiaanse overheden gesonden om hun weder onder de Comp: te begeven. —

Rapport door den Soldaet Andries Olofsz in dato 26: 7ber 1679 aanden gouv: Padtbrugge overgelevert wegens zijn verrigten op Tidore en ontrent den Coning aldaar —

Item Rapport vanden Soldt: Olofsz: wegens zijn verrigten op Gorontalo Tomini, manado Caudipan en Chiau gedateert 14 april 1680

Extract uit 't dagh-register onder dato 16: aug: beschrijvende 't geene met den Coninck Allawadin van Batchian in rade van Ternaten is verhandelt

Aanteekeninge van 't geene in 't aankomen der heeren Gecommitteerdens den 9: Septemb: 1680: op Tidore bij den Coningh Saijfoedin is verrigt

Nota gadt apart

Aanteekeninge vande dagelijxe voorvallen in 't aankomen vande heeren St. martin, Lobs vander Duijn en de Gheijn is voorgevallen inde bogt van Gorontalo zedert 11 april tot 23: Julij 1680: —

Rapporten

A°. 1660

Ontfangen

3: november

door de maijoor S: martin en d' opercoopluijden Corn vanderduijn en Jacob de gheijn aan haar Ed.len over gelevert — [illegible]

Rapport door de majoor S: martijn de oppercoopluijden Corn: vander duijn en de gheijn aan haar Ed.len overgelevert wegens 't ophaelen van oorlogsvolk alom uijt ternaten gedaat[?] 3: november 1660 —

d°.

23

p: expres Comp.s Chaloupie — Copie missive door den gouv.r robbert padtbrugge en raat in ternaten aan den h.r gouv.r den voog en raat in amboina geschr: in dato 7 octob 1660

Ternaten den 23: maart A°. 1680

Amboina

Aan d'E: H.r Robert de Vicq
gouv.r in directeur mitsgad:
den Raadt

E: Eentfeste achtbare
manhafte wel wijse voor
sienige seer bescheydene
h:r en vrunden

Met het vaart seisoen alhier den eersten deser aangel-
landt ontfingen wij ue:s schrijvens vanden 11: en 27
met den aanhangsel vanden 28: december des
voorleeden jaars en naderhandt op den 7: met het bandaas
chaloupien de pisangh affschrift van den
nader brieff vanden laatsten januarij deses jaars
affgesonden met de chaloup van onsen burger
coopman pieter Tides (die tot op heeden alhier
noch niet verscheenen, en waardoor ons de bijlagen
die d'zelve brief verselden zijn comen te
ontbreeken) als ook ue:s nader schrijvens van
den 22: feb: deses jaars met een affschrift
vanden brieff uijt banda aan ue:s gesz:
waar bijgevoegt waren twee beantwoorde
vraagstucken uijt welcke alle ten vollen
den toestandt vangints over verstonden,
en soodanigh gerieft zijn geworden van
plancken en steen, dat het nu met het
becomen van batavia (op de comste der
scheepen Romerswaal, Zijp, 't Wapen van
middelburgh, voorhout, en de heeren
committeerdens den commandeur Lobs
en opperkoopluijden Corn: vander Duijn
en Jacobus d'grevijn op den 11: deser met
gesont volck aangelandt al een goede tijt
sullen connen stellen, wenschende te wenschen
dat nu zoo wel van kalck door de tidoreers
conden worden gerieft als wij nu wel andere
bouw..stoffe aan en bij de handt hebbende zijnde
de kalck ... op 't duijsent moeten brooght
zoo veel niet, dat men dat gerieff daarcommende
zoude behoeven te derven off missen en
waarommen bij voorvall van scheeps ruijmte
alsnogh versochten daar mede als ook met
affruijt plancken staagh aan te mogen
gerieft worden

Wij

Van Ternaten den 23: maart A:o 1690

Wij bedancken u Ed:le voor het Batavias nieuw geschreven nieuws drooms met de Comp:e der scheepen nader is conventie blijcken

Het schrijvens van haar Ed:le Ho: achtb:n dit jaar aan ons is vrij wat ruijm gevallen ook zoo sijnder eenige en verscheijde zaken die wij onder secretarije zoo niet derven aan vertrouwen, en dien volgens ook niet geheel niet wel en comunicatie gehouden worden versoeckende voor dit mael daar inne ontschuldight te mogen worden, waaromme dan eenelijck eenige uijtschrifte hier bevorens zonden waar uijt u Ed:le zullen mogen zien dat de zijn op het spoedigst te en zoo haast doenlijck u Ed:le zall worden toegesonden als ook datter 150: man tot u Ed:le veroirde zijn geschickt wat getal Casuaris vogels, kakatoewen groene parkitten en papegaijen haar Ed:le Ho: achtb: comunicatie verschilden, wat ordres voor den opper coopman, cassier, winckelier, dispencier [^1] equipagiemr: &c:a wij van u Ed:le zouden mogen versoecken uijt de Instructien en ordres dewelcke den Ed:le ondt Gouv:r heeft aan de zoodanige en andere aldaar op dezelfs strecken gelaten heeft. Zoo meede het meede onder schaedelijcke witte mieren te comen aff waren en voorcomen omde ons alsier mede van te comen, dienen alsoo alsier ter secretarije niets diergelijcke en berust

Verders blijckt de derlast om wederzijdts gedien rende dese moluccos onder ter chaloupen en vaartuijgen int vaarwater onder handen te houden en eijndelijck wort in verder zeker ook eenigsints de platonische duijsterheijt verclaart

Wij hadden wel geraent u Ed:le eenige uijtslag op ser zaken te hebben connen bekent maken maar wij zullen eerst moeten beginnen, zullen wij eijndigen, dat wij rekenen noch niet geslicht te zijn, zoo lange de brieven van haar Ed:le Ho: achtb: aan de coningen van Tidoor en Ternaten noch niet bekent en zijn, dat wij volgens besoggingen hoopen op morgen met den Tidorees aanvanck zal nemen, en dezelfs brieff afgehaelt worden hebbende dan vervolgens de Ternataanse brieven bestellen, en watter verders op vallen zal zullen wij niet missen zoo haast mogelijck u Ed:le met het Jacht Bouro nader bekent te maken dewelcke tot dien eijnde noch dus lange
ophouden

[^1]: Contabel pakhuijsm:r

gehouden, waar mede u E.E. vrij staat tot te komen
zoodanige tijdingen als het hier nevens gaande lijste
aanwijst, den schipper van voorn. Jagie Bouro
heeft onder andere twee gevangene Tulansen
herwaarts overgebraght, dewelcke wij zoodanige
zaken hebben voorgehouden en doen affvragen als de
door hun beantwoorde vraagpoincten aanwijsen
wij hebben hier bevoorens ook twee Tulandsen
becomen, zijnde vader en zoone, waar aff den —
eenen, vrijwilligh tot ons overquam, den —
anderen zigh vangen liet doch laten wij hun alleen
in 't Castell buijten de ketting los gaan ten
insighte alle de Tulansen van den beginne aff
getraght hebben van hier te ontvlughten, zelfs —
hadden de drie Corcorren, die het in den —
beginne ontsnapten tot Loseho, de Ternataanen
zelfs zoecken doot te slaan, en dit waren de
redenen waarom wij versochten bij aldien het
u E.E.: mede dus conde goet vinden een —
schip voor Satta Matta te plaatsen om het
werck te vermakkelijcken, omdat gaarne die
luijden met saghtsinnigheijt traghten aan onse
handt te houden tegens d' E. Comp.e niets dan
gedwongen door de Ternataanen en zonder —
onderneemen, doch deese onse insighten en zijn
alstoen zoo ruijm niet aangeradet, en —
't geenige door u E.E.: bevel geschiede was met
eengoede meeninge en om beters wille

Aangaande de roverijen op nieuws der Papoeën
daar aff en vonden wij als noch niet geraaden
zijn hoogh.t Saijfoddin aan te laten spreecken
zijnde Eenegapent te zaack dat zij eens beknipt
zijn, en dat meenen wij wat nader achter de zaak
zal connen geraken om te weten door wiens
toedoen, off bij wie dusdanige roverijen op onse
goede ingesetenen geschieden, u E.E.: zullen —
naarder zeker wijsheijt beter weten hoedanig
met de gevangene te handelen en off deselve —
openbaarlijck in 't quaat doen betrapt, de
gestrenghijt van 't gerighte al tonen ten —
dienende te gevallen dan off het zelvig noch —
voor een wijle zoude connen en mogen
opgeschort worden te meer in onderhandlinge
met den Tidorees traghten te comen, omme
de Molucces, (waar 't mogelijck) weder
in voorige staat te brengen, als om dan
dat wij gelijck bevoorens gesegt is het hart
aandringe op straffe en vergoedinge voor

alsnog

als nogh ontijdigh achten, en daeromme zagen wij
gaarne dat de kruijsen van Europhaliden aende
amboinse inwoonders te verleenen om inde Sulase
en papoese eijlanden mede op vrijbuijt te gaan
tot ons nader schrijvens mochten zijn en blijven
uijtgestelt, om zulcx alsdan met den anderen
dusdanigh te beramen als tijts gelegentheijt
en 's Comp.s belangh mogten comen te vereijschen
en mede te brengen, moetende u E.E.s mede deelen
dat wij bij dusdanige ongelegentheijt wel
vermogens zouden zijn een tamelijck vlootjen
van corcorren bij den anderen te brengen
en daartoe een braaff getal van inlantsche
crijgers gelijck op ons versoeck van maar 304
man van d' eijlanden gedeelt al negen corcorren
becomen hebben en 454: mannen, wordende nogh
drie corcorren en twee chaloupen van Sangij
verwacht, en vinden wij de meeste bontgenoten
zoo gratigh en vaardigh tot onse dienst dat wij
ons van een meerder en merckelijcker getall
mogen en connen verseeckeren zoo bij aldien
wij het benodigt waren, dogh mogen hopen, dat
wij geen verdere hulpe van noden zullen hebben
en alles zig ten beste sal schicken zall, dat
Godt almagtigh geve

Dat het haer Ed.le agtb: goede ingunstige
gelieft te zijn geweest den gouverneur van
hier en uijt de moluccos naar banda te
verplaatsen zulcx is waarlijck en voornamentlijck tot ruste
der moluccos en voor hem zelfs een goede
en nodige zake, en nemen dien volgens met
schuldige danckbaarheijt u E.E.s genegen
toewensinge aan met de beloften en een
onveranderlijck voornemen van deselve zijde alles
toe te brengen, wat tot een goede overeencomste
en wederzijdtse vrundlijck nabuurschap als
onderhoudinge van een ware onderlinge
vrundtschap nodigh is, het welck haer Ed.le Hoogh:
agtb: boch wel het aangenaamst en tot de
gemeijne welstant der E. Comp.e wel zoo
dienstigh zal zijn, en ons allen int algemeen
groot genegentheijt baren

Bij ons de andere heeren mede danckbaar
voor soo gedienstige betuijginge met
verseeckeringe van deselve volle en wilvaer-
dige genegentheijt om zulcx ten allen tijden
te mogen verschulden, en naerdien als noch
bij naer geen aanvangh gemaeckt en is tot
het vereffenen en gerechtigheden der Ternataanse
beroerde zaken onder heeren gouverneur
Qualbergen, met zonder hert en hooghdringende
redenen

Van Ternaten den 23: maart A:o 1680

[illegible] toe der hoeder van 't Gouvernement
van Banda ontslagen, waar, als ook dat den E:
van Zijll tenden [illegible] door haar Ed:les gerechte
al geschreft en genoemt is, Zoo maacht den gouv:r
des te minder swarigheijt zijn, E: daar toe op 't
vriendelijckste te bij desen en het nevens gevoegde
bijsonder briefje te versoecken, Zullende den
Zelven niet alleen maar ook den Ed:le gouvern:r
qualbergen den aangenaemen dienst
geschieden, Zoo wanneer Zulx zoo dra mogelijck
gedaan werde. Hiermede &a: Onder stont
u Ed:les bereijdtwillige vriendt en dienaren
was geteeckent Robertus Padtbrugge Isaacq
de Sainct Martin, Jacob Lobs, Gern van der
Duijn # Jacobus du Gheyn, en Jodocus
Domhuijsen in margine stont Ternaten
in 't Casteel Orangie desen 23: maart
1680: lager stont Collationeert
accordeert Malayo in 't Casteel Orangie
desen 13 may 1680 stont geschr: quod attestor
was geteeckent J. J. Anne gesw:e clercq

Gerbrant Proost

Amboina

Aan de E: E:r Robert de Vicq
gouvern:r en directeur
benevens den Raadt

E. E. Eentfeste achtb:re
manhafte wel wijse
voorsienige seer bescheijdene
heeren en vrienden

Nogh en zijn wij niet verder gevordert in 't
bestellen der Ternataansche breeder Zaken
dan wij u E:dls jongst [illegible] van den 23:
maart schreven, schijnende deselve eer
rugge dan voorwaarts te gaan, want
hoewel dat de brieven zoo aan den Coningh
van Tidor als naderhant aan den Coning
van Ternaten ~~Tidoor als naderhandt aan den Coningh~~
~~van Ternaten~~ met de gewoonlijcke plegtigheden
zijn besteldt en overhandigt geworden

vertoonde

Van Ternaten den 13en May Ao 1660

Schoon de tweede brieff alhier van't Casteel na ouder gewoonte affgeraakt, de Ternataense van 't Schip Wapen van Middelburgh inde baij van Gilolo werwaarts de heeren Gecommitteerdens gesamentlijck nader vertrocken waren, zoo nogtans en is daar niet anders op gevolght, dan dat met het eijgen vertrecken, en ontbiedinge voorsz: heeren Gecommitteerden nu al over de maent hebben tot hier gehoudt, en opgehouden op die hoope en in die verwagtinge van den graave te uijtslagh en dat den Coningh aen Terdam zelfs binnen aenboort te comen, het volck van dag tot dagh vertragende en de meijnedigen den spot genoegsaam met de E. Comp. drijvende, zoo zijn zij te rade geworden, en genootsaackt geweest sulcx eensdanigh een provisioneel protest naer landt te zenden, als hier bij zijde in affschrifte gaat, waar op dan vervolgens een stapel papieren en verlangh verhael van zaken, zonder ijets stoffelijcx te bevatten of te daar inne eenigen eijsch te doen of te voldoeninge te begeeren, overleverden het volck noch niet hebbende connen in onse taal over geset worden, zoo en connen wij het u E.E. voor tegenwoordigh niet toesenden, eindelijck gaen hier noch nevens een brieffie als in antwoort waarin een onbeschaamden eijsch doen van de nagelpenningen en zaecken hiert, in bewaringe van den Gouverneur alhier zijnde, een als zulcx dit jaar voornamentlijck zeer wel verdient hadden door hun meijneedigen affval en ongehoorde lasse moorderijen

Wij schreven ook weder een brieffie in antwoort aen den Gogogoe Alam ende Kantsiliers om 't werck te vermakelijcken door de heeren gecommitteerden mede naar Gilolo genomen waarinne u E.E. niet zonder verwonderinge hunnen eijsch te hebben Amboina sullen zien, en waar uijt hunne boosheijt volder zal blijcken, hoewel het met dien eerlijck schijnt dat dien onbeschaamden eijsch gesmeedt is, door dengene die het noch wat wagten te houden, en niet gaerne de Ternataensen tot inkeer van haar zelfs en zaken comen, nu staan wij de laatste proeve te nemen, zoo met noch eenige stellingen voor aff te laten gaen en vervolgens een volcomen protest en aanteijckeninge daar op te laten volgen, naar 't welcke

Van Ternaten den 13: maij 1680

welcke zoo bij aldien van die cant geen dadelijcke, en
dadelijcke verclaringe en volgt, en een voldoende
bewijs waar uijt men vast stellen can dat zij —
het oprecht meenen, ende verder uit zin hebben, —
zoo veel ligt het swaarst uijt de soecken de hier eerste
voorens aangehaalde stucken gaan hier nevens in
affschrift —

En weten wij u Ed:s alsnogh niet seker te berighten
hoedanig het met den tidorees hebben off hebben —
zullen, blijckende ons hoe langer hoe meer hoe dit
werck op deselve spille eenelijck draaijt, en —
commen van den selven geen naarder verclaringe
becommen dan dat hij zeght (gelijck altoos van —
te voorens) d'E Comp:ie tot der doot toe houw en
getrouw blijven zall, en zig heijligelijck aan't
verbont houdt, terwijle dat vast dagelijcx de —
vlugtende Ternataanse onderhoorige ontfanght
en naar zigh trecht, en t'heele overblijffsel —
weegaarne verplettert sagh, om alleen
oppermeester int spel te blijven. Den 7: deser
verschenen tot tidoor een corcorre van Crams —
oo Cauker ende dorpen Crahi quidams —
Toboila, Sirinana onder voorgeven van vier
endartigh gevangens over te brengen, de welcke
de hoffingers in't nemen van een Wedasche
corcorre door dese dorpluiden, den welcken den —
tidorees zeght zijn onderdanen te zijn aan den —
Coninck Saijfoddin weder te rugge zenden, —
hebbende 11: man daar aff doot geslagen (waar
onder oock de Sawaij gebij) endartien aldaar
nogh gevangen gehouden, welcke dese door de
hoffingers te rugge gehouden, om naar zijn —
Hoogh:t voorgeven regt van hem te verschoonen —
terwijle die Wedasche corcorre om te roven
aldaar waar verscheenen, en zij lieden altoos
vrienden van de tidoresen zijn geweest, zijn
Hoogh:t wert op deesen tijt onse affgesondene mede
te berighten dat de Cramse corcorres vloot —
30: sterck 2: papouse corcorres van —
Weber hadden bekuipt, en al het daar op geweest
hebbende volck doot geslagen het welck zijn —
Hoogh:t zeijde, hem aangenaam te zijn, dogh
vreesen dat hier op ijets bedenckelijcx op Cram
tot wederwraack zal tragten te laten —
bewercken maar terwijle u Ed:s allesints —
aldaar wel en ten volle op hoede en inde
wapenen zijn is wel te geloven dat
weijnig uijtrechten zullen

[signature]

Van Ternaten den 13: May 1660

Gehoorde haar Ed: Ed.len het verleden Jaar hare misnoe-
ginge den Coningh van Batchian gehoorsaam te
hebben gedaen, volgens al 't schrijvens en vrijens
en moeijelijcke verslooten over sijne vermeende voort
drammens, en dat daar mede in te komende niet
gaerne weder gemaeckt en waren zoo nogtans vaert
dat Coningh sijn al weder om voort met versoeck om
persoonlijck derwaarts te mogen varen, met aan-
biedinge vant eijlandt ombij d' E. Comp.e tot een
geschenck te geven, bij aldien hem die volckeren
daar voren mogten worden toegevoegt, wij hebben
zullen het met voordacht jegenwoordigh niets
op antwoorden

Doch naardien het wel conde gebeuren dat zijn
Hoogh.t weder om als wel eer zonder verloff en tegen
blijck derwaarts mogte oversteken zoo
hebben dit met des tijts gelegentheijt te nodiger
gagt aan te halen om hem op te comen laten
passen te worden tidores in 't heijmelijck als sijn
voorstander aansiet en echter en [illegible]
ligt meer onderschuijlt dan wij voor als nogh
gissen conden

Met dit Jagtie Bouro hebben wij volgens ons
voorige schrijvens daar schepen zoodanige
lijwaten als de factuijra daar affaam wijst
ten bedrage van f 27239: 17: 12.

Vertreckende daar mede van hier den Vrije:
Zacharias Cochdijs met desselfs huijsgesin als
ook op desselfs versoeck zekeren Cranckbesoecker
N: Boon zoo mede den verlopten Corporael
Jan Simons met zijn huijsgesin, als mede den
voornoemden gevlugten slaaff van den maijor ten
Cap.n Paulus Andriesz gen.t Hend.t Broch

Den schipper vant voorn: Jagtie deser sijde en
versoeck op desselfs vertreck onder twee Inlanders
door hem gevanckelijck herwaarts aangebragt
vertoonde tenden sijnde ons desselfs door U Ed.
verleende instructie waar af wij copie
authentiq hebben genomen om het haar Ed.s de
Hooge regeeringe tot Batavia behoorlijcken
voort te dragen, en te mogen weten off die gelegentheijt
wijse van doen buijten ons kennisse en voor
weten dus ook al door den kriegel magh

Het schip de Zijp aangaande en hebben wij U Ed.
voor als noch geen vaste versekeringe doen,
wanneer het selvige met de 150 Crijgs-
knegten zall connen overgesonden worden
alsoo

Van Ternaten den 13: may A°. 1660

alsoo in openbaren oorlogh geraken wee het selvige
niet soo tijdigh en sullen konnen missen —
sullende ondertusschen u E:s nader geadvert
daar over te gemoet sien dogh bij nogh onverwagten
goeden uijtslagh van saken dat Godt —
almagtigh geve t' staat het selvighe u E:s —
met het volck ten dienste aanstonts toe
gesonden te worden Hier mede E.w: onder 't bout
u E:s: bereijtwillige vrunden en dienaren was
geteeckent Robbertus Padbrugge Jacob Lobs
Cornelis vander Duijn Gerbrant Proost
Andries Oloffsz: t' Ternaten maleijen int
Casteel Orangie den 13: may A°. 1660 onderst:
na collatie accordeert maleijen Int
Casteel Orangie desen 11 Juny A°. 1660 lager
Stont gaend attestor was geteekent J: anne
gesw: Clercq —

Amboina

Aanden h:r Robert de Vicq
gouv:r en direct:r en Raadt

Eersame achtbare manhafte seer wijse voorsienige
seer beschijdene heeren
vrunden —

Onse jongste was vanden 13: deser en gingh aff
met het terugge keerende Jaght Bodro welckers
affschrift hier nevens bij sijn gaat —

Sijnde de Ternataansen meijneedige affvallen sedert
dien tijt al op sijn hoogste gecomen en hebben
wij ze de laatste kandt aangeslagen, sooda tter
nu niet dan naar den tidores sijn Corcorre
macht gewacht en voort om dien verraderschen
en affvalligen loop in hun neme en tot Jelolo
aen te tasten, daar sij ons als tevee harten —
gelijck u E:s uijt de vertolckte antwoort op
onse laatste poginge en overgelevede puncte
hier nevens gaande sullen gelieven te sien —

De verdere bijlagen en rapporten sullen u E:s
niet dan bekent maken en aanwijsen —
hoe van Jelolo vier Corcorren sijn ontsnapt
die welcke wel weder inde rivier van —
Tosoho —

Van Ternaten den 6: Juny A° 1640

Tobelo moeten te besetten, maer zijn ons —
aldaer mede te gader gevoert, zijnde drie
voort geraacht, en het vierde door hun aldaer —
op 't eylantie gelaten, zoo omdat heel ontreddert
was als om d' andere drie beter te bemannen —

Ende alsoo hun oogen wel na Bata en Ceram
hebben sijnde bedroefsen, jnmaer daer mede weder
voogh geraacht is zoo was het onse pligt en —
hooge tijdt u E E.s sulx op 't spoedigst te bekent
te maken gelijck nu met het chaloupien van
onsen burger Pieter Titels geschiet, derwelcke
geaccordeert is de coest van 't eylant aan te doen, en
deselve bij behouden varen, dat sulx Godt almaghtig
verleene, aan sd° praat te overhandigen om —
met schip vaartuijgh off andere gelegentheijt —
aan u E E.s (naar deselve alvoorens gelesen te
hebben) op 't spoedigst te voort te bestellen —
Zullende dan verders zijn reijse bij oost en —
boven om en tusschen Amblauw en het zelve
voort te setten naar Bouton om aan den —
Coningh en de regeeringe aldaar zoodanig
den brieffe te bestellen als in 't slechte
affschrift daar aff al mede hier nevens te —
zien is waar aan wij ons gedientich mits
desen gedragen —

Zijnde ons gansch vriendelijck versoeck bij eerste
gelegentheijt met 4 off 600: st.e Baijse planken
voorsien te mogen werden. Zoo mede met
40: off 50: frans canifas off zeijldoeck van
beijde zoorten, 4: off 5: paardelijnen en twee
off drie swaare anckers van ongevaar 2000:
en zoo veel tonnen daar toe zijnde met het
verdubbelen van 't jagt Amsterdam en 't
oorlogs fregat 't ontredert Ternaten 't maken
van nieuwe stellen voor deselve en 't jaght
de Experiment, en 't verlies van anckers
en tonnen der schepen als anders en daar
omme gantsch verlegen en 't zijnde bots —
geraacht

Zoo zouden wij noch wel van doen hebben —

6: vaten harpuijs
6: st.e hollantse ijsere trossen van 30 tot 36: gardes
24: st.e: geteerde hollantse lijnen
12: d° sticklijnen en
40: vaten vleis als
20: vaten speck alsoo onsen voorraadt
met dese overgecomene ommeslagh van
volck hardt gemindert is en wij nogh
niet

niet wesen connen hoelanger het nog dúúren zal. —

Deselve ende verre ontworpen; zijnde wanneer
de h:ren der commissie Lobs en vander duijn —
overgecomen waren, om denselve na Tidoor —
te gaan sien en vernemen hoedanigh het met dien
coningh en de sijne bij te voegen hulpe hebben —
mogten en offer wel wat van te verwagten —
waere als wanneer den coninck Saijfoddin
versoght dat den E:E: Gouverneur mede sende en te
gelijck met voorsz: h:ren wilde overkomen, dat
op den 2: deser geschiet is en alle niet alleen —
met groote eere en vriendelijckheijt ontfangen
zijn maar bequamen ook buijten onse verwag
tinge dien dagh daar aan zoodanig voldoende
antwoort en besluijt van zijn hoogh: deselve —
zoone en rijcxgrooten, het welcke ons ten —
vollen vernoegde —

Verclaarde eenstemmig ten meerendeele dat sij
Tidoresen eenige magt bij die der E: Comp:e
zullen voegen en die zoodanig laten gebruijcken
als wij oordelen zullen nodig ende dienstig te
zijn, dat zijn hoogh: met zijne tegenwoordigheijt
door deselve sullende d'E: Comp:e genoemde —
commandeur dan deselve zoone Garam in zijn
plaatse zenden zall, die noch voortlaar te
met zijne grooten den coningh van Ternaten
en de zijnen in eijgener persoon van landt sal
dagen, aan ons boort te verschijnen en sigh
met de Comp:e te vereenigen, naer 't welck
met hun Tidoreese zonder men aan bouts werck
beginnen en de Ternatanen gelijckerhant aan
tasten

Hebbende 12: stx oranje vlaggen aanvaart om
die op zijn corcorren te verdeelen en daar
mede aan de Ternatanen te laten blijcken dat
hij sigh onschuldelijck aan d'E: Comp:e houden
't gevolg ende uijtslagh verloopen wij met
het eijndigen deser maant u E:s nader —
bekent te maken, als wanneer onse bodem
en papieren over uw E:s gevaar tz naer
Batavia voornemende zijn aff te vaardigen

Ende verder wij voor tegenwoordig geen
andere stoffe van belang en hebben zoo —
zullen wij desen int eyndigen naer onse
gantse vriendelijcke gebiedenisse eijndigen
Hiermede &c:a onder 't Lont u E:s —
bereijtwillige dienaren en vrienden was
geteekent

Van Ternaten den 01: Juny 1690

onderstondt R: Padtbrugge Jacob Lobs
Cor: Vanderduyn Gerbrant Proost
en andries Oloffsz: in margine stont
Maliyjn int Casteel Orangie den
01: Juny Aº: 1690 lager stont gecollationt
accordeert Amboina den 12 July 1690
was onderteekent D: de Visscher geswn: Clerq

Register der Papieren
Int casje gemerckt M.G:
gedaan aan haar Ed: Hoog
achtb: geconsignt: onder
handen vanden Hr: Cornelis
vander duyn

Ontfangen tot bat: den 19:
Octob: 1690 per 't jacht
de Sampson

Nº

1 Originele missive aan bovengem: haar wel Ed: door gem: gouv: en gecommitteerde inden raat van dato ult: augustus met 4 aanhangsle daar aan

den stel soldij boeken beslaande in den grootboek en Journale
vervolgh van 't geheel dagregister geduerende 23: aug: 1679 tot 30 do: 1690
't Resolutien quartier van Ternate
geduerende 67ber 1679 tot 22 aug: 1690
affgaande brieffboeck van den 9 7ber 1679 tot 24 aug: 1690
aankomende do: geduerende als voors tot 23 aug: 1690
den stel papieren van Justitie in d'n Casteel

Int Schip 't W: van middelburg voor macquian desen 6 7ber 1690

Batavia

Aan d'Ed: Hr: Hr: Rijckloff van
goens gouv: generaal inde E:
heeren raden van India

Ontfangen tot bat: den 19: Octob: 1690 per 't jagt de Sampson door d'E vander duyn

Ed: Eersamen hoog
achtb: manhaffte wel wijse
voorsienige en seer gestrenge
heeren

Onse

Van Ternaten ultº aug: Aº 1660

Onse Gebiedende Heeren

Naar 't affvaardigen onder Jongste papieren en boecken met het schip de Sampson op den 4. 7bre des voorleden Jaars hebben onse mardijckers alhier quaade ontmoetinge door de ternataensche berghbewoonders en haere eijgene onvoorsichtigheijt en begeerlijckheijt gehadt, als in 't dagregister van den 9: aug: 10: en 12 derselver maant blijckt

bedroeffelijcke wedervaringe door eenige rampen der mardijckers

Ondertusschen maeckte Caicili den ternataansche Capn. maijoor hier op 't landt was, met den meesten hoop der op Dodinga vergaderde berghbewoonders van Tobaru, Tobelo, en Tobilata, als inwoonders van Talui, en Gammenkonorra (alsoo Dodinga geheel afgeloopen, en hebt dan die er op de wacht van 't naderen geweest werden) Zoo maeckten staat, ingissinge dat Dodinga noodsaeckelijcken moeste ontbloot zijn en lichten gewonnen het (met den fiscaal Loffsang van Maquian keerende) Jagt d'Experiment met een ancker conden naar binnen aenstonts al wat wij conden, Zoo van ons swack guarnisoen, als pennisten, ambagts gesellen, en vrijwillige burgers op voorsz: Jagt, en sonden den luijtenant Cronhuijsen met zoo veel cleijn vaartuijgh als bij den anderen hadden, daar mede naar over, en: Dodinga, die daar affook gelucking zonder een eenige gequetste, en naar weijnige tegen stant ziende met ter maachte, zijnde buijten deselve weten door 't bosch de stijlte opgeraackt en boven op den top bij 't fort uijtgecomen, het welck besett hebbende, staackten zij verders om lage 't dorp inde brant, zijnde d'inwoonderen alle naar Tafingo, een dorp der tidoresen toebehoorende (volgens verclaringe nadershant van Saldena) geweecken. —

Dodinga niet wel besett geacht zijnde

werden den luijtenant Cronhuijsen met eenig volck naer toegesonden

die het overrompelt en het dorp verbrant

De schade voor de ingesetenen was hier zeer groot, als zijnde hun stapel van crijgh, en munitie geschooten, daar verbrande veel salpeter en vuurwercken, en creegen d'onse tamelijcke buijt van huijsraat geweeren als anders en wiert dese schade g'oordeelt alsoo tusschen ende tidoresen zoo wel als der ternatanen te bedraegen, als bij 't rapport van den fiscael Loffsangh, den 26 7bre (dat bij dese gelegentheijt om 't vervolg wel dient gelesen) blijcken kan

waardoor den vijant groote schade aen zijn voorraat lijdt ende onse tamelijcke buijt becomen —

Dese

Van Ternaten ult.° aug.° A.° 1640

Dese post waar wij volgens ons schrijven van meeninge te verminderen, hetwelck nu soo geweldelijck en gewaltelijck geschiet, sonder het niet anders aangesien worden, dan een teugel voor den Ternataen, en latter boom tusschen de Heeren, en den tidoren [sic?], maar wat nootloopt de onderlinge, off bestrickinge der School, is niet wel te weten, immers soo is voorsz. post, soo door de militaire, als scheeps loopers, tegens der goede meeninge van den Gouv.r aan, als twee Staten ingestelt, Zulc den tijt, en Staat van Zaken moeten toegeven, en door den noothalelijck gedult doorde vinger zien —

dog wert tegens de Gouv.s meeninge door d'onse weder plaeten

Men magh den Gouv.r alhier in het bijsonder niet voorbijgaan te zeggen, dat deser tegenstreevinge van onderen voorsake, en aanleidinge tot menige en beklaaglijcke ongevallen gegeven heeft —

welcke onordentelijck heijt meede ongevallen naar zig sleepte

Want naar dat wij vooraff den Fiscael met 't jagt den Experiment, Chialoup den rooden haan en Sloep [illegible] naar Jolo hadden affgevaardigt om nog malen onder vreede aansoeken de Ternatanen tot inkeer te nodigen, en hunne aanstaande voort te houden, dit zelvig vrugteloos affliep — zoo zonden wij den Luijtenant Cronenhuijsen met veertig crijgslieden derwaerts, gesterckt met de fregatte Eendragt, en 't ontroeste Ternaten, om waart mogelijck die hardnekkige van Straat en uijt hunne wercken te jagen, en tragten hun canon te vermeesteren, het welck niet willende gelucken, gelijck het niet en gelukte het jagt d'Experiment aldaar voor Jolo in besetting te laten, en de groote Chialoup — den rooden haan tenden dijmen mede naar — Sabo, te zenden —

De waarden Stierman zig ondernemende, dat nog van zijn pligt, nogte van zijn last en waere zigh door vredesoeckinge, en 't toebrengen van verscheijde verversinge en wel voornamentlijck Zagu, waer toe niets dan al te veel genegen was, naar eenige dagen aanlockende zoodanig zig liet verleijden, dat zijn bootje, met elff man quijt geraackt die alle vermoort wierden met zulck een hevigheijt, en door soodanige meenighte dat den vijandt zelfs een vand'haren doodsloegen, ende negen off tien quetsten —

namentlijck het afloopen van de boot van de roode haan

daar aff elf man mede verloren

Op dit ongeluck volgde in 't begin en op den — 4. decemb: een sorgelijcke muijterije, door die van 't jagt d'Experiment aangevangen —

Dan —

Van Ternaten ult.º aug.º A.º 1690

Jan Meuwe, een man in zijn leven van
goede ordre ontsagh, alsoo op den 19 8ber over
eenen wals, zoo hadden dat Jagt doorgebroken van
stoffe, den onderstierman Maarten Swart-
part (die nadeelen onse groote chialoup den
rooden haan schandig verbuijst heeft) moeten
aanvertrouwen, die off niet genoegh ontzien off
off dat de muijtelinge op 't eerdelijck voorbeelt
van Dodingsa meenden voort te varen, en
steunde

Soo quamen de selve buijten last van hunne
bestieringe van Ieloloi op, met voorgeven dat
door brandes in gevaer ~~geraekt~~ waren geraekt, en hun
souwen hadden moeten krassen

De welcke gelast wierden derwaart te zeijlen
en hunne aanbevoolden post, onder bestieringe
als vooren, waer te nemen, zoo stelde het
meeste volck, en schaps overhoofden sigh
daartegens, zonder dat off minsame aantra-
dinge, off dreijgementen hielpen, hebbende een
rout getrocken, en alle rondsom den omme-
kringh hunne namen daar aan, en omgeset
en daer in 't midden hunne ronde schrijvinge
dat zij daer henen niet wilde, waardoor
genoodsaeckt wierden ses en dertig man daer
aff te ligten, en zoo veel boss.s van de
bolwercken, en ambagtsgesellen van de werff
daar wederom op te zetten, zoodat in twee
uijren tijts het heele schaps volck verwisselt
het Jagt nog tijdigh genoegh naar de Slatenne
post verzeijlden, alwaar den meijneedigen
hoop geraet vond om herwaerts op Ternaten
over te comen, gelijck zulx uijt de
verclaringe van den gevangenen Coningshuijs
dienaren en Macquianse Caddis ofte
onderpaap blijckt, d' welke ondersoeckinge
der huijsdienaren in 't rapport van den fiscael
en secretaris in dato 29: 8ber verlaat te op
den 2: 9ber in het dagregister te vinden

de zorgelijcke muijte-
rije van het schaps
volck van 't schip
d' Experiment

Twee der voornaamste belhamels zijn nader
haut gevonnist en op den 16: Xber met de
koorde gestraft d' andere alle zoo met de
koorde onder hals als eerlijck gegeselt
staande in den kringh om het gerigte aan te
zien, en zijn voor drie naer Rosagijn gebannen.

daar aff twee met de
doot gestraft worden

Alhoewel dit al ongeluckige inleijdinge zijn
en voorvallen, zoo nogtans om dat ons 't quaade
en 't goede van den Heere comt en met een
standvastigh Christelijck gedult moet
worden

werden gedragen en connen wij het niet naarlaten te vervolgen al der gedrage vande Comste der Scheepen en ontfangh van u Ed: Ho: achtb. aangenaame maken

Den Steenbock, naar batchian, en Oubij met soodanige last aande Schepen die verwagt werden affgevaerdigt als in affschrift onder de papieren legt (alsoo verduijstert is geworden daar aff in het dagregister te behoorlijcke aanteeckeninge te houden en verhaald in het affgaande brieffboeck is gelapt) ontmoeten den h: Majoor St: Martin op den 15: January omtrent de Straat batchian, die voorsz: bodemptie achtervolgens den inhout van't last brieffie met een wachter Sergiant een Corporael en 10: Soldaten aden Santo Edewardts aan en voor uijt affvaerdigde, welcke in den donckere nagt op den 25: daar aen onder de batochijnse Cust, omtrent Laoquilomme gecomen aldaar een swaare travade, of hol weer vlaagh bleeff in stede van het landtlughie dat zij verwagten, zijnde de wal ook wat te zeer genadert geraacke de bijl was hart, en uijt den weer ten zoo dat, dat bodemptie en deer ten om, en tegens de Clippen aden Spaanderen geslagen wiert, vahende, het volck al hun goet en geweer quijt hebbende den Sergiant eenlijck zijn hellebaart behouden.

verder ongeluck den Steenbock overgecomen

die door den Storm slagen in den donckere nagt tegens de klippen aden Spaanderen geslagen wordt

Het ongeluck, en't noodlot der onder wilde dat even op dien tijt, en een weijnigh voordag den nieuwe ternataansche gedegedeer Capn: Landt en baccarij met negen Corrocorren en een tonche (naar Jelolo de reijs hebbende om waar het mogelijck het oorlogs fregat 'tontroert ternaten, dat hun geweldigh inde wegh lagh van daar te drijven) aldaar verscheenen, die de vlagh en eenige stucken vande Steenbock (hun wel der eendrachtich) vindende drijven daar uijt gis te 't geene gebeurt ware, en datter eenigh vaartuijgh met het geit strant zijnde lijck het dagh wordende bleecke, vindende ons volck ongewapent bij den anderen op Strandt, waar aff zij der twee dooden, en twaelf gevangen namen ontvlugtende het de verdere bosch waart in, waar aff er op den laasten Januarij daar aden vier en noch eenen op den 19: febr: weder quamen zijnde de andere tot Jelolo door de ternataansche tijgerooten moordadigh omgebraght

die door 9 Corrocorren en een tonche des vijants op Strant ontdeckt

en ongewapent gevangen, genomen uijtgesondert die boschwaart in vlugten

en voorts vermoort werden

Ende alhoewel het zeker is, dat ons alle dese ongeluckten seer smertelijck warden, zoo nogtans was'er een algemeijne wachte, en onversaagtheijt ind'onder, gelijcke in tegendeel den groote verslagentheijt versaagtheijt en lafhertigheijt in de inlandige was, die nergens nog ten zee nog te lande, het hart hadden onder ons gesigt off bereijck van onse Schiet geweeren te comen

des onaangesien blijft'er een wachten moet in d'onse

en in tegendeel een lafhertigh: inden vijandt

eenlijck

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1680 —

eenelijck als moordenaars op hun luijmen leggende, om d'onvoorsigtige off ongewapende te verrassen, of te aen te tasten —

Ondertusschen trachten wij gesamentlijck in betere hoop en vertrouwen van deselve oneenigheden onaangesien dese laat te gepleegde lafhertige moorderijen noch in der minnen te eenen en zullen bijleggen en beslegten. —

Deso het Jagt den Sampson naer een moeijelijcke en verdrietige reijse alhier met den H.r majoor op den 9.e feb. verschenen, gelijck ook een bevoorens, en naar zijn verschijninge alhier onse noort eijlandse Coningen op ons versoeck van drie hondert man, ons vijffhondert stuijve Jonge rasse garsoen met 10: Corre corren toesonden.

het Jagt de Sampson verschijnt met den heere majoor tot maleijen —

Zoo mede onse eijlandse hulp benden van 500 man —

Met de verschijninge van dit Jagt geworden ons u Ed.le Ho: achtbare voorberigt schrijvens van den 14 9ber 1679 en een maent eenjmdaer aan ofte den 11.e maart zijn ons u Ed.le Ho: geagte van den 24 Xber 1679 (benevens het secreet briefje van den selven dage) en 17 Januarij deses Jaers gelukkelijck aangebragt, met de schepen t amersvoort, voorhout 4 wapen van middelburgh en Zijp, en door de heere commandeur Lobs behoorlijck overhandigt —

en eijndelijck 't gehele ontset van volck en schepen

waer mede hare Ed.e brieven ontfangen —

~~Naer 't aandagtig door en naarlesen en overwegen der brieven en papieren~~ — x

Zijnde tot den te miss met alle vijandlijke agtervolgens u Ed.le last noghte ook yets anders ondernomen te meer door de lange reijse van den H.r majoor met het Jagt den Sampson deser schepen en hebben dagelijx waren verwagtende. die ogtere geen corter noghte voorspoediger reijse dan zijn en hadden, dan eenlijck de naerschepen de Zijp en middelburg, die als gesegt, gelijck met d'andere verschenen

met de comste van den H.re en schepen alle vijandtschap opgeschorst, en mits onder nomen voor alle te gelijck bij den andere waren

Naer 't aandagtig door en naarlesen en overwegen der brieven en papieren zoo is er dan eerst agtervolgens u Ed.le Ho: achtb.e welgegevene bevel werck begonnen, en tot drie en meermalen tot besendinge naar tidoor achter den anderen gedaan, als op den 13.e derselve maant of ten twee dagen naer de comste der schepen als wanneer derwaerts zonden den ondercoopman Dirck de Gheijn en lieutenant Jodocus Cronhuijsen, welcke laatste door Zijn Hoogh.t heijsoden niet aangenomen maar tot onse bijzondere ongedagte te rugge gehelt en den ondercoopman d'Heijn alleen, met nooijt voorheenen gepleegde verbrijsinge en vreugde te verhinderen onder der sonne segreen bevrugthaelt en verhoort wiert —

als wanneer den ondercoopman de Gheijn en Lieut.t Cronhuijsen naar tidoor —

waer van de Lieut.t door den Coning van tidoor niet aengenomen

maer den ondercoopman met groote en ongewone statie bevrugthaelt en verhoort

Dese

Van Ternaten ult.° aug.° A.° 1650 —

desselfs boottschap

Ende bevindinge wat deselijck onder den Coningh van Tidoor beheert te maken der Comp.e verdere gesamentlijcke saken, door u Ed.le Ho: achtb. derselve gecommitteerde, om te helpen beslighten de opgeresene beroerten in Ternaten, Zijn Hoogh.t u Ed.le gantsche vrindelijcke gebiedenisse te doen, en bekent maken dat den brieff van u Ed.le aan den Coning geschr. hadden, derwelcke versogten ter derten geliefden aff te laten halen, en ons met eenen bekent te maken hoe verre met de aangenomene bemiddelinge tusschen de Ternatanen en ons gekomen waeren (volgens desselfs overgelevert rapport op den 16: daar aen gedaan) van Zijn Hoogh.t, op 't een en 't ander gaeve woorden, en wat de bemiddelinge aenginck, dat hij den gouv.r wel belooft maar 't Zedert dat de Ternatanen Zijn volck op Gadda, hadden doot geslagen, waer hij daer in verhindert geweest, daer wandelen brieven tusschen den Coning van Ternaten, en hem over en weder geschr. d'ontfangene, ende het beantwoorde, op het selve papier Zoude hij nevens den Zijnde Schrijvers (omgetoven te Zetten) ons toe Zenden, waer uijt alles Zoude blijcken, als wanneer u Ho: Ed.le brieff behoorlijcken Zoude laten affhalen —

de Coning antwoort

uijtstelling om ons tijt te doen slijten

Dit traagde met den hoope tusschen geslapte visevadi tijden al om den tijt te verlengen, en ons dien onnuttelijck te doen slijten, tot op den 27: der Zelver maant, als wanneer de Tidoreesche Cap.n Laudt en eenige andere grooten buijten gewoonte laat in den agter middagh verscheenen, Zoodat u Ed.le schrijvens met de gewoonlijcke omstandigheden den 28: maart affgehaalt is geworden —

brieff van haar Ho: Ed.le aen den Coning van Tidoor affgehaelt —

Het blijckbaar leuteren van den Coning Saijfoedin deedt ons den weijning naer een ander haut, en de gijselheeren ontbieden, op welckers versoeck, en bijzonder besoeck ontrent den H.re majoor hem wiert toegestaan, onder 't welcke Zij openhertig verclaarden dat veel liever sterven wilden dan toe te staan dat de bemiddelinge door de Tidoresen geschieden, Zij waeren de naaste, en voornaemste der Ternataansche regeeringe, en wilden tot die Zaack haar uijtterste te magt en vermogen besteeden, men wilde haar maar vertrouwen &c.a welckers voorslagh als in 't bijzonder gedaen H.re majoor wiert aangenomen die de vergaderinge daar aff volkomene opening dede —

het leuteren der Tidoresen doet ons naer de gijselheeren ombieden die haer meijninge in 't bijsond: aen den H.re majoor verclaren —

Soo wierden wij gem.: heeren ter vergaderinge in 't begin van april versogt, alwaer volmondig deselve 't Zelvig verclaarden, en wegens de weijse gevraagt hoedanig in dese gelegentheijt den brieff van u Ed.le aan den Coning en rijcxgrooten Zouden werden bestelt, oordeelde dat Zulx op den

als mede in volle raede

ouden

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1670

onder vat dienen te gefriuden en ploeghlijcken door de Ternatanen alhier aen 't casteel moeten affgehaalt worden, bevorens ook eenige dagen, daer aen op ons versoeck een antwoort over, hoedanig men het werck best aanvangen zoude, daar immer veel woorden maer geen zaken met allen, waar naer wij ons mogten rigten en houden gelijck het zedigh op den 13.e april in maleijts dagregist. te sien is, niet te weten zijnde off zoo met voordagt, dan wel doorgebracht van stijl en onkunde geschiet zij. —

> overslag met d'heer gouverneur door brieffaren coning van Ternaten zouden werden bestelt

'S middags bevon wij vast in zonderling slang en verwagtinge naerde beloofde brieven des Coninx van Tidoor om te mogen weten wat in deselvige, wat inde daer op gevoegde en gevolgde antwoorden, vervat stont —

> brieven door den coning van Tidoor ons beloofft waer uijt alles zonder blijcken werdende met verlangen te gemoet gesien —

Dewelcke dan eijndelijck naer veele dere besendingen derwaerts op den 9.e april bequamen en overgeset hier nevens gevoegt gaan waer inne den Coning zaijs fodin ter goeder trouwe en met een goede meijninge schijnt gegaan en gehandelt te hebben —

> de welcke naer lang sammelen eijndelijk becomen —

Ondertusschen en des onaangesien vonden goet en steeden dat deen brieff aan den Coning amsterdam zelfs te bestellen, zinde anders geen bequamen wegh open, en het te gelijck eens met de Neijsche heeren te beschicken, alsoo ons d'ander hant wij verdagt was, en niet zonder reeden. —

> des onaengesien wort goet gevonden het eens met de Nijssche heeren te beschicken, en de brieff aen den Coningh amsterdam zelfs te bestellen —

Ende naerdemael ue. E. E.le Ho: agtb.e zoo in de instructie den h.r majoor verleent als schrijvens vanden 14.e november en 24 xber naer regt en billickheijt wilden ondersoght hebben, off ook den gouv.r off eenige der zelver Europeesen of ternatanen, den Coninck off te zijne eijge grooten mogten hebben gehoont, smaatheijt aangedaan gelaten, off te ongehoorlijcken bejegent, en dat hier omme de gesamentlijcke h.ren gecommitteerdens ook buijten den zelven, zoodanige clagten, en grieven van den Coningh off te zijne grooten besonderlijck zouden mogen aanhooren en ontfangen, zoo heeft hij zelffs gaarne voorslagh willen doen om het werck zoo veel doenlijck te vermakelijcken en omme door deselffs tegenwoordigheijt niet hinderlijck daar ontrent te zijn, dat alle de vier heeren gecommitteerdens wel dienden naer Jelolo te gaan, met en benevens een off twee der Nijssche heeren op dat door die gelegentheijt de Ternatanen off die wie het zouden mogen wesen onbeschroomt vrij uijt mogten spreecken wat zij dagten off wie hun twee dan waerheijt off logen

> door middelen der gesamentlijcke heeren gecommitteerdens

> buijten den gouv.r op dat de Ternatanen hunne vermeijnde grieven zonder schroom mogten bekent maken —

Ende ick

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1690

Edele

vertrecken der selven met eijner de heeren gecommitt. en gijsselgen alam naar Jilolo

Delijck poorn: heeren gesamentlijcke gecommitteerdens
den 11: april met het Schip 't Wapen van middelburg
en 't oorlogh fregat 't ontroert Ternaten ende met derselver
geselschap den prins en gogogor alam naar Jilolo —
vertrocken —

en haar Ed.le brieff plegtelijcken affgehaalt

Die aldaar met de grootste hoope van den minnelijcke
beslissinge gevoet wierden, alsoo niet alleen meer
malen eenige voorname aan boort verscheenen, maar
zelfs u Ed.ler H: a: Schrijvens aan den Coning en zijne
rijcxgrooten naar ouder gewoonte, en plegtelijcken —
van boort van middelburgh gehaalt en uijthanden
der heeren gecommitteerdens den 21: april ontfangen —
wiert van dage tot dage beloofte gedaen, dat den —
Coningh en rijcxgrooten niets anders dan na de
herstellinge der verwarde zaken en tractaten —
den Coning hier om zelfs en persoonlijck aan
boort wilde comen, onderwijlen dat er sluijpen besendinge
van Tidoor naar Jilolo over en weder haren ganck —
(met 't achter om ternaten) en gelooflijck over
Sawoe, vast gingen —

waer na den Co.k en grooten aen boort beloofden te schijnen

maer door sluijpen besendinge over en weder —

Zoo worden vast ronde schijn geleijt

en over de 3 en met listigheijt opgehouden

Bespottelijck en beklaggelijck zijn alle hunne voor
wendingen, schrijvens, en brieven geweest, en ware
het niet geweest, omme volgens u Ed.le Ho: achtb.s —
welgegeven orders, zoo veel mogelijck van 't zagte
middel aff te beginnen, en alles meer minne zoo
't bij te brengen, waer verdandoor de wapenen —
te beslegten het ware onmogelijck geweest drie
weecken ons dus te laten paijen, en onder schijn
eijden, daar nu volle drie maenden met een lanck
moedigheijt en gedult (die zich zelve schaamden)
geweest zijnde van den 11: april tot 19: Junij
alles tot een minnelijcke bemiddelinge aangelegt
ter wijlen zij zich dagelijcx meer ende meer sterckten
en weder een broeder besendinge, met den [illegible]
ennam van Bocro, Tajoelij zoo naerderwaarts
als Bouton, Xula, Bangaij en deelen met vier
corrocorren deden, daar er drie van voortgebraacht
en ons ontsnapten, hoe vaardig ook met 't jachtjen —
Sampson, en vier vijlandse corrocorren in de
weer waren en tot toelo heen meenden te besetten
van welcke tijt aff ook hunne vrede vlaggen, die
meenes d'onse, van de schepen altijts gewaijt hadden
innamen —

terwijle sich d'affvalligen dagelijcx vast meer en meer sterckten —

en weder een sluijpen besendinge met den Cnam tajoelij en andere naer Bocro en elders deden

die van ons svolgt het ontsnapten

waer naer zij hunne vrede vlaggen die van de sterckten waijden innamen

daer op declaringe vanden Coning van Tidoor met wijn het kilt en off zich bij d'E Comp.e volgens contract voegen zoude naar groote moeijte bequam

Wat moeijtens, wat arbeijts, wat schrijvens en lopens
over en weder naar Tidoor deden, alwaer zich ten vollen
verclaarden en claar maakten om zijn magt in —
wapenen bij die van d'E Comp.e te voegen zonder te
omstandigh, en van te langen a[illegible] zijn in dessen, —
het welcke beter en duijdelijcker, off in malcanderen
dagregister off gehouden notulen der heeren —
gecommitteerdens te vinden zal zijn, off te omstan
digen van de heeren door u Ed.le Ho: achtb.e expres herwaarts
aan tot die zake gecommitteert, off schriftelijck
off mondelingh verhaalt werden, waeraan ons met
schuldige eerbiedigheijt gaarne gedragen —

Naerdat dan alle bedenckelijcke zagte middelen —
tot welgenes toe, waren te werck gestelt waar door

wy

wij zoo veel verdragen souden, en den onverdiedigen hoop versterckt wiert, en ons dagelijcx trotseerde, en beschimpte, zoo is, als anders niet connende den oorlog in godes name vast gestelt geworden, noodsaeckende den wederspannigen hoop de reet te vijandtschap te thoonen, onaangesien hun vast voornemen van soo het scheen, niet eerst te willen beginnen. —

Zoo dat den oorlog vast stelden —

Want naar dat de scheepen onder de vrede vlaggen die zoo voordelig, en naer wij conden, digt voor hun wercken hadden geposteert, en sonder dat zij het protest dat onder hunne sterckte goffassa, een pael vast gebouwen hadden, niet en wilden aff halen, zoo lieten wij hun door den secretaris Loffzang voorlaart tot goffassa noch eens inder minne aanspreecken, het welck almede vrugteloos afflopende, zoo wiert goet gevonden, dat d'E vander Duijn na de mont vande Cloosterrevier met eenige gewapende boots en schuijts soude gaen en sien door de palissaden heen te geraecken, alsoo daer een paggertie was, daer uijt naar goffassa hunne gesterckten werden en dus gehouden trouwens, maar al eer zoo verre quam, geraeckte het spel aande gangh, en uijt goffassa een canon loge naer hun toe, gelijck aan 't touws, en met een, een ander naar 't schip Middelburg wardijn lieten die aant touws daer op antwoorden, en canonneerden voorts de scheepen te gelijck elck op hunne posten, waar voor zij lagen, als Middelburg en Sampson, op goffassa, Bijp en Oppermont op de sterktens van 't warme water, 't voorschoot op de schans van Cattarij beneden de Cloosterrevier gelegen, het schip Wimmerswaal en Cronen niet te pas conden, ook zoo warden der de tredijns gedaerden in.

Laten de scheepen onder bevrijde vrede vlaggen dien tot dien tijt toe noch wesen digt onder haere sterckten sorten —

naar voorgaande protest tot dien zij niet begeeren aff te werden

waer door nogmaels inder minne werden gewaerschout doch sonder vrught —

Waer op d'E vand'r Duijn met eenige gewapende boots en schuijts naer de Cloosterrevier gesonden wert

doende een canonschoot naer den selven, als ook naar 't schip Middelburg

die daer op niet schuldig blijft maer weder daer op goffassa canonneert

d'ander scheepen doende op hun posten —

Ondertusschen geraeckte d'E vand'r Duijn door de palen en inde Cloosterrevier, maer vont de port verlaten, en de kil naer 't fort Calo met swaere bomen toegeslaght, zoo dat den gouverneur majoor, en commandeur Lobs derwaerts gaende oordeelden best te zijn het hier bij te laten, en dat d'E vand'r Duijn met die boots voorts langhs het Lalarij bosch zoo verre soude varen, dat agter buijten 't gesight van 't canon vanden vijandt conde blijven, als wanneer de groote schans met sevinghs matten beschaent derwaerts souden senden, om te beletten dat den vijandt dien nagt geen nieuwe palissaden daer inne en mogten slaen, ofte wercken, en ons aldus den voortganck des anderen daags beletten; maar den ijver dreeff hem zoo verre, en voort dat in 't gesigt vanden vijandt en daar mede ingewickelt raeckte, zoodatter hevig van weder zijde geschoten wiert, tot den donckeren avondt eenigen stilstant daer in bragte. —

de Cloosterrevier toegeslaght vindende

wert best g'agt dat d'E vander Duijn met de minder vaartuijgen door de palen geraeckt tusschen 't Lalarij bosch en palen uijt 't gesigt vande vijant blijven souden

Zullende de toegelaten de groote schans werden toegesonden om aldaer post te houden en te beletten dat den vijant des nagts geen dwarse affsnijdingen mogten maken —

Maer begaff zig te veer bloot en met den vijant ingewickelt

Zoo dat den gantschen dag door den vijandt besig gehouden wiert

Voor

Van Ternaten ult.o aug: A.o 16[?]0

Voordagh waren de Ternatanen al vroegh gereet, en groeten ons al wederom weer, waar door genootsaacht waren ons ook vroeger claar te maken, en aff te steecken, al eer het hoogh water waar, waardoor ook de cleene Chiampan, die met een swelle metaale bierpond de voortiende was, boots en corre corren op de reeden van 't bleeven sitten ——

Dit onaangesien zetten, ter tijde met de schuijts naar zijne beschreven post, d' h.ren majoor naar de strechte en stijlte van goffassa ter wederk zijnde met 4 comp.en aantaeren ten zuiden, en d' h.r Lobb met 4. comp.en op een andere strechte aengaende goffassa, een aansgtende gemeijne loopgraven hadden getrocken —

Dogh alsoo ter plaatse vaarden h.r command.r Lobb landen most door de kalarij modder niet te comen en waar en de uijt goffassa gestadig geschooten wiert tragtende den vijant ook aldaar een stuck (dat om lager lont, en regt op de Chiampan, en boots die de snagts waren blijven leggen, en waerop het volck op den anderen gedrongen, en genoegsaam bloot stonden aanlagh) aan te steecken, Zoo en deeden d' onse niet anders dan gedurigh schieten en laden, beletende den vijandt zig seeins bloot, off 't hooft uijt te steecken off omtrent het voornoemde groff geschut sigh te begeven.

Ondertwijlen geraakte d' h.r majoor door de boom voor goffassa en de palen die de matroosen met een snap uijt creegen, beklom de moeijelijke stijlte, en nam goffassa zonder ongeval off tegenstant in, waar uijt de matroosen voorts naar de benedenen porten met vuurpotten en hantgranaten liepen, zijnde den commandeur Lobb en de sijne door ongeduld over boort inde modder gesprongen en aldus met groote moeijte door de kalarij wortelen op hunne beschreven plaats aan lant geraakt, en de benedenen porten mede innamen, werdende alles op goffassa door den vijandt verlaten gelijck als bevorens Cap.n Caccarij zijn schans al vroegh mede verliet en den brandt daer in stack, zoodat een vaste voet, en rugge steun op de wal creegen —

Waar van daan nagen [?] de h.r gouv.r met de twee comp.en, den welcke d' h.r vander duijn vergeselschapte, den vlugtende vijant naar Zette genen weg naar 't groot Cat tele te ontdecken, ende naar een cleene schermutseling ondervonden, daar meir een ligt gequetste bequamen, en naar weijnige tegenstant aan 't Cat tele daar over en binnen vlugtende den vijandt op den dubbelen hals d' oost poort uijt en boschwaartsweg

Indit landen en innemen van goffassa zijnde niet meer dan twee van d' onse gesneuvelt daar God almagtig voorgeloofd moet zijn want bij alleenden vijandt zoo veel matts als snaps en verwoantheijt hadde geraadt daar zoude met het

lossen —

Marginalia:

wesende andere daags voor dagh met het ternataensche canon begroet wiert. —

waar door genootsaacht wert onaangesien 't laag water het met de magt op goffassa aan te zetten. —

waar door de cleene schouw boots en corre corren vast geraakten —

Zetten het ijder agter met de schuijt op d' zijne beschreven post

~~waar uijt tot de strechte~~

werdende door d' h.r Lobb op zijn post door de modder niet landen en conden gedurig op goffassa geschoten —

waar door de h.r majoor op zijn post geraakte h.r om goffassa zonder hinder te beklimmen en in te nemen

Zijnde d' h.r Lobb ondertwijlen met ongedult der sijne over boort gesprongen en door de modder aen de wal geraakt en ook mede tot de benedenen porten geworden

Cap.n Caccarij verlaat al vroegh zijn pagger en steeckt het inden brant

den gouv.r van d' h.r van der duijn vergeselschapt trekt met een comp. naar 't cat tele — Ideolo

Eerst ook naar een cleene ontmoetinge ondervonden en weijnig tegenstants innemen

Ettelycke in 't innemen van goffassa maar 2 dooden en gequetsten gehadt

lossen van twee stucken, beijde vier ponders met schroot geladen, den groote moort onder d' buse noothsakelijck sijn geschiet alsoo het deel van gossafsa, en het ander weg op de port om laga dissdang off sweet waren, dat het de onse niet mis en conde en souden op de schouw en boots die als gesegt vol soldaten geprost waren, bloot stonden, en daar vaheut onder aan de grout vast slagen, souder zig te connen reppen off weeren, moeten rakende hebben dat (den doot loff) door hunne lafhertigheit niet en geschiede

doorgodes merckelijcke bestieringe, alsoo andere verdooden souden connen gehadt hebben, door 2 stucken met schroot geladen soo bij aldien de vlugtende vijand soo verbaast niet geweest en ware

Des daags daar aan ging d'heer van der duijn met den comp.e naar de porten van 't warme water en sont d' h.r commandeur lobs partij scheeps volck onder wegen, mede na landt die de posten verlaten vonden, en innamen, waer door alles aan d'ese kant, en solo lo gedaan was —

porten en sterckten der ternataanen aen en ontrent het warme water ingenomen —

Wij moeten hier van ter zijden aanhalen, hadden coningh saijfoddin versogt hadde dat dogh zijn volck eerst wilde laten landen, als off het bannier en een ouredelijcke saacke ware dat de hollanders daar voor souder conden te swijven, gelijck sulx in 't rapport van de luijtenants cronhuijsen en de ruijter blijckt, maar wij gissen daar uijt dat zulx deedt om 'er nader handt regt op te wachten —
soo dat het selvig niet beleeft heijt affslagen en hem verthoonden dat het onse gewoonte niet en waar de bontgenoten het spits te laten affbijten, maar dat hem met goede voorbeelden souden voorgaan zij gelieften ook maar op het spoor te volgen —

den co.k van tidoor had versogt dat men zijn volck eerst soude laten landen.

dat ons rodden beleefde lijck affgeslagen — wort

Dogh daar was onder deselve noch behoorlijck bevel noghte gehoorsaamheijt en waren in onderlinge verdeeltheden, die zig hier baarblijckelijcken ontdeckten het bracht te naar onse gissinge aan de zijde van den prince calam het sterckste was den cap.n laudt souder te weten voor seide off het niet te voorden quitschiel sochs zijn die inde manilhas is het derde deser bij — naer gelijck was van den souranjaja, maar — alle waren soo lafhertig dat bij aldien hem de voortocht al hadde willen gunnen nooijt ijmant het hart souden gehadt hebben ontrent het lant te comen, soels in 't lande vand' onse bleven — zij agter het calarij bosch schuijlmakende en geraas en getier datmen hoorden noch zien en condt —

te meer de onder de selve nog bevel nog gehoorsaamheijt ware

het niet aldat volcq zijn verlegentheijt en weijnig wel behalven in 't plonderen daar in vrij gaauw zijn —

Nu soo deeden onse goede voort eijlande mede dog hielden zig alle dapper in 't plunderen, voornamentelijck de tidoresen, en dat met sulck een onbeschaamtheijt

soels onbeschaamtheijt

dat

Van Ternaten ult: aug: A°: 1640

dat in 't Casteel Gilolo invallende, naer dat den
gouv.r het over een groot half uur al hadde ingehadt
Zonder dat er een eenig Tidorees hen off ontrent
was hun Schilden op het Canon daar den gouvern.te
luijden hadde aangestelt, om op de bolwercken
te dragen, doch ten Zeggen en hun selvigh
dijgdens ook ter oorsake van den prince Caram
(die ten deele mede in 't verovere Casteel
verscheen) het Zonder weigh gesleept hebben —
waere het hun door den Gouv.r niet belet geworden.

waeraff de nieuwe Staaltiens

Even selvig deeden zij met het Canon dat in de
Stercktiens ontrent het warme water was —
Scheppende met alle de Corracorren van boort
vanden gouv.r daar zij toen bij geval waren —
tegens 't selve wel ernstig verbodt daeren
heenen zinde dat d' onse minist.rs van alle
waeren, en bijde meer met de meer te —
waeren, en onbeschaamtheijt hunne Schilden op 't Canon
als een wettigen buijt waar mede d' onse —
van 't besigh waeren om aff te schepen. —

Dese onredelijckheijt en ongereijmtheijt, den
prince Caram en voornaamste Tidoreesche
rijcxgrooten wat ernstig voorgehouden, zijnde
ontschuldigde zig wel ten hooghste, en luijden
de Schult op 't volck, en onwetende gemeene
maar bewerckten, en wel ten ugter dat sulcx
door hun last en bevel was geschiet en was
het daarblijckelijck genoegh dat niet gecomen
waren om de Ternatanen te beplunderen en —
berooven dan beoorlogen, als zijnde als tot
een Spiegel geregt verscheenen —

Eindelijck zij ook aanstonts naar 't over
gaen van Gilolo met den prince Caram
en vervolgens alle met hunne Corracorren .
en wederstaans halve meer bragten, en 't saam
geroepen schijn magt weder naar Tidoor —
vertrocken onder glimp zig te moeten —
vereenigen en wassen niet omdat zij bloot
gesteert hadden, want zij er Zoo na niet
onder te bij comen maar geloofflijcker —
omdat hunne geloofte genoten genoeghsaam
gedwongen in schijn van vijandt waeren bij
gecomen —

den prins Caram stracht met de Tidoreesche magt weder te ruggen om zigh te vereenigen na haar wet

Het was den 25 en 26.e dat de Tidoreesche
Corracorren vertrocken 't Zwart weder
tijt wij goet vonden om verschijdene —
leeden

het groote Casteel van Gilolo om verscheijdene redenen — ontmantelt

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1660 —

t eenen, in der resolutie vanden 27 Junij aangehaelt, het
groot casteel Jeloloo te demantelleren, en slegten —
Zoo veel ons mogelijck waer, dat ook met den wateren
en 't Zoo met al te grooten yver, geschieden alsoo'er
op't laatste een der yverigste matroosen, schoon
meermalen gewaerschouwt, door den neerstortende
muijr verplettert

met verlies van een matroos —

Neffens andere sterckten Zijn mede inden brandt
gesteecken en vernielt, eenlijck hebben wij gosfadda
behouden op den nieuw gesterckt besloten, vande —
beste. —

de verdere Sterckten vernielt behalven — gosfadda dat besetti[illegible]

Tsedert en op den 8: Julij namen wij de Sterckte ter
post der molucos Sawoe in, en dat Zonder eenige
tegenstant, alsoo den vijant Ziende ons volck
gelant waeren, en aan naderen den brant selfs in
't dorp stack en de Sterckte verliet, Zij Zouden met
weijnig volck een cragtige tegenstant hebben —
connen doen, en ons Zelfs met het canon dat op de
platteform en de Sterckte stont en langs de —
binnen Sterckte machtlijck hebben connen beletten
de Stroom op te comen, Zoodat aan beijde Zijden —
diepe morassen hebbende beswaarlijck het Zelve ook
Zouden hebben connen naderen —

Sawoe ingenomen —

Zijnde door den vijant verlaten, alvorens het dorp in brant gestoken hebbende

Het canon dat wij Zoo tot Jeloloo als Sawoe vonden
bestaat in't volgende

vierdert canon soo tot Jeloloo als Sawoe

Op Jeloloo

15 p.s canon in soorte namentlijck
- 5 p.s yser als
  - 1: van 12 ℔, een stuck voor aff
  - 4: " 4 " goet
- 5: p.s yser canon als boven
- 10: p.s metale namentlijck
  - 2 p.s d.o van 3: ℔
  - 1 " cleijn stuckje van 1: ℔
  - 1 " wijtmonde, mortiersgewijs
  - 6 " bassen off steen stucken als
    - 1 d.o schietende 4 ℔
    - 5 d.os yser . . . ½ ℔
  - 6: bassen als boven
- 10: metale stuckjes voorsz

15 p.s canon op Jeloloo als boven, en
3 metale camers

Op Sawoe

10 p.s canon namentlijck
- 4 p.s yser als
  - 1 d.o van 8 }
  - 2 d.os . . . 4 } ponden goet
  - 1 d.o . . . 3 }

Transport 4 p.s

6 p.s —

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1670

P.o Transp.t 4 p.s —
6: p.s metale stucken namentlijck
2 p.s d.o van 9 }
3 " d.o " " 1 } ponden —
1 " d.o — " 3 }
6: p.s metale als voorens

10: Stucken in alles op Sawa

weg tusschen Sawa en Dololo g'opent

Tot Sawa is de weg te lande na Dololo g'opent Zoodatmen altoos van d'eene post tot d'andere kan comen, gelijck wij mede de wegen, Zeeruijm en open te landewaart in wenden, voor zoo verre het ontdeckt is —

goede wegen te lantwaart ingevonden —

En Zoude de regoue: weijnig vrucht en niet veel swarigheijt daar in maken, Zoo wanneer de laatst en tijt te hadde het geheele landt Zoo wel door te cruijsen, als wel langs vrouwen en kinderen — ouden, en Zieken, en Zoo veel ommeslag van goets gedragen is geworden, dog mogen hoopen — dat alles Zigh bevoorens wel redden Zall,

gammaconorra aff geloopen en inden brant gesteken —

Van Sawa Zonden wij twee comp.s soldaten met het Jagtjen Sampson, het oorloghs frigat 't Eendracht Ternaten en gewapende schuijts en boots den 17 Julij naar gammichonorra, die het selvig afliepen — en de huijsen inden brant staacken, Zijnde de — inwoonders mede alle gevlugt

Tollefoa en Coloda door der Zelve regeringheijt ongemoeijt gelaten en weder te rugge gekeert

omdat den coningh vantidoor in plaats van de macquianders te bewegen van tofiko weder na macquian te keeren

[illegible] deses hadt gelocht gevende het de naam van gevlugt te Zijn en het lant en Canon te beste hebben gelaten —

willende regt daar op werste

onaangesien de pligt onder Zijn bescherming oorlogt

En agten wij het de moeijten niet waardig verder in desen tijt des Jaars voortwaarts aff te Zacken — omdie swacke dorpiens Tollefoa en Coloda, eenlijck mede affs te leggen, Zoo dat naar 't besetten — van Sawa terugge keerden, te meer ontwaar wierden dat den coninck Saijfoddin in plaats van Zig met ons gevoegt te houden en te maken, — agtervolgens d'offelt beloften op den 23 maij van dato Macquianders onder vergetinge en — vergetinge van al 't geene voorheenen geschiet waar, Zoude tragten te bewegen weder naar — Macquian te keeren mi in tegendeel deselve off tot Zijnent gelocht off aanderhant gemoffelt hadt en mi wel ligt de naam gegeven heeft van dat naar Sahotta gevlugt Zijn en hun landt en 't Canon ten beste gelaten hebben, dij geene het landt Zig Zelven toe eenen als van outs daar toe geregtight onaangesien d' E Comp.e het hun — wel eer door 't regt van oorloge affnam en de — Ternatanen toevoegden, en over off Zijluijden — onder haaren beschermi. g.e oorlogende affsonderlijck Zoude mogen waarnemen, het geen hun best aanstont, en d' E Comp.e onderhave, en niet Zijne onder d' E Comp.e oorlogden

gevende hij aff mondeling en schriftel. redenen

Des coninc Saijfoddijns verdere reden hier van gegeven wierden, bij mondeling, en naderhant in geschrifte welcke bijde affsonderlijck hier nog nevens gaen.

Voor

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1660 —

Voor en op ons vertreck van Sauwe vaardigde wij
het oorlogs fregat 't ontroert Ternaten agter Halma
hera om, en naar de Zuijt Zee Cauwo en Dodingo
met den opperstuurman Stiphert die het naukeu
keurig naarteekende, en behoorlijck rapport op den 9:
aug.o daar aff dede, Zoodat ons dat onbekent vaar
water tot dus verre bekent is geworden het caartje
van beijde de Dodingo tot Bobane, en daer bij —
ook hoe door het noorden heen gaat geheel al mede
mede Zoo mede het inkomen ontdeckte in de groote
bogt van Tomini als ook de platte gront en —
vertooninge van het groote fort Wolo, en Sauwe.

het oorlogs fregat het ontroert Ternaten agter Halmahera om naar de Zuijt Zee — gesonden —

door den opp.e stuurman daar aff rapport en beneffens caarte daar aff over

Den prins Cidram quam ons niet eerder weder bij
dan Zoo als de schepen naar Malaijo stonden te
vertrecken, en verscheen met 8 st.s corrocorren, —
waer onder drie waren die geen prince vlaggen
en hadden, Zijnde Bacchianers mede in dit geselschap
overgekomen en alsoo nog 't een nog 't ander en
lieten roeken, en niemant aan boort van den gouv.r
en verschenen, maer te gelijck, en Zonder eenigh
naar om te Zien de reviere inliepen, Zoo Zont den
gouv.r derwaarts om op hunne gewoonlijcke wijse
Zoo wanneer Zelfs den ouder beden verwagten —
te vragen wie de gecomen waren, wat corre —
corren het mogten Zijn en waer vandaan, en wat
hende wil hadden: dat den prins Cidram al wat
vreemt voorquam, maer wat ronnewe Saldanna
die er bij stont lagte, als genoeg geraden die
gelijcke vragen te doen, en wel merckende dat
met gelijcke munt betaalt wierden; dit heeft
den Coning Saijfoddin in vooraangetoogen Zijn
antwoort doen Zetten, dat den gouv.r op Zijn —
Zoone de prince Cidram quaat was geworden
van Tosho aan een hant laten waer over wel
eenen hadt om wat quaat te wesen. —

den prins Cidram comt met Zijn magt niet weder van Tidore dan nadat alles geregt is.

en loopt met Zijne corrocorren sonder den gouv.r ijets te laten weten de rivier van Sauwe in —

De schepen tot Malaijo op den 23: Julij weder
gekeert Zoo is den h.r maijoor den 25: daar aan
met de schepen het wapen van Middelburgh en
Sampson met drie comp.s soldaten naer over
en Dodingo getrocken, vindende de vijant
boven op den berg gantsch, en geheel gevlugt
en het dorp al mede verlaten —

de schepen tot Malaijo weder gekeert streckt d'h.r maijoor met de schepen t W: van Middelb. en Sampson naar — Dodinga.

het volck slaet en den berg gevlugt sijnde

Zoodat onnodig agten deese post anders dan met een
schip beset te houden, alsoo met het omvellen van
alle de cocosboomen en het openen van de wegh
door de moddergronden de vaert te waters vijant
geen onderhout en Zal vinden, en diensvolgens —
aldaar niet ligt weder nestelen sal, nimmer ons het
lande beletten, behalven dat in de andere Zee
het oorlogs fregat hebben, Zoo dat nog van d'eene
nogte van de andere hant met vaartuijgen dan
niet

waer door de post maer met een schip voor eerst meent te besetten

te meer het oorlogs fregat in de Z:e Zee is

met Zorge, den Stroom en Coninck aanhouden en te laten
en zijn de geen wegen. —

Van Tosolo en Maquian zal in 't sijnde deser gesproken worden —

Hoe wij dit met Tosolo en Maquian stellen sullen, en
verders alomme, om achtervolgens U Ed: Ho: achtb.e last
de Boode der buijten landen hier ontrent aan d'E Comp.e
te brengen, sullen wij tot op het laatste, en het sijnde
hier in 't volgende opschrijven —

Verscheijde bedenckingen wegens den trouwloosen affval der Ternatanen

Ende naerdemael deser onnoodigen affval, veele en
verscheijde bedenckingen noodsakelijck moet veroorsaken
te meer het rijcken soo hoogh gestelt is geworden als —
het wel weder gedaalt en slegt bevallen is, en dat
het weder een spel, en vertooning, dan yets wesent
lijx verbeelt, waar door men wel niet moet staen
sonder te weeten, watter eijgentlijck aan vast is offte
niet soo sullen wij inmiddels onse gevoelens en gissinge
buijten 't geen den Gouv.r U Ed: Ho: achtb.e daar aff in 't
bijsonder wel eer schreef, gaerne seggen en voor
stellen.

Wordt ontleedt

Niemandt en is der die eenige kennisse van der
Moluccse saken heeft, off weet datter altoos een
onverschoonlijcken haat, wrock en naer ijver tusschen
Ternaten, en Tidoor is geweest, gelijck het —
gemeijnlijck onder dusdanige nabuijren in magt
niet t gelijck gebeurt, dat daer en boven aangestoockt
ingescherpt wort, door geduurige oorlogen, gelijck —
Ternaten, en Tidoor noijt soo lange aan den anderen
in rust en vrede saten, als in eenige jaren —
verleden, en sedert dat d'E Comp.e tot een gemeen
beschermer hier hadden, die 't maat in alles naar ver
mogen, en in een wigt hielt alsoo het sed.t dien
tijt niet als bevoorens dan tusschen de Christenen
en Mooren, dan tusschen de Spanjaarden en d'E Comp.e
naar ijders belang partij kiesen, onder hun inge
kanckerden haat te werck stellen, en sigh aldus
op de minste ontfangene hoon of te besmadinge
naar magt of te welgevallen wreecken, dat het sedert
dus niet heeft connen zijn, maar zijnde noodsaackt
geworden de billijckheijt plaats te geven, en naer
vrede te leven, hoe wel niet t gedwongen —

D'eijgen wrock en moet onder d'E Comp.e bescherm. gesonden halen —

Het welck onder d'E Comp.e niet zijn en kan

Dat de tegenwoordige Coningen van Ternaten en
Tidoor, meermalen genoegsaam hebben laten —
blijcken, als bij voorbeelt wanneer dit jaer
1675 de Ternatanen eenige alphoeresen, off berghbo
ren, op 't landt van Tidoor hadde gehaelt, en die
op de bevredinge weder door die andere besch —
Coren terugge wierden geroepen, die daar voor
als anders door den Coningh Saijfoedin met
nieuwe cleederen, en een tulbant wierden
beschoncken soo houde den Coning van Tidoor
sigh even wel soodanig niet in binden off borst
in dergelijcke woorden uijt —

Dit blijckt aan den Coning Saijfoedin

Ick

Van Ternaten ult:o aug: A:o 1610 —

Ick meende een stijven nek te hebben — maar 't is door de Comp:ie buijgsaam geworden en is de stijvigheijt mij door de selve benomen, dogh nademaal ik nu — nedrig en buijghsaam ben geworden versoecke ick eenige dier berghboeren vanden Coningh van Ternaten die mij in mijn ouderdom wat vermaak met hun singen, en speelen aan doen mochten &c:a in maldijens dagh register van dat Jaar op den 26 Xber te vinden. —

Soodanige Spraack voerde den Co:k van Ternaten ondertoen hij d'eerste maal als Coning, den ouden Coning Saijfodein volgende te besoecken en Sijn Hoogh:t de poort hem en de Zijne grooten vrij — onbeschoten, voor 't hooft sluijten liet

als ook anderen Co:n — Amsterdam

Sijn Ik nog mijne Rijcxgrooten niet waardig datmen de Poort daar voor opent, soo moet ik mij voorde — eerste maal te vreeken houden voor de tweedemaal salt niet van noden sijn, schrijvende vervolgde sijn hoogh:t o spijdt. o: eer: — o eedt.: waar toe verplight ghij mij? —

Voegt hier bij de [illegible] van 't Schilpadtke en 't swaar ancker van 't Schip Prins Hendrick dat daar op viel, het welck het dragen conde, beter dan den — voorn: Stronck, uijt 't rapport vanden Secretaris Loffsangh, in 't dagh-register op den 21 7ber 1671: te vinden de magt dan niet hebbende en de Comp:ie ontsiende, Zoo laten Zij den Eedenoode — hunt van den Eede het welcke waar mede — men eerlijck Zigh weten te behelpen en door — twee Spalt te Zaijen en de gemoederen om te wenden, schandelijck te verstrecken —

waar door Zig eenlijck niet liet en bedrogh vonden

Dit Zijn wel algemeene redenen maar daar konnen beschrijver bijsondere niet weijnighe aangehaalt worden, dog Zullen de weijnige om kort te gaen maar aanroeren die wel de Tidoreesen hebben kan — en bestaat wel ten minste in

1. In 't hinderen van Amsterdam tot koning
2. In 't staande houden van den selven.

buijten dese algemeene Zijnder verscheijde bijsondere redenen waar aff de weijnige aangehaalt worden

die den Co:n van Tidoor mogte hebben —

3. in gemelte redden uijt dijnde swaaren agterstall der Schulden
4. Den voorgangh
5. mitsgaders ommegang der Ternatanen met d'onse, daer dat alle Conquesten, en oorlogen op haere naam altoos gegaan zijn en nog gaan
6. 't groot verschil inde erkentenis penningen der uijtgeroeijde nagelen
7. Het niet naarcomen der huwelijcke belofte tusschen den prince Adam en princesse Gammelamma
8. trotsheijt en opgeblasentheijt der Ternatanen
9. hun onmagt, [illegible] en onvermogen
10. al te groote gemeenzaamheijt der Marquiaen.s met de Tidoresen
11. En het vijandig, en schampig spotten, en smalen der Ternatanen, en wel bijsonderlijck des Coningx Amsterdams op de Tidoresen en ouden Coningh Saij Fodin noemende het selve in plaatse van Tidoor doorgaans en niet als Traijdoor, en den Coningh Saijfoddin bijsonderlijck uijtmakende voor een ouden gemelijcken halfsotten stinckende nar, en bode

Hetwelcke zijn hoogh: daaromme inde beantwoordde Ternataansche brieven den 9: april ons overgelev.t van selfs aanhaalt en weder te rugge haalt

Ender dit zijn wel de voornaamste redenen buijten de weinige die den Tidorees daar uijt beoogde, en kracht derwelcke zijn Hoogh.t vijandt dus lichtigh conde tot brengen, dat Tidoor dit vuur van oneenigheijt stookte, en de vlam tot zoo verre voede

En souden wij dit alles met onderscheijdingen naaktelijcken conden ten toon stellen en ijder lidt in't bijsonder bewijsen zoo wij niet en schroomden in desen te wijdloopigh te werden

en ook int bijsonder soude connen bewesen werden.

Buijten dese aangehaalde redenen van haar ijver, en haat die den Tidorees op den Coningh Amsterdam en 't huijs van Mandarsaha in 't bijsonder, en de Ternatanen in 't algemeen hadt waar door onder des oordeels dese pots heeft ontstoken en gespeelt, zoo zijn daar al meer

Van Ternaten ult: aug: Ao 1680

mede verscheijde vande kant van ternaten, en der selver onderdanen, de welcke oorsake vande[n] trouwlosen affval zijn, en daar toe aanleijdinge gegeven hebben, en

Eerstelijck den verwaten Hooghmoet der ternatanen onder selver oproerigen aart als onbeschrijvelijke geweldige maniren van beheeringe dat deselve doch ondraaglijck maacht, en hun selven onbequaam, om in ruste te connen leven, waar door altoos wel besig dienen gehouden

In de marge: vrinige bijsondere redenen die der vande ternataanse kant connen zijn tot desen affval

2.

Den naar ijver op den westkant van amboina en het sien dat de Ingesetenen aldaar door de nagelen zoo wel varen.

3.

Het quaalijck betreden en verdeelen der nagel penningen, het welck den Coningh en grooten bijnaar geheel, en alleen naar zigh trecken, en die geene die daar toe geregtigt zijn onthouden, de schult arglistig op d'E Comp. leggende, als off het daar aan haperde, gelijck zulx wel bijsonderlijck het huijs geslagte tot marquian plaagt te doen

4.

Den langh Ingewortelde voornemen van hun out regt weder op amboina te bekomen en ondertusschen eenige nagelen in voorraat te behouden, en bedeckteliijck daar mede handelen, onaangesien de Inlanders gelden die zij daar voor trecken.

5.

De Hertnekkige boosheijt hunner papen als die altoos, en over al gesworene, en geslagen vijanden der Christenen zijn.

6.

De Heijmelijcke t'samenheulinge der moorsche magten onder verhandelen, en Jaarlijxe sluijxe besendinge hunner vertrockte geestelijcke en andere oproerige gesanten van bantam atchin malacca &a: herwaarts over.

7.

Der ternataansche Coningen aangenomene aart, swier, gewoonten als cleedinge, en bijsondere gemeijnsaamheijt met d'onse, de bestipte moorsche vijsigheijt vrij wat te buijten gaande waar door de Coning wel zigt tusschen drie swaarden altoos te staan tusschen d'E Comp.e, zijn grooten, en papen namentlijck

8:

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1680 –

8.

Het toenemen van d'E Comp.ies magt en vermogen

9.

De besorging van alle noodwendigheden in 't Casteel en daar buyten van mondt cost, en krijgs behoeften. –

10.

Den gedurigen gemoet tegens alle omkopinge giften en gaven, waar door men anders des te partijdiger wort, en aldus niet d'E Comp.ie maar dusdanige Coningen dient

11.

Het houden der ouder Tidoreesche dienaren in haar pligt en buyten den afsonderlijcken gemeynsaamheyt met de molucxe Coningen die niet en betaamt, en veelijck aangelegt wort om verwarringe en scheuringe te veroorsaken. –

12.

'T mistrouwen, en niet veel gebruijcken der eertijtse inlandse tolken. –

13.

Den alder grooten ijver in 't uytroeijen der nagelen. .

14.

Het weeren der Lorrendrayers, en uytheemsche bespieders en papen

15.

Het affschaffen hunner grove vaartuygen en 't hinderen van buytenlandsen handel –

16.

Het affschaffen van 't borgen, en 't onbehoorlijck, en te veel verstrecken op de verkoopinge der nagelen als karigheyt in 't afstrecken der gewaden, en buskruyt, als 't weder vijssen van veel der gedaene – gewoonten.

17.

Het toevloeyen van alle kant der buyten volckeren tot onse godtsdienst en bescherminge

18.

Den hoogmoet, en staatsugt van de princesse Sammulamma prins alam, en Cap.n Laut Kitsji, en welckers bysonder belang met menigte bijsondere redenen en oorsaken, die welcke al mede kortheyts halven overslaan en uyt de papieren voorgaans blijcken sullen –

Dit alles vooraff gegaan zijnde, kan het nu bij dese gelegentheyt claarder dan oyt blijcken voor den ouden loosen Coning Saifoddin, door de princesse

uyt dese voorgaande reden en bewegingen blijckt dat den Co.ke van Tidoor m.de van 't spel is –

Van Ternaten ult.o aug.i A.o 1680 -

princesse Sammalamma, Gilolasen — mangiande grooten en papen, d'oude vergiftige stammen volgens zijn gegevene gelijckenisse in 't rapport van den assistent Harper op den 26.e Julij 1679 te vinden, heeft getragt om verre te werpen, als zijnde daar niets goets van te verwagten, dan de bladeren die aangenaam zijn, en voor goede hulp middelen verstrecken, die daar en boven nog gaarne de rook ziet, en ruijcht die van beneens wints comt, gelijck sulx in 't rapport van den 22.e Junij blijckt, en heeft het sem nu alles naar desselfs wensche, en zijns gevolgt, zoo niet tot een geheelen ondergangh, ten minsten tot een algemeijne verstrooijinge en scheuringe der Ternataanse bestieringe, zonder dat men zeggen can dat hij oorlogh met de Ternatanen, maar wel het mes en teugel in handen heeft, alsoo dit eenelijck een vast teijken van oorlogh tusschen den Ternataan en Tidorees is, datter Ternataanse afgevoerden off vlugtelingen op Tidoor werden gestelt, die daer tot hoeden toe niet en zijn geweert, off dat gewapent zonder verloff, om eenige aanslag uijt te voeren op 's handeers eijlandt daar de rijcxzetel is, comen, blijckende het selvig al meer in [illegible] daghregister op den 8 en 12.e 9ber 1675 daar den coningh Saijfoedin zegt, dat schoon wederzijdtsche afvoerders sommijlen malcanderen op Halmahera ontmoeten, [illegible] sloegen daar uijt egter geen oorlogh en ontstont, alsoo malcanderen vertrouwden, maar nu zij op zijns verblijff plaats gehouden waren, dat sulx een openbaren oorlog was. —

dit alles naar sijn sin schickt tot Ternatens ondergank. —

Zonder begrip der Ternatanen te oorlogen alsoo er geen openbare feijtelijkheden voor aff gegaan zijn. —

Ende den Coning Amsterdam dat noerdien den prins Ceram met gewapende mannen op zijn verblijff plaats was gecomen om zijn suster de princesse Sammalamma te schaken, reden genoeg tot den oorlog hadde.

Soo sullen u Ed.le Ho: a: naar der zelver hoogh wijse kennisse en begrip, dan ook nu wel best connen oordeelen wat in deses tijts gelegentheijt, en de eendigen staat der Ternataanse zaken best gedaan, en wie er vertrouwt dient, die blijckt ons niet duijsterlijcken dat ijder der nu vertrouwde, gaarne d'Comp.ies bijsondere beschermingen zouden aanvaarden, als wel wetende dat ons best beschut en van oorde [illegible] best bevrijdt zoude zijn, doch offer dan zoodanige aansienlijcke hoofden die d'E Comp. zoecken. —

Zoo dat hier uijt volgt dat er met d'Comp.ie gesporteert wordt [illegible] geen van alle strouwen en kan

om in vertrouwde Ternatanen schoon ijder aff sonderlijck d'E Comp.ies beschermning woe mogten zoecken. —

> Soo en souden daerover bijna geen Gogogoe Cap.n Laudts neffens Coningkrijcks behoorden gestelt

ten allen tijden dusdanige moeijlijckheden en verwarringe mede houden, en ongetwijffelt souden brouwen over deselve Souda gestelt worden, laten wij aan u Ed.le Ho: A: wijders oordeel, hier eenlijck van ter zijden aanhalende, dat de Macquianders geraeckt al zig inbeelden, een eijgen Coninklijcke regeeringe te hebben, als hebbende een afsonderlijcken Gogogoe Cap.n Laudt [illegible], en ook harde Coninck gehoorde, en schoon zig den Cap.n Laudt [illegible] daar tegenwoordig op verhovaerdigt, en veel beter 't Zed.t ons de trouwtigh Macquianders door den Coning Saijfoedin toegesonden zijn, genoeghelt dan voorheenen is, soo nogtans Cunnen wij [illegible] afwijcken van onse voorige gegevene getuijgenisse van den selven [illegible]. —

> hebbende zij Macquians al tot een Coninkrijck opgeworpen en reets tot Co.e geschickt

> die noijt en hanteren gestraft worden.

Wat den Gogogoe Alam, wat Marsoli aanbelangt hoewel in schijn wat lijdelijcker, soo nogtans zijn zij meijneedige, mede beleijders van alle dese beroertens, en de eerste oorsaken der vuijle en schandige moorden aande onder geplegt, om den affval soo veel onverschoonlijcker te maken, die bij aldien oprecht en niet manck voor d'E Comp.e gehandelt hadden, alles tot hunner mede te weer souden hebben Cunnen voorkomen, en aldus voor haere oprechtigheijt en trouwe geloont zijn, daar zij in tegendeel nu souden schijnen beloont te worden voor haar ontrouwe, valsheijt en meijn-eedigheijt tot een sorgelijck voorbeelt van meer diergelijcke in het toekomende. —

> en zijnde prins Alam en quimelaha Marasoli immers soo schuldig als d'andere rijcksgrooten. —

Doch naardemaal de heeren Gecommitteerdens (waer mede deselve zijn overgaan) van 't een en 't ander u Ed.le Ho: achtb: nader sullen Connen onderrigten, soo sullen wij het met alle schuldige eerbiedigheijt hier gaerne bijlaten, en de stoffe in u Ed.le Ho: geachte brieven aangeroert vervolgens ontleden en beantwoorden. —

> waer aff de heeren gecommitteerdens waer mede deselve strecken nader berigtinge sullen connen doen.

En eerstelijck u Ed.le Ho: A: van herten bedancken dat met soo ruijm een aantal van schepen en volck, meer dan wij eijschten voorheen, en bij gesprongen zijn, en dat bijsonderlijck in een tijt die sulcx soo hoog wel niet en scheen toe te laten, welcke vaderlijcke, ongemeene ruijme voorsorge en onderstant, ons meer en meer tot trouw en ijver opwekt en verpligt, om des te onbeschroomder en met te meerder vastigheijt s'Comp.s dier verkregene gesag in haar behoorlijcke cragt en waarde naar reeden en billikheijt te helpen houden. —

> Haer Ed.e worden bedanckt voor het ruijm gesonden ontset

> voornamentel: in een tijt die 't niet scheen te connen wesen. —

Wat aanbelangt de uijtgestroijde openbare lasteringen der meijn-eedige agt den gouv.r voor zig bijsonderlijck, bijnaar niet waardig daar aan te gedencken, veel min daer van veel te schrijven ofte te beantwoorden, want het is er soo verre vandaan, dat den Coning op den selven Souda misnoegt zijn geweest, over het maken van de

> eenige uijtgestroijde lasteringen tegens den gouv.r en onderscheijden verloops beantwoort

> als van het gedwongen werck tot [illegible] —

halck —

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1660

raeckten over tot oubij dat selfs zijn dienst seer — wilvaardigh, en met een bijsondere lust, ende — genegentheijt daar toe heeft aangeboden, gehadt met sulck een yver dat selfs een stuck houts, soo veele — als een man soude hebben kunnen dragen uijt het bosch ter plaatse daar den oven soude gerigt — worden, op zijn ruggen droegh, waer over den Coning van Batchian in verwondering geraeckte, dat hier door recht op oubij naderhant soude willen — vertien, en den gouvr. wel ernstiglijck dien wegen aanwas, om een acte van bevrijdingh — hier tegens te hebben. —

En kan al de werelt verclaeren, dat den Coningh — en gouvr. noijt een eenig verschillent voort, onder malcanderen gehadt, maar altoos in bijsondere — genegentheijt en vrientschap met malcanderen — geleeft hebben. —

misnoeging van den Coning van Ternaten op den gouverneur

Dat den Hoffela tegens Colabo staende hielt is beklaghelijck, alsoo door des gouverns. aanradinge dien schraapsuchtigen vogel van zijn ampt van stadthouder affgeset raeckte, en was Colabo — voorde Comste van den gouvr. over 't schenden van 't vrouwe getimmer (met eenige sijnde mede genoten) op den burgt gevangen. —

Het staende houden van Hoffela tegens Colabo

Van dien selfden aart is het willen stigten van een vastigheijt tot Balanta, zijnde op het versoeck der regeeringe van Amboina gelijck de Hn. Heeren weet, den Coning Amsterdam bogt en door zijn hoogh.t gewillig ons ook toegestaen, om — aldaar ter plaatse en ladinge ruijs voor 't jagt Amsterdam te mogen inruijlen, ten welcken einde ook partijen doecken hadde mede genomen — En wat belangt kleijnagtinge off verachtinge is hem doorgaans door de sijne geschiet, het welck den gouvr. altoos noodsaeckte zijn eer, en agtinge te meer op te houden, als wel merckende dat in zijn persoon de Compe selfs gesmaat en gehoont wiert —

Het willen stigten van een burgt tot Balanta

Kleijnagting off veragting zijn hoogheijt aangedaen. —

Dogh het soude te lange vallen alle die sotternijen en openbare logenen op te halen, alsoo en hebbe stapel, naderhant de Hn. gecommitteerdens ter hant stellen, dat hier al mede besijden gaat, en tot het jongste te voren onderhanden der stelckens is gepijnigt geworden, soo dat den gouvr. pas tijt heeft het eens wel staens halven door te loopen, en soude weijnig lust hebben het selvigh — anders te wederleggen dan met desse twee — woorden al logens, ten ware het hem door u Ed.le Ho: A: tot een straffe opgeleijt wiert anders te doen, dat niet en geloove.

met nog een stapel diergelijcke —

Wat den Luijtent. Cronhuijsen en adsistent Harpe aanbelangt, hiervan gelooft den gouvr. deselve beter dan hondert duijsent Ternatanen, ende

van den selvigen aart zijnde het troosten logenen van den Luijtent Cronhuijsen en den — adsistent Harpe

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1660

ende mag derselver dagelijcxe aanteeckeningen wel voornamentlijck aangenomen werden, waer in dan sal blijcken wat verachtinge, bespottinge, smaat, hoon, honger, kommer en ellende, zij in dien tocht ten dienste der E. Comp.e en wat onder d'E. Comp.e in haar gebieden heeft —

De vruchten die u Ed.le Ho: agtb.: ons aanwijsen sullen, en moeten wij daar mede geduldig voor aandien willende gaerne bekennen, dat ons die waren, zijn der brieven van u Ed.le Ho: agtb.e in het schrijven van verscheijde ons gegeven, niet [illegible] uijt het vaderlant daar inne dat deel onder anderen van ons waren godtsdienst met ijver en naer vermogen voort te zetten, zoo hooghlijck doorgaans aanbevolen wert, zoo in werlijckheijt niet behoort uitgevoert, behalven datter genoegsaem geringe aangesogt zijn geweest, maar van selfs zoodanige toevallen die het wel der waren gelijck tabouccan, die door de cat-tiliaanse paters verlaten, het mahometsche geloove, ende onder bescherminge ten tijde van d'h.r [illegible] aannamen, ende ten insigte haer der godtsdienst eerlijck haren heul omtrent de ternatanen zochten, die naar haar wijse onder schanderen daar op vervolgende zoodanige heerschappijen overdreven werden, — even als off zij van alle tijden, en altoos daar over 't gebiet hadden, scheurende zelfs onnodtigh het gebiet in deelen, om daer aff zekerheijt en [illegible] te commen blijven; dus wiert den tabouccansen Sogogogo van Limaaino, tot Coninckje der dorps volckeren ge[illegible] het en geen wonder in dese daarden Coningh [illegible] zelfs den [illegible] Sogogogo tot Saban, die hem in het [illegible] met aanwijsing tot Coningh daar over stelde het volck u Ed.le Ho: agtb.e als ten breeder over ons in dese wegen aan te schrijven —

Dat den Coninck van Ternaten niet gerigtigt en is geweest Don Philip tot Coninck te verheffen van Saban — (vervolgde) het soude in geen reden bestaan, dat wij in een gerigtige sake soude toelaten en gedoogen, dat het Christendom schade en verachtinge soude lijden van de mahumethanen (en lager:) onse meijninge dan is dat hij don martijn, en met hem het Christendom de hant geboden en de beschermt werde &c.a

En zoude dit eerlijck dat omtrent Limaaino gesogt is, wanneer tot geen verhuijsen ende wilde staet, den naam commen verdienen van niet ijverende godts dienst te hebben willen voortzetten, dat den gouv.r

---

Kanttekeningen:

en zijn van verachting voortsetten onser godts dienst niet wel begrepen

waer toe de volckeren niet gesogt maar van selfs gecomen zijn gelijck tabouccan

dat zij der onder d'Comp.e van ternaten heeft begeven. —

de ternatanen niet daar om de mahumetaanse wet gesogt

waer over de ternatanen onwettig der geroerig gebiet voeren

waer over haar Ed.le dus scherp vragende dit gevoelen der Coninck van ternaten schreven —

omtrent de limanaers iss der eerlijck getracht onder de hant dier Christenen volcken willen te doen, sochten dat als dan aldaer wel conde bleijven. —

Van Ternaten ult: aug: A: 1680

Men vonde meede bedenckelijck hun onder de hant bekent te laeten, dat die geene die Christenen waren, off worden wilden, volgens vergunning van den Coning vrij konden blijven, en dat ten desen insighte op dat Simaùw onwettigh van den Coningh van Tabouccan affgenomen daar onder voor de gedeelte ten minste weder mogte geraacken, ende Ternatanen egter niet eenige, zoo niet alle (gelijck daar toe niet gerechtigt en waren) mogte geholpen en versterckt worden —

alsoo het onwettig den Tabouccander ontnomen was —

Want wat Manganitoe aanbelangt, die waren geheel meest alle Christenen door de papen gemaakt, Siaùw is 't van overlange geweest tot Candipan lag en vast te orde, die daer omme zoo weinigh Jaeren schijnen gesmeeckt ende gebeden te hebben, den prins Maccarompshius die van Attingola, die van Domoga hebben 'er om versoght, zoo ook de Tominders nader laet in Ternate gelijck u Ed.le Ho: achtb.e uijt de dagregisters van den p.e Schipp.r Walboom en Secretaris Loffsang in 't breede zullen konnen ontwaar worden. —

Manganito was mede voor het grootste gedeelte Christen geworden. —

Siaùw was het van ouds

zoo ook de prins Macarompo met de zijnen tot Candipan leggende

Domoga Attingola en de Tominders hebben 'er om versoght

Gelieve u Ed.le Ho: achtb.e te weten, dat dese alle nog geen Mahometanen en zijn, maar dat zij den tulbant eenelijck ontfangen vermogen van den Macassaar daartoe gedwongen, aannamen zijnde andere nog alle Heijdenen, en die weijnige hooffden die de naam van Coninckjes, Bogogoos etc.a hebben, en geene mooren g'agt willen zijn, hebben zelfs bijwooninge met de verckens die zij boven in haar huijsen doorgaans aanqueecken, en dagelijcx voeden, onaangesien den tulbant, gelijck zulx op den 9 Septemb 1677: in het dagh-register van de Siausche togt te lesen is —

en zijn alle dese volckeren dan nogh geen mooren maar heijdenen hebbende die met den tulbant lopen en mooren wesen willen

alsoo doorgaans verkens over huijs hebben lopen en vrij mede wege daar afftmaken dan de Christenen —

Maar alle dese genoemde plaatsen zijn daar en boven nogh die geene waar toe u Ed.le Ho: achtb.e zigh agten gerechtigt te zijn om onse Christen Godtsdienst voort te mogen zetten. —

Want niemandt zal oijt konnen zeggen dat hier ende Molucco's ende Xulas tot Gape, Bangaij, Tambocco, off Balante oijt off oijt onses weetens ijmant, off uijt het moordom off heijdendom tot onse godtsdienst overgekomen of immers daertoe aangesocht is geweest, in tegendeel zijn doorgaans de listige bekeeringen ontdeckt schijnende gevoeg aen hun boose uijtstrooijinge van dat hun wilde Christenen maken met kragt tegens te gaan, gelijck zulx op diverse plaatsen in 't dagh register van den gouv: Bongste reijse blijcken zal —

noijt is daer in de Molucco's eenig moor aangesocht om Christen te worden

maar wel of leste aenbiedinge van selfs aangenomen geworden.

Doch die wijse van doen en ernstig uijtstrooijen

dergelijcke

Van Ternaten ult.o Aug. A.o 1640

dog dirgelijcke valsche uijtstrooijinge der mooren is gemeen

dirgelijcke logenen der mooren, om de hun schelmstucken door uijt te voeren, werdt nog van hebben, nog van gh[illegible] de hele India genoegsaam bekent

Het binnen dagen der Coningen met schepen is meermaals geschiet en [illegible] in dirgelijcke gelegentheden

Het binnen dagen der Coningen, met Schepen over hun paleijs te laten waijen is naar 't voorbeelt van voorheenen, gelijck ten tijde van de H.r [illegible] Caan ende meermalen geschiet is, het welck [illegible] vele gaarne bekennen willen, wel hadden mogen naargelaten werden, zoo ook die ontijdige aanrandinge van Marquian buijten ordre, en zoude het van vrij meerder nuttigheijt zijn geweest, waer de [illegible] stouter ende dapperder besluijt genomen vande Coning, en 't schuijven der schelmen [illegible] voorsiene wraeck, en met gewelt binnen gehaelt te hebben, dat genoegsaam lader comen geschieden, doch de al te goede hoope van het noch te sullen connen verhetten, ende met overtollige goetheijt, het te volgende quaat te weeren, heeft ons als toen meer bedrogen.

dog het ware beter geweest den Coning en schelmen [illegible] binnen gehaelt te hebben

Het affbranden van s' Conings paleijs en huijsen, is hel gevallig, alsoo daer omtrent alle bedenckelijcke voorsorgen is gedragen geworden, dat het in zijn geheele mogte blijven, en niet in den brant geraackten gelijck als s' Conings huijsraat [illegible] en rommeling tot het minste toe in bewaringe genomen wiert

Het paleijs en huijsen des Conings zijn bij ongeluck mede in brant geraackt

Dog tougelick wilde dat om lage het bergje daer 't nieuwe paleijs op stont, eenige kooten [illegible] tot den nieuwen [illegible] geschickt in den brant geraackten, waardoor 't paleijs en verdere huijsen des Conings mede verbranden, welke drie dagen naar dat het dorp mede in d'asschen lagh

Het ware naar de meijninge van den gouv.r een wenschelijcke zake geweest dat U Ed.le Ho: achtb. uijt haar hooge gestoelte en van haar Ho: aansienelijcke tafel ijmant hadden gelieven te laten voor den [illegible] opstaan, om herwaarts over met het [illegible] ontfag te hebben [illegible] verschijnen, zijn de [illegible] spreeckelijck zoo vele hoofden zoo vele zinnen, en is het den [illegible] voorman (die het meer [illegible] als halt heeft) niet wel mogelijck zoo den vierspan bequame te beteueren, dat den eenen hot, d'andere haerwil: alles is nog wel gegaan waarin de nog twee [illegible] onge[illegible] zouden de wagen aen 't hollen zijn geraackt

Het ware een goede zake geweest dat ijmant uijt de hooge regering als super intendent ware overgecomen

Wij connen in dessen niet naarlaten op de behoort verklaringe der comp.e (in India van den Heer ont Schepen Dirck Blom in qualiteijt van raat ordinarij, zijn welgem.: Ed.le van gemelden [illegible] verbindelijck van hier te

de H.r ordinarij raadt van India Dirck Blom wert in India van herten wellecom geheten

[illegible]

Van Ternaten ultº aug: Aº 1680

verwelkomen en veel geluck, heijl en segen, en een lanckdurende gesontheijt toe te wenschen, tot s'Comp: nut en zijne bijsondere loff en eere —

Bevinden verders danckbare voor het overaangename mede gedeeltelijcke niewus zoo van het innemen van het sorggelijck adder nest der uijtgeweeckene macassaren Cassier, als wel voornamentlijck den vreede tusschen onsen Staat ende Croone van Vranckrijck, waar over wij naar pligt en eere Godt almagtig op den 20: meert plegtelijcken gedanckt, en onse vreugde en blijdschap, zoo met het Canon als vreugde vuuren aen allen de werelt hebben bekent gemaackt —

de vreede met Vranckrijck behoorlijk aff gekundigt —

Sijnde hier mede u Edl: Hoogh geagte van den 14: november B'antwoort, zullen wij met schuldige eerbiedigheijt over stappen tot die van den 29: Xber 1679 en daer over redenen geven, voor zoo veel hier bevoorens nogh niet geschiet en is

Ende zeggen dan eerstelijck dat alle het crijgs volck ons met de schepen toegesonden, vrij sugtig en siecklijck door de lange en verdrietige reijse alhier in Ternaten verscheenen zijn, dogh door godts genade en rijsjens van most kruijden waar mede s'Comp: nieuwe thuijn buijten gemeen overvloedigh versien is alle weder tot volkomene gesontheijt geraackt en hebben in den beginne onder zoo een meenigte als geen dooden gehadt, dan twee vaandrigs als namentlijck Jan Raff van Amsterdam en Pieter Colle van Sluijs in vlaanderen, dewelcke beijde haar natuurlijcken doot gestorven zijn. —

het aangecomen crijgs en boots volck vrij sugtig en siecklijck hier aan geland

dog zijn van den overvloet van godts cruijden en andere verversingen tot goede gesontheijt door godts genade weder geraackt

behalven twee vaandrigs die overleden zijn —

Maar waar dat weder van Savoe, naer zoo verre verrigter zake tot malcanderen keerden — zoo zijnder eenige weijnige soldaten door de verandering van lugt als andere qualen die zij onder de leden hadden, of te onderdan, gestorven zijnde ooten mede niet buijten gemeen, gelijck de dootrolle aanwijsen zall

dogh door de verandering van lugt zoo tot Solor Savoe, als doningo zijn der eenige mindering weder ingestort

Zoodat alle niet halven en door Godts genade tegenwoordig in Ternaten een bijsondere gesonde lugt in abondance, en de vreemde selfs alhier wel aarden connen, gelijck sulcx aan de overcomende vrienden best blijcken kan —

ongemeene gesonde lugt in Ternaten —

U Edle: Ho: agtb: zullen wel connen beseffen dat wij de soldaten gien tot reeruten van Amboina en Banda geschickt bij dese gelegentheijt niet en

de soldaten tot plaats vullinge voor Amboina en Banda geschickt zijn der wt niet gesonden —

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1690

en hebben konnen nogte mogen affsenden vele min zoo tijdig als het wel gaarne gesien hadden, mitdatter zoo veele maanden onmiddelijck in hoope van een minnelijck verdrag verloren wierden, ook hoogh-tijt ons d'amboinsche regeeringe aan, van [?] nog geen gebruyck van soldaten te hebben, en niet zoo seer daeromme verlegen te zijn, gelijck dan ook verhoope dat Canda het tot de kome te [?] gouv.r het weder zal konnen stellen —

zijnde amboina daeromme nog niet verlegen, te hopen dat het Canda weder nogh wel stellen zal

Het schip de Zijp hebben wij al weder niet eerder dan op den 30: Julij naar amboina kunnen affsenden, — dewijl het eerst is genoodsaekt de custe van Hila aen te doen, en dan vervolgens in de kalck baij het bij Larique te zetten, bij aldien geen swarigheijt daer inne en voorsagen te [?], dewijl op het zelvige schip, een wel ervaaren amboinsche — stuurman zetten, zullende op bijde die plaatsen — de nog verbleevene nagelen laden, het welck — verhoopen nog tijdig genoegh, en zonder hindre off ramp zal zijn geschiet —

het schip de Zijp is op Hila en Larica om nagel te laden naer amboina opgesonden

Uijt d'ouder en gewoonelijcke raat der molucos zijn bij dese gelegentheijt, en met het aanwesen — der heeren gecommitteerdens gelaten den ondercoopman s.r Dirck de Ghein en Luijtenant Mondieur Cronhuijsen, d'eerste om dat het wanschichelijck en tegens alle ordre is, dat twee gebroeders in — een raat zouden zitten, en den andere tot soolange blijcken mogte zijn schult, of te onschult omtrent den Coning van ternaten, alhoewel den gouvern.r den zelven voor onschult hielt —

den ondercoopman de Ghein en Luijtenant Cronhuijsen, bij 't aanwesen der heeren gecommitteerdens uijt den raat gelaten —

En d'E Comp.e tot den wapenen haer moeten komen, en u Ed.le Ho: agtb.e vreese hadde dat het dessaing van langen naslep zoude worden gelijck het wel te stellen, waer zoo bij aldien de — ternataanen hun eijgen selfs met hare waerde — en de cragt in handen hadden, maer nu ons [?] het tegenwoordige toeschijnt, en dat den tidoreese al het geweldt zoo wel van ternaten als Batchian in handen heeft, zoo moeten die zaack noothsakelijck een [?] hebben en u Ed.le Ho: achtb.en geene clare bekommeringe veroorsaken, dogh zoo daer toe verstaan en overgesprongen conde worden, om het gebiedt van Ternaten tot den — onderworpene provintie te stellen, dat op het regt van oorlogh wel zoude konnen affsluijten zoo zoude het den tidorees wel wat omsigtiger maken, hoe wel het al weder zijn swarigheden — en bedenckingen heeft, het welck ons ook — omtrent N: N: heeft doen stil sitten ter tijt en wijle u Ed.le Ho: agtb.e nader bevelen daar — over erlangen, te meer wij den zelven soolange

bedencking off desen oorlog met de ternataans van langen naslep zoude konnen worden! —

en off het tot den onderworpene provintie niet te brengen en zij

zullen N: N: tot nader last ongemoeijt gelaten worden

op 't landt

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1660

op 't landt blijft, wel altoos connen bekomen
en borgen, dat bij aldien daer ontrent verder
gingen, wel meer mogte gaan glippen, gelijck
den 23: deser zulcx te kennen gaff tengevolge der
schepen 't W: van Middelburg, 't voorkomt aldaer
waeren, onder Ternata aangewonnen van daer
op te roepen en herwaarts over te brengen, met
deser gelijckenisse Hij was als een meeuwe, die
op een voos hout, dat in zee drijft, sijn
ruste neemt, dewelcke soo bij aldien er
eenige vaartuijgen omtrent comen, soo
vlieght deselve wegh. —

Nota

Waardoor dan ook genootsaackt zijn geworden de
schepen te rugge te doen comen, zijnde dog niet
van voornemen die volckeren als nog ons toe te
laten comen, off op Ternaten met den Coning
en op Macquian den opperhooft overeengecomen
zijn: blyckende 't verdere uijt het rapport

Dogh off zij Amboina, zoo zij al wilden gingen,
groot ongemack daar door zoude connen toebrengen
betwijffelen wij all, tenware op 't landt van
Ceram zelfs overquamen, anders zoo zijn haer
landen mede zoo door hoefft en van smalle —
schepen aan den anderen gelegen, dat men overall
haer gemackelijck in 't vaarwater zitten kan,
en de zee bewaren, off 't gebruijck daar aff
benemen en beletten. —

ommeren niet sien dat Amboina veel — ongemacks zullen connen toebrengen —

Ook zoo gaat het schrijven van den Coningh
hier nevens, waarinne naer ons bedunckt laten —
weten ten meerendeele over 't huwelijck van —
zijn zoone den prins Ceram met de princesse
Sammalamma schrijft (blyckende hier
uijt dat u Ed.le Ho: agtb.e den spijcker niet op 't
hooft getroffen hebben, dat het vergangene
jaar schadens halven niet en hadden derven —
schrijven.

den Co:k van Tidoor schrijft aan haer Ed.e meest wegens de princesse Gammalamma

Willende daar mede bewaren dat niet zijn soone
Ceram maar den Coningh Amsterdam de
princesse Sammalamma zijn suster —
hadt bewogen Ternaten te verlaten, en den prins
Ceram naar Tidoor te volgen, hebbende den —
Coninck Amsterdam Ceram zijn suster
opgedragen en voor Calaba in desselfs Coree
Coree laten brengen, gelijck zulcx te zien is,
in 't rapport van den adsistent harper en burg.w
Corn: Pietersz van den W.t deser

dat niet Ceram zijn — zoone deselve gehaalt maar dat haar broeder den Co:k Amsterdam haar aenboort van — Ceram zelfs besteet heeft

Het vernielen van den oost door de Tidoresen —
en hoewel 't door deser tijt niet gevoeglijck —
connen geschieden, alsoo te zorgen waere dat
ons zelfs niet veel op den nieuwe mogten

bewegen

de Tidoresen niet in deser gelegentheijt geen nieuwen oost aff te geuen. —

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1660 —

bedriegen, en met den voorigen gestaafden eedt voor
als nogh zoo kragtig geloofft werden, als den
nieuwen d'welcke zij in 't midden der verwarringe
doen mogten, het welck ons beoordeels beter zall
connen, zoo wanneer alles weder in ruste en
stilstant is, maar het aanhitsingen aenden —
Coning en tidoresche grooten, bij aldien in 't vrijen
voort varen gelijck als nog doen, vandat, waar de

en zal hem Smits voortvaren in 't vrijen het geen aangesegt werden dat haar Ed.e gebieden

hare onder de ternatanen vermengt vinden, deselve
almede als vijanden zullen aantasten, zonder
onderscheijt van man off vrouw zal bij naaste
en zigh daar toe beste aanbiedende gelegentheijt
geschieden. —

Co:k van Batchian tot malaijen Schepens toevest weder vande noort Ceramners

Onder 't schrijven deses is den Coninck van Batchian
alhier verschenen, zijnde op desselfs versoeck met het
Jacht het voorhout van Batchian affgehaelt die
op den 16 deser ter vergaderinge verschenende al —
weder vande noort Ceramners ophaelde dien —
volckeren de zijne noemde en uijtspatterde meer
in woorden dan eenige der molucse Coningen
zoude derven dencken, waar door den gouv.r —
genoodsaackt wiert den zelven eenige wijnige

waer op antwoort behoufft —

waarheden wat vierkant voor te houden, behoudende
het weedere tot betere gelegentheijt, hij wiert
affgescheept met te zeggen dat verbot wegens het
Ceramse werck met hem meer te spreecken —
nogte daar aff aan haar u Ed.elens te mogen
schrijven hadden —

als ook wegens 't over laten van Oubij

Zijn Hooght.t hadden ook d'overlatinge van —
Oubij op ten prijse zoo als eertijden gouv.r Blaten
hadde, maar wiert gesegt geen hoger last dan tot
500: rd.s te hebben, de 50: der Jaerlijcse erken —
tenisse penn: daar inne begrepen, waar op —
gesegde Hooght.t antwoorde aan u Ed.s zelfs —
daar over te willen schrijven.

waer over hij aan haar Ed.s schrijven wil

Wij connen wel zien dat het eijlandt genoot —
saackt wert over te laten, alsoo daar aff anders —
geen voordeel meer en staat te trecken, om dat
den Coningh van Tidoor niet en verstaat
dat zijne onderdanen die het boom broot tot
Oubij gaan cloppen yets aan de Batchianders —
daar voren betalen zullen, alsoo den Batchiander
het niet en besit, en oordeelt dat het dan billicker

gesien het wel over laten moet zoo bij aldien 'er nog eenig genot van begeert

waar, thiende daar aff aan d'E. Comp.ie te betalen,
die de besittinge hout, dog off hier onder all
mede geen loosheijt en schuijlt en zouden wij
niet derven zeggen, alsoo zoo zeer met den anderen
ingelaten en bedraaijt zijn: immers en willen
wij niet verhoopen dat den Tidoresen d'E. Comp.ie
onder decksel in 't copen van Oubij zoude
willen doden. —

alsoo den Tidoresen hem voor 't boombroot dat van de sijne aldaar geklopt wert niets te willen weet —

De Sroffeer

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1680

De verschillen tusschen ons en den Co.n van Batchian gehouden gaan afsonderlijck hier neevens, en sullen de hitgeevinge(?) datter nader van belangh mogte met den selven voorvallen ofte verhandelt worden, in 't sijnder tijt al mede aanladden(?). —

Maar mede dan verhoopen u Ed.le Ho: Achtb.e heeren brieff naar vermogen en onse beste kennisse al mede te hebben voldaan, sullen u Ed.le Hoog Agtb.e laatste en laatste brieff vanden 17.e Januarij 1680: met schuldige aandagt naarloopen en doorbladen, om nader pligtgevende berigtinge der tot nogh onaangeroerde stoffe te geven, het geene u Ed.le Ho: A: respective gecommitteerdens zoo voor als naar, herwaarts aankomende zoo tot Bouton als Batchian aanbevolen was, is door deselve ook in alles bestipptelijck ontrent die Coningen en regeeringe agtervolgt geworden, gelijck uijt der selver papieren en rapporten ten vollen zal blijcken, tot Bouton is nader kant den Coning comende te overlijden in welckers plaatse al aan [illegible] weder een ander is gestelt namentlijck de dogters man vanden gewesenen Capiteijn(?) [illegible] met name Cammaraan(?) weder een ander is gestelt, off sulcx nu met kennisse en goetvinden der [illegible] regeeringe is geschiet weten wij voor tegenwoordigh niet maar sullen sulcx de heeren gecommitteerdens tot Bouton gecomen wel ligt nader ontdecken en te weten comen; zoo al [illegible] van hier buijten gesloten wort magh d'E Comp.e vrijelijck hier al om het punct van mede lidt inde bestiering te zijn, en niet anders de geheele cragt der voorwaarden varen laten en 't geheel verbont cragteloos agten, daar niet het minder maar het voornaemlijckste lidt derselver verminckt en verworpen wort

het aand.e heeren gecommitteerdens geloste(?) regeerings Bouton en Batchian is agtervolgt

en is den Co.n van Bouton nader hant overleden in welckers plaetse een ander gecoren is

het welck zoo bij alsdien, al weder buijten kennisse der E Comp.e geschiet is, zoo raackt d'E Comp.e haar regt ligt quijt van mede lidt inde regeeringe

en het verbont hier al omme welcke te niet daar op het schijnt aengeleght te zijn

Dit zeggen wij eenelijck om 't gevolgh willen alsoo ons anders de Boutonse zaken niet en raken maar hier uijt ontstaan eenendeel (zoo niet geheelijck) al mede deser Ternataanse beroerten om dat aan Tidore(?) staande willen houden en hier uijt zullende de Tidoreesche mede volgen, zoo zij voortvaren [illegible] buijten [illegible] kennisse der E Comp.e in 't rijck te [illegible] ten zij men in tijts met ontsag er voorsie.

ten zij men in tijts met ontsag er voorsie

Den Coning van Batchian door voorder verschijninge vanden heer Maijoor aldaar van Soeff(?) weder gekeert en tot der Comp.e gecomen

de brieff en geschencken van haer Ed.le aen de Coning van Batchian zijn behoorl.e ontfangen

gecomen; werdt naderhant uE.d.le hoog g'eerde brieven ingesloten, deden zoo plegtelijck als oijt bevoren ontfangen, en aenwaert

wat zaken wegens Ternaten bij wederbevredigingen in haer Ed.les brieff verordent worden, mits den oorlog overgeslagen —

Terwijl nu met de Ternatanen, off liever de verwardes der Ternataansche zaken, en de onminnelijcke meningen in oorlogen zijn geraakt, zoo slaan wij billijck veel ter loops over, en wel voornamentlijck waer toe off bevoogt door 't Macassaarsche verdere verbont zijn, zijnde de saken niet zonder haken en oogen en al wat vreemt andersints in den geklaauwt

Eminenter niemant voorwaar geneegen tot de Comp.e aange zien worden. —

Want wij zonderen met seckerheijt en sonder schroom voor die wel g'intentioneerde deren agten, dat men doorgaans ontwaer wert en bevint, dat de groote schelmen, die het meest geneegen schijnen en sig vrijnden onder duijsterer voorbeelden die d'E. Comp.e heeft, en behoeven wij er geen andre dan van Calamatta aan de Macassaren in de beroertens; als de uijtgewekenen derselve nog onlangs op Javas oost kust. Ook komt zig om 't seerst tot d'E. Comp.e geneegen en getrouw, en spoelen met d'eden, als de jongens met de koten, zoodat men niet geloven en moet dat een ding wel geintentioneert zij, dan voor eerst voor andere, en voor soo verre, zijn zij noch lijdelijcker, dan die eenlijck hun voordeel daer door beoogen, het welcke evenwel meest alle doen

alsoo 't zeggen van den te zeer verschilt

die 't doorverste schijnen zijn nog de beste —

Door naarde nadelheit welck aande gang en de naam van den openbare oorlog heeft zoo zullen achtervolgens uE.d.le ho: achtbaerheden welgegeven ordre, zoo veel den tijt weder en wint zullen toelaten, de buijten volckeren van de Xulaas, Tambocco, Bangaij, Gape, Balanta, Bogtluijden, Boöl, Totolij, Taijwila, Palo, en wat er meer onder 't dien tricht van 't Ternataansche gouvernem.t moogt zijn aand' E. Comp.e tragten te brengen —

men zal op tragt van oorlog tragten de buijten volckeren alle aan d'E. Comp.e te brengen —

het welck off door den gouv.r off command.r Lobs staat te geschieden

En staat sulx off door den gouv.r off command.r Lobs volbragt te worden, te meer er goet gevonden is dat den Commandeur Lobs alhier verblijven zal, om te grondiger kennisse van 't gouvernement te mogen bekomen. —

van Tidoor zijn ook alle de Ternataanse onderdanen op ontboden

Zoo ook en hebben wij niet naargelaten ter wij dagten dat het alhoogh tijt wierde van Tidoor alle de Ternatanen en Ternataansche onderdanen zonder onderscheijt op te rapen, den Coning Saijfoddin zulx behoorlijck zijnde aangekundigt en werwaarts de schepen 't wapen van

Middelburg

Van Ternaten ult.o aug.i A.o 1680

Middelburgh en voorts den 20: deser gesonden
zijn om die volckeren herwaarts over te halen,
wat er van werden wil zal al mede hier agter
aan volgen

De Gorontaalders aan belangende deselve zijn
al een wijle voor de Comp.e te der schepen alsoo
danigh gevaarschouwt gelijck in d'Ed.e andere mits
hebben gelieven te beoogen, het welke uijt het dag
register en rapport van den secretaris Lofflang
te zien is, en daar inne mitsdien den listigen en
bosen aart van eenige der selver grooten, want het
aan't gemeijn volck niet en hapert, dat de malijtse
(alve niet en der daat en van eenige weijnige,
en noch meest vreemdelingen, zoodanig gehouden
werden, dat zij nooijt de goede wille en opregtig
heijt der E Comp.e te weten en kennen, en een
zelfs werden doorgaans van onse volcken, ook wel
door onse eijgene s' Comp.es dienaren misleijt
en bedroogen

De Gorontaalders was wegens der domogies bevordus al behoorlijke waarschouwinge gedaan —

Schoon er niet het maar aen eenige weijnige vreemdelingen die 't volcq en ook wel aen onse volcken en eijgen dienaren die ons zelfs misleijden

Gelijck den gevoelende en teen aangenomene
volcq Taljabo den gouv.r bedrogen, die volcken
als toen niet en houde maar uijt zijn bedrijven
der 't en naderhant uijt de papieren leeren
kennen heeft gelijck hier onder blijcken zal, daar
omme, en om dat genoegsaam zigh aan 't
moordadigh wederom overgegeven hadt, politicq
naar Ombij hebben moeten bannen, den schirur
meester Nicolaas Heemus uijt gemoet van
eenige slaven buijten kennisse en weten der
regeeringe zig van Gorontalo met voorsz.
Paljabo naar Tomini hadt begeven om als
schattinge, of te tellen van onderwer
pinge in s' Comp.es name van die volckeren
te gaan ophalen, waar aff het meer te gewag
in deselve gehoudene aanteekeninge van die
reijse in 't jaar 1675 uijt gemaackt en heeft,
en bij al dien nogh in India present is werdt,
hier over wel dienen aangesprooken te werden,
het welck dien Heemus wel voorsiende heeft
hij met een absolute zijn verlossinge uijt
Ternaten op des gouv.t versoekinge index
molestus weten te erlangen, om al dus
zijn wel verdiende straff bij al dien het
uijt comen mogt t'ontgaan. En geen
wonder dat wij dus ontrent en bedrogen
werden, zoo van eenige gorontaalsche
grooten, volck Taljabo als eijgene baatsug
tige quaade dienaars, alsoo de Ternataanen
die de schoone treckende manieren van
bedriegen, bijna zoo fix als de gorontaalders
en Limbottoers hebben, egter al mede meer
malen bedrogen zijn geweest, en den Co.r

Manadarsche

gelijck te zien is aan den volck Taljabo

den m.r Nicolaas Heemus —

en geen wonder alsoo de Ternataanen zelfs wel misleijt zijn geworden

Van Ternaten ult: aug:o A:o 1680

Mandarsaha over het zelvige al lang ontrent d'E. Comp.e is klagtigh gevallen, en wel voornamentlijck t'en de gorontalesen zoo hart begost aan te houden om van Ternataanse Jock ontslagen en onder d'E. Comp.s bijsondere beschermingen te zijn, gelijck zulcx wel voornamentlijck in malijenbdage-register in 't Jaer 1679 op den 27 feb.o blijckt daer mandarsaha wel uijtdruckelijcken besproocken

Eerstelijck, dat de voornaamste Roovinckes van gorontalo en Limbotto (de welcke op den 23: aug.o bevorens zegt maar 4. off 5: te wesen) souden gelight en zijn hoogh.t overgelevert sullen werden

Ten tweeden dat zij ons wijste en zijde niet zullen mogen gaan roven en stelen — en eijndelijck dat den tolck en gorontalese mardijcker taljabo de tominers ons oproerig niet en sal hebben te maken nog te dienst te vertrecken. —

Het geen Mandarsaha op dien tijt zeijde aan Limbotto niet te schorten, hapert in dese voordige tijd meerendeel aan de gorontaleses — en wel voornamentlijck aan den radia poeti off bea, en den dichten Jogugu Tatau genaamt. en tot Limbotto aan den radia gamma, — Insgelijcks en sal het aldaar wel ligt niet haperen, zoo het waar is, dat jongst overledenen gogugu goliati plaatse, tot dat ampt gevordert is, zijnde deselve 3: gasten van affcomst & vreemdelingen in gorontalo en Limbotto —

Zijnde te verwonderen dat in 't jongst Laanwesen aldaar van den Secr.s Loffsang uu zeggen — dorsten, dat hun de bogt volckeren bij op den acte uijtlaten des Coningh, door Majuda, waren overgelaten — het welck zij zeijden te connen thoonden, maar niet en thoonde, en daar zij ojit off ojit voor hun daar aff niet en repte, en altoos eendelijck op hun regt stonden dat de tominers hare onderdanen waren.

Majuda zoude bij acte de bogt volckeren aende gorontaleses hebben overgegeven —

Het is te geloven dat zij ons in 't laatst staande, zoo een stuck zullen in handen steecken willen en waer over majuda wel dient int bijsonder aangesproocken, en een t'ogen acte daar aff te verleenen.

ten

Dat majuda met den dichten Jogugu en door straffen radia agamma alsoo ingelaten is — geraden ten zijn deel van den buijt van deser neder getrocken, het blijckt hier uijt dat op dien tijt dat radia bêa hier was, zoo zeer en hart over den onder majuda claagde, en —

op straffe

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1650

op straffe aandrongen over 't laatst gepleegde
onder haer, het welck om 't gemeen te vernoegen
wel hebben moeten doen, in tegendeel nage dat 't de [margin: gerechtig en radja agamma voorder]
dat hier over al mede naer Batavia was gehouden,
en zij aldus haere begeerte vanden Zeven hadden,
zoo zijnden zij den Sow.n wel onbeschaamt
dat het gepleegde quaet een straffe niet hadde
verdient, en ondertusschen 't welke niet en hadde
bevolen te geschieden, zijnde het hun zoo den swaere
zake niet geweest &a.

Maar nademael de weijnoudige Ternatanen nu
verjaagt en verstrooijt zijn, is 't zeker dat op de
eerste verschijningh van s' Comp.es wegen die
trotse gasten wel wat vleijender woorden voor
een wijse zullen voeren, en 't hooft in de schoot [margin: de gorontaleders zullen nu wel fijnder zingen]
leggen, dog off d' E. Comp.ie door desulcke altoos
zonder bevoorens ontrust te worden, met al te
geduldig het zelvige door de vingeren te zien
dan offende met het affsetten vanden Kadia
pooty en weder invoeren vanden ouden Co.k [margin: doch hunne boosh.t niet nalaten dan door ligten van eenige vrendelingen gelijck de voornaamste belhamels zijn]
. . . . . . en het ligten vanden ouden
Jongodow van Gorontalo en Kadia
agamma van Limbotto, tot voorbeelt
aan andere en voor het toecomende s' Comp.es
ongenoegen van zoodanig een gedaante zall
laten blijcken, laten wij aan u Ed.le Ho: achtb.
wijser oordeel, terwijle wij egter voortegen
woordigh desaken zoodanig zullen tragten te
schicken, als u Ed.le ons aanbevolen, ende zoo
bescheijdelijck met dese weijnige bontgenoten
handelen, als de zake het immers eenighsints [margin: dan zullen daer voor een middel tracten te verwaere door noot sakelijckh.t den Kadia agamma wech te ligten]
lijden can, en niet ligt treden tot het
ligten vanden eenen off ten den anderen, dan
door de hoogste noothsakelijckh.t daar toe
gedwongen werdende, en dan nog geene
andere dan den Limbottsen Kadia
agamma voor eerst en tot nader
orde, alsoo dese uijt haren selven ingedrongen
paap tot Jongodow van Limbotto
geraekende d' E. Comp.ie zekerlijck veel
spoock en moeyten naderhant maken en
aandoen zoude.

Wij en connende egter niet zien dat zij de [margin: hoogewaende ongemoeijt laten]
Limbottos 't zedert het vertreck vanden Scots
elffzang van daer, niet plagen nog
moeijen gelijck uijt de brieven naderhant
van daer getoogen zall blijcken, maer
d'attingoleders verhinderen en beletten zij [margin: alsoo d'attingoleders niet cragtbeletten]
als nog door dwang en bedrijgingen, open
baarlijck tot onse Godts dienst te
Comp

Van Ternaten ult.° aug.i A.° 1690 —

connen het welck verhopen al inder haar teeden
Zijnde nemen Zall

Den fiscaal en Secretaris Loffsang teeckende daer toe verzogt, de gorontaloeres kusten weedens halve acte van als toevoorens met de bochtluijden te mogen inder minne handelen en verkeeren, ook die geene die zij zeijden haere onderdanen te weesen, naar billichheit en haere wetten en gewoontens zoo zij haar onderdanen waeren te betrekken, uijtgesondert die geene — de welcke voorheenen geroofft hadden en volgens contract weeder op vrije voeten stellen moeten, 't welck nader kontwerdt en met de conte ter vanden gouv.r tot gorontalo geschiet is, als Limbotto, Tiga, Sicabo, Limbo, Thiending en ook Tidoa.

Zijnde hem verloff verleent om met de andere bogtluijden inder minne te handelen en die geene die zij zeggen haere onderdanen te zijn wettig te betrekken.

uijtgesond. de slecte

Het welck en ter zogte voorden selven gedaan is, — alsoo onder verbeteringe, het geraden er agten de — gorontaloeres en Limbotters ooghluijckende te laten hebben en to blijven, woelen en gewelden beedrijven, en stellende post tot Tollebodjo, tot een veijlige vlugt plaats voor alle en een ijgelijcken open, die eenige overlast door andere wordt aangedaan dan dat de Comp.ie dagelijcx daardoor en daardoor geene lantsheeren van de bogt zoude bequaem moogelijck gevallen te worden, off ander porteen inde bogt aanhouden

onder de welcke alle die geene die overlast geschiet verloff zullen geven om te mogen schuijlen en haren te vlugt nemen

Tzoude ook zoorlightelijcken connen gebeuren dat de gepleegde ofte te plegene overlasten en de — geweldaden veeler bogtluijden willig en vaardigh ja ook wel begeerig, om deselve verplaatst te worden, zoude maken, en wat een geroute te zake, en wat nuttigheit dit zoude connen zijn bij aldien de Comp.ie inder coop van oubij niet den batchianschen coning ende mogte werden, — is wel te begrijpen, connende ook wel zijn dat den Coningh van batchian u Ed.le Ho: agtb.: voor slag liet doen ofte ook dede, van 't geheele eijlant van batchian, gelijck zulcx van ter zijden den — heere maijoor tot batchian eens voorwierp, om met zijn cleijne hoop zig tot batavia te nedder te slaan, en 't geheele landt aan de Comp.ie over te laten —

waer onder wel sullen zijn die wel degeeb zouden willen, waerdoor geraemt worden, dat voor oubij wel connen zoude

Een der treuwste wij in gelaet, en geregtigh zijn alle de ternataansche onderhoorige onder 't gesagh der Comp.ie te trecken en eenige der voornoemde — Celebesche als wel wat nader aannemen mogten — om onse christelijcke godtsdienst t' aanvaarden zoo zullen wij dan voor soo veele het wel dienende in te willigen het welcke niet strijdig u Ed.le Ho: a: mishagen zal

die van boven tot oli en taijwitti zullen niet wel ligt sloten doen om onse godts dienst aen te nemen

Zijnde de Eijlandsche mooren niet naam waerdig alsoo er tegenwoordig geene dan in Chandahaar en zijn het welck ogen schijnelijck ook niet lange

als wanneer er geen naam waerdig meer dan in mo[...] zoude zijn

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1670

langer dueren zal, Criano en taghulanda
hebben noch eenige fraijheden, doch zijn niet datse
zeer ons veel hinderlijck zijn connen, alsoo de die
vinnigheijt niet onder en loopt, die de doorgaans —
in de mahometanen gespeurt wert, tegens de —
Christenen, als die hun in dese gewesten te zaer
en dwars int vaarwater leggen, ende hun souden
gestraft gevallen te zijn, om welcke ingewortelde
haat der zelver tegens de Christenen, de castilia
nen hun in de philippines uitgeroeijt hebben, en
niet meer endulden —

connende de fraijheden wel geduldt worden, als zijnde niet besetenen

Het verbont met dese manadose berghbewoners —
aangegaan, en die onder Ternaten niet raken —
dan voor soo verre de dorpen Boulan, Bantijck —
quema, en Cali door ons behulp in 't jaar —
1669. onder zigh bragt, alwaer de door volgens
geen besit en ... ende stilswijgende int
macassaers verbont daar buijten gesloten, wort
daar de Coningen van Ternaten der selver
... van Mimosijen tot manado gerekent
staan als comp.s gerechtigt door dese aanteekening
is mij niet nodig, maar wel dat den Coning van
manado daar wat nader toe geregtigt zoude
connen gerekent worden, dit welck onse —
oordeels wel wat differentie heeft, en niemand
zoo wat haven cooper mag, zoo bij alden maer
eenighsints wat rechtlijcker zigh toont, en
onse genoemde berghbewoners die hun derwoorden
onse geworden wel verlaat, niet zig niet meer met
hebben niet wederlaat, dattaran en saccan te
de dorpen passan, dattaran en saccan te
bemosijen, en de affgeloopen bedwongen —
weder te keeren dwingt

manado en raacht Ternaten niet, tgeen ook uijt het macassaers verbont eenighsints blijckt

... ingesloten ... manado

weder toe het coningrijck van boulang der selver geregtigt zijn

Dat het boulangs Coninckrijck nog soo wat in tel
zullen moeten houden, is meer om onse beren
hun wat te ... dat het ... te bedwingen —
en wat bestiffer in hun pligt te houden, als
kunnende deselve hun altoos tot den bullebach
verstrecken, naerdemaal deselve geen grooter
leet en zoude connen aangedaan worden,
dan dat weder onder 't jock van boulan —
zoude geraken —

die ontreding wel en wijsing mogen toegegeven worden als andere maer wel

om tot een bullebach voor de beren te dienen

UE.d Hon.e Zo. a: zijn ons voorgehouden met de
Wetsapchelijcke bedenckinge, en overwegingen
off het de comp.e al niet zij den padij tselt —
zoo tot manado, als Bouro hartaen te —
binden het welck wij selfs meede voornemens
waren, verbindig voorts te dragen te meer zoo
lange van Batavia met de schepen van rijs
versien connen worden, en dat boventwee
hondert last ... jaarlijx niet van nooden —
hebben, zoo zoude de comp.e, altoos hier
omtrent genieten zijn en den vijant van
buijten

bedenckinge off de rijs teelt tot manado al zoo hart behoort aengehouden

worts oordeelt van niet en dat het matelijck behoort zoo lange rijs van Bat.a becomen cunnen

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1680

buijten comende, die de gelegentheijt niet hebben en-
mogten, van bequame voorraadt, voor een goeden —
tijt te doen, al vrij verlegen hier ontrent vallen: te
meer Zoo de Manado maar matelijck daer toe
aan, en agter de fort wel beset gehouden wordt,
Zoo om de volckrijcke buerten in toom, en de opge-
legde padie altoos in ons geweldt te houden, om
naar ons te nemen, of te vernielen wanneer het
de noot vereijschte, als een geheel [illegible] oog in't Zeijl
te houden, om te mogen weten wat'er in die gewesten
al omgaan mogte, Zijnde geen andere volckeren
hier ontrent die meer rijs aanplanten, dan de
voornaamste Hoofden, en dat nog schaarsjens,
en pas Zoo veel als tot haren nootdruft van
nooden hebben, het gemeene volck Zig met Zagu
[illegible], en oubies wortelen meest
behelpende, en Zullen de Gorontalders Jae
Zelfs de [illegible] beswaarlijck tot den
lantbouw te brengen Zijn, Zoo dat geen graan
voor eenige Europiaan hier ontrent te vinden
en is, dan bij dese Manadosche, Balantsche en
Mangidonosche berg boeren —

Zijnde dog al de opgelegde Manadische padij in ons geweldt

En kunnen wij altoos Zoo lange meest: op de
Manado blijven in ongelegentheijt de boeren selfs
noothaken ons ten minste een vierhondert lasten
padie om lage te brengen, en dat in weijnige
dagen, off bij hartneckigheijt, off daten een off den
anderen vijant tot ons nadeel Zouden tragten op
't landt te locken, in eendagh over de duijsent
lasten padie, en alle hunne voorraat in d'asche
leggen —

Zoodat in ongelegentheijt altoos een weijnig tijts padij genoeg comen hebben. —

off alles branden

Want Zij de gewoonte hebben altoos het grootste
gedeelte hunner padie in voorraat te houden, Zoo
ter gedagtenisse hunner overleedene ouderen —
als voor een quaat Jaar, tot weder aansaeijen —
tot de bruijloften harer kinderen haare eijgene
begraffenisse &ca: —

gewoonte der berg boeren van rijckelijck voorraat van padij altoos in wesen te houden —

Zoo dat onses oordeels het genoeg sal Zijn dat men
de ruijling der padij onder, off boven, op de 200 lasten —
Jaarlijcx maar hout, en dat men 't tot gerieff
der burgerije en de Gorontalders, bogt, off
andere volckeren tot levering van Schilpadshooren
Masson, houtwercken, touw, Clappus olie —
rotting en andere nodige Stoffen, waartoe gewil-
liger dan den landtbouw Zijn. —

Zullen de Comp.e aan twee hond.t lasten Jaarl.s genoeg hebben en Zulcx meest voor de burgers

Want behalven dat het ons guarnisoen houders vrij
swaar valt altoos hun padij te moeten stampen —
waar door ook nog hun rantsoen niet ten vollen
en behouden, en hier om deselve gemeijnlijck
tot 10: Stuyv.: aan andere verkopen, om daar

Zijnde de padij Zeer ongeraden van onse soldaten behalven dat Zij met 2: rantsoenmaten het haar niet en krijgen. —

weder

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1680

weder boom broot om 't gemack inde plaats voor
Crijgen, waar door er veele die 't geit verdrincken —
off de Sagu niet gewendt zijn hun leven bederven —
onbequaam, en ziek worden, Zoo zijn wij daar
ende boven, gelijck mede de vrienden in amboina,
Zoo wanneer meer dan 't behoort in rijs, daar
mede verlegen

en in amboina daar zelfs mede verlegen zijn —

En waren ons die vijffhond.t Lijlanders niet toege-
Zonden, wij hadden de padie niet weten te besteden
want bij aldien 't jagt Amsterdam met de laading
naar amboina hadden gesonden, Zoo zouden wij —
seer ligtelijck het weder terug gekregen hebben., —
gelijck uijt hun schrijvens vanden 20: Junij 1679
blijckt alsoo aldaar zeggen zelfs met padij van
Bouro overkropt zitten —

gelijck alhier mede Zouden zijn geweest hadden onse Lijlanders Zoo getrouwe: ons niet geholpen —

Om U Ed.le mede behoorlijcke berigtinge te
doen vande pogiansche Salpetergronden, Zoo dient
geweten dat daar aff in d' onse niet zonder reddende,
maar ter loops van aengehaalde, Zoo om dat die
gronden wel op verscheijde plaatsen gevonden werden
naar soo overvloedig niet geven, en ook vrij wat
werk aan sig hebben zoude, om behoorlijck —
gesuijvert te worden, alsoo het moddergronden sijn
daar de Salpeter mede gemengt is. —

de Salpetergronden — zijn hier ontrent — veele en schoone dog niet naamwaardig

Ue

Deen brandende swavel bergen van hier ontrent
Zoo die nog in wesen zijn als die der tijts in wesen
waren, off hebben ontrent sig naar die zijde, —
daar de affwatering met valt en sig —
nergens, nogh in zee, nogh in spruijten en loost,
maar den staande modderpoel maackt, dusdanige
Salpetergronden, dat door d' uijtgeworpene asschen,
daarin, off der tijts brandende bergen ontstaat
werdende door lang broeijen inde moerasschen —
van vet —t, tot vlugh zout en Salpeter, aandie
zelvige bergen hebben sij haar swavele mede, en
bequaam hout tot kool, over al, niettemin
Zoo konnen zij zelfs in noot, zoo veel Salpeters
niet suijveren, dat tot [illegible] wede voor hun selven,
genoegh zoude zijn veel min dat om te schepen ijts
overhebben zouden. —

oorsprongh der zelve

Tot Ilolo waren er eenige canassers in 's Conings
Huijs, dewelcke met het huijs en dorp verbrande en
Zullen de H.ren gecommitteerdens die de stoffe
gesien hebben U Ed.le Ho: achtb: daar nader berigt
off konnen doen —.

Wij schrijven wel in onse voorige Jaarsche brief
en waren ook voornemens de zake van —
Saban eens ten vollen aff te doen, maar de
—Ternataansche ongelegentheden hebben ons —

't werk van Saban staat dus 't afgedaan te werden —

Zulx

Zulcx niet toegelaten, zoodat Eetum met Godts hulpe veel te staat te geschieden, blijvende don philip oft te datonsche nog boteren, in Sabang dog zijnde Gesegogoels zoo van Tabouccan als Canadahaar weder tot hunne Coningen en behoorlijcke pligt gehoort

Zijnde de gesegogels van tabouccan en Canadahaer weder gehoort

Den Coninck van Manganitoose Coninckje Piantay schijnt ook geen zin te hebben, om naer Manganito te verhuijsen waer van wij nigh gedagen is; hunnender gesocht werden dat tot Cajochis verblijvende, affstant van Manganito, en desselfs vrugten dat, zoodat hij tot Cajochis met het meeste volck zal hebben maar den Co.ⁿᵏ Martijn Tahanita alle de vrugten, zoodat den anderen zig zall moeten laten werden en beroepen

dog zorgen dat de Coninkjes van Manganito niet wel met den anderen en zullen connen verdragen werden.

Zoodat Piantay tot Cajochis zullen moeten laten

Wij en connen in't minst geen blijcken bespeuren van dat Piantay schuldig zoude zijn onse post houders te hebben vergeven, maar willen het liever op de ongesontheijt vande lught leggen — zijnde ook dese Eylanders vrij ligt vaardig in elkander een smet aan te wrijven, het volck omtrent den zelven wel sonder kommen zijn geschiet

Connende niet beroepen werden dat onse soldaten zouden vergeven hebben.

Den besalme Inkoorninck Takeltoema is door die van Tabouccan, op den 22.° July 1679 in Hindpot gekapt, zijnde ons op den eersten Jan.ʳ pass.° zijn kruijn met het hair daer aan en desselfs goude rotting door den Coningh van Tabouccan tot bewijs toegesonden, die de volgers de daer voorgemelde prijs genoten hebben

den besalme Takeltoema om hals geraacht

Op de goude rotting sendijnden wij s'comp.ᵉˢ wapen te laten snijden en den Coning van Tabouccan tot een geschenck weder toegesonden te hebben, maar wiert bevonden zilver verguldt te wesen, zoodat de zelve ander besteeden zullen

D'padres Jesuiten hebben't geliefden te zeggen dat wij met voordagt hun uijt de bogt van Boutonan en van Lihijne gehouden en den schipper van't jagt ame Lerdam heymel: last daertoe zoude gegeven hebben, het welck uwe Ed.ᵉ Ho: agtb. vorder hoe anders hafft connen blijcken, niettemin zoo is't aldus bestuurijt gevallen, alsoo zij buijten twijffel aldaer weder op ernenmus craggtig zoude hebben beginnen te woeden, te meer den overleden boleg Hendrick Cors, en Coninck van Canadahaar den gouv.ʳ Lihijne aengaande mislijst hebben, willende beweren daer oprigt te hebben, dat soo niet

papen praetjens niet waer

vorder is bevoel uijt gevallen

de onderbolg Hend.ᵏ Cors is overleden

hebbende den gouv.ʳ niet op Lihijne voor den Canadarees te willen verten mislijst

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1680

niet en was, en de Zijne door s' Comp.s ontsagh —
en vermogen aldaar boven andere die er toe geregh-
tight waren, in 't gebiet in dringen die niet —
weinig hun stuck staande houdende, de derwaerts
gesondene acte van veyligheden nevens de —
prinse vlagge weder terugge zonden, met
ontschuldinge dat de Ziele niet en conden aan
nemen, dan evenwel eenig volck in name der
E Comp.e tot een bewijs daar nevens beschickten —
daar het zoo veel eenige Jaren op hebben magh
loopen, te meer de Castiliaens mede zoo hele
weg aldaar niet gehadt en zijn en schoon er
al eenige papen quamen neerstellen, zoo en kan
Ziele d'algemeene zaken zoo heel hinderlijck —
niet zijn, zoo lange niet verder doorbooren —
off opdringinge onder Eylanders comen in —
welck geval wij in 't vernemen niet alleen het
en sullen beletten, maar haar zelfs in handen te
crijgen, en in U Ed.le toesenden zijnde daar bevorens
alle vangen waarschouwt en dat wij hun alsdan
zoo beleefdelijck niet en zouden commen onthaelen
werwaarts de Jongste overgesondene Ziellen
bestelt zijn, verkoopen wij ten naasten te
hooren —

Zijnde d'acte van sauvegarde en prinse vlagge weder terug gezonden —

Het overgesondene extract onder inhout uyt den
brieff alhier gelegt te werden, is achtervolgens
in U Ed.le Ho: agtb.e bevel behoorlijcken geschiet —
waar mede die swarigheyt al mede aan den
kant is

Het geen in 't extract vervat staat is uyt de brieff alhier gelegt

Op 't scheyden onder Eylanders zoo is in 't open-
baar en in 't bijzijn der gesamentlijcke hoofden —
naar eenige algemeene vermaningen in 't bij-
zonder den gogugoe van Tagulanda d'acte
welke den op den 5: maart 1679 in nederduytse
taele gestelt, in 't maleyts vertaalt geweest
zijnde overluyt gelesen, en dat te meer om dat
die hoofden over Chiauw eens waren klagtigh
gevallen, dat den Coning en zijn huysvrouw op
de naam van Taboucan, elx eenige slaven
van Pangasare zig hadden toegeeygent en —
[illegible] regt naar hun genomen, waar uyt wel —
bleeckt wat doel wit den Heer Ivar van voor-
[illegible] hadt zoo dat Ziele genootsaackt werden
voort te comen, en het verder gaat hebbende
de Gogugoe op een nieuws als bevoorens
tot voogden vanden Jongen Coninck en —
bestierder van 't Eylandt met volcomene —
magt gestelt met verbot geenige teeckens —
van onderwerpinge door hunne onderdanen —
nog aan Taboucan nogh aan Chiauw in
eenig deele te gedogen nogte te laten geschieden
maar dat zig een ijder met zijn eygen —
onderdanen —

d'Eylanders zijn in 't algemeen gewaarschout zig niet Tagulanda niet te bemoeyen

Zijnde de gogugoe tot voogden over den Co: en regenten over 't lant gestelt

onderdanen eenlyck zall hebben te bemoeijen, — het welck verhoopen weder zyts zal worden naer gecomen. —

over 't verschil van Sarangani en is niemant verschenen nogte dit Jaar geeing vaartuijgh van Manguidanaus off Tandahaar

Over 't geschil wegens 't stuck van bouijsan en Taravangan off Sarangani in de bocht van Tontonan en zynder nog gemagtigde, nog zelfs niet een eenig vaartuijg dit Jaar van Manguidanao verschenen, nogte ook niemant van Tandahar gecomen, dat al een weijnig zyn bedenckinge heeft, derrowegen hier van zullen wij ligtelyck naar spooren en in [illegible] daar aff zoo wij hopen ten naaste dienen —

manadosche schult kan niet van uijt de boecken blycken en is buijten hope —

Op de blycken uijt ons boecken tragte den gouvr: de manadosche schult te innen, dogh dat wy schrijven geen blycken daar aff te zijn wort verstaan op de Manado alwaar niemant iets, die daar aff weet, en waer aff dien volgens ook nooijt yets comen zal naerdemael den aart deser boeren in dit stuck al heel verscheiden is, van d'andere eijlanders off Molucquanen alsoo niet hun voorouders nooijt niemant schuldig en bleven, en liever meer dan minder zullen betalen, zoo dat het met die schult om 't even zall zyn, off die honderd jaren off binnen off buijtens lijns loopt, alsoo d'E. Compe: het zekere quijt is, 't is te geloven dat het off aan den Commandant Jan Baptist off Sipman zall betaalt wesen, maar swaarlyck bewesen, veel min weder bekomen werden —

den Jogogoe d'Arras blyft danckbaar wegens 't quijtschelden van zyn schult

Den Jogogoe Jeronimus d'Arras blijft ten uijtersten danckbaar dat zoo mildelyck zyn schult hem door u Ed.le H.n: achtbaere is quijt gescholden geworden, dat op Schenckagie is afgestelt: den gouvr: heeft hem int bijsonder op den 10: aug.o aangeraden

is staende met zyne Coning in goet verstant te leven

voor al te maken dat met zyne Coning in een goet verstant bleven, nogte en voorhouden dat er van zyn kant eenig verschil ontstont liever van zyn regt een weijnig toegeven,

't welcke zegt niet aen hem nogte den Co: te schorten maar de wanguntige nijdige groote —

het welcke belooft heeft en verklaart dat er nooijt misverstant tusschen zyne Coning en hem en zoude zyn, ten waere den [illegible] Gogogoe Mahomis Capn: Laurens en zyn eijgen broeder St: Jago daar onder gedurig stookte waer op, en weinige andere geen gehoor [illegible] en hadde en daerommer geraden agte dat men deselve metgaders grootste volgh in de versting en beschaffen te straffen —

waerschouwt ont [illegible] niet [illegible] in de versting te straffen. —

het beude zig naar zyn zeggen laten ontvallen dat zy die Vlamingen altoos houden quijt worden wanneer zy wilden, dog daar voor sal

wel

Van Ternaten ult:o aug:o A:o 1680

wat goede zorge worden gedragen

Edelijck den Coninck wel der belofte gedaen van alle nodige bouw stoffe tot den Tijuwe redout te willen verzorgen, zoo wanneer d' E Comp:e daar toe maar 't ijserwerck en ambagts gesellen wilde geven

Waar inne het tegaerdaar aan door Inblasinge der Castiliaansche papen, buijten alle twijffel weder verstelde, zoo stelt zijn Hoogh: 't zelvige nu weder op nieuw voor, dog naardien het als gesegt wel met een Corp:l en 4 soldaten zoude connen affgedaen worden, zullen wij het tot U Edele Ho: achtb:e nader bevel als nog met het oude werck behelpende houden, en ondertusschen hem aanwesen om dat 't de bouw stoffe te vergaderen om te toetsen wat zij in haar schilt voeren, en off zij het ook alreets hunnende 't zelvigh altoos te passe comen en hun als dan naar billickheijt voldaan werden, nadat maal 't zelvigh meest in kalck en houtwercken zall bestaan alsoo de plaatse daar de redout zoude dienen gemaackt geweest al wel eens zoo veel steen geslapt ligt dan er toe van noden zoude zijn het geschenck zijn Hoogh:t Jaarlijx door U Ed:le Ho: achtb:e toegelegt maken staat hem al reeijs aan de handt doen gaan en aan d' E Comp:e verpligten sal

den Co:r Steltaa de voor een Steene burgt op zijn kant te bouwen.

waar omtrent gelocht zullen werden off het ook al oprogtelijck meenen

het jaarlijx geschenck zal hem buijten twijffel 't meest verpligten

D' Eijlanden van Bangaij en zijn op den laatsten togt van den Gouv:r niet geaccordeert geworden, door gebreck van tijden van kennis en ongelegentheijt dat ... hopen niet ten minsten voor een goet gedeelte zal connen geschieden zoo wanneer deese naderen togt ondernomen wert des niet dient er 's vroeger tijt wel tot dat werck bijsonderlijck een chialoup gehouden aangehouden

het laat hier alomme zal na vermogen werden geaccordeert

Edelijck meenen zullen wij trachten grondige kennisse te crijgen van al dat in de Straat patientie omtrent Jamme en Sahitawel is en waar de meeste noote en nagelbomen mogen schuijlen waeromme de trouweloose Macquianders en andere wel meer 't doen: geweijgt zijn het groot getal der uijtgeroeijde noote bomen is zoo tot ons bij als bilato waar aff d' E: Heer den Gouv:r gewaarschouwt heeft gehadt, en worden er nog dagelijx met menigte versch dragende nagel bomen tot Batchian gevonden waar affons voor weijnige dagen

en Straat patientie nader doorsogt

Hoe de nagel en noote bomen naar vermogen geuijt werden.

werdende dagelijx meer en meer tot Batchian gevonden

verscheijde

verscheijde fachien met vrugten toegesonden zijn —
daar alle nedrstigheijt toe aanwenden zullen —
om de selve te vermeden hoe wel het bij na onmogel.
schijnt door de groote woest heijt van 't landt —
eenige maquianders hebben zigh mede op dit [lant]
lant aand' oost cant en de Straat patientia in een
hoere plaatse Botan genaamt ter neder geset —
gelooffelijck al mede eenlijck onder nagelen. —

Vande twintig ons ter cant gebleve maquianders
hebben wij de twee der voornaamste en hoofdigste
onder de belofte van vergiffenisse derwaarts over
Batchian affgevaardigt waar bij als nogh —
geindigt werden herwaarts over te comen het
volck bij alsins mede en comen te agter volgen,
Zoo zullen zij uijt die gewesten noothsakelijck
met cragt moeten verdreven werden want het
aldaar dogh niet te doen zall zijn gelijck wel
te begrijpen is. —

Maar om door vremden en voornamentlijck —
Eijlanders d' uijtroeijinge te willen onderneme[n]
zoude niet veel lichten, off zouden de eerst op —
affgerigt dienen te werden cunnende en die sulcks
geraamt is meer door 8 missen dan hondert andere —
die de geen kennis off en hebben en die de boomen —
daer omme niet voorbij loopen werdende —
ook door de kundige meer geroeit dan gedeelt —

Ons quam alhier op den 20: maij ziker —
Bouton te voore[n], die met nogh ongevaer tsestig
andere op 't Eijlandt Bouro door mabarthen —
geroofft, door tidoresen alhier vervoght wiert
dogh alsoo hij seijde geroofft te zijn op een tijt dat
het Jagt Bouro inde bocht van Cajeli hadt gelegen —
en ons hier aff niet het minste berigt noch van
amboina noch te Bouro mitde verschijninge van
voorsz: Jagt alhier en wiert aangesz: of te —
verhaalt, Zoo en conde het voorgeven waerheijt
aannemen, en dagten eerdat dit een van des —
ennaams Cajoelij gevolgh mocht zijn, en dit
eenlijck voorsloegh, om zijn vrijheijt te erlangen
Zoo dat den selven wel eerwaart hielden tot daer
over naar amboina en Bouro geschreven en ook —
nader antwoort becomen hebben waer bij het
ons ten vollen bleek —

Zoodat hier op den Coningh Saijfoddin agter
volgens u Ed.le last, wat scherp hebben laten —
aanspreecken, even met de selvige woorden —
in u Ed.le schrijvens vervat, en hebben ook —
straffe van 't geperegde zoo bevoorens als —
Jongst op hare tollinge in ons handen der
gevangene Boutons, en mardijckers die noch
tot mabazijn, en welckers mardijckers —

Chaloupie

2: maquianders zijn naar de Straat patientia gesonden om te zien off d' uijt gewekene tot wederkeeren cunnen gebragt werden

tot uijtroeijinge der nagelen connen onkundige niet wel gebruijckt werden

een Boutons berigt ons van nieuwe mabaschen roverijen en geroofden op 't Eijlant Bouro geplaagt

twelck waer bevonden is

waer over den Coningh tidores volgens last in ernst is aangesproocken

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1660

Chialoupen waer mede op Baro met de treck zegen uijt visschen waren, verbrandt hadden, en ook op de vergoedinge der hier doorgeledene schade aange-drongen —

Hier op en hebben geen ander bescheijt dan altoos gekregen, namentlijck dat de Comp.e daer over volle vernoeginge geven zal zoo wanneer het naderonderdogt, en de schuldige in handen zal gekregen hebben, dog meijnt zijn hoogh.t dat dergelijcke roverijen van outs en altoos gepleegt, hem der behoorde vergeven en door de vingeren gezien, dan daer op geen t'stadigh des aengedrongen te werden, het welck zijn Edelh.t den H.r gouvern.r generaal Maatsuijcker zal: naer zijn zeggen altoos beschrijvelijck gedaen hebben en het welcke van den tegenwoordigen wel Ed. H.r gouverneur ook wel wilde verwagten, dat zoo verre gaat als het wetten heeft!

waer op geen ander bescheijt dan altoos bevorens becomen en hebben —

maer is zijn meijninge dat het onder de door vingeren gesien te worden —

Wij zullen d'overschietende stoffe die hier vervolgens in u Ed.le Hoog gragte aangehaelt staat zijn hoogh.t noch eens duijdelijcken en met kennen te kennen geven, zoo wanneer met het vertreck deser schepen gesamentel.e daer eens comen, connende dog geen gront in al zijn doen en zeggen vinden, en schijnt wij wat meer van d'onse zake, dan wij van de zijne te weten hebbende wij al hele waerschijnelijcke gissinge eenmael maken —

doch zal sulx zijn hoogh.t wat klemmender te staen gegeven worden —

En blijft zijn hoogh.t ook in alle zoo stijff en sterck op al zijn doen staen en en verstaat niet dat dat wij zulcx van onse zijde mede doen mogen, dat het schijnt in alles de overhant begeerende — behoort, dat ons het wel te quartieren en die geene die op zijne bleijdinge steunen te stouter maeckt, en te grooter moet geeft, gelijck sulcx wel voornamentlijck te zien is in 't wedder zenden van 't metale stuckje dat onder 't sloopen buijt een schoenhen en ons weder te rugge zondt, om voor hem alhier in malijen te bewaren, en in tegendeel het op dergelijcke wijse niet te willen aenvaarden, en bewaren der drie ijsere stucken de welcke op Tobelo nevens andere metale vindende ons toe zond, behoudende de metale voor zigh, dewelcke wij op dergel: wijse hem ook weder toegesonden hebben om deselve voor de Comp.ie te bewaren, zoo om met deselvige munt hem te betalen — als wel voornamentlijck te toonen dat wij geen wantrouwe op hem en hebben van dat ons

schijnende anders in alles ons de wet te willen stellen —

voorbeelt daer aff

ons met het zelvige canon souden willen off
connen schaden. —

Sodanigh besluijt u Ed.le Ho: Achtb.e nu over de
prince Rotterdam nemen sullen in de Ternataan
sche en Tidoreesche zaken in 't algemeijn moeten
wij met gedult afwagten. —

Het geen u Ed.le H: Achtb.e aanhalen van Bouton soo
weijnig quaats, als uijt de Manilla te swagten
zij, is afsonderlijck wel te gelooven maar soo
in de meijnedige besendinge naer Amboina
tot een algemeijne affall aan den gang ware
geraacht, off te nog in 't aanstaande geraakte
en Tidoor Batchian Gorontalo Boulan —
Tambocco Bouton Mandaar en andere mede
onder 't district van Macassar, dewelcke niet
voorwagt hier niet en noemen, gestercht off te
aangestoocht door die van Manillas off
andere Europianen gesamentlijck en te gelijck —
aanspanden, die alle niet anders dan naer
den uijtslagh van Amboina schijnen te hebben
gewagt soo soude het immers al vrij zijn —
swarigheijt hebben, dit soude de Comp.ie mede
vallen dat de noort Celebes onder Ternaten —
staande buijten de genoemde om haer eijgen
belang standvastig blijven souden —

afsonderlijck en sullen ons deese oostersche volckeren niet schaden maar gesamentlijck door eenige Europische mogten gestijft — geloofflijck wel

Doch wij willen gaarne bekennen rondelijck te —
verclaren, en bekennen, dat ons alle dese bewegingen
[illegible], soo duijster en onbekent zijn
dat daer omtrent als in onbekende wegen bij de
tast wandelen off als in een swaeren doolhoff
waerinne hoe verder wij comen hoe meer der
wij dwalen: en sal het buijten allen twijffel —
voor u Ed.le Ho: Achtb.e al mede als een Gordiaensen
knoop zijn, dewelcke wel ligt sal moeten
doorgehackt worden, sullen wij meer tiers in 't
spel blijven, doch het welcke aan u Ed.le Hoog
wijder oordeel verbeijde

dog het zijn maer raatselen digten

De Coning van Tabocan was besocht
geworden om een Maleijtschen schrijver de
welcke hem noodzaeckelijck alhier zijnde Heeren
gecommitteerdes genoegsaem gewaer zijn
geworden en wel voornamentlijck den H:
Maijoor die in den beginne al [illegible] —
moeijten daar mede en geen cleijn verdriet
daar inne gehadt heeft alsoo die luijden —
die men van d' inlanders daar toe als bekent
ondergrijpen connen, dewelcke de beste
Maleijers niet en zijn ja selfs de taele te

naauwe

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1660 —

naewelijcks noot, dan weijnig begrijpen gelijck —
onse Inlandse Schoolmeesters het neder„
landse wel weder schrijven, maar niet ver —
verstaan —

Dogh wij hebben den onser naarstigheijt kercken,
daartoe aangemoedigt genaamt Paulus Steen
die hoewel de maleijtse tale nog niet grondig
en verstaat echter het lesen en't schrijven met
arabische letteren, en't zij maleijtse ofte Terna
taanse, ofte Tidoreesche tale schrijven —
en lesen can, het welck hoewel noch niet
volmaacktelijck, terwijl het in zoo corten tijt
aanleeren, nogtans ons tegenwoordig al —
groot gemack, en d' E. Comp.e goeden dienst
toebrengt, waeromme en om desselfs —
bijsondere naarstigheijt boven alle andere
hem van f 20 die hij als adsistent won f 24
maandelijcx zijn toegevoegt om daer voor sijn
expectantie baat sijt te dienen, het welcke —
verhoope U Ed.le wel behagen zall —

[margin:] den adsist.t Paulus Steen heeft in arabische letteren in corten tijt leeren lesen en schrijven —

[margin:] waeromme als desselfs bijsondere naarstigheijt hem van f 20 à 24 ter maant is toegevoegt

Van de kerckelijcke zaken en connen wij niet
anders schrijven, dan dat zig alles, op alle —
plaatsen wel schickt en datter als nog niet
anders en gebreckt dan arbeijders in zoo
overvloedige en groote ten oogst lands —
heere

[margin:] alles is over al nogh wel en gebreckt niet maar predicanten —

Van schoolmeesters en Sieckentroosters zijn
wij tegenwoordig tamelijck voorsien, maer
zouden'er noch wel twee predicanten van nooden
wesen, immers isser verdere gantsch —
noodsaackelijck de Sieckentroosteren —
nes zijn op d' eijlanden behoorlijck —
verdeelt, behalven Josua Pheilingius
die niet wel met 't hooft bewaart en is
en op d' experiment gelaten, als Joannis —
Capteijn die op't W van Middelburgh —
gestelt is. —

Sijnde d' Eerwaerde Leeraer Corn. de Leeuw
alhier geweest en wel gemoet bezogen en
naar de Manado zijn toegelijcke hh: met
het fregat den Eendragt op den 15.e maij —
vertrocken om over Siauw off ook wel —
Sanguijr ter loops de gelegentheijt der kk:n —
en schoolen te besigtigen, en verders tot
Manado zijn gezin te brengen om bij —
deese ter gelegentheijt weder herwaart
aan te comen, om de ronde mede te doen
en de nieuwe christenen zoo tot
Gorontale als Tomini te mogen christe-
nen

[margin:] d' Eerw: Leeraer Cornis de Leeuw naar de Manado — vertrocken

[margin:] om ter verder gelegentheijt Ternate weder te keeren.

onder zijn H: gemeijnte door het Sacrament des H: doops in lijven: doch die is tot heden noch niet verschenen — noch te hebben wij als nogh geene de minste Zekere tijdinge vanden Zelven ofte de chaloup — bekomen, dat ons in groote bewonderinge brengt niet wetende hoe het daar mede gelegen mag Zijn wij hebben eenlijck mondelingh bericht van onsen burger coopman pieter de Hart bekomen, die het van badjos off visschers inde Straat banca souden verraden Zijn, hoe op de manado wel was aange lant, Zoodat het bestr te gevolgen dat wij daar aff Zouden hebben connen, Zouden zijn, dat Zijn — Eerwaardigh.t Chiauw noch te Sangi hebbende connen bekomen het recht nade de manado) Zal hebben laten doorstaan, en in 't herwaarts keeren licht Chiauw en Sangi noch Zal hebben — willen aandoen, Zonder op de Z.t oost bereit winden te dencken, en aldus vandaar willende Stevenen naar ternaten, off niet en hebben connen voortgeraken, off wel ook nade de magindanaw verdreven Zal Zijn, alwaar de westewinden Zall moeten affwagten, en wij met gedult wat — Godt almagtigh geven Zal. —

en is als noch niet — weder ter voorschijn gecomen, waer over in groote bewonderinge Zijn

D' Eerw.e D.o Caldijn daer en tegen met 't Jacht boero van hier op den 13 maij vertrocken is gesont wel, en behouden en ter regter tijt tot amboina overgecomen in die tijt dat de Eerw.e peregrinus overleden en vosmeer doot cranck, ende de kk: geheel verlegen, en genoegsaam aldaar — ontbloot was. —

d' eerw.e Caldijn is ter regter tijt in amboina gecomen. —

Den cranckbesoecker pieter brunius was wel genegen en bereijt der proeve van onderhoudinge Zijnder bequaamheijt uijt te Staan en wilde wel tot proponent gevoordert worden, maar Zigh niet weder op den nieuwe aan de E Comp: verbinden, Zoodat den Zelven Zoodanig hebben moeten laten als hij was, en hoope hij Zigh noch nader bedencken mogte ofte de Inlandse tale off malijtsche waer toe als nog geen de minste ijver heeft getoont, wat beter aanleren Zall

pieter brunius heeft nog weijnigh ijver in 't aanleren der tale getoont

Doch de malijtsche tale die u Ed.le H: a: gie tz dat op d' eijlanden gemeijn moet Zijn, is in tegend. aldaar Zeer weijnigh, en niet dan onder eenige voorname bekent gelijck mede de Spaansche tale en dat nog wel meest op Chiauw Zoodat het de roomsche papen op d' inlandsche tale altoos hebben toegeleijt gehadt, gelijck onse leeraars ooch Zullen moeten doen, en Zigh het Zelvige getroosten, en waar ontrent de E Caldijn Zig al vrij wel gequeten heeft, en de meeste grontstucken inde tale leeren

d' malijtsche tale is op d' eijlanden niet gemeen. —

en Zullen d' onze d' eijlantsche moeten leeren. —

hebbende d' eerw.e Caldijn Zig daer inmeal vrij wel bevlijtigt gehadt

Als

Van Ternaten ult.o Aug. a.o 1690

Het het [illegible], en Sangiesche woorden boeck dat Valentijn onder handen heeft, des voltoijt zal zijn zal het den eerw: Leeraren en Schoolm.rs groot gemack toebringen. —

De H.r raadt ordinaris van India Anthonij Hurdt heeft den gouv.r onder andere gemeijnzame redenen ook vertoont, hoe die Spaansche namen wel uijt de wegh en een ander tot de Dienst — diensen gelijck zulx naarde wigtigheijt ook door gaans naar vermogen alhier geschiedt, en laat den gouv.r altoos zijn ongenoegen blijcken, zoo wanneer dat woort misse voor de kerck gebruijckt, dat nochtans om de gewoonte oock geschiedt, zoo dat, dat woort voor eerst en uijt Ternaten en uijt d'eijlanden verbannen is, dan gewent den gouv.r hun ook de namen te hooren van H: Pieter, H: Jacob, Heer Jan etc.a in plaatse van het Spaansche Don dat hun niet qualijck aan den staat, om dat des met den gouvern.r en grooten naar hunne meijninge den en dese er den naam voeren, zoo dat bij vervolgh zig die dingen wel schicken zouden —

De Spaansche namen en talen wert na vermogen tegens gegaan —

Het woort missa in kerck diensten —

En don of dom in heer verandert —

In U Ed.e Hoogh g'agte Staat op het register der overcomende papieren vinden zullen, dat bij de hoofden ad 55 st., serg.ts, corp.s, quartierm.rs, opperstierl. chirurgijns en ambagtsgesellen zullen verbetert worden, maar op het register staat weder anders hant getekent dat niet meer en gaat, maar ten naasten staat te volgen, zoo dat wij het dan nogh te gemoet zien. —

Bij die voorderr betering naergedigt moet worden niet overgecomen. —

Niet te min zoo volgen wij nogh zoo alde gemeijne lesen, zoo niet beter en wetten, en zal de niet veel buijten de schrift gevonden worden dan het verbeteren der p.e adsistenten en andere dewelcke (buijten de Jongens die thien Jaren te dienen verpligt zijn) alle over eenen kam scheren, en maar drie Jaren dienende aan d'E Comp.e verpligten, ten insighte het een zoo slegte plaatse is, en zoo quaden name heeft waardoor de niet en die zeevaarts aangesonden worden, het agter een straffe te wesen — en dat het schijnen van Batavia voor heen aangeschaft wert, moetende het ook al een jaren opgevoert zijn, die in de voorige ongesonde tijt drie Jaren het alhier uijt harden conden.

Desen wert ighter [illegible] int verbeteren gevolgt —

Behalven in p.le adsist.s die tot absolute worden gevordert dewelcke naer 3 Jaren alhier verpligt worden om [illegible]

Zoo dat uijt dese Insighten ook verhoopen U Ed.le Ho: a: dusdanige verbeteringen van p.le adsistenten naarder zullen goet aardigh. en beschijdentheijt voor wel gedaen aansien en van waerden houden zullen. —

Dewelcke hopen haer Ho: Ed.le goet keuren zullen

Dit jaer

Van Ternaten ult.o aug. A.o 1660

Dit Jaar sijn wede aande ladinge der mede gebragte goederen en provisien niet sonderlinge te cort gecomen dat eenlijck datter een vat boter uijt 't schip [illegible] is gecomen datter met een deel ledigh en soo stinckende is gevonden, dat daer ontrent niet te dueren en was; en alsoo er een duijgh inteveren gebroocken was, en wel te geloven waer, hier door veroorsaacht te zijn soo hoort het voor verantwoort moeten aangenomen werden, soo mede een legger arack dat 11: duijm van en de boden heel uijtgewaecken was,

op 't uijtleveren der coopmans en waren valt dit Jaar weijnig te clagen

sijnde een vat boter door 't breken van een duijg meest ledig en bedorven

Maar dat de booter op 4. duijm van souder moeten doorde schips overheden verantwoort worden, en weten wij niet off sulx leggende off staande verstaan wort, alsoo staande wanneer de bodem geopent wort gemeenlijck 6:7:8:9:10:12 en meerdere duijmen beneden de kroos bevonden wort, en egter het vat ten volle sijn wigte heeft, gelijck het menichmael eenige Jaren naer den anderen aan boter niet geschort en heeft en altoos niet het wigt wel uijtgecomen is.

Oock sijn weder twee packen bevonden die aan boort in tegenwoordigheijt vande schippers en boeckhouders door gecommitteerdens geopent wierden van buijten wel, doch van binnen banden touwen en sacken los en open gesneden bevonden sijnde het eene een pack geblaeckte betilles uijt het Voorhout N.o 357 waer uijt seven stuc het andere een pack ordinaris uijt den Sampson N.o 5116 daar in drie stuc minder waren, die dan op [illegible] sijn affgeset:

en uijt een pack betilles die opgesneden waren seven en uijt een pack ordinaris drie stuc minder bevonden

Om het steecken op de wijse ons voorgeschreven te peijlen, sien wij niet wel kans, alsoo bevonden hebben dat het selvigh inde pekel drijft, en alsoo de vaten op hun eindt staande off leggende altoos volschijnen, en selfs met een tamelijck dick hout beswaarlijck neder te drucken is, soo dat sulx door een groot [illegible], en een ijseren priem veel minder te doen is te sijn inde pekel aff te [illegible]

D' instructie door den Ed. H.r Hurdt op sijn E. vertreck aldaar ande Suppoosten gelaten hebben wij onlangs vandaar ontfangen, en sullen soo nae mogelijck het laten agtervolgen.

d' instructie vanden Ed.le Anthonij Hurt hebben van Amboina becomen

D' greijnen der witte mieren te weeren ofte te dooden met sout om de [illegible] vande stellingen te leggen is door ons al mede te werck gestelt gelijck het doorgaans in India in 't gebruijck is, maar daer bij geen baat bevonden, schijnende het alhier een ander slag van witte mieren te sijn, die selfs de [illegible] te gemoete wegen

en wil het aangewesen middel tegen de witte mieren alhier niet lucken

Uyt Ternaten ult.° aug.° A°. 1660

wegen eenige tijden door het zout hebben brengen
gelijck sulx de h.r Majoor op sijn aencomste te
in effecte hadde dagelijx heeft connen sien
soodat nu voornemens sijn loode bakken tot de
vasten der stellingen te maken en houden daar
geduerig zout onder, en ligte packen daer in,
ligte packen seggen wij, om dat het anders
het lootwit uyt het loot bijten, en alsoo te
verder door de vuijligheijt die 'er inkomen,
ontladen mochte, tot dat den vuns sig setten, waer
over dat schadelijck gedierte sig wel weder
een wegh souden maken, hoewel seer beswaerlijck
alsoo sonder grout en buijten hunne loop graven
niet wel voort en cunnen. —

Tandeghijt nu wel den tijdt niet, nochte ook
nodig te zijn aan hoerijen kakatoeuwe groene
perkiten, papegayen, en diergelijcke vreemde
vogels te gedencken, dan om 'er in het toekomende
eghter weder op te mogen dencken, doch soo dit
waer is, 't geen den opper stuurman Pieter
Stippert ons bij monde berigt heeft, dat tusschen
Mortia, en Cauw soodanige kakatoeuwen
gesien heeft die wel ruijm eens soo groot
waren, als de grootste slag die men gemeene:
te sien comt, soo soude het vrij wat
vreemts wesen, om tot schenkagie te connen
dienen, hij segt der bij duijsenden te hebben sien
vliegen, maar 't sijn de bloyen als noch
vogels in de vlught —

buyten gemeene groote kakatoeuw vogels aen de noort zijde van Halmahera gesien —

In uw Ed.e Ed: g'achte staat in 't aenhalen van de
massoy, en Coulitlauwang, dat het deel (dat
massoy is) buijten eenige agtinge moeten houden, en
lager, dat van de massoy wel eenige picols over
sturen mogen, het welck wij hoopen te sullen doen
tot 6 r.ds: 't picol, om dat wijt het laat te geven —
dat den naarschrijver van de brieff de namen —
wel gemengt verkeerdelijck, en 't eene voor 't
andere genoemt heeft.

Twijffelen off haer Ed.e massoy off coulit lauwang begeeren —

Gelijck nu mede vertrouwen ons slechtelijck de
massoy met Coulitlawang gemengt door den
manadischen borger Jacobus Ides toegesonden is
waar aff er nu drie picols overgaan —

drie p.ls massoy gaende tot den mont toe a 6 r.ds 't p.l over —

Wij en doen dit jaar gewagh van Javaansche
rottangh, om dat van groot tal over de 10000:
stuk van drie en een halve vadem lang die goet is
tot 6: stuyvers 't hondert becomen hebben, en
cunnen ons des oordeels daer vandaan en verdere
bogt als van 't eylandt Oubij daar den gouverneur
mede seer goede slag gevonden heeft wel soo
veel en meer becomen, als d'generale ooit
van noode soude mogen hebben

ontslagen dus van rotting om dat alhier in overvloet is te becomen —

[illegible]

Van Ternaten ult°. aug°. A°. 1660

Dat aen Taenie zullen u Ed.le nader berigt daer
aff doen, als mede vande cust die uijt de bocht
en van gorontalo Jaerlijx zouden connen —
becomen, gelijck de tweederlij monsteren van 't
eene te maeckse bij desen daer aff mede overgaen,
zijnde de besten bes de slegtste —

monsteren van bogtse cust gaat nu over

Terwijl de vrienden in amboina eenige vragde
ogte gelaet hebben dan wel gedagt ofte vraagt,
en gebreck van cleeden hadden, zoo zonden wij op
den 13: maij derwaerts 53 packen van diverse
zoorten, waer onder ook de gepapte betilles —
waeren, niet twijffelende off zouden aldaer —
dewijle de schaarsheijt van lijwaat waer, hebben —
connen aende man geraecken, maar zijn alle
bewaerd nog 4. packen geruijte chelas, waer —
mede hier mede verlegen zaten, ons wederomme
te rugge gecomen, zoo dat genootsaeckt worden —
deselve het comptoir generael weder ten laste
te brengen, en naer bat.a te rugge te zenden —
behoudende de 4. packen geruijte chelas als noch
hierover, om ons best daer mede te doen, om —
off het in aen Taenie noch aende man mogten
helpen,. —

de gepapte betilles naar amboina onder andere lijwaten gesonden

zijn weder te rugge gekomen —

dewelcke nu weder naer bat.a zenden

Ons zijn dit Jaer mede bevonden in dese —
16: st.e gouden en silveren allegias gesonden, dat in
desen tijt al vrij qualijck comt, alsoo het mede te
vertier daer aff onder de ternatanen is, die nu
weijnig en ooch arm zijn, zijnde de tegenwoordigen —
vrij wat zuijniger dan dat zij aende bedaingden.
pronck haer gelt zouden hangen, die zigh in —
plaatse van allegias met bonte tijch wel weten
te behelpen —

gouden en silveren allegias te verleren den rijs van batavia gesonden —

Wij sullen onder de schenckagie vande Coning
van Chiauw de eenige loopen laten, en bij —
alsdien u Ed.le onder de geschencken der molucse
Coningen (zoo bij aldien de geschencken gesonden
worden) de ook ongeleiden te dienen, om van
dese nu overgecomene daer toe te laten volgen,
zoo zall het overtollig getal al een weijnig
minderen, zullende anders wel eenige Jaeren
de packhuijsen bewaren —

Ook zijn ons Japanse zijde kousen tot f 15:1
het paar, in plaatse van Chinese die tot f 5
off 6: het paar verwagten, en daar bij noch
mede [illegible] vuile verwen, welcke kousen niet
ligtelijck hier en zullen quijt geraken, zijnde —
ternaten geen plaats voor s' comp.s dienaren —
om zoo dure te pronken —

en Japanse zijde kousen veels te duur in plaatse van — Chinese

Van dit caliber zijn ook de 25 st.e chitsen —
die tot f 21½ het stuck gerekent en de breet
doeck, mede 12 st.e van f 10:15:14: —
in factura gerekent, en die van deselve zoo

als ook de dure chitsen —

mede

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1660

meer fijnte van't doeck, als in der Baije, zoo het wel niet en verschillen, zoo dat niet en weten off zulx niet een misverstant en zal zijn

De misslagen en fauten zoo in de negotie als soldije zullen behoorlijcken verbetert en in het toecomende wat beter toe gesien werden —

Hebben mits onse groote chialoup den Roodenhaan en Steenbock tot ons leetwesen, zoo schielijck verseijlt en zoo droevig verongeluckt zijn, en chaloup den Eendragt als noch niet te voorschijn en comt, en wij niet en weten hoe het daar mede gelegen is, zoo zoude dit gouvernement wel weder dienen van twee nieuwe ligte wel beseijlde — chaloupen voorsien te werden want gelijck als U Ed.le wel weten en wel eer schreven, zoo sijnde de Bangijsche chaloupen wel goet koop, maar van ondeugent, off te niet zeer duursaam hout, en dienvolgens d'E Comp.ie niet dienstig, hoe wel wij er ons in dese gelegentheijt van zullen moeten dienen, te versekeren zijnde dat ons maar den vollen eijsch van equipagie goederen — mogte toecomen voornamentlijck van doeck hebbende tegenwoordig niet een elle meer en al lange geen harpuijs meer geraedt sijnde ons een hoope vuijligheijt dit jaar in plaats van harpuijs toegecomen, daar aff wel de helft verlooren ginck —

Zoo de chaloup d'Eendragt (dat godt verhoede) verongeluckt mogt zijn, zullen er twee nieuwe chaloupen en anders maar een in Molucco van node zijn —

groot gebreck aen zeijldoeck harpuijs en eenige andere benodigtheden —

De equipagie, en materiael boecken zullen ingevolge van voors.e: ordre alhier een begin nemen, het welck verleden jaar mits het affweesen van den gouv.r niet en is geschiet gelijck het wel bekant waar —

equipagie en materiael boecken zullen aen den gang gebragt werden —

Wat de nieuwe posten, en het werck onderhanden en dat noch niet en weten watter mogte voorvallen, en off er eenige vreemde staan te comen offte niet, als ook om overal tegens de arge listige uijtstrooijsels der geroutaleerdes aan te thoonen dat d'E Comp.ie wel andere en meer schepen heeft, dan zij eenige tijt herwaarts alhier in't vaarwater gesien hebben, zoo wert het schip 't wapen van middelborg alhier overge-houden, te meer den schipper, een cloeck en wacker ijverig zeeman is, en die men in andere zaken al meer wat kan toevertrouwen, ook zoude den gouv.r dan verder het zelvige schip gaarne tot zijn overvoer naar Banda gebruijcken —

werdende waeromme 't schip 't w. van middelb. overhouden —

Sijnde den schipp.r Bartholomeus Verrijcken volgens U Ed.le last op den Sampson en den schipp.r Jan Wageman weder op de Roemerswael gestelt, alsoo schipper Jacob Livius omtrent Japara is comen te overlijden.

Schipp.r Bartholomeus Verrijcken op den — Sampson gestelt en Wageman op Roemerswael zijnde schipper Jacob Livius overleden

Den

Ternatin ult. aug. Ao 1680

opper tierluijden of rodemeerwaal en Sampson geslaten alsoo de schipp: cranck zijn

Den opper stuirman Frans Fransz: die den Sampson herwaarts aanbragt en opper stuirman van 't W: van Middelburgh Otto Thielman, hebben wij den eenen op den Sampson gelaten en den anderen op 't schip rodemeerwaal opgestelt ten insigte bijde de schippers Jan Wagenaar en Bartholomeus Vreeijcken zoodanig cranck en door ouderdom gebreckig en qualijk gestelt zijn, dat geloofflijck geen van beijde Bat: zullen zien, waeromme de schepen met meerder ander tierluijden dan 't er wel van noode waren hebben voorsien

N: ta Zijn de onder schrijver offe schrijver des schip Bruijnen op 29 comende te overlijden blijft den opper stuirman met het gesag als pr. schipper

tjagt voorhout meer overgehouden, en den opper stuirman Pieter Stippert en waerom:

Beneevens het W: van Middelb: houden wij meede 't jagt 't voorhout over waerop den opper stuirman Pieter Stippert, als pr. schipper hebben gestelt, om ons hier alomme de onbekende custen, eijlanden en reeden, meest ter Zeegen te carteeren, waartoe seer bequaam, en uijt zijn eijgen selfs een nature, blijcken dit te doen, hij laat wel geleegendtheijt om hier te blijven varen, waeromme dat bij desen versochten laat, dat zijn huijsvrouw mogte toege staan werden, herwaarts aan te mogen comen.

van den houtzagerije inde straat Patientia op te rigten staat ons niet voor t selven jaar geseijt te hebben

maar zoude hier door de Macassaarsche regeringe beter tot Logia connen geschieden

Zoo ontgedmaak als om te mogen weeten water door de straat comt

gelijck in 't jaar 1675 een engels schip ketsch en chialoup daar door zeijlen

Het en staat ons niet voor van den houtzagerije inde straat Patientia op te rigten geseijt te hebben en zouden ook geen middelen nog raat daar toe weten om het te beginnen, maar het zoude door de Macassaarse regeeringe wel te doen, en bij te brengen zijn, een houtzagerije tot Logia aan te houden, maer vandaan tot Tibore dwars over 't lant van Patitsiawe het zelve bosch is, en waardoor d: Comp:en altoos zoude connen weten wat er door de straat Bouton al vaart, en wat er met meede omme gaat gelijck in 't jaar 1675 daar door gezeijlt zijn, een engels schip, een chaloup en een ketsch die naar hun zeggen naar de Zuijt oost ter eijlanden van Banda wilden, gelijck bij de nevensgaande getuijgenisse blijckt, dewelcke hebbe voorhanden tot Macassar verleent hier agter tot verwersinge van 't gehoughe noghmaels gaat

Zijnde ons door den stuirman die over Bouro naer Bouton met de burger chaloup van Pieter Tiel geseijnden is berigt gedaan, dat aldaer mee een chaloupje laden gevonden, naer hem gesegt was, den heer landdrost tot Bat:a toebehoorende die van de Z: oost ter eijlanden zoude gecomen zijn

Gelijck als bevoorens zeijden, zoo verblijft den heer commandeur Lobs alhier en heeren de heer gecommitteerden d: majoor, van der dussen en de gheijn weder te rugge, om u Ed: heer agts: van rapport te mogen dienen met de heere heeren ook weder te rugge zoo op hun

den commandr: Jacob Lobs blijft alhier en keeren den majoor en oppercoopl: van der dussen en de gheijn

Van Sumatra ult: aug: A° 1680

verbaeck, als dat hier tot de voorder verscheijninge en comste der schepen en het behouden van uEd: Ed: nader bevelen zoo hoogh nodig niet te zijn, de lieuten: Heijdelbergh, de Ruijter, Pols, Marcon, en Dumolijn, en vaandrighs Pieter van Hoorn, David Taillier, Benjamin Marcille, ende Nicolaes Christiaensz: —

Zoo ook de meeste lieutenants en vaandrighs —

Vanden welcke alle wij niet anders en connen getuijgen dan dat zij zig als eerlijcke crijghs: bitaant, gedragen hebben, voor zoo veel wij nogh als ere te doen viel, en heeft zig den boeckhoud: Smither bij gebreck van stoffe en niet het afsterven der twee voorn: vaandrighs zijn dienst almede daertoe aangeboden gehadt, gelijck dan het vaandel van de Comp: van den lieutenant Dumolijn ter eeren gevaert en bevaren en met d'andere zig tot ons genoegen naar behooren gedragen heeft: zoo hebben wij nogh twee nieuwe vaandrighs daer en boven moeten aangenomen worden dewelcke uijt de bequaemste sergt: geweest zijn als Christoffel Muller van Deventer ende Meijndert de Roij van Benschooten dewelcke tzijner tijt in uEd: Ho: a: nader gunste verhopen te smaken —

die zig alle eerlijck gedragen hebben —

den boeckhoud: Smither tot vaandrig bij gebreck gebruijckt —

als mede twee nieuwe vaendrighs aangestelt

Uijt d'ongesonde lught tot Soffassa zijnde vaandrighs Marcille en van Hoorn in de doodelijcke crancte geraackt —

Ook zoo gaat weder te rugge de Comp: der Batavise mardijckers zijnde alhier niet dan in't guarnisoen gebruijckt geworden, uijt de zelve is er alhier een in dienst gestorven op de volle geraemt Anthonij de Costa van Cormandel zijnde anders dessels eijgentlijcke naam Pasquaal de zelve mardijckers is alhier zoodanige verstreckinge gedaen als de overgaende lijsten daer aff aanwijsen —

de mardijckerse waertgelders gaan weder te rugge —

Ondervijsselen werden niet daar naar gerigt dat wij staat maken de schepen van Bat:a comende van alles wel voorsien sullen zijn, en zonder het dese schepen ook zoo zeer niet hebben ontschooten, bij aldien corter reijse hadden gehadt, maar de lange reijse met zoo vele coste, heeft een groote breske daerinne gemaakt zoo dat al tien ... en of der zelver verschijninge alhier

de overgecomene schepen hebben alten ... weder moeten voorsien —

Zoo van mout als andere bewesten

alleen, die deser op den nieuwe van mout, en andere bewesten hebben moeten voorbij, als het schip den Sampson in maart ondervonden en voorkomt in 't begin van april en 't W: van Middelb: die wijle daar aan ende dient meer verdaght te werden, dat hier steijle en daar bij scherpe gronden zijn, dat oorsaack van 't verlies van veel anckers en touwen is gelijck meer talle der scheepen ontwaer zijn geworden, en dat dien volgens de herwaerts aancomende scheepen wat meer als gemeen daer aff voorsien moeten werden —

waerdoor hier veel anckers en touwen gespilt

copie der macassaersche brieven die dit jaer hier herw.s overgesonden

Nu twee jaren naer onder andere en begquamen noch geen affschriften van de brieven door u Ed.le Ho: a' naar Macassar gesz: dat ons in eenige gelegentheden al wat verlegen maackt, alsoo wij met den anderen zoo seer ingelaten zijn, hebbende die van Palou, zoo als de parigeers ons berigten en verbont met de h.en Comp.s en de macassaersche regeringe aangegaan, waer aff wij geen kennisse en hebben, noch op wat voorwaarden het zelve aangegaan zijn. soo we Palou door u Ed.le Ho: achtb.re onder ons geraekt is —

Zoo mede d'articulen der munsterse vrede

Ondersoecken seer nodig dat in 't aanstaande van 't een en 't ander gedient mogen werden, als mede van de vredes articulen tusschen onsen Staat en de Croon van Hispangien om off de eenige Castilianen alhier verschenen en daer op eenige uijtvlugten sochten —

s'Conings brieff door de h.en gecomm: met de zegel

De brieff aen den gouv.r door den Coninck van Ternaten ter hant en in bewaringe gestelt is op den 22: deser der h.en gijselaars vertoont geworden, op dat aan de zegels zien mogten en getuijgen zijn — dat daer aan niets en ontbrack gelijck dan op der zelver verclaringe besloten is deselve met cruijsbanden over 't slot heen, door de heeren gesamentlijcke gecommitteerdens versegelt souden worden, gelijck sulcx ook ten overstaan van de gijselaeren geschiet is, zoo dat deselve tot u Ed.le Ho: achtb.re nader te geven bevelen dus lang in bewaringe der E Comp.e blijft, gaande de schult kennisse van den Coning aen Steirdam aen den ~~Coningh~~

E gouv.r en affschrift hier nevens —

Eindelijck naerdemael u Ed.le Ho: achtb.re de verantwoordinge der gewoonlijcke dagelijcxe kosten van den gouv.r hebben geliefden als ongerechtmatige te agten en voor goet te keuren, zoo laet hij deselve buijten gemene, die in zulck

gewe buijten gemene costen bij 't ande wesende der h.en gecommitt gevoeldt, dat aen haer Ed.le verblijft

Van Suratten ult.o aug. A.o 1670

Zulcke een plaatse tijt en bedieningen, wel te [?]
begrijpen zijn, gelijck dan al aan u Ed.le Ho: Agtb:
wel bekende bescheijdenheijt nieder [?] gaerne over

Het verschicken der tegenwoordig gesetelde in
eenige bedieningen, is niet wel mogelijck alsoo
het niet het Jaarlijx overcomende dan vandese
daer vangende daer meede des geenraat mede
en wert, ijder agter naer zijn qualiteijt en
bequaamheijt plaats moet hebben —

Het weder afschicken der Hupporten [?] alhier is niet wel mogelijck zijnde over te veel schrijvers geloopen

Dus hebben wij den ouden Ondercoopman van Vliet
Knoeten [?] welck en plaats verschaffen, die welcke
niets bequaamelijcker dan der boldij [?] hebben, hebben
connen aan vertrouwen, waer ontrent goet
genoegen geeft

Zoo dat 'er geen andere verschickinge tegenwoor
digh kan bedagt werden dan dat den tegenwoordige
Fiscaal de Cassa wert toegevoegt agtervolgens
d'ordre door den Ed. Heer Speelman alhier gelaten
alsoo den boeckhouder Joannis Francke geen
behoorlijck transport vande winckel heeft
connen doen, zijnde daarop wel te cort
bevonden, als wanneer een ander bequaam
persoon weder tot secretaris der politie zullen
haaren [?] hebben —

En wat aanbelanght dat den ondercoopman
Dirck de Gleijn als coopman vande pachhuijsen
stelden, onder de naam van tweede admini
strateur, is om dat den coopman S.r Gerbrant
Proost van een zeer swacken aart, ende
meer ten tijt ziecklijck is, op dat voorn:
Dirck de Gleijn hier door wat meerder mogt
werden aangemoedigt, dogh is het teeniio [?]
loselijck van die geene gedaan die dusdanig
tot nadeel van voorn: Coopman schrijven,
en hadden de heeren gouv.rs wel eerst selfs
van mogen waarschouwen, zoo zij iets van
gehandelt wisten, waer door d' E Comp.e
eenige ondienst geschieden, wel is waer
dat den gouv.r int algemeijn niet wel dulden
en kan dat veel werck en voornamentlijck
buyten 't casteel, van bijsonder commaech [?]
wert gemaacht, en waer over sommige
eenige vermaande om wat min buyten
en meer binnen, eerlijck tijt verdrijff te
zoecken, maar daer uijt en volgt daerom
niet dat alles zoo ongeregelt zoude toegaen,
off den coopman Proost d'eenige te
zijn

den ondercoopman de Gleijn over de pachhuijsen gestelt onder swackheijt vanden Coopman Proost

en dus omme den onder coopman voorn: te meerder aan te moedigen.

Vervolg Resolutie ult° Aug° A° 1640

Zijn, die ten hoogste hebt gebruijckt, 't eene [illegible] ende 't andere geen gebreecken, en U.Ed. Ho: achtb.e laet legt'er, dieselve daeromme niet lightelijck te versoecken van welck billijck gevorderd moete zijn. —

Het geene U.Ed.le te rigt is dat S.r dirck de Ghijn [illegible] Sittinge in raede heeft, toen proost voor adsist bij de negotie noch maar gebruijckt wiert en andries oloffz: voor p.e Secretaris speelde, daer op zeggen dat het in die tijt was toen den eenen broeder bij den andren in den raat zat, schoon S.r proost ouder adsistent was, en daer toe niet minder opspraack ordentelijcker, en manierlijcker radee commen ingevoert geworden zijn wat den Secretaris aanbelangt, zal uijt de resolutie te dier tijt daer over genomen en hier neevensgaende blijcken, dat als voorens zittinge in raede niet een advisierende stemme hadt en die volgens in rangh als toen verdrongelijckt wiert —

Wat die selve bequaam off onbequaam lijt tot een fiscaals ampt, en om de[n] prince bequa melijck te worden aangaat laten wij gaerne aan 't oordeel der h.en gecommitt.s en zelfs aan zijn partije, en wie'r welt meer te regt toe hoort aan U.Ed.le Ho: achtb.e —

Ende alsoo er op de voorige requesten van 't verleden jaar niet [illegible] off appostilleert zoo verwagten als nog d'oude requesten tractement, den gunstigh besluijt en zijn het niet namen

Den P.e Fiscaal Andries oloffz Loffzang
om de absoluijte qualit.t van fiscaele

Den Luijten.t Jodocus Lesewijze Comhuijsen
om tot cap.n gevord.t te mogen worden alsoo in december deses jaers desselfs tijt uijt zal zijn —

Den P.e Vendrig dirck Pietersz om de absolute qualiteijt en provisionele van Luijtenant, ten waere den Luijten.t Joannes Oliviersz alhier wat gestelt wiert, als wanneer alle misnagingen comen gedoodt werden —

Den P.e

---

proost is ouder adsistent dan de Ghijn geweest

en heeft niet minder fatsoen, de tijt in raede getrocken, comen worden dan dat twee broeders in den raat zaten

en heeft andries oloffz de zittinge daer inne dan dirck de Ghijn gehadt

wie de meeste bequaemheijt tot fiscael, en wie de meeste regt toe heeft word aan een billijck oordeel gelaten

verwagten nog de eijgentlijke appostille over de volgende requesten

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1680

Den P.o Secretaris der Justitie
Joost Gijsbertsz Anne onder —
absolute qualiteijt —

Den ondercoopman van Vliet
en kranckbesoecker d'Jongh —

Zijn op den nieuw door haer ootmoedigh versoeck —
bij eenen schrift tonende volgende

als die weder op den
nieuw hiernevens
requesteeren. —

Den Coopman Administrateur
uijtroepende van't gouvernement
ter Crant proost om in qualit[eijt]
engagie naer U Ed:le Ho: Agtb:e —
welgevallen verbetert te mogen —
worden —

Den eerw.en Leeraar d.ne Cornelis
vander Sluijs als boven —

Den Ondercoopman der Pachuijsen
Dirck de Gheijn, om tot —
coopman der pachuijsen gevordert
te mogen worden, uijtwijckende —
getrouwe diensten maer versocht
en daerom mede als op Mallabaer
en elders, door U Ed:le Ho: Agtb: —
geen te buijten gevolgh van't
toecomende daer wel over Zoude
geïnstaapt worden te meer den —
administrateur Zoo wettelijcke
man en vere tijts ziek is —

Den boeckhouder en't Opperhooft
tot Manado Abraham van
Meijert om tot ondercoopman
te mogen geraken —

Den Winckelier der Soldije
en dispencier Cornelis
Coltenhoven om naer U Ed:lens
welgevallen qualiteijt verbant
engagie te mogen erlangen —

Alle welcke ootmoedige versoecken, off haren —
beleijdt tijt te vinden is, off daer stande dan
staat te dienen, en waerop dan gesamentlijck —
bevindens der vorige geen Lige apostille verwachten.

[signature]

Van Ternaten ultº aug: Aº 1660 —

metaele canon dat met het schip Rennerswael versonden —

Het metale canon, zoodat wij agtervolgens U Ed.e beval en begeerte onder Sr. me... van 't Casteel affgetrocken, als dat verovert hebben en nu weder overgaat ter staat in 't volgende —

21 ps gesorteert metaal canon als

2: ps do . . . . a 24.	}	ponden bals —
4. " " . . . . . " 18.		
2 " Clocwijs . " 18.		
1 " " . . . . . " 14.		
2 " . . . . . . " 12.		
1. " Clocwijs " 12.		
1 do . . . . . " 10.		
1 " " . . . . . " 10.		
4 " " . . . . . " 8		
1 " Clocwijs . . " 8		
1 " Camerstuck " 8		
1 " Slangh . . . 12		

2: ps yser canon als

1: ps do van 12:	}	ponden bals
1 " " . . . 8		

11: ps gesorteerde metale bassen als

2: ps bassen van .. 8	}	ponden bals
1 " . . . " 4		
1 " . . . " 3		
3 " . . . " 1		
4 " . . . " . . . . . ½		

En de het scherp daer toe het welck nu weder oversonden namentlijck

3066: ps ~~canon~~ scherp als

350: ps . . . a . . . 24	}	ponden yser —
1313: " . . . " . . . 18		
1003: " . . . " . . . 16		
400: " . . . " . . . 14		

255: ps lanck scherp als

94: ps . . . a 18	}	dº yser —
100: " . . . " 16		
61: " . . . " 14		

206 ps ketting cogels als

33: ps a 24	}	dº yser —
43: " — " 18		
130: " . . " 14		

Des noch twee stux alhier gevischte Spaanse ancker(s) dien in 't jagt den Sampson gescheept —

wissels alhier staent —

De wissels dit jaar alhier getrocken, en waer — voor het gelt alhier in S'Comp.s cassa hebben — ontfangen zijn als volgt —

Den 5: feb: 1660 in cassa betaelt door den onder volgende Chineesen te betalen aan den Chinees Pinco tot Batavia als —

Door den

Van Scenaten ult.o aug.i A.o 1680 –

Door den Chinees Sinco . . . . Rd: 1700
door den Chinees Caco . . . . . . „ 140
———— 1840:

Den 30: aug.i 1680 betaelt door den volgende persoon om op Batavia voldaan te worden als

Schipp.r Crijn Vander te betalen aan sijn huijsvrouw Juff.w Judith van Craaijschot van . . . Rd 204

De h.r Command.r Lobs te betalen aan den lieutenant meester Ocker Ockersz: van . . . „ 216 3/4
———— 420: 3/4

Den onder coopman S.r dirck de gleijn te betalen aan den vrij coopman S.r Jan van Vosen . . . Rd 2900 1/2

Den opper coopman d.e Jacobus de gleijn om aen sijn swer te betalen te worden . . . . „ 475 1/4
———— 3375 3/4

Den opper stuirman pieter Steppert te betalen als

aan den vrij coopman Paulus Dusseldorp van . . . . Rd 300

aan den vrij coopman S.r Jacob Does van . . . . . . „ 75:
———— 375: –

Den opper stuirman Willem de Ridder te betalen aan zijn huijsvrouw Anna de Ridders van Rd 250:

Den curateur ad lites daniel van Vliet wegens de naergelatene goederen van onder volgende schepels die alhier overleden zijn als van

Bartholomeus van der Rijcke van Middelb.o te betalen aan den curateur ad lites tot Batavia van „ 568 3/4

Jacob Livius van Hoorn als te betalen als boven . „ 750 1/4
———— 1569: –

bedraaght in alles . . . . . Rd 7580 1/2

Welcke sommen eerbiddelijck versoecken aan die gene die 't aangaat weder voldaan mogen worden.

Den burger Jacob Lourensz is naar betaelde vragt toegestaan van hier den kust naar Batavia te mogen

den burg.er Jac.s Lourensz den Chinees Caho na Bat.a te vertrecken toegestaen

mogen doen, om aldaar een chaloup te kopen, om zig alhier onder oost daar mede te mogen dienen, die dan met het Jagt den Sampson overgaat, zoo mede is den alhier tevoren dees Jaar aanlandt verbleven Chinees Caho overvaart naar Batavia toegestaan —

d' IJsere van den manaarse olij molen —

Onder d' eylanders zijnde wy een het nodig gebruijck deser molens, ons alhier jaarlijcx tot een geringe prijse clappus olije te leveren, het welk wy nu een gemackelijcker zouden connen doen, bij aldien soodanige een wring olije molen hadden, gelijck op mallabaar en 't eylandt manaar in 't gebruijck is, soodanigh een met al zijn toebehooren bij geleegentheijt gaarne te gemoet zouden zien, waarmede voor onse eylanders andere mogten maken —

een mangidanaase padij molen den Hr. Majoor gelangt —

Daarnevens met den Hr. Maijoor een mangidanaase padij molen over, om off diergelijcke d' E. Comp.e eijgenes te stade comen mogte, schoon van zoo heel groote nuttigheijt niet en schijnt —

d' overgesonden elle is gelijck aan den geene die alhier van outs is

maar comen daar mede int uijtmeten van stoffen en lakenen altoos te cort

De wijnstock, elle, en rijsmaat zijn hier behoorlijck en wel ontfangen, en bevinden d' elle met die geene die alhier in gebruijck was over een te comen, en egter zoo comen wy met deselve altoos, en met het uijtmeten der stoffen en lakenen al vrij wat te cort, zoo niet en weten, off het aan d' elle, off de stoffe schort, alsoo ijder stadt hunne stoffe en lakenen naar haar stadts elle en maat rekenen, en wy geloven dese elle naerder aan de Hollandse maat gemaackt te zijn. —

de versogte rijsmaat wiert [illegible] een [illegible] maat van 40 tt. te moeten zijn —

De rijsmaat die wij nu behouden hebben, en is mede niet naar onse wensch, en [illegible], alsoo geen andere dan een [illegible] maat waar affe 75 in den last gaan van noden hadden, om onse posthouders het selve het zijne te geven en met deselvige maat verders in alles een goede gissinge te mogen maken.

't suickerhuijs naar de gelegentheijt des tijts en stoffe claar gecregen

verder buijten dit jaar weijnig gemaackt

Het suicker huijs is naar de geleegentheijt des tijts nogh voltoijt, en gesloten, gemaackt dog hebben bij gebreck in steede van calck de schelpe muuren met [illegible] cleij moeten voltrecken en opmetselen, dat t' zijner tijt zal moeten verandert worden, verders en isser dit Jaar niet naam waerdigs gemaackt, dan datter een huijs met planken beschoten voor een onder coopman [illegible] de poort met noch een verdieping gehaalt, eenige loodsen en afdachen, alle met pannen gedeckt gemaackt, en de gracht aan 't bolwerck [illegible] water verbreet en tot op het water toe, en de helft van 't bolwerck gediept is

d' oppercoopl.en Corn. v. der duijn en Jacobus de Gheijn [illegible]

In 't Ed.le Ho. gag.te stont onder anderen mede aangeschreven, als dat de oppercoopluijden Cornelis van der Duijn, en Jacobus de Gheijn zoo lange alhier

Van Ternaten ult.o aug.i A.o 1670 —

// Welk gheen veranderinge is geschiet

alhier zoude verblijven, tot dat de oneenigheden off inde
minne, off te doorde wapenen zoude wesen verslist
en noch niet weten, nogte oordelen en connen, wanneer
het noch zoude mogen geschieden, en waer dooren
gouv.r oordeelde dat haar E.E.: dienvolgens hier al
mede voor deselve niet langer nodigh en waren, als
conde het nog eenige jaren aanlopen, zoo dat den
gouv.r daar door selfs niet en weet off u Ed.le ho: achtb.
voorde gemeltige verplaatsinge te bedancken heeft
off te niet, blijvende echter van herten danckbaer
voorde genegen wille —

omdat men hetselve niet weten
eer langer dit noch
duiren mogte

zoodat den gouv.r mede
nog niet en weet —
wanneer en off naer
Banda zal geraken —
blijft echter danckbaer
voor haer Ed.le gunstige
genegentheijt —

Want zoo bij aldien niet weer uijt Ternaten zal —
mogen naar Banda vertrecken, dan wanneer als
weder in goeden ploij zal zijn, mogte het noch wel langer
aanlopen, en hem die d'oorsake niet van den is, —
onaangesien zijn bijsonderen lust en genegentheijt
tot het gemeijne best en den dienst der E. Comp.e
wel eijndelijck verdrietigh connen getroosten zig
echter gaerne zoo't wesen moet, daeromme noch den
jaar in Ternaten over te blijven doch niet gaerne
langer. —

deselve zoude niet gaerne
langer in Ternaten —
blijven —

Beneffens de lijsten der nu overgaande verlosten
soldaten gaat er nog een lijstje affsonderlijck der
gene die alhier al langer als onbequaam hebben —
geloopen, op dat zig gunder niet weder bequaame
vrijheden en mogten, en d'E. Comp.ie daar mede souden
beladen blijven. —

bijsondere lijste van
onbequame persoonen
die verlost zijn —

Wij schreven hier vorens dat in 't eijnde deses aanhalen —
zijnde wat den Coninck van Batchian ons nader —
mogte connen voorte houden zijnde niets t'zedert
dien tijt voorgevallen, dan dat 27: deser zoo wijs naer
Batchian weder vertrocken is met het zelvige jagt
het voorhout als hij daer mede gecomen is. —

Den Co.n van Batchian
is weder vertrocken sonder
iets nader voorte
slaen —

Den verzeg.en zoo van den Coninck van Ternaten der
zeven rijxgrooten, van Marquian en Motier laten
wij noch voort lopen, zoo ten insigte alhier zoo —
aenwe gijselaars, gevangenen pligtplegingen omt:
de graven der Ternataanse Coningen als andere —
verrichtingen is gedaan als dat u Ed.le ho: achtb.en
ontrent den Prins Cottordam Majuda &c.a ligt
mede al in tamelijck verschot zullen zijn, —
en wel ligt geloven mogten dat des Coning
schult, aan den gouv.r voldaan zal werden, als
wanneer dan bequamelijcker, en te gelijck —
voorsz. verzeg.en zouden connen werden gesloten en
de onkosten van 't uijtroeijen der nagelen daer mede —
opgehouden, gelijck wij dan nogh bij dese, de gedane
jaarsche als voorgaende 't gedurende ten lasten te
brengen. —

De verzeg.en der nagel en
uijtroeijinge blijft
voortlopen —

Wij

Van Ternaten ult.o aug.o A.o 1660

mardijckers in dienst aengenomen

Wij zijn genootsaackt geworden op ingediende smeeckschrift onder mardijckers, vermits haar schuijven al verlaten en door den oorlog verwoest zijn, een goet getal der zelve als wel eer in dienst tot 3 R.s des maants en een rantsoen padie aen te nemen, eenmael in dese gelegentheijt en tot die arme luijden met hun gezin, anders te swaere aende cost geraken, zullende voor dese vaste besoldinge sig tot alle dagelijcxe wercken en ook als soldaten gebruijcken laten gelijck wij deselve nog dagelijcx tot de gemeijne wercken van noden hebben, ende Comp.e in dien volgens voorsz aenslagh bij eed... en zij eendrachtelijck die geene tijt van vaste besoldinge en padie off ontvangen te hebben, dan verlangen anders groot gebreck aen hebben, zoude ... zij wel voorsien ende voornamentlijck zoo den Tidorees zijn houden mogten comen te sluijten

Wat met den Tidorees verders verrigten zullen als het verder dat noch ons mogte wesen over geslagen zal met den hangende aendesen volgen. Hier mede &c.a onder stont U Ed.le Ho: achtb. onderdanige en dienstwillige dienaren was geteekent R: Padbrugge, Saint Martijn, Jacob Cobs, Corn. van der Duijn, L. d'Ghein, Andries Olofsz, L: Secr.s ter zijde Malaijo in 't Castiel Orange desen laesten aug.o 1660

Naar berigt

Doo als wij gesamentlijck vaardigh stonden om in te stappen en naar Tidoor met de schepen te strecken, wiert tot onder alle bijsondere verdedigingen het frigat den Eendragt gesien, comende des avonts laat en zoo al onder zeijl waren den secretaris Loffzangh, met de brieven en papieren daar mede van Manado gecomen aenboort, waar uijt U Ed.len zullen comen zien den vast staat alomme, en hoe onder 't manadische bergh volck tot haar zelve en hare oude verplightinge gebracht zijn

D'Eerw: Leeraer Cornelis de Leeuw, had des langen dien boden tot den algemeijne kerck en schoolbesoeckinge van daer omtrent gebruijckt zijnde, zulx de meeninge nog te dien laet niet gewaert, doch naer de nuwe gesciedenis, en wij uijt die groote becommeringe zijn geraakt moet dat dus gedaan blijven, Zijn Eerwaardigheijt is op de Manado verbleven, zorge te hier aen ... te hebben zoodat d'Eerw: Cornelis

van der

Van Ternaten 6 Xber A° 1690

vande Sluijs hebben inde Bogt zal moeten —
waarnemen —

Uijt het schrijvens vant opperhooft Abraham —
van Muijdert zal blijcken hoe den Coninck van —
Tabukan? neffens den Corre Corre en gorgorgoo
van Taroena Philip Datoudsha desgelijcken —
herwaarts aangehouden en daer mede gaerne
gehouden waren, het welck door 't ontluijsinge
seer niet hadt willen lucken, zoo mede is den —
Jongen Coning van Tagulanda van sints —
geraect herwaarts over te comen, hebbende —
langen tijt met voorn: chialoup den Eendragt
omgeswerven, doch heeft desselfs reijse moeten staken. —

De brieff vant opperhooft tot manado en desselfs —
dagelijcxe aanteeckeningen gaan hier nevens gevoegt.
den Schoolmeester van Halmael heeft het —
Sangirsche en Chiausche woordenboeck dubbelt
voltoijt, zijnde in 't eene het duijtsch, en in 't
andere het Sangirsch voorgestelt, zoo dat het van
zeer groote nuttigheijt zal zijn —

Philip Datoudsha is tot onder bijsondere ver-
hinderingen met het voorn: fregat mede overge-
comen, zoo dat zig de Sabansche zaken nu redden
zullen, daer andere al vrij nog over in bekommeringe
waren, zullende die loosen geest niet eer gaan laten
voor en al eer Saban verlaten en alle die —
dorpelingen met der woon naar Calongan zullen
verhuijst zijn, alswanneer alle de clappus en
andere vrugtbomen op Saban sullen omgehouwen —
op dat 't ongeruste tijt niet weder haren toevlugt
naar die ontoeganckelijcke stijlten en mogten —
comen te nemen. —

Wat voor antwoort de Heeren Gecommitteerdens
tot Tidoor over 't een dat ander weder bekomen —
hebben, zal uijt het schriftelijck verhael connen —
begrepen worden, en dat nog slegter bescheijt —
kregen dan wel bevorens de brieff aan zijn Ed:
met de gesanten wierden den 5: off den dagh daer
aan besteldt, en is, dit aanmerckens waerdigh
dat alles in een cijffergetal tegens de vaste —
moluque gewoontens bestaat, en zoude zoo wel
betekenen als off er nog ijets aanschort. —

Tot Marquiaan is door de Heeren en Gecommitteerde
Gecommitteerdens het boven Castel —
Mauritius besigtigt en oordelen gelijckelijck —
met den gouvern: dat het een heerlijck hegt sterck
en ontoeganckelijck werck is waer aan zeer
groote moeijte zoude zijn om te slegten en —
op vieren naer zoo veel niet om het weder op te —
bouwen, en in voorige staat en staet te
brengen zijnde eendragtig geoordeelt, dat in
gevalle nu Ed: haar meijninge mogte zijn

Vering'

eenige besettinge tot macquian te houden om altoos iets meester van t eijlant te blijven, zoo van Europianen als inwoonderen, het boven fort soude moeten weder opgemaackt en beset, doch bij aldien eenlijck eenig volcq alhier zoude aangehouden werden om beset te houden, zoo zouden die het mede het onderwerck wel connen affzien, maar bij de minste ongelegentheijt selfs met d'inwoonderen zoo zouden zigh moeten getroosten weder op te cramen, het verdere sullen de heeren gecommitteerde op de wel overgesonden affbeeldinge daer aff u Ed: Edgtb mondeling beter berigten, hier mede en onder tont u Ed: Ho: achtb: onderdanige [illegible] bereijde dienaren was geteekent R. Padbrugge Saint martin Iacob lobs Gern van der duijn J. Dakeijn Andries Olofsz ter zijden stont Schipst W: V: Middelburg ter ancker voor macquian desen 6 September A° 1680

Batavia

aanden Edl^en Heere Rijckloff van goens gouvern^r generaal en d E E H^ren Raden van n^ts India

ontfangen tot bat^a den 10 octob A° 1680 p^r t jagt de Sampson door d E vander duijn

Edl^en Eerentfeste achtb^e man hafte vrome discrete en wijt beroemde Heeren

Mijne Hoog Gebiedende Heeren

Hoe de saacken alhier veranderd en wat verder met de wapenen verrigt is zullen u Ed: Ho: achtb uijt s' Comp: brieff connen verneemen bij welcke dan blijcken mag dat op 't preadvijs van d'h^re h: gouv^r padbrugge de h^r: majoor en offic^r cooplieden vander duijn en de heeren [illegible] weder na batavia keeren om u Ed: Ho: achtb^e van hun doen en verrigtinge rekenschap te geven om wat reeden den command^r lobs niet en heeft mogen vertrecken maar hier aangehouden worden zal op gem^te brieff almede connen aantoonen u Ed^le Ho: achtb. hebben gem^te commandeur vint zig ten hoogsten verpligt u Ed^le Ho: achtb^e seer grondig te bedancken voor de zeer gunstige dispositie omtrent de bestieringe van dit gouvernement dan deselve gemelte dispositie staat gesprenden den h^r h: gouvern: padbrugge niet wel van hier zal mogen

vertrecken

Van Ternaten ondr. dato 6: 8bre 1680

vertrecken Zoo meent gem.te Commandeur de eilbertijt der continuatie van u Ed.le Ho: achtb.e goede gunst te zijnwaart in alle neerigheijt aff te bidden en zal dan in zijn en trouwe dienst volherdende in hoope leven dat u Ed.le Ho: achtb.e wat beter voor hem zullen hebben toegeleijt. de reflexie nemende hij geheel sonder eenig soulaas van vrouw en kinderen afgesondert zal moeten deurbrengen. Godt almagtig zij interim gebeden hij u Ed.le Ho: achtb.e dierbare persoonen steets bekroonen met zijn genadigen zegen en conserveeren voor alle onheijl. Hier mede en was onderstont u Ed.le gantsch neerigen en ootmoedigen dienaar was geteikent Jacob Lobs ter zijden Ternaten in 't Castiel Oranje den 30: Aug.tij 1680.

Register der Papieren

van secretarije en boecken soo van negotie als soldij heden ter ordre vande h.r gouv.r der Moluccas in een laatie en twee kasjes gemerckt [illegible] en MG gedaan geconsign.t aan haar Ed.le hoogh achtb.e de Heere gouv.r generaal Rijckloff van Goens en d'E.E. H.ren Raden van India

ontfangen den 24: 8bre 1680: ontfangen p.r 't jagt Bomerswaal met de h.r major Saint Martin

No 1 Originele missive aan haar bovengem. Ho: Ed.le van dato ultimo aug.o dezes jaars door den h.r gouv.r h.ren gecommitteerdens en den raat van Ternaten met het aanhangsel de dato 6 8bre daeraen

2 St. translaat brieven tusschen den Coninck van Ternaten en den Coning van Tidoor gewisselt en ons door zijn hoogh.t Saijfoddin den 9 april passado toegesonden.

3 Translaat bij forme van protest door den Coning van Tidoor aan den Coning en rijcxgrooten van Ternaten den 16 Julij op Dilalo aan de palen van Soffadja gebragt

4. Translaat protest wegens 't contra aan den Coning en rijcxgrooten van Ternaten aan de palen van Soffadja op een stock vast gemaackt doch niet aengenomen

5. Translaat claagte door de Coning en rijcxgrooten van Ternaten de h.ren gecommitteerdens in de bogt van Dilalo overgelevert

6. drie St. verklaringen van Lazougal, Ladaij en Soubai lijff eijgenen en huijsdienaren van den Co.n [illegible] tusschen den 6 en 27 octob: snagts door onse [illegible] aan d'overcant gevangen geworden.

N.o 7:

Van Ternaten ond: dato 6: 7ber 1676

No.

7. verclaringe van Zeeckere Macquianse ouder paap dooren mardijckers pr. 29 7ber aen de overcust gevangen rakende het besluijt en voornemen der Macquianders —

8. relaas vanden mardijcker Jacob pareira wegens zijn wedervaren Zedert dat bevorens den Capn. der mardijckers bij de Macquianse overgeloopen door den Secrs. Loffsang op den 16: Junij wiert gesonden gevangen genomen ende 29: 7ber door vlugten wederom weregtgecomen

9. verclaringe van seeckeren Coenraet Sole genaamt door de Malaeijse inde maant november ende nog 62: andere geroofd

10. verclaringe van Meijndert Bosse en pieter Tissera wegens 't passeren der Straat van Bouton drie engelse: boden inden Jare 1673: —

11. Carte briefje aenden Quartiermr. vanden Steenbock ter handt gestelt om ontrent Bachian off ontrent Cruijssende aen d' opperhoofden vande aencomende Schepen van Batavia tot naerrigtinge over te leveren —

12. Een pasquil tegens den onder particulieren Zegele vanden Hre. Gouvr.: —

13. verrigte vande Heeren Gecommitteerdens Lobs en vander Duijn vanden 26: Julij op Tidoor ontrent den Coning Saijfoedin

14. Translaat nader antwoort des gem: Conings op de poincten hem alsdoen door de voorngeselde: gecommitteerdens voorgehouden en op den 29 Julij herwaarts gebraght —

15. Nader tentamen ontrent de Macquianders tot bemiddelinge

16. rapport vanden Secrs: Loffsang van desselfs Reijse op Tidoor den 26 7ber des verleden Jaars

17. rapport int corte door als voren van desselfs Reijse op Gorontalo, Tomini, Manado, Caijpidan en Siauw

18. Extract uijt het Molucx dagh-register van't gemene mitden Coning van Batchian op den 16: Aug:o is verhandelt —

19. Extract resolutie den 11 7ber 1675 alhier getrocken

20. Staat vande kercken en School op de Eijlanden van Siauw Sangij Manado &c: door den predicant Do. Cafsijn overgelevert

21. factura uijt Molucco ten laste van't Compe: generael —

22. Cognossement vant geschapte voor Batavia

23. verantwoordinge des administrateurs over de Erreuren door de visitateur generael inde Molucze boecken aangewesen.

Van Ternaten ontf: dato 6en 7ber 1680

No. 24. vidisse brieff van 't geen door de volmagtigde van den overleden schipper van der Dijcken alhier in cassa getelt is

25. verstanden de visschen ter bebooringe van 't molucse gouvernement

26. catalogus der benodigde medicamenten

27. copije obligatie ten laste van den Coningh van Ternaten ten behoeve van d'H: Bewin: overleent

28. rolle der gequalificeerde ministers in de molucco's

29. Generale do: van alle dienaeren der maetschappij onder sijne familien

30. rolle van onbequame tegenwoordig naer Bata: vertreckende en alhier overleedene t'zedert den 5: aug: 1679 tot ult: aug: 1680

In een Pacq gemerckt P / V

Een stel negotie boecken bestaende in een Journael en grootboeck, benevens een bondel atterstatien

twee stel soldij do: bestaende in twee grootboecken en twee Journaels

Een cassa boeck
een stel winckelboecken
een do: begonnen zedert primo 7ber passo
een stel winckelboek van verkoopinge
een stel maendsche negotie boeckjens
drie stel maendsche soldij boeckjens
twee stel schaps boecken van 't Jagt d'Experiment
twee do: van Kodmerswael
een do: van 't jagt de Zijp

A. Een molucs dagregister den 23: aug: 1679 tot 30 do: 1680: waer inne verscheide instructien en

B. verscheijde translaten te vinden zijn

C. Dagh-register van den Sert: Coffoung op de ehelste reijse naer Gorontalo Comissie ao gehouden

D. Dagelijcse aanteeckeningen door den gecommitt: en naervolgt in den tocht tot Jelolo en Sawoum

E. resolutien en acten zedt: den 6 7ber 1679 tot den 22 aug: 1680

F. affgaende brieven van den 4. 7ber 1679 tot den 29 aug: 1680: —

G. aencomende brieven t'zedt: 4 7ber tot den 23 aug: 1680: —

H. Criminelen rol, atterstatien en visschen zedt: den 7 aug: 79 tot ult: maij 1680:

Nieuwe caerte van Batchian door den opper Stierman Pieter Stippert op de voijagie van Sawo benoorden om Halmahera tot Dodingo en Taffongo opgemaeckt — L: Caerte

Van Ternaten ond: dato 6: 7br 1680

I. Caart van celebes en d'omliggende eilanden
K. D°. vande bogt van Jelolo
L. D°. vande Starcke Soffossa (?)
M. D°. van't groot eil[an]t tot Jelolo

Inden Cas gemerckt M: G.

Een Stel Soldye boecken bestaande in een groot en dito Journael
vervolg van't molucq-dagregister zed[er]t 23: aug: 1679 tot 30 d°: 1680: waar inne verdere int[er]nicien rapporten en verscheyde translaten zijn te vinden —
resolutien en acten van verbeteringe zed[er]t 6: 7br 1679 tot 22 aug: 1680
affgaande brieffen vanden 9 7br 1679 tot den 24 aug: 1680: —
aankomende zed[er]t den 4 7br 1679 tot den 23 aug° 1680,
papieren van diverse titre inde baat —

Maley in't Castel Orangie desen ult°: aug° 1680 —

Papieren naderhant tot Macquian hierbij gevoeght

N° 31. int'laatste gemerckt [illegible]. Zijn Hoogh[ei]t: Zeijfoedins brieff aan haar Ed: Hooghachtb: den 5 7br op Tidoore vergelevert
32. aanteeckeningen van't geene int'aanwesen der gesamentlijcke g[ecommitteer]den d'commissr: — den 4: 7br op tidoore bij geml: Hoogh[ei]t is — verhandelt
33. Copia brieff van't opperhooft tot manado den 2: 7br p[e]r de chaloup den Eendragt ontfangen van dato 27: aug°
34. aanteeckeningen door voorsz: opperhooft vande dagelijcxe voorvallen op manado zed[er]t den 19: may tot 22 aug: deses Jaars —

Int Schip 't Wapen van Middelb[urg] desen 6: 7ber 1680 was geteekent [illegible] [illegible]

Translaat brieff door den Coning van Ternaten aan den Coning van Tidoor in arabische letteren en Ternataanse tale gesz[egeld] staande op den sigel [illegible] woorden int moorsch

Van Ternaten ontf.en dato 6 7ber 1650

Moorsch Sultan Ternate
Mahamad Esil adjanj

Grootmogende h.r Coningh, mijn vader en m.r
den grooten Coningh der molucos ick u onderdanigh
dienaer en zoone groete u E: en laat u E mijn —
vader en m.r weten, dat gelijck gij weten en voorheen
gebeurt is, u E: toe zijnde Coning van ternaten —
doen noch in 't leven was, was een Stierende den —
regeerder in ternaten en mijn vader den Coningh
van Tidoor regeerde op tidore, en mijn overleden
vader u E toe zijn, en u E hoogh.t met u E bijder zijt
vermaagtschapt, en regeerdes geheel te van de
gantsche molucos en leeve stille en vreedigh.t
verleghten tot nu toe in de molucos de tidoresen —
Ternatanen, batchianders, en Gilolesen maer
u E toe zijnde Coning van ternaten is overleden
en heeft u E naargelaten als mijn vader en
Coningh en alle de bobatos zoo van Tidoor en
ternaten gedencken aende molucos, eijndelijck
hebt u E mij geliefft tot uwen Zoon in desen —
hoogen staat te brengen om zoo Ternaten als —
Tidoor ten dienste te te zijn doch godt almagtigh
schijnt mij leer en hesfang gegeven te hebben —
dat de christenen ons geloofft inde molucos —
hebben willen verwerpen, en tot het heijdendom
brengen, gelijck onsen propheet in onse schriften —
naargelaten heeft, om die oorsaack heb ick u E Zoon
zulcx overdaght, en gesien dat het qualijck toeging,
het welck gesien hebbende hebbe ick mijn landt
verlaten, en om geen ander oorsaack, maer ick
u E Zoon hebbe zulcx uitgedaen om groote naam
en faam maer eenlijck gestreden voor ons —
geloofft, daeromme o groote Coning en hooft
u E geen swarigheijt te maken want in desse
molucos zijnder vier Coningen als Batchian
Gilolo, Tidore, en ternate, maer daer zijn er
al twee gevallen, en daar zijn maar twee —
landtschappen in wesen gebleven, en ick u E Zoon
hebbe mijn landt verlaten zoodatter nu maer
een overbeijdt, u E hoogh.t en geliefft zulcx niet
qualijck aff te nemen, want in molucos en —
isser geen ouder en verstandiger dan u E hoogh.t
ende hope van uwen Zoon en van mij batatos
staat alleen op u E: hoogh.t, want u E is de —
oudtheijt, de wijsheijt en regter van desse vier
rijcken van molucos, en u E hoogh.t gelieft —
van desse vier rijcken, als Batchian Gilolo Tidore
en ternaten, inden zin van ons geloofft te
gedencken. —

Verders

Van Ternaten ond: dato 6: 28 8ba 1690

Verders verwonder ik mij over mijn vader Zijn Hoogh:t want uE Zoon is uE slaaff, en ik ben uE slaaff mede, uE Cosijn is in den hemel gerust, en heeft ons alternaal verlaten, omdat uE ons onderrigten en onderwijsen zal, want ons uE Zoon, en die naar daar toe tot uE Hoogh:t geroepen, maar wij kinderen hebben naar onsen vader niet willen luijsteren darom verwondert en bedroeft het mij over mijn vader, Cosijn, en de wijsheijt den Coningh van Tidore

Daar en boven verwonder ik mij over mijn broeder dat wij voordesen malcanderen plagten te besoeken en in dese gelegentheijt niet, en wij zijn zoo familiaer met den anderen geweest, dat ik sonder hem niet konde eeten noch drincken, en hij van gelijcken, off ik stierde de kost naar hem, off hij naar mij, en nu zijt uE: met mijn Heer ter vereenigt schoon malcanderen niet en zien, zoo en belast uE mij intimeeren te niet, daarom val ik klagtigh ontrent Zijn Hoogh:t, en off geviel dat hij daer over qualijck vernoegt was, kan ook ontrent Zijn Hoogh:t klagtig vallen, en ik van desgelijcken, en hij zal regter over ons beijde zijn want in dese gelegentheijt hebbe niemandt anders om ons te scheijden, en onderrigten, als Zijn Hooghijt

Wijders make ik mijn Cousijn Zijn Hoogh:t bekent dat het niet alleenlijck is, gelijck de quesstie tusschen mij en mijn broeder, maar dat ik [illegible] strijde voor het geloof, dat dit werck geschiet was ten tijde van mijn vader, hij soude 't goet van 't quaat wel hebben konnen onderscheijden, dat het tegenwoordigh wel off te qualijck gaat en is mijn werck niet en nu dat uE Cosijn overleden is, hebbe ik geen anderen troost dan alleen aan uE mijn m:te en Coningh over de vier landtschappen en uE Hoogh:t kan mij onderrigten off ik wel off qualijck doen ik versoecke dat uE Hoogh:t mij uijt den [illegible] maake [illegible] dat wanneer de Babatos van Tidoor en Ternaten hun vergaderinge gedaan hebben en herwaarts aan weder keeren, versoeck ik dat uE Hoogh:t mij gelieve te laten weten en onderrigten wat ik best doen off laten zall — eijnde

Translaat antwoort door den Coning Saijfoedin aan den Coning van Ternaten in arabische letteren in Tidoreesche taale geschr: —

Ick uE Cosijn den ouden en hoff affgelaeften zende desen brieff aan mijn Zoon die tegenwoordigh

in den

inden Staat van mandarsaha is, en de plaats van
mijn vader de Coning modafar, ende plaats —
van mijn grootvader den Coning hamza en alle
voorige Coningen vervolgende, en in hunne
hoogen troon verheven, en Zoo veel als den afge
sant mahomet, en onsen propheet, wiens geloof
dat wij houden, 't geene alles wel en claar is, want
immers U.E. wel weet, en Godt almagtig Zal U.E.
behulpsaam Zijn in 't geene U.E. nodigh Zal wesen —

Soo Zal ik U.E. laten weten met den hoekum —
Colaba en met den quimelaha Tomagola
den Capn: van Xula Solahaha met twee —
Sengadjes, en twee Gnoffamanidras de —
mannen en 't geloof van de molucos, 't welcke
U.E. liefft en aengenaam Zal wesen, en in dese
werelt moeten malcanderen kennen in dese —
brieff en Zal niet aen 't [illegible] te geschreven te —
Corte comen, maar de woorde L. en salle ik niet
op antwoorden. —

Ende U.E. Cosijnden ende Zent veel groetenisse
aan Zijn Zoon den grootsten Coning en hooft van de
vier landtschappen van molucos, en ik ende
[illegible] maer bid U.E. om vergiffenisse Zoo —
bij geval ik U.E. qualijck onderrigte, dat U.E. —
mij voor U.E. vaderheijt Zoo noeme ik 't Zelve —
met liefft en danck aen, daerom vraag Ick mijn
Zoon en Co Zijn, Zijn grootmogentheijt, en geliefft
mij niet qualijck afftewenden, om Godts en
om mahomets wille, maar ongedurige andere
worden, verstandigen Zijnder veele, Christenen
Zijnder veele, moorden en heijdenen Zijnder veele,
daarom vraage ik aan U.E. mijn Zoon, leet
U.E. eenige haat tegens 't fort van Ternaten —
of te deselve opperhoofden en Inwoonders, niet
hun alleen, off met U.E. vader en vrindt de Gnl:
Gouvr: Generael en raadt van India, Ick —
bid U.E. om Godts en om mahomets wille
dat U.E. mij het niet verborgen en houden wille
ik ende en onbequaam ben om het te Zien
en fondament heeft U.E. mij wel te kennen —
gegeven maar de laaste nogh niet, [illegible]
voor mij niets te willen verborgen maar alles
openbaren. —

Nader Translaat brieff door den Co:ninck van Ternaten aanden Coning van Tidoor in arabische letteren en Ternataansche tale geschr:

Grootmogende broeder vader, meester en —
bijstandt mijn groote Coning over de vier
geweesten

Van Ternaten ond: dato 6en: 7ber 1660

gebieder der moluccos, Ich hebbe u Ed: anders —
niet te schrijven, dan dat den Heere Colaba
en een ... van mijne bobatos bij u Ed: zijn —
geweest om u Ed: mogende Coning eere te —
bewijsen, en te beraadslaan wegens de Zaken
van moluccos, als Tidoor en Ternate en —
verdere onderhorigen, Zoo hoorde mij Zijn —
Hoogh.t een brieff gesonden, welck ik met veel
danck ontfangen hebbe, en zal Zijn groot mogende
may.t mijn meester en aanseher, gehoorsaam
zijn, gelijck een Zoon zijn vader schuldigh is —
ik hebbe met een goet hert en danckbaarheijt
ontfangen, en danck Godt almagtigh dat soo
veel, als off u Ed: Cosijn, die overleden is, wederom
verschenen, omdat u Ed: de wijsheijt, en kennisse
van ons vier Coningen Zijt, en u Ed: houd mij
boven al voor u Ed: Zoon

U Ed: Hoogh.t vraagt mij, off 't fort mij niet aan-
genaam en is, en d'opperhoofden, en d'Ed: Comp.e —
die op Ternaten is die allden, off die van —
Batavia ook, en ik u Ed: Zoone make u Ed: mijn
tweede vader en meester met alle waarheijt
bekent, dat het mij daar over d'opperhoofden in
Ternaten, omdat se met hun gewelt ons geloof in de
moluccos wilden uijtroijen, maar Zij en —
comen niet geen gedagten Zulcx doen off mosten
cragt en orden hebben van Batavia, dat is de —
oorsaack dat dit werck te voorschijn gecomen is, —
daeromme thoone ik u Ed: mijne genegentheijt
dat ik het u Ed: openbare dat mijn hert niet
alleen tot in 't fort maar op Batavia en Zelfs in
Hollandt is, 'tgeen ik niet Zien en can, daeromme
en draag ik aen u Ed: Hoogh.t geen quaade genegenth:
maar dat u Ed: Cosijn noch in 't leven was Zoude
ik hem soo niet gevraagt hebben maar nu is hij
overleden

Vermits in dese moluccos Zijn er vier Coningen
waaronder u Ed: Hoogh.t als regter, onder wie de
der grootste en magtigste Coningh Zijt —
u Ed: Hoogh.t is de wijste daeromme wij ons ook
tot u Ed: onderwerpen, dat Zegge ik ragt uijt
en houdt voor mijn vader met der borgen —
ik houde mij aan ons geloof, off anders Zoude
ik groote Zonde begaan, daar Zijn noch veele
woorden in desen brieff vervat, maar den —
Heere Sengadie Zall u Ed: alles Zeggen
en hij can u Ed: Hoogh.t vertellen, alles wat
ik hem belast hebbe

Translaat

Van Ternaten ondr dato 6de 8ber 1690

Translaat antwoort op den voorigen brieff door den Coning van Tidoor aan den Coning van Ternaten in arabische letteren en Tidoorse tale gesz:

Ich uE broeder vader Zende uE veel groetenisse
mijn Zoon en broeder Grootmogende Coning
uE Zijt tegenwoordig in plaats van uE voor
vaderen en ik de grootmoedige mijn voor uE
grootte Coning van de vaderlandschappen der
molucco's die de hemelsche godt, en de plaats
van uE voorvaderen besit, al 't geene dat goet en
quaat is, dat Ziet en weet gij, en uE vader der
ouden eerlijcheden man maeckt uE bekent,
wanneer uE mijn de twee brieven met den
Hocoum Sengadie gesonden hebt, dat is alles fraaij
en wel, en den inhoudt is wat te cort Ich Zal 't bij
doen, en dat qualijck is Zal ik uE onderrigten
wat de molucco's belangt, Zij houden bij de E:
Compie, en mijn Zoon de grootmogende
majest.t der molucco's, uE Ziet, weet, en
bekent, dat Zij ons geloof willen verwerpen,
't geene uE met en hooft wilden dulden, maar
hebt uE landt verlaten, 't is hondervijftich maal
de waarheijt, wat Zal ik uE dan meer Zeggen
't Staat altemaal aan den Grooten Coningh mijn
Zoon wat kan ik uE meer onderrigten
uE mijn Zoon uE mijn dienaar aandoet, van mij voor
der wijsten, den oudsten van molucco's, voor den
baas, en voor den ouden Stille geb te verzenaan te
Zien, Zoo moet uE het mij vergeven, dat ik den
grooten Coningh die regtvaardig is versocht om
dat ik Stil en gebeden, Zoo hoort mijn Zoon
de molucco's, Batchian Jilolo, Tidoor en
Ternaten in weer geteldt, ik Zien mijn droefht:
daaraan, om dat mijn naargegeven woort
dat ik alleen 't gesigt en onderrigter van
molucco's ben ik bid om Godts en om
mahomets wille dat ik den last van ons
geloof in der eenigheijt op mij mag nemen
en ik versoecke dat uE met de E: Compie en de E:
Compie met uE mogt over een comen in der
Stilte en oprugtigheijt als te vooren want
datter een ander was, die uE Zaacken

Zoude

Van Ternaten ond: dato 6: 8bris 1660

Souden willen benijdden, dit en kan niet
wesen, dan alleen u Ed: Landen stilte en vreede
onder molucco's, Jaer! tot in hollant te brengen,
en off dat u Ed: souden meenen, dat de hollanders
u Ed: eenig quaat souden aandoen, omdat u Ed:
eenige van der haere doot geslagen hebt, en —
behoeft u Ed: sulcx niet meer te dencken —
want al waart, dat u Ed: duysent hollanders —
hadde doodt geslaagen en 't fort orangie in see
geworpen; soude het u Ed: den prins van orangie
geerne vergeven, en daerom maeckt dan
vreede, niet om mij noch om den Coningh van
Batchians wille, maer om u Ed: naam alleen,
en al waart dat u Ed: alleenig quam, soo sal
u Ed: tot goeden naam strecken inde gansche
werelt, want dese vier persoonen die hier gekomen
sijn, en comen niet om geweldt te doen, maer
om metter minne alle saken ter neder te leggen
en wat mangueert aan mijn Zoon den grooten —
Coning, dat u Ed: dan soude dencken, dat ik —
sulcx dede door eenige gunst te ontfangen —
dat behoeft u Ed: niet te meenen, indien wij
malcanderen beminnen als vader en Zoon —
Zij hebben mij de naam gegeven, dat ik den —
regter en onderwijser in molucco's ben, en een
ouden die niet te agten is maer ik dencke in —
mijn gedagten, ik en soucke, dat Batchian Jilolo
Tidoor, en ternaten volgens u Ed: voorvaderen —
die met de vier Coningen in haar raat en daat
Zijn overeengecomen 't welck ik geerne hebbe
vangelijcke moogtheden, waar van ik noch een
woort off twee met dit papier toe Zende, en
mijn Zoone groote Coningh gij Zijt hooft en
meester van ons allen, wat gebreeck is 'er
bij u Ed: en d' Ed: Comp:, want gelijck man en
vrouwe eenige woorden met malcanderen —
gehadt hebben, dat sal haast gedaan wesen —
Ternaten is een mael off twee verdruckt
geweest maar doen Zijn de tidoresen —
Batchianders ofte Jiloloësen met te hulp
gecomen om met d' Ed: Comp: u Ed: te —
bevredigen en Zij hebben altijt veel

overen

over den gecomen, om dat u Ed: mijn raadt —
gevraagt hebt zoo hebbe ik u Ed: 't regt van —
Ternaten bekent gemaackt

Translaat bij forma van Protest door den Coningh van Tidoor, aan den Coningh en Rijx grooten van Ternaten in de Ternataansche Taale en arabische letteren naar Jelolo toegesonden —

Duijdelijcke wenschinge en gesontheijt aan mijnen soon
kan is niet om 't een off 't ander, dan om de verschillen
tusschen u Ed: en vrient den Heer Gouvr: Padbrugge
waeromme in Moorbergh en negorijen verlaten hebt
en naar Jelolo vervluijt zijt, waeromme heeft
uw vader den Gouvr: Genl: 't zelve versocht hebben
vier groote persoonagien naar herwaarts gesonden,
niet anders keuren, waerom alles wederom te
herstellen, gelijck voordesen ten tijden van uw —
vader wanneer de grooten gerebelleert en naar
Jelolo gevlugt zijn, niet begeerende met de Comp:
te houden, om welcke oorsake de Heer Vlaming
herwaarts gecomen is, en heeft het alles wederom
in voorigen staat gebragt, nadien hebbe ik
met u vader naar (gajilij) gevaren, alwaer — wij
wederom hebben gespeurt, dat de Babatos d'E Comp
gevanckte en begeerden, derhalven wiert haar —
Crijgsmagt op Gajilij verslagen en geruineert
daar naar nogh eens en aldus voor de tweede mael
al 't welcke door den Heer Vlaming wederom —
verschoont is en aldus Ternaten en de Comp: tot
desen tegenwoordigen dagh hersteldt, alswanneer
u Ed: mijn Zoon en grooten het wederom hebt —
begonnen, daeromme heeft uw vader den Heere
Gouvr: Generael, vier zijner grooten persoonagien
naar herwaarts gesonden, op Ternaten en de Comp:
niet en mogten werden geruineert, gelijck —
alreets tot twee malen is geschiet en door de
Comp: wederom herstelt heeft, en nu —
heeft den Gouvr: Generael daeromme in den
geest geloofft wat isser dan meer in de wegh —
en ik met mijn grooten zijn daarover zeer —
verblijdt —

op cajely of bouroe

verblijdt, gelijck Godt inden propheet
mahomet wel weet hoedanig mijn en der
grooten van Tidoor haar hart en genegentheijt
is. Daar naar hebbe ik gehoort dat gij van
d'E: Comp.e afgeweecken zijt, daeromme hebbe
ik met een uijt spreeckelijcke hart zeer gebught
om welcke redenen hebbe ik uw swager en weer gá
tot uw gesonden om noch nader onderzoeck te doen,
off gij ook meer om ternaten en d'E: Comp.e
gedencht, laat het mij maar weten off gij
't zelve uijt uw sinnen gestelt hebt. want ik
uw oom hebbe met de Comp.e geen verschil,
daeromme hebbe ik uw geraden eens willen
ondertasten, het zij dan hoedanig het ook mogt
zijn laat het mij maar in oprechtigheijt weten
om anders niet dan zoo wanneer mijn zoon en
grooten gesaementlijcken met d'E: Comp.e niet meer te
doen willen hebben, zoo laat ik mijn zoon, mijn
meeninge en genegentheijt oprecht weten, dat ik
de Comp.e niet verlaten wil, want ik en ben niet
gewoont met andere vrientschap te houden, ende
indien mijn zoon niet en wil t is genoegh ik
den Coning, rijcx-grooten en alle overheden zullen
heden off morgen met niemant dan d'E: Comp.e
houden versoecke derhalven om vergiffenis van
mijn zoon en grooten van ternaten —

voort staden van primbeeram —

Gegeven in den Hooffe van de Sedestaut Coninghs Saij-
foedins naam met de gewoonelijcke caracters geteeckent
en daarop zijn zegel in roode lacke gedruckt
Gecollationeert accordeert &c.a

Translaat Protest inde maleijtsche taale en arabische letteren aan den Coninck en Rijx-grooten van Ternaten den 19: Junij 1660 voor aande Palen van Govassa vast gemaackt

Geschreven p: S:S: Coning van Ternaten en alle des
selfs rijcx grooten geheel de Molucos Ja alle de
werelt bekent hoedanig d'E: Comp.e de ternataense
Coningh en onderdanen uijtteden de trouw
veragt en geldgierig volck tot zulck een top van
om zig eer en vermogen door Godes —
almogende

Van Ternaten ond: dato 6den: Xber 1680

almogende bijstant in haere wapenen hebbent gebracht hoe dat zij deselve van tijt tot tijt door opgehoopte weldaden zoo zeer hebbent begunstigt dat de gehele werelt daar aff verwondert is met hebbende anders verwagt dan een billijcke erkentenisse en schuldige dankbaarheijt

Doch zijn tot ons leetwesen ontwaar geworden dat de betoonde overgroote mildadigheden en tedere genegentheijt oorsaacke hebben gegeven tot lafhertige weelderigheijt nijdige dertelheijt tot zoo verre ook dat men zat en vet geworden naar deselve verlossers voorstaanden weldoender achter uijt slaat nog naar reeden noch naar redelijckheijt luijsteren hebbende de p SS: van Ternaten rijcx-grooten en onderdanen, met schendinge van goddelijcke wereltlijcke en alle volckeren regt meer wreetheijt ongehoorde lafhertigheijt en buijten spoorige dertelheden bedreven dan oijt de alderwoeste en ongetemde en barbarische volckeren deden of eenige ooijt gehoort is

Waaraff u p SS: van Ternaten onderscheijdene rijcx-grooten ettelijcke gruwel stucken meijneedt moorderijen ontrouwe geweldenen door haar Edle Ho: ag: de Edle Hr Gouvr Generaal en heeren raaden van India in haar Ho: Edle: Jongste schrijvens vanden 19: Xber 1679 zijn in gehelighe gebracht en naachtdelijcken voorooge gestelt waar aan wij indesen ons ook alsnoch gedragen en voegen bij hetgeen haar Ho: Edle. nochmet en is verkennisse gecomen noch niet zij

Doe namentlijck voorseijde de menigte schijn offblijck van veroverdinge de p SS: van Ternaten en zijnen rijcx-grooten alommen geraets al last gegeven hadden de hollanders te vermoorden en doot te slaan gelijck tot Loloda onse gesant gebeachten zijnde met een Tandalaers vaartuijg dat van hier met twee onse soldaten op den 31 maij 1679 vertrocken aldaar was comen te verdrijven van welcke onse goede Sangereesche ondersaten zij al op dien tijt zelfs drie man vermoorden, om dat onse twee nederlandse soldaten hem niet hadden willen overgeven om hare willen meede te doen en wreedelijck om hals te brengen, het is ook u p SS: onderscheijdene rijcx-grooten noch in versch geheugtenis hoedanig de twaalf weerloose nederlanders welckers vaartuijg

Van Ternaten ond: dato 6 Xbr 1680

vaartuygh aan splinters tegens de klippen was —
aengeslagen en die selfs gesonden waren van haar
Ho: Ed^le^ tot in L: de Molucos algemeijne beste
lasshertig en in hare bladen soo Jammerlijck zijn
vermoort geworden in weer tegenwoordigheijt selfs —
des agter naar gedz: soo is de goedertierentheijt
van den Ed H^r: Gou^r: Generaal en H^ren raden
van India soo overgroot in haare lanckmoedigheijt
soo verwonderlijck geweest dat haar Ed^le^ sen
insigt hare oude en teedere genegentheijt tot den —
Coning van Ternaten en Rijcx-grooten en —
onderdanen welcke als een kint opgequeeckt
gesoogt gehoedt, teert en grootgemaackt hadt het
alles hebben geliefen te vergeven en vergeten, soo
maar tot behoorlijcke inquamen, ten welcken eijnde
selfs herwaarts aandese soo aandienelijcke —
besending deeden der H^ren Gecommitteerde die met
alle vermogen en beweeghelijcke sagtsinnigheijt
den P: S: S: en zijne rijcxgrooten tot hun uit deber te
en eenheijlsame vrede hebben tragten te raden —
en brengen. —

Het volck niet hebbende willen nog mogen helpen maar
zijnde integendeel met smaatbespottinge en cleijn
agting te leur gestelt en door getrocken waar door
ondanckbaars selve genootsaackt worden en gedwongen
de wapenen op te vatten soo hebben wij den Gouv^r: en —
raat der Molucos al voorens goetgevonden tegens u
P S: S: Coning van Ternaten en desselfs rijcx grooten en
alle int gemeijn in namen van wegen de H: H: M:
de H^ren Staten Generael onse oppermagt der hoere
prince van Orangie der seven Stadthouder de
H^ren bewinthebbers der vereenigde N: Oostindise Comp^e
en H^r: Gou^r: Genl: en raaden van N^l: India te tuijgen
naar regten voor Godt almagtig en al de werelt een
mael anderemael ten derdemale en meermael daar
en boven doen wel het regt Deijst, dat niet wij maar
gijlieden oorsaack en reeden tot desen oorlog hebt
gegeven, & dat wij zijn onschuldig en gijlieden schuldig
aan alle ongehijlen bloetstortinge verwoestinge
schade en ongevallen die uijt desen oorlog staan te
spruijten en volgen, om dat gij zijt en bleijft meijneedig
bontbrekers trouwloose verraders lasteringe —
moordenaars sloochenaars en overtreeders van't —
regt aller volckeren. —

En verklaaren
Wij u S: S: van Ternaten en desselfs rijcx-grooten daar
en boven dat wij alle en een ijder staande dit oorlog
onder onse beschermingen sullen aannemen die haar —
selven aan onse zijde mogt comen te begeven schoon
ookwel en swaarlijck tegens d'E Comp^e: mogt hebben —
misdaan en niemants verderff soecken dan die sig hierinckig
daar inne selfs werpen en stomp goetheijt willens comen
te verwerpen oste te versmaden. —
Gecollationeert accordeert &c.

Jacs Slaat

Van Ternaten ond: dato 6: 8^ber A° 1680

Translaat claghten der Ternatanen door den Coning en Rijcks grooten inde maleijsche tale en arabische lettiren den 26: april aan de heeren gecommitteerdens op Jilolo overgelevert

Bahowa desen brief vermeldt suijvere en oprechtigheijt vanden paducca S: S van ternaten en ons alle drie staden van molucos bekent makende aanden Commissaris admiraele en alle de raden in't schip dat wij ternatanen die met den gouv^r: robbertus padbrugge in verschil geraacht zijn, zeggen dit den oorspronck te wesen. Inden beginne heeft den p: S: S: zijn geheele voorcorre magt bij den anderen vergadert, en is met den gouv^r: padbrugge te gelijck naar Chiauw gereijst om 't zelve te vermeesteren, en zijn alsoo op manado aangegeert om onse matrosen te verwagten alwaar den gouv^r: belaste 't huijs van den tolcq tot manado te maken naar behooren op dat den p: S: S: in 't zelve huijs zoude mogen woonen, en heeft den gouv^r: gesegt wie aan hem neemt het christen geloof aan op dat met mijn dogter moogt trouwen, als waar door d' E comp^e in eere gebragt zoude worden, maer den p: S: S: heeft sulx niet gewilt, en wij ternatanen en commen het niet doen, daeromme heeft den p: S: S: ook niet langer in dat huijs willen blijven wij zijn daar vandaan gegaan en hebben een huijs op strant van manado gemaakt

Ten tweeden de volckeren van Sangij als des Coningh van Tabouwan had tegens ons ternatanen wat misdaan daeromme wat beoorlooft, en over sulx en was tot noch niet bij ons ternatanen gecomen, dogh wij hebben van die misdaat niet gesproocken latende den Coningh van Tabouwan zoolangh in zijn wesen totdat wij Chiauw zouden vermeestert hebben op dat den Coningh van Tabouwan zigh voor ons mogt comen vernederen dan zouden wij dien aangaande geen maniere meer gewaert zijn maer den Ed^le gouv^r: padbrugge sogt om Tabouwan voor de Comp^ie: doch den p: S: S: heeft het niet gewilt maer den gouv^r: dede niet dan als met geweldt en den p: S: S heeft dan de volckeren van Tabouwan

aan de

aand'e E: Comp:ne gegeven uijt een bonderlinge — toevoer geneegentheijt om dat de Comp:e slant vandaengij als met dwangh naar zigh nam, en — daeromme en connen wij ternatanen niet — tegens zoodanige gedoentens —

Ten derden ten tijden als wij naar Ticaiuw vertrocken, heeft hij van ons een bequaam schrijver versogt die hem zoude volgen, en den padoeca Sirij Sultan heeft den secret.s Andro gegeven die hem volgen zoude, wien hij belaste twee brieven te schrijven, den eenen aan bool en d'andere na totolij, en den secretaris hadt die brieven geschreven uijt naam van den padoeca S:S: gelijck het van oude tijden van onse voorouders — aff behoorlijck was, want die volckeren zijn ons — der onderdanen. waarommen den gouv.r op den secret.s vertoornt wiert zeggende en doet de naam van den p:S:S: daar niet bij schrijft eeuelijck uijt mijn naam, den secret.s zijde hoort is ons beide — onderdanen, daeromme schrijve ik ook uijt naam van mijnen heer te gelijck met den gouv.r maar den gouv.r wilde stout de naam van mijnen heere antwoorde en zijde tegens den secretaris van nu aff hebben alle negorijen en coningen — aan dit lant hem oder off in handen van d'E: Comp:ne begeven, en heeft den secret.s Andro den gouv.r padtbrugge tot antwoort gedient, ten tijden dat den admiraal Speelman met mijnen heere den padoeca Sirij Sultan mandarsaha naar macassar vertrocken om den coning van't zelve te overwinnen en den admiraal Speelman met mijnen heere P:S:S: mandarsaha beneffens — alle de coningen van macassar vergadert — zijnde beraatslaagt en besloten hebbende van — alle de delen der coningrijcken aldaar, en is ider een van den padoeca Sirij Sultan gegeven van manoeij en tot Candipan tot d'hooft — onderdaen, zal die dan ook genoomen worden — den gouv.r antwoorde den secretaris zeggende den admiraal Speelman heeft dat contract gemaackt, en daar zijnde vele fauten in, daar om en connen wij ternatanen niet, om dat den gouv.r zijde in dat contract vele fauten — te zijn. desgelijcx ook naar dat wij ternatanen Ticaiuw overwonnen en aan d'E: Comp:ne gegeven hadden, latende 't zelve in handen van den gouv.r padtbrugge, zoo lieten al onse zeemagt aan straudt op Ticaiuw vergaderen en sonden — doselve voor aff wederom behoudende den — padoeca Sirij Sultan 't fregatje hoede

haan

Van Ternaten ond: dato 6 Jan: 1680

haen en den Corcor, en den gouv.r was aan boort op 't schip, wij zijn alsoo met ons drie vaartuijgen van Chiauw gescheijt, hebbende den gouv.r padbrugge noch eens den p: S:S Sultan aangesprooken, ende aan hem begeert is maar in 't Christen gelooff, maer den p: S:S en heeft die woorden niet langer connen aanhooren, is oversulx voor affvaeren naar Ternaten gekeert latende hem aan strant van Chiauw. daer naer is den gouv.r padbrugge naar Sangij gestreken op dat hij de volckeren van Sangi souden mee crijgen, om gesamentlijck het Christen gelooff aan te nemen en alle onse tempels van Sangi doen affbreecken, om als dan naer Ternaten weder te keeren daeromme is het dat wij Ternatanen uijt den connen. —

Ten vierden zoo heeft den gouv.r padbrugge den p: S:S: overreedt om den tolck Harthuijs naar gorontalo te senden, over Xula, besij alwaer den tolck haeck aen den schrijver Colabo en alle de grooten tot Xula dusdanig zijde wacht tot morgen off overmorgen in 't andere mousson sal den gouv.r mij naar herwaarts als Cap.n zeeden met scheepen, om voor 't fort tot Tallimatta ten ancker te komen tegens welcke woorden de volckeren van Ternaten ook niet en connen.,

Ten vijffden is den tolck haeck met den schrijver Calabo naar bangaij gevaren, maer den Cap.n Baccarij alwaer den tolck haeck tegens den Coninck Cabondo, en alle de grooten van Bangaij zijde in den Cap.n Baccarij en schrijv.r Calabo eenige woorden in den brieff van den Coningh van Ternaten tragten bij te voegen en wilt de niet gelooven, want van in aff is deselve Coningh van Ternaten onder s' Comp.s gebieden daeromme en wilt de Ternatanen niet meer gelooven, en zoo wanneer den gouv.r van Ambon iet eenige brieven zent, dat zult maar naer connen, en den Coning Cabondo om 't leven gebracht, want de volckeren van bangaij zijn meer ons deel en onderdanen, indien er nogh eenige andere dierghelijcke onder ons Ternatanen zijn, het en is niet meer dan billich datmen deselve om het leven brengt, als waren ook bij manier van spreecken duijsende in 't getal zoo en zullen se niet uijt handen van ons Ternatanen los gelaten worden. —

Ten sesden zoo heeft den gouv.r padbrugge den p: S:S: misleijt, zeggende wij beijden willen te samen naar den heer naar Xula en

Tambocon

Van Ternaten ondo: dato 6: 7bre 1660

Cambello varen, en zullen in passant —
Macquian aandoen, want de Macquianders —
zoecken ook vrij te werden, omdatse eenige nagel —
recognitie penn: aan de p: S: S: alle Jaren moeten
geven, want zij zijn meede Tovenaaten moede
vande Ternataanse slavernijen en p: S: S: hebben
Sengadie van Macquian gevraagt, en alle
andere grooten van Cambello het landt dienen, —
p: S: S: daar op tot antwoort gaven dat den gouvro:
daar ontrent eenige wijs maeckte, want wij
hebben belooft dat naar t' Doot in de werelt
de Macquianders de Ternataanen alleen onder —
danigh zullen zijn, weetende van geenen andere
en nog nimmermeer desgelijcx heeft den —
gouvr: ook tegens p: S: S: gesegt wegens de —
volckeren tot Cajeli, het zal best zijn dat de
Compe: deselve onder zijn opsigt neempt, maar
den p S S heeft die niet willen geven, ook heeft
den gouvr: vanden p: S: S: versogt dat de Ternataanen
Tidoresen en Macquianders de gene die om —
nootsaecke en Sagou Cloppen naar Batchian
willen varen, 't zelve niet dan met s' Compes: —
Siap zoude mogen geschieden, 't welcq den p S: S:
ook niet en heeft gewilt, en wij zijn dan
naar Oubij vertrocken, alwaar den gouvr: ons —
met alle de Sabatos, en ons dienaren gedwongen
hebben om steen te halen en kalck maken naer
de gewoonte der mardijckers en gants niet naer
de gewoonte van ons die de naam voeren van
eengroote Coningh eenelijck als de mardijckers
om 't fort te maken dan op Oubij insgelijcx —
liet den gouvr: aldaar spijse toebereijden, hebbende
geen visch dan alleenlijck rijs en spek gelijck —
de spijse der Christenen is, en nodigde den —
p: S: S: om te eeten, maar den paduca Sirij
Sultan en heeft niet gewilt, denckende dat
onze innners zoodanig de gewoonte van ons
Mahumetanen niet, daeromme is het dat wij
Ternataanen niets zulcx gedoogen niet en connen. —

Ten Sevende is den p: S: S: voor aff naer Xula
geseijlt latende den gouvr: op Oubij en zijnde
den gouvr: tegens p: S: S: dat s' Compes: volckeren
niet gebreck van nootsaecke bij s' Compe:
hongerleeden, versoeckende aanden p: S: S:
om bijstant niets naar Xula voor aff
vertrock en dat tot dien eijnde ijetwes van
s' Compes: goederen mede wilde senden, om
nootsaecke tot Xula op te doen, 't welck
den p: S: S: aannam te doen, gevende den

gouvr:

Van Ternaten ondr: dato 6:en 8bre 1610

Gouvern:r ons alsdan den pacht van s' Comp:s goederen
waarmede wij naar Xula vertrocken, vindende
aldaar den tolcq Garcia wien den p:S:S: terugh
zont naar Oubij om den gouvr: aldaar te vinden,
denselven overtsondigende dat sedert tachtien dagen
den half last rijst en een last padij en de
goederen vande Comp:e hebbe in handen vanden
tolck Garcia: overgegeven, want voorsz:
provisie wiert door den p:S:S aende Comp:e voor
niet gehouden, Inden gouvr: is van Oubij tot Xula
gecomen om den p:S:S: te verleijden ons gelastende
den Cap:n Baccarij en Schrijver Calabo om't
leven te brengen en gossila van zijn ampt
aff te zetten, hebbende ons alle grooten van Xula
en dat vermits den tolck Garcia haar levent
willen misleijden, zeggende 't lant van Xula
zal mede onder de Comp:e houden, maer de
oude Sabatos van Xula, hebben deselve zeggen
niet willen navolgen. Insgelijx heeft den
gouvr: P:S:S: gelast op Xula Bangaij en
Tamboucan den s' Comp:s logie op te maken
't welck P:S:S: niet en heeft willen doen en
den P:S:S: is aan 't schip aanboort gecomen
alwaer den gouvr: ons belast te spreken te zeggen
dat is 't waeromme wij Ternatanen niets
zulcx gedoente niet en comen. —

Den 8:en is den p:S:S: naar Bangaij getrocken, —
alwaer alle de grooten van't lant den P:S:S:
hebbent maacht dat den tolck Garcia den —
Coning Cabondo en alle oude Sabatos —
had willen verleijden hem gelastende den pradu
te maken en naar Amboina te vertrecken, —
om haar aan de Comp:e over te geven, want den —
Coning van Ternaten, die en is niet opreght
de luijden maar overlast aandoende, maar —
wij de Comp:e zijn in ons doen opreght, en —
nemen geen tribuijt, zoodat in dien tot ijets —
genegen zijn 't zelve met de waardije betalen, —
waeromme Cap:n Baccarij Schrijver Calabo
en alle Sabatos tot Bangaij besloten hem te
dooden, want zijn gedoente en misdaat was te
groot tegens ons Ternatanen, daeromme waer
het niet dan billich dat wij hem om't leven —
brengen, en al waren er duijsende die dusdanig
deen, het waere billijck dat wij hun dooden, want
Immers zijn de Bangaijers niemants anders
dan onse Ternatanen deel en onderdanen —
desgelijx ben ik van Bangaij gescheijden —
en naar Tamboucan gereijst, zijnde

alsoo

Van Ternaten met:den dato 6: 8ber 1680

alsoo gecomen tussen 't eylandt Labouboü
en bangouta, alwaar den gouv:r Padbrugge
ons in handen van den tolcq Harcke) den luijtenant
een brieff aan boort zondt, waar inne gelast
was dat sij de p: S:S: niet volgen, van niet
eerst off voor den gouv:r op Tabouoan te mogen
comen, terug zouden houden, op dat hij aldaar
voor afkomende besluijten, zoude alle ~~op de~~
agterklap en verleijdinge omtrent den coning
van Tambocoü, daeromme heeft den tolcq
Harcks en luijtenant Hendrick Edewaerts
gevoert ende gesijlt tot drie dagen toe en is den
p: S:S: toornige geworden, derhalven zeijde tegens
den luijtenant en Harcke, eer is dit comen wij
niet zeijlen indien 't zoo is laten wij maer naer
bangaij weder keeren, over sulx is den luijtenant en
Harcks: beroert geworden, zeggende tis wel heer
wij zullen nu zeijlen, indien niet en comen
zoo mogen naer bangaij keeren, en wij zijn dan
vens regt door tot aan Tambocoü gesijlt
alwaar wij aanlandt zijn gevaren, latende den
coning aldaar zijn volckeren bij den anderen uijt
de negorij comen, zoo datter een groote
menigte van volck wiert vergadert, en is
den gouv:r voor de tamboucqse volckeren bevreest
geworden, daerom is hij aan boort gevlugt
latende den p: S:S: aan boort ontbieden, om met
den anderen te spreecken, en zeijde den gouv:r
tegens p: S:S: bedencht eens wel, zouden de
volckeren van Tambocoü niet genegen zijn
om in 't Christen geloof te treden en hebt wel
ue 't christen geloof aangenomen ende
volckeren van Tambocoü sulx gesien hebbende,
zullen zij 't zelve wel mede aannemen. waer
op den p: S: S: dienende den gouv:r heeft deselve
gesprooken en ziet immers soeckt 't harte der
volckeren van Tambocoü, en des anderen daags
daar aan is p: S: S: te gelijck met den gouv:r
naar lant gegaan om den coning van tambocoü
en alle de grooten, de handen te geven, als
wanneer den gouv:r tegens den coning van
Tambocoü zeijde, en versogt dat hij met sijn
grooten aan landt wilde comen om aan hem
te mogen vertellen alle de woorden van de
groote personagie tot batavia waar op den
coning van Tambocoü antwoorde, wij
en zijn niet gewoon aan boort te varen
en indien den gouv:r 't een off 't ander wil
zeggen 't zelve aan mijnen heer den p: S:S:

wan

Van Ternaten onder dato [illegible] 1680

van Ternaten, hij zal ons zulx, wel wederom
connen zeggen, want den gouvr: had dien Conk:
gesocht te verleijden, om zig in 't Christen geloof
te begeven, tot drie malen daarom aanhoudende
sonderlijcks te versoeken is den gouvr: weder aan
boort gevaren, belastende den tolcq Garchaz
en luijtenant in 't huijs van den Coning tot
Tambocou te gaan, en den zelven aldaer te
doen ontbieden, dat hij den p: SS: zijn vertreck
naar Gorontalo zoude bekent maken, en dat
den tolck Garchaz: en luijtenant aldaer gelaten
wierden met een pack kleeden van verscheijde
slag en verwe, om den Coning van Tambocou
en alle grooten te beloonen, en zijnde den
tolck Garchaz: tegens gem: Coning, het is
beter dat den Coning zig maar onder de Compe:
begeeft want de Ternatanen zijn niet opregt
met onder deselves jaarlijcx tribuijt off
schattinge geven, 't welck moeijelijck is maer
bij de Compe: indien tot eenige goederen
genegen zijn, betaalden, en de waardije voor
doch den Coning van Tambocou en heeft
zulx niet gewilt de woorden van den Tolck
Garchaz aanneme maken [illegible] zelve den
p:S:S: bekent en dat den Tolck Garchaz en
luijtenant van ons om speck versogten, daer
omme souden ons volck naar een kleijn dorpie
genaemt Bantsjora om vandaer een varcken
te brengen, 't welck bij den tolck Garchaz en
Luijtenant overhandigden, die 't zelve gedoot
hebbende, daar van onder de Hoofden Jnlandsch
Jnnodigden den p: S: S: te eten, om haer
speck te doen eten maar den p S:S: en heeft
niet gewilt, dat is 't waerom wij Ternatanen
tegens zulx doen niet en connen —

Ten 9: den Gouvr: Padbrugge naer Tambocou
varende had 't den Capn: Baccarij aldaer
gevonden en tegens den selven gesegt dat
Tambocou aan hem niet overgelaten
was latende den Capn: Baccarij door drie
Hollantse soldaten opwagten verder hem
aanseggende dat hij Capn: Baccarij groote
tegens den Coningen Babatos van
Ternaten had misdaen, daeromme make
ik 't zelve u bekent, want den Coning van
Ternaten zal u om 't leven brengen, te
gelijck

gelijck met den schrijver Callobou, daeromme soecke
dat gij weder om keert naar Bangaij, bewaart off
regeert al 't gebiedt van Bangaij, off tot aan Bouton
t zal alles op u staan, weest niet bedugt want wij
d' Compe zullen u beschermen, uijt den ware geregtigh.
desgelijks indien gij den Hr Coningh van Ternaten
ontmoet, laat uw aan hem niet gelegen zijn, daer
omme zeijlt maar regt off en aan naar Bangaij
zonder iemants verlof aan te gienen, tegen alle
welcke woorden van den gouvr aan Baccarij en
Ternatanen niet en comen.

Den 10 den P. S.S. van Tambocoen, weder om
naar Bangaij willende, is hem gelast op 't fregat
de roode haan te gaan die van Bouton gecomen
was, maar den P S.S. heeft zulx niet gewilt
gelast tegen aan Harck en luijtenant met de
Hollandse soldaat daer op over te gaan, om dat
Baccarij aan P. S.S. alle de woorden van den gouvr
Padtbrugge bekent maackte, dat van nu aff en
voortaan den Hr Coning van Ternaten niet meer
nemen off melden mogt, van de volckeren tot
Tomini tot aan Balanta, vermits deselve haar
onder de Compe begeven hadden, daeromme indien
de volckeren van Tomini die van Bangaij dooden,
alwaart ook 100: persoonen, zoo en zullen zij daer
over geen wraack mogen nemen, daer op den Capn
Baccarij den gouvr tot antwoort gaff, zeggende
indien de volckeren van Tomini, die van
Bangaij dooden, die van Bangaij mogen 't selve
hun weder betaalt zetten, want de Bangaijers
zijn alsoo wel der Ternatanen als als die van
Tomini, hoe zogt den gouvr dan aldus, en wilt
van sulx niet meer melden, wat over zij
beijde in harde woorden zijn geraackt, en is over
't zeer t korte van den gouvr met toorn ontsteecken
zijnde tegens Capn Baccarij, wilt gij dan niet
aan mij overgeven Singatta tot Balanta wagt
tot morgen off overmorgen dat ik weder gekomen
zal zijn van Ternaten, en van daar gecomen
hebbende s' Compe magt en wapenen, om uw
Ternatanen te cloppen off slaan, en zoo is den
gouvr naar Gorontalo vertrocken.

Den 11 heeft den Hollandsen trompetter P.S.S.
bekent gemaackt, zeggende Hr Coning den
volck Harck en luijtenant wagten tot dat Hr
Coning morgen off overmorgen weder op
Ternaten comt, zal den gouvr Padtbrugge
den P. S.S. met de beenen op en met t hooft
nederwaarts doen hangen, daeromme hebbe
ik op 't fregat voorn: niet willen overgaan
maer wel op een Coracor. —

Den 12 heeft Harck en luijtent gesegt hoe is
dit Hr Coning gij verlaat s' Compe gebiedt

indat

Van Ternaten ond: dato 6: 7ber 1660

en doet s' Comp.ies wercken niet, daar nede —
verstaande, eenige laet tende mij den Schrijver —
Calabo, Cap.n Baccarij den Coning van —
Tambocoon en eenen Coning van Bangaij
en Sitschijl Sommondon om 't leven te brengen:
maerden p: S:S: en wat niet van eenige der
beroerde misdaaden. —

Den 13: is den p: S:S: met Sarch Lieutenant overeen
gecomen, dat wij met ons drien Zouden onder Zeijl
gaan, en Stellende Steven naar Xula, en soo —
wanneer Sarch Lieutenant daar voor ons —
Zouden comen dat Zij aldaar naar onse comste
Zouden wagten, 't welck wij ook Zouden doen indien
voor haar quamen. Ende aldus Zijn wij onder Zeijl
gegaan stellende onse cours naar Xula, maar
Sarch Lieutenant immers niet naar Xula maar vandaar naar Amboina
comende wegens Xules hadden de Sabatos van Ternaten den s'
Comp.ies fregat, niet seer lang uijt blijven —
gelevert, en ons met 6: marquianden grooten van
Xula toegesonden alwaar Zij mij gevonden hebben,
bekent makende dat den Gouv.r pad brengen van
Gorontalo naar Bangaij was vertrocken, latende
den Coning van Limaino ontbieden, gelijck —
dien Coning ook bij hem aan boort verschenen is,
als wanneer den Gouv.r tegens den Zelven geseijt
heeft ik brenge een brieff van den Coninge —
van Ternaten, 't welck gesonden is aan alle de —
Coningen van Bangaij, daar op door den Coning
van Limaino geantwoort wierd, het is goet
wagt tot dat wij Coningen alle bij den anderen
vergaderen, Zoo Zullen wij den brieff van onsen g.ren
ontfangen, daeromme Zal Zoo lange weder aan
landt gaan, 't welck den Gouv.r heeft toe stont
en is den Coning van Limaino oversulcx aan
lant gegaan, vermerckende uijt alle Zaken
het tegens 't mahometaans geloof strijdigh was
want den Gouv.r hadt misleijdinge gemaakt
en niet gewilt 't mahometaanse geloof
geheelijck verbreecken, willende van Coutbom —
gehéél Bangaij, op dat se 't Christen geloof aen —
nemen Zoude, daaromme wilde den Coning
van Limaino niet meer bij hem aan boort
comen, niet tegenstaande den Gouv.r den —
Zelven tot 2 à 3 maal heeft doen ontbieden —
en Zoo liet den Gouv.r al Zijn volck beneven
de Hollandse Soldaten bij dese anderen comen —
willende in de negorije van Limaino gaen,
maar de Limainders en hebben hem niet —
willen binnen laten, en wiert oversulcx —
tusschen de Limainders en Hollanders —
gestreden, weder Zijts eenige dooden en
gequetsten gebleven, om dat den Gouv.r

haer

Van Ternaten ond:o dato 6: 7ber 1680

haar geloof wilde breeken, derhalven en connen wij Ternatanen tegens sulck geduldt niet

Ten 14: Zoo is den Heer Gouvr: padbrugge naar Ternaten weder gekeert, en naar dat hij er gecomen was heeft hij den hoecum Singadie genomen en in gevangenisse gestelt, sendende den Capn: Corn: Sweers met d' Comps: magt naar Sangaij om tegens de Limamoers, die naar den dorp Sterck waren, te oorlogen die alle om't leven gebragt zijn, want de Limamoers zijn mede het deel der onderdanen van ons Ternatanen, waeromme den gouvr: ook belast heeft deselve alle te dooden, Zonder dat wij Ternatanen het eens wisten, en soodanig vermag den gouvr: ons geloof niet uijt molucco uijtroijen tot aan onse onderdanen toe, daeromme en connen wij Ternatanen tegens sulck doen niet, derhalven heeft den p: S: S: brieven rondtom aan onse mackers en onderdanen gesonden met namen die volckeren van't mahumetaans geloof zoo hier en daer, ook dienden er eenige ijmandt mocht zijn die het mahumetaans geloof willen uijtroijen, wij zullen 't zelve beschermen, 't zal beter wesen dat wij alle uijt de werelt zijn. want de Christenen staan ook voor haar geloof tot aan den Jongsten dag, Zoo doen wij mahumetanen mede. want godt heeft inde werelt niet dan dese twee geloven geschapen, 't eene is mahumetaans, en 't andere Christen, daeromme willen wij dat het eene nogh 't andere niet minder nog meerder sal g'agt worden, derhalven zende ook dit geschrift,

Ten 15: Zoo zijnder eenige Ternataanse vrouwen op de bazaar gegaan om eenig goet te koopen, en daar zijn eenige soldaten gekomen die de Zelve overlast aangedaan hebben, vorderende zoo hier en daar deselve goederen en wij Ternatanen Zijnde hoe is dit want de Hollanders en Ternatanen zijn nu zoo lang vrienden geweest immers is ons gewoonte aldus niet, en de Hollanders gaven tot antwoort gij Ternatanen Spraeckt niet meer wagt maar wat, uwe vrouwen zullen d' onse zijn, en daeromme en connen wij Ternatanen gantsch en geheel niet

Ten 16: Zoo heeft den gouvr: padbrugge belast Zijn volck in een groote boot te gaan en brengen deselve in Stilligheijt naar ons hoff aan Strant, als Zijnde voornemens om ons groff geweer d' Stucken te nemen die daer waren en wij Ternatanen aldus bevreest geworden

geworden zijnde, namen in die tijt de wapenen aan, en dus comen wij ternatanen tegens soodanig zijn gedoodt te, niet, hoedanig 't is wij en comen zijn bedijt niet verstaan —

Den 17e: den p: S:S: naer ternaten weder keerende heeft 't zijn zeemagt mede gebragt, en daer mede g'anckert onder 't fort terlucco omdat ik gesegt had van den gouvr: padbrugge niet te willen zien maer herwaerts verwagten, op een groot perdoon van batavia, bij wien ik zoude comen verschijnen, en van mijn verrigtinge reden geven soodanig 't was, en den gouvr: desgelijx ook, maer den gouvr: padtbrugge die sont schip en fregat latende voor mijn hoff ancker smijten, ons ternatanen daer mede trotseerde desgelijx zondt en liet mijn galeij en corcorren van onder 't fort Terlucco vandaan halen en brengen voor de deuren van onse huijsen, en den gouvr: padbrugge is zelve gekomen met een sergeant en hollandse soldaten willende ons de galeij ont= nemen, waeromme dan ook door ons ternatanen de wapenen aangenomen zijn, en waren bijna met de hollanders in gevegt geraackt, maer vermits den p: S:S: Coning van Ternaten, als uijt een bedaagt herte, het straft de ternatanen. Zoo wiert in die tijt tusschen de ternatanen en hollanders geen oneenigheijt, en daer om en comen wij ternatanen tegen zulcx doen niet.

Den 18e: ook zoo heeft den gouvr: padbrugge een hollants soldaat met drie mardijckers uijt schepen gesonden die door de ternatanen zijn ontmoet, en toegeroepen, vragende waer dat se heen wilden, d'welcke tot antwoort deeden, gouvr: naer Seloto en Sawoe gesonden te zijn, en van daer naer Gamma Conorra om dringe lourijs te coopen, en den p: S:S: zeijde tegen deselve en wilt voor eerst niet naderwaerts vaaren, wagt tot morgen dat ik u.L een sloff brieff gegeven hebbe want daer zijnder veele ongoreijen der alfoereesen, 't zij sus offte zoo dat ik er geen moeijten door en crijge ter zelver tijt liet den gouvr: padtbrugge drie schooten met groff canon over mijn hoff waijen, want van der tijden van mijn groot vader den Zultan Mondaphar, dat vrinden en in verbont met de hollanders zijn getreden tot desselfs kinderen en kints kinderen toe, ik die tein eerst gesien dat de Compe: aangelegt

en over

Van Ternaten ond:r dato 6: 7b:r 1680

en over mijn hooft geschooten heeft, en daeromme
comen wij ternatanen tegens sulcx doen niet

Ten 19:e naar twee dagen verlijdens daar naar
Zondt den gouv:r: de gecommitteerdens die een
schrift bragten en laasen het voor ons deur, des
gelijcx ook op onse bazaar in welcken brieff stont
dat alle de grooten tegens vier uijren binnen
't Castiel souden comen om met haer te
beraatslaan, en de grooten zijn ook aldus binnen
't Castiel gegaan als wanneer den gouv:r:
den Jogugu alam Cap:n Laudt hitij
en quimelaha marsa olij binnen hielt
sonder mij d'andere wederom toe, met last
datse den P: S: S: van Ternaten mede binnen
't Castiel brengen souden en den P: S: S: dagt
in zijn gemoet, wilde mede binnen gaan, dewijlle
den Jogugu Cap:n Laudt en quimelaha
daar alreets waren, maar ter zelver tijt liet
den gouv:r: Padbrugge naar onse negorije
schieten, waar door ternatanen doot en gequetst
geraackt zijn, twelck wij lieten bekent maken
maar kregen tot antwoort dattet maer leugens
waren, en souden over sulcx twee ternatanen
met den gequetsten binnen, alle welcke hij
binnen gehouden heeft, de vrouwen en kinderen
begosten van agter Terlucco om verhuijsen,
blijvende de helfte vande ternatanen tot
bewaringe der negorije wanneer den gouv:r:
de compagnie liet vergaderen om die naar
buijten te senden, en ons galeij en alle coracoren
doen verbranden en wij ternatanen namen als
doen de wapenen aan, naar 't gewoonte der
volckeren, en naar de wijse vande mans en
daar wiert gestreden, zoodat vele ternatanen
doot en gequetst raackten de coracoren en
negorijen wierden verbrant, daeromme en
comen wij ternatanen tegens sulcken doen
niet, en zijn alsoo verhuijst van onse
negorije want wij dagten in ons gemoet dat den
gouv:r: niet vermogens en was sulcx te doen,
uijt zig zelven, en dat hij met de groote personagien
daar ontrent mogt over een gekomen zijn
daeromme en comen de ternatanen niet.

Ten 20:e Sacharias Chims Zoon met namen
Sountjen aan den P: S: S: wat schuldig zijnde
is voor eff in mijn dienst vertrocken versoeckende
vanden P: S: S: een geschrift tgeen hem
gegeven

gegeven, is met mijn Zegel daar op gedrukt, die ik met
de Mindanauwers overgevaren tot aan Mindanauw
die welk Zijn schult aldaar g'eijst en gekregen daar
omme hoogt een vaartuijgh waar mede naar —
Ternaten weder gekeert is om Zijn schult aan mijn
weder te voldoen, maar den gouv.r heeft hem beijde
praauw en ladinge ontnomen ende voorts.
Souitjan toonde hem mijn brieff en Zegel 'twelcq
den gouv.r almede naar Zigh nam 't Zelve —
gescheurt hebbende op de grout ter neder smeet
en daaromme en connen wij Ternatanen niet

Soo vermelt mede 's Comp.ies brieff naar herwaarts
gebragt dat de princesse gammalamme
onwettelijck getrouwt is, 'twelck geschiet zij
vermits den gouv.r Padbrugge gedogo alam —
Cap.n Lainot Kotij en Quimulaha Marsa
olij aangehouden hadt, en Zijn wij Ternatanen —
herwaarts en derwaarts verspreijt en schuijlt
de prins Ceram is gecomen, die heeft haar
genomen tot Zijn vrouw, Zoodat wij Ternatanen
om haar niet en geven. —

Desgelijcx ook staat in 's Comp.ies brieff, Zeggende
van mijn suster de princesse Malondt dat se
met een anders slaaff is getrouwt dogh ik en —
weete niet wiens slaaff hij Zoude Zijn, —
en indien het ijvers Zijn m.: is laat it maar
weten op dat ik er de waardije voor magh —
betalen

Ook vermelt 's Comp.ies brieff van Ternatanen
en Macassaren, en soo bij aldien de Comp.ie
ons niet haar wapenen niet hadde geholpen —
Zij ons tot hunne slaven Zouden gemaakt hebben
waar over wij Ternatanen seer verwondert Zijn,
want van de tijden onser voorouderen, onder de
regeringe van onsen Coning Sultan —
Baboudalou als ende Coning van Macassar
Crijn tonront d'jallon Zijn tusschen deselve —
een verbontschap gemaakt dat de Ternatanen
als lieve broeders met den anderen Zouden Zijn —
want Macassar is Ternataans, en Ternaten is
Macassaars sonder veranderinge tot den Jongsten —
dagh, Zoodat daar van niet te Zeggen valt —
maar naderhandt doen de Comp.ie met mijn —
grootvader Zultan Mondafaar vrientschap
maakte heeft de Comp.ie ons belet van de —
Comp.ie tot Macassar tot desen huijdigen
dagh Zonder de Zelve te mogen sien, Zoodat
in deze de Comp.ie het niet en vergunde de
Macassar en Ternaten Zijn die schanden

Zeer —

Van Ternaten ond:r dato 6: Jul: 1680

Zeer lieff hebben, tot aan den Jongsten dagh Zonder
van den anderen te scheijden, en niet met Macassar
alleen, maar met andere groote Coningen, die met
ons ternatanen zijn, ook alsoo, daeromme zijn wij
ternatanen hoorende den Inhout van S' Comp:es
gem: brieff zeer verwondert desgelijx vermelt
S' Comp:es brieff zeggende den p:s:s: en alle de
rijcke grooten veel S' Comp:es gelt te verteeren
waar over wij ook zijn verwondert geworden,
immers en steelen wij het niet, om niet of te als den
geeste rechte en begeeren off eijsschen 't niet
als van een vriendt ook zall de Comp:ie en groote
persoonen deesgelijcken niet te overdencken der
ternatanen rente en onderhoudt van de tijden onser
voorouderen aff, naar oude gewoonte onder nagel
bekentenisse van Molucco's denckt ooch deus
wegens mijn eijlandt, landen en plaatsen, de waerdije
van de nagelen 't welck beter is dan dat gelt, ook zoo
heeft de Comp:ie geene renten van Molucco's over
woonden, nogtans isser van deselve niet meer daer
omme betaalt het de Comp:ie dogh het comt er op de
geeste naar niet eens bij, want de Comp:ie door
ziet het wel gelijck wij ternatanen mede doen, daer
omme zijn wij in Molucco's over den Inhout
van S' Comp:es brieff verwondert, doch wij ternatanen
en soecken egter niet ten quaaden, maar willen
goeden altoos eengedurigh ——— Gecollationeert

Compareerde voor mij Andries

Oloffsz: Secretaris van den E: Heer Robbertus
Padbrugge Gouv:r en directeur der Molucco's
present de getuijgen ondergenoemt Lazongal
geboortigh van Colong tesjoutsjou den welcken
zonder dwangh en misleijdinge heeft verclaart
en bekent 't volgende de suijvere waarheijt te
zijn —

Dat hij confessant voort vertreck van den overleden
Coningh Mandarsara naar Macassar, door den
Jonge Noffamanuura Totoli hierwaarts en op ternaten
is gebragt geworden, doormaels noch een cleijne
Jongen geweest zijnde 't zedert welcken hij als
een speel en huijs Jongen van voorsegde Hoogh:
Mandarsara en den tegenwoordigen Coningh der
ternatanen Zijn Hoogh: aen 't eerdam is gebruijckt
en alsoo een volcomen lijffwagter van Zijn Hoogh:
zegt te zijn, verclarende vorders dat naer de
comste van den Coningh van zijn Jonge te
visite tot Xula en Bangaij gedaan, de
geruchten wierden uijtgestroijt, dat de Comp
de ternatanen gesamentlijck wilden Christen
maken —

maken, waar over bij sommige der rijcxgrooten —
wiert verstaan, datse haar negorijen en landt daarom
niet en souden verlaten, en andere verstonden datse
met hare vrouwen en kinderen moesten vlugten —
naar Halmahera, 't geene ook naargecomen —
wiert, beginnende alsoo den eenen voor den den —
anderen naar haar goeden weght te brengen, gelijck
den Coningh ook liet doen, en zijn goederen naar
Dodinga zont, naar dat van Gajoa wedergekomen
was, alwaar den Coningh ende grooten malcanderen
getrouwigheyt gesworen hebben, en een besluyt
genomen, van tegens d' E: Comp:e te willen opstaan
en oorlogh voeren, 't zedert welcken den Coningh
ook voornemens scheen geweest te zijn, met de —
Hollanders geen beraatslagingen te houden, en
naar dat den gogogoe Alam Cap:n Lainot
Keti, en quimelaha Marsaoly, in ostagie
wierden gehouden, zijn den meerendeel der
bobatos gevlugt langs Terluco heen, gelijck
den Coningh s'morgens daar aan ook naar —
Xula Taccomy is gevaren, latende de negorije
en 't Hoff in bewaringe van den Capiteyn —
Baccarij en Colabo bever, en omtrent —
in s' Coninghs mandarsarahs onder wapen —
Camer den Sadaha djena, en Tilobe, van —
waar deselve, naar de [illegible] te landtgemeen-
schap voorgevallen was, naar Terluco —
zijn gevlugt, en den Cap:n Baccarij naar
Xula Taccomy bij den Coningh, alwaar den —
selven aangevangen wiert om vastigheden en —
paggers te beschicken, doch nadenckent van —
resolutie geworden zijnde, om gesamentlijck —
naar Jilolo te vlugten, gelijck ook geschiet is
doch den Confessant was in 't eerst te naar
Sawoe vertrocken, en vandaar nadenckent
op Jilolo gecomen, alwaar cort naar zijn —
comste den Inoffamanira pine in —
ontrent veertien dagen verleden naar Minda
nao met den Coracor wiert affgesonden —
om aldaar rijs te handelen, en rijsen tegens —
slaven welcken alreets tot aan 't eylandt Mau
g'avanceert was, maar ontmoetende hart
weder, is genootsaackt geworden wederom te
keeren, als zijnde deselve Coracor daar tegens
niet genoegsaam bestendig geweest —
blijvende alsoo tot nog op Jilolo, gelovende —
ook dat voor dit mousson niet meer affgesonden
zal connen werden, niets zogt gesien te —
hebben, dat voorsz: Coracor van pine —
t' eenemaal ontrapponeert en van de —
plancken beroofd geworden is, Zoodatter —
voor —

Van Ternaten ond: dato 6: 8br 1680

voortegenwoordig geen meer vaartuijgen op Gilolo
in wesen zijn dan twee corcorren, twee gilalos
en vier rorrehs, hebbende noch een gilalo op stapel
om te vermaken, met alle welcke vaartuijgen zij
den heer op Ternaten willen overcomen, en landen
op Calaba, en alsoo te voet overcomen naar
s'Conings hoff om aldaar op d'onse de wagt, den
aanslag te houden, 't geene volbragt staat te
werden, naar dat haere poassa g'eyndigt zal zijn,
desen aanslagh zoude alreede geschiet geweest zijn,
wesende den Coningh in persoon alreede inde
corcor gestegen maar zijn hoogh:t misbende
wiert daar uijt met goede voorgespelt, en daar
omme is 't zelve nog agter gebleven.

Op Sawoeine zijnder geen corcorren altsaus, dan
eenlijck cleyne prauwen, wesende de corcor van
Sawoe op Gilolo gebragt, daar boven in 't groote
fort zijnder jegenwoordig maar twee p:s canon
en op Soffadda nogh aande revier drie primoe
stucken, een groot en twee cleyne, inde
paggers aan 't warme water twee do:, waer
vande eene voor aande tromp een stuck affgesprongen
is. Op Sawoe zijnder ook 4: p:s canon in
't wesen, waartoe nog een weynig buscruijt in
voorraat hebben, zijnde ook al doende geweest
om wat van dusdanig cruijt te maken, maar ten
heeft voor als nogh niet willen lucken, mits
onkundig zijnde omde speciën daartoe te bereijden,
den meester daar van is een smits genaamt
Cipou Dare, en 't salpeter daar toe is gehaalt
van Tolo, en 't swavel van Dammanorra
alle Xulansche corcorren zijn gevlugt, die
voor en al eer g'oorlogt is weirden ter na
Toffeko gesonden, om vandaar houtwercken te
halen, waar mede scheene twee persoonen met
namen Kidou en Silichj, den eenen een lijffwagt
vanden Coningh, ende anderen een vrij
geboren van Motti, mede naar derwaarts
weirden gesonden, om aldaar als s'Conings pinang
bewaarders te zijn, maar den Sengadie Codjaman
die van zijn ampt op Xula affgeset is geworden
en zijn kans ziende om zig aan dese te wreken
heeft getracht hun aan den kant en vant leven
te helpen, 't geene voorsz: Kidou en Silichj
vernemende, hebben het op een vlugten gestelt
waar mede gesijde vier Xulansche corcorren
ook naar hun landt voort geset zijn. Den
Coningh houdt hem tegenwoordig omleggende
negorije onder 't groote fort, bij hem hebbende

Cattary

Van Ternaten ond: dato 6:e 7ber A:o 1680

baccarij en Colabo, boven op 't groote fort ~~...~~ Gamalamo is den Sadaha djina 't hooft, op Soffadda worden de hoofden en wagten, Zoo mede en dan Druijft dog de macquianders continueren tot hooft hebbende Dende boudjan, bij 't warme water de volkeren van Xula Tacconij. weten volgens deselve Zeggen niet meer te verclaren, dan dat den Cap:n Cana geboortigh van Tidoor tegenwoordigh 't gesagh op dodinga heeft, met ontrent 10: ternatanen, vande alfoereesen Zijnder nog ontrent 70: man hier op ternaten, onderdanen vanden Sengadie van Sammacnorra, en volkeren van Cajou. Den Coningh en grooten Zijn nu in langen tijt niet vergadert geweest, als nu eenige weijnige dagen geleden, doch onwetende Zegt te Zijn van 't geene er besloten off verhandelt is, weetende van macquian niet anders te verhalen, dan dat den Sengadie van Labaue, naar dat de ander met hem aldaar in actie waren geweest, bij den Coningh was gekomen, rapporterende Zijn hoogh:t dat d'oude opstonts (Zonder van vertooninge vande witte vlagh, off gedane verclaringen, dat niet anders en hadden gesogt dan vreede, yets te melden) naar boven gemarcheert, en hun met wapenen aangetast hadden verders dat 6 à 7: van hare papen, en mede 20: van gemeene mans gesneuvelt, behalven de gequetste, weijders Zegt ook wel te weten, en gesien te hebben, datter een korte met ontrent 30: man van patanij bij djouw pingi des Coningis oude ternataans vrouw, als Zijn hoogh:t nog op Xula op de visite was gecomen waren, tot hooft hebbende eenen Tidorees, sonder te weten, wat haar Verrigten geweest is anders dan dat volgens haar seggen, om een specerijsie gecomen waren. —

Aldus gedaan en gepass:t int Jagt d' Experiment Zeijlende tusschen ternaten en Gilolo desen 28:e october 1679 ter presentie vanden adsistent Paulus Harcksz, en den mardijcker Salvador Gomes als getuijgen hier toe versogt in margine stont ons present en was onderteeckent Paulus Harcksz en X het merck van Salvador Gomes onder stont quod attestor en was onderteeckent Andries Oloffsz: Sectr:s en gecollationeert accordeert

Compareerde voor mij Andries Oloffsz Loffsang Sectr:s vanden E:r Robertus Padtbrugge gouv:r en directeur der Molucos present de getuijgen ondergenaamt Ladoij lijff-[illegible]

Van Ternaten ind: dato 6: 7ber 1680

Lijffeijgen vanden Coningh [illegible], dewelcke
Zonder inductie off dwangh van ijmanden, heeft
verclaart, en bekent Zulcx hij doet bij desen. —

Hoe waer en waragtig Zij, dat hij confessant
nog een cleijn Jongen geweest Zijnde benevens sijn
ouders van Bouton ten tijden vanden overleden —
Coningh Mandarsaha naer ternaten mette
woon is gecomen, anders thuijs hoorende van —
Boulong t Siousiou, t Zedert welcken hij ten huijse
Zoo vanden ouden als Jegenwoordigen Coningh —
van Ternaten als pinang drager, en anders —
met cleijne boodtschappen te doen, Zijn dienst
gedaan heeft, Zijnde ontrent drie weecken voor
't affbranden van ternaten van kinderpocken
Ziech geworden, en naer dat snagts van 't hoff
met canon geschooten was, is hij metden Coning
s'morgens vroeg voorden dagh naer Xula —
tacconi gevlugt, maar naerdatter handtgemeen
schap tusschen de ternatanen en d'onse voorgevallen —
en de vaartuijgen verbrant waren, is den Coning
wederom gekeert tot tusschen Terhucco, en de negorije
van ternaten, en vandaer voorts wederom naer —
Xulatacconi van waer naderhant naer Gilolo
is vertrocken tegelijck met alle de rijcxgrooten, —
alswanneer hij confessant benevens Zijn vader
en moeder mede van ternaten is gebragt, en tot
nog op Gilolo gebleven, verclarende mede, dat den —
Coning de Heeren commissarissen vanden H:r gouvern:r
t'elckens ter spraeck heeft willen staen, maer
de rijcxgrooten hebben 't Zelve belet, werdende niet
wetende van beraetslagingen der ternatanen —
dan eenlijck dat de rijcxgrooten met Zijn hoogheijt
Zouden besloten hebben, om naer 't eijndigen van
poässa een handwaginge off heijmelijckheden aen
slag op ternaten te doen, gelijck alreets onderstaen
was voor vijff dagen verleden, wanneer den —
Coning alreets in Zijn Dilalo was gestapt
maar vermits Zijn hoogh:t in 't opstijgen op de —
nadjo nadjes, off verhevenes vande Coracora —
gevallen was, is deselve voornemen doenmaels
door aenradinge vande papen agtergebleven, den —
Dnoffamaniera pinu is eenige dagen naer —
't ingaan vande poässa met een groote corcor
naer de mindanaüs affgesonden geworden, om
overdien wegh hulpe vande Engelse te soecken —
maar ontrent en in 't uijtloopen vande rivier
van Gammacanorra, is deselve Corcor in —
stucken geraacht, Zoo dat voorsz: pinu genoot
saacht wiert wederom te keeren, en alsoo tot
nog op Gilolo heeft moeten verblijven, weetende

ook

ook wel, dat 't beleijt vanden Coning en grooten
gevaert is, om den Schrijver Moro en Pinatij —
naar Bouton te Zenden, maar sulx is tot nogh
agtergebleven, sonder te weten om welcke —
redenen, off wat aldaar verrigten souden —

Wijders verstaan te hebben, dat de volckeren
van Tamo voorde helft metter woon op —
Dodinga Zijnge komen en volgens last van Sijn
Hoogh: amsterdam en rijxgrooten, hun metde
inwoonderen van Dodinga te samen gevoeght —
hebben, tot hooft hebbende Zekeren Ternataan,
sonder desselfs naam te weten, laere groote —
vaartuijgen, die tegenwoordig inde rivier van
Gilolo leggen, bestaan maar in twee groote
Corcorren, en Tilalo, en drie St:e korrhes —
Inde rivier van Sawomo Zijn altans geene
grove vaartuijgen nochte Corcorren, behalven
twee korrhes. Kruijt en kogels hebben noch
weijnig in voorraat, en staat er wat gemaackt
te werden, waar van al voordesen een begin
is gemaackt, maar 't salpeter en swavel daer
toe van Loloda en Sammarnorra gehaalt
en is niet wel connen geprepareert worden,
wetende ook van geen meer dan vier p:s Canon —
op Gilolo te zijn, waer van de twee bij 't warme
water en d'andere twee op Soffassa zijn. de
Corcorren hebben mede ijder een stuckien en —
drie bassen zijnde voor 's Coninckhuijs, boven in
't Casteel is een nieuwen gemaackten Cap:n
Laimt Codja 't hooft, bij hem hebbende eenige
rijxgrooten, bij den Coning is Cap:n Bacarij
en Tagia als de voornaamste hooffden, bij
hun hebbende weijnig boven de twintig man
inde bouden wercken van Soffassa is 't hooft
den sergiant Siliassi, bij hem hebbende eenige
Macquianderes en volckeren van Samma„
Cusorra bij het warme water, off daar 't
bequaamst is om te landen en voor de —
Schepen ten ancker te comen, houden de volckeren
van Imaino, die hier langer op Ternaten —
gewoont hebben, met die van Xula en —
Tattonij de wagt, en soo wanneer 'er op —
Ternaten ijmand voorde alfoeresen om 't leven —
gebragt voort comen deselve ten eersten
over naar Gilolo bij den Coning, ende legen
Legen, off naar haar wijse te dansen —

Aldus gedaan en gepasseert in 't jagt de —
Experiment Zeijlende tusschen Ternaten en
Gilolo desen 20 october 1679 ter presentie
van

Ternaten ond: dato 6: 8ber 1680 —

vanden assistent Paulus Harcksz: ende den mardijcker
Salvadoor Gomes, als getuijgen hier toe versoght
in margine stont ons present en was onderteeckent:
Paulus harcksz, en X het merck van —
Salvadoor gomes onder stont quod attestor
en was onder teekent andries ploffsz: secretaris —
Gecollationeert accordeert

Compareerde voor mij andries
Ploffsz: Loffsang secretaris vanden Ed: heer Robertus
Padtbrugge Gouverneur en directeur der moluccos —
present de getuijgen ondergenoemt, Souba lijffjongen
vanden Coningh der ternatanen zijn hoogheit aen ter: en
den welcken zonder inductie off persuasie van
iemanden confesseerde en verclaarde dit volgende
waar en waaragtig te zijn. —

Dat hij confessant als noch een kint geweest zijnde,
vanden tidoreeschen Coningh Saijfoddin, aan zijn
Hoogheit den Coningh Mandarsaha, H: L: in, was —
geschoncken geweest zijnde anders een kint vande papoas
geboortigh, zoo bij voorsz: hoogh: Mandarsaha, —
als den tegenwoordigen Ternataansen Coningh —
voor speeljongen en quitasoldragen dienst —
gedaan heeft, echter in de jongste tocht met
zijn hoogh: aen ternaten op de visite der eijlanden —
van Xula, Banggaij en Tambouco niet mede
geweest te zijn, als hebbende hier aende kalck
overs moeten werchten, zeggende mede niet te
weten van't een nog 't ander dat er tusschen den
Coningh en zijne grooten is verhandelt, beraatslaagt —
off besloten, maar verclaart, dat den Coningh
aen ternaten tot desen op staat tegens d'E:
Comp: niet genegen geweest is, als hebbende
de Ed: commissarissen vanden H: Gouverneur geerne
willen ter spraack staan, en binnen 't hoff laten —
comen, gelijck bij de jongste insinuatie
en publicatie van't proteste ook zoude geschiet
zijn, indien de zijne grooten 't zelve niet en hadden —
belet, connende echter de gijselaars den gogugu
en Capitein Laut, niet tegenstaande deselve de
voornaamste hoofden waren daar mede niet
beschuldigen, behalven dat gehoort had van andere
zijne grooten, dat de voorsz: twee gijselaars alles ten —
casteel te leijden, als hebbende geordeelt dat de —
met d'E: Comp: over den gehouden waren vanden —
Coning en haar te verlaten, wanneer binnen —
't casteel souden gebleven zijn, dog dat den Coningh
en verdere zijne grooten hart doende waren, om te
onderhouden, wijn en ... te oorsaack van deser

rebellerijen

rebellerijen, en de structie van ternaten souden
mogen t'onlaste gebragt werden, maar onder
tusschen dat hier mede besigh waren, en niets uijt
gevonden wiert, zijn de ternatanen met de E: Comp:^{ie}
in actie geraakt, waer onder den Coning zijnen
heere bevoorens s' morgens vroeg voort op gaan
vande zon naar Xula Tacomj gevlugt
latende deselve hoff in bewaringe van Capⁿ:
Cacciarij en Colabo boven in 't huijs beneven
den Sadara djina, en Cillebe om leegh,
die den brant ten Schoot gedaan heeft, waer
over den Coningh ook seer verstoort op deselve
geworden is, en terwijl den Coning met de
rijcxgrooten op Xula Tacomj huijs hielden
wiert door zijn hoogh^t: goet gedagt, om hem
aldaar sterck te maken, waer toe alreede eenige
houtwercken wierden verschaft, maar de
rijcxgrooten hebben 't besluijt vanden Coning
tegens gesprooken, en met den anderen
geresolveert naar Gilolo te vlugten, om beter
aande Cost te comen, gelijck dan ook in
gevolge geschiet zij, waeromme den Co^k:
dan ook zig genootsaakt gevonden heeft deselve
te volgen, alwaer zijn hoogh^t: tot nog is
verbleven, zonder eenige anders geweest te
zijn, woonende tegenwoordig beneden Castele
in de negorije, bij een hebbende desselfs lijft
eijgenen, waer over den Capⁿ: Cacciarij
't hooft is, zonder de rijcxgrooten off ijmant
anders vrij te vertrouwen, zoo dat tusschen den
Coning en deselve rijcxgrooten ook geen
goet verstant en is, leggende d'een op den
anderen, van alle onheijlen en ondergank der
ternatanen de schult, waeromme de rijcx
grooten tegenwoordig bij den Coning niet meer
en verschijnen, off moeten bevoorens vanden Co^k:
selfs ontboden werden, zijnde meest een deel der
rijcxgrooten naar 't vaste landt gemeenschap
van ternaten, zoo op dodinga als gamma
cuorra, en voorts anders verstroijt,
zoo dat se nu eerst weder om bij den anderen
beginnen te versamelen, op Gilolo, alwaer de
vastigheden onder 't commando van drie
Cap^{ns} zijn gestelt, als Cacciarij Colabo
en Tagia, commende met de slaven vande
ternatanen pas hondert man uijt maken

waer

Van Ternaten ond: dato 6: Xber 1660:

waer onder ontrent 80: met Schut geweer gewapent
zeggende ook de alphoresen off berghbewoners sulcx
qualijck langer connen verdragen, Inde boven
verhaelde hebbende 9. p.s ijsere canons zonder
meer, Inde revier van Gilolo leggen er noch twee
groote corcorren, en seven Sloepen vorighe, op
Sahoe hebben maer 3. p.s ijsere canons waer
van 'er twee langs de revier strijcken, en 't derde
boschwaerts in, maer geen corcorren dan eenlijck
twee vorighe, behalven verscheijde cleijne
prauwen. Op Dodinga door d' onse de fort
aldaer aengetast hebben, zegt den confessant
niemandt vande ternatanen gesien te hebben
uijtgesondert 't volck van Sammalamma
en drie persoonen vanden Coningh, die 't goet
van zijn hoogh.t ende prinsesse Gammalamma
in bewaringe gehadt hebben, maer d' onse haer
comende bestrijden, hebben deselve 't goet
verlaten, en hun leven met vlugten gesalveert,
gelijck d' inwoonderen van Dodinga mede
gedaan hebben, en mitter woon naer Sahoe
gevlugt, van waer den Coning hun gelast heeft
wederom naer Dodinga te verhuijsen, doch off
sulcx naergecomen is, was hem confessant
voor als noch onbekent, zoodat d.t fort tot
nog vande ternatanen onbeset blijft, de
Inwoonderen van Sammacorra tallefou
en Loloda blijven noch in haere negorijen,
maer die van Morotaij, en Morotija houden
wooninge op Gilolo, alwaer vande ternatanen
alleen uijtgesondert de vrouwen, over drie
hondert persoonen, sed.t hun vlugten van
ternaten, door kinderpockies en andere
swaere siecktens zijn ter aerde gebraght
wetende mede te berigten, dat een Sengadie
Salou, den welcken onlangs van tidoor hier op
Malaijen was comen vlugten in ontrent 14:
dagen verleden, door d' alphoresen van Salia
ontrent het eijlandt Hiri: in een cleijn prauwe
ontmoet, gevangen genomen, en bij den Coning
gebragt was, door welckers last deselve
inde boeijens wiert gestelt, maer omdat
hij sigh soo geckelijck, en als van sinnen
beroofd had aengestelt is hij wederom
ontslagen geworden, en boven op 't fort gebragt
zijnde van boven aff over de muur gesprongen
en boschwaart gevlugt zonder tot nogh weder
te voorschijn gekomen te zijn, Sedert de op

Zeekere

Van Ternaten ond: dato 6: 8ber 1640:—

Zeeckere plaats, met name quasse, nagelboomen te zijn, desgelijck meede boven in 't geberghte op Ternaten, de plaats genaamt Talaba — tusschen s' Coninx negorije en Xulalegganere zoo ook op Loloda, die buijten s' Conings — kenniss zouden gehouden werden, hebbende ook gehoort, dat op Macquian bij meenighte — van voorsz: specerije comen, zoude nogtans te connen weeten, off er eenige vrugten van zouden vergaemelt zijn, maar dat den schrijver Menro, en Pinati naar Bouton zouden gesonden werden is in spraack geweest, doch tot noch niet in effecte geraacht, egter indien voorsz: besendinge voortganck neemt, zoude 't zijn om vandaar — assistentie van volck te versoecken

Van Batchian weet niet meenes te spreken — deselijck verclarende, dat den gogogoe — Nouisson hier op Ioloo zoude geweest zijn — om te vernemen naar den toestant van sijn — Hoogh^t:

Van Tidoor heeft hij uijt anderen verstaan, dan dat de princesse Dammalamma t'zed: eenigen tijt verleden den Coning haar broeder soude hebben laten weten, dat zij met den prins Caram niet wel en conde accordeeren, waer over den schrijver Ligogoe naar Tidoor wiert gesonden, om haar tot antwoort te laten dienen dat zijn Hoogh^t: daer inne onschuldig, en dat haar trouwbeloften, en 't volbrengen van hun houwelijck buijten hem was, derhalven zoodanige zinne verdragen moest, commende haar, volgens gedane versoeck, vandaer niet helpen, mits zijnde den besluijt tusschen haer beijden geweest, en daer en boven verclaart den confessant dat den Coning ame teren: — haar aan Caram niet uijtgehuwelijckt en heeft, maar dat den prins Caram, als — steeds gewijse met haar voortgevaren is — van Xula Taccomj naar Dodinga

Desus gedaan en gepasseert in 't jacht de Sperwer zeijlende tusschen Ternaten en Ioloo desen 21: october 1639 ter presentie van den adsistent Paulus Harcksz: ende mardijcker Salvadoor Gomes als getuijgen hier toe versogt in margine stont ons pres: en was geteek: Paulus harckz en + Ext merck van Salvadoor gomes onders: quod attestor en was ondertekent Andries Oloffsz Secret^s geaccept accord^t: H^n

Comparuerde

Van Ternaten onder dato 6^en 7ber 1670

Comparerende in de volle vergaderinge Cassaijra geboortigh van
Macquian ende negorije Taffasoho, die —
welcken bekende en verclaarde geleden van —
Macquian vertrocken te zijn met den praauw
bemant met acht man, tot hooft hebbende schepen —
Lufftijn vanden Coning ende Tardam quare
gent: zijnde expres affgesonden geworden door den —
Sengadie van Gnoffagiuta, met hoenders, goela
Canari en eenige andere kruijderijen voor —
Zijn Hoogh^t: bevelen gent: naar Jilolo, maar —
comende ontrent Sodongolij, wierden door de —
Mardijckers die aldaar ontrent seeckere eylandtje
met haer praauw verborgen lagen aangetast
en hij declarant neffens noch een van zijne —
mede maats, door de musquets cogels geraacht
en gequetst geworden zijnde hadden met de vlucht
niet connen onthouden, niettegenstaande —
met haer praauw al aan landtwaerts gehouden —
verclaarende verders, dat wegens de ternataanse
doormaels voor zijn vertreck op Macquian inde
negorije Gnoffagija residerende den Sergeant
d' Salaman, bij hem hebbende niet meer dan
twee van zijne landtsluijden, die den Sengadie
atij, gelijck mede Houcou broeder vanden —
Capn: Lamot Kitij van Tilolo weder op —
Macquian gebracht, en aldaar 't hooft ende
handt affgeslagen hebben, in welckers plaats
weder tot Sengadie wiert verkooren hatij hatouw
zijnde eenighsints aan't geslagte van Kitij —
vermaagschapt, hebbende ook in geselschap —
van Kitij op Macassar geweest, maer
d' andere broeders van Kitij, als namentlijck
Samij en Baijtoutou zijn tot noch uijtge
sloten, waervan den laatstnoemden bij den Coning
op Jilolo bewaart, en den anderden naer Tidoor —
gevlucht, voor en aleer den Sengadie atij met
zijn broeder Houcou om't leven gebracht wierd —
weetende vande beraadslagingen der Macquianders
niet anders dan dat den Coning haar gelast
en aanbevolen had, van gesamentlijck met
met haere wooningen uijt het eijlandt van
Macquian naar Halmahera tot Dodinga te —
verhuijsen om die post alsoo gesamentlijcken —
naar uijtterste vermogen te versterken —
maar de Macquianders hadden daar toe niet
connen resolveren, omdat het water, als —

montcost

Van Ternaten ond: dato 6:en 8b 1690

mentco ende tot dodinga zoo gemachtelijck niet te
crijgen was, daaromme van resolutie wierden
om naar Toffiro te vlugten, maar die van —
Duoffagita en conden zulx niet goet vinden —
zeggende, wij en zijn tot nog niet in noodt —
gebragt, nogte aangetast ende van d'eenige vijanden —
willende liever op hun land sterven en begraven
worden, als vlugten waar bij tot nog zijn —
verbleven, zonder eenige veranderinge 't zed:t
dien gehoort te hebben, maar wel dat de —
macquianders altijt gemurmureert hebben, .
van onder de ternataanen subject te zijn, te —
wijlen, niet alleen sterker van volck, maar
ook omdat van meerder vermogen waren, dan
de ternataanen, daeromme ooch selfs eenen —
Coningh en rijxgrooten zouden begeert hebben,
waeronder zij hun souden buijgen om alsoo —
van de ternataansche onderdanigheijt bevrijdt
te zijn, hebbende tot dien eijnde ook een besluijt
gehadt omden Cap:tn Lamot Khati tot hunnen
Coningh te kiesen gelijck voordesen ten tijde —
dat den Coning amsterdam niet zijne —
rijx-grooten in verwijderinge was geweest,
zoodanig besluijt bij de macquianders alreets
was genomen en vast gestelt, maar den —
Sengadie van Duoffagita en heeft daartoe
tot nogh geen consent connen dragen, noch in
voorsz: resolutie bewilligen, waeromme —
't selve ook geen verder voortganck en heeft
connen nemen, aangesien d'eene helft vande
macquiansche inwoonders onder den Sengadie
van Duoffagita sorteren, als die van —
Tabamna Duoffatabamna, Tabona, —
Laffadomo, Lallapamo en Sabale, en d'ander
helft onder den Sengadie van macquian off
Duoffaquia, als Tarauw, Pelwerij, Samsonna
maijloa Tabalola malapa, Soma en —
Pormatte zoodat al 't geene bij beijde deze
Sengadies niet eenparig goetgevonden wort
ook geen stant grijpen kan. —

Belangende den Cap:tn der mardijckers zegt
eenelijck gehoort te hebben, dat den selven door den
Sengadie van macquian g'apprehendeert —
geworden zijnde, herwaarts bij den Coning
amsterdam gesonden, uijt de order van sijn
hoogh:

Van Ternaten ond.en dato 6: 9ber 1680:

Hoogh.t Eiland op Xula taccony om 't leven gebragt was, en de mardijckeren, die bij den Cap.n Zijn geweest, daar van isser een bij den Coninck gebragt en twee Zijnder op Maquian gebleven.

Soo meede Zegt gehoort te hebben, dat de drie mardijckeren die kort voorde reijse te landgenootschap in Ternaten van Maquian naar Gourattjes geschept door de volckeren van den Cap.n Lamot Keitij om 't leven waren gebragt van welcke Maquianders 't hooft was geweest, den moor Mordin.

Desgelijcx ook verclaarende vernomen te hebben den pagter der Ternatese dranken tot Maquian pieter de vos door Zeeckeren moor Tamma woonagtig op Guoffagita om 't leven gebragt te Zijn, maar desselfs swager en slavinne, dien deesmaels bij hem waren Zijn gevangen genomen en naar herwaarts bij den Coningh gesonden.

Item verclaart datter op Maquian de geringsten Luijden van dat Zeeckeren nietiges burger die naar Gouratjes uijtwesen was, door de volckeren van Tabalola of te Soma, vermoort geworden is, en Zijn bijhebbende volckeren met een prauwtie in der vlugt onthouden.

Voort laat 't Zegt meede wel te weten, datter op Maquian menigte van nagelboomen Zijn te vinden die Zoo in 't wilt, als ontrent de selve en geene negorijen groeijen, Zonder nogtans te weten, datter ijmant eenige vrugten van heeft genoten, veel min dat deselve door ijmant Zouden geplant en aangequeekt geworden Zijn

Desen gedaan en gepasseert malaijen in 't Casteel Orangie desen 2: november 1679 in 't bijwesen van den E.le Heer Gouv.r Robertus Padbrugge en den raadt onder 't tout quod attestor en was onderteeckent Andries Oloff Secrets. Gecollationeert accordeert

Relaas van den mardijcker Jacob Pareira van 't gene hem wedervaren en overcomen is t sedert den 16: Junij 1679 dat onder 't gesag van den Cap.n der mardyckeren Gonsalo Pareira met ordre van den fiscaal en gecommitteerdens op Maquian

Van Ternaten ond: dato 6: Xbr: 1680

Macquian Andries Oloffsz
van daar benevens nogh —
twee andere mardijckeren
in den Inlandschen Schoolmr:
Matheas is vertrocken
om seeckeren brieff van den
voorsz: fiscaal aan d'opper
hooffden van de aldaar —
onderhoorende negorijen
voor te houden ende te —
thoonen.

Zijnde alsoo ter oorde als boven op een vrijdag
gekomen bij den Sengadie van Macquian, den —
welcken hem benevens d'andere bragt aan de —
negorije of te dorp Soma, alwaar den gem:
Sengadie hem deede wagten, zeggende dat hij —
alwaar de Sengadies ende opperhoofden zoude
doen vergaderen, om hun den brieff alwaar gebragt
voor te houden en met malcander daar over te
beraden, welcke opperhoofden den zelven avont
daar gecomen zijnde, namen hun gelijckelijck
gevangen, stellende deselve in hegtenisse ende
goede bewaringe, vraagden hun zeggende —
waarom doet den fiscaal dien brieff aan ons —
brengen en niet aan den Coningh, wij zijn —
geen Coningen, dan eenlijck Sengadies, —
houdende hun zoo tot den morgen, wanneer zij
den gem: Capn: Gonsalo Pareira en: Mathias
inlants Schoolmr:, met nog een Mardijcker
Pedro genaamt, quamen halen, zeggende —
datse hun wilden brengen bij den Coning, en
bragten deselve in een prauw, scheepende
daar mede t'zeewaart in, zonder dat hij wist
naar wat lant, en een deel van hun wederom
comende, toonden hem declarant den rotting
met den kris van den gem: Capn: zeggende
datse den zelven benevens de twee andere —
hadden doot geslagen, en gaven den rotting
aan den Hoecum van Macquian ende den kris
aan den Hoecum Tarany latende hem —
declarant met zijn maat zoo geruit 4 tot
agt dagen daar naar wanneer bij hem —
quamen den Sengadie Tafany, Zoon van
Capn: Cavary den quimelaha Sabele—
nde

Van Ternate in Ond: dato 6: 7br 1640

en den schrijver Tabania ?, en bragten hem zonder dat hij voort hoort met den marduijcker Candera die doen daar alleen bleeff, nogte desselfs hoort met hem declarant gegaan is) van 't eijlant Mangiuan met een praauw naar Gilolo alwaar zij hem vervoghten aan de [schrijver] Kidouza zonder te weten om wat prijs, welcke coopprijs zij onder malkander hebben gedeelt waar naar den gem: cooper Kidouda hem declarant voorleijde, dat hij een Contander was, en off hij niet liever en wilde sijn gelooff aanvaarden dan Christen te blijven, waar op hij declarant antwoorde, ik ben nu in uwe handen, gij cont met mij doen 't geen gij wilt waar naar zij hem 't hair hebben affgesneden, en heeft hem alsoo den tijt van vier maanden gedient, zonder van hem yets bij sonders te vragen, tot eijndelijck Dodinga in brandt wiert gesteecken waar over hij confessant met zijnen meester, en een groot getal andere vlugten op strant naar Aguilaumo, welcke gelegentheijt hij declarant met den coenverlaten — heeft, maar deselve wierden hooß (?) het hazepadt en liep 't bosch in ontrent den middagh nemende alsoo zijnen cours agter Dodinga om, naar ditawe, alwaar hij den vijftienden dag daar aan is gekomen, naer dat groote noot, honger, ende dorst hadde uijtgestaan, alwaar tot zijn geluck een praauw vont liggen, die welcke hij tot zijn behooff borgde, tot aller tijt hij zijn mondkost tot sijn reijse naar maldijen, en andere nodigheden mogte besorgt hebben, het welck gedaan hebbende is met deselve praauw van daar op drie nagten liggende bij dage in de verste schuijlplaatsen en bosschen verborgen, tot op maldijen gekomen

Aldus gedaan en gedeclareert in malayen in 't Casteel Orangie desen 2 9ber a:o 1639 —

geocollationeert accordeert

Antwoort vanden Tidorischen Coning op de hier nevens hem voorgehoudene Poincten

Poincten P:o memorie voor de H:ren gecommitt:s Lobs en vander duijn van 't gene op Tidore bij sijn hoogh:t sal werden verhandelt

van

Zijnde

Van Ternaten ond:en dato 6 8ber 1680

1.

Van het affloopen van Jamma Cnorra met 't zenden van 't oorlogs fregat naar Caioa en boven [?] ten Halmahera zijde reeds tegens te hebben, verzoeckende verontschuldigt te mogen worden, om dat zijne hulpbenden niet verder naar Sahoe en haer connen affvaardigen. –

1.

Zijnde den Coning volgens gedane toezeggingen bevoorens bekent gemaackt den uijtslag der saken tot Jeloho en Sahoe gelijck door u E:s mede staat te geschieden van Jamma Cnorra, en hoe het oorlogs fregat ontzet [?] Ternaten off de Saltij b'oosten Halmahera gesonden is

2

Dat men van zijn meninge en intentie nadere verclaringe soeckt, was ten hoogsten verwondert zeggende daar mede wat te veel gesprocken te zijn niets van hem dienaangaande noch yets meer gevergt wierdt, wetende oock niet eenige duijsterheden gebruijckt te hebben, en in connen altijt soo recht uijt niet spreecken gelijck wij, om dat bevreest was, voor s'Comp:s macht en zijn onvermogen opdat de saken qualijck uijtvallende de schult op hem niet mocht worden geleijt

2

Sende vermits men tot noch van de becomene rapporten soo door de gesz. [?] gecommitteerdens, als andersints Zijn Hoogh:ts meeninge en intentie noijt ten vollen, ten aensien deselve duijstere redenen en haer connen bespeuren, zoo gaan u E:s nochmalen trachten deselve naderwaarts omme daar van soodanige onderrigtinge te erlangen als den tegenwoordigen tijt, en het aen de hooge regeeringe te doen rapport tot wederzijdts genoegen [?] vereijst

3.

Op aanradinge heeft Zijn Hoogh:t mede aangenomen haar Ed:e Ho: a: schrijvens te beantwoorden, alhoewel bevreest schijnende 't selve niet en souden gelden ingevalle met ons advijs strijdig mogt zijn.

3

Sende [?] der schepen staan binnen weijnige dagen, off soo spoedigh als immers geschieden kan, naar Bat:a te keeren, omme de hooge regeringe advijs van den toestant en uijtslag der saken te doen, met welcke gelegentheijt ook soodanig ~~als soodanig~~ haar Ed:e Ho: achtb: schrijvens zal connen beantwoorden, als te raden wert

4.

Den Coningh onthiet [?] niet off men had tot welstant en ruste der Moluccos gedaan al watmen zoude connen off mogen bedencken, doch ontkennende eenige voordeel van de Ternatanen, dan wel van d'E Comp:ie te hebben getrocken.

4.

Dat d'E Comp:ie zigh aan den welstant en belang der Moluccose saken zonderlinge vergeligen [?] laat is zijn Hoogh:t openbaarlijck genoeg bekent en gebleecken, maar en deser oorlogh tegens de meijneedige Ternatanen genoegsaam gedwongen voeren, tot s'Comp:s groote costen, herstellinge en geruste [?] rust van Molucco's van welcken oorlogh niemant dan den Tidorees eenig vorderen [?] conde trecken zoo door het dure shopen [?] van voorts als andersints

Van Ternaten ond^{en}: dato 6: 7ber 1660

5

Hij was van d'E Comp^{ie}: niet dan alles goets verwagtende gelijck uijt de woorden van den h^{re} Generael Maatsuijcker altijts hadt gehoopt, maer het doen der h^{ren} die inde Molucces gesonden wierden quam daar mede niet wel over een, dogh deselve heeren aensiende en agtende als den heere Generael in eijgen persoon

5:

Wat reden nu Zijn hoogh^t: mocht hebben om van d'E Comp^{ie}: quaat te vermoeden, was ons niet onbewust, ende besonder de vervolgingen dien aengaende van hem gewaagt werden, aengesien het zeggen, zoo wanneer d'E Comp^{ie} naer zijn hulp beneden niet en wilde wagten hij tot een teecken zonder zijn, wij hem niet dan moeijlijckheden zochten aen te doen, ons niet genoeg doen kan, d'E Comp^{ie}: heeft noijt getracht d'Molucse volckeren met geweelt te dwingen, maer dat echter niet en zouden connen onderlaten in cas van affront offte cleijnagtinge van 't respect dat d'E Comp^{ie}: inde Moluccse contracten heeft de vrije middelen in 't werck te stellen om haer goet recht staende te doen grijpen

6.

Tobelo was zijn Excellentie eenvoordesen door Coning Hamdja en d'E Comp^{ie}: ontnomen, en onder de croon van Ternaten gebraght hij noch zijn volck en hadden d'Marquiaenders daer niet uijtgejaagt, zij waren ter order van den Coning aen Terdam naer de Straat Patientia gevlugt, zijne volckeren hadden daar naar 't Canon uijt 't Zant gegraven, dit zeer niet het lant in besittinge genomen, als zijnde zijn spijs Camer van Sagou, areecq en Clappus geweest 't de heeren gelieffden 't zelve in bedenckinge te nemen, versoeckende ernstelijck tegens alle reden, daartegens g'allegeert, deselve plaats niet door d'E Comp^{ie}: maer zijne in besittinge genomen ingelaten mocht werden, omme daar over in geen verschil met den anderen te geraken, echter met conditie, vrede met de Ternatanen werdende, voorsz plaats gelijck d'E Comp^{ie}: met Sawoe en Gilolo ook mogt doen, d'Ternatanen wederom over te laten.

6.

Uijt het jongste rapport van den Secretaris Verheijden hebbende hoe de Marquiaenders Tobelo verlaten en 't zelve door de Ternatanen niet 't geene er van Canon als anders niet achtergebleven was, als in besittinge genomen, doch met hoedanigh recht zijn hoogh^t: hulp heeft mogen consenteren, hoe nu met die plaatsen meent, off door zijn volck te besetten off in besittinge aen ons te laten, sullen nader geerne willen verstaan, behalven dat ons dit goedercentel al mede vrij vreemt schijnt sijnde mogelijck aengeleght om de Marquiaenders van de Ternataanse croone aff te scheuren, 't welck een zaack sal zijn waartoe d'E Comp^{ie} noijt sal connen verstaen.

Op 5:

Zijn

Van Ternaten ond:e dato 6: 8ber A:o 1680

D'op Tidoor gevlugte Ternatanen en Macquianders te largeeren naar haare voorige woonplaatsen, had mede niet toegedaen, indien Zij daar toe genegen waaren, maar daar moeten de Tidoresche Hoofden geen belet werden, en Coningh aen Tidoor soude doch nooijt te regt comen, d' Soonen van Callamatta waaren verdagt, ten aanzien vande Zelver vader, Carakaij was Soone van Caitchil Manilha den regten Successeur van Coning Hamdja desgelijx dienen 't ook soodanigen hooft over de Macquianders die de vertrouwde volckeren bij den anderen conde vergaderen en vermits men die volckeren als met geweldt van Tidoor wilde hebben, hij Zoude deselve alwaart noghheden van 't lant doen vertrecken, off met Zijn eijgen vaartuijgen naar haar woonplaats brengen, Zonder Zigh met hun verder te bemoeijen, alhoewel den meesten deel der gevlugte Ternatanen van geboorte Zijne onderdanen waaren

Zijn Hoogh: onder dese Tijde meermalen versogt te insinueren en waarschouwen, dat alle de naar derwaarts gevlugte Ternatanen en Macquianders Zonder onderscheijt van conditie off qualiteijt Zonder de verhinderinge en tegenspreecken, de Ternatanen naar Ternaten en Macquianders naar Macquian onder E: Comp:s bescherminge volgens expresse last van haar Ed:le Ho: Agtb: weder mitter woon gelargeert werden om hunne landen naar gewoonte in der Zelver Godtsdienst te besitten en gebruijcken tot welckers verseeckeringe onse posthouderen ook naar Macquian Zouden beschicken

8.

Van de gepleegde roverije was hem niet ijts ter ooren gecomen hebbende echter tot nog daar van de regte seeckerheijt niet, belovende nogtans d' waarheijt onder vonden te hebben, vergaderinge en over de misdadigers behoorlijck recht en Justitie te willen doen oeffenen, gelijck voordesen hadt gedaan, in 't bij wesen van seeckeren d' [illegible]

8.

Dat de aan Zijn Hoogh: voordesen bekent gemaeckte roverije der Mabarders op Bouro verleden Jaar in de valtijt off der moorden Poassa gepleegt, de waarheijt Zij, wert volgens de verklaringe vanden Stogter Sole, en van 't opperhooft tot Bouro geconfirmeert, waervan Zijn Hoogh: Zigh Zal dienen te Suijveren de misdadigers naar verdienste te straffen, de beleedigde en d' E: Comp: van 't een en 't ander volcomen satisfactie geven

9.

De restitutie van de uijtgeschoten penningen aan den borger Jochum Meijer, nogte verlossinge der gevangenes en conde nog niet geschieden, voor en al eer de waarheijt vande Zaack onder vonden was, betuijgende niet eder in dusdanige gedoentens nooyt geconsenteert te hebben.

9.

Voor eerst en voor al de uijtgeschoten pen: ter somma van dertig rd door den borger Jochum Meijer aen den Tidoreesche Sengadie voor betalinge van gevang: Sole, en de gevangene met den eersten [illegible] overgegeven werden, welcke dickmalen gepleegde roverijen anders uijt groote naardenckelijkheden geven.

10	10.
Dat Zijn onderdanen, de oostersche Halmahera tot nogh geen ordre is gegeven om iets tegens de Ternataenen te ondernemen, was geschiet, om dat Zulx tot nog niet en is besloten geworden Zijnde Sulx maar eenlijck een voorslag van hem Zelven geweest.	Zijn Hoogh:^t heeft onder anderen inden beginne schrijvinge gedaen van naarder declaratie des oorlogs tegens Ternaten aen Zijne onderhoorige oostersche Halmahera ordre en last te willen geven, om de moetwillige Ternataenen met der Zelver aen-hangh aende cant te benaedelen waer van immers tot nogh de minste blijcken niet en Zijn Zonder te weten waerom sulx naergelaten is.

Aldus gedaan ende beantwoort Tidoor Int Casteel Tahoela den 26^en July 1680: onder stont en was geteekent Jacob lobs Cornelis van der duijn en andries Oloffsz:

Gecollationeert Accordeert

Translaat na d'antw:^t vanden Coning Sayfoedin op de hem voorgehoudene Poincten door d'h^ren gecommitteerdens Jacob lobs en Corn: van der duijn gesz: inde Tidoreesche spraeck inde arabische letteren aanden heere Gouv:^r en de gesamentlijcke gecommitteerdens op den 29: July p:^r den Imam off Priester Samladie ende den gewoonlijcken boode Salemma van wegens d^e gemelde mayesteyt toegebracht.

Ick uw Zoon Cayzeel Sayfoedin Zent mijn groetenis hondertmaal aan mijn vader den Gouvern:^r h:^r Robbertus padbrugge mitsgaders d^en h:^r majoor s:^r martijn en d'h:^r Commandeur Jacob Lobs nevens de gesamen opper coopluijden om welcke gesontheijt en lanck leven wij Godt biddende Zijn.

Maar dat Zoo werdt mijn h:^ren bekent gemaakt dat den d^en h:^r Lobs nevens den opper coopman Jac.^s van der duijn ende den fiscaal andries mitsgaders tolck pieter Tielsz d^r Comp:^s pitsiaren braghten bet tadeur

Van Ternaten ond:e dato 6: 7b.er 1660

bestaande in 3 offte 4: woorden, hebbe deselve met
groote aengenaamheijt ontfangen namentlijck die van
Sawo en Dammacnorra, insonderheijt wegens de
verdrijven vande rabauwen gepleegt tegens de —
volckeren vande Comp.e welck haar genoemde
tot noch toe ons bekent zijn geworden, om naar sulcke
behandels te vernemen, met ijver zoo veel doenlijck
zij —

op Sawo

Ick wil schuldt bekennen tegens de Comp.e nopende —
het langh achterblijven van mijn Corcorren die bij
quamen te verdrijven, maar mits zij om haar —
leeftogten zijn uijtgevaert, is daar mede wat tijt
gespilt, eijndelijck mijn Soon naar Sawo —
gesonden, die de H.e Gouv.r verstoort vindende —
is hij uijt vreese halven weder te rugge —
gekeert, hopende dese zijn misslag zoo groot niet
van u Ed.le H.e zal geestimeert worden, onaangesien —
de Comp.e magt voornemende wel begrijpen can wat
misdaan offte niet misdaan is

hopende Tobelo, weet dat deselve van ouden tijden
aff de tidoresen toequamen, maar ten tijden —
vanden Coning Hamsa heeft hij de Hollanders tot
Tobelo gebragt innemende deselve sonder veel —
volckeren daar gevonden te hebben, dan eenlijck maar
een a twee gevangen [illegible] invoegen d.o Tobelo
doorde Comp.e aangen.m: Coninck Hamsa op —
deselve versoeck overgegeven is

Maar dien tijt heeft den Coning aen Terdam de
Comp.e verworpen, en verlaten, zoo hebben wij —
Tidoresen met de Comp.e onder Ternatanen te —
oorlogh gevoegt ged: de tijt voorn. ~~Voorts~~ met de Comp.e tegens ons gedaan hebben —
Zoo is ons dan wederom in dese tijt Tobelo ten —
beurte gevallen, wijl wij de Comp.e opregtelijck
volgen; doch ingevalle daar volck te vinden is, —
can de Comp.e nevens ons tidoresen hem weder
tot inheer brengen, maar tot nog toe en weet
daar geen volck vernomen, hebben wij dan dierhalven
mits ik mijn lant ken, wederom naar mij —
genomen onder versoeck aande H.e Heeren, zoo de
Comp.e waar en opregt is, mij d.o Tobelo te —
laten. —

Hopende het wederom vijssen vande Ternatanen —
Dammaguiandert is mij van hertten aengenaam
maar versoecke dat de Comp.e gelieve in —
bedencking te nemen wat regt en billijck is, sulcx
doende zullen wij 100: duijsent mael het gehoor,
sanden dog ingevalle de Ternatanen op 't eijlant
weder keeren zullen, maackt ijmandt van —
haar tot hun hooft, op dat Ternaten wederom
herstelt mogte worden

Van Ternaten ontf: datto 6 8ber 1680

Op gisteren Sondags des agtermiddags, —
voor 't fort van Vila dat 10: st: maquianders
soldaten vande Coninck van Ternaten nevens nog
6: andere maquianders schilt en swaart dragers —
verselt met 3 Jongetiens van Cajoa op hier te
zijn comen vlugten uijt oorsake vermits de —
Coning van Ternaten op Cajoa is comen te —
verschijnen versoeckende dierhalven zoo bij als binnen de
5: heeren gelieve hier op bescheijt te bevelen, dat de
fiscaal en tolcq inder ijl sijn overcomende. —

Op heden hebbe naar de overgecomene maqui,,
anders tot Vita een prauwe gesonden om haar
te ontbieden. Was collationeert Accordeert &ca

Translaat van seecker geschrift aande macquianse — overheden naar Saketta gevlugt met de soone van den Senghadie van Gane Habiti en seeckeren Hoby affgegaan inde maleijtsche taale en arabische letteren. —

Desen brief boodschapt zijnde de oprechtigheijt comende
aande Senghadie, quimalaha quoffamandas
en alle de onderdanen van macquian, gane
Cajoa, en op wat plaatsen deselve souden mogen
zijn, vanden Gouvr: der Molucos, de gecommitteerde:
van d' E: Comp: tot Batavia en den verderen —
raat int Casteel orangie op Ternaten, met
toewensinge van gesontheijt en welvaren, op
dat alle onse beraatslagingen tot welstant
der Molucos mogten gedijen gelijck wij nacht
en dagh wenschen en verhopen

Daar naar maken u E: E: gesamentlijck bekent
hoedanig het rijck van Ternaten belieft heeft het
verbant te breecken ende een oorlogh tegens d' E: —
Comp: op nemen sonder eenige d'minste —
redenen, dogh wij en daar tegens niet anders —
getracht dan om alles wederom te verheffen —
op dat 't Eijlandt van Molucos niet en worden —
geruineert maar 't rijck van Ternaten en heeft
niet gewilt onse woorden aannemende maar wel
om ons tot den oorlog te dwingen, waar door dan
eijndelijck onse wapenen opgenomen zijn en —
voert alsoo voor den E: Eijlande hocht van —
Jilolo getreden, gelijck u E: E: dese sake —
wel bekent is, en wij hebben het haan den —
ellendigen staat der ternataansche onderdanen —
die herwaarts en derwaarts verstroijt —

beschaefdelijck

bedroeffdelijck in het bosch omdwalen, zijn met medelijden bewogen geworden, en genegen om 't selve wederom te herstellen, en bij den anderen vergaderen gelijck een herder omtrent haar kudde, dat naar s'E Comps: dergelijcke gewoonte van oude tijden aff, daeromme zenden u Edn desen schriftelijcke acte op dat u Edns: mogen gelooven dat ons herte tot u Edns: suijver en oprecht is, daeromme ook vergevende en vergetende al 't geene tot desen affval misdaan is, 't zij wie het ook zoude mogen zijn — 't zij groote off cleijne persoonagien raatslieden of ondersaaten die bevens, en hun wederkomen te vernederen, zoodanige zullen met den anderen weder vrede en vrientschap houden gelijck den — brieff van haar Edele Ho: achtb: aanden p: S:S: — van Ternaten is vermeldende, u E en gelieven — niet te gelooven nochte aannemen eenig achterclap die tegens desen onsen brief is strijdende want gelijck binnen 't zelve niets ontrouws te vinden — zij, zoo is 't ook met ons herte gelegen, indien u Eds: zulx gelieven te gelooven en aan te nemen, zoo gelieve ijemant van aanzien 't zij Sengadie quimelaha off eenig ander raats persoonen — naar herwaarts zenden om met ons hier over te beraadslaan op dat mogen weten hoedanig u Ed: zullen connen beschermen 't zij om metter woon op Halmahera te verblijven off wederom naar — 't eijlandt van Machian te verhuijsen, waer dat u Eds: zullen geheel en al in vrede woonen, — zonder ijemants slaven off dienaren te worden — gelijck wij vernemen dat er sommige naer — tragten Accordeert met 't origineel accord &c.a

Rapport gedaan en overgelevert aan d'E Heere Robertus Padtbrugge gouvr: en directeur der Moluccos ende den aankleven van dien door den secretaris van Sijn E. achtb.e Andries Oloffsz: wegens desselfs verrigtin op Tidoor

E: Achtb: Heeren.

Zoo als den 21e: smorgens van Maldijs — vertrocken, zijn des zelven middagh door 't snel scheppen der Tidoresen, onder zijn hooghijts

Dajhoedins

Van Ternaten den 6en 8ber 1660

Zijn voor 't fortres gelandt, alwaar ons opstonts
te gemoet verscheen Zeecker ondt Quoffamanidra
(Zijnde deurwaarder van Zijn Hoogh.t) door welcken
verwellecomt en uijt last van Zijn Hoogheijt
aangezeijt wierden van den tonder 't fortie alwaer
de onse pontgilaen te vaeren en aldaer ons verte-
wenden tot dat van Zijn Hoogh.t ontboden Zouden
worden 't geen naergecomen, en tot avont laat
gewagt, alswanneer Salama met een partije
gewoonlijcke complimenten en gevalstekende
Sijndelijck verscheenen is, te kennen gevende dat Sijn
Hoogh.t naar dat Zigh gemedicineert in een diepen
slaap was gevallen en van dese dingen hadt
gedroomt, wenschende dat het Zelve van dese nacht
ons ook wedervaren mogt, om morgen bij Zijn
Hoogh.t ter goeder uijre en tijt te comen, schijnen
naer dat door Zijn Hoogh.t bevorens ontboden
Zouden worden, aangesien Zulcx voor desen dagh
ontweedemen voorsz: niet en hadt cunnen geschieden
weetende Zijn Hoogh.t wel hoe op maldijen Zijnde
gedurigh werck hadden, enderhalven de wijle wij
op Tidoor waeren daer van een weijnig Zouden
mogen ons ververschen, hebbende Zijn Hoogh.t
onder heusche complimenten Sulcx tot
antwoort laten dienen dat Zijn Hoogh.tht begeerte
geerne Zoude gehoorsaamt en naer gecomen
worden dogh egter dat niet gekonnen waeren om te
rusten voor en aleer ons de door uwe Achtb.en
aanbevoolen Zaacken, hadden verrigt, alsoo naer
gedaan werck goet rusten was, en vermits
het tegenwoordigh te laat geworden Zijn om Zijn
Hoogh.t verder daeromme moeijelijck te vallen,
Zouden dan morgen met Zijn believen Zoo vroegh
doenlijck boodschap verwagten om ter audientie
te geraacken

Voor en aleer Salama scheijde wiert hem nader
te verstaan gegeven de moetwilligheden der
Tidoreesen ontrent onse posthouders, mits
wijgerende de Zelve wanneer er visch ter
marckt gebragt wiert, ijets te verkoopen,
off moeten het selve hoger betalen dan de
andere, behalven trotse en spijtige bejegeningen
van sommige Tidoreesen, als off Zij hem de
Zaacken der Ternatanen ten hoogsten aantrocken,
dat ons met reeden oorsaecke naerdenckens gaff,
waer van Zijn Hoogh.t gedachte te spreecken
indien 't Zelve door Salama, gelijck Stroome
inde wint mogt geslagen worden.

Heden wiert ons den Corporael alhier Herman
Hendricksz te berigten, van dat Zekere broeder

vande

vanden Cap:n Lamot Ketij met namen Gamij met
15: man van Macquian was komen vlugten —
jegenwoordigh wonende op Tomalau t'geene —
geschiet is twee à drie dagen voor den alarm in
attaque aldaer waren geweest hebbende voorsz:
Gamij verleden maandag zijnde den 18 stantij
zigh bij dese posthouders laten vinden den Corpor:l
te kennen gevende dat zijn vlugten was geschiet
uijt vreese voorden Coning amsterdam dewijle
Zijn hoogh:t desselfs broeder den Singadie atti hadt
doen affhalen zonder te weten ter welcker zijnde
off wat hij Singadie mogt misdaan hebben, waer
uijt niet anders zijde te konnen besluijten —
dan dat den Coning voorgenomen had haar
geheele geslagte t'eenemael onder te brengen —
overzulx was te raade geworden den Brieffent
den Corporael wanneer naar Malaijen om —
trent sou quam te vertrecken, aan ons achter —
en zijn broeder den Cap:n Lamot te zenden, en
daerinne zijn voornemen te kennen geven, dat
off zulx geschieden zal tweijffele grootelijcx niet
hebbende den 22: des vrijdags uijt monde vanden
gevlugten prins Baredij verstaan die ons —
desen voormiddagh binnen 't fortie daer d'onse —
posthouder quam besoecken dat hij vanden desen —
persoon mede kennisse hadt, en dat deselven —
hem Barossi zoude hebben gezeijt en geopenbaert
van voornemens te zijn, zig naar Malaijen —
en bij zijn broeder te begeven, doch dat hij het
den selven affgeraden had, en g'animeert op —
Tidoor te blijven, gevende daer beneven te
kennen datter vande ternatanen t'zedert de
geresene geschillen ontrent 200: weerbare mannen
naar Tidoor waren gevlugt vande welcke —
desen Swelder zig achte als 't hooft te zijn, —
en dat niet tegenstaende den Coning
amsterdam aan voorsz: overgeloopene —
ternatanen order hadt gesonden, van dat se hun —
niet versprijden maar bij den anderen houden —
zouden, zoo hadt hij echter zulx gecontramandeert
off Kas t'zedert tegens gesprooken, als over
de welcke den Coning amsterdam op desselfs
andersland en gebiet niets en hadt te —
gebieden, niets zijnde vrije en geene —
persoonen die slavernije onderworpen waren —
en dat hij dese ternatanen tot zijn dienst soude
hebben, waer toe off wanneer het den ouden
Coning belieffde, 't zij dan niet off tegens de
Comp:e echter nooijt niet zijn wille gaf

tegens

Van Ternaten ond: dato 6 8ber 1640

tegens de Compe: te zullen, off willen onderneemen —
als hebbende verscheyde onderwijsingen vanden —
ouden Coningh Saijfoddin gehoort, zoude weijnige
Tidoreesen al mede op de been zouden geraeckt zijn —
Ja seffs dat sommige Tidoreesen zeer hart den ouden —
Coningh hadden aengeraden omde Ternatanen —
te helpen, maar den ouden hadt met haaren spot
gedreven, en naar de Zee geroepen indien de die
conden droog maecken, zoude hij haar bijgeleiden —
tot staan, indien niet datse maar daar in souden
gaan visch beschaffen voor haar vrouwen en —
kinderen en swijgen van't andere stil, daer bij
voegende datse zoude zijn te doen, almede gelijck
de Ternatanen in het bosch al lange souden gevlugt
en dat haar negorie insgelijx door de Hollanders
inde asschen souden gelegt geweest zijn, gelijck —
het met der Ternatanen is geschiet: Ick diende
eertelijck dat wij ons niet anders hebben toegeleijt
dan geheel Moluccos tot onse vijanden te hebben —
zoodat het ons niet en scheelde, die geen vrienden
en wilden wesen, mogten vijanden worden; ons —
hoope stont op Godt en onse regtvaardige en
tegens haar allen genoegsame bestendige
wapenen. Igter dat wij niet anders ensogten
dan de gemeene rust en vrede die zoo wel
voor hun als d'E Compe: de heijlsaamste —
en alderbeste was, hier op thoonde voorsz:
Carussi hem gants verblijdt wesen, zeggende
geen dingen liever te hooren in sonderheit omden
welstant van zijn vaderlant dienende, —
vragende verders zoo wanneer het mogt comen
te gebeuren dat den Coning Amsterdam zigh
tenemaale vand'E Compe: affsonderde en —
naar gants geen reden wilde luijsteren, off de
Compe: alsdan nog voor Coning van —
Ternaten zouden willen erkennen en soodanig
het daar mede dan zoude gestelt worden, indien
Ternaten zonder inwooners bleeff: kreeg tot
antwoort dat d'E Compe: noijt gesocht hadt den —
ondergang van Ternaten maar deselve tot den —
laatsten man souden beschermen en beschutten —
tegens allen en een ijder in't bijsonder zoo den —
Coning Amsterdam niet wel en wilde —
daar waeren er andere vanden bloede die in
zijn plaats zouden connen gestelt worden —
dit hebbe diesdanig g'antwoort om nader te —
bespieren waar hij met dese zijn vraag heen —
wilde, tgeene uijt zijn antwoort daer op —
genoegsaam g'openbaart wiert, als oordeelende
dat het voor ons niet voordeelig en was —
om't

om 't landt van Ternaten allengskens tegenwoordig
te besitten, en daeromme indien de Ternatanen
voor al 't goed ongeneegen waren weder naar hun
Lant te keeren, dat 't zelve als dan door de
Tidoresche inwoonderen zouden connen beseten en
bewoont werden, sodanig desen gesint was
is daar uijt wel te besluijten, als voornamentelijk
goet Ternataansch en Tidoreesch en een sterke
partij van den Coning Amsterdam op wien
hij mede d'oorsaak van zijn vlugt naar Tidoor
leijde in sonderheijt beschuldigende zijn hoogheijt
met verscheijde moorderijen, en dat niet anders
hadt gesocht dan hem en zijn geheel geslagte van
den Lant te helpen, zeggende verders gehoort
te hebben, dat den Coning Amsterdam
voorgenomen hadt den Hoffamanide de sijne
naar Bouton en wel ligt heel tot Java en
Bantam te zenden, omme aldaar assistentie
te versoecken. —

Desen sodanen praate dusdanig uijtgehoort
hebbende conde niet voorbij laten gaan off
mede te vragen wie hem tot hooft over de
gevlugte Ternatanen hadt gestelt en uijt
welcken oorsaak hij de broeder van den Capn.
Lainot Keetij had affgeraden van zig niet naar
Malaijen te begeven, dewijle alleen een ijder
die als vrienden quamen ook als vrienden ont-
haelt wierden, welcke maxime bij d'E. Compe.
onveranderlijck onderhouden wiert, doch siende
zig dusdanig al mis sprooken te hebben, wiet
niets tot zijn verschooninge bij te brengen dan dat
sodanige affradinge was geschiet niet gedagt
hebbende dat het een net 't zelve was, ofte op
Malaijen bij d'E. Compe. off op Tidoor waren
mits verseeckert zijnde dat d'Tidoresen d'Compes.
goede vrienden waren en gedurende 't leven
van den ouden Coning ook soo blijven souden
en hij insonderheijt anders siende welgaarne
wiet te besluijten welcke zijde hij kiesen
soude als namentlijck die van d'E. Compe. -

Nu dat men hier sprekende vernemende hem ijder om
't eerst goet Compes. te zijn voornamentelijck
die van weinig aansien zijn, doch niet te veden
geseijt soo goet Compes. als den d'alder-
beste Catolijcke, alsoo men uijt de historie
van Dodinga speurt de geleden schade
aldaer soo wel den Tidorees als Ternataanse
lieden —

smerten en vervolgens een gemeene zaacke te zijn, waar over de tidoreesen niet weijnigh haar hooffden schudden en dat geluck d' E. Comp.e ten hoogsten misgunnen, wordende mede klaar gespeurt wat schrick geworden de amonitie aldaar verlooren en d' onse te buijt gevallen is 't geen hun meest te herten schijnt te gaan

Dien nadijck Jan gael hier op Tidoor woonagtig commende van maldijen heeft en passant de plaats daar 't halckoventje van den mestiese borger paulus bruijs leght gevaar aangedaan alwaar drie prauwen hadt gevonden bemant met zoo gevlugte als andere ternataanen die welcke voort meerendeel in 't bosch waren en andere op strant zijnde hielen raat om hem Jan gael den weck te beletten, doch sommige van deselve maacken daar inne swaarigheijt vermits op Tidoor woonen, 't geen Jan gael voorsz. speurende is weder in zijn prauw getreden en voort geschept niet tegenstaande 't versoeck der voorsz. ternataanen van den weijnig te willen wagten.

Sebbenne alsoo desen dag tot omtrent 5 uijren naar s' Coninghs ontbodt gewagt, als wanneer salamma eijndelijck met een springh visch en omstandige verontschuldingen van den Co.r is verschenen, zeggende dat zijn hoogh.t om van desen avont niet en conde doen ontbieden om dat met desse ingevene zaacken te overdencken was belemmert, maar morgen vroegh zoude tijt verkrijgen zoude zulcx geschieden, op 't welcke mij genootsaackt vont te zeggen en zijn hoogh.t tot antwoort laten dienen dat met dien Stroneel van onse achtb.e met zijn hoogh.ts Corcorre die daar om geprest was verdoght geworden waren affgehouden om ten eersten ter audientie te geraecken, verwonderende ons dat zijn hoogh.t niet meer begeriger en was om te weten wat bootschap aan hem hadden, de wijle wel dencken conde dat 't een off 't ander van belang moest zijn vermits uE. achtb.e van zijn hoogh.t een Corcor tot ons overvoer hadt doen versoecken, vragende off zijn hoogh.t van ons boodtschap al verwittigt was off wel ligtelijck der zelve conde raaden.

Salamma

Van Ternaten ond: dato 6 8ber 1680

Salamma met dese antwoort naar boven gegaen
zijnde quam omtrent een half uur daarna weder van
zeggende dat 't van Zijn Hoogh.t te hebben dat ons te-
deren naar boven geliefde zouden, waartoe
wij niet traagh en waren, stappende alsoo
't bergie op en wierden bij Zijn Hoogh.t gelaten
alwaar naar hoofsche en heijdensche affgeleijde
complimentos de trouw gehouden hebbende
geduurende [illegible] overlevert de aan Zijn
Hoogh.t ook met [illegible] ontfangen zijn

Naar een wijle stilswijgens hebbe volgens
mede gegevene memorie de bootschap inde
volgende maniere beginnen te doen, en eerst
met genoegsame omstandige redenen
[illegible] van dat jongst volgens Zijn
Hoogh.t begeerte, op de [illegible] van Tidoor niet
en hadde comen ten ancker comen, off
zulx hadde moeten bij nacht geschieden, 't geen zo
veel ligt niet alleen quade naarbedenkingen
maar ook zelffs oploop inde negorije van
Zijn Hoogh.t zoude hebben connen veroorsaecken,
behalve dat 't geene mij door u Ed: Agtb: ingeschreven
memorie voorgest: is, daarbij gevoeght
hebbende hoe den Chinees coopman ons
meldeijt en op 't land te verclaart hadt
van ongeneegen te zijn naar Amboina
te vertrecken, waeromme genootsaackt
wierden den zelven met zijn chialoup naar
Malaijen te brengen, insgelijx mede verant-
schuldigende 't lange ophouden van Saldma
't welck door Saldma selffs bevoorens [illegible]
gedaan te zijn, dewijle Zijn Hoogh.t zulx wel
al te weten, alles 't welcke Zijn Hoogh.t aangenaam
te zijn behalven het opbrengen van den
Chinees en 't affbranden van Codeko Smits
daar op niets en heeft 't g'antwoort

Zijn Hoogh.t heeft 't met aandagt en als ver-
slagen zijnde toegeluijstert van 't [illegible]
van de ontdeckinge van den verraderschen
toeleg der Ternatanen zoo hier inde Moluccos
als tot Amboina, maar van Cap.n Jonker
Indie van Batavia hebbe goet gedagt voor
als noch over te slaan, en insonderheijt
hoe den affvalligen en snooden apostaat
Pattilima mitsgaders [illegible] de hooffden
vande [illegible] Spanningen in onse handen

[illegible]

Van Ternaten ond: dato 6: 7ber 1680:

met alle brieven en papieren tenden zijnde affgehouden en geld: warden gehouden, derhalven hadden weder om den nieuwen eedt van getrouwigh aende E Compie: vrijwilligh en sonder de alderminste persuadie uijtnodiginge van haar geweste gedaan, zoodat al hun voornemen op amboina terdemaal vrijdat geworden is d' ouse overal op hun hoede en niet lidevreden van de conincx de ternataanen naar derwaarts om hun een brand medt te geven: zijnde ons hoope en vertrouwen, dat godt de regtvaardige wapenen van d' E Compie: zoo tegens de ternataanen als andere meijneedige en trouweloose bondgenooten zal zegenen en sterken, mitsgaders haar zelfs inden put laten vallen die se voor ons gegraven hadden, betuijgende ons oprechtigheijt allenthalven en alle zinten uijt een rouwen aart van alles naarlijkeijt en zonder ommegaan te zeggen en voor te stellen, waeromme meenig malen in sonderheijt van de castilianen, voor botte menschen g'agt en aangesien werden, maar dat ons waar belang ons echter zoo wel als de castilianen d' hare behertevals, verders verhaalt edelens hunne gesantschappen zoo naar de papous als sangij, zoo ook hoe den briefs pr: zochelen vaandrig adij naar manilha zoude affgevaardigt zijn; insgelijx van't gesantschap die de rijx-grooten int affwesen van den coning amsterdam van patanij ontfingen, en wie over dien wegh naar sopa en E Compie: rebellen lade en affgehouden onderhevelende volgens volcomen berigt in hare boosheden te stijven, waar uijt zijn hoogheijt dan ook genoegsaam conden zien dat den Con: amsterdam van vele zaaken onkundig was behalven dat zijn genegentheijt tot d'ouse innerlijck goet geweest is, betuijgende zulx uijt de waarschouwinge aanden luijtenant mons: Cronhuijsen en adel sten harckel op bangaij gedaan van dat den sengadie hatibi off katibi Idole voorgenamen hadt ons chialoup di voor haan aff te loopen en al't volcq daarop onder hals te brengen, waeromme dan voor als nog in die gevoelen waren en bleven dat den Coninck amsterdam tot desen op stant tegens d' E Compie: als gedwongen is.

Ende

Van Ternaten ond:en dato 6: 7ber A:o 1680

Ende vermits nu alles tijdig en naar wensche
ontdeckt en ter kennisse van haar Ed:le Ho: a-
gecomen is Zoo dese Zaack Zonder twijffel —
bij deselve Hooge regeringe naar desselfs gewigte
en haar Ed:le Ho: wijse overlegh al wat hoogh —
opgenomen worden, en dan komme was u Ed:le
agtb: te raade geworden mij (niet in persoon
Zelfs hier toe van 't Caretoe met den hast —
comende vaerdig) herwaarts bij Zijn Hoogh:t —
te Zenden, en te gemoet voeren den deerlijken
Staat van Zijn Zoone (dewijl Zijn Hoogh:t den
Coning Amsterdam noemt) waarinne —
door misleijdinge en agteloosheijt was comen —
te vallen, en noch erger staat te worden, bij
aldien er geen middelen tot redeninge en —
affdoeninge bij der handt genomen en wierden, —
hier bij brenge ik ter vergelijckenisse door u Ed:le
agtb: tegens Saldana wegens Zijn hoogheijts
gout gesprocken van off 't Zelve bij de geslote
kotting van den Coning Amsterdam Zoude
mogen geleght en bewaart worden, en niets
van 't Zelve verscheijde bedenckingen van Zijn
Hoogh:t Zoude comen gevallen Zijn, behalven —
't geene Saldana als toen daar op tot antwoort
had gedient, Zoo was egter de eijgentlijcke
meijninge van u Ed:le agtb: dog niet anders —
geweest, dan Zijn Hoogh:t te voren te kennen te
geven off Zig dan eijndelijck niet en Zoude
willen over den Coningh Amsterdam —
ontfarmen, en met Zijn gunste en gene-
gentheijt herwaarts naderen en keeren, —
mitte maken dat alles naar billijckheijt —
en geregtigheijt affgedaan wiert, gedenckende
dat 't een Saecke van al te grooten belang
voor Zijn eijgen Zoone Ceram en het —
toecomende was, insonderheijt deweijle Zijn
Hoogh:ts Jaren en dagen Zeer vermeerderen, —
en den Ternataan een geweldige Schade
en affbreuck was gedaan, Ja! vrij meer
dan in eenige Jaren Zullen comen —
verwinnen.

Dewijl dan van u Ed:le agtb: g'oordeelt en vast
gestelt wiert dat sulx alles in Zijn Hoogh:ts —
magt en vermogen was, soo warden uijt den
— tedere genegentheijt tot de Molucco's en
vrede,,

vreedlievent gemoet geerne genegen ons —
d'Comp.e wegen in reden en billickheijt te laten —
vinden en Zijn hoogh.t daar aff d'eere geven —
Zoo wanneer genoeghsame versekeringe —
voorde constante getrouwigheijt conden —
becomen. —

Ick hadde noch verder voortgevaren maar Zijn —
hoogh.t viel mee weder beginnende van't —
verhael van amboina vragende wie se alop
amboina gevangen waren en wie hun —
onderstaan hadden tegens d'E. Comp.e te —
conspireren, waar van Zijn hoogh.t nadere
openinge wiert gegeven onder't Zelve te pas
brengende hoe de papaise roovers vermengt
met Xulanesen op haitomo en Tanugh —
waren verschenen, en welcke eenige menschen
geroost en aldaar wederom vervoeght hadden,
(Zonder alsnog van straffe off vergoedinge
te spreecken) mitsgaders de Inwoonderen
naarden ontdeckten toestant en off Zij ooc
mede constant te van den Coning van —
ternaten en Tidoor haar hoogheden volgens
belofte gehouw en getrouw Zouden blijven, —
weijders hebbe Zijn hoogh.t gevraagt, off van —
Zoodanige beschuldinge als se van patanij aende
rijx-grooten van ternaten was geschiet geen
kennisse en hadt, behoudende van Zijn
hoogh.t op't een en't ander't volgende tot
antwoort —

Eerst dat eenigsints gehoort had dat —
Zoodanigen beschuldinge van patanij was —
geschiet, maar onkundig Zijnde van haar
verrigten Zoo ooc van't gesantschap dat naer
Sopa gedaan is verclarende Zelfs die plaats
off waar deselve gelegen is niet te weten —
verwonderende Zigh ten hoogste over soodanig
gedoente der ternatanen. —

Ten anderen dat hij Zigh met hare Zaacken
niet en bogt te bemoeijen, omme niet daer
meede besmet en indien het qualijck mogt
comen uijt te vallen een Zulcx ten laste
geleijt te werden hebbende genoegh te doen —
om op Zijn eijgen saecken te dencken, opdat
tusschen Tidoor end E Comp.e alles in
goeden

Van Ternaten ondr: dato 6: 8ber 1680: —

goeden standt mogt blijven, insonderheijt dewijle
tot sulcken hoogen ouderdom was gecomen en —
dagelijx niets anders dan de dood verwagte, —
Zoo was zijn hoogh:t te bilang en tragten van
den eerlijcke naam naar te laten, dese woorden
wierden meer dan tienmaal herhaalt, zoodat
genoegsaam vermerckten, weest waar zijn —
hoogh:t heen wilde, als namentlijck om tot
bemiddelinge deses tijts versogt en gepersuadeert
te werden, dogh hebbe 't zulx telckens in zijn —
hoogh:ts believen gestelt, en eijndelijck gesegt
dat zijn hoogh:t daartoe niet deselve behoorde —
te blijven, dewijle daardoor groote en goede
eere en naam staat te behalen en dat niet
en conde weten hoedanig zijn hoogh:ts naam
daardoor bevleckt zoude werden wanneer de
zaack anders oprecht behartigt wiert conende
zoo wijt dese als andere saacken die zijn hoogh:t
vervolgens te komen gegeven zijn in agtg:
goede vertrouwen van zijn hoogh:t gespeurt
worden. —

Tenderden dat men wel gehoort en verstaen hadt
der Ternatanen groote en boosheden, maar —
hoedanig zoude hij dese zaack op zig connen —
nemen dewijle de redenen off d'oorsaacke waar
omme sulx gepleegt en ondernomen zijn hem
onbekent waren versocht en derhalven dat hem
deselve mogten geopenbaart worden omme zig
daar naar te connen rigten.

Hier op hebbe g'antwoordt dat ons zulx onmogelijck
was om te weten alsoo zelfs hier over niet
anders conden doen dan ons ten hooghsten te —
verwonderen, agtende off sulx een droom was,
en wij zouden het oijt gelooft hebben, dat de
Ternatanen s' Comp:s beweesen weldaden op —
dusdanigen wijse zouden getracht hebben te —
vergelden, insonderheijt dewijle zoo gemeen
samen ommegangh en onderlinge vrient-
schap een zoo lange Jaren nader anderen —
onverbreeckelijck hadden onderhouden —

Zijn hoogh:t vervolgde het is zeecker ik —
beklaage mijnen zoon den Coning —
Amsterdam ende van der Molucos —
Ick weet wel dat hij bij mij wegens dese
dingen zoude connen maar hij is zeer —
beschaamt

beslaant en daaromme zal hij agterblijven — dog ik weet te wel eenigsints te mogen weten waar uijt dese rebellerijen haaren oorsprongh genomen hebben.

Waer op weder tot antwoort diende dat zijn hoogh.t uijt het verhaal van amboina genoeg- zaam aangewesen is, dat dese dingen al langh bij de inwendige rijx-grooten gepractiseert en in't werck gestelt zijn, en daeromme en konde de oorsaeck daar van d'E. Comp.e nog u E. agtb: in't particulier niet toegeseijt werden, — want indien het een saack van de Comp.e ware geweest, men daar toe zoo langen tijt van — beraat niet sou zoude genomen hebben: dog dat in de onderbrieven naar amboina door patti Lima gesonden, hadt gij der en gillen dat se naar 't landt van amboina haakten en't selve weder onder haere gehoorsaamheijt van d'E. Comp: hadden gesijt, maar het was hun affgeslagen — geworden, behalven nog datse alle die heijdens geworden waren weder mahometaans maken wilden; off dit in de reeden van haren opstant mogt zijn bleef voor ons onbekent, zijn hoogh.t zoude 't zelve en 't verdere van haar zelfs connen connen te verstaan. —

Hier op wiert van zijn hoogh.t geantwoort hoe dat ik immers niet zijn datse op — amboina iets willen pretenderen indien't soo is al haar hooveerde en oprechtigheden ten — onregten aangedijt, want ik weet het alderbest wat amboina d'E. Comp: gecost heeft dat op thien nog honderd duijsende r.ds. niet leris aan en kant, uijt gesondert nog 't bliuis van volck en schepen, ik hebbe het zelfs — uijt monde van mijn broeder den Coning Mandarsiaha gehoort dat 't lant voorsz: — d'Comp.e zoude zijn wanneer 't zelve — zoude connen overheeren, anders wilden de macassaren, malleijers en Javanen het onder haer brengen, mits gaders den handel aldaer van de speceryen Ick hebbe er present geweest doen Mandarsiaha met hant tastinge 't zelve aan d'E. Comp.e en uijt haar Ed.le naam aan de heere vlamming overgaff, mits zi in de daer

geen

Van Ternaten ondr. dato 6: 8ber 1680

gaen mouwen meer aante Spelen was; door
de hartige opregtigheden over al, maar daer
moet nog yets anders wesen, willende over
Zulcx het gemoet der Ternatanen eens onder
tasten, so wolde Zijn Hoogh.t bij de cleijne
kinderen vergeleken die als hun den pap
geboden wiert niet en wilden gapen voor
en aleer in der armen billen off ijets
anders geknepen wierden diergelijcke verge-
lijckenissen vielen'er verscheijde over en
weder die tot de Zaeck niets en deden en daer
omme in desen overgeslagen worden. —

Willende het mij aanbevolene verder verrigten
naar den Schrijver Commissie en Himan
Samadie die hier mede present waren gaf
mij niet een woordt te verstaan, dat daer
mede tot morgen zoude wagten aangesien
al middernagt en den Coning van drank
verzadigt en slaperig geworden was, —
nemende derhalven beleefdelijck affscheijt
t'geene verkregen in middels soogt Zijn
Hoogh.t dat morgen (naerdat Zijn boode
Salama bij ons zoude geweest hebben) —
wederom bevel wilden comen, alsoo Zijn
Hoogh.t wat omstandelijcker van dese Zaeck
wilde discoureren zeggende voor als nogh
te vreesen en niet te weten wat te
besluijten zullende weligt daer mede tegens
den Ed.le Heere generael ofte in d' achtb.e —
misdoen en alsoo van d'eene off d'andere —
cant zijn hooft g'rischt worden! 't is niet
te mijn zouden hij thooneden dat hij den man —
was die het met d'E Comp.e wel meende! —
maar zeggende niet te connen bezinnen
waeromme de Ternatanen ook brieven —
naer Manilha hadden gesonden, houdende
zigh hier over al vrij verwondert off het
ingeschiet is uijt naerdenckens van des —
Conings amsterdams zeggen, wegens
Caitchil dochter die present nogh op —
Manilha is, off om lange andere in sigte
hebben niet connen vermercken en daer
omme het aan u Ed.le achtb.re wijser —
oordeel gedrage. —

Vander[…]

Van Ternaten ond: dato 6e: 7bris 1680

Vande kondijen door de papoewen gepleegt is voor dit
maal niets g'antwoort dan eenelijck dat er tijds
wel comen souden, dat hij des te eer vinck-
en stocken van dit werck den Sengadie-
kijl van patanij wel vinden souden, om
verder daar van te spreecken gaff geen gelegentheijt
vermits Zijn Hoogh.t 't hooft op 't kussen
neder dalende liet gaande alsoo naar weninge
van goeden nagt naar ons logiement wierden
tot verseeckeringe totdat daar binnen waren
vergeselschapt door voorsz. schrijver en
prince ter, benevens mergen.te Salama
hebbende tot verwonderinge niemant onder
weg gesien off vernomen, schijnende een
expres verbodt gedaan te zijn, dat se hun
van de straaten souden affhouden, sijnde
hier een praauw met marquianders
onlanghs bij den Jongen Coning off prins
Codram gekomen waaren, en nog een
ander met Ternatanen van Jilolo daar
onder mede wesende den broeder des schrijver
Ligodgow, dewelcke eerst 't daags door
eerst van gem: Codram weder naar
derwaart staan geconvoijeert te werden,
als wanneer buijten allen twijffel de
vergaderde novis van Amboina aldaar
verspreijt sullen werden, en wel light
in de Ternataansche gemoederen geen cleijne
verslagentheijt verwecken gelijck men
alreets hier ontrent bespeurt

Satúrdag en Sondag den 3 en 29:
hebben met verlangen gewagt om
ontboden te werden dog niemant siende
dan Salama welcke laat inden
avont comende met dese en geene eer
ontschuldiginge geladen, 't geene onbeant
en conde voldoen, alsoo de aanbevolen
lastt nog niet en hadde verrigt,
sonder het welcke van voornemens waar
het op zijn beloop te laten blijven alsoo
genoegsaam conden vermercken dat
rodomontadis hier weder in 't spel was,
en dat Zijn Hoogh.t niet anders en
hoopt dan dat van selfs sonder ontbooden te
werden

werden bij hem comen souden, derhalven na dat het
maandags s' naar middags hadden gewacht en
niemant verneemende zijn van de selve naar boven
gegaan werdende naar een wijle vertoevens onder
't vergaderhuijs, binnen en bij Zijn Hoogh.t gelaten
dogh voor en aleer van 't verdere verhandelde
met Zijn Hoogh.t spreeckende, zal een weijnigh aan-
halen van 't geene ons door den Chinees Sointjan
(wien de Steenbock toegehoort heeft die onlangs
van Jilolo was gevlugt) wiert bericht, als dat
aldaar gehoort en verstaan hadt datter een
groote quantiteijt nagelen versamelt en gereet
lagen, ons.e den schrijver Nairo en d' paap Insaan
naar Bouton, benevens een sonnehagie van den
roode kraans met gout doorgewercht, insgelijcx dat
den Jn. Hoffamanura Pine over Manado naar
Sangi met brieven ten eersten souden affgevaer-
digt te werden, off hier noch wat op volgen sal
moet den tijdt leeren, insonderheijt wanneer
ondersoght zal zijn off de volhardent in haere
beinde bosschen zullen tragten voort te varen

Hebbende den Coning aenstonden door aanradinge
van Sawee die mede als hooft over de Chinesen
heerscht, ende arme luijden met allerleij
gewelt en overlast geplaagt, gelijck desen sijn
vrouw en goet ook ontnomen is, en meer
andere van Zijn Hoog.ts bekende huis-loose vaets
luijden, de zijn grooten eenige malen onbehoorel.
bejegent, waarom deselve al eens van voor-
nemens waren naar Malaijen te vlugten, zoo
mede dat Zijn Hoogh.t sigh sontijts seer misnoedig
hadt getoont, en de schult van alle dese
moeijelijckheden op den grooten Sodem bawaarij
Sawee, Hatibi Jilolo etc.a gelegt, gaande tegen-
woordigh in prinsselijck habijt en staat, doende
devotie voor Zijn Soudan, off om genegentheijt
van de gemoederen te gewinnen! een nieuwen
Sengagee en Cap.n Laut is er gemaackt, den
eersten wesende zoone van eenen Gogugoe
Mossa, met namen Dodole den anderen Soone
van eenen Tonobacko en is gen.t Codja
confirmeerende mede dat den Sengadie van
Maquian Atti genaamt gevangen op Jilolo
bij desen Coning gebraght en alreets ter doodt
veroordeelt is zonder te weten om welcke redenen
deghter tot noch in 't leven en aldaar gevangen
gebleven was.

Caitchil

Van Ternaten ond: dato 6: Xber 1680

Caitchil Sorjaene was ons mede tot besoek gecomen, die ook niet weijnig van zijn genegentheijt tot d'E: Comp: bestede, verhaelende hoe den Cap:n der mardijckers Consalo op Dodinga gesien ingesproocken hadt en dat de prins Zoo van den ouden als jongen Coning naar derw: gesonden was, om voorde selven om ampon off vergiffenisse te versoecken, maar hadt geen gehoor connen crijgen, vermits door de ternatanen beschuldigt wiert, van dat gesegdt hadt, dat d'E: Comp: niet anders had getracht dan den Coning van Ternaten en Tidoor gevangen te nemen, waar naar voorsz: prins onderSoeck had gedaan, en den Cap:n gevraagt off sulx ook de waarheijt was en terug vanden selven tot antwoort dat sulx der ternatanen uijtstroijsel souden zijn, waar op de ternatanen daar rontom hem staande rupen en belasten hem sijnde mont toe te houden, brengende hem zoo opstonts aan een kant, als wanneer het Sagelille aanginck, en verscheen Hatibi Jololo met s' Conings swaert inde handt, die alsdoen den Cap:n naar zijn gissinge 't hooft affgeslagen hadt.

Maar dit kan almede niet wel aanneemelijck zijn, gelijck ook tegens Sorjano seijde, dat men 't selve niet en conden gelooven, waar op hij vervolgde, sulx niet te connen confirmeeren maar uijt de omstandigheden die er alsdoen gepleegt wierden, oordeelde vastelijck dat Cap:n voorsz: om den hals was, egter dat den selven eerst voorden dagh op zijn begeerte gebonden en geverwurgelt gebragt zij, hadde hij in hem een bleijde wesen gespeurt Ja selfs tegens hem vermaeght, behalven dien wiert hier mede door Salema verclaart dat den ouden Saijfoedin het om hals brengen vanden Cap:n mergen: ook niet en conde gelooven en ten anderen indien zijn hoogh:t wist off te geraeten hadt van't selve de waarheijt te zijn, sulx al lange aan ued: agtb: souden hebben laten bekent maken.

Den gesant en vaandrig ady, die commissie naar Sangij hadt gehadt, is op Tidoor tegenwoordig woonagtigh, wiens de volgens verklaringe vanden bevangenen gevlugten Chinees Soiintjam cort naar de eerste haatdadigheden tusschen ons en de ternatanen —

hierwaerts

Van Ternaten ond^o: dato 6: 7^ber 1690

herwaarts gevlugt, dogh de redenen waeromme
voor als nog onbekent

Voorts verder maer nu bij Zijn Hoogh.t zijnde en
naerdat met een soopjen volgens zijn oude —
gewoonte verwellekomt waren, vingh Zijn —
Hoogh.t zijn reden aen met dese woorden wel
wat is het dat de Comp.e ontbreekt Ich weet
voorwaer niets, nog aen schepen, nog volck
nogh cruijt nogh loot, nog ook niet gelt —
nogh dranck wel min gevoeden, en geldt dat ik
in het tegendeel van alles behoeftig naackt
en bloot ben, maer schoon het alles mij ontvloot
heeft, wat zoude het mij al baten, indien de —
naem heeft van schelm off verrader, en bij haer
Edel.e d' Ed.e h: gouv.r generael en raden van —
india bespogen bespot en veragt te zijn, derhalven
ben voornemens mijn eijgen saecken insonderh.t
om voor 't laetste een eerlijcke naem te hebben
te behartigen, en latende Ternatanen in haere
vuijligheden, om daer mede niet besmet te —
worden

Verder voort vaerende met omslachtige betuij-
gingen van dessels zijnde getrouwigheijt tot de
Comp.e zeggende wel te weten den quaaden en —
boosen aart en begeerte van dese moluxse volcken-
dienende niet veel vertrouwen moet, waeromme
dan ook zeer bedugt was, yets van de saecken
der ternatanen op sig te nemen, want qualijck
uijtvallende liep zijn naam, die hij altijt onbe-
vleckt dagt te bewaren in groot perijckel, ende
saecken veel ligt in verdere verwarringe, waer
door zig selfs dan ook in moeijlijckheden zoude
helpen, daer hij nu geruste zonder wagt en —
bewonderinge leefde, stellende al zijn hoope
en vertrouwen op d' E Comp.e, hebbende zoo hier
uijt al 't geene hier voren verhaelt is ten vollen
connen bespeuren insonderheijt van alle dessels
verscheijde duijstere vergelijckenissen, dat zijn
Hoogh.t niet anders en zogt, dan om met cracht
tot bemiddelinge versogt te worden, daeromme
hebbe tot antwoort gedient dat ons genoegen
aen 't zeggen van over twee dagen verleden Zijn
Hoogh.t coude daer inne zijne sinnelijckheijt
doen, het was d' E Comp.e niergens anders om te
doen als uijt enckele genegentheijt tot de —
molucos onder welcke de ternatanen s' comp.es
outste

oudtste en getrouwste vrienden, off bontgenoten
van den beginne dat met d'E Comp:e in dit bont
schap zijn getreden, waarden geraden geloven
dat hun deses opstandt niet alleen, smertende
maar dat se daar over alreets zonder twijffel
berouw hadden, en daaromme zoude de bemidde
linge te ligter vallen, wanneer d'E Comp:e
anersints satisfactie van alles zal gegeven
worden –

Doordien naar van de Ternataanse Rijxraads
van ondeselve onder in d'achten voorschrijvens
naar Batavia te doen vertrecken, voor als nog
niet nodig te zijn yets op te houden aangesien
Zijn Hoogh:t over de bemiddelinge zoo veele swarig
heden inbrengt, daar nogtans bij zig selven
wel beter weet, en van het begeerde sparteert
bevoorder te zijn te meer dewijle dit al mede
onder de voorwaarden doch zoude moeten gebragt
worden.

Bragt nu Zijn Hoogh:t eyndelijck dit voorden dag
dat hij egter wel conde denken dat d'E Comp:e
hem indagtig was, conde ook genoegsaam
begrijpen dat geen voordeel van Ternaten hadden,
ten insigte der swaare nagelextirpatie geleden
waar van de Ternatanen tot weelgenot gegeten
hadden, en vermits dese zaack hem toevertrouwt
wiert, zoude hij eens zien wat daar inne conde
doen! wenschende dat maar in Zijn voorige
gesontheijt mogt zijn, als wanneer weijnigh
swarigheijt zoude maken, egter dat daar
omtrent met getrouwigheijt zoude handelen,
waar te Godt tot getuijgen riep, voor wien
Zijn Hoogh:t zijde een leugenaar te zijn, en
niet voorder wenschen, dogh bruijtende het ten
deel ten onder dese eygene vergelijckenisse
op eenige swarigheden van Zijn Hoff onder
naam daar door te connen verkrencht worden.

Dienselve om van die redenen een eynde te
maken, gaff daar op tot antwoort dat ons
vertrouwen volcomentlijcken was dat de
bemiddelinge in Zijn Hoogh:t magt stont
ende daaromme hadt in d'achten hem 't selve
opgedragen, omme niet alleen Zijn Hoogheijt
daar aff de eere te geven maar ooch zelfs

wanneer

Van Ternaten ondr dato 6: 8ber 1680

wanneer alles in redelijckheijt volbragt zoude
zijn haar Ed.e Ho: achtb. daar aff nog tijdige kennisse
te laten toecomen, voor en aleer het in verdere
verbitteringe comt te geraken, verder hadden -
geerne het daar over te spreecken, maar dies niet
te min sijn hoogh.t woorden aan u Ed. achtb.: zoo haast
op malcanderen quamen zouden bekent maken, zijn
hoogh.t vervolgde maar hoedanig zal het met de
Ternatanen dan sijn, off haar ijts ontnomen off
tot boete opgeleijt zoude worden. -

Vermerckende dat zijn hoogh.t meent van nagel
recognitie sprack en daeromme creegh tot
antwoort, dat geloofde dat 't selve zoude blijven -
gelijck geweest is, maar 't geene ik bij bemiddel
inge bedongen stont bij u Ed. achtb. hier naar -
opgesonden en vertoont te worden. -

Verders door zijn hoogh.t dan eijndelijck dit tot
een besluijt genomen, als hebbende mij wel
overdagt naar zijn seggen dat d'E. Comp.e om
dinge voordeele van de Ternatanen te trecken en
zoeckt, maar zijnde eenelijck als beschaamt, -
wanneer dese geruchten bevens wints hebben
comen ontrent de groote personagien van het
mahometaansche geloof alwaar d'E. Comp.ie het
verlies dat in de Moluccos hadden weder wilt
in te halen en daeromme was s Comp.s oogh
merck niet anders dan vrienden over al te
hebben gelijck ook over al hadden, weshalven niet de -
Ternatanen ook niet anders en zoghten, om dat daer
bevens wints niet en zoude comen gesegt worden
dat d'E. Comp.ie 't lant van Moluccos niet wel en
regeerde: zegt dan aan mijn vader den gouvern.r
dat ik s' Comp.s: gevijsde waren zal ter nercht
brengen, en eens ondersoecken offer ook iemant
all sullen mogen gelden, en in aanstaende daer
aff kennisse laten toecomen, mitsgaders alsdan
nogmalen versoecken dat niet hardsz: overgesonden
sult worden, als wanneer de heere Gouv.r het
alles naar Batavia zal comen schrijven. doch de
swarte menschen en zijn niet gelijck de blancke
off Hollanders, om ten eersten een haar besluijt
en voornemen te volbrengen, maar alles most
ontrent hun door veelvoudigen en schrijven -
loopen uijtgedraijt worden, derhalven noch een -
wijle tijts aanloopen eer beschreijt zoude comen -
laten wetten, besluijtende dese reeden met geluck
wenschinge tot een goeden uijtslag.

Krijgende alsoo goede gelegentheijt om de verdere
boodtschap te doen 't geene zijn aanvanck nam
van de princesse Tammalaouna als de
principaelste

principaalste oorsake waar uijt alle dese ongeluks
waren gereesen, en daeromme haar 't Zilver ook rout
uijt te slaen te leijden onder vermaningen dat Zijn
Hoogh.t op haeren Stadt hugt en te grooten hoogmoet
wat soude gelieven te letten, op dat niet iet voort
uitgaan en mogt, gelijck het met Ternaten
tegenwoordigh was geschiet volgende daar bij
het trouwen vande prins Ceram met voorsz.
Sammalamma bevrees de redenen vandesselfs
onwettighlijk opstelende den text mij door en
agten uijt den alcoran en 't Cassittel der crijgs
lieden (raeckende de vrouwen van Zeijdt, die
makimiet tot een vrouwe wiert) opgegeven en op
Zijn consideratie gelaten off daar inne behoorlijk
is gehandelt

Zijn Hoogh.t gevende mij qualijck den tijt om uijt
te spreecken, Zijde daar op t is waar dat 't Zelve
houwelijck niet en was naar den wet volbragt,
dogh de sonde nog de schult daar van en konde
op hem niet, maar wel op den Coning amsterdam
geleijt worden, d' E Heer Speelman is nog in't
leven en die weet wel hoedanig het ten tyden
dat d' Tidoreesen d' E Comp.e getrouwigheijt
swooren, beslooten was als namentlyk dat
den Prins amsterdam de Tidoreeske
Princesse Siganda, die onlangs overleden
is, en Ceram de Princesse Sammalamma
soude tot een vrouwe hebben, Sulck
Ceram daar omme ook verdoogt hadde met
reden en billickheijt maar Zijn hoogh.t amsterdam
heeft 't selve tegens gestaan en tegens Zin van
Sammalamma aan Alam gegeven
dog dat de genegentheden tusschen Ceram en
haar onveranderlijk waren gebleven, gelijck het
ons ook niet onbewust, en was doch uijt welcke
insigten den Coning amsterdam haar nader
handt aan Ceram als opgedrongen gekoppelt
heeft, sonder bij ons ook ongetwijffelt gegist
worden, daeromme men neme het soo niet
wilde, Zijn hoogh.t en hadt naardesselfs oordeel
daar van geen sonden te dragen, egter soo
wanneer goegoegoe voorsz. off ijmandt anders
daar over als gerigtigt, legt quam versoecken
dat 't Zilver niet en soude werden geweijgert
maar dat hij 't Zilver Zoude doen en laten
geschieden naar haere wette als wel wetende
wat sonde 't Zelve was, derhalven schoon
Ceram en Sammalamma nu Zoo
menigmalen naar den anderen voorder poort

van 't

Van Ternaten ond: dato 6: Jn:a 1690: —

van't fort hadden geklaagt en versogt bij Zijn hoogh:t
te mogen werden gelaten, zoo hadt hun zulx tot noch
affgeslagen, begeerende haar nog te zien noch te —
spreecken, voor en al eer daer over regt gedaan zal
zijn, zijnde hem mede niet onbewust der bewerkingen
van Pammalamma, Jae! selfs dat zoo verre
alreets gekomen was, dat een groote swarte —
wolk over Tidoor een tijt lang had gehangen, —
maar dat 't zelve nu wederom verdweenen was, —
waar neffens ook daar van stille swijgen van
beijde kanten —

Daar stonde het verder te verrigten en te —
vertrecken gelijck Zijn hoogh: ook niet anders en
zogt en voorts vanwe 't vrijen der papoua's op —
nieuws in 't amboinsche gouvernement gepleegt
en aldaer eenige menschen geroofft, en mede
hen van een moor kinde zeer wel onthaalt zijn
geworden, gelijck met alle de verdere ook
stout te geschieden, die er maar mogten comen
te verschijnen en g'attrappeert worden, Zijn —
hoogh:t begeerde daar op bij sonne en naarder te —
weeten, dat die dingen zoo voor als naar, buijten
Zijn kennisse waeren geschiet gevonde der schult
van 't voorige aan Sengadjie Kijl, die hert —
nekige en tot nog ongevangen gebleven was, om
over te comen en vergoedinge te doen, en van
dit laat te zoo aanden Coningh aan Tidoram
als voorsz: Sengadjie als die welcke Zijn hoogh:tes
tusschen enige onderdanen dusdanigh —
hadden misbruijckt, dog dat hij niet en scheide
naarlaten de E Comp:ie naar zijn magt en vermogen
daerinne als andersints vergenoegingen te geven
gelijck op hem versogt en te gemoet gevoert —
hadde zeggende Zijn hoogh:t verder dat hij wel wist
s' Comp:s harde woorden noch niet en waeren —
gegaan, maar wanneer deselve voorden dagh
quamen ligtelijck wat anders zoude gehoort —
werden. Werdende daar op eenlijck g'antwoort
dat dit nog malen Zijn hoogh:t niet mindaanhoijt
voorgedragen wiert en regt verwagte, voor en
al eer het bij haar Ed:le Ho: achtb: wat hooger —
opgenomen zoude werden, van hier over —
stappende tot het

Voorval ontrent Ter Lucco hoe er twee pradiwes
bij nagt, gelijck zulx door u Ed: achtb: aan
Saldana ook aangedient is, waaren [illegible] —
voorgevonden Tidoreesen, aengehouden te zijn —
om water bambosen te tappen ter order
van Zijn hoogh:t waaromme voor dit maal ook
onbeschadigt waaren doorgegaan krijgende tot
antw:t —

antwoort dat de zoodanige boeren en verspieders waren, en wel alwaarschijnlijk ook nog zoo veel die dusdanig bij nagt quamen, als vijanden mogten aangetast, en ter neder geveld werden, 't zij door vogels off anderszints, 't geen hij zijne onderdanen ronton zoude laten weten —

Het versoeck van sommige der sijne, om naar Morotaij of de Morotia met onse passe te gaan om sagou off boombroot, mogt wel toegestaan, maar vermerckende dat ze wel anders 't zij naar Sammacnorra / off daar de Ternatanen zijn opgehelden gegaan te zijn oordeelde het ondienstigh, en daaromme maar afgewesen soude werden. —

Den quimelaha Dokiro en Douhi jongst eenige kleeden in s' Comp.s cassa betaalt, en volgens Zijn Hoogh.t versoeck tot nog opgehouden hadden, tot tweemalen daaromme bij Zijn Hoogh.t instantie gedaan, en versogt dat haar de kleeden met eenige penn: waarde betaalt, en 't geen tot begraeffenis van haare dooden aangeleijt die hier op Tidoor in corten tijt zeer veel zijn geweest derhalven verstont Zijn Hoogh.t dat men haar die zoude laten volgen, Zijn Hoogh.t thoonde hier in heel vergenoegt te zijn en daaromme ook tot laggen uijtbarste en ik verder ten proposte.

Dat doch geliefde te besorgen dat geene overloopende Ternatanen op Zijn Hoogh.t lant en gebiet mogte geduldt werden, houdende zig aan 't contract met de E. Comp.e gemaackt vrienden vanderselver vrienden en vijanden vanderselver vijanden te zijn. 't geene wel wat verder zoude geloopen hebben, maar Zijn Hoogh.t vermits al tien uijren inden avont laat geworden was, haar te sig omons affscheijt te geven, voort laat te hebbende aan uE. achtb: mitsanders te laten weten dan zijne ootmoedige sombah en gebiedenisse waar mede naar beneden stapten wesende achter door Zijn Hoogh.t versogt den nagt op Tidoor over te rusten en morgen met dendag vertrecken 't geene ook zoo volgens begeerte naargecomen moesten. —

Waarmede desen niets niets verders van belang voorgecomen zijnde Hier voor malijen en 't Casteel Orangie den 26 7ber 1679 besluijte en in onderdanigheijt verblijve onder tout uE. achtb: gehoorsame en onderdanige dienaar en was geteeckent Andries Oloffsz.
gecollationeert accordeert &a.

Blasport

Rapport int corte gedaan en overgelevert aande E Heer Robertus Padbrugge gouv.r en directeur der Moluccos door den secretaris Andries Oloffsz: Loffsangh belangende desselfs verrigten volgens gegevene instructie en commissie op Gorontale, Tominij, Manado Caupidan en Chiauw. —

Den beginselen van ons reijs die op 30: december p.o borger chialoup van pieter de Hont aanvangh namen zijn u Ed: achtb: met twee verscheijde brieven bekent gemaakt, daar benevens hoedanig op 't vier met 't jacht d' Experiment geraakt ben, zulx daar van geen verder vermaan vinde te doen en op den 2: Januarij deses jaars van 't oorlogs fregat op voorsz: jagt overgegaan zijnde, geraakten seer gelukkig den 9: daar aan voor de rivier van Gorontale alwaar den p.e schipper van het aldaar gepostteerde jagt d' Coningh aen stonden aanboort creeg, verhalende zijn wedervaren en ondervindinge der gedaane togt tot Parigi en vermits u Ed.le achtb: daar van genoegsaam onderrigt en bewust zijt is 't onnodig om daar van in desen yts aan te halen. —

Op Gorontale.

Het aanmerckelijckste dat 't geen mij voorsz p.e schipper wiste te berigten, was het heijmelijck vertreck van den jongen Gorontaleschen Coningh naar Poudang onder voorwendinge van om sagou off om boom weel uijtgevaren te zijn en daar benevens het sterck geroep der Gorontalesen tegens onse besettinge aan gelijck in de gehoudene aanteijckeninge onder dato 9: Januarij breeder te zien is.

Den 10: smorgens voor de rivier zeijlende creeg den Gorontaleschen Cap.n Mongondo benevens zeker luijtenant en vaandrager met een canootje aanboort wesende van den Jogugo die hier gesegt wert het grootste gesagh te voeren affgesonden, om naar onse gesontheijt te vragen

off

off raden voorsz: Jongen Coning van Boudang als mij zouden doen ontbieden —

Welcke H:ren naar geringh onthaal weder ten eersten affgesonden met antwoort dat den presenten Coning en Gorgongar [?] en verdere grooten, zoo haast binnende rivier g'anckert en vertuijt waaren aan boort zouden verwagten om haar mijn last en van u Ed: achtb: bekent te maken.

Wij raakten ontrent den middag met de zeewint binnen en het schip ter g'ordonneerde plaatse vertuijt hebbende is den Colte[?] van 't dorpie Domoga aan boort verschenen seer verheugt wegens onse comste, doende verscheijde clagten — over de onlijdelijcke geweldenarijen der Goron-talesen, waar van t'eenemaal als een — verhoopten outslagen te mogen werden, dewelcke dan naar gelegentheijt vertroost en te vreede — gestelt, hebbe hem weder naar het dorpie voorsz: affgevaardight, met ordre groete aan den Coning en dat zijn Hoogheijt zoo haast doenlijck aan boort zoude verwagten, om te hooren 'tgeene u Ed: achtb: last en goetvindinge geweest zij, wat geene: volgq mij verder hebbe te berigten zal op dato voorm: in de gehoudene aanteijckeninge — omstandig connen gesien werden. Sulcke en — diergelijcke clagten zijn mij op den 11: nogh nader van onsen Capiteijn Ruben Boudon en schoolm: Francisco, voorgebraght, met versoeck van den Coning tot Domoga, van de een hier naar boven te willen comen, 't welcq voor ditmael niet is — geexcuseert, en versocht zijn Hoogheijt zig volgens gedane versoeck van gesanten, aan boort wilde laten vinden, om met den anderen in saamen — spraack te comen connen in sonderheijt dewijle de Gorontaalsche grooten waaren verwagtende

Dien dagh kregen weder scheepen [?] Quimelaha Marsaolij en vaandrig affgesanten van Gorontalo aan boort, met eenige clappers en pinang tot een present, welckers boodtschap was om te vernemen off naer haaren heijmelijck vertrocken Coning zouden willen vertoeven off niet, en waar de — reijse van Gorontalo meende te ondernemen — behalven verscheijde nieuwsgierige vragen — van den toestant tot Maleijen, wat en hoe. veel scheepen er waaren, mitsgaders hoedanig de zaacken met de Ternatanen stonden, en — waaromme met haar in oorlog geraackt zijn./ —

Deze H:ren hebbe meer voor verspieders als affgesanten aangesien derhalven met antw: zonder —

op hun

Continuatie ond.r dato 6.e 7ber 1680: —

op hun menigmaals gierige vraagen, ijets te dienen, weder
affgevaardigt dat den Coning en grooten als nogh —
aanboort souden verwagten, om hun te mogen doen
verstaan 't geene mijn last was, en ten welcken
eijnde naar herwaarts gesonden ware, Zoodanig
present wiert ons mede tegens avont van Limbotto
door Sechiere twee maldijers toegebragt met
verhaal den Sr. Sogogoe Sr. Soliatij van swaere —
siecktens bevangen was. —

Den ouden Sr. Gorontaleschen Cap.n Lainot totoli
quam des daags daar aan de rivier aff met een —
gilalo zeijlen, dien ik aanboort deedt komen: en
verstaan hebbende den selven affgesonden te —
zijn, om den Jongen Coningh Bia, die nu —
gesegt wiert op Bountoe te zijn van onse —
Comste kennisse te doen, en vandaar naar —
huijs t' ontbieden, hebbe deselven daarommen dan
ook zijn voorgenoomen reijs doen vervolgen.

Desen naarmiddag quam een praauw met vijff
a 6: man bemant de rivier van 't westen in
zeijlen, die wij de schuijt te gemoet souden, mits
gedagt hebbende eenige kundtschap van den jongen
Sr. Gorontaleschen Coning te mogen bekomen —
dogh zijn op de aankomste van deselve met hun
praauw tegens de wal geset, en boschwaart in
gevlugt, latende de praauw met Sagou geladen —
voor d' onse ten besten, 't welck egter onvermindert
in zijn geheel gelaten is, en naar dat d' onse weder
aanboort gekeert waren zijnde gevlugte weder
in hun praauw gekomen en daar mede naar —
gorontalo gescheept —

Den armen Coning van Domoga is eijndelijk den —
13.e aanboort verschenen, met de voornaamste
uijt desselfs dorp, werdende ten derden door den —
Sr. Gorontaleschen dicken Sr. Sogogoe, en verscheijde
andere van de Zelve en limbotsche grooten —
gevolgt, daar onder mede den Coodan Kadia —
agamma, die wel alle naar gelegentheijt onthaalden
maar wat tusschen ons en haar is verhandelt, en —
wie hier 't meeste voortgevoert hebben, zal
op desen datum inde gehoudene aanteekeninge
omstandelijcken konnen gesien werden, + insonderh.
hoe den dicken Sr. Sogogoe wegens zijn getrouwigh.+
niet weijnig tegens ons zeggen aan bulderde, en
den Coning van Domoga daar door genoeg
saam tot stilswijgen bragt behalven noch —
verscheijde discoursen wegens den oorlog met de
Ternatanen 't geen hun als een gemeene saak
scheen ter herten te gaan.

D' gorontaleders

De Gorontaleesen en Limbottese [illegible] wesende, hebbe den Coning van Domoga met zijn vertrouwde te grooten aan boort gehouden en deselve voorgehouden 't geene in d'achte: mij mede in structie hadt bevolen te bevelen, waar op naar de zaack wel overwogen zijnde, voorsz: Coning resolveerde, als om wigtige reedenen niet anders connende, nog den wijle mede Gorontaleesche geoordt ten gaane te houden, en ontrent die gevolmagde den gevangenen te spoelen tot de meerder magt en nader ordre van Iemaldijen zoude gecomen zijn.

Het heijmelijcke vertreck vanden Gorontaleesen Coning Bia, en 't geene daar aan cleeft bij mij overdagt wesende hebbende goet gedagt een keer naar Tomini te doen, te meer dewijle zulx z.Ed.e achts: bij voorspoedige reijswinning naar Gorontalo belast, 't zij en voor mij te dier plaatse niets 't affroepen des voorsz: Conings dog niets te doen, vice sendende derhalven den p.te schipp.r Valkoom en adsist. Stout harthe naar 't dorp van Gorontalo om aan 't hoff van mijn vertreck kennisse te doen, ondertusschen was Kadia Agamma en Caitchil Diego van Limbotto aan boort gecomen presenteerende eenige houtwercken aan d'E Comp.e te leveren met de welcke dan soodanige provisioneele over den koninge dien aangaande is gemaackt als op den 15.e Januarij in onse dagelijcse aanteekeninge is te zien te weten wegens affruijt planken van

12: voeten langh
3: d.o off 25 duijm breet en
6: duijmen dick ijder a $2\frac{3}{4}$ r.d.s

Des anderen daags des naarmiddags quamen onse affgesondene wederom van Gorontalo met den dicken Jogugu Latoin vergeselschapt die eenlijck affgecomen was om mij de reijse naar Tomini te doen staacken, of tenminste wat langer op te houden onder versoeck van sekere mede om de schulden der Gorontaleesen te innen naar derwaarts te mogen gaan en seijde dat al zijn volcken daar ontrent te vergeeffs geschieden, vermits hij het weder of wat anders raackende hunne handel met de vrijburgers

ende

ende bogtenijden, waer van zijden belet geweest te zijn door de besettinge der rivier &c.ᵃ waer mede hij ons tot den donderdagh avont gaende hiel[t] eerder zeer en quijt conden werden gelijck ons standelijck onder dato 16 d.ᵒ te zien is —

Dito

Dewijle wij ende het afweesen van d' ander op gorontale hebbe voor den Stierman Carsten Martensz: en adsistent Paulus Garchsz: een memorie tot hunne narigtinge opgestelt, en desen avont stout overhandigt mits goet gedagt hebbende, de zeer mettet jacht Experiment welcke[r]s soo het mast + stimmert moet werden in de gorontaelse rivier te laten verblijven, ommedende zoo mede aanteijckeninge als voorsz: memorie aengehaalt waer sommige dan ook het verwisselen van den p.ᵒ Schipp.ʳ Walboom tegens Stierman Carsten tot ons voorder comste van Tomini uijtgestelt is —

't Jacht de Coninge ameldam den 16: met eenige ammonitie verzien wesende zijnde ave mede ontrent te middernagt onder zeijl geraeckt en arriveerden den 23: daer aan zonder eenigh tegenspoet, behalven stilte voor hollebeij en onder pagger het goet begin ten ancker zijnde een ander soldaten bevoorens van den Coninge aenboort gesonden, om te vernemen off met corresponderen van boort wilde gehaelt werden — 't welck naderhant voor een ijdel samblant ondervonden is —

Op Tominy. Vermits te laet ten ancker quamen bevonden tot den 24: aenboort gebleven, den selven dese morgen vroegh met den p.ᵒ Schipp.ʳ Walboom ondernomen dogh tot verwonderinge niemant van de Coninghe des off grooten gesien, die ons quamen verwillecomen gelijck ontrent de voorige gecommitteerdes Schip.ʳ Livius en boeckhouder Hasselbergh was geschiet behalven de gespeurde hooligheden in ons eerste ontmoetinge binnen de pagger 't geen hun onder minsaamheden te verstaen gegeven wiert, dat ons zulcx wat vreemt en onverwagt voorquam, met aenwijsinge dese besendinge als nu naer herwaerts geschiede onder goede voorsorge en genegentheijt van d' E. Comp.ᵉ en 't Jacht. te haerwaerts, waer van zij — Dienvolgens behoorden verseeckert te zijn.

Dit dan dese Tominische Coninghs in 't —

gemeene

Van Ternaten ond: dato 6: 7ber 1680

Den Raad binnen de paggar, alwaar met haar grootste cortnaar onder comt te aanlandt geschiet zijn voorgehouden zijnde, wilde den Coning van Limbotto als inde maleijtse tale aldebest ervaren dit verontschuldigen dogh versprak sig daar in merckelijck troetch egter voor veront= schuldigt aangenomen is

Daar naar vande discoursen affgeweken zijnde hebbe van haar Hooghedens naar den toestant der Gorontalos alhier voorgevallen, often tot haare kennisse gecomen, vernomen dog geen sonderlinge bericht becomen, dan het aanwesen der Coninge van Gorontalo tot pondang ende dat de uijtgewekene Mandarijnen, noch mitshaffen blijven, om de verder bogtwaart in woonende volckeren met roven en stelen te plaagen, behalven nog eenige andere ijdele uijtstrooijsels. dogh off het voornaamste niet verswegen zij, als waar uijt haare betoonde heeligheden sijnen oorspronk genomen heeft, twijffele grootelijcx mijns geringen oordeels vertrouwe deselve negotie dan vande uijtstrooijselen der Gorontalose Ternatanen, vandaen te comen, zijnde deselve luijden niet min dan de Gorontalos binnens gierigh in 't ondervragen naar den toestant der saaken tot malcanderen begonnen in 't voorg vanden oorlogh met de Ternatanen waar van hun soodanige onderrigtinge is gedaan, als de waarheijt ondervindinge en gelegentheijt mede bracht, met soodanige vertroostende sluijt reeden, als mij p.e Instructie voorgeschreeven is, uijtgevende mijn geringe kennisse oordeelende dienst te der E: Comp.e daar bij te voegen.

D' paggar heeft geen begin door de Ingenieurs daar vanden Schipp.r Livinus, en Chirurgijn Hasselberg aldus door ontbesigt en ongehandelt zijnde vonden deselve van seedsaam gestalte mogelijck naar den nieuwe Inventie gestabileert egter van gantsch geen tegenweeringe, gelijck uijt de affbeeldinge der platte grondt in 't Lant.o door den p.e Schipp.r Walboom toegesonden kan gesien worden, behalven nog dat de pallisaden op sommige plaatsen twee duijmen meer vanden anderen staan, egter hoogh genoeg en alle mede van wassende bosch hout

Ende

Aanteekeninge ond: dato 6: 8ber 1680

Ende alhoewel de Coningen en grooten genegen waren, om dese pagger te vernieuwen, en daar toe palissaden te verschaffen, Zoo hebben Sulx nogtans mits Cortheijt des tijts, op ons niet connen verwinnen, eenlijck op't schrijven van hier haar Hoogheden gerecommandeert geladen, dewijl ontraat voor de Comste van u dagts off nader de gecommitteerdens, vermits hunne dese pagger rondt om met den boort [illegible] geheel belooft en aangenomen is

Hier naar op't versoeck van haar Hoog Edelens inde schoolcamer ende selve te bezigtigen hebben hier een getal van 101: Jongens met van 7 à 11 Jaren oudt gevonden, Zonder een eenig meijsie, alle welcke inde gemeene vraagstucken tamelijck wel onder„ wesen waren, gelijck op mijn nader visite bebonden„ vonden, gelijck op den 25: Januarij inde dagelijcxe aanteijckeningen aangehaalt is

Maar dewijle mij niet onbekent en was dat se op hunne verlossinge uijt Goronthalo belooft hadden gedaan van alle Jonge onbejaarde Zoo mans als vrouws persoonen, inden godtsdienst te willen doen onderwijsen, Zoo hebben haar de [illegible] af gevraaght waaromme de meijsiens agter gehouden wierden, te meer dewijle se gesamentlijck sonder ijmants aansporinge Jongst in't aanwesen van gem:te p: Schipper, versocht en aangenomen hadden, tot Christelijcke geloof om te helpen, ten welcken eijnde haare namen ook aangeteikent waren

Op't welcke altgans niets van belang en is, geantwoort bekennende Zoodanige beloften gedaan te zijn, en't Zelve ook wel [illegible] volbraght Zoude worden, nemende eijndelijck naar dat hun tevoorens de waarheijt naar behoorlijckheijt gesegt, voort dagh van beraadt, om op't gem: voorstel is nader te antwoorden, overdiesen des morgens daar aan Zijnde den 25: hier op hunne verclaringe deden, van altgeen in dagts belooft hadden promptelijck te Zullen naarkomen worden, en haare kinderen en kints kinderen voortaan in't Christen geloof Zoo wel meijsiens als Jongens te doen onderwijsen

Onder dese eijgene discoursen [illegible] hebbende voor dese arme luijden hun Zelven al vergeten hadden, niets schoonder genegen en Zeer begeerig te Zijn, om naar Bangaij op slaven rooff te willen varen, waar door vermeenden gelijck die van Parigi en meer andere haar rijck te maken worden

Van Sirnatin ond:en dato 6: 8b: 1660

werden, tgeene hun met omstandige redenen uijt
stooft heb getragt te praaten, en tot andere eerlijcke
middelen, als den landtbouw in sonderheijt aangewesen,
behalven noch tgeene met anderen Coopmanschappen
van houtwercken, Landt Cocos olij etc. sonder commen
gewinnen; hadde voorts belooft maken dat sanden van
eenige lijwaten ter bedragen van 300 r.ds om hun voor
eerst tot het drantie van soodanige Coopmanschappen
aanden gangh te helpen, tgeene tot noch om redenen
inde aanteijkeninge aangehaelt hebbe verswegen —

Het senden van soodanige lijwaten maeckte hun seer
verblijdt, beloovende een ijder sigh gereet om t silver te
ontfangen, sonder dwing off eenig staat te maken —
hoedanig het sal werden voldaan, dogh egter naer dat
verstonden het selve met houtwercken, hoe wel ze volden
machten daar inne in't eerste geen swarigheijt,
maar naderhandt hoorende datter door ons onder
scheijt van't houdt werden gedaan, scheen hun de
moet te wilden sacken, tot dat weder op den wegh werden
gebraagt —

Belangende de Castey van Caiwan, de Massoij, noch
schilpatshoorn en is hier niet te bekomen, volgens —
verclaringe van ouden Schoolm.r en meer andere —
maar wel tot Parigi, ooc den slagh wilde d.o aan
t dorp van Donaga geen gelijck volgens... voorden
aangebraght is,

Ingesondene acte voor den Prince Domba dogters —
Zoone vanden Coning van Lamboeroe om als —
Successeur te zijn in't Lamboense rijck, hebbe met
bewillinge en toestemminge der gesamentl.
grooten, onder drie Canon schooten den ouden —
Coningh in bewaringe overhandigt, met bygev —
staande zijn hoogh.t den 24 d.o. een ander in zijn woninge
voorgedragen had —

Desgelijcx is ooc mede de acte aan prins Crain Baton
Zoone vanden ter doot ziech leggenden Coning van
Tiga gehandelt, daar onder vorderen soodanige compli
menten als in de dagelijckse aanteijckeninge onder
25 d.o. hangeslen werden. —

Bij 'oosten den bergh hoeck off Bologo, ontrent 7 à 8 mijlen
van Tolleboij, hebbe in't verbij zeijlen tamelijck
groot en vlacke landt streecke vernomen, dat
ons schoon en vrughtbaar toe scheen, derhalven nieuws
gierig om te weten off het desen Coning, off ijmandt
anders toebehoorde, en haare landen zijnde, waer om
hun niet liever daer metter woon ternedergeslagen
hadden, dan uijt d'gorontaelse slavernije gevlucht waren

Den —

Van Ternaten ond.e dato 6: 8ber 1680

Den Coningh van Lamboeno antwoorde de plaetse deselve landts strecke de Zijne te Zijn, alwaar 't Zeer lange Jaeren ook een dorp hadde gestaan en wiert genaamt polosabo Zijnde de vrugtbaarste van desen grooten inbocht van Sagou, waeromme dan ook meermalen ondernomen was, om dese dorpen naer derwaarts te verplaatsen, maar den volckeren tot dien Zijnde naerderwaarts gesonden, Zijn telckens affgestorven, off met swaere Ziechten bevangen geworden, daar uijt besluijtende datter spoocken, off quaade geesten huijshielden, en waaromme was hunne voorhuijsinge naar derwaarts tot nogtoe teruggesett, dogh ingevalle wij het aennemen wilden, om deselve van daar te drijven, Zouden se hunne dorpen geerne derwaarts willen verplaatsen, twelck mits in Sock, en ernst, gesprooken Zijnde, tot nadachte comen te daar bij gelaten is —

Den 26: do: 's morgens de gesonden lijwaten aan landt gebragt, en Zoo voor als naar gedroogen Zijnde hoedanig deselve Zouden werden voldaan, hebbe daar van volgens de lijste bij de dagelijxe aenteeckeningen gevoegt, uijtdeelinge gedaan te weeten —

Aan den Coningh van lemboeno

4. p.s Guinees lijwaat
4. do. blaauwe betilles
10. dos halve smalle baftas
12. dos geb.tr chiavonijs

} bedraagt Rd.s ... 69.

Aan die van Biga

4. p.s Guinees ....
4. do. blaauwe betilles
12. dos halve smalle baftas
12. dos geb.tr chiavonijs

} bedraagt Rd.s .... 63.

Aan die van Lemboe

4. p.s guinees lijwaat
2. do. blaauwe betilles
12. dos geb.tr chiavonijs
10. dos halve smalle baftas

} bedraagt Rd.s .... 54.

Aan die van Chiending

4. p.s guinees lijwaat
2. dos blaauwe betilles
12. dos chiavonijs
10. dos halve smalle baftas

} bedraagt Rd.s .... 54.

Aan die van Sucaboe

4. p.s guinees lijwaat
2. dos blaauwe betilles
12. dos chiavonijs
10. dos halve smalle baftas

} komt Rd.s 54

Nogh —

Van Ternaten ond: dato 6e: 8ber Ao: 1690

Nogh schooten nu 6 ps: halve smalle baftas over die hebben ten verbodene vanden schoolm:r aande school-
jongens vereert, om daar voor inde ledige uijt-
loont te spinnen, en daar mede d'E: Comp:e tegen de
aankomste der scheepen te betaalen. —

Inmiddels gaven de Coningen te kennen, mede —
Zijne grooten goetgevonden te hebben geene vrouwen
het bestier vande regeeringen te laten, om welcke en
meer andere redenen inde dagelijxe aanteekeningen —
aangehaalt den prins Coda broeder vanden Co:n —
van Bicabo inde Lamboosche regeeringe in plaats —
van Zijn suster Coulintingh, die nu regeerde
voorgedragen wiert —

Desgelijx ook den prins Bonca Zoone vande vrouwe
van Hirunding met namen Dpisnabo aan den —
welcken Zij genegen was, / mits goede bequaamheijt /
d'regeeringe op te dragen, waar van aangenomen
hebben UEd: rapport te doen, en heeft den eerst
noemden mij laten blijcken vangenegen te zijn
om eenen keer tot Malaijen groeter comen gelijck
'tzelve ook op mij verdogt toelet hem mede —
Zoude gevoeijgert hebben inden bestieren van hier
direct naar Malaijen laet mogende stellen —

Ons van hier op den 27: tot de reijse klaar gemaackt
hebbende Zijnde Coningen en sorps hooffden —
bij ons weder tienden de pagger Bgaderstellende
mij eenige vragen voor als

> Soodanig mede volkeren van Tambalatte handelen, inden bij haar mogten —
> comen vlugten. En ten anderen de —
> Bororatiers herwaarts comende —
> offerde eeder gepleegde gewelderarijen int
> en sonden mogen worden

Op welcke geantwoordt is, dat die van Tambalatte
van ouderdom der Boroaltiers willende ontslagen
worden, haar verdoolt dienen te verwinnen &ca

En belangende de Bororatiers om handel
te drijven off om eenige andere hunne saken
te verrigten herwaarts comende, mogten wel
Zoo wanneer sulx zonder kennisse der E. Comp:e
geschiede in versekering genomen worden, waer
over nogh eenige vande Carlingen vide willen
sommige sodanige Bororatiers tot wedervraach
liever het leven benemen —

Hier mede gelegentheijt gekregen hebbende om naar
't gedoente vanden bewinthebbers prinuca broeder

van

Consideratien ond: dato 6:e Xber 1680

van de Limbotters, prins ter Iksnen off Radia agamma ondersocht te doen, en wert verklaart den selven Zigh als nog tot posso onthielt, als een — Coningh uijt naam der E: Comp:ie van de dorpen — ampama, Tamabomba, Togian, mattepipenga Sabatta, en Iklok, schattinge van ijser werck en aldaar gemaackt werdende Cleeden, dij hem waar toe deselve met swaare dreijgementen — worden gedwongen. —

Waar op 't gemoet deser Coningen nog nader willende ondertasten hebbe hun voorgehouden en gevraagt, off se niet genegen en souden zijn om voorsz: Paminca van posso te ligten en geven gelijck in handen van de E: Comp:ie stellen, om — vreeden en vrientschap van dingen te geven, en vermits bespeurt hebbe haare Ho: Ed:le daar toe seer — seer en zeer graag waren, begeerende maar alleen d'ordre om 't selve te verrigten, welcken — door mij wat verdagt hebbe, insonderheijt aangemerckt naar mijnde geringen kennisse — oordeelende dat Paminca over zoo een menigte van dorpen, landen, heerschappije sonder eenige — merckelijcken aanhangh niet en souw hebben — connen wesen waardoor hij ligtelijcken het lant in roep en roer souw connen brengen, indien de — aanslag van haar Ho: Ed:le quam te mislucken — ten anderen zoo was mijn gevoelen dat se tot uijtvoeringe van 't voorsz:, niet en souden zoo bereijtwillig geweest zijn, ingevalle zij er geene voordeelen in en hadden gesien want zij dan om aldus in een soodanige furie en gelegentheijt een partij slaven te connen krooven daar toe dese volckeren dog seer graagh zijn, off anderdints te derden bedugtende dat de Gorontalers en — Limbotters in 't geheel off Paminca affsonderl: met de uijtgedroockene en stroopende mandarijn in eenig verbont mogten zijn, zoo dat voorsz dorpelingen schoon van Paminca ontslagen, — egter evenselve of te wel swaarder over last ten van de mandarijnen voorsz: souden hebben te verwagten behalven nogh dat het gevangen nemen van meergem:te Paminca in d' Lagt E: mij mede gegeevene instructie niet ten vollen maar als bij gelegentheijt

aanbevolen

aanbevolen is deswegen dan hebbe haer hooghedens —
van Tomini van hunnen ijver weerhouden, tot nader
last t'accorderen sullen, het mijns oordeels niet
onraadsaam zijn, dat den Limbotter geperduadeert
en aanbevolen wort voorsz: princessa van aen hoogh.
te huijs t'ontbieden, ende in soo sij dan daer inne weijgerig
bevonden werden, sal als dan daartoe soodanige —
middelen wel connen verschaft werden, als wij
door uE. achtb: oordelen zullen, een van daan compt
t'welck niet onder weder come te uijt Tomini tot
Gorontalo, den Limbotter wel souden hebben —
aangeseijt, indien de saecken ongelegentheijt zig
daartoe hadden gepresenteert, sulcx hebbe raadsaem
gedagt hier van tot uE. achtb: persoonlijcke —
verschijninge te swijgen gelijck ook geschiet is —

Haar hoogh.den versocht eenmael om voorschrijvens —
weegens eenige haere volckeren die nog op parigi
werden aangehouden, en daer benevens dat twee
princen, van hun onder de ternatanen geraeckt
met namen Datoula, en Bonkio, met derselver
dienaren pouhij en popoden t'eeniger tijt in
handen van d'E. Comp: connende te vervallen, —
weder herwaerts mogten gesonden werden. —

Den Coning van Bolanga Gola gen: die in 't
rapport der gecommitteerdens Livius en Hassels:
wort gesegt door sijnen swager off capn: Lamot,
uijt sijn landt en regeeringe verdreven te zijn —
is onser vergaderinge met scherpe naerwerckens —
inbrengen en clagten gecomen is, dogh niets van belang
verstaan van 't geene hij tegens gem. Capn: Lamot
polanij heeft, maar wel dat hij Gola niets gebreck
van natuurlijcke ~~verstant~~ verwisse naar het schijnt tot
de regeeringe onbequaem is, waeromme op sijn
seggen geen staat en connen maken, en over
sulcx genootsaackt die saeck te laten soo het was,
alhoewel dien capn: Lamot voorsz: niet geerne —
sonder gesprocken en onderrigt gehadt hebben, in —
sonderheijt dat hij zig buijten schade willende —
houden, de Gorontalese uijt te trojeeren en —
te laten dringen tegens d'E. Comp: buijtens sonde —
laten vaaren. —

Op Tomini dan allereerst hebbende 't geene
mij p.e instructie door uE. achtb: aanbevolen —
was, voor soo veel der tijt en mijne swacke gesontheijt —
eenigsints hebben connen te wege brengen, hebbe
bevoorderens van de Coningen affscheijt genomen
te hebben, een brieff aan den Coning van Parigij

mede

Van Ternaten ond: dato 6e. 8ber A°. 1680

in de maleijtsche taale met duijtsche letteren —
vervaardigt en aan den Schoolm^r: anthonij adriaensz
overhandigt om ten eerste in net orde, prasino offte
corect, volgens toezegginge van haar hoogh^dens
bestelt te werden, zijnde deselve in zijn geheel onder
dato 27^e. Januarij in de dagelijxe aanteijckeningh —
g'Inserreert. Op welcken naarmiddagh wij door
den coningh van Limbotto en eenige princen
aan boort vergeselschapt wierden, die deselve daar
naar weder aan lant gesett zijnde van Tonnij
off Tolitoy den 28^en naar Gorontalo sijn heen —
gevaren alwaar den 30^e. daar aan arriveerden —
vindende d'onse alle in goede gesontheijt, doch den
arbeijt hadt geen sonderlinge voorganck gehadt,
'tgene door de felle noordelijcke winden in de rivier
van Gorontalo dagelijx 't Zeedert ons vertreck —
gewaaijt, ten deele was veroorsaackt geworden —
ontrent voorsz: landts Trecken was volgens dagel:
aanteijckeningen van den adsistent Harcks^e: ook —
't Zedert dien niets van bijsondere opmerckinge
voorgevallen, behalven, dat den Gorontaelschen Co:^h
bda eijndelijck op 21: verleden met twee gilalos —
binnen de rivier van pondangh op gekomen was: —
Zendende zijn Cap^n: Launot op het jacht Experiment
aan boort om 't Compliment aff te leggen, ende
weijlen dat hij zelfs naar boven liet schepen, zijnde
op den 27 daar aan zelfs persoonlijck bij d'onse aan
boort verschenen, Zonder yets te verrigten, dan —
deselve door zijne nieuwsgierige vraagen tragtende
uijt te hooren, Zonder daar mede nogtans yets —
op gedaan te hebben, niets van de seinige gepasseerde —
gangen van Zich, als goede dwarsheijt hebbende. —

Het was den eerste deser s'Ed: doende ick van 't jacht de Co:^h —
ameterdam op d' Experiment weder overginck —
laatende de Gorontaelsche en Limbotsche regeringe
daar van kennisse doen, met vriendelijck versoeck —
van aan boort te willen comen, om hen dienende te
maken, van 't gene met haar te verrigten hadt, —
insonderheijt belangende die van Domoga welcken
Coning, tegens de verschijninge der Gorontaelsche
en Limbotters mede aan boort verdagh vaart
wiert

Naar lange over en weer gegane gesanten, des —
Coningh van Gorontalo is zijn hoogh^t: bda op den
3^e: D^o: met seer pompeus en staat de rivier aff en —
aan boort gecomen, dogh vermits de Coningh —
en grooten van Limbotto niet voornaght te

rugh

heugh bevonden gehouden te werden, derhalven hebbe van
mijn last niets willen ophalen, nogte op des Conings ge-
gewoonelijcke menigvuldige vragen van hoedanig
het in Molucco stonde, hoe sterck de onse op
Manado en Siauw waren, offer Castilianen
uijt den Zuijden affquamen, off den Tidorees en
Batchianen d'E Comp:e mede niet en waren affge
vallen, en meer andere diergelijcke niets van
belang willen antwoorden, hem dwael: wegens
die van Domoga voorhoudende, het onmenschelijcke
bedrijff ontrent deselve gepleegt, niets zijnde van
zaacke den gorontaleesen allen raackende. —

Zulx wiert van Zijn hoogh:t ontkent met schijn
bewijsen van zijn oprigtigheijt in't onderhouden —
van het aangegane verbont, daar benevens d'E Comp:e
beschuldigende van dat ontrent hem, met zijne —
onderdanen affhandig te maken, &c:a naar behooren —
niet en was gehandelt —

Waardoor wij verder in tedere twistinge souden
geraackt hebben, maar niets 't affroepen van den —
Limbotter is sulx agtergelaten behalven eenige
discoursen rakende de rebellie der Ternatanen, waar
naar Zijn hoogh:t met ongemeene bevrosth:t bevangen —
van woort is gescheijden onder belofte met den —
Limbotter wederom te sullen comen, welck —
naderhandt door den Gorontaleesen affgesant
wiert gerecuseert —

Waaromme dan ook het versoeck des Conings van
Domoga naargecomen heb, verders met hemna
deselfs dorpen om de gelegentheden eenden tot lant
aldaar te besigtigen, niet tegenstaande den —
Gorontaleesen t'Zeer zogten te beletten. —

Op Domoga.

Den 4: onsen godtsdienst int dorpen
voorsz: bijgewoont hebbende, hebbe in desen gedoopte
christenen sonderlingen goeden ijver daer inne —
gespeurt, insonderheijt inden Coning die't geenen —
tot een voorganger is strekkende gelijck sulx
vanden Schoolm:r francisco wiert verclaart —

De woelinge Gorontaleesen hoe ten mijn verblijff
in't voorsz: dorp niet dulden, hebbende haere gesante
om mij weder onder desen ingewe voorwendinge
aff te crijgen mogelijck uijt vrese dat de dorpelingen
van Bolango, en Attingola Zig niet ons souden
inwickelen, dogh vermits den tijt niet toe en —
liet om te dese plaatse, alwaar een Zeer

schoone

schoone en plaijsierige landts doinen is, lange te
pannekoecken, zijn des 8e morgens den 5e weder
met den Coning afgegaan, naar de voorens vande
gelegentheijt deser dorpelingen onderrigt zijnde, —
namentlijck deselve hier ontrent geen regtlanden —
te hebben, endien volgens zonder consent en toe„
stemminge der Attingoldens, als wetten van 't lant
hetis, geene thuijnen mogen maken, nogh ijets —
aanplanten, veel min sagou, die er in overvloet
is, te mogen kloppen, noghte zelfs met een cocus
noot, schoon van de boomen afgevallen, te nogh„
nemen, zonder met lijwaten, of te kleeden van
sagou, en tottingh te betalen, welck bedrijff en
dwingelandije zijnde oorspronck van niemant
dan der wn Orangkaijen hebt.

Op Padangh. Dewijle aff en tot
padang gecomen wesende wierden door den —
ouden Coningh van Limbotto in het aldaar opge„
regte vergaderhuijs gebragt, alwaar de
wn Orangkaeden, Coningen en grooten vergadert
vonden en naar het compliment afgelegt te
hebben, raackten in reden, Carelinge wegens
ontvangene naar Domoga, waer door gelegentheijt
kreeg omden wn Orangkaijen derselve grootheden
naarde waarheijt voorte houden, en vervolgens
't geene zij van tijt tot tijt, tegens het aangegane
verbondt hadden in 't werck gestelt, met verma„
ninge van sulcx voortaan te willen
verbeteren, en in sonderheijt de te wederen —
Christenen van Domoga en alle andere
die er genegen mogten zijn off worden, om ons —
geloove aan te vaarden, in alles ongehindert
en onbeledigt te laten —

Tegens het welcke, en tot verontschuldinge door
Coning Bia en wn Dogogor Caton, het volgende
bijgebragt is, als dat 't met ontkenninge tegens
het Christendom ijets onbehoorlijcx gedaan
of 't te ondernomen te hebben, nogte ook niet
ontrent die van Domoga eenig geweltade —
overlast gepleegt —

Ten andere zoude behoorende hun d'uijtstroijsels
tot nadeel vande E. Comp.e niet toelaten te leggen —
als hebbende dergelijcx vandese en geene gehoort
Ten derden seggende hun valschelijcken naarge„
geven te zijn van eenig verbont tot
nadeel —

Van Ternaten ord: dato 6:e 28 1690

nadeel van d' E Comp:e met den Coningh van
Boulang aangegaan te hebben, waar over op den
armen Coning van Domoga onverwinnelijk
geraamt ten getracteert, denselven tenlaste te
leggende van zoodanige uijtstrooijsels den
autheur te zijn zonder dat hij zigh in het alderminste
tegens dese gewelddenaars derffde verantwoorden.

Voorts: Coning en Dorgorge bragten mede
tegens d' E Comp:e in gelijck meermalen van te
voren, waar mede oordeelen verongelijckt te zijn
als te weten, door 't besit van de revier Boelemo
haren gewoonelijcken handel te drijven, en om dat hare
onderdanen, neevens de boschlieden naar hare
oude gewoonte derwaarts niet en mogten reijsen.

De tweede naar mijn geringe kennisse genoegsaam
naar mijn geringe kennisse genoegsaam
geadvanceert en waerlijck is, Ja zoodanig dat de
Gorontaleeses genootsaackt wierden, het daar bij
voor als tijt te laten, Zijnde in den avondt tsamen
van den anderen niet al te wel vergenoegt gescheijden
behalven dat de Gorontaleesers op desen dagh in mijn
aanwesen tot Padangh off ondenweg van Domoga
omtrent onse water en stranthalers eenige
gelegentheijt schijnen gesogt te hebben, om tot feijtelijck
heeden te comen, off om ons te toetsen off daar toe
dringe last door in hacht: mogt gegeven zijn.

Alsoo wel mennonde en omtrent de geweldenaars in
besonderheijt waarneemende tegens haren intrest
met agenden, niet al te wel versocht kan te zijn, zoo
hebbe egter niet connen naarlaten om nogmalen
in haren vergaderinge te verschijnen ten principalen
om een volkomen uijtslagh te hebben, off voorde
Domogers zoodanige conditien, als inde mij
mede gegevene Instructie aangehaalt staat
Zouden connen bedongen werden, off niet, dewijle
den Coning van Domoga met de dorpshooffden
om verschijnende redenen bij hunne voorige resolutie
van op dese Gorontaleesche Landt tresschere te
continueeren, zijn blijven persisteeren als niet
anders connende.

Over sulcx den 6:e d:o met den Coning en dorps
hooffden, beneevens Sergiant Ruben Bouwan en
adsistent Harthsz: inde schuijt getrapt en
naar gem: vergaderinge gevaren zijn: alwaer
dese vergaderde Coningen en heeren van Gorontalo
en Limbotto naar 't affleggen der gewoonelijcke
complimenten, nog malen onder min [illegible]
redenen aangemaant is, op het aangegeven
verbont te dencken en daar bij tijdelijck bij-
blijven

blijven, zonder haar met andere zaaken die buijten hun waaren, als wel in sonderheijt belangende den meijneedigen opstant der Ternatanen, soo zeer niet bemoeijen gelijck wel gespeurt en ondervonden is, dat den voorspoet van deselve den E. Comp.e onder ganck geheel zouden te gemoet sien. —

Voor over lange en wijd-loopige redencavelinge vielen, zingende de h.ren Ternataenes al hun ouden sangh, met onduijdelijcke pretentien van dat de bogt volckeren van Tonnij haere wettige onderdanen waeren, als daartoe door hunne — wapenen gebragt, geevende genoegsaam alsoo wel niet in substantieele woorden, te kennen — van d'E. Comp.e geen vrienden te connen blijven — ingevalle men hun deselve wilde ontrecken — die onder d'E. Comp.es bijsondere bescherminge — brengen, zonder nogtans eenig gewag te maken, — van de Bogt Tobelose en tominische volckeren — tot Kolleboij, namentlijck de dorpelingen van Lamboente, Biga, Sittabo, Lembou en — Heuningh nochte ook niet van Tidoa

Doch twelcke hun soodanig te vreeden gestelt heb, als men door mijn gehouden dagelijcksche aantekeningen largo te sien is, en nog nader bij — gevoegde acte van antwoort op deselve vraage — onder dato 11: d.o: te vinden, verschijnende — niets het vertreck der beijde Jagts van hier, en niet seecker zijnde wanneer U Ed.s jagts offeringe — nader Ed.e Gecommitteerdens met meerder magt ontrent deselve geven sullen connen beschijnen, — zij ondertusschen met roven en steelen, en geweldt — plegingen, als ligtelijck denckende geklaar te te — zijn, voorsz: arme Bogts volckeren vrijmoedig — dan oijt van te vooren sullen plagen en beschadigen — en aldus geheel verwoesten en in armoede brengen — derhalven hebbe niets anders nader connende doen — dan hun onder minsame protestatien, van de — gewoonlijcke bedrijven en meer andere onbehoorl: gedoenteries af te raaden. —

Alsoo mij wederom begonnen hebbe van de saken tot Domoga, en onderstaan voor hun de conditien in de instructie vermelt bedingen maar in plaats van sulx toe te staan, begosten de Ed.en Dagoedoe naar desselfs gewoonlijcke aardt — met een bulderende stemme tegens deselve uijt te varen, seggende den Coning van Domoga met

doen ga niet d'effect volheerden, zijnde slaaven te
zijn, en vermits de selve verplaatsinge int —
Contract niet en was bedongen, zoo en souden
zij 't zelve ook nooijt toe staan, egter beloofden —
deselve niet weder in hun dorp te willen laten —
woonen, maer en waere niet voorder crijgen. —

Belangende den slaaff, met sclaar, Thome, die
was volgens haar zeggen door Luitgijs Blouhert
mits niet d'effect vrouw in overspel bevonden —
hebbende, om 't leven gebragt, 'twelck door d'gezeijde
presenten gen: wiert getuijgt, waar tegens dan
niet meer te doen viel —

Op d'Experiment. Onder dato 8: feb zal onder
anderen meer gevonden werden der gorontaloders —
nader pretentie op de bogt lijden, en waar uijt
'tselve zijnen oorsprong heeft te weten, uijt het
contract tusschen hun en mayonda aangegaan
waarinne deselve haar gorontaloders overgelaten —
zijn, uijtgesondert die van bongaij, gapij en —
Tambouwou, waar van beijden en zeggen zijden
te comen ontvangen, in dien sulx verwijst wiert

Op welcken dagh d'en gorontaloschen jongen —
Coningh bila, benevens verscheijde grooten —
zoo van gorontalo als Limbotto aen boort
gehouden was, mede gebragt hebbende den ontvlugten
jonge matroos Hendrick Coppenol en twee —
slavinnen, op affcortinge van zijn bij sonderen
schult, die bij ons voorongetapt aangenomen —
zijn, niet wetende off in der daat slavinnen off
groffe volchenden waeren, met welcke nader
hant zoodanig gehandelt is, als in den brieff aant
opperhooft tot manado onder dato 1: april —
ditto: aangesien werden. —

Haare algemeene schult beloofden, mede hoogaast
doenlijck te zullen werden voldaan, en was er
al eets ijts tot het zelve in voorraat opgedaan —
egter scheijnt den landtbouw tot gorontalo voor
als nog gants geen voortganck te willen nemen,
vermits de sehoogh opgeblasene menschen, meest
van rooven en stelen gewent zijn te leven, —
behalven dat se tegenwoordig zeer wanckelbaar —
in haare schoenen schijnen te staan, gelijck —
't zelve ook wel duijdelijck hebben laten blijcken —
door het zeggen der Ternatanen gedwongen —
werdende

Van Ternaaten ond: dato 6: 7b^ris: 1680

werdende wat tegenwoordigh staat zoude wijdog connen
doen, de Comp^ie: zoude ons als stroo door de wint
wegh blaaden connen, diergelijcke zal nog op
meer andere plaatsen in onse dagelijcxe aan,
teyckeningen connen gevonden werden, dogh mijns
gheringen geweldens en onder Correctie en ver
beteringe van wijser oordeel gesegt zouden de
zaacken zig tot Dorontalo en Limbotto wel
schicken, zoo wanneer den dickden Jogugu
Meradia agamma met desijne uijt Limbotto
met fatsoen aan den kant conde geschicht
werden

in Straat Lembeh. Wij raackten eyndelijck
uijt het Dorontaelsche gewoel en hasselbasselen
den 9: smagts onder zeijl, en quamen den 16: daer
aen des avonts in de Straat Lembeh aende werde
naamste ten ancker van waar tot den 20:
buijten 't noordlijcke te naamste [illegible], en
aldaar op voorsz: dato ons roer verloorende weshalven
genootsaacht een nieuw roer te doen maken
waarmede dan tot den 25: bezig waaren eer
weder zeijlvaardigh geworden zijn, daer naar en
op 29: quamen inde baij van Manado alwaer
mede de scheepsoverheden den resolutie trocken
om met beijde Jagts aldaar ten ancker te
gaan geld:/ ook op p^mo maart geschiede

Op Manado. Dewaar mij door 't
opperhooft Abraham van Meijert desselfs
dagelijcxe aanteeckeningen van den 8: Xber
passato tot 18: febr: deses Jaars overhandigt wiert,
waarinne mij niets van bijsondere opmerkingen
voorgecomen is weshalven 't zelve ook niet in
getrocken, maar agter aande dagelijcxe notitien
gevoegt heb, uijtgesondert zeker malrijts brieffie
doorden Schoolm^r: van Tamo aan voorsz:
opperhooft gesz: onder dato ens aanhangende
die overgeseten en g' insereert heb met den prin
cipalen 't gewoel van den Dorontaelse en den
Coningh van Boulang behelst

Omme dan vervolgens uw^e acht: gegeven
ordre te volgen hebbe de dorpshooffden der
afgesonderde door den Sergiant Harman Smith
en eenige bij hem gevoegde soldaten en
bewuste dorpshooffden doen ontbieden, dewelcke
wiert

Van Ternaten ond: dato 6en 28en Jan 1660

Dat op den 7: maart te voorschijn quamen —
uijt de thuijs naar 't aant fort gelegene negorijen —
als van

Manado
Bantik
Clabat
Ares
Bascassen
Tomen
Tonsaronson
Tambariry
Tondano
Clabat boven

Zijnde de hooffden der boven dorpen als van Cacas
Toncimbout, Langouwan, Tombatchian &ca
uijt vreese van overvallen te werden, niets naar 't
aanden vijant gelegen agtergebleven —

Dat niet de selve aldaar op den selven dato 't handelt.
zij zal inde dagelijxe aanteijckeningen wijdtlopig
te vinden zijn, bestaande principalen in —
ernstige vermaningen, om de boden bij —
hunnen pligt te houden, en niet zoo ligt oorlogen
en feijtelijckheden, tegens haere buuren, sonder
s' Comp:es kennisse aan te vangen, gelijck nu niet die
van Pauron, Sachan, Datgahan, en passan is
geschiet, zonder haer in eenige manieren te willen
laten gesoggen nog te naar oude raadt en vermaningen
luijsteren, uijt 't antwoort van de selve aantwoorden
gebragt zijnde boden heeft men, ende die comm —
vermerken dat het zoo zeer niet aan hunnen, —
schortte, schijnende gelijck ul: agt 8: in Tunic
vermelt door loos en listig beleijt van den Coning
van Boulang off Amoura diesdanig aangehitst
(zonder dat zij 't zelve regt connen bevatten hoe
danig:) gebragt te zijn verseeckerende als noch zeer
ernstelijck van de Ed: Comp:ie tegens haere —
voorsz: vijanden staande gehouden — en niet geslaten —
te mogen werden, en dat niet de hulpe die d'E. —
Comp:ie haar souden geleden en tevens te vangen, —
dog niet lange en soude werden vertraagt, van
dat de selve door de vijanden tot affvalligheijt mogten —
werden gedwongen. —

Welck verbaeth omtrent 't agt 8: in beter voegen —
deurlijck volgende laat, belooft en aangedwongen —
heb voortedragen, de boden recommanderende —
geheel

Van Ternaten ond: dato 6e 8ber 1690

gerust en stille te zijn, en niet dan afftrekkende oorlog ondertusschen voeren, en alsus den gunstige apostillen en Ed: Achtb: nadere goetvindinge aff te wagten, 't welck ontrent haar niet wel te geen plaats en conde vinden, maar nadenhant en op den 1e: d° der saacken ten huijse van den Colog Salwaij nader overwogen hebbende wiert door den Coninck manganauton, Sengadie Dulelban, Coninck Tibout en de Cap.n paat, Soupit en Mondaij verclaart het aan hun Heer Commandeur gehoorsaamt en naargecomen zouden worden, persisterende als nog bij haar versoeck om adsistentie omme de geschillen met haere vijanden door de wapenen te mogen neder leggen, en daar van den eynde maken.

Ondertusschen en op den 2e: was den Dogoigow van Bool met namen Dompius benevens eenige andere edelieden vandaar op manado aangecomen met 6: zoo coracoras als andere vaartuijgen verscheijden van welcke reijse alreets op Gorontalo zijnde, gerugten hadden gehoort, in sonderheijt dat deselve comende tot manado nergens anders om souden zijn dan om die van Bool tot 't Christengeloof genegen te verclaren, dogh hebbe daar van in deselve ingedane reden cavelingen niet deselve gevoert niets hooren reppen, alleenlijk zeggende al 't geene hun van de E: Comp.e opgeleijt mogt werden, geerne te willen gehoorsamen en naar comen en een schoolmeester aannemende om de Jonge kinderen in 't selve te onderwijsen, indien hun zulx belast en opgelegt mogt werden, schijnende anders niets ten principalen nader hervt. gehouden te zijn om te mogen weten hoedanig het met de volckeren van Tambolo, die van Limbotto tot nog toe geen Christenen geworden zijn, off wilden worden, zoo mede hoedanig het met de molucse en Gorontaalsche saacken stont wat op soodanige vragen g'antwoort is blijckt in de gehoudene aanteijckeningen om Standvastigheden nemende de volckeren van Tambolo in de brieff aan den Coningh Ingrooten van Bool gesz: p.r d'Ed. Heer Gogogogow onder dato 8 maert g'insereert

In geselschap van meergem.n Dogoigow was mede tot manado aangekomen seeckeren prins met name Pogogoffij van Bangaij uijt de

negorije

Van Ternaten ond.e dato 6: Jul: Ao

ingezetene tiertigh die niets op Bool gekomen zijnde zigh
aldaar nu ontrent een jaar onthouden hadt, en —
dewijle der Haan had wij niet de ternatanen in —
oorlogh waaren, was naar 't scheen voor zijn volck en
vrienden tot Tangaij zeer bekommert, maar de niets
meer begeert, naar derwaarts te keeren, niets
weetende de boschluyden niet naarlaten en
zonden naar Tangaij op rooff te vaaren, en den —
alhoewel deselve op mijn gedaane voorslagh, niet
ongeneegen was, om met ons diergelijk naar —
Malijen te vaaren, zoo is op sulcx echter niets
gevolght zonder te weten wat er in de wegh —
gekomen mogte zijn. —

Op Caudipan. Den 8:e maart s'avonts zijn van de
Manadose reede onder zeyl gegaan, naar —
bevoorens d'effecten verkoops opgedienende en naar
gebleken was, mitsgaders eenige provisie voor —
de posthouders tot Chiauw ingescheept
en arriveerden den 12: daaraan ter reede van —
Caudipan tusschen Dauw en Bolongh —
Stangh, alwaar van Coning Binankal en
d'broeder van Intsje mans wierden bezoght
hebbende deselve wijdloftigh en van alle winden
gedreven verdreven Coning niet wijning in de
mondt van Amboina, waar een geneegen was —
om te vertrecken en te [illegible] een schip
tot zijn overvoer van Malijen te schoeten —
behalven verscheyde vraagen, rakende den staat
van Molucco, Gorontalo etc.a, welcke —
zotternijen een qualijck uyt 't hooft waarden te
crijgen, schijnende uyt d'alhier zijnde schoolm.es:
beyde inboorlingen van Amboina, van die —
provintie wat wonderlijcke dingen wijs gemaakt
te zijn, 't welck echter maar een uytvinding en
gissinge van ons is, of eenige off weijnige —
vreeden geschonden, onder 13: maart niet aan
beschermingen te vinden; desen Coning Binankal
hadt meede eenige pretentie op de van Limbotto
gevlughte volckeren —

De Cambelo gemaakt oordeelende tot derselver
bescherminge meer gerechtig te zijn, dan die
van Bool en die volgens begeerende deselve door
ordre van mij niet te woon niet tot Bool maar
onder hem tot Caudipan off het dorp Dauw
zouden werden gebraght —

Daar op tot antwoort gedient zijnde dat buyten
mijn vermogen was om die van volckeren ijets
te

te disponeeren, maar deselve naar Boel gevlugt
waren, mogten aldaar tot d'komste van uE:
achtb: blijven, omme naderhant met deselve —
naar reeden en billickheijt gehandelt te worden. —
Coningh Binancal van Boort gedreeven sijnde
Zijn naar Bolang Itangh en 't dorp tomalotto
d'rivier opgevaaren, wierdende ontrent den —
nies geen schoot van 't Zelve door Intsje mande
en verscheijde andere dorps hoofden, Snellehout
en bijde tegente Lincacoa ter audientie —
gebragt, alwaar Zij mij naar dese plaatse te —
genomen te hebben, sedert acte door uE achtb:
inden Jaare 1679 aan haar man Intsje —
mande Tiongo en Ducadomba tot bevestinge
inde selve ampten, als den eersten tot
Jogogoe en d'andere bijde tot rigters, sluijt
ter handt gestelde, mitsdesen 4 Zelvende —
vergaderde grooten en onderdanen, mogt voorgelesen
en vertolckt werden, 4 welcq naargenoemden is —
Zonder te weten wat Zij daar mede voorhadde, tot
dat Zij 't Zelve verclaarde te Zijn wegens ongo:
hoorsaamheijt en wederspannigheijt doorderige
van haare onderhoorige betoont

Naargedaane ondersoeck hebbe bevonden Sulcx —
geschiet te Zijn wegens eenig verschil tusschen
haar en Bogiu, Balaelipou, Bolangoa, Bilasson
en Laija, dogh den principalen met een bijsondere
haatingenomenden tegens Balaelipou, Zijnde met
den eersten noemden verdaent, en naar 't schaden
tegens d'andere niet te weten brengen hadt dog
de bijde laatstnoemde niets uijtwissen —
verders Zijn niet voorende dagh gecomen, het —
trots en onbehoorlijck haar E: Zig ontrent gem:
Balaelipan gedraagen (welijck ondoeende —
Zelvs volgens Zijn verantwoordinge tegens de
aanclagten van haar E: wegens het overlast
hem door den rigter Ducadomba aangedaan —
clagtigh gevallen en rigt versocht hadt en het —
verdragelijck Zijnde bemiddelinge en dieselfs —
vernootmoedinge aangenomen heeft, blijckt
inde gehoudene aanteijckeninge (bij forma
van eenpel rapport opgestelt) omstandelijck —
onder dato 12: maart.

Wij vonden op onse aancomste inde rivier —
van Bolang Itangh den Coningh van —
Domoga, van voorneemen om Zig naar —
Ajonie te begeven, gelijck het hem inde

rivier

Van Ternaten ond: dato 6:en Ao. 1690

revier van Gorontalo versprooken was, vijande
volcken ver houden d'Gorontaloers wacker
bezigh waren geweest om eenige vaartuijgen
toe te takelen, zonder twijffel om naar de bogt
te varen, hebbende hem den d'Zijne naar ons —
vertreck ongemolesteert gelaten, schoon Zijn oorsaek
geweijgert hadt aan hun te leveren, die alhoewel
voorsz: Coning met ons naar Tomalotton —
expres mede genomen hadden, gelijck ooch nader
handt op Dauw, om offer te pas mocht comen
van Zijne zaken iets op te haalen, in sonderheijt
off hem in noot en verlegentheijt zijnde niet
en souden willen de behulpsame handt bieden 't welck
egter niet en heeft connen geschieden vermits
Zijn Hoogh:t on-raadsaam oordeelde daar van iets
ontrent deese volckeren te melden, om aan hun
niet te mogen in eenige deelen verpligt blijven —
als zullende zoodanig versoeck sijn gesogte —
vrijheijt naderhandt schadelijck zijn, welcke —
Coning den 14: van ons affscheijt nam en —
vorders Zijn voorgenomen reijse naar Ajoin
waar mede een brieff aan Prins Macca —
dompius schrieff van inhoude als bij de —
dagelijcxe aanteijckeningen onder voorsz: dato —
ingevoegt gesien kan worden.

Den 13: d:o voeren naar Dauw om te mogen Sta-
tgever Coning Binancal zoude willen voordragen —
alwaar nog eenige discoursen invielen te sien —
wegens de volckeren van Tambilo op de welcke
Sijn Hoogh:t niets t'aanwesen van den Sengadjen
pan Bool eenige pretentie meer maakte —
behalven op 5 a 6 van deselve die hem door den Cap:n
Lamot van Limbotto tot slaven waren vereert
geworden. —

Hebbende van dat Dorp den Schoolm:r Paulus
Mesquitta met den Sengadjen die van —
Manado te gelijck met ons aldaar aangelandt
was naar Bool g'ordonneert onder brieff met
met duijtsche letteren gesz: den Coning en —
grooten aldaar behoorlijck te commen voorlesen,
opdat onse meeninge aangaande de volckeren —
van Tambilo duijdelijck mocht werden [illegible] —
als den welcken van daar middlertijt wel —
gedorst comen werden de wijle de Schoolkinderen
van 136 tot 6: in 't getal waren vermind:t daar
onder.

Van Ternaten ond: dato 6:en Julij 1680: —

ende den meijster onttstaende uijtonwilligh:t
der ouders omme haere kinderen tot onderwijsinge
inde School te laten commen, zoo was het mede op
Tomalottou gestelt, doch de kerck was op Dauw
in wijt bitteren staet dan tot Tomalottou waere
van er geen andere dan voorsz: redenen werden
gegeven.

Op Boulangh Itang wiert door Lincaroa
te verstaen gegeven dat Binancal tot haer groot
misnoegen zich zoude hebben laten verleijden —
van Coningh overgeheel Candipan te zijn, —
derhalven hebbe met zijn hoogh:t daer over in
discours getreden om te mogen verstaen wat
van de zaecke was, 't welck door hem verclaart —
wiert van niets anders te zijn dan datter van
ouds tusschen de coningen van Dauw en —
Bolang Itang een verbont gemaeckt is, —
ingevallen er aen d' eene off d' andere zijde —
wettige naezaet om tot coningh gestelt te
worden quame te ontbreecken, als dan van de
wederzijde daer 't nog niet uijtgestorven was, een
coningh genomen en gehoorden conde werden,
dit te pas brengende verweet Lincaroa mis„
noegt om dat hij deselffs ondervonden met naem-
Dadomba, en tiono off Tiongo naer haer
getrouwt en tot officieren gemaecht hadt —

Daer wierden nog eenige andere particuliere criminele
civile questien voorden dag gehaelt, dewelcke
beniddelt off soodanigh van mijn hals geschoven
heb, als onder dato 13 en 14:e der voorsz: maent
inde gehouden aenteijckeningen te zien is, —
waer aen om cort te gaen mij zelve needrig
gedraage.

Voorsz: inwoonderen van Candipan daer naer
eenige geringe kennisse ondernomen, en soo veel —
mogelijck in 't eene en 't ander vergenoegt —
hebbende, zijn van daer s' avonts op der gemelte —
dato onder zeijl gegaen arriveerden den 20: —
daer aen op.

Chiauw. Voorder bergh schans maetelijcke
tomanatheve hebbende 't Zuijd: den 21: daer affen —
aen tusschen Sangir en gem: eijlandt gekruijst
zonder eenige vaertuijgen behalven cleijne —
visschers praeuwen aen maearelds eijlandt
vernomen —
Wij begaven ons ten eersten aen landt omme —
s' schans te besigtigen die in redelijcken staet
van

Van Ternaten ondr: dato 6en Jul: 1690

van tegen weer bevonden is, met eenige bekleedingen
ontrocken, 't welck veel hoger en bestendiger
had behoort gemaeckt geweest zijn, om tegens de
hoogtens Bobolouw, en posse bestendiger en
verscheurder te zijn, zoodat het werck daer
aangemaacht met regen om 't lijff heeft, de —
palissaden op de batterije omleegh, onder —
corps du guarde uit groot bolwerck, waren de
een groot gedeelte verrot, en geen met de grond
vergaan, desgelijx ook de stucken van de —
bekleedinge des corps du guarde waar onder
't cruijt en ammonitie zeer sorgelijcken —
wierde bewaart, derhalven om het vervallende
aan de dergen: schans naar gelegentheijt te —
verbeteren hebbe ten veertien den Coningh door
een onser portehouders naar Pelo te zenden,
kennisse van ons arriveren met laten doen, en
versogt zijn hoogh.t: soo spoedig als doenlijck
een heer naar Oulij met eenig volck —
geliefde te zenden, om de handen aan 't werck
te connen slaan. —

Ten middens ontfing van der toer kant en Ternatanus
halfer voorgevallen door den boeckhouder —
Commandant Johannes Frans Z: bericht,
't welck t'zedert zijn jongste schrijvens —
aen u E: agtb: onder dato 5 maart ten principale
in dit aankomende bestaat, dat de geruchten —
aldaar nog sterck hadden geloopen van het
affsenden der Castilianen naar de Caebische
eijlanden, 't welck op 26: do: door eenige
Sangirezen Chiaus genomen wiert geconfirmeert dat se alreets Bouloeian waren —
gepasseert weshalven opperbevelhebber Don —
Saladar met een verclaart hadt alle voorsz
eijlanden onder de Phillippinse regeringe te
willen brengen, 't welck hem zoo gereet was, —
als om naer 't spreekwoort te zeggen, een —
hand vol vliegen, wel wetende eenige luijden —
aan sulcx drijven en groot op geven met en —
gebracht, en daar bij dat groote woorden geld —
zaeken en vullen zullende niet het hare daar
ginder te besorgen mijns oordeels mogelijck
genoegh te doen hebben, en althans voor dit jaar
op Chiaus niet eens dencken in sonderheijt
de wijle 't mousson bij naar al verloopen is, —
wat hier naar geschieden zal moet metter tijt
affgewagt worden. —

Den 29:

Van Ternaten ond: dato 6: 7ber 1640: —

Den 29: geschreven brieff aen den Coningh van
Sangie uijtgesonden, daerbij gevoegd een —
cleijne brieffien aen den Schoolm:rs tot Taroena
Marcus d'Rosario, in welcke verstaen den —
Coningh van Candahar is verwittigt —
gemaeckt wegens de belofte der Chialoup aen de
Comp:ie desgelijcx ook den Coningh van —
Tabocan van een Chialoup tot Saban —
gemaeckt een den Coningh van Taroena —
aengaende de 24 stx affuijten waer van —
eenige ten behoeve van voorsz: burgh Schans —
hebben gesien doch twijffele dat zulcx naerge
comen wert, de brieff aen Mr: Marcus is —
eenelijck geweest om hem te gelasten dat hij
de genoten belooningen der cortens van dese —
onlangs gedaene wercken behoorlijcken Zouden voldoe-
op datter geen clagten in E: achtb: dien aengaende
voor en comen mogt Zijn Hoogh:t van Chiauw
quam met 2: praeuwen den 30: van Pitch
op Oulis en vervolgens aen boort alwaer met
behoorlijcke verbeeijsinge verwellecomt —
en naer geleegentheijt onthaelt zijnde, Zijn —
Hoogh:t te vooren aengegeven is, betoons wierdt
voorquam datter aen de Schans maetelijcke
zoo weijnig werck gevordert zij, vermits de
beloofde hulpe door Zijn Hoogh:t niet en was —
gegeven
't werck wert schuldig gegeven de schooffheit op de
ongehoorsaemheijt zijner onderdanen, die daer —
met haere thuijnen seer besig waeren, welcke
[illegible] vande plaetse moeten vinden, niets
daer van Zelve oog getuijgen Zouden comen —
Zijn meenende voorts bereijtwillig aan 't werck
naer uijttersten vermogen te brengen, en
tenden eijnde Zijne grooten bij den anderen
te doen comen en om Zijn Hoogh:t in dat
goede voornemen te doen volharden, hebben de —
de Coninginne Zijn huijsvrouw princesse
van Tambocan uijt naem van de Compie
een E: achtb:en een Japanse Zijde nagtrock —
met Zeven kleeden vereert. —
Volgens belofte wierden de grooten vant lant
op den 2: april vergadert en Zijn bevoorens —
den Coningh met deselve naer de Schans —
gemarcheert alwaer met hem voorsz
Schans —

schans omwandelende aanwijsinge eerst van 't
geene 'er verholpen moet worden, dogh onder -
borstweeringe te verhoogen en vergrooten -
schanden schenden geene oordeele hebben -
presenteerende als nog voor onse posthouderij -
den steene redout te maken om 't welk gedaan
werck te krijgen, planken tot beddingen voor 't
canon waeren er mede van noden die Zijn Hooght.
van den gebroocken corvoor uit verschaffen, de -
Jonge te van Manado geschonden affuijten zijn
voor 't canon aldaar wat te kleijn bevonden, egter
naar gelegentheijt bruijckbaar gemaakt en -
beloofde Zijn Hooght. nog eenige affuijtplanken -
te verschaffen, zoo mede zoo wel kalck tot den -
cruijthelder onder de corps du guarde als sijnde
zeer noodsaakelijck dat 't zelve in beter -
verwaringe gebragt wert als wel tegenwoordig
bevonden is -

Belangende Cabessian ende Eijlanden van
Talauts om den soldaat en schoolm.r naar derw.tts -
te senden, daar tegen zeyde Zijn Hooght. niets te
hebben, maar de wilde barbaren en inwoonders
van deselve met ten bevoordeelen, naar desselfs houd.t
voorgeven voor wel sonderlinge wercken soodanig
hun ontrent d'onse zouden moeten gedragen -

Dit wiert beantw.t met Zijn Hooght. voor te houden
dat wanneer de papen der Castilianen voor dezen
Zijn Hooght.s wilde onderdanen hadden connen -
temmen en christen maken, zoo was 'er ons
immers geen swarigheijt om in 't Comp.s name
daar ontrent naar te connen, indien zoo wert
den barbarische waarde gelijck voorgegeven wiert
zij zouden wel indien niet met der minne -
door zig barbarische daar tegens aen te stellen
verlangen tot redelijckh.t gebragt werden. -

En belangende den mineraal berg daar voor
meest Zijn Hooght. onbekommert en op hoope
zijnde indien 'er yets van te trecken was, dat het
zelve mettertijt tot Zijn voordeel soude connen -
strecken, en zoo vervolgens gelijck door -
in 't Comp.s name mede gegeven -

In 't einde geraeckt zijn volgens 't geene -
met Zijn Hooght. den 2.e stantij gesprooken
was, Zijn schepsvolck des dagsh daar aen -
s'morgens vroegh naar 't bosch gesonden
omme palissaden te kappen die door 't Chiamoers

aanne

Van Ternaten ond: dato 6: 28en 8br 1680

aan de Lant gesleept wierden niet Zonder groote —
moeijten en arbeijt mits een goede pratee Canon
Schoot vande Schans over berg en valeij gehaelt
Zijn. Crijgende echter dien dagh inde 50 Stucx
aande Schans.

In middels Zijn hoogh.t Zijn ongenoegen over den —
naar malleijen vertrocken Jougouger d'arras
blijckende eensdeels om d' arras Zijne volckeren
Zich toe te eijgenen en anderdeels om dat hij hem
ontrent Zijn hoogh.t in sommige Zaacken al
vrij vermeten had getoont, over welcke geschillen
met Zijn hoogh.t die gene discoursen als sijnde
Zaacke van teedere Stoffe hebbe willen treden —
echter naar mijn best te kennisse te verdeden —
gevelt met Zijn hoogh.t te betoonen dat hij —
door d' E: Comp.e in alle reeden en billichheijt
gemainctineert en staande gehouden Zoude
werden —

Ook wiert door Zijn hoogh.t van haare oude
geschillen met die van Tagulanda ijets opge„
haelt raekende de 50: door hem gepretendeerde
volckeren Jegenwoordig in 't dorpie Siler op —
Tagulanda woonagtig waar vande dispositie
en uijtspraacke aan u E agtb.n opgedragen is
de brieff aan Zijn hoogh.t door den broeder des —
Coningh van Taroena den bevelhebber —
Pacarila gesz: is hem mede overhandigt met
bewoordens den inhout verstaan hadden, waar
inne 't aanmerckelijckste was dat hij Zijn —
hoogh.t vermaant aan de woorden vanden tolcq
Hendrick bors niet mede te geloven mits
sulx wel wat overleden was. Zijn hoogh.t Xauirdo
scheen als noch niet te connen in vergetenheijt
te stellen Zijn oude pretentie op het lant van
Boulang Itang in sonderheijt om sagou en
vaartuijgen die se vandaar Zouden moeten hebben —
vermits op 't landt van Siaus Zoo goet en —
deugtsaam hout niet als wel ginder te bekomen
was en belangende de hoekerken aldaar op —
de selve voorwende Zijn hoogh.t niemant buijten
hem eenige gerechtigheijt off eijgendom te —
connen pretenderen - mits Zijnde door Zijn —
ordre tot voortteelinge naar derwaarts gebragt
welcke redenen door Zijn hoogh.t opgehaalt —
Zijn, om dat Zijn vaart en 't Zenden van —
volcq en corcorren naarderwaarts affgeraden
is

is zonder ons in vordere woorden treden, daarover in te wickelen. het wiert bij ons tot Siauw — Zijnde tendienste der E: Comp:e nodigh g'oordeelt eender Jagten over manado naar maldijen te — zenden, vermits taffcomen der Castilianen — in rooch schijn te verdwijnen behalven dat hun 't affcomen geraaghsaam door 't hinderen van 't moisson beroemen en belet werden zoude, waer toe dan 't jagtie d'Coning ame teedam aangelegt is, om verdere redenen in de dagelijcke aan— teijckeninge onder 4 april aangehaelt —

Desselve Jagt raackte den 6:e daaraan s'morgens vroegh onder Zeijl, en des voormiddaghs uijt gesigt waar mede dander opperhoofden den boeckhouder abraham van meijert en p:l vaandrig dirck pietersz: en brieff schreef gelijck mede aan den predicant D:us Cahijn, welckers inhout onder 5:e april bij 't dagh-register ten gehoorlijcken aan- gehouden werden

Soo mede onder selve dato welcke persoonen hun de novo aan d'E Comp:e verbonden, in dien 't aan genamen, en die mits tijts expiratie verlost willen werden, desgelijcx ook onder 4:e maart verbeteringe van eenige persoonen bevoorderinge op manado gedaan —

D' twee slavinnen van den Jongen Coning van Gorontalo ontfangen hebbe op approbatie van u Ed:le Agtb: aan den Sergiant Jan lodewijcksz overgelaten voor de somma van 66 1/2 r:s soo — veel t agter stal van voorsz: Coning in 't — bijsonder aan d'E Comp:e bedraagt, waar van 't opperhooft tot manado kennisse gedaen is omme g'approbeert werdende voorm:te Sergiant daar voor op loopende rekening te belasten. —

D' vrouwen van de twee in dienst genamene en tot ons bij geplaaste Spanjaarden Sentino de Losang hebbe mede voorgehadt, dogh — ongeneegen bevonden van Siauw naar haare mans te vaaren, zeggende niet verder der — zelver vrouwen te zijn dan op Siauw — behalven dat se tot zoodanige houwelijcken — door de padres Castilianen als gedwongen — waaren, en ieder van s:t anne al vrij wat ouder

Van Ternaten ond: dato 6: 7ber 1690

onder, welke dan vernomen hier tot nader gelegentheijt
gelaten zijn, alhoewel de vrouw van Sentero-
haar nog geseggen liet, en zoude wel mede —
genomen zijn geweest, indien haar kint van
pocken hadden comen sterven —

Den alhier nog verbleven mixicaanse —
Castiliaan Christoffel d' Meda hebbe op
sijnen presentatie van Chiauw gelegt en —
herwaarts gebragt met vrouw en drie kinderen,
op welke plaatse hij niet veel niet en was, zoo
ten aansien van 't geel bancqueert [?] even onse
portugesen als andersints en vermits de —
niet voordragt van twee Chiauwers pretentie
van slavernije op de vrouw van gem: d'Meda
wierde gemaakt, onder zelven als uijt te mogen —
aenhouden niets wetende zijn onvermogen om
haar te lossen, zoo hebbe uijt de aldaar berustende
Chiauwnis, wel ter tot uijtroeijinge der nagelen
gehouden, 12 p: [?] tot volle voldoe
ninge van voorsz: vrouwe doen ter hant —
stellen, om op maleijen in dienst genomen —
werdende te mogen wederom in dienen.

Deese berg port tot Chiauw dan naar —
gelegentheijt en cranck vermogen gestigt
en verholpen, en hier niet meer te doen wetende
hebbe d' effecten doen inventariseren en van 't
geen er benodigt en in onse magt was uijt
t jaght de experiment bij Zotten gelijck onder
dato 11: april in 't dagh-register blijckt —

Zijn als doen des daags daar aen van voor Oulij
onder zeijl gegaan met een hoedere W O: wint
die ons tusschen den 13: en 14 do: 's nagts gelukkig
en behouden hier ter rheede van maleijen bragt,
alwaar desen u Edle: achtb: met schuldige onder
danige verbiedigheijt overhandigde mij —
wijders in gelijcke nedrigheijt gedragende
aende dagelijxe aanteijckeninge u achtb
hier nevens mede overgegeven, insonderheijt
vermits op verscheijde plaatsen bij manier —
van rapport, mede opgestelt is, waaromme
desen hier mede onder 't welnemende van u E:
achtb: en gunstige verbeteringe der fauten
sluijte en verblijve onder tout E:a: gebiedende
heer u achtb Edle onderdan: dienaar en was —
geteekent andries oloffz Sectrs ter zijde maleijen
in't Castel Orangie desen 19: april 1690

Extract —

Van Ternaten ond: dato 6 7bris 1690

Extract uijt Moluccos dagh-Register

Vrijdag 16 Aug.o Voor middagh omtrent negen uijren komt Zijn Hoogh.t Alawadin gelijck gisteravont afgesprooken was binnen 't Casteel, en naer verwellekomt zijnde voort inde vergader-camer bij geleijt alwaar met hem vande volgende — poincten is verhandelt als

Eerstelijck, was Zijn Hoogh.t voorstelle en vraage in substantie woorden, hoedanig hij het in met zijne volckeren tot Ceram zoude hebben — off deselve aan hem gerestitueert zouden worden off niet deselve al zijn hoope en vertrouwen op de Comp.ie stelde en door wien hij alleen groot en — magtig was.

Hier op wiert door de gem.e Gouv.r geantwoort, dat het een zake was, daar van niets [illegible] — werden ijets meer te spreecken, als zijnde sulcx door haar Ed.le Hoog Achtb.e expres verboden, en laat Zijn Hoogh.t zelve immers wel verstaan 't geene dien aangaande aan hem gesz.: is behalven dat 't zeggen 't zelve zijn landt te zijn, veel te hoog en boven maten gegaan was, deweijle hem niet en konde onbewust zijn, dat die landen en — volckeren niets dan selve rebellie, door de wapenen gedwongen en in onderdanigheijt door de Comp.ie gebragt zijn, zoo dat daar over niet meer te — pretenderen hadt, en alhoewel Sijne Hoogheijts — pretentie ongefondeert was zoo hebben haar — wel Ed.le Zijn Hoogh.t egter willen te gemoet — comen, en alle moeijtighijt aangewent om — eenige dier volckeren, onder Zijn Hoogh.ts gebiedt te brengen, en zijn magt aldus daar door te — sterckten, 't welck mits d'onwilligheijt der voorsz. volckeren, als een walging hebbende inde — batchiansche regeeringe, niet en heeft willen lucken, zoo moet Zijn Hoogh.t zig daar mede — getroost houden, en soodanige sluijse besendinge als er wel verwolgens naerderwaerts is — geschiet onder volckeren in oproer te brengen dog geenmaal gelieven te laten vaaren

Zijn Hoogh.t door dese redenen niet genoegt zijnde hielt het niet een opgetoogen gelaat en wilde staande dat de voorsz. noort Ceramanen tot

Lissabatta

Van Ternaten ondr: dato 6: 8ber 1690

Sissabatta Zijnde wettige onderdanen waren — en dat het niet Zijn, maar des Coninghs van Ternaten schult was dat se tegens de Compe: opgestaan waren, dervolgens ook niet billijck dat hij om de misdaat van den ander Zijne landen en volckeren zoude verliesen —

d' Ed. Gouverneur dienen weder om te antw: zoude Zijne te Zijn, met heden dijnde hebben — en dat daer omme al lang genoeg gewoest was want alles onder sogt Zijnde Zoude den Batchiander ook ligtelijck Zoo Zijn oer niet bevonden werden en wat Zoude d' Compe: dog voor Zijn hoogt: — meer connen doen dan alreets gedaan was — gelijck uijt werck van de 90: Tidorese papouen aan Zijn hoogt: te laten, mits betalende s jaerlijx daar voor aan den Coning van Tidoor, 60: Rd tot Sirij pinang gelt, en dat Zijn hoogt meende Zoude op soodanige wijs als in Jongst ouder nomen was te weten met het vlugten ijets — ontrent de Compe: te verkrijgen dat was een groot misverstant derhalven het verwondert Zoude Zijn Zijn hoogt: daar van stille swijgt op dat niet genoothsaackt en Zoude werden ijets meer tot Zijn eijgen onder op te haalen. Den — Coning hier op nog vrijheijdiger uijt varende — Zeijde nog maals, alsoo wel 't mijn landt en — volck is Zoo moet ik mij nogtans te vreeden — houden vermits mijn onvermogen, en om dat — d' Compe: het Zoo niet en ver staat en belangende Zijn vlugten was om 't werck tot ons bij te com — op gedreijt, en om dat niet gegunt en was een — pagger onder 't Fort Barnevelt te maken Zoo — meede niet aller deselfs slaeven. booden om gevoert waren. wat de Sirij pinang gelden — aan den Coning van Tidoor belangt, daer en wiste hij niet van, maar wel dat in 't aan, wesen van d' Ed: Heer Speelman gesegt hadt van niet te connen ver staan dat ijemant onder Zijn gebiet woonende, eenig tribuijt off schattinge aan den Coning van Tidoor Zoude betalen mits Zijnde alsoo wel een — Coning als die van Tidoor schoon kleijnder van vermogen

Welcke reedenen d' Ed: Gouvr: noothsaackten —
om

Van Ternaten ond: dato 6den 8bris 1680

om op 't zelve te dienen dat d' E. Compe: immers
om zijn hoogt: aan volck te helpen, als tribuyt
aan den Coningh van Tidoor betaalde, omme
zelve goede wille en genegentheyt allentsints
te laten blijcken van hem waer connen off
mogen te willen helpen mogende zijn hoogheyt
vant werck tot ons bij gedaan wel vrugen, zoo
mede de redenen van zijn vlugten connende —
niet onthouden, dat zoo geringh versogte pagger
hem te gestaan is, zoo heeft ons zulx door den —
Sergiant Commandant Pieter Lijn bekent
gemaeckt wiert. ende wat de clappus boomen
belangt daar van is zijn hoogt: al lang bevorens
de weete gedaan, dat deselve ons mede wegh stonden
en diensvolgens ook aen een kant moesten —
behalven dat die boomen niet op zijn maar wel
op 't landt der Labouro hadden gestaan gelovende
de principaelste redenen te zijn van haar —
vlugten, om dat zijn hoogtts: broeder Djoumo —
mondon door den Sergt: mosquets te ruijten
Londt wiert geweijgert, tweelck hem niet
bij ons zeer wel bekent zijnde niet mitten —
was, welcke ook wel van d' effecte gesantschappen
op Maquian Tidore, en Jilolo waer
omme het vere beter zoude zijn daar van
wederzijts stille geswegen wiert —

Den Coning diergants met een woort te geven —
wilde bleeff bij zijn voorige zeggen en zoo
wanneer geen volck en hadt waer mede zoude
hij dan d' Compe: werck bouwen doen 't geene
hem zoo wegens fortificatie als anders int
mogte opgelegt werden, en het zoude hem een
groote schande zijn indien daar ontrent meer
dan d' andere molucxe Coningen in gebreecke
bevonden wiert het antwoort hier op was dat men
den batchiander voortaan zoo weijnig werck
zoude geven, als immers mogelijck zoude zijn,
ende te doen vallende zullen 't zelve wel —
met hierlingen connen affdoen, zoo dat zijn
hoogt: daar ontrent niet eens bekommert zouden
vallen, en verder wilden desen aengaande niet
zijn hoogt: mits spreecken, hij conde zelfs —
daar over naar Batavia aan haar Edele Ho:
achtb. de sterraade vorderen schrijven. —

Sis

Van Ternaten ondr. dato 6e Junij 1660

T is goet zeijde den Coning ik en zal daar over
niet schrijven, ik wil zelver naar derwaarts —
varen, het zoude mij een groote schande zijn —
indien ik als een d'Compes. vrient, al meer niets
voor de Compe. zoude connen doen, en indien
ik vrij en van d'Compes. werck ontslagen ben —
zoo zalt ook beter zijn dat ik geen Coning van —
Batchian zij, en dat ick ijvers elders op een —
ander landt mag vertrecken, welcke reedenen de
heer Gouvr. vriendelijck deeden antwoorden dat den
Coning naar Batavia willende, daer omme
bevoorens van ginder verloff moste soecken
als zijnde buijten ons macht om sulcx zonder
voorgaende consent van haar Edle. Ho: Agtbe:
toe te staan en dat men uijt zijn hoogheijts
opgetogene woorden niet anders en speurde
dan off zijn Hoogheyt hier gecomen was om de
Compe. te toetsen, connende zijn Hoogheyt
ons niet dwingen hem off zijn volck eenig
werck te geven, als 't zelve niet van noden
en hadden, zijn Hoogheyt weet 't ook een brieff
van haar Edle. Ho: Agtbe: ontfangen te hebben —
zoo was 't immers billijck dat deselve door hem
beantwoort wiert

Zijn Hoogheyt hier mede nog niet te vreeden —
zijnde, verdogt dat men hem dan hem een —
acte zoude geven, van alle d'Compes. wercken
bevrijdt te zijn om zig daar van te connen
dienen bij verwisselinge van den h: Gouverneur: —
hier op wiert hem wederom gediendt dat zijn
Hoogheyt niet onbewust was van 't gene de
in 't contract besprooken en bedongen zij
in 't geheel moste blijven, en dat de
tredey in zijn geheel moste blijven, en dat de
Batchianders buijten dien zoo veel eenig diensts
geschieden conde verschoonen zouden, maar
wanneer oordeelen nodig te zijn dat men
hem als dan te werck zoude stellen, naar Edelen
en billichheijt hoevende zijn Hoogheyt van de
Compe. niet anders te verwagten dan 't gene
in billichheijt bestont, en wijders dat men
desen aengaende aan den Sergiant Commandt:
naar Batchian zoude schrijven tot nader
ordre

onderrigtinge van den Zilvere.

Zijn hoogh^t: liet tijdelijck deser discoursen alle — soorten vaerden vragende hoedanigh met — zoodanige mayquiaendes, Zeidere handelden, die hun tot Batchian mogten comen te begeven, tzij dan als vrienden off vijanden vermits verstaen hadde dinge derselve hun vaster 't landt — van Batchian hadden begeven —

Tot antwoort crijgende dat alle die geene die als vrienden aanquamen, ook als vrienden behoorden ontfangen te werden, omme met de Zilvere nadershant gehandelt te worden, gelijck den Coning van Tidoor had gedaan, en Zijn hoogh^t: aan volck en praeuwen ontbreckende, om 't Zilvere te comen doden, ende als dan maer — waarschouwende om deselve hoedanige met s Comp^s. boden naar herwaarts te comen brengen en nadershant bij den anderen zijnde, 't zij hier off Mayquian wederom te mogen werden — geplaatst, doch zijnde vijandelijck op Zijn — hoogh^t: ondernemende, ook dusdanig mogten bejegent werden, gelijck de natuire 't Zilvere eijscht, nogtans met beding dat Zijn hoogheijt — d'eere te niet en gelieffe te zijn, om de — vertroosten niet verder te vertroosten en van 't landt verdrijven, 't welg Zijn hoogheijt niet onaangenaam en scheen, derhalven — beloovende al 't Zilvere te willen nadercomen.

Ook was Zijn hoogh^t: nieuwsgierig om te mogen weten hoedanig het met de Ternataensche Zaacken stont deselve tot d'E Comp^e: wederom overcomende hoedanig met deselve Zeidere — worden gehandelt —

Ende maer alhoewel 't onnodig was om hier yets op te antwoorden, zoo wiert Zijn hoogh^t: nogtans — gedient dat Zijn hoogh^t: 's mannes genoegh aen Zijn eijgen zaken hadt te doen, d' zorge voor de andere wel mogte laten vaeren, de rebellie en meijneedigheijt der Ternatanen en was voor ditmael t'eerste niet, en had Zijn — hoogh^t: genoegsaam ervaren dat de zaken hoe verwoert se ook gelegen hebben door d'E Comp^e

Van Ternaten ind.e dato 6: 7ber 1610

Comp.ie weederom verpligt Zijn, gelijk voor dit
maal ook verhoopten, te Zullen geschieden.
Maar iden wijle geweigert te hebben bragt Zijn
Hoogh.t weederom ten proposte, vragende hoedanig
hij het met ons by Zoude hebben. waarop de —
H.r Ed.le Dou.e antwoorde dat hem wel bewust —
was 't geene d'E. Comp.ie voorgeboden hadt, en —
Zulx niet aanstaande Zijn Zinnelijkheit —
conde doen, wij Zouden egter daaromme —
niet naarlaten voorsz: Eijlandt te besitten
en tegens een ijder te beschermen.

Hierop wierdt door Zijn Hoogh.t gedient dat men
dog eens Zoude gelieven te considereeren het
een groot Eijlandt was, om voor Zoo weijnig
gelts afstandt te doen perdierende bij Zijne
verstenen rijsen van 800: Rds en 't Zelve toege—
staan werdende Zoude hij tot accoort willen
commen, maar vermits Zulx niet en heeft
connen geschieden, is daar van niet meer
gesprooken nemende d.o Hoogh.t aan daar over
voorders noch nader aan haar Ed.le tot
Bat.a te schrijven. —

De vergaderinge hier mede gescheijden Zijnde —
maakte den Coning in 't uijtgaan van de —
vergader Camer de H.r Ed.le Dou.e bekent van —
voornemens te Zijn desselfs gewoonlijcke bode
Caitchila naar Tidoor te Zenden, om te —
mogen verstaan wie Zijn volck heeft —
geïnstitueert naar Ouby, buijten desselfs —
kennisse en Zonder de gewoonlijcke gerech—
tigheeden te betaalen, Sagou te gaan cloppen —
en versochte om te mogen weeten off de heer —
Ed.le Dou.e Sulx d'Comp.ie wegen toegestaan hadt
vermits 't er gehoort is, d'E. Comp.ie Zulx aan de —
Tidoreesen gepermitteert te hebben. —

De Ed.le H.r Dou.e antwoorde wij geenderhande en
wilden nog begeerden te weten, wadromme
ijmandt naar Tidoor gaende was te Zenden
vermits Zulx Zoo menigmalen van te vooren
Zonder ons voorweeten geschiedt is en belangende
de Sagou tot Ouby off op 't landt van Batchian
doen en bemoeijen wij ons niet mede, en mogte
Zijn Hoogh.t wel te vreden Zijn dat daar van Zoo
veel en dan wat trocken, want het Zijne —
Hoogheijt

Van Ternaten ond: dato 6: 7bris 1660

Hoogh:t niet mogelijck en was om alde Sagou tot batchian en ombij te comen bewaarden — waar mede dierectelijck dan ook een zijnde creugen, en scheijde Zijn Hoogh:t weder van 't Castel onder drie Canon schooten. —

Aanteijckeninge in bericht van 't gene er door de heeren gesamentlijcke gecommitt:es den 9: September op Tidoor bij sijn hoogheyt Sayfoedin is verhandelt. —

Naerdat tusschen eenige gerangeerde gewapende Tidoresen voor de poort van 't Castel gecomen en daar voor een wijle gewagt hadden, zijn in geselschap van den prince Cor Samadie en Schrijver Camisse in Zijn Hoogh:ts wooninge geraackt en aldaar met handt tastinge vriendelijcken verwellekomt en naar een wijle verpoosens en 't afleggen der gewoonelijcke beleeftheden in discours gebragt, wegens het tot Todoho veroverde Canon.

Dat verhoopt en verwagt hadden Zijn Hoogh:t deselve op ons zoo menigmaal persuaderen en menig malen gedaane versoeck, onder desselfs magten bewaringe tot nadere dispositie en goetvinden van haar Ed:e Ho: Agtb: hadt geliefen te behouden en als s Comp:s goet doen bewaren, maar nu het tegendeel tot onse bijzondere verwonderinge der Canone mits int fort bij onse pertohouders gebragt zijn, zoo was als nog het versoeck gelijck van voorheen Zijn Hoogh:t geliefde derhalven deselve van daer onder zijn of desselfs comt tabels versekeringe doen brengen. —

Het antwoort hier op was, dat vermits in 't aanwesen van de heeren gecommitteerdens Lobs en van der Duijn, van gem: stucken doen nog niet op Tidoor en waaren, kennisse hadt gedaan van deselve de Comp:e te willen —

over

Van Ternaten ond: dato 6 8b.er 1690

overlaten, zoo hadt deselve ten dien eijnde van
Tosiho daar halen en naar Malaijen brengen
op dat ander sints niet aen zouw gedagt geworden
zijn, dat hij zulx niet eens en hadt geweeten—

Maar deselve van Malaijen weder naar Tidoor te
rugh gesonden zijn, zoo was 't versoek dat de
Heeren Commissarissen gem.te stucken naer
Batchian aan haar Ed.le Hoog agtb.e geliefden te
brengen als een teeken van 't geene hij in den
oorlog van de Ternatanen gewonnen hadt

Hier over vielen er lange en omstandige over
en weerredenen, perdie(?) terwijl den Coning bij
zijn stucken zeggen van gem.te Canon—
naar Bat.a off Malaijen te hebben, anders
bleeff zijn herte naer deselfs eijgene— ren
worden zeer duijster en de h.ren Committ:
daartegens wederom van niet vermogende—
nog ook niet tenden(?) eijnde door haar Ed.le
Hoogachtb.: naar herwaarts gesonden te zijn
om zoodanige stucken offte eenige goederen
der Ternatanen naar Batavia te brengen
daeromme geliefde Zijn Hoogh.t deselve onder
zijn magt in bewaringe aan te nemen met
verseckeringe van dat daar ontrent geen erg
offte bedrogh onder en schuijlde gelijck van
Zijn Hoogh.t ook niet dan alles goets verhoopten,
temeer alsoo het tot dato toe deselve en aan
Zijn Hoogh.t: vereerde princen stuckje door—
den h.ren Lobs naar Tidoor gebragt, bij ons
op Zijn Hoogh.ts versoek zonder eenige quade
naardenckens in bewaringe aangenomen—
en aldus tot nog voor Zijn Hoogh.t op—
Malaijen verbleven is, twelck ontrent—
voorsz. eijgen(?) Canon mede geliefde plaats te
laten vinden—

Waardoor Zijn Hoogh.t zig duijdelijck geseggen(?)
liet, niet versoek deselve daar en(?)
verbleven waren ook mogten gelaten—
werden schoon bij onse per— thouderen dogh
als

Van Ternaten ond: dato 6 7ber 1680

als onder Zijn opzigt en bewaringe gelijk Zijn
prince stuckje op maldijen. —

Belangende de Jongst gepleegde rovereijen
der mabaresen op Boeroe, daar toe had tot
nog geen volcomen bescheijt ontfangt, dewijl
de mabaresen voorde aanhoudende van
Zijn naarde waarts gesonden die naar die
naar de Zaake ondersoek moeten doen, uit
haar eerder magt op de ternataanse berg
boorden uijtgetrocken warden om de moortjongst
tot bitsholij beroerten betaalt te Zetten, —
gelovende 't Zelve egter voor dat ten seekere
geschiet te Zijn, dog buijten Zijn kennisse
en last, waar van hij egter de schult
moet dragen en dat onschuldig, gelijk uijt
Zijn daar wel Zoude connen gespeurt werden,
vermits van Zulke geboortens eenig berigt
crijgende 't Zelve ten eerste ten de E comp.e bek
aandienen, daar wijl 't anders somtijts sooligt
niet en Zouden connen comen te werden. —
belovende daar over behoorlijke straffe te
willen laten geschieden gelijk voordesen hadt
gedaan, en Zig daar toe onmagtig bevindende
d'E comp: om hulpe te versoecken, omme
aldus deselve wel verdiende straffe te doen
ondergaan, en die Zake voorts met den heer
Gouv.r verschrijven, waar van als mede
in Zijn brieff aan haar Ed.e ho: achtb. ijets
aanhalen Zoude. —

Omtrent Zijn hoogh.t wiert als mede
bevonden dat de op Tidoor gevlugte Terna
tanen, en magnat: weder naar hare
voorige woonplaatsen overgelaten moeten
moeten werden gelijk Zijn hoogh.t beloofde
door de heer Gecommitteerde Lobs en
van der Duijn aangesijtis, als wanneer
dan ook belooft wat dat Zulx naargekomen
Zoude werden. 't gene egter tot nog niet
en is geschiet, weshalven 't Zelve van Zijn
hoogh.t als nog waren verwagtende, omme
haar Ed.e ho: ac: van alles behoorl: rapp.t te mogen doen

Gier

Van Ternaten onder dato 6: 8ber 1680

Hier op is g'antwoort dat volgens 't contract tusschen de
Heer ende den Coning Mandarsaha waar van de E: Comp:
als getuijgen was, Conde voorsz: volckeren niet
regt niet wederom g'eijst worden, agtende dien
volgens tot ontslaginge uitgesloten te zijn te meer
alsoo het geen d' Comp:ies volckeren dienaden, die hij
niet vermogens was aan te houden: maar indiennen
tot herstellinge van Molucco's wilde beraatslaen
hij die zonder die niet alleen gelaten, naar haare
woonplaatsen te keeren, maar zelfs te laten —
overbrengen, dog daar moeste de besonders hoofden
gehoorden ingestelt worden. —

Op 't zeggen van hooft dat te kusten en is niets
g'antw: maar belangende 't contract met den
Coning van Ternaten dat de Conde in dese gelegentheijt
niet te pas comen, behalven datter in 't zelve —
bedongen is, dat geheele negorijen van d'eene naar
de andere zijde overlopende, wederom geresititueert
en overgegeven moeten worden, comende van de
Marquianders en Ternatanen jegenwoordig niet
dan geheele negorijen of dorpen verstaan die
onder d' Comp:ies bescherminge worden versogt tot
vrede en herstellinge der Molucco's ons gewoonde
naar Zijn Hoogh:t van 't zelve contract voordesen
niet en hadt gerept.

Zijn Hoogh:t dienden wederom dat met die volckeren
heele dorpen niet en conden verstaan worden, —
vermits desselve sonder haare opperhoofden zijn —
gevlugt, en daaromme tot overlatinge niet
gehouden, alwaaren zij ook twee a drie honderden in 't
getal en daartegens schoon maar tien à twaalf
persoonen met haaren opperhooft overlopende —
daar mede wirt een geheel dorp verstaan en
aangaande dat hij voordesen van het contract
niet en hadt gesprooken, was omdat de Heeren
Gecommitteerdens Lobs en Van der Duijn —
doenmaals gesprooken van de herstellinge
der Molucco's, waartoe hij mede als noch van
herten genegen was, en niet als de beraatslaginge
van 't contract waar aen hij zig hielt

De Heeren Gecommitteerdens voerden Zijn Hoogh:t —
wederom te gemoete dat dese volckeren niet naar
Tidoor gevlugt zijn, omdat haaren heere en vader:
hebben willen verlaten, maar uijt vreese en —
ongemacken van den oorlog, behalven datse —
luyden volgens het jongste contract met
Zijn Hoogh:t gemaakt, niet en vermogt onder
Zijn beschermingen aannemen, als zijnde onse
openbare vijanden geworden zonder minste
redenen

Van Ternaten ond:den dato 6: Xber 1660

reddende gelijck zijn Hoogh:t wel bewust was, zoodat
de zelve d'E Comp:e, agtervolgens gem:te Contract
in handen moeten gestelt worden.

Den Coningh antwoorde dat het overloopen der Ternatanen
niet wel te wanhelden off gestreden off int zeker niet
deselve in oorlog geraackt zijn begonnen en heeft
maar dat sulx van over ouds aldus gewoont zij —
Tidoresen naar Ternaten en Ternatanen weder naar
Tidoor schoon onder den anderen vijanden zijn —
geweest en zoo nu onlangs de handelen doot geslagen
hebben. de gevlugte Ternatanen en Macquianders
en waren tegenwoordig d'E Comp:es vijanden niet
hebbende niets op Tidoor zijnde, als verder niet
ons gemaackt: en wat het Contract met d'E h:r —
Speelman gemaackt aenginck daar in wiert
gesproken van Coopluiden als Spanjaarden, Portu=
gesen &c:a daarinne hadt zig nooijt inbegrepen —
dergelijcke punten in't Contract met d'E heere
Speelman aengegaan, was bedongen geweest
dat hij geene Ternatanen en mogt aennemen —
en agter zulx deede, zoo zoude hij genoegsaam —
schuldig zijn.

Op 't welcke zijn Hoogh:t voorgehouden en in —
bedencken gegeven is, off het oock regt en billijck
zoude zijn, zoo wanneer 't gebeuren mogt
eenige van zijn Hoogh:ts onderdanen hem tegens —
zijn Hoogh:t quamen op te werpen, en aldus vijanden
te worden, zonder dat vermogens was deselve —
weder onder zijn heerschappije te brengen, dergelijcken
genootsaackt van zijnde vrient als d'E Comp:e
om hulpe te versoecken die deselve dan onder
zijn heerschappije mogt brengen, en den Tidorees
aldus van zijn geregtigheijt helpen door 't zeggen
zij zijn nu geweest en thoonen ontrent den Tidorees
geen vijandschap meer

Zijn Hoogh:t diende daarop wederom dat die reedenen —
met 't Contract wel over een comen, gelovende —
nogtans dat wij het verbont tusschen hem ende
Coning van Ternaten niet en wilden verbreken
of te niet maken, behalven dat zoo wanneer
hem in den beginne van den oorlog tot Gilolo
wedere aengezijt geweest te vangelingen Ternatanen
offte Macquianders te mogen aennemen, hij
zoude het geerne naar gecomen hebben en tot
een bewijs van dat hij geene d'E Comp:es vijanden —
wilde huijsvesten, hadde 20: op Tobelo —
gecregene Macquianders naar Malaijen —
gesonden

gehouden, vermits gewapent en van den oorlogh gewoonden zijn. —

Hier mede namen deselve wel te vreden, en seijde niets Zijnde daar mede niets uijt te rigten en was, en dat Zijn Hoogh.t tot overlatinge van den volckeren niet en wilde gehouden of verpligt zijn, versogten dierhalven om beleefdelijck affscheijt met versoeckinge van haar Ed.le Ho: achtb: van 't geene als nu met Zijn Hoogh.t verhandelt was naar de waarheijt rapport en berigt te doen — 't geene ons vergunt wiert onder beloften van Zijn schrijvens aan haar Ed.le Ho: achtb.n te morgen middag aan boort te willen laten brengen. —

In 't Schip t.w: van Middelburg voor Macquian desen 6:e 7ber 1660

Cort Rapport gedaan en gepresenteert aan d'Ed.le H.r generaal Rijckloff van Goens ende d'Ed. H.ren raden van India wegens de Oversendinge van de Sisia alam Pety en Marsaoly uijt Ternaten herwaarts —

overgelev.t 1: 9b.r

Hoogh gebiedende Heeren

Na het overlede dat den E.le H: gouv.r Padbrugge Ued: E... gelieven te doen in Zijn Hoogh.e ter briefst van 6: 7b: 1660: aan u Ed.le Ho: achtb.n wegens den staat der zaken in Zijn aanbevolen gouvernement van Ternaten, zouden wij niet daar bij hebben te voegen, bij gebreck van de waarheijt en bequamen tijt om die te hebben connen verkrijgen van onse toestemminge gelijck die alreede dagelijcks blijckt door de aenteijckeninge deselfs met onse eijgen hant op dat verstraunen dat Zijn E niet onse daer in wegens het gepasseerde aldaer voor onse aankomste, niet dan de waarheijt heeft voorgestelt en datter in Zijn handelingen niet anders zal gevonden worden, dat een oprechtigheijt

en

Van Sirnatten ond:en dato 6e 7b.e 1660

en Zuyvertrouwe tot onderhoudinge off bevorderinge
van s' Comp.es gemeene beste in dit oort

Die nu draeger u Ed.le Ho: agtb.en laete op ons vertrek
naer deswaerts niet anders heeft meer gebraght
dan om ons bij zijne te voegen, dugdsaemelijck
te arbeijden tot herstellinge vande verwarde
zaken ende recommandatie zijne der beschijdenste
en ootmoedigste respect toe te dragen en zijne
geboden en behoorlijcke agtinge te nemen —
Zoo hebben wij van onse pligt geoordeelt die regels
stiptelijck onder zijn gesagh te moeten volgen
en onse arbeijt te besteeden, om met gemeene
goetvindinge te betragten de uijtvoeringe van
alle de voorgestelde middelen bequaam geagt
tot het bekomen van een gewenschten uijtslagh —
gelijck zijne Ed. selfs gelieft te betuijgen en naeder
aengesien worden in de overgesonden papieren —
nog besonderlijck in onse gehoudene dagelijcxe —
aenteijckeningen voor Idele, die wij eerbiedelijck
versoecken u Ed.le Ho: agtb.en te mogen voorstellen
als een trouwe en waeragtigh relaas van 't geene
dat in ons aensien in die verwarringe gehandelt
is, zonder dat wij genootsaeckt worden onse gissingen
en raedsels hier bij te voegen over het voorgevallen
dewijl niet minder daer in verbijstert zijn dan
onse gewoonte bestierder en dat ligtelijck in plaets
van te toonen dat wij na reden geleert zijn te luijsteren
anders niet zouden connen voortbrengen dan een
overtuijginghe dat het geluijt van het en van haer
ons allenelijck can doen bewegen, en van zijn gewoont
wij zouden ons ook niet vermeten van zaken van
zoo hoogh belangh voor u Ed.le Ho: agtb.en verder te
spreecken in dien daer toe niet verpligt wierden
door u Ed.le Ho: agtb.en bevel en in 't gehoorsamen van dien
is onse meeninge niet het gevoelen van den Ed.le H.r
Comm.rs: Pastbrugge te sluijten, wegens de oorsaken
van 't overschreeden der Ortagiers alhier, ietij, en
mersaelij de verandertheijt die zijne Ed. heeft
verseekert te hebben ontkregen van hunne
meenders en dessijnden tegens het belangh van
d'E. Comp.ie is een van de redenen geweest die
ons hebben bewogen hun versoeking toe te —
stemmen, waer toe niet weijnig gedaen heeft
de groote affherigheijt die zijne Ed. altijt getoont
heeft voor hun persoonen, zoodat wij goetvindt
hebben niet te sullen qualijck doen indien wij
zijne Ed. voor een tijt van hun te ontlasten en
alsoo

Van Ternaten onder dato 6 8ber 1680

alsoo u Ed[e]le Ho: agtb[aren] middelen deen verlangen waer
voorlightelijk den oordspronck van zoo een schielijcken
affval der ternatanen zal connen geweten —
werden, en wat zij daer mede voorgehadt hebben, —
dat geen cleijn voordeel in't toecomende zoude
toebrengen, om naemen en provisien middels te
nemen tot affweering van alle ongelijcken in dien er
te verwagten waren off tot herstellinge vande
vreede onder bontgenootschap die zonder twijffel
te meerder gerust tijt van s' Comp[agni]es staat in die
gewesten zouden strecken —

En hoewel wij nooijt volcomentelijck met die
kennis hebben ingenomen geweest, zoo is nogtans
niet naergelaten deselve zoo veel plaatse te geven,
als nodig g'oordeelt is, in dese oproerige conjunc-
ture van tijt niet tegenstaende dat hun de tentie
als wat hart voorquam, en dat wij niet conden —
begrijpen dat deselve den Coning zouden hebben moeten —
noot saken om binnen't Casteel te verschijnen —
volgens de begeerte van d' H[ee]r Gouverneur, en in dier
dat in dien zij schuldigh zijn aen't geene dat hun wert
nagegeven zoo is't niet mogelijck dat hun ligt u E.
en raatsplegingen over een connen comen met die
vande ternatanen en hun voornemen zijnde gevolgt
van een gat buiten soo moet de ternataensche
Croon, en zijn Hoogh[ei]t met alle zijne pretentien
verdwijnen en te niet gaen —

Maer om dat u Ed[e]le Ho: agtb[aren] begeeren onse gedagten
te weten over dese luijden zoo zullen wij ook in
alle eerbiedigheijt ons verclaren en rondelijck —
bekennen dat na onse aencomste op ternaten —
in dien onse magt wat meerder uijtgestrekt
was geweest, niet een van ons swarigheijt souden
hebben gemaackt deselve te herstellen, en volle
vrijheijt te geven, om zig voor off tegens d' E.
Comp[agni]e te canten, na de zijde die zij zouden —
hebben willen kiesen, want wij hebben in hun
nooijt iets connen bemercken dat de saecken
zoo verre hebben mogen verslimmeren nog eenig
sints beswaren, wel daer tegen geweest dat die
bij den Coning waeren, soo geciviliseert en —
beleijden mogten zijn geweest, wanneer
veijligtelijck beter en fatsoenlijcker
verhandeling zouden zijn gemaackt en meer
verkregen dan wij nu gedaen hebben

Off

Dat UE:dele Ho: a: hun schult genoeghsaam
klaar zall blijcken, om uijt een maxima van
staat, deselve aff te wijsen, daer van connen
wij niet oordelen, wel durven wij seggen, dat
indien de ternataanse zaken verder blijven die
Zijn Ed: gouverneur padtbrugge aenbevolen hun
weder heer na derwaarts zijn [illegible] niet aangenaam
zal zijn omdie hier boven aangehaalde redenen
en dat zijn concepten daermede eenige hindere
niet te zouden connen becomen, maer den
hoger gesagh zijn derwaarts vereijscht, zoo
connen wij geen swarigheijt zien, dat die hoede
weder derwaarts gesonden werden, nadat wij hier
door UE:dele Ho: a: ontslagh eerstelijck onderstaet
zullen zijn geworden, niet twijffelende off
zij zullen ligtelijk off ander op ondervanden dat
niet onder [illegible]tig zal zijn en UE:dele Ho: a: gerust
zall stellen omtrent haar.

Dit bovenstaande hebben wij als uijt onse geringe
kennisse ende ervarentheijt in 't geheel tot voldoe
ninge van UE:dele Ho: agtb: bevel etc welcke
wij versoecken te willen aannemen als een
teijcken van onse onderdanigheijt, die wij in alle
gelegentheijt bereijt blijven te betonen ondertussen
verblijvende Ho: gebiedende Ed: Heeren UEd:
Ho: a: in onderdanige dienaren, onder stont
en was geteijckent S:t Martijn Corn: van der
Duijn en W: d: gheijn

Amboina

Aan d'E:H:r Robert de vicq
gouv:r en directeur mitsgad:s
den Raadt

Eerentfeste achtb: man
hafte wijse voorsienige en seer
bescheijdene generaele Heer
en vrinden

De heeren gecommitteerdens ijsaacq S:t martijn
majoor en opper coopm:n vander duijn en de gheijn
zijn eijndelijck den 2/8 van hier met de schepen

gecommitteerde

vondenderwaele en Sampson naar bat:ᵃ onder zeijl
gegaan door den gouvʳ: en heere Lobs met tschip —
't wapen van middelburg tot macquian vergeselt,
schapt, hebbende in passant Tidoor aangedaan en —
Zijn hooghᵗ: Saijfoedin den 4ᵉ: daar aan tersprake —
geweest, volgens ons voorige schrijvens aan uEd:
den 29ᵉ: aug:ᵒ gedagtekent

'T gene bijhaar Ed:s als oock bij zijne gemᵗᵉ hooghᵗ: ver
handelt en verrigt zij zullen u Ed:s uijt de aan
teekeninge daer van gehouden, en als in p:ᵗᵉ copia
overkomende nader connen zien en oock waer —
vorders waar aan ons om kort te gaan gedienstig
gedragen.

T zedert de macquiaense boeren en burgers posten —
besigtigt, en de heeren gecommitteerdens beve—
gemelt van macquian met den anderen gescheijden
Zijnde vertrocken den gouvʳ: en heere Lobs met
bijhebbent geselschap en militaire naar tosho —
omme achtervolgens ons besluijt de veroverde —
landt streecken tot nadere last en goetvindinge
van haer Ed:ᵉⁿ ho: achtb: in possessie te nemen laetende
ten dien eijnde opstonts een hooghe pagger ontrent
een mijle verwoert op, alwaar de affgewekene —
macquianders geen nutter woon voor de zelve —
vlugten naar Sahitta te menigeslagen hadden —
opwerpen. hoewel den Tidorees zodanig schijnt
misshaagt te hebben, omdat zijn begeerte van —
gesijde landt streecken voor zig te mogen —
behouden niet en is connen ingewilligt werden
dat ons een geweldige mep door gesijde naar —
Sahitta affgewekene macquianders hooft —
getraght te brouwen, en mogelijck aldus naar
zijn meeninge voorsz: post weder te doen —
verlaten, 't gene egter godes bestieringe en
goeden ijver, en neerstigheijt der hooffden vande
aldaar gelaatene en tot nog verbleevene postgon
derden den luijtenant Cronghuijsen en p:ᵉ schipper
van 't jachl voorhout pieter Stippert zeer over ver
waght ontdeckt en aldus misluckt is, als de welcke
op den 7ᵉ: desen, met schuijt en inlants Jolletje
naar de bocht bezuijden tosho gevaren zijnde
om 't Zelve te cartieren in Zeker spruijt en
met het Jolletje alleen alsoo de schuijt niets
de ondiepte niet over de banck en conde

en

Van Ternaten ond: dato 6: 7ber A°: 1660

en hier door agterlaten moeten, gevaren zijnde —
aldaer twee groote Corcorren en 9: Vorjhars vande
en mits hun te swack bevonden om deselve aan te —
—tasten zijn tien vertrecken wederom gekeert doende
voors: Sprinjt door voors: Jagt besetten in midden
dat den Luijtenant Cronhuijsen met bijhebbende
9. soldaten van gesijde bogt naer onse pagger
te landewaart over stapte zijnde een half ure
maer ontrent een uur off anderhalf gaans rakende
onderweg met den vijandt die een vande onse —
vanden troep wat agtergebleven zijnde zeer —
deerlijck quetsten terwijle de andere al mede
opgeworpene veltschans middelburg warden, die
desen nog ontsetten nadershandt wederom ontraat —
verminderende stapte den Luijtenant voorn: met
weinig volck naer om lage, om onse mardijkers
die aldaer aande mont vande rivier brandhout
capten daer op den tolligh wel ten minsten
schoon gewaerschout te zijn op te halen in welck —
wederkeeren vanden vijand onvoorsiens overvallen
met desselve handtgeweren raackten waer van —
hoewel weinig volck weinige gequetst ende eerst op de
vlugt gedreven wiert, waer op men aande pagger
Comende den vijandt zig overal rondom de
selve vertoonde, van welcke voorval ons ter —
kennisse door den pr: vaandrig en ingenieur
d'rooij kennisse wiert gedaen ende daer op geresolv:
wierden tschip 't Wapen van middelburgh en 12:
militairen naer derwaarts te zenden om waer
doenlijck de vaartuijgen te vermeesteren waer
van de vijanden uijtslagh begonnen zijn, in welcke —
onderdienste voorde comste van voors: schip
met den selven ontsnapt zijn

Dat wij den Tidorees ontrent dit gedoente met den —
Comende vrij kennende heeft zijne redenen in sonder
sijt aangesien dat de vijandtlijcke mangiaanders
van ons dan op Tosiko zonder den Tidorees geen
kennisse zouden connen hebben, veel min waer
pont begrepen en hoe sterck onse besettingen
aldaer zijn behalven dat door zijne onderdanen —
tot Gita, 'd onse den toegang van haer dorp
absoluteluijck geweijgert is, zonder twijffel
om datter eenige van voors: rebelligeerde
schuijl

schuijl gehouden worden. Ten anderen zal u Ed. uijt
de overgesonden rapporten alreets gebleecken zijn hoe
den Tidorees op ons versoek aangenomen heeft de
naar Tobelo afgeweeken marquianders weder tot
inkeer te zien brengen, trockende op der togens zijne
gedane belofte, het andere bedrocht is naer den
wille en interest van den ouden als hebbende —
— tobelo zonder onse kennisse in besittinge
genomen, naardat de marquianders tselve naer
alle waarschijnlijckheden, off door zijn aanraden —
verlaten en op Schetta gevlugt waren, latende hun
swaar niet alleen, maer ook ligt canon, 'tgene
met derselver vaartuijgen, zonder de alderminste
swarigheijt mede hadde connen bewoonden den —
Tidorees ten beste, waermede den ouden Con:g —
ons zoolange naar den anderen heeft willen —
paijen. Aanhalende dit als een tenor van der
om u Ed. gedagten mede over het doen der Tidoreese
te laten gaan, dit geene men vandeselve zoude
hebben te verwagten indien ons overmeucht eenige
schade conden toebrengen, dat u Ed. en ons uijt de
verscheijde gepleegde roverijen in u Ed. provintie
bijzonderlijck als aan s' Comp:es wettige onderdanen
genoegsaam overvolgens gebleecken is, en off sulcx
al weder op de Ceramse volckeren in desen stillen
— tijdt mitten zal ondernomen worden heeft zijne
bekommeringe waarvan u Ed. ook wederom als
eene waarschouwinge gelijck in onse voorigen ook —
gedaan hebben. —

Ternatanen zijn in haar selven mag weelde genoeg
om u Ed. eenige schade aan te connen doen, mits
zijnde van derselver vaartuijgen en voornaemste
wapenen ontbloot, ten waere onder de tidoreese —
onderdanen bevooren al moghera geringt —
naachten aan deser zijde ontrent een mijl van
Lawoe hebben nog onlangs een dorpjen door
den pe vaandrig Christoffel Muller benevens
inde bo: middelse provincien ontdeckt en inde —
koolen gelegt, gelijck u Ed. uijt desselfs —
relaas in affschrift hier nevens gaande sullen
connen sien, zoodat verhoopen onse ingesetenen
alhier voortaen tot Slenijck lopende bergboden en
onbeschadigt zullen connen blijven. —

Wij hebben van den borger coopman Frans Coulijn
verstaen dat u Ed. provintie ten behoeve van
Molucco twee provisie chialoupen onder —

g'rijsten

Van Ternaten ond: dato 6: 7ber 1680

g'Zijn Compe. benodigtheden stonden affgevaardigt
te worden, 'twelck voor ons een gewenste tijding
was en zijn derhalven deselve alle dagen te gemoet
ziende, alsoo onse provisie zeer knap begint om te
comen, waeromme dan ook genoodsaackt geworden
zijn, onse bezettelingen Co: 4 penn: weder te —
verstrecken in de wijing off niets anders dan —
snoeperij en vrugten dooren tiwersen wordt aan,
gebragt, en verlangen wel gehertelijck hunne —
handen mogten comen te sluyten, zoodat onde
zeer wat aante moedigen en niet wat anders te
paijen van gem: u E. borger 2091. hannes Sterckes
araq voor ½ rd d' kan hebben moeten ordineren
'tselve vrij te drincken, en verclaart den shopper
gezeijden dranck hem op amboina w. de Ltt: 34 f.s de
kan inkoops te kosten, dat qualijck voorde —
waerheijt aanemen conden en de wijle onse
Compe. ba ook zoo ruijm niet meer voorsien —
en is, hebben voorsz: borger Coopman op u E.s:
den wissel ter somma van 500: rds verleent
niet gedienstig versoeck van voldoening gewen —
ons daer voor aan't Compt: Generael te belasten
gelijck u E.s: bij ons ook zullen worden ontlast

Hier onse mardijckers met namen anthonij —
Simon, johan de la croas johan fochi fochi
en abraham de la croas. van hieren eenen voor
end' ander naar derwaerts vertrocken en tot nog
onder u E. die tijt verbleven zijnde Hebben
ons weder mogten, als zijnde eenlijck voor een
tourtje naar derwaarts gelicentieert, te meer
alsoo deselve vrouwen en huijshoudinge alhier
hebben, en hun eenlijck uijtblijven en last
hertigst: van hier bij dese tijts welgerechtigt
worden te ontgouden Hier mede E: onderstont
u E.Es: bereijtwillige vrinden en dienaren, was
geteeckent Robb: Padbrugge Jacob Lobs J: Proost
Andries Oloffsz: en dirck de gheijn ter zijde
Malleijn desen 7: Ober A.o 1680

Door ons ondergest: als daer toe van wegen d' E.
d' Bro. L. Dour. generael des ... ge
committeerde ... voorstaande

bevinden naer gedaene collatie mette principale accorderende bevonden. Battavia int Casteel den [illegible] 9ber. A°. 1680

M. Roos

[illegible]

[illegible] Schaer

Van Ternaten onder dato 6: october A:o 1680

Aenteijckeninge vande dagelijcxe
voorvallen in 't admodiatie vande
Heeren expediteurs gecommitteerdens
inde bogt van Jilolo gehouden
mitsgaders het vervolgh na den Ternataen=
inden tuijn hoedanigh naer—
langes aengeboodene vrede den
oorlogh tegens de meijneedige—
Ternatanen aengegaen is, etc.a

April 1680:

Int schip 't wapen van
Middelburgh.

Donderdach 11:

Naer de middach ontfingen bijsijnde E[dele] Heeren
expeditie gecommitteerdens nevens de Prins—
Alam aghtervolgens genomene resolutie van 9:
deser aenboort op 't Jagt 't wapen van Middelb:
omme met te gelijck in comp:e van 't oorlogs—
fregat 't Contract Ternaten naer Gilolo te zeijlen
besigh sijnde om t' anker t' huijs te halen quam
een Sengiaij door den E: H:r Gouv:r gesonden
aenboort om ons te waerschouwen, sijn E: een
overgekomen was, Prins Alam al sijn gevolgh
mede aenboort genomen, had 't geen hem enige—
nadenckingh gaff off wel te weg maecken ons
't contraspel, waerop met malkanderen gesproken
en 't selve overwogen hebbende hebben sijn E: door
d:e Sengiaij voorgedaene waerschouwinge
bedanckt en seggen daer soodanige goede—
toesight en voorsorge op te sullen draegen
als mogelijk

van Ternaten onder dato 6: october anno 1680

als mogelijcken is met Zijn E: voor aff geschreeven
is, schoon wende Zijn E: oock te vangelijcken, en —
nadem oogh geliefftse te houden op de stroom en beweging
der 2: andere schepen de Capiteins; die te lande ben
dat niet wel konde cruys krijgen na enboven —
daerop geschreven was slippen om dat hij niet geleve
tweemael verloopen en vande wal te moogen komen —
Zoodat tegens den avont ben onder zeijl naer beter
oglen met weijnigh voortgang te doen stille. —

Vrijdach den 12: do: hadden nogh al weijnigh en contrarie windt
des tegenden avondt met het verloopen 't Eij —
onder de cust van Halmahera tenanten —
maecken komen, hun passerende ons dicht landende
met een Pracius met 14: a 16: man die gestuurt
van Gelolo gekomen te Zijn. —
do: avondt liet hen licht inden ban ontbooden
de stierman en Vaandrigh van het fregat welcke
belaste hun in alles wel vaerdigh te houden
om bij eenige schielijcke ontmoetingh niet
verlegen te staen, en dat oock al soo zoo wel
in 't Eijlen als wanneer ten ancker komen
dight bij ons naer buijten wesen om late selven
wat wij begeeren te komen belasten als mede
dat goede waght en continueel sijn t'huijs te
houden sullen, Iden 't muist vermeerderde nachts
waerschouwen —

Saturdach 13: do: ligten 's morgens met den dagh ons ancker —
om wat het mogelijcken met de ebbe off stroom
alsoo 't heel stil was, soo verre vande wal —
te raecken, dat met de te Swaghen Zeewint
inde boght komen komen 't garnoen doende —

Haspels

Van Ternaten onder dato 6: october A°: 1680.

slappe en Schaarde d°: egter nogh nietlanck, maer geroosvaerdt wierden op de middagh weder ten anckers te komen, ende is tusschen in onse bijzen- komste vaartgeweest met de witte vlag van agtere, de baij in en op de rheede te komen wordende daegeraedt liefst en weder tot ancker, en quamen naderdat nogen der uijt onder Zijlgesette wachts met witte vlaggen van agteren onder locht de baij in, idem vervolgens tegen den middagh op 28: vaderen boquaamde steeds groote ancker schietende tot aenwijsingh 3: ende van 't Avogal 5: canon schoots met los vuijl agtervolgende Nevens tande welke vele dogh wien van landt niet beantwoort —

Op Heden kommende ontrent den leede van Dilola quam bij ons in de slagh off mede de vlagh dienden te strijcken, wanneer op de rheede quamen off niet, ende wachtende wij geen oordeel tegen comp.s schepen, op dese ooster tinde koningh laten rheede koomende sulcx gedaen zijn worden, als oock dat de Heer Majoor en commandeur Lobs, op Bouton off bastion de setfde niet gedaen hadden, zoo is bij tijdinalitijt van kommen vaartgeweest die verveeren staen, en eindelijcke met het lossen van 3: kanon schooten uijt ons schip naer 5: d°s van 't Avogade, ten ancker komende, tot teecken van vriendt.e: verwelkomen, op dat tot welgen: als bijzonder geroeoente zijnde, niet tot disrespecte vande comp.e koomt te strecken —

Kaarde

Sondach 10: d°

Van Ternaten onder dato 6: october 1680 —

Gisteren middagh tusschen 2: en 3: uuren hoorden
een Canon schoot met losbruijt van landt
en 's hooftes gottaffa daer noch een witte vlag
opgesteecken, wierd dat wij de selve op de wijse
beantwoorden, sedert van land nogmael een
schoot gedaen met een cogel welcke savagen
wateren, dogh geloof dat se soo laegh niet hadden
weten af te mercken, soodat met losbruijt
'tselve beantwoorden, onder reijsen een uur daer
na, quamen twee prauwtiens onder een
witte vlagge open off, die ontrent een
halv geschootelingh schoot van ons verwoonlijck
ter met geweijen gesonden, den luijtenant
Willem de Wijse en kerck Cornelis Pietersz
p.r de sluijt ter Termanguijl voorsien
met 16: soldaten daervan te sonden onder
onder een witte vlagge hier met last
tegen dat in haer te seggen tot wat
eijnde wij hier gecomen sijn en haer te
verseeckeren dat op ons woort en 't com̄s:
woord geleiden een sloot te comen op dat
wij haer de intentie vande E: com̄s:
kunnen verclaeren, en sij sulcx sonder
Coninckx mogen aendienen maer die lang
off hier toe niet genegen sijnde dan laddersch
hunne seggen, dat wij genegen en gecomen
sijn om met den coninck off crijgs wijse
quaetten in sijn naem wegens de geleden
gescillen te spreecken, en soo voorts

Schnijders

Van Ternaten onder dato 6: october Ao 1680:

Scheepvolcks mogten wesen om aenboort te komen
dat dan wanneer 's Coninghs woorden en gevoelig saemen
spreeckinge (: als wij alle voorder en principael
gebruijckelijck is, in soodanige getuijgen wij
bekomen sullen hebben, dat sonder de minste
swarigheijt aenlande mogen komen, vrage
van ons sullen eerder, die zijn laeghlijck en nijvere
grooter grondige verklaringe van Coninx
goede meeninge, en tot wat einde wij hier
gekomen zijn soudende van.

De Steenwal en Commandeur deselve wederom met —
volgende napoort aenboort te weten, dat in
bijde pravilions 14: man waren van 6: met
sprie, en daert met vrijgh andere gelovene
bij langevaert waren die van wat te seggen —
te swijgen om van Coninck last te mogen seggen
te weten dat door den Coninck wel te met
zijn nijt grooter, dan aen het land was —
afgesonden waren om dat ons met den witte
vlagh hier ter rede laet sien komen, en wel
waerom 's Heeren gouverneurs daerom hadde hij —
aen land [illegible] gedaen, en in vraeg hij —
verschoont dat de gesanten met brieven van —
Batavia gekomen waren, dat zij quamen
om te vernemen off deselve oock hier aenboort
waren, waerop de voorsz dienders van den Coninck
van de Heeren afgesonden te zijn, die den Coninck
[illegible] beter begrooten, en soo haer lieten
vrage dan [illegible] aenboort wilde komen, om [illegible]
te spreken [illegible], off dat wij genoegsame
verseeckeringh van sijn hoocheijt konden krijgen

versoude

Van Ternaten onder dato 6: october 1680

Soo souden wij vrijgh van ons aen landt komen en
verclaringh doen aende koningh en sijn grooten
met wat maght en voordaringh vijanden Ternate
hier gekomen waren, Idem wat sij ons van godt
begeert hij, die naemen goetwilligh aen en
Coninck te willen bekent maken, onder
belofte van op stonts met antwoort te willen
wederkeeren, gelijck ook te andermaele met
het vallen vanden avondt Pr. een praeuw
nogh op het schip aen quamen, dogh liten
haer als voorens onwilligh te geniet worden
en derselver tweede boots op ons waer een
komen, selver souden schloepen aen boort
wilde komen doen, dat souden tegen haere, hael
deden, wesende den een en voornaemste den
Chiauw Kiankoeno schoonvader vanden
Coningh waer door sij eer sij met twee
hoghe persoonen, die het werd tegen het volck
vande schip gesproocken hadden weerke en
met een Pr. opquamen sijnde den erwaert
dat sij onder andere, gevalis weerke met
beleeftheijt ontfingen, sij deden voor een
seer slaght wat geraedt als komende dat de luyden
van Batavia met haer vogh de kruisen
hier gekomen waren, dat sij landwaert avondt
nogh antwoort gesonden hadden om
de haer te begroeten, en verhoorden soo keeren
gelijck de kruisers met haer schip onder
een wilt te slagen een stuck weeght van boort
hen te geraken

en haer gevraeght
sijnde wat hem aen
bracht

Van Ternaten onder dato 6: Octob: Ao 1680

dien te geraecken te senden, bij Hooghwijlgemelden
was opgedragen, die niet gewoonelijck te wesen
worden afhaelen en ontfangen, daer wij soo begeerde
yemandt ontrent weere aen landt houden souden,
die in 't allerminste geen leet souw geschieden
dogh dat wij niet los en ontbedaghten ons hier —
nadat aen landt wilden begeven, om geen ontstel
te ontmoeten, want sij hier alomme van —
onse vromste noch geen kennisse hebben, vindende
mogelijck wel een bedrogh was, want niemandt
op deese wijse bedrogen zijn geworden, ende als
aen landt wilden komen, onder de Coninckx te
spreecken, off yets anders te doen, dewelcke wilden
komen, daer die willen slagh waeijen, onder —
versekeringe van den Coninck (: die daer
niemandt zijn beloofde: is, niemandt beledight
en sal worden, hier op antwoorden sij, tegen
den Coninck geleijde te geven, wij geen lieden
zijn, die los en vast gevonden te zijn, te —
swijgen, maer wel opgevoedt dat weer los —
en vast ons te schicken hebben, Item dat
wij expresselijck afgesondene van d' Ed: Heer Generael
en raeden van India zijn, hier komen niet
genegen ten tijt, om den Coninck en rijcxgrooten
te spreecken, 't zij hier aen boort off onder —
genoegsame en ~~[illegible]~~ behoorelijke versekeringh te
aen landt dat ooc te niet wilden, off komen
ontkennen, een brieff van d' Ho: regeringe
aen den Coninck en rijcxgrooten te hebben

dogh die

Van Ternaten onder dato 6: octob[e]r A[nn]o 1680:

Doch die niet gaerne ophielen met wilde voorts —
alleen in ons schip vertrecken wonden, welken
deselve Zijn hoogheijt dienst ten landt, en den
inhout duijdelijk tot Zijnen kennisse souden —
komen, wandt ons ten hoogsten verwondert
was niet volkomen last en magt vande —
hooge regeringe om op verrichte saecken, dat hun in —
overgelooge, met hun hoogh[ei]t te komen handelen
doch Zij dit naespoedelijck aen Zijn hoogh[ei]t
geliefden te doen, op morgen vroegh sullen wij —
aen boort brengen, en nader besluijt op de
opleveringh der brieffs geven komen, 't geen —
Zij aenmaenen deden met bijvoegingh maer
hooge tijden waren, onder niet gekomen
om te spitsen, maer als het dan tot quam
dan soude Zijn hoogheijt Zijn hert openbaren
binnen lichten den prins alam in haer —
presentie te komen om alle quaet te weeren
vermeijde haer te brengen, als ooc het ons —
oprechte intentie ~~xxxxxxx~~ weder te betuijgen
dat hem in de maleijsche taele ons genegent
en oprechte meijninge, als wij nu gedaen
hebben, andermael lichten, en tanen, en —
vertrocken deselve hun weder naer —
Landt

Maendach 11: d[itt]o: tegens den avondt quamen noch 2: praeutjens
met een witte vlagh van landt, die vaert een
stucx wegs van boort bleven leggen, die
onse

Van Ternaten onder dato 6: October A°. 1680

ons besluijt weder souden, om haer aenboort te —
noodigen off anders als niet genegen zijn, hun
begeerte te hooren, die int hoff weder quamen
met bericht zij niet genegen waren, nogh last
zijden te lossen, aenboort te komen maer aende E:e
en brieff hadden, die zij hun opgaven waer —
uijt wij des conincx begeerte souden bevinden
zien, die ons antwoort oock te weten begeerde
sagh; zijnde inde selve Pravincien 17: man met
schier een andere gehouden geroert, geschreven brieff
hielt ten principaelen in —

1: dat sij Cannalaroes den gouvern:r Padtbrugge
niet hen mogen onderwerpen die die hij met
haer geladt hebt.

2: dat den Ed:le heer Gouvern:r generael
en d'E: heeren raeden van India daerom
in de stellinge van Batavia gesonden
hadden om de geschillen tusschen haer ende E:
Comp:e te slichten, en te sleghten. —

3: versoghten zoo wij last hadden om alles met
haer af te handelen, dat aen lant wilden
coomen om met hun te spreken, maer
soo niet als nogh aenboort willen blijven

4: tijt alles met souden opdoen tot wat tusschen
d'E Comp:e en Cannalaroes tedoen was,
alsoo de Comp:e een oude en bestandigh
man ende zij maer swagerende waren

Hier op resolveerden desen avondt nogh, toedanigh en
op wat wijse men dit beantwoorden soude sijn
op volgende wijse vast stelden

v: Dal

Van Ternaten onder dato 6: octob:ris A:o 1680.

1: dat mogen, doorgh onse schuijt naer landt senden, onder commete door seggen sullen dessels brieff well ontfangen en verstaen hebben

2: dat bij gebreecke vande begeerde schuijten dessalve met binnen tantwoorden, verdachten versocht door hij hoogh:t wel van sijn officieren met genoegsame magte voorsien op onse boord, alwaer geliefde aen boort te kunnen, omdan wegens ontantwoort ende magt waermede van haere Ed:ele gesonden sijn, verhoorende verklaren

Dingsdach 16: d:o 's morgens Zwaerigh:t gemaeckt werdende off dese voorslag bij monde wel in nabeloonde gedaen souden hebben, ick wilden geordinet d:en heer maijoor S:t martin was voorschreven geleijde sijn Ed: versocht niet misschien onse intentie soodra bij in arabische letteren bij geschreve te verwatten onde de commete en wij op proof onse goede meeninge en intentie duijdelijcke te laten weten met bijvoeginghe wij als nogh afftwachten den geeerden brieff van de Ed: hooge regeringe magh werden bij ondard afgelaten wordt te sijn Ed: bewijs willigh aengenomen hebbende op volgende wijse in geschrifte laets gestelt, namentlijcke naer den titul

1: dat wij op gisteren haer hooghedens brieff wel

Van Teenstra onder dato 6: october: Ao 1680.

wel outfangen gelesen en verstaen hadden.

2: versoeken alsoo niet voor hen, waerde van den bequamen schrijver die ons begeert niet [illegible] [illegible] bij [illegible] te [illegible] blijven, dat [illegible] brieff in [illegible] [illegible] [illegible] antwoorden dat wij sijn [illegible] [illegible] [illegible] om den bequamen schrijver [illegible] off [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] willen, sonder die [illegible] [illegible] bequaem sijn, gelijck [illegible] [illegible] [illegible] is, [illegible] dat wij [illegible] dat de comp.s begeert niet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] als oock niet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] van [illegible] [illegible] comp.s [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

3: [illegible] [illegible] [illegible] dat wij den brieff van d' Ed.le heer gouverneur generael end d' heeren raden van India aen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hadden, waer in blijckt dat de comp.s [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] die ons commissarissen gegeven was die wij [illegible] niet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] op dat wij die oock niet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

4: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
gevoelen

Van Ternaten onder dato 6: October: 1680.

grooten wilde uijt te laten [illegible] amen. —

Dese vaerdigh zijnde wonden naer de middagh den schuijt met onse gecommitteerdens willem de ruijter ende [illegible] comdeis [illegible] naer landt met ordre een slecht vreughvaende wat te willen leggen waegen, tot een wachting uijt te bij haer komt maels d'aengedaen daer in zijnde den brieff hadden afgelesen ende een andere coninck en rijcxgrooten, waerin onse gebiedrisse tot te bergen, doogh zij nogh nauwelijcx ten halve wegh zijnde bequam een prauwtie met een witte vlagge op haer aff, daer in 11: man waeren te weten 9: met Soliers ende d'andere met schilt en swaert bij haer wesende de afgelandigden de schelsen met het seggen dit ons antwoort op des coninckx brieff van gisteren was &c.a

Woensdach den 17: d.o is weder een prauwtie met de witte vlag van lande gekomen, seggen een weijnigh van ons bleeff leggen daerom als voorens ons oliaen de waerheijt gevonden en laeten [illegible] hun bootsvolck aen boort te willen komen doen; maer niet begeerende een mondelingh off schriftelijck bescheijt aen ons wesende d'onse als dan voorschreven [illegible] zijnde, met [illegible] zoo dat zij daer een weijnigh gelooven te waegen om een stoute ons antwoort weder te ontfangen, aen boort komende bragten een brieff die hen van den Sabandaer coltasangi opgelaedt was zijnde in d.o prauwtie nogh geroeyt de schuijt en pangolon en int geheel —

20: man

Van Ternaten onder dato 6: october 1660—

20: man daervan hoe men 't schiltgevecht onderwesen
met schilt en swaert geoeffent waeren, hebbende
met belustheijt op 't slot te dat aenboort wilden
komen, gantwoort dan tot geen ander maer ende den
de buijssen bestellen, hadden die zij niet daer toe
en wederom naer landt gevoert zijnde voijdende—
eenige discoursen belachgswijs gevallen 't geen hem
tot principaelste ingeblaesen is, en breeder bij—
't schriftelijck rapport van de gecommitteerde der—
noodt kenissen, als te vernemen

Dat sij malkanderen met beleeftheijt ontmoet
waeren, en haere versochte aenboort te komen
daer sij op diende geen last hebben van haere
coninck maer eenelijck door den hooghe
ende de nijt grooten [illegible] den meeden
anderen, daeraen 't Vlaemdt [illegible]
deser, bijsonder haer hoochstandigen wert aenbevolen.

Dan of den aenwoorder, to last vernomt was—
off deser buijssen hadden, ofte niet, overwijl niemandt
tebeerdisse [illegible] off te draegen mijt [illegible] kan
als zijn hooghheijt mijt [illegible] van gisteren
wellecomen afvielen der S. hooghedaen
Coninck ijemandt van sijnen grooten
aenboort geliefden te senden, op dat aende selve
onse lastondermaringe kunnen verklaeren
dit zijn hooghheijt, ofte niet sullen kunnen—
maecken [illegible] dan wel haest
een broeder gebleijde van: Sal Lave tromen

Dat den ander op diende zij bangh waeren
aengesien, d'hongouverneur Padbrugge—
niet

Van Tennaton onder dato 6: octob: 16[..]

niet van 't Comp.s wijse en de geroert
met eenigh handel belast, maer slimmer —
als de portugesen off Spaengjaerts dat
gebleecken was met het aenkomen van de
drie barcken uijt [illegible] weer [illegible] zijn
begeert om te spiteliaenen (?) binnen gehouden
waeren ende daer op in 't hooft (?) onverlandelijck (?)
met Canon op haer en haere luijden had
doen schieten, dus Zij genootsaeckt
waeren geweest met vrouwen en kinderen
te vlugten. d'ouste luijden, hier op niet
te kunnen seggen, en dat wij van Batavia
gekomen waeren met magt en last van de
hooge regeringe om de geschillen te vereffenen (?)
dat ooch 't hooft zijnde zulcx niet beletten
konden, maer als der in quam (?) de
gouden in een [illegible] tijt van de
Comp.s zou staen ende hun [illegible] —
[illegible] hebben, twijffelende niet off de
Zaecke zoude in 't [illegible] goeden uijtslag
hebben, spreken Zij ooch wel luijden te —
gelooven, ende dat Zij Cannatans nooijt
van de Comp.s souden scheijden want
al waert dat de gouverneur Pad. Bruggen (?) —
met alle de schepen haer liet quaem
beschieten zoo souden sij de vlagh —
dat een teecken van vrede was —
niet neder in laeten, maer 't selve —
als teecken van de comp.s toebehoorde (?).

Vogh (?)

Van Ternaten onder dato 6: october A:o 1680:

Nogh vraeghende ons off er geen visch was, en waerom
niet tot een off ander quartier aen boort te coopen
daerop zeyden, van visch, lants en andere vrughten
aenlandt niet genoegh voor sigh, maer te schroomen waeren
die aen boort te brengen te verkoopen, dat om alle saecke
hun soo veel mogelijcke te vermijden zeyden, doch
niet bangh te zijn, en dat ons te believen soude
tegens 2: van tact op en bij den coninck aen
landt te willen gaen met verdere aenmaeningh
voor ons niet te schroomen te willen zijn, en maer
vrijelijck aen boort sonder vreesen, onder —
verseeckeringh niemandt 't zij kleijn off groot
als alle beleeftheijt en gerief sullen ontfangen
't geene aenmaeninge den coninck te sullen aendienen
R:a den gen: brieff in ons landen gebrouwen
zijnde, wat ten principaelsten van volgende
inhout als te weten, naer den titel

Dat den coninck wel bij een groote onse —
brieff wel ontfangen hadden en sonder eenige
manquement staende —

Dat wij slegtelijck een bequaem schrijver
om ons coninge brieff volcomentlijcke
te doen staen,

Antwoorden zij dat den coninck daeromme
niet wel tegens en hadden dan tevens sulcx
soo nootsaeckel: niet voorderen aengesien
een brieff van ons ontfangen hadden, die soo
wel ter materie dienende was, ingelijcken
dat daer toe niemant geschreven uijt aen
op was, —

[illegible] ons

Van Tannaten onder dato 6: october 1680:

Dat op sulcx versochte van een off meer gequalificeerde
Mandarins aenboort te mogen hebben; daer sonde
dien coninck almede niet tegens hebben
maer zij waren ~~gevatte~~ door 't doen der Portugesen
van welcke lelijcke bedrogen waren hebben:
hun coninck schandelijcke vermoort, en
waeromme zij als nogh een afkeer vandeselve
hebben
Nadesen waren de Castilianen gekomen waer
van zij andermael sammentlijcke zijn
bedrogen, gevolgt als draeden hun coning
ende voornaemste grooten naerdemael zij als hadden
wegh gegaen, en waerom zij als nogh
een afschrick vandeselve hadden
Eyndelijck waren de Hollanders gekomen
en hun met haere camaraden in vrindschap
verbonden hadden, en nu weete zij als
Vader en zoone [illegible] sonder [illegible]
[illegible] hebben geleeft [illegible] eenige tijt
der gouverneurs ~~[illegible]~~ had [illegible]
hun in [illegible] gekomen was, van welcke
zij immers soo seer als vande Portugesen
en Castilianen waren bedrogen, gelijck
die van Sangi insgelijcx waren, want
zij had den coninck van Siam ende
alle de [illegible] gedaen [illegible]
vandien wat geblevan,

Hij hadde

Van Ternaten onder dato 6: October A°: 1680

Zij hadde onder pretext vande opgemelte onlusten
bij wege van stout gevangen gehouden, 's Conincx
afgesonderen als daer sijn den Prins [illegible]
den Capitein Laut [illegible]
den quimelaha Mansaoli —
Den vijandlijcke hadde wegenomen op haer [illegible]
negorijen vijandlijcke geslooten, ende zoo wel —
geweldich gebruijckt dat [illegible] waeren
geraect haer landen en woonplaetsen te verlaten
door vreese van verderf en onheijl —
De dogh soodanige gecommitteerdens last en
macht hadden d'opgemelte onlusten wegh te nemen
ende de [illegible] weder te stellen —
Men sonde 2: a 3: leden uijt den raet naer Ternaten —
[illegible] naer landschrijders: waer tegens wederom
zoo wel gequalificeerde persoonen vanden
Coninck aenboot sonder komen
dan zoo geen persoonen uijt den raet aen lande
en quamen, soo waren zij beswaert [illegible] —
in't selve te vertrouwen, ondat haer geblevene
was des Conincx afgesondenen gevangen: etc.
waeren opgehouden etc.: Zoo van woorde te woorde
in dato [illegible] getrocken [illegible]

D: J[illegible]

Jouws bij een brieff naer [illegible] vande
Ternaten naer [illegible] was ons een
[illegible] op de voorslagh off supplicatie
vanden Coninck en rijcx grooten in lant —

[illegible signature]

Van Ternaten onder dato 6: october 1680:

voorgaende togten gedaen om tot den gewerst vijande —
te komen in Tidores landt —
waerop maer nijs slagh met een partijheijt
van Ternaten gevolckt en vastgestelt
is om zoo veel mogelijck te het quaet slechtes
off zoude van den coninck te vrije te groote
weghbrengen als oock voor dit middel —
waert mogelijck tot een begin van samen
spraecke en onderlandelingh te komen
mogen, met dien dagh ons sloep op voorige
wijse naer landt gesonden onder tromme
doen accorderen, wij genegen zijn op dese ofte
begeerte daer op s'anderdaegs in conser naer tegens
zoowel van de zijnd te schicken als Ternataens
met de sloep te depecheren mogen zijn den quimelaha
tommagola en capitein Laut die met oorlogs
luijden van bequamheijt en respect te zijn
mans den schrijver colabo off morro en
alles te komen op slupen daer tegens uijt
ons sullen op gaen den opperkoopman —
Jacobus de Gleijn en schipper ... mijn vaendr
mans den luijtenant willem de nijs etc.ª

Donderdach den 10: do:

sonden smorgens met den dagh de coliabos
mans den luijtenant de nijs en tot te —
naer landt om aen de tot haer ... te —
seggen dat wij genegen zijn mede voort te
en begeerte van den coninck te vrije te groote

B. ...

Van Ternaten onder dato 6: october A°: 1680.

3: Persoonen van onse, naer een landt gesonden als
vreters: wie van haer zijde een boom Sillij
bromz, item wanneer hier op gebrugh
ladder, welcke een boom en ons nademael ladder
scheeden, houdt daer naer quaemen wederom
een boom, naerpoolende eerst een klein
[illegible] hier wel gemaeckt geboude was, dat
hier een weynigh met [illegible] alsoo den
Coninck nogh t' lijf, die sij souden waer schouwen
en commanderende te wagen, ende een weynigh
daernaer sonder een grooten dan den Sabandaer
waeren 2: comp.s Schrijvers in waeren, die haer
presenteerden tegens ons op te treden, omme
boven de [illegible] vanden Coninck. de grooten
de [illegible] voor [illegible] ende [illegible] waeren tot
[illegible] geen last [illegible] presenteerden onder
[illegible], dat tot souden en quaemen daer op
met malkanderen, tot op een half kanon
schoot van t' schip daer die van landt bleven
leggen, en onse voorts een boom quaemen om
zijn looghijts begeerte aen te dienen dat bij
ons eendagelijcks overwoogh en geen swaerigh
in geweest zijnde te meer sij Sabandaer
en schrijvers daer tot expres gesonden waeren
tot houden, den Coninck een [illegible] gaen
doen naer landt met last [illegible] op
alles wat haer voorval agt te slaen
ende hun vooral in geen discoursen in te laten

Gidroz

Quantanaten onder dato 6: october 1660

Zijn op quam den Sabandaer Colta Songie met
de twee schrijvers aenboort die wij ontfingen
en bejegent zijn geworden, in geschenck de Coninckx
zijden vande Coninck afgesonden waer om
ons Zijn Hooghtijt brieff voor te lesen en
den inhout doen geschreven dogh versogten ons
antwoort ingeschrift te mogen stellen op dat
wij dergelijcke off anders geen quaet rapport
quamen te doen dat ons bijsonder mede geseijt
des en saecke Coninck niet voor d'E: heer
Capitijn Maijoor heer 't voorgaende in 't maleijts
opgegeven dat zij in arabische schrift stelden
als: des Coninckx brieff hadden nu wel verstaen
en Zijn Hooghtijt wilde ons dogh niet bij de
portugesen, off castilianen vergelijcken
want d'E Comp:e (: godt zij danck :) noch Soo verre
niet gekomen was, als de portugesen ~~ende~~ castilianen
de oppermagtigheijt en vaerdigheijt vande comp:e
hier sulckx geweest, en geloof Souden comen
uijt Comp:s brieff indien de selve geliefde na
landtswijse ontfangen wesen den schrijvers
comende versoght 2: a 3: persoonen uijt den
raet, aenlandt te komen daer wij toegevoegen
waeren

Mits Comp:s geliefde zij gelijck getal van
persoonen belooftlijcke gequalificeerde in zijn
naem aenboort te senden, welcke bij ons met
alle respect ontfangen sullen werden

Conder

Van Ternaten onder dato 6: october Ao. 1680.

Soude dat haer eenige Soon, maer of de-
zelve sal werden aengedaen
Volgende heeren gecommitteerdens tot
'sComp.s vaertuijgh in alle waerlijt
Beschuijtende met onse gouverneur aende
Coninck en rijxgrooten
Desse onderanderene gevraeght hebbende hoe
't quam de coninx brieff niet gezegelt was
antwoorde onder den coninck zijn gevoordeijlde
zijnde op Ternaten in [illegible] van [illegible]
geleght hadt 'tgeen weggeraeckt ende soo
'tselve daer loome wat des wijnier gevonden
'tselve qualijck te wennen, nogh daer aen
tijt andere nieuwen gesteken te zijn
Sijn [illegible] [illegible] deselve weder naer lande
daer vandaen, onse oorlagiens met een prauwe
hun tegemoet quamen die tegens de selve
ontmoeden ende met een schriftelijcke rapport
van 'tgeen hun voorgekomen was aen boort
gecomen, zijn als bij 'tselve des nodich kan
gesien werden.

Dijsdach den 19: do.

's Middags voorgevallen dat der tegens den
avondt een prauwtie met eenige [illegible]
te coop naer boort quamen, die tegens
den Col. verhaeldt, den coninck inde
negorije lade dat hij uijtroepen, een ijder wie
begeerde vrijelijck aen [illegible] dischen off wat [illegible]
aen boort mochten gaen [illegible]

Donder

Vanden naervolgenden dato 6: october A°: 1640.

Saturdach den 20: d°.

Voormiddagh ontrent 10: uiren quam weder-
~~om~~ der voorde van landt tot dight aen het schip daer
hij stil bleeff leggen, des de schuijt naer gewoonte
op hem afsondt om te sien wie daer in was en
verstonden zij aenboort wilden comen t'geen
geweigert bij ter aenmaening des niet langh
en lijff slagh van tot het schip opgeloopen hebben:
welcke zij aenboort komende zijnde hier in
den Sabandaer Cotta Sangie neffens den Snijsch
Jassi die ons de groote eijsch vanden ...
deden, welcke haer afgesonden hadt, om
het antwoort op de boodtschap die wij gisteren
door haer hadden laten doen, om weder te leggen
welcken hoogheijt en alle de rijcx groote heeren
aengenaem ~~was~~ te slaen geweest hadt, en bij
sonderlijcke wij een brieff vanden Ed:le Heer
Gouverneur generael en d' E: Ed:le heeren raeden
van India aen haer hadden, die zijn hoogheijt
in hier vraeght wanneer en op wat wijse
het ons gelieffde, zij die quamen af laten
daerop antwoorden 't selve in zijn hoogheijts
believen stont, doch het garne op morgen
naermiddagh eenmael gewoonte: ...
Zaeg, als wanneer oock ... Adam van
Dorst neffens d° aenlandt souden laten
komen om naer de gewoonte der Hollanders
brieff neffens de maleijsche copije en

en

Van Ternaten onder dato 6: october A.o 1680:

en laen soo-en verre was dat niet verstaen off—
begrijpen konde te verklaren, 't gemaeckman
den coninck aen te dienen, welcke wij ooc te—
breeder deeden, [doorgehaald] [illegible]

D.o tegens den avonde ontfingh S.r ..., quam
den sabandaer nevens voornoemde schrijver weder
ende belast S.r Draeins aenboort, deende de groetenis
van Zijn hooghijt, die de antwoort van de brieven
ten hooghsten aengenaem geweest hadde, en op nogh
naer 'tlijdigh van onse godts dienst een pijne van
canonschoot te doen de scheepen schieten en—
te vooren. meest wilde doen af laeten onder namen:
verwijlde ijmandt onsen woorgen mogten—
aenlandt houden, die niet als alles goets en
houdt te ontmoeten, dat daerop aennamen,
hierop geleiden hem off wilde daer heen,
dogh daer was nogh iets 'tgeen en van schroomde
niet wel uijt kon, vaeten om Zijn hoogh.te
last te volvoeren, doorst Zulcx niet agter,
„houden die als een Zoon aen Zijn vader
de noodtdringende Zijn saeken hoogh vieren
en te kennen gaff, namentl: D:te dat van
koninge niet voorsien Zijnde, om een—
weijnigh versoght, tot voldoeninge van
verhoorde Deer in het ontfangen van—
haer D: Ed.le brieff onder rede commandatie
nij de schooren gelijck den woord noemen
dien gedaen Zoude werden om schreeuwen
te kennen

Van Ternaten onder dato 6: April: Ao 1680:

Gekomen zijn, bij dit tegen andermaals off gebruijckt daertoe, vindat uijt voor om- vangen quaet aerdige nadelaten wijse beschuldigt te mogen werden versoghten willende de calibre van dat gesicht tot meder [illegible] als om int [illegible] te [illegible] opgeven, daerop, aengesien tot [illegible] der [illegible] van den Coninck als om alle agterdoght en [illegible] weg te nemen en met betuijgingh van 's Comp:s goedheijt tou meede te mogen [illegible], sonder verder andere goet, de [illegible] vantien van E: E: Heeren, 'tgeen andere indien gelegentheijt der tijt niet [illegible] toegestaen werden, [illegible] navolgens afschrijft met ons gebiedenis [illegible]

Sondach den 21: do: deeden op de Middagh volgens belofte 'tsijn met een kanon schoot wij geruste waeren dat hoogh gedte brieff op [illegible], dog van bij- ons in opsloegh off het noodigh was ijmant daernaerwaerts te senden, dogh zoo sal wie, als oock off met [illegible] ostagiens dijsdaeren daer, ofte oock souden, zonder dewelcke waegen [illegible] daerop [illegible] verstaen en genoegsaem is, om [illegible] te mogen zijn, den brieff in [illegible] landen [illegible]

Van Bantam onder dato 6: October A.o 1680:

voorgelesen, en den inhout duijdelijck te souden
sijn verswegen opgeslagen vragen t'houden
verclaart sal werden, ijmant daernevens aenlande
te senden, om nae oudergewoonte onder de
liefhebbers de hollandse d.o naer te loopen, als oock
dat hun door verschet tucht souden beroofd zijn, off
den coninck te daer ontevredenigh is, waer in
den gouverneur groote swarigheijt en twijffel heeft
off men al ontgebragt gevangen off ten minsten
in en naer quaetwilligers magt en begeerte
gehouden wiert,
In een brieffien op 't dijckjen van ontfangers is
om geen bevrijdinge te geven vastgestelt
alsoo deselve dit nacionale desen tijden verdigsuchts
bevint, geen swarigheijt hier inmaer tiet t'hun
naers den luijtenant Willem de Ruijter en
de te mannelis pirkensa souden ijmande in
binnen stede te vijfften daernevens te senden
waer d'anderen ewen hun nedes toegenegen
vertoont en gesamentlijcke te weeg, dogh niet
taelkundigh, voorpostede hare Majesteijt
met het vragen souden blijff als voornoemd
geannoteert

naermiddagh te drij uuren quam den
Sabandaer en Cleijnen Sr. Franciscus voor
aff met berigte zijn aen landt te sijn

Bracker

Van Ternaten onder dato 6: october 1680

waren deze twee opperpriesters en int voor
noemde dringe groote dank verplight, ende
wijders aan 's Comp.s groote voorsightigheijt
by continuatie verschuldigde bedancken. ———
den koning heeft daer aen quam gesoght,
ende heeft om het schip geproeft
hebbende aenboort en de grooten op ons versocht
op zijnde de —

1: Kaicoum marasaoli bobatsio
2: quimela commagola popo
3: Sengadji Caffamonto tolaifor
4: Sengadji molaij bore
5: ngoffa manina verrengoum Samilomo
6: Caffi een Jongelingh en broeders Zoon
vanden gorgorgorvalam die op
ons hove sittende den brieff
heeft ontfangen

Deselve ontfingen met bevoort — zeer
en daer by ondersteunt schrijven van
erkentelijcke ende bevoordeeltsaamheijt
van d' Ed: Comp.s gesonthijt en voorspoeden
met betuijgingh (en genoegingh) op het verpachtede ontdecken
des brieffs van wijt een verandering
'sComp.s goede intentie en het wel zijnde
wij hier gecomen zijn, dogh zoo een vaerdige
handighijt in maght zijn gelieft
den

Van Ternaten onder dato 6: october anno 1680:

den coninck sulcx te considereren, en aen te sien
als een onderrichtinge van den vader aen zijn soon
off man aendersoms welcke wel betaemt op
dusdanige wijse hem te beboden worden, 'tgeen soo ook
wel seijden te kunnen begrijpen waer mede een aen
genoomen afscheijt in de voorcomingen, daer hun de
brieff beloofde sullen, en ons gecommitteerden te
ooch in opgestapelt [illegible] met de naelaende
sochten, —

Des avonts met het vallen van den donckeren quamen
gen: gecommitteerden weder aen boort, en
rapporteerden dat zij soo aen landt als van des Conings
wooningh door een [illegible] gerapporteerde [illegible] sooude
opgevraeght waeren, niet 's Conings last en soght
vinden, een weijnigh bij de grooten die daer onder
verdacht off vergaderlijs hadden, te willen
[illegible], 'tgeen de eden onder de vraegen sijn
afgesondert den brieff aen hem looghlijk welcke
ons brieff [illegible] binnen ontboode en daer in [illegible]
sijn behoort [illegible] ontfangen heeft, geslaeten
voorts wij op hare dankgerust slaende tafelen
sedert gaen sitten, hij wilde sigh op een
[illegible] dat ontbieden vangen, dat
[illegible] als niet betamelijck, wij op tafelen
en zijn looghlijk op [illegible] sate
[illegible] waer mede op de een sigh en
den anderen begrijpen [illegible] hem te verwagten,
[illegible] den coninck tot het lien 2: [illegible]

waeren

Van Ternaten onder dato 6: october Ao 1680:

waeren, dat zij gedaen te zijn, om bij ongeval
het Schip daerdoor wat eer lange mogh aff-
veerdigh gemaeckt ende materialen den anderen
alstants te weghe en spoedigh overkomen mogte
op dat zij looghlijck vooral in dese tijts gelegentheijt:
vanlaet hoogh Ed:e schrijven vergaedere weijnigh
offgenegentheijt daerin swaer niet en soude-
derselve bij blijven, 't geen begeeren op order
gaffe malcanderen schrijven nu van nu-
dienst op tlijst laet, wijl uijt de duijtsche daer
tegens nalaegen, daer zij looghlijck met bijsondere
opmerckingh na hoorde, schuddende niet
dan het hooft dogh naer lijndige tijde-
dienst gehoort maer bij wat daer tegen te hebben
als wij neder bij ons verstant hadde een wat-
vijndelaeh Ed:e d' Edl: lange gouvernement
ende d: d: heeren raeden van India de kennis
gecommitteerden gehouden hebben, namentl:
om soo de sijn waer daerinne wij looghlijck
meijnde scoon te weten, laetselicke te kennen
tegeven dit hem soo voordeelijck te vervoeging
souden geven 't geene verhaengenaem siju te zijn
desalles ingestruckte wilde daer op stellen
om hun te croonen wat er voordaeringh
sich het alles het vanden beginne tot nu-
toegedragen waeraff het een en ander tegen
op te haelen, dogh ontschuldde sigh hun in
soodanigh dat een woort souden te ...

B: à 9:

Van Ternaten onder dato 6: october anno 1680.

3: a 4: tijds vermoedelijck in oogen als aensigh
veranderde, dat om niet meer te ontcoomen, wooden op
ons Rapport vinden, tot welcker ende nu niet langer
soo g's antwoort ingeschickt souden begeerende zijn
'tgeen soo veele mogelijck gelieffde te verlaaten
op dat in 't korte bij veranderingen komende de [illegible]
verschillen weggenomen mogte werde daerin tenminste
niet anraden te twijffelen, soo bij d' D: comp:=
goedraer ingenegentheijt (: als wij verstaen :)
genoeg aentoonende, wie in 't korte te kom
toogleijk ingesamentlijck ondersoeken moeste
ons wensche naer ternaten te willen zijn keeren,
onder naedere aenraeding van s' comp:s raet schijnen
best nogh wilde [illegible] open en dan comp:s=
genegentheijt grootelijcx meede soude winnen
dat wel begeeren en dan was om op ternaten
te komen niet veel tijds van nooden, maer
soude met ~~[illegible]~~ als gesegt waer dat haer
D: Ed:le brieff met opmerckinge nogh
eens op sijn ladder, alles ingeschickt op
te stellen, en ons opsturen, ende dan souden
wij deselve andere welcke tot hunne landen [illegible] gaen ontfangen [illegible]
met bijvoeginge dit eindelijck aenlaende souden
en 't selve te brengen en verbeter gelieffden
te verlaaten, [illegible] dat [illegible] zijn
gemoet vol zijnde wederom volgende
klaegen, als dat met de gouverneur [illegible]
sangie zoodanigh niet [illegible]
nogh toegestaen hadt, gelijck op [illegible]

ordonneer

Van Ternaten onder dato 6: october 1680

bedreven heeft maer voe dat alde geene die van
selfs geneegen waren hem tot d: comp:e
onder d'enschlenden te begeven mochte aennemen
gel: ~~[illegible]~~ den gouverneur daer tegen
ook vrijdom hield tot dat die onder den coninck
waren off haer begeven wilde dat immers niet
gedaen maer die van Limaino ten ondtvanck
gedwongen en zoo mishandelt hadt, nu nadien
hij gouverneur Padtbrugge een zeer goet man
was, maer om quaet te doen, en die woe wiste
gelijck hij Cooghlijt ook wat en lotdavigh
gehandelt heeft 's gemeene lieden welke en
dagelijx men tot hem quam te klagen dat van
tijt tot tijt haer onderdanen mishandelt, ende
haer mannen off gevoonten van alle schatten
hadde als ook wanneer in haer vergaderinge
woorde zijn, wij een grooten ijver besloten was
't schat swanger en vrij welke begeere heeft,
hij Cooghlijt niettemaelen vande syvelgde daer
in zijn begeerte ook altijt hadde maer
inwilligen zoo in dese saecke geblecken
was heeft ook wijl hij Cooghlijt noch op de
tochte was sonder zijn weten off toelaten
mingh den toucom Singabie in 't fort door laten
vrinde betting geslaegen gehadt met meer
andere dergelijcke mishandelingen die
voor soo laen klaght gepleeght zonde worden
's gemeenten zoolangh mogelijck te verdragen
was, ende dat hij Cooghlijt eenvoudigh nijt te
geachte

Van donderdagh onder dato 6: October A°: 1680

opgroote, tot 2: à 3: maenden, de gesoliciteerde vrouwen
en kinderen &ca. weder versamelt en in de negorije
gebraght hadde, dogh den gouverneur niet willende
nieten, voor sijn hooghijt selfs binnen quamen, 'tgeen
al vrijge maeten, met beleeftheijt hadt afgeslagen
sondt eijndelingh drie groote waer van beroerde
Diwaerleder, sonder dat voor te meede brught te
blijven maer slegt al voort op en door de negorije
als mede 't Conincks eigen huijs, 'tgeen mi-
hadden geschoten, hierwaert tot de anode-
der slaven wel twee thuijnen, daer noch niet
niet wel de leedigheden, in Summa hadt als
gesegt quader op quaet opgehoopt, en wat
aenging de belastingh dat sijn hem persoon
in de brieff van haer hoogh Ed: les aengeradelt
naer de manilija sondige sonder eenen
blancke anders want d°: was op liduan daer
met verblijfen, naer de gerust en is, hier
op recommandeerende hem hooghijt, 'tgeen
waer in meede schoont te zijn, volgens
voor aengenaemde toeseggingh in geschrift some daer
gestelt, 'tgeen de heer meerens antwoort op-
toon hoog Ed: schrijven Swaegerde sonde,
dat armam, de wij onder haer twint belast
afschrijt genoomen nae boort quamen

Maendach 22: d°

Dit niet voor als dat onse schrijft met een
vaart om

hadde om wat drincke water naer landt sonden
dat met groote moeijte nogh bequamen
maer wat niets besonders [illegible]
wagten op antwoort van landt

Dingsdach 23: do. op de middagh quamen 2: Sangaense coracorren
met de princen vlaggen van aghteren, hebbende mogelijck
door den gouverneur met een brieff en weijnig
provisie van Maleijo ons toegesonden
antwoort te helpen des inhout als in
d'affschrift afgeschreven te sien zij is naer rijpe
overweginge op des gouverneurs schrijven van
de [illegible] [illegible] in ons bijzijn
hoorde bestaen noodsaeckelijck geoordeelt
onder [illegible] geen quaede bedenckinge
te geven, off de [illegible] bij ons niet mogte
~~[illegible]~~ gerustheijt off vrijgh bedragh in
schuijlen mogte deselve nogh deselven
avonde met een brieffien in antwoort
wederom naer Maleijo te senden

De selve avondt vertrocken te 10: uijren ingevolge
van voornoemt besluijt, bij de coracorren
met ons schrijven als in d'affschrift afgeschreven
te sien zij.

Woensd: den 24: do. [illegible] sijn voorgaende aller
te sijn, [illegible] op antwoort van landt
gewagt te hebben doorgebraght

Landt

Van Ternaten onder dato 6: october Ao. 1680.

Donderd: 25: d:

Sonden smorgens vrough onse schuijt met
de gecommitteerdens Willem de Ruijter en
Cornelis Stolcker weder naer landt om ~~[illegible]~~ stucks
wegh vande Wal te [illegible] tot dringh van tijt
Sij: kan komt ende [illegible] dedaen in afgesonderen
tijt onsen naem seggen, souden wij [illegible] gewoonte
waeren, derwijl Zijn Hooghijt en rijcxgrooten
kan hoogh: Do: bleeff alsoo langh geladen ende
tijt verstaen Zonder eenige niet het minste
beschrijve off antwoordt gelijcke # swaerte ladden — becomen hebben
des het ons niet doenelijck nogh te beantwoorden
was, om langer Zonder tijt te verwachten
te blijven waerom versocht Zijn Hooghijt
op het spoedigste te antwoorden en Zijn eijgen
meijningh te kunnen maecken, dat dogh een
goet eijnde vande saecke te krijgen mogen
off Zonder andere, tot de ongeneuchten een ander
middel gevonden (?) saecke wesen bij den konf te
weren, dat alles aen den Coninck en
Rijcxgrooten toeladen wierden, teweijlen
Zij daer op antwoordt souden verwachten. —

Op den middagh quam de schuijt weder
opgeen: gecommitteerdens weder aen boort
en rapporteerden dat een [illegible] pravillier met
3: mandoors den Capit.n van het [illegible]
gesonden om te vraegen wat haer begeerte
was

Wederom onse schuijt
te blyffende tot laedt

Van Ternaten onder dato 6: october Ao 1680.

Sprekers wilde afscheyden daerop dienende van wien waer yemandt van den Coninck
was, off een lant Grooten, ende den Coninck by gaede-
hadden om een boolslagh die van de West gecommitteerd:
hadden een Weyninge door dat zij gingen [illegible]
een mijn daer naer quam een groote [illegible] daer des
capitayn en huysdienaer van den coninck in
was, waertegens zijden wij dat onse Sweeden
waren die wij den coninck en mijn groote Ed.le
Heer generael en raede van India brieff soolange
gehadt en daer uijt sijne goede intentie genoeg
verstaen hadden, tot weder niet tot nieuwe onlus-
daerop gecomen was, daer wede op dien dat wij
selfs niet quaelijck souden gevoelen wanneer,
alsoo den coninck daermede om ingesloten te
sullen besigh was, die tot selve soodanig vaerdig
is, 't zij van avondt off morgen de [illegible] sal
toesenden, want tot een goet deel daer van gedaen
was, ende doch niet meer off dat bij wij geringe
gewoont hebben sonde zijn een ander weg in te slaen
en scheyden, maer naerdien dit een [illegible], lien
vraeghden die van landt nogh een dat niet weder
wenden met malcanderen waren, en daerom
ael lants gelijcke bijvoeg.de souden meer buijten
welijen tegen [illegible] nogh een lant mogen
komen, ged.te zij ook een boot souden
doen en binnen de schrijven met [illegible] zijn
gebiedenis van den anderen.

Souden

Van Ternaten onder dato 6: october Ao. 1680.

Vrijdagh den 26: do.

Souden onse sloepen en gecommitteerdens —
willen de [illegible] en [illegible] —
'smorgens weder naer landt, om te gaen de opslaen
afgehouwende [illegible] te seggen bij haer
den coninck [illegible] onse naem [illegible] te —
maecken, wij, indien zijn hooghijt [illegible] gelegen —
koomt, te doen [illegible] en noodigh —
achten eenige van ons aen landt te senden —
om met haer hooghijt te mogen spreken
of dat eenige zijner grooten [illegible] aen boord
senden, daer sulx om sijn hooghijt te doen te
kennen maecken, [illegible] seggen, en daer
op antwoort hadden af te wachten —
desen morgen is vooraff bij ons geweest [illegible]
en vastgestelt [illegible] niemandt van ons naer landt
dierde te gaen, ende coninck [illegible]
wij niet langer, aengesien ons drincke-
water vermindert, en brande hout en
[illegible] waer den coninck ons niet [illegible]
[illegible] te sulke antwoorden, quam
tegens als wanneer [illegible] met drincke-
water zoude moeten uijtsetten, want —
volgens [illegible] schepen met
boven 9: [illegible] do. niet voorsien —
zijn, off dat bij weijgeringh op [illegible] —
en naer Malaijen moeten [illegible] —

[illegible]

Van Ternaten onder dato 6: October Ao. 1680.

vertoonende egter dit hun soude doen hooren.

Namiddagh quamen de afgesondene weder
met volgende berigt aenboort als dat aenlandt
gekomen wesende aldaer een wijle hadden gestaen
ende aennaderen Sabandhaer met een praeuw
bij haer quam die se hun voorstrax wijsde en voor
den Coninck gingen audientie ontfangen en
maer daernae quamen sij weder met rapport
den coninck aen dat het heden Sabath was
versoght wij niet qualijk te gelieven te nemen
dat hun selfs niet vaerdigh genoegh ter Sab,
Mariax mongen, Sulcx doen konde te ver-
staen, gevende hij egter souden sij hooghlijk
het aenboort senden, als wanneer de heeren
iemandt na hun welgevallen bij den Coninck
konden senden of sonden wel oock iemant van de
sijne soo wijt begeerde aen boort t' Comen
Wijders hadden Sabandaer mij des Coninck be-
kroons aennamen versoght om eenigh wijn
als weder aenlandt quamen te willen schencken
en medebrengen dat alles aennamen de heeren te
bewilligen, en seijden met wederbijs geleijde uijt
van den.

Saturd: 27: do. Sagen met den dagh een schip van buijten
aenkomen dat tegen middagh bij ons te anker
quam sijnde het Jaght Voorhout gisteren
namiddagh van Malleijen gesonden welcke
ons een brieff vanden gouverneur ged...

in Moluccos

Aanteekeningen onder dato 6: october Ao: 1680:

Om mede als brieffboeck van woort tot woort
in Copije uytgedruckt te zien is, wesende —
speciaelijk daerinne bewaert Ao: toegebraght —

Des woensdaghs naermiddagh souden wij de sluijs
wesende den luijtenant om te seggen wij ons —
genoodsaeckt vonden, aengesien de sterke dagh —
weder dus sterck souden aenhouwen te blijven
verloopen was om te sueveren waer aen sulcx
mogte manqueeren, want wij niet geloven
nogh verwagten kunnen, den coninck de
rijcks grooten ende niet omvogen souden
soo lang op te houden, want sulcx niet
zijn coninckelijcke respect niet kan opstaen,
komen, dat ook wijders bekent was hoe
souden voorkomende schip hun credijtke —
gekomen was om ons van noodigh dienste
water te voorsien, ende weder ten westen toe
te [illegible] wachten, zoo souden niet te zijn
dooghlijcks dient verwijst mogte worden
om soo veel mogelijcke alle quaede —
bedenkingen en dagelijcks nutsche te —
voorkomen

's avonds met het vallen van den avont bekq
quam de sluijs er gecommitteerden met
volgende rapport, te weten

Dat bij langh opschrift ladder
leggen wagtende dogh eindelijcke verkiesende
papieren met den kleijn

Van [illegible] onder dato 6: Septemb: A°: 1680:

[illegible] van 2: off 3: schepen bij haer —
was gebracht door [illegible] vanden —
Coninck [illegible] dat niet [illegible]
als soo [illegible] hadden konnen —
gedaen krijgen, 'twelck hun [illegible] landt [illegible] —
en [illegible] gecommitteerdens op [illegible] —
met bijvoeginghe dat [illegible] Coninck —
[illegible] niet te [illegible] begeerde ende,
't geen [illegible] hadden, soude konnen [illegible] —
konden [illegible] naer de [illegible] ijmand —
aen landt senden, off anders wilde hij [illegible] —
ijmand aen boort [illegible] om met de [illegible] —
te spreken, hij dat [illegible] —
ende zijn [illegible] vanden anderen gescheijden
hout daer aen volgende [illegible] —
[illegible], dat hun ingeladen [illegible]
uijt des Coninckx [illegible] naer de [illegible] —
en [illegible] aende [illegible]
op gaff [illegible] gesandens [illegible],
wegen [illegible] [doorgehaald] [illegible]
als de sloep weder naer landt quam —
en weijnigh tijt [illegible] senden, dat —
d'onse [illegible] van [illegible] —
[illegible] maer [illegible] niet —
weder [illegible] Zijde [illegible]
uijt 't Comp:s [illegible] ijmandt —
van ons volck [illegible] off ander [illegible] —

Zijnde

Aen d'Annamen onder dato 6: September A°: 1680

Zijnde wilden troepen duijsend: en waer haer aen-
gelieffde aen landt mogten koomen, onder
verseeckeringh niemandt eenigh leet soude
aendoen. —

Nieuwe maent voorgevallen wesen ende &a. Sond: den 28: d°

't geschrift op gisteren ontfangen nagesien
en in 't duijtsch uijt d'arabise letteren beginnende
op te schrijven

Desselfde vroomen gevloogen geschreven uijt — Maend: den 29: d°=
v: insmaeckels laeten met duijtsche letteren
d'arabische letteren opgest: en 't selve geresummeerd
vonden, dat van soodanigh belangh niet wesen
tot 's Comp.s belasten geraempleteert te [werden] worden,
in deselve saecke voortquam te werden dat
door de grootte zijn bij van noode en soo
veel beter soude wesen dat bij de naevolgende
gebroken zijnde. —

Wiert naer aenroepingh van des Heeren aldaer
heijligsten naeme in consideratie genomen wat
ons in desen (: aengesien, dat commissie
brieff van daer hadden dit vangen soodanigh
belangh vonden, en eenelijck aengaende
niet op van klagten in deselve saecke weder
staendt wandt dit ons in geruste weer op haer
ho: Ed:ens schrijvens tot eenigh antwoord en
of wederdoelgens 'Comp.s ooghmerck en begeeren
met d'eenandere gerechte wacht op haer
nu vanouds welcoomen woonden nogh niet
en konde voldoen. —

[illegible]

Continuatie onder dato 6: September 1680:

Hierop vinden d'Ho:e naer rijpe overweginghe dienstigh
gevonden ende vast gestelt een aensienel:e besending
van gecommitteerdens uyt Coromandel te doen
onder Comm:en te voorcomen ten op daerlijdinge
Zoo veel te maeken door Sijn Hoogheijt selfs gegeven
in sijn schrijven van dato ... en tegenwoordigh
bij voorgaende brieff als ook mondelinge
discoursen tegens deselve want de ruijter en
welcke conveis presentz: Ko:a weesen dat
wanneer schrijven eenige gecommitteerdens
van Batavia gekomen souden sijn over
boort souden komen, om te spreecken geen vyandtz
tegens d'E Comp.e verhadt :) dat als nu gelijcke
noodsakelijck sijnde bij gevolgen ovenboven
te schrijven en niet ons op de saecke
ten principaelen te laten op dat dogh
eens een trouw vrugt vrinde van desen staet
mogen bekomen want Sijn Hoogheijt
en wij gevolgen de goede intentie ...
uyt laeten toogh de:es schrijvens ... ten
hebben, en tegens ook de laeve uyt voor aan getoogh
doch niet ons soodeles ... als mondelinge
met malcanderen te spreeken

Hiertoe sijn dan gecommitteerdens d'
oppercoopman Conveil van der duijn en
Jacobus de geyn om op morgen naer dat
eerst souden geweest sijn off Sijn Hoogh:t
gelegen

Van Arnaten onder dato 6: September A:o 1680

Ongelegen quamen met haer te spreeken aen
landt te stappen; ——

Achtervolgens werden eerstelijck de luijtenant
de nijsteren Cotele commeis pieters des
namiddaghs met de sloep naer landt
gesonden Zijn, om tegen de opslaen uijt komende
te seggen, wij den comander vertelijcken daer
gevolgen ontboden hem, dewijl op morgen Soo
't Zijn D: gelegen stonden souden diverse
heeren om met hem te spreeken gewegen
Zijn aen landt te senden ende den tijt gevreest
te stellen wanneer op dat hem niet opvallen
off ontijdigh komende langh souden te laeten
te wagten, ~~[illegible]~~
souden hierinne voorts den saeke Zoo
ter voldoeningh van de commissarissen voornoe-
verschoven ——

Savonts quamen voorn: afgesonden bij-
loot weder aen boort, rapporterende
bij langh te hebben moeten wagten eer
iemands te spreeken quam dat eijndel. Jno. den
sabandaer met andere bolwerken vertuijgh
was geweest, daer aen hem tot slaep weder
uijt 't hof ophandigheden, welke hem Zoo gehe
op bescheijt te willen wagten, dogh de selve
was niet voorden dan ten uijtgelevert

bragt

Continuatien onder dato 6: September 1680:

en bragt tot antwoort dat den commandeur die-
nwaerts drie groote vergadert was, wel-
gewilt, en souden wij ~~[illegible]~~ weg morgen vroegh den praeuw
met de witte vlagh aen boort off [illegible]
senden tot een teecken, bij dewelcke was [illegible]
dat dan maer gesonden te comen en daed
~~Wij~~ ons wijders al te male groeten, als oock
sijn excus met bedanckingh voor 't gesonden
soet en schrijven soo van den anderen —

Dingsdach ult°: d°: sonde de morgen: gecommitteerdens onlanx
genoeg naedien middagh weder op voorige wijs —
naer landt, aengesien tot noch geen praeuw volgens —
het bespraecke van gisteren vernomen hadden
met last om tegens de bijstaende bewoonders te —
seggen wij den commandeur een [illegible] daer gewaelden
niet ten hooghsten bewondert sijn, alsoo op —
gisteren hebben doen verstaen off 't een hoogh
gelucke ingevolgen sijnde ~~[illegible]~~ Comp wij weinig —
gecommitteerdens uyt ons om met een
bespreecken te naer landt moghten —
senden dat sigh volgens accoort wel —
toegelaeten geweest, en daer op bedenckingh
gelieven wederom van daegh den praeuw met
een witte vlagh aen boort off halff vroeger
te senden tot een teecken de [illegible] was bewaghende ,,
[illegible] was de [illegible]
wat [illegible] van de [illegible] sij, [illegible] —

,, dat daer noch [illegible] uyt gesien; doch de [illegible];

[illegible]

Van Ternaten onder dato 6: Septemb: A:o 1680.

Dilecx te Sumering afgesonden hebben als oock te
verstaen wanneer sijn hoogheijt daer gelegen
souden komen. Tegens den avondt evenwijt ten
quamen d:o afgesondene wederom boven met
bericht een onbekent Pr: soon Pr: Pravino —
bij haer quam die uijt 't Koninckx naem vraeght
wat haer begeerte was, daerop hun heeft
tegens Zeijde, die Dilecx den coninck te gingh
aendienen, en eenwijlich daer na wederkomende
Zeijden bij den coninck te hebben geweest
verderen gevolgen, ende versoght die hem gelieffde
te excuseren, alsoo den heelen dagh aen een
stercke koortse gelegen hadde, ende ons
Zoude niet gemanqueert hebben volgens
gedane belofte een Pravilsel Zenden, die
den heelen dagh oock vaerdigh gelegen hadde
en waeren de Bobaties dese morgen wederom
al versamelt geweest doch dit geluck te geschied ergt
doende in de Spolen vrijt Slindert Lijnde
versoght d'heeren morgen ochtent gelieffden
te komen dat aenmaenen te wasspoudeij -
onder nader versoeckt, den coninck uijt daerde
naem. wilde Hoveren dat morgen so nogh
als off tegenwoordigh sal komen een derdaeghsche
to waerschouwinge gelieffde aen boort
te senden, op dat niet ontijdigh ofte geweest
mogten komen dat s'oocke aenmaenen den

Coninck

Van Saterdach den 6: September 1680:

Cornelis Vlugge en Sijn luijden weder —
van de anderen gescheijden —

Woensd: P(ri)mo maij: Souden wij weder op voorige wijse off —
schuijt en gecommitteerden na landt con—
den coninck te berigten de heeren geresol—
veerden aen landt te komen, dogh om —
Sijn dogh niet te overvallen off nogh te —
vergeefs te mogen komen, den welcken
bij den coninck met Sijn Sabandr:
naderhandt soo laten doen

In 't boot quartiermr: afgesonden met
de schuijt werde naer boort [illegible] op ons alwaer
den Sabandaer een [illegible] met den praeuw
bij haer gekomen was, en Seijden alle de —
[illegible] niet te luijden, [illegible] off de —
heeren waren in de schuijt hadden den coninck
die nogh geslapen hadt waer kregen macht
en waeren nu gesamentlijck de heeren
vraeghende daeren tegen ons [illegible] te
van haer [illegible] te vooraff tegens den
Sabandaer Seijden die Souden naer —
ordre van den coninck te laeten op [illegible]
[illegible] met haer aen boort te komen
dogh met Sijn praeuw dight bij Sijnde [illegible]
de boot met den wapen daer in en [illegible]
die de selve voor [illegible] van boort

dat hem

Van Ternaten onder dato 6: Septemb: Ao: 1680

Maij

dat den Coninck altemets op vaartuijgen, dat niet
tegenstaande hem Coninckxen niet langh te—
willen wesen zijn, daer aen spoedigh ten
dienste: [illegible], en souden ontbieden, [illegible] al daer
magt naer landt geschickt is, neemende noch
een kleene provintie, met eenige vaartuijgen
te scheepen bewaerden, hem genoemde zijnde
dat voor hem gedaen niet vrijen en vlugten
ter andere vaartuijgen, alwaer te vervolgen —
en voort onderhaen verleghijt den luijtenant
de luijtenant [illegible] met ons [illegible] zijt souden
eenigh gevaer door laetigheijt om hem niet
meeder onderworpen te geloven op te mogen
houden naer gesonden zijnde te spreken —
door den staet die hem vrouwen [illegible] —
en waerom hoe souden nader van boord vlugten
daer met so overmatigh gevoelde en niet
van alle beleeftheijt en vriendelijck te —
onthaelt, jae niet daerlaten tegens den
respecte van zijn Coninck te aengedaen
was, des hij sigh beloofde te [illegible]
[illegible] so wel beleijdinge van
ons geweldt, [illegible], en geringe [illegible] —
thienwaerts door de hiernaer gecommitteerdes
vindende als den [illegible] gemackt wel —
[illegible] naer landt geschickt was [illegible]
doch hij antwoorde dat niet [illegible]
[illegible]

Van Tanaten onder dato 6: September Ao 1680

hem met die vaerdigheijt als wij wel be-
ondervonden, verstaen dat hij niet meede gevolght
was, 't geen d'onse verblijden en waeren eenelijck be-
om een weynigh tijt te bewegen geschiedt was, alsoo
ons aen boort doorgegaen is bij Edmundt waeren
en immers beter wist off konde doen [illegible]
dat soo yets quaet in 't sin ende als [illegible]
laeten willen landen niet hem alleen daer niet mede
alle [illegible]: [illegible] bij [illegible]
die [illegible] D: Edle [illegible] afdaelen aen
boort gekomen waeren [illegible]
aenlanden [illegible] wel [illegible]:
sijnde een [illegible] van ons [illegible]
en goede meijningh was, en [illegible]
soodanigh [illegible] konnen, doch [illegible]
[illegible] hij weder met hem na boort wilde
komen, daer de [illegible] op [illegible]
dogh was hem niet [illegible]
bij Luijtenant [illegible] in sijn
[illegible] soolang op te [illegible]
waerop dan [illegible] vrijheijt [illegible]
hem daer met sijn [als] [illegible]
[illegible] hij [illegible] daer van [illegible]
en [illegible] voor al [illegible] dat
een [illegible] aengebraght [illegible]
aenlandt [illegible]
[illegible] quamen [illegible] soo hij [illegible]

daer

maer konde uijt-
wachte maer ook
[illegible] hem

Van Ternaten onder dato 6: September A:o 1680.

O, daer aen wel lus off lol gesijde van was. —
Toevoegende te onse, soo wij geloven
wesende opgewogen met d'een ande den wat —
is tot hun in best daer souden, soo is naer
opsigh ag[illegible] volgens onse resolutie van magistr-
,aen (: ingevolge toesegging als sonder
[illegible] veelte soo veel mogelijck te —
a[illegible] an [illegible] te beraemen :) de heeren
Cornelis van der Duijn en Jacobus de Gijs
met eijgener bewilliginge aen landt naer —
landt [illegible] gaen [illegible] gevonden daerop —
zijnde in ongesien wat binnen naer de middag
d:en Schepen Schrijf [illegible] den luijtenant
de Nuijlen [illegible] expasse met de
[illegible] naer landt vaer d: Savon [illegible] —
met soo ondergangh quartier [illegible] —
[illegible] naer [illegible] in —
[illegible] voor de [illegible] den Sabandhaer —
[illegible] gevonden hadde, die hem
zij, dat hij bij den coninck [illegible]
was [illegible] op sijn [illegible] (: als schrijf:s
[illegible] wat uijtgeslagt
is [illegible] naer [illegible] gaen, [illegible]
laet, dogh de schrijf [illegible]
was bij [illegible] den coninck, [illegible]
[illegible] te [illegible] landen [illegible]
[illegible] te gedaen, [illegible] —
[illegible] afgenomen waerin op [illegible]
gebragt

Van Ternaten onder dato 6: Septemb: 1760:

geraakt, hebben voorts met de pelos om het lang

water te weeren op daarnaast gelegen negorij van 2: à 3:

tobacos z: ontfangen en met wapens door den

~~quast~~ zangiri gewapent volk na het voorsz: comme-

woningh geleijt worden alwaar ondanks Sengadjis

en quimelahas op verdiepte [illegible] die ontdekten

dat er 't gadering waaren, vonden hier door de

gegaste [illegible], Sengadji, quimelaha,

Commagola, de Comaitoe, Locuim madaoli,

Sengadji malijlo, en mallallimid, die

daarvoorts alle aan een tafel saten ontfangen

niedemaals hun besitten verzoght, dat de Zijde

weerdene Commiss: in persoon alleen hem

hadde op de brandsche wacht maar sijn togt:

die de hoofde gebragen had niet langer

[illegible] ende Zitten een weynigh geleeden was

gaan met een dog hun geantwoord wel en

last geladen hebben om met de [illegible] te

spreeken en handelen als off zelfs present

was, daarop antwoorden hij ons [illegible] de

den commissaris [illegible] onpasselijk als ook was, dat

niet alleen gedwongen waren den Commissaris moeste hun gesamentlijk

gesonden en gesprooken mogten hebben

want anders [illegible] leghtijt niet [illegible]

konde [illegible] [illegible] toghtend

gedaan ~~[illegible]~~ hebben, alsoo zij [illegible]

van alle [illegible] [illegible] gedaan [illegible] last

hadden

Van Ternaten onder dato 6: September Ao. 1680:

hadden, daeromme wel wenschen geleijt te werden
verklaert soude weesen, dienvolgende sigh soo
onpasselijck te bevinden ons daervan gedaen
en een andere bequame tijt gespecificeert
hadde wandt wel wist (wij) tot eenigemaelen na-
den anderen leeraer doen vraegen off sijn
mogelijck geleegen soude komen wijlen moeste
sijn groote ende met sijn groote alle
souden komen spreeken doch verloopen
dese beter soo lange niet lossen off wel
laest afnemen, ende sijn mogelijck sigh
weijnigh spreken conne soude dat een (: schoon
niet buijten konde komen 'tgeen eertsels
saegen :) alwaer voor sijn bedde verschijnende,
souden wij spraecke komen doch de ander
vanons soo langh verbleeff was niet als
een seer ongefondeert en dierbare plight der
Sabandaers vanons voor daer voor als ons
regelmatige misnoegingh over lange troonden,
waerop den E: antwoorde sulcx daer onrechts
geschiet was, als nogh in gebrecken sijnde
hoe vande gouverneur daer te eten: bedrogen
waeren, hierop den soghten den ommete
ontrent wegen deghoorweijse wilde laeten
doen, dewijle een voor aengedraegen schade
off begeerte, dat hun ingedreegen waeren en
noottsakel. &c.

Van Fernanden onder dato 6: Septemb: 1680.

noodsaeckelijke dienden te spreecken houden
hebbende maer even op dat het weijnigh
wete te seggen hadden, egter van belangh seer
konden aendienen, 'tgeen bij hooghheijt naest on-
wenden die hier aenwoonden het niet wel soude
konnen, met ons spreecken die 'tgeen te
seggen hadde aende babadaahs wilden streven
die volkomen last gegeven hadt in sijnen
naem met ons te handelen dat oock als
vederen in met [illegible] anderen op deu quamen
Zulcks dan waerde soo houden waer wij
waer wij wel niet aen sijden te
twijffelen, dogh hadden hier geen last toe
en moesten noodsaeckelijk met seer
hooghheijt spreecken, dat ende zijn nog de
naest of twee opperhoofden gegaen zijnde,
seer seggende ons te weenen weijnigh tegen
te verlaeten, ende wij wat geliefde te
particulieren tot sijn gevolghen en
dan schoon zou worden, 'tgeen ons wel geliefde
gevallen, daer op tijdelijk de deuren
vande drie [illegible], met hun woorden
hiel en bieden, en binnen gekomen wesende
naer dat wij de groote [illegible] te sitten
wete hun [illegible] soodanighe [illegible]
ende geheel [illegible] vande andere heeren
aensien

Van Vermaten onder dato 6 September A° 1680

Daer den Coopluyt gedaen hebbende hun op-
2: dach gereetschaerde stoelen schuyns tegen over
de gaende wachts op het noorder vergelt, hun —
op beyden comende laen al [illegible] in vervolgt te
hebben 't geerscht als vooren aengeraekt door den
Sabandhaer beyden toegekomen waeren —
betuyginge ende gefondeerde ondervraginge —
dadelijk Coopluyt eenelijck al beklagende op-
dien [illegible] wel haer [illegible] ende daerom
hem ooc te aenschouwen worden naer boort gesonden
hadt, hun op beyden in aen land gekomen
te zijn, om den Coopluyt [illegible]
[illegible] weynigh [illegible] te spreken
alsoo [illegible] brieff van den zijde
ons uyt [illegible] zijn Coopluyts naeme doch [illegible]
off geseght was den aenland gekomen ende off
met anderen in [illegible] van
hem gekomen was 't selve ons niet [illegible]
in [illegible], de [illegible] gelijck —
te ooc te zijn gevonden was, [illegible] —
[illegible] te [illegible]
om ons alsoo mede [illegible] te antwoorden
dat indien 't [illegible] gehadt hadde niet zijde
te sulcx gedaen hebben doch was het selve
niet [illegible] —
[illegible] niemandt die —
[illegible] andere [illegible], maer [illegible]
[illegible] wilde gaerne [illegible] doen
maecken [illegible]

daerop

Van Arnaten onder dato 6: September

daerop antwoorde indien deselve maer met een
ander teeken sodanich gebruyckte tot soo-
gelijcke [illegible] off eygenhandigh ondertekent
wierde [illegible], alsoo geen ander teeken
hebben; hierop vervolgens doet aengesien sijn hooghw[ij]-
[illegible] grooten [illegible] brieff en [illegible]
[illegible] hadden ged[illegible] wij oock [illegible]
[illegible] van [illegible] daer [illegible]
[illegible] in [illegible] wat [illegible]
[illegible] en seggen dat den [illegible]
[illegible] wijse [illegible] wegens de
beschuldinge [illegible] Padtbrugge
[illegible] in sijn [illegible]
aen d' Ed[le] H[ee]r gouverneur generael en d' E. E.
heeren raeden van India tot batavia [illegible]
[illegible] en [illegible]
[illegible] gepleeght, maer geen [illegible] van [illegible]
nogh [illegible] hadde, en nogh bij [illegible]
[illegible] daerop wij [illegible] aengesien
[illegible] bij hoogh: en [illegible]
grooten [illegible] van
gelijcke [illegible] hebbende [illegible] van den
[illegible], [illegible] tot een
[illegible] wijnde [illegible] doen tot
wij van batavia gekomen [illegible] lang [illegible]
en [illegible] als sijn [illegible]
[illegible] wat [illegible] hebben
dan [illegible] met den [illegible]

[illegible signature]

Van Ternaten onder dato 6: September anno 1680.

gesprooken en onderhandelingh komen, dies wij nu
vermaenen vande gesamentl.der heeren gecommitt.des
zijn hooghijt verscheijden beduijding daer toe —
hebben laeten maecken gegeven in zijn huijs of
als andersints, bevestten, ——
dat wanneer de schepen en eenige heeren van
Batavia quamen genegen was in persoon aen boort
te koomen tot betuijgingh het eerde[illegible] tegens de
generael E.[illegible] en niet tegens d' E. comp.
was hebbende zijn hoogh.t ons nu, 'twas morgen
overmorgen off wanneer 't hem tijt gelieffde te noomineeren,
dan die een geloffde te doen meenende [illegible] getal
en soodanige bobatos als begeerde bij ons aen boort
te koomen, om als gesoght 't geen nogh niet is teeren
met den anderen af te koomen handelen, niet twijffelende
off souden ten wedersijts kont en goet eijnde gebracht
werden, dogh op dat hij hoogh.t zijn tweeste sulcx —
niet sou naerlaeten, pretenderende soodanige verseeckeringe
van ons tegen als andere tot genoegingh te —
willen geven, onder andere de toesegingh oock met ons
beijden al souden werden wanneer genegen was hem
hooghijt wilde en koomen halen en 't was seis in de saek
gehandelt wierde off niet wij hem met die selfde
eer respect en waerdigheijt tot in zijn huijs —
souden convoijeeren daer op hij hooghijt tot
in zijn huijs souden convoijeeren daer op hij —
hooghijt (: als hem niet veel tegen hebbende :)
seijde tot nogh toe komen begrijpen op wat
wat sulcx beginnen soude aengesiende begeerte
vande

Gevande Ed: Comp:e nogh niet en wierd, off —
verslagen hadt, dat hem antwoorde Zilep —
uijt saken hooghe Ed:les brieff ende onse —
betuijgingh hem ten vollen gebleken was,
ende nie anders was, dan hem hooghlij
nijckts groote en alle desselfs onderdanen
weder op te maken in haere oude waerdight:
en woonplaets te herstellen, en betuijd en als
van oude Zonder in t'alderminste eenlijs —
van alle de soo oude als nieuwe gemaecte
Contracten selfs tot desen dagh toe afte —
willen treden hiervoor liet hij de lascorins,
Serigadijs en mansaelie ontbieden die steeds
voorlieten, welcke oock niet veel daer —
tegen scheenen te hebben, dogh Zeijde den
Coninck en hij te samen niet verwant als —
oock haere negonij bemand en alles soodanige
waere dat soo ten eersten niet souden staen te
wederop te maecken konden, komende waeren
daer op dienden alle geraffineerde Zaecken
niet te hinderen, maer wel te verbeteren
waeren, en soo meenden met wel erringh —
begroetingh hadden te swaerden, Zoude den
Zilep op een aeudiesie weete vande hooge —
regeeringh selven wetende wel goetlaetige —
genegentheijt haer niet onbekent was, die hem
in haere geruchtigh: niet hongelijcken Zoude
dogh waeren de saecken tot ons tere niets tot
soodanige beslissingh uijtgebonten dat
hem

Van Ternaten onder dato 6 September A° 1680.

'Is hem oock onmogelijck geweest buyten secreet
houden houden onbekoomden haer gelijcke dasst—
vermijden, teweeten d' Ed Hoog Edle Heer gouverneur-
generaal en d' E: E: heeren raaden van India tot Bata.a
'twelcke dan met een brieff te kennen gegeeven —
hebben, dat in de saecke des selfs saeken waerop
den coninck draeghtwijs antwoorde tot sijn tijdt
hulp gedaen hebben daer de gouverneur op de —
ordinarie tijt hebbe versoght soo lang geruste —
te willen te sijn, ende te waernemen de sijne —
vermaenigh noght na Batavia aen de Hoog Ed. —
regeringh te schrijven, om daerop haer Hoogh
Edle goetvinden en ordinantie afte wagten, waer-
tegen aen hem soodanig geantwoordt hadde, dat hem
hierop een kennisse toecompt moste en ontsluijten
en in welcke handel geen wegh off middel-
len te weten nijt te vinden waerop voorige
rapport kennende presenteerde van coninck —
wegen hem in Amboina den huijsen op —
voeren van volck en goederen waerop —
Ternaten als andersints met 's Coninx schepen
Ko: alle mogelijcke hulp te bewijsen soo in
't houtt (: geldt niet toeschreven wilde :) geruyge
maecken op haere olde woonplaets te keeren
dat hare vrijwilligheden te doen ondanckbaer
off d' E: Coninx 's Conincx brief die op sijn schrifte
met d' Heer gouverneur in 't haestelijcke te antwoorden
gegeven hadt met sijnne willen weder
gedaen

Van Cannanoor onder dato 6: october 1680.

gegeven worde de Juwelen ende het gants
&a. dat daer in is, maer wat aenging het aenden
van Sbrant 't Hooft geraeckte, als het selve
geprint waren gevonden de E: Comp: nog
had konnen opslaen, en niet eens pretenderende
daerop aen te woorden 's Conincx vrunden dagelijx
niet te weten die te landen ende 't [illegible]
hun soo in 't koor gelijcke vertrouwen met
d'een anderen op Cannanoor begaven de slo-
den konnen soodanigh [illegible] als 't so
in 't Fort gekomen is, weder sal te landt
gestelt werden, daerop off ook te laen nagele
van 't verleden jaer niet te vollen
Sonde willen voldoen, 'tgeen ook besijden
van Jaeren te eijsschen tot soo wanneer
den Coninck te vergrooten als versoght is
aenbevolen geroerde ende de ongeschillen beslist
[illegible] anderen op Cannanoor geaccommodeert
souden sijn, dus met den anderen in 't koor
hun tot [illegible] [illegible], waer de E:
Comp.: als dan wijl een en het [illegible]
liefde tot behoud des Cannanoorsche [illegible]
grooten op hooft [illegible], [illegible]
zal, al die tot nogh eenige schulden
misslagen begaen mogten hebben hun aenden
bij den voornoemde [illegible] tegens den
anderen in Cannanoor wel wat [illegible]
mij anders [illegible] off ook te [illegible]

tegen [illegible]

Van Ternaten onder dato 6: Septemb.r 1680.

hebben, want d'E Comp.e slaet alles tot dat we
begraven kunnen, hier op nam den Con.k afscheijt
aen met eenige thee grooten aenboort te sullen
komen, dogh dat nogh dese reijs met de bobatos
soo spreken en resolveren tot den wammer, ende
ons daer nog van avondt off morgen oghtent weder
bescheijt op doen weten, 'tgeen met verlangen
sijn de te sullen verwagten, en hem hoogh.t volgens
gedane toesegging als dan souden komen afhalen
en verwerken, hier mede met beleeft afscheijt
ende gebiedenis aen de heeren ——

Donderd.s 2: d.o

Niets voorgevallen, en hebben den heelen dagh
vergeefs naer beloofd bescheijt van den Con.k
gewagt, niet konnende begrijpen wat hier de
reden van magh zijn, want 'tselve vandaagh sonder
feijt belooft was. ——

Vrijdagh den 3: d.o

Sonden wij 's morgens ons te bekrijt met den
tolck naer landt om den Con.k Zijn Ed.e onsen
wegen te groeten, en te vernemen hoe het met zijn
hoogh.t dispositie zij, daer al wij in bekom-
mert waren, dewijl op gisteren beloofde
bescheijt van den wammer hen geliefde sonde
aenboort te komen niet hadt doen weten en

voorts

Van Ternaten onder dato 6e September ao 1680.

Voorts hebbende wat de Hoofden van aff Zy-
segens den avondt quam den Coninck ende bracht
d'volgende Rapport aenboort, als dat voor aff Cal-
de besprijden oste en vorder gegaen waaren
verlangh hadt moeten wachten, dogh d'ijnde de
by de Coninck gekomen was, die over het [illegible]
en voorts zyn aenbevolen [illegible] macht,
dat aengenaem was, en zyde op gisteren ook
met zyn [illegible] daervan gesproocken had
die het oock toegestemt hadden, dogh was hem
daer op de voorts weder afgevallen, waer door
schepen hadt den vaderlijck als beloofd was,
dogh naer weder aen Morgen oghent goede hy
den pravivo aenboort te schicken om de [illegible] te
waerschouwen, die daer souden geliveren aen landt
te komen, en den hoogh. volgens toesegginge
aff te halen, dogh hadt den Coninck onder anderen
gevraegt, off 'er geen swarigh. in was, off men niet
bedroogh, want waeren hem Zuloe 3 ander vrouwen
affgeraden, daer den Coninck evenwel de segens
afstekende, dat wy niet anders voor en hadden
als dat zyn onderdanen betreffende Zaecken te
beslechten, des niet alder minste niet behoefde
te schroomen, [illegible] hem [illegible], en voor [illegible]
beloofte

Van Ternaten onder dato 6e September Ao. 1680.

belofte hadt doen gaen; ook hadt den Conincq
onder discours van gepasseerde zaken Maer
dat den luytent. Cromhuysen en Marcus door
met hun hoogt. op de togt naer d'eylanden
van gapi, bangaij etc. waren inde Porta so
varkens hunder op zijn schip die hadt doen
bevrijden gegolt; met begeerte Zilo [illegible]
Zon

Saterd. den 9e do.

Sonder des Morgens vroegh lijdt de Conincq
een sloep naer landt, om den Conincq ons gebieders
te doen, en seggen zoo zijn hoogt. dadelijk waren
gekomen ook quaedt sonder hun hoogt. te komen
affscheyts, om op dese wijs Zilo dogh te weynigh
voort te setten, en liten onderlussen alle vlaggen
waeijen dat seker wij dadelijk en uijt vraeghende
waren, om met alle [illegible]voor te mogen ontfangen
een weynigh naer de Middagh quam de sloep
weder aenboort rapporterende dat S: Ma. te hebben
gevraeght, en dat permissie kreegh aen landt
te komen, daer naer een weynigh stonden voor
de Conincx wooningh. den kouicom Sengadje
en quimelaha Tommagola bij hem quamen
daer seynde, op de vrage naer zijn boodschap

geelaten

'sgelaats zijde, en des nogen den Con.kx dient
te spreeken, 'sgelijkx hun ons antwoord-
niet te konnen raeden alsoo bassa Mayoor baccanij
en andere bobatos bij hem vergadert waren, des
zij de andere Con.kn gesonden waren om te hooren
wat zijn begeerte was, en met een uijt d.ob
waren lieden op te antwoorden namentl.k dat den
Con.kx niemant als de Comp.e groote veel aenboort
wilden komen, alsoo wij ons op wat voor en wijse
zulks souden zijn, want wat souden zij aenboord
doen, daer den Spiegel aende goegoe sagen, soodanigh
als Gulspijs waren met haer oock souden kon-
nen handelen, doch soomen haer des Coninc-
kx verwachten, niemant de nagel recognitie
van het voorleden Jaer aende groote wilde
geven, dan souden se aenboort komen en anders
niet, sonder dat evenwel den oorlogh tegens
d'Hon. Comp.e ontstaande te willen opnemen
off soecken, en zijnde voorts uijt Hon.e last
ons aendienen doude, zijn broeder Tellokos diens
van den Jonge Loon in des haren bewaringe was.
Hier op met den andern aenbrenst tegen
weijnigh houdende verhaelende, ingeschreven

onder

Van Ternaten onder dato 6: Septemb: 1680.

onder volgende poincten op te stellen en
Lille den Con.ge en sijne grooten souverenen
ende hr. Majoor bij gebreck vanden malcijts
schrijv.r eenen toe vlogt hebbende is seer
bij sijn d aengenomen.

Sijnde van gelijcke dienstigh geoordeelt en
vast gestelt dat de hr. Commandr. Jacob Lobs
en opper Coopm.n Cornelis vanden Duijn voor aff met
het oorlogs fregat, ontboden Ternaten en 't Jagt
't Voorhoit nae Malcijen sullen versijlen, om
aldaer de jongste brieff vanden gouvern.r
ontfangen mondeling omtrent des beantwoorden
als ook soodanigh van 't gepass.e sal hebben
rapport doen, ende wijders met den heer
gouvern.r nevens den raedt te overleggen wat
ons verder te doen staet, zijnde besorgt de schepen
van voorraet en alle noodige behoeftigheden
besorgt werden off het geheele volk sal de wapenen
leden maken, alsoo preparaten maecken
moeten, latende wijders genoemde aende hee-
schlijtende heeren volkomen macht bij brieven
voor alle in saec absoluijt te doen en laten
naer der Ed. e. bescheidenisse, goet vinden
en oordeel, dat beloovende van waerden

en

en als inkaer presentie gedaen te stellen achter
en houden. Is nogh om alles toe te brengen
wat eenighsints tot den koort goet diende, te
konnen dienen mogte, goet gevonden den goegoegoe
alarm in brieffen aenden Coninck te laten schrijven
en Tolloe als uijt sijn eijgen motieff, houdt het
te laten door den selve, wanneer d'onse tot dese
sal, haer opstandigen, om soo't mogte wesen
door den Coninck en grooten tot inkeer te
brengen, soodanigh van inhoud sijnde als
hier naer bij desselfs translaet volght.

Sondagh den 5:e d.o Maerde middagh omtrent 3 uijren
voor aengetogen brieven vaerdigh en gedresseert
sijnde, vertrocken volgens resolutie d'Heeren
Jacob Lobs en Cornelis van der Duijn per de fijde
Jaght Troonhout, en Fregat na Tennatie, 's
sonder per onse schuijt den luijtenant de Ruijter
en selve naer ouder gewoonte weder, om de
brieven bestelt na landt, die tegens de
Conincx aenboort komende kappitaenden
de pradiens met 10. man bij haer gecomen
was, en affvragh wat te seggen hadde, waer
op antwoorden, den brieff vande Heeren aende
Coninck hadden, dat sij die wijnigh nader

quamen

Van Ternaten onder dato 6: Septembers ao 1680.

quamen, zoo dat, soo dat Imbenden als voorn
op zij vande schrijft wierd komen de brieff
ontfangen, waeromme den weijnigh deden hij
heen; maer dat gaff haer Dulchen terrig dat
soo wel konden van hun afwinken, daer
op vroegen waeren sij zoo bang en van haer
afwijkende waren, dewijl sagen niemandt
bracht het geschieden, en off niet genegen
waren des Con:e brieff t'ontfangen, daer
op wel staa zijden, als ook den Con:ks woorts
zijn grooten op gossasa gesonden den 11den
dagh nader haer antwoort verwacht hadt, en
Tuloe niet bekomen wesende, waren zijn
bangh voor haer, dogh hun genoegh verklaert
hebbende dit het antwoort was vande Steen
(op des Tuloe gedaene rapport) staken zij den
schilt uyt dat de brieff daer op leggen konde
maer alsoo leden weijnig tegende en wij
wagende Tuloe met de gulde de [illegible]
int water sou wagen, voor off zij Hom[illegible]
brieff aenden Con:ks [illegible] niet zoo wel
de [illegible] dat se die uyt haer handen
ontfangen wierden, en ook hadden de [illegible]
en goeden vande golgoegoe aen des Coninc
vrouwe

Van Ternaten onder dato 6: Septemb.r 1680.

waerom 't kruijt gesonden, dat hunners niet
opslaet overgeven konden, dan ons volck
mede uit Ternatanen tegens hun beijden (om
dat het ons volck aenbracq niet verstaen konden)
dat daer onbrieffen van gegeven aende Coninck
geschreven in Morgen was, en offe dat oock niet
ontfangen wierden, en niet weder en veijnigh en
dit off Ed.e begeeren naer hun toe te wercken, toesprengs
soo wel konden na landt, ende off d'onse brengen
en kippen off sij weder komen off dat dan wagten
wierden, en doch niet bangh souden sijn, storvendt
des te meer sonder sorgvelden, verliten haeder
het door den avondt gedrongen waren na boort
keeren, storte doch niet komen.

Maend.s den 6: d.o Sonden des morgens onse schuijt en
d.o gecommitt.e weder naer landt, om den
nader preuite bevinden, off gelijck bevonden ontfangen
wierden, dewelcke quamen des middags weder
aenboort en rapporteerde dat, toodight aende
wal gekomen waren een kleijn prauwtien met
een man en d.o jongen daer in, daer bij hen
de wal quamen, die daer tegens haer kijpp
en brought wat begeerde, off waer vandaen
quamen, dat de volck op antwoorden dat sij
met onbrieff aende Con.k, daer gisteren

oock

ooch niet gerecht hadde, dat hij de volcke
waerschouwen, die quam naer de Koninck
schrevens nadat de d:o praecautien met a—
[illegible] welck uijt langigh:t ooch onder 't landt
en hun daeltigh:t blijven leggen ende [illegible]
dij hun [illegible] daer toebrengen souden, dat
deden, met beroep bij den Con:ke en Tooegroot
wilden aendienen, d' heer [illegible] op morgen souden
sent antw:t mogen; want niet langer souden
het besluijten soodanigh wachten konde etc:
en liever laet weder niet besloont, maer
alsoo de [illegible] smaent zijn, die noodigh—
onder de [illegible] vellen konnen, gelijck
hij zien wij bij haer doen, met [illegible] haer
niet [illegible] tot gescheiden zal, en dat
al wat door [illegible] [illegible] bij daer
mede van de andere [illegible]. —

Woensd: den 8: d:o

Wachten wij dese dagh [illegible] wederom op hun
op hun antw:t, en is niets voorgevallen —

Dingsd: den 7: d:o

Sondaghs morgens [illegible] maer den
luijtenant de Ruijter en Toloq weder naer land
om [illegible] haer uijtkomende te leggen—
wij den Con:ke en Tooegroot door groote—
ende [illegible] op [illegible] de mogelijkh
om antw:t hulp niet becomen hebben, off het

zijn

Dagr: van Ternaten onder dato 6: Septemb: 1680.

Sijn hoogh:t en hun rijxgrooten gelieden
dat d' heere wel t' antwoorde geven wilde, en
soo daar wanneer op dat niet de selffs be-
roeren bleven en wachten. Des voormiddaghs
aen quamen zij voorn. met een brieff in
antw:t aenboort die hun voorn. te solveren
onder een witte vlagh toegebracht hadden
welckes inhout bij 't translaet te zien is
en is hier op met beijde gout vinden den
Opp:r Coopm: Jacobus de Heijs p:r schip de Chialoup
een affschrift van opgem: brieff in Duijtsche
letteren deselve avont naer Malaijo opgesonden
om den Raedt aldaer mede te laten ontbieden
van 't geheel wij in handen hebben en tot het
weten van eenige heijlsame resolutie ten
meesten dienste der E: Comp:e mogt komen
dienen, insonderheijt d' E: heer Majoor om de minste
alteratie en waerneemen ontrent de Cornat:
te versaecken onder luijsteren met het schrij-
ven van sloop lat nader genomen resolutie,
en gout vinden in dese zal voorts hebben.

Dondersd: den 9:e d:o

Naer de middagh omtrent 2 uijren quam hier
voor de reede het jacht Voorhout brengende
30 leggers drinckwater en verdere noodigheden

mede

nevens den brieff van den h.r Gouvern.r van daer
aenroerende de Commissar.s particulier in Copia ^ d' Zande, item
hier neven g'insereert, off bij de papieren — die d.o van d' Zande
van de Cornetaens[?] Costa: te vinden, als oock ^ Commissarissen
des laatsten propositie, volgens haer hoogh Ed.le —
gegeven ordre tevoren, aen den Coninck van Tijoe
Groeten van Cornety, gegeven int Duijtsch —
Maleijs, om te sien, off ons daer in met haer
d.s willen Confirmeren, dat hier onder —
p.r memorie noteere, alsoo aende Condition
vom Cornety gedaen daer dit woort als —
gesoght gevonden en nader gesien kan worden. —

D. E. H.r Mayoor in mijn absentie — Goenscijd.s den 10: d.e
Costigh verschenen voor aengelegen binnen te
te antwoorden, den Zilve van Indien dat
vroeger noch p.r 't Jacht Voorhout naer
Maleijes voort te schicken, quam ick om het —
E. Tijoen met de Chialoups weder aen boort
te retourneren, mede brengende Copia van —
nader gedeclareerde van gebiet in de stadt
aldaer, behelsende wat tot der nader provin-
cie der Com.e Gongo 't anlw.t soude onder stan
als oock den Cristoffel Rapport van de vrijsting
door de voornoemde Andries Olofsz. van ditto

Paulus

Van Ternaten onder dato 6: Septemb: A:o 1680.

Radia Saha Cili: op Tidoor bij den Coninck
Saijffoedin, als in de Lett: Copia int breeder
van woorden te vinden is, daer aen 't hooren
Affaire wijders mompelingh dat op Malaijen
alles tot den oorlogh gepreff: wordt, om des noots
niet sonder beroerten daer na gevraaght te werden
dat ook de heeren gesamentlijk binnen 2: à 3: dag:
meenden te volgen, wesens den Capp:n lamot tetij en
quimelaha Mangsadie, tot welcker komste
ons stille sonde houden, en dan in haer bijwesen
gedachte nader spreecke onderstaen, dat met den
anderen opwegen sijnde oordeelen niet noodigh
boven gem: antw: en schip af te senden, aengesien
de saken waer in de heeren ons goet vinden ge-
liefde te verstaen, hier ter deceisie moeten
gestelt worden, wanneer en dat besluijt
tot den oorlogh genomen zij, sijnde ons oock geen
nader kennisse van de post van baccarie
Loot: d' heeren verleuk voorgekomen, als door
ZijnE: derwaerts gebragt is.

Saturdagh 11:en
Sond: den 12:
Maend: 13:
Dingsd: 14:
ditto: is niets voorgevallen, aengesien ons sonder beweegen gehouden hebben.

Woensd: den 15: d:o sagen 's morgens en schip in de-
en hier naer de thebe komen, 't geen onbekent

binnen

Van Ternaten onder dato 6en September Ao. 1680.

3: uuren naer middagh bij ons ten anker
gecomen is, zijnde de jagt wegens d' heeren Jacob
Lobs en Cornelis van der Duijm ende de 2: gijselaers
bovengem.: op gisteren na middagh van
Maleijen vertrocken, latende volgens mondeling
bericht daer alles tot den oorlogh preparaat
soodat wij ons hier toe moetende komen
wegens na behooren te waerschouwen, zijnde den
heer gouvern.r met de macht vertrocken
blijven tot bescheijdt van 't ontslagh der nadere
pertinente sal bekomen hebben, om als dan sigh
na 't selve te gedragen, want de geheele presentie als
nogh sijnde niet verwijdert wordt, soo hebben
ook mede gebragt 2: geschriften in arabische
letteren, het een inhoudende 5: laatst gerequireerde
poincten tot een nader pertinente en antwoord op
den Conincq en rijcxgrooten hunbrieff en
't andere dit ... dat een laats geproteste
als bij de hiernevens afschrift volgens in de secreta
van brieven te vinden.

Ik ook noch bij do. heeren mede gebragt een oper
ter rapport door de gecommitteerde wegens hun
verrigting op Tidoor omtrent den Conincq Saijfoedin
van 13: dezen, dat hier onder mede nevens
den brief van de Ternataense ... is, waer als soo
mede te vinden zijn.

Sondendagh

Van Ternaten onder dato 6e September Anno 1660.

Donderd. den 16e do sagen wij smorgens de Concorde
om de hoeck van Dadij, de chaloup Lehoma
sijnde vertrocken waren, op gisteren met den
selven brieffjen (die onder in Copia staet) door
den E. gouverneur soo hij den optlevaerdigh was,
gesonden, om hem soo nodigh hadde te komen
afbrengen, gem^e Lehoma bracht ook van den
Con^k Warangamanbert daer den Prins
Goraanjanja broeder des Conincx, en andere hoofden
van aenboort liten komen die beleeft ontfangen
en bejegent zijn, vrienden weijnigh daer nae
soo haest aenbrengen, d'een hadden gingen
de heerd worden in haere vaertuijgen, met ordre
recommandatie daer wel aende Crijsche
willen blijven dat doch geen ongemack aen
d'een noch andere kant quame te geschieden
dat aennemen onder belegging niet sonder
ons voorweten en permissie der ons soude gaen
want den Con^k hem gedaen had is alles
naer des heeren believen (soo seyde) te koomen./
In de Middagh quam het Chialoupje van
den Eendraght (die ook in passant aen ons ben
proviant besoucken van het voorhoeit te
lijden, alsoo het schoone Mo op Chiauw gepleecht
sou worden, den hoeck p. de Chialoup # naer
Manado om aldaer te leggen, hier mede bequam

de Eerw. predicant D^o de Leeuw met zijn familie op de Eylanden

onder

Van Ternaten onder dato 6: September A°: 1680.

onder volgende brieff van den E. heer Gouv.r
met het rapport der gecommitt.s, nopende
hun verrichtinge op Tidoor dato 21: deser, twelck
hier p.r memorie maer noteere, alsoo de
stk: van de Conting: op Malayen is, alwaer de se
moets gevonden, en nagesien kan werden.

Vrijdag den 13: d°

Tegens den avond verstrekt het Galiot Voorh.t
met ons volgende schrijvens en verleggen
uijt de wal weder naer Malayen, den Principaelen
om brengen dat de schip tot provisie voor ons
te halen want nauwelijcx voor 14: dagen van
dat graen in voorraet zijn; desen dagh verwaerd
digde d'heer ostagiers verbrieffen aen den Conink
van Ternaten, daer den Golgolgoe zijn hoogh.t
brieff eenighsints mede te antwo.t, en oock bij
uijt laet allernaest schrijvt, dat op morgen
een Coracor weenes 2. à 3. van de Soldaten den
Salt.e nogen van landt geleverde te senden
om met laet te komen schrijvt, en hiervan
tot verfsinge ende wegruiming der geschillen
tijden naestaen van het Rijck met d'Comp.e
bij konnen brengen, als bij deselfs affschrift hier
ingebracht gesien sal werden.

Ghy hebben oock een Sold.t die eenigen tijdt waeter siegligh
en met dick benen gegaen heeft opsteden.

Saterdagh

Van Ternaten onder dato 6: Septembeer Ao: 1680.

Saterdagh den 14en do: Sondes 's Morgens voor aen gelogen brieff per schuijt waerin den Luijtent: de Stuijder en sobb Cornelis Pietersz: op onder wijse naer landt, welcke het tegens den avondt wederom aenboort quamen, en rapporteerden een seer lange wijl te hebben gewagt, sonder iemandt op haer uijtquam, doch digt onder de vastighs stonden, van waer hun toegeroepen wat begeerde, en dit te gesogt hebbende, was een vaerluijden met 6. à 8. man bij haer gecomen die do brieff opgaven met versouck den Conincq daer op geliefde t'antwoorden, daer nogh wagten souden, 't geen aennamen te seggen, en was gemelde prauw naer een weijnigh vertoevens weder gekomen, met bescheijdt den Conincq en sijne Groote 't selve wel geviel doch 's morgens te mogen sijnen gesamentlijcq op de vastighs gepasseert vermaecken souden, onderwijl den do Heeren opstaginen, waerin enige vanons per de schuijt hagen aenkomen, den Conincq twee à drie van sijn bobatos: met een Corcor te laten wegh laten te gemoet souden, om met den anderen te spreeken,

Onder en tusschen hadt de Heer Majoor op ons versouck de laatst geroosterde poincten, alsoo die op Malayen niet beroonen en na de Malaijtse wijse

wijse opgestelt waren, off wij oordeelden
die niet wel verstaen, souden werden in volgende
wijse verandert en in arabische letteren op 't papier
gebragt.

Sondagh den 19 d:e

Wierdt 's morgens omtrent 9: uijren de schuijt
wederom door den luijtent: de Ruijter en schrijver Cornelis
Pietersz: weder voor aff naer landt gesonden
om te vernemen, off de 3: heeren ostagi: wederom de
h:r Command: Jacobus Lobs en Off:r Jacobus Coxim: de Gheijn
op lossegginge van halff weegh met sijn
hoogh:t afgesonden, grootens bespreken, aengaende
vanboort tronden te steken, dat de sijne oock
geliefde af te senden op dat den anderen halffweegh
ontmoeten mogen, ende niet souden blijven
te wachten, alle weijnich hier naer staken met
d' andere schuijt aen de heeren oock vanboort mede
nemende het preparaat geschrift off protest van
gisteren, om soo in de Conferentien niet nader
ons dwijningen sagen te komen wrighen, tot
sover het verlaaltste lielanne off te geven
onder dijser van in 29: uijren Caulat: te worden etca:
Ende dat ... heeren 3: van het schip
gevoegt, en aldaer wel 2: à 3: uuren sonder enige
beweginge te vernemen te verloopt hadden, als
deme 2: à 3: van buijten aenkomende vissch off

andere

Van Jaccatra onder dato 6: September Ao: 1680.

andre kleine prauwtjes, wesende eenige wat
grooter d'en die onder wel gindts en weder
voeren besigh zijnde met het stappen aenbrengen
en setten van pallisaden inde bogt tusschen
Goffasa ende kroin, ondertusschen quam eerst
afgesonden schuyt van onder Goffasa en liet hier
ons bij den anderen geberighte t'hunnen aenkomste
naer sloissingh gedaen hadden de Heeren opstondts
sonder volgen etc: dat den Coninck aengediendt wat
die in 't kort daer aen den prauwtjens bij haer
gesonden hadt, om nader te bewegen, die van ons
Heeren mede quamen, dat se antwoort hebbende
was gelijck de prauwen afvoeren, en dat mi niets
nader vernomen, liet op geboden d'e schuyt weder
te gaen leggen daer van daen gekomen waeren
om te sien off nogh eenigh bescheijdt sou komen
dogh naerdien dien nogh vertoeft hebbende sonder
yemandt ophaelde uijt quam voeren d'heeren met
hun sloep dight bij den anderen, ende belasten
den luijtent: de kuijser soo nae aende paalen
te varen, als doenlijck was, en vandaer uijt
haere naem te leens de wacht souden op
Goffasa te vragen wat het te seggen was, en
off den Coninck volgens zijn gegeven woordt eenige
van grooten Heeren den Concor off prauwen gelieft

uijt

uijt de souden ofte niet, en dat daer antwt.
opgeven souden, want anders niet langer
te schrijven off het in staet gesint waren, liet de
beggen waghen, daer doch de selve dewelke ende
hun weder een weijnigh tijt toeijden, ondertussen
Ruttelen hadden eenige boopjes door de Cortshouts
en kruijte van agteren hier na geschoten komen
dat ons weijnigh agterdogt van eenigh quaad
intentien gaff, maer de t'ruijt bij de pallisaden
komende, vroegen als gelast was off iemandt
uijtkomen konden; daer op dien de Jaa Dabea
en doden met de 3. man in de lichten prauwtjens
hoeden die daer dus nadat de boom van d'innaert
opgeraeet hadden, halff binnen de pallisaden quamen
en een papier opstaken onder het seggen, dien
brieff van den Comte aende heeren souden komen
ontfangen, doch een weijnigh naer binnen toekeijden
doch de van 't prauwtjen haeden daer op aenstonts
weder binnen en achter de pallisades daer den
brieffschrijver papier wilde vast binden, maer
d'onsen eenigh agterdogt krijgende, seijden dat haer
derwaer toebrengen konde, en vroegen om wat
tijds sij bangh waren, daer iemandt eenige
let gedaen wierdt, doch die al wederom dat bij

haer

Dagh Journalen onder dato 6: September A:o 1680

haer komen wilde, maer sijnde buijten ~~[illegible]~~
gewoonte, en dat nooijt geschiedt was, partij
volck onder het Colarijs bosch haer besste sat op de
boomen, en aende strandt ~~[illegible]~~ [uijt kun] schuijl
loochen off loop graven gekomen sijn, hebben alle
op de vastigh.t met opgepaste en affgeslagen lont
vaerdigh onder weder kniedende komp aenkomende
off de batterijen tervolgen, als ooch het stuckjen
voor lade voorn ombaren en domperen, gaff haer
dit te verwonderen het den selven stuck onder
haer binnende boom schieten aengewoght was,
om soo besloots hebbende die en bekomen hinderen,
dat sij antwoorde geen last om nader te mogen
komen hadde, daerop (soo den Lijcksbr.t woorts
den toch verklaren) den Com.t Wes.t, die we
wel kommen op de vastigh.t, als ooch om
laegh het boven aengetogen volck huijspraetkjen
te kommanderen die niet gemogen hier is geweest
waren) gesien en desselfs prompt volgen
hebben, tegens haer inboosth.t met een gallerijende
en lijdeloos, loveren hebt, soo bleeff
daer niet wiede komen affhalen aenstonts
sonder sterken, off anders wilt wat lij doen
lete-, dat sij naer lovers gevaer, naer
ons andere schrijft langs het Colarijbosch

elz

hen afquamen, vertrekkende deselve oock nogh
tegenswoordigh alsoo geen andere staet maaken
off sonder den Canon schoot nagekregen hebben,
hier mede hun apparent van haer oogwit
ons onbewust wat het geweest zij, de schen-
dende kiepen in het Ternataens de 3: Hen orlog:
die bij name noemden niet begeerden te sien
nogh spreeken, en dat gedogen off de daer sonder
eenige van daer nogh ook de kondschap, ooyt de
zaaken slissen hun vande Comp:e bemiddel-
maer zulke Ed:le wel sonder doen Sta: gouvernde
hier op met de gevoeligh geschreven het 3: maken
onder lichte antwoorden, die niet alle staen kan-
den, ons alle lustigh naer, dogh varen met den
anderen sonder het te bekomen naer boort, daer
omtrent 2: uyren weder te koor wierde; hier
seradeb den luytent: en volk dat den Con:ke
door voorafvaagtogen volk off 3: man in de
prauwtjes commandeerde en kriegt en swaart
inde handt geraakt hadde, en ons ook tegens hun
gegrepen heeft dat hij niet begeerde datte gemelde
3: Hen orlog: aenlandt quamen want die
niet begeerde te sien off spreeken, maer d'andere
hen willende spreeken, konden aenlandt komen

dat

Van Ternaten onder dato 6: Septembe Ao: 1680.

dat sou heen gaen: hij etc. dese naer de
Middagh hielden daer op bijeenkomst met
den anderen, waer in dat gebedt is ons weder
varen, met eenbrieff aende Gouvern:r te leveren
te Maccassar, om liever op den nader besluit met
den anderen te mogen nemen, dat ons Vader by
meeden dienste vande E: Comp:e te doen
staet; Wij dan dat sijn E: geliefden souden dese
met desselfs maght keere voort komen, off dat
het voordeele bij weervoor opstaphen, ende seer
voornemens wesende met de Lidonese
Corcoor dienende te komen ontboden den prins Go-
radjango voornoemde hooffden bij ons aen ge-
sien op gisteren te komen gegeven hadde, dat
wel gekomen waeren om te sien off het oorlog
off vrede sou zijn, daer toe alle te ... van haer
Con:ke afgesparst waren, soodat wij nicht
off niet tot den oorlogh geprepareert, noch van
provisie en alle minder van water (dat ...
noodigh hadden) voorsien waeren, alsoo haeren
Con:ke dienende rapport te doen, ende daerom
vlooghen wel met onse lootsandt naer Lidoon
te mogen keeren, maer waeren tot heden niet be-
leefd opgehouden, om van dese vorslagh, soodie
... tot apparentie van
vrede

vrede off oorlogh, haren Con:ke rapport te komen
doen, want die hij heeft niet weten hoe hij het
nogh hebben konden, des dat hem als afgeh-
stort zijn, t' voorgevallene d'o prinsen groote
verhael te sende, vraeghen wij deselve te distorneren
dat onse Ed:le een Corcoor ofte Malaijen Con-
trabrieff aende H:re gouvern:r te bestellen
nade Sidoor souden gelieven af te stellen, om
rapport aen d'o Hoogh:t te doen ende zijne
wederkomste de hier blijvende van benoodig-
heden mede te brengen ende besorgen, aengesien de-
selve nu alle oogenblikken met d'apparente
oorlogh d'Comp:s grootendeels souden komme-
ren, dogh waren daer niet toe te persuaderen
want zij de prins gunde jongo, den Con:k heeft
mij als hooft ofte d'ho:s gestelt en daerom
derff ik niet besturen ofte toe apart te
senden want indien hij deselve brieven mijn
oog ... ongedaen opkomende, dat sou ik
nooijt verantwoorden konnen, soodat daerme
gingh alle gaen noorden, dogh konden al 't zijn
Hoogh:t den Con:ke gelieven soude, haer mede
kenn:t te geven, daer niet aen twijffelende
in't korte te sullen zijn, des haer niet willende

Legendank

tegen dank opcomen, toestonden de Strakes Commandeurs kun gesamentl: ons allergehoorsaemste aenbaren Conrk. te willen doen en wijders te leggen het uit de tegheleydt die hij Hoogh. sijn voort ontfangen aende Comp. prosideren, ende met desselfs hooge Coroony laer tegens des hartneckige bondtenwaers de handt bieden, dat oock met den vroen verwagten dillen etc. desen avondt ondertusschen bleeft staandigh ende landwaerts om aende heer Gouv. op Malayen te beletten opstandighe rebellen storken te seere.

Maandagh den 20: do. Ginck de hr. Commandr. Lobs weerom scheep. Ende Rande per Chaloup tooij vloot tot verwandt en voorsien hebbende de gelegentheyt dieper etc. deselve blaeys vande noordwest hoeck afsetten valse gottelingh staet naar den goffasa, af streken, daar aen haar thodan gemaakt is.

Dingsdagh den 21: do. 's Morgens met den andere dagh quam de hr. Gouv. hier aen boort hebbende gistren avondt omtrent 10 uyren per tooij sloup van Malayen geschreven om bedanken (als toen noch op de Cont. van Sidoarbs Houck, volgens gedane toesegging wagt,

met de

Van Ternaten onder dato 6: September Anno 1680.

met de gemelte macht herwaerts te komen, dat de
Hoogh Ede Carcoure maght ook gesonden sal werden
om daer gesamentlijck hier te komen, onder hem
ende ons te staen, ende met den anderen te
Confereren ende te resolveren wat nu gedaen
dient en of off naer men 't best begrijpen sal, tra:
des bij provisioneel besluijt voor aff dat geen der
is, alsoo de Ternatanen niet tegenstaende de
soo veel vondige aenbiedingen van d'Comp.s wel
en vrundschap daer op, tien. en hartneckige
blijven, hij de saecke op de malajer wel voorsien
hebbende, en wijders alles omtrent Ydoor en
andere wegen naer vereijsch besorght hebbende
in persoon met de gemelte magt soo spoedigh
doenlijck sal herwaert komen, om met alle
kragt en hunne vastigheden aen te tasten.

Hier mede doet hij d'eenige omstandige
stucken soo ende vlught van 't Ternataensche
Concernen uijt Tosseko, t'hoen waerde weijnige
daer op sijnde groot, die ander wegen en aldus ten
besoeken gegaen souden sijn, als andersaens sijnne
higt te principaelen aenkomen te schrijven.
met het Jaght voorkout op gis dus herwaerts
gesonden te senden, ende is daer op aenstonts om

vooraen getogen

Van Ternaten onder dato 6: Septemb. a°. 1650.

Voor aengetogen redenen waerom den Heer Bloom verleden omtrent de middagh quam, de Schipper van Noorhoucke alsoo het stil wat en met zijn schip niet ophomen kon, met zijn sloep aen boort om te bekennen de voor aengetogen schrijvens van 19. en 20e dero wat inhout hier volgen.

Daer neevens volgende bylagen geaddresseert die hier alsoo passieren en binnen tot contante secretarij geroerende, hun per memorie hebben als.

1. Copia brieff van 13: May nader bassian aende Sergeant Commandant aldaer.
2. Copia van 't groote protest aende Ternatanen op de weder.
3. Copia vande laetste op 6. verdaechte off poincten tot een op de tollige beslui-, ginge onsen goetheit en genegentheit tot wederkeer verclaert, laer toebesiende, om hun nader antwoort op te bekomen.
4. Resolutien vanden gouvern. en raet op Malayen, om de reden en redenen van Tosseho met het schip der kampstoom, en
4. de bontgroeve Concoren belastingh als.
1. Van Caroyne.
1. van Cagilanda
1. van Cabonoca.
1. Van Manganitou.

op

Van Ternaten onder dato 6: September A^o. 1680

Op d'aenrading vand Con^{te}. van Tidoor de dato 15: Octob.

5. Instructie voor d' opp^r. hooft der van d^o. Esquadr. ende adsistent Harcketz die daer mede naer Tidoor gaet dato 15: d^o.

6. Rapport vant adsist^t. Harcketz wegens 'tgeschiet op Tidoor.

Des naer midd^s. quam het Jagt Voorhout hier ter Rheede ende begonden 'tgeene van hier waeter voor ons mede gebragt t'ontlossen.

Woensdagh 22: d^o.

Haelden ons tot drinck waeter ende het Jagt gebragte ancker en touw (dat op ons verzoek van Banda tradden laten slippen) uyt het Voorhout, meyndende deses morgens ons ancker te ligten om een weynigh lat[er] op beter grondt te werden, haelden te verseylen, dogh alsoo het Jeb... ons liet wat ende ontblijven waer heen te hijsen ... (het was gekregen) [illegible] wat geworden, om mede de Landt windt des ... de Blay uyt te zeylen, bleeff 'tgeene off lat morgen by gebleven.

Donderd: 23: d^o.

Ligten 's morgens vroeg met ons 3 scheepen d'anckers en zeylden met de landt windt een weynigh 'tzeewaert, om met de zee windt wederom gemackelijcker naer de Noordwest zijde des Blays, daer beter grondt is, te ancker

te

Van Ternaten onder dato 6en September A° 1680

te mogen komen, gouvr. aff en aen het vaarwe-
water, omtrent een kleine schoot vande wal
off 20 vadem goede slecke grondt omtrent de midd-
dag ten anker gekomen zijn, ende wierdt naer den
rede omtrent 1½ off 2 uijren met de witte vlaggen
van achteren gelegen hadden, door de Ternataens
hun witte vlagh die van goffasa gemaeckt hadde
ingehaelt, sonder die nogh een andere weder bij te
maken, tegen een teken is Zijn Hoogh.t goet[illegible] aen,
bede krijgs vaertuijgen, ende in hun opmaecte
loopt [illegible], de wapenen [illegible]
gewegen zijn op te nemen, waer hun [illegible]
geven de minste vriendelijckh.t ende beleefheijt
van vriendschap bejegent en geworden zijn.

Vrijd.s den 29: do. Arriveerde alhier naer de midd-
dag Capn. Laurens [illegible] van Chiauw met
sijn Corcor heden morgen door den Hr. Gouvr.
met onderstaende schrijvens van Malaijsche
Hoofden afgesonden

naer ons noch onderstaende bijlagen die
hier als stucken vande Ternataense Secretarij
vaer alsoo te vinden zijn, naer p.mo memorie
volgens als.

1. Rapport vande opp.r hoofden op het
Jaght d' Experiment naer Dodingo
gesonden zijnde om hout te kappen

alwaer

Van Ternaten onder dato 6en September Anno 1680

alwaer de nagts huijsen 18: en 19: deser die van
landt loolagh souden gehadt hebben met den
brandt vloot hun bekummeren, egter met pradino:
soo hare loitgeschieten hadt; off hun afvraghen
daer op: hun corinar gekapt en den anker
hebben laten sitten etc.

2/ Copie Instructie voor den adsist: Harckes om
sigh in de besending naer Tidoor na te stellen
Registers dato 21: deser.

3./ Copie Rapport wegens t'schrijven door d.o Harckes
omtrent den Con.ste de dato 1: 2: en 23: deser.
die van landt Loolagh souden gehadt hebben
waer in onder andere gem: wordt wat hooffden
op de q: Concarry van Cossero Ahorties geraeckt
en waer deselve heen souden sijn als.

1/ Off groote Cagonga gen.t Wab. [illegible] Cottasongi
wiens vad.r en vande voornaemste personadjen
van amboina soo geraeckt sijn, en [illegible]
met den himan off priester van baino Tayolie
gen.t gewapent met 2: prince blunkpoes be-
hacken, anders kint genaemt, als haer cassiens
en musquetten, sustinerende sijn voogt. d.o
reijse naer baino, amboina en van daer off
baitos naer Macassen souden sijn.

2:/ d.o Wab. Taliski Salahakan stadhouder
van Hila naer de Hilas.

3. d.o

Van Ternaten onder dato 6: September A:o 1680.

3: 6o: was een palerihan uijtlent: van Con:k
van Ternaten, op bangaij en gapi naer de
Deurik van balanta, jaa godt weet offoock
niet veel verder in de bogt, weijl van hem
gesegt wiert dat Celebes sal doorkruijssen; andere
seggen, dat wat hier van zij [illegible] aen't oordeel
vande Hr. gouvr.

4. 6o was een vanden Con:k van Ternatens
Shabander Ngossa gen:t van Xula, bangaij
gapi naer Tomboco.

Saterd: den 25: d:o Sonden des morgens de Kuijt
met den luijtent: Kuijter [illegible] Colck, Cornelis Zuiderbos waeris de jongst
opgeboeide Prinsen weder naer lande, om
deselve uijt te stellen, ende wierdt nogmaels den
Con:k van Tijdor groote hier door noch [illegible]
[illegible] en vermaning van d'opperhooft op de goede
[illegible] [illegible], met bevel om [illegible]
onder haer [illegible] waeruijt dat [illegible] de
daerop sijnde spreken ende haer seggen konde
ontbreekt van ons aenden Con:k van Tijdor
groote hadden, en deselve hier gelieven [illegible]
haer, doch zoo niet begeerde, en [illegible] [illegible]
seggen bereidt mochten zijn, dan souden zij
deselve aenbesteden, off een ander [illegible] wel [illegible]
noch [illegible] konnen [illegible] [illegible]
vast binden ende [illegible] deselve daer [illegible]

en

en kaken wilden, welck laeste gedaen wierde
alsoo hem niet door de kaken, en quamen daer
op weder aenboort, rapporterende, dat als
gelast aen die op Gaffasa bekent gemaeckt
hadden den brieff aen den Con:k en Rijcx Grooten
hadden, dat hij g'antwo:t hadden den Con:k te
sullen aendienen, dogh naer kijzen der vier waghten
Rijxen andermael wegen den Cap:n vande
Jaght die d'ander antwoorden naer den Con:k
gegaen te sijn, dat als weder een goede wijle wagten
in verwagtingh sijn de selve souden komen afhalen
dogh niemant verschenen, hebben de selve
als gesegt met waerschouwing daer omtrent
vast gebonden, ende sijn soo naer de verwagtingh
van onse gesandtnisse aen den Con:k waerop
den Cap:n welck geseijt was naer den Coninck
te sijn, hun weder groeten ende seer aende
sijn oock te val, (soo bij der West:n schrifture
Rapport breeder kan gesien werden) volgens
weder aenboort gekomen, ende wierde niet lang daer
naer de selve met een pauwlinghen waer in
3 à 4 man onder een witte vlagghe weder
afgehaelt.

Desen naer midd:s besloten in ons bij een
komst aengesien tien lat de verschijning van

d'Heeren

van Ternaten onder dato 6 September A.o 1680.

Ul Ed.e Gouv.r meent de gansche magt niet
sonderlings te vrughten souden zijn, de Ed.e ons
mede gecommitt.e Jacob lobs en Cornelis van der Duijn
en hebbe met het Jacht Voorhout naer de Malaijen
souden doen en van daer met des Ed.e Gouv.rs
goet vinden als noodigh dunde p.r dese off andre
boden op Tidore off te [illegible], om d.o hoogh.ts
mondelinge verklaring achtervolgens haere d.o hoog
agtb: schrijvens soo 't mogel.e waere te bekomen
daer dat nogh toe niet in wesen zijn, ende dan
wijders te [illegible] de [illegible] de Comp.e magt ons
soo spoedigh doenl.k [illegible] aengesien de
[illegible] langs de [illegible] tijden, en niet
sonder de wapens aff gedaen sullen kunnen werden
want onse voordeel de [illegible] van de [illegible]
kraght, en aengesien, Jaa, apparent ook averechts
naer [illegible], ende soo hier door [illegible]
off beter [illegible] te [illegible] [illegible] dat onse
[illegible] te bekomen souden zijn, sullende zij
[illegible] aengesien met [illegible] niet noodigh
agten te schrijven, off Ternata komende, hier
aff ende voorts van 't gepasseerde mondeling rapport
doen, ende Ed.e Gouv.rs Jongs beschrijvens
van 20 [illegible], voor soo veel noodigh zij in
ons allen naer ook soodanigh beantwoorden
als [illegible] ——— .

/ dat

Van Ternaten onder dato 6e September A°. 1680

dat als noch niet konnen oordelen nodigh te
zijn het Jagt Voorhout, off eenigh ander schip in be-
setting voor Sammoenoe [?] te leggen, om het uijt den in-
gaen off wel opgemelte Dschaperen [?] eenige Coracoren
en groote vaertuijgen te beletten, 'tselve meijnen
van den schip, sonder partij bequame vaertuijgen
bij sigh te hebben, niet sal konnen verhindert
werden, te meer alsoo wij hier sulcx om geen
achterdoghte te geven ook niet getracht, jaa
ook niet souden konnen belet hebben, want
bij nacht dight onder 't landt na heen wel geraken
sonder van ons te konnen gesien werden, heb-
ben weder sodanigh niet te beschaffen [?], maer dat
mede derselver dienaeren [?] zijn d'inwoonders
maght hiervan dient te komen, als wanneer die
besetting nodigh van hier gedaen kan werden,
stellende dan sulcx soolange, en om daer hier
geen aghterdoghte te geven, wij voornemens zijn
hun daer ook te beletten, [illegible] laten.—

2/ hebben mede goedt gedaght vande logeren [?]
der Cong.e Chialoups volgens des Ed. gouv.s
voorslagh op [illegible] naer Amboina te volgens [?]
het besetten [?] met ons advijs en schrijvens der
Conferende [?] alhier voort te senden.—

3/ Dat Sij Ed. insgelijcks de Ed. gouvern.r en
Raed

Van Ternaten onder dato 6 September A°: 1660.

haedt, naer gedane ondersoeckinge d' opp:r hooffden
van 't Jagt d' Diepvrient bij bevinden van schuyten
off waren voor soo ons toeschijnt gestrafft te
sijn, paeltjens met deponent: Dulspriis, off anders
sonder geweren te straffen etca.

Hier op liten het sout dat noch int schip was
op des schipp:s schuijt oock sijn voorhouwe ontstaen
want selve vaeren sijn dat sigh: sijn tuijn
niet alleen ten lage onder maer heeft het schip
en ander goet tot verderff was 't verhoeden
doch quamen sijn opvaeren op de laet sebood
off twee, alsoo onse consideratien sagen, dat er
oock niet veel goets in doen konde, vlieden is mede
derhalven onspoedigh int schip alle daer voorsz sorgh
gedragen, ende hij oock den capp:n Laciot ketinen
Crimelaha Marsadie met hun goeden daer
op vande sijn, waer hij gehouden hadde opge-
staen om uit gesprake van D:o Ratu naer
Malaijo te retourneren, ende de Ra: gouverneur
voordergh uitsigt te wachten, want hij de bij-
zonde occasie selver gerecommand: had
des avondt laet schuyt voor aff den capp:n
Laciot van Chiauw met sijn consorten wederom
naer Malaijen, ende omtrent middernacht
met Landt winden voor aengetogen Jacht
en twee
Sondagh

van Ternaten onder dato 6: September Ao. 1680.

Sond: den 26: do.

Tegens de midd: quam d'Jag: Mas met
den prauwtjen onder de witte vlagh hier
bij op het Riff achter ons daer het datmen sagen
een brieff aen een stock vast maeckten, ende
een stuckjen verghs aen daer bleven leggen,
sonder het te leggen, des van onse schuijt
wierde den Luijtent. de Kuijper daernaerts
sond deselve af te halen, dogh toen die dat
naer 't prauwtjen als off de brieff niet en
sagen en vroegh wat hun leggen off begeert
was: die hem antwoorden dat daer een brieff
van den Coninck in aenst. op d' onse van gisteren
vast gemaeckt hadde, waer uijt deselve be-
geleijt schrijven sonde, die daer deselve lusshen
een blanck sijde aen een bolarij stock geroude
sonder affnamen en aen boort braghten sijnde
van inhoudt als bij deselve translaet te sien sij.
deses avont voer naer Sons ondergaende, sonder
deselve pra: eenige geldt brieffjen met
onse schuijt naer Malaijen, om t'achterhaelen
de naerighe van speculatie. te komen duenen
als bij volgende brieffjen aengehaelt staet.

Maand: 27: do.

's avonts quam op gem: schuijt weder naer
Sons ondergaende met volgende brieffjen
van Ternaten weder terugh, als in de passiven

vant

Van Ternaten onder dato 6 September Aº 1680.

Ternataensche Secretarij ... is.

Dingsdag 28: en do

Woensdag 29: en is niets voorgevallen, als dat wij tegens der avondt een zeijl uijt zee naer ons toekomen, 't geen donderdag het oorlogs fregat ontwaren Ternaten te zijn.

Donderdag den 30e do quam het voorn: oorlogs fregat binnen ter rhede, medebrengende eenige nodige victualie gevonden etc: ter onderhoudt van 't scheeps volck, 't geen een brieff van 29: desen als mede in de passagiers van Ternaten ... daerbij een copia rapport van 't schrijven door de afgesonden ... borgers Pieter Tielsz: en Cornelis Pietersz: op Tidoor, bij den Conincq de dato 27: en 28e deser dat hier pro memorie alsoo het mede in 't dinck van de Ternataense secretarij is bewaren.

Desen voormiddagh ... 5 à 6 vaer gemande praeuwen van de ... Gassasa voor ons op ... naer de Pagger daer Baccanij post houdt, hij de volgens ons vermoeden den Conincq in de selve geweest, ook vindt men des naer dat ons genoegsaem gepasst waren en digt onder de wal der Schoor met een musquet gedaen, doch hebben ons ... off geen vermoeden

van Ternaten onder dato 6: September Ao 1660

Vermoeden hadden wij hooght: daer in was —
tegens den avondt quamen de sloepen van de
pagger weder naer Gaffasa ons voorbij schepen
ende deden gepasst: wesende weder 5 a 6 Milsa:t
schooten sonder dat als voorens ons bevolght
hebben —

Laet tegen den avondt sonden het oorlogs fregat
meeuw een brieff weder naer Malayen als bij
desselfs uytschrift te sien zij —

Vrijd: den 31: do

Zijn niet hebbende wacht voor dan tegens
den avondt hoorden wij wegen off van het
groote Cabel [illegible] enige Milsa:t schooten doen
en een weynigh daer na uyt Bacarijs pagger
een [illegible] off het schootje [illegible] wat sijnde
off bleef ons onbekent —

Saterd: p.mo do

Niets voorgevallen —

Sond: 2: do

Maand: 3: do
Gedien als naer de middag
den [illegible] uyt de
wal daer van beijde
de schepen weynigh
doorgingen —

Hagen 's morgens den [illegible] onder de wal van
Tidoor daer met wij [illegible] d' H[illegible] [illegible]
gebeden sijn lighen hebbende weder ons ankers en
seylden met de zeewindt wat opwaerts de
Chajin [illegible] op [illegible] —

Dingsd: 4: do

Weder niets voorgevallen —

Woensd: 5: do

Is den heelen dagh ook niets voorgevallen —
maer 's nagts [illegible] sijnde van de eerste wagt
wierden 2 Milsa:t schooten uyt Bacarijs pagger
en daer op een [illegible] off geroep gehoort
daer die van Gaffasa met [illegible] gebaer op antwoorden —

ende —

Dagh Register onder dato 6: Septemb: A°. 1680

ende des weijnigh lijden naer windt ooch van
't groot fort den canon schoot gedaen, dat ons
vermoeden gaff eenige schijn te doen, die wel op hoor-
den sijn, doch wierdt niets vernomen, dan nogh 2.
schooten uijt baccarijs pagger omtrent het 6e glas
uijt sijnde inde 2e wacht sonder meer. ——

Donderd: den 6: do —— sagen tegens de midd: eenen
zeijl onder Sidoon, naer men wel presumeerden
de heer [illegible] quam, soude volgens Capt:
van schipp: Jan Nodderman met het opgaen
vande son uijt sijn schip een canon off groot
vaerlijcke op de zuijdt hoeck des haens onder
seijl om na binnen schoppen gesien sijn, sonder
te weten naer van daer de selve gecomen magh
sijn, dat bedenking gaff do: desen nacht van
binnen aengecomen en voor dagh wederom vergaen
is, off eenige daer binnen gedeelte uijt gesonden
warden, 't geen egter niet weten konnen
want niet uijt de haven erbes sien gaen. ——

Vrijd: den 7: do —— niet voorgevallen ——

Saterd: den 8: do —— Gesien naer de midd: een
praeuws met 19 à 16 man en eenige schut
geweren bij haer, onder een witte vlagh bij
gesasa vuijt en na ons toegecomen, doch bleef
verst ende 't hl. naeghs van ons leggen, en wij
voorleden soo [illegible] gevels in't sin off voorhaden

dat

dat wel aenboort off bij minder soo naer konnen
gel:ten wij altijt gedaen hebben dat hovrouwe
konde wat hun seggen was, als wel verwachte
waghen sulcx sonder de vrijheijt te willen d'eene
sonder, om geen meer affronten te mogen lijden,
aff, doch hij en wijnigh sloch hebbende
schepters, dat terugh lat op het plaatsje
voorgeschreven daer de stoele plante, en het
met vlaggetje aenbonden, gewende soo voorts
sonder yets te seggen off wat Serviam wat hulcx
beseggen was, verder liep, dus niet weten
konde dat hier mede voorhaden, daer op hy
aenstonts, alsoo het traeuwachtigh weer water was
genoodsaeckt begon te keeren (gel:ten het soo
langh hier geleggen heeft, met alle nu middel
off tegens den avont geschiedt is) Zoodat wij
deses om die tijt niet wel konden, als ook
van d'andere kant oordeelen niet te spijne
waerte te hij op de losse voor d'eenwaerts
te vaeren, aengesien veele geleden dat zoo d'
verbreijt was, schoon noch niet en wisten
deselve niet d'ontbesteling en Vrij
geweest soo hij, gel:ten sulcx uyt alle om
standigheden en tonge ontfangen antw.t op
onse billicke presentatien, veel aften metter
was

was, buijten dit, dat het voor hun vastighᵗ.
stondt daer affronten soude konnen werden
waertoe nogh niet bevoeght en preparaet
als veel vrijsters sein belaedt letten
die best voordeelen ons stille houden, ende
Zulcx als niet sijnde belaten staen; tegens
den avondt quam weder en praeijen met
d: Maen bij deselve die het sijn namen, en daer
en hoogen stock wat verder weder vast maecken
ende staen lieten. ——

Sondagh den 9ᵉⁿ do. bagen s' Morgens gemelde
block en vlaggesto nogh op do. plaets, dat
het oock den gehelen dagh sonder datter iemant
naer toe blef staen, desen avondt met den sto-
vaght, daghen wij bedeck hem ledoen ondersoucken off er
onbekent aen was, en soo daa deselve blixkens
affnemen, en naer gedaene besingt weder op deselve
vijff ledoen vast maecken, daertoe de sluijs
affsonden, maer deselve omtrent gostasa komende
vindt de schiltwaght die gewaeckt, dies veele hun
kijn, maer niet 6 anders vinden, en hovijs
onderlichten s'tillekens onder het Colanij bosch
daer niet gesien konde werden, en naer en wijlen
sloupens dat velden op de vastighᵗ, alles in
stilte was daer mede niet op antwoorden, als
die van lant, met d'onse de block waeren die
doorbockt aen stucken brack, en nijpa: stoot 2 à 3
op haer deden, dogh sonder letten en hovijs voorts
alstillekens met
deselve.

≠ voorwen vandaen
en ... op de
vlagh aen, maer weirdt
door het ligt der
maen ontdeckt, ghen
en ...

Van Ternaten 6:e september A:o 1680. —

desselve aanboort en bevonden den brief van den koninck
en 3. kleene d:os van andere groote, met een lage zage
of weynig spiegels in wassel doek bij den anderen, een merk,
gemelde, tot gebonden geweest te zijn alles van inlandt
als bij den desselven translaat, bij de papieren van
Ternatens Secretarij te vinden zij. —

Deze schielden alzo de sloep als gezegt gebroken was, en
niet weder gesteld zoude konnen werden als gerepareert
had, te anderen ook tot speculatie ende mede der
opstuijging van hun obstinate onwilligheijt luyden of
morgen te komen dienen. —

Sagen smorgens den zeijl onder Ternaten in Zee, — Maandagh 10:e
dat met den avond tot den weijnig buyten de Bay was —
genadert, ende middernagt liete het anker ~~was genadert~~,
~~ende middernagt liete het anker~~ bij ons te ancker
quam zijnde de chialoup van den borger Cornelis —
Pietersz: mede brengende den brief van den Jonk:r
gecommitteerdens en verderen raadt in Ternaten, —
waar bij ons kennisse van daar de(n) zeijlinge den
wedervaren op tidore gaven, als bij desselfs af-
schrift te zien zij. —

Zagen weder den zeijl uijt zee naar ons toekomen, — Dingsdag den 11:e
dat het oorlogs jagt ontrent Ternaten was, welk
tegen den avond tot voor de Bay gekomen is daar in
de stilte dreef, des schippers Wagenaer, welck der
op was gesteld, met het sluijtjen af en hier aen
boort quam mede brengende den briefjen van den —
H:ren Jonk:r de principalen gesonden om den prins
allam van hier naar maleyen af te halen, gelijk
in desselfs uijtschrift bijkomende zij; —

De is dezelve met gemelde prins, neevens den kleijn
briefjen van ons als het borger chialoupie desen —
avond weder gestoken welk inlandt hier ook —
volgt. —

desen avond tusschen 5 en 6 uuren zijn eenige —
Canon - schooten bij ons van maleijen gehoort, dat

ons

ons deese smeeden, zulx op d'inhaling en tot deese
wijsing van de prins Ceram geroepen te zijn,
alzo van schipper Wageman vooraangetoogen
berigt waren; de sloepe Tidoreesche concorre
maerde gisteren avond op Malaijen gekomen
was. —

Woensdagh 12.e d.o niets notabels waart voorgevallen. —

Donderdag 13.e d.o omtrent de middach wierden 3. canon schooten —
uijt de paggers hier of en aan met los kruijt
gedaan, en daar op den vlag off vendel boven —
het uijtterste pagger tien aan de N: W: zijde des
Clapps uijtgesteeken, onder het doen van der verigen
met 10. a 12. musquet schooten, daarom wij presum=
meerden den koninck hier omtrent was, ende zoo werden
ook buijten gewoonte den vlaggen van de groote pagger
Aqui Sauw, item naar de middagh tusschen 3. en
4. uuren, marcheerden de Ternataanen: tot der [illegible]=
kinge, in volle parade met tromslagh onder
4. vaandels (als groen, root, blauw en geel, langs
het strant bij Aqui Sauw heen en weder, naar
gissing 't sterk 260. a 300. man; item zagen drie
zeijlen in zee tegens Tidoor, tegens stroomen onze
markt zeewaarts komende is, bemerkten alzoo
eenige kanon schooten van Ternaten hoorden. —

Vrijdag 14.e d.o met den dagh zagen 6. zeijlen kleijn en groot, waaronder
den edele concorre, zeewaart voor de Clappi, die —
met het slappe koeltjen zeer langsaam naderden,
en naar de middach nog meer door de concorre
op de reede gebougseert wierden, alzoo zeer stil
was, zijnde dit als wel gegis hadden de H.r Gouv.r
nevens de verdere H.ren gecommitteerdens, met de
verdere macht ten getaande in 4. schepen als, —

Komende

Van Ternaten den 6e septemb: 1680.

Kommedes-waal (daar zijn d: de vlag op voerde) nevens de Sampson, Experiment en het voor-houtjen, idem oorlogs fregat ontrent Ternaten, daar 9. Tidoresche en 10. onzer Eylandsche bondgenoten coracoren samelijk gemant nevens waren, zijnde het des 's Zeylschip der kleen borger Chialoupiers om wat te hoetelen, zodat hier mede nu in 't geheel 6 sterk waren, als hier onder te zien zij

6. sloepen en 1. fregat .... 19. coracoren als	daar op	uit gehuurde zeevarende	man
		militairen	449. d°
		mardijkers	43. d°

9. Tidoresche daar de prins Ceram als principaale hooft, nevens des konings broeder en andere grooten of commandeerders, daar op naar gissing ontrent .... d°s

10. Eylandsche d°s als:
   3. van Chiauw d: goegoegoe Capn Lauwt en quitchiel macalias,
   2. van manganitou, de koninck en piantajis Capn Lamot. —
   2. van Tagulanda, goegoegoe en Capn Lamot.
   1. van Taroena, goegoegoe en Koucom
   2. van Sabottan goegoegoe en Koucom

10. d°s samen bemant met .... d°s

naar dat behoorlijcke wijs met een Canon schoot onze vlagh afgenomen hadden, ende de sloepen ten ancker gekomen waren, gingen wij aen de koninck Jonghe boort, de koninck verwelkomen, daar ook de prince Ceram met eenige zijnde grooten (nadere dat gesamentlijcke coracoren de lode of lood- on het schip gedaan hadden) verscheen en wel ontfangen en getracteert wierden, van hier kelde een jegelijk gaat huys naar zijn beschreyde plaetsen. —

Saturdagh

van Ternaten den 6.e 7ber A.o 1680:

Saturdag 15.e d.o wierden 's morgens de Eylandersche hoofden der Cor-corren mede aan 't h.r gouverneurs boord ontfangen.

Dagelijkse aanteijckeninge gehouden in den oorlogs Treijn tot Selolo en Sawoe, woe in 't schips Rommerswael, Benevens instructien, en 't gene Bij de h.ren gouv.r en A.en gecommitteerdens 't Zedert den 13.e July A.o 1680. ten principalen is verrigt en voorgevallen. —

Donderdag 13.e d.o d'alsoo der resterende leggende scheepen, Rommerswaal, d'Zijp, Sampson, Dordrecht en Hoorn-kout, benevens 's oorlogs fregat Montfoort — Ternaten, nu een wijl lang gereet tot den oorlog tegens de meijneedige Ternataanse rebellen reets gereet zijnde, gaven 's naamiddags — omtrent 2. uuren der ordre van de h.r gouverneur onder zeijl naar de rebellen onder schuijlplaetsen tot Selolo, onder omtrent drie uur daar aan — volgt de h.r gouverneur de zelve met de h.ren gecommitteerdens Lobs en Van der Duijn p.r de schuijt naar bewoners aan de reed, de verdere schepen onder gelaten onder tonge zo van 't Kasteel als 't geene daar aan dependeert aanbevolen hebbende; in

passant

Van Ternaten den 6: Xber A°. 1680.

Passant doende de corcor van den prins Ceram
aan, om Zijn Excellentie tot 't vertrek te doen spoedigen,
vermits de bijhebbende corcorren daar toe nog weijnig
gewag maakten, van waar 't selve verrigt en-
de de comedie int ronde geslooten zijnde op het -
kleijns schips commandeurs mede aan boort gevaren -
zijn, en zakten met kleijn zeijl de kabbeltouwen
uijt der Zuijden af, tot dat de Tidoreesche, Sangische,
Mianosche de Saguiandsche nevens Labouchaansche-
corcorren ons ingehaalt, aan de sleepende touwen
de vast gemaakt waren, wederom keerden
het kleijn schip de ancker van de vlag de -
Commandeur 's Heeren met de corcor van den prins Ceram
keerende gedaan, 't welk gedaan zijnde wierd de Secret.
saris Lobstanck en Jonger Koopman Pieter Ti-
dette bij Zijn Excellentie gezonden om hem aen -
boort te nodigen, waar toe zig gereet hielden
de is op stuk met voorsz. afgezondenen van zijn
corcor inde sluijt getreden, de aan boort 't schip
nam, alwaar met haar E: D: in diverse en gemeene
discoursen den verderen naar middag tot 's avonds
omtrent 7 uuren door gebragt is, wanneer Zijn
Excellentie wederom afscheijd nam en zig nader
Zijn corcor tot rust weer begaf; Bovendien
't selvige Zijn Excellentie de jonge Lobs Joannes -
geheeten, bij der hand genomen, en vers taen Ed.
tonende dat, zeggende dat zijn de zoon van d' Heer Lobs,
bragt de 6 kelder hem voor E: Heer Gouverneur
met vrees zig schoode, die hij op dusdanige wijse
van E: Comp.s hadt gedaan, en dat gem. Ed.

Lobs

Van Ternaten den 6e 7ber 1680.

Lofs zig niet alleen deze, maar ook aanzienlijke qualiteijten met de tijd verdiens te deser Comp.e waardig maken zal, welk geschiedt zijn Edelentie op aprobatie van haar Ed.e ho: agtb.e gecontent.e de bodges laen is.

Vrydag 14e do. . Omme bij nacht en ontijd geen ancker grond te vinden de schepen buijten gevaar te houden, is sleden nacht den bij legger voor den wijle gemaakt, ende des daechs naderende ging de wind legger, zo dat genootsaekt wierden, de corcorren smorgens omtrent 7. uuren voor de boeg der schepen te stellen, om voor zo veel helpen mogt te door door bougseren, waar mede des deg.e der middag daar aan, in der Selolescken inham arriveerden onder 't salvos van kanon, werdende zo wel van Sijn Ed: middel.e als het kreijn schip vijf canons gelost, ende van dese met 3. en 1. bedankt, naar dat de vlag van [illegible] vorende van boven de grote steng was negenomen geworden; kort daar op komen de heeren gecommitteerdens St. martin en De gheijn van Ho: E: middel.e, op het kreijn schip aen boort om de heer [illegible] en de heeren mede gecommitteerdens te verwellekomen, waar op 'de door de negen sidersche en 10. 6 [illegible]: corcorren der eijlanders wederom drie maal hoe, de konde om der geholden kreijnwirked gedaen, het bravade voor de vijanden, en onze bijzondere verheuijsinge naar de moluchse costuijme, werdende op het coffer der inwoonders van prins Cerams corcor met 3. kanon schoten

bedankt

van Ternaten den 6: 7ber Ao: 1680. —

bedankt en zijn Excellentie door den secretaris Los-
sangh, luijtenant Cromhuijsen, en verdere tides op
het heden schip bij de hekken aan boort gebrogt, —
alwaar hij zig en eenige der edele vinden bedienende
de voornaamste opperhoofden der sideerders con-
verseren, met dewelcke zoo wel onder als boven —
S:[ijn] Koninghs gesontheijt onder eenige donderschoten
der romerijen in 't ronde gedroncken is, en zijn
met de anderen tot in den doncker den avond vrolijk,
zonder ietss van opmercking gehandelt te zijn.

Prins Cekam en zijn volk met zijn gevolgh
gescheijden zijnde, nemen de heeren majoor en de Gheijn
mede afscheijd, en varen naar hun schepen voort,
zijnde door de heeren majoor als mede per compliment
van den heer Jonghr. gezogt van eenige canon schoten
te mogen doen, ingevalle zig van avond, veerder mogt
komen te vermaken, 'twelk van zijn Ed: wegen haer
en geconsenteert is, onder 't uijtroepen daar omtrent
naar gewoonlijk discretie zonder werden gehandelt.

naar de middernagt genakende wierden mede van
't W: van Middelburg eenige nogen en daer na elf —
canon schoten gedonderd, onder van 't Hart d' Experiment
met 3. en 1. beantwoord, en sluijts dit omtrent d'an-
dere schepen grote onordentelijckheden zonder kommeren
voorsaken, wierd den secrets: voornt. als fiscael
door de heeren Jonghr. naar 't W: van Middelb: en d' Ex-
periment gesonden om op de heeren majoor te aenzien
der voorss: redenen te zoecken dat zulx onnodig
cammenderen opgehouden mogt, en voorts der per schippr.
van d' Experiment Jan Walboom wegens desselfs
schieten zonder order te bekomen in de boete daer

Ter bekomen

Van Ternaten den 6.e 7ber A.o 1680.

tot 's avonds. —

De secretaris zijn last en boodschap verrigt hebben-
rapporteerde de h.r majoor, hoe wel ongenoegt om
dat het zulx bevorens slecht bevolgt en strenger zyde
te hebben, het last ten beste van de heere Gouverneur
aangenomen had naar het komen, en zelvers daar
mede gelast onder te strecken, gelyk het ook geschiede

Saturdag 15.e d.o — Des voormiddags wierden d'opper hoofden vande 10. —
Corcorren der Eylanders door den Onder koopm.
Pieter Tideszen, ter ordre van de heere Gouvern.r ontboden,
ende naar geslooten zynde voorgehouden dat we van
haar opgebodyde praauwen of corcorren niet —
anders konde [illegible] vinden en besluyten dan of hadie
voorgenomen hag om naar huys te vlugten, aenges:
merkt op 't immers eens de zeewaarts komende, ook
bevelen met zulcke opgebodyde vaartuygh ten —
oorlogh niet te komen waren, derhalven belooft t
de zelve naar dese wyse daar hoe bequaam te-
willen doen maken, omme pangayen in plaets —
van pelleboes of riemen te komen gebruyken,
en aldus met meerder hoop van gelukk op de —
vyanden op roof als ander sints te varen, hebbende
zyn Ed: nu eens 't ontwaar geworden, dat haar belof
te daar omtrent niet en is naar gekomen waar
door ons niet weder [illegible] waren, behalven dat de
[illegible] lieden van het best te gevallen mede niet en
hadden en haar vaartuygen zo nu en dan beschimp
te met expresse verklaringe dat die meer tot vlug
te dan tot den oorlog toegetakelt waren. —

d'Eylanders hier door als beschaamt geworden —
zynde verklaarden hieroor goed en bleid te willen sluyten
dan de schande te hebben, van zonder Comp.s kommiss

van

Van Ternaten den 6:e 7ber A:o 1680.

van hier vertrocken ofte gevlugt te wesen hielt
deselve voor haere Koningen, dien ons geantwoorde,
zake zoude zijn in zonderheijt ingevalle de comp:e
by deses tijde gedeputt: mogende komen te staen, staende
zeer onse beste en ons kantelijk mon zulcke gedagten
van haer niet en wilde hebben: ende belangende dat se
nu met dusdanige opgeboeijde vaartuygen herwaarts
en ter oorlog gekomen waren, was geschiet sluijts zijn
Ed: wel gegeven ordre om voor 14. dagen van mond,
kost, water en brandhout schier te wesen, hoewel
zonder opgeboeijde kunne vaartuygen niet mogelij-
ck waare geweest om te bergen, welke redenen ge-
noeg waren om haar te ontschuldigen en de E: gouv:r
te vergenoegen, in verkomende en recommandatie,
sy lieten hun nu, dewijle de zaken door dese schij-
baarlijcken op den oorlog uytdraijen, als vrome
en getrouwe bondgenoten zonder dragen, waar op
de commissie gedanckt en afscheijd genomen
hebbende weder naar hunne vaartuygen gekeert
zijn.

Op zekere praauw voor Goffassa binnen de palen
schreppende wierd der 6 stuk wit lijwaat gezien,
weshalven wierd den Borger koopman Pieter
Tiedesz: met de schuijt naar land gesonden om
te zien en vernemen wat zulx beteekende. —

Aldaar voor de palen gekomen en weder om gekeert
zijnde, bragt tot berigt geen ander wit lijwaat
gezien te hebben dan der rots van zekere kruatare,
die met de wigt per praauw binnen de palen van en
naar Goffassa had geslagt, van welke pagger
geweest en afgevraagt wierden, wat daar gemaakt

doen

doen, de waar ghenen wilden? daar op het andwoort het andwoord gedient is, dat niet anders de sogten dan om hun te smaken, en de Ternatanen daar op wederom gelast werde van hunne schuitens niet naar te komen, op wilden 'er op in branden; hoorende onder anderen een der Ternatanen op-hetselfs uytsteygen roepende, dese woorden seggende: wil gij mede bij de hollanders gaan en sterk eeten gelijk de [illegible] Volckeren doen, zonder van de [illegible] iets te melden. ——

In den middag stond de heer Jongh.r ziende dat die van Hr: van Middelb.g doende waren om een nieuwe vlagge op de voors. steng te willen setten, wierd den secretaris naar derwaarts gesonden, omme op de h.r majoor naar vriendelycke groete te spreeken vande voorsteng de vlag als vice admirael te willen doen waijen, — vermits de heer Lobs alreets aangenomen en vergenoegt was met de vlagh vande kruijs steng. ——

naar een wijl toevens sagh men de vlag zodanigh als 'tgoet gedacht was van Hr: van Middelburg en de sijn afwachten, en den secretaris: sijn las troebraghe hebbende rapporteerde de h.r majoor niet te wel vergenoegt geweest te zijn, om dat wegens het voeren der vlaggen tevorens geen vergaderinge gehouden was, zig ontschuldigende van het snijden, van der voorvlengel geen kennis te gehad te hebben, ondertusschen zijn Ed: door d'heer Jongh.r den vlagh toegekomen en aenbevolen wierd, nam zulx in dank aan gelastende den schipper 'sanders onder een kanon schoot op te setten; beyde bevengo-melte schepen sijn heden uyt het kleijn schip van rijs en andere benodigtheden geprovideert. ——

In den avond ontstond te half 7. uuren 'tscheijnt der — Praauw van Sidoor, en daar mede der prins ter

Samade

Van Ternaten den 6:e 7ber A:o 1680. —

Samade, de koning Saijfoddiens gewoonelijcke Bootschapper Salama, brengt een brief vanden-raadt tot maleijen, aende heer Gouverneur en heeren ge-committeerdens, vermeldende niets dan datter nog alles in goeden doen was, dese selve verdere Bootschap wierd tot morgen uijtgestelt, om verder tide voren gemelt. —

De heeren Gecommitteerdens komen op het brij-felix aen Boort, gelijck de prins Cekam kort daer aen mede dede, de naargewoonelijcke verbetroijsinge-ontfangt en verwellekomt zijnde wiert himam Sa-made door zijn Excellentie selve geschrift in rocka bladeren gewoonelijck opstandigt, om g'expent de de Staat van gesamentlijcke heeren en presente Rijcx grooten van Tidor geleefd te worden, hoedeh geschied een-inhoud van dien den Coops stolkt de vers daer, Copie genomen, vervolgens aan Land gesonden zijnde-met de Quimela Panava en Luijtenant Diny, benevens onze Borger Cornelis Pietersz: om aende Ternatanen opstandigt te worden, als een-protest daar op het Zegel vanden Tidoreesen-koningk, in gevalle tot sloeringe voor als noch ongenegen waren. —

Voorts d: protest voor Gottassa gebragt de die daar mede afgesondenen wederom hebbende rapporteerden op haar aankomen en naderen der palen van Gottassa, vande Ternatanen toegeroepen en stoede te zijn, haar als verklarens niet te naar komen, — derhalve bedingt om hun zo naar onder 't Canon te begeven, dat behoorlijk den anderen gestaen en spreken konde. —

Tot dat vande heeren en prins Cekam nader last gekregen hadden, wesende dijndelijk zonder leger

spreken

Van Ternaten den 6.e Xber A.o 1680.

Sprekken onder de wercken voor de Boom der
Ternatanen ter spraake gecomen, en hun den —
gem.de brief des koninghs van Tidoor aengeboden, —
hadden zij weijgerden aen te vaarden voor en al
eer van den koninck daar toe last gekregen —
hadden, gelast wijders over zulx d'afgesonden voor
den Boom te vragen tot dat zijn hoogh.t daar
van kennisse zoude zijn gedaen, maar omtrent
den nu staende wierd d'afgezondenen van ons,
tot antwoord gediend, dat den koninck van Ternaten
zodanigen brief ofte geschrift van den koninck
van Tidoor niet en konde aennemen, bereits
deselve uijt de bloet van onse schelmen gnam, om
dat se bereder waeren voor Godt en saken pro"
vrede maronnede, maar ingevalle het zelve
directelijk van Tidoor zonder iegens elders aen
te doen aen haer ware gebragt geworden, geern
met behoorlijke eerbewijsing hadden willen
aenvaerden. ——

De prince Ceram middeler tijd van boort gescheijden van't
boort t: rapport gehoort, is naer gehouden middagmael
wederom keerende aen boord van dit schip, beneffens —
de voornaams te Tidoreesche bij hebbende kijr-groote, —
toonde zig op dit geleden affront van de Ternatanen vrij
gebelgt, hebbende ook beneffens het aan boort komen —
zijne vader bide op in 't bijzijn van onsen secretaris
de borger koopman Pieter Tideszen, gehoort van —
wat gewelde zij waren, waar op den Cap.n Lauwt —
als uijt haer aller naem woord doende, hadd geant
woord, van nu niet anders te konnen zeggen of te
oordeelen dan volgens het stont haar gesament
bij de Comp.s te voegen. ——

Zijn Excellentie dan voorgehouden en gevraagt zijnde
wat nu anders met zijne E.e vaders protest wilde
gedaen hebben, en wat hem van dit onredelijk doen
der Ternatanen dogt, mitsgaders of men nog langer

haren

Van Ternaten den 6.e 7ber A.o 1680. —

daarde hoogmoet behoorde te verdragen? —

Deselfs antwoord hier op was dat men uyt desen ontmoe-
tinge niet genoeghsaem konde sien en verneemen wat
de saaken staende in sin hadde, ende vermits hij het
gout en silver hem door d'E: Comp.e zoo lange aengebo-
den, noyt geweygert aen te nemen, zoo moet men bij verwagten
'tgeen 'er op zal koomen volgen, — ende belangende
het aen hem door zijn rebelle vader gesonden geschrift,
dan moet in handen vanden Gouverneur blijven, —
gelijk zijn Hoogh.t versogt en zijn Excellentie aen-
bevolen was, daar op 'tselve zijn Ed: behoorlijk
overhandigende, ende in nederduytsche tale uyt het
Tidoreesche met arabische letteren overgeset zijnde
is luydende als volgt. —

Translaat bij forma van
Protest voor den Konink van
Tidoor aanden Konink en Rijx
Groten van Ternaten inde —
Ternataansche Tale en Ara-
bische Letteren naar Jeloloe —
Toegesonden. —

Een
Delijk wensinge en gesontheyt aen mijnen
Zoon, 'tis niet om 'een off 'tander dan om de —
verschillen tusschen uw en vrund den Heer Gouv.r
Robbertus Padbrugge, waarom men niet verg-
en nogh [illegible] heeft, en naar Jeloloe vluyft
zijt daarom[heeft] niet vader den Gouv.r 'tselve —
[illegible] hebbende vier grote personagien —
naar derwaerts gesonden, niet om de kinderen,
maar om alle de [illegible] gelijk voor desen
de tyden van uw vader, wanneer de Groten
geretireert, en naar Jeloloe gevlugt zijn, —
niet begerende met d'E: Comp.e te handelen om welke oorsa-
ke de Heer Vlamming derwaerts gekomen is, en heeft de

alles

Van Ternaten den 6.e 7ber A:o 1680.

alles weederom in voorigen stant gebragt; naderhant
ben ik met uw vader naar Cajelij op Bouro geva-
ren, alwaar weederom hebbe gespeurt, dat de Bobatos
d'E: Comp:e geensints en begeerden, derhalven wierde
daar krijgsraat op Cajeli geslagen en gevonnist,
daar naar nog eens de aldus voor de
tweede maal, alles hersteld door d'E: heer Vlamming
weederom geschiet is, en aldus Ternaten en d'E: Comp:e
tot desen jegenwoordigen dach hebben, als wanneer
uw mijn Zoon de groote heer wederom heeft begonnen,
daarom heeft uw vader de Heeren Gouverneur Generael
ende Zijnde groote pretensien naar benedenwaerts ge-
gesonden, op Ternaten en d'E: Comp:e niet en mogten
werden geruïneert, gelijk het alreets tot twee maels
is geschied en door d'E: Comp:e weederom herstelt
hebben. en nu heeft den Gouverneur Generael
uw vader ook belast dat alles weederom in goeden
stant soude werden gebragt, ende ik als uw oom
hebbe mede gehoort dat de A. van Batavia geson-
dene heeren naar benedenwaerts zijn getrocken, met
schrijvens van uw vader den Gouverneur Generael,
daarom indien gij gelooft wat ick dan meer
ende weg en ik met mijn groote zijn daar op seer
verblijt, gelijk Godt en den Propheet Mahomet
welweet hoedanig mijn en der Grooten van Tidor
haar hert en genegentheijt is, daar naar hebbe ik
gehoort dat gij van d'E Comp:e afgeweeken zijt, daarom
hebbe ik met onuijtspreekelijcke haastheijt gesogt,
om welcke reedenen heb ik uw vragen en wederga
tot uw gesonden, om nog nader onderzoek te doen, off
gij ook meer om Ternaten en d'E: Comp:e gedenkt,
laat het mij maar weten of gij selve uijt uw
sinnen geset hebt want ik uw oom hebbe met d'E:
Comp:e geen geschil, daarom heb ik uw gevoelens
eens willen ondertasten, het zij dan hoedanigh

het ook

van Ternaten den 6.e septemb.r 1680. —

het ook mogt zijn, laat het mij maar in oprecg-
tigheijt weten, om anders niet dan zo wanneer —
mijn Zoon en groten gehelijcken met d'E. Comp.e —
niet meer te doen willen hebben, zo laat ik mijn —
Zoon mijn meninge en genegentheijt opregt weten,
dat ik de Comp.e niet staten wil, want ik en heb —
niet gewent met andere vrundschap te houden, ende
indien mijn Zoon niet en wil, 'tis genoeg, ik en den
Konink Ceram, Rijxgroten en alle opperhoofden zullen
hebben of mogen met niemant dan d'E. Comp.e houden,
Voorts verder versoekende om vergiffenis van mijn —
Zoon en grooten van Ternaten. —

Voorts in de hoofde van desen stondt 's Konings Saij-
fedims naam, met de gewoonlijke caracters
geteekent en daar op zijn zegel in rood lak ge-
drukt. —

Ende naar dat den prins der Samadjis volgens staat
de Copije daar af overgegeven was, zeyde den prins
Ceram bij dit geval van zijn H.r vader nu meede —
las hem order gekregen te hebben, om weder naar Tidoor
voor eenige dagen te keeren, en zijn Hoogheijt hier van
volkomen rapport te doen; versoekende opsulx al —
mede volgens zijn Hoogh.ts las, de Luijtent.s Crom,
huijsen en De Ruijter tot geleijde en geselschap, d'H.ren
Jonghr. en H.ren gecommitteerdens hadden dit anders
geteerne bewerkt gesien, om door de lang agterbelij-
ven vanden hoff weijckens hij niet verre te scheiden,
en de saken aldus zo langs zo meer vertraagt te
blijven, gaven zijn Hoogh.t in bedenckinge off —
dit nu door een minder persoon naar Tidoor te —
zenden, en zonder komende weder bevestigt off
wel gewagt tot dat den oorlogh begonnen, en wij —
d'attaque op de vijanden zoude hebben gedaan, omme —
als dan zijn heer vader vanden uijtslagh met eenen
kennisse te doen, gelijk met hem op Tidoor in samen,
het dan d'H.ren Jonghr. en H.ren gecommitteerdens

Lobs

van Ternaten 6.ber A°. 1680. —

Lobs de van der duyn besprooken is, maar zulx heeft niet mogen helpen, den last van zijn heer vader moest volbragt en naargekomen werden, met besproken de belofte van zigh zoo haast 't weder herwaarts aen te zullen spoedigen als immers doenlijk was, de dien zijnde de gehele tidoreese corcor maakt, buyten de zijne, altijdt onder 't gesagh van de heeren gouverneur staende. —

Tegens den avond naar met de heeren den wyl vrolijk geweest zijnde, vertrekt zijn Edele met zijn corcor en bevelogte geselschap de luytenants linde voorm. — vermelt, onder 't lossen van eenige der selver musquetten en 6 stuckies, daar op hem ter eeren vijf kanon schooten van 't kleyn schip, en drie d° van 't fo: van Middelburg zijn gedaan. —

Maendagh 17.e d° d°. smorgens werd den brieffje per 't sloepje van Corn.s Pietersz: naar malleyen aan de raadt afgevaardigt, waarinne deselve ons arrivement te dese inbogt bekent gemaakt werd, daar benevens de ontfang van haar schryvens per d'afgesondene van Tidoor en hoe 's konincks sayfoedims schryvens aan de — Ternatanen voor gottadda aan land gebragt, en vragende 't krygh geroepen is, waarom prins Ceram met onze luytenants naar Tidoor keerde.

Ook wierd van daar geeijscht een aam bier uyt des gouverneurs kelder, rood en lang schaar voor de — kalve slang, en kogels met oogen zo veele als der aent- kas tele te bekomen was. 20. 6 ℔: rood vlaggedoek, de — gouverneur rolle aller militairen in behoorlijcke forma, ende salad en moes kruyt rijckelijk uyt de thuyn. —

1. 's naarmiddags vergaderinge van dese oorlogs zaken, belevyt en daar inne door de heeren gouverneur de heeren gecommitteerdens in bedenckinge gegeven of men eenige preparatie tot den oorlog voor de koms te vande prins Ceram niet en behoorde te doen, en by provisie een opslagh — maken van 't geene daer toe behoord en vereyscht werd als. —

1. hoedanig de schepen te verdeelen. —

2. voor den

Van Ternaten den 6.e 7ber Ao. 1680. —

2. wat posten van de vyanden eerst aen te tasten.
3. wat volck te weeten te gebruyken en hoedanig de militie te [illegible]. —

Op alle welcke poincten voor ditmael niet nodig geacht is yets te disponeren, off sulcx tot nader by-een komste in staet gestelt. —

Het voorstelle om de rivier van Sawou te besetten, sulcx is niet geraden goetvinden geaccordeert, maar wat bodem daar toe te gebruycken, in staet gehouden. —

Dewyle by ofslyten de plaatsen van vaandrighs van eenige Compagnien, zyn komen te vaceren, is beter [illegible] alle sergianten by de anderen te doen komen, omme van deselve de bequaemste te kiesen die voorregt hebbende tot gem.de qualiteyten by provisie te stellen. —

Den boekhouder van ho: van middelen Abraham Smitter is op desselfs sig selfs jegenwoordigh toegestaen dat zyn dienst onder de militie als vaandrigh by provisie te mogen presteeren. —

Zo is mede goed gevonden ende geaccordeert uyt de zee-varende eyndelyk twee Compagnien te stellen yder van 63. koppen, waer onder gerekent de granadiers. —

Tot de verdere preparatie van den oorlog is goed gedacht de [illegible] voor 's vyants [illegible] uyt te doen [illegible], tot welcke de groote champan met zyne besettingh zal werden gebruykt, om welck zoo veel mogelyk buyten gevaer te houden, doch waermede de ondernemers tot nader ofslegh in staet gebleven. —

Om eenige kundschap van 's vyants aenslagen te deser tyden te mogen bekomen, is mede nodig geoordeelt, om door de eylanders en onze mardyckers eenige ge-vangens te zien bekomen waert doenelyk. —

Al 't oorlogh gereedschap als byles, pannen, pickauwen, ketting-manden &a., moet mede voor eerst van de hand besorgt werden, om deselve te koomen te gebruycken —

accordeert

van Ternaten 6e 7ber Ao 1680. —

Lobs de van der duijn besproken is, maar zulx heeft niet mogen gelucken, den last van zijn Heer vader moet de volbragt en naargekomen werden, met bespreek der beloofte van zigh zoo haast 't weder verwagtes aen de zullen spoedigen als immers doenlijk was, de dien de eijnde de geheele tijdens sijn ordre maakt, buijten de zijne, altijd onder 't gesagh van de heeren gouverneur staende. —

Tegens den avond naar met de heeren den wijn vrolijk geweest te zijnde, vertrekt zijn Ed: met zijn ordre de verlogte geselschap de Luijtenants ende voren vermelt, onder 't loffen van eenige der selver musquets en 6 stuckies, daar op hem ter eeren vijf kanon geschoten van 't hedijn schip, en drie dito van het: van middelburg zijn gedaan. —

Maendagh 17e dito — Dito 's morgens werd den brief per sloepje van Cornelis Pietersz: naar Maleijen aande raadt afgevaardigt, waarinne deselve ons arrivement te deser inbogt bekent gemaakt werd, daar benevens den ontfang van haar schrijvens per d'afgezondenen van Tidoor de Coninck Saijfoedins schrijvens aan de Ternatanen voor gottadda aan land gebragt, en vermoedelijk 't krijgh gesloten is, waarom prins Ceram met onze Luijtenants naar Tidoor keerde.

Ook wierd van daar geeijst een aam bier uijt des gouverneurs kelder, rond en lang schip voor de halve slang en kogels met oogen zo veel als er aen 't kasteel te bekomen was. 20. 6 lb: rode vlaggedoek, de generale rolle aller militairen in behoorlijcke forma, ende salad en moeskruijt rijckelijk uijt de thuijn. —

1. 's naarmiddags vergaderinge van den oorlogs zaken, belegt en daar inne door de heeren gouverneur de heeren gecommitteerdens in bedenckinge gegeven of men eenige preparatien tot den oorlog voor de komste van den prins Ceram niet en behoorde te doen, en bij provisie een afslagh maken van 't gene dade toe behoord en vereijst werd als. —

1. hoedanig de schepen te verdeelen. —

2. voor den

van Ternaten den 6 7ber Ao. 1680. —

2. wat posten van de vyanden reeds aan te tasten.
3. wat volk deselve te gebruyken en hoedanig de militie te schikken. —

op alle alle welcke poincten voor ditmaal niet nodig geacht is yets te disponeren, ofschoon tot nader besoigne komende in staten geschorst. —

2. het voorsz. hier om de rivier van Sawo te bestellen zulx is niet geraden gevonden geacht te werden, — maar wat bodem daar toe te gebruyken, in staten gehouden. —

3. Vermits by opslyden de plaatsen van vaendrichs van eenige compagnien, zyn komende te vaceren, is beslooten alle sergianten by der anderen te doen komen, omme van deselve de bequaemste de selve te voorregt, tot gemelde qualiteyten by provisie te stellen. —

4. De boekhouder van den van middelen Abraham Smitter is op zyn versoek tegenwoordigh bedanckt zyn dienst onder de militie als vaandrik by provisie de mogen presenteren. —

5. Zo is mede goed gevonden onder geacht werdt uyt dese [illegible] eendelyk twee compagnien te stellen yder van 63. koppen 's werk daar onder gerekent de granadiers. —

6. tot de [illegible] preparatie van den oorlog is goed gedacht de palen voor 's vyants beckstons uyt de [illegible], tot welk de groote champan met zyne bestaening zal werden gebruykt, om soo veel mogelyk buyten gevaar te houden, doch wanneer de onderneemers tot nader opslagh in staat geblyven. —

7. om eenige kundschap van 's vyants aanslagen te bes[ch]yenen te mogen bekomen, is mede nodig geoordeelt, om door de Eylanders en onze mardyckers eenige gevangens te zien bekomen waart doenlyk. —

8. al 't oorloghs gereetschap als bylen, parrings, pickans, kettingmanden etc., moet mede voor anders hand be- schikt werden, om deselve te komen ten dienste. —

adiutassen

[illegible]

aanstaende wanneer het zal komen te geschieden.

9. Het van Malaijen mede gebragte Canon groot en kleijn op de sloepen, Boots en Tjampans te stellen zodanig als daar van in de genomene resolutie is aangehaalt. —

10. De Boot van Hart de voorkomt tot ammonitie bewaarder, en om 't selve aan de hand te brengen wanneer te attacqueren, geordonneert. —

Dingsdagh 18e do. 's morgens werden 'er eenige sloepen met witte vlaggen rondom de bogt gesonden om de gronden te peijlen, en naar bequame plaatse, waar de sloepen tot mede te staden van den vijand te posteren, op uijtgesien, werdende door deselve een witte vlagh aan de pagger van Capn. Bacarij vernomen, dewelke den Ed. Heer Commandeur raadsaam om met de sloep persoonlijk naar derwaerts te varen, en aldaar komende zagh men op 't sants een menigte van gewapende mannen hun aen 't strant verthonen — het bosch in en uijt loopende, de zo dan een ordre van den Ed. Heer Commandeur door den Secretaris aangesproken en afgevraagt zijnde, of Bacarij tegenwoordig was, indien dan ja! dat hij aan zigh selven en de gedane belofte van zijne E: op Bangaij wel zoude moet gedencken, dat het tijd was 'er nu na, hij en hoefde niet te dugten off 't selve zoude naar gekomen werden, ende deen en 't andere vergeven en vergeten, indien hij anders het spreken met zijne E: der Heeren nam; hier op wierd niets geantwoord dan dat Bacarij in de pagger was, ende indien de Ed. Heer Commandeur wat wagten wilde dat hij komen zoude, maar [illegible] onraat vermerckt wierd, is zijne E: langs het strant voorsd: Bacarijs pagger digt bij gevaren, bevorens deselve tot antwoort gediend hebbende, dat ingevalle Bacarij (die uijt zijne kleedinge bekent wierd aldaar mede present te zijn:) de een kom

gedaan

Van Ternaten den 6:e 7ber A:o 1680. —

gedane beloften aannemen wilde, sonder eenige
bewijs of bekommeringe aan boort konde schey-
den om met d'E:le Jong:r zijnen vriend die hier
tegenwoordig was, daar op nader te spreken komende
aan Gostassa, ontmoeten aldaar eenige Corcorres
der Eylanders die tot smaak naar de pagger —
van Baccary schepten, waar uyt op Gostassa de
Boren alarm ontstont, de vaandels schilden en —
swaarden swayden en onder een veld geschreeuw
so weynig niet van waar voorts sijn de: naar
Loarme water voorts daer liet, alwaar uyt de
grootste pagger door seheren uytkalde naar 'schips
wierden gespeyd en gelast haar wercken niet
te na te komen, en dat wij ons smaeck soekende, —
op der ander plaats moeten gaen, het waren haer
landen en stranden, die wij aldus niet en mogten
te frequenteren, behalven dat sij het wel vermerc-
ken konden wij niet anders en sochten als bequame
plaatsen voor onse schepen, waar tegens sij hun
genoegsaem hadden gewapent en sonder d'onse maer
wagten; hun wierd eyndelyk geantwoord dat sulc-
ke seer wel was, en indien ons omtrent haar stranden te zee
havenen niet en wilden gedogen, maar komen —
konden om ons van daar te jagen, waar mede —
wederom aan boort gevaren sijn, en naar gehoudene
middagmael vaart de E:le Jong:r der Serenis:
Lofflang tot geselschap hebbende, p:r de gallye weder
naar de pagger van Baccary om deselve aldaer te
bespeuren, ten dien eynde, doende deselve nog met 12:
militaire koppen versterken. aldaar voor de hoofd-
mael gekomen sijnde sont sijn de: een korp:l
der Lijfschutten, met schrijftje aen 'tstrand, waer
op der uyt de sabel voor aen de mond der revier
opgerigt, schreyde gewapende volckeren te voorschij-
quamen, sendende een hunner soldaten d'onse

tegens

van Ternaten den 6. September 1680.

tegens om te verstaen de redenen van onze aenkom-
stes, 't geene hun door de Corrocade, in manieren hier
voren gemelt, wierd te verstaen gegeven maer geen
ander antwoord gekregen dan dat Bacarij van den
Koningh ontboden naer 't groot Cabbese gevaren
was, 's daegs morgen weder om te komen, als
wanneer hem perticulierder zoude konnen
spreeken waer bij het dan ook voor dit mael
gelaten is, varende de Jonk[hee]r met 't schuijtien van
de galeij weder op het bedijen schip aenboort.

's Avonts omtrent den 8en uren komt den prince Cekam
per zijn Corcor met onze luijtenants Croonhuijsen
en de Ruijter weder van Tidoor, wordende de h[ee]r Jonk[hee]r
door den secretaris aen boort genodigt, alwaer de
h[ee]ren gecommitteerdens mede verschijnen, ende zijn
met een anderen naer bevorens met gewoonlijke
eerbewijsinge verwelkomt wesende, in gemeene
discoursen vrolijk, in middens 't welke zijn Edelen:
afgevraagt is, wat zijn h[ee]r vader van het onbe-
schaemt gedoente der Ternatanen, door het ligt-
vaardigh wijsen van zijn hoogheijts schrijvens
bekomt, had geoordeelt, antwoorde zijn h[ee]r vader
eendelijk gesegt te hebben alle beraetslagingen tot
bemiddeling in te sijnde te zijn, dienvolgens niet anders
te doen dan tusschen den oorlog aen te zeggen, houdende
sigh verders in alles vergenoegt vermits de Ter-
natanen niet en konden zeggen, hij zijnerzijds sigh
tot stooringe niet en hadt aengewend, dienvolgens
zoude hij d' eerste wel willen zijn, die de Ternatanen
met de wapen aentasten en refererende zigh
verders aen 't rapport van beijde voorgenoemde
luijtenants en onder koopman Pieter Tidesz.
van 't geene door den koningh zijnen vader op
de h[ee]r Jonk[hee]r en h[ee]ren gecommitteerdens is gesegt
en voorgedragen. —

Woensdag 19 do. 's morgens vroeg vaart de h[ee]r Jonk[hee]r met de

schuijt

van Ternaten den 6.e 7ber A.o 1680. —

sloep weder naar de pagger van Baccanij, om
te zien off hij niet de zal willen d'onze der sprake
staen, ten dien eynde den secret: met de sloep
van 't oorlogs fregat of de galeij naar land zendende,
met bovenaengehaelde Boodschap, en daer bij gevoegt
dat 'er nog tijd was om de zaken ten goede te verleenen
vande Ternataensche kroone, de hun alle de [illegible]
indien hun anders sints regt beginnen willen, het
zonder anders verlanger haar bevonden worden, het
getergde gemoed van de Comp:e eens ontstoken zynde
zonder naderhand zo ligt niet weder tot bedaren te
brengen wezen. —

hier op wierd van 't land door de aldaar vergaderde
de Ternatanen, g'antwoord, dat zij niet dan de
verdeeniginge met de Comp:e zogten, ende wij [illegible]
willende den [illegible] slaen bij den koning niet de
gaen, alwaer de Batters en Baccanij vergadert waren,
die waren onvermogens met ons daer van te spreken,
niets hunne [illegible] meer d'uijt al 's [illegible]
met weijnige Ternatanen gemengt, bevond;
hebbende tot hooft eenen luijtenant, zonder met
naam bekend te willen zijn, niet tegens haarder
daar naar gevraagt wierd. de secret:s hier op
voor het laest te vragende, wat haar meeninge
eygentlijk was, en of de Ternatanen nu alreeds —
slaven der alfoereesen geworden zijn; en niets geen
verder antwoord krijgende is weder aen 't oorlogs
fregat gekeert, voort vaart de [illegible]
van daer weder naar het kleijn sloep ordonnerende:
tevens 't selve fregat wat nader aende pagger
van gem:te Baccanij. —

Kort daar aen komt 't sloepje van Cornelis Pieterszen:
van den raedt tot malaijen, tevens het [illegible]
in 't schrijvens [illegible] van hier afgegaen. —
niemand was 'er niet sonderlings voorgevallen, —
eindelijk zynde [illegible] zondags eenige vrijgegeven

macassaren

van Ternaten den 6: 7ber Ao 1680.

macassaren de slaven van juffr Kraans Costwaerts ingevoert, agter 's Konings Kuyn 10. a 12. als Rodenhoofd ondekt, deselve op de vlugt gedreven, hun goedjen, en provisie ten buyt gemaakt, met eenige hunne schilden. —

Des naarmiddaghs vergaderinge der politie en daar inne vande volgende poincten gehandelt, ende

Eerst, welyk door de hr Gouvr voorgedragen off men het opgestelde, en in arabische letteren, en maleyssche tale gebragte protest, nu niet en zoude mogen aen land voor de palen van Soffossa plan-ten, om morgen daar op waarst mogelyk antwoort te verwagten, hetelk alzo geaccordeert is. —

2. vermits de prince Ceram hem hadde laten blyken van nu genegen te zyn de princen vlaggen op zyn en vaertuygen by hebbende corcorren te doen te stellen en met deselve een ronde tot bravade voor 's vyands vertrek doen; is Zulx geheel geconsenteert. —

3. sodanig de schepen te verdeelen was inde jonghste vergadering in staat gebleven, en nu vastgestelt het W: V: middelbr ende Sampson voor Soffossa, de Zyp en Experiment voor Tavarnes water, Jagt het voorlout voor de pagger van Bacany, 't oorlogs fregat 't ontroodt Ternaten naar Sawoe, tot besettinge der revieren aldaer het kleyn schip op zyn jegenwoordige plaats te doen blyven om buytend gereedt te houden. —

4. tot spe vaandrikx by provisie gestelt, als Kris toffel muller, en Pieter de Roy. —

5. verkiesinge van sergianten tot nader by een komst uytgestelt. —

6. het post hier voor aen de revier Smarts verordent attaque te doen Smeden ... —

7. de Tidoreesche en Sangische corcorren onverdeelt blaten, om jeder derselver hun best te mogen doen. —

8.

Van Ternaten den 6:e 7ber A:o 1680.

8. in Consideratie gekomen wat post off posten van de vyand daer aen te hebben, is verstaen met pluraliteyt van stemmen Goffassa, om 't volk niet wyd van een anderen af te zonderen A:o —

9. op het voorst. Ue van sodanig de militaire te deelen is geaccordeert, in twee deelen, d'eene door de heer majoor en d'andere door de heer Lobs. —

10. De heer majoor met de by zyn de gevoegde Goffassa van boven, en de h:r Lobs command:r dader beneden aen te tasten. —

11. het deelen van vaartuygen om 't volk behoorlyk aen land te konnen brengen is verstaen voor de comp:e onder de h:r majoor gestelt, de grote Champan met zyn bestaenderlinge, 2. boots, 2. sluyts, en d'orambay. —

voor de comp:e onder de heer Lobs de kleyne Champan drie boots drie sluyts, met de gilala van de mardy, hebben eenige Tidoreesse coracoren op de rug sig hoeck van Gamcanore 's konings broeder, met 3. p:s yseren canon stuks, als mede van het kleyn schip de een van de zyp, —

De Tidoresen en Eylanders werden alle met witte bêd bekent omme vande vyanden onderscheyden te konnen worden. Item. —

het onderst voorts naar land volgens genome resolutie gebracht, en aldaar voor Goffassa aen de palen vast gemaekt zynde vande volgende inhoude. —

Translaat Protest inde maleyt-se tale en arabische Letteren — aan den koninck en Ryx-groten van ternaten den 19:e Juny 1680. voor de Palen van Goffassa — vast gemaakt. —

het is P: S: S: koning van Ternate ende alle desselfs Ryx-groten

van Ternaten den 6:e septemb:r 1680.

Rijx-grooten, geheele de Moluccos ja alle de werelt —
bekent hoedanig d' E: Comp:e den Ternataanschen —
Koning en onderdanen uijt den niet verhooght, jaa en —
ellendigh volk, tot zulk een top van aenzien, eere
en vermogen, door Godes almogende bijstant en hare —
wapenen heeft gebragt: hoe dat sij deselve van tijt
tot tijt door opgehoopte weldaden zo seer heeft begun-
stigt, dat de geheele werelt daer af getuijge is, niet
hebbende anders verwagt dan een billijcke erken-
tenisse en schuldige dankbaerheijt. —

Doch zijn tot ons leetwesen ont waer geworden, dat de
betoonde grote mildadigheden en seekere genegenth:e
oorsaken hebben gegeven tot lasterlijke weeldrigh:t
en meijneedige ontrouwheijt tot zoo verre ook dat men
sat en vet geworden naar deselfs verlossers, voorstanders
en weldoenders agter uijt slaat, nog naer reden
noch naar redelijkheijt luijsterende hebbende —
den P: S: S: van Ternaten, Rijx-grooten en onder-
saten met schendinge van Goddelijcke, wereltse
en aller volkeren regt regt, meer wreedheijts,
ongehoorde lasterlijkheijt, en buijten spoorige —
ontrouwheden bedreven, dan ooijt d' alderwoeste onge-
temde en barbarische volkeren deden, ofte ook
gehoord is. —

Waer af u P: S: S: van Ternaten ende deszelver Rijx-
grooten eselijcke gruwelstucken, meijneedt, moorderijen,
ontrouw en geweldenen, door haer Ed:e Ho: achtb:en d' Ed:e
Heere Gouverneur Generael en Heeren Raden van India
in haer Ed:e jongst schrijvens vanden 24:e feb:r 1679.
zijn in gehoug gebragt de naaktelijken voor oogen
gestelt, waer aen wij in desen ons ook als noch gedra-
gen, en vragen' de bij dese geen haer Ho: Ed:e nog niet
en is ter kennisse gekomen nog wis ten; —

Hoe namentl:e voor eenige de minste schijn of blijk
van schendinge den P: S: S: van Ternaten ende zijne —
Rijx-grooten alomme geweest al has te gegeven hadden
de Hollanders te vermoorden en doot te slaen gelijk tot

Toloda

van Ternaten den 6e septemb. 1680.

Soloda d'onze hooft gebleeken, zijnde met een Cada-
haans vaartuygh dat van hier met hen onze
soldaten op den 31e maij 1679. strook en aldaar was
komen te verdrijven, van welke onze goede sangaadse
onderdanen, sij al op dien tijd zelfs drie man smooren-
den, omdat onze hen Nederlandse soldaten hun niet
hadden willen opgeven om die haren wille mede te doo-
den te worden om hals te brengen. —

Tis ook u P: H: E. en deselve rijp-groten nogh
in sulke godvergetene hoedanig de twaalf werk-
loose Nederlanders welkers vaartuygh aen Holin
haer tegens de klippen was aengeslagen en die selfs
gesonden waren van hare Edle tot U E. te Moluccos
algemeen bekent, lafhartig en in koelen bloede
seer jammerlijk zijn vermoord geworden, in onse
tegenwoordigheijt zelfs, die wij ter onaangezien, zo is
de Hoog Edelheid van den Ed. Hr. Gouverneur-generaal
en d' Ed. heeren Raden van India zo ootgroot, en haare
lankmoedigheijt zo verwonderlijk geweest, dat haar
Edelens ter insigte haerer onser en haerer genegentheijt
tot den Koning van Ternaten, rijp-groten en onderda-
nen, dewelke als kind opgequeekt gesoogt gekoestert
ende groot gemaakt heeft, het alles heeft geliven
te vergeven en vergeten, zo maar tot verhooringen
inkeer quamen; ter welken sijnde zelfs hare Edle
aende ze zoo aensienlijcke besendinge werden de
heeren gecommitteerden, dit met alle smoger en be-
denkelijke dagtdiensigheijt de P: H: E: ende zijne —
rijpgroten tot hun niet en bedt ende een heijlsame
vrede heeft harten te hadden te brengen. —

Het welk alnu hebbende willen nogh mogen hebben
maar zijnde in tegendeel niet smaat, beschottinge,
en beledijnagtinge die eenige tot onde voorgesteld, —
waar door ondanks ons zelven genoodsaakt werden en —
gedwongen de wapenen op te vatten. —

Zo heeft

Zo hebben wij den Gouverneur en tegenwoordigen Raadt der
Moluccos alvorens goed gevonden tegens u L: S: S: Coning
van Ternaten, desselfs Rijx-grooten en allen uwe gemeene
innamen van wegen H: H: M: de Heeren Staten Generael
onze Opperheeren, den Heere Prince van Orangien der
zelver Stadthouder, de Heeren Bewinthebberen der Veree-
nigde Nederlandsche Oost Indische Compe en de Heeren Gouverneur
Generael en Raden van Nederlandsch India, te tuijgen
naar rechten voor Godt almagtigh en al de werelt —
eenmael, en andermael, en derde mael, en meermalen
daar en boven dan wel het regt vereijscht dat niet —
wij maar gij lieden, oorsaken en redenen tot deze —
oorlogh hebt gegeven ende dat wij zijn onschuldigh ende
gij lieden schuldig aan alle ontheijlen, bloedstortingen
verwijderingen, schaden en ongevallen die uijt deze oorlogh
staan te spruijten en volgen, om dat gij zijt en blijft
meijneedige Vond-breekers, trouwlose Verraders, Laf-
hertige moordenaars, verloochenaars en opstrevers van
Recht aller volckeren. —

En verklaren u L: S: S: van Ternaten en desselfs —
Rijx-groten daar en boven, dat wij allen ende een ijder
staande dit oorlogh, onder onse beschermingen zullen —
aannemen, die haar zelven aan onze zijde moeten —
komen te begeven, schoon ook veel en swaarlijk tegens
de E: Compe mogten hebben misdaan ende niemants —
verderf zoeken, dan die zig hartnekkig daar inne zelfs
werpen, ende 's Compe goedheijt willen komen te smeeken
ofte te versmaden. —

Den prince Ceram ende zijne bijhebbende Corcorren —
en d'Eijlanders stelden gesamentlijk de prince vlaggen
op, en 's Heeren vande schepen, naar Gorassa, daar
langs heen tot aande paggers van Batarij der Koude —
ofte Bravade doende, en zijn uit afvaren en weder
aankomen met drie Canon schoten vereerd geworden,
maar vermits al donker begost te worden voor en
al eer het so verre ondernomen was, wierde een secrete

de Borger

van Ternaten onder dato 6. 9ber 1680.

de Borger koopman Pieter Tides: bij zijn Edele: gezonden om te spreeken dat zulx mogten vraagen hetwelk gezonden werden, op dat de inwendige Ternatanen 't zelven volkomentlijk mogten zien, en daar uyt nemen 't geene haar goed dunkt, den voornoemden Prins had voorts d' boodschap, volgens bericht der afgesondenen voor lief aangenomen en beloofd des H.r Gouverneurs begeerten bereydwillig naer te komen. —

versogt van den Landvoogd en weynige hulpen te mogen werden verzien, 'twelk zijn Edelheid met den Cap.n Samoenoe den derden toegesonden wierd. —

De twee voorn: gem.de Luytenants Croomhuysen en de Ruyter hebben hun rapport van 't voorgevallene in der selver aenwesen met den Prince Ceram op Tidoor, gesonden van den volgenden inhoude. —

Rapport van 't geene bij de twee Luytenants Iudocus Croomhuysen, Willem de Ruyter ende den tolk Pieter Tides aande Heer Gouv.r en de H.ren gecommitteerdens is g'approb.rt

Agtb: gebiedende H.ren

na dat wij op den 16.e daeraen namiddags met U Ed: achtb.e bevelen met den jongen koning ende zijn orrencayen, van 't Slot Oranien waren afgestoken, om de verdere ordre van den vader den ouden koning Saijfoedin te horen, zijn wij den 17.e daer aen 's morgens op Tidoor aengekomen, en na dat wij met den jongen Koningh Ceram aen Land zijn getreden hebben hem tot in zijn woningh geconvoyeert: blijvende aldaer bij hem na ons post, om de verdere ordre van den ouden koning af te wachten, wanneer wij des achter middaghs omtrent vier uren door Salema hebben bekomen, zeijde dat wij ons zouden vervoegen voor

voor het

voor het Casteel alwaar wij den jongen Koningh zouden
vinden, om dan zo gesamentlijk boven te gaan, gelijk wij
ook in dier voegen voor den ouden Koning zijn gebragt
hebben alzo door een Tolk de geboodenisse van ons —
agtb: heeren afgeleijt, welke hij met dankbaarheijt
heeft aangenomen, mits zo heeft zijn hoogheijt ende
zijn Zoon en verdere officieren van hem, naar alle
de gelegentheijt van de Ternatanen vernomen, en
na dat hij het affront en presenteren van dien
Brief die door zijn Luijden aan de Ternatanen was gedaan,
wel verstaan had, heeft hij hem zeer mismoedigh
getoont, zeijde dat men niet meer daar in doen konde
als alleen haar met de wapens aen te tasten, want
het vorige Brief trengen alleen op verzoek van
zijn Zoon ende de Babatos geschied was, die nu voldaen
waren. —

Verders versogt den tolk ons te zeggen, dat hij hoopte dat
het in alle voorsigtigheijt zal toegaan zij in 't slanden
off aen Land zijnde, altoos goede ordre moeste gehouden
werden, antwoorden hem dat wij aen de voorsigtigheijt
van onze heeren niet en twijffelen. —

Zeijde dat hij ons door versoekens zijn Zoon had ontboden, —
om zijn meening en onderrigting voor het laatste aen —
ons te geven, dat wij het zodanig zouden aennemen,
alzo of het aan onze eijgen heeren gedaen wierde, welk
wij beloofden wel te zullen aen onze heeren rapporteren. —

Verder dat off wel voor het landen zouden wij dienen eerst hij
te cannonneeren om als dan met gemak onder haar
vastigheden zouden mogen komen, waar uijt zij vlugt
zouden moeten nemen, en zo tot ons gemak de paleij —
zouden komen uijttrecken zonder van haar vegenst te
beswagten, en slaande zijnde zoude wij zijn natie vrij —
lijk en standvastig commanderen, om gedurigh in —
het Landen voor onze Comp^e te blijven, alzo zij bijna —
meer zouden zijn den vijand in het Bosch voor een
inval op ons tegen te staen, schaepen van aangesigt
zijnde, ons tot een waarschouwingh zouden moeten —
dienen, want het jammer zoude zijn voor die schelmen —
als alphoeresen en Ternatanen een Hollander

zoude
ons

van Ternaten onder dato 6.e 9ber 1680. —

souden moeten sneuvelen gelijk hij dit selve aan sijn
Zoon en officieren heeft bevolen en belast, dat sij onse
heeren in alles souden gehoorsamen, en kennelijke bijst=
bewijsen: voor welke orders wij den koningh seer —
hoogl.k bedankten. —

Verder seght den koning dat aldien wij door Godes
Hulp geland sijn, souden wij het grijpen om soo alle de
gelegentheden besichtigen, en ook ons volk niet nader
sonder ondergang off onbehoorlijke tijden souden laten
van ons gaan, en dat aldien wij moesten ondernemen —
verder te avanceren, dan ons als dan de Granadiers
seer dienstig souden sijn, om den vijand daar mede —
uijt haar loopgravens op te dringen. —
Ondertusschen seijde den Cap.n tegen den koningh dat —
hij bevreest was, dat de heeren voor ons wederkomst
al begonnen souden hebben, waarop den koning ant=
woorde dat aldien dat het moeste geschieden wesen, dat —
het hem leet soude sijn, dat al sijn raadt voor niet
gedaan soude wesen, also hem de heeren beloofd —
hadden niet te sullen ondernemen als met toestem=
mingh en raadt van hem (: waarop wij hem ant=
woorden niet te geloven dat sulx soude geschieden,
voor en al eer dat onse gebiedende heeren den jongen
koningh en ons bescheijden den goeden raad en hulp
van sijn hoogheijt souden hebben ontfangen, 'twelk —
wij hem ook krachtelijk verseekerden. —

Verders heeft hij sijn Zoon en officieren sijn orders
krachtelijk voorgehouden, dat sij ons trouw moeten sijn,
maar nooijt niet doende als die wantrouwe Terna=
tanen hij de Comp.e en alle gelegentheden haar voor=
gestaan hebben, ja selfs landen en plaatsen van —
mijn genomen, en haar met meer rijkdommen —
verrijkt, waardoor de Ternataan groot geworden,
want hem de Comp.e altijd voorgestaan heeft en —
bemind, maar wat gewinst of voordeel hebben wij
voor desen vande spanen ooijt genoten, ende in
plaats dat sij ons voor souden beschermen en maintine=
ren, hebben wij haar moeten voeden, en in alle —

gelegentheden

Van Ternaten onder dato 6:e 7ber A:o 1680. —

Gelegentheden haar moeten bij's staen met raad en daad, waardoor wij arm en ellendigh zijn geworden, en hebben niet van haar het loon, maar zo wij nu kromo bij de Comp:e zijn, en in dese gelegentheijt ons bevonden als kromo bij's landers vande Comp:e, zoo behoeven wij niet te twijffelen off wij zullen gunst en eer van haar voor onze kromodiens genieten, en meerder vrundschap als ooijt de Ternatanen ooijt genoten hebben.

waar op wij hem antwoorden dat wij daar aan niet en twijffelden want het waar de beste vrund die tot het laatste toe getrouw bleef, en dat de Hollanders zoo een-komende diensten nooijt onvergolden laten blijven. —

Ook zeijde dat hij zijn verzoek en raadt in 't Geheim van de heeren 's Ed:, alzoo hij hier zelver niet pre-sent konde wesen, refereerende hem aen zijn gesan-ten en dese twee Luijtenants, die voor mijn deur moes-ten vegten, welk hij ons door zijn Tolk hartelijk liet aenzeggen, dat wij hem ook beloofden te zullen doen.

Verders zeijde de Koningh op ons afscheijd zo gaerne als hij zag datter op Gilolo iets begonnen wierde, dat hij dan ook wat visschen zoude, en mede alle zijn singadjes vande omleggende plaetsen zoude afzenden jeder na de zijne met desselfs bovengem:e ordre, onder openbaarlijk vijandschap met de Ternatanen en ons alle, zijn zoo na het drincken van een glaesie op de gesondheijt van alle onze heeren, beneffens den jongen Koning van hem gescheijden, en zo gesamentlijk beneden gekomen zijnde scheijde den jongen Koning van ons na zijn woningh en wij naar onze [illegible] houders tot des anderen daags omtrent elf uuren, doen wij weder gewaarschouwt wierden door Salema dat wij ons zouden naar 't strant begeven, alwaar wij den jongen Koning bij de Corcorren die gereet lagen zouden vinden, welk op 't strant geschiede, aldaer bij hem gekomen zijnde quam de voorgem:e Salema met een hartelijke groetenisse van den ouden Koning Saijfoedin aen onze gebiedende heeren, met drie water lamoenen tot een teken dat deze de vogels verkoorden waar mede Goffassa zoude mogen —

geslagt

gebragt worden, ontvangen die met de grootste danck, beantwoorde uyt de naame van onse heeren ende koningh, de heeren aanbeveelende gesamentlijck met de Coning Cekam welke in de corracorren derwaerts in het inschepen hun aende Bobatos die hen daar aan boord convoyeerden niet te zullen weder keeren, voor en al eer zy dien Ternataen tot het gebaren voor d'Comp.e verder zouden hebben helpen brengen, waer op zy met alle man luyd uyt schreeuwden Salamaat alla talla toulong, zynde dit alles op Tidoor by zyn hoogh.t Sayfoedin is voorgevallen, — ende alzo des avonds omtrent seven uren hemelschen de koningh by ons gebiedende hebben aen boort gekomen alwaar wy bleven, onder tonen nu de Lagt.e [illegible] nieuw getrouwde dienaeren in alles, de was gedurende Jodocus Croomkuijsen en Willem de Ruijter, de zyde 6 tonen int jaerte komende wat op Jdolo den — 18.e Junij 1680. laghere tont de was gedurende als boek Pieter Tidesz.:, —

'S morgens vroegh komt des Tidoorschen koninghs gewoonlycke boodschapper met twee corracorren van Tidoor Donderdag 20.e d.o ommie mondelings voor der zelve corracorren macht te brengen, waar van de heer Gouv.r hun heeft willen schenken, indien het getal van hunne macht hadde willen opgeven, hebbende [illegible] hebben, smits konings tot [illegible] zonde zyn van de Comp.e geen onderhoud te genieten, voor en al eer eenige dienst off daden voor deselve hadden gedaen. —

D.r Vilalo der mardijkers werd desen morgens tonen een brieffien naer Maleijen aende raad gesonden eyndelijck om van daer [illegible] Edele, drie a vier slegte tont lanteerens, en 6. a 8 stercke Bengaels zeijlgaren te eyssen. —

'T oorlogs fregat van voor Capit.n Bacarijs pagger ontboden en vervolgens naar Sawoe gesonden, ommie de reede voor alle uyt de inkomende vaartuygen tot nader order te bestellen, sonder eenige vyandlycke actie ymmermeer te ondernomen, de zy dan door uyt off inkomen eenige vyandlycke vaartuygen wierden genoodsaakt. —

Ommie Bacarij en zyne adherenten in alarm te houden

wierden

Van Ternaten onder dato 6.^e 7ber A.^o 1680. —

wierd volgens genoomde besluijt 't jacht ter voorkomen van zijn vaggen in plaets van oorlogs fregat geposteert. —

Inden voormiddach deeden de Tidoreese Sendeliers de coracoren der Eijlanders wedderom de princen vlaggen der Bra-bants voor Soffadda, en konden de schepen, welck zeer ordentlijk in zijn werk ging. —

De Eijlanders op eenige gevangens uijt gepaste vijanden komen wedderom zonder iets uijtgerecht te hebben, — vermits daer door den vijand dapperlijk goede wagt op —al gehouden was. —

'snaarmiddags vergaderinge van den krijgs-raadt, waar in de schippers Batholomeus vander Dijk en Creijn Rande, Jan Modderman, en Jan Wageman, — benevens de Luijtenants Iodocus Croonhuijsen, Johan IJselberg, Johannes Oliviers, en Willem de Ruijter, zijn geassumeert geworden. —

1. In deze algemeenen krijgs-raadt wierd door de heer — Gouverneur geproponeert off men der prince Ceram op — deselfs gedane versoek en verzoek zoude mogen nader daer met der selve coracoren waarts zeijlen, om de vijanden aldaar te alarmeren, en naar derwaarts locken; 't geene der selve toestaen wierd, gelijk 't mogen werden geconsenteert. —

2. uijt de presente militaire zijnde ses ka. sergianten — bij provisie gestelt, omme nader raad op der selver comportement en verbetering gelet werden. —

3. De geassumeerde leeden in rade zit plaetse gegeven en — door de heer Gouverneur in deliberatie gegeven off men nu niet met genoegsame regt de wapenen tegens de meijneedige en trouweloosen Ternataan zoude mogen opnemen, en offer door iemand nog eenige nader middelen tot vreedinge — bijgebracht konden werden. naar overweginge — wierd der oorlog vast gestelt, om der hooftlieden — aenvank te nemen, vermits alle apparentie tot — verdedinge der vijanden gekomen zijn &c.; —

4. Verscheijde werkluijden de schepen morgen op der selve — geordonneert om ter te doen brengen, en der deses — een begin gemaakt om de palen uijt te trecken.

C. Dijndlijk

Van Ternaten onder dato 6. 9ber 1680.

Eyndelyk is oock daer bevorens te landen met het — Canon uyt de scheepen op 's vyands wercken een tyd — lang te cannonneeren, en daar op Zyn de orders te verwagten om voort te setten. —

Deze vergaderinge gescheyden zynde verscheynt prins — Ceram weder aanboord, en word Zyn Edele: gecommuni- ceert 'tgeene den principaelsten daer in nu Zy handelt, als het was 't belet van der oorlogh hoedanigh de palis uyt te trecken, en waer d'attacque te doen, wyders in — bedencken gegeven off Zyn volck ook volgens 't zeggen — van Zyn Ho.r vader, de voortogt in 't landen behoorden — te hebben. —

Prins Ceram, perssis hebbe by d'gegevene ordre van den koning Zyn vader, van Zyn volck ... te doen landen, om d'onze door hunne schilden en swaerden aldus in 't landen te beschutten. —

Van welken voorslag Zyn Edele: de reden wierd, mits — komende de vyanden door onse schiet geweeren, en pinne- wercken, vry beter dan met schild en swaerdt uyt der zelver wercken gedreven werden, ommee als dan de — vyanden op de vlugt gedreven en voet aen land hebben: door de Tidoresen en Eylanders te komen werden gevolgt, en agtervolgt, mitsgaders hunne heymelyke lagen en — onmogen ontdekt: welke hulp wierd dan mede gesogt Zyn Edele: alle derzelver kleyne hebbende vaertuygen tot het landen voor ons volck geliefde te vergunnen mits zullende daer van mede geslagen vallen. —

Voorts: Prins liede hem hier mede vergenoegt beloven de 'leven en 'landen naar te komen, Zyn Edele vader — zoude volgens beloften gerne meede kleyne prauwen — by gevoegt hebben, maar om dat volck daar door — gelegentheyt gegeven wierd van te mogen vlugten ofte — laten in hoecken en winckels verstecken, is zulks — niet naargekomen, Zyn voorslagh van de kerk naer Sawai te doen om de inwoonderen aldaer te alarmeeren, was inde gemenen kryghs-raadt voor goed gekeurt, en — dienvolgens gestelt in Zyn beliede geschreven, ... met ... van tydigh wederom te keeren voor en al eer de attacque te geschieden is. —

Onder

Heeden avond is landt prins Ceram gescheijden zijnde, keerde Salema met voors: hare corcorren weederom naer Tidoor. —

Vrijdagh 21e do Omtrent middernacht quamen d' afgezonden mardijkers weederom p:r Gilolo van Malleijen, mede brengende van daer de 7 en 8 do gedeijschte hellebaerden, lantsers en zijlgaren, benevens een briefje van den raadt tot ge- lijde, van welke lantsers den prins Ceram een wierd vereerd, in plaats van die voor op gisteren avond aen hem geleende, benevens een ombanghsel van root wit en blaauwe bellelles gemaakt, om zijn lantse ofte slaap plaetse op de corcor daer in 't rond te behangen. —

d'Jagten Zijp en Dordrecht zacken op haer geordonneerde posten voor Ternates water af en worden aldaer verkruijt eeghelijk mede 't Wapen van Middelburg en de Sampson. —

's Naermiddags worden de nieuw gekomen militaire officieren in haer ampten voorgestelt, door de heer Gouverneur en Majoor. —

Saturdag 22e do 's Morgens vroegh vaeren de heer Gouv:r en van der Duijn en de secretaris naer de schepen voor Ternates water om te zien hoedanig deselve aldaer gepost lagen waren, op de Zijp weezende wierd de schuijt met de dreggh naer de palen gesonden, om met de champan daer voor te komen te steken, waer mede werk begonnen zijnde wierden om de palen uijt te trecken. Zulx verrigt zijnde vaeren naer Dordrecht benevens de heer Lobs, op 't Wapen van Middelb:rg aen boort, alwaer mede eeghelijk wierd gehandelt, behalven in plaets van de dreggh, wierd eenlijk een lijn aen de palen vast gemaakt, welk naer dat d'onse weder aen boort gekomen waren door de Ternatanen op Soffasia [illegible] afgekapt wierd, — weshalven wierd 't voor de tweede maal de [illegible] dreggh aengebracht, en den Secretaris daer aen p:r de schuijt naer de palen gesonden om de Ternatanen te spreken. Een welke in 't wederkeeren de heer Gouv:r en gesamentlijke heeren gecommitteerdens mondelinge

rapporteerde

rapporteerde, volgens last de palen zo naar geroe=
als komen konde, niet tegenstaande zulx van de —
pos Kloudekou tot Goffossa met overgenomen verbo-
den was, welke beduijdinge al ook door zekere Lem-
mo in 't Hoofd, ende Ternataansche hals verboden wierd,
ge gehad, met d'onze vriendelijke te spreken, waer
op den Secretaris zijn Boodschap had gedaan, klagende
dat de schepen nits het lang verblijf aldaar, om
water en Brantkout benodigt waren, ende bij gemis
der zelve ons schepen te weijgeren, genoodsaakt zouden
worden middelen bij der hand te nemen om schepen
te verkrijgen, komende ook door haar Edele niet bedagt
worden waarom der Koning zo lange agter gebleven, en
tot nog niet volgens schrijvens malen gedane beloften,
aen boort geschreven was, zoo ook niet waarom —
schrijvens van de E: Compe. in eenige dagen aende
palen vast gemaakt zijnde, niet en is afgehaelt —
vernomen van wat voornemen die Ternatanen waren,
niet tegenstaande van 's Compe. goede genegentheijt
derwaarwaarts genoegsame schikkinge behoorde te —
hebben. —

Hier op hadden de Ternatanen g'antwoord, dat der Ko-
ning eens rapport zoude worden gedaan, verhalende —
geklaagt ende der Secretaris beschuldigt voor de palen te wagten.
op zulx naar den wijse vertoonens wierd op deselve
Boodschap door Beschikking g'antwoord, dat inge-
valle om water en Brantkout verlegen waren zouden
zelve met 's Konings order, van bij het wakende water
komen halen, vermits zulx aen Goffassa niet te —
bekomen was, ende aengaande het aenboort komen, was
nijt vrees agter gebleven, ende hoe zoudense niet —
bevreest zijn, de schepen waren alreeds zoo naar
aan hunne verblijven en stranden gebragt, zij hadden
niet dan alle goets met de E: Compe. in 't sin, wel we-
tende dat de Compe. oprecht en goed was. —

Der Secretaris had op dese redenen g'antwoord, dat
immers geen redenen en hadden te vreesen, dewijle —
goede verzekeringe van 's Compe. gerechtigheit zeijden te
hebben, van de schepen wierd' er tot nog witte vlaggen

stoont

verkoont, ende hij wis der Comp:s gewoonte wel, dat
Zulx dus lange is geschied om hun de vreede in plaets
van den zelven gesogten oorlog tot nog aen te bieden;
ja! wiert er uijt de kruijgen inde maleijtsche taele —
geantwoord, de Comp:e is wel goed, maer wij en werden
niet waeromme den Jongh:r Padbrugge gelijk
en ons ongelijk werd gegeven, daer hij nochtans aende
verwijderinge schuldigh is; Zoo gij lieden wel wilt
wij willen ook inder qualijk off ter quader, wij mede
Zoo, het staet maer in uw believen. ——

Den Secretaris heeft hier op gevraagt, off de heer gou-
verneur Padbrugge, den koning en kroon van Ter-
naten, niet en had naer uijtterste vermogen getracht
voor te staen, wat dan zijn E: tot deze Ternataensche
opstant gedaen, ende hadden zij gelijk, haer zoude
dan ook gelijk gegeven werden, waeromme en quam
den koning en rijx-groten niet aen boort om met
de heeren gecommitteerdens, daer op te beraetslagen, —
gelijk nu zoo menigmalen belooft en verzogt is, —
maer in plaetse van aenboord te komen, om de ge-
schillen met den anderen te vereffenen, waren zij nog-
dagelijx zoo voor als naer d'aenkomst der heeren
gecommitteerdens, besigh geweest, hun door pag-
gers en andere werken te sterken, dat immers
niet en geleek van iets goeds in zin te hebben.

hier op isser weder uijt het bosch gediend, dat wij
de Limmanoders waer onder veele kinderen der
Ternatanen waren, hadden om het leven gebragt, om
dat se geen Christenen wilden worden, vreesende met hun
ook zodanigh gehandelt te werden; 's Comp:s gewoonte
en was niet met de Ternatanen aldus in de bogt te
springen, Ternaten en d'E: Comp:e was als man en
vrouw, wij hadden ook 's konings brieff onbehoorlijk bij
nacht van den stock daer het aengebonden was, —
afgehaelt, zij wilden daerom geen brieven meer van
ons aenvaerden, nogte met ons iets te doen hebben, wij
mosten doen 't geene begeerden. door de Secretaris wierd
hier op eenelijk gediend, dat hun niet onbek:t en was
van wat natuur de Limansche zaken waren, en dat se
aldus omgekomen waren, konde niemant anders dan

hun

hun selve verweten werden; hier mede van voor de palen
scheijdende onder adjeu, seggende, is de woorden verder voor
de dag gekomen, door de secretaris voor de schrijver —
Colabo seker, declareerde met name aengesproken —
en gevraagt off hij op sigh selven de het onde Camaraet,
schap niet meer gedagt, den antwoord bekomende hij —
was Cap.n Colabou, wat wilde men daer van hebben, het
kamaraatschap was nu niet meer. —

De algemeenen krijgs raad wederom belegt zijnde, —
wierd met gemeen goetvinden g'arresteert om door —
het uijt trecken der palen een openinge voor andere
rivier te maken, en het pos hij daer voor in de mond
der selve te bemagtigen, waar van het opper
Commando de heer van der duijn op dies sijn dienstige
presentatie opgedragen en aenbevolen wierd, met —
adsistentie van den Luijtenant de Ruijter en 90. mili,
taire hoope behalven de varende in de sluijps en
Boots. —

D'heeren Jonckr.e en Command.r Lobs nevens hier op van de —
wedere heeren gecommitteerdens, die op 't hooft van middelb.gw
gebleven zijn, afscheijd, doende in passant de corcor van
de prince Ceram aen, omme zijn Edel.e te communiceren,
wat bescheijd de secretaris voor de palen van gorassa
had bekomen, en wat besluijt daer op door haer Ed.e —
toevergemt aende tafel ter middach maele sittende, —
hoorde men hoe 't Canon schoten, die van gorassa op onse —
sluijps en Boots naar de rivier varende en op 't hooft
van middelb.gw zijn gedaen, daer op de witte vlaggen
ingenomen zijnde gingh het cannonneeren van alle —
de schepen aen, en d' heeren Jonckr. en Lobs de selve ter
naar de rivier varende vonden (: d'onse al een ope,
ninge door de palen gemaekt hebbende :) het —
pos hij voor verkeerde verlaten, en de rivier de wij,
ning verder landwaert met swaar calarij bomen
toegekapt, zodanig datter gansch geen doorkomen —
en was declareerde wierder d'onse de krijgh g'ordonneert
om al gaende wegh naar gorassa de palen uijt te
trecken en het verhoogde pos hij tot nader order te laten,
mits onnodigh g'acht aldaar eenige besettelinge te
houden. naar dit verrigt zijnde vaert de heeren op 't ho: van
middelb.gw aen boort, behalven de heer van der duijn, die met

de

de volkeren en vaartuygen onder zyn E. gestelt op
Gowassa zogt aen te dringen, maar ten aenzien de
vyanden aldaar grote wederstant scheenen te willen
bieden zo met schieten als anderzints, wierd zulx
onraatsaem geoordeelt, en geordonneert aen de palen
post te gryven met zoo veel volks als nodig oordeelde,
tot welcken eynde zyn E. de grote Chiampan met zyn
betakelinge toegesonden is, om 't volck daer binnen
zoo veel mogelyk voor 's vyands schiet geweeren
te beschutten, werdende voorsz: post stoutelyk inden
avond besett door den Luytenant Croomkuyfen
met de kleyne Chiampan en een gedeelte van zyn
Compe. bevaengen, om den aenstaande nagt post te be-
houden, en morgen nade hulpe van Godt, met de ge-
neraale magt landen, zynde het werck hoewel dus ge-
verrigt, eyndelyk met vlyt van den matroos, en
door gegaen te waar onder den kleyn Mr. Francois
Schoddenberg int dik van het been, behalven nog
eenige andere met kleyne schramtiers, van 't Schroot:
desen dach had ons menschelyker wyze gesproken
veel meerder volk gekost indien den vyand het
gebruyk van zeker Canonnen beneden aende zuyd
west zyde van Gowassa geh: hebt, door ons geduurig
beziende daer op (iemant daer omtrent ver-
nomen werdende) niet en waren benomen geworden.
De Sidokese en Eylanders zagen dit spectakel van verre aen,
ende is den prince Doukajano opstaende met zyn
Corcor omtrent 's middags aangekomen, als een
wonderlyke dapperheyt willende betonen, doende eenige
musquets naar de lugt lossen, daar mede onder den geschreeuw
wederkeerende van daer gekomen was. ——

Voorders begonnende te worden zyn Eylanders met hunne
vaartuygen aende wal tusschen Gowassa en d'revier
geset, en achter d'onze met eenige Sidokese Corcorren
post gegrepen, ende vermits deselve in 't wild heen schooten
te bekogelen, wierd den Secretaris Heuwaerts gezonden
met order om deselve het onnodig schieten te verbieden
mits daar door ligterlyker ons eygen volk, dan
den vyand mogten komen te beschadigen, andersints mede

van op

van Ternaten onder dato 6.e 7ber A:o 1680.

van op der zelver genomen, soo t te zullen moeten —
blijven, onder de palen die der nogh in de wegh waren, oft
het Lande beletten konden, uijt te trecken, waar mede
Sij lieden volgens berigt vande Secretaris wacker —
beezigh waren, beloovende ook des E:le Heer Comm:s gegeven
ordre gewillig na te komen, onder tusschen der staende
de Ternatanen niet van hun schieten, op onse gepost leggende
volckeren voor het Calamij Bosch, wat omtrent d'onse —
hun niet schuldig en bleven, daar door nog laat in de —
voormiddernacht genoodsaakt wierden de zelve met —
meerder kruijt en koegels te storgen, naar dat —
d'E:le Heer Comm:r op het kleijn schip weder gekeert was.

Prins Ceram zend een praauw naar Tidoor omme de
koning Zaijfoedin te beginselen des oorlogs bekent
te maken, vande E:le Heer Comm:r niet anders hebbende te
boodschappen dan hertelijke gebiedenissen. —

s'Morgens voor der dagh word de muitier Borger Pie-
ter Roesz: naar de Tidoreese corcorren gezonden, om deselve
te volgens versoek en gegeven ordre van der Prins —
Ceram te presseren naar de schepen voor kwartier water
leggende, omme van daar het volk ~~[illegible]~~ te
halen, en andre werken te brengen, gelijk mede het
volk vant kleijn schip, om gesamentlijk vergadert te —
werden aen 't hoofd van Middelburg als naest t aen —
s'vijands werken leggende; dit dan brak al een der —
met de Tidoreese op de gank kreegh, in zonderheijt om
het volk vant kleijn-schip af te halen niet tegen-
staende des E:le Heer Comm:s dringende stoock, en laat een
londen, waar door 't al agt uren geworden was eer men
't volk aen 't Vice Admiraals schip kreegh, daar naer
verliepen nog wel een uur eer men de zelve op —
corcorren en vaartuijgen hadt gebragt, onder tusschen
hield den vijand met schieten op onze gepost leggende volke-
ren, niet op, 't welk met het aenbreken van den —
dagh begonnen was, waar van nog een Corp:l doot, en
eenige gequetst kregen. —

Het Gebedt door den predikant Vander Sluijs gedaen —
zijnde, gink het lande ontrent Tien uren aen, het volk
toonde hun vol van moed en Couragie te zijn, maar

miss

mits laagh water bleven de praeuwen vastsittende op
het rif voor de palen vast sitten, hoewel niet langh
en duerde vermits het water aen 't wassen was, waer —
door deselve weder aende gank raekten, in zoo
verleyt de heer majoor met de Comp.^e^ van de Ruyter en
eenige matrosen over binnen de Zuyd hoek van Dowassa,
door der Boom en huyt breken eenige palen, openinge
gekregen hebbende: is zonder staede naer zee ge-
kingen tegens lant droogs voets op de voorste pagger
van Dowassa geraekt, de swervende der vijanden —
blonken nogh op de pagger om leegh, maer ten
duerde niet lang off men zagh de vaendels onder
de heer Lobs gestelt, daer van af wachten niet tegen-
staende zijn d: wel het quaadst hadden om aen land
te komen, hebbende tot het middel lijff door 't water
en morassigh grondt moeten waden. —

d' Tidoresen de vijanden op het vlugten ziende kosten
wel haest aen de wal komen, waer toe men hun
behoorens met geen middelen en wist te bekomen, eenel.
op hoop van wat buyt te krijgen, hoewel hier niet
en was te vinden, dan eenel. 2 p.^s^ ijseren canon, dat
voor d' E: Comp.^e^ aengeslagen is. —

De militaire en mariniers ijder onder hunne Comp.^e^
en vaendels weederom vergadert zijnde, nam de —
heer Dongst. en de heer van der Duyn, een weynigh
volk vanden Corps de guarde gerust hebbende, van de
verdere heeren afscheyd, om den wegh naer 't groote —
Casteel te ontdecken, ten eynde commanderende de
luytenant Cromkuijsen met zijn Comp.^e^ te volgen:
de luytenant Oliviers wierd met zijn Comp.^e^ tot rugge
steun gelaten, den marsch ginck in der middagh stondt
aen met 10: a 12. Tidoresche schiltdragers voor, die eenige der
vijanden int bosch vernomen hebbende, de selve agter
uyt geroeken zijn. d' onze vonden den goeden wegh en
omtrent halver wegh kregen de eersten schermutse-
ling met den vijand zonder verlies van volk, behalven
een matroos gequetst door hulp ongevaert, d' heer —

Dongsmeur

van Ternaten onder dato 6:e 9ber A:o 1680.

gouverneur drongh met zijn bijhebbende troupen
door de Sangareesen, mardijkers en een gedeelte der
Tidoreesen, volgden wathij voor wathij agter aen, tot
d'onze meester van 't kasteel wierden, 't welk de
vijand schandelijken verliet, de voorpoort toegeslo
ten hebbende om (terwijl de middel verschaften om
die open te krijgen) hun plunderagie te mogen brengen,
't welk door onze soldaten boven de muur geklommen zijnde,
wierd geopent, en aldus is den vijand op de dubbelde
hals tot nader vlugten gebragt, latende in het cas
teel voor d'onze de beste niet dan drie metale stuc
kjes en eenige kommeltjes van Zagoe en hun huijs
raedtjes, waermede de Tidoreesen en Sangireesen door
gingen, behalven 't kanon. den vijand heeft hier
beneffens zijn dooden, nog eenige gequetsten gekregen,
gelijk men zulx uijt het bloed, in 't vlugten door
d'agter poort gelaten, wel heeft konnen bemerken.

Na dat de buijt gekomene stucken door den vijand
op het veldje van 't kasteel gelaten, wierd den Capit:n
Laurens van Taguilanda Cornelis Franks, door de h:r
gouv:r aenbevolen, om op den derde pinctie te doen brengen,
inmiddels is den prins Ceram bevgeschiekt van
de h:r de Gheijn en zijn bijwagt binnen 't kasteel geko
men, en nam hier ook zijn logiement in een tempel
der Tidoreesen kapiteijn Samadenoe met de zijne troep
gekomen, en de Taguilanders het voorsz: stuckie op hun
geschoft zijnde, traden naar de selve toe met sonderlin
ge authoriteijt gelastende het stukje neer te leggen, en
't selve de Tidoreesen over te geven, waar omtrent de Tagu
landers hun gehoorsaem toonden, en zijnde de Tidoreesen al
dus daermede onbeschadigt doorgegaan hebben, en waer
den Generaal zulx niet en had belet. ——

Den dienende was een pijk naar de bevestinge van 't cas
teel off men zogh de negorij, die hier vrij groot en
als in drie deelen was, behalven de negorij binnen
't kasteel, in ligte vlammen, waer door den tempel
en meest gedeelte der woningen binnen 't fort mede
in brand geraekt zijnde, doorzacht wesende door de

vonken

vonken die van de negorije overvlogen, door de dorre de papen
wegh die op een padt waren, zoo was met de tempel
ook niets uijt te rigten, alhoewel de heer gouvr. de
zelve gaarne had willen verschonen in zonderheijt gedu-
rende het verblijff van den prince Ceram daar binnen, om
welke redenen door zijn Ed: ook wel expres belast ge-
weest was, daar omtrent geen brand-stigtinge middeler-
tijd te doen. —

door welke onse landen brand gem:e prins zig met des
selfs lijfwagt weder om naar Sowassa begaf, aen de
heer gouvr. doende boodschappen dat niets de grote hitte
binnen 't slot wel niet langer te konnen harden. —

d' heer gouvr. stelde door kort de camp nogmaals
besigtigt de zelve onder bewakinge de commando van
de luijtenant Cromhuijsen gestelt hebbende, is —
zijn Ed: en de heer van der Duijn met hare Ed:e lijf-
schutters mede naar Sowassa gemarcheert, en van
daar vervolgens aenboort nadat bevorens op alles
ordre gestelt onde comp:s van IJsselberg en zijn post
in bewakinge opgegeven was; —

wij hadden verders niet dan een eenig gevangen Terna-
taan gekregen, met namen Kaouta geboortig van
Dula Lacome, die gesegt werd een hattibij te zijn, —
waaromme hij zig ook schijnt gek te veijnsen, en is
dieswijle zijn examinatie tot nader gelegentheijt —
uijtgestelt. —

de dapperheijt van Bacarij is hier genoeg gebleken,
hebbende, zoo haest d'onse gereed zagh om op Sowassa
te landen desselfs werken naer een gedaen kanonschoot
op 't hart het voorhooft, zelve in den brand gesteken, en
aldus met zijn aenhang doorgegaan. —

de Corcoor der Eijlanders is in den avond besond naar —
Gemaadets geschickt, op hoop van nog eenig buijt op te commen
schommelen, dog hebben niets opgedaen. de buchtjes onder
dezen Boelamde waren al mede weg gesleept. —

de secretaris wierde 's avonds omtrent 7 uren met
de borger koopman Tideltz: nade de corcoor van prins
Ceram gezonden, om zijn Excell:tie op het hooije schip —

volgens

van Ternaten onder dato 6. Septemb.r 1680.

volgens de heeren Gouv.r te nodigen, alwaar gemelte —
afgezondene 's Konings Broeder Goukajane en eenige
Sidoordsen grootere vergadering vonden, nogtans onbekend
van 't geene alhier verhandelt wierd, ondertusschen dat
den prins Ceram zigh kleeden en gereet makende om
't hooft van de h.ren Gouv.r nader te komen, wierd door
den Interpreteur Cap.n Samoenoe in discours gebragt, —
en den Secretaris afgevraagt off wij 't in 't Kasteel
van Jilolo 't geschut met een quantiteijt stucken en —
hadden bekomen, een van haare corcorren was door het
opslagen van ons volck, in 't branden, in de grond geraeckt,
en hun sagoe en mond-kost daardoor, nat, bedorven
en geheel onbruijckbaar geworden. wie was nu nader
onze wetten schuldigh om 't selve te voldoen. Gouka,
jana bragt daar bij mede in, dat hij niet legen, —
staande 't gequetst te van zijn volck had bekomen, —
zonder hulp te willen doen staan, van de h.ren Gouv.r
was bekent geworden. den Secretaris had hier op
gediend, dat d'E: Comp.e nogh om der Ternatanen goederen
nogte eenige andere inzigten dan om de vreede en oorloge,
die de trouwlose Ternatanen met hunnen aenhangh nu
zo menighmaalen aengebooden is, hadden sij sedertdien geb.
van mond-kost 't selve was voor haar in 's Comp.s schip
te bekomen, gelijck de h.ren Gouverneur haar verscheijde ma,
len heeft laten aenzeggen waren 'er eenige pretentien van
't geene sij verloren hadden de h.ren Gouv.r zoude daar over
met den ouden Koning daar op wel konnen accorderen. —
prins Goukajane en gem.te Cap.n voors.: antw.: gehoort
hebbende, begosten hun voors. de op de hele andere boeg
te draeijen, zeggende dat bevangenheijde vragen eendelijk
geschied waren om te mogen verstaan, off onze wetten en
zeden met de haere op een quamen. den Secret.s: zig in
deze discoursen niet verder willende inwicklen, heeft
hun aende h.ren Gouv.r gewesen, indien 'er een off ander
hadden te pretenderen. —

Prins Ceram met de afgezondene aenboord geweest
wesende, wierd zijn Edell.t door den heeren Gouv.r
in bedencken gegeven wat men nu dede, om die bij
andere te volgen zoude mogen bij der hand nemen, —

Dwijls
[signature]

dewijle den tijd nog de zaken van de Comp:e niet en zullen konnen veroveren, om met den oorlogs marcht altijdt langhs stil te blijven leggen. —

Zijn antwoord was dat hare gewoonte mede bragt van naar een stadt ofte negorije 's oorlogs te opgewonnen hadden naar haar negorije ofte woningen wederom te keeren, om hun te wasschen en zuyveren, 't welcke de selve nogtans in 't believen van den heer gouverneur en zijn heer vader den ouden koning, zijnde dienende wederom, dat indien genegen waren men hun de voortogt op Sawoe zoude geven, en al 'tgeen 't zy van Canon als andersints te buyt konden bekomen, zullende egter d'onze tot der rugge-steun hebben, om egter het werk niet te laten steken, indien te kort quamen en agter uyt wijken mosten. —

Voorsz: prins zeyde hier op geen antwoord te konnen geven voor en al eer de grooten hier op gesprooken hadt, waarmede voorn:de discours dan ook ten eynde geloopen is, en nogh een wijle onder deze en gemeene reden ca-vellinge vertoeft hebbende, wierd door Cap:n Samoeroù zeer onverwagt voor den dagh gehaelt, dat de regte naam van zijn Ed:le niet en was prins Cekam gelijk wij meenden, maar Hamdja Saffaroudjni, 't welck volgens uytleggingen van gem:e Cap:n te zeggen was, een onverwinnelijke, hebbende deze naam gekre-gen doen tot koning gekoren, en hem den Eed van getrou-wigheyt door de Soasivos gedaan zij, ondertusschen zijnde heer vader ook voor en al eer in de Tidoreese regeringe gekomen was, den naam gevoerd had van Caitchil Colloffino, 't welck naderhand koning geworden zijnde verandert wierd in Zayfoedin. —

De heer Gouverneur: deze hoogh opgeblasene redenen met genoegsame gedult en ingetogentheyt aangehoort hebbende antwoorde eyndelijk, om den prince te schroomen en buyten beschaamtheyt te houden, als immers doenlijk was; dat deze naam veranderinge nog te ontijdig geschiet zij, de prins zijn vader leefde en regeerde buyten den welken niemant koning van Tidoor te zijn, en konde erkennen, voor en aleer approbatie van voorsz: verkie-singe van Batavia, van haar Ed:le hoog agtb:e de hooge Indische regeringe agter volgens het verbond zoude

gekomen

298

van Ternaten onder dato 6:e 7ber 1680. —

gekomen zijn; het was d' E: Comp:e ontdeckt wierde koning wierd, als het verbond nader ander sints wel agter-volgt word, prins Ceram konde in goede gehengenisse bij d' E: Comp:e in deze gelegentheden gebracht, indien door gnade raads tijden niet en word verkleijnt, gelijk men zulx ervaren heeft in den koning Amsterdam; men konde ook geen grote koninglijke noch te dappere namen verkrijgen, dan behoorens zodanige daden te doen die met de naam over een quamen zijn Edele die en konde niet onbewust zijn dat zijn E: alles — gedaen ten besten verdacht zagh, en dat hij bij d' E: Comp:e in zodanige agtinge en aenzien als wel zijn vader mogt komen te geraken, waar voor zijn Edele: de heer Gouverneur bedankte, de Cap:n voors: en Broers gesigt gevende onder eenige Tidoreesche woorden, waar mede deze redenen op hielden, en naar komende à bord in' kond geschoncken, is zijn Edele: gescheijden, en wierd per de sluijt weder naar zijn corcor gebragt.

In deze avondstond zagh men een Tidoreesche scha- pradjan van hun corcor vloot naar Tidore afsteken, mogel: om den ouden koning van deze onze ophoudinge kennisse te doen, zonder de heer Gouverneur hier van eenige de mins te kundschap te laten toekomen. —

per schuijtje van den Berger en pagter Cornelis Pieterszen: wierd mede omtrent te middernagt een briefje nader malcijen en een raad afgevaerdigt, waarinne nog het behoeven van deze begonnen oorlog van dader gedijstelt wierd.

300. ponden: buskruijt.
10000. stuks: musquets en snaphaen kogels.
40. ponden: [illegible] —
kond en lang schep. —
van {4 3 3 en} ponden: zoo veel als te bekomen was. —

daar benevens onze geluckige overwinninge aen en den uijtslagh over op den vijanden besteken, en onde [illegible] —

'smorgens word de heer Vanderduijn met 40. militairen terstont naar Soasiu water gezonden om den vijanden platen en paggers aldaer door te beschieten, en kanon dat 'er in wesen mogt zijn, in goede bewaring te nemen.

de heer

van Ternaten onder dato 6:e 7ber A:o 1680.

de heer Lobs alvoorens gisteren wat onpasselijk geworden, was zijn E: hier in voorgekomen, hebbende met de anderen de buyt gemaakt 6. p:s kanon, daar onder een metale metaals stuckje van 3. lb:s bals daar op het merk vande oostindische Comp:e ter kamer van hoorn, sonder eenig vyand gesien ofte vernomen te hebben. —

de Tidoreesen siende d'onse meester van de paggers en 't kanon water, zijn met haare corcorren seer snedig naar oostwaerts gesprongen, uytgesondert de corcor van den prins Ceram met 2: a 3. andere, niet tegenstaande de h:r Wonsch:r hun 't selve wel expresselijk had laten sluyten, om geen dispuyten wegens het kanon &c:a te hebben, door der Tidoreesen onbeschaamde wyse van doen is hier wederom gebleken, niets hebbende op de wyse van gisteren, voors:e door d'onse in bezetting genomene canon hun 't selve met der selver schilden daar op te leggen willen bedingen, welck den Cap:n Samoeduno, by d'h:r Wonsch:r aan boort gekomen wesende prompt te staan gegeven wierd, vandat zulk gedoente gantsch geen goede harmonie konde baren, behalven dat het schynen soude even als of onder de Tidoreesen oorloghden, daar beneven, dat hy Cap:n den prins Ceram, niet dan voor een quaadaardts man te houden 't bestellen, insonderheyt met veele ydele grootsheden syn Ed:le in de [illegible] en als een blaas vol wints op te blasen, gelyk gisteren avond door ontydig naamhandeling, daar doch niets uytgeregt was, indien haare kloekmoedigheyt wilden betoonen sy konden naar Sawa gaan en halen 't canon met geweer en verder tot buyt soude konnen gemaakt werden, gelyk voor desen voorgeslagen is. —

Het antwoord van voorn:de Cap:n hier op was, dat hy niet dan een dienaar vanden koning en prins Ceram was, dienvolgens ook niets te seggen had, om Sawa af te loopen hadden de Tidoreesen geen moed om dat er 6 [illegible] bas [illegible] waren, en sy daar tegens maar met weynige schietgeweeren versien, dienvolgens ook ligtelijk te kort soude konnen vallen, maar Dammacnorra daar stroomden sy meer te van te komen werden. —

de h:re

Van Ternaten onder dato 6.e 7ber A.o 1680.

de heere Gouv.r dienvolgende zulcx wedercom, dat wij
het genoegsaem gesien en ondervonden hadden, wie
de principaalste raad-gevers vande Prins Ceram was,
ende zij wanneer den ouden Koningh van zodanige
quade raad-gevers seer voller ondersigt was, het hem
Cap.n wel ligt niet alles ten goede genomen zoude
werden, behalven dat wij omtrent zijn hoogheijt met
reden zoude mogen klagtig vallen op dese Tidoreesen on-
gehoorsaemheijt zoo verre als gisteren betoont, wil-
lende niet naar Sawoe gaen dij mogten van Gam-
macnorka ook wel afblijven, wij zouden het daer
omtrent met ons eijgen volk wel afdoen. ——

de Kap.n meer gem.t gescheijden zijnde vaart de h.r
Gouv.r naar land aen Gorassa vandaer voorts naar
't Hasleel latende in 't voorbijcomen kennen de ijsselijke
verdelgde velden door d'onse en Eijlanders weder op de nu,
hebbende aldaer nog een fraaije metale kamerstuk —
van 6. lb.n kals opgedaen. ——

Ende weder aen boort komende wierden de hoofden der —
Eijlanders ter ordre van zijn E: door den Borger —
koopman Pieter Tideszen: ontboden, ende verschenen zijnde,
voorgehouden offse geen moet en hadden, om met de Comp.e
van onse militie gedeckt, het dorp ofte dorpen tot —
Gammacnorka aff te lopen, en naar wensch van zijn
E: voor hare langwijlige verstooten altijt vandaer
een buijt halen, verhopende ondertusschen de Tidoreesen, volgens
hare gedane voorwerp, het daermede zouden doorgaen,
niets wel wetende d'inwoonderen aldaer wel dezelve —
te [illegible] van Ternataanse onderdanen hier om-
trent en het dorp open en genoegsaem onweerbaer te
zijn. —

d'Eijlanders voor deze zijn E.s goede wille en genegentheijt
te hartwaerts ter hooge bedanck zeggende, namen [illegible]
daer van beraad, latende egter blijken haere —
blooheijt om 'tzelve t'ondernemen, weshalven zijn E:
hun dienaangaende niet verder en wilde persuaderen,
ende middags sond zend den Prins Ceram een —

Concor

[illegible]

Van Ternaten onder dato 6:e 7ber A:o 1680.

Corcor, met eenige volk aen Boort, om de heeren gouv:r aan te dienen dat niets tgebreck van versch water, hebbe a drie corcorren en eenige prauwen naar zeker residentie etc: 0: waarts binnen deze Bogt leggende, te willen zenden, om zig daar van te sien, en dienvolgende versoeckende om heer onder soldaten tot geleyde, en om als getuygen te zijn van tgeen 'er zoude werden gehandelt. ——

Hier op sond de heeren gouv:r den secretaris, en Borger koopman Pieter Tiedsz:en voor sz:en bij zijn Edele: om hem te beduyden dat het zenden van zijn Corcorren hij om versch water off waar het zoude mogen wezen, in deselfs believen en dispositie bestont, aengezien de Tidoresen zijn E: doch gantsch geen gehoorsaemheyt en wilden toedragen, volgens tgeene men daar van in deze dagen en ook voor de komst der schepen, had ondervonden, wesende ook behalven dien een prauw naar Tidoor gezonden zonder zijn E: eenige de minste te kennisse te doen, om zijnentwege [illegible], volgens gedane toezeggings, heen off [illegible] in [illegible] vanden uytslag der zaken, tot nader gelegentheyt [illegible] te komen laten weten. ——

gem:e afgezondene met hun wedergekomen aen Boord rapporteerden uyt het wesen vanden prins Ceram eenige misnoegings vermerkt te hebben, zonder dat hij dorffe ontslaen van tgeene een Cap:n Samaoenoe zijn Edele: vande gevoerde redenen heden aen Boort bij de heeren gouv:r mogt hebben gerapporteert: doch nader hand derzelver Boodschap verstaen hebbende, had hij hem al ander wesen betoont zig verontschuldigende wegens het gedoente der onverstandige en ongemanierde Tidoresen versoekende dat de heeren gouv:r de schuldige alsulk naar behoren gelieffde te straffen, en de klagten dienaengaande omtrent zijn heer vader te verschonen, want zulx geschiedende genootsaakt zoude werden met hunne Corcorren te vlugten en zijn op een goed heen komen uyt sien, uyt vrees van op Tidoor komende daar of hoogs den gestraft te worden

——

van Ternaten onder dato 6:e 7ber A:o 1680. —

te werden. ende belangende het affsenden van de praauw naar Tidore daar van zijnde, zig mede geen kommisse te hebben, egter vermoedende sulx door de prins gouwajau geschied te zijn. —

's Naarmiddags omtrent drie uiren de heeren gecommitt:e aanboord komende, wierd vergaderinge belegt ende daer inne door de h:r gouv:r in consideratie gegeven, —

1. off men nu naar gedane belofte de goede uijtslagh der zaken, niet behoorde iemant van hier de E:le Collegie naar Tidore af te zenden, om het voorn:e zijn hoogh:t te voorslaan, en wie daar toe nomineren; het advijs gehoort wierd met gemeen goedvinden geresolveert de heer Commandeur Lobs deze gesantschap op te dragen, en bij zijn E: gevoegt den secret:s Lofsang en onder koopman Pieter Tideszen, om de reijse op malijen in 't koers weder komen, mits gebrek van water in de kraijen, morgen voor 't hart de zijn, ondernemen. —

2. dat den kerckhoff van onze overwinninge zoo van 6 stukken als het kanon der vijanden, is staan zijn hoogheijt met het metale, dat ijdelos in 't Casteel te bekomen prince stukje, waar van hier voren is gesproken, te...

3. In opmerkinge genomen wat hoe 't ofte pos den vander vijand nu ... aen te laten, wierd geo... van Zawoe en deselve naar ... het zijnde te besetten, doch om verscheijde wigtige redenen, sulx niet ande land-kant, dan wel ande zee en rivier op te ondernemen. —

4. De 6. op ult:o maij gesuspendeerde officieren van 't hagt- de Regiment, zijn als nu wederom hare bel..., uijtgesondert Hendrik Barentszen, mits zijnde voor dato alreede tot degradement gecondemneert geworden. —

5. om de rivier van Zawoe ondersteunelen wat 's leckere te besetten is verstaan, 't hart het voorland morgen naar derwaarts te versteken. —

6. om 't groote kasteel te demolieren ofte besetten, en tot nader overlegh in statu gehouden. —

naar de

naar de vergaderinge word den voorss: en Jonger koopm:
Pieter Tidesz: naar de corcor van prins Ceram gesonden,
om zijn Edell: kundschap te doen, van het genomen —
besluijt wegens de besendinge naar Tidoor, en
hoedanig saken off te hove, daar Comandeurs te vernemen
off iemant met d'onse, off wel afsonderlijk mede —
naar derwaarts wilde afvaerdigen. —

Welke d'afgesondene bleven een wijle lang met de —
sloep op zij van de corcor leggen, vermits Capit.n
Samaoenoe zeijde de prins mede gem.t zig voor het
rust den begeven hadde, egter indien wat wagten wilden,
zoude hij hem opwecken, en dien volgende de selve bij
de vorsten trecken waar op hij prins zig eens om —
kerende vragende off de h.ren Gouvr.r daar in persoon
was off niet, en daar van bericht zijnde, begaf hem
wederom in den geruijsde slaap, d'afgesondene hierom
willende wederkeren, wierden door voorn.s: Cap.n terugh
geroepen, ende binnen de corcor zitplaatse gegeven, dogh
wat aanporringe men ook dede om zijn Edell: uijt
den slaap te ontwecken, het was te vergeefs, de politie was
hier nu om slaperig te zijn en te blijven, waaromme d'afge —
zondene ook onverrigter boodschap wederkeeren mosten.

Behalven de opgemelden gevangen gekregene Kaouta is
hebben nog zeker oude bejaarde vrouws persoon in handen
van de onse gevallen, van welke niets haar als van
zinnen berooft aans stellende, geen d'alderminste bericht
was te bekomen gelijk mede niet van Kaouta, dan
eenelijk dat hij met nog omtrent dertig der volkeren —
van Tacomij op de wegh bleijkt te pagger aen 't warme
water wagt gehouden had en vermids zijn vrouw en
kinderen van daar naar 't kasteel van Gilolo gevlugt
waren, was hij voornemens deselve te volgen, waar
door ons gevangen geworden is, hebbende vande beraat —
slaginge des konings en der groten geen andere kennisse,
dan dat haar elks te vlugt-berg zoude zijn Zaloh en
Gnaroele, maar niets gebrek van water en mond-kost
van daar naar Sahoe en vervolgens naar Camo —

alwaar

alwaar 's Konings en der grooten goederen meest in-
gebragt zijn . op dewelke zoudende maar vier of vijf hu-
ten zijn, waar over de singhadie weinig gebied, en is je-
genwoordig de qualiteijt van goegoegoe hebbende, de Babatos
hadden den koning dikmaals geraden van zig met d' E.
Comp.e te scheiden, maar hij had daar toe nooijt willen staan,
uijt vreese van bij de Hollanders gedoodt te werden waarom men
de rijxgrooten dan ook van voornemens zoude geweest zijn,
om hem te dooden, maar hadden het nog met den anderen
niet konnen of eens konnen, en dienvolgens waar zijn
Hoogheijt ook vlugt, zij hem volgen zouden, volgens
deselfs last, dat was al 't geen hem volgens zeggen
van der Groote beraadslagingen bewust was.

Tegens den avond vaart de prauw uijt de Tidoreesche
Corcorren vloot naar Tidoor, en word door den prins
Ceram te rug ontboden, en den Heer ten avondkom gelast
zoude de Heer Commandeur als nog iets daar van te ver-
wittigen.

's Morgens komen de heeren gecommitteerdens, majoor en Dingsdag 24e do.
opperkoopman d'Klerk, aen ons boord, verhalende dat
Secretaris Kortdaal aen bij den prince Ceram met
de Bongen Tidesz.e gezonden om 't selve boodschap van
gisteren te doen, waar op zijn Edelheijt zig mede aen
boord laat vinden, de heeren Commandeur en heeren gecommit-
teerdens zijn vertrekken naar Tidoor, mits 't contbot van
zijn Ed.s vader, bekent makende, daar beneevens zigh
verontschuldigende van deselfs laatste slag van gis-
teren naar middag, waar door de Secretaris ook geen
antwoord op zijn boodschap had konnen bekomen
ende indien hij verder had geraden van 't besluijt om
dewelke te zien vernomen werden, hij zig wel mogelijk
zoude hebben bedacht, om 't selve mede deelagtig te
mogen zijn, niet tegens landse haar gewoonte mede-
bragt, van naar opwinningen uit der vijands sterkte
ofte ... naar huijs te keeren om hem te reijnigen.

d' heeren Commandeur dit compliment in quantum pro-
aengenomen hebbende, antwoorde zijn Edelh. zoude zig
nog wel konnen bedenken, en de togt en boodschap

naar
ons

naer iemand anders aenbevolen; waer
op hij de beraed nam om zigh daer op te bedenken,
waermede zijn zamblant ook wel zal komen
goed maken, daer hij anders sints veel ligt door de
mand zoude gevallen hebben. —

Prins Ceram geschickt zijnde vaeren de heeren Gouverneur
en heeren gecommitteerdens naer Gowassa, en van daer
te voet naer Tabaddee, om 't werk aldaer te besigtigen,
off 't selve in bezetting genomen, off gedemolieert
en onder de voet behoorde gesmeten te worden. —

Zijnde het secretaris door de heer Gouverneur
bevorens g'ordonneert, de ronde om de schepen
te doen, d'opperhoofden van deselve te waerschouwen
en gelasten, niemand van haer volkeren te laten
uyt met koppen gaen, en die zijnde de 6 bikenieren
met weinig volk, het zij in wat dienst dit het ook
zoude mogen zijn, aenland gezonden werdende, be-
kens te gelasten daer op nauwe acht te slaen,
om alle ongelucken, die uyt zulk doen gevoeglijk
te volgen staen zo veel mogelijk voor te komen.

Ten anderen dat er alle avonden precis de rolle
van al 't volk gelesen word, d'absenten aengeteekent,
en deselve wedder bekomen werdende, naer regt
en behoren te doen straffen. —

Ten derden, de quartieren van wat sluyts het
ook mogten zijn, eyndelijk uyt verzoek der

sluyt

van Ternaten onder dato 6. 7ber A°. 1680.

kruijt nodigen bij de schippers off iemand anders,
om een mutsje arak komende, in plaats van
arak lus tig te zullen werden gelades t, om —
zulke onbeschaamde en onbetoorlijke bedelarije
voor te komen, behoudens nochtans eenig opperh=
hoofden om bijsondere inzigten, en tot spoedinge van —
deze en gene werken belovende, zal 't ook gege-
ven werden, zo wanneer 't ondeelt word zulcx —
in orde te bestaen. —

De chirurgijn Mr ofte opperchirurgijn Schoddenberg,
doet mede de ronde, om de zieken te besigtigen, d'onbe-
quame aanteekende, omme per Zijp naar Malaijo
en 't hospitael gebragt te werden tot beter acco-
modatie en tractement. —

De heeren Gouverneur en heeren gecommitteerdens
quamen omtrent in den middach 's land weder van 't
groote kasteel aff, op Gowassa, van waar, middag
maal gehouden hebbende naar 't hoamio wateren
zijn gegaan, om der vijanden verlatene werken
aldaar te besigtigen, dewelke naar d'inlandsche
maniere vrij sterk bevonden zijn, waar door
't Landen ons altijt, zulcx 't zeer geroeijst
zijde, ongemeen dwaarder dan tot Gowassa zoude
gevallen hebben, alle welke met de nog tijt —
omtrent 's lands woninge 't Eenige opgestoffeert —
werden, waar naar de heeren op de Zijp tijt voor
geroeijt zijn gevaren, en tegens den avond afscheijt

genomen

genomen, en de h:r Lobs bevonden reijs gevorscht
hebbende, jeder naar haar Ed:e schips boord —
gestelt werdende den secret: door de h:r gouv:r
bij prins Ceram gesonden, omme van zijn Excel:tie
te verstaen van hoedanige resolutie hij geneegen
was, 't zij om naar Tidoor te vertrecken ofte —
daar mede te vertoeven tot datmen op sauwe —
de zake zoude hebben verrigt, brengende den —
secretaris hier op tot rapport dat zijn Ex:
cellentie niets ontbod van deselfs hier vaeder
naar Tidoor mos keeren, insonderheijt: als niet de —
heer Lobs naar derwaarts ging, in welckers —
geselschap hij vermeende wederom te zullen
komen keeren. ——

's Avonds laat de Zieckten, het ledige vaartuijgh van de
schepen, en d'jongst gevangen gekregene vromens per
zoon op de zijpe besticket zijnde, vertrok de heer
Commandeur Lobs daarmede, volgens resolutie
naar Tidoor van der secretaris Losfang en Onder
koopman Tidesz:en vergeselschapt. ——

Kort daar aen laat der prince Ceram de heer gouv:r
zijn vertreck, door capt:n Samaoenoe onder eenige
complimenten bekent maken daar benevens dat
der niet heddele der coecoeren in ~~zijne~~ geselsch:ap
altijd verblijven zoude alzo niet meer dan der —
a hoofd coecoeren in zijn geselschap mede nemen —
wilde ondertusschen dat een capt:n Lauwt der andere —
hier zijnde Tidoresche Bobatos vertrekken, dese nagt bij
bij de h:r gouv:r te willen komen, hetgeen nimmer
afgeslagen en tot morgen uijtgestelt is. ——

Van Ternaten onder dato 6. ocb.r 1680.

Den 16.e d.o Woensdagh verscheiden Cap.n Lauwert
en gevoerende bobatos: niet dan eijndelijck te g:
zijnde eerst hebbende hij sigh vraagt tot aenloe-
den 't schip ter: van middelburgh gehouden haden
versoeck was om de Jonge koningh, dat tege-
staen wieder te ligten handen volhaden
dat dag agten en souden verloff verstrecken
souden, zij verontschuldigende zig, dat de op-
gisteren agter middag twee vertrockene cor-
corren naer tidoor, souden des Jongen koningh
ofte haren kennisse soude geschiet zijn, zijnde
de eene den Sengadie van mandiko, en de andere
en den Sengadie van mano, versoeckende, dat de
H.r gouverneur over haren onpligtigheijt geliefde
aen den koningh Saijfoedin, te doen klagen,
Vader op de H.r gouvern.r d.o Cap.tn Lauwert ver-
maende mits selven naar tidoor vertreckt het
selfde aen den koninck te willen doen etc.a
daeromme de sd. Cap.t Lauwert naer geluckwen-
schinge op desselfs wijse vertrocken is. —

D.o opperhoofden van de Sangieschen zijn aen-
boort van [illegible] nevens een swael ontboden alwaer
door den gouvern.r aangelast is gewoonte behoor-
lijck rapport alle morgen wegens haer volck te
doen, en wat sij des daags door 't bosch loopende ver-
nomen ofte ontdeckt hebben, in sonderheijt haer ver-
maende, soo wel grote als kleijne vruchten
tassen, musquetten, en andere geweren off
oorlogs behoeften vindende sulcx aen de comp.ie
te moeten brengen hun latende alle andere
goederen, die sij mogten krijgen als goud zilver
koper, porceleijn, ijserwerck en huijsraat
etc.a en om hun aen te moedigen niet te [illegible]
[illegible] [illegible] de H.r gouverneur
handen buijt in deen van de schepen te brengen
onder —

onder behoorlijcke wijse de offerandeniers houden
Zy met 4: Concorden hadden uyt naer Ternaten
brengen het welck Zy seyden te willen met
den anderen overleggen des Sloepen van de
Quinticos bongenoden, pieter de Hart de Coninck
pietersz): verschenen desen mo(rgen) by ons te
seggen onder bevegenen den brieff van dese
raat tot Ternaten nevens andere papieren, daar
onder begrepen ooch wat verclaring van
gevonden en vrugten, de ingesetenen aenziende
de nog gaat desen morgen naa Cant aen 't Casteel
om het van binnen en buyten te meten des
agtermiddags gaan de Heren gouverneur en van dee
duyn naer 't Casteel om het werck en wandeling
van de ingesetenen te besigtigen en de mandijken
uit afftrappen der muyren aan 't Casteel wat
voort te zetten. —

Dito Donderdagh smorgens gaat den luytenant
Cronhuysen nevens des Heeren Coninx verselt
met de [illegible] en Zyn volck om het Cant voort
te setten, de Heren Majoor en de Gheyn komende
aen boort, wenden wy by den komste een ver-
gaderinge gehouden, waarin geresolveert dat
is het Casteel Seloto van oude marnoolden
te doen slegten, en ontmantelen, [illegible] bysonder
[illegible], eerstelijck om dat te groot van be-
gryp is als het [illegible] daar van gemaeckt
uytwyst [illegible] om dat souden geraden van de
alhoudende overvallen te wenden, geen waar
te halen zy: ten tweeden dat niet souden ge-
raden den weg overlaat naa 't Casteel met
veel te verwandelen en zy, en ten vierden dat
men niet anders dan met het hooghste water
over de bancke inde revieren met schuyts off boots
nog minder vaartuygen in te komen ofte op te
vanden en by, wenden [illegible] het opligt van 't slegten
van 't Casteel Seloto, des Schippers van Ter: van
Middelburgh, [illegible] Rande, aen bevolen, [illegible]
[illegible]

Van Ternaten onder dato 6 8ber 1680.

inhoudende van 't gestelt, de besloten geschaft
nade vermogen te stucken en te beschelden, het
welck de Hr majoor aan raam te beschouwen.—

Des agtermiddaghs komt de raad aen boort, doende
bericht van timmermansch tiden worden gebroken
namentlijck dat hij wel 9. glasen van 't Casteel
der verguaden daer ingeslagen zijn ontmoed-
lende op den wegh 3. sobantse boeren, die hem
den strant te houden 't bosch ingevlugt zijn,—
dogh vervolgen konnende zijn zij weder 5. ande-
re ontmoet gelovende het lannotaande ge-
weest te zijn, die hadt werghdinst te werden—
stelden, maer door de Chiauwers op de vlugt
gedreven zijn, met verlies van een van de—
hand die de Chiauwers het hooft afsloegen,—
vindende ook onder weegh in een seeker huijs
gelegen aan de rivier 3. groote koperen ketels—
welck hij niet te groot sijnde 2: in stukken—
geslagen, en met stucken weggedragen heb-
ben latende de derde met weijnigh schade in
deselve plaets, de Hr gouverneur resolveerde—
op dit rapport selven nogh een mansch diën—
heen te doen ingeschelschap van de Hren van
der duijn stellende nedenende de Coupe van d:
luijtenant Cromkuijlen, en olivier, met al de—
Sangiensen, welck laet geneenden hoofden
deser avont ontbooden en aengelast zig met
hand klaer te houden, werdende de ander—
Hren dit alvoorens bekent gemaeckt de Ha-
louw van den boegen jagten vertrecken desen—
avont naer maleijen.—

20 Sondaghs sagtens vroeg gaen de Hren gouver-
neur en Van der Duijn, naer laet dieso verwol-
gens op de mansch tot den middag toe, tot dato wen-
den mixiende gevolgh aen het naest gelegen—

Jaguboesch

Van Ternaten onder dato 6en octob: 1680.

Sagubossch welck (volgens verklaringen van de gevangenen) nabij gelegen zij aende wester Sawoerwoe, binnenwaerts door dese Sagumorass- sen door de moeijelijckheijt van de wegh, en mede om dat het de onse aen de ingevende wegh wijsers off gids ontbrack niet door konden, keerende dienthal- ven weder te rugge, setteende onder weg alle huijsjens diemen in 't thuijnen vont met geschut aende riviere aenbrant, komende ongeveer 2: uijren des agtermiddags weder aen 't casteel, alwaer de ma- hooffden in 't slegten der bontvoeringen en mijnen seer ijverigh besig vonden van daen- quamen weder aenboort.

Des avonts vernemt men dat Cannas, nobentus, gogogo Lanoma, nevens den coucon van de koningh Manganitoe naer malaijen om haer buijt te brengen, met op morgen avont hier we- derom sullen verschijnen, zijnde haer mede gegeven den ordonnantie, om haer aende Can- beni leggende siecken op malaijen in 't comm.e hos- pitael te mogen brengen om van onse Chirur- gijns gemedicineert te werden, zijnde tot gaffassa alle in de wegh staende nijgten ver- brande op heden ongehaelt, den schoongemaeckt.

den 29e Saturdagh smorgens wert den bongen de hoet den brieff aenden raet tot ternaten over- handight, die nevens de sijne Ex: tot advijs van de te koert gelevende musquetts, en maer haer togtje etc.a gelijck uijt brieffboeck op malaijen aenkomende sal konnen te blijcken, gaat daer mede niet sijn sloep onder zeijl, dog met de wint westelijck en hart dien hoeken most wederom ten ankere komen. des ogtends komt Cap.n Lavort van Lagietando aen boort mede brengende drie musquetten, drie lambocken en houwers.

Van Ternaten onder dato 6e. 8ber 1680.

houwende en de en piek, welcke hij tot buijt gewon„
nen hebbende, en is hem 't selve van de Hr. gouver„
neur geschoncken, onder recommandatie de
koninck van mangaritoe aen te seggen, dat
de bij sijn volcq gevonden 2: bassen (als ge„
segt wert) aen den dagh wilde brengen, ten„
wijl sulcke wapenen de d: Comp.ie toebehoo„
ren, wendende op heeden ~~[illegible]~~ aen gosshasa wederom
nevens sigh [illegible] en de pallisaden tot
voorschreven welcke van ons volck opgerigt
sijn ook den opper [illegible] Stippert ende
de andenbaij onder de accoort wal van desse bogt
gehouden om alle in hammeren, gaten denen„
ven te besien en pijlen, om naukeurig ge„
cantelen te werden, tegens den middag kwam
den Cap.t. Laurens van Laguillande naar malaijo
te schepen om sijn buijt weg te brengen
maer de sterke Zee wint noodsaeckte hem
weder te rugge te keeren de Hr. gouverneur gaet
des agtenmiddags naar de majoor en van daar
naar gosshassa, en 't casteel door alles besigtigende
vindende 't casteel geheel van alle desselfs bout
werringe en gaderijen, geheel al ontbloot en
binnens te deel geslegt, gosshassa wiert goet gewon„
nen in de selve 6 paert voor den de te houden,
sodanig het ligt en het selvige deurlijck wel
en hegt naer vermogen te besetten. ——

30e. Sondag wert de manderijcken comp.n van Selo„
lo naer boort van Vagt de Experimenten [illegible]„
neert, alsoo borden geen werck meer en hebben
sijnde den luijtenant Tromhuijsen, wederwende
den [illegible] bergwaerts op uijtoen Bosch [illegible] on„
derkennen, wendende den neuwe dag vandaar in„
ne te en [illegible] doorgebragt des
morgens komt de schuijt van middelburgh
aen boort van de majoor gehouden wertoondende
den [illegible]

Van Ternaten onder dato 6e octob: 1680.

den 7 Julij welcke de alphoursen snagts naer de-
ons op het bolwerck van 't Casteel Jelolo,—
geschooten hadden, die van de ons werden om-
met 16: à 17: musquet schooten begroet sijn, des
agtermiddags komt quit schil nobenties van
Malaijen de ons berigt dat de anderen concom-
met hem ander naer Malaijen geschept, ook
op wijse hensvaerts aan waren, wijders dat
de hr Lobe op gisteren middag den Landt de Sip-
naar bij door verstrooiden Ubas. ——

8mo Julij gaat ons in de boot vande Oppercom̄andt=
om water inde revieren aen welcke maat bac-
canijs pagger gestaden heeft, de schipp: vant
Oppercom̄andt den stierman 's Lieppert gaven-
mede om de reviere 't onderkennen die cantoren
mede hout binnengedrus de Hr majoor 's onder—
gheijn aan boort den volgens bestemming van-
daags te worden gaat de Hr gouverneur per ons
schuijtjen ende Hr majoor met de Rijnnaer
Jaswodewod omgints met siten niet mede—
te weijnigten sijl de gelegentheden affte—
sien, des agtermiddags gaat de Hr van den—
Duijn per orambaij naert Casteel Jelolo, den
komt tegens de avont weder aen boort met
berigt dat ons Sangiss boden te werden die
van Mangamisol, Labocan en Lanodaruijt
moorkoppen gaande vande alphoursen ouge-—
vaar inde borstweer legten vant Casteel voornt
als door geladen overvallen sijn, soo dat ten—
dien sueuwelde en 3: gequetst naerleden, de—
souden mede gebleven sijn ten waer dese—
menkeloos moorkoppen door de vanden Sangam-
sen waren ontsetts geworden, die de alphour-
sen op de vlugt dreven waren door hunne—
dooden konden affdragen, die aen de veltschans

Goffassa—

van Ternaten onder dato 6e 8bre 1680.

gepasseert bevonden zijn, de H:re g. van der duijn-
doet mede blijcken dat de genoemde sangilis [illegible]
den bat op gedaan hebben, des agtermiddags ko-
men de andere 3: sangilis concoma mede van
Maleijen, de boot bom [illegible] gevordert zijnde
quamen des nagts weder aan boort, ende goet
[illegible] zijnde ook van den [illegible] voor-
noemt dat soo verre als hij in de Molucca geweest
is, in sijn [illegible] aengeteekent, des nagts komt
hier bij de vloot weder [illegible] de pagten [illegible]
[illegible] 2e ende sijn [illegible].

den 2e do voordag komen de H:re gouverneur
en majoor weder van [illegible] ende blijkt dat
daer den gouverneur op vrijdag den 20: voorleden
te [illegible] in, met [illegible] . . . . de [illegible]
[illegible], die van de galeij sagen het partij
van de vijant soo met pak en sak op de [illegible]
[illegible] aen de noort kant van de bogt marcheeren
den, vrijdags hadt de H:re gouverneur in sijn aen-
komen te voor [illegible] 4: à 5: van de vijant op
[illegible] vernomen, maar de [illegible]
[illegible] plagijen de schuijt gehouden is, om hare
te mogen [illegible], maar vrugteloos, wijl sij
voor de [illegible] de vlugt namen en [illegible] schuijl-
[illegible], waarop met het opschieten [illegible]
de H:re gouverneur en majoor het [illegible]
[illegible] door de [illegible], de [illegible] en [illegible]
in de [illegible] bij hare [illegible], [illegible]
de [illegible] [illegible] [illegible] sommige mede
den [illegible] [illegible] het [illegible]
van de galeij is [illegible] de [illegible] gehouden-
om [illegible] het den [illegible] en [illegible]
[illegible] [illegible] zij gehouden de
[illegible] den [illegible] ende [illegible]
[illegible] den [illegible] [illegible]
gelooflijck

Van Ternaten onder dato 6e octob.er 1680.

gevoeglijck souden bekomen hebbende, waren op-
den vermeijnden vermeuchten beleghbodem, met
geschooten geworden, waer door die van Ternaten,
sie genoegsaem gewaerschouwt het ooch omtrent naer
de, quamen des avonts ten 9: uijren weder aen
boort soodat wij des anderen vernomen hebben
bevonden voor anderen noch van de meeste, met
den grooten banck beset waren op met lasten wa-
ren maer twee rotten op het dichte bevonden is.

3e. d.o des ochtens kregen bericht, dat de alphoureses
in de voornacht verlaten hadden het Casteel Jeloloo,
geweest staende in woeden ende pijlen maer de-
selve op het bolwerck geschooten hebben, zijnde
van de oude met 1 à 6: musquet schooten weder
begroet des bediende noch het opgesette ge-
vonden casie, komt den vindeen aen boort bij de h.r
gouverneur ende maeckte sulcx bekent dat in cas-
teel gelaten en aen den luijtenant Cromhuijsen
gelevert heeft, des ochtens komt den pagter
Cornelis Pietersen: aen boort ende handigt aen de h:
gouverneur eenen brieff van den raet van machijen,
waer in onder anderen het te kort komen op
de gesonden loogels wert beantwoort, de ver-
gesonden siecken aengevallen, zijn ongenegen
geweest om hun int hospitael en onder de wonde
chirurgijns te begeven de gevonden ende de wel
lijgers- voorschreven tot Jeloloo, gekregen
gevangen was voldaen de geylde h.ren hebben
verleght, om deselve hun voor desen lodges aen-
hijs die daer van des koninghs weder om tot haer
dienst te vermogen hebben des agternamiddags
komen de h.r majoor ende de ghelijcke aen
boort ende gaen verselt met de h.r gouverneur
en van den koninck naer land om de gossassa om
dan —

Van Ternaten onder dato 6en Octob:er 1680.

daer het oprigten van de palisaden de bevelhebbers
besigtigden, van daer na 't Casteel [illegible]
hebben deselve met het onder de voet werpen [illegible]
naer gesonden. aldaer deselve eenige ongelucken
van den selven bevonden waren .... geweest die
door onagtsaemheijt en onvoorsigtigheijt (tegen) sijnde
tegens 't verbot van de schrijvers aan 't vat brande,
hebben van de mijn den besonderen gelijckelijck
met de selve [illegible] en [illegible], in wor-
gen daer onder doot gebleven sijnde aldaer aen
het Casteel begraven, s'avonts na den bewoonders
alles wat branden kon in en aen het fort Te-
Lolo, aengesteken was welck d:o afgebroken
Casteel verlaten, en de Coningen van Machian
sen en volck van daer gelegt, welcke tans te op
gaffassa geposteert sijnt, de heeren konden
[illegible] aen boort en onse Jagt de Bamboes neder
[illegible] beleijt (sampan) gelast voor af met
de Coningen, man [illegible] nader Sancooroo voor te ver-
trekken, 't Jagt de Ijsvinder dat ha: van
Middelborgh gelegen hebt onder gaffassa te
korten nader bevolen, om daer sijn onder-
plaets te soecken, en post te vatten. —

Den 8en donderdagh
sagten middags komt
d:o Heer Majoor en de
gheijn aen boort, gaende ge
saementl: met de Heer gou-
verneur en van de mijn
nae lant om het aenbij-
den aen gofassa te besic[h]t[ig]en

Item vertreckt het de jagten voor verder nader na-
bijden, —

Den 9e Vrijdag agter dat onse boot om water de-
gaet
agter middags sijn de hoofden den Sangiesse
aen boort ontboden, hebben bevolen der morgen
vroegh wanneer ons Zielen onder zeijl gaan met
de met hunne Concoorden te volgen de anae-
den nobbeltiens [illegible] dat se op heden met
hun volck int bosschop [illegible] geweest sijn
seggende de anae gelden al [illegible] vernomen
te hebben nader den laat gevonden, met
de sijne wanneer den [illegible] van ontrent 20 bene
bevonden ontmoet die voor sijn [illegible] de vlugt
namen

Van Ternaten onder dato 6en octob. 1680.

namen de Verdeeders op haar versoeck om kruijt en loot, deese volgende overslag gemaeckt om nevens het te versterken als 's nagts mee deselve wagt komt, ende loot schult aan boort, welck mits met water geladen was niet dienende uyt de oorden heeft konnen genaken.

Den 1e Saterdagh opt den morgen gaat de Hr gouverneur, en van den duyn, ende majoor met sijn schuyten naar goffassa om de schans te bevestigen vindende op 80 a 90 palisaden naa het geheel toegesloten werde een instructie aan den luytenant pols tot de selve naauwkeurige geduyring zijn verbleef tot goffassa en aan den pr schipper walboom een uyt schrijft van genoemde instructie nalevende zijn gedoon de was van deese inhout. ——

Instructien voor den Luijtenant Fredrick Pols, waarnaar sig soo int opbouwen en besetten van de velt schanse goffassa als anders zig tot nader last zal hebben te rigten. ——

Dewijle om veelerhande gewigtige redenen goet gevonden en verstaen is het groote casteel van Seloto, niet alleen niet te besetten maar ontdegenoegel te verlaten en te slegten gelyck sulx den meenende en nade vermogen voor soo veel de konheijt des tijts slagten volgens het staende werck te versterken, besorgen en besetten, soo om ons besit altijt door te regten en betoonden, als om nade ons weggevallen en bedienen altoos meester van de Stuart te blijven, dan de vaste wal te konnen houden en genaeckten, ende nadien ons een tijt niet tot den last ommer met de geheele magt en alle de schelpen hier— langen:

\# heeft willen gedagen veenigt is geworen des, gelijck dan en tegen deselandig is gagt geworden goffassa nade de gelegentheyt des tijts

Van Ternaten onder dato 6en octob.er 1680.

langer te verblijven, en noodsaeckelijck nader-
saroor en veranderen moeten, om den swaert maer
vermogen gestadig werck te geven, in wederle-
se houden, en geven aen te laten schepen —

Zoo sult u.l. van de luytenants de muyters en medelijden
adventants ontvangen, waermede sij niet het
geen der jegenwoordig in en ontrent is, onder in-
ventaris vant Canon schepen, en wijs als ander-
gereedtschappen om het selve tot ons nader last
als hooft te bewaren, beschermen en vorderen,
naer luyt het geene hier onder door of aenhalen
ende u.l. aenwijsen sullen op te maken en ver-
beteren. houdende in alles soodanige krijghstucht
en ordre, als onse gewoonte is, die u.l. niet onbe-
kent en kunnen zijn, nochte bedingen, voor al
sult niet naer laten, alle morgens en avonts
de gewoonlijcke gebeden, door den bequamen per-
soon te laten doen, en sal u.l. in alle selfs sooda-
nigh tot voorbeelt van andere dragen gelijck het
den deuchtwent officier betaemt. —

Tot u.l. hulpe en onderstant in het onderhaut der
sterck op gossassa werden verderig en inge-
nieur de noy u.l. toegevoegt, die besorgen sal
dat alles naer vermogen en onse meyninge op-
tatte geschickte werdt voltoyt en sal het
swaerste werck, en waer op meest gelet dient
wel int wel maken van de borstweringe be-
staen, die mits de opgedachte pallisaden door
verhinderinge den ouden aerden [illegible] gronden en
swaer ingewortelde boomen, soo na niet en
hebben konnen gebracht worden, off daer —
scheiden andere [illegible]lijcke hollicheden werden, die
voor den [illegible] maer niet losse en ligte muyte —
sullen mogen gevult werden, omdat de beschoe-
jinge van voor en onderen sandbosch hout zijnde,
niet alleen langduyrende en sal, maer onmogelijck
de [illegible] van steden off aarde sal konnen
verdragen

6

van Ternaten onder dato 6e octob: 1680.

verdragen soo soude wel onses oordeels de be-
quaemste wijse van wercken sijn in-
bestaen dat men de holligheden en het ijdele
tusschen beijde met ruijgte en aarde onder-
malkanderen, tot boven toe effende en dan
den volgens tusschen ijder pallisadt, nieuwe
speringe en schooren en planken innewaerts
op de vaste gront met haere lichten aende geschraeg
van soden voorsien werden binnewaerts eenige
groote palen in de vaste gront nigtende en aende
buijten kant (egter innewaerts de pallisaden)
soodanige steunen van latani binden off afsnij-
heden, waertusschen als dan de beschoeijing:
van sulcke latten boschen konde gemaeckt
werden, alsoo onmoogelijck ware de beschoeijin-
ge schoon het oock niet versche gront op ge-
velt wiert soude konnen dragen buijten dat
het door den eenigen geringe tusschen de pallisaden
door sacken soude, de lagte waren in de ruijge
loots off corps de garde staet is het voornemen
niet op te vullen, maer en sdanig te laten, de welcke
sullende aen beijde de zijden daer aende op en af-
gangen schrijnde geopent te sijn om de
hoogte nijen palen geset werden, waer aff de
nijen naer binnen met het bovenste plaijn ge-
lijck sal sijn, en tot de naes de nije aende buijten
pallisaden, de hoogte van de beschoeijinge
gegeven werden handelende met de beschoeij-
inge aen latte boschen en voorts verwerckt daer
tusschen beijden, gelijck bevoorens geseght is.—

De sortie tot de verwulfinge sal aen de oost sijde
daer het ons wel het nutste en machtelijckste
te sacken toeschijnt en dat wel het naeste is (ge-
noemde werden) aen welcke zijde oock de
ordinnige soo lange om de besloot in te krijgen,—

Zal

Van Ternaten onder dato 6e. octob.r 1680.

Zal gelaten werden tot alles voltoyt is, als wanneer de
noorden in den uijtgang van de Zuijt: Zijde van de
steijlste van de Zee, tot aen de wal van [illegible]-
staten, maken en houden zult, houdende de we-
leden van boven op de steijlte, de welcke des
avonts sal ingetrocken en bevestigt werden
gelaten worden, makende wederom deselve
gants geruijmt en des nagt souden daar bij houden,
sig wel hoedende voor de listen der branders als
anderssints makende altoos bij tijden de schans
kan sterken om den aenkomenden vijant aff te
weeren en langs de vlakte te konnen strijken,
voor al goede sorge dragende dat niemant en
laat gaen noch loopen off sig buijten de vlakte
begeven, dat u. l. bij desen laten duchtig te-
werent aenbevolen alsoo bij ontmoetende onge-
lucken, dat godt almagtigh verhoede, geene
verschooninge hoedanig die oock mogen wesen
u. l: sullen konnen off mogen ontschuldigen
daarop te letten hebt.

Ende althoewel den naam alleen ooge schijnende
sorge niet alleen en is, dat de vijanden yets op de
vestinge staat te ondernemen, doch genoegh bestaen,
dig genoegh is om soodanige magt van Ternate
en inwoonderen die deselve aenslag op maken
mogten te konnen wederstaen, soo souden
bij sonderen tijt in deselve, de schans geoffassa-
niet dan met de doot alleen op ons naden te geven
laet te verkrijgen, wenschende die van jagt de
experimenten de welcke aengeschreven hier off soo
wel der selven belangt wij haar tellen wel
duijdelijck gelaet de lant [illegible] te maken wel mogelijk
meest te helpen verstercken, en om geringe onlig-
heden self gelt [illegible] plaetsen, waer van aen-
anderen legt te verlaten, maar gelegentlijcken
wel behoorlijcken en altoos op goede hoede te
zijn sonder u. l. te laten verleijden, door geenige
ontrede.

Van Ternaten onder dato 6en octob:er 1600.

ende de beschulds ofte plagghen, Zullende den luijtenant niet vermogen uijt de selffs voortochte naer boort te gaen, en ijders van belangh met den schippen van 't Jagt toedienende hebbende Zal den selven aenlaet te verlosschen als voornoemden de luijtenant de voornaemste gehouden Zal om alle verschillen en betoorsingh in deselve voor te comen. —

Vrij laden en, t. alhier —

3: bijlen
3: koevoeten
4: schoppen
4: spaden
50: lanties
13: boschmessen
1: Vaten geggewandt nog ½ aem Clapperolij
1: Vaten vat
20: vuijr potten —
20: hant granaden
6: kisten bastaert
1: halff aems glas —
2: breede houwelen
12: bossen lottings —
12: pickhen —
50: tt: vijf duijm spijkers
partijen bint touwen van gesorteerde
2: ijseren 6: ponders met haer toebehooren
120: gevulde Cardoesen nerens —
100: ronde den —
20: lang schropdadelen —
2: vaten vleesch —
1: vat speck —
1: Last rijs —
1: Eggewanachten
10: handspaecken vrije
33: kruijwagens —
100: tt: kruijt
6: musquetten
2000: d[it]o Cogels —
3: schoppen —
1: 6 duijm plat loot tot de stucken geweegt
39: tt:
1: kleijne coperen ketel

Dijndelijck

Van Ternaten onder dato 6en octob: 1680.

Vijandelijck off het gebeurde dat den somwijlen
Radijing belegerden sig uijt het bosch begaven
den op helak vertoonde zulx niet leen eens te-
daer op schieten laten, maar lieten den vorder
vlaggentie swaijen, dog met hopen naden den op
de post vijantlijcken wijse aenkomende —
sulx swammen nagenoeg zijn, soo met het Ca-
non als musquetten daer onder laten schieten
den passen swat beraken. Naden mede U.E. gesta-
mentlijck den in rijden int bij zonden godt almag-
tigh bevele den blijvel, ben zijnden 6 dont nodenden
Nadl in Selolos, blag: desen 5e Julij 1680: —
onderhoort U.E: goeder vrient

Commende hebbende wedden aenboort von den desen Ede-
ren onder zeijl, de Coninck van Manganitoe
quam oock aenboort, neffens andere Sangiaeckeen,
om haer kruijt, loot, en lont behalden dat haer —
gegeven wiert —

Tegens den middag kregen den Zuijdelijcke buijdaen
mede swijden, middelburgh de bogt uijtom de noort
hoeck van Selolo, geraeckten, alswaer de wint
loden legen kregen, vertende het somwijlen —
stil verbeelt met swaren Regen, die ons den mid-
delburg oock bij naer op de swal mits dese hebben
niet onderstaags te krijgen swaer souden geset
hebben, dog raeckten nogh wederom niet voor de —
wint om te sitten wederslagh onder de anderen —
bogt, daer op oock den te melt den Z: dan Z: O: den —
mede swaerlijcke wint kregen, die ons zijn-
delijck voor de bogt van Sawoodwoo onder voor-
nagt bragten ende voor desel Roe aff en aan te
houden, om morgen bij dag in de voor ancker te
lopen, maer niet het gedurijg schieten —
van vlagt den Sanboe en hooft hout, die ons —
daer mede zijnde en te kennen gaven waer
zij lagen —

Van Ternaten onder dato 6e octob[e]r 1680.

Zij lagen, liet de heer gouverneur naar haer toe houden
en quamen met de 6: glasen van de eerste wagt
voor de negrije Lisschebu Sampou, en voorsz.
ten ancker op 60: vadem zantgront. ——

dag 6: 's ogtends quamen de heeren majoor en de ghedij-
aen boort verhalende dien ondertag gemaeckt om
te landen, maer uijt het nieuwe wegen der felle
branding voor de negrije zijn genootsaeckt ge-
weken, deselve dag, souden wij ons te verrigten tijt
te sitten, des avonts sont de anna sijn sloepen
broeders aen boort, met berigt dat voor haer hier te
leggen gelen, ende en was, dien halve versochte-
kende om eene betere plaets, en eene schuijt hoeck
onder Z: hoeck van deselve bogt te mogen soecken,
welck de heer gouverneur hen toe sontonden
recommandatie alle d' andere bontgenooten mede
te vaerschouwen, het welcke hen eens dien
agter volgt is, en sijn wij geanckert lijck de
bogt uijt gelet. ——

Item dag 7: de bogt en mede schenen wederom
stint wat bedaert te zijn, waer door en preparatie
is gemaeckt om te landen, daer toe de Chiampan
voor af met schuijt om door de branding te brengen-
gen, gebonglement wierdt, en soude gevolgt zij: daer
door gemaeckt hebben hen waer het bonghelden-
loren niet gebroken was, daer mede den chiam-
pan op den enden el van de banck vast bleeff,
en van de branding vol watter raeckten, in voe-
gen alles watten in was van kruijt en andere
goederen nat en bedorven raeckten, wierden
ligten voor en agter op, tot bescherming van d[e]
Chiampan met 6: soldaten, voorsien, middelen
Vrijdaeren de branding hantvertaert toe, die
de schuijts het uijt en in komende zeden schade-
lijck was invoegen tot omtlaeden veroorsaeckte,

daer mede

daer mede onse soldaten haere musquetten —
verloren gelyck oock de onderbaey daer de gehuw-
de jongens opschietten, mede volwassen ge-
slagen van haer conbooten gedreven zyn, —
sijnde de eene lijfwacht van de heer gouverneur en
den de andere ——— van de heer van der Duijn,
vertellende verders van desen dag niets wenigt
dan dat ons der gevangen eyndelyck berigte-
dat haer volk om de noort van de ... gelegen
Siodia, souden zyn voor Ternate gevlucht, dat
van 's vyants ... de heer majoor 2: a 3: van
den vyant genomen hadde. —

Des avonts komt de heer Lobs, met de bij eynde-
lyck van [zyn] reyse naer Tidoor, en de selve weynig-
ten aldaer ... gedaen als bij dit schrif-
telyck rapport blyckt —

Aenteeckeninge by-
forma van rapport,
van 't verrigten en voor
gevallene op Tidoor by
den Coning Saifoedin,
int aanwesen van de
heere Command[eu]r Jacob
Lobs, en Secretaris
Andries Loffsangh —

Den 29e deser voormiddags ... [illegible]
... het ... van Soasio, mede gebragte —
... aen lant ... die ons ...
met ... [illegible]
... onder 't zeyl gebragt, en de ...
den ... gedaen ... mongde ... —
voor de ... Soasio, alwaer 's Conings —
gewoonlycke bootschappen Salema, ... —
... nog onder zeyl waeren ... —
... om volgens last en —
gewoonte.

Van Ternaten onder dato 6e octob:r 1680.

gepresenteert, te vernemen wie van de heeren met
't schip overgekomen was; tselve verstaen
hebbende, is den selven op aenstont weder
gekeert, omme zijn hoogheyt daer van rapport
te gaen doen, ende ontrent na de middag weder-
koomende de bootschappe dat de Coningh sigh
nog niet gedetermineert te hebben wanneer,
ende sulcx geschiet was, soude de heeren Com-
mandeur kennisse gedaen werden omme
als dan aen lant en bij zijn hoogh:t te mogen
koomen, inmiddels het zijn E: geleegen quam-
na de kercke tot ontrent vijff uijren gewagt
en niemant vernomen hebbende, is de heer
Commandeur met zijn E: bij hebbende gesel-
schap, de schipper Jan Moddeman, den Ned-
lants loffsang en bougen Coopman Pieter Tiedens
inde schuijt gestapt, van voornemen, om het al hier
kort te maken;) een audientie te gaen, te dien-
eynde het voor zijn hoogt gehouden tot Seloto.
genoemde prince Outchiel ende voornoemde-
ende dede van boort affgesteken zijnde wier-
den door den Capt:n Laurens, met den concor-
ontmoet, van den Coninck afgesonden om ons
te ontbieden, door den welcke bevroedens nog
eenige munden groote naer 't Casteel wier-
den vergeselschap aldaer door de prince
Cenam en gouraiana verwelkomt en ver-
volgens door den deurwaerders bij zijn heeren
vaders bij geleyden welsende voor S.Z.te prin-
ce Schichiel voor aen de poort van 't Casteel
gelaten, die tot dies eynde voor ons gedragen
wiert ——.

na de effie genoemde en soo wegens de heeren
gouverneurs —

Van Ternaten onder dato 6e octob. 1600

genomen, dan als gesamentlijck tot Seloto, verble-
ven gecommitteerden groote gedane versoeken,
is Zijn hoogheijt door de hr. Commandr. de redenen
onder jegenwoordige herwaerts komste bekent
gemaeckt, namentlijck deze, om Zijn hoogheijt
bekenisse te doen van de geluckige uijtslagh dese
sackeren op Seloto, hoe de vijanden nae weij-
nigen tegens tant, overwonnen en uijt haere sterc-
ken op de vlugt gedreven zijn, gelijck den prince
Keman Zijn hooght. mogelijck zal hebben gerap-
porteert, tot deze weecken van 't welcke hebben
S: E: Zijn hooght. met den prince stucken daden
op den halve maen met den steene, bedagt en be-
weesen ons herwaerts gesonden als een der vliegh
onser overwinninge, met verzoeck tselve niet te
aenleiden van de waerdie hooste, als wel Compe.
gode wille en gelegentheijt aengevaert mogt
werden.

Zijn hoogheijt heeft tselve te danck aengenomen
als een teeken van dat de E: Compe. haeren souderling
genegen was den vrede te onderhouden (mits wel
verstaende dat de E: Compe. tienden duijsent rd.
dan een soodanigh stucken aen eenige van desen
inlanders vereerende Zulcx tot niet en maken verpi-
tenderde.

In midden ons van dit discourse afte breken,
vindt Zijn hooght. gewoelten over dese verratende
rebellie der meijnedigh. verloopt, off de rangelen
Sints tot inbreecken vereeniget met de E: Compe.
zoude te brengen wesen, vermits deselve de
Compe. tot dese oorlog genoodsaeckt gedwongen
hebben.

deselve.

Van Ternaten onder dato 6:e octob:er 1680.

desselfs antwoort hier op was, dat niet tegenstaende
de de h:ren eden wijsheijt en kennisse ontneemt deselve
en anderen hadden, van de Comp:ie niet en waren
gediende, soo nogtans, en konde niet naelaten Zijn
gevoelen, de wijl Zulcx op hem versogt wiert,
te verklaren, van dat en tot vernedering niet de
Ternatanen geen ander middel en was dan deselve
niet de wapenen over al te vervolgen, want aen-
genomen, ingevalle deselve deurgaens tot weder
en verlossing gedrongen waren geworden,
het nooyt soo verre soude hebben laten komen,
en de wijl de Comp:ie dergelijcke oorlog-
voerende, soo niet hare wapenen boven alle
Coningen en princen geleegen. ——

Naer veele discoursen wierden door Zijn
hoogh:t, als de gouverneur nog eens weder had
belast en vermits hier present waren den
Capp:t Samaoenoe, en luytenant . . . . . gaff
ons dit quaat naerdencken dat de den koninck
veele dingen wijs gemaeckt en aengeklaegt
hadde, diehalven werdt de h:r Commandeur
gevraagt off Zijn hoogh:t consenteren niet off
souden bekennen en voorwerpen den heeren
vergenoegt off onvergenoegt van Seloto, te
huijs gekomen waeren vermits in ons absentie
Zijn aldaer alleenlijck gesprooken was van
dat den prins Cdnam alleenlijck niet Zijn
Concon en op hebbende volck heenwaarts aen
Ceder hebben Zoude, Zijn hoogh:t dienende hier
op, den prince Cdnam van Seloto, vertrocken
Ceseerde Zijn de concoursen heen buyten Zijn
en den heeren weder gevolgt, behalven den
Capp:t Laurens, die Evenegens daer naer den
gouverneur van 't selve rapport hadt gedaen, als-
dan nieder van Zijn E: verlooft en last kreegh de

om de

Van Ternaten onder dato 6e octob: 1680.

om de anderen te volgen en op nijs te verloochenen-
van die geene die buijten onse kennisse —
van daer vertrocken waren, behoorlijcken te
willen straffen, waeromme dan oock alle de-
hoofden der concorren bij den anderen hadt doen
komen, om eenen van haer doden te geven als waer-
neem nagedaan ondersoeck geen redenen tot straf-
fe voorgekomen zijn, deselve oock vrijgespro-
ken aengesien haer costuijmen en gewoonte mede
gebragt, waermede van der plaets ofte staet wen
niemandts gebleven zijn, haer te willen met de
buijten naer den tempel gaen ende belangende
dat hij noch sijn volck niet te veel vergenoegt
en zijn van daden waeren de vergenoegsame redenen,
inhoudende wijt wegens de haere bejegeninge vande
gouverneur, als hebbende zijn volck houden anders
voor paraderen of schelmen uijtgemaeckt, toe-
en bij ligh soodanig aen droeg als off het hem in sij-
ne persoon waer geschiet, wederende niets —
schelms ontrent de E: Compe gepleegt te hebben,
hij hadt sig altijt getrouw gedragen en soude voor-
taen oock soo doen, voorts ende andersints dat sijn
aengesigt door den hr generael bespogen soude-
werden, hij hadt zig nu voor vijant van de
ternatanen verklaert, waer bij dan oock onveran-
derlijck soude volstaen, tot dat de saecken aff
gedaen zijn. —

D: hr Commandeur, diende hierop weder, datmen
zijn hooght: geneegentheijt uijt het verleggede-
ende de ternatanen gedaene protest, genoegh-
saem hadt gespeurt, welcke denelaten tot de
vast meeste deugsigh en altoos bij de E: Compe
in goede bewaringe blijven soude, ende aen —
belangende voorsz: schelmwoorden, die waerende
niet ons bekennisse nooijt gesproken, en hadt zijn
hoogheyt

Van Ternaten onder dato 6e: octob:r 1680.

hoogheijt sulcke aenklagten niet behoorden voor de
regentheijt aengenomen te hebben voor de alder vrij=
de overgekoomt waeren, maer datter eenige hande
woorden door de heeren gouverneurs gesprooken zijn,
in haestigheijt en ijver der gemelde saaken, die
konde niet ontkent werden, waerom de Hitoerees:en
onderwoedige redenen gegeven hebben, soo niet
den selven haegheijt als ongehoorsaemheijt om
de gegevene ordres naer te komen, gelijck den
prince Ceram selven soude konnen betuijgen,
die den heer gouverneur over het doden den Hitoerees:en
beklaegende oock gelijck gegeven hadt ende wat
de aenklaegers belangt, die souden hun selfs
behoorlijck ondersogt hebbende, niet konnen
ontschuldigh kennen, ende sekerlijck in-
dien men sijn hooghts: last diende naergeko=
men hadt, het verschrijde Hitoerees:en het leven
had moeten kosten.

Dat sijn volck (antwoorde den Coningh) wat
traag en onwillig geweest waeren, was hem
mede aengedient, dogh zij zijn te verontschul=
digen omdat men hun den voortogt uit Landen
niet en hadt gegeven, gelijck met hem versproo=
ken was, en bij selve nog nader door de Luijte=
nants Cromhuijsen, en de Ruijter, doen sij op
Ceram, alleen verdeelt geweest, op de heenen
had laten versoecken, even als off de Hitoerees:en
oock geen moet ofte herten hebben &c.a

Lieden op verbeteren gedient verbeterende, dat niet alleen
niet de geene kennisse en hadden, van dat sijn
hoogheijts volckeren de voortogt toegestaen
was, maer selfs dat sijn voorslag soodanig ge=
weest zij, behalvende dat sulcx teenemael te=
gens ons maximen en gewoonte strijdende is
onse bontgenooten, die eenelijck tot hulp onder
houden de spits te laaten aff bijten, en selffs ag=
ter blijven, desgelijck was sijn hooghts: voorslag

voorts

Van Ternaten onder dato 6: october Ao. 1680.

voorn.e, door de luijtenant Boender gem.t de heeren
bekent gemaeckt, agtende in den algemeenen —
krijghs raedt het begeerde raedtsaem geoordeelt, —
vermits de vijanden door ons schut geweerden, —
en meer wercken souden konnen gedeeltelijck —
stellen, omme dan met eenen van deselve wegen,
nen off te verwijckeren, wiert zijn hoogh.t off ge,
weeght off zijn Concormagt werden naer Soló,
soude willen zenden off niet, ende wanneer
men deselve soude hebben te verwagten, —

Ja zeijde den Coningh de Concomden hij nogh
alle geweest, en Sabrom souden se niet werden,
om gesonden werden agtende het nogh maar —
eens t' den begonnen werck te zijn, dogh voort
aff senden den Concomden, mosten eenmael, —
derwaerts gesonden werden, om zijn hoogh.t
heimisse te seden van besluijt den H.ren van op-
wesenkere plaetse de naedere attacque stont
te geschieden, opdat hij zijn gedagten daer —
over nader mogt laeten gaen, en haen deselve
zijn gevoelen bekent te maecken. —

Hierop tot antwoordt kreeg men dat ten eerst
niet aen werden en voor het eenmeck van dese
princesse Caram tot Soló, in den krijghs raedt
besloten was, om soo wel eens van de zee-
kant aen te lassen (: den stelckens zijnde en-
den schip met de galeij voor aff naer derwaerts
gesonden etc:) vermits die plaets aen de lant
kant ontoeganckelijck zij, stade van zijn zee —
spell tien ook heimisse is gedaen. —

hoe seijde zijn hoogh.t soo stelt gij lieden dan
niet Ceram bequaemst staden en nu verspreijde,
tot goet etc, soo kont niet ter deel, maer ick wilt
stel dat ick Coningh ben, Ceram werlangh
buijten mijn heimisse niets doen nogte laten

van Ternaten onder dato 6e octob.r 1680.

in s' Conincx= saecken, kennende en meenende
om dat men zijn volck alleen naer Saroe, soo-
den hem sulcx bevoorens belet gemaeckt te-
hebben, haest willen senden, voorders in desen
de heer gouverneur sulcx genaede dagt wat com-
men den komt bij seeker niemant derwaerts, om
met mij volgens beloften daer over te spreecken
maer het schijnt nu zijn aenslag op Sololo,-
veel gelucket is, dat hij mij vergeeten heeft,
mits sendende de heer Lobs, onder plaets 't geheel-
ick bedanck aenneemende ——

[illegible]p verhaelde door ons weder gedient is, dat het
senden van sijn hoogh.t volckeren naer Saroe,
maer een voorslag geweest zij, op dat de Tido-
reesen geleegentheijt mogten hebben, om haere-
dapperheijt aldaer te betoonen en de deesen de-
buijt behaelen, ten welcken inligte haer deese
voortogt soude geheel geweest zijn, om geen
weedende van niemand te hebben, indien-
zij lieden te kort quamen, en de onse voorgaen
maeckten, en de belangende des heeren gouverneurs
speciale beloften om persoonlijck derwaerts-
te komen, en met sijn hoogh.t van deese saec-
ken te beraetslaegen, daer van hadden in allen-
mins te geen kennisse, verhopende de heer Lobs,
met des Terninge en goet vindinge van den
gen.l naer Ambon derwaerts gekomen soo-
om sijn hoogh.t van voorsz.ten wederkeeringe over
vereeninge kennisse te doen, als laeten 't hoorden
en bevrigt te doen van 't geene naeder tot gemeene-
beste soude geleijdet voor te draegen, met
dat wetenende zijn hoogh.t sulcx niet
aengenaem en soude zijn, in soodanheijt wen
mits het nalaten der gouverneur op gemelde-
heer Lobs, staet te succedeeren, om welcke-
mededeelen.

Van Ternaten onder dato 6 Octob.r 1680.

vertrecken de heer gouvern.r noodigh oordeelde,
dese Caert schap Zijn E: op te draagen. —

Het is waere antwoorde Zijn Hooght.e ick ben
een Coninck van den gouvern.r bij gedacht
nogmeeder op mij alsoo gesteld, want daer is dog
niets anders te verwagten vermits de Ternataan=
landen alle gevlugt zijn, maer hij die wil niet
mij niet anders te doen hebben, daer om seijt
bij de heer Lobs, 'tis goet ick bemint de heere
Lobs, veel te voorderen, ende geen sodanigh ien=
want anders dan Zijn E: in het toekomende
genegentheijt te hebben. maer de saecken geen
effect en aff gedaen sijnde, was hij genegen
om de heer majoor eens te sien, ende naer een
tijt stilgeswegen te hebben, wierd door Zijn
Hooght.e dese vriendelijcke kennisse bij gebragt, dat
men hongerigh sijnde geen moeijte nogte
arbeijt en ontsiet, om aen de kost te geraec=
ken maer naer ander hulp verkregen en
versadigt geworden was, hem en lande(n) ter
eens een uit vrugtbaerheijt stelde, hier onder
den avont, ontrent tot negen uijren door gebragt
zijnde, versogten om afscheijt en dat Zijn
Hooght.e onder geleijde te gaen, waer het
een heen vertrekkende, en tot nogh bij de oude in
bewaringe gebleven zijnde princelijcke stucken, sou=
de gebragt werden. —

daer op sijne ondervraagt tot antwoort kreeg dese,
dat 'tselve volgen te schepe en naer Malaijen
velde gebragt hebben, omme aldaer in bewa=
ringe te blijven, tot bij het benoodigt was,
als wanneer het van daer souden door wijlen
ondersoecken, 'tselve door de alphoereese
gestoolen en de Ternataanse verdeelt werden
gegeven —

gegeven mogt werden, en hij aldus bij de E:
Comp.ie in genade dispositie te sullen geraken
Sender alsoo vele de h.r Lobs, hem tegens-
woordicheijt nemende alle gevende, verscheidenen
ende betuijgde het spreecken van dien uijt een
goede meeninge en intentie van de h.r gou-
verneur en h.ren gecommitteerden, die de E:
Comp.ie altijd representeeren, geschiet
bij herhaelde versogten sijn hoogh.t selve-
altijd geliefde te behouden, en aenwaenden,
gelijck te verstaen en instantie gedaen hadt,
soo en mogt sulcx echter niet helpen, alle
protestatien waeren hier te vergeefs, sijn
hoogh.t bleeff onveranderlijck bij sijn voor-
nemen, verklaerende, want geneegen sich
die voeden aen boort te willen spreken, tegen
den Capp.t Samaenoe, te versoecken aenbe-
volen wierdt, daer bij voegende dat hij het
echten voor het sijne agte te sijn, gelijck-
niet het te weijnig geloonden vermogt ook
niet verstaen werden, ende mitsgaders
dat hier tegens doch niet te doen en was, het
ben sulx in sijn hoogh.t believen en sinne-
lijckheijt gelaeten, en daer mede affscheijt
versoght ende verkreegen, onder beloofte
van voor morgen middagh niet te sullen
onder seijl gaen, tenmits sulx door sijn
hoogh.t versoght was.

maendagh smorgens vertrocken den seventien-
Julij wierdt het voorsz.e metael kruijd-
stucken door Capp.t hier boorden gen.t
Corcoor aen boort gebragt, en in de boot over
gegeven, sonder de h.r Lobs, off ijmant
anders —

van Ternaten onder dato 6e octob.er 1680.

anders eenigh voort senden te sonde-
ren, vermits Zijn Hoogh.t gisteren naevont
eenigheit blijcken liet, van tot wensch boo-
ren en brost beliefte te zijn, wiert hem sulcx
door den borger en Coopman Pieter Tiers: na-
gelegentheijt toegesonden; dese weder-
bekennende wiste te beweegen, hoe de Co-
ningh bewoondert het gesonden te sien ende ook
aengenomen hebbende sigh seer schul-
digde, van dat gisteren wat naedijlijcke
haestig geweest was, 'twelck hem ook
eenige harde woorden had doen sprecken,
sigh verwonderende over de langh aen-
dighijt van de S: h.r Lobs, waer door welle-
licht meenende geweest de voorgehouden
Zijn, alles wat nu weder wel, ende con-
Comen ten dienste der S: Comp.e geleijt,
waermede die magten geseijght werden
hij mogt wel lijden dat sijne volckeren
door de h.r gouverneur weder bevrachtet
onderwesen waeren hun quaeden te
misgrijpen, maer onbehoorlijcke bejege-
ninge mogten en agten wegh geleeden
werden, confiderende dat sijne volcke-
ren geen gagie off onderhout en genooten
moetende hun selven van alles besorgen,
waernevens met geleerde meer met sagt-
sinnigh.t dan strafheijt sal konnen
eenigt en gewonnen werden, in sonder-
heijt Jegenwoordigh vermits alle onder
tidoore.se die met hem voor desen bij de
hollanders verkeert en ongewoonden
hadden, onwillige waeren, soodat de
geene der hooffden met Ceram tot Selolo,
gewest, van S' Comp.es gewoonte
eenige bevinden hadden, waernevens

Hunne

hunne misslagen in het toezeggen van ~~eenen~~
verloorene canon, begaen te weesen schuldigen is,
seer verlangende dat hun door de hre gouverneur
moet kort aengeboden en gelast sijn om die te
visschen, was ander werck, naer seggen hunne
costuijmen te vertrecken, volgens welcke niet
vermogens en wapenen om ijets te mogen vis-
schen, al moesten se oock van honger vergaen,
maer in gevalle men hun wat naer discretie
geven en toebrengen wilde, souden selve dien
danck aen genomen werden.

Onderwijle 's Coninghs boot waeren verwachtende,
is onse althier post houdende corporael Herman
Clemensen mede aen boort verscheenen, rap-
porteerende verleden vrijdagh den 20e pas-
sado van des gegijselde Capt. Laurens broeder
gans verlaten te hebben, als dat hij dien selven
dagh seeckere Tidorees: Sergiant p.e praeuw van
Gita gekomen was, berigtende dat de op
Lossceo gevluchte macquianders, van voor-
nemen souden geweest sijn, om haer onder be-
scherminge en onderdanigheijt van de Tidorees
te begeven, om welcke redenen den Coningh
Saijfoedin ten eersten een corcorra naer derwaerts
had gesonden, om te vernemen wat van de
saeck was, welcke aff gesondenen met hun
wedercomende voor rapport brachten, dat de ma-
quianders voor haer comste van Lossceo, naer
Jacetta, waeren gevlugt, souden eenige
verdere kennisse niet van te hebben.

Tegens den avont is Salema, eijndelijck naer
lang verwachtens, met een prauwtje aen boort
gekomen, om onder eenige complimenten, met
een ananas wegens sijn hooght. vereerende,
daer beneffens beschreijft brengende van te
mogen vertrecken, waer toe wij ons den
eens ten spoedighden, doende schenckens

te huijs.

Van Ternaten onder dato 6e octob: 1660.

te huijs haelen, en de Zeijlen onder drie canon-
schooten bijnaeken, aenwenende. ——

Dingsdagh 2e Julij: Sangoges Ontmoetlieden quamen
den achtersten van Maleijen, van waer se gewent waeren
waeren aen boort gekregen hebbende de reijs. ——

Den 7e s'naedemiddaghs naer Gelolo ondernamen,
en aldaer met den voorspoedigen wint voor de baij
leggende den avont gekomen, en de schepen, dan
alleenlijk: den voor gewasse verminderde, hebben
het nae Jaswoordeen voorstaen, alwaer noch des
voornaeghts lusschen verdundeswaert en bo: van
middelsten den ancker behouden gekomen, en
deselve met bewoonlijcke debiet. ordinandigen
aende heer gouverneur en heeren gecommitteerdens

Den 8e maendagh deboochtens vroegh sonden met
boots en schuijts de crijgers aen lant geleijt welcke
machtelijcken geschieden dan gisteren en sonder
eenige ongemack zijnde ook de chiampan tot
in de revier gebrocht, en voor vijants vluch-
lend wacht huijsen gebracht aldaer de militairs
vast grijpen lieten. ——

De heeren conden strijden bij den anderen om nae-
middaghmaels weder te landen, en soo gesamentlijk
de revier op te setten, den vijant door haer spioens
onse soldaten voor haer revier hebbende sien
landen, stelden het dorp in den brant, alwaer en-
den van haer stucken tot schietende, zijnde
doende van Siodi, met noch een nacht schijnt
gesint geworden om sulcx te wenigden, en
de stucken te verlaten gelijck bleeck, waer
neven de gesamentlijcke heeren met de schuijten
voor aff boven quamen, alsoo de chiampan
en boots met soldaten verlieten, de revier op
sterk naegh voorts gebrocht werd. ——

Die selven-

van Ternaten onder dato 6e octob.r 1660

die geene verhinderinge in den vlught en vonden
daer seer groote boom overdwars over de rivier ge-
leght en vast gemaeckt, waren door den arbe-
halve maen gemaeckt, bevonden alles verlaten
en in asch en geleght, behalven de Chineesche
straet, en weynigh huysen by oosten de
schantse, soo dat sonder slagh off stoot inge-
nomen wiert, vindende aldaer een root vaen-
tje waeyen, en onder de vlagge quam de Chiaun-
gan oock by ons, welckers in hebbende soldaa-
ten, op het steenwerck gecommandeert zyn,
om het te bewaeren, gaende ondertusschen de heeren
[illegible] en de gelegentheit van de plaets bevindende
de schantse besichtigen, daer mede den avont
doorbraghten, en nog voor den donckeren naer op alles
goede ordre gestelt, en den luytenant Olivier
met deselve compe.n voorn.e schantse gelae-
ten te hebben, aenboort gevaren zyn, aldaer
de fiscael, weder met de galey naer Tidore
off sendende om te vernigten als by deselve
overgebraghten rapport sal connen te blycken,
quam d'eerste jongen broeder v.e Caro aenboort,
met berigt, dat zyn broeder de eerste sieck lagen
hadde con con seer schade van de zee geleden
heeft, wyders dat het haer aen manschap
ontbraeck, de heer gouverneur gelaste aen de
aras, en sendende te seggen, dat zy hun ge-
samentlyck herwaerts aen en in de rivier
souden begeven, ten wyl het nu godt geleden
geworden, door Sawoe, van alles in ordre gestelt
te vinden was, daer mede dese bode wedder-
van boort scheyde. ——

9e dingsdagh des ochtens gaende heeren gouvern.r
majoor en van den duyne weder naer Sawoe,
voor en laeten de andere compe.n met boot-
scheepjes de rivier op setten om int steenwerck

werck—

van Ternaten onderdato 6e octob.r 1680.

Werck hinderde 's naght en halve naer voor-
deel soo te grijpen, de gouvern.r weder voor-
af uijt de schuijt de stroom op ginnende bemerck-
ende de kanten van deselve, om te ondersoec-
ken offer geen wegh en was naer langs-
ende van strant naer boven te voeten souden
konnen geraecken, dogh die konden geen —

Op Saterdoch komende was alles wel sijnde
geen vijant vernomen, de h.r gouvern.r gaet
het dorp Weddenom besigtigen, vindende een
weg, dat vermeijnde naer Seloto te loopen
dogh deselve wegh naer den onderbescheijde-
vant deselve in een moerasch naer strant
sterckende te eijndigen, soodat het daer bij ge-
laten wert, marcheerende weder naer
ons steenverck, vindende aldaer de een
Comp.ie voor en de andere naer gecomen te
sijn. —

Des agten middags kompt de schipper van de
Zijp bij de h.ren gouvern.r verselt met de pag.
ten Cornelis pietersz.n die soo van Malijde
gekomen was, mede brengende een brieff
van den naet van Malijen en een d.o van
den luijtenant Pols, aldaer gen.de Cornelis,
aengegeven was, de brieff van Luijtenant,
Pols was van den volgende inhoud. —

Ed: Manhaft.e, wijse, voor-
sienige seer bescheijden en
genereuse h.r Robbertus Pat-
brugge gouvern.r der Moluccos,
etc.a h.ren Commiss.n en agtbare —
Raden —

Ed.e manhaft.e
wijse voorsienige —
seer bescheijden en gene-
reuse h.ren —

Mijn heeren. nadat vertreck van Ued.e van
den —

6

Van Ternaten onder dato 6en octob: 1660

den 8en July 1660: uyt dese baey voor Gossassa-
hebben niet gemanqueert, dagelycx in den
arbeyt aen de paggers, ende de voorgeseyde
fortificatie te vigileeren ende daer toe mijne
volcq ende eenige van de matroosen van den
schippen Jan Walboom, te employeeren,
alsoo ooch niet nagelaten schepen vragt met
mijn volcq jegens alle aen ende overvallen
den vijanden te houden, doch die hebben tot
nogh toe geen desseyn ofte vijant vernoomen, de-
syn wij soo verre met het werck gevordert,
dat men begint aen de eene kant boven aen de
borstweeringen te arbeyden om die in haren
staet te brengen, en hoope al soo tot onse staet
den E. Comp: alle dagen meer en meer voorgaen
sien te doen, voorts is brenger deses Jochem Meyer,
op heeden den 8e July: smorgens ten 9 uuren
op dese reede met de chialoup teneija geari-
veert, ons adverteerende, dat met het schip de
Zijp op hebbende de heer Commissaris Lobs,
van Ternaten was vertrocken, ende hij door
'tschenden van sijn zeijl sig in dese baey hadde
begeven, vernemende de heer voorts sijn cours
nae Sassoo hadde genoomen, is voorders hier niet
voorgevallen weerdig om u Ed:e te communice-
ren, soo sulcx mogte geschieden, sullen niet
nalaten om door deselve occasie u Ed: te
verwittigen, bevelende dan middelerwijl u Ed:e
heer in de bescherminge van godt almagtigh, die
u Ed:e lanck leeven en geluckige regeeringe
heil verleenen, dat u E: langen tijt mogt ge-
noodt blijven, ondertusschen Ed: manhafte-
vrijde vooraldinge seer bescheyde, en geen
voulde heer mijn heeren u Ed: gehoorsame die-
naren getrouwe dienaers. op Gossassa desen 8e
July 1660: en was geteyckent, P: S: Soo aenstonts
in 't sluyten van dese arriveert alhier syn
chialoup Cornelis Pietersz den vrij borgen
Coopman die ons acht mangen steenen

heeft

van Ternaten onder dato 6e octobe 1680.
heeft overgeleevert, ~~[illegible]~~ welcke wij alsoo
hij aen stonts weder t'zeijl gaet, dese hebben
aen deselve mede gegeven, was geteekent,
Frederick Pol, Jan Walboom, meijnart
de nooij.

T[illegible] van maleijen ges: [illegible] schal aen
laff gaende [illegible] boeck [illegible] koomen te blijken
in de [illegible] weder [illegible] Ol: ge=
worden,

de Sangaetsen quamen ooch de [illegible], die
aen het strandwerck, settende het voort aen
limoos koppen, daer mede zij nogh goede buijt
op [illegible] onder [illegible] ooch daer [illegible] sijn
Jongen [illegible] den [illegible] met alle [illegible] op dese
[illegible] bij aen de h: gouverneur [illegible] koomende,
[illegible] de Chiampan gebragt is.

des agter middags [illegible] de h: [illegible] aen boort
[illegible] in de [illegible] [illegible] [illegible] met de jagten
met sijn sloep: nader [illegible]

Woonsdagh 10e gaet de h: gouverneur gevolgt
van de h: majoor [illegible] de [illegible] op tot aen
's Coningx thuijn [illegible] de [illegible] mede
[illegible] volck, [illegible] schippen durande. [illegible]
sijn sloep [illegible] de [illegible] op gehouden, om het
[illegible] [illegible] en de [illegible] van de
[illegible] onse 6: Soldaten die
30: van de [illegible], sijn mede [illegible]
's Coningx thuijn op de andere zijde op den
[illegible] nogh gelt om deselve [illegible]
[illegible] dat het [illegible] naar de Lo,
Lo, off elders andere [illegible] mogt.

de Sangiensen met hun concubinen kwamen
ooch tot aen des Coningx thuijn.

Des

Van Ternaten onder dato 6e. octob.r 1660.

Des agtermiddaghs verscheenen gem.de schipperen de naaste weder bij de E.e gouvern.r vertoonende sijn aenteijckeningh in een cedulle hoe veel en de meeste op gevaaren vas souden weijnigh volck te vinden, kondt daer op komt voorts luijtenant den mardijckers met berigt dat die vlugh daer langhs gegaen was nae Seloto, stellende en soo ten geroep sijn, dat men de heer gouverneur dato 20e Junij: vergadert leden leden van Seloto, nademael soo schre meeste slapte int sagu bosch stuerde, die weder te ruggen keeren, vooral uijt blijckt hoe nae bij als leden waren, en het onsekerigh van onse gieren en mardijckers verleijt weren den, die eenen nagt leden vertrocken dit den vlugh niet te verwagten, en dat men veeleer gaende tot over de oude tot in de noorden gerechtigheden, en daer door onmogelijck te vinden soude zijn.

De sangiadsen nevens door s'coninghs thuijs gesonden om te vernemen tot het vernemen konden hoe de ossen geen weg vlas naer Tioby zijn gevaren van haer marsch cort weder te rugh met berigt dat men vernemen aen s'coninghs thuijs den onrustigh monarch besorgt gevonden hadden daer door niet konnen genaecken, waeromme te ruggen moeten keeren.

Des agtermiddaghs ontfingen wij 4: sinden naer dat de E.e gouverneur 12: man van Cnoutheijsden compagn.e en 12 man van macassaren, ende boot van ons schipperen al de sangiadsen daer van de nagt over te blijven gesonden zijnde hebbt quaden met de andere boots en schuijts weder de meeste af, en gevolgelijck nae de boot vertrek met de E.e majoor.

donderdagh

Van Ternaten onder dato 6en Septemb. 1650.

Donderdag 11e smorgens vroegh gaet de heer gouverneur
neme weder de rivier op naer 't Coninghs thuyn,
gevolgt van de heer majoor en een weynige dienaren
aen van de heer Lobs, vinden ons volcq nogh al
in een goeden orde, soo en eenige vijanden off ge-
vaer van deselve beraegt omtrent haer stenbete-
vernomen te hebben, ondernemende aen stonts de
boots gewapent, en met soldaten voorsien soo
hoogh de rivier op te setten als komen konden,
ende part bij sangineeren de spruijt op met haer
gelasts om deselve te ondersoeken, volgende haer
de heer gouverneur vervolgt sijnen march door onder
sangineeren op gevaeren en vande onse afgegaen
staenden van St. ag: alshoewel in overvallen heb-
bende een hinderlage op de kant vande spruijt
onder een bamboes gelegt, waer uijt van booven
op de onse die in haer vaertuijgh saten seer met
veel schichten staken naer door werde verbon-
den, en d'anderen sulcke een vreese aen joegen
dat sigh alle te water begaven en tot de onse
neder af quamen drijven bindende te waeran
nde met haer vaertuijg weder mede te vlugge-
den gouverneur en majoor stapten over sulcx
aen lant en lieten voort ontdecken vindende
een weg die nae die plaetse, daer de hinderlage
geleijt waren vervolgingh vonden een goet
lingh schoot daer aff eenige huijsen, deselve
in de brant steken lieten en vlugge keerden.
de boots wierden mits den avont aen quam
ooch weder vlugge ontboden, dewelcke
rapport ont fingen dat de rivier nog hoger
op te vaeren is, alle de sangineeren wierden
gelast met haer corcorren voor 't Coningh-
thuijn te blijven leggen excepto d' annas
die mits siecke en met de coorts bevangen was

naer—

van Ternaten onderdato 6e Septemb:r 1680.

naedat de steenen en steenwerck af zachte, voor
den avont quamen de heer gouverneur en majoor
de Lobel, aen boort, van daer sigh de heer majoor
naer sijn boort begaff. ——

Vrijdagh 12e Septemb:r gaet de heer majoor aen lant
en de revier op; tegens den middagh sont sijn E:
den 2e Schipper van den Sambor aen boort
met bericht dat Luijtenant Croonhuijsen en de
muijters met haren Comp:ie vereenicht met d'Eylan-
ders op de naeste gaenden, de wegh van Coningh's
thuijs op naer Tiobi, daer gesegt wort te sijn een
kleijn gehugte van 9: a 10: huijsen woonden, —
leggende ongeveer 3: glasen gaens van genoemde
Coningh's thuijs dewelcke naer gissing houden
1 a 2: van de vijant, welcke boven op [illegible] —
slijff quamen vatende met haer oude voor-
knop uijt d'eijlanders te laten inne gevoegt,
daer op de ouden aen de onnooselen hare soodanig —
begroeteden, dat sij op den dubbelden hals [illegible]
naer den godt heden komen sien, latende j: van
haer doot [illegible] welcke hoofden [illegible]
den silveren beslagen [illegible], een bandelier, en des
musquet voor onse boort gevoerden [illegible],
[illegible] onder den met den [illegible] noch wel
[illegible] met gouden knoopen daer aen gevonden
[illegible], welck men voor de [illegible] groot
[illegible] [illegible] te sijn, onder de selve [illegible]
[illegible] met musquetten gelijck de oude uijt haer
gedigh te [illegible] den selve [illegible] ——

Des agter middagh quam de heer majoor van
lant aen boort, met soodanigh bericht, als hier
voorens staet, en dat na dit voorval ons volck
en d'eylanders naer dat het gehugte door den —
brant ——

strant vernielt hadden, weder om te rugge gekeert
zijn, zijnde twee van onse Sangiesen van wei-
nigh belangh de eene door sijn oudts, en de andere
door't lecken van sijn buijck met verscheijde koogels
van de vijant geschooten. ——

De heer gouverneur seyde te sijn van bij een komste
desen op de H.ren Lobs, en Degheyn, aen boort gevaren
alwaer veel verscheijde saecken in overweginge
en bedenckinge genomen, maer niets voor als noch
konde besloten werden, soodat alles in statu
bleeff in bedenckinge gegeven en voorgehouden
maer om met onse boot door den opperstierman
Stippert, van desen nacht naer Gammacanorra te sen-
den om te sien hoedanig, het voor den selven rivier
en strant gelegen sij, en wat ancker grondt, en
plaets daer mocht sijn, eijndelijck off daer geen
beter en ware dan altijt tot Sasoeb en is, wert
besloten ooc op morgen vroegh met alle de boots
en schuijts met soo veel volck en bos meesten aen
lant te senden, als in de vloot souden sijn, om nort-
om het strant weder en vastigh schoon te kappen
als ooc door de mardijckers een weg van't dorp aff
tot soo verre daer de wegh naer Sololo, sijn be-
gin neemt te openen, in voornacht starte Stippert
in de boot met 6. soldaaten en stack aff doch quam te
rugge weder overkomen wijl de boot al vrij ontram-
peneert was en geen roeijers hadde, onder-
wegen diensthalven aanstonts de Hr. gouverneur
die van de sijn daer mede de reijse nog een gegaen
is. ——

Saturdagh, 13en October 's morgens vroegh gaet de
Hr. gouverneur gevolght van de Heer Lobs, naer
lant en de rivier op, om het opgeleijde te benaderen

in ——

Van Ternaten onder dato 6en Septemb. 16[illegible]

int verbrande te stellen. de heere majoor volgt oock de
heer gouverneur, blijvende de heeren vanderduijn en de
gheijn aen boort.

De heer gouverneur aenmerckt de moeijte aen ons volcke
het op sigt over de mardijckers en Sanguinesen te
hebben, daer mede meede ijl, soo verre de weegh ge-
kapt is, dat men bequamelijck tot aen Wagoe mo-
naegh komen kan, wesende een middagh ons sonden
een [illegible] worden, met spaden wegen, maer
soolckx de heer majoor met 2: Compen naementlijck
van Cromhuijsen, en en Imleijn de heer gouverneur te ge-
moet gingh niet weetende waer dat soo lange bleef
en wateren schoot soo als malkanderen op een
musquet schoot genaedert waeren, een heer majoor
en gints en de heer gouverneur in verdeeren hebende
vriendt een oppassers vande majoor met hem dien
en wat voor uijt gelopt, seer spadelijck door een
bergh bewoner die op sijn luijmen lag, gequest, sijnde
met een bredde [illegible] spits van bamboese getroffen
het welcke hoewel maer een spaen [illegible]
wonde agtten gevaerlijck was, ten insigte vande
boorden kant vande bil heel om lagh tot in den
endelh: daerin was geschoten, ende wonde ongemeen
bloede, en niet te stelpen en was.

Int openen vanden wegh hadt den gouverneur toen
maer drie oppassers en twee soldaten bij sigh
hebbende eenigh gevitsel int bamboese bosch aende
[illegible] vernemende, en alsoo Sanguinesen en mardij-
kers voor, en de andere genoomde Compen vanden
luijtenant nogh agter aen marcherende waren,
bleeff hier staen en liet eenige Sanguinesen
te [illegible], onder wijlen dat den luijtenant
Mattoa ende quam aen te marcheren en alhoewel
een geruijmen tijt, daer naer hadt laten soecken
ende plaets te besloten, oock van en sodanige
gelegentheit

Van Ternaten onder dato 6e Septemb. 1680

gelegentheijt was dat'er niet ontsnappen konde
bij aldien 'er maer genoegh gesogt waren geworden,
soo moest het den gouverneur sigh ontgeven omdat
de deugdigh gesogt wierdt niemant te sijn, het
tegendeel bleeck tegenwoordigh. ——

Komt om het Steene werck om het Schoor te kap-
pen, hadt de heer Lobs, ook een wachtende gangh
ingegaen. voorts was den dagh tot den avont toe
met regen en mattigh weder gemengt de heer gouver-
neur wiert genootsaeckt mits niet hoorende be-
vangen wiert, aen lant den nagt over te brengen,
in geselschap van de majoor. de heer Lobs, gaet
naer boort. ——

Sondagh 19e Sogt den godt weder de heer gouverneur
bevint sigh wat beter, compt aen boort de heer
majoor insgelijcks, ook den opperstierman
Stippert van sijn wijse weder te rugge, doet rap-
port en vent hoort in den caartie de gelegentheijt
voor gammacnorra. ——

Des agter middagh compt de heer majoor volgens
besprecken neffens de heer Lobs, ende Gheijn, aen
boort, werdt benaemt op morgen den lant togt
dien wegh uijt te voeren, daer de ons op den 12e
deser een attaquen gehadt hebben, den voor-
slagh om den besettinge op Saroe te laten
blijven nogh in state, als ook op rapport van
Stippert op wat wijse en met wat schepen
naer gammacnorra souden steecken, om deselve
met de schepen verstandigen daer over sigh
naerder te beraden, maendagh 15e voordagh
was de heer gouvern. klaer en gingh gevolglijck
naer lant, om de lant togt op gisteren voorgeno-
men te volbrengen werdt van de heer maioor
gevolgt ——. Laet

van Ternaten onder dato 6e September 1680.

laet in den avont komt de hr gouverneur van zijn reijse
aen boort, latende de hr majoor aen het Steenwerck,
die daerna nagt opgebroken, de hr gouverneur heeft
hadde aan de hrn Lobs, die aen ons boort was,
en aan van den Duijn, waarop de reijse voortgesetten
was. namentlijck dat niet vier Compen wesselt
met onse eylanders tot Sabugo Sarnoda en Lallay
souden derwaerts vijant verwonnen te hebben gemaen-
cheert zijn, vindende ondertusschen 2: à 3: kleijne
geschigtjes die niet voordagt niet in dese brant ge-
stoken zijn, in de huijsen van dese de Sangiedische
verscheyde goederen, kisten, en Comptoiren
tot buijt de mans was wel drie mijlen te landewaert
gebleven en hadt veelen gedoodt, maar
niet door den selven vanwegen storting schieden
waaren door de Loorden den Soldaaten meest gedood
geschieden, moeten dienhalven verdeeren hebben,
en zijn laet in den avont aan 's Coninghs thuijs
en van daar gevolglijck aen sterker vaer souden
ongemack gekomen. ——

de galeij met den Fiscaal Sr Loffsangh, comt
van zijn reijse van Tidoor met soodanig berigt als
in desselffs rapport te sien is. ——

Rapport gedaen en overge-
levert aen den heer gouver-
neur en directeur der mo-
locos Robbertus Padt-
brugge, door den Secretaris
Andries Loffsangh, wee-
gens desselffs verrigte
op Tidoor bij den Coningh
Saij Soetin. ——

E: Aghtbaare heer. —
hebben over agt dagen van uE: agtbaren last en

ordere—

Van Ternaten onder dato 6e Septemb:r 1680 —

onderhandelingen hebbende, om p:o 't oorlogs eijndt
't contract beraemde benevens den jongen Coopman
sijnde tides, nader te doen verstaen, omme volgens
't goet vinden van u E: aghtb:re ende haer gecom=
mitteerden, de te doen sijn hoogh:t verbootschappen,
dat op 't gedaene rapport van den h:r Commandeur
Lobs, in u E: aghtb:e vergaderinge genomen
resol:, om de gem:te jongen Coopman noch maeten
derwaerts te senden, met versoeck dat sijne hoogh:t
volgens 't contract beschreven van haer Ed:le
h: A: sijn magt bij dat van d' E: Comp:e tot bemeijnge
van de onse = sedigen opstanden en rebellen,
gelijck soo te voegen, off sigh anders niet soude
kunnen om voegen volkomen verklaeren wat
partije hij kiesen, off wordt dat neutrael en on=
sydigh blijven, wilde ende genegen zijnde, agh=
ten volgens dickmaelen gedaene beloften, in
alle beginselen van den oorlogh, de zijde
van d' E: Comp:e aen te nemen ende zijn hulp
beneden, off eenen magt ten dien eijnde aff te
senden, dat wanneer de prince [illegible] —
senden, dat onder de selve de prince [illegible]
off iemant anders tot hoofft en oppen bevelhebb=
ber gestelt verbonden, volkomen magt en
authoriteijt mogt verbonden gegeven, omme met
u E: agtb:re te beraedtslagen en besluijten van
soodanige saecken als den oorlogh en 't gemeene
best mogt komen te vereijschen, met sulleden
best off senden derselver en expresse gecom=
mitteerden ten dien eijnde naer derwaerts, voor
laen worden geëxcuseert op dat s' Comp:es
saecken, daer door niet verder en mogten
komen te vertraegen, ende vijanden alleen
hoe langs hoe meer voordeel gegeven, egter
niet beloften dat sijn hoogh:t welckers p:o
maniere ofte anderssints, van den uijt slags
kenntisse sal verbonden gegeven. —

vaan—

Van Ternaten onder dato 6e Septemb:er 1660

Naer ons vertreck zijn wij des dingsdaghs den 9e
daeraen in de bogt van Pelotto geraeckt alwaer
wij tselve gehelen dagh met contrarie stroom
en wint, met onse en vreede seylen gaende hielden
den volgende nagt met de lant wint naederhandt
onder den Tidoreesen wal, en ten volgende den
10e wierden den avont voor de negorie Soasivo
den aenkomen krijgende Salema naergesonden wer-
den tien aen boort, om te vernemen wie dese
gekomen waren, en off sijn hooghts. ijets hadden
te bootschappen. ———

Salema, tot antwoort gedient, dat tot dien sijnde
van u: E: agtbre en hun gecommitteerden aff ge-
sonden waren, dien volgens ons bootschap hoo-
ren hoe liever souden willen doen, ende voorts
aff gevraeght sijnde off geen nieuws van de
macquianders off Tarnatanen en hadt gehoort,
heeft hierop gedient dat sijns wetens niets
anders en was voorgevallen, dan het vlugten
van eenige macquianders van Todeko, gewaent
naer Tidore, daer bij voegende het beletten sijn
deselve hier op Tidore dan eenige anders quamen
te begeven, nogh wenden in dit comis komende
seyde Salema, onder anderen, vermits wij den
Tarnatanen wat beklaagde d: E: Compe. Tar-
natanen voor vreede om op nieuw te ver-
kennen believede, daer ick nogh geen gebreck
van Tarnatanen op Tidore, niet vernemende
deser inwoonders van ijemandts eenige kinderen onder-
vonden te hebben ende dat deselve op Gamaschi-
loon van Caitchijl manilha, ende wederom
op Tidore gevlugte Tarnatanen sijn, hebben
daer van niets meer willen op halden, als
buijten onse last sijnde. ———

gemelte—

van Ternaten onderdato 6e septemb.r 1600

gemelte boodschappen gebeden, dat den Coningh van onse komste de bekentenisse gedaen hebbende, is ontrent 6 uuren in den avont wederom aen boort gekomen met het [illegible] van sijn hoogh.t om ons ten audientie te geleyden, volgens 'twelcke ons ten seven aen lant begaven, ende boven aen 't fort Tahola komende van den aldaer de Tidoreesche rijcx grooten ontfangen, souden te komen verbeyden wat ter handelt werden, wanneer sij op onse komste ge-scheyden zijn.

Naer een weynigh vertoevens onder den hovenga-den huys werden in 't fort gelaten, ende door den priester Samadie, schryver commissie, en Salema, by sijn hoogh.t ter gesellschapt, alwaer aengenomelijcke verwelkominge en 'tcompli-ment, ons aenbevolen boodschap in manieren hier vooren verhaelt, hebben gedaen, daer beneffens aengedient de geluckige verwinninge en het schandelijcke vlughten der vijanden uyt de nego-rie en sterckten tot Sawoo, waer over sijn hoogh.t sigh niet genoughsaem seyde te konnen verwonderen, vraegende voorts off geseyde voor-naemste verwonnen plaetsen der vijanden, niet en sijn besetth geworden, off de achterste be-slooten hadden nogh weder met de schepen te vertrecken, en de selve tot den lande weder te doen.

Naer op lot antwoort dienden dat 't groote Casteel van Gelola, ten meesten deele onder de voet geschoten was, en goffassa, met den Compagnie schip besetth bleeff, soodanigh met Sawoo ooc ligtelijck souden werden gehandelt, naer off gammacanora te water off te lande souden verbeyden

Van Ternaten onder dato 6e Septemb.r 1680

vernomen aengebracht, hadden geen kennisse, gelijck
ooch niet off U.E. agtb.re eenige togten lantwaert
souden willen ondernemen. ——

hier op versonden sijn door sijn hoogh.t veel ~~[doorgehaald]~~
swaerigheeden te berde gebragt, om de vijanden -
lande waert te vervolgen in sonderheijt ten aen-
sien der moeijelijckheijt marssinge, over bergen, door-
gaen de bosschagien, voorwerpende verder sulcx niet
dan dooden doch niets uijtregten, off te de vijanden
agtervolgen, nogh eenigh buijt bekomen souden, —
veel min eenige inwoonders tot gamma conorra-
nemen konnen, willende U.E. agtb.re echter daer
van niet aff raeden indien sulcx goet gevonden
mocht werden, om niet verdagt te sijn, maer een-
gevalle bij bij sijns eigharen gesontheijt was —
U.E. agtb.re gedienst met naere den daer soude
willen bij komen, weetende oock wel dat de E.
Comp.e noyte om landen nogh steeden off goederens
der Ternatanen off Ambonesen de oorloogh de-
den, dan sulcx nu om bij souden insigten geschieden,
't welck hem onbekent was, hij hadt in deesen
exempel aen de Ternatanen, soo de selve van godt,
wegens haere ontrouwe en hooghmoet waeren
gestraft, het eenige woort was hij naeuwlijck ver-
vbouden mij, wie soude niet sien van de schult
dan quaade bevallen slagingen komen toeschrijven,
en hadden wij getragt de Ternataensche rijcx —
grooten voor het op nemen der wapenen alle
te spreecken, sij souden hun mogelijck bedaght
hebben, de wensch was en nu en sij souden wont-
nagelens nieuw staet houden. ——

Sijn hoogh.t hebbe wederom gesint, dat hem —
genoegsaeme volkomene kennisse was gedaen,

van

Van Ternaten onder dato 6e Septemb:r 1680.

geraden, van al 'tgeene s' Comp:ie volgen tot be-
middelinge, die inleeden der lammatanders aengevoert
sij, ende ingevalle de vier groote rijcks grooten
n sin hadden gehadt, hun aen gelegentheijt ende
den tegenst gemanqueert om 'tselve int werck
te stellen, behalven ijemant van hun alleen tot
de d: Comp:ie genegen geweest te zijnde, de quade
voornemens vanden Coningh wel souden hebben
geopenbaert gehadt, voor die alleen 'tsoo veer was
gekomen, ende belangende dat'er soodanigh beveel
hebben vande sijn hoogh:t concomangt versoght
was, geschiet niet om sijn raat te vernemen,
mits in d: aghtb:en van sijn kennisse, vaes daer
de beschrijt, goede devande het hadden, maer om
dat men van der saecke, bij voornamen, beter daer
aff voorsiende sal konnen oordeelen

Den Coningh heeft op dien verderen niet anders
geantwoort beginnende van nieuw te discoureeren
en deede niet vraagen, off u: E: aghtb:re beslo-
ten hadden, die werke met de schepen te vaaren,
off te voeden tant die platse te vermeesteren,
indien van Ja, was sijn gevoelen ten contrarie
dat sulcx onnadeelhaden die seer sorgelijck sij wonden
nemen, konnende de schepen niet sonder
'tgroote perijckel naer derwaerts gebraght
werden, maer ingevalle men geint:re plaets,
dade naer sijn hooght:e seggen, dogh niet te
hadden sal sijn wil bemagtigen, soo wilde hij
'tselve en alle anderen van saroo aff, aen staet
gelegen toegeven, met sijn magt mimiden en
tonden brengen, indien hem sulcx toe vertrout
wierdt, dogh u: E: aghtb:re genegen sijnde per-
soonelijc: derwaerts met eenige nederlantse
militie te vaeren dat sulcx bequamelijcker
en niet

en met nieuwe moeijte en perickel overwedinge
sal konnen geschieden; doch het soodanigh goet ge-
vonden werdende, dat hem hemisse mogte werden
gedaen, om alsdan aen sijne onderdanen loos tegen
halmahera last en ordre te konnen geven, van hun-
nen haren vaertuijgen tegens dese van Tegeste velde-
lijt aldaer te sullen laten vinden. ——

Voorders maeckte sijne hooght.e bekent, dat eenige voor-
righe dagen berichten van Gita, bericht bekomen
hadt dat den Cannat aldaer, den Capt.n Laurens Sengha-
die van Maoquian, Hattihatou, makende verovering-
ge van Scloto, en beschermingen deser negorien van Sawoe,
met dit oorlogs fregat, van Tosoko, agter om hier-
met beide concorderen bennen gem.te negorien —
s'nagts was gesnapt omme met den Coningh aen-
standen te bevestigen soodanigh met de Macquia-
anders soude werden gehandelt, hebbende alsdan
last en ondergeschiedet, om sigh ten deses tegen
voorenomen naer Tosoko te spoedigen, voornamelijck deser
ondernemen bescherminge voorder negorien soude gekomen
sijn, en met de macquianders: versoeckende naer —
staet patientie te vlugten, bennens dese haren —
hadden, de Ternatanen onderdanen last gegeven
was, om hun van agteren het lant, en Gita te bewaren
werden waren op gem.te Capt.n Lauwer den selven-
nagt als gekomen was, wederom naer Tosoko, —
keerende, en het met de macquianders naer Sabiela
bij de onderdanen deser Sengadie van Cajoa op deser
vlugten bestelde, latende de Ternatanen op 't verij-
lantie voorders maet dese negorien van Tosoko, 3: p.e
stucken sterk houden dese medtaale las en dese d.o kleijne
stuckiens om op de concorderen te gebruijcken —
ten buijt van waren 't geweest bij sijne hooght.e gebragt
is, behalven 't grootste van.n stucken dat wasser tot
nogh gebleven. ——

omme —

van Ternaten onder dato 6e Septemb:r 1680.

ommers Zijn magt bij dat van de E: Comp:e te voegen, die
Zijn voorouderen beduidende van deselve voordeelen bij
u: E: agtb:re te houden, daer toe seyde sigh selve
genegen te Zijn, maer om ijmant anders dan Zijn soon
daer over deselve tot hooft te stellen, en was
hij niet van sints, versoeckende aen u: E: agtb:re
den selven behoorlijcken gelieven te onderwijsen,
en gebieden waer het dienende de E: Comp:e die
den tidoorschen moght konnen te verdrijven, alles
moeten nu aengewent werden, om de E: Comp:e
de tidoreesen den goeden naem te verkrijgen, hij hadde
veel gehoort dat veele Coningen de schult van veele
schrijvers oproerigheeden betaelde van de Comp:e
lijden, maer hij en soude sigh daer aen niet stooren
hij wist wel beter en insonderheijt waer van de
Ternataensche rebellien ontstaen waren, namentlijk
om haer sugten geneigentheijt tot gout en silver, ge
lijck andere regeringe van Coningh Hamdia
en Mandarsjah is gebleecken, beklagende sigh
van wegens deselfs impotentie daer hij aen den
sints niet en soude in gebreecke blijven om de E:
Comp:e nogh goede diensten te doen, waer door alle
vreemden tusschen [?], en wederzijts [illegible]
souden konnen geweert en voorgekomen werden

Zijn hoogh:t wiert hier op vermelt: gedient dat u: E:
agtb:re den prince daer aen in soonderlinge agt
inge waerden houdende, en met Zijn Exel:tie
sodanigh wel over den houden konnen, indien de gode
gnade naer tijden in deser wegh waeren, en de
tidoreesen hem wat meerderen gehoorsaemheijt
toevoegen, daer bij volgens last, voegende
dat de Heer gouverneur Zijn hoogh:t schoon te Zijn E:
staet wat ongeneegen geweest, altijts in soon
derlinge agtinge en eere hadt gehouden verdacht
werden.

Van Ternaten onder dato 6en Septemb. 1680

over sulcx van een soodanige nijmiddelse woorden,
als te wetten, vandaer door sijn E: gesproocken
te sijn, noghte een dusdanige onderneeminge geen
geloof te willen slaen, nogte sijn E: aghtens
alleen een schoon ontwerp der heeren gecommitteerdens
te stellen, sijn hoogheits antwoort was hierop, dat
hij aen die dingen nu niet meer en daght, doch sijt en
wasser ooc niet naer, omdat van te spreecken,
maer moeste nu maer overleggen hoedanigh met
den anderen onderlinge vriendtschap souden konnen
houden, anders mits door de Ternataense niet bespott
en uijt gelagt te werden

Hier mede eenmeerder afscheijt, en volkomen
bescheijt van wanneer de concorden volgen souden,
geteeckent te hebben, maer daer moste eens t' eens
gedemonstreert werden; twelck ons tot nogh niet
kunnende geweest, aengeboden was; int meerder
behandighden sijn hooght: mij seecker brieff in
Maleijtse spraecke geschreven, 'tgeen hem volgens
seggen gesonden door twee sijne dienaeren van
Batchian koomende, toegebragt was, met last
van den Seng: aldaer selve sijn hooght: overhan-
digt soude werden, doch eenmael hem meede inhout
en opschrift onbekent was, soo dat wist hij niet
aen wien het soude, behalven dat gemelte sijn dienaa-
ren geseght hadden, aende heer gouvern: gesz: te
sijn, versochte seer bericht dat voorsz: brieff
brengers ijets onbehoorlijcx mogten hebben ge-
pleegt, dewijle gesijde brieff aen hem moste over-
handigt werden, dan bevonden bekent maeckende
den Raden te hebben, des Conings Alloewadins
broeder Dicour, mon'sson, sigh van den Coningh
affgesondert, en elders bewaert ingevlugt

te sijn

te sijn souden te weeten wat toch de oorsaeck was,
hij wilde leven de landen geduerende oorloge, en daer
omme van voornemens geweest 't desselve te leggen
naer malcanderen te beschicken in dien onbe-
komen en niet en hadt gelieven te verstaen, sijnde
liedt sijne voornemen van naer Wijlant tafsoene
niet sijne chialoup, niets bekomende licentie, te-
willen vertrecken, den Coningh adagedient heb-
bende, met versoeck sijne hooght. hem daer ontsetten
niet en wilde verhinderlijck sijn, waermit hij niet
sijne tolgieden dogh geden dienst, nogte niet off gevraegt
den koude, weygert desselfs outkende (?) in de neder-
lantsche tale.

kreegh tot antwoort dat sijne vertreck niet den
wilde belettede maer hem nogh daer de borgen der
Coucou tot geleijde mede geven, naerdat de seloght
gedaen, niet den prince Ceram, vertrocken den
geveerende gehoort was, hier mede om afscheijt
[illegible] geweest, van welcke naer boort te varen
en verloff genomen, van weder naer boort te varen
niet versoeck van voor morgen die sijne hooght.
bewoonende nader gesproocken te hebben, niet om
der [illegible] te gaen, niet seggende de heer gouvern.
de heer gecommitteerde nogh, iets te willen
mede deelen.

Donderdagh. 11e desen 's Coninghs ontbooden geweest
dagh aff gevraegt hebbende, il Salema, wiens ge-
naem souden voortgangh aen boort verscheenden,
om tot onderhout van mont kost, met den Coning
wisch weygert den Coningh verbeeldende, den sijne
hooght. vertrout schuldigende van niets wat
onpasselijck, en door de vergaderinge den wij gis-
teren verhindert geworden sijn om hebben niet te hebben
konnen ontbieden niet versoeck 't selve niet

den

niet en wilde te quade duyden, dat nogh tot mor-
gen souden vertoeven, als wanneer sij souden man-
quement ons afscheyt souden verkrijgen van
deselve te mogen vertrecken.

Vrijdagh 12e 's morgens sagen de chialoup van Pieter
de Bodt om de hoeck van Tidoor, omme volgens verloff
nade laswale te stevenen, hebbende derwijle sulx
de mij van den Coningh ten hantgeschreven brieff
geopent, omme indien noodsakelijk mogt gewesen
zijn, daer op 9 do gemelte bovengen. chialoup te komen
antwoorden, en den Coningh van den Tidor aen de saken
bekennisse doen, dogh hebbe van antwoort niet veel
geworden vermits gemelte chialoup door tegen
stroom en wint, heel te nigt gestelt, wiert belast
om dattet niets van bij souden comende [illegible] te
antwoorden niet, gelijck uyt 't afschrift hier
bij gevoegt sal konnen gesien werden.

Omtrent sessen uren in den avont is Salema nade
lange wagten aen boort gekomen, ons wegende
den Coningh wederom ten audientie ontbiedende,
in wiens geselschap nade 't Casteel gemar-
cheert sijn, vindende den prince [illegible] met
eenige Tidoreese grooten aen de [illegible] huys, al-
waer sij ons [illegible] [illegible] vrientlijcke dienstwil-
ligheyt hebben gegroet, ende van hem niet
[illegible] dinge welcome koint [illegible], [illegible]
dat hebben wij al [illegible] nu [illegible] te
grooten off welkomen wij moesten dogh
te landen wederom vertrecken.

Bij sijne hooght. gekomen wesende, heeft
hij mij naer een lange wijligh [illegible]
gevraeght, off de [illegible]: brieff nog haer
geopent

Van Ternaten onder dato 6en Septemb.er 1670 –

geopent en den inhout verstaen hadt: daer op vol„
gende de waerheijt tot antwoort dienende, dat sulcx
geschiet sij: doch echter niet te vernoemen van 't geene
sijn hooght.e voor bedught was, behalven dat het een
niet is van eenige Tidoreesen voor desen op ombij–
nijt Sagu kloppen geweest, sijnde aende batchi„
ans: hooght.s de behoorlijcke gerechtigheeden
van 't Slinden hadden voldaen. ——

Den Coningh vraeghde wederom van welcke bevel geven
voorst.e sijne volckeren te buijt hooren, tot
antwoort bekomende van niet beter te weeten,
off sij waeren van Taloo, Ja lit waren sijde–
den Coningh maer ick en kan niet verstaen
dat mijn volck den Coningh [struck through] van batchian
voorde Sagu op ombij eenige Slinden off gerecht„
igheeden betaelden, vermits hij 'en geen vraegt
omen en hout, deshalven voortaen niet den bat„
chianderen maer d. S. Conin.e daer immer houden
doen erkennen, en ingevalle 'er eenige ge„
rechtigheeden moesten betaelt worden, dat
sulcx de Conin.e tot quam welcke het Lant het
was, behalven die gedeelte die op batchian Sagou–
vbilden kloppen, moeste veeden Coningh noot„
saeckelijck erkennen en sijne behoorlijcke
gerechtigheeden voldoen het bij Lant morotaij,
quam de Tarnataenden toe, sij die waeren niet te
vermogen, de Tidoreesen het Sagu kloppen
aldaer te verbieden, hoe sij daerom wederom
oorloogden, en soo was het oock naer sijn hooght.e
meeninge niet ombij gelegen. ——

Hier op wederom eene wijle langh stil geswegen
hebbende, heeft sijn hooght.e nogh maels naer
onse boodschap gevraeght, 't geene door ons –

Van Ternaten onder dato 6e: Septemb:r 1600

gehaelt wierdt, en dat hy verlogt, eenige ver-
klaringe van syn meyninge en gedagten te willen
doen, om u: Ed: aghtb:re sulcx behoorlyck te mogen
verneemen geapponteert

het antwoort hierop was, dat hy niet de E: Comp:e be-
gonnen hebbende, en niet en wilde agteraen blyven,
om van de Carnatams niet bespot te werden, dogh de-
wyl de concorrende niet en waren vervoght ge-
worden een Sarroc, aengetast en overwonnen zy,
Soo hadt hy de hooffden en eenige van syn volckeren,
van deselve verloff gegeven, om naer huys te gaen,
en voor binnen een jaer te besorgen syn principael en mont-
kost op te doen, hy soude dan syn concorde naer
u: Ed: aghtb:re toesenden, maer off sulcx sal konnen
geschieden binnen een dagen, een maent off een
Jaer, daer van en konde hy geen verseeckeringe
doen, versoeckende egter en dat naer deselve soude
werden gevraegt, en geen attacquen ondernomen
voor en aleer deselve by u: Ed: aghtb:re verschenen
syn, anders doende soude het hem tot een verseecke-
ringe strecken, dat de E: Comp:e de Tidoreesen
soude soght te plagen, en moeyelyckheden aendoen,
ende hy aldus in een quaet naem te geraecken, om-
dat de heer gouvern:r generaal, van dat de Hollan-
deren alleen souden de Tidoreesen doot geslagen syn

Eyndelyck wierden in discours konnende van de
Motouro geapponteert, en hoe het onmogelyck was,
niet dese inlanderen soo voort te varen, als met de
hollanderen, Ja niet koste met dit volck volgens syn
hooght:s seggen, niet dwangh gaens niet uytrechten
maer wel met wat te geven en wenden, weetende
oock wel dat de heeren ontrent syn volck genoegh saden

discretie

discretie hadden gebruijckt, maer door ordre daer
van den Capt.n Samacenoe, en andere anderen, die hem
dusdanige quade rapporten hadden gebragt, was het
verbont bijnae verbroken, niet wetende wat te
besluijten 't voornoemde het hem sonderlinge aenge-
naem te sijn, van dat de h.r gouverneur de naere ver-
andering van den prince Seram, niet en hadt gedaght,
nogte den selven voor Coningh als noch erkent, doen
de ai, D: aghte.n daer voor bedancken: konnende des
rapporteurs eghter niet seggen off het gemeent sij,
off niet, datter aen de Tidoreesen tot nogh toe geen
ondersout en is, gegeven was mede niet onbillick,
vermits voor de D: Comp.e tot nogh toe niet en hadden
verdient, behalven dat se tot de Sola, soo veel Sagou,
tot buijt hadden gemaeckt, dat sij 'er in hun aenwesen
aldaer tot onderhoudinge genoegh van hebben gehadt

Hier mede wierd ons nae wenschelijcke maelden
daer op dienstigh aengehouden hebbende, afscheijt
gegeven, met recommandatie van wegens Sijn —
hooght. de h.re gouvern.r en gesamentlijcke h.ren
gecommitteerdens hartelijcke te groeten, en dat ons
rapport naer der waerheijt en bescheijdentheijt souden
doen, waer op den jongen Coopman Tidel, nogh naeder
bekent maeckte van niet genegen te sijn wederom naer
Sarroe, om redenen hier voorens verhaelt te hebben,
waer bij de selve verdisteerde niet tegen daer de
den Coningh op aen hielt, van den ... en te wonen,
dat selfs ... rapport te gaen doen waer bij
't toeken geblecken is. —

Ten middernaght naer 't scheijden van den Coningh
sijn onder seijl gemaeckt, en quamen des. —

Saturdaghs 13e tegens den avont voor malaijen
te ancker, vinden het Jaght de Con: Amsterdam
aldaer —

Van Ternaten onder dato 6en September 1680. —

aldaer ten rheede, de daerop beschreven bevestigh om 't selve tot te laden helden, die morgen herwaerts te volgen staen gedestineert met 26: militaire koppen. ——

gisteren Sondagh 14e om van staden en transport tot maltijden [illegible] en de gebroochde ringdelingh [illegible] raecht hebbende, sijn van daen desen voormiddagh te zeijl gegaen en vervolgens des voormiddernaghts binnen voor [illegible], [illegible] aldaer [illegible] met schuldige eerbiedige onderdanighst U: E: aghtb.e overhandige, in middels naer plight verblijvende [illegible] oorloghs [illegible] den 15e July: 1680. en onder U: E: aghtb.e onderdanige dienaeren. ——

dinghsdagh 16e 's morgens komt de chiampan met de vervoerde [illegible] aen boort ——

dinghsdagh 16e d.o voormiddaghs vergaderinge naer de aenboort komste der heeren gecommitteerden, belegt, ende het rapport van den secretaris gelesen sijnde, wiert haer E.E: door de heer gouverneur generael [illegible] gegeven, off men in volgens [illegible] van den [illegible] Coningh met de begonnen oorloghs zaecken soude mogen voortvaren offte [illegible] stillen, dewijle sij con-cernen [illegible] ——

Voort met gemeene stemmen geoordeelt van niet naer te den [illegible] off ijemant anders om te [illegible], vermits dan saken [illegible] hoogh aghtb.e onder sal komen toe laten

Tweede voorslagh van de heer gouverneur generael was, off men [illegible] voornaemste [illegible] te den vijanden geen [illegible] te [illegible] gelijck tot Selolo, op gorassa geschiet is, welck met pluraliteijt van stemmen mede naer den voorslagh om te besetten, [illegible] is, tot dat men van mede anderen vijants voornaemste plaetsen meester geworden was, omme als dan bij naeder ——

nadien eenelijck dese gem[elt]e besettinge te doen
continueeren ofte wederom te verlaeten. ——

hier quam als nu verder in overweginge off men niet
een beqwaeme der off meerdere schepen naer Cauw
b' voeren om halmahera te senden, om te sien wat
aldaer te doen sal zijn en wat gelegentheyt gevonden
kan werden omdien sijs kennen der Ternataenen
en te laeten, op welcken voorstel veele tale
viel dat schippers ende kundige hier over bevoorderen
hun advijs te hooren van wegens [illegible] gronden der
Stranden, omme als dan een schip behoorlijck van alles
versorgt in te nemen, geen swarigheden ingelden wierden
der nademaels aff te vaerdigen, om de plaetsen
en gelegentheyt aldaer kant te ontdecken. ——

het advijs van de schippers hier op gehoort sijnde wiert
niet geraeden goet vinden deselve, geen schip niets
veele gealligeerde swarigheden, insonderheyt
vermits de geene Caerten noch geen onbekentheyt
heyt der plaetsen aldaer voorkomende te bekomen is,
nademaels te waegen voor den al [illegible] daer
van behoorlijcke Caerten en beschrijvinge der
gelegentheeden souden bekomen hebben, [illegible]
[illegible] het oorlooghs-
[illegible] 't continent [illegible], voor aff die wijse te
laeten doen, omme eenige kuntschap van de
lootstant en gelegentheeden te bekomen, en daer
naer soodanigh besluijt te nemen, als den meesten
dienst der E: Comp[agni]e vereyscht, ende om Caerten
daer van in behoorlijcke gestalte te mogen be-
komen, is ende [illegible] p[er] gem[el]te oorloghs
[illegible] den oppers [illegible] van dit schip, pieter
Stappaert gem[el]te [illegible] te laeten doen. ——

voor het

Van Ternaten onder dato 6en Septemb. 1680

voor het lant te gaan in continuatie soodanigh-
gammacanorra aff te loopen, dadelijck te stade
het jaght den Sanson, met gemelte oorlogsfregat,
eenige schuijtjes en boots, en de luijtenant Cromheuijlen
en de ruijters met haren Commandeur en den a vinda Con-
cerende den Eylanders te employeren, soude
eenigh bij sonder op den bewel hebben uijt den heeren
Collegie te stellen, waermede en doch na de walle
van de schijnbaerlijcke apparentie eenigh te
doen en souden brieffen met dan den part hij de tee-
dige vooningh die in woonende te vinden
sal verdoen.

Woonsdagh 17e do. voormiddagh komt Leideman Crippelet met de
schuijt weder om van Seloto, hiende gisteren afge-
sonden geweest, om den voortgang van Seloto
tot dessen ombaght in den [illegible] te eendagen
maer niets ontstuijmigh weder was genoodsaeckt
geweest tot aen [illegible] te landen staen, van [illegible]
om den volgenden brieff te brengen, door den opperhooft
van dat strand in 't jacht de Sperwinck [illegible] luijdende
als volgt.

Ed: manhafte, wijse, voor-
sienige, en seer genereuse
heer Robbertus Patbrugge
gouverneur der Moluccos etc.
h[eere]n Commissarissen aghtb. en raaden

Ed: manhafte wijse
voorsienige en seer gene-
reuse heeren.

Mijn heeren
[illegible] dat [illegible] onder [illegible] van den [illegible]
Julij

Julij: met Cornelis sedert den 12.den verbogen Coopm:
affgevaert wel is ten haut gecomen, sijn wij met
dese in UEd.le weder verwittigende dat wij met
alle de vorigen ende andere dight.e hebben geavan-
-ceert tot het volmaecken van onse paggeren
daer wij soo verre sijn weder gecomen, dat in
agt dagen Zal in sijn effect konnen gebraght
werden, ten zij wij door het quaet weder moghten
verhindert werden. ——

Dat tot de opbouwinge van de Compagnies guarda eenige
hout nogh, ende eenige pallisaden van noode heb-
bende wij sijn met den anderen overkomende, op den
11.e deser voor uit boech ten bequame plaetse 'tsel-
vige te gaen kappen, met seeckere wacht van [illegible]
dringh de meer 2: Sergianten 2: Corporaels en 16:
musquettiers, ende voormiddags op de nacht te
plaetsen ons soo veel verlieden hebbende, als wij
daer noodsaeckelijck hadden te bekomen,
sijn deselve gecommandeerden met arbeijt volg
op de namiddaghs weder gesonden omme te
sien aff nogh meerder hout te bekomen, en heb-
ben eenige alsoo gesonden, die hare hadden verbon-
gende, agteren de vier musquettiers en de een ser-
giant die de een kop sloot met 2: à 3: mandijckers,
subitelijck overvallen en de een musquettier en
de een mandijcker schielijck ten neder geveldt, ende
de rest haren in postuur stellende soo hadde 't voor-
gelijck was, de een pardonig met sijn voorste
knop schielijck gesonden en hebben den vijant
met sengende [illegible] op de vlugt gedreven,
en niemant meer vindende sijn sij weder gekeert
met den gemelten dooden soldaet en mandijcker, en
missende nogh een andere mandijcker, die wij tot nogh
toe niet en hebben weder konnen. ——

als—

Van Ternaten onder dato 6en Septemb: 1650

als mede dat wij den Br: dessen als wij waren hadd=
den hebben (omme dat de pagger daer bacanij is ge=
posteert is geworden) die inde gelijck als ook de klip=
pen Malboom op gisteren in den boom de pagger
op de Zuijtsijde van gowassa, soodat de eenige alsoude
sijn hadden sien al weder naer toe gegaen —

dat wij ook volgens U: Ed.le de reit hebben schoon
gemaeckt, maer nogh geen swarte daer in derven
sien als dat door de negen daer in valt en de uijt
te spoelen van den boom ... welcke worde=
len witte voghtigheden int cappen van haer
geven, maer hebben veel slangen in de selve uijt
ook genomen, soodat wij het swarte daer uijt
veel eenvoudigh gebruijcken —

dat wij ook in onse aenbeijt geboecke hebben van
gemoet, souden die volgens versoeckende U: Ed.le
believe 'Selve Bladeren toe houden; ende alsoo
eenig kom van ons heel vondoorende is, soude mede
versoecken om een pr. kommen wellen —

wij hebben hier ook al eenige sijde sieckten die
al mede door het heele cantoor geplaeght sijn,
waer onder ook eenige timmerluijden, soo dat wij
maer twee nogh tot ons behulp hebben, gelijck
ook den luijtenant selfs seer met heete koorts
gequelt is, doch alsoo gemeen dienst seer verlaten
gelaten is, verhoop met godts hulp aent cort
weder sijne gesontheijt —

waer mede afbreeckende bevelen wij U: Ed.le
inde bescherminge van godt almachtigh die
U: Ed.le in langdurige geluckige regeringe wil
bewaren, ende wij verblijven U: Ed.le manhafte,
vrijse, voorsichtige en seer genegene heeren

Mijn —

van Ternaten onder dato 6e Septemb. 1680.

Mijn heeren U. Ed. gehoorsaemste en getrouwe die-
naren den raet geeft, Fredrick Pols, Johan
Dircksz. Walboom, den w: d: voorij den Zijdeshout
op geraffsa den 17e July 1680.

Niet lange daer aen arriveerde hier mede den uitheem-
schen Maghtie de Coningh van Mindanao, door den raedt van
Maldijven affgesonden, met de aldaer aengebraghte
brieven per Chialoup Vlissingen van de heeren gouver-
neur en raedt tot Amboina van dato 5e 6 Maertij, den
Opperhooft tot Banda de dato 11, daer aen bevon-
den wierde bij laeghen en ook den bij sonden brieff
van den raedt tot Maldijven, uijt al welcke ons des
goeden en vordigen toestant van genoemde werden
geadvijseert waren door welke bekommeringe ver-
vernightet zijn, de uitgeeringe van daer bekla-
gen werdens manquement van vaertuijgen,
hebbende tot hun ontriefff gemelde Chialoup moeten
affsenden met 20. aff uijt planteren en vorij nigh
provisie, de welcke van Banda ons toegesonden
Chialoupen waeren van aghteren de Chialoup door-
haert werden affgeslegt, geen pampousen voorwaers
waeren en andere provintie om 't geheel eenigen
bijt verleden niet vernomen, vervolgende tijden
door 't Opperhoofft tot Banda de heren aengeschre-
ven malbanderen vernieuwen, verledenen Jaer
in november off den moorden wachte bijt, volgens
verklaringe van gedachten bevindens den maels
mede de Slaverenie gebraght, waer de waerheijt
verklaert, gelijck ons tandelijcken int aen-
komende brieffboeck tot Maldijven sal komen
gesien werden.

'tSchrijvens

Van Ternaten onder dato 6e: September Ao. 1680

Schrijvens van malcanderen ende naer vermelt- / niet, dan dat eenige Inwoonders van Padij, het ver- / coopen van dien tot nadeel woonden hebben doen op- / houden [illegible] uyt [illegible]: affgaende / briefs [illegible].

De: Heer Gouverneur heeft de schuyt en laatgenoemde / zijnde onder Commandeur van [illegible] ende [illegible] / [illegible] op Sampson ende de Eylanden op de reijs / te ontdecken, tot volvoeringe van [illegible] hier / voorden genoteert is, mitsgaders het onderhandelde / [illegible] op het [illegible] te beschicken, komt / naer dien [illegible] / [illegible] voort het Jaght de Coningh [illegible] / onderwijl [illegible] oorlogs fregat, [illegible] ons / schip door't scheepen van [illegible] / [illegible] gestaen.

Voorsz: Commandeur [illegible] ende alles tot de reijs: vaar- / digh geworden zijnde, nemende voorsz: / luytenants [illegible] afscheyt, de- / selve [illegible] met het Jacht de Sampson gelijck / [illegible] is, gaende [illegible] opperkoopman Crijgsraet / [illegible] om den [illegible] van / [illegible] behoorlijck in den Caet [illegible] / [illegible] oorlogs fregat [illegible] onder- / [illegible] gehouden hebbende, volght [illegible] / van [illegible] middelen ende zijnde om de- / selve [illegible] Concoerden der Eylanden / [illegible] van [illegible] ende [illegible] op den / gangh te brengen, [illegible] uyt ons schip [illegible] / canon schooten tot [illegible] gedaen, gelijck [illegible] / de Heer Gouverneur [illegible] was, [illegible] / [illegible] / [illegible] Concoerden, [illegible] / [illegible].

donderdagh

Van Ternaten onder dato 6en Septemb. 1680.

Donderdagh 10e do. 's morgens vroegh sagen nogh 't Jacht de Sampson, met het oorlogs fregat, voorseijde hunne geordonneerde wijle, en naerderden aldus voor den middagh om den noorthoeck buijten 't gesight

't Jacht de Koningh aen Wendaen degeen hebbende wesen, den nagt met onse en anderen schepen hier voor de bogt gehouden, komt in den morgenstont onder den wal aen te komen, om den brieff aen den raet ende impotente naemaelijden onder te werpen. den brieff aen den raet vermeldende niet dan ~~…~~ dat gemelte Jacht spreek wedden opgehouden werdt: om van Gorontalo een ladinge brandhout ofte hant te bringen, met ordre verbot, van geene provisien ofte draencken onder hoedanigh die ook souden mogen zijn, uijt s' Comps. magazijnen mede te verkopen, tot naeder orde. ———

Des gemelte Jaght wierdt mede den brieff aen de opperhoofden op Govassa tot Seloto gehouden tot antwoort van den selven schrijvens van dergelijcken, gelijck uijt den inhoude desselfs hier onder wader volgende sal konnen gesien werden. ———

Seloto
aen de bevelhebberen
der posthouderen op Go-
vassa. ———

Manhafte vrome,
en Bescheijdene
vrienden

Met het verdeelen bedanken van den opperstuerman
frijgadet

van Ternaten onder dato 6en Septemb. 1660

Hierdeur schient ons hebben u.E. geschreven, daer uijt
niet soodanige hebt verstaen de ongenoegen het
ontkomende eene onder Gold^en de heele mandijcken
een Sandee veroorsaeckt door het te buijten gaen
eengegeven ordre, naer te schijnen bijt onder soo kan
geschiet sheenden gedaen den van u.E. naedenckende
de verantwoordinge deser gedoente af te wenden,
maer konnen niet seggen van wat seeden heeft
naer om pallisaden te willen gaen, niet anders
oordeelen, dan dat sulcx geschiet sij, om soo men
gemeenlijcken seght, wat te [illegible]
coppen, eenmits de pallisaden van Calarij boomen
aen het strant ten oosten te bekomen is.

Omme u.E. van saken in vervolgentheijt niet te laten
vallen, sal de order geeft seeden dat u.E. daer
van verschiede weet

Op den dijck gaet hier weder een partije nottingh
en goetmoet, naer meer u.E. naengenoemde hoede
goede gecommandeert hebben, ende verblijvende
ondertusschen u.E. vrienden de [illegible]
Robbertus Patbrugge, Isaeck de Saint Martin,
Jacob Lobb, Cornelis van den Duijn, de Jacobus
de Gheijn, ten Zyde [illegible] int schip [illegible]
tot Gamoi [illegible] den 17e Julij 1660.

Naer het vertreck van gemelte Jacht, konnen heeren
gecommitteerden Majoor, Lobb, en de Gheijn
aenboort onder ontfangene brieven van Amboina
te lesen, sulcx gedaen sijnde [doorgehaald] wiert
haer d.E. door de heeren gouverneur in bedenckinge
gegeven, off men nu niet en soude mogen 't Jaght
de Sijp volgens ordre van haer Ed^le hoogh-achtb^re
van Amboina naer Batavia senden, welck [illegible]

overwogen

ondernomen hebbe, is dien voorneme mede geweest om
mijn voorgaende dienstigh geoordeelt, en ondertusschen
g'aenmerckt en vastgestelt om selve hoe eenige
hoedanige te doen geschieden, ten dien eynde voornoemt:
Jacht ten eerste den naer Malleijen te senden, maer
offen ook van hier gem.te Jacht eenigh volck
voor den ten behoeve van Amboinsche gouvernement
sal konnen gedeeltelijk verbonden, is tot nader ondersoeck
in statu gehouden ——

De vergaderinge geschieden verklarende, waer in de Heer
gouverneur en majoor Nadelant, om onder op de
ondernaemste versoecken te stellen, en beschickinge
geven en nogh tot versterckinge offte besettinge
van 't tegenwoordige versterck, mogt verbonden werden ——

In den avont komt weder met de Heer gouverneur
Lobs, en van den dingh ondersoeck gekomen, dat de
heer Lobs, sijnde de Zijp naer Malleijen vertreckende,
bevonden in passant de boght van Selolo, in loopen
soude, om het geheel hebbende swaerden en brant-
hout, alwaer aldaer geposteerde Jacht de Cypdain
mede over te geven, ende de af uijt plancken
dien en te volle swaerden voor den naer Malleijen
te brengen. ——

Vrijdagh, 19en d.o 's morgens gaat de Heer Lobs
met 't Jacht de Zijp onder een ... canon schooten on-
der seijl, blijvende egter de vergeheelde dagh-
hier voor de bogt in 't gesicht ——.

D' heer gouverneur vaart met de schuijt kontaden
en Nadelant, die is met de alhier present sijnde
hoofden der Eijlanderen over de gekomen, om
morgen nogh naeder aen de ... nae
Selolo, te geven ... dadelijck. ——

Saturdagh

Van Ternaten onderdato 6e. Septemb.r 1680.

Saturdagh 20e d.o. het Jacht de Rijp hadden nogh smorgens
vroegh int gesight. en is de heer gouverneur Padtbrou,
ge op garcke naer lant gevaren, om de vreugde over
'tgeeden met de Eylanders gesloten was, welcke
hadden daer sijn E: met ontrent 30: dese Eylan,
ders en Coning: van Luytenant Oliviers volbragt
is, eghter niet sonder groote moeyten en arbeyt,
soo mits het bedroppen van dien bergh, als de
[illegible] den voet angels daer op en rontom geleijt,
gelijck sijn E: savonts ontrent aghtienden met
den Coningh van Mangaritam &c.a de sluijt van
't Jacht de Eenvuldigt voorgewassa gepasseert,
vereenkomende de heer van der duijn ons tande,
lijcken verhaelde, inhoudende hoe inde Jongh,
sten lant loght, van de Loka, naer hem waert is
door de gitsen waren missijt en affgeschrickt
geworden, om weder te gaen, daer nogtans op
5: à 6: rooden naer Tagou mouacht waren
overgewees t, en indien hare [illegible] deser volg,
lende vijant omwelinden op 'tlijff gekomen,
en den gewoelige [illegible] soude konnen toege,
braght hebben gehadt, sulcx dat dien vreugh
ons voor Mandelbaen en naer ouw aenden gaen
bewonden is, in soudenheijt met droogh weder,
Maer nomine den Luytent.t Oliviers met bij hebbende
volckeren gelaeten hadt, ende de selve wederom naer
Zawoor te hebben, die ontrent voor S.E.n lijt
aen Tonne wenck weder gekomen was,
hebbende onderwegh van de voet angels die
daer beschreijden gesteken waren drie gequetste
gekreegen; volgens bericht van den Conroy.e
den Lijffschutter van de heer gouverneur

Eerwee

Van Ternaten onder dato 6en Septemb: 1660

Weinige Commanderen der affgesonderde Eylanders,
Zijn ontrent den middagh stont van Gammacanon-
na gekomen, en eenige der hooffden van deselve
aen ons boort, berightende dat den vijant de-
onse ontweken geworden zijnde sigh gesterckt
met ontrent veertighen à 45 sterck aen
's Vaarts voor de negorij hadden getoont, dan de-
sangeensen met uyt souwinge aen lant ge-
lant, dogh het landen aengaende hoe sen het had,
se vat, stede brande het dorp bewoonden selffs
in den brant gelijck hun tot sweer is geschiet,
gelijck door de onse met al de verdere bevonden is
gehandelt behalven nogh het alphonder se geheug-
iden daer swat naeder aen den berugh staende, souden
sen affstanden tot buijt te bekomen, welck de
Eylanders geweldigh seer spijt, het 's reden
vedoutie aen 't wenijste staende vbiert door de onse
van sijn bons toreddinge ontbloot, den 't dierplaet-
se niet anders te doen bevonden, gesteuden geda-
mentelijck weddenom gekeert sijn, sijnde de
het Jacht de Sampson 'tsoenloghs sedgat, dan de boots,
nogh om den noorthoeck van deselve inboght,
derwelcken des.

Sondagh 12e do: arriveerden, vbenden door de
Luytenants Cromhuijsen, dan de meijnden, het voorweden
hadde ncladt door de Eylanders gesteuden gedaen,
voor de weduwe ge continueerdt.

'T Jaght den Sampson in den middagh stont
deur

Van Ternaten onder dato 6en Septemb.er 1660

dese t'uijt gelight konnende animeerdet de benaderinge-
daghs, latende sich onvoorsightigh en gevaerlijck
sijn aentreden voor onse borgh omtrent den Ste-
steen van dese wallen, en aldus niets aenvaerdende
weijnigh doorgaende, op ~~[illegible]~~ omtrent de holle-
dermijnige afftrouw, maer met het uijt bieden onser
loopen, geen andere schade, dan de bovenblint
van ons dusigh geleden om seven braght, waer-
door gemaeckt hadde werdende het loopen van Sampson
niets kruijs vrij, waer loopse leggende te doen Cap-
pen, en sigh middelen uijt aen ons schip van Amadheij,
tot dat met anders aentreden geweest was, welck
loopen aen landt was gemaeckt, en ons vergeg-
den, en aldus aen Sampson, van onse loopen
bevrijt sijnde, weder gelaugt is, om selve te
konnen lighten ——

D: heer majoor komt naderhoudende goede dienst
aenboort ende voort sijn E: de opgeb. besloot in stuc-
ken voor den buijtenaert macton. die naer goet-
vindinge met sijn Comp.en voor bede naderinge-
provideeret van mont kost, dese principael
te stercken den mollucos in bewaringe tot
nader ordre, door de heer gou-
verneur ordenhandight, om selve aengemerckt buijten-
landt ten hant te stellen, met soodanigh vermane-
mondelinge last, als sijn E: oordeelden soude te
behooren, ten welcken dienende sijn E: sigh op-
stontbaren laet begaff, ende was de instruc-
tie voornt. van den volgende inhoude ——

Instructie voor

Van Ternaten onder dato 6e Septembr 1660

Instructie voor den Luy= tenant gerrit pietersz maccon waer naar sigh int besetten, bewaren en beschermen vande sterreschans sawoe sal hebben te righten

Zynde in naest godt gehouden wesende den post gestelt het sterre werck alhier tot Sawoe ende daer nevens deser stroom en cant sulck voordeelige bijt ende tot naerder bevest beseth te houden, waer toe u. E. met desselfs Compen zijt gecomen, soo sal dese tot naerrightinge dienen om de u. E. bestiptelijck naer te mogen richten

Eerstelijck boven en voor al sult niet missen de christelijcke plighten, morgen en avont ge= beden stichtelijck waer te laten nemen, het volck in behoorlijcke tucht en order houden achtervolgens de gewoonlijcke Crijgs ordonnan= tien van India dragende alle sins goede voorsorge en goede wacht houdende, sinnelijck sijnde en dranck [illegible], ende voor al het volck hun [illegible] van dranck te voorgaende op dat wegens dit off yets anders ons geen al= gemeijne ofte bijsondere klaghten mochten toecomen, waer voor bij dese u. E. wel bijson= derlijck waerschuwe.

Bij aldien het gebeurde dat naer het [illegible] der schepen sigh eenige vyanden ontrent de sterckte mochte ophouden niet [illegible] vlaggen, sult deselve wel gehoor laten en antwoort geven, naer [illegible] [illegible]

daernomme

Van Ternaten onder dato 6en Septemb. 16..

aennemende eenige van de U. E. om ladinge tot hun aff te senden, om alle tijden lagen ende twisten te ontgaen die sij de oude mogten leggen, geeven tevens althoos wat de oude alhier met het bestier vande Chialoup den noot en hadden worden vanden is,— om evenwel te thoonen dat ons de ondere al nogh lieff ende aengenaem sijn souden, ende hun niet ploselijck daer omtrent af te slaen, sult de soodanige naer Zeilon wijsen, alwaer eenen Schiplegt vaeren ende soo sij het te naer mogten bevinden met eenige derselven niet verseeckeringe van bij geleijde en wederom naer Malleijen souden konnen vertrecken souden sonder eenige moeyte, soo bij alleen sij het aen hunne vermochten andersijden —

het planten naer schrijven, welcke eenen genoegh uijt de vloot souden swarigheijt hebben te krijgen, niet te min soo konden en lestelen de lagen op de onse aengeleght worden, soo bij alleen soo doongaens dan van den eenen dan van den anderen verbiet gehaelt, ende wel light ijemant eenigh ongeval overcoomen, al eender soo thoudende beheerlijcken in staet van legen wedden waeren, gelijck ons self tot welneo sijt op nollen van den vatie waeren, int gesight van de oude al gebleven is, soodat nooijt water gehaelt sal werden dan ge- sandaenden kant, en met den minsten eene verdelffenen niet aengeleght geweesen werde gaendijnde gemelt en vastigh te houden, om alle beedenckelijcke ongelucken te moogen voorkoomen, evenwel soo sult U. E. nader laten doen int haelen en bewaeren beiden van 't brant hout, dat omtrent de ... maer van de con-

vengehachte

Van Ternaten onder dato 6en Septemb. 1660.

omme de ongedachte boomen, brandthout moeten de-
kappen, sulx om lage tot deselve en bewysinge
twaelff ofte sesthien man daer voor ande wapenen
en in wacht geleedemen houden souden te gedoogen
dat ymant daer van affwycken, en elders ofte
eenhyden af mochte kappen gae.

Gelyck oock int minste niet en were daer na
UEd. beschryvelycken verbiedende, dat sigh ymant
sy niet off souden verloff buyten den ommetreck
van 't slacke gekapte rontsomme de sterckte be-
geven onder wat voorwendinge ofte verbloeminge
sulcx oock soude mogen wesen, om soodanige
beclaeghlycke ongelucken niet weder onderwor-
pen te syn, soodanige lot ons by sonderen leetwesen
den van 't Z: voorbeelt tot Gelola hebben, daer
UEd. op te letten hebt.

Ende alhoewel altyden niet te maecken nochte
te wenschen en valt, soo noghtans laten wy
U: E: ses mardyckers, die weten als de oude niet
syende kranck sullen verlooght worden,
souden onderschryft, soo mede laten wy U: E: een
sol off anlants: vaertuygh, om by eenigh onvoor-
sien off wichtigh voorval, voor 't Z: mardyckers
ofte naer Gelolo ofte oock wel nae Ternaten
en malayen te konnen affvaerdigen, deselcke
dan oock ten alleen rekenen van de gesloopte planck-
ens voorgaeyen ofte schep nemende daer toe
sullen verwaerdigen soogh dragende dat mede
gelyck geval, dat het vaertuygh sout moeten
affsenden, off des nachts off aende het anbrengen
van den dagh sulcx geschiede.

Wendende

Van Ternaten onder dato 6en Septemb. 1610

Versoecken soo lasten den [illegible] het volgende —

3: vaten edick —
2: lasten rijst
4: maten sout
4: hondert ~~[doorgehaald]~~ dertigh kannen arack —
20: kannen Spaensche wijn —
10: kisten bas lont
200: ℔en bussekruyt.
3200: musquet cogels —
60: p:s gemaeckte bandoelieren tot 4 ℔en
60: p:s scherp lot d:o
2: p:s ijseren Canon van twee ℔en bals uit [illegible] ende voeder
6: p:s halve piecken —
6: p:s musquets —
12: p:s vuurpotten
6: p:s hantgranaten
2: p:s Schoppen
2: p:s Coevoeten
2: p:s lontstocken
1: p:s kruythoorn
10: p:s ballas [illegible] —
4: p:s bijlen
4: p:s pannings —
4: bossen rottings —
1: halff sandglas —
2: p:s trommelen
1: p:s Schip quadranten
15: kannen lamp olij
1: tent —
6: ℔en verwen —
12: Caersen —
1: Lantaerne —

Van Ternaten onder dato 6en Septemb. 1660

Naden eeder U. E. goede ende bewaringe vanden
post den hooghe ende aenbevelende blijven, om
dese tot U. E. goeder gunst, ende swagelijckheyt
[illegible] patbrugge, den Sijdes tout noemden
Naer voor [illegible] den [illegible] 21en July 1660 —

Primo quam ik [illegible] namiddagh ook met
R. Stierx Concordia van Tidoor aengekomen,
waeronder eenen Soudeu prince vlaggen
gesien zijn, ende om naer gewoonte vanden
ouden Tidoresen Coningh te verwellekomen wie
aengekomen was, van waer hebben den selven
adij [illegible] lagh, wiert den adsist. Harcksz: neffens
gewien waer binnen mits [illegible] seer geringen
genootschap waeren te schepen, gesonden om
voorsz. Compliment af te leggen —

Den adsist. wedergekomen bracht tot bescheyt
dat zijn Edell. int eerste [illegible] gedaen
Compliment wat seer koel stont, met wel-
lende wat daer van te dencken, naer s' Coningh
gewoonlijcke bootschappen soldaen [illegible]
[illegible] hadt het wel konnen
begrijpen en door den selven daer van bericht
zijnde hadt hij Edellte geantwoort, dat vol-
gens last van sijn Hr. vaeder in wederom
gekomen was, om [illegible] den S: Conincx
gebruijck te [illegible], waer het sijn beste
vaeder de Hr. gouverneur en Hr. gecommitteerden,
dees [illegible] souden gelieven te commanderen,
bekent schuldig ende sigh van wegens de
hollanders.

Van Ternaten onder dato 6e Septemb. 1660

hette Zee deijningen niet te hebben konnen aen-
boort komen, 't geen met de schuijt gedaen souden
willen doen, indien de heer gouverneur sulcx
belieffde.

Het voorleden Jaght na 't bekomen volgens onder-
seijnden van rijs ende andere benoodightheden,
tot de kust voorder van gelijcke toght bevoo-
len om halmahera, welcke het in den avont vertrock
met den opper Stierman pieter Stippent, wel-
ckers volgende instructie hier aengeheght
overhandight is.

Instructie voor den opper-
Stierman, pieter Stippent
waarnaar sigh int verseijlen
van hier aghter 't Lant van
halmahera oste batochina
om naar Cauw. en Dodinga sal
hebben te righten.

Van hier vertreckende sult uw wegh aenneemen soo
nae mogelijck langs de wal van Gammacanora
tot waer den het Lant geheelt al gekant heeft
hebt, sult u schijnende voort dight langs de
wal van Tolofouw en Loloda welckers boghten,
soo bij aldien het souden welckx geschieden kan
wel nader besocht konnen werden, en anders niet,
van daer verders zeijlende na de noorthoeck
en soo bij under Caep bij de naem van Galita
bekent het [illegible] aldaer op den hoeck aengeh-
aelt naukeurigh dient.

Vaer W.

Van Ternaten onder dato 6en Septemb. 1660.

Naer te boven en omgevaeren sult dicht langs de wal naer een bequaeme baeij soecken, alwaer de Spanjaerden voor desen een groot Casteel hebben gehadt, deswelcke het selve aenwesendigh al neder- sult Castelen, gelijck al het geen U.E. verders soo tusschen Moretay en Moratia als oock verders op naer Caus en Seringe te vooren komt, wel bedaght wesende de vaste wal van Batochina met de galeij om geenige redenen te verlaten, maer daer langhs en tusschen de Eylanden door de wal te houden, kunnende het geene bij oock dese de Eylantiers off ylanden souden soecken en te diepen is, met de schuijt off het U.E. mede- gegeven scheepvaertuijgh vlaeghvoorens wesen.

Buijten de aenteeckeningen der gronden, diepten, streckingen, bergen, rivieren, klippen, reven, ende Eylanden, sal wel voornamentlijck mede op de eygenschap der winden, beneffens de stroomen geleth dienen, als oock hoe hooge het aldaer vloeijt op den eenen vloet, en wat maen het hooghste water maeckt.

Bij aldien U.E. enige vaertuijgen in de wegh ontmoetten, sult deselve sonder onder- scheijt aenhouden, en 't volck versekeren, schoon sij seijden Tidoreesen te wesen, alsoo de Ternatanen doorgaens sigh daermede behelpen.

Noghtans is 't raedsaem dat bij aldien waerschijn- lijck genoegh bleeck het Tidoreesche vaertuijgen, dat deselve minnelijck bejegent ende vrij onthaelt

onthaelt werden, ontschuldigende het hier op dat
hun dus verre vindende niet wel verseeckert
en kont weeten off sij Tidoreesen ofte Ternatanen,
dat is vrient ofte vijanden zijn, dit wiert den
staden van alle de soodanige de welcke hier mede com-
comen off kleijnder vaertuijgen bevonden
Lauw. ontmoet, maer Concorde daer bij Tuijdes
ende ontrent Dodinga, uit wat waeter vindende,
die sich seggen Tidoreesen te weesen sult
ongemoeijt laeten, dogh hun deselvicke magten
te beweegen, met n.l. naer Dodinga te keeren
met aenkundiginge dat dit onder 't las Ternaten
gebiet is, het welck bij aldien weijgerende sult
daer tegens protest doende ende hun daer toe
met den minlijck geweldt maghten te beweegen
off ooch wel verplichten.

Dogh alle kleijne vaertuijgen als bevoorens
geseght is, souden onder 't bedrijf aenhaelen
tot Dodinga toe, ten waere n.l. saeght dat deselve
van de Suijt ende Laffinga den doorvaert genomen
bij oostende Dodinga ende de Suijt syde gelegen
ende den Tidoreesen toebehoorende, quaemen,
sult deselve uit gehelt niet moeijen maer
vriendelijck met deselve omgaen, niets van de
selve coopende off laetende koopen, dan dat se
koop weijlden, het welck als dan ten dancke
betaelen, ofte te [illegible], laetende sult niet
gedoogende dat hun het minste ongelijck
daer ontrent geschiede.

Tot Lauw. Zult niet anders doende dan de gelegent-
heijt der [illegible] te [illegible],

deselve

Van Ternaten onder dato 6en Septemb.er 1680.

deselve opvaren met de galey, soo bij aldien sulcx ge-
doen is, ende geschieden kan, tot het eylantie dat op-
den wech Sprongh leijt, om versekert te wesen
off totdaer en toe den Schip de stroom opvaren kan,
offte niet, wesende altoos wel slagh vaerdigh-
ende op hoede, voor overval, tot happen van de-
stroom, branden als anders. —

Gelijck oock schrijft nogh quansx van voort de sal-
vermogen te stercken dan veel geopenbaert, ende daer
en boven nogh eenige soldaten met hun volgeweer
daer in op 't voorste eylantie off elders in de nevie
van Canor eenige huysen off wat plaetsen vindende,
sult goede sorge dragen, dat deselve door de onse niet
en werden in den brant gestoocken, op dat [illegible] ons
't sijnde bijt nogh van Sonde moogen dienen —

Alles alhier geeijnigt hebbende sult het doen naden
laetsten nareddinge alwaer gekomen, sult alle glasen
den schooten laten doen, soo lange tot bescheijt van
doodinge offte wel het Schip dat daer voor leght be-
comt, als spannende wij met goede hulpe verhoopen
off ondersteunt van dien post te sullen wesen offte
verbeteren, als [illegible] den [illegible], toe [illegible]-
sullen, omme etc., aff te halen, om ons [illegible] werden
varende te mooghen dienen met schriftelijck rapport,
Waer mede etc. goode bevelen en etc. [illegible] gesaindet-
lijck den geluckige en behoudene reijse tot-
[illegible] blijvende, onder [illegible] etc. goode [illegible]
en was geteijckent [illegible], ten [illegible]
Stout [illegible] voor [illegible] —
11 July: Aº 1680. —

[illegible] —

Van Ternaten onder dato 6e Septemb: 1600

de boot van de Zijp wierdt in den avont tot om
deningh alsoo de reviere op gesonden, dewijl men eenmaels
vallent water houden voor omtrent de middernagt
niet wederom uijt nae kende, waeromme dan ook
nae 't volck van de Compe. van Olivier den lange
hebben moeten wagten, en dit aenboort houden
kreegen, soo dat eens 't momenteert beide minden
seijl vaerdigh gemaeckt sijn, wesende den prince
Ternaten ende hoofden der eijlanden bewoonders
van dit vertreck met den geheelen heere, nade
maldijen, niet hier met de schepen dogh niets
minder bewenigt te sijnde, behalven der genade en
songelijcke [illegible] bij Stome en aenwesende, bes
hoonlijcke kennisse gedaen, en tot een teecken
van dien een canon schoot tot Zijn benaedert,
[illegible] van ons schip nadat de ancker uijt de
grondt was, wierdt gedaen, en hoorde men de selve
nade omtrent een uur daer aen, uijt de selve grond
slagen langs de wal hebben schepen —

het volcq van de Sampson besigh geweest sijnde,
om ancker staen van het touw afgekapt was,
beligten, braeck het cabel touw, daer aen was
vlightende, en alsoo ancker touw hadden, moeten
gemaeckt, en [illegible] hout,
[illegible] sitten, welck gants ongeldigen hout,
niet gebruyck van soo swaren anckers en touwen

Maandagh 22e d:o smorgens omtrent acht uuren aende noort
hoeck van den Selotee schen inbogt seijlende,
komt een Ternaetsche Concora daer op [illegible]
met ouden bongen en [illegible] Cornelis Pietersz,
aenboort, seggende ijets aen de Heer gouverneur te
willen boodtschappen, maer eenmaels de Zee
hier vrij

Van Ternaten onder dato 6en Septemb. 1680

lieden wij volgingh, waerdoor se komende konden, son-
der verlies van de corcora, sijnse wederom te rugge
gekeert sonder van daer geckomen te wesen, tot nadere aen
merckingen die stil waeteren souden geckomen sijn, te
meer vermits gemeenelijck wiert dese bootschap van
geen sonderlinge belangh meer te wesen, deweijle
verscheijden op hun aenkomste goede gelegentheijt
gehadt hebbende, niet en is gedaen.

Dingsdagh 13 do. met de weijnige winden die
wij gisteren en den voorleden nacht gehadt
hadden, bevonden ons desen morgen stout voor
[illegible], van daer den [illegible] wederomdende nae
Dodinga en van daer wederom nae de Ternate,
dogh vermits [illegible] lightie hadt
'tschip weijnigh vaert [illegible] soodanigh niet
als wij het geerne hadden gesien.

In middels hebbende voornt. bootschappers
Salama en Couvertis [illegible] wederom aen
boort, brengende tot degeschenck voor de [illegible]
gouverneur [illegible] gecommitteerde
[illegible] konffijt met [illegible] appelen, [illegible]
[illegible] souden sijnde van den onderen [illegible]
Coningh en bij gevoegde Compliment dat het
konffijt daer met [illegible] waeren, sijne
hooghts. gewoonelijcke [illegible] dagelijckse spijse
[illegible] was, waer uijt gewoon was [illegible]
sijnde, sagen en wisch [illegible] en moght
ingedaen hebben, tot verfrissinge te soecken.
[illegible] de appelen die waeren soo [illegible]

niet off

niet off men soude in deselve wel eenigh soetight„
vinden. voorders was des Coninghs last dat dese„
boodschap op den sondagh most gedaen werden,
als sijnde bij sijn hooght.e voor den aengenaemste dagh
geoordeelt, maer het hadde godt belieft, dat sijne
last daer omtrent niet en hadden konnen naer„
komen, wij aensiende den onstuijmige zee beletten,
soo was het versoeck van den jongen Coningh, dat
haer E: E.s hem daer omtrent gelieffden te veront„
schuldigen, temeer om dat sijne excell.tie nu niet
de concoorden te huijs hebbende, niet gesien hebbe„
bende dat haer E: E.s met de schepen ooch soo„
deeden, doch achten dat gemelte concoorden altoos
gereet en ten dienste der E: Comp.nie waeren

Op welck Compliment Salema deneffens tot
antwoort gegeven is, dat men uijt de doorluchtight„
den geëerden naeme des Coninghs, wel conde sien
wat 'er binnen was, ende belangende den dagh die„
was den, als sijnde van godt den sevenden dagh tot
rust dagh voor de menschen geordonneert,
'twelck bij ons Christenen den sondagh was, en hadde„
anders geen onderscheijt in de daegen. Verwonderende„
de d: heer gouverneur sigh dat den Coningh sulcks„
noch niet geweeten van sijn E: hadt, daer hij noghtans„
veel gesien en verstaen hadt, wat eere en respect
sijn hooght.e altoos toegedragen en bewesen
heeft, weetende ooch wel hoedanigh naer„
uijttersten vermogen den Coningh aenstonden
hadde getraght tevreden te houden, sijn E: hadt
dan ooch wel gesien dat den prince [illegible]
weijnigh gehoorsaemheijt vindt, waeromme sigh
omtrent de voornoemde sondelinge gevoeligh
getoont hadt, en deselfs ontsagh geheel hadde
gesoght

Van Ternaten onder dato 6en Septemb: 1660

gevloght voor de stadt, saldena hijs seijde dese
Secretaris hier op in toorn, dat het seer goet soude sijn,
indien de heer gesandentlijcken op Tidoor quamen
en lieden de Tidoreesen een einde van het affleggen.
Neffens en vielen veregeden discoursen, waernae
de vrint ondertusschen geheel leggen ginck, ende
heer gouverneur en vandermijn inde schuijt traeden,
en voeren na den lant, alwaer en binnen 't casteel
komende met eenige canon schooten, en voornaem-
ste van 't gemeente vrienden verwelkomt,
alwaer saldena de heer gouverneur om afscheijt
bij gekomen is, ende vrient heer door de heer gouverneur
wierr noghmaalen voorgehouden, dat men uijt
alle die van Tidoor ontfangene rapporten sijn
hoogheijt meeninge en intentie nooijt tot genoeghs-
ten aensien derselve versheijde duijsterheden
en hebt konnen bespeuren, sijnde onse gewoonte
niet dan reght uijt door zee te gaen, ende dat men
soo lange sijn hoogheijt met ons duijsterlijck
handelde, het seer nooijt volkomen versekert
sijn, saldena verhaelde noghmaels 't gemeen
hier bevoorens den secretaris aenboort (sijnde
haet bekent gemaeckt), daer bij voegende dat
sulcx eghter des Coningh's last niet en was,
waerop door de heer gouverneur geantwoort is, dat
wij souden twijffel eenige heer verlangen op Tidoor
stouden te komen, maer konnende eghter
geen verseeckeringe doen van een ofte twee
off wel gesandentlijck, wanneer ~~[illegible]~~
daer over in raede nogh niet en is gesprooken
ende de gesanden maer met Candie ~~Dij~~

Duijcken

Van Ternaten onder dato 6e Septemb. 1680

Zijnde verboden geweest sijnde seedert 't Seleroe —
Saldena ter hant gestelt, om aen den Coningh, met
eenige woorden te behandigen, die hij gevoegde com-
pliment, dat wel verscheyden mocht sijn, daer-
binnen nu niet anders dan soet vbal, waer mede
Saldena afscheyt neemt, ende eyndight hiermede
de gehoudene ondervindinge in den lesse, tot
Selolo en Zaroe. —

Kort Rapport gedaan en
gepresenteert aan d' Ed.len
heer Generaal Ryckloff
van Goens, ende d' Ed.le hee-
ren Raden van India we-
gens de oversendinge van-
des Sta, alam Kelij en
marsaolij uijt ternaten
herwaarts. —

hoogh gebiedende heeren —

Na het verhael dat den E: heere gouverneur Padt-
brugge, heeft gereeden te doen in sijn Jonghste
brieff van 6e Septemb. 1680. aen u. Ed.le hoogh
achtbare volgens den staet der saecken in sijn
aen bevolen gouvernement van Ternaten, souden
wij niets daer bij hebben te voegen, bij gebreck —
van eenige wetenschap ende bequaemheyt om die te
hebben connen verkrijgen, dan onse toestemmin-
ge gelijck die alreede verleghentheyt blijckt, door de
ondervindinge derselve met onse eygen hant,
opdat vertrouwen dat sijn E: daer in volgens het
gepasseerde aldaer voor onse aencomste, niet
dan de waerheyt heeft voorgehadt, en dat hy —

in sijn —

in sijn handelingen niet anders sal gevonden —
werden, dan eene oprechtigheijt en sijnen koers
tot onderhoudinge off bevorderinge van Comp.es —
gemeenen besten in dit oort. —

Ende wijle u: Ed.le hoogh agtbare last, op ons
versoeck nader deswegens niet anders heeft mede
gebraght dan om ons bij sijn H: te voegen in geza-
mentlijck te arbeijden tot heerstellinge van de
beswaerde saken, met het commandatie sijn H: de
beschreijdende en verdwijnde respect tot te
draagen, die sijn gewoelens in beheerlijckheden agh-
tinge te nemen, soo hebben wij van onse plight
geoordeelt, die regel, stiptelijck onder sijn —
gesagh te maecken volgen in onsen arbeijt te be-
streeden, om met gemeene goetvindinge te betragten,
de uijtroeijinge van alle de voorgeseide mid-
delen bequaem geacht tot het bekomen van een
gewenschten uijtslagh, gelijck sijn H: selffs —
geliefft te betuijgen, ende nader kan gesien werden
in de overgekomen papieren, nogh besonderlijck
in onse gehoudene dagelijckse aenteijckeninge
voor Ieloco, die wij ootmoedelijck versoecken
u: Ed.len hoogh agtbare te mogen voorstellen,
als eene beste en waaragtigh verlaat van 't geene
dat in ons aenwesen in die vergaeringe ver-
handelt is, souden dat wij genootsaeckt worden,
onse gissingen en raetsels hierbij te voegen, —
over het voorgevallen, de wijl niet minder
daer in verbijstert sijn dan onse gewesene
bestierders en dat ligtelijck in plaats van te
komen dat wij na meeden geloven dat sijn [illegible] +

anders —

Van Ternaten onder dato 6 September 16[..]

anders niet souden konnen voortbrengen, dan eene
overtuijginge dat het geluijt van Hoff: en van Hatu,
ons alleenlijck kan doen, bewegen en van sijnge=
vonnese is, wij souden ons oock niet vermeten
van saken van soo hoogh belangh voor u Ed[le]
hoogh agtb[are] verders te beschrijven in dese saecke
toe niet verplight wierden, door u Ed[le] hoogh
agtb[are] bevel, ende in 't gehoorsamen van dese,
is onse meeninge niet het geweelde van dese S:
heeren gouvern[eu]rs aenbrengen te duyden, ver=
gens de voorsaecken, van sorgen schenen dese ofte=
gieres, alsen, ieder, en naeusaeckij, en waerheijt
die sijn E: heeft versochten te hebben, verkeer=
gen van hun kinderen in diffrende wegens het be=
langh van de S: Gouv[erneu]r is eene van de edelen ge=
weest, die ons hebben bewogen hun verseeckeringh
toe te senden, waer toe niet weijnigh gedaen
heeft de groote achtbaerheijt, die sij E: altijt ge=
toont heeft voor hun gesonden, soo dat wij ge=
oordeelt hebben niet te sullen qualijck doen,
ten minsten sijn E: voor eene tijt van hun te
ontlasten, ende alsoo u Ed[le] hoogh aghtb[are] mid=
del te doen erlangen waer door lightelijck den
oorspronck van soo eene schadelijck afval der
Ternatanen sal konnen geweert werden, en
wat sij daer verder voorgehadt hebben, dat geene
kleijne voordeel uit te konnen de soude toebrengen,
om navorsen en precise ondersoeck te doen
tot afweeringe van alle onheijlen; ingevalle te
verwagten waren off tot herstellinge van de
oneeren, onder bont gebroetsaeckt, die souden
'bereijt tot meerdere gemeensaemheijt van S: Gouv[erneu]rs
staet in die gewesten souden hebben, en toe=
veel

Van Ternaten onder dato 6en Septemb.o 1680.

Wel nooijt volkomentlijck niet die nemen hebben
in genoomen geweest, soo is nogtans niet nagelaten,
de selve soo veel plaets te geven, als noodigh geoor=
deelt is in dese voorvoedige conjunctuur van tijt,
niet tegens staende dat hun deselve ons swaerhant
voor quam, en dat wij niet konden begrijpen dat
de selve den Coningh soude hebben moeten noot=
saken om binnen 't Casteel te verschijnen, vol=
gens de begeerte van den heere gouverneur, ende mede
daer neven sij schuldigh sijn aen te geven dat hun
belet na gegeven, soo is 't niet mogelijck dat
hun sigh U: E: en nadtvolgingen over de [illegible] konnen
konnen, niet die van de Ternatanen, en hun voor=
neemen sijnde gevolght van den goet succes soo
mede de Ternataensche kroon, en sijn hoogheijt
niet alle sijn predecessoren verdreven en wint=
gaven maken omdat U: Ed.le hoogh achtb.re begeeren
onse gedaghten te worden onder dese tijden, soo
sullen wij oock in alle gebiedigheden ons verklaren
en: eendelijck bekennen, dat na onse aenkomste
op Ternaten, neven onse magt waer nevenden uijtge=
steecken was geweest, niet [illegible] den van ons swaarigh=
t soude hebben gemaeckt de selve te hebben gestelt en
volbrengt te geven, om sigh voor off tegens de E:
Comp:ie te kanten, na de sijde die sij souden hebben
willen kiesen, want wij hebben in hun noblisse konnen
bemerken dat de saken souden hebben mogen over=
stemmen, nogh eenige sints bedwangen, wel daer
en tegen geworden sijnde dat die bij den Coningh waren
soo genegen [illegible] en beschreven mogten sijn ge=
weest, waer mede wij lightelijck tot den beteren
en [illegible] soudelijcke verhandelingh soude sijn
gemaeckt, ende mede verkregen dan wij nu
gedaen hebben. ——

[illegible]

Van Ternaten onder dato 6e Septemb[e]r 1680

off U: Ed:le hooghaghtb:n hun schult genoeghsaem
blaeren sal blycken, om uyt het maxima van staet, de
schroef af te snyden daer van konnen wy niet oordeelen
wel dienen wy seggen, dat indien te Manado aensiene
saken weder blyven eer S: heere gouverneur —
Padtbrugge, aenbevolen, hun weder heere na den
Manados syn S: niet aengenaem sal syn om die heere
boven aengehaelde noemen, en dat syn oorsaecken
daer neder eenige kinderneffen souden konnen bekomen,
maer den hoogen gesagh syner gouvernement wederschut,
soo konnen wy geen swarigheyt sien, dat die heeren
weder gouvernement geh souden vinden, nadat sy hier
door U: Ed:le hoogh, aghtb:n ontsagh exactelyck ons-
den last sullen syn geworden + niet twyffelende
off sy sullen light leen off landen openbaren, dat
niet ondienstigh sal syn, en U: Ed:le hooghaghtb:n
genie + sal stellen ontrent haer. —

Dit bovenstaende hebben wy als uyt onse geringe
kennisse en ervarentheyt in gedeelte tot voldoeninge
van U: Ed:e hoogh aghtbare, bevel het welcke wy
den soecken te willen aenmerken als eenen teycken
van onse onderdanigheyt die wy in alle gelegentheyt
bereyt blyven te betoonen, onder tusschen verblyven
wy, hoogh gebiedende heeren U: Ed:le hoogh aght-
bare, ootmoedige en onderdanige dienaaren, en was
geteeckent Sant Martyn, Cornelis van der Duyn
en S: v: gheyn ter syden stont, overgegeven —
1e Novemb:r A:o 1680. —

Deze met syn principaal —
gecollationeert is bevonden te —
accorderen. Batavia int Casteel
den 30e 9ber A:o 1680. —

J:s Thivart.

P: v: Hiel

Simon la Court

Register aller aangekomene Papieren sedert 2: may dieses Jaars 1680 als wanneer de Papieren Jongst na't Vaderland gesonden, Concernerende het quartier Macassar met het gene daar onder sortiert tot batavia aangebracht soo als deselve nu tegenwoordig met de eerste Retour vloot naar het Patria gesonden werden

A°. 1680

Ontfangen

12: May

P.r den Chinees Pinkso - - Register der macassaarse papieren

Missive van den Heer president Jacob Cops en den raadt ter caamer rotterdam aan haar Ed.en gesz: in dato 2: may 1680

16: July

P.r Chinees vaartuijg van Honkos - - Missive van den Heer president en raat op macassar aan haar Ed.en dato 2: July 1680: —

20: augusty

P.r de fluijt de Osshaven direct van macassar - - Brieffie van den president Willem Eychmans van voor Birma in dato 23 July 1680 aan haar Ed.en geschreven —

Register

A.o 1680

Ontfangen

29: Septemb.r

p.r de fluijt delfshaven direct van macasser — Register der macassaarse papieren

Missive van den h.r president Jacob Cops en raat ten cast.e Fort rotterdam aan haar Ed.le van dato 15: September 1680: —

Extract uijt der macassaarse resolutien onder dato 18: aug.o 1677 rakende radia Simrana en crain Linoquis

Memorie door den E. cap.n Jan Francken Hoet ter tijn op zijn vertreck van Bima aan den resident E. Eijchman gelaten gedateert p.mo Septemb. 1680

particuliere missiven door den heer president Jacob Cops aan haar Ed.le geschr. in dato 10: Septemb. 1680

11: 9ber

p.r 't jaght de feama over Japara — register der papieren

Missive van den heer president Jacob Cops en den raadt uijt het cast.e Fort rotterdam tot macassar aan haar Ed.le geschr. in dato 13 october 1680

brieffie van den oppercoopman den Schimmer der macassaarse presidie aan haar Ed.le geschr. rakende 't gedoente van den Zee rover T kodoro (alias) mathia lauw gen.t en hoe den Zelven met eenige zijner complicen is om hals gebragt geworden de dato...

Cortrolle van alle comp.s dienaren onder de presidie van macassar beschrijden in dato 15: octob. 1680: —

16: 9ber

p.r de Chialoup Japara — register der macassaarse papieren

Missive door den h.r president Jacob Cops en den raadt ten cast.e Fort rotterdam aan haar Ed.le tot bat.a geschr. de dato 29: octob. 1680

Aº 1650
Ontfangen

translaat brieffie door den coninck van Tonton aanden hr. president Cops na macassar gesz. en aldaer ontfangen, den 15 october 1650

Verclaringe vanden opperchirurgijn nicolaes ridderveldt ende den chirurgijn Jan Samuels wegens de bevindinge van 't accident van zijn hoogst. radia palacca met een specificatie van medicamenten tot de cure verdigt daer aengewendt —

Van macassar den 2: may A:o 1680

Register der Papieren

gaande op heden p:r het vaartuijgh van den chinees Linko naar Batavia geconsigneert aan den Wel Ed:en Heer Rijckloff van Goens Gouverneur Generaal ende Ed: H:ren raden van India

ontfangen den 12: may 1680: p:r de chinees linko

N 1 Originele missive door de h:r president Jacob Cops en raadt des Casteels aan haar voorn: Ho: Ed:en in dato 2: maij a:o 1680: —

2. Copie missive door den h:r Commandeur Couper en den verderen raat uijt Sourebaija aan den — president en raadt des Casteels van dato 15: feb:o des voorsz: jaars —

3. Copie d:o door den resident van Bima aen als vooren gedateert 15: maart des Jaars als boven —

4. translaat brieffie door den president aan den Coning en landtsgrooten van Bouton onder dato 27: — maart des Jaars als vooren —

5. Originele maleijts brieffie door den Coninck van Bouton aan den h:r directeur generaal Cornelis Speelman gesz: en alhier — op den 3: november p:r den mantarij — Kanjodda en radia Wawangij aangebraght

6. translaat van het voorenstaande aan de voorsz: Ed:e h:r directeur generaal —

7. een brieffie inde macassaarse tale door Crain Bonij en de goade Coninck kinderen aan — Zijn hoogh: Crain Bissoij gesz: —

Int Casteel Rotterdam op macassar den 2: may a:o 1680 get:n abram holscher

Batavia

aan d'Ed:en H:r Rijckloff van Goens gouverneur generaal en Ed:le H:ren Raden van India

p:r den batavias chinees Linko —

Ed:e Hooghachtbare

h:r en heeren —

Den 13 maart arriveerden op dese reede tjarck St: andries 't goet begin schipper reijnier schouten met het fluijtie marchen schip:r gerrit van — Leeuwen en daar mede radia Bonij met zijn geselschap

Van Macassar den 2: maij 1660 —

geschreef met den brieffien vanden E. commandeur
Jacob Couper enden raat waar van hier bondens
een afschrift gevoeght is, daar bij hebben wij gesien
op wat wijse met de macassaren is overeengecomen
en hoe Croenjaja sijn misdaat met de doot gestraft
is, het ware te wenschen dat Dain Telloló en
veel andere macassaarse grooten ook hun loon —
hadden becomen, dan van dat gebroetsel schijnt
ons niet veel goets te verwagten zij, de hier over
gecomene met radja bonij zijn Crain Tapoet
Ciny Crain Mamampangh Dain Matadjan
Crain Manjoroij dain Masoera Dain Macassir
en toccammo met Dain Maranoe sijn ter van
radja telle en weduwe van Crain Tilliseon
benevens het zoontie van Crain Panaragan
te samen mans vrouwen kinderen slaven en
slavinnen 216: menschen zoo macassaren —
tellomesen als andere met dese bevangen wijnige
grooten quam radja bonij den 15: maart binnen
dit casteel ons aenseggende dat volgens —
last vanden commandeur Jacob Couper
voorn: dese macassaren ons overleverde en dat
hij daar weder vandie op hem genomene last hun
geexonereert was, daar den president op —
antwoorde het ons lieff is, hem wedder op haar
landt te zien —

Verders vraagde radja bonij waar wij nu wilden
datse gaan souden en wierd bij ons beantwoordt het
was ons om 't even zij conden gaan daar zij het
goet vonden, en radia bone wedrom dat het hem al
te veel vrijheijt gegeven was daar den president
op zijde namiddaghs zelve op Bontouale omdier
wegen verder met zijn hoogh: particulier te —
spreecken, dat hem niet mishagelijk en was,
en daar weder na eenige discoursen en schade
van het gepasseerde inden oorlogh op Java nam sijn
hoogh: zijn afscheijt en door den president tot —
buijten het casteel geleijt werdende zoo bleeff
aroüa maldija bij den volck van Japon (door
hem aan een zijde getrocken zijnde) alleen —
betuijgde het hem zeer lieff was —

Wij hadden op ons genomen met radja bonij particulier
te sullen spreecken en liet ons versoecken wij
doch niet meer wilde gedencken aan 't gepasseerde
voor 't vertreck van radja bonij beloofde van
zijne zijde gaarne te sullen contribueren —
wat tot de gemeene rust te dienen sigh zij —

Des namiddaghs bij radja bonij op Bontouale gecomen
zijnde zoo zijn met hem versprocken dat de macassary
onder Doa behoorende haar souden begeven onder

Crain

Van Macassar den 2: maij A.o 1680 —

craim Sadenbonij die van tello, onder tello en soo
voorts een ijder onder sijn wettigh opperhooft edog
alles bij provisie en tot u Ed.les te becomen brieven
dit was radia bonij naar het ons toescheen ook seer
aengenaam voornamentlijck dat die van goa —
haar onder radia Sadenbonij souden vervoegen die
radia bonij voor sijn vader beschut en schermheer
heeft aengenomen, en radia bonij hem ook weder
voor sijn soon, en off dit ons seggen wel soo —
verre soude connen getrocken werden dat van
wegen radja Sadenbonij soude mogen werden
gepretendeert, dat de van hem affgeweekene
Coninckx kinderen onder dit Casteel woonende
ook souden moeten onder radia Sadenbonij werden
gestelt, soo meenden wij overvloedige redenen
te hebben om sulx met alle billickheijt te —
declineren, dan die zijn van een andere —
natuire als de uijtgewekene macassaren, en
met dat wij de eenmael uijtstelle tot de comst
van u Ed.le Ho: achtb.re brieven hebben genomen —
soo en zijnder geene conferentien tusschen radia
bonij en ons 'tsedert voorgevallen en wij moeten
ons daar over verwonderen te meer om dat ons
soo vele voorbodens en waarschijnelijcke —
geruchten van ongenoegens ter oore gecomen —
zijn, nu is radia bonij den 29: april weder binnen
't Casteel bij den president geweest, naar dat
twee a 3: dagen bevorens zijn E. in besloten
termen hadde laten aanseggen, hoe dat genegen
is, naar bonij te vertrecken, alsoo daar vele saken waren gedaan
die hij voor sijn vertreck verboden hadde als —
namentlijck dat van bonij naar bouton hadde —
gevaren om aldaar cruijt te coopen. Dat se —
verscheijde gesantschappen bij den coninck van
bouton als andere hadden gedaen, dat se verscheijden
in bootens hadde beslagen en andere gerampart
dat is hunne goederen benomen, dat se van —
Santohan 30: menschen en van Toradja en —
andere plaatsen verscheijde menschen als slaven
hadden wegh gehaelt ende doen vervaren en dat se
verscheijde paggers bij sijn absentie doen maken
waar uijt niet anders conde besluijten off zij
wilden hem ook affzetten op alle 't welcke wij
zijn hoogh.t hebben doen antwoorden en geantwoort
dat wij zijn hoogh.ts voorstel billijck oordeelden
en aengaande de affzetting van zijn hoog.ts dat
sulx sulx soo niet en liet doen hadde hij
ons ook geloovt te hebben, dat sommige vande
op Cassar geembarqueerde macassaren sig
naar —

Van Macassar den 2: may A:o 1680 —

naer het eylandt Sangiangh en andere plaetsen –
hadden begeven, en datse aldaer door Cap:tn Boucher
met noch 20: bougise vaartuygen wierden gevolgt
wat nu van het groot opgeven van meer als 1000:
macassaren die dagelijcx met Zijn Hoogh:t hier te
comen stonden, noch worden zal, dat mogen –
wij te zijner tijt ervaren, en ondertusschen wel
vaststellen dat Aroe Marwangi Aroe –
Teko met zoo vele andere bougijs, daar zij comen
het met hoven en stellen, zoo zullen maken datse
een langer gedachtenisse zullen nalaten, tot onse
geen cleyne verwonderinge hebben wij 't zedert
u Ed:le brieff van dato 26: maart a:o pass:o geene
de minste letteren schrijvens van u Ed:le –
becomen, wat daer van de oorsaeke zij, cunnen
wij niet weten, maar wij zijn seer verlegen –
(voornamentlijck van volck) datter verscheyde
soldaten bevonden dagelijcx op pas op de slaven
twee schiltwagten des nagts moeten waarnemen
wij hebben u Ed:le ho: achtb: bijsonder laatsten brief
van dato 31: october a:o pass:o met het chialoupjen
de Calckoen expres affgevaardigt, behelst
gemaackt hebbe die van maros onder den Capiteijn
Angetanij, hem op het gebergte Kalocko hadden
begeven en op wat wijse met hem was veraccord:
dat een ijder sigh weder in zijn negorij zoude –
begeven, bevonden de suspitien en bedenckelijck,
heden die in dat werck resideeren in plaats dat dat
accoort effect gesorteert zoude hebben, zoo –
zijnde ontrent 300: menschen sterck voornoemde
gebergte Kalocko ingetrocken en hebben hun
daar als voorens zoo sterck bepaggert dat soo zij
maar alleen 50: musquetten en daar toe
behoorlijck cruijt en loot hadden voorsien
geweest men haar met 10000: mannen niet
zoude hebben cunnen doen verhuijsen —

Het begin nou dan veroorsaackte mendaar niet
conde bij comen en ten hoogste suspecte —
omstandigheden veroorsaackten in ons een —
zoodanige diffidentie dat wij niet en wisten op
wie ons te mogen verlaten van onse militairen
conde wij niet een man afftrecken Mangitanij
met zijn rot aldus met roven stelen brandt,
stigten en tot hem trecken van menschen voort
varende zoo hadde Topan Steedehouder in plaats
van Aroe Tjiballe die naar Bonij vertrocken –
was, op hem genomen voornoemde Angetanij
afftetrecken, en hem den hals te breecken (niets
daar voor genietende tweehondert Rd:) daar hij
ons (schoon wij wel gisten daar niet van vallen
zoude) lang mede ophielt, en verclaarde

Zijnde:

Van Macassar den 2: may A:o 1660 —

Tijdelijck dat hij zijn aangenomen werck niet sagh
ten eijnde te brengen —

Die van bonij hier van kennisse gedaan zijnde, lieten
hun daar aen in 't minste niet gelegen zijn —
seggende haar coningh was op Batavia en zij —
conden hun daar niet mit bemoeijen desaken —
zoo staande, quam Aron tjiballe uijt bonij
weder om, en ook Aron manipo dewelcke binnen
het casteel gecomen zijnde verhaelden wij —
hun de besondere suspectheden van soppan en hoe
wij van tijt tot tijdt van hun waeren misleijt
doch daar aan scheenen zij hun zeer weijnigh
gelegen te laten en proponeerde Aron —
tjiballe zoo wij het landt van Maros onder
zijn gesagh en opsight wilde geven hij dan —
alcomme soude bekent maken dat wij het
onder de bonijs hadden gestelt gelijck voordesen
(eer d'E: Comp:e de landt daar aangeslagen heeft)
is geschiedt, en zoo wij dat deden zoo zouden zij tot
hem affcomen, en hij zoude den belhamer —
Mangetanij in onse handen overleveren en —
niet conden ook van dat provisioneele besoint
desisteeren verclaerende dat dese propositie
maar alleenlijck geschiede om het werck te —
faciliteeren, en veele moeijten en bloetstortinge
te verhoeden, alle 't welcke bij onsen raade
overwogen zijnde en geconsidereert dat men in
het regen mousson niet uijtrechten conde en —
dat wij het landt Maros als hare bonijs E: —
begeerden met de macht die wij aen de landt —
hebben, niet conden beschermen, zoo hebben wij
op conditien gesegt Aron tjiballe zijn voor,
slagh in onse fortresse op Maros residerende zoude
communiceeren gaan —

Hier mede liep al eenigen tijt heen in verwachtinge
schoon wij daar van weijnig opinie hadden, wat
daar van comen zoude, tot dat Aron tjiballe
ons quam bekent maken dat Mangetanijs —
struijckrovers selfs een van sijn slaven hadde
wegh gevoert, ende bonijs zoo weijnigh als de
macassaarse ingesetenen ontsagh, dat ons qualijck
niet conde behagen, verclaarde derhalven dat hij
zijn aengenomen werck niet sagh uijt te voeren —
en leijde die op hem genomen commissie wederom
aff, ondertusschen was niet Crain Crouron —
al van den beginne en eer dat onse fortresse —
was bestormt gecommuniceert, die hun die
swarigheden daar in residerende wel hadden te
voorden —

Van Macassar den 2: maij 1690

voorden gehouden doch deser aangemoedight, Zij -
met hun werck zoude voortvaren; en waar bij
hun ondertusschen nader beloonden, onder dat soude
Zij doen, gelijck bij de Confessie van Anggetanij
voorn: te zijner tijdt zall konnen werden betoogt

Dus door onmagt als gesegt de handen gebonden -
Zijnde zoo en houden wij niet anders doen als -
naeuwkeurigh agt te geven en te doen zulcken
die hun met het werck verder bemoeijden, deselve,
nevens de aanbiedingh vande Macassaren en -
ook van Crain Sedenika om voord:e Comp:ie -
tegens Manggetanij te willen optrecken met
bijvoeginge, dat die hun tegens onse wil daar
mede bemoeijden voor vijanden zoude houden -
aandien, Crain Simbangh, Dalarangh -
Bontoij, Commie Maros, met eenige andere
presenteerden en a 2: paggers tegen het
gebergte Kalocko te willen opwerpen om -
Manggetanij en zijn rot het moorden en -
stroopen te beletten, dat wij hun toe stonden, en
versagen hun met eenig schiet geweer, de saken
in die staat zijnde, quam Arou Manipo met
Arou Tjiballe ons te sondeeren, zoo wij mede
de hant aan 't werck sloegen, wat voordeel daar
van te verwagten hadden, daar wij op antwoorde
wij alvorens zoo: t D:o op het lijff van Magatanij
('t waare levendt off doot) hadde ingestelt en dat
wij nu verder ten rooff stelde alle die op het
gebergte Kalocko soude verdrongen worden, mits
dat daar van [illegible] zouden blijven die daar -
tegen wil en danck waeren ingebragt, hier op -
vraagde Arou Manipo off men dan ook uijt de
naam vand:e Comp:ie en Radja Bonij, aan die
van Siang, Segerij, Labaccan, en die van het
gebergte Chindrana zoude mogen laten weten
datse voort met hunne wapens op paene van
gerampaert te worden, hadden op te comen -
dat ook zoo versprooken zijnde, zoo hebben wij
den d:e Cap:n Claes Ploen met 5 à 6: mannen
na Maros gesonden, en is Arou Manipo -
met partij Touadjers hun onder dit Cartel
onthoudende voort gevolght de naburige alsoo
door ons op ontboden zijnde, zoo hebben deselve
met die van Maros drie paggers beginnen te
maken, daar wij met drie metale bassen -
Zoo al vrij wat schrick mede veroorsaakte. -

De belegerden hadden haar vrij vast en met veele
voetangels de wegen onbruijckelijck gemaackt
den beloofden rooff, moedigde de belegeraars dasse er

aen die

Van Macassar den 2: may 1680

aan die tot onder het gebergte genadert en
eijndelijck stormender handt daar op gecomen sijn:
soo namen de gevlugte op 't gebergte de wijck
sochten ijder een goet heen comen, doch zij sijn
meest gekregen en tot slaven wegh gevoert,
Aengitanij hadde hem al tot boven in 't gebergte
in een ruijgte gesalveert daar hem toen (die hem
te vooren soo qualijck omtrent ons hadde gedragen
gelijck men te sijner tijt bij Aengitanijs
confessie sal connen vernemen, om sijn
fauten (of te parderen) selfs uijt hadde en is alsoo
benevens den Salarangh Maliwangh en
verscheijde andere hoofden bij ons in hegtenisse
gebraght en staan nu deser daags hun straffe te
ontfangen, een goede saake sijnde dat het daar
soodanig is verre voort geworden, zij hadden 'er
wel voor meer als een jaar provisie ingescheept
en sijnde luijden op Marus weder in rust en
beploegen de landen als te vooren, het is voorden
E: Capn: Ploen voornamentlijck een moeijelijcke
uijttoght geweest principael onder natticheijt
van die landt streecks welle, dan hebben hunne
werckinge meest door het water moeten doen,
het schijnt ons toe dat hij nagemelte Marus soo
wel de Bougijs: als de Macassaren in het besluijt
van tegens d'E: Compe: op te staan ingewickelt
geweest zij onder presupoost van s' Compes:
tgeene niet te willen opbrengen over deselve alles
en heeft radja Bonij tot noch toe niet een woort
met ons gesprooken en wij ook niet met hem
om datter niet aan te twijffelen is, off alles hem
soo wel als ons bewust, echter soo heeft hij aan de
Bougijs die op Marus planten, doen beklaren dat se
hun na s' Compes: ordres en bevelen hebben te
voegen off dat se het landt van Marus hebben te
ruijmen, Radja Bonij voornoemt, hebben wij
gesoght met den brenger deses den Bataviasen Chinees
Linko aan u Edle: Ho: achtbn: te sullen schrijven
en sijn hooghts: comt alhier bekent te maken
en gevraaght off sijn Hooght: ijets aan u Edle:
hadde te beklaren, daar op seijde in meeninge
te wesen ook selve een briefken aan u Edle: Ho:
achtbn: te schrijven, soo het ons toecomt vernemen
het u Edle: het hier bevonden, maar soo wij mede sij
schrijven verstaan wij sijn hooght: uijtvissen
gevaren te sijn

Tot geleijde van sijn hooght: voornt: is bij den E:
Commandeur Couper en raadt goet
gevonden

Van Macassar den 2: Maij 1680 —

gesonden de Cooplieden Willem Bastingh en —
en van Jonas mede derwaarts te laten senden —
die wij als geen reeden hebbende hun hier op te —
houden, met het jacht 't goet begin min 4 à 5: dagen —
naar 't vertreck vandesen ook weder na Sourabaija
meenden te demitteren, maar 't fluytie Marcken
zijn wij genootsaackt hier te behouden tot dat wij
eenige schepen off tijdinge zullen vernemen —
en alsoo dit briefken, maar alleen is dienende tot
een praadvijs, zoo en sullen wij ons bij desen in —
geen breeder materie inlaten, echter moeten wij u Ed.e
bekent maken, dat Daen Sara dochter van Crain
Bontesonge den 23: april op Bontuale is overleden,
daar bij Radia Bonij en Daen Talille geen cleene
droefheijt omgemaackt werden, Crain Ballo die
den vanden naaste aan de Croon van Goa gerecht:
wert, is nu ontrent drij maanden geleden hier ook
gestorven daar Crain Bisseij als hij 't hoort seer
bedroeft over zijn zall —

Den ouden Crain Popo is den 6: maart jongstleden —
mede gestorven van waar ons den adsistent —
Willem Dijckmans met zijn brieff van 10 maart
schrijft dat den [illegible] tegen Bomisoro noch al —
tegen Radia Tambora heeft kanten en tergen [illegible]
en dat hij die vande negorije Rampan behoorende
onder het rijck van Sumbawa tot zijne hulpe
hadden geroepen in vergeefse saken aldaar zoo wel
niet en staan als den fiscaal van Adelen(?)
ons op zijne aancomste alhier den 13: octob.e 1679
bij zijn rapport heeft kondt gedaan, gelijck u Ed.e —
bij het affschrift van voorn: briefken believen te
beoogen —

Den Boutonsche Mantarijn Canjouda en Radja
Wawangij daar wij u Ed.e Ho: a: bij onsen brieff
van dato 31: octob.e van hier naar Bouton gestrecht(?)
en off schoon haar voorgeven van op u Ed.e —
begeerten naar Batavia te vertrecken geneegen —
zijn geweest zoo en connen wij sulx niet —
geloven, wij hebben met hun een briefie aan —
Radia Boutong geschr: van in hout gelijck bij copia
hier nevens gevoegt can werden beoogt is een
onbeschaamt volck, daar d'E. Comp.e niet veel
getrouwigheijt van te verwagten heeft, wij —
hebben hun hier gedurende haar aanwesen tot
onderhout op haare gedurige versoecken verstreckt
en 150: bossen padij, drie kerbauwen 124. hoenders
araq 600: tt: Zout 36: cannen Clappus olij
en aan zijn hoogh.t geschr: dat wij deselve opreggen
van schenckagie hadden affgeschr: Zij hebben ons
opreggen vande Boute vanden van Caronij en
Wassonij voorde vrienden van Amboina verhant
gestelt —

Van Macassar den 2: maij A:o 1680 —

gesteelt 15: Stux slaven en slavinnen, bestaande
in mans vrouwen en kinderen onnosel volck die se
tot 40: r.D.s 't stuck (schoonse hier geen 20: r.D.s souden
connen halen) aanreeckenden, waar van wij in ons
voorn: brieffken aan radja Bouton het nodighe —
hebben gedacht, daar van is 'er al bereets een in de
troncke gestorven, ook hebben se ons desen inleg
gende brieff aan d' Ed.le heer Directeur Generael
Cornelis Speelman ter handt gestelt maar
maar de slaaff daar inne vermeldt niet, onder
voorgeven zij geen ordre hadden als ondeselve aen
zijn agtb.en zelfs ter handt te stellen, die visitateurs
tot uijtroeijinge van specerij comen zijn nu —
weder na jaarlijxe gewoonte derwaarts —
vertrocken —

Radia tamparangh is gelijck bij onsen meer
gedagten laasten hebben gesegt volgens zijn —
beloften tenderende ter vand.e Comp:ies met
1000: mannen hier aan 't Casteele gehouden en
verbleven tot dat wij door den Edelen brieffken —
vanden E. h.ren Lobs en vander Duijn hier voor
bij par[illegible] hebben vernomen hoe den
E. h.r majoor S.t Martijn bij u Ed.le Ho: agtb.
voor aff[illegible] gehouden was, en wat
secours u Ed.le Ho: agtb.en daar heeft hadden —
gesonden waar uijt wij dan ook hebben geoordeelt
het niet nodigh ware radja tamparang met zijn
bijhebbende volcq hier langer tot 's Comp:s lasten
te houden, wij hebben aan deselve geduijrende hun
aanwesen verstreckt 13150: bossen padij en drie
lasten rijs en deselve padij op schenckagie —
Congietac: voor ontfangen hierde ingehouden is —

En offwij schoon radie Vaqui met zijn volcq geduijrende
de onlusten op maros als hier vooren gesecht aende
handt hadden, en hebben wij hem daar over niet
willen bemoeijen ter oorsake de onlusten die —
tusschen hem en radia Bonij sleuterden waerdoor
wij souden oordeelen zijn persoon en volcq in die
gelegentheijt (daar de bonijsche bougis seer —
waren ingewickelt —) niet sonder dienstig
wesen —

Naar Cajeli zijn wij ook in meijninge onse
chaloupe Croningen tot affhalinge van —
gekochte slaaffs off in ses off acht dagen te
doen vertrecken en voort daar naa ook besendinge
na Saleijer te doen en wanneer onse uijtgesette
schulden aldaar in hebben zullen ge int de

Heere

Van Macassar den 2: may 1680 —

zelve dan ook voort na passie te senden en de
schulden van het voorleden jaar aldaar in gout
was, en rottingh te innen waar van u Ed.le —
dan ook te zijner tijt vorder advijs gegeven —
wert hier mede etc.a onder stont u Ed.le —
onderdanige en gehoorsame dienaaren was geteek:
Jacob Cops P.s de bocq E. van Ionas Franc:s
Prins A: van laeken Herman Hansz
I: S: Cox in margine Int Casteel
Rotterdam op Macassar den 2: may
A:o 1680: Lager stont P: S: nevens —
desen gaat ook den brieffden van Arain bonij
en den Dgaselo Coninckx kinderen onder dit
Cap stee wonende aan Arain bissy
dat wij dienstwilligh versochten u Ed.le Zijn hoogh:
believe te laten toekomen maar radia bonij —
wer staan wij bij nader gelegentheijt te
sullen schrijven —

Batavia

Aanden Ed.le heer Rijckloff van Goens
gouverneur generaal in d Ed.le heeren
Raaden van India

Ed.le Hoog Achtb.en Heer en Heeren

ontfangen tot Bat.a den 16 Julij 1680 p.r Chinees vaartuijgh gen.t honko —

Bij onsen brief van 2: may aan u Ed.le met den —
Chinees tinkogeel: waar van hier beneven —
een affschrift gaat hebben wij geseijt dat radja
bonij met het jacht 't goet begin en fluijtie
mede brengende menschen hier was aangecomen,
zoo mans vrouwen als kinderen slaven etc.a —
twee hondert en der tien macassaren —

Sedert dien tijt en hebben wij geene macassaren
off anderen bij radia bonij meer gebracht gesien,
maar wel dat alle de bougis die van radia bonij
afgescheijden zijn, hun naar bima hebben begeven
en hebben het daar daartoe ook aangedaan zijn,
zoo gemaakt dat den Coning van bima zijn
derde persoon Daeng radja bonij hier te zenden
heeft geresolveert, om over 't gedoente vande —
bougis te claagen, dit heeft ons radia tamete
die met den suster van radia bonij getrouwt is
zelve gesegt, en dat den Coning van bima
hem met schrijvende oogen hadde versocht —
daar te blijven, tot dat de bougis zouden —
wegh zijn, die heeft ons ook gesegt dat se

op

Van macassar den 2: Julij A° 1680 —

op bima tijdinge hadden, dat Capitain Jonckers met
ontrent 20: vaartuijgen de macassaren tot aan het
Eijlandt Cangiang hadden vervolgt endaar van
ontrent 300 doot geslagen, waar daen tololo met
de verdere macassaren heen wijck hebben genomen
kunnen wij noch niet weten —

Vanden adsistent Willem Tijchmans hebben
wij een briefie vandato 11: Junij uijt bima —
ontfangen, waar bij schrijft dat een maldijse
bij hem in s' Comp:^s woninge was comen —
vlugten, die op de portebjons een vaartuijgh hadden
verlooren, rapporterende dat Arou teko commandeur
van Souvabaija hunne goederen (bestaande in
blitouwse bijlen en parrings) hadde naar hem
genomen, en twee andere van zijn gesellen —
gebonden op bima hadde gebraght, een ander
maldijts vaartuijgh commandeur van batavia
hadde hij ontrent Zumbawa ontmoet, en —
daar van 16: stux vrouwen als kinderen met
hem op bima gebraght, het man volck hadde
hij alle doot geslagen, een ander vaartuijgh —
toebehoorende den Coning van bima en
tuvili Dampo commandeur van batavia was
ontrent Sumbawa gestrant waar van
Arou teko ook alle de goederen hadde na hem
genomen, maar het volck hadde hij op bima —
vrijgegeven —

Comisoro heeft nogtegens den Coning van —
tambora opgesetten en waren hem die van —
peramba, Selepe, Wawarou en kankiwi onder
onder tambora behorende toegevallen waar
over radia bima met den voorn: adsistent
aan radia dompo hadde gesz:, en versocht dat de
Zelve voornoemden tambora in zijn gedrogtige
Zaacke wilde de handt bieden, maar wij agten
daar niet veel op volgen zall —

De fluijt berckmoer was uijt banda op bima
aangekomen, om op Sumbava sappanhout in te
nemen, maar die fluijt hadde voornoemden —
adsistent onder voorgeven dat hem niet scheer —
van Codja derwits was berigt datter een —
ladinge Zappanhout gereet lagh naar batavia
gedemiteert, Zeggende verders dat den Coning
van bima hem hadde versoght voor die tijt daar
te blijven en niet na Sumbawa te vertrecken,
op dat zijne presentie wegens d' E Comp:^{ie} (de —
boogie op bima zijnde) noch eenig ontsagh
mogte veroorsaacken —

Op welcke excuse hij voorn: fluijt die op —
Sumbava zijne ladinge gereet zoude gevonden
hebben ten ondienste van d' E Comp:^{ie} heeft
wegh gesonden, daar hem het nodige over sullen
schrijven.

Gt —

Van macassar den 2: Julij Ao. 1660

Het Jacht 't gout begin hebben wij den 13: maij naa
Sourabaija doen wederkeeren en het fluitie marcken
den 6: Junij over Bima na Sumbava gesonden om
voort sijne ladinge sappanhout ingenomen
hebbende, ook weder naar Sourabaija te keeren, en
daar voort ordre te paeren ons lest zijnde den
voorn: adsistent gesegde fluijt becheneder zoo
eeuwigh hout wegh gesonden, daar wij nu niet
kunnen weten wat gelegentheijt ons nog toekomen
magh, om het hout dat daar meerder als gedagte
marcken wegh voeren kan aff te halen

Als voornoemden Jonkij hadde wij hier gekomen
zal wesen, zullen wij (zijn aanbrengen genomen
hebbende) u Ed.le ook condt doen

De gevangen marosse hooffden der rebellen waar
van wij u Ed.le met onsen voorigen hebben bericht
gedaan, zijnde 11: maij met de koorde gestraft
namentlijck Karpole, galarang van malle,
Wang (mangiseda, galerangh van
montemeny, tobanjo van Ipomanne
Poinombe van laija, Carre mabela
geweesen onderdaan vanden coninck van goa
ang: abdul van Cassiwarang en het hooft
vandeselve genaamt Angotany gebraacht,
dat al wij wat ontsagh schijnt te veroorsaken
maar uijt dit exempel hebben wij wel kunnen
zien de E. Comps: heerschappije op maros maar
alleen op de goede bontgenootschap met Radia
Bonij is gevestight, en als die eens uijt zall
wesen, zoo zall die landen treckter niet als
door 't ontsagh van d' Comps: wapenen kunnen
behouden worden

Radia Bonij is den 6: maij jongstleden hier
(wel onpasselijck zijnde) nae Bonij vertrocken, wat
zijne siekte regt is en kunnen wij niet zeker
zeggen, klaagden zeer van verstoptheijt inde
neus, andere zeggen dat hem een verswerringe
in 't hooft moet wesen, nu hebben wij gehoort
dat het met hem wat beter is, dogh egter noch zoo
verstopt dat geen adem in off uijt de neus gaen
kan, het wort hier voor een zeer gevaarlijck
accident geoordeelt, hij is daar bij ook wel
vermagert, en het is te dugten hem uijt dat
accident geen kleene swarigheijt te swagten
staat dat dan ook wel een groote verandering
op macassar mogte veroorsaken

In Bonij vindt hij het ook niet geluck hij het daar
gelaten heeft aron ornjo heeft hij uijt zijn
waardigheijt gezet, en aron sawalabat
stondt ook aangesproocken te werden

Radia Loeboe was met eenigh geschenck van
50 buffels 10: taijlen gout en 10: slaven
radia Bonij ook comen besoecken, hoe het hem
daar verder toedragen zall zullen wij met der
tijd zoecken te vernemen

Verfeuijt

Van Macassar den 2. July A.o 1660 —

de fluijt de Slavin noch het Jagt de Paerl en Zijn ons tot dato niet verschenen wat daar als Lapert kunnen wij niet weten, maar wij Zijn hier van alles bijna gebreckelijck hollandsche booter die bruijckbaar is olijven olij, wijn azijn tarrwe en hebben wij geene en in ons Cleeden pack huijs, en winckel zijn ook maar alleen ongewilde Cleeden en oude restanten, ons guarnisoen is zoo swack datter veeltijdt maar des nagts schiltwagt moeten houden, dat bij de minste rupture ons in geen cleene ongelegentheijt zoude brengen, en waar van wij tot onse ontlastinge agtere genoegh gesegt te hebben, zonder dat het nodigh zij bij alle brieven t' selcke nieuwe reditten daar van te maken waaromme voor dit mael niet verder te schrijven hebben zullen eyndigen Hier mede E: onder stont u Ed: onderdaenige dienaren was geteh:
Jacob Cops Saulus de boer Claes Klein A: van Dalen franc: Prins H van Laren herman hansen J.S. Cox — ter Zijden Int Castiel Rotterdam op macassar den 2. July A.o 1660 lager stont — P. S. wij hebben u Ed: bij onsen brieff van 31: octob: des voorleden Jaars gesegt dat wij een wisselbrieff groot 2 d hondert te betalen aan den geregts boode Carel Tallemans aldaar op u Ed: hadden gepasseert en welcke somma alhier in s' Comp.s cassa voorgelijcke somma alhier ontfangen nu is ons vertoont dat wisselbrieff niet ontfangen ... tot nogh toe hier is verbleven en versoght de betalinge bij desen noch een mael te doen en waar van dat bij desen verbindigh geschiet

Wel edele Erntfeste hoogachtbare wijse seer voorsienige en genereuse heeren d' Ed.e H.r Rijckloff van Goens mitsgad.s d' E Heeren Raden van N.ts India —

ontfangen den 20: aug.o 1660 p.r de fluijt marcken

Wel Ed.le Heeren

P.r dese boden bekomt haar wel Ed.lens 740: p.s sappanhout die de moor Codia Derwits heeft geleevert op affcortinge van t geene hij aan de Comp: schuldigh is Hier mede E.: onder stont haar wel Ed.len dienst en ondanck schuldige dienaren was geteekent W. Tijckmans ter Zijden Int fluijtie marcken adij 23: July 1660

Register

Van Macassar den 15: 7ber A: 1680

Register der Papieren ophiden vertreckende met de fluijt Delfshaven na Batavia geconsigneert aanden Ed: Heer Rijckloff van Goens Gouv: Generaal en d'Ed: heeren Raden van India

ontfangen voor Bat: den 29 7ber 1680 p: de fluijt Delfshaven

N°

1 Originele missive aan haer Ed: Hoog Edelens door den president en raadt alhier van dato 15: September 1680:

2, Copia brieff van d'zelve haar Ed: voornoemt de dato 3: July 1680

3, van afftijckeningh tot macassaars huijs binnen 't Casteel Rotterdam staande

4, Copia Extract dagh-register bij den onder Coopman Francois prins op zijne voijagien na 't gebergte van tjindrana gehouden

5. D: resolutie des Casteels Rotterdam op macassar op voorsz: Extract dagh register staande, de dato 14 aug: a: 1677

6 agt stuc copia confessien van de gevangen torde macassar rebellen

7, Een copia verclaringh van Camaulou Inabdul wegens de vermoorde nederlanders Jan Barnardus en Christiaan Guijbertsz op Cajeli

8 drie copia translaat brieven door de Coningen van Bima en tambora aan den E: H: president Jacob Cops gesz

9 vijff stuc maleijtse brieven door de Coningen van Bima, dompo, tambora Sumbava en een moor derwits aan haar Ed:

10 Een verzegelt pacquet waer in 4 maleijtsche brieven van Crain Lingquies aan den Ed: H: directeur Sinzael Cornelis Speelman gesz:

Van Macassar den 15: 7ber 1690

No 11 Copia memorie door den E. Capn: Jan Francen Holsteijn op zijn vertreck van Bima aan den Hadbit [illegible] Willem Dijckmans gelaten gedateert pmo 7ber 1690 —

12 Factura van de ladinge in 't gem: fluijtschip van hier affgescheept —

13 Cognoissement [illegible] —

In 't Casteel Rotterdam op Macassar desen 15: Septemb: Ao: 1690:

Batavia

aan den Ed: Heer Rijckloff van Goens gouvr: generaal en d'Ed: Heeren Raden van N: India

Pr: 't fluijtschip Delfshaven den 29 7b 1690

Ed: Ed: Hoogachtb: Heeren en Heeren

Den laatsten aan U Ed: is geweest den 3' Julij met den Macassaarsen Chinees Goutho — dat sedert hebben wij op den 17: derselver maant met de aancomste van de fluijt Delfshaven — wel ontfangen U Ed: brief van den 14: maij laatst met de bijlagen daartoe behoorende die volgens het register hebbende accoort bevonden, excepto het request van Sedelebe (alias Tonan Panjangh) aan U Ed: den 26: april 1690 overgelevert en onder No. 54 op het register gespecificeert, welk request bij ons niet geweest zijnde, bevinden het zelve te wesen een request, niet van Sedelebe maar van den moor Intje Conangh waar bij hij daar zijn ontslagh uijt de gijseling was versochte; in voegen als den inhout van 't request van Sedelebe noch onbewust blijft, alhoe het request door Sedelebe voorn: aan den achtb: raadt van Justitie aldaar overgelevert, waer van in U Ed: missive voorn: wort gem:, dat en hebben wij op het register noch ook bij de papieren niet gevonden, waer omme wij ook dienvolgende voor als nogh geen bericht connen doen —

Delfshaven met hun Ed: brief van 14 — maij hier aangekomen

en de bijlagen accoort bevonden —

doch Sedelebes request absent —

Dat het passiert was zoo vuijl is bevonden dat het naauwelijks 15: ps. 't specoghert connen halden hebben wij gesien, en ook wel gedaght

passierwas vuijl bevonden —

in de cajelische lande plagt

gedacht dat den smallen lande van clappus olij
schoonen op Cayeli goet hoop genoegh wert
ingebragt, de Ed: heren aen Equipagien en vaat
werck niet veel beandragen, wij zullen het
geen op d'een en d'ander plaats uijtstaat sien
te innen, en daar niet dien lande volgens —
u Ed: orders staan, hier moeten wij in de —
clappus olij de bamboos die nogh geen han —
nkout voor den agt te ½ D incoopen om dat
hier geen in voorraat is —

waaromme de beschrijvinge derwaart te staken

3 1/22 te D op het over gesonden gout van passir te cort bevonden

S: prins zijne verantwoordinge dien aengaande

Het gout door den onderkoopman francs prins
aan u Ed: van passir gesonden daar u Ed: seggen
drie, en een twee en twintigste deel op te
cort comt, zegt den voorn: prins dat gout
nooijt in zijn bewaringh heeft gehad maar dat
radja passir het met zijn eijgen gewight,
in het bijwesen van den schipper en boeckhouder
en over staan van den prins heeft gewoogh,
en met handen in den bamboes gepackt —
bewaijt en verzegelt, en zoodanig den —
schipper ter handt is gestelt, en dat sulx
heeft connen blijcken uijt den briefken —
dat binnen als het voorsz: gout in de bamboes
is gedaan, welck briefken ook door den schipper
en boeckhouder is geteeckent, en dat daar
inne ook staat uijtgedrukt dat in der silver
bamboes is verzegelt acht en seventigh —
tailen en twaalf maas passiers staaf en
stoff gout, en waar mede voorn: prins
(onder verbiedige reverentie vermijnt) daar voor
verder niet aanspraakelijck te wesen, schoon
daar al mogte te cort gevonden zijn, gelijck
ook hier vermijnt van niet, maar dat different
toecomt bij het gewigt eijgentlijck dat de
passirsche g°: zoo veel ligter is als de
macassaarsche verscheelden ruijm ⅓ maas op de
tail dat de passirsche tail minder weight
als de macassaarsche gelijck hier een ijder
bekent is, —

palacca bereijt om sigh met crain bissij te versoenen

onder wat voorwaarde

Wat u Ed: ons aengaande radia palacca
en crain bissi hebben believen mede te —
deelen hebben ontstandigh gesien en onder
anderen dat radia een geliet niet onberoijt
willigh te zijn, met crain bissij niet —
alleen te abouchieren, maar selfs aen de
Comp: te behagen wel zoude connen zien
crain bissij 't een maal in zijn voorgaande
waardigheijt weder her stelt met dien bij voe
ginge nochtans als zijn hoogh: palacca
dan maar mogt gelicentieert worden —
na bone te vertrecken, en aldaar onbenijdt
van ijemand zijn verblijff te mogen

houden

Van Macassar den 15: 8br A:o 1680

souden off ende op Batavia mede als andere ingesetenen sonder eenigh bevint te mogen besitten, en vervolgens dat hij menigen in verleerende gelegentheden, proeve genoegh te hebben gegeven nooit voorder vrught verwacht voor sijn leven te wagen geraeckt te sijn maer dat hij echter niet gaeren heijmelijck en verraderswijse souden vermoort willen, willen werden, off selfs de naem voeren van een moordenaer te wesen en soo voort

en verdere betuijging

Doch hier uijt is genoegh te besluijten hoe het gemoet van radia Bone ontrent Crain Bisseij legt en dit is in substantie het selve dat radia in voorige tijden heeft seijde dat het landt van Celebes Crain Bisseij en radia Bone te samen niet connen dragen gelijck wij u Ed:e ter sijnertijt ook hebben aangekundigt

wat in voorige tijden vaak heeft gesegt

Endelijck u Ed:le sijn Hoogh:t billijck hebben te gemoet gevoert en aangewesen dat hij hem over sijn gedaen hoon wel behoorde te connen voldaan houden soo was echter (gelijck u Ed:le seggen) bij dat verstant verbleven

behoorde sigh met sijn beloonde te vrege voldaan te houden

Verschrijde brieven hoe radia Bone van Bat:a en ook van ontrent Cataskar herwaerts aangebr: onder andere is ons daar van een aangebr: onder andere is ons daar van een aan radia Sadrabouij, nu radja Bonij (door dese aan radia Sadrabouij, nu radja Bonij (door dese selve had hooren lesen) gecommuniceert inhoudende dat hij met groot verdriet ontrent en op Batavia verblijff gehouden hadde, houder te weten wat hij daar dede, en dat hij voor nemens was met sijn eijgen vaartuijgen over Bima en Zumbauwa herwaerts tot Boutain aan te comen

hebt geschreven brieven herw:ts aangebr:

wat een vanden te principaels in hout

Datmen dese brieff gelesen hebbende voortsouder verbrauden etc: gelijck Zulc ons standiger in het dagh regist:er onder dato 30: Xber 1679 is aangehaalt

Ook souder sijn Ho: aan radia Doa Bsotten een brief 1/2 torgie allegias voor de Coninc kinderen van radia Sadrabone om onder hun verdeelt te worden / gelijck mede een gouden off silvere allegia voor radia Doa selver met versoeck aan hem dat hij sijn Coninc kinderen doch geen overlast souder doen off laten geschieden

sijne hebrechagie daer nevens gesonden)

Welcke brieff gelesen sijnde soo wierdt alsdan voort aan Crain Crouron gesonden die dese gelesen hebbende ook voorts aan radia Bone offerte te paap naar Boutenale Zondt

Zeydt en vandaer Zoude deselve voort na Boni gesonden Zijn, ook heeft radia boni aen Crain Couron een vaatie buscruijt gesonden Zijnde ons wijders verhaalt dat radia boni op Batavia heeft doen inkoopen ontrent

gelijck mede partij cruijt

2: lasten buscruijt met
1: do. Salpeter daar wij hier niets van hebben vernomen te gelooven Zijnde het Zouder hier aan te coomen na Boni gesonden is, bovendien Zoo heeft ook van Sourabaya off Japara partij schiet geweeren soo musquetten snaphaenen als andere herwaarts aangesonden, maar dit alles hebben wij Zelve niet gesien, en daarom soo connen Zoo geheel voorder waarheijt niet schrijven, echter Zoude het ons bedunckende naer 't mogen waer wesen, om dat het ons in vertrouwentheijt is bekent gemaacht

en schiet geweere

hun Edle. brieven naer d'oost

De brieven bij u Edle. naar d'oost cust van Java, timor, amboina banda en ternaten, geszd. hebben wij neffens verdere bijlagen alle geleesen en Zullen ons daar van (Zoo wijde het op dese presidie applicabel is) weten te dienen —

bissoij met eenige macassaren naer Indermajoe

Hoe u Edle. hebben believen goet te vinden Crain bissoij, Crain pammaragan, daen mangemba, Zoowe van Crain Linoquen, en daen Setoddjoe uijt den huijse van hora met eenige macassaren uijt bantam tot u Edle. overgecomen ijder met de Zijne naer Indermajoe te schicken en hoe hem Crain bissoij daar gedragen heeft hebben wij bij u Edle. missive, als bij de brieven van Indermajoe aan u Edle. geszd. omstandigh gesien —

Zijn comportement

En daar op verdient bij ons geene rescriptie, hoe het u Edle. op hunne wederkoomst te verder met hun Zullen believen te maken vernemen wij te Zijner tijt ook geerne —

radia boni stelt vast

Dat radia boni voor ongetwijffelt houdt dat er tusschen bantam en macassar al voor velen jaren een onverbreeckelijcke ligue tegens d'E. Comp.e Zoude wesen gemaacht, en te meer maalen vermindert is wel te gelooven, schoon ons daar van nog niets te vooren gecoomen is dan het gebracht d'E. Comp.e aan geene heijmel: vijanden die hun stil houden om dat se weten tegens d'E. Comp.s macht niet te vermogen, en dit comt ook eenighsints over een met geene prins Callomatta in Zijn leven plach te gedencken als hij Zeijde, de macassaren Zijn

ligue der tusschen bantam en macassar

Callomatta gevolgh tegens de macassaren —

te

Van Macassar den 15 7ber 1660

te vergelijcken bij de hartebeesten die de hoorens
zijn afgestooten en egter behouden nog stompies
waar mede zij teeniger tijdt (wat uijtgewassen
zijnde) al weder zullen zoecken te stooten —

En off schoon dat volcq nu zoo veel op hun landt
niet en zijn, zoo zijnse echter (nogh hier endaer
verstroyt) niet uijt de werelt, en zullen —
ongetwijffelt nogh altijdt tragten alsedaar toe
maar hun baan schoon zien weder te versamelen
en offse daar toe al bequamer plaats zullen
kunnen uijtvinden (als het groote landt van
Boné) is bedenckelijck altijt zien wij dat zij
haar aan hun vaderlant Macassar schijnen
niet gelegen te laten —

Zijn weijnigh op hun landt —

kunnen samelingh weer te duchten —

Zijnde ons bericht de comste van Radja Boni
geene Macassaren toegecomen, en wij —
vernemen ook niet waar zij belandt zijn

Verders zeggen u Ed:le dat eijndelinge inde
laatste conferentie met zijn hoogh:t Pallacca
weijnig dagen voor zijn vertreck wat beter
gemoet zijnde als te vooren, niet een tege
[illegible] hadde verclaart, ingevalle Crain
Bissoij bij rupture met Bantam d'E Comp:e
schoonden getrouw te wesen en zoodanighs
blijcken der met Bantam niets ten quade
uijt staande te hebben, dat hij alsdan als —
u Ed:le na die ondervonden getrouwigheijt quamen
goet te vinden hem weder naer Macassar te
licentieren den zelven gaarne alhier (als —
zijnen broeder) ontfangen en verwillecomen
wilde, waar toe zeggen u Ed:le nogh verre
tijt verwijdert waert, gelijck wij het ook daer
voor houden, maar hoe veel dat bespreck van
Radjas voorige comste verschillen dat is
wel opmerckelijck en off schoon d'E Comp:e
aldaar met den ballar + langer als het u Ed:le
lieff zij zullen moeten beswaart blijven en hoe hall.
d'E Comp:e (gelijck u Ed:le wel zeggen) hadde
dat nogh matten getroosten —

Palacca inviteert

Bissoij voor broeder wilde erkennen —

Zijn bescheijdenheijt in het spreecken —

Daim Talillo voor haar vertreck van hier
met den president particulier in bespreck —
zijnde vraagde zijn gevoelen off Crain
Bissoij wel weder hier op Macassar soude —
mogen comen, en wiert haar daer op —
geduijt hoe zoude dat kunnen wesen soo lang
hij met Radia Bonij niet versoent is, daar zij,
op antwoorden hij was Radia Sadebonijs en
Radia Doas broeder, ende comen altijt
geen quaat vrindt blijven en d'E Comp:e
soude Crain Bissoij wel op het landt
van

Daim Talillos discours met den president aengaende Bissoij

Van Macassar den 15: 8ber 1660: —

van Tellisson laten woonen daar was plaats genoegh —

Daar den president haar weder op diende dat haar kinderen niet onbewust ~~[illegible]~~ is hoe groote genegentheijt de macassaren generalijck (en selfs veele van die bij radia Tsioa woonden) Crain Bissoij toedragen, en dat daar uijt dan niet anders als in't corte nieuwe Jalousie en onlusten te verwagten stonden, en dat sulx d'E. Compe niet soude connen behagen.

Bissoijs brieven aan Tellisson en Tello van wijnig operatie

Daar zij verder op stil swijgh hoe wijnig de brieven van Crain Bissoij en de jonge coninck kinderen van hun aan Daim Tello en Crain Glisson, met den goasen offer gesant Carretacho geb:t: gelijck ook die van Bat: met den selven gesant aan Crain Tellisson hebben ge-opereert en hoe geagten Crain Glisson met de zijne d'E. Compe met hunne trouweloose practijquen hebben opgehouden

der uijtgeweekene macassaren trouwloosheijt

hebben wij omstandig gesien en ook wijdel: hunne arrogante antwoorde dat zij niet en dorsten na macassar vertrekken uijt vrese voor de Bonijs alsoo zij niemant voor haeren heer en coning houden, nogh wilden erkennen, als massa ousang oft Crain Bissoij, dat ook de huijsen van Tsioa en Tello al voorlen geruïneert en

willen wel na hun landt retourneren dog onder conditien

hier selt moeten werden in het voorgaande aansien, met onderwerpinge van alle de landen die zij genoten: daar onder plegen te hoorden en met de naam van macassaren genoemt worden, die volgens hunne seggen souden begrepen zijn van de hoeck van Lasso, off de Bougierouwes aff tot voorbij Maros etc: uijt allen welcken dan ook wel te bemerken zijn hoe wijnigh de macassaren generalijck hun aan haer besworen contract en verdragen gebonden en verbonden houden —

Daim Mangale op Palimbang

Wat belangt de uijtgeweekenen die haar tegenwoordig onder Daim Mangale met zijn moeder en susters op Palimbangh bevinden, op de nader vermaningen door Crain Linques in zijne brieven met zijne afgesondenen den 22: feb: verleden p:r de fluijt Capelburgh en

Linques brieven derwaarts —

ijsselsteijn derwaarts geschickt sullen comen te neemen, vernemen wij te zijner tijdt ook gaarne, ondertusschen wel te geloven zijnde dat den oud en coningh niet wijnig met hun verlegen is, dan waar

Zij —

Van Macassar den 15 Xber 1690

Zij zijn en waar zij comen, daar speelen zij gaeren
de meester en een man quaedt hun aan geen
sinistere schranderheijt en om hun over al te
vervolgen daar zoude al wat veel toe behooren, dan
wij bevinden dat de macassaren generalijck arm
en hooghartig zijn, en zoo weijnig werk van
steelen rooven en moorden maken, als wanneer
het geoorlooft ware zaken, en die dan op de daad onder
de voet gesport werden dat is hun ongeluck, gelijk
wij ook bij extract missive van dato 4 feb: uijt
Indermaijoe aan u Edele gestr: hebben geseijt
de macassaren aan den vendrig Benjamin
van der Meer op zijne vedre eijschinge van
geroofde goederen voor antwoort hebben gegeven
dat het een schande voor haar en haren Coninck
was genomen goet weder te geven, ja vele
liever willen sterven als dat te doen, met
verdere bijvoeginge, dat de vaandrigh en
deselfs bedreijginge; aan hoger te clagen
niet vragende, zeggen daar mede niet te doen
te hebben als zij maar haren Conings last
volbragten —

de macassaren inborst

van der Meer bejegening met de zelve op Indermaijoe

Wat u Edele van Crain Kapoutchini hebben —
believen te melden hebben wij omstandig —
geseijt hij is met radia Boni hier gecomen —
zijnde ook door hem zelve beschreven Crain —
Mamanpan Daim Matadjan
Daim Madsori
Daim Macassi
Crain Manjiwoy, en
Todammo.
binnen dit casteel gebragt en ook weder met
hem uijtgegaan gelijck wij u Edele met onsen —
brieff van 2: maij 1690: hebben geschr: en —
(zeedert heeft hij hem bij radia Doa (die hij
als zijne leermeester dient) ontgehouden en is
hier bij de macassaren in groot aanzien, —
werdende bijnaer voor een propheet gehouden)
om dat hij een discipel van zijn meester
den opper heijden paap tot Bantam geweest is
en van wien Crain Crouwou (het zij
uijt boeck off deur het en weten wij niet
eens zijnde) mede Crain Kapoutchinij
voor een propheet hielt, hij is noijt zijnde
hij tot Mecca geweest en ik can niet
arabisch als hij —

Crain Kapoutchini

ontgehout zigh bij radia Dowa

is in groot aanzien bij de macassaren —

Wij zullen te zijner tijdt over zijn persoon
met radia Bonij spreecken en hooren hoe
hem gesindt is, ondertusschen hebben wij
van ter zijden verstaan Crain —
Kapoutchinij zeer incliniert na Bat:a te
varen

incliniert zeer na Bat:a te stevenen —

varen om zijn vrouwe en wat nogh uijt staende
heeft van daer te halen hebbende hij ook gesigt
onder Capn: Jonker nog over drie hondert
rd:s (die hij Jonker in bewaring gegeven heeft)
te hebben, die hij ook wel gaerne tot zijn
nodigh onderhout selfs van hem souden willen
weder eijsschen dat u Ed:le onderteickenen tot
advijs dienen off het gebeuren dat hij buijten
onse wetten van hier quame te vertrecken,
en soo hij onder pretext voorn:t van ons comt
te versoecken met d'Comp:s bodem derwaerts
over te varen, soo sullen wij het hem gaerne
toestaen en u Ed:le daer van advijs geven
en dat souden wel het gemackelijckste wesen.

In margin: waerom, / zijn vertrecken derw:t niet te weijgeren

Dat een vande twee Louboese gebroeders te
weten daen Matodjoe geheeten Coninck
van Loubo alwaer uijt zijne detentie
g'eschappeert en op Tertiassa bij den ouden
Coningh van Bantam sigh begeven heeft
en hoe hij bij den selven onthaelt is hebben
wij nader gelesen en sullen volgens u Ed:le
begeeren naerstiglijck vernemen off hij ook
dergelijcks tsij op Macassar, off elders, op te doen
zij, en dan ook vervolgens alle devoir aan
wenden om hem weder in handen te becomen
en u Ed:le laten toecomen, dan gelijck u Ed:le
wel seggen soo en souden bij zijn blijft
alhier niets goets te verwagten zijn.

In margin: daen Matodjoe gevlugt / naerstigh naer hem te inquireeren / en becomende hem Ed:le toe te zenden

Dat op het versoeck van Crain Linquelo inde
relacatie van deselfs soon Crain Limbungi
om radia Bonis wille niet is goet gevonden
Crain Linquelo ten gevalle te wesen en
ook wat schenckagies u Ed:le, aan radia en
bij hebbende grooten soo Bonies Sopingers,
als andere, hebben believen te doen, hebben
wij gesien en ook wat u Ed:le van Aron Laijo
Aron Bankala, Aron Bollecomba en
Aron Bollebolle als zijne vrije principen
en bondtgenoten vande E. Comp:e, en door de E.
Comp:ie met de vernederinge en overwinninge
der Coningen van Goa en Tello tot
vrije principen gemaeckt gelijck zij van outs
voor de oppermagt der voorsz:e huijsen ook
plegen te wesen en niet volgende van
niemandt dependeren hebben wij nader gesien
dat ons dan ook soo wijde tot narigt dienen

In margin: Crain Limbungi soon van Linquelo / schenckagies aan Palacca en zijn grooten / Aron Laijo etc:a vrije principen

Wat in't stantien Radia Bonij soo bij
geschrifte, als bij monde versocht heeft
malz

maken heeft gedaan en wat resolutien daer op hebben beliefden te nemen hebben wij met opmerkinge gelesen, en bij de gepasseerde obligatien ter somma van

Rds 13200. tot lasten Radia bonij
1000. tot lasten arou Tanete
1000. tot lasten arou bolecomba
1100. tot lasten arou Laija

Hebben wij gesien de verstreckinge aan hun gedaan, maar off die penn: van arou bole comba en arou Laija wel weder zullen ingesamelt connen worden dat heeft sijn bedencken dan d'een zoo wel als d'ander zijn arm, Radia bonij heeft zijn schult voordat wij daar van kennisse hadde zelve verhaelt met bijvoeginge hij en had deselve voor hem alleen niet ontfangen, maar ook voor anderen

aende tijdige restitutie der Strekkingen aan d'arous bole comba en Laija wort gedubiteert

doch de leninge aan radia bonij

Radia Tanete agten wij ook met de restitutie zoo heel gereet niet zijn zal, om dat hij eenige dagen verleden na zijne aancomste alhier nog eenig gelt op onderpant versogt heeft, maar off hij die penningen tot den nieuwe bruijtschadt met Craen Langelo (susterr van Radia Doa) van doen heeft off wel tot uijtkeeringe van 't geene zijn geweesen vrouwe de susterr van Radia bonij (daar hij als gesegt heeft geheel van gescheijden te wesen, moet hebben) dat connen wij niet regt zeggen; wij zullen d'een en d'ander, volgens u Edle orders en intentie zoecken te innen en u Ed van het succes te zijner tijdt advijs geven.-

en tanete gedaen

u Ede weder in te vorderen

De 100: caliber musquetten met haar bandeliers tot monteren van eenige van radias oude ter soldaten (die het gebruijck gewoon waren) op Sourabaija weder zijn gerestitueert gelijck wij het daar voor moeten houden blijft ons noch onbewust en wij zullen der bij goede gelegentheijt Radia ook discretelijck naer vragen

100: musquetten aan palacas soldaten geleent

derestitutie bij occagie te inquireeren

Dat radia d'H:r Speelman, uit bijwesen vanden Commandeur Couper den 8: 9 en 10: Julij 1679 genoeg te kennen gegeven heeft, het zijn hoogh.t aan geene stoffe ontbrack

palacas besprek met d'H:n Speelman en Couper

ontbraeck van alle gespar— beerde Zaken uijt
Zijn gehouden dagelijcxe notitien omstandigh te
spreecken, en dat hij noothsaeckelijck kennisse moste
hebben van de notabelste materien die 't Zeedert
het aencomen van den president Cops derwaerts
ende voor U Ed:le tsijnent regarde weder herwaerts
in de brieven waeren geinsereert; alhoewel hij
daer van tenemael ignoreerde protesterende
in grooten ernst geen ander opsigt te hebben,
als zigh eenvoudelijck te defenderen tegens
't geene misschien tsijnen prejuditie aen U Ed:le
mogte geschr: zijn op dat hij bij U Ed:le onverdaght
blijven en tegens hem geen wantrouwen —
ingenomen mogte werden —. Hebben wij —
meede gesien wat dit poinct belangt daer op
zeggen wij niet wel te cunnen gelooven —
Radja dat alles uijt ons, off uijt onse Secretarij

wert gedubiteert de Secretarisse niet naer behooren onderhouden Zij

heeft cunnen weten alhoewel wij daer ook
niet voor cunnen instaen, dan de Secre-
tarisse is vrij van Zoodoor U Ed:le brieven als
bij ons genoegh gerecommandeert te [illegible]
Zijnde dat meest over al Zoodanige luijden
gevonden werden die niet swijgen cunnen
en dughter over de geheijmenisse moeten gaen,
en niet cunnen buijten gesloten, Zijnde

palacoas curieus om alles te weten

Radja curieus genoegh alles gaerne te
weten en zoude het met gifte te doen zijnde
die ook niet sparen —

Zijne betuijginge op des presidents aencomst

Dat Radja U Ed:le met dese verclaringe heeft
betuijght dat hij den president het zijne ver-
schijninge op macasser met zoo veel respect,
eere, en hartelijcke genegentheijt hadde —
ontfangen als hij oijt iemant zoude cunnen
doen, en dat hij zijnes weetens geen de —
minste redenen tot eenige discontente —
menten niet geen opset hadde gegeven voor
aldat hij noijt daer selft niet geen gedagten —
eenige superioriteijt over de E. Comp:e bondt
genooten gepretendeert hadde maer deselve
altoos neffens zigh zelve als vrije vorsten —

en verdere protestatie ontrent hem [illegible]

en primaire erkent 'twelck hij in U Ed:le —
vergaderinge eendagen van zijn vertreck
in presentie van alle de andere (die met hem
bij U Ed:le gecomen zijn ende verdere —
coninck en Sopingse heeren als 't hem door
U Ed:le affgevraagt wiert andermael verclaerde: —

is boven andere altoos gereveert

Bekennende niet te min dat zij hem altoos
gereveert, en boven andere [illegible]
hadden —

Van Macassar den 15: 7b A° 1680.

haden, om dat hij door d'E Comp:e in respecte
deser gehouden wierde, en te meer bewijsen
hij te begeeren, en ordre van UEd.le ontrent
het Casteel op Batavia Zijn residentie, de
ordinarij woonplaats heeft, om meer Zorge
te helpen dragen en in voorvallende noodt
saackelijckheden te digter bij der handt te —
Zijn, uijtgesloten hooffde met geen andere
voornemen als om wel te doen, hij de affge
legen bontgenoten, door Zijne Expresse be
bodens, de Comste van den president
had laten bekent maken, en bezijdes dien,
door den [illegible] dat het van haar plight —
was indien zij niet selff comen conden
als dan ten minsten haar gequalificeerde
gecommitteerdens te zenden om Zijne E —
als representeerende wegens d'E Comp.e het
hooft en den president der bontgenoten —
statelijck te verwellecomen, bij [illegible]
dat het hem voor geen pretentie superioriteijt —
Conde nogh behoorde aangerekent te —
werden Zoo de princen bontgenoten op —
die insinuatie hun aan hem quamen addres
seeren om ontrent ons gepresenteert te —
werden gelijck hij 't selckens door den tolck
Jan Japon Zeggen hadde laten doen, en 't
welck hem te dier tijdt naar het eens toen
te sehen niet qualijck was affgenomen
Zijnde vervolgens met den president en ons
in goede vriendschap en harmonie gebleven
hebben wij meer gesegt en dit alles is UEd.le
Ho: agtb.e heeren in substantie het zelve
dat wij UEd.le met onsen missive van den 27
april 1679 hebben aangekundigt maar —
radia en heft UEd.le daar bij niet gesegt —
dat als die bontgenoten bij den president
wierden gebracht deselve van Radja bonis
gesanten en anderen (expres met hun —
gesonden om te hooren off er ook yets buijten
dit Compliment mogte verhandelt —
worden) altijdt Zoo bedingelt Zijn —
geweest, dat niemandt die vrijheijt —
hadde een woort van hun belanghe te —
mogen spreecken daar wij nooijt yets van
gesegt

Zijne informatien aan de bontgenoten gedaen —

en andere saaken meer

wat bij palacca gedebitteert Zijn hun UEd:e te berighten —

Van Macassar den 15: Xber 1680

gesogt of te laten blijcken hebben, egter dient het
ons tot nodig onderrigt en kennisse dat
radia zoo ronden verclaringe (van geene
Superioriteijt over de bondtgenooten te begeeren)
heeft gedaan, en het is ons ook zeer aangenaam
dat daar benevens zelve getuijgt heeft steeds
met den President, en ons, in goede vriendt,
schap en harmonie verbleven was, gelijck
wij u Ed: ook van onse zijde betuijgen ons
altijt zoo behoedtsaam ontrent zijn hoogheijt
gedragen, en zoo veel eer en respect gegeven te
hebben, als wij meijnden d' summers ten dienste
van d' Comp: te vereijsschen —

begeert geen Superioriteijt over de bontgenoten —

is met den presid:t en raadt in goede — vrintschap bleven

en van haar Ed: steeds naar behoren — gerespecteert

Maar zeggen u Ed: vervolgens het zoo: schijne
zaken voorgevallen waren die hem radia
bonij niet bleijckelijcke waarheijt uijt dese,
en geene, ter kennisse gecomen mitsgaders
hem persoonele en andere van de zijne
geinconterteert wesende die hij liever swijgh,
als met nadere omstandigheden vertoonen
wilde, op dat het niet en geleecke dat hij
ijmandt voornamentlijck te beschuldigen 't geent bij
reijtarratie verclaarde geensints zijn
meijninge te wesen, en veel liever tot zijn
verschooninge, niet met allen te zeggen;
zoo onthouden hij egter niet zig daar over
niet te hebben moeten bedroeven en heeft
hem genoegen daar in te nemen —

zijn misnoegen — zonder te willen zeggen waerover

Op allen welcke wij niet anders connen
zeggen dan dat soodanige manieren
van spreecken niet en sinden agterlaten
egter en schijn van beschuldiginge daer
wij ooch op moeten swijgen, om dat niet
cunnen weten wat eene quaets gedagten
zijn, maar dat zijn hoogh: vervolgens
zeijde, in sonderheijt als eens quam te
blijcken dat niet alleen Crain Bisschop,
maar andere Coningskinderen die uijt
Goa tot hem quamen aff zachen zoo
schielijck support bij den president kreegh
egter meer zijn hoogh: dat het zelve met
u Ed: meijninge niet en conde accorderen,
wat van dese zake zij dat hebben wij u Ed:
bij onsen brieff van dato 27: april 1679 —
int breede gerelateert, en daar van is de
waerheijt dat daer Talillo schoon —

gelijck ook over het schielijck support aen bisschop en — andere gedaen

Zij het

Van Macassar den 15: 9ber 1680

Zij het daarna niet hebben willen weten, Zelve
ontrent 14 dagen bevoorens dat Crain ballo,
Crain Bonij, en Crain Montemarompo
binnen dit casteel om een pas naar bima
quamen te versoecken aan den president —
heijmelijcken gesogt heeft dat Crain Bonij
Zijnde een Zoon van Crauron, die tweede
inde regeeringh van Gowa, met Crain
ballo Zijnde het hooft vande negen vaandels
die de cragt van Gowa plagt uijt te —
maken, Crain Cabbelonccaen mede
een Zoon van Crauron en Crain —
Boutesonge een broeder van Crauron —
van meijningen waren het landt van —
macassar te verlaten, en wij
hebben niet connen bemercken dat dese
Zaacke door toedoen van Crain Tissdij is
geschiet maar wel door quade en onbe"
hoorlijcke ontmoetingen (Zoo hij Zeijde)
van Radja Gowa dickmael op Tello en
niet tot Gowa rencontrerende en waer van
Zoo ons berigt is, Crain Ballo, naar —
Radja Gowa Crain Tissdij en den uijt"
geweeken Crain Deijsson de naaste tot
het Gowasche rijck Zoude geraeckt Zijn —
hadde Radja Gowa, inden beginne den
presidents raat gevolgt en van Tello
weder op Gowa gaan woonen (gelijck
Zulx wel hadde behooren te doen) Zoo en
was die scheuringe Zoo verre niet
verwijdert, nu woont hij benoorden dit
casteel aande Zeekant bij ondjong
tanna ontrent den quartier van garib
van hier daar ook t'Zedert weijnigh
weecken Crain Crauron mede ter
woon gecomen is, en heeft hem daar
gedurende Zijne woningen vrij still
gehouden, echter vermeijnen wij dat het
voor d'E Comp.e beter Zijn Zal dat
macassaren generaelijck weder bij den
anderen eenmael gevoegt wierden) —
Radja Gowa met hem weder op Gowa
gaat woonen dan wij meenen d'E Comp.e
hem nooijt Zal mogen vertrouwen, gelijck
het droevig exempel van s'Comp.s ouder
bontgenoten inbornats genoeg cont te doen
blijckt

daen tallelowadr beschuldiging aan den president

daar Tissdij niet maar de quade bejegeningh van Zijn broeder oorsaeck aff Zijn

Crain Sadebonij heeft na des presidents raat niet geluijstert

waer Zig nu ter woon onthout

'sComp: weijnigh betrouwde op de macassaren —

Van Macassar den 15: 9ber 1640

blijcken wij zullen desen zaken te zijner tijt
(met radia Bonij weder hier gecomen zijnde)
overleggen en na uE:d:e ordre en intentie
zoo veel doenlijck zoecken te dirigeren, des uE:d:e
daer van te zijner tijt ook advijs geven, doch dit
is den wech dat met geen force zal moeten
gehandelt werden, om dat door inleijsen den
verscheijde bijsonderen begangen

met palacca over desen zaken te confereren

Des eerstelijck zoo is dit volck zeer
superstitieus dickwils hun latende ontvallen,
dat daer zij eens de nederlaag gehadt hebben
daer niet weder comen connen

der macassaren superstitieusheijt

Ten tweeden zoo schijnen zij zelven een
tegenheijt in hun eijgen landt te hebben.

hebben een tegenheijt in hun vaderlant

Ten darden zoo zijnse arm en niet weijnig
hooghartig en laten hun zoo zeer weijnigh
aen hunne plaetsen gelegen zijn

en sijn hooghartig

Ende het is ook gebeurt, dat na de wedercomste
van radia Bonij Crain Tidunika, aen
Crain Montemarampo, die als hooft
over de Coninx kinderen is uijt de naem
van radia Bonij eenhert aengesocht
dat zij hun weder onder Crain Sadarbonij
moeten begeven off dat men hun met de
wapenen daer toe zoude dwingen, dat zij
ons met de Salarangs met groote
ontsteltenisse quamen aenseggen
en wij hebben 't zelve radja Bonij voort
doen communiceren en afvragen off dat ook
zoo ware, daer zijn hoogh:t op zeijde soodanige
ordre aen Crain Tidunika niet gegeven
hadt en bij nader ondersoeck hebben wij
bevonden dat radia Dua Crain
Tidunika zelve, hadde gesonden om Crain
Montemarampo daer toe aen te manen,
en dat Crain Tidunika verder was
gegaen als zijn last geweest was, echter
gaff dit hun een zoodanige impressie, dat
zij hun goederen (die niet veel zijn) pachten
verclaerende hun liever onder radia
Bonij en de Bugis te willen begeven
als onder Crain Sadarbonij; radia Bonij
voor zijn vertreck na Bonij den president
wesende, comen besoecken verhaelde
hoe

Tidunikas dreigting bij Montemarampo

dat een groote verslagentheijt onder dat quartier veroorsaacht

palaccas schade wegens het gedragt op Bacassen

Van Macassar den 15: 9ber 1660

heer eraf het gevogt niet der macassaren op casteel
hadde geslaen, en hoewel gevaar Zijn persoon
Capn. Jonker Jan Zelfs ons geweldermagt daar had
uijtgestaan —

Daar den president op antwoorde Zijn hoogh.t te —
gemoete voerden wij wel hadden cunnen merken
dat Zijn hoogh.t ten tijde der macassaarsche coninck
kingeden galarangs en anderen hem beZijde dit
casteel ter woon hadden bevonden geheel daer over
niet wel over noght was, doch dat wij wel hadden —
geweten hoe veel d'E Compe. niet duijtgewerken
op Java te doen hadde, en dat Zoo wij hem op dese
wijse niet hier hadden gehouden Zij onghtwijffelt
hem vlugt daerheenen Zouden hebben genomen
en off het dan op Java nogh Zoo wel Zoude —
affgeloopen Zijn dat hadde al grootelijx Zijn —
bedencken

wat den presid: Zijn hoogh.t te gemoet voert

de redenen waerom de goaasz macassaren Zijn aengehouden

Ende verders dat wij hem echter niet en betrouweden
claar genoegh was connen te blijcken dat
wij hem aengeboden dienst — begeerts mangetany
en Zijn rot naar maros op te trecken niet
alleen hebben geweijgert maar ook aan hem
alsoo wel als Crain Ierenika hebben gesoght
Zoo Zij het echter tegens ons en wilden, wij hem
voor publicque vijanden van d'E Compe. Zouden
moeten aensien

werden niet betrouwt

Daar Zijn hoogh.t niet op antwoorde

Dat den president op Zijne aancomste alhier
aen Zijn hoogh.t heeft gesecht van u Edle. ordre te
hebben Crain bissij bij eerste goede geleghenth:
na batavia te Zenden is waer, maar dat de
daarbij Zoude gesecht hebben den Zelve naer
Cabo Stinder gesonden te werden, dat is —
niet waer bleijcken:, dan het is niemandt van
ons bekent, een sodanige resolutie bij u Edle.
is genomen maar datter op Zijne vragen —
wat u Edle. niet Zijn onder Louboins gevangenis
doen Zoude g'antwoort Zij dat het u Edle. aen gelts
plaats en ontbrack om hem in goede bewaringe
te houden, het ware dan bij versendinge, na het
eijlandt mouritius Cabo de bonesperance —
off elders anders, kan wel waer Zijn en dat
na verloop van drie dagen, den tolck Jan —
Japon bij Zijn hoogh.t om twintig a 30: —
coppen van Zijn vertrouwste volck
om op Crain bissij te passen, bij Zoude
wesen gesonden, daar van heeft niemandt
van ons nogh ook den tolck Jan Japon geene
de minste kennisse, en dat Zijn hoogh.t

den president seggen volgens voorgeven

niet waer bleijcken:

noch ook het soeck van 20 a 30 van Zijn volck om op bissij te passen

voorts: —

Van Macassar den 15: 8ber 1660

voorts: verder zeijde zigh te melden over de leedere Carisse, die hij dagelijx Crain bissaij en de zijne zag aandoen zonder te cunnen begrijpen uijt welcke hoofde die voortquamen noch te verwonderen en dit zeggen u Edle, te hebben cunnen mercken, bij zigh boven andere dingen zeer aangetrocken heeft

de leedere carisse aan bissaij gedaan

heeft zigh palacoa zeer aengetrocken

Wat de leedere carisse belangt die en hebben wij noijt aan Crain bissaij off zijnen aanhangh gedaan, maar daar is sommijlen, wel eens gebeurt maant een meer doorgelopen dat den president Crain bissaij niet gesien heeft (maal eens nader hant met hem heeft gesproken) zoo is het almeest geschiet nadat des avonts de poort gesloten was, omdat wij wel wisten dat dagelijx van den morgen tot den avondt radias volck den offas in 't fort hadden om te zien wie den president quam spreecken en bespieden dat ook niet secreet geschieden, maar zoodanig dat het zelffs de soldaten inde poort wel conden mercken

Eenige geen carisse aen bissaij off de zijne bewesen zij

Ook verclaart den president dat hij bij hem zelve noijt eenige de minste voordeel heeft gehad om Crain bissaij en die Edle aanhangers buijten s' Compies goeden dienst eenige de minste caresse te bewijsen en dat noijt zoo van den een nog van d' ander nog van hun gecommitteerden, de waarde van een dubbelde stuijver heeft genooten, uijtgenomen twee kleine bottels spaanse wijn, die Crain bissaij van Batavia hierwts aan Crain Bonij heeft gesonden, zeggende hem deselve door u Edle vereert te zijn geworden, en dit is d' Edle Ho: achtb harde de verseeckeringe die den president ooijt heeft off ooijt aan Crain bissaij off de zijne heeft gehadt en met welcke ronde verclaringe den president ook buijten alle suspicien van particuliere interessen verhoopt te zullen mogen verblijven

den presidents seekere betuijging derwegen

en wat eeniglijck van bissaij genoten heeft

Wij hebben den Tolcq Jan Japon gecommuniceert het u Edle niet behaaglijck zij hij van zijn Hooght uijt deselffs maandelijxe stipendium 10 rd ter maant genoten heeft en die heeft ons daar op ten antwoort, dat hij deselve noijt van radia bedongen gevijscht off gevordert heeft maer dat radia hem die al (vander tijt aff dat den E. Hr. de Jong zal: hier president was) heeft thuijs gesonden,

hun Edle misbehagen, Jan Japon 10 rd s' maants van palacoa genoten heeft

Japons antwoort daerop

den

Van Macassar den 15: Xber A°. 1680

En dat hij vermeynt Radia al veel te —
genereus zij d'selve van hem weder te aan
vaarden, schoon hij die al presenteerde, dogh wij
achten dat Radia Jan Japon niet zoo niet
en bequaem als te voorens, omdat hij van all
het gepasseerde inden oorlog vant Zuydt geen
dieper kennisse heeft zonder dat wij den tolck
voorn: konnende beschuldigen van hem in —
zijn ampt te veel aan te matigen en schoon
den president gaarne wil bekennende dat hij inde
maleytse tale zoo geheel niet ervaren is, om
van gewigtige zaken te spreecken zoo is echter
daar inne ook zoo onkundig niet dat niet
zoude konnen verstaan, off den tolck des
zelfs meyninge wel uytdrukt, off niet
en te meer is ook niet nodig over kleyne voor
vallende zaken den tolcq telkens laat
roepen maar kan hem ter noot ook nogh
al behelpen, echter is gelijck u Ed:le wel seggen
niet ontkennende dat een president taal
kundig inde maleytse taal is —

Dat u Ed:le zeggen ons gezondene niet de hooghoog
gerecommandeerde en gerequireerde dexteriteyt
omtrent zijn hoogh: geprocedeert zij als
u Ed:le doorgaans hebben believen te ordonneren
en konnen wij in onse brieven en advysen
van het vergangen Jaar 1679 noch ook van
t voorige Jaar (aan u Ed:le overgesonden)
niet bevinden en vermeynen zijn hoogheyt
altijt immer zoo veel gerespecteert te —
hebben als tenderende ten vande E Comp: —
onse pligt zij en zoo het dan nog eenigints
ter contrarie quame te blijcken dat
zoude ons niet onaangenaam wesen behoorl:e
aangewesen te werden, zonder dat het echter
nodigh zij u Ed:le recommandatie tot herstellinge
der zaken nader wijse der schoolmeesteren —
van poinct tot poinct te moeten optreden —
en met voorschriften aanwijsen houdende
spreecken en wat meerder zal gelijck u Ed:le
zeggen, en het can ook nergens konnen te
blijcken dat het bij ons daar op zoude aan
geleght wesen, om den selven bij den anderen
bontgenoot, dens Claps buyten credit en
in veragtinge te stellen, dat immers nooyt
de minste te onse meyninge geweest
zij.

Verder

de presumptie ware om Japon van palacca niet zoo niet bequaem als bevoorens —

niet nodig den tolck over alle voorvallen te roepen —

ey. niet na behooren omtrent palacca geprocedeert —

de presidents en raats antw: —

Palacca buyten credit der bontgenooten te helpen niet blijckelijck —

Van Macassar den 15 Xber 1671

Verder zeggen u Ed:e dat men zal misschien zoo het gebeurt mogt wederlegh[illegible] ons te vooren gecomen is den president niet vergeten wesen, dat eenige van radias vrouwen aan zijn E. geschonken geweest, zeggende datter veel van haeren Ed:e en zijn gedeelte achter de hant en buyten en buyten zijn weten gesprocken en zijn E. aangedragen werden, maar dat hij belieffe daar aangeven geloove te slaan voor en alleer alles ondersocht en van de waerheijt gebleecken ware, en waer op den president zoude hebben geantwoort van dien dag aan niets quaats van zijn Ho: van hem het ook wesen mogte aannemen wilde off zij moesten haar binnens hants gewackelt hebben en dat radia voortaan vrijelijck en bequamelijck conde zijn 'tbedeq zeggen u Ed:e vervolgens in dien het zoo geschiet is ook zoodanig in agtingh had behoorden genomen en nagecomen te werden

vrouwen van palacas vrouwen bij den president geweest

het besprecken dat zij met zijn E. souden gehadt hebben

Wij moeten ons verwonderen zoodanige bevestigen daar ten minste zoo veel onse antwoorde belangt geen de minste schijn van waerheijt in resideert) in u Ed:e geschreven te zien, maar dat wij op het zeggen van Daen Talille dat wij niet en moeten geloven de praatjens die desen en gene quamen uijt te strooijen dat Aron Ponij tegens d'E. Comp:e wilde opstaan, dat hij immers wel wiste dat al zijn welvaren aan d'E. Comp:e was hangende, in wat staat hij geweest is &c:a hebben geantwoort zulcke praatjens geen agt slaegen dat radia Ponij zoo vast aan d'E. Comp:e verbonden is, dat dat immers niet wesen kan dat blijckt bij onsen brief van 27:e april 1671

tot grote verwondering

het discours dat zijn E. wel met Daen Talille gevoert heeft

blijckt bij den missive van 27 april 1671

Aangaande de zaken van Carregassa daar u Ed:e vervolgens van spreecken daar van zegt den E:e Bocq: dat op een sondagh den 21:e may zijnde drie dagen voor zijn vertreck na Maros tot invorderinge van s'Comp:s thiende van den padij oogst, Daen Talille den voorn: Carregassa met vrouw en kinderen en al wat hij bezat aen hem heeft geschoncken en ook zelve heeft laten aanwijsen wie aan hem schuldigh waren en als den E:e Bocq hem de[illegible] weygerde die gifte aan te nemen zoo liet Daen hem weten dat zoo hij die niet en accepteerde radia Carregassa wilde laten doodsteecken, alsoo

Carragassa

daer Talille aan d'E. Bocq geschoncken

die het zelve declineert

dog om reden weder aanvaart

Van Macassar den 15: Xber A:o 1660

alsoo hij op eenen t'onvreeden, was welcke giften dan
gevolgelijck bij den E: de Boer aengenomen
zijnde zoo heeft Cradia Zeeve aan den E: de Boer
een transport briefie laten schrijven en zijn
E: toegesonden ondertusschen zoo was Carre
gassa (den E: de Boer op marcus zijnde) —
bericht aren teko des Sondaghs daar aan heen
versocht en op heen te passen, om hem bij ontmoe
tinge door boox kneren van Cradia Couij —
onder de voet te stooten, dat hij Carragassa
den president Zeeve is comen zeggen —
verhopende dessels bescherminge zeggende
met eenen zijn praauw gereet lagh om met
vrouw en kinderen hem van dit lant aff te —
salveeren, gelijck hij ook den selven avondt
in zijn praauw gegaan en tot behoudenisse
van zijn leven van dit lant affgevaren is,
hebbende t'zedert die tijt van passie een
briefie aan den E: de Boer ges: die ook hegt
hem Carragassa met vrouw en kinderen
in vrijdom te hebben hoeveel en het Zeeve
overdragt briefie met Carragassa als halve
broeder aan de Zeeve tot teeckenen van zijn —
vrijdom) heeft gesonden. En dit is alles het
geene wij u Ed:le dienvolgen weten te berigten

Palaccas heeft om Carragassa te — dooden —

Hij vlugt van dit lant

en schrijft van passie een briefken aen zijn — heer

die hem in vrijdom stelt

Tot verwonderen zijnde men u Ed:le dienvolgens
ook noch al verdagt hoeden heeft t'zoeckenden wijs
— te maken

Belangende het macassaars huijs dat wij van
Cradia daer Couij voor 50: rd gecoght en in dit
Casteel tusschen de kercke en het rijs —
pakhuijs daar inmeedes ruijme plaats —
genoegh is zonder het Casteel te belden
meenen hebben daar het Casteel in deselve forme
zoo het nieuw gemaackt en geslooft was
daar van gaat volgens u Ed:le begeerte een —
affteeckeninge hier bevens het bewoonden
daar van dient d'E: Comp:ie tot een open —
— timmerloos daar de block en wieldemakers
— timmerluijden, en houtsagers bevrijdt
van swaren regen en hette sonneschijn —
onder arbeijden, en het boven ter daer de
macassaren gewoon zijn te woonen dient
— tot berginge van padij plancken, ribben
latten, en andere dingen die geen groote
swaarte bij brengen, dan dat zonder de solder
(die maar van bamboesen gemaackt is:) —
niet connen dragen gelijck ooch het huijs
van

het macassaers huijs in dit casteel

affteeckeninge des selfs hier bevens —

waer het toe dienende is

Van Macassar den 15: 9ber 1670

van trouwen op te stijtten int Zelve fort
tot nu gestaan hebbende en door ouderdom
is affgebrocken daar toe gediendt heeft

De maaltijt met radja Tamparangh, radia tello
met hunne grooten en andere op de benaminge
van het voltrecken off wedder oprechten van het
Zelve huijs heeft ons gedagt niet aan Stootelijck
te kunnen wesen, Zijnde het hier op Macassar
niet ongebruijckelijck datter veel malen feest
dagen op de Zelve benaminge (als er een huijs
gebouwt wert) worden gegeven gelijck dat
selfs in ons vaderlandt ook wel pleegh te
geschieden, en wat het bavanjeren aangaat
ende woorden die een ijder daar in belieft te
spreecken, dat geschiet uijt hun eijgen beweginge
sonder ons toe doen, onder eerbiedige verse-
keringe ons niet te imputeren Zijnde, dat d'een
off d'ander Crain bisschij daar inne hebbende sich
insenueren, als off wij den affgesetten bisschij
Zoo hooge op den troon deden herstellen, dan
ons eijs aan hem gelijck gesegt buijten
s'Comp:s dienst int alderminste niet
gelegen en hoe weijnig staat op de Macassaren
versekeringe te maken Zij, en is ons door
de dagelijcxe ervarentheijt ook niet onbewust.

de maaltijt op het Zelve gehouden

gedagt niet aan Stootelijck te Zijn

en waerom

de woorden aldaer gesprocken uijt eijgen beweging geschiet

Dat radia Discoureerende over het aannemen
vande bonische troon Zijnde deselve tot
prejuditie vande wettige Erffprincen niet
te hebben geambieert en 't geen u Ed:le daar
verder van believen te melden, daar op en
verder verwijsgh (als al langh voor onse tijt geschiet
Zijnde) geene rescriptie, als Zijnde gelijck
u Ed:le wel seggen een oude gepasseerde Zaack

Palacca de bonische troon noijt te hebben geambieert

De drie protestatien die radia vervolgens
ten belange van Tosang wettig Zoon van
den ouden radia Zoping heeft believen te doen
hebben wij mede gelesen, wat van het effect
Zij Zal den tijt moeten openbaren, ondertusschen
verstaan wij dat hij nade wederomme te
van radia wederom toegaende van Zijn hooghe
heeft, maar Zijn suster Isanga anders
genaamt Datonja Kiwata met radia bonij
getrouwt heeft haar nade begraeffenisse
van Lappatauws jonger broeder (met
radia bonijs suster getelt en eerden
radia bonij aande voorde Comste van radia bonij aande
voorde Comste van radia bonij aande
kinder pochjent gestorven) radias
wedder

Zijne 3 protestatien rakende Tosang

Zijn suster Isanga met Palacca getrouwt

Van Macassar den 15: 9ber 1680

weder Cant te tot Bontain vertaan hebbende
Zijn Ho: in bonij niet hebbe willen verwagten, maer
is naer haer eygen negorij vertrocken en heeft
in het huys daer zij gewoont heeft onder opsight
van eenige bonise grooten gelaten al wat zij
van radia bonij genooten heeft sonder daer
van yets mede te nemen schijnende het
radia (soo hij zelve gesegt heeft te) dat zij
hem niet meer begeert daer bij voegende +
dat hij hem voortaan niet meer aan Soping
als te voren wilde gelegen laten —

Eert hem staden —

Hoe zig verder alles op doen zal mogen wij
met tijnder tijt verneemen —

En wat wat wegen toegang binnen dit
Casteel is gesonden en verboden hebben
wij u Edl. bij onse missive van den 27 april
1679 omstandig genoegh gedeclareert
en daer ook gesproken van de translaat
missive van den quaen radia Soping aan
radia bonij geschr: maar dat u Edl. ooch
seggen het onbekent blijven zal zijn dan
daim talillo s'morgens na den jongen heer
int fort quam vernemen off die haer
gevolght van bonij en Sopingse heeren het
binnen comen met haer crissen geweij-
gert worde, niet tegenstaande quantit:
gewapende macassaren binnen waren en
sodanig onverhindert passeeren en repasseeren
mogten —

toegangs blijft binnen dit Casteel —

Sopingers en bonirs haer crissen affgenomen —

Daer op seggen wij almede daer van niet te
weten en ook selfs noyt gehoort te hebben —
dat yemant van radias off daim Talillos
gevolgh door de wagt aan de poort hebben —
zijn buyten gehouden off hunne crissen —
doen affleggen, en sulx en is ook niet
waerschijnelijk dan daim Talillo is bij
yder int fort al te wel bekent, ook —
comt se noijt binnen off zij laat het
te voren boodschappen, en datter quantit
gewapende macassaren binnen 't Casteel
souden geweest zijn die onverhindert
passeerden en repasseerden mogten is —
ook niet aanneemelijck om dat hier al van
outs een geobserveerde ordre aan de —
poorten is van niemant binnen te laten
ten zij al voorden hunne crissen affleggen

is niet waerschijnende

Recepto

Van Macassar den 15: 7ber 1680

Recepto de bekende Coningen en Coninx kinderen en andere grooten met onderscheijt en zoo wert bij den E Capn: [illegible] ook altijt sorge gedragen dat de beschijdenheijt der sergianten en Corporaels (die hier lang geweest zijn en de luijden bekennen) inde poorten worden geleght, en zoo het dan ighter gebeurde mogte wesen dat door onkunde deser offgaende Sopinghse heeren zijn Critsen affgevordert zijn dat en is ons immers niet te wijten ten hooghste te verwonderen zijnde wat zaken u Edle: niet al te voren zijn gebragt

wat ten regaarde van toesang hem u Edle: aengekundigt zij

Dat wij u Edle: bij onse ampele brieven van ult.o april en 26 maij 1679 zoo gene standig en affirmative zouden hebben geseijt: dat het dien Jongen H.: aengaen bequaamheijt noch kennisse zoude ontbreken, om zijn staat en landen te regeren zoo hij maar tot vredige possessie van de zelve conde geraken

Daar op hebben de gereiterde onse brieven nagesien en daar in niet connen bevinden dat wij zoo voordeelig in zijn regaerdt hebben geseijt: maar wel bij onsen brieff van 27: april 1678 op het voorgeven van Kraeng Radia Bonij dat Radia Soping gek is zijn Hooghst: hebben geantwoordt dat wij sulx niet conden zien, maar dat hij nog jonck en weelig opgevoet was, en wat hij gedaen hadde bij zijn vader alles voor wel opgenomen ware en dat Radia daar op geantwoordt: hadde, wat zoude hij noch jonck wesen hij heeft al een kint, daar wij om lagchende verders zeijde dat hij doe int dangereuste van zijn tijt was, en dat men dan het best zoude zijn, dat men hem wat [illegible] en zoo veel genoegen gaff als de billickheijt conde toelaten en op een andere plaats met dese woorden

palacca's bespreck met den president

Dat Radia Soping zoude gek zijn, dat en is hij niet, schrander van begrijp en is hij niet, [illegible] verstant en is hij ook niet [illegible] en dit accordeert ook met het geene u Edle: vervolgens zeggen want naar wij ons

Van Macassar den 15: 9ber 1660.

ons door iemant buijten radia palacca en die
ook zijn vrient niet en is, desen aangaande —
nader bericht vinden zoo zoude hij niet soo
— teenemael goet, maar door gebreck van —
opvoeding voor alsnog (tot enig landt —
bestier) van gants weijnig beleijt zijn

aenvang van gants weijnig beleijt —

Wij hebben hem ook bij nader gelegentheijt —
dat ons het bekent gemaackt dat zijn —
heeren der boepinghse grooten hadden —
goetgevonden op het voorstel van radia
bonij met desselfs Capn: malarij 500: —
mannen derwaarts te sturen, en dat hem
door gecommitteerdens daar van kennisse
was laten doen geremonstreert dat hij —
hadde gedeclineert zijn goetvinden dies
wegens te verclaren en de afgesondenen —
— terugh zondt, met het zeggen gaat na
uwen Coningh en laat die u ordre geven
en met een aangesegt dat hij die occasie
hadde behooren waar te nemen, en hem —
weder in boping te begeven, en hem voorders
weder vermaent van zijn vader radia
palacca met zijne grooten en landtheeren —
te bevredigen en liever wat toe te geven
als op zijn recht te blijven staan en dit
is ook alles dat hij meijde te hebben connen
doen —

nader over gedeclareert

en wat hem g: informeert zij —

Een is het toedan nae onsen raadt zoo niet nagecomen dat eenmaal wij vernemes niet —
beteren —

Wij hebben noijt eenmaal bemercken hij
zoo genegen is na Batavia te vertrecken —
en zoo ons zulcx t'eeniger tijt voorcomt
zullen 't zelve (conform U Edle: ordre) lijden
te desolveren en hem met communicatie
van radia bonij toe te raden —

schijnt niet zeer genegen na Batª te vertrecken —

Wat U E van aron baqua en Sawito
bekomen te gedencken hebben wij aandachtig
gelesen, en zullen ons daarna ook weten
te rigten, hebben alvoort na den ontfang
aron langer (die van zijnent wegen —
op onse jongtadien bevoorden dit Cartel
vernomen) doen comen en hem aangesegt
dat radja bonij het aangenomen der

aron baqua & Sawito —

besluijtinge

Van Macassar den 15:7b:e A:o 1670

beslissinge van zijn [den] rebellant pretentie —
door arbiters te sullen helpen beyorderen en —
wat aengaat desselfs huijsvrouw suster van —
radia bonij vernemen wij en schijnt ons toe dat
sij welijck genoeghsaem soo verre gedissolveert is
datter gesanten uijt bonij aen hem zijn gesonden —
om weder te eijsschen wat zij bij hem gebraght
heeft, en het schijnt ons ook toe de tamparangse
grooten daer over niet bedroeft zijn hun latende
ontvallen dat zij suster van radia bonij —
zijnde) al vrij wat hooghartig en costelijck
was te onderhouden, endat is in substantie
ook het seer waer over die van tanete hun
zijde beswaert te vinden, invoegen nu radja
bijde zijne susters weder thuijs heeft

is van zijn vrouw palaccas suster geschejden

Lade hooghartigh

Vande dese met pattacoija getrouwt en
hooren wij niet met allen, maar radja tello
is ook van zijn vrouw de dochter van Crain
Couron affgescheijden —

radja tello zijn vrou verlaten

Over het doen ombrengen van Carre Sidjerra
door Crain Jerenika op bijma en het
wegnemen van die drie vrouwlieden, is Crain
Jerenika seederna maatdepi bij arou —
bacquie vertrocken hem selven excuserende
ende met eenen versochte eene van
die drie (die hij seyde beslapen te hebben)
te mogen houden, endaer op heeft radia
tamparangh ons seer gesocht geantw:t
te hebben, Crain Jerenika houdt sigh soo
lang behoudigh als hij de vanden hadt en daer
na weder thuijs zenden en Carra Sidjarra
aengaende hadde hij (als een gedane sake
zijnde) niet meer willen van spreecken
omdat Crain Jerenika van hoogen —
geslaghte zijnde hem selven was comen —
verootmoedigen

Jerenika is ontredet aron bacquie

wat hem van sijne sell te gemoet gevoert wert

Het bevalt gelijck u E:le wel seggen al vrij
hart de luijden die op bima en elders
een geruijmen tijt gewoont, endaer selfs
kinderen geteelt hebben uijt den hooffde van
het macassaars landt regt soo zij seggen
weder geeijst en hunne kinderen —
verkocht mogen worden, gelijck wij't daer
't ons voorgecomen is ook soo hebben —
betuijght en egter als tien principale
luijden —

van bima

uijtdragt van het macassaars landt regt

Van Macassar den 15: 7ber 1670

buijten de Comp:e zijnde ons daer mede niet —
bemoeijt hebbende aroe marowangi aroe —
Cajo, aroe matjogi, aroe oedjou ende —
bougies grooten op d'atreght al veele menschen
van bima met hun vervoert, daer bij ons
(als buijten ons zijnde) niet veel op te zeggen)
zij; en wij zullen zoo verre 't ons te voorn
comt op dergelijcke commissien zoo —
veel reguardt nemen als ons doenlijck zij
en als hun verrigtinge niet noodsaeckelijck
is deselve ook voortaen geen gemachtighde passen
verleenen —

veele menschen vandaer gevoert

niet ligtelijck passe derwaerts over te verleenen

Wat Radia bonij in [illegible] rodgen Crouron
heeft beloofden te berigten dat hebben wij —
niet gesien dan Crain balangbarang
zoon van Crain Bon te padingen die zijn
goet verspeelt hebbende in schulden geraakt
is hart [illegible] zeewe met vrouw en slaven aan —
Crain Crouron verpant en is met
ontrent 80: persoonen ontrent half aug:o
(zonder ons weten) van dit landt getrocken
waer heen is ons onbekent maar off dit
al buijten Crain Crourons weten geschiet
zij, hart [illegible] zijn bedenckelen egter connende
wij hem dienvolgens affirmative noch niet
beschuldigen —

Crain palambarang

aan Crain Crouron verpandt

is van dit landt getrocken

De reconciliatie tussen Radia palacca en
Crain Linques hebben wij gaerne gesien
maer off die lang duijren zall daer aan —
moeten wij twijffelen omdat Crain —
Linques hem in zijne achterhoede zoo wel
niet houden can dat wij hem echter —
bewijsen de behoorlijcke voorsigtigheijt —
ten hoogsten hebben gerecommandeert
dan off hij schoon uijt de hooghste stammen
van macassar, en wel ontrent d'oudste
onder de coningen in jaeren is en daer —
door groote ende gansch hart om te connen
zoeken wat er omgaet, zoo werdt hij —
egter door zijn gemeenden ommegangh —
niet ons bij sommige gedisputeert —
waeromme wij ook zijne frequentatie
(om aen staetkelijckheden te [illegible])
[illegible] opentlijck zullen moeten —

menagiren

Crain Linques

uijt de hoogste stammen van macassar

Zijne pretentien

mesnagieren, en aangaande deselfs pretensien,
waar van hij u Ed: bij forma van requeste
versoeck en verhaal gedaan heeft hebben wij
niet omstandig gesien, en gevolgelijk
dat u Ed: seggen, maar hoe het eygentlijck
met het wedder opseggen van den aanbevolen
sorge voorde Comp:te van den president
gelegen zij, dat schadewert en waswat
duijster voor u Ed: oogen –

diverse clagten over hem gedaan

Wij bevinden dat het is geschiet ter oorsake
van verscheijde clagten over hem gedaan
die u Ed: in 't breede connen blijcken uijt
het nevensgaande extract dachregister ter
van 't jaar 1676 bij den ondercoopman Prins
op sijne reijse naar 't geberghte van
Tidoerana gehouden en de resolutie van
18: aug: 1677 beijde onder N:o ... hier
benevens gevoegt –

Wij sullen met radia Bonij over de middelen
die Crain Lincoquis tot sijn eijgen
subsistentie sal mogen voorslaan
spreecken en deselve soo veel toe
gevallen zijn als sal werden geoordeelt
te behooren en u Ed: daar van te sijner
tijdt advijs geven –

Daim Maliwa van sijn bewint afgeset –
en in sijn plaats

En aangaande Daim Maliuwa hebben wij
needergesien hij bij u Ed: van sijn plaats
(als hooft over de Disshouders) is afge
gesett en Daim Mabelle in sijn plaats
gestelt, de laatste is sedert sijne
wedercomste noch maer eenmael bij
ons binnen geweest, troch souder ons
met en het volck van Disshou (op ondjong
taue) na zig dat wij (u Ed: ordre nog
niet gesien hebbende) soo bij ooglijnckinge
buijten hebben gaan –

Maar wij sullen hem met het volck van
Disshou dersts daagt erns dan hij ons
comen en hun haar pligt en gehoorsaamheijt
aan de E. Comp:ie voorhouden –

den Cap:n Ploos en S:r Prins naer Tidoerana –

Wij hebben naderontfang van voorn:
u Ed: missive den Cap:n Deshe guarni
soens met den ondercoopman Prins na
Tidoerana

Van Macassar den 15: 8ber 1680

Chindrana tusschen Louadjo en Bonij gelegen (daar Zijn hoogh:t kermiment hout gehouden en met u Ed:le en onse gratenisse benefficien geschenck van den Cab roose water de come te van de fruijt delfshaven doen bekent maken en ook dat wij den brieff met eenige geschencken van u Ed:le voor Zijn hoogh:t hadden ontfangen, die wij volgens Zijn hoogh:ts eijgen begeerte op Zijn vertreck alhier tot Zijne wedercomste zoude behouden ten ware hij daar over anders zoude behouden ten ware hij daar over anders zoude believen te ordonneren waar op Zijn hoogh:t zeijde dat het hem aengenaem was en dat hij zelve zoo haast hij conde souden hier comen met dese bijvoeginge zoo hij E: Comp:e niet en verder wie zoude het dan doen, doch hij hadde een [illegible] over een accident (dat hij in Zijn neus heeft en dat zij hier korbonoemden?) becomen egter hij wiert daar van gebetert off niet was in meening herwaarts aan te comen

hunne Vrigtinge aldaer

palacca's accident

Zeijde ook dat aroú manipo met ontrent 4 a 500 Touadjors bij Zijn hoogh:t ware gecomen bekent makende dat haar ouden Coningh Lappalili aroú matouaij hadden affgeset om dat hij blint geworden is, en aroú manipa wiens vrouw van Touadjo is, in desselfs plaats hadden aengenomen en dat Zijn hoogh:t hem voor antwoort hadde gegeven hij daar niet niet te doen hadden

aroú manipo Co:k van Wadjo

Vorder thoonde Zijn hoogh:t aan voorn: Capn: en onderkoopman Prins hoe hij besig was door het landtschap van Cindrana een rivier te laten graven om daar door de landen die bequaam Zijn tot den rijsteelt te connen bevogtigen

palacca besig een rivier van Chindrana te graven

Zeggende Zijn hoogh:t genegen te wesen Lappitanio Zoone van Zijn suster ter zoo haast bequaam zoude wesen int rijck van Bonij als Coninck te bevestigen

Lappitanio bij bequaamheijt Co:k van Bonij

berechtigen ook hadden zij verstaan dat Radia Loubou
Radia Bellempa, Radja Tiendrana en andere
Mandarsche Coningen daar mede houden te
comen, en Crain Terounka is daar van wegen
Radia Soa ook heenen gesonden wat daar passeren
sall hoopen wij te zullen vernemen —

verscheijde Coningen derwaerts gelijck ook Terounka

Wat u Ed: verders van Terounka zeggen —
hebben wij mede gesien en sullen occasie
nemen daar over met Radia Bony (te gelegender
tijt) te spreecken, hij is een creatuur van
Radia Soa in groot —
Crouron en bij Radia Bony van hier —
aanbeden is ook als Radia Bony van hier —
vertrocken tot Bantam wesende geleijde, en
vandaar weder hier gecomen zijnde eenige
weken daarna door Radia Soa naer —
Tinrana gesonden —

wie over hem met Palacca te spreecken

Wat nu belangt het voorgaande
accident zeght Radia Bony in s' Comp: dienst
gecregen te hebben, en sulcx door het geweldt
hart int overcommen van een rivier bij
Macassar tot hulpe van Capn: Jonker —
als in hem zoo seer van den vijandt benart
wiert —

waer Palacca het accident voorsz bekomen heeft

Hier zijnde heeft hij het aan onse Chirurgijn niet
laten sien maar na wij daer van hoorden
spreecken, zoo is het een vleesige gewas in
zijn neus dat hem door cragtig snuijten —
beneeden waarts vertoont en dan voort
weder optreckt —

Het accident hoeste achten wij bij ons kancker
genoemt wort maar off dit accident van
Radia Bony met wel een nader beschrijvinge
van een accident genaamt Polipus zal
werden geoordeelt, dat staat (op Radias consente
alhier) bij onse Chirurgijns te werden —
ondersocht —

de beschrijvinge daer van —

Zijn hooght: zegt zijn neus daar van zoo gestopt
is, dat hij zijn adem daar door niet meer in
kan laten gaan, en zoo is het als een swaer
accident te dugten —

Wij hebben Zijn hooght: met voorn: Capn: en —
Pinderoop [illegible] ook laten weten [illegible]
d: Coning van Bantam zijn ambassadeur
op Bat.ª hadde gesonden voorgevende genegen te
zijn de geschillen te beslegten en d'oude
contracten te vernieuwen, daar Zijn —
Hooght: op

wat Pallacca verder gecommuniceert zij

Van Macassar den 15: 9ber 1670

Hoogh: op zijde hij deze als de kinderen die zagen dat er niet meer de stock op ligten om haar te slaan alsdan andere taal voeren —

Wij hebben volgens u Ed: ordre alhier den publicquen danckdagh met de aansteeckinge van vreugde vieren over de victorie op Java bevogten gehouden, gelijck ook over de gesloten vreede tusschen den grootmagtigen Coninck van Vranckrijck en ons lieve vaderlandt en daar van de behoorlijcke notificatien vande puije doen afkundigen, en ook de placcaten van particulieren handel als 't verrecomen van s' Comp: goederen doen affigeeren. Godt geve de voorn: vreede met Vranckrijck lange bestendig blijven magh —

publicque danckdagh

vreede over —

Dat u Ed: allegeeren dat Crain Bellerupa uijt den hoofde van zijn presidentschap over de mandarsche Coningen hem al te veel aanmatigtis wel waer, radia Parampouan heeft hij met de wapens uijt zijn negorij tot in het gebergte verjaagt, met verlies van verscheijde radias. Bellerupa's uijthaelders en waren door tusschen spraacke vande andere wel weder verzoent, maar zij en hadden malcanderen nogh niet gesproken. radia Batororo anders Chendrana en radia Binouangh zijn hier aan het Casteel geweest en wij hebben hem gesegt dat de Coningen van Mandaar sullen zien de met den anderen zoodanige procedueren behoorde tegen te gaan, en zoo zij dat in toecomende toelaten perijckel loopen (van d'een voor en d'ander na) van hem zoodanig ontmoet te werden

Crain Bellerupa

Jaagt Parampouan uijt zijn negorij

doch met zoo dere [illegible] vande zijne —

Wij hebben ook met radia Batororo over de strooperijen vandaen Matoedjoe en daen Matadjan (zijn meede onderhoorige met hem tot agter Cajelij) gesproken en int bijwesen vandaen Matoedjoe voorn: hoe hij zoodanige uijttogten gerecommandeert, zoodanige uijttogten in toecomende te willen beletten met bijvoeginge zoo men hem leedige tijt daar weder quame te vinden, wij ons uijt cragte vant verzoeck vanden Coningh van Ternaten hem als perturbateurs

met radia Batororo gerecommandeert zij

vande

Van Macassar den 15: 7ber 1660

vanden gemeenen man te zouden tegengaan dat hij ook aannam en daen malondjor, en ... vorder hun gedoode in den beste te voldoen —

Hoe wijt het met Craen Cabbilochan zulks aanleggen zullen wij wel met radia bonij overleggen, te dugten zijnde daen telloolo met de macassaren hier niet te voorschijn gekomen hun wijck wedaar geen mogten hebben genomen — gelijk arou tiko ons betuijgt heeft ook van dat geweldenteweesen, dan zij hadden gehoort dat se hun cours na de bornese cust gestelt en schoon

daen telloolo

schoon daen telloolo hen hadde belooft te volgen, weet ook te zeggen op bima gehoort te hebben, dat Capn. Jonker en den Sr. van vliet met hun bijhebbent geselschap op Cangiang partije volck hadde doot geslagen en daar onder daen mangopo en daen mangimba, dat men ook arou sangele anders arou tjongh spreekt

te dugten na borneo

heeft van bonides (die van Cangiangh gekomen waren) gehoort heeft dat wij egter niet het rapport van den Sr. van vliet aan de Sr. Coopes overgelevert niet hebben connen

de daen mangopo en magimba op Cangiang doot geslagen —

zien de vaartuijgen hier aangekomen zijn

Radja tanete	met 10: prauwen	320: menschen		
arou tjongh	.... 8:	d°	... 450	d° —
Totanze	.... 8:	d°	... 250:	d°
Capiteyn boelle	... 7:	d°	... 210:	d° —
Daen mabang	... 3:	d°	.... 95:	d° —
Daen minang	... 10:	d°	... 340:	d°
arou Tiko	.... 7:	d°	... 100:	d°

t'Samen Prauwen 53: en 1765: menschen —

Doch zijnde arou Tiko op bontain aangekomen te zijn en dat zijn vordere volck die in bonij vandaar na huijs vertrocken waren zijnde arou kajo, arou marouangi, arou matjigi en arou oedjon en met hun ook Craen bontosongo na bonij vertrocken, en wij en connen niet verneemen datter ijmant van de boegis meer agter gebleven is —

weer na bonij gestevent zijn

daer onder Craen bontosongo

Wat uE.dle voorgaende Coubar en tonadjo believen te melden hebben wij omstandigh gesien

Hoe wij uE.dle ... gesonden hebben ... is hun ... zeggen geraden zonder dat wij derhalven de voorige

presenten

Van Macassar den 15: 7ber 1670

presidenten vigilantie ofte advijs den Edelen
gedagt te willen tegenspreecken, maar wij
willen veel eer geloven de directie bij de
frequentatie met die luijden zoo niet heeft
connen geschieden, maar dat meest door de
handen dit bestier [?] van Radia Bonij
gegaan is

Wij hebben de Touadjeros op hun zeggen van
Ra Bonij te willen gaan om haar gelden
overlaste te vertoonen ook wel duijdelijck
gesegt, dat wij meenden zij luijden bij
absentie van Zijn Hoogh.t niet veel meer
souden connen verrigten, als dat zij luijden
haar voortaan wat meer in rust te liten [?]
gelijck het ook zoo veel en meer niet
geopereert heeft, hebbende ons echter Zijn
Hoogh.t bij expresse besendinge [?] van Aron
Tamete [?] en Capitein Bolle [?] den 10: aug:
laten weten hij de paggers in zijn absentie
in Chendrana [?] gemaackt hadde laten aff
breecken, gelijck hij zulcx ook aan den
capitein den prins vertoont heeft

wat aan die van Touadjo gesegt zij

Palacca's besendinge [?] herw.ts uijt Boni

wat noticeert [?]

Dat hij Aron Sawalaba, Aron Ounjo [?] en
andere de grooten uijt Touadjo als [?]
bij hun doen voeren met sterke bestraffinge
(van qualijck gedaan te hebben) hadde doen
wedergeven, zonder haar nogtans daer over
in boete te beslaan off hare qualiteijten
en goederen te doen affnemen, dat hij genegen
was in corten hier te comen, doch dat hij
den mans [?] meest ter hadde gevraegen [?] als
hier vooren gesegt en dat echter het
beterde off niet zoude hier comen

Daar wij aangaande Zijn Hoogh.t hier comste
op hebben geantwoordt het gantsch nodig zij
dat accident van Bima [?] nogh genoemde
werde, en dat het niet van buijten daar
wat op te appliceeren ons bedencklijck niet
te doen zij en dat Zijn Hoogh.t believe
verdagt te wesen dat hoe deselve meer
verouderden, hoe ook dieper hun wortel
schieten, en te moeijelijcker nogh te
te weeren zijn

wat Zijn Hoogh.t in antwo: is laten weten

Wij hebben hun ook versogt Zijn Hoogh.t uijt
onsen naam aan te dienen dat wij

vanden

Van Macassar den 15 Xber 1670:—

Als vanden E. Capn. en ondercoopman Crins voorn: hadden verstaan dat aroú manppo hem int weder keeren met verscheijde Toúradjoese grooten en gevolgh hadden weer gecomen, en bekent gemaackt hoe hij tot Coninck van Toúradjo was aengenomen en dat sulcx sonder onse voorweten is geschiet en dat daer over geene gesanten tot ons affgesonden zijn, en zoo sulx mocht geschieden wij daer inne ook met met allen en sullende gen voor en all eer die wegen met zijn hoogh. sullen hebben overleght wat billijck gedaen dient te werden. Dat zij haer zeer wel liten gevallen, maar off zijn hoogh. hem daer toe zall soecken te helpen mogen wij te zijner tijt van hem verneemen schoon wij wel geloven die verkiesing met buijten zijn weten is geschiet, en echter hem niet aengenaam wesen, omdat manppo al vrij magtigh wesende, en Toúradjo daer bij comende (met de alliantie zijner broeders aroú Kajo, aroú marwangi en aroú Teko) van groot vermogen zijn, doch als wij in zien 't geen u E. wegens de maxime van de Macassaren in haeren tijt de Bantamnders noch tegenwoordig en verders overgaende tot Souratte en Cormandel aen de moorsch aanwijsen believen te zeggen, hoe en halve welhouder vele landtheeren bestaende,) met cleene magt in devotie te houden is, gebruijckende den een tegen den anderen naer gelegentheijt van zaken —

aroú manppo tot Coning over Toúradjo vercoorden

Campalacca niet aengenaam zijn

waerom

om wat reden —

Zoo sullen wij onse bekommeringe over dese verkiesinge en meede maxime buijten ons zijn hoogh. wel voorhouden, maar echter niet zoo veel circumspectie dat wij sullen trachten zijn hoogh.t goet vinden niet zeer te contrarieeren en liever u Edt. goetvinden afwachten al eer wij tot besluijt sullen treeden

de voorsz. verkiesinge van weijnigh swarigheijt zij

Hebbende Lapalili aroú mantoúaij hem al zeer vast en submis aen zijn hoogh. gehouden en na wij in voorige tijt van aroú moúppo wel hebben gehoort zoo staen hem gebroeders de grootheijt van radia Bonij al vrij wat inde oogen —

Zijnde het echter zoo ons bericht wert wel zoodanig dat aroú manipos huijsvrouwe van mannelijcke saeck was wel sonder

manipos vrouw van mannelijcke saeck zijnde

comen

Van Macassar den 15: 7ber A.o 1680

Commende Coningh van Wadjo verhoorende zijn maar arou manipo door huwelijck van zijn vrouwe gewinnts dat radia Bonij ook wel zal weten, en daarom het beter zijn zal wij zijn hooght.t goet vinden inwilligen behoudens nochtans d'Comp:es regt, doch het is te bedugten zijn hoogh.t hem in die zaack geslooten zal houden dan hij zijnde aande Cap.n en prins voorn: gelijck hier vooren gesicht als arou manipo met 3. a 400: Tonadjoers hem die verhindringe quamen belet te maken) daar mede niet te doen hadde —

Zoude wel Co.e van Tonadjo cunnen worden —

En in sulcken gevalle u Ed.le van onse Conferentie met zijn hoogh.t advijs geven, alvorens wij hier inne yets ten principalen zullen besluyten —/

Wat u Ed.le met radia Bauchela en radia Bollecomba believende mede hebben wij mede gesien en sullen radia Bollecomba/ ingeprent dat hij als een vrij prins over sijne eijgen landen heeft gaen de minste indragt van d'Comp:es wegen laten geschieden gelijck zulx ook niet en betaamt, en verders als wel aan dit Casteel comt over de landen van Bollecomba, ende differentien die daer tusschen de inboorlingen en planters (uijt Bonij commende) sluctueren zien met hem ten overstaan van radia Bonij een expedient te vinden dat beijde vergenoegt zijn —

d' radjas Bauchela en Bollecomba —

Bollecomba een vrije prins als gesijt

omme tusschen de planters aldaer

bestaan hun verschill daerinne dat de planters van buijten commende pretenderen genoegh te doen, als zij Comp:es thiende betalen en de Bollecombers zeggen dat die van buijten commende 1/3 off een vierde voor landhuijr altijt aan hun plegen te betalen en dat se daeromme de beste landen onder hun hebben en dat in gevalle zij dat niet mogen genieten dan ook niet bestaan cunnen alsoo zij weijnig volck en ook weijnigh buffels hebben —

waer in die bestaen

Daar op wij hun beijde hebben geantwoordt d' Comp:e niet meer als de thiende en pretend: en wij haar in hunne verdere geschillen op de wedercomste van radia Bonij en radia Bollecomba in billijckheijt zouden tragten te vergelijcken —

Hebben we d'Comp:es thiende dit Jaar tot —

Bollecomba

s' comp:es thienden dit jaar hooger als daar bedragen heeft

Bolicomba niet meer opgebragt als
45: lasten 777. tt. rijst daar wij 't jagtie
rotterdam den 29: meij om hebben gesonden —
zijnde het zelve den 4den aug:o hier ter reede
weder gearriveert, en over zulx door contrarie
wint en stroom 2 maanden 5 dagen daar
mede toegebragt, dit jaar staat daar noch all
minder van te comen dan met vertreck van
veele boeren en 't verongelucken van 13: —
hunner ingesetenen (als voorleden jaar —
hebben gesegt) zoo zijn daar maar gantsch
weijnig landen onder de ploeg gebragt en —
daeromme zullen wij met radia bolicombo
overleggen off s' comp:es thienden door ijmandt
van zijne getrouwe onderdanen niet zelfs
voor d' E comp:e zoude connen werden —
geinnet en alsoo onse besittinge weder werden
ingetrocken dan dat genot van thienden en handie
caren te niet dragen

13 hunner ingesetenen verdroncken —

de besittinge aldaer zijn in te trecken

Wat wij van d' een en d' ander zullen comen —
te besluijten wert u E:der te zijner tijt —
behoorlijck geadviseert

Radia Bira die met zijn galarangh tot
noch toe niet verdragen is heeft ons te —
kennen gegeven dat hij niet angenegen is
naar verloop van een corten tijt weder voor
hem versoeck te doen dat onder belofte van —
meerder trouwe mogt werden hersteld dat
wij ons dan ook niet zullen laten mishagen. —

radia bira daar inclinatie tot herstelling van zijn galarang

Wat mangatanij en de ... gedetineerde
hebben geconfesseert dat can u E:der int breede
bij hunne confessien (hier beneffens gaande
comen te blijcken —

mangatanie en de marossers hebben confessien —

Tanrelilin vrij geraacht

Crain Tanrelilin is er door zijn onthoudinge
bij faute van sufficant bewijs van vrij —
geraacht doch wij hebben hem van zijne —
regeringe bewint affgeset en 't zelve aan de
galarangs bij minderjarigheijt van zijn —
zoon (tot dat die bequaam zal zijn) opgedragen
daar hij zeer wel overgenoegt was, hem zelven
zoo goeden uijtslag niet hebbende connen
verwachten —

Nog wat u E:der aangaande het heffen van —
thienden in pady het een te jaar en het —
weder in rijst en 't opbrengen van houtwercken
het maken van een huijs en een pakhuijs
op maros believen te zeggen dat hebben
wij mede gedaen —

Den

Van Macassar den 15.e Meert A.o 1680

De Invorderinge van s'Comp:s thienden in padij A.o 1679 is generaliJck door den E. Paulus de Bock, die Inmiddels wel behoort te weten, dat eenijdeels geen overlast mag werden gedaan, zeer geschiet en daar en is niemandt van hun bij den President geweest die daar overgeclaagt heeft —

heffinge van s'Comp.s thienden op Marus

Het maken van een huijs voor de Zoldaten aan s'Comp.s vesting daar voor is aan Crain Simbang Dalarang Bontoij en Lomme Marus die het met hun drie negorijs volckeren vrijwilligh opgemaakt hebben inde maant december vereert in cleeden uijt coops f 99 waar mede zij luijden geen beloninge hebbende willen [illegible] met groote betuijgingen van danckbaerh.t zijn weg gedaan

opmaken van een huijs aldaer

door wie

wat hun daer voor geschoncken zij

Het voorleden Jaar hebben wij de invordering in rijs laten doen om dat wij met de padij geen weg wisten, zijnde alle bequame plaatsen en pakhuijsen daar mede zoo vervult geweest dat wij geen plaats hadden om die te bergen, partije hebben wij daar van tegen 3/4 rd de hondert bos doen vercoopen zoo lang als de Coopluijden quamen en wij hebben ook ondervonden dat de balcken inde pakhuijsen (die van geen durabel hout gemaackt zijnde, swaerte vande padij niet hebbende connen verdragen) veele zijn gebroocken, ook hebben wij den adsistent Jacob Cops de Jonge met den Sergiant op Marus militerende die het voorleden jaar de invorderinge in rijs hebben gedaan daar nu weder heenen gesonden en volgens u E.d.e ordre —

invorderingh van rijs op Marus —

door dien desen jare geschiet —

U Ed. recommandeert alle aanstotelijckheden te vermijden, en liever wat door de vingeren te zien als te veel op zijn regt te staan —

wat d'Heer gerecommand.t zijn —

Wij hebben ons bericht dat Topan op de naam van Radia Bonij inde landen van Zigeri, Bongero en Siang partije landen heeft doen beraijen daar ook al geen thienden van gehaelt wert, en soo zij hadden willen aanhalen wat

dat

het berigt van daer bekomen —

Van Macassar den 15 8ber 1670

dat daar albereets verhoogen is, het wel omtrent
30000: kossen zoude bedragen het voorleden –
Jaar is door hem op maros aangehaalt van den
Bougis Touripa en desselfs planters 11000: –
kossen padij waer over hij bij den resident (doen op
maros zijnde) is gecomen en alsoo tot zijn
verschooninghe niet veel wist in te brengen,
zoo is de saecke aan zijn hooge discretie –
gerefereert, en heeft daar van onder [?]
den zelve gecondemneert in een boete
van 600: kossen padij die hij ook betaalt
heeft —

aangehaalde padij

En boven dit zoo is van anggebaija mede
Bougis uijt de negorije Cassiwarangh
aangehaalt 9000: kossen doch die heeft ons
daar over niet aangesprocken en zoo zijn
de 15000: kossen bij den raat van Justitie
verbeurt verclaart en verdeelt 2/3 voor de
aanbrengers en 1/3 voor de E. Comp.e: en is –
dit alles dat ons daar van voorgecomen is. –

Dit Jaar zal ons des E. Comp.s: thiende niet
veel opbrengen omdat de muijsen alweder
zeer groote schade gedaan hebben en de
groote droogte daar op gevolgt veroorsaackt
dat veel padij halmen niet hebben connen
laden, dat se dan doode padij noemen die
zelfs het snijden naeuwelijcx waert is —

des E comp: thiende dese Jare van weijnig belang

redenen waerom

En believen u Ed.le de marossers en Boeliecom
hare ingesetenden en planters dan in 't –
opbrengen van rijs in plaats van padij
nogh ijts te beginnen tijden dat zal hun
niet onaangenaam connen zijn, ofte –
off het schoon de naam heeft van de thiende
dat zij luijden moeten opbrengen zoo en
gaat dat ook niet na de Bougise en —
macassaarse wijse als hier boven gesegt
zoo rechtvaardig niet toe, moetende zij
luijdens in de snij tijdt alle veele –
hulpers hebben, die dan ook nadat het
volck schaars is, de thiende tot in —
plaats van gelt voor snij loon en binden
wegh dragen daar al meede zoo nadeno niet
op [?] werden, en wat zoude ons
dogh moveren die arme luijden te —
beswaren daar wij geene de minste eijgen
interessen in hebben noch voordeel uijt
connen trecken —

des E comp thiende

can soo rechtvaardig niet toegaan

uijt wat oorsake

Van

Van Macassar den 15.e 8ber 1680

Van radia bonij plantagie in marons biang, Zegeri en bongero en ook of Zegeri en is nogh denige thienden gevordert en ook niet van radia bolecomba maar die zijn zonder spreecken daar van gedecharcheert geworden —

radia bonij

en bolecomba van thienden vrij

En belangende de thienlast rijs met het Jagt de Perel het voorleden Jaar aan sijn Hoogh.t palacca gesonden die zijn volgens inhout van den Compliment brief daar bij gevoegt door den President uijt goeder harten geschoncken die u Ed.le ook bij desen onderdanig dient bedancken, het u Ed.le believe heeft de selve na zijn vertreck voor de Comp.e aante nemen en daar voor aan Zijn Hoogh.ts Sirdbasse patato te doen te doen betalen, de somme van r.D. 310 ?/10 —

thienlast rijs aan palacca gesonden —

Het negorij tie bontepanne inde provintie bongero gelegen is als door Zandewi sidenet bode van Dain talille gesegt dat dain Saraweder aan haar neempt en soo blijft dat dan ook vrij van thienden —

bontepanne vrij van thienden

dain talille's bode
met de doot van
waerom

Na Zaldijer hebben wij door contrarie wint en stroom nogh geen bescheiding [illegible] en de hulp staat ook bij der te geleegentheijt tot invordering van 's Comp.s nogh uijt staande schulden, en wat zij luijden aan den Coningh van Ternaten moeten opbrengen te geschieden

na Zaldijer bij geleegentheijt bescheijnge te doen

Wij hebben aan Duoffa manjira galarang en Saffago capiteijn der Ternatanen hier remonstrende de clagte van d'Zwijchersloot en Coninginne van ader bekent gemaakt, en gesegt zulcx gedoente niet en accordeerde met hunne gedaan versoeck om denige van hun eigen volck van daer te halen, en waer op wij hun onse passe hebben verleent daar voor en Saffagogo tot zijn verschooninge op zeijde dat het wel waar was hij hadde versoght met Iden wilde beschoncken maar dat hij

niemant

Van Macassar den 15: 7ber 1690 —

niemandt yets had affgedwongen, wij hebben haer daer over deurtigh gereprimandeert en u Ed:le ongenoegen betuijgt en sullen hier mede geleert zijn in toecomende hunne dewoordige voorgevens niet te meerder consideratie te overwegen —

het haelen van hout wercken op Saleijer cost groote moeijte

De houtwercken op Saleijer vallende, moeten met groote moeijte uijt het geberghte gehaelt worden en dan worden se ook tot de timmeringe niet zeer bequaam bevonden waeromme wij die luijden ook gaerne zullen excuseren. —

beschrijvinge van het Boetonse Jatihout

Het Jatijhout op Boeton vallende is ook op verre na zoo goet niet als het Javaanse bevonden dat het vrij dunder valt dochter zoo leggen daer noch — eenige balcken, die daer het verleden Jaar op — onse ordre zijn gehapt die wij (daer toe gelegentheijt hebbende) ook wel dienen van daer te doen halen om geen redenen van misnoegen te geven en ook om hun schult aen d'E Comp:ie te verminderen

Boetons schult aan d'E Comp:ie

dogh belieffden zij ons die in gelt off in slaven aff te doen dat zoude zoo veel te beter wesen maer daer scheijden zij niet gaerne aff schoon de pangulasse, Laffeloli en mattimbollo om het van d'E Comp:ie te genieten sulcx — hebben aengeboden —

Van bast hout zullen u Ed:le ons noch al diens te vooreden, om dat wij naer ondersoeck — hebben bevonden daer van alhier niet gedient connen worden dan de luijden en zijn tot het halen van die stoffe en het spinnen niet te bewegen

ongewilde doecken

De ongewilde doecken hebben wij bij cleene venditie niet aen de man geholpen en dat wij dan — meijnden in een jaar off twee niet te zullen connen vertieren die zullen wij volgens — u Ed:le ordre wederom derwaerts zenden gelijck wel hier benevens gaan

na Batavia gaende

1: verlaet stuck swart [illegible] langh	37 3/4	ellen
D° blauwe in twee lappen d°	33 5/24	" —
" twee d^en Sattijn	26 3/8	" —
1: Stuck blauwe Sattijn een lap te samen long	75 5/8	" —
1: lap swart armosijn gehaelt door de vereenw. strant langh . .	30 1/2	" —

30: p^s lange zijde Japanse rocken
196: p^s saraffa malleija met de fluijt Desshaven ontfangen monterende volgens factura ƒ 2990:19: —

verclaring van + Camalon en abdul

De verclaringe van Camaloon en abdul ons door Radja palo voor de moordenaers van de — twee

Van Macassar den 15: Xber 1660

twee nederlantse vrijburgers Jan Bernardus
en Christiaan Huijbertsz: toegestaen om die
het voorleden Jaar gecommitteert is in d'ten tarte
Zenden gaat nu hier benevens —

Den E capiteijn Ploen en ondercoopman Prins
voorn: bij radia Bouij op Chindrana Zijnde —
Zijnde daar volk van Bouton gecomen was —
die hem berigten t'radia Bouton overleden is
presenteerende Zoo wij daar heen wilden —
schrijven hij Zoude het Zien voort te Zenden —
dewijle er nu geen gelegentheijt is om sulcx te
weten van hier te cunnen doen maar wij en
vinden geen Zoo nodige stoffe t'en ware wij —
hem wilden laten weten, Zonder ons geen —
mindere verkiesinge geliefden te doen doch
ten kan niet qualijck genomen worden, wij
door hem Zelve daar van nog geen berigt —
becomen hebbende ook afwachten wat ons daer
van door hem directelijck toecomen Zal, dan
Zoo Zij ons sulx hadden believen te laten —
weten, dat Zoude light hebben cunnen —
geschieden, dewijl het vandaar herwaarts voor
wint en stroom is —

radia Bouton overleden

Ook is het te duchten Zij luijden gelijck te
voren, al met verkiesinge Zullen voortge-
vaeren Zijn, en dan Zouden Zij ons schrijven
weijnig agten, hem niet onkundigh Zijnde
dat Zij sulx Zonder d'E comp:e niet vermogen
te doen, en wij sullen als het aenstaande
Jaar eens weder besending tot de Ierpatie van
nootbomen comt te geschieden in agtinge
nemen het coninck van Kaijdopa met
een geschencke van ontrent Ro: 150 waerdije
te doen begroeten, om hem Zoo wat aen d'E —
Comp:e te verpligten —

Boutonders vermogen Zonder comp:e weten geen Co:k kiesen

Kaijdopas coningh met een geschencke te begiftigen

Het is wel te geloven dat den annachoda —
Passanij die Jaarlijx in Bouton Zijn handel
comt drijven geen pas Zoude connen tonen
dewijle in d'ten Zeggen a:o 1659 malacca —
ebodenis, daer hem nu geen passen te —
verleenen, hem daar toe t'hebben connende
vandaen te halen, Zoude ongetwijffelt —
nodigh te veroorsaken, en hem in Zee te —
ontmoeten, Zoude ongelijck wesen

Passanij Zonder pas op Bouton

qualijck te weeren Zijnde

Tot het vercoopen van Boutonse slaven hebben
wij het verleden Jaar den Boutons cap:n
Bongepphora gants niet geneegen gevonden
schoon hij een goet aantal van
Cajoemassing

Banjermassing weder terugh gebracht hadde, dito twee ook weder na Bouton vervaren moste voorgevende dat se die daar veel duurder conde vercoopen —

onlusten op Banjermassingh

En midat Capn: Bonghpora voorn: op Banjermassingh vermits de seer tieredende onlusten niet heeft connen negotieeren als alleen in eenwijnigh peper, Zoo vertrouwen wij dat vaarwater van Zeer wel Zullen mogen — bevaren, en wij Zullen ons niet geraetsaem sien met andere passen tot den handel te seinden als direct na Java en Batavia, en ook volgens U Ed.e gegeven ordre na Banjermassingh en de binnen cust van Borneo, niet meenende Zij negens elders en behoorden te coopen dan op Bat:a, Java, en hier op Macassar daar de Comps haer Comptoiren heeft —

werwaert ook passen te verleenen

prijs van slaven van hun Ed.e te verwagten

Tot wat prijs wij alhier slaven Zullen mogen incoopen blijven U Ed.e ons te laten weten — nu Zijn hier geene te becomen omdat hier te lande geen binnelandtse oorlogh ontsteecken en is, en buijten dat wordender hier weijnigh vercoght —

hun Ed.e brieven aan de Coningen Bouton Bima &ca:

Wat U Ed.e aan de Coningen van Bouton Bima Dompo, Tambora en Sumbawa hebben — believen te schrijven is ons bij d'afschriften gebleecken en dient ons Zoo veere tot narigt —

palawa over Zijn aan Bonisoro geschr: te spreecken —

En wij Zullen bequame gelegentheijt cunnende Capteijn ook met radia Bauw inder minne over het brieffie door Zijn Hoogh: aan Bonisoro geschr: en door den Bimaesen Welthaer Iduli Hoa aan den fiscael van daalen overhandigt Zijn te spreecken —

Arou Lengees versoek

geexcuseert

Wij hebben ook het versoeck van Arou Lengee en radia Tamparangh gesant daim Sitaba om passe na Bima te verleenen om Zijn — volck dat daar onder ander resident Willem Dijckman gelaten heeft, te halen geexcuseert angesigt als daar een chialoup van s' Comps wegen Zal worden gesonden hem met ons schrijven gaerne willen behulpsaam Zijn, en dat wij Zulcx nu niet meer mogen doen omdat het —

ende wat deses

ons generaele van U Ed.e verboden is, en dat wij het Zelve aan radia Tambe uijt dien hoofde ook moeten weijgeren, die ons ook versocht hadt eenige paarden (die hij daar gelaten — heeft) te mogen halen —

twee stucken ijser geschut met gouden eenmo geborgen

De twee stucken ijser geschut door Train — Sereniha op Bima gebraght Zijn bij die

van

Van Macassar den 15: Ffeb 1680:

van Calairo, zoo zij zeyde uijt het gerucht
vande gouden landen of het noordelijckste deelt
van oudt Calairo geeft, die als Craen
Sedeniha a°. 1677 door Radia Doa Du-
arou tcho van radia Bondt wegen om
macassaren de bougis op te zoeken is van
hier gevaren en op Calairut aangedreven
zijnde vangaar met genomen en dit is soo
veel wij u Ed. daar van weten te berigten

door Sedeniha na Bima gevaart

De afgesonden militairen onder den L. capn.
Jan Frans Holtkuijs zijn ons noch niet
toegecomen, zulcx geschiet zijnde wert
het u Ed. ook bij deese gelegentheijt
geadviseert

Dat de verbeteringe vanden Eerw. predicant
Dominus Harmanus van Beeck niet heeft
cunnen geschieden, en dat den adsistent
Dirck Cops ook op zijn bedieningh niet verder
als tot boeckhouder is cunnen gevordert
worden, hebben wij moeten gelden, en
vermogen u Ed. ordre hem tot boeckhouder
met f 30: ter maant onder vierdiejarig
verbandt gevordert

Dirck Cops tot boeckhouder met f 30:

Den onder den president u Ed. verbindig
bedancken voor de gelegentheijt die u Ed:
betuijgen in Cas zijn zoon (tot Batavia
mogt opcomen) op zijn advancement
bij voorvallende gelegentheijt favorabel
te wesen

En de president betuijginge van danckbaarheijt

Dat u Ed. wegens den ondercoopman Jacob
Collaart belieden te zeggen hebben wij moeten
gelden, deselfs alhier getrouwde vrouw
Lucretia Pittavin blijft nogh al in haar
hope in kindelijck zal mogen bevestigt
blijven, en zoo zij dan teenigertijdt tot
scheijdinghe mogt comen te in dit werde
zoo wert zulcx u Ed. ook g'adviseert

Lucretia Pittavins hoope

Wegens de verbrogte goederen en contanten
vanden portugees Balthazar Pinto wert
het Compt: Generael ter somma van
1264¼ Rd gecrediteert, wat u Ed. dien
wegen vorder zeggen hebben wij gesien en
zullen ordre geven in voorvallende gelegentheijt
hoe u Ed. intentie worde achtervolgt

Compte: generael waar voorgecrediteert

Wij

Van Macassar den 15: 7ber 1690

Wij zullen ook de reeckg:en van Doa door den Crediteuren voor het aan ons ter handt gestelde loot bestaande in 262 stucken ook 11739 ℔ tot 5 rd de 122 ℔ en ook voor het metaal canon gewogen hebbende 2263 ℔ a 32 rd t' picol van gelijcke gewight —

gelijck ook de reeckg:en van Doa

De memorie van den E: Emanuel Bornezee bij zijn trouwe reeckg:en hebben wij onsen guarnisoens boeckhouder ter handt gestelt die aangenomen heeft den E: Bornezee voort:s met den briefen te zullen berigten

de memorie van den E: Bornezee

staat beantwo:t te werden —

De obligatie ten laste de Intje Bonang groot 6600: rd:s daar van hebben wij de betalinge gevordert —

affvordering van Intje Boulangs schult

Den Daff ons beantwo:t: hij zoude zijne spaanse haare schulden zien te innen spoedende aengelegen de invorderinge van zijne uijtstaande schulden daar wij op hebben geantwo:t het regt voor hem gelijck voor andere open te stont, zoo versoght hij na Bonij te mogen vertrecken om radja Bonies hulp tot de betalinge te versoecken dat wij (als buijten ons zijnde) hem ook niet hebben kunnen weijgeren, wat er op volgen zal staan u Ed:le in den tijdt te vernemen, ondertusschen heeft hij aan u Ed:le zijne diensten aangeboden om ijmandt van zijne domestiquen tot den slaven handel na Manggerij te zenden die daar bekent en in den handel ervaren is zoo zullen wij daar over ook met hem spreken en wilde hij dan selfs op zig nemen aan de Comp:e slaven te leveren dat zoude zoo veel te beter wesen —

zijn antwo:t daar op

soeckt na Bonij te mogen trecken

zijne presentatie

De ladinge ter somma van f 141192: 0:5 door u Ed:le in de fluijt Delfshaven doen afschepen is (gelooft bevonden) met de factura d'accoort bevonden en daar voor 't Comp:s generael gecrediteert excepto de Cas n:o 7 daar in is in plaats van 80: riemen Hollants cleijn formaat papier bevonden 25 snaphaanen met musquits loopen — staande op het briefjen op die Cas — bevonden Conserveren en dan verder het

verlading in Delfshaven —

gecrediteert

geven

gaen bij de bedgaerder ... hier beneden –
gevoeght te weesen sijn

de 500: Stux bleumthart Stuivers
3: Stux Blaadbalcken te weten
  1. van 7: voeten }
  1. van 6: do } lanck
  1. van 5: do }
10: vaten Sondert
12: Stux hairen Sitsers met randen
 4: do gehapte ... met randen
 4: do ongebonden hairen Sitsers tesamen –
  bedragen van . . . . f 1244:13:2

goederen voor banda en ternaten –

Werden op de commandeur van het jaght de Parel voor banda na ternaten volgens u Ed: orders affgescheept met soo veel rijs als tot sijne verdere lading voor ternaten sal benodigt sijn, en waermede wij dan ook tevens mede uijt onsen overigen rijs (van't voorleeden jaer overgehouden) sullen worden

... ternaten: gesonden te worden –

Wij hebben onsen secretaris ook gelast voortaen te desijfferen aen u Edele de copien van het daghregister, gelijck ook de affgaende en aencomende brieven voor amboina, banda en ternaten, en ook resolutien tot noch toe voort vaderlant gecopieert, gelijck ook de aencomende brieven van amboina, banda, ternaten, en ook de van Java die wij desetve u Ed: van daer werden toegesonden

water secretaris alsdiet gelast sij

En sullen in onse brieven aen u Ed: alle saken van belangh cort en duijdelijck aenhalen en ook onse originele brieven soo wel als de copia op onaffgesneden papier laten schrijven –

alle saken van belang sullen cort en duijdelijck in de brieven aengehaelt worden –

De pass en reijs aen radja camparang ende bojtonders, ... hebben wij volgens u Edele orders op het slot vande brieven onder ult: Junij pass: de eedel: van ... onse ... daer te laten brengen en de schenckagie eedele waer op die gebraght ware weder ... te ...

... pasijes sijn aen ... bagie ende boutonders

De voorleden ... slaven en slavinnen van bouton ons volgens de brieven te botten van caronij en wawonij toegecomen – van soo gaer ... souden hebben becomen naer amboina gesonden

14 slaven volgens caronij en wawonij ... na amboina ...

Desen dus verre gelijck sijnde comt den tolck vande boutonders rapporteerende datter een vaartuijgh van bouton was gecomen

rapport van den boutonsen tolck

mede

Van Macassar den 15: 7ber 1670

onder brengende der heerlijckheijt van het over
lijden van den Coninck, en dat den gegeve
diploma met de boetonse grooten in effecte —
tot haren Coning hadde verkooren radia
Laboleo, wiens suster met radia Cornatis —
is getrouwt geweest, seggende den tolck voorn
radia Laboleo van afkomste de naaste tot
de croon geregtigt te wesen —

radia Laboleo tot Coninck over Bouton

En verder dat hier een gesant van Bouton stont
te comen om ons sulx bekent te maken en
s'Comps: approbatie versoecken —

dat ons staat bekent gemaackt te werden

Den 30: aug: quam de adsistent Jacob Cops
de Jonge vooren gemelt van marus rapport
doende hoe aron tiballe stedehouder van
radia Bonij op marus bij hem en den sergiant
met wel ontrent 150: Bougis waren gecomen
te kennen gevende d'E Comp: hem niet
Jaren geleden met kennisse van radia Bonij —
de thiende van het gewas op marus in padij —
hadde doen opbrengen, en het voorleden jaar —
buijten kennisse van radia Bonij op bat: zijnde
in rijs hadde afgevordert, versoeckende dat
sij hun thiende van het tegenwoordigh ende
gewassen gewas weder in padij mogten opbrengen
off anders dat sij luijden (alvooren eenige thiende
te betalen) besendinge aan zijn hoogh: te mogen
doen om van hem te vernemen, off het ook sijn
wille is sij luijden voortaan de thiende in
rijs zullen moeten opbrengen, en dat hij adsistent
en den sergiant daar op hadden geantwoort
voort aan dit Cas: t' Wel souden rapport doen, —
waar op den raat vergadert zijnde met —
gemeen advijs is besloten daar henen te zenden
den E Capn: Nicolaus Ploen en onder coopman
François prins om aron tiballe met de
sijne aff te vragen, wat dat eijgentlijck —
haere intentie is, en hem te erinneren haar
landen met onbetrouwt zijn van des E Comps:
luijden met ...
bemannende die hunne wagten als anders soo
wel voor haar luijden als ons nagt en dagh
moeten waernemen met de padij niet —
dienen beswaart worden, en dat zij ook
niet ons met de dienen zijn dat radia Bonij
voor zijn vertreck aan de Coninck heeft
gelast s'Comps: bevelen na te comen —
off dat se uijt s'Comps: landen van marus
vertrecken moesten —

aron tiballe en der bougis versoeck

versoeken opbrengen hunner thiende op marus —

den capn: ploen en Sr: prins derwaarts

om wat bekent te maken —

Rapporteerende voorn: E Capn: en S: prins
op hunne wedercomste den 3 deser hoe dat
op

Van Macassar den 15: 8ber 1670

op Marros aan d'E: Comp:ie vertoonde bij hun
waren gecomen arou Tjiballe ende voor-
naamste Bougise planters namentlijck

arou Tjiballe der Bougijsen aan d'E: Comp:ie –
vertoning op Marros –

arou Tjempaga
Tokaban Sourean van Zijn hoogheijt
Sourou lamme
Souron tomenasse en
Souron Toulaija

nevens verscheijde
andere Bougis meer

Die de selve verschenen met een groot aantal van
minderen aanbiden, die uijt hun aller name
klagten dat Zij hun thienden aan d'E: Comp:ie in
padij in plaats van rijs mogten voldoen oft
Zoo Zij hun sulx niet conden inwilligen
met het opbrengen van de thienden mogten
dilaij genieten, tot dat met Zijn hoogh:t Radja
Bonij (die Zij Zeijden den ... daags hier te
verschijnen stont) Zouden hebben gesproocken

hun klacht aan onse
gecommitteerdens

en wat hij Cap:n en prins hun daar op gaeden
geantwoordt dat vermits hunne Soldaten
hun met de padij niet conden behelpen als
mede omdat d'E: Comp:ie geen plaats hadde
omdeselve te bergen, daar mede gants niet
conde worden gedient, mitsgaders ook dat
verwondert waren dat de Bougis op Marros
planteden sigh mede aan de thienden in rijs te
brengen, als die van Bolecomba gelegen-
tiden, te meer de Bougis op Bolecomba –
niet alleen thienden aan d'E: Comp:ie als hare
lantheer maar ook wel 1/4 off 1/5 gedeelte –
van hun oogst daar en boven aan de –
Bolecombers moesten opbrengen en dat
arou Tjiballe hun daar op hadde geantw:t –
dat de Zaack van de planters op Marros en die
van Bolecomba van een heel andere –
nature was, doordien de Bougis op Bole-
comba planteden, waarmede Zij hun oogst
hadden gedaan, met deselve voorts naa Bonij
vertrocken, daar ter contrarie de Bougis
op Marros planteden altemael op den –
ontrent continuele waren bescheijden en
moesten verblijven ten dienste van d'E: –
Comp:ie in alle haare rigen voorvallende –
mogten ten dienste staan, daar onse
gecommitteerden voorn:t hun dan op hebben
geantwoort datter ook tusschen 20: off 30: à
40: ten hondert gelijckse op Bolecomba
voorsz: moeten uijtkeeren) en groot
verschil

onse gecommitt
antwoort

en verscheijde andere
discoursen aangaende
het opbrengen van
thienden meer

verschil is, doch dat zij haar echter toe souden niet
het leveren van hunne thienden te dilayeren tot
tijt en wijle zij daarover met radia bonij —
zullen hebben gesproocken, doch ondertusschen —
dat hij aroú tjoballe en de verdere aansienelijckste
bougis zullen niet laten voor de thiende die de
E: Comp:e daar uijt is competeerende, ten eijnde
daar in niet en werde gefraudeert, 't welck zij
ook dan zoodanig aangenomen hadden. —

de bereijtwilligheijt vande marossche ingesetenen —

De marosse ingesetenen betoonden hun bereijt
willig, doch de wijle de bougis uijt te hebben —
verdragen, zoo zullen zij ongetwijffelt ook —
geen thiende in rijs opbrengen voordat se zien
wat de bougise oppositie opleveren zall —

het rapport vanden ternataen galarang

Zondag den [illegible] deser quam bij den presid:t
quossa majira malito galarang van ternate)
verhalende hoe op gisteren naar de middagh
een sijner slavinnen genaamt Sara op de —
passer onder de [illegible] geroert zijnde
een hadde bericht aldaar gerouckt te zijn vande

wat het behelst

twee zoons van radia bonijs gesant genaamt
Zoro Turaadjo die gewoon is naar mandaer
en Touradja gebruijckt te werden, en daarom
ook genaamt wort Souroú toradja hebbende die
twee zoonen gemelt onder haere lange rocken
gelijcke rocken anders genaamt almuniás,
deselve slavinne aansegende (zigt aan ons
meester die aan mijn vader veel goet gedaen
heeft, en hoe zoude ik het ook anders cunnen
beloonen) dat wij hier gesonden zijn om geen —
goet te doen, en laat hem deshalven staande
nagt waken, want wij zullen comen om
zijn campon in den brant steecken, en wij
hebben last om den blancke kop off den —
ternataans hooft mede te brengen, en zoo
wij dat niet en doen zoo zal radia bonij op
op aroú manipo zeer te onvreede zijn, en —
zegt het niemant want onse hals is daer aen —
het zoude ons leven costen —

2: man te voet en 2: te paart nevens brant te stigten in het huijs van Saffigo

Seggende voorn: Galarang verders dat des
avonts te voorden tusschen 8 en 9: uijren 2 man
te voet en 2. te paart buijten aan de —
pagger van het huijs vanden Ternataans —
Cap:n Saffigo zijn geweest, en op het dack
van een cleijn huijsken daer digt aanstaande
een stuck hout daer vuur aan was, en met
gedroogt en padij stroo omwonden was geworpen. —

Doch dat zulcx bij een vrouw inde zelve pagger
woonende gesien werdende geringt gemaackt
wiert —

Van Macassar den 15. Xber 1660

wiert ende den brandt voorgecomen was, alsoo doch voort belet de ternatanen uijt hunne wooningen connende sulcx beletten, de brant stigters sulcx siende togen terstont twee te voet en twee te paart op de vlugt regt over het velt na het bontiaense bosch, wierden door de ternatanen gevolgt doch niet agterhaalt, zeggende de galarang verders dat de voorsz: twee hoofden van den Souron Touradja voorvegters zijn van aroumanpo —

En alsoo dit zeggen maar van een slavinne van den galarang voortcomt, zoo can daer op geen navorssinge werden gedaan —

Daags daar aan zijnde maandagh quamen de mooren clagen, dat den voorleden nagt eenig volck met gewalijde rocken [?] in hun quartier was geweest die ook vuur op hunne huijsen wilden werpen, dogh door het geschreeuw dat zij moorden maackten, namen de vlugt naar het bougis quartier —

Clagten der mooren

Des daags daar aan zijnde dinsdach, 's avonts tusschen half twee en twee uijren, zat Juff: Engeltie bij Evert wed[e]: van den overleden sabandaer Evert Pietersz: met haar dochter de huijsvrouw van Sr: francois prins benevens de vrouw van onsen secretaris Hoesch [?] en Lucretia pittavin te samen in het voorhuijs van de Juffe Engeltjes wooninge staande aan de westzijde op de hoeck van de chinese straat welck voorhuijs met een plancke solder daar boven was, hoorende zij eenige iets op de solder vallen sonder te connen zeggen wat en terstont wiert er geroepen brant waer op zij verbaast uijtloopende zagen boven uijt het dack van 't huijs een swarten damp, en terstont een ligten brandt, en alsoo de Z: west te zee wint seer hardt doorwaeijde waardoor den brant een aanloop langs het midden van de negorij vlaardingen heen waeijden zoo was in corten tijt tout het grootste en middelste gedeelte van de negorij zoo hevig inden brant dat binnen een uijr wel ontrent 150 huijsen en de geheele woonplaats van intje bonangh en zijn broeder intje Tenga daar vier tamelijcke groote en verscheijde cleene huijsjes van zijn volck stonden geheel in gloet en vlammen stonden —

Schade van den grooten brant in het quartier vlaardingen —

tot asche van wel 150: huijsen —

Gebelder

Van Macassar den 15: 7ber 1680

Hebbende de luijden als geen tijt om hun goet te
connen bergen, zijnde in desen brant gebleven
een meijt en twee kinderen. onsen Eerw:
predicant dominus hermannus van beeck
van een doodelijcke siekte vrij aan 't beteren
gaende zijnde, en zijn boeken door groote
swackheijt noch niet connende gebruijcken
werdt uijt s' Comps: woningen (dat ook
verbrant is) gedragen, en zoo dit droevigh
voorval inde nagt geschiet ware, daer souden
veele menschen het niet connen hebben
ontcomen, en wij hadden genoegh te doen de
rooffgierige boegis, en andere uijt de
negorije te houden, rijdende den E. Capn:
ploeg met onse 12: ruijters met eenige
musquettiers te voet agter hun de negorije
door en in 't rondt, in voegen die het opstellen
aangeleght hebben weijnig off niet hebben connen
proffiteren. Jeghter werdt er noch een kint
vanden moor Nobare in 't boegis quartier
gevonden, dat hij zeght voor 8 á 10 Ds: weder
becomen heeft, zonder te connen aanwijsen
wie het weghgenomen hadde hier door zijn
veele luijden geheel verarmt, en die hunne
huijsen noch behouden hebben moeten nagt en
dag de wagt houden, gelijck ook onse ruijters
en 24 soldaten met een sargiant en twee
corporaals bij beurten de ronde tot weeringe
van onheijlen, zoo veel als doenelijck zij

middelen tegens de rooffgierigheijt der boegisen aangewendt

Hier over hebben wij de bontgenoten hier aan
't casteel zijnde, namentlijck

de bontgenoten aen het casteel ontboden

kadia Zoa
aron Lenge vagens kadia tamparangh,
de toeadjers, sopingers, de boegis zoo in 't
boegis quartier als bontuale Crain
Lingus die van Zlisson den galarangh
der ternatanen, ende hooffden vande moorden
doen bij een comen, en hun voorgehouden
wat meder ongelegentheijt van tijt voor het
gemeene best te dienstigh zij en daer op is
gesamentlijck besloten dat hun niemant des
avonts na 9: uijren buijten zijn negorij
en besondere plaats zal mogen laten vinden
op paene dat die zulx bestaat te doen onder de
voet zal mogen worden geschooten off ter neder
gevelt

ons besluijt met deselve

Den laatsten aug: quam aron manipo met
met aron betempola Lapoele zoon van
aron tempe aron Sangele anders
aron

aroe tjong, poewe Lamoeboe poewe Lassoedje ende Touadjoos door hy Souroan tobaritoe binnen dit Casteel ons bekent maken, hoe dat die van Touadjo haren Coning Lapalil, aroe matouay omdat hij blint geworden was hadden affgeset, en in dessels plaats verkooren, aroe manipo voorn: daar den president versoeht met den Rpaulus de Cook en Cap.n Nicolaas ploen op ant„woorde, dat het niemant van hun behoorden onbekent te zijn dat volgens het derde en — 1 weede articul van het Contract met die van Touadja gemaakt met en de Heeren Gebuijten ons heromisse den Conings kiesen, ende tot welchen einde hun de twee voorn: articulen zoo verder ter materie dienende int' mallayts zijn voorgelesen, daar zij op antwoorden dat zulx waer zij maar dat zij gewoon waren, zoo haar Een Coning doot was off verwurpen een ander te verkiesen —

Daar wy weder op zeijden, ons de affsettinge van aroe matouay nogh ook zijn misdaet off de reeden waerom affgeset mogt wesen — niet was bekent gemaacht ende dat aroe — mattouay voorn: tusschen 4 en 5 maanden geleden nogh zelf alhier bij ons aan't Casteel was geweest, ende dat die doe nogh niet heel blint was, maar dat hem door sware — siechinge off anders zijn gesigt zeer swacht was en men daarom niet zoo haar Eenen — Coning behoorden aff te zetten —

Daar zij weder op antwoorden dat zij nahaer oude wetten drie oorsaken hadden waer geeme zij Eenen anderen Coning mogten kiesen ende dat die bestonden

Zoo den regeerende Coning zelve zijn regering wilde afflegghen —
— ten 2: zoo zij hem niet en begeerden
— ten 3: zoo hij doot was

Daar wij op repliceerden dat die oude voorregten met het verlies van hun landt door den oorlog waren vervallen, ende dat de Comp: hun gaerne gevallig wilde wesen, als zulx met de billickheijt over een quam en dat het betamelijck zij, wijl al voorts hun dringe antwoort —

Hunne bekent making

wat hun daerop tot antw: gedient zij

Vragen de batten over en weder

d' touadjos hebben drie oorsaken tot affsetting hunner Coningen

antwoort te connen geven daar over met
radia Bonij spreecken dat hy hun na het ont-
-schepen, soo lieten gevallen en zijn daar
mede wegh gegaan —

maniposs particulier besoeck aan den presid:

Tzedert is aron maniposs den president noch
particulier comen besoecken een recomman-
derende in s' Comp^s. getrouwicheijt dienaar te wese-
Zonder meer

Daar wij hem in substantie niet op hebben —
geantwoort, willende ons de tijt openbaren —
hoe radia Bonij die saack sal gelieven te duijden
gelijck hier vooren reets is gesegt

Cap^n: Jan Fransz hier aangecomen met hoe veel militairen

Den 6: dezer arriveerde ter deser rheede de Jagt de
Flaman met den — mans hebbende den Cap^n: Jan —
Fransen Hoefslijn mede brengende 91 militairen
daar onder twee luijtenants Coert Brant
van Hamburgh en Adriaan Souber van
Delft en twee vaandrighs Jan Kist van Wesel
en Laurens Timmerling van Deventer zijnde

de doode bij hem op zijn reijse becomen

op de reijse gestorven agt soldaten met
een corporael, en hier in het Zieckenhuijs
gebracht twee corporaels 7 soldaten en 1: —
matroos, en op de reijse als hier ter rheede
gestorven Corn: Hartsvoort, den opper
Chirurgijn Samuel Burghart van Bazel
den bottelier en twee matroosen gelijck bij
de scheeps boecken sal connen te blijcken —

brieven van den adsistent —

Daarmede hebben wij ook ontfangen 2: brieven
van den adsistent Willem Dijckmans resid-
-erende tot Bima den eenen van 16: Junij
en den anderen van p^mo 7ber —

en radia Bima als ook Tambora

s' Comp^s: wooningh aldaar verbrant

Item twee brieven van radia Bima ende
van radia Tambora bij den eersten van 16 Junij
zegt den adsistent Willem Dijckmans hoe op den
11: Junij na middernagt den brant in s' Comp^s:
wooning en zijn huijs is gecomen die door een
sterke Zuijden wint niet hebbende connen
gebluscht worden zijnde soo hij zegt van —
s' Comp^s: wegen in den brant verongeluckt

als ook hare vele van s' Comp^s: goederen

190 Rd contant aan drooge goederen —
5: p^s: salpicados gingangh
93: p^s: roode moeris
15: p^s: Zarassa chiawo
9: d^o: guinees linnen
39: d^o: madaphons
150: lb: loot
2: daatsers, waarvan een met coper beslagh
en noch uijt de asch weder gevonden is de —
gesmolte

gesmolten contanten warden in den Comp.s
weder gevonden ook is den hielen met d'Comp.
goederen gesalvert daar in was
16 p.s rooden morissen en
20 d.o madapolams

En verder zegt hij willem Lijckmans het vuur
is zonder twijffel van buijten op het dack
geworpen want alsoo 't zelve dert gebrant
heeft en tenoch van verscheijde luijden die
buijten woonen gesien is, gelijck voorde[n] op
de zelve maniere veel huijsen zijn verbrant
s'daags nadat dit ongeluck gebeurt was is op
den Eimandes huijs een bondeken met
cruijt gevonden tenoch geen vuur gevat
hadde

de brant waer uijt ontstaen

Arou marwangi, arou caijt arou
matjogi en arou ondjou hem den Coning
en grooten van Bima laten vragen met
wien het hielden met de Comp.e off met zijn
Hoogh.t palacca waer op zij mijn hadde
vergaderinge laten roepen om t zelve aan te
hooren vraagende wat zij daar in deden souden
en daar op hadde geantwoort dat den Coning
en grooten van Bima naar 't Contract
met de Comp.e gemaacht haar reguleeren
moesten

arou marouangi arou cajos etc.a vragen aen de Eimandes Coningh

zijn antwoort daer op

En bij den 2.e van p.mo deser zegt willem
Lijckmans dat den Coning van tambora
hem hadde laten weten dat de Commissaris
en affgevallen negorijen hem alle smaatheden
aandeden, en dagelijcx menschen en vee
weghvoerden, en vier van hem gequetst
hadden, en dienhalven versocht naar tambora
te comen om te zien off hulp niet zoude
connen werden verhindert

radia tamboras verwittinge aen den resident aldaer

En dat hij daar op met den Coning van Bima
hadde goetgevonden zig eenigh dienst cadoni
Tengo naar Tambora te begeven daer
met den vande onwillige genaamt Cadoni
Lampila die hem als hooft van Wawaro
hadde gemaacht gesprooken hadde

zijne ontmoeting met die van Wawaro

Die zeijde in geender wijse den Coningh
van Tambora voor haren Coning zouden
off wilden erkennen dogh de belofften naar
Bima te comen om met den Co.k van Bima
en dompo hun verschil aff te maken

Den —

Van Macassar den 15: 7ber A°. 1670 —

om wat reden Tambora hulp versocht aen Bima en Dompo

Den Coning van Tambora zijnde bevreest te verliesen het overige van zijn lant ook onwillig zoude werden, den versogt de Coningen van Bima en Dompo hem met der zetten te hulpe wilde comen —

dat welderheden wedervaren op zijn na huijs reijse

Uit welderheden van Tambora hadde hij Lijckmans Wawaras aangedaan omde vastigh (die zij op den bergh van Wawaras gemaackt hebben:) te besien, en daar gecomen zijnde wiert de poort voor hem gesloten invoegen — zoo hart moeten wederkeeren

het fluijtie Marcken met 740 p[ls]: sappanhout na Batavia gesonden

Op Bima gecomen zijnde vont daar het fluijtie Marcken, waarmede volgens onse ordre na Simbawa is vertrocken, en heeft aldaar van Hodia Dewitts ontfangen en int zelve fluijtie geladen 740: picols sappanhout daar dien boodem benevens een kleijn advijs briefken aan u Ed[le]: mede vertrocken is

de Kaman op Simbawa met sappanhout volladen —

Twee dagen voor zijn comste op Simbawa was het Jagt de Kaman volladen met sappanhout vandaar na Bima vertrocken dogh alsoo daar geen daats en was zoo zullen wij van — daar u Ed[le]: verwaghten hoe veel het (aldaar — gecomen zijnde) zal hebben uijt gelevert om alsdan hier ingeb: te worden —

de uijtstaande schulden aldaar

benevens de 800 Rd van Singerwarong staan in te comen

Wegens de uijtstaande schulden was den E Cap[n]: Jan Fransz: Holsteijn voorn: met den Coning en regenten van Simbawa geaccordeert in twee Jaren te voldoen, van wegen de Rd 800: die de affgesette Coningh schuldig is hadde Codia Dewitts aangenomen het eerst komende Jaar in sappanhout te betalen, en was daar geen hout meer in voorraat, op Simbawa was hem Lijckmans bericht dat Carcanjar — Bowjolomme Tibou en Carrojarren Janbugh met een aantal van 3 à 400 zoo — wadjoos als macassaren hun op Sokon onthielden en aldaar een vastigheijt hadden uijt geworpen, dit welderheden vont op Dompo den affgesonden van den E Cap[n]: Holsteijn voorn: die Bonisoro hadden ontboden bij hem op Bima te comen om de quade tijdinghen gen: — Bonisoro en radia Tambora aff te maken — daar hij Lijckmans met Bonisoro selve heeft

Carcanja radia Bowjolomme Tibou etc[a]: onthoudt zig op Sokon

met hoe veel volck

Bonisoro op Bima ontboden —

Van Macassar den 15 Jan 1690

heeft gesprooken die daar met 50 à 60 man
zijnde, het comen op Bima declineerde, en
hij Dijckmans op aandringen zijde 't was nu
lang genoegh gedient om eens een eijnde
van de zaack te maken, dogh hier daar toe niet
kunnende krijgen zoo heeft den Coning
van Dompo goet gevonden Comisoro 's nagts
weder bij hem Dijckmans te laten roepen
met opleg om dan gevat te worden, dog
Comisoro ongetwijffelt daar aan kennisse
becomen hebbende hadde zig met zijn
volck na Calonhon begeven

dat hij declineert

radia Bimas goet vinden om Comisoro te vatten

dat niet gelukt

En zoo was hij willem Dijckmans weder
na Bima gekeert daar na weijnig sleijff
met den E Capn voorn: goet vonden hem
weder na Dompo te begeven om met den
Coning te beraatslagen hoe men Comisoro
best zoude becomen en zijn met radia
Dompo versprooken met zijn volck ontrent
3000 zoo den E Capn zigt op Calonhon
te belegeren en hem Comisoro te zien
levendig off doot in handen te krijgen, en
met radia Bima hadde den E Capn ook
vastgestelt dat touvillia gampo
Jenelij raffeij en Jenelij Soa met 2000
gewapende mannen na Wawarow ende
affgevallen negorijen zoude optrecken

Dijckmans strackh na Dompo gelijck ook Jan Fransz:

hem versprekt met Dompo om Calonhon te belegeren

de geprojecteerde magt van radia Dompo

en Bima daar toe

Door de zaken bij radia Dompo gemenageert wert
zoo en can Comisoro niet ontgaan en zoo het
contrarie bij hem niet gemenageert wert zoo soude
het wel cunnen wesen, de Bimanesen
Domponesen en tamborinesen den anderen in der
gront bederven

in wat cas hij den anderen wel soude connen bederven

Op Zimbava hadde hodia Derwith den
E Capn Jan Fransz gelt† zijn voorn:
verhaalt dat arou mariangi arou cajo
arou matijgo en arou ondjou

Derwith shaal aan Jan Fransen

Den Coning en grooten aldaar hadden aff
gevraagt met wie zij het hilden, met de E
Comp: off met radia Bonij en off zij geen
Soiroan aan radia Bonij wilde zenden

En dat daar op hadden geantwoordt als hem
pady was ingecomen, en hem daffanhout
aan hodia Derwith gelevert, besendinge
na macassar zouden doen

Vorder

Van Macassar den 15: 7br 1690

aron tikos bedrijven op mangerai

Vorder zijnde den adsistent dijchmans voorn: dat eenige dagen verleden op Bima een vaartuijgh van mangarij was aangecomen, mede brengende hoe aron tiko aldaar eenige negorijen (zoo hij zegt) toebehoorende den coning van Bima verbrant heeft en aron tasjada (daar op den 20: Junij met 22 st. vaartuijgen van Sourabaija aangecomen) hem hadde verhaalt in zijne voyagie commetibon gerescontreert en zijne vaartuijgh overmant hadde en daar op gezet 6: man om commetibon na macassar mede te brengen, dog dat commetibon en zijn bijhebbende volck ontrent Catodspa die 6: mannen hadden vermoort en met 2 vaartuijgen naar Johor gevlugt was

commetibon overmant

naar Johor gevlugt

Den E capn: voorn: heeft tasjada laten aanseggen hem met zijn bijhebbende vaartuijgen zoo eer claer maken om mede naar macassar te vertrecken die beloofft hadde twintig dagen daer na te zullen volgen

tasjada gelast zig na macassar te begeven

Van den coning van Bima was door den capn: op desselfs verzoeck vier tracht 600 ℔ buscruijt aan turilia Pampo twee hondert ℔ buscruijt en aan den coningh van Tambora 200 ℔ buscruijt om bij deze gelegentheijt aan de E comp: te voldoen

buscruijt voor radja Bima turili Pampo en radia Tambora gestrekt

Van de brieven die door den coning van Bima en turilia Pampo en coningh van tambora aan ons geschr: gaan hier bij ons de affschriften daar wij ons verbindig aangedragen, bij die van radia Bima en turilia Pampo zeggende dat hun neeff daim riolo door de boegis op Cacassere is gevangen, en zijn lighaam had vrij gebragt, en met die het gelt daer toe hadde geleent op Bima was aengecomen en dat gelt aldaar door radia Bima was geretitueert waer commende den zelven daim riolo met zijn gesant Idmilij kassduij naer macassar hadde gesonden en door

brieven van de coningen Bima tambora en turilia Pampo adviaen president en raat

contrarie

Van Macassar den 15. 7ber Ao. 1670

contrarie wint op Catoepa vervallen waer door zoo als door den E. Capn. Jan Fransz. voornt. ontmoet en op het Jacht de Kaman overgenomen waer over Radia bima met den Capn. Daim Violo weder te brengen, hadde gesprooken en tot antwoort becomen daar gesonden was aan alle Bougis en macassaren, die zy op het landt van bima souden vinden en ontmoeten, na Macassar te moeten overvoeren —

Zoo versocht Radia bima en Turili Dampo vry den E. Edelen Daim riolo met zijne voorn: gesanten, weder derwaarts willen oversenden, daar zy nu op zullen antwoorden hun versoeck aan U Edle: hebben overgegeven, en dat wy zonder U Edle. nader ordre daar in niet en minderden

Het fort daar U Edle: radia bima hebben geseyt daar op seyde hy dat het zelve niet en heeft gemaackt uyt insight van eenig misnoegen tegens de E. Compe: maar wel om zijn eygen landen en goederen te beschermen, gelijck aan den overleden H: Admirael versogt hadde uyt vreese die hy zyde te dier tyt uyt de dreygementen van Crain glisson op Java te hebben gehadt, alsoo die hadden laten sluyten hy comen wonde om het landt van bima te vernielen, en dat hy hem hadde bestout het zelve fort te maken om dat hy het den Hr: Admirael zal: hadde bekent gemaackt — mitsgaders ook om dat zy verre van Bata. en macassar gelegen zijnde by een haastig overval van vyanden zoo dra niet als het wel mogte comen te vereysschen soude connen werden geassisteert

Verzochten zoo U Edle: hun mochten mistrouwen onder reside(?) met zijn geselschap daer in mogten gaan woonen verder versocht hy U Edle: dat het zelve fort niet alleen in wesen mag blyven, maar ook verder mag werden opgemaackt dewyl er (zeggen zy) tegenwoordig veel geruchten en praatjens van oorlog op bima gevoert werden gelijck zeggen verders den Capn. Jan Fransz. zelffs van de Bimaneesche gesanten die van Mangary terug gecomen zijn wel gehoort hadde

Dat arou Teko aldaar na zig genomen hadde een van Radia bimas gesagshebbers genaamt Animatona met al zyn onderdanen en was Radia bima daar over ten hoogsten gecommiteert en genootsaackt zyn —

Radia bimas versoeck wegens zyn ma. Daim riolo

Om wat insighte hy het fort op bima gemaackt heeft

Zyn verder versoeck dienaangaande —

Om wat redenen

Zijn negorij in possessie te stellen ook dienen
hem tot een spiegel het gedoente tusschen radia
tambora en bormidoro want zegt radia bima
hadde radia tambora geen trechte gehat
hij zoude het tegen bormidoro zoo langh niet
hebben connen uijthouden om d' Comp.s hulpe
aff te wagten en verdoolden wij (zegt radia en
turili gampo) daer om nochmael het voorsz.
fort in wesen magh blijven als wij het aan Cap.n
Jan francsz. in lengte en breete vertoont hebben
zijnde het om zoo te zeggen (zeggen zij) maer
een pagger dat wij dien brief beantwoorden
ook zullen zeggen aan u Ed.le te hebben gesz.

dat zijn zoon pama ragan van hun Ed.le gebruijckt wert is hem aangenaam

Het was radia bima zeer lief zijn zoon
crain pammaragan niet alleen bij u Ed.le
was geroemt maer ook dat bij u Ed.le in den
oorlog wiert gebruijckt

hij en turilia gampo waar hij zig over beswaart vinden

Vorder zeggen radia bima en turili gampo
zij hun beswaart vinden over dat de Comp.ie
hun sjampanhout en wilde cannel niet van
den hand en ook niet meer en coopt om dat
zij het zelve aan geen andere handelaers mogen
vervoeren te meer om dat zeggen zij hun
ander hout tot cleeding cost als anders daer
uijt alleen bestaan hebt gelijck u Ed.le bij de
geciteerde copias brieven believe te beoogen

de portugesen van bima te doen vertrecken

De portugesen op bima dus lang gewoont
hebbende zoude mede doen vertrecken en sonder
dan nog eenige weijnige blijven dat zoude
arme onvermogende luijden wesen

bimas gesanten gewaart

om pallawoa te verwellecommen

Vorder zont tot ons over bamilodma bola
bomi, parigi bodja zijn bloet vriendt om
radia bonij te gaan ontmoeten en verwellecomen
over zijn behouden comste van Java om te
thoonen hun genegen hart tot de Comp.ie
en haren grooten vriendt radia bonij zouden
zij ook gaan ontmoeten radia bimas zoons
zoo ontien dat bij radia bonij is, doch hadde aan
zijn gesanten voorn. geordonneert, dat se niet
als met ons goetvinden na radia bonij en zijn
zoons hient zouden gaan en zoo wij zulcx
niet quamen goet te vinden dat zij dan ook niet
bij radia bonij gaan zouden wat ons vorder
van arontdhos rovertijen en moorderijen
is melden de dat zal u Ed.le uijt de copia
missive voorn. omstandig connen te blijcken
daer wij ons dan ook voor zoo wijder
aangedragen

dog niet ons goet vinden

Tu inden

Van Macassar den 15: 7bre 1670

In inden brieff van radia tambora is buijten
Zijn generale clagten aan te mercken dat
bodmisoro na Sumbawa gevoert was om
aroù marwangi te spreecken en om tot
Zijne hulpe te versoecken en dat aroù mar
wangi hem Zulcx toegeseijt en beloofft hadde
Clagende bodmisoro hoe dat radia birma
radia dompo, en radia tambora den fiscaal
van Daalen mede brengende een schip met
een chaloup hem in zijn negorij Calouhan
waren comen beoorlogen en was hij daerom
uijtgesint bij alden aroù marouangij hem
wilde behulpsaam zijn, Zulcx op radia
tambora te revengieren, en was hij bodmi
soro in compe van aroù marouangi voort
na Calouhan vertrocken alwaer hunne
comste door zijn volck vernomen
wesende onder deselve een groote slagting
te bragt en was bodmisora met aroù
marwangi voorn: van Calouhan regt
naar Catodpa vertrocken daar zij 10:
tamboresen zoo smoort gevangen als
gequetst hebben en waardoor zijn volck
teenemael vanden anderen verstroijt
was

bodmisoro soeckt aroù marwangis hulpe

die hem 't zelve belooft

trecken met hun beijden na Calouhan

en voort na catodpa daer zij 10: tamboresen smooren, quetsen

Nog zegt hij dat bodmisoro het volck van
Wawarou tot affval tegens hem hadde ver
weckt onder voorgeven dat alleen tegens
hem radia Tambora verstoort was om
dat zijn persoon aan de Hollanders wilde
overgeven, haer wedere zijn hulpe toeseggende
met belofte dat bij alden haer ijmant
wilde aandoen zijn bloet daer voor storten
woude en dat hij ook zoodanig met aroù
marwangi versprocken was, en waerop
die van Wawarou uijt vreese voor de bedrijgis
bodmisoro toegevallen waren, versocht den
ons spoedige hulpe daer wij comdat noch
niet en weten hoe hem de Zaken op de
comste van radia boni verder zal
opdoen, radia tambora niet in eenmede
gevallig zij te meer de wijl radia dompo
aan u Edle selve schrijft dat verhoopte
met de hulpe van Godt en de Coningh
van birma het werck te zullen eijnde
verrigten en daar door bij d' compe en
gaede

bodmisoro brengt die van Wawarou tot affvall

die uijt vreese voor de bedrijgis hem toevallen

tambora soeckt spoedige hulpe aen ons

dompo meent dit werck met de hulp van birma eijnde te zullen verrigten

de Bougise tegenstreeving op maros is afgewent niet buijten palaccas voorweten

goede naam mogen becomen, te dugten zijnde de Bougise tegenstreevinge op maros nog niet buijten radia bonij's weten, zij dan aron tjiballe en sonder ons bedenckelijck het gebodt van radia bonij op zijn vertreck aan de Bougis van dat die s' Comp:ies orders (op maros niet wilde pareren — vandaar vertrocken waren) niet durven — tegenstreven —

Vanden verderen inhout van radja tamboras brieff (mede in copia als gesegt hier bijcomende) gaande zullen wij ons dese niet te zeer te verlangen in U Ed.le overdenckinge gedragen —

brieven vande radjas Bima dompo tambora Sumbawa en Codia dervoits aen haar Ed.le

Verder gaan hier beneven vijffstuc maleijtse brieven van radia Bima, dompo, tambora Sumbawa en Codja dervoits aan U Ed.le geschr. en ons door den Cap.n voorn: toegebracht de twee knapsack daar radia tambora van schrijft zullen wij hem bij deesen te gelegentheijt toesenden

Wat Codja dervoits wegens 1300 rds door hem soo hij zegt vanden E. Cap.n Jan francke te hebben ontfangen, schrijft zal U Ed.le uijt zijn brieffie connen te blijcken, en wij mogen te zijner tijt vernemen wat U Ed.le ons dienwegen zullen gelieven te ordonneren —

pacquet brieven van Crain linques

Hier nevens gaat ook een pack met brieven van radia linques die voor dese tot te sluijten den president particulier zijn gecommuniceert

Soo zijn schrijven bij Cap.n Jonker geconfirmeert wort soo hebt het niet weijnig zijn — speculatie

Die Oedjong poule die met Crain Crouron bintor (zijnde de moeder van massa zomba) getrouwt is heeft van Crain bonij in 't bijwesen van Daim maluwa en Crain linques soo zij den president zelve mede hebben gesegt alles conform het schrijven van Crain linques omstandig verhaalt —

Daim mabile bij den president geroepen — is p.e tot hooft voord gelschoivenes gestelt

Daim mabile heeft den president door bij den raspen aengesegt dat hij door U Ed.le tot hooft over het volk van Dessen bij provisie in plaats van Daim maluwa (die daar van aan U Ed.le hadde versogt te mogen ontslagen werden) was gestelt en dat hij derhalven ons hadde op te geven hoe veel en waar die zijn, en dat ter oorsake van den brant — partije bamboesen door het volk van — Dessen moet laten cappen dat bij de hant aangenomen —

Wat

Van Macassar den 15: 8ber 1680

Wat memorie den E Cap:n Jan Fransz Holl tegen aan den resident Willem Tijckmans tot Bima heeft gelaten daar vangaat hier beneevens 't affschrift

memorie voor den Bimanschen resident bij Jan Fransz: Holl

Van den E: Commandeur Couper en raadt hebben wij p:r 't jagt de Kaman een brieff van Sourabaya van dato 15 Junij jongst ontfangen, en daar bij gesien 't jagt 't goet begin met den E Willem Bartinck en S:tw E van Jonasz: daar wel warden aangenomen en dat Dain Magimba met 16 à 20: macassaarsche praauwen terug gekeert en op Madura aangecomen zijnde hadden versogt hem aldaer te mogen ter neder te zetten, onder beloften dat gaerne tot des gouv: defentie tegens d'E Comp:s en den Soesoehoenan haar leven souden wagen en dat zijn E van Pama„ cassan ook berigt hadde bevonden zij macassaren malcanderen den eedt hadden affgenomen nooijt weder na Macassar te keeren, willende liever alle ongevallen die haar mogten overcomen affwagten waer op niet de laat te affgaande bovgise 20: praauwen sterck onder Arou Tassiada was goetgevonden een behoorlijke magt tot haarder geleijde tot aan de oosthoeck van Madura aff te sterken, trouwens van soodanigen swoort was gevoert als den E opperkoopman Jeremias van Vliet bij zijn rapport ongetwijffelt al voor dato aan u Ed: overgesonden heeft op het papier gebragt, daer inne onder anderen zeght dat de geruchten van dat en ploict ongetwijffelt al geen tijts door Dain Tololo op Sumbava (dat wij agter Cangiang te zullen weten) overgebraght, dewijl zij tot zijn geluck op een affgelegen plaats van het eijlandt leggende (tijdinge creegh hoe zijn mackers geraden waren) den dans ontsprongen is

brieff van Sourabaya

't jagt 't goet begin aldaer aengenomen

Dain Magimba na Madura weder gekeert

zijn beloften aen den gouvern: aldaer gedaen

mitsgaders den eedt der macassaren

Arou Tassiada met een behoorlijke magt derwaerts gesonden

't swoort aldaer

Dain Tololo den dans ontsprongen

Arou Tiko zeggen haar E niet verder nogt zijnde met zijn voorige roverijen op Java gepleegt hadde de arme ingesetenen van de Cangiansche eijlanden brant schattinge van 100 rd affgeperst en meer andere moetwilligheden gepleegt en wordt getwijffelt off aan het vervoeren van 11: madureesche vrouwen uijt de dorpen van Sommenap ook niet schuldig is

Arou Tikos bedrijven op Kangiangh

G

Van Macassar den 15: 7ber 1680

panambahan met zijn adherenten terneder geveldt

dog niet sonder verlies van d'onse

Het wedervallen van den regent Bugisch panambahan off het pack van Duurij met zijn adherenten, niet sonder verlies van den manhaften Capn: Caspar altemuijde en 11 Europianen hebben wij daer uijt weder gehaelt

Java in rust

En dat vermits het haar Edle toescheen, de oost cant van Java met tot een vreedigen staet gebragt was en alle usurpateurs van kant geholpen zijn van meeninge warende gesandaten derwijse naar mataram aan te vangen, den soesoehoenang (als den wettigen vorst en rijksgenaam van het mataramse rijck) op zijn vaders throon te stellen. Godt geve daer alles vergaet zijne mag vinden —

den soesoehoenan op zijn vaders troon te stellen

den vaandrig van Ginsbergen overleden

Brugheman in zijn plaats

Den 9: Augustij is alhier overleeden den vaandrig Jacob van Ginsbergen, en wij hebben voort in desselfs plaats doen optreden den sergiant Cornelis Brugheman die de vaendrigs plaats al ontrent vijff jaren geleden door den Hr: Hartsincke Zal: was toegevoegt, en om dat hier geen twee vaandrigs mogten wesen, weder heeft moeten afstaan omdat Jacob van Ginsberg voornt: de oudste was en hebben hem op uEdle approbatie toegelegt een besoldinge van f 40 pr: maant gelijck nu haart 3 jaar geleden het opgeltt, Edle voor 2: jaar en twee maanden volgens uEd: order zoo genoten heeft, weshalven versoeken wij uEdle hem daar in believen te bevestigen

wiens absolute bevestinge versogt wert

Voorde getrocken wissels op het comptoir macasser

Den 15: maij is uijt amboina door d'Edle Hr: Robbert de Vicq en raadt op ons getrocken een wisselbrief groot f 711 te betalen aan den predicant Jacob Cops voor soo veel den amboinees vrijburger Jan de Ruijter aldaar in s' Comps: cassa gestelt heeft . . . . f 711: —

20 maij noch een wissel groot . . f 1100: —
te betalen aan den soldaat Jan Gonsalvo soo veel den amboinees vrijburger Jan Hansz in Comps: cassa betaalt heeft

13 aug: nog een wissel groot . . . f 500: —
te betalen aan den Chinees Tjacko voor soo veel den Chinees Soebo in s' Comps: cassa betaalt heeft

Transporteere f 2311

Van Macassar den 15: 8ber 1670

Per Transp.t Rd.s 2311

13 aug: een wissel groot Rd.s . . . . // 300
te betalen aan den tolck Jan gonsalvo zoo veel den amboi nees vrijburger Jan hans z. in d' Comp.s cassa betaelt heeft

14 d.o . . . . // 740
te betalen aan Lucas b... nodinis pieter nicolaesz. en barent hendricksz. soo veel den amboinees vrij burger anthonij matsja do aldaar in d' Comp.s cassa betaelt heeft . . . .

Comt alsoo te samen Rd.s: 3351

Daar 't Comptoir generael voor hebben gedebiteert en in contra gecrediteert voor een hondert Rd.s die den E. Commandeur en crijgsoverste Jacob Couper tot Sourabaija aan kadia bonijs zurrebaffe patoto volgens obligatie betaelt heeft om alhier van hem weder ontfangen te werden —

't gen Comp.t: gen.ael gedebiteert

en contra weder voor gecrediteert —

Wij hebben volgens U E.der ordre met seuijt delffshaven door affscheijden een hondert duijsent bossen padij die alhier heeft moeten werden verbrandt om dat de banden door het in droogen van het padij stroo te ruijm zijnde de bossen los warden en dewijle het stroo na de groonte van de maroff planterbe zoo eert wart affgesneden zoo sal den Schipp.er van de voorn. seuijt ongetwijffelt ook al veel losse padij comen uijt te leveren dat daar van ook in 't lossen al veel moeijten doorsaken zal. —

100000 bossen padij met seuijt delfs haven geladen —

Daar voor hebben wij volgens nevensgaende factura bevindende voorn. gen.s te rugh gesonden Werden U E.d 't Comp.t: generael mede gedebiteert ter somma ƒ 5000:6:0

Den 12: deser quam kadia doa benevens kraim crouron binnen dit casteel pratende een niet lanck niet als van Jagen, almeens, baijd kantijns off gewalijke rechten van honden en andere nuttigheden en nam zoo weder zijn —

kadia doa en crouron comen bij den president

hun discours niet zijn van geen belangh —

affscheijt

affscheijt wanneer den president in't bijwesen —
van den Ed:e de bocq en Cap:n ploeg een Zeijde
volgens accoort op Javas oor tour + bij sijne
absentie als Zijnde met Croucou op het [illegible]
op de wagt geweest) aan den Crain Toddaija

de volckeren ons door Jan Frans:z toegebragt aen hem overgelevert

hadden overgelevert de volckeren met tjagt de
Flaman door Cap:n Jan Frans:z Holtkuijs —
ons toegebragt met recommandatie dat voorder
believe te besorgen dat niet weder van't landt —

met welcke recommandatie

mogten vertrecken dat Zoo aannam betuijgende
daar over danckbaar te Zijn —

Zijn Ed:e verder discours aengaende de verwijderinge tusschen hem en Zijn Coninghs kinderen

Vorder Zeijden dat over de differenten tusschen —
Radia Doa de Coninx kinderen en galarangs
aan U Ed:e hadden geseijt en d'overgelevere schriften
toegesonden en dat U Ed:e ons in antwoort hebben
geseijt wel weten dat de verwijderingen niet —
waren voorgevallen en ook wel gaerne souden
Zien inder minne weder connen werden —
vereenigt en dat wij daar toe onse mediatie
aanboden daar Zij niet op antwoorden —

Ue
Radia Doa's gevoelen dienwegen —

Wanneer wij Radia Doa vraagden off hij meijnde
Zulx Zoude connen geschieden en wierde
bij hem beantwoort (Zijn gevoelde te wesen)
van neen daar wij weder op antwoorden het —
Zijn Hoogh:t bekent was dat ten tijden Zij hem
bezwijden dit Car[illegible] wel nedersetten Zulx is —
geschiet op dat Zij niet van't landt Zoude vlieden
dat se anders Zonder twijffel Zoude gedaan hebben.

en verder antw:

Daar Radia Doa op antwoorde Kramotodja, dit
is te Zeggen dat is waar vorder Zeijden wij
Radia Doa door deselfs gesanten Crain
Jampa en Carre Tiloto meermalen —

wat hem Radia Doa aengaende Zijne Coninghs kinderen meermalen bekent gemaacht Zij

hadden doen bekent maken dat wij ons niet
hunne particuliere questien die Zij onder
malcanderen genoeg hebben, nog met hunne
regten en wetten gants niet wilden bemoeijen
en dat het ons lieff Zoude wesen met den anderen
Conden verdragen dat wij niemant geroepen
hadden en ook niemant conden weghjagen

onse expresse recommandatie aan hem gedaan —

dat wij hem ook wel expres hadden aangeseijt
andere luijdens slaven niet mogten aanhouden
daar Radia Doa weder op antwoorde dat
wat 't is van hem maar een [illegible]

palavra over de Zake te spreken

Vorder Zeijden wij over de Zaack met Radia
Touij nader te Zullen spreecken en Zien off
in der minne conde werden bijgelegt
daar Croucou op Zeijde dienwegen niet bij

ons

ons gedaen te zijn maer alleen om ons te bedancken voor de overleveringe vande macassaren van butena overgebragt alsoo wel als hier voorens gesegt daer van niet een woort haeden gesprocken voor dat sij hun de overleveringe erinnerden, en zijn daer weder onder het lof branden van wegen canon schooten, wederom vertrocken —

Crouron en radia goa bedancken den president voor de overleveringe der macassaren —

en strecken weder

Bij den brieff vanden E. opperkoopman en rechter mede heer Jeremias van vliet van't Eijlandt Tanjajang den 15: april aen ons geschreven segt aldus

De bontgenoten onder de vloot van zijn hoogh: vertrocken hebben hier niet anders als om water als andere nootdruft te halen aengeseijlt en hebben geen overlast gedaen als den schuldigen gruijpoegel aroutcho die de arme luijden hier 320 rd brantschattinge affgeparst heeft —

den E. van vliets berigt

wegens de roverijen en quade bedrijven van aroutcho

Item een maleijts vaartuijgh van eenen Janarkoda Intje bela belaen (tot carre motta thuijs hoorende) affgeloopen het volck (ten ware daer voorgebeden was) willende dooden, ooch heeft hij schelm en deuffagtigh van madura 20: menschen en meenigte padij ende goet geroost

Die op sammanap begrooten hem zoo wel datter niet als 20: vande sijne (om te besgaren uijtgetogen) niet weder te rugh keerden, maer 't vaartuijgh weder mede gekomen vergaten om te cunnen zoeken

20: vande zijne op sammanap geslagen —

Den 13: dito quam eenen tomadjon die bij Crouron woont om dat door schult aen hem verpligt is bij ons, gedagts boode Jacob kuijser verhalende hoe hij een discours dat Crouron en radia goa hadde gevoert heeft gehoort dat men het campon bano in 3 a 4 dagen zouden in brant steecken, waerschouwende zoo noch iets uijt den brant had overgeschoten zulx wesse te bergen

relaas van seker tomadjon aenden gedagts bode Jacob kuijser gedaen —

Deselven avont quam quossa manjera malitoe galarang der ternatanen met den ouden galarang quossa manjera majaina met hun brengende een Ternataan talipa van talapane hun onderdaan die met een mangaraijsche vrouw getrouwt is welcke sus ter getrouwt met een —

gelijck ooch het berigt vanden ternataansen galarang

macassaer

Van Macassar den 15: 7ber 1660

macassaar die naar van arou manipo (en die
voorden Zelven op de Schalmaij speelt en —
genaamt mangdonij, en die ook jongst
met arou manipo uijt bonij hier gecomen is
waarschouwende aan voorsz: talipa vrient
schaps wegen, Zoo hij nog ijets t Zij een lettije
off anders mogte hebben, het Zelve te bergen &ca.

En dat hij talipa daar op Zeggende, wat Zeggen
is dat mange-anij antwoorde dat Zegh ik u
wij hebben met malcanderen voor arou ponij
gecaujeert en daar Zal nog duijsent man —
nacomen die niet Zullen doen dan moorden —
en branden —

ende bekentmaking vanden tolck Jan Japon —

Op gisteren avont tusschen 6: en 7 uuren —
comt den tolck Jan Japon ons bekent
maken hoe een en woorens den maleijts paap
Johan gomba hem was comen waerschouwen
dat voorleden nagt in 't campon baro brant
gestigt Zoude werden, om dat sommige
macassaren maleijers hunne goederen in
radia goas huijs bragten en ook eenige
maleijers hun goet in Zijn huijs hadden —
gebragt waar mede het stout nog
ginck welcke paap voorders bij arou bacque
tot eenmaelder toe is gebruijckt geworden —
En alsoo den voorleden nagt tusschen 10: en
11: uuren, een voor het opcomen vande —
maan een groot geraes in 't voorn: campon
vande punten van dit Castel wiert

Een groot geraes in het campon barou

gehoort, Zoo hebben craim bonij dese morgen
doen bij ons comen die ons berigte datter —
twee man te paart en twee man te voet
uijt het velt in een Straat van hun negorije
Zijn gecomen (daer alsoo Zij geene wacht
houden) drie Schiltwagten stonden roepende

waer uijt ontstaen

en vragende wie Zij waren, doch deselve —
stil swijgende daer op indringende maakten
de voorsz: Schiltwagten alarm daer het
negorijs volck op uijtcomende namen deselve
de vlugt veltwaart in, verder schalende

en verder schalt van craim bonij

craim bonij dat arou teko en een coningh
Zoon van tamparang genaemt tocbaloma
Item twee tonadjors vande negorije —
tempe d'eene genaamt topa raga en
d'andere genaamt topa haddi schaalt
dat radja bonij eenig gewapent volck
van Zijn soldaten met de herwaarts —
sant

Van Macassar den 15: 8ber 1660

Coninck van arou tanete en capn: bale hier
voorens geweest om Croeron en radja goa hadde
gehouden tot welcken eynde Zijde Zij niet met
desen boden hebben wij geliccentieert na batavia
over te varen den pe: luytenant adriaan —
Soubre met het jagt de Zeeman hier aangec
comen en vorders de Juffrouwen francisca
de Za wedw: van Zalr: den luytenant ——
Wm Gilbert Gisson Lucretia pittavin laast
met den ondercoopman Claas Collaart
getrouwt en de huijsvrouw van den vrij
burger Christiaan Zie die alle hun —
woningen verbrant en daer mede hun meeste
armoetie verloren hebben Waarmede etc:
onder stont u Edelen onderdanige dienaren —
was geteekent Jacob Cops, P: d: bock J: L:
holsteijn, Claas Ploen A: V: daalen
frans Prins A lare Harman hansz
J: S: hop in margine Int Castiel
rotterdam op Macassar den 15 8ber
Ao: 1660: —

Extract Resolutie des Castiels rotterdam op Macassar van dato 10 augustus Ao: 1677: —

Dedijnsdagh deser vergaddering quamen —
omtrent 9: uijren binnen 't Casteel de —
Coningen van tjurana met namen —
radja Laboaja, off dam maare arou
bentin en arou bengo als mede ter —
oorsake van den Coning van patiraas
sichte deselfs Zoone die den raad op hun
verschijning ook aanstonts audientie
verleende en voorts in volg lidt affvragen
wat de oorsaach van hunne comste en —
begeerten was en waarom Zij nooit ten —
tijde haar d'E Compe: hadde laten citeren
te voorschijn off herwaarts aengecomen
waren, maar dat Zij nu als door dwang
derwijl Zij Zagen dat Soa Zig hadde —
moeten vernederen affquamen —

Daar de gesegde Coningen op antwoorden
dat Zij dan voorleden Jare ten tijde Zijn
Hoogh:

Van Macassar ond: dato 15e Xber 1670 —

Hoogt: palacca met die van Boni in oorlogh —
was waren affgecomen, maar dat zij alsdoen
door Crain Linquius soolanghe waren —
gevallen dat zij sulcx niet en conden gedogen
en door dese oorsaeck gevaert hadden —
om weder aff te comen vorderende den raet
heen daer op te gemoet dat zij Crain —
Linquius gelijck zij wel wisten dat zij —
zijne heerschappij niet onderworpen waren —
niet en behoefden te submitteren, maar —
d'E comp:e alleen als haren schermheere te
erkennen en off zij dienthalven niet ten vollen
bekenden dat zij tegens deselve misdaen hadden,
waerop zij repliceerden van jae, en dat zij
ten vollen schult bekenden met bijvoeginge
dat zij ten geenen anderen eijnde waren aff
gecomen als om over hunne begaene —
misdaet van d'E comp:e ampon o~~nt~~
vergeving te versoecken, als mede dat zij
der selver onderdanen waren, en sigh
volcomentlijck als dienstbaer aen deselve
verbonden, en nadat met den anderen het —
voorenstaende en de principale substan
tie van dat en 't geene ter principale
materie dienende was rijpelijck hadden —
overwogen is met eenparigheijt van —
stemmen goetgevonden en verstaen, en
resolveren mits desen de gem: hooffden —
te doen aenseggen, dewijl zij dan haere
schult en misdaden bekende en radia —
bonij off palacca voor haer ook ampon —
versocht hadde, d'E comp:e nog gravelijck
wilde handelen, en eenelijck maer een —
geringe straff zijnde 40: ste gesonde —
slaven tot een breucke haerer rebellie —
binnen den tijt van 15: dagen aen d'E —
comp:e souden hebben over te leveren, als
mede dat bij aldien zij in geen ongenade
ontrent d'E comp:e wilden vervallen, in
toecomende wanneer d'selve haer —
soucours afsont onder een off den —
anderen op te eijsschen, deselve gewillig
souden hebben over te leveren dat zij in —
alles beloofden na te comen, vragende
eijndelijck haere gem: hooffden off zij
dan hier mede van de last van Linquius
ontslagen waren —

Haer

Van Macassar Ond.w dato 15. 7ber 1670

Waar op wij hun een antwoort gaven van
Den Eedelen heer bij provisie daar van
ontslagen, ende heerschappij dier lantstreeck
aan ons zelven behouden, en voorts het
gemaackte contract tusschen d'E Comp.e
en haar, in zijn geheel bleeff aldus —
g'extraheert en naar gedane collatie
met sijn principael accoort bevonden
Macassar in't Casteel Rotterdam
desen 10: september A.o 1670:
was geteekent Abraham Holscher
secr.s: —

Memorie voor den resident Willem Eyckmans waar na sig sal hebben te reguleren

Gelijck U E wel bekent hoe Bonisoro
een eenige jaren geleden, als een rebel
zig heeft g'opposeert tegens zijn —
wettigen Coninck Radia Tambora en —
waarover haar Ed.ele ook verscheijdentlijck
aan de Coningen van Bima en Dompo —
bevolen hebben, dat zij die zaack in der —
minne wilden helpen vereffenen maar —
dewijl den voorsz: Bonisoro en verdere
hooffden van Wawaron tot noch toe —
hartneckigh zijn gebleven, zoo hebben die
Coningen te zamen geresolveert om die
van Catoepa en Wawaron met den —
swaarde aan te tasten en alsoo wederom
tragten te brengen tot gehoorsaamheijt
van haren Coning, welcke intocht U E —
op het versoeck der Coningen zal moeten
bijwoonen, niet twijffelende off het zal
tot een goet eijnde gebragt werden —
als wanneer U E dan te letten zall staen
dat de onderdanen van den Coning van
Tambora door andere Coningen niet
vervreemt werden —

Bij

Van Macassar ond. dato 15: 7ber 1680

Bij goeden uijtslagh van zaken, zall u Ed. ondernemen met de coninginne te raatslagen over de verdere handeling die volgens het contract van haar Ed. aan den coningh van Tambora weder moet gerestitueert worden, gelijck een groot aantal zijner onderdanen die zig volgens de geruchten op Celebes ende omstreecken onthouden, en aldaar werden aangehouden, en ingevalle den meergenoemde Boejinezo en zijn adherenten in u Ed. handen vervallen, zal u Ed. met goetvinden van die coninginne te rade gaan dat deselve tot den exempel van andere na verdienste gestraft werden —

Bij aldien de Lombarnesen en Wadjoros die op mijn aanwijsen alhier gevlugt zijn, naderhant gevonden werden, zall u Ed. deselve het zij na de andere werelt off weder na Macassar versenden, zoo als de gelegentheijt en tijt toelaten, zal van welcken alles u Ed. dan bij eerste occasie den E. Heer presid. tot Macassar zal advijs geven, hoedanig zig de saken hebben toegedragen in Jacht de Flaman ter rheede van Bimawalij primo 7ber 1680 was geteekent Jan Franse Holsteijn. —

Aan den Ed. Heer Gouverneur generaal en de Ed. Heeren Raden van India

ontfangen den 29: 7ber 1680
p.r de fluijt Delfshaven

Ed. Hoog achtb. Heeren

Naar 't sluijten van onse generale missive arriveerden ter deser rheede van Amboina vrij burgers chialoupen ende meebrengende een brief van dato 10 7ber van den E. Heer gouv. Robert de Vicq en raat, waer mede ons is toegecomen 't hier ingesloten extract missive van den E. Heer gouv. Robbertus Padbrugge en raat in Ternaten, waer bij u Ed. zal connen te blijcken hoe de zaken den 29 Julij jongst daar stonden, en alsoo daar verder niets hebben bij te voegen, Hier mede u Ed. onder [illegible] Ed. Ho: achtb. heeren en heeren u Ed. onderdanigen dienaer was geteekent Jacob Cops ter zijde Macassar den 16: 7ber 1680.

Registre

Van Macassar den 13: Octob. 1680

Registre van alle soodanige papieren en brieven als deesen jaren successive van hier sijn vertrocken en aangebraght en op heden p.r het oorlogs Jacht de Flaman naar Batavia vertrecken sijnde geconsigneert aan den wel Ed.en H.r Ryckloff van Goens gouv.r generaal en de Ed.en Heeren Raden van N.ts India

N.o 1 Originele missive door d'E. presid.t Jacob Cops en den raadt deses Casteels aan op gem.e haar Ho: Ed.e gesz: in dato 13: octob. 1680

2 Copia d.o door d'E. aan haar Ed.e voorm.t onder dato 15 7ber des voorsz Jaars

3. Copia resolutien getrocken binnen desen Casteele sedert 20 october 1679 tot den 20 7ber 1680: —

4/5 } twee stx copia affgaande brieffboecken voor ~~Batavia~~ 't patria beginnende bij der halve aanvanck den 4: octob. 1679 en eyndigende den 29 7ber 1680: mitsgaders aparte registers

6. ditto: affgaande brieffboeck voor Batavia — beginnende en eyndigende als voorens volgens apart register

7/8 } twee stx copia aankomende brieffboecken voor het patria bijde aanvanck nemende den laatsten 7ber 1679 en eyndigende den 3: octob. 1680: mitsgaders registers

9 Een d.o aankomende d.o voor bat.a beginnende en eyndigt als voorens ook met den — apart register

10. vervolg van het macassaars dagregister sedert 17: Septemb. 1679 tot 24 7ber 1680

11

Van Macassar den 13 october 1680

No. 11. acten der persoonen welcke met de captein Sbetort zedert den 16: octob: 1679 tot den 10 october 1680 volgens apart register
12. een vrijbrief van een persoon die dit loopende jaar op zijn verzoeck in vrijdom gestelt is
13. eerste rolle der generale stercke van s'Comps: dienaren onder dese presidie sorterende
14. criminele stucken en documenten deses casteels van de soodanige die door den gerechte alhier criminelijck gesententieert zijn &c:
15. een confessie ende attestatien rakende het proces vanden opperstuurman Jacob van Hoorn op het Jacht de Flaman beschreven
16. memorie der leveringe van 't soldij comptoir deses casteels vanden Zeemanine (?) formeer tot Batavia opgestelt en herwaarts gesonden mitsgaders het antwoort van onsen guarnisoensboeckhouder Jan Stoffelsz: Cop op het selve
17. rolle der macassaren en bougisz met het jagt de Flaman herwaarts aangekomen
18. factura van het geladene van hier in't Jacht de Flaman
19. cognossement volgens dezelve

In 't Casteel Rotterdam op Macassar desen 13: october 1680

Batavia
aanden Ed:len Heer Rijckloff van Goens gouv:r generaal en d'Ed:le heeren Raden van India

ontfangen tot Bat:a den 11: november A:o 1680 p:r 't jagt de Flaman over Japara

Ed:le Eerntfeste hooghachtb: wijse voorsienige seer gunstige H:r en Heeren

Dusen laatsten aan u Ed:le is geweest van 15: 9ber 1679 uit de schepen ... waarvan onder ... der generale secretarijs papieren voor Bat:a hier nevens gevoegt de copia in affschrift zal werden bevonden ook gaan hier nevens de copie in affschrift zal werden bevonden ook gaan hier

Van Macassar den 13: october 1680:

Hier benevens de negotie en soldij boecken, 't Zedert is hier weijnig voorgevallen, Radia Bonijs vër Stoptheijt inde neus is door het uijtvallen van een prop hart quaat aardig vlees nu vrij aande beter hant, onthout hem nu op Bonthain en quam echter hem aldaar met de jaght Radia Dewa is daer heen vertrocken, en Crain Bontosungo, met Crain Jerenika houden hem daar geselschap, wij hebben hem met Sirrebasse patoto, uijt s' Comp.s thuijn hooge houden partije boomvrugten die daar zoo niet te becomen zijn en maken staat deser maant hier verschijnen zal u Ed.e Brieff en schenkagie voor zijn hoogh.t blijft nog onder ons berustende.

alle dese presenten papieren p.o desen aan hem Ed.e

palaccas accident vrij aande beter hant

met wat geselschap en waer zig onthout

Radia Bellenipa is met zijne moeder te groote Radia Bonij op Chiendrana daer 't zedert zijne vader tenmente van Java sterck heeft laten graven onder de naam dat zulx voor de padij landen aldaar dienstig zij) wesende begroeijen heeft al moeten werken wat aandie gravinge heeft connen bij een crijgen Radia Bellenipa dit ziende heeft zijn moeder gebragte volck daer toe ook aangemoedigt die hun daer toe ook hebben laten gebruijcken en als Radia Bellenipa met hun weder op marendaer gekomen is zoo hebbende galarangs Conings kinderen en anderen besloten Radia Bellenipas huijs te omsingelen, en hem selven daer van aff te roepen seggende zij waren geen slaven van Radia Bonij en standen ook onder hem niet, Radia Bellenipa (verder) zijnde zij, dat tegens kennen onder wetten strijdig was Radia Bellenipa dit ziende deder hun seggen zij souden beter comen en hij soude haer satisfactie geven, en zij luijde weder hij soude afkomen off zij wilde zijn huijs in brant steken, daer op zondt Radia Bellenipa zijn swager, om het volck te stillen maar die slogen zij terstont doot en ten ware om prince Callemattas dogter Sadja daer mede getrouwt is te schoonen geschiet, zij souden hem ongetwijffelt ook omt leven gebragt hebben

radia Bellenipas besoeck aan zijn hoogh.t palacca op Chiendrana

zijn volck waer toe gebruijckt

hun murmureringe derwegens

slaan Bellenipas swager doot

Door Tumulte wat gestilt zijnde is Radja Bellenipa liet (onder het faveur vande nagt) ontkomen, en onthout hem nu op Berrouw,

dog Bellenipa ontvlugt het na Berrou

na

na wij vertrouwen sullen de Celebesen hem niet weder tot coningh begeren, wie zij daar toe verkiesen sullen, cunnen wij nog niet seker seggen

Het huwelijck van radia Tantie met radia Bonij is afgeschijden, en radia Tantie met Crain Langelo (sijn vader van radia Soa) getrouwt —

radia Tantie met Crain Langelo — getrouwt

Het schiereiland op Marosch is dit jaer bij opneminge bevonden te sullen, soo door ontrent den 80 tagtigh lasten te zijn waer van nog maer is in gevonden 24: lasten die hem op radia Bonij (gelijck in onsen voorigen geschreven) hebben beroepen blijven noch perdirt worden, andere die genegen willig zijn leveren alsoo al bagiens aen, maer d' E Comp. wort daer inne soodanig verkort, dat den galarang vande negorije Selinde voorde Macassaren, die daer planten dan de 290: Cohen padij die daer zijn bevonden maer hadden aangegeven 30660: Cohen, In verswegen 17630: Cohen behalven 't geene onder de tusschen verduijstert wert en niet uijtgevonden is, de boegies onder Arou Sijdalle hebben opgegeven 7140 Cohen en daer is bevonden 19810: Cohen alsoo alsoo verswegen 12670: Cohen, wij hebben goet gevonden (al worden deselve door d' E Comp. aan te slaan dat niet als met perijckel sonder geschieden) daer over met radia Bonij te spreeken, en te besien, hoe zijn hoocht. d' E Comp. daer inne de hant sal believen te bieden —

't bedragen van s Comp. tienden op Marosch —

daerd' E Comp. grootelijcx in gefraudeert wert

eenige staaltiens daer van

Dan souden zijn ondergeseten willen en billijcker maintineren soo en zijn de landen van Marosch d' E Comp. niet een stuijver waardig

Bij 't slot van de negotieboecken ouer ult.º Junij hebben de generale lasten van dese residentie bedragen . . . . 149362: 18: —

En daer tegens de generale winsten 61952: 13: 9

Schachteren 88410: 4: 7

Dat minder is als het voorleden jaer f 20971: 5: 2

Macassers lasten geslaaren slot hoe veel

Van Macasser den 13: octob.r 1670

Wij zullen alder eerst aanroeren de ouhoorden vervolgens zoo veele morsnagiorden als immers doenlijck zij;

Het Jacht rotterdam zal noothsakelijck dienen vertimmert te worden, en de chialoup Japara staat ook de 't 4 daags te volgen, daar moet ook een nieuwe huijt omgelegt worden, dan behouden wij hier maer alleen het chaloup in de nagelboom, met de chaloup groeningen, die beijde met een nieuwe huijt hebben doen verden, en alsoo den onder coopman S.r francois prins met voorsz: Jagie van passie niet wel zoude cunnen worden hier comen zoo staat hij u Ed.le met voorsz Jacht rotterdam toe te comen, en sal van de r.s 2919 1/4 die den sangiran maas schuldig staat u Ed.le red.en mot ter doen

De chaloup groeningen heeft op caijeli zijn lading geweest clapers olij ingenomen, en vermits de zuijt ooste wint (die dit mousson vrij hart door waijt) niet can op comen, zoo cunnen wij u Ed.le d' zelve olij nu niet toesenden dat anders gaarne met dit Jagt den feaman hadde gedaan.

Van de ladinge sappanhout bij den E manhaften Cap.n Jan fransz holsteijn op Sumbava in 't zelve Jagt ingenomen, hebben wij ingedagte onsvolaar te het nodige gesz: en gaat ook hierbenevens onse generaale dijsch benessens een memorie van de wissels, door den E.le gouv. en raat uijt amboina ten bedrage van r.D 5090: — op ons getrocken, dat meede bedraegt als de contanten van u Ed.le outsangen r.D 390 zoo den moor Jutje boliang zijne obligatie en radia bonij, radia lantte, radia laija en radia bodocamba, hare schult aan ons betaelde zoo zouden wij dit Jaar geen dijsch van penn: behoeven te doen maer op dien alle vreijs geldes staat te maken cunnen wie Jutje boliang doorem: volgens inhout zijner obligatie met intrest te betalen, verstaan, waeromme onse dijsch hebben begroot op r.s 12000: die wij agten wel van nooden te zullen wesz.

Wij hebben den zelven dijsch ook begroot met 200: satinis binderuijt omdie becomen hebbende u Ed.le

Het Jacht rotterdam

met den ondercoopman prins over passie na toe te

de chialoup groeningen van caijeli tot nog toe niet opgedaagt

No. Generale dijsch en een memorie der overgesonden wissels uijt amboina

in wat van dese presidie dit Jaar geen penn: benodigt zoude zijn.

dijsch van 12000 r.s

en 200: satinis binderuijt

Van Macassar den 13: Octob: 1680 —

u Ed: Eerw: hondert vaatiens (dat door lang leggen —
meest krachteloos geworden is) bij eerste
gelegentheijt weder te laten toekomen —

Ook gaan hier beneffens in een cas gemerkt
N:o 1
25 Stux corte roers met musquett —
loopen onbequaam, in een cas N:o 2
23. St: d:o roers
7. d:o d:o lange
16. d:o pistoolen
in een cas N:o B
5: Corte roers
10. carrebijns
20. musquetten

onbequaam geweer p:r de schepen na Bat:a overgaande

En voor radja Tamparangh
9. lange snaphaan lopen met
17. gemeene loopen

Die hij versoekt u Ed: Eerw: voor hem believe te doen
vermaken en ons te zijner tijt te laten toe
comen, bedragende voorsz: Comp:s geweeren
volgens nevensgaande factura f 1567:10:5
daer 't comptoir generael voor wert gedebiteert

het bedragen daer van

Ook comen met het voorsz: Jagt in plaats —
van de hier aangecomen 91 militairen tot u Ed:e
weder terugge 39 militairen, daeronder den —
p:r Lieutenant Coert Brandt, de vendrigh Jan Kist
van Wesel, Laurens timmerling van Woerden
een serg:t 6: corporaels en 29 schildergasten —
zoo die haer tijt uijt is en impotenten die hier
geen dienst connen doen, item Steven Swaart
vager 1: slootmaker 2: metselaers gesellen
uit de fabrijck [illegible] deselve en boven dien
is gestorven en metselaer en een vrij geworden
drie huijstimmerlieden, en drie scheeps —
timmerlieden zijn vertrocken met het jagt
Rotterdam voorn: boven welcke zoo zijn hier
sedt het slot vande voorleden jaars boeken
onder ult:o Junij 1679 gestorven 10: mili
tairen waer onder den vendrig Jacob van
Hinsbergen, verscheijden die haer tijt uijt is
en —

de overgaande militairen

en andere slecht volk

Van Macassar den 13: Octob: 1680

ingarden verloren Zouden geweest hebben wij hier
moeten overhouden tot dat u Edele ons nader sullen
believen te ordonneren, tot welcken eijnde op
onsen eijsch hebben geselt 100. militairen

eijs van 100: militairen

Noch comt op haar versoeck tot u Edele over de
huijsvrouw van den ondercoopman Joannes
Strous, wiens huijs en inboedel mede verbrant
is, om met de wedergeroerde schepen, met u Edele
believen, weder herwaerts over te comen en alsoo den
manhaften Capt: Claas plock Zegt genegen
te zijn te repatrieren, Zoo versoeckt bij desen u Edele
hem zijn vervanger en demissie believe te laten
toecomen.

de huijsvrouw van Sr. Strous toegestaen na Bata: te varen

Den 21: 7ber: is op het jagt voormelt gestorven
zeeker jong gesel genaamt Joost thijssen wiens
vader tot Batavia inde wandeling genaamt wert
Jan Schoenmaker die gedagte zijn zoon aenden
opperstuurman vant zelve genaamt Jacob van
Hoorn zoo ons bericht is gerecommandeert hadde
en alsoo die jongeling niet en deede 't geen den
stuurman behaagde zoo heeft hij hem doen laeden
en is ontrent een half uur daer na gestorven
gelijck bij de attestatie daer van blijckt en sijn
stuurmans eijgen confessie hier beneven
gaande can comen te blijcken gaande deselven
stuurman op voorsz: jagt ook tot u Edele over gelijck
ook de getuijgen die de gerecolleerde attestatien
vrijwillig hebben verclaart

Jan Schoenmakers soon

doorwonde

op 't jagt de Flaman gelaarst

comt weijnig tijts daer na te overlijden

Den gesant die hier van Bouton stont te comen om
ons de doot van den ouden Coning en verkiesinge
van den nieuwen Coning bekent te maken geseijt
wij in onsen voorgedagten zeijden is hier noch niet
verschenen, en wij hebben de daer heen gesonden
visitateurs der specerij boomen ook nog niet
weder vernomen, ongetwijffelt om dat de vrij
buijtens vaartuijgen van Banda en Amboina
daer niet mogen aanloopen

onse visitateurs van Bouton noch niet wedergekeert

oorsake daer van

Van Bima hebben wij ook niet naders vernomen
de bedienden daer mede jongst van hebben
gedagt blijven ook nog hier wagten op de comste
van radja Boni

Inde rolle der Macassaren en Bogis met 't jagt de
Flaman van Sourabaija en Bima herwaerts

rolle der macassaren door Jan Fransen aengebraght

aan

Van Macassar den 13: Octob.a A:o 1670

aangebragt door den E. Capn. Jan Fransz:
Holsteijn opgestelt, die neffens overhandigt
staan gespecificeert 3 vaartuijgen, waar van de
ammagodas zijn genaamt Topinna Dango en
Polopi, welcke drie vaartuijgen hier aangekomen
zijnde, zoo heeft den E. de Boeq (als tweede persoon)
presideerende de selve 3: vaartuijgen, toegeeijgent
en aangenomen, in d'E.E. daar over te schrijven, wij hebben den fiscael gelast daar in te
zijnen offitie te betragten. Hier mede &a.
onder stont U Edle. Achtb. onderdanige dienaren, was
geteekent Jacob Cops P:r de Boeq I:F: Holsteijn
Claes Ploen A: V: Dalen A: V: Laren Harman
Hansz I:S: Cox ter zijden in't Casteel Rotterdam
op Macassar den 13 Octob. 1670 lager stont

daar onder 3: vaartuijgen

die zig den E. de Boeq toegeeijgent

besluijt

P S.

dese geslooten zijnde arriveert de chialoup Groeningen
van Cajeli waar uijt U Edle. met voorsz: jagt
toecomen 16: leggers geheechte clappus olij
costende volgens factura ƒ 636: 17: 4 daar
't Comptoir Generael mede voor wert gecrediteert.

Aan d'Hooge Regeringe op Batavia

ontfangen tot Bat.a den 11: Novemb. 1670 P:r 't jagt de Flaman

Wel Ed.e Erntfeste hoog achtb: en seer gestrenge Heeren-

Hoog Gebiedende Heeren

D'Wijle d'E. president Jacob Cops mijn
belast heeft aanbevolen heeft haar Ed.len te adviseren
de vervallen van seeker mijne debiteur genaamt
Thoapoena van Bougis op zijn reijse van hier
naar Batavia het vergangen Jaar zoo zegge

Dat op den 11: Septemb: Jongstleden alhier over
Sumbawa en Bima is comen aan te landen
voorsz Thoapoena, relaterende dat hij den
verleden Jare inde maant Julij met hemisse
onder behoorlijcke paspoort van den E. president
Jacob

Van macassar den 13. Octob:e 1690 —

Jacob Cops p:te [?] gouting van hier naar batavia is
gezeijlt en na seven dagen op reijse geweest te zijnde
door den befaamden zee-rover en brandtstighter
Thodore anders Matsia Lauw genaamt ontrent
madura door drie prauwen overvallen en
gedwongen is geworden, met hem naar madura
voorn:t voort te zeijlen alwaar in zijn negorij
gekomen zijnde t'eer stont met de schuijt geplundert
wiert, en naar 5: dagen verblijffs aanlandt
met den zelven Thodore op den rooff wederom t'zee
gegaan is, gelijck hij Thoapodra benevens andere
overrompelde menschen dien zijn vaartuijgen
regeerde, somwijlen sterck 10: 20: ja 30: vaar
tuijgen om buijt en brantstigting op Javas
oost cust te doen gedurende den tijt van
ruijm 4. maanden doorgebragt heeft wesende
inmiddels daar de tijdinge op madura aanden
pangeran Singapadou hooft aldaar (onder
wiens beschermingen hem Thodore ont hielt)
aangekomen, het overgaan van Carasser [?] benevens
ordere van den Sousouhounan om den zelven rover
van kant te helpen

Dog in plaats van hulp naar te comen, hadde
voorsz: pangeran Thodore van zijn bekomende
last kennisse gedaan, met aanseggingen hij
madura hadde te ruijmen voorn: pangeran
naar seggen gaugedagte Thoapodra zouden
hunn: op t'scheijden van daar hebben aangemaant
bij goede gelegentheijt, Thodore naar de andere
werelt te zenden, om zoo aan hem vrijdom
te geraken, het welcke dan naar 20: dagen sloop
op Sapanjang, zijnde een eijlandt digt aan
Cangejang gelegen (alwaar hij zijn vlugt
nam) gelukkiglijck van voorgen: Thoapodra
is omgebragt bevrijdende met hem Todore alleene
maar daar en boven zijn principaele te bay
vangers met name Intchie Pandang Intchie
Sape Intchie Pada en Timbol mede
om hals doende en verdere van zijn complicen
namen de vlugt t'sob in

Voorsz: persoonen haar verlossinge dus verre
uijtgewrocht hebbende zijn met Thodores 3:
andere

Van Macassar den 13: Octob. 1660

onderhebbende vaartuijgen naer drie dagen vertoevens van voorsz: Eijlandt naer Sumbava overgesteecken die op voorn: datum (als hier vooren gesprooken is) behouden gearriveert Hier mede &c.a onder stont u Ed.ens onderdanige en verpligten dienaer was geteeckent P.s de Bocq ter zijden In't Casteel Rotterdam op Macassar den ..... Octob. 1660

Catti Rolle vande
Generale Sterckte soo gequalificeerde als gemeene Persoonen jegenwoordig bescheijden ten Casteele Rotterdam

1: De E: Heer president Jacob Cops van Delfshaven
1: Coopman en tweede persoon Paulus de Bocq van Amsterd.
1. Cap.n Claes Ploen uijt Holstein
1. predicant Harmanus v: Bergh van Uijtrecht
1. fiscael Adriaan van Daalen van Amsterdam
1. ondercoopman en Sabandaar Frans: Prins v: Uijtregt
1. do. en winckelier Adriaan van Laren van Mouritsfort
1. do. en garnisoens boeckh: Jan Stoffelsz: Cop v: Hoorn
1. do. en Secret.s Abraham Hoesser van Amsterdam
1. do. en dispencier Joannes Strous van Tayoan

10: Persoonen

1. boeckhouder Dirck Cops van Amst.m cassier opsiender van 't ijser magazijn en equipagie packhuijs
1. adsistent Nicolaes de Raat van Bommel }
1. Jo: do. Gerrit Govertsz Cracou van Batavia } de eenen bij de soldij boeck
1. adsistent Joannes Junius van Amsterdam
1. do. Benjamin Fransz van do.
1 do. Pieter de Cock van ter Veer } de eenen werckende op d' Secretarij en bij de H.r presid.t
1 do. Jacobus Cops de jonge van Amsterdam
1. do. P.r Isaack van der Heijde van do.
1. Jo: do. Jacobus van Beeck v: Uijtrecht } die bij Zieckte van den geregtsbode Jacobus Keijser die dienst waerneemt
1. boeckhouder Nicolaes Molenijser v: Leijden }
1. adsist.t Hendr.k Steenhop } bij de negotie en packhuijsen
1. inlants schrijver Andries Cors van Ternaten
1. adsistent Jacobus Keijser van Tongeren geregtsbode
1. cranckbesoecker Daniel Hasting v: Uijtrecht

14

24 Transporteere

Van Macassar ond^en 13: octob^er 1660

21 Pr Transport

Chirurgijns

1. opperm^r Pieter nicolaes riddersvelt van amsterdam
1. chirurgijn Jan samuelsz: van middelburgh
1. onderm^r Christoffel nootnagel van Wittenb^g
1. D^o Jan Hansz van Cadspilmaren
1. barbirot warnaer Gasfing

5

29 Coppen zoo opperm^rs als Chirurgijns en een cranckbesoecker

Volgende Militaire Persoonen binnen dezen Castiele bescheijden als

1 Luijtenant Herman Hansz van niemwehoek
1. vaandrager Corn: Brughman van alckmaar

Sergianten

1. pasquael van S^t: Fooij
1. Gerrit drijvers van apel
1. Gerrit lambertsz: van Leerdam
1. Guijbert Jansz: van breda
1. Elias vredenhoff van campen
1. michiel verligt van brussel
1. Jan michielsen van der Hoek v: dort
1. Dirk Flavius Claesz van Stockholm
1. melis Jansz: van Wedep
1. mandoor Wijnant hardcamp v: arnhem
1 goosen de vett van arnhem

11

14: corporaels
177: schildergasten
16: oppassers en ronde gangers
12: schildergasten op de tronq
9: tambours

237 militaire persoonen soo corporaels ronde gangers oppassers schildergasten en tambours

Ruijters inde stal buijten 't Castiel

1: corporael
12: schildergasten

13

Op de Rondte

Van Macassar ond[en] 13: Octob[er] 1670

Op de Rondúijt Mandarsaha

1. Sergiant Jacob Kolling van Deventer
2. Corporaels
18. Soldaten

21 Personen

In't Hospitaal

1. Scrafmeester
1. Kock
1. Siekedrager
11. Impotenten

14 Personen

Op Maros

1. Sergiant Pieter Pietersz: van Hedenburg
14. Soldaten
1. Bosschieter

16 Personen

Op Saleijer

1. Corporael
6. Soldaten

7 Personen

De besettinge op bima

1. Adsistent Willem Dijckman
2. Soldaten

3 Personen

naar bouton tot het uijtdestruéren vande nooteboomen

1. Sergiant Nicolaes Martijn van Tiel
2. Soldaten

3 Personen

Op boelecomba

1. Sergiant Wit Mulder van ...
1. Corporael
6. Soldaten

8 Personen

huijs en schieps Timmerlieden

1. Baas Timmerman Willem Laurentsz van Delf
1. M[r] knecht
9. Timmerlieden, Zoo huijs als Scheeps Do[o]

11. Personen

Smits swaartvegers lademaker kuijpers

1. Baas Smit Jan Claas de Ruijter
5. knegts Zoo Smits als Swaartvagers
2. Kuijpers

8 Personen
3 3 Matroosen

Van Macassar ond dato 13: Octob: 1660

De volgende Zeevarende aan landt en op de Chaloupen en mindere vaartuijgen bescheijden

1. Commandeur pieter de groot van lubeck
1. D: maat
1. bootsman
1. Zeijlmaker
42. matroosen

46 Personen

D'volgende Personen van diverse faculteijten als-

1. trompetter
1. lijffschut
1. kock
1. cadetwagter
1. tolck
1. boeckbinder
1. koster
1. Schoolmeester
1. Scherprechter
1. geweldiger

10 Personoonen

Op de Chaloup grüningen

1. adsistent philip carter
1. Chirurgijn
1. quartiermeester
14. gemeene matroosen

17 Personen

In't Castiel Rotterdam op Macassar
Adij 15: october 1660:

Registertie der nevens gaande Papieren geconsigneert aan den Ed: Heer Rijckloff van goens gouv:r generaal in de d'Ed:len heeren Raden van India

N:o 1 Originele missive door den E: presid:t Jacob Cops en den raadt dezer cast:eels aan haar Ed:len voorm:t geschreven 29 october 1660

2. Copia D: van opgedaene E: en raadt aan haar Ed:el voorm:t van den 13 octob des voorsz: Jaers

N:o 3

Van Macassar den 29: octob 1660

No.

3. Dagelijcxe aanteeckening gehouden bijden sergeant nicolaas martin op de voyagie na bouton en de eylanden kaydoepa en Wanchie — Wanchie wegens de extirpatie der noote boomen

4. Translaet missive door den coning van bouton aan de Ho: president geschr. en op den 11: deser hier aangebragt

5. translaat missive door den coning van Dompo — aan de Ho: president Jacob Cops geschr:

6. Verclaringe van den opperchirurgijn nicolaas vidderoet en den chirurgijn Jan — Sammels wegens de bevindinge van het accident van Zijn Hooght: palacca met een specificatie tot de cure benodigt daar annex

Int Casteel Rotterdam macassar desen 29: oct: 1660

Batavia

Aan den Ed:le Ho:r Rijckloff van goens gouv:r gener:l en de Ed: Ho:ren raden van India

ontfangen tot bat:a den 16 9ber A:o 1660: p:r de chaloup Sapara

Ed:le Hoogachtb: Heeren

palacca's aan comst

Zijne scheijden bespreking

en hun wel besoeff heeft een goede zaak zijn geweest moeder van't campon heeft aangehouden

Desen werd onder laatsten met het Jagt de flaman aan u Ed:le geschr: is gedagtekent van 13 october zoo is het selve Jagt maer eerst den 23: d:o van agter het eylandje Sechsen t'zeyl gegaan zijnde daar zoo lang opgehouden door de contrarie van radia bay die den 18: deses nagts hier wel aangecomen is, hebbende welcke tijt tot 2: malen bij hem op bonthalie t'zelve weest, en hij ook tot 3 malen toe den — president aan't casteel te comen besochten, en men den president aan wel verstaan en begrijpen dat het Zijn Hoogh: nu wel verstaan Zijn dat wij de coning vergaderde zake geweest Zij dat wij de coning kinderen en galarangs van Soa aan de — Zuijt zijde van dit casteel in't campon baro (zoo zij het noemen) of het nieuwe campo (zoo zij het noemen) hebben, door ter ...

[illegible] het werk op Java door hunne t'zijn vlugt derwaarts zoo goede uytslagh wel niet mogt hebben genomen en zullen wij tragten hun — ter

Van Macassar den 29: Octob. 1670

te bewegen hun woonplaats met radia Ladeboni
en radia Doa weder als bevorens op Goa gaan
woonen, ondertusschen moeten wij van hun getuijgen
dat se haar geduerende den tijt dat onder dit cantoor
hebben gewoont hun vrij gemachtelijck en gehoor
saam hebben gedragen te wenschen zijnde dat se op
Goa woonende daerinne mogen continueren

wat men hun insinueren zal

hun goet comportement —

Radia tamparang hebben wij met communi-
catie en goet vinden van radia boni ontbooden
radia bellenipa is ook aan dit cantoor radia —
boni zoude hem gaerne tot weder bevolckinge van
zijn plaats behulpsaam zijn, gelijck wij radia —
boni (om hem te believen) ook hebben gesecht —
wij zijne herstellinge gaerne zouden zien
dogh dat daerinne al wat swarigheden resideerden
en dat wij volgens 't contract met de mandaerse
coningen gemaackt zoo zaer niet bevoegt zijn —
ons met hunne particuliere wetten en costuimen
hoe veel te bemoeijen onder en tusschen standen de
mandaersche coningen gesamentlijck, zoo ons en
ook radia boni berigtis over 4 daags alhier te
comen, wanneer zullen hooren wat in die
zake te doen off te laten, zij onse [illegible] visite-
teurs zijn van bouton hier weergecomen en die
hebben op Caijdoepa en wanchie wanchie zoo
ons berigten 207: nootbomen ge extirpeert van
de regeeringe van bouton hebben wij een briefje
ontfangen van inhout als bij het translaat —
hier benevens gevoegt te [illegible] zij vragende de
doot van den ouden coning, en verkiesing van eenen
nieuwen coning melden ons niet een woort
maar aangaande het extirperen van specerij
boomen geven zij te kennen dat zij meenen
het oude contract al lang bij haer voldaen is
dog wij zullen hun in antwoort te gemoete
voeren zij dat point niet wel begrepen —
hebben —

radia tamparangs op ontbod —

palacca seg gaerne bellenipas herstelling

de mandaerse — coningen staen — over 4 daags aen het cantoor te verschijnen

207: nootbomen op bouton geextirpeert —

Van hun schult aan de E. compe, spreecken zij —
niet een woort dat wij hun bij deze te gele-
gentheijt zullen erinneren off de regeeringe
van bouton met den heer majoor St: martijn
de doot van den ouden coning en verkiesinge

de schult van de compe hun p:mo occasie te erinneren —

van

Van Macassar den 29: Octob. 1670

van deese nieuwe Edele heeren gesz: verneemen wij te zijner tijt gaerne

de chirurgijns advijs over palacca's accident

Wat onse Chirurgijns van radja Bonijs accident onder zelve geneesinge oordeelen, zou U Ed.le uijt hunne schriftuure hier bevorens gaende connen te blijcken

staat met d'E capt.n Poolen na Marros te vertrecken. —

Zijn Hoogh.t heeft aangenoomen, de aanstaande reijse met den E capt.n Poolen zelver na Marros te gaen, en te besorgen dat de binnen rivier voor door die landen, in de drooge tijt cunnen bevoogtigt werden, te doen opmaken, dat nu in eenige jaren niet geschiet is —

gaet: ook de zoon van Pammagan na Bima —

Het zoontie van Crain Pammeragan staat met onse chaloup geenduinigh met bewilligingh van radja Bonij en radja Tello en die daer verder over meenen te zeggen, te hebben naer Bima — gesonden te werden

Aron Tassiapa is met 10: vaartuijgen van Bima hier aangekomen. —

Carcanjan Badjo met 100: vaartuijgen op Lomboq

Van daer in Tello hem onthout cunnen wij noch niet recht weten, maar Carcanjer Badjo seght men met 100: vaartuijgen op Lomboq te wesen

Amboinse wissels ten bedrage van 600 rd.

Uijt Amboina zijn zed.t onse laetsten nog — op ons getrocken rd.s 600: daer't comptoir generaal mede voor hebben gedebiteert —

briefke van Dompo

Van radja Dompo hebben wij hiertevens mede een brieffken ontfangen, van in houde gelijck het — translaat hier bevorens gaende uijtwijst — het schijnt ons toe van die kant niet veel goets te verwagten zij

de presid.t en raats besprecken wegens — het afsetten van Aron Matoaij

Wij hebben U Ed.le in onse voorigen gesegt hoe die van Toradjo haren Coninck Lapilili Aron — Matoaij hadden afgeset en in zijn plaets — verkooren Aron Manipo en dat wij meenden sulcx niet zonder toedoen van radja Bonij was geschiet

Wij hebben over die zaack met zijn Hoogh.t in't breede gesprocken en te gemoete gevoert dat Lapilili Matoaij de E Comp.ie geen eenige redenen heeft gegeven, en dat die van Toradjo zoo — haastig niet hadden moeten wesen haren — Coningh (om dat hij niet wel zien can) sonder

en het stellen van andere —

onse

onse kennisse aff te zetten, en dat sprook niet bevoegt zijn zonder kennisse van d' Comp. een ander te verkiesen, veel min een die geen tonadjor is, en hebben zijn Hoogh.t gevraagt off er wel exempelen zijn aan te wijsen, die van Tonadjo een Coning uijt eenen hebben verkoosen —

Daar zijn Hoogh.t rond uijt op antwoorde dat aron manipa wel degelijk een koninck is, en dat hij geen exempelen weet dat die van Tonadjo een koninck gehad hebben, ... [illegible] ... [illegible] ... te niet te doen ... te kunnen geweest dat de konincks zulx niet gaarne zien, zoo ... hebben ook ... bemercken dat die verkiesinge niet zonder kuijperije en indringinge van aron manipa is geschiet, alle 't welcke bij ons overwoogen zijnde geven u Ed.t in bedencken off het niet goet zijn zal om onlust en verwijderinge voor te comen dat men die verkiesinge onder verdrag van in te houden niet meer te geschieden, zoo verre als ... aan die

Palacca antwoort diesaangaande —

Wat hier ... in bedencken gegeven wort —

Wij hebben radia boni gesegt aan u Ed.le ons bespreck met zijn Hoogh.t te sullen schrijven dat hem aangeslaan schaerte ...

Deze dus verre gesz: zijnde comende bovenstaande palarangh en Coninck kinderen van goa bijden president en toonden hun wilvaardig om op morgen volgens de recommandatie van den president) radia boni te gaan besoecken — en hebben ook aangenomen op morgen voor de middag gesamentlijck bijden president te comen om door den zelven daar heene geleijt te worden — schriftel nahaden van zonderen presidents presentie hun ... onaangenaame ontmoetinge mogte wedervaren en zoo zullen wij Crain Lingquis ook doen met ons gaan al wel zijnde dat hem daar toe hebben connen bewegen wij willen niet twijffelen off sullen hun met radia Goa (door toedoen van radia boni ook connen doen verdragen

de grooten van het campon baros comen binnen

waartoe zij hun genegen toonen —

en door hoop om hun met dara boni te versoenen

Jn

Van Macassar den 29: Octob. 1660

Indien rijsch aan U Ed:en gesonden is geommitt: te versoecken
6: packen longijns
1: lb Zilverdraat
1: pak Suratse Zoodanige soort als den

Ed: Hr. H: Speelman aan Daim Talillo tot schenckagie gesonden heeft, t Zoo bij de E. Comp: te becomen Zijn ——

wat inden rijsch Zij geomitteert

Besluijt ——

Wij becomen U Ed: desen met de Chialoup Japara die noodtsaeckelijck moet vertimmert werden. Hiermede E: Heer Heeren ——— Hout U Ed:e onderdanige dienaren was geteekent

Jacob Cops P:r de Bocq Claes Plesen A: Van dalen A: V: laren Herman Hansen J: Cox ter Zijden int Castel Rotterdam op ——
op Macassar den 29: Octobr. 1660: ——

Translaat missive door den Coninck van bouton aan den E. Hr. President gesz: en alhier door den sergiant Claes martijn op den 15 October 1660 aangebraght

Desen brief is gesz: uit den suijver en opreght hart van paduca Sirij Sultan van bouton aan mijn —
vrient den Hr. president die het opperghesagh heeft wegens d' E: Comp: op macassar die Godt wil bewaren in gesontheijt en een lanck leven Amen

Daar na laat paduca u vrindt aen Zijn vrient den president weten dat de noot boomen volgens —
t voorgaande Contract op Cadoepa en ——
Wawanghij alle Zijn affgekapt gelijck ook de spruijten die daer uijt gecomen waren, dat nu al twee moussons geschiet is, maar het contract voor haar en is Zoo niet, alsoo dat maer alleen spruijten van die doen uijt gewassen waren, maer nu Zijn het voorleden Jaar uijtgeroeijt 275 Jonge spruijten en dit jaar 205 nog maacht paduca Zijn vrindt den heer president bekent datter 5: man van mijn volck na macassar om hout te soecken vertrocken Zijn genaamt

Lawalio

Lattalio met noch 1. man die ik verstaan hebbe
mede trouck te zijn ende ik versoecke daer uijt te
verlossen en mij toe te zenden, ik hebbe anders
aan den Hr: president mijn vrient niet te zenden,
dan twee bottoues (?) clooties tot teken van
mijne genegentheijt

Noch zent u vrindt aan zijn vrindt den heer
president 1: Somaes Zonder gevest die ik
versoecke de twee met ijsere ende drie groote
met geel coper gevest te gelieve te laten
voorsien noch versoeck ik aan mijn vrindt mij
gelieve toe te zenden een somae met een silver
gevest dat mooij is ik zal de waerde weder
betalen.

Op den 25: deses door ordre

van d'Edle Hr: Jacob Cops president alhier hebben
wij ons selve naer 't coningslijck huijs van zijn
Hoogh[t]: Coning van Boni, Radia Palacca gevoegt
om deselve te visiteeren, wegens een moeijelijck en
apparent sorgelijck accident in de tijd van 6 à 7
maanden in de neus gegroeijt zijnde. Hem dan
verwelcomt en ons handelijck de gelegentheijt
affgevraagt hebbende, heeft zijn doorlugtigheijt
getoont hem het riecken en adem halingh door de
neus was benomen, door dien dat die heel was
gesloten en den top was gelijcker wijs men
ook merckelijck aan sijn spreecken conde hooren
wij dan deselve neusgaten heel bequamelijck
tegens de straalen van de bij na ondergaande
zon (want het was bij den avondt) weder geset
hebbende, sagen en voelden wij in ijder neusgat
(omtrent de vleugels in haer holligheijt leggende)
een rondt langwerpige gewelletje van figure
als de groote glase peerparels, die de juffrouwen
tot een pronck en cieraadt aan de ooren hangen,
doch wat grooter wesende van substantie
membraneus welck uijt aantal van grau
...ing zints donckre claaue zig vertoonden
welcke twee bladens daer van de rigter
grooter was en zig als twee vertoonde, als de
slincker somwijlen tot buijten de neus
uijtsackte (?)

Van Macassar ond[er] d[at]o 29: octob: 1670

neerdachte, 't welck dan weder als een worm —
opkrimpte, wij zagen, dat den Coningh[en] tijde
uytwendig zijn neus aan weder zijden stijff met de
vingers druckte, datter een silvere lepel vol gelee-
wit slijm uytvloeyde lijvig in substantie, als
't wit van een ey, dierhalven wij oordeelden dat dit
ontstont uyt een nederdalende destillatie off
gestadige affdruypinge van een zeeckere slijmige
materie van de coude en alte vogtige herssens
't welck als gevolgden verstreckte (volgens de —
beschrijving zoo wel van oude als nieuwe —
autheuren, dat het een beginnende polypus zij die
noch niet tot zijn perfectie gekomen en is, en —
zoodanig hebben wij rapport zoo aan hem als aan
onse gebieder en opper bevelhebber gedaan off zijn
Hoogh[ei]t nu zig zelve onder onse cure wil begeven
staat in bedencken, en heeft eenige dagen uytgestelt
dat dog eyndelijck een mael zal moeten geschieden —
want wij connen niet dencken dat hier onder dese
Celebise natie sulcke schrandere geesten zijn
die d'oorsaken van sulck een gevaarlijck accident
begrijpen, laat staan haar cure zonder —
verstaan daar een geleert genees en een —
rationael heelmeester weere genoeg van hadt
om aff te hasplen: waartoe dan langer gewagt
en het quaat tijd gegeven, om nederder onsheyle
te bekomen? den wel geoeffende genees h[ee]r mijnh[ee]r d[octo]r Tulp
geeft in zijn medicijnse aanmerckingen te kennen
dat een phlegmatijque polipus niet zonder —
gevaar en is, wij dan tot de cure tredende moeten —
ons indigte nemen op tweederlij manieren te
wercken off door het manuael, het welck vol sorge
swarigheden en perijckelen is om te doen, gelijck
als oude en nieuwe autheuren eenpaarlijck —
besluyten, ook is hij noch in zoo hogen graat niet
gestijgert, en wie zoude ook zonder schroom
zoo een voornemelijck persoon (daar d'E: Comp[agni]e
en haar Ed[ele]n: zelf op Bat[avi]a: ten hoogsten aangelegen
laat doctor noch bij dat hij een cloeckmoedig
veltheer, maar een cleyn sorrig voort is
op zoo een wijse derven aantasten de sagte te
weg dan ingeslagen is het tweede middel een
gemackelijcker dog wat langduyriger namentlijck

voor

Van Macassar ondo: 29: Octob 1670:

voor eerst een goede diët voor te stellen, ten
tweeden een generale ontlastinge des ligchaams
van haar phlegmatische vogtigheden, in ten derden
de al te overvloedige vogtigheden der hersenen
te verminderen, deselve te versterken &c.a: zoo
door inwendig als uijtwendige middelen: inwendig
met bequame hooft pillulen en haustus en
decoctis off houtdranken conserven en alles wat
daartoe dienende zijn uijtwendig met Cucuphis
die de hersenen verwarmende versterkende
en verdroogende zijn Vesicatorijs en andere
diergelijcke nodige dingen, maer die van onse
cortheijt des tijts niet te bekomen zijn en al dese
nodige dingen manquerende, ons al veel zullen
dierhalven quid pro quo spelen en met de eenige
moeten rijzen die wij tegenwoordig hebben het
zoude een groote saeke zijn zoo wij haer
Edel. op Batavia conden bewegen, ons deese
nodige medicamenten volgens dit bijgevoegde
Catalogus te gelieven toe te laten comen om
door den genadigen zegen van den opper ten
medicijn meester God almagtig tot een
goede te cure te mogen comen

Macassar int Casteel Rotterdam
desen 30: Octob 1670 was geteekent
Niclaes Riddervelt J. Samuels

Benodigde medicamenten
tot de Cure deses gebrecks

Pilulæ de hiera cum agarica
Assaireth
lucis majoris
de succino
Electuar diacarthami
Carijocostinum
Benedict. laxativ
Sijrup de Spina Cervina
de betonica
Radic Scorzoner
liquiritiæ
Pæonia

Van Macassar ond: 29: Octob 1680

herb. Salvia ex Patria
Betonic
Semin Poeonia
Fruct. Passula majoe
Conservo anthos
Betonica
Salvia
Flor. Lavendula
Sambuci
Oleum majoran
rosimarijn
Amygdal dulc fructus

Dit voorstaande aankomende Macassaarse briefboek door ons ondergesz: daartoe expresselijk gecommitteert, gecollationeert zijnde, is met zijn principale accorderende bevonden

Batavia Int Casteel den laatsten November 1680.

Claas Sollaart
Corn: Sendius, d'jonge
Hend: Fisier.

Register aller aangekomene papieren sedert 12 aug.o deses Jaars 1680: als wanneer de papieren Jongst nat Vaderlandt gesonden syn Concernerende het quartier Timor, met het gene daar onder sorteert tot batavia aangebracht soo als de selve nu tegenwoordig met de eerst Retour Vloot naer het Patria gesonden werden

A.o 1680

Ontfangen

30 aug.o

p.r de fluyt Wimmenum — Register der Timorse papieren —

Een — brief van den onderkoopman Willem van Gouwenhoven ende verderen raet tot Timor aan haar Ed.le van dato 12: aug.o 1680

Twee translaat briefjes van Conink Chily Chily Voortien van Solor en van Songbadjee Dasjie de Cain Lamahora aan haar Ed.le geschr:

ontf[illegible]
30. a[illegible]
fleu[illegible]

N[illegible]

Van Timor den 12: aug.ty A.o 1680

ontfangen tot Bat.a den 30: aug.o 1680 P.r de fluijt Wimmenum

Register der nevens gaande Papieren bij den brief ingesloten —

N.o 1 Origineele brief aan haar Ed.le Hoog.t tot Batavia
2 attestatie vande te hoort comende goederen desen Jare p.r wimmenum aangebragt
3. aanwijsingen der tevreede in desen Jare aangebragte factura met wimmenum
4. antwoort op de bevinding der timorsche negotie boecken door den E. Visitateur generaal overgesonden —
5. translaat brieff vande Solorsche vorsten nej Kilij mooda
6. translaat brief vande Signadies dadje en Crain van lamahora
7. Inventaris, verkoop en taxatie van thomas Jacobsz: van rotterdam Zal.r —
8 Inventaris en taxatie vande goederen van Salomon Claasz du bois Item een brief door h.s meijer geschr: wegens 50: rijcd.s —
9 gequalificeerde rolle
10. petitie off eysch der goederen voor den Jare 1681
11. papieren ten laste vanden gew.r Smith christoffel Jansz: van Coningsbergen —
12. attestatie bij forma van confessie ten laste vanden gedetineerde Stierman Gillis Commer
13. copie van het breven van groot en broek en l Soaantie
14 copia beslote testament vanden E. Jacob van Wijckersloot Zal.r
15 Catalogus der medicamenten
16 versoeckschrift van matthijs thesaurus
17. d.o van Jonas Sijbrantsz
18. factuijra van't gescheepte in wimmenum
19. Cognoissement

De Volgende boucken int kasje gemerkt

1 de negotie boecken met de attestatie daar bij behoorende
1 Specificatieboeck

1 ongetac:

Van Timor den 12: aug:ty A:o 1680

1 negotie boeckie
3 ditto guarnisoens boeckjes
2 dagregisters
1 resolutie boeck
1 sententieboeck met de documenten
1 aankomende } brieven boeckjes —
1 affgaande }

Timor Int' Casteel Concordia A:o 1680 den 12 Augustij —— was getekent willem van Couwenhoven —

E. Ed:le Eentfeste
hoogh achtb: genereuse —
manhafte Wijse voor-
sienige seer discrete heer

ontfangen tot batavia den 30 aug:o A:o 1680 p:r de fluijt Wimmenum

Den Ed:le Heer Rijckloff van Goens gouv:r generaal mitsgaders de E:E heeren raden van 't nederlants India

Hoog-Achtb:re Gebiedende Ed:le Heeren

Bij de uwe Wel Edelheedens over aangenaame schrijvens gedagtekent 2: January met de fluijt wimmenum op p:mo febr:, en van 27: January p:r den portugees schip nossa senhora de secoura uijt handen van den Capitein — Lourenco de melo op 29: maart hebben — neevens hunne verdere bijlagen, mitsgaders — het ingeladen Cargasoentie uijt wimmenum voornoemt ten bedrage van f 37557:19:14 als deselve factura vermelt (doch zijnde) wel ontfangen, dewelke bij de gevolgende — negotieboeckjens behoorlijk ingeb:t: en het — generaal is goet gedaan zijnde niet meer als — f 129:16:1 op deselve ladinge te kort gelevert bestaande 't meerendeel in breeckende waren — uijtwijsende de attestatie van dato 27: maart onder N:o 2 hier neevens gaande behalven dat wij bij 't nareeckenen en inschrijven van — gemelte factuijra dit Comptoir Timor — bevonden voor f 314.9.2.4 te vele en ten onrechte

onrecht te verklaren Zijn, excepto de Schrijff fouten
dieoo met het bekomen der Copia factura waer
gedreffeert hebben gelijck uijt den nevens gaande
aanwijsen onder N.o 3. kan gesien werden 't geene
daar wijder voor verclaart staat onder vertrouwen —
haer wel Ed.e Ho: achtb.e t'een uit ander na —
Coopmans Stijl en voorwel gedaan, op mene
Zullen, gaande ook de opgegeven dreduren doorden
E visitateur Generaal Martinus pit met
de antwoorden op deselve onder N.o 4. hier nevens

Achtervolgens uwer Wel Edele Groot agtb.e ordre hebben we
alle vlijt zoo op den eijlanden Rotti als Savo en —
andere plaatsen meer, aangewendt om soo vele —
bequame dienstbare slaven te bemagtigen als
doenlijck is geweest, maar dat dien handel soo vele
niet beschooten heeft als wel gehoopt hadden, niet
tegenstaande achtervolgens uwer achtbaarheden
ordre het redelijk tijdt: en dat noch in —
Spaanse munt voor ijder mans persoon daer
moeten betalen: ontstaat ten meendeel doorde
van Jaar tot Jaar wedergekeerde gedenurende —
en doordie kinder pockiens ter aarde gerukte —
menschen, ten anderen datter weijnigh geschillen op
Rotti daar en bequaamelijck eenige slaven tot —
boete van d'een off d'ander negorij in hebben —
cunnen condemneren zijn voorgevallen, die ten —
meerendeele ook de winden van timor toe
brengen overmits op dat eijlandt alte vreedig
en gerustelijck naar ons zin sedert 1676 dat
met d'Comp.s magt daar ware schijnen —
geweest te Zijn, gelijck onder anderen bij ons —
dagh-register onder dato ult.o augustij A.o en 11:
September comt te blijcken, die uijt de negorij
Rachau wel claghtigh vielen, maar hier ten —
Casteele ontboden wordende aanstonts scheijden
ende quijt te nevens eenige andere cleene
verschillen ter neder geleijt zijnde niets betalende
twee slaven met eenen doorden raadt ende —
presentwesende hooftregenten vastgestelt wiert
voort opperhooft, dat jaar daar niets sonderlings
te doen sende vallen, maar de gewoonlijcke
visite genoegsaam doorden Sergiant Jan Pieterse: —
Couwenhoven conde verricht werden gelijck
bijgevolgh geschieden, als uijt zijn dagelijcse —
aanteeckeningh can gesien werden, met —
allen d'twee hier vooren gem: lijfseigen —
van Rachau maar noch twee van Oesipoko
zijnde de laatste van de 20 st: waarmede
op 7: november s'jaars te vooren bij 't opperhooft
aanwesen op Rotty gedaemt waren, [illegible] —

Schult

schult ten vollen in getal nu affgeleijt hebben, —
behalven deese braghte Ey Couwenhove nog seven —
Stux Cloeke mans mede die tegens den gesetten —
prijs van ses en dartigh Spaanse realen betaelt
hadde voor welcke elff Stux slaven die koningen: —
op ult° octob: bij de overcomende negotieboekje des
bearts staat waar aen ons eerhendelijck gedragen,
Zoo datter op dat eijlandt geen agterstallige slaven
meer vallen in te vorderen, noch ook geen quartie
onverteffent gebleven, behalven twee ondere regenten
van Landa namentlijck Kattelama en —
Betefoij die veelmaals met d' Comp:ies vlagh vereerde
regent mede daarse agter onder staan en —
dienvolgende obedientie moeten, over hoop leggende
geweijgert hadden d'e: Couwenhoven op 15: octob
te spraacke te staan, uijt vreese van gevat en
na Coepan gevoert te werden, gelijck ook —
buijten alle twijffel zoude hebben geschiet, wanneerse
maar te voorschijn gecomen, doch 't is een quaade
schout (: zegt het spreeckwoort :) die zijn beesten —
niet affvragten kan —

Den welbekenden Laffi-Kettij van Bubba was al
weeder uijt de groote negorij op zijn klip om —
eenige beschuldingen, die tegens zijn oom Lidaij
ontstaan waren, gevlugt, den selven hadt —
instantelijck versocht dat om teeden als gesegt
met zijn oom, noch ook met d' Comp:ies vlagh,
vereerde regent Bolo niet over een conne —
conde, een mogte toegestaan werden, maar
met eerhuijs gesinne vande zijne een kleijn —
negorijtie op haar selven bij haar tuffer beste —
(daar zijn vader den ouden Belhamel Kettij
begraven leijt :) toe staan wilde, te maken —
hij zoude echter zijn pligt neevens d' andere
negorijen aan d' E Comp:ie betoonen, welck —
versoeck hem dat maal door d'e: Couwenhove
niet maar naderhandt de Bubbase regenten en —
gesamentlijck aan 't casteel Concordia eer —
zijns gesinne genomineert werden om de bij 't
daghregister op 16: Januarij verhaalde —
reeden toegelaten zijn, bij een Laffi Kettij
aan zijn vaders graff te mogen maken en —
bij een woonen —

Naderhandt waren der inde maant Januarij op —
Kottij tusschende negorijen ter maande en
Carbafa, eenige onlusten gerezen, die inden
beginne scheenen een revolte en eenige van
hun bijde te sullen uijtcomen als bij ons —
dagh-register op den 13 en 16 Januarij
int breede staat aangehaalt maar de
regenten —

regenten wederzijts ten casteele ontboden zijnde
quamen eyndelijck op 13: maart, en bragten de twee
opraekhaires gevatte Schapen die Lij mede, waar-
door de onlusten ten teen meerendeels ontstaan zijn —
die op het goetvinden vanden raadt en de presente
Rottinese regenten voor deselve en tot een beeter„
bedwingh te comen in de ketting gedoemt en die
regen op voorm: datum daar voor belast hebben
uitsgaders de verdere wederzijdse partijen —
aanbevolen hun te zullen bevredigen, waartoe
den onder coopman Sr: Joannes vandenbroeck
met gemelde Stemmen verhoort zijnde, op 21:
maart benoemt zijnde als bij resolutie te zien,
nevens Sadeck en zijn gevolg, met de chaloup
den Doradus in geleyde vande op 14: der zelven
maant hier geweest Rottinese, Dannemese, en
Savounese prauwen na't eylandt Rotty over
Stack, en ten wederzijds genoegen, niet
zonder verwonderingh die twistende regenten
bevredigde, gelijck onder dato 26: maart bij
zijn op rotty gehouden dagelijcse aanteeckeningh
Comt te blijcken, den zelven had op die toght
ook wel genoegsame vlijt tot procura van —
slaven aangewent, maar wiert niet als met
den ijdelen hoop van 70: 80: off zoo sommige
zeggen over de hondert stx weg geloopen slaven
gepaijt, die daar op verscheyde tijden zoo met
twee biermaats vaartuygen van batavia off
Java tusschen deha en d'oynalise en die nevens
noch twee inlandse prauwen aande oost—
kant des eylants Rottij zouden aangelant
wesen, vogar onder eenige vande laatste
met het wegh genomen, uitsgenit dat d'voor
leden jaar g'adviseerde 11 stx slaven op 17:
Junij uijt handen vanden soldaat Michiel
Werner name (waar mede haar van hier
op de vlught begaven) hadden gesien en —
waar over die soldaat noch inde kettingh
gaat, maar wat belangt d'verdere diese —
zeggen dat vandeselve in verscheyde Jaren bij
d'Capn. Vande Korper en Lijdema zaliger
tijden, Jav. selfs bij ons aanwesen met de
vloot 1676 na batavia versonden zijn, niet
allen onder schuylen, maar selfs het grootste
gedeelte uijt makendaar van d'r eenige —
niet namen weerdeugdt Zoo dat 't niet
twijffelen off se zijn wel op rotty aangekomen
maar om deselve andermael in handen te krijgen
daar siender weijnigh apparentie toe soo —
langh

langh alsse geen vaste plaats houden, niet jegenstaande op ult.o november des voorleden Jaars bij forma van resolutie als in dat baeck dagregister op voorsz. datum te sien is aan de regenten Saduck van Termanu en Raja van Loly een acte verleent wiert an die vlugtelingen met geweldt aan te mogen tasten, en 't zij levendigh off doot op te mogen brengen, dogh alles zonder gevolgh, van gelijcke is tot nu met dese laaste van batavia aangekomene vlugtelingen, te meer zulcke bekennen voor hun bevreest zijn, en sulcx sonder s' Comp.s hulp niet wederom aanvangen, om reden verscheijde rottinese voorgeven, die der eenige vangesien en gesproocken souden hebben, ordre hadden, haar inde bosschagie en klippen te moeten schuijl houden, tot dat den 1692 van hier na batavia en volgens uwer wel Ed.e hooghachtbaarheden schrijvens sjaars daar aan na de Caap de goede hoop versonden Kochilje# gewapender handt aldaar inde negorij Deha in 't velt wil, maar niet gedoogen datter een van dese vlugtelingen aangetast off aan d' E. Comp.e andermaal voor slaaff overgelevert werde, met veel en verscheijde andere windrige praatjens nader onder rottinese wijse meer, die de gemoederen op dat eijlandt vrij wat doen ontrusten, buijten het zelve hadde het van den Broeck daar alles op zijn laatste aanwesen in eenigheyt en goede rust gelaten, wij hebben onse gedagten eenighsints wel laten speelen off de onder dese voorgegeven vlugtelingen geen van de over agt Jaren van Deha vertrocken macassaren schuijlde die haar doen ter tijt het wederom comen met meerder magt wel hebben belooft, en onnaselijcken dit hun voorgeven zeeckerder te doen gelooven, zoo eenersse twee van haar mackers doen ter tijt op rotty bleven, waar van den een 1692 met de Cabbeljauw na batavia in geleijde van voorsz. Kochilje mede andere mede versonden is, maar den anderen hout zigh nogh bij den welbekenden Lisje van Deha op die wijse na 't vertreck van dese boden met een soort lijntie zullen zoecken aan 't fort te crijgen, alhoewel tot nogh toe gantsch geen geruchten, van die natie op dat eijlandt gehoort hebben

Ten voorleeden Jaare in septemb.: hadden aan de broeder van den rottinese regent Mincko van Dauw een vrijgeleij-briefje om met drie prauwen van rotty op Savo te mogen gaan handelen, den zelven quam op 10! maart passado met een sijner drie prauwen hier ten Casteele mede bringende noch een groot Savoneesch vaartuijg toebehoorende Amadanij s' Comp.s vlagh voerende regent van Timo die ons mede den voorsz. hier gebracht

dese dit aanstaande weder een dagh dan op rotty zijn verwagt ende zal gekomen wesen, welcke Kochilje

genoten pants. man Koosje om ontslaginge van
amachi Zij zijnde den broeder vanden moordenaer
Talo versochten, brengende tot dien eijnde twee
paarden en 2: varkens tot den 3.e mael geschenck
voor't opperhooft mede, maar alsoo dit versoeck
niet vermogens waeren toe te staan, wesende —
met de saghte en vriendlijckste woorden aff,
die wetende materie conden bij brengen, hun niet
veel daar en boven aanradende dat se den —
broeder van Talo veel eerder zoeken te bewegen
zigh selve opde de geribe moort aenden onder,,
coopman S.r Wagenburgh Zal.r en die vande
verongeluckte chialoup de keerpen gepleeght —
voor't opperhooft hier aan't fort quam te vernoedigen
als wanneer zijn broeder den bekende amachi Zij
aan't houts zouden ontslaan en op vrije voeten
stellen dat buijten zijn Talos verneederingh
anders beswaarlijck kan geschieden, tweeckdese
Savonesen andermaal door genoemde Mintro
als taalman buijten het gebeurde zonder yets te
obtineeren, versocht den Jongen gese Koosje
voor eenigen tijt ciraant fort te mogen —
blijven om van zijn siechte die bijhaar onge,,
neeslijck is gecureert te werden, dat gewilligh
toe staenden, te meer voornemens waeren terwijl
het guarnisoen door de aangekomen militairen —
nu versterckt is, een besendinge met bijde —
wel gearmeerde s'Comp.es Chaloupen derwaerts
te doen, twelck op 25 en 26: april gevolght —
nam, als wanneer den ondercoopman Vanden
broeck bij resolutie van dato voorsz: tot de
te doene besendinge als hooft in plaatse van —
S.r Commenhove (doen ter tijt impotent) —
verkooren en g'authoriseert zijnde nevens den —
voorgenoemde Koosje (alhoewel noch niet
genesen) over weten onder Savonese taalkundige
regenten badden en Mintro mede te nemen —
vertrocken, mitsgaders den 2: mey op Savo —
aangekomen zijn, daar wel alle diligentien —
tot het bemagtigen van slaven in't werck —
stelden maar geen als seven stux Jonge mans
persoonen dat geen slaven maar vrije geboorne
waeren, aangeraden wiert met geweldt uijt de
negorije Seba te halen behouden hebt waar
affer noch een die oudt en kreupel was —
weder na Laaij te rugh sont, als bij sijn —
vanden broecks dagelijcx aanteekeningh
op de reijse na Savo en Zolor gehouden

onder —

onder dato 7: en 8: meij vermelt wort als mede
de ontmoetinge ontrent zijn perdoon met den
bevelhebber van moordenaar Talo en redehandlingh
op het strant voor Loba met hem gehouden, hoe
hem heerlijck bij d' onse tegens die van de alder
getrouwste negrij Liaij (: die beter niet te
vertrouwen zijn :) onder presentatie van hulp
tot het bemagtigen van slaven zocht aan te
vorderen, onse inderweijse op de vers. banck
gebragt hebbende niet gehoor (: als men dogt :)
te laten stellen, eevengelijck 1672 op 11: en 27:
Junij ook 25. Julij en andere plaetsen mede
onder de selve schijn op bevorantie van slaven en
verder makinge door die van Timo tegens
Amassara op Savo aangevoert wierden, als
zulcx blijckt uijt S.r Wagenburg zal.s doen
maels gehouden dagelijckse aanteeckeningh
op die reijse nog zoo een comme gesien werden
waar aan ons zeer verbiddelijcke gedragen
zoodat die weijgering om met hem Talo ter
destructie van de negrij Liaij als de opsijssinge [?]
der slaven aldaar zeer wijselijck gedesiseert [?]
en nagelaten is, maar in tegendeel wort
het aanvatten en medebrengen van de bos hier
gevangen mans behoudens uwe Edelheden
wijser oordeel door ons in zijn geheel gedisapprobeert
om reden alle uijt d' negrij Lilabo geboortigh en
de zoon van Amaldij Saffo selfs daar onder
bevonden te zijn, welcke Amaldij Saffo den
vermoorden Wagenburgh zal.r met alles in
zijn huijs maar op zijn soldering geborgen hadde
totter tijt hij door die van Timo &c.a met gewelt
daar vandaan gehaelt is, gelijck breeder bij de
resolutie van dato 29: meij passado en ons dagh-
register te zien, ook als over twee jaren met
S.r van den Hoeve zal.r die zorgelijcke voijagie
zoo veel Savo belanght, gantsch vrugteloos
was comen uijt te vallen, waeromme niet
kunnen bespeuren daar voortaan veel slaven
te handelen off bemagtigen zullen wesen

Bij ons voorleden Jarige schrijvens adviseerden uwe
Hoog edelheden van Sachterve twee vaar-
tuijgen die met hem geldij-brievens d'een
getekent Macassar 26:en februarij en
d'ander Palimbang 26: december 1679 op
Solor aangelandt waren, waeraff 't eerste
van Macassar den anachoda den ternataan
genaamt Saffagogo van s' Comp.s onderdaans

tribitijt

tribuijt quam vorderen, doch op Solor omdat wij het niet ons aanwesen verboden hadden, mitsgad: de vaer=tien Mij Chijn ende Signadis bevolen hem niet te wille Solor weten maardrijgen — bij aldien ijets te vorderen off pretenderen hadt d'Signadis met hem Saffagogo te gelijck nae Copan comen wilde en bij aldien S'comp.^ies overhooft hun aldaer belaste eenige tribuijt aanden ternataansen Coningh te betalen sulcx gewilligh doen zullen, waer op dien gar= merckende dit uijt onse hoker quam stillekens van Solor nae Alor vertrock, alwaar hij behalven vande negorije Blaggar pandij en Barnusa daar niet affwist en (omdat met den andere in oorlogh zijn:) een groote praduw — waardigh vijff slaven neven twee en eenhalf Bhaar wax op S'comp.^ies en zijn Conings — naam, als bij't aanhomende briefen boeck — en ons dagh-register onder dato 11: december te zien, voorgeven off weijnig naamwaardige Caden hadden moeten opbrengen, eijndelijck — over adenare na macassar off elders ons — onbewust vertrocken is, maar den paldenbangh en anachoda praija Wangka was op Solor — over blijven leggen, tot nu in mij laatsleden — als wanneer zijn vaardigh lag, door beijde — S'comp.^ies chaloupen aldaar met den onder coopman Sr Joannis vanden Broeck over Savo comende belopen wiert, en uijt een aantal van 60: off 70: slaven die tot zeer geringen prijs ingehandelt hadde twee en dartigh stux bestaande in

9. mans
21. vrouwen
1. Jongetje en
1. meijsie uijt gesocht die in S'comp.^ies chaloupen overnam waar aff voorden heer vandenbroeck een wisselbriefken groot vijffhondert rijxdald: de dato 20: mij voor soo veel als de 32: gen: slaven quamen te bedragen, om met u Edele te believen aanden selven anachoda praija — Wangka op batavia voldaan te worden — heeft gepasseert, en waar voort gemeld — bijde copiende boeckjens gecrediteert hebben, latende hem met de reste sorderende omme te rijst — elders vertrecken, welck gedaen te

— beter

Van Timor den 12:en aug:ty A:o 1660

beter met uwe Edel:e ordre in onse meijninge
over den Comt, als 't geene bevorens inde maant
maart door den ondercoopman en Saminder S:r Willem
van Couwenhoven op Solor van den bandase
vrij-burger maerten franchois (alias) pluijm
voor 't vervallen fort fredrick henrick zoo voorgaff
om te vertimmeren leggende, ook 135 tallis wag
445 St:e beitouse bijltiens en 6: slaven (behalven
vier die van andere Solorese ingekogt heeft)
van deen pluijm overnam, 't welck daer alles
met kleeden aan den debiteur voldeede, gelijck
uijt sijn Couwenhovens dagelijckse gehouden
aanteeckeningh onder dato 29: maart perti„
nentelijck te zien is,

Op gemelte datum zal uwe Ed:le ook blijcken
zodanig de Scheenckagie alsoo wel met specifica
aan de vorstin Nieij Chilij mitsgaders
voor de Signaadjes Dasjo en krijn door
gemelte Saminder met de behoorlijcke solemni
teijten wel overgeleevert zijn, als uijt gemelte
hun beijder schrijvens komt te blijcken, behalven
dat de vorstin nu bij desen haere missive
vergiffenisse voor de beruchte Wollorese moordenaars
versoeckt daarse bevoorens aan uwe wel Ed:le
(zoo niet beter weten) geschreven, en aan ons
altoos achter den volgende jaaren gesegt heeft,
dat de Wollorese moordenaars alle gestorven
waeren, diensvolgens die niet overleeveren conde
niet tegenstaande ons door de daar geplaatste
bosschieters 't contrarie is berigt, namentlijck
datter noch vijff van gemelte wollorese
moordenaars in 't leven zijn: om welcke reeden
gemelte vorstin desen brieff door haar
maleijtsen paap off glatip alleen zonder 't bij
wesen van eenige der minste signaadjes heeft
laten schrijven, alhoewelse de signaadjes met
namen daar in derft melden, zij luijden echter
het minste van den inhout desselfs niet weten,
noch ook geen kennisse van desen haeren brieff
hebben, die onder N:o 5 daar een stockouder
mans slaaff tot geschenck aan uwe wel Ed:le
bij komt gevoegt neevens overkomt, hier
voorens hebben gesijt van beijde hunne
schrijvens omdatter uijt de naam van de
signaadjes Dasjo en krain van lamakera
ook een brieff onder N:o 6: neevens een mans
slaaff en slavinne tot geschenck voor uwe
Ed:le mede gaat, welckers beijde translaten
zoo goet als 't den inlandsen kenner ter

paulus

Van Timor den 12: aug.ty A:o 1660

paulus van Cochan tot onder verwondering
in zoo weijnig tijts geleert heeft, bij ons dagh,,
register ter onder dato p.mo Junij passo staan in
geschreven met eenige weijnige opmerkingen —
diene tot narigtinge van uwe Ed.le in 't —
weenden daar bij hebben gevoegt waar aan —
ons verder verbiddelijck gedragen ——

Bij voor aangetogen is Couwenhovens dagh,, —
register ter onder dato 20 en 29: maart, als op —
andere plaatsen besvoorens op 6: 7: 19: novemb. en
11: december passo zullen uwe Ed.le commen
te zien, hoe dat het aangeven desweijten heer —
gesaspeert den cap.n moor Anthonij Hornaij van
tijt tot tijt (: niet zoo veel uijt s' Comp.s als —
onse eijgene naam op inden niet al te opgeblasen —
worden) gesocht hebben te bewegen om nadese —
timorese buijten eert tot inkoop van sandel,,
hout zoo wel als de macause off andere handelaers
te werden toegelaten behalven dat niet meer
als om een off twee chialoups ladingen goet
sandel jaarlijcx van daar versochten te halen —
maar alles vrugteloos sonder eenige andere
reden voor te wenden, als omdat de Comp.s —
d' portugesen niet na der oost eersche provintien —
consenteerde te handelen bij Hornaij dese —
timorese buijten eert ook voorder zijne alleen —
behouden wilde, niet jegenstaande hem —
s' Comp.s voorigen handel aldaar bij zijne voor,,
zaten, Jan: Sels bij ons aanwesen alhier niet
onbekent is, waer mede hem wel genoegsaam
overtuijgden, dat de vrede articulen tusschen —
de croon portugaal en onsen staat immers
bondig vast en onverbreeckelijck besloten soo
wel in politie als negotie niet en onderhielt
maar deselve allenthalve was violeerende door
de onderhoorige portugesen off Larantoequese
bende, op 16: aug.o anno passato veertien dagen —
naar zijn comste van timor op Larentoequen,
daaromme niet te presumeren buijten zijns
Hornaijs kennisse het uijtplunderen, stranden,
en rooven van twee vrouwen uijt s' Comp.s —
negrij Adenare leggende op de buijtenkant
van 't eijlandt Serbite kan zijn geschiet
waar door dan baarblijckelijck zagen hij de
Comp.s alle onnie in haren jurisdictie, —
onderdanen en handel socht te beledigen —
absoluijtelijck protesteerden, maar daar op
van den voorgenoemden cap.n moor

Anthonij

antoni hornaij anders niet als een frivole
antwoort creegen, niettet Zeggen geen kennisse
daar van te hebben en hij die boeren alsoo desse
de larantoequers onderhoorig Zijn niet dwingen
ofte min daar over straffen conde &c:a —

Over dit geweldigh gedoente stonden de Solorse
Signaadjens en voornamentlijck die van —
Lamakera en trongh geheel en d'al ontstelt
maar de voorn: Nij Cilij end lamahalers
die laten haar soo 't schijnt der weijnigh aange
legen waar uijt gemelte voorn: een oorsaack —
van clagen tegens d'haare alsoo wel heen —
onrechten neemt, omdat de Signaadjes bacher
van trongh en kaijn van Lamakera —
op 27: der maant october passo: met een stille
fronn d'eerste met drie end' ander met twee
wel gearmeerde Cacoleij praeuwen overstaken
naar 't eijlandt Kawello omme de negorij —
Lewogan d' portugese toebehoorende in waer
wraacke van dien ook vangelijcke te
spolieren en verbranden, maar desen aan
slagh, door gem: Signaadjes Zoo wel buijten
onse als d' voorn: tins kennisse volgens haer
voorgeven ondernomen Zijnde wierden aldaer
door de portugese boeren Zoodanigh ontfangen
dat den Signaadie bacher neevens Zijn Zoon
Kilangh met een Zijner tommagons hiling
Gamma nadat wel 23 à 24: gequetste hadden
Selver op de plaats doot bleven, welckers —
Signaadies plaatse op trongh nu noch voor —
een tijt tot nader ordre door den Inna off
maldijtse paap . . . . aldaar bekleedt
wort, en ten waare den Signaadje kaijn —
Zijn volck hem niet trouwelijck hadden bij
gestaan hij daar mede na allen schijn —
gesneuvelt Zoude hebben, die vechte neevens
velle van Zijn volck met bloedige hoofden
schandelijck moesten affwijcken ende den —
vijandt de rugh toekeeren —

Item was op 7: november des voorleden Jaers
dat den ondercoopman en Secunde ter —
willem van Couwenhove geordonneert
was om eenreijse na Solor, larantoequers
en alor te gaan doen, ook de cleeden tot
dien eijnde al in d' Comp:s chaloup Egmont
affgescheept waren, maar door tegentijt schielijck
Zieck werdende moest die toght Zoo veele
Zijn persoon aanging gestaackt werden en

Om

Van Timor den 12: aug.ty A.o 1660

omdatse van geen bequame prumisten voorsien
zijnde, de affgelegen negotie derven te betrouwen
waar over op 25: augusty bevoorens bij ons —
dagregister ook zijnde beschreven wij hebben
genootsaackt waren het ingeladen Cargasoen
weder inde packhuijsen te laten, t'Zedert geen:
tijt heeft d'hr: Couwenhoven altijt onpasselijk
geweest en niet tegenstaande inde maent maert
noch, als vergaert een vrugteloose tocht naer
Solor en Larentoequa, doende met aanbiedinge
vanden door ine Edele gebod geeischten 200 stux
kiate planken voor de Cap.n moor anthonij
Hornaij daar hij nu zoo weijnig estimatie
aff maeckte datter maar 100 stux van 10: 15:
wilde aennemen, endat noch om op Liffauw
met sandelhout te betalen, zoodatse de —
beverderingh van 2½ off drie duijms planken —
hier bij wel mogen staken, als zijnde waerlijk
alte onverdragelijcke onbeleeftheden, die hem
Couwenhoven niet omdat doen heel ziek en
gansch laen vandaer quam, maar hem —
Hornaij te imputeren zijn —

Met die van amarasie zijn s'Comp.s bontge-
noten als voorleden jaar, (waarvan U Edelheden
advijseerden) noch in oorlogh op vele en —
verscheijde geruchten vandaer, datse met —
haar gantsche magt wilden affcomen, om
niet alleen s'Comp.s bontgenoten maer selffs
dit fortie totaliter te vernielen, om welcke
reden hebben wij d'onse achtervolgens U Ed.s: acht.s:
ordre en haar instantelijck versoeck op 21:
augusty en 15: september des voorleden —
jaars matighlijck met amonitien verdien —
totdat eijndelijck den Coning van amarasie
met zijn broeder, anthonij d'Vegas, en —
Joan Dias beneffens vele en verscheijde
topassen dierwaerts met en welken te nemen —
tot haar adsistentie van Liffauw en —
elders bekomen hebbende, den laatsten —
october nadat daer en boven haar noch —
met de Tijmoreesen, amanoebangers, —
Batumeniangers, en andere omheerleggende
volckeren veel gesticht in hare legers —
verdeelt hebbende met vliegende vaandelen
en slaande trommels tot op maumenaij
en vervolgens op sattifeeotij (zijnde niet
meer als een groot halve mijl weegs
van't fort.) affquamen om haar langh
gedreijgde

gedreijgde en superbe progressen (zooals de die
reets noemden) tegens 's Comp.ies bontgenoten —
die qualijck een man tegens thien connen —
uijtmaken moorddadiglijck int werck te —
stellen, maar 's Comp.ies bontgenoten 's avonts
bevoorens van hun naderende, aantogt de
wint door eenen uijt 's vijants off tevijbenes
leger bekomen hebbende, begonst zig den Co.n
van amaradje neffens de zijne mettet —
lamieren van den aanstaanden dagh naa de
laagte en rontom op 't geberghte van d' onse
omsingelt, maar het andere gedeelte van —
's vijandts leger bestaande ten meerendeele
uijt tevijbenes en batimmiangers —
d' onse (als wesende eene natie) niet hoe —
vijandtlijck zijnde die quamen reets —
vlugtende offze al geslagen waren op haer
aff, twelck eengroote verslagentheijt —
onder den vijandt veroorsaeckende, te meerder
het geen stant te houden conde gebraght
worden, alswanneer 's Comp.ies bontgenoten —
en voornamentlijck den velt overste ten —
amathomanana selffs hier present die
gelegentheijt aensiende geneuchelijck waer
nam (alhoewel wij niet connen geloven —
off sij heeft eenige kennisse van dit —
vlugten gehadt) treckt daer op aen 's
Comp.ies gantsche macht (die doen noch qualijck
half soo sterck als de amaradjers niet
altsaer t'o passen was) bij een en valt —
couragieuselijck op den vijandt in die sy na
een langen tegenweer ook op de vlugt
bragten nadat den amaradieschen coninck
persoonlijck door beijde zijn beenen geschoten —
zijnde wegh gedragen wiert twelck door —
twee zijnen maijesteijts broeders ende —
meenighte der gepassen die hem hier over
meenden tegen d' onse te revengieren, zoo —
hevigen gevoegt veroorsaeckte dat hun —
schietgeweeren niet meer connende gebruijken
malcanderen met de kolven de cop in —
slogen, waardoor de onse doen sonder schiet
geweer maar met schilt en azegaijen —
gewapent zijnde groot voordeel bequamen —
zulx dat niet alleen d' op amaradje voorzegen
vermoorde schuldenaren, maar ook veele
van de portugese soldaten quee op die —
plaats —

Van Timor den 12: aug: Ao 1660 —

plaats doodgebleven zijn, eyndelijck s' Comp.es
bontgenoten victorieus met den portugees
vaandel, den trom, nevens drie en vijftigh
schietgeweeren, mitsgaders hondert en drie
meer 't toepar van haar affgeslagen hoofden
op den avondt terugh ons aan dit strant
quamen vertoonen, gelijck 't selve van voorsz:
ult.o october, en daar over nadese lants
wijse gedane schenckagien op p.mo november
tot 21 ditto incluys bij ons dagh register
int breede aangeteeckent staat en waar
toe ons seer verbindelijck kortheyts halven
gedragen —

Naadese heerlijcke victorie omdatse met soo
weijnig volck en dat noch inlanders sulcken
grooten macht niet alleen van haere natie
maar selfs portugesen, zoo alse haar laten
noemen, tegen gestaan, maar ook geslagen
en overwonnen hebben, kregen s' Comp.es
bontgenoten en voornamentlijck d' amabiers
door hongers noot, toeloop van volck uyt
amarasie gelijck onder anderen op 23: 24:
29: december ook 2: en 4: January passo
en andere plaatsen meer bij ons dagh
register staat aangeteeckent, zoodatter
eenige vande sonnebayers naretty te gaan
quamen versoecken om lijfftogt voor haar
en dese nieuwe aankomelingen op te koopen,
dat wij haar niet alleen toestonden, maar
hunne voorsigtigheyt laudeerden, te meerder
waerom als voorleden jaar vanden heer
voorn: genoemden tijt bevonden sijn herwaerts
overcomen en gerucht wiert, daar egter
geen gevolgh op quam, niet tegenstaande
't vooren verhaalde, waren wij mede
genootsaackt aan dese inlanders zeven
last en rijs tegen 37½ rijcxd.s 't last
ter nooddruft te verkopen, nadat alvoorens
van Wimmenums aangebragte graan
versaeckert waren, op indien daar door selver
in geen hongers noot zouden raken —

Daardoor meer vele Edelheden voor s' Comp.es
bontgenoten

Van Timor den 12: aug.^{sti} A:o 1680 —

bontgenoten Coningen geprojecteerde Schenckagie is niet bij wesen van desen raadt aan deselve nevens — uwe Ho: achtb: schrijvens met de behoorlijcke — Solemniteijten overgelevert, welckers namen onder dato 12: februarij als op andere plaatsen mede bij ons dagregister gespecificeert achtervolgens uwe Hoogh — achtbaarheden deses Jaers gegeven ordre zijn te — vinden, ten zelven dage wiert ook de publicatie des geslooten vreede tot Nimmegen tusschen de Croon Vranckrijck en onse vereenigden Staat, mitsgaders den anderen dagh daar aan tot een danckdagh ter eeren Godes afgekundight dewelcke op den — avont door 't lossen van 't Canon en 't aansteken — van verscheijde vreugde vieren, zoo wel door — S' Comp.s bontgenoten Coningen buijten: als door ons binnen dese fortresse, en op 't heerlijckste gesolemniseert wiert —

Den meltee Coningin Lelbanen soo wel als deselve: gesocht haar versoeck om een hoer na Batavia te mogen doen, uijt het hooft te praten, met het seggen dat in dese dangereuse tijt niet conden gemist worden, dus niet Jegenstaande zal u Ed:le — Comp. te blijcken bij resolutie van den 4 der gepasseerde maant Julij en ons dagregister hoe sodanig bij haar voorleden Jaar en bevorens gedane versoeck om als gesegt na Batavia te mogen gaan noch blijve volharden, ten welcken eijnde 5/16 ℔: wasch bestaande in negen st— tot teecken van onderdanige danckbaarheijt voor 't ontfangende gewade, aan uwe wel Ed:le hier nevens — oversenden, zonder eenig ander versoeck daar bij te willen voegen als dat bij 't voorige blijven — persisteeren —

'T voorleden Jaar in Septemb: is het Jachtie de Spiering uijt Banda met den luijtenant Nicolaes Jan — Bleumer onder den naam van vereeren op Adonaren Mantatue ook op Liffauw en vervolgens hier op Copan aangeweest, klagende bij luijtenant: drie van zijn matroosen bij de Portugiesen wegh geloopen waren, welckers namen op 14: der gemelte maant bij 't overkomende dagregister gespecificeert staan, behalven dat hij ons naderhandt met den letterdrager in 't aankomende briefboeck ingest: onder dato 29: September van Solor weten liet, d' Cap.n Moor Anthonij Hornaij dese drie weghloopers (: doen al van Liffauw op Larentoeque overgebracht zijnde) een genadige pardon te geven, waar —

tegens

Van Timor den 12:en aug:[o] A:o 1660

tegens de macassche Schepiens die op 17: april uijt de bocht van Babauw vertrocken, daar oock Jan vander Velde geboortig van Bergen in noorwegen maar tot London opgevoedt (zoo hij zeyt) aanlandt lieten staan, met den selven hebben vangelijcken gehandelt, die vaart mede op zijn versoeck met dese boden voor de kost over na Batavia —

Het was op den laatsten Julij des voorleden Jaars dat het opperhooft uijt de chaloup Degmont na winnende geseyde depeschen van voor Larentocqua weer op Coepan (dogh seer ziekelijck) terugh quam, waar aff na eenige dagen de koorts te bevaart te hebben, eyndelijck wel eenige beterschap raackte, maar niet zoodanig off heeft tot nog toe een groote swackheyt int gesicht aff behouden, vandergelijcken en andere ziekte zijnde de guarnisoenhouders en de matroosen Jav:s dese inlanders zelfs 't geparte besoen zaijzoen niet vrij gewest, als op 14: 15: 19 augustij en 12: december ook op andere plaatsen mee kranghsten worden, den rottimese taalman en sergeant Thomas Jacobsz: van Rotterdam, als mee Lijsbet Paulusz: van Batavia geweest zijnde de huijsvrouwe vanden constabel Salomon Claesz: du Bois op 19: october daaraanvolgende ter aarden zijn bestelt, ijder een jonge zoon agter latende, van welckers nalatenschap bij d' Inventarissen onder N:o 7 en 8: voor de weeskamer tot Batavia hier bijgevoeght zijn, en behalven dese genoemde hebben uijt dit kleene guarnisoentie nogh vijff dooden gehadt bestaande in

2: soldaten
2: matroosen en
1: drajer genaamt Frans Jansz: van Hamburg in welckers overleden sergiants plaatse, om reden den niet meer als eenig Wouter Jacobsz: (hoewel ook een oudt manis) bij 't guarnisoen beschiede, als uijt het nevens gaande gequalificeerde rolletje N:o 9 kan worden gesien, soodanig den oudsten corporael ijder van de Velden van Delft bij resolutie vanden 5 october passato verkoren wiert om d' sergiants dienst

neven

nevens den genoemden waarte nemen met een
beloninge van achtien guldens ter maant en
qualite van Corporaal der adelborsten, waar op
uwe wel Ed:le approbatie bij desen gunstelijck
Zijn versoeckende, te meer den op Zijn versoeck
als bij resolutie van 10: Julij 1679 slecht een
Corporaal der adelborsten abraham gabrielsz
onder de desen Jare bekomen twintigh —
militaire recruiten, niet weder hier terugh
verwacht hadden noch ook bij uwe wel Edele Ed:s
schrijvens wert'er geen mentie van hem —
gemaackt —

Dus verre UEd:le geerendoort opperhooft den —
E Jacob van Wijckersloot delft gedomici
lieert zijnde wiert Zijn E den 20: der Jongst
verstreecken maant Julij door Doods —
hand met vehemente koortse en Stoppinge
des lichaams besocht, waardoor daags daar
aan tot onser aller droefheijt zeer schielijck
en ten eelijck inden heere ontslapen is,
alsoo wanneer wee Zijn E met soodanige —
manifestatie als onse geringheijt mogte
d'kerck en d'aarde overgelevert hebbe, na —
wiens overlijden den onderkoopman van't hier
ter reede leggende fluijt schip Winnenduin
Joannes vanden Broeck (vermits den —
Eersame S:r Coenenhove doen noch op —
Liffauwe was) genoodsaackt is geworden —
't Commando als opperhoofd (alsoo hier
niemandt anders daartoe bequaam g'agt
wierde) aan te vaarden en uijt te voeren —
tot dat S:r Coenenhove voornoemt van —
Liffauwe hier op 26: daar aanvolgende met
beijde d'Comp:s Chaloupen Egmont en —
Soraduis met weijnig Sandelhout hier ter
reede arriveerde, dewelcke nu voortaan (tot
nader ordre van uwe wel Edelheedens.) —
d'plaats van p:le hooft is bekleedende tot
welckers hulp den boven genoemde vanden —
Broeck In raade met eenparigheijt van —
stemmen van't schip gelicht en tot p:le Secunde
gevoegd is, te meer als boven gesecht hier
niemandt anders daartoe bequaam is, ook
omdat den selven vanden Broeck dieverse malen
Zoo na't verongelucken vande Chaloupen
de keeper met den Secunde S:r Vagens.

als —

Van Timor den 12: Aug.ty A°. 1660

als na 't overlijden van S.r Pieter vanden Hove
Zal.r ten genoegen waargenomen heeft, en hebben
versocht mits desen (nademael S.r Coenenhove
vermits Zijn impotentheijts halve daartoe niet
genegen is) ued: ho: achtbare hem met de
chargie van 't opperhooft believen te begunstigen
met belofte deselve betoonen hebbende hem
met trouwe dienst ten Zulc Zal trachten
waardig te maken

Het was op den 29.s meij pass.o dat d'onderkoopman
Joannes vanden Broeck vermits den
Swanen doen noch Zieckelijck lagh, met
s'Comp.s Chaloupen Egmont en dorado
d'eerste te maal tot procure van Sandelhout
ter orde van den E. Wijchersloot Zal.r naer
Liffauw vertrock, alwaar hij vanden Cap.n
Moor tot den 6: Julij opgehouden werde, en
doen noch niet meer als met een en drie
quart Chaloups lading op 10: daar aen
volgende aenquam, waar op dan andermael
den Swanen S.r Coenenhove op 13: Jongst
verstreecken maent Julij om een nader
proeve te nemen (: te meerder voorgen.te
Cap.n Moor aen hem vanden Broeck
belooft hebbende d'E. Comp.e desen Jare 200:
bharen te willen leveren) vertrocken is, en op
26: derselven maent als vooren gesegt met
bijna een half Chaloups lading weder te
rugge gecomen, omdat [daer] niet meer voordeel
te negotieren viel, vermits die van Amahoua
den Cap.n Moor (Zoo als hij voorgaf) op
Zijn ontbiedinge geweijgert hebben met
Sandelhout te willen affcomen, waer over
den Zelven Cap.n eenige dagen met een macht
derwaarts stont te vertrecken, om de
Amahouwers voornoemt over hun onge-
hoorsaamheijt te straffen, Zoodat wij
naer alle aengewende mogelijcke debvoir
desen Cloecken boden niemendemin [?] niet
meer als met (19039) cattijs ofte 59025 ½ [?]
lb: Sandelhout, mede 156 tayl 2: maes
9: Candrijn swaarte diverse allaij gout
mitsgaders 76: st.s geroude slaven &c.a
gelijck ⁊ factura n:o 1: en Cognossem:
n:o 19 comt uijt te wijsen genoodsaeckt [?]
Zijn —

Zijn volgens resolutie van dato 29: Julij direct van hier naar Batavia aff te vaardigen te meer 't nu rechts laet inde mousson is, en ook om haer Ho: Achtbaerheden 't overlijden van 't opperhooft den E: Jacob van Wichelsloot Zal: tijdigh bekent te maken ——

Bij d' overkomende gesloote negotieboeckjens onder dato ult° Januarij deses jaers zal uwe E: Edelheeds connoteren blijcken hoe de twee posten ten laste van Balthazar Arentsz groot 225 gl: en Anthonij de Vegas van 300: gl 't eene op 't generael dit ander op winst en verlies mitsgaders 72 gl ten laste van Jan Dias die op 30: octob: onder andere amarassiers mede gedeserteert en sijn rogt hier gebracht daerom op approbatie mede affgeschr: zijn den 17: 11 — die den Steven d' Rosairo noch ten achteren staet desselve is met taquoitien van vanden Broeck op Lisfaro door den Quingslagh int affrekeningh met den Cap.n Moor, als mede d' 150: Rds: volgens een hondert planchen ingehouden, zoo datter nu geene schulden bij dese negotieboeckjens overigh blijven, maer alle agtervolgens uwe Edelheeds ordre affgeschreven zijn ——

Zedert de doot van d' E: Wichelsloot Zal:e hebbe nu uijt d' mondelingh rapport vande op Rotti beschreven soldaat Christiaan Platvoet als mede van Lucas ende onder korporael Pieter van Dika op 20: deser van daer hier aengekomen verstaen, dat se volgens ordre van bovengen: opperhooft Zal: nevens de regenten van Termanuw hun uijtterste devoiren op dat eijlandt hebben aengewent om wa't mogelijck de hoofden vande overgelopen slaven hier vooren gem.t: bevader te onderneemen, zoo is 't dat se gesamentlijck verclaren dat na alle gedane ondersoeck zoo wel in klippen, holen, spelonken, daer over al persoonlijck ingeweest hebben niets dies aengaende hebben connen gewaer worden, en noch niet beseffen connen datter inden tijt van 2 à 3 jaren ingeseten inde spelonken (daer de zij de voorsz: vlugtlinge in verborgen hadde) geweest hebben, doordien deselve zoodanigh met ruijghten en bosschagien bewassen zijn dat qualijck een man daer in can comen, zoo isser E: heere dat zoo 't schijnt nu alles in rook sal verdwijnen, zullen echter niet nalaten na 't vertreck van dese bodem nader ondersoeck op dat eijlandt daer van te doen, en nu de uijt Roij ... vanden in handen te becomen ——

Uijt

Van Timor den 12: aug: Ao. 1660 —

Uijt d' overkomende resolutie en Instructieboeck
Zal uwer Edelheden kennis te blijcken de taps-
weringh van arack en godelabier Ao. deses Jare
50: rD minder als 't voorige Jaar geloopt, hoe
veel deselve 't aenstaande Jaar Zal behalen moeten wij
d' den tijt leeren —

Besloote uijtterste wille off testament vanden
E. Wijchert Sloot Zal.r is hier volgens ordre int
weesboeck gest: welckers Copie onder No. 11
hier nevensgaande om aande weesmeesters —
overhandight te werden tot welckers uijttreckingh
ten bedrage van rD 1500 off te f 4500: de E.
heeren Weesmeesters uijt handen vanden boven
gem. d' Wijchert Sloot Zal: volmaghten Zijnde
den E. Jacob van Dam Secretaris vanden
achtbare Collegie van Schepenen, en Jan —
Muijs Ter vrij Chirurgijn tot batavia —
uijt d' verdiende maantgelden vanden gem: Zijn E.
Zal.r Zullen gelieven aff te vorderen, tot welcken —
Zijnde desselfs nagelatene weduwe (die om —
haar Sieckte en swackheijt int vertrecken —
van uwer Wel Edelheden genootsaackt is hier
tot taenstaande Jaar te verblijven) d' originele
reeckeningen: van haar man Zal.r welckers Copie
hier uijtgetrocken en bij haar is berustende
aangem: volmaghten met desen bodem opsende —

Met desen bodem behoort uwer Wel Edelheden een
Ste negotie en drie Ste gesloote guarnisoen-
boecken Specificatien vande getappeerde en —
ongetappeerde goederen, dagh-registers, resolutien
attestatien, Confessien, Sententien, alles —
volgens uwer Wel Edelheden ordre met hunne
alphabetten dubbelt gaande welcke voorn:
boecken (:Zoo vertrouwe:) Zonder deffecten —
bevonden Zullen werden —

Oock door uwer Edelheden verlofte Chirurgijn
Harmanus Bassi vertrocken met Zijn —
familie met desen bodem nader derwaarts —

Heeft mede volgens resolutie vandato 29 Julij
den Stuurman Gillis Commer en den pe.
adsistent Joannes Schrinius omdat gem:
Stuurman door ~~van~~ gem: Schrinius betight wort
tot plegen van Sodomie versocht Zouden hebben —
gelijck verder uijt gem: attestatie bij forma
van Confessie daar aff in rade gepasseert
onder No. 12 hier nevensgaande is te
beoogen, waar aan om die vuijlicheden
niet

niet dubbelt te verhalen ons eerbiedelijk gedragen.

Insgelijx sullen uwe Edelens uijt de nevens-
gaande dagh-register en sententie boeck connen
te Zien, hoedat den gewesen Smit Christoffel
Hansz: van Coningsbergen niet ontsien heeft
op verscheijde tijden inde Smits winckel het slodt
vande deur nevens des ijsere tralijs uijt de
venster kosijns uijt te breecken, en weder
haatte dittos in te Zetten, item acht ijsere
anckers namentlijck vijff uijt de Smitswinckel
en drie uijt het packhuijsie daar nevens staande
tot parrangs te versmeden, en aan desse
Inlanders nevens een banck schroeff, en twee
nieuwe groote vijlen, dat alles vrijwilligh
bekent [illegible], en aan desse inlanders
verkocht te hebben, en na dato van Zijn
gevanckenisse heeft sochen te ontslaan, met
't breecken vande muur deser fortresse onder
d'Zeepunt, alle 't welcke Zijnde hier een Zake
van Zeer schadelijcke gevolge die niet door de
vingeren kan gesien, noch ons ook g'authoriseert
vonden, om sulx op 't rigoureuste te te straffen
hebben gem: Smit voor eerst Zijn gagie aff
schrijven, en in de ketting slaan, omme daar
mede nevens de documenten tot uwe Edelens
overgesonden en voorden agtb: raadt van Justitie
op Batavia geconvinceert te worden, welcke persoon
dan nevens gem: papieren met een bijsondere
inventaris daar bijonder: N°. 11: hier nevens
gaat, in wiens plaats wij uwe Edelheden
versoecken ons in toekomende met een ander
[illegible] te versien, alsoo een bequaam Smit
tot 't maken van chialoups als andere ijser
noodwendigheden hier Zeer nodigh vereijst wert.

Den Corporaal genaamt Huijbert van
Nievendonck nevens tien soldaten Zijn op
hunne gedaane versoeck in rade als bij
resolutie van 29: July, mitsgaders een
huijstimmerman genaamt Hans Hilorio
verlost, Zoodat nu bij dese fortresse en op de
twee chaloupen, mitsgaders op Rotty en
Solor beschreijden soldaten en matroosen
in alles uijt maken 97 koppen, gelijck uwe
Edelens hier onder breeder aangewesen werdt
namentlijck

10: gequalificeerde

10: gequalificeerde als bij 't nevens gaande rolletje te zien is
3. Corporaals
4. rondegangers
32. Soldaten
1. tamboer
1. Constabel
1. onder chirurgijn,
1. bosschieter bij d' Constabel
2. timmerlieden
1. metselaar
1. kuijper
1. Smith die met de arbeijden kan
1. trompetter
1. inlants leermeester
2. Soldaten inde ketting

62. Coppen in 't fort beschijden
16. — op d' chialoup genaamt als
1. derde waach
1. onderchirurgijn
1. p.e hoogbootsman
13 matroosen

15. — op de chaloup den doradus te weten
1: p.e onder stierman
1: 3.o chirurgijn
1: p.e ho: bootsman
12: matroosen

2. bosschieters op Solor
2. Soldaten op rotty

97. Coppen in alles

In plaats vande heer Beringden: verlost Een Corporael niedrendonck lest hier in 't welnemen van uwe Ed.le gekoren den oudt rondegangerr Christiaan Boits van Mastrigt A.o 1675 voor adelborst af 10 p.o maant in 't landt gecomen en toegevoegt een belooning van 14 gl ter maant waar op uwe Edele approbatie bij desen ondergiment telijck versoecken

Van adelborst Hendrick Tiling Constabel Salomon Claasz du bois adelborst Jacobus Corput en Leermeester paulus van Campen blijven uwe Ed.le ho: achtb. voor haare verlangde verbetering en gunstige augmentatie hartelijck danckbaar met beloften dat se alles zullen tragten haar des te meer waardig te maken

Soo

Van Timor den 12: aug° A°. 1680

Soo kunnen tot besluijt niet voorbij ued. ons gaande versoeck schriften onder n°: 16 en 17. te beantwoorden met een dienstelijck versoeck met ue Ed.le heer in deselve gelieven te bewilligen als zulcx meriterende

Dit is dan Ed.le Heeren 't geen wij nopende den toestant van dese eylanden Timor, Solor, Rottij, Savo etc.a weten te vermelden, ons refererende de verdere omstandigheden ende alles wat daar meer toe behoort aan 't dagh register, resolutien, brieven, sententien en verdere documenten. Hier mede Ed.le heeren onder bevelen met Ued. Edel.e onderdanige gehoorsame en trouwe dienaren was geteekent Willem van Couwenhoven Joannes vanden Broeck, Obartus Joannes Schuurman, Wouter Jacobsz ter Zijden. Timor in 't Casteel Concordia den 12 aug.ti A°. 1680

Comt de Gelootenis van Naij Chilij

Moeda neevens haar signadies van Adenare, Serbite, Lamalala, Lamahera en Trongh aan Zijn Edelh.t d'Ed.le Heer generaal Rijckloff van Goens welcke Godt in een langdurigen gesontheijt meer en meer will sparen, om dat Zijn Ed.ltt naam en gadere regeeringh tendent te van d'E. Comp.e uijtspruijt tot onder des winds, als mede de goetheijt door Zijn Ed.le aangroot en ellendelingen betoont mitsgaders een ontfermer der weesen en een rechter over de misdadigers in dienst van d'E. Comp.e in dese werelt ook een mediateur tusschen de strijdende partijen inde name vanden prins van orangie, en een helper vande noodt druftige in dese werelt den brieff en geschencke door Zijn Edelheijt d'E. h.r generaal Rijckloff van Goens aan hun gesonden neevens den inhout vanden brieff is ons wel bericht een Naij Chilij Moeda neevens haar signadies van Adenare genaamt Bolij van Serbite genaamt Gowal van Lamalala Haringhamma, van Lamahera Dasjo, van Trongh Gadjo, en voorts het gantsche Solorse volck versoecken aan Zijn Edelh.t d'h.r Generaal dat de misdadigers mogten vrij gesprooken werden, gelijck mede alle de signadies seggen soo der eenige quade rapport aan d'Ed.le h.r generaal werde aangebracht, deselve weder terug mogte gesonden werden aan Naij Chilij Moeda, hier neevens gaat een mans slaaff tot geschenck —

De gelootenis

Van Timor ond:den dato 12: aug: Ao 1660

D' Getuijgenis van Signadjie

Dasjie en Cleijn uijt d' negorij Lamahora, ten
Comt van Zijn Edelheijt d' Ed: heer gouv:
Generael Ryckloff van Goens ende E.E.
heeren raeden van India welcke Godt de Heere
in een langdurige gesontheijt wil sparen ook —
wiens loffelijcke naam eenrugeringh door de
gantsche werelt kondient te van d'E Comp: bekent
is, ook een ontfermer der weesen en een regter
over d' misdadigers zoo kleijn, als groot in dese
werelt ook een hulper tusschen d' menschen die
gebreck hebben en in oorlogh leven kondient te
van d'E Comp: uijt den naam van den hollantsen
prins./ Verders zoo maken Signadjie Dasjie
en Cleijn aen de heer gouverneur generael —
bekent dat se noch in goeden staet en eenigheijt
met malkanderen zijn leeven versoecken oot-
moedelijck aen d'E heer gouv: generael om —
haar met bus kruijt en cogels geliefte te —
versorgen: want de negorij Lamahora en 't
volck is off 't d'E Comp: alleen toebehoort
en zijne kinderen waren, gelijck sulcx d' Ed:
heer Anthonio Hurt wel bekent is, Signadjie
Dasjie kondient te van d'E Comp: hem altoos
vaerdig en willigh gehoorsaemt heeft, hebbe dan
met groot genoegen de E heer generaels geschenck
ontfangen bestaende in een trom, een —
vaendel, en 2 p:s geele armosijntes waer —
voor hartelijck danckseggen versoecken Signadjie
Dasjie en Cleijn aen d' Ed: heer gouv: generael
en raeden van India om een paer geweers
gebleckt en 20 p:s zijde patholen alsmede dat
geliefde licentie te vergunnen om een keer
na Batavia te mogen doen en zijn Edelheijt
d' heer gouverneur generael in dat hooghwaerdigh
bedieninge geluck te wenschen hiermede soo
gaat aen de heer gouv: generael in teken van
getrouwigheijt een mans slaeff en een —
slavinne tot geschenck

Door ons ondergeschreven als Gecommitteerdens

[signature]

Ter Ordre van zijn Edelt. deze
gecollationeert, en met zijn Principaele
bevonden taccorderen, Batavia
den 30en 9bris ao. 1680.

Reynier Bolt

Hend.a Harthouwer

L. Marchand

1680

Register aller aengekomene Papieren zedert 11 maart deses Jaars 1680 als wanneer de papieren jongst na 't vaderlant gesonden syn concernerende het quartier Palimbang met het geene daaronder sorteert, tot Batavia aengebraght, soo als deselve nu tegenwoordigh met de eerst retour vloot naar het Patria gesonden werden.

Palimbangh.

A° 1680 ontfangen	
Den 6 April per Chinees vaartuijg.	Briefje vanden Opperhooft Egbert van Sevenhuijsen onder dato uijt Palimbangh aen haar Edele dato 11 maart 1680 —
Den 20 april per de gesanten van pangeran Ratoe —	Missive vanden Resident van Sevenhuijsen &c aen haar Edele dato 30 maart 1680 —
Den 22 maij per de gecroonde vrede	Register der Palimbangse papieren —
	Missive vanden Coopman Egbert van Sevenhuijsen en Raet tot Palimbangh aen haar Edele dato 5 maij 1680
22 Junij per de fluijt Swanenburg	Register der Palimbangse papieren —
	Missive door den Coopman Egbert van Sevenhuijsen en Raet aen haar Edele dato 5 Junij —

[illegible]

Palimbangh

Instructie voor den coopman van Hoorne aen zyne sucs.e vervangers Pieter van der Wolster en Willem Sabelaar tot haer gouverno nagelaten dato 5 Junij —

Instructie voor den coopman Egbert van Hoorne en raat tot Palembang aen den adsistent Sybrant Sybrantsz na Jamby bevoeght medegegeven dato 15 May 1680 —

Briefje van den resident van Hoorne aen den Sulthan aldaer tot Jamby dato 15 May 1680 —

Rapport door den coopman Egbert van Hoorne wegens zyn verrigten in den Oostlant tot Palembang overgelevert dato 22 Junij 1680

Den 15 Augusti p.r de fluyt Ysselsteyn

Register der Palembanghse papieren

Missive van de residenten Pieter van der Wolster en Willem Sabelaar tot Palembangh — aen haar Ed.e geschr. dato 19 July 1680 —

item geschreven briefjes uytgekomen van den Sulthan van Jamby en den adsistent Sybrant Sybratz:

Den 22 Octob. p.r d' chaloup d'Oranjeboom

Register der Palembanghse papieren

Missive van de residenten Pieter van der Wolster en Willem Sabelaar tot Palembangh aen haar Ed.e dato 10: October 1680 —

Drie brieven van den adsistent Sybrant Sybrantz: tot Jamby aen de residenten tot Palembangh geschr. datis 11 July 25 augo en 2 Octo —

Den 16e Novemb. p.r 't schip den Eendragt

Register der Palembanghse papieren

Missive van de residenten Pieter van der Wolster en Willem Sabelaar uyt Palembangh aen haar Ed.e dato 30 octob 1680 —

missive

1680

Missive vanden adsistent Sybrant Sybrantsz uyt Jamby aenden Residenten tot Palimbangh dato 29 October 1680.

Van Palembangh 11:e maert A:o 1680

Batavia

Aande Hoogh Ed:le
H:r Ryckloff van goens
gouverneur generael ende
d' Ed:le Heeren Raden
van Nederlants India

ontfangen P:a inlands
Chinese vaartuijgh
den 6 april A:o 1680

Wel Edele achtbaere
manhafte seer genereuse
en gestrenge Heeren

Hoogh gebiedende Ed:le Heeren

Deese dient eenelijck om u Ed:es Hoogh achtb:
mede te deelen dat d' opperhoofden vant schip
d' geeroude Weede ons op den 6 deser u Ed:
missive gedateert 30:en Januarij voorleden
behoorlijck hebben ter handt gestelt, uijt
welcke seer aengename Letteren verstaen
b'oogen dat de 3 jongst van hier gesondene
boodems nevens haar ingeladene aertgewas
en verdere coopmanschappen costij behoudelijck
wel waeren aengebragt, ons jongst gesondene
brieffie met den Nachoda Noda gedateert
26 Januarij jongst leden welckers affschrift
hier nevens gaat, bemercke wij dat voor het
versoeck van die niet geseijd, Geeerende Heeren
u Ed:e h:

Van Palimbang den 11 maart 1680

u Ed: hoogh achtbaerheden noch niet
waren toegebracht doch hoopen niet
off weijnigh dagen daernae sal gesegden Nachoda
Bataviaas vaerder bestemde en u Ed: ho-
achtb: gesegde brieffe in handen leveren
't sedert 't affscheiden vandichtwils genoemde
brieffen is ons soo door den Chinees Intchie
Baroua als 2 a 3 andere kleene coopluijden
noch een kleene quantiteijt aengebracht
soo dat wij tot ons leetwesen in s'E Comp.e
packhuijsen in alles niet meer als met
4200 picols suijvere gekarpte peper versien
zijn, welcke wel een met d' eerst vande
fluijt scheepen Saxenburgh en IJsselsteijn
off spoedighst volgens u Ed: hoogh achtbaerh.den
wel gegevene ordre in meedtgenoemde bodem
de gewoonde breede vermeenden afftescheepen
sullende ondertusschen soo veel daer bij soecken
te versamelen dat voor eerst dien bodem soo-
dra doenelijck is volladen raeckt en hij
zijne nae Batavia magh gewinnen, doch
eenige gesegde fluijt scheepen haer
ladinge bemachtigen vreese wij datter wel
licht 3 a 4 maenden sullen heen passeeren
want wat verscheide soo in bovenste als in
stijve woorden door ons aen den Coninck
nevens den Sabandaer te wegh gebragt
wert mackt seer niet gedaen, maer
soecken ons te blint hooken datter weijnich
off bijna geen peper meer beneden is, daer wij
noghtans haer aenwijsen in wat joncken
een groot getal gescheept, en wat
vaertuijgen off woningen daermede ten volle
tot affladinge van voorgenoemde s'E Comp.e
drie bodems versien zijn, Maer wanne ons
voor de waerheyt bericht is dat den Coningh
voorhet

Van palimbangh den 11 maert 1680

voor het vertrecq vandese moesson van Coningh
is 6 galioens en een Cambos door syn hoogh:
met gesegde aertgewas nae batavia te senden
en pangeran Aria 1 do. galioen beneffens
een goras (waer vander al 4 vol ende meeste
part haer halve ladingh in kobbe) soo ist te
gelooven dat met gesegde 9 vaartuygen 4 a
vijftien 16 duysent p:s daermede sal nogh
gevoert worden, 't welck voorwaer volgens
't gemaeckte contract bij dese 's lants groote
te veel buyten 't spoor getreden is, doch
't is tot ons hertelijck leetwesen uyt gunstigh
voornemen van u Ed: hoogh achtbaerheden
in geenderley wijse te sluyten

Naedat ons den sabandaer op den 9 der voorlede
maendt eyndelijck eynam versochten om een
pas voor d' Coningh van den Chinees Darmapara
(alias Bansaugh) om met 50 picols peper
geladen nae batavia te mogen steken
en wij het selve sijn E: indeffinitive geweygert
hadde, is d:o vaertuygh op den 17 daer aen
met een duysternacht stilswijgende de rivier
den Oebangh uytgeraeckt en syn cours na
Bantam gestelt, den almogende geve dat
het selve door d' E: Comp:s kruyssers
toevals magh in handen raecken, ende in
hooghdravenden gast de vercken E:n
voernigh mogen gestort worden

Soo wij uyt de mont van gemelden sabandaer
hunnende bemercken, is den Sulthan seer verlangen:
nae den brieffen van u Ed: hoogh achtbaerhed:
om eenmael te vraegen of soodanigen
manier bij den maetschappen Daim Mangeka-
met

met syn gevoegh weder uyt syn lant magh
geraeckt hebben, 't schynt dat syn Majesteyt
om syn soon Pangeran Aria niet te vergrammen
meergemelde Datu Mangsa 't selve niet
en durft aenseggen, soo dat voornoemde Majt
om rust en vrede in syn Rijck te houden van
herten wenste dat se door U Edele Hooghachtbaerh:
sorge van hier mogte geraken. Doch 't is te
vresen (naer wij aen haer dagelycx bedrijf
bemercken, dat sy, of het soo veel
minder onse goede vermaningen om naer Batavia
te stevenen dat redelyck in hebben sal, 't schynt
dat se het roven niet verlaten kunnen,
soo dat se soo nu als dan (dewyl sy nu woningen
opt lant gemaeckt hebben) 6 a 7 wel
gemande prauwen op den roof in zee uytsenden,
men segt voor de waerheyt dat se binnen een
maent tyts twee inlantse vaertuygen soo
hier voor de rivier als ontrent Jambij
genomen hebben, waer van 't volck alle vermoort is,
soo dat wy niet en konnen weten wat eenigsints
hanssien, off 's Comps. lervaerende bodems sullen
al mede aengerant werden, diverse malen
hebben wij dien Koningh laten versoecken om de
prauwen aen ons te overhandigen, op dat wy
deselve syn Majt op Jambij volgens belofte
wederom mogte toeschicken, doch den selven
heeft ons het versochte belet, verclarende
deselve soo langh te mogen gebruycken
tot dat se opt landt van woningen versien
waren. Ondertussen hadde deselve hebben al
eenige tot vaardigh gemaeckt syn, en sy
dagelycx sterck besich syn met gemaeckte
Fetsjis ende weyes gesegde Prauwen tot
den stryt vaerdigh te maken, ook op morgen
wederom 4 a 5 stuckx in zee te senden hebben wij
gehoort.

Van palimbangh den 11e maart 1680

gesegde Jaim Manguka vandaagh door den
adsistent Zyneant laten aenseggen dat hy inder
minne ons geeischte de prauwen over 40 gewa-
en voor al hem te wagten hadt deselve in
zee niet meer te versenden, waerop van tot
antwoort soo ast tonts bekomen, dat de
prauwen hem toequamen ende koninck van
Jamby noch d' E: Comp:e daer niet over te
pretenderen hadt, wegens de 7 stucx lyfeygene
(van drie stux chinesen als Conhau panda,
Intchie Lonfiado, en Intchie Lyaugh
tegenwoordich op malacca woonachtich ende
d' E: Comp:e noch wel ten achteren) inden
oorlogh op Jamby by hem overgeloopen, als
mede noch 13 a 14 stucx dies toebehoorende
de Jambyse vrientjes alhier present, mede
dickwils overaengesprooken zynde, gaf
nu voor dat se soo wel vrij luyden zyn als hy,
soodat d' E: Comp:e sigh oock daermede
niet te bemoeyen heeft, maer de 7 stux
die voorn: Chinesen toebehoorende is hy genegen
aen d' E: Comp:e (als hy gelt heeft) te
betaalen, summa dat we moeten bekennen
dat dien gast de weldaden die hem bewesen zyn
van hem uyt doots gevaer uyt Jamby te
helpen, steeds met groote ondanckbaerheyt
beloont, Ja de syn moeder die niet ver van dit
gesprock affsat, dorst wel seggen als d' E:
Comp:e soo met ons handelen wil, soo ist
niet beter als dat we voor geheel den cantonder-

't Waer te wenschen dat d' E: Comp:ie
Chialoux de gewerkicheyt wat kloecker en-
hegter om dit kruyssevaer daerwater te
bestormen opgebonnet wil, deselve wert soo
swack dat se met al het Lappen en kalvaten

Van Palembangh den 11 maart 1680

bij nae niet aenden anderen te vinden is, ——
d'chialoup d' meer voor desen den geruijmen ——
tijt al op Jambij inde gront geleegen, sijn ——
wij genootsaackt geworden (doordien alle ——
't houten en plancken daer van vergaan ——
waeren) uit den selven tijt geheel alhier ——
voor d' Logie op de wal te haelen ende selve ——
tot brandhout te gebruijcken, soodat het in ——
dese troubelen tijt (als U Ed.le Hoogh achtbaere
heeren geliefde voor goet te houden) seer
nodich was dat wij soodanigen sloep als d' ——
chialoup geweest om dese rivier ende stroomen
te bekruijssen mogte geworden, 't opgemaackte
sloepie de contingh, hout sich noch wel ——
dogh 't selve is soo kleijn en onweerbaar dat wij
't selve in dese tijt niet wel met de minste ——
waerde van Comp.e goedingh derwaerts bestaan ——
nae beneden (veel min voor dese rivier ——
te kruijssen te senden ——

Op den 3 deser is alhier uijt Jambij een praauw
verschenen, van welckers opperhoofden wij ——
bericht wierden als dat alles aldaar in ——
ruste en vreede was, ooch datter dagelijcx
veel peper vande bovenlanden afquam,
dewelcke het geel tegen 2 R.dr aende Johorese
vergt ende geval soo door haar als d' Jange ——
Jambijse vaartuigen na gesegde Johoor gevoert ——
wiert, 's E. Comp.s Logie stont als voor desen ——
noch in wesen, den sultan gaff voor soo drae ——
d' Engelsche aldaar verschenen dat sijn mant ——
op sijn eijgen costen haar weder een Logie ——
souden laaten timmeren even als haar ——
voorige (die door den oorlogh verbrant is) geweest
doch omdat 's E. Comp.s dienaaren tegen sijn wille ——
en sijn ——

Van Palembang den 11e maert Ao 1680

en hun Sliekorgeroer vertrocken ware, was
hy niet genegen getroost vant geen aan haar
Logie beschadigt was te vergoeden, doch
zeggende Egter naer haer wedercomst.

off gesegde Mant. Sm. gesanten off wel
persoonelyck selffs naer batavia stonden te
vertrecken, daervan waeren wy onbewust, doch
wisten wel dattet noch geen prauwen tot dien
eynde vaerdich gemaackt worden

Den amfioen word aldaer voor 300 Rsd. 't picol
vercogt, soodat het ons geen wonder geeft
dat ons niet meer als 400. Rsd. geboden is

'T Sedert E. en maant tyts zynde al 2. fuys
ensfongeren vand' E. comp.e manspersoonen
overleden, onder d'Nederlanders graseert
alhier soo wn ende van de koors, en het coenste
seer heeftigh van welcke hierlaets den coopman
van Swenne in, welken meest te hoop
gelegen heeft, den almogende by gebeden
dat niet d' aancomst te vande goede mouson
de quaelen van ons mogen afkeeren hierneffens
(was geteekent) Egbert van
Swenne, Wm Sablaar, Cornelis
Slockhoy. Ter syde stondt Palembangh
op 't Nederlants Comptoir desen 11 maart
ao 1680 Pr Inlecko Ootkouw

Batavia

Aend' Hoogh Ed. Heer Rijcklof van
goens gouvr generael end' Ed' Hren Raaden
van Nederlants India

ontfangen den 20 april 1680
Pr d' gesanten van Sukkan
Ratoe

Wel Ed. Hoogh achtb manhaftee
seer generoese en gestrenge Heeren

hoogh gebiedende Ed. Heeren

'T Sedert 't afgaen van onse jongste Letteren
den 11e

Van palembangh den 30 maart 1680

den 11 deser met den Chinees Conwo (welckers
affschrift u Ed^e^: hoogh achtb: hier benevens
gevoeght) is alhier behouden ter reede gecomen
op den 20^e^ daeraen de fluyt Schooper
Saxenburgh en ijsselsteyn, benevens de chialoup
de swarte poll, welcke voorn: liggen tot
omtrent 6 mijlen vand' logie d' rivier opgeraeckt
zijn, soo dat wij verhoopen deselve binnen drie
dagen alhier voor de logie sullen g'ancquert zijn

u Ed^le^ hoogh achtb: aengenaeme letteren
gedateert den twee en twintighsten der voorleden
maant sijn ons door den onderkoopman
pieter van de poste twee dagen nae haer
arrivement alhier ter reede in s'Comps: logie
overhandigt uyt de welcke wij u Ed^e^: hoogh
achtbaerheden wel g'ordonneerde
meeningh int bevorderen van s'Comps: negotie
en minnelijcken ommegangh, met dese s'lants
grooten alhier sonder nalaten te behartigen,
alles het welcke wij altoos bevlijtight hebben
soo veel te doen aenwassen als immers
mogelijck zij, soodat wij niet en weten
off u Ed^e^: Comp^e^ en grooten van
dit rijck staet alles Godt loff nogh in
den goeden stant, en sullen trachten na
vermogen den schuldigen plicht, dagelijcx
te doen vermeerderen

Dat u Ed^le^ Ho: achtbaerheden den coopman
van Swoone hebben gelieven toe te staen den
heer met een der voorn: fluyt Schooper na
Batavia te mogen doen om te sien off hij sijn
gesontheyt al daer beter als hier ter plaetse
soude erlangen, blijft den selven van
herten danckbaer en sal bij verrijckingh sijner
voorige crachten (die godt betert alhier

weynigh

weynigh aengroeyen) de geseyde Vallet hyt tot
schuldige recompense in Zyn Ed.e Hoog Agtb.e naekomen
nederom of offeren, doch by aldien syn swacke
Lichaem soodanich blyft continueeren
sal hy ander ondercoopman pieter vande-
velde en boeckhouder willem sabelaer voor
syn gewone ordinaire transport (onder
den titule van provisioneele hooft residente
en gelyke verantwoordingh van alle 's Comp.s
effecten en middelen etc) doen, en
sich met gunstig weer nemen derwaarts begeven

Op den 23 dito soo als de Cavee gesanten
van Crain Lingaer met 's Comp.s schip
prauw alrede geschoonen, hebben wy den dain
mangsha bekent gemaakt als dat deselve
met een brief om alrede aen te komen
overhandigen waeren aengecomen, gesocht:
met eenen de tyt te mogen weten wanneer
het syn Ed. gelegen quam om d.e letteren
te overhandigen, waer op wy tenten tot
antwoort bequamen, soo het doenelyk was
dat deselve ter stont, hier aengenomen souden
syn, derhalve wy voorn: twee persoonen
(benevens den adsistent Sybrant Sybrants=
als een toeghwyser) derwaarts verwogen
en voorn: brieffen aen meergenoemde dain
mangsha op dese lants wyse overgelevert
en met 3 schooten door syn Ed. ontfangen wiert)
na dat deselve bevestigt was gesocht den
adsistent Sybrant syn afscheyt doch den
dain mangsha hem noch een weynich
ophiel soodat geseyde 2 brieff bringers
int gespreck quamen, en door den selven afge-
vraagt wierdt hoe syn Coninck en vrinden
alsoo den

alvoorens daar op d'e persoonen hem kundschap
dede, gesegden Daim Mangsta antwoorde
daar op, dat hij wel wenste bij haar te sijn
maar aengesien sijn E: voorgaff dat hij soo
eenen Sultan van Jamby als den hier
regeerende een partaye goet schuldich was
wist niet hoedanigh hij 't selve stellen sonder
om van hier te spreecken, waar mede hij
sijn discours eyndigde en versogt datse sommigen
eens wilde aennemen, off oock sonder
van sijn dienaar bij hem geschoncken, twelck
d'selve aennamen te achter volgen en haer
affscheyt kregen, soodatse in korte inde
Logie geschreeven en 't boven verhaelde ons
mede deede

Daags daar aen liet meer gemelten Daim
versoecken off gesegde persoonen eens mochte
bij hem comen, 't welck geschiede, doch
liet ondertusschen voor haar spreecken aenseggen
datse op sijn woorden en gedoente goede acht
souden slaan en voor al eens in stilheijt
onder sijn voet souden om hooren, off sij Daim
Mangsta wedergekeert was na Batavia te
verbrecken 't welck deselve aennamen te
doen, en datse 's avonts ten 6 uijren bij hem
geweest waaren quamen deselve wederom
verhaelen als datse ordentlijck geroepen waaren
om met hem een maeltijt te eten, soo dat
volgens haar seggen geen d'minste reeden
wegens den gebrachten Brieff van daer
meester off het vertreck van den Daim Mangsta
naa Batavia voorgevallen was, alles het
welcke ons seer vreemt en groote na dencken
gaff en bynaa deede gelooven dat gesegde
Brieff

Van palimbangh den 30 maart 1680

brieff brengers Gesinderen correspondentie
met den anderen hier, soodatwe goet souden
ons stil te houden waeroff d'E: Compe de
saack waerom sij altijt gesonden waere niet
aen en gingh, dock aengesien den sabandaar
ons van daegh wederom heeft comen
versoecken om d' passen voor s' konings en
pangerand' pattys vaartuygen, mede om een
lettertje aen u Edele Sr. erkentbaerheden
op morgen te mogen genieten, soo dagten
wij voor goet raat mede te deelen dat gesegde
vaartuygen op morgen na Batavia stonden te
vertrecken, en bij aldien alst geneegen waere
een raet voor en meer tot een Lettertie
te schrijven sij tselve op morgen dienden te
verveerdigen, dogh deese swoode Vorsten gaven
voor dat se niet te schrijven hadden maer dat
ons tselve toe quam te doen, waer op wij
haer simpelijck antwoorde wij haer tselve
maer behoort maeckte, dewijle sij altijt
verwonderingen waeren, en wel Licht
niet gehoordt hadden datter eenige vaartuygen
als gesegt stonden te vertrecken op dat se
naderhandt niet en souden seggen dat wij
sulcx haer wel hadden mogen mede deelen
waer op sij ons vroegen aen eenen en wat
souden wij schrijven, soodanigh den dan
mangirka sal Koppesweeren wetende wij niet
en twaer beter dat u Ed. hem sulcx aff
vroegh, off geliefde ons ordre te geven
om tselve hem aff te vorderen wij sullen
tselve doen, waer op wij als voorts dienden
t geen u Ed. te schrijven heeft sijn wij
niet begeerigh te weeten, en aengaende d'
brieff die u Ed. overgebragt heeft
is gisteren der ter soodatwe
wel

Van Palimbang den 30e maart 1680

wel verhoeden dat van die saack door de coopl
int wel light niet gesproocken is, en onse
bekent maeckinge dat voorn: vaartuygen
op morgen van hier staen te vertrecken seggen
van vordeste off u Ed: maer simpelijck een
Letterken gevrage was over te senden datse
alhier gesont bent over gecomen, doch schreven
datse bemerckte dat de Coopschap verwachte
by ons aengedient hadden datse te gast gewoest
waeren door ons stil swygen en stadigh
wesen (door dien wij haer ter werelt nogens
't antwoort op haer bevolen brief
niet aff vroegen) bemerckte by ons in geen
agtingh aengenomen werd, doch Lieden
sulcx gants niet begeeren, maer met een
Lommer dronck onder een Particuliere Praatje
d'flesse eens om schencken, en op haer
spoock naer 't rahot (alhier aende Logie
leggende) vertrecken, wat vreugden dickwils
gesegden brieff sal te voortschyn brengen
tyt wy seer na verlangende, soo ons den
Sabandaar van dagh noch bericht heeft
is den Coninck niet eens van sints desesse
alhier om d'4 a 500 Rsd:s die hy den Daim
Mangiha gedaen heeft met forsse
te houden, en den Sultan van Jamby
vertrouwden wy dat geen staat maeckt
om veel penn: van desen gast te ontmoeten
dierhalven het voorslag van dat hy Daim
Mangiha, om syn groote schulden wel
light niet sonde connen vertrecken, maer
slimme en loose streecken syn

Aengaende ons bericht aen u Ed: Ho: Ag:
op 8 January voorleede gedaan, te weten
dat den anachoda Tongsoe van Baly 60 a 70
prauwen soo met Maccassaren als Maleyers
syen en geduyrende tyt geweden op aff omtrent
Sonchadane

Van Palembangh den 30 maart 1680

Souchadana aengebragt heeft, wert ons
heeden morgen nogh alhier voor de waarheyt
aengeseyt waar en waaraghtigh te zyn,
en daarbenevens dat gesegde natie de meeste
part haar woonplaatse hebben op harrymatta
mitsgaders op 't vaste landt als onderdanen
haar met vrouwen en kinderen als ingesetenen
onthouden, ook sommigen dinge der
voorn: prauwen nade Javaanse kust met den
heer Coopman Schaps haer handel
gints en verder dryve, doch aengesien voorn:
Bongsoe alhier nogh present en [illegible]
den daim mangika syn woonplaatse gekuyst is
ook in groote gemeenschap met hem leeft
soo wert alhier van veele desen ingesetenen
geoordeelt, dat hy aldien Sultan Ratou het
hooft comt neder te leggen, en daim
mangika alhier met syn gevoegh noch present
zynde sonder twyffel hy met den selve
genoemden Bongsoe souden samen spannen
om alhier door Pengerangh Aria onder
kroon vegten, dogh dewyle gesegde Sultan
noch wel eenige jaaren mogte int leven
blyven waardoor hy daim mangika door
gebreck soude genootsaeckt syn, een ander
plaats te kiesen, soo geloof ick meer der
dat hy aldien hy niet na Batavia steevent
op Drie burst sigh sal begeven

De prauwen en vaarden uyt Jambi alhier
aengelandt syn door ons in der minne wederom
maeckt syn [illegible] aff gevordert, dogh tot ons
leetwesen bekomen wy niets

[illegible]

Van Palembangh den 30 Maart 1680

Op den 15 deser is alhier den Brandolijn uijt
Jamen verschenen van wien wij hebben over-
nomen de volck van gehouden dat de geruchten
aldaer liepen dat den koninck genegen was
met kentering der mousson een gesant na
Batavia en een d° na Bantam aff te senden,
voorders dat aldaer alles welstande

De nieuwe affwateringh aldaer noch steeds
aff drinckt soo hebben wij met gunstich
weer nomen nogh niet kunnen effectueren
u Ed. hoogh achtbaerheden wel gegeven
ordre int afsenden vanden adsistent
Ijsbrants nevens 2 a 3 matroosen na-
derwaarts te volbrengen dogh sullen soo
vrae het eenighsints weder wat gehout
deselve affvaardigen.

De gereetschappen tot de 6 ijsere stucken
in jongst aen Sultan Ratoewo elgh apart over-
handigt, hebben wij den sabandaar aengeseght
dat deselve door u Ed. ho: achtbaerheden op
Rd. 11½ sijn gewaerdeert waer op d° sabandaar
antwoorde stelt het selve mede op s'koningx
reecq: en beloofde ons soodra d' vaartuijgen
van gesegde mangestant verkocht waere, op
het spoedighste sorge soude dragen dat met
gemelte ammonitie goederen ende 1000 Rdr.
vereckent sijn hem op 21 deser in afcortingh
der oude peper vol volgens u Ed. hoogh achtbaer-
heden gegeven ordre ter kant gestelt,
met peper te voldoen, soo dat wij volgens sijn
beloofte binnen drie weecken ende 4200
picols gekaepte peper die nu hebben in voorraet
hebben verwaght voorts schip de gevonde

Weede

Van palembang den 30e maart Ao. 1680

tweede verkooper te bemagtigen en sijn
steden terstont na Batavia te stellen

De gevraagde 40 stucx musquets en soo veel
bandeliers, sijn UEd: sijn hooghijt niet
aengenaem, soo datwe do. geweer nevens het
restant lont en langh schroot als nodige
bewinste parten volgens UEd: Ho: A: ordre
met den bande fluyt schepen weder te
rugh sullen senden, en bij aldien sijn majest.
ons Landt geschreven om 't gesicht tot
gebruijcke deser logie behouden, sullen wij
selve met goede woorden afslaen en ons
met voornemen niet al te licht daerdien
ter slaght bange laten konnen

Dat UEd: Hoogh achtbaerheden met
dickwils genaemde fluijt schepen sijn hooghijt
met den Lettertie toegevoegt heet, gaff den
sabandaar seer vreemt, dogh selve hebbe
een goet gemaackt dat met het affvaardigen
der patriasche schepen UEd: Hoogh
achtbaarheden 4 selve briefken, dogh
in corte stondt te geschieden

Wij konnen niet off dickwils gesegde
sabandaar sal na het ophalen deser sware
gewaedene vaartuijgen met peper (dien van bij
naer als gedwongen sijn geweest ider een
pas te geeven) volgens groote beloffte
der hert hoofdigen paulangs constringeeren
om sijn 15 a 1600 picols peper derwaerts hij
al een geen kuijmen tot opgesocht heeft
aend' E: Compe. te leveren, sullende
verders door ons alle vlijt aen gewent worden
om meer genoemde e fluijten soo spoedigh
raet

Van palimbangh den 30 maart 1680

haar ladingh bekomen als immers
deselve die, wat sulks en harde woorden
wij den sabandaer int oost breken vant
contract met het laden en nogh voeren
van een groote langte peper tegemoet
gevoert hebbe, heeft deselve in geenderleye
wyse connen helpen, en ons dese macht
niet een hair doen wijcken, soo dat bij
alsien althier geen veranderingh in geschiet
het te vreesen is deselve alle jaer staet
te vermeerderen

Ons is op heden voorde waarheyt aengeseyt
datter binnen weynich dagen noch twee stuck
diergelijcke boodems met gesegde aertgewas
voor ~~[illegible]~~: van Bengcangh aria staen
te volgen,

Om eenige versterckinge of securantie van
peper te mogen genieten, maeckt den
coninck nogh geen gewagh, vertrouwe dat
gesegde majesteyt ons [illegible] int voldoen
der gevorderde [illegible] stucken met sijn toebehooren
een weynigh gedachtigh is, soodatwe verhopen
dat de oude schulden eerst sullen betaelt
werden, eerde nieuwe beginnen.

De ballast met dese wel genoemde fluyt
schepen hebben ons toegebracht sal een
gedeelte vande modder poelen alhier
bequamentlyck kunnen vullen, doch aengesien
wij moeten setten vande [illegible] van [illegible]
boomen aende oostzyde vande logie om
by nacht beter uyt sicht te hebben
en oock de slaven haar wooningh [illegible]
tyt wat verder van t'oude peper packhuys
leggen

Van palimbang den 30 maart 1680

De volgende schepen uit Europa
soo uytgesprongen syn, sal alhier uit
gunstich vernemen nochwel 6 maal
soo veel benoodicht syn

Op den 23 deser is ons per een coningh door
den Daim Mangsha van Kier met een gesant
aende bantamse Coningh affgevaardigt
een brieffie gedateert den 21 February
voorleden vanden selvent haest toegebragt
meldende als dat gesegden gesant onverrigter
saecken weder te rugh comt, soo dat
gesegde Daim Mangsha syn voorige woonplaats
wel ligt voor een tyt magh abandonneeren

De saecken omtr(ent) vort stonden noch al
op den ouden voet, en 't woord van bantam
was noch weynich van te oordeelen, den
gewesenen Gouverneur Jacques Caunier
was overleden.

In ons voorige schryvens hebben wy u Ed.
hoogh achtbaarheden versogt dat wy
alhier voorde ont en ouver baertyt vande
chialoux de geverftich eenigh
in plaets de versonde chialoux de swarte
peh off diergelycke slagh seer benoodicht
waren, en vrome d(it)o tot ons hebbe onsjwacht
soo spoedich weder toegesonden wert, blyven
u Ed. hoogh achtbaarheden voor
geheel van hert en danckbaer

Aengesien 's Coninckx vaartuygen al uit
affdryven syn, en den Sabandaer vaardigh
is om de gemelde passen benevens dese
letteren na beneden te brengen, soo syn we in
't voornemen genoodtsaackt afftebreecken u Ed. h:a:
den almogenden Godt in syne genadige beschermingh
&c

Van Palimbang den 30 maart 1680

Leeveren, en naer voorige gewoonte actoos tractaten te slijten in UEd. Ho: achtbaare trouwe en seer getrouwe dienaaren (was getekent) Egbert van Swenne, pieter vander Vesten, W: Sabelaar, Corn: Blockhoy ter zyde stont Palimbangh op 't comptoir adij 30 maart Ao 1680.

Register der papieren van Palimbangh met 't schip de gecroonde vreede door den Coopman Egbert van Swenne en den Raet dato 5 may aen haar hoogh agtbaar, hedens tot Batavia als.

No 1. originele missive aen haer hoogh agtbaere
2. factura van 't gescheepte int voornoemde schip de gecroonde vreede
3. cognossementen van 't selve
4. oncost reecq: van genoemde bodem
5. Lyste vande noodwendigheden voor dit comptoir
6. Requeste vanden adsistent cornelis blockhoy

Palimbangh adij 5 may Ao 1680

Batavia

Van Palimbangh 5 May 1680 —

Batavia

Aen d' hoogh Ed.le Heer Ryckloff van Goens gouvern.r generael ende d' Ed.le heeren Raaden van Nederlants India —

Wel Ed.le hoogh agtb: manhafte seer genereuse en gestrenge heeren —

ontfangen tot Batavia den 22 May 1680. p.r 't schip de gekroonde vrede.

Het is ons hertelijck leetwesen heel buyten ons gissingh gegaen, dat wij u Ed.le Ho: achtb: desen boden (: 't schip de gekroonde vrede) niet een maent vroeger voorladen met peper van hier hebben connen toevoegen, d'oorsaecke van dien is al weder door d'onderwaerts dispuyten Jnlick daermaraia ontstaen, d'welcke dan door beleyd van Pangeran de Patty en andere grooten van dit rijck door sijn giften off geschenck de heeren mitsgaders sijn medemachers off eenige persoonen contrarie wis bevredigt heeft om geen peper aend' E: comp.e te leveren voor dat al deselve betoonde na haer sin gelt en weder genooten, soo dat wij t' sedert den 24 february tot 2 april niet meer als 113 picol en 40 cattis in die tijt van eenige particuliere coopluyden hebben bemachticht niettegenstaende soodanigen ongefondeert 't soo na —

by —

Van Palimbangh den 5 May 1680

wy den Sabandaer te kennen gaven dat
't selve heel buyten spoor begon te gaan, en
contract by den Sulthans en Rijcxraden van
dit Rijck (niet alleen daer door maer oock
met het over bladeren nog daeren van
grooter quantiteyt d'e aert gewas met haer
[illegible] vaertuygen) 't eenemael verbroken
wierde, soo dat wy versogten hy Sabandaer selfs
eens syn gevoelen daer van geliefde te uyten
off sulcx haer hoogh E.d. [illegible] qualyck soude
opnemen, waer op gemelde Sabandaer met
seedige en beleefde woorden tot antwoort
diende dat wy gelyck hadden, en voegde daer
by 't is myn van herten leet dat het soo toe
gaet, Ick heb menighmael versogt dat den
Sulthan myn oude Vader geliefft gade te slaan
en myn vrienden [illegible] geliefde
te ontlasten, doch 't selve kan Ick niet
verwerven, oock kan Ick veeltyts den
Coninck gemaelde: tot u Ed.e versoeck
bewegen, maer door vrees dat de Mayesteyt
wel in corts mogte comen het hooft
neder te leggen, welck den Capiteyn wel wat
myn doorde [illegible] soude [illegible] waerden
[illegible] voorwaer op [illegible] geantwoort was,
soo dat den Coopman van Sroemen daer
op diende, ons vertrouwen is, soo by aldien wy
selfs by syn Mayesteyt (sonder een aensienel.
schoncagie mede te brengen verscheynen en
versoeck doen dat contract door syn Edelh.
na behooren beter dient onderhouden als mede
ons terstont de [illegible] mag toegebracht werden
dat 't selve niet beter sal, en veel schoncagie
te doen, [illegible] d' E. Comp.e te costelyck
oock daer door gesladen de gunst van den Sulthan
te verwerven moet niet syn, waer op mede
gemelte Sabandaer ons diende sulcx is waer, Ick
wenschte van herten dat yder syn plicht volbracht
Soo

Van palimbangh onder dato 5 may 1680

soo soude sich mijn ampt met gerustheijt bedienen,
soo dat meer gesegde van Vreenne sijn E: versogt
den Sulthan nader nimme geliefde aff te vragen
off de coopluijden op morgen mogte geeijst worden
om d'e aert gewas bij haer lieden berustende
inde logie te brengen oft niet, en bij aldien
sulcx niet geordonneert en volbragt wierde
dat wij de oorsaack van dien met sufficante
redenen beter als hier voor verhaelt te
gemoet sagen, ook soo wij bevonden dat deselve
ongefondeert waere (gelijck wij daar aen niet
en twijffelen) dat als dan meer gemelde
van Vreenne met een half gelade en 2
ledige schepen binnen 3 dagen na haer
Ho: en Achtbaerheden op Batavia stont te
vertrecken, de sabandaer hadde de schouders
op en liet blijcken dat wij in alles geen ongelijk
hadde, maer vreesde als gesegt Pangeran
depattij, dogh beloofde egter op morgen
een eijnt vande saake te maecken, ende
wijse al 't welck wel moest door den selve
moet geeffectueert werden, beloofden wij
sijn hoogheijt met wat meijs te beschencken,
ook op soodanige wijs dat sijn E: selve op
souden van peper aen te brengen na het
gebruijck vanden coopman van Vreenne, den
Sulthan soude mede deelen niet meer geschiede
most, off dat haer Ho: en Achtbaerheden op
Batavia genootsaackt soude sijn 't selve te
remedieren, sijn E: nam 't selve aen
om op de saghte en beleefste wijse sijn Maj:
voor te dragen, en ons op morgen den uijtslagh
vandien mede te deelen, soo dat wij door
een heele gemelde sabandaer daags daar aen
met saffe en beleefde woorden de kortgrondige
gratenis vanden Sulthan nader nimme en
toeseggingh om voor dese maal al het gesegde
aen

Van palimbangh den 5e may 1680

aert gevraagt dat de coopluyden onder haer hadde
en tot de ladingh vande 3. alhier leggende
bodems hadde bekomen ons opstonts soude
toegebracht werden, gelyck op den 26e april
off dage daar aen den begin van en noch
continueert, voor welcke toeseggingh Ick
den genoemden Sultan liet bedancken
doch met versoeck, dat sulcx voor ditmaal
alleen niet moste geweert werde, maar
volgens 't jongst gemaakte contract
(sonder dat de alhier blyvende offerhoofden
met veel lamentatie soude gequelt werden)
gedurigh syn voortgangh mosten nemen, want
sonder dien was 't beter dat syn Maj.t
haar hoogh achtbaarheden ront uyt te
kennen gaff hoedanigh hy genegen was
met d' E: Comp.e te handelen, op welcke
redenen den Sabandaar antwoorde, seecker
capiteyn weet 't daar in gevult, Ick sal
na hem vertreck alle weyt aenwenden
die doenelyck is, dat alles wel gaat, waar
op ick den selven versoeckende dat de alhier
blyvende offerhoofde in geen gebreecken soude
blyven, maar dat het noodigh was dat den
voorn.de Kiaey Intchie Darmapanga (die
nu sulcke ffer aenbrengt uyt de rivier gekoopt
leverantie meede weg gevoerdt te worde
ook dat Ick met myn comst haar hoogh Ed.res
op batavia 't selve soodanich soude mede
deelen, waarop gem.de Sabandaar (die wel weet
dat den selven den groot instrument, soo voor
de E: Comp.e als syn persoon is) niet
antwoorde, en in onse presentie de coopluyden
gelaste den aenbrengh der ffpdr als gesegt
op morgen aen te vaarden, gelyck 't selve geschiede

Soo dat wy 't schip de gebroode Broeder gevult
hebben met 5000 picols suypere gekaapte peper

en 360

Van palimbangh den 5 may 1680

de 360. stucx catjang-matten monterende
[illegible] met den tol, naegh de andere ongeveer
f 63875 „ 10 „ 9

Bintrottinge off karpinge is niet te becomen
soo dat wij tot ons hertelyck leetwesen u Ed:e
Ho: Achtb: ordre dienaengaende niet connen
nakomen

De fluyt Sackenburgh waer mede den coopman
van Iwoenne (int gunstich voorgenomen) gesondert
te vertrecken, verkoopen wij dat voor het
eyndigen vandese maant niet meer genoegende
aert geweest de catjang-matten syn ladingh
sal geworden, dogh aengesien wij bemercken
dat den koninck belooft genegen is om
de tol van d:o soort te genieten soo sal
tot den ontfangh voor d' fluyt Isselsteyn
in cassa geen contanten bevonden te
vinden syn, ondertusschen wij niet en twyffelen
off de ladingh voor gesegde Isselsteyn sal ons
voor 't eyndigen van d' maant Juny geworden
soo versoecken wij [illegible] dat voor die
tyt ons 25000. stucx [illegible] realen
[illegible] volgens de voorsz gaende [illegible]
tot vervolgh en voortsettinge vandesen handel
mitsgaders u Ed:e Ho: Achtbaerheden ordre
om volgens order gewoonte 15 a 16 @ realen
soo in gelt als cleeden aende comma[illegible]
op [illegible] van [illegible] te [illegible] mogen
geworden, wij twyffelen niet off d' gemelde [illegible]
van groote [illegible] in dit rijck sullen
daer door [illegible] aende E:
Comp:e [illegible] vereysten, want met
waerheyt gesegt, de coopluyden [illegible]
[illegible] vandese boven landen [illegible]
syn gehouden aende borgh [illegible] den goede
Somme

Van palimbangh den 5e May 1680 —

sommige gelts voor af uyt te keeren, soo dat onder ider uyt de grooten haar handen te houden het haar aen voern: munt altoos ontbreeckt

Dienes ons den sabandaer op 2e deser uyt 's konincx naem seer vriendelyck versogt heeft om d' thee vande geladene ffer in desen bodem terstont te mogen genieten, 't welcke wy met beleefde woorden (aengesien onse kas, als dan maer met schaers 5 duysent realen sonde versien zyn, hebben soecken af te slaen, doch door veel nader zyne aenspraeck zynse genootsaackt geweest (op belofte van binnen 4 a 5 dagen voor de gestelte 1000 Rds: ende ffer thee soo veel aen 't gewas te genieten) gesegde gerechtigheyt aen syn majesteyt te voldoen, soodatwe als gesegt in korte tot betalinge der ladingh voor de fluyt Ysselsteyn seer gebregen sullen staen.

Op date deses hebben wy voorgesegde fluyt Sapenburgh in voorraat 913 picols ongekapte does, en twyffelen niet off al dat te becomen is, sal ons in corte geworden

Met de oude den hooft soo ontrent den Sultan mitsgaders groote en cleine van dit ryck, heeft 't Zedt. het vertreck vanden heer Borchorst d' haars Godt loff tusschen beyde altoos seer minnelyck tot noch toegegaen soodatwe op nu 1e April voorleden by syn Mayt. noch ten eten zyn geweest, en voor ons een dans spel liet te voorschyn comen, doch om alle vrundschap ten respecte der E. Comps. niet te verwerpen, is daer mede Rs: 30. tot een geschenck in contanten tot ons leetwesen verconsumeert, 't welcke van veel lyts —

Van Palimbangh den 5:e May 1680

Onse 4 a 6 warme Broodjes is sijn majesteijt
en het geheel ten hooghsten aengenaem, maer
bevinde dat onse tarwe van u Ed:e Hoogh
achtbaerheden bekomen, door de goede smaeck
die gesegde May:t wesens andere graenen
van dit Rijck daer in hebbe bijna geconsumeert
is.

In ons jonghste briefje van 30 maert p:o
d' gesanten vanden koninck u Ed:e Hoogh
achtbaerheden toegevoeght, is door het schielijk
affvaardigen de schult vand' 1000 Rd:s contant
bij de dienaaren van Pangiran de pattij ae-
voorleden ten laste van d:o heer genooten
vergeten aen te roeren, derhalve u Ed:e ho: eerb:
in corte mede deelen dat meergenoemde de
pattijs rekeningh: op heden debit loopt Rd:s 895 1/4
welcke penn: sij niet ontkennen (?) off sullen
aen d' E: Comp:e in spetie voldaen
werden.

Voor 't gelapperde gereetschap tot de 6 geserv-
stucken kanon (?) bij sijn May:t alhier vand' E:
Comp:e genooten, hebben wij deselve rekeningh:
volgens u Ed:e Hoogh achtb: toegesonden ordre
voor f 232,, 10 - met kennis vanden Sabandaer
behoorelijck belast, de 40 stux musquetten
met sijn bandeliers, nevens het overgelevende
rondt, en langh schorp (?), alwaer den Sultan
gedragen in hecht, staen met den vande
twee feuijt (?) schepen u Ed:e Hoogh agtb: toe
te comen.

Tot nogh toe is van sijn May:t kant ons
niemant verschenen om deugh versorgh (?)
wegens 't geschut tot dese logie behoorende
aen meergenoemde Hoogh:t over te doen.

Voij

Van palimbangh den 5en may 1680

Wij willen vertrouwen (soo bij aldien u Ed.e hooghachtb: in syn E.l letteren daer van geen gewagh en maeckt) dat wedien aengaende niet lastigh sullen gevallen werde —

De twee d'esperssoonen margaspino en caretoneus het briefje van Kiaij Limegijs aen den alhier geseyde dam mangsa hebben overhandigt en tselve mitsgaders onse goede aenradingh vandat syn E. sigh bevorens syn gevolgh na Batavia soude gelieven te begeven gantsch niet goets uytgewerckt heeft; soo vertrecken deselve met desen boden op haar versoeck wederom derwaarts, de 12 Rd.s contant die tot montcost aende selve tsedert haar vertreck alhier verstreckt syn, hebben wij op Extraordinary ongelden geboeckt, wat geschrift off mondelingh rapport desen hoogh draavenden gast gesegde twee persoonen mede gegeven heeft is ons gantsch onbewust, soo dat wij int gunstigh volnemen u Ed: h: achtb: int corte eenelyck moeten mededeelen, dat alle moeyten en costen door d'E: Comp.e aen die schelmen gedaen t'eenemael verkeert aengeleyt syn, twaere te wenschen dat voormaels den koninck van Jamby deselve volcomen onder syn gewelt hadde, voor de comste van onse letteren stil swygende doot geslooten hadde, want in plaats van eenige danckbaerh. ofte gehoorsaemheyt aend' E: Comp.e te betoonen vergeeten sij tselve met bitse en schimpige antwoorden, ja soodanich datse vijanden syn en bij aldien alsse te hert bejegent wierde, tselve wel op syn bantammers konde klaeren soo dat deese gasten met geen sachte woorden dienen

bekeeden

Van Palimbangh den 5e may 1680

beroert te werden, hadt verder dienst tusschen
hier en Jamby seggen (doch uyt eenmoedige
gehoorsaem gehouden wordt) verstreckt d' peper
tot een matigh onderhouden van't leven, soodat
te geloven is dat se op een ander manier
wat vetter soppen sullen soecken te beschaeren

S. E. Comp.e Schiedamerden hadt slaven
die eenderdeels de swarte vrijlieden de haere
bij den peper overgeloopen sijn, hunnende wij wat
moeyten der aengewendt is, uyt sijn handen niet
becomen, des sultans van Jamby sijn 13 stux
prauwen geeft hy voor dat gesegde honnich
de peper aen pangeran Aria Cassier woonachtich
ter [illegible] heeft, soodat wij om sijn weinigh-
wiedige schelmse streeken genootsaeckt sijn
gesegde [illegible] gevangene in haar wesen te laten

Op den 19e der voorleden maent april heeft
ons den sabandaer voor d' waerheyt bericht
als dat 't volckje met 60 a 70 prauwen door
anachoda Bonchsoe bij Matapsaten en
Maldyes [illegible], derwelcke haer soo nu
en dan op 't eylandje Harrematta onder d' peper-
inwoonders bescherminge metter woon sonden
hebben begeven, en weynigh tyts geleden
soo sterck sijn gegroeyt dat se sonder eenigh
bewys van vyandschap te becoomen welcomen
moesten vand.o verjaeght geworden sijn, mitsgaders
haer aldaer noch onthouden, welcker opdringh-
inge aengaende hunnen wij u Ed.le hooghachtb.
vaerdeerts [struck through]
[struck through]
[struck through] voor dit mael voorder
waerheyt niet mededeelen

aengesien

Van Palimbang 5:o may 1680

aengesien altoos in dese twee gepasseerde —
maenden, een groote overvloet van water
gevallen is, hebben den adsistent Sybrant —
Sybrantsz: om het mogelyck ophouden der —
Rivier Jamby tot noch toe altoos bevonden,
door den selven staet binnen 3 a 4 dagen —
derwaerts aen te vertrecken, soo ons van — —
eenigh overvaert sonderde behoude, altoos
bericht is, soo staet daer alles noch in —
goede standt, en s'konincks voorgeven —
souden syn, om een gesant aen u Ed:s Hoogh —
achtbaerheden te senden, om t'onsfoeren niet
off de waere gestaltenis van s'E: Comp:s —
logie en hoedanigh Zyn Mayesteyt genegen is — —
met d'E: Comp:e te handelen sullen wy —
binnen 3 weeken tyts door den selvige van
gesegden adsistent Sybrantsz: hunne oogen —
en met het vertreck vande fluyt Sapenburgh
u Ed:e hoogh achtb: rapporteeren —

Soo als op 26 april voorleden het nieuwe —
opgemaeckte groote Peper packhuys bedack —
raeckte, bevonden wy dat deselve fondament
(t'welcke voor 4 a 5 voeten in de morassige
gront op dese in eenighe balcken geleght is)
tot binnen toe door het breecken van gesegde
balcken geschoht was, soo dat d:o packhuys —
niet alleen rontom uytgeweecken maer —
deselve binnen in't geheel gebroocken —
waere, waer door t'selve in tyde alle ogenblick
met de minste wint off swaaren regen wel
te storten, dierhalve ten meesten voordeele
der E: Comp:e goet gevonden om terstont
het swaare pannedack, daer aff te nemen
t'welck geschiede, van dit vertreckt gebouw —
staet niet goets als gesegde pannen en weynigh —
vande —

Van palimbang den 5 may 1680

vande binten te comen, want dewijle de meeste
staanders en balcken van den ouden gebouw
afgecomen, en inwendende volhaften en
gaaten zijn, sullen deselve nevens de gansche
grotte, oude en lichte plancken waar mede dit
packhuys rontom beschooten is, tot herbouwinge
van een ander (: dat wat smalder dient
gemaackt te werden) gants niet te gerede
comen, en aengesien het oude packhuys na
alle apparentie (als niet vergeefse en gestadige
oncosten) d'E. Comp.e niet langh dienige
dienst staat te doen, en veel goet houtwerck
van te comen staat, soo soude bijaldien
U Ed.le Ho: A.: 'tselve geliefde te ordonneeren
van gesegde twee onbequame packhuysen een
groot gedeelte van den [illegible] d.o gebouw kunnen
opgestelt werden

het nieuw gemaackte packhuys lanck 61½
en breet 17. voeten, is op het stijlwerck der
plancken naer (dienende om haar vochtigheyt
en geen slordig werck te maacken, hebben
laten indroogen) vastigh van welcke gebouw
d'E. Comp.e veel jaaren goede dienste
staat te genieten, doch mocht 'tselve achter
buyten rantsen off rontom met een halve
steene muur versorgt werden. 'tsoude des te beter
zijn

Tot ophooginge van gesegde afgebroken packhuys
zijn wel twee schuyts ladingh met ballast
van nooden, en om metter tijt dese logie eens
van slijckmodder wel en te bevrijden, zijnde wel
20 schuyts ladinge sant, off grave steen
[illegible].

op den

Van palimbangh den 5e may 1680

Op den 23e april voorleden is ons een kleen briefje vanden regenten op Sonsangh gedateert 't dage te vooren ter handt gebracht, uyt welckers letteren den noodeeligh berigt vanden onderstierman bekomen op 't schip de gekroonde vrede, wy verstonden als dat den batavisen vrijburger Hendrick Kalst, met syn chaloup 3 dagen bevoorens aldaar door groot gebreck van levens middelen aen boort was gevoest ende vrunden van gesegde bodem mede gebracht hadde dat s'E: Comps. verkregen soo groote victorie bevogten hadde, waar door den oorlogh op en ontrent Japara 't eenemael geslecht was, oock dat die van Bantam door groote geschenken 't hooft 't eenemael ingeschoot hadde, en den vernieuwinge van vrede met d'E: Comp:e versogten aengegaen, den almagtige Godt sy gebeden dat 't selve waer bevonden worde en dat den Heere door syn almogende hant s'E: Comps. wapenen en negotie alomme geliefde te zegenen, gemelde victorie maeckten wy soo als den Sabandaer alhier verscheiden bekent, welcke hij vreemt op hoorde en na wy verspeuren een groote schrick alhier te weegh brengt

D'ruyse den Persoon Cornelis Plockhoy alhier 'tsedert Juny 1671 gecontinueert en door u Ed.e hoog achtb.en op 15 feb: 1675 toegestaen met 20 p:ct meer voor vijff jaaren geaccordeert is, ende denselven in ons aenwesen sigh altoos int houden der logie bevlijt als mede der quartiers, en by den ontfangh der ff ter Vigilant en Croom gequeten heeft, waervan wy 't waard getuygenis ons vand' voorige alhier geweesene Opperhoofden

Van Palimbang den 5 may 1680

Opperhoofden genoeghsaam is mede gedeelt
soo versoecken wij u Ed:e Ho: a: seer ootmoe-
digh dat den selven door u Ed:e Hoogh achtbaar,
heden aengeboorne en miedadige goethijt in
qualiteijt en gagie magh verbetert worden
wij twijffelen gants niet off den selve sal
sigh u Ed:e Hooghachtbaarheden goede gunst
met getrouwe en vaardige diensten altoos
soecken te vergelden.

Den boeckhouder en steuman(?) Willem Sabelaar
de welcke een wijt tijts geleden op gelijcke
wijse aen u Ed:e Hoogh achtb: versoeck
gedaan heeft, is noghmaels biddende dat den
selven u Ed:e Hoogh achtb: miedadige gift
magh erlangen, dewijle sijn huijsvrouwe derwelcke(?)
in dit eentige(?) clooster haer sonder kinderen
niet wel can gewennen, hebben wij int wel
nemen of haer versoecke toegestaan p:r dese
bodem na Batavia te stevenen(?)

Den alhier aengecomene assistent Hermen(?)
Conningh heeft sigh in weijnige dagen
dat den selven alhier aen Lant off int
logie is bescheijden geweest, door het innemen
van meantsche(?) locht, soo onhebbelijck
gestadigh aengestelt, dat de alhier leggende
matroosen daar door in corte stonde te verwilderen(?)
end' wijse wij bemerckte dat soodanigen een
ontsteeker(?) alhier niet te gedoogen was, hebben wij
goet gedacht den selven p:r dese bodem
wederom derwaarts te senden, versoecken seer
ootmoedigh dat u Ed:les Ho: a: desselve voor wel
gedaan gelieve op te nemen hier mede Ho:a:
onder de u Ed: Hoogh achtbaarheden ootmoedige,
onderdanige en trouwpligtige dienaren (was geteekent)
Egbert van Swenne, Pieter vander Vesten, W:
Sabelaer, Corn:s Plockhoy, ter zijde stondt op 't nedert:s(?)
Comptoir Palimbangh den 5 may anno 1680

Van palimbang den 5 Juny 1680

ontfangen den 22 Juny 1680 —
p:r de fluyt Saxenburgh —

Register der Papieren van Palimbang onder dato 5:e Juny a:o 1680 —
p:r de fluyt Saxenburgh —

N:o = 1. Originele missive van voorn: datum —
2. Factura vant gescheepte in voorn: bodem —
3. Cognossement vant selve —
4. Onkost reeq: van voorn: bodem —
5. Balance op de Palimbangse negotie boeckjes in dato ult:mo may 1680 —
6. Transport gedaan aende provisionele residenten —
7. Copia instructie voor de selve —
8. Copia missive aen Sultan Amin Sedatoet 10 may a:o 1680 —
9. Copie Instructie voor den adsistent Jn:s Sprancke:
10. Verscheyde attestatie van diverse datums —

Batavia

aan de hoog Ed:e H:r Ryckloff van goens gouv:r generael en de Ed:e H:rn Raden van nederl:t India

ontfangen tot Batavia den 22 Juny 1680 —
p:r de fluyt Saxenburgh —

Wel Ed:e Hoog achtb: manhafte seer genereuse gestrenge Heeren —

Hoogh gebiedende Ed:e Heeren —

't Sedert 't afgaen van onse jongste letteren p:r 't schip de gekroonde vrede gedateert den 5 may voorleden is ons op ... soo veel peper aengebracht —

Van palimbang den 5 Juny 1680

aengebracht dat met de fluyt Saxenburgh
met 3103 picols daermede gerust hebbe
tot het bergen van d'eenige ladjangs matten
geeft den schipper voor dat gantsch geen plaats
te vinden (als op den overloop te vinden is
soo dat wij om het perijckel van brant te ontgaen
van gesegde matten in de fluyt Holsteyn
aengesonden desselve van Claerchen tamers verhoeden
soo veel verminderen te sien als immers
doenelijck

Volgens nevensgaende factura comen met
syn Edelh. vragh. en andere ongelden de
ladingh van gesegde Saxenburgh te monteeren
f 39129,, 2,, 8

Eer dat wij het schip van gesegde Holsteyn van-
den
daeren cael noch vol versamelen, vreesen wij
dat wel eenichsints deese maant den tijt sal
nemen, want door dien dat wij op de betalingh
vant geladene in Saxenburgh noch over de
2200 Rds aen contanten te cort komen
en maer 400 Rds tot de dagelijckse gastos in
handen hebben is ons credit seer slecht, ooke
is den hertoffsigen Intchie darmajaja ons
daegelijcx om sijn te goet hebben den 1406 5/6 Rds
soo hart aen, dat den sabandaer het sij tommegon
aengenomen heeft, hem binnen weynich
dagen te voldoen, den resolveerden coopman
Intchie baraun is wel gemoet, om met de
comst vant aenstaende schip syn restanten
780 1/4 Rds te genieten, en belooft middelerwijl
tot beladingh vande meer genoemde Holsteyn
soo veel peper toe te voeren als immers doenelijck
is

Op den 15 dito is den assistent Everaert Everaert:
met de Chialoup de conting nevens den selden

Instructie

Van palimbang den 5 Juny 1680

instructie voor hem en den brieff aen sultan
anum (welckers afschriften No. 8 en 9 ul. Ed.
hoogh achtb: hier bijnevens gevoeght) naer
Jamby gesonden, soodanigh sijn wedervaeren
aencomst en gestalte der E. Comps. logie
aldaer sigh opgedaen hebben, sien wij alle uijten te
gemoet

d'Eersz: den coopman van [illegible] in 8 dagen
verleden sijn afscheyt en vertreck met alle
respect en vriendtschap vanden Coninck
en grooten deses rijcks heeft genooten
mitsgaders de altijdt besondere offerhoof der
en voleerden in sijn Majt. en haer Eds. goede
gunst en bescherminge den hooghsten gerecom-
mandeert heeft, item transport des
comptoirs in debita forma aenden ondercoopman
Pieter vander wolten ende den boekhouder
willem Sabelaer gedaen hebbende, ende soo
opstonts vaerdich is om met voorn. fluyt
Sapenburgh te vertrecken, sullen ons aen
deselve te doen raport verkomen gedragen
ende inder waer dienlijke seggen, dat wij
uit gunstich vernomen de geeyste comptante
cleeden, provisie en verdere nootwendigheden
voor dit comptoir in ons jongst genoemde
letterkjes vermelt, soo spoedich te gemoet
sien als immers doenelijck sij, alswanneer
wij niet en twijffelen off den bodem die
t selve altijdt aenbrengt sal in corte
daer door sijn ladingh in meergenoemde
aertgewas (derwijse het Godt loff
tusschen d'E. Compe. en alle grooten van dit
rijck in goede ruste en vrede continueert)
becomen, ende naer onse schuldige groetenisse
u Ed. h. a. inde genadige bescherminge onses
grooten Godts bevolen te hebben en altoos
blijven wel Ed. ho: a: manhafte seer genegens
en gestrenge heeren, u Ed. h. a. ootmoedige
dienaers

Van Palimbang den 5 Juny 1680

Onderdanige, en trouplightige dienaaren
(was geteekent) Egbert van Rennen
Pieter vander Vesten, W: Sabelaar In
margine Palimbangh int N. Comptoir
den 5 Juny 1680

Memorie by forme

van Instructie voor de
Heeren den onderkoopman
Pieter vander Veste en
boeckhouder Willem Sabelaar
provisioneele hooft
residenten des comptoirs
Palimbangh waar nae
deselve haer tot nader
ordre van haar hoogh Ed.
sullen hebben te reguleeren

Dewyle het UE. ten vollen bekent is dat haar
hoogh Ed. op 't ernstighe versoeck nogen
't vroeger gedaan hebben, geliefden tot sustaen
om den heer met den vandese twee allier
beggerde verlossinge nae Batavia te mogen
aenvangen, mitsgaders daar benevens hebben
geliefden te ordonneeren UE. beyde voor myne
[illegible] transport onder den titule
van provisioneele hooft residenten en gezaghe
verantwoordingh van alle d'Comp.s effecten
en middelen mitsgaders boecken brieven, Instructies,
ende ordres te doen, ende vermits al 't selve
UE. ten vollen ende naarwaarheyt der
negotie en verdere saken is aengewesen
ook met alle expert [illegible] afgeteekent
is, soo dat onse weten de wel gegeven
ordre

Van Palimbang onderdato 5e Juny 1680

ordre van hoog gemelte haar achtbaarheedens
ten volle is volbragt, die haren met 't fluyt
schip Saxenburgh van meninge ben
verschout de hoppe aen te vangen, dogh ue:
genegen ben den heeren memorie aengaende
d'E: Comp:e nodige affaire alhier tot
nadenckinge te laten, en advantagieuse
seggen dat wie [illegible] op de goede belofte
van den Sabandaar: te d'eerstkomende 't fluyt schip
geschepen met laest van dese off ten langste
met begin van July syn ladingh in peper sal
geworden, tot welcken eynde ue: gerecommand=
eert gesegde Sabandaar met minnelycke woorden
sonlyte syn belofte [illegible] te vermanen
niet twyffelende off ue: sult de ladinge
in gesegde tyt alvoorde der geen comptanten
tot de haare betalingh syn bekomen, oock
sprong ick wat [illegible] dat er binnen
weynich dagen den boden met de gesegde
25000 Rd beneffens eenige [illegible] van
Batavia alhier sal verschynen, als wanneer
ue: wat vrypostiger den aenbrengh van de
gewas sult mogen bevorderen ende geladen
peper die als dan in s'konings [illegible] vaar
kruyden [illegible] syn Mayt [illegible] voornemens
is naar Atchin te senden mochte syn,
volgens contract voor d'E: Comp:e
afforderen dogh off sulcx niet luckede, en sy
egter daer mede sprecken wilde, ist
hoogh noodich wat wegt en of te [illegible]
[illegible] om den pas aen te wenden, het met
minnelycke woorden af te slaan,

Gesegde aert gewas door d'E: Comp:e in dese
[illegible] afgewachte maanden bemaeckt is
al vry met desselfs [illegible] verscheyngh en
somtyts eenige [illegible] aerde, als
saet besmet geweest, soodat we niet
alleen

Van palimbangh onderdato 5 Juny 1680

vallen aenden sabandaer geschreijde maeten
daer over seer taegtigh gevallen, maer desselfs
Leverantie gedrogt 2 a 3 packen voorden
Onkran te geraecken, 't is derhalven hoog-
noodich int leveren der selver dieselfde
maeten deselve te berechtigen op dat daer
door de coopluiden te beter in vrede gehouden
werde om meer gesegde artijckel niet al
te vrijs aen te brengen

Gedane schulden zijn in mijn aenwesen alrede
als met U Ed.e kennisse gemaeckt, dewelcke
ooch gants niet van waerde zijn, ooch niet
twijffele off sullen in korte dagen door U Ed.e
afvorderingh aen d' E. Comp.e in 't selve voldaen
worden

De verstreckte 1000 Rsd.s aen sijn hoogheijt
op 3e der verleden maent in afcortingh
der oude Lee groot Rsd.s 3000 – ter handt
gestelt om volgens accoort de penningen
aen de selve te besteden ende peper tegens
4 Rsd.s sproot in mindering van sijn majest.t
deijstere schult van 3051 3/4 Rsd aen d' E. Comp.e
te voldoen, is tegenwoordich aldoor, dusverre
baren aengebracht welcke quantitijt
U Ed.e niet weijgen kunt inhouden ende bij
bekomende penningen volgens last van
haer Ho: Ed.e verder om andere 1000 Rsd.s
ingevolge manier ter handt stellen.

Gesegde man, te weten Nieuwe koren, dewelcke op heden
volgens 't gewerwerde gesant met sijn
toebehooren als weijnighe geschiedt te werden
noch Rsd.s 1349 1/2 debet coste, dient met
den eersten tot verrechtingh der contante
in 't selve voldaen te worden, soo dat het ten hoogsten
noodich is den sabandaer dien aengaende weerlijcks
tot betalingh aen te spreken.

noch

Van palimbang onderdato 5 Juny 1680

De nog onbetaalde 895 1/4 Rds. van pangeran
de patty door haar hoogh edelens op Batavia
volgens obligatie van den 26 Juny ao. voorleden
aen syn gesanten 1000 stux tot een op leverantie
van peper geschoten, wil hy niet toestaen
off sullen in gesegde hoe aldaer aen meer
genoemde hoogh achtbaarheedens voldaen syn
welcke teeckent u Ed. E. door den eerst
aenkomende bodem apparent staat te
geworden, dogh by verwittinge van dat
theeve niet afgerekent is, dient gesegde post
alhier terstont d' E: Comp.e te voldoen

Dat den amphioen jegenwoordich alhier voor
omtrent Rds 300 't picol onder dese ingesetenen
verkocht wert, valt d' E: Compe. seer
schadelyck, en syn van voornemens in
myn te doen rapport te stellen mitsgaders den
slegten aftreck van 't coper, tin, en loot,
haer hoogh achtbaarheedens te adverteren

Tot noch toe is alhier geen goede kattuyns
offte bintrottingh te voorschyn gebragt, dockeringhen
dese Inwoonders derwelcke gesegde kleene
coopmanschappen gewoon syn te verwoeren
nu alle geplooken syn, hoewel den niet off
in soorten sal u Ed. een goede quantiteyt
kunnen handelen, welckers op coop dan niet
dient agter weege te blyven, maar op het
spoedighste syn begin moet nemen

Voorder Residenten op Sonsangh is ons Ed. den
Letterlie op 20 deser bericht als dat vande
5 a 6000 cadjangs mattan voor Batavia
in dese maant verdient te hebben, off tgeene
dat deselve u Ed. mitsgrs. de gesegde rottingh
en kattuyns spoedich gesonde, sal het
noodich zyn dat het vervallende packhuys
den

Van Palimbangh onderdato 5 Juny 1680

een stuck weegs met adap gedeckt en gesegde
coopmanschappen daar in geborgen worde —

De menagie der ongelden zyn u Ed:e ten
hooghsten als mede vande provisie, en dat
alles volgens ordre van haar hoogh Ed:e
mitsgaders de gegevene instructie door den
gewesene commissaris Jan van Leene
in dato 4 October A° voorleden (waar aen
ick myn gedrage en u Ed:e wyse gerecommand=

Tot het wedder vertimmeren van voorn: pe=
packhuys, is met den anderen geresolveert
sulcx tot haar hoogh Ed:ens becomende ordre
te verwachten, doch aengesien het nu de water
tyt is, datter veel hout werck van boven
de rivier afcomt, dunckt myn dat u Ed:e
niet qualyck souden doen om een goede partye
op te coopen, want soo by aldien u Ed:e daar
mede nogh een nye huys sloot sal
sulcx niet als voor den hooge prys te becomen
zyn —

Indien alhier de meyningh daer sterck
gaat dat de E. Comp:e met die
van Bantam wel licht in oorlogh mochte
raken, soo sal het ten hooghsten nodich
zyn dat de chialoup de swarte Bok (de welcke
opgeroden met myn raad bevonden staat af te
dyssen) voor eerst eenige ruymen tyt bevonden
de chialoupe de gedachte hoyt aldaar binnen
en buyten de rivier te vaarwater besproken
en by nacht S: E. Comp:s dienaaren opgebracht
aldaar bescheyden in gesegde post plaats
weesende, op dat deselve niet te scheepen
(dat godt verhoede) overrompelt worden, en
alhoewel myn syn majesteyt bevonden den
ondercoopman —

Van Palimbangh onder dato 5 Juny 1680

onderkoopman van der Vorste op den 29e der
voorleden maent Junius van hier
afscheyt ons bevoolen heeft voor UEd.e
ende verdere d'E. Comp.e dienaren, soo hier
inde Logie, als aende Sonsangh beschermen
als een vader van alle quaat offe ongeval
te bewaren, het welcke dienstich dat UEd.e
altoos wel ophoude en slagh vaerdich
zyt, tot welcken eynde aende achter
cant vant vervallen pachthuys ten
oosten van Nyppo boomen een punte dient
opgeslagen te worden, om by dringenden aenval
UEd.e soodaen als uyt nieu gemaekte d.o met
canon handgranaten als verdere geweer
te defenderen, hier wil niet twyffelen
oft UEd.e sult by vaerdigh ophouden tegen
van 2 a 3 hondert boosewichten niet over-
rompelt worden, maar den grooten Godt
zy gebeden, en geve dat UEd.e gelückelyck
in ruste en vrede lange jaaren alhier
tot voordeel der E. Comp.e en vernoeginge
van haar hoogh achtbaarheden tot Batavia
mitsgaders UEd.e eygen welvaren en
reputatie moge continueren, laetende
't verdere aen nadere ordre van haar Ho: Ed.le
Gestrengen, waermede dan aen UEd.e transpor-
teere ende overgeve de administratie
en bestieringh van den handel en dienst
der E. Comp.e tot desen Comptoire, in
welcke bedieningh ick UEd.e van herten
toewensche alle geluck, heyl, en voorspoet,
en van hert grondige gebeden altoos
geneegen ben te blyven Onderstont UE.
dienstvaardigen vriendt (was geteekent)
Egbert van Sevenne Ter syde stont
Palimbang opt N.e Comptoir den 5 Juny
A.o 1680

Van palimbangh onderdato 5 Juny 1680

Memorie By forme van Instructie waar nae den adsistent Sybrant Sybrantsen tot nader ordre van haar hoogh achtbaarh.t op Batavia ten Comptoire Jamby sal hebben te Reguleeren

Dewyle het gemelte Haar Ho: Ed.es
bij missive vanden 22 February voorleden
hebben gelieven te ordonneeren dat wij UE.
benevens 2 a 3 matroosen (oft versoecke
vanden Jambyse Sulthan) en bequame occasie
souden derwaarts senden om s' E. Comp.s logie
in bewaringe te nemen, en aengesien door den
geweldigen regen een sterk opcomen der Rivier tot dus langh genoodsaackt
geweest sijn 't selve te staken, doch
dewyle heden 't weer sich dagelijcx beter
aenstelt, twyffelen dierhalven niet off
UE sal in corte dagen de reyse connen
volbrengen

Bedaar geraakt sijnde sal UE dit nevens
gaande briefje vertrekken in hout UE te
vollen bekent is) Sulthan an...
de gebiedenis van haar Ho: Ed. meede door
en sijn may.t mitsgaders aenduyden dat
UE. komst op sijn voorige gedaan versoek voor
namelijck genoemde haar Ho: achtbaarheden
als gevolgh toegestaan is, om s' Comp.s Logie
in te ...

Van palimbangh den 5 Juny 1680

in besit te nemen, ooc dat ingenoemde
haar ho: Ed:e niet en troffen oft
d:o maij:t sal alle schade dewelcke daar
aengedaan is betaelt in ul: advijsen
wederom hegt en hebbe Laeten separeren.

't gesloopene, sulx andere gereetschappen,
't loot uyt de goten, huys haat, d' sloten
van de deuren en wat aldaar meer sal vermist
werden, siet ul: met sijne koomende
vergoedinge van dyen, en volgende staan wat
antwoort sijn hoogh: daar op geeft.

de vier stucx d' E: comp:e slaven onder Pangeran
dipa Nagara berustende siet ul: met den
eersten versoecken in handen te krijgen, ende
deselve aldaar tot het schoonmaken en noodige
arbeyt der Logie behouden, doch soo ul: voor
het wederwegh loopen becommert waar
kuntse met dese Chialoups de contingh waar
mede ul: met 2 mattroos en die aldaar
ooch haar verblijft sullen mogen verwacht,
alhier gebodyt op senden, als wanneer wij met
den Jacaats behent vaartuygh 3 a 4 mallabaaren
in deselfs plaats ul: wederom sullen toevoegen,

Wen d:o slaeft genaamt dagangh op 17:e der
voorleden maandt april (bewaerens den
vanden coopman van Sudmuu) van hier geweckt
tronsfeerren wy niet oft sullen de conis na
costy gestelt hebben, waar na ul: sal
deunen naauw ondersoecke te doen, en mede in
handen te becomen, en soo de gelegentheijt
sulcx toelaat die bijde alhier gebodyt over te
senden.

Tot eenige middelen voor 3 nederlanders en 4 a 5
eygene lijfteygenen gaat hier beneevens 1000 Rsd:

Reys

Van palimbangh onderdato 5 Juny 1680

Als, 20 kannen camp olij, 50 stux wax kaarsen
en 50 Spaanse realen UE ter handt gestelt
alle het welcke sendende, dat d' E: Comp:e
tot UE verantwoordingh maandelijx sal dienen
om ider syn rantsoen en kostgelt uyt te
keeren, niet bevroedende off binnen 2 a 3
maanden sullen haar Ho: Achtbaarh:e resolveren
om aldaar een opperhooft te plaatsen, alwaar
UE als dan hem behoorlijck aen doen

Draagt goede sorge dat van s' Comp:s kant
niemant vande onse Eenige moeyte aan
gedaen werden, en soo het immer vinde soo
niet groote als kleyne in dat stuck te eynden

Soodanigh het aldaar op UE versoeck
aan meergenoemde Sultan en Pangeran dipa
nagara gedaen, sigh met UE komst te gedragen
heeft, alsmede wat aan s' E. Comp:s logie
valt te maacken, en wat quantiteyt van
peper aldaar in voorraet is, en in corte
noch staat aff te comen, ook wat gesant en
en wanneer vandaar nae Batavia staan
te vertrecken, sullen wy op het spoedighste
voor het vertreck vanden coopman van
Heemde nae gesegde Batavia, dewelcke vande
maant noch staat te geschieden (om haer
Ho: Ed:e ter eerster kennisse te comen
doen) te gemoet sien, en nae wensch
van alle heyl en voorspoet bleyven onderstont
UE dienaer, en was geteekent UE gb:e
van Heemde P:r vander Does, W:r sabelaar
ter syden stont Palimbangh op 't d' E:
comptoir desen 15 may ao. 1680

Van palimbang onderdato 5 Juny 1680.

Aanden manhaftigen
en hoogh geboooren
vorst Sultan anum
Regeerende Koningh
van Jamby

Dit briefjen geeveedt syn Majesteyt vanden
palimbangsen Capn. dewelcke syn hoogt.
vriendelijck doet groeten, en alle Zegeningen
en voorspoet vanden hemel is toewenschende,
den Capn. maackt Sultan anum bekent
als dat hij opt versoeck van syn Majesteyt
d' Edle Hr. gouverneur Generael ende d' Ed.
heeren raden van India versogt heeft
dat mons.r Sybrant naer Jamby mogte
vertrecken om aldaar d' E: Compe. Loogie
voor eenige moetwilligers in bewaringh
te nemen, welck versoeck haar ho: achtbaarhedn.
uyt broederlijcke liefde Sultan anum
toegestaan en ons last gegeven hebben
omgeseyde Mons.r Sybrant met noch 2 nederland.rs
derwaerts te vertrecken ende groetenis
van d' Edle Hr. Gouvern: Genel.
ende d' Ed heeren raden van India aan
Sultan anum bekent te maacken, mitsgaders
de Loogie aante vaarden, niet twijffelende
off syn Majesteyt sal op haar adcomst
deselve soo spoedich weder om laaten opmaken
(en op[illegible] al 't geen door den oorlogh
daar van verbroken als gesloopen is) als
immers doende zij.

haar hoo Edlen hebben niet gelast den
adsistent Sybrant eenige slaven tot het
schoon

Van palimbang onderdato 5 Juny 1680

schoon maken der logie mede te geven, alsoo der
noch 4 stux onder Pangeran dipa Sagara
die inden oorlogh haar onder beschermingh van
gesegden Prins begeven hebben) berustende
syn, soodat gesegde haar bo: Ed^es gants niet en
contenteeren off Sr Sherant sal 't selve met
syn komste verstant geven

Aengaende Sultan Aminne syn versoeckt dat
den cap^n uytleveren vanden Dain Mangika
der 13 stux geroofde prauwen (als deselve
ten eersten niet na Batavia) verkocht van
gesegde Dain mangika wederom soude af
zysteken, sulcx is meenichmaelen geschiet
soo dat hy dat uyt Eerst (omdat den
selven noch geen woonplaets met syn volck
opt landt hadde door syn innerlycke oorloch
gedwongen geweest) Eenvoortyts
te verkoopen, doch soo hy Dain Mangika
eenige huysen opt lant vaardich hadt, is
Sr Sherant verscheyde reysen uyt myn
naem om gesegde vaartuygen geweest, soodat wy
ten laetsten tot antwoort bequamen dat de
pramoen Pangeran Aria (alwie woonachtich deselve
toequamen) voegende daer by dat Sultan
Aminne deselve bij syn aenwesen binnen
Jamby aen meergem: Prins de vaartuygen
geschoncken hadt, waer op den cap^t gants
heeft dat sulcx met een briefje van Sultan
Aminne behoorde te bewysen, en meergenoemde
Dain Mangika belooft heeft 't selve nyt
te vertoonen, doch tot nogh toe comter
niet van te voorschyn. 'T verdere dien
aengaende sal mons^r Sherant 't selve
syn May^t wel mondelingh verhalen

Eyndelijck alwie dese Chiesloux waermede

mons^r

Van palimbangh onderdato 5 Juny 1680 —

Monsr Sebrant verleden uytsendende van — noode hebbe, soo versoeckt den capn seer — vriendelyck dat de daer op vaerende nederlanders — door Sultan amme hem te doen op 't alderspoedigste weder om herwaarts aan mogen keeren. op dat se dies te vroeger alweder tot s' E. Compe dienst kan gebruyckt worden —, en den capn naa wensch van een saligen voorspoet altoos genegen is te blyven den geneegen vriendt van Sultan Amme, en was geteekent Egbt van Swenne, ter zyde stont palimbangh op 't Ede comptr den 15 may 1680 ——

Overgelevert den 22 Juny 1680. ——

Raport gedaan

aen d' Hoog Edele Heer gouverneur generaal Ryckloff van Goens en d' Edele heeren raden — van Nederlants India tot Batavia door den coopman — Egbert van Swenne geweesen — opperhooft ten comptoire — palimbangh aengaende den — toestant van s' E: Comps saken aldaar. —

Wel Edle hoogh achtbare manhafte — en gestrenge heeren. ——

Naedemael Ick in dit myn uytwesgaande — dagh teekeningh het principaalste ten comptoire voorschreve dagelyx voorgevallen naar vermogen soo cort bij een gebrought hebbe als immers — doenlyck zij, waar uyt u Ed: hoogh achtbaarh: int gunstick vernemen sullen geliefden —

te ——

Van Palimbang onderdato 5 Juny 1680

te beoogen, hoedanigh 't geheel handel en
ommegangh met desselfs s'lants grooten
aldaar 't sedert het vertreck vanden
E: Commissaris Joan van Leene op Batt:
als voorheen tot den teegenw: deser altoos ge-
dragen heeft, sullen in corte aenroeren;
En seggen als dat alles aldaar in goede ruste
en vreede geweest hebbe.

Op den 29 May jongstleden als wanneer
mijn persoon/ den onderkoopman Sr. Pieter
vander Beste door sijn May.t Sultan Ratouw
audientie verleent wierdt, mitsgaders den
selven op mijn aenstaende vertreck alle heijl en
voorspoet toewenste, heeft men sijn May.t
op mijn gedaan versoecken seer belooft en
minnelijck belooft de aldaar blijvende
opperhoofden en s' E. Comp.e verdere dienaaren
in sijn Ed.e bescherminge te nemen, mitsgad.
van alle quaat en ongeval als een vader te
bevrijden, soo dat se gesamentlijck benevens
s' E. Comp.e logie en goederen nogh van
ingesetenen off van buyten aencomende vreemden
geene minste schade te verwachten hadde,
welcke sodane beloofte sijn May.t voornoemt
versoght dat ick d' hoogh achtb: Ed.e
H.r Gouvern.r generael benevens
d' Ed.e heeren raaden van India met wensinge
van een langh en voorspoedigh leven, soude
mede doen 't geen beleefdelijck by
mijn aengenomen wierde, en geven aen
u Ed.e ho: achtbaarheeden door u Ed.e
dienaar bij desen overgedragen wordt, waer-
bij dan als voorseght met waarheijt protestere
dat s' E. Comp.s saecken aldaar in rust
en goede vreede staen.

Doch 't waere van herten te wenschen dat
u Ed.e hoogh achtbaarheeden uyt het patria

soo veel

Van palimbangh onderdato 5 Junij 16

soo wij de Spaanse realen bequame, dat
Palimbangh 90 duijsent stux jaerlijx
daer van mogte genieten, twijffelen niet off
d' E: Comp:e soude sonder manquement
van penningen 40000: picols van gesegde aert
gewas jaerlijx peper gekarst becomen, maar
aengesien het somwijlen van contanten tot
voortsettinge dier negotie gemanqueert heeft,
soo bevinde, egter dat sedert uijt° maij
A°. voorleden met de ladingh van de
fluijt Sapenburgh ende voorleden maent
maij versamelt d' E: Comp:e 2009 p°
netto gekarste peper van daer gevoert heeft,
en bij aldien op mijn vertreck s' E: Comp:e
cassa met 6 a 7 duijsent R:s ware versien
geweest, de aldaer verbeyde fluijt Isselsteijn
soude buijten twijffel met 6. dagen geheel
volladen, waerom ons hebben connen vertrecken
door de wegen den hertoog bedegen Intchie dar,
maxapa van d' E: Comp:e noch 1406 5/8, en
Intchie baroue 180 1/4 aen comptanten
te goet heeft, en bij transport aldaer tot de
dagregister gestelt op uijt° maij niet meer
als 660 [illegible]/40 verbleven is, (soo was door gesegde
Barouw eeden voor mijn vertreck noch
ontrent 600 p:es en door den Sabandaer de
250. dito voor de verstreckte 1000 R:s aende
peper bloc maar aengebracht) hebben wij
met sekerminnelijcke woorden gesegden
darmapaja sijn noch 12 a 1300 p:es d° aet geweest
om die aen d' E: Comp:e te leveren (met
beloofte dat wij niet en twijffelen off binnen
8 a 10 dagen voldaen te connen, waer
van hij terstont betalingh soude genieten)
niet connen bewegen, maer ter contrarie
seer veel bittere verwijten en by naer
den hals onwetende int lijf kregen, dogh

door

Van palimbang den 22 Juny 1680 —

door de saffe afsettingh met den het stoel
die deselve stoet te ontmoeten verhoopte soo
dat den voortgangh in toekomende wel wat
oprechtiger sal gaan, maar 't ware te wenschen
dat den Sietkan een ander persoon in desselfs
plaats stelde, want voorwaar door dien dese
dryvende gast al schoon d' E: Comp:e aldaer van
penningen versien is, en d' Engelschen genegen
syn een groote quantiteyt van peper te leveren
(welck hy door behulp van pangeran de patty
wiens aenhanger hy altoos in stilligheyt
blyft, en door geschenken aan den Sietan
't selve dikwils te verhinderen, willende
d' E: Comp:e met geweld dwingen voor den
ontfangh van d:o geld geweest eerst contanten
en kleeden uyt te keeren, soo dat wy voor
't eerste van 't schip de geroemde werde om
den voortgangh genoodsaackt syn geweest met
den sabandaer in groote woorden te treden,
gelyck u Ed:e hoogh achtbaerheden uyt
gunstigh welnemen) uyt gehouden dagh register
op 19:e april voorleden sonder kunnen beoogen —

Voorseyden Intchie Carouw transfoldeeren on-
niet aan off sal tot d' ladingh van voornoemde
Elsefteyn soo veel doen te bemachtigen —
als immers doenlyck is, doch 't is al geseyt
te vreesen soo by aldien in corte aldaer geen
penningen aankomen dat d:o bodem in dese
maand zyn ladingh niet staat te geworden,
daer nochtans seer genoodsaeckt is om 't schip dat
met gelt en kleeden staat aan te komen —
binnen een maand al wede (soo wanneer
't selve niet met haar ineenste vaartuygen —
met groot raed achter verwoert en wort,
genoegsaam sal syn ladingh bekomen —

Met de —

Van Palimbangh den 22 Juny 1680

Met de doot van Intchie Calacco hooft der
Sinesen gelieft deselve soon genaamt Itzidmo
in syn vaders plaats als een vande vier gestelde
coopluijden te gebruijcken welcke persoon wel
wat jongh van jaeren dogh egter van een
saftsinnigen humeur en ommeganck is,
en vertrouwe vastelyck dat deselve met het
verloop van 2 a 3 jaeren syn vaders neerstigheijt
int negotieeren met d'E: Compe sal betonen,
doch soo den selven voorgeeft, soude den ouden overleden
Calacco voor hem weijnich off geen middelen
nagelaten hebbe, soodat hij [illegible] broeders
den Chinees pelsamer dewelcke een huys
vol kinderen heeft en ons gebleecken is vroom
en deughsaam van leven te zyn, veeltyts tot
opkoop van peper om comptanten versogen zyn,
derhalve om eenige voordeel weder te
geraecken en de naam van een vande 4. s'Comps.
peper leveranciers te behouden. alles bysetten
om sommige een partytie van gemelde
artyckel op te doen, wat doende zy, maar
bevinde door sodanigen negotie niet meer als
de dagelycxe kost, voor vrouw en kinderen kan
opschieten, valt het moeyelyck dat een
geeselyck man niet een weynick vertrouwt
werdt, Ick segge uit gunstich voornemen
van u Ed:le hoogh achtbaerheden dat wy uyt
medoogentheyt deselve in myn antwoorden
niet hebbe connen weygeren om sommigen
deselve op esperantie van peper soodanige
comptanten als hiervoor op eygen risico te
verstrecken, dogh deselve syn altoos neerstigh
en prompt in haar betalingh geweest,
maar aengesien een opperhooft offte regenten
't selve sonder eenige proffyte op eygen risico
volgens u Ed: hoogh achtbaerheden wel
gegeve ordre tot gerieff van den eerlycken man
en

Van palimbangh den 22e Juny 1680

en voorsettingh van d'E. Comp.s negotie
haarselven ingevaar stellen, hangt er
voor den hedrictie by versterft, off andere ongeval
't eenemael in armoe geraecken, daar nochtans
d'E. Comp.e by uytsettingh van contanten
en gelden aende koninck Ceremis, en
waar van tot syn Majt.s verantwoordingh
soodanige voornoemde coopluyden ten minsten
jaarlycx ieder 6 duysent R8n behoorden
in plaets vand' pangerans d'patty aria
mankoeboemy etc.) te genieten, doch
twyffelen niet off d'E. Comp.s uytgesette
penningen souden veel spoediger door gesegde
twee coopluyden benevens Intchie Baroun
in peper affgeleyt worden, als de voorige
wandelinge meest over de groote syn uytgekeert
en niet eer als in 10 maanden ingelegde
hebbe aende E. Comp.e voldaen syn

dat meergenoemde Sultan Ratoue d'pangerans
d'patty en aria op haar naam int jongst
vande maant, en 't eerste van april voorleden
9 stucx Inlantse vaartuygen met peper
geladen nae Batavia hebben gelieven te
versenden, is volcome (wat moesten wy
aengewent hebben om de actgewas voor d'E.
Comp.e volgens contract ten meeste deele
te versamelen) buyten ons magt geweest,
't had syn om met den anderen in groote twee
spalt te geraecken, en nae gedrongen geweest
deselve [illegible] en pas te geven, welcke
geperste [illegible] aende [illegible] tot handt
gestelt, ick [illegible] dat u Ed.
hoogh achtbaerheden voor welgedaen gelieve
op te nemen, onderaengeraeckt dat
meergenoemden Sultan en desselfs [illegible]
grooten het gemaeckte contract [illegible]

stercken

Van palimbang den 22 Juny 1680

Oplettender in achtname, maardoor de smakelijcke winsten vande hoef selver over Zee te voeren en alles nae haer wel behagen wederom herwaarts te brengen, is den Dit en pligt by deselve van geender waarde, soodat door gesegden uytvoer de versamelingh der peper by d'Comps. dienaren op palimbangh metter tyt (als int gunstich wendmen daar in geen ordre gestelt wort) jaarlycx wel tot 8 a 10 duysent picols staat te verminderen;

Twee vande Conings vaartuygen syn op- ginge Zyde met het laden vande kruies genoemde aartgenste al besigh geweest, en volgens bericht sullen dito vaartuygen ten minsten 16 hondert pls. wegh sleepen, en deselve binnen aetchin sochen om te setten Mitsgaders buyten twyfel een groote lengte diversche soorteringh van cleeden inde plaats te rugh brengen, welcke schadelycke negotie d'E. Compe. Tracquerringh de packhuysen van eywaten weynich sal verminderen en met geen overvloet van peper staan te vullen;

voorder strecken aanbrengh vande amphioen soo van Jamby als andere plaatsen, wort do. kruyt aldaar het picol tot Rds. 280. dagelycx verkocht, soodat d'E. Comps. overige 483 1/4 lb ofte 3 canassers voor geen hooger prys als gesegt aande man wil

Het picol Japans staafcoper tot 25. 1 loot tot 9. mitsgaders het tin tot Rds. 20. voordesen aande cooplieden in betalingh vanpeper verstrekt, is tegenwoordigh tot soodanige prys gants geen aftreck in, vandaer de E. Comps. van geseyde coopmanschappen aldaar noch eenige geen Hoeden

ic

Van palimbangh den 22 Juny 1680

is, dat 't selve seer schadelijck, dogh bij aldien
u Ed.e hoogh achtbaarheden de prijs derselve
een weynigh gelieffde te verhogen, twijffele
niet off gesegde mineraals souden in soorte
aan den anderen meester raacken

Stroowde het nieuw gemaeckte peper packhuys
langh 17 en breet 6 1/2 voet met 't eenemael hegt
en sterck opgetimmert is, sal egter door het
instorten van het groote d.o de plaats om een
goet getal gekarste peper in voorraat te bergen
van tot heden vallen, soodat (met gunstich
toenemen van u Ed.e hoogh achtbaarheden
in deselfe plaats seer noodich een ander gebouw
dat wat smalder en langer als 't voorige
geweest is met den eersten dienstgestelt te
werden, tot welcken eynde alsdan aldaar
twee schepsladingh met corael steen off
sant om een goet fondament te leggen ten
eersten sullen benoodicht zijn, dienvolgende
op hoogingh door s' E: comp.s logie handen
in geen drij jaaren met de aldaar natte
vertrochtelde boodems te veel geraeckt worden
want tot het vullen van dierselve modder
poelen is er uytnemende veel van doen

De jongst bekomene bajo planchen van
1 1/2 duym dicke p.r de fluyt Ysselsteyn aldaar
aengebracht, zijn, een groote partije daer
van aan voornoemde nieuw gemaeckte peper
packhuys verbruyckt, soodatse als u Ed.e
hoogh achtbaarheden gelieve te ordonneren
om gesegde timmeringh aan te vangen van
d.o planchen een eenige kiste balcken
van 20 voet langh. mitsgaders drieduysent
gesorteerde spijckers, benevens een bequaam
huys timmerman aldaar ten hooghsten sullen
benoodigt zijn

om bij

Van palimbangh den 22 Juny 1680

Om bij d'eenige ongelegentheden van in off
buyten landsche vorsten S' E: comp.s Logie
en dienaaren te bevrijden, soude uit timmeren
van deselve genoemde peper pachthuys seer
geweegelijck en met weynich moeyten off costen
aan de Zuydtz: west cant soodanigen voordeelige
plaats konnen gestelt worden, als aan de noort
noort oost zyde al bereets volgens dit bygevoegde
caartie U Ed.e voorgedragen is, en om gesegde
Logie in syn vierkant metter tyt vast
aan den anderen te voegen, soude het dienstig
zyn gesegde pachthuys soo veel langer te
maaken dat de eynde met de buyten kant
van de timmermans hase t' quartier (en onder
vaste met een hegte deur, tot een gangh
pad voor de ronde, langs het kommel huys
de vorige quarde en tinnen peper pachthuys
beneevens 't gemarqueerde puntge voorgetrocken werdt,
h'wil (tot gunstigh welnemen van u Ed.e
hoogh agtb: (niet twyfelen off een groote
magt deser inlandsche natie souden door
S' comp.s dienaaren aldaar gemackelyck te
verjagen zyn

Dewyle voor de slechte stroomen S' E: comp.s
schip aende Sonsangs jaarlycx seer veel van
onderhouden hoeft, en aldaar gants verswerlet
met het negotieeren van goederen voor d' E:
comp.e geen voordeel te behaalen (den is),
ook door het gestadich op 't water te woonen
S' E: comp.s dienaaren aldaar besocht seer
veeltyts siecklyck zyn, konde inde mont
van de Rivier aan de Zuyt west zyde alwaart
seer hoogh van lant en diep van gront is, een
uytnemende bequame plaats met een afval-
schoepen sant om het t' quartier te maken
een boven huys off wel 't selve schip
op gestelt worden, waer door d' E: comp.e
jaarlycx wel sesmael minder soude komen te
costen

Van palimbang den 22 Junij 1680

bosten als voornoemde water huys daar
bevreesende, 't onmogelijck dattet een
vaartuijgh bij dagh uyt, off in de rivier
Jadde rhede sal passeeren sonder 'tselve
te connen sien, en bij deugh verraadt de
in- off uytlandsche schepen, waardoor onse
vrij seekerder door het deugten met boo-
heer eerden te salveeren als opgemelte rahet
alwaarse door 2 a drie boosvigten met het
werpen van een hool der hunnen goed
brant rahen, wederhalve voornoemde plaats
alwaar ick een geruymen tyt geleden met
het sloep volck vande gevestichheyt soo ik
hebben met dit hart de uyt boomen heb-
laten affcappen, ick niet en twyffele off
Sultan ratouw sonde bij verloven van
u Ed: hooghachtbaarheden off vande Comps.
regenten op palimbangh een stuck vant
gesegde bos om aldaar een huys te stellen
niet weygeren

U Ed: hoogh achtbaarheden welgegevene
ordre om ons devoir aen te wenden dat den
dain Mangsha met sijn gevolgh op palimbangh
sick niet sonde hebben ter neder te setten
off een wonetyde te verbeyden, geensints
niet alleenis geschiet, maar alsnoch aldaer
metterwoon vast geruynpelt is, hebben
wij wat moeyten derwaerts gewendet is, onder
seggen uyt u Ed: Ho: achtbaarheden naam
te bewegen dat hij sich nae Batavia off
nae elders sonden hebben te begeven, niet
hunnende vernemen, synde altoos van
dien gast met deselve uytvlugten versien
geweest, doch niet soodanich off hiecop is
volgens ons deses schryvens aen u Ed:
Ho: achtbaarheden (vandat hij sick niet
Licht van palimbangh sonde vandaen
begeven

Van palimbang den 22 Juny 1680

begeven als om te roven) sodanich uyt
gevallen, soo dat syn persoon niet alleen
op Palimbangh gedugt is te werden, maar
seyt gestadigh noch eenige bathelij vaartuygen
uyt dewelcke hem den roof gemackelijck
te huys brengen, gelyck sulcx 8 dagen voor
myn vertreck door een van syn opperste
roovers genaemt Abou met het brengen
vangende 70 stucx slaven (dewelcke d:e roover
door syn kraut stigten omtrent Banjarmassingh
en Sochedana op een plaats genaemt Sambas
opgehaelt verovert heeft) noch gebleken is,

het groot verschil dat den Sabandaer Ledy-
tommengon uyt syn Koningh Sultan Ratous
naam op den 29 en laestvoorleden
maant mij gedaan heeft dat hy in stillicheyt
versweeg door u Ed:e hoogh achtbaerheden
te doen) uyt syn landt mogte quyt raken
sullen met gunstigh aenwenden u Ed:e hoogh
achtbaerheden in myn dagelijxe aenteekeningh
opgesegde datum ten volle kunnen blyken
't Is wel niet te twyffelen off meergenoemde
Sultan Ratou is seer van harten meenende,
ondertusschen om syn soonen d' pangerans d'patty
Inaria en syn oversten lyff tot geen vyanden
te verwecken t selve u Ed:e hoogh achtbaar,
heden by d:e Ed:en letteren gesegde versoeke
niet medegedeelt, ooch is't gevoelen der
voornaemste ingesetenen dat den Daim Mangka-
tot geen anderen insigte heeft, als pangeran
aria (soodra gesegde Maj:t Sultan Ratou
het hooft nederleyt) aende kroon te helpen
t welck sonder veel bloet storten wel ligt
niet afflopen sal,

Soo mijn van diverse ingesetenen uyt Jamby
bericht

Van Palimbang den 22 Juny 1680

berigt is, staat alles aldaar in rust en
vreede, ook soude aldaar peeper verwacht
werden dan mangelde een groote quantiteyt
die uyt de bovenlanden affgecomen zyn,
dewelcke wel meest tot 2 en 2¼ Rds
door de Sekreytaris en eygen Ingesetenen naa
Atchin en Johor soude gevoert zyn,
geen Engelse natie warende aldaar verschenen
t'sedert haar uytvertrek uyt Palimbangh om
haar Logie weder te stapelen verschenen.
doch de mompelingh gingh steets dat syn
Majesteyt deselve wederom door den syne
gesanten van Bantam in corte tot handel
soude laten versoecken, mitsgaders haar
affgebrande logie genegen was of syn eygen
coste wederom te laten vertimmeren,
wat voor berichten den adsistent Sybrant
Jansen (dewelcke een op den 15 May
voorleden pr. d' chialoup d' Coninck met
een Missive aengeslotene Maj.t Consorten
een instructie voorgeslagen adsistent om
aldaar s' E. Comp.s Logie in besit te nemen
affgevaerdigt hebben, als bydeselfe affschriften
No. 8. en 9 ter bewysingh, voor d' E: Comp.e
sal becomen hebbe, hadde hij gedagt
u Ed.e Hoogh achtbaerheden met inn-
comst te connen mededeelen. doch gesegde
chialoup is nyt berigt dat cort naa
syn vertrecq vande Sonsangh een sware
storm ontmoet heeft. waardoor sy besinnende
dat deselve door syn langh wegh bleven
wel ligt syn mast soude quyt geraeckt
syn, dogh twyffelen niet off pr. de Sleupt
Isselsteyn sullen u Ed.e hoogh achtbaerheden
den toestant des E: Comp.s Loogie aldaar
mitsgaders het becomende antwoort van
Sultan annum aengeslagen Sybrant Sybrantsen
gedaen in sorte geworden —— op den

Van Palimbang aen 22 Juny 1680

op den 30e der afgewekene maandt mij
bejegent een brief vanden evenel genoemden Sultan
anum den heer Brieffer(?), gedateert 24e
'sheeren Zondagh(?) mededeelende als dat sijne
Majesteijt gewelt(?) dadelijck verlangde dat den adsistent
Sijbrant Sijbrantz: aldaar om d'E: Comp.e
Logie te bewaarden nagelaten(?) worden
deselve dienaarden derwelcke mijn gesegde
letterie ter handt stelde vertaelde als
datter een groot aensienelijcke coopman
genaamt Julgio(?) Baggus in corte als gesant
aen u Ed.e Hooghachtbaarheden stont
versonden te worden, om te [illegible] deselve
niet off Sultan anum soude d'E: Comp.e int
weder repareren der Logie behulpsaam sijne
welcke sekerheijt buijten twijffel met den
letterie u Ed.e Hoogh achtbaarheden als
voorsegt al mede p.r de fluijt [illegible]
sullen geworden, eindelijcke sal niet anders
een weete off volgens schuldige pligt is
't voornaemste bij mijn aenwesen op Palimbangh
voorgevallen, mitsgaders 't geen aldaar tot
d'E: Comp.e handel en voortsettingh der
negotie noodich dienstich is, u Ed.e Hoogh acht=
baarheden ## af te beelden(?), en nae wenschingh
dat den almogenden godt d'E: Comp.e
negotie en [illegible] door u Ed.e Hoogh
achtbaarheden wijse bestieringh alomme gelieve
te zegenen opdat ons lieve en bedruckte
vaderlandt daardoor wederom tot vorigen
welstant magh geraecken, en u u Ed.e
Hoogh achtbaarheden, Trouw en schult
verpligten dienaar naar hertgrondige gebeden
in u Ed.e Ho: achtbaarheden goede gunst
magh continueren (was geteekent)
Egbert van Steenne(?) ter syde stondt
Int fluijt Schip Sanenburgh zeijlende
tusschen de groote Combuijs en d'angamiota
desen 22e Junij Anno 1680

den volle(?) naewaardijt opgestelt, soo sullen met alle
verbiedichheijt, en in 's gunstich [illegible]
wensche van u Ed.e Ho: achtbaarheden ##

Van Palimbangh den 19 Julij 1680

Ontfangen den 15 augustij 1680 p.r de Fluijt IJsselsteijn

Register der Papieren van Palimbang met het Schip de Fluijt IJsselsteijn door de Oppersoofden in dato 19 Julij aen Haar hoog Achtbaerheden tot Batavia

No.
1: Origineele missive aen haar hoogh achtbaerh.den
2: Factura vant gescheepte in voorneemde schip de fluijt IJsselsteijn
3: Cognossement vant selve
4: oncost reeckening vande fluijt IJsselsteijn
5: missive van Sultan annum uijt Jambij aen haar Ho: Ed: in geele Zijde bedraegt
6: afgaande en aencomende Jambijse copie missive
7: Eijsch van noodwendicheeden deses compt.s
8: Eijsch van noodige medicamenten voor dit comptoir
9: Lijste vande vaartuijgen deses comptoirs
10: Notitie van s' Comp.s dienaeren die op schuldbrieven loopen
11: Requeste en daerop attestatie vanden jongh adsistent Abraham Pierraerde

Palimbangh Int N.s Comptoir 19 Julij 1680

Van palimbangh 19 July 1680 —

Batavia
aenden Ed:le Heer Ryckloff van goens
gouv:r generael mitsgaders d'Ed:e H:ren
Raden van nederlants India

ontfangen den 15 augusty 1680
p:r de fluyt ysselsteyn

Ed:le Hoogh agtbare manhafte
gestrenge, wyse, en seer genereuse
Heeren

Hoogh gebiedende
Heeren —

De fluyt Sandenburgh is op den 5 Junij vande
Rhede gescheijden, met een cargasoen van 3108 —
p:s [illegible], ten bedrage van f 39129:2:0. en den
9 d:o met den [illegible] van Swemmer (inhoudende de —
besteeckende pacquetten, aen u Ed:e Ho: Ag:) buyten —
zijn zee geraecken van waer wy hopen dat deselve
in corten, door godes zegen, tot u Ed:e sal
wesen aengelant, wanneer buyten twyffel geschiet
van Swemmer in syn rapport een ander bescheyt,
den toestant alhier ten vollen sal hebben —
bekent gemaeckt —
waerom in desen daer niet van gewaegen sullen —
maer nu overgaen tot het gene ons, naer dato is
voorgekomen —

Den daim Mangika, met synen aenhangh groote
dagels heer aen, naer bij onlangs nogh deden —
daim Mangappa is overgekomen, synde mede vande
geschuwde Craim geiffon, nevens deden Catapollo
samen met 75 koppen —

Van Cantham, segtmen dat er noch 500 persoonen
vandaer gevlucht opsy staenden te voegen, alsoo de
Sultan aldaer haer syn lant ontseyt hadde

ooq

Van palimbang den 19e July 1680

Oock is ons voorseker berigt, datter noch 40 prauwen
van Kaer gesegelt op de cust van banca kruyssende die de
luyden aldaer grooten overlast doen

Waartegen hem desen Sultan nogh seer bevreest
gelaet, seggende de van Kaer geen quaet te vreesen, of
meenende, dat hij het selve met hun ingesetenen hett
strijdende tegende meningen sijner grooten, die
in haren lande geen bedragen konnen noch
maer door alle middelen haer soecken van hier
te helpen, indien nogh van buyten aenkomen voorder
afwysen,

Ons is voorder Sabandaer gewaarschouwt volgende
Sultan en grooten deses rijcx, dat wij geen bysondere
omgangh met des Conincx 2e soon Pangeran
Aria souden plegen, maer die met hem soo veele
doenelyck ontraden, dewijl hij bij sijn vader en
de regeringe verdagt wort gehouden

Den selven is den 19e Juny vereenigd met den
voornoemde mattasarden uyt het hoff gevlugt, sijnde
voornemens geweest tegen sijn vader en broeder
onder regeringe te opposeren, en alles in oproer
te brengen, voorgevende dat de mattasarden, nalijdes,
en bongissen tot sijn wil hadde, daarmede voort
eerst op onse Logie meijnde aen te vallen
en hem met dien buyt verrijcken, hoewel
hem sijne aenslagh misluckt is, maer door de regeringe
noch tydigh belet, sulcx hij nu in sijn huys
bewaart wordt

Tegen sulcken quaet gerucht zijn wij genoodsaeckt
sijn geworden, het nieuwe defensie punties met schut
gaten en geschut te voorsien, gelijck mede ander sijde
van het vervallen pepper packhuys mede een
ligt puntge van nyppeboomen bij provisie hebben
opgeslagen, onder logie actuallie hebben te
konnen beschermen, dat bij aldien u Ed. goet
vinden ons do. oude packhuys nieuw op te maken
mede van planken gelijck het andere sal dienen
opgehaalt en laten gebragt te worden

Den

Van palimbangh den 19 July 1680

Den 21 Juny hebben wij Pr. de coningh schrijven uijt Jamby bekomen vanden adsistent Sybrant Sybrantz= verselt met 2 brieven van Sultan Ammus aen u Wel Ed. hooghachtbaarheden, den 1 voor deser residentie zynde den laatsten maar antwoordt op de missive, vanden coopman van Hoorne aen Sultan Ammu gedaen

Den 22 ontfingen noch een briefje van gesijde Sultan, overeent, aen ons geschreven, waar bij onse hulpe versocht, omde schuit van daim mangika (daar anachoda Congsoe voor borge geweest is) te helpen invorderen, gelijck alles verder bij de copie hiernevens gaende, u Wel Ed. sullen connen beoogen

wij hebben ter contemplatie van Sultan ammu sijn gesonden anachoda Boncksoe sopan adinge schroocken voor die 400 Rds gemaeckt, maer seijde dat hij daar geen borge voor was geweest maer wel dat hij Sultan beloofd hadde deselve te helpen invorderen, gelijck Daia Mangika ons bij geschrifte liet weeten, dat hij die penningen schuldich was, en niet aen anachoda Boncksoe hij soude sijn broeder Sultan Ammu noch wel betaelen en wanneer 't hem soo geviel, dat hij weder in Jamby quam

Den selven Mangika heeft ons dickwils maelen laeten versoecken dat hij bij ons mogt komen, maer hebben 't selve (om dese luijden geen quaat oogh en misnoegen te geven) op den 1e resident sijn onpasselijckheijt uijtgestelt,

Den 26 Juny is pangeran depatty ende 28 Sultan Ratou [illegible], naer boven getrocken, onder voorgeven om eenige onlusten onder sijn volck aldaer bij te leggen maer volgens de geruchten, soude hij eenige magt tot versterkinge der [illegible] afvoeren trouw[illegible] in die natie quaat nadencken heeft gebracht en waardoor, als mede (om dat haer complie niet

Van palimbangh den 19 July 1680

niet binnen mogen komen) hy haer brauwen
vande wal geraeckt en tot vertrecken vaardigh, hebben
beginnen te maecken, dat wel te wenschen ware
indien, gelyck gevreest wert, sulx geen quaden
uytslagh komt te nemen ware van wy noch geen radt
t'sedert tyt hebben connen becomen, van dat het volgende
de geroghten op aendragingh ofte wel op Jamby mogte
gemunt zyn

voor den Sultan syn vertreck naer boven, heeft
hy met den groot gesellen van kinderen met Pangeran
Manckou Boemij, den Sabandaer en andere grooten ons
inde logie comen besoecken, die welcke met
syn gevolgh naer ons vermogen met bekoorlycke bespeelt
hebben onthaelt, en bysonderlyck met koele water begoten
daer en boven noch met 60 Rds. aen kleeden beschoncken
alsoo dit ondernemende ende voorwal met sulcken
niet conde ontleggen, soo wel Pangeran Manckou,
Boimij in den beginne van onse administratie ons poogde
te bewegen om den Sultan met eenige vereeringe
te connen begroeten, dat als noch hebben geexcuseert
by dese occasie hebben den Sultan versocht om de
affectie sonder met geschut te mogen vereeren
om sulcke tyden niet overvallen te worden, dewyle
sonder soodanige middelen ons niet conden versekeren
waerop hy wel niet antwoorden maer swyghende
uyt te bywesen van Pangeran Manckou Boimy
en den Sabandaer sheeve ons toestondt

den 6 dezer is hier uyt Lampon een gesandt over
laut gecomen om Pangeran aria tot haren bevelhebber
te versoecken, onder conditie wanneer d'E Comp.e daer dan
mede sonde geliefden te handelen, en een factory stigten
dewyle syn gebieders haer geen vande bantamse beschutten,
mingh wierden ontsladen door welcke onlusten haer negotie
stillen stonden, en dat haer water door d'E Comp.e
magt, onbeweeglyck wierdt, waer op den Pangeran
sonde geantwoordt hebben dat het noch geen tyt
was daer van te spreecken, maer hem tot den Sultan
afquam uytgestelt hadde

welcken ons den 10 dezer weder quam besoecken
en syn commissie bekent maecken, begeerende daer over
onse

Van palimbangh den 19 July 1680

onse gewolde te verstaan, doch hebbe hem mede uytgestelt
tot dat ons nader by dese regeeringe daar over gebraght comt
te werden,

niet tegenstaande dese onlusten hebben noch tans geene
verhinderinge inde negotie geleden maar hebbe inde voorleden
haar ijver, door toedoen vanden sabandaer (hoe wel langsaam)
dogh gewilligh aengebraght, van welck tenderste der Comp.e
2000 Rds. voor een sonder interest hebben geleent, daar
mede de onwilligen darmapaya zyn te voorenstaende
1716 Rds. hebben betaelt, waar door hy bewoogen is geworden
alle zyne peper [illegible] 1200 p.cul belooft heeft
te leveren met beloofte dat binnen den maant, noch
een groote quantiteyt sal aenbrengen

Den coopman Intche Caroino heeft vande Comp.e
noch Rds. 780 1/4 moeten hebben, heeft [illegible]
[illegible] gevallen maer bovendien noch 1042 p.cul op
rekeningh gelevert en staet deselve dogh wel 15 a 1600
p.cul te brengen

Den sulthan heeft ooch in mindering van synen schult
405 p.cul peper a 4 Rds. 't ider afgelevert, met noch 142 p.cul
voor genooten [illegible], op niemant hebben voldaen
soo dat hem met het verwaghte Capitael [illegible]
weder 1000 Rds. offte meer sullen moghen verstrecken
om soo [illegible] met de onder [illegible] te hebben

D' genooten ammonitie van sultan Ratoun ten bedrage
van 1230 Rds. sonde ons den sabandaer almede voldaen
hebben, soo die tegen halff geit tot 3 Rds. en 3 5/8
gesorteerde coopmanschappen wilde tapeeren; het
welck voor eerst op ons onvermogen en inde [illegible] nadere
dispositie hebben uytgestelt onder tusschen hebben hem met
ernstige termen voorgehouden dat soodanige goederen
aen niemant verkoght worden, schoon deselve 6 maal
boven haar waarde comen gelden, maer dat die als een
gunstige accomodatie van haar hoogh achtbaerheden aen den
sultan Ratoun, behoorde aengesien te worden, twelck hy
sabandaer mede soo begrepe en ons beloofden, soo het
mogelyck waer den sultan daer toe te brengen

hy soude ooch besorgen dat de 1000 Rds. van pangeran
Depatty op het a: genooten, in contan met ijver voldaen
wiert, het geene ons in dese geldeloose tyden wel te stade
soude comen

uyt de boven landen comt dagelycx wat ijver aff [illegible]
die hier geleyt en inde sultans magasynen bewaert
wort,

't groote

Van Palimbangh den 19 July 1680

De groote vaartuygen van deser Rivieren, staan van hier — beladen met peper, naer Atchin te vertrecken, die wy naer — ons opsicht wel souden soecken van daer te houden maer wy vreesen, dat sy van haer voornemen niet sullen afstaen, — immers connen wy haer bespaedelyck beletten hun — peper ons te leveren, en na de betaelinge doen wachten — want seggen sy, de Comp:e wilt ons niet borgen, noch [illegible] op [illegible] vertrecken, waer uyt wy besluyten dat het ons by goet ontset aen geen peper gebreecken sal, dewyle — datter naest voorgaende der coopluyden, noch wel 2 a 3 — seuyten in dese moesson haer eerlangh soude toecomen, wesen — waer van hier 1200 picol in voorraet hebben, dat ons anders door gebreck van capitael wel soude ontstaen, dewyl — hier al 10000 Rds: aende coopluyden, Sabandaer en [illegible] schuldigh syn, en niet een Rd: meer tot de dagelyxe [illegible] hebben —

Wegens het cooper, tin, loot, en ampfioen — als andere goederen meer, die om haer onderte hiet het — packhuys bewaren, souden wy gelooven dat den coopman — van [illegible] in d'e Ro: [illegible] sal hebben bekent — gemaeckt, waer van wy dan oock in d'e goede ordeninge — sullen [illegible], gelyck meede wat in [illegible] — tot verbeteringh ende contanten der coop sal worden — gedisponneert, alsoo deselve gansch weynich op dese wyse comt — te beschicken, evenwel de [illegible] niet minder in geld — dan als sy in peper [illegible] gevoert sullen mogen affstaen — want de coopluyden op haer [illegible] die sy in peper — moeten affstaen, noch wel 6 a 8 op 't [illegible] bystoot — connen [illegible], soodat wy [illegible] by alle [illegible] — [illegible] [illegible] dat de contanten — [illegible] [illegible] in dese goet [illegible], dat de contanten [illegible] [illegible] sal verbeteren, en [illegible] [illegible] verstrecken —

Wy houden oock dat den E: van [illegible] in [illegible] genoegh — sal hebben voorgedragen de noodige opbouwinge van 't — groote peper packhuys, sulcx wy daer geen verdere — vertoogh van [illegible] doen, maer alleen seggen dat — bevangen [illegible] [illegible] den [illegible] tot packhuys — sullen moeten houden, naerdien althans maer een goet — packhuys hebben daer niet boven 2000 picol peper in — connen bergen, het ander dat tot het [illegible] der peper — gebruyckt, en daer den Sabandaer [illegible] in — afwacht, is seer onbequaem en haught maer aen [illegible] — [illegible] wy vreesen dat het by haest [illegible] in storten sal — Tot welckers vernieuwinge niet als materialen als [illegible] — en [illegible] sullen benoodigen, vermits van [illegible], latten,

en —

Van palimbangh den 19 July 1680

en pannen, noch bederffelyck zyn geweest, het grof lontwerck tot de-
geschutten sal hier voor cleyn gelt oock wel te becomen wesen,
Desen bekomen u Ed: Ho: achtb: met deselfde Jsselstyn, die opheet
aenwaden vanden Sabandaer (mits voorstaende onlusten) voor
dato niet hebben durven afsenden, met den cargasoen ten
bedrage van f 49150:9:8. bestaende in 3513 B^cs^ gekapte
[illegible], 2000 p^cs^ cadjangs matten, 1 pack rood [illegible], 1 d° [illegible]
opperaallen gedruckt, 1 cas met [illegible], 250 P^s^ [illegible] d°
[illegible] die voorts door den coninck gevoert syn, en nu
volgens u Ed: ordre weder te rugh gaen, alsoo die ons hier niet
te stade comen

De noodwendicheden voor dit comptoir in onsen eysch
uytgedruckt die versoecken wy seer ootmoedelyck dat in [illegible]
[illegible] noch voldaen worden en speciaelyck de provisien
en medicamenten alsoo de ½ kist medecynen bij transport
gelaten ten bedrage van ruym 300 gl. niet't gedroogt
en zyn, ja inder waerheyt geen 50 gl. waerdigh zyn
in vougen dat van alles benoodigt alsoo voor de gesonde
niets dan [illegible] ongesondt ligt, en tot ontrade vande
coninck of niemant anders van salsoen niet anders als
de [illegible] hebben, en geen het minste soulaes voor
de sieken, die wy dagelyx hebbe [illegible]

Hier nevens gaat mede over een request met gevoegde
attestatien vanden jongh adsist^t^ Abraham Beeckradt, voor
welcken wy nevens hem u Ed^e^ hoog achtb: seer ootmoedelyck versoecken
dat denselven door hoogh gemelte gestelt mits syne [illegible]
expiratie, met verbeteringe van qualiteyt en gagie, mogt
worden begunstigt, dewyle hy voorgaende in syne [illegible]
dienst, en tot genoegen der [illegible] bedienden als voorsichtige
gehoorsaem, en tot genoegen heeft gedragen

Nogh gaat tot u Ed. Ho: achtb. over conform het begeeren
de notitie, en bequaemheyt, vanden presente vaartuygen
die alhier ten comptoire dienst doen, benevens een
notitie van 13 persoonen, die [illegible] coopen
en alhier [illegible] syn, voor welcke wy, by desen gants
nedrigh versoecken, dat met u Ed^e^ [illegible] haar
originele brieven door 't opperhooft vant [illegible] comptoir
mogen herwaarts gesonden worden dewyle sy alle meest
[illegible] en seer behoefftigh syn, en sy tot haar nodige
[illegible] geen staet connen maken hoe veel
[illegible] connen off wat haer originele brieven staet

Waar mede &c^a^ Onderstont En [illegible] altoos
u Ed^e^ hoog achtbare, manhafte, gestrenge en seer genereuse
[illegible] heeren, haar dienstschuldige geringe dienaren
(was geteekent) Pieter vander Vesten, Wm Sabelaar
Cornelis Blockhoy Ter zyde stont Int V^ts^ Comptoir
Palimbangh desen 19 July 1680

Transeat

Van Palimbangh onder dato 19 July 1680

Translaet missive van Sultan anum uyt Jamby den 30 may 1680 alhier aengebraght

Desen Brief comt
uyt den suyveren gedagten
van Sultan anum, die het
gebiet heeft over 't coninck-
rijck Jamby, aen den capit:
van Palimbangh die een
grootman is, en door sijn
haet d' Compe. laet hen en
voele hoogte en vonsseijcke-
heyt geeft die Hollanders is
met alle Coningen en groote
heeren om te gaen, d'welcke
Godt een lange leven
ende rijckdom en voorspoet
op deser aerde wil geven

Voorts laet den Sultan aen den capit. te ge-
beden, maer den negende Logie in Jamby
off hij eenigh volck belieft te senden
het sij Sybrant, of te ijmandt anders
om deselve te bewaaren, op dat die geen
meerder schade en come te lijden, alsoo
hier veele boose menschen sijn, want den
Sultan heeft aende goederen van den E: Hr.
generaal soo veele laet geleden, even off het
sijn eygen waren daerom maeckende dat
den Capitein believe, anders en heb ick niet
te schrijven, als dat ick altoos onveranderde
sal blijven, die ick ooyt geweest ben.

Van Palimbangh onderdato 19 July 1680

Palimbangh
aanden E. Egbert van Swenne
Coopman en opperhooft mitsgad:
den Raat aldaer

Ernfeste welwijse voorsienige
discreete en seer genereuse
E. H:r

Na dat ik op den 15 Maij van s'Comp:s
logie tot Palimbangh nagenoemde afscheijt
van u E:s naer Jamby ben gescheijden soo sijn
wij op den 30:e d:o aldaer gelukkelijk gearri=
veert op de Sultan Annum den boode naer mij
toegesonden, oft ick noch in de logie gewoont
worde, en liet vragen off ick den brieff van
Heer Roog ... van Bat:a Raet om aen
hem te bestellen, dat hij 't dan met
behoorlijcke respect voegens onder gebruijck
ontfangen soude, waer op ick in antwoort
gaff als dat ick geen andere brieven hadde
als van den Cap:n van Palimbangh, welcke
ick ter plaetse bestelden en uijt de naem van
Heer Roog ...: de gewoonelijcke grooten
deede, als mede van u E:s met gelijcke groote
en betuijgingen van vrintschap ontkandigde
waer op sijn Maj:t met den bij gelaet, mij
verwelkomende seggende hem van herten
aengenaem te wesen dat s'Comp:s Logie
door haer dienaeren weder in besit genomen
wierde en naer eenige discoursen vraegde
hem Maj:t wanneer d'E: Comp:s haer
negotie hier weder soude stabieleren, waer..

op

Van Palimbangh onder dato 19 July 1680

waer op Ick in antwoort dienden, dat mijn
onbewust was, alsoo ick op 't versoeck van
sijn Maj.t aen haer hoogh ed. tot bet.a
van Palimbangh gesonden was, om s' Comp.s
logie in besit te nemen en verders vraagde
sijn Maj.t hoe dat het om de oost toegingh
met den oorlogh waer op ick tot antwoort
dienden dat d' E: Comp.e aldaar victorie
bevoghten hadde, en dat nu alles in rust
en vrede was, en dat Crain Seijson
geschmuseert was, twelck seer aengenaem was
om te hooren, de brieff van u Ed. gelesen
hadde, seyde sijn Maj.t den Cap.n van Palimb.
schrijft om s' Comp.s logie te retarderen
en vergoeden 't geene der van vermist en
weggestoolen is, seggende is het haer hoog agtb.
noch niet bekent gemaeckt dat de macassaren
de meeste schade daer aengedaen hebben
en alles wat daer in geweest is uijtgestoolen
onderhalven sal ick selver aend' E: H.r gouvern:
generael ende d'ed.le H.ren Raden van
India schrijven van alles, hoe dat 't hier-
toegegaen is inden oorlogh, Eygter om te
toonen als een vrindt van d' E: Comp.e als
Ick altyt geweest ben, en tragten sal te blijven
sal ick de logie soo veel laten vermaecken
van het geene mijn volck kennis van heeft
om te maecken, als in mijn vermogen is,

Sijn beloofte sijn wel goet maer niemandt dat
daer vervolgh van komen sal, 't welck wel
blijckt aen 't Jonck Japara dat hij selver inden
oorlogh gebruijckt heeft, doen hij 't selve niet meer
van doen hadde, heeft hij 't schuijt daer uijt laten
nemen

nemen en soo laten leggen vergaen soodat
het nu inde grondt leyt, en al[illegible] en
't Contravalle dat daer ingegraeft is, ver[illegible]
is,
doen hebbe ick mijn afscheyt genomen, en ben
nae d' Comp.s Logie gegaen, en daer mijn residentie
genomen, twelcq ick seer schadeloos bevon-
soodanich dat 't selve mijn jongst aenwesen
alhier verwuest is, als de helft vande Heere huys
uyt de venstere, en 't loot uyt de gooten dat de
Macassaren naergelaten hadden, als mede
deuren en hengsels mitsgaders sluyten en [illegible]
gesloopen is, en vele dackpannen aen stucken
soo dat de galderye mede hangende tusschen de
vaste logie nauwelycx bewaert syn voor regen
en wint, de pagger mede tusschen de logie is
altemael afgebroocken

Sal mijn vermogen doen om 't ongetransporteerde
soo veel buyten onkosten, met mijn geringe
magt te beyweren, alsdoende ick sal wesen
en mijn schuldige plicht omtrent d' E: Comp.e
mede brengt, waer van verders begin genomen
hebben, door 't een en ander [illegible] wilde
groen laten uytsteecken, om alsoo bequame
gangpaden te vercrygen, d' Lijfeygenen vande
E: Comp.e dewelcke by Pangeran dipa nagara
by mijn laetste aenwesen alhier geweest syn,
hebbe versogt om deselve weder in handen
te mogen crygen, dewelcke hier wel nodigh
tot den arbeyt souden wesen, waer op gemelte
Pangeran, seer minnelyck in antwoordt
diende, als dat sy naer boven gegaen waren,
maar souden haest weder te comen
dan soude hy mij met deselve ter handt
gestelt worden, wenste mede dat haest hooge
[illegible] met deselve den opperhooft herwaarts
gesonden

Van palimbang onderdato 19 July 1680 —

geliet hem te senden, met contanten en kleeden
alsoo hij seyde, in de voorschreven den goede —
quantiteijt in voorraet geweest was. —
Ende zeecoopen hadden hier vandaen gevoert
omtrent duysent B.s dat hij hier gebracht
hadde voor 2½ Rs: t'bhaer —

Primo Junij quam sijn Majesteijt Sultan Aimin —
in 's Comps. logie om deselve te besichtigen —
dewelcke betuijgde seer bedroeft te wesen dat
deselve soo deerlijck vervallen was, met —
bijvoeginge dat hij hoopte, dat de E. Comp.e
haar geledene schaden met meerder negotie
in corten door winsten verdubbelt sal worden,
seyde oock, hadt d'E. Comp.e hier eenige
nederlanders gelaten, de logie hadde soo niet
gestelt geweest als tegenwoordich, hoewel
ick met corte en nimmer vleijende woorden —
beantwoorde dat sijn Majesteijt wel wiste
dat de E. Comp.e hier was om haer profijten
te soecken, maer niet om schade te lijden —
welcke doorgaens hier meer schade voor d'E.
Comp.e was als profijt, wel seyde sijn Maj.t
hadt nu hier niet gecomen met een brieff
van den Palimbangsen Sult.n aen mijn Gen.l: —
ick soude de maccassaren soo niet uyt Jamby hebben
laten gaen, soude mijn schaden wel geheelt
hebben, Ick sende nu geen ambassadeurs —
na Bat.a om dat 't in Zee soo onvrij is —
alsoo de maccassaren voorwaer veele den ambassa.
deurs die uyt Johor quamen, eenige die voor —
van Jamby hebben doodgeslagen, en oock —
't mijn aen praeuwen mancqueert —

Derhalven sende Ick nu een brieff aen haer Hoog
achtb. met claer bewijs, dat Ick niet anders
als d'E. Comp.e welvaren betraght hebben —

Van Palimbangh onderdato 19e July 1680 —

Onse peper hier en Jamby is tegenwoordigh weynigh van belangh, maer soo mijn van geloofwaardige luyden voorde waarheyt kenbaar gemaackt wort, sonde de aftcomste vande peper voorde tyt vergrooten door dien de bovenlanden door de achter luyden vandat gewas nu een weynigh tyt bevredight, trecken haar der te verliese naeste om haar ongewoone tuyst en schaden met tiendewis aen Compe te verschaffen, seggende mede dat daar inde bovenlanden tegenwoordigh een goede quantiteyt peper gereet leyt van Pangeran dipa nagara, als mede vande inwoonders aldaer —

2 der van s' Comp.s eygen [illegible] heeft syne May.t Sulton [illegible] mijn wederom laten geven en laet seggen dat mede andere drie stucx binnen den tyt van 8 dagen voor toegesonden sonde worden —

Hier nevens gaende u E: twee brieven van syn May.t Sulton Amon een aen haer Hoog Ed.: van Batavia gesz en een aen u E: gericht, door den sabandaer Kiey Ranga wira Wiecrama, mij in s' Comp.s Logie overhandight, met behoorlycke respect volgens oude gewoonten, —

Verders is hier in dese weynige dagen dat ick hier geweest ben niet verhalens waardigh voorgevallen, —

Hier mede L.a [illegible] was geteeckent Syb.t Sybrand: Swart lager stondt Jamby in 't Comptoir den 7 Junij A.o 1680 —

Translaat

Van palimbangh onderdato 19 Julij 1680

Translaet missive van Sultan anum uyt Jambij per de Conting den 21 Juny 1680 alhier aengec.

Desen brief is geschreven uyt den suyveren en oprecht gemoet van Sultan anum die het gebiet heeft over het volck en coninckrijck Jambij, en comt aen den capt. tot palimbangh die verstandich is om s'Comp.s saken wel te regeren en met groote vlijt en yver weet om te gaen den welcken wij den langh leven en vele voorspoet toewenschen

Den capiteyn gelieft niet anders te dencken off Sultan anum sal altoos en blijven een vaste vrient vande E: Comp.e soo langh son en maen en dag en nagt sal duuren verders het geene den capt. volgens den last vanden Ed: Ho. gouverneur en raden van India, wegens de verbeteringh van s'Comp.s vervallen Logie tot Jambij aen mijn geschreven heeft, die sal ick met Godes hulpe en zegen van onsen Propheet mahomet weder door mijn Jambijse timmerluyden en werck lieden laten verbeteren, gelijck die bij tijden van capiteyn gooyer gemaeckt heeft, dit is het geene dat ick te schrijven hebben,

Translaat

Van palimbang onderdato 19 July 1680

Translaet missive van Sultan anum uyt Jamby ady 12 Juny 1680 alhier aengebracht

Desen brief comt van Sultan Anom die het gebiet en regeeringe over het Coninckrijck Jamby voert aen den Palimbangsen Captn. die verstandig is om 's Compe. saken en volck wel te regeeren en met groote eere wel om te gaen

Ick sende nu mijnen hooft dienaer anack dallam om de schult van anackoda bouchoe Lopan, groot 400 Rds. in te vorderen, waer toe ick den Captn. versoeck dat hem geliefft behulpsaem te wesen indien hij dat gelt niet konde krijgen, en dat UE de schult wilt aensien als offt die d' Hr. Generael toehoorde

Wanneer gesz. anack dallam van over het spoedigste, weder naer Jamby geliefft te senden

Desen brief comt aen Sultan Anom die een groot Coninck is (en het gebiet heeft over de landen en volckeren van Coninckrijck Jamby, van den Captn. en factor tot Palimbangh die Sultan anum toewenscht, Godes zegen veel voorspoet in zijne regeeringe en overwinninge zijner vijanden

en Z.s Hooghts. Rijcken soo overvloet als met de continge

Van palimbangh onderdato 19 July 1680

Coningh van Jamby (aende E. Heer gouverneur-
generael en Raden van Indie tot batavia
met die aen ons hoorde, hebben wy met
blyschappe d'eere ontfangen waerin met
vreugden der herten, u E. Hoogheyts standvastige
liefden en trouwe (tot de Ed. Heer generael en
Raaden van India met haer volcq hebben
gelesen ende dat u E. Hoogh.te den gesonden
adsistent Sybrant, om met syn volck, aldaer
de logie te bewaren seer vriendelyck hebben
ontfangen, ende deese in haere saacke behulpsaem
geweest zyt, en dat Sultan Anom belooft
heeft de vervallen Logie voor soo veel u Hoogh.e
dienaeren daer kennisse van hebben, weder
te laaten verbouwen, hetwelcke wy ooch
vertrouwe dat met het jonck Japara
aldaer onder u E. Hoogh.te gebiedt leggende
mede sulct gelieven te besorgen, endat de
Vostewerende de E. Comp.e slaven aengesyde
Sybrant, mogen weder overgelevert worden,
dat buyten twyffel de Ed. Heer generael
en Raden van India, wel behagen sal, en
voor eden tochten van Sultan Anums oprechte
genegentheyt sullen aensien,

Verder 't geene Sultan Anum ons heeft
gelieven te schryven wegens de schult van
anachoda Couthsen daermede sullen wy u E.
Hoogh.te dienaeren, soo veel in ons vermagen
sal wesen helpen en vroomen altoos te wesen,
u E. Hoogheyts goede vriende en was geteekent
Pieter vandervesten, Willem Sabelaer
ter syde Palimbangh int N.os Comptoir
den 25 Juny 1680

Van Palimbangh den 10 octob:r 1680

ontfangen tot Batavia 22 9ber 1680 p:r 't chialoupje d'orangieboom

Register der Palimbangse papieren aen de Ed:le Heer gouvern:r generael en d' Ed:le Heeren Raden van Nederl:s India, tot Batavia ofte haar Ed:les gecomm: aldaar

N:o 1. Originele missive aen haer hoogh Ed:e
2. Copia translaat missiven, aen sultan Anum tot Jamby
3. D:o missive aen den adsistent Ysbrant Ysbrantz tot D:o
4. D:o 3 missiven aen de onder coopl: pieter van der Horst en Willem Sabelaar van den adsistent Ysbrant Ysbrantsz uyt Jamby
5. Missive van sultan Ratou coninck van Palimbangh aen haer hoogh Ed:e tot Batavia in gouden lyst bewaart
6. Lyste der noodwendicheden voor 't comptoir Palimbangh
7. Ontfangst recepisse: voor het chialoupie d'orangieboom
8. 3 Requesten voor drie persoonen die haer tydt geexpireert zyn

Palimbangh int Nederlants negotie Comptoir den 10 Octob:r 1680

Batavia

Van Palimbangh den 10: octob 1680 —

Batavia

aanden Ed.e H.r Ryckloff van Goens gouverneur gener.l mitsgaders d'E.E. Heeren Raden van N.e India —

ontfangen tot Batavia den 22 octob 1680. p.r d'Chialoup d'Orangieboom —

Ed.e Erntfeste Hoogh agtbaare, manhafte gestrenge, Wyse, en seer genereuse Heeren

Hoogh gebiedende Heeren —

Naar dat de fluyt Isselsteyn op 19 Junij van hier was vertrocken, zijn ons Sneeuwhoen op 28 Julij, den 6: en 16 7ber wel toegebracht u Ed: Hoogh agtbaarheedens waarde Papieren vanden 16 Julij p.r de Eendragt, den 29 augusty met de orangieboom, en den 4 7ber met Sapenburgh nevens den onset van 26000 R.s comptant, 19 pakken drooge Cleeden, Item Schenckagie goederen voorden Sultan, medicamenten, Provisien, en de andere provisien voor dit comptoir beloopende tsamen volgens de 2 factura f 94527: 18: 14 mitsgaders eenige ongelapperde provisien voor Isselsteyn, die met hare beschreve Registers wel hebben gevat, ponderent en ooch de voorts provisien van Isselsteyn aengemerckt becomen in Zee over gegeven volgens quitantie aende opperhoofden vanden Eendragt verleent, maer het Schenckagie Sandelhout verclaren geschepe overhoofden niet ontfangen te hebben, waeromme het aende u Ed: Hoogh achtb.t sijn referende —

en

Van Palimbangh den 10 Octob. 1680

U E: Ed.e hoogh achtbaare[n] missive aen Sultan Ratouw, hebben volgens Zyne versoecke en naarmaals de Schenckagie, op den 29 July met de behoorlycke Ceremonie overgegeven, dan wanneer wij ook in Zyn voorhoff, int bijwesen van zyne grooten, met geen aansien en eere ontfangen wierden, en door Pangeran Manca Boumi overeen gelesen, by welcke occasie maer weynigh sprake van den toestant van Java en Bantam met Zyne hoogheyt waren verhandelt, alsoo hy, mits Zyne buycks swachte niet langer konde sitten, belovende ons naar desen te laeten ontbieden en alsdan over het noodige te sullen spreeken,

Gelyck op den 11 augusty geschiede, waarneer hy over het geschil tusschen E. van Ledeme, en den Chinees Darmasapa, doleerende (onder om de zaacke den schyn te geven, als wel uyt swaare indringe) konnende quansuys bekaamt weesen, dat daar over door haar hoogh Ed.e uytgesproocken wiert, en dat hem den Capitain Sulep niet behoort raade gemaackt, of dat daarin soude hebben connen versien en hoogh gemelte Ed.e haar eagten voorgekomen, vragende verders off den selven in wiesen gestraft en een ander in zyn plaats gestelt hebben, wy antwoorden dat hy zyn believen mogt doen, alsoo den selven door 't verwoeden van zyn [illegible] tegen u hoogheit gesondigt heeft, waarvan hy selve geen kennisse gehadt te hebben en dat de h.r generael op die slunckhandelaers [illegible] laten passen

Sulep was niet wel moogelyck, antwoorde wederom naardien de Zee groot en wyt was, en daar altyts geen vaartuygen tot wacht kondt wachten maer haar Ed. vertrouwden den Sultan Sulep toe, die sulx vermogen waar, en volgens contract gehouden te beletten, sonder

[illegible]

Van palimbangh den 10 Octob. 1680

deser comissie uijt den Prauw buijten de
geweest konde komen, waarop hij niet antwoorde,
maar bleef bij sijn vrage, wat men met den delinquant
wilde gedaan hebben

het welck wij in bedencken nemende, souden
best als voren daar niet over gedisponeerd
bewijsen wij dat stellen al sijn beklagh van geen
merite, indien Chinees sonder bij de pangerans
en pateys kennisse in ooghluijckinge niet gevaren is,
Jae selfs questie met den E. van Schoonne
en den Chinees Carmapaje, hem ten volle
bewust sij geweest, ook dat niet dessen te
verwisselen wel agter te blijven wallen mogt,
wanneer onse klagten geen klem meer souden
hebben, als sijnde den ijveren der groot
leeraanwer, en sijn misgrepen van sulcken
belangh niet ons, als wel den E. van
Schoonne in Ed. hoogh achtbaarheden hebt
aengedaant,

Sijn hoogh.t vond dan goet hem tot nader
preuve te laten continueeren, seggende
laat ingesoten, soo hij hem verder onbehoorlijck
comt te dragen waarmede wij hem oock
genoegsaam in loom hebben

Versogt ons sijn hoogh.t voorts, dat eenige
sijner vaartuijgen naer Atchin met passen
wilde verzien, alsoo hij aan de regenten aldaar
geld schuldigh was, daar voor eenige van
sijn volck in hostagie waaren gebleven, welcke
schulden hij met peper wilde betaalen en sijn
volck van daar haalen, welck versoeck op
onvermogen en U Ed.s inpracticabelheden verbod
in hoogste ongenade, met beleeftheyt afsloegen
niet bespeurden dat haar Ed.e mishougen
en overwegen in sijn hoogheyts briefs hem genough
bewust waaren

Waar

Van palimbangh den 10 October 1680

waarop hy ons begemoet wierde, dat hy bij contract
1000 p^s 's Jaars magt afsenden daar 't hem goet
dagt, 't geen hem de voorige Residenten niet
geweygert hadden, sulx wy dat nu mede wel
doen mogte, en ons d' Ed^le generale Zyn dit halven
dat niet qualyck soude affnemen

U E. Hoogheyt hebben wy, soo wel hoe
schielkoorn daar over gewaardeert, dat ons ten
exempel dient, alsoo wy Insaatsen van
belangh geleydese, niet den titel van onse
hoogh gebiedende Heeren mogen tegen gaan
en veranderen

U E. Hoogheyt is wel bij 't contract 0 p^s
vergunt Jaarlyckx te versoeden, maar daar
tegen heeft U maj^t dit Jaar [illegible]
5½ 0 p^s sonder die andere 1000 p^s van
pangeran depatty, die verongeluckt syn,
en 't geene den Chinees darmapasa naar
Bantam gebraght heeft, waar over
haar Ed^e U Hoogheyt gesz: hebben dat
voortaen niet mochte geschieden, om dat
de E. Comp^s hier den ordinaire logie
most houden, en veel schepen senden om
de pep^r af te haalen, waar door deselve
van den [illegible] wantladen moeten [illegible]
[illegible] hem mishaagde, en daar van
niet weten wilde, ook seyde Pangeran
manconbinny en den sabandaar, niet behoorde
sulx aan den sultan niet te seggen maar
wel tegen haar in de logie, het was den
sultan door haar Ed^e vergunt om syne
vaartuygen Conserverende het contract
naar Batavia te mogen senden, geeft nu
maar goede woorden en belooft den sultan
te [illegible] waarop dat men seyden dat geene syn
hoogheyt met het geen van ons afmogen waar
vermindert wierde.

maar

Van palimbangh den 10 Octob.r 1680

maar in deese saaken moesten onse last volgen
ook souden onse passen niet gelooft werden,
maar die vaartuygen vermoede tot malacca
aengehaelt en verbeurt worden, daermede
den haat van u Ed: hoogheyt en onse overheden
over ons soude brengen, dat sy al mede niet
wilde aennemen, nogh den koninck vertellen

Den koninck hielt hem daer in vernougt,
seggende dat d' E: Comp: het contract
wilde breeken, daerom brenge sy maer slegte
groote kleeden aen, en niet tot gerieff der grooten
ook wilde geen vertreckinge op Leverantie
van peper doen (hoewel hy ons daerom
nooyt heeft laten aenspreecken) den Ed: Gener=
ende raden van India misbruycken hem
daerom hadden sy gelast het geschut by de
logie te bewaren

U Ed: Hoogh: achte niet, dat sulcx uyt
wanbetrouwen offte quade Intentie van syne
Mayt: was geschiet, maar alleen tot versekeringh
tegen onse vyanden, op dat geseyde die in
andrigiri niet overvallen soude werden, doch
alsoo seyden dat met syn kennisse de princes
niet geschiet hadden versorgt, ten insighte
van quade geruchten, die dagelycks gehoort
hadden, soo heeft dy geseyde pangeran en
sabandaer wederom het oude deuntje (dat moet ick
hier niet seggen) in welcker voegen ons
affscheyt kregen, met recommandatie dat
ons wel beraden moesten, op dat met den
Sultan goede vrunden bleven,

waeruyt wy vast stellen dat int aenstaende
monsson, weder haert sullen aenhouden om passe
te hebben, Immers de 1000 picol peper by contract

bepaelt

Van palimbang den 10.e Octob. 1680

vergunt sullen zij naer haer believen connen
verwerven, waer over wij dan bij desen haer
Hoogh Achtbaerheden goetgunstige sullen verwachten.

Ieder hebben sij ons geen meer om passen op
Atchin versogt, maer wel op Malacca, onder
restrictie nogtans geen andere plaetsen
te mogen aendoen op peene van confiscatie
haerder prauwen en goederen, soodaende
minste steer in bevonden werde welcke materie
soodanigh in haere passen hebben geinsereert
op welcke conditie wij dan voor 3. vaartuijgen
zeebrieven hebben verleent, dewijle het
passeboucca bevonden de respecten daer toe
gequalificeert te wesen

Ult.o Aug.o quamen Sultan Ratoe, Pangeran
de Patty, en 2 jongere soonen nevens Pangeran
Manchoeboemij en Sabandaer ons met logie
besoecken die in voorige termen beleefdelijck
ontfangen, en naer ons vermogen onthaelden
waer mede het jongst verleden hoochwalder
verspilden, nevens noch 30 3/8 R.a aen
kleeden, daer toe mits het onbekwaemt
hongeren van Pangeran Manchoeboemij, mede
gedrongen als bevoegen wierden [illegible] den
aensien Pangeran de Patty ons voor de eerste mael
besogt hadde, soo hebben sulx dit mael noch
ingesien,

Onder dit beleefde versoeck vraegden zijn Hoogh=
naer het verkopen der Macassaren, en off
hij niet verstaen soude, maer hij antwoorde
dat het niet wist, en stonden in haer
believen, wij nader, dat haer blijven hem
noch sijn lant geen goet souden doen, dat ooc
haere slooperijen, of sijne naebuiren hen
geinfecteert souden werden, ja hij sijn selfs

onder

Van palimbang den 10e octob: 1680

ende syne soonen door geseyde Edeles groote
onlusten uyt ontstaan: op alle het welcke hy
Zyde, dat hy niet geloofde van haar eenigh
gevaar te sullen verwagten, waar mede hy
soo als de schoonhagie wegh hadden, op stondt,
en wy hem onder eenige Zeeschoten naar
buyten Zyden ——

UEd: hoog agtbaarder schryvenisse met de
chialoup de orangie boom aen ons gesonden
waar van hebben wy den inhout door den sabandaer
aenden koninck laten aandienen, mitsgaders
syn gevoelen daar op in antwoort versogt maar
den selven bragt ons tot antwoort dat den
Sultan UEd: hoogd: vrindelicke bedanckende
voor haar aengebodene hulp, om de macassaren
uyt syn lant te helpen, aengesien sy in
genegen waren van selfs te vertrecken soo
soude het niet noodich wesen, haar daartoe
te constringeren dat ons wonder gaf, alsoo
den Z. van [illegible] en wy [illegible]
syn aengemaent van genoemde sabandaer
en pangeran mancoboemy (uyt wyens de
het dagh register) dat wy haar Ed:
nogh uyt des Sultans naam, de insolentien
van den Daim mangika en syn volck wilde
bekent maecken, en daar toe hoogh-gesegde
hulp en bystant versoecken, om die boose
natie van hier te laten vertrecken, dat
ons nu doet geloven sulcx uyt den hoofde
der grooten en goeden ingesetenen moet voor
gekomen zyn, t'wyl sy de groote aliantie
des koninckx met den Daim seer suspect
houden ——

Wyders ons pangeran mancoboemy op den
13 septemb: secretelyck te kennen gaf (onder
bedingh dat hem niet melden mosten)
hoe —

Van Palimbangh den 10ᵉ Octob: 1680 —

hoe dat den Sultan de maccassaren voor —
syne vrienden aengenomen hadde, en niet haar
voornemens was den Jambinees te gaan —
beoorlogen waar toe hy jongsteden naar boven
was gereyst ende commandeurs tot —
assistentie hadt bewoogen, van welck voor-
nemen hy nu niet af te brengen was, ten —
ware hy door het ontsagh van s'Comp^e
wapenen, en hare ontsagte bestraffingen daar
toe bewogen wierde, die nu wel hoognodich —
ende te pas soude comen, nu hy hadt en s'Comp^e=
goeden raat en hulpe niet wilde aennemen —
maer hem met den boosen hoop wederspanigen van —
Aria vervougde, waar door de landen in onrust
de negotie en voortsettingh der peper handel in —
verachtingh soude raecken,

welcke reden ons bewoogen den Sultan selfs —
aen te spreeken, om haar Ed^e het scherpste —
te comen aenschryven dat op den 18ᵉ 7^b: (
naar dat u Ed^e. nader schryven met Sappens:
bekomen hadde geschiedde) alswanneer haar —
Hoogh achtb^ne: intentie hem voordragen —
hoe dat hoog gesyde uyt ons aenschryven —
hadde gesien de menichvuldige klagten —
synde gerezen uyt u E. hooghedts naam —
over de quade huyshoudinge der maccassaren —
waar door haar hoog achtbaerheden bewoogen
waaren geworden, tot welstandt van u E:
Hoogh^ts persoon landt en volck daer tegen —
te voorsien, ofwel de Chiacoupie herwaarts
hebben gesonden, om syn Hoogh^ts finaele meyninge
deswegen te mogen weten, of dat onse hooge
gebieders een spoedigsten de versochte middels
soude kunnen in't werck stellen

Waar op hy Sultan Ratoue selfs antwoorde —

Ick —

Van palimbang den 10 October 1680

Ick ben den Ed. H.r generaal en Raden van India
(eerlijck danckbaar) wegen haar goede
genegentheyt en beloofde aenbiedinge van
haaren dienst, doch ophmits de gedaene onrusten
en geschillen tusschen mij en die natie
nu al vergeten en bygeleyt zyn, soo dat andere
eenige magten gevreest hebben, soo agten
nu niet nodigh tegen haar eenige hostiliteyt
te gebruycken,

hy soude voortaan voor haer misdryven
instaan dewyle deselve nu benoodigt was
om den Jambinese te beoorlogen van
welcken schamper bejegent, en onteert was
eerst in syn en daar na in deselve Princen
dogters, die hy getrouwt, en naarmaels
onderbaere verstooten hadde, hebbende hy
Sultan Anum over 4 Jaaren syn dogter aan
den Sultan tot bantam ten vrouwe gegeven
onder bedingh dat hy hem tegen de Palimbangers
soude helpen, Ja daar en boven hem selfs
naer het leven gestaan, waar door hy tot
regtvaardige wraacke gedwongen was, om syn
persoon ende volck voor te staan

maar wanneer dit wederleyden, en hem raden
dese questie in der minne by te leggen, waar
toe ons Sultan Anum was genegende
alsoo mogelyck dit maar van quade uytinge
en onrustige menschen voortquam, welck
door goede luyden wel voorgekomen konde
worden,

soo antwoorden hy niet, ten syn geen uyt
strooyingen maar syn eygen geschriften, hy
heeft ooch mijn gesanten gehoont, en een van
mijn volck laten krissen, ooch int bywesen
van mijn onderdaten hem ten oorlagh uytgeroept,
en

Van palimbangh den 10 Octob 1680

In het velt by de logie doen schoon maken
tot de betalje, des wegen te agenough
gehoolsaecht ben hem het hoof te bieden
waer toe den Daim mangsha mijn syndienst
heeft aengeboden die ooch seer door Sultan
Ammin ged-geswindeert is, hoe wel wy nochtans
seecker weten dat het maar loogen is, om
Pangeran Aria aende tambyst kroon
te koopen, sodeele by in syn eint naarmaels
noch sal moeten besturen, by dit subject
sloegh syn hooghheyt uyt, dat hem met
eenige vaten kruyt wiede assisteeren, d'welcke
hem syde hem bewijst waar, dat wy de heyt weyck
versien waren, maar hem bedeelde en afsloeder
om dat seer sober van geringhe der logie
waren versien dogh geliefde hy die van d'Hr.
generael en raden tot bata. te versoecken
dan souden wy daer om schryven, anders
soude syn hooghheyt wel met 20 a 30 ..
connen gerieven

dat soude hem niet koopen, nog daer na
niet wagten tot het van bata. quam,
hy was het nu benoodigt, antwoorde hy,
wy seyden dat ooc niet vermogen waren
sonder haar Ed. uytdruckelycke ordre,
sulcke dingen te verkoopen of te schencken

Op welck voorstel hem wegen d'genoote
ammonitie toegedaghte worde, off syn
hoogh.t deselve nu off te aen haar Ed.e
tot batavia believen te laten voldoen,
waar op hy seyde dat al langh die sabandaar
gelast hadde, deselve in ffer te betalen
maar segende dat hy ons die als coopmans
aanrekende te weten half in gelt en half
in ... daer nochtans contant voor
bedongen

Van palimbangh den 10 October 1680

bedongen was geworden, hy verder seyde
dat voordesen nietmalen ammonitie hadt
vand' E: Comp.e genooten, dien hy gesegh
tegen coopmanschappen hadt betaalt, dogh
alsoo dese op ged.e wyse niet mogten afstaan
soo soude hy daar over aend' H.r Generaal
en Raden op batavia schryven, waar
op wy niet antwoorden maar hem eenvoudelyk
dat die chialoupe niet ons schryven na
Batavia souden senden, off dan syn Hoogheyt
daar neffens ook wel aan haar Ed.e Hoog agtbare
Raade te versoecken het sy wegende
1000 p.s Peper waar hem die jaarlyks
soude mogen worden, of dat syn Hoogheyt
ons dat naermaels niet imputeeren soude,
als wy hem dat weygerde hy seyden dat
haar Ed.s brieff naar desen beantwoorden
soude, dogh wegens de 1000 p.s peper was
hem genoughsaam by contract vergunt, die
die naar syn believen te mogen uytvoeren

Wegens de Lampongse besendingh, is geen nader
gevolgh vangekomen, maer met de conste
van den Sultan hun versoeck afgeslagen, en
't eenemael in rooch verdwenen

Met Sultan Amin in Jamby is den tot
hiden nog goede correspondentie gehouden,
daar by ook sullen continueeren volgens
ordre, den selven schryft d' E: Comp.e noch
vele beleefden briefjes, uytdrukkende deselfheden
van syne brieven, en die van den adsistent
Sybrant Sybrantsz: aldaar welcke alle soo
als die aengecomen syn, in copia tot u Ed.s
Hoog achtb.e Edele overgaen, mitsgaders die van
hier derwaarts gesonden syn, waar by den
toestant in negotie, en van de gesegden oorlogh

naach

Van palimbangh den 10 Octob: 1680

naerstelyck wert aangewesen wat aen ons sy t' wenschen van u Ed: gedragen

De stroopende maccassaren, syn uytwysende u Ed: E: extract advys uyt Bantam, onder het beleyt van deden Crain Ago, tot Lampon geweest, en hebbe aldaer, 7 stx: linnens (met witte swarte ffer: en pady geladen) die naer Bantam wilde, overvallen en weggevoert, alsoo de luyden vande vaertuygen aen lant waren gegaen, dat hun gevolgelyck sonder bloetstortingh gelucht heeft, daer over hy noch wel dapper deser komen

Wegens de aenkomste van Daim mangappa en Carrepalle over Java van Bantam, soo als wy u Ed: jongst p:r schepen hebben genotificeert, syn hier nog 20 vaertuygen met Bougissen uyt Bantam aengekomen deede geruchte 500 coppen die van daer herwaerts komen souden, en noch 40 d:o vaertuygen die ontrent Banca haer onthouden die syn ons nogh niet verschenen, soo dat wy verbouwden seer magt uytstrooyingen geweest syn, alsoo die allange te voorschyn moesten gecomen wesen, de wyse de kiente voor haer in gedeelte

d' gevorde Daim mangappa anders damajata met carrepolle, hebben voorheen onder Crain glisson gesorteert, en op Java gesworven van waer door d' E: comp:e (met radja palacca) naer maccassar syn gesonden, dogh hen weder ontvlught, en naer Bantam begeven hebbende daer hun het eyndt verbooden wierde, namen de wegh naer Palimbangh alwaer sigh by Daim mangipes ende van gelycke damajappa vervoegen, verdeelende allrans de

magt

Van Palimbang den 10 Octob 1680

Magt van Mangiha begroot op 900 a 1000 coppen
en 53 soo groote als kleene vaartuygen

Eenige dagen geleeden, hebben dit geboefte
(met des Sulthans kennisse soo men segt) eene
visite 3 vaartuygen comende van Indermayo
met brieven en geschencken van Crain gota
off de andere Crain Lessy aende dain alder)
overrompelt zijnde deselve luyden voornemens
met hun zout en Reys etc. naar Malacca
te vertrecken hebbende ook brieven voor
eenige onser natie tot Malacca van het
opperhooft tot Indermayo mede gebragt
en zonde den Tankoda deser vaartuygen
herwaarts aengeweest hebben om syn
huysvrouw te halen daar mede hy syn reyse
van voornemens waar te volbrengen, maar
den selven boven comende wiert door den
Sulthan geordonneert mede naar Jamby
te gaan, waar van hy nogtans geexcuseert
werde, onderbedingh dat geen ander van
syn zyde van het magte werden, maar den
selven beneden comende werde door 4
macassaersche vaartuygen gevolgt, en gedrongen
weder te keeren, betuygende die luyden dat
een van de Dains volck hadde vermoort,
waar over zy deselve in den avont verraderl-
vermoorden, en haar goederen die ruym
op 3000 Rds geschat werden ten prooy
gemaeckt dat hun nogtans sonder verlies
en schade van haar eygen volck soo niet
gelukt heeft, gelyck in Lampon

Over dit geboefte hebben eenige Maleyers
hun misnoegen getoont, en aen den Sulthan
daar over geklaagt, maar syn niet gehoort
geworden, seggende den Sulthan, die saacke ginck
hem

Van Palimbangh den 10e October 1680

hem niet aen, Ieder gebieder mogt weeten wat
magt hy over syn ondersaten hadde, dat dan hij
nochtans de buyt met de Roovers gedeelt hadt
dat hier bysonder gemeenen man, qualyck soude
verstaen, seggende dat den Sultan de macassaren
meer dan syn natie genegen is

wy hebben als noch geen omganck met den Daim
gehouden, maer hy is eerst heeden sonder ons
voorweeten verscheyde mael in de logie gekomen
soeckende vrintschap met ons te houden, gelyck
hy in Jamby was geschiet, begeerende by nagten
met ons naer 't dorp te schicken, 't geene wils
nodiger besigheden af sloegen, den selven is
gants ongenegen, om weder by syn Coninck
te komen, seggende hy dat syn heer nu
onder d'E: Comp:e stonde, en geen landt
meer hadde, dienvolgende hem niet soude
connen helpen, gelyck hy den 22 ditto:
genoegsaem liet blycken, waernae hy quam
vernemen, wat tydinge van Bat:a hadden,
volgens den toestant aldaer, mitsgaders de
saecken op Java, en hoe het aldaer met
syn Coninck was, waer op hem naer gelegenth-
antwoorden, en voorts vraegden, oft hy niet
gesint was derwaerts te gaen, soo seyde
neen hy was des gesint geweest naer
Succadana by syn andere volck te vertrecken
doch door den Sultan alhier versocht geworden
dat hy eerst met hem Jamby wilde aendoen
alsoo dan Jambinees en Palimbangers met
den oorlogh gedreygt wordt, 't welck
staens onder groote beloften voldaeden, niet
wygeren soude, waer mede hy mede
d'E: Comp:e dienst te helpen geschieden
maar alsvooren hy den Sultan heeft beloofde
wilde hy onse meyninge daer over eerst hooren

en-

Van Palimbangh den 10 October 1680

Leen wierden wij het selve by syn Coningh ende
E. Comp:e soude verstaan werden

Wij seijden dat aan syn E: ingeden geworden, maar
seijde het weder voort syn Coninck ongehoorsaam,
die hem al veel maal ontboden hadden, derwijle
oock d' E. Comp:e geen dienst maar schade soude
hebben, met den Jambinders die d' Comp:e
vrunt was te bevoorderen, naardien den Coninck
tot Jambij, en veele syner onderdaanen
een groote somma aen d' E. Comp:e schuldich
waaren, het welck sy niet souden connen
betaalen wanneer sy de nederlaegh kregen
maar tegen hy niets antwoorde, al voorts van
die saacke stilswijgh

Wij hoorden daar E: Ed: schrijven aanden
Sultan van veel goede uijtvaerdinge tusschen
alsoo door haer vaartuijgen mits het weijgeren
van passen niet hebben derwaerts uijtsenden
uijt vreese datse op Malacca aengehaelt
souden werden, maar hebben eenige vandie
aande brugh voor de Logie connen ontlossen,
't de andere door de Coopl: aen ons laeten
leveren, omdat wij mogelijk geen Peper souden
connen maecken wat quantiteijt sij ingeladen
hebben, waardoor ons beter [illegible] den
Heer in corten soo sterck toe te voegen, dat onse
pakhuijsen tot barsten overladen, en wij
genoochsaemheijt vinden den aenbrengh voor
den tijt uijt te stellen, derwijle Saxenburgh
eerst den 18 Septemb:r voor de Logie anckerde
en den 23 van syn ballast ontlost raackte,
hoe wel intmiddels de chaloupen de Pok,
tot gereetheijt, en Contingh, wel gekochte Peper
naar den Eendraght hebben gesonden, dat
weijnigh om 't lijf hadde, alsoo in 16 dagen

maar

Van palimbang den 10 Octob 1680

Maar sijn 700 pees tin in 2 reijsen met haar 3: bodems houde wegh voeren, dat wij hoopen nu in sorten beter sal aenschieten en wij vermogens worden het Schip den Eendragt volladen tegen de[n] deser tot u Ed[ele]n hoogh achtbaare af te senden, niet twijffelende ofte de fluijten Sapenburgh en Isselsteyn sullen al spoedich volgen, dat wij gissen ten langsten in 10 dn. den Januarij aenstaande Condergoeds zeegen geschieden sal

Met het bekomen ongelt van 26000 R[ijksdaalde]r[s] comptant en 79 packen leeden hebben al een groot gat connen stoppen, en onse schuldenaren te vreede stellen, daar mede sijn 13000 Rd[s] tijn gaert gebragt, waardoor de Comp[agni]e onder schult voorgeholpen is, sullende de nieuwe schult wegen de ammonitie als het geene noch verder genoten heeft, mitsgaders de 895 ½ R[ijksdaalder]s van Pangeran du patty in korte mede voldaan worden, en wij dan met haer op een effen bodem raken

D' resterende 13000 R[ijksdaalder]s sijn al op 3000: naer den tijt versmolten, sulcx wij op de ladingh van den Eendraght volgens de rolle wel 3 a 4000 R[ijksdaalder]s sullen te kort komen, en tot procure van de andere bodems niet in voorraet te hebben,

Onder genoemde kleeden sijn d' sapesrasse-lij-verbodden en geen aentrek en veele met de voorige soort gepardeerde, willende de luijden die niet hooger dan tegen 15 R[ijksdaalder]s 't corgie aennemen ook houden haar de Hooft[e]n: ongenougt dat volgens Contract geen wit, en Bruijn blauw guinees aengebragt wordt, waar door veele ongewilde sorteringe, als bar— tas, chiavones poerongh

poelong Gobars en ander andere besprekingen
die anders met wat betere versogt wierden
hadden moesten sonde vinden sulx wy bij desen
tot voortsettingh vanden handel ondernemen
Zijnde van contract en kleeden als
verdere beloften voor 't Comptoir werden
gevorgt, versoeckende U Ed.e hoo: achtb.e
dat deselven in deughsame goede staten mogen
gedaan worden, en bij namen de Comptanten
daar onder nu laast weder seght alloij en onge-
sortende gecoopt weesen

Den indrogende bederfelijcken Amphioen weesen
Zijnde eenigh voor 295 Rd. tpe verkogt,
waar mede van dat dulle mans kruyt ontslagen
en van syn bederft bevrijt syn geworden, dogh
niet sonder merckelijke onderdrongt van
5½ pr. Cto.,

D' Comptanten versoeke hebben als noch niet
veel beschooten, soo mede die op Jouangh
alwaar voortaen om deese oorlogs geruchten
geen goederen meer sullen zenden tot anties.
U Ed.e nader advys dienaangaende hebben,
ofwe deselven noch sullen aenhouden ofte
verlaten, wy seggen met U Ed.o oock dat
de vischt der vaartingen aldaar niet uyt gedoogen
als verpligtingh geschiet, dogh soo die plaats
komt verlaten te worden, soo meijnen
wy dat buyten onse kennisse wel [illegible] te
sluyce sullen bestaan uyt te voeren,

het afbreeken van het ondste en repareeren
van het ander packhuys, hebben om redenen
hier vooren aangetoogen niet in train
connen stellen, dat ook niet eer sal connen
geschieden, voor dat we den B[illegible] voor dit

moeijten

Van Palimbangh den 10 Octob: 1680

monsson moest ontfangen en weder quyt gemaakt
hebben, en dat het nieuwe pakhuys eenige
afsien als sullende het selve tot de gront
toe moeten sloopen, en syn fondament vernieuwen
waar toe dan noodsaakelyck 1200 p:s nieuwe
balcke planken sullen benodigen d'welke
de oude maar latten en brocken ja meest
vergaan en tot brant hout bequaam syn, met
welcke vernieuwinge dan twee goede
pakhuysen sullen hebben bequaam om 6 a 7.0
p:s peper in op te slaan, te harpen mitsgaders
ruymte onder gekapte aende schepes overtreden
en door den sabandaar gewogen worden
van de 5 huys timmerl: door u Ed:e Ed: Go-
achtbare opgeeyst, die syn nu al op een vermindert,
waar van drie d:o met de vorige bodems
vertrocken syn, en staat de 4. met de Eendragt
te voegen

Alsoo de schipper vanden Eendragt genaamt
Symon Broon op den 6, 18:e deser overvalt is
overleden, soo hadden aan den opperstierman
..... [illegible] het gesagh over het
schepsvolck tot de comste van Saxenb:
aenbevoolen waar toe den selven en den
opperstierman van Saxenburgh naermaal
haren dienst aangeboden hebben, om gesyde
bodem in hare bedieningen als gesagh
voerders op Bat:a te brengen, waar toe wy
dan en hadden verstrekt met schipper
Pieter Maatsuycker op Saxenburgh en
boeckhouder vanden Eendragt Aernout
Dyckman by absentie hebben verhooren den
opperstierman Klaas Adriaansen Broot
als synde de oudsten in comp:s dienst, hebben
voor desen verscheyd maal als p:e schipper
die

Van palimbangh den 10 October 1680

die functie beheert en waargenomen,

hier neffens gaan 3 verthoogh geschriften
van u Ed:e dienaeren, den schieps corporael
Jan Pietersz: de groot en den Jongh huystimmerman
Jan Jurriaensz poel, mitsgaders den ma[illegible]
Jan Jansz Cats, die met hare Expiratie
haer Ed:e hoogachtbaerheden onderdan,
ich versoecken dat met een liberale
verbeteringh van gagie onder nieuw verband
mogen begunstigt werden, waar toe wy haar
ons voorschriften niet hebben connen
weygeren, alsoo zy beyde seer nutte en bequame
werckluyden zyn, den laesten Jan Cats
genaemt hebben in syn opgevolgde dienst
mede naar behooren gequeten, en zyn tyt
tot Jamby en aan dit Comptoir uytgedient

Den onderkoopman Willem Sabelaar blyft
u Ed:e hoogachtbaerh:t ootmoedelyck
bedanckende voorde liberale verbeteringh
van qualiteyt en gagie waar mede u Ed:e
hem hebben gelieven gunstighlyck te honoreeren
gelyck mede den boeckhouder Cornelis bloemhof
en den ad:t Abraham Pieraerdt in welcke
conditie sy gesamentlyck beloven, haar
als getrouwe en vromschuldige dienaren
soodanigh te gedragen, dat hoog gemelte
u Ed:e gunst daardoor verder hopen te
gewinnen,

Den 5 deser is ons toegebragt met den
palimbangse prajawangsa, u Ed:e missive
vanden 12 Julij, vereerden swaerheden ten
principaele wegen genoemden nachoda syne
pretentie, waarover als noch niet aengesprooken
zyn, maar die zaacke by den Sabandaer tot
nader occagie uytgestelt, als hebben wy

wy

Van palimbang den 10e October 1680

en dagelijcks met haar voorgenomen oorlogh
d'handen vol, alsoo eenige van haar vaste
gesamentlijck naar Jambij meijnen te vluchten
in gevolge van u Ed.e last sullen wij om
geen redenen eenige passen op Timor offe
andere verboden plaatsen verleenen, maar
dewijle ons bij 't contract niet duijdelijck
komt te blijcken op wat plaatsen, dat
haar zeevarenden mogen toestaan, noch waar-
des sultans 1000 p.s peper al mogen vervoert
werden, soo sijn wij eerentelijck versoeckende
dat met u Ed.e Hooghachtbare advijs
dienaengaande mogen versien werden

desen bekomen u Ed.e met de chialoup de
Orangie boom welcke tot heden hebben moeten
ophouden, alsoo ons den sultan naar dat jongst
bij hem geweest waaren, door den sabandaar
liet aenseggen, dat hij met gesegde chialoup
aan u Ed.e Hooghachtbaarheden schrijven
wilde, welcke brieff eerst den 6 deser met
de vereijste ceremonien en daar neffens
gevoughde schenkagie (van 1 lange rottingh
mat, en 4 p.s olifants tanden) ontfingen
en mits de chialoup de volle op den 20 do.
verleden (soo als hij sijn peper Ladingh
aan den Eendracht hadde gelost) binnen
de rivier aen 't wagters eijlant ~~[illegible]~~
door den val wint is omgeslagen, en aldaar
aen den zant plaat bleven sitten, die eerst
naar 10 dagen met seer groote moeijte, door
behulp van d'orangie boom, d' [illegible]
conting met de schepps boot, weder
te boven gekregen hebben, met verlies
sijnder seijlen eenige ammonitie en equipagie
goederen, welck ongeval den onderstierman

Arij

Van palimbangh den 10:e October 1680

arij Schuijtem:r principaelijck te imputeeren
hij, naar dien hij desselfs van sijn ballast hadde
ontlost, bevoorens dat den selven op den
eendragt was overgegaan, en den stierman
arij Aerdman In sijn plaatse hadde gestelt
welcken schuijtman B:r den Eendraeckt
nader sullen schrijven

Den 7 deser quam ons den sultan met de
pangerans Aria & manckoeboemij den
sabandaer en meer andere grooten besoecken
die naer voorgaende wijse met behoorl: respect
ontfingen, onthaelende haer met de soirake-
vrugten en roosewater &c:a van alle welcke
dingen hij niets haer laten niet en nuttigde
maer deselve naer huijs liet brengen, werdende
ons bij dese wegens den sultan andermael
versogt, om met eenige vaaten buscruijt
geriefft te worden, 't gunt dan als hier
voor den staet aengehaelt beleefdelijck
geweijgerde, als daer toe niet bevoegt te
wesen sonder u Ed:les hoogh achtb:les speciale
Order, naderhandt insgelijcx pangeran
manckoeboemij seer onbeschaamt dat wij den
sultan en pangeran Aria met eenige mooij-
kleedtjens wilde beschencken, soodat om haer
onbeschaemde bedelrij niet te willen
meeren, deselve met 20 R:a aen sijde-
patoolen beschoncken waer tegen den gesegden
pangeran uijt handen niet om noch meer
aenlijden, 't geen wij dan voor deser tijt eens,
seijden daar op sijn hoogheijt met sijn gevoegh
opstondt, en door ons naar buijten geleijt werdende,
onder eenige schotgelden geschooten tot in
sijn vaartuijgen (sonder van eenige saecken met
ons gesprooken hadde) weder binnen gaende

eedt hij

Van Palimbang den 10 Octob: 1680

Dat hy syn schoonvader wederom souden
seggende als wy hem naer Jamby niet
wilde schicken, dat hy ons gifter dan niet
van doen hadde

Wy hebben deese saek soo ingeschroeft en ongemerckt
laten doorgaen tot dat met U Ed. hoog agtb:
sentiment ontfangen sullen verstaen hebben,
hoedanigh wy ons in 't aenstaende sullen
dragen, wy houden dat met miedaadigheyt
den prins van Jamby versoght niet te verletten
sal wesen, maer by continuatie van dien
's Comp.s respect meer en meer verbreeden
worden daartegen syn staeting te houden, en
haere onderneemingh ongevallen tegen gaan,
'tbeste middel is

Hier vooren hebben aengehaelt dat twee
grooten luyden in des Sultans voorneemen geen
behagen hebben, daer onder Pangeran Mankoebouny
en den Sabandaer niet de minste waren, 't geen
wel waer sonde wesen hoe wel ons in deese
al deunige beroeringe geleeden hebben, alsoo
Pangeran Manckoebouny den 29 Septemb.
den Toeca ontboden en gevraagt hadde
off d' E. Comp.e haer niet helpen soude, wanneer
zy 't tegen de Jambinesen te quaat hadden,
ofte off onse chialoupen en schepen op de
Macassaren niet wagten tegen dat zy buyten
quamen, daar van hy seyde geen kennisse te
hebben, verder gevraagt wesende waerom d'
Comp.e met Bantam geen oorlogh maakte
alsoo zy van haer seer geborgt en gekrenkt was,
den Tademan als vooren seggende dat hy dat
niet wiste, soo antwoorde gemelde Mancou-
bouny, de Comp.e heeft geen macht om
haer te beoorlogen zy dwept de nederlage, anders
souden zy die wel aenvangen, ook handelt
d' E. Comp.e=

Van palimbangh den 10 Actob 1680

d' E: Comp:e valschelyck, soechten ons de
Jambij als die van Java onder haer gewelt te
brengen, waer tegen den Coninck niet antwoorden
hij haer gaende Tjoe manckoubeing gij moet
dat niet tegen het opperhooft seggen, gij
bent geen Hollander, maer een swart die daer
niet mede te doen heeft, off dit nu met opset
en meyninge van gesegde Pangeran geschiet
zij off wel uyt speelise, daer konnen als noch
geen sekerheyt van geeven, immers aen sijn
dagelyckse ommegangh met ons, konnen het niet
speuren. Waer mede Ed:le onderstont haare
dienstschuldige onderdanige en geringe dienaren
was geteekent Pieter vander Vesten,
W: Sabelaar, Cornelis Blockhoy ter syde stont
Palimbang Int N:ts Comptoir desen 10 8bre
A:o 1600.

Palimbang

aande p:rs Hooft Residenten
Pieter vander Vesten Onder,
Coopman en den boeckhouder
Willem Sabelaer,

Eersame, wyse voorsz:
seer discrete S:rs

Ue: aengenaeme Letteren gedateert den
25 Juny, sijn mij den 10 July wel geworden
waer uyt Ue: wel stant met blijtschap hebben
verstaen, ooch dat Ue: als noch soo wel
met de Coopel: heeft connen accorderen
tot welckers vermeerderingh, ick Ue: den
genadigen Zegen des heeren toewensche,

Belangende

Van Palimbangh onder dato 10 Octob: 1680

Belangende Sultan Anum syne gedaene beloften, om d'Comp.e eenige peper te laten door syn volck verschaffen, voor soo veel hy daer kennisse van hebben, daer toe hem by zyne aenmaningen, al veel malen versogt en aengemaent hebben, soo isser egter nog niets opgevolgt, sulcx ick vreese datter oock niet van komen sal

Vande 4 Comp.e altijt hooftvaerende slaven hebben sig 3 stuks weder bevonden, neffens noch 2 d.o die voordesen vande Quato syn weggeloopen en wy altoos gedagt hebben dat niet de Johorsen waeren verkocht, en om den Sultan aen te sporen om het Jonca Japara te laten verbeteren, sal oock myn devoir aenwenden

Den 24.e verleden is den Chinees Intchie Tjotjong (die aend' E Comp.e noch 725 R.s schuldich is) uyt de bovenlanden gekomen, denwelcke ick wegens myne last daer over hebbe aengesproken, maer antwoorde my gem.te Tjotjongh dat 't hem onvermogen was alsoo de bovenlanders hem alle syn goet hadde ontnomen doch hy soude sorge dragen, dat de E Comp.e by hem niet te kort quam, alsoo hy seyde noch veele uytstaende schulden onder de bovenlanders bevindende hadt

Maerdien slaven is den 2 Juny overleden achter laetende Tjey O: en 11 maets schuit, met 6 p.s slaven, denwelcke Sultan Anum, naer hem genomen heeft, waer over gemelte hoogheyt heb aengesproken en bekent gemaeckt dat hy Tjotjongh, noch schuldich wesende aend' E Comp.e R.s 725. schuldich was en dat in plaets hadde dat syn hoogh= de goederen en slaven vanden overleden naer hem genomen heeft, welcke voegende hy in gehouden was de schult van d.o Tjotjongh aend'

Van Palimbang onderdato 10 Octob 1680 —

aend' E. Comp.e te betaalen, soo antwoorde
hy mij dat geseyde bootsvolck, en veel andere
ook schuldenaers waren, en alsoo den opperhooft
van Bat.a quam dan souden den grootsten
crediteur het meeste van syn naerlatenschap
genieten, het wel ick dagte, nu hy het
in handen heeft, datter niet veel van
komen sal

Den 4 Juny is den sabandaar Kedij Damangh
uyt Jehoor gekomen, alwaer hy in april
voor ambassadeur was gesonden, met 2 vaars
meyden tot present voor den koninck van Jehoor,
dewelcke dien Coninck, om eenige vrouwen
hadde versogt, waer op den antwoort ontfingh
dat Sultan Anum veel vrouwen soude
konnen bekomen, wanneer hy bevoorens
syn schult van R.a 1000, aen de Jehoorsche
koninck hadde voldaen, den Coninck van
Jehoor heeft aen Sultan Anum in weder
schenck gesonden, 1 Japans kisje met
een aegia costende 't samen R.a 30.

Alhier syn over de 6 a 7 dagen 5 vaartuygen
met omtrent R.a 5000. aen moorse cleeden
uyt Jehoor aengekomen, waer van sy noch
maar eenige hebben verkogt

Ook syn by myn aenwesen circa 500 B.es peper
by dese natie door die van Jehoor uytgevoert
die sy tegen 2½ R.a 4 p.s hadden
ingekogt die volgens haar zeggen tot
Jehoor weder voor 5 R.a verkopen, van
waer deselve dan weder naer Siam voeren
het welck mede U Ed.a onder stondt, u Ed.e wel
willigen en verpligten dienaer was geteekent
Sybrant Sybrantz: lager stont Jamby int
N.re comptoir adij 11 Juny 1680 — P.r scriptum
u Ed.

Van Palimbang onder dato 10' octob. 1680 —

u Ed:e gelieven de groetenisse aan alle vrienden
te doen, Ick heb mi 5 dagen aan de voors.
gelegen, die dagelijcx noch vermeerdert, in deese
plaats is voor 't ongesonde niet te krijgen en
noch minder voor den siecken.

Palimbang
aan d' S:rs en ondercoopluyden
Pieter van der Vesten en
Willem Sabelaar Hooft
Residenten aldaer

Eersame wyse voorsz.
en seer bescheydene S:rs

U E. van korten seer aengename letteren
van den 14 d:to, is mij met annak dallam
den 26. d:o wel geworden, maar daar bij gesonden
heb ick niet ontfangen, vermits de Oranw
buyten de Rivier van Jamby verongeluckt
is, en 't volcq met den [illegible] aen
lant gecomen sijn,

Verders om u E:d den toestant van Jamby
ende Coninckx gesintheyt tot d' E: Comp:e
bekent te maecken, als mede door toedoen
van [illegible] uyt den boven landen [illegible]
vanden

Soo heb ick tot noch toe niet anders connen
vernemen off den Sultan ende verdere
grooten aldaer, noch seer wel tot d' E: Comp:e
genegen sijn, en van korten wenschen dat
haar hoogh [illegible] d:e van Batavia gelieven
kerwaerts den opperhooft te senden
aengaende de [illegible] inde bovenlanden staat
van

Van palimbangh onderdato 10 Octob. 1680

vandit jaar een grooter quantiteyt affcomen
als inden jaare 1678 en 1679. dewijle de bovenlanders
nu den vredigen tijt beleven, en voort hier noch
dagelijcx vande Jhoorsen voor 2½ R^a 1 p^l opgebragt
seggende dat het van Jhoor naar achin
en naer Siam gevoert wert,
Op gisteren is mede van hier den Prauw lambo
van Oranghaja Kille Caroun in woonder alhier
met circa 500 p^l peper naar Jhoor vertrocken

Den 5 Octob. is hier van Jhoor verschenen een
ambassadeur genaemt panglima galangie met
seven prauwen, met een brieff vanden Coninck
van Jhoor aen syn Mayesteyt Sultan Abdul
gesz: dat hy in Jhoor tydingh bekomen hadde,
dat Dain Mangika, met syn bywesende
geselschap gelyck met de palimbangers, binnen
korten naer Jamby soude keeren, om aldaar
andermael te oorlogen daar by seggende als
wanneer sulcx quame te geschieden, dat voorn:
May^t het danckelyck aenden coninck en
Dato Bandahara Radja van Jhoor gelieffden
bekent te maacken, dat hy dan wegens
contract haar beloofden naer comen soude

Den 17 Octob. is hier den jamimede van Palimbang
gekomen die mede tydingh bragte dat voorn:
Dain Mangika toekomende maent met
60 prauwen naar Jamby souden vertrecken
seggende mede dat de palimbangers overlant
herwaarts komen soude, om dan gelyck Jamby
te vernielen, Doch voorn: Mayesteyt sulcx
hoorde, heeft op aenstonts een van: genoemde:
seven Jhoorsche prauwen met een ambassadeur
gen^t Keey Soetanala, naar Jhoor gesonden
om den coninck en dato bandahara Radja
het selve bekent te maacken, als mede te
versoecken

Van palimbangh onderdato 10 8bre 1680

Versoecken om eenige ammonitie van oorlogh —
daar hy weynigh van versien zyn —

Wat meergenoemde Kiaij Soeta nala daar —
uytgewrogt sal hebben, sien wij noch dagelycx —
te gemoet, en alsdan met d'eerste occasie —
u Ed. mede deelachtigh sal maacken, —

Hier wort van veele loofwaerdige luyden gesegt
als de palimbangers haer selfs met de maccas-
saren bemoeyden (te weten) om tegens Jamby —
iets quaats uyt te wercken gelyck wel —
gesegt wordt dat binnen corten staat te —
geschieden, soo sullen die van Palimbangh —
met den Jkorit in vrientschap geraecken, —

Den dickmaels genoemde: Galangie is den 22 deser —
met d'andere 6 Jkorossen praúwen naar Zee —
vertrocken om luysteren de Vrede van Palim-
bangh en Jamby op de maccassaren te —
kruyssen om alsoo hier betere tydingh te —
bekomen, —

Meergenoemde Mayt heeft mij oock —
gevraagt off Ick gehoort hadde dat de —
palimbangers gelyck met de maccassaren —
hier souden comen om tegens Jamby te —
oorlogen, d'welcke Ick syn mayesteyt in —
antwoordt dende, dat hy sulcx niet en —
behoefden te gelooven, dat de palimbangers —
met Jamby iets quaats int sin hebben —
daar op hy stil swoegh, en belaste te aen syn —
grooten dat hy achter 's Comps Logie een —
batery soude maacken, om dat de maccassaren
haar woningh daar niet nemen souden, —

Den 13 deser heeft den hiervoor genoemde Mayt
den Comps stadt gent Campane myne laten
toekomen, soo dat Ick in tegenwoordich —
6 St: heb, syn vordere bevolken, te weten om d'
Logie —

Van palimbang onderdato 10 8bre 1680

Logie te laten verbeteren daer is tot noch toe niet opgevolgt,

Wij zijn tegenwoordich doende om den klinne pagger om de logie te maacken also ick tot d' selve voor 10 R^a aen bamboesen gekogt hebbe om de slaven niet ledich te laten gaen, verhoopende u Ed^s: int gunstigh weenemen tot vernoegingh sal strecken

Verhoopende vrindelijck dat u E^s: gelieft met d' een off d' ander Inlants vaartuygh dat herwaarts mogt comen, ons alhier van levens middelen gelieft te versien hiermede E^s: onderstont u E^s onderdanige en trouwschuldige dienaer. was geteekent Sybrant Sybrantz te lande stont Jamby opt E^s Comptoir desen 27 aug^o 1680

Palimbangh
aande S^rs en onder coopluijden
Pieter vander Vester, en
Willem Sabelaar Hooft
Residenten aldaar

Eersame wijse voorz:
en seer discreete S^rs

Van desen morgen heeft den majestietan anum, mij bij hem laten roepen, seggende: d' wijl den schrijver pangalam, nae hier is, soo versoeckt ick, dat u E gelieft een briefie aenden capitein en lotor van palimbangh te schrijven, dat ick haer van herten doen groote—

grooten, als mede haer behoort maeckte dat
wij hier tydingh becomen hebben dat de
mattaffaren in maleyers van Palimbangh
geseyt pangeran aria aldaer met een groote
macht van volck in korten hier staen te
komen, om tegens Jamby te oorlogen, daer
hy seggende dat het goet wesen soude, dat
den capiteyn en setoe gehoeden daer voor
te wesen dat sulcx niet mogte geschieden,
seggende als de palimbangers daer dan niet
willen naar luysteren, dat het syn schult
dan niet soude wesen, als wanneer Palimbangh
mogten komen geruineert te werden

Dogh naer dat het sigh laet aensien soo heeft
voornoemde majest.t met Palimbangh niet
veel goets int sin, alsoo in drie dagen
geleeden heeft eenen palimbanger die
hier langh uit heeft gewoont heeft, heeft
laten krissen omdat hy tegens het volq van
heeren Commegon [illegible] mangala geseyt hadde
dat Sultan anum geseyt met de jorossen
naar palimbangh wilde vertrecken om
't aldaer te verdrijven

Voorgenoemde majest.t heeft mede drie
prauwen naar zee gesonden om geseyt mede
de sos [illegible] jorossen prauwen of de
mattaffaaren te kruyssen, hier wort mede
wel gesegt dat den Sultan haar consent
gegeven heeft om inde rivier van Lalan
als mede aende Sonsangh, soo sy [illegible]
mogte sien, aldaer wat te rooven, maar
soo sy daar eenige gevangens quamen te
krijgen (dat sy die tu Jamby niet, maar
wel op andere plaatsen soude brengen, om
dan soo te verkoopen,   den

Van palimbangh onder dato 10 Octob.r 1680

Den 30 augustij heeft voorn: majesteijt eenen
heer dorpa Inada met den Prauw Contingh —
naer Malacca gesonden om aldaar eenige —
ammonitie van oorloge te coopen, d'welcke
tot schenkagie mede genomen heeft
seven tael gout en 20 pic.ls swarte peper, te
weten, aen d' E. H.r gouverneur 3 tael
met de 20 pic.ls peper en aen den sabandaar
2. d.o item aen den capiteyn van d' Chinesen
2. d.o tael —

Sultan Anum heeft sijn 4.e soon Pangeran
Bringa Raja naer boven gesonden, om alde —
bovenlanders die onder 't gebiet van Jamby —
hooren af te trecken waermede hij ondersteunt
is Z.e onderdanigen trouw schuldigen die nader
was getekent Sybrant Sybrantz ter sijde —
staet Jambij op't Nederlants Comptoir
desen 2e september A.o 1680 —

Register der Palimbangse papieren; aan Haar Hoog — Ed.le den Ed.en heere Ryck. lofft van goens gouvern.r generael — ende Ed.e Heeren Raden van Ned.e India per 't schip — den Eendragt dato 30 8b.r naar batavia gesonden

Ontfangen tot Batavia den 16 9br: 1680 p.r 't schip den Eendragt den 10 novemb.r 1680 —

N.o 1. Originele missive aen haar hoog Ed.e p.r
den Eendracht in affgaende —

2. Facture van 't geladene int schip den Eendracht

3. Cognossement van dien

4. oncost reeckeninge van den selven boden —

N.o 5.

Van Palimbang den 30 October 1680

N.o 5. Copia missive vanden adsistent Sybrant Sybrantsen uyt Jamby dato 29.e deser aende residenten tot Palimbangh gesz:

6. Copia register met haar pasport p.r de Chialoup de orangie boom in dato 10 8bre aan haar Hoogh Ed.e affgesonden

Palimbangh Ire N.a L.te N.e Compt.r desen 30 8bre 1680

Batavia
Aan den Ed.eln Heer Ryckloff van Goens gouvern.r generaal mitsgaders d'Ed.e Heeren Raden van N.der Lants India

ontfangen tot Batavia den 16 november 1680 p.r 't schip de Eendraght

Ed.le Hoog Agtbaare, man, hafte, gestrenge wyse, en seer genereuse Heeren

Hoogh Gebiedende Heeren

Met het Chialoup d'orangie boom den 10 deser vande rheede vertrocken, hebben wij u Ed.e ruytcopie affgemaalt den toestant alhier waer van nu de copia, affgeschreven werdt sijn toesendende, om soo de voorgaende eenigh ongeval hadden becoopen, dan van deze gedacht te worden, daer aen ons verder gedragen den gemelden oorlogh met Jamby wert alhier voorder sueken, en pangeran Aria met syne competente force aengebonden, waarte boots 25 a 30. groote en kleyne bachelaij prauwen

Van Palimbangh den 30 octob 1680

prauwen wel uytgerust 1 maende lanckh
zyn verbrocken, staende over 3 a 4 dagen
noch nader vande Maccassaeren en Ingesetenen
alhier te volgen, van waer dan gesamentlyck
meijnden naer Jamby te stevenen, hebbende
tot dien eynde ooch 2000 bovenlanders naer
de Rivier Lalangh en elders affgesonden om
haer alsoo te lande en te waeter te bespringen

daer werdt seer diverse en variabel vandesen
oorlogh gesprooken, soo dat u Ed:e hoo:e geen
seker bericht connen geven, men segt dat den
Sulthan van Jamby met syn soon, tegen syne
grooten onedel en twéedrachtich syn, daer
over syne grooten aenden Sulthan hebben
geklaeght en versocht dat hy daer met den
gemelden maeter wilde comen, soo souden
sy haer onder hem begeven, en Sulthan ainun
van kant helpen, alsoo alle de gemoederen
tot Sultan Ratou seer genegen waeren

Pangeran Manacabouwij segt ons dat den
Sulthan mede Maccassaren en Pang: Aria
gecontracteert hebben, den Jambinders
te bevechten, en andere dat het maer uyt
Poitise vanden Sulthan geschiet omde gesegde
brantstoockers van cant te helpen, noch
dat hy niet gesint was Jamben formelyck
aen te tasten, ooch souden de Pangerans
Manacabouwij, Dipaty, en Depa, met
Jamby heymelyck correspondeeren en
niet geerne met haer in rupture comen,
men segt ooch dat Dipaty geweygert heeft
naer Jamey te gaen, daer over by syn vader
vertraft synde gedwongen is mede te
vertrecken, dreygende hem, anders syn broeder
Aria in syn plaatse te succederen, sulcx

sy

Van Palimbang den 30e Octob.r 1680

hy seer onredigh en malcanderen wanhoudigh
zyn

Laast maal hebben in onse missive gewaagt
vanden stuurman en schryver[?] nader
bescheyt te sullen geven, wegens het omvallen
vand' chialoup d' Bok, maar alsoo hem niet
anders dan het uytsmyten vanden ballast
can ten laste geleyt worden, soo connen
als noch U Ed.e geen nader bericht daarvan
geven.

Den sabandaar Kiay Tommagon Wira mangala
hebben d'eerste maal voldoeninge voor syn
32. stucx lyfeygenen aangeboden, welcke
hy uytwysende de conditie in U Ed. missive
vermelt, niet heeft willen aennemen,
maar syn gemelde dringende pretentie
aen U Ed. hoogh en: achtbaere gerenvoyeert
met versoeck dat hem alle syne lyfeygenen
tot 38. stucx int getal mogen werden
toegestaen, ofte tot Rds. 40. yder in geede
voldaan alsoo hy segt dat deselve hem hier
soo veel waardigh zyn, segt mede dat syn
volck by eede willen verclaren, dat den
gemelte nachoda 38 stucx slaven door den
onderkoopman vanden Broecke tegen danck
syn affgenomen, en niet verkocht, welcke
slaven wy noch alle tot Batavia hebben gesien,
soo dat wy hier niet anders in hebben
connen handelen.

Den 29e deser hebben een missive vanden
assistent Sybrant Sybrantz: uyt Jamby
overlant ontfangen, daar by verstaan dat
Sultan Anum, de Palimbangse vluchte,
d' Heer Randul hondt door geseyde bevelten-
stie, en was den Sultan voornemens om

zyn

Van Palimbang den 30 Octob.r 1680

Zijn geplanten naar Bat.a gesonden, gelijck verder bij d'copie hier nevens gaande wert aengewesen.

den selven ?? verstonden mede dat Sultan Lamin jnde boven landen verscheyde dorpen onder Palimbangh gehoorende uytgeroyt en eenigh volck gevangen en andere gevoert hadde, streckende 2000 man jnde rivier Lalangh in defensie geleyt, soude hij met 300 man vandaer geraagt hebben, en voorts veel volck boven uyt d'selve Landen naar hem getrocken, en Sultan Katon ontrocken.

desen bekomen u Ed. hoog achtb. p.r den Eendracht nevens den cargasoen van f 102483 „ 4 „ 4. bestaande jn 8000 R.le gekapte swarte peper 3600 stux Cadjangs, en 1000 bossen bint rottinge van diverse sorteringe tot een bossie, streckende 100. 90. 80. en tot 70. en minder rottingen jder bos, dewelcke door den anderen noch op 10 R.le 't cento comen te staen, waarom der ooch niet meer van hebben jngecocht, verwachtende u Ed.e advijs derwegen, off wij met den jnkoop der selven sullen mogen continueren.

Een goede dammer hebben van Banca connen bekomen alsoo die plaats nu om d'jnvasie onlusten weynigh bewaerden wert.

d'ammonitie bij Sultan Katon voorleden jaar van d'E Comp.e genoten, is noch niet voldaan, alhoewel d'schuit van Bang.r dikmaal, doch segt den Sabandaar dat den Coninck daar toe jn voorraat heeft, en dagelijks staat jnde cooping te brengen, bij d'coopes: is noch een kedeeyte [?] partij van dien corrol [?], dewijle dien wortter noch dagelijx van boven gebracht,

Hotten [?]

Van Palimbangh den 30 Octob 1660

inwelcken ons hoop doet, dat Sapenburgh eenelyck
aan syn ladingh sal raecken, die dan mede
soo spoedigh als mogelyck is, tot u Ed.e Ho: ee:
sullen afsenden; indien anders maar eenigh
ontset van capitaal becomen, daar we nu wedder
van ontbloot zyn, waar tegen ooc a 5000 Rs
aen den Coe ten achteren, soo dat onse cassa
noch maar met 500 Rs tot den dagelyckx
gebruyck is versien, versoecken wy u Ed.
ootmoedelyck versoeckende, dat onse opgesonden
Zyde ten vollen mogen becomen daar mede
wedder onse schult connen afleggen, ende
coopluyden tot aenbrengen van haar peper
voor sargoude: en yverich animeren en
willen maecken

Wy hebben ons misnoegen (wegen de wedder-
gesonden schenckagie op den 7e deser aen
Sulthan Caton gedaan) den Sabandhaar sagtelyck
te kennen gegeven, en gevoeligh getoont,
waar tegen hy hem ontschuldighde, en die
daat en Pang. Mancaboum ten laste leyde,
doch was den Sulthan toegeraden, om dat
haar Ho: agtbaarheden geen brieff off presenten
met syne gesanten hadden gesonden, maar
deselve sonder eenigh bewys off antwoordt
te rugh laeten comen, dat tegen syne
reputatie en 's lands wyse strydigh was
het geschiede schenckagie sandelhout wierdt
al mede voor een teycken van ongenoegen
aengenomen; hoewel wy verstaendt syn
hem ontledight hebben voor verhuyren in d'
affslachtingh toegecomen te zyn, ooch
was haar Ho: Ed.es brieff aen den Sultan
met 't Comp.s boden naar costuyme
en niet tot de reputatie van Sulthan Caton

opgecomen

Van palimbangh den 30.e October 1680.

overgekomen naardien de gesanten desse nader,
Kandt verbraeten, gelijck des Sulthans —
geschenken en brieven aend. Ed.e generaele
en Raden van India dickwils op Zijn begeeren
met onse schepen zijn overgesonden. waer
meede Ed.e overblivt Haere dienst.
Schuldige onderdanige en geringe
dienaeren was geteekent Pieter van:
vesten, W.m Sabelaar, Cornelis blochoy,
ter zijde stont Palimbangh int N.e Comp.t
desen 30 8bre 1680

Palembangh

Aen d.e Sr.n en onder
coopluijden Pieter vander
vesten en Willem Sabelaar
Hooft Residenten Aldaar

Eersame wijse voor,
sienighe en seer discreete
Sr.n

den 25 augusty als mede den 2 7bre, hebbe
ick Jongst met den schrijver Pangasan
overgesandt aen u Ed.e gesz: wel wetende
dat u Ed.e desselve ter handt zijn gekomen
derhalven geen copias daer van en sende

d.e saecken alhier staan noch als voorheen
eerst schrijft dat sijn Hoogheyt Sulthan aenm
In hare gesanten na Batavia sal senden
maar tot heden is 't noch niet beheert, die hij
sende

stieren sal, oock niet wetende wanneer
dat hij van hier afvertrecken sullen

den 13e do: is hier uyt Jhor verschenen
het bij Sootanaca, die den 15e augusty voor
Ambassadeur derwaarts was gesonden, met
den selven hadt voornoemde syn hoogh.t gedacht
wat bus poeder te becomen, maar gemelte
Sootanaca heeft van den coninck aldaar
ten antwoort gecregen, dat hij tegenwoordigh
niet conde geven, vermits zij daar weynigh
van versien waaren daar bij seggende hij
soude met Sootanaka wel eenige vaartuygen
naar Jambij senden, volgens syn beloften
aen Sultan Amim gedaan, maar als de
Maccassaaren daar dan niet waaren, soo soude
het maar vertrocken moeten syn; naar
dat meer genoemde Sootanaca hier 4 dagen
geweest hadt, is hij weder naar Jhor gesonden,
't welck mij tot heeden niet bekent is, waarom
hij derwaarts geschickt is.

den 29 do: syn hier van Bantam twee
contings verschenen, de nachodas van
die syn noomen gen.t Mackodongh en Nina
wobeij, droeviche tydingh brachten dat het
al weder met d'E: Comp.e ende den
coninck van Bantam was.

Gesegde mooren hebben oock een brief
aan syn hoogh.t Sultan Amim gebracht,
waar in was inhoudende, om voormelte syn
hoogh.t te maanen om d' 10000. Rd.s die hij
by syn aenwesen op Bantam, van den Sultan
aldaar geleent heeft, doch meer genoemde
hoogh.t diende die mooren ten antwoort, dat
den Sultan van Bantam noch wat soude moeten
wachten naar syn betalinge, daar by seggende
dat

dat hy mede wel bewust was dat Jamby
tegenwoordigh in een slechte staat was
voornoemde mooren hebben mede voor ontrent
4000. Rd.s aen kleeden gebracht om aldaer
te verkopen, maer gem.te hoogh.t heeft
mij dickmaals versocht dat Ick haar gelieffde
een plaatsje in d' E. Comp.s Logie te
vergunnen, om haar kleeden te connen
bergen, tot ter tyt dat haare vaartuygen
wat gekalefaet waaren, alsoo der een
partij van haare kleeden waaren nat
geworden welck versoeck derhalve niet wel
hebbe connen weygeren; verhope het gunstigh
welmenen van u Ed.e hier tot goede bewegingh
sal strecken

Den 8.e October is mede aldaer van Malouca
verschenen eenen dorpa snada die den 30.e
Augustij derwaarts is gesonden, met een
schenckagie van 1 Tayl gout en 20 p.s swarte
Pr, den welcken hy weder geschoncken aen
Sultan Anum gebracht heeft benevens
[illegible], en des B.es [illegible]

Zedert myn laatste schryvens aen u Ed.e is
hier weynigh Pr uyt de bovenlanden gecomen
dewijle syn hoogh.t de coopluyden verboden
heeft om naar de bovenlanden te gaan
negotieeren, ooch heeft syn hooghyt de
meeste part vande Inwoonders aldaar
laaten affcomen, dewijle hier de geruchten
gegaan hebben, dat Daim Mangika met syn
bywesende geselschap, gesegt met Pangeran
Aria van Palimbangh naar Jamby wouden comen
om aldaer andermaal te oorlogen

desen gewert u Ed.e met [illegible]
die hier gisteren avondt van Palimbangh
aangecomen

Van Palimbangh onderdato 30 octob. 1680

aangecomen is, met een Brieff vanden
Sultan aldaar, aen Sijn Hoogh=t Sultan amim
gesz. daarin stont aangehaalt dat hy Sultan
amim tegens den Schryver Pangasam
by Zyn aanwesen alhier soude geseijt hebben,
dat hy na Palimbangh wonde vertrecken om
aldaar pangn. Aria en Dain Mangika vast
te besoecken, oock segt voornoemde Sultan
Ratou in synen brieff, Sultan amim van
Jamby heeft al langh in 't sin gehadt om
Palimbangh te beswinderen, als hy 't noch
soo meynde dat hy maar comen soude, en soo
niet daar meede gemelte Sultan Ratou ver-
haalt en Jamby sou comen besoecken, syn
Hoogheyt Sultan amim dien brieff dickmaals
gelesen hebbende, seyde dat hy nooijt sulcke
woorden gesprooken hadt, oock niet van
sins geweest waar, om Palimbangh eenig
quaats te doen, doch daar by seggende willen
de Palimbangers Jamby comen besoecken
't is goet, het staat en haar believen
maar sy en hoeven niet te dencken dat de
Jambinesen voor haar vervaart zyn. naa
't sigh laat aensien soo salt geen goet
werck geven met Palimbangh en Jamby
soo langh als Dain Mangika daar is, want soo
hy iets quaats aenvangt tegen Jamby
soo crygense de Jamboneesen ooch op den
hals.
Ult° September is hier een van s'E Comp.s
lyfftuygens overleden genaampt Tingal van
Jamby, hier mede door haastigheyt afbreek-
ende soo wil na myne groetenisse U E.
in godes heylsame bescherminge bevolen laten
en blyven (onderstont) U Ed. onderdanigen
en hoogh verplichte dienaar (en was geteekent)
Sybrant

Van Palimbangh onder dato 30 Octob.r 1680 —

Sybrant Sybrantsz: In margine stont,
Jamby Int Nb.r comp.t adij 22 october 1680 —

Voor ons ondergesz. gecommitteerdens ter ordre
van Zijn Ed.t d'heeren daertoe gestelt, gecol-
latioeert ende accordeert met desselfs principale accorde
Bevonden In Casteel Bat.a ult.o 9b.r 1680 —

Joan van Hiden

Claas Hollaart

Corn. Sindius de jonge

Adriaen Theziels

Register aller aengekomene Papieren zedert 2.e maart deses Jaars 1680 alswanneer de papieren Jongst na 't vaderlant gesonden syn, concernerende het quartier Malacca met het geene daaronder sorteert, tot Batavia aengebragt soo als deselve nu tegenwoordigh met de eerst retour vloot naar het Patria gesonden werden —

1680 —
ontfangen

Den 18 maart
p.r 't Jagt de Hoop —

Register der papieren —

Missive vanden gouverneur Jacob Jorisz Pits en den raat in Malacca aen haer Ed.e dato 2 maart 1680 —

getranslateerde en bevestigde vredens articulen int Nederduyts en maleyts tusschen d' E. comp.e ende van Naningh en Rombouw dato 25e January geslooten ende den 13e Feb: 1680 bevestigt en onderteekent

[illegible] van comp.s gebouwde als geconquesteerde huysen in Malacca, zedert de verovering der stede met de beschryvingh der zelver

Lyste van alle inwoonders tot Malacca wonende, excepto de maleyers —

Den 10 April per Chinees vaartuygh

Register der papieren

appendix missive vanden heer Jacob Pits en den raat in dato 9 maart 1680. aen haer Ed.e gesz

Den 12

1680

Den 12 Juny per de fluyt Aardenburg — Register der malacse papieren

Missive vanden gouverneur Jacob Pits en den raat tot malacca aen haar Ed. dato 13 maij

Verclaars vanden schipper Jurriaen Denkoff op 't Jacht de goede hoop, van 't gepasseerde ten Straate quada in zijn arrivement aldaar gedateert

20 July per de chaloup Duyvenburgh — Register der papieren

Missive vand' heer gouverneur Jacob Jorisz Pits en raat tot malacca aen haar Ed. dato ult.o may 1680 —

27 October 1680 per de chaloup de Wintront — Tweede Register der malacse papieren

Missive vanden gouverneur Jacob Pits en den raat tot malacca aen haar Ed. dato 5 octob.r 1680 —

Rapporte wegens 't voorgevallene uit malacse vaarwater tusschen de chaloup de Katap en 2 maleysche gonting dato 19 september 1680 —

Placaat wegens 't vercoopen van Europese dranken &c.a tot malacca geaffigeert den 12 July 1680 —

Verantwoordingh der malacse en peraks winsten en schaden inden jaare 1678 en 1679 gevallen

Instructie door d' h.r gouverneur Pits en raat tot malacca aenden coopman adriaen Wielant naar pera mede gegeven dato 19 January 1680 —

Memorie door d' h.r gouverneur en raat voormelt aenden schipper Jan ammans op de chaloup de wintront over peraque quada mede gegeven van dato 19 Janu. 1680

Memorie —

1680
ontfangen

Memorie door den coopman Wieland tot Pera aen voorn: schipper Ammans naer Quedda mede gegeven dato 9 maart

Rapportie vanden schipper Jan Ammans wegens zyn wedervaren in Quedda aen Sr Wieland voorn: in Pera overgelevert dato 25 maart

Rapport bij forma van brieff door voorn: Jan Ammans aende Hr gouvern: Pits en raet in Macassar gedateert primo maart 1680

Rapport vanden ondercoopman Anthonio de Vogel aenden Hr gouvern: en raet voormelt in dato 8 January 1680. wegens zyn wedervaren int aenwysen der schepen na 't Eylant Dingdingh

Rapport vanden ondercoopman Arnoldus de Carpentier aenden Hr gouvern: Jacob Pits en raet tot Macassar gedaen dato 11 Janu: 1680. wegens zyn verrigten en wedervaren ter Custe van Quedda

Van Malacca den 2 maart 1680 —

Register der brieven en Papieren gesch: door d' Ed.e Heer gouv.r Jacob Pits mitsgad.s den Raat der stadt en fortresse malacca aen haar ho: Ed.e Heeren Rycklof van goens ——— gouv.r generael en: Raden van India dato 2 maart a.o 1680 P.r 't Jachie de Hoop en schipper Laurens Jansz: Schrick ———

ontfangen tot Bat.a den 18 maart a.o 1680 P.r 't Jachie de Hoop —

N.o

1. originele missive aan ged.te haar Ho: Ed: door gem.e H.r gouverneur en Raat ——— geschr: dato 2 maart 1680 ———
2. Copie d.o aen gem.e haar Ed.e de ——— date 1e.o January deses Jaars p.r den malaysen embadoor Pedro ——— Vaas geschr:
3. copie van ons voorige gesondene Register ——— der papieren aen haar Ed.e Vormelt ———
4. geteeckende en bezegelde vredens articules in het nederduytse gesloten tusschen ons, en die van Nanningh en ——— Rombouw ———
5. Idem d.os inde maleytse Tale —

N.o 6 —

Van Malacca den 2 maart 1680

N° 6. copie petitie van d'jaarlijx benodigde in Malacca

7. Twee pasceduels van den armoeder Jan Domingos, als een ult° Feb 1678 en 't ander 24 Feb: h° passo

8. Twee stux requesten van den armoeder Abbadin om op Malacca te mogen bezyden mitsgaders resolutie dien aengaende dato 17 Feb: deses jaars

9. Lyste van comp^s gebragte kussen hier in Malacca en haar correcte beschryvinge

10. D° van alle gerequestreerde ditos ad idem sedert de gewichtige stoveringe

11. Copie brieff van Sr Adriaan Vlaent als opperhooft in Pera herwaarts gesz: dato 2 January 1680

12. Copie D° van hier aen d' gouv^r Cayleur na Paliacatta gesz: dato 7 Feb: 1680

13. copie appendix van hier aen d' H^r Directeur Jacob Verburgh in den Raat in Bengalen gesz: dato 7 Feb 1680 p^r Siams conings schip

14. Copie briefje aen den E: outkoorn en mont maker opperkoopluyden en opperhoofden tot Masulipatnam dato 10 Februarij

15. copie briefje aen den Sultan tot Quardam en een dito aen den Sultan Mogol na Rachan dato 8 Feb:

16. Extract uyt de resolutie van den Edelen Heeren ... dien, en 2 Febr: rakende het muntwezen buytenden gouvernement gepeyst

N° 17

Van Malacca den 2 maart Aᵒ 1680

Nᵒ 17. Requeste vanden boeckhouder en soldaet in spera Castor Timmer

18. Lijste van alle inwoonders binnen Malacca exempto de maleijers

19. Inventaris van alle hout en laugh schars in en buyten dese fortresse alreede effectief bevonden

20. 6 stx Requesten der sollicitanten nade Sabandaers bedieningh alhier

21. Diverse soldij papieren
Zijnde het scheeps boecken vande fluyt Croonenburgh in handen vande schipper Laurens Schrick gedaen &c

22. Certificatie vande bevindingh van 't jachie de diamant hier bij verdelinge vergt

23. Twee hoofse briefjes als den van radja maraja uyt namingh en tander van orang kaya Lilla Maharadja hooft van Rombouro aen ons geschr: dato 10 Januarij

24. Hoofs briefje vanden coninck van pera ontfangen dato 2 maart

25. Facture en cognoissement van 't geschept met jachie d' Roos

Malacca Adij 2 maart Aᵒ 1680

Batavia

Van malacca den 2 maart 1680 —

Batavia

Aen haer Ed.e de Heeren
Rycklofft van goens gouvern:r gener:l —
en d' Raden van India —

Ontfangen tot Bat.a
p.r Jagtie de Roop in
dato 10 maart 1680 —

Ed.e Erentfeste grootagb:
manhaffte wel wyse verre;
siende en genereuse Heeren —

Wel gebiedende Heeren

ons jongste schryven is geweest uÿt.e Jan.i p.r vry chaloup

ons jongsten schryven aen uwe Ed.e is geweest
uÿt.o January verleden gesonden met de Chialoup
van den macassen morador pedro vaes —
waar neffens uwe Ed.le ooch weeden
toegesonden de copie van onse brieven dato —

daar nevens gevonds de copie missive na de Indische cust

8 Xber van ceylon, en de custe van India —
gesonden, neffens soodanige andere brieven —
en papieren meer als het hier bygaende —

gaande 't register nochmaals hiernevens

register en d' copie van ged.e onse eerste —
schryven der noode zynde uwe Ed.e kan —
vertoonen onder deselve is ooch geweest —

Jaarlycks petitie

onse gewoonel: jaarl: petitie en de het —

gerenoveert contract met de nanningers en Rombouwers —

gerenoveerde contract 't geene wy acht de voegens
Ued.e gedragen consent met de nanningse —
en Rombouwse woemagten 25 January voorn —
heeden gemaackt, noch doch maer om —
de korte van onse maleytse schryver onbeschoord
en —

Van malacca den 2 maart A:o 1680

en gets= is geschreven, naerdien de leden van
syn ontpassentheyt gerecommandeert en
die plegtigh den 13 februarij besloten in
bywesen van al onse raetspersoonen en
Soo hy eerst onder den eedt bevestight
op den alcoran affgeleyt zynde, soo comt
het selve nu noch andermael int maleyts
en duyts principalycke hier nevens om met
uwer Ed: approbatie bevestight en ons
soo weder toegesonden te werden, gelijck hy dat
by onse voorsz: aen Jongste te weder versogt
en uwer Ed: daer toe behoort gemaeckt
hebben dat int bedingen van nieuwe
en 't vernoveren vand' oude articulen
alles g'observeert en in agtingh genomen
is, wat men maer eenighsints heeft
cunnen bedencken dat tot voordeel
vand' E: Comp:e en deese republycque
int handelen van dien halden hoop te krygen
of te brecken soude syn; doch die van
Naninghs hadden met het versoecken vande
betelplantingh ten principale van hun
voor heene daer by geanimeerde voordelen
als nu onlangs sterck versocht na 't afleggen
van den eet, en teyckenen der contracten
datmen haer oock bij de culture van dien
groene bladen geliefden te laten
continueeren alsoo dat wel het voornaemste
middel was, 't welck haer eenige tot
sustentement en onderhoudt maer dit
by ons altyt weder soo begrepen synde
soo heeft haer dat versoeck absolutelyk ontseyt
en daer tegens wel serieus gerecommand-
haer gedaene en beloofden eedt te
getrouwelyk:

nu geteekent den 13 Feb:r

ter presentie van alle de raden mitsgad b'eedigt op den alcoran

gaat int maleyts en nederduyts over om g'approbeert te werden

daar in alles bedongen wat men heeft cunnen doen

ten beste vande E: Comp:e

de maleyens versoeken na de onderteykening de vordere culture van betel bladen

als 't voornaemste middel om hun te sustenteren

wort haar afgeslagen en ernstigh gelast hun woort te houden

Van malacca den 2 maart 1680

getrouwelyck na te comen, ende met
die van Rombouw te helpen besorgen
dat ons ten geprefigeerden dage de bedongen
60 stux slaven, nevens d'andere goederen
en geroofde slaven &c.a worden besteet
en toegebragt op dat wij daar niet reden
mochten vinden, om hier nademael yets
anders van UEd.le voor haar
t' impleoreren, sonder nochtans te uytten
wat dat soude wesen alhoewel onse
meeningh in desen sprekende opde
quytscheldinge vande 2000 Rds, dewelke
almede belooft hebben binnen den
tyt van twee jaren ande Comp.e, te
sullen voldoen, maar geensints gelijck
hier vooren werts gedacht is opde beyde
plantagie, alsoo dat onse hier gelijcke
UEd.le by haer geeerde en seer
aengenaeme missive van dato 26 octob.e
a.o verleden, daar op wij hier nu met
eenen versoecke de gesprokene, en
geheelende antwoorde sullen koomen te
niet te stellen) wel gelieven te
seggen voor haar te wet, en voor de
nieuwe aengetoocde malaxse ... tanyen
te schadelyck soude wesen

Den sabandaar van Rombouw mede yets
willende voort brengen, versocht deselve
vermits dat sieckelyck was, over see
en voorde rivier pannagie naer huys
te mogen keeren, dat hem toegelaten
is, dogh dat hem daar de siecte vrongh, geloven
qualyck, maar wel dattet hem te doen
was

Voornamentlyck in 't opbrengen der beloofde 60 slaven nevens andere geroofde goederen &c.a

souden voor haar dan yets gunstigs mede van haar Ed.e impleoreren

als quytscheldingen vande beloofde 2000 Rds

en geensints onse meeninge tot de Culture van beyde intenderende

als soudende sulcx onse eygen ingesetenens te schadelyck syn

Sabandaar van Rombouw vermits syn sieckte

versocht door de Rivier pannagie na huys te mogen keeren

Van malacca den 2e maart Ao 1680

Was om te laeten off nog volgens belofte en — *is hem toegestaan*
de rivier geopent en ons besettingh daer
vandaen al thuys geroepen hadde dan — *Syne vermeynde nieusgierigheyt om te sien of wy onse besettingh aldaar t huys geroepen hadde*
niet bevindende indesen het spreeckwoort
waarte sijn, dat segt die selfs niet en
deugt, en vertrouwt ook geen ander
alsoowel wij ogter moeten seggen dat — *tusschen Rombouw en nanningh een meer dan ordinarie harmonye en vereenicheyt*
alle onder het contracteeren bespeurt
hebben datter tusschen die nanning en
Rombouw een meer, dan ordinaire harmonye
en samen knoopingh geweest want
niet tegenstaande die van Rombouw — *Roubouwers als Johoresen gereekent*
onderdanen van Johor sijn, en ingevolge
van dien haar soo veel als ons niet
hadden behoeven gelegen te laeten als
wel ons eygen onderdanen derniettemin — *Gedragen haar egter als ware Subjecten in alles*
~~hebben~~ hebben kunnen wenschen alsegetten #
soodat men hier uyt sonden moeten
concludeeren de waarheyt te wesen
't geene Radja Indra in syn eerste brieffie — *voordeelen daar uyt dat sy de principale bel hamels syn*
van haer heeft geschr: namentlyck
datse de voornaemste en belhamels en
aenstokers vande oorlogh syn geweest
off ook wel mede 't geene dienaangaende
door die van Johoor is geexaggereert en — *of door die van Johor geconstringeert tot bylegginge der onlusten*
voorgegeven geweest, te weten, datse
haer in alle maniere weederom met ons
hadde t'accommodeeren en te bevredigen
offe dat den Johorsen vorst soo haest syn
krygs magt maar weer uyt Jamcy te
rugh hadde, hun de soon vanden Dato — *uyt vreese van selfs geruineert, of door den Johoryt gestraft te werden*
Laxamana soude opt Lijff sullen om
haar teenemael te ruineeren en uyt
te royen dogh het sy hier mede soo 't wil
wij hoopen altoos in antwoort deser

van

Sij haar in alles, soo obedient en gebuyghsaam gedragh als men van een onderdaan niet anders soude ~~hebben~~ ~~connen~~

Van Malacca den 2 Maart 1680

van uwe Ed: te vernemen dat se
in dit considereren geen minder behagen
sullen scheppen van onse arme ingesetenen
daar in [illegible] komen te maken, godt
geve maar dat se bestendigh en langhdurigh
mach blijven en uwe Edle onder en tusschen
ook bequaem mught werden, om dit
swacke guarnisoen pr eerste gelegentheyt
met 80 a 100 militaire te recruteeren
in plaatse vande geene welcke ao. [illegible]
van hier gelargeert en dese jaere al
mede door 't afstecken van geld twee maenden
soldij contant op rekeninge: tot langer
continuatie te bewegen sullen wesen
en dan soo waeren wij nogh mede gaerne
versien met de twee voorheen gesondene
jachtjes van 30 a 80 lasten groot alsoo
wij onder verbeteringh van uwer Ed:
oogh en prudent oordeel meijnen deselve
mede in tijden te dese dat dit vaarwater
ons sterck bij vreemde equipagien
bevaren wort, ten hooghsten te
benoodigen, indien wij anders bij eenigh
onbedenckelijck voorval altijt bequaam
sullen wesen, om comp.s recht soo wel
in dit nauwe van Malacca als over de
Cust als der elders meer waart
benodigen mocht met respect te
maintineeren blijvende dit gouvernement
a present in t geheel noch maar versien
met de volgende scheepjes en chaloupen

namentlijck 1 jacht Muijderbergh na Choromandel

Jacht Laren
Chaloup de Schaar
de boot Vlissingen
} in [illegible] Bettingh

1 Jagt

[Marginalia:]

verhoopen dat de vrede aengenaem wesen sal

en haer Ed: in portuer ons swacke guarnisoen te recruteren

versoeken de twee jachts

voor desen ontboden en in dit vaarwater gebruijckt wordende om deurgaans te cruyssen

getal der scheepen

Van malacca den 2 maart 1680

's Jacht Bantam
chaloupe de liefde
d[itt]o duysenburgh ende
chaloupe 't Sacapie
~~'t [illegible]~~
} order op Batavia daarse alle benodigt zyn — dessulfs namen

's Jachtie de Windhont, na Queda

's Jachtie de Roos zynde brenger deses

sonder meer, alsoo wij bemercken dattet chaloupie onrust Cotty door uwe Ed. aangekondt, en wij daar vergeefs door de slechte gestalte van 't Jachie de diamant op syn terugwaarts komste uyt de rivier pannagie noch meer genoodsaackt geworden syn 16 february wederom te versoeken 't selve by openbare beckenslach te doen verkoopen, en voor 50 Rd[s]. aen andere over te laten, andere soo staan de saken hier overal in gewenste termines, en syn ons tot heden van Siaka, Cabon, Gitty noch Cota Rana geen claghten voorgekomen maar drijven die Siniatesen met onse Inhabitanten haren thin handel na believen sonder dat se daar in door yemand anders belet worden dan door haer eygen onvermogen en luyheyt en waar omtrent het als nu mits het overlyden van den ouden nachoda Cambade en 't hooft vande thin mynen niet te beteren staat, vermits de twee oude de voornaamste aenleyders van dat werck ende gemaackte contract met ons syn geweest.

Vande meermaals geciteerde en gerenoveerde contract

chaloupie onrust noch op batavia

't Jachie diamant by beckenslagh vercocht voor 50 Rd[s].

noch syn ons geen claghten gecomen van Siaka, Cabon, Gitty en Cotta Rinna

drijven den thinhandel met d'onse gerustelijk.

Vermits de doodt van nachoda Cambade hooft vande thin mynen staat die negotie te minderen

Van malacca den 2 maart 1680

Contract met Rombouw, en Nanningh —

contract schriften, sijnde die van Nanningh
en Rombouw mede ieder in duijts, en
een maleijts overhandigt en hebbende
buijten de geene die hier werden aan

gaan tot haar Ed.e over, en blyven hier noch een Origineel int maleyts en duyts berusten —

uwe Edele overcomen, desgelijcke
ook noch van ieder den principaal behouden
om bij onverwachte ongelucken vande
overwaarders (dat godt verhoede dan

Ostagiers 8 persoonen vande voornaemste, hier verbleven —

niet verleggen te wesen, de Ostagiers
deser hier gelaten, en verbleven sijn
bennen 8 persoonen vande contrahenten
en haere kinderen die nu van voor eerst
soo lange onder bewaringh van onse maleijtse

onder 't opsicht van onsen maleijschen schryver —

schrijver hebben gestelt, tot dat
de nieuwe banckesaal, die den eerde
opsicht vande rivier onderdeijnt
Victoria afgesloten blijft, sal voltooijt

Tot de nieuwe banck saal sal voltoijt wesen —

wesen, als wanneer sij desselve daer staan
te verplaatsen, desgelijcx is den panglima
van Melleqne die door sijn hogen
ouderdom al aan 't suffen, en om sijn
gedestiërs kinderen bij die van Naningh

den panglima van melequie mede hier verbleven —

noch Rombouw niet derven versocht nogh
begeert is, onder borghtocht van geseijde
maleijtse schrijver aan hem opgegeven

De gecommitteerdens die nu jongst

de gecommitteerdens over de Japanse Cargasoenen gestelt

tot het overschepen vande Japanse en
Bataviase cargasoenen hier ter stede
gestelt geweest sijn, met namen de
coopluijden S.r Jacob Snickers, en
Adriaan Wilant, benevens bijsdaer van
opgestelde memorie niet alleen serieus

gerecommandeert nauwe acht daarop te nemen om alle abuysen te eviteren —

gerecommandeert goede sorge te dragen
dat de goederen int overschepen van
t eene schip int ander wel ende
behoorlijck

Van malacca den 2 Maart A.o 1680

behoorlyck gehandelt, maar dat daar
ontrent oock alle abuysen quamen geevideert
te werden, en waarvan ons deselve
na gedaene ondersoeck hebben gerapporteert
datse alles geobserveert en volgens haar
last voldaen hadden, sulcx qualijck
connen treffen, off uwe Ed.e sult
daar omtrent al mede genoegen scheppen
ende repartitie oock nabehooren en
achtervolgens hare intentie gedaan te
wesen hebben bevonden, synde met het
affpacken vande Salsinase campher
in potten en baeys, mitsgaders het
merckt en pertinent daar op stellen
vande nombers en 't gewichte, soo als
dat anno verleden voor de eerste maal
in Japan geschiet is, hier groot gemack
gevonden, en staat sulcx noch al meer
te beteren, indien maar anders de Japanse
opperhooffden bij hun voornemen persisteren:
blyven, van voortaan alle potten even
groot, en van eenen gewicht te doen
backen en af te scheepen, en waar door
dan oock te vertrouwen staat, dat de
extraordinary onderwigten, die dat volck
wel anders jaarlycx door de quade
gestalte der baeys op de comptoiren daar
't om te vercoopen na toegevoert wert
[illegible] gehouden stellen

hebben behoorlyck rapport gedaan

't geen wel gevallen sal soo wy koopen

de nieuwe gepractiseerde methode int affpacken vanden Campher desen jare seer goet bevonden

by continuatie daar in na desen sien wy groot gemack

sullende de onderwigten daar op soo hooge jaarlycx niet comen te vallen

Van soo veel hoffelycke brieven, en andere
geschriften door uwe Ed.e na Ceylon
Chormandel, Bengale, Mallebaar, Souratta,
en Persia geschreven, en open herwaarts
gesonden heeft den gouvern.r volgens
uwe Ed.e permissie lecture genomen
en

Brieven van haar Ed.e na diverse plaatsen

heeft den gouvern.r na genomen lecture daar uyt voordeel getrocken

blyft danckbaer voor die bewesen Courtoisy

versoeckt de verdere Confirmatie van 't selve

syn alle behoorlyck versonden geworden

en daer uyt ten dienst van de Comp.e
syn mittigheijt getrocken; en blyft hy
voor de courtoisie die naer aengaende aen
hem bewesen ooch danckbaer, met
verbieden, en ootmoedich versoeck
daerinne jaerlycx mach werden geconfirmeert
gelyck in tweemael na den anderen
geschiet is, daer het syn E. ooch
voor deselve de behoorlycke sorge gedragen
en syn die alle wel versegelt
versonden, mitsgad.s de manquerende
Elevaten daer toe hier geshipeert syn
geworden.

tot de Reyse na Andragiry inclineert niemant

Sulthan Quantam heeft lust de Andragieresen op 't lyf te vallen

had gaern onse assistentie

Tot den besendingh na Andragirij syn
onse ingesetenen tot noch toe niet te
despondeeren geweest, van en kreegen
wy daer van daen ooch geen tydingh,
maer uyt Manicabouw wert gerapporteert
dat den Sultan Quantam in wille hebt
sonde hebben, om die van Andragirij met
onse knecht op 't lyf te vallen, doch voor
ons meynen wy niet dattet raetsaem
sal wesen, en wat hy alleen uytrechten
sal, leert den tyt

't inwisselen van spaans gelt te excuseeren soolange kunnen

Indient gedurende noch geschiede
niet te hopen, dat wy nadesen al meer in
gebreke om Spaans gelt tot den Kinc
handel in Pera quamen te vallen
soo sullen wy echter het inwisselen
van die silvere specie soo langh excuseeren
als het eenighsints buyten merckelycke
schade van de Comp.e mogelyck en
doenlyck wesen sal, te meer wy tot ons
leetwesen by uwe Ed.e adscriptie mede
hebben moeten lesen, dat den afftreck

van

Van malacca den 2 maart 1680

Van dat mineraal door den grooten
toevoer die d' Engelsen en Mooren
daar van uyt Tanasserij, Siam, Quedda
&ca. komen te doen, op de voornaemste
en meest gewilde plaatsen, in soo lagen
verval is geraakt, dattet Jongst tot
Chormandel maar 29. en in Souratta
8 $\frac{7}{32}$ pr. Cto avans heeft kunnen
renderen, anders is den toevloeij soo uyt
Pera als andere plaatsen daar van hier
redelyck, ende is onse Jongsten voorraat
al wederom met 12635. ponden gestyffeert
geworden, doch of den toevoer uyt Pera
door 't overlyden vanden moor Sedelebee
veroorsaeckt, daar aen valt grootelyckx
te twyffelen, en wel om uyt de menigh
vuldige claghten die ons over syn persoon
gedaan worden, het tegendeel vast te
stellen, verhalende onse, en andere vreemde
Equipasten die daar vandaen komen
eenparich, dat gesepte moor door syn gewone
sinistereeden den Coninck reeds voor
soo verre verleyt dat jurisdictie vande
aloude gewoontens, daar te Lande
gebruyckelyck, gedisponeert heeft, dat
syn Hoogh=heijt toelaat niet alleen
alle vreemde Handelaars vaartuygen scherpelyck
te visiteeren, maar oock alle soorte van
goederen die daar ingevoert werden, vertiend
na te rekenen, en van yder tien stucken
een voor gerechtigheyt te nemen, en
dit geschiet soo wel vande cleeden
en coopmanschappen die daar aengebracht
worden, als vande gene die den coopman
overbroght sonder te rugh komt te voeren,
soodat

den verval van het thin mineraal ter oorsaack vanden grooten toevoer door vreemde, is te beclagen

hebbende Jongst op Cormandel maar 29. en Suratta 8 $\frac{7}{32}$ pr Cento afgeworpen

twyffele aen een groote procure van thin in pera

Sedelebees oude sinistereeden ontrent de peraesen

Weet den Coningh te disponeeren om alles scherpelyck te visiteeren

neemt een thiende voor gerechticheyt vande aengebrachte kleeden als mede die wegh gevoert werden

Van Malacca den 2 Maart 1680

Waar door den Coopman de lust verliest derwaarts te Equiperen

Soo dat onse en andere Equipanten geen
hoe groote genegentheyt meer hebben
om derwaarts besendinge te doen, en noch
veel minder na Queda; doch wy sullen

Sullen echter trachten haar tot die besendinge te Animeren

haar echter tot 't een soowel als 't ander
met alle vermogen trachten 't animeeren
en te continueeren, aangesien dit de voorde-
ligste weegh, en bequaamste middelen

als de gereelste middel om veel thin te versamelen

zyn, om tot Queda in den thin handel
nessens d' ingesetenen derwaerts te partici-
peeren en van Pera het meeste
groo na ons te trecken, te sommer synde (?)
dat wy dese eerste maanden tot geen
cleyne schade voor de Comp.e alle
Coopmanschappen met contant hebben
moeten incoopen en daardoor genootsaackt
syn geworden uwe Ed.e om soodanige

vorderen een payement en tanto van 16000 Rds

16000 Rds. payement costig te vallen
als by onse gewoone Jaarpetitie die hier
in midden by Copie nevens komt gevoeght (?)
staan

Besonderde den debet van gemelte moor
geweest uwe Ed.e dat by ons meergemelte

den debet vanden moor Sedelebe is 100 Bhaeren off 6300 Rds

jongste schryven bekent gemaakt is, noch
den tanto van 100 Bharen thin of 6300 Rds.
tot 35 Rds. de Bhaar gerekent, waar vande
grootste helft de Comp.e, ende reste de
erfgenamen van Sal.r Hendrick box

de grootste helft hoort de Comp.e ende rest hendrick box Sal.r

en hun crediteuren competeert tot het
innamen vandiesen staen by ons geen
debvoiren, noch practicable middelen
gespaert te worden, alhoewel des niettemin

werden alle debvoiren tot desselfs invorderinge aan

te vreesen is dat de traagheyt van den maleyschen
aart

Van Malacca den 12 maart 1680

Haart, om yet te schrijven, ons nogh al —
weynigh bewust, en moogen tot wacht ons
sal costen, eer de betalingh sal willen —
volgen —

En wat aenbelangt de corporeel en exem
plaire straffe, welcke de 8 persoonen en
anderen meer vant Jachie Larens volck —
die hier Ao verleden met de schuyt van —
do Jacht steeds geweest, en buyten kennis —
van haar opperhooft den coopman Adriaen —
Wilant uyt Pera syn comen vluchten —
wel souden gemeriteert hebben indien het
met haar vlucht en voorgeven van den —
schipper den hals te hebben willen breken
sodanigh gelegen te wesen was bevonden, als
wy daar selfs inden beginne wel van gepersua
deert, en gedachten gehadt hebben, namentlijk
dat die waren geschiet door den boos en —
obstinaat voornemen, en niet door genoegh
same suffisante reden, maar inden den —
fiscael Burgers en Equipagie meester
Barent Visser hebben ons op haar wederkeeren
daar van beter onderrecht, en —
mondelingh gerapporteert, dat haar was —
gebleken dat de clachten over de schippers
ontweldadigheyt door het scheeps volck al —
deselve maeken aen't opperhooft bekent —
gemaeckt waren en dat gesyde opperhooft —
ook al gevisiteert hadt, den schipper —
door goede woorden, en scherpe bedreigingen
van syn tirannige regeringh af te —
bringen maer te vergeefs, om reden soo —
dickmaels als hij vant opperhooft syn ...
hadde gekregen, en daer na wederom —
met het volck int bost quam, haar dan
t'elckens slimmer, en slimmer tracteerde,
met

maar vreesen datter wat wagtens aen vast is —

de persoonen die met de schuyt van t Jagt Laren hier gecomen —

hadden wel verdient gestraft te worden —

Soo sy gelijck gemelt wert, waaren — schuldigh geweest

den fiscael Burgers en Campagie Mr Visser van Pera — Retournerende —

Gevende den schipper — de schuld wegens syne wreetheyt tegens 't volck —

waar van hy op — verscheyde vermaningen geen afstand wilde doen —

Van malacca den 2 maart 1680

maar het volck soo langs soo harder tracterende, als hijse int bos hadt.	niet anders rontsende nae tiersende als ze se souw honden noch doodslaan, en soo dan slagen, en waer na hij 't ooch schijnt aangeleijt te hebben gehadt ondermits
een was doof geslagen een verminckt aan sijn arm, een derde bij na den barsten — geklopt soodat hij een ijseren bant gaet	hij er een doof, een verminckt aan sijn arm, en een darde soo verre te barsten geslagen heeft, dat hij al sijn leven in een ijsere bant sal moeten gaan twee het volck sonde dalsi door hun slagen aan 't opperhooft niet en verdeden onder schipper vandaags totdagh boose wert, hebben uijt een [illegible] drift
Resolveeren stillatijs tot ons af te komen	geresolveert, des schijnt met hare klachten soo veel als te geraken tot ons af te senden voorgevende liever te willen sterven, dan
en hun clachten derwegen te doen —	soo langer getiranniseert te werden, en het schijnt voorder reden geweest te sijn
schijnende dit ooch de [illegible] van haar opkomste geweest te hebben —	waeromse hebben voorgegeven, dat der eenige onder haar souden wesen, die al voor langh voornemens waren geweest den schipper den hals te breken, sonder dat haar egter de waarheijt van dit
Gemeete fiscaal en Equipagiemeester	seggen is kunnen beweesen worden, soodat den fiscael en equipagiemeester dit een en ander met den schippers raet
Vergeven hunnen misslagh onder scherpe recommandatie van sulcx niet meer te begaan —	overwegende en daarin meer hoogdringende noot dan boosaerdigheijt bevindende, hadden met den anderen goet gevonden het gehele scheeps volck deselve door een serieuse waerschouwingh, en scherpe reprochen van dit verhaalde niet meer te doen, of dat het haar qualijck vergaan soude) van hun begaane fauten te [illegible] en den gemelden schipper tot ons over te brengen
brengen den schipper mede alhier en erlangt sijn straffe —	geschiet dat ooch gedaan, en hij voor sijn [illegible] tijt sijn welverdiende straffe tot genoegen

van

Van Malacca den 2 maart ao. 1680

Van uwer Edle ontfangen heeft, quaelyk kunnende dubiteeren, off deselve booven verhaalde hebben, de oorsaken sullen uwer Edle omtrent de gedreygde straffe aan 't gemeene scheeps volck niet genoegh geven, dat ons te binnen tyt niet minder van de wettmatigh geoffreerde straffe aan den boosaardigen schipper aangenaemen sal werden te geschieden

Verkoopen sulcx wel gedaan sal wesen

Het sonde inderdaat een gewenste sake syn, indiennen hier doorgaens van suchte sorghdragende en voorsichtige luyden [illegible] was, die men met gerustheyt het expeditie van onse bevelen mocht toevertrouwen maer gelyckerwys alsmen niet altoos na syn sin kiesen of krygen kan, soo moetmen ook dikwyls met de lieden behelpen die men heeft, het niet te min soo gelieft uwer Edle vaster versekert te wesen dat wy over Comp.e saaken de nodige voorsieninge sullen dragen, en na uyterste vermoogen daar in vigileeren, synde den Gouverneur [illegible] kortelyck laat [illegible] by syn [illegible] eenige malen moet laten [illegible] dien hy weet dat uwer Edle niet smartelyck kunnen vallen wy laten staan dat syn E. om den Chinees off yemant anders uwer Edle soude trachten door onwaarheden te helpen offe van den saack anders te doen geloven, als inderdaat de waarheyt is, en om dewelcke reden uwer Edle by ons schryven van 18 december oock pertinent aenwysinge hebben gedaan, van 't geene onse na aleken geslagenden Chinees, wegens het vaartuyg van [illegible] daar tot retour gebracht

Wenschen na begeeren persoonen tot expeditie van Comp.e saken

Sullende syn E. echter na vermogen vigileren dat alles wel geadministreert wert

en geensints om van persoonen t' oock mochte syn, haar Ed.s soeken te misleyden

Van malacca den 2 maart ao. 1680

gebragt, en welse daer van aande
Comp.e verkocht hebben

de scheepjes St. George en hils goede hoop

Dat de twee Engelse scheepjes
namentlijck het Jachie St. George en de
hils der goede hoop die hier ao. passado
van Tongaran gecomen, en weder over

van cleene importantie

Atchin naderwaarts vertrocken niet
meer dan eenige weijnige dingen gemeest
sijn, dat gelieve uwe Ed.e almede
niet dan voor waarheijt aan te nemen
ende datse beijde voor haer aengebragte

betaalde gerechtigheden vande selve

goederen maar 231 1/2 en wegens uijtgevoerde
dittos eenige 115 Rds aen tol betaelt
hebben, dat is veroorsaacht om dat den

haar amphioen en boter aan d'E: Comp: tolvrij vercocht

eenen al sijn aengebragte amphioen, en
den anderen het meeste gedeelte van sijn
hoeije boter tolvrij aende Comp.e verkogt
en daer en boven nogh partijen wel wegens
gemaackte schulden bij den bekenden dirck
Jansz: van Coneen [?] voor hun meesters
Noch: aendese en geene hebben moeten

blijven echter suspect van sluijckerije

betaelen, dogh datse daerom echter geheel
vrij van sluijckerijen soude geweest sijn
staat mede qualijck te geloven, werdende

passagie gelt van portugeese scheepen blijft continueeren

bij ons met het heffen der Passagie
gelden vande portugeese scheepjes gecon-
tinueert, gelijck uwe Ed.e dat bij ons
beste, en hier echter bij dit ons schrijven
comt te blijcken, te sammen sijnde datter
soo weijnigh bestiert, en soo veel scheden [?]

geeft soo veel winst niet als de moorse kliet goederen

niet aen den dijck brengt, als de moorse en
kliet goederen wel soude gedaan hebben
Sindese het vereeden [?] Sansoen met haar
scheepjes om te handelen hier waerde
aengecomen, maar die en te weten den
handel vande Comp.e ons ontstaan-
sijnde

Van malacca den 2 maart Aº 1680.

Synde het [illegible] Malacca niet weynich in verval en ten achteren gebragt en waar van het quaetste in 't ontstaen Van UEd. ordre tot Chormandel geen [illegible] oorsaecke is

welck ontstaande brenght malacca ten agteren

Den armadoor Jan domingos dato 9 feb: met syn schepie St. Michiel uyt de manilhas hier aengecomen heeft voor ladinge mede gebracht, en aengegeven

Jan domingos

8000. Spaanse realen
400 pcs swaare
100 dos tabacq en
60 dos sappanhout Synde

aengebrachte carga.

syn arrivement mede by hem gevonden twee pasceduels, 't eene gedateert 10 feb. 1679. en geondertekent by den Ed. Hr. Oudt gouverneur en ordinaris raat van India Baltazar Bort en d'ander 24 feb: aº passato by den tegenwoordigen gouverneur inhoudende sy beyde permissie, om van hier direct na Madraspatnam te mogen varen, welke [illegible] UEd. specifice uyt deselve hier nevensgaande gelieven te sien, en vermits hy nu wederom de renovatie van syn [illegible] pas hart insisteerde soo heeft den Gouverneur de saecke nevens UEd. ordre in rade gebracht om haar advys en goedvinden dienaangaende te verstaan, waarop dan na rype deliberatie, en [illegible] overwegingh van 't geen ter saecke dienende met consonante stemmen goet gevonden is, gemelte Jan Domingos desemaal nogh wederom syn reyse onverhindert na Chormandel te laten performeren en met een nieuwe pasceduel te versien

twee pasceduels by hem gevonden van 10 en 1679

houdende op Madras patnam

insisteert wederom een nieuwe

wort in raad gebragt

vercrygt noch een pas direct op de cust

tonder

Van malacca den 2 maart 1680

ter oorsake hij die nooijt overtreeden heeft

en hy hier noodsakelijk moet weder keeren

wert inmiddels haar Ed.e dispositie afgewacht

ook over 't scheepie van Baltazar Soulo

En waarmeden hem rekende een malacx ingesetenen wegens sijn trouwen

blijft finalijck ter dispositie van haar Ed.e gestelt

moorse factoors uijtgeset

Is meede mennich onderhouden onderwinden dat dese man sich ergens in ingegrepen of tegens comp.e gesoeten gesondigt hadde, sijnde te gerucht van ingesetene beraggen, off haare passpoorten E. bestaan, terwijle dit vergunnen van een pascedule of sijn noodsakelijke wederkomste van daer te deser plaatse, waarmede wij in middels van uwe Ed.e verkoopen te bestaan, hoedanich men aldaar met hem sal handelen, off sijn schip en goederen in beslagh nemen, off wel ongemoedstaart dien voort laten volgen, gelijck ook het schepie van Baltazar Soulo werde al mede niet ge-experimenteert wordt sigh ergens in ingegrepen, noch yets ten disrespect, off prejuditie vande E. comp.e ondernomen te hebben, off ten waare datmen in consideratie trock dat hy hier getrouwt geweest hadde, met de dochter vanden gewesen voorhouder hendrick van gansepikeren sal.r hem als een malacx ingesetenen wilde koppelen, maar gemerckt dese vrouw al overleden, eer voor sijn vertreck na cormandel is comen te overlijden, soo comt wel dese dat hy om die reeden ook hier vandaan blijft, doch te selve anders uijtvallende, blijft dit al mede uwer Ed.s nader dispositie gedefereert waar na wij ons aldaan bevonden sullen reguleeren, en uwe Ed.s order in desen promptelyck achtervolgen, gelijck wij dan gedaan hebben met het uijtsetten vande moorse factoors te deser plaatse, als in onse voorgaande Cargo aengehaalt staat sijnde hier van die natie eenige gebleven

den

Van Malacca den 2 maart a° 1680 —

den armeniander Abbadin, op het voorwenden
van een dienaer der engelsen, en wel meest
van deren meester George in Persia te
wesen, en konne ons sulcx niet seeckerd:
bekent is, soo heeft men hem egter op syn
onophoudelycke instantien, en continueele
protestatien, gedeeltelyck soo lange vergunt
hier te blyven tot uwer Ed:e wegens
syn persoon nader komen te disponeeren
en op dat uwer Ed:s daer te fondamenteelder
mogen gaen, soo hebben goet gedacht de
twee stux by hem geschreven requesten
op verscheyde tyden, soo wel als onse voor-
afgegaene resolutie in dato 17 february
desen daer over genomen, mede over te senden

Excepto Abbadin
zynde een dienaer
vand Engelsen —

welcke vergunt is
over te blyven tot
nader order. —

Twee stucx syn
Requesten —

Copie Resolutie —

De vrye luyden welcke wij sustineerden
dat haer pascedulle overtreeden hadden
met tegens den inhoud derselve na Bencalis
te lopen, bevonden wij mede gefixeert te
zyn, ter sake dat se een dregh en touw
verloren hadden, maer dewyl dit geval
hun aende water [illegible] overquam
welcke soo wel dicht er aan Malacca
als Bencalis leggen, soo schynt het ons
al wat vreemt dat sy niet herwaarts
gecomen, om haer van den ander te laten
voorsien, synde de gestelde dregh en het
touw voor onse cruysers haer bygeset
in cassa betaelt en sy van verdere
penaliteyt ditmael geëxcuseert geworden —

vryeluyden rakende
'T overtreden van
en pas —

met reden geexcuseert

hoewel der schyn
van schult is —

De gecochte dregh
en touw van onse
Cruysers, is in
Cassa betaelt —

Want geen uwer Ed:s wegens de provisie
bevraeght hebben, is een extract aenden
opperkoopman overhandigt ende equipagie m:
en

Extract uyt de Reso:
lutie, rakende de
provisie den oppercoop:
man handigt

Van Malacca den 2 maart 1680

en dispencier gelast hun daar na te
reguleeren, en op dat haar sulx altoos
in versekerde memorie soude blyven, soo hebben
wy haar schriftelyke ordonnantien daar
mede vergroot en daarinne gespecificeert
wat den dat vleés, spek, en boter &c
uytgereykt moet, welck beraamde by
onder UEd:le wy met den ontfangh vande
eerste provisie reets in practyq gestelt,
en na Pera mede geordonneert hebben,
sullende het selve voortaen op dien voet
blyven continueeren, en den gouverneur
sorge dragen dat het selve in allen deelen
sonder de minste infractie promptelyck
geobserveert, en by een yder die 't aangaet
nagecomen werden, De twee bevonde erreurtjes
by den dispensier gemaakt (?) den E: Martin
Pit in onse handel boeken van A° 1677
en 1678, syn hier door 't comptoir generael
van India verbetert, hebbende wy hier
ook alle Comp:s huysen doen opnemen
soo wel die geene welcke sy met het conquest
heeren (?) van Malacca geeygent als in
middels gecocht hebben, en daar uyt
duyckheyt (?) by lateren stellen, hare lengte,
breete, en ...ten, mitsgaders by wien die
bewoont werden, alsmede op de kant in
margine by yder huys gespecificeert wat
reparatie daar aen, alsmede aende corps
de guardes op de wallen &c:a vereyschen
gelyck UEd:le dat selve wydtloopigh
sullen sien uyt de twee overcomende
memorien of lysten in scriptis hier neven
gevoegt, sullende ook het getal (?) vande
ingecochte huysen, en daaronder dat van Sal: Sr
Gunst

Equipagiemeester en dispencier gelast daarna te reguleeren

wort hier reets gepractiseert

na Pera selve mede geordonneert

met recommandatie het na te comen

de bevonde twee erreurtjes verbetert

Opneminge der geconquesteerde als gecochte huysen alhier

Pertinente beschryving der selve

gaan daarvan twee lysten in scriptis

Van Malacca den 2 maart 1680

gunst, alsoo 't selve werk voor 't bekomen
van uwe Ed: ordre door de reden van
oncosten affgeschreven was, achtervolgens
uwe Ed: intentie int journael onder de
restanten binnen de linie blyven voortlopen
gelyck oock mede te geschreven staat met
de quedase en perase schneden ten bedrage
van f 186096: 11:12 vindan noch de ongelden
in de manicabersen oorlogh gespendeert
ter somma van f 7014 : 15 : 10. alles soodanigh
als uwe Ed: ons hebben gelieven te
ordonneren, ende om in geen abuysen te
vallen hebben wy het onsen 't gedagt
de reparatie aan gemelte huysen soo
lange opgeschort tot uwe Ed: advys
daar over sullen verkregen hebben,
te meer omdat het met geen cleyne costen
sal kunnen geschieden, en ooch omdat
wy 't ongeraden vinden met ons boshout
te beginnen, dat niet durabel is, en
by na alle jaeren nieuwe refactie requireert,
gelyck uwe Ed: daarvan een vers exempel
in margine van de wooningh gebouwt
by sal: van gunst en andere gebouwen
meer sult vinden aangenoteert, wesshalven
wel liever wenschten dat uwe Ed: ons
met de jongst versochte fluyt met
een lastpoort, soo tydigh gelieften te
voorsien, dat hy ons met alleen een
goede ladingh rys * van arracan, off ooch
wel anders met de noortwaarder ca[illegible]
coormandel, of oort na haar gelegen
met de hier overbesproken lien, en andere
coopmanschappen na ceylon, der koloncheden,
aangesien

Margin:

het costende van Compe gebrogte huysen blyft binnen slyns voortlopen

als mede de perase en quedase schneden

Gedaene ongelden in desen oorlogh

opschorsingh van reparatie aen dito huysen

tot haar Ed: nader advys

ons boshout niet goet vermits syn onduersaemheyt

versoeken een fluyt met een last poort

Liminde hout van Siam [illegible] maer noch mede een ladingh om hout van Siam te haelen

en dan noch deses jaers een tockjen te kunnen doen na arracan, of de Cust

Van Malacca den 2en maart Ao 1680

Tin in voorraet

Gaengesien nu door gebreck van soodanigh,
off een ander bequamen bodem, hier by
onse packhuysen noch blyven overleggen
ponden tin, als hebbende dit
cleene bodemtie eenlyckelyck swaarte van
50 lasten cunnen innemen ende doen comen
te bestaan uyt het volgende namentlyck

Ladingh van 't Jacht de Hoop

4215: ponden Japanse campher
1365: ponden Olyphants tanden
45400: ponden Sappanhout
37060¾ ponden Spiaulter, en
62720: ponden Tin, in 1296. handelbare
stucx, bedragende dit een en ander volgens
nevensgaande factura f 33615,, 14,, 5,,

't comptoir malacca te laten crediteeren

daarvoor oodtmoedigh versoeken, dat 't compt.e
malacca door 't compt.e generael van
India mach werden gecrediteert, en wy dit

versoeken 't Jacht spoedigh te rugh met Partije goederen

schepie met den aldereersten weder te
rugh mogen becomen, met soodanige
contanten, cleede packen, provisie, en
andere goederen, als uwe Ed.e ons daermede
op onse voorgedane Petitie sal gelieven
toe te schicken, en

Suppletment onser Rescriptie

Waarmede wy verhoopen tot uwe Ed.es
genoegen voldaan te hebben de manquerende
Rescriptie op uwe Ed.es voorgaende
en meergemelte hoogh g'eerde missive
soodat nu voortgaen sullen, met uwe Ed.es
t' adviseeren t'eenemael 't geene hier seedert
onsen gemelte jonghste voorgevallen en
gepasseert, mitsgaders in dese noch niet
van aengeroert is.

nieuw magazyn

Het nieuw te maken magasyn by den E: h.r
oudt gouverneur meergemelte besteecken

Punt

Van Malacca den 2 maart 1680

Punt Victorie en 't rondeel Emilia
afgesteeken, en ons bij sijn E: verbael
geordonneert mettet opmaken van 't selve
voort te vaaren, blijft tot noch toe almede
onbegonnen, eensdeels omdat ons daar toe
noch veele materiaelen manqueeren
en anderdeels omdat het ons te werke
achter af, en uijt den wegh scheijnt te wesen,
om Comp:s costelijcke provisie dat heen
te brengen, wij en connen niet onthouden
dat daar toe wel nader wegh te vinden
soude wesen, (van deselve bij nader kalve
stadt eens te dragen) als men volgens
het project vande heer Cort de Champans
eens de langhs de rivier op, tot onder de
punt Victoria liet voeren, en van daar
door de sanse poort int magasijn deede
brengen, maar dat en is almede niet sonder
moeyte, en gevaar vande Champans te doen
ter oorsaecke de rivier meest 't heele jaar
eens en voornamentlijck vande maanden
Maij tot Februarij soo sterck afloopt, datter
meest alle jaaren ongelucken door geschieden
wesshalven wij onder correctie, en 't gunstigh
welnemen van uwe Ed:e seer gaarn
wenste, dat men dat werck met uwe Ed:s
consent tegens de stadts muer, tusschen
de Landtpoort, ende punt Verdestins mochte
beginnen, en met een plat dack laten
voltrecken alsoo 't daar dicht aande handt
en altoos int gesicht, en onder 't oogh
vanden gouverneur en opperkoopman soude
wesen geduurende die beyde toch altijt de
voornaame sorgh, en toesicht over alles
genomen:—

noch niet begonnen

door gebreck van materiaelen

oock leyt het wat vande hant

's project vande H:r Port goet

maar is met moeyte en gevaar voor de Champans vermengt

mits de stercke afwateringe der Rivier

versocken een plaats aende wal daartoe

requireert noch een hout packhuys voor d' Equipagie m.r

tusschen Ernestus en 't arsenael

Synde dit van kleen importantie niet

mede een nieuwe loots voor de kuipers

Smits winckel

huys voor slaven en gevangenen

Seer nodigh

't Jagt de Hoop van pera met partey thin

en schryven van daar

dessels inhout

de gesanten van pera souden den coninck soeken te bewegen de schulden van Soeleba te verschonen

gerecommandeert ende aenbevoolen heeft
ende dan soo dient er ooch noch wel een hout
packhuys voor de Equipagie meester die
daar de verantwoordingh over heeft, tusschen
gemelte Ernestus en 't arsenael
opgerecht, en gemaackt te werden, doch dat
en is van soo kleen importantie niet, om
dattet weer maer van houten wanden, en
met een pannen dack bekost te wesen
gelijck mede een nieuwe loots voor de kuyp-
timmerlieden, kuypers, &c.a als synde d' oude
ten eenemael vergaan, en niet meer om
te gebruycken, kunnende ooch met eenen
de smits winckel daar aengehecht, en
daar door int oude fort meer ruymte
voor de slaven, en een bequame gevangenhuys
voor de fiscaels gevangenen gemaackt
en uytgevonden werden dat van gelijcke
seer nodich is, gelijck UE hier voort
bekent is.

Den 15 februarij is eringer deses ondergemelt
het jagt van Pera te rugh gecomen, met
35 charen 284 ponden thin, en schryven
van d'Heer daar voorn, bij welckers copia
UEd. d'E int breede, en hier verwegens
int kort gelieven te lesen dattet opperhooft
S.r Adriaen Wilant berichtende de
peraese gesanten 20 Januarij van hier
affgevaaren 28 d.o in Pera wel sijn comen
aen te landen, en dat d.o gesanten 4 dagen
daar na met coninck afgesonde vaartuygen
seer vernoegt, en onder sterke betuygingh van
dat se haer meester door kuydings souden soecken
te bewegen om de schulden van den moor

Soelebe

Van malacca den 2 maert a° 1680

Versoeken met den eersten af te voegen en
te voldoen na boven, mitsgaders ut° de
de chaloup de windt hondt met den schipper
Jan Ammansz na Queda waren vertrocken
ook soo veel de provisie, en andere coopmans-
en goederen voor die besettinge van hier
nodig genomen, wel geresolveert, excepto
drie staven staal, die hier meede ende aftrekking
volgens presumtie van schipper Schrick
sonder nogh gevraecht, doch egter by hem
betaalt zyn, soo mede was daar 3e January
al wederom een onverwacht ongeluck aanden
onderstuurman Harmen Kop en matroos
David Davidsz geschiet, die na dalse den
schaare S.r Anthony de Vogel P.r
de hofpraus buyten gaats gebracht hadden,
in het te rugh keeren niet verre van ons
jacht, door die van boven comende
maleysche prauwen onversiens aangerant
en schandelyck besprongen zyn, waerdoende
gemelte twee persoonen selfs int aensien
van onse besetters sonder haar nochtans te
hunnen seconderen door 't verspelen van
de gasen deerlyck gewondt, synde ons de selven
verhoolen der gequetsten niet verders
aengedient hebbende men vertrouwde, dat
'tselve door de Quedase sluyckers geeffectueert
wert soude wesen, als van tevoorende, volgens
't exempel gebruickt, noch andere feyten
en exploicten tegens ons te willen
ondernemen en int werck stellen.

Den 8e der afgeweecken maant heeft den Portugees
capiteyn Marcus Raposa syn reyse over
Paliacatta.

de windt hondt na Queda vertrocken

drie staven staal vermits, en bij Schrick betaelt

ongeluck harmen kop, en david davidsz overgecomen

worden vanden maleyers besprongen

en swaarlyck gequetst

presumtie op de quedase sluyckers

die noch andere feyten willen atten-teren

marcus Raposa

Van malacca den 22e maart 1680 —

Paliacatta na Madraspatnam voortgeset —
medegenomen hebbende onse missive aande —
Hr gouverneur Jacques Caulier bestaande —
de korte substantie vervat: int ongeval —
schipper Jurriaen Vryhoff in Queda aengetroffen
met de behoorlycke expressie der bysonderheden
omtrent dat werck, en dienvolgende recomman,,
datie, ingeval ditto schipper 4 sy in —
compe. vande engelse, off wel anders daer —
ter kuste quame aan te landen, denselve —
na Batavia te versenden, ooc de dinge andere
gefugeerde, en van hier gevluchte schelmen,
in dat district attraperende, na meriten —
te straffen off almede naderwaerts te —
dimitteeren, gelyck de nevensgaande copie
daer van wyt breeder vermelt; betaalende
dito capiteyn op syn vertreck voor passagie
gelt 200 Rs: Twee dagen na bovenstaande —
vertrock uyt dese rhede insgelyx het scheepie
vande Siamse majesteyt, genaamt Salamath
Sourath, na Bengale, met ons schryvens —
aenden Hr Directeur Jacob Verburgh —
bestaande eenelyck in den afferdiging tot —
de missive van d'voorenmelte [illegible] —
behelsende ten principale, als vooren gelyck
daer van het afschrift mede overgaet
Sedert ons meergemelte jongste, syn hier —
nogh aengecomen namentlyck den 6 deser —
uyt Siam den engelsen capiteyn Harison —
met syn scheepie den Hannibal, en den —
cargasoen van 350 picol koper, en —
30 bhaer tin, vervolgende syn voordere —
reyse na Masulipatnam, derwaerts ooc —
den 10e daar aenvolgende vertrocken is —
met een brieffie aan compe. residenten door —
ons geschreven, aan welckers copie als —
wyders —

---

na Madraspatnam met schryvens aende Hr Caulier —

Den Inhoude

een bekentmakinge vande affrenste van schipper Vryhoff in Queda —

Recommandatie tot naspeuringe der gefugeerde schelmen —

Copie daar van gaat hier nevens

Geseyde Capiteyn betaalt voor passagie gelt 200 Rs

Siams Conings schip vertreckt na Bengale, met ons schryvens

Dessels teneur als voren volgens Copia —

't engels Scheepje den Hannibal — arriveert alhier

dessels ladinge —

sendeert na Masuli,, patnam —

vertreck naderwaarts met schryvens —

Van malacca den 2 maert a:o 1680

Sijnde van Coninck geexpedieert, nog ons
ook gedragen, comende in dato 8 februarij
hier mede van Coetchin China te
verschijnen, den Portugesen capiteijn Remon
de Gomes met sijn scheepie Madre de deos
begroot op 80 lasten, sijnde over twee jaren
van goa hier nogmaals aengeweest, met
intentie voornamelijck van na cambodia
te navigeeren, doch door hart onweder
en contrarie winden tegens gissinge vervallen
voor Coetchin China, alwaer negotie soeckende,
door die quaat aardige menschen soodanich
gehandelt en geschraept is geworden, dat
eyndelijck sijn persoon, en schip sonder de
minste ladinge hier bekomen gebracht
heeft, daarenbij daer op den fidalgo
diego Messia, die van alles ontbloot en berooft
niet machtigh is sijn schulden op sijn jongste
vertreck alhier gemaeckt en geeten
te voldoen, selfs niet om het ordinary
passagie gelt aan d' E: Comp:e te betalen
en versogt uijt dien hoofde hier te mogen
overwinteren, en te verwachten nade comste
der cust scheepen om aanstaande ten-
eijnde of niet eenige vragt op de manilhas
tot soulagement sijner schade sonde
connen erlangen, doch hem sulcx ontstaande
was hij van sins en voornemens bij tijde
van gebreck moeson over siam na maccauw
te keeren. den 10:e daeraen verschenen
hier mede uijt de manilhas twee scheepjes
van den engelsen makelaer tot madraspatn:
Cassa Verona, beijde gecargeert met
35000 sp:s r:lo 150 pieces toebacq, en 5 d:o
suijcker, en namen derselve den 14 daer aen
volgende

Copie van selve

arrivement vant scheepie madre dedeos

hier over twee Jaaren geweest

vervalt op Coetchin, China

wert daar mishandelt

Soo dat hier ledigh Comt aen te landen

Op hebbende Diego messia

dessetts versoeck van over te winteren tot afwachtingh der cust schepen

Op hope van vragt nade manilhas

Anders meent over siam na maccauw te navigeeren

twee engelse schepen van Cassa Verona uijt de manilhas

haar Ladinge

Van malacca den 2 maart 1680

vertreck na derwarts	aanvolgende de reyse naderwaarts vervorderden, gelyck ook 's daags daar na synde
afgesanten van Sulthan quantam keeren te Rugh met ons schryvens	den 11 february de afgesanten van Sulthan Quantham te Ruyswaart keerde met ons schryvens aan den selve, dat syn hem bedanckte voor syne toegenegentheyt
desselfs inhout bestaat in een Compliment en Recommandatie	van met ons in vaste vrundtschap te willen leven, versoghten sonders dat syn hooghheyts onderdanen onbeschroomt naderwaarts om te negotieeren gesonden worden, en dat hy syn schryvens concept
Van geen oorloghs attacquen t'ondernemes	als noch niet mochte uyt vaerde stellen om de wisselvalligheyt des oorlogs, maar ter contrarie de negotie met allen yver betrachten voort te setten, als by de
Copie van daar-	copie hier nevens gevoeght nader komt te blyken
Chinees vaartuygh uyt Bera	Den 14en derselver maant quam hier van Bera den Chinees Lachinja mede brengende 30 bhaar 306 lb tin, nevens
desselfs ladinge	een assignatie van 50 bhaar 219 ponden monteerende te samen een quantiteyt van bharen 81. en 150 ponden, wordende die partye met de eerste van ons jachtie de hoop den 15en daar aan noch vergroot met een tanto van 25 bharen, en 65 ponden suyveren tin, waar ligt bevonden, dese mans ladinge met de voorschr. gemaakte calculatie by Sr Wlant al wederom
nieu abuys by Sr Adr. Wlant	ontrent seventhien bharen komt te differeeren dat niet weynigh is, en ingevolge syn hooch voorgeven van de 8000 Rx geschoote Spaanse Rs. daar de negotianten mede besyn belight, doet vervallen, en in-
afgesanten van Raccan vertrecken	voegen vertrocken de afgesondene van Raccan hier ter plaatse den voyagie gedaan hebbende

Van malacca den 2 maart 1680

hebbende, sedert den 26 October weder afgereden
met schryvens aan Sultan mogol, dat wy
ons verheugden, hy weder in syn lant gecomen
was, en wy op de versochte hulpe en bystant
in tijt van ongelegentheyt, syn hoogheyt
tegens syne vyanden, welcke hem wilde
overvallen, souden assisteren, en helpen,
mits dat hy moste besorgen, de volckeren
aan beyde syden vanden Rivier geseten in
eenigheyt en vrede met den andere te doen
geraken ook de [illegible] licentieren na
beneden te comen, om met onse ingesetene
te negotieeren, waar wy ook ontrent
de hand by verschyningh [illegible] alle beleeftheyt
en courtoisie sullen gebruycken, sendende
wy nevens den brieff twee Ps. als een
wit en een swart [illegible], gaande 't afschrift
daar van hier nevens, alsmede extract
uyt de resolutie dato 20 July 1678. [illegible]
[illegible] getrocken [illegible] het maantgelt
van 30 Rds. voor yder in 't Jaar van
welck [illegible] genoot noch de Hr. out
Gouvern.r Baltazar Bort nogh den jegen-
woordigen gouverneur oyt [illegible] gehadt
heeft hebbende soodanige resolutie
by buyten ons weten getrocken, en [illegible]
[illegible] en autoriteyt laten [illegible]
als bydeneffens gevoegde [illegible] van
gesien worden, hoedanigh uwel Ed.e dit
[illegible] staan en gevallen sal, verwachten
wy p.o den eersten [illegible] te vernemen,
ook blyft [illegible] in dese ingesloten den Request
van Casper Temmer in onsen jongsten
van gedacht, welcke vermits syn tyt
desen Jaare te expireren staat, en hy nu
al

met schryven aen Sultan mogol

Beloven assistentie mits de Rivier volcken in vreede zal houden

en gerust doen laaten negotieeren

geschenk daarnevens gesonden

Copie extract uyt de Resolutie van weesmeesteren

twee Reeck: van selve

haar Ed.s sentiment dierwegen af te wachten

Request van Casper Temmer

Van Malacca den 2 maart 1680

, al 15 maanden de tweede persoons plaats in Pera heeft waargenomen, die sonde adspireren na de qualiteyt van onderkoopman die wy oock met alle eerbiedicheyt versoeken dat hem mach vergunt worden, als wesende hy een habil, en bequaem hooft in den dienst vande E. Comp.e geseyt wy het dagelyx ondervinden, behalven de hier aengehaelde bylagen gaat hier noch nevens een pertinente lyste van alle

lyste van alle inwoonderen alhier

inwoonders soo van vrye Europianen, mistiesen, swarten, slaven, als Jentives en moorse luyden sorteerende onder dit ons territoir en daar fixum domicilium hebbende, blyvende daar noch buyten

excepto de maleyers

de Malaytsche ingesetenen, welcke gedurende den oorlogh dese plaatse verlaten, en na

de reden waarom

Nanningh en Rombouw hun begeven en getransporteert hebben, en sedert noch niet alle te voorschyn gecomen syn, bestaande de voorsz. aengeteekende en ter voe gestelde inwoonderen in een

dessels getal

getal van 3162 persoonen, daar onder gerekent mans, vrouwen, kinderen, slaven en slavinnen, ook werden u Ed.e een correcte Inventaris van alle

Inventaris van alle ront en langh scherp

't ront en langh scherp, mitsgaders steene cogels hier ter stede onder 't opsicht vanden Constapel berustende, en de selve opgenomen namentlyck 28331 stux rontscherp en 10220 stx lang dito, 1000 stx steene kogels, 1066 gevulde handt granaten en 1035 p.s ongevulde dittos van

copie daar van

verscheyde calibre, als nader by deselve lyste vertoont.

Die

Van Malacca den 2 maart 1680

En nadien het openbaar is datde
malyers mede der bewoonders van
Battantiga, onder onse gehoorsaamheijt
staande, soo trouweloos tot de manicabers
uit begin van den oorlogh overgeloopen
en geaufugeert sijn, soo soude het onses
erachtens wel dienstich wesen, en
ook requireren, datmen deselve, bij
weder verkrijgings aldaer aantaste
en mede misericorde ad opus publicum
voor eenigen tijt condemneerde, om haar
den loon na verdiensten te geven, en
andere van sulcke schandelijcke afval-
ligheijt te doen ververen, doch gemerct
van weder de rijs retourne aldaar soude
moeten stilstaan, en ophouden, soo hebben
sulx om misslagen te weeren gelaten
en liever gedacht uwe Ed.e sentiment
dienaangaande af te wachten

hoedanigh met de g'aufugeerde Malyers van Battantiga te handelen

aen haer Ed.s gedefereert

Ende voorts hebben wij versogt een spoedige
retourne van dit ons jacht met partije
cleeden, maar hunnen niet verbij gaan
te seggen dat den negotianten tot geen
opslagh te brengen is, ende deselve niet hoger
dan na gewoonte wil aennemen, gelijck
wij dat bevinden met de partije beauro-
guinees a 110 Rd.s t corgie, ende salempoeris
a 210 Rd.s t pack bij den derde coopman
Sr. Jan beeck, ende Chineesen capitain
Sitsia vande comp.e ingecocht die
dewijlse in prijs de gewonte taxe opcoverden
als noch onvercocht en renteloos in
haar packhuysen blijven leggen, soo dat
wel sullen bij erlanginge van cleeden
de novo

den negotiant tot geen opslag te brengen

Sr. Jan Beecq en Sitsia blyven met haar cleeden sitten

Van Malacca den 2 Maart 1680

Sullen die wel weder tot afslag moeten resolveeren

de voore groot gemaackt worden, die tot de ondercoops aan den coopman af te staan. Hadden hier mede gedacht den tijde te maken, maar gelijck bij ons ijder dagh nieuwe veranderingen voortbrengen, soo sullen wij U Ed: nu adviseeren het overlijden van onsen Sabandaar Sr Cornelis Verburgh, welcke Godt de Heer na een langhdurige en [illegible] siecte op den 27e der afgeweken maant belieft heeft tot hem te halen, [illegible]daags daar aen met de gewoonte staat ter aerde gebracht, welcke plaatse nu vacant sijnde, het gewenste aan nieuwe sollicitanten manqueert, maar dewijle in den persoon van sulcken bedieningh verscheyde gaven gerequireert worden, voornamentlijk taalkundigheyt, civile ommegangh ontrent vreemde, als andere, om den [illegible] negotiant des te meer na herwaarts te locken, en tot den handel te nodigen; soo heeft [illegible] den heer gouverneur (welcke alle devoiren en naerstigheyt aanwent om Comps: winsten te augmenteeren, ende ongelden te doen minderen) tot noch gesupersedeert iemant provisioneel daar in te surrogeeren maar de bestieringe of 't opsicht met advijs van rade (die 't selve oock met hare subscriptie hier onder bekragtigen) gedefereert aan den opperkoopman d'E: Adriaan Lucasen, die met het sien staan der negotie het nu wel [illegible] kan, tot uwer Ed: verdere andere comen te ordonneeren, en om U Ed: den specifice op te geven de namen der

Doot van den Sabandaar Sr Verburg

Sollicitanten om die plaetze

Requireert een tael kundigh persoon

met de provisie desselfs gesupredeert

t'opsicht aen den E: Lucasen gedefereert

Van Malacca den 8 maart 1680

Der geener die de toogh op hebben, en hier by de nevensgaande requesten oock demonstreren; soo is den Eersten in rangh den Coopman en Fiscaal Sr Anthonij de Vogel, den Coopman en opperhooft van 't soldy Sr Jacob Snickers, den Ondercoopman en Secretaris Sr Laurentius Schuurens, den ondercoopman en Licentmeester Sr Arnoldus de Carpentier, den ondercoopman en winckelier Sr Pieter van Helsdingen mitsgaders den ondercoopman en dispencier Sr Jesaias Schaap, zijnde alle bevaren, en bequame persoonen in haer respective bedienende functien, en verder den Coopman, en 't opperhooft van Pera Sr Adriaen Wilant sijnde absentie, geen schriftel: Request kan oversenden soo achten wij nochtans dat hij by uwe Ed: nevens d'andere mede wel gedacht, en in consideratie getrocken worden; welcke persoonen wij uwe Edle voordragen, om daer uijt na believen yemant te eligeren die best en bequaamst sal geoordeelt worden tot de administratie van dat werck wesende den heer dier persoonen, en haer bequaamheden den Hr Out gouverneur Baltazar Bort soo wel bekent als den jegenwoordigen Gouverneur Jacob Pitz.

Namen der sollicitanten

Sr Adriaen Wilant te gedencken

Hier nevens becomen u Ed den opderschriften en overige soldij pampieren, ten principale bestaende inde karta: dier eijsschen, welcke op voormaals gedte Chaloupe

onrust

Soldy papieren

Van malacca den 2 maart 1680

Bouruft beschreven, over aandraging na Batavia gestevent zyn, met verbindend versoeck desselve aan den E: Manuel Cornelsen als generael soldy boeckhouder overhandigt en te synen tyt behoorl: rescriptie geschieden mach, die hoe dickwils versocht echter noyt geeffectueert geworden is dat beclaagelyck valt, waar mede Ew: ondersteunt u Ed: onderdanige en gehoorsame dienaren (was geteeckent C: Bitz Adr: Lucasen, Hendk Semmer, A: D: Vogel, Visser, Jacob Snikkert, ter zyde stont Malacca adij 2 maart ao 1680 — Lager stont Appendix

Slot der missive

Edle Heeren; Desen al gesloten en geteeckent zynde, soo comt hier noch van Pera te verschynen den maleytsen Nachoda Narap, mede brengende van den Coninck aldaar nevens den brieve van geen anderen inhoudt als vriendtschap bewysende gelyck by het translaat daar van blycken, een bhaar Tin tot schenckagie en 2 1/4 do om te vercoopen en waar op voort daar aen noch mede gevoegt is, de chaloup van den Coopman Sr Jan Besse, desgelyx van daar mede brengende 33 bharen Tin, nevens noch een adsignatie van 60 bharen, 209 ponden dat hy tot Pera aen ons schip hadt overgegeven, sonder verdigh ander schryvens waar mede andermael na eenige onderdan: salutatie verblyve ondersteunt uwer Ed: onderdanigen dienaer (was geteeckent C: Bitz (ter zyde stondt Malacca datum ut supra

articulen

Van Malacca onder dato 2 maart 1680

Articulen en Conditien

by renovatie nader geaccordeert, besloten en geresolveert tusschen den E: Jacob Jorisz: Pits Extraordinaris Raad van Indien, gouverneur en directeur der Stadt en Fortresse Malacca, mitsgaders syn E: Raaden ter eenre en Siry Maradja Beginda Molana soone van Radja Mkera en gemachtigde van der vader Sittia Oulou Calangh hooft vande volckeren uyt t' landt Tiga Batur, Radja Bagagar, hooft vande volckeren uyt Somma Lingang, Sirij Nara Garang hooft over de volckeren uyt Batou Ampar, en Che Abdul Bathy hooft vant volck datter aengrodye, alle gesanten vanden hooft gebieder tot Nanning Radja Mkera, mitsgaders Sittij Oulou Calangh Sabandaar tot Rombouw Patintjo Gagal hooft vant volck uyt Monkal, Patnijo Lilla hooft vant volck uyt Johor en gesonden in plaats vanden Capiteyn tot Rombouw, Paduca Bangsa in plaats van Marra Cangsa Capt:n van t' volck Pasa Combo, Marra Pedwangh, hooft vande aengrodyende volcken Mautri Oulu Calangh, in plaats van Sitta Maradja hooft van t' volck van Batuampar, ende Goulou Cassumba voor Che Bassaer hooft vant volck van Tiga Batur, alle gedeputeerde van Rombou, met de onderhorige dorpen ter ander syde

yeder

Van malacca onderdato 2 maart 1680 —

1.

Inden eersten beloven, en sweeren wij gedeputeerden van Nanningh, uyt den naam — van onsen Capiteyn mitsgaders de geheele menichte, — de doorluchtige Ho: Mo: Heeren Staten generael — der vrye vereenighde Nederlanden, Syne Hoogheyt en vorstelicke genade Willem Hendrick — Prins van Orangie, de bewinthebberen — van de vereenighde oostindische comp.e in — dese landen, den Ed.e H.r gouverneur generael ende raden van India, mitsgaders den H.r gouverneur en Raad deser stede, item — alle bevelhebberen, die over haar gestelt — werden, gehouw en getrouw te sijn, en den — yder na sijn uyterste vermogen en alle — behoorlijcke onderdanigheyt tot den Nederlantse Staat te dragen, als getrouwe subjecten — en onderdanen schuldich en gehouden sijn — mitsgaders wij gesanten van Rombouw — uyt den naam ende van wegen onsen souvereynen H.r den coninck van Johor, als mede — uyt den name van onsen Capt.n ende gantsche — menichte tot Rombouw, en d'onderhorige dorpen ons voortaen te dragen als goede — onderdanen van gemelte onsen coninck en ware vrunden, nabueren ende bontgenooten van Malacca, mitsgaders den Staat der — Nederlantsche Comp.e in Oriënten, sonder gesamentelyck off yder iut besonder, tegens den selven Staat yets voor te nemen, directelijk: off indirectelijk maar dit van nieuws — gerenoveerde contract in alle deelen heyligh: te observeren punctuel: na te comen — ende te achtervolgen, te niet doende — alle contracten, verbonden en conditie van de Comp.e door een van beyde soo van Nanningh als Rombouw met andere volckeren — voor desen gemaackt offe ingegaen —

Ende

Van malacca onderdato 2 maart 1680

2.

Ende ingevalle yemant van 't volck van naningh of Rombouw kinderen vande manicabers en maleyers hun tegens den inhout vandit contract quamen te verloopen, ofte de heeren Gouverneur en desselfs officieren ongehoorsaam waren soo sullen den Capiteyn en oudste van naningh gehouden wesen deselve ter aenmaninge vanden Tommagon, ofte fiscael over te leveren om by gemelte gouverneur en Raet na verdiensten gestraft te worden, gelyck ooch den Capiteyn van Rombouw, by soo der yemant vande syne hier tegens quamen te sondigen, verpligt blyft deselve daer over na behooren te straffen

3.

Comende den manicaber, synde een inwoonder van Naningh te overlyden, sonder vrouw, kinderen, off wettige erffgenamen na te laeten, sal de Comp.e (als ten tyde vande portugesen, gewoonlyck: is geweest vandesselfs nagelaten goederen genieten de helft, en den Cap.n van gemelte Naningh vangelycken 't ander deel, en de erffgenamen als voorsz: aen hebbende het tiende deel, waer vande helft den Capiteyn geniet

4.

Wanneer eenige manicaberse Inwoonders van gemelte naningh den anderen comen te dooden, en den dader hem op de vlucht te begeven, soo sal de Comp.e genieten alle

alle deselve goederen, niets uytgesondert ten
waarden derselver franco en ongenaamt
naliet, die de heeft behouden, als voren vanden
overleden gesegt is,

5.

De capiteyn en oudsten mitsgaders de
Inwoonders van nannings soo mannen als
als vrouwen blyven gehouden vande rys velden
en alle andere vruchten aande generale
oostindische comp.e te geven de thiende
derselver, item vande vrugt Tuynen
jaarlyx soodanige renten, als na grootte
derselver voor desen is gebruyckelyck geweest
ter arbitragie vanden valiadoor der kortes
ten overstaan vande gemachtigden der E.
comp.e, ende voorsz. Inwoonderen, dito
Tuynen onder den anderen verdeelende,
sullen gehouden wesen aande E. comp.e
offte haar gemachtigden te betalen
de 10.e derselve in contant gelt voor
desen

6.

mits dat ten tyde der Insamelinge van
voorschreven thiende ten behoeve vande
nederlandsche oostindische comp.e deselve
gehouden blyven aande voorsz. gaarders te
verstrecken 200 gantangs nelij off ongestoten
rys, tot haar onderhoudt neffens den
stuck eyvaat, en van dito casse tot
recognitie vanden capiteyn van
meergenoemde Nanningh

7.

De voorsz. nelij als het gelt vande
thiende ingesamelt wesende sal den capiteyn
vande voorsz. Inoutsten genieten het thiende
deel

deel, soo advenaren als gelt, gesz: voordesen geprivilegeert, mitsgaders den schrijver van dito capiteyn vijff crusados, ende den prisateerder van dito Chineesen de voorn: eeden 5 gelijcke crusados, eens voor kaertgagie sonder meer

8.

Sodanige nanninghsche vaartuygen van boven de rivier afcomende met tin, rottangs, wacca, off andere der waren, sullen aende banckshaal bij neder leggen, den Comd: voorde prauw off yder vaartuyg aende Comp:e betalen den crusados, mits dat als dan haare inladinge van verdere impositie geheel sijn Exempt, en vrij blijven.

9.

Mits dat voornoemde Comp:e off de ontfanger verobligeert sij, gestadich een man .. by de banckshaal te houden die ook het volck met de voorsz: vaartuygen afcomende moet versorgen, van potten, schotels, en water botten, een parangh om hout te kappen, en kaarsen off lampen, item twee maet .. yder persoon een schoupa (dat is 1½ lb rijs en voorts soute en versche vis, groente naadvenant blyvende de verdere montcosten by eenige vertoeven aende Banckshaal ten laste van gemelte persoonen ~~als niet .. der prohibitie van het .. brengen~~, Comt die Exempt ~~gesettelt~~

10.

En wanneer eenige prauwen vande Comp:e in Pangkalan voorhanden sijn, ende inwoonders van Nerge.. nanningh met haar eygen vaartuygen (dat anders hun niet wert toegestaan

toegestaan) afcomende, sullen gehouden bevonden aand' E: Comp^e: of gemelte ontfanger te betalen 2 tangos voor yder prauwe sonder meer.

12,

Eenige prauwen ofte balons in pankelam van naningh om laagh comende sullen de eygenaars der goederen gehouden bevonden voorsz: waaren int huys vanden Jurou pankelang, ofte visitateurs van voorsz: op te leggen tot dat dragers van Naning becomen heeft, bevonden het tractament van voorsz: Jurou Pankelangh synde 5. Crusados ter maant, ten laste vande Comp^e

12.

De inwoonderen van naningh Eens met haar woon willende vertrecken, bevonden gehouden eenigen ontfanger te vertoonen een schriftelijck afschrift vanden capiteyn en met 't segel vand' E: Comp^e gedruckt wesende een hoen tot schenckagie voor yder persoon, ten proffijte vande Comp^e

13.

Van gelijcken comende eenige manicabers van andere plaatsen, om in voorsz: naningh te resideren, ofte op te reysen, sullen deselve als voor desen verobligeert syn, aande generaale oostindische Comp^e voor yder hooft te betalen een Rd^s van 8^l in specie en sonder consent vanden ontfanger of Commagon ende te betalen voor hooft geen als voorden verbreeckende bevonden worden een amende van 10 Rd^s ten behoeve vande voorsz Comp^e

Eenige

Van malacca onderdato 2 maart 1680

14.

Zo eenige slaven off slavinnen uyt nanningh
naar malacca om verkoft te werden, verlopende
sullende de eygenaars van soodanige slaven off
slavinnen genieten ende goet gedaan werden
de gerechte helft vanden prys derselver slaven
off slavinnen volgens den tax byden
Commandeur, fiscaal, cassier, offte ontfanger
daar op te stellen, sonder meer.

15.

Maar eenige lyff eygenen vand' E: Comp.e
offte d'ingesetenen van malacca christen off moors
naar nanningh off Rombouw als omleggende
dorpen en plaatsen, door de vlucht haar
begevende, sullende de capiteynen en oversten
derselver, met alle de inwoonderen niemant
uytgesondert gehouden wesen de verlopene
persoonen vast te houden, en opstonts na
malacca te brengen, om aan haare meesters
gelevert te werden, mits genietende tot
een recognitie en erkentenisse vande
voorsz: eygenaars 5 Crusados eens sonder meer.

16.

Ende op dat den inhout van bovenstaande
articule onverbrekelyck naargekomen werden
beloven en sweeren, de(n) voorsz: gesanten
inden name van haare oversten, als mede
vande gansche gemeente, binnen den tyt
van een maant den h.r gouverneur offte syne
gemagtigde te restitueren, en in handen
te stellen alle soodanige geroofde en nogh
gelopen slaven als sullen bevonden in nanningh
Rombouw, off elders woonachtigh te syn,
en byaldien sy quamen te vernemen dat

gedurende

gedurende dese onlusten Eenige ende ingesetenen
d'ingesetenen van Malacca toebehoorende tot pattangh,
salangh, moor, off Eenige andere op
Manicabosse plaatsen, verkocht syn, soo
sullense de slaven strax weder te rugge geven, off
de waarde van dien aan de Eygenaars in gelt
betalen,

17.

Soo beloven dito gesanten (nomine als vooren)
binnen de gepraefigeerde tyt in Malacca
aan de gemachtigde van wel gem:te heer
gouverneur ook te leveren alle het geweer
soo musquetten, degens, als houwerk etc. in
dese troubelen van onse ingesetenen genomen,
en 't geen sy sullen bevinden onder haar
volck te berusten, als ook wat buyten
dien noch mochte werden vermist sullen
sy in gelden betalen, mits dat yder de
opbrenginghe van syn gemist geweer met eede
bewaarheeden sal, verbindende sy haar als
dan in desen ook op poenaliteyt te handelen
op verbeurte van lijff en goet

18

In welcke Poenaliteyt mede sullen vervallen
en paratelyck werden g'executeert alle
die eenige Christen, slaaff off vrye luyden
aan Mooren off heydenen, na 't sluyten van dese
contracten verkoopt, off deselve 't syn
goetwillens, off met dwangh van haar meesters
trachten te ontrecken off te verwerven
insonderheyt die soodanige Christenen slaven
Laat besnyden, off met gewelt daartoe
tracht te bewegen

19.

Van malacca onderdato 2 maart 1680

19.

De voorn: Inwoonders van Naningh sullen niet vermogen met eenige buytelandse Natie te handelen off Traffiqueeren directel: off indirectel:, maar gehouden blyven haare goederen Eerst: aff te brengen langs de Rivier van Malacca sonder eenige andere passagien offte frequentatien met voorsz: vreemde handelaars langs de Rivier panagie te houden, onder wat pretext 't selve soude mogen wesen op verbeurte als voorsz

20.

En op dat den inhoud van voorverhaalde pointen, & articulen in alle haare leeden onverbrekel: achtervolgt en nagecomen werden, soo sullende Inw:te van Naningh (volgens het gouverno van die plaatse) niets mogen besluyten sonder datse haare saaken den hooft genaamde Radja Mera al voren bekent gemaackt, en syn advys daar over gehoort hebben; welcke Radja voorn:t van nu voortaan oock niet vermogen sal aen yemant vande syne eenige Tytulen off naamen van meerder dignitheyt te geven, sonder al voorent advys en 't gedragh consent vanden Ed: Gouverneur tot Malacca te hebben, op poene van [illegible] en beide haare ampte en qualiteyt

21.

Item beloovende gevolmachtiden van Naningh en Rombouw in vergoedingh onser gedane costen gedurende den oorlogh aande E: Comp:e uyt te reyken 2000 Rds: te betalen yder van hun de groote heeft in de tyt van Jaeren

Van malacca onderdato 2 Maart 1680

seven Jaaren; als d'eerste Jaaren den Paij van 300 Rd:s zijnde voor die van Nanningh en Rombouw yder de helft, midsgaders het laatste off sevende Jaar 200 Rd:s als vooren

22.

Verbinden sy hun oock te weten die van Nanningh en Rombouw yder 30 slaven maeckende samen 60 stx: ten dienste van d' E: Comp:e te sullen leveren voor den tyt van 10 Jaaren, mitsgenietende den ingesetten tractement dat Comp:s slaven ordinarij hebben, met stipulatie, dat by versterven van eenige derselve in haere dienstbaarh:t d' E: Comp:e niets sal hebben te vergoeden, gelijck oock geen andere in haere plaatse mogen bedingen, off eysschen mits dat de reparatie maandelycx ten vollen geschieden, en het geheele getal in dien tyt, en voor de Expiratie van vier maenden geleevert worden sal, bysonder ten anderen d' E: Comp:e insgelycx houden na verloop van gesegde 10 Jaaren alle derselve slaven, off soo veel der dan noch in leven sullen wesen, uyt haare servitude te ontslaan en aan de waare eygenaars off by overlyden derselve, aan de Erfgenaamen en daar toe geregtigde wederom te restitu-eren ende overhandigen

23.

Sullen mede in vergoedingh van het geroofde en nogh genomen vee wordende by ons geschat op 400 buffels en 100 hoornbeesten, uytgekeert worden, Een hondert buffels en

Van malacca onder dato 2 maart 1680

[illegible] 23

Een hondert Eusfoes en vyft en twintigh hoe beesten 't syn Effectives in bestiaal off voor de contanten na de valide van dien, ter taxatie van gecommitteerdens, mede in den tyt van vier maanden

24.

Bezonder nanningh mede geinterdiceert van nu voortaen geen betel plantagie voort te queeken, immers niet meerder dan se eenichs: tot eygen gebruyck benodigen gelyck oock geen betel bladen na desen meerder af te brengen op pene van 10 Rds: yder reys dat bevonden worden, dit verbodt te overtreden, met confiscatie van soodanigh mede gebrochte bladen

25.

Is oock bedongen dat de nanningers off Rombouwers in handen van de E. Compie moeten leveren alle soodanige persoonen welcke van Battantige met haar geweer wegh geweken zyn, en voornamentl: den overloper Bagia, die als noch onder hun is woonende, mitsgaders alle de geene die in onse voorleende acte van wapenstorsingh en stielstant geexpresseert staan by name, als mede den Manare

26.

Ende eysten bieden sy tot onse meerder verseeckeringe dat se dese articulen, gelyck se hier voren gespecificeert syn prompteel: observeren

Van malacca onderdato den 2 maart 1680

Geschreven en nacomen sullen, dat quaelijk
[illegible] persoonen, als vier uijt naningh
en vier uijt Rombouw, in malacca of daar
bij gelegen tot ostagiers doorgaans te
laten verblijven, mitsgaders deselve ook
eijgen sijn, welcke bij versterf vande
tegenwoordige Regenten, in der [illegible]
aldaar [illegible] te succederen, en geen andere
welcke ostagiers ook sullen vermogen
den tijt van het aanwesen altoos daar selven
door eenige middelen te [illegible]
en te lande off te water als andere ingesetenen
daar voorders sonder onder onse passe
mits dat se eenigen sonder ons gedragen
consent daar niet sullen begeven buijten
ons district ofte jurisdictie,

27.

Eyndelijck beloven en verbonden
wij ons over, en weder gelijck ons gesamentl:
van mijn [illegible] Ed: gouverneur
van malacca, en Radja Merah hooft
gebieder tot naningh nevens den Capt:
en oudste tot Rombouw sal werden opgerechte
en onderworpen: beide met ophoudingh
van alle vijandschap, hostiliteijt en actien
van oorlogh, op off tegens eenige
van beyder onderdanen, mitsgaders
dat wedersijts partije sich hier namaals
sal onthouden van alle roverijen plunderinge
en injurien te lande en te water, welcke
articulen provisioneel: gestelt en besloten
om daar Ed: de heeren generael en Raden
van India, vertoont te worden, sijn dese
bij gecommitteerden uijt den name en
van wegen onse meesters en de gantsche
menigte des volcx, beyden al voor aen [illegible]

te sullen

Van malacca onderdato 2 maart 1680

Te sullen onderhouden, gelyck den Ed.
Gouverneur: en Raden van Malacca aen
d'andere syde, mede beloven dit gesloten
contract oprechtelycken naer te comen
en in alle deelen te observeren, hebbende
desen tot meerder verseeckeringen met
haere gewone handtekening bevesticht
en met Comp.s Zegel doen drucken, aldus
gesloten In de Stad en Fortresse
malacca den 25 January 1680 en
bevestigt en onderteekent den 13 february
daer volgende (en was geteekent)
J.J. Pits, Adr. Luijcasen, hend.r Temmer
A.O. Vogel, Bar.t Visser, Jacob Snikkert

Lyste der Huysen

d'E. Comp.e sedert malaccas
veroveringh in eygendom
toebehoort hebbende, mitsgad.s
haere bedieningen, groote,
lengte, hoedanigh gebout
door wiensa bewoont worden
en wat reparatien daer aen
benodigen, exactelyck
nagemeten ende gevisiteert
door overstaan vande Mons.rs
hendrick Temmer, Barent
Visser, en Jacob Snickers,
als expresse gecommitteerd.s
vande E.E. heer Jacob Pits
't welck bevindingh is als
volght

het huys bewoont geweest by den
Equipagiemeester Claerbout tot dier
tyt staande inde Heere Straat

Van malacca onderdato 2en maart 1680 —

Men gaet door de voordeur van straet in den binnenste poortaelie, en alsoo met 13 ysere steene trappen, opwaarts, inde voorsaal, die aende straet een uytstekent galderytie ter eender syde heeft, het welcke een comptoirtie, beneffens de eerst genoemde traps opgangh ter halver wegen heeft, de steenen breete van dit huys is voor 2 R: 9: voet, en diepte 9½ roeden, de breete der binnenste voorsael binnen de muren 2 R. 5½ voet, en diepte 2 roede 2 vt achterwaarts uytcomende ontmoetende een gangh, diep 1 R. 6 vt breet 6 voeten aende eene ter syde, int midden de deur van een kamertje, diep 1 R. 6. en breet 1 R. 2 vt achter deze gangh staptmen in een gaderye winckelkraetje breet 11 vt diep 2 R. 9½ vt, hebbende aan d' achter eynde een kamertie breet 10 voeten diep 1 R. 5½ voet, daar gaetmen langs een houte trap beneden op de opene plaats met een put voorsien, deselve plaats is breet 1 R. en 5 voet en diep 2 R. 2 voeten, hebbende ter syden 2 a 3 gedomentjes, en voor aan de straat onder de voorsaal een packhuys daar [illegible] Compe provisie in bergt, de gemeene hooghte boven in den huys is doorgaens 14 voeten —

dit is eerst gerepareert, en kan een geruyme tyt staan sonder oncosten aan te doen —

Het huys bewoont werdende by den dispensier Jesaias Schaap staende inde Heere straat op een hoeckie aande overzyde vande chirurgyns winckel —

Is breet voor aen straat 4 roede 4 voet en diep dedwars straat in [illegible] 8 R. 6 vt voor treetmen met eenige ysere steene trappen na

Van malacca onderdato 2 maart 1680

na boven in het voorhuijs diep 1. Roe 9. en
breet 1 Roe, 11 voet daer neevens aan straat
is een voorcamer breet 2: R: 2 en diep
1 R. 6½ voet achter 't voorhuijs noch een
camer breet 1. R. 2. diep 1. R. 4 v⁺ uijt den
voorhuijs na achteren treetmen een breete neerw⁺=
ende galderije breet 2. R: 5. en diep 1. R. 3 v⁺
hebbende aende eene zijde een cleijn comtoortje
aen deese galderije is de opene plaats, daar de put
en combuijs op staat, diep 2. R. 6. / en breet
2. R. 10 v⁺ dit huijs heeft onder hem drie
provisie gedomen, en doorgaans is sijn stedehoudende
verdiepingh onder de pannen 14 voeten

Inde voorcamer dient een nieuwe veoer, en in het achter camertie syn de balcken onder vergaan

het huijs bevoorens bewoont geweest bij den gewesen fiscaal abraham borgers in d' heere straat

Is breet voor aen straat 3. R. 2. v⁺ en diep
10 roeden, voor gaatmen met 17 ijsere steene
trappen na boven, inde voorsael hebbende aen
straat een kleijn schrijff comptoortie, breet
deselve saal 3 roeden, diep 2 R. 5½ v⁺
achter dito sael volgt een camer breet 1. R.
7 voet en diep 1. R. 9 voet, uijt de bovenste
sael gaatmen met een gangetie na agter
breet 4 v⁺ diep 1. R 9 v⁺, sijnde aende
rechter handt uijtgesneden een camer
diep 1. R. 9. en breet 1. R. 2 v⁺ aen 't eynde
vande gangh ontmoetmen de galderij breet
1. R. 4. voet, diep 4 roeden, en hier achter
volgt de combuijs, even breet als de voor=
melde galderije en diep 2 roeden, hier gaatmen
weder met 20 ijsere steene trappen na beneden
op de opene plaats met een put verciert
diep 4 R. 11 voet, en achter breet 4 R. 6. v⁺ maar
daer de put staat 2 R. 5. v⁺, onder dit huijs sijn 4
bequame gedomen ende gemeene verdiepingh door
gaans onder het af spannende dack is 15 voeten
hot

de gangh en solder vande galderye moet geheel vernieuwt worden, gelyck mede de vloer van het kamertie inde galderij, en diverse nieuwe Castyns als mede een heel nieuwe dack

Van malacca onder dato 2 maart 1680

Het huijs bewoont door den winckelier Piet van Helsdingen staande op 't hoeckje vande Heere straat aan 't pleyn over de punt amelia

Is breet voor aende straat 6 R:, v^t
en diep 5 R. 6 v^t, beneden bootmen uit
poortaedtie, en keimt met 2 ysere steene
trappen op de voorsz. kelbende ter syden aen
de straat een cleen cantoortie, deselve saal
is diep 2 roeden, en breet 2 roeden 4 voet,
ter syde langs de streckende straat een
kamer, breet 1 R: 7, en diep 1 R. 9 voet
daer naest al langs gemelte straat mede
breeter de tweede kamer, breet 1 R. 7, diep
1 R. 10 voet, uyt de voorsz. bootmen
inde galdery breet 2 R. 8 v^t diep 13 voeten,
aende linckerkant na 't kerckhoff toe,
heeft die galderye een kamertie diep 11 v^t
breet 1 roe 9 v^t, aen 't ander zyde van
deselve genoemde galderij, is een bottelarij
breet 1 roe, diep 1 R. 11 voet, de daer naest
lopende gangh is breet 5 voet, en met de
galderye van een diepte, keukende aende rechter
zyde des onthuys, en aan de linckerkant eertmen
met 4 ysere steene trappen neder op de plaats,
breet 3 roeden, en diep 1 R. 11 voet zynde
alle met swaere steene gemaeckt huysjes,
[illegible] gemeene streckende [illegible] voor,
camers, en saal langs straat onder een
ronde pannen bedeckinge is doorgaens 15½ v^t
hier onder syn twee provisie gedoemen tot
comp^e gerieflyck voor den dispencier

geen Reparatie van noode

Getkuys

Van Malacca onderdato 2 maart 1680 —

Het huys bewoont by den E. adriaen Lucasen, oppercoopman en secunde deses gouvernem: staande over de groote poort aan 't pleyn, tusschen Comp.s Negotie Packhuys, ende Ed.e Heer gouvern.s woninge.

Het heele is breet voor aende straat 4 R: 6 v:
voor gaende met twee trappen opwaarts
inde voordeur hebbende aende linker zyde
het negotie comptoir, de strekende gangh
naest het comptoir heeft een diepte tot
1 R: 9 voet, met het comptoir egaal, dese
comptoirs breete 1 R. 3 v: ende gangh
breeten, heeft onder sich een Comp.s
provisie packhuys, met 15 steene
trappen treedende na boven inde voorsaal
die een uytsteekent gaelderytie aen 't pleyn, en
daar naer aende gouvern.s zyde een
kleyn schryff comptoirtie heeft, dito voorsael
is diep 2 R. 3½ v: en breet 2 R. 4½ v:
de voorcamer naast de saal is met dese
van eender diepte, en breet 1 R. 6 v: de
camer achter de sele is breet 1 Roe. 6 v:
en diep 12½ voet, de gangh daar aen is breet
8 voet, de kamer aen linckerhande breet
1 R. 9 voet, alle drie van een diepte, hier
vindmen een houte gangetie 't welck achter
waarts strekende diep 1 R. 9½ voet
breet 5 voeten daar mede de achter camer
besogt wert, diep 1 R. 8 voet, breet 2 R.
9 voet, eermen nochtans soo verre komt
heeft dit gen.e gangetje ter rechter
zyde ooch een cameretje breet 10, diep 12½ voet,
onder en beneden aende zy van dit gangetie
is 't binnen plaatsje met een put en 2 a 3
kleyne

de afloopende
dacken achter
vereyschen nieuwe
spanningen en
over de achter
camer een nieuwe
soeder

Van malacca onderdato 2 Maart 1680

kleyne huysjes vertrecken, daarmen met 6 steene trapjes op twee diverse plaetsen afftreedt, ter wederzyde aan comt by dit plaetsje, loopt een dwars gangetje door de comhuys ende stoep na de opene plaats die sich achter de packhuysen uytstreckt dit gangetje wyt 5 voet, en syn dwars loopende lengte tot de plaats voormelt 3 R. 5 voet deze opene plaats is breet 14 roeden 10 v. ende diep de bergh op uyt midden gemeten 8 R. 6 voet, de achter kamertjes voorgedacht hebbent alleen aff spannende pannendack

Het huys Buyten de fortresse aan de Rivier cant, naast de boom, Bewoont by den Coopman en Sabandaar Sr. Cornelis Verburgh

De voorgaende straat breet 5 roeden, diep 6 R. en ½ voet binnen de voordeur langs de steenen straat het voorhuys breet 2 R. 10, ende diep 13 voet, hebbende aan yder syde een kamertje, dat aende rechter breet 10, en ter slincker hant 16 voeten, ende gelycke diepte als 't voorhuys, uyt de voorhuys na achter ontmoetmen de binnen keucken breet 1 R. 6 voet ende diep 1 R. 7 v. het camertje aande rechter syde vand' ingangh der keucken is diep 7½ voet, breet 1 R. 11 voet en aende slincker syde breet 2 R. diep 1 R. 7 voet, hier achter is de galderye breet 3 R. 7½ voet diep 11 voet en daar aen de comhuys breet 1 roe en soo diep als de galderye, aande straat komt men op de opene drie hoekige plaats vertrecken met drie verscheyde huysjes voorde slaven

dit huys heeft geen Roe keeld muer en is 't eenemael uyt syn leden sulcx nootwendig dient vernieuwt

Van malacco onderdato 2 maart 1680

Gelaten als anders, dito plaats is met midden
deur B. X., loopende aen beyde hoeken te met
de ophooginge van dit huys ende de soldering
is te rotten, ter syden ditto huys aan
de boom is het sterckst comptoortie van
ontfangh

Volgens diverse nodige reparatien aende buyte wercken en Corps du gardes binnen de Fortresse en Eerst.

De Cops du garde aan Soukit china by de daar synde water put

Is boven meest vergaan, ende dient geheel boven
het onderste dwarsbalck vernieuwt te worden,
de planken aande pagger bij na verrot
en onbequaam omde spyker te houden

De Cruyt moelen

Legt van alle syde voor een yder open
dient derhalven met een pagger versien
off gracht omgraven te worden, als mede
eenige reparatie aande woningen daar bij
staende

De Cleyne Poort

Behoeft nootwendich doorgaens een nieuwe
plat, en suffisante nieuwe balcken &c.

De Corps du garde aan de punt Amelia

dient boven heel vernieuwt, doordien de muragie
boven

Van Malacca onderdato 2 maart 1680

bovendie groote hoek uyt syn loden is gesact, en niet langer bestendigh is, langs de Cortijn gaarde by de casemat verrysen nieuwe afsluyt pealen, en het portael vande kruyt kelder aldaar wat beter besorgt te worden

Victoria

moet de punt boven geslecht worden dat vele haeck sal consumeeren, de voorgevel eyst vernieuwt en met een ander beter besorgt te wesen, dewyle aande binnekant swaare scheuren heeft en met balken uytgeschoort

Aldus gedaan geregistreert, exactelyck nagemeten by ons gecommitteerdens in den hoofde deses genomineert Malacca Adij ult.o Januario 1680 (was geteekent) hendrick Temmer, Br Visser, Jacob Snikkert, Willem Gerritz:

Lyste van Comp.s

gebouwde huysen binnen Malacca, mitsgaders haar bevindingen, groote diepte, hoedanich gebout, door wienschap bewoont, en waartoe se gebruyckt worden, als mede hoe het met deselve wooningen gestelt is, en wat reparatie daar aan benodigen, exactelyck nagemeten ende gevisiteert ten overstaan vande monsrs hendrick Temmer, Bardt Visser

Van malacca den 22 maert 1680

Visser, en Jacob Smichers als
expresse gecommitteerdens
van d' E. E. Heer gouverneur
Jacob Pitz ende waere bevindingh
is als volgt

het hospitaal buyten de Fortresse aande noortzyde vande Rivier tegen over de nieuwe Reys besaar.

Men gaat van S' Heeren straat met drie
steene trappen door een poort int gangetie
wiens diepte 5 Roeden, 2 voet en breet
7 voeten is, dogh 't zelve gepasseert synde,
is de strekkende diepte van 't erff voorint
de winckelkade N: W: tend Z: en S: O: t:
N: 10 Roeden 4 voet, en breete N: O: en
Z: W: 9 Roet 4 voet een vierkant synde
het hospitaal daar opgebout heeft twee
deuren, de eerste achter 't incomen gangetie
de andere [illegible] hand correspondeert op de
gewoone siecken kamers, en heeft ter eerster
binnen tret, een kleen open plaatsje met
een [illegible] van steen met een panne
daeckje, vandaar, door een vierkante deur.
ontmoet men twee beneden camers naest
malcanderen, beyde diep 25. en breet
19 voet, uyt de eerste gaat men met een
korte trap na boven, alwaer noch 2
camers van 'tselve grootte gesien worden
de tweede deur begint met een voorcamer
van gelycke breete en diepte als d' andere.
hebbende deselve oock de beneden verdieping
gelyckformigh op 11 voeten, en dient
voor de principaale tot woonplaats. voor de
binnen vader, hier achter is een galderye
met een afdack, strekkende [illegible]
met

vereyst noodsaeckl: doorgaans met een nieuwe soldering en dack versien te worden dewyl balcken en planken geheel vergaan syn

ingehoogt voor Rds 1600,,

Van Malacca onderdato 2 maart 1680

Met de achtergevel een roe 9 voeten diep afspannende, of dito galderij aan de Z: W: kant is een steene kamertie langh 2. diep een roe 6 voet, ter zyde het selve achterste= een steene comptoir, en bottelerij met pannen gedeckt, deselve hebbende ruymte van 1. roe 4. en diepte van 2. roeden 8 voeten, en het onbebouwde is een binnen plaats tot verlichtinge der kamers, diep 3. R. 11. en breet 7 R. 10. voet, het geheele gebouw heeft een pannedack, belent ten N: O: de gebouwen van Sie [illegible] kaptein der Chinesen, en: ten Z: westen [illegible] N: W: en Z: Oosten het erf van Joan Mooke

Het huys by den ondercoopman en secr.e Laurens Schulerus bewoont wordende, staande aen 't pleyn by de groote poort op het hoeckje vande Heere straat

'T geheel is voor langs 't pleyn strekkende naar de punt [illegible] N: T: O:, en Z: T: W: breet 8. R. 9. voet doch inde Heere straat tegen over s' Comp.s packhuysen O: ten N: en W: T: Z: 5 roeden langs de gemeene muer van s' Comp.s huys vergunt, [illegible] achter breet met een scharpe hoeck toelopende op 8. R. 10 voet, en het huys toebehoorende aan de voorgevel met 18 voeten onder dit gebouw zyn, [illegible] onder O: ten N: twee gedoenten, daer s' Comp.s [illegible] en [illegible] in [illegible] en onder de voorkamer als N: T: O: en Z: T: W: noch twee kleyne d.os tot het bergen van pannen en metselsteenen, deselve gedoenten hebben 9 1/2 voet verdiepingh, [illegible] voorder aan straat gaat men na boven met 12 steene trappen in een portaeltie [illegible] ingangh

als dit huys behoorde soudt gerepareert syn moest het met een heele nieuwe kap worden belegt over syn gantsche lichaem ende met een moer balck boven de groote saal tot stut vande solder

Ingekogt voor 900 Rd.s

Van malacca onderdato 2 maart 1680

ingangh der [illegible] inde groote saal strekt, welcke saal is diep Oost W.te 30 voet, en breet Noort Z.te 2 Roeden, aan deese zyde gaatmen door een deur in een kamertje [illegible] diep Oost W.te 18. voeten, en langs de voorsz. 12. [illegible] groote saal is een achter camer oost W.te diep 18. en breet noort Z.te 16 voet, mede [illegible] ter zyden van die saal over een achtergalderye diep oost W.te 2 R: 5, en breet N: Z.te 11. voet aan 't eene eynde der genoemde galderye bevint men een kleyn slaapcamertje, en op de andere kant een [illegible], van waar men na beneden met 8 steene trappen op een kleyn open plaetse afkomt, met een put voorsien wesende aan 't uytterste eynde van dit plaetse voegt der adsistenten slaapkamer langh 3 Roeden 6. en breet 12 voet, de gemeene strekkende verdiepingh van 't huys is 14. voeten

De Chirurgijns winckel, en Wooningh voor d' opper en onder m.r inde Heere straat binnen de fortresse

Deselve is voor strekkende O: T: N: en W: T: Z: breet 9 R: 5 voet en aldaar van de hoeck met een elleboogh de dwars straat ingaende O: Z: O: en N: N: W: omtrent 4 Roeden de diepte van 't hoeck erff is 5 1/2 en d' achter breedte 9 Roeden onder deese winckel zijn 2 pakhuysen daar men rys en tarw in bewaart van beneden door de buyten deur is een donkere portaeltie van twee [illegible] men met 14 yser steene trappen naar boven inde galderye gaat, breet 2 R: 5. voet en diep 1. Roede, onder een afgaande

Ingecocht voor 950 rds.

dient wel noodwendig van onderen tot boven over syn geheel lyff vernieuwt te worden alsoo de [illegible] en vloer balcken beginnen in te vallen en geheel vergaan syn, gelyck oock de dackspanningh en balcken twelck niet dan met groote oncosten kan gerepareert worden

afgaande pannendack, aande eene kortsyde
de Trap, volgt opkommende, ofde galderie
is een kleyn cammertie 1 Roe, 8 voet vierkant
en eendo: aande rechterhandt tot 1 R. 3 Vt.
uyt galdery voorwaarts tredende komende door
eendeur langs de strekkende straat aande
westzyde een slaapkamertie breet 2 R: langh
2 R. 3. voet, daar aen oostwaarts volgt
een kamer breet 1 R. 5. voet, langh als boven
En daar benevens al oostwaarts kleinder
eendo: mede langs de strekkende voorstraat
breet 1 R. 8. voet langh. als voorsz: staat,
na achteren uyt de galderye volgt een
stuck blooterf, eenigsints met 3 steene
afdackies belet, soo tot een combuys, als om
iets te bergen en af te sluyten gebruyckbaar
de doorgaande verdiepingh der geheele camers
is 1 R: onder benedden godonnen 13 voet
Belent ten N. en O. de heeren straat
ten Z. het erfie van Capitein Commer
en ten W. Comp.s packhuysen en solders

Het Soeay Comptoir binnen de Fortresse inde Heere Straat bewoont door den Boeckhouder Lamsweerde, heeft van buyten onder sich 2 Godons, desselfs verdiepingh 11 voet

Dit erf en huys strekkende meest O. en W.
voor langs s' Heeren straat is breet 4 Roe
4 voet diep 5 R. 8 voet, men gaat opwaarts
met 3 trappen door een duystere galderye
tot dat men aende Limbersij met 13 gehouwe
steene trappen na boven opt comptoir komt
breet 2 R. 4. en diep 2 R. 6 voet, achter
't selve by d'opcomst vande steenen
trap is der assistenten kamertie breet
10, diep

het bovendack is geheel vergaan en dient noodwendigh besorgt te werden

Ingereeckt voor 900. Rds:

Van malacca onderdato den 22 maert 1680

de diep 14½ voet, benevens het comtoir voor langs straat is een brave kamer breet 22, diep 20 voet, de gehoele verdiepingh van de voorcamer en contoir is 13 voeten uyt gemelde gaatmen achterte naast de groote kamer in een kleyn vertrek op 't plaatsje licht ontfangende breet 22 en diep 14 voet, en vandaar door een kleyn portaaltie op de open plaats met 7 houte trappen naar beneden, en op 't selve een steenen combuys, en afdacke met pannen, gedte plaatsje is breet 15 en diep 29 voeten

Het huys en erf bewoont door de predicant Huybertus Leydecker staande en gelegen binne de fortresse recht over de punt Emilia –

Is breet voor aande straat 6 R. 7, en diep 8 R. 3 voet vant pleyn treetmen met drie trappen werwaarts int voorhuys breet 1 R. 8, diep 1:5 voet, aande linckerhant een kamertie begrepen, welcke breete een roe, en diepte 2 R. 8 voet is, alsmede aande rechter syde van gelijcke een camertie aan straat breet 3 R. 3 voet, wiens diepte met 't voorhuys egaleert, achter gemelte linckerzij kamertie volgt een do. diep 1 R. 6 voet, d'ander daar achter 2 R. 10 voet, alle drie van gelijcke breete maar uyt de middelste gaatmen met 14 houte trappen na boven in de eerste camer aldaar aan straat breet 1. diep 3 R. 3 v. daar achter volgt een vertrek van egale groote, welcke beyde boven haar een solderingh hebben

geen reparatie van noden

Ingecocht voor 1500 Rds

Van malacca onder dato 2 maart 1680

hebben, die 't leggende pannendack afsluyt,
de gemeene verdiepingh doorgaende is 10 voet
boven en onder alleens, het opene tuyntje
off plaatsje aan dit huys, is van vooren
achter, en int midden, ter syde leggende
breet voor 5, en achter 6 roeden, die
5 R. 11 voet hebbende aan 't achter syde
een combuysje aan dit open plaatsje springt
een putram midden in de voorcamer aan
de rechterhant daar de put al eenige
misbouwingh veroorsaakt, soo wel de selve
binnen deser camers proportie houdende
en, wat gevoegelycker met de andere
en pomp soude kunnen werden herwoont.

Het huys en erf by den Coopman en Fiscaal Anthonij de Vogel bewoont, staande, en gelegen binnen de Fortresse beneden en Over de punt Wilhelmus

Dit selve is strekkende met de straat O.
en W. syde te vooren 't steene huys aldaar
breet 4 R. 3 voet, en het verdere omtrom,
meede erfje daar by 3 R. 3 voet, samen
7 R. 6 voet de diepte van 't erf strekkende
N. W. O. en Z. W. N. is elf roeden
achter loopt het selve aan de linker syde
uytsteken 4 erf van den Coopman Wilant
en de bergh inwaart 15 roeden 10 voet
breet 3 roeden sluytende tegen 't erf
van Juff.r Casteij, welcke ingesprongen bogt
aan de hant van 't bergh bebouwt is met
3 steene en pannen afdackjes, en 2 putten,
het eart met klappus, en pinangh boomen den
bergh opwaarts, en langs deselve hoort mede by
dit

hier vald weynich aen te versparen dan het dack wat [illegible] voor de lekkagie die tedelyck groot is

Ingecockt voor 1000 Rds.

Van Malacca onderdato 2 maart 1680 ——

dit erf en werf tot afscheijt met een houte
heck, en poort afgesloten 't selve is opwaarts ——
11 roeden, en langs 't heck gestrekt aende ——
Westerkant des ingangs een erfie off tuyntie
met vrucht boompjes beplant diep 3. roeden, ——
en breet als de omcrompte erff genoemt, ——
ter eerster instantie voor vande straat ——
af, treetmen met 3 trapjes onder een ——
pannen afdack, hebbende aende Lincker
hant een moer Luchtigh gedoen int voorcant, ——
vandaar gaetmen met 6 ijsere steene trappen ——
na boven, daermen aende Linckerhant de ——
voorcante deur vant huijs heeft en door
deselve int voorhuijs komt 18. voeten ——
voorcant, hebbende aende westerkant de ——
achter camertie van 14 voeten diep en 18 breet, ——
en aende Linckerkant strecht staande ——
straate, een groote camer diep 2. R. 4./ ——
en breet langs straat 2. R. 5. voet, deselfs
ydretingh tot de pannen vant dack ——
is 14 voet, doch die vant gedoen onder deze ——
camer 9. en die vant voorhuysje, en kleyne
camertje beyde 10. voeten. ——

Het huijs bij de Coopman en opperhooft van 't soldij Comptoir Jacob Snickers bewoont wordende, is staande binnen de fortresse tusschen de punten Wilhelmus en Mauritius ——

Heeft onder sich aende straat een kleyn ——
provisie gedoen, strekkende met syn erff langs ——
den wegh N: W: en S: O: inde breete 5. roeden
2, en diepte 3 R. elf voeten door de dicke ——
beneden

hier hoest weynig versien als den S: de galdery die wel meest met balcken van

Van malacca onderdato 2 maart 1680

van onder en het afdack daar boven ryst gesloopen te worden

Ingecocht voor 800 Rds

beneden is een duyster vierkant, wesende
voor een door gangh, dienstigh van waar men
aende Lincker syde met 13 ysere steene
trappen na boven een vierkant saal ontmoet
de onderste verdiepingh hout effen 10. voet,
de strekkende breete derselve saal langs
de straat 33. en diepte 29 voeten, van
daar komt men in een kamer mede langs
de straat, aande noort west syde van
dito saal voor aen straat bt. 1 R. 8. voet en van een en
deselve diepte als de saal voormaals genoemt
werdende, blyve door een pannedack
omtrent 18 voeten hoogh overdekt, achter,
waarts uyt de voorsaal gaat men met
2 treeden neder inde galderye breet 3. R.
1 voet, diep 13 voeten, deselve heeft aende
Z. O. kant een cleen camertie breet 12½,
diep 12. en hoogh 13 voeten, buyten 't selve
Loopt men met 10 houte trappen na een
bovencamertje van gelycke diepte, en
breete, hebbende boven sig 't pannendack
door de galderij beneden gaande met 14 ysere
steene trappen is de plaats, en aande
achterkant een combuys, gelyke open
plaats is achter langs de muur der fortresse
6 roeden breet, Loopt aan 't een eynde
te niet, en is aande noortwest zij 2 roeden
diep.

Het huijs bewoont werdende by den ondercoopman en licentmeester Arnoldus de carpentier binnen dese fortresse tegenover t' puntje mauritius

Is voor met de straat strekkende N: W: en
Z: O. breet met syn erf 8. R. 1. voet, en
diep

Van malacca onder dato 2e maert Ao 1680

diep sij worden voor treetmen door de deur
opwaarts met 4 groote steene trappen int
voorhuys, tweede int vierkant 18½ voet
heeft, en daar naast aan de lincker sijde
een kamertie 22 voet breet en 18 diep
uyt het voorhuys na achteren treetmen
in een galderije diep 6 r. breet 8 voet
hebbende aen 't eynde een botteleryetie
de achterste kamer in dito gangh is breet
20 voet en diep 2 roe 9 voet, de tweede
daar naast na voren gaande breet 15½ diep
20 voet, tusschen de voorst genoemde
en eerste voorkamer is een cleyne combuys
en hoe achter tusschen 't huys en puntie
mauritius is een slaven huys, het leegen
erft aan de [illegible] kant van de galderij
is met sommige fruyt boomen beplant
en loopt achter met een ingierende halve
maan beneden langs de wal der fortresse,
't selve is diep 9 r. en breet 7 roeden
achter en voor met een [illegible]
de gehele woningh is met atap gedeckt
sonder soldering, belent ten N: W
Juff. de wolf, ten S: O: sara prinmeris
ten Z: W. s'heeren straat, en ten N.O:
't puntie mauritius

Dient om voor brandt en andere desastre beter beschermt te wesen, met een heele pannen dack [illegible] te worden

Ingeroept voor 900 Rds.

Het huijs binnen de fortresse gebouwt door de gewesen Cassier, Sr Cornelis van gunst Sal:

Is voor inde heere straat breet [illegible] 3 r. en na comps secretaris 2 r. 10½ voet maar

Van malacca onderdato 2 maart 1680

maakende gemelde muur op zy van 't Commandeurs
erf agt R: 11½ voet staen de gemelde muur
agter ged.r capiteyns erf 6 R. 4 voeten als
mede de gemelde muur met de Compagnie M.rs
visser agter 's Comps: wegh en wal 7 R. 9 ,, voet
van achteren noortwaarts breet met de gemelde
wegh en 's Comps: steene muur oft wal
8 R 4 voet daar een wyninck in bestaende tot
aan de secretarye tot 2 R: 9 voet, hebbende
een hooght ende middle muur van de
secretarye 1 R: 5 voet ende gehoogt op syn
staende muur weder langs de voorsz:
secretarye tot voor in de heere straat maakt
8 roeden 2 voeten de eerste verdiepingh tot tegen
de bovenzaal is 12 voeten hoogh daar na toe
opgaande met 16 trappen en voor in de heere
syn ligt scheppende met drie cruys
casynen yder van twee voeten ligts opwaarts
waaronder 4 (eerste packhuys en gangh doorloopt
breet 34½ en diep 23½ voeten voor in de heere
onder de trap een comptoir van steen, in opgemelte
zaal breet 6 en diep 10½ voeten de verdiepingh
deser voorsz: bovenzaal is 16½ voeten waar
boven de solderingh onder het dack, uyt de
boven genoemde saal komende in een doorgaende
gaanderye lange 22½ breet 6 $\frac{3}{4}$ voeten
waar op aan de hooger kant, een middelkamer
wort besogt, groot in syn breete 25½ en diep
20½ voeten, syn ligt scheppende door twee
cruys casynen die op de middel plaats responderen
de verdiepingh dier kamer is mede 16½ voeten
als boven uyt de voorsz: gangh comende op den
galderye diep 40 voeten breet 13½ deser
syn ligt bovendien scheppende op de ...
zy van de boven genoemde middel plaats de
verdiepingh der bovengeseyde gangh, gallery
dit camertie op de regter kant synde yder van
gelycke 9 $\frac{3}{4}$ voeten hoogh op deze galderye werden
besogt de volgende plaatsen als aan ... einde
syde

de oude buyten muer van leypa na de wooninge van de secretaris tot daer het nieuwe werfstraat op voort bouwt was, is onlangs ingestort, en weder opgemetselt het peadt tegenover Ernestus, is van onder versorght en moet met nieuw houtwerck voorsien werden mitsgad.rs 3 nieuwe block cosyns

Ingecocht voor Rds. 6000

Van Malacca onder dato 2 maart 1680

zyde vande strekkende muer den steenen
trap binnenwerts 5 1/2 voet breet met trappen
affgaande daar alle beneden plaatsen mede
belegt konnen worden item noch op deselve
galderye oock hebbende een ander zyde twee
proviant kamertjes off botteleryties staende
lanck 13 1/2 voet breet 5 1/2 voeten, tot tegende
strekkende muer waar tegen over het boven
gesegde kamertje respondeert dat mede
met 2 bol calynen syn licht ontfangt mede
plaats schept diep 16 1/2 en breet 17 1/2 voeten
binnens muers noch boven dien voort
voor de dwarsmuers genoemde galderye boven
Item voorts aen 't eynde de groote
boven kamer en 't agter voorhuys belegt
groot in syn [illegible] 21 3/4 en breet 34 3/4 voeten
een besloten wentel trap staat, die
men afsleept de verdieping derselve is
15 3/4 voeten en schept syn licht boven de
wal der fortresse met 3 [illegible]
deur mede als voorne 7 voeten hoogh met
de opgemelte wenteltrap wert belegt
de derde stadt off verdieping synde een
kamer als voorsz: breet 34 3/4 en wyt
21 3/4 voeten mede door drie bol calynen
syn licht over de wal ende stadt en op
de [illegible] syn uyt sigt hebbende, de
verdieping tot de solder daar het dack
over spant is 9 1/4 voeten boven 't achter
voorhuys een steenen plaets daar een van
steen gemaackt duyvenhot ende het dack
is gemetselt en van beneden belegt wort

Aldus gedaan gevisiteert en exactelyck
nagemeten by ons gecommitteerdens ende
hooftdeelste genomineert Malacca adij
4e January 1680 (was geteekent Hendrick
Temmer, Barent Visser, Jacob Snikkers
en Willem Gerritsen — Rolle

Van malacca onder dato 2 maart 168[illegible]

Rolle vande onderstaande Europianen, mostyse, vrye swarten Inge[...] vrouwen en kinders, als mede haer hare Sla[...] ter ordre van d E: Heer Jacob Jorisz Pit[...] gouvern:r en direct:r der stadt en For[...] vandien, d'aus dro gesz: en door den Cap[...]

d'volgende personen inde noorder voorstadt woonachtich als —

	Europianen				en mostysen		
	mans,	vrouw,	soons,	dochters,	mans,	vrouwen	soons,
Reijnier Bronckhorst capt: der Burgerij	1						3
Jan Bosch	1	1	2	1			2
Jacob Houtman	1						2
Hendrick Gerritsz: Middelman	1					1	
Leendert Moelnaer	1					1	
Pieter Martensz	1					1	
Hans Behendorp	1			1		1	
Barent Jacobsen	1					1	3
Siti Diti	1	1	2	1			
Roeloff Gerritsz	1					1	
Jonathan Roode	1						
Guilliam Tirbaan	1					1	
Jan Cristoffer:	1						
Jan Rutgers	1					1	
Jasper Laurensz	1						
Hendrick van Gunst	1						
Hans Jurgen Roode	1						
Transportaerd	17	2	4	3	-	8	10

Van malacca onderdato 2 maart 1680 —

de bürgerij bestaande in Ingesetenen, mitsgaders yder haere Slaven, Slavinnen, ende slave kinders Pits, Raat extraordinaris van India Fortresse malacca, met den aencleven Capiteyn der Bürgerije opgenomen.

…ostysen		Vrye swarte Ingesetenen				Slaven		Slave kinders	
Soons	dochters	mans	vrouw	Soons	dochters	Slaven	Slavinns	Soons	dochters
3	4		1			14	11	2	1
						14	10		
2			1			7	7	5	4
2						12	4		4
						3	3		
						4	1	2	1
	2					5	2		
3					1	9	13		
						4	2	1	1
						25	3	3	1
	1		1			2	1	2	1
						1			
						2			
	2		1			1	2	1	
			1			1			
								2	
10	9		5		1	103	59	18	13

Van malacca onder dato 2 maert 168

	Europianen				Mo…sen	
	mans	vrouwen	soons	dochters	mans	vrouwen
Comt Pro Transport	17	2	4	3		
Hendrik Michielsz	1					
Jan Jansz Kuysingh	1					
Egbert Claesen	1					
Michiel de Bruyn	1					
Elias de la Bras	1					
Simon van Bayen	1					
Reynier vander Poelen	1					
Adriaen Pieterszen Cramer	1					
Servaes Top	1					
Gerrit Bronchorst	1					
Jan van Cost	1					
Jacob Caddaer	1					
Albert Harmensen Dayer	1					
Hendrick Fredriks	1					
Fabiaen Bedoch					1	
Lucas Adamsz					1	
Gerrit de Ruwaer					1	
Louis Adamsen					1	
Cristian Jansen					1	
Manuel Philipsz					1	
Jan Lambertsz					1	
Jacob Claessen Dop					1	
Elisabet Schoenmakers wed: van Malt						
Anthonica de Costa wed: v: F: Ouriod						
Joanna Sommans wed: v: Hendh: Bal						
d' wed: van Dirck Timmerman						
Cristiaen Aertz						
Jan Baas						
Laurens de Narongo						
Augustina d' Figeredo						
Augustina Ferera						
Thomas Dias						
Anthony d' Albuquerque						
Mathys Pitz						
Transporteerd	31	2	4	3	8	1

Van malacca onderdato 2 maert 1680

Vrye swarte Ingesetenen, Slaven, Slavekinders

vrouwen	soons	dochters	mans	vrouwen	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
8	10	9		5		1	103	59	18	13
				1			1			
1		1					2			1
1	1							1	1	
	1			1			1			
								1		1
	1			1			2		1	
				1			1			
									1	
1								1		
1	2	1						1		
								1		
							1		1	
1		1					2		1	
1	1						1	3	1	1
1		2					2	1	2	2
	1	1		1			5	2	1	1
1	1	2						1		1
1		1					15	9		7
			1	1	2					
					2	4	7	4	1	1
			1	1			4	4	1	7
			1	1			4	1		1
			1				3	2	3	
			1	1	1	4	8	2	2	2
			1	1				1		
			1	1	2	3				
						2				
			1	1						
17	18	18	8	17	7	14	162	94	34	38

Van malacca onder dato 2 maart 1680

	Europianen				Mestysen		
	mans	vrouwen	soons	dochters	mans	vrouw	soon
Compt p^r transp^t =	31	2	4	3	8	17	1
Philip de costa							
domingos Thomo							
manuel d'costa							
gabriel dosarto							
Susanna rodrigos							
domingos gommes							
Paulo dieero							
anthonio d'almeda							
Joan de mora							
amar rodrigos							
Lucas botelyo							
anthonio de costa							
anth^o de mendsa							
Joan de rosaire							
francisco pereira							
anth^o mendos							
Nicola pereira							
salvador de costa							
Joan de naronyo							
manuel dias							
domingo marinyo							
anth^o de silvera							
domingos de silvera							
laurens de mendsa							
manuel carvalyo							
steven paes							
francisco martines							
francoies pereira							
diego di rego							
NB. domingos correra							
Innocentio alvos							
michiel alfos							
Jan pereira							
Transporteere	31	2	4	3	8	17	1

Van malacca onderdato 2 maart 1680

Vrye swarte Ingesetenen, slaven en kinders

soons	docht.:	mans	vrouw:	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
10	10	8	17	7	14	162	94	34	30
							2		1
		1	1						
						1	1		
		1	1						3
						1			
		1	1						
							2	1	
		1	1	3					1
		//	1	1	2				
						3			1
		1	1		2		1		
			1	1	2				
					2				
		1	1				1		1
		1	1		1		2		1
		1	1	2	1	1			
		2	1	2	1				
		1	1		1	2			1
		1	1	1	1				1
					1				
		1	1						
		1	1						
		1	1			1	1		
		1	1				1	1	
		1					1		
		1	1						
		1						2	
		1					3		1
		1	1						
		1							
		1	1						
		1	1	1	1				
		1	1		1				
		1	1						
		1	1				1		1
		1	1						
		1	1	2	1	2	1		1
		1				2			1
		1	1						
		1	1						
		1		1					
		1							
10	10	39	44	21	31	175	111	38	52

Van malacca onder dato 2 maart 168

	Europianen				Mestijn		
	Mans	vrouwe	soons	docht:	Mans	vrouw	Soo
Comt per Transport	31	2	4	3	8	17	
diogo de crado							
Pedro de costa							
S'josph cons							
michiel ferera							
pasqual de mendosa							
mattijs vieira							
anthonij gonsalves							
domingos de rosairo							
francisco de mendosa							
francisco gommes							
damiaan gommes							
domingos rigotta							
domingos pereira							
Lauwis de Souza							
pasqual Tixera							
symon vieira							
amar gonsalves							
vicentie rodrigos							
domingos gommes							
Joan machiado							
anthonica de costa							
Louis pinto							
manuel ferdinandus							
manuel pingero							
mattijs pingero							
nicolaso pinto							
anthonij dias							
francisco pinto							
Joan ferdinandos							
domingo ferdinandus							
valdor de martijn							
anthonij de rosairo							
Transporteerd	31	2	4	3	8	17	

Van malacca onder dato 2 Maart 1680 —

Vrije swarte Ingesetenen slaven & kinders

soons	dochters	mans	vrouwen	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
18	18	39	44	21	31	175	111	38	52
		1	1		1				
		1	1	1					1
		1	1						
		1	1	1			1		
		1	1						
		1	//				1		
		1	1				1		
		1	1						
		1	//	2					
		1	1	1		3	1		
		1	1	1					
		1	1						
		//	1						
		1	1		1				
		1	1		3	1	1		1
		1	1				2		
		1	1	1					
		1	1		1				
		1	1	2	2				
		1	1				1		1
		1	1						
		1	1	1	1	2			
		1	1	2	1	3	3		3
		1	1						
		1	1						
		1	1	1					
		1	1	1		1	1		
		1	1				1		1
		1	1	3	1				
		1	1				2		
		1	0	2	2	3			
		1	1	1					
18	18	70	73	41	44	188	126	38	59

Van malacca onder dato 2 maart 1680

	Europianen				Mestyse[n]		
	mans	vrouwen	soons	dochters	mans	vrouwen	so[ons]
Comt Per transport	31	2	4	3	8	17	
domingos monteira	-	-	-	-	-	-	-
Bastiaan de costa	-	-	-	-	-	-	-
Joan de faustia	-	-	-	-	-	-	-
manuel vaes	-	-	-	-	-	-	-
pasquaal ferdinandus	-	-	-	-	-	-	-
andre ferdinandus	-	-	-	-	-	-	-
manuel pereira	-	-	-	-	-	-	-
francisco dias	-	-	-	-	-	-	-
Joan d' silva	-	-	-	-	-	-	-
manuel perera	-	-	-	-	-	-	-
pedro ferdinandus	-	-	-	-	-	-	-
domingos gonsalves	-	-	-	-	-	-	-
Joan gonsalves	-	-	-	-	-	-	-
vicente de rosa	-	-	-	-	-	-	-
Laurens cardosa	-	-	-	-	-	-	-
lopes nomes	-	-	-	-	-	-	-
pasquaal Lopes	-	-	-	-	-	-	-
Jacinto de costa	-	-	-	-	-	-	-
Joan Rodrigos	-	-	-	-	-	-	-
gansolva sampayo	-	-	-	-	-	-	-
anthonij de figereda	-	-	-	-	-	-	-
Bastiaan Carde	-	-	-	-	-	-	-
francisco de mendosa	-	-	-	-	-	-	-
anthonij carde	-	-	-	-	-	-	-
Jeronimos soares	-	-	-	-	-	-	-
domingos soares	-	-	-	-	-	-	-
Pedro viro	-	-	-	-	-	-	-
magorea	-	-	-	-	-	-	-
manuel vaas	-	-	-	-	-	-	-
Louys Rodrigos	-	-	-	-	-	-	-
marco Rabello	-	-	-	-	-	-	-
Transporteere	31	2	4	3	8	17	1[illegible]

Van malacca onderdato 2 maert 1680

…estijsen — Vrye swarten Ingesetenen Slaven & kinders

vrouwen	soons	dochters	mans	vrouwen	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
17	18	18	70	73	41	44	100	126	38	59
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-
-	-	-	1	1	-	-	2	2	-	-
-	-	-	1	1	2	1	-	1	-	-
-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-
-	-	-	1	1	3	2	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	3	1	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-
-	-	-	1	1	2	-	-	1	1	-
-	-	-	1	1	2	2	-	1	-	-
-	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-
-	-	-	1	1	3	3	2	1	-	1
-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	1	1	6	3	-	1	-	3
-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	2	1	-	-
-	-	-	1	1	1	-	3	4	-	1
-	-	-	1	-	-	-	3	1	1	-
-	-	-	1	1	-	1	1	1	-	2
-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	1
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	2	1	3	4	-	1
-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	1	1	1	1	1	1	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
17	18	18	100	97	71	64	210	149	40	68

Van malacca onderdato 2 maart 1680

	Europianen,				Mestysen		
	mans,	vrouwe,	soons,	dochters,	mans,	vrouwe,	soons
Comt Pr Transport	31,	2,	4,	3,	8,	17,	1[illegible]
Sofia Rodrigos	-	-	-	-	-	-	-
domingos dias	-	-	-	-	-	-	-
manuel do silvera	-	-	-	-	-	-	-
augustina cardosa	-	-	-	-	-	-	-
Salvador Corda	-	-	-	-	-	-	-
Jeronimo de Rosairo	-	-	-	-	-	-	-
Joseph Lourens	-	-	-	-	-	-	-
catarina martins	-	-	-	-	-	-	-
callary	-	-	-	-	-	-	-
Joseph de silvera	-	-	-	-	-	-	-
anthony soaris	-	-	-	-	-	-	-
Pedro de costa	-	-	-	-	-	-	-
Paulo ansan	-	-	-	-	-	-	-
Jan soaris	-	-	-	-	-	-	-
domingos de silva	-	-	-	-	-	-	-
Mary Sabbau	-	-	-	-	-	-	-
francisco corda	-	-	-	-	-	-	-
Jan Pereira	-	-	-	-	-	-	-
Joan Pinto	-	-	-	-	-	-	-
francisco de silvera	-	-	-	-	-	-	-
donatie santo	-	-	-	-	-	-	-
Michiel gommes	-	-	-	-	-	-	-
anthony gonsalves	-	-	-	-	-	-	-
andresa mennedes	-	-	-	-	-	-	-
andresa de sousa	-	-	-	-	-	-	-
catarina d'aquino	-	-	-	-	-	-	-
anna Perera	-	-	-	-	-	-	-
ofsia de costa	-	-	-	-	-	-	-
valentyn d'santo	-	-	-	-	-	-	-
anthony Rodrigos	-	-	-	-	-	-	-
domingos corda	-	-	-	-	-	-	-
anthony Ferera	-	-	-	-	-	-	-
Transporteerd	31	2,	4,	3,	8,	17,	1[illegible]

Van malacca onder dato 2 maart 1680 —

Mestysen			vrye swarte Ingesetenen,				Slaven		kinders	
vrouwe	soons	dochters	mans	vrouwe	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
17	10	10	100	97	71	64	210	149	40	68
				1		1	3	5	2	2
			1	1			1	3		1
			1					1		1
			1	1	2	1				
			1	1			2	2		
			1					1		
			1	1	2	2				
				1						
			1	1						
			1		1					
			1	1	1					
			1	1	5	3				
			1	1		3				
			1	1	2					
				1	1	2		1		
				1			2	1		
			1	1				1	2	
			1				1	1		
			1	1	7	2		2		2
			1	1				1		
			1							
			1							
			1	1		1				
				1		2				
				1		1				
				1		1				
				1		1				
			1	1		1				
				1	4					
			1							
			1	1						
							2			
				1						
				1	1	2	1			
17	10	10	122	122	97	87	219	171	44	74

	Europianen				Mestyse(n)	
	mans	vrouwen	soons	dochters	mans	vrouwe[n]
Cont. B.^o Transport	31	2	4	3	8	17
Jan de costa						
natalie sanssa						
manuel d'andrade						
francisco pereira						
Lossia carvalho						
Johanna d'abreu						
catarina de rosairo						
anthony rodrigos						
margrieta de sanssa						
maria d'andrade						
ursula godinho						
susanne pereira						
Jan d'brito						
Ines soares						
francisco pereira						
ventura d'rosairo						
Comassia pereira						
domingo soares						
maria d'rosairo						
anna de rosairo						
maria pereira						
maria de rosario						
Isabel de seris						
ursula vaas						
madalena de pereira						
Jordonica martyn						
monica de rosario						
grenier de frato						
Pieter de costa						
anna gommes						
Crittie pereira						
maria vaas						
salvadoor vaas						
Transp.^to	31	2	4	3	8	17

Van malacca onderdato 2 maart 1680 —

[...]nestysen				Vrije swarte Ingesetenen, slaven en kinders —							
[..]ms,	vrouws,	soons,	dockters,	mans,	vrouws,	soons,	dockters,	slaven,	slavinnen,	soons,	dockters
8,	17,	18,	10,	122,	122,	97,	87,	219,	171,	44,	74,
					1						
					1,						
				1,	1,		1,				1,
				1,	1,						
					2,		2,				
					1,					2,	
					1						
				1	1,	1,	1,				
					1						
					1,				2		
					1,		1,		1,		
					1,	1,	1,				
				1	1						
					1	1					
				1							
				1							
					1						
					1,						
					1,						
					1,						
					1						
					1,						
					1,					1,	
					1,	1,					
					1,	1,					
					1,	1,	1,				
					1,	1,	1	1,	1,	1,	
					1,			1,	1		
					1,	2,					
					1	1					
					1,		2,				
					1						1
					1,	1,	1,				
				1,	1						
[..],	17,	18,	10,	129,	154,	108,	98,	221,	176,	48,	76

Van malacca onder dato [illegible] maart 1680

	Europianen				Mestysen	
	mans	vrouwen	soons	dochters	mans	vrouwen
Comt pr Transport	31	2	4	3	8	1[illegible]
Esperance do Rosairo						
maria dias						
maria Rodrigos						
catarina lopes						
Johanna de costa						
Esperance mendes						
alexander mendes						
natalia suares						
Isabella Pires						
anna d' Rosairo						
maria mendes						
maria Pedrosa						
Pedro de silva						
Isabella pinero						
Johanna gonsalves						
anthonica gonsalves						
maria de silva						
gonsal de costa						
anna gonsalves						
Johanna Rosaira						
Esperance d'costa						
anna de silva						
maria Pereira						
nicola Pinto						
adriana de fonseka						
laurenso peris						
d' volgende inde Tranquere woonachtich						
susanna groenewegen						
marta nomins						
domingo de cros						
Transport	31	2	4	3	8	1[illegible]

Van malacco onderdato 2 maart 1680

Mestijsen				Vryeswarte ingesetenen				Slaven & kinders			
ans	vrouwen	soons	dochters	mans	vrouwen	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
8	17	10	10	129	154	100	90	221	176	40	76
					1						
					1	1	1				
					1						
					1		1				
					1						
					1						
				1							
					1	1					
					1	1	1				
					1	1					
					1						
					1	1	3	1	1		
							2				
				1							
					1	1					
					1	2			1		
					1	2	2		1		
									1		
					1						
				1							
					1	1					
					1		1				
					1				3		
					1						
					1						
				1	1						
					1						
				1							
					1	2					
					1						
					1						
8	17	10	10	134	179	119	109	222	183	40	76

Van malacca onderdato 2 maart 1670

Europianen Mistyse[illegible]

	mans	vrouwen	soone	dochters	mans	vrouwen	soon[illegible]
Comt P[o] Transp[o] =	31	2	4	3	8	17	10
catarina de costa							
faugustina de Rosairo							
domisa dode							
Paasquello Lopes							
Joan ferdinandus							
Laurenso de castro							
monica de Rosaira							
ventura candello							
anna perera							
francisco perera							
Helena de monte							
Thomas aloin							
domingos de monteira							
Isabel perera							
margrita perera							
Thomas ferdinandus							
maria de motta							
Lisse de bengale							
Jeronimo de Rosairo							
anthony perera							
Anna paspa							
maria adoepke							
anna Rodrigos							
domingos Rodrigos							
Susanna d' costa							
anthony gonsalves							
Jan d' Lyma							
Jan d' costa							
Bastiaen d' alveer							
domingos perera							
constantias dias							
Thomas de salvera							
amadaar Symonsz							
Louys de costa							
madalena Rodrigos							
Jeronimo de monte							
Joan Ribera							
Lastro dias							
domingos dias							
manni verde							
Transporteren	31	2	4	3	8	17	10

Van malacca onderdato 2 maart 1680

Vrye swarte Ingesetenen, Slaven en kinders

soons	dochters	mans	vrouwen	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
10	10	134	179	119	109	222	183	40	76
								1	
			1						
			1						
			1						
			1	1					
		1		2	1				
		1							
			1		1				
		1	1						
			1						
			1						
			1						
		1	1				1		1
		1							
			1						
			1						
		1			1				
			1						
			1		1		1		
		1	1	2	1				
		1	1	1	1				
		1							
			1	1	4				
			1						
			1						
			1	2					
		1							
		1	1						
		1	1	2					
		1	1				1		
		1	1	2	3		0		
			1	2	1	1			
		1	1	1					
		1	1						
		1							
			1						
		1	1						
		1	1	3	2			2	
		1	1	2					
		1	1			1	1		
10	10	156	211	140	125	224	186	51	77

Van malacca onder dato 2 maart 1680

Europianen / mestyse(n)

	Europianen mans	vrouwes	soons	dochters	mestysen mans	vrouwes	soons
Per Transport	31	2	4	3	8	17	1
augustina de bengael							
joan de costa							
salvadoor correa							
anthony ferdinandus							
nicolaus de rosairo							
anthony mendos							
joan de mendosa							
pedro rodrigos							
bernardus de silva							
janassa pereiro							
mester gonsalves							
joan nommes							
helena vaas							
ines dias							
domingo de rosa							
joan de costa							
Inde noorder voorstad woonachtich	31	2	4	3	8	17	1

D'volgende aan Bongery woonachtich Als—

	Europianen mans	vrouwes	soons	dochters	mestysen mans	vrouwes	soons
joan pereira							
francisco ferero							
salvadoor ferdinandus							
francisco de zoysa							
domingos pereira							
augustina de fonseko							
gonsal pereira							
domingo de soysa							
thomas soaris							
gonsal ferdinandus							
Transporteerd							

Van malacca onderdato 2 maart 1680

Vrye swarte ingesetenen Slaven en kinders

soons	dochters	mans	vrouw	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
10	10	156	211	140	125	224	106	51	77
		1	1	2					
		1	1	2					
		1	1	1					
		1	1	3	1				
		1	1			3	2		2
		1	1	3	2				
		1	1	4	1				
		1	1						
		1	1	2	1	1			
		1	1			1			2
		1	1	1					
		1	1			1		2	
			1				2		
			1						
			1						
		1	1				1		
10	10	169	227	150	130	230	191	53	81

Vrij swarte Ingesetenen, Slaven en kinders

mans	vrouw	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
1							
1							
1	1						
1	1		3				
1	1		1				
1	1	1	1				
1	1		1				
1	1	2				2	
1	1	2	1			1	
1							
10	7	5	7			3	

Van malacca onderdato 2 maart 1680

	Europianen				Mestysen		
	mans,	vrouw,	soons,	dochtrs,	mans,	vrouwen,	soons
Comt P:r Transport							
Pieter gonsalves							
marcus Pereira							
Luisa Pereira							
anthony ferdinandus							
Joan Romos							
Josep gonsalves							
anthony dealmeda							
Francisco Rodrigos							
Susanna dalmeda							
ventura de fonseka							
Francisco matchiado							
Catharina gonsalves							
anna mendes							
Francisco derosairo							
anthony ferdinandus							
Catharina de Rosairo							
Salvador dias							
manuel de soisa							
Jeronimo botelho							
anthony martechima							
Isabel d'almeda							
Innocentio Pedro							
anthony desilva							
Lourens de soysa							
anthony de soisa							
Francisco desoisa							
madalena mendes							
domingos Hendricksz							
maria Rebeira							
Louis Pereira							
Susanna de Rota							
Catharina desoisa							
augustina d'asavedo							
Transporteere							

Van malacca onderdato 2 maart 1680 —

Vrye swarte Ingesetenen, Slaven en Kinders

soons	dochters	mans	vrouws	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
		10	7	5	7			3	
		1	1	1	3				
		1	1	2	3				
		1	1	2	3				
		1	1	1	1				
		1	1	1	2				
		1	1	1	6				
		1	1	2	1	4	1		
		1	1		1				
			1						
		1	1	3					
		1	1					1	
			1	1	3				
			1	3				1	
		1	1	1	1				
		1	1	1					
			1		2				
		1	1	1					
		1							
		1	1			4	4	2	
		1	1	1	1			1	
			1						
			1						
		1					1	1	
		1	1	4	1	4	1		
		1							
		1							
			1						
			1	2	2				
			1	1					
		1	1	3	1				
			1	2	1				
			1	4	2				
		1	1						
		32	36	42	41	12	7	9	

Van malacca onderdato 2 maert 1680 —

Europianen, Mestysen

	mans	vrouw	soons	dochters	mans	vrouw	soons
Comt p[r] Transport							
anthonij de rosaira							
anna d'castto							
gonsalvo rochie							
margrida martyn							
cosia dias							
domingos gonsalvos							
domingos mattchiados							
domingos de rosairo							
bartolomeus de coffa							
nicolas silvera							
thomas rodrigos							
domingos ferdinandus							
Johanna d'combo							
~~ferenco Lopes~~							
manuel dergo							
Johanna coffeo							
Inocentio matschiados							
madalena derentio							
domingos rotchie							
Joan Pays							
Isabel feoris							
domingos d'rotchie							
~~Andres Swaris~~							
domingos figera							
~~Francisco nomnis~~							
~~Francisco~~							

aen Bongerij woonachtich in't generael —

d'volgende Inderuyder Stadt woonachtig	mans	vrouw	soons	dochter	Mestiezen mans	vrouw	soons
Juffr. d'Crande		1					2
Jan waterpont	1						
Sywert Laurensz	1						
Rend. Evertsz	1						
Joriaen Rodricar	1						1
Frans Bolier	1						
Jan Vleminant	1						
Transporteerd,	6	1					3

Van malacca onderdato 2 maart 1680 —

Vrije swarte Ingesetenen, slaven en kinders —

soons	dochters	mans	vrouw	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
		32	36	42	41	12	7	9	
		1	1	2	1	1		1	
			1	2	2				
		1	1						
			1	1					
			1	1					
			1						
			1	1	3			1	
		1	1	3	3				
		1	1	1	—				
		1	1	1	—				
		1	1		1				
		1	1	1	2				
			1						
			1	1	3				
		1	1						
		1	1	3	3				
			1					1	
			1		2				
		1	1	1	2				
		1	1	3	2	2		1	
			1					1	
		1	1						
			1						
			1	3	5				
		1	1	1	1				
		1							
		46	61	67	71	15	7	14	

...ntstijsen —		vrye swarte	ingesetenen			Slaven	en kinders		
soons	dochters	mans	vrouw	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
						4	2	1	2
2			1			10	4	1	1
	2		1			4	2	3	1
			1			4	5	1	2
			1			1		1	1
1			1					1	1
			1						
	2								
3	4		6		—	23	13	8	8

Van malacca onder dato 2 maart 1680

Europianen — Mettysen

	Europianen mans	vrouwen	soons	dochters	Mettysen mans	vrouwen	soons
Comt p.r Transport	6	1					
Jan gerritsz	1						
Jan ferdinandus							
anna de silva							
Johan lobo							
Johan de motta							
phillippus gonsalves							
francisco peres							
domingos matchiados							
francisco gomes							
anthonio peres							
Jan de costa							
madalena perera							
ventura ferdinandus							
agida lobo							
Joan gomes							
maria de costa							
maria farria							
gratia pieris							
maria martis							
madalena de silvas							
Thomas de costa							
nicolas rodrigos							
francisco cisteras							
anthony de constantin							
Isabel rodrigos							
augustina pieris							
simon de costa							
domingo de costa							
Josep ferera							
anthony de costa							
pedro rodrigos							
pasquaal de sousa							
Louis de sousa							
marta ferdinandus							
Transporteren	7	1					

Aan malacca onderdato 2 maart 1680

vrye swarte Ingesetenen, Slaven en kinders

soons	dochters	mans	vrouwen	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
3	4		6			23	13	8	8
			1			1		1	
		1							
			1			1		3	
		1	1			1			
		1	1	1	2				
		1	1		1		1		
		1		1					
			1	1	2				
			1	1	3			1	1
		1				1	2	4	
		1	1						
			1	1	1				
		1		2	3		1	2	
			1						
		1			1				
			1		3	1	3	2	
			1		1				
			1			1		1	
			1					1	1
			1	1					
		1	1	1	3		2		1
		1	1		1		2		1
		1	1				2		
			1						
		1	1	1	1				
			1	2	1		1		
		1	1		2	1		1	
		1					1		2
		1	1		1				
		1							
		2	2	3					
		1	1	1					
								1	1
		1			1	3	1	2	
		1				1	1	2	2
			1						
3	4	21	32	16	27	34	30	29	17

Van malacca onderdato 2 maart 1680

	Europianen				Mestysen		
	mans	vrouwen	soons	dochters	mans	vrouwen	soons
Comt Br transport	7	1					
Lucretia d'venuda							
anthony de Soysa							
michiel de Silva							
Joan de costa							
anthony ferera							
domingos dias							
Jan de galo							
angeletta quedega							
monico vaas							
Susanna do rosairo							
anthony cardes							
butter 4 preeto							
Salvador de Soysa							
Loiys ferdinandus							
anthony gommes							
anthony de motta							
Joan dias							
gratia gonsalves							
maria cardosa							
Joan Lela							
Louis Rodrigos							
manuel Lavanto							
bastiaan gonsalves							
Salvador de Sousa							
Joan ferdinandus							
maria dias							
Joan de rosairo							
francisco consalves							
francisco guedes							
Losia Lopes							
paulo ferdinandus							
augustina de conijo							
mathias de rosairo							
transporteerd	7	1					

Van malacca onder dato 2^e maart 1680

Vrye swarte Ingesetenen — Slaven en kinders

soons	dochters	mans	vrouwen	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
3	4	21	32	16	27	34	30	29	17
			1			1	1	1	
		1	1		1				
		1	1						
		1	1		1				
		1	1	2		2		1	
		1	1	2					
		1			2	2	1	1	
			1	2	1				
			1	2	1				
			1						
			1		1				
			1						
		1	1				1		
		1	1		3	1	1		
		1							
		1	1		1	2	1		
		1		1	3	1	1		
		1				1		3	
			1						
		1							
		1	1	4	2				1
		1	1						
			1	1	1				
		1	1	2	1	1	2	1	
		1	1	1		2	2	1	
			1		1				
		1	1	1	1		1		
			1	1	1				1
			1		3		1		
			1		1		1		
			1			1	1	1	
		1	1		1				
		1	1				1		
3	4	41	60	35	53	48	45	38	19

Van malacca onderdato 2 maart 1680

	Europianen				Mestysen		
	mans	vrouws	soons	dochters	mans	vrouws	soons
Comt Pr Transport		1					3
anthony Prieris							
natalie de sassa							
georgie dias							
bastiaen de conseisoun							
Johan gonsalves							
francisco de soisa							
andree mascarenso							
francisco gonsalves							
anthony silvera							
Joan de rotcha							
manuel Comes							
Jordan dias							
domingos Lowys							
pasqualle de andre							
maria pinto							
~~Susanna Pinto~~							
susanna lopes							
anthony de Rotcha							
gratia de soisa							
francisco gonsalves							
madalena de Rosario							
maria lopes							
Innocentio Perera							
anthony d'almeda							
domingo de faria							
anna rodrigos, int anna Rodrigos							
domingos pirera							
teresa d'almeda							
maria de silva							
anthony de silva							
maria faria							
sebastiaan de costa							
constantia soares							
Philippa Lopes							
Inocentio vaas							
gabriel Perera							
violante d'costa							
Transpt	7	1					3

Van malacca onder dato 2 maart 1680 —

Vrye swarte Ingeseten — Slaven en kinders —

dochters	mans	vrouw	soons	dochters	slavs	slavinne	soons	dochters
4	41	60	35	53	40	45	30	19
	1		1	5	2	2	1	1
	〃	1		1				
	1	1	2	2				
	1	1				2		
	1	1						
	1	1			1		1	1
	1	1			6	4	2	
	1	1						
	1			1				
	〃	1						
	1			1	1		1	2
	1		3	1	1	1	1	
	1			1		1	1	
	1	1						
		1		1		1		
		1	1	1				
		1	1	1	1	1		
	1	1		3				
		1	1	2		1		
	1	1		1	1	1	1	
		1	2					
		1			2	2	1	
			3	1				1
	1	1			1	1		
	1	1	1					
	1	1						
		2						
	1	1						
	1							
		1						
		1						1
		1	2	1				
			1	1				
	1	1		3				
	1							
		1			1	1		
	1	1	1	2	1			
	1				2	3	1	
		1	2					
4	63	89	56	82	60	66	30	25

Van malacca onderdato 2 maart 1680

	Europianen				Mestysen		
	mans	vrouwen	soons	dochters	mans	vrouwen	soo[ns]
Comt per Transport	7	1	-	-	-	-	-
Nicola de Zoysa	-	-	-	-	-	-	-
Helena	-	-	-	-	-	-	-
Francisco de Faria	-	-	-	-	-	-	-
Cristoffel de Zoysa	-	-	-	-	-	-	-
manuel de Faria	-	-	-	-	-	-	-
domingos Rodrigos	-	-	-	-	-	-	-
Susanna de Silva	-	-	-	-	-	-	-
maria de Sousa	-	-	-	-	-	-	-
Joan Ferdinandus	-	-	-	-	-	-	-
Francois Rodrigos	-	-	-	-	-	-	-
michiel Pereira	-	-	-	-	-	-	-
augustina Louys	-	-	-	-	-	-	-
Joan de gois	-	-	-	-	-	-	-
Thomas guelejo	-	-	-	-	-	-	-
Louis de gois	-	-	-	-	-	-	-
antho de Sousa	-	-	-	-	-	-	-
Filiciano de rosairo	-	-	-	-	-	-	-
antho guelejo	-	-	-	-	-	-	-
Johan de Silva	-	-	-	-	-	-	-
anthony de Costa	-	-	-	-	-	-	-
gaspar Pinto	-	-	-	-	-	-	-
Pedro de Silva	-	-	-	-	-	-	-
anna Teros	-	-	-	-	-	-	-
Dulciano	-	-	-	-	-	-	-

de volgende, aan bandocabo, ofte bouquet china woonachtich, als —

	mans	vrouwen	soons	dochters	mans	vrouwen	soo[ns]
Domingos de Rosaira	-	-	-	-	-	-	-
Ferdinandus Monteiro	-	-	-	-	1	-	-
maria mendonsa	-	-	-	-	-	-	-
andresa de rosaira	-	-	-	-	-	-	-
Francisco Pereira	-	-	-	-	-	-	-
Laurentio de Sousa	-	-	-	-	-	-	-
Joan Cornelis	1	-	-	-	-	-	-
Transporteere	8	1	-	-	1	-	-

Van malacca onder dato 2 maart 1680

Vrye swarte Ingesetenen, Slaven en kinderen

soons	dochters	mans	vrouwen	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
3	4	63	89	56	82	68	66	38	25
		1							
			1						
		1							
		1							
		1							
		1							
			1						
		1	1		1				
		1	1						
		1							
		1		1	2		2		
		1	1	1	2	1	2		
		1							
		1							
		1	1	2	3			1	1
			1		2				
		1	1						
		1	1		1				
		1				1	1		
		1	1	2	3	1	1		
		1			1				
		1	1						
				1	1		1		
			1						
			1						
		1	1					1	
			1	1	1		1		
			1						
		1	1	1			1	1	—
		1	1				1	1	—
		1			3		1		—
	1		1						
3	5	85	108	65	102	72	77	42	26

Van malacca onderdato 2 maart 168

	Europianen				Mestysen		
	mans	vrouwen	soons	dochters	mans	vrouwen	soo
Comt Per Transport	8	1	-	-	1	-	-
cunhus falcao	-	-	-	-	-	-	-
Jacob Ferdinandus	-	-	-	-	-	-	-
Symon de costa	-	-	-	-	-	-	-
Laurens Pereira	-	-	-	-	-	-	-
anthonio de Rosairo	-	-	-	-	-	-	-
Francisco gonsalves	-	-	-	-	-	-	-
Jan gonsalves	-	-	-	-	-	-	-
domingos nonnes	-	-	-	-	-	-	-
Johanna Perera	-	-	-	-	-	-	-
Pedro de Rosairo	-	-	-	-	-	-	-
Susanna almeda	-	-	-	-	-	-	-
Isabel de costa	-	-	-	-	-	-	-
Joan gonsalves	-	-	-	-	-	-	-
madalena Limburgh	-	-	-	-	-	-	-
Johan dias	-	-	-	-	-	-	-
gregorius Peris	-	-	-	-	-	-	-
Johanna de Rosairo	-	-	-	-	-	-	-
manuel Perera	-	-	-	-	-	-	-
Barbar de Rosairo	-	-	-	-	-	-	-
Joan d' costa	-	-	-	-	-	-	-
Isabel dalgado	-	-	-	-	-	-	-
Johanna gonsalves	-	-	-	-	-	-	-
Sebastiaen cardosa	-	-	-	-	-	-	-
Salvador Swaris	-	-	-	-	-	-	-
anthony Rosado	-	-	-	-	-	-	-
Johan mendes	-	-	-	-	-	-	-
catarina pereira	-	-	-	-	-	-	-
cicilia gonsalves	-	-	-	-	-	-	-
Susanna Borges	-	-	-	-	-	-	-
Susanna de Silveira	-	-	-	-	-	-	-
anthony Ferdinandus	-	-	-	-	-	-	-
maria de Rosayro	-	-	-	-	-	-	-
antho. Swaris	-	-	-	-	-	-	-
	8	1	-	-	1	-	-

Van malacca onder dato 2 maart 1680

Vrye swarte Ingesetenen, Slaven en kinders

soons	dochters	mans	vrouws	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
3	5	85	108	65	102	71	77	42	26
			1	1					
		1	1						
		1		2	3				
		1	1	3	4				
		1	1						
		1							
		1	1						
		1					1		
			1	2					
		1	1	1			1		
			1	1	1				
			1		1				
		1	1	2					
			1						
		1	1						
		1	1						
			1		1				
		1	1						
			1						
		1	1						
			1						1
			1						1
		1	1	1	2				
		1	1	1					
		1	1	1				1	
		1	1						
			1		1				
			1		3	1	3		
			1				1		
			1						
			1						
		1	1						
		0	1		3				
		1	1		2				
3	5	104	130	80	123	72	83	43	28

Van malacca onder dato 2 maart 1680

	Europianen				Mestysen		
	mans	vrouws	soons	dochters	mans	vrouwen	soons
Comt Per Transport	8	1			1		
anthonij carvalhas							
david ferdinandus							
Pedro Perera							
manuel Rodrigos							
ventura de costa							
augustina pinera							
anthonij de rosaira							
francisco de silveira							
Jeronimo de Rosairo							
pieter Leenderts: drus	1						

d'volgende woonachtich aen campongh Iava —

	mans	vrouws	soons	dochters	mans	vrouwen	soons
Pedro gonsalves							
gregorius Perera							
paulus Lopes							
augustino de barros							
anthonij pessa							
anna dias							
anthonij ferdinandus							
Joan d'costa							
ventura ferdinandus							
anthonij de costa							
manuel Perera							
Joan Lopes							
Joan d' ondrato							
domingos Rodrigos							
maria gonsalves							
Inder zuyder voorstad woonachtich	9	1			1	—	
aan Bongarij woonachtich —							
Inde noorder voorstadt woonachtich	31	2	4	3	8	17	
d'Christen borgerijë bestadt in personen	40	3	4	3	9	17	

Van malacca onder dato 2 maart 1680

Vryeswarte ingesetten, slaven, en kinders

soons	dochters	mans	vrouwen	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
3	5	104	38	80	123	72	83	43	20
			1				1		
		1	1		2				
		1	1	1	1				
		1							
		1							
		1							
		1							
		1	1			1	1	1	
		1	1	1					
1	1		1			2	2		
		1	1	2					
		1	1	2		2			
		1	1			1			
		1	1	2					
			1	2	2				
			1	2	1				
		1	1						
		1	1	3					
		1	1		3				
		1							
		1	1		1				
		1							
		1	1						
		1	1	1	1				
			1				1		
4	6	124	157	96	134	78	88	44	29
		46	61	67	71	15	7	14	—
18	18	169	227	150	130	230	191	53	81
22	24	339	445	321	335	323	206	111	110

deze—

Van malacca ondedato 2 maart 1680

dese onderstaende syn Jentyven, en mooren, nessens haere vrouwen, kinders, slaven, en slavinnen namentl:

	Jentyven mans	vrouw	soons	dochters	slaven	slavinne	Slave kinders soons	dochters
commedra grande	1	3	2	2		2	1	—
wento grande	1	2	2	2		2	1	—
nella wed. v: Ramma		2	1			3		
commedra Scherina	1							
wento schemma	1	1						
Salammadea	1	1		1		1		
Tangeappa	1	1						
Termandria	1	1	1			1		
Cotcamy	1	1						
Corga	1	1	1	1				
Widrappa grande	1	1						
piero Tambo	1	1				1		
Lapdiman	1	1		1				
anna	1	1						
andiappa	1	1	1	1	1	1		
widrappa schequdinne	1	1						
mangada	—	1						
nakana	1	1	1					
Sandi Zitty	1	1		1	1	1		
Spatana	1	1						
Spera	1	1	2					
Zitty	1	1						
d'volgende zyn mooren								
aes								
Mira	1	1		2		2		
Seggedinna	1	1	1			1		
assamina calhal	1	3		3		2		
ossedinna	1	1						
mammodinna sorb	1	2					1	
adam grande	1	1	4	2				
Codja maricar	1	2	2		2			
Tamma marina	1	1			1	1		
mossa	1	1				1		
Intamirra	1	1						
nagapode	1	1						
mira	1							
mira	1	1						
Costantio	1	1		2				
Sultan	1	1	1	1				
Zolanga	—	1		2				
mattamina	1	1						
mina adam	1	1	1					
Zaddamira	1	1			1			
Savocadi	1							
mottuman	1	1						
corredua	1	1			1			
adam mossfar	1	2			1			
assimarabodi capadi	1							
Jentyven en moorsche	43	51	20	21	8	19	3	

Van malacca onder dato 2 maart 1680

Dese onderstaende syn Chinesen met haere vrouwen, kinders, als mede haere slaven en slavinnen, namentlyck

	Chinesen	vrouwen	soons	dochters	slaven	slavinnen	Slavekinders soons	Slavekinders dochters
Sisia capit: der Chinesen	1	1			15	15		
Loudo soon	1	1		2				
Kouko d' soon	1	1						
Lak d'e schoonsoon	1	1	1		6	6		
Zincko	1	1	1			1		
grodancko	1	1	1		1	1		
Zincko oud cap: der Chinesen	1	1	1	1	5	3		
Jancko		1	3		15	10		
Zocko	1	1	2		8	2		
Zinko	1	1	3	1	12	6		
Sonotsia	1	1	1	1	15	7		
Zinckgia	1	1			2	1		
Zodko	1	1			1			
Jnjo	1	1	1		1	2		
Zinsia	1	1	1		1			
Zisiwko	1	1				1		
Samko	1	1	1	1				
gonsie	1	1	1	2		2		
Tochi	1	1			1	1		
Sinko	1				1	1		
Kogko	1	1	1		1			
gonino	1	1	3	1	2			
Kooko	1	1			1	1		
Zonko	1	1				2		
Zouw	1	1	1	1		1		
Boutzia	1	1	1		1	1		
Konko	1	1	2	1				
Jtko	1	1						
gonso	1	1			1			
Zincko	1	1						
Konko	1	1	1					
Zanko	1	1	2			1		
Siko	1	1	1					
Zionko	1	1			1	1		
anglania	1	1						
Zimcko	1	1						
~~Tincko~~	1	0						
Juncko	1	1		1				
Samsia	1	1		2	1	1		
Zionko	1	1			1	2		
gonwino	1	1	2		1	2		
twanko	1	1	1	1				
Sinko	1	1	3	2	1	1		
Sinsia	1	1	2	1	5	3		
Zouko	1	1	2		3			
Zouwko	1	1	2	1		1		
Ajancko	1	1	1		1			
Kincko	1	1						
Tanckzia	1							
pootekia	1				1			
Szontia	1	1	3					
intzah	1	1	1		1	1		
koko	1	1	1		2	1		
Jsoncko	1	1			1	1		
inoko	1	1	1					
Transportoere	54	51	40	19	109	79		

Van Malacca onderdato 2 maart 1670

	Chineesen	vrouwen	soons	dochters	slaven	slavinnen	soons	dochters
Dito Transport	54	54	40	19	109	29		
Quiko	1	1	1			1		
Tancko	1	1		2	1			
Zanja	1	1	3	1	3			
Sinko	1	1	1					
Honchtin	1	1						
Bitiu	1	1	2					
Zoenko	1	1	2	1				
Hoemdko	1	1			1	1		
Jonko	1	1	2					
Swako	1	1						
't Jeeno	1	1	1			1		
Quenkjo	1	1	1		1	2		
Jho	1	1			2	1		
Rookjo	1	1			2	5		
Hoengh	1	1	2	1	1	3		
Sjoucko	1							
't Sioko	1	0						
Quinko	1	1						
Gausyko	1		2		1			
Dyko	1					1		
Goucko	1	1						
Tingko	1	1	1	1				
Kooko	1	1						
Pecucko	1	1	2		3	2		
Pkanjo	1	1	1		1	2		
Kiko	1			2	4	2		
Kaeko	1	1						
Sihon	1	1				1		
Peecko	1	1		1				
Antio	1		2					
Khiauqua	1	1						
Gijko	1	1	1		2			
Kaijko	1	1	2		2			
Saijuia	1	1						
Joucko	1	1						
Kjoucko	1	1						
Moijko	1	1				1		
Seuako	1	1	1		3	1		
Aijko	1	1			1			
Laco	1	1						
Panjo	1							
Tinoja	1							
Goko	1	1	1		5			
Zjoucko	1	1				4		
Tiucko	1				6	4		
Gutia	1	1	2		1	1		
Guanjo	1	1						
Longa	1		1		3	1		
Bonko	1							
Bintjo	1	1	1			1		
Hnouwko	1	1	1		2			
Sancko	1	1	2		2			
Soeuko	1	1	2					
Sfiko	1	1						
Gona	1	1						
't Quicko	1	1	1		2	1		
Transporteere	110	96	76	20	150	115		

Van malacca onderdato 2 maart 1680

	chineesen	vrouw	soons	dochtr	slaven	slavinnen	soons dochters
Comt Do Transport	110	96	86	20	158	115	
Via	1	1				1	
Via Bonko	1						
Passonia	1	1					
Sanjo	1	1		1	2	3	
Incho	1	1			2		
Goya	1	1	1				
Quatia	1		1				
Dia	1	1	2				
Gamwina	1		1				
Zoncho	1	1					
Bako	1	1					
Onghsun	1						
Zinqua	1						
Jeuko	1			1			
Sadtse	1	1			1		
De chineesen zijn te samen sterck	125	105	91	30	163	119	

't Samen Treckinge vande voorstaende Persoonen

Namentlyck

Europianen mans persoonen . . . 40
Mestise . . . 9
Swarte Ingesetenen do . . . 339
Chinese do . . . 125
Moorse en Jentiese do . . . 43 — 556 mans persoonen

Europiaense vrouwen . . . 3
Mestise do . . . 17
Swarte Ingesetenen do . . . 445
Moorse en Jentiese do . . . 51
Chinese do . . . 105 — 621 vrouwen

Europiaense soons . . . 4
Mestise do . . . 22
Swarte Ingesetenen . . . 321
Moorse en Jentiese . . . 20
Chinese do . . . 91 — 458 soons

Europiaense dochters . . . 3
Mestise do . . . 24
Swarte Ingesetenen do . . . 335
Moorse en Jentiese do . . . 21
Chinese do . . . 30 — 413 dochters

Slaven vande christen borgery . . . 315
do vande moorsen en Jentysen . . . 8
do vande Chineesen . . . 163 — 486 slaven

Slavinnen van d'christen burgerye . . . 286
do vande moorsen en Jentiesen . . . 19
do van chineesen . . . 119 — 424 slavinnen

Slave soons vande christen borgerye . . . 111
do vande moorsen en Jentiesen . . . 3
Slave dochters vande christen borgerye . . . 110 — 224 slave soons en dochters

't Samen int generael . 3182 . Coppen

Van malacca den 9 maart 1680

ontfangen tot batavia den 10. april 1680 p.r Chinees vaartuyg

Register der brieven, en

pampieren door d' Ed.e heer Jacob Jorisz. pits extraordinaris raat van Indien gouvern.r en directeur der stadt, en forteresse malacca mitsgaders den raad, gesonden aen den Ed.e heere Ryckloff vangoens gouvern.r generaal, en d' E.E. heeren raaden van Indien tot bat.a dato 9 maart a.o 1680

N.o 1. Origineele missive door gem.e gouverneur en raadt aen welgemelte raat hoogh Ed.e gesz: dato als vooren

2. Copia missive vanden koningh van queda na herwaarts gesz.

3. Copia d.o van Jan ammansz: aend' Engelse in queda gesz:

4. Copia specificatie der goederen aen de Engelse in gem: queda, gescheept

5. Twee copia briefjes door Jurriaen verykoff aen bovengem.te Jan ammansz: gesonden

6. Copia missive door meergez: ammans: aen d' Ed.e h.r gouv.r en raat

7. Copia d.o door F.r welant uyt pera, aen gem.e h.r en raat, afgevaerdight in dato 2 maart deses Jaars

8. drie Origineele engelse missiven uyt queda

Batavia

Van malacca den 9 maart 1680 —

Batavia

aan haer Ed.e de Heer Ryckloff van goens gouv.r generael ende Raaden van India P.r chinees vaartuyg gesz:

Ed.e Erntfeste groot achtbare man, hafte, wel wyse ver, resiende seer bescheyдене en genereuse Heeren —

ontfangen tot Batavia den 10 aprie 1680 P.r chinees vaartuygh —

Wel gebiedende Heeren —

Nu ses dagen verleden off 2' deser hebben wy UEd. met ons jachtie de goede Hoop aen uwe Ed.e gesz: en daar benefftens over gemaakt den cargasoentie ter montant van f 33615:14:5 bestaande uyt

ons jongste p.r t jachje de Hoop gesonden 2 deser

met een cargasoen van f 33615:14:5 —

4215. ponden Japanse campher
1365. ponden Elephants tanden
45400. ponden sappanhout
37068 3/4 ponden spiauter, en
62720, ponden tin in 1296: handelbare stucq —

specificatie van 't selve —

ende nadien ons bericht sijn, datter heden wederom een deser Chineese Inhabitanten vaartuygjes na Costy de reyse staet t'onder nemen, soo en hebben niet connen na laten uwe Ed.e daar mede bekent te maken dat gister nademiddagh, hier over wederom van queda —

Chinees vaartuygh na batavia —

De chaloup de wint hont arriveert uyt Quedda

Quedda is comen te retourneeren, onse Chaloup de wintkout, mede gebracht hebbende

met Jurriaen Vryhoff

den Sr. Schipper Jurriaen Vryhoff en den swart matroos Pieter gent die jongst in Quedda gearresteert en aengehouden

Reden van desselfs arrest

geworden sijn, om dat den Soo den Queddaesen Orancadi Sirre paducca komt voor te geven, dat de onse daer inde mont vande

gepleegde roverijen na uytkomst, en voorgeven

Riviere, alwaer om gelijck voor desen Roven en stroopereijen, hadden gepleegt soo als dat bij het hier nevens gaande Translaat

Copie Translaat van hun schryven

Brieffie, omstandigh komt te sien, desgelijx dat den Coninck, oft weder bekomen der

Den Coninck geeft ordre tot arresteren van de stuurman

gesegde geroofde goederen, dadelijck ordre hadde gegeven tot het arresteren van gemelte Schipper, mits dat hij door het vermisste boven 't geene sij hier door scherpe Examinatie, uyt deselve en gedane haer haeden hebben gebrocht, noch hondert

met uytkeeringh van 100 Rsd. voor 't geschift

Rsd. heeft moeten betaelen, en voor welcke voldoeninge sigh den Ingelsen coopman

Robbert Freeman blyft borge

Robbert Freeman, als borge heeft gelieven te stellen, onder conditie dat de

mits restitueerende de [illegible] aen Jan Meeck

penningen hier andermael, aen Sr. Jan Nieuhe souden gerembourseert en voldaen worden, gelijck te geschieden staet, doch wie van beyde dese last [illegible] dragen sal

Door wien aan haar Ed. geoffereert

't bij 't opperhooft Sr. Carpentier off den Schipper Vryhoff sulcx wert te wij wel na resumptie vande voor hem gesonden ende mit hier nevensgaande pampiert van meer [illegible] 40 mogen afstaen, sullende onder en tusschen by afterresteerde gelegentheijt

Compliment van danckbaerheyt te schryven

door ons besorght worden dat voorsz. Freeman en Orancay paducca ieder een brieffie van danckbaerheyt voor dese bewesene weldaat gesonden werde, alhoewel wij

doch meriteren het niet

seer geerne willen bekomen dat geen van beyde die natie 'tselve meriteren, om redden dat

Van malacca den 9 maart 1680

datse in plaatse van eene weldaat ons
wel veeleer vrien affronten comen aen
te doen, invoegen soo als dat met het woorden
aenleyden, en aenhouden als 't woorden van
onse wachteren K.a dirk de meerckmaele
is comen te blycken en wat van u wel Ed.
noch een vers exempel in de nevensgaande
originele engelse brieffjes gelieft te ersien
door het verwerken van den van hier gevlugte
dirck abrahamsen van rotterdam na bengale
en den vryman Jurriaen de Swart na souratta
oock dit erfste hebben wy van den schipper
wyckoff en souden dit geschiet syn dien
selven dagh soo als onse chaloup de wintront
op gisteren alhier arriveerde door 't schepen
den gisteren coopman en d' opperhooftden
alexander Ogelby, en Nevelson in onse
voorige meer gedeelt

wegens aendoende affronten

vers exempel in de nevensgaande originele engelse brieff

van dirck abrahamsen van rotterdam

verwerken van Jurriaen d' Swart

den dagh alvoorens de comste van 't jacht d' windhont

met de gisteren coopman

Van Pera hebben wy met meergemelte
windhont ook bekomen 110 baren thin
bestaande uyt 55 baren 9 ponden negotie
ende het overige tol thin, In onse jongste
van gemelt, en schryvens van 2 deser
voornoemt, daar by confirmeert dat d' onse
de voorst. stoutheyt op den pat. kruyn
claume saccup. na, al mede geheel
destituyt van kleeden syn, en zijn voege
van dien tot voort planting van den
handel aldaar van ons comen te versoeken
15 pakken gebleckt guynees sywaart twee
duysent stx van achten en
10000 lb yser, van't welcke van achten
en yser hebben wy haar op eerste geeygentheyt
na 't vermogen van onse cassa en voorraet
provideeren maar kleeden en connen wy
haar niet een stuck toesenden dat beclaeglijck
is

uyt pera bekomen 110 baren thin

en schryvens van 2 deser

gebrek van kleeden

versoeken 15 pakken guinees

2000 st.as van 8.en en yser

haar met den eerste te voorsien

Van malacca den 9 maart 1680 —

Siammers

De Siammers in ons schryvens van 16.e — Januarij gemelt dattse haar met een gehuurt vaartuygje van hier naar Trangh en daar — van daan over Ligoor na huys stonden te — begeven, syn door dese onverwachte — wyse hier weder met onse brieven aan — den E. Jan Wrights? gekeert, en hebben — deselve wederom van ons gedrogement versoght dat haar toegestaan zeyt —

keeren weder te rugh van der gevoorderde reyse

Schaarsheyt van medicamenten

Vermits naderen de ziekte, en sterfte hier dapper — regeert, en dat onse medicinale winckel — van veel nodige medicamenten ontbloot is — soo versoeckt den gouvern.r Pits, seer onderdan- dat hy buyten d'ordonnaire petitie vande — medicynen door uwe Ed. goetheyt p.r — eerste gelegentheyt met een ... doosje — syne olietjes en andere deughsame medica- menten voor syn particuliere familie — magh werden geprovideert sullende syn E — daar voor aan uwe Ed.le altoos danckbaar — blyven waarmede Ed. onderstout, u Ed. — onderdanige dienaren (was geteekent) — Jacob Jorisz Pits, adriaen Luycasz, — hendrick Temmer, Anthony de — vogel, Barent visser, en Jacob — Snickers, in margine stont malacca — ady 9 maart 1680 —

versoeken eenige — olietjes en andere — medicamenten —

voor d' E. h.r gouv.r int particulier —

ontfangen tot batavia den 12 Junius 1680 — p.r de fluyt aardenburgh

Register der Brieven en pampieren door d' Ed. h.r Jacob Jorisz Pits, Raad- extraordinaris van India gouv.r en directeur mitsgaders den Raadt der stadt en fortresse malacca, geschr: aen haar hoog Ed.le d' heeren gouv.r generaal en Raden van India dato 13 maij anno 1680 p.r de fluyt aardenburgh

N.o 1 originele missive aengemelte haar hoogh Ed.le dato als boven —

N.o 2 —

Van Malacca den 18en maij anno 1680

N.2 Copia missive aan gen: haar Ho: Ed: dato 9 maart 1680

3. Extract uyt Malaccas ontfangboecke van 't ingeladene en versonde goederen door pieter vanden voorde

4. Uyt 't hoofse brieffie van en na diverse plaatse geschr:

5. Twee stux resolutien door de h:r gouv:r en raadt alhier genomen sub dato 2 en 7 maij

6. Vier stux copie brieven van hier geschr: als een copie d:o na pera dato 15 maart een d:o d:o na bencalis 19 d:o een d:o affordingh na pera 22 d:o, een d:o d:o na siam 24 d:o

7. Twee stx copia brieven door s:r adriaen wyelant uyt pera herw:ts geschr als van 5 en 20 april, mitsgaders een copia resolutie over den stierman Jurien Roubeen genomen de dato 12 april

8. Twee stx copie brieffies door den peraese coninck en dato bandara aen 't opperhooft adriaen wielant geschr: dato 8en maij benevens een coninckl: acte van authorisatie, rakende 't aanhouden der vaartuygen die geen chiap hebben

9. Extract uyt de missive vanden heer oud gouvern:r Baltazar Bort dato 25 april 1680 aen s:r Box na pera geschr:

10. Rekening vanden bandhaar in pera uyt het schuitboeckie van s:r Box sal:r getrocken

N:11

Van Malacca den 13 Maijus 1680

N.o 11. Copie relaas en attestatien wegens 't gepasseerde in Queda voor den Sr. schipper Juriaen Wijnkoop dato 11 maart en 4 april 1 Maart,

12. Copia briefje door d' E.E. Hr. directeur Jacobus Verburgh ende raad in Bengale aen ons gesz: dato 21 feb. 1680. benevens het afschrift van 5 octob. 1679

13. Copie missive uijt Arracan herwaarts gesz: [illegible] dato 10 martij

14. { Copie briefje van den Heer E: Aelbert Brevinck ende raat in Japan gesz:, ende
Copie d.o aan den E. Aernout Faa ende Raat in Siam bezijde de dato 11 Meij a.o 1680 — }

15. Factura en cognossement onderstaat

Malacca adij 13 Meij a.o 1680

L.a A: geslooten pacquet Arracanse pampieren aan haar hoogh Ed.e tot Batavia, behelsende een missive vanden Arracansen vorst bewaart in een bamboesje met root lywaat, gaande in handen vanden schipper van hand apart

L.a B. Eenige Bengaalse papieren

1. originele missive aan haar hoogh Ed.e tot ~~Batavia~~
1. Copie d.o aan gem: haar Ed.e
1. Copie d.o aand' Hr. d.r Verburgh gesz door Willeboort

{ Factura en cognossement } vande Bengaalse [illegible]

Een gevoudeerde attestatien wegens 't [illegible] der schepen in Bengalen

Batavia

Van Malacca den 13 maijus 1680

Batavia

Aan haer Ed.e de Heeren
Rijckloff van goens gouvern.
generaall ende Raden
van India

Ed.e Erntfeste
Hoog achtb. manhaftn.
wel wyse verresiende
seer bescheydene
en genereuse heeren

ontfangen tot Batavia den 12 junij 1680. per de fluyt Aardenburgh

Wel gebiedende heeren

Den burger hendrick Caest met syn
chaloup en ingeladen Carga van 8 lasten
sout, 2 vaten mom, 2 do. stael bier, en
2 vaten als 3 leggers arack, hier primo
deser bekomen gearriveert synde, heeft ons
uwer Ed. geëert, en 't welcke aengenamen
voorlopende advys briefie van 23 maart
welverkondigt, ende is ons daer bij met
lieff wesen gebleken dat uwer Ed. al
onse brieven tot die van 2e maart toe
bekomen hadden en daerenboven daer aen
mancquerende, het duplicaat van 18 xber
brieffe

Do. de comst van hendrick Caest

ontfangen uwen Ed. advys briefje van 23 maart

waer bij bleeck de goede bestellinge onser brieven behalven het duplicaat van 18 decemb.

Van malacca den 13 maij 1680

verongeluckt met de chaloup van pieter vande voorde

manquerende mede noch ons brieffe van 9 en 14e maart

dat nu in copia overcomt

verwondert ons dat de bantammers roems van een grooten buyt dat vaartuyg becomen

daar se maar 1200. stuck kuyt ingehaalt hebben, als p.r extract uyt 't ontfangh consteert

wetende wij van geen slavinne en jongens daar onder geweest

maar wel vande overschepinge van Hk Temmer

daar toe ons consent geobtineert

blijdschap wegens het behouden afcomen vande [illegible]

die syn verlies taxeert aan kleeden meer dan op 300 Rds

'T werck door 't droevigh ongeval der bataviasen burger Pieter vande voorde ontrent de steden Comburgh overgecomen, nogh geraakt is, en dan soo geraackt uwer Ed.e ooc noch ons jongste brieffje van 9 maart gevoeght 't geen wij van hier op dien selven datum als 14e daaraan volgende met twee javaanse vaartuygen ... hebben afgesonden, en nu nogh nadere in copia hier nevens komt schoon wij aande goede bestellingh van de brieffen niet grootelijx dubiteeren, maar het verwondert ons ten hooghsten dat de bantamse spraken haar van den grooten buyt durven beroemen, die se uyt gemelte luymans vaartuygh souden getrocken hebben, daar ons nochtans ter contrario bij de vande ontfangh voor die maent derhalve niet meer dan 1200 stx. gesoute kuyt van visch bevyst opgeraakt, soo als uwer Ed.e sulx gewaarwerden dat bij het extract uyt ons ontfangh boeck ... hebben de gouverneur oock geen de minste kennisse ... twee slavinnen & 2 swarte jongens, die onder den buyt soude geweest zyn, maar wel vande overschepingh van Hendrick Temmer de jonge, om dat sulx met des gouverneurs consent geschiet, en ooc op het versoecke van voor.te vande voorde aangetekent is geweest, blijde het geen minder geluck voor d.e Temmer dan het blijdschap aande vader veroorsaackt heeft, want te hebben mogen verstaan, dat syn soon nogh weerdigh den dans ontsprongh en tot batavia aangecomen is, alhoewel hij niet ontkent dat het syn soon buyten de 20 Rds losgeld, nogh wel tusschen de 3 a 400 Rds aan cleederen, goude en silvere knoopen, degens &c geeost heeft.

Blijvende wij uwer Ed.e niet minder danckbaar voor de gunstige provisie van

[catchword] de

Van malacca den 13 may 1680

Pr. den eersten met de vereyste nootsaeckelijcken
na erwaarts besendingh te sullen doen, dan
voor het genoegen dat uwe Ed. heeft gelieven
te nemen in onse verrightingh omtrent
de laast van hier vertrocken Noortvaarders
gelijck wij godt de heere mede mede
't sijne hooghsten danck seggen voor het behouden
overbrengen der ses schepen uyt 't vaderlandt
en sullen van gelijcke niet nalaten sijne
heylige majesteyt vierichelijck te [illegible]
bidden, dat hij de jongste vertrocken retour
vloot voor alle ongelucken gelieve te
bewaaren, ende deselve spoedich, in salvo inde
havenen onses lieven vaderlants te geleyden,
opdat met de komste van soo merckelijcke
capitaal ten bedrage van f 3424396, 10 —
in alles d'E. comp.e in dese benaude tijden
magh gesoulageert worden; den zegen
wegens het werck oost, de nederlage der
vijanden en het omkomen van dien hoovaerdigen
maduresen prins Troenadjaja met sijnen
aanhangh, mitsgaders de vernederingh der
macassaren en bantamse moordenaars,
verschaffen ons almede geen geringe stoffe
tot blijdschap, en verpligtinge om gode
den hooghsten voor sijne genade te dancken
met ootmoedige smeekinge om de continuatie
van verdere zegeningh over comps. wapenen,
staande bij ons na vermogen sorge gedragen
te worden, dat die van nanningh en
rombouw, haar met ons gemaeckt contract
nacomen, en sonder de minste infractie
daar in te brengen observeeren, en waar
omtrent de nanningers al eenige E. ernstige
blijcken van welmeenentheyt hebben getoont
gelijck sulx consteert uyt den ontfanghen
briefie van 15 april door Radja Mera
en oversten van nanningh aan ons geschr: sijnde
van tenure dat hem door Mararadja gevangh
hooft ostagier alhier, met noch ses van sijne

Zoon —

danckseggingh wegens gedane promisse van een spoedige besendingh naherw.ts te doen —

alsmede over 't wel gevallen onser verrichtingh omt. de noordvaarders —

Bede tot godt om het behouden vaaren der jongst vertrocken Retour vloot

met een capitaal van f 3424396, 10 —

het soulagie ment vand' E. compe.

bevochte zeegen op onse vijanden, om dat Oast baare groote blijdschap

Soude mede hier besorgen dat de Nanningh en Rombouw 't gemaeckt Contract nacomen —

Naning Briefie

Van Teneur —

Van malacca den 13 may 1680

dat hy seekeren Panglima en Lamit over 't beslapen en wegh voeren van twee slavinnen hadde ingedaacht

volck aengedient was, dat seeckeren panglima
en 't Sapa de Lamit twee slavinnen vanden
Chinees Lomon hier ter plaatse beslapen
en wegh gevoert hadden, strekkende soodanigen
cort, tot verbrekinge en ruptuere van
't gecontracteerde tusschen Malacca en Naning,
wes hy daar op de outste ter vergaderingh
hadt doen citeren, en daarinne gearresteert
de Linquanten, die wegh gevlucht waaren
na te jagen, 't geene hem sodoende gelukt

den panglima int bos gedoot, en aen ons 't hooft met de twee slavinnen gesonden

was, dewyle de uytgesondene den panglima
in 't bos opspeurden, en ter oorsake hy
geweapent was, en sigh niet wilde overgeven
doot sloegen, sonderende ons desselfs afgehouwe
hooft, wesende de twee vervoerde slavinnen
weder terugh, waeren noch besigh om Sapa
de Lamit op te soeken, maar hadden verstaen

Lamit na 't gebergte gevlucht wiert tot Jaleboo nagejaacht

hy na Jalebo, den plaats boven in 't
gebergte gevlucht was, werwaarts hy ettelyke
weder volck gesonden hadden, om hem van
daar te haalen; hielden het geslote contract

approbeerde het contract

wesende de opgeworpe booter voor goet en
wel gedaan, doch versogten dat de bancksaal
weder op de oude plaatse mochte geraken
maar lieten het verder aan onse directie

de malontie banqu: saal geprojecteert onder de punt Victoria

gedefereert; dewelcke soodanich is, dat we
meenden dat se nergens beter noch bequamer
sal leggen, dan ter plaatse voor dese
geprojecteert, en uwer Ed.e aangeg:
namentlyck onder de punt Victoria, om
dat ter aansien van syn Mayesteyt den
gouv.r en sabandhaar hun beter onder
hun opsicht hebben, en harde handel
afsprekken kunnen

Rombouw. Den 8 deser may bequamen ook schryvens

schryven om het contract te amplieeren

vanden Orangcaay Cillet Mararadja, hooft
gebieder tot Rombouw, waar by bekent maakte
dat hy het onderlings gemaackt contract in

alle

Van malacca den 13 May 1680

in alle deelen wedde geaccepteerde(?), met
versoeck datmen de gedachte ostagiers
soude ontslaan, en weder 't Rijcxwaarts laten
keeren, waar toe wij als strekkende tot
prejuditie van 't geslote contract, niet
kunnen condescenderen, dat wij hem oock
soo sullen aenschrijven met recommandatie
ons met den eersten eenige vande beloofde
dartigh stucx slaven off arbeyders voor haar
reeden(?) toe te senden, alsoo wij uijt het
sterven van comp.s malabaaren, die al
grootelijx beginnen te benodigen

met versoek haar ostagiers te willen largeeren — kunnen daar toe niet resolveeren — maar wel dat hy de beloofde slaven spoedigh souden oversenden

De saken van Naningh en Rombouw met het
verhaalde van den Prinsen(?) afgehandelt
sijnde, sullen wij voortgaan, en UwelEd.
adviseren den ontfangh van seeckere brieffe
geschreven bij den Raadja Bandara, in Johor
waarinne versocht permissie voor eenige
van sijn volck, om door de Riviere van Pannagie
na Rombouw te varen, en ter oorsaecke vande
gemelte(?) de hoofden aldaar ten hove na
Riouw te dagvaarden, om reden van haar
rebellige(?) te geven, desgelijx versogt hij
onse hulp tot het opcopen van een affrontee(?)
Javaanse vaartuygen, welcke hem en andere
hem toegestaan, en bij onse rescriptie van
23 april bekent gemaakt, mitsgaders in-
wedder geschoncken van twee 2 olifants
tanden, en twee hortsjes(?) gevoder, daar nevens
gesonden is, 1 taffa bengaelse, 1 p.s witte
moeris, 1 tl(?) taffa, 1 lb foelij, ende 1 lb
nagelen —

Johor — Ontfangen schryvens van Radja Bandara — versoekende op ons permissie om door de Rivier pannagie na Rombouw te vaaren om de hoofden te hoof te daghvaarden — Weder syn geschenck

De voorsz uytgesonden hier weder gekeert
sijnde, wisten te verhaalen, als dat de Rombouwers
tot haer vertreck(?) na Johoor vier maanden
uytstel versogt hadden, ter oorsaecke sij doende
waaren met de nanningers te raatslagen, en
dagelijx —

Rapporteerden op hun retour — dat de Rombouwers 4 m. uytstel gesocht hadden

Van malacca den 13.e may 1680

als besich om middelen te beraemen tot de voldoeninge van 't beloofde

dagwerck middelen te beramen tot voldoeningh der beloofde 60. slaven, 100. buffels, en 25. hoebeesten &c.a, oock hadden wij den 20.e der gemelde maent van Padicca raadja,

Brief van padicca raadja

schryvens bekomen, inhoudende, dat den coninck syn mantrij Jangh de pertuan in ambassade na Queda afgevaardigd maradja adinda, en Ton Jalal, met een briefje aanden Quedasen vorst, waar bij de kinghdyste, eenige derwaarts heen gevluchte Johorilen, op dat syn mantrij bij dese vande vlugte restitutie moght doen, off Queda langer g'ereindert was, de vriendschap met Johoor te conserveren, dan niet, in syne versocht hij datmen dito afgesanten op haer versoek alhier, een passe geliefde te vergunnen, om geen impediment door onse cruyssers in haer voyagie te lyden mitsgaders datmen deselve ten spoedigste geliefde te depescheren, alsoo den coninck tot de performatie vande reyse giuts en wedder kun niet meer dan drie maanden tyt toegestaan hadde, het geschenck hadde, het geschenck daar neffens gevoegt was een pattandes [illegible] Ragii Jawa, bij dese gelegentheyt hadden, wy volgens onse vorige promissie aanden Orancay Sery Padicca wel mede een briefje van danckbaerheyt kunnen schryven, over de relaxatie vanden schipper Jurriaen Wijkhoff, maar geconsidereert hebbende dat de engelsen gesamentl: vertrocken, en geen van die natie daar over gebleven waren, soo blyft gemelten Orancay mede te rugh gestelt, te meer de Quedase vorst daarom logtrugh niet nalaten sullen, ons volck, en nabueren te beschadigen, gelyck se dat noch onlangs met het roven vandrie maleyers ontrent

den coninck sent eenige na queda in ambassade

tot wedereysingh van eenige weggevluchte Johorilen

versocht een passe voor syn volck na queda

en een spoedige despesche

hebbende tot de geheele reyse maar 3 maanden tyt

briefje van danckbaarheyt na queda, blyft, vermits t' vertreck den engelsen vandaer mede achter

te meer omdat noch continueren in haer roveryen

Van Malacca den 13 maij 1680

omtrent de Rivier waar gedaan hebben; —

Schelm Stuck gespeelt aan andiappa

en alsoo ons noch wijders daar gespeelt,
inde rivier van Pahangh, eenen genaemden
Nachoda andiappa, ter oorsaeke [illegible] was
[illegible] daar bij g'interesseerde borgers —
namentlijck den vrijcoopman Sr. Jan Beeck
[illegible] daar in onse brieven en verders
voorsorge ingeleverd, soo hebben wij
den 25e voorss: met den stuurman Joan delas
[illegible] van den [illegible], te weten
een aan den coninck, en een aan [illegible]
paduca Radja afgesonden, en haar daarbij
bekent gemaeckt, dat ons voor drie dagen
verleden [illegible] geworden was, [illegible]
fugitiven slaaf van onsen ingesetenen [illegible]
[illegible] Sal., met name Baggia, alias
Timoor, met een aantal van andere 24.
boosvwighten haar met ontvreemd hadden, —
[illegible] de chaloup van den genaemden
Nachoda andiappa binnen de Rivier van
Pahangh af te loopen, twee menschen [illegible]
te [illegible], en een capitaal van meer dan
11600 rdr. aen goederen, coopmanschappen,
mitsgaders gout en silver [illegible] te roven,
en 4 [illegible] met eenige grooten van Pahangh
[illegible], onder pretext dat het
Hollandse goederen waren, die haar volgens
't recht van oorlogh toequamen, sonder
eens te considereren, dat den oorlogh tussen
Malacca, Naningh, en Rombouw in vrede
verandert, en sijn majesteit van Johoor
met de Hollanders vrunden, en sij niet anders
dan [illegible] gevluchte slaven, rovers, en
moordadige rebellen, soo van sijn hoogheijt
als de comp.e waren, en uijt dien hoofde
schuldich aande swaarste straffe ter werelt,
te meer noch om dattse stante bello onse
arme ingesetenen al mede geen cleijne schade
hebben

en versoeckt vande geinteresseerde een brieffje na Johor gesonden

waar op adviseerden dat eenen Baggia met sijn compeicen —

andiappas chaloup binnende rivier van pahangh afgeloopen

en daar uijt geroost hadde: meer dan 11600 rd. aen waren —

synde selve met de groten aldaar geparteert onder pretext dat het Hollanders toehoorden

met considererende dat Johor, en wij vrunden sijn

en sij slegts een party schelmen —

Van malacca den 13e maij 1680 —

verSoeck om ditto baggie na Kero te te senden —

hebben toegebracht, derhalven versogten wij seer —
ernstigh, en in aller minne dat syn maijesteijt —
ons gesegde bagagie met syne compliceen, soo
velle daar geene subjecten van Johoor —
waren, geliefde toe te senden, om volgens haar

om volgens rechten gestraft te werden —

hijnoos bedrijf volgens onse wetten alhier, en
d'andere quasi na exigentie van saken opt
rigoureuste gestraft te werden, mits dat syn —

mitsgaders de pahangse regenten te imponeren restitutie van schip en goederen —

maijesteijt de regenten van Pahangh mede —
wilde imponeren, voorsz: chaloup met al —
de daar ingeroofde goederen oft en schadeloos —
aan gesegde andiappa te restitueeren —
om soo wel syn hoogheijts als onse onderdanen
aen wien dito nachoda wel 't meeste —
daar van schuldich is, te kunnen satisfaceeren, —

recommandatie tot achtervolgingh van ons onderlingh contract —

recommandeerende verders syn maijesteijt te
besorgen, dat het contract tusschen Johoor
en malacca in desen ongeviolleert magh —
blijven, gelijck aan onse syde hier met de —
overleveringh van deesen Lebecassa syn onderdaan
geschiet is, nevens dito brieffjes wedgeke —

Geschenck vande gl intresseerdens.

d'ynteresseerde tot vereer aanden koningh —
1. kelder spaanse wijn, 1 ps. fijne saraffa, —
1. swarte brockia, 1. fijne morris, en 3 ps.
verlachte bekerbackjes, en voorders padu[illegible]
kaadjes mede soo veel, hoe 't nu hier mede —
afloopen sal, moet de tijt leeren blijven. —

Arrivement van nachoda Auwangh uyt Atchin —

Den oranckaij Sirij Lella wangsa, alias —
nachoda Auwangh, daar over wij uwe Ed:
ordre bij ons schrijvens van 6 octob: al: hadden
seer ernstigh versocht hebben, is den 19 april
van Atchin hier terugh gekeert met een —
cargasoen van —

Mede gebrachte Carga —

20: corgie moors guinees lywaat —
10: d° witte salempoeris. —
30 d° blauwe salemp.s en —
20: d° succatans; nochtans als voorheenen
resteerende

Van malacca den 13 may 1680

sustineerende, vermits een coninx dienaar, en geen particuliere negotiant meer was, — hy al weder sonder eenige impositie behoorde gelargeert te werden, en vry en vranck tot syn meester te keeren, maar de wyle den gouverneur opinieerde, dat dese en diergelycke libertyten prejudiciable gevolgen voor de comp:e causeren ende Sokoret [?] te veel souden favoriseren —

soo is by eenparige vergaderingh gearresteert gemelte nachoda dit maal Comme den Inlont in alle deelen de maat vol te meeten — al weder te largeeren, met dese stipulatie — nochtans, dat hy sigh schriftelyck soude — verobligeren — 't allen tyen daar van — niet alleen, maar ooch van 't aangebrachte — in glijden jaar gerechtigheyt voldoen en — betaelen, wanneer hem suleke [?] sulex — quam te imponeeren, wesens voorsz: oranckay quans hier mede eenen Intche haja dienaar van raadja amet in Siaka aangesetten,

Sustineert weder te vryheyt als — synde een coninx dienaar —

Sulcke libertyt valt schadelyck voor d'E: comp:e —

by resolutie vast gestelt hem vry te largeeren, mits in cas van nama nige schuldich te beyven voor deselfs voldoeningh —

Intse haja van atchin —

Syn ladinge

8. Corgie guinees lywaat
14. d:os Sucretans —
5. d:os breede baftas
16. d:os witte casse
3. d:os Cassa baalhie
1. d:o witte Sacremporis, en
3. p:s Cattoen —

Verhaelt ons benefftens voorsz: oranckay voornoemt een te verhalen, dat alle moorse, Ingelse deense, en portugeese scheepen tot Aatchin ten handel gelegen, weder vertrocken, en met groot verlies haare cleeden hadden afgestaan, en dat daar inde maant meert een schip uyt Bengale was aangecomen — eenelyck gelargeert met ryst, sout, en boter — medebrengende de droevige tydinge dat de Zee, voor een ongewoone storm vandie dagen — afgeslaagt —

Voor nooes dat alle schepen van aetchin vertrocken waren — en haar Cleeden — met schaade hebben moeten af staan —

Bengaalse schip was daar gecomen — met raport —

Van malacca den 13 May 1680

dat mazulipatnam meest door de zee wegh gespoelt was.

opgejaagt Mazulipatnam overstroomt en veele duysent huysen en menschen, onder syne goeden weggevoert hadde, Godt de heere bewaare d' E. Comp.e hare dienaarden en schepen

vertreckt weder mits 5 p.r c.to betaelende

Atchin sat weder in rust

Deselve gemelden Intekie Casa is den 24.e daer aen sonder tal [illegible] te breeken na huys gevrocht nadat alvorens 5 p.r C.to van syn hooft anthoragie, en pasgelt betaelt hadde alles was binnen Atchin weder in ruste hebbende de Orangcayas sigh gehoorsaem weder onder de Coninginne, en de [illegible] grooten gesubmitteert

Siam

ons voorgaande schryvens over Coninx dienaaren nader bevestiget

nemen nu de reyse over Riou en pahangh

Wenschen haar een spoedige reyse om ons schryvens te overhandigen

Per den appendix van 24.e Maart naderwaarts schreeven wy dat der Coninx dienaars ondernomen (?) reyse 4.n d.to te rugh gekeert waren, niet door onkunde der stuurluyden, maar door eygen timiditeyt (gelyk wy naderhandt ter [illegible] verstonden) en andere [illegible] voor de gemelde [illegible], waaromme nu oock de reyse over Riouw en Pahangh willen ondernemen, wensten wel dat deselve neevens M.r Lampton (?) wederom Siam terugkeerende, een spoedige voyagie mogten doen, op dat syn Ma.t: [illegible] kennis mocht krygen, van de quantiteyt en soorte grof hout, die ons hier tot de bouwagie ten hoogsten nodich is, en in de volgende petitie bestaat, namentlyck

onsen Siamsen eysch

100: St.s huysbalcken van 10 a 12 duym dick
100: St.s d.o ribben van 6 a 7 duym
300: St.s plancken van 1 duym
150: St.s d.o van 2 duym tot het timmeren van chaloupen
50: St.s d.o van 3 duym tot het timmeren van de champans, en [illegible] jachjes
200: St.s [illegible] van 7 a 8 duym dick

sonderde (?)

Van Mallacca den 13 May 1680

souden de het achtergelaten bij 't jacht
Muyderbergh Ao. passado tot voldoeningh
deser petitie grootelijx te stade komen, soo
verre maar anders machtich waeren, 't geen
hebbe daer aan te suppederen, staende de
verstreckte 400 Rds. aan dese en noch 350 do.
aan d'ordinaris van Coninx jacht t'overs
het hare daer toe al vry te contribueeren
niet Ed.: Saa inde vertoonde gastos dringhents
te soulageeren, te meer wy dit sayson
buyten de houtwercken, niet meer sullen
behoeven, dan den last niewe Odiangh
1 do. boontjes, 2 potten mostertsaat en
2 dos. pynangh halca —

Tot het afhalen van genoemde houtwercken
hadden wy van uwe Ed.ers versogt een
boquame sengh met een lastpoort; oock
houden wy niet siende dat tot Odiangh
salangh als noch door mercantien wegen
yets staat gedaan te werden, immers niet
soo lange de maleyers en siammers over hoop
liggen, en malcander niet beter verdragen
alser voor desen van gesz. aen hier gebracht is
Ed.ers en houden niet qualijck oordeelen
dat den Ed.: Saa, den coninck en oya
Berckelangh in een goede luym waerdemende,
van haar voor die handel een favorable
traa, met exclusie van alle andere vreemde
tracktoren t'obtineeren; beclagende wy ons
nader over onse destitutie van cleeden
en dat wy sustineerden dat de provisie
vande moorse vaart nadese plaatse d'engelse
grootelijx tot haer voordeel namen: —
aengesien het vast staat, dat sy altoos in
ons troubel water soecken te visschen, en omtrent
alle inlandse koningen en prinsen ons de
voet dwars te setten, gelijck dat alles uyt de
nevensgaande copije omstandiger constaert,

desgelijx —

soo verre daar toe vermogens syn —

de verstreckte 730 Rds aande siammers soude den President inde gastos al vry te stade komen —

petitie buyten de houtwercken —

een sengh met een lastpoort van Bata. versocht tot afhalingh vande hout

niet als noch tot Odiangh voor d' E: Compe. niets te negotieeren —

oordeelen goet datmen den coninck en oya Berckelangh in een goede luym houden souw. —

tot obtinue van een traa. —

klachten over de distitutie van cleeden

doende t'seve de Engelse en mooren groot voordeel —

Van Malacca den 13 may 1680

hebbende wy tzelve jaer ruym 1000. bharen tin met contanten moeten betaelen

deselve den vertrek door voorsz: gebreck van gelden, sedert ue.de tzelve verleden jaers ruym duysent bharen tin, en andere mindere, en coopmanschappen meer, tegens contanten hadden moeten bemagtigen, daar anders hier de gewoonte is, datmen alle soorte van coopmanschappen met half gelt, en half goet betaelt, om daardoor geest inde gelden te maken, derhalven dat wy dagelycx met arents oogen na

verlangen na secours om tegens onse competiteurs te subsisteeren

secours uytsagen, om tegens onse competiteurs eenighsints te mogen subsisteeren, en haarde voordeelen wat te besnoeyen, ja waart mogelyck haar geheel uyt dese quartieren te deserteeren

Pera.

stonden int kort besending derw.ts te doen

Den 15. maart schreven wy ons opperhooft aldaar S.r adriaen Wielant dat wy gesinde int corte besendingh derwaarts te doen en tot voldoeninge tenderen haar petitie af te senden soo veel contante R.s in specie yser etc.a, als onse cassa en voorraat soude kunnen lyden, dienende desen verselt ter

dienende desen tot geleyde vande copie aanden perasen coninck gesz:

geleyde van nachoda abdul wahap, en ons copie brieffie daar mede in antwoordt aanden Sultan Pera geschreven, opdat hem daar by soude blyken dat dien verhaalden wahap

waar by gesien werdt dat wahap syn schult op de coningh schuyft

het manquement van syn betalingh opden coningh en niemant anders schoof; ons wel gevallende het goet succes inde saken van schipper Jurriaen Verhoff, maar

moeyt ons het quaad rescontre van onse roeyprauwen

gewenscht dat onse roeyprauwen in het te rugh keeren vande [illegible], alwaer soo quaden rencontre was ontmoet, als

Recommandeeren hun op hoede te wesen

uwe E.de by ons voorigh schryven van 2.n maart is bekent gemaact, recommandeerden haar oversulcx in toecomende op diergel: voorvallen verdagt, en niet meer soo goet van vertrouwen te wesen, maar veel eer voor

sindigh

Van malacca den 13 may 1680

sindigh te visiteeren, om onse sodanige
verraders maecken hun bedreven
schelmstucken, door den gevoelige [illegible] betaalt
te setten, al sonder verder noodich synde
hun voor den heeren tyt daarinne [illegible]
en met meerder macht moeten by
springen, Ons voorgedachte en neevensgaende
schryvens vanden selven datum aanden
Coninck behelsen ten principaelen het
verhaalde, indan noch meede dat wy syn
volck volgens recommandatie int opcoopen
van eenige nootsaackelyckheden behulpsaam
waren geweest, item dat onse inwoonders
en swarte ingesetenen, in't jongst in pera
ter negotie geweest, niet weynich klaagden
over de ondraeglycke vexatien, en overlasten,
vanden moor Tedelebee, int visiteeren
harder vaartuygen, en afpersen van ongewone
tollen, kunnende sy niet langer in syn
landt soo gaande negotieeren; den 22e
volgende schryven wy tot voldoeningh
van onse promisse, by forme vanden
afscheyt meede na derwaarts, dat wy hem
p.r de chaloup Duyvenburg toesonden
1359½ Rds in specie, 10 @ pondt ysere
staven, 20 @ mokers om hun te stampen
4 kisten 5 en 6 duym spyckers, een cabeltouw
van 10 a 11 duym, en een swaare bengaelse
koe, neevens een [illegible] en
dubbelde, lassers en pomp spyckers, 4 stux
metale bassen voor de boot versiering, en
80 Rds contant neevens geschickte penningen,
samen ter monture van f 4904: 5: 8, niet
twyfelende meede ons, datmen haar niet verder
konde secondeeren, en met de geschickte
cleede packen versien, en datmen daar en boven
hier —

om die schelmen hun quaedt doen eens te mogen vergelden

ons schryvens aan den coninck

dat wy syn volck int opcapen van eenige nootsaackelyckheden behulpigh waren geweest

dat onse Ingesetenen inde klaagden over de vexatien en over lasten vanden moor Tedelebee

schryvens aan ons opperhooft

overgesonde carga p.r duyvenburgh

konden haar tot ons leetwesen met geen cleeden secundeeren

Van malacca den 13 may 1680

maleyers om Cleeden na aetchin

hier nogh hooren moet, dat onse om den
by gevoegde maleyers door dit gevesta
gevolstaect waaren hun gerigt na aatchin
en quedda begaan sochten; wy souden 't chaloupje

Chaloupie duyven„burgh sontmen om de quedase Rovers een gevoelige neep te geven —

duyvenburgh wederomwaarts, om als hier boven
aangehaalt staat, waar 't mogelyck de
moordadige quedasen, en andere boose
naturellen een gevoelige neep te helpen geven
onder schoemen allerwegen aan te tasten,
en te ruineeren, voorders gecommandeerde

manen haer aen, om Cromhout te Cappen en over te senden —

haar eenige kromhouten te doen kappen, en
ons toe te senden, alsoo wy deselve seer benoodigt
hebben; ook nog gemelde Comp.e brieven
altoos aan te halen, wat tot separatie

mitsgaders benodigade in Comp.s brief, en niet in particuliere aan te halen —

vande Comp.s vaartuygen [illegible],
en mogen niet gestouden meer met particuliere
briefjes aanloopen off gaan, buyten kennisse
vanden gouverneur, meer souden geschieden,
hyde mede onse begeerte, dat het eene

Cleen vaartuygh om de drie, en t Jacht om de sesmaanden op aewal te halen.

vaartuyg omde drie, en 't jacht Carin
alle ses maanden eens aenwal ... oder
wal gehaalt, en 't scheeps na behooren
gebrant, en geharpuyst worden sal, tot

tot preventie van bederf —

deses te meerder preservatie voor de worm
en 't onderhoorigh bederff; souden hem
mede extract uyt onse missive aan haer
Ed.le jongst geschr: concernerende
de vacante sabandaars plaatse; op welck

s.r Wilants antwoort

voorverhaalde wy den 10 april antwoort
kregen, dat se het gesondene p.r duyvenb. den
29 maart wel hadden ontfangen, en 't selve

dat het jongste gesondene wel was gerescondeert —

conform de factuur accordeerende bevonden
maakte voor dese gegeven ordre, omde kruysers
Larot en Broüas te doen kruyssen, was

de kruyssers van larot en Broüas vruchteloos te kugh

niet voor 9.e maart in 't werck gestelt
wanneer de selve, en vlissingen, derwaarts hebben
gesonden, maar na seftien dagen uytwesen
vruchteloos

Van Malacca den 13 May 1680

Vruchteloos te rugh houden, soude eenige sluijthandelaars off vreemde vernomen te hebben, schrijvende S:r [illegible] vrij vremt te wesen, dat al weder den thin p:r de wint hoedt herwaarts gesonden, op de waegschaal altijdt 107½ lb gedifferent heeft, sustineerende dat het off bij de waagh, off bij ons eygen scheepsvolck, vermits de officieren op de wijse geen genoegsaam reguardt nemen, moeste manqueren en schaeten, leijden egter tot den brieve van sijn broeder twee schijven thin, doordees en geene onsekert vande stucken afgeslagen, tot ons oversendt, met bijvoeging het te hoort [illegible] Ed:e de naaste te scheelen suppleeren, voornaementlie van goede harmonye, wiert daar behertigt, dewijl eter daar te doen, wanneer de schippers quasi souvereyn het alles wachte na hun kant te setten, onderbaas te speelen, de salettes en andere koopers, [illegible] in lange daar niet vernomen sijnde, soo behoefde geen meerder macht gehouden, maeckte swaarigh 't Jacht Laaren droogh te setten, alsoo het daardoor meer, als door den jaarleggens soude verswacken, ooch scheepte het selve niet onder maar boven water, dat wel te hoopen was, alsser maar ruijmte van materiaelen toe waren, de chaloupe [illegible] den in voorraadt sijnde thin van 40 bharen inhebbende, en soude geen cromhout hebben kunnen bergen, waer het overschieten vandat metaal tot nader occasie opgeschort bleeft; de schat was na [illegible] om van Lochhoyt geroepen te werden, klagende hij wegens de schaarsheyt van harpuys —

scheen verwondert dat al weder den thin niet hadde gerespondeert —

syn gevoelen dien aengaende —

sent twee schyven thin, die vande stucken afgeslagen waaren —

soude 't mancquerende suppleren —

onderhiel daer een goede harmonye —

behoefde geen meerder macht dewijl de salett.s hun stil hielden —

t' droogh setten van t Jacht oordeelde schadelyck —

40 bharen thin daer verbleeven mits gebreck van scheeps ruymte

stonden p:r [illegible] d'eerste te volgen

Van malacca den 13 may 1680

ginds viel geen steen bequaam tot kalck te branden

Clipsteen tot het fundament van een Ronduyt genoech in voorraat

P:o de teuyt aardenb. naderschryvens uyt pera

met 56 bharen thin

Suppletie door ons alhier gedaan

't geen uwer Ed:s gelieve te gedencken inde repartitie vande schepen, tot voorcomings van abuysen

Teneur vandito peras briefie

groot bedrogh gevonden in 2 bhaar getrocqueerde thin

souden 't selve den Coninck en Ryxgroote bekent maaken

Karpings, ook en is'er op groot, noch cleen
dingdingh geen bequame steen om kalck
af te branden, clipsteen wassen hoeks soo veel
in voorraat, als er tot het fundament
vande nieuwe ronduyt vereyst wort, den
oversten mag ontfangen hoogh sijn briefje
van 20 april p:r 't teuyt schip aardenburg
welcke uyt bengalen over pera den 16 d:o
inde bharo dingdingh verschenen was, om
sich van brandhout en drinckwater voor de
voyagie na batavia te voorsien, inde
bengaelse 56. bharen 24 lb thin, twelck
wy hier gesuppleert hebben tot 29442 ponden
en dan noch met 05½ p:s slaafkoper
en 1000 [illegible] 65 [illegible] spiauter [illegible]
tot montura van ƒ 136730 : 5 : 14 : sijnde
dit ook al de mindraden die soo in pera
als hier by onse pakhuysen tot dato dese
in voorraat zyn, wes uwer Ed:s onderdanige
versogt wordt, daar op te zynder tyt bedacht
gelieven te wesen, om ten eynde van
't Jaar inde repartitie nade [illegible] van
India en Ceylon geen abuysen te committeren
alsowel wy des al [illegible] by alle
oftewel [illegible] [illegible] niet nalaten
sullen, uwer Ed:s ons [illegible] daar van
bekent te maaken, wesende den teneur
van gemelde peras briefje van dese
inhoude, namentlijck, dat op den 13 [illegible]
[illegible] maldyers (?) 2. bharen thin tegens
yser getrocqueert, maar dat se in het
versmelten daarinne bevonden hadden
verscheyde keysteenen, witte keij, en de
ysere kogels van 18 lb welck bedrogh sijn [illegible]
den oversten sijne majesteyt en Ryxgrooten
souden bekent maaken, ondert schryven
van dit briefje waaren ook van boven de
[illegible]

Van malacca den 13 may 1680

Arriveerde afgecomen d'orancayen Sirij Indra maharadja, Sirij Raadja poetra, Sirij Indra potarma, en abdul waros met een coninckl: acte, waar bij ons opperhooft authoriseerde alle maleijsse vaartuygen onvoorsien van den Chiap, oft die op d'onse haare citatie weygeren aan boort te comen vyantelyk te mogen aantasten, dat ons trachtens een goede saake, en veel moorderyen, en andere quade parten der maleyers weeren sal, luydende dese acte van woorde te woorde als volgt.

afcomste der perase gesanten met de Coninckelycke acte

waar by ons authoriseeren tegen die mal willige gewelt te gebruyken

dat een goede saake is

Int jaar 1092 op sondagh ten een uyre synde den 11e dagh der maant Rabuil awal, of april, heb ik paducca Sirij Sulthan mahometsa lillula sil alem Coninck int lant van pera, myn Bandara paducca Sirij maharadja, ende verdere grooten, als t hooft der cooneluyden des Coninck, Orancaya paducca raadja, den fiscael Orangcaya Sommagon, Sirij maharaadja lilla, orancaya mantirij Sirij pordana manterij, t hooft vande Sitria orancaya Raadja Bandara Raadja mana warsa, t hooft vandes Coninck paleys Orancaya paducca Siry Truan maharadja lilla, t hooft der militaire, orangcaya laxamana, t hooft der secretarij, abintara maharadja darij oudana, en t hooft der raatpriesters of sackij malij kelejer, t versoeck vande heer gouvern.r voorgehouden t welck door ons met waarheijt is bevesticht, en daar van aan t opperhooft, die inde mont vande perase leyt, een gesegelt contract verleent, waar in wy hem volcomen authoriseeren om alle de geene die uyt Pera vertrecken willen sonder eenigh teeken vanden ontfangh te kunnen tonen

Acte van Authorisatie

lonen, hij deselve vryelyck mach aentasten ——
en gevangen houden, edoch soo 't quame te gebeuren
sy hun selve wilde te weer stellen, mach hy se
vryelyck doen dooden, en desen zegel is, onder ——
waarheyt van my des lants Coninck, ook hebbe
ik aen den dato bandhaera Paducca kiynarra,
den Secretaris Siry Lilla wangsa, en alle myne
grooten ordre gegeven, om 't bovengenoemde
na te doen comen, was geteeckent Radja ——
Sittia moeda, en boven aan 't hooft stont
het zegel vanden Coninck met swarten ——
inckt gedruckt. ——

ontfingen neven d:o acte noch 2 briefjes vanden Coninck en Bandara aen Sr. Wilant geschreven

toucherende hunne voldoening wegens de resto van 35 bhare thin door Bor sal.r 1678. uyt het vaartuyg van Radja Poetra gelicht ——

Nevens gemelte Conincx acte quamen mede
twee originele brieffjes vanden bovengen. Coninck
en dato Bandara aan 't opperhooft Sr. Adriaen
Wilant geschreven, wegens de differentie en 't gescheel ——
der illiquide vorderingen raakende 44½ bhaar thin ——
die in den jaare 1678 door Sr. Bor sal.r, uyt ——
het vaartuyg vanden Raadja Indra Poetra
gelicht, en voor vorderingen vanden Indra ——
Poedra gelicht, en voor vorderingen vanden ——
dato Bandara aengehouden zyn, waar van ——
becomen als 9. bhaar 187½ pondt ten bedrage
van 380 Rds., alleen aen andere [illegible] al in
desen [illegible] boekmatich buyten de minste pretentie
vanden Coninck toequamen betaelt geworden ——
zyn geweest gem: Orancaay Poetra mede de ——
resterende 35 bhaar sonder voldaen gekregen ——
hebben, [illegible] maar mede als een nadeel ——
aen borgt hadde cunnen, hebben immers hoe ——
op dit werck [illegible] het schynt ons niet anders
toe als het den E. Hr. out gouverneur ——
Baltazar Bordt gedaan heeft namentlyck dat in ——
desen niet recht gegaen maar daar in den ——
[illegible] vanden [illegible] gespeelt
is, als by 't nevens gevoegt extract uyt de ——
missive van gem. Sr. [illegible] dato 25 april ——
deselven jaars na Batavia geschreven nader blykt ——

gedragen ons aen het gevoegde vanden Hr. out gouverneur — Bort ——

dat door [illegible] ontdeckt dat werck — eenige sinisterheit gespeelt is ——

en ——

Van malacca den 13 may 1680

en vaer by nu noch overcomt, de Hooch:
van den deto Candraer gedeclareert uyt
het schuet boeck van ged.t boer tot uwer
Ed.: speculatie strekkende S.r Wyeant
laet dat hy die saeke eens nader tegens
het voorgeven vande moor sal examineren
om daar door tot het regt verstant van
tweeden te comen, dewijl de leden op de eerste
wysen te ontcomen maar onse vreese is, dat
sy er niet te veel sal willen luchen door dies
alles dalse betaelt syn, off ten minste ter
doden aen wiense die binden stellen, en waar
toe sal S.r Bon wel de naaste schyn te
wesen

S.r Wyeant soude die saack wel nauwer inquireeren

dat wy vreesen geen goet succes nemen sal indien men 't der niet continueert

waar toe S.r Bon sal wel de naaste schynt

Den provisioneele schipper Juriaen Vryhoff
worden gedagt hier uyt Queda te rugh gecomen
synde, heeft in rade by forme van rapport
geexhibeert seeker schriftelijck verclaers, tsynder
verantwoordingh ingebracht, met eenigh gelijck
schrift tot probatie van syn onschult en
onnooselheyt int gepasseerde tot Baraqueda,
doch om in desen alle prolixiteyt te vermijden
soo sullen ons gedragen aen deselve affschriften
insgelijcx hier nevens gevoeght

Rapport van Juriaen Vryhoff nevens attestatie synen onschult gaan in copie hierover

Bengale

D.o genoemde sleupt aardenburgh bequam
mede den briefke van daar gedagteekent 21 feb:
nevens den appendix van 5 feb: des
selven jaars welckers inhout mede D.o
tyde brieven vandaar hoofts aengeschreven
en inde nu hier toegaende nogh mede geco
mmuniceert wert, sulx het wederom vande
principaalste substantie inde desen al mede
geexcuseert blyft, echter kunnen niet na
laten te seggen dat wy uyt geciteerde
brieven als de mondelinge rapporten vande
bringers derselve met groot hertenleetwesen
geapprehendeert hebben, het droevig
ongelucken

Brieven vandaer

't aenhaalen der substantiele materys blyft g'excuseert

bequame tydinge daar mede van 't ongelucken van 3 sleupt schepen

Van malacca den 13 may 1680

Ingevallen vande fluyt Sloepen westervelt
opde ganges In Bengale, Lantman Inde
Chay vangale, en swartsluys met syn
arracanse rys Ladingh etc: onbekent gebrooken
tot custe cormandel op den bende clip
versyet, Item dat sy in regu aan eenderde
als des comp.e dienaars vlugt en na
Cormandel gedelogeert uits.e de overgeschooten
Calthen en martavaan potten, by na voor
geen gelt aen schat armesender coopman
vercogt, en ingevolge vandien voor haar
daar niet te verrigten vonden

Item het delogeeren van onse ministers uyt Pegu na cormandel

Arracan

met het retourneeren van onse Burger Chaloup
de pallevaar den dato 10 april verleden wiert
ons een cleyn briefje van 't residentie aldaar
geschreven waar by ons bekent maackte dat
S.r Thomas Staal na dat vyff maanden
als opperhooft 't bestier aldaar waargenomen
hadt, medio deser overleden en syn
voorsaat S.r Baltazar Bouwens en Sal.r gedoogt
was, dan door by sonder redden stellen
tacite weg gaan om dat se meer Ed.e
vandaar velte tendeele aengeschreven syn
en derselve aan toeven dat voor met Ed.e
S.r genoemde fluyt aardenburgh in handen
vanden schipper Jan van harden mede
genomen neffens 't affschrift van ons ontfange
briefje de missive aen met Ed.e voor
genoemde residenten geschr. en dan noch een
vanden arracanse vorst benaayt in een
bambousse met root Lywaat

briefje vandaar

waar by verstonden de dood van thomas staal

p.r genoemde aardenb. gaat mede een briefje aen haar Ed.e van Arracan en dan noch een van de selfde Lant vorst

Den 2 deser In raade van malacca vast
gestelt synde, by dese gelegentheyt al onse
voorraat Thin tot meer Ed.e aff te senden
soo is den p.r daar aenvolgende nog mede
gearresteert geworden de hier voor aengehaalde
quantiteyt peper en spiauter welcke de
portugesen

geresolv.t al onsen thin over te senden

pantky peper en spiauter In te koopen van thome mendonse

Van malacca den 13 may 1680

portugese capiteyn Thomé de mendonse hier
primo april met syn vaertuygh Nossa Senhor
d'Esperança van Maccaua aengecomen
geheel voorde Comps. aen te staen omme
genoemde portugees daer door vande reyse
na bengale (werwaarts met d'E: indiraed
tendeerde) te frustreeren, en alsoo te prevenieren
de schade die de Comps. daer door in haer
eygen negotie geduyrende soude comen te
lyden geeyscht sulx ooc na veel sovens en
dingens over en weder synde: is het genomen
hoeft tegens 20 Rds: 't coper en 9 Rds:
't spiauter sijnde de picol van 125 lb hollands
te voldoen in goederen by soo verre wy ons jagt
muyderbergh voor den 20e deser maent t'huys
kregen, soo niet soude de betalinge in
contanten geschieden alsoo se dan mede
van haere voyagie nade manilhas (dese
anders met de goederen meende te maken)
desisteerden en vast stelde weder vroegh naer
huys te keeren, en aenstaende jaar wat
vroeger jnde reede te wesen, om hun reyse
ordentelijck na Cormandel, off Bengalen
te parformeeren, ooc wort dien selven datum
insgelijx toegestaen aen dito portugesen, die hier
van manilhe gecomen waren een Chialoup off twee
te coopen) of hun voorde ons restantie
peper ter quantiteyt van 114 a 115 picols
tegens 6 Rds over te laten om reeden
het niet apparent is in lange meerder
quantiteyt te amasseeren, ter oorsake vande
differentie inden prijs tusschen Batavia en
malacca, en waarom sich den coopman
ten hoogsten stoot als veroorsakende costy voor
1 picol van 122½ lb 5 en hier niet meer
dan 4 off 3¾ (afkortende ¼ Rds voor stoft
en picols) betaelt sonder dit hier apparent
wel

om hem vande reyse na bengale te frustreren

Zynde geaccordeert 20 Rds voort coper en 9 Rds voor spiauter te betalen

mits tot den 20 nade betaelingh wagtende

portugesen van meelinge een Chaloup a twee te coopen

versocht ons restantie peper a 6 Rds mede te coopen

Wort toegestaan om dat er van dito Core niet meer staat te comen

desselfs reden

Van malacca den 13 may 1680

wee niet aen meerder toevoegh van die ook man queden judien uwe Ed:e ons geliefde te permitteeren, nochtans batavia maer te mogen volgen, indedat ze zijn al mede tegens half geit en half goet te betaalen, en is hier onbekent nogh mede geconsidereert dat deze cleene quantiteyt in voorraet uwe Ed:e ordre van alle [illegible] voorde E. Comp:e te moeten aenkoopen niet prejudicieert om dat soo cleenen partye de E. Comp:e nogh geven noch nemen kan, behalve dese [illegible] meldense is

kunnen soo cleene quantiteyt d'E Comp:e niet geven noch nemen

Arrivem:t van macassaer

hier noch 2 april van macassar aengecomen een Engelsman vaertuygh [illegible] met het schepe vanden Coninck van Bantam genaemt Salamelh groot 200 lasten gemant met 50 koppen en gemonteert met 16 stucken canon aengebracht voor syn hebbende cargasoen

desselfs ladinge

1000 picols spiauter
300 d:o cooper
500 d:o aluyn synde [illegible] dese schepen

had 56 dagen onder wegh geweest

tendeert mede na bengale

tusschen macassar en hier 56 dagen onder wegh geweest, dat by die tyt vant jaar weynigh gehoort wort en is den Engelsman al mede als den Portugees g'intendeert de kuste over Madraspatnam na Bengale voort te setten westwaerts ook den 6 daar aen volgende vertrocken sonder het minste van syn ladingh te breecken, maar wort ons den 10 daar aen tydingh gebracht datter een schip vanden noort gesien en nader tydt [illegible]

becomen tydinge datter een schip vanden noort gesien wiert

onse zeyl en roeyschuyt daar op uyt doch vruchteloos

presumeerden dat het voorn: Engelsman moste wesen die na Bantam stevende

waarop wy onsen equipagie meester met syn zeyl en roeyschuyt derwaarts sonden die hem [illegible] het waeter uyt de noort begon te [illegible] niet conde becoopen egter wiert vast gestelt dat het voorsz: Engelsman moste wesen [illegible] hebbende het [illegible] nade [illegible] soo contrarye en na Bantam voordsligh

Van Malacca den 13 May 1686

voordeeligh syn coms verandert, ende steeden dat heen gewent heeft, synde volgens ons gevoelen niet anders dan den Lorrendrayer voor den Sultan

Den E: Adriaen Lucassen gemits het overlyden van syn huysvrouw versogt hebbende in syn voorige wooninge weder naer het Gouvern.r Do.s weder te mogen keeren, ter oorsaacke dat het gewoone huys van Sa.e Sr. gunst als hem nu te groot valt om te bekeeren, soo hebben wy hem 't versoek toegestaen en van gunst Zal.e huys de novo geprosenteert tot twee wooninge als voor den Capiteyn en fiscael. De groote schaarsheyt en gebrek van Caruw, maakt datter nauwelijks brood voor geld te bekomen is, versoeken derhalven wel dat nu wederom UEd.s ons van dat graen met den eersten een wat gerieflijcker te laten provideeren, sendende als nu weder andere familjes vande voor desen overgesonden twee Crygs Officieren ten eynde by occasie weder bij haer mogten geraken

d' E: Adriaen Lucassen op syn versoek toegestaen In syn oude wooning te keeren

Synde als nu de Wooningh van gunst Zal.e hem te groot om te behuren, derhalv. geprosenteert voor den Capitayn en fiscael

de schaarsheyt van Caruw geeft gebreck van Broot

twee familie der voor. afgesonden crygs officieren gaan hier nevens over

Den 9. deser komt hier ter reede den Engelsman William Caswyn met het scheepje de Phenix groot 80 Lasten gemonteert met 4 stuckies en gemant met 21 koppen van Mazulipatnam mede brengende 300 packen gesorteerde cleeden waermede de wie heeft na Siam geg.n den 12 daer aen de reyse na derwaarts ondernomen heeft, mede nemende van ons een briefje aen 't opperhooft inden handel in Japan en een dito aen dito van Siam beyde van tenuer als UEd.s hierby pro dato, en hier voorder in deser geest en besluyt gemaakt is conform de order deser Engelsman

Aencomste van Scheepje de phenix van masulipatnam met cleeden cargasoen

syn vertrek al weder na siam

met ons schryvens naderwaarts en na Japan

Van malacca den 13 may 1680

Confirmeert de hoogh water vloet ter custe cormandel	Engelsman het ongeluck door noot weder en buyten gemeene water vloet ter cust Cormandel voorgevallen, gelyck sulcx ook hier voorens aengeroert is —
De engelse sien ons de voordeelen aff	hier steken ons Ed. heeren d' Engelse met dese Japansche behendigh al weer de loeff off, en brengt ons de lange tardance van Nuyenbergh in geheel geen bedencken, dan laat te laat te sullen komen, en wy door sulcx genoodsaackt
vermits 't uytbleyven van nuyenbergh	werden de portugysen 20 deelen de gevogte mindtalen in plaatse van goederen met contanten te voldoen, 't geen onse cassa
sullen soodoende met groote schade 't gesochte contant moeten voldoen	niet weynigh ontblooten, en d' E. Comp.e wel 18 a 20 duysent gl: schade wesen sou, behalven dat we met den inkoop van voorsz. Tin, en andere goederen nog wel wel 60 duysent gl. ten achteren geraakt syn, # dat onnodigh te beklaghelyck is, waarmede &c. onderstondt.

U Ed. onderdanige en gehoorsame dienaren

was geteekent, J. Pits, A: Lucassen, Hendk. temmer, A. d: Vogel, Visser, Jacob Snickert, ter syde stont malacca 13 may 1680 —

Cort Relaas van t' gepasseerde voor de Rivier, en ook boven in queda selfs staande het arrest vanden Pr. schipper Jeurian vryhoff aldaar by den selve na waerheyt opgestelt, en overgelevert aenden Ed. Hr. Jacob Joriszn Pitz Raad Extraordre. van India en gouvr. der stadt malacca met dessels Resorte.

Ed. Heere.

het onlust [illegible] myn off het hooft [illegible] na boord aand

Van malacca onder dato 13 May 1680

aand' Engelsen Berckeboerts in queda
afgevaerdigt heeft, was gedateert 27 9bre
A°: verleden ende deselve versocht om
vervaerdigingh, beschreven, 't welck ons
ingewilligt, en op 29e daer aanvolgende
door Mr: Methalt, en contract met hem aanboort
gebracht wierde, 't opperhooft vernam onder
bedeckte termen, off sich geen Moorse schepen
boven in queda onthielden, en dito Mests:
repeterende neen, doch datter apparent
binnen 14 dagen off 3 weeken een komen soude
ged: Sr Carpentier dan voorts betuygende
dat niet uyt curiositeyt, maar alleen om
den Malaysen Taal vande Mooren te leeren
gecomen was, hoe die Mests: mede
onder anderen voor, offer ooc eenigh Perycul
in tijdt der revier op na boven te vaaren
Sy lieden instemmeden neen, de wyl als gesecht
hy in vrede quamen; op 30 dito vertrocken
deselve Mr weder opwaarts onder minnel:
afscheyt en vriendelijck betoonden, dat ons
haast wederom met eenige groente sa'sonden
bekommeren, gesz. Mr contract op 6 gl:
volvoerde, mede brengende een hoenderk,
en een buffel, hier Sr de Carpentier
onder andere discoursen al weder op't beurw-
vroegh, offer nu geen kans was om na boven
te gaan, die in antwoordt dienden, 'k geloove
ja, doch soo u Ed met myn Praauw geliefft
op te vaaren salder soo veel minder perykel
wesen, want de doen onse Engelze vaartuygen
geen quaat, hier op seyde 't opperhooft
selfs te resolveeren, en te reugh dezelve
versochte my om in syn Praauw na boven te
vaaren, jae wederom ja, soo het ten
dienste vande Comp: is, sal ick my eerder
daar aan wel avontueren, mits conditie
dat u E. hier (als strijdende tegens Comp: ordre
omtrent d' Engelse: Heer Gouvern: in Malacca
voor

door hun kortq: verantwoorden sult, hy
repliceerde nademael de E: Comp.e hier
door groot voordeel soude kunnen trecken
sal ick de schade die daar uyt moeht spruyten
op mijn nemen, en alles bij Ho: Overheden:
verdedigen, te meer omdat ick geloof
datter moorsche schepen inde rivier zijn
en de Engelsen ons wat voor maecken,
seggende voorders, com, laat ons inde cajuyt
gaan, daar den stuurman Hendrick Thielmans
ons volghde, en spraeck schipper Hendrick
waarom wilse uyt het schip gaan laat mij
liever na boven vaaren, S.r Carpentier
andwoorde schipper Hendrick, off gij selfs
sal na boven gaan verleende mij opstonts
50 Rd.s tot verversing, boven op t dec
comende sprack d' opperhooft tegens het
scheeps volck, mannen ick sende den
schipper na boven tendienste vande E: Comp.e
en omhelsende naden swart mattroos Pieter,
seyde, komt gaat gij metden schipper mede
ick commandeer jou daar toe, deselve
laatstgemelde zijt, met alle beloften datse
na verrichter saken met mij na Malacca
sult keeren, daar se anders in pera soude moeten
blijven, waarop dan met Conraet afscheyende ontfangen
3 Rd.s schooten tot afscheyt, en bijde
vrienden boven inde logie komende, waren
hy eenighsints gealtereert, en verwittichde S.r Carpentier
aanstonts dat hy tegens alle malayers soude
seggen, ick ben Comp.e dienaar maar den
swert, en vryman was, en dat hy voor al
andere natie niet na mijn vernemen moste,
ja tegendeele komt hy selfs ontrent 5: dagen
na mijn vertreck aande quae na syn Boekk.a=
dragen, en waarom hy niet afquam, en
andermaal hert nat voorige, wat syn
stierman

Van Malacca onderdato 13 May 1680

stierman soo lange bewaerd, d'Engelse: —
die ter der komende schryven andermaal —
op 't Ernstigh als voormelt is, versocht —
sond S.r Carpentier selfs een brieff —
aanden koninck meldende onder andere —
dat soo syn May.t ons binnen dry dagen niet
[illegible] hij met schip en Chialoups als —
vyant inde Rivier comen, en alles roven
sonde, den coninck hier over seer verstoort
en g'affronteert zynde, deed my aenstonts
in s'gouverneurs bewaringe, en wrede woorden, voor —
en al eer in my [illegible] —
wie den onderschabandaer ordre tot dit schryven
gegeven hadde, sondt oock aen [illegible] Ponts —
Rugne 300 mannen na beneden int fort,
en by soo verre desen brieff de ged.t obstacule
niet hadde gemoveert, was [illegible] daags daar —
aen met konings [illegible] prauwe aan boort
gebracht geworden, jedoch ontfing ick nader
schryvens dat ons volck dien d.o 3 dagen —
gelyden wilden, en hadden d'Engelse: door —
schermagie soo ver geraeckt dat my —
gelicentieert worde met hun nade quae —
[illegible] varen, daar komende sagende chaloups
de [illegible] soo diep in Zee, dat [illegible] —
niet onderschoppen konde, wes met een —
droevigh gemoet na myn detentie plaats —
wedert keeren moste, en dan na consentie —
d'opperste en inwoner waark = zynde —
sal eeuwigh beseuffen en seer geerne bysprin —
u Ed.e Ordres: en trouw schuldigh —
dienaer was geteekent Jurriaen Vrykoff
ter zyde stont Malacca 11 Maart A.o 1680 —

Van malacca den 31 may 1680 —

Register der Brieven en papieren door d' Ed:le Hr Jacob Jorisz: Pits, raat Extraordinaris van India gouvern: en direct:r der stadt en fortresse malacca aen haar Ed:le de heeren gouverneur generael Rijcklof van Goens, en d' Ed:le heeren raden van India naar batavia gesonden —

ontfangen tot batavia den 20 junij 1680 —
p:r 't chialoup duijvenburg

No 1. originele missive aen ged: haar Ed: dato als boven —

2. copie — d:o van 13 maij p:r aardenburgh —

3. copie — d:o van manucipatiam door den E: h: van outhoorn aen ons gesz: gedateert 31 maart 1680 —

4. copie — d:o naar perach gesonden dedato 29 mey

5. copie specificaat wegens 't afsonderen van den dancka dach, mitsgaders victory branden over den zegen op java becoomen —

6. originele pass ged:t 26 maart 1680 door den E: h:r sibrant abbema geweesen direct:r in souratta aen den armeense nachoda salomon op 't scheepje Jerusalem gegunt.

7. copie pass door den E: h:r willem carel hartsinck presid:t op paliacatta aen als d:o gegunt

8. copie van 't gevoerde in 't scheepje Jerusalem —

9. generaele inventaris van 't chialoupje duijvenburgh —

Malacca adij d:to may ao 1680 —

Van malacca den 31 may 1680

Batavia

Aan haer Ed[le] de Heeren
Ryckloff van goens gouvern[eu]r
generael, en de Raden
van India p[e]r de chaloup
duyvenburgh geschreven

ontfangen tot Bat[avi]a den 20 juny 1680. p[e]r d'chaloup duyvenburgh

Ed[le] Erntfeste,
grootachtbare, man-
hafte, welwyse
verresiende, seer
bescheydene en
genereuse Heeren

Welgebiedende Heeren

Aen uwer Ed[le] hebben jongst dato 13 deser met het Jacht schip Aardenburgh overgesonden een minutieel carga, ter somma van f 136738:5:14 en daarbeneven sulcx geschreven, als uwer Ed[le] by gebreecke van de originelen (dat godt verhoede) uyt de hier nevens gaende copie geliefven te sien, sedert is ons vijff dagen daarna weder wel toegebracht, uwer Ed[le] geeerte en seer aangenamen nader schrijvens van 26 april werden met de bylagen daartoe behoorende, daar op wy hier vervolgens kortelijck sullen beschrijven 't geene voegt, namentlijck

Margin notes: met het Jachtschip Aardenburgh op 13 deser. — hebben ons jongste schrijvens gesonden met een cargo van f 136738:5:14 — vijff dagen daarna ontfangen uwer Ed[le] schrijvens van 26 april

Dattet ons voor eerst [illegible] seer al aangenaam is geweest [illegible] daar by te hebben vernomen, de goede ontfangh

Van Malacca den 31 May 1680.

Ontfangh van onse twee voorgaende brieven de dato 9en maart, desgelijcx dat uwe Ed.e als nogh voorenemens bleeft, om apparent voor 't eyndigen vande maant, mettet Jachje de Hoop na herwaarts besendinge te doen, daar op wij dan dat schepie met verlangen tegemoet sullen sien, op hope dat uwe Ed.e ons gebreck van cleeden geconsidereert hebbende, ons daarmede benevens de verdere en andere behoeftigheden, ooch met partye con-tanten tot voortsettingh vanden tinhandel provideeren sult, gemerckt de portugesen 27en dessels door haar gelevert coper, en spiauter onse cassa en gelt camer ontledight hebben, dat present daar bij niet meer resteert, dan 1299 1/4 Rd.s payement, daar in tegendeel bij genoegsaam voorraat van cleeden niet alleen het rendement der gesegde mine-ralen ter somma van 1150 3/4 Rd.s daar bij ware gebleven, maar het selve souden onfeyl-baer door onse ingesetenen, en andere negotianten en [illegible] ter zee, nogh met een mooye stuyver geprofiteert sijn geworden, doch die kans is verkeeren, gelijck ooch door de geene maar door niet genoodsaackt sijn geworden, om sedert ult.o July anno verleeden ruym tien duysent bharen tin etc.a alle met contante Rd.s, in de stede vande helft met cleeden en halff [illegible] te hebben moeten voldoen, soo als wij bij ons jongste schrijvens mede aengewesen hebben, en waar uyt uwe Ed.e dan ooch lightelijck kunt afmeten, wat schaade de [illegible] negotie daar bij geleden, mitsgaders wat afbreck en [illegible] in onse geprotentioneerde cleeden, soo in dit, als het verleeden jaar wel souden gehadt hebben, en dan nogh mede, off dit [illegible] nogh niet is, om [illegible] konnen kunt [illegible] in [illegible]; [illegible] van Cormandel cleeden mogen krijgen [illegible] omtrent afloopen sal, moeten wij, en Godes-

Syndeons aengenaam geweest daar by te sien den ontfangh onser beyde brieven van 9 maart

als mede de toevolgen besendingh met 't Jachie de Hoop

met hope dat uwer Ed.e ons gebreck van cleeden geconsidereert hebbende

daarmede, en vorder en contanten providers sult

Portugesen hebben de gelt camer ontledight met de leverantie van spiauter etc.a

watter p.r cassa restert

bij voorraet van cleeden was niet alleen het rendem.t der mineralen tot 1150 3/4 Rd.s daar bij gebleven.

maar noch met een mooye stuyver geprofiteert.

hebbendaardoor wel tien duysent bharen tin met contant moeten voldoen daar anders met halff geld en halff goet voldaan konden.

groote schaade daar bij soo in dit als in het verleden jaar geleden.

hoe 't int aenstaan: bij ontfangh van cleeden afloopen sal, leert de tijt

Van malacca den 31 may 1680

godts zegen bevoorens beypen(?), de Rest is altoos
goet, en vertoonen sigh de saken als nogh
tot onvoordeeligheden(?) verder, schoon genomen
de kopers vande bewuste 50 packen Cl.
Salempoeris, en 10 dto Guinees eenmaal,
daar als noch weynigh afslach, in hebben
gehadt, dogh daar van syn de reeden eight(?)
te considereren, dat den hatigen(?), en achter
houdigen malleyer, en andere coopluyden, niet
licht van oude gewoontens, en lange jaren
geusseerde gebruycken af te leyden syn, en
ingevolge van dien ooch niet wel gaarn
schoonworden(?), voor hun benodightheyt yets meer
te betalen, dan sy gewoon syn, ten sij d'extremiteyt
en hooge noodsaeckelyckheyt haar daer toe
dwingt, en dan soo soeken sy echter noch al
soo veel alst eenighsints doenelyck en mogelyck
is, by haar oude gewoontens te continueren
gelyck wy [illegible] het daarom by onse oude
prys courant ooch sullen doen, om alsoo deses te
meer afslach te verwachten, en te beter
tegens onse compititeurs(?) te mogen beslaan,
onderwylen(?) ist ons wel hertelyck leet, dat we
by uwer Ed. eerste adwys brieffie van
23en Maart niet verstendight zyn geworden
van uwer Ed. ordre, om het speauter
niet hoger dan tegens 7 a 7½ off uyttereyck
8 rds het picol te mogen inkoopen, doch
gelyck gedane dingen geen keer nemen, soo
staat ooch hier omtrent verder naderen(?)
uwer Ed. bevel prompt geobserveert,
nagekomen te werden; soo als [illegible] is
geschiet, op den 23en deser met het celebreren
vanden bede en danck dagh, en dat in
alle nedrigheyt voor godt de heere, en
matigheyt in vreugden: alhoewel wy niet
ontkennen willen, dat indien wy neffens die
heylsame en gelukkige tydinge (waar mede
wy uwer Ed. veel heyl, en godts zegen
toewenschen) het geluck hadden mogen genieten,
van

> de Saken verthoonen sich daar toe hier noch tedelyck(?) alhoewel de copers vande 50 packen Cl. Salempoeris, en 10 dto guinees daar in noch weynich afslach hebb. gehadt

> De Reedenen waarom malleyers syn niet licht van oude gebruycken af te leyden, dan voor den uyttersten extremiteyt.

> Soecken egter soo veel doenelyck altoos by hun oude costume te blyven

> gelyck wy hier na by onse oude prys courant mede sullen doen om marckt te houden

> leetwesen dat by haar Ed. brieffie van 23 maart

> ons niet gebleken is, de ordre op d'incoop van speauter tot 7 7½ of uyttereyck 8 rds

> Sal hier na prompt geobserveert werden.

> hebben den danck dagh nedrigh, en met vreugde op 23 deser gecelebreert

Van Malacca den 31 May 1680

van met den lesten vaartuijgh (+ en voor ons goet
of soodanigh als uwe Ed:e dat geliefft houden, geschie-
det sijn geworden, het apparent wel wat meer eenparigh-
tigheijt, maar off het al mede aengenaamheijt
en bequaemheijt int gemoet van yemanden soude
veroorsaackt hebben, daar aan slaan wij groot
twijffel, om reeden wij uwe Ed:e met waar-
heijt cunnen verseeckeren, dat over dese goede en
importante tijdinghen over comp:s wapenen
en t'openen vande spijs kamer, door alle dese
omleggende landen en plaatsen, hier onder
't algemeen, soo wel rijck, als arm, een noijt
meer gehoorde, noch beleefde vreughde, en
vieringh is aengestelt, ende gestiert. ——

Groote vreugde onder 't algemeen alhier over 't openen der spijs Camer

Ende op dat comp:s gerespecteerde vrunden, en
onse nabueren sulcx mede allomme dies te
eerder ter kennisse mocht comen, en tselve
wat luijsterlijcker verspreijt sou raken, soo
hebben wij d'uijtschrijvinge van gemelte
bededagh, met de reeden waarom die stont
gehouden te werden, in vierderhande tale
doen schrijven, als Vlaemsch, in duijts,
Portugees, maleijts, en chinees, ende die
alsoo twee dagen te vooren, vande poorte
vande Gouverneurs woningh, onder 't klocke
geluijt doen afleesen, en op de gewoonelijcke
plaatsen aenslaen; mitsgaders den 29:e deser
onse besetters voor pera, door een brieffie
sulcx mede bekent gemaackt, en den raadt
daar beneffens geordonneert, over die gewenste
saack door 't losen van 't canon, als andere
vreughde te betoonen, gelijck uwe Ed:e
dat, en 't geen wij meer voor antwoort
op haar voorleden ontfangen brieven
gedient hebben, bijde nevensgaande copie
(des gelievende) kunt lesen ——

't afschrift vanden danckdagh in vierderleij talen doen publiceeren en affigeeren

en den 29:e deser de besetters voor pera p:r een brieffie toegesonden

en geordonneert mede vreughde te betonen

Met den incoop van meer manilhas
sappanhout sal nadesen om sijn ondienstigheijt
gesuspendeert

met den Incoop van manilha sappanhout sal gesupercedeert.

Van malacca den 31 May 1680

geëxpedieert, en sullen oock de armeenders
Jan domingos, en Baltazar Paulo, voornoemde
met haare scheepjes wederom van
Cormandel hier comen, alwaer naevolgens
uwer Ed: ordre getracteert worden, —
soo alsmede een insgelijcx aan het scheepie van den
bekenden armeender Gosia Albertus de la —
Croux gedaan hebben, met het welck op
sijn hier vertreckinge van Cormandel
dato 9en deser wedergedaelt, datse a —
van rees en seijlen te ontblooten, ende
onder ons geweldt aan lant te bergen midsgaders
deselfs nachoda Gosia Salomon uwer Ed:
ordre bekent te maken, met versoeck hij —
hem daar op binnen korte dagen gelieffde te —
verclaaren, het sij om met sijn schip en —
ingeladen cargas, selfs tot uwer Ed:s —
over te scheepen, dan sulcx op ons te geven —
advijs te laten berusten, maar nadien hij in —
't eene gansch geen behagen scheppte, ende —
in het ander, een soo lange tardance vreesde, —
eer een in antwoordt van ons schrijvens —
met uwer Ed: dispositie quamen versien —
te werden, dat hij consequent van sijn voor-
genomen voyagie nader manilhas geheel —
verstooken soude werden, soo is hij daags —
daar aen seer ernstige komen aenhouden —
dat wij hem, te weten den nachoda, met —
sijn stuurman Abraham Blackwell gelieffde —
te consenteren, om met dit ons chaloupje —
vaertuijcxke in persoon tot uwer Ed:s te —
mogen overvaaren, en sijn saack aan haar —
groot achtb: collegie voor te draagen, en —
te justificeeren, t welck wij hem, als daar —
in geen swaarigheijt siende, uijt advijs van —
rade hebben geaccordeert, en toegestaan —
te meer noch omdat hij selfs geen swaarigheijt —
maackt, sijn schip en goet hier ter rhede —

onder

en uwer Ed: ordre
omtrent Jan domingos
en baltazar paulo
op hun arriverende
naer gecomen werden.

gelijck met het
schepie van d'ar-
meender Gosia Alber-
tus de la Croux reets
geschiet is

hebbende deselfs
schip, de roer aen
lant doen brengen:

u Ed: ordre hem
aengedient en een
corte resolutie
afgevordert

daar op hij versocht
tot defensie sijner
saake met dit
chaloup tot u Ed:
te mogen keeren

t welck hem inwilligden,
te meer hij sijn schip
en goederen op eijgen
risico hier sijn wedel
toebetrouwde

Van malacca den 31: May 1680

Des nachodas meenin, ge wegens syn ver, worven pas op de cust Cormandel

Sonder syn met s[illegible] Contract en daar op vercregen pascedul in Suratta eens daar tegens te stellen

Formalia daer, inne specifice vermelt

onder 't opsigt van syn coopman off tweede op eygen risico te gaen verkopen, men dede deselve niet anders, dan dat hem syn pascedul [illegible] in dato 28e xber A° gepasseert vanden E. Hartsingh, [illegible] raat tot Paliacatte gepresenteert heeft, geoordeelt tot voordeel sal dienen, sonder [illegible] daar tegens in consideratie te trekken, dat niet dit, maar het gemaacte contract met syn meester, en 't daar op verkregen pas van: d'E. extraordinaris Raadt van India, directeur in Souratta Sibrandt Abbema, in dato 26e maart 1678 het eerste eenmael verbrodt, nademael by ditto passpoort dese formalia wel duydelyk uytgedrukt staat, tamentlyk.

"Ende vermits geseyde bodem uyt ennaar-
" havenen verseylt, welcke ons, en onse
" geallieerdens eygen syn, Soo hebben hem
" Sulx niet connen noch willen weygeren,
" (temeer op gedane insinuatie, den
" eygenaar Schriftelyck heeft gepro,
" mitteert, wanneer gemelte bodem
" op eenige andere plaatsen, als malacca
" of de manielhas: buyten hoogdringende
" noot, wert geattrapeert aangedaan
" te hebben, of eenige goederen te
" willen vercoopen, prys, en te
" gelyck met deselfs ingeladene
" verbeurt sullen syn,

Soo als mede UE. dat het voorengaande principael pascedulle omstandiger can aftoonen de geweesen d'authenticque copie van wat substantie en inhout het nieuw verworven cormandelse pascedulle is, sonder het principael onder

ben

Van Malacca den 31 May 1680.

Vanden Lengnaar verbeden, omde Reden hier voren gedacht, ende oock op sijn instantie en gedane versoecken daerom.

De ladinge die den voorsz: nachoda ons opgegeven heeft, dat in dit Scheepie Jerusalem soude wesen, en niet alleen sijn mees[ter] maar noch diverse andere persoonen competeerde, vert hier onder in 't kort, en by de daar van opgestelde en hier al mede nevensgaande memorie in 't largo aangewesen, dat se bestaat in 't volgende, namentlijck:

Ladinge van 't Scheepie Jerusalem door den selve nachoda opgegeven

411. Sts. packen gebleeckt guinees lijwaet
39. Sts. dto. blauwe salempoeris
55. Sts. dto. gebleeckte salempoeris
12. Sts. dto. Chelas

Waarin die bestaat

En also samen 517: stux packen diverse sorteringe cleeden, dat al een brave somme penningen importeert, en by sijdige verschepinge inde manilhas, en aentreffinge vande novo Spangies vaarders, een costelijcke stuyver opgewonnen soude sijn geweest, gelijck het oock bleeckt, dat dese sijdige equipagie daar op aangelegt is, dat hun mis lij

Daar by een goede stuyver opgewonnen soude hebben, by aentreffingh van novo Spangies vaarders inde manilhas

Met gemelte Scheepie Jerusalem hebbenwe van Comp.e opperhooften tot masulipatnam oock sodanigen schryvens gekregen, als hier insgelijcx copijelijck nevens gaat, daar uyt als uyt het schryvens van uwe Ed.e, wy tot besondere vreugde geconprehendeert hebben, het behouden overvaaren tot Cormandel, vande vier schepen; dato 1.e decemb: a.o verleden in Comp.s dienste, en aardenburgh voornoemt, met hare rijcke ladingh uyt dese rheede derwaarts geseijt, soo mede om dat heden ons Jacht Mijnerburgh, tenderende maar met morse vracht en Comp.s goederen af

Schryvens van Maulipatnam

daar in gebleeckt is:

het behouden vaaren vande 4 noort schepen A.o verleden van hier geseijlt.

soo mede om wat heden ons Jacht mijnerburgh na Conga geschonden is.

Van Malacca den 31 may 1680

afgeladen zynde, over Ceylon en Mallabaar na Congo (een plaats 15 myjlen boven Persia geleegen) gesonden is, sulx dat d'E: Comp.e daar by heeft comen te profiteren f 16650: 4. 10. dat wel goet mede genomen is, alsmen niet beter en kan maar nadien wy onse petitie van Cleeden, noch dienstdagh (dat de portugeesen haar gelt voor 't geleverde en meergedachte kopers, en spiauter sijn comen ontfangen), hadden gehaalt, wy vonden de Comp.e ongetwyffelt voor dartigh duysent guldens suyvere winst te hebben ingestaan, dat een meer is, dan 10 a 20 ✝ glb., gelyck by onse jongsten genoteert, en aengehaalt is, soo heet en gretige zyn de Portugeesen na de Manillas nu dattet haar uyt Spangie gepermitteert blyft, die haven, nevens een deel topassen en heydenen, mede te mogen bevaren, 't waare te wenschen dat de Comp.e dat gevalle mede mochte hebben, het soude een hoop Spaanse matten aande marckt, en in haar cassa brengen, daar nu andere met strooyen, en deurgaen, en wy maar op sitten te kycken dogh gelyck alsser geen yser met handen te breeken is, nogh gedane dingen geen keer nemen, soo versoecken wy oock met alle ootmoedigheyt dat uwe Ed.e onse ende, en menigmaale gedane klachten, over het gebreck van Cleeden, niet ten quaden gelieve te duyden, als zynde sulx eenelyck geschiet uyt een goeden yver, tot den dienst vande Ho: Ed.e Heeren onse Meesters, ende om ons toevertrouwt talent niet ten eenemaele (?) in de aarde te begraven: als hebbende noch altyt hoop gehadt, dat wy door onse klachten van uwe Ed.e eenigh soulaas souden hebben erlangt, maar daar toe schynt nu altoos geen kans te wesen, ten ware dat uwe Ed.e het gesonden, off de Cardamom (?) van Middelburgh aengebracht (?):

Margin:

daar by de E Comp.e wel f 16650, 4, 10. voor Vracht goederen heeft geprofiteert.

doch wij hadden bij [illegible] van Cleeden aende portugeesen om gelt van spiauter etc. quamen we voor 30. ✝ gl. suyvere winst willen in staan.

Redenen waarom

Versoeke excuse onder veelvuldige klachten over gebreck van Cleeden.

als hebbende noch altyt hoop gehadt, daarmede gesecundeert te sullen werden.

Siende daartoe nu geen apparentie

Van malacca den 31 may 1680.

Of het onverwacht verfonden van Muyer, Berga moest UEd.le daartoe bewegen.

Consideerende, ons door aff noch eenige packen [illegible] guinees uyt haar Cormandelse secours geeischt te te senden, andere staat et hier over al in vredige termins inde bespeurden tos te ~~[illegible]~~ van Tannings en Tommelaer door een brieffje geinsinueert om den aanvangh van haer beloften te maken maar wy en hebben daar noch geen antwoort op becomen; oock is 25.e deser weder na huys gekeert, den Chinesen Nachoda Hocho, welcke hier 14 January van Tonquin gecomen is, mede gevoert hebbende 1½ picol nagelen 20 p.ls tapoca, 20 d.os oude pinangh, 5 d.os Cadjang, 2 d.os Agielhout, en 600. gantangs Zagou Tras.

Staande 't hier wyders in vredige termins.

Synde noch geen rescriptie becomen op de insinuatie aan die van Tannings om aanvangh te maaken met het volvoeren hunner beloften.

Vertreck vanden chinees nachoda Boecko.

Desselfs carga.

Hier boven op syn plaats is vergeten aan te halen, dat wy uyt gemelte [illegible] brieffen indeedaat by gedane [illegible] mede vernomen hebben, de doot van de heeren Jacques Caulier, Daniel Parve, en Justinus Wyns, de heere almachtich gelieve haar ten jongsten dage een gloriuse opstandinge te verleenen, en ons als wy na volgen. Waarmede blijve onderstont UEd.le onderdanige dienaeren (was geteekent) Ja: Pits, N: Lucasson, Hendrick Temmer, D: Vogel, B.at Visser, Jacob Snikkers, ter syde stont Malacca ady ult.o may 1680.

Wanneer ons de doot vande heeren Jacques Caulier, Daniel Parve en Justinus Wyns is aangeschreven.

Besluyt.

Lager stont P. S. dit ons chialoupie uytgesonden tot UEd: overcomende, versoecken wy, dat UEd.le p.r den eersten weder tot ons gelieven af te vaardigen, dewyle als nu niet dan met drie chialoupen, tot 't bevrijden van dit vaarwater voorsien blyven.

Van Malacca den 5 Octob. 1680 —

Register der Brieven

en papieren door d'E. Jacob —
pits Raadt Extraordinaris —
van India Gouverneur en Directeur
der stadt en fortresse Malacca —
mitsgaders den Raadt, geconsigneert
aen d'Ed. Heer Rijckloff —
van Goens Gouverneur Generael —
ende E.E. Heeren Raden van —
India Resideerende op Batavia —
dato 5 Octob. Ao. 1680. per de —
Chialoup Bruinvis gesz. —

No. 1. origineele missive door gem. E. gouverneur —
en Raad van Mallacca aen welgemelte
Raaden Hoog Edo. gesz. dato als boven —

2. copije missive uijt Pera door 't opperhooft —
Adriaen Wilant en den raad aldaer aen —
ons gesz. dato 15 Junij 1680 —

3. copie do. door als boven aen ons gesz. dato —
15 Julij —

4. copije do. door gem. opperhoofden aen —
ons gesz: dato 25 Julij en een appendix
van bangisty —

5. copie do. van 4 Sept. van den als boven

6. copie missive door ons naderwaarts gesz: —
van dato 11 Junij 1680 —

7. copie do. do. van 13 Julij 1680 —

8. appendix naderwaarts als boven van 9 Sept. 1680

No. 9 —

Van Malacca dato 5 Octob 1680 —

No. 9. copie briefje nae 't Quijsert vaarwater —
door ons als voren geschr: dato 17 Junij —

10. twee copije missive met den affscheijding vand'
D. Heer gouverneur en raad als voorden
na Siam aanden E: Aernout Faa-
geschr. datos 29 Junij 8 Julij, en 9 augustij
1680 —

11. copije missive van den als boven dato —
10 7ber 1680 —

12. copije missive aen d'opperhooft Sr. Nicolaes
Blom in Ligoor door ons geschr: dato —
als boven —

13. Zeijlaes ordre voor de fluijt Voorsichtigheijt
vertreckende over Ligoor na Siam dato
als boven —

14. Dese resolutien in Raade van Malacca —
genomen sedt: ulto May tot de —
maent octob 1680 —

15. Sestien koopse maleijtse afgaende en —
aenkomende briefjes sedert dato —
als boven —

16. verclaringe wegens d' aengebragte goederen
en provisien p'r [illegible] de Voorsigtigheijt —
hier aengebragt —

17. Lijste van alle Comp:s dienaren soo hooge
als lage onder 't gouvernement van
Malacca bescheijde —

18. Rapport van 't gene tusschen de Chialoup de Kaap
en twee maleijtse gontinges in 't —
Quijsert vaarwater voorgevallen —
dato 19 7ber 1680 — No: 19 —

Van malacca den 5 octob. 1680

No. 19. Extract uyt malaccas ontfangboeck der aencomende Inlandse vaartuygen 't sedert 8 7bre 1679 tot 14 7bre 1680

20. Acte van verbeteringe van Lodewyck Lolkema chirurgyn

21. Een placcaat raeckende de particuliere aencomende Europise en andere vrachten, tarra etc.a geaffigeert 12 July 1680

22. Verificatie vande broecken uyt het castiliaans schepie nosse Seignoor de Rosairo dato 9 augusty 1680

B. korte samenrekeninge der goederen uyt het castiliaans schepie
Lyste der goederen in gem. schepie bevonden
drie stx translaat cognoissement
twee translaat brieven
Een translaat bodemery brieff
Requeste vanden Thomas Minnis
do. vande moorse tulpen Coetnabba en Mir Cossim coopl. met eenen geneuchde schip gekomen

24. Vroedse Copie vande resol. van den guarnisoens boeckhouder albert aende E. Cornelis tot bat.a in den bondeltie

25. alle de stucken van Jan Klinger gewesen onder stuyrman in dienst der E. Comp.e raeckende de begaene manslagh op de chialoup de liefde voor Bengalis nevens desselfs sententie etc.a date 20 7br 1680

No. 20

Van malacca den 5 Octob 1680 —

No 26. Verclaren van andries dirckz: Engelsman — gevluchte soldt in dienst der E. comp.

27. copij schrijven uijt souratta aen die van den E. Jan hol dato 22 april 1680 —

28. copie do van als boven dato 24 april 1680 —

29. drie stucx tal brieven bevattende —
- 1 do originele van den E. Joan hol in souratta aen 't moorsch schip montonij bevrachter van 19 meij
- 1 do copij door als boven aen 't moorsche schips hoofden bevrachter dato 22 feb. 1680 —
- 1 do copij door den E. Carel Hartsinck — aen 't moorsch schip [illegible] de hoffa dato 25 april — —

30. copie missive van d'E. Dirck van Caspercroot uijt gamron aen ons gesz. dato 21 maert 1680 —

31. copie do voor d'E L. Pijl tot colombo — aen ons gesz dato 3 julij 1680 —

32. copie do voor d'E. carel Hartsinck — in den raat tot paliacatta aen ons gesz: dato 12 augustij 1680 —

33. copie do door idem aen ons gesz: dato — 8 junij [illegible]

34. Copie do van masulipatnam aen — ons gesz dato 20 augs —

35. copie do van Sr Nicolaes [illegible] — van porto novo aen d'E carel Hartsinck in raat tot palliacatta gesz dato 14 junij

36. E [illegible] nouvelles uijt het engelsch in portugees getranslateert —

Van malacca den 5 october 1680.

N.o 37. Translaet brieff vanden moorsen coopman tot pale= aende E. Heer gouverneur p.r 't jacht Muyderbergh

38. Rekeninge der winsten en verliesen soo- wel in mallacca als pera d' a.o 1679 : 1680

39. Inventaris vande Chaloup de winthont

40. Copye brieffie van pera 26 d.o

41. Lyste ordre voor de Chialoup de winthont

Besonder Register

ontfangen tot bat.a den 27 octob.r 1680 p.r d' Chialoup winthont

vande onderstaende pampieren en geschriften, door d' E. Heer gouvern.r Jacob Jorissen Pits Raat Extraordinaris van India mitsgaders den Raat van malacca aende Ed. Heer Ryckloff van goens ende de E.E. heeren Raden van India Residerende tot batavia dato 5 October 1680

A. Perakse afgaende brieven en Instructien beginnende 9 novemb. 1679. en eyndigende 9 sept. 1680

B. D.o aencomende brieven en Rapporten sedert 9 octob.r 1679. tot 4 7ber 1680

C. Quedasse brieven en Rapporten van 't Jaer 1679 en 80

D. affgaende en aencomende brieven van en nae 't Coninckrijck [illegible] sedert october 1679 to dato 1680

C.

Van malacca den 5 october 1680

E. Resolutien in raede van malacca genomen sedert dato 15 septemb. 1679 tot 25 aug. 1680

F. actens van verbetteringh van qualiteyt en gagien, beginnende 1 october 1679. en eyndigende 20 sept. 1680

G. Dagh register van 't geene in 't malacxe gouvernement gepasseert beginnende 16 octob. 1679 en eyndigende ulto junij 1680

H. Lyste der gequalificeerde ministers onder 't gouvernement van malacca

I. Lyste van de aengecomen en vertrocken schepen en chialoupen &a tot en van malacca

K. Lyste der schepen en chialoupen in 't malacx vaarwater als voor de besettingh in pera gebruyckt worden, met derselver groote bemanningh en hoe langh noch bequaem zyn te vaaren

L. Extract uyt malacca ontfangh boeck der aengecomen en vertrocken vreemde bodems en vaartuygen

M. Hoofse malaytse brieven van en naer diverse omleggende plaetsen

N. vyff stucx sententien in raed van malacca gepronuncieert int jaar 1680

Malacca adij 5 october 1680

Van malacca den 5.e October 1680

Batavia

Aen haer Ed.e de Heeren
Rijckloff van goens gouverneur
generael, en de Raden van
India, p.r de winthont gde:

ontfangen tot batavia
den 25 october 1680

Ed.le Erntfeste, Grootachtb.e
manhafte, welwijse, verresiende
seer bescheijdende, en gunstige
Heeren

Welgebiedende Heeren

Sedert dat wij op ult.o maij verleden
het chialoup duijvenburgh met den armenier
Marcoda gosia Salomon, en sijn stuerman
Abraham Blomhoff tot uwer Ed.e neffens
ons laetste schrijven hebben afgesonden sijn
ons vervolgens op naervolgende datums weder
toegebracht, drie uwer Ed.e g'eerde en
seer aengename Originele en een copie
brieff, d'eerste gedagteekent 20 maij met
den Chinees vaartuijgh op 9 Junij, de
tweede gedateert 13 Junij dubbelt, te
weten, een origineele, en d'andere copie
op 2 Julij p.r burger chaloupe, en diens
vaartuijgje, en de derde van ult.o Julij op 10
augustij

Van malacca den 5e october 1680 —

en
augusty met de retouren van voorsz duyven-
burgh mitsgaders de Lettre van 13 augusty —
per 't fluyt Schip de voorsichtigheyt den —
30e do. benevens de oppere bedoelen syn ons —
toegekomen alle de bylagen daar toe —
pertinerende, en met de respective Registers
over een comende, en dan noch mede soo wel
contant payement, provisie, Equipagie
goederen, etc. als ruwe Ede vermogens
bont geweest, met genoemde fluyt op onse
petitie voor afkerwaarts te senden, en —
waar voor hier inde negotie boeken —
't Comptoir generael ter montant van —
f 66979 : 5 : 6. syn de Rekeningen van dien —
gecrediteert, en daar en tegens de Resta:
van winst en verlies gedebiteert staat te
werden, door 't gene op de 31 Lasten tarwe
en 20 Lasten Sout by expres daar toe gestelde
gecommitteerdens, den winckelier Pieter van
Keesdingen, en boeckhouder Alexander van
Lanswoorde tot hier bevonden, en aen —
den Visiteur en backers met correcte —
maat en gewicht toegewogen, en gemeten
is, als 47. maten Sout van de 50. den Last
8060: ponden tarwe van 3000 lb hollants
of 18 sacken den Last gelyck hier ordinary
door de Compe. Mooren, en Engelsen —
gegeven wort, daar ter contrary ons maar —
17½ sack voor den last gesonden is, en oversulx
en kunnen wy niet bevinden, dat dit te
hier komen de maat van ordinary berecagi
dienmen anders gewoon is of soodanige capitende

en —

Van malacca den 5e october 1680

Leggereede en Spilreede waeren af te breken
gevonden, noch ooch niet dat de [illegible],
waeren daar van eenige Lasten kunnen
dragen, dierhalven zyn se daar van gedispenseert,
te meer nogh om dat alle d'andere goederen
wel uytgecomen, en volgens factuer en
cognossement accorderende bevonden zyn.
Exceptto dat daar by vergeten is te stellen,
en ons ter cassa te bringen, ses peaten
koper, een Eemaar, en een pot Lynsaat
Oly, met versoeck het nadersen magh
geschieden, en dat ons ooch de fruchten als
't manquerende op onse petitie, en daar insgelyks
noch ses duysent Spaanse R^s bevonden
geene, die by voors: petitie feste pro dato
gevordert, en versogt zyn, mitsgaders worden
bestelt, alsoo daarom ten hooghsten verlegen
sitten, om de fodri, die daar van hier
na inde matterie van Bra staan geprocedeer-
te worden; [illegible] uyt overcopen
vande Siamsche saecken, dat opgemelte
fluyt de voorsichticheyt met lossen en ballast
laden 10e der Jongst afgeweeken maant
klaargemaacht zynde, noch dien selvendags
's avonts van hier, over Ligoor naderwaarts
vertrocken, en by Instructie gerecommandeert
en aanbevolen heyft, vermits de
laatheyt niet fasoen, voor al sorge te
draagen, de kerke van Siam, voor die
van Ligoor te prefereeren gelyck den onder-
coopman Nicolaes Clom, dat van gelycken
aanbevoolen is, en waar mede van die materie
afscheyde, voortgaan, met hier vervolgens

uyt

Van malacca den 5.e October 1680

int kort ter neder te stellen de vereyschte
antwoort op voorgemelte uwer Ed.e geeerde,
en geëstimeerde brieven, en dan daer
benevens uwer Ed.e nogh mede te notificeren
al 't geene hier, zedert voorsz: ons lest be
schryven noteerens waerdigh gepasseert en
voorgevallen is, en waermede aenvangende
seggen; dat wy voor eerst uyt gesyde uwer
Ed.e schryvens met groote aengenaemheyt
hebben gesien den goeden Ontfangh van alle
onse boecken, brieven, en andere papieren
goederen, en coopmanschappen, en nevens
het geschrift daer nessens met verscheyde
boecken sint den 6 October a.o verleden
tot heden maij deses Jaers aen uwer Ed.e
hebben geconsigneert, ende gevonden welcker
volgende, dat ooch het comp.r Malacca
inde generaele negotie boecken van India
is gecrediteert geworden voor f 195542: 8: 6
en daer en tegen weder gedebiteert voor
f 10630:1:12. soo veel bedragen de tafel
kruyden, wynen etc.a van Persia voor de
lyfsorgende van Zeylon, ende 23 packen
gebleeckte Guinees Linnen, 100 ⊖: ponden
caliatour hout, en 63 ledige martavanen
potten, van Cormandel, ons al 't daer van
daen dato 13 octob.r voorsz: door de fluyt
Delfshaven toegebracht, en hier het
comptoir malacca, ten voordeele van 't
generael toenmaels daer voor belast
gelyck wy ooch noch te gesciede staet
moeten bedragen vande kruyten, en des stucx
leuwerden, ons in mede met de voorsigtigh=

onder

onder aparte persische factura ter somma
van f 693 : - 2 . toegesonden, en daar van
de successen buyten verwagtingh, alsoo
daar van in hoge jaren, of by onse tyt, geen
Extra na persien gedaan is; soo als uwe
Ed.e desgelievende, dat by de voorgaande
Extracten uyt onse brieven A.o 1678 en 79.
derwaarts geschreven, soude kunnen sien
doch nu dat se hier syn, sullen wyse aanhouden
en nevens de brocados tot schenckagie,
en accommodatie van de geene, die se
begeeren te kopen laten dienen, temeer
het laken, kousen, en wat meer hier by
de packhuysen en winckel vele jaeren
als tusschenbeide, en onbegeert gelegen heeft,
aan eenige guarnisoen houders uytgedeelt
of voorq: van maandgelden verstrekt is,
te weten aan de sulcke die het begeerden,
en genoegh te goet, mitsgaders int vaderlant
niet wegh gemaeckt hebben, sulcx dat we
door dat middel noch voort sleyten van
onse bodemen van de meest kostende, en
verderwende waren ontlast geworden syn
Excepto van een stuck ligt groen laken,
dat niet gewilt wierde, is blyven leggen,
maar het sal na desen evenwel syn
meester ooch wel vinden, off anders door
ons na Souratta gesonden worden, daar van
daer wy gesien hebben dat se sulcken slagh
van laken tot schenckagie voor de grooten
van uwe Ed.s worden
Den Eerwaerden D.no Hubertus Leydecker
heeft uwe Ed.s nevens ons niet alleen
van herten dankbaar voor de liberale

bestrugh

Van Malacca den 5 October 1680

verbeteringh aan hem gegeven, maar wel
voornamentlyck voor de gunste affectie en
welbehagen, die uwer Ed:en tot voorstant
van Christy kercke in syn Eerw: persoon
en dienst en gelieven te scheppen, en twyffelen
wy ooch niet, off syn Eerwaarde sal hem
nu mede wel laten bewegen, om dese gemeente
Christy nogh eenige jaaren by te blyven,
ende selve met syn godsalige leere en leven
als een goeden herder voor te gaan, welcken
volgende hy dan ooch niet alleen schuldige
verbindigheyt syner acte van verbeteringh
gaar opstaert ende daar nevens gevoeghde
jaarlycxse emolumenten met volcomen
genoeginge aangenomen heeft, gelyck
ooch doet den Voorsangr Jacob Pitz,
en syn broeder den E. Adriaen Lucasz
voor 't geene uwer Ed:s over haar emolumenten
heeft gelieven te disponeeren, en dan soo blyven
nogh mede danckbaar de verdere persoonen,
en dan soo blyven nogh mede danckbaar
verdere persoonen door uwer Ed: in
qualiteyt en gagie verhoogt, als S:r Anthony
de Vogel van fiscaal met 50. tot sabandaar
met 60 gl:, en daar en tegens wederom
S:r Jacob Snelaert van opperhooft van
't soldy met 60: tot fiscaal met 50 gl:s
item de boeckhouders Frans Mosse, en
Caspar Timmer beyde tot ondercoopluyden
met 40. guldens 's maants, hebbende
wy hen versekert dat deselve hun dese
gunste door hare goede vigilante diensten
mede sullen waardich maken, ende dat de
coopman ende pras opperhooft S:r Adriaen

Volcant

Van malacca den 5 October 1680

wijlant uwe Edᵉ. nadesen geen minder
genoegen in sijn dienst sal komen te geven
dan hij tot noch toe gedaan heeft, om alsoo
uwe Edᵉ. gunstige toeseggingh dies te
meer 't komwaarts of te voeren en, genoegh
daar door mede voor den beter (dan de
voorige speciale bestellingh is) te spoeren
staande den persoon van alexander van
Lanswerde, mits het afleggen van onse
soldij boecken, in deselfsdaags ook mede bedie,,
ningh van guarnisoen boeckhouder bevestigt,
en daar door de naam van opperhooft van
't soldij weder geannulleert te werden, maar
om denselven tot een ordinairy lidt van
onse vergaderingh te adopteren, en dat
onvermindert sijn eerste en rangh (gelijck
deselve woorden wel duydelijck daar bij in
uwe Edᵉˢ. eerste brieff uytgedruckt staan)
dunckt ons onder 't gunstigh welnemen
van u Edᵉˢ. dat al wat verre sijn voor,,
namentlijck met regaart van een persoon,
die in alle dingen uytgesondert sijn boeckhouder,,
schap, onnosel en onervaaren, en ongedreven
is tot die d' Compᵉ. sedert sijn aenlande
in India dato 28 October aᵒ. 1671. voor
(e)ant passaat met f 12. ter maant nooyt
eenigh ander dienst gedaan heeft, als
copieeren, en overdragen, in de guarnisoen
boecken, daar ter contrarie hier in Raede
veel vereyschen geexperteerde mannen die
haar de saacken vande Compᵉ. nevens
die van Justitie en politie seer grondigh
verstaan) alsoo alle saken van die natuur
hier in Raede verhandelt en soo wel
criminele als civile gedecideert werden,

behalven

Van Malacca den 5.e October A.o 1680

behalven dat hy daermede dan noch voorby
souden stappen den coopman Adriaen Wieant,
als zynde die volgens het Reglement van
12. aug.o 1678. beneden het opperhooft vant
Soeby gerangeert, mitsgaders den ondercoopman
en onsen collegie secretaris Laurentius
Schuervius, een persoon van bedaerden
ouderdom en niet minder bequaam in desse
syne functie als in alle andere voorvallende
saken, welcke te dien insichte wel deede,
en met reden bevrysde in consideratie
genomen, en voor een onwaerdige gestrafte,
reden te werden, soo mede den ondercoop-
man Pieter van Gessingen in die qualiteyt
A.o 1676. uyt 't vaderlandt, en noch dat
selve jaer hier voor licentmeester gecomen,
insgelycx een persoon van genoeghsame habi-
liteyt, als hebbende in 't Patria syn leer-
dingen gedaen, en hem in de kercks ampte-
mede eenigsints geexerceert en geoeffent,
gelyck ook Isaias Schaap dispensier, die
na soo veel lange heuren dienste ter
secretarye, by de negotie, als ontfangh-
eerst vier jaren met de caracter van
ondercoopman gehonoreert geworden is,
en nu te deser plaatse als dispensier tot
ons volcomen genoegen dienst doet,
en eyndelyck ook Arnoldus de Carpentier
voor ondercoopman uytgecomen, bedienende
tegenwoordigh de plaatse van Licentmeester,
alle persoonen van meerder ervarentheyt
en kennisse dan gemelden Lansvoort
bringende het ook syn jaeren niet mede,
om

om eenigh jugement over importante saken in rade te geven, soodat wij uyt die consideratie niet wel hebben begrepen, hoedanigh en op wat wyse, uwer Ed.e 't selve gelieve te verstaan, maar hebben 't g'oordeelt, 't wel beter daermede soolange te supersederen tot uwer Ed.e daar over nader te geven advijs sullen erlangen, niet dat wij hiermede willen seggen, dat hij geen hoger advance soude meriteren, geensints, want wij ter contrarie die moeyelycke, en slooffachtige bedieningen van dat magere cantoire, oordelen dat hem de qualiteyt van onderkoopman, en daer toestaande gagie competeert, en die wij versoeken, dat uwer Ed.e ten hoogsten sijn bevolen, dat hem per eerste occasie gunstelyck mach werden toegevoegt, off ten minsten 13. November A.o toecomende als wanneer sijn verband van boeckhouder met 30. guldens s'maants en onderkoopmans tractement soo omme sal wesen ge-expireert.

Int aannemen en verbeteren van gemeene officieren, ambachtsluyden, soldaten, matroosen &c.a sal naderhen op d'ordre der hoogh Ed.e heeren onse meesters, als die van uwer Ed.e, goet regard genomen werden, vindende wij ons somtyts door gebreck van geschickte zee officieren genecessiteert [illegible] te schicken, mogelyck dat nu noch wederom is komen te gebeuren in 't verwisselen van bruger dekt Laurens Jansz Rogermaeker, tegens den onderstierman Jan Heijnger, als synde d.o Heijnger hier 20 September geleden gesententieert over een manslagh, die hij inde maant January A.o

Van Malacca den 5 October 1680

anno Stanty aenden corporael gerrit Jansz:
plaat van munster, alias bisschop, voorde
Rivier bouwaelis, op de chialoop de lichtde
begaan heeft, welck feyt voor ons gesildert,
en geswegen geworden is, en wel apparent
noch sonde gebleft syn, soo den autheur off
dader selve in ongevaar 2½ maanden geleden
niet selve geopenbaart, en uytgebracht,
mitsgaders de reden en omstandicheden vande
saecke daer bij gevoegt hadde, gelyck dat by
de copyen der bewyse stucken, en schriften
soo wel uyt syne beschuldingh als verantwoor,
dingh, mitsgaders de schriftelycke sententie
hier nevens komende, nader sal blycken
alsmede wat motiven ons gepermoveert hebben
tot remissie en mitigatie der ordinaire
straffe te buyden, waar aen ons [illegible]
referen, tsgelyck oock [illegible] geweest
is, over eenen andries Ovelisz: Engelsman
soldaat welcke ons uyt alle circumstantien
toeschynt den eersten en eenigen autheur
van dat ongeluck te wesen, besonder Ludovicus
Solomna onder behoorlyke bewaerheyt
nevens Ued: daer naar voorde overgesonden
acte van onderteekeningen met 24 guldens
als kennende uyt selve niet accepteeren
dewyle tot medicinae Doctor gepromoveert
hy daar van altoos werck en professie gemaakt
heeft, maer Gedeeltelyck vande heelkunst,
daer hy sigh niet al te grondigh op verstaat,
hebbende hy gedurende syn aenwesen ons
altoos in syn bedieninge genoegen gegeven, en
in veele occasien getoont, dat syn studie in
gesyde faculteyt niet vrugteloos geweest sy
wes wy oock het hooft hadden, dat uwe Ed.
ditto

Van malacca den 5e Octob: 1680

Ditto Colcoma in die qualiteyt, waar voor hy
Ao. 1678. den 6 Septb. ter ordre vand' E. Hr. Comt.
Gouverneur Baltazar Bort provisioneel
te boeck gestelt. Ao. 1679 den 4 Febr. en den
tegenwoordigen gouverneur daarinne ter sake
syner kennisse, ervarentheyt, en goede diensten
bevestight is, souden wel geerne gesien te laten
continueeren, doch sulcx niet hebbende
mogen wesen, soo hebben achtervolgens in
Ed. Ordre hem ontslagen voor 't genooten
surpluis van gagie of syn tractement: doch gelaten
deselve van Cornelissen Leeuwenhoeck
syn gagie van f 20. wederom op f 26. laten
afschryven, en sullende ons de eerste gelegentheyt
noch meer ontslaten, want twee onderchirurgyns
als kunnende d'andere lyst haar ~~[illegible]~~
werck wel vinden, alsoo gebruyckt werden namentl:

1. opper en
2. onder } chirurgyns int Hoarenburgh voor Compe. slaven, als mede hyser der gequalificeerde uyt gantsche guarnisoen het binnen fort, Item

1. opper en
1. onder do. } int hospitaal, 't fortie west, bouquet, china als op de werff der scheeps timmerlieden.

Maar van 't getal der kranckbesoeckers en kunnen wy geensints yemant af breken, als wesende onder de vier die wy hebben, d'eene deurgaans sieckelyck te weten Ernestus Bach welcke by gesontheyt deselve dienst inde groote kerck en alle avonden het gebedt int huys vande Hr. Gouverneur doet, waartoe anders gebruyckt wert, den kranckbesoecker Bartolomeus de Kaert, welcke boven dien syn dagelyxe werck heeft, met bydesselve te gaen

Van malacca den 5 october 1680 —

te gaan, 't waernemen der cathechisatie —
omtrent de jeught, en onderwysinge der gemeene
volcken kerck aen 't heylige avontmael —
willen begeeven, 't opstellen van 't weeshuys, en —
de onder hem hebbende weesen, als andere —
kinderen te leeren, lesen en schryven &c.a en
voorts word Ferdinandus van Tavijsa ge-
employeert tot den portugesen godsdienst —
met het lesen van een predicatie in de —
kleyne kerck alle sondagen des namiddags —
en 't instrueeren van de portugese jeught —
in de fundamenten van de gereformeerde religie —
mitsgaders Hendrick de Wit tot het voorlesen
van een predicatie des sondaags op 't fort en
desselfs, het doen van 't morgen en avont gebet —
in 't siekenhuys als het onderwysen van —
sommige kinderen in de beginselen der latynse
tale, en dan soo is hy nu noch mede doende, —
met sich so continuens domine Leydecker —
te oeffenen in 't leere lesen, en schryven —
van de maleytse tale. ——

Hebbende ons oogmerck met het verzoeken —
van de twee jaghties, en de fluyt met den —
last spoort ten principale gesporteert, —
om daer mede dit vaarwater wat beter —
bekent, en te syner tyt hier off daer bekendigh
na te soeken kunnen doen, daer 't voor den dienst —
van de Compe. nodich geoordeelt wordt, en —
dan noch mede om mynesbergh door dese fluyt —
wat te verschoonen, voor 't laden van sulcke
swaere balcken, als hy ons a.o verleden —
toegebracht heeft, doch in dat in voor Ed.

tot het —

Van Malacca den 5 October A.o 1680

tot het senden vande voorsz: bodems niet
heeft connen geschieden, en dat ons deses
door geweest, en ten anderen om dat se oordeelden
dat wy deselve ymmers onse tuymende voorraet zyn,
soo hoog noodich niet requireerden, soo
sullen wy ons nadien bijt schicken, en toecken
hier water overal na vermogen laten
waarnemen, te jammer zynde dat geen te
myzverigh van Coromandel noch niet
te voorschyn komt, en wy daardoor in
gebreek van cleeden, en andere noodigheden
moeten blyven sitten, midsgaders te door
oorsake by ons hier voorgedachte schryven
van 10 september den E. Aarnout Faa
en kaat in Siam hebben moeten vrom,
manderen, soo verre het buyten verwachte
van andere importanter Ladinge onder
geschreden onser geheelen tyck van hout
wercken als anders, met de voorschreven
en 't huys te syn aan uwe Ed.e overte
senden, als niet konnende off wy sullen
van d'Ed. eerste occasie daar af van
u Ed.e voorsien worden, alsoo ten hoogsten
vaaten, en voornamentlyck om de plancken,
en kruysbalcken verleden syn, tot reparatie
van 't Casteel, welckers plancken, en
balcken door verrottingh reets ter neder
storten, als mede 't vermindren vande
platten, aan weersyde vande Castel
poort, boven de corps du garde, item
't timmeren vande kleyne Jachjes
Laken en bouten, midsgaders onse Chaloupen,
Champans als comp.e huysen laangaande
de tyck willen wy met uwe Ed.e versoepen,

dat

Van Malacca den 5 October A^o. 1660

Dat aanstaande Jaar van Javas Oostkust
(overmits het deseineren vande oorlogh
aldaar) gesien werden, en alsoowel het
waar is, dat onse gemeente ons om dat graan
nogh niet aangesprooken heeft, soo staat
dat apparent niet lange te duuren, gemits
door schaarsheyt, desselfs in prijs begint
te steygeren, en yder gantangh off 6 lb tegens
een schellingh swaargelt uytvercocht
wert, sijnde doorgaans onse sorge over
Comp.s interessen sodanigh, dat wij geen
onnoodige expeditien, met Comp.res costelijcke
schepen in dees slegte tijden sullen laten
ondernemen, gelijk onder 't welnemen
sustineeren, dat tot noch toe geene besen,
dingen gedaan sijn, dan welcke hooghnodigh
gerequireert, en met conformite van
stemmen in volle vergaderinge ten hoogsten
dienstigh geacht werden, en soo is met het koper
vande 50 bharen tin van Mr. Campton
tot 87 R^s in specie de bhaar van 375
ponden hollands gewigt, ook toegegaen,
soo dat men niet en kunnen bedencken
waar uyt eenige suspitie soude mogen
opgevat werden, nietteemin sullen wij voor
UE.s ordre niet alleen in desen maar
ook met het opcoopen vant gout, speauter
en koper prompt observeeren en naecomen
desgelijcx int incoopen vanden peper
ent gebruycken tot onse vierdes magazijn,
smits verrichte, mitsgaders tot verberginge
van de Equipagie goederen ent voornaamste
vande montprovisie, als wijnen, bieren,
rom, boter etc. de plaatsen en pakhuysen

ons in—

Van malacca den 5 octob.r 1680

ons in uwe Ed.e missive jongst aangewesen,
hebbende wij ooch met 't gebruijken van
een hegt houte packhuijs met camer
bedeckt, niet anders verstaan, dan omme daar
in te bergen, en schoon te houden alle
Comp.s houtwercken, van balcken,
plancken, rieven, sparren &a. die anders
aldaar beter te bewaren, voor brant, regen
en sonne schijn, als ooch voor de honden van
katte stonte gasten, die onaengesien
de geslatenheeden swaere pene, in de eerste ontfangen,
en hier mede tot den ijvers reglement af
gekondigde placcaten vervat, haar
Letter (gelegentheijt siende) niet sonder
ontsien, hetwelck daar van te verwonderen
't geene onder 't oog van den Equipagie
meester soo licht niet geschieden kan.

Dat uwe Ed.e bij onse afgesonde negotie
boecken van A.o verleden tot haar groot
genoegen heeft bespeurt dat wij 't hier
aan ons devoir niet hebben manqueeren,
onse generales malacxe ongelden te
verminderen, en de winsten te vergrooten,
sulcx is ons aangenaam geweest te lesen,
wij, en kunnen nu mede niet onderlaten
of uwe Ed.e: sien dat bij onse present
overcomende negotie, soldij, cassa, winckel
ontfangh, dispens, en Equipagie &a. boecken
en andere pampieren nochal beter ontwaren
en daar bij kunnen sien, dat onse generale
ongelden van f 226122: 15: 13 1/2 gelijck als
't verleden jaar geweest sijn, tot f 148005: 19: 6 1/4
gedecrimeert en oversulcx al wederom
f 18609: 4: 10 1/4. verminderet sijn, midsgaders
onse achter stal tot op f 31249: 3: 15. heeft

door

Van Malacca den 5 October 1680

heeft doen consumeeren, in voegen dat hier onder bijde korte t'samen trekkinghe nader blijckt.

Ongelden

Afbetaalde gagie	f 77028:5:8:-	
Scheepsongelden	f 29216:1:6¼	
Ordinarij oncosten	" 5601:7:13:-	
Extraordinarij oncosten	" 1932:15:12	
Ordinarij rantsoenen	" 31705:2:"	
Fortificatie	" 878:8:10	
't hospitaal	" 1643:16:10:	f 148005:17:6¼

Avancen

Op de vercogte Coopmanschappen Binnen Malacca	f 62210:19:9½	
Item tot Pera	" 3703:1:10¾	
Malaccas Incomsten wegens tollen, pachten, en gerechticheden	" 50270:6:	
Schenckagie	" 592:6:8:-	" 116356:13:7¼

Zijn overschietende als voren een achterstal somma f 31249:3:15

waar uyt desen achterstal veroorsaacht en wat de oorsaecken sijn dat wij desen maal onse handelboecken niet met een somma ten minsten van 70 a 80 duysent guldens superavit comsten hebben mogen sluyten dat blijckt uwer Ed:es en onse voorige successive brieven genoegsaam vertoont en bekent gemaackt dat het eenelijck subsequeert uyt het gebreck van cleeden dat wij in tijen 14 maanden nader ander gehadt hebben, en ingevolge van dien,

al

al onse ingeschreven tin en andere waaren
soo hier als in Pera, met contanten
hebben moeten voldoen en betalen,

De gesamentlijcke effecten soo coopmanschappen
provisie, waepenen, ammunitie van oorlogh
uytstaende schulden &ca. bij 't slot der gemelte
boecken bevonden van ƒ 375938: 3: 9:
onder daer van den voorraet tin, koper,
peper en gout tot hieronder, namentlijck

139542 ponden of 392 baharen 42 ponden tin
1430. d[itt]o off 11 picol. 44 catty staefkoper
9025. d[itt]o off 72 picol 20. catty peper
2. Tayen 14½ mazen Malays gewicht gout
van Jamby tot schenckagie gecomen, daer
van wij voornemen met de voortvaerders het
koper en 't gout na Cormandel, de peper
na Bengala, ende 't tin na soodanige andere
plaatsen te senden, als uwe Ed[el]e ons na desen
sullen gelieven t' ordonneren, sijnde ons tot
leetwesen niet eerder occagie voorgecomen,
om uwe Ed[el]e opgemelten onsen voorraet
te kunnen communiceren dan nu, dies
halven versoecken eerbiedigh uwe Ed[el]e
het niet qualick gelieven te duyden

Een portugijse capiteyn Thome de Mendoza daar
wij het bewuste spiaulter en koper van gecogt
hebben, sijnde 't jacht Middelburgh voormelt
binnen sijn en onse eerst gemaackte gissinge achter
blijven, heeft den 20 Juny verleden, de reyse
weder naer Maccauw aengenomen, met 117
picol peper van de Comp[agni]e gecocht, en 1500
bossen rottangs, ons deselve van 't verder capitaal
dat hier van sijn aengebragte goederen gemaeckt
en noch thuys rest duysent R[ijcxdaelde]rs bedroegh de volgende
eyste overgedaen namentlijck.

aan

Van malacca den 5.e October 1680

Aan den vry coopman S.r Jan Boeck belangende tot betalingh van syn schulden die hy noch op Ceylon ten achteren en schuldich is
Rds. 2700

aan d.o S.r Boeck selfs tot aflossingh van syn bodemerybrieft . . , 2500 Rds: 5200:—

aan den moradoor Jan Baas op als boven . . , 720 —
aan Idem Augustyn de morense als voren , 400:—
aan d.o Aimar Rodrigos op Idem . . . . , 360:—
aan den Jeutyff Bartin grande op als boven , 585:—
aan S.r Christiaan Aarts: voor de chaloup die op gaat, met syn Rottingh lading Rds betaalt . . . . , 1500:—

Item aan noch drie Portugese coopluyden die hier verbleven, om na Goa en met de mondes goedt na Macauw te gaen . . . . . . , 1500 —

Item vergastert, en tot maantgelt aan syn volck betaalt . . . . , 1200:—

Somma Rds 11465:—

En al hoewel voorgenoemde persoonen den Reg.a: voor het principael confirmeerden en genegen waren deselve te bewaarheden soo hebben wy ons dat egter soo wat . niet kunnen inbeelden, dat die sonder sluyckerye of verwoeke van Spaans geldt soude toegaan; en derhalven den E. Lucasen geordonneert, met hem wegens aanbrengh en verwoeke 't accorderen en te heffen van dit geldt capitael voor d' E. Comp.e noch yets te profiteeren, gelyck het selve dan ook na veel haspelens over en weer geschiet, en voor 718⅔ Rds afgemaackt heeft, te weeten

voor inwoek Rds 223⅔:
voor de chaloup , 45.
voor uytvoeck . . , 450.

en alsoo samen als boven Rds 718⅔. —

Den

Van Malacca den 5 October 1680

Den Chineesen coopman Inobonko, die by uwe
Ed.e toegestaan is van Bantam na de custe
van China te vaaren, heeft te synder tyt aencomende
staat niet alleen tot den handel geadmitteert
maar oock over desselfs Ladingh soo nauwen
toesicht gestelt te werden, dat d' Comp.e
haar competente gerechtichheyt, en bovendien
dien al het cooper ten prijse van 20 Rd.s
't picol, gelyck uwe Ed.e dat in het
geheel te stellen, in handen kreeg.

Zynde de Chinese 't opstaan hier mede volgens
uwe Ed.e gedragen consent, met het hoofgelt
prebesa opgewogen, en daar van voor 4½ maant
te rekenen van ultimo augusto deses Jaars
tot 14.e January A.o toecomende geprofiteert
250 Rd.s, maackt 't samen int Jaar 666⅔ Rd.s
dat onse tractemens in dese Straet noch
al beter voor de Comp.e off het gewoon
soo als uwe Ed.e dat niet geheel te verstaan
mede genomen is, dan dat het meeste gedeelte
daar van onrechtmatigh by de fiscalen in vruchte
van haar ampt (gelyck uwe Ed.e geheel
te segen dat haar te voren gecomen was)
in haar sacke soude getrocken werden, wat
den gouverneur = Bits voor syn persoon aangaat
die heeft uwe Ed.e altoos wel versekert
dat hem niets voor de directie van uwe Ed.e
Jongste missive nooyt te voren gecomen is, maar
de ommaales daar over met eenige mons.rs in
onderlingh discours hebbende, soo is syn E. van
ter syden bekent gemaackt, dat den groote
sabandaar S.r Cornelis Versburgh Sal.r en
fiscaal Abraham Burghers, eenige Jaren geleden
malcanderen niets opentlyck hadden
verwettet, versekerende syn E. dat hem selve
niet gesileert, maar ter bequamer tyt hadden
geopenbaart

geopenbaart geworden, souden alsdan daer omtrent
sodanigen ordre gestelt hebben, dat uwer
Ed:es dienwegens volcomen souden geven,
tevreeden geweest zijn, en dan daer hem
die hoop niet seer sonde bedanckt hebben;
wesende in mede de weesmeesteren, welcke
eenter woegens kunne afsiende, en op eygen privé
gesprooken resolutie, dato 20 Junij Ao 1678. het
maantgelt ten bedrage van Rds 207. genoten
hebben gearresteert zijn geprofiteerde penningen
weder uyt te keeren, en in der weesen cassa
te brengen, dogh bij sustinue dat haer Jaarls:
al yets voor haer moeyte competeerde, soo
sal daar in na uwer Ed:es reglement
te werck gegaan werden; hebbende den armenier
Gosia Salomon hier voorens gedacht, ons voor
syn vertreck naar manilha dato 14 augustij
de behoorde 2400 Rds contant in cassa gebracht
en syn stuurman abraham beunchoeye hier laten
achterblijven, sullende hem op syn retour vandaer
door den fiscaal laten aenspreecken, en wegens
de transgressie van syn gerealste passe in rade
doen betrachten, en sien wat hy tot syn verdedigingh
met waarheyt sal weten in te brengen, welck
proces van voldongen, en in staten van wysen
gebraght synde, soo sullen wij 't selve ter
decisie aan uwer Ed: recommanderen, doch off
hy hier na antwoort sal moeten wachten,
dan vermogens wesende syn voyagie onder de
vlaggen na Cormandel te performeren, dat
wenste wy wel van uwer Ed: per eerste
occasie te verneemen, soo mede off der niet Ed:
met ons niet en verstaan, wanneer het spiaulter
tegens den gestelden prys van 7. off uytterste
8 Rds het picol van de vreemde negotianten
voor de comp:e niet te bedingen is, dat de

zydenaars

Van Malacca den 5 Octob. 1680

Engenaars als dan geinventeert tegen 't besae, mits betaalende Comp.s gerechtigheijt aan anderen te vercoopen, desgelijx mede soodanigh Uwer Ed.s meeningh is, datmen handelen sal met sodanige Comp.s kruysen die int aantasten bevonden sullen werden geen reparatie te meriteeren, 't en sij datmense voorts sal laten vervallen, wij sullen dan off by [illegible] behoorlijck aande meest bevallende opsigten; zynde wij tegenwoordich besich daarmede, om de woningh vanden Sabandaar te repareren, en die weder woonbaar te maken. Staande bij ons na desen Exactelijck geen ~~[illegible]~~ en goede sorge gedragen te werden, datter geene van onse vrije Ingesetenen hun voortaen met mooren, armeniers, en Portugesen sullen engageeren, noch sich bij die natie [illegible], als mede soo veele in ons sij nauw regard laten nemen tot verhoedingh dat de quaataardige Engelsen geen Comp.s ministers meer vervoeren, welck echter geschiedende, soo sullen wij ons grondich daar van sien te Informeeren, en na bevonden bewijs en bescheid van saacke, tegens deselve wettelijck protesteeren. Ja sullen 't aen onse zyde daar ontrent geensints laten manqueeren, om haare stoute onbeschaamtheijt met Ernst tegen te gaan, dat wij uijt Uw Ed.s schrijven bespeuren, dat selfs op Bantam soo verre begint uijt te spatten dat haar Logie en schepen verstrecken tot schuijlplaatsen, en vluchters voor schelmen en dieven. Eenige vande Battaviasche overloopers weder in onse handen geraakende, sullen almede volgens den Expresse last van Uwer Ed.s gestraft en niet verschoont werden

Van malacca den 5 Octob 1680

werden beginnende de Regenten van Ranningh
en Combouw, in den tyt verstreckt is, om aen
ons de beloofde 60 stucx slaven off kindelingen,
100 St: buffels, en 25 hoedert tin Ra te
moeten overgeven het zy naer zyn bantams
te leveren, en den spatie in 't wiet te
stellen, roepende in niet anders, dan van haer
groote armoede, en onvermogen, daer se ter
contrarie den 5 Junij nogh doende waren
over de voldoeningh te raadt pleegen, twelck
ook geduurt heeft tot den 23 Julij als
wanneer wij daer vandaan twee brieven
van eenen Inlandt kregen, eijsende ten
Principalen, dat sij 't geen beraemde met
Sorij maraja, en haer ouders gevoegen waren
promt te onderhouden, en soo langh sou en
maer schynsel geven, te doen duuren, sonder
aen 't gepasseerde eens te dencken, off haer
van anderen meer te laten oprispen maer
vermits sy om 't daer in gementioneerde te
vergoeden onmachtich waren, soo sochten
een algemeen pardon, sendende daer nevens
in teeken van haere genegentheyt met de
Ambassadeurs, die de brengers van dese brieven
waren, 4 stucx buffels tot een geschenck
en mondelingh bericht als dat Raedja Inkara
tot nader bevestingh van dat schryven, binnen
weynigh dagen persoonelyck stont af te komen
gelyck hy ooch den 10e augusty met syn drie
sonen en eenige meerder Regenten gevoegt is
en ons op het bequame van audientie, niet
anders voor te dragen had, dan haer groote
armoede, en 't smeecken om afschaffinge der
en quytscheldinge vande voorsz: breucke, en

alhoewel

alsoo wel wij haer dat absoluyt ontseyt en
in tegendeel met ernstige reden trachten dies
te maken, dat sij Sijn hoogheijt schuldich en
gehouden sijn, om haer bedoelde broeder den
sonder eenigh tegenspreecken te voeden, den
hij sach dat se met Zijn Ed:e en ons willen constrin-
geeren, tot de vernietiginge van 't gemaakte
contract, en 't nemen van revengie wegens
haer onrechtveerdigen gepleegden oorlogh
tegens dese staalse en hare onderdanen, sooden
is Zijn Ed:e haer roepen niet anders, dan
ampon ampon, sulcx wij qualijck sien kunnen
datter door woorden stryt van desen halen koop
sijt anders, van de gemaakte vrede te krijgen
sal sijn, off 't en waere datmen haer daer toe
den lange tijt van jaaren quam te dwingen, als
wanneer men meent, datter noch wat sijts
van komen sal, doch hoedanigh met Zijn Ed:e
dit bevallen sal, wensten wij al mede wel
nader berichten te mogen vernemen, om ons
na te richten, te meer wij vernemende sijn
radja inkera, ende den sabandaer van Rombouw
met hun gevolgh daar na op te houden, schijnende
de prohibitie van de betel peantingh. en
het missen daardoor van den dagelijckschen penin-
haar den handelaar, en onse armen gemeente
geen minder smakelijcke incomsten te wesen,
sijnde ook de banckschade buyten lasten van de
Comp:e door onse waetzijlen schrijver, en de orden
Jurcka aron gemaackt, en waer voor deselve
genieten de liende van de hoenders en andere
Zee waeren en vruchten, die de Maningers
afbrengen, en gepermitteert sijn, volgens
contract hier te mogen verkoopen, ook soo
is ons door dese boodemanders staande de vrede,

alsoo de

Van malacca den 5 Octob 1680

al over de 55 bharen tin te hoop geraeckt,
dat deswegen noch geen teekens zijn van hare
groote armoede.

Van Pera hebben wij sedertsdien ontfangen
vier stucx brieven, gedateert 8en Juny 5en
25 July, mitsgaders 4 sortemens monsters tini,
pael tenens inhoudt, voor eerst, een klagte
wegens gebreck van cleeden, contanten,
yser, &a. tot voortsettinge vanden handel
dat ook de overgesonde 1500 Spaanse Rds en
5000 lb staefyser aenstonds in betalinge van
tin omgeset, en hy al over vorige waarde
verscheydene dertalen geschonden te mogen
worden, met 3 a 4000 Rds in specie, en 1000
lb staefyser, ter sake verscheyde Peraksche
Oostpartyen tin gevordert, en geen voldoeningh
daar voor genoten hadden; wordende ons daar
nevens geadviseert, dat het different inde
sake van Raadja Pootra afgedaen, mitsgaders
bevonden was, dat de inquisity rangende 35
bharen tin door den Sab. geeyscht voor Radja:
van den dato Bandara eijs., en hy daar voor
responsabel bleef, geensins door deselve
argumenten gedemonstreert, selfs van den
moor Ledewe beschuldigt wordt, die tot
versterkinge van sijne pretense ignorantie
doende en bewerende, dat hy den dicto
Bandahara twee stucx gouden kettings
hadde geimbogeert, sonder dat de betalingh
daar op gevolgt was; met het inwerderen
van comps uytstaande schulden aldaar
beschoot het seer weynich, ter sake dat den
dato Bandahara, sonder gedisnegeert naert
stucx den coningh afrade, gelijck dat noch
onlangs geschiet is, wanneer Raadja Pera
in

Van malacca den 5 Octob 1680

in mindering vandenselven 20 baaren tin-
wede af senden, dat hy dato als doen uyt den
hoeck hadde, een oude gesubsedeerde pretensie
van Bhoelen[?] en geruchticheden, die hem
volgens ingegaen contract met den schipper
Steven Claarbout Ao 1676 souden competeren
en concluderende derhalven niet gehouden
te wesen yets vanden selven aff te leggen
voor en aleer hy dato Chandara[?] dienaangaende
vande Compe gesatisfaceert was, en souden
dienwegen gesanten na herwaarts gesonden te
werden, dogh wat se ons daar van sullen seggen
sproken[?] wy als dan te verstaan, niet twyffelende
off wij sullen haar op alles genoegen, en
goet antwoort geven, 't geen UwEd. dan
mede per eerst voorvallende gelegentheyt
staat gecommuniceert te werden, hebbende
Sr Ovicant[?] ons ook vanden voor Sederee[?]
een bondeltje gewrocht gout, wegende 75 realen
swaarte, ... gesegelt[?] in ostagie gebracht,
omme hier soo lange bewaart te werden
tot dat de schult die hy te achteren is aende
Compe sal voldaan syn, maar of voorschreven
ambassadeurs dienwegens wel mede iets
te seggen sullen hebben, staat ons op haar
overcomste te ontwyffelen al mede te verwachten:
halckstedewasse[?] by d'onse aande eylanden
Sambilangs in abondantie gevonden, werwaarts wy
vande Chaloup de Schaar met 20 koppen gesonden
hadden, om soowel als de vanselfs[?] was, daar
vandaan te halen, sullende wy luyden daar op
continueren, 't welcke als de occasie
presenteert, en 't geene geschieden kan, welck
wy aen onse syde mede niet manqueren sullen,
met haar de vereyste persoonen, en materialen
tot

Van Malacca den 5 Octob. 1680

Tot het gebruijcken vande steene bolwerck op
't eylandt Dindingh, volgens uwe Ed.es gedragen
consent toe te senden; de gints gemaeckte
kalck bestont in 173 bharen, 101½ pont, waar
aff ons met de chaloupen Schaer en Eijckel
85 bharen 146 ponden is toegebracht, soo dat
daar tot bevondingh van meerder schepe
kompste noch was overgebleven 87 bharen 330½
pont, bedragende met den anderen ƒ 13390:9:14¼
na uytwijs der facture, en geslooten boeken,
tractende de Thin Leverancieres, vermits
geen voldoeningh tot genoegen bequamen, haar
thin ter Kusten na Queda te brengen; ja
maeckte dit sommige op, om de kost gewaerde
doch noch onbetaalde thin van onse besetters
weder te ontsetten om die na Queda te brengen
en haar van [illegible] te versorgen, alsoo de selve thin
tot Malacca niet dan tegen den ongemeenen
hooge prijs te bekomen was, gelijck uwe Ed.e
sulcx uyt de copyen derselver eijsser omstandiger
gelieven te sien, als mede dat wij daar op
[illegible] in dato 11 Junij, 15 Julij en 9 Septb.
tot antwoort geschreven hebben, dat wij haar
om den handel soo veel doenelijck aende gangh
te houden, toesonden 5000 Rd., staetsijnde en de
hier voorgedachte 1500 Rds. in specie, met
veel moeyte vande vord. [illegible] Sal.e gelevert
onder expresse bedingh van die met 't eerste
tenoue, dat wij van uwe Ed.es souden
te krijgen, als haar in gelijcke munt wedder
te restitueren, off anders daar voor te sullen
betalen, 12½ p.r C.to opgelt, gelijck nogh daar
na 2000 Rds. derselver specie vanden Opercoopman
S.r Jan Bedeck, en alsoo te samen een
somma

Van malacca den 5 Octob. 1680

Somma van 3500 Rsd.s met ernstige recomman-
datie deselve te vermeerderen. Overwaar vande
Comp.e te laten dienen, mette nu jongst derwaerts
gesonden 2000 Rsd.s voor ofte betaelt worden
36 bharen 15 ponden tin die d'onse daer noch
schuldich sijn, namentlijck 30 bharen aande
Orangkaij Balado, en 6 bharen 15 lb aenden
moor Ismael, bedragende ten facto van
f 3536:5. off Rsd.s 1178 3/4 soodat haer vande
erste gemelte dato 9 septembris derwaerts
afgesonden, voor den handel almede niet veel
overschieten kan, derhalven soo werden de gerole
geseyt inden beginne deser aengeroert is, dattet
nu weder d'E.e gemogen waer, op den ontfangh
deses onse gedaene petitie noch te vergrooten met

60000 lb sweedsch staefijser, als
- 40000 lb in platte } staven
- 20000 lb in vierkante }
- 1 p.s root scharlaken } laken
- 1 p.s fijn swart }
- 1 p.s swarte bayen
- 4 vaten huyt smeer, seer nodich sijnde
- 3 balen candeel daer van geheel ontbloot sijn

Mitsgaders 6000 Rsd.s in specie, en ons alsoo in
plaetse van 6, twaelff duysent Rsd.s in specie
toe te senden, alsoo deselve in extra genoegh
in specie hebben vinden, omdat het vraegen
na goet en gelden, daer alsoo groot is, als
het hier bij ons doet, verclarende Sr. roylandt
bij deselve, dat Indien hij inde 4 a 5 eerste
voorleden maenden van gelden hadde connen
versien worden, almede haer gisten hadde om
t en minsten 100 packen gebleeckt guinees
Linnen, en derige packen bevindt salempo:res

Tegens

Van malacca den 5 Octob 1680

Volgens 't in ons gestelt beloven, doch gelijk
Uwe Ed^e in haar schrijven van 10 July
wel gelieven te seggen, dat eenige dingen
moeten nagelaten werden, soo is 't ook daar
omtrent hier overal (tot ons groot leetwesen)
in de commertie en komen ordinaire desperate
winsten in 12 maanden niet meer te beloopen
dan . . . . f 3703 :1 :10 $\frac{3}{4}$
en de daar gedane ongelden . . . . 3269 :19 :10 $\frac{1}{4}$

blyvende alsoo het overschot f 433 :2 :– $\frac{1}{2}$

behalven sodanige f 5673 :3 :5 : die hier noch ten
laste vande besettingh gevonden die tyt afgeschreven
syn, welcke by de generale ongelden gevoegt
soo soude de besettingh ten achteren blyven den
Canto van f 5240 :1 :4 $\frac{1}{2}$ Excepto van noch
de gagie van 66 comp^s dienaars die daar te
scheep, en te lande nodich syn, te weten

32 : coppen op 't Jacht Laren
10 : d^o op de chaloup de Schaar
7 : d^o op de boot Vlissingen, als
17 : d^o op 't gesandt dingkdingh, en met

den anderen omtrent 800 gl^s 's maants winnen
soodat wel met Uwe Ed^e seer geern bekennen
dat het daar voor de comp^e niet seer bestiert
maar indien men op de stroom procureert niet en
mochte sien, als 't eenighste en voornaamste middel
syde, waar uyt sich nu ter tyt Malacca moet
sustenteren, soo soude 't onses erachtens
beter wesen in tyds daar van daan op te kramen
dan sich in de kosten en lasten te continueren
hebbende onse burger ingesetenen tot die
vaart niet alleen volgens vorigh geringe
ingeroeden, maar daar toe ook na vermogen
geanimeert worden, en waar op g'stelt:

Maer

Van Malacca den 5 Octob: 1680

meergemelte den voorsz: vrijcoopman Sr. Jan
Beeck den eerder vaartuyghje met eenige voordeelen
geraeckte Comp.s lakenen na gints gedespecheert
heeft, met onse recommandatie aende befeelhebber
aldaer, dan hem inden handel soo veel gunst
te bewysen, als eenighsints buyten prejuditie vande
Comp.e geschieden kan, en wel voornamentlyck:
te bevrijden voor de exactien, en hooge tollen
die den moor Sedewen, dese onse vrye negotianten
en inwoonders komt af te nemen, indat hy den
gedachten moor uyt onsen naem ook opregtelyck
souden hebben weten seggen, dat hy het quaat
tractement aangesyde onse burger ingesetenen
buyten vorige gewoonten hadt naer te laten, off
dat wy ons genootsaeckt souden vinden op een
ernstiger wyse, dan pro dato heeft geschiet, in
onse rechtmatige claghten aanden Coninck
te doen, bedanckende wij uwe Ed.e uyt den
naem van onse ingesetenen hartgrondigh voor de
vergunde permissie aandeselve, om voortaen
onbeschroomt na Siam en arracan te mogen
equipperen onder soodanigen restrictie, als
uwe Ed.e daar by hebben gelieven te ordonneren
en wenschten wy van herten dat uwe Ed.e haar
den handel op Aatchin mede geliefden toe
te laten, onder soodanigen gront, als uwe Ed.e
het den batavischen Chinees Lietsorcho in
drie jaaren nader andere, heeft gelieven te
vergunnen, bevelende wy haar soo sterck en
submis, aen uwe Ed.e beveelen te houden
dat uwe Ed.e noch wy noyt de minste reden
sullen hebben, ons dienaangaende te misdancken
Ende nadien wy onder verbeteringh van uwe Ed.e
de voor den bequaam middel achten, om
jaarlyx ter custe van Cormandel aan

goede

Van Malacca den 5e. Octob: 1680

goede partije gout tot een schappelycke prys
te geraken, soo wenschen wy mede wel, dat
met Zd°. daar toe gelieft den te onderhandelen
te meer noch, omdat anders andere vreemde
handelaars, met die pretieuse stoffe alleen
deurgaan, ende E. Comp:e daar niet van
en krygt.

Ar. de retourne van onsen morador Wangsa
Jaya Javaan met 35. baharen tin van
Oedjangsalangh dato 18. Juny passeden wert
ons bericht gedaan, dat van daar twee grooten
met een aental van ongeveer 200 coppen
na Queda gevlucht waren, endat op de weder
eysinge door den Opra Salangh aan den Quedaërs
gedaen, het refuys gevolght was, wesende gemelte
Opra syn klachte aan 't Hoff van Siam gebracht
ende tegelyck van dien Koninck versogt hadde
om adsistentie van volck en eenige vaartuygen
ten eynde men met de wapenen inde vuyst
den Quedaërs intimideren en afvragen, off
hy genegen bleeft te submitteren onder de
gehoorsaamheyt van den Siammer, en hem
als syn overheer te erkennen dan niet, en in
cas van submissie, datmen hem dan datelyck
soude doen overgeven de goude Homagie bloem,
bevorens gemelte overloopers, off by weygeringe
met de wapenen daar toe constringeeren
en souden volgens 't seggen van den rapporteur
tot uytwerkinge van dit Exploict al 60. st:e
oorlogs vaartuygen tot Oedjangsalangh aengelant
wesende, synde het wachten eenigh na noch
30. andere d°. [illegible] soo goet als
klaar lagen, soodat het ons niet al te veyligh
scheen, als nu derwaerts mercantien wegen
aldaar

Van malacca den 5 Octob: 1680

aldaar negotie te soecken, hoewel gemelte Opra
sick sonde weder laten verluyden, dat het hem
aengenaem soude wesen, indien de malayse
ingesetenen daar wilde komen handelen, differerende
deze woorden geensints met het berigt, dat uwe
Ed: uyt de ontfange missiven vanden Siamsche
Coninck en Opra Berckelangh gesegt wert
oordeelende deselven met uwe Ed: dat eydese
Incaunsche trouwelen, gints niet veel te verrichten
vallen sal, Ooch weder wy uyt het Extract
der missive vande heeren 17 in dato May 1679
aen uwe Edens gesonden, sien, dat haar
hoog Edens ~~[illegible]~~ geremarqueert hadden,
d' Engelsche den tin handel in queda onder
croopen, en dien Coninck daardoor in syn
voorheyt stijfden, waar door onse besettinge
aldaar niet alleen infructueus gemaackt,
en wy vanden tin versteken wierden
maar valse daermede den meesten handel
op de cust Cormandel, Souratta, en Persia
bederven, dat ook tot dwekinge van [illegible]
haar Ho: Edn: gedachten vele na middelen
uyt gesien hadden, maar geene kunnen vinden
die te Justificeren waren dan alleen, dat men
den Quedaiers, met welcke wy soo langen
in oorlogh syn geweest, en noch blyven, door
wapenende soowerre soude moeten sien te brengen
dat hy ons een exclusyf contract soud houden
sonder eenige andere natien tot den handel
te admitteeren, gebruyckende des noots synde
daar toe de hulpe vanden Siammer, waar
op wy derhalve onder 't welnemen van uwe
Edens sullen seggen, dat wy met d' E: Hr
Baltazar Bort niet alleen oordeelen, dat
den Quedaiers wegens soo veeler gedane offensien

aan d' E Compe

Van Malacca den 5:e October 1680

aan d' E: Comp:e en haar ministers, welcke ons
daerbij dienden overgehouden, en Louter affgesondert
te werden, maar of sulcx in dese schraale tijden
datmen het over al, "omschepen en volck bewegen is, al" handsaam soude weten,
dat willen wij seer geerne aan uwe Ed:e Hoogh
wijs. en verstandich oordeel gedefereert laten,
en wat aangelangt de conjunctie van onse met
de Siammers macht, om alsoo den quaadaer-
geheelijck op 't Lijff te vallen, en door de
wapenen tot ons oogh merck te brengen, schijnt
onse Ed:e vaecktens almede een beswaerlijcke
saake te wesen, en souden daar over den Siamse
Coninck sijn geboden ... dienen onder,
daft te worden, want schoon genomen, dat dien
Coninck met ons tot dat werck al saamen
staande, soo staat het noch te beduchten,
off dien wederspanningen Quadaaer sich aenstonts
voor sijn rechtigen heer niet soude ootmoedigen
gehoorsaam submitteeren, ende geschicte homagie
doen, gelijck die natie in extremiteyten gewoon
is, en wij alsdan noch onsekerder blijven souden
off nae soo veele gedaane moeijten en kosten, wij
't gewenste scopus sonder bereycken hebbende
den quaadaer mede voor den maxime, wanneer
haar onderlinge vinden van swaare transgressie
en persinge tegens haar Coninck oft tegens d'
E: Comp:e, datse aenstonts haar retraict
nemen, nade afgesonderste en bequaemste vastigheden
tusschen de moerassen aen 't geberghte gelegen, welcke
plaetsen voor ons volck ontoeganckel: sijn
gelijck sulcx d' E: heer Baltazar Bort
in sijn 13. jarige regeringh hier ter stede ontrent
sulcke volckeren ondervonden ende geexperi-
menteert sal hebben, aan welckers grondige
kennisse

Van Malacca den 5 October 1680

bekennisse wy ons al mede eerbiedigh beforderen
sullen in middels geen der voorde staaken
van ons in alle occasie die wy oogens fondamenteel
te laten informeeren, en wat Ued.e daer
van tweedens behoorlyke communicatie te
geven; synde de 100 Rd.s by den engels coopman
Robbert Freeman voor de redemptie vanden
stuurman Hendrik Wynkoop verschoten, aan
desselfs gemachtigde hier ter stede weder
uytgekeert, en voldaan.

Wat nu 't beletten der Passagie voor 't Malacx
vaarwater voor portugesen en anderen aengaat
ende middelen die haar Ho: Ed.e de Heeren
17.e consideratien daar over schryven, daar
op dienen wy, dat de discommoditeyt voor d' E.
Comp.e hier uyt voorkomt door de portugesen
die van Goa jaarlyks op Macauw, Dqui,
pera, en gints en weder vaaren, sonder hier
omme of ten minsten eenige negotie te
stabileeren, en die wy de vaart ooch qualyck
soude kunnen afsnyden, sonder 't contract
te breeken, dat tusschen haar Ho: Mo: de
heeren staaten generael, ende croon portugael
a.o 1666: gemaakt is, waar by haar lieden absoluyt
gepermitteert heeft, maar wel door de engelsen
tot madraspatnam welcke de daar woonende
portugesen onder haar protectie nemen en van
de vlaggen en passen voorsien, gelyck sulcx uyt
de brieven [illegible] hier vandaan afgaende
constaert, ende in desen al mede aengewesen
wert, te wenschen synde, dat men een goet
expedient kon practiseeren, om sulcx te afsnyden
en voor te komen, daar toe wy ons onbequaam vinden,
blyvende den Fiscaal Jacob Bits haar
Ho: Ed.e de heeren majores wel hertelyck
danckbaar

Van Malacca den 5e Octob. 1680

danckbaar, voor het believen dat[!] UEd. hebben gelieven te nemen, in de electie van zyn persoon tot Gouverneur over dese importante Post vand' E. Comp:e soo mede den opperkoopman en secunde mons.r Adriaen Lucassen over 't genoegh dat haar Ho: Ed.e over zyn persoon en goede diensten gelieven te scheppen, verhopende hy beyde en yver in zyn functie haar verders inden dienst vand' E. Comp.e sodanigh te comporteren dat haar Ho: Ed.ens goede recommandatie en genegentheyt niet vruchteloos sullen (?) maar haar Ho: Ed.e en UEd.e beyde genoegen en contentement gedaen worden.

Wyders bedancken wy UEd.e voor de gunstige oversendingen, en milde communicatie van verscheyde soo vaderlandse als Indische nouvelles, item voorde notificatie vande weerszyde gedane ambassade, door UEd.e den Tarter in China, en de Bantamse koningh, beyde (?) wy dese onderhandelingh tot den besten vande E. Comp.e soo wy verhopen (?) 't zyn de tyt almede verwachten, alhoewel 't ons toeschynt, datter niet veel goets van te komen staet, en bidden den almachtige Comp.s schepen soo nae Japan, Bengale Choromandel, etc.a alle behouden mogen varen en met goede winsten weder ter retour by UEd.e keeren.

Vandaar ontfingen wy p.r burger vaartuygh den 4e Juny schryvens vanden koningh en padouca radja, raharde (?) ascopen van Andiappas (?) Chaloup inde revier Parangh alsmede dato 23. en 26 Juny, en 14.en Septemb. die stucx eirigen (?) hier[!] nader andere welcke

Van Malacca den 5e Octob. 1680

welckers inhoude ten principaelsten is, dat syne
hoogheyt ter eerster instantie Sirij maharadja
dewa na Parangh gesonden hadt, met expresse
last, dat de groote aldaar na Riouw souden
overcomen met den voorn. Baggia, en desselfs
aenhangh, om nader tsamen te comen, onder-
wijl de grootste goederen bestaende waren
die alsdan vermeerdert met Andiappa over te senden
waeren aen voorn. Baggia voornoemt, om na
Mariten gebracht te werden, behelsende
de andere niet, dan eenige recommandaties
voor syn dienaers tot obtentie van een passe
op Aatchin, uytgesondert de laeste missive
waar bij ons mondelingh liet weten, hoedanigh
omtrent de restitutie der voorenstaende
goederen gedisponeert, en hoeveel yder der
Parangse grooten, onder conniventie van
Suecha gesolliciteerde voorrijen geimponeert
geworden is te betalen namentlijck

Maharadja Indra geroepen hooft	2350.
Paducca mahamantrij Sabandr.	1450.
Sirij maharadja	1350.
Paducca Sirij narra	350.
Sirij narra	1400.
Assenina Ambaradja	600.
	7900.

Soude mede, syne voornoemde Andiappa
de helft van syn capitael ter handt gestelt
Baggia en 6 van syne complicen saten in Riouw
noch gevangen, en soude nevens Conings
Ambassadeurs met den eersten herwaarts gesonden
werden: de verdere mondelinge nouvelles behelsen
dat Pangeran Rancaya Indrapoetra in
Jamby gewoeet en aldaar gehoort heeft
dat Flachoedo Conghoe Sourpan en de maccassaren
een sterke macht gereet hadden om Jamby

en

Van malacca den 5 Octob. 1680

en andragingh den oorlogh aen te doen, dat gedaan
zynde wouden wy Siaca mede den [illegible]
waarom de voorsz. Coninck, indiendate
Padouca Rajae haer volck by een vergaderen
omden gemelten Nackoda Bongsoe tegen te treden
en soo 't mogelyck is te dempen; sullende wy in
middels omtrent Siacq [illegible] vandien voorts Bongsoe
een waeckent oogh hebben houden, en 't geene
zoude, wanneer 't selve sal volgen, pogen te
verhinderen, door dien Siaca en Bencalis de
spys camers en negotie plaatsen voor onse
Ingesetenen zyn. Oock wert ons noch mede
geraporteert, dat Sangoor den [illegible] toege,
vallen, mitsgaders datter twee Engelse vaar,
tuygen vandaar in Riouw verschenen waaren
met een groote quantiteyt cleeden, diese namentl.
de blauwe salempouris tegen 45. en 't guinees
Lywaat tegens 60. gouden maes en 't overige in
troque van tin, coper, peper, &c. verhan,
delden, dat oock de Jokoristen met haar bevonden
Catechinse Kotoux, [illegible] besloten na te volgen
ook waren daar verschenen de Jambyse gesanten
met 8. vaartuygen, welckers 5. met peper volladen
ter negotie quamen, en oock met willige
aftreck tegens 5 Rds. 't picol quyt raackten
waar op wy in dato 13 Juny p. de chaloup
vanden burger coopman Sr. Jan [illegible] [illegible]
dat wy by syn hoogheyts brieff met liefft hadden
gesien, dat zyn Ed. teenemael geinclineert was,
de hoofden van Andriappas gesellen tot gevangen
te stellen, en naar exigentie van saken te
straffen, mitsgaders den roof [illegible] aanleyden
bagagie over te senden, om door ons, aan na-
werken te ontfangen, daar voor dan haar
bedancken, met versoeck dat ons dogh Sr. verder

geregente

Van Malacca den 1 October 1680.

gelegentheyt, de geroofde effecten, wederom den
voor meester worden toegesonden, alsoo onse
Ingesetenen daar seer na verlangden, temeer
dewyle hun bekent was, dat de amptlieden
van Taggia present tot Riouw waren, dog de
restitutie der goederen om 't een off ander
impediment hun egter onstaande, soo sogten
wij met voornoemde chaloup door af te
mogen in handen krijgen, den gemelten Taggia
Nachoda Andiassa, 't geene wy ook
Indien voegen aan Padua a Kaadja schreven,
dog hier op hebben wij als noch geen ander
bescheyt dan hier vorens aengeroert is,
wederom voor dan overkomende, alhier te
rechte sal gestelt, en tegens hem na
behooren geprocedeert worden, sodanigh met
d'equiteyt van Justitie sal bevonden worden
te quadreren, en sulcx soo tydigh dat ditto ambassa,
ende daar van het vonnis sullen konnen sien
derenderen, alsmede ter executie stellen
ook hebben wy ten versoecke vanden Johoorsen
koningh, desselfs dienaer Abdul Latyff (hier
onder andere ladinge met 4 coyangs peper
a 16. p.es p.r coyangh en 13 p.es koper, den
24 Mey gearriveert) vergunt onder onse
passe na Aatchin te vaaren, hoewel den
Gouverneur ditto Nachoda aanseyde
dat sulcx met het onderlingh gemaackt
contract quame te stryden, dattet ook buyten
de maxime van dien voet, en veele Jaren
gebruykelijk was, hy sulcx met peper handel
quame te dryven, en die toel deses
Kroon te senden daardoor behoorde aende
Comp.e gevoert te worden, waar op hy
Nachoda niet anders seyde, dan dat hy

eerde

Van malacca den 5.e Octob.r 1680

Order sulcx niet mede bragt, gelyck hy gesproocken,
dat inden brieff van syn meester nader gespeci-
ficeert stont, doch ingevalle d' E. Comp.e
ditto peper geliefde na haar te nemen, dat hy
sonder yets daartegen te konnen doen, 't selve
soude moeten getroosten, en syn meester
't selve aendienen, nader by de resolutie
in dato als boven derwegen gebracht te sien,
welcke consideratie van den voornoemde abdul
latyff niet alleen maar Intche amat nachoda
Callantan, dito Pongoet, Intche abdul
Sabandaer van Calangh item Intche mandey
Sabandaer van Songhoedjongh, en nachoda
Rastam mede bewesen hebben, dogh hoe onder
die civiliteyt d' E Comp.e ziet, en met nachoda
Ariwangh komt te staan, en wat winsten sy
derhalven moet missen, sal uyt 't nevensgaande
Lieden Extract consteeren, dat het
beloopt ten tanto van 1347 R.d.e, behalven
't geene dese vaartuygen van Atchin nogh nader
in retour staan te brengen, Sullende wy
voortaen om alle moeylyckheden daer omtrent nogh
al meer te vermyden, niemant van Keda en
gerechtigheyt gunnen, dan die sulcke die
ons den brieff vanden Coningh, off de voornaemste
grooten vandat ryck vertoonen, alhoewel
wy altoos daarop onse reflectie genomen
hebben, en den Gouverneur dienaangaende
niet besoigneert, dan met kennisse en advys
van Raede, om het altoos dies te vaster te
nemen, en geen misslagen te begaan, schoon
genomen het verraad van d' E. H.r Baltazar
Bort mede genoemde daer omtrent omstandigh
uytdruckt, Dat den Gouverneur genoegsaam

gequalifi-

gequalificeert heeft, om die volgens voorgaende —
't aloude gebruyck, en malaysse costume de —
authoriteijt te versterken.

Batoecampar. Den 3 Junij jongstleden, ontfingen wij p:r —
maetsche vaartuijg den brieff van den —
prister aldaer, waar bij adviseerde, dat daar eenige
luijden zijn, welcke wanneerse verbreken, en door
comp:s cruijssende chaloupen in zee gesien —
werden, om te weten waarheen de selve streken
en wat volck het zijn, voorgeven van sijn volck
te wesen, en alsoo vrij en vrancq passeeren —
verschalcken bij Intcke Tongal, en dselve —
hadde afgesonden, met versoecke mendekelse scheduł
met eigenhanden sondt inbrengen, om sijn volck
van andere te onderscheijden, niet willende —
dat d' E: comp:e onder sulcke bedriegerijen —
in haere gerechticheijt vercort werde nu hij
bij ons van quade handelingh geinformeert —
wiert, waarop wij den 19 Julij onder geleyde —
van sijn nachoda Intce Tongal volgender —
wijse rescribeerden dat wij sijn schrijven —
wel ontfangen, en den inhout verstaan —
hadden, maar sulcx dit maal niet heeft —
kunnen geschieden, ten aensien der voorsz. —
affaires van den gouverneur, dogh ingevalle —
sijn E. nochmaels een sijner vaartuijgen —
herwaarts quam te senden, souden deselve —
als dan mede van een sodanigen passe voorsien,
als sijn nachoda nu gedaan was, het welcke —
van de sijne, om eenigh sout te koopen, was —
hem gaarn toegestaan. —

Den 24 Junij bequamen wij mede een brieff
van Kadja Lantar, luijdende ten principaale —
dat hij onse goede onderrichtingh aangenomen, en 2.

verstaand —

Van Malacca den 5 Octob: 1680

persoonen uyt Tombaija in gesantschap aan Raadja
Coenta gesonden, om d'onderlinge vrientschappen
bij te leggen, die hem desen broeder de kinder Rason
tot woon begeven had, ten eynde alle questien
met Raadja Coenta mochten geslist werden
gelijck hij aan genoemde Raadja had laten
weten, door twee sijner grooten daar toe
expres afgesonden, maar dat in plaatse van
gewoonsten uytslagh, gemelte Raadja Coenta
sijn volck inmiddels in Rason had laten
vallen, waarbij drie persoonen deerlijck omgebraght
en swaarlijck gequetst, mitsgaders 5 andere
wegh gevoert hadden, blijvende onseker hoe
't met sijn afgesanten was, dito Raadja maeckte
dit bekent om sijn selven buyten verwijt
te houden, van na onsen Staat niet geluystert
te hebben, wanneer twiste eens tot openbare
vyantlijcke actien quamen uyt te barsten,
en versoght dienvolgens van ons een bas met
eendrachten: waarop uy dato 19 July 't volgende
in antwoort p.r maleyer namet Saij en
Nachoda Moeda lieten dienen, dat wij sijn
Hoogh. ed. brief ontfangen, en daarin gesien hadden,
hoe onsen Staat tot preventie van verdere
verwonderingh met sijn nagebueren geobserveert
en nagevolgt was, dat de selve Raadja Coentas
volck, eenige sijner onderdanen doot geslagen
en sommige wegh gevoert hadden, mitsgaders
de noo verschijningh als nogh van sijn Hooghheyts
gesanten aan dito Raadja gesonden, sonder
te weten hoedanigh 't met deselve gelegen
stont, welck een en ander den gouverneur
niet wel behaagde, en soude p.r den eersten
daar over aan Raadja Coenta schrijven, sodanigh
als

Van Malacca den 5 Octob.er 1680

als den vorigen gouverneur gedaan hadt, om
sich daar na te reguleeren, indien hij met
Malacca in vrundschap wil blijven leven,
de versogte bas ende gij konden als nu niet
senden, vermits alles op onse chaloupen en
Jachten verdeelt was, dat niet qualijck
geduyden konnen.

Pannij. Den 19e Julij schreven wij mede aan Radja
Bila Coningh aldaar 't volgende, in antwoort
van sijn missive dato 10 Maij per sijn hoogheijts
soon Radja Kauton en nachoda Posserij
overgebracht, dat wij sijn soon met groot
genoegen ontfangen, mitsgaders onder 't opsight
vanden gout [illegible] het volt hadden,
omme vande cogel, welcke hem door
boven de huijse van sijn been sat, verlost te
worden, doch 't selve heeft tot ons leetwesen
niet willen lucken, maar aangaende de
saake van Singa fonalangh, vermeijnt de
Ed. Heer Gouverneur, wanneer vijantlijcke
in sijn land mochten komen, om quaat te
doen, dat sijn hoogheijt als dan suffisant en
[illegible] genoegh soude weten, om hem te
wederstaan, te meer, de vijanden van die
kant hier omtrent geen verder gewagh
hoort, en 't geene sijn soon bij monde gestatten,
versocht hadt, daarop soude hij op sijn 's huijs
comste aan sijn hoogheijt 't besluijt vanden
gouverneur mede meedeelingh geven, en hadden
op sijn versoeck aangenomen sijn soon ook
gepresenteert twee musquets en 25 lb buspruijt.

Andragirij. Wij hebben op de gedane insinuatie van
onse Ed.es aen sijn hoogheijt aldaar, raekende
't afsenden vaartuijgen der sijne na Batavia
of Malacca, mitsgaders de restitutie der
gilts verbeurde goederen, of 't bevindement

der

Van malacca den 5 October 1680

verscheen, tot noch de minste taal of teycken
ontfangen, doch willen verkoopen dat mede
Zoo voor de Compie beste, daarinne al
sullen gesatisfaceert, off ten minsten 't eerste
bericht van den coninck gedaan sijn, 't geene
ons aengenaam sonde wesen. gesegde den
dever de Coningh van Jamby &a., dato
14 Juny pr Chinese vaartuijg aengebragt
naementelyck, dat de saken daer weder wel
stonden, en 3 a 4 Compe dienaers met een
cleen Chiacontje van Palimbangh gecomen,
en ook gins weder in besittingh genomen
hadden, maar geensints gewis ons 't geen der
gesspargeert wiert, dat de aendragende
haar gout tot pryse te maerct brachten,
en van de Engelse, Siamse, en Battamse
Chinesen meer daar voor kregen, als ooyt
vande E. Compe genoten hadden, sustinerende
sommige sulcx te proffiteren uyt saacke
van ons langhwylige desistitie van cleeden,
en 't manque dat wij soo geruymen tyt van
dochten gehadt hebben: komende daar op den
5 Septemb. hier aen te landen, de Jambijse
ambassadeurs, met schryvens van den
Sultan, en een schenckagie van 2. P. 14½. maas
gout, nevens 20 pees peper, versoekende
in recompens van dien door ons te mogen
voorsien worden, van partye cruyt en
kogels, tot defensie tegens de uytgewekte
Maccassaren, en den roofgierigen Conglee
Lorpan, die haar dreygde bij te comen, alles
conform 't gealligeerde in de materie van
Johor hier voren g'expresseert, wetende
gemelte ambassadeurs wijders te verhalen,
datter dit mouson uyt haar plaatse 35. a 40.

Johordse

Van Malacca den 5: Octob: 1680

Voorts Gorattan hier van 6 a 7 coyangh
groot vol peper na China warden verbroden,
waarop wy den 20e daar aen volgende antwoorde,
dat wy op syn hooghyts versoeck hem
8 p:es kruyt, en 6 p:es Loges bestaande
in drie derley sorteringh toesonden, sonder meer,

Souratta. Den 22 Juny verscheenen van daar Mr. Richaardt
Lambert, Capiteyn op 't Engels scheepje
de Fortuyn met 't pakken diverse sorteringh
Cleeden, 318 Packen tarrum en 99 p:es
6, Cattys Catoen, welcke twee laetste partyen
hier verkoght heeft, als de Tarrum tegens
50 Rds: 't Caatt, en 't Catoen tegen 10 1/8 Rds
de Bhaal, mits dat de Heeren insloeden voor
Comp:e gereaticeert syne 5 p:r Cento
voor de tarrum, en 20 voor 't Catoen voor
inwoer en dan noch andere 10 p:r Cento
voor uytvoer van dat gespin, en verklaerde
gem:de Capiteyn, dat 10 dagen bevorens
syn departement een Frans schip na Bantam
en d:o over desen wegh na Siam en Tonquin
afgesteecken waren, vertreckende hy weder
den 29:e daar aen na Siam, met verklaeren
brieffen van ons aen den E. Jan. Hooft [illegible]
aldaar, waar by hem communiceerde
het droevigh incident van Masulipatnam
bekomen, nevens sodanige andere nieuws
als in onse Missive van ult:mo May aen
Uwe Ed:e g:l gespecificeert staat. Ook
quam hier den 1 July van daar, den moorsen
nachoda Abdul Rahman, met het scheepje
van den moors Coopman in Souratta Seegh
Amett genaamt Mansoury, synde volgens
den inhout syner passe van 8 Maij door den
E. Joan hoele opperCoopman, en provisioneel
gesagh hebber van de Souratse directie geteyck:t [illegible]
geschickt

Van malacca den 5 October 1680 —

gerricht na Tanasserij, en geensints over desen
wegh na Siam, gelijck den Nachoda en desselfs
piloot den Engelsman Synder, haar verweeden, —
en hare Engelse passe, mitsgaders Francoijs —
en andere ditos wel duijdelijck inhielden —
bevindende bij lieden dat het noodtwendigh —
een advijs bij den schrijver aldaar moste wesen
om te weten dat hun meester nooijt van intentie —
was geweest na Tanasserij, maar wel over —
desen wegh na Siam te Equiperen, verclarende
die hun gevolgen noch meerder dat gints —
een ander Coopman te gelijck met haar —
vertreckende, en na Tanasserij willende, —
mede een pasport geprogeert geworden —
en dienhalven ligtelijck bij misschrijvinge off
verkeerde overreijckingh dit abuijs begaan was,
wel hij verschoonde om onverhindert, als —
niet schuldich aan eenige de minste handgreepe
off overtredingh van Comp.s passe sijn voor-
genomen reijse te performeren, dat haar —
voegens 't versoeckende dato 8mo Aug —
toegestaan is, mits den passe de novo van —
ons erlangende, onder expresse stipulatie —
dat uijt Siam te rugh keerende, Malacca sal
moeten aendoen, nader bij desselfs afschrift —
te sien, werwaarts ook den 10 derselver maant
met de copije van onse vorige aen den E.
saa gesprocken is, wanneer den dagh bevorens
hier mede uijt Souratta was aangelandt —
den armenier Gotia Carricoer, capiteijn —
op 't schip de Roosrode, toebehoorende —
den Persiaen Coopman Manoek Theroij aldaar —
groot 80 Lasten, gemant met 50 coppen —
en gemonteert met 10 stucken geschut, —

mitsgaders

Van Malacca den 5e Octob: 1680

mitsgaders voorsien van een passe nade Manilhas,
sonder dat daarinne aengehaalt staet, over
den wegh van Malacca, gelyck sulcx altoos
de gewoonte geweest is, daarinne te stellen
de menigte van passeerden en repasseerden door
dit ons vaarwater bestaan: hy aengebragte Carga
in 250 packen diverse sorteringe lywaden, 300.
sacken Tarwe, 100 d° dadels, 100 d° salpeter
30 kisten wyn, 20 kisten rooswater, en 8
sacken amandelen, werwaarts ook den 25e
daaraen gecroonen is, nadat alhier gestelt
en daar van comp.s gerechtigheyt voldaan
had.

20 1/3 last tarwe a 6 Rs. 't last Rs. 122.
19. kisten wyn
98. packen dadels . . . . . 38 1/2 Rs. 160 1/2

En alsoo wy niet alleen vernemen, maar ook
desen jaare geexperimenteert hebben, dat
d' engelse en mooren hier met tarwe, rynen(?),
boter, &c.a aencomende, geen tollen betalen
van dat graen, als jongst Mr Lampton gedaan
heeft, niet meer dan 5 p.r C.to soo heeft
het ons ten meesten dienste vande comp.e
goet gedacht, deselve impositie te verhoogen
en yder last vandat graen te stellen
op 6 Rs., dat veel van 't vorige differeert,
mitsgaders de backers te waarschouwen,
geen Tarwe vande soodanige op te slaan,
dan met den bedingh van comp.e aan te
nemen graan altoos daar nevens te vinden
tegens den gestelden prijs van 60 Rs. 't last,
gelyck nu geschiet en als voorden gesegt door
gecommitteerdens haar toegewoogen is,
ten eynde deselve in onse backhuysen niet
vermindert gelyck onder de 10 lasten overjarige
tarwe

Van Malacca den 5 October 1690

Carino, al vele gevonden is, en waar vande
gesz: bathoris haar al eenighsints getoten
hebben, soo ooch alle syne bidden Xa
na adventant, als syde Capie vant journaal,
neevens placcaat dien aengaende, Com-
te besyen, ooch arriveerde hier mede
9. augusto het voorengemelde Fransche schip
de Vautour groot 250 Lasten, gemant met
140. Coppen, en gemonteert met 30 stucken
varende als Capiteyn daar op eenen Jan
Corneilze, synde gedestineert van Souratta
over Ponto Gale na Siam en vandaar
na Bantam met den Bisschop en Siamse
Ambassadeurs aan den Coningh van Vranck-
ryck, soo se voorgaven, omme deselve dan
voorders daar vandaan na Europa te dispescheren,
weygerende sy haar Ladinge op te geven, om
dat sulcx int breede Contract niet staat
gespecificeert, en vertrock al wederom des
anderen daags na Siam, nadat al voren
ons ontfangen hadde, den brieff vande
Hooft ministers in Souratta de dato 20 en
22 April waaruyt als ooch deselfs bylaagen
wy verstonden, den verval in den handel
aldaar, hervoortcomende, door 't ontwyken
der wegen, en allomme grasserende troublen
die den magtigen Ragia Rama en bekende
Sewagie daar comen te veroorsaken, en int
werck te stellen, insgelyx door 't verswaaren
der impositien, 't belasten der goederen
boven gewoonte, alsmede nogverscheyde exactien,
die de onse om 't refuseren der passen moeten
verdragen, boven die naar de bekende satisfactie
die de Engelse geven wegens 't roven
van —

Van Malacca den 5 October 1680

van Comp.e onderdanen, daar het nochtans
soo notoir bleykt, dat selfs door Alexander
Ogiery, met 4 scheepen vande heer Engelse
president, den van hier gaan Sugereerden vryman
Jelinden de Swart verwoert is; sonderde ons
verders betaelende den ontfangen fane van uwe
Ed.e te verwachten staan 500 p.es Syde
chinsos op groene gront, en 500: p.s swarte
Cattas brootchia, anno verleden ende desen
Jare vandaar gevordert en uwe Ed.e
500 p.s gevoerden als andere scheepen
toegesonden, dog onse g' eyste 30. pacaen swarte
breede, en smalle baftas stonden eerst
in Amadabat versorght te worden, gelyck
uwe Ed.e dat de nevensgaande afschriften
kunnen vertoonen

P.o voor aengeroerde seuyt de voorsz. kitheyt
wierde over Ligoor na Siam geschreeven schreven
wy noch mede aenden E. Caunet saa
dat by onse versogte voortwercken en wonder
gepetitioneerde desen Jare, terwyl het achter
bleven van Muyzenbergs geeischte uwe Ed.e
over te senden, waermeder wy (als vooren geseyt)
deselve ter gelegener tyt wel souden erlangen
sendende aen hem met eenen twee principale
Obligatien hebbende de gebroeckte 750 Rd.s
off f. 2250: aen de dienaars vanden Siamse
Coningh die wy verkochten, dat al weder
soude gerestitueert wesen, en ons schryvende
na Ligoor aenden resident Nicolaes Bloem
continueerde niet anders, dan dat dese voyagie
geschiede, om den in voorraet hebbende
tin af te haelen, en alsoo d'onkosten (welcke
anders met het depressie verspeelden vanden
Chialoup

Van Malacca den 5:e October 1680 —

Chaloupe jaarlyx daer omme gedaen werden
voor te komen, en te menageeren, met
vorder recommandatie vand:e fluyt, omme
de laetheyt vande tyt, spoedich af te
reeden, om de reyse des te gemackelyker
en met minder gevaar na Siam te gewinnen,
en op dat den schipper daar ontrent alle
diligentie soude aenwenden, prescribeerden
wy hem een ordre tot reglement, waar by
hem eenstelyk aenbevolen wierdt, soo verre
difficulteyt maackte, dat met Ligoor aen
te gieren de reyse na Siam pericul, en niet
wel doenelyk soude wesen te winnen, hy als
dan de togt na Ligoor soude moeten prosequeren,
en alleenlyk van die van Siam profiteeren,
als nader by desselfs afschriften kan werden
gesien. —

Den 17 Junij despecheerden wy een briefje aende
gesamentlycke hoofden der Engelsche factorye
int naeuwe vaerwater voor Bencalis beschreyden
waar by hun adviseerde, dat wy verstaan hadden
't misnoegen vanden Orancaya Padoeca
Raadja, raeckende de besettinge vande rivier
Bencalis, afpingerende sulcx een violatie
van syn Conings vrede, waar toe geensints
onse meeninge noch ordre strecht, en
geconsidereert, uyt sulcke hevende ben,
selingen veeltyts groote disputen veroorsaken
voornamentlyck ontrent sodanige malvoelende
kunduyden, als hij, ende van syn aenhangh
syn, soo vonden goet de chaloupe derwaerts
op den ontfangh deses het anker lighten en 't
Jachtie Bantam, ende chaloupe de ...
...ingeerden mitsgaders als dan sodanigen ...

met

Van Malacca den 5 October 1680

met den anderen mate sonde als haere schriftel:
ordre verleende, mits datter wacker gevigileert
wierde geen schepen noch vaartuygen onverhoet
en sonder malacca aengeroepst te hebben
gepasseert te passeren, noch op Bencalis off
inde Riviir Siacca te varen, uyt welck
daervooren ons dato 24 ult:o per de chialoup
de malaijse bericht wiert, dat bij de Rospat
twee sloepe gouvernements Raede gerescontreert,
en gevraeght wat volck en waer heen sij
wilden, datse in plaets van bescheyt te geven,
met schiet, en swaert al schreeuwende
te voorschijn sprongen, stellende sich in postuer
van verweeren, 't geene de stuerman vande
chialouppe, met name Mauritz Tamminga
siende, een schoot voor haer over dee, maer
wiert uyt gemelde vaartuygen aenstonts met
scherp beantwoordt, hier op liete
gemelte stuerman de stucken en basse op
een sijde, noghmaels vraegende wat volck, en
waer heen, maer kreegh geen antwoordt
dies hij Mauritz Tamminga met schroot
daer onder brande, en continueerde met
4 musquets chargeerde, blyvende d'andere
hem niet schuldigh, die inde eerste furie
een vand onse doot schooten en den ander
gequetst, mitsgaders haer best deden om
aen boort te raecken, en de chialoup te
enteren, doch wierden door d'onse sodanigh
begroet, datse onder een ysselijck geschreeuw
af sackten, en 't Rietpadt liepen, sonder van
d'onse gevolgt te worden, welcke haer niet
derselver genoegh vindende, 't sijnd oock aenwonden
onder chialoupe de Liefde inde bocht van
Tanjongh

Van Malacca den 5 October 1680

Tanjongh Paty te vinden, gelyck sulcx specifice
in het rapport van gemelte stierman copielyck
hier nevensgaande, ge-extraheert staat. —
welcke voorvallen ons wel te meer met groot
verlangen doen uytsien, naer komste van 't jacht
de Hoop, om wat desentwege ons in dit vaarwater
te vertoonen, en mede de schrick te baren
in sulcke stroomen, die zynde onse vreedsaeme macht
en swacke besettingh hier ontrent, langs hoe
stouter worden, mitsgaders op te passen, tegens
over de Castilianen (die hier soo nu en dan
met de Madraspatnamse vrijluyden, Engelse,
Portugese en Armeniers &a als private
persoonen en passagiers gepasseert zijn) weder
met eygen schepen te rugh komen, en haer
als dan uytgeven voor capiteyns en dons,
gelyck hier d'jongstleeden met die opgepast,
heeft eenen Thomas Nunnis de Suarra, met
syn scheepje Nossa Signora do Rosario, en
S Thomas de Aquinho van Porto Novo
gepasseert is, met voorgeven datter in April
off Mey noch meer van syn lants luyden in
dier voegen, off oock met den Madraspatnamsen
Portugees Marcus Rapoza als coopluyden uyt
die haven stonden te rugh te komen, sonder
eens te bedencken, dat hem in 't geval de
passagie door ons vaarwater gedisputeert en
noch veel minder, dat hy gearresteert
sonde worden, gelyck sulcx aan Thomas daar
opgevoeght is, doch onder eenige en ernstige
terminen, mitsgaders met het meer te passen
der voornemen zynde versogt, hy deser onse
orders gehoorsaem geliefde te submitteeren
en te gehoorsamen Om ons niet te noodsaacken

harder —

Van malacca den 5 October 1680

hadde begonnen te procedeeren, 't geene
hij dan ooch (na eenige condolentie over de
groote schade, die hem hier door veroorsaackt
wiert, en waarom A° 1676. sulcx aen Don
Louis de Mascarenhas niet uijt wrock gestelt,
off ten minsten gewaarschouwt was, van dit
vaarwater niet meer te passeeren op peene
als in quaat te experimenteeren) eyndelijck
geaccepteert en aengenomen heeft, sulcx dat
de verstelde gelegentheijt onder UEd. dispositie
daar over blijven verwachten, zijnde dit schepje
groot volgens aengeven 80. lasten, gemant
met 75 koppen, daar onder drie spansaarts van
portugeesche staat, nevens eenige manielse
christenen en twee zeulsche koopluijden,
ende gecargeert met 106: pac. een diversche
sortering kleeden, waar van er 54 de castilians,
ende [illegible] gemelte sentieven met den hoogh-
bootsman, den stuurman dat mede sentieven
zijn, toebehooren ende oock ten deele bij dit
voorval versogten aen cant te mogen brengen
en openteijken te verkoopen tot sustentatie van
hunne persoonen: waarop dan geordonneert
en nonghelen zijnde onder UEd. meijninge in
scriptis verwacht, en ons toegesonden uitte julij
jongstleeden, en daar geensints konnen vinden
waaromme gemelte koopluijden hun billick
versoeck soude geweijgert worden, als niet
alleen aen 't arrest onschuldich, maar daar
en boven noch soo voorsichtigh geweest
zijnde, datse hare contracten, soo wel om
[illegible], als inde manilhas te negotieeren gemaackt
hebben, [illegible] voorsz: [illegible]
als costij abel en mede Coertse met den stuurman,
en

Van malacca den 5 October 1680

en hoogh bootman gepermitteert hebben
haar mede geracht te hebben, bestaande
in 52. packen te verkopen, mits betalende
de behoorlycke en daar toe gestelde gerechtigh=
heyd geschiet is, en waar van wij bij aparte
rendittie dato 20e aug:o geproduceert hebben
een Canto van Rds 1530 ½ na uytwys
der stoot ordre, mitsgaders cognossement
en verdere papieren hier nevensgaande,
blijvende den capiteyn Thomas minnis wel
mede toegestaan dus: soo veel te mogen
ontsetten, als tot nodigh onderhout van syn
schip en volck requireert, mitsgaders
't overige tot der te meerder securiteyt van
sluyphandel in comp:s magasyn te mogen
opgeven / ende bergen, dogh heeft
geen gehoor gevonden, derwyse hy hem schynt
te hunne behoeften, met de goeden voor
vracht loon van gemelte 52 packen genoten,
welck alles omstandiger by ons geresolveerde
dato 25 aug:o kan gesien werden al mede t'synder
consent van maninde mede hoor
op 't Engels schipje de Suppey, hier mede
den 22 aug:o van de cust met 350. packen
cleeden gearriveert, om daer mede na
de manillas te navigeren, doch vermits de
laetheyt des tyts, blyft hier overwinteren
onder Engelsche protectie, van meenens
syner ladinge aan Lant te brengen, welcke
hun te stoppen, sonder voorgaande consent
van den Gouverneur of Baas van schip
en goet, en sonder [illegible] man, soo der gerucht
wiert wel eenighsints schynen te pretenderen,
om d:o cleeden hier aen Lant in pakhuysen
op te leggen, ten eynde den tyt te gins en weder
na

Van malacca den 5.e October 1686

na gunde der, tot afhalingh en opcoop van
eenige mantimentos, als rijs, padijangh, koe-
beesten, en wat meer tot leeftoght dient,
nademael hier alles, en voornamentlijck der
rijs, vermits de cleene quantiteijt die er
aengebraght wert, tot een hoogen prijs is,
doch dit ons al versoght werdende, en sullen
wij hem daertoe geensints konnen, dan onder
dese expresse stipulatie, dat hij derwaarts
niet sal verwoorden van kleeden van d' E.
Comp.e alsmede dat hij sijn retouren van
tin off peper die ginds moght konnen te
negotieeren, behoorlijck sal hebben op te geven,
en aen d' E. Comp.e tegen den ordinaris
prijs af te staan, en om in desen alle bedrogh
en fraude te prevenieren, soude hij de visite
van gecommitteerde subject sijn, en voor
af moeten gedoogen, sullende bij dat geval, ons
occasie gesuppediteert werden, om iemant
van ons fidelste ingesetenen mede te
senden, ten eijnde de gelegentheijt aldaer eens
af te speculeeren en siet, waer hem verst heen
ontrent, misgaders hoedanigh 't met den
gerughte optoght der Siamse Oorlogsarmade
gelegen staat, en wat men ginds daar van
gevoelt &c.a wat schepen van Portugesen
armeniers en mooren, boven de vorige
aengehaalde hier sedert ons jongste missive
van ult.mo Maij noch aengecomen en vertrocken
sijn, sullen wij volgens hier onder specificeeren
bequamelijck.

Primo Jucht Anthonij pais de Carvailho Portug.s
met sijn scheepje Madre de deos groot
84 lasten, gemant met 120 coppen,
daar onder 6 priesters, gemonteert
met 8 stucken van goa gesijt aen
30.

Van malacca den 5 October 1680

30. Tojangh Soût, en is den 6e daar aen volgende, sonder last te breken, mits alvoren betaelt hebbende voor passagie gelt 150 Rds na maccauw gestreken,

11 do arriveert hier van goa, Jan Gomes d'Aranja capiteyn op 't scheepie Nossa Seignoora de concessant St Anthonij groot 15 lasten, gemant met 70 koppen daar onder 6 palers, en gemonteert met 2 stuckjes, bestaande syn ladingh in 22 Tojangh Soût, en gestreeken den 16e daar aen na Maccauw met geheele syn carga, en neffens dien noch 500: bossen rottangs hier ingevoegt hebbende voor passagie gelt betaelt 150. Rds

16 do item vertrocken na Maccauw den Portugesen capiteyn Remon de gomes, met het scheepie Madre de deos, groot 80 lasten, gemant met 35 coppen en voorsien met 4 yser stucken canon, en eyntelyk verwoerende 2000. bossen rottangh voor reeckeninge vande portugen, doch de macht daar voor onder reeckeninge vande portugesen van Thomas de mendose hun imposities hebben voldaen, en is dan mede dit scheepie nogh, ermits de onmacht der eygenaers en geleden schade in Tonckin, China tot syn retour uyt maccauw, van passagie gelt geexcuseert geworden synde bemoeyende syn armoede, en d'equipagie vande dit scheepie tot dese voiagie door den vrycoopman Sr Jan Ledra wel 200 Rds gelevert, maar hy heeft daar voor tot versekeringh 4 stucken canon in ostagie moeten laten.

29 do

29 d° quam hier van Porto novo den armenier
Joan domingos, met syn scheepie
St Macaire groot 80 lasten en
gemant met 90 coppen mitsgaders
gecargeert met 160 packen diverse
soortementh cleeden, en 40 p:s yser
voor novos meedebrengende, dat sijn vader
overleden, en syn soon weder in
deselfs plaats gesuccedeert was,
waarover de broeders met den anderen
in contentie lagen, vertrocken de
7e aug:o met syn volle ladingh, en
nota 96. [illegible] nagelen van d' E: Comp:e
gecocht weder na de manilhas

30 d° arriveerde alhier van madraspatnam
Francisco Carneros Capiteyn op
'tScheepie Trivitoor, groot 100 lasten
gemant met 110 coppen, en gemonteert
met 8 stucken canon bestaande
syn Carga volgens aengeven in 350
packen diverse cleeden, geeft ons te
kennen dat den eygenaar van d°
scheepie Cestia Wirina overleden
en nu syn broeder en soon door d'E: [illegible]
in plaats verkoren waaren, om alsoo
by de manilhas vaart te continueren,
en vertrocken 7 aug:o met syn
voorsz: carga, en dan noch
5 picols nagelen van d' E: Comp:e
door den burger Barent Jacobz: gekocht
weder na de manilhas

11 september arriveerde hier van mocka den
engelsen capiteyn Francois Berkingh,
met 't scheepie de mockase coopman
gemonteert met 7 stucken, toebehoorende
m:r Weyth [illegible] engels coopman in
Siam

Siam mede gebragt hebbende 100 picols —
wieroock, 100 d:os mirre, 30 d:o
coffij, en 20 d:o rasse mala, vertrocken
den 20:e daar aen weder na Siam, na-
dat hij verkogt hadde 30 picols —
wieroock, a 5 Rd:s 't picol is 150 Rd:s
komt a 10 p:r C:to Rd:s 15. —

19:e September Baltazar Paulo armeniaan
met 't scheepje S:t Joseph da Costa —
groot 65 lasten, gemant met 33 —
koppen en gemonteert met 3 stucken
van Masulipatnam, medebrengende —
35 packen cleeden, van meeninge
om daer mede (volgens sijn Chounan,
welcke passe de dato 25 april by —
Willem Carel Hartsinck geteijkent
na de Manillas te navigeeren, doch —
sulcx vermits de laetheijt des tyts —
onstaende, versoght van ons permissie
om den toghte na Siam te doen en —
voor sijn sobere ladingh een [illegible] last
daar van daan te halen, 't geene hem —
wel toestonden, maar bleeft om reeden
als boven almede achter, soodat wij
hem op sijn gedaan versoeck in dato —
25:e September: dusdanigh hebben —
gepermitteert, sijn aengebraghte —
cleeden hier te mogen verkoopen —
mits voldoende de gewoonelijcke geregtigh:
heijt van 20 p:r C:to ooch is hem —
voor den Gouverneur voorgehouden —
maer L:d:es vergunde consent van
alhier sijn domicilie te mogen maken
maar heeft sulcx beleeffdelijck bedanckt,
ende afgeslagen als hunnende meerder
voordeel bij de vaart van Chormandel

op —

op de mainkaes sijn, dan wel en de negotie
van den burger hier ter steede gegunt wert.

24 September komt hier van Porto novo met
het schoepje van sekeren koopman aldaar
Manuel Tissera, gen.t St Rosa, den
Portugesen capitein Manuel Carvalho
die verleeden jaar hier mede met partye
cleeden geweest, en als doen goede negotie
gehadt heeft, ter saacke wy daar van
apparent niet volgen sal, en wist ons den
man te verhaelen, als datter na hem
noch twee moorse schoepies om hier te
handelen van Porto novo, en te Negopatnam
stonden te volgen, en dat daar ter plaatse
ook noch verscheyde andere schoepies
tot den handel van Atchin en Queda
veerdigt werden, uyt welcke vraage dan
wel af te meten is, dat de verhooginge van impositien
haar noch niet gheel van hier deterreert, off
deese vaart doet quiteeren, en soude onses oordeels
die na Atchin en Queda niet weynigh aff
en d'onse toenemen, indiennen de thol van
20. tot 15 p.r C.to voorgaan, en konden verminderden,
en dan noch mede 5 in plaatse van thien ten
hondert voordenuytvoer vande moorse cleeden
nam, gemerckt de moorse vaart op die quartieren
doch niet, dan met de sterckste handt, en
groote oncosten van continuele besettingh te
prohiberen is, behalven datmen dan nogh onder
havigh soude wesen, na gedaene groote costen
dat d'Engelsen, Deenen, en Fransen met de
winsten daer souden gaan, en wy alleen met de
oncosten bezwaert sitten, gelijck daar van exempels
genoegh kunnen aangewesen werden, die onder
Zed.s brieffs pro dato ... en menichmaal
door d'E. heeren onse voorsaten gedemonstreert
en

Van malacca den 5 October 1680

en hier onnodich te vernieuwen zyn, doch wist
ons dese man noch mede te verhalen dat ons
Jacht Muyderbergh tot Chormandel behouden
geretourneert, en tot masulipatnam besich was
om syn retour ladingh in te nemen, soodatter
weynich lichtelijck konde geschieden, wij gemelte
Jacht noch voor 't afgaan deses hier hadden,
dat te wenschen was, om 't ondervinden wat
aftreck men van, by verschyninge van dese
particuliere negotianten in comp.s goederen
hebben sal, staande wij ter eerster gelegent=
heyt met het vertollen van voorsz: cleeden voort
te gaan, en moet UEd.e hier na het provenido
daar van genotificeert te worden: soo mede UEd.
van ons ter eerster gelegentheyt inn ooch ontfaan
van den moorsen factoor Abadin, alsoo den
selven met syn crediteuren in liquide staat
en effen affrekeningh heeft.

Den 9en September retourneerde hier van queda
de Johorse Tramanajen makaradia Adinda,
en Consalal, daar wy in ons schryvens van
13 may passado mentie maeckte, dat deselve
van daar met den brieff aan den queedasen
raadja waren afgesonden, om de Johorse vluchte=
lingen weder te eyssen, en daar niet te
onderwinden, off dien coninck langer geinclineerde
de vrede met Johoor te conserveren, dan
niet; wetende ons dese luyden te verhalen,
als datse daar wel begeert, en ten dele
contentement genoten hebben, met het
restitueren van 40 st. der gemelte vlugh=
weyniger niet weder verwaardigen van gesanten
een harden konings, die binnen korten te
volgen, en haar hier vinden souden, ooch
soo was dien vorst weder van 't queda
verhuyst, en in syn vorige nest Cotas pallas,

eygener

Van Malacca den 5e October 1680

bygaende ongeveer 30 mylen de rivier op le-
woon gekomen Ansgezye wordt daer van geen
Siamse Armade gehoort, noch mede geen
voorschre schepen vernomen, maar was daer
van aaltkin een Engels scheepie om Olifanten,
te coopen, met partye cleeden aengecomen
sonder meer. En also de saken tusschen ons
en den Queda'ers maar tamelyke staan, soo
wenschten wy ten eerste gelegentheyt, wel mede
van uwe Ed.e te mogen weten, of men
voorgedachte afgesanten soowel uit het Coninckryck
van Johor vrye passagie na Siam vergunnen
sullen, als wy voornemens syn haar ten respecte
vanden Johoorsen Vorst uit derwaarts gaen
toe te staen, dan oft men deselve met gelyke
munt, als sy onsen Schipper Pieter Vryhof
onlangs in Queda hebben, sal betalen, en
onder dien schyn, den mede wederom comp.s
achterstal afvorderen, staende by ons na-
dere in observantie gehouden te werden, het
overschicken van soodanige boeken, korte specificatie,
Secretarye, Soldy, Ontfangh, en andere
papieren als uwe Ed.e ons hebben
gelieven te beschryven, die aen te bewaren,
van tweemaal 's jaars te senden, houdende
daer van nu over, soo veel, als sy dit maal
hebben kunnen gecopieert werden, en 't aparte
briefje daer van aanwyst, synde daer noch
by gevoegt een bondel soldy papieren, en de
op beantwoorde notitien, onder geleyde van
een cleyn briefje daer nevens, daer van
versoecken uwe Ed.e selfs voorde oplettendigh
gelieven lecture te nemen, blyvende het
overschicken der Caart van Malacca met desselfs
ommelanden, en gelegentheden noch mede
soolange opgeschort, tot schipper Albert van
Asselmuyden, met Muyderbergh weergekeerd

hebbe

Van malacca den 5 October A.o 1680 —

hier sal aengedient sijn, als niemant anders —
hebbende die tot het maken van sodanige af,
beschikkingh het rechte verstant heeft —
blyvende wij inmiddels van uwe Ed.les de —
voorgaende contracten met die van Naningh —
en Rombouw op uwe Ed.les approbatie —
gemaeckt en gesloten, te gemoet sien, gelyck
oock uwe Ed.les order, off wij niet stellen —
vermogende sijn, de 20000. Rds., die hier voor —
heen: van de onmondige kinderen van d'E: hr
ordinaris raadt Baltazar Bort nedergeleght —
by onse negotie boecken a deposito staen en —
jaerlycx den tanto van 1200 Rds. of f 3600.—
ten laste van onse negotieerende inbrengen —
aen 't comptoir Batavia, alwaer dito —
erffgenamen jegenwoordigh resideren, opdragen,
en laten affschryven. —
het getal van alle comp.s ministers soo hooge —
als lage, soldaten, bosschieters, matroosen,
en ambachtsluyden hier aen landt beschryven —
bestaan volgens, de daar afgemaeckte rolle —
in 421. koppen, en die op de schepen, en —
vaartuygen, in 124 d.os, en alsoo 't samen —
545. daar onder 241. militairen als. —

1. capiteyn
1. Luytenant
1. vaandrager
12. sergiants
23. corporaals
203. schiedergalden —

Synde den tweeden vaandrager Cornelis Tellen-
hier 8e aug.o gepasseert komen te overlyden —
sonder dat wij yemant anders in syn plaats
gestelt hebben, als meenende het soo in —
dese —

Van malacca den 5 Octob: 1680

deser weinige dagen gaande te houden.

Brenger deses de chaloup de windhont, ons eenigste bequaam en defensijf vaartuygh dat wij hier in 't vaarwater hebben, versoecken derhalven dat hem UEd. ons met de hier voorgemelte Rs. in spetie, yseren staven, en andere goederen, die voor ons soo uyt Bengala, als Sumatra aen hem UEd. desen jare gesonden zyn, wederom gelieven te rugh te senden, om niet geheel in verlegentheyt en gebreck van bequame vaartuygen te vervallen, indien quaataardige maleyers immer gelegentheyt tot quaat doen te suppediteeren.

Dese ons weerde geminuteerde sijnde komt hier eyndelyck na langh uytsien op het [illegible] vreeden van Persia over Ceylon en Chormandel gekomen aen te landen, ons den almaals genoemde jacht Muyderbergh ons van dito Chormandel mede brengende een cargasoen, soo tot Paliacatta, als Masulipatnam ingenomen, ten bedrage van . . . . f 136876: 4: 7 —

en van Persia . . . . . 553: —: 10 —

En alsoo samen . . . . . f 137429: 5: 1:

Waar voor 't comptoir generael sal werden gecrediteert, bestaande in

402. packen gebleekte guinees lywaat
130. dos blauwe salempouris
5. dos gebleekte salempouris
8. dos blauwe bethilles van 32 en 40 Cat.
5. dos blauwe [illegible]doecken
20. dos [illegible]
2. dos gebleekte bethilles
1. do roode bethilles

10 dos

Van malacca den 5 October 1660

10 d^os geschattermeerde deckens
1. d^o bramie langans
2. d^o hiimamoris
2. d^o geruyte negros cleeden
6. d^os tassacrolas gingans met streepen
3. d^os tapesarasse telpocans
6000. lb. soo gesorteerde als sommige ardiyne bewerstiend
2. stx. tarrio maalsteenen voor de backer
19560. lb. diverse stijphers, en
200 stx roode caret veelstiens, nevens
25. casten wijn van Persia

De brieven daar mede van Persia, Zeylon
Paliacatta en Masulipatnam voorn^t ontfangen
syn gedateert, namentlyck die van Persia
21 Maij, colombo, 3^e Julij, Paliacatta 8 Junij
en 12 aug^o midtsgaders die van Masulipatnam
28 augusty passado, alle dewelcke brieven ons
geen stoffe geven, om ijets d^os daar uyt
tots notables te verdeelen, dan alleenlyck
den vredigen toestant op Zeylon, ende dat
de heer Laurens pit de vaart tot colombo
van ons komende te verwachten 20000 lb. kun
en 2000 lb tuaix china, daar wij hier
gelijck sullen weten aan te comen; item
uijt het de komende cargasoen van Japan

2000 . kisten koper
30 . baeys campher
300 . stx gesorteerde commen
15 . kuchoede baeys soije
6 . dubbelde baeys sacki
12 . kuchoede baeys commen
20 . d^os medeos
12 . d^os ommetranskay en
6 . baeys miso

Item die van Persia eenelyck
5000 : lb . Japanse campher, en
100 . stux ordinarise tabaxpijpen
dewelke

Van malacca den 5 October 1680

Ondervont van deese Snellen den schrijven, alsoose daar, en niet in het tin vallen, tin en verdedigse niet, om reden datse daar af ontdeynen van oostkust geheel te sullen worden, aangesien daar noch een quantiteyt van 2580. ponden onverkooplyck legh, medebrengende de Paliacatse en Masulipatnamse kleeden van geen Coop manschappen diese van ons, off uyt Java verwagtende syn, maar wel van een goede en voordelige negotie, als d'experientie van voorleden jaere overwinsten by haare te sluyten betoonen, ook mede datse nu met contant te marckt gingen, ende halven de bywaten beter koop inragten, dan voorheen toense die op credit negotieerden, ook waaren daar uyt eerste van Junij behouden van Cottij verschenen, de schepen Pouledon en Hollantsche Thuyn met een Cargasoen van f 681395:11:6: dat haar noch al het sterck maeckte, om den handel met contant vast te laten staan, Godt geve datter lange duuren, en hier en over al meer soo toenemen mach, synde ook datter op 8 Junij 20 stucx particuliere schepen soo tot Porto novo, als Tegenover, in Equipagie hadden gelegen, om deses Jaers nade voegende plaatsen afte vaaren namentlyck

7. schepen soo naar manilhas, als dese haven, waar van de helft hier ter plaatse ook gearriveert syn, als Jan domingos, Don Thomas de Luarte, den Engelsman Mr Jean Sey, en Portugees Manuel Pedro Pinto, ende voorts noch maer gedacht, blyvende uyt 't schip van den Lombard aldaar nevens dat van Nossa Camboj Christij als noch verwachten

3 schepen

Van malacca den 5:^e October A:^o 1680 —

3. schepen na queda, als den Engles en twee-
moorse d[itt]o
7. d[itt]o na aatchin, als een deens, vier portugees
en 2 moorse.
3. d[itt]o na Bengale, als een Engelsman, een
deen, en een moors schip —

gelyck sulx in de missive van Paliacatta —
de dato 8 Juny omstandiger gesien wort, komende
daar neffens mede over een translaat brieffie
uyt het moors door den cantoor aldaar —
aan ons geschreven behelsende een versoeck —
om schipper Aelbert van IJssemingen uyt aanstaan:
tot de persiaans vaarder aldaar weder te —
mogen hebben, wanneer 't aan gedraagt —
goederen, sal men vinden, schynende de —
mooren by haare voyagie jongst nadeerwaarts
in syn persoon goet genoegen genoten —
te hebben, als s[yn] E[dele] voorwaerde onder de Masulipatam,
nevens missive van dato 28 aug[ust]o nader komt —
te blycken.

Ons jacht Nijenbergh heeft op de kust —
wegh, en voornamentlyck op het landschap voor
nagapatnam soo den sterk gehadt, dat onder —
wegen by had weder al achter hooft —
stellen, in den gras hebben moeten komen,
waar door ook 12 packen natgeworden zyn —
die sy op weg hebben gedroogt, wel halven —
kracht gerolt hebben 't George [illegible] verkocht —
der moortschepen, off soodrae het [illegible] by —
alsoo wij deselve 't geheel voor queda hebben —
moeten gebruycken, met den [illegible] klein —
inventaris [illegible] toe te senden, om dus weder —
na Ceylon gerepareert te worden. —
Sullende wyders gesonden 't [illegible] —

Van —

Van Malacca den 5 Octob. 1680 —

van Cleeden p.r den Eersten S.r Adriaan Wilant in weer nae syn beschreyde post af= vaardigen, met eenige derselver packen voor= coopmanschappen, als mede om te dienen tot uytdeylinge voor goede maegden aen t' volck — waer mede &c.a onderstont Uwer Ed.e — Onderdanige en gehoorsame dienaren — was geteekent J.s Pits, A.n Lucasen, hendrick Temmer, D: Vogel Jacob Snikkers, P.r Visser, A: Wilant, —

ter syde stont Malacca desen 5 October 1680 —

Lager stont Post script = desen tot het — sluyten gereet leggende soo comt hier 5.en voorn.e van Perack het kitonneken de chaloup — de schat, mede brengende van daer schryvens de dato 26 septemb.r verleden meldende — als dat wy met dese chaloup bequamen — een carga van 60 bharen thin, en dat se — daer noch overliet een partie van 68. — geslepe bharen tin, twelck dan met de hier — voren geinsereerde 372. bharen 42. lb te — samen uytmaeckt een quantiteyt van — 500 bharen 42 lb a 375 lb de bhaer, ponden — 187542: oock stonden de saken daer noch in — goede terminis, en resteerde haer tot — de negotie van de jongst gelevende, en gesonden — 2000 Rsp.s niet meer dan 800 Rsp.s dese haest — verkoopten tegens thin mede quyt te wesen — [illegible], verhaelden versocht al weder — om [illegible] [illegible] van — welcke hebben wy haer Ed.e den eersten willen — toesien, als hier voren gesegt is, maar van — contanten is 't ons onmoogelyck voor dat wy — van Uwer Ed.e gesecundeert syn, gaende — 't afschrift dier missive hier nevens —

waermede —

Van malacca den 5 October 1680

Waar mede etc. onderblyve uwer Ed.
onderdanige en gehoorsame dienaar (was
geteekent) J. Pits

Gehoorlyck Rapport
Aen d'Ed. Heer gouvern.
vant voorgevallene
tusschen de Chaloup
de Cacap, en twee
Maleytse gontings

Op donderdagh den 19 September, omtrent
drie uyren nade middagh, ben ik onder
de Sumatras wal gekomen, een weynigh
bezuyden het gat vant Roepat, alwaar
mij twee kloeke gontings gerencontreert,
liepen haar digt te loefwaart voor by
hebbe haar gevraacht, waar van daan zy
quamen, maar zonden ons geen antwoort
geven, hebbe geroepen dat zy haar ancker
souden laten vallen, soo zyn zy met alle man
opgesprongen met schilden en zwaarden inde
vuyst roepende en schreeuwende dat zy
het niet wilde doen, maar wilden tegen ons
vechten, hebbe hierop een schoot voor haar
over geschooten, maar zyn [illegible] haar
gangh gegaan, met zeylen en roeyen, soo veel
zy mochten, ende haar soo assurant getoont
dat zy wederom na mij schooten, ik haar
met volle zeylen gepasseert zynde hebbe
[illegible] myn stuckjes, en bassen, over den
zyde gehaalt, ende haar terstondt weder
na haar gaat gewent, ende haar in korte
tyt, weder op zyde gekomen, ende hebbe haar

voor

Van malacca onderdato 5 Octob: 1680

voor de Chodde naer gevraagt, off sy haar
ancker wilden laten vallen, gaven ten antwoort
als vooren, ende hadden haar wel in defentie
gestelt, schenen vol volck te zyn, soo dat
ick vermoede, dat zy ten minsten wel seven
tegen ons een zyn geweest, de haare
meyninge ziende, heb daar terstont op
ingebrandt, ende hebbe haar int passeeren
twee lassen met myn stucken en bassen
gegeven, wel geladen met schroot, waar onder
continueelyck vier musquets gingen, soo dat,
als sy los en laden konden, waarop sy my oock
niet schuldich bleven, maar schooten off het
hagelde, met musquetten en bassen, die haar niet
manqueerden, schoten my alsoo de derde
sergiant een man doot, ende een in syn arm
gequetst, alsoo ick terwyl wy doende waaren
dat het stilletjes worde, en myn sloep wat
lang in syn volcken was, soo hebben de schelmen
haar zeylen opgeset, en meyden ons aen
boort te koomen met haar vaartuygen, twelck
door die stilte ook niet veel gescheelt hadde
den eenen die draeyde ombent den chialoup
vlugte achter myn om, ende maakte
sulcken yselycke geschreeuw, dat men qualyck
hooren off sien konde, hebbe vermits ick
my niet defensief genoeg bevondt, het voort
zyt voort heengeroeyt, ende haar verlaten
om (wart mogelyck) de lugtie, hoe binnen
de hoeck van Tanjong Taty te vinden; wat
natie off dit geweest is, was ons alsdoen noch
onbekent, maar spraaken niet als maccassers
vermits ick een man op hebbe die goedt maccassers
verstaat, op vrydagh synde den 20 d:o smorgens
ombrent ten 8 uyren, quame bij de chaloupen
[illegible]

Van Malacca onder dato 5en October 1680

Duijsenburgh, ende de lieffste hoot gekomen
seggende omtrent ½ mijl, binnen de hoek
van Tanjongsarij, heeft mijn gequetste man
aldaar verbonden, ende de doode (volgens
de noodt vereijst) aldaar over boort gesett
naer ick haer mijn wedervaeren vertelt hadde,
hebben wij een korte resolutie genomen, ende
zijn besloten naer 't koopat toegekeert
maar konden vermits het stille tijde was
't koopat dien dach niet bedrijven, maar zijn
des nachts een mooij stuck daar binnen gekomen
Saturdagh den 21e hebben wij int koopat
een kleijn kroongradeerde gesprooken, seggen
dat haer des nachts twee vaartuijgen gepasseert
waren, maar wiste niet te seggen) wat
vaartuijgen het waaren ook hebben
wij eenige int koopat (woonachtigh zijnde
gesprooken, seggende soodanige vaartuijgen
niet gesien te hebben, Sondagh den 22e
hebben wij naeder bescheijt gekregen, aan
't papen huijs, alwaer hij mij bericht
hebben, dat hij aldaer vrijdags achtermiddags
omtrent ten 3 uren, water hadde gehaalt,
ende verstaen dat hij van de bovenste huijt
gevangen, van Pesiar, waeren gedestineert
na Achin, waeren meest boegis, hadden
veel bovenste slaven in, hij hadden aldaer
niet veel kom gedragen, van haer
dat heijden, maar met grooter haast haer
water ingenomen, die haer bissen gepacht,
soodat daer door geen sekerheijt meer
naedere tekomen was, zijn de selve dito
voor 't papenhuijs vandaer 't zee gegaen
[illegible] ontmoette over wegh int koopat een
[illegible] Lambo met 3 masten was omtrent
20 man sterck, waeren van Bantam, hadden
een

en Parlijs sout in, gaende voor dat sy
naer malacca wouden, maer wij hiewden aen
haer cours wel sien, dat haer meyninge
soo niet en was, Ick hebbe tevoore vande
voornaemste daer van over geraemt, in myn
chialoupe, ende wij hebben met malcanderen
goet gevonden, dat het best was, dat d'jonghe
terugh mede met mij opginck, vermits sij
wat swaer van volck was, syn alsoo s'avonts
laet in 't hooftpat ingeraackt ende liefste hoop
is wedder na syn beschreven kruysplaets gekeert
s'nagts syn wij van malcanderen affgeraackt,
soo door donckerheyt als variabele winden.

Jacob Jorisz Pits Raad Extraord.re
van India Gouverneur ende direct.r der stadt
en fortresse malacca met der resorte vandien
mitsgaders den raadt, allen den geenen die desen
sullen sien off hooren lesen, saluyt doende
weten, alsoo g'experimenteert wert, dat soo
met Comp.s als andere schepen van Bat.a
off elders comende, veeltyts particuliere
provisien van wyn, en bieren, voor dese off
gelijcke sterke dranken opgebragt
werden, die daer van onder 't een, off ander
pretext, dese als dan produceren en verwenden,
geen impositie off gerechtigheyt betaelden
tot merckelycke sluyckerye, en schade vande
E. Comp.e besonderlijck in dese schrale
en becommerlijcke tyden, daer d'Comp.e tot
hulp vande E. excessive ongelden, en
alomme swaar te dragen lasten, geen voordeelen
nogh profyten, in conformiteyt der selve

gaudeert

gandeert, Soo ist, dat den Ed. Gouverneur ende den raat, omme te oordeelen voorn: mits-
desen geaffteert, ende geordonneert dat van nu voortaen
niemant, 't zy Compes. dienaars, vrijburgers,
off wie het soude soude mogen wesen, geene
uytgesondert sich sal vervorderen na desen
tyt d'aencomende schepen, off vaartuygen
(t zy dat se d'Compe. off Particuliere soude
hooren, in syn huys te ontfangen, off ook
iedere na andere plaatsen te versenden —
eenige bier — off brandewijn, mitsgaders
soodanige waren &a. als vervolgens in desen
gespecificeert staan, sonder daar toe —
alvoorens consent van den Ed. Gouverneur
te versoecken, ende in andere ontfangh —
aengegeven, ende gerechticheyt daar van
volgens d'lyste ende 't al onder geruyplen
hier ter plaatse betaalt te weesen, namentl:

Arack 't incomen verboden.	van d'E. Compe. ingeb. hooft sal betaelen na ont ge-bruyck
Brandewijn,	
Rense, ffrance, en spaanse wynen	
Persiaanse wynen - - -	
mom van brunswyck, off hollant	
Boter hollants off bengaals —	

Rensewijn, Clareth, sobij, sugees, duurbier
Engelse, france, off deense duytse bieren, —
boter, tarwe &a. door vreemde Equipanten
aengebracht, alsulcke impositie als d'E. Compe.
daar op gestelt heeft ——

Mitsgaders van andere kleynicheden in desen
niet specifice aengehaalt, volgens de —
taxatie harder waardye, ende maxime —
hier ter stede gebruyckelijk, Deposito ——

— t'geen

Van Malacca onder dato 5 Octob. 1680

'sGeene schriftel: souden demonstreren dat op Bat.a off elders aen d' E. Comp.e vertoont is, sullende sodanige welcke bevonden d' E: Comp.e te frauderen, en in haere gerechticheyt te vercorten, haere geslechte [?] echter gehouden, ende derselver goederen by aenhalingh geconfisqueert, en verbeurt verclaart worden, en op dat niemant in toecomende, eenige ignorantie sal pretenderen soo werden desen openb. doen publiceren en affigeren ter plaetse daer men gewoon is sulcx te doen tot een ijders naricht ende waerschouwingh. Onderstont Malacca den 12 Julij A.o 1680. (was geteekent Jacob Pits

Reeckeningh der winsten en verlies

Winsten van A.o 79.80.

Gew. in Malacca op de verhogte coopmanschappen	f 62210,19,9½
Item voor Pera	3703,1,10¾
Malaccas incomsten wegens tollen en gerechticheden	50270,6,–
Schenckagie	1572,6,3
Somma comt	f 116756,13,9¼

volgt

…en verliesen Soo in malacca als Pera de A° 79 en 80.

Generaele ongelden van A° 79: 80 —

Soldy rekenings affbetaelde maant gelden	f	77028: 5 3
Scheeps oncosten	,	29216 1: 6¼
Ordinarie oncosten	,	5601, 7, 13
Extraordinarie oncosten	,	1932 15, 12
Ordinarie [illegible]	,	31705: 2, —
Fortificatie	,	878, 8, 10,
Hospitael	,	1643 16, 10,
Somma Comt	f	148005, 17 6¼

Van malacca onder dato 5e Octob 1680 —

Volgt de Reecq: van differentie tusschen deso en het voorgangen Jaars geslooten negotie Boecken namentlyck —

Winsten

Ao 78 en 79 hier in Malacca op de verkogte coopmansz: — f 79654 5 1/2

79 en 80 hier als voorden en op contant . . . . f 62783, 5, 12 1/2 — f 16870, 19. 4

verschil

78 en 79 sorase winsten . . f 8899 4 6

79 en 80 over als boven . . . f 3703, 1 10 1/2 — f 5196 2 11 1/2

differeert

78 en 79 malaccas inkomsten wegens thol en gerechtigh: f 93796, 10, —

79 en 80 wegens als boven . . . f 50270, 6. — f 43526 4. —

verschil

Somma, bedragen de winsten en incomsten wegens thol en gerechtigh: Ao van Ao 79 en 80 minder dan die van Ao 1678 en 79 f 65593, 13, 15 1/4

De volgende syn de coopmansz: die hier op ult. Julij 1680 bevonden syn bij slot vande negotie boecken —

26.	p.s fyne gout moris a f 6: 8: 2 t p.s . . .	f	166, 11 4 —
50.	ellen groen Laken . . . a 5. 9: 10. d'el . .		274 1, 4
19.	casser 17 flessen 6 roosewater . 22: 4: 10 d'kas		435, — 11
2390 1/2	lb nagelen . . . . 4: 0: — t lb		959, 0 —
96736	lb diversche, daar van de meeste quantiteyt bestaat in koort en lomp ongewrocht — p.s . . . . 0: 19: 12 t C.t		0597. 0 4 —
21	p.s fyne ongewerkt sandelhout 21. 2: 11 t p.s . .		443 .16. 7
25.	p.s diverse sannweelen koffs		000, 7 14
54.	brocados . . . . . . 33: 2: 10 t p.s . .		1709, 1 12
14	" persiaanse alcatyven koffs		549: 5 7
98	baren diverse karpetjs		826: 10 —
10	kisten soap . . . . a 10: 3: 14. d'kist		327 9 12
26	balen capoek . . . 23: 19: 14 ys: —		621 4 12 —
	Transport Somma .	f	15070 5 7 —

Van malacca onder dato 5 Octob.r 1680 —

Ongelden

A° 1678 en 79 ordinarie oncosten . . . f 48377 : 14 : 12½
79 en 80 als boven . . . . . . , 5601 : 7 : 13 — f 42776 : 6 : 15½
Different

78 en 79 Extraordinaris oncosten . . f 3914 : 14 : 9
79 en 80 over als boven . . . . , 1932 : 15 : 12 — f 1981 : 18 : 13
Verschil . .

78 en 79 ordinarie kantoorden . . f 41171 : 12 : 1
79 en 80 over als boven . . . . , 31705 : 2 — f 9466 : 10 : 1
Verschil . .

78 en 79 Scheeps oncosten . . . f 51651 : 14 : 12
79 en 80 over als boven . . . . , 29216 : 1 : 6¾ — f 22435 : 13 : 5¼
Verschil

78 en 79 Fortificatie ongelden . f 2489 : 9 : 5
79 en 80 Voor item . . . . . , 878 : 8 : 10 — f 1611 : „ : 11 —
Verschil

78 en 79 Schenckagie debet . . f 2262 : 10 : 7
79 en 80 Schenckagie credit . . , 572 : 6 : 3 — 2834 : 16 : 10

f 81106 : 6 : 0¼ —

Van dese nevenstaande somma dient noch afgetrocken synde, t geene aen dese twee volgende partheyen bij ons laest geslooten boecken meerder ystrect is dan bij de boecken van A° 1678 en 79 als namentl.

A° 1679 en 80 soldij voor af betaalde maent gelden f 77028 : 5 : 3
78 en 79 . over als boven, 74629 : 3 : 10
differentie . . . . f 2399 : 1 : 9

79 . en 80 Hospitaal f 1643 : 16 : 10
78 en 79 Hospitaal f 1625 : 16 : 5
Verschil . . . . f 18 : – : 5 — 2417 : 1 : 14

Soo komen de mindere ongelden noch te montereren . . . f 78689 : 4 : 10¼ —

Van Malacca onder dato 5 Octob. 1680 —

Per Transp.t vande omstaande zyde ƒ 15898 : 5 : 9 —

De volgende zyn de ingebrachte coopmanschappen die hier p.r slot der boecken bevonden zyn geworden namentlyck —

159.	Baar 40 lb Thin p.r restant op ult.o July 1680, onder de boecken in pakhuysen gebleven hert	ƒ 18690 : 16 „ 15¼
1430.	lb Japans staafcooper à ƒ60. d'125 lb .	606 : 0 —
52.	tucol 20 cattys peper uytmakende — 6525 lb. peper à ƒ12 't tucol . . „	626 : 0 : —
55.	lb Olyphants tanden à 12 st. 't lb . . „	33 : —
	Somma totalis . ƒ	35914 ; 10 ; 6¼ —

Ostagie Thin van Pera

Baren lb

Van dewelke in den tyt van 12 maanden ontfangen hebben van voorschreven ingesetenen gelyk als —

Bar.n	lb
5 .	92 .
106 .	35 .
67 .	346
59 .	339
70 .	161 .
2 .	
391 .	222 .

De gemelde restanten uit slyten der pracht boecken dato ult.o Juny a.o 1680 — montende, als

Kralen van achter in specie voor . .	ƒ — .	3 . —	
Thin voor 164 baren 268 ponden . . . . „	16920	4	14¾
Plaatloot voor 200 ponden . . . . „	22	5 , —	
Roozwater voor ½ aam	11 :	12 : 11	
Staal voor 30 lb . . . . „	6	17	11
Kryghsgeweer voor 526 st.e diverse . . „	214 ,	1	15 —
Equipagie goederen . . . . „	277	15	4 —
Hendrick Wacker Zal.r voor uytstaande schulden wegens 180 p.s guinees lywaat te cort gecomen op zyn administratie . . „	1965 ,	12 —	
Hendrick Boy Zal.r ad idem wegens 101 B.n 120½ lb voor thin zynde het restant van 153 B.n 67½ lb voor . . .	10666	14 ,	5½
Somma de restant t.o Pera . .	ƒ 30085 :	6 :	13¼

Van Malacca onder dato 5 October 1680 —

Negotie tin van Pera bhars lb

Handel[illegible] inden tyt van 12 maanden genegotieert - - - - - 377 331½

Costt met de daar opgebrachte ongelden soo van schenckagie &c. .. f 39649.19.10½
Of yder bhaar f 104.10.8

D'ongelden voor Pera gedaan, en onder de malayse gerekent bedragen f 3269.19.10¾

Sonderlinge handelende persoonen coopen by de Perase bodems [illegible] —
namentlijck

	bhaar	lb	
Oranghay bedaar voor . .	30	—	f 2990 "
Ismael moor voor . . .	6	15	566 5 —
Somma . . .	36	15	f 3536 " 5 —

Instructie voor den Coopman Sr. Adriaen Wilant vertreckende tegenwoordigh metten Jaghte Bantam tot het wederom waarnemen van 't opper gesagh en Commando over s'Compa. handel en besettinge tot Dingdingh ende inde mont van Peras Rivier —

Nademael de Peraksche afgesanten haar Commissie verrechte en nu weder [illegible] met besonder genoegen en contentement

vertreck

Van Malacca onder dato 5 October 1680.

Bewerdens onse brieven, en geschenken tot
haare meesters gedestineert, overgebracht
zyn, soo salt nu voor het mede al haast
begunnende tyt te worden, om dens weder na zyn
beschreijden staalse te retourneren om off
[illegible] den coninck offeringe van zyn
grooten wegens het [illegible] met gemelten
affgesanten en voornamentlyck nopende de
versogte betalinge van de daar nog uytstaande
oude schulden, onder de acte van authorisatie
voor onse besetters, eenige nader onledinge, [illegible]
die haar alsdan by gebreecke van ijemandt persoon onder
daar toe gequalificeert soude comen te
ontstaan, [illegible] op 5en daar voren in onse
vergaderingh verstaan is 't Jachje Bantam
dat dese van voor [illegible] tot ons te koopen,
en [illegible] tot het Transport [illegible]
van ses maanden provisie en andere coopmansz:
en [illegible] voor de besettingh [illegible]
[illegible] en vaardich te maken en opdat
het nu ook met [illegible] van de [illegible]
en goede meeningh van de Comp.e [illegible]
[illegible] in den handel en de besettingh voor-
sz. onder aen 't [illegible] Lingdingh [illegible]
geinformeert en onderricht worde, of dat
deselve [illegible] meester en [illegible] oirbaar en
voordeel van de Comp.e mach comen uyt te
vallen, soo hebben [illegible] geordonneert
het als nu de volgende Instructie tot syn
[illegible] en narichtinge mede te geven, en daar
van ten aenvangh te seggen als dat het
op syn verschyninge in p.ra aen Comp.s [illegible],
vertoonen en dat deselve door voorlesen, [illegible] de
acte van authorisatie door ons aen het als
opperhooft verleent, en alsdan hun affvoorderen
alle Comp.s middelen en effecten, mitsgaders
de

de negotie boeckjes en wat verder daar aen —
dependerende is, en daar van behoorlycke hant-
schrift 't harer ontlastinge formeeren, en voorts den
Sabandaer niet alleen in scheeps saken met den —
gehelen staat adviseeren, ten welcken eynde
des noodigh zynde deselve van ouds geauthoriseert
en beëedigt moet worden, maar in saken van —
negotie heeft niemant van syn dienaren —
den boeckhouder S:r Casper Dimmer, die —
geinde in den handel gedurende het afwesen —
waarneemt, te gebruycken, en sich dan verders
te reguleeren, na 't geene in de oude ordre —
beraamt is, en hier onder verwoegens gespecifi-
ceert staat. —

't Sedert den jare 1639. heeft de E. Comp:e
al in Pera uyt crachte van 't contract —
besloten met die van Atchin daar onder —
Pera sorteert, van oud aen Lant, van wegen
een logie by de mont vande Riviere na —
datmen ondervonde de meeste tin aldaer te —
bekomen was, geruslyck gehandelt tot —
A:o 1651. dat door de Peraers de Logie afgeloopen
en comp:s Residenten moordadich om 't leven —
gebracht, en daar op met deselve ooc in —
oorlogh geraackt zyn, maar A:o 1655. is —
na voorgaande reconsiliatie het comptoir —
weder gerestablieert doch cort daar na —
om de nalaticheyt vande Peraers inde onse —
by haar heerst (te hantkaven) andermael —
verlaten en door in oorlogh gebleven tot het —
Jaar 1659. wanneer weder met Atchin —
soodanigen contract als de copyen uytwysen —
is aengegaan, en daar toe weder Residentie —
in Pera genomen, maar van tyt tot tyt verandert —

[illegible] —

Van malacca onder dato 5e Octob. 1680.

Evident bewaarheijt zijnde de aanklachten ons
den tin hoe langer hoe meer, quamen te
ontbreken, geen andere konnen vermerken of de gesloten
conditien, welke andermaal op de bekomende
ordre van Batavia A°. 1663 gelicht, en van
den aff ende mont vande perakse riviere, ons
weder bij 't gemelte jongste contract gebragen
gemaintent. en volgens 't selve als ook de
tractaat in alles minnel. oprechtelijck
met de perakse gehandelt hebben, gelijck noch
geschiet, en daar bij tot nader ordre sal
gecontinueert worden, niet tegenstaande daar
door de onkosten, wel wat grooter vallen
als gedaan hebben, doordien wij met 10 a 12 man
boven in pera residentie houden, want daar
tegens wert ons den tin nu weder op ordentelijck
toegebracht, en daar door het doen vande
onvermijdelijcke onkosten eenigermaten
verdraegelijck gemaackt, zijnde voor dese
maniere van handel (daar toe de perakse
al gewent zijn,) soo om deselve van tijt tot tijt
na vermogen te vermeerderen, als alle kinderspeli
weg te nemen, ende ook dat de onsen geruste
en versekert te doen leven, diverse wel
geregulerde ordren gestelt, ende gegeven
bij voorige instructien, memorien ende
brieven herwaerts na pera gesonden, welcke
alle bij een vergadert, ende op nieuws door
ons gelesen, ende geresumeert zijnde
nu hier weder na malacca ingelijft,
ende met onse confirmatie bevestigt
worden./.

Voor desen is volgens 't gemelde jongste contract
voor de bhaar tin in pera betaalt 31 $\frac{1}{4}$ rs.
waer van aende zijnaars 30 rs. gegeven
en dan 1 $\frac{1}{4}$ rs op den deel vanden coninck
en

en eensgrooten aende E Comp.e affgescheiden
wiert, nademaal is toegestaan, om aende vol-
ken te gerieven, voor de bhaar te mogen betaelen
35. R.s met cleeden off contanten, aende
peroesen, die deselve vanboven voor de comp.e
te coop affbrengen, Goede quantiteyt moet
voor die prijs als niet minder te bedingen is —
aengebragt werden, prefererende nochtans
alleen uytgift van cleeden voor de —
contanten; —

de vaartuygen die met thin geladen de rivier —
affkomen om na malacca te vaeren, moeten —
niet verhindert, maar selfs daartoe, om de vaart
na malacca te doen aenwassen, geraden —
en geanimeert, insgelijcx belast werden,
geen ontrade toegewint en staan lickende —
volgens ordinaire gebruyck uyt yder vaartuygh-
soo veel thin prorato, haar ingeladene —
quantiteyt als vermyden sullen, haar oorsaake —
te geven, op geen andere plaatsen, maar —
directe na malacca te navigeeren, daar —
de gebrachte thin a 40 R.s de bhaar dan sal —
voldaen werden, off 't vertoonen vande assignatie
by 't opperhooft getekent aende eygenaars —
te vertoonen, daar op gelyk mede op de —
passedies moet uytgedruckt werden, hoe veel
thin dan noch yder vaartuyg mede voert, deselve
te dien eynde een paar tegen inde vermiinne-
vischtende, en ontrent de malaysche ingesetenen
daar en boven de ste natelleras, op dat voor
d' comp.e de gehele quantiteyt geworden, en —
een yder de gelegentheyt die te beter affgesneden
werden, maer, om daar van aen particuliere —
yets 't minste te laten genieten. — Den

Van Malacca onder dato 5 October 1680.

Soo den Coninck en de vermogentste lantsgrooten, eenich vaartuygh na Malacca senderde, en ijsoo onder al den gerobberde tin in Pera te laten, soo sal U E. sulcx wel mogen toestaan en daar van als geseyt assignatie verleenen om op Malacca betalingh daar voor te genieten —

Doch met de gedr. assignatien om op Malacca de betalingh te vorderen werden geensint aen yemant van wat staat offe conditie hy oock soude mogen wesen, van tin die noch niet ontfangen is, maar eenweghe van de quantiteyt verseeckert voor d'E. Comp.e alvorens sal wesen bekomen.

Gelijck oock wel uytdruckelijck geweyert, op swaere peene geen diergelijcke assignatien te passeeren op gefingeerde namen van tin in Pera by U E. selfs genegotieert tegens contanten off cleeden, a 30 tot 35 Rd.s de bhaar, om den Malacsen prijs daar voor te laten genieten en met Comp.s gelt en coopwaren alsoo particulier voor sich selfs te negotieeren —

Uyt vaartuygen behoorende en kruys koomende op Atchin off eenige andere plaatsen, daar onder sorteerende als Assaram, Tanjong &c.a met de helft van de gerobberde tin, sonder nochtans om den twee a drij bhaaren een karnas aan te breeken, welcke den die betaalt werden a 30 Rd.s de bhaar in contanten, maar soo de eygenaars kun laten bewegen, de gehele quantiteyt aen d'E. Comp.e te leveren, soo mach de eene helft in cleeden en d'andere helft in contant a 35 Rd.s de bhaar aen haar wel werden voldaen —

De tin voor Rd.s genegotieert moet U E. soo in de factura als in U E. negotie boecken apart stellen om de reeckeningen van den Coninck en lantsgrooten van Pera —

Van malacca onder dato 5^e October 1680.

pera hier inden handel [illegible] van malacca
nog ƒ 129256: 12: 4: ten achteren staande
voor yder bhaar 4 [illegible] en den quart Rijx^s
gerekent, behalven dese voorsz: schulden
soo is den coninck van Pera voor syn parti-
culier nu noch nader borgh en principael
debiteur gebleven volgens [illegible] ende
bekentende, voor 't geheel maer [illegible] na
syn [illegible] afsterven: noch syn den
onderkoopman Sr Hendrick Box Sal^r wegens
[illegible] van [illegible], en Rijx^s van 8^en bekent heeft
schuldich te wesen, zynde een tanto van 200.
bharen tin gelyck u E bekent is, ende dan soo is'er
in pera nog uytstaande het bedrage van 180
p^s guinees lywaat die S^r wachter Sal^r daar
tegens 18, bidoor het stuck heeft uytgeborgt
sonder datmen nochtans kan sien, aen wie
dat geschiet is, maar men bevindt in den brieff
dedato 24 april 1676. die de heer ordinaris
raat van Indien en [illegible] gouverneur B: Bort
dienwegen aenden coninck van pera gesz: heeft
[illegible] dat die schulden syn hoogh-
heyde bekent wesen, welck hy dan oock behoorde
kennisse te dragen, wegens de 200 Rijx^s die
hier tot malacca a^o 1675 aen syn afgesant
Siry oedana als de 350 Rijx^s a^o 1676. aen syn
nachoda [illegible] verschoten, en op welcke
partyen tot heden noghmaar 8 bharen tin
tot 35 Rijx^s de bhaar betaalt zyn, soo als
u E dat by de copie vande brieff die wy in [illegible]
hier voorden aengehaalt staat aen syn hoogh-
heyt gesz: hebben, omstandiger kunt sien.
Ende nadien d' E: comp^e in dese gelegent-
heyt tegens geen banquerotten langer kan
[illegible], ende de weduwe Wacker en Box

mede

Van Malacca onder datto 5 Octob: 1680 —

Omdede arme luyden zyn, die met veel kinderen beladen sitten, soo wert het insgelycx wel serieus gerecommandeert alle mogelycke practycken der debvoiren aen te wenden, dat de schulden geynt, en sy door van die moeyte, eyghe kosten ontslaegen mogen raken —

Doch met de tin die van Pera waarlyck voorde onnigimmd van Atchin wort verwacht maar discretie gebruyckt en maer den eenen geduerende daar van geheven worden, nadat met de opperhoofden van dien gevoeglyck sal over een te comen zyn, namentlyck soude haar May: jaarlycx maar veertich baren uyt het rondt van Pera tot den erkentenis van onderdaenicheyt toebehooren, die quantiteyt in een jaar gemeenlyck niet grooter vallende, maer (wanneer daarom instantelyck van de Peraekse regenten versocht wert) wel geaccordeert worden, sonder daar van yets te lichten, om ons niet hatig te maken./

Geen vaartuygen soo van de vreemde natien niet onder Atchin staande mogen eenigen tin na Atchin vervoeren maer moeten die alle tegens 30 Rsdr de baar aan d'E Comp: leveren, en tot dien eynde de visite gedoogen gelyck ook gehouden zyn, te doen die van Pera na Queda, off ten deele gingen zyl te varen, de welcke al haar tin tegens 30 Rsdr ook d'E: Comp: leveren moeten —

Doch met eenen maer den tin van sodanige vaartuygen wel tegens 35 Rs: worden betaalt om die dus te meer te verbinden, daar toe alle naarstigheyt moet aangewent worden —

om —

Van malacca onderdato 5 October 1680

Dan alle soodanige vaartuygen die de Comp:e
haar recht vanden Rivier (als gesegt) voldaan
hebben, sullen UE niet passeeren mogen
verleenen, doch de straten moeten alsoo den
haar vrij geleij bewesen werden bekant gestelt,
met het schip vanden dato sabandaarsa den
eygenen dat se goede luyden en geen fugitiven
rovers noch moordenaars zijn, en welcke
dat niet en kunnen doen en haar eenmael
goetwillich in onse handen overgeven, die
moet UE mede niet qualijck tractieren
maar deselve soo lange versekert houden
tot dat der advijs nacomt, doch de gene die
haar geen visite willen onderwerpen, maar
haar door de vlugt off andere indirectie
wegen daar van trachten te ontrecken, die
moet UE door de wapenen daar toe sien te
constringeeren, en ons deselve wel versekert
toesenden om hier over haere bedrijven na
exigentie van saken nader gecorrigeert
te werden, om off god gave dat wij door dat
middel de piraterijen eens weder van dat
gestrops mochten suyveren, en de het wegh
loopen der slaven beletten, mitsgaders voorgie
becomen, want het soo dickmaal daar vergoten
onnosele christen bloet, mijdende der niet te
min daar toe al verder alle middelen van
onsachte wegen, en 't gebruyken der wapenen
soo lange tot datse 't selve van den Coninck
en dato bandara ons versocht daar toe comen
te ampresenteren, en UE bij de versoeckte
acte authoriseeren, om alsoo des te beter alle
oorsaken vanden aenstoot uyt den wegh te
leggen, en alle wegen van misnoegen te
verhoeden, voornamentlijck in dese conjuncture

van

Van Malacca onder dato 5 Octob 1680 —

vanwyt dat geschieden sooft de Ingelsz: —
en bovendien het Hoff van Atchin, soo sterck —
werden, onder pretext van, met ons gemeen
te weesen, Zoo de Sadtters of Comaladysche
en Manicabersche Vorsten die meest met
geladen vaertuygen en geen goederen of te ladingh
van belangh in hebben, sullen onse Cruysers —
schoon genomen ons de versochte acte vanden
Coningh al mochte geweygert werden, wel
mogen onder haar geweld zien te becomen
met wapenen — (soo) haar te weer stellen
en bygevoegt sulcx met geen sachter middelen
te doen is, die nochtans voor de strengste —
prefererende ende alle onnodige bloetstortinge
vermydende welcke zeerovers uE dan —
bygevolgh hebt ons almede versocht te laten —
sullen om haer [illegible] [illegible] of
als voorder na exigentie van saken daer —
mede gehandelt te werden, mits insonderheyt
gelycke sorgvuldicheyt gedragen wort dat alle —
Atchynsche [illegible], en geen goede voor quade —
Zinder aangetast werden, [illegible] [illegible]
aan alle [illegible] die daagelycx wel uytwercken
gaen off om Crang off [illegible] te halen vaarden —
te [illegible] [illegible] [illegible] Cruyssers en —
onse Cruyssers by bejegeningh te [illegible] —
vertoonen —

Maar de Javanen en andere vaartuygen, in —
spe[?] maar eenige comende [illegible]
uit [illegible] van Malacca voorsien
moeten deselve niet aftgenomen maar daar —
op eenige aangeteekent worden, datse schoon
zyn en sullen daer mede weder herwaerts moeten
keeren en van uE geen andere passe verleent —
worden,

Alle Atchinse vaartuygen off van't volck onder
dat Coningh staande schoon met geen pas —
voorsien —

Jan Malacca onderdato 5:o Octob: 1680

voorsien zyn sal U:E: int naboven vaaren, —
geven de minste verhinderingh aendoen maar —
de liever versprooken, en na haare Ladingh —
vernomen hebben, beleefdelyck bejegenen,
en voorts ongemoeyt laten heen gaan —
de moorse scheepen, die nog van hier bywegen
na Pera mochten Largeeren, om daar te —
negotieeren, eenige Olipanten en die te —
vervoeren, naar Bengale off Chormandel
gelyck A:o 1669. aan 't Jacht Chaffarie —
vanden Nabab, manut Caminkan, gedaan is,
zyn gehouden Comp:s gerechticheyt te betalen
a 10 p:r C:to van haar ingevoerde Olipanten —
voor off ter plaetse daer haer heeft gebracht
en alsoo vervoert was, en daar en boven —
oock al haar Tin aende Comp:e te leveren —
heeft op U:E: moet sorghvuldich letten, dat hoe vanden —
Olipanten, tapeerende die soo in Pera comen —
te vercopen, verderende, en al den Tin sonder —
syn te Largeeren, ontvreemdende, passerende —
ende Cyngnaarts vandat mineraal ter
handt stellende een assignatie omme betalingh
a 40 Rx:s d' Baar van 375 lb daarvoor te —
vorderen 't zy hier in Malacca Bengale —
off Cormandel schryvende met deselve —
schip aan Comp:s ministers ter plaetse
daar 't na toe gedestineert is, een breeden
brieffie daar in expresserende 't getal —
vande vervoerde Olipanten, 't hooftende
en de betaalde gerechticheyt vanden —
midsgaders de quantiteyt vande geleverde Tin,
maar andere scheepen en vaartuygen van onse
passen onversien zynde sal U:E: niet in Pera —
laten, maar om die te versenden naar Malacca
wysen, mogende vande maleytse off Javaanse —
vaartuygen, ladingh van belangh inhebbende —

niet

Van Malacca onder dato 5 Octob. 1680 —

Over eenige goederen in ostagie tot [illegible]
afgenomen, en staan daar door betaelt werden —
andere spaensche realen, [illegible] als —
vaaren noot gevonden, en Malacca sonder —
aan te doen voorbij geloopen zyn —

die van Queda hebben met noch de Inlande —
tot Pera gedwongen worden, al hadde deselve —
gints van ons besetters een passedul die niet dan —
te lichten, en ons toe te senden hebt, van —
die natie met d'oude haar vrygeleyde [illegible]
in de besetting latende comen, die welke niet
anders dan beswaerlyck in hebben, of eenige
[illegible] om aen het te vercopen, —
of die niet selfs op Malacca te brengen, en andere gelden,

De prauwen op Queda en Bengalis varende mogen
— genoegh de cattoene brengen, tin, [illegible], wasch,
yser en andere diergelycke behoeftigheden —
meer, sonder eenige quantiteyt van kleeden —
off lywaten, die haar hier van Malacca, en —
aldaer overvloedich worden toegebracht —

Comp.s doecken pergen ordinary voordeel in —
Pera geschoten te worden tegens de volgende —
pryzen als namentlyck —

1 p.s	witte salempoeris	10 a 9½
	guinees lywaat	18 a 17½
	bruyn blauw salemp:	12 —
	witte bethilles	10 a 9 —
	blauwe d.o	12 —
	sarassa malayo	16.
	Tapie sarassa	6.
	Casta [illegible]	30. 25 a 20

[illegible] yder 3 [illegible]

Doch andere tapatie stellen wy haar niet —
kunnende vinden maar wel vermaegden, die —
soodanigh aff te slaen, als by [illegible] —
[illegible] vernomen hebt dat boven in —
Pera by andere gedaan wort [illegible] —

alsoo —

alsoo coopmans styl doet verdacht wesende —
verdere hebben, de Lywaten niet minder —
omgesmolten werden dan hier op malacca geeden
staken voor tin die daar voor ontfangt sijn
baar tegens 35 realen —

De tin die in opslagie gekocht werd hier —
in malacca a veertich realen de baar —
betaalt wert is meest altyt gesmolten —
tot handelbare baren, soodat voor spillingh
van smelten niet in reecq: gebracht
moet werden, maar sterk eenigsins geschieden
voor de negotieerde tin, die ouder die noch —
maar eenigsins bewerkte waaruyt van —
heenen staan tot handelbare baren —
gesmolten syn, en dat tegens den Dr Cto waar —
mede wy meenen uE wel buyten schade —
sult kunnen blyven —

Op den ontfangh vanden tin moet uE —
sorghvuldich letten deselve niet geen loot —
gemixtureert of sy met aarde of steen —
bedriegel. vervalst wert, gelyk dat noch —
Ao 1676 in hollandt bevonden is, en waar —
over de Ed. heeren majores ook seer klagen —
en de by haare generale missive off factura
dat dato .... mey 1677 aldus schryven —

Een bloch malays tin bevonden onder de —
partyen Ao 1676 hier te lande met de —
Retour vloot ontfangen synde het welcke
na voorgaande genomen essaij bevonden —
als volgt —

No 3. Synde een bloch tin comende in allas
ter quade 13 lasten onder de beste gegoten —
aas 1. glr op het hondert synde £13. de
hondert ponden wegende ponden 53. —
Dito bloch bevestens een gemeten —

No 2

Van malacca onder dato 5 Octob: 1680

N:o 2. Tyndestanden 2 stx: worden u E:
toegesonden tot dien eynde niet alleen om
aen te wijsen het bedrogh, en vervalsingh
dat in d:o Thin is gepleeght, maer
daeromme oock dat bij u Ed: naukeurighe
ondersoeck dienthalve worde gedaan
om uyt te vinden, bij wien en op wat wijse
dat gepleeght is

door de principaelen om te voorcomende
als wederom tin genegotieert, dat alvoorden
op den ontfangh nauwe geremarqueert worde
gevonden dat niet anders als deughtsaem
tin van goeden gehalte, soo als voordesen
gesonden, aengesteurt aen d'E: Comp:e
aengebracht worde

Dit Jaer is het de eerste mael dat dito
Thin alsoo vervalst is gevonden niet alleen
de blocken maer boven dien noch eenige
andere, en die soo wel in dese, als de
binnen landen waer op verdere
klachten voortcomen, dat groote moeyelijckheit
en schaede aenbrengt, oock dito thin
in spreeckingh souden brengen, als wanneer
daer inne gecontinueert worde
Sulcx het welcke daerinne u Ed: op 't scherpste
gerecommandeert wordt, ende daer bevoorens
binnen d:o quade gevolgen voor te comen

Het uytborgen is al lang van onse Heeren
Meesters om de groote schaede van tijt tot tijt
daer bij geleeden, expres verboden, daeromme
u Ed: oock gerecommandeert 't selve soo veel
als eenighsints doenelijck is te mijden, doch soo
den coninck en vermogenste Landsgrooten
bij wylen om dingen versoecken en eysschen door
haer ordinaris met schrijvens [illegible] besorght,
gelijck gewoonlijck [illegible] verschoten, soo sal u Ed:
haar

Van Malacca onderdato 5 Octob: 1680

haar die om hun geen discortoisie aan te doen
mits nochtans de quantiteyt niet te groot
zy wel mogen voeren, en naderhandt haar
de betalingh met beleeftheyt affvorderen laten

By alle gelegentheden moeten ons geadviseert
worden benefens de constitutie en 't gepasseerde
van Pera hoewel 't hun datter in voorraedt is,
om ons daer na te reguleeren, en u.e. desselve
des noodich zynde te laten affhalen

Geen meerder omslagh moet u.e. ginds aen lant
begrypen dan noodsakelyck vereyst wordt, sonder
daer veel hun te besigtigen opdat men van
geen schadelycke overtompelt ende hun ons
ontroostel soude mogen worden, /.

Bedacht zynde met alle scheepen en chialoupen
die over Pera na Malacca comen en daer
te kruyssende weeren, off bequam zyn, den
in voorraedt zynden hun, soo die twintich,
dertich, off meer bharen kommen uytmaken ons
te laten toecomen

Ook moet al den hun die u.e. comt aff de scheepen
op de hollantse balans (dat sonder u.e. schade
wel geschieden kan) soodanich worden gewogen
datter niet uytwegen, niet op te kort komt, anders
salt opperhooft van Pera, (want de Comp:
daer by geen schade lyden kan) gehouden zyn
dat loszgoeden, wel te staen als de schuden
worden uytgevoert, anders daer van eenige
manquementen sullen de vordenaars vande
cognossementen daer voor instaan en verantwoordelyck
blyven

Alle ongelden daer in u.e. de mesticagie soowel
mogelyck zyn, sal u.e. (gelyck tot noch toe
geschiet is) trachten op den hun brengen alsser
eenige na Malacca gesonden wert, want het niet
meer

Van malacca onderdato 5 October 1680

Q meer dan billich is de coopmanschappen de ongevallen dragen die onderhevich te becomen worden gedaen, verdacht zijnde oock geen scheeps bodemen bekent te maecken, gelijck dat gebruijckelijck is, de scheeps en officieren betaelt daer voor bestaende/.

Vande tin die na malacca tot deses, indien van atchin ende landen onder deselve sorterende ter andere zijde vervoert wort moeten wij konden pertinente notitie, om t'allen tijde wanneer 't wil de quantiteyt weder tijts te kunnen doen bespeuren

Dat te voordesen vercocht aan Sirij Paducca Chan gouverneur der weduwdelingen in atchin, om jaerlijcx 30 baharen tin uyt te voeren, sonder daer van yets aan ons op te doen, hebbende met 't voorgeven van gedte Orancaij dijn kracht vercocht, sodat wij nu daer op geen aenslagh te maecken hebt

Eenige tin de nachodas vande atchinse vaartuijgen staende tin aenwesen in Perak wil a 30 Rds d'bhaar te brengen, om daar tegens weder gelijcke quantiteyt nadere kant na atchin te vervoeren, gelijck voordesen verperkt te doen, sal wij op die conditie wel mogen aennemen, en gedachte nachodas met gelijcke quantiteyt onverhindert laten passeeren sonder daar in nochtans eenigh bedrogh te plegen om niet te vervallen inde swaare straffe daer toe staende

De tin gesochen met eenige vaartuijgen, sal bij uytvindinge daar uytgehaelt en de selve a 30 Rds d'bhaar betaelt werden aende eijgenaars wanneer 't persoonen off atchinders zijn, waerschouwende haar sulcx niet meer te doen, off dat harder souden werden gehandelt

In

Van Malacca onder dato 5 Octob. 1680

ende 't verbodt daar van de Regenten in persa advis-
geeren, maar andere natien sulcx onderstaande
halve geslooten Tin haar afgesticket ende
geconfisqueert worden, 't zij veel off weynich
na gelegentheyt van saken voor de E: Comp:s
dienstich, ende buyten de matige bedingh
daar van genieten om haar aan te moedigen
op andere tyden weder handel op te vatten.

Van alle aanbrengende coopmanschappen ende
waaren betaalt d' E: Comp:e in persa geen tol
maar voorde uytvoerende Tin, die gemonopoliseert
is, a 30 R:a d' bhaar ende tegens geen hooger prys
syn wy de gerechtigheyt a 2 Rd:s 24 stuyvers
p:r bhaar ende daar en boven van yder geslaagde
cadingh die op hondert bhaaren wel maer gereken-
worden, wegens vaartsloon mast en ankeragie
gelt drij Rd:s 45 stuyvers, subject by die voedoe,
niet moet gecontinueert, ende en connen
syn gerechtigheyt in contant off anders
toegebracht worden, sonder syn Maj:t daar
in eenighsints te verkorten, om hem geen redden
van klagen over ons te geven.

De R:a van 8:n in specie, gen:t Plus ultras
ende civilianen, in persa soowel als de mexicaanse
niet begeert, doch de selve E: Edele goet silver
ende wichtig, mitsgaders hier in Malacca
als elders onder Comp:s gebiet ooch voor 24
hondert vijftig stuyvers ende bywylen niet
gangbaar zynde, moet 'et de persoonen toogen
aan te pryzen, om die mede in betalingh van
haar Tin altyt aan te nemen, ende sonder-
gen [illegible] de provintie daalders, mede ingevoert
en courante cours gegeven worden, houde den
gevoeghste sade wesen 'et moet de persoonen daar
op [illegible] hooren, en metter tyt sulcx trachten te
wegh te brengen daar mede den [illegible]
sorgh.

Van malacca onderdato 5 Octob. 1680

Sorghvuldigh moet u.E. trachten voort te komen
de particuliere 't minste deel vande thin
niet komen te krygen, moetende u.E. deselve
ijder heel daar van voor al wachten, om syn
schade en verderff te verwecken, gelyck het
voorde nogmaels gedacht is.
De gunst vanden coninck en allede regerende
grooten van Pera, en ander die wel voornamelyck
den dato Bandara moet u.E. tot bevorderinge
van comp.s dienst, en om aen groote quanti-
teyt thin te geraecken, door beleefde en
vriendelycke ommegangh soeken te [illegible], kan
veele wel bejegenende, en door barse woorden
daar de selve heel grootelyck van syn geen
vedder van klagen geweest; doende aende
regenten te deser tyde als het schynt en daar
mede voordeel voet te doen, een matige
verdering sonder daar in nochtans uyt te
muntden, off de maet te buyten te gaen met
[illegible] brengende, als 't geen doen beyde
cunt waarlyck heel [illegible].
Voor desen syn ons al eenige klachten voorgekomen
geen off de onse gints int ontfangen vanden
thin, met de daar niet al te recht gingen
om die klaam in toecomende te ontgaan
heeft den coninck en dato Bandara besloten
een getrouwe persoon wegens d'E. comp.e toe
te voegen, en te verdoemende syn residentie
continueel by off aen comp.s jacht in de
mont vande riviere te houden, deselve wegens
sal u.E. als hy aff komt, behulpsaam syn
accomoderen en wel bejegenen, ten einde
hem al den thin die te ontfangen comt op
de daarts wegen, soodanich dat d'een noch d'ander
niet te kort komt off hy sal anders daar
voor aenspreeckelyck wesen, instaan en borge
vabel syn moeten. &c.

Van malacca onder dato 5en Octob. 1680 —

De Engelse Lubbert haar eerst en zwarte —
ao 1669 met den Chialoup van queda gebracht
in perack gevoert, en daar voor Tin gevoert
namentlijk omtrent een quantiteyt van
twee hondert bhaaren, in de maant augusty
ao 1670. Zijnse met een schip uyt Souratta, —
over Atchin en queda (waaronder bij hun —
bevonden gem: Chialoup) andermaal voor
in pera geweest maar op 't besluyt van den —
Coningh en Lantsgrooten wegh gewesen en —
bij gevolge genootsaackt geworden, van ginds —
vrughteloos met beschaamtheyt te vertrecken —
Soodat wij mogen verhopen Zy niet wederom —
tot pera komen, offte daar schijnende van de —
peraksen weder uytgesloten sullen werden —
doch ingevalle eenige Engelsen, Fransen, —
off Deenen, tegen ons verhoopen, UE alsdan —
te doene ofte ginds nadesen conform tot den
handel mochten komen te geraken soo mochten
UE sulcx met de eerste occasie ons aenschryven,
en onderen tusschen geen onsachte middelen —
gebruycken tegens gemelte Europische natien
om hun de negotie te beletten en van daar te —
doen vertrecken, maar moet UE haar in rust —
en vrede laten, geen off immers soo weynig —
correspondentie met deselve houdende —
als eenighsints met fatsoen geschieden kan —
maar Zy en mogen ons ook niet tegenstaan —
dat wij de peraksen soo 't gem.te contract
door 't admitteeren van gesz: Europeanen
comen te verbreken, tot het onderhouden
van den contracten, sulcx UE van de peraksen —
met crachten te schinderen, en boort —
van de Engelsen off Fransen te varen niet —
gedoogende dat se daar eenige Tin crygen —

offte —

Offte hebben vandaar vanden haar 't heere —
voorde derstemaal verwondende, dese —
de persoon echter sleep willende onderstaan —
van soodanige middelen van geweld gebruyken,
(sonder nochtans eenige verhooffdige actien —
off tantien te wagen (als bij de handt hebben —
siet, luchtende van haar alleen hun de —
hebben die in haar prauw comt te vinden
ende niet der restituerende van wanneer —
dese natien hebben eerder uytgesegt, de
verstrecken, voor al sorghdragende ons doch selfs
met haar niet te negotieeren komen, geboden
sleep op swaare pene, ——

Geen hun moet ooc soo langh geen deser Euro-
pische natien gints zijn na aldaar hun gebergen ——
noch eenige vaartuygen vandaar boven in
pera gelaten worden, gevende ons altoos van
deser saken verder aengaende om handen advys; —
Eyndelijck moet u.E. dan ooc spreken, off
gesegde natien geen goederen meer te koopen,
brengende mede gebracht hebben, zijnde —
deselve malacxas thol de geregtichheyt suppert
die zij u.E. comptoir van ouwerdermatick —
ontworden, twelck haar indat tas noch —
mogte toestaan geven, dat moeten met haar —
goederen hun hier te ontbrengen, hun toestaende
daarmede herwaarts te comen, ende hier —
te mogen vernegotieeren wanneer zij hun —
het voldoen van den comptoir jaarlijcksche thol
onderworpen willen;

Geen meer doch, buyten de tegenwoordige —
uit kruys op 't ryandt dingdingh besloten zijn —
dan 50. off uyt terstond 55. koppen sal u.E.
jeder besettingh houden, alsoo geen meer vereyscht
als tegenwoordigh te dooden vals ——

de ordre —

Van Malacca onder dato 5 Octob: 1680

Per ordre door den fiscaal Jacob Martensen Schagen
aende oosterkeeden op gem.t Dingdingh beschreven
jongst vereent, sal U.E. in alle deelen exact
nakomen, houdende de luyden aldaar buyten
gebreck, sorghvuldelijck de selve achtnemende, op
haer goede en quade comportementen, en
alsoo Engelse, Fransse, Deense, Portugese
oft eenige andere Europische Natien
inde haven van Dingdingh leggen, ofte inde
Rivier van Pera sijn, neerstich voorkomende
dat eenige quaatwilligen oft misnoegde hun
dan op de selve niet en komen te versteken, en
daar inne te verbergen ——

Onse bodems gints passerende moet U.E.
niet ontblooten van haar scheepsgereetschappen
en wanneer U.E. alsoo 't geen noodich van
doen heeft, comt te lichten, soo het daar
van ordonnantie vereenden gelijck behoorlijck is; ——

Maar sal U.E. wel vermogen van alle onse
schepen, jachten en chialoupen, 't zij die van
hier, Batavia oft elders komen, en na
andere gewesten gedestineert zijn, ofte van
andere plaatsen na herwaarts te wenden
geweest uytgesondert, die gints maar komen te
passeren, soodanige luyden, die sij extra haar
tijt uytgedient, en om hun de novo te verbinden
oft daar langer te verblyven geen genegentheyt
hebben, met gelijcke ordonnantien, tegens
gelijck getal te verwisselen, om doorgaans met
des te williger dienaars versien te zijn, doch
met dien verstande nochtans, wanneer
de selve bodems van schippers gecommandeert
werden, maar ingevalle eenige bysondere
persoonen van meerder qualiteyt daarop nochtans
beschreven wesen, soo sal sulcx niet behooren
geroerdt ——

Van malacca onderdato 5 Octob: 1680

Ter bedenckeyt aenden heere versoecke, en houdt haer bewilligingh indesen niet gedaen worden, conform de brieff van authorisatie desen aengaende 16. Augy 1661. aende opperhoofden van Pera tedier Zijnde vereert,

maer Comp.e dienaers die haer tyt uytgedient hebben en genegen Zyn noch langer te conti-nueren offte binnen haer tyt tot eenigh officie bequaem en geschickt Zyn, sullen den Requeste Ordentelyck aan ons oversenden om met verhoginge van gagie aende Comp.e verbonden offte wel soodanich geavanceert te werden als de gevraegde acte niet verhindert uyt wyst.

De Timmerluyden by UE inde Fortresse beleyde moeten continueel gebruyckt worden, ende handt houden (alsser geen nodiger dienst te doen is) aende Chaloupen en cleen vaartuygh, mitsgaders aen 't Jacht ter Zyde wat lang genoech diensten doen, en gemelte dienaers haer hooge gagie niet winnen ook wel verdienen mogen.

Comp.e cleeden en Lywaten gints inde Fortresse Zynde moeten UE ten minsten alle veerthien dagen met mooy weder eens laten besichtigen, en plucken, opdatse niet vermuft bederven, offte mot, nochte vande muysen beschadigt souden mogen werden, de schade door na-latigheyt vandien bycomende sal anders op UE. hoofden werden geslaen.

De contanten, cleeden, koorde, scheepsgereet-schappen, medicamenten en andere materialen inde gemelte Fortresse noodich synde sal UE by een wel gespecificeerde petitie van ons hier uyt malacca ontbieden, waerop UE dan by gelegentheyt sweegs te verwachten heeft, als

als wij sullen oordeelen dienstich te wesen
en dat onse voorraet kan gemist worden

By ontfangh van alle contanten, coopmans:
off andere goederen sal u.l. ter oorsaken
vande brengers van dien, off twee geloofwaardige
getuygen, na sien, tellen, of meten, de uyt
komst of gestaltenis van dien, ons te laten
onderschryven, om ons daar van te connen dienende
en voldoeningh of betalingh te laten doen
door de gene by wiens negligentie yets verswackt
of te kort gewordt sal zyn, onder welcke
te overtuygen, nevens ons dan oock een attestatie
hunt overgesonden, get.t vandie persoonen
die by de overtantie geweest zyn.

De Luyden die gints eenige vande passeerende
scheepen laten ontvaren, moeten herwaarts
gesonden worden, om hun hier haar welverdiende
straffe te doen geven

Maar die eenige crimineele facten ofte misdaden
gints inde besettingh van 't volck onder u.l.
bedryven, komen te begaan, moet u.l. selfs wel
sententieeren volgens de generale articul
brieff tot hiel halen toe, om andere daar door
van dierg.e quade gangen aff te schricken, straff
waerdiger delinquanten sal u.l. ons opsturen
toesenden, om hier na exigentie van saacken
gevonnist te worden

Met de besettingen van quedda en Bedangh,
alanck sal u.l. correspondentie houden, met
brieven te senden, en daar in te schryven
wat u.l. al voorgevallen is, by alle gelegentheden
weten sy oock geordonneert zyn met u.l. te doen
Zyndertyts ter dienst te vande comp.e nodigh
d'er

Van Malacca onder dato 5 October 1680.

d'eene als andere voorstant, en opsichtigh nodigh
is, om schade daer van in diergelycke off andere
gelegentheden, als te voorheen te kunnen diend

Met de byderhant hebbende chaloupen en vaartuygen
wert sterck by nacht op de wacht te leggen, inde
revier van Bra moeten soo veel mogelyck is
te verhoeden, datter geen vaartuygen heymelyck
in off uyt deselve komen, en d' E. Comp.e alsoo
in haer wettich recht te verkorten

Alle Siringh gelyck ofte alsser geen nodiger werck
te doen is, moeten de rivieren van Barnam
carot, Dingdingh en Borowas, mitsgaders de
spruyten en kreken daerom en by gelegen, de
dorde Chaloupen (wanneer daer toe de ruygte
byderhandt is) eens visiteeren en somwylen
de Sambiangs ook wat beruysschen laten,
om alsoo de quaedaerdige Sluyckhandelaers, gelyck
als jongst geordonneert is, te beter van daer
te houden, en te beletten datse geen tin
voor Engelse off moorse kleeden comen te
verwoeden, en ons alsoo schade aen te doen

Inde bekomende vaartuygen die onvry off
met geen passen versien syn, sal uyt van ons
volck niemant presitteeren, maer de
Nachoda of de twee andere van de principaelste
luyden, benevens al de tin die se in hebben
overnemen en de vaartuygen dan nae Perak
bestting brengen laten, belastende d'onse
dat se het overgenomen volck wel bewaerden
en geen de minste gelegentheyt geven, om
haer te kunnen beschadigen, ende tenzy
dan met geweldige vaartuygh als hier vooren gesecht is,

Tot verschaffen van de provisien en van
andere noodwendigheden meer, waer van
uE nu wederom conform de nevenstaende
factuur

Van malacca onder dato 5 October 1680

factuijr en cognoissement voor ses maanden
rijckelijck geprovideert zijn, moet ul. de
verwijste ordre volgens de generales articulbrieff
onderhouden en maken in 't alles kracht door
te komen, op de chaloupen de arrack ten
dien een gelijck in den geheel gewoon is, niet
uytgedroncken maer voor dagelijx daar van
gegeven wert, zijn ordinaire rantsoen om
alle ongeoorlooft en onnutte verquistinge
van de vivres te verhoeden, betoonende
ul. selfs in nuchterheyt en andere goede
deuchden meer, goede voorgangers te zijn
houdende van alle ontferdrance, schattes
en andere behoeftigheden, consumptie bottelier
om wanneer 't verdijst rekenschap van alles
te kunnen geven

voor 't vaatwerck moet ook altyt goede
sorge gedragen, en dat van niets verwaar-
loost maer alles in waare gehouden en gedacht
werden by alle gelegentheden, ons daar van
soo veel toe te senden als gints dienstigh is
sal kunnen gemist werden, om de besetting
als 't schip weder des te geriefelijcker te
kunnen provideeren

Ende naderhant haer Ed.e tot Batavia by
haer jongste schryvens de dato 26 october
A.o passado ons onder andere saken mede hebben
gelieven te ordonneeren voortaen te besorgen
dat soowel hier te Lande als op de schepen,
comptoiren chaloupen etc.a voortaen differentie
en bottelierie geschaft ende gelevert sal
werden als namentlijck

uyt den vat hollantse vleesch vierhondert }
Item uyt den vat hollantse speck drie hond.t } ponden
uyt den vat hollantse boter drie hondert }

soo

Van malacca onderdato 5 Octob 1680

Soo sal U.E. voortaen mede ook verdacht wesen te
weten dat sulcx gints inde besettingh inde
geobserveert ende prompt nagecomen werde,
sonder dat daar yets aan mach manqueeren
off men sal met de bestelinge handelen na
volgens den inhout van gedachte missive en
waar uyt U.E. tot synnader bericht de ordre
nu ook een extract mede gesonden wordt./

De ingotien vaertuyges moeten U.E. ue tot 4 stuks
seventien en bij dese eerste gelegentheyt derwaarts
senden, om inde malayse handel voortaen
fatsoendelyck te kunnen werden ingehouden

De scheeps boeken moeten jaarlyx soo tydigh-
ken werden datse na Batavia en van daar voorts
naer vaderlandt kunnen werden gesonden./

De Perakse afgesanten inden beginne deses gedaen
hebben seer instantelyck versocht dat wy U.E.
tot conserveringh en onderhouden van de
vrundschap tusschen haar en ons syde,
gelieffden te ordonneeren, om ten minsten eens
maal int jaar na boven in Pera te
mogen gaan om den Coninck te begroeten
en vereeringh (daar voor om te doen is) toe
te brengen, doch dewyl [illegible] op d'ongelegen
die d'onse by sulcken geval moet toecomen
gelyck dat van noch een vers exempel
ingedachten is, soo hebben raadsaam geacht
U.E. voor als noch sulcx te verbieden, en
voornamentlyck alsser engelse boven in Pera
zyn, maar als sy die onverrichter saken
afweesen en doen vertrecken, soo sal U.E. yemant
uyt syndenamen wel na boven de revier opwaarts
mogen senden om den Coninck ende voornaemste
grooten daar over te begroeten, beschencken, ende
bedancken

bedancken, wesh. u.e ooch niet hier onder-
nemen, soodanige opsochten, na Songi deselve —
als voor desen gedaan zyn, te doen, omde —
voorsz sluyckhandelaars op te straffen, als —
zynde met veel gevaar vermengt ende —
buyten gantsch onaengenaam wesh. dat ons —
geschieden, ende bekent is —

Ooch hebben wy in onse vergaderinge daar u.e
een Lidt van is geexamineert ende in uwe
presentie hooft participanten vande —
vaartuygen die van hier na Pera &c.a passado —
ad negotium geinteresseert geworden zyn —
affgevraacht, waarom zy soo roeckeloos met
d'E. Comp.e handelen ende nadeelwaarts ter
sluyck groote capitaelen van contanten —
versonden als u.e ons advijsz: heeft dalse —
gedaan souden hebben, daar op zij in antwoort
dienden dat sulcx niet conform de waarheyt —
was, en bij soo verre sulcx kaat enighsints —
ende bewesen worde en zy niet minste —
daar aen schuldich houden, dalsde niet alleen-
lijck de goederen confiscabel stelde, maar
ooch presenteerde sich soodanige corporele —
poene te ondergeven als goorvelt soude —
werden de saacke te meriteeren, wesh. sulcx
ooch ons gebleecken is, op de comste vande —
nachodas Koko Chinees, in dato 2 novemb.e
verleden, uyt Pera met een partye tin —
van 41. bhaar 69 ponden bevonden daar —
benevens in oplagie onder de onse gelaten —
57 bhaar 346. lb dat te samen noch geen —
hondert bhaar beloopt, en al wederom niet
weynich differeert met de quantiteyt die u.e

daar

daer van opgegeven hebt, soo dattet maer geschrie-
vene verdichtsels, en losse uytstrooyselen
van envidieuse lieden zyn, om ymant ten
onrechte den valsche vlack aan te wrijven,
en suspect te maken, daer u E. seer sorgvuldigh
voor te wesen hebt, alsoo ons sulck ongefondeert
schrijven en losse praetjens niet smakelyck
vallen.

Recommanderen u E. mede geen vaartuygen van
onse ingesetenen om particuliere inkoopen
ginds soo lange meer op te houden als jongst met
den Chinees vaartuygh geschiet is, dewyle die
luyden klagtigh vallen, en daer over met reden
voeren, nadeelige prejuditie en nadeelige expen-
ces [illegible] winsten derven, dewyle van de Comp:e
hoopende ginds vernegotieerden, en tegens kun-
onsetten, werdende u E. mitsdesen oock wel
expresselyck verboden, van onse ingesetenen
(tot den handel in pepa door ons geadmitteert
en toegelaten) qualyck te bejegenen, off van die
equipagie, door dreygementen, off te schricken
snellende [illegible] veel der [illegible] zyn, kan-
trimoedel: daertoe te exhorteren, en te animeren
alsoo ons sulcx wel schynt de eenigste middel
te wesen, om het meeste gedeelte vanden [illegible]
in pepa vallende voor d' E. Comp:e te bemachtigen
en in handen te krygen

Ook kan u E. voorde kruyssende jachten en
chaloupen bezuyden en benoorden de perak
rivier en dingdingh tot weeringe en preventie
van alle roveryen en sluykerye, alsulcken ordre
beramen, en formeren als den stant der
saken ginds ten meeste ten dienste vande E.
Comp:e vereysschen sal, doch alles op onse aprobatie

aangaende —

Van Malacca onder dato 5 October 1680 —

Aengaende het steene rondeeltie dat wij tot meerder
securiteyt op 't gesandt dingdingh wenschen te
expedieren, daer toe soude voorders ue eygen
voorgeven noch wel de materialen, maer andere
redenen den aenvanck doen maecken, is
ondertusschen niet raetsaem gevonden voor eerst
daermede voort te gaen, off metselaers en
andere gereetschappen derwaerts te schicken,
maer niet hem werck te superceeren, soo
lange tot wij van ue sullen comen te verstaen
dat daer alle vaardicheyt ingeweest is, en om
deselve gemackelycker de kalck en fundament
steenen en andere te brengen en de
besettinge van genoeghsaem toevaartuygh
te versien, soo wert ue nu benefens de boot
Veijlingen noch mede gegeven den Javaanse
champan, onder recommandatie van ue
sorge te dragen dat deselve als twee andere
Javaense praeuwen, voor desen mede genomen
niet verwaarloost, maer goede opsicht
en want gewinde daer aen gedaen worden
soo het voorden rechtmaetigh gepast is —

Hier nevens besorgen ue gesubrogeert 5 st. acteurs
van versterking als den voor Casper Wassenbergh,
Andries Jorz, Fredrick Andriesz, Harmen
Gillisz, en Jan Oliviers, welcke ue
door de sijne op uwe comst, aldaer kunt —
overwandigen Zyne op het logiest van —
Olfert de Boer geen verbeteringh gewrocht,
alsoo wij sulcx geresolveert souden, ter tyt en
wyle wij syn eerder beter aenstellen, en wij ander
getuygenisse van hem comen te hooren

vrij —

Van Malacca onder dato 5 Octob. 1680

Den boekhouder Casper Semmer en Raet Visboom werden op haer versoeck gepermitteert tot verder gevolge ons herwaarts op te komen, dat haar sult aendienen, en besorgen dat het geschiede, wijle nadat den schipper Jan Ammans met de chialoup de Wint kont soo dra mogelijck zijn, na Quedda gedepescheert en afterwaarde gewerde tot te spoediger expeditie zijner opgelegde commissie die hem op zijn vertrek sult ter handt stellen, moetende ul ons ook 't Jacht de Hoop en chaloup de Kaap, adustonts op zijn ontlossinge vande gerobberde provisie weder toesenden,

De gesonden 99 bharen 132 ponden tin uyt Pera hebben wij per de ommeslag vant Jacht de Hoop dato deser wel ontfangen en met haargewicht accorderende bevonden, —

By het briefje dat ons nevens de voorsz. tin van Pera toegebracht is, hebben wij gesien dat den ... schipper Jan Ammans achter volgens onse ordre de rivieren en kreken soo bezuyden als benoorden Peras rivier geweest met de chialoupen Schaek en Caap, gevisiteert, maar daar geen sluyckhandelaars bevonden noch te vreugden heeft, soo dat hy vrugteloos te rugh gekeert is, —

De Peraksche ambassadeurs met reed dacht hier den 15 deser van den bereoorden tocht door 't schepen van haar vaartuygh omtrent de rivier van Pannagie, weder te rugh gekomen, en wy daar door genoodsaackt geworden zijnde deselve met de chialoup de Wintkont in de compagnie [weder na] Pera —

spera te doen ende heen, sal u.E. besorgen dat op de
Kroys wel besegelt ende deurgaans na behooren
getracteert, mitsgaders met dyen vaartuygen
booten gebracht worden, off ten ware dat u.E.
oordeelde, datter sonder gevaar off perykel
met een van onse kleene vaartuygen soude
gedaan worden daar u.E. dan op te letten staat —

Op voorval van saken, waarop in dese geen
speciaal ordre gestelt is, sal sulx gedaan —
worden als u.E. oordeelen sullende den dienst
van d'E: Comp.e wel best te geschieden —
werden, dat alles wel overwegende, die bestaan
sal uyt het opperhooft den schipper en —
boeckhouder mitsgad.s alsulcke persoonen —
meer als de generaale articulbrieff gemelt
en hier vooren overgeslagen is —

En alsoo wij oordeelen dat 't voorenstaande —
genoegh zy, tot onderrechtinge van 't gunt
u.E. te doen staat, soo recommanderen
u.E. tot besluyt altyt wel op hoede en in —
postuer van defentie te wesen, houdende —
het groot en cleen schiet geweer wel slag-
vaardigh om van onse openbaare vyanden —
off geveynsde vrunden niet onverhoets —
overkompt te werden, en die aen u.E. eenige
lyfvergrypen gebruyckte en bekoort u.E.
ooch niet te ontsien, maar in sulcken geval
maer u.E. wel (nade wet der natuyre) geweld
met geweld wederstaan, op alle 't welcke dan
ons verlatende bevelen u.E. met Comp.e —
Eerstelijck inde bescherminge godes en zegen
Onderstont u.l. goede vrunden en was geteyk.t
Jacob Pits, adriaen luycasse, —
Hend.k

Van malacca onder dato 5 Octob: 1680 —

Hendk Temmer, Cornelis verburgh, Anthio de vogel, Barent visser en Jacob snickers, in margine stont malacca adij 19 January 1680 —

Memorie waer na hem den provisionelen schipper Jan ammans op de voyagie by hem de chaloup de winthont van pera na qeda te doen sal hebben te reguleeren. —

Om wat heeren wij op het arrivement vande Perase ambassadeurs dato 15e courant her —
waerder verlooren hope aengenomen, ende nu
wedder en compe vant Jachie de Hoop met
den coopman en opperhooft tot pera Sr
Adriaen Wyeant verbreukende, geprosedeert
en geaccordeert hebben, in den Schrinchtorps
over Pera nade Riviere van queda te laten —
doen, daer van en nemen wij niet voor, vele —
omstandicheden ten pampiere te brengen —
maer dewijle te seggen dattet geschiet —
om onder uwe sorghdragentheyt, dit nu weder
gaende brieffie aande geseindelijcke —
opperhoofden der Engelsen schepen tot —
queda in negotie leggende geaddresseert —
door de een off d'ander visser off maleyer —
sonder nogtans iemant vand' onse daer toe —
aencant te hasarderen te doen bestellen —
en daer door niet alleen weder van haer —

ast —

aff bevorderen den Provisioneelen Schipper
Jurriaen Vrijhoff, maar oock den swart Matthijs
Pieter verbeecht den 6 Xber a° verleden
op de veelvoudige nodingh en krachtige
versekering, vandat hem geen het minste
leet souden overkomen, door den Engelsman
verraat metgeit na boven in queda
gevoert, en aldaar door den quaataardigen
coningh binnende Engelse wooningh
gevangen gezet geworden zyn sonder datse
in den tijt van 15 a 20 dagen, dat d'onse
niet daar na te wachten gints vruchteloos
doorgebracht hebben, zyn weder te krijgen
geraeckt, wat Interessen Luis en Hoofden
de Engelsen daarom oock heels gedaan
en tijt werck gestelt hadden, en off schoon
voorsz: Schipper dit ongeval door overtreeden
van onse ordre, en 't volgen van zyn eygen
drift en sinnelykheyt, heel wel selfs op den
hals schynt gehaalt te hebben, soo dunckt
het ons egter niet meer dan billick
te wesen dat die genen op wiens woort hy
sich daar te Lande vertrout, en bedrogen heeft
oock weder schuldenaris, hem op vrye voeten
te stellen, en in onse handen te leveren
te meer wy christenen en vrunden onder den
anderen wesende te kragtiger verbonden zyn,
ons woort te presteeren en 't selve heyligelyck
te onderhouden, 't welck u e. haar by bejegeningh
en 't bekomende van eenige vande natie
off 't Engels schip den quedasen mercant
die voorst 26e verleden over desen wegh daar
na toegevaaren is, wel mogt te kennen geven
en onder bedreyginge termes aanseggen, dattse
alle devoiren gelieven aen te wenden

om

Van malacca onderdato 5 Octob: 1680

om ons volck weder harwaert halen in handen
en 't gewelt onser vyanden gedetineert, geroven
wort, los en geslagen te krygen alsoo wy
andersints geen souden hebben te konsteren
aen d' oprechtigh: der onderlinge vrindtschap
en bycans geloove. moeten datter eenige corres-
pondentie tusschen haer ende quedalen souden
nadere schuyven, mitsgaders met malcanderen
raat hebbe, om sommige van ons volck
sinistelyck te vermoorden, en van ons wegh
te nemen, gelyck sulcx den stuyrman op de
Engelsen huis van Mr Smits met eenen
Dirck Abrahamsz: van Rotterdam provisioneele
stuyrman overgedaen heeft en om alle
exceptien en uytvluchten die hier tegens
mochten ingebracht werden, wegh te nemen
voornamentlyck het point van quedaes
vaartuygh en goederen door onse besetters
genomen en hier ter reede opgebracht
soo heeft het ons dienstich geacht de
goederen van gesyde vaartuygen, onder een
correcte memorie in mede over pera
na quedaa onder ul: opsicht te rugh te senden
met expresse last en ordre soo draa aldaar
sulcx gearresteert wesen, van deselve
te doen en laten ophomen oft gesyde schipper
en mattroos daer benevens noch een hollandsch
stuyrman hier voren genomen en gints mede
verbleven, daer noch in loco zyn, waervande
rechte sekerheyt verstaan hebbende soo sal
ul. dese meer ged: goederen onvermindert
volgens de lyste daer van gemaeckt in
handen der Engelz: hoofden, die daerom
senden mochten overbrengen, nietteghenstaande
soo der na gevraeght wort maar in cas
gen: persoonen, voor uwe verschyninge van
gints

Van malacca onder dato 5 October 1680

gints al meester verbroken, de wegh geloopen zyn,
op d'een off d'ander wyse, off ooch wanneer
U.E. voorder waerheyt bericht wert datter geen
kans tot kunne verlossinge is, soo salt als-
dan niet verwyslen daer na vruchteloos te
blyven leggen, maer aenstonts met de goederen
te rugge tot ons keeren, verdagt zynde voor-
gaende principaele en ooch dergelycke over al
wel op hoede te wesen, dat niet schielyck
van d'een off ander overrompelt wert, houdende
U andere stil sonder na yemant anders om te sien
veel min de schepen te beschadigen tenware saecke
dat de yemant uw eerst braveerden aen te-
tasten, als wanneer U.E. wel vermogen sult
geweldt met geweldt te wederstaen, en sulcx
met alle mogelycke middelen af te weeren
moetende U.E. sich d'Engelsen niet al te
veel vertrouwen, noch te in haer ommegangh
met deselve niet al te familjaer maer matich
wesen, sorgvuldich U voor 't ongeval daer door gesch:
vryhoft over gecomen, beyonder U.E. doyende
gecommandeert met de Engelsche schepen
welcke in midden de straet U wederom
na Chormandel off Sumatra verbreden
aen ons off de hoofden aldaer over te schryven
de geschapenheyt vande saeck, als mede
de sheets ingelegh, en op dat zy ... kennisse
van 't werck mogen erlangen, soo salt dienstigh
zyn dat den boeckhouder Jacob Claasbout
altoos daer nevens houde copye extract uyt
dese Instructie voor soo veel de die saecken
toucheert, waer op ons gerust verlatende, wy
U.E. bewaringe godts bevelen en blyven

onderstont

Van Malacca onder dato 5e Octob. 1680

onderstont uE goede vrunden en was geteekent
Jacob Pits, Adriaen Lucasz, Hendk Temmer,
Cornelis Verburgh, Anthonij de Vogel,
Barent Visser, Jacob Frickers en Adriaen
Wilant in margine stont Malacca ady
19en Januarij Ao 1680. Lager stont P.S.
Wy seggen dat uE na verrichte sake in quedda
mette chialoup de Windhont na Perak retourneert
en op uE bestelde jacht in de besettingh aldaar
weder overgaan siet, ons in schriften omstandig
adviserende 't voorgevallene staande dese
uw commissie tot dien eynde uE authoriserende
tot Ysbrant den onderstuyrman Claes Bouwens te
mogen employeren als die wegens dito syne
bequaamheyt hebbende, gelyk wy een mitsdien
wel expresselyk ordonneren dat sich tot
teeder uytvoeringe van desen sonder de
minste contradictie sal hebben te laten
gebruycken.

Memorie offe schriftelycke

ordre waar naar sich den Sr
Schipper Jan Ammant, mitsgaders de
verdere hoofden van de chaloupen
Schoor en Vlissingen, van hier
Expres naar de rivieren Sarot
en Browas afgevaardight, int
visiteren der selver sullen hebben
te reguleren

Den aanschen haar Edele op Malacca ons
door haar schryvens van dato 8 november
des passado uyt bysondere insichte en ons
gedaane voorstel aldaar versocht in haar
missive hebben gelieven te bevelen uEd ten
verstoren met de hier by den Raadt hebbende
chaloupen

Van malacca onder dato 5 Octob 1680 —

chaloupen, ten welcken eynde desmaels —
voor de chaloup, de Schar gemant met 14 coppen
en voor 6 maenden geavictualieert, is der —
aengehouden en [illegible] achter tot heden —
heeft connen achter wech te bespeuren waar —
door de ingesetenen moorse handelaars door —
gaende naer ons Ver Zyde onderricht is, dat
[illegible] met het [illegible] en herwaarts —
stroomen van hem Lypwaten door voorsz : —
visiteren, al een goede marct soude aange-
troffen hebben, soo is 't dat hebben goet —
gevonden U Ed voor tegenwoordich met —
beyde de chaloupen Schar en Vlissinge, —
gemant met 24 coppen soo drae weer en —
wint toelaat [illegible] over 't eylant
Dingding voor eerst naer de Rivier Perak —
als de noodsaeckelyckste en naar dessel —
Bruwas, onder Zeyl te gaen, die U Ed wel sullen
vermogen een goet stuck op te zeylen, omme —
met goede voorsichticheyt de Visite te doen
off mogelyck aldaer geen quedaes als andere —
vaartuygen zyn leggende, dewelcke door —
verscheyde seynels gaten, eenige [illegible] —
maecken soo can door die wegen naaspoorte
verwachten, alle welcke vaartuygen, niemant —
uytgesondert U Ed gelast wert met minne
sonder aen haar eenige vyantelycke actien —
off quade bejegeningen te bethoonen, ten —
verstandigen voor henen gebruyckelyck geweest —
is, alvier aen 't Zant caarten, op te brengen
schroom dito vaartuygen, al van onse offte
maleyse passen voorsien waren, onder de
tuschen het gebruyck eenige van deese vaartuygen
door geen goede bejegeningen, tot het openbaringe —

alhier —

Van malacca onderdato 5e Octob= 1680 —

alreede in Peraks rivier te bewegen zynde —
sal UE sich niet onderslaande (ons tot hoger,
meest van haar Edle hooght op malacca —
aanbevolen) trachten soo veel doenlyck naar
te komen luydende als volgt

Dat bejegenende vaartuygen die onvrij off —
niet geen passen voorsien zyn, sal UE van —
ons volck niemant permitteeren, maar den —
Nachoda offte twee andere vande principaelste
luyden, benevens alle den brieven die sy hebben —
ontnemen, ende vaartuygen dan na de —
Peraksche besettingh laten brengen, bevelende
dat se het ondergenomen volck wel bewaren —
en geen de minste geweldt doen, om haar —
te kunnen beschadigen —

Maar indien 't gebeurde dat nochtans (god
verhoede wil) UE aldaar int bejegenen van —
eenige vaartuygen en stevige als UE geseyt —
zyt, het quaedaerdigh zyn, van den welcken —
macht vyandelyck vast bespeurt worden, soo sal
UE gesyt dat betaamt, geweldt met geweldt —
mogen wederstaan, ten welcken eynde —
makende UE groot en kleyn schut geweer —
altyt slagvaardigh en wel op hoede te wesen.

Ook des gebeurende in voorsz rivieren geen —
vaartuygen van belangh dan eenige visschers —
bevonden werden soo sal UE sonder met deselve
te bemoeyen, maar hem met den eersten —
weder tot ons t' huys te keeren mede brengende
een schriftelycke rapportie hoedanich de —
saecken aldaar staan en toegedragen hebben
ommedeselve volgens haar Edle orders
ten eersten overgesonden, en daarop een nader —
reglement in afwachtinge van gemelte haar —
Edle

Van malacca onder dato 5 Octob. 1680 —

Zijn de gedachten te voorcomen, als mede om de —
chaloupen die present weder gekeert sijn
noch eenmael naer den Zijde te versien, —
verders voorts gants Zorghvuldich gedragen,
mandeeren de aenbevoolen altijts goede wacht
te houden, op dat door eenige quaatwilligers
niet onversiens mochte werden overvallen —
hier mede bevele godt bevoolen en den —
goeden uytslach toegewenscht, onderstont
In de vestingh van Perac desen 9 maart ao 1680 —
UE goede vrient en was geteekent Adriaen —
Wilant

Rapport aenden

coopman en opperhooft der vestingh
Perach Sr Adriaen Wilant
Beneffens dese 4 gewe is voorgevallen
int visiteeren vande Rivieren —
Larot, Brouas, Songi Boukon en —
de Rivier van Dingdingh &ca —

Naar dat Ick volgens u E. mede gegeve —
ordre dato 9 maart met de chaloupen Perac —
en Vlissingen uyt de Rivier Perach ben gezeylt
om volgens ordre van haar Ed: op malacca
de voorgemelte Rivieren te visiteeren soo —
hebbe ick dan soo spoedich als doenlyck was —
de wercken dicht langs de wal heenen gestelt,
om te sien of ter eenige maleytse [illegible] —
vaartuygen konden ontwaaren, Zijn dan —
Zynde eyck op den 13. daar aan volgende —
tegens den avont inde Rivier van Larot geseylt,
en doordien den dagh geeyndicht was zijn —
wy met ons vijfen den 14 do met den dage de —

voor

Van malacca onderdato 5 Octob 1680

roeyende het Zuyder canaal vandese
Rivier opwaarden, bevonden seer veel struyken
inde selve, die mede wel tot Boge zyn door
hecken geworden, maar en bevonden nog en
vernamen geen de minste teeckenen van vaartuygen
offte menschen, ook conde niet bemercken,
dat hier eenige vaart in langen tyt heeft
geweest doordien in dit canaal offte
Zuyder gat geen gelegentheyt en scheynt
om met vaartuygen boven te comen door den
selve geheel vervallen, en met stompen
van oude boomen verwuylt is, roeyde soo
lange opwaart aan tot datmen geen pagayen
offte riemen conde gebruycken, doordien deselve
geheel droogh en van oude boomen toe was,
sackte doen weder nederwaarts naar onse
Chaloupen daar wy savonts aenboort quamen
bleven den nacht aen boort, den 15 do
met t eerste vanden dach ondernamen wy
wederom met de roeyprauwen om het noorder
canaal vandese Rivier op te comen en te
visiteren, bevonden inde selve ontallbare
groote struycken, die mede eenendeel besocht
zyn geweest, dit canaal offte de Noorder
Rivier is veel bequamer en schoonder als het
Zuyder is, vernamen hier echter mede geen
vaartuygen offte teeckenen daer van en nadat
wy deselve omtrent 8 mylen opwaarts waren
bevonden die mede soo [illegible] datmen
geen roey prauw conde gebruycken en
vermits de na avont op handen was soo vonden
geraden weder naar onse Chaloupen aff te
sacken daar wy inde voornacht weder aen
boort quamen sonder het minste teeken van
menschen offte vaartuygen vernomen te hebben
dese rivier in aldus gevisiteert hebbende
lichten

Van Malacca onder dato 5 Octob.^r 1680

Lichten den 16 smorgens weder onse dreggs, om
nae Rivier Bouron te zeylen, daar wy den
17 d.o tegens den avondt binnen liepen —
dese Rivier is een bequame Rivier, om met
een gemeene Vly binnen en buyten te zeylen
voeren den 18 d.o met de Kodjangs de
Rivier opwaart, en naar het Velt deselve
een groot gedeelte. opwaarden was en wel
door hebn hadde bevonde niet anders —
niet dan yder mont eenige teekens van —
Vissers die daar haar onthoudingh hadden —
gehadt, voeren doen weder naar onse Chaloupen
den 20 d.o lichten wy weder onse dreggs om —
nae Rivier van Brakewas te zeylen en aldaar
binnen te loopen, maar bevonden voorde
mondt vande Rivier soo droogh dat niet
geraden vondt, om met een Vly met de —
Chialoupen binnen te zeylen, en Smits
het springh tij verloopen was dachte —
Vaatsaem weder in Dingdingh te zeylen —
daar wy op den 22. d.o met sons ondergaen —
opschieten, den 23 d.o smorgens met den dagh —
bemande weder onse Vaij Pruimen om de —
Rivier van Dingdingh nader te visiteeren, voeren
deselve een groot gedeelte opwaarts, maar —
en bevonden nader voor ons hier nu niet
te verrichten, lachte de kalven weder —
uytwaart naar onse Chaloupen daar wy —
savonts omtrent 9 uyren aen boort quamen
dit nu sooverre volvoert hebbende, en niets
gevonden hebbende dachte niet Vaatsaem —
Zeewaerts meer heenen te wenden, dan weder
nae besettingh inde Rivier van Perak, —
daar wy weder bekanden op den 25 d.o met de —
Chaloupen binnen gearriveert waar nader niet
meerder —

Van malacca onder dato 5 Octob. 1680

Onderdes wordt ter materie te brengen sal afbreeken en trachten te schryven onderstondt u E. geringen dienaar en vriendt was geteekent Jan Ammansz: in margine stondt In de Chaloup Vlissinge desen 25 maart 1680

Malacca

Aen d' Ed. Heer Jacob Jorisz Pits Raad Extraordinaris van N. India gouv. en direct. der stadt en fortresse malacca mitsgaders den aenkleeve van dien, en die van syn E. Raade

Ed. Eerentfeste, Achtb. manhafte wel wyse voorsien: en seer genereuse heeren

Achtb: Heeren

Achtervolgens u Ed. achtb: ordre door den coopman en opperhooft, der Siraase besettinge S. Adriaen Wilant met 't jacht de Koop (op 20e der afgeweekenen maant January) alrede in voorsz: besetting aengebracht, ende zy ter handt gevoegt ben ik den laatsten do. met de chialoup de windhondt (onder godes zegen) uyt de Rivier Pedanaqueda gezeylt en soo spoedich als mogelyk na [illegible] op 8e bedde Bracke gearriveert bevonden aldaar het Engels jacht den quedasen marchiandt met noch een do. Sloep ter anker en zeevaardige legen

leggen, om hunne voyagie naar souratta
te volbrengen, doch mits onse verschyninge en
't overhandigen van u Ed.e eerb: missive
hebben zy s: smiddags seyl gemaackt
en ged.e reyse ondernomen, latende gemelte
brieff in handen van deselve M.r mitchell
hickman op hier nog wesen leggende madras
schepen die deselve oock met sich naar boven
in gnaden gevoert heeft, met toeseggingh
dat ons den p.e schipper brykoff, en swart
matthys pieter, (die alhier nog in wesen
waren) in corten aenboort (mits restitutie
vande genomen maeyse goederen) souden
gevoert werden, welcke restitutie ook
volgens ordre hun aengepresenteert en
belooft hebben, soo is daar op gevolcht
dat op 14.e van voors: maant hetselve
Contract met zyn bondgenoten den nachoda
hitchie vant 't verovverde vaartuygh om
aangetogen goederen, tot ons aff is gesonden
't welcke hun onder behoorlyck Cognoissement
overgedaan hebben, en daarmede bondgenoots
mijn schrijvers, aan d' verdere Engels:
Inwoners s' daags daar aan zynde den
15.e naar boven gevolontarieert, en is den
langverwachten p.e schipper met gen.
swart matthys den 21 d.o daar aenvolgende
gearriveert, en by ons aenboort, mits
wetende dat hy brykoff een hondert Rs.
die ged.e Engelse voor hem verschooten
hebben, tot voldoeninge aende selve doehoofdige
maeys.e heeft moeten uytkeeren, de verdere
verloopsvoyt vandien, gelieve u Ed.e
achtbaarheden uyt deselve annexe geroegde
brieven

Van malacca onder dato 5 Octob 1680

beleeden en patienten te beoogen waar aen —
mij dan eerbiedigh gedragen, —

Soo veel dat de saecke betreffende mijn aenwesen
voor quadde en aengaende den stierman Dirck —
Abrahamsz: van Rotterdam, in u Ed: achtb:
ver gegeven ordre vermelt hebbe ick —
verstaan dat al over drij maanden met den —
Engelsch Jagt naar Bengalen is gevlucht, soo —
dat ick niet meerder weet in dese by te —
brengen, als dat Zeker schip dat Zelve naer dat op —
21 Feb: van quedda geseijlt, den 25 do: daer aen
geweldigh in Pera op mijn bestelde Jacht —
weder gerecomandeert ben, waermede Ed:e
Erentfeste achtb: manhafte wel wijse voorz:
en seer genereuse Heer, Deese met toewenschinge —
van een heylsame vreede en Zegen in u Ed:
Loffwaerde gouvernement besluytende, sal deselfste
altijt trachten te zijn, en beyven, onderstont —
achtb: Heeren u Ed: geknoopten en —
geringen Dienaar en (was geteeckent) —
Jan Limmansz in margine stont 't Jacht
den Wintvoogdt in Perack Rivier 8.e
maart Ao 1680 —

Rapport gedaan

Aen d'Ed:e H:r Jacob Jorisz: Pits Raad Extraord:
van N:s India, gouverneur en direct:r der Stadt en —
fortresse malacca met den aenkleven van dien, en —
die van syn E: achtbaren Raadt. Door den Coopman
en fiscael Anthonij de vogel

Ed:le Erentfeste achtb: manhafte wel
wijse voorz: en genereuse H:r en vrunden —

Achtbare Heer —

Achtervolgende u Ed:e commissie de dato
8 deser —

Van malacca onder dato 5 Octob:r 1680 —

8 Sept: 1679. heeft het u Ed: achtbaarheden
geliefft in den dienste der E: Comp:e noodig
geacht mijn persoon te committeren —
om de schepen 't huys te Bergen (de vlagge,
voerder 't huys de Stryen, Mijnerbergh —
en Croonvogel alle naer de kust Chormandel
item 't schip de Eetnoo naar Sumatra en —
Aardenburgh naar Bengala gedestineert —
tot het Zeeant dingdingh te convoyeeren
principael: om den then als andere particu-
liere handel (... tot prejuditie
van Comp:s negotie te proveneeren, en
tegen te gaan alwaar gearriveert zijnde —
de hoofden der voorsz bodems van haar —
nodige drinckwater, en brandhout te doen
versorgen, en gunnende, met ernstige —
recommandatie en inderdaetie dat —
niemant van 't scheeps volck sonder onder,
scheyt eenige de minste moetwillicheyt —
sullen plegen, soo int wegnemen van —
't vee als beschadigen van 't gewas en fruyt —
boomen, op paene van swaere correctie —
de opgemelte vloot van hout en water —
versorght de verlossinge van 't volck in prau
en de monsteringen renversie de visiten gedaen
zijnde, onder Godts zegen haar gedestineerde
reysen van voorsz: Zeeant dingdingh te
laten ondernemen, en voorts ter naar —
welcke depesches van voorn: bodems my —
naar de besettingh van prau sal hebben —
te begeven omden aldaer in voorraet leggen
then med chaloup de schar oft catap —
ofte andersints int jachye de hoop of ...
chiacoup de winkront, indien den onderkoopman

S E

Van Malacca onder dato 5e Octob: 1680

Sr Arnoldus de Carpentier nevens de
twee laast genoemde bodems van Queda
in pera [illegible] gesonden zijn, te scheepen
en naar Malacca te transporteren, dese
woorde van 't geene wyders deze Commissie
soude connen voor te vallen in scriptis
te rapporteren [illegible] in maniere
hier navolgende verwoegens wert [illegible],

Naar dat wij dan op 9e der gepasseerde maant
ons affscheyt en instructie van U Edle becomen
hadde, hebbe ick mijn aenstonts naar Zee
ondergaan aen 't fluyt schip Kruys te bergen
begeven, om soodra 't doenlyck was de scheepen
Zee te doen kiesen, dat vermits contrarie
wint en stroom lichten wy des anderen daags
den 10e do. zynde Sondagh met het aencomen
van den dagh onse anckers en staecken dwars
in Zee, dingsdagh zynde den 12e do. passeerden
wij tegen den avont Cabo Rachado en
op donderdagh den 14e po. passeerden, en synde
gedurich [illegible] Contrarie
wint, [illegible] wij op donderdagh zynde den
21e pero onse anckers omtrent den middagh
ter reede van Dingdingh [illegible]
gront vallen,

De meergemelte reede geanckert zynde is
de opperhoofden der scheepen aenbevolen, geen
tyt te versuymen maer op 't spoedighste
hun water en brandhout in te scheepen
met speciael verbodt geenigh van 't schipvolck
wie 't oock soude mogen wesen eenigen mensch
schaden soo int beroven van 't een als 't [illegible]
der fluyt coomen [illegible] te plegen 't gunt
gehoorsaamt en achtervolgt wiert

Den 28e zynde donderdagh de scheepen van Dindingh
water

Van malacca onderdato 5 Octob.r 1680

Gewatert, en brandhout volcomen versien en
zeylvaardigh zijnde heeft ter presentie van
den onderkoopman Nicolaas Ansloo ende
adsist.t Jan Steen als gecommitteerdens
de gem.te bodems gevisiteert en ingevolge
vande hier nevens gaande monsterrollen
gemonstert van welcke twee voorsz: visiten
als mede continueele aanwesen der aengetogene
schepen) mits dat tot prejuditie van
s'Comp.e niet kan wandel als andersints
is strekkende connen bespeuren off achterhalen
welcke visiten en monsteringen dien dach
zijnde voltrocken lichte d'admiraal
s'anderdaags den 29e 's morgens vroegh zijn ancker
met 't aencomen vanden dageraat en
settende wat van de wal tot verwachten
dat de andere schepen hun van geselschap
onder zeyl souden begeven dat g. observeert
wiert latende onder 't zeyl de
witte vlagh waijen, en een canon schoot
schieten op dat de opperhoofden der schepen
souden aenboort comen, om hun afscheijt
en transport der vragen aenden coopman
S.r Isaacq Papineau te nemen/.

Den scheepsraet vergadert zijnde uijt de
naarvolgende presente personen, als
Anthony de vogel en fiscael den
coopman S.r Isaac papineau, Hendrick
Geus, albert van Iselmuijden, Corstiaen
duijtshoeck, steven Claarbout, Jan
van Harren en Leendert Laurensz:
schippers, item nicolaes Ansloo, onder
coopman heeft den ged.t S.r Papineau

voorgedr.

Van malacca onderdato 5.e Octob. 1680

volgens u Ed. instructie voorgestelt ende
overwogen wordende, 't bevindt dat de vloote gebrackt
en alsoo den schipper van Laren voornt. in
raade produceerde dat vermits hem van
Laren soodanigen drie man als hem volgens
ordonn.e vande g.l over door den Equipagie
m.r S.r Caarten Visser onderteeckent op
dingdingh te sullen gelevert vande Fiscael
vermits bij d.o ordonn.e d'ordre vand'l Ed.e
~~Fiscael~~ (~~vermits~~ heer gouvern.r: niet te
bevolen) wordt geweygert, en bij manquement
derselver sijn swacke en periculeuse reyse
naer Bengalen en inde rivier de Ganges, niet
konde voortsetten, is in raade gedelibereert
en overwogen off den voorsz: schipper van
Laren met 54 koppen sijn schip niet
bequamel. konde door zee brengen, en sijn
reyse na Bengalen voortsetten, waar op den
Raat heeft geordonneert bijsonderlijck
die vande Navigatie bij schipper van Laren
soo wel met 54. als 57. koppen sijn schip
naer soodanigen plaats te kunnen regeren
waermede de vergaderingh is gescheyden
breeder bij de resolutie N.o 2 blijckende
waar op de gesamentl. [illegible] naar Godes
segen en behouden reys toegewenscht hebbende,
haar afscheyt hebbe gegeven en ijder na hun
respective schip laten vertrecken, en vermits
den avondt opkomende was ende schepen, alsoo
de stroom daer was [illegible] mosten
heb ick mij dien nacht aan boort vanden
admiraal noch geconfineert

Des smorgens op het [illegible] quam den ondertoop:
S.r Arnoldus de Carpentier van 't Jacht
de

Van malacca onderdato 5 Octob 1680

de Hoop dat 's avonts gesien was aan boort
vanden admiraal en dat selven wyders
anderendaags inde morgenstondt wanneer
de schepen weder ancker lichten en
't zeyl gingen door het noorder canaal
nade baay van dingdingh, als mons.r Carpentier
met de Hoop en 't ca met de Chaloup de
Schar, waar mede 't ca des snachts inde
buytenbaay voor de besettingh van dingdingh
ten anker quam, rapporteerde van ged.e S.r
Carpentier verstaan, dat den opperstierman
vant Jacht de Hoop Jeurriaan Vrijhoff
op sijn eygen privé sonder consent offte
ordre te geven aen lant gegaan, en nu
door den comm.r aldaar in apprehensie
gehouden was, sonder hem (niet tegenstaende
diverse versoecken) en het chantier te
willen largeeren.

Sondagh den 31 't jacht de Hoop nog verachter
uyt sijnde en onaffgevaren was vanden
voormiddagh inde baay te kunnen sijn
begaff ick mij omtrent ten 8 uyren met
aengetogen schar, naarde voornoemde rivier
om den aldaar in voorraat leggende tin,
aff te haalen, en 't selve int Jacht de Hoop
dat geordineert hadde in dingdingh te blyven
te schepen, hebbende wyders ordre gelaten
dat soo dra de geemelte Hoop, aldaar aen
gekomen soude sijn, den boeckhouder
Adam van Gripsbeeck, sich insgelycks naer
't Jacht Laaren om den voorn: tin te
ontfangen, aenstonts soude begeven, alwaar
ick 's avonts met [illegible]: schar aenquam

naer

Van Malacca onder dato 5.e Octob.r 1680.

Naar dat den voorn.e boeckhouder Grijsenwe
op 8.en Januarij [illegible] namiddagh op het
Jacht Laaren was aengecomen, is bij hem
daags daer aen den 2.e d.o den aldaar in voorraet
zijnde tin ontfangen en inde chaloupen
schar en catap geladen, bestaande in
862 baren uijtmakende 99 bhaar 132 lb
soo in [illegible] als ad Negotiam bemarckt
daar onder gerekent soodanige 466 lb. als met
de J.o aankomste vant opperhooft S.r Adriaen
Wilant op Malacca te kort is gevonden
bevonden volgens de missive vanden boeckhouder
S.r Casper [illegible] met de factuur en
cognossement hier nevens gaande, met
welcke twee voornoemde chaloupen wij
des anderen daags zijnde woonsdagh den
3 d.o rijsen den uijt voor [illegible] opgaan van
'tJacht Laaren, (latende de besettingh aldaar
in goede ordre) naar dingdingh gesolveert
zijn, dan vermits de schar de zeepaart op den
ingangh vande Rivier niet te boven konde
[illegible] mosten ooch de catap [illegible]
een goet stuck weeghs voor uijt was, heeft
Jck mij met de [illegible] naar de bhaar
van dingh dingh begeven alwaer sij op den
middagh met de catap omtrent den avondt
aenquamen, welcke incomende tin aenstonts
uijt gemelte catap int Jacht de Roos
die wij alhier nevens de windhont vanden leggen
is overgescheept

En alsoo den ondercoopman S.r Arnoldus de
Carpentier met mijn aencompste op gemelte
Jachje mijn heeft aengedient dat den
Stierman Daniel Jong van zijn commando
en bestinghe vand' chaloup de Windhont

om

Van malacca onderdato 5e Octob 1680

om deselfs: ongaarne sauter, hadde affgenomen
den stuurman Jacob Claarbout, in
desselfs plegtinge by provisie hadde laten
succederen, den opgemelte Stuurman
Jong of Bastardus van [illegible], uyt
onslage van zyn opperhooft op de koop-
als opperstuurman gestaalt hadde, breeder
bij de attestatie en resolutie van den 21 9ber
des verleden jaars get: No. C. [illegible],
maar in plaatse bij Daniel Jongh van
zyn voorgaande fouten en quaat com-
portement souden afftestaan, beklaagde de
carpentier voorn: hij stuurman te
vandaagh tot daag, soo met dronckendrincken
als non observeringe van zyn bevelen
orders en 's Comp:s diensten quam te maacken,
ja soo verre dat hem niet ontsien heeft,
zyn opperhoofden en andere officieren
in zamenspraecke te schelden en belasteren,
genoegsame [illegible] gronden om
het gemeene volck aan zyn zyde te krygen
en tot seditieuselyt en oproer uyt te barsten
uyt welcke hoogrouchtige redenen; als om
verdere inconvenientien en comp:s schip
en goederen voor schade te prevenieren,
heeft [illegible] nemen van u Ed: voorsz
stuurman Jongh dp. offe achter op de koop
doen vast en zeer versekert sluyten, om
tot malacca gecomen zynde, die saaken
nader te ondersoecken, en u Ed: ordre
te achtervolgen, in welcke plaatse den
botteliuer Adam van Gripecove als
opperstuurman in plaatse van voorgemelte
daniel Jong voorgestelt en [illegible]
&c —

Van malacca onderdato 5e Octob. 1680

is, om d'e Jacht weder den dach op noch Zynde stierman naar malacca te brengen —

Des middags de Chaloup de schaar aengehouden en den Chin als vooren int Jacht de hoop — overgevoert zynde ginck ick op de wintront — over latende d'e Carpentier opt Jacht de — hoop en begaven ons naar de middagh gebeden. onder Godes Zegen naar malacca alwaar ick — op den 8. deser met de wintroudt god loff — ben gearriveert. —

Zynde U Ed. hier het bovenstaende al het — gene op dese voyagie, en commissie is voor, gevallen en niet wyders vetonde, dat — waerdich is gerapporteert en in scriptis — gestelt te worden sal ick dese hier mede besluyten, en U Ed. in Zyn Loffelycke — Gouverno veel heyl en Zegen toewenschende blyvende sal Zoo steets trachten te blyven — Onderstont U Ed.e Heer, U Ed. onder, danigen en verplichten dienaer — was geteekent Anthony de vogel, in — margine stont Inde Chialoup de Wintront — ter Rheede van malacca den 8e Janua: A.o 1680 —

Rapport Aen d'Ed. Heer —
Jacob Jorisz pits Raad Extraordinaris van N.ts India mitsgad.s Gouvern.r en direct.r der Stadt en fortresse — malacca nevens den Resorte van dien en Zyn — E.l Raad gedaan door den onderkoopman — arnoldus Carpentier op Zyn arrivement p.r Jachje de goede Hoop, en de Chaloup de Wintront van Pera en Dinghdingh — nevens de besettingh voor queda. —

Ed.e Achtbare Heere. —
Op den 10 der maant November A.o passado — was

Van malacca onder dato 5 Octob: 1680

Gewas ons jongste affscheyt van u Ed:s waar
op wy ons aenstonts aenboort vande twee
voorsz scheepies vervoegde na gedaene monste-
ringh lichten wy ons ancker stellende onse
cours na patra off dingdingh die quade
op den 16e d:o door contrarye wint genootsaackt
zynde lichten wy ontrent 1 myl voor de
de groote sambelangh ons ancker vallen
en alsoo den stierman daniel Jong sedert die
dagh onder dranck wat verleufdt hadt
soo heeft hy aenstonts weer zyn ancker
gelicht, en is alsoo met uytspraeckende
woorden ver by ons gezeylt seggende gly
betracht Comp:s dienst niet by daer
noch niet mede te vreeden zynde, zeylde
weder achter ons om, en comt alsoo met
de zeylen op de mast recht voor ons tot
groot verwonderingh van malcanderen alsoo
ons ancker op en neer stont niet te
beschadigen, op den 19 d:o zyn wy godt lof-
danck) in dingdingh gearriveert alwaar
wy de peralen bewinthebbers u Ed:s missive
neffens de andere goederen hebben over-
handigt, des u Ed:s uyt dese neven-
gaende quitantie kunt beoogen, ende
alsoo wy op den 22 d:o eenige klagten van
't equipage kregen, waar op Ick aenstonts
de scheeps officieren neffens de perale
bewinthebbers liet by een komen, na gedaene
examinatie bevonden wy dat de voorsz:
stierman daniel de Jongh den quartier-
m:r vande capp Jan tomasz: seer
hertigh geslagen hadt, daer op dan noch
na rype deliberatie goet gevonden is
den voorsz stierman daniel vande Chaloup
op

Van malacca onderdato 5 Octob.r 1680

op 't Jachje over te nemen om onder meerder
opsicht Zyn dienst te doen en Indischeschs-
plaats op u Ed.e approbatie gestelt den
Stierman Jacob Claarbout om aldaer
Zyne dienst waar te nemen als u Ed.e
uyt d'ese nevensgaende resolutie N.o 2
sult bevroeden [?].

Nadat wy ons daer van water en brantkout
voorsien hadden hebben wy ons ancker des
namiddags Zynde den 22e gelicht en Zyn
buyten dingongh [?] 't Zeegrant [?] om onse
reys na queda (alwaar wy den 26e (gode
lof ben danck) gearriveert Zyn) te vervolgen
met onse verschyningh aldaer, hebbende
mede gegeve instructie de scheepsvrinden [?] te
worden gewesen om haar luyden van ignorantie
niet te kunnen excuseren, en alsoo wy onder
de wal 2 a 3 vaartuygen meenden te sien,
soo sonden wy de Chialoup met de schuyt wel
bemant derwaarts meenende alsoo kundschap
hoedanich het boven gelegen was te bekomen
evenwel als sy d'onse gewaar wierden,
setten op loopen en haalde [?] francoises [?]
in een nauwe spruyt alwaar se vand'onse
bevryt waaren //

Op den 27e smorgens is Sr adam van
grisdorp [?] met beyde de schuytjes wel
gemonteert en een witte vaantie nade
queda gevaaren, om 1 a 2 visschers te
bekomen, de welcke met syne comste aldaar
mede verschenen en door haar vreesach-
tichheyt in 't eerst wel wilden te vlugh-
ten [?] hebben gehoort maar op Zyn [?]
versoecke en onder 't protect van 't witte
vaantie

Van malacca onderdato 5 Octob.r 1680

waarin den van baarel: sich perstouse onse
voorsz. Sr gripperone te naderen, en met
hem aanboort quam, die welcke ons nagedane
vragingen) antwoorde alsdatter van dit jaar
geen moorse schepen waren geweest, maar
datter wel twee engelsen en een chaloep
geweest, daar nevens ook alsdatter een maant
bevoorens onse commies tot een Engels schip
naar Bengalen vertrocken was, daar nevens
alsdatter 4 a 5e maanden bevoorens een schip
van over malacca met Siam. soude gaan
en aldaar een persoon met 30 packen
gelaten had, was geweest na twelck dan
alles van ons wel verstaan zijnde versochten
hem om ons tot afvorderinge van nodige
verversingh niets betalingh te dienen
waar toe sich onwillich thoonde dies hem
te kennen gaf te vreesen van hare eerlijcke
onbeschadigt liten, dat zij ons daar in
wel mochten dienen, 't geen hij afgeseyght
zijnde maar van een hoogen huiden
voorsien te zijn maar wel een vrundschaps
van een brieff aen d' engelsen alsoo zij boven
inor te zijn, te willen bestellen dies
men hem met een compliment brieffie
derwaarts depescheerde, dien hij ook aenstonts
bestelde en des avonds is Sr gripperone
weder na de brantwacht gegaan.

Des smorgens den 28o. verscheen Sr
gripperone van de brantwacht weder,
rapporterende geen vaartuygen vernomen te
hebben, waar op den 29 do. des naarmiddags
ons twee Engelsen en een maleyer met

een ink

Van malacca onderdato 5 Octob. 168[illegible]

Eenigh verwisselingh verschenen, welcke Maleijer
ons uijt de naam vanden Coninck affvraeghde
off wij uijt oorlogh off vreede quamen, waar op
hem antwoorde dat wij niet uijt oorlogh
maar als Zyn Maj.t eenige gesanten met volle
last en macht believde naar d'E. Ed.e op
malacca te senden dat wij dan geneegen d'E.
Comp.e met Zyn Hoogh.t om in onderlinghe
vrundschap te zyn, seer geneegen is als onder,
danende d'E. Comp.e mede soodanigh gesinde
waare, waar op de voorsz: maleijer sonder
de Engelsen is vertrocken, en de voorsz
Engelsen genaamt Hardt Methorst en
Coenraat Metger leverden onder een
discours een compliment brieffie vande
verdere bovengemelde Engelsen, welcke
voorsz Engelsen ons dan verder openingh deden
dat 't geen de quedase visser ons gesegt had
t'wraecken als datter vandat Jaar geen moorden
gevallen waaren, maar dat de selve kare-
legatie veel in Achin maeckten
maar datter boven in de quedase rivier twee
Engelsen en een chaloup leyden, daar
medeis ook van waar uijt gerust wie
toebehoorende en waarin kaar uijt en in
voor verladen was, als 't schip de Condoor
daar op de Coopman is Robbert Freeman
toebehoorende den gouverneur van Madras
alwaar 't huijs verkoort groot 100 Lasten
gemant met 60 coppen en gemonteert
met 10 stucken geschut, zyn meede
alderhande cust cleeden, niet seggende
de quantiteijt zyn uijtvoer soude zyn

12.

Van malacca onder dato 5: Octob: 1680

12 Zeijlprauwen en 500 pecul Thin als bekomd-
hebbende 't ander schip genaemt S:ta Maria
Hooft dezelve is den stierman genaemt
Alexander Lasse, toebehoorende eenen Mr -
Jemskorn vrijcoopman op Masulipatnam al-
waar 't huijs hoort ende mede vande schepe-
groote gemaakt en gemont: als 't voorsz schip
zijn tweede 40 a 50 Packen Masulipatnamse
kleeden, en uijtvoer sonde zijn 10 a 12 Zeijlprauwen
de chialoups zijnde de twee gebroeders welke
toebehoort hebbende den Engelsch coopman
Mr Smith daar de Bengaalse stierman met
booter en Peper malacca's kroone mede-
verschenen is gevoert en vande Engelsen
in aatchin genomen dies in de voorsz chaloup
eenen Alexander Ogilvie, zijnde tegenwoordich
in Queda) toebehoort en daar mede vandaar
staat te vertrecken Haspuys(?), Thin en Voltingh,
oock seyden sij dat schip de Quedase coopman
daar Capt: Nevison op is van Siam gevonden te
arriveeren, om de voorsz Alexander ontset(?)
die door de voorsz Nevison om al het Thin
voor den Siralse(?) volkeren op te koopen, daar
geraeckt was, weder te halen, ook zijde zij hadden
dattet den maant bevoorens onse connste(?) een
Engelsch schip naar Bengalen verbrand was
den capiteijn derselve was Mr Cardet(?) de welcke
de Hollander die tot Queda getrouwt was
mede genomen had, en zijn ladingh was
Zeijlprauwen en Thin, twelcke alles van
haar lieden wel verstaen hebbende, onder-
vraagde haar eerst van deze en daarna
bevestig(?) seggende in Zo van goede(?)
wel bericht te wesen dat haar lieden ingelaeden
hadden

Van Malacca onder dato 5 Octob 168[illegible]

gesonden onder protest van Engelsen dat de
vragt niet haar maar der mooren te zijn
bysonderlijk: de 30 packen die uyt de quodale
coopman (onder protest van alexander
oldfield) daar gelaten zijn, deselve en dat wy
niet wilde vertrouwen, dat zy lieden onder
mooren wille daarom met d' E Compe in
eenigh verschil sochten te brengen, die
haar cargo maar eygelijck beliefden aen
te geven, waarop zy lieden ons met een
patiense stemmen verclaarde dat haar
cargo e met der mooren, maar der Engelsen
die de voorsz: schepen toebehoorden te wesen
en dat zy het laaste van January oft febr:
stonden te vertrecken, de voorsz: Engelse bynde
ons ooch met goeden ernst als dattet tot
den 15 a 20 der voorleden maart een moors
schip genaemt dansburgh met 60 packen
van madras, op hebbende een deense schipper
en stuyrman, soude arriveeren doch na
verloop van die tyt aldaar wel mochte
binnen loopen, waardoor wy dan goet
gevonden en geresolveert hebben de voorsz
tyt tot den 25 a 26 do aftewachten, om
off wy 't geluck van hem te bekomen
mochten erlangen, en voegen haar lieden
seggen wasser van dat Jaar wel 15 a 16
groote schepen binnen aldaar geweest,
en alsoo de voorsz: deense moor, voor de
bestemde tijt niet verschenen, vertrouwde
dat hij aldaar mede tot zyn negotie
plaats verooren had, en alsoo tegen den
avondt de wint wat begon te wacheren
waar door d' Engelsen de rivier niet dorsten

lichten

Van malacca onder dato 5^{e} Octob 1680

hebben dies ons vriendelyck versochten te moogen
vernachten, 't geen haar lieden toestonde
en zijn alsoo des anderen daags smorgens
vertrocken, met besluyte om na de twee
Hollanders, als Jan Cristiaensz: van Aelbuys
en Dirck van Gil te vernemen 't geen Zyl:
p^r memorie aenteeckenden en soo voor
als op haar verzoek ons vriendelyck noodigde
om ymant onder hare bescherminge mede
na boven te nemen 't geen ick vriendelyck
afsloegh haar voor de beleeftheyt bedanc-
kende, en zyn alsoo vertrocken smorgens den
eersten december verscheen S^r [illegible]
vande brantwacht weder passeerden
maar twee kleyne visschertjens vernomen te
hebben en omtrent des middags verscheen
ons een maleyer om den pas na oedjangh
salangh waar op wy hem vraagde waar
van daan was, seggende deselve vande voors:
plaets daer na van atchin en ter caaste
van mallacca, en dat hy deselve over twee
maanden, meende te verlaeten, en alsoo
zyn schryvens hart hem d'ogen uyt [illegible]
gelyck betoont kan worden soo ick hem
gaen, met de commandatie van niet te
verbreken sonder gevisiteert te worden
dies alle avonden op hem lett passen, des
anderen daags den 2 d^o is de chaloup
de [illegible] om noodich drinckwater aldaer
[illegible] gegaen en met den gecommandeerde
dat de soldaten onder 't water halen wel
wel gewapent moesten zyn, en des avonds den
derde waeck Jurriaen Veldmans wel
gewapent na de brantwacht gegaen, des
anderendaags smorgens den 3 d^o wedergecomen,

Zynde

zijnde al mede niet vernomen te hebben en
des namiddags vertrocken de chaloup met
drinckwater weder —

Op den 4e do. des naarmiddags vertrocken Sr.
Grijpecoven met de voorsz: maleyer die op den
eersten dito om den pas na Oedjangsalangh
versocht had, maar soo dra hij de voorsz:
Sr. Grijpecoven gewaar werde stelde hij sigh
eenig op 't loopen, maar door d'onse bekant
zijnde versocht aende voorsz. Grijpecoven
onder presentatie om niet aen boort gebracht
te mogen werden; aen boort comende
verclaarde hem, door zijn volckx wegen
en fugativeit prijs voor d'E. Comp.e te
wesen en daar in bevonden als volgt

1/2. last rijs naar gissinge
1/4. do. padij —
7. stroye bondeltjes daarin 48 p.s grove kommetjes
1. do. do. met 11 p.s soo schotels als sprayen
1. do. do. met 8 p.s C.e geschilderde kelckjens
10. stroye sackjes met groene Tobacq —
1. buffels gordel met silver beslagh —
1. root beursje daar in 8 p.s kopere ringetjens
8. potten met suycker koninck
2. krissen waarvan de eene beslagen is
2. musquetten en een Chineese kouwe —

Op den 5e do. is Sr. Grijpecoven met de
sluyp wederom en de chaloup langs de
wal naar Out Quedda gegaen, alsoo wij ze
vaartuygen derwaarts sonden; des anderen
daags den 6 do. quam een der twee voorsz:
Engelsen, genaamt Coenraat Metzer, van
boord met eenige verversingh, de welcke
ons rapporteerde nade twee voorsz Hollanders
vernomen te hebben, en verstaan, als dat
d'eene Jan Eldt maar met meerder daar
bevonden —

Van malacca onderdato 5en Octob.r 1680 –

bevonden als dan bysonder ontfangh voor ons —
waarden menende dat wy haar van boven
souden haalen, die haar verschuylden, ende alsoo
de voorsz: Engelsman ten eersten weder —
afgebroken soo heeft hy syn vrundelyck noode-
om ymandt van ons onder Zyne bescherminge —
mede te krygen) niet kunnen achterwege —
laten, niet tegenstaande ick hem soo —
Ernstigh bedanckten, seggende wy sulcx —
niet vermochten, derhalve niet nalatich —
vandaar in te persisteeren, waardoor dan
den Stierman Jurriaen Vryhof niet tegen,
staande hy u Ed. ordre soo wel als wy —
bewust heeft, soo genegen wirt, en gaande —
traachte om met de voorsz: Engelsman —
Zyne reyse mede na boven te nemen, niet
tegenstaande ick en den derdewaack Jurriaen —
Tielmans alle middelen (buytensluytingh —
't geen wel mochte geschiet hebben gewerckt
aanwende, om hem van Zyn voornemen te —
beletten, daar op hy my tot Antwoordt gaff —
niet ander maat meedes myn te Zyn, die hem
daar in niet te commandeeren hadt, en
seggende de voorsz: derdewaack seyde, hy —
hadde ick wil my uyt 't schip gaen waar op —
overgestapt is en alsoo gegaen, gelyck u Ed.
breeder uyt dese nevensgaande attestatie —
belieft te beoogen, geteekent No. 3. den
9 do. is Sr gripscove met de chaloup —
van ont quedda weder gecomen sonder yets
opgebracht te hebben, alsoo hy seyde als dat
er drie vrankens de springen ontrent ont
quedda ingeloopen waeren, alwaar hy haar niet
konde bycomen, waar op hy instonts na Pu. Lada —
en parcelles Eylanden gegaen is, om aldaar by

ontmoetingh —

Van malacca onderdato 5 Octob.r 1680

Ontmoetende eenige kleyn prauwen op bedoen—
en is den 11 d.o weder gekomen, rapporteerden—
dat waar zyl: quamen tot binnen konde, doch
met praauwen gevoert hadde, maar geen—
vernomen te hebben;

. Op den 12 d.o vernamen wy onder B.o Cada—
soo veel boogen konde / een groot Zeyl alwaar—
de chaloup weder heen gonck maar des—
anderendaags den 13 d.o met zyn wedercomst
rapporteerde als datter drie Engelsche vaartuygen
waren geweest, de welcke met haar comste
deselve vaartuygen de Sprunt op hadden gehaelt—
alwaar onmogelyck by konde op den 14 d.o
sond ick de Schipbroeckers, met een brieff—
aen stierman Jurrien ende Engelsz: alsoo—
zy eenige kruydenierie niet verr kan konde)
naar de qual om door den visscherye besteet te—
werden, op den 15 d.o is de chaloup weder om—
noodich drinckwater aende goutingh gegaen
en den 17 d.o weder gekomen, op den 18 d.o
kregen wy dat dreigh antwoort op onse missive
van den voorsz stierman Jurrien, en d'Engelsz
als dat de coninck hem onder de Engelschen—
der handen gearresteert had, dat t'nu beswaarde=
voor hem was om aff te komen, waar op wy—
aenstonts antwoorde als dat hy geregelt=
tot zyner verlossinge diende te betrachten—
alsoo hem wel bekent was dat de verlonde hy
een na 't geseyde moorschip te wachten hadt—
gepresideert soude zyn, dies dan om zynent
wille S'Comp.s bodems niet ophercht te—
houden. op den 22 d.o versochten ons onder—
pretext van verversingh daar weder antwoort
op uyt welck wy vernamen dat de Engelsz—
groote devoir om hem aenboort te krygen,
by de coninck aenwende dieshy dan versochte
om een maleyts brieffie door claarbout gesz:—

aenden—

Van malacca onder dato 5 october 1680

Gaanden Coninck te senden, gelyck uEd.e d'uyt
No. 4. hier nevens gevoeght sult te oogen
waar op wij van tegen geresolveert, op den
24 d.o niet langer als den 26 d.o aff te wachten
gelyck uEd.e volgens de resolutie hier nevens
No. 5. sult kunnen sien, waar op de Sluyter-
wel g'armeert en gemant op zyn versoecke
den 25 d.o snachts de rivier den weynighe
in soude gaan, des anderen daags smorgens sp-
preecken vande voorsz Stierman te komen,
soo ontfongh S. E. geschreven door den maleyer-
een missive vanden Coninck de welcke door
de voorsz Laarbout liet lesen, en daar uyt
verstaan dat de Coninck tot zyn eergieringh
niet wilde verstaan, gelyck uEd.e uyt de
nevensgaande missive sult kunnen sien No. 6.
waar op aanstonts geresolveerde alsoo de voorsz
moor niet geschreven was) de bhare quadde
Zynde den 26 d.o te vertrecken, om alsoo
onse beste nadinghdingh te stooten, des avonts
alsoo de meergenoemde Stuyrman daniel van
Aracq niet vertrecken konde en tot groote
vrouwe aenslagen nevens seditie onder 't volck
vervallende het konstuyter, op den 28 d.o smorgens
ben Ik de voorsz Stuyrman op groote beloften
van betersschap, weder laten ontsluyten, en des
naer middags ontmoetten wij den moor Abdul
kadeer van welcke uEd.e missive gedateert
26 Sep.br ontfangen hebt, en mede Edm eenellerte
van ons vertrecke aande voorsz Stuyrman
Jurrian geadviseert hebt, op den 29 d.o des
avonts kregen wij noordwaarders buyten dingh-
dingh int gesicht en des anderen daags den
30 d.o quamen wij daar by, alwaar wij den Schout
de vogel aan boort vanden admirael vonden,
en nae zyn genomen afscheyt wij met kom

ons

Van malacca onderdato 5en October 1680 —

Bons derwaerts deedt om Dingdingh binnen te komen —
't geen op nieuw Jaars nacht eerst geschiede en —
lieten alsoo des 's morgens zynde den eersten deses
Jaars ons anker op 4 vadem gode lof danck —
vallen, en alsoo de voorsz: Stuyrman Daniel —
dien daer niet konde doorbrengen sonder syn —
Luytenant vandrauwe dien hij met obstinaatheyt —
in 't kruyn gaande dronck op te vullen waar —
door des avondts het geheele schip als op syn —
hoorns scheen te hebben, en dat alsoo wel hem —
wiede bestraften, over zyne groote ongeregeltheyt —
en daer neffens inde boeyen hem wilde laten —
sluyten, soo riep hy voor d'ooren van alt volck —
dat hy schipper was, en al watter in was —
hem toequam, en dat sy niet over 't schip —
maar inde respyt te commanderen had —
daer neffens dat godt hem dat in had gegeven —
met meer andere onnutte woorden, die hem —
in handen van den fiscael op den 3 do. hebbe —
overgelevert, die hem (by ofte) in gevangen —
hechtenis setten; nadat wij dan van —
noodich drinckwater en brantholt voorsien —
waren daer neffens Comp.s klein zynde 99. blaren
en 132 lb overgenomen hadden, zyn op den 4e deser —
weder uyt Dingding gegaen om malaccas reede
te versoecken, alwaer wy gode lof danck op
heden zyn gearriveert. —

Dit is Ed.e H.r al 't geen ons ten principaelste
op de voyagie voor Dingding en Queda tot dato —
deselve is voorgecomen dies niet anders ons —
resteert ten dienste van d' E. Comp.e hebben —
werden te b'oogen, waarmede onder 't hoe —
nemen van u Ed.e sullen eyndigt verhopende —
verders des E. Comp.e dienst naer uyterste —
vermogen te betrachten, waar mede afbrekende —
met wens dat den heere u Ed.e costelycke regeringe
met een langhdurige gesontheyt ter zaligheyt —
wil zegenen verbeyst, Ondertondt u Ed.e
dienstverplichten dienaar en was geteekent —
Arnoldus —

Van Malacca onder dato 5 October A° 1680.

Arnoldus de Karpentier in margine stont Int Jacht de goede Hoop komende ter Rheede van Malacca adij 31 January 1680

Voor ons ondergeschreven, van Zijn Edht. dexpres daar toe gecommitteert, gecollationeert en met zijn principaal accoort bevonden; Batavia Int Casteel ult° 1680,

Joan van Hoorn

Claas Hollaart

Adriaen Tresels 1680

Register aller aengekomene papieren Zedert 7 tot 25 februarij 1680 deses Jaars. als wanneer de papieren Jongst na 't vaderlant gesonden sijn, Concernerende het quartier van Sumatras west Cust Rakende de Mijnen &c.a met het gene daar onder sorteert, tot batavia aengebracht soo als deselve nu tegenwoordigh met de eerste retour vloot naar het vaderlant gesonden werden —

1680 —
ontfangen —
Den 22 maart p.r de fluyt de geele Beer van de west cust

Extract dagregister houdende de principaelste op Ponto Chinco en inde mine voorgevallen Zedert 7 tot 25 February 1680.

Vijf en twintigh ste weekelijcke en maandelijckse mijn en aflaij rapporten wegens de Silledase Tambanghse mijnen inde maanden Xber 1679 en January 1680 —

Twee verclaringen van verscheyde gemeene Hooghduytse bergwerckers houdende eenige misslagen die S.r Vande Graaf inde Tambanghse mijne zoude hebben begaan gedateert, 16 Januarij 1680 —

Verclaringe van 3 Hooghduytse berghwerckers wegens de visite en bevindinge vande Tam, banghse mijne, alwaar de bergm.r Clandre en agterbergh haar volck laten arbeyden dato 17 January 1680 —

Remonstrantie door den bergh m.r Clandre aan d'H.r commandeur Huet overgelevert op P.to Chinco met het appostile daarop gevoegt dato 20 Janu: 1680 —

A° 1680
Inlangen

Twee brieffjes door de bergmeester Elias Bieander en agterberg uyt Bonto China aenden commandeur Hurt na Padangh geschr: dato 19 en 31 Januarij 1680, item een antwoort vande Hr Hurt daar op gedateert 8 feb 1680

Twee brieffjes van voorn: bergmeester Elias aen Kaar Ed: tot Batavia geschr: in datis 14 feb: en 4 maart behelsende het werck der goutmijnen

Den 1 november p.r 't Jacht ~~Kom~~mekens

Rapport by forme van Tractaet door H: Nicolaj Grijn behelsende de gestalte der bergwercken op Sumatras west cust gedateert 30 augustij 1680

Verscheijden weeckelijcxe en maandelijcxe mijn en affaar rapporten zedert primo maart tot ult° augustij 1680

Verclaringe deniger bergwerckers ten laste vanden bergmeester Sandegraeff, gedateert 16 Jun: 1680

Vraagpoincten opgestelt, ende door gedachte Sandegraeff beantwoort en werden gedateert 15 Maij A° 1680.

Beantwoordinge vanden bergm.r Sandegraeff op de voorgenoemde opgestelde vraagpoincten, wesende een verclaringe vanden bergwercker Hans Nedderman gedagteekent 26 en 28 maij 1680

Rapport vande 4 jongst aengekomen gesworene wegens de bevindinge van comp.s Tambangs mijne gedateert 22 Junij

Resolutie bij den bergmeester Sandegraeff ende de 4: gesworene genomen over de order int bearbeijden der mijne te houden in dato 15 Junij 1680

Vier diverse brieffjes vanden bergm.r Sandegraeff en Jacob agterberg aende H.r commissaris Pits en Kaar tot Padangh uyt de gout mijne geschr: datis 20: Junij 7. 9. en 29 aug.o

Bati:

1680.

Particulier Brieffie van doctor Herman Nicolaij Grim aen Zyn Ed.t den H.r Ryckloff van Goens gouverneur generael van Indie geschr: dato 10.e September A.o 1680

Sondag

maandag

Van Sumatras west cust onder dato 29 febru 1680

Extracten uyt 't dagh Register deser Sumatrae, sche west cust belangende 't werck der mynen en quasties aldaar voor, gevallen beginnende vanden 7e tot 25 Januarij 1680. —

Januarij

Sondagh 7 d° Gevierdt den heyligen sabathdagh met 't aenhooren van godes heyligh woort sonder dat desen dagh yets anders van importance passeert, als dat wij in middels nae uyttersten vermogen besigh zyn, de generale missive met eenige vereyschte bylaegen, aen haer Ed: groot agtb. tot Batavia te veerdigen, om [illegible] soo vroegh doenelijck daer mede over B:e [illegible] om aldaer 't restantie peper in te nemen nae derwaerts te versenden, onder hoope dat 't noch voor 't [illegible] van de laetste [illegible] [illegible] schepen, aldaer sal connen passeeren en [illegible] [illegible] [illegible] op

maandag 8 d° Wierde den avondt tot perfectie gebracht hebbende, voor soo verre als hier ten hooft comptoir heeft connen geschieden, de gemelde generale missive en vergaderingh van voorgaende lectuer door d' E. H:r commandeur ende hier presente raet onderteekent —

Waer nae zyn E. op alles soo aenbelangende 's Comp:s ministers, bewaringe en timmeragie als andersints ontrent de raetspersoonen de nodige ordre gestelt en haer alsamentlijck te goede en vlytige toeversigt mitsgaders om aen zyn E. by eenigh importanti voorval — —

sij

Van Sumatras west cust onderdato 29 7ber 1680

bij sijn E. compe. off den inlandschen stant raeckende, aenstonts daer van kennis sullen hebben, aengebe commandt en onder andere speciael bevoolen hebbende, de fluyt de goede hoop, eerst met genoeghsamen ballast te versien, en daer naer met 't lossen van sijn inhebbende goedt voort te vaeren

't Pandaek van de gants sober geslote wooning hens der geschouwden, om dat de swaerte niet langer dragen connen, maer gedurigh wegh sacken, off bevonden de pannen tot nader occasie van benoodigingh te bergen, en d'e wooningh weder met adap te decken

Datt den fiscael mitten eersten voortvaren souw om de gevangene peperdieven nader te examineeren haere confessie te verclaren en tegens den anderen te confronteeren, op datse dan wat dieper tyde agteren mochten gebrocken, en niet soo ver verstroyt, indien en geene partheyschen en ongeschonden gaeten gesloten gehouden worden en dat hij sijn E. vrijgt hebbende, aenstonts met de Chialoup de wint houdt [illegible] Chincoswaerts stevenen inden bodem [illegible] van Japang, [illegible] von hert naer van onder dato 5 [illegible] 16, volgens sijn versoeck mede brengen soude, om aldaer sijn [illegible] te [illegible]

Is sijn E. noch heden avond met de [illegible] schuyt naer de rede en aen boort van [illegible]burgh gevaeren, doch de wint niet deustick en de stroom daer inkomende contrarie sijnde, om sijne met diem boden niet voor,

Dingsdagh 9e do. met 't aenbreken van den dagh over boort gaen soude [illegible] voor [illegible] te doen, want

heden

Van Sumatras Westcust onderdato 29 feb 1680 —

heden avondt noch niet verder dan by [illegible]
Eylandt jnde mont vande [illegible] —
hebben g'avanceert was, maer s'nachts sigh
een seer favorable Lantwint opdoende
schooten wat beter voort, gelijck oock op —
woensdagh 10e do. deselve nae wensch continueerde, soo —
dat wy den [illegible] tegenden avondt digt by sd[o] Chinco —
g'arriveert sijnde, jnde [illegible] —
[illegible] ligt [illegible] godt sy —
danck, bekomen ten Eylande aldaer arriveren.
[illegible] soo vanden present sieckende den coopman
Mr. Opdam, als vanden g'eligeerde do. den —
oppercoopman D. E. Arent Silvius [illegible] —
verwelkomt, en ingehaelt. —
't Fluyt schip Saxenb. quam onder de se —
paratie tot sijn vertreck nae Bat[avi]a buyten —
buyten sdo. Chincos reede ten anchor, en —
[illegible] afdispatchs soo veel doende te
bevorderen, is op
donderdagh den 11 do. s'avonts, [illegible] een aenvangh gemaeckt
[illegible], die hier in voorraet is, jn do. bodem
af te schepen. —
Jn passant sullen wy seggen dat er sedert —
t jo. schrijvens van dit comptoir op Padangh
bekomen, geen noemwaerdige veranderingh —
alhier omtrent 's Comp[agnie]s saecken off menschen
staet volgens 't Rapport vanden [illegible] —
Sr. Opdam voorgevallen sy, als deselve —
dat de nieuwe Berghmeesters [illegible], achterbergh
doghs maer vande [illegible] met sijn [illegible]
[illegible] ten Eylande [illegible] —
[illegible] pinangs [illegible] aldaer [illegible] —
sijnde te [illegible] g'abandonneert —
en verlaten hebbende, voorts achterbergh —
tegenwoordigh [illegible] met al sijn [illegible] —
[illegible]

Van Sumatras West Cust onder dato 29 feb: 1680

waerse knechte, en slaven de handt bieden
en met arbeyden doende waeren aen sekeren
by haer uytgekosen bergh by den goutwerckers
padi anders, en dicht by een plaats gen:
Songhypillie geleegen, gelijck daar van inde
Heer Chinese missive de dato 15 Xber, op den
17 daer aen ontfangen vermelt staet, doch
welcke aldaer opgedaen, was voor als noch onbekent
en sal ons tijde te doen visite dier plaats
eerstdaeghs naer 't gebergte van Sapenburgh
comen te besoeken. Item dat op den 25e
der voorgaende maent [illegible] zijnde kersdagh
in 't Comp.s aengelegde nieuwe boven pagger
by comen te gebleken den heer [illegible]
[illegible] het [illegible] int volgende

Dat den Luytenant de Booy, welcke hier aldaer
Sr de Graeff s'achtermiddaghs eenige schoten
uyt musquets hebbende hooren doen, den corp.l
naer de plaats daer de musquets geloft werden
synde buyten de pagger van wien en om wat
reden dat daer geschooten wiert, mitsgaders be-
bevolen dat se schieten, omdat 't een feest
dagh was, en om alle onheylen te voorcomen
achterwegen laeten souden, doch de hoogh
duytse berghwerckers de schieters zijnde
en naer dese eerste order niet willende luysteren
maer in contra met schieten voortvarende
had voorsz Luytenant andermael den Corporael
naer haer toegesonden, met last de d.o bergh
werckers haar musquets en rapieren off te
eysschen, doch daer tegens had sich voor,
namentlijk een der ondersteygers Andries Schaffer
gen.t g/ offeert, seggende dat schieten
op den kers off andre heylige dagh, in duytslant
over al gebruyckelijk was, en 't sy daerom
als niet

Van Sumatras westcust onder dato 29 february 1680

alsmet malcanderen droeve sijnde, ooc
doen wilden, sonder dat het raedt iemant
beletten souden, en waer op den E: Schaffer
geen gehoor aen dselve order oft af
radingh willende verleenen, den musquets
p.r force uyt eenen Tobias Mullenaer sijn
handt gegrepen, ende met twee schooten
tot bravade uyt der bergwerckers wooningh
gedaan hadde

Des gedachte Luytenant den graeft selfs daer
nae toe gaende, sonder dat schieten tusschen
conde al de selve niet alleen van gemelten
Pieter Schaffer geen gehoorsaemheyt verkrijgen
maer boven dat quamen den opperstyger Paulus
Tobias Kalfhrye te voorschijn, die in plaets
van sijn de graeft int defendeeren van sijn
beide te assisteeren, in contra Pieter
Schaffer en sijn mackers met woorden protes-
teerde, dat sende selfs den musq.t en die
dringende af te schieten, en waerdoor de Luytenant
bewogen werdt, den bergwercker Jeurgen
Dabito tot raedt te senden, om te beproeven
off die met goede woorden, meerder dan met
sijn commando, soude connen uytrechten
doch al te vergeefs, want daer op aenstonts weder
drie schooten tot spijt gelost wierden: waer
op de Luytenant de bergwerckers commandeerde,
man en Tobias Mullenaer vrix, begeerende
dat die seggen soude, wie voorter geschooten
hadden, doch die daer tot onder dringe
frivole excusen onwillich sijnde, en seggende
dat se niet gesien hadden, gaff de Luytenant
aende Corp.l last omdes hoe in plaets vande
schieters selfs inde boeijen te sluyten, daer sigh
den opperstyger Paulus / Tobias Kalfhrye
aenstonts

aenstonts wyers begonde vanten, niet begeerende
dat sulx geschieden soude, dogh de luytent: d'e
oppercoopman alsdoen selfs by de boyen beginnende
te dringen, ende ontpoorde de boyen voor den
dagh brengende, quamende bergwerckers —
met alle man bijeenvacht ende namen dick —
gen: Pieter Schaffer de stoutigheyt, om de —
boyen uyt des comp:s handt te wringen, den —
selven vader met 't eygens 't been slaende en —
ongenomen op hem scheldende, waer ~~door~~ door
den Luytent: om beteringh te maecken —
't wachts volck met haer geweer uyt buyten —
comen, treden by de bergwerckers eendracht
zynde, hadden die wel uytdrinckende onder —
malcanderen gesegt, dat d'eerste, die haer —
off ymant van haer allen mochten willen —
aengrypen, hy moeste van d'eersten die hy woude,
ende de voeten sonder krappen, en toonen dat sy
bergsluyden waeren, scheldende den opperstyger
Bonius int midden verkeerent op de luytent: —
ende corp:le, treden den luytent: niet langer
~~niet~~ connende verdragen had hy dad absolute
ordre gegeven om d'o Bonius in apparentie —
te nemen, doch dit niet vande andere —
bergwerckers gehoort zynde, hadden se voorsz
Bonius int midden van haer gehaelt, om —
hem te beschermen, continueerde voort vandien
met fulmineeren totdat de luyt: niet —
rottangh inde handt tot haer intrad, haer —
dreygende, soo se haer luft niet wilde houden
daer niet te slaen, alswanneer den opperstyger —
Bonius de Luytent: by de hairen grypende
ende d'andere bergwerckers hem voorts om —
ringende hadden se den luytent: den boos
tyts geslagen, ende daer na de voet den soed —
[illegible] bervieren die met de kolff van syn

Musq:t

Van Sumatras westcust onder dato 29 february 1680

Bewesen ruymbaen maecken, onder Luytenant=
uyt 't gedrangh en vande slagen weder
bevrijden ongemelden krijgers getracteert,
gelijck oock niet, a[min]dienende slaven michiels
vrouw, die haer man weder te huys comen
gedaen hadden, onder den luysteren raedt de
Luytenant= voor los, en greep den halve piecq
om ruymbaen te maecken, waerdoor eenige
der berghwerckers, 't hasspat lijdende
deden twee der slaven te voeten vinden schafter
en Jacob Engelen haer dedwoing omonder
de halve piecq vande graeft te rucken
en hem andermael bij de hairen te vatten
en te slaen, doch de graeft haer van sijn lijf
willende houden, waeren die twee door de
halve piecq op eenige plaetse gequetst geworden
wes mede de sentinel naemen naer de poort
toe, die door haer selfs bevonde toegesloten
was, en voorts naer de buyten de pagger
geraeckt sijnde, voorts gesamentlijck aen kant
den bergh af en vandaer naer Sillida
with voorts naer Xee Chinees verkochten
waeren, om aldaer nogh, als off se groot
gelijck hadden, haer clachten te doen
doch geretourneert sijnde, had de graeft
den opperstijger Poulus Tobiasz Kalfinck
en den onderstijger Pieter Schaffer in
expardenlid genomen, waer deselve tot noch
toe niet gelargeert waeren: gelijck dese
violente actie bij den attestatie der requisitie
vandien gen: Sr de graeft beweegt en
door den berghschrijver Luycas van Kuypen
besz: omstandiger connen gelesen werden
evenals noch bij een andere attestatie dat
sommige der slaven berghwerckers slandedagh
gesegt

gesegt souden hebben dat hadden sy voor —
seeker gehadt, 't was niet goet geweest, sou-
den anders gegaen hebben, waerdoor welcke voor-
menen aen d' E. heer Commandeur overgele-
vert den brieff door alle dese mijnwerckende —
berghwerckers aen sijn E. geschr: waer by sy
dese haere bedrijvende actien soo aen te
verschoonen seggende dat Sr. de graeff den
opperslager paneus eerst met de rottang geslagen
en d° paneus hem weder: dat 't gehouden
en gebeden hadden om geen meer slagen te —
crijgen, Item dat de graeff aende soldaten
order gegeven hadde, om op haer berghwerckers
met musquetten los te branden, met meer —
andere spijtige woorden beschuldigende de —
graeff dat hy de tambangse mijne soude —
hebben bedorven, door de menichvuldige —
gaeten doorde sen [?] daer in gemaeckt, en waer
't water niet uyt de groeve met can gehaelt
werden, voorgevende dat der niemant onder
haer en was, die 't mijnwerck niet soo —
wel en verstont, als de graeff en dat soo hy
haer raet had willen volgen, 't water haer
lans soo niet en soude plaegen Item dat der —
drie onder eenige waeken, die in jaer en dagh
geen rantsoen rijst ontfangen hadden, gesegh
de graeff haer noch onlanghs te plaats van —
der maer drie sacken met dat gesijn [?] behandigt
en d' andere voor de slaven behouden soude —
hebben: ook sonderlinge te met in drie a vier —
dagen niet eens staeck te crijgen, daer —
haer egter niemandes daeghs toegeseght was —
om welcke redenen sy by haer brieff 't nu met
versoecken dat der ander ordre mogt gestelt —
werden, off dat se by gebreck van dien met de
graeff niet langer souden connen te recht —
comen, en liever van haer presenten dienst —

afgenomen

Van Sumatras west cust onder dato 29 feb 1680

affgenomen, en sulcks anders tot [illegible]
wilden werden

Zy souden den luytenant Sr. de graaff
gedurende dese actie, en dat se hem soo geslagen
hebben gehadt, doorgaens ontdeckingh gemaeckt,
en oock noch zy, wat de uytwegh vande se
saecke is, en of de graaff onder dese actie
niet al wedder syn mochte hooft en groote
nature geloont, en alte straffe commando
gebruyckt heeft, mitsgaders sulcx int overleggen
vande attestaties gedissimuleert zy, daer
aenstellen wy grootelycx twyffel, en moet
sulcx verder ondersocht werden, maer onse
meeninge is, dat soo wel ons aende saeck swaer
comen te vallen, en alles op 't naukeurighste
doortasten, niemant van alle de voorschreven
bergwerckers onschuldich bevonden, en daerom
altemael exemplaer gestraft soude
moeten werden, als wanneer 't werck in de mijn
stondt stil te staen

vrydagh den 12 do. Heden avont laet vertrock 't fluyt
schip Saxenburgh vande rhede naer Batavia

saturdagh 13 do. Comt den secretaris en de fiscael
Johan Jacob vander Lee Sr. de Cremangh
de ontfanght van Padangh geparafeerden &ca.

Sondagh den 14 vieren des Heeren Sabbathdagh

maandag 15 do. S'morgens comen den Gouverneur
en pangeran van Sillida te ondersoeken desselfs
principaele om aende Sr. commandeur
te versoecken dat se 't geene hen van haere
gerechtigheyts wegen: te goet hebben te gaen
voordigh mochten genieten te willen
Gouverneur principaele voorgestelt te benoodigen

t welck

Van Sumatras west cust onder dato 29 7ber 1680

om dat met syn onderhoorende volck, om de
rivier, door ende meene boven Pagger
verleerende achter 't gebergte om te vercrygen
voorts te doe vorderen doch is haer van syn E.
ten antwoorde gedient, dat soo drae sy den
syder der jongstens haere aengevoerde fortifi
catien om haer l'Egorye vertoont hadden
waer ontrent noch al veel comt te gebreecken
en alsdan ooch d' Comp.s door d' ingen tyt
wegh geloopene slaven, 't geen sy wanneer
daer tegens hadden willen voorsien en ordre
stellen wel souden hebben connen voorcomen
van haer in consten voldaen waeren, 't eylant
haer souw ter handt werden gestelt, en
waer met sy haer voordes tyt mosten
geconlenteert houden. ——

Tegens de middagh vaart d' E. Heer
Commandeur en Comp.e vande Mess.rs Opdam
en Silvius, hem den 2e Fiscael, over naer
Sillida en vorder voorts vandaer te paert
nae de Lambangsche mijns boven Pagger,
alwaer den wynich het huys vande mineur
bergh m.r dat door haer eygen werckluyden
ende eenige tyde noch door den chirurgijn
bewoont, en voorwien haer op 't 2e aenvocht
vand' h.r Commandeur wel opgeschaft
bleeft wat een apart huysje te bewonden
uytgerust, en met den voorde berghm.r
S.r Achterbergh van syn onderhouden synde
nieuwe voorgegeve mijn (daer hij weynich
hebbende, waer uyt men eenige hoope van
goet succes soude connen scheppen van
rijst te geven, en maer eenige den
party niets inhoudende steenen die daer
uyt gecomen waeren vertoonde) den poostyt
gediscoureert

Van Sumatras west cust onderdato 29 febru: 1680

gedestineert hebbende, heeft syn E: voorts
de reyse tot inde Coper mijns pagger vervoegt
vindende aldaer den Lijt.t de gracht
besigh, sonder dat hy conde opstaan te ver-
leggen, met den welcken syn E: ooch int
gesprech traedt wegens de jegenwoordigen standt
der Tambanghse mijne die sigh volgens
syn seggen tans seer sober opdede, werden
de weynige aderen die sigh te mets noch
heeft en daer verthoonden doorgaens door
harde clippen en racken verdruckt en
wanderden dan eens gevonsinghdert dan weder
vanden anderen verspreijt, soo dat daer op
ganschs geen staat te maecken was, schynen:
syn meeste hoop te stellen om aen't eynde
der maleysche hollighden noch iets goets
voorde E: Comp.e te ontdecken als vaste:
verhoopende dat die aldaer in voorheen
goeden erts gehadt, en 't verwegh door
onbekende voorvallen geslaecht hebben, en
was hadden gedurigen aenwas van't water
int ondersoecken tegenwoordigh ongemeen
hinderlyck inden arbeyt aldaer en most
telckens door de jongens met de haspel
opgewonden worden.

B. De volgens de bergh resolutie vanden 23 8e
en passo g'ordonneerde stollen achter de
Smiths winckel en aldaer den ingangh vande
mijne te maecken was, al int easgt van't
vergangene jaer doorgeslagen geweest
en had hy om dien ingangh 't bequamen soo
van boven als van onder, mitsgad.s aen deese
syde wegh arbeyden laten maer scheen sigh
dat werck niet wel te sullen schicken

A. hebbende de mijne inde vergangene maant
Xbre niet meer dan 29 lb ertse, en tweede-

soorte

soude zijn, volgens de affaijen aen gout en
silver ingecomen 2 march 10 loot en 14 greijnen
mitsgaders in geele waardigh ƒ 116 : 2 : 2. omme
uijtevoeren 't geen godt betert, ongemeen
en beklagelijck ten achteren leert, daer in
contra de oncosten soo door 't overvloedig getal
berghwerckers als andersints tegenwoordigh
seer hoogh steijgeren

E. gelijck sulx oock door de andere gemelde hoogh
duijtsche berghwerckers wanneer d' E. H.r
commandeur dien door slach noch heden
avont gingh besigtigen geconfirmeert en daer
bij gevoegt wiert, 't hol beter waer geweest
dat werck nooijt bij der hant genomen
hadden, door dien se vresen, dat de malsijse
losse werck, bestaende in groot los gesteente
en vuijligheijt die boven als beneden doorgaens
ontdeckt om neder sincken hangende, sijnde
maer met balcken en dompbouten onderstut,
door slechte bogen en continuatie der stolle
noch eens in[ge]vallen, en niet alleen onse gantsche
mijne dempen, maer al de menschen, die
daer alsdan mochten wesen, doen smooren
soude, bij al dien sulx niet bijtijdigh door alle
bedenckelijcke middelen gepraeveniert
en de stolle opgehouden wiert, gelijck het bij
vervolgh oock noch al meer wel van
buijten inde mijne te gewachten soude hebben

In middels heeft Mons.r Opdam met trans-
porteeren van s' Comp.s effecten hier
ter plaetse aende E. H.r Arent Silvius
ten overstaen vande expresse gecommitteerdens
den affaijeur Joannes Hoffman ende den B.e
thimoteus guarnisoen boeckhouder Hend.k
Henricx, den aenvangh gemaeckt, en daer-
mede op

Dinsdagh

Van Sumatras westcust onder dato 29 feb. 1680

Dingsdagh 16e d.o nadat de slaven en banditen
gemonstert en gedaen hebben C. Silvius toegestelt
waren, gedaen wierde gevolgen: waer nae
d'E. H.r Commandeur den assaijeur Hostman
ende den sergiant Johannes Mauritz van Kassel
committeerde, om met de soo oude als
nieuwe duijtsche bergwerckers sich derwaerts
te gaen, en haer te doen aenwijsen, waer
en op wat plaetsen dat den baes bergwercker
S.r de Graeff (volgens haer voorgeven in
haer brieffie vanden 11 octob.r aengehaelt)
quaetsje laeten wercken, en daer door de
groote inbreuking van water veroorsaeckt
hadden, welcke commissie naergecomen
en volbraght sijnde, hebben d.o gecommitt.s
gerapporteert, dat haer vand' voorsz bergh
werckers diverse plaetsen aengewesen waren
alwaer S.r de Graeff p.o sorer segens
haer plat en waer schouwingh begeert,
jae haer met slagen en dreigem.ts gedaen,
gedwongen heeft, te arbeijden, schoon hij
selffs wel sagh, dat hij daer door sulcx langhe
hoe meer met 't water geplaeght wierden
tweeck dan wederom soo veel doendwijsele met
stoppen endoecken diese ooch verkoorden,
gestut most worden, soo dat de schriftel.e
verclaringh soo vande oude als nieuw aen
gecomene hooghduijtsche bergwerckers
aenpeelder doende, die daerter soo se den
dienst vand' E. Comp.e na behooren en
volgens haer plicht hadden willen betrachten
sulx doe sagen dat de Graeff haer raet
niet en wilde volgen, sijt te laet was
geweest, aend' E. H.r Command.r oft
iemande hadden behooren bekent te
maecken, en daer in versien

[illegible]

Van Sumatras west cust onderdato 29 feb 168[illegible]

Tusschen syn E. ende de graeff voorhoudende —
en hem daer neven over 't onthouden vande
kinderen haer vaderhuys, en arme, mitsg.e
syn ongeregelde en strenge commando, soo —
over Europeanen als slaven, gepractiseert
de bespeuringen die hem tot syn onrust ende
huyshoudinge te gebruyken toegestaen waeren
daer over seer claegden, represanteerende, wist
die seer ongereymde gepassen voorden dagh —
te brengen, sigh ongedaen syn respect ende
gesterckt vindende door de actie op den 25 Xber
pass.o tusschen hem en syn bergwerckers —
voorgevallen, soo als op den 12 deser omstandigh
staet aengeteekent, en daer over bij niet
't overleveren vande remonstrantie, recht
en justitie, plotse versocht om dese saecke bij dese —
presentie examineeren des te bils en dat dese —
Cambangse mynen door als noch ande —
haert gehouden werdt waer door mede de —
bergwerckers, niet sou connen mischien —
te moderweren, de graeff bij syn ontslagh —
te houden, ende bergwerckers eerder den
schrick (om sulcke actien nadato niet —
meer te ondernemen) aen te jagen, de comman,
deerende syn E. voor deser — de graeff seer
serieuselijk sich voortaen in syn commando —
saghtsinniger te dragen, en naer gelegenth.t
van persoonen, tijt en gevallen te proportioneeren
ende voorts alle de voorsz. dienstige bergwerckers
voor soo verre sij niet behoeden ende mijne —
wachten, boven opt huys bij den anderen comt,
alwaer syn E. haer ende bij gewoonlijck
vande meest.rs Ceudam en Silvius, item de
silaniers in seer deftige termen over haer
betoonde en bewesene revolte, over de —
hechte hadde, en redenen van dit haer
over stout bedrijf afvorderde, met welc
eenders —

Van Sumatras West Cust onderdato 29 feb. 1680

anders dan deselve blamen excuseren en
verschooninge op de beide brachten, de
graeft daer van noch de schult "willende"
sodende aen die tot dat syn E. haer eyndel.
dit besluyt te gemoet voerde, dat sy geen
gedachten behoefden te hebben, dat de geene
die daer aen schuldich waeren ongestraft
bevrydt souden, maer dat de stucken en
bewysen ten hadie easte "kans" aenden fiscael
overgelevert waeren, die ook belast bevelt
en noch nader belast "wiert", sigh soodrae de
occasie daer toe sich presenteerde, gelycke-
lyck door andere besoignes niet en dee,
nader over haer gedoentens te informeren
en tegens de misdadigers, na rigeur van
rechten te procederen, doch dat denselve
van haer jn middels als voorden aen hun
g'ordonneert werck, gaen en syn diensten pres-
teeren, midsgaders den Luytenant de graeft
als haer baes zynde, jn al 'tgeene dat
billick was, onderdienst der E. Comp.e
mede bragt, gehoorsamen, en hun competent
respect bewysen soude, op arbitrale correctie
en opswaeringe van haere misdaden soo jemant
sal daer tegens wedder quamen te handelen,
commende en haer, soo wanneer sigh jnbeelden
dat haer eenigh ongelyck van de graeft
aengedaen wiert, addresseren aenden hooft
vander Cust, als gevolmachtigde van syn E. die
alsdan de vereyste ordre daer ontrent sou stellen
en waer mede sy alle door de argumenten
van dat de fiscael noch nader daer
misgrypen onderlaten soude wij g'alterneert
en bevredicht zynde, gedimitteert wierden
met ordre dat den officier en eenige onderschippers
sigh tegens morgen op Sillida souden laten vinden,
om

om de visite vande nieuw aengecomene myn
bij Songhy Pissie bij te woonen ——

Dit dan soodanigh om deese Berghwerckers
daar door in toom en strick te houden, gedirigeert
synde, d' E: Heer Commandeur deselve
alsoomede besigtigh en ordre tot sluyten, van 't
verder vervolgh aende voorslagh achter de
smits winckel gegeven, mitsgaders diverse
's Comps: slaven, als banditen waar van
sommige om uyt de kettingh off bout te mogen
gelargeert werden, andere om haar wijdom
mis te worden van andere slaven in haar
plaats (endaar onder oock sekeren slaaff
die sigh intituleert den Coningh van Lipangh
ensigh noemt Lintu, mitsgaders bij Hoqua
versocht, om syn slaven die aldaar bij d' E
Comp: aengeslagen, en waar van reets
26. p[er] Hoo E: [illegible] waerden, bij sich te mogen
hebben om ten dienste en tot voortsettingh
van 's Comps: myn te gebruycken, waar
van hij dan 12 stux aende E Comp: geven
en hij verder selfs in haar dienst behouden
souden) spraecken, afgevolgt hebbende
is syn E: [illegible] nademiddaghs nevens syn E:
geselschap, naer als voorens, de [illegible]
maltijd stolle besightigt te hebben, waar in
voorsz: g'advanceert wiert, weder de
mijns bergh affgereden, maer aende voet vande
bergh en bij de mijns paggers en 't logement
der waeckende berghknaaps gecomen synde,
stonden daar ongeveer 9 a 10 vandesen
waelen gerangieert gesamentlijck int passeeren
aende E Heer Commandeur claegende
hoedat sij siecken waren, ende Chirurgijn
haar niet derwaerts wilde comen besoecken

noch ——

Van Sumatras west cust onder dato 29" febr 1680 —

noch eenige medicamenten ingegeven, tzelve
ook voorts heel of door achterbergh groots.
uytgebruyt, en waarop den opperchirurgyn
Pieter Kam geroepen wierdt die ront uyt
en achterbergh [illegible] seyde, dat het
gelogen en heyden dienst was, door dien
de klagende waren, niet alle, en sommige
maer seer weynich siecke waeren, dat
hij se dagel. besogt, en haar ordinaris
mitsgaders eenige 't geen haar tot haar gesont=
heyt en dienstigh was, maer dat hij achtere:
reys de sieken dagel. siecke en siecker
maeckte, haar steets tegens d' afftreding
van den Chirurgijn aen, [illegible]
te drincken gevende, en seyde verder dat
hy den persoon de waeren tot dese klachten
aengespoort hadde, dit maer een besteken
werck was. 't geen hem achterbergh
weder hert liegen, hem voor den [illegible]
beest hem schelende, en waardoor de
woorden in presentie vand' E. Hr. Commandeur
seer hoogh liepen, wes syn E. den Chirurgyn
belet voortevaren, hem ordonneerende om
sijn goede klaar te maacken, 't geen hem
morgen souw werden affgehaelt om opt
[illegible] sijn dienst te presteren

Dese Cap. Mauwerijck vertrocken synde
schoon achterbergh 't machtich opp den
[illegible] vaandrigh Thomas d' Lima
gewaelden te hebben, klagende over de [illegible]
en sijn soldaten, als off hy de [illegible] van
haere bergwercken affnaemen, dat de vaandrig
geen ordre daar in wilde stellen, dat hy
den gantschen dagh van den morgen tot den
avont

Van Sumatras west cust onder dato 29 febr 1680

avondt bevonden in syn kruyskie was, alwaer
hij ooch selfs d' Comp.s pennaer die
hem Achterbergh om te gebruycken vaste se
inderdaet van d' E. Comp.e benoodichde makkers
syn, van kinnoo waeren toegesonden, sonder
hem Achterbergh daer in eens te hebben
tot de soldering ingesproken, voorts dat
hij sijn leven te voren toegaff, en hadt niet
eens ontstracte als sij 't volck met den
bevoordelingen nadeele, over welcke laeste al
hij eenige valsche bergwerckers tot getuygen
hadde koopen, en dit ooch aenquamen bevestige
't aen seeker persoon, die sigh onder andere
noch eens te voorden ongemeen sterck geloondt
hadt, en tegenwoordigh 't eenemael (volgens 't
eens: de beveste Conduir) fris was, dat
onder voorgenoemde verlooningh der fiscael
niet anders dan bedrogh en een antipatie
tegen den meester off Chirurgijn Schmit, gelijck
ooch al een en 't selfde vercht is, tegens den
vaendrager, want hij tegens den selfden, en d'
Jnlandsche soldaten tegens de bergwerckers
in malcanderen eygentlijck gekoort sijnde, waerdoor
listich op malcanderen verstoort, jae selfs
met scholden en verwijten op malcanderen
niet ontsiende, onder anderen liet sich de
Vaendrich ontvallen, dat Achterbergh soude
geseght hebben, dat hij van meeninge was,
op Batavia tegens d' E. Heer commandeur
te procedeeren, doch schoon de waerden
als een hooftgierich volcq sijnde, aengaende
't stoocken der houders en waer uyt de principaelste
gedeeltens luyschen hadt gemeubileert was, meerder
schuldt dan de soldaten te hebben, en aen
gaende de pennaer, gelijck hier voren geseght
dat is ooch onder verdicht bevonden, en dat d'

Pennaer

Van sumatras west cust onder date 29 feb 1680 —

Plancken die aldaar int t'huijn buijten —
by provisie en ook ongeschickt tot den —
bedrijf laegen, vanden jongelien Cauwel
van 't [illegible] montlambangh geleent —
waaren, om den gouverneur van Sillida, die
aldaar voor eenige dagen verwagt was,
daar op s' nachts te helpen doen slaapen —
soo als de jongelien Cauwel die selfs aen —
syn E. int Chinesche verhaalde. —

Der al verder commandeerde syn E.
aenden vaendrich dat hij op syn volck letten
en haar 'tstelen van kokosnoten verbieden,
off selfs [illegible] doende daar over straffen —
soude, en soo de [illegible] syn volck —
de kokosnoten afslaeten, dat hy dat aenachtervolg
met aenwysingh vanden eijgenaer te koomen —
geven most, en by aldien die van dat overgeven
straffe ontstonde dat hy sigh dan voort aen
de [illegible] desen [illegible], [illegible], die
daar in van stondt te verhooren, voorts dat hy —
wanneer [illegible], een off 't ander off —
ook wel 1 a 2 soldaten in s' Comps. dienst —
mochte benoodigen hem daar mede most —
gerieven, en [illegible] staen sou —
[illegible] [illegible] [illegible] —
vaerden in middels s' Comps. officieren —
alhier mede aend' E. selvins getransporteert
geworden —

Voorts ordonneerde d' E. Hr. Commandr.
dat buyten deese pagger by de rivier weder een
bequaem siekenhuys, als voordesen, en daar
neevens ook een woningh voor den Chirurgijn
g' opgetimmert sou werden, waer nae syn E. —
hier in voor tyt niet meer te verhaelen —
hebbende, weder samen gescheept vandaar de
vaart —

Van Sumatras west cust onder dato 29e feb. 1680

waerop na de Sillidase goudt-mijne gereden is, dewelcke door 't hooge water niet connende deurwaeden, is syn E. met de rest kruijt aff, en soo voorts na Pulo Chinco geraden mitsgaders ook aldaer bekomen, goede sydance gerecommandeert, vindende den staet noch al in voorige wesende —

Woensdagh 17e. 's Middaegs vaert d' E. heer commandeur sampt den fiscael, na dat de Mrs. opdam & Pieters al bevonden sich nadeerwaerts door transporteren hadden, om aldaer de transporteringh van 's Comp.s effecten, insgelijcx als mede boven de bende mijns dagger te verrichten weder over na Sillida, ende transporteringh geheel gedaen wesende, stapt syn E. te paert en tijdt in comp.e van gedagten E. Pieters ende den fiscael, item den assayeur Hoffman ende den sargiant Mourits, na de ondersoeckende wijnde, inmiddels mijn Ey. Songhiepittie waerby den onbrent g' avanceert zijnde, quam de vertrocken berghmeester S.r Adolf Boeckbergh den bergh affdalen, en d' E. H.r commandeur te gemoet, om de wegh na d.e mijn aen te wijsen, dewelcke door des gouverneurs Padi Sodedi steden streckte, welcke gouverneur Sere Marra, item Radia Vangkasatti ende den Pongelou Caunele syn E. verselden, en dit alsoo seer noodsaeckelijck was, doch welcke noodsaecke Boeckbergh door de slaeven met sandt deede waes te laeten stoppen, den bergh is dijcks: niet seer hoogh noch ooc niet steijl te beclimmen, als op eenige plaets daer 't vrij schuijns opgaet: boven by de plaets, daer de voetpaden swaerder met arbeyden geromen zijnde saegen wij daer een opgemaeckt huijs, aldaer den boeffen schuijr staen daer sich de vaders

bergh

Van Sumatras west cust onder dato 29e february 1680

Berghwercken In ontdecken en besoecken
mitsgaders haare gelegentheden bewaarden

't Gebergte was afgedaalt zijnde en haar voorige bezigtigheden, bevonden dat de menschen daer afloopende stroomt den graft off rijsche begonnen, en omtrent 8 à 9 vadem 't gebergte opwaarts voort g'arbeyt hadden. aan 't zuyd vandese gragt was den schacht, zijnde ongeveer drie vaandem, en wiert met 't ondermeenen off afseincken noch verder gecontinueert. 't gesteente inde voorsz schacht bevonden wordende was 'tselve graauwachtigh van coleur met wat erts vermengt: en om te sien wat coerse en gevoelen dat de hoogh Ed. achtb. berghwercken over dit voorcomen en gesloten, wellen souden, committeerde d' E. Hr commandeur den assaijeur Koffman en den sergiant Mouris, om met den opper steyger Bonens Tobias Kalfrijter den ondersteyger Pieter Schoffer en den berghwercker Hans Hender, accurate justificatie daar van te nemen, als van gesamentlijcke daar van rapport te doen, gelijck geschiet is luydende als volgt

Dat sij bij de rondeaminge vandit gesteente bemerckten, dat aldaar geen de minste teeckens off aenwijsingen waaren, waerop een goede mineraal gangh te vermoeden door de nature met een schreppingh saaltandt gent–, begaaft is, sloot te voegen al was 't schoon dat men noch 20 à 30 vademe dieper raackte, want de experientie leijdt had —

Van Sumatras westcust onderdato 29e feb 1680

Bhad haar meermaalen in Europeaanse —
mijnen gesien, dat op peaalsen daar dergelijcke
waterkiles valt, mindichvolls wel met
30. vadem hooght neergewerpt en altoos
onveranderlijck suchten behouden, sonder —
dat daar op verder eenige goede apparentie
off aenwijsingh van den metaalse gangh —
gevoegt is, gelijck ooch volgens getuygenis van —
alle bergh-kundige de waterkiles geen apparentie
geeft van gout off silver mineraalse gangen
soo dat daarom ooch geen werck hier daar op —
gedaan, maar de waterkiles wierden op —
eenige peaalsen wel tot een leesorts gewesen
wert, om de mineraelen daar mede te door —
smeeten ——

Verders verklaarde die hooghduytsche bergh —
werckers niet connen sien, dat d' E. Comp.e
hier eenigh voordeel doen, maar ter contrarie
alle arbeyt, tijdt en te spijse doen aenwenden
en haar ingevolge groote onnoodige onkosten —
baaren sal, soo als dat de de bijsondere verclaringh
van d'e berghwerckers, en gecommitteerdens
ampelder staat te werden ——

De gouverneur en radia nangsatty, deselve maar
spuede de spott met te maken, en seyden wel
gesproken te sijn, dat der se mogten van —
soo langh en soo diep wercken als se wilden, geen
gout off silver op dese peaals souw gevonden —
werden, gevraagt na de naam van dese peaals
daarse arbeyden, begon d' E. Heer commandeur
ten antwoorde, dat de bergh hier naast gelegen
Songij Pittin, de andere peaals waranga, off —
anders castange genaamt was, om reden —
dat'er twee ader castange boomen staan —
soo dat schijnt dat de naam van Zamon, —

welcke

Van Sumatras west cust onder dato 29e February 1680 —

Gemelte dese berghmeesters aan dese wyze in — haar rapport toegegeven door onkunde in de maleytse spraake qualyk verstaan en begrepen is —

En wierde den voorsz bergm.r S.r Lachterbergh v.t E: H.r commandeur aan, als dat er — noch op een andere plaats, die maar twee — berghjes verder dan dese praesente gelegen was door syn volck eenige steenen, die hem van — goede apparentie toeschenen uytgeslaagen — gevonden syn, versoeckende met eenen aan syn E. dat hem mochte geconsenteert worden — om eenige van syn Lunckerwaeltse gasten die aen haar presente werck haar dienst niet connen vinden, aldaar mede als Laatenarbeyders en van werck versoeck syn confrater den eersten bergm.r Claudervoort hennis — als t'saamen daar onder Praatslaagt hebbende: Ende alsoo de overige swaeden anders niet ledich gaan haar gagie en cost staan te — verdienen, haar sulcx toegestaen is, hoewel wy geen de minste ged.e van eenigh goet succes hebben. ged.s dan ooch opt versoeck van de voorschreven bergh — maar om verder al een waar van de provisie op, die verconsumeert was — te mogen genieten, is S.r Achterbergh — aengecommandeert die van 't tyant te eten haalen. En der versoeck hoopt alsoo — maar 9 guldens 's maants syne gewonnen — om syn verbeteringh soeckende, is uytgestelt tot nader bevindingh van't werck —

S.r Achterbergh versoeckende om op desen bergh by en ontrent haar werck, om des — te beter bydehandt te wesen, een huys — voor hem te mogen bouwen als wanneer — hy de Tambanghse mynen binnen pagger — souw —

souden quiteeren, is hem sulcx toegestaan
mits dat 't maar voor eerst Lichtiens van
lanteecken en tamboeren opgeslagen werde

hier van niets meer te doen vindende en
belast sijnde, dat al de comps. slaven hier
aan den wal sekere arbeyt dienst deeden, bij den
anderen comen en volgen souden om gemonstert
te worden, is d' E. Hr. commandeur voorder
den bergh aff gevoeteert, omtrent een uyre
gevacheert; ende slaven die beneden waaren
onder morassen te stoffen, boven gevoerden
sijnde, vervolgens alle door de gecommitteerdens
gemonstert, en aan d' E. Silvius toegestelt.

Inmiddels was de gouverneur van Sillida
die gaarn sijn vaderstede verschoont en daar
door geen wegh soude willen hebben, een
andere passagie aan, om bij dese onderhanden
sijnde maan, klaar te geraecken, en om de
gouverneur daar in te believen, aangesien
hem den presenten wegh in sijn padie oogst
waarschijnlijk schadelijck soude sijn, heeft d' E. Hr.
commandeur aen Sr. Achterbergh belast
den nieuwen aangewesen wegh te beqaamen
en de presente ongefrequenteert te laaten
die we duchten dat echter nock al voor
eerst door de gewoonte betreden sal werden

Voorts is sijn E. samet geselschap weder na de
groote Sillidasse rivier gereden, en met de [illegible]
de rivier aff nae Sillidaas vervoert en
mitsgaders monsr. Odam, die sijn E. aenstant
verlochte aldaar ingenomen hebbende,
wijders na Pauloe Chinco gevaaren, en savondt
aldaar behouden, God sij danck gearriveert

Donderdag 10 ditto wert met transporteeren van 's comps.

effecten

Van Sumatras west cust onder dato 29e febr. 1680.

Effecten t'endossen Lieander soo coopmansz:
ammonitie goederen als vivres en andersints
door mons.r Oddam aan d'E. arent Silvius
ten overstaan van de gecommitteerdens voorn.
gementioneerde den advance gemaeckt

Heeden tegende middagh liet de vorige
bergmeester mons.r Lieander aan d'E.E.r
commandeur audientie versoeken, 't welck
hem g'accordeert sijnde, quam hij echter
niet te voorschijn, maar sondt s'avondt
aan sijn E. een requestie in forma van een
remonstrantie, geschickt 't welck g'intituleert
was, waar in hij over verschijdene saaken
die hem niet naa sijn sin waaren, doleerde,
als —

Eerstelijck over sijn versmaetheijt die
hij door hoogh dringende noot sijn E: sijde
te moeten voordragen —

Ten tweeden, dat hem sijn salaris maendels:
de somme van hondert guldens onder de
q.te van eerste bergmeester, toegelegt was —

Ten derden dat hij sijn dignitijt soude
hebben laate offasseren (?) —

Ten vierden dat 't wachtsvolck der soldaten
voor hem buijten soude comen —

Ten vijfden dat hij d'ordre in wat staats
soude mogen wesen, niemant den gebieder
soude hebben —

Ten sesden dat hij den Chirurgijn sonu (?) hebben
die de france taal versteet —

Ten sevenden bequaame voorspeacte (?), welke
alles hij hem bij schriftelijcke ordre
vergunt en bij haar Ed.e G. acte
tot Batavia geconfirmeert te sijn —

Sijn —

en van welcken Vigilanten hem noch
niet een en was gevolgt, wes instantigh
versogt dat noch mocht geschieden, en
hem gepermitteert worden de huys-
op Sillida te mogen bouwen, 't geen
bequaamheyt had, om met syn huysvrouw
en verdere familie in te woonen.

Dese remonstrantie syn E vrij vreemt, en
incivile voorcomende, vroegh syn E aen d'o-
Tilanders dochter, hoe 't quam dat daer
haer vader versogt had, syn E te moeten
spreecken, en hem sulcx toegestaan was,
hy echter absent gebleven en eenige voorts
verloogh schrift gesonden had, die daer op ten
antwoorde dende, dat haer vaders voornemen
was geweest te comen, maer sich door
syn sieckte te swack bevonden hadde,
vertrouwende dat hy morgen wel in
staat soude wesen om te comen by syn E.
comen, 't geen syn E sich wel liet gevallen
seggende dat hij can comen als 't hem
geliefde syn E. soude hem te spreecken staen

En syn op heeden dese navolgende persoonen
op haer versoeck en vermits hare expiratie
onder den nieuw drie jarigh verbandt in q^te en
gagie verbetert als volgt.

pieter Jansen ten Vinck van amsterdam onder-
cuyper in de mijn van f 12 tot cuyper en
f 15 maandelyx

Michiel Warnaer van Groeningen soldaat
op de redoute tot Sillida, van f 13 tot 14

Ewout Fransen Carrelsen van amsterdam
bosschieter op de galeyen van f 11 tot
13. om hier ten dienste syn dienst te
presteeren

Gerrit

Gerrit Jacobz Cuijst van Urck te ondersteld(e)
p.e constapel [illegible] ter Eijlanden van —
't lot constapels maat en 14 gulden —
ter maant

als broeder bij, d'aan haar verloogen gelden
acten constiert ——

Vrydagh den 19e d.o s'morgens ontbiedt, ende comt
monsr. Ticander Cozen en verlooft het d'Ed.r
commandant te mogen spreeken, waar op sijn
E. sich aenstonts bij hem verwoegde als —
wanneer d.e Ticander onder de verlooftenigh —
van sijn dochter, aan sijn E. mondeling voor
droegh 't geen gisteren avondt schriftelijck —
geschiet was, en waar op sijn E. sijn ongegronde
pretensie en g'imagineerde verschoningen —
die hem souden competeeren, onderwondelijck (?)
[illegible], ondersoeckingh [illegible], van hem
op sijn overgegeeven remonstrantie ook
schriftel. met advijs van raaden te sullen
dienen, en waar na hij sich dan sonne te —
[illegible] hebben, hem met eenen toorn(?)
[illegible], sijn en [illegible] ongegronde —
procederen met 't verlaaten en abandonneerel
vande door haar eijgen selfs uytgevonden —
[illegible], en 't weder aen —
latten en t' arbeijden vanden anderen,
sonder dat hij sijn E. noch in 't een noch —
in 't ander gehoort hadden, off daarover —
in bergh raad was geresolveert geworden: —
naar welcke en meer andere discoursen en —
excuses van weijnigh importance —
hij weder sijn afscheijt genaamt heeft,
[illegible] ten huyse vanden bergh schrijver, alwaar
hij door sijn [illegible] met sijn vrouw [illegible]
[illegible] logierende gecommandeert is, —

Verders

Gevonde ons selve bevint, dat desen man
dien immers syn totale onkunde omtrent
't berghwercken en soo schuldigh by de syn
Examinateurs onse heeren Superioren
in patria bedroogen, en onder d'ooghen geleyt
hebben, geensints van ons derwaerts(?) loopen, nogh
soo hoogh wil steygen, en praetendeeren(?)
dorft soodanige prerogativen en dignitijten,
die hy selfs niet met 't alderminste bewijs
betoonen can, dat hem oyt beloofft off
g'accordeert zyn, en soo dat al soodanigh
was beloofft, by te considereren(?), datmen
van syn ende(?) syner kunst en wetenschap
int berghwercken tot nogh niet 't minste
sprinckeltie gesien, en hy daar door oock syn
beloften off dienst, daar hy voor aengenomen is
niet gepresteert heeft, / soodat d'E. Comp.e
al was hem ooch schoon, als gesegt 't gepræ-
tendeerde beloofft, daar aen niet gehouden
behoeft te zyn

Nauwelycx was gemelte Mons.r Vlaendre(?)
weder t'huys gekeert, off den Leddebergh(?) wm(?)
achterbergh(?) comt hier landwaarts(?) en by
d' H.r Commandeur te verschijnen, over-
leverende een briefie door hem en S.r
Vlaender(?) al in dato 16 decemb. A.o passado
geteeckent, en 't geene se gedacht hadden naa
Padangh aan syn E. te senden, welckers
begin bestondt in een ongemeene droevige
claghten, luydende in substantie, dat sy
waaren levende in de grootste ellende
van de werelt, niet alleen ten opsichte
van haare seer slechte wooningh, maar ooch
van de menighvuldige sieckten, waar by nogh
quam dat sy seer verlegen waaren, om
berghinstrumenten, soo dat sy naa verloop(?)

op

op Songhypitti niet en souden aerden —
en uijt welcke mijne sij den monsterkens steenen
stuurden, om daer naer op, en op't vervolgen
der Songhpernangse mijne bij de E: Gou —
verneur in raade te overwegen, soodanige
— Spijkers op Sillida te mogen woonen —
om haar capiteijnen tot weder gesontmakingh
van haar volck te behouden ————

waarlijck vreemde doenlijcke, saagtens en —
schoonheden die al mede en passant in d'antwoort
op de Remonstrantie sullen werde gedebatteert
maar niet weijnigh minder vreemt comt ons —
te voorn, dat wij al wederom onder 'tvier —
voorn. aengeroerde monsterkens steenen, die —
uijt haar onderhanden sijnde werke op Songhe,,
pittin oft warange gevonden souden sijn —
— ende stoutelijck bevinden, dat niet daar uijt
maar wel leeder uijt der E. Comps oude —
Tambangse mijne gecomen is, gelijck't ook
door den assaijeur geprobeert sijnde g'Experi,,
menteert is, t'welcke naar derselver bevindingh
2 marcken gout en silver in te houden —
daar nochtans d'andere steenen, die deselve
schenen niets berecht van dat mineraal —
bij zich hebben: soodat daer uijt genoegsaam
consteert dat se niet anders en sochten —
dan d' E. Heer commandeur te abuseeren —
en van groote dingen op te geven daar in der —
daat niets te bevinden geweest, gelijck se —
op deselve manier in dato 26 October —
ao passo onder de tijtel van de Songhy Pata,,
jangse mijne mede ondernomen hebben —
gehadt ————

Dat Helverbergh gevraagt werdende oft hij de
plaats daar dese vooren gemelte steenen

van

van daer gecomen en juyst gearresteert was, wel
soude connen achterhalen, doch hij sulcx grootel.
in twyffel, als juyst daer soo den naam Regnard
niet opgenomen hebbende, maar verstellende voor
vast aennemende, als sulcx ten volle versekert te
zyn, off hij most ons in de Lambangse [illegible]
bringen,

D'E. Heer Commandeur 't hebben sonder tot vorder,
legging vande op den 10e deser door den E. [illegible]
Eilander gedaen overgelevert en Remonstrantie ten
papiere gestelt hebbende, dede syn E. den
Presidenten raadt hebben avont beantwoorden
hebbende als deselve gedagte Remonstrantie inhalende
voorstellen en d' opsteeckings [illegible] Resumerende
booren by yder der selve naa gesepst geschict,
is daerop met een parick advis goetgevonden
te appostilleren, als hier vervolgens in 't cort
opgestelt wordt, en bij 't gelichtende originele
apostil cargo van wederen [illegible] Vlamdeld.

Op 't eerste en 2e point, van syn afsnaath; 9te
ingagie, dat syn d'eignident hem voorts en is ontnoomd
aangesien hem op syn eygen versoeck en begeerte
toegestaan is, de Longscheppmanschap in te
laten bevaren daer hy ooch alsoo de
commando overgegeven, en naast d'E. heer
commandeur [illegible] in stade gestelt heeft

Op 't derde, aengaende twee oppassers; dat
ons uyt de ordre van haer Ed: g: achtb.
tot Batavia niet consteert, dat hem
altoos twee oppassers tot syn particuliere
diensten souden moeten toegevoeght worden,
maar wel. als hij deser off geene visite
mogt en wilde ondernemen, en daer dwingh
ongeval off tegenstant bevreest waar: der
al echter was hem en Sr. Achterbergh
niet alleen den [illegible] pres ruyter op haer
versoeck

Van Sumatras westcust onder dato 19 feb. 1680 —

versocht en tot haar dienst ingevoerde geen-
gehoort, maar daar en boven aan vilandre —
nog een slaaff en slavin tot haar huyshouding,
item een France snyder, schoon die selfs
weder verworpen heeft, vergunt, boven dat'er
buytendien noch twee Europiaanse gegagieerde
jongens, tot vilander en ackerborgh dienst
in haar huys gevonden worden, soo dat se ver-
wegen, geen klagen en hadden —

Op 't vierde en vyfde aangaende 't buyten
staan van 't wachtvolck, en 't ontfangen
van 't wagtwoort; dat sy al mede uyt
d'ordre van onse heeren superioren, noch uyt
die van haar Ed.e groot agb.e tot Batavia —
niet connen ontwaar werden, dat haar —
sodanige bewysinge toekomt, die aan
niemant van andere E. h.r commandeur —
en de leden van de regeeringe deser cust, — Item de militaire hooft officieren bewesen wert
gelyck 't ingevolge van 't laatste en ter-
rescripte van syn Excellentie g.te aan de graaff
gedaan wiert, haar en hunt wel lichte
veranderingh souw geschieden —

Op 't seste, aanbelangende den Franschen —
chirurgyn; dat haar den Ed.e D.o van den natie
op haar versoeck vergunt syn, doch alsoo hy
tot noch toe in dat lantvaarth off die —
kunst onervaren ooch geen maxime was
dat men onbequame ministers in g.te engagie
verhooge, boven dat hy ooch ongenegen was —
by haar luyden langer te blyven, als liever
in soldatendienst willende continueren
bevorens Nederlansche chirurgyns van
verwyschtere kennis, syn haar toegevoegt —
maar die vallen ons continueel klagtigh
dat se te wonderlyck jaa te ontrieflyck
van haar en haar volck gehandelt en —
gesteurt worden —

op 't

Van Sumatras west cust onder dato 19e feb: 1680

Opt seste ende laaste Point volgens den
bequeme voorslaals, dat de wooningh daar
den Remonstrant tot noch toe inde beneden
Lambangse mijne paggar residentie gehouden
heeft, pro dato door den coopman en
bergm.re in vrij beteren staat der mijne-
dan wel eer, bewoont is geworden, en
aangesien die om de costen der mijnen tot ons
lastwesen, alsvant seer spoedigh hoogh
loopen, overhoop wij gelijnsints geraaden
vinden, dat werck met meer onnodige
gebouwen te beswaaren, voor dat de wij nogh
naarder ordre bekomen hebben. En dat
hij, Ed.en agtbre. uwe naalaatigheijt
bekent is, dat hij niet volgens ordre
een apart huijs voor de chirurgijn doen
maaken, ende hebben uijt 't appart affschot
van 't haare doen afbreken hebben, welcke
ordre, en om den siekenhuijs aende rivier
kant te maaken, ooch noch s.r geremoveert
is, bovendien achterbergh ooch op sijn schoole
loegeslaan is, om den wooningtie bij haar
praesent onderhandse hebbende verrate
bouwen, en uijt de Lambangse mijne-
paggar te ontbieden, als wanneer de
wooningh aldaar geheel, en al tot des
Remonstrants believen, en sijn familiaan
gerieft open blijft, en waarmede g'oordeelt
wert, hij sich dan genoeghsaam, insonders
tot nader ordre van Batavia, sal connen
behelpen sonder opschilden, dat hier van
haar werck is te roemen woonden

Van welck apostille hier den copia autentica
affschrift toegesonden is, waarnevens d'E. h.re
commandeur een protest schrift soo van
sijn E.n achterbergh onkunde als andere
ontbroord

Van Sumatras west cust onderdato 19 feb. 1680

onbekookte schreeden, soo int abandonneeren
vande Songhijpsinanghse en 't aanvaarden
van den andere nieuwe bergh, item met
haare practicquen om syn E. met schoonen
van valsche steenen, even als off die uyt
haare wercken gecomen waaren te abu-
seeren, mitsgaders de secreten op te maaken
om over den Chinees eendrachtigh te vallen
als andere stucks betoont, had gedagt te worden
ook sulcx is geraaden gevonden, tot naarder
occagie uyt te stellen

dingsdagh den 23 do. De transporteeringh van
's Comps. helve en wapentuyghe effecten
coopmanschappen, ammonitie, equipagie myne
goederen, vivres, slaaven &c.a niet uytgesond.
soo dat desen Comptoir Padang als op-
hellende ende mynen door den secunde Monsr.
Opdam ten overstaen van de Commissaris
aan syn swager d' E. Arent Sylvius ten
volle volbracht synde, en d' E. Hr. Commandr.
hier niet gewigtigs meer te verrigten hebbende,
maar in contra op Padangh hoogh. syn
E. presentie, principaal om den jegenwoordigen
standt verdyst werdende, is syn E. te
rade geworden, voor syn vertreck van hier
alsoo 't onseecker was, off de gelegenheyt
't wel soude toelaten, syn E. om voor off met
't vertreck vande geele Boer wederkeerwaarts
te comen, den oppercoopman en g'Eligeerde
secunde deser cust d' E. Hr. Arent Silvius
voorengemelt in conformite van haar Ed.
G. achtb. tot Batavia gegeven ordre, 's Comps.
ministers in syn qte. als secunde voor desselfs
~~[doorgehaald]~~
~~[doorgehaald]~~, en den coopman Monsr. Opdam
daar van te ontslaan, 't geen hem al voorens
door den secretaris en pr. fiscael aangeseydt
synde

Van Sumatras west cust onder dato 29 feb 1680

zijnde wel schoon te eeten gevallen en niet
tegens hebbende werdt stil naa dat alle
de bestellingen bij den anderen gevonden waaren
na gemelt verricht, die d'E Silvius daar
mede gecongratuleert zijnde, bleeff Sr Opdam
sijn E. voor gedagte ontslagingh danckbaar,
maar conde echter niet daar aan, dat
't eenemaal tegen sijn sin en believen was,
dat hij voor sijn vertreck naa Batavia daar van
gedispenseert wierdt, want sijn E. hem
voorhoudende dat hij al echter noch van den
Eedt, die hij als raat deser cust gedaan
had, niet ontslaagen, maar gehouden bleeff
soo langh noch hier ter custe sich bevindt,
d'E. comps in alle voorvallen met sijn advys
en sentiment te dienen, protesteerende hij
daar tegens seer sterck, en seijde sich in
't minste niet geen advys gevinge meer te sullen
off willen bemoeijen, alsoo hij nu buyten
effective en actuele bedieningh gestelt
was, waar op hem van sijn E. te gemoet
gevoert wierdt, dat sulcx als hier dagelijcx
alleen was geschiet, om dat Sr Idsent op sijn
vertreck naa Padangh stondt en welcke
soo haest d'occagie niet sonde presenteeren
om weder hier te coomen, boven dat soo hij
sigh daar door g'affronteert g'oordeelt,
[illegible], ooch alvoorens hadde behoorden te
protesteeren, en dijndeeingh dat hij echter
coopman in dienst vand'E comp' bleeft,

Tegens den avondt is d'E Hr commandeur
na op alles, de gerequireerde ordre gestelt te
hebben, met den fiscaal na boort van
't jagt de Cabbeljauw gevaaren, verdende
tot dus verre vanden secunde d'E Silvius
geaccompagneert, dewelcke niet langh aen boort
gewest

gevoelt synde, sich weder behoorl: afscheijt van syn E. genomen en dreangt hebbende naa 't eijlandt het transporteeren en waarop voorsz: Jagt met een tamelycke favorabelen windt van de hee zyde gegaen is, vindende sich d' E: Hr. Commandeur godt beterd, zeer indispoost —

donderdagh 25 d°. d' E: Hr. Commandeur noch al by de quaade dispositie syn lichaams continueerde, omtrent deeze mara gearriveert, en voor den langer tyd bedught synde, is syn E. inde bodieschuyt vande —cabbezanio overgestapt, om sich daarmede naa padangh te laaten voeren, alwaar syn E. ooch 's agtermiddags tusschen 2 en 3 uren, gode zy danck behouden toe kommende —

Rapport vanden eersten tot den 8e decemb: a°. 1679, aenden Ed: wel achtb: Heer Melchior Hurt Commant: en opperdirigeerder deser Sumatrassen westcust strant en eylanden metden aenkleeve vandien &c:a

Int nederschicken hebben wij in slodder maant —

neederigh —

Van Sumatras westcust onder dato 29 feb 168[illegible]

Verdere na benoorden toe gearbeyt, ende den 6 deser bevonden dat het kleyne blauw-achtige aderkens sigh naart hangent wederende beginnen te ontbloten, en schynt met een swartachtige schelle (die selver kiezels) vermenght, offte geen sortiert te wesen, waar en het gesteente op deen vaals sigh mede goet ardigh begint te vertoonen

Het gesteente voorder west synde wat steyper sich onder is door deese wacke (die wy onder 3 deser ontmoet hebben) seer verhardert, en schynt volgents bevinding der voorsz: wacke sigh nogh daagelyx te verharden

Ende wy gehouden sullen zyn sigh vertighs naart hangent wederende, sulcke wacke voorbij te passeren, het welck onse aderts aader te vervolgen, ende dienvolgende bevinden zyne rechtmatige redenen sal hebben den gewoonlycke werde geschieden sonder

De seer harde wacke in den boven ten stollen die sich den 15 deeser maandt geopenbaart heeft blyft by haare continuatie, en nadien wy ons dienvolgende naar de maleysche hollegaten gewendt, hebben wy eenen saam begonnen die met yser moet bearbeyt werden, geeft onkosten van eenen beteren voordeel om het ondergedeelte der voorsz wacke gevoegelycker springen te laten, het seer harde gesteente voorder west voorts voorts[illegible] dwars inslagh continueert, sonder eenige verandering, 't welck wy grootelycx verwondert, gemerckt het roode gesteente int eygent sich volgens gewoonten moste in val het syn slyckten indiepte (gelyck by den dwars inslagh van de voorsz stolle indiepte (gelyck by [illegible]

[illegible]

Van Sumatras west cust onder dato 29 feb. 1680 —

[illegible] geobserveert was, hadde d'schipper alsoo eerst deus door sulcke waeckte te geraecken —

Den [illegible] steen, onder de hoede nevens door gehulpe des continueelen goede gesteens als mede gedurige besendingh goeden voortgang [illegible] mede hier onderslont Zyn Ed.e [illegible] gansch nederigen en gehoorsame dienaer (was geteeckent Johan de graeff ter zyde stont In Sillida 9. [illegible] den 8 december A.o 1679 —

Rapport vanden 8 tot 16 xber 1679
Aen den Ed.le welachtb. H.r Melchior Hurdt Commandeur en opperdegireerder deser Suma- trasen west cust strant en eylanden met den aencleven van dien —

Int nedersincken hebben wy in [illegible] [illegible] maer twee dagen [illegible] toe gearbeyt alsoo den 10 deses den seer grooten regen gevallen die het aertrijck sodanigh bevoght heeft, dat wy de wateren die door de [illegible] en andere [illegible] naer voren nedersincken geloopt quamen met groote moeyte en gedurige uytdroogen conden bemachtigen en geen [illegible] ons noch tegenwoor- digh genoeghsaem deselve te doen (die seer niet dat zy niet hooger conden op te loopen) gaende te houden —

Voorts het zuyt westen [illegible] ende hebben [illegible] naer [illegible] bevonden dat de [illegible] waechter noch dagen.

Van Sumatras West Cust onder dato 29 febr 1680

dagelijx verhardet, en geeft ons des avance
in desen. De aarde ader op dien plaats —
beginnet sigh eenighsints te verbeteren, maar
soo de voorsz harde wacke aen de voorsz
arts aader besloten quam (daar ick voor —
bevreesd) soude een geluck te achten zijn
en alleen sulcke arts aader by continuatie —
verbetert wierde, behalve de groote hardigh
(gelijck sich sulx dickwils soo hier als anders —
bevonden heeft) genoeghsaem den baas is
speelende —

voorder west noord west heijpen dwars —
inslagh hebben wij desgelijcx bevonden
dat het gesteente eenighsints beginnet te —
veranderen, alsoo de seer harde wacke vermindert
sich bequaamelijck laat bearbeijden, ende hoopt
alsoo door dit middel aen 't voorsz gesteente —
versterkt te geraecken, en van ons voorneemen
ander gangh sloegen te comen, den [illegible] —
aen beijde canten doorgebroocken hebbende,
gedachte werck te blijven teweeg dat men
alsdan sulcke dwars (op de soecken stollen) —
een anderen gangen te soecken, uit voorsz —
gesteente soo aen 't hangende als aen 't leggende —
continueerde —

De voorschreeven mijnen int [illegible] ten stolle —
bevordert ons des avance eenighsints wedersp.
alsoo aen beijde canten (naar dien het comt —
te presenteeren) gewoonlijck losgesprongen —
wort —

het goede gesteente, inden benedensten stolle —
heeft toegeslaten, binnen 8 dagen een de —
vadem in te hacken, soo sulx soodanigh —
continueerde soude ons verhopen binnen 1½ jaer
gemackelijck onder ons nedersincken te naderen —

De —

Van Sumatras Westcust onderdato 29 Febr. 1680

De stollen ende vloer des smits winckel die naar het Luchtgat toewendt, hebben wij den werckwegen deselve ingebrocht soo dat wij gissen noch omtrent 5 vadem avanceren, voorseeckerlijck te worden ondaar mede gedaan werck te bereycken daar mede Hen onderstondt Zyn Ed. achtb. gantsch ootmoedigen gehoorsaem dienaer (was geteekent) Joan de Graaff. Ter zyde stondt In Sillidas goudmyn den 16 december 1679

Rapport vanden 16en tot den 24 December 1679

Aenden Edle welachtb.
Hr. Melchior Hurdt
Commandeur en opper-
Dirigeerder deser Sumatrase
Westcust strant en
Eylanden met den aenkleve
van dien &ca.

Int ondersoecken hebben wij in verleden weecke niet connen arbeyden vermits den dagelijcxe regen gecontinueert, hebbende groote partije waters met groote force daer in, soo dat wij de wateren die door deselve schachten gaten door den west suyt oost lopen sich ordt [illegible] allenigh en qualijck conden bemachtigen, sonder dat met de wateren die int ondersoecken noch omtrent 2 vademen hoogstaan uytgeroosten conden, bij welck ondersoecken bevonden en merckwaardigh is dat de wateren bevonden dwars insacken die —

Int

int leggende comps hoort niet commen
op te stijgen ofte vermeerderen, al quamen
nock soo veel waateren in het voorsz: neder,
sincken gelooppen, en segge bij aldien door dit
middel de groote quantiteijten waaters sigh
niet verloren hadden, wij souden door de starcke
toevloeijinge derselver in den west Zuijdt west
eijnden (die oock niet veel min in den dwars
stoel die naert leggende comps naert
hebben connen arbeijden.

De oorsaacke desselven breuck van grooten
is vermits wij met den voorn: W: N: W: dwars
inslagh in verleden weeke met langh durige
muijte in gescheurde steenen opgeslagen
hebben ingeslagen, en sich de steenen desselven
ons noch dagelijx geschriftter beginnen te
vertoonen, ondertusschen dat wij binnen korten
int voorde gesteente sullen geraecken, die
misschien een scheurgat dat sich naar
den bewesten stoel verstreckt int
leggent is schuyeren, waar door de wateren
uijt voorsz dwars inslagh naar den bewesten
stoel sackende, verloren blijven, te meer
wanneer wij met den bewesten stoel in
verleden weeke mede uijt het leggent (naer
dien wij een geruijmen deel voor uijt
gearbeydt hebben) een merckel: quantiteijt
waaters te gemoet sagen.

Voor den west suijdt west eijnde sich oock
hebben wij de tweede weecke (die ons den
aerts ander dingsints verdoolt heeft
bij continuatie bevonden, en can men in
deselve door al te groote hardigheijt, op dien
vaerts niet veel avants bemercken, vermits
men (niet tegenstaande int leggent
wat beter gesteente is) sigh egter om de

wateren

Van Sumatras West cust onder dato 29 feb 1680

waateren en [illegible] welle, soo niet
doch int [illegible] houden, Dit willen tot
verdere [illegible] moet gecontinueert werden
[illegible] der [illegible], hebben wy in het
[illegible] ofte [illegible] gat) [illegible]
ingesien, en sal de [illegible] presentatie om
den bequamen ingangh te maaken geobserveert
blyven waar mede Ed. onderstont
zyn Ed. achtb. gantsch onderdanige en gehoorsaeme
dienaar (was geteekent) Johan de Graeff
ter zyde stont In Silledaas gout myn
den 24 december Ao 1679

Rapport vanden 24e tot ult° xbr 1679,

Aenden wel achtb: Heer
melckior Hurt Commandr
en opperdirigeerder deser
Sumatras West cust strant
en Eylanden met den aen,
kleven van dien &a

Den harden toegangh der waateren heeft
ons noch niet toegelaten, om int ondersoecken
te arbeyden, in wat den regen by dagelyxe
continuatie, bevindende sich het water by
geen vermindering bespeuren laat, en
[illegible] hebben wy den laatsten deser, (soo uyt
het ondersoecken als uyt den [illegible], doch
met groote moeyte, soo verre gebracht dat wy
[illegible] bemachtigt en [illegible] uyt
hebben [illegible], om int [illegible]
deser

Van Sumatras westcust onder dato 29 febr 1680

Over de bearbeydingh op alle plaetsen behoorl:
te [illegible]

Voor den west Zuyt westelyken [illegible] oort heeft
sich de ertz aader (door dien Zy aende harde
klippe stoot) seer verspreydet, en aan meest dien
plaats geene aaders van eenigh belangh bemerkt,
aengesien deselve soo verdeelt zyn, dat in
geene aaders, maar in ooghjes alleenigh bestaan
dienvolgens geene quantiteyt becomen connen

Inde voorval ten Noord hebben wy heele ende
goede partye langs de [illegible] werken voor
uyt g'advanceert werde alsdan [illegible]
onder voornoemde [illegible] te [illegible]
met noch een dwars inslach te beginnen
oft wy misschien aen 't grootste eynde conden
geraacken.

Het goede gesteente in den benedensten
Noord voordert ons seer avanceerlyck, alsoo
wy in 3 weeken tyt een vadem ingebracht
hebben, waere te wenschen dat het eenige maenden
soodanigh continueerde souden binnen
corten tyt een goede [illegible] te gemoet
sien

Inde west Noordt west Sleypen dwars inslagh
is het gesteente hoedelyck om te bearbeyden
wort dienvolgens goeden avans

Om den ingangh achter des [illegible] te
voltoyen, hebben Jck soo van boven als van
onder, mitsgaders aan de eene zyde den vlogh arbeyd
laten, en schynt sich niet al te wel voor te
presenteren, egter sal de beste, en naaste
gelegentheyt g'observeert blyven. Waarmede Ed.
onderstont Zyn Ed. [illegible] gansch ootmoedigh en
gehoorsaemen dienaar (was geteekent) Johan de graaff
ter zyde stont Silledaas goutmyn adij 10e Xbris 1679

Rapport

Van Sumatras West Cust onderdato 29 7bre 1680

Rapport vanden maandt xbre 1679.
Aen den Welachtbaeren Heer Melchior Hurdt Commandeur en opperdirigeerder desen Sumatras West Cust Strant en Eylanden met den aenkleven van dien &ca.

Int nederschucken hebben wij door belettingh
der continueele hooghe waateren in dit maant
maar 10 dagen gearbeyt, wanneer wij den
6e. dieser bevonden hebben, dat het eenige
beauwachtige aaderlijn sigh naart hanghende
gewendet ende insgel. ybeldt heeft
door dien het met een swart silveragtigh
spolie schynt gemengt (ofte gemfoeliert
te wesen. En alsoo wij besluijs op het selve
gedachten voort te vaaren, voegden de tot
noch toe dagelijkse continueele slagh regen
en hoirsachten soo veel waters inde groeve,
dat het bij gans onmogel. scheen dieselve
slaagh aan uyt te putten, gesijn ook
naderhandt een goet en seer remarcable
middel, waar door de waateren naar den
binnensten stolle gevonden te verdieren
geobserveert is, want hadden sich de voorsz
waateren niet van selfst verlooren, souden
niet alleen het voorsz ondersoecken
dienwaars ingeslagh, maar het [illegible] sijnt werk
[illegible] ordt, en misschien die geheele groeve
vol waters geloopen zyn, vermits inde
8 jaaren (als ick in waarh= seggen magh
van geen soo groote waateren als dese voorsz=
hebbe geweten

Inden

Van Sumatras west cust onderdato 29 feb. 1680

Inden west Zuydt westeyppen Sillida hebben
wij deze 3 jaren een seer harde watche ontmoet
die door 't gehele maant op den plaats ge,
continueert heeft bestreden inservijs den
aerts ader soodanigh dat voor 't tegenwoordigh
geen sonderlingh bevangh van mineraalen uijt
den plaats worden te haalen wesen bijmits het
gesteente hardt der aderen schraal, en
in tegendeel seer spoedt zijn onder
welcke de harde kept des gesteents het
principaalste steene, dat wij tegemoet
sullen sien, werden presenteeren, bijmits wij hedendaeg
int eggent kosten gesteente, echter onder
waaterden wille in het seve zij tesleaden
sich niet wel sullen durven ondernemen
eindent echter sullen Sillida (om wigtige
redenen met moogelijken vlijt gefrequenteert
te wesen —

Den bovensten stolle hebben wij veels een
goedeeve vande Jongste dwars inslagh ingedrukt,
werden alsoo besloten (om het dijnde vande
maldijske wercken te soeken, als de hos,
broeken volgens den voghtden cours, misschien
gevoeghigh (te b'oogen) met noch een dito gelijck
dwars inslagh te ondernemen: waar over
in collegiaale vergaderingh bet ten grootste,
breet sal blijcken

Den benedensten stolle hebben wij door
gebrek der goeden gesteents, als geduuringh wer,
bindingh met [illegible] ingebracht, waar te
wenschen, dat het gesteente maar eenige
maanden continueerde, wanneer wij haast
andere wercken te gemoet sagen

Inde west noordt westelijcke dwars inslagh
hebben

Van Sumatras west cust onder dato 29 feb 1680

hebben wij naer groote moeyte die wy aen desen swijck harde wercken gedaen hebben den 12 deser comen bemercken, dat het gesteente sigh verdelt, en geschreven heeft verloort, sullen alsoo verhoopen dat wij het goede gesteente verkregen, met het doorbreecken der gangs gedaen werck sullen bedrijven

Den 18 deser hebben wy achter der smitts wincke in 't oost gaet (daer wy wel a' opadinquamen doorgeslaen, en vermits het sigh niet al te wel wiede presenteerde, om den bequame ingangh daerin te maecken, als hebbe van beyde canten mitsgaders van boven ingeschut binnen de laetste dagen nogh arbeyden laeten om alsdan bequaem, en naer beste presentatie te connen voortvaeren, en gedaen werck te bedrijven :

De mineraelen in dit maent vergadert zijnde, hebben uytgewerkt No. 1 wight : 47
" 2 . . . 42
Somma 89

Waermede Ed. onderdanigh zijn Edele Achtb. gants ootmoedigh en gehoorsaeme dienaer was geteekent Johan de Graaff
Ter zyde stont Sillidaas Gout myn
Adij den ultmo december Ao 1679

Rapport

Van Sumatras west cust onder dato 29 febr 1680

Rapport

Aenden E. Heer Melchior Hurt
Commandeur en oppergebieder deser
Sumatraes west cust, strant en Eyland
van gedane Preuven der mineralen
in t' Comp.e Sillidase Goudt Mynd
in d' maant December A.o 1679
uyt geslagen ende den Inhout bevonden
namentlyk

Assayen

	mark, Loot, greyn	mark, loot, greyn
N.o 1. Eerste soort, aen gout :	—: 3 : 9 :	
silver	—: 13 : 9	
t'samen :		3 : 1 : — : —
N.o 2. Tweede soort aen fyn gout :	— : 3 : — :	
fyn silver . .	2 : 13 : —	
t'samen :		3 : — : — :

Calculatie

	mark, loot, greyn		ink.t £, gr	
N.o 1. 47 lb Ertz ā fyn gout :	— : 1 : 11 :	f 35:14:14 : silver,	1 : 5:6	f 33:6:10
N.o 2. 42 lb D.o . . . D.o	— : 1 : 4	// 27 : 2 : 5 D.o	1:2:16	29:10:4
Somma 89 lb Ertz ā fyn gout :	— : 2 : 15 :	f 62:17:3 : silver, :	2:8:4.	f 62:16:4
ā fyn silver	2 : 8 : 4 :	// 62 : 16:14 :		

Comt t'samen gout en silver, 2 // 11 : 1 : f 125 : 14 : 1 : —

waar mede H.o Ed: achtb: onderdanige dienstwillige
dienaare was geteekent J.S. Hoffman ten dyse
slout Sillida ult.o december 1679

Rapport

aenden Edelen H.r Melchior Hurdt
Commandeur en oppergebieder deser Suma-
tras west cust en Eylanden vande gedaene
preuven opden Ertz die inde maant
xbre 1679 uyt d' E. Comp.e Sillidase
gout mynd uyt g'arbeyt is, synde
den Inhout als volgt

Edele

Van Sumatras west cust onderdato 29e feb 1680

Edele achtb: Heer

Naar dat wij 't wegen vande voornoemde Ertz die assayen genoomen hadden, sijn deselve geprobeert en bevonden, in hondert pondt ongewaschten mineraale, aen fijn gout en silver, als hier onderstaat te oogen

assayen

		mr. lot gr.		mr. lo. gr.	
No. 1	aen silver	2 : 13 : 9 :	aen gout	— : 3 : —	t'samen 3 : — : 9
No. 2	... do	2 : 13 : 9 :	... do	— 2 : 9	t'saemen 3 : — : —

Calculatie der assayen

		mr. lot gr.			mr. lot gr.	
No. 1 : 47 lb	aen silver	1 : 5 : 6 :	f 33 : 6 : 10	gout	— : 1 : 7 :	f 30 : 16 : 5
No. 2 : 42 lb	do	1 : 3 : 1 :	— 29 : 15 : 7 :	do	— : 1 : —	f 22 : 3 : 12
Somma deser 89 lb	aen silver	2 : 8 : 7 :	f 63 : 2 : 1 :	gout	2 : 7 :	f 53 : — : 1
	aen gout	— : 2 : 7 :	f 53 : — : 1			

Comt aen silver en gout, 2 : 10 : 14 f 116 : 2 : 2 —

Onderstont UE: achtb: onderdanige dienaer, was geteekent Willem Rodengh ter zijde stont Silleda ultº december 1679

Rapport

Aende Edle achtb. Heer Melchior hurt Commandr. ende oppergesaghebber deser Sumatra west cust strande, ende Eylanden vangedaande preuven van 't uytgeslagen Ertz uyt 's Comps. gout mijne boven Sillida in de maant Xbre 1679 waar vanden Inhoud is als hier te beoogen namentl.

assayen

		mr. lot		mr. lot : gr.
No. 1	aen fijn silver	2 : 13 : —		
	gout	— : 3 : —	t'saemen 3 : — : —	
No. 2	aen fijn silver	2 : 12 : —		
	gout	— : 2 : 9	t'saemen 2 : 14 : 9	

Calculatie

		mr. lot gr.			mr. lot gr.	
No. 1 : 47 lb Ertz	aen fijn silver	1 : 5 : 2 :	f 32 : 19 : 11	gout	— : 1 : 7	f 30 : 16 : 5
No. 2 : 42 lb do	do	1 : 2 : 8 :	28 : 16 : 6 :	do	— : 1 : —	do 22 : 3 : 12
89 lb deser	aen fijn silver,	2 : 7 : 10 :	f 61 : 16 : 1	gout	— : 2 : 7 :	f 53 : — : 1
	aen gout,	— 2 : 7	do 53 : — : 1			

Comt bevonden aen fijn silver en gout, 2 : 9 : 17 f 114 : 16 : 2 —

Waar onder stont UEdle achtb: onderdanigen en geheel schuldigen dienaer (was get) Joh. Wilhelm Vogel ter zijde stont Sillida ult. Xbre 1679

Rapport

Van Sumatras west cust over dato 29 feb. 1680 —

Rapport van den eersten —
tot den 8 January 1680 —
aenden —
Edle welachtb. Heer Melchior
Hurdt Commandeur en opper,
gebieder deser Sumatrassen —
west cust strant en Eylanden
met den aenkleeven vandien. &a —

Int ondersoecken hebben wij dese weecke voortgaende
naar beneden toe gearbeijt en laet sich aensien, off het —
gesteente sigh wat beter en hart achtiger (als gedaen —
heeft) wilde vertoonen, het blauwe arts aaderken —
beginnet sich in tegenwoordige te verspreyden, en heeft —
geen vast gestrycken naar beneden toe, [illegible] —
sich uijt hangende kanten en wederom is versprende —

het gesprongen gat in den west noordt
westelijcken dwars inslagh continueert noch dagelijcks
maar het harde gesteente uijt eygen des gangs
wil noch niet ten voorschijn comen, echter sullen
wij met desen sijn ordt soo langh moeten continueren —
tot dat het voort eygent ontdeckt, en den —
gangh ten vollen doorgebrooken sal wesen —

Voor den west suijt westelijcken sijn ordt hebben —
wij haardighs halven niet veele connen uijt —
rechten, hebbende geschooten schooten aende —
leunen en wedder strijckende aaderkens doen eelen
maar anders niet als verscheijdenisse derselven —
connen [illegible] —

Inden bovensten stolle hebben wij hecht voor —
uijt g'avanceert, soo hebbende dan aen een, en dan
aen andere zijde te schrammen, waarmede wij aen
de harde wachten, naardien het presenteert boorden
laten, en voorders des avance dagelijcks beter
als met swaere ijsers, besparende het gesteente —
bij sijn oude manieren —

Inden benedensten stolle onder de kalde [illegible] —
het gedee —

Van Sumatras West Cust onder dato 29 feb: 1680

het goede gevolch nochtans eenighsints en sijn continuatie, waarinne het met geduerighe bearbeydingh waargenomen blijft, tot dien eynde hebben voor dien stelle een sloepen tuyghen, dat den Pang.lo ondersteunde des Snaccats op onsekere tyden visiterende voor den tyger bevrijdt worden, en op het selve sloepen aan, opmaacken laten

Dit wordt gat, achter des Smits woninghe hebbe aen alle kanten om den geschicktheyd geven toevoeren laten

Waarmede &c.a onderstondt Uwe achtb: gantsch onderdanige en gehoorsame dienaer (was geteekent) Johan de Graeff Ter sijde stondt In Silledat Gout mijn den 8 January 1680

Rapport vanden 8.e tot den 16 January 1680

Aenden
Ed.le Wel achtbaeren
H.r Melchior Hurdt
Command.r en opperdi-
rigeerder deser Suma-
trassen West Cust strant
en eylanden met den
aenkleve van dien &c.a

Int voorsinnichen hebben wij in voorleeden weke door gebreck des eenighsints gestaecten gesteente den mijnwercken doen naer beneden toe gebracht, besonder daer bij dat het heeyne blauwachtige aderken sich eenighsints geopenbaert heeft doch sonder eenighs belangh strekende

noordtycke

Van Sumatras west cust onder dato 29 feb: 1680

Voorlÿck, sigh weder naer 't Zangeest wendende
tot dat het door den Bande Banghdulo wachten
't eenemaal vermint en verdruckt is

Voorder wert door welleyden dwars inslagh
hebben wy van wegen den harde wacke die
sigh den 10 deser geopenbaart heeft niet
vele connen uytvoeren, egter aen slechte wacke
gebreck hebbende, heeft d'operatie der
bottpoders, de voorsz wacke eenigsints doen
scheuren, soo dat wy in toecomende schoppen
op dien plaets geregelijcken te avanceren

De voorsz den west suyd oostdepper scheurt
hebben en wedder stercke staetz adderlijck,
bevinden sigh sommigen opkoept van hun
weder gecontinueert, soo dat men op dese
geen vaste versekeringh van continuatie
can observeren, en blijft het geheele voor
dien sile ordt hoe langer hoe harder geroont

In den bovensten stollo hebben alsoo hoofs den
gedreven deze kaart door uyt geavanceert
is, den cours eenigsints (om dese nader eyge-
maligle vuytwyckinge werken te bepaden
om konnen laten, te meer wyder wy op dien
stroch eenen beteren schram als anders te
gemoet sagen, beyvende het gestadich noch
hoogste om te bewercken, en sullen ten eersten
beginnen moeten met noch een dwars inslagh
de voorsz werken (off die noch verders
continueeren, daer op harde stoffen te comen
te ondersoecken aengesien ick met weynigh grondt
hebben des remercks soude connen besorgen
en my ganschelijck in beelden, dat soode
mallieyers in sodanige hoelicheyt weynigh goet aertz
gehadt

gehadt hebben dat het selve soo wel naer
suyden als naer benoorden toe, waer op de voorn:
Malleyers gearbeydt en die heele groote hellig-
gemaeckt hebben, come genomen heeft
en sonder tichtinge(?) wel wetende dat het selve voors:
hellemeyt(?) naer 't suyden noch verder sal strecken,
en wy noch veel dingh(?) maelen in de selve
comen door gaen

In den benedensten stoeck, blyckt het
goede gesteente by continuatie en naer
goeder avance, waermede &a. onderstondt
Uw Edle agtb. gansch onderdanige en gehoorsaeme
dienaer (was geteekent) Johan de Graaff
Ter syde stondt Sillidaas gout mijn den 16 Janu: 1680

Rapport vanden 16e tot den 24 January 1680

Aenden
Edel welachtb. Heer Melchior
Hurdt Command.r en opper
gebieder deser Sumatrasse
West cust strandt en Eylanden
met den aenklevende van dien &ca.

Het int ondersoecken gehouden gesteente
is in dese weecke vry verhardet soodat wy
niet tegenstaande wy sulcx met den palsye(?)
schooten gepeylt hebben, desselfs weynich
avans connen bemercken, bevonden ons
insgelycx teenemaal van onse arbeyders
die voor tegenwoordich geen quantiteyt ertsen
connen) ontnomen, soodanigh dat sulcx verder
suchten voortaen alleenigh op hoop om yets te
verkrygen moet voortgeset worden

De

Van Sumatras westcust onderdato 29 Feb 1680

De harde wacke voorden voet noordt westel:
dwars insteeck, niet tegenstaande zy van
't springen eenigsints geschort was, heeft
ons egter (doordien de scheuren geheel aen
in malcanderen gesloten waaren geen sonderlinghe
avans connen doen, en bleyft sulcke wacke
by harde continuatie

De voorden voet suydt westelycken sich ordt heeden
en weder stercke harde aders hebben
sich in deese wacke eenigsints geinsinueert
waardoor de quantiteyt van aerts ligtelyck
conde vergroot werden, off sulcke aders eenen
vasten cours sullen nemen; werdt ons tyts
experientie verder voor oogen stelen

In den tweeden stolle hebben wy aen den
eynden aen ander zyde schraemende gedeelte
voor uyt gebracht, gemerckt door dit meede
de schroeven bequaamelyck geboort, en losgesprongen
conden werden, het gesteente opden vaarts
is wel eenigsints hardt maar bleyft by geene
continuatie, en verandert dickwils

In den bovensten stolle het goede gesteente
tot noch toe, by continuatie, waarmeede wy
onderstont Zyn Ed:e en E:d. gansch onderdanige
en gehoorsame dienaar (was geteekent) Johan
Degraeff ter zyde stont Sillidaas Goudtmyne
den 24 January 1680

Rapport vanden 24en tot ult. January A:o 1680

Aenden Ed: Welachtb: H:r Melchior
Hurdt Command:r en opperdirigeerder
deser Sumatrasche westcust strandt
en Eylanden met den adresse vanden Ed:e

Int nederstrecken hebben wy naedien oorzeden
goede

goede partije schooten, kebbelen, springen ende
een eenighsints beter gesteente ontmoedt, naer
op wij inde middel deser afgedwijnt, ende soo als
wij aende noordt zijde met springen besigh waren
ontmoetten wij door een vande schooten een
zeeer erts aaderlijen sterkende voortte ge-
steeds voor uijt en eenighsints afflenderende,
twelck hem van stondts aen begonde te
vertellen, waardoor ick bewoogh wierde
om het steer met een silk ordt te casten
vervolgen en naer te trachten om te sien
hoedanigh hem verder sal vertoonen, bevonde
hebbende dat het steer, by continuatie
blijft en cours is houdende, werde met een
silk ordt noch verder dienen te vervolgen, off
het misschien (twelck noch geduuren sonde)
zijn strijcken naar beneden tot nam, en wijdoor
sleck/spoegh een goede ader souden ontdecken,

Inden west voordt aensteijcken dwars ingeagh-
beginnende de harde wacke sick eenighsints
te verminderen, ofte geen voordt gesteente
dat sigh int eggent openbaren moet) van
tot noch toe, niet bevoogt werden, bestaende
het gesteente meest wit, en quartsachtich
waar onder somwijlen eenige blauwachtige
deele nesten (die vant eggent haeren oirspronck
nemen) zijn strekende

De erts aende voorden west sijnde ontsteken silk
ordt blijft noch eenighsints by continuatie, maer
ick merck dat deser harde wacke (die wij
voordien silk ordt hebben, en sick naer
hanget, waarkenden de erts aende coursendent
wendet ons eenen pots wilde spelen, dogh
slechte imaginatie niet tegens standende een
verscheyde exempelen bevonden hebbe, wil

Zyter

Van Sumatras westcust onderdato 29 febr 1680 —

Egter niet altyt accordeeren, en aensoo wel int alderkortste gestelde saaken connen neemen het gesegde inden eersten als onderstenstoel blijft meestendeels, by continuatie wat meede Ed.e onderstondt Zyn Ed.e achtb. gantsch nedrigen en gehoorsame dienaar (was geteekent) — Johan de Graaff (Ter syde stont Sillidaab — Gout myn adij ult.o January 1680 —

Rapport vanden maandt January A.o 1680 —

Aenden Ed.e wel achtb. Heer Melchior hurdt Command.r en opperdirigeerder deser Sumatrassen westcust strandt en eylanden met den aenkleve vandien &c.a —

Int nedersincken hebben wy int eerste deser maandt door [illegible] der eenighste gesonden gesteente [illegible] door naer [illegible] tot gesackt waar by wy bevonden dat het [illegible] alles [illegible] geen vast [illegible] geuomen, sich opstrijdende en dan wederom gesprongen vertoont heeft, tot dat het sighs door den vande hangende wacken [illegible] vermidt en [illegible] heeft, soodat wy uyt dien nedersincken int laatste helft maandt geen off weynigh mineraeln souden vergaderen, en het voors. nedersincken alleenigh op hoop om [illegible] verders moet voort geset werden. — En hoe —

Van Sumatras West Cust onderdato 29 feb 1680 —

In hoe wel het gestadige voorden west
noordt westelycken dwars inslaegh int eerste —
deser sigh geschickt bevonden heeft, is doch
sulx den 10 desen, door den harde winden in —
stiltens veranderingh gecomen, die ons meteen
eyschen des avances belet heeft, want niet —
tegenstaande wij onsen yver omdaer op te —
caten hooren, int noordt stellen, waer toede —
operatie der boorvoeders, de voorsz. wachte eenighsins
geschickt heeft, zijn echter die schouden
niet naer ons gissingh uyt gevallen, vermits —
wij gedagten, dat het langs het sik ordt —
volgende den schram die wij hadden gemaackt —
in souden schieten, maer het schoude dwars
inde wachte, soodat wij echter also groote
moeyten mosten gebruycken int losbreecken —
vande geschouwde steenen, oft men bij saus —
niet geboort hadde, dies binnen deser vlooden —
maendt op dien plaats heel weynigh uytgeracht
is, tot dat int laeste te sich de voorsz. wachte
eenighsins verminderende, vertoont heeft —

de seer harde wachte, voorden west suyt westelycke
sik ordt, heeft ons in deser vlooden maendt —
des avans seer belet, soodat men (niet —
tegenstaande, met eenich losbringen gepleeght
is, ijet de ons niet heen een wat uyt —
gearbeyt is, de arts aders op dien plaats —
hebben sigh int eerste verstandt eedan een —
weder gedrongen bevonden, soodat men geen
vaste keure daer aftenden observeeren —
maer hebben naer den medio do, de eenighsins
continuatie bevonden waerdoor de inde deser
maent vergaderde mineralen in quantiteyt
meestendeeles vanden plaats losgebroochen zijn —

Inde

Van Sumatras westcust onder dato 29 feb 1680 —

Inden voorleden stoel hebben wij ons den —
[illegible] (naar de hollantsche [illegible] van de —
Maleyers gemaackt, wenende den geringen —
deel ingearbeyt, soodat wij om het sij inde selve
holle wercken of te aen 4 [illegible] en op kaden
stroffen te geraacken ondernemen moeten —
een ander dwars inslagh te beginnen, die —
volgens gissingh, om dat wij ons dicht bij de voorsz.
wercken genadert gehouden hebben, binnen —
8 a 14 dagen gemackelijck sal connen gedaen
werden —

Den verleden stolle onder de kalde, hebben
wij door d' hulpe des goeden gesteente inde
2 3/4 vademen eveens voor uytingearbeyt —
wenste dat sulck gesteente, noch eenige maanden
bij continuatie blijven, sonder haast onder —
off wercken nadoen —

De mijndraaden in desse maandt vergadert —
zijnde, hebben uytgewezen —

No. 1. de groote eerste soort weegt 68.
2. den kern tweede soort ... 85.
3. den slagen van de [illegible]
January ... 1925.

Summa, 2078.

Waarmede hiermede onderstont zijn de [illegible]
gantsch [illegible] en gehoorsame dienaer —
was geteeckent Johan de Graaff [illegible]
Silledaas Gout mijn [illegible] January 1680 —

Rapport —

Van sumatras west cust onderdato 29 febr 1680

Rapport
Aen d'E. achtb. Hr. melchior Hurt
Commandr. en opper gebieder deser sumat:
west cust, strant en eylanden &c. van
gedaene preuven, opd' uyt s'Compe. Sillidase
mind uytgeslagen Ertz in d' maent
January 1680, waar van den inhout is als volgt

Assayen

		mkr. loot. gr.	mkr. lt. gr
No. 1 grove soort aen fyn silver		4 : 4 : 9	
	do. gout	— : 4 : 9	4 : 9 : —
No. 2 middel soort aen fyn silver		2 : 6 : 9	
	do. gout	— 2 : 9	2 : 9 : —
de schlam . . .	aen fyn silver	— 2 : 15	
	do. gout	— : — 3	— 3 : —

Calculatie

	mkr. lt. gr.			lt. gr.	
No. 1: 68 lb. ertz aen fyn silver	2 : 14 : 10	f 72 : 14 : 13	aen fyn gout	3 : 1	f 67 : 15 : 14
No. 2: 85 lb. do. . . . do.	2 : — : 13	f 50 : 1 : 2	do.	2 : 2	46 : 16 : 12
Somma . . 153 lb. ertz aen fyn silver	4 : 15 : 5	f 122 : 15 : 15	aen fyn gout	5 : 3	f 114 : 12 : 10
aen fyn gout	— 5 : 3	114 : 12 : 10			
Comt aen gout en silver	5 : 4 : 8	f 237 : 12 : 9			
D' schlam 1283 lb. aen fyn silver	2 : 4 : 6	f 56 : 15 : 6			
aen fyn gout	— 2 — 2	46 : 16 : 12			
Somma gout en silver	2 : 6 : 8	f 103 : 12 : 2			

Waar onder stont onderteekent UE achtb. onderdanige
dienaer was geteekent J. Hofman Ter syde
stont Sillida den 1e January Ao. 1680

Rapport

Aen den E. Hr. melchior Hurdt
Commandr. en oppergebieder deser Sumatra
west cust stranden Eylanden &c. vande
gedaene preuven op den Ertz die inde
maendt January 1680 uyt d' E Compe.
gout myne boven Sillida uyt gearbeyt
is, geproebeert en bevonden int hondert

ongewassen

Van Sumatras west cust onderdato 29 feb 1680 —

ongewassen mineraal aan fijn gout —
en silver nevens de waardije als
hier onder staat te bevogen —

Assayen —

No. 1 aan silver 4:4:—	aan gout — :4:9:	Haam: 4:8:9:
No. 2 do. . . 2:7:9:	do. — :2:9:	do. 2:10 —
No. 3: do. . . — :2:15 . .	do. — :—3:	do. :3 —

Calculatie des Assayen

		mr. ct. gr.			mr. ct. gr.	
Eerste soort No. 1: 60 lb aan silver,		2:14:4	f 72:4:7.	gout	— :3:1:	f 67:15:14
tweede soort No. 2: 05 lb	do.	2:1:10:	52:8:9 —	do.	— :2:2:	— 46:16:12
Somma . . 153 lb aan fijn silver		4:15:14:	f 124:13: —	gout	— :5:3:	— 114:12:10 —
aan gout —		— :5— 3	f 114:12:10			

Komt aan silver en gout . . 5:4:17 f 239:5:10 —

Calculatie van Slam

	mr. ct. gr.			mr. ct. gr.	
No. 3. 1283 lb aan silver	2:4:6	f 56:15:6 —	gout	— 2:2	f 46:16:12
Somma aan gout —			. . — :2:2:	46:16:12 —	

Komt aan silver en gout . . 2:6:8 f 103:12:2 —

Ondertekent UE: onderdanigen dienaar (was get.)
Willem Rovelingh ter tydt tot Sillida ult.o Janu. 1680 —

Rapport —

Aen d'E. achtb. Hr. Melchior
Hurdt Commandeur ende opperh.
gebieder langs Sumatras West Cust,
strant ende eylanden van gedaane —
preuven uyt den Ertz, 't welck in —
s'Comp.s Gout mine boven Sillida
in d' maant January 1680 uytgeslagen —
ende is den inhout aan fyn Gout —
ende silver int hondert pondt ruyge
Ertz bevonden worden als volgt —
naamentlyck —

Assayen

Van Sumatras westcust onder dato 29 feb 1680

assayen

	mk, loot, gr		mk, loot, gr
No. 1 aen fijn silver	4 : 3 : 9		
aen gout	— : 4 : 9	staende	4 : 0 : —
No. 2 aen fijn silver	2 : 5 : 9		
aen gout	0 : 2 : 9	staende	2 : 0 : —
No. 3 slam aen fijn silver	— 2 : 15		
aen gout	— : — : 3	staende	— : 3 : —

Calculatie der assayen

	mk, lo, gr			mk, lt, gr	
No. 1 60 lb erts aen fijn silver	2 : 13 : 16	f 71 : 14 : —	gout	— : 3 : 1 :	f 67 : 15 : 14 —
No. 2 05 lb — do.	1 : 15 : 15	49 : 14 : 12	do.	— : 2 : 2	46 : 16 : 12 —
153 lb erts aen fijn silver	4 : 13 : 13	f 121 : 0 : 12	gout	— : 5 : 3	f 114 : 12 : 10 —
aen gout	— : 5 : 3	114 : 12 : 10			

Comt de montere absolut: 5 : 2 : 16 f 236 : 1 : 6 —

No. 3, 1283 lb droogen slam aen fijn silver	2 : 4 : 6	f 56 : 15 : 6	gout	— 2 : 2	f 46 : 16 : 12
aen gout	— : 2 : 2	46 : 16 : 12 —			
Somma	2 : 6 : 0	f 103 : 12 : 2 —			

Waermede etc. onderstont U Ed. onderdanige den verpachter dienaer (was geteekent) Johan Willem Vogel
ter syde stont Sillida [illegible] January 1680 —

Rapport vanden eersten tot den 8 February 1680 —

Aenden Ed. welachtb. Heer — Melchior Hurdt commandeur en opperdirigeerder deser Sumatrassen westcust strant en eylanden met den aenkleeve vandien etc.

Int ondersoecken hebbe ick [illegible] in dese weke door de [illegible] der [illegible] gedaen gestelt —

den —

verindrechelycken deele naer beneeden toe
gebracht, egter hebben geene veranderingh
van Ertz off mineralen connen
bemercken, blyvende inderdaedt als
int voorgaende deses gerapporteert is be-
bevonden

den weg wordt westelyck dwars inslaegh
hebbende wy mede een merckelycken deele
ingedreven, maer het gesteente is noch gansch wit
en quartz achtigh, en van eindelycke wel
weeten dat den gangh op dien plaets een
bocht heeft, die int eygent der voorden
gesteente (seggende dat sigh voegende gestiger
vaste hadt, steen gevonden is dringende

voorden west sijnt westelycken schoort, en
sonderlyck aenradende achterstrols hebben
wy gebruick deselve met booren en
springen eenige ertz aders, die men by conti-
nuatie bevonden hebben, gepeylt, egter
deselve hadde mathe voor dien ordt beginnet
sigh naer de slots te verstrecken, waer by
wy by anders niet als beletting van
avans te verwachten hebben,

Met den kouwersten stollen hebben wy een
niet mallywse hoeggebied ingeslaan, die
sich wy noch verder schynen te verstrecken
(dan men sonder redde niet weeten) en doet
ons dat wy langhst deselve met dien stollen
moeten voortvaren, in hoope het selve
dat de mallyders om eenige beletsel hebben
moeten staen laeten, het mach cort off langh
aenstaen, doch syndersyds te ontdecken, want
voorwaer, in den tijdt / in den dagelycken
ommegangh by de mallyders dat die niet
heel eyndelyck souden aenvoeden, off sy
hadden

Van Sumatras West cust onder dato 29 Feb: 1680

weeten dyts voordelighe uyt te haalen
tot deser kolligh= waerdoor ick van bemerckt
dewyle het hart is, hebben wy eenige der
middelsten voor en staal tot instrumenten
en versterlingh mitsgaders olye om daar in
te branden dat sy souden hebben, en voorts
wat voor kracht aen arbeyts volck benodigt
gehadt, souden sy sulx sonder vrucht te
vernuttigen ondernomen hebben van L Ed:
naargedagt blyven, het eygenste geworden
dat ick hebbe, is dat dewyle sigh desse
werckende Luyden in een wel gestalt
geregelde schuurtjes de als anders sich
mede onder de bergen hebbende
en geoccupeerde hebben bevonden, den
werckende sy eenige met moeyelyckheyt voor
soo veel sy souden reysen naar gesponnen
hebben

Beneeden de kalde in de malleysche floer
beginnet het gesteente sigh eenighsints te
verharden waar mede etc.a onderstondt
Zyn Ed:e Achtb: gantsch ootmoedige en
gehoorsame dienaar (was geteekent) Johan de Graaff
ter syde stont Sillidaas Goutmyn den 8 feb:
1680

Rapport vanden 8 tot den 16 feb 1680
Aenden Ed: Welachtb: H.r Melchior Hurdt Command.r en opperdirigeerder deser Sumatrassen West cust, Strant en Eyanden met den aenkeeven van dien etc.a

Naar den goede partye schooten die wy int
werckenwerken naar beneeden toegedaan hebben,
hebben

Van Sumatras west cust onder dato 29e feb 1680

Hebben wij den 14 deser een seer benauw-
achtige aardbevingen (doch noch van geen
belangh) ontmoedt, bevonden tusschen dat
een harde wacht vocht midden in de water,
smeecken tot den voorschijn comt, wat voor
veranderingh deese met sich voorder bringen
sal ons de tijt en gedurigen arbeyt wijsen dies
voorwegen [illegible] teelen

Den voorst noordt westelijcken twars inslagh
hebben wij in deese wacht merckelijcke ingetrocken
en schijnt off sich 't geslaeute eenighsints
voor achtigh wilde openbaeren en verkomen
somwijlen harde wachten voor den dagh die
niet alleenel om los te breecken zijn, en
grootemoeyte tot dien eynde veroorsaken

De seer harde waecken, voor den west zuyt westelijcke
sie kandt beginnet ons dees avance vorts te
bevestten, terwijls deselve andere achter staen
comende, tevrndmaels nedderdaalt en
vochten voor ons sie ordt is staende, die
den avance op dien plaats eenighsints belet
maar het beste dattet aen is, behaeght mij
dat de arts aader volgens tot noch toe
ogenschijnelijcke kommeringe onderhindert
en bij continuatie, is blijvende. Inden
beersten stoel, zijn wij alleenigh met de stors
achter aen los te springen besich geweest,
terwijls als deselve tot andere maelen verstrecken
gebracht, in den ogenschijnelijcke tweede comen
te bevestigen, wat vorders ontrent dese wercken
te doen sal wesen

Eyndende de kaede in de maeltijtse stoelen conti-
nueert het goede geslaeute tot dato noch
eenderslont waar mede ick .. Zijn Ed. recomd. gantsche
nedrige en gehoorsame dienaar (was geteeckent
Johan de graeff ter sijde stont sellidas gout mijne
den 16 February 1680

Van Sumatras West Cust onder dato 29 feb 1680 —

Rapport vanden 16 tot
den 24 e feb 1680.
Aenden Ed:e Welacht:e
H:r Melchior Hurdt
Commandeur en opperdirigeerder
deser Sumatrasen Wes-
Cust strant, en eylanden
van dienst:o

Int nedersincken hebben wy naer een
goede partye schooten den heelen aert aderken
ontmoetet, schynt het selve sich naer beneden
toe wilde verbeteren, dewyle het sich by
de ander blauachtige aderen begint te
conjungeren de hardewacke die sich
verbreeden int midden des nedersinckens
vertoont heeft, belooft by continuatie, en-
geeft ons des avances naer beneden toe

Inden west noordt westelycken dwars inslagh
hebben wy in dese weecke alweder den harde
wacke ontmoetet, die ons int avanceeren
belet heeft, doch schynt oft die by geen
continuatie worde blyven, dewyle wy den
23 deser inden schraem eenigh geschout
gesteente souden bevinden,

Aende Oost zyde des west suyt westelycken
dito oorts hebben wy 26 schooten springen
laten, en bevonden dat dieselve by continuatie
geblyven, niet tegenstaende de seer harde
wacke daer aen is staende, want het
gesteente eenighsins beter om te breecken,
soude sonder twyfel de quantiteyt vergrooten
blyven, doch sullen wy niet naerlaten met
gedurigh los springen, door sulcke wacke te
de- geraecken

Van Sumatras west cust onder dato 29 feb: 1680

De schacht inden bovensten stollo hebben wy een goet deel aengeraeckt, de schoppers met desselve inde aenstaende maandt gedaan te hebben te bereycken wanneer men gevoeghlyck weder commen te soecken hoedanige onse voorschreven op dien streeck noch verders te vervolgen voorhanden te nemen zyn —

Beneden de kelder inde malaeyse stollo begint het gesteente sich te openbaren, commende sommigen ter harde waecken ten voorschyn, egter hebben wy inde selve onderwegen soecke een merckelycken deel in gebracht waermede &c.a ondertekent zyn

Ed.e achtb. gantsch onderdanige en getrouwe dienaer was get: Johan de Graaff, Ger: sydesteur Sillidaals Goutmynen den 24 feb: 1680 —

Rapport vanden 24 tot ult.o feb: 1680 —

Aenden welachtb. Hr. Melchior Hurdt Command.r en opper-dirigeerder deser Sumatrasen west cust strandt en Eylanden vandien &c.a

De harde wacke int ondersincken hebben wy in dese 4 dagen met 48 schooten springen laten waardoor wy de continuatie derselver bevonden hebben, bemerckten insgelyx dat de erts aeder op dien plaats sich sommigen is verbeterende, maer wel, vermits de hardigheyt vande wacke die sich over 4 gehoele ondersincken gewesen, geene vasten cours aengetroffen —

De harde wacke voor den west noordwest &c. dwars inslagh begint ons weer te verpoeden, vermits vandien gesteente niet simpel belegh —

Van Sumatras West Cust onderdato 29 Feb 1680

eergisteren weynich noch min met het
springen (alsoo de schouwen in malcanderen
loopen, ende cracht off operatie des bos-
poeders beletten) uytgeregt cunnen worden

Inden west : sijnt voorleden schoott hebben
wy de harde wacke mitsgaders de aerde aader
by continuatie bevonden houdende den
cours volgens het strycken vande aeder
eenigsins naar 't Raugent, en sullen
binnen corten te gemoet sien wat sich
met gevolgh vandien ader nader openbaren

de schot inden boovensten stolle hebben wy
mede met eens springen gepleegt, alsoo op die
horisontaal denige harde wacken, die noch
continueeren) een voortkrygt comen zyn

bevindende de aeder inde middelste stolle
hebben wy tot gehuchte vandien avans mede
10 schooten springen laten, en bevindt sich
t' gesteente noch dagelyx te verharden
waar mede Ued. onderdanich zyn Ed. achtb. gantsch
verdriege gehoorsaame dienaer was getekent
Johan de Graaff ter zyde stondt Sillidaas gout
myn den ult° Feb : 1680

Rapport vanden maant February A° 1680 Aen den Ed° Wel Achtb. H.r Melchior Hurt Commandeur en Opperdirigeerder deser Sumatrassen West Cust Strandt en eylanden van dien &c.

Den 14 deser hebben wy met nedersincken
op den

op den nieuwe oft ouden Bleauwaertsche ader hebben
ontmoedt ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ waar bij sich den 20 d°
een ander ader liet (doch seer vanquaelijck
zijnde) geopenbaart en alsoo beyde anderen
gerencontreert hebben, maeckten de beyde een
ader die ons quantitijt eenighsints all ist
maer in de 2e minderde soort, totdat zulx
beeter voegen sal vergrooten, blijckt eenighsints
dat den gangh naer beneden soo noch verder
ondersocht wil werden, dewijle wij int voor-
gaende maendt, bijcans geene mineraels
van den plaats souden vergaderen, en het
selve geheel uytsteck, sich egter naer den
lesten continuatie hun wedder beginnet
te openbaeren, te weten de voorsz. ader (als
ick den 25 deses oogenschijnelijck bevonden
hebbe) naer Zuyt Zuydt westen (of welcke
een streeck wij het best [illegible] verwachten
beginnet copers te winnen: Den [illegible]
wij inden west noordt westelijcken dwars
in slagh verstreckt, den medewercken deel
ingebracht, is egter inde eerste helfte
maendt het gesteente op den plaats soo
schielijck gevallen, datmen door hardigheyt
van 't steen bijcans niet sien con, wat
daar in gewerckt wordt, de grootste belettingh
is dat wij verwachten de schuiren die in
malcanderen loopen, niet springen connen
laten, moeten alsoo met patientie verwachten
totdat wij ons (den gangh tot aen zijn leggert
door gebrocken hebbende) sullen bevinden

De selve harde vaste voor den west zuydt westelijcken
silverordt heeft ons int geheele maendt
(aen ons achter [illegible] daalende) vrij gewerckt,
die wij niet dan [illegible] met springen soodanigh
bespeurt

Van Sumatras westcust onderdato 29 feb 1680

bespeurt, hebben dat zy den menichvuldige delf-
wissen moste, waardoor wij de arts aeder con-
continuatie bevonden hebben, om voorsz ader
te vervolgen, moeten wij ons eenigsints naer
haugende wenden, en besien wat sich met
vervolgh van deselve ader wil openbaren

Den 2 deser hebben wij met den voorsten
stollo in de maeynse hoeligadden (die sich op-
dien stroock noch verscheyden te bestrecken)
ingeslaegen, en alsoo ons stroo noch 2½ laeken
achterstelligh was, hebben wij het geheele
maendt deselve met boren als anders
laten arbeyden, om deselve geweldigheden te
connen sien, wat ons ontrent deser saecken
verder wilde openbaren, hebben van
deselve eenige goede partye los gebroocken, en
verhoopen daar mede in toecomende maent
gedaen werck te becomen,

Bewesten de halve in de maeynse stollo
heeft het goede geschente tot omtrent
den midden deser gecontinueert waarna
het met langsamer handt begon te verharden,
egter hebben wij den merckelijcken deel
ingevaren.

De mineraelen in deser maent vergadert
hebben uytgewaert

No. 1.	de groote eerste soort weegt	135
2.	den kleyn 2e soort	165.
3.	den kleyn 3 soort	4005.
	Somma	4305 lb

waarmede UEd.e onderdanigh zyn UEd: achtb-
eerbiedige en gehoorsame dienaar (was geteekent
Johan de Graaff ter mynsloot Silledaas gout
mynd ulto february 1680

Rapport

Aen den E. Heer Melchior Hurdt
Commandeur en opper gebieder
deser Sumatras West Cust,
strant en Eylanden &c. vande
gedaene Preuven op den Ertz
welcke inde maant February
1680. uyt geklopt is synde den
Inhoudt aen syn gout en silver
als volght.

Assayen

		mk, lo, gr		mk, ct, gr		mk, lo, gr
No. 1	aen silver	4 : – : –	aen gout	– : 4 : 9	tsamen	4 : 4 : 9
No. 2	Do. . . .	2 : 3 : –	Do.	– : 3 : –	Do.	2 : 6 –
No. 3	Do. . . .	– 2 : 14	Do.	– : – 4	Do.	– : 3 –

Calculatie

	Ertz		mk, ct, gr			mk, lo, gr	
No. 1.	135 lb	aen silver	5 : 6 : 7	f 134 : 19 : 10	aen gout	– : 6 : 1 :	f 134 : 7 : 2 :
No. 2.	165 lb	Do.	3 : 9 : 13 :	90 : 3 : 13 :	Do.	– 4 : 17 :	f 109 : 14 : 1

Somma aen silver, 9 : – : 2 f 225 : 3 : 7 aen gout – 11 : – f 244 : 1 : 3
aen gout . . . – 11 – : 244 : 1 : 3 –

Comt 300 lb Ertz . . 9 : 11 : 2 : f 469 : 4 : 10 –

Calculatie van Slam

	Slam		mk, ct, gr				
No. 3.	2670 lb	aen silver	4 : 10 : 3	f 115 : 17 : 11	aen gout	– : 5 : 16 : –	f 130 : 13 : 3

aen gout – : 5 : 16 : – 130 : 13 : 3

Comt 2670 lb slam – 5 : – 1 f 246 : 10 : 14

Onderstont UE. achtb: onderdanighsten –
Dienaer was geteeckent Willem Koeningh –
Ter zyde stont Sillida [illegible] February 1680 –

Rapport –

Rapport

aenden E. achtbare Heer —
melchior Hurdt Command:r
en oppergebieder deser Suma,
trassen Westcust, Strant
en Eylanden &c.a van gedaene
Preuven uyt de mineralen die
uyt de Sillidase Gout mine
in d' maant February A.o 1680
versamelt zyn, waarvan den
Inhout naer de kleyne preuve
bevonden is als volgt namentl: —

assayen

	Mc, L:t, gr:		Mc, loot, gr:
N:o 1 aan fyn silver ...	3: 14: 9		
gout ...	—: 4: 9	Tsamen	4: 3: —:
N:o 2. aen fyn silver ..	2: 4: —		
gout	—: 3: —	Tsamen	2: 7: —:

Calculatie der assayen

	Mc, Loot, gr:	ƒ		Mc, loot, gr:	ƒ
N:o 1. 135 lb. Ertz aen fyn silver	5: 4: 6: —	ƒ 131: 15: 6 -	gout — „	6: 1:	ƒ 134: 7: 2
N:o 2. 165 lb. d:o aen d:o	3: 11: 7:	„ 92: 15: 14:	d:o — „	4: 17 „	109: 14: 1.
Somma: 300 lb. Ertz aen fyn silver „	9: 15: 13:	ƒ 224: 11: 4	gout — „	11: —	ƒ 244: 1: 3.
gout ...	—: 11: —	„ 244: 1: 3			
Comt aen gout en silver	9: 10: 13:	ƒ 460: 12: 7			

	Mc, loot, gr:		Mc, L:t, gr:
N:o 3 van Schuym uyt dese maant komt S:r aen silver :	—: 2: 14		
aen gout ..	—: —: 4	Tsamen	—: 3: —

	Mc, L:t, gr:	ƒ
N:o 3 lb. 2670 droogde Schuym aen silver	4: 10: 3:	ƒ 115: 17: 11
aen gout	—: 5: 16:	ƒ 130: 13: 3
Comt aen gout M:	5: —: 1:	ƒ 246: 10: 14

Waarmede &c.a Onderstont UE. achtb: onderd:
Dienaar (was geteekent) J:s Hoffman Ter —
syde stondt Sillida ult:o February a:o 1680 —

Rapport

Van Sumatras west cust onder dato 29 febr 1680

Rapport

aen den E. Achtbare Hr. Melchior Hurdt Commandr. ende oppergebieder deser Sumatras west cust, strand en Eylanden van gedane preuven uyt den Ertz soo in E. Compe. Goutmyne boven Sillida inde mt. febr. 1680 uytgeslagen, ende so den inhoudt int hondert pont aen fyn silver en gout bevonden worden gelyck te biogen (?) samentlyck

Assayen

	Mk.	Loot	gr.		Mk.	loot	gr.
No. 1 aen fyn silver	3	15	9				
gout	—	4	—	blijven	4	3	9
No. 2 aen fyn silver	2	4	9				
gout	—	3	—	blijven	2	7	9
No. 3 aen slam (?) gout silver	—	2	14				
gout	—	—	4	blijven	—	3	—

Calculatie der assayen

		mk.	Loot	gr.			mk.	lt.	gr.	
No. 1 : 135 lb	Ertz a fyn silver	5	5	13	f 133:10:3	gout	—	5	7	f 119:11:5
No. 2 : 165 lb	Do. aen Do.	3	12	3	94 :3	Do.	—	4	17	109:14:2
300 lb	Ertz a fyn silver	9	1	16	f 227:10:6	gout	—	10	6	f 229:5:6
	Gout	—	10	6	229:5:6					

Comt aen fyn silver en gout . 9 : 12 : 4 : f 457 : 3 : 12

No. 3 slam droogh 2690 lb aen fyn silver 4 : 10 : 3 : f 115 : 17 : 11 gout . — 5 : 16 : f 130 : 13 : 3

Gout . . — : 5 : 16 „ 130 : 13 : 3

Comt de voorts (?) . . Mk. 5 : — : 1 . f 246 : 10 : 14

Waermede hier onderstout UE achtbaere onderdanige en bereide schuldige dienaar was geteekent Joh. Wilhelm vogel ter opslout (?) Sillida ulto february Ao. 1680

Van Sumatras westcust onder dato 29 feb. 1680

Wy ondergeschreven bergwerckers

ten versoeck van de naergenoemde gecommitteerde expres daar toe van den E. Heer Melchior Hurdt Commandeur deser Sumatras westcust etc. geordonneert, omme aenwysinge te doen wat voor fauten in de E. Comps. Tambanghse mine 4 1/2 jaren gelegentlyck herwaerts (: uytgeslt van den Luytent. en Mr. Bergwercker Sr. Joan de Graaff) waeren begaan, omme de redenen waer soodanige mislagen uytspruyten, in geschrifte op te stellen, soo verclaeren wy gesamentlyck dat op den 16 January 1680 in gedagte myne syn gegaen en aen voornoemde gecommitteerdens, stuck eleyck hebben getoont de feylen waer van int vervolgh deser verclaringhe wert aangehaalt namentlyck

Voor ongeveer 13. maenden geleden, heeft Monsr. Luytenant de Graaff willen hebben dat wy bergwerckers Hans Heinder, Michiel Gunter, en Hans Weydman altoos in het leggende van de gang te volgen op de strecke voor den hoogen oort naar 1 Z. Z. W. souden arbeyden waer op 4 à Hans Heinder in antwoord diende, dat het beter soude syn naar het hangende te wercken, twelck de aten Monsr. Luytent. niet wilde toestaen maer seyde, dat wy het soude maken, soodanigh heeft wilde hebben, waer uyt van de vele water syn ontstaan

Alsoo dan tewijl geseydt hebt wy alreede eenige water beschreven, hebbe 4 à Hans Heinder myn camaraat Michiel Gunter aengeseyt om naer het hangende te wercken, waer op Monsr. Luytenant in de myne komende vraagde Michiel Gunter

Waarom

waaren hij in 't hangende werckte, heeft
Michiel Ginder Mons.r Luytenant wederom
gewaarschouwt, dat het beter waar naar 't hangende
als naar 't leggende te arbeyden, alsoo te spreecken
stont, dat in 't leggende door het water al te
veel wateren comen ende eenige groote
schaade veroorsaken, hier op van den Luytenant
wiert gedreygt met de hottingh te slaan dat door
denselven ooch dickwils aen hans Weydeman is
gepleeght, weshalven wy aenstonts op des
Luytenants bevel naar het leggende wercken
moeten, het welcke wy dan syn gedaen en wert
hoedat wy meer water hebben bekomen
Ende als wy sulx gesien hebben wy hert
uytgeseyt dat sulx geen voordeel voor sonde
naar het water wende Eyndelyck met magt
te nemen, en vermits buyten dien aan desen oordt
in 't leggende geen voordeel voor d' E. Comp.e
sagen, want niet dan doofe gesteenten hadden
en verder geen mineraelen te vinden was
't geene wy dan ooch Mons.r Luytent.t hebben
gerapporteert, en het gesteente getoont, daar
by seggende dat het geen goet gesteente was,
doch dit alles ongedaght heeft Mons.r Luytenant
belast met 4 jongens als 2 met het yser en
2 om een gat te booren, in meer genoemt
leggende voort te arbeyden, en wanneer naar
't booren 't gesteente s' naarmiddags los geschooten
wierdt, quam aenstonts naar gedaene schoot
het water bruyssende, en soo sterck voor geloopen
dat wy selfs daar voor verschrickt hebben
waar op van Mons.r Luytenant aen my hans
Romer om raadt gevraagt wierde, hoedanigh
dit te beginnen, en van my wiert beantwoort,
dat men sulx met een prop diende te stoppen
't welck dan ooch aenstonts door Michiel
Ginder

Van Sumatras west cust onder dato 29 Feb 1680 –

gunde is achtervolgt geworden, en werde
niet verder versien, hert hier nae hebbe ick
haest verder wederom naer het hangende
van boven gemelte hooge oort gearbeyt, dit
van Monsr Luytent= gesien hebbende, begost op my
hardt te schelden my vraagende, wie mij
sulx belast daar op ick my verantwoorde,
door dat den Monsr Luitent: 3. voorheene op, en
soo ick het niet waard ontdecken raede my
seer ligt myn part geven kunnen –

Wyders Monsr Luitenant d' graaft het sterck
door loopen van 't water voor oogen hebbe, heeft
sigh daar aen geensints laaten gelegen maar
noch al een hardt in het meer gesloten
leggende vande gangh laten continueeren
wes halven van de voorsz mennichvuldige gaaten
't water sich soodanigh heeft vermeerdert
dat wy nu 's heeren by nae niet meer kunnen
verwelligen daar doch dach en nacht 24 slaaven
die anders niet als water hecken gebruykt
worden, en kunnen d' myne doch niet droogh
krygen

Voordesen eer wy het water hebben bekomen
houden wy 12 gaaten in den schicht boorden, maar
nu tegenwoordich, door de veele wateren, die
ons daar aen seer beletten kunnen wy nauwelyx
4 gaaten boorden

Wanneer ick laest verder voor ongeveer 7 a 8
maanden geleden uyt last van Monsr Luytent
boven gedaen bergh Tambangh in de oude Maleys
wercken wiert geordonneert met 10 stx slaaven
te arbeyden, en ick aldaar geen voordeel sach
comp. te doen hebbe ick Monsr Luitenant
afgeraden, aldaar langer te continueeren, waar
op Monsr Luitent heeft laten uytschryven
en my tot een opperslyper geordonneert, omme
de –

Van Sumatras West Cust onder dato 29 feb 1680 —

Verpligt over alles inde mine te voeren, doen —
hebbe Ick wederom als vooren monsr Luytent —
affgeraden, dat de arbeyders langer naar het —
eygaande souden continueeren, maar beter te —
zyn om int hangende te arbeyden, doch —
als vooren van monsr Luytent niet toegestaan —
maar geseyt Ick soude syn last volgen; als —
Ick nu gesien dat sulcken arbeyt gants geen —
voordeel voor d'E. Comp.e konde brengen —
ged.e [illegible] menigmaalen hebbe geseyt, soo —
hebbe getragt mij van 't offerslygers dienst —
te ontlasten, en met den berghwercker Hans —
Weydeman met mal anderen gearbeyt, s'morgens
daar aen heeft gemelte Hans Weydeman aan
d'Luytenant rapport gedaan dat Ick snachts
te vooren hadde gearbeyt, waar op Ick geroepen —
wiert, en gevraagt zynde, waarom Ick hadde
gearbeyt, antwoorde aen monsr Luytent —
dat Ick voor den gemeen berghwercker —
hier gecomen was, en noch door d'E. Co.e
Commandeur noch d'E.r gedaan tot den —
offerslyger was g'ordonneert welcke woorden
den heer Luytenant nadeeligh gevallen, en —
mij met de rottangh sodanigh bejegent, dat
het bloet mij langs de rugge affliep, seyde —
voorts, hy was alleen E.r over de mijne, en —
wist van niemant anders, en Ick soude doen —
't geene hy beaste: ordonneerende mij voorts
om de plaats, alwaar tegenwoordich d'smits —
winckel staat, te vergrooten en aldaar inde
hette [illegible] hebbe moeten arbeyden —
ende doen desen arbeyt gedaan, hebbe de —
kruyt kelder moeten maken, en syedertyt —
wederom inde mine geslet, omme d'[illegible]
over de 3 jaaren te voeren, waar by dan tot de —
nieuwe berghwerckers hier aangecomen syn —
hebbe gecontinueert ——— Ende —

Van Sumatras west cust onderdato 29 feb: 1680 —

Zijnde wanneer gemelte berghwerckers in —
d'mine quamen om dienst te doen hebben zij
ons naar dat alle de wercken hadden besigtigt
gevraagt wie soodanige wercken hadde —
geordonneert, daar op Ick Hans Vernder geantwo=
hebbe, dat dit door last van mons.r Luytent = Ues
geschiet, waar op deselve desen arbeijt gants —
verworpen hebben.

waar mede Eyndigende verclaren wij —
allet 't geene hier boven vermelt staat, te —
sijn, de oprechte suivere waarheijt bereijt
sijnde sulcx tot allen tijden des noodts, en —
daar toe versogt sijnde, met Eede te sterken
gedaan en g'arresteert inde Selidaase Tambangh
goutmijne den 16 Januarij A.o 1680. ter presentie
van d' Expresse gecommitteerdens Johan
Hoffman assajeur, en Johannes Mauritz van
Rappe, sergiant beijde in dienst der E: Comp.s:
Onder stondt Selida besworen die de —
Vrienden desen waeren de attestanten haare —
gewoone handt teeckeningh hebben bekraftigt
Onderstont en was geteijkent Hans Vernder,
Hans Weijdeman, en Michiel Gunter ter
sijde stont, ons present als gecommitteerdens
Johannes Hoffman, Johannes Mauritz van Rappe.

Wij ondergess: Bergswerckers —
ten overstaan vande naargenoemde gecommitteerdens,
Expres daar toe vande E. H.r Melchior Hurdt
commandeur deser Sumatras westcust, ge=
geordonneert om aenwijsingh te doen wat voor
fauten in d' E: Comp.s Tambanghs mine
waaren begaan, onder 't opsigt en last vanden
Lieutenant en M.r Berghwercker S.r Sandegraaff,
omme sulcx in geschrifte op te stellen, soo —
verclaren wij gesamentlijck dat op den 16 Januarij
A.o 1680 —

Van Sumatras west cust onder dato 29 february 1680

Ao 1680. aengemelte gecommitteerdens gedagte
missiven hebben aengeroepen, waer van hier
int vervolgh wordt aengehaelt namentlijck
en ten eersten, verclaeren wij dat voor ontrent
4 maenden geleden alhier ter custe syn g'arri-
veert, ende wanneer naer eenige daegen
vertoeven worden g'ordonneert omme in
gedagte E Compe mijne dienst te doen,
hebben wij de voorige wercken wel naeuwkeurig
besigtigt hebbende, ondervonden, dat het
hooge oort naer 't Z. westen seer schadel.
en nadeeligh voor d' E Compe was voort
gearbeyt, alsoo de geslatte en het naetuireel-
strijcken vande gangh betragtende bevonden
dat al te veel naer het leggende hadden
gecontinueert, en daardoor sijnde malelijcke? -
wercken vervallen waeren, want naer allen
oogenschyn is blyckende dat gedagte malyers
meest van boven het gebergte inwaerts in-
voorgemelte leggende, en in der saeck gesteert?
hier en daer hebben gearbeyt en het gebergte -
van buyten soodanigh hebben ontbloot dat door -
voorvallende regen buyen, het waeter daerin
comen, en allenkens naer beneden, (soo [illegible]
bedwynge? comt te sacken; en overhalven
beter was geweest, dat men de gangh meerder
naer het dangent? en hadde gevoegt, omme -
niet alleen den Ertz welcke daer hebben
strijckt te hebben naergestelt en gevoegt,
maer insonders in het vaste gesteente gebleven
waeren, en daer door het boven gemelde -
doordringende waeter hadden gestut en -
ofkeeren konnen, daer sy tegendeel van -
[illegible] met het avancheeren sy gemelt leggende
niet van los en doofgesteende hebben
aengetroffen, en soodanige gedwongen hebben
verwacht dat het waeter naeuwelijcks van tegen
gehouden

gehouden, en alsoo ons desen arbeyt vremt
voorquam, hebben een andere bergwerckers
hans hendr., michiel gunter, en hans weydeman,
welcke gedurende den tyt dat desen voor-
staende hooger, boord is begonnen, present
geweest syn, ondervraagt de gantsche gelegent-
heyt waar uyt desen misslagh is comen te spruyten
hebbende deselve ons daarvan omstandigh onderrigt
en verders d' oorsaacken hiervan, in een
aparte verclaringe uytgedruckt verthoont,
welcke wy in allen deelen met onse gevoelens
bevinden over een te comen, ende een-
firmeeren

Wyders hebben wy de twee dwars slaagen,
welcke in het ondersoecken van 't velde
wind aas, naar het hanggende, en leggende
syn begonnen, besichtigt, doch kunnen niet
sien dat in de eene dwars slagh naar het
leggende eenige voordeele hebben te
verwachten, want aldaar in 't leggende geen
mineraalen te vinden, en verders geen
apparentie daar toe is gevende.

Den boort off stollen, die voor ongeveer drie
maanden is begonnen omme daar uyt de
mineraalen etc. uyt de mine naar buyten
op het selve vande mynes vastigh te schaffen,
hebben wy naar dat den voorslagh op den
UE Edle jongstleden hebben gekregen besigtigt
en bevinden wy mede seer naadeligh voor
d' E. Comp.e mynen te syn, alsoo wy
bespeuren dat de maleyers hier ontrent het
vlese van voorsz stollo, soo wel boven ons
als beneden doorgaans alles uyt, en los
gearbeyt hebben en seer confuselyck
hebben gearbeyt vermits op eenige
plaatsen veele dwingh vast gesloten hebben
laten

laaten sitten, maar wederom haare uytgebrookene
holle en vole groote losse klippen en uytliggende
zyn aengewesen, dat wij bevinden soo wy met
dese holle voortvaaren, seer licht en sterken
eygen onder gemeene losse klippen en onrechtede
gaande gemaackt en alle onse bewoonste
gebouwen daardoor souden connen invallen
boven dien deese ongevallen ons overcomende
souden wij als dan meerder waater, als te
vooren van buyten naar binnen inde mijne
hebben te verwachten, daar wij bevinden
dat wij het waater dat tegenwoordigh ons
op den hals comt, niet wel vermeesteren
connen

waarmede dese ondergeschreve verklaaren van
alle 't geene hier boven staat te zyn, de
oprechte en suyvere waarheyt, bereyt zynde
't selve tot allen tyden des noods, en daar toe
versogt werdende, met Eede te sterken
aldus gedaan en g'attesteert ind' Silliedase
Cambangse mijne, op Sumatras westcust
desen 16. January 1680. ter presentie van
d' opgemelte gecommitteerdens Johannes hoffman,
assistent en Johan mourits van Kappel sarg=
bergs in dienst der E: comp.e en opper-
hooft Sillida bestierders die de minute
deses nevens d'attestanten haare gewoone
handteekeninge hebben bekragtigt en was
geteekent Paulus Tobias Halffrijck,
Hans Toner, Hans Heydeman, michiel
günter, Pieter Schepper, Andreas Etzer,
Jacob Egeer, hendrick Smit, gabriell
Seiver, Cristoffel Crytzigh in margine
ons present als gecommitteerdens Johan
Hoffman, en Johannes mauritz van Kappel

Op huyden den 17e January 1680

Sijn wij ondergeschreven door d' E: Heer Melchior
Hurdt Commandeur en opperhooft deser
Sumatrasche West Cust, Strant en E: beneden
Ha. gecommandeert omme de mine genaamt
Tambangh Warangangh, die door de Mr
Berghwercker d' Sr Blandre en Achterbergh
Jongst ontdeckt was bijder hant genoomen, te
gaan besichtigen en ons bevonden hier van
in geschrifte op te stellen

Soo verclaaren wij hier mede, dat op voorsz
datum s'naarmiddags met gemelte E. Heer
Commandeur in voorschreven mine geweest
Zijnde d' volgende wercken bevonden als

Uit afdalen van 't gebergte, neffens den
afloopende spruijt was een gragt (off trenche)
begonnen, en ontrent 8 a 9 vadem 't gebergte
opwaarts voort gearbeijt —

Ten eijnde van deese gragt bevonden wij een
schacht zijnde ongevaar 3 vaam diep, en —
voort met 't nederdelven (off afsincken)
noch verder gecontinueert —

Voorts het gesteente inde voorsz schacht
besichtigt hebbende, bevonden het selve —
graauwachtigh van coleure met waater hier —
vermengt, waar bij de hoedanigheijt van dit
gesteente bemerckende, konden alhier niet de —
minste teeckenen off aanwijsingen (dat daar
op een goede mineraal gaande, de welcke —
door de natuire met een streckingh (saalbant
genaamt) begaaft is, stont te volgen, bemerckende
al wast schoon, dat men noch 20 a 30 vadem
dieper raackte, want d' Experientie ons —

meermaals

Van Sumatras west cust onder dato 29 feb 1680

niedermaelen in Europiaanse mine heeft
geweest, dat deselve op plaatsen daar deselve
hier valt, men wel tot 30 vadem heeft
neergearbeyt, en altoos onveranderde stucken
hier hebben behouden, sonder dat daar op eenige
eenige goede apparentie off aenwysinge van
een metaalse gange gevoegt is, gel: ook
door alle berghkundige wert betraghtigt, dat
de water hier geen apparentie geeft van gout
off silver mineraalse gangen, en wert ook
dierhalven daar op geen costen gedaan, alhoewel
dat het gebeurt op eenige plaatsen dat men soo
danigen waater hier gebruyckt tot een toesatz,
om mineralen daarmede te doen smelten

kunnende verders niet sien dat d'E: Comp:e
hier eenig voordeel doet, maar ter contrarie
alle arbeyt en moeyte vergeefs waarden aengewent
en bij gevolge groote onnodige costen d'E
Comp:e te gemoet gaen

Waarmede desen eyndigende verklaren wy
alle 't geene hier boven staat te zyn de oprechte
sincere waarheyt, ons vastelyck beloovende,
soo hier naa eenige andere berghkundige
dese boven gemelde begonnen wercken souden
besichtigen, deselve anders niet daar van
souden kunnen oordeelen, als 't geene door ons
present bevonden is, 't oirconde hebben wy
de minute deses met onse gewoone handt teeckeningh
en yders qualiteyt bevestigt, actum ten jare
en dage als boven, was geteekent Paulus
Tobias Kalffryck opperslyper, Pieter Schepper
onderslyper, Hans Komer berghwercker, ter
zyde stondt ten overstaan van ons gecommitteerdens, dewelcke all 't geene hier
boven staat, in dier voegen is aangewesen
Joannes Hoffman, Joan Mauritz van Keppel

Van Sumatras Westcust onder dato 29 feb. 1680

Remonstrantie gedaen maecken ende aen d' wel Ed.e Heer Commandeur en opper, gebieder der Sumatrassen Westcust Strand en Eylanden met den aencleven van dien over. gegeven, by offe van wegen Francois Blan, dre Eerste berghmeester in dienst der E. Comp.e

Ed.le achtb.e genereuse hoogh en wel gestimeerde H.r

Alhoewel de jegenwoordige occupatien u E. achtb.e met andere besorgende meriteeren, als-
hem [illegible] lastich te vallen, hoogh
de hoogh dringende noot doet den remonstrant deese
naervolgende supplicatie door den [illegible]
in billicke termen u E. achtb.e voordragen

'Tis dan sulcx u Ed.e seer gracelijck heer
dat ick, [illegible]
voor eerste berghm.r ommee voor den somme
van een hondert guldens p.r m.t mijnen dienst
te presteeren, ende souden hebben boven die somme
p.r dignitheijt twee oppassers, het huijs [illegible]
van 't waghts volcq, der soldaten ende ooch der
[illegible], die de fransche taale [illegible], midtsgaders
d' ordre [die] in wat plaets hij was, [illegible] den
gebieder derselver, ooch bequaame woonplaats
alles in conformiteijt der voorsz. schriftelijck a-
gegeven ordres by haar Ed.e hoogh achtb.e
onse hooge overicheijt op Batavia geconfirmeert

van

Van welcke dignitijten met deese voor-
als noch en is gevoegt, derhalven den remon-
strant hem is keerende tot U Ed. achtb. seer
eerbiedigh versoeckende dat U Ed. achtb:
hem remonstrant magh weder gestelt in de
voorsz: functie, soodanigh als hij is aengenomen
mitsgaders g'permitteert, omme op Sillida een
huys te bouwen 't welck bequaemheyt heeft, om
met sijn huysvrouw en verdere familie aldaer
te comen woonen, dit doende &c.a en was onderteekent
Francois Bilandre

Apostil op de voorenstaende Remonstratie

D' E. H.r Command.r Melchior Hurdt
ende den Raet deser Sumatrasse westcust
Present den Comp.s D.r Chinco
naer gesien en geresumeert hebbende de
remonstrantie door den E.e bergh meester
Mons.r Francois Bilandre op den 18 deser
aengedachte sijn E. gedaen, overleveren,
is daer op met eenparigh advijs der
meesten dienaren vand' E. Comp.e goet
gevonden t' antwoorden 't volgende als

Voor eerst, dat sijn dignityt in geene deele en
wert benomen, aengesien den remonstrant op sijn
eygen versoeck en begeerte toegestaen zij de
Longhij spaengse mijne aen te vatten, en door
sijn volck te laeten bearbeyden, over welcke
hij dan oock altoos de commando gehad en
gevoert, behalven oock in berghrade sessie
naest den heer Commandeur heeft

Ten tweeden op sijn ongefondeerde pretentie
van twee opassers wort g'antwoort, dat
uijt de missiven en ordres van haer Ed.e groot
achtb. tot Batavia niet begrepen wert, of
can werden, als soude hem remonstrant
altoos twee opassers tot sijn eygen particuliere
diensten

Van Sumatras west cust onderdato 29 feb 1680

diensten moeten toegevoegt werden, neen, maar
alleenelyck, wanneer hy Remonstrandt deese
off geene diepe vallende ondernemen en
bevoegt weesen off quaat gemoeden hebben mogt,
vandaar nadeel syn eygen volck off veele
andere te sullen verhindert off aengerandt
werden, in soodanigen gevalle en niet anders
een a twee persoonen tot geleyde by hem te
hebben, doch dit onaengesien, is hem de Hr
agterbergh op eygen versoeck met allen
een expres ruyter, die altoos te paerde
dienst bereyt staet, maar benevens dien
noch aan den Remonstrandt een slaaff en
een slavin, om in 't huyshouden te gerijven
mitsgaders dan noch een fransche Snyder
gegunt, alsoowel den Remonstrandt verscheyden
reede ontvoert heeft; buyten dat binnen
hy oock al mede twee Europiaensche gegagieerde
jongens in huys tot des Remonstrants en
Sijn E. achterberghs dienst, sulcx immers
derwegen gans geen klagen hebbe. —

Ten derden aengaende 't buyten staan
van 't wagtsvolck, wanneer den Remonstrant
binnen of buyten de poorten van 't Comp.es
vastigheden mogte komen of uytgaen, item
't ontfangen van 't wagtwoort daar van binnen
wert al mede niets 't minste mede gegeven
ordres soo van onse Hoogh Ed.e Meesters als
haer Ed.e op Batavia gewag gemaeckt,
behalven het hier noyt in gebruyck is geweest,
dat soodanige verwysingh aen andere
als benevens den Hr Commandeur aende
leeden vande regeeringh deser Cust en d'militaire
hooft officieren gedaan werdt, en ingevolge
de directie der berghwercken uytgesloten
synde is 't eenemael inconvenient, dat

Suex —

sulcx omtrent den remonstrant geschieden souden
en om 't geene den remonstrant soude comen
in te brengen, vandat soodanigh bestaet aen den
nieuwe berghm.r s.r Johan de graeff, die 't nacht
woort door den adsistent geregeert wort, te
wederleggen, dient den remonstrant te
considereren, dat voorsz. de graeff expres
door de Hooge Regeeringe van India bevolen
q.te van m.r berghwercken, ooch met de
q.te van Luitenant der militairen in syn
voorsaats plaats (gelyck het hier voor desen
soodanigh verstaan is) geschickt zy, en waarom
hy ooch tot noch toe 't gesagh soo wel over
d' militie als 't Silliedaas off Tambangs
berghw.r bewaart heeft, doch staat al
egter omdaar omtrent eenige verandering
te doen, nader ordre van onse heeren gebieders
op bat.a afgewagt, en alles als dan daer na
gereguleert werde

Ten vierden aengaende de chirurgijns, seggen
wy, dat hem remonstrant en syn volck
soodanige luyden van dien conft toegevoegt
zyn, die daar toe de vereyste kennis en
capaciteyt hebben, maar de clagten
die ons dagelyx van diverse voorcome, van
valse te wonderlycke ja onchristelycke van
haar gehandelt en gepleegt worden, zyn
onverdragelycke, buyten dat soo is hem remonstrant
als ooc d'eerste aen com.t ten hooft
comptoir Padangh den fransen chirurgijn
na zyn scheidingh vand' h.r commandeur
gegunt en toegevoegt, dogh tot noch niet
bevonden zynde, dat deselve de vereyste
en gerequireerde kennis van de chirurgie
heeft, maar daer in noch al vry onkundigh
is,

Van Sumatras West Cust onderdato 29e Feb 1680 —

is, comt het ooch met s'Comp.s maximes
en ordre int minste niet overeen, dat
aen een soodanige onkundige aenstonts
d'absolute qualite en gagie gegunt werdt,
selfs is ons ter oore gecomen, dat desen persoon
geheel ongenegen soude wesen d'E: Comp.e
in die q.te onder soodanige onvernoegende [?]
te dienen, liever willende in syn oude q.te
van soldaat continueeren

Ten Opsichte wat belanght d'Huysvestinge,
daarop dienen wy tot antwoorde, dat de
woninge daar den Remonstrant tot noch toe
residentie heeft ingehouden, pro dato
door den Coopman en Berghm.r in een
beter standt van des E: Comp.s mynwercken,
dan present bewoont is geworden, en die daar
met een voller genoegen syn geweest,
sulcx immers den Remonstrant en dese
tegenwoordige, //ter soorte// constitutie der gem: mynderye
en dat daar en tegens d'oncosten tot ons
ongenomen beletwesen soo is het hoogh
loopen, dat wy dese was 't voordelyck geen
in den minder montant soude brengen, sich
mede wat behoorde te behelpen en beter
tyden af te wachten, 't geene ons dies halven
heeft doen goet vinden 't gedachte
werck met geen meerder onnodige nieuwe
gebouwen te beswaarden maar derwegen
eerst nader ordre van onse heeren gebieders
tot Batavia afwachten, synde 't des Remon-
strants en den tweeden Berghm.r s'Lagt[?]
eygen nalatigh.t schult dat se niet een
exact huysje volgens gegeven ordre van d'
E. H.r Commandeur voor den Chirurgyn
hebben doen gemaect, als van merckse met

haar

haar bezydent 't gansche huys van de allen
Zouden hebben besitten, welcke ordre ooch noch
den 16en Xber ontrent geeïsseerde S'agterbergen
ende graafft door syn E: geadvoueert is, namelijck
om een aparte wooningh voor gedagte chirurgijn
en den bequaem secretarys buytende pagger
by de rivier kant te doen optimmeren, dit
soodanigh g'effectueert zynde, en gemelte
S'r agterbergen volgens desselfs versoecq
en g'obtineerde licentie om uyt voorsz pagger
te vertrecken en een wooningh op den bergh
by de mijn, daar 't werkvolck tegenwoordigh
arbeyt, opgeslagen hebbende (mits dat by provisie
en tot nader uytsleagh bekomingh van dat
indien aengevangen werck, maar eigtens van
bamboes en tacken geschieden), soo blyft
als dan een gem: wooningh alleen en
gheheel tot des remonstrants en famielie
gebruycken, en waer mede hy sich onse voordeels
voor eenigen tyt wel sal connen behelpen
immers tot soo langh wy, als gesegt, nader
ordre van Batavia bekomen, en ingevolge
onnodigh wesen om op Sillida volgens syn versoeck
om sufficanter huysingh te maecken
te meer 't geensints voegen soude dat den
remonstrant als 2e berghm'r soo veel
vande onderhanden hebbende, immedy wonen of
maar daar by en ontrent zyn residentie hebben
moet. Onderstont: Aldus gedaan en goetgevonden
op geeïsseerde remonstrantie van Mons'r
Bleandre te apposteeren in raede deser
West Cust den 20 January A° 1680 in 't
comptoire Poulo Chinco en was onderteekent
Melchior Hurdt, Abraham Opdam,
Arent Sylvius, en Johan Jacob vander
Hell

Padangh

Van Sumatras west cust onderdato 29 Feb 1680

Padangh

aan d' E. Heer Melchior Hurdt Commandeur deser Sumatrase West Cust

Ten comptoire Pa-
kintoo aende Ed.
door Sr achtb. indato
29 January overgelevert

Ed.e Achtb.e wel-
wyse Zeer bescheyden
Heer

Ongeval waar mede ydt mensch besogt wert, doet ons mede de handt aende penne slaen, omme u Ed.t te communiceeren onsen noot, daarinne wy syn levende. Tis dan Eerw. Achtb. Heer, dat wy levende inde grootste elende vande werelt, niet alleen ten opsichte van onse soo slechte woningh maar vande menichvuldige sieckten waar by noch comt dat wy seer gebreck om bergh instrumenten soodat wy op Songhy patty, alwaar wy syn arbeydende, niet en connen voortgaan, omme 't geene sca- selven bij provisie vertoont niet als wy wel connen uyt te breken, waaromme wy u Ed. A: een monsterlyn sturen omme geprobeert te werden wat daarinne voorde Comp.e is beruslende, daaromme dat over in Radde dienende gedelibereert te werden, hoe der soo lieven, ende mede op den Sinanghsen bergh te lieven daar toe verplegen, off wel geCommitteerdens te ordonneeren, off wy sullen voortgaen

Eynde

Van Sumatras west cust onder dato 29 febr 1680

Het soude ons seer aengenaem wesen dat wy-
dan woonplaets mogten veranderen, als
vande inyns paggar tot op Cillida, dat voor
ons weynigh of niet soude differeren, voor
ons int verkoopen van hoorck maer het soude
ons volck seer verquicken, en wijders tot
gesontheyt hadden waar toe wij niemant
nader van nooden als den apotheker die wij van
Batavia hebben mede gebracht

UEd. Achtb. soude ons mede verpligten, dat
wij voor 20 Rds: aen goede boter hadden voor
ons gelt

Waermede wij dese sluyten, niet twijffelende
oft UEd. sal ons versoecken toestaen, en na
cordiale groete verbeyden onderstont
Ed. Achtb. wel erentfe seer beminde
heer Zager u E: geringe dienaeren en
vast getrouwen Francois Belander
en Jacobus Achterbergh in margine Inde
inyns paggar den 16 december A° 1679

Aen d'E Heer Melchior Hurdt Commandeur en opperdirigeerder deser Sumatrassen West Cust, Strandt en Eylanden met den aencleven van dien &c.

P.r de jacht hondt den 5 februarij 1680

Ed.e Achtbaere wel wyse voorsienige H.r

Myn gebiedende Heer —

Sedert het afsteeck van u Ed. agb. is niet merckel

Van Sumatras west cust onderdato 29e February Ao 1680-

Onrechtelijck voorgevallen, als dat wij met
smert noch moeten sien de continueele sieckte
van mijn contraleur d'E Brelande, synde in-
geduurigen pijn sonder rust in sijn buijck, welcke
mede den Berghwercker Jeroen Brauch is aen-
gevallen(?), dat hij schier buyten hoop is, maar
den grooten medicijn meester can het versien.

Wij hebben twee berghen verder, alsdaer wij
g'arbeijt hebben, deselve noordelijck gaande steen inde
gront uytgeslagen die eenighsints in het oogh
wat schijnt, maar wat die te degh werden
sal wesen is godt bekent, daeromme wij
het volck aldaer nogh laeten wercken
tot nader ordre van uE Edle Achtb., die
wij bevelen te gemoet te sien(?)

Ende vermits wij teenemael verlegen
sijn omme een quartier van papier, omme
onse dagelijcxe voorvallen te connen aenteijckenen
versoecken seer ootmoedigh(?), dat UEd. Achtb: ons
daer mede gelieve te versien met dien eersten
[illegible], alsoo daer seer om verlegen sijn,
waar mede wij deselve sullen eindigen, Godt
d'Heere bidden, dat hij uEd. Achtb. met
sijn gantsche familie wil nemen in sijn
heylige hoede, en te allentijt sij onderstont
UEd. Achtb. manhafte, vroome voorsz. seer
genegene heer Lager(?) mijn heer uEdle
obedienten dienaer en was onderteeckent
Jacobus van Achterbergh, in margine Pulo(?)
Chingo adij 31 January 1680

Aen monsr Jacobus agterbergh
Capitain der Berghwerckers te
deser Cust

Pr [illegible]

Manhafte, vroome, wyse voorsienige
monsr

Ick hebbe uE brieff van den 31 Januarij jongstleden
den 5e deser maent wel ontfangen en uyt deselve
met

met leetwesen vernomen, dat d'E. Bilander
andermael ingestort, en niemant noch een
gemeenen bergwercker meer beschickt is, daer
een conversatie die ick daer ontworpen wil
opkoopen sal mij lieff nader te hooren welcken,
soo anders den laetsten dan nogh alles vels
niet beeter geraffineert is, gelijck wij van den
opperkoopman en heemraet d'E. Silvius in
sijn E. missive bij B. S. wert geadviseert
als dat hun niet seker tot en landen aengedient
was

De monstersteen, die u E. tweeberger werck als
daar ten tyde myn aanwesen gewerckt wierde,
ende grout uytgeslaagen heeft, is my ook alhier
wel overgeleevert, dogh wat hun ~~[illegible]~~ dirgeyt belangt
die schynt mij ~~[illegible]~~ nu wat slegter tot dan
u E. eervorens versonde monsters ten Opande
uyt deselve plaats, en wel ten principaalen
bestaen onder deselve, die niet affair tweemael
syn mineraal t' onderhaal gehaalt heeft,
daarin contra deese monster steen onses oordeels
niet het alderminste uytleveren sal, sulcx
ick met reden wel mag twijfelen offe ook
die goede steen aldaar uytgeslaagen, en niet
uyt den E. Comp.s oude Tambangse
mijne gehaalt, mitsgaders onder de andere
geworpen is

Ende wat aangaat, dat u E. daar noch
soo langh niet laaten wercken, tot myn
nader ordre behoort, vinde ick geen reden
derwegen eenige veranderingh te doen, dewijle
sulcx u E. met kennis van monsr. Bilander
voor mijn vertreck geconcerteert is, te meer
u Edle aenwysingh voor den goet voorgestelden
hond, en ook op u sijde behoortmaackinge
vandaet u E. volck aen het tegendeel uyt onder
handen hebbende werck niet gebruijckt
worden

houde worden, en gevolgelyck maar souden hebben
moeten ledigh leggen —

D' schaarsheyt van [illegible] en papier, doet
dat wy op u Ed. eysschen niet meer dan 4 boecken
[illegible] formaat papier en 1 boeck schrijf[illegible]
konnen voldoen —

Synde aende D. [illegible] door [illegible] van Monsr.
[illegible] mede gesonden twee maten nieuwe
tarwe die dito Sr. ten eylande [illegible] heeft
laten saeyen. Onderstont waarmede [illegible] —
Lager en was geteekent [illegible] in
margine Padangh den 8 Feb. Ao. 1680 —

Batavia

Aen d' Ed.e Heer gouverneur generael en d' Ed. Heeren Raaden van nederlants India

Ed.le hooghachtb. wel
Wyse hooghgeleerde genereuse
en magnifique heeren —

ontfangen den 22 maart 1680 per [illegible]

Myne Heeren —

Wy hebben aen u Ed. hooghachtb. per het
schip [illegible] [illegible] demonstrande [illegible] —
te hebben gegeven hoedanigh d' [illegible] —
[illegible] mitsgaders dat van u Ed.e hooghachtb.
[illegible] was, [illegible] voor ontdeckingh —
[illegible] aengaende op de Sumatrasse west cust —
was geschiet, daerinne [illegible] naecht
en klaer [illegible] het rapport sal [illegible]
te [illegible] aende [illegible] commandeur
gedaan — syn —

zijnde aldaer met een groote gemoet aengevoest
zoodanigh van U Ed: hoogh achtb: onder-
geteyckende dienaeren waeren noch niet voor
gestelt en in haer officie gehouden omme
te genieten het succes waer door d' Ed:
heeren majores ons hadden aengenomen
ende volcomen door U Ed: achtb:den gecon-
firmeert, derhalven oock in dese wel
bedroefde tot [illegible] cust gevonden, waer van
seer beweeghende een uytslagh van dien te
gemoet werde gesien, niet twyffelende
of deselve sal soo billick en in een gerechte
maet gestelt sijnde daer door de recht,
verdrukte en onnoosele waerheyt is
vertoont

In welcke remonstrantie mede vertoont is
dat het swacke gevoegh der mindraeden
op die tyt en nu noch tegenwoordigh niet
anders als op hoop mach gesegt worden onse
heeren majores dienen te weeten

Commende den besten bergh m:r die in ons lieve
vaderlant ofte geheel Europa soude mogelyck
op dese westcust niet anders als voor een leerlingh
in experientie worden aengesien ten opsigte dat
het selve als een nieuwe verandering soo
in Lucht, kost, dranck, ongesonde climaet
mitsgaders de groote en menighvuldige swackte
gedisvalideerde Lichamen die wel geduerent malgre
(gedistempeerdt) werden

Waer by mede coumt dat alle soort van
sterckingh als dranck soo duer is, en op soo hoogen
maet van somme getaxeert dat de Europiaensche
lichamen haer versche niet en connen
genieten want ontbreeckt den berghwercker spyse
volcome onderstant en gesont lichaem soude

dat

Van Sumatras West cust den 14 Feb 1680

dat men can niet werden gesegt dat deselve en
eenigh effect voor d' E: Comp.e sal werden
uytgevonden —

Vermits de dagelijckse sterfte onder deselve
luyden voor d' E: Comp.e onse hoeder mangers
geboorteplyck voor als noch can werden aengesien
alhoewel op diverse plaetsen is besogt en —
in het geberghte ingeslagen omme soo het —
mogelijck waer het effect van eenige goudt
aderen (die wel jeder dierste connen syn)
een maer uyt te vinden omme de E: Comp.e
voor haer swaere en dierbaere uytschot
eenige versoetinge van comst, wat mogede.
uyt te vinden —

En om tot het uytvinden wel eenige geruyme
jaeren van noode syn en als dan gelyck —
voorsz niet anders als op het geval deselve —
soude connen werden geleyt —

Dat jmmers soude connen werden getoelaet —
tot nadeel van onse Heere Principalen, ingeval
wy nalatich waeren geweest hier specifice —
te vertoonen en boven dat meest alle jaeren —
wel tienden versche en nieuwe arbeyts luyden
te wensen om het getal dat in dagelyckx —
sterft te vermeerderen en in wel connen —
staen te syn dat de E: Comp.e voor haere —
algeheels gedaen en noch te doen oncosten —
mogten eenigh effect off vertooningh genieten,

'T welck door slaven bearbeyt wordende —
ooch meest door het swaere en wel te —
voorengesegde bruckhachtigen arbeyt meest
soo wel sterflijck syn als de Europianen —
die dagelyx meest siekelijck en ongesont —
uyt

uijt het werck moeten scheyden, gelyck de —
ondervindingh ons tot ontroosten daar van leert.

Willende derhalven wel wenschen dat den [illegible]
en erwaardenden Bergh Mr. de tyt die wij alhier
hebben alhier ter eylde geweest ons quam —
comen te verwangen, omme te weten off de —
tegenwoordigen waarheyt niet en was gede,
monstreert ende nu nochmaels vertoont wort —
waar uyt consequentelyck volgt dat het geseyde —
niet en wort gesproken off het is de ongedeckte
en expresse waarheyt —

Wy hebben in onse remonstrantie sulcx overbodigh
vertoont ende ootmoedelyck aengewesen, dat wy —
op die tyt niet meer als van alles waren onkundigh
geweest, ende dat wij, alhoewel billickheyt —
versogt, hebben gelyckwel het geene soo de —
E.E.: Heeren Opdam & [illegible] beyden —
geen last te hebben omme door den Secretaris
off ordinaris bergh schryver ons te laten voor —
lesen, maar gelooft dat het selve niet tegens
ons was, maar wel [illegible] en geslooten —
resolutien die in bergh raedt waren gestatueert
geweest, waar uyt volgt dat wy blint hyn —
gehouden ende tot deese ure toe gehouden worden —

Wat nu aengaet den soo hoogen gestimeerde
Cambangsche gout myn en van 't maandelyx
voor als noch niet hooger profiteren —
voor d' E. Comp.e als ten hooghsten hondert —
off hondert en twintigh guldens daer in —
tegendeel wij niet anders en worden gewaer
om wat op te soecken omme d' E. Comp.e het
verlies van haer hooge oncosten soo het
mogelyck was eenmael in te brengen en zyn —
ons niet meer toegevoegt als alleenlyck het
getal dat in de remonstrantie aen haar —
Ed.e hoogh achtb.e is vertoont, waar —
van —

Van Sumatraes West Cust den 14 February 1680 —

van een seer siechelyck en onbequaemen lee-
tot soo een swaeren arbeyt, moetende wij
boven dien als afsonderlyck ieder voor syn-
selven leven synde geen collegiale vergaderinge
niet meer als een gehouden, soo lange wij alhier
geweest sijn, daer nochtans de E. heer
Kaesingh wel uytdruckelyck in syn voorstel
aen onse heeren majores gedaan, waer van wij
een copie hebben gekregen soo als den E. heer
van Rijn is vertrocken onder naer Batavia —
gerecommandeert wel expresselyck dat steets
dat een collegie off vergadert sal werden —
gehouden door verstandige en raat des Achter-
bergh m.r en met malcanderen te spreecken —
overwegen hoe het voorsz. effect voor d'E.
Comp.e conde werden voort gesett welcke
jummers behoorde te wesen omme onse gedachten,
nevens ordinantien van onse heeren majores —
haer willen en ordre na te comen ende te
pareeren —

Waar mede wij dese sullen eyndigen Godt de —
heere bidden dat hij syne segen over onse
swaeren arbeyt gelieven te doen strecken —
en dat U Ed.e hooghachtb. moogt continueren
in lanckduerige gesontheyt en florissante in haer
hoogwichtige affairen ende wij altyt syn-
de blyven onderstont Ed.e myne heeren
U E. geringhste dienaeren was geteekent
J: Billande, Jacob van Achterbergh [illegible]
J. de Meyns [illegible] boven [illegible] den
14 Feb. 1680 —

Batavia
Aen d'Ed. hoogh agtb. Heeren, myn heeren
den gouvern.r generael end Ed. Heeren Raden
van Nederlants India

ontfangen den 22 maart 1680 p.r de fluyt [illegible]

Ed. hoogh Achtb: wel wyse voorz:
manhafte en seer g'estimeerde heeren
Onse gebiedende Heeren
Wij hebben verleden maent aen U Ed. hoogh achtb.
der —

Van Sumatraes Westcust den 4 Maart 1680

Dese missive genotificeert de slechten toestant vanden Tambanghse gout myn, maar nadershandt ondervonden dat d'selve seer advanceert ende belovende soodat 't geheel derselve soodanigh is opgecommen dat wy seer deemoedich [illegible] daar van door soo veel dat schryven aangaet g'excuseert te zyn ende geliven U Ed. hoogh-achtb. 't geheel deser als het voorval [illegible] waarmede hr. onderstont U Ed. Ho: A: ootmoedige dienaren (was geteekent) J: Billander, Jacobus Achterbergh Cor. Syds Stout In de myns Pagger boven Zhillida den 4 Maart 1680

Rapport in forma van Tractaet behelsende de Berghwercken vande generaele Geoctroyeerde Nederlantsche oost Indische Compe. leggende op d'Sumatrache Westcust opgestelt.

Naar waere bevindingh en naauw keurighe ondersoeckingh door Harman Nicolai grim doctor medicine In dienst der E Compe.

Aan

Aen d'E: Achtbaare Heer
Laurens Pit de Jonge Com-
missaris deser Sumatraese
West cust

E: Erntfeste
achtb. manhafte Wyse,
voorsienige Heer
genereuse en beschey-
dene Heer

Myn Heer

Alsoo uyt gewigtige redenen, motiven
en op myn eygen versoeck op onse aencomste
ter comptoire poulo chinco geresolveert zy
geworden voor den dienst der E: Compe.
best te zyn, dat myn persoon(?), nevens UE.
aensienlyck(?) honorabele geselschap naer Padangh
stevende, omtrent de mynwercken op
Selida voordeelige(?) tyt verstreken(?), ten eynde
aldaar eens inspectie te nemen, soodanich
het met dat important werck stont
'twelck dan oock nagecomen wesende; soo
hebbe in dien tyt myne aenwesens aldaar
de constitutie en soodanicheden van 't
Gou: mynwerck sa(?) soodanich bevonden
als 't hier achter vervolgens van my
beschreven zy, hooghnoodich achtende
het selve, by rapport in forma van
Tractaat naer UEd. groot achtb. tot Batavia
van UE achtb. daer toe permissie en licentie
gesonden(?) hebbende, voorgestelt en toegesonden
werde

werden, als niet konnende off haar wel
Ed.e verlangen. sal daer nae groote besonderh.
te meer deese ondeeltheit weeck haar Ed.e
groot achtb., soo desperaat als off men daer
van niet moeste noch mogte, en noch
naemaels eenigh goet geeffectueert staen
te verwachten hadde, voorgestelt is geworden
welk hebben versocht en UE. achtb. by desen
imploreere, dat dit mijn opgestelde rapport
in forma van tractaat onder UE. achtb.
affteseindende documenten en schriften aen
voegende haar wel Ed.e tot Batavia met
dese aengeleyde bodem Sammelens mede
over geremitteert werden magh, niet anders
hoopende off meer gedachte haar Ed.e groot
achtb., als ook UE. achtb. sullen daer in
contentement en genoegen scheppen, en
daer door mij soodanigh verpligten en aen
moedigen, dat geene de minste tyt sonder
eenigh arbeyt daer omtrent te continueeren
sal laten voorbij snappen, ten eynde haar
Ed.e groot achtb. naemaels een naeckter
en claerder rapport en ontledigingh van
dien te kunnen doen, sulcx alle sorgelooshe
daer aen sal komen te mancqueeren door
UE. achtb. gedurende te doene rapport
van dese gantsche west cust bevindinge aen
wegens haar Ed.e vereenigt en verminderd
syn, sal een ygelyck, die maer eenige
natuurlycke kennis by sich heeft,
konnen begrypen en contempleeren, off
men soo een goede hoop niet alleen maer
ook een vaste regel van een loffelycke
saecke geensints dient te abandonneeren
en totaliter te verwerpen, dan deese
aenbelangt te houden, doch wat toe voor

vooral

Van Sumatras Westcust den 30 7b 1680

Voor al godts zeegen en goedertierenh=
van nooden hebbende, blyft syn divine
majesteyt gebeden en handt grondigh gemaeckt
syn genade en vaderlycke hulpe ons daer
omheenen geliefden te geven, en UEd: a:
persoon in der goede dispositie en Lanckdurige
prosperiteyt langh te houden en te conser-
veeren, op dat door UEd. achtb. wys bestier
en voorsightigh oog haar Hoog. grootachtb.
wys bestier, en voorsichtigh oog haar
Hoog. grootachtb. wegen: contentement
end E: Comp:e voor alle hare gedane
expensen onkosten en daer toe gevonden,
verder moeyten en arbeyt eens den grootste
en langh gewachte [illegible] mogen erlangen
twee ca wensche van korter. Onderstont

Myn Heer UEd. Achtb. onderd.
en dienstschuldige dienaar (was get.)
Nicolai Grim ter [illegible] Stat Padangh
desen 30 Augusty 1680

Dedicatie
Aen den wel Ed. Heer
Rycklof van Goens gouv.r
generael en d' EE Heeren
Raeden van Nederlantsch
India

Hoogh gebiedende Heeren

Het is by mij noch in versche gedachtenisse
hoe hoogh haar Hoog. grootachtb. haare
an

Van Sumatras westcust onder dato 30 7ber 1680

aen d' mijnwercken deser Sumatrasche west
cust hebben gelegen laeten sijn; verkalcken
om dese de rechte gestaepentheijt daer van
te ondernemen en te voorsten, hebben haar
Ed: groot achtb: in commissie geliefden
aff te senden d' Hr Laurens Pit de Jonge,
en waar in mijn mede hebben geliefde te
begrijpen, oordeelende wij dan seer wel bekent
zij off ten minsten dencken kan, hoo groot
't verlangen van haar Ed: groot achtb: wesen
moet om de tegenwoordige constitutie der
gemelte mijnwercken te mogen weeten;
soo hebbe ick mij alvast onderstaen, doch
met last en consent van gemelte Hr
commissaris dit mijn rapport, in forma
van tractaet opgestelt, voor aff te senden,
bestaende uit geene ick inde tijt, die
hier ter custe gerenomeert, naukeurich
omtrent de mijnwercken als andere
aenmerckens waerdige dingen, ondersogt
hebbe, wesende deselve naer soodanigen
oprechte waerheijt opgestelt, als het
werck selver daer bij mij bevonden en
geremarqueert is, en op dat in haar Ed:
groot achtb: met veel noodlose praetjes
en sutiele listen wertingen niet
souden affhouden van andere hooghwigtige
besoignes en affaires en sus doende verdrietigh
vallen, hebbe ick alleen willen verhandelen
't geene sorgvuldelijck ter materie dienstigh
g'oordeelt wort, sijnde deese begrepen
onder eenige cappittelen, alwaer van
elcke saack apart gesproocken wort; con-
formerende dit mijn schrijven met de
beleefdelijckste en eerwaerdste schrijvens,

en

en hier door gebracht alle 't geene een-
hoogte convenientie met deese onse vermo-
gentheden, tegens malcanderen over-
te stellen; dienende hooghnodich tot een
bewijs, dat ons werck soo desperaat niet
staat, gelijck daar van te voren is geoordeelt
geworden; maar in tegendeel bij continuatie
sulcx groote daar van verwachten bij niet
dat sulcx vermetentlijck vast stelle —
maar gelijck alle verstandige bergh kundige
sulcx te oordeelen onder verbeteringe, en —
soo doet ick hier mede; dan dit zijn wercken
die in de handen des almogende Godts —
staan, en waar in het menschelijck oordeel
schoon op fondament gebouwt, altemets —
wel mis tasten kan, dan al hoewel selve -
tijts in sulcke een saacke sulcx voort vast
gestelt en ooch de meeste tijt gelückigh
komt uijt te vallen, blijkt het ooch wel
dat de saacke tegens vermoeden sich anders
vertoont, waarom de berghluijden een —
spreeckwoort onder haar hebben, die —
berghwercken bouwen wil moet op
Godt vertrouwen hier op moet in geen
dingen uijtgesondert alle hoop staan; dan
de providentie Godts laat altemets de —
saacken, schoon deselve bij ons met een —
ongetwijffelde hoop vast gestelt zijn anders
en buijten eenige vermoeden uijtvallen, —
hoe veel te meer, sal dan ijmant konnen —
dwaelen in saacken die noodsaackelijck eenighsints
twijffelachtich moeten gestelt worden;
daarom ick al dit mijn schrijven gedienstigh
offerende —

offereere aen haar Ed:e groot achtb:e, die
het verdere onder sulcke oogen geeerden
te senden, die altemets niet meerder
en vaster ordere dan Ick daar van
sullen connen spreecken, ick eygene
my dat niet toe, dat men op dit mijn
seggen alleen soude gaan daarom versoecke
seer ootmoedigh haar Ed:e groot achtb:e
gelieven dit Tractaat soodanigh te
aenveerden, als Ick hetselve wel menende
uyt een oprechte gemoet ten dienste
vant lieve vaderlant hebbe tot papiere
opgestelt, twelck my stoffe geeve sal
om altyt naar alle vermogen tracten te
verdienen die ben onderstont Wel Ed:
Heeren, U Ed:e groot achtb:e onderdanige
en gehoorsame dienaer. Was geteeckent
Nicolaj Grim ter syde stont Padangh
op Sumatras westcust desen 30 augusty
1680

Cap: 1.

Vande Consideratien

die een berghman hem voorstelt
eer hy begint te bouwen

Een verstandigh berghman, als hy van
meeningh is berghwercken te bouwen,
considereert voor eerst, off alle en der
meeste nootwendigheden, die tot voortsettingh
en bouwen eens berghwercks van nooden
syn

Van Sumatras Westkust onderdato 30 7ber: 1680

zyn, ontrent off dighte by die plaatsen daar
hy bouwen wil, te vinden zyn, als goet Timmer
en bouwhoudt, soo tot uytbouwingh der fragt
en Stellen, huysen, en alles wat daar aen
dependent is, soo ook off het selve begraven
zy, tot hooren en smelten der Ertsen

voor het Tweede op na by loopende revieren
en afvallende stortende wateren, die dienen
komen tot machinen, wasbacken, en
verdere daar aenhangende Nootwendigheden

voor het derde laat hy zyn gedachten gaen
over het gelegte der selver Bodem hoedanich het
vangestaltet, wat gront en bodem, en off
het waarachtich geoordeelt wort aentevatten,
kenmarken, bevonden off daar selve off eenige
aenwysingen zyn, die versekeren dat eenige
selver metalen gangen off aderen zyn, en
wat metalen daar meest te vinden, hier
of begint hy te soecken en uyt te graven
en als hy eenige gesteente vint, welcke
aenwyst, dat deselve zyn te better te schuyren,
slaat hy verder daar op in, smelt met
en kragt aff, en als hy ertz aentreft
dat het Bondert vondt maar weynich silver,
Gout, koper, off andere metaels heeft
gaat hy met een kloeck hooft in syn
begonnen werck voort, hem dat te voor,
steekende dat een goede ertse komende
hem de moeyte selver loonen sal, wyders
veelvoudige experientie, sulcx de meeste tyt
betrachtende heeft. Den gront en
bodem kent hy voorgaen, als hy bevindt
het gesteente onderbrooken te zyn, met den
Yzer

Van Sumatras Westcust ond dato 30 7ber 1680

Oijter schrijtige off weerwerkinge houdt
waerende luchten beide den roode, geele,
witte, off swarte aerde, als hij verscheijden
vergraeven off geslaegen moet daer de
metaelen pleegen ingevonden te werden; soo
geeft mede de weerwerkinge off noodigher
steden den goede aenwijsingh —

Als het geberghte sich van buijten vertoont
als metaele aderen off gangen, soo geeft
mede te kennen off 't het geberghte metael
gangen sijn als de mindere mineraal en
haaraderen dagh vertoonen, als geschreven
aederen van marchasiten, als welckende
de beginselen der metaelen, voerende
somtijts weijnigh gout, silver, koper
off ander metael ook swavel off vitriool
soo ook als de aerde gevonden wert, die
stinken in haar reuck van een vast metael.

Hoe ick hier in verder gae, op dat het
niet schijnen soude mijn eijgen seggen
te wesen, sal ick hier 't geene voorstellen
wat eenige der hooftwijste schrijvers
soo in Europa als elders van dese saake
geschreven hebben —

Agricola int 5 boeck fol. 81. hout
voor goede teijckens het volgende —

Als ons een goede en witte aerde bekant
komt in welcke slighe gevonden wordt
die een marcasiet off ander erts houden
die geven den berghman een seecker teijcken,
dat de gangen niet ver daer vandaen sijn —
als ook een aerde sigh voor oogen stelt
die geen erts houdt maer wel van onderen
wert

Van Sumatras West cust den 30 Sept. 1680

Wit, graauw, blaauw, off diergelijcke, soo sal men (van) den arbeyt niet affslaen

Soo den bergkman tegemoedt komt den droogh aerde die massieff off ander ertz houdt, die is een goet teecken, soo deselve root, geel off swart is, off anders een [illegible] aerde, al houdt deselve geen ertz, soo worden mede voor goede teeckens gehouden, het berghgroen, lasuur verw, bergh root.

Voorts als een quade onderd: aerde ertz off metael uytstoot, sal men van den arbeyt niet afhouden, als een teecken bewijs gegeven, dat dit als een stuck vant lichaam is affgescheurt

Gelijckerwijs de alderdunste bladen die als dun geslagen gout, off silver op het gesteente als gedruckt leggen; worden voor seer goede teeckens gehouden

Albaro Alonso Barba. den spaanse priester derwelcke een boeck uyt veelvoudige ervarentheyt, aengaende de berghwercken van peru geschreven heeft, segt int 24. cap.e vande aerde soodanigh

De coleur vande boven aerde dagh leggende aerde, is niet een geringh bewijs, off inde ingewanden der aerde metalen sijn off niet; alsoo d'ervarentheyt in alle de berghwercken van peru bevestight heeft dat inde aerde coleur der aerde behoort heeft, wat voor metael deselve gehouden heeft, gelijck wy gesien hebben aen't gout dat gemeenlijck in roode off geele met wit ingesprengde aerde, die gelijck een hart

gebrande

gebrande sijnde, een gevonden wert

In Oeuro de Chianta worden verscheijde
ganghen in den witte kalck gevonden

In dit capittel segt hij, is de aerde der
andere mineralen gemeenlijck rootachtich
van coleur als de terre, naer het voorbeelt
potosi, welck haar originael off eerste oorspronck
is, van welcker verwe is die van Scapi Perera
en andere plaetsen meer in Lipes, welcke
plaets kooper geeft, En int 10e
cap.t segt hij van de swavel, daar is
een groot overvloet van swavel in de landschappen
Lipes en andere grensen Pacages als oock
in Capana de Coiora off Los Altos de Arica
en in veel plaetsen daer ontrent, hij wort
met de metalen in de rijckste bergwercken
van Peru gevonden

En int 11 capittel segt hij dat de swavel
marcasit in alle bergwercken groot,
sonderlingh daar kooper en het swarte silver
erts gevonden wort

Van de bergwercken Monserrat en Los Laicas,
als hij int begin dese aerden, noch aengewesen
bevonden, dat het erts soowel marcasit
als silver hielt

dit bevint men mede bij de bergwercken
van Europa, alwaar nesters de metalen
veel swavel gevonden wort, dat bij en met
het selve vermengt, soodat hij deselve
eerst, indien niet al te groote schade willen
lijden, eerst moeten in daar toe bekoorde:
ovens roosten, en tot smelten bequaem
maacken

verder spreeckt voorn: autheur op verscheijde
plaatsen

Van Sumatras Westcust onder dato 30en Septemb 1680

bepaalen vande mijnen van Peru, hoe het
hem met deselve heeft toegedragen, en wat
hoop daer van te geven is, hoedanich
f° 87. het stijchen der gangen moet
gevoegt worden, nademael men bevindt,
dat het geduurich stelt, dat d'eene stercker
als de andere, daarom soo lang sich het
Ertz openbaart, is het de moeijte waardich
te volharden inden arbeyt

In als de gangh groot off breet is, en daar
de minste teijckens van het silver off
gout is, off hij tegenwoordich de kost
niet afwerpt, soo salmen getroost
met de arbeyt voortgaen, op een vaste
hoop een groot voordeel te bejaagen

Dit heeft de ervarentheyt in alle
bergwercken deser Landen bevestigt

Een fris exempel hebben wij gehadt
aende rijcke berghwercken Chocaja, alwaar
op onderrechtinge en vervoorlinge der
bergluyden na sijn veertigh jaaren
die gangen met seer weijnich voordeel
bearbeyt hadden, eyndelijck een
overgroote rijckdom ontmoet hebben
diergelijcke niemant onder ons gehoort
noch gesien

noch f° 88. als de metalen op de steenen
gedruckt, en ooch met [illegible]
gevonden worden, soo worden sij gevonden
geheel [illegible] van [illegible], 'twelcke de
Spangaerden [illegible], en onse [illegible]
is, off schoon de [illegible] weijnich sijn
en het overige Ertz geen silver houdt
soo is het niet der te min een teecken

dat

dat de gangh enz. is; als hy met meerder
vogtigheyt wort aengeloffen, als het
sigh soodanigh by het bergh werck S:
Cristoffel in Lipis heeft toegedragen
is het een leechen geweest, daer de
enckele erts naer by geweest is

Cap: 2.

Van de gestalte der Tambang-
se mijn en desselfs gebergte

In 't voorige Cap. voorgestelt hebbende
de Consideratien die een berghman heeft
voorstelt eer hy begint te bouwen, en
't geene waerop hy syn hoop stelt, sal
mij tot de beschryvingh deser onse Tambangse
mijn begeven, waer uyt dan sal connen
gesien worden, hoe verre deselve met
de voorige beschryvingh over een komt

Mijn voet dan van Sillida naer het
Tambangse gebergte voort settende
heb ick onderwegens veele plaatsen aen
't gebergte gesien, die van den regen ontbloot
waeren, en haer alle root vertoonden
dese aerde wort allenghskens van de
stortregens nevens andere bij leggende
sandt gruys en bergh stoffen naer de
water stroomen gebracht, waer van
veele gout houden

Comende aen de onder mijns stagger
die aen de voet des berghs leyt, of de
wegh die naer boven gaet, siet men

veel

Van Sumatras West Cust ond: Dato 30 Sept.^s 1680 —

veel roode en bruynverwige yser —
steen, soo op den gront als in der zyden
leggende aerde, die haer geel, roodt
en swartagtigh vertoonen; omtrent —
de helfte ter zyden des wegh, vindt —
men een hoogh roode molm aengeerande —
fracasseeren en wat verder vertoont
het groot hitsgebergten en hele bossen,
daar de wegh ontbloot is, veel roode —
geele en witte aerde, met eenigh gruys,
achtich van de selve Couleur gestende —
waar van sommige goudt en silver houden
inde bossen te malcanderen —
vindt men mede derwegen, die hy —
tusschen het harde en vaste gesteente —
wegh genomen, en sonder twyffel eenigh —
gout daar uyt gewasschen hebben —

Hier sietmen mede de vaste gangh —
die naer beneden strijckt, en het welcke
aen den dagh vertoont; tusschen dien en —
het roode molmachtigh gebergte staet
een hitsgebergte; wesende het gesteente
van den koper en yserachtige couleur, waer
in altemets een schuiragtich —
gesteente staet; dese hitse souden —
om swavel en vitriool daer uyt te maecken,
in groote quantiteyt het ander gebergte —
hier omtrent, wordt mede verscheyde —
ertsen, van aerde en gesteenten, die —
alle haere aenwysingen geven, sommige —
tot gout en eenige tot silver en —
kooper, gelyck mede tegen dese myne —
over op de noordtzyde streeck vande —

Van Sumatras West cust ond dato 30 7ber 1680

Tambanghse hoofdende gangh, die schagt geswenkt is, daermede de gravers swaarheit uyt komt; vertoonende sich allemeest tusschen beyden, met den witte quarts waaronder den blauwe kleylen voorschyn komt, gevende een goede hoop tot yets Importants.

Wij sullen nu tot de ondersoeken deser Tambanghsen mijn ons begeven, en seggen wat die in hebben.

Van de eerste schagt komende heb ick mijn oogen naar boven geslagen, en aldaar het strijken eens smallen ganghs gevonden nemende sijn cours naar de bovenste holle, en verder sich slingerende int roode noemacatick gesteente, ick heb hier van eenige stuckjens uythappen laaten, die boven komende heb afgewasschen, waar in massief gout gevonden, staande in den blauwe kornsteen, met purper, geel, wit, bruyn, ingedrongt gesteente, ter syden en tusschen dese gangh, valt een witte halfhagtige aerde, die mede weynich gout houdt waar van de monsters oock hier by te vinden syn.

Dese bovenste holle tot aen syden doorpasserende heb ick bevonden, het moste te verslaan, soo wel het hangende als leggende, uyt den wit blauwachtige met root ingedrongen gesteente, tusschen beyde veel noemacatige witte en roode aerde, sommige heel witte staat, waar by een heel swarte als gebrande unker stacken

Van Sumatras westcust onder dato 30 Sept.e 1680

plaatsen materie te vinden is, op sommige
plaatsen laat sigh het berghlaagh, dat de
hooghduytsche berghluyden noemen, met
kracht steenmargh vinden, dit voornaamelijk
gesteente houdt, gout en silver

Het hangende dat men verscheyde dwarse
inslagen off in aderingen, die alle inde
onder maelste werckcken konnen, hier
uyt kan dat 't geheel worden, wat
sy gehadt hebben, en waarom sy selve
arbeyt gedaan hebbende, die oock al
met saghte gesteente gewerckt, en seer
ontsinsche te werck gegaan, soo hebbe
alle onder saghte aderen, die lichtelijck
het harde gesteente gelegen heeft, waar
uyt sy haar silver en gout gewasschen hebben

Hier vandaan de schaght afwaarts ben
ick aende tweede kasse gecomen,
alwaar ick inde mijne verst in oogenschijn
genomen hebbe, de strijckende gangh, die
4 a 5 ponden hebbe, sijnde 3 a 4 vademen
breet, strijckende met sijne aderen soo
wel naar 't Z.W. westen, oock eenighsints
naar 't noorden, maar aldermeest naar
de ondergrond, hoewel d'aderen verdeelt,
hier en daar sijnde gangh sigh slingeren:
soo komen sy oock wederom, op andere
plaatsen sich wederom te ontspringen
waarom oock altemets seer schoone nesten
gevonden worden, die haar met schoone
beaurs en groene blaadjen, als oock gout

verthoonen

spatten als geslagen gout vertoonen, somtyts
laat sigh luysteren het geldende het
berghgesteen, en daar op altemets eenige
kleyne vonckens als kleyn hagel
vertoonende sigh als massyff silver, som,
tyts vertooch het eenige swarte silver
~~somtyts~~ ertz gevonden, welcke andere
het hangende seer vast en hart, maar
het leggende sandachtigh en looachtigh
en als men daar op slaat kan bespeurt
worden, dat daar schrammen veel moeten
hier komt eenigh waater, soo van ter zyden
als boven doorsacken, dat groote hinder
by brenght dat de arbeyders int neederdalen
wesende int diepste, niet na behooren
konnen advanceeren, doende daarom
het selve niet aenlatten, uyt drieven
der waateren, moetende nu al reede
39 menschen in drie schighten alleen hier
van haar werck maacken, om de
wateren uyt te scheppen, dit hebbe ick
dat eenigh verbetert, als latende voor
eerst by provisie langs het leggende
een geum off goot kappen, waar door de
wateren geleyt worden in een bak onder
de haspel; waar door nu 20 menschen
gespaart worden, ende arbeyders onge,
hindert konnen voortgaan; hier van
daan ben ick naar het neederste werckhen
gevaaren, alwaar ick de selfde gangh
gevonden; ende aderen alle naar beneeden
het Zuyden strycken; dese aderen, die haar
inde gangh altemets wat dringen,
altemets 3 a 4 somtyts dunner vertoonen,
ende ook hier en daar verdeelt, als

leggende

Leggende in den Steervast gesteente, die-
hierover, soo haalt het selve sich
sagter vertoont, ontsprongen, en
altemets groote klompen van eenige
sonder kostelijcke erts komen uytsteeken,
hoewel in mijn Relatie gehoorde de
selve naer weesende den 21 Juny, heeft
teegedragen dat seeker bewijs gevonden
dat eens den sagter gesteente ontmoeten:
en ofte de vrugte diepte komende den
hiervolgende sterk sich vertoonen sal,
als wij dit nu overweegen en betragten
met de voorige beschrijvingh der
Europische en meest [?] werken,
sal men in waerheyt bevinden, dat
van deese onse Tambanghse mijne wat
groots te hoopen is, en dat deselve het
werck niet magh steenen beyseren, maer
met alle yver op 't onkostelijkste en
beste wijse moet voortgedreeven werden
te meer alsoo alle nootwendigheden
die tot bouwen deses Bergwercks
vereyst worden, hier in genoegsaame
quantiteit en met geringe moeyten te
bekomen zijn

Cap: 3.

Van het Songi Pitties gebergte

Dit gebergte dat de [?] maeckt van het
Tambanghse is in verscheyde bergen
verdeelt wesende sommige daer van seer
Hoogh

hoogh en steyle meenichmaal om te beklimmen,
zijnde een groot gedeelte daervan met swaere
bosschen beset, wat den gront en boden
aengaet soo is het selve op veel plaatsen
met een kleyige gront voorsien die accordeert
met de Tambanghse beschrijvingh wesende
eyndelijk van hier geberghte, waer op den bergh
meester Blaauw en Achtenbergh de geheele
tijt seer confuys haer volck hebben te
werck gestelt, springende van d'eene plaats
tot d'ander, en weeten geen onderscheyt te
maecken onder het eene off ander; seeker
een beclaechelijcke saecke, dat dese luyden
haer tot sulck een hooghwigtigen ampt
hebben laten employeren, daer sij geen
kennis van hebben; daer bij dan noch komt
dat alle haere onderhebbende berghluyden
alsoo weynigh weten als sijluyden altemael
groote gagien, zijnde anders een volck
dat arbeyt genoegh doet, en quaelijk sagen dat
haeren arbeyt wel mogte uytvallen nochtans
indien ick van dit geberghte sal oordeelen,
soo bevinde het selve te wesen rijck van
metaelen gangen, hoewel deselve diep en
verborgen leggen, en swaer te vinden zijn;
ick ben versekert dat hier te lande het
hier geberghte het dack van 't silver
en gout is, doch meest van 't laetste; hebben
een fris exempel aen onse Tambanghse
mijne alwaer onder en ter zijden des hier
geberghtes silver en gout gevonden wert,
soo dat niet te twijffelen is off dit geberghte
heeft mede sijn verborgen schatten onder
den dach leggen, dat allenghskens kan onder
socht worden, wesende tot nu toe, maer ter

vlucht

vrucht en sonder fondament geschiet
hebbende daarbij noch die voordeel dat
die gewelfte [illegible] mede [illegible] effen is
waarde meeste noodwendigheden die tot
bergebouwen vereyst worden

Cap: 4.

Hoedanigh de Bewerckingh der tambanghsche myne moet voort geseth werden, sooals deselve nu staet

Ick hebbe bevonden dat de hooftsaeckelyckste
beschryvingen die men wenschen can by deese
Tambanghsche myne te vinden, en openbaar-
heyt, sal myn heeren tot de bewerckingh-
wyse die nu moet aengestelt worden

Tot nu toe is niet verder ondersocht, als
in dit karos geslooten te beyven, voor eerst
heeft in myn aenwesen gebleecken, dat
de aderen haar naar het hangen wenden
het Leggende is deursackt en hol,
alwaar noch eenige malcyste wercken
schynen, welcke voor dees tyt gevaarlyck
om aen te tasten, uyt vreese dat invallen
mogte, en alsoo de geheele myn onbruyckbaar
maecken, ten anderen dat de onderaerdsche
als ooch dagh wateren in soodanigen
menichte souden insloeten, dat niet
mogelyck souden wesen die uyt te brengen
is dan geraden om niet stil te staen, het
hangende op eenige plaatsen dwars weght

te

Van Sumatras West cust onder dato 30 7br 1680

beschieten en sulx arbeyden, en soo daer
geen stroomen off klooft bevonden wiert,
stroomen te maacken, om als dan daer door
met schieten en anders veel meer
voordeel te doen, als te voren den geringen
tyt gedaan is waar door men als dan
ooch meer ruymte en lugt soude bekomen
en soo men ter zyden een sagter gesteente
ontmoete, soude men wederom konnen
afftimmeren, om soodanigh ter zyden
en onder dese harde waacke te geraecken,
op hoop om daer meerder en beter ertz
te bekomen op de Zuytwestelycke streeck
sal noch moeten een schaght gesoncken
worden; wyl men deselve door ervarentheyt
bevonden heeft, dat wat verder op de
selfde streeck, veel ryker ertz en ter
voorschyn syn gecomen, de bewuste stolle
die langh tyt stil gestaan heeft, moet
met alle mogelycke vlyt en forse voort
gedreven worden, als wesende den fondament
des geheelen wercks dan soo haest deselve
onse wercken sal raken, sullen dese
voordeelen daer uyt voortkomen

Voor eerst soo sullen alle wateren sonder
arbeyders daer door konnen geloost worden
Ten tweede sal door den frissche lucht
inde myne gebraght worden, dat seer
voordeelich voor de arbeyders wesen sal
Ten derden kan alle steen gruys ertz daer
door seer gemackelyck uytgebraght worden
Ten vierden sal daar door ondersoght worden
de nabenedenstreckende aderen, off het nodigh
g'oordeelt

g'oordeelt wordt die verder op die streek
off elders te vervolgen, soo ook wat
geberghte daar onder schuylt, ook soo
kon op de Zuydelycke cours voortuyt
gearbeyt werden, om te sien wat daar
schuylt

Ten vijfden, soo kan men sonder schroom
het Leggende erts bewercken, en komen
mede alle de bergen te wercken, aengetast
werden, en alle de mineralen gout en silver
ertsen, die daar syn uytgebracht, worden
gestampt tot stucken gebracken en gesmolten
en alsoo sullen de oncosten gemindert werden,
boven dien hopen wy alle dagen te verwachten,
dat deselve stoffe goede erts uyt te werpen
sal, als gevonden al rede goede bewysen
en dit is het geene ick voor deselve
hoe wel ick g'acht deser saeck afgaende
te seggen

Cap: 5:

Vande Spruyt Tambangh
more, digt by onse myne
leggende alsoock de
Songi Lapajangh en
meer andere plaatsen

Dese Spruyt komt van boven van het
Tambanghse geberghte nedervallende mee
voerende de marcasyte en gout sanden en
door wasschen bekomen, gelyck het selve
in myn presentie geschiet is, sy krygen
het selve op dese manier, de besteunden
die

die sij machtigh sijn te heffen, worpen sij der
zijden op, de grooten eerden sij leggen, graven
ter zijden 't sant ende d'aerde los, trappen
die met de voeten in stucken, een ander
werpt deselve in een houte langh(?) werpinge(?)
bach, giet water daer op, werpt eerst
het grove gesteente daer van, en allenghskens
meer water daer bij, wast hij al het gruijs
sant en kleij wegh, totdat hij op 't laatste
een weijnigh swart sant behoudt, waer
bij het gout legt, en op dese manier en
versamelen sij, soo nu en dan al 't voorseijde
bede(?) maer met groote patientie

Desgelijcke spruijt loopt dicht voor bij onse
benedenpagger, alwaer van ons eijgen volck
altemets gout uijtgewasschen wordt, welcke
hier Naewdeye(?) een spruijt off woort(?)
gout, gevende(?) in de Songhi Catalangh,
die sij ooch hebben gewisselt(?), en gout
daer uijt laten wasschen, op deselffde manier;
hier ter sijden des spruijts staet een blauwe,
geele, en roodachtige sandige kleij, en
langs ter zijden hoe(?) naer boven is het
een wit schieverig gebergte, dat met een
lasuiraechtige gesteente lichtelijck(?) bezijden(?)
ingesprengt is, onder dese legt een zant-
aechtige kleij waer uijt 't gout op voorgesz
manier uijtgewasschen wort, maer in ba
7 backen(?) pas de swaerte van 2 assen,
hier heb ick noch dieper laten graven
en bevonden een swarte vaste aerde te
wesen, en onder deselve een swart en
hart gesteente, welcke dese aerde niet
anders, als dese vergane steen; op
dese manier wort het meeste en grootste
gedeelte

gedeelte gout vergadert dat de maeijers
te voorschijn brengen, konnende de selve deelen
den onderscheijt beschouwt worden in het
gesteente dat langh heen en daer doorstaet
en d'aerde is doorgedreven, en het
geheele werck uijt sijn gangen is gevonden,
niettegenstaende het veel gladt, als geslepen
en het ander noch in die vorm soo
als het van de Natuur tusschen het
gesteente gelegen heeft eenige die
seer naeuwkeurigh en ertskundigh sijn
willen stellen voor dat dit goudt uijt
vochtige mercuriaelsche dampen in het
sant en klaij gegenereert wort, van welcke
gevoelen Doct^r [illegible] als oock den bergh-
meester is, waervan den seght en ongefundeerde
seggen; niet considererende dat een
sulck magnifijck swaer metael noodsaeckelijck
een vaster aerde tot sijn herbergh van
nooden heeft; daertoe niet op een sprongh
van sulcke vochtige dampen in een plaats
daer het voort ruijm heeft om tot eenige
generatie en volkomentheijt te geraecken te
konnen voortgebragt worden

Dat dit gout niet soodanigh groeijt, maer
waerlijck uijt gangen voortgebracht wort, bewijst
dit alleen, dat men de keijen en quartzen
onder het ander goudt vindt daer het gout
noch aen vast sit; jae sommige daermen
heeft aderen sien doorloopen van het gout
selver oogenschijnelijck sien kan, dat het niet
sijn uijtsteeckende hoecken en punten noch
niet geheel is, soo als het tusschen het
gesteente gelegen heeft. noch sal dit de

waerheijt

Van Sumatras Westcust onder dato 30 7bris 1680

waarheijt bevestigen, als wij betragten
dit geberghte selver, dat schijnt als omgeworpen
van gebrooken geberghte en keijsteenen, en dat
dit gesteente wederom uijtgevult is met
aerde, diep al wij dien, altemets 5 a 6 vad
tot 12 vaedemen legt; dese aerde begraaden
wesende den regente ontfangen, die hier
seer veel en swaar valt, komt eijndelingh
door de geduirige doorwateringh dese gout
gangen te breeken, die niet na de diepte
strijcken maar meest soo veel ick noch
hebbe konnen bespeuren, strijcken haar strecken
langs off dwarsch door 't geberghte heenen
het gout dan als een swaar corpus komt
daar uijt te vallen en allenghskens door lanckheijt
van tijt wort het door de swaare stort regens
met d' aerde zant en gruijs naar de spruijten
als naar den walsaeck gebragt en alwaar
het vergadert wort; wij sullen hier eens
hooren wat andere daervan oordeelen

Agricola int derde boeck F:o 58. segt
aldus, maar dewijle het gout niet in de
spruijten off vloeden groeijt, als sommigen
wel meenen, maar van de gangen off klippen
afgespoelt wort, en soo in de vloeden off
spruijten komt te vallen

Albaro Alonso Barba int 24e Cap: F:o 86.
segt soodanigh

Eenige geven ons andere teeckens, waar
door te kunnen weeten welcke spruijten off waater
vloeden goudt geven, maar met weijnigh
fondament, meenende dat het aldaar
groeijt, dat valsch is, wijl het daar niet voortgebragt,
maar

maar van gangen der geberghte, van daar het
mettertijt door de afvallende wateren, naar
die plaatsen gebraght wordt

Dese autheur spreeckt noch verder op fol.o 92.
van dese saack, hoe het gout in stenen gevonden
wort, soodanich welck uit noodich g'agt
hebbe, hiermede in te voeren, dewyle het op
deselfde manier daar voortgebraght en
gevonden wort, als hier te lande

het is alleen bekent, legt bij, de naem van
Carabaya, dat het den plaats, die kreeck van
fijn gout is, toe al het beste gout van araen,
het houdt 23 caraten 3 greyn, en wort
in ongeloofflijcke menighte vergadert, en
nu beginnen sy wederom sterck daar aen te
arbeyden, vervolgende de gangen onder aerde
grondt, off schoon sy maar de brocken tot
noch toe versamelt hebben, welcke door
de regens afgespoelt worden

't Lantschap Carabaya grenssende met
Carabaya heeft mede een overvloet
van goudt, twelck al in verscheyde
springers ende plaatsen in gedaente ende wyse
als hagel gevonden wort; maar als het
gesmolten is, behoudt het syn regte couleur

Dichte bij Carabaya nevens Tipuoane
valt soo veel gout dat 't ongeloofflijck is
soo niet veele getuygenissen der selver waaren
hier legt mede de stadt Capa, is soo veel
als Chaquigapu, dat wij verbroocken noemen
Chuquiabo, twelck in de taele is Chacra
off goutgrondt, als het heeft vergaderende

hinderden

hinderen of de stralen het goudt, en
sonderlingh in der aarde grootste vreezingen
der waateren naer toevallen; dit wordt
mede gevonden uit dat verdere en ooch
in landen de Chuquiabo, alwaar het mede
in de kloven der bergen gevonden wort.

Als wij dit met dese onse beschrijvinge onder-
soeken, bevinden wy meer daat dat het
goudt hier te lande op een en d'selfde wyse
wort vergadert, soo dat hier uyt te sien is
de groote gemeenschap, die dit gebergte met
dat van Peru moet hebben, waarmede
ooch klaar bewesen is, dat het niet int
sant en kley, maar uyt syn gangen door
Langhwyt van tyt, door de swaare regens
naar de spruyten is gebraght en aldaar
vergadert.

Ich sal nu myn gevoelen aengaande de
bewerckingh soodanigh mede op deser te
manier dit goudt soude konnen vergaderen,
voorstellen.

Soo haar Ed. gesint waaren dit werck te
laaten bearbeyden, soude het geroegelyck
konnen geschieden op dese wyse, hier toe
moet een groote wasch werchen by het haest
genomen worden naar de methode als op
sommige plaatsen in Europa gebruyckelyck
is, konnende op eenen dagh van 50. tot
100. kruywagens gewasschen en al het goudt
vergadert worden ooch soo souden en daar
toe seeckere kassen konnen maecken, waar
in het goudt allenghskens vergadert soude connen
worden; maar d'eerste manier soude wij raeden en
ooch

ook profitabelder zyn; dit dan te beginnen
most men van boven aff, alle de grootste steenen
en keyen uyt de wegh ruymen, de losse
aerde, kley, gruys, en sant, tot het wasschen,
bysonder naer de daer toe bereyde vaaten
brengen, om naer behooren daer mede te
werck te gaen, hier toe wordt vereyst, een
seecker getal slaven; dat eerst met 25. en
daer naer met 50. en soo voort een begin konde
nemen, en als men bevont 't selve met
voordeel te konnen geschieden, konde men het
werck met meerder force aenvatten;
hier uyt soude dit voordeel 't sochte
verwachten zyn, dat men door dese arbeyt
de gangen die [illegible] en noch ongesondeert
leggen, soude ontmoeten, en alsoo wat
betters vinden, waar door den arbeyt hier
eyder sigh beloonen soude, dit is het geene
ick hier van kan konnen seggen

Cap: 6.

Wat hoop haar Edelhedens kan gegeven worden van de Mine en selve importante wercken in haer weesen te behouden

Tot dus verre synde geene die over de Myn wercken der E. Compe. g'commandeert hebbed
seer scarpelyck gevaert, niet trachtende
zyn goets op te soecken, daar het landt
aen vaste staelen ryck is; soo dat men
sonder verhinderingh op de mine inneemt kosten
kan

kan, sonder eenigh mensch te ontmoeten,
men sal langer blyven; off in dit landt syn
veele en ryke mynen, die de besochste(?)
der gheheele werelt overtreffen; myn is
vande eslagyns(?) verhaelt, dat uyt het
Landt tot schenkagie syn opgekomen stucken
van 17 à 20 teylen(?) met de steen daer —
aen; soo als het uyt de myne gehaelt is
wil ick op Padangh waer syn eenige stucken
aen den Hr. Commissaris Laurens Pit
de Jonge geschoncken, die naer haer groote
al vrij ryck en swaer uyt 't landt syn
gekomen; seecker goudt smidt woonachtigh
op Selida heeft my verhaelt dat
2 dagh reysens vandr uytnemende ryke
mynen leggen, soo van goudt, silver, koper
en tin; werdende die van goudt alleen
bewerckt doch confuys en niet gestandich
maer by tyden, blyvende niet op een plaets,
noch de aderen vervolgende, maer als sy het
een partye uytgehaelt hebben, maecken
sy wederom een gadt aen een ander plaets,
haelende stucken daer uyt armen en beenen
dick, 't welck in kleyne stucken gekapt,
brengen sy 't selve onder ander gout naer
binnen 't hoop(?); werdende mede vande(?)
man altemets opgekocht om weder, en ander
wercken, tot syn profyt daer van te maecken
't is waer, om deese rycke mynen te vinden
vereyscht tyt en bezighe naerspooringh
wesende hier den seer swaer en steyle gebergte
dat niet ter deucht kan ondersocht
werden; maer moet van tyt tot tyt allenghskens
ondernomen werden, wesende dese landt

aert

aerdt een arm en verslaght volck, met
weijnich te vreeden, die ons in ons voorne-
men niet licht hinderlijck sullen wesen
sonderlingh als men met haar wel om te
gaen, en in t onderhoudt der voorschreven te
werck gaet, doch dan het geluck ontmoetende,
dat een important werck in swange
quam te vallen, dat de moeijte en oncosten
rijckelijck konde betaelen, als dan waer het
wel gevonden om wat grooters bij der handt
te nemen, waer toe godt almachtich
gelieve sijn zegen te geven

Cap: 7.

hoedanigh de berghwercken
hier te lande met de minst
kosten te aerbeijden, en hoe
veel officieren als gemeene
slaven nu van nooden sijn, om het
werck met vigeur voort te setten

Deden arbeijt soo goedt te plaetse moet
gedaen worden, kan soo wel door slaven als
Europiaense berghknapen gedaen worden
en is het onnoodich de persoonen uijt het vaderlant
te ontbieden, wetende de Caffere slaven
een sterck en koudt te doen, tot den dranck
niet genegen; suijnich op haar kleedingh
en lichaem, goetwillich tot den arbeijt,
daerentegens de onse van den dranck niet af
te houden sijn, ende seer ongeregelt, willende of
den arbeijt met gewelt gedreven worden, en als

de

Van Sumatras westcust ond.r dato 30 7br 1680

deselve door die eene onbequaem zyn geworden —
winnen by haar niet met eenige gaen, twelck
een groote schade voor d'Comp.e is —
daarom soude myn raadt in dit stuck wesen
van nu affaen deselve niet meer te ontbieden,
sijnde geen officiers, als die naar 't goetduncken
van haar Ed.e geacht werden hier noodigh
te wesen, zynde hier al bede eenige hooge en lage,
die weynich off geen kennis hebben —

Soo als het werck nu staat, kan alles
seer wel met eenige der beste officiers
en den gagh besett naer behooren voort,
gesett worden, tot welcke eynde ick
hier by hebbe gevoegt, van wat qualiteyt
hare offitiers als gemeene slaven
van nooden zyn, om alles behoorlyck voort te
setten, bestaende in dese —

Tot de mynwercken geene deselve
nu staen worden vereyst dese
Offitieren en bedienden, waar
van aftgaen die nu alreede
hier zyn —

Den directeur off bergh hooftman —

1. Ervaren bergmeester —
1. Onder d.o
2. gesworene
4. opperslegers
4. onder d.os
2. proberders
1. bergh schryver
1. marckscheyder
2. die de wasckwercken wel weten aen te stellen —
2. die de smeltery der geringe ertzen op de profitabelste wyse weten aen te stellen —

1. opper —

Van Sumatras Westcust onder dato 30 Jan° 1680

1. opper chirurgijn
1. onder D°
1. Timmerman met 2 knegts
1. Smith met 3 knegts
1. kuyper
1. wagenmaker
1. Stalmeester off Ruyter met 2 knegts
1. Bootsman
200. mansleaven
100. soo vrouwen als Jongens en kinderen
4. Stux [illegible], waar mede veel menschen te spaaren zijn
4. wagepaarden
8. Ruyters paarden

Cap: 8.

Van de sieckten deser Sumatrase Cust, en off men met Recht die het landt kan toeschryven

Indien ick sonder schroomen mijn gevoelen deser saecke aengaende sal schrijven, soo bevinde waerlijck de grootste schult aen de menschen selver, dan soo wij maer betraghten de sieckten der quade huyshoudingh, die de meeste voor haer selve doen, wij sullen onmogelijck Godt, de natuur noch de plaets connen beschuldigen, maer overvloedige stoffe vinden om ons selver aen te klagen, en waer sal men dan heen vlieden, daer wij vrij van sieckten sullen zijn en blijven, waer vindt men meer quaelen, als daer de menschen ongeregelt leven, het lichaem moet te last

eert eggeerde als het dragen kan, en alsoo
wort het Calidum innatum tot uytblussingh
en verstickingh voor de tyt gebracht, het
humidum radicale off natuerlycke grondt
vogtigheyt al te vroegh uytgedooft en uyt
gedroogt, waermede de geesten verstoort
door de geest [illegible] en al te beste alimenten,
In plaats daar deselve door wel getempereerde
spyse en dranck te sterken, maar verhoorden
verslerckt, en de dagen vermindert,
waerom het stelt te worden, latende wy
aensien ons vaderlant, hoe dickwils de
meeste menschen uyt dit leven worden
gerukt, op soo veelderhande wyse, als
pestilentiale en menichvuldige quaet
aerdige koortsen, daar de namen alle
register van nooden hebben, hoe gemeen
is het Pleuris, borstsweer, swaere hooft
siekten, vallende siekten, beroerte,
hoedanich het scheurbuyck de overhandt,
dat een medicyn meester, by den siecke
geroepen, al stracks hem wat anders
syn ooghmerck beter opnemen moet, indien
hy geluckigh int genesen wil wesen
en dergelycke plaegen syn ontalligh
daar het menschelyck geslagt mede
aengetast wort, wy sullen dit losschryven
als ons selven, als in teerste, dat wy tot
deselve moeten gebruycken, Item, is, dat
ons [illegible], als wy het misbruycken
hoe veel te meer is dan int gemeen
men voor afkeert yets quaets in sich
te hebben, die aenhiet hoe onse gemeene
voetkeerden leven, die sal hem niet verwonderen,

maar

Van Sumatras westcust onderdato 30 sept. 1680

maar waarlyck met my konnen oordeelen
dat haar ongeregelt Leven, de waare oorsaack
is van haare qualen, deese en meer gemelte
in Indien, worden den ongemeenen ongesontheyt
toegeschreven, dat waarlyck soo niet is,
waar ick gewoont ben; het zy op de cust
Cormandel, Zeylon, Java, en in deese
onse westcust, ick sie dat 't lot van ongesontheyt
en ontydige sterven, die geene niet gemeen
meest te doen vallen, die onmenschelyck
leven; Indien wij d' oirsaacke op de lught
en het climaat willen werpen, deese
oordeel, en met veele quaadaardige particulis
beswangert op meer plaatsen als hier;
als ick deese plaats wel betragte, soo
bevinde ick seer weynigh dampen te
wesen van bitumaachtige, vitriolische,
mercurialische en salpeteraghtige stoffen,
die hier nooyt soo quaataardigh konnen
zyn, off deselve zyn by tyden in ons vaderlant
hoger wel een graat booser; dit van myn
hier gestelt, is qualyck van de meeste aente
nemen, die de plaats altyt sonder fondament
beschuldigen, te meer als men haar voorstelt
haar ordre van Leven, die waarlyck hier
geenich op meer plaatsen in Indien wort te
werck gestelt; des morgens moet de lieve
arack de maagh verwarmen, op de middagh
moet daar op een coele dranck volgen, daar
toe hy niet beters en smaackelycker vindt,
als het drabbige en met suycker toebereyde
suyckerbier;, des namiddags moeten
smaackelycke wynen tot opblasen toegedroncken
worden

worden, waaronder dan noch in plaats
van broot de vrugten niet weynigh ingeslingert
worden, den avondt dan aankomende moet
den arack wederom tot een slaapdranck
ingenomen worden, nemende dan haar
rust plaats by nagt int hooge gras
tot haar groote nadeel en krenckingh
haarer gesontheyt, wordende deese verscheide
koude en quaadt aardige stoffen, die int
lichaam opgestropt leggen, te lang gehouden,
en in haar uytwaesseminge en separatie
verhindert; waardoor deselve tot een veel
grooter Fermentatie en verrottingh gebracht,
en alsoo onse Naturreyke gist de vrugte
concoctie ontstelt, ten eenmaal ysstoort
en bedorven wort; hier leyt d'oorsaeck
van de gemeene in swangh gaende siekten,
als pyne hoofden, buyckloopen, swaare
Colicquen, koort, brune [illegible]
Lammigheeden, en op't laatste verdorringe
en eeuwige quyningen, die men valschelyck
lant siekte noemt: Ick kan dan in
waarheyt seggen, dat dit landt niet
magh siecken quaadaardigheyt toegeschr:
worden, maar ter valscheyt van gesegden
dat men hier soo wel als op andere
plaatsen gesont leven kan, en dat het alleen
bestaat in een goede huyshoudingh,
gebruyckende het geene ons godt tot
onderhout onses Levens gegeven heeft
met matigheyt en sobrheyt, wesende dit
het eenige middel, om naast Godt een
welgestelt lichaam en gesont verstant
te houden

Casig.

Van Sumatras westcust onder datto 30 Septb 1680

Vande Nuttigheeden tot de Medicine als Chirurgie diens, sigh hier te lande vallende

Voor eerst wat de vegetabelste gewassen aengaet, tot gesontmaeckinge dienende, die syn hier in genoeghsaeme overvloet te bekomen, en hoeven niet gesonden te werden; hier syn de Malva Simplex, arborescens en meer soorten marrubium, Chickorium Silvestr: Scabiosa derselver soorten alle geslagten van Filicis, polipodium Indicum, Lingua Cervini: Solanum, alkekengi, phillitis Stellata, Arunda Indica oderata, Salvia Silvestr. Lagondi, Salsa parilla, Verbena, Conyza, Verbascum indicum, lacruma Jovis, Aslepias Dracunticum, Serpentarica Colacassa, Aron, Acacia, Morunga, met veele andere meer onnoodigh op te haelen, daar by noch comen veele kruyden moes, cruyden, die hier seer weelderich voortsetten; uyt 't mineraliske rijck kan tot gebruyck veel goets genomen worden, de vitriole kan hier in sulcke quantiteyt gemaackt worden, als men wil, en daar uyt d' Spiritus, olie, en Terra, die mede syn groot gebruyck heeft; de swavel kan hier mede uyt de kies gesmolten worden, en daar uyt de floris oleum off Spiritus, en meer andere medicynen, wy hebben hier de Eyersteen, veelderhande schoone aerde, als roode, geele, witte, swarte, graauwe, die alle met Solarische, Lunarische, Martialische, Vitrioleische,

Alumi

Calaminarische Sulphur, en nitrosische kragten begaeft zyn, en in verscheyde toevallen konnen aangewant worden; uyt Calaminalische Aerde is hier mede voor te haelen alsoo meest alle cammis en wilt gedierten, hier in overvloet zyn; als dit nu van een verstandigh man wel voort begroot en hy selver werck stelligh maackt, sullen daar door de swaare besoeckingen der medicamenten merckelyck konnen verminderd worden, wesende hier aen seer veel gelegen, en souden myns oordeels niemant of slechts [illegible] voor Chirurgijns leggen als die desse wetenschap bezat; dan het is ongeloofelyck, hoe onnut de medicamenten verquist worden, het eene wert bedorven het andere verloren, het derde gestoolen, het vierde verkoopen, ende soo worden alle jaeren wederom nieuwe Eysschen gemaackt die soo ongeregelt en groot zyn, dat in plaats van 2 a 300 man daar mede te dienen, wel eenige duysenden, souden konnen geholpen worden, moetende d'E. Comp.e over al het geagh betaalen

Tot besluyt gaat hier by een catalogus met een doos, waarin alle soorten van ertsen soo van ertz en als andere myns stoffen die in en omtrent de Tambanghse myn vallen, en als oock de afteeckeningh van alle stollen en schaghten en waar yder soort ertz gevonden wort, soodanigh dat inde Spruyt Tambangh Moro en Cazangh gevonden is, waar uyt de bergh verstandige sullen konnen oordeelen off sulcke plaatsen waardigh zyn aen te vatten off niet, bestaande inde No. 1

Van Sumatras westcust ond= dato 30 sept. 1680

No. 1. Ertz, dat ick boven d'aerde te Kaspel-
kes hebben uytkloppen, houdt massyff goudt.

2. is Ertz dat bevonden altemets in groote
stucken wort los geschoten

3. is Ertz, dat altemets dieverwijs bevonden
gevonden wordt

4. Ertz soo als het gemeenlijck valt

5. Ertz vertoonende soo als de ader sigh opdoet
soo uyt midden laat sien

6. vertoont swarte steen Ertz als ook een
stuckje waarvan het bergh gevonden is
is, als ook een stuckje, waar aen veel
kleyne korrelkens als massyff silver
dat te zien, voor een seer goet
teyken is gehouden geworden

7. is swarte gangh steen waar inne Ertzen
gevonden worden

8. is steen van No. 1 met eenigh uytgeroosterde
goudt

9. Ertz op de haelde weghgeworpen

10. roode moere met eenigh gesteente dat daar
in gevonden wort, uytnemende uyt de
boven stollen.

11. Ertz dat boven aen den dagh heb afkrappen
laten

12. Ertz uyt de bovenste oude maetsche wercken
wesen: soo als de gangh sich aenwendende stroont

13. Ertz dat voor d'oort in de boven stollen
gevonden wort

14. eenige stucken gesteente met een kleyn pampiertje
waar in eenige massyff goudt uyt de
spruyt Tambangh Moro

No. 15

No. 15. Een stuck erts alwaar een ader voorloopt wesende uyt den tweede gangh gehaelt die men gevonden heeft in de Tambanghse mijnse spruyt

16. Erts dat seer rood catten uyt hassen aende uytgangh vande eersten stolle onder de kalde

17. Vertoont eenigh salpeter en sout cristal dat sich uytgehaelt heeft uyt deselve onde stolle ende wegh naar boven

18. Eenigh rode moeren, gevonden ende wegh afsmeden naar boven kuyst, waar by een brieftken, met eenigh sligh daar uyt gewasschen

19. Eenigh bruyne moeren met sligh daar uyt gewasschen, die ... het gesloten, ende maeghte worden allen bewuste op den bergh Tambangh gevonden wort

20. Vertoonende verscheyde slagh van aerde soo hier en daar op den bergh gevonden

21 eenigh Erts gevonden op den bergh Songi Pitti

22. Vertoont eenigh swarte aerde met een pampoertie, waar in weynigh swart sant met weynigh ... gevonden, dat in de santachtige kley gevonden wort die ... swarte aerde kust in de spruyt Songi Capasangh

23. Eenigh rode moeren vanden bergh Tambangh ... gevonden met weynich sligh daar uyt gewasschen

24. ... die boven ... midden der Tambanghse geberghte slaat

Dit

Van Sumatras westcust onderdato

Dit is alles het geene U Ed.e groot
achtb: door deze wegh aengaende de
constitutie en gestaltenisse der Tambanghse
mijn, tesselfs als der Songi Pitties geweeste,
en d' ver: daar omtrent vreemde en passe-
rende tijdingen, de hoedanicheden van dien
mitsgaders van nut en proffijt d'E Comp.e
daar van zoude konnen trecken en bij den
nauwkeurige ondersoeckinge en consequente
verklaringe omtrent dit important
werck ontfinden uyt den rede meent het
kan konnen voorstellen, onder den vaste
promissie, dat ick mij daar omtrent verders
soodanigh sal soecken te instrueeren
en bevestigen, dat U Ed.e groot achtbaar
eenigh contentement nemende uyt
dit voorenstaande tractaat
naarmaels verwogen een naarder, claarder,
en fondamenteelder openbaaringe
en beschrijvinge van mij te verwachten
staan: Ick bidde nae U Ed.e groot
achtb: gesamentlijck in de protectie
des alderhooghste die U Ed.e aengevangene
mijnwercken met sijne heylige zegen
en goddelijcken bijstant gelieve te overstraelen,
bevorderen en meer onderd.e en submisse
gehoorsaemheid op g' offert te hebben,
verbeydende die stoets sal trachten
te betoonen die ben Onderstont U Ed.
Z der

Van Sumatras westcust onder dato 30 7ber 1680 —

Ed[e]le Heeren VEd: Groot achtb=
onderdanige en submisse dienaer ———
(was geteekent) Nicolaj Grim ter —
Sydo Fort Padangh op Sumatras west —
cust desen 30e Augusty, Ao 1680 ———

18 1680—

N 1

2

3

4

5

6

Registertie van dieuersche originele als copia papieren touchierende s'Comps. Mynerijen op Sillida. Namentlyck.

No. 1. Originele weeke als Maandelykse Myns rapporten Successive ten deesen Hooft Comptoire overgesonden vanden Berghmeester Sr. Joan de graaff van pmo. Maart tot ult. Aug. deses Jaars,

2 Origineele Maendelycxe Assay rapporten belangende den Inhout der Assayen vande Mineralen die uyt s'Compsdeur tambangse mynen syn geprocureert, t'sedert pmo. maart tot ultmo. July. met nogh een do. de dato 29 Augo. deser Jaars nopende de gedane preuen op tKienderbande Mineraelen.

3 twee Origineele Verclaringe de dato 16 January Ao. Stanty door eenige berghwerkers ten Lasten vande gemter. de graaff geleent nopende als dat hy eenige insolentien int Late bearbeyden vande tambangse myn souden hebben gepepetreert,

4 Eenige Copia vraaghpointen de dato 15 may deser Lopende Jaars geformeert uyt de gemlte. twee Attestaties tot Sr. Chinco, waar op geciteerde de Graaff pointueel en Schriftelyk soude hebben te Antwoorden

5 Originele beantwoordinge van meergemen. de Graaff de dato 26. may op gemde. interrogative pointen, met een verclaeringh de dato 28 desselue Maent vande Berghwercker Hans Weydeman pr. De graaff,

6 Originele Rapporten vande Vier do. aengecomene geswoornes wegens hare bevindinge van s'Comps. tambanghse myne de dato 22 Juny deser Jaars, met een Resolutie vanden 15 July daar aen volgende, getrocken by Sr. De graaff en gemen. geswoornes, nopende t'bewercken vande Mynerijen, en t'stellen vande vereyschte ordres daar ontrent,

No. 7.

N° 7. Vier originele brieffies de datis 20 July. 7. 9. en 29 aug.o A° curente aen d' E. Heer Commiss.s en Syn E. Raadt, sampt d' E. Arent Silvius geb. vanden Berghmeester S.r Degraaff dick geci.t. enden Capitain vande Walsche bergh werckers, Jacobus van Achter.

Maandt Als weeckentlyckse

Rapporten aen den E. Achtbaaren Heer Melchior Hurdt Commandeur en Opperdirigeerder deser Sumatrase Westkust Staaten en Eylanden met den aencleeve van dien —— noopende t'geene binne den maant Maert A° 1680. Inde Sillidadse Tambanghse gout Myn voorgevallen is, vanden Eersten tot den 8 maart A° 1680.

Int Nedersincken hebben wy naer gedane 54. schooten die wy aende haer de wacke gedaen hebben, bevonden, dat de sluie aende Noortlycke zyde eenighsints begint te verminderen maar int midden des voorge.me neder sinckens haere hardighyt behoudet, de Artz Ader op die plaats neempt somwyle eenige verbeteringen, maar compt dickwyls te verandere en bleyft by geen Continuatie, dies op de sluie geen vaste staat te maken is, Den West Noortwestlycken dwars inslagh heeft hardigh.ts halver slegte voort gangh gemerckt (niet tegenstaende die Continueel bearbeyt wert, men echter qualyck sien kan wat avance het uytlevert, die het by Continuatie een Langhwyligh werck schynt te presenteren, ——

= Deselve

De (…) Harde wacke voorde West Zuytwestelycke Sithoort met 12 schooten gepleeget, hebben wy nogh sonder eenige veranderinge bevonden, beziende de aarts aader insgelycks by Continuatie, en schynt off nogh eenige blauachtige Aadertjes die hier en daar verspreyt syn, sigh bydeselve willen voegen, soo het de hardichheyt vande (…) wacke maar eenighsints wilde toelaten,

Aende stroo inden boudersten stelle, hebben wy Continueelyck boren en springen laaten, waar door die selue merckelycke vermindert is, en wy int Corten tyt gedaan werck sullen bedycken,

Beneeden de Halde inde Maleytse stelle beginnet het gesteente mede dagelycx harder te werden, en is het selue hier en daar met eenige blauachtige aadertjes, die soowel van geen belangh, eghter goede Apparentie voorteyckenen, van yets beeters te verkrygen schynen te weesen, waar mede besluyte en verblyve

Onder stont

In Sillidads gout Myn den 8en maart, Ao 1680

Zyn Ed. Achtbare
Gans nederige en gehoorsame
Dienaar

en was geteykent
Johan de Graaff

Rapport vanden 8 tot den 16 Maart Ao 1680

Naerdien sigh de int neederSincken harde wacke aende Noortlycke Zyde vermindert heeft, hebben wy in deselve wacke so met springen als anders, eenen merckelycken deel naar beneden geavanceert, bevonden, insgelycx dat de Aarts Aader sigh eenigsints verbeteren wilde, waimeer hier de resteerende wacke Zuyt Zuyt west (…) door hardigheyt den Cours niet ontnomen werden,

Inden

In den West noort Westlyxe dwars inslagh hebben wy den 11 dess een hardnaegtige gesteente ontmoedt, waer op wy beter dan in de Leede werken ingeraakt hebben, tot dat den 15 ditto, een ander Harde Werk ten voorschyn gecomen is, off die schue by Continuatie vaade blyven, werde ons tyts experientie verder voor oogen stellen

Voorden West Zuytwestlyxe hilleordt syn wy geduyrigh met booren en Loosspringen besigh geweest om de harde Werke soo veel doenlyk was, aen een kant te helpen waar van wy een goede party losgebrooken en de Aarthaaden by Continuatie bevonden hebben

Met de Stros inde Boudurster stolle hebben wy gedaen werks bevolkt, en vermits de Maldytze Losse werken door het ysselyke needer storten, niet willen toelaaten de schue met timmeragie t'onder schraagen, is geentsints raetsaem sulcx t'ondernemen, maar moeten ons getroosten om alle periculen te ontgaan, de schue te myden, en nogh verder, gelyk wy van vooren al gedaan hebben Langhs de voorn.e wercken met die stelle te Continueren

Beneede de Hatede inde Maldytze Stolle wort het gesteente dagelyx harder, deselve hebben wy door het geduyrige booren en los springen in dese wercken eenen merckelyke deel ingeraakt, Waarmede beslyte en verblyve

In Sillidaes g.t myn
den 16 maart 1680

= onder stont
Zyn Ed.le Achtbaaren Dienst
Nedrige en gehoorsame dien.r
= Was geteykent
Johan de graaff

Rapport vanden 16 tot den 24 Maart A.o 1680 ——

Int' neederfincken hebben wy naer gedane
13 schooten de daegelycxe vermindering
vande harde wacke comen bespeuren, bevond
insgelyks dat de Arth aader op die plaats
sigh dagelycx begindt te verbeeteren, nemende
eenighsints haaren Coers naar Zuyt W.ts
en sal ons by soodanige Continuatie
aendwingen de slue met een ander Zuyt, Z.t
westelyke sithoordt uyt het alderdiepste
te vervolgen ——

De den 15 dezes inden W.ts noort Westelycxe
dwars inslagh nieuw vertoonde harde wacke
beginnent dagelycx harder te worden, en
schynt ons hierweeder des avancees te beletten
echter verhoopen wy op dien plaats binnen
corten tyt veranderingh van gesteente
te ontmoeten ——

Het west Zuytwestelycke sithoordt heeft
vermits wy ons volgens strycken vande
nogh Continuele Arts Aader eenighsints
naar Langende gewendet hebben, synde
Z.t Zuytwestelycke Coers verkreegen,
sullen alsoo om de Arts Aader te vervolgen
daarby Continueeren moeten, tot dertyt
ons anders voor oogen sal gestelt worden

En alsoo, hoewel ick een partye vande ingestorte
Malleytze werken inden ouden Stolle
hebbe wegh ruymen laten, bevonden is
niet mogelyk te wesen om de slue te onder
houden, veel min van wegen de groote
wydingh daeronder in te avanceren, temeer
men niet weeten kan hoeveer hem sulke
werken naer 't Zuyden mogte comen te
vertrecken, dieswylen ick expresst heeft
den ouden Coers Langhs de slue heeren
te Continueren, als hebbende 17 dezer
hen weeder begonnen den tredk des ouden
Stollens Langhst de gedachte holle werken
te frequenteren, om des te gevoegelyker

= Ende sonder

Ende sonder pericul den point onses voornemens
dat is de vynder, ofte stroffe, des Malleys
wercke, met seeker gelluckigh tenaderen,
het gesteente inde benedenste stolle onder
de saade geeft sigh indese week eenighsints
geschuirt vertoont, waare te wenschen dat
het selve sigh hinweeder in vooige gedaante
presenteerde, om des Auances voordeelen
binnen corten tyt te genieten —
waermede beschluyte en verblyve

In Sillidaes g.t myn
Den 24 maart 1680

onder & tont
Uyn Ed.le Achtbaere need.e
en gehoorsame dienaar
was geteykent
Johan de graaff

Rapport vanden 24.e tot den ult.mo Maart 1680.

De saade wacke int nedersinken beginnt sigh naert Z.t Zuyt weerden mede te verminderen en hebben naer t'los springen van 70 schooten, eenige beteringe vande Arts aader op die plaats die naar bemelde streeke Cours neempt connen beoogen —
Ende hoewel wy inde W.t noort weerts lyeraden dwars inslagen, soo met booren als anders, gepleeght hebben, is echter de saade wacke by continuatie bevonden, diesweilen des Auances merckelyck is belettende, ende met dien sich onder een Langhwylige wercke schynt te presenteren —
Inden Z.t Zuydt weerts lyeraden sitordt hebben wy naar gedane 62 schooten beydes de Arts aader als de saade wacke by continuatie bevonden, de Arts aaders nemen haar Coors meest tendeel naar het hangende, en sullen door soo een schielyke coers neemingh inde saade wacke yets nieuws te voorschyn brengen —

Inde Bevenste Stolle hebben wy volgens den Zuydelycken Cours Langhs de Mallwyste holligheeden eenighsints ingearbeyt, en schynen sigh eenige harde Wacke, die ons int avanceren wel conde beletten, wilde vertoonen.

Maar gedurigen Arbeytdinge moet integen deel. eertelycke veranderinge van gesteente mede doen blycken —

Inde Beneedenste Stolle onder de holde hebben wy indese weeck door de hulpe des eenighsints gesuyverde gesteente eenen merckelycken deel ingearbeyt, waarmede beslnyte en verblyve

= onderstont

Zyn Ed.le Achtb.re Gantsch Neldrigh en gehoorsame dien.de

In Sillidaes G.t Myn Vlt.mo Maart A° 1680.

= was geteekent

Johan degraaff

Rapport vande Maant Maart A° 1680.

De Harde Wacke int' neeeder sincken heeft sigh int eerste deeser maant eenighsints Noordelyk beginnen te verminderen, waarneer die selue met Langhsamer Gant, en door het veelvoudigh Losspringen dagelyex cleynder geworden, sigh int Laatste naar Zuyde, Zuyt west, meede geminderet heeft, waardoor de Arts ader somwylen by eenige verbeteringh bevonden, dyydelyk eenen Zuyt Zuytwestlycke coers geaccepteert hebbende, van ons dogh by continuatie, met eenen nieuwe Sitvordt, uyt het alder diepste naar Z.t Zuytwesten dient gevolght en nogh verder naar gespeurt te werden.

Den W.t Noort westelycker dwaars inslagh heeft indeese maant seer weynigh voortgangh gehadt, vermits niet tegenstaande den ij.de = een seepuraghtigh gesteente (waar op wy eenigh avance conde bemercken) ten voorschyn gecomen is —

= Soo is ons

Soo is ons den 15.en deeses hierweeder een sulken wacke (daar wy eenigen tyt aen sullen te kraagen hebben) ontmoettet, waar aen mede met los springen als anders weynigh uytrights en veel tyt passeringe beswaerten heeft —

De seer Harde Wacke voorseijde in W.t Zuyt weste lyer en sits oordt hebben wy in deesen maant met een goede partye schooten gepleeght, De Arts Ader op dien plaats volgens strycken naar hangende geevolght hebbende is by Continuatie bevonden, 't welck ver wonderens waardigh, en niet dies te min de stantvastigheijt der Aader in soo een hardt gesteente doet blycken, connende by veranderinge van de Wacke een goet gevolgh gecauseert, en binnen corten tyt yets - vidicios geopenbaart werden —

Met de stroffe des bovensten stollens, hebben wy ontrent den Medio deeses gedaen werck bereyckt —

en naerdien wy vande Losse ingestorte Malleytse steenen een merckelycken deel om alleenigh te besien wat voor een wydingh sy hebben, dan off men onder deselve gevoeghlyck, conde inkruypen, wegh voeren hebbe laten, soo hebben wy bevonden onmogelyck te syn dieselve met enige timmeragie t'onderschragen vermits de steenen los op malkanderen leggen groote en schadelycke neederstortinge met groot gedruys (waardoor de onderschragers lightelyck om den hals met verlies lyffs en levens conden gebraght werden) soo oorsaken dies voor het beste en buytens pericul het seeckerste middel geadsinteert, die selven (gelyck als van den beginne gedaen hebben) te myden, integendeel langhst de selve met de bovensten stolle te continueeren en naer eniger vademen avance om de selve dynde te verkrygen, met dwaars in slaegen nogh verder te ondersoecken, als hebbe den 17.e deeser den ouden stollen naar 't Zuyden langhst de voorn. hollighteeden beginnen te frequenteeren, totter tyt ons yets anders te doen werde voorgestelt —

— En niet

En niet tegenstaande het gesteente inden benedensten Stelle onder de Halde sigh eerste handtachtigh heeft beginnen te vertoonen, soo heeft sigh egter het selve naer den medio dess. soodanigh verandert dat wy binnen de gepasseerde maant egter $1\frac{3}{4}$ vademen avance verkregen hebben

De Mineralen in dese maant vergadert Syn de Edbben uytgelevert

N.o 1	de Eerste Soort weeght	195
2	den Kern 2.de Soort	192
3	den Schlaem 3.de Soort	3850
	Somma	4237 ll

Waermede Besluyte en Verblyve

Zyn E. Achtb.re onder Stont gantsche Nederigh en gehoorsame Dienaar

In Sillidaer gt Myn Ult.mo maart 1680 = en was geteyckent Johan de Graaff

Annex Rapport aenden Ed.le Achtbaeren Heer Melchior Hurdt Commandeur en opperdirigeerder deser Sumatrasen West Cust, Strant en Eylanden met den aenkleven van dien behelsende de Nieuw begonnen Myne int Noortelycke gebergte

Naerdien ick verleede in Syn E.le presentie gerecommandeert was om heenen en weeder inde Bergen soo Noort als Zuydelycke inte slaan, en schurffende eenige ganges ofte aders op te soeken, heeft niet beeter en gevoeghelycker connen geschieden, dan volgens het achtste Cap.t des E.le Heer Petrus Harzingh, tractaetlyke Instructie beginnende (maar Stoomen ook buyten op de bergen het Streycken van een bekende Aader. Etc. — te observeren,

= En wyl

En wyl dien Heer goede kennisse vande bergh
werken hebbende, niet sonder reedenen int
geseyde Capt.e niet my van gevoelen is, dat
deese onse gangen buyten eenige twyffel synen Cours
soo wel naer 't Noorden als t' Zuyden door
veel meer bergen en daelen Continueren sal,
dienvolgens aengemerckt hebbende, waar
ontrent den gangh syn declinatie ofte
Strycken op den top des anderen Noordtlycken
berghs is wysende, hebbe een schacht niet
Alleenigh om meer andere Aderen off gangen
(die kruyswys swevent, off paralel in-
Malkanderen Strychende mogten gevonden
werden), naer te speuren, maar met eens
mede deese onse gangh soo wel op die plaats
als hier present op te soeken, niet tegen
Staande den selve van wegen de Noortlyke
Steyle affdaekinge vry diep scheynt te
Leggen. Soo hebben wy echter p.r Experientie
bevonden dat somwylen de gangen die haar
vaste Coers int gebergte setten (gelycke
de bergen en daelen doen) Ascenderen en descenderen,
waar uyt het Lightelyck conde gebeuren
dat deesen gangh, gelyck hy inde steyle
Affdaekinge des berghs tot onder onse diepe
stolle descendeert, sigh aen d'andere Zyde
des Noortlyken berghs insgelyx Ascenderen
conde vinden laten, en mißchien binnen
Corten tyt met Uytbeylt, ofte succes goede
vrughten, synde in een wel gedeelt-
gebergte geondekt conde werden.

Op dit fondament den nieuw begonnen schaght
geplaatst hebbende, geeft het verder de
bequaeme te gelegenth.s om metter tyt
oneyndige groeven aen te leggen, gemerkt
soo draa als wy met de schaght yets quamen
te ontdecken, soo konnen uyt beyde de
naastgelegene daalen vry diepe horisontale
Stollen begonnen werden, en met voor
bedachtsaemheyt en geringe moeyte binnen
Corten tyt ond.r voorn.e schaght gebraght,

= Eyndelinge

Eyndelyck bruyswys int gebergste dat vry
Considerabel Schynet te presenteren
ingearbeyt, daarmede, wie weet wat voor
rycke dommen gevonden werden, waartoe
den gedachte Schacht eerstelyck om wat
te ontdecken 2do tot accommodatie der los
gecapte bergen, derdens tot een Lugt ofte
wint schacht, gevoeghelyck can dienen —
De Andere Accommodaties belangende soo
hebben wy rontom (om de Schene uyt te tim
meren) goet hout, andere necessiteyten, als
gereetschap, Onghelt & Lamp. Olye etc.
Comen (vermits het niet veer is, van de se
presente myne daer gebracgt, en naar tyds
Steyck gehaalt & uyt gerecht werden —
De Arbeyders die aldaar dach & Nacht op
geduiriglyck by beurten Arbeyden, syn 2
Europiaenen, timmerende den schacht uyt
en hebben mede het opsigt op de Jongens
en meydens die in 6 Stuix, te weeten 2 Jong.
en 4 Meydens bestaan, lossende de Jongens
beurt om beurte Los, en de meydens insgelyck
trecken het Schne met een windas naer bergk
wercker manieren naar boven, Zynde
gesamentlyck soo voor het ongedierte als
regen (vermits het huysien dat onder den
gedagten Schacht is, bevrydet —
De Costen die Maandelycx in dese myne
sullen comen te bedragen, syn

2 Bergkwerckers winnende yder f 20. pr maant doet	f 40.-
haar Costgelt a f 9.- yder pr maant	f 18.-
2 Jongens 1½ Rxs pr mt.	f 9.-
4 meydens a 1 Rxs pr mt.	f 12.-
Somma	f 79.-

Waarmede voor ditmaal besluyte & bleyve
= onder stond
Zyn Ed. Achtbare gansch
nederige & gehoorsame dienaar
In Sillidaes gt myne = was geteykent
den Ult.mo maart 1680 Johan de graaff

= Rapport

Rapport van den eersten tot
den 8 April Ao. 1680. Aen
den Ed. Wel Achtbaare
Heer Melchior Hurdt
Commandeur en opperderigeerder
deser Sumatrase West Kust
strant en Eylanden van dien etc.

De harde wacke int needersincken is verlede weeke niet verminderd, vermits die schue naer het Noorden met een boght uyt gestreeken heeft dies vermits wy aende voorn. boght met het los springen alleen besigh waren, hebben wy mede aende Arts Ader geene veranderingh konnen bemerken, Inde Wt. Noort Westelycke dwars inslagh hebben wy in deese weeke eenige geschent gesteente (dat sigh fray bearbeyden laat) ontmoetdt, doch schynt het schue met eenige harde wacke ondermenght te weesen, die ons (byaldien Zy haar grooter verthoonde) wel eenige belettinge des avancos konden by brengen int voortstellen.

De Arts Ader voor den Zuyt Westelycken Zitkordt heeft sigh naar gedane 51 schooten eenighsints verdeelt waar by te bevreesen is dat Edm. de schue insgelycks werde verminderen temeer wyle de harde wacke continueerdt en sigh de Arts Ader verandert, maar hadde in tegendeel den voorn. Ader by continuatie gebleeven, en sigh de Arts Ader verandert, soude misschien een goet gevolgh hebben veroorsaakt, gelyck ons de berghs regulen int groote bergh boek genamt Atila Agricolæ breeder onderwysen, maar ick (soowel d' autheuren mede van goede experientie, en dies wille niet gansch te verwerpen staan, segge echter dat men sigh niet in alle dingen naar haer reguleeren kan, vermits niemant onder haar de aarde door gekroopen, en haar nature met neusgeurige ondersoekinge ten volle beproeft heeft, dies wille wy alleenigh aen geduyrigh avans en tyts voortstellinge gedraegen, reeden om dat sigh binnen d' Aerde dagelycke veranderinge

Jae wel

Jae wel Beeter Als wy des selffs swaghte comen presenteeren
Inden bovenste Stolle Langhs de Malleyts Gollighheden hebben wy (Smits een Aerde wacke van boven aenden fort te voorschyn gecomen is,) niet veel ingearbeyt, doghter Hoopen wy intoecomende onder de voorn. Aerde wacke in te schraamen, en dan met Los springen beeter avance te krygen
Inden beneeden Stolle blyft het gesteente mede tendeels by Continuatie, waarmede besluyte de Veablyue Ed. Heer

onderstont
Zyn Edle. Achtb. gansch Nedrige en gehoorsame Dienr.
was onderteyckent
Johan de graaff

Sillidaes 9t myl den 8 April 1680

Rapport vanden 8e tot 16e April Ao 1680

De Boght vande Aerde Wacke int neder Sinchen heeft nogh niet toegelaten om naar beneeden toe te saecken, dies wille de Arts Ader (Smits wy niet aengeschooten hebben, sonder Veranderinge gebleven is,) Sullen dan inde toecomende weeke (Alsoo wy nu weder na beneden toe sullen avanceren) der selver gestaltenisse best ontwaart werden
Het eenighsints gesprouwt gesteente voor den Wt. Noort westelycke dwars inslagh heeft ons indesse weeck redelyck avance geleevert, beginnende sigh gedaghte gesteente eenighsints rootachtigh te vertoonen, Schynende met een spatie van breede Langhe swaghte gesteente (dat sigh bevoorens en alleeder wy aen t'openbare Leggent comen openbare moet) besmetth te weesen, dus wy (soo maar de Aerde wacke wilde uytblyven) binnen Corten aent swaghte Leggent Hoopen te naderen
Inden Zt. Zuytwestelycke Sitghort met der selve Strosse hebben wy naar een goet part schooten de Arts Ader hoewel eenighsints

verdeelt

Verdeelt, Eghter nog Koers houdende bevonden
Sullende alsoo by meerder avans der selver
Hoedanigheeden bet beter geweten werden.
Inden bovensten Stolle Langes de Malleytse
Holligheeden, hebben wy de harde Wacke onder
Schraamt, en dan Springen Laten, twelck
ons eenige avans gelevert heeft, maar Ed laat
hem aensien off de Voorn. wacke nog Langer
Continueeren wilde

Beneede de Halde in de Malleytze Stolle hebben
wy door hulpe des nog Continuele goede
gesteente een merckelycken deel
Ingerucht, Waarmede besluyte en verblyve
= onder stont

Sillidaes Goutmyn
den 16 April 1680

Syn Ed. Achtb. gansch nedrig
en geloorsame dien.r
= was Geteykent
Johan de graaff

Rapport vanden 16 tot 24 April 1680

Int needer sincken hebben wy eenige sloots
gaent langende (waarheenen de Aaders sich ver-
genoomen hebben, Laaten Springen, bevonden
daer by naer beneden toe de Arts Adder seer
versprevdet, en deels door de bocht der harde
wacke in malkander geclemt te wesen, egter
de Aders die naer de Zuytwerk, uyt den
neder sincken koers neemen, behouden haar
eenighsinse Continuatie

Inde Wt. Noort West tolyeze dwars inslagen
hebben wy in dese weeke een merckelyken
deel ingearbeyt, en sullen verhoopen by
Continuatie sulcks gesteente, binnen
Corten tot aent Openbare Leggent gedaen
werck te bereyckeden

Inde Zuytwest tolyexen Sits Oodt met die
Strosse hebben wy een goede partye geschoten
soo aende Arts Ader als aende harde wacke,
Springen Laten, bevonden hebbende, dat
sigh de Arts Ader mede scheynen te verspreyden,
resolveerde wy Langest de selve bevoorens.
Schramens wyse, eenige scheuten vande
harde Clippen Springen te Laten

= om ons

om ons als dan de gedachte Artz aders verdere
beschapentheden des te gevoeghelycker doort
Los springen bekent temaken —
Inde bovenston stolle hebben wy langhs
de Malleytze holligheeden, eene merckelycke
deel niet tegenstaende de Harde wacke
sigh eerst ray hart ss toonde, voor uyt
geavanceert, waer by ons d'ondersprining
merckelycke voordeel gedaen heeft —
Beneden de Hallde inde Malleytse stolle
is het gesteente den 18 dess. soo schielyck
standert, dat wy den 19 en 20 in plaats
van met berghyseren te Arbeyden, het
booren en springen moeten onderhanden
nemen, en inderdaat niet veel voor uyt
geavanceert is, off sulck gesteente by
Continuatie werde ss blyven, t'welck wy
niet wenschen, sal ons den tyt en verdere
Arbeyts voort voor oogen stellen —
Waermede besluyte en verblyve

= onder stont

Sillidaes 9t myn
den 24 April 1680

Uyt Ed.les gansch Nedrige
en onderdanigen dienaer
= was getekent
Johan de graaff

= Rapport vanden 24. tot
Ult.mo April Ao 1680.

De Arts Ader int nedersinckn hebben wy
naer een goede party schooten nade benede
toe seer schoprecydet bevonden, blyvende de
harde wacke met hare boghte noch eenighsints
by Continuatie, en laat sigh aensien off
De Arts Aders die naart Z. Zuytwoestin
strecyckn, mede dobede Zuytwoest leyere
wacke die dagelycx harder wert aende
Zyde geschavielt, en van hard voort
ontnomen conde werden —
den Wt. Noort West leyeren dwarsinslagh
hebben wy in verleede weeke door gehulpe
des goede gesteente eenen merckelycke
deel voor uyt geavanceert —

= Beginnende

Beginnende hoe langer hoe meerder aent rootachtig gesteente te naderen —
Inden Zuyt Westelycke Zitgordt, als mede aende sluen Stroosen hebben wy langes de Arts Aders alleenlycke gebespaart, om vande gespreyde Arts Aders int sincken des te gevoegelycker Springen Laten, waardoor ons mede de verdere hoedanigheeden der voorn Aaders tot bekent sullen gemaakt werden —
Den 26 deses hebben wy inde bovensten stolle een harde Wacke (die sigh vry harder dan de voorgaende beginnet te ertoonen) outmoedt, Ende hoewel het inde slue te Sparen wat Langewylige Schynt te presenteren, Sullen wy eghter niet naerlaeten om onse Weackesen inde gevoeghelyxste manier aente stellen, Inden Benedensten Stolle onder de Hallder is het gesteente dukwils Verandert, Can dier volgens door de dickwilige Veranderinge geen vaste staat op sulke gesteente gemaakt werden, en sal ons de tyts experientie sulex tot voor oogen stellen, waarmede besluyte en verblyve, Zyn Edl. Achtbare

onder stont

Sillidaas gt myn
den VIIImo April 1680

Gans nedrige ende
Gehoorsame dienaer
was geteykent
Johan de graeff

= Rapport vande Maant April Ao 1680

hoewel de Harde Wacke int nedersinckn sigh eenselyck heeft verminderd, is die slue eghter de 6 deses met een uyt breende borste naar nooarden bevonden Continueerende de geheele maant, sodat wy met de slue alleenigh besigh geweest syn, en het voorn nedersinken niet veel afdiessen hebben commen —
De Arts Aders int nedersinkn belangende bevonden wy naer nooarden naerden Medio deses seer Verspreydet en tussehen de Harde Wacke in malkanderen geclemt te weesen —

= Wanneer

Wanneer sigh int Laatste de Zt. Zuyt west
Strykende Artz aders (doorde aardigheyt der
Zt. Zuyt westelyke Clippen die dagelyckx
verardert, verminderat hebben, —
Den Wt. Noort Westelycken dwarss inslagh
hebben wy inde ses maant vry meerder dan in
de voorgaende maanden ingerucht, vermits d
t'gesteente sigh nu al geschent en met root
en geluwachtige aarde (twelck een Spetie
die aen t'leggent geannexeert schypt tewesen)
presenteert, en wy verhoopen binnen corten
doorde selve tot aent openbare Leggent gedaan
Werck te bereyckeden —
Voorden Zt. Zuytwestelycken Zitsoordt
als mede aen deselve Strosse hebbe wy de
Arths Aaders mede verdeelt en geen weder
Straychende bevonden, wanneer wy nader gest.
resolveren moeten deselve bevoorens te
beegraven, om ons de verdere goedanigheden
sulcker gespreyde Aaders doort Los springen
best bekent te maken, waar door de quantiteit
van uyt gesogte Arts intoecomende maant
mede staat te vermeerderen —
Den Boudert Stolle hebben wy met een
Sitsoordt Langhst de Malleytse holligheden
(niet tegenstaende het gesteente meede vry
hardt was, een merckelycken deel ingerucht
en wanneer wy bevoorens 2 a 3 vaedemen
Sitsoorts wyse ingearbeyt sullen hebben, dan
sullen wy insgelyckx de Stros (die tegenwoordich
achter aen staan blyft) mede met die Jongens
beleggen, om den Stolle zynne vogste besponde
hooghte te geven —
t'gesteente inde beneedenste Stolle heeft sigh
int eerste deser maant redelyk bearbeyde
laaten, maar den 18.e deeser seer hardt
begunnen te vertoonen, tegenwoordigh bevind
sigh het selve hen weeder gesprint en dikwils
veranderende, waar op geen sonderlyke
staat gemaakt (en alleenligh wat ons dtyt
en gedurige Arbeyt voor oogen stellen sal)
verwacht moet werden —

De mineraelen

De Mineraelen in dese Maant Los gebrooken
Zynde hebben uyt geleuert

N.o 1. de gt.e eerste soort weeght ... 159.
2. den kern 2.de soort ..... 126.
3. den schlaem 3 soort ... 2450.
Somma 2735 lb

Waermede besluyte ende verblyve
= onder stont
Zyn Ed.le Achtb.e Gansche
Nedrige ende gehoorsame dien.r
= was geteykent
Johan degraaff

Sillidaas Goutmyn Ult.mo April 1680.

Rapport vanden Eersten tot den 8.e May A.o 1680.

Int neederssincken hebben wy aen d'laede walke 39 schooten springen Laten, konden daardoor egter geen vermindering bespeuren, gemerckt de Noordelycke borste dagelycx schynet grooter te werden, die tusschen de voorn.e borst ende Zuyt west elyck hard Wacke afgediept hebbende, Syn de Arts aaders seer verspreydet bevonden soo dat dien Arts uyt het neederssinken voor tegenwoordige onder den schlaem derde soort moet sorteren
Het gesteente inden W.t Noort Westelycxen dwars inslage blyft by syn Continuatie, is alsoo op dien plaats in de Laede weeke een geringe deel in gearbeyt
Inden Z.t Zuyt westelycxen sleort ende dos stros hebben wy (hoewel wy somwylen eenige schooten aende Arts Aaders gedaan hebben) meestendeel geschraamt, welck schraamen wy nogh wel tot medio deser dienden te Continueren om als dan des te gevoegelycker de hoedanige verthooninge der verspreyde Aaderen te weten off die Continueren, dan off sy sigh verbeteren off noghmeerder verspreyden, twelck Als dan bleycken sal te beoogen

= t'gesteente

van Sumatraas wt kust op der dato vet.mo ytom A° 1680
t gesteente inden Bouwen ten Stolle Langhs
de Malleytse Solligheeden is in deese weeke
eenigsints veraardet, wanneer sigh somwyle
vry harde Wacke (waar op wy booren moste)
geopenbaart hebben
Vant' gesteente inde benedenste Stolle can
vermits de dickwylse veranderinge niet sonder
geoordeelt blyven; vergenoeght ons dees nogh
redelyke Avances dien op die plaats met
het verdubbelen van Jongens als sy mede syn
gepleeght werd; Waarmede besluyte en blyve
Ed.le Heer = onder stont

Zyn E. Achtb.re Gansch
Nederige en gehoorsame Dr.
was geteekent
Johan de Graaff

Sillidaas Poutmyn
den 8.e May 1680

Rapport vanden 8.e tot den 16 May A° 1680.

Aende 3 aarde Wacke int neder sincken hebben wy van haare noordelycke borste een goet deel springen laaten, en bevonden dat die selve grover, en noch harder beginnet te worden, dies de Arbeyt (ofte affdiepinge) op dien plaats jegenwoordigh slechten voortgangs neempt; de Arts Aaders insgelyke bevinden sigh in d.to neder sincken seer verspreydet, en beginnen haaren Coers meest Zuydelycke te draeden
Inde West noortlycke dwars inslagh is het gesteente eenighsints veraardet, echter eene geruymen deel ingearbeyt, en heeft sigh den 15.e dese eene Harde wacke begimme t'openbaren soedanigh sy haar verder vertoonen sal; sal ons Ed.e eerst ben voorgestelt werden
Inden Z.t Zuyt westelycken sitkordt mits, gaders des selve Stroosse, hebbe wy aende ver, schraamde Arts aaders eene goede partye schoote springen laten, daar door bevonden dat Z. vande beste aaders haare Continuatie en Zuydelycke Coers nevens der beginnen; de andere aaders syn tot noghtoe verdeelt, en scheynen sigh somwylen nogh meerder te verspreyden en dickwils maar ooghs wyse te vertoonen

= en sullen

En sullen ons door t'los springen van nogh eenige verschraemde steenen, de verdere hoedanigheeden op die plaats inkoecomende weeke beeter bekent gemaakt werden

In de Boudewijns stolle, die langst de Malleytse hollingheeden cours gaeft, hebben wy in dese weeke een geruym deel ingeavanceert, en beginnet sigh t'gesteente sachter en oock schieviger (dan het verleede gedaan heeft) te vertoonen ——

Beneede de holle inde Malleytse stolle is het gesteente al weeder verhardet en inde dese weeke 16 schooten gedaan, waarmede besluyte en verblyve

onder stont

Zyn E. Achtb. Gansch Needrige en gehoorsame Dr.

was geteykent

Sillidaas Goutmyn den 16 May Ao. 1680

Johan de graaff

Rapport vanden 16. tot den 24 May Ao. 1680, Aende Ed.le Wel Achtbaare Heer Melchior Hurdt, Commandr. en opper dirigeerder deser Sumatrase West Cust, Strant en Eylanden van dien &c.

De harde wacke int nedersinken met haare uytsteekende beeste wort nogh dagelycx niet alleen grooter, maar ook harder, dies wille den Arbeyt op die plaats slechte voortganck hebben, de Arts aaders belangende syn int geroghde needer sinken, doorde gedachte witte en quartsachtige wacke soodanigh verspaydet dattmen bycans geene quantiteyt daeruyt verkrygen kan ——

Het gesteente inde West noort wortelgaen dwars inslagh beginnet somwyle sacht en dan hen weeder met harde wacken vermengt te vertoonen, dies hoewel de Arbeyt goede voortganck heeft, kan egter van dien Ertz noch niet sonderlinghs geavanceert bevinden

Inde Z. Zuyt oost teleyser sitz ordt, ende desselffs strosse syn in deeze weeke aende verschraamde Arts aaders een goede party schooten losgesprongen ——

= Waeruyt

waaruyt Wy gesien hebben hoe de myneraalse Aars dadelk. sigh naar 't Zuyden eenighsints beginnen te scheelen, en naar beneden toe inde selve stoffe Leers tenemen, die salve weder geslyssen dat wy om de selve te vervolgen, de gedachte stoffe van voorne aen weder moeten wegh schieten laten,
Inde bouenste stolle hebbe wy in verleede weke eenen goeden deel regt voor uyt langs de Malldyts hollighheden in gearbeyt, en sullen int toecomende moeten de selve Achter staes met 3 stuex jongens (om den gesegde stolle syne behoorlyke hooghte te geven) beleggen
Inde Benedenste stolle onder de halde is het gesteente dickwils veranderende, en beginnt sigh somwylen slegt en dan eens weder hardt te vertoonen, Egter den Arbeyt neemt door continuelle ommegaen goeden voortganck
Waarmede besluyte, en verblyve E. Heer

= onderstont

Zyn Ed. Achtb. gansch
Nedrige en gehoorsame Dr.

Sillidaas g.t myn
Den 24e may 1680

= was geteykent
Johan degraaff

Rapport vanden 24e tot den Ult.mo May Ao. 1680

Int needersincken beginnet ons de harde Wacke die dagelyex grooter wert, des Avances te beletten, wanneer sigh insgelyex de Arths aaders teendmael verspreydet, en maar oogs wyse beginnen te vertoonen
Inde West door 't West stlyeren dwars inslagh is den 16 deser hen weder eene harde wacke die sigh over het geheele sitt ordt verspreydet heeft te voorschyn gecomen dies hoewel wy van het dooie Leggent volg.s oogenschyn, niet veer afgecomen wesen, als sigh het roode gesteente reets openbaarn moeten, soude het by continuatie sulcke harde Wacke, nogh wel een tyt langh comen aenloopen, eeder wy aengeseghde roode gestee en het dooie Leghent quamen in te slaen

=het Zuyt

het Zuydtwestelyk Zitt ordt neempt Eaadigh halve slegthe voortganck, en beginnen sigh op die plaats de Arts aaderen seer te versprayden, eghter in desen aghterstros schynen sy eenighsints schuyns naar beneden te Loopen off Coers te neemen

het Sitt ordt inden bovensten Stolle heeft in dese weecke door geluppe des goeden Steens reedelycken voortganck gehadt, en waere te wenschen dat sulcke gesteente eenige maanden continueeren wierde, dan soude wy de Malleytze wercken naerspeurende binnen korten tyt aen haer eynde geraaken

Inde benedensten Stolle onder de Halde hebben wy in deese weecke meestendeels met booren en Los springen doorgebraght, en schynt dat de Harde Wacke haar grooff schuuringe wilde vertoonen, dies willen wy wel soude presseeren om aen de selue te booren, waardoor wy des Avancos Ligtelyck belet conde blyven

Waarmede beslhuyte en verblyve

= onderstont

Zyn Ed.le Agtb.e gansch
Nedrige en gehoorsame d.r
was geteekent
Johan de Graaff

Sillidaas Tout myn
den ult.mo May 1680

Rapport vande Maent may
A.o 1680.

De Harde Wacke int' neederssincken is int' eerste met haar noordelycke boghten tot int' Ladtste deses vergrootert, Soodanigh dat Sy haar tegenwoordigh overal 't geheele needer Sinken schynt te versprayden, waar door de inflode maeint nogh eenighsints Arts Aderiers dagelyx verkleynert, verminderd, en volgens soodanigh verspreydet syn, dat tegenwoordigh hier en daar maar eegies in plaats van aaders in voorm neederssinken komme bevoght werden, dies van die plaats weynigh inmdraalt van d' Eertsz tweedesoort vergadert Zyn

= En moeten

En moeten Alleen onder de Sladen derde Soorts —
gedaen werden ——
Den W.t Noort Westelyke dwars inslagh heeft tot
den 15 deser maant redelycken voortgank gehadt
maar wanneer bemelde dato t gesteente sigh
somwylen saeght en dan hier weder hart met harde
wacke vermenght vertoont heeft, tot dat den
26 deser een seer harde wacke, die sigh over het
geheele Sitsordt verspreydet heeft, ten voorschyn
gecomen is, welcke wacke by Continuatie
nogh wel een tyt langh der avances om int goede
gesteente en desselfs doorgaen Leggent te comen
sonde ophouden ——
De Verlegpramte Aert Aders inden Zuyt
Zuyt Westelycken Sitsordt hebbe strossen
hebben wy geduyrende dese maant met een
goede quantiteyt Schooten springen laaten.
daardoor int eerst bevonden dat der 2 vande
beste Aders Zuytdel cours nemende
by Continuatie gebleven syn, tot dat sulcke
Aders naar den medio deser sigh Zuydoost
verspreydet, in tegendeel maar beneden toe
cours genomen hebben, en tegenwoordigh (om
sulcke besteens te vervolgen) verleght blyft
de Aghter Strosse van voorne aen springen
te laaten, en hoewel sigh t gesteente in
den Bouwesten Stolle langhs de Mallegte
holligheeden, welcklyck hart heeft beginnen
te vertoonen, dat wy genootsaakt waaren somw.ltr
achter harde wacke springen te laaten —,
soo heeft sigh t selve ontrent den medio
deser weer saeght en Cortspruyngh verandert
dat wy binnen t geheele maandt een redelyk
stuck inwaarts geavanceert hebben, en wy
gesinden sullen wesen desen Aghter strosse
om de Stolle syn behoorlycke hooghte te
connen geven, met 2 a 3 Stuca Jongens te
laaten bearbeyden ——
Inde Benedenste Stolle onder de kalde
hebben wy (niet tegenstaende sigh gesteente
somwyle weer hardt heeft beginnen te vertoonen
dat wy genootsaakt waeren een goede party
Schooten springen te laaten, echter een rede-
lycke deel voor uyt geavanceert, tegenwoordelyck
blyft het gesteente sigh dickwils veranderen.
dat men tot nogh toe niet sonderlyck observeren kan,
== De Mindraeden

Van Sumatraas w^t. küst onder d^o. A^o. vet^mo. 7^ber 1680

De Mineraden binnen deser Maent meest vande Suyt Westelycke Aders Los gesprongen Synde, hebben uyt geleuert

N.º 1. De grooue eerste soort weeght .. 269
2 den heen 2^e. soort 211
3 den schaem 3^e soort ... 3105

Somma . 3585 ℔

Waermede besluyte & verblyve Ed.^le Heer

onder toen

In Sillidaas g^t. myn.
den VII^mo. may 1680

Zyn Ed.^le Achtb^e. Gansche Needrige & gehoorsame dien^r.

was Geteekent

Johan degraaff

Rapport. Aenden wel Ed.^le Achtbaere Manhafte wel Wyse voorsieninge, En gansch Bescheyden Heer den Ed.^le Heer

Laurens pit

Commissaris deeser Sumatraas West Cust &c. noopende t'geene de ser gepasseerde maant Juny A^o 1680. Inde Sillidaas tambangs gout myn, van week tot week ontrent de myn's wercken gepasseert is.

In t'Nedersincken hebben wy in deese weeken een goede party schooten aende tot nochtoe continueerde harde wacke springen laaten, waar door wy de eenighsintse verminderinge vande gedachte wacke, aende Noortlycke Zyde konden bemercken, maar de minder deese aderties in d^to. Neddersincken syn seer slecht, en maar hier & daar boghse wyse verspreydet, echter sullen wy hopen dattnaar door arbeydinge sulcke wacke yets beeters geopenbaart kan werden —

= de Harde

Van Sumatraas West Cust onder dato VIII 7bre 1680

De Harde Wacke inde West noort west Lijne
dwars inslagh, die verleede ~~Maa~~ Maant sigh
ondr het geholle Zitsordt vertoont heeft,
Continueert tot nogh toe, sigh wyt en Zyt
quartsachtigh vertoonende, en belet ons
des Avances merckelyck, vermits sulcx hart
gesteente niet oort Aderichs wyse, maar dwars,
waar toe meerder verheyst werdt, door gearbeyt
moet werden,

Inden Z. Zuyt west Lijne des Sitsordt hebben
wy almede hartigheyts willen, niet veel regt
voor uyt Connen avanceren, ende de Stroffe achter
aan, met een tamelycke quantiteyt Schoten
Los gesprongen Zynde, Stellet ons mede de
verminderinge der naar beneden toe Coersnemende
Aderen voor oogen

Het Sitsordt inden Couans ten Stolle Langhst
de Malleytze Collieghoeden, heeft indese weke
reedelycke voortganck gehadt, en Sullen by
Continuatie sulcx gesteentes binnen Corten
uyt Connen ontwaert werden, want ons de Malle.tze
Berghluyden en haare eyndelycke stroffe
Achter geladen hebben

En hoewel wy den Beneden ten Stolle Contin=
nuëlyck hebben bearbeyden laten, is echter
niet veel om groffsgewichte wille des gesteentes
ingearbeyt, maar alsoo sulcke gesteente
sigh dickwels pleegh te veranderen, verhoopen
wy sulcx op die plaatz mede by geene
Continuatie werde verblyven, waarmede
besluyte en verblyven Ed. Heer

onder stont

Zyn Ed. Wel Achtb. ganse
Nedrige en Gehoorsame dienr.

In Silledaas g.t my
Den 8 Juny a.o 1680

Was geteykent

Johan degraaff

= Rapport vanden 8e tot 16 juny 1680

Int Nederfincken heeft sigh de harde Wacke, aende Noortlycke Zyde, eenighsints vermindert, en laat sigh aensien off die selve Zuydelyck mede wilde verminderen, dies sigh de mineraalsche verspreyde Arts ooghiets Zuydelycke aaders wyse begunnen te vertoonen, streckende schuyns naarde midde des nederfinckens, en leert ons die selve sonder op houden te frequenteeren, onder hoope, als wy de gedachte Wacke door gearbeyt sullen hebben yets beeters te ontmoeten

Den Wt. Noortwestelycke dwarrs inslagh heeft indese weeck seer sleghte voortganck gehadt, vermits het gesteente sigh yserlyck hardt vertoont heeft, maar wy sullen int toecomende moeten traghten van beneden uyt te geraacken, en van boven springen te laaten, om te sien off wy op die plaats gevoegelycker sullen avanceeren connen

Inde Zuyt Zt. westelycke Zet gangh hebben wy een goede party scheuten springen laaten, daardoor bevonden, dat den Arts Ader voor dien Oort nogh eenighsints continueert, maar inde Achter stros integendeel sigh seer verspreydet, sulcke verspreyde Aders der gedaghte Stroffe connen met geen andere Maniere, als met het springen (waartoe een goede quantiteyt kruyt, ysers en staal, behalue de andere werckstuygen benoodigt is,) bearbeyt werden, off sulcke Arts Adertios waardigh syn om vervoght te werden, en t'eenemael springen te laaten, kan een preuue genomen, in collegiale vergaderinge geproponeert, en volgens daar op geresolueert werden, uyt reden sy my vry sleghter in qualiteyt als voor eenige maenden voorcomen, en de quantiteyt is mede weynigh, dies om oncosten te myden, een sonderlycke resolutie vereyscht wert

Inden Booudensten Stolle langhst de Malleyts Bolleghleeden is het gesteente in sleedewerck eenighsints verhardet, maar eghter met dobbelde Arbeyders, die malkanderen moede synde, afloffen, een merckelycke gedeelte reght voor sijne gearbeyt

Beneden de Halde inde Malleytse Stolle blyft het groff scheurigge gesteente, sonder eenige verand: by continuatie

= Vervolgt

Waarmede besluyte en verblyve, Ed.e Heer

= onderstont

Zyn Ed.le wel Achtb. gantsch
Nedrige en Gehoorsame dien.r

= was geteekent

Iohan de graaff

In Sillidaas g.t myn
den 16. Juny a.o 1680.

Rapport vanden 16.e tot den 24.e Juny a.o 1680.

De sint nederssinken, Zuyt Zuyt West en andere wyder strijckende ogiens, hebben sigh gesamentlyk dadelyk beginnen t'openbaren en syn et doorde Continuele bewerkingen der nogh eenighsints Noortlyke Gaende Wacke, dat de voorn.e Ader noortlyk wilde Cours nemen, sigh Allenskens naar het middel des nedersinkens wendende, dus volgens te hoopen staat, dat die gedachte Ader op het nieuw soowel aende N.t Noort oost, Als Z.t Zuyt westen Zyde en oude tgeheele nedersincken gevonden en ontdeckt sal werden

Den W.t noort West bleyx en dwars inslagh, hebbe wy uyt ordre des Ed.e Heer Commissarius niet bearbeyt, vermits syn Ed.le geresolveert heeft alle de Jongens, die op plaatsen, daar geen Arts breekt, arbeyden, mede sigh naar Padang te nemen, en inden Inlantschen Oorlogh tegens onse geveynsde vrienden te gebruycken, dies dien Sitspoort tot nader ordre de Peluikige Retour voor soo Lange gestaakt blyft

Inde Zuyt Zuyt west bleyx Sitspoort blyft de Arts ader nogh eenighsints by Continuatie maar het gesteente is soo hart, datmen naulyx sien kan wat uyt gearbeyt blyft, en hebbe in deese achter stroffe een fraey nest van goede Arts aengetroffen, twelck echter by geen Continuatie gebleven, maar door een harde Wacke in verscheyde ogiens, en seer dunne Adertiens verdeelt is

= Den Boudrisser

Der bovenster Stolle langhs de Mallwysche holligheeden is om bovengedachte reeden mede gestaakt, gelyck inden benedensten onder de Halde mede gedaan is, maar smits de E. Heer doctor grim sulck een Stolle voor een hoogh important werck (dat ook inderdaat is) aengesien en met alle vigeur te frequenteren geoordeelt heeft, als hebben wy 6 Stucx vande nieuw aengekomene onder Steygers, en berghluyden tot dit werck geemployt. Laatende somwylen het steente naar bergh werckx maniere, soo veel het doenlyk is, los springen, en naar presentatie met yzers bearbeyden, Waarmede besluyte en blyve E. Heer —

= Onderstont

In Sillidaas gt myn. den 24e July 1680

Zyn Ed.e Wel Achtb. gantsch Nedrige en Gehoorsame dienr

= Was geteykent

Johan de Graaff

Rapport vanden 24e tot den ult.mo Juny a.o 1680.

Naerdemaal wy in het needersinken bywylen 3 a 4 schooten des daaghs hebben boren en Losspringen connen, soo hebben wy alleenigh bemerckt, hoe aende N.t Noort oostelycke Zyde, eenige sigh verspreyden doch minderachte oogies beginnen t'openbaren, en kleyne reetz besmettingen, des inde Z.t Zuyt Westelycke Zyde nogh stryckende Arts Aader te weesen, dien volgens sullen wy naar doorarbyding der nogh eenigh sints Continuele harde Wacker, de ware geschapentheeden sulcker aader, ondt geheele nedersinken, en misschien geconjungeerder best beoogen connen, —

Al inde Z.t Zuyt Westelycke, sighordt soewel nogh Continueel Arts Aader beginnet sigh somwylen te verminderen, en dickwils te veranderen, dogh meest naar hangende Cours te nemen, dies wy gehouden syn dieselue waarheyne sy ons heyder werden te volgen de Arts Aders indese Achter Stroffe Zyn heerschende yt —

= Egber Schypet

Echter schijnt, dat sy sigh int Laatste deser digt by den Orth eenighsints hebben willen conjungeren en sal ons geduyrige avances sulcx best voor oogen stellen

In de Beneden ten Stolle syn nogh twee Europia.en Arbeyders, den andere tot behulpe gegeven arbeyden alsoo de gedachte Bergarbeyders buyten binnen een Etmaal, en heeft die Stolle met 4 dwerde beneden Zynnen continuele voortgancke, Waermede besluyte ende verblijve Ed.e Heer

= onderstont

Zyn Ed.les Agtb.e Gansche needrige en gehoorsaem Dien.r

In Silledaas g.t myn den Ult.mo Juny 1680

= was geteykent

Johan de Graaff

Rapport des Maants = Juny A.º 1680 =

Int'eerste Deeser maandt hebben wy door een goede partye losgesprongene schooten (int nedersincken gedaan, de eenighsintse verminderinge der Laerde Wacke aende Noortlyke Zyde bemerckt, nemende van dagh tot dagh aff, tot dat sigh ontrent de Medio deser de ssprydte mineraelse Arts oogios Zuydelyk Aders wyse hebben beginnen t'openbaren, schuyns naerde midde der gedagte Nedersincken cours nemende, en willen ons Heeren dat wy die selve sonder ophouden vervolgen, en met geduyrige bearbeydinge frequenteeren sullen, onder hope, als wy de Laerde wacke door gepasseert sullen syn, yets beeters te ontmoeten, te meer, wylen int Laatste aende Noorder Zyde, reets eenige mineraelse besmottinge die van gedachte Aader haren oirspronck hebben geopenbaart zyn

Inde W.t Noortwestelyche dwars misslagh hebben wy alleenigh tot Medio deser gearbeyt, wanneer wy uyt hooge ordre des Ed.e Heer Commissarius en rype resolutie Zyns Ed.e Raats gehouden waren die selve tot nader ordre te staaken, vermits de Jongens, die op geen Arts gearbeyt hebben Padang waarts, om den Vyant t'attacqueeren getrocqueert syn, dies op die plaats des gedagten Inslaghs niet sonderlings (dat aenmerckens waardige soude syn) gepasseert is

= En hoewel

En soowel sigh de Arths Aderen voorden ordt naar 't Z.t Zuytwesten, aanmerckelyck Jmmindert heeft, is sy reghter gedurende des maandts by haar (soowel spraale) continuatie gebleven, De Arts Aders in desen Aghter Stroosse hebben sigh in 't eerste deses maant eenighsints, verminderd, sigh tot den Medio deses seer seer ...

Hebbende, konden wy eghter den 29.e voorm.t een fraey nest goeder mineraaln in gedaghte Stroosse beooghen, Welcke Nest naar dato hem weder door een aarde Wacke tot oogies, en seer dunne Aderties Verdeelt heeft ——

Dier halve wol een seer nauwe Examinatie (om de stroosse int geheel springen te laten, dan off men nogh verders de Aders en oogies Vervolgen, offte geheelijck staaken te laten) vereyst werd ——

Beyde de Bouwen in beneedenste Stolle syn om reedenen (die inde Weeckentlyke rapporten vande 16 deses aengeraakt syn), gestaakt, eghter vermits de beneedenste stolle, een fondament des geheele Werck is, 't welcke den E.le Heer Doctor Grim met goede gront, en verscheydene reedenen mede bevestight, hebbe wy genoodsaackt dien selve met forsse en iver te vervolgen ... onder insighten de geheele wercken op een ander methode (wanneer sy onder onse nedersincken sullen paosenteren), en met veel ligter moeyte naer behooren connen aengestelt werden, Soo hebben wy gesamentlyck uytgesonden eenige van onse Europiaenen Bergluyden (waartoe wy 8 stucx verkoosen hebben), om in gedaghte Stolle, die met 4 bouten omme gaat, te Employeeren ——

De Mineraalen in deese Maant vergaadert Zynde hebben uytgelevert

N.o 1, de Eerste soort weeght	...	107 ℔
2, de kern de 2.de soort	...	95 "
3, den slaum de 3 soort	...	998 "
	Somma	1200 ℔

Waarmede

Waermede Ed.le Wel Achtbare Mandaffte voorsieninge en gansch beschyden Heer dit weynige int' welneemen besluyten & verblyve

= onderstont -

Zyn Ed.le Achtb. gansch Needrige & Gehoorsa. dien.

In Silledaas g.t myn Ult.mo Juny a.o 1680

= was geteekent

= Johan de graaff

Rapport „ Aenden E.dle wel Achtbaare Mandaffte wel wyse voorsieninge. en gansch bescheyden Heer Den Ed.le Heer Lauwrens Pit.

Commissaris deeser Sumatraa West Cust &c. Noopende t'geen dese gepasseerde galie maandt July a.o 1680 inde Silledaas Tambangs g.t myn is voorgevallen van week tot weeke ontrent de Myns'wercken gepassseert is.

Int Nedersinken hebben wy naar redelyke vermindering der nogh eenighsints Continuele harde Wacke konnen bemerken, dat de kleyne Arts Adertjes (die soowel nogh seer dun) echter een reght stryckende koers naer beneden aen sigh nemende, sigh soo wel Zuyt als noortlyke verbeteren, dus by beeter avance sigh de selve Aders vry beeter als sy tot nogh toe gedaen hebben konden, sal toonen —

Inde Zuyt Zuyt Westelycke Pit soodt begint de Arts Ader sigh frays naer t hangende te wenden, maar het gesteente op die plaats is soo hardt, datmen qualyck sien kan, wat binnen een schicht uyt gearbeyt blyft

= De Arts Ader

= De Arts Aders op de Stroffe, die in verleede weke sigh digt by het Sitgbadt hebben begonnen te Conjungeren, bevinden sigh tegenwoordigh seer verspreydet, sigh meede meest naar Langhendt wendende, maar Alsoo sigh 't harde gebeente des witten Spaats molnachtige, en niet soo haardt gelyck het een Lange tyt gedaan heeft, begint te vertoonen; Sullen wy ontrent de Arts Aders meede eenige veranderinge te verwachten hebben —
In de Beneden ten Stolle hebben wy met hulpe eeniger Schooten een merckelycke gedeelte ragt voor uyt geavanceert, en hebbe sigh somwylen in de quarsten off Spatten eenige blauachtige van mineraals besmettinge vinden, en conden en met goeden gront bevestigen, dat wanneer sigh sulcke besmettinge aders wyse sullen Come te vertoonen, dat gewisselyk een verbeteringh der mineraelen volgen moet, dat de geduyrige bearbeydingh sulcx beeter werde voor oogen Stellen —
Waarmede voor ditmaal besluyte, en verblyve.

= onder Stont

Edele Heer. Zyn Ed.le wel Achtb.
Gans Needrigen. ende
Gehoorsamen Dienaar —

Was Geteekent

Johan de Graaff

In Sillidaas G.t Myn
Den 8 July A.o 1680

Rapport. vanden 8.e tot den 16.e July A.o 1680

Int needen Strecke hebben wy in deese weeke een merckelycke deel naer beneeden toe geavanceert, en begint sigh 't gebeente eenigsints Sagt te vertoonen, nu wil de Harde Wacke sigh allenghskens verminderen, en hoe langer hoe kleynder beginnen te werden; dies ontrent de Arts Aders, niet tegenstaende deselve nogh in hare voorige Esse tot nogh toe gebleven syn echter meede andere veranderinge te verwachten staet —
De Voorden Zuyt Zuytwestelycke Sitgbadt Conjuncteerde Arts Ader heeft sigh in deese weeke eenighsints verminderet, maar is naardien een Schoot int hangende (Waar heen Zy Coers neempt), gedaan was, hen weeder ten Voorschyn gecoomen —
De Arts Aders op deen achter Stros belangende bevinde sigh seer verspreydet, en werden somwylen op die plaats Schooten gedaan, die qualyck 1 à 1½ lb uytgesochte mineraalen leveren Connen —

= dequaeliteyt

De qualiteyt deser Arbe schynt meede door
dien veel cleyn speysigge blauwe keysteentjes
onderschuylen geringert te syn ——
En naardemael het gesteente inde beneedens be
stolle vry hart is, en naar gissinge nogh wel
ontrent 3 jaeren conden aen loopen, eer en
deen stolle met het needer sinken t'saemen
correspondeerent conde brengen, hebben wy
in voorgaende weeke in presentie van d'Heer
Grim, ende vier geswoorne (naerdien wy
het tesaemen besightigt hadden) geresolveert
het water dat nu onder de strosse loopt, met
een gerin te vatten, het selve tot onder den
schaft in een cas (die van plancken heel
dicht sal moeten gemaakt werden) te leyden,)
uyt welcke cas het volgens met het windaas
veerders can op getrocken werden, en sal voor
het eerste de jongens die het tot onder den
schaght brengen gespaardt connen ——
Den beneedensten stolle heeft in deese weeck, gemits
t'gesteente seer hardt was, sleghten voortganck
gehadt ——
En naerdemael wy eenige secours van slaven
van t'Eylant Chinco gekregen hebben, ende een
nieuwe beginnende Noordelycke schaght om swaerende
als onse gangen wille meede gheysght heeft, soo
hebben wy niet agter laten connen, den selve
met eenigge arbeyders te voorsien, op dat hoe een
hoe liever op deen Noordelycke streek, en een
wel gestelt gebeerghte, yets nieuws te voor
schyn moghte comen, waar door de seer groote
oncosten deses wercks eenighsints gebalanceert
moghte werden, t'welck Godt gewe, en van herten
wenscht, die altoos verblyft ——
= onderstont

Zyn Ed.le Wel Achtbe. gansch
Needrige en gehoorsaam D.r

In Sillidaas g.t myn
den 16 July A.o 1680

= was geteekent
Joan de Graaff

Rapport vanden 16. tot
den 24.e July A.o 1680. –
Aenden Ed.le Wel Achtbaar.
Manhaften, Welwyse –
voorsieninge en Seer
Bescheyden Heer den
Ed.le Heer

Laurens pit

Commiss.rs en opper gebieder
deeser Sumatraase West
Cust. Rakende het geene
Inde eerste laats te halve maant
July A.o 1680. inde Sillidaase
Tambangse Goud mynery gepass.t
is

Int Nedersincken hebben wy indeese weeke
(om dat de jongens die daarin arbeyden deels
sieck waaren) niet veel naar beneden connen sincken
hebben Alleenigh eenige schooten op de noortlycke
Zyde (alwaar sigh de minneraele besmetting
geopenbaart hebben) springen laeten, bevonden
daar door, dat de besmettingen sigh in schyne
heen en weeder verdeelde Adertiens begunnen
te scheyden, ——
Inden Zuyt Zuyt West hoeck uytgeordt hebben
wy mede, naardien wy op dien plaats een
party schooten hebben springen laaten, de Arts
Aders by continuatie bevonden, maar schynt
het gesteente voordien oort hoe langer hoe
harder te werden, en kunnen qualyck bemerken
wat op dien plaats dagelycx uyt gearbeyt —
bleyft ——
Ontrent de Arts aader inde Achterste strosse
des gedachte ordts, hebbe wy indeese weeke
(mits onse nieuwe Berg (niet togens laende
wy een redelycke quantiteyt schooten hebben
laate springen, geen verandering bevonden,
ofte connen mercken, en blyven de Arts
Aders tot nogh toe verspreydet ——

den Beneden

De Benedenste stolle heeft indeese weeke (vermits onse nieuwe berggwerkers mede tendeel siek syn geweest) slechten voortgancke gehadt, en waar te wensen, dat wy onse Nyasse jongens binnen korten (om die aldaar te plaatze) eens wederom te gemoet sagen, waarmede besluyte en verblyve

=onder stont

Zyn Ed.le wel Achtb.e gans ootmoedige en gehoorsame dienaar

In Sillidaas g.t myn den 24 July A.o 1680

=was geteekent

Johan degraaff

Rapport vanden 24.e tot den ult.mo July A.o 1680

Int Nedersincken hebben wy indeese weeke eenighsints beter geweest, als ind verleede week, naar beneden te arbeyden, vermits de jongens aende beeter kant gecomen syn, in welke naar benede toe arbeyden wy bevonden hebben goede harde wacke sigh t eendmael wilde stieren, en het spatachtige gebeente daar tegens sigh gekeert en beeter is stroomende, twelck ons niet alleen beeter avance, maar ontwent de Artsaderen mede andere veranderinge werde medebringen, alsoo ik sulcx alsoo reets etstyden maalen bevonden hebbe

De Arts Aders inden Z.t Zuyt Westelyck Sitgordt, hebben wy naar een goede parthy gedane schooten by continuatie bevonden, ook sigh naart hangendt wendende, maar de Arts Aders inde Achter strosse des gedachte Sitgorts spreyde sigh dagelycx meerder, soodat op sommige plaetsen maar oogies in plaatze van Aderen connen gesien werden

=Inden bened.n

In den benedenlen stolle is somits alte groote hardigheyt, en om dat het Europiaen bergsvolck meestendeel bevkoyen sick legh niet veel in geavanceert, en dunckt myn ganschelyck, dat wy dit volck tot geen arbeyt (ten waare) datmen haar een seker maat binnen een weke uyt te arbeyden, en opgeding. dat is gewin off verlies voorgestelt werden, connen gebruycken, uyt reeden Als zy eenen 2 a 3 dagen gearbeyt hebben, syn sy sieck, en 3 a 4 maal soo veel dagen onder dexsadm van sieck te syn t huys blyven, waermede besluyte en blyve

= onderstont

Zyn Ed.le Wel Achtb. gants Nedrige en Gehoorsame Dr.

In Sillidaas g.t myn den ult.mo Julij 1680

= was geteyckent

Johan de graaff

Rapport van de Maant Juliy A.o 1680

Int Eerste deeser Maant hebben wy naer redelycke vermindering der nogh eenighsints Continuerende Wate des neederfinkens connen bemercken, hoe de dunne Aderties eenen reght strychende Cours geaccepteert, en sigh soo wel Zuyt als noortlyck verbetert hebben, het spataghtige gesteente insgelyck begint sigh Corts schuiringer te vertoonen, twelck ons niet alleenigh goede avance naar beneden toe maar ook wel eenige verbeteringe der Aarts Aderen (weerde) Caussert —

De Arts Aaderen inden Zuyt Zuyt westel Sithordt heeft sigh fraay naer hangende gewendet —

= In ontstont

En ontaardt den Berg desselfs eenighsints ſmind.t is echter, naerdien wy eenige schooten int hangende hebbe springen laten, hen weder tevoorschyn gecomen, waar by sy tot nogh toe by continuatie gebleven is.

De Arts Aders daar tegens in de achter strosse, hebben sigh int eerste seer ſuyt sigh mede naar t hangent wendende verloopt, en moeten somwylen op die plaats schooten springen laten, die qualyck een pondt goede Arts, die nochtans volgens het oogh merck seer sleght in qualiteyt (door den veele kleyne speysighte Blauwe keysteen onder schuylen) bevonden werden.

Inde Beneden te stolle hebben wy wel itelyck een merckelycke gedeelte reght voor uyt geavanceert, maar het ges. teente heeft sigh ontrent den medio dese maend, en de daar op volgende laatste halve maant, Zyn ons Europeanen berghwerckers de meest deel met siekte beladen en ter Coye geraakt, waar door sulck werck, om dat wy niemant hadden in haare plaats testellen, seer slegten voortganck genomen heeft.

De Minneralen inde ses Maant geprosper.t Zynde hebben uytgelevert

N.o 1.	De eerste en beste soort w.t ℔	179.
2.	den twee 2 soort	86.
3.	den slecht 3 soort	1189.
	Somma	1454 ℔

En hebben een goede party off quantiteyt die wy volgens t gevoelen des Ed. Heer haar om datter eenige slegte stucken voor, die hier en weeder doorgaans met ſpreyde ooges ondermenght syn, niet wel onder t eerste, ook niet onder de tweede,

nogh min

Noch min onder de der de soort, fenits die int Separeren offe Schyden, fimors set blyven connen gedaen werden, nogh een soort sijnde de Veerde soort bygevoeght, om door de Assayes te ontwaaren, off geraaden is die slue stucken te slaan, en onder de twee eerste soorte te doen, dan int gevolgh tot slaem onder de 3.e soort Copper, off geheel Laeten, en salmen uyt de Assayer sulcx eerstens connen gewaer werden, doe wel wy by aldien een Smelt Outste hier was met Godt soude uytvinden wat daerby te doen soude weesen, Waarmede voor ditmaal besluyste en Verblyve

= onderstont

In Sillidaas G.t myn den Ult.mo July 1680

Zyn Ed.le Wel Acht.e
Dans Needrigen
en Gehoorsame dien.r
= Was Geteykent
Johan de Graaff

Rapport van p.mo tot den 8.e Augusty A.o 1680

Aende Ed.le Manhaften welwyse voorsiende gansch bescheyden en Hooghgebieden Heer
Den Ed.le Heer
Laurens Pit
Commiss.s en opper gebied.r
Deser Sumatraase W.t kust &c.
Noopende t geene wat de geheele Maant Aug.to A.o 1680. van Week tot Week In Sillidaes tambangse G.t myn gepass.t is,

In t Neederstincken hebben wy naerdien wy eenige Schooten aende Noortlycke Zyde gedaen hebben de Arths Aders eerstelycke beetert, maar naer dato den 5 deser hen weder gespuyt bevonden

= blyvende

Blyvende het gesegende spaats off quarts achtige gesteente zinwedder haadt, en schynt off wy een ander harde wacke op deesen plaats sullen ontmoeten

Inden Zuyt Z.t westelycke uitgaadt hebben wy de Arts aaderen nogh eenighsints regt vooruyt by Continuatie bevonden, maar de Arts Aders in deesen Stroffen syn jegenwoordige int geheel verspreydet, naar het hangende voort nemende, en beginnet In desen plaatse sigh een haadt blauachtigh hornger steente te vertoonen

Uyt der Beneden ten stolle hebbe wy den 5.e dess de Europiaensche berghluyden (om dat onse offen en onder steygers t'eenemael Ziecke waaren) moeten lichten, en naar boven inde mine (die meerder ommeslaghs om de schooten aentewysen, en sprengen te laaten als Lichten moeten plaetzen) laatende alleenlycke met een offen steyger, een onder steyger, en acht stuix vande bequaemste Jongens den gedachte stolle syne voortganck nemen gedurigh, en konnen reets bespeuren dat in de 3en dagen meerder dan tevooren binnen Acht dagen uyt geregt is, het gesteente des gedachte stollens beginnent sigh blauachtigh en goet Aardigh te vertoonen

waarmede ick blyve en beslunyte

= onder stont

Zyn Wel Ed.le Achtbare
Gans Needrige en
Gehoorsame dien.r

Sillidaas gout myn
den 8 Aug.ty 1680

= was geteykent
Joan de graaff

= Rapport vanden 8.e tot
den 16 Aug.ty 1680

Int Nedersinken hebben wy naer een goeden deel Los gesprongene schooten, konnen bemerken hoe het gesteente sigh t'eenemael harder en groff schynnerigh beginnet te vertoonen, blyvende de Arts Aaders hoewel verspreydet echter by Continuatie

= En meest

Zu noort Z.^t Zuyt westelyk Cours nemende, dies om die by Continuatie te volgen, werden volgens een ander Sitzort inden Zuyt Z.^t westelycker korter Stoot (dat is aende Z.^t Z.^ts West.^e Syde) te beginnen om midtlertyt de Voorn.^e Arts aader op meerder plaatsen springende Laaten.

= Inden Z.^t Zuyt westel.^r Zitzoordt hebben wy aende Arts aader beyde Spooren springen Laaten; de selve regt voor uyt by Continuatie, en eenighsints schuyns naar het nedersinken toe afflopende bevonden, en Conde Lichtelyck oock ende selve aader die uyt het needersincken, Zuyt Z.^t Westelycke Cours neemt, wesen, soo het soodanigh was, Conden binnen Corten tyt door het Losspringen vande Zuydelyke Stroffe, demaandelycxe quantiteyt merckelyck vermeerdert werden.

= Den Benedensten Stollen hebben wy in dese weeke regt voor uyt een merckelycke deel ingearbeyt, het gesteente is somwyle Coort, en dan weder groff Schurige, en bywylen met mindere dese Blauw en Swartachtige Aparenties ondermenght, waarop wy echter nogh geen vasten Staat can maaken, waarmede Besluyte en blyve

= Onder stont

In Sillidaas g^t myn den 16 Aug.^ty 1680.

Uyt Ed.^le Wel Achtb.^e
Sans Nedrigen en
gehoorsame dienaar
Was geteyckent
Johan de graaff

Rapport van den 16 tot den 24.n Aug.ty a.o 1680.

Int Nedersinken hebben wy naar een party
gedane schooten alleenlyk connen bemercken
hoe het gesteente daegelycx harder beginnet
te werden, den Costen Stros naar de Noord.waerts
Zyde meede met eenige schooten gesprongen
hebbende, het toonet ons noch eenighsints
dat de gespreyde aaders op dien streecke
by continuatie beginnen wilde, maar Zuyt
Zuyt Westelyck, daar zy sich in scheeden
welcke het hebbe sien laten, bevinden
zy sich tegenwoordigh seer schraal, en maar
om 't ende daar met gespreyde oogies
verdeelt

In den Zuyt Z.t Westelycken Sitgoort —
vertoonen sich de Aaders tegenwoordigh seer
slegt, eghter schuyns naar beneden toe
strychende, en het gesteente is daar by soo
hart dat men qualyk kan bemercken, wat
dagelycx uyt gearbeyt blyft, van de achter
strosse des gedachte Sitgoorts kan men
(om dat sich de erts aaders bywylen
beeter, en dickwyls veranderen) connen te
vertoonen, niet sonderlinghs oordeelen —

Het gesteente inden benedensten Stolle
beginnet sich reedelyck te bearbeyden laaten.
aengesien wy aen een Zyde schraamen,
en aen d'andere Zyde booren connen laten,
t'welck ons des avancees merckelycke
bevordert, als mede laten sich bywylen
dogh schaars eenige swart gebrande
cristaltjes nestels wyse int gesteente
des schaats vinden, die volgens proberen
centenaar inde 7.e loot goet metaal, dat
is silver en gout, connen inhouden, en
worden dieswille alle de los gesprongene
velsen ofte steenen in een apart huysie
geborgen, om metter tyt onder andere

= gemengde

Gemeyne Artze gepuft te werden, waar
mede verblyve en besluyte —

= onderstont

Zyn Ed.e Wel Achtb. gansch
Needrige en Gehoorsame dien.re

In Sillidaas g.t myn
den 24.e Augusty 1680

= was geteykent

Joan de graaff

= Rapport vanden 24.e tot
den ult.mo Augusty A.o 1680

Int Needersincken hebben wy in deese weeke om beeter ruymte te maaken, (aen beyde de korte stroffen, off Zyden, als int hangende boven laaten, en niet aff gediept, blyvende in middels de verspreyde Arts Aders aende Noordelyche Zyde nogh eenighsints by continuatie, maar aende Zuyt Zuyt West Zyde seer verspreydet

Inden Zuyt Zuyt Westelycken uitgaadt, hebben wy om de hardigheyts wille niet veel geavanceert, dies wy ontrent de Arts Ader geen sonderlyke veranderinge connen bespeuren, maar aende achter stroffe des gedachte uitgordts hebben wy (wylen d'Aders (hoewel verspreydet, eghter naar het hangende koers genoomen hebben, eenige schooten int hangende wegh springen laaten, maar daer door (wylen een blauachtige hornachte steente ten voorschyn quam, geene sonderlinge verbeteringe der Arts aaders connen beoogen

Inden Benedenste Stolle onder de Halde hebben wy in deese weeke eene merckelycke deel reght voor uyt geavanceert en vonden dikwils eenige swarte als bruynachtige apparenties (die inden spat des gesteente heen en weder verspreyt syn, nestels wyse te voorschyn comen, waarnaar men eghter vermits het maar nesters syn, en ligghtelyck comen te veranderen, geen vaste staat van gevolgh can maaken

= maar icke

Maar ick segge niet tegenstaende dat Zyn
egter goede voorteyckens, alwaar metter tyt
wel een goet gevolgh op Conde Comen presenteren
dies ons geduyrige avance sulcx beter voor
oogen stellen sal

Waarmede Besluyte en Verblyve

= onderstont

Zyn E[dele]: Gestr[enge] wel Achtb[aerheid] Gansch

Sillidaas g[ese]t myn. Needrige en Gehoorsame dien[aa]r

den ult[i]mo Aug[ustus] a[nn]o 1680

= was geteykent

Johan de graaff

= Rapport vanden maant Augusty a[nn]o 1680

De Int Needersincken en Verleede maant
eenighsints Bestende Arts Aders, Zyn
den 5[de] deser door de Eerdingh der gesteente
hun weder geminders en seer verspreydet,
tot op den medio ditto Alsoo Continuerende
egter Zuyt Z[uyt] Westelyck Comende
tot dat sy sigh ontrent den 21[e] seer schaal
en mager en daar verspreyde ooghjes
met vermenget, op beyde Zyde des schachts
bevonden hebben —

en hoewel wy Oostelyck inden Zuyt Zuyt
Westelycken sitt onder de Arts Aders nogh
voor uyt by eenighsints Continuatie bevonden
hebben, is Egter deselve naar den medio deser
hen weder seer slecht en schuyns naar beneden
toe te strycken bevonden —

van de Arts Ader. inde Achterstrosse, daar
tegen hebben wy (vermits sigh die selve
by wylen beter en dan hen weder geringer
quamen te vertoonen) geen sonderlyk verandering
daar uyt Connen nemen, maar vermits sigh
dieselve hoewel verspreydet, egter naar het
hanghende gewendet hebben, hebben wy om
Zy te vervolgen, int gedachte hangende mede
eenige schoote springen laaten,

= en begindt

Van Sumatraas west Cust onder dato VII. 7bre 1680

En begint het sigh int gedaghte gangenboot een
blauachtige hornges teente dat vry hart als
gewassen is te vertoonen, wat daar op staat
te volgen, sal ons (naardien wy meerder
schooten daar aen sullen doen), verders
geopenbaart werden —

Naerdien wy den 5 deser onse Europiaenen
uyt den stolle gelight en 8 stucx van onse
jongens om aldaar te arbeyden geplaast
hebben, hebben wy een redelyck gedeelte
dogh met hulpe des eenighs int berdenent
gesteente, reght voor uyt geavanceert
vertoonende sigh by wylen in dito gesteente
eenige swart, bruyn, gelff, en graauw,
achtige met spaat ondermengde nesters,
die volgens assayen sommige 3½ sommige
7, sommige 2 a 3 loot den centen goud
en silver in houden, en hoewel het maar
nesters syn, echter goede voortekenen
van een ander gevolgh schynen te wesen —
Den grooten regen die wy in de laeste weke
gehadt hebben, heeft ons een stuck van onse
halde almede een deel van de aparte geschoote
velsen 5de soorts wegh genomen, en naar
beneden int daal gespoelt, en onse wegh
naar den stolle toe bedorven, dat wy genoodt
waaren den gedaghten wegh hun weder opte
righten laaten, maar als ick het selve int
ordinair besigh was, sagh een bruyne yser-
schussige ader aende reghter zyde, die de
regen afgespoelt heeft, int gesteente sitten,
en gedaghte terstont yets afftecappen om
te proberen laten, gingh echter met den
geswooren eerst, om den stolle, en deselve
halde, waar heenen onse 5de soorte aande
gespoelt syn, te besightigen, sulx gedaen
en bestelt synde, wilde ick int opgaan
yets vande gedaghte yser schussige ader, mot
myn om te proberen nemen, waarnemende
dat sigh sulken ader naar boven toe ascendeerende
vertoonde, gingh dieswille hooger op —

= om haar

om haere Affsettens gewilligt tewesen, bevonde
dat den regen sulcke aader soo fraey affgespoelt
heeft, datmen de selue openbaar conde erkennen,
en hoe hooger hoe beeter wiert, waar aff ick
terstont, wyle het voor goede Arts aensagh,
10 derlande sorteringe genomen, die selue
proberen laeten, en van inhout sodanigh
Als UEd.le uyt het assay rapport werden beoogh
connen, bevonden, de Aader aen sigh
selffs neempt eenen regten coers aen, schynt
eister volgens de coers met haar bouen
gedeelte van ontrent 5 a 6 vademen sigh by
den gangh te vervoegen, dies om die best
te volgen, can men bouen daar sy begint
eenen ordt vervolgens haaren coers beginnen,
de selue Alsoo neer bespeurende, waar heene
sy ons leyde werde gevolgen, aister aen
connen wy een partyen strooffen van de
berghslagsten hoogh voor elke jonge om aldaar
te comen arbeyden, maken laaten, sullen
Alsoo een tamelycke partye jongens te
wercken daar aen employeren, en dagelycx
(gemits wy eenen uyt schraam daar by
hebben) merckelycke quantityt sulcke
Arts gecrygen connen, en can uyt een
sulcken middel, temeer dewylen het inde
dypte vanden ganghvelt, een missien
syn streycken met noodelycke gebergte
ouerset, een ander vindige gangh ontstaen
twelck ons (als wy in de andere zyde
schurffen sullen) teenemael bekent moet
werden

Bouendien can men in onse benedenste
stolle een schagt met leggende uyt breken
laten, en de gedaagte ader soo veel te dieper
en ook wel missien in beter inhout
gecrygen

= Want soo

want soo sy buyten ander daaghs reets door de
banck 5 Loot mEondet 't welcke goede arts
om inde puchwercken tot sigh te trecken
presenteert, soo is te vermoeden dat
sy inde diepte sigh missegien beeter soo
wel in quantityt als qualityt konden
openbaaren, en sigh door de banck als
No 1. vertoonen

De Mineraalen in dessen maandt met
een goeden deel groote Los gesprongen
Zynde, hebben uyt geleevert

No 1. de Beste soort 1e	. . .	256.
2. den kern 2de soort	. . .	135.
3. den schladen 3 soort	. .	1535.
	Somma	1926 ll

Waarmede Besluyte & Verblyve
onderstont

Zyn E. wel Achtbare
gantsch Nedrige
en gehoorsame Dienaa
was geteekent
Johan degraaff

Sillidaas g.t myn
den ult.mo Aug.tus 1680

= Rapport

Rapport„ Aen d'E Heer Melchior Hurdt Commandeur en opper gebieder der Sumatraas West Cust, Straut en Eylande, van gedane preuven op d'Mineralen de welcke uyt d'Ed. Compagnys Sillidasse Tambang de myne inde maent maart A.o 1680 syn uyt gearbeyt waer vanden Inhout der Assayen neuens d'pryz van yder sorteeringe ongewasschen Ertz int volgh vert aengeweesen

Assayen

		m.r L.t g.r	m.r L.t g.r
N.o 1 „ groove soort	aen fyn Silver	2 „ 7 : – „	
	en fyn gout	– „ 2 „ 9	
			2 „ 9 „ 9
N.o 2 „ middel soort	aen fyn Silver	2 „ 6 „ – „	
	en fyn gout	– „ 2 „ – „	
			2 „ 8 „ –
N.o 3 „ Den Slam „	aen fyn Silver	– „ 2 „ 15 „	
	en fyn gout	– „ – „ 3 „	
			– „ 3 „ –

Calculatie

N.o 1 „ 195 ℔ Erts aen fyn Silver : 4 „ 12 : ƒ 118 : 15 : a gout 4 : 15 : ƒ 107 „ 4 „ 12 „
2 „ 192 d.to . . . . d.to 4 „ 8 : 17 ƒ 113 : 19 : 8 d.to 3 : 15 ƒ 85 „ 1 .

Somma „ 387 Erts aen fyn Silver – 9 „ 4 „ 17 ƒ 232 „ 14 „ 8 „ a g.t 8 „ 12 ƒ 192 „ 5 „ 12 „
fyn gout . . . . „ 8 „ 12 ƒ 192 „ 5 „ 12 „ –
Compt aen gout & sie 9 „ 13 : 11 ƒ 425 – „ 4 „ –

Calculatie van d'Slam

	m.r L.t g.r	
N.o 3 . 2407 ℔ „ aen silver „	4 „ 4 „ 3 .	ƒ 106 „ 10 „ 3 –
aen gout .	– „ 4 . –	ƒ 88 „ 15 „ –
Somma Gout & silver	4 „ 8 „ 3 .	ƒ 195 „ 5 „ 3

Nogh hebbe op 't Boek vande Mess.rs Bilandre en aightere geprobeert, 4 soorten mineralen, de welcke ick den 25.en maart A.o staunty s'mergens in presentie vande Mons.r Bilander, inde Maleya vanden Berg Sougy Warangan ontrent daar nieuw begonnen wercken, hebbe vinde leggen uytgesocht, en int proberen geen Metaal, als alleen veel swavel daar in gevonden, waermede besluyte & bleyve –

= onderstont
U E Achtb onderdanige verplighten dienaar

Sillida ult.mo maart A.o 1680

= was geteyckent
J. Hoffman

= Rapport

Rapport aenden H.r Melchior Hurdt
commandeur en opper gebieder deser
Sumatrase West Cust Straant en Eylanden &c.
vande gedane preuven op den Ertz, die inde
Maent maart A° 1680. uyt d' E. Compagn.s
gout mynen, Bouen Sillida, uyt geslagen is,
geprobeert, en bevonden int houden
Jongewasse Mineraal als hier staat te
beoogen

= Essayen

		m.k lt. gr.		m.k lt. gr.		
N° 1.	aen Siluer	2. 7. 9.	aen gout	2. 9.	t'samen	2. 10.
2.	d.to	2. 6.	d.to	2.	d.to	2. 8.
3.	d.to	2. 15.	d.to	3.	d.to	3.

= Calculatie

	lb		m.k lt. gr.			m.k lt. gr.	
N° 1.	195.	Siluer	4. 13.	f 120. 6. 4.	gout	4. 15.	f 107. 4. 12.
2.	192.	d.to	4. 8. 17.	f 113. 19. 8.	d.to	3. 15.	f 85. 1.
Somma	387 lb	Siluer	8. 5. 17.	f 234. 5. 12.	gout	8. 12.	f 192. 5. 12.
		d.to Gout	8. 12.	f 192. 5. 12.			
		Comp.t t'samen	8. 14. 11.	f 426. 11. 8.			

= Calculatie van Slam =

	Slam		m.k lt. gr.			m.k lt. gr.	
N° 3.	2407 lb	Siluer	3. 14. 11.	f 97. 16. 9.	Gout	4.	f 88. 15.
		d.to Gout	4.	f 88. 15.			
Somma	2407 lb		4. 2. 11.	f 186. 11. 9.			

= onder tont =

Sillida ult.mo Maart
A° 1680

U E. Dienstwillige onder-
Danigen dienaar
= was geteykent
Willem Roelingh

Rapport. Aen d'E.les Achtbaere Heer Melch.r Hurt, Commandeur ende opper gebieder deser Sumatraase West Cust, Straant & Eylanden van gedane preuven uyt het Erdts t'welck uyt S'E. Compag.s Sillidaase Poutmine inde maent Marty uytgeslagen, geprob.t ende int'Londert pont ruyge Ertz, den In Gout aen fyn Silver en gout bevonden worden, Als volght nadenonteyck

= Assayen

		m.k L.t g.r		m.k L.t g.r
N.o 1. aen fyn Silver		2.7.9.		
	aen gout	-.2.9.	t'saemen	2.10.-.
N.o 2. aen fyn Silver		2.4.-.		
	aen gout	-.2.-.	t'samen	2.6.-.
N.o 3. de Slam aen fyn Silver		-.2.15		
	aen fyn gout	-.-.3	t'samen	-.3.-.

= Calculatie der Assayen

	lb		m.k L.t g.r			m.k L.t g.r	
N.o 1.	195.	erts aen fyn Silver	4.13.-.	f 120.6.4.	gout	-.4.15.	f 107.4.12.
N.o 2.	192.	d.o	4.5.2.	f 107.19.11.	d.o	-.3.15.	f 85.1.-.
	387 lb	Ertz aen fyn Silver	9.2.2.	f 228.5.15.	gout	-.8.12.	f 192.5.12.
		gout	-.8.12.	f 192.5.12.			
		Somma aen g.t & Silv.	9.10.14.	f 420.11.11.			

	m.k L.t g.r			
Slamdrooge 2407 lb aen fyn Silver	3.14.11.	f 97.16.9.	g.t 4.	f 88.15.-
aen gout	-.4.-	f 88.15.-		
Compt te montsen aen Silv. en fyn gout	4.2.11.	f 186.11.9		

Waermede besluyte & Blyve onder bont

Sillida Vlt.mo Marty A.o 1680.

Edele Achtbare Heer
UE.dle Achtb.re onderdanige & verpligsten dienaar
= was geteekent
Jos.n Wilh. Vogel

= Rapport

Rapport. Aen d'E.le Achtbare Heer Melchior Hurdt Commandeur en opper gesachhebber deser Sumat.s West Cust, Straat en Eylanden etc. van gedane preuen uyt d'mineralen de welcke uyt d'E.le Comp.s Sillidaase mynen genaempt Taimbangh in d'Maent April 1680 geprobeert syn, waarvanden Inhoút der genoemde Assayen, nevens den pryse van t'gout en Silver hier onder Staat bebeoogen, namentl.

= Assayen

		mk. lt. gn.
No 1. groove soort in t'100 lb rouwe Sligh	aen Silver	2. 1. —
	aen gout	—. 2. —
		2. 3. —
No 2 middelsoort . . d.to	aen Silver	1. 11. —
	aen gout	—. 1. 9.
		1. 12. 9.
No 3 d'Salm . . . . . d.to	aen Silver	—. 2. 7.
	aen gout	—. —. 2.
		—. 2. 9.

= Calculatie der Assayen

No 1. lb 159 Ertz aen fyn Silver 3. 4. 8. ƒ 81. 18. 14. a fyn gout 3. 3. ƒ 70. 5. 3. —
2 lb 126. d.o = Ditto . . . 2. 2. — ƒ 53. 2. 8. a d.to . 1. 16 ƒ 41. 18. 1. —

Somma lb 285. Ertz a fyn Silver 5. 6. 8 ƒ 135. 1. 6. a fyn gout 5. 1. ƒ 112. 3. 4
aen fyn gout — . 5. 1. ƒ 112. 3. 4. —

Compt a gout en Silver 5. 11. 9. ƒ 247. 4. 10. —

mk. lt. gn.
No 3. lb 1531. drooge slam aen fyn Silver 2. 4. 10. ƒ 57. 2. 5.
a fyn gout . . — 1. 12. ƒ 36. 19. 9
S. gout en Silver 2. 6. 4. ƒ 94. 1. 14.

Somarium 1816 lb

= in marge Stont
Door ons ondergeß gewogen
Als Expresse gecommitt.s

= was geteekent
J.s Hoffman
Johannes Maivis
van Happel

onder stont
Waermede besluyte en blyue
E.le Achtbare Heer
UE Achtbare etc.
onderd.e g.e plighten dien.r
= was geteykent
J.s Hoffman

Sillida ult.mo April 1680

= Rapport

Rapport, Aen d'E.e Heer Melchior Hurdt Command.r en opper gebieder dese Sumatraas West Cust, Strant & Eylanden, van de gedane preuuen op den Ertz die inde Maant April A.o 1680 uyt d'E. Comp.es Gout mynne bouen Sillida uyt geslagen is, geprobeert & waarlyck bevonden int hondert pont ongewasse mineraal Aen fyn gout & Silver neuens de Waardy Als volgt

Assayen

		m.e L.t g.n		m.e L.t g.n		m.e L.t g.n
Eerste soort N.o 1, aen silver		1,15,–	gout	–,2,–	Staven	2,1,–
tweeder soort N.o 2, d.to		1,10,–	d.to	–,1,–	d.to	1,11,–
derde soort N.o 3, d.to		–,3,14	d.to	–,–,4	d.to	–,4,–

Calculatie

Ertz		m.e L.t g.n			L.t g.n	gl. stuy. p.s
N.o 1, 159 lb	An silver	3,1,5,	f 76,19,14,	gout	–,3,3,	f 70,5,3,–
N.o 2, 126 lb	d.to	2,–,17	f 51,2,9	d.to	–,1,4	f 27,1,5,–
Somma 285 lb	aen Silv.r	5,2,–	f 128,2,7,	gout	4,7,	f 97,6,8,
	aen gout	–,4,7,	f 97,6,8,–			

Comt aen Silver & gout 5,6,7, f 225,8,15,

Calculatie van Slam

	m.e L.t g.n			m.e L.t g.n	gl. stuy. p.s
N.o 3, 1531 lb	3,9,15,	f 90,7,4,	Gout	–,3,7,	f 75,3,13,–
	3,7,	f 75,3,13,–			

Compt a Silv.r & gout 3,13,4, f 165,11,1,

Onder Stont

Ue Ed.e Heere Heere ootmoedighste onderdanigen dienaer
was geteekent
Willem Roelingh

Sillida, ult.mo april A.o 1680

Rapport

Rapport aen de E. Achtbare Heer Melchior Hurdt Commandeur en opper gebieder deser Sumatraas west Cust, Strant en Eylanden, van gedane Assayen uyt den Ertz, twelk uyt E. Compagn.s gout mine bouen Sillida inde maent April A.o 1680 is gesamelt, en is den Inhout aen fyn Silver en Gout int hondert pont ruwe mineraal bevonden worden, als hier onder te beoogen, namentl.

Assayen

		mk. lt. gr.		mk. lt. gr.
N.o 1 aen fyn Silver	2. 1. 9.			
gout	-- 2. --		t'samen	2. 3. 9.
N.o 2. aen fyn Silver	1. 10. 9.			
gout	-- 1. 9.		t'samen	1. 12.
N.o 3. aen fyn Silver	-- 2. 7.			
gout	-- -- 2.		t'samen	-- 2. 9.

Calculatie der Assayen

	mk. lt. gr.			mk. lt. gr.	
N.o 1. 159 lb Ertz aen fyn Silver	3. 5. 4.	f 83. 3. 3.	gout	3. 3.	f 70. 5. 3.
126 lb d.to ... a d.to ...	2. 1. 7.	f 52. 3. 6.	a d.to	1. 16.	f 41. 18. 3
285 lb Ertz aen fyn Silver	5. 6. 11.	f 135. 6. 9.	gout	5. 1.	f 112. 3. 6
aen fyn gout	-- 5. 1.	f 112. 3. 6.			
Compt bemontt. aen fyn Silt. en g.	5. 11. 12.	f 247. 9. 15.			

Calculatie van den Slam

	mk. lt. gr.			lt. gr.	
1531 lb den Drooge Slam aen fyn Silver a	2. 4. 10.	f 57. 2. 5.	gout	1. 2.	f 36. 19. 9.
aen gout ...	-- 1. 12.	f 36. 19. 9.			
Som.a	2. 5. 12.	f 94. 1. 14.			

Sillida ult.mo April A.o 1680

onderstont
Waarmede Besluyte en blyve
U E. Achtbaare Heer
U E. Achtb.e Onderd.e Verpligted.e
was geteykent Johan Willem Vogel

Rapport

Rapport aen den E. Achtb. Heer Meld.r Hurdt Commandeur en opper gebieder der Sumatraase west kust, Strandt en Eylanden etc.

E: Achtb.e Heer

Naar dat wy op ult.mo may A.o 1680 door ons ondergen. expres door U E. achtb. gestelde gecommitteerdens, gevoegt hebbende de mineralen, de welcke in deser maandt uyt Comp.s Tambangse mine syn geprocureert, so syn daar van d'Assayen genoomen, ende in gouden en assay gewicht van yder soort ongewasse mineraal besonder t'volgende fyn gout en silver, gelyck. hier onder in d'assay, neffens daar op getrocken calculatie byd yder soorte aparte kan beoogst werden, namentlyck

Assayen N.o 1. groue soort, aen Silver 1.13.9 — gout —.—.1.9 — tsamen 1.15.— (mk. L.t g.n)

N.o 2. middel soort, aen Silver 1.7.— — aen gout —.1.— — tsamen 1.8.—

N.o 3. den slam, aen silver —.—.2.16 — a.n gout —.—.2 — tsamen —.3.—

Calculatie

		mk. L.t g.n			L.t g.n	
N.o 1. 269 lb Ertz aen Silver		4.15.6	f 123.19.2	a gout	4.8	f 98.12.3
2. 211 lb D.o	d.o	3.—.9	f 75.15.10	D.o	2.2	f 46.16.12
somma 480 lb Ertz a.n Silver		7.15.15	f 199.14.12	aen gout	6.10	f 145.8.15
				Aen Silver	7.15.15	f 199.14.12
tsamen Gout en silver					8.6.7 bed.t	f 345.3.11

N.o 3. 3105 lb Slam
Ingedroogt 388
blyft droogh 2717 lb aen Silver 4.14.8 f 122.11.6
aen gout —.3.— f 66.11.4
tsamen gout en Silver 5.1.8 Bedraaght f 189.2.10

onder Stont

Waarmeede Blyve en Besluyte
V E. Achtb. onderdanige en Verpligsten Dienaer
J.s Hoffman

= onder Stont in marge
Door ons ondergen. gecommitt. gevoegt
J. Hoffman
Joannes Mauritz van Kappel

Sillida ult.mo May 1680

= Rapport

Van Sumatraas W.ts kust onder dato ult.mo 7temb. 1680

Rapport, Aenden E.le Heer Commandeur Melchior Hurdt, opper gebieder der Sumatraase West kust Straant en Eylanden etc. vande gedaane preuven op den Ertz die inde Maant may A.o 1680, uyt de E.le Compag.s Gout mynen boven Sillida uyt geslagen is, geprobeert en bevonden int honderd pondt ongewasse mineraal Aen fyn gout en Silver nevens de Waardy Als volght

= Essaijen

Besten Ertz N.o 1, Aen Silver (m.k. l.t g.r) 1.15.9, a. gout (m.k. l.t g.r) –.1.9 t'samen (m.k. l.t g.r) 2.1.–
Middel soort N.o 2, D.to = . . . 1, 8, 9, D.to = –, 1 –, D.to . . 1, 9, 9.
Slam . . N.o 3, D.o = . . . –, 2, 16, D.to = –, –, 2, D.to – –, –3, –

= Calculatie

Ertz N.o 1, 269 lb aen Silver (m.k. l.t g.r) 5, 4, 13, ƒ 132, 7, 9, gout (m.k. l.t g.r) –, 4, –, ƒ 88, 15, –
2, 211, D.to = . . 3, 3, 12, ƒ 80, 14, 9 D.to –, 2, 1, ƒ 45, 12, 2,
Somma . . 480 lb Silver . . 8, 8, 7, ƒ 213. 2. 2. gout – 6, 1, ƒ 134, 7, 2,
Gout . . –, 6, 1, ƒ 134, 7, 2,
Compt aen Silver en gout 8, 14, 8, ƒ 347, 9, 4,

= Calculatie vande Slam

Slam N.o 3, 2717 lb. aen Silver (m.k. l.t g.r) 4, 14, 8, ƒ 122, 11, 6, gout ƒ 66, 11, 4, – (m.k. l.t g.r) –, 3, –,
Aen gout . . –, 3, –, ƒ 66, 11, 4,
Compt aen Silver en gout . . 5, 1, 8, ƒ 189, 2, 10

= onder stont

Sillida ult.mo May A.o 1680

UE. Ootmoedige onder Danighsten Dienaar
= was geteekent
W. Koelingh

= Rapport

Rapport aen d'E. Achtb. Heer Melchior Hurdt, Commandeur en opper gesaghebber deser Sumatraase West Cust, Stranden en Landen etc. van gedane preuven uyt t'geene Ertz, twelck in Compag.s gout mijne Bouen Sillida inde maent may uyt geslagen en ingesamelt worde, dat is nae gedane Assay int hondert pondt Ruygh off ongewasse Ertz aen fyn Silver en Gout bevonden, Als volght namentl.

= Assayen

		m.e. l.t g.n		m.e. l.t g.n
N.o 1.	aen fyn Silver	1.14.–.–		
	aen gout	–.–.1.9.	t'saemen	1.15.9.–
N.o 2.	aen fyn Silver	1.6.9.		
	aen gout	–.–.1.–	t'saemen	1.7.9.–
N.o 3.	aen fyn Silver	–.2.16.		
	aen gout	–.–.–.2.	t'saemen	–.3.–.–

= Calculatie der Assayen

N.o 1, 269 ℔ Ertz, aen fyn Silver (m.e. l.t g.n) 5.–.12. ƒ 126.–.13. a gout (m.e. l.t g.n) –.4.–. ƒ 88.15.–
N.o 2, 211 ℔ d.o = aen d.o – 2.15.8. ƒ 74.2.10. a d.o – –.2.1. ƒ 45.12.2.
480 ℔ Ertz a fyn Silver – 8.–.2. ƒ 200.3.5. aen gout 6.1. ƒ 134.7.2.
aen gout – –.6.1. ƒ 134.7.2.–
Comptlement aen fyn Silver & g. 8.6.3. ƒ 334.10.7.–

Calculatie van den flam

N.o 3, 2717 ℔ Ertz droogh aen fyn Silver (m.e. l.t g.n) 4.14.8. ƒ 122.11.6. aen gout –.3.– ƒ 66.11.6.
aen gout –.3.–. ƒ 66.11.4.–

= Somma aen fyn Silver & gout 5.1.8. ƒ 189.2.10.–

= onder stont

Waermede Besluyte & Verblyve
Ed.le Achtbare Heer
U.E. Achtb. onderdanigen &
Verplighten Dienaar
= was onder teeckent
Joh: Wilhelm Vogel

Sillida. Ult.mo may
A.o 1680

= Rapport

Van Sumatraas West kust onder d[to] ult[mo] July 1680

Rapport, Aen den E[ele] Achtbaare Heer Laurens Pit Commiss[aris] de s[e]r Sumatraas West Cust &c. Belangende den Inhout en waardye van d'ondergespecificeerde mineralen, de welcke, uyt d'E[dele] Compag[nies] Tambangse mine inde maant Juny 1680. is by een ge Samelt, door mij ondergen[oemde] geprobeert, en Bevonden, als volgt Namentlyck

Assayen

van yder soort geprobeert 100 pont assays gewigt

		m[a]r[k]	l[oot]	g[rein]
N[o] 1. grove soort aen gout	..	–	1	–
aen Silver		1	13	–
t'samen		1	14	–
N[o] 2. middel soort aen gout		–	–	9
aen Silver		1	4	–
t'samen		1	4	9
N[o] 3. den Slam, aen gout		–	–	1
aen Silver		–	1	17
t'samen		–	2	–

Calculatie

- N[o] 1. 106 ℔ Ertz aen gout – m[r] – l[t] 1 g[r] 1 ... ƒ 23.8.6. aen Silver 1.14.13. ƒ 48.–.1.
- 2. 95 ℔ d[o] ... –.–.8. ƒ 9.17.3. d[o] ..1.3.– ƒ 29.13.12.
- Somma. 201 ℔ Ertz aen gout ..–.1.9. ƒ 33.5.9. aen Silv[er] 3.1.13 ƒ 77.13.13.
- Aen Silver 3.1.17. ƒ 77.13.13.
- Compt aen g[out] & Silver 3.3.4. ƒ 110.19.6.

Den Schlam N[o] 3. 998 ℔ nat
Ingedroog[t] 375 –
Netto.. 623 ℔ Slam aen gout –.–.6. ƒ 7.7.14. (m[r]. l[t]. g[r].)
aen Silver ..–.12.2. ƒ 18.18.7.
Compt aen g[out] & S[ilve]r –.12.8. ƒ 26.6.5.

Sillida ult[mo] Juny A[o] 1680

onder stont
Waermede Besluyte blyve
E[dele] Achtbaare Heer
U E[dele] Achtb[aa]r[e] Onderdanige
Verplighten Dienaar
J[s] Hoffman

– Rapport

Rapport. Aen den E.le Heer Laurens pit. Commiss.s en opper gebieder de s.r Sumatraase West kust. Strant en Eylanden, vande gedane proven op den Ertz, die in demaant Juny 1680. uyt d'E. Compag.s gout mynen Bouen Sillida uyt geslagen en geprobeert, bevonden int onder pont ongewasse Mineraal aen fyn gout en Silver, Als volgt

= Assayen

			mr. l.t. g.r		mr. l.t. g.r		mr. l.t. g.r
Eerste soort No. 1.	aen Silver		1.13.–.	aen gout	–.1.–.	t'sam	1.14.–.
tweede soort No. 2.	D.to		1.3.9.	D.to	–.–.9.	D.to	1.4.–.
Slam	No. 3.	D.to	–.1.17.	D.to	–.–.2.	D.to	–.2.–.

= Calculatie der Assayen.

Ertz							
No. 1. 106 lb	aen Silver	1.14.13.	f 48.–.1.	gout	–.1.1.	f 23.8.6.–
2. 95 lb	D.to	1.2.9.	f 28.18.2.	D.to	–.–.8.	f 9.17.3.–
Somma. 201 lb	aen Silver	3.1.4.	f 76.18.3.	gout	–.1.9.	f 33.5.9.–
	Gout	–.1.9.	f 33.5.9.–			
	Compt t'saemen	3.2.13.	f 110.3.12.–			

Calculatie van Slam

		mr. l.t. g.r			mr. l.t. g.r	
No. 3. 623 lb Slam	aen Silver	–.12.2.	f 18.18.7.	gout	–.–.6.	f 7.7.14.
	Gout	–.–.6.	f 7.7.14.			
	Compt t'saemen	–.12.8.	f 26.6.5.			

= Onder stont. Blyve

Ued. Eerbaare onder danighsten dienaar

= was onderteekent.

Wm. Roelingh

Sillida ult.mo Juny Ao. 1680

= Rapport

Van Sumatraas W^ts. kust onder dato ult^mo 7ber 1680

Rapport . Aen den E. Achtbare Heer Edurens pitt. Commiss^r. desse . Sumatraase west kust Strant ende Eylanden, van gedane preuven uyt het ertz t'welck uyt d' Comp^ies. gout mine bouen Sillida ind'maant Juny A^o 1680 uytgeslagen en Ingesamelt worden ende ick naa gedane preuven in t'hondert pondt ruyge off ongewasse Ertz, aen fyn Silver & Gout de Naervolgende in Eudt bevonden worden, Selyck hier onder te beoogen, Namentlycke

= Assayen

		m^t. l^t. g^t.		m^t. l^t. g^t.
N° 1.	aen fyn Siluer	1. 12. –.		
	aen gout	–. 1. –.		
			t'samen	1. 13. –.
N° 3.	aen fyn Siluer	1. 3. 9.		
	aen gout	–. –. 9.		
			t'samen	1. 4. –.
N° 3.	aen fyn Siluer	–. 1. 17.		
	aen d^to gout	–. –. 1.		
			t'samen	–. 2. –.

= Calculatie der Assayen

		m^t. l^t. g^t.			m^t. l^t. g^t.	
N° 1. 106 lb ertz	aen fyn Siluer	1. 13. 11.	f 46. 5. 5.	à gout	–. 1. 1.	f 23. 8. 6.
2. 95 lb d^to	aen d^to	1. 2. 9.	f 28. 18. 2.	à d^to	–. –. 8.	f 9. 17. 3.
somma 201 lb ertz	à fyn Siluer	3. –. 2.	f 75. 3. 7.	aen gout	1. 9.	f 33. 5. 9.
	aen fyn gout	–. 1. 9.	f 33. 5. 9.			
Comptlemont aen fyn Sil. & g^t.		3. 1. 11.	f 108. 9.			

		m^t. l^t. g^t.			g^t.	
N° 3. 623 lb droogen Slam	aen Fyn Silu^er	–. 12. 2.	f 18. 18. 7.	aen g^t.	1. 6.	f 7. 7. 14.
	Aen gout	–. –. 6.	f 7. 7. 14.			
	Somma	–. 12. 8.	f 25. 6. 5.			

Sillida ult^mo. Juny.
A^o 1680

= onder stont
Waermede besluyte & blyve
Ed. Heer Achtbare Heer
UE Achtbare onderd^n. en
verpligten Dienaer
Johan Willem Vogel

Rapport

Rapport

Aen den E. Heer Laurens pit Commissaris en opper gebieder der Sumatrase West Cust, Straant en Eylanden &c. belangende den Inhout der Assayen, van de mineraals die uyt d'E. Compags. tambang mine in d'maant July Ao. 1680 zyn geprocureert, door my ondergedz geproeft en bevonden in dier voegen, gelyck hier ondr. by d'assayen, nevens de waardye der selver kan werden beooght

Assayen

Van yder soort geproebeert 100 pont Assay gewigt

		mr. lt. gt.	mr. lt. gt.
No. 1. groove soort aen fyn gout		- 1. 9. -	
	Do. Silver	2. 2. 9. -	
		tsamen	2. 4. -
No. 2. middelsoort . fyn gout		- . 1. - . -	
	Do. Silver	. 1. 1. - . -	
		tsamen	. 1. 2. -
No. 3. affgewasschen slam ao. gout		- . - . 1. -	
	Silver	- . 1. 13. -	
		tsamen	- . 2. - . -
No. 4. ongesscyde ertz, aen gout & Silver			. - . 2. - . -
No. 5. roode Aerde uyt d'malleytse Stolle			- - . 3. 9. -

Calculatie

	mr. lt. gt.		mr. lt. gt.	
No. 1. 179 lb ertz ao. Silver	3. 13. 13.	f 96. 8. 13. ao. gout	- . 2. 12.	f 59. 3. 5.
2. 86. Do.	Do. - . 14. 11	f 22. 16. 9. Do.	- . - . 15.	f 18. 9. 12.
somma . 265 lb ertz ao. Silver	4. 12. 6	f 119. 5. 6. aen gout	3. 9	f 77. 13. 1.
aen Gout	- . 3. 9	f 77. 13. 1. -		
Somma gt. & Silver	4. 15. 15	f 196. 18. 7. -		

	lt. gt.		lt. gt.	
No. 3. 743 lb slam aen Silver	14. 8.	f 22. 11. 6.		
Aen Gout	- . - . 7.	f 8. 12. 9.		
Som gt. en Silver tsamen			14. 15.	f 31. 3. 15.

onderston

U. Achtb. Onderdanige en verpligten dienr.

J. Hoffman

Sillida ultmo. July Ao. 1680

= Rapport

Van Sumatraas W.t kust onder dato ult.mo Jul. 1680

Rapport, Aenden E.e Heer Laurens pit

Commissaris en opper gebieder der Sumatraas West Cust, Straandt en Eylanden etc. vande gedane preuven op den Erts die inde maant July 1680 uyt d'E Compagnys gout mine boven Sillida uyt gearbeyt is, geprobeert en bevonden int hondert pont ongewasse Mineraal aen fyn gout en Silver

Assayen

N.o		mr. lt. gn.		mr. lt. gn.		mr. lt. gn.
1.	Aen Silver	2.1.9.	Aen gout	–.2.–.	t'samen	2.3.9.
2.	D.to	..1.1.–.	aen gout	–.1.–.	D.to	..1.2.
3.	D.to	...–.1.17.	D.to	..–.–.1.	D.to	..–.2.
4.	D.to					–.–.2.

Calculatie der Assayen

Erts			mr. lt. gn.	ƒ		mr. lt. gn.	ƒ
N.o 1.	179 lb	Silver	3.11.17.	93.13.4.	gout	–.3.10.	78.17.12.
2.	86 lb	D.to	.14.11.	22.16.9.	D.to	–.–.15.	18.9.12.
Somma	265 lb	Silver	4.10.10.	116.9.13.	gout	–.4.7.	97.7.8.
		gout	4.7.	97.7.8.			
Comptsame			4.14.17.	213.17.5.			

Calculatie vande Slam

Slam			mr. lt. gn.	ƒ		mr. lt. gn.	ƒ
N.o 3.	743 lb	Aen Silver	–.14.8.	22.11.6.	gout	–.–.7.	8.12.9.
		gout	–.–.7.	8.12.9.			
Compt t'same			–.14.15.	31.3.15.			

= onder stont

Nota, een Roode Eerde uyt de onder Colle, is Inhoudende Als Volgt / De 100 lb Aen gout en Silver t'samen 3 loot 9 greyn

Sillida ult.mo July 1680

= onder stont

U E.e Achtbaare onderdanighste dienaar

= was geteykent

W. Roelingh

= Rapport

Rapport, Aenden E.le Achtb. Heer Laurens pitt Commissaris deser Sumatt. West kust, Stranden en Eylanden van gedane preuven uyt Ertz t'welck uyt Compagnys Sillidase Gout mine inde Maant July 1680 is gedaen, ende is den Inhout aen fyn Silver en Gout in honderd pondt ruyge off ongewasse Ertz bevonden worden, als hier onder te beoogen, namentlyck —

= Assayen

		mr. l.t g.n		mr. l.t g.n
N.o 1, grove soort aen fyn Silver		2. 1. 9. —		
	aen d.o gout	—. 2. —	tsamen	2. 3. 9. —
N.o 2, middel soort aen fyn Silver		—. 1. —		
	aen d.o Gout	—. —. 1. —	tsamen	—. 1. 1. —
N.o 3, den Slam aen fyn Silver		—. 1. 8. —		
	aen d.o Gout	—. —. 1. —	tsamen	—. —. 1. 9. —

= Calculatie der Assayen

	mr. l.t g.n	ƒ		mr. l.t g.n	ƒ
N.o 1. 179 lb ertz aen fyn Silver	3. 11. 17.	ƒ 93. 13. 4.	aen gout	—. 3. 10.	ƒ 78. 17. 12.
2. 86 lb d.o	—. 13. 13	ƒ 21. 8. 13.	d.o	—. —. 15	ƒ 18. 9. 12.
265 lb ertz aen fyn Silver	4. 9. 12.	ƒ 115. 2. 11.	d.o	—. 4. 7.	ƒ 97. 7. 8. —
aen d.o Gout	—. 4. 7.	ƒ 97. 7. 8. —			
Compt teromoll. aen fyn Silver en gout	4. 14. 1.	ƒ 212. 9. 9. —			
N.o 3. 743 lb droogé Slam aen Silver	—. 10. 13.	ƒ 16. 15.	aen gout	—. —. 7.	ƒ 8. 12. 9
aen d.o gout	7.	ƒ 8. 12. 9. —			
Somma aen fyn S. en g.	—. 11. 2.	ƒ 25. 7. 10. —			

Hier naest syn nogh twee Assayen van't naarvolgende Ertz gemaakt, ende int honderd pont aen fyn Silver en Goudt bevonden werden, namentlyck

	mr. l.t g.n
N.o 4. van het harde ertz aen fyn Silver en gout	—. 1. 9
N.o 5. een Sealachtige ertz van de oude Stolle d.o	—. 3. —

onder tont

Sillida ult.mo July A.o 1680.

Waermede beslúyte en blyve
E.le Achtbare Heer
U. Achtb.e onderdanige
en verpligte Dienaar
Johan Willem Vogel

= Rapport

Van Sumatraas West Cust onder d.to ult.mo 7ber 1680

Rapport. Aenden E.le Achtbare Heer Laurens Pit Commissaris deser Sumat. West Cust. Straant en eylanden, van gedane preuven uyt 10.den Landsorteeringl. Mineraal Steen, van een nieuwe Aader de Welcke de Berghm.r S.r Joan degraaff op den 28 d.to, neffens de diepe Stolle aende Wegh alwaarmen van de diepe Stolle naarde Myn toegaat, gevonden en opgedaen, ende om te proberen aff gesonden. Het selfde is nu geprobeert ende in Elcke soorte in yder 1 pondt Ruyge en ongerost Mineraal der naervolgende Inhout bevonden, gelyck hier onder aengetoogen. Namentl.

Assayen

		m.k	l.t	g.n
N.o 1.	aen fyn Gout & Silver	2	1	
2.	aen d.to		4	
3.	aen d.to			9
4.	aen d.to		1	9
5.	aen d.to		1	9
6.	aen d.to		3	
7.	aen d.to		3	9
8.	aen d.to		4	
9.	aen d.to			9
10.	aen d.to		1	

Van Elcke soort gelycke gewichte genoomen, onder malkanderen gemengelt, en een generaal Assay gemaakt, hout het hondert pont onder malkanderen 5 Loot Silver & Gout, Waarmede beslupte & verblyve

= onder bont

E.le Achtbaare Heer
U.E. Achtbare onderdanige & gepligten dienaar
Joan Willem Vogel

Sillida 29.en Augusty
A.o 1680

= Wy onderge[illegible]

Wy ondergess. Berghwerckers, t'en oudere leden vande vaste genoemde gecommitteerdens, die expres daer toe vand E. Heer Melchior Hurdt Commandeur deser Sumatraas West kust etc. geordonneert, omme aenwysinge te doen, wat voor faulte in de Compe. aendaende mine t'seeder eenige tyt herwaars (uyt Last vanden Luytenant & berghmr. S.r Joan degraaff, waard begaan, omme deredenen waar soodanige misslagen uyt ontstaen ingeschrifte op te tellen, soo verklaaren wy gesamentlyck dat op den 16 January 1680 in gedagte mine syn gegaan aen vermelde gecommitteerdens specialyck hebben vertoont de plaatsen, waarvan 't vervolgh deser verklaringe weet aengehaalt, namentlyck

Voor ongevaar 13 maanden geleden, heeft monsr. Lieutenant degraaff willen hebben, dat wy berghwerckers, Hans Remer, miguel Ginter, en Hans weydeman, Altoos in het Leggende vande ganck (te weeten op de strecken, voorders hooghoort naar Z.Z.West, souden arbeyden, waar op ick Hans Remer in Antwoort diende, dat het beeter soude syn naar het hangende te wercken, 't welck deser Monsr. Lieutenant niet wilde toe staan, maar seyde dat wy het souden maken soodanigh hy 't wilde hebben, waar uyt dan de veele wateren syn ontstaan, Alsoo dan ter selver tyt wy alreede eenige waater bespeurden, hebbe ick hans Remer myn Camraat miguel ginter aengewesen naar het hengende te werken waar op monsr. Lieutenant inde myne comende vraaghde Miguel ginter waarom hy int hangende werckte, heeft Miguel ginter Monsr. Lieutent. wederom gewaarschouwt, dat het beeter was naert hangende als naar Leggende te arbeyden Alsoo de swaghten toont dat int Leggende voor 't werckende, Also veel wateren komen en de myne groote schade verwecken, hier op vanden Lieutenant wiert gedreyght met de Rottingh te slaan, dat doorden selve oock dickmaals aen Hans weydeman is gepleeght, ——

Wesshalven wy aen't tonts op des Lieutenants bevel naar het Leggende werchen moeten, toe verder wy dan syn geavanceert, toe dat wy meer water hebben becomen

Ende Als wy sulcx gesien hebben, hebben wy 't ligt uyt geseyt, dat sulcx geen voordeel doen soude, maar het water wiert dyuddelyck met magt toe nemen, en vermits buyten dien aen desen oordt int Leggende geen voordeel voor d' E. Compagnie sagen, want niet dan dooff gesteente hadden, en verder geen mineraal te vinden was, t'geene wy dan ook Mons. Lieutenant hebben gerapporteert, en het gesteente vertoont, daarby voegende dat het geen goet gesteente was, dogh dit alles ongeagt heeft mons. Lieutenant belast, met 4 Jongens als ~~maat~~ 2 met setyeras en 2 om een gat te booren in meergenoemde Leggende voort' arbeyden, en wanneer naar s'booren, s'gesteente s'nademiddage los geschooten wiert, quam aen't tonts naar gedaene schoot, het waater bruysende, en soo stark doorgeloopen, dat wy selffs daer van verschricht hebben, waar op Mons. Lieutenant aen myn Hans Remer om raat gevraagt wierde, hoedanigh dit te beginnen, en van my wiert beantwoort dat men sulcx met een prop diende te stoppen, t'welck dan ook aen't tonts door Michel Günter is achtervolgt geworden, en verder met wercke versien, tont hier naar hebbe ick Hans Remer wederom naar het hangende vande booven gemelte hooge oordt gearbeyt, dit van Mons. Lieutenant gesien synde, begost my hart te schelden, my vragende wie my sulcx belast, waar op ick my verantwoorde, doen vatte Mons. Lieutenant drie booryser op, en soo ick het niet waare ontweeken hadde my seer ligt myn part connen geven, wyders mons. Lieutenant de gedaeff het te banck door loopen van t'water voor ogen siende, heeft sigh daar aen geensints gelegen laten, maar nogh al een hardt in het meer geciteerde Leggende van d'gangh laten continueren, weshalven dan door de meenighvuldige gaaten, t'waater sig sodanigh heeft vermeerdert, dat wy nu t'selve by naar niet meer connen vermeldigen, daar dogh nacht en dagh 24 slaven, die niet anders als waater trecken gebruyckt werden

= en connen

En Commen de myne nogh met droogh krygen —
voordesen eer wy het water hebben becomen konden
wy 12 gaten in een gesicht boorn, maar nu doorde
veele waetters jegenwoordigh, die ons daar op heel belette
Comen wy naulycx 4 gaaten boorn —
Wanneer ik hans remer ongevaar 7 a 8 maanden
geleeden uyt last van mons. Lieutenant bouden
op den bergh Tampang inde Maleytze wercken
wiert geordonneert, met 10 stuks slaven te arbeyden
en ick aldaar siende geen voordeel d'E. Compe. —
tedoen, hebbe ick Monsr. Lieutenant affgeraden
aldaar langer te continueren, waarop mons. lieutenant
heeft laten uytbreyden, en myn tot een opperstey̆ger
geordonneert, omme d'opsight over alles inde
mynne te voeren, doen hebbe ick wederom als voorn.
Monsr. Lieutenant affgeraden, dat de arbeyders —
Langer naar het Leggende soude continueren, maar
beter te syn om int hangende te Arbeyden
dogh als vooren van mons. Lieutenant niet toe
gestaan, maar gesegt ick soude syn last volgen.
Als ick nu gesien dat sulcken arbeyt gans geen
voordeel voor d'E. Compagnie konde brengen
gelyck bouden reets meermalen hebbe gesegt, soo
hebbe gevraegt my van d'opperSteygers dienst
t'ontlasten, en met den Bergewerker hans
Weydeman, met malkanderen gearbeyt, s'morgens
daar aen heeft gemelte hans weydeman aan d'lieutenant
rapport gedaen, dat ick s'nachts tevooren hadde
gearbeyt, waar op ick geroepen wierd, en gevraagt
synde waarom ick hadde gearbeyt, antwoorde
den Monsr. Lieutenant, dat ick voor een gemeen
berghwercker hier gecomen was, en noch door d'E.
Heer Commandeur, nogh d'Hr. Opdam tot een
opperSteyger was geordonneert, welke woorden
dan den Lieutenant moeyelyck gevallen, en my
met de Rottang soodanigh bejegent dat my het
bloet langhs de rugge affliep, seyde voorts hy
was alleen heer over de myne, en wist van niemant
anders, en ick soude doen t'geene dat hy belaste
ordonneerde my voorts om de plaats, alwaar
jegenwoordigh Smits winkel staat, te graven,
en aldaar inde heete Sonne heeft hebbe moeten
Arbeyden, en doen desen arbeyt gedaen, hebbe de
kruyt kelder moeten maken, en eyndelingh weer
Inde mynne gestelt, om d'opsight over d'slaven te voeren

— waarby

Waarby dan tot de nieuwe berghwerkers hier aengecomen syn, hebbe gecontinueert. ——
en wanneer gemelte berghwerckers inde mynen quamen om dienst te doen, hebben sy ons, naardat alle de wercken hadden besightight, gevraagt wie soodanige wercken hadde geordonneert, daar op ick hans remer geantwoort hebbe, dat het door last van Monsr. Lieutenant was geschiet, waar op deselve desen arbeyt gansch afkeuren hebben, waarmede deser eyndigende, verclaren wy alle 't geen hier boven gemelt staat, 't syn de oprechte sincere waarheyt, bereyt synde sulcx tot allen tyden des noots, en daar toe versocht synde met eeden te sterken, Gedaen en geattesteert ter d'Sillida sen Tambanghse Goutmine den 16 January A^o. 1680. ter presentie van d'expresse gecommitt^s. Johannes hoffman Adsistent en Joan mairits van Kappel Sergiant, beyde in dienst der E. Compe. en op d'Redout Sillida bescheyden, die desen neffens d'Attestanten haare gewoone hant teekeningh hebben bekraghtight ——

= In marge stont
Ons prezent als gecommitt^ens. –
= was getekent ——
J. hoffman
Joannes mairits van Kappel ——

Was geteekent
hans H.R. Remer ——
hans + Weydeman ——
Michiel Gunter ——

= Wy ondergesz^num. Berghwerckers ter ordre staen vande naargenoemde gecommitteerdens, expres daar toe vanden E. Heer Melchior Hurdt. Command^eur. deser Sumatraas westkust etc. geordonneert omme aenwysinge te doen, wat voor fauten inde E. Compe^s. Tambanghse mine waaren begaan, onder 't opsicht en Last vanden Lieutenant en mr. berghwercker S^r. Joan de graaff, om sulcx int gesichte op te stellen, Soo verclaren wy gesamentlyck dat op den 16 January A^o. 1680. aen gemelte gecommitteerdens gedaene mislagen hebben aen gewesen, waar van hier int gevolgh weet aen gehaalt ——

= Namentl.

Namentlyk en ten eersten verclaren wy dat voor ongevaar 4 maanden geleeden alhier ter kuste syn gearriveert, ende wanneer naar eenige dagen geleeden, wierden geordonneert omme in gedachte Comp.^{s} mijnen dienst te doen, hebben wy, de voorige wercken wel nauwkeurigh besight hebbende, ondervonden dat het hooge oort naar Z.^{t} Z.^{t} West ser schadelyk en nadeligh voor de Comp.^{e} was voort gearbeyt, alsoo de gestalte en het naaturlyke streycken van de ganck betraghte, bevonden dat al te veel naar het Leggende hadde gecontinueert, ende daardoor in de Mallegsche wercken vervallen waren, want naar alle oogen schyn is blyckende dat gedachte Maleyers meest van boven het geberghte neerwaarts in voorgem.^{ten} Leggende, en in een vast gesteente hier daar hebben gearbeyt, en het geberghte van buyten soo danigh hebben ontbloot, dat door voorvallende regenbuyen, het water daar in comen, en allengsk.^{s} naar beneden (off in de diepte compt te sacken, en dier halven beeter hadde geweest, dat men de ganck meerder naar het hangende hadde gecontinueert, om niet alleen den erts welcke daar heene streyckt te hebben naargespeurt en vervolght, maar wyders sou het vaste gesteente gebleven waren, en daar door het boven genoemde doordringende water hadde gestut, en ophouden connen, daar in tegendeel wy nu met het avanceren in gemelte Leggende, niet dan los en dooff gesteente hebben aangetroffen, en sodanige openinge hebben verweckt, dat het water nauwlycx kan tegen houden werden, en alsoo ons desen arbeyt vremt voorquam, hebben wy aen de berghwerckers Hans Remer, michiel gunter en hans weydeman welcke geduyrende den tyt dat desen voorss. hadde den hooger oordt is begonnen, present geweest syn, ondervraaght de gantsche gelegentheyt, waaruyt dese misslagen is comen te spruyten, hebben de selve ons daar van omstandigh onderreght en wyders d'oorsaak hier van, in een aparte verclaringh uytgedruckt, vertoont, welcke wy in allen deelen met ons gevoelens bevinden over een te comen, en doen confirmeren

= Wyders

Wyders hebben wy de twee dwarsslaagen, dewelck in het neederschieten van tweede windaas, naar geb hangende, en leggende, syn begonnen besigtight, doch connen niet sien dat in d'eene dwarsslage naar het leggende eenigh voordeel hebben teverwagten want aldaar int leggende geen mineralen bevinden en wyders geen apparentie daar toe is gevende

= Den oordt off stolle, die ongevaar 3 maanden is begonnen omme daar uyt de mineralen uyt de myne naar buyten op het pleyn van de mine gemackelyck te schaffen, hebben wy, naar dat de voorslagh op 22 admo: Jonghsleeden hebben gecregen, besigtight en bevonden wy meede seer nadeelige voor d'E:e Comp:a in myne te syn, alsoo wy bespeurden dat de malleyers hier ontrent het eynde van de voorn: stolle, soo wel boven als beneeden door gaans alles uyt en los gearbeyt hebben, en seer confuyselyck hebben gearbeyt, sonder op eenige plaetze wel eenigh vast gebeente hebben laten sitten, maar wederom hare uytgebrooke holle vol groot e losse kleppen en vuyligheeden syn aen gevult, dat wy vreesen, soo wy met deese stolle voort vaaren, seer light by starcke regentyden gemelte losse kleppen en vuyligheeden gaande gemaakt en alle onse beneeden te gebouwen daar door souden connen invallen, bovendien deese ongevallen ons overcomende, souden wy als dan nogh meerder water, als tevooren van buyten naar binnen de myne hebben te schudden, daar wy bevinden dat wy het water dat tegenwoordigh ons op den hals komt, niet wel sonder te leeden, konnen

Waarmede deese eyndigende verclaren wy, alle t'geene hier boven staat, te syn d'opregte sincere waarheyt, bereyt synde sulcx, tot allen tyden daar toe versogt en des noots synde met eeden te sterckem, aldus gedaan inde geattesteert inde Sillidaaze Tambangse mine op Sumatraas West kust deesen 16 January A:o 1680

— ter presentie

Ter presentie van d'Expresse gecommitteerdens Johannes Hoffman Assayeur, en Joan mauritz van Kappel Sergiant, beyde in dienst der E.e Compagn.e en op 't Redout Sillida bescheyden die dese nevens d'Attestanten hare gewoone hant teyckeninge hebben bevestigt ——

In marge stont
ons prez. als gecommitt.s
J. Hoffman
Joh.s mauritz van Kappel

= onder stont geteykent
Paulus tobias Helffrich, obez —,
Jurgen dabeto, Cristiaen Smidt,
Jacob Egeler IE, Henrick Schmidt,
Gabriel Swiver, Christoffel Crery,
Hans H.R Romer, Hans + Heydeman,
Michiel Punter, peter Schaffer,
Andreas Peter ——

Copia

Eenige vraagpoincten nopende 't bewercken van 's Compag.s Sillidaase Tambanghse mine, waar op den Lieutenant en Baasberghwercker aldaar Johan degraaff distincte en Exacte Met een eersten schrifftelyck en punctueel sal hebben t'antwoorden Als ——

1. 1.o wat reedenen en insichten hem degraaff bewogen hebben om nu ongevaar 17 a 18 maanden herwaerds syn onder hebbende berghwerkers te belasten, dat sy in voorz. Sill.da tambanghse op de strecke vande hooge oordt naar 't Z.Z.west int Leggende vande gangh souden Arbeyden ——

2. off 't niet beter off geraatsaamer waar geweest int hangende vant' gebergte aldaar voorts hebben Laaten wercken, in cas van neen, waarom niet ——

3. off hy de Graaff in dat Leggende van die gangh eenige mineralen, om daar op voor te arbeyden bespeurt heeft ——

= 4.o off int

4. off int Leggende van die gangh niet meerendeel Saght gebeente geweest is ——

5. off de mineraale ertz niet naar t hangende van die gangh syn strycken genoomen, en waarom hy die niet laaten vervolgen heeft

6 off int hangen van die gangh geen vast gesteente geweest sy —

7 off het voortwercken int Leggende van die gangh geen oorsake is geweest vant invallen inde Malleysze Losse wercken, en voorts de toevloeyingh des waters indien oordt ——

8. Off ingevallen hy de graaff in t hangende van die gangh hadde laten voort arbeyden inplts van d.tos Leggende, de invloeyinge des waters niet soude connen voortgecomen syn ——

9 Waarom dat hy de graaff de toevloeyinge des Wat. reets beginnende te verwercken, en van syn onderhebbende berghwerckers daar van gadverteert, mitsgaders gewaarschouwt synde, dat hy, indien niet verder van water geinvadeert wilde wesen, vant Leggende affwycken, en naart hangende most, van voorsz. Leggende niet laaten declineren heeft, temeer hem aengedient en vertoont wiert, datse int Leggende reets tot aent doot gebeente gecoomen waaren ——

10. off door t inderwint slaan vandeese voorsz. bevindinge en waarsspuring, Item syn obstinate begeerte, onder dreygementen van slaagen, dat syn onderhebbende bergwerckers int Leggende maar niet int hangent souden voortwercken, niet veroorsaakt sy, datter eyndelingh soo een groote affstolpingh van water door t los schieten vant gesteente aldaar al buyseende is voort gecomen, soodat et ten naliwer noot met proppen oude doecken & werck eenighsints gestopt heeft connen werden ——

11 Wat hem de graaff dit alles ongeacht al eghter door versubteren gedreven heeft, om int leggent voort te laten wercken, en op den bergh wercker Hans hemit doen hy bevandt dat die aent hangende Arbeyde niet alleen te helpen, maar selffs met booryser den selve naar t Lichaam te gooyen

12. off dit voort wercken int Leggende en deese syn obstinaatetz niet d'oorsaak sy, dat van die tyt aff steetz by dagh en nacht 24. slaanden hebben moeten arbeyden, om t waater uyt te putten en de Myn soo veel doenlyck droogh te houden. Item

13 dat daarse voor de Invloeyinge deses waters 12 gaten in een weeght hebben connen boren nu nauwelycx in dien tyt 4 gaeten aldaar syn gebooret connen werden, en in somma

14. d'oorsaak datter alltans soo een geringe quantit.t mineraal Etz uyt de mine geprospereert wert

15 Waarom dat hy de graaff in syn successive myns rapporten de Reghte oorsaak vande groote toevloeyingh deser waters gedissimuleert en dat ten principaelen op de doordringende regenwateren geworpen heeft

16 Wat voordeel hy d'graaff voor d'E.e Compagn.e beooght inde twee dwars slaagen, de welke int nedersincken vant tweede Windaas syn aengevangen, en speciaal int eene dat naet Leggende streckt

17 Wat hy vande aengevangene dogh nu gestaakte oordt off stolle achter de Smits winckel oordeelt, en off hy in cas van desselffs voort bearbeydinge eenigh gevaar voor de mynne en desselffs andere wercken beooght, en in cas van jaa, waarom den voortganck niet eerder gestaacht heeft

= 18.e off hy

18. Off hy van die Stolle niet tedier t'gebergghte inwaarts heeft laate wercken, en waarom hy of de waarschouwingh van syn onderhebbende berg'werckers niet eerder aent needer sincken doen beginnen heeft ———

19. wiedat hem de graaff geautoriseert heeft, om den berg'wercker Hans remer sonder des E.e Heer Commandt. off in syn E.s Absentie des Secundes (als synde als dan syn E.s gemagtigde,) ordre off toestemmingh tot opperhtyger te qualificeren, daar hem nochtans genoechsaem bewust is, dat hy sonder syn E.s off in cas als voorn. des Secund. Consent, geen demine te nieuwe wercken aenvangen veel min uyt eyge private soodanige gequalificeert officier over de myn stellen magh ——— &c.

20. en waarom hy de graaff, wanneer voorsz. Hans remer hem advyseerde dat het ongeraaden was langer int legg.t of den voorgem.te streeck voor de hooge ordt naer Z.Z.W.t te continueren, en d.o Hans remer siende dat hy de graaff van syn opgesette voornemen, om dat werck te volgen, al egter niet en wilde desisteeren, syn opperhtyger dienst, uyt insigt hy oordeelde, sulck werck tegen de dienst der E.e Compagny geschagt, als mede om dat hy tot dat ampt nogh van d'E. Heer Commandeur, nogh van de Secunde g'autoriseert en eenlyck voor een gemeen bergh wercker daar gecoomen was, quiteerde den selue niet alleen seer vehement geslaagen, maar weder selffs nogh daar op inde heete sonne syn doen arbeyden, en sigh laeten sluyden heeft, dat hy heer op de myne en van niemant anders wiert, daar in contra als voorn. geseght, hy niets int mine, en sonder expresse ordre van d'E. Heer Commandeur als syn gebiedent hooft, off in syn E.s Absentie van den Secunde aenvangen mogt, onder stont

P.lo Chinco op Sumatraas west Cust t dess 15 may A.o 1680 en was geteekent ———

= Melchior Hurdt

= Beantwoordingh

Beantwoordinge

Eeniger Interrogative Poincten
Door den E.e Heer
Melchior Hurdt
Commandeur en opperdirigeerder
deser Sumatraase west Kust
Strandt en Eylanden Etc: opgestelt,
en onder schuldige pligt van
Johan de graaff ondergeschreeven,
Beantwoort als volgt

Op den 1.e Punct

Soo is Syn Ed.e sonder twyffel, soo uyt de remonstr.
mynet gevoelens, uyt de maandt als weeckentlycke
rapporten, door de dagelycxe ondervindinge en
nogh tegenwoordigh presente voor aller werelt
claare vertooninge genoechsaemlyck bewust
en bekent, dat den ganck offte cloven der
ganghs Z.Z.W. en N.N.O. is strekkende,
Dies ick Syn Ed.e inden jaare 1676 den 6 may
aengeweesen, en openbaerlyck vertoont hebbe
soodanigh de Ertz Aders uyt het needersincken
sigh naar den S.S.W. mede beginnen te extenderen
en by gevolgh van dien een goet gevolgh
van Ertz te verwachte conde wesen, dan ick
Syn Ed.e dogh sonder communicatie van andere
insighte die wy ontrent sulcken werk hebben
te weeten

(Dat met een Schacht, op soo een
strecke in sulck een gebrochte
onder aerdse wercken, gelyk de
Mallewytze Zilligheyt den present.
doorsnydinge der steenen, en wederspr.
verspreyde cloven en groote aders
in wyde off smalle ganghen

ontdeckinge

Ontdeckinge der Corpus, en
Consequentelyck, veele uyt, als
inwendige remercken, die hier
te langh om specifice te verhaalen
soude vallen

Hooger aengedient hebbe hoe het noot saakelyk
ten dienste van d'E. Compagnie is bevonden
met een uytboordt op voorgenoemde Z.t Zuyt
westelyke streek de gedaghte Aderte volgen
naar welke bevindinge en consideratie,
temeer wylen de Aders sigh doen ter tyt begonnen
te verbeteren, Zyn E. ter tont geresolveert
en belast heeft, een sulck een uytboordt voor
t'eerst te beginnen, 't welck dan hoers genoomen
is tot Jonghstleeden inde maant Novemb.
en Decemb. A.o 1679. Sigh de aaders Zuytlyk
naart gaangende hebben begeven, als van haer
reghten Z.t West ten hoers door een harde wake
daar wy nogh aen knagen, en misschien noghe
wel een tyt langh te knagen sullen hebben
geschavielt zyn, gecontinueert hebben,
wy ondertussen den reghten streek naart
Zuyden volgens de Arts Ader, en om de
wake voorby te passeren gehouden waaren
te frequenteren, Integendeel wylen de
Zuyt Z.t W.t Arts aders verminderen, en naart
Zuyden (als boven gesegt) Zynde een geheele
streek, gehel hoers genoomen hebbe, en om
de daduysgatten wille, die ons niet alleen door
haare penetreerende wateren, maar mede int
losspringen dapper verveeren, te myden
tot nader resolutie die daar onder gesocht
moet werden, hebben stellen moeten, gelyk
inde rapporten van Novemb. en Decemb.
A.o 1679 best naar gesien kan werden —
Waar uyt volgen wil dat met den uytboordt
naa Z.Z.t W.t (niet tegenstaande in Syn E.s
presentie inden Jaare 1677 des maants Aug.to —

gerosolveert

geresolveert was om W.t Z.t west naar het leggen
Coers te neemen, ten insighte de harde Wacke
soo veel het mogelyck is voor by te passeeren
gelyck het by den rapporte vanden 8 tot 16 aug.
desselven Jaars verders blyken kan, geensints
vanden Coers geweeken, veelmin int Leggende
tot aent dooff gestreecte gelyk syn Ed. segh
dogh valschelyk, heeft advertere laaten,
in gearbeyt te ——
Ick soude die coostelycke berghbaas (off rapport.
brenger, seer graagh willen weeten, en voor yets
sonderlinghs estimeren, soo hy my conde bewyse
en voortellen eenigh dooff gestreecte heb hy
int Leggent offe hanghendt omtrent dien Sitgant
bevoorens en aleer men int Leggent 2 a 2½ vad.
int hanghendt 1 vadem regt dwars des gangs
in arbeyde, offe die my doorden Compas
conde becraghtigen buyten den regten streeke
int gesegde Leggent ingearbeyt te hebben,
niet anders wenschende als dat hy in presentie
van Zyn Ed. en Zyn Ed. gemaghtighde offe
gecommitteerde, als meede in presentie van
my, eenige teenen vant doove gestreecte weerde
uytklappen, en voor syn Ed. int openbaar
vertoonen, offe ons doorden Compas vertoonen
off aenwysen dat wy buyten den regten Streeke
int Leggende vanden gancke geweeken syn, want
een openbaare vertooninge liegt niet, en can
men sigh daar op verlaaten, integendeel ——
soomen sulke boosewichten eenigh gehoor geeft
en geloove verleent, sonder een openbaare
proeve van haarder aenbrengens te sien offte
nemen, can men dickwils sommigh eerlycke
man in boosen naam, haet en nydt, by syn
gebiedende opperhooftden (sonder eens den oorspronk
te weeten) gebraght werden, en is doorde waerde
Luyden voor oude tyden, niet sonder reeden
voor goet bevonden, datmen de Luyden const
aengaande, en sonderlyck die daar toe gequalificeert
syn, geloove meriteert, want anders is het
beter in plaats van Commando te voeren een schaaps
off beeste harder dan een rapporteur te weesen
== die vrage

Die vraage soude weesen, wien van beyden, myn off den Contra Rapporte brenger door Syn E.s geloove soude gemeriteert werden, ist niet soo, dat Syn E. in dubio staan wierde, smits wy beyde niet accordeerende rapporteren; de dubiedigheyt dan can niet anders als door een van ons beyde gedifferent, offe ondersheyden werde. Ick myns deels belangende ben niet alleene pligts wegen schuldigh de waare beschapenth.s soo als Sy.e tyt tot tyt presenteren te rapporteren aen degeene die boven my gestelt is, maar moet mede aenwysinge doen, en reeden geven van tgeene ick rapportere, als ick hiermede blyft presentere mynen dienst om in Syn E.s presentie te toonen, vant geene icke gerapporteert hebbe en nogh rapportere geloeft Syn E. dat den andere mede betoont van t'geene hy gerapporteert heeft, soo sal Syn E. sigh seeckerlyck te schaaten hebben, en bevinden wie van beyde geloove meriteert en uyt alle dubio bevrydet syn

Op den 2.e poinct

Int langende vant gebergte te arbeyden, was het voor al en al eerder het schryven heeft noyt raatsaam, smits heerlyck de aaders luyt Z.e wetelyck koers houdende sigh geensints naart songende tot den Novembr en decemb A.o 1679 hebben begeven

tweedens is het langende veel harder om te bearbeyden als sleefs degangh, offe den coures daarde mindradelen aders staychen, sondealing alsmen met simpele bergh yseers oort se wyte sal moeten arbeyden

Derdens soude het beclaeghlyck, en voor Godt en de Werelt niet te verantwoorden syn geweest by aldien men die aader soudelyck by continuatie niet naar behooren volgens haar couris gevolght hadde, ter contrarie int harde songende daar voor dien tyt (als booven geseght) nogh niet bemerckt is

Dat de Aders

Dat de Aders naar t hangende soo schielyck als sy jonghst gedaan hebben, eenen geheelen streck verschil, souden koers neemen, en men met het avans tot dato om grooter hardighz. wille nogh niet de helft soo veel (als men reets met volgh des reghten Z.Z.t Wts. Lyeren koers gedaan heeft,) ingeavanceert soude hebben —

= Vieradens is het nimmeer natuyrlyk, en wel verantwoordelyck, datmen de harde wake soo veel als 't mogelyck is, soo int hangende als int leggende voorby gaat, mits datmen oghter niet vanden gangh wyckt, onder insichte men altyt van beyde kanten soo het vereyst sulke vacken gevoeghelyk springen kan laaten —

= Ten vyffden hebbe ick my beeedert dien tyt als ick de berghwercken gefrequenteert hebbe onderwyse off instrueeren laten, dat ick geensints van Arts Aaders die ½ marck ten minste pr. Cento rendeeren, soude affwycken, maar wel geduurd. blyve met yver de selve te volgen, onder opsighten men niet weet, wat sigh slegts op den gangh, en kleyne mineraalse ooghies, voort arbeydende, te meer by vervolgh van Aders kan openbaaren —

= Ten sesten, is syn Edo. gedurende den tyt sulcx sitz ort begonnen is uyt de rapporten immers genoeghsaem verwittight, dat dien aader naar Zuyt Z.t Wts. ordinary boven de 2, 3, 4, 5 a 6 marcken goud en silver pr. Cento — gerendeert hebben, en wy niet tegenstaende de Aders somwylen aff en aengenoomen, ogter een goede, jae gelyck het by eenige rapporten blycken kan, somwylen een heele maantse quantiteyt uyt gedaghte aader vergaadert hebbe, souden men van sulke aders affwycken, en arbeyden int harde gesteente daar geen Aaders syn —

= Dat ick my 't seuvenste in boven gedaghte rapporten vanden Novembr. en Decembr. Ao. passato = op Collegiale

Ed.e Collegiale resolutie gerefereert hebbe
is om geene andere insighten, als om beroerde
Consideratie wille geschiet, want schoon de
dreuis gaten te myden, en de Zuytlyke ader
te vervolgen, alsmede de harde wacke voorby
te passeeren, een geheele streeck omgeleeght is,
is eghter seer Considerabel en raatsaam, datmen
het Zuyt Z.t W. strekondt int geheel niet staken
laat, reeden somwyle nogh eenige minerales
ooghies die nogh wel waardigh syn om te vervolgen
sullen weesen, en by vervolg van dien yets
beters geondeckt, ofte geopenbaart connen
werden ——— En segge hadde slechts
den Arts aader by Continuatie gebleven, ofte
sigh eenighsints verbetert, ick soude my —
de waaters, diemen (dogh sonder reeden) voor
geeft, uyt frequentatie deses oorts ontstaan
te syn (waer van ick verder op syn plaats
gedencke te spreecken), niet willen gebruycken
laaten, want soo sigh de Arts Ader verbetert
hadde, ick geloove niet dat syn E.d met de andere
van gevoelen soude weesen, dat wy waaters
wille van dien oordt hadden afgestaan —
en dies willen int hangende haddemoeten Coers
neemen, seeckerlyck neen, reeden, tot den
eynde syn de hant pompen, de swingel pompen,
de schyff pompen, en soo het water sigh meerder
vertoont, als sulcke gesegde driederleye
soorten pompen connen scheppen, connen de
Machines (ofte water Consten die met paarden
ofte water om gedreven werden, expuyden —
Godt sy gelooft dat wy tot noghtoe geene van
alle benoodight hebben, want men in drooge
tyden, en tegenwoordigh binnen een geheel
Etmaal boven de 30. ten hooghste 40 water
tonnen vol waters niet behoeft uyt te hoosen,
soowel het in regentyden, gelyck het in duytse
lantsche mine meede doet, vermeerdert en
toeneempt, en weetent d'inpatriase participanten
welckers myne int' voor jaar dat is inde lente
vol waters staan —

= niemant

Niemant anders dan den grooten Godt toe te
schryven, dadmen ter contrarie hier te lande
den avans der ertsen wil beschuldigen, 't is
waar het is des avances der ertsen, maar
ymant die eygen wil moet sigh getroosten
alle tegenspoeden goet off quaat die hem
voorcomen uyt te staan, en te dulden
wy willen wy arbeyden inden Bergh
off onder den Bergen avanceeren, moeten
ons mede getroosten, wat ons van den
Almogende Godt, en de nature goet off quaat
gegunnet sal werden uyt te staan, want
wiste wy dat ons yets quaats soude over
comen, wie soude soo onbesonnen en
lichtvaardigh wesen, en begeven sigh in
pericul

Op den 3e Poinct

De maant als weeckenlyckxe rapporten geduyrende
den tyt het Z.t Z.t W.tn opsigt begonnen is
luyden van tyt tot tyt dat d'Erts, ofte
mineralen sigh somwylen verbetert, en
dickwils versmindert hebben, en syn nogh
eenige minderaelse overblyffselen van arts
aderen die syn Ed. tallen uyt gesteent
comen werden, te beoogen
en hadde ten tweeden de Z.t Z.t W.tn Arts
aders somwylen niet gedaan, wy souden
uyt het neerersincken dickwils veel
geringe quantiteyt bevinden en maandt
vergadert hebben

Op den 4e Poinct

Het leggende van die gangh hebben wy op
die plaats noyt beproeft, behalve dat wy
ind'eerste streecken die bouden ons dooft is

Voor 4 Jaaren met een dwars inslagh eenige Sachte gesteente bevonden hebben, en wy deese gestalteniss tegenwoordigh met den W.t N.t W.t dwars inslagh int Leggende beter hebben bewittight sullen werden

Op Den 5.e Poinct

De Minerale Ertz hebben naar t' hangende voorden tyt Octob, novemb, december Ao. 1679 noyt geen vaste streek gehadt, doe wel sich somwyle eenige dogies off aderties schynden te extenderen, syn ejter haest verdweenen, dierwylen met het Los springen alleenigh vervolght, maar de Steele aderen die wy binnen deesen tyt gehadt hebben syn op den streek Z.t Z.t West (dat is int midden des ganghs gevonden, en uyt gearbeyt /, wanneer naar t' sedert bemercken dat de naast hangent int Zuyden strykende aderen, tot nogh toe vervolght syn geworden

Op Den 6.e Poinct

Dight int hangende van dien gangh is een seer voornaemsteigh gesteente volgens het oogh merk des O: Z.t Oostelyckeren dwars inslagh bevonden, met welcken inslagh wy immers aent regte doorie hangende bevonden hebben, hoe een witte molme, ofte Letten die ter hooghte een ½ vinger breet is, den gangh vant hangende Separeert, ofte Schydet, en dat is het hangende des ganghs, daar blyckt het regte doorie gesteente, gelyck inden W.t N.t Westelycke dwars inslagh mede blycken sal moeten, naardien den gangh die 3½ vadem breet is, tusschen hanghendt en Leggent doorgebroocken sal werden

Op den 7.e pt

Den 7.de poinct

Het voort werckon onser loens is wisselyck
een oorsaak geweest dat wy de waterachtige
drens gaten genaadert hebben, want hadden
die hitgoudt noyt begonnen geweest, souden
wy op die plaats geen soo groote noodt
gelyckmen voorgeeft, twelck dogh natuyr-
lycke waateren syn geladt hebben, ick soude
geerne ymant gesien hebben die ons van te
vooren hadde geprognostiqt. dat wy op differen.^te
sonderlycke regens tyden met geene groote
waatervloeden sullen overvallen werden,
Js voor 4, 5, 6 a 7 Jaaren doen het Z.^d Z.^t W.^ten
hitgoudt nogh noyt begonnen was, den schagt
niet sonder tweemalen vol waters geloopen,
dat wy ter nauwer noot konden uytlossen
als sulcx, en ick genootsaakt was, sulk
water met persones (offte waatertonnen
jnplaats van bergh emmers te laaten
oplossen, men soude vraagen, waar is dat
waater van daan gecomen, men conde niet
seekerlycker dat den natuyrgelyck soo mighe
was dan ~~dat~~ die doorte geduadige regen
practiseeren, als dat die door t' aartryck
en de scheuren, en affscheydinge come
te penetreeren, en alsoo de quantityt
vergaderen, heedendaaghs syn wy voor
sulcke waatervloeden geensints bevrydt,
hoeveel mynen souden int patria ~~[illegible]~~ gevonden
byaldien men het waater scheurde offte
myden wilde, onbearbeydt blyven
en wat voor schaaden en rykdommen soude
onbekent en noyt geopenbaart werden, sommige
geene hitgoorten, stollens off schagten
onder vreese van met waater overvallen
te werden, begonnen, offte is'er wel eene myne
te vinden die van water bevrydet is, bevoorens
zy met een stolle onderbouwt werdt

Ich Segh

Ick seyge vande geene die geen steyle off overhangende affdakingh hebben ——
Boven dien is door de geheele werelt daar mynen off myns gelycken syn, bekent dat waer eenige oude Wercken of Laats syn, die selve terstonts vol waters loopt, en die geen die naar of Loop van sekere tyt met een stolle offe Sitgadt onder de selve Compt te wercken, met het waeter overvallen wert, gelycknen so beyde Exempelen Conde by brengen, wanneer het om Corte wille nigt agter gelaten wierde ——
Wie is met experientie soo of maart die ons Conde seggen, waar van sulcken waeter syn oorsprongh heeft, off het uyt de oude Malleysze wercken ofte inde scheuren onder d'aarde is doordringende, en hoemeenighte waeter quellen worden inde aarde gevonden, waar van men haaren oorsprongh egter niet weeten kan —— het alsoo considererende temeer om dat noyt int leggende buytens den gangh gearbeyt is, staat geene onkunde, maar wel godes providentie toe geschreven te werden ——

Op den 8.e point

Voor d'invloeyinge van t'waeter syn wy int hangende als soo weynige als int Leggende bevrydet, gemerckt soo sigh de dreuns ofte Schuurgaten naar het hangende wilde ver= strecken, soude sulck waeter soo wel uyt het hangent als uyt het Leggent, jae midden inden gangh geloopen comen, en wie kan ons of beeckeren dat wy in het hanghent voor dreuns ofte Schuurgaten of waeter vloeden bevrydet zyn ——

op den 9.e p.t

Den 9.e point

Hoewel wy inde maent may A°. passado gelyk het by het rapport blycken kan, eenige waterin die binnen ons hooft ingedroopen hebben Conden beoogen, was echter omde Continuatie als vermeederinghe des ZZ.e W.t Aats aadre welle geensints raatsaem sulck hetgeene te plaatsen, en naar tangende daartoe ter tyt nogh geen Aats Ader int' vertelde hangende was nogh beoogt ik, te keeren, temeer het doove Leggent op die plaatze nogh noyt gesien, veelmin verthoont wierde dat meer is tot nogh toe van niemant vertoont Can werden ——

den 10.e point

geene de minste inde Wint slaginge nogh obstinate begeerte, en dreigementen van slaven syn noyt geschiet, vermits geen van bergh wercker's nogh int Leggent nochte int hanghent gearbeyt hebben, hebbende alleen beurt om beurt het opsigt vande Jongens om die selve t'onderwysen gehadt, en soo eggter eenige dreigementen (hoewel het niet is) egter geschiet waren, soo mosten die goede liddens Considereren, dat ick het uyt eigen Authoriteyt mede niet gedaan soude hebben, vermits ick de mynewercken soo lange Ick hebbe naar mynne beste kennisse voort te stuiren, en daar aff soo als Ed. van tyt tot tyt gerequireert rapport te doen schuldigh ben, niets dest'emin gehouden ben yder syn fonctie te vermaenen, niet my naar hadt. ... te reguleren, sy ondertussen syn schuldigh te doen t'geene tot dienst der E.e Comp.e vereyst, en van myn als haar gestelde Meester, tot dat myn dienst gequiteert sal wesen, te doen Aenbevoolen werdt ——

= Want

Want soo den meester een dicipel was, die geen gesagh hadde, wat Studies offe wat werken wilde op het hadde te volgen, en wie wilde meester over een partye roekloose discipels weesen, waarlyck geen eerlievende persoon soude deeruen onderneemen, want by aldien eenige verantwoordinge te doen te lyckst werde; soo werden gemeenelyck de meesters en niet de discipels daar over aengesprooken,

Den 11.de poinct

Den Berghwercker hans Kemde heeft noyt op dien plaats gearbeyt, dies myn ook niet voor en staat, wanneer ick hem met boor yser naar 't Lichaam gegoyt soude hebben, en off het soo al was, soude dan den gedachten hans Reemer dan niet gehouden syn Commando te pareeren, vermits ick uyt booven gedachte insighten sulck W.t Z.t Wettelycke Ritordt, temeer om UL.em resolutie en ordre (die inden maant Aug.o A.o 1677. besloten is geweest, naar te comen gehouden was te Continuëren, offe soude hem geoorloft syn hier en dagh naer syn goetduncken en Imaginatie, daar hy, en niet ick, wilde, te moogen arbeyden gans en seeckerlyck neen, ten waare ick myn dienst bevoorens gequiteert hadde, en niemant schuldigh was daar aff reeden offe verantwoordinge te doen, dorff hy sigh deesen noch beroemen, soo gelieft syn E.e te oordelen off hy dan geen straffe verdient heeft ——

Den 12.de poinct

Het can met geen rapporten blycken dat wy van dien tyt aff steets by dagh en nacht 21 stuix slaven om de myne droogh te houden hebben moeten gebruycken, maar wel in eenige rapporten rest verhandelt dat wanneer wy met de regenwateren overvallen syn geweest wy gehouden waaren het selve uyt te laaten hoosen, gelyck voor 3.4.5 a 6 jaaren ——

Doen sulcx sitgerdt nogh niet eens begonnen was, mede geseydt, en reets op den 7e point geseght is, inde jegenwoordige drooge tyden en ordenaris worden binnen tgeselle etmael niet boven de 30 tonnen waters uyt de myne getrocken, is dat de myne ter nauwer nooth droogh te houden, en soo wy met soo een water vloet gelyck het dickwils gebeuren kan, ouerkompret werden, connen wy dan den regen ende den toeloop der Wateren die onder d'aarde verborgen syn vooren al door der benedensten Stolle onder de wercken compt, beletten, om sulcx te remedieren is immers den gedachte benedensten Stolle voor eenige jaaren begonnen wat daar sijne houde d'obstinaatheit connen blyken

13e point

Doen de mineraale beter van estime en meerder in quantiteyt waaren, hebben wy veydlycke meerder schooten aen de solie springen laten daar ter contrarie sigh d'Arts ... ... minder dat ... verspreydet hebben, syn wy dese niet benoodight, reeden, schooten sonder voordeel spangent claten, is eerstelycke om de periculs wille der lieden ... inde braut steeken niet geraaden, ten tweede gaat tot yder schot $\frac{3}{4}$ " jae ook wel ... Cruyt, min off meer ... Loon, ten derde worden om yder gate te booren 2 stuck jong ... Eyst, ten 4e ... ... gaarde ... ... te veel staal en yser wegh, soo wel wy soo wy op ... Aertdes offte ooghen booren wilde plaats genoegh hadden, om alle schachten 20 a 30 schooten booren te laaten, dus ... Syn E. als wy met yser, staal en kruyt wel ... sien sullen ... een proûüe todoen, en laate de geheele breete des ganghs vant Leggent tot aent hanghende wegh schieten en eenige maanden langh continueeren soo sal syn E. daar uyt best connen oordeelen

= off het

Het geraaden is op soo verspreyde aaderen veel schooten te doen ——

Op den 14.de point

D'oorsaak datter altans soo een geringe quantiteyt ertz uyt de myne geprospereert wert, is eerstelyck den grooten Godt alleen toe te schryven, want als 't hem gelieft te zegenen soo syn wy schuldigh hem daar voor te dancken, insgelycx verpligt de selve naar vermogen uyt te haalen, en naar beste konnisse naar te speuren, want syn Ed:e gelieft my schriftel: te geloven, dat soo yets indien ganck verborgen is, ik de Const geleert hebbe het selve naar te speuren en uyt te haalen, —
ten tweede is dit de oorsaak, dat de mineralen tegenwoordigh verminderen en verspreyt syn, want het spreekwoort seyt daar weynigh is, can men weynigh uyt haalen, moeten alsoo niet tegenstaande de waaraghtige kenteekenen die ons de nature inden gangh voor wett, Echter met een ijverigh gebedt tot Godt om ons synen zegen te verleenen uyt storten, hem die alleenigh de bergen en ryke Principiis gemaakt heeft —
smeekende vertrouwen in hoope deselve door 't gebet en gedurigh arbeyt, soo — schielyck als sy verspreyt syn, geconjungt en nogh wel beter verteont komen werden,
ten derde moet men ook weeten dat het in ons vermogen niet staat mineralen te maken, en het is ons mede onbekent waar, op wat hooghte, in welcke diepte aen welcke zyde, en op welcke plaatse goede mineralen in d'aarde verborgen syn want niet tegenstaande men genoegsame remerckinge, verscheyde apparentie ——

= en veele

En veele voorteekenen die uyt een Naatuyrelyk heercomen ontspruyten en met een goet gevoelen, soo wel van onder als boven de aarde obsserveren en oordeelen, als mede het quaat van t'goede differ.n kan, soo is men echter in alle dingen niet bequaem om regelregt te prognosticeren hier en daar syn deeze en soodanige eyghendommen bestaende in sulke quantiteyt. behoorden etc. en moet een bergheer, wanneer de Nature met het gevoelen over een comt, sigh alleenlyck en principael op Godt, op goede natuyrlycke voorteekenen, goede loope, vroome ende getrouwe arbeyders, en eyndelyck op goede wel bequame beampten (off officiers) plaatsen, sigh alleenigh getroostende t'geene Godt van den gever alles goets gegonnet sal werden, comt het dan, soewel t'selde beurt, somwyls temis lucken, soo is den bergh Heer, zyne beampten en arbeyders (by aldien sy het hare dat behoorlyk pligtwaard, daer by gedaan hebben) t'eendmaal geexcuseert —

Op den 15.e point —

Ende Successive myne rapporten is deregte oorsake des waaters noyt gedissimuleert maar ter tyt wanneer de toevloeyinge presseerde van tyt tot tyt bekent gemaakt / als by eenige rapporten genoechsaemlyck blycken kan —

A.o 1675 van den 19 tot 26 octob. is het neder sincken vol waaters geloopen —

A.o 1676. van den 13.e xemb. a.o 1675. tot 4.e January a.o 1676 is der schaght haeff vol waters geloopen, dat het binnen 13 dagen niet uyt geroost conde werden.

A.o 1676. van den 29 maart tot 5 ap.le is door groote regen des donderdaaghs nacht den schaght haeff vol waters geloopen dewelke voorden 10 d.o niet uyt geloost conde werden —

D.o van den 8 tot 16 Aug.ty des donderdaghs achter middagh is den schaght tot aende planken ond.o twindaas vol W.tr geloopen —

= D.to van den

D.to vanden 8 tot den 16 nouemb.r Des sondaghs auonts is een groote quantiteyt waaters inde spelonck geloopen
D.to Des maants April
D.to des maants aug.ty
A.o 1677 vanden eersten tot 8 Jannuary
D.to vanden eersten tot 8 maart
D.to vanden 8.e tot den 16 Ditto Conde de Jongens waaters wille niet neder sinken met arbeyden
A.o 1678 vanden eersten tot den 8 nouemb.r is het needersinken door een regen dies 4 daagen lang Continueerde heel vol waaters geloopen
D.to vanden 8 tot den 16 d.to jns gelycxe en hadden haest ½ leegen geweest hadden wy geen groote waater toeval gehadt
A.o 1679 vanden eersten tot den 8 may quam van bouen op ons hooft, als reght voor uyt een spanty waater, en
D.to vanden 8 tot den 16 d.o d.o het waater dat op die plaats door penetreert, neempt somwyle harde en dan weder cleyne toeloop, en comen de reeds van opinie en gevoelen inden rapp.t des maants may A.o 1679 tot naar gesien werden
A.o 1679 vanden 24.e tot den ult.o Juny, hebben wy voorden W.t Z.t Westelycke Zitg ordt den 8.e derselue eendraus gaten, waaruyt een groote meenighte Wat.r quam outmoetet, ende reeden vervolgens gelyck inde maandelyx rapport het geuoelen en opinie van my, waar uyt het ontstaan is, breeder te beoogen is
D.to vanden 1.e tot den 8 July is om dat wy gedaght en de waaters af te tappen int sitg ordt, niet veel gearbeyt, ende reeden waaron

D.to vanden 8.e tot

d[to], vanden 8[e]: tot den 16[e] Zyndewaters &c
mede aengeroert, als mede int maendels.
rapport

Men besie de Rapporten vanden maant
July Ao 1679

vanden 8[e]: tot den 16 Augsty
vanden 16[e] tot den 24[e] d[to]
vanden 24[e]. tot den ult[mo] ent maendels Rapport
vanden 8[e]: tot 16 7bre
vanden 16 tot 24[e]: d[to]
Het maendelyx rapport des selve maants
Vanden eersten tot den 8[e] Novembr
dat is inden eerste, is een proppe uyt gesprongen, ende den 5 d[to] het steen by het windaas ingevallen, twelke groote waters veroorsaakt heeft,
vanden 8[e]: tot den 16 Novemb[r] een ander dreus gadt ontmoetet
Des Maants Novmber
vanden 16[e]: tot den 24[e]: xemb[r] is int needersincken een geheele weeke niet gearbeyt, reeden Etc
vanden 24[e]: tot ult[mo] ditto
des maants December maar 10 daagen int needer sinken gearbeyt om verdere reeden, uyt welke voorsz[en] oorsake en rapport[en] genoechsaemlyck blyken kan, datter altoos geene de minste dissimulatie vant gepasseerde gepleeght, maar wel bekent gemaakt is

Den 16[e]. Poinct

De twee dwars inslagen zyn alleenigh en principaal begonnen, om den gangh door te breeken, en desselven breedte te ondersoeken, alsoo met sulcke dwars inslaagen alle de cleyne en groote aders (die hier en daar, het zy int hangende ofte int leggende inoghte schuylen

als mede

= Alsmeede die Aaders die rontom de Aarde Clippen loopen, en vande Aarde wacker inde wyde gangh heen en weder geschavielt moghte wesen, geopenbaart en ontdekt moghten werden, waar onder den geene die naar Leggende W.t N.t W.t introgde gestrente dat 6 loot p.r Cento rendeert, en sigh indiep te p.rbeeteren kan de principaelste is ——

Ad den 17.e point

De stolle achter des Smiths winckel die volg.s Syn E.dts getrockene resolutie inden Jaare 1679. den 13 octob begonnen, en om insigste dat den invaart gemackelycker, en de mineraele daar uyt op de pleyn voor t Schoyt huys dat op die plaats sal comen bestaan, sal werden gebracht, en aldaar voor ons oogen comen gesplyde werden, ingearbeyt is belangende, heeft hoewel int eerste om de waaters wille gelyck inde selve rapporten te sien is, en aengeweesen, niet veel, echter gedüyrige voort'gangh gehadt, tot dat ich p.r leede inden maandt January met Lammighe.t aen myn voeten gequelt was, de steygers eenige swarigheyt maakten, dogh sonder reeden te connen geven, gesien Syn E.dts gerapport hebben, het welcke dogh buytens myn weetenis was, van groot perieul der myne te weesen, sulcken instaghte continueren laaten, ich echter het selve hoewel ich gewenscht hadde, van weege gedachte Lammighe.t in persoon niet hebbe beoogen comen, tot dat ich binnen eenige daagen naar Zyn E.dts p.rtrek, dogh noghe met groote moeyte, en swackheyt mynder voeten sulcx in oogen schyn genoomen, geen de minste perieulen konde beoogen, ende wel geresolveert hebbe de gesplyde ordre naar te comen, zynen gedüyrigen voort'ganck te laate continueren —

= en syn dit

En syn dit volgens hiertevoren missiven
de groote periculen en swarigheeden die
degeseyde steygers gehad hebben, ende
inde berghordre vant 9.e point expres
geordineert blyft datter aendien ingangh
een deur gemaakt, en telkens gesloten
int egeendeel niet anders sal mogen open
gaan, als wanneer degeene die inde myne
syn, haaren tyt aldaar sullen uyt gearb.t
hebben, en andere daar in moeten gaan,
t'welck als dan op die tydens meede
specteren sal, te weeten, dies niet tegen
staande, dit is echter sulck werck volg.t
ordre sonder de minste gevaar volkomentl.
voltrocken, enden inganck met 2 Ladders
waar op men uyt en in, met veel ligter
moeyte, conform de andere aff en op climmen
kan, passen, De deur en het affkleet
huysken, alsmede het schryde huys, daar
de schryt banck onder geplaatst sal werden,
gelyck de bergh ordre luydet, staat p.to
d'eerste occasie (alsoo reets een bequame
pleyn daar toe gemaakt is) voltoyt te
werden

Aen den 18.e point

Welcke stolle geen siuts te diep int geberghte
gelyck het dagelycx aen dit werck kan
blijcken, maar wel tot aen twintgadt ende
soo verre het selver heeft ingearbeyt is,
en soude een sotte belacchelycke, alsmede
een periculeuse dubbelden arbeyt syn gew.ts
soo men der dito en bevoorens men aen twint
gadt ingeslagen hadde neder te sincken
begonnen hadt, dan soude het wegens de
wydingh des neeedersinkens, en het wint
gadt yets periculeus syn geworden, waar
toe ick selffs niet geresolveert soude hebben

alsoo ick

Alsoo ick om buyten perikul te weesen en andere insighte observeerende niet nedersinken, maar het gesyde wint gatt wat wyder, en tot sulcken uyt h. gewaert bequaem maken wilde, diswelle in syn Ed.ts presentie sulcx dat voorgedragen hebbe ——

Ad den 19.e poinct

Den Berghwercker hans Remer is van my noyt tot opper steyger gequalificeert, maar syn Ed.ts is sonder twyffel seer wel bewust dat voor 2 Jaaren Corn.s Gerrit van S.t Martensdyck, en Jan Belfraed, beyde berghwerckers, die gelyck als onder steyg.rs om de Jongens aen te wysen ende de schooten die in dix schigt gedaan werde sprin[g]en te Laaten gestelt waaren, gestrocken syn dies sunmers ten diensten van d'E. Compagny om die plaatzen te becleeden ende het werk onder opsight van een Europiaen in elcken schight te bevorderen, andere ingeseghde plaatze te stellen besigt hebbe, waar onder den geseghde hans Reemer ende Michiel Gunter niet als opper steygers maar wel als opsienders die de schooten moeten aenwysen, en te gelyck springen Laaten, onder Reserve dat sy dan met haar drie stucx waaren, gesteelt syn en daar by gecontinueert hebben ——

Ad den 20.e poinct

Dat ick den gedaghten hans Reemer met eenige Rottang slaagen gegroet hebbe, soo gelieft syn Ed.ts te weeten dat het niet om die reedens welle (gelyck hy voorgegeven heeft, en in den 20.e poinct voorgestelt, geschiet is, maar t'is geschiet vermits eenige vande Jongens quaamen claagen dat zy de schooten

= die zy geboort

Die sy geboort hebben uyt ordre van Hans Reinders
mosten inden brandt steeken, sigh uyt vreese
van eens een ongeluck te krygen beklaagden,
temeer sy liedens (dogh het scheen niet sonder
reeden) voorgaven, dat sy met het buspoeder
nidt wisten om te gaan, egter uyt de
geschiedenisse die sy aen gedagte Coendert
gerritsz, die onlanghs van tevooren met een
Stuck prop in zyne bil was geschooten,
en uyt dessen operatie der harde steenen
konden affnemen, off het selve te schouwen,
wanneer dan om ongeluck te schuyden, te
meer om dat het Hans Reinders syn functie
was, de schooten (gelyck de andere opsienders
doen mosten springen te laten, ouden sulx
hem nidt alleen berispt, maar ooek ernstigh
gerecommandeert hebben, dat hy de schooten
die in syn schagt sullen geboort werden
sal springen laaten, twelck den gedagten
Hans Reinders nidt wel ter ooren geklonken,
met obstinaatheyt en een toornige modt
begonden te seggen dat hy dan liever arbeyden
wilde, en dat wanneer hy gelyck de jongens
een gadt uytgeboort sal hebben, hy dan buyten
pericul sal wesen, en dat men hier int lant
meerder de slaaven als de Europianen bergh
werckers ontsiet, waarop ick hem diende
dat de slaaven geen gagie noghte so groote
kostgelt gelyck d'Europianen winnen,
temeer wy tot deen insight en om de schooten
aen te wysen, die selve springen te laaten,
en de jongens t'ynstrueren, en nidt om
selffs neffens de jongens t'arbeyden
Europianen berghluyden benoodight hebben,
Den gedagte Hans Reinders niet hun met
een losse mont die hy gebruyckte uytvaren,
seyde wie hem daartoe dwingen wilde, om
de schooten wegh te doen, en sigh in pericul
te begeven, en so ick de schooten wil wegh
gedaan hebben, sal ick sulx selffs doen,

Vermits

Dewijl sich grooter gagie als hy winnet en hy hadt den duyvel daar van, wanneer hy syn hiel met arbeyden hadde gepast, doen antwoorde ick hem datter goede kans was om hem te dwingen, smits hy geobligeert is naar myn Commando te luysteren, hy diende daarop dat hy het eens sien wilde, en gingh wegh; deselve avont syn beurt synde om aen te vaarden, de jongens als opsiender in syn sigicht aen te wysen, en de geboorde gaten springen te laaten, ginck hy inde Boudwine stolle sonder de jongens aen te wysen en de gaaten springen te laaten, voor het oudt laaghst de Mallaytze wercken arbeyden, den Mandoor des morgens by myn geweest synde rapporteerde datter 2 schooten om dat hy te sterk geboort waaren, niet gebrooken waaren; Ick den gedaghte mandoor vragende, waarom dat zy die tel sterck hebben boren laaten, Den mandoor die daarop diende den hans Reimer in die leede nacht niet present was maar op den Boudwine stolle gebleven is, en voor den oordt gearbeyt heeft, sigh excuserende seyde dat hy op een andermaal de schooten niet meer soo sterck sal boren laaten, doen ick dan hoorden den dikgedaghte hans Reimer in plaats vande jongens aen te wysen inden Boudwine stolle gearbeyt hadt, Liet ick hem terstont roepen, en vraaghde hem waarom hy de schooten niet heeft springen laaten, off wie hem gecommandeert heeft inde boudwine stolle t'arbeyden, hy onder tusschen seyde ick wil geene schooten wegh doen, en wil veel liever arbeyden als met de honden, verstaande de jongens, die meen meerder als ons estiment gebruykt syn, doen greep ick naar de Rottangh en seyde, soo sult gy dan ook weeten dat gy Commando sparen moet, en gaff hem eenige slaagen, hem achter des smits winkel om ruysten te maacken employeerende

= Sochan

soo kan dan die Losse vogel voorgeven, dat ick hem om dat hy int dangende [illegible] gearbeyt hebbe geslaagen, en ick wil om de waarheyt blyft te geven Syn Ed.le alleenigh vraagen, Zyn niet alleen de waters vloeden uyt de dadusgaten des ganghs inde maent novembe Ao 1679. gelyck de Rapporten luyden ontstaen, doen de Europiaenen Berghluyd waar onder Opperstyger reets hierwaars en hy heeft inde jaare 1678. inden maandt xemb.r slaagen gecreegen, hoe soude hy dan (om dat hy voorgaff dat het ongeraade en tegens den dienst vande Compe was om langer int leghent te arbeyden etc. slaagen gecregen hebben, doen men immers nogh van geen druysgaten, offe eenige water vloeden behalve de ordinaris en geen perick. heeft geweeten, en hoe sande hy syn opper steygers dienst gequiteert hebben, wanneer hy noyt tot Opperstyger bequaam gemaakt is, maar het schynt dat degeene die regtvaardigh Commanderen wil inde[illegible] tyden, met het harnasch moet gewapent weesen, om alle schooten en steeken tegen te staan, anders raakt hy onder de voet, sonder dat hy sigh eens [illegible], [illegible] van alle kanten op hem gelodert blyft, hetter gedult hoope ick werde ons [illegible] Eyndelyck triumpheren

Dit is dan Ed. Wel Achtb. Heer t'geene ick op Syn Ed.le stucke [illegible] Interogative Poincten met needrige onderdanigheyt schuldigh was te antwoorden, soo cort als immers mogelycke is ten papier gestelt, onder [illegible] vrouwen nogh verder in uwe goede gonste [illegible] geneegen treeden te Continueren, die jck altoos ben en blyve, Zyn Ed.le Wel Achtbaare

In Sillidaas Tambang Gn.
9 myn 26.e may 1680

onder tont
Gansch needrige D.
dienst plighte dien.r
was geteekent
Johan degraaff Ondergr [illegible]

Ick ondergez. Hans Weydeman berghwerker
en provisioneel onderlebygger in dienst der
E. Comp.e verclaare en certificeere mits desen
dat ick ongevaer 18 maenden geleeden des middags
tusschen 6 a 7 uyren, met den mandoor bij de
Luytenant en Berghm.r Johan de graaff geweest
ben, hem rapporteerende dat den Hans Reimer
die doen mede als p.r onderlebygger (ofte op
siender gestelt was) des nachts te voren
inde bovenste stolle (sonder de jongens aen
te wysen, ende schooten, gelyck het hem toe
quam) springen te laaten, gearbeyt heeft
Dies den Lieutenant den gedagte Hans Reimer
terstont heeft laaten roepen, hem vraagende
wie hem belast heeft voor dien nacht inder bovenste
stolle t'arbeyden, waar op gedagte Hans
Reemer antwoorde, sulcx uyt eyge authoriteyt
(vermits hy liever arbeyden wilde) gedaan
te hebben, waar op hem naar veele andere
twist reedenen die doen gepasseert waaren, den
Lieutenant diende en seyde soo sult ghy
dan oock weeten, dat ghy commando pareren
moet, met een naerde Rottang grypende,
gaff hem eenige slaagen, en stelde hem
achter des smits winckel om ruymte te maken,
waarmede eyndigende verclaare ick in presentie van
dese ondergez. gecommitteerdens sulcx
te wesen de oprechte sincere waarheyt, met
presentatie des noots, en daartoe versogt
synde, sulcx naarder met eeden te bevesti-
tigen ——

Was geteyckent
Dit is de + merck van
Hans Seydeman —
Pieter Roman
Secretaris

In marge stont. —
Inde Sillidaase gout myn
Den 28 may A.o 1680
= Onderteyckent, ons present
Sipken tiersen
Michiel Gerritsen
Philip van Biesbroeck

= Rapporten

Rapporten van de geswoorne aengaende de Aambangse myne wat in d'eerste invaart van daar observeert is, wesende den 22.en Juny A.o 1680

1.e Soo als ick ondergeschr. ingevaaren ben, hebbe ick op de dagh stolle bevonden, dat Lieutenant de graaff hes orters, off dwars slagen naar het Malt.stro werk in hangende heeft dryven laaten, welck ick voor onnoodigh oordeele te weesen, naardemael l.t de graaff met de eerste dwars inslagh int oude Maleyer werck, waerinne geen apparentie iets te becomen, waarmede de E.e Comp.e weynigh voordeel heeft connen behaelen

2 is by d.o dach schacht wesende het bouwerk een tamelyk faut begaan, uyt oorsaake, dat de schue ongeveer een berghsman lachter te wyt is, int leggende, aengeleyt, waarop hooghnoodigh waar geweest, dat lieutenant Degraaff met de schacht hem hadde naar het hangende gewent, naardemaal alle aderen naar het hangende streyken

3 wort ooch inde groven, by 24 laghteren diep, een selffs schaadelyke saak bevonden, dewelke een geheel ruyne, wegens de veele waateren die int leggende door het doorbreken syn veroorsaakt, die door aen angeven van Lieutenant de Graaff int werke is gestelt, en heeft sigh een lachter wydt van de Ertz ader int leggende gewent, waardoor de wateren syn voort gecomen

4 kan derhalve int diepste, wesende int onderafsinken, niet affgediept werden, twelck dogh hooghnoodigh, nademaal de wateren uyt het leggende te starke daar naa toe vloeyen

5 Hebbe ick bevonden int diepste een witte spaat, de welcke sigh aen laat sien een ½ laghter breet met goede Ertz, welcke ooch int hangende met magt sigh vertoont

6 Hebbe ick mede inde groeve, voorden hoogen oordt een ryckhaltige Ert bevonden, dat den 21.e dito opden is gevonden, Deo sit laus, Godt de heere helpe sulcx voort setten

= 7.e wat de

7. Wat de diepe stolle aengaat, soo moet deselve voor alle andere arbeyt bevordert werden, uyt reeden dat de Reghter Erts haeder naa der diepte sigh strekt

8 Hier uyt can de E. Compagny groot voordeel genieten aengaende de oncosten

Dit is het geene ick voor ditmaal heb observeert en myn Heer daar van heb noodigh geagt te rapporteeren

Was geteekent
Hans Otto. gesworen

Hiermede geve ick te komen dat het getimmert bydeboude haspel, wel is gebouwt, dat deser Steyger die hier is gemaakt heeft, maar de haspel is onbequaam, en het touw is veel te dick en te swaar, waar door soo veel meer volck moet gebruyckt werden, als van nooden is, de schacht is wel, bereeden op de Stroffen op de Lincker syde, bevalt het my seer wel, de steeden de welke op de Linker syde vooden selortz, waar syne steede afflaer, die syn seer goet, en setten noch voort, maar het is vast t'arbeyden, en ick hebbe selve de een dagh daar op gearbeyt, De graaff heeft niet wel gedaan dat hy int leggende heeft wegh schieten laaten, waar door de Wateren syn voort gecomen en soo als hy't aengegeven heeft hebbe ick noyt quaader gesien, dat hy blumen inde gaaten gestopt en yser daar op geslaagen, wesende 11 Berghyseren, het helpt dogh niet, dan het water heeft den spitze kop, wy connen het wel versteeren, hy heeft mede niet wel gedaan dat hy de benede stolle niet met macht heeft laten voort setten, soo dan de Heeren willen dat het geschiede, wy sullen daarmede voort vaaren, en een oude Steyger daar op leggen, maar het wil moeyte en arbeyt costen, op de reghter hant als men invaart inden Stol, daar heb ick dat Ertz afgeradt, en het Sligh gewasschen — Dat ick 11 gevonden hebbe — dit heeft

Dit heeft degraaff verEindeat daar niet t'Arbeyden, derechte hooftgangh is int'langonde, die moet off volght werden / 't'is man syn alle tyt de kaspel en inde schaght, die alleen het waater uytsaalen, ende steyger claaght dat het hem aen volck mancheert, dan soo er wat goets sal gedaen worden, moet meer volck daar ontrent wesen, dan die het beste werck gedaan hebben syn wegh genoomen, die orthen op de linker als reghter syde moeten gedreven worden, het werk is niet te vaesten, als maar de stolle aenwaer,

= Was geteekent

Georg Müller

Ick Bekenne my voor een Berghsman, als wesende van myn kints jaaren, namentlick van acht jaaren aff daar by geweest, soo dat ick wel weet hoedatmen een Berghwerck voort setten sal, ick weet op dit berghwerk geen beter raadt, als dat wy int langonde de gangh int stucken schieten, ick hoope dat wy tros en off drufsgaten int berghwerk off middel, sullen aentroffen, dat wy met schraamen connen voort comen, en dan can ick met een schoot soo veel uytreghten als nu met tien, anders is dit werck noyt tot een goede stant te bringen, soo dat niet gedaan wert, daar by is het alder noodighste dat de benede stolle aen gedreven werde, dat wy weer inde groove connen becomen, daarnae sal een man soo veel doen in een schicht als nu 6, nu leggen syende damps en connen niet uytreghten, als sy een paar uyren daar en syn geweest, snacken sy naar de adem, en soo sullen de waters mede connen gelost werden, als de stolle aen compt comen wy met de schaght dieper, soo reghten wy een sats in, dat kan dan door een man gedaan werden, en kan de waters doen op houden, en wat nu in een dagh gedaan wert kan dan in 2 uyren verright werden,

= Ick weet

Ik weet geen beeter Raat als dat wy int neder sinken laaten voort arbeyden, ick hope door Gods genaade als wy een 6 Lachter dieper syn, dat haar de Aarde Ryeker fullen op doen, wy hebben Godt tedancken goede aenwysinge, en als het sigh soodanigh op deed dat wy een berghmiddel vonden, dan soude wy een Orth int Leggende en hangende dryven, als 't gebruyck op de Hartz is, dat de Reghte gangen, buyten Leggen, soo legge wat my voor desen tyt mogelyck is, wil aan myn Vlyt niet mancheren laten, ende Compagnie Eerlyck dienen en voordeel soeken, als my Godt het Leeven geeft

= Was geteekent
Cristophel Semmel
Gesworen

= P.S. Stondt

De graaff heeft hier soo lange gewert, en heeft het voordeel vande Compagnie niet gesoght, ook geen nieuwe gangen gesoght nogh geopent, en sigh alleen an dese grove gebleven, en niet verder gesoght, als wy dit werck in Stant hebben, sullen wy daarom uytwesen, en schurffen gaan, om wat nieuws tevinden, de Compagnye kan hier wel voordeel hebben, als de reghte gangen aen getroffen werden, hierinne sullen wy geen Vlyt spaaren, en soo veel in ons vermogen is int werck stellen

4. 1. Ich dan als een gesworen reght tedoen voor de Ed^le Compagnie geve myn oordeel soodanigh, dat wy goede Ertz sullen becomen voor den hoogen Ordt als ons de wateren niet verhinderen, dewelke de grove bederven, ende Ed^le Comp^ie geschiet daar door groote schaden, nademaal tot uythalinge der waateren soo veel menschen van noode syn, als dese wateren komen uyt gebraght werden, is met een tyt wat goets voor de Ed^le Compagnie uyt tebringen

2 In het diepste laat het sigh Godt danke wel aen sien, hoewel het geen beente seer hart is, het mangelt hiermede aen Volcke

= 3. ook soo sal

3. ooch soo salt seer voordeeligh weesen, dat de beneede Stollen met vlyt voorde aengedreven, en dat doende geschiet de Compagnie het beste voordeel

Was geteekent
H. H.

Naardemaal onder de opper als onder steygers eenige ongeregeltheeden int aenvaerden gepleeght syn, dat de geene steygers haere beurt om aen te vaaren zynde, deels geheelijk uytgebleven en deels andere in haare schighten hebben laaten aenvaaren, en dat sonder consent ofte voorweten der geswoorens, die tevooren om bescheydentheeden tegeven, volgens Europiaensche berghmanse wyse dienen, en moeten gewaerschouwt werden, om haar wercken inde schighten in beste maniere aen te stellen, en sonder uytstel uyt te voeren, tgeene noodsaakelyk ontrent deese mynwerk vereyscht blyft, Zynde hierop diverse claghten van eenige geswoorens gepasseert, hebben niet anders, als met dusdanige maniere hier onder beschreeven tot naader ordre des Commiss.ers raadt uyt insighten yder een in syn functie en arbeyt volgens schuldige pligt aen te porren, connen geremedieert werden

Eerstelyck proponeert den Lieutenant en Bergm.r Johan de graaff, en vraagt de geswoorens soo men aen yder geswoorene een eygen Veldt (ofte graue, met een opper en onder steyger, en daar toebehoorent arbeytsvolk, verleende, onder opsighte de arbeyders gehouden syn, als siecke ofte inpotent om aente vaaren sullen weesen den Opper steyger te waarschouwen, die dan een ander in syn plaats, omt arbeyden niet staaken te laaten, van syn geswoorene moet eysschen blyvende den Opper steyger gehouden dagelyckx rapport aen zynnen geswoorenen te doen, sigh met hem beraadende, soo yets van importantie voorviel, ter tont aen den Berghm.r bekent te maken, die dan een bevaaringh aen stellen, met raadt en daat des Collegie in beste maniere werden uytvinden en besluyten connen

off sulcx

Off Sulcx ten dienste der E.^{le} Compagny tot Bevorderinge des Wercks, en tot voorkominge der diergelijke conde verstreckt —

Hans otto. seght deesr, dat Sulcx ter E.^{le} Comp.^{ie} dienst te wille, can en begeert te geschieden

Hans Sencker. Antw.^t van diergelycke

Jurgen Müller. Antw.^t Sulcx op allen bergh wercken in Europa demaniere te syn —

Cristoffel Sandel Seggt van diergelycke

Baltazar frey. Assay.^r in dienst der E.^{le} Compagn.^{ie}, bekent een getuyge te syn onder desr vergaderinge, de Instellinge desr Schafts oordeelt by hem goet gevonden te syn —

= Ten 2.de blyft geproponeert

Wanneer alle weeke een gesamentlycke bevaeringh offe besichtinge der grove op een daertoe bestemden dagh geschiede, off men dan naar oogenschynlyke visitatie der mynen, niet conde resolveren, wat vorders int voorarbeyden, vertimmeren, die eygende periculen voortecomen, te doen sal wesen, op dat de Myne onder yder gesworene met daertoe behoorlyke gereetschappen, necessiteyten, en arbeyders versorght, in volcome esse, en ommeganght gebraght synde tot Zyn Edelh.^{ts} ouercompst met Lust en yver bearbeyt moghte werden — wanneer als dan Zyn E.^{dle} ende syne leeden Sulcx altemaal bestens en gevoeghelyckste werden weten uyt te drucken ende ordonneren.

Waar op de vier bouengemelte gesworens van Jaa. Antwoorde

Den Assayeur van gelycke —

Ten derdem

Ten derde " Wort aen yder gesworen toegelaaten, naar syn best believen eenen vande mynen, teweeten
de Generale off grdsente, den tolle, en den Schacht int noordelycke gebergte onder syn gesagh teneemen, dogh onder cond.ti smits de generale redelyck diep, en meerder ommeslagh schynt, dat aen twee geswoornen tot der tyt den Zuydelycke Schacht sal begonnen werden, het opsicht sal bevoolen blyven —

Hans otto Seght den noordelycke Schacht onder syn commando teneemen —

Hans Hencker & Jurgen Muller nemen de generale myne onder haare opsight —

Cristoffel Sandel " schiet den Stolle om waar teneemen —

Den Assayeur " oordeelt sulcx noodigh te syn —

= Ten vierden

De opper en onder Steygers by een geroepen synde, syn in elcx velt, onder elck gesw.n gedeelt, en ernstelyck gerecommandeert haare dienste behoorlycke onder t'gesagh des Berghm.rs en geswoorens te presteeren, ten eynde de myns wercken tot syn Edelh.t aen comst off arrivatie haaren behoorlyke voortganck, ende Langh gewachte vrughten doe een hoeliende, onder een huyrer Commando in rust en vreede tot syn ende diem naar lust geploeght, mochte comen teworden, t'openbaaren. Alles by provisie en tot naader ordre des Commissaryalen Raadt, gedaan In Sillidaas Tambangse Gout myn den 15.e July A.o 1680

= Hans otto

Hans Otto neempt tot sigh den opper Steyg.er Hans Claus, Hans Remer, & Michiel günter tot arbeyders

Cristophel Handel neempt Hans Solla tot opper steyger

Hans Hencker & Jürgen Müller, neemen onder haare Commando

Paulus thobias Selffrych
Jürgen dablo
Godtfridt frans
} tot opp.er Steygers

Hans Heyndeu müller
Heyndrick Smith
Andries Etter
} tot ond.r Steygers

Gabriel Sybert byder Schryftbanck

Was onderteeckent

Johan degraaff
Hans otto
H.H. Hans Hencker
I.M. Jürgen müller
C.H. Cristoffel Handel
Baltazar frey
Melchior Eynert
Scriba

Aenden E. wel Achtbaren En Hoogh gebiedenden Heer Lauren's Pit Comiss.s en opper de regeerder Deser Sumatt.a Westcust

Stont in marge, ontfange den 24e July 1680 p.r de Chalouy vlissingen

Edele Achtbare Mandatte wel wyse, verresiende Gantsch bescheyde En Hooghgebiedenden Heer

Edle Heer, dat ich my p.r toute met dese gelegenthdyt Zyn E.d wegens den pad sontte toe Stant der Tambangse myns werckon te p.r Wittigen, gesiet uyt reeden, Naardem den E.le Heer doctor grim Padangh waarts ontbooden was, Zyn de gesvooren s d.r 3.e

dagh daaranaa

Dagh daarnaa gesamentlyck by myn Steygeren
rapporteerende, hoe onder de oppr, en onder Steyg.s
als onder de gemeene bergharbeyders, soo int
aenvaaren als in behoorlyke respect aen hare
officiers te bewysen eenige ongeregeltheeden
begonden op te rysen, doordien eenige der
Steygers hare beurth om in de myne te gaan
te geeven synde, deels geheeligh uyt
gebleeven, deels andere in haare schichten
die doen niet besteeyden weeren, hebbe habe
aenvaaren, waar uyt anderes niet, als
Langhsaem, en traage voortganck des
werckx, ongeregelth.t, twist en uyt tegens
hare officiers, onder een onaghtsame opsight
der Steygers Conde aengegroeyt werden,
Wanneer het dan hooghnoodigh was, en wy
pligts wegen gehouden syn, sulke onge-
regeltheeden intyts, en eeder Zy de over-
hant gewinnen, te preveniren, temeer
het nogh wel een geruymen tyt Conde
aenloopen, eer Syn E.dw tot ons over conde
Comen, soo hebben wy op den 15.e dag
deser maant, onder anderen een provisioneel
Vergaderingh gehouden, waerin aen de
Geswoorne 4 gelyckformige poincten
rakende eenige ord.e (tot arrivatie, en
verder Approbatie des Commissaryals) haat
voorgestelt hebbe, welcke poincten om-
dat sy met een reghte Europiaansche berg
ordre (soo veel den tyt voor deesmaal schyst,
Accordeeren, van haar luyden gesamentlyck
met jaa beantwoort, en voor goet gevonden
syn, gelyck syn E.dw sulcx int bygaande
deeser naakter werde bevoogden komen —
Onse Jonghst aengecome berghwerckers
syn meest endeels Siek, en daar af
reets 2 Stuck op den 13.e deeser
overleeden

den Andere

Den Anderen toe stant der myns wercken werden Zyn Edle apparent uyt de bygaande rapporten, hoedanigh die van tyt, tot tyt, passeert, te verneemen

En alsoo het yser Werck, twelck wy tot repar.tien van materiaels, ofte gereetschappen, benoodight hebben, t'eenemaal gebruyck is, wenschten wy met eenige gereetschappen die uyt Patria gecomen syn, als met berghlampen, boord oorts, en hant feystols, berghysers, kylhouwen, bylen & krabben, Soo spoedigh als het wesen can, versien te werden, om met gedurige voortganck deser wercken misschien voor Syn Edle ootsconst, yets treffelyck t'ontmoeten, t'welck Godt geve, in wiens genadige groote goedertiere protextie Zyn Edle bevolen laate, althoos blyvende

Ed. wel Achtb. Manhafte, welwyse voorsiende, hooghgebiedende & Zeer Bescheyden Heer

onder stont

In Sillidaas g.t myn den 20.en July A.o 1680

Zyn Ed. Achtb. gansch Needrige & Gehoorsame d.r Jean degraaff

Renden Wel Ed. Achtbaare Heer Lauris pit Commiss.s en opergebieder deser Sumatts W.t Cust etc. Misgad.s Zyn Ed. respective Leeden

Ed. Erentfeste Manhafte, welwyse voorsiende, gantsche Bescheyden & Hoogh Gebiedende Heeren

In Marge stont P.r den Geelen Leeuw 13. Augustus

Myn Heeren

U.l Edlen onder den 29.en der gepasseerde maant July ged.teerde missive is my den 2.en deser Loopende maandt tereght behandigt, waar uyt ick de Intenta

onder andere

Onder Anderen met Verneugen ue Elysbegh gelesen hebbe, dat door Gods Zegen tusschen ons en onse bontgenooten den vreede sonder eenige bloet stortinge aen een en andere Zyde gesloten is, wil geensints twyffelen off den gener alles goets werde de E. Compe. nogh verder in syne genadige bescherminge aennemen tegens haare Vyanden, om niet alleenigh een regtvaardigh exempel aen dese orientale (d'iet temin opstinatie natie) te comen dienen, maar ook van dagh tot dagh, door Godes Zegen meer den Landeryen onder Subjectie, en gehoorsaemheyt (waar door Godes glorie onder de Liedens die van Godt en syn s.s woort weynigh weeten, uyt gebreydet mogte werden, te bringen,

= De Berghwercken gereetschappen bet Egme. jn 46 kassens hebbe uyt Ed. memoriaal dat aenden E. Hr. Arent silvius ouderg. is, doorgesien, daar uyt het geene (wat ick tot noodsakelyck st. ue voorsettinge des werck geoordeelt hebbe, gelicht, en het andere ten eylanden tot dat wy sulcx benodight sullen hebben, berusten laaten

het secours van 33 stucx slaaven, compt ons jegenwoordigh seer wel te passe, ende deses sigh vande nogh eenighsints gesonde Europ. Berghluyden maar 2 geswoorens, 2 offer 6 ondersteygers, en 3 gemeene bergharb. bevinden, en ick den 6 deses (dogh met toestemmingh beyder geswoorens) genoots. was de duytse berghluyden uyt de beneden Stolle te Lichten, en naar boven om onder steygers dienst waer te nemen, waar voor sy int Landt syn gecoomen, inde myne der meerder ommeslagh ... ... te plaatsen, daartegens 8 stucx Jongens vande Gequadmt te in haaren plaats

op den gdel.

Van Sumatraas W.^t Cust onder dito ult^o ditto 7^temb. 1680

Den gedagte Stolle te leggen, om het wercke, soo boven inde myne, als inden benedensten Stolle, met mogelycxe yver tedoen uytvoeren, temeer wylen wy reets ingedagte Stolle eenige doch cleyne aenwysinge die den Centenaar 3½ Loot Gout en Silver in Gout, volgens Assay, waarop mettertyt, en geduyrige arbeyt yets beters volgen conde, comen tevinde, Onse in Godt Zalige Baltazar Vray assis.^t en Hans otto van gesworen, beyden in dienst der E. Comp.^e, syn den 5 deser coort op malkanderen gevolght en inden Heere ontslaapen, welckers doode Lichamen op bemelde dato inde Aarde, daar van sy gecomen syn, hebbe begraven laaten.

Den gangh inde Spruyt Mera Tambangh sal volgens UEd.^s ordre, naader ondersoght, daar van een Preuve gemaakt en op het spoedighste het wesen can, overgesonden werden, gelyck mede den wegh naar de Pynangse mynen, op het beste het wesen kan, tegens UEd.^s overcomste sigh gesuyvert sal bevinden.

Hiermede dit weynige affbreekende, en beveele naar eerbiedige Salutatie UEd.^s wel Achtbare gesamentlycke in verdere protectie onses Eeuwighe Vaders, Althoos sy blyvende UEd. Achtbaarh.^s

Onder stont

In Sillidaas tambang Gout myne den 7 Aug.^ty A.^o 1680.

Gansch Neederigen en Gehoorsame dien.^r

Was geteyckent

Johan de Graaff

Padangh

Hende Ed. Heer Laurens pit de Jonge Supperintendent, Admire. en Veltoverste, dessr. Sumatrase West Cust, Strant, en Eylanden met den aencleven van dien, mits Gaaders Synnen Actbaaren Raadt

Edele Erntfeste wyse voorzie. Seer genereuse
Myne Gebieden Heeren, en Achtbaare Heeren

Ick diende niet geexcuseert te Syn dat wy niet eerder Syn vaardigh geweest, omme dessen ne te gebruycken, en UEd. Actbe. te preadverteren Soedanigh wy in onsen toestant syn, en wat debvoiren aengewent omme effect te sorteren tot belooningh t'geene wy d'Ed. Compe. betreffende onder handen hebben, maar de tegenspoeden Syn Oorsaake dat wy onse Schuldige pligt niet en hebben connen voldoen, veelmin bekent te maken t'geene by onse Laatste bergh resolutie met d'Hr. Commandr. Hurdt opt heffyt gebracht en vast gestelt is geweest

= Welcke vastellinge voornamentlyck daerinne bestont dat ick met mynne Laetste aengevangen werck soude voortgaen den tyt van 14 dagen off drie weeken, off ook wel eerder staaten, ten minste voort wercken tot de Scheepen van Batavia alhier der dessr. Cust waaren gearriveert —

= Ingevolgen van die ordre hebbe ick niet Stille gestaan, maar met ons werck gevigeleert, dogh tot myn over groot Leetwesen niet gevonden, dat eenige Schyn gaff, waar op wat goets te hoopen Stondt tot presservatie van die wel swaare oncosten, d'welcke onse Heeren Majores Laaten doen —

= En nu gecomen op een plaats die by Proeffe eenige Schyn geeft waar op wat goets te hoopen Staat, Synde gelegen Z.O. vanden Bergh genaemt de Tambangse Goutmyn boven Sillida, waar van UEdele. Actbe. met haare Compste occulaire Inspectie connen doen, offte Laeten doen —

Van Sumatraas West Kust onder d.to ult.mo 7bre 1680

Zynde voor myn persoon seer beclagelyck dat ick met een kreupel been moet soecken t'geene andere seggen geweeten te hebben, en myn geen aenwysinge gedaen

= Gelyck den Lieutenant de graaff op de laatste vergaderinge niet alleen pr monde, maar met aengeteeckende ordre, aengenoomen heeft gehadt te sullen doen, egter ingebreecken gebleeven tot dese ure

= t'welck volgens myn oordeel gans frivool is, dat d'E: Comp.s proffyt niet beeter en weet betragt, en datmen onnodige wercken doet, ook het werck volck vrugteloos laat arbeyden, die yder int 'prive' soodanigh hebben, geexpert gelyck een berghwercker conde doen

= Waermede ick dese sinere Godt de Heere bidden dat hy UE.d Agtb.s gelieve te laate continueren in gesontheyt, en ick steets syn en blyve

= onder stont

Songie patty Bergh den 9.en Aug.ti 1680

Edele Ernfeste Wyse voorz. seer genereuse Heeren Myne Gebied.e Heeren.

UE.d Achtbaare Deringen en Obidienten dien.r

Jacob van Aeltenbergh

= Heer Silvius

Alsoo het kruyt dat wy op Silleda becomen hebben t'eenemaal onkragtigh bevonden werd, waar door in ons myns' werck geen operatie geschieden kan, soo versoeke UE.d gelieve ons nogh eenen met een ander vadt, soo het mogelyk is, te versien, anders moet het myns' werk t'eenemaal stille staan

= wy hebben op gisteren een ader die doode Bank 5 loot silver en gout inhoudet, en in quantityt te becomen is, onvoorsiens gevonden, wil niet twyffelen off Godt almaghtigh werde ons dyndes van dagh tot dagh gelieven te zegenen, dit tot naerrigtinge, en bevele UE.d onder de Heldere protectie onses Grooten Godts, en blyve altoos UE.d Agtbaare

= onder stont

In Sillidaas gt myn den 29.en Aug.ti 1680

Gans needrige en onderdanige D.r

= was geteykent

Johan de graaff

Van Sumatras Westcust onder dato ulto. Septemb. 1660

Hoogh Edele, Erntfeste, Grootagtbare
Hoogmanhafte, Wyse, seer verresiende
en Genereuse Heer

Hoogh Gebiedende Heer

Sedert myn vertreck van Batavia heb ick dit Tambangse, Sillidase
Bajangse en Padangse gebergts wacker beklommen, van welck
wedervaren en hoedanig het selve bevonden, zyn Edelhyt, uyt myn
voorgaende raport sal connen vernemen, bevinde dit landt van
sulcken waarde, dat het wel vast in de klaeuwen der E. Compagnie
moet gehouden werden, dan waarlyck hier is met tyt en wys, wat
groots uyt te rechten, wesende den Landtaart een arm vertsaegt
volck met wynig te vreeden, die ons niet licht in ons voornemen
hinderlyck sullen zyn, alleen dient alles met scherp beleyt en voorsic-
tichyt gedaen, tot dat men de haes by de ooren heeft gevat, onse
alreede in handen hebbende mynen, zyn van grootste apparentie
der werelt, en moet met groote yver aengedreven werden, ick hebbe
in de korte tyt van myn aenwesen meer voordeel gedaen ontrent dat
werck, als eenige jaaren gedaen is, en hoope, soo ick op Batavia ko-
mende, van zyn Edelhyt tot behoorlycke chargie worde Emploieert,
het werck int kort soo verre te brengen dat het niet alleen Balanceeren
maer oock overhalen sal, die het bewint over dese saaken gehad hebben
zyn slaeperig en luy geweest, betrachtende alleen haer eygen interesse,
sonder omkycken, seecker een beclaeglyke saak dat de E. Compagnie over
al door sulcke quade dienaars wort bedrogen. Ick hoop en wensche
van harten dat Godt de Heer syn Edelhyt noch eenige gesonde jaaren
gunnen sal, op dat den goeden uytslags hier van mag sien, Godt
Almachtig verleene daer toe zyn milden zeegen, ick ondertusschen
sal niet manqueeren, gelyck altyt yverigh in myn opgelegt Ampt
voort te gaen, en myn altyt meer ende meer waerdig te maecken

Zyn Hoog Edelheyts verdere gunst en faveur verblyve etc. onderstont Sy
Edelheyts Ootmoedige en Gehoorsaeme Dienaar was geteekent
H. Nicolas Grim ter zyde Padangh den 10. Septemb. 1680

Gecollationeert Accordeert
Int Casteel Bat.a den 16 Novemb. 1680
Joan van Hoorn
Secrs

Dese Westcusts Goudmynse
Bescheyden ter ordre van Syn
Ed.t door ons ondergess: Exacte
Zynde Gecolationeert als het acc
met Syne Principale d'accorde
bevonden. Bat.a int Casteel adij
ult.mo November A.o 1680

E. van Schelder.

Abraham: Ogdam

Hend: Hanthouwer

erstont Sy
tekent
680

o

e
Syn
aate
t alles
corde
adij
va

dam

en

1G
ontf
Den z
de feu
beer

Den
ma

Register aller aengekomene papieren zedert vt Februarij deses Jaars 1680. als wanneer de papieren Jongst na 't Vaderlant gesonden syn, Concernerende het quartier Sumatras West Cust met het geene daar onder sorteert, tot Batavia aengebragt soo als deselve nu tegenwoordigh met de eerst retour vloot naar het Vaderlant gesonden werden

1680 ontfangen
Den 22 maart per de fluyt de Geele beer

Register der papieren

Missive vanden commandeur Melchior Hurt en Raat tot padangh aen haar Ed:e gesz. dato vt:o february a:o 1680

[...]cute van 't vernieuwde vredens verbont tusschen de Comp:e ende Regenten van Baros getekent 20 november 1679.

Instructie voor den gewesen Hooft Resident Arent Silvius tot narigtinge aan zyne vervangers Frans Backer en Jacob Kayman op Baros achtergelaten dato 5 decemb:r 1679.

Rapport van gemelte Silvius wegens den staet van comptoire Baros aan de H:r Command:r Hurt en Raat tot padangh opgesonden dato 14 feb:r 1680

Den 26 april per Maleyts vaartuyg

Missive vanden commandeur Hurt en Raat tot padang aan haar Ed:es dato 4 april 1680

Translaat briefje van Radja Jamber uyt malacca aen syn vader den keyser van Indrapoura op de west cust gesz:

Generaal Rolle van alle Comp:s dienaren ter west cust beschreven den 19 feb:r 1680

Primo

1680
ontfangen p
Primo novemb
pr 't Jagt Rammekens —

Register der voorst: papieren

Missive door den commissaris Laurens Pit de Jonge —
van: der kust tot Padangh aen haer Edo: gesz: dato —
ult.o septemb.r met den appendix van 4 October —
1680 ——

Nader verbont door d' H.r commissaris Pit uyt —
name van de Comp.e, met den keyser van Indra—
poura, panglima Radja, ponty en Sirij Rara, —
gouverneurs van Padang, Cotta Tenga en Sillida —
opgerecht en besworen den 29 Augus.to 1680 ——

Rapportje van den ondercoopman Joannes Croe dato —
8 Sept.: aen den heer commissaris Pit overgelevert
wegens 't voorgevallene int naspeuren van eenige —
Inlandse vaartuygen de rivier van Padangh voorby
gevaren, en voorts syn wedervaren tot Priaman

Van Sumatras West Cust 29:e Februarij 1680

ontfangen tot Batavia 22 Maart 1680 Bo: de fluyt de geele Beer —

Register der Secretariale en andere papieren apresent met de fluyt de geele Beer over Bo: Chinco nae Batavia afgaande en geconsigneert aen haar Ed:e groot agtb: aldaar den wel Ed:e H:r Ryckloff van Goens Gouverneur Generaal en d' E: E: Heeren Raaden van Nederlants India

No. 1. Originele missive vand' E: heer Melchior Hurdt commandeur ende hooft deser Cust gesz: aan hoogh gemelte haar Ed: groot achtb: tot Bat:a de dato ult:o Feb: 1680.

2. Copie missive vand' E: H:r commandeur ende hooft deser Cust aen haar Ed: g: ea: tot Bat:a gesz: in dato 8 Januarij 1680 — den Bo: de fluyt Saxenburgh afgegaen

3. a 3 diverse copia resolutien, genomen bij d' E: H:r commandeur ende hooft deser Cust, soo ten hooft comptoir Padangh als op Bo: Chinco in datis 24 decemb. 1679 p:mo en 22 february item 2 february 1680 —

4. afgaende brieven van't hooft comptoir Padangh gesz: vand' H:r Melchior Hurdt — commandr deser Cust ende hooft tot Padangh aenden secunde d' E: Arent Silvius beginnende vanden 29 Januarij tot

Van Sumatras Westcust 29e February 1680

tot den 20 feb: ao 1680. Item een missive van syn E: aan den raadt tot padangh in dato 17 January geschr: doe syn E: op Bo Chinco was

No 5. aencomende brieven van Bo Chinco vande E: arent silvius opperc: en tweede persoon aend' E: Hr Melchior Hurt commandeur en raat tot padangh geschr: beginnende van den 2e tot den 16 feb: 1680. Item twee brieven vanden raat tot Padangh aend' E: Hr commandeur terwyl syn E: op Chinco was geschr: dedatis 15e en 19e January bevorens

6. Copie van 't [illegible] verza gestelt Transport van alle des E: Compe wesentlycke en vaste effecte soo coopmanschappen ammonitie, gereetschappen, vivres, mynsgoederen etca gedaan door den coopman en gewesen hoofde Monsr Abraham opdam, aend' E: arent silvius oppercoopman en present hoofde deser cust

7. Copia missive der barosse residenten aend' E. Hr commandeur en raade deser cust geschr: in dato 5 decemb: 1679

8. 4 Stx diverse copia resolutien genomen ten comptoire Baros dedatis diverse als 23 augusty, 8 8ber, 13 en 20 9ber 1679

9. Copia acte van 't vernieuwde vrede verbondt tusschen d' E: Compe ende barosse regenten int nederduyts

No 10

Van Sumatras West Cust 29 February 1680

No. 10. Copia van't reverse versa geleverde
Transport van alle des E: Comp.s effecten
ten comptoire Baros, door d' E:
Arent Silvius aan syn successeurs
aldaar d' S.rs Frans Backer, en Jacob
Kayman gedaan met de particuliere
der aldaar bevyndende chialoupen
de Sonnebloem en Brack

11. Copia memorie by forma van Instructie
Voor den gewesen hooft resident
d' E. Arent Silvius tot naarigtinge
van syn E. successeuren op Baros
gelaten de dato 5 Xber 1679

12. Copie rapport van d' E: Arent Silvius gewesen
hooft resid.t ten comptoire Baros
à present opperkoopman en secunde
deser Cust wegens den staat ten
voorsz: Comp.te Baros &a.

13. Generaele Jaar Eysch voor dese Sumatras
west Cust van benoodigde
contanten, coopmanschappen, ammonit.
goederen, gereedschappen, vivres,
medicamenten &a voor dit en
't aanstaande Jaar 1680
De generaele opnemingh van ged.e
s' Comp.s effecten ter deser
Custe alle aen malcanderen g'annexeert

14. Extract uyt dag register deser Sumatras
west Cust nopende de
principaelste saecken op B.o Chinco
en inde mijne by den E. Hr Commandeur
Jo aanwesen aldaar voorgevallen
beginnende van den 9 tot den 25 Janu:
1680

No. 15

Van Sumatras West Cust 29 Febr 1680

No 15 Origineele geslootene missive uyt den naam vand' E. Hr commandeur en den raadt deser cust aand' EE: Heeren weesmeesteren der steede Batavia dedato 1ste Feb: 1680

16. Copia van voorenstaende missive aand' EE. Heeren weesmeesteren voorn:

17. Originele vertooninge en maandelijckse mijns en Waij rapporten deser 's Comps: Sillidasse Cambanghse mijn, van 1 Mo december ao 1679 tot 1ste Feb: 1680

18. 2 Diverse copia verclaringe van verscheyde gemeene Hooghduytsche bergwerckers, noopende eenige misslaagen die van baas bergwercker Sr Johan de Graaff int laaten bearbeyden van 's Comps Cambanghse mijne souden hebben begaan

19. Een copia verclaringh door drie Hooghduytsche bergwerckers wegens de visite & bevindingh vande gen: Cambangh Vadranghse mijne, alwaar de bergh Mr d' Sr Bleandre en achterbergh haar volck laten wercken

20. Remonstrantie vanden Eersten Bergh Mr: Monsr Francois Bleandr aen d' E: Hr Commandr Melchior Hurdt met 't appostille van sijne E: en den raat deser cust daar op tot antwoort gedient in dato 20 January ao 1680

No 21

Van Sumatras West cust 29en February 1680—

No 21. Een briefjen vand' E: Ed. commandr tot antwoort geschr: aand' capn der borghwoorders Sr Achtenbergh in dato 8 december Ao 1680 —

22. Twee briefjens vande bergh Mr de Sr Bilander en Achtenbergh aand' E: Ed. commandr geschr: indatis 16 xber 1679 en 31 January 1680 —

23. Een missive vanden guarnisoen boeckhouder Joannes Slave aanden E: Manuel Bonezee opperhooft vant generale soldy comptoir tot Batavia —

24. gequalificeerde rol van s' compes ministers op Sumatras westcust bescheyden —

25. generale roll van alle s' compes ministers — op Sumatras westcust bescheyden

26. Drij stx diverse gerecolleerde copia verclaringe wegens 't weer vonden coranden gelden op dien ondersch(eyden) packen te weten
4. ps swarte baftas breet rias —
8. ps Cr Bl salempouris en —
19. ps do betilles —

Saem 31 stx

27. 'T proces civiel tusschen den Bataviaschen Coopman en boedelmeester qualitate qua — Contra den Chinees Khiomko alias Jurotuelles steenbacker ter deser — hooft comptoir Padangh overschiet bestaande in soodanige documenten als 't daartoe hydes register vertoont —

No 28—

Van Sumatras West Cust 29 Febru: 1680 —

N:o 28 Crimineele appointementen Pro Fisco — contra de matroosen Cornelis Pieterz: v: Nieupoort en Reynier Hendricxz: van Rotterdam

29. Requeste voor den onderkoopman en eerste — administrateur deser Padangse negotie — Sr. Reynier Huys —

30. Requeste voor den secretaris en Re: Fiscael — deser cust Joan Jacob vander Hell —

31. Requeste voor den Sabandaar en guarnisoen — boeckhouder Johannes Slade —

32. Copie verklaringh wegens den ontfangh — vant Golt uyt de fluyt de — goede boer —

33. Verclaringh wegens d'afgescheepte cassus — olye in d:o fluyt de goede boer —

34. Factura vande fluyt de goede boer — Inladingh —

35. Cognoissement vant geladene int fluyt — schip de goede Boer —

36. Onkost reeck: vant fluyt schip de — goede boer —

Padangh op Sumatras West Cust den — laasten February 1680 —

Batavia —

Van Sumatras West Cust 29.e February 1680.

Batavia
aen d'wel Ed.e Heer Ryckloff
van goens gouvern.r generael
en d' Ed: Ed: Heeren Raeden
van Nederlants India —

Wel Ed.e Erentfeste —
groot achtb: manhafte
welwijse voorsienige seer
genereuse en gansch —
Bescheydene Heeren —

P.r de fluyt de goede boer ontfangen den 22 Maart 1680 —

Hoogh g'eerde en wel gebiedende Heeren

na het affgaen van ons jongste schryvens —
synde geweest met d'fluyt Saxenburgh —
den 8 January verleden, ingevolge van een —
restantie der montuere van ƒ 46216 „ 9 „ 13 —
hebben wij wel alle de bevoren aengeroert —
onder fluyt d' goede boer van syn zout —
ladinge ten spoedighsten t' ontlossen en U Ed:
groot achtb: die hiele toe te senden, maar daar
toe en het weder ingevallen van ongeveer —
hondert lasten ballast steen, om zee te —
konnen bouwen, hebben wij meer tijt benoodicht
gehadt, dan wij ons in den beginne imagineerden
veroorsaeckt ten principaele —, soo —
door de bekende onbequaemheyt der tonnemaet
affgevaeren chialoupen, d' veelvoudigen —
gevallen regen, als dat de maloyers die —
wel een goede partye van't noch ongelosste
zout gekocht, en betoont hadden dat met —
eygen — —

Van Sumatras West Cust. 29 Febr:o 1680 —

eygen vaartuygen van boort te haalen, —
daar in voort grootste gedeelte door gebreck —
van behoorlijcke bergh plaets, geimmancqueert
hebben, en wij deselve niet alleen —
genootsaackt sijn geworden onse chialoupen
daer toe te gebruycken, maar ooch dat zel=
=dighs gebracht noch voor eerst in onse packhuyse
te brengen, sulcx wij vertrouwen uwe Ed:e
groot achtb: dese en meer andere ontmoete
obstacuen insiende ons vande lange tardance
sullen gelieven te verschoonen —

'T geene wij dan nu magtigh sijn met voorsz:
Barcq uwe Ed:e groot achtb: toe te senden, —
bestaat eenelijck in 636 T:len 14¼ masen —
van 100 eenderlye Japans mennte gout, —
in veertien staefjens gesmoeten, en in een
met rottang bewonden kiste gepackt, toe'sende
voorden anderen 22 caraat, mitsgaders —
noch 90 halff aemkjes cappus oeij hanen —
ter montane van f 32146,, 14,, —. Ende=
dewijl het niet apparent is, dat wij in dit —
monsson ijetwes meer sullen konnen afsenden
hebben wij goet gedacht int kort hier —
onder op te stellen wat wij sedert te —
maenen met diverse scheeps bodems —
van uwe Ed:e groot achtb: ontfangen
en daar en tegens weder opgemaackt —
hebben, beginnende eerst met het —
geremitteerde van hier als —

met d'fluyt Sapmburgh den 3 Junij a:o passado
081. baaren netto peper
08?. Taylen 14½ maes bruto gout
16900. ℔ diverse bentsuyn —
164 ℔ campher

Bohannd

Van Sumatras west cust den 29 february 1680

30 kannen campher olij
40. halff aemen clappus olij monterende
met d'ongelden &c.a t'samen ... f 101060:8:2

't Jachje d'Elisabeth ult.o junij

391. baren netto peper
21600. lb diverse benzuijn
100. halff aemen clappus olij
bedragende te samen .... // 29410,12,1

't Schip Swaen vander Goes
den 25 november

1136. bharen 198 cattys nettopeper
109. taijlen 4 3/8 m.s gout bruto
177½. lb campher
30: vaetjens olij, ongetapt:
komende met d'ongelden te beloopen // 98151,3,14

D' fluijt Saxenburgh den 12 janu:
voor sijn noorder tocht

345. bharen en 12 cattys nettopeper
54300: lb diverse benzuijn
475: halff aemtjes clappus olij
beloopende met d'ongelden &c.a // 46216,9,13

D' fluijt d' Goes boven de torsjes
als hier voor gespecificeert
636 Tae.le 14 1/4 maes brutogout
90 halff amen clappus olij
bedragende .... 32146,14,—

Sulcx 't geheele houdende komt te monteren f 306985,7,14

Gier

Van Sumatras westcust 29 feb.° 1680

Per transport ..... f 306905,7,14

Hier tegens hebben wij weder ontfangen

Per de fluyt Saxenburgh den 3 maij en 2 passo. een wel gesorteert cargas: bemontiren van ..... f 164349:19:6

't Jaghie d'Elisabeth den 18 Junij partheije slaven van Madagascar voor d'E. comp.e goutmijne " 4677, 1, 14

't Schip Wapen van der Goes den 22/18 den cargasoen bemontire van .... " 7947, 13, 7

't Fluyt Saxenburgh den 15 octob. voor syn [illegible] [illegible], tesaemen ten bedrage van " 27574, 16, 12

d' Fluyt d' [illegible] den 5 Xbre een soort cargasoen tot bedragen " 1790, 2, –

In somma den ontfangh bedraagt f 206339, 13, 7

't aangebragte vant verzonden afgetrocken, komt 't laetste [illegible] f 20645, 14, 7

Wat soort de munten, coopmanschappen, vivres [illegible] ten desen hooft comptoiren Poeloe Chinco en Baros onder diverse datums noch [illegible], dat saldo mitsgaders bij den gevoegde opneminge u Ed.e groot aud: onder No. 13 omstandigh en ooch kortelijck vertoonen

met

Van Sumatras west cust 29e february 1680

Met de gout handel staet het na gewenscht=
vanden Menancabausen onrustigen standt noch
slechtelyck, sulcx w'ooch machtich zyn geworden
het hier voorgen: te Paritian, dat wy by
onse voorige schryvens uytstrecken op 500 taylen
met dat vanden Chinees gemunteert synde,
't geene tot onse verwonderinge maar 33 taylen
$10\frac{1}{8}$ massen heeft bedragen :/ getaxeert hadden
aff te schrycken ende soo wy ons op de beloften
en beswooren contracten der Bergh volckeren
mogen verlaeten souden w' aen den opcomsten
handel in die practijcque naer binnen
korten niet behoeven te twyffelen, ten
opsichte weynige tyt verleden d' principaelste
hoofden vande 12 bovenlandsche en andere
omleggende cottas na dat haer [illegible],
naer van in onsen laatsten gewaagh is gemaeckt
gedetermineert waaren, in een seer groote
getal affgekomen zyn, en alle belooft
hebben haar landaer alhier te nemen,
sullende om niet onder de hooftgierige
Cotatangers met hare adherenten te vallen,
daar toe een bysondere wegh, als noch
ongerept derfde uytkiesen, wat hier of
voegen will, sal ons den tyt leeren, onder-
tusschen kunnen w' mede notoir aenmercken,
dat de [illegible] bonden lausse
troubelen, daer haer de berghs koninckjens
ende in haer eygende ondernemingen, indien
handel hier ooch al yets goets contribueeren,
doordien de wegen aldaar 4 a 5 jaers gesloten
synde geen off weynige kleeden, en gout

int

int geberghte gebraght wert

Voorders grooten afftreck int Zout tegens den vastgestelden prys, van 40 Rijxd.rs de hier landsche soyangh van 60 maten, vinden ons buyten 15 soyangs, die int Jacht de Cabbeljauw voor baros ingescheept zyn, noch maer besitters van omtrent 14 soyangs, en secker bewys dat er soo int geberghte als deese benedenlanden weynich in voorraet moet geweest zyn, want anders, en buyten dien w' met dat Zulck gebreck souden bespeurt hebben, nademael die soort om syn heerde en witte kore hier te Lande noyt geweest, en ook voorheen tot 12 a 14 Rijxd.rs d' soyangh hoogh zyn, hierop ons haer doe vanties vermogen al gestroyden reysen, en wel bysonderlick van Panglima Raadja, mitsgaders gesamentlycke Ponghoeloes uyt d' name der gemeente, voorgekomen en ernstigh versocht binnen, wy wilden UEd.e grootachtb.e sulcx voordragen, het van UE wel Ed.e gelieft zy, nadesen geen soodanigh wit, maer swart grof gekorrelt Zout senden; endewyle wy niet konnen dubiteeren off d' Javaansche fluyt sal UEd: grootachtb: daer toe genoegsaam magtigh maecken, hebben haer dat niet konnen afslaen maer aengenomen, thesse van UEd.e te versoecken gelyck dat andermael bij deesen hartelycken geschiet, twelck soo UEd.ns haer dat gelieven intewilligen geheel aengenaem, en veel toe contribueeren sal, om het gebodt van: particuliere vaert der vreemden uyt de hooftern te stellen

maer

Van Sumatras West Cust den 29 February 1680

Het vaer der versoghden Skoe, die op den —
Inwoor vant Casteel gestelt is, bevinden —
w' van soo weynigh operatie, dat in tegendeel
Zedert dien tijt, dat gestin in grooter —
abundantie, dan wel te voorens aengebracht is,
ende om dat 't eenmael te geschieden, —
souden w' de regenten wel kunnen bewegen —
soo d' Ed^le Comp^e: haar andere jaarlijx —
daar van wilde voorsien, maer oft de profijten
die swaere oncosten, om de groote volume —
en het weynich monteren, souden konnen —
opwegen, staan w' al grootelijx in twijffel
doch souden w' met 40 a 50 pakken, indien
UEd^s daer toe gading ons die believen, —
te laeten toekomen, wel een proeff konnen
nemen —

Op de uytlevering van voorsz: Zout cargo-
soude volgens cognossement en het advis=
factuurtje te kort komen 17½ Coyangs, —
doch in effect monteert het niet meer dan —
2½ Coyangs, repeterende dit geschie, dat
de Coyang aldaar wegens 55. maten, en —
gevolghlijck de restes daer ingenomen hebbende —
9900. maten wel 180:- maer tot 60 maten, —
hoedanich hier den Coyangh gerekent —
wert, niet meer dan 165 Coyangs uytmaecken
ende om te ontwaaren, off die different —
niet wel wedder inde ongelijcke groote —
der schepels wegens d'eene maet soude —
te vinden wesen, hebben die beyde door —
gecommitteerdens doen meten, nawegen, en
ook eenighsints de schepels maet grooter, —
doch —

doch van soo weynich belangh bevonden, dat het door geen nadenckelijke overwicht conde gesschent worden; welcke gemelte 2½ coyangh of sodanige caparonde waer, onse tractaten wel passeeren mogende, — hebben wij d' opperhoofden van d' ysgoedingh verneghroocken, en om verder met 't comptoir generael te accorderen, sullen wij ons niet nadere onthangh, nochtoch begrepe de uytreeckeningh daervan, maar voor desgelijcks 180. coyangh debiteeren, en daer tegens de zout boeck sonder uyt reeckeningh van geit somma, sodanich deser altijts ingebruyck geweest zij, voort totael te kort komen door d' boecken van winst en verlies crediteeren.

Maar d' opperhoofden van d' fort Sayenburgh hebben noch niet gehouden voort geen op haar jongste aangebrachte cargo te kort bevonden is, bestaende in

4. D^{o} swarte baftas brootkias op een gansche qualijck soo van buyten als van binnen geconditioneert pack N° 135 te kort, en welck pack ooch sonder den ordinaris brieffie, en dan mede d' baftas brootkias die der noch in waeren, sonder eenigh omwinsel van bampier, gelijck wel d' usantie is bevonden —

1 legger Fransche wijn van 3½ duymen
1 D^{o} Spaense wijn van 3½ D^{o} —

welcke bevonden, volgens order aen

Cil C^{o}: —

Van Sumatras West Cust den 29 February 1680.

U Ed: groot achtb: en deser gerenvoyeert
berpen, synde de weinich van genoemde
persoonen, aengesien 't van weynich belangh
zijn, alhier op d' Hooft: van winst en
verlies affgeschreven; en sullen U Ed: uyt
d' overgesonden attestatie met 't schip Tapen
vander Goes onder N.o 26 onbesproken
al bevoegt hebben, dat het gepretext
ondersoeck op haaren persoon, d' eerste
reys in Juny A.o passado van hier verwoort
niet aen 't qualyck wegen, off de quade
geslaete vandien hout, gelyck sy by U Ed:
groot achtb: hebben voorgegeven, hier gemanq:
heeft, maer dat het elders anders moet
schuylen, sonder te geloven synde, dat 't
soo hier int nau, als ginds van boort
worden onderwegen sal geslooten weesen,
gelyck ons dat als U Ed: heete bekent
gemaeckt sy, met de laeste affschrijvingh
nader is komen te blycken, synde boven
dien, 't gebeurt dat 't voorsz: pack baftas
broot Chias uyt Saxenburgh op den 24 9br:
A.o passado g'opent is, tot den 5 deser
ontvangen hoe nauwkeurige visite int aen
landt komen der packen door gecommitteerdens
ook genomen wordt, al weder in twee
diverse packen d' volgende hebben te kort
bevonden als —

Uyt pack Br: Ct: Salempoeris N.o 541
al weder met de fluyt Saxenburgh in
syn eerste tocht hier gesonden, in dato
11 January

11 January l.o. waren g'opent 8 pessen uyt Pack Br: Cl: Achilles N.o 8843 met twapen van 't goet hier aengebracht en op den 5 dito g'opent negentien pessen, en waren beyde dese packen na uytterlycke aensien en soo verre men van buyten konde mercken wel, maar g'opent synde, aen lywaeten, banden, packdoecken &c.a lywaeten qualyck geconditioneert gelyck dat d' bygaende attestatie klaerder uytwysen

hoedanigh wy met de affschryvingh handelen sullen wy U Ed.e groot achtb.e ordre affwachten niet konnende bevroeden, dat sulcx ten laste van de administrateurs souden komen alsoo ons dat in al de voorste brieven gebleken is, het niet mogelyck is d' packen van buyten soodanigh te besichtigen, dat se haar op de wel oft qualyck gestalte derselver lywaeten konnen verachten, maar souden in cas vandien wel genootsaeckt wesen alle packen, alvorens die uyt packhuys geborgen worden te openen

onsen hier bygevoegden Jaar Eysch sal U Ed.e groot achtb.e niet alleen vertoonen wat gesorteerde koopmanschappen, ammonitie, Equipagie goederen, vivres &c.a wy voor dit aenstaende Jaar wel benoodigen, maar daar nevens in margine aengehaalt vinden, wat en hoe veel winst yder soort koopmanschap &c.a p.r dito geven, en waarom sommige, onaengesien d' behoorlycke advance niet konnen opbrengen, dat is tot

Raed

Van Sumatras west Cust den 29 February 1680

haert haringh vanden gout handel
nootwendich versocht gehouden te werden,
welck alles wij verhoopen U Ed.e groot
achtb: machtigh wesen sullen ons desen
Jaere te connen toesenden versoekende
daer nevens U Ed.s der E: compagnie meester
gelieven te ordineeren dat er onder het
tonnewerck 3 a 4 vaderlantsche trossen expres
voor de mijne afgescheept werden, alsoo
de bengaelse trossen tot dat werck t'eenemael,
maer onbequaem bevonden, en alvoorens
Jongens door't breecken van dien en het
vallen der swaere waeter emmers, seer
miserabel beschadigt geworden zijn

Behalven voorsz: sijn gaen ooch alhans mede
d'gequalificeerde en gemonde rollen van
der E: compe dienaeren langhs dese
Cust als Padangh, Baros, Poulo Chinco,
Sillida, d'kruijsende Chialoupen en het
Jagt de Calbesaune, doch die van geene
Chinco ons noch niet ter handt gekomen
synde is den Sr Vaandr d'E Silvius aengesz:
dat aldaar onder onse documenten sal volgen

Gaet ook mede copia autentycq vand'
Borro Borsa geldelijcke transporten volgens
dat compe wagen in desen tijde
hebben Effecten voor den gewesen Sergiant
Sr Opdam aen gedagten E: Silvius gedaen
maken, en dan noch insgelijcx geen E: E:
rapport van Barros constitutie, soo daer mede
klaer wesen kan,

Den oorlogh die Panghlima Radia al veel
en voor

onvoorsigtigh tegens onse ernstige vermaa-
ningh aengenomen heeft, wert door
hem soo driftigh voortgeset, dat hy Pauw
in alleenigen uyt met syn vier duysent
man, geblocqueert gehouden heeft, sonder
yets anders te verrigten, dan den haet
van syn eygen volck door 't dagelyx wreede
becken op de hals te haelen, 't geene
de vyanden meer couragie dan schrick
aenbrenght, die wel licht noch sodanich
sal uytvallen dat Padangh de smertelyckste
neep gevoelen sal, in dier voegen dat niet
in luts met een Parade van 25 a 30
koppen, onder 't geluyt van Trommen Trompet
verhoeden, om in onse tegenwoordigheyt
een furieusen aenval op haer vyanden
te doen, waer toe ons al dickwils maeten
Panglima Radja ende Regenten ernstigh
versogt ingeleden hebben, doch telckens
afgeslagen syn, des [illegible] vresen wy
dat het daer toe noch wel sal moeten
komen, willen wy anders de E: Comp^s
respect niet teenemael vervallen, hen
en onse vrienden int geloof brengen, 't geen
onse vyanden voormondigh uytroepen dat
d' E: Comp^e anders oft geene haer
welvaart niet gelegen laet, wanneerse
maer den onbekommerden handel mag
genieten, 't is wel seecker dat wy 't den niet
gaern suyten U Ed: groot achtb: daer
toe bewegens g'obtineerde tractie, en
versterkingh van noch eenigh krijgs magt
te meer het syn [illegible] Godderlycke Majest^t
beliet [illegible] onse bestellingen, al wadek

met

Van Sumatras West Cust den 29 feb 1680

ende d'seer pestilentiale heete koortsen
te besoeken, en waardoor ons Zieken huys
althans met dies inde dartich impotente
koppen beset is, sonder veelen bij der handt
nemen, maar insonde d'noot, daar onse
vrienden bij langer tardance en het opbreeken
van haar magt staen in te vervallen, en dat
d' vyanden daar tegens noch van weynige
g'assisteert worden, mitsgaders dat w' effen
formidabel genoegh bleven, om dese vastigheyt
met gesonden koppen te defendeeren, soo
versoecken int ras soo daar toe mogten
resolveeren U Ed: groot achtb: heeren ons niet
qualyck geliefden te duyden, mogende U Ed:
haar wel versekeren, dat er geen de
minste vreesachtigheyt, ten waare syn Divine
Mayesteyt, buyten alle menschelyck vermoeden,
ons extraordinaris gesichte te straffen
onderschuylt, maar veeleer ons vastelyck
in, dat soo haast den vyandt bemerckt
dat d' E Compe haare vrienden helpt,
vaardige saack bij der hant begin te vatten,
in korten tot submissie gebracht sullen
worden

Het hoogh opgeven vande bajangse assistentie
is een soodanige uytgevallen als w' ten
deele vermoet hebben, namentlyck,
dat er een schoon stuck onderschuylde,
en haar tragten niet anders geweest
zij, dan om d' padanguesen inde val
te brengen, want in stede de ponglous naer
huys keeren en haar volck afkeeren
sonder

Van Sumatras West Cust den 29 Febr. 1680

souden wiert onder 't naspeuren bevonden
datse haar binnen Baros by d' vyanden
vervoegden. Onder desen lands kryght begint
men al mede de Zee schuymerye uyt te
barsten, hebbende hun spotters vervoerste
niet ontsien eenige vaartuygen te equipperen
om d' Padangers die met padij, rys off
ander eetwaren geladen zyn, te kruyssen,
en als vyanden aen te tasten, gelyck oock
reets al eenige gekregen en naer Barus
binnen Cotatenga opgebracht zyn
't welck hier in dese eetwaren soodanigen
duerte eenigen tyt veroorsaeckt heeft
dat de rys op d' Barringh met d' kleene
maet tegens hondert ryxdaelders d' coyangh
verhoogt wiert, en noch tegens 60 Ryxds.
gedaen wert. Doch om dese zee rooverye
te stutten, en ons den hert adder niet te
laeten afsnyden, zyn w' voornemens, soo
draa het chialoupje d' Vinthont geprepareert
sal wesen, dat luyschende heere van
Tickou boven Priaman en Oudjongh Carangh
te laeten cruyssen by onse missive vanden
11 Novemb. 1679 p. de fluyt Sparendam
afgegaen, hebben w' U Ed. groot achtb.: uyt
naeme van Panglima Radja end' Regenten
versogt, dat de goederen vanden Catatengschen
gouverneur Poeti in den Jaare 1674. aengehaelt
en by vendue verkogt ter montant van
f. 4405,,10:– off Ryxds: 1460 ½, midtsgaders
inde negotie boeken alsnoch onder de
Cre.: van Sequestreringhs Loopende
t' eenemael mochten geconfisqueert en sodanigh
gewert

Van Sumatras west Cust den 29 Febr. 1680

gedaen worden, als UEd.e dat souden believen
te ordineeren, maar UEd.e bij haare rescriptie
d'dato 5 april a.o passo. daartoe noch niet
hebbende geresolveert, hebben 't selve believen
noch eenigen tijt te dilayeeren, en nademael
'tselve al weder dreygende wesen aengesprooken
zijn, versoecken wij gedienstigh UEd.e: groot a:-
chtbaere nadere deliberatie daerover te
laaten gaan en het finaal besluyt ons gelieve-
bekent te maecken, konnen niet wel
nemen niet sien dat'er eenige reden tot
gem.te Poetijs verschooningh zijn, die de
confiscatie soude konnen wederhouden, alsoo
hij voor zijn niet bij de achtjaerige rebellie
en smaetheyt van onse voorvoudige vermaningh
van sekere beedincken en weder aen d'Ed.
Comp.e zijde te voegen, lang genoegh
een openbaare vyant betoont heeft te zijn,
sulcx wij verhoopen, dat UE: h: Ed: de
versoeckers een gunstigh apostille sullen
gelieven te geeven als hebbende door de
costen van den oorlogh, die haar desen gaeven:
en voornaemsten rebellen al van den
jaare 1672 aengedaen en door zijn creaturen
gewrocht heeft, wel sichmaet meer
schaade geleden, als dese quota importeren
soude, en niet min heeft d'E: Comp.e
daar door het sluyten der wegen voor de
berghluyden in haaren handel geschaedt

Insgelijcx zijn wij mede van haar versocht
een redelijcke somma gelts ten last te vanden
E: Comp.e bevinde tot sustens van den oorlogh
te mogen genieten, vermeenende sulcx in
voorige tyden

vorige tyden wel geschiet te zijn, en voor-
namentlyck als d' E: Comp.e Raet met
geen volck konden assisteeren maar zulks
w' ons buyten Ue Ho: Ed: ordre daartoe
niet gequalificeert, vinden hebben dat al
mede aan Ue Ho: Ed:e dispositie gedefereert
& daartegens na langh en lamentabel aen-
houden van Panglima Radja geconsenteert
op syn particuliere inkomst Rd.rs: , die
op omtrent 460 Rd.rs nae effen stont weder
te verstrecken tot de somma van twee
duysent Rd.rs: alsoo d' E: Comp.e daar aen
geen schade can lyden gelyck dat onse
Resolutie onder dato 2 deses uyt breede aenwyst
wat wij nopens aengaende den Barosser staat
geresolveert hebben, dat sullende resolutien
onder dato 29 december en 22 January
laatstleden Ue Ho: Ed:e al mede omstan-
digh verklaren, tyde om veel merckelycke
insichten niet geraden gevonden d' negotie
voor als noch te eenemale te staacken
maar deselve onder bedingingh dan soo se
de vrede niet willen betrachten, dan
oock die totael sullen afsnyden, noch wat
schoonvolende aende gangh te houden, en
dat men oock in dese dangereuse tyden d' Sr.s
Frans Backer en Jacob Hayman
beyde daar noch sullen laten continueeren
om d' eenandere de behulpsame hant te
bieden; doch om dat Comptoir met geen
onnoodige costen te beswaaren is 't best geacht
dat men om op de Lotteridragers te kruyssen
ende mont kosten van de massa te E. spaaren
schaalen

Van Sumatras West Cust den 29 February 1680

te haalen, alleen daar sullen verblyven
eatende Chialoupjens, Sommebeoun, Stuic,
ende brack, ende daar tegens [illegible] Jacht [illegible]
noch ooch d' groote Chialoup Neptunus
aldaar inde besettinge niet langer houden
maar daar 't nodigh vereyst gebruycken
sullen, staande gemelt Jacht, na dat van
Pto Chinco geretourneert sal wesen met
den guarnisoen boeckhouder Sr Johannes Slade
na Priaman te vertrecken om 't gene
aldaar vande E: Comps Logie in wesen
en mede vorders waardigh bevonden werd,
aff te haalen, en herwaarts te brengen
wanneer gemelte Jacht weder na Barus
met eenich volck en kleeden tot den handel
staat gedepescheert te werden.

Bevonden hebbende, dat den onderkoopman
Nieuwenhuys de dispencieres bedieninge
niet al te wel voegt, hebben goet gevonden
denselven de winckeliers plaats op Ponto
Chinco, en weder syn eerste employ
op te dragen ende den adsistent Fredrick Ryckx
dat den selve nuchter en capax boeckh is.

Vande constitutie vande E: Comps
inspectie konnen wij tot ons leetwesen niet
anders seggen, dan wij bij onse voorige brieven
Uw Ho: Ed: cargo g'advisert hebben,
synde den commandeur voorleeden January
expres derwaarts geweest, om deselve
te besichtigen, doch geen de minste
verbetering gevonden, maar ter tegendeel,
dat den capiteyn Sr Achtenbergh weder
een nieuw werck op een plaats genaamt
Warangé hadde aengevangen, daar naer het
geweelen

geweeten van sommige bergwerckers, geen
goet stuck vande verkoopen was, alwaart
oock scheen dat sy al tot d' diepte van
30 vadimen gegraven hadden, gelijck dat
de verclaringh van den opper en twee
ondersteygers onder de bylaagen N° 19. vin-
ko UEd: nader uytwyst doch gem.te
Sr het toegesondene willende bewysen, thoonde-
ons de diverse steenen, die hem seer mooy
in't oogh scheenen en een ander verthoonden
deden hebben, maar deselve besightight synde,
wierdense niet anders, dan voor watter-
kies getaxeert. ende alsoo nu hy als-
geseght een goet geweeten vandese mijnen-
scheen te hebben, soo bleeff hy dus ofter-
een wisselvrijck int seecker en spraecke
vand' eene op d' andere plaats, voorgevende,
dat er noch een ander, die maar twee berghjes
verder vandese afgelegen was, alwaar hy
noch eenige steentjens uytgeslagen hebben
die van goede apparentie scheenen, en
versochte derwegen dat hem mocht
geconsenteert worden, om met eenige syner
linckerwallen, die uyt Brosente werck-
volcken gemist worden, aldaar mede
te laten arbeyden, 't geen hem niet soo wel
op 't vertrouwen van beter stucx, als wel
uyt insichten, dat anders dit overige volck
de hooft engagie met loodeck coopen verdienen
souden, mitsgaders om hem off bevinder
die daar vanooc kennis had, dagh om
Zyn suchte niet present was, alsnu uyt te wercken,
deselve tot haar verschooningh mogten willen
inbrengen toegestaan is geworden In sommen

vindt

Van Sumatras west cust den 29 February 1680 —

vindt ick het hier niet, ick sal het misschien
daer vinden

Hier dan 5 a 6 dagen gewerckt hebbende
werden ons door haer beyden eenige steenen
tot monsters der [illegible] vertoont,
voorgevende dat d' eerste drie stucken haerder
arbeyts van goede apparentie waeren, maer
deselve nauwkeurigh besight synde, wiert
onder andere een steentje bevonden, daer een
gevoeghde Ertz ader door liep, twelck
als tegens de Natuur van alle metaelen
die eerst diep onder der aerden gevonden werden
strydende, suspitie van dat hier niet ter
goeder trouwe gegaen wiert, gaff gelyck
oock deese steentjes nadato anderen Lunten=
d' graeff voorden Essayeur Hoffman gewoont
synde, voor een, die uyt syn onderhanden
hebbende graffwerck de Sillidasche Cambangh
genomen was, erkent wiert, doch soodanich
het hier mede gelegen zij, dat sal een in
korten moeten openbaeren, want is 't sulcke
dat, dat steentje uyt dit nieuwe werck
genomen is, soo staet het ooch vast dat den
ader hier haest beter vertoonen sal,
houwende deselve niet van door harde
wachten, die haer tusschen beyde op doen,
verloren werden maer gelooflycker schynt
het, dat de steenen, die ons Sr achterbergh
weesens een knechte van geen bysonderen
inhout, dan dat voornemens was by dat
werck tot onse nader ordre te continueeren
door den Essayeur Hoffman nadato toegesonden
heeft, uyt dit myn werck gehouwen
waeren

waeren, want die op verre nae van soo goede
apparentie niet bevonden, soodanigh het
sigh nogh verder wil opdoen, sal ons al mede
den tyt leeren

Met den gouverneur Sery Marra sijn d'eerste
van dese mynen en steenen, onder anderen
discoureerende, seyde, hem te willen laten
verapiteeren, soo daer eenigh goudt ingebonden
off uytgehaelt wierde, bespottende ja
schoudende dese Mrs. Berghwerckers voor
onwetende gecken, die geen kennis ter
wereldt van gout off silver mynen hadden,
ja beklaeghde d' E: Compe. datse soo leelyck
bedroogen waeren, en aen die onwetende
Mrs. soo extreme hooge gagies en
kostgelden mosten betaelen; waer sy
de schandelyck voor die nae voorkundige
berghwerckers willen te boeck staen, ons
van Maleyers bespot te worden

Voorts volgens van Monsr. Bylander, daer
't Zedt d' generale visite der mynen mosten
uyt mede besogt is geworden, heeft hy
noch weynich dienst voor d'E: Compe.
gedaen, daer aen ooch niet gelegen soude
wesen, soo maer anders syn gagie, kost
penn: en andere emolumenten mede
stil stonden, maer die houden haeren loop
en dese man blyft noch al even onvernoegt
niet eens denckende hoe weynich kennisse
hy heeft om d'E: Compe. den rechten dienst
in tyden van gesontheyt te doen hebbende
nu noch Jo. lesen dat d'Hr. Commandeur
op Priaman was, aen hem de onderschreve:

remonstrantie

Van Sumatras West Cust den 29 February 1680

Remonstrantie soo met klagten gevult, opgege-
ven, luijdende ten principaalen als dat
hem het behoorlijck respect na sijn qualite
van E: bergmeester en de hooge gagie
niet gegeven wert; dat de soldaten, als
sij ten Sijcandon off in andere guarnisoen
plaatsen komt, niet buyten staen, dat hem
't wagt woort niet gegeven wert, off
kruys hijsen selfs geeft; dat hem
twee kuijlers sijnen onpassen dient
toegevoegt konnen; dat hem geen transen
meer toe gegeven wert, en eyndelijck
versoekende, dat er nieuwe groote huijse
op Sillida mogt bouwen, welcke klagten
bij den apostille weder legt seijnde, hebben
hem ook 't gemelte versoeck in dese tyt
dat het met des E: Comp:e mijnwercken
dus slegt geschapen staat, niet konnen consenteren
gelijck UEd: groot achtb: dat omstandiger
uyt den apostille No 20 der geldende
konnen sien, maar alsoo wij niet bespeuren
off dese antwoort sal hem niet seer behaagt
hebben, versoeckende seer dienstig UEd:
Groot achtb: ons een accurate ordre gelieven
te geven, hoe ons voortaen in dese en
diergelijcke saeken sullen gedragen, schijnende
ons toe, dat dese klagten geprofiteert sijn
omdat voor heen andere luytenant en
bergh m:e D' graeff het respect van
buyten staen 't ontfangen off geven van 't
wagt woort etc:a genoten zij, maar
sulcx heeft alleen op sijn luytenants
qualite geseen: doch moeten wij hier ook
bij seggen, wij bevonden hebben dat die twee
qualiteyten

qualiteyten geene niet beyden anderen
dienen, alsoo het al te grooten superioriteyt
onder de bergh baesen veroorsaeckt en
voornamentlijck wanneerse 't commando
over de militairen mede hebben, gelijck
ons dat van den gen: de graaff meer als eens
voor lest gemelt is, gebleken zy
Den bergh schrijver van Dinsten hielden w'oock
voor een persoon aen, die van een ongerustigen
geest gedreven wert, en wel een quaestie
zoecken, dan sig neder leggen sal, hebbende
heele deese nieuwe baesen soodanich na
syn hant, vermits alles door haer schrijven
moet, selfs tot de [illegible] hoff goet
toe zijn [illegible], willen te stellen dat zy nauwelyx
yets doen oft laeten sullen, voor hem
dat eerst bekent gemaackt te hebben
welcke groote gemeynschap in saecken van
bij meerder belangh, en waerom d' E: Comp:e
deese extraordinarisse onkosten doet, in [illegible]
van goet succes, ons alleenich nae bedencken
soude geven; des w' voor d' E: Comp:e dienstiger
oordeelen; dat hy hoe eerder hoe beeter van
syn dienst ontslaegen, en eeders anders
gebruyckt, mitsgaders in desselfs plaetse
een secretaris die oock eenighsints kennis
vande mynwercken heeft, gestelt
worde; waer bij dan oock wel soude
passen een militair officier, die 't commando
over de militie voerde, benevens een
wacker en bequaam borst tot fiscaal
over de berghwercken, om alle ongeregeltheden
soo veel doenlyck is, te schouwen en tegen
te-

Van Sumatras West Cust den 29 Feb.^o 1680

de moetwilligheyt nae bevindinge van saaken
te procedeeren, alsoo de questie hoe langer
hoe meer, soowel onder officieren als gemeene
Luyden toenemen, dat wanneer den Command:
maerde visite komt doen, sich vele expres
eenige daagen daernae te onteedigen om haere
saecken voor klagten te koomen, en tegelijcker
gelijck dat nu Jo. verleeden al verder soowel
inde bovenen pagger als inde Silidasse Tambangh
voorgevallen zij, breeder 't extract dagh Register
onder de maent January omstandigh zijnde
en wij ons Ued. te bedanck aengedragen, alleen
hier aenraeckende, hoedat ons niet sonder
groote verwonderingh, en geen minder misnoegen
ter ooren sij gecomen, dat de sterckte prevoy-
-ingh van 't water inde Silidasse Tambangh,
daer de graeff sich nu eenigen tijt in sijn
rapport en gebrooken heeft, niet soo wel
door sijn eygen nalatigh veroorsaeckt soude sijn
want in plaets dat hem de vermaeningh en
waerschouwingh der Europeesche Berghwerckers
als dalse bevonden hoe langer hoe nae 't hangende
arbeyden, hoe 't water daegelijcx vermeerderde,
en te schaepen gevonden was, van die tijd
af te weyrhen, en naedat liggende te koomen
in weer doch aen 't doot gestaente gekomen
waeren, tot eenich achterdocht en opmerckingh
gekomen gebracht te hebben, soo voert
hij echter met sijn stijff hooghheyt voort
en houde sijn gelijckheyt met eygen van
sijn minder onderrecht te worden, begerende
sp. en faem, onder argumenten van slaegen
dalse souden wercken op de plaetsen, die
hij hadt geeyst, welcke commando hij luyden
achter

Van Sumatra West Cust den 29 Febr. 1680

achtervolgende heeftden uytslagh geweest
dan dat den Ellew in een soodanich groot
gat geworden is, dat se de mijne door het daer
door inloopent water, met 24 slaven, die
nacht ende dach niet anders doen als uyt
te putten, niet droogh connen krijgen, en
waerdoor veroorsaeckt wort, dat daer
zij voor desen 12. à 14 maer nauwelijcx 4 schooten
s'daechs doen connen, soo als dat de
schrift breeder verclaringh van sommige
gemelde Sillidasche berghwerckers [illegible]
doende

Wij hebben den E: Velgraeff gelast op
middelen te dencken, om dese groote toevloeijingh
des waters te weeren, off immers soo veel
te verhelpen, 't zij met maecken van houte
backen, om 't water in te gaeren, en op te winden
onder den kapel te leyden, off ope op
soodanige wijse, als dat sich dan best
schicken sal, dat die beneden in de mijne
wercken, niet alleen daer in niet gehindert
maer dat der ooch op alle plaetsen weder
kon gearbeyt worden, al souden 'wanneer
het niet anders wesen kan, d'selve voorgem:
24 slaven aenhoudent uytputten des waters moeten
continueeren, tot welck hy beloofde, soo
draa hy syn gesondheyt weder verkregen
hadt, in 't werck te stellen, en waervan
d' commandeur by d'eerste occasie stadt
inspectie te nemen. Intusschen staet
dese Sillidasche handel noch al continueert
dat connen U Ed: grootachtb: uyt dese
twee onderstaende extract rapporten gelieven
te bevinden als. Den [illegible] a° passado

89 lb.

Van Sumatras West Cust den 29 Feb 1680

29 do: eerste en tweede soort Ertz
in houdende aen fyn gout en silver 2 marcken
11 loot. 1 greyn, en waardigh in gelden f 125.14.1
January sonst hebben 153 lb eerste en tweede
soort Ertz waer van den inhout aen
gout en silver 5 marcke 4 loot 8 greynen
ende waardige ingelde is f 231.12.1

'T is wel sleght dat de harde watren in Ey-
na den ond.r sleer slant bezyden, en waar
door d' Ertz eerder in 't eerdemael verdrucht
worden, maar daar tegens ondervonde
dat de voorsz: sterrke inbreuckingh der waetere,
staen niet meer dan diep, daer voor deese
wel twaelff schooten souden gedaen worden
soo moeten wy de graeff is 't anders soodanigh
alsse kan stuckaste leggen: dan dit doen
inkomen al mede eenige schuet soo scherper
en waer over wel meriteerde op bequaemste
aengesprocken te worden, maar wie soude
syn debatten, ingevalle bevaren wilde
dat het niet anders heeft konnen wesen,
wederleggen, off het wel voor hem
op vatten deese twee bergh met sterk bevonden
en achtenbergh, die noyt haar leven
in gout off silver mynen, geeysch ook
geene van alle haare sinnekens wallen geweest
syn; hebben de kennis niet ende
Hoogdunstke syn hem partyen, en boven
dien tegenwigh van qualiteyt om dat groot
werck te bestieren, doch staet hem egter
eerst daags geheel te worden syn antwoort
tegens de beschuldigingh in geschrifte overleveren
'T is waarschyn te beklaegen dat d' E. Compe.

ons

Van Sumatras west Cust den 29 Feb: 1680

ons aengedaen met partije onrustige luyden het
water, en door haer stijff koppige [illegible]
geplaagt wort

Die stelle die ao. passado bij Resolutie last
gestelt en geordineert is achter de Smits
winckel te maacken, om alle d' Ertz:
die inde mijnen gegadert wort, daer door op
't boven pleijn, en aenstonts int packhuijs
te brengen is moeten [illegible], om dat
d' boven [illegible] hangende losse steenen
en [illegible] volck, [illegible] wercken
van boven in ons werckwinckel vallen,
gelijck dat ooch geschiet sonde hebben
ten waere niet bij tijts hadde geslut geworden,
hier van wert [illegible] schult al mede den
wele aen voorsz: degraeft(?) gegeven, omdat
hij gedurig int gebergte heeft laten
wercken, met d' Sillidasche [illegible] slant
is het [illegible] en waere te wenschen
dat het met der E: Compes. negotie aldaer
ooch soodanich was, maer die gaet seer
schoorvoetende, en voornamentlijck inden
goudhandel, hebbende als inde beginne geseght
t' Zedert den 3 novembr. ao. passado tot
heden voor d' E: Compe. maar bemachtigt
3) Taijlen 10 $\frac{1}{8}$ masen, waer aen het
[illegible], off de gedurige siecte vanden
gewesen secunde Sr. Abraham Opdam
off wel iets anders, is ons onbekent wi
willen [illegible] en nauwelijcx dubitteren
off het sal geensints anders zijn vanden
presenten secunde en opperkoopman d' E:
Arent Silvius [illegible], soo langh
hem

Van Sumatras west cust den 29 feb.o 1680

komen gesoutreyt dat maer toelaat, om der E: Comp:es interest met alle vermogen voort te setten

Nademael onse Originele missive en bijlagen, waeronder oock geraeckt is, d'acte vande honorabele verbeteringh daer u Ed: groot achtb: gem: Silvius Rebbe mede gelieve te begunstigen, in Mey ao passado nae Barus gesonden door de bekentste jongelinck vande Troanagh de Cras, niet te keur gekomen sijn, soo versoecken wij u Ed:e die gunst believen te vernieuwen om gem: Sr weder een ander originele acte in des selfs plaets te senden, twelck hem tot sonderlinge danckbaerheyt sal verplichten. Sijnde den selven Sr naedat der E: comp:e kasse opsteeken, soo mede nu mede op Silida als een ijlande door sijn Predecessor Sr Opdam was overgedragen, of veeleerdat vande commandeurs Ketouk naer Padangh in desselfs functie geconfirmeert, de Suppoosten voorgestelt, en 't Subalterne gesagh aenbevoolen. Mitsgaders gem: Sr Opdam gecommandeert op 't spoedigste met 't eerstkomende van sijn boeken voort te vaeren, om mede de gereede boeken nae Batavia te verbrengen.

Ende nademael de swarte militairen by u Ed:e groot achtb: aengenomen sijn, om naer een jaer hier ter Custe te dienen dat aenstaende April sal g'expireert wesen en een ongetwyffelt al met 't arrivement der

der eerst secours schepen om haar verlossinge
sullen aengesprooken werden, gesocht gansche
Seenis, dat wij van UEd: geerne mogen
obtineeren een secours van 50 a 60 blancke
soldaaten, eenlyck om soo dese swarten als
menschen langs tijds g'expireerde Europiaensche
militairen, die dagelijcx om haar verlossinge
lamenteeren dat se konnen consenteeren
want grooter assistentie om dese hovaerdije
vande hardtnekkige, dat wij gesochten
souden, eens de superioren ende negotie
in syn oude fleur te brengen, derven wij
ons niet aenmaatigen van UEd: groot
achtb. te versoecken, als wel konnende
bevroeden, dat UEd: groot achtb: de militie
in andere importanter affaires wel
benoodigen, en voornamentlyck nu weder
in [illegible] door d' godeloose [illegible]
vanden coninck en grooten onderdanen
weder tot de schuldige submissie te
brengen, en waer toe syne Divine Majt:
syn zegen gelieve te verleenen, wij hebben
hier voor UEd: groot achtb: versogt om
met eenige vaderlandsche troppen tot mijns
gebruyck gesien te werden, waerdaer bij is
noch gesteen te voegen een goede partij
cardoes papier, midtsgaders een wagemaecker
om d' raderen vande wagens, die dagelycx
na de vande mynen gaen, te maecken,
Item 10 a 12 zadels met haar toebehooren
en waarneevens oock wel wenschen dat wij
onse volcken eens van contant payement
en eenige stuyvers mogten verkrygen

alsoo

Van Sumatras West cust 29 Febr. 1680

alsoo d'gaste door alle dese nieuwe borghwercken
seer hoogh opsteecken, en nauwelycx soo hutt
als op Chinees trans die duysent rd:s niet
konnen uytmaecken, maer hout werck van
balcken off plancken sullen noch voor eerst
niet meer beschadigen.

Op den 24 deser syn alhier buyten verwachtingh
acht ambassadeurs met een groote suite en
volcq vanden manicabouschen keyser gen:
Jangh d' Pertuang Paducca Sery Sultan
Almotchia, synde den vierden, die mede
oock selffs gesucceedeert is, en int oude
hoff gen= Negui syn residentie hout,
aengecomen, mede brengende een brieff
aenden commandeur en Panglima Padra
die met de gewoonlycke statie ingehaelt
en gelesen synde, bevonden deselve meest
met syn E: eertitule geruet, en teenighste
van belangh te wesen, dat hy dese ambassadeurs
affsondt, om ons syn successie int manicabous
keyserrijck bekent te maecken, d'oude
contracten met syn voorsaat ingegaen te
vernieuwen en den presenten commandeur
inden naem en eertitule van keyserlycke
stadthouder in stede van syn E: voorsaat
d' Hr. Malays gouverneur Jacob Pits
te confirmeren; daer nevens versoeckende
dat syn gemeene ondersaten den handel
ter zee op de Jasaansche cust niet magh
verboden, en begerende daer by dat hem
voorts jaerlycx sal betaelt worden d'oude
tollen, tuymen en gerechtigheden, die in
tyde van d'atchinsche regeeringh ingevoert

bende

Jangh dd Pertoeangh

Van Sumatras west cust den 29 Feb: 1680

binnen K:a wij souden seer geerne des Ho:
E.d:e het Translaat bij desen toegesonden
hebben, maar dat heeft noch niet konnen
claar raecken, en staet op morgen met
panglima Radja geresolveert te worden
wat sijn hoogheyt tot antwoort schrijven
en wat schenckagies daar toe sal senden
sullen, daar van d' E: Comp:e d' kalse-
lasten komt te dragen.: dat desen keyser
de rechte successeur zij, is seeker, maar
wat sijn vermogen aenbelangt, die is
seer geringh, alleen d' naam van keyser
voerende doch hoedanich het daar mede
gelegen zij, en wat voor off nadeel sij
d' E: Comp:e kan aenbrengen sullen
wij 't spreecke deser naauwkeurich inquireren.
t'proces civiel vanden Chinees Tsiencho
alias Sune Tullis, opschrift van 1100 Rds:
aenden Batavieschen Chineeschen boom-
meester Quakenqua heeft hier voor
boecmaker gedient, doch is den gedaagden
eerst bij sijn oude negative bysonder persisterend
van niet meer aengenoomen, en 4 Rds:
contant schuldigh geweest te zijn, als bij
het Jaar 70 opgegeven en aengewesen
hadde, sijnde volgens sijn reeckeningh Rds: 550
maar de Tweede maal heeft hij boven
4 voorsz: bekent dat hem Quakenquaes
wijff ooch 50 Rds: geleent hadde, doch daar
bij seggende, dat den Eijscher sijn pretentie
met een [illegible], om dat het 10 Jaaren
geleden was, vergroot hadde en tot certificatie
vandien een origineel Chinees boeckje
met het eygen chiap vanden Eyscher verzegelt

op

opgeworpende, welcke penningen hy in twee
diverse termynen, en door een soo veel
persoonen op 250 Rds: na den Opsiender toegesonden
soude hebben, als eens met de Chineesche
Boneo 200 Rds: en nadato met de mede-
chinees Tjencko 130 Rds en al hoewel den
eersten overleden, en d'ander dat gelt op
Bantam verdobbelt soude hebben, sustineerde
hy tot wedere restitutie niet gehouden was
doch soo den Fiscael het contrarie
verweerde, en hem in de betaling condem-
neerde, hy was bereyt een secretariale
obligatie te passeeren, met specificatie
hoeveel hy aen goederen en hoeveel aen
contant genoten hadde; of 't eerste geen,
maer op d'gesegde 4 Rds: een contwinst
presenteerde, dochdat nu niet 't minste
daer van op affkortinge konden voldoen, alsoo
hy dus veel en berooyt was, dat selfs
niet anders kost komen konde, gelyck dat
oock soodanich in waerheyt is, en boven
dien aen twee Chineesen, als Boncko
volgens secretariale obligatie out 27 maende
1090 Rds: met alle dien tyt verloopen
intrest, onder verband van alle syn goederen
en specialyck syn slaven met namen
daer in vermelt, item Cackoda Tantam
590 Rds: en d' huysvrouw van voorsz Boncko
360 Rds, sonder daer tegens, als gesegt yets
ter wereldt in Eyganden te hebben; en de wyle
ons deze Chineesche verclaringh ten faveure
van den Opsiender, nochte 't geen
den E: Ockersen daer onder gevoogt heeft,
geen

geend' minste openingh geeft hoeveel
en waar in d' gesonden goederen bestaen
maar alleen in 't gen: van Partij goederen
gesprooken wert, is deugd.t inde betalinge
van syn verpwillige bekentenis, en het
steeden van een obligatie geaddresseert
heeft d'hier bygaende stucken, in copia
autentycq exceptò 't voorn: geschiapt
chinees boeckje dat in 't origineel gaat
metten anderen geeischeert omstandiger
vertoonen, waar by een geaddresseerden
noch een chinees briefie aen meergen:
synen crediteur gevoegt heeft.

De criminele proceszen vande peperdragen
syn noch niet verder konnen afgedaan werden
dan alleen dat vande opsteenders, die vande
scheeps hoofden op de chialoupen gestelt
warden, teweten den p.o botteliersmaat
hendrick springer van Enckhuysen is
weder op den orloop in syn oude qualite
van jongh matroos g'jaegt, met een
boete van 25 rd.s pro fisco, en den anderen
genaamt Barent pieterszen: van hem van syn
p.o constapels bedieningh, doch in qualite
absolut constapels maat gedepurteert
en tot matroos met f 9 ter maant gestelt
benevens confiscatie van $\frac{6}{m}$ synder winnende
gagie; waar nevens noch twee matroosen
d'eene vande fluyt Sapenburgh genaamt
cornelis pietersen: van vlieroo poort of
theer swaerenck quitsen vanden mede matroos
vand.o fluyt genaamt willem Jansen

van

Van Sumatras West cust den 29 febr 1680

van amsterdam, en d' ander adelant beschepper
gen.t Reynier Hendricksz: van Rotterdam
over 15 dagen sugg.te E.a beyde gedoent driemael
vande groote raa in zee te loopen, strengelyck
gelaerst, en voorts voor 2 jaeren in de kettingh
geklonken te worden, om dien tyt ad opus
publicum sonder gagie te dienen E.a soo als
dat de neevensgaende appointementen amplee
comen te vermelden: waerende met 2 derde deel
vand' een peper dief te schuldich syn de
quartiermeesters en matroosen haar processen
gewacht, tot dat den eysch en conclusie
van den fiscaal tegens deselve neevens de
documenten voor d' tweede mael naer
p.o chima gesonden, om op deselve 't sentiment
en advys vande leeden des Raats aldaer al
voorens te mogen erlangen, ons weder toegecomen
sullen syn; D' weduwe vanden overleden
sergiant salt Franck licentie om naer
Batavia te vertrecken g'obtineert, en noch
geen borgh van haer maer nagelaten boedel
een haer kint, synde een soontje van ontrent
4½ maent oudt, van alleen op order hier
een inventaris opgestelt hebbende wert
d'schulden deselve wed.e by dit ingesloote briefken
aen d' heeren weesmeesteren geaddresseert
welcke [illegible] wy gedoent sigh [illegible]
dat uE.d groot achte een haer E.s gelieven
te laten behandigen, doch off den boedel
vanden overleden schipper David Davidz
waer over meer gem.t S.r Silvius voorseden
verkleeden als gemachtigde gestelt is, en syn E.
hem weder geven voorgest.: E. Heeren
veel

woes meesters daar van souden willen
ontfangen, sal connen vaardich zyn, blyft
ons noch onbewust maar seeker ist dat
schip met den opperchirurgyn Pieter Walrandt
nochtans niet ontboden opgeseyden fiscael
Pieter Naenkoert haar nagelaten meesteren
tot nochtoe heeft connen afscheeden, gelyck
dat mede het schryven van onsen guarnisoen
boeckhouder Joannes Stael aen't opperhooft
van 't gen: soldy comptoir d'E: manude
bandzee uyt wyst.

Hier voor van't groot getal der siecken
gesegt hebbende, moeten godt betert, tot ons
hertelyck leetwesen hier noch byvoegen
dat er op heden weder ses soldaten toegesellen
ingevallen en int siecken huys gegaan syn,
bovendien legt den opperchirurgyn Jan Looff
mede in deselve desolaten staet, welcke
dagelycx veelvoudige siecken soo binnende
paggeringh als buyten int siecken huys door
den chirurgyn niet na behooren connende
bedient worden, maar daar toe wel twee
experte meesters vereyschende, en so
den chirurgyn Pieter Rosier onder den goede
verbeteringh geneegen vindende noch wel
eenige tyt alhier te continueeren,
hebben hem om syn grooten yver en seer goede
kennis van chirurgie tot opper d.o onder
een drie jaarich verbant verbetert, en een
maandelycx gagie van 40 gls. toegevoegt,
onder vertrouwen U Ed.e groot achtb. sulcx
wel gevallen en approbeeren sullen, gelyck
oock de verbeteringh gedaan aen Jan Mase
van

Van Sumatras West cust den 29 February 1680

van Commandr, die 't sedert 3 Jaaren als
overdrager deser guarnisoensboeken gebruijckt
is geweest, van Pe: tot absoluijt adsistent
en opdrager van gem: boeken met 22 gl:s
's maents onder een gelijcke drie Jarigh
verbant, en komen by haare schrift: vorige
overgaande requesten uEd: groot achtb: over
verbiddelyck demonstreeren als

S:r Reynier Fuijs vaste administrateur
deser Padangse negotie, hoedat deselfs laeste
verbant van onderkoopman toecomende
Augusty staet te Expireeren, en voorts
genegen blyft d'E: Comp:e hier ter Custe
noch eenige tyt te dienen, versoekende
deshalven gansch onderdanich uEd: groot
achtb: hem gelieven te begunstigen met
soodanige qualite, gagie, en verbant als
uEd: groot achtb: syn voorsaet Johannis
Colombi, t' en waare niet gebrocken geweest
was, hadden gelieven te doen, synde
koopman met een maendelycke besoldingh van
65 gl: onder een drie jaarigh verbant

Johan Jacob vander Bell van Aernhem
Pe: Fiscael die wy in onse missive van den
9 december Ao passato, uEd: groot achtb:
seer gedienstigh voorgedragen en synent
wegen versogt hebben, gelijck ooch by
desen andermael geschiet, dat hy tot
absoluijt Fiscael met de qualite van
onderkoopman g'eschaltoert magh werden
gelijckmede

Johannes Stael van Amsterdam, guarnisoens:
boeckhouder

Van Sumatras West Cust den 29 Febr. 1680

boeckhouder deser hooftcomptoir, wiens
tyt op 6 maanden na als boeckhouder
geexpireert zynde, nederigh versoeckt
dat uEd: grootachtb: hem met de qualite
van onderkoopman en d'ordinaire [illegible]
gagie onder den drie jaarigh verbant gelieven
te begunstigen, ende wyl wy moeten bekennen
dat denselve int zyne sich seer vigilant,
bequaem, nughter, vroom en een oprecht
dienaer van d'E: Comp:e betoont te zyn
konden commandeur niet nalaten deselve
aen uw' Ed:e voor soodanige persoonen te
recommandeeren en eerbiedelyck [illegible]
vorder te versoecken gelyck doet, en derven
dat uEd:e grootachtb: zyder zyn versoeck
met een gunstigh apostille gelieven te verstrecken
sal haer en zyn E: tot besondere dankbaerh-
verplichten, niet twyffelende off zyder sal
hem verder soodanigh dragen dat uEd:e
sonderlingh genoegen ende d'E: Comp:e
den waeren dienst daer van trecken sal.

Vermits de negotie boecken deser cust, die
op Batavia vande witte mieren opgeeten
off 't eenemael beschadigt zyn, hier volgens
uw' Ed: grootachtb: ordre gecopieert bennen,
en in een kasse No. 4 hier nevens gaen
en wy deselve d'meeste assistenten niet
meer benodigen, behalven datter partye
quanten onderleggen, die niet alleen verg-
geexcedeert zyn, maer nauwelyckx
een pen op 't papier konnen stellen, hebben
wy van 12 stx met no. [illegible] en
d'eerst [illegible] allen behouden, soo en zyn
gepasseert als — Antho

Van Sumatras West Cust den 29 February 1680

Anthony Eyger, adsistent, eerste clercq op
't secretarye alhier

Frederick Wynandsche adsistent en boeckhouder
op 't jacht de Cabeljauw

Pieter Rooman 1e adsistent in de
Hollandsche Tambangh

Hendrick Rosia 2e adsistent by de guarni-
soen boecken

Hendrick Ploos van Amsterdam 2e
adsistent op 't jacht de Cabeljauw voorsz:

Pieter Nierop h: v: h: 2e adsistent
by de guarnisoen boecken, die hem voorleden
december inden huwelijcken staat heeft
begeven, met de vrouw suster vanden ouder
coopman en tweede administrateur Jan
Westdorp: genaemt Joanna van Brouwershaven

Op de voorstellinge van Panglima Radia
ons dat de Sorrasse Calomba, mits niet
gewasschet maar hoe in syn bloem synde,
hier altans wel 55 a 60 ℔ 's de picol
souden connen halen, indien daar van
voorsien waaren, hebben in onsen tyt
10 picols gestelt om den proeff daar van
te nemen; indien die bloem by de packhuysen
op Batavia etc, off des uwer Ed:e groot
achtb: na genoegen over gelieven te schryven
en t'synder tyt [illegible] sal ons seer
aengenaem wesen

Tot heden syn van hier geen vaart uytgegaen
met onse kennis off Zee passen vertrocken
off die noch op haar vertreck staan, als

nakhoda

Van Sumatras west cust den 29 febr. 1680

Nachoda Intchie Latip, bemant met 20 koppen
en geladen met hondert cargies matten
en 200 bossen biet potting toebehoorende
Panglima Radja

Nachoda Intchie Permata, bemant met
12 koppen sonder ladingh op 't eylant Pagi,
om aldaar slaven in te nemen en op Batavia
te brengen, toebehoorende den Tommagon
& onse maeckelaer schryver Hatip Moeda

behoudens expresse conditie volgens
uyt van haer passen, geen sout te mogen
laden, maer alleen yser, loock, potten,
Cusselen, schotels, pierings &ca. in te koopen
en derhalven der geen meer oft uytdruckelyck
noch een, soo w' daar over van d' Regenten
eyschelyck versogt worden, te largeeren
en soo daar eenige andere buyten onse kennis
aldaar mochte komen te arriveeren, versoeken
w' gedienstelyck U Ed. raet daar over
wat kortelyck gelieven te laten toecomen,
en d'e vaartuygen aen, off deselve soo
lange op te houden, tot dat de ooste monson
al eenige tyt doorgewaeyt hadde, op
dat se niet door sluyck nae Javas oostcust
komen te geraken.

Dat wy bysetten van den Baroesser verwachten
staet met nadruck, dan welcke hier vooren
en in onsen Jo van den 8en der ingaende
maent Januario per Saxenburgh tot U Ed.
groot achtb. afgegeven gedaen is, achterhalen,
geschiet om dat ons rapport vermogen van
monsr. Silvius hier voorts gedo. noch niet
toegecomen is, maer als gesegt, soo 't claar is

Van

Van Sumatras westcust den 29:e Feb: 1680

van B:en Chinco onder de bylaegen staat
gevoegt te worden, gelyck ook dan voor aff
de Jo: behoorende missive van onse op Baros
verblevene bevelhebbers, den coopman Sr.
Frans Backer ende den ondercoopman Jacob
Claasen Reyman c:a aen haer gedaene transport
van 's Comp:s boeken en de notabelste effecten
gelyck mede uytgesondert, item de tot haer
naerrichtingh gelaetene memorie by forma-
tie van den [illegible] door gemelde Sr. Silvius
om tot onse nader approbatie 's Comp:s
affaires, soo in negotie als anders verder
naer te reguleeren, nevens de resolutie aldaer
genoomene resolutie, en dan noch den
Nederduytsche acte, alles in copia hier
nevens tot UEd: groot achtb: examinatie
overcomen: en welcke genoemde acte,
int origineel mede het maleytse schrift
gestelt, en gepasseert door Radja Dontou
en verdere, soo oude als nieuwe Barossche regenten
die tot noch toe aen 's Comp:s syde
gehouden, en sich met Radja d'Ilheeris en
syn aenhangh gelycke niet g'engageert
hebben, met alle de voorige contracten
's Comp:s wegen met haer ingegaen geren-
neert, en onder belofte en gedaene eet
sweeringh van de selve heyligh en stricte
te sullen onderhouden en voorts onderhouden
geconfirmeert worden, maer ged:e regenten
ook wel sonderlinge beloofte hebben syn
deel Ed:e Heer Gouverneur Generael
Ryckloff van Goens uyt de naem van
d'E: —

Van Sumatras West Cust den 29 feb 1680

d' E: comp:e en Raeden genadigde H:re
koopman van Manangkabou, als Raet en
wettigen Stadthouder in plaets van syn
voorige Edelh:t de H:re Joan Maatsuycker
H: E: M: E: heeren erkennen en gehoorsamen
Soo als wy hier vooren U Ed: groot achtb: ons
kleen getal van Europiaensche soldaten
demoedich hebben gedemonstreert, werden
wy genootsaeckt omtrent de matroosen
mede te doen, als van welck slagh menschen
wy soo seer ontbloot syn, dat wy thans
niet meer met quartiermr: en al van
deselve 15 stuck gesonde konnen uytmaken
synde bestemden en geplaetst als op de
Chialoup Visschman (?) etc, op de (?) vyff, en op eenen padangh vier koppen
welck laetste Chialoupje noodsaeckelyck
weer naer B:co Chinco sal moeten
gesonden werden, gemerckt 't doorgaens, en
deselve hier een tyt lang aengehouden
is, om 't lossen en laden der schepen soo
veel doenelyck voort te setten: werdende
de resterende matroosen off inde kettingh
off onder Provoos, off door Impotentheyt
int hospitael soo dat niet een eenigh
matroos off Bootsm:r tot 't geschut off andere
diensten hier aen landt behouden; werde
gantsch ootmoedich versocht U Ed: g: a:
ons by eerste occasie met een nombre van
25. kloecke matroosen gelieven te senden
die ons wel te staede, ende plaetsen vande
schepen off vaertuygen, als mede eenige matroosen
van hier

Van Sumatras West Cust den 29e February 1680

van haar schepen veel liggen, dat se alte
onsterck zijn, en geen volck konnen missen,
doen voorcomen sullen.

D'in mede overgaande eysschen die in den
rontjaar benodigde medicamenten voor dese
Cust achter onsen gen: jaar eysch g'annexeert
versoeken wij mede seer gedienstigh, dat door
uw Ho: Ed: ordre ten aensien van onse
gestadige menighvuldige sieken en
impotenten ten vollen en alles in bequame
en deughsaame geneesmiddelen mogen
voldaen worden, komende op de jo: gesondene
kisten te manqueeren 5 lb. Sirop van
Limoenen en al 't caro Lidoniorum
't geen wel op de Cattalogus, als off 't gesonden
waar, uytgedruckt, maar al echter
in voorsz: kisten vand' eerste maar 1 lb:
en van 't andere niets 't minste gevonden is.

Ingesien dit dient tot onse swacke lichamen
by overcomende kranckheyt, onder godes
zegen tot weder gesont wordinge te brengen
en buyten dien hier veel Christ gelovige
menschen in haare siele wenschen en
kachten versterckt te wesen, soo komen wy
UEd: grootachtb: voorige gedaene
goedertierene beloften, van ons jaareysch
voor eenige maenden een predicant uyt
't overgetal aldaar 't sullen toesenden, in
memorie houdende ooch gewenste nadencken
uw' wel Ed: grootachtb: sieck in 't
gunstigh voornemen te erinneren, en gansch
gedienstigh te versoecken, dat ons met d'eerstaende

bestendigh

Van Sumatras West Cust den 29 Feb:o 1680

besendingh voor den soodanighe Zie bezorge
door uEd:e Ho: Ed:e vaderlycke voorsorge
mocht te komen

Hier werden is gesegt dat den Coopman Sr.
opdam aenbevolen was, om sich met 't opsoenden
der negotie boecken soo veel doens: te
spoeden, twelck wij niet twijffelende off
sal sulcks verricht, ende getransporteerde
effecten daer tegen geconfronteert wesen
soo komt gedachten Coopman Sanpit famiew
met desen bodem tot uEd:e groot achtb: over,
waermede Ed:a onderstont UEd:e Wel
Ed:e gansch onderdanige gehoorsame
en getrouwe dienaers (was geteeckent)

Melchior Hurt, Arent Silvius,
R:o Fuijs, J: Wesdorp, J:J: V: Hell,
ter hoofdplaets Padangh op Sumatras
West Cust desen laesten February a:o 1680

Vernieuwinghe soo van

'tverste en Tractate als verdere
vrede verbont, met hunnen
ampliatie gemaackt of opgerecht
tusschen de respective gemagtigden
uyt den name der E: Comp:e
als stadthouder der minaghcabonse
coninck ter eenre, ende de
baroesse regeringe ter andere sijde

Eenige ondergesz: radien d'onlou en
radien sittia meede als op approbatie van:
E: Ed:e

Van Sumatras West Cust den 29 feb: 1679

E: heer commandeur en de residenten
special gemagtigt om gedurende de minder-
jarigheyt van radja d' Ielleer) d' oppermagt
in dat district te representeeren Orangh Caij
Baldij, maradia moeda, Raadia Sittia
lela, Bandara Radia, en Tommagon mitsg:
aderswegens regenten en gesamentlycke hoofden
der negorije Barros, beloven ende sweeren
by dit naerder geschrift dat wy alle de voorn:
staande articulen soo wel eerste, tweede
als derde tweede verbont met haere ampliatie
begrepen naar haeren regten inhouden en:
innehouden ter goeder trouwen sullen naerkomen
en houden, en deselve doen houden en naer-
komen sonder daar tegens yets te doen
off te laeten geschieden, door ons selven
off door andere direct off indirect en wel
special dat in E: den wel Ed: hoogh
achtb: heer Rijckloff van goens gouverneur
generael tot Bata: uyt den name der
E: Compe: en: als gemagtigde stadthouder
vanden koninck van minangkabouwe onsen
genadigen hr en Keyser vanden wel
Ed: hooghachtb: hr Joan maatsuycker
hoogh loffelycker memorie ontfangen, erkennen
ende gehoorsamen sullen, als dat behoort
en van oprechte bondtgenooten ende onderdanen
vereyst wordt

In kennis der waarheyt is dit by ons beswooren
ende met onse handteyckeningen bekraghtigt
op de baldy inde E: Compes paggeringe
op Barros / strant desen 17 dagh vande maandt
Januarij

Siauwel int Jaar naar Mahomeds geboorte
1099. Synde naar onse Christelijcke Reeck: op
maandagh den 20 9ber Ao 1679 welcke voorsch:
beloften door hun met genoegen [illegible]
ende maleytse tale opt geroegelijckste gestelt
Ende een overslaan van onse Secretarissen de
Heeren Francois Backer, ende Jacob
Heyman aen onse kanten bevestigt sijnde ook
ondertekeningh geseyd wij heeren met onse
handt tekenen bevestigt hebben, dato ut ante
onderstont quod attestor was geteekent
Arent Silvius

Insluit op d'volgende pagina voorstaande
contract int maleyts beschreven

Memorie bij forme

van Instructie tot naricht [illegible]
vanden coopman Monsr Francois
Backer ende den onderkoopman
Sr Jacob Claesen Bayman, waar
naar by hun soo int administreren
der negotie ende 't besluit houden
vant [illegible] vaarwater, als
lant bestier, sullen hebben
te reguleeren

Vrage dat wel ons gesegt is E. bekent is
by de missiven soo door verscheydene [illegible]
als Monsr Backer op den 25 en 29 Juny Jo: leden
van

Van Sumatras Westcust onder dato 29 Feb 1680

van Padangh aengebragt. bij den E: Hr commandr
deser custe in conformiteijt vande ordre door haar
Ho: Edn achtb: tot batavia geslooten
gelast wierden dese administratie onder den titule
van opperkoopman en hooft deser commandeurij
tegen die vande Pr chinco te verwisselen, endat
wij soo door tegen als UEd: indispositie, den
verwarden ongeschikten staet en aldere inconvenienten
daer in wij vervallen, op een goede uytslagh
hoopende sijn, tot dato sijn geabsenteert en
onmachtigh geweest, ons deselve aen te
nemen, 't geene dan ons nu thans 't gelukkigh
aenwesen van ons, en UEd: kragten, vast
gestelt, en UEd: van alle dese E: compe
wesentlijcke en reele effecten uytstaende
schulden en: kruijtveede boomen, in dit
district en vaarwater beschreven, transport
en de behoorlijcke aanteeckeninge gedaan zij, vinden
wij ons volgens opgemelte billijcke gegevene
ordres, noch verpligt om UEds daar en boven
soo verre openingen vanden verwerden ongeschikten
staet, die wij tot ons leetwesen soodanigh
moeten laaten, d'administratie, soo van
negotie, contoirlijck als besettinge, deses
vaarwaters te doen, als wij inden tijt van
ontrent 5 jaaren die wij alhier geresideert
hebben sijn magtigh geweest te vermogen
dienen onser Edl: Heeren majores en genadige
van haar Ho: Edens g: achtb: tot bata
te verwaaren, en ten meesten dienste als
voorsz: in toto hebben bevonden geobserveert
te moeten werden, niet dat wij ons laaten
duncken; alles soo nauwkeurigh geobserveert
te hebben dat UEd: door continuatie endemal

ont

ontdeckt werden tijt geen nadeeliger bevindinge
onder soo gepresen landaert van alles
berooven souden, te meer noch, om dat de
twee staten en wederspoeden, als daar zijn de
bekende burger oorlogen, 't doodslaen onser
volckeren ter [illegible], en onse bont
genooten, sampt verwoestinghen op Baros
inundatie der waeters, en doorsteke schade
door 't selve geleden hebben, en sterfte onder
onse besettingen en alle Leeden, die
slechte aftreckingen plaetsen daar dit comptoir
naast heeft, en die Jaeren weder gewoestet
heeft, den cours onser administratie
continuele ontrust en geturbeert hebben
daar 't nochtans gode geliefd heeft ons
tot dato genadelijck te stercken, te bewaeren
en met soo considerabel voordeel handel
te zegenen, daar voor zijn divinite majesteyt
eeuwigh gedanckt moet zijn, dat d'E:
Compe niet alleen meester deser negotie
en besloot der nu overgaande boucken
tegen alle menschelijcke verwachtinge possesseur
van f. 36726,,7:9:- suyvere advancen,
is, en sigh daer en boven nogh in geen
verloren authoriteyt bevindt maar datwe,
niet volgens 't exempel van onsen voorsaet
die 't beter verstaant hadde, ons als een
nieuwelingh in Indies onkundigh in de
Maleyse Taele, en onervaeren in hunnen
omgangh zijnde op 't spoor dat monsr
Bacher naar gedaan transport op den 23 Xbre
1674 aennam met bekoorlycke [illegible]
te [illegible], als in contra, van alle dagh registers
en vastgaande brieven, waar by soo den stant

als

Van Sumatras West Cust onderdato 29en Febr: 1680.

als 't geene alhier voorenste aen ons —
gepast was, gaerne te besitten, ontbloot, en
by consequentie gesint doch te laten, —
door 't beschryvingh, van 't geene ons, in den —
tyt onser residentie alhier gepaste U E. Cargo,
by ons successive gehoudene dagh registers —
affgaande missiven en verdere overgesondene —
documenten, t'oogen sal, besydent —
onder cours, die by ons gehouden is U E.s —
naar vermogen van alles trachten bewyse —
te geven, versoeckende opdat U E.s die met —
kunne nadere bevindingen confronterende —
onse heeren hooge gebieders te syner tyt —
noch al te claerder bericht, uyt dit district —
konnen opleveren, te [illegible] opdat —
U E.de het fondament vestende waer door —
niet meer, als g'imagineerde fastidien, —
den sluyckhandel gemortificeert, de negotie
verbeteren, en door de continuatie verdere —
uytgebroken strubbelingen totdato noch —
maer schoorvoetende in cours gebleven is, des hoe —
naer ons dat deselve groote en beste —
wetenschap niet alleen behouden, maer —
meer en meer te doen toenemen, en —
tegens alle hoop dat door weynigh schyn —
te wegen kan werden gebleven te houden, is —
daer van wy ten aenvangh hierdeze voor —
aff seggen —

Dat wy, als boven gesegt, onder 23 Xbre 1674
van onsen antecessor transport ontfangen —
hebbende, de negotie door den cours der —
sluyckhandelingen scheept en aenwassen —
van sommige vrye sonde negotianten —
in —

Van Sumatras westcust onder dato 29 Xbr 16[illegible]

in groot verloop bevonden, oock sulcx dat het
Zoudt vergaeren in dato 11 October
1674 · beneffens ons sr. Jacht welcke:
van Padangh aengebr.t verd: in 40 last en
bestaande een geruijme tyt van wel 5 a 6
maenden als onverkoopbaer 't packhuys
bewaerende heeft, sijnde van hetselve oock
soo weynigh vertier, onder anvoer van
vervoecken van soo weynighe consideratie
dat we daer aen sonder ontbreeckinge / nauwelyx
konnen gedencken, 't geene soo we oock
moeten geloven door 't spreeckender
bevestinge, en dat we onbewoogt waeren
den sluytvaerder die we noch maer eenes:
in Zee, een wied en ondergaegen Zoucken
vermogten aen te doen, met rigeur achte
laten, nogh al meer, en meer te coir
lopende, ons op alle middelen deese denken
eenigermaten konden inleeden tot voldoeningh
der speciale negotie te strecken waer
toe alle protestatien ende dobbelhartigen
eygen die onder benefitie van onbedenckt
ons, den ontwelcken en onmachtigen te
spreken van dese sluytheers goet voorder
nog vergeefse Zynde, gedte Regenten
hunne meyninge dat we 't onmagtigh
souden zyn, in tweeën te stellen opricht
verderven, en hun den moet ontbreeckende
onder sluytkande tusschen tegens
onse betragtingen en hun gedaene voor
te hand gaen ons consenteren gedte
sluytkandelaers onder 't seggen dat hun
de / mogentheyt ontbrack, in alle sluyck
kocken

Van Sumatras west cust onderdato 29 febr 1680

hoecken, kreecken en gaaten, met eygen
te [illegible], te confisqueeren, offe ooch
hun vaartuyghen, ten onbruyck te maaken
waar op wij, met sonderlinge [illegible] last
[illegible] spions aanhoudende, van haer
[illegible] plaatse, in de uytvaeren [illegible]
bekomende, [illegible] tegen deselve
sluyckers van hun vaartuygen, voyagien, en
gebroocke voordeelen te [illegible], [illegible]
daar en boven [illegible], en voorslagh
aen den E: hr Jacob pits, doenmaels
commandeur en opperhooft deser custe
om den [illegible] Zondt bander [illegible]
[illegible] van hier te [illegible], dan dit alles
noch al sonder [illegible] vrugt zynde soo lange
gedt. [illegible] [illegible] [illegible] daar se zyn
oorspronck had, niet gesluyt wierdt, [illegible] uyt
de positie der gedt. regenten, op welckers
[illegible] [illegible] om hun [illegible] tot [illegible]
te [illegible] [illegible] maecken, uyt de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] hadden [illegible],
ontwaar wierdt dat se daar mede [illegible]
[illegible] te brengen waeren, hun opt
[illegible] [illegible], ooch by na boven [illegible]
[illegible], opt [illegible] [illegible], de [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible], daar [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] van [illegible] met
[illegible] [illegible] [illegible]; [illegible], en [illegible]
[illegible] vaartuygen [illegible] graan [illegible] [illegible]
[illegible] hadden [illegible] [illegible], [illegible]
tot [illegible] met soo [illegible] [illegible]
was als UEd. uyt de [illegible] [illegible]
dagh

Van Sumatras Westcust ond: dato 29 7bre 1680

daghregister in dato 5 April 1676 t'oogen-
schijn, 't zedert welcken tijt den sleijckhandel
gemortificeert wordende, en de E: Comps
negotie opengehouden, wie tot merckelijcke
afsparinge onser daegelijcxe besoignes, en
particuliere gasten, soo den Regent als
andere voornaame ingesetenen door den familiaers
omganghs en alle practicquen middelen
soodanige aenswoorden, dat se geen reden
hadden sigh over 't missen vande vrijdom-
der eijgens absent gehouden wordende vande
negotianten te beclaagen, off onse invoe-
ringe die wel geduerende ons admosten
geweest UEd. Curateur tousche soo staande
Sr. Backers Jo commissie als 't zoet zijn
aencomt, sullen geobserveert hebben,
met affgunstige oogen aentesien, en
bekijnende daer en boven dese liden
der E: Comps partije, uijt koop off eenige
dat wel hier wenich bouwagie off
voordere aenwendinge, dese plaets weder
verlaaten hun inde ongenade vande
Atchinse kroon, dompelende inden brandt
souden laeten, om niet in 't oogh te zijn
niet absoluijt derwaerde hielen, waerdoor wij,
om hun dese meeninge te benemen
te raade, onse redoubte geronseurt, tot
een corps du garde en plaets van defentie
op te rechten, en om de negotie meer en
meer considerabel te maken, door
onse persoonele opcomst, soo bij monde, als
in schriften, de nodige demonstratie
uijt affgaende briefboeck Lra B..

gepasseert

geinsereert, aan den E: Hr Commandeur
boven gemelt te doen, t' sedert welcke de
negotie van [illegible], door 't maar matigh
uytvoeren van sout, daagelycx toenemende,
mits den cours verspert, door sommige particu-
liere [illegible] uytsteken, den genaemden Maradia
Moeda en Radia de Orlon, daer van ons den
oorspronck, [illegible] en [illegible] bekent
is, merckelyck geaffecteert, waertoe komende
dat Maradja Moeda gemelt alle [illegible]
en beloften, door hem [illegible] de verdere regenten
by 't beschworene [illegible] contract gedaan, ter-
zyden gestelt hebbende, [illegible]
tegens onse ernstige protestatien [illegible]
geweest, en aen dat Hoff, [illegible] Radia
d' Orlon, als den [illegible] plaats, [illegible]
[illegible] hadde, [illegible] alsoo [illegible]
gehoort was, daerover, om een [illegible]
exempel te hebben, wel een [illegible]
straff verdiende, ende E: Compe door [illegible]
inconvenienten onmachtich was, soodanige
straff, daer in [illegible] oprechten [illegible], dat
groote [illegible] uyt [illegible] mogten,
te [illegible], tragten wy, volgens de
ons [illegible] ordre van den E: Hr Commandr:
Moeda [illegible] plaats van [illegible]
Regenten een exempel van andere [illegible]
[illegible] te straffen, hem door [illegible] te
disponeeren, dien wegen de [illegible]
te versoecken, off anders door de Regenten
als een onwaerdigh en [illegible] Regent
en inwoonder te doen [illegible] en [illegible]
van hier tot [illegible] en voorden [illegible]
ballingschap [illegible] [illegible] balen,
Radia [illegible], die [illegible] hadden

Van Sumatras west cust onder dato 29 feb. 1670

hebben den Sumatrasen Radja Indrapoera
over 't niet betalen onser kompnies achterstallen
en aenslaen sommigen sluyck goederen,
en het dooden eenige persoonen van onse
commissie op Batanga, naer syn apetyt
te straffen, en alsoo alle Battaas te ver-
drijven, om 't onsen gevallen sich met dwangh-
bevelen der smookeraadinge te bemoeyen
als oock omdat welcke sluyck vaartuygh
voor 't verdrijven syn geprotendeerde gerechtigh-
opgehouden inde oude Rivier Baros ontdeckt
met syn benzuin ledigh, en alsoo in onse
handen vervallen was, soude op syn
onrechtmatigh versoeck gelangh te weeren
insgelyck eenigh misnoegen tegen d'E. compe.
opgevat had, opgeroeyt en tegen d'E.
compe. en verdere Regenten in protextie
genoomen; de jalousien, die wel egter noyt
van groote consideratie off fundament
hebben connen bevinden, soo door den heer-
als den ouder en oplooperen en geraffineerde
Orangcay Balij, die insgelyck dat soude
voeden, over syn verwachte en verdragende
departement [illegible] contentwas, en anderen
tegen Radia d'oude gevoert werden, waar
tegens ook de Regenten en voornamentlyck
Radia d'Jlcar tegen onse [illegible]
staffede en daer benevens valscheyck
vraagende, het soo hoog eijst, dat sich
gesterckt met godt Jlcar, niet en ontsagen
te onderstaen, om eenige soldaat Battaas
die tot verderingh van d'compe. negotie
met een groote partye dropische benzuin, onse
kemisse den [illegible] oock tenonser overstaan,
met [illegible] van Radia de Ilcar, die

daer van

Van Sumatras West Cust onder dato 29e February 1680

daar van Ignorantie pretendeerde, door
Radja Soulij ontbooden, ende verschoonen-
Seijnde, met de waapenen uijt de negorije te
weiren, en een volcoomen borger oorlogh
te berockenen, omt welcke op 't versoeck
van Radja Soulij te diverteeren, en tot
geen Inconvenient uijt te laaten barsten,
wij ons op d' 11e Junij des Jaars 1677 verpligt
vonden, met een aensienelijcke troup gewaapende
Europeanen voor de negorije te verthoonen
daar door alles in Rust gest:, partijen door
onse tusschen komst en: gelesse beval-
dight, ende negotie voortgesett werdende
Eitter gedagten maradia en Leeuwangsa niet
naa het gebootelo der Radias hoor
regenten te castoeren, de regeringe te onder-
meijnen en sich tot hoofden op te werpen,
't welck bij ons soo wel als haar ontdeckt,
ende dat maradia modde, daermede Leeuwangsa
onder de handt correspondeerde, deese trostige
actien continueerende voorde was, waeren
oock alle onse vermaningen ondien vruchteloos
borger en regent, volgens de aenschrijvinge
van den E: H:r commandeur bevoegd te
aen haar gedaan te vraagen off andersints
behoorelijck te straffen, en over sijn verdere
spannickheijt van sijn qualiteijt te deposideeren
door onderlinge wantrouw bragt deese, sulcx
wij volgens ordre van sijn E: boven gest,
oock desperateerende, om gem:t maradia modde
tegens de practijcq der factie aenrigtende
stoockenbranden, door permissie sijn E:
Comp:s vorige gratie te doen geniteeren
ons genoodsaackt vonden gem:e Leeuwangsa
verst van noch deese stoockebranden, door practijcq
en

Van Sumatras westcust onder dato 29 feb. 1680

en ondeerde handt te doen, die sponderen
om hun persoonele schulde naar Padangh
met 't jacht Damata aan te nemen, en van
al hun doen by missive aan den E: Heer
commandeur mentie te maken, dan hy
aldaar onder groote bequamheyt van sigh
beter te stellen voortvaeren, de missive van
hun doen, continuatie in hunne vergrypen
geoctroyeert hebbende, en p.r den selven
bodem, in mons.r Tacker geselschap, als
visitateur, hier weder verschenen zynde,
is u E. niet onbekent, hoe onbeschaamt
en assurant hy maar naauwelyx den Barosser
bodem onder de voeten hebbende, alle
schuldige en vergrypen pardon verleende, de
[illegible], 't en costen van de qualiteyten
en 't gesagh der Radjas [illegible]
aen sich trock voor Panglima verdruckende,
en syn partye met meest 't gansche gros
der gemeente tot aanhangh strekte, waarom
gem.te Radjas en voornamentlyck d' [illegible]
sich die schalcheyt geschoot en gevraagt
synde, sonder bystant verstrecken souden
[illegible] 't plegen van eenige feytelycke tegenstant
onder groote aanhangh gewaerschouwt en
ongeraaden, maar daar van aan den E: Heer
commandeur deser custe benevens de
regenten by missive in dato ult.o marty
1680. p.r de chialoup de Mauritius [illegible]
kennis te doen, 't geene met byvoeginge van
syn E.s sentiment aan haar Ed.e hoogh
achtb: tot Batavia overgeremitteert zynde
is by hoogh gemelte haar Ed.e goetgevonden,
gedagten [illegible] en syn complicen door toesendt
der aansienelycke jagten [illegible] en Schelvis
naar Batavia ontboden door deselve vervoert te
worden

Van Sumatras West cust onder dato 29 7ber 1680

oorlogen en sproostinge continueele ontrust
en ontheres bij ontijde in alarm gebracht
waaren, door een kostelijcke practijcqa met
de minste commotie en sonder bloet stortinge
te vangen, dat seijgenoegen geventeert zijnde
daat op der selve nuttige ballinghschap, benessens
Bandara Modda naa de Cabo de bona esperance
gevoegt is, dan meergedagte Maradia Modda,
oorsaack deser troubelen te voorsichtich
zijnde, om sich in onse magt te vertrouwen
voor dit onsvrede en gewaande armis gehaat
met Radja de Ilhéer, die beroovende uijts-
te wederbecoomen vanden bloeten naam
zijnde qualiteijt sijn Partije gekoosen en
zijn confrater inde nuttige Regeeringe de-
rowo Kouwerosse: verlaaten hadde en anderen
vannamen, sampt het gemeen alle achterinwoonders
inwoonders gesterckt hebbende, voort Radia
d'oncle, als een spraede en eenens practicaden
beleraanghse voorts bij d'E Comp. suspect
gemaackt en in gewaande armis geroepen hadde,
uijtgekreten, daar 't spaaten van naar alterlatie
[illegible] verkoopen der negorie baros, soo veel
doot slagen, roven van en naar al 't veel,
volcq en haaven te verbranden, spoeften
en beslommen door soo veel hondenden bij Radia
d'Ilheer op de ben gebragte battaas die sommige
tot wel op 4 a 5000 coppen begroot zijn, 't spelen
en dootslaan van ons veel uijt de negorie, sampt
de continueele ontrustingen en dreijgementen
ons aengedaan en tegenons uijtgebroot het
afsleepen van ongelaarde veebeesten door
deser bose coopende factionisten, en het
consumeeren kunnen eijgen middelen gevoegt is,
waartegen we d'onkosten, die als sonde en
Hooft

Van Sumatras Westcust den 29 feb. 1680

hooft gestelt hun eenigen hooft op d' E:
Comp.s vestigheden, met diverse geweeren
en ammonitien sterckende den oorlogh niet
sonder schijn van imbraeliteyt, buyten ons gesight
hielden, onse gevluchte bondgenooten machtigh
maeckten het continueele stormen te weder-
staen en keeren, sampt diverse vrugtdeloose
debvoiren aenwendende, om dese onderlingen
burger oorlogh te beslissen, partyen te
vereenen, en den vreede, sampt negotie
te herstellen, totdat eyndelijck gem.te factionisten
door 't sterven hunner navolgers en consumptie
hunner middelen, onmachtiger werdende
en niet tot hun oogmercq, off om ons van
hier, off Padia d'oleo uyt de negorye te
verdrijven, in de maent may 't eersten
te raede scheynen geworden te sijn, om
Maradia moeda om aet hunne hulp naer
dat hoff aff te vaardigen, van waer se hem
daegelijcx scheynen te verwachten; terwijl
dat gem.te factionisten door de continueele
consumeeren hunner kragten veele van hun
navolgers, die van partye verwisselen, onderlingh
verbroot doodslagten en aenhangh van Maradia
& bandara moeda, wiert van de adchinse
en overige massa persoonen hun wegh in
2 hoopen verdeelt, daer van d'eene weynigh
daegen verder niet sonder onse kennisse
door Padias Oulons bestellingen, by sommige
battaas aff geloopen, en gesloten = 16, booven
tapoens gehouden, Padia d'olear hetoff
besitsel van syn gelegenheit en huysgesin, wiert
van die groote stootende brandende Padiea mangsor
en sietangh overballangh met weynigh onder-
gevoegh, syn wegh op ondjongbamma, van

waer

Van Sumatras West Cust onderdato 29en February 1680

waar hy ostagie heeft gevraegt naar hessaarte
door de battaas continueren te ontseyligen
gesegt hy soo vandaar, als Siboleo daar nech-
den ander gevaerte synde naarvolgens sigh
onthoudt, daagelycx voordeis, genoomen heeft
te trecken, t'overschot synder gedte naarvolgers
in het eerder verdient schaffende, tot noch
toe ongesint van Battyne te [illegible]
sich met neutraliteyt / Bovendien onder
de strant volcken en ons genoeg bekent heeft,
en den barossen staet in onseeker, en als
UEd. bekentis, derwaert en bedroeft
aensien heeft, daar in 't gepeese tot ons
hertelyck verdroeten op hoop dat mogelyck
ons Uwe eenige beter gedte onder partyen
bouwen sal, moeten de laeten noodeloos
hebben gedaen UEd. van den come en
oorspronck der dingen met Summen voortgangh
inde vorige Reguieren, korte opneminge te
geven, ten eynde dat UEd. uyt consideratie
van 't gepasseerde en confrontatie van
ons naar beraemden geweten, te [illegible]
houden calculeeren, wat cours om tot
beter onseekerder staet en rust te comen
sampt de negotie herstelt te crygen
te verweeren en te houden sy, dewyl ons
alle aengetoogene en eygen ontmoeteniss
wederstooden de handen der [illegible]
heeft soo veel voorbeelden bekomminghe
hebben gegeven dat we onmachtigh syn
[illegible], ons voorts tot herstellinghe der
Negotie harmonie en [illegible] goet
[illegible] staet alleenne in dit district te

bestedy

Van Sumatras West cust onderdato 29 febr 1680

besteeden, om van welcken standt op de
plaatsen onder dit genoemde districkt begrepen
te spreeken, en Ue.Ed. van den standt alomme
openinge te geven soo van plaats tot plaats
gaende ———— Eerstel. sullen spreeken van

Pmo Nias

en de plaatsen aldaar geleegen, alwaar ons
ten Eersten opslagh door ont-
houde inwoonders van Barago door de continue,
eygene onrustingen kunnen gevonden en
vyanden die van Lambaron en Naay voor
een geruymen tyt genootmaackt synde/geweest
met versoeckingen dier plaats naar bede
kun gebraickte werden, van waar se door
onmachte off mogelyck wel grootste om de
continuatie dier oorlogh tegen te staan
onlangs tot op ——— Coninghs Sitouli
en andere plaatsen daar omtrent geleegen
geweecken, en schoon syn, wel is waar,
dat se ons kragteloose poste te maaken, om
onse correspondentie aldaar uit oogh ende-
houden kunne gelyck al de Atchins-
gesinde voorheen gehaadt te zyn, onder
dat beneficium onser hulpe en protectie
uyt kracht van selcker ongratificeert
weede vlondt, diverse malen ooq, onder
allen binnen drie Jaaren bleeden by missive
van den E. Heer Jacob Pits, voormaels
commandeur deser custe, en diverse malen
by monde aen ons hebben vlogt, 't geene
soo als ongehouden en door 't gedurich
stygeren in prys der victualien, samt
hooge onseegde ontraal, den onsen aldaar
geschiet, min geobligeert onder den naam
van hier op Baros tot noch toe te veel
benoemdt

Van Sumatras westcust onderdato 29 Feb: 1680

gecommitteert te zyn, om eenige magt aff te
steecken, hebben geexcuseert, hoewel kun-
nende van tyt tot tyt door de onse met
het doen van eenige schooten wel eenige
schyn van adsistentie gebroocht is, by welcken
stand wel magh geconfirmeert worden
en besorght dat die lieden reets van hebbaar
gemenelyk van Simmeur zyde door den onsen
ongewroken ommegangh niet versuymt
off geblittert, maar by alle occasie soowel
den soewen en 't respect der E: comp:e
toelaat in dese ongeluckige conjuncture van
tyts door eensaamheyt geanimeert
worden om van de provisie hander, ges:
ve niet sonder reden dugten, dat wel eens
geschieden mochte komen te ussterven
off ons der doot schade, vergelycke
niet beginne als gonder inde maand
January 1678: geschiet is door die van

Simonbauwa met et doot slaen en schandel:
massacreeren van den boeckhouder Mourits
van Zyll, den 1e adsistent, onderstierman
en 5 matroosen, om van welcke moort off
revengie, off 't geene ons by dese conjunctuure
beter passen soude, satisfactie te soecken
den schipper david davidsz: sal: a° pass:
met et jacht de cabeljauw gedeputeert is
geweest, die daar in soo verre gevordert is
gelyck uE uyt onse geveiligeerde aenteyckeningh
in dato den 1° January deses Jaars
by 't dagh register breeder ontwaaren sal
dat et hem niet alleen liet aensien, als
off die lieden, daar op weedoor de afgesanten
kunnen negotieren, sampt ontbrutel baare
der

Van Sumatras west cust onder dato 29 feb.o 1680

der negen doch weynigh naamwaardige
overige konnen koopen, tot bevredigh
en het betaalen onder anderen, naar
deselve oock tot de overcomen der schuldigen,
van de welcke soo ons bericht wert onder
Radia Ombo, malleyer, soo of barus als
priaman, en Padangs bekent, nopens by hun
aengehouden wert, schynende te inclineeren
tot betoon van trouwe, ende alsoo sich genegen
waren met d' E: Comp.e te verbinden,
den orangcaya Simantonga alias Radia
Sittia Indra, oppertste regent aldaar,
hoewel wy hem eene der principaelen aen-
sien, die deser moet houden te zyn, sedert hy
tegenwoordigh, aende voorsz: schippers afgesonden
had ter handt gestelt, dat den 14 Xbris passo
door hun beneffens rapport aen den voorsz:
schipper, dewijle deselve schryven
en opsteyen vergeefs overgegeven, ons door de
selve voorsz: overeen op ult.o January laetst
even in handen gevallen, en sedert tot de
nader bevorderen deser voorgegeven inclinatie
van verdragh by ons bewaart is, te meer
nock, om dat sulcx mondelings uyt de
gesanten Samporna Sittia Radia bandhara
en Popalangh, die by den voorsz: schipper
in de commissie gevoegt met ged.e Simon
bauwers in gesprock geweest, en dit
wel ontfangen, samen bestelt hebben
onderrigt syn, als souden gedagten luiden
niet alleen gedegen tot het geene we
hier boven gesegt hebben inclineeren,
maar volgens hun geweten boven t'opgemelde
sommiger schuldigen, noch wel tot de
betaelen van 20 a meer p.s mans slaven
tot een anderen verstercken sijn 't geene

Die

Van Sumatras West Cust onder dato 29 February 1680

wij als hoewel andere de ontslagenheijt
satisfactie off revengie te hoopen, bij dese
ongeluckige conjuncture, consideratie
waardige conditien agten te zijn, van den
ijwaarden ende desolaten bedroefden standt,
soo wel aen d'eene, als de tastende handt
des almagtigen in consideratien, daar wij
sedert tegen gewoonte hebben, aande
andere zijde, ons onmachtich houdende
dat wij selfs weder bijder handt te nemen
als dat wij omgeven gelaat van sattigheijt
naar slecx accoort te brengen, ged[e]
moorders door alle practijcquen den hande
der Inlanders hebbengebragt te ontsetten
vinden wij ons verpligt om UE. die de
directie van dit comptoir dat wel 't meest
van alle comptoiren deser custe bijden
goeden off quaaden toestant van 't eijlandt
Sumatras geïnteresseert is, naar ons vermoede-
staat te verwaarden, soo van die actie
als 't geene 'er opgevolgt en de voorsz. captein
dat wij in handen van Sr Bacher over-
gesonden hebben, te beduijden is, openinge
en onderrigt te geven, op hoope dat
UE. de handen ruijmer krijgende, occasie sal
werden geboren om door bequame bestellinge
van confidenten Inlanderen de geavoceerde
practijcquen daarmen schouder dit schoter,
volligh volck meest te mede bekoopen moet
te beroucken, dat ged[e] moorders d' E:
Comp[e] aenspreecken, om die actie te
wreeken te vergoeden UE. als door van onbewust
wande andere zijde hun vaarwater door
sekere kruijssers doet afsnijden, waar door
wij hoopen, dat UE. wel occasie sal
becomen

Van Sumatras West Cust onderdato 29 feb 1680

bekomen honorabele wyse actie te institueeren
en satisfactie verkrygen, nogtans hebben wy
wel achten dat hem tot de naarder ordre
vanden E: Hr commandeur noopt de koop
onmette E: Compe in voorige goet ofstant
te komen, moet werden bekomen, off ter de
protentien van onse zyde soo hoogh gestelt
valse tot desperatie en meerder verwyderinge
gejaagt worden, gelyck de ul. onder de voorg:
vandesperate schulden by 't negotie journael
dat oock tot het bekomen van genoegh
doeninge soodanigh moet bevorderlyck voortloopen
komen te beyfelen, wat schade d' E:
Compe boven 'd gemasseerde die naderen
door die schelmen geleden heeft, en
sy boven den honorabele en proffitabele aenende
ondoordenckelyck schuldigh zyn te betaalen
trouwen gesegt zynde van Simonbauwa
Gounong Sitouli bode en Pagago agter de
verder districts van Ulac, Inaco off
Inacos minjac onnoodigh te maecken
Sr Batker door lange continuatie in dit
district, sampt twee voyagien in persoon
om en aen gedte niet gedaan vanden standt
aldaar grondiger kennis ende swarenthent
als ons door rapporten van andere han
toecomen bekoort te hebben, niet te min
moeten wy noch seggen dat behalven Simonbauwa
ooch Ulaz en Lambaroe, omdeweyt, die
dat volckje door aenraadinge der aldaar
corresponderende en [illegible],
tegen onse natie en d' E: Compe opnoemt
ende ooch al diverse absurde bejegeningen
soo voor den geruymen tyt aenden voetkond.
van Zee, als mede maant december Ao passado
aen:

Van Sumatras west cust onder dato 29 feb[e] 1680

aen den schipper David Zael[de] gekomen hebben
uytgebroght by de onse wel sorghvuldich magh
werden geschouwt, en desmits die lieden soo
wel als 't groot der magtere wezen te
schrouwen zyn, ende omtrent der provisien
op gouvernements tijden dagelijcx aenwassen,
mogende geene, die van onsent wegen dat
daarwater schrouwt werdt, wel [illegible]
gesuspendeert worden, sigh in 't een en ander
omsightigh te gedraagen, sampt seght hy,
dat, inden de coopmanschappen aldaar
sonder geselschap van vrouwen, gel: aldaar
gebruyckelyck is, en eenige door mans
persoonen afgesint werden, eenige conspiratie
op handen zy, daar van dat, volgens 't getuygenisse
der Inlanderen, een seker teeken is, en
gelijk wy altoos geobserveert hebben
gelast by retourne van hun verrightinge
en verdere bevindingen aldaar, soo wel in
schriften als by monde rapport te doen,
onder verscheyde notabele voorcomende
daar van [illegible] occagie by u Ed.
schriptueren aenden E: Hr commandeur
Melchior Hurt ontfangende [illegible] mentie
te maken heeft, waar mede [illegible] tot de

[margin: Ned Bantjacqs]

die soo ons de 4o tydingen confirmeeren,
de novo door eenige marosters in possessie zyn
genomen dient u Ed. gesagt te zyn dat die
lieden om van de onse ongemoeyt hun
coquis en oly hooft te [illegible]
ons diverse maalen onder toesenden van
geringe schenckagien hebben om protextie of
gecauthoriseerde [illegible] versogt daar we
dan nader ondersoeck op doende, hadden se
naar

naar hun gewoonelijcke Peudrigie die
Ingeanden weder gelaaten ons bij die occagie
genoughsaam bespottende, ende te kennen stellende,
en hoe wel hier over niet ongevoeght soude
zijn, eenige dier peudraaars te overvallen
en voor slaven te vervoeren, nochtans alsoo
wij bij desen tijt, datmen de Landen in dit
district voor en notoire dwingie genough te
haalen heeft, daar toe wij onvermogende
zijn, agten wij noodich, dat soo hoogh niet
op te heffen, maar vlutter Indien sij sigh met
hun vrouwen en famielien, ged: ingelangs
en met U E: permissie naar derwaarts over
in antwoordt gedient hebben, genegen zijn
aldaar te nederen te stellen, datmen onder
hun een off meer persoonen naar gelegentheijt
tot regenten uijt de name der E: Compe:
authoriseeren, en mits dat deselve jaarlijcx
recognitie, gelijck die van de kroon
aetre tot tribuut betaalen, sampt hun
te verspreijden tot naarder ordre alhier
ten comptoire aan d' E: Compe: comen
te vertoonen voor 't bevinsen van dat
vaarwater alle mogelijcke protextie doen
doch indien se hier toe, inwoonders als voorsz:
ongesint zijn, gelijck wij niet reden duchten
achten wij hun versoeck geen consideratie
waardigh naar ons overwegende, tot

Chinckol. hebt U E: verdagt te zijn, dat die inwoonders
't sedert het maaken vant vreede gebout
tegens hun beloften en onse menighvuldige
vermaaningen de smockhandelingen op Atchie,
nalatie, en soude continueeren, hebbende
de handt gehouden, waar en boven inde maant

Febr

Van Sumatras westcust den 29 feb: 1680

Hebben anno passado door den ondergedagt=
Schipper David [illegible], en bij U Ed.e aanvoeren
bevonden sij, dat in plaatse van de [illegible] —
geworden volgens de aenschrijvinge vanden
E: E.e commandeur Jo. [illegible] te —
verminderen, 't gedagte geschrift door de —
achteloosheijt vanden Radia Lela sittia —
aldaar door 't onderwinden verlooren off
mogelijck wel ter quader trouwen geworpen
en niet meer als een gedeelte van [illegible]
[illegible] int Nederduijts te vinden, was
daer over hij vanden voorsz: Schipper —
ernstigh bestraft en alle correspondentie —
Protectie en gratie der E: Comp.e ontsent —
synde, ter tijt en wijle hij die door expresse -
gesanten naer Padangh vanden E.h. [illegible] -
commandeur voorgen.t de novo gerefineert,
en met gestaafden [illegible] verminderen hadde;
gelijckse hun andersseven Schippers hadden —
beloofden te doen, van sulcx ter eerste —
occasie te sullen int werck stellen, en —
schip van [illegible] over die reviere te —
vonden, en ged.e [illegible] sittia, om sigh in plaats
van dat te doen [illegible], persoonel:
als bevoorens, met de [illegible] factionisten
als een [illegible] en Protecteur, te
engageren mitsgaders daer en boven —
dat noch slimmer is, door sijn onderhoorige —
eenige lieden, die met onse [illegible]
[illegible], om [illegible] te haalen, aan de boven
ged.e Pr.ce [illegible] waaren, verraderlijck —
te [illegible], dooden, effective van daer —
te [illegible] en alsoo onse passoorden te —
[illegible], sonder dat ons daer van tot dato

noch

Van sumatras west cust onder dato 29 februarij 16

noght min[st]e Lastvoeren off hevige soo by
monde als in schriptis is te weeren gevonden,
en hoewel wij met diverse loopende tydinge
vandaar wel bericht hebben, dat dit geweldt
syn ende regenten seer qualicq bevalt en-
hy als oirsaack vant een ent ander diverse
maalen door hun aengemerckt is hierover
te geven behoorlycke satisfactie, sampt het
practiceeren vanden nieuwe bes: deese
verbandt, in ontfangh vant geene door hem
verwaarloost is, soo ist nochtans sulcx dat
geen van allen bevint heeft, desselve
soo verre aente krijchen, dat yemant der
moete waardigh agt, d' E: Comp:e over
dese ongehoorlyckheden te voet te vallen
ende genade versoect, welcke actien
hoewel se by ons als notoire contrarie en
minnaert, insgad: tot grooter toorn, en om
d' E: Comp:e tot uyterste misnoegen
te verwecken, gepractiseert worden aengesien
en waar over, op dat dese gevechte wonden in
den peaale op 't uyterste onser gevoelen en
naar by ettelycke gelegen, niet verder in-
handelen wel een ontsaggel: hedoe geschonden
Zij, daar toe van ouffent wegen door de voorlanghe
de sunoansche battas hun oude vianden, die
ons om derw:te hun fortuijn te soucken
diverse maalen gesolliciteert hebben, met
eenige moesten wel eenige goede apparentie is,
soo hebben wij egter E: Hr gestelycke derhalve
continueele strubbelingen op baros ons
onmachtich maaken, en dat wij ooch aan
d' andere zyde ons onbekwaam agten, sulcx
sonder de expresse ordre vanden E: Heer
commandeur mergen: te bestaan, het
ant weeg stellen vandie wegen eenige
hevengie

Van Sumatras West Cust onderdato 29 feb.^r 1680.

Koningie te soeken, off tot dato eenigh —
gebaart van hoogmaatighs misnoegen te toonen,
veel min eenighs Battaas buijtraaders —
daartoe te animeeren, totdat ons zulcx
by sijn Ed: gen: geordonneert wort, en
welcke trant U.E. te continueeren —
en sijn Ed.s nadere dispositie aff te wagten
heet —

Nogtans alsoo wij, gelijck U.E. bewust is —
berigt worden dat eenen Selair, Battaas —
Regent op Bidri, en ons door geen [illegible]
[illegible] —, maar een loose handelaar —
bekent, over 't geheel van een sijner verwanten,
die onder 't geselschap der met ons pastpoort
versaagde en gedoode lieden, boven gem: —
gemassacreert is, eenigh volcq soo van't
voors: Bidri, als Sirtaan, Corlangh, Lamoet,
Jepitti, en Pinangkotti, en den anderen —
[illegible] en buyten onse kennisse off licentie —
met wel 8 a 9 vaartuygen van Chinckoe
tot Batonga sijn fortuijn en koningie soucken
is, over welcke actien, als buyten onse —
kennis, en tegen onse bontgenooten, eeng —
al rigoreus gepractiseert, niet qualyck —
vonden soude, eenige misnoegen te toonen —
en 't selve door onse [illegible] te beletten —
hebben we, als welcke [illegible] eygen offertie
daar in den — geschiet, behalven dat we —
soo langh die [illegible] lieden in den —
[illegible] [illegible] gewoelen hebben dat
wij met [illegible] [illegible] handelaars [illegible] —
geinfesteert worden, beter gagt, dat met
oogeluyckinge aen te sien [illegible] —
den Chinckoe [illegible] beter [illegible] [illegible], per —
de novo —

Van Sumatras west cust onder dato 29 feb 16[illegible]

de note der goede kennis aan d'E: Compe:
verkeerde en protextie waardigh maecke, ——
alswanneer daar in met weynich noodtsake ——
te sporen is, ende die kustvolckeren naar wensch ——
so versekeren sijn, bij welcken voet U.E. ——
tot de dispositie van sijn E: moogent: hoeft ——
te continueeren, waar mede overtreedende tot ——

Baros, vinden we ons, als gesegt, bij t' bekoomen ——
van wenschte coopmanschappen, daar de ——
kerke voor geweest sijn, wel volcomen ——
meester der profitabel benzoin negotie, ——
maar deselve door dien verloopenden burger
oorlogh niet in Equalen cours en ——
kunnen ooc soo geleevert, datmen om ——
de onsekerheyt der wegen somtyts in ——
eenige weecken geen benzoin, als van ——
onse partyen, deese door de neutraale ——
Barroessche volckeren onse geeyschte weten ——
aende marckt te brengen, en door dat ——
middel onse bontgenooten te gedeyen, ——
Sinckelse off Korlangse Ingesetenen geen ——
gomme ter balie het presenteeren, nogtans
alsoo we niet konnen besteuren dat er ——
naamwaardige benzoin door sluyckvaart
verwoest wiert, en t' ons ooc bytyts ——
een geschil vande selven, als ooc voornaemste:
een gesondt gemang= kleet, agter we ——
dit de minste bekommeringh waardigh ——
ter oorsaack, so den benzoin niet geweerende ——
en kuns noodige behoeft van coopmanschappe
uyt onse handen moetende haalen ——
ons die vrucht weerken t' sij eenige tyt ——
vroeger off laater geheel moeten ——
ter handt vallen, maar ons gesicht ——
slaande op den desolaaten Barossen slant,
vinden we daarin tot onse droefh=, soo ——
veel onseker, duyster, en: [illegible] ——
datwe ——

dat wij naauwelijx weten, wat er vande
eijndelen, waarschijnelijk in te voorsien,
off van te schrijven is, nochtans alsoo de
Negotie met moeiten en groote lastigheden
langhsaamelijck herboren is, Lichtelijck
kan geschieden, en uijt dien hoofde ooch als
vergrootdeel der politie alhier met groote
omsichtigheijt gedirigeert, sampt 't waare
Interest der E: Comp.e niet [illegible]
gesogt moet werden, U E: ooch van ons advijs
te dienen, waar naa en soodanigh U E:
om den Inlandtsen ongerusten staat op 't
geroegelijckste te boven te comen, sigh int
een en 't ander tot nader ordre vanden
E: H.r Commandeur Covengen: hoet
te gedraagen, seggen wij tot den beginne
dat schoon wij van gevoelen sijn, dat de
swaarste bui over, de meest te ontrust geleden
is, en particulier voornamentlijck de facti-
onisten uijtgemergelt, sampt de Battaas,
soo wel als den Caroreese naar Pout en
elders negotie hadden lande sijn, We
nochtans uijt de verbitteringe die menschen,
Insonderheijt onder Particulieren noch niet
anders connen oordelen, als dat het Vuur des
Oorlogs door de voorsz. onmacht der
Factionisten wel onder de asschen bedoelven,
maar niet geblust is, en naa alle
apparentie op de retourne vanden [illegible]
maradija modde, die volgens hun gewoonte
met groot geschreeuw en [illegible] weint
sijnde mogentheijt aancomen, voor den
hertenlijt en als 't laaste gerucht vinnigh
ontvlammen en groote ontroeringe maaken
sal, waar tegens de wijse 't Uijtroepen,
om verbaastheijt te verwecken, hun eerste
practica

Van Sumatras West Cust ond.r dato 29 e.d 160[illegible]

Practica en 't voornaamste overblijfsel
hunner mogentheijt is, wel UEd.e willen
gerecommandeert laaten, sulk naar den aardt
der Inlanderen, door 't geroep van den
uijtgemergelden verongelden hoop, niet te
laaten verbaasen, off afschrikken, maar met
een onversaagt gelaat, en gelijk de Practica
in uEd.e voordeele en goede deffentie houdt
derwijze wel conjectureeren, dat naar verloop
van weijnigh maanden, zij als uijtgemergelt
Indien niet verstrooijt, tot totale onmagt
sullen vervallen hoewel we tot verhoeding
van des E: Comp.s gerechtigheijt in dit
district, die factionisten liever met den
wortel uijtgerooijt, als verstrooijt saagen
derwijze te sigh op Schinckel off Bedere
ter nederleggende, ottagie souden soeken
om d' E Comp.e door sluijckvaart van
Peper en den be[illegible]ten Benzoin te
bestelen, in welk geval uEd.e niet
versuijmich moet zijn, door onse kruijssers en
al wat er door de Battaas van Sureaan
en verlangs uEd.e met er opperdoen
van rigeur opstont meester te maaken.
gelijk we vaststellen: geloovende dat Radja d'Ulloi,
indien hij volgens onse menigvuldige ver-
maningen gelijk men segt, den quaade
man had willen zijn, en tot verdeijste
omcosten van oorlogh niet verschoont hadde
derven bestaan te komen, al voor lange
tijt over die gantsche factie had kunnen
triumpheeren, dat hij niet en langer de
goede man te contrafeijten, zijn middelen
te bespaaren, en sigh selven soo wel als de
gemeente met een geimagineerde magt
der E: —

Van Sumatras west cust onder dato 29 febr 1680

der E: Compe die hij door alle wegen tot
ectien van het Clietvert heeft gebragt te-
bewegen, alsoo den oorlogh van synen, op onse
hals te werpen, en onder dat beneficium
gerust en stil te connen sitten, in de uitterste
benautheyt en onmagt hadde laten vallen
het welcke tot syn verschooningen voor
in consideratie treden dat het bij ons met
bekomen van Zout, en verder geen
cargasoen, en het bij consequentien ontberen
van 't crediet onder den gemeenen Battaa-
door 't doen gaanderen der voorsz Zout negotie-
dat de kunnen verkeeren het gout, en ten
minsten benefitens groot gedeelte wardt
van der Factionisten op syn zyde te trecken,
hem soo wel als ons buyten coms geld heeft
en onmachtich gemaacht, de Battaas door
't met onse bewilliging doen surcheeren
der voorsz Zout negotie in hun geslacht,
tot synen dienst te verpligten, niet te min
alsoo d' E: Compe door diverse incidenten
tot dato onmachtigh is gebleven, ons met
Zout cargasoen te provideeren, hadde
gaarne gesien, dat hij volgens onse menig-
vuldige admaningen, sigh door 't gemeene
affsteeken van middelen niet meer gemaackt
en ons van syn trouwe versekert hadt,
nochtans agten wie noodigh, dat hij in diverse
onderkeningh niet versoenen, gelijck 't voor
onsen staet wel 't secuurste was, door
alle middelen g'animeert werden, om
gedagten Factionisten uyt te koopen, en
sich bij 't aetchinse hoff schuldich
en sint oogh te maacken, sampt in
desperate gewaade van die kroon te werpen
sonder 't welcke en soolange hij als gesegt
den gooden man soeckt te spelen, we ken-
nen

Van Sumatras westcust onder dato 29 feb: 1680

den regaarde der E: Comp.e weynigh
geloofd daeraen toe te schrijven, over sulcx den
onsen E: dragtens niet ongerymt, maar
noodigh zijn dat UE.s by beroovinge
van Goud, indien de voor dato niet ver
valt, konde der gunde om naar verpligtinge
der Battaas tot sijnen dienst de negotie
cours te geven, 't geen wij den souverain
middel agten, om de meer genoemde
factie te doen uytroeyen, ende schoon
ons dunckt te connen voorsien, dat
gedagten Orlon Sighs en die Orangie de
oppertegeringe, met seclusie vande Ilroos:
Successie, sal trachten aan te matigen
agtende dat gedagten Ilrder daar toe
overweegdige stoffen gegeven heeft, nochtans
alsoo wij daar uyt, vermits et notoir
verworpen kunnende al onder gewoonte,
veele krakeelingen ontstaen te sullen
verhoeden, dewyle 't d'E Comp.e een
Zee is, naa d'oppermagt besitt, alsser
eenigh veel gerageert wert, dient ken
sulcx van onse zyde niet absoluyt ingeh.
veilligt off afgeslagen te werden, maar
't door spraeken van Radia d'Ilrder
provisioneel in suspens gehouden, tot tyt
en wyse men door den al ondervonden
tyt, ontwaar wert, welck van beyde
met de minste commotie end meeste
voordeel der E: Comp.e sal uyt te
voeren zijn, om sich dan naar den tyt
te reguleeren, en voor al tot geen
protectie off actie sulcx tegen gedte
Battaas, die ons, sonder redenen te koopen
met weynigh moeite beledigen off
ontrusten connen te schinden, maar
komt selve onder pretext dat wij begeeren

deeroed

Van Sumatras west cust onderdato 29 february 1680

de vreede verbonden, die wij niet souden
te overtreden, in geen pretextie tegen
Battaas maar Comp.e authoriteijt magt
gehouden zijn, dat werck selfs laaten aff
kaspeeren.

Doch indien Radia d'Ilheer sijn afsoeninge
bij d'E. Comp.e geerne door onmagt en
uijt consideratie dat hij geen verder
quaat in sijn bestierlijckh.t te wegen can
brengen, sou connen gebruijken, met den
meeste tragten te gauderen dient ue:
uijt consideratie sijner respectuerigh
en valsheijt verdagt te zijn, om hem en
de sijne voor aff, en: des komt voor
geboden wert te specificeren, dat de ballingschap
van den rebellige Ulewangsa, ende
Bandhara moeten bij hun voor den rettige
en genadige sententie hunner goedertierend
stadhouders erkent, en van alle pretentien
dies wegen gerenuncieert werdt, mitsgad:
gem.te Geroer alvoorens in sijn qualiteijt
't erkennen, versiegt zijn de missie in
persoon bij den E. h.r commandant tot
Padangh te imploreeren, maradia moeten
ende van sijn factie met de gesamentl:
aelkinders vonder te brengen, en uijt
dit district te verdrijven, sampt ue:
verders te refereeren aan de articulen
over dit subject bij den E. h.r command.r
Melchior Hurdt en opperkoopman deser custe,
p.r instructie aan mons.r Backer
of sijn Jongste na herwaarts compste aange,
raket en opgestelt, insgelijks ue: soo en
de Koning: van barossche Hoofden, en
desperate schrieden inde negotie als p.r
consumptie souden konnen ontwaaren,

wat

Van Sumatras westCust onderdato 29 feb: 160[illegible]

wat schade d' E: Compe: eygentl: door
hun toedoen tot dato geleden heeft, en
by onwederspreeckel: guarandeeren
waar behalven hy noch op swaare correctie
en tebeedingen considerabele summe
moet gepleicht worden, die geseyde oorloogen
In t'toecomende nooyt te verwecken
ende een rust te verstooren, sonder welcq
openbaar verbont / ve hem alle gratie
onwaardich en nooyt te vertrouwen agten,
nochtans alsoo den tyt veel veranderingen
geven kan, dient alles naaden tyt ende
E: Compe vermogen gereguleert te
worden ende gantsche saacke best aanden
E: Hr Commandeur deser Cust te
recommanderen is.

maar indien teegen onse hoope en syne
gedaane beloften Radia de Oucou onmachtig
bevyst, off onwilligh thoonde, om sich
door gepleichtinge der Battaas, tzy vandoor
syn selven off door middelen van onsen
t wegen van dese factie en hun [illegible]
aenhangh meester te maken, dat als
gesegt voor de E: Compe gewenschtste
de sekerste middel wesen zou, en syt
dien halven buyten gemoeden te raaden
wert, sigh met syne gedaghten partye
te bevredigen, dient UE: onderstaen
van imbeciliteyt, Radia d' Ilhoor als
uyt UE: eygen notitie niet in voorige
qualiteyt te [illegible] door [illegible]
naar het oprechte ordre van den E: Hr
Commandeur en bevel van de selve
geestinnerde dienstige bevonden heeft
mitsgaders onder conditie van dubbel
sinnige woorden hem voor al op de E:
Compe

Van Sumatras west cust onder dato 29 febr 1680

Comp^s. gratis niet wankoopigh te
maaken, maar door dit stratagema, daar
inde overwaaghste inde val geraackt
is, geruïneert laaten woonen, en
tot de verwachte straff, die anders
tot des E: Comp^s. groot disrespect
ontvlugten sou, bewaaren ter tyt en
wijle d' E: Comp^e. geene so Cooper
de handen kunnen krygende occasie
geboren worden, hem op 't onverwachte
te overvallen en aan syn verdiende loon,
en hem aen den ontslage: Exempel
te keeren, te weeten, en op dat se
te minder agterdenckenen krygen UE^s.
de negotie onder den bezoeck, door sluyte
vaart: die van wel ligt keeren souw
niet te speelen, matigel= dogh als ter
sluyp is niet gesloten deuren sous
te geven, houwende de vrinden als vrinden
bejegent, ende vyanden onder schyn
van niet te weten, wat partyen se
volgen, en voorgegeven particuliere
vrindschap, bescheydentlyck gehandelt
worden, of dat hun door gretigen cours
van negotie ondertusschen geen occasie
gebooden werde, door grooten toeloop van
schyn negotianten UE^s. te verschalcken
en tot der E: Comp^s. schade en UE^s.
irreparabel disrespect in schande in te
te werden, daartegens UE^s. sigh alsoo
op hoede en tu goede defentie te
houden heet, ten advyse; 't swarter is
dat die factie ons naaderende, ende
ongemaackt laat, om datse geen voordeel
te raaden sien, als tot hun E[illegible]ingen
gevoortinge

verwoestinge en verlies van negotie houdende
aande andere syde d'onkosten, soo wij ons
vastelijk voorstellen, Ed: Heer: onse haat
om datse onse hulp benoodigende, doch
hebbende onse wetens meerder heden tot
oppeigtinge en geen haat waarom we hopen
datse door E: Comp:e ontsaghelijke protectie
en animeuse tractement smaakende
metter tijt hare je waare genegentheijt
der E: Comp:e sullen overgeven, en
d' atchinse liefde vergeten, om van
welke hun goede meiningen seeker
te gaan, niet buyten propoost d'atchinse
koninckelijke goederen en incomsten,
bestaande in eelijcke swaare tassen,
buffels en padie velden ter discretie
van d' E: Comp:e houden werden gevordert,
en hebbe wij 't gevoelen hebben
dat hun heer off door de atchinse
liefde, off vrees, niet sal worden
toegelaaten, agter wij datse sigh op
atchin niet schuldich gemaackt hebben:
weynigh staan op hun trouwe te draagen
is, egter schoon dit volcq ongestadigh is,
ende door bedriegerije en dobbelhartigh
by ons bekent staan, deselve, ten
waare hun heer notoir onwaardigh maakte
door alle wegen tot oprechte genegentheyt
getrocken te werden.

Waartoe behalven de voordeelen die
hun d'E: Comp:e buyten feijt
gunstelijke toelegt, het houden van een
goede harmonie, en familiaaren
omgangh met den regenten, sampt
soo veel 't iemant der E: Comp:e toelaat
een modderaten en gesprachsaamen handel
en wandel

Van Sumatras west Cust onderdato 29 feb 1680

en handel met alle ingesetenen, besonder
veel contribueeren sal, en wel ten
principaalen oock dat men in alle middel
matige saaken juyst niet all te stip
op ons hooghste recht en eygen gebruijck
staat, maar sommige kleine gewoontens
die in sich selven goet noch quaat sijn,
plaats geven, en hun met een vriendelijck ge
gelaat en tractement bejegene, op dat se
't contraire, 't geene se gewoon zijn geweest,
bij de vrije negotianten derwaerts nu door
ons toedoen, den handel op Baros ontrocken
blyft te genieten, bij ons ontmoetende
hun geende minste reeden, om sich over
't missen der gedagten vrije handelaars
te beklaagen oorsaek heeft maar sich in
allen deele overtuijgt en verplicht vinden,
dienende Mons.r Backer uijt dien hoofde
verdagt te zyn dat met een gesprack,
saamen handele omtrent de gene daar
men hier mede negotieeren en omgaan
moet, d' E: Comp.e bij meerder
dienst als dat die Leedes en onnutter
besteet worden te geschieden, maar nogtans
oock te besorgen staat, dat et respect
der E: Comp.e door de slaafschen omgangh
niet gekrenckt werde.

Doch alsoo wij duchten, dat naar verstoeden
werde en rust op Baros den selven handel
wel weder mogt hereesen moet ue.e
in sulcx geval verdagt syn onder pretext
vanden rust, te willen ongeturbeert van
eenskints bedwingen en handel behouden,
om dese int begin met alle rigeur tegen
te gaan —

Van Sumatras Westcust onder dato 29 feb 16[illegible]

te gaan of dat die gedn in hun geboorte
moogen worden geslist

Om hier toe te komen en kennis van hun
doen en laten te hebben dient UE. altoos
eenige confidentie jnlanders aan de kant
te houden, die UE. van alles t' geene onder
den Baroesers, soo in Politie en Justitie
als Negotie omgaat openinge en rapport
doen, dat bij UE. geheym ten hooghsten
noodich is, naar gewensch geobserveert
werdende, sulx UE. uyt het beloop der
dingen altoos besluyten connen, wat
cours het een en't ander bij UE. best
en tot meest te secheurt van des E:
Comps. considerabelen inkoop en ommeslag
in dit district te houden sy.

Het vereyscht dat sulcke confidenten
andebringers wel heymelyck geanimeert,
maar voor al nooyt gemeldet en dienstigh
moeten beloont sampt de geene, die
mogten bewaaren sl Comps. saack
uyt bondigh te hand haavenen, gelijck
oock de strandt volckeren, die sigh onder
onse Protectie hebben begeven, en alle
met deselve aancomende handelaars
geprotegeert, en niet tot hun discretie
die [illegible], gelaaten moeten worden
ooc sulcx dat UE. soo wel daar in, als
daar toe behouden van de negotie en respect
der E: Comps. aan komt onverschillende
en wettigh gemaakte pretentien persisteert
en geene de minste rechtelijck off gesaggelijck =
als onder den naam van compassie, met
hun onvermogen te hebben, plaats geeft,
door welcke middelen UE. altoos eygen

sulx

29 feb 1680

Van Sumatras West Cust onderdato 29 feb 1680

niet vinden waardoor ue: Informatie
vanden waaren staat bekoomen niet.

'T souden ooch sommigen connen gebeuren
dat dit onbeschaamt en baatsoekigh geslagt
ue: teen off 't ander onbetamelijcke
versoeck deden, en dat nochtans uijt
consideratie van dese tijts constitutie
ongeraaden is absolueijt ontsegt te worden
gelijck bij ons aenwesen wel gebeurt is
en connen 't ooch dit respect sijn soude,
sigh op [illegible] onvermogen te betoonen, off
als een ontijdige stil te swijgen moet in
soo een geval onder den plausibelen naam
van eer sigh op te moeten beraaden off
't advijs end' ordre vanden E: Ho: commandr:
te verwachten, sulcq versoeck off saacq=
in suspens gehouden en door dit dilaij uijt
gedachtenis gebracht werdt, met welcke
practijck sigh dese Caroneer ooch meester=
weet te behelpen

Soo vermogen se ooch ons met hun gewoonte
beleefdheijde, de gunsten die hun van tijt tot tijt
wegens d' E: Comp:e sijn geschiet, wel
ten besten en tot schaamens toe uijt te
meten, en hun in gedachtenis brengen door hoe
veel middelen dat se bij d' E: Comp:e
begunstigt en verpligt sijn, sonder sulcx
behoorlijck te erkennen, dit ons verre
vanden omgangh met den Inlander geslagt
sijnde sullen wij overtreden tot de

Negotie vande welcke, hoe wel wij als
geslagt door gods goetheijt meesters en
besitters sijn, soo moet die echter continuwe
op 't nauwkeurighste met onverdroten ijver
gehandelt

gekomen haalt en gevordert, sulx het intrest
der E: Comp:e als we voorden aengeroert
hebben niet avergts, maar jder rechte
eerden, die onbekwaemt gesprooken niem=
weten kan, als die in Loco selfs door onder-
vindinge en continuatie hebben ontdekt
gesogt werden, deeze volgens 't Hollants
spreeckwoort, weinigh geen delff is, ende
deese ymits de naabijheijt van 't Aatchins
districts daar haar handelswerken tot
merckelijcke hooger prijs en minder koopr
werden ingebragt, met veel minder moeyte
afsluijt en sloeren, als het voorden kan
werden, en 't uyt dien hoofden niet
vermeede is, hoedanich deselve gedirigeert
en geadministreert wort, soo sullen wij
daar van kortel: seggen
Dat het intrest der E Comp:e daar in
voornamentlijck bestaat, dat se deselve
meester van marckt en negotie is, en
ten anderen, dat deselve soodanigh geregeert
werde, dat se altoos handelende blijven
en afftrek in de waaren hebben kan,
overmits schoon dat het Gout, ijser en staal
hier overgrootige sortementen sijn, en
daar van behoorlijcke quantiteijt kan
omgeset werden, soo dunde we echter
bedagt te sijn dat er van die drie
sorteringen soo veele niet om te setten sij, dat
d' E Comp:e geen voordeelen, behalven
die op deselve waaren vallen, benoodigen
off passen souw, behalven dat het door
't aanvoeren van meer als matige quantiteijt
binnen een a 2 jaaren voor langen tijt
over hoopt souw konnen worden, en den
[illegible] als versien en gedaalt op de
aanhuijse

Van Sumatras west cust den 29 feb 1680

eenlemige negotie en correspondentie seer
licht te raaden worden sou syne Cleedjes
vandaar te soucken, dien volgende is noodigh
dat UEd. altoos tragh versien te worden
van suelcke stoffen, als se door de sluykvaart
tot haere Cleedye sijn gewoon te soucken
op te besorgen, dat so wel vriendschap en
minsaam bejegent maar van de gewilde
sortementen meest versadigt dogh onder
conditie van niet versleten begunstigt te
worden, kunnen altijts de nige minder gewilde
Lywaaten en andere coopmanschappen
worden toegevoegt, ende Comp.e alsoo
facile meester van haer coophandelen
en vermogen gemaeckt, twelck niet
naaukeurigh en niet sonder consideratie
dient, men voor heeft, egter moderaat
geobserveert werdende, groote occagie
tot sluykvaart en verloop geven kan

Het verderven van suyverder inwoonders
moet oock noodsaeckelijck, dogh soo discreet
en omsichtigh geweerdt en gedevigeert werden
datmen haer, ges: voordate geweert is
geen occagie geschaft om tot voorcomen
van haer Eygen haere desperaten wijse
haer voordeel door sluykvaart, die soo
lastigh te mortificeeren valt, als wij voor
dato gesmaakt en UEd. uyt de resumptie
van onse gehoudene, en aan UEd. over
gesondene dagh Registers ontwaarden sal, tot
[illegible] te soucken.

Onder de geslagten off soorte van Benzoin
bevinden wij oock t'sedert wij bevongt
sijn geweest, den bruynen benzoin
naar den waaren [illegible] teens te boucken
en

en tegens alle coopmanschappen te verruijlen
dat de witte off [illegible] soort vrij
minder ingevoert onderhevigh en verchel-
beter geworden is, maar de voorsz: Tuijne
benzoin is tot dato noch van sober aansien,
en vrij wat met kout vermengelt, dat
soo langh Barros in geen geruste standt
sigh bevindt, om de Sircampse en Oorlangse
Ingesetenen, die gedurende dese swarigheden
ons veel gommen besorgt hebben, niet te
Turbeeren off te verwonden, swaarlijk
te remedieeren sal sijn, om dat den tijt
geen rigeur te gebruijcken toelaet, niet
te min moet UE: met verhuijnen
d'Inpasshabes [illegible] af te vorsen
ende geene, die de beste gommen leveren,
met meerder keurs van coopmanschappen
caresseeren, om haar alsoo alle tot 't
aende mercat brengen van Inpasse
gommen te animeeren, maar alsoo dit
middel te slap is, moeten soo spoedigh
dese twisten g'eyndigt sijn, voornamentl:
de Sircampsen ende Oorlangse negotianten,
onder de welcke sommige gewoonte is,
slegte en Inpasshabes gomme op te coopen
en te mixtureeren, off ten dien eynde
opcoopen, of hun aen coomst gevisiteert
d'Inpasshabes benzoin opstonts gewoogen
en aengenomen maar de Inpasshabes d:o
in observatie gehouden, en op hun werck
int uijt vaaren voor reeft gevisiteert
en tot hun schande te vlugh
gevoert, en dat niet batende naemaels
met kennis hunner regenten, die hier
toe door een smal geschenck van 't [illegible]
geweld der confiscatien gebracht conden
werden, aangeslagen, ende die gantsch met

Soudt

Van Sumatras west cust onder dato 29 feb: 1680

houdt off andere specie gemengt en bedorven
is, kunnen presentie ten vuure gedoemt
en verbrandt, off wel anders 't onbruyck
gemaackt te werden, op dat UE: den
koster niet bekaaght, dat eenige confis,
catie uyt eygen baadt gepractiseerdt
wert, off de eygenaars verbittert, nogtans
dient daar in soo wel als in 't afwegen
der Inpaschades en 't houden en ontfangen
der vrijcoocken becoopden, en als gesegt
omsigtigh gehandelt te werden, op dat se
by vreemde handelaars onder den
afsteken, off den baroratt, meerder
voordeel souden UEe deselve door alle
practycken tragten uyt het gesigt te
houden, en door mixture van beter soort
occasie bekomen 't een door 't andere
te versteken, en ons de Inpaschades
door dien wegh soo duur, als de goede, te
doen betaalen 't geene uyt den indiscretie
off gepassioneerde hour Lucht ontstaan
soun, waar mede comende tot den
Insaam van

Camplür, vinden we deselve van
soo weynigh consideratie, en de voirsaack
soo dickwils dat we ons daar van naauwel:
eenige beschryvinge derven bestaan aan
te matigen, nogtans sullen dien
aengaande ons geweeten uyten, twelck is
dat wegens de beschrijvingen dus lange
gedaen / hebbende, het soude dien
gemeen Inde besteken onwezen maar,
den Inwoonder om en deze / constitutie
't minste eedimment te syn, dat prolideus
houden opwegt en versorgen houdt,
off

off oock wel, dat deselve als van weijnigh
voornamen Reijmeijers door sluijck handel
over comt gevoert wert, waar toecomende
dat den Rinckelers dus verwonderende
sijn camphur, geel: den Benzuin, naar
uit gebruijck niet op Baros maar mogelijck
ieders andere marckt brengt, sulcx
om uit den een t'ander te soecken, en
deen tsaam coopheden alweder te maecken
noodich is de handelaars dier gemene
door geen te nauwe bedingh der prijs
off 't opdringen van ongewilde sortementen
affkeerigh te maecken, en van ons
naar andere Reijmeijers of coopers, die
er buijten twijffel om de weijnige volume
en hoogen prijs van dat Tinckenera
altijt sijn, te vraagen, waar behalven
oock alle inwoonders van Sorcam, Corlangh,
Lormost, Bedri, Sepitti, Alikoea, Tabodjangh,
en Battahan, off nattar, camphur aende
marckt brengende die nu geaccepteert
en door 't geven van keur der coopmanschappen
geanimeert en: meer en meer getrocken
te werden, maar om den Rinckelers
naar herwaarts ter negotie te doen
comen, agten wij voor eerst nodeloos
dwanghs, als van selfs noodsaeck namentl:
dat het vaarwater bevoorden Rinckel
soo door onse kruijssers, als de Battaase
kruijssoeckers, soodanigh ontvreijcht werden
datter geen apparentie als met de
gevaar van ontsnappen is, en eens alsoo
naar herwaarts ter negotie te werden
een chialoup tot convoij tegens de
en voorsz: Battas vergunt en schickt
affhijmende, als bestondt. van alle
camphur

Van Sumatras West cust onder dato 29 feb: 1680

Raamptkur negotianten gesegt is, door alle
middelen geaccepteert werden, door welcke
middelen wij niet twijffelen, off ged.e
handel sal meer en meer ontluyken
Commende, op dat alle aenkomende handelaars
te beter Chine.s geprologeert worden
kunnen het gewesen woonhuys vanden
vrijburger martyn, daer van wij Nl. deselve
tot handel gestelt hebben tot een [illegible]
peaals werden gegunt en dat niet langer
verhoogt de tamponghs vrinden gen=, en
alsoo van behoorel: reparatie gesorgt worden
In hoeverre wij als gesegt vanden
baroesen benzoin handel meester zijn, en
daer toe der regenten gunst off af gunst
niet soo seer te vreesen off te wenschen
hebben, alsmen voordesen wel gemeent
heeft, is 't egter seker dat goede intelli-
gentie met deselve, en hun te gaderen
voordeelen uyt onsen handel te maken
ende negotie in baften en [illegible]
cours te brengen geanimeert sullen
werden, veele contribueeren sullen,
doch alsoo hun ooch de 10 pr.c dat yder
tayangh goudt in prijs verhoogt gunstels:
toegelegt en hun gunst, tot de gaderen
van den uytvoert, ten bedrage van
100 jaa al wast ooch 120 a 180 tayangs
goudt int jaar weynigh off veel int
gehele niet bekoopt gesocht te werden
off geschiet is, derhalve wij voornamentelijck
den cours vanden handel meest in
ons eygen wil en vermogen hebben, agtende
behoudens 't respect soo van haar de.eus
groot

groot achtb: tot bat:a als den E: h:r
commandeur deser custe, onbekamed: hun
soo considerabelen incomen dat op maar
100 coyangs 1000 rd:s bedraagen sou,
tot te werpen ten aensiende, schoon de E.
comp:e considerabel off geringe negotie
aantroff, als er maar sout omgeset
wierdt, egter hun voordeel souden
trecken sonder dat se om de negotie int
minste te helpen vorderen off te
bevoorderen eenige minste bekostinge
te contribueeren, waarom wij onder
de hoogh wijse correctie van haar hoogh
Ed:le achtb: en sijn E: wel gemeet
nodiger agten, om hun bij den aenvoer
van [illegible], daar de [illegible]
onser negotie in beslaan moeten gepro-
resseerdt te maken, met hun van yder
bh:r witte off halff wit ingesamelde
benzoin bedragende 100 rd:s waarde 2½ rd:s off
iets meer, dat op 200 bharen benzoin, boven
[illegible] hier int jaar swaarl: te bemagtigen
sijn 500 a 600 rd:s bedragen en d' E: comp:e
t'overige tot guarantie vant geconsenteerde
2 maal jaerlijcxe schenkagie en sommige
schonckagien, die bij geleegentheyt aan battaas
sprons, off ander eijden bestedt moeten
werden, te staan komen, en van die noodige
ongelden geredresseert blijven, niet alleen,
maar bij swaarder inkeert van sout noch
profiteeren souw, overshoex sien alle casten
die vande voorbeh: nature sijn, ten laste
der gedagte sout hand:a moeten werden
gedeb:t, dienvolgende deeme wij ons hier en
onget

Van Sumatras West Cust onder dato 29 feb: 1680 -

ongequalificeerdt agten, ue.e dit absolute:
alsoo te beveelen, hebt ue.e tot naarder te
becoomen ordre op onse aan den E: h.r
commandeur te doene demonstrantie met
dier gelijcke afbreekinge te suppediteren,
maar deselve soo veel openinge, als wij daar
van alsnogh in ue.e bijwesen om den
regent aan te moedigen, onse negotie te
bevoorderen door hunt, 't geen in alle
gevallen geen nadeel geven can

Doch dit alsnu bij d' E: h.r commandeur
werdende geapprobeert, sal in sulcx geval
op dat die betaalinge ter goeder trouwe
soo gaat en ue.e onder den baatsoeckingen [?]
regent, niet verdagt worde, dan kunnen
geconsenteerde inncomen ter quader trouwe
te ontvreemden, dat buyten twijffel nieuwe
after quaat afstandt en bij consequentie
alteratie in de negotie uytbreeden
souw, dewijl den regent onbewust 't is,
wat er in quantiteyt daar vanse den peer [?]
groot gewesen schijnende te hebben, alsoo het
niet noodich zijn, den pangeran Sauwode [?]
off daalt uyt den baaren ge...over te [?]
werden die daagelijcks de logie en onse
balpuin frequenteerende, welcke wij op
Padangh hebben geuden geringheyt te
wesen, van den inhaane alder gouvern. notitie
houdt, en zijn meester bericht doet, en bij
ue.e negotie boecken een aparte reeck:
deses ongeleden onder den titule van vriendschap
ongelden, rech: van gevaarlicheyt off
andersints geformeert d' al soo uytgewesen

En naar

't Handelen gerust en ommegangh met goede orden behouden

en naer rate vande quantiteyt der ingesa-
melde rijckweeter verbroeckte goederen
depesse ten laste gedte inde Recqe: soo voorts
door de selve Recqen ontkost en gesloten moeten
worden, op dat altoos kan werden gesien
wat en hoe veel betaalt is, waer mede wy
meynende UEd onderricht genoegh tot het
houden van een oplettent en bloeyende handel
te hebben opgestelt, wy nochtans
moeten seggen, dat ged: UEd niet onbewust
is tusschen de Sircamse Orangkays en
andere Battas, noch diverse oude en nieuwe
ten onse respecte onder geswaarden toestandt
ongedecideerde geschillen en pretentien
tegende Barokeesen open staan, independente
UEd wel sal vermogens syn, sigh als mediateur
maar geensints als Rigters, te gedragen
tenegende ue gedte Battas met de
welcke, soo wel als alle andere [illegible] wy
soo veel 't kosen van E. Compe: toelaat
sorghvuldigh alle occagie in de contentie
diese door hun eygen wispelturigh nature
ligt op dienen te houden, moeten vermyden
om hun en hoofd te versterken, en
hun niet verloop van staaren tyd
eens maken tot onse devotie te trecken
aen de andere zyde, op dat wy als Rigters
de schuldige partye niet genoodsaeckt
worden door de stercke handt te doen
gehoorsamen en onse Eygendom [illegible]
doch swijls ons de autoriteit der Orangkays
groot, en niet ongefundeert toeschijnt,
als oocq, dat het meest op de [illegible]
ingestemen inde [illegible], met uyt
onse Partyen bestaande, geraaden hebben, is,

om

om dat nider minne aff te doen, van
onsent wegen gantsch onnoodigh sigh aff te
sloven, maar te wenschen dat we ons
onderdesen verkmantele door ged.e Battaas
van allen onser Partyen en wederstrevende
Inwooningen konden ontslaan, de pretentie
die den Sireamsen raadia Indrepankon
tegen Tonmachan en Maradia modda,
wegens 't missen en aenhouden van syn soon,
om den voorkom te sloffen we al geruymen
tyt te voeren onse borgtogt aanboden
houd.e dat ged.e Tonnachan daar toe te
disponeeren was, heeft syn sinseed: niet
ongefundeert, maar rechtaenc best inder
minne aff gedaan te syn, opdat ooch den
Barokoes onder ons schoyut bevende battaas
geprotegeerd en bemindt te worden, geneh
ooch dat

den Regent Sommeren op syn versoeck, dat
ons met weynich moeyte te doen is, met
et sluyten der Rivier en 't simderen
der negotie de handt geboden en in syn
respect gemanteent werde,

Om Raadia Sittia modda nider en neder
aen te moedigen, heben wy hem met
n.e bonnisse en voorweten, vermits
't affwesen van Radia de Ilhere en tonsydige
overlyden van Radia amat, onder den
titul van Jrachie Comp.e over d'Ilhers
district den toeseckt bewoeen hoedaeckyt tot
bestwesen op ver nae niet soo syperigh syt
hand haaven der goede saacquen als 't sonchen
van schonchagion en syn eygen voordeel
is, maar denged weesen.

Tonnagon

Van Sumatras westcust ond: dato 29 feb: 1680

Commagon, hebben wij als sich de moeyte
niet hebbende willen aennemen, om de
minste excuse over sijn vlugt van Padangh
bij ons te doen, op de naedere approbatie van
den E: heer commandeur gedegradeert,
door een ander doen vervangen, doch sijn
Oudtelingschaps in/ suspens gehouden; ue:
hebt dese beyde yder naar sijn merite tot
nader ordre, alsoo ons voorsz:, te erkennen
en aen te sien, gelijck mede nae luyt vande
respective ordres de besettinge van het
kruytshuys vaarwater door de aenwesende
off noch toe te koomen Chialoupen naar
uyttersste vermogen die ue: soodanigh gepresenteert
als bij 't daar van geapprobeerde afschrift
in dato 15 Julij deses jaars onder de papieren
van die natuur aen ue: ter handt gestelt
te sien is, cont laeten continueeren, tot
dat de tijts veranderingen ue: noodsaeckten
deselve naar gelegentheyt te vermeerderen
off te verminderen, als wanneer daar van
S:r E:r/ Eersten occasie aen den E: heer
commandeur deser custe demonstrantie
gedaen en aggreatie moet werden versogt

Alsoo ooch wij gelijck bevoorens aengeraeckt
niet sonder reden/ becommert sijn, dat den
herstelden ruyst en vreede, off/ ooch wel
door onmacht van partijen stilstandt
der Oirlogen op baros den seeckhandel mogte
hebben daar tegens wij ue: inde voorige
regulen hebben gerecommandeert tijdel:
te voorsien, soo staat ons in ooch aen te
haalen de manier op de welcke dat ...
en met de spoedichste vlugt te doen sij, twelcq-

Eersten:

Van Sumatras west cust onder dato 29e February 1680

Eerstelijck door 't eeuwdurigh houden en
nauwe besluyten van dit vaarwater om de
gedagte sluyckers aldaar met alle rigeur
te vervolgen en apprehenderen, dat alle dit den
vijandt soecken geeft, en by onse kruyssers
verder ontwaar werdende, alsse by de onse
ontdeckt connen zijn, deselve bijdewijle connen
nijpen, 't geringe middel is, soo dient ue.
ten anderen, op 't becomen van berigt,
dat eenige sluyckvaartuygen tot hun [illegible]
vaardich gemaackt, off andere aengecomen
zijn, daar ue. sigh altoos naukeurigh op
te informeeren moet, is in sulcx geval, om
door onmagt geen schande off ongemack
te behaalen, raatsaam al u presente magt
te conjungeeren, ende die vaartuygen al vast
in spruyten en revieren, soo 't met sekerh=
geschieden can, op te soecken, te overvallen
en apprehenderen, de goederen te confisqueeren
en de lieden ten onbruyck te maaken
tot welcke executie indien eenige
inlanders off battaks konden g'employeert
werden, datse meynen practicabel te
zijn, soude 't wel de gemackelijckste en voor
ons de scherpste middel wesen, doch dat niet
zijnde, off den tijt soo veel uytstel niet
gevende, dient ue. door soo veel gecom=
bineerde magt, als de onse s: zij, en het
maaken van groote [illegible], de gene die sich
te weer souden stellen, te [illegible] en op de
vlugt te brengen, of datse door al geen
schermutsingen tegen de onse gewoon werden,
maar ged: noch toe, met het gesigt onser

wapenen

Van Sumatras West Cust ond: dato 29 feb. 1680

Waapenden verlangt en alsoo in schricq —
gehouden worden, waar en boven sie laasten,
UEd. den Regenten moet animeeren om —
sulcke daanige schuylders behoorl: te straffen —
en hun aangebrachte goederen te confisqueeren —
doch bij onwilligheyt, gelijck hun ordinary —
gewoonte is, en sich weygerich om datse —
daartoe als gedwongen werden te beter, omtrent
het wispeltuurige graauw sich souden —
purgeeren, of onvermogen te beroepen, niet —
naarlatigh sijn gestoute en Ernstige toone —
tegens hun als ontrouwe bondgenooten te —
protesteeren, en hun door sluyten en [illegible]
der Rivier, der Renotie, aanvoer van padie —
off sulcx daanigh ander middel, daar door UEd.
kan voordeelen, hun tot [illegible] in gehoorsaem=
te connen brengen, tot teder dwingen, —
behouwende, uits UEd. sigh in goede —
defentie hout, en van geen volck geroept —
dat niet geijcke practijcq moet ontmoet —
werden, laat staaende, weijnigh gedoolt te werden,
datse sigh hier over tot oproer oft inde —
waapenen tegens des E: Comp.s Logie —
sullen begeven, ter oorsaacke sij staende oogen
hebbende, 't missen der Zout negotie, diese
nu E. waaren, dat hun, door d' E: Comp.
met kleyne moeyte handwerken onthelt, by —
hun te grooter ingrijck geeft, behalven datse —
oocq sulcke mankatte soldaaten niet sijn,
off wel mogen, datse met den kaagel —
musquetje tegens onder den Boog te schieten —
souden te staagen sijn, E: voorts sijn conspiratis
diese door heymelycke bestellingen onder —
sommige Battaas souden werden te berochten —
en die bij soo trouwloose natien gebruykelijck —
is,

is, omden onwetenden te houden spreken
maar van weynigh, en bij overstroomingen
soude connen worden uytgevoert, om 't werck te
niet onderhevigh te sijn en kunnen niet
te bevinden, dat se bij ontijden onse paggeringe
deeroen naderen, bij ontdeckingen van
alle nacht Loopers hun sleep wel ongeweyst
maeck gevonden worden, op dat se uytgeroepen
bevoerden, dat wij bij nagt alsoo seeker als bij
daags deeren en sijn, schoon bij duyster
weer, niet ontduysteren connen, dat bij de
gesegt van 't vorderen der negotien betreft
staat en 't besetten van kruysende vaarwater,
sullen wij overtreden tot de

Logie Baros, en hoe soodanige met
sijn af en dependentien, als de cruyssende
chialoupen gestelt en wat timmeragie
off reparatie deselve benoodigt sijn, dogh
alsoo wij oock door 't menighvuldigh inunderen
der waaters van merckelijcke streeck landts
ontsteld en uyt dien hoofde genoodsaackt sijn
geworden 't bekent bolwerck te slaan
en soo verre te volmaacken, als de gesont=
onser besettelingen toeliet, sal noodich
sijn, dat UEd. bij eerste occagie en soo
spoedigh doenlijck, minder gesorteert en
den guarnisoen houdende en dat ter hoode
van gesontheyt vinden, ged. bolwerck
voudsomme, dogh met korte poosen en het
heetste der middagh sonne geneyderde
met goeden quantiteyt heystenen te besorgen
daar mede wij dan wel hopen, dat UEd.
voor verder lat van 't waater bevrijt
sullen wesen

Van Sumatras west cust onderdato 29 feb 16..

het wesen, maar houdt ons de losse sant
grondt daar alles op staat en gebouwt is, in
ongerustheyt, waarom wel schoon de logie soo
tot berg plaats der geschickte koopmanschappen
en verdere noodsaackelijcke ommeslagh te kleijn is,
en wel vergroot, mitsgaders 't gantsche buyten
schoot en solder der galderije met nieuwe
plancken dient versien te sijn, gelijck mede de
rondomtwijse puntt door de ingeworde aarde
ten hooghte van 6½ voeten versmacht wert,
en beginnende uyt te borsten, gelijck heete
aende zuydt zyde is geschiet geweest,
wel gantsch onbruyckbaar soude komen worden
om de reden van gemelte aarde onteast en
inde selve plaats met een plancken vloer,
dat UEd. aan noch een bequaam packhuys
helpen soude, geven, sampt om door de hooghte
van 't steene voorsdack de harde winden
in geen ongelegentheyt te vervallen verlaagt
tot ontrent de helft afgenomen
en met een nieuwe plaat gedeckt en
gemaackt soude dienen te worden, voor
nodich hebben geacht die considerabele
timmeragie en reparatie te surcheeren
ter tyt en wijle op onse daar van naader
bedoene demonstrantie door den E: hr
commandeur deser custe gedisponeert en
aangeschreven mitsgaders volck en materialen
overgeremitteert worden hoedanich daar
mede te handelen, by welcke hun E:
ordre UEd. sonder naamwaardige reparatie
by der handt te nemen aff te wagten
heet opdat d'E: Compe met geen
dubbeles off onnutte costen belast worde

Onder de kruysende chialoupen is de barcq
draak dat hy door de langhdurige fichte
en

Van Sumatras West Cust onder dato 29en februario 1680 —

en swackte der timmerlieden eenige
maanden de werf heeft moeten bestaan,
waer door ons ydele vaartuyge te water —
en in zee gebracht, doch sal de chialoup
of sloep die wij om deselve redenen niet
magtigh zijn geweest, naa desen te —
versorgen, ten spoedigst, des doenl: of de
wal gesett, schoon gemaackt, de naden —
gekarpinght, gecalfaat en gesmeert moeten —
worden, tweeck gedaan, de sonnebloem boven
water nodich is gecalfaat en gerepareert
te worden, en sal UEd. dienen gedagt —
te zijn, voor die bodemen tot gemeyn —
tydelyck [illegible] degen te procureeren, —
omdat hun bestaat hebbende d[eze]lve in —
heer slegt en lucht doen bestaan, om —
welcke te bekomen mogelyck best sal —
zijn deselve bij brieven naar padangh —
te remitteren, om aldaar van gedde. [illegible]
versien te worden

Tot opgenoemde en verdere nodige calfatinge
timmeragie en reparatie samen et —
maacken en binden van benzoin kisten —
moet UEd. bedagt zijn werken van bouw=
werq om gansen te maacken en werck —
te plucken, mitsgaders in oock van rottingh
en planken tot procureeren, spijkeren —
prijs, naar tegens die voorige en noch —
rotterende planken van de massy's (andere) ingedrockt
hebben, soodanigh als die bij de negotie boeken
bekent staan, dogh moeten se wracke of —
mereckels te cort, off te smalle d[e]s. aen=
brengende, soft wel ½ voor den goede de=
naar gelegentheyt geven, moetende volgens —
it gemaackte —

Van Sumatras westcust ond. dato 29 feb 1680

't gemaakte bedingh, zoowel dat haare E: te
doen — geschiedt is, ged^te planken
gedachte van twee in de groote van 14
amsterdamsche houtduymen hebben, sampt
de lange 9 ende de corte 6 voeten offt
after lange zyn, de bestellingh wort ider
bos gerekent 100 p^s d^os van 3 a 3½ vadem
lengte te moeten inhouden. ——

Int houden der negotie en consumtieb: hebt
UE: den selven trant te volgen, die tot
dato by ons gehouden is, en te besorgen dat
de negotie uyt geene maandelyx ende
ordinairy maandt en ongelden in comptant
uytgegeven is, by de negotie uyt geene
voorts soo te landt als te water aan
vaandoenden en andere nootwendigheden
geconsumeert en verstrect comt te
worden by 't consumt^e ondoft journaal
ingesz: en om altyt met weynigh moeyte
te connen sien, wat nogh te besteeden moet,
by dat grootboekje overgedraagen worden,
op dat UE: administratie geende minste
beswaringe respect, en pertin^te aangewesen
worde, hoe en wat maandelyx gecon-
sumeert is, moeten de ged^te consumtie
by 't slot in UE: negotie b: ingebrochen
ider genot aldaar cortel: aangewesen,
en ten laste gebracht, sampt soo de
geconsumeerde afgeschreven als de over-
schietende — staten met de consumtie
boekjens concorderende gesloten worden
om by de nieuwe te formeeren. D^es weder
soodanigh voort te leggen, gelyck UE: by
ons geobserveert te wesen sult bevinden,

't geene

Van Sumatras West Cust onderdato 29 February 1680

't geene UEd. oock alsoo heeft te gevolgen —
tot dat UEd. door den E: Heer Commandeur —
anders mogte werden geordonneert —

Soo sal UEd. op de nadere approbatie van —
syn E: meergem[elde]: gelijcks 't ordinaire —
en by syn E: geconsenteerde verragie wegingh
gereleveert 1993 lb te dat besonder en —
't sedert den 29 aug[ust]o A[nn]o pass[ato] op 5: sampt —
12 Feb: Jo[ngst]leden op 10 caster gefaporeerde
kust door de redeq: van winst en schade gesteld,
maar te cort bevonden 20 lb op 't jongste —
by mons[ieu]r Tachor aengebracht contant —
het compt[oi]r padangh niet ten laster —
brengen, voor en al eer by syn E: boven —
gemelt geordonneert worde, wie die —
last te draagen heeft:

Synde d'aangevoerde by syn E: geconsenteerde
aff te schryven bevonden werdende leccagie —
van hout en kust 2½ p[er] cento, dogh daar —
boven gaande, moet by missive van syn E: —
geimpleerdeert worden: —

Tot onderhoudinge vande gesontheijt der besettelinge
agtende onder godes zegen der matige maniere
van leven, het mijden en schuwen der —
stekende middags sonne, der landt windt —
en lught, en ontijdige gansch nodigh als —
oock dat hun maar matigen en geen te groffe
swaaren off slaaffsen arbeyt opgelegt worden, —
alsoo wij gedurende ons aenwesen en den tyt
onser residentie alhier tot 3 a 4 en meer,
maalen hebben geobserveert dat op 't hout —
kappen in de bosschen hier omtrent die sleghte —
lieden geen ongesontheyt off dampige paarden —
in —

In Lebber, nidergelycke Zyn ongesontheden
door 't vele en hefftige water drincken, als —
swaare en scherpe lucht, dat de naaste menschen-
lycke oirsaaken syn, tot welck bedde geraackt —
en weder gesondheyt syn te verwagten onse —
Huys bewarende guarnisoenhouders, door godts —
genade, gesondt en welvaert bevonden, en hoe —
wel wee naast eenige maanden swaar syn —
besogt, soo connen wee dat de ongelegentheyt —
der plaats, die met geen stinckende dampen —
off moerassen gevaadert is, maar wel de —
regtvaardige hande godts toeschryven ten —
aansien, het soo veele overwelvdigde afsterven
onder den inlander Zyn ende boyse geest,
dat de lugt geinfecteert daar tegen niet
anders te doen is, als g'oorloofde middelen —
te gebruyken ende godtelycke goedt = te —
wort te vallen en aff te wachten —

Dit tot UEd. narigtinge gestelt ten —
papiere, daar bij gevoegt d' verwaarentheyt —
die S.r Backer in der tyt van ontrent —
9 a 10 jaaren, dat hy beroes gefrequenteert —
heeft, beboort te Bebber, ende speciaelycke —
resumptie onser overgesonden dagh registers, —
brieven en verdere papieren, die wee UEd.
vriendelyck recommanderen tot UEd.
te meerder ligt aandagtelyck naar te sien, —
agten wee dat UEd. ten vollen bericht —
en geinstrueert zyn wat hier ter plaatse —
te vindenste der E: Comp.e soo in negotie —
politie en landt besittinge als andersints geeyst —
worde en noodich is, over welcke sullen wee —
besluyten @ UEd. ootmoedelyck recomman-
deeren te handt haaven geringe justitie —
en te —

Van Sumatras West Cust onder dato 29e February 1680.

Ende te beletten dat uyt onbetaamelycke barm-
hertigheyt over geringe misdaden geen occagie
tot grooter fouten gegeven, maar onse
bestellingen in behoorlyke tugt en discipline
gehouden worden, voornamentlyck dient
om onse Inwooninge onder den anderen
aangenaam te maken, geen verstrekte
straft over misgrepen, die somtyds uyt
dertelheyt en om groote ergernis naderstoot
te geven begaan te worden, en voornamentlyk
sedert geboren die onder UE.s gesloten
syn goede en zedige voorgangers, ten eynde
UE.s door eygen onbetaamelycken wandel
sigh niet worden genoodsaakt te schaamen,
UE. suppoosten diensvolgen te berispen en
straffen

Mitsgaders de provisien, en draagt sorge
dat van alle remarcquabele voorvallen
ampele notitie gehouden, en by alle occagie
daar van bondige advysen aan de E: Heer
commandeur deser custe over geremitteert
mitsgaders alles ten behoeve uwer naasaten
en ten dienste der E: Comp.e wel en
na waarheyt geregistreert worde, waar
mede het verdere aan UE.s goet overleggh
en yver tot den waaren dienst der E:
Comp.e gedeferreert laatende, syn met
der E: Comp.s aensienelycke omslagh en
voordeelen in goeder voegen houde, die
geboden by UE.s comptoir en administratie
dat tegen alle menschelycke verwagtinge
in soo veel nederstooten en strubbelingen
tot soo considerabele conquesten gesticht is,
met geruster tyden, aanwas van negotie
en

en gesontheyt onder den bestellinge zegenen
begenadigen en ter Eeren synes heyligen
Naams en voordere onser heeren
mayores sampt genoegen onser Ed. agtb:
heeren hooge gebieders en u Ed.e reputatie
bevestigen en troouch voltoyen wil,
bevoolen en gegroet laaten van onderstont
u Ed.e vrindt was geteekent Arendt
Silvius ter zyde stondt Baros desen
5e Decem: a.o 1679 Collationeerde

Rapport ende
demonstrantie wegens den
standt van 't barosse
district, negotie ende
besettinge aenden E. H.r
melchior Hurdt Command.r
ende oppergebieder deser
Sumatrasche westcust
gedaan, door Arent
Silvius gewesen Hooft
Resid.t aldaar

E: Heer

Naar dat wy door u E: hoogh g: ordre missiven
datis 12 may 24 Juny en 15 July jo.L ordere
ons den 28 en 29 der voorsz: m.t Juny met
de bekoude pardsen van ons expres affgesonden
gecommandeert

Van sumatras west cust onderdato 29 feb 1680

Retourneerde Vliegertje mitsgad:s d'E: Mons:r
Francois Backer met d' Chialoup den Sonneboom
en ulieden in conformite vande dispositie
kunnen UEd:le hoogh achtb: tot dat gunstig:
geraeft vonden, onse Residentie, tegens die
van P:lo Chingo te verwisselen, en vanselve
ons toevertrouwde Compt:rs visiteeren en
deselve effecten, boecken en papieren
aende meestgem: Francois Backer, en Jacob
Keijman, als onse succedeerende Residenten,
te doen behoorl: Transport, mitsgaders, te
laten ampele instructie vanden standt
en directie, soo der negotie en bestieringe, als
Landtsaffaire, in dat district hebbe we
verstondt door soo vele onse kragten, door
overgenomen impotentheit, toeleiden, alle
dewaeren aengewent om gedt: u E: respectives
ordre, te effectueren, vanden getrouwelvorder,
en onsselven standt van Baros, ons ontrustende
om gedt: Comptoir, en deselve tegen alle
wederspoeden, accresserende negotie en
advanceeren, in soo Lossen en geabroeijerde
cours, over te geven, hebben wij volgens u E:
mandaet ons dienende vande malatsche
missiven, door u E: tot nadigt der Kosten,
waer 't doenelijck te besiegelen en Radja
de Jlher soo met de E: Comp:e als Radja
de onlou, in goedt verstandt, te reduceeren
daer niet schijn van apparentie, om soo mitte
werken, door onse Raet tusschent tegenden
aende der Incaanderen, niet vruchteloos
te maken, met meerder geduet, als sigh
dien wisselvarigen Koop, waerdoor maecht,
debiquentijt verloopende, soo dat: met
Leetwesen, op den gewenst succes, moeten
desperere

dispoderen, niet alleen maer daer en boven
ontwaarende, dat de Partijschappen en
verbitteringen, meerder too, als affnamen
hebben wij nodich geacht onder benefitie
van verpligte sorgh tegen dit gevoel, en
tot meeste seeckerheijt vande E: Comps:
gelegentheijt, in dit district, te dragen, en
bij instructie, tot narigt onser successeuren,
in scriptis te stellen, alles te boven te komen
door dit gedoente kun ganse apparente
onvermogen, onder tijt, bevoelen te laten
den waarde van, dat s'j, tot eenighe attentaten
procederende, d' E: Comps: versterckeden
sich vooreerst dit betoonde disrespect over
de halsterrige Ilhiedt: partijen, door de sterke
handt te bedwingen en hun te doen sien
opt ondersienste, sonder welcke wij der niets
voordeligs niet te wachten hebben te overvallen
dat al mede, vanden tijt sal dienen verwacht
en onse wijse 't u E: waarts, adumbrerende
van alle consideratie den staet, vande
E: Comps: ontslags, onderstoorden handel
en gesagh in dat district, als van 't werwaarde
Barôs, daer soo veel uijtbecomende berigt,
geobserveerde bevindingen, 't onser kennisse
is, soo bij monde, als in scriptis, naer
best en wetenschap, rapport te doen, doch
alvoorens hier toe te comen, agten wij
onder reverentie van onsen plicht te sijn
om u E: hoog gn: eerde boven volgede successive
missiven, voor aff te beantwoorden, en
alsoo vervolgens tot et gepasseerde, soo in negotie
en landt besties, als onder de E: Comps:
dienaren, en inde besettinge te water en
te lande mitsgaders wat wij gedurende

onse

Van Sumatras West Cust onder dato 29 Febru: 1680

Verscheyden tendentie der E: Comp:e & tot
meerder openinge van saaken aldaar gede,,
serveert & int gunstigh overnemen
noodigh gedaan, off geraden geoordeelt hebben
te wesen, te comen, waer om wij dan ten
aenvangh treedende, tot de beantwoordinge
van u E: meer ged:te missiven d'welcke aen
ons, als bewoordens p:r den Thotinnis in date
11 october j:o leden, soo aenkaer hoogh
Ed:e agtb: tot bat:a over soo honorable
verhooginge in qualiteyt emploij & gagie
die wij verbeedeyce accepteeren, als v:E
voor soo favorabel voorschrijvinge te dien
fine gedaan, tot betoogh van onderige
danckbaarheyt verpligt onder voornemen
& hoope, dat wij door verwyschte vigilantie
vergenoegingh sullen geven, dan [illegible]
onse, van dees gegaudeerde verbeteringh
in qualiteyt & soldt, door t'ongelucklige
lot, dat de Tinangh de Carabs over
sal syn gecomen, van die actie gefrustreert
uyt dien hoofde van den tyt, wanneer
dyer gelegen, ons verbandt sampt verbeteringh
in qualiteyt & gagie, aenvangh te nemen,
ontbloot, & verkalven d'ed:e onse voorige
gagie van f 50:- p:r maant te houden
doen voort loopen, verplicht vinden is onse
gantsch nederige supplicatie, dat wij met
syn E:e consederabel voorschrijvinge
ontrent haar wel gemelte Ed:ens groot
achtb: tot bat:a van opged:te verbeteringe
indien niet principale, gesproken, ten
opsigte dat desselve ongelucklich te boeck
gebraacht

gebragt, en niet ged:e tinangh de Crass
verloorenis, ons daar mede gaerne, begunstigt
sagen, ten minste in geautentiseerde Copie
die acte, mogen werden geprocureert
op dat ons, daar door den preciesen tyt, dier
Exaltatie en t'ons toegelegde verbandt
bekende mogt gemaakt werden, onse soldye
voor: tegende geestinderde 15 gl: p:r
maant te eaten [illegible] 't welcq
Erlangende, we ons ten hoogsten sullen
achten verpligt, en de novo soo bykaare
Ed:e groot achtb: tot voorsz: Batavia
als u E: begunstigt

Wy hebben mede doen, wegens de factor,
deeser affschryvinge der 2 1/4 Lasten en de
packkistjes vermiste [illegible], en 60 maten
Zout op zucke Ladingen uyt 't Jacht
Damaarh en chaloup de Heur, te kort gevonden
en dat ook onse nasaten, die wy sleeve, by
gebrek van schriftelycke instructien, tot hun
onderrigt, en om die continueele affschry-
vinge te ontgaan, ten overvloede indagtigt
hebben, naar desen bevonght bevinden, hun
bevindende Leckagie, op diergel: proviand
tot op 2 1/2 a 3 p:r C:to af te schryven, mitsgaders
ook dat u E dat comp:r soo gunstigh bedenken
hebt gelieven te provideeren en selffs ons
met soo considerabelen getal soldaten
en [illegible], daar van egter, door gebrekende
schepens ruympte, en overgekomen hardwaar
boven 't derde gedeelte niet behouden,
overgebragt, en uytgevoert is konnen
worden, tot versterkinge der impotenten
te besorgen, en daar en boven, met een
getal van 15 Europese, 11 Inlandse militairen

en

Van Sumatras West Cust ond: dato 29 February 1680

& 8 matroosen, onder een Sargiant, die
bevelhebbert, benevens 8 gemeene besettelinge
en den opperchirurgyn Walrandt, den welck
alles verder gewandelt is, te versterken
daar mede oock onder godes zegen te zenden
wispeltuurige Batoqees & syne bywoners
gespargeerd werdende deszelven bequamede:
gaende kan werden gehouden, & daer
geprofiteert, sonder datmen egter volgens
u E. welgegevene order, met soo kleyne
troupe, anders als defensijf met deselve
kan off behoort te ageren, en waren we
in openbare ruptuere geraacht, een som
rovlen by kleyne troupes & sekere
advantagie, eenigh voordeel wist af
te sien, sonder dat men sich egter, tot
het ontwerpen, der aff en aenkomende
vaartuygen behoeft te beledigen

Syn d'ons oock tot leetwesen gebleken
dat soo de over geremitteerde welhoeder
met 80 kannen Campher olye, als de Ho=
voortsettinge van Laurens Pill, om
het Jacht de Cabbeljauw, in plaats vanden
overleden te commanderen, denwelck
vergenoeginge toegebracht & het restant
gout, uyt 't cargasoen vanden overledene
schipper Jan [illegible] Zaliger [illegible] handel
gout, overgebleven & terugh geremitteert
op den ontfangh, te [illegible] gemonteert
geremitteert hadden niet te min wellen we
verkoopen dat u E. by refectie, dat een
uytgesochte vedder het altoos voor 80.
kannen & die we daerom oock gemeent
hebben van 8 weken te staan te syn,
geracht=

Van Sumatras west cust ond: dato 29 7bre 1680

geweest = en gebleven is, alsoocq dat ged:en
schipper ter oorsaacq ons ongeraaden toeschoon
dien boodem in soo desolaten staat onbeschippert
te laten, reets eenige dagen voor de aen,
comste van't Jacht damacq en desselfs
schipper michiel de Ruyter voorgestelt
ongeraaden te hebben, off het Jacht damacq
voorn:e gelijck gedagten de Ruyters meijninge
was, met desselfs opperstierman in de
wandelinge hat genaamt, synde een Zeeman
van zyn eerste geslacht, beter als de Cabesayno
met een persoon van eenigen Zeemanschap
en onbesprooken wandel sou bewaart zyn
geweest, u E: beter genougen hebben
zal, ook connen wy de oorsaacq van't
te cort comende Zyn:e gout niet bevroeden
anders gepasseert te zyn, als dat mogelyck
soo wel des overeeddens gewigt, als des comp:s
Cimbaal ende niet correct zal zyn
geweest, en met het padangs Japanse
gewigt eenighsints discordeeren, derwyl wy
't gedagte gout, ten opstaen en door
gecommitteerdens oock selfs in presentie
van meer gedagten schipper, de Ruyter
met 't gedagte Japanse timbaal gewicht
naar gewoogen, correct bevonden in een
balletie afgepast en gesegelt hebben
ten ware dan, dat mogel: aen de een off
d'andere zyde, onwetende abuys, in de reductie
der Japanse condryns tot tegen picaudts
van 100 condryns, mogte zyn gecommitteert
en derwegen, eenige scheelende condryns
ontstaen

Zynde oock in conformite van u E: wel
geëerde ordre en exempel volgens de uitcorte
off de schriften Cadini geraet, den 24 Julij beloond:
geweeghde

geruïneerde dient, de vaart der barcken
naar Aernoudts geslaact, en u E: schrickte
maleysche missiven, aan den hooft regenten, niet
sonder moeyten overhandigt, doch niet jegens
staande al onse daar toe gevoegde devoiren
bij de Jerocks, van soo weynich vermogen
dat wij hun genoodsaackt zijn geweest
in statu naturali te laten, en op u E: nadere
approbatie, onder middel verbonden, synde de:
Quidinot le ..., tot weeten van
sinceren regenten, en het vernieuwde der
contracten te hebben, gelijck wij het
gevolgh, beneden staan aen te haalen, en u E.
uyt de overgelevorde maleysche missive, onder acte
Longo blijcken sal

En gelijck wij vermits d'ongemeene quelstien
vanden soldt Dirck Wolter ons
genoodsaackt hebben gevonden, deselven van
een wettige laardingh te verschoonen, en
bevindens anders, soo impotente, als onnutte
soldyen hoeckers, tot u E: op te brengen, soo
vinden wij, onse nasaten, die alle saacken, met
een beknopte styl, en kunne schriftturen,
stonden aen te haalen, door 't agterblijven
van meer gedagte Emaugh de kras, van
't overgewenschte model, onder ongeleden
op coopmanschappen, off te schrijven en
verschonen gefrustreert, en behoudigh, anders
in de stellinge der paginaas bij 't loopende
negotie journael geaffecteert

Ooc agten wij, dat u E. toesenden der E:
compe ten regten ongereekt is geweest om ten
aansien van de vorige swaarheyt der tale
devotie, de omgangh, die in soo korten tyt
als den ondercoopman Sr Gayman aldaar
geweest.

geresid.t heeft kan werden gehaalt, gedr. den
kapiteyn onse voorss: geraeckende residentie, in
soo getrouwe werden staat als hooft [illegible] op te
leggen, hebbende wel door soo veel ons
Ede: Is. bekent is, van hem niet anders konnen
getuygen, als dat hy is, een persoon, in wiens
trouw, ijver en vigilantie, ten dienst onser
heeren superieuren, geene mint te reden
om te twyffelen, bevinden, dat het hem,
't gebreck dat hy bemits den corten tyt zyns
aenwesens aldaer, inde malyse tael ende
baroese politie, behouden heeft voor als
noch te swack, om den Last als eerste
resid.t, in dese constitutie te dragen, en is
uyt dien hoofde, wel ten propooste, hebbende
koopman mons.r Francois backer, die
ijmits syn veel jarigen omgangh in dat district
en taalkunde, welcomen en geschikte erwarenhe.t
behoort te hebben, voor eenigen tyt, als
eerste resident toegevoeght, ten eynden we
dugten, dat hy der anderen haadt en hulpe
wel sullen benoodigen, met geschiftaende
den hem, als voorss:, aenpel meynen gegronderd
te hebben ten opsigte der door de respectiveheyt
der inwoonders altoos onvoorsiene oft [illegible]
voorvallen

Sullende buyten twyffel, den regent, op soo
gunstige toeseggingen van incomsten, uyt
den verhoogden sout prys, hoogh.e: ter
comp.s geannimeerd worden, dogh alsoo onse voor-
dragten dies aengaende, gedaen ten principalen
ter eerden, om den regent, by een goede
insaam, van deroochen, daar in eenigsints
de baroese negotie bestaat, gerustigeren te maken,
en uyt dien hoofde, om den selven incomen, uyt
en naar rato, van den gegaudeerde werdenden
vierwoode handel toe te leggen, t kunnen
voorderen en tot der E: comp.e meerder geriefheyt
gesolliciteert

Van Sumatras West Cust ondr: dato 29 february 1680

gesollicitéert, en den volgende, de verhooginge
der Zout prys, tot des E: Compe: guarant
aengewesen hebben, waerop, naer dat wij begrypen
soo by haer Edens: ho achtb: tot dato als
nu E: verstaan is geworden, den voorsz: segent
met de volle verhooginge, der Zout prys, zynde
10 Rsd: per Coyang, te begunstigen, t' eene
vermits wij t' Zedert de overweeginge onser Jo:
Remonstrantie en Rapport, in dato 10 Nov
1676 hebben bevonden, dat aldaer geene
ne gevallen in getallen 60 maer wel 200.
de meer Coyangs dus ziet, gretigh sijn
daer om te hebben syn, en geconsidereert
de verhooge prys uyt de quantiteyt 1000 Co-
meer Rsd: bedragen sou, en daer der Bealls
wegens de E: Compe: behalven t' geconsidereerde
Schimen der Barokeslen, aen sommige omleggende
Battasse vlagge off Anchodesse bevesten, occa-
siones, en aenbrengers van seuyt waerde
bevonden, den smal geschonden, dient te werden
verstrekt, dun tans onder correctie
dat suchte Schenckagien en andere onder,
ongewoonlyke ongelden van die natuur, uytgenomen:
uyt de voorsz: overwinsten van t' Zout behoorden
te werden gevonden, en alsoo d' E: Compe: van
suchte lasten, t' en overvloet geguarandeert,
waerom wij ons dan, uyt gunstich wel nemen
de vrymoedight aenmatigen om onse voorige
remonstrantie noopende dit deele by desen
nader en breeder te ontvouwen verhandelyck

Dat gepresupponeert op Baros welcke maer
100 Coyangs, groff Javaans Zout ongeveer
werdende a 10 Rsd: dat ider Coyangh mi-
nder in prys te verkoopt souw bedragen
aen

den somme van . . . . Rsd: 1000.—

Tweede aenden Regent, wiens gunst off ongunst om die quantiteyt, om te setten weijnich te soeken off te vreesen is, uyt gehoort werdende, hij wel een merckel: grooter incomen, als uyt vande actuele handelaars, sonder E: vreangen maar sigh daarom niet meer als behoorende tot den goeden insaam van Benck werken off steyren van sleychkan, del souden bevredigen, derhalve hun incomsten, immers aende uytkeert van Zout, dat vreemde negotiant swaarl: de sluyte hunner aenwerd, dependeerende en de E: Comp.e van dat meerder voordeel niets profiteren sou —

Oversulcx sou onses oordeels noodigh, en seer dienstiger zijn, dat ged: Regent door ettelijcke incomen bij de E: Comp: insaam van Benck voortaen gepreteerd, geheel wierd gemaackt en alsoo tot hun eygen voordeel gebragt, de negotie te zeggen verstellen, twelcq geschieden soude, met hun van ijder bhar, zijnde 't bedragen van 100 Rsd: waarde off 200 Catties ingebragte verwrochten 5 Catties zijnde 2½ Rsd: off yets meer dat den 40 penningk wesen soude, toegevoegt wierdt dat op een insaam van [ ] geweest bevaard boven twelcke noch in een jaar, niet veel te handelen kan, sou beloopen // 500:—
off weijnich meer, sulcx sou daeromme voordeeliger de E: Comp: uyt dese provintie Rsd: 500 —
koomen over te schieten, waar uyt de E: Comp.e occasie soude werden gebooden het ordinaire geconsenteerde salaris, dat des jaars omtrent

Van Sumatras West cust onder dato 29 Februario 1680.

omtrent de 150 à 160 Rds: bedraagt, en
sommige andere onvermydelycke smalle
geschencken, die bysonderlyck aen spions,
aenbrengers van sluyckvaarders, Battaase
Tiagse, off ook wel Minckebse Regenten
bested moeten werden, en daer van we tot
onse nietschuldyckheyt dat de E: Comp.e
voor den grootsten bevryt hebben, buyten
schaade, niet alleen, maer by considerabelder
verlies van Gout, ook met voordeel en
advance komen uyt te voeren, respect houden
en door soo mildadigen tractement alomme
in dat district, met der tyt geviest en g'eerd
werden, sampt de oetrainse Liefde gesterckt
souw,

Sullende, Indien sulcx soo by haar Ho: Ed.s
agtb: tot Batavia als ten meesten dienst
der E: Comp.e te concorderen kan
geoordeelt werden, op dat ten allen tyden
kan werden gesien, hoe, waer, wat en aen
wie, die schenkagie, besteedt connen werden
alle de voorsz: oncosten, met pertinente
specificatie by 't Journael vertoont, en by
't grootboeck den Rek: van alle ongelden
deser nature, onder den titel van Incandise
ongelden, Incomste der Regenten, Reeq:
ongelden, Incomste der Regenten, Reeq:
van gerechtigheyt, off anderssints geformeert
en belast, sampt die Reeck: door de over
winsten Uitspronckenb: is, op dat het, door
den tyt in geen vergetenis, geb: werde,
onthoff en gesloten werden can, van welcke
versekeringen, en daer van te doene bewys,
insgelyx: op dat alles ter groter trouwe
toegaa, en den Regent 't gedenken, by
de hooge Regeeringe van India, geconsidereert,
en

en gunstelyck toegevoegt is, in dyen de voren
door haat sugt, der successive resid.ts, niet
mogen comen onthouden, en alsoo den handel
en goede harmonie, tot prejuditie der E:
comp.e, gealtereert, off belett te werden,
soo by voorraat aen onsen nasaten, per
Instructie openinge hebbe gedaen, t geene wy
byde gunstige dispositie soo van haar hoogh
Ed.le agtb: als u E: verhoopen te sullen
werden geratificeert, off in contra
tot hun nadeeligh geordonneert soodanigh
sy sigh in desen anders sullen hebben te
gedragen

Besonder ook de procure der Benzoinden
als ook soodanich, sigh die van Simoncamwa
en Boro, ten dyenden vrias en den
chinchoeras, tot de zuivering der velde
gevonden, te brengen hy, mitsgaders met de
sodat op maken, van't voldoen tegens
de harde affwaterings sigh behoorende te
gedraagen, aen onse successeuren, werde
commandeert en de by u E: geapprobeerde
instructien, voord' aensienlycke colonisten
ende opperhoofden der selven, overhandigt
en hun, daer benevens, in't gunstigh vol
nemen opdat et by hun, niet te veinigh
off onbedingt ter executie gestelt
werde, mondelingh gepermitteert geen
minder rigeurs tegens de sluyphandelaars
te gebruycken, als hun schriftelycke ordre
sugt comt te dicteeren

Ende gelyck de voorleden passeerende
der inlanders, gedaene voyagie t' dechen
male werden ingebrocken soo hebben ook onse

particuliere

Van Sumatras west cust onder dato 29e February 1680.

particuliere inkoopers van Provisien, den
ingezetene was, door hun schade gewaar,
schoon, hoewel 't zedert de Ie aanhalinge
sommiger graanen voor betaalinge naar
den Inkoop uE: door de berugte eerste
maal door ons gedaan, hebt geweesen den
tesien ons geen naamwaardigen Particuliere
Inkoop, te voorden is gekoomen

Sypar ooca, ende Cattaar tot synde west
binnen hem aen 't bedrijven van deerlog; ende
daar door Carik in desperatie op ooste kuste
geweest gesplort te krygen, Raadja d'ouden
guarantie der vesten, waarvan alles gesticht
is, toegesegt, en daar benevens onse meyninge,
om dat bedragen als voorden van dien gesetten
ongeweeden eenigsins is, al mede uyt den
verhoogden Zout prijs te vinden, indien
hy der andere seyt, too te brengen is, doch
hebben wel eer van kleyne grooten ten
aensien of de schoon van 't Tractaten der
Negorye Barus, niet meer spreeken, en
Radja Sitia moeda met eenige geselschap
onder den naem, van hun partyen heit door
het vrije gebruyck, dese staunden en Barrongs
plaats te diverteeren, sigh met der woon,
off ook, soo 't de naem heeft, wagt, in ons
gesigt, en onder ons geweer, getransporteert
heeft, tot dat egter, niets uytgewerkt is
ende sy, int onderspit bleven, daar van
doe, behalven dat de hun natuurlyker
wyse, tegen de borst stoot, het grooter tegens
'tsleeven en bewaaren, hunner gesanten, te
wetten geen andere redenen konnen
bewoeden, als dat niemant de eerste, off
de quade man, derft zyn, 't geen uyt den
onderkeugt

Van Sumatras westcust ond: dato 29e february 16

onderdrangh aenhouden dan niet gevoegt te
sullen werden, springende, is schijnende
oocq radja d'oncon, soo wel als de voor-
lieden te sien, dat hun gedachten geroot
worden, als datse die, door den versoeckt
uytschot tot krygh, van genoeghsaam aantal
soldaten kunnen versterckinge, en om
den cort en onslaghtyde ende der saacq
te krygen sonder employ geen bysondere
occagie hun continuele schade veroorsaeckt
heeft en 't vervolgh, hun op de hielen sit,

In hoewel we ooch door Sijne Ed: niet
begegenen, vanden battakaasen en arrauangsa
de raadja, onmaghtigh zijn geweest de
vereerde licentie, om de standaters
syner competente tollen, aen te lasten
in te trecken, agtervolge agter onder u E:
wyse correctie, denwelcke hy keets door onse
aenkomst op padangh, en by u E: present
is geweest, samt syne pretence gerechtight
aldaer, bevonden waret is, dat schoon gedagte
licentie hem in handen heeft, deselve
... d'E Comp:e wel hy ligh bevoordeelen
sal, ten aensien hy volgens den tenuer
niet verder, bevoegt is, als ond: aen te
lasten en tollen te vorderen, die hem
notoirlijck competeren, en daartoe, hy
namel: gerechtigt is,

Gelyck oocq onsen voorslagh om de redout
aldaer, met een halve maen te ontrecken
en d'andere uytspringende bolwercken geboren
aff te breecken, niet verder geëffectueert, als
... om in geval men aldaer genootsaacqt
was geworden, de waepenen effective, op te
nemen, en tot eygen sekerheyt, alle
inlanders, voor vianden te houden, in sulcken
cas

Van Sumatras West cust onderdato 29 Feb: 1680

cas, sonder verdere licentie die anders des goet
schade, mogelijck te laat comen souw, te
moeten verwachten, bevonght te zijn, om alle
gebouwen, behalven de voorsz: punt aff te
mogen breken, en door 't leggen, van een
halve maan, om ged.e punt, die merckelijcker
wyse, vande affwateringh, voor langen tyt
niet te vreesen heeft, het best der rivier
en strandt, tegen alle inlandse magt, met
soo weynich volcq, als wel doen houden uyt
maken, in den kleyn begrip seker lijck te
houden [illegible] kunnen, en den omslagh
van coopmanschappen, provisien en [illegible]
voor die tyt, van landt, kunnende gemist
worden, gereedschappen en equipagie en andere
rouwende goederen, aen boort van den schip-
als packhuys aldaar in bewaringe te hebben
en der respe:tive logie, en verblyft, deselve met
soo veel goederen, als tot den dagelijcksen
handel en consumptie, in soo den tyt benoo-
digde, en toereyckt, op de voorsz: punt te
begrypen en alsoo alle [illegible] voornemens
[illegible], naarmaels, den veyliger beslote
genieten

Synde de chialoup de braeq, gedaene calfatinge,
[illegible] te water, en in zee gebracht, en
de stuur uyt het jo: bevonden door van
[illegible] voorsien sampt de respective
soo by monde, als in scriptis gerecommandeert
by wedder bevoordiginghe van calfatingh, off
[illegible], naar 't hooft comptoir te senden
ten eynde aldaar gevisiteert en goedevet te
worden, off en wat reparatie d'eerste bevoedigt
door de laaste, [illegible] de ouderdom ende
swackheyt van den schepe, ons noodsaacht, den
[illegible] te leggen, tot in zee op te brengen, voor
als

als noch, uyt de bruyssende baarwater niet
hoonende geniet te worden, hebben wij tot
nader ordre aldaar moeten laten, wetende
ooch desselven quartieren: van syn voorgegeven
op padangh leggende nieuwe Zeylen, geen
andere verschooninge voor te wenden
als dat de Zeylemaaker op Padangh de maat
synder Zeylen nemende hem soo vele hebben
gemaackt, nieuwe Zeylen voor dat vaartuygje
te sullen maken, dat bij hem door waarheyt
aengenomen die conclusie, uytgebroedt hadde

hoomende 't Jagt de Cabbeljauw bemant
met 29 koppen en 7 impotente soldaten
tot u E: over, excepto dat desselfs schippers
corporael, uyt het voors: getal, 1 Zeedt=
op de voyagie naar herwaarts, is komen te
ontslapen —

En gelijck wij voorder provisien daar mede
het u E: gunstelijck geliest heeft, dat comptr=
te zyen en het daar benefft: overgeremitteerde
aengesandtje, dat ooch wel te pas quam
en welck ontfangen is, tot dancbaarheyt
verplicht vinden, soo blyven ooch de 4 verbeterde
soldye versoeckers, u E: gunstige dispositie onder
beloften van sigh dies waardich te sullen maken
dancbaerlyck afwachtende, doch de vijfde
solicitant, synde geweest de bosschieter
van de Chialoux de Braca, geweesene sargt=
Bartel France en opperchirurgyn Walrandt
het tegenwoordige voor 't Eerwaarde en beter
[illegible] [illegible], blyvende van verder
sollicitatie bevrijdt, en werdt d' [illegible],
militie, die tot ons overgaa tot, noch versterkinge
versogt, noch verder geen benefficie=
onse principale Dos getracteert.

naar

Van Sumatras Westcust onderdato 29 Feb: 1680

Waarmede u E: respective heeren achtb-
wijsheden, ten principaelsten sijde beantwoordt
ende uit gulsticheit volcomen voor eerst tot
den beschryvinge der voornaemste voorvallen
sedert den 15 July & onsen le pr den Septembris
in dato 11 octob. passo in dit district gepasst=
daer van de eerst aenvanckel: seggen

Dat als bevoorens geadviseert het gevechte
der Coralangers tegens de oneenigen, op den
voorsz 15 July geworden, & daer over beyde
wapenen, tegens deselve aenbrocken
op den 23 augs., door onse interventie bevredigt
& dien voornamen & grooten factionist
den ouden & gedeporteerden Orangcaij
Baldy, overleden is & soo ons geretourneerde
expresse vliegertie den 23 . als den coopman
mons.r Francois Bacher, met u E. bevoorens
gedel. schryven, alhier behouden gearrivst=
samt d' institutie ener actie, die den
Sicamsen Raadja Indrapoura, tegens den
Barosers Instincteerdt, den 29 augs. geschort
& de by u E: om d' [illegible] geraeckte Tiuangers
derwaerts op te soecken, afgesonde vlieger op
den 6 sept: sonder eenige [illegible] te
hebben vernomen die onder ons geleyde
retourn= aldaer aengek.t 16.

koomende ons, op den 4 october vande
p.to Bangaes, onder den smal geschooten
tydinge toe, als souden die Jeanden, door
de voorige marosse inwoonders de novo in
possessie genomen, & voor datse tegen
male, door de continueele separatien der
Atchinders geslaten sijn, sijnde den Leeden
geschiet, datse onder haer, den Regent uyt
den naame der E: comp.s stellen, & de
chaloup + tunnen besoringe aldaer, in besetting

vielden

willen houden daar op we soodanigh gerespondeert en
geantwoort hebben, als we bij 't vervolgh, 't Eedn: ad
te haelen en onse nasaten, dit instantie berigt hebben —

Sijnde ons op den 21 octob: wegens Soetheren oorlast
voor de Oulousen, aen vande strandt bewoonders
gecommitteert, satisfactie geschiet en hunde
aengetogene vruchteloose possessie der stranden
onder onse opperbescherminge, en 't gesicht
vanden geminderden gemachtigden der d:
comp:e over d' Ilrees: districht, Raadja Sittia
moeda, die sigh soodaar, als in alle andere
saecken, vrij slauwe dragt aen hun geconsenteert

Soo sleght nogtans, dat et met der Oulouse
slauwe procedeuren toegaet, bequamen
we egter den 25e der voornoemde maent
octob: seeker bericht, hoe sommige battaas
door Radja de Oulou, op de been gebraght,
de factionisten boven Tapous in 2 Campanghs
beschouwt en woonachtig, soo voordelen
hadden aengetast, datse eene d'Ess: campongh
die door den Partije Mahsoers en andere
factie volgende Barosse ingesetenen, bewoont
en met den meesten buyt verrijken, bovendien
van eenige menschen, gespoliëert en grooten
hooft gehaalt was, doch waren de bespringers
door de manmoedighe resistentie der aenwonders
aende andere campongh afgeweken, sonder
dat se tot geweer we gaarne gesien hadden
hun victorie, tegen de verdere factionisten
en Raadja de Keer, sigh soo op Oudsongh
tanna, sijnde den plaatse, niet verre vande
negorije Barus gelegen, als sibonco onthoudende
te vervolgen, met tegenstaande wel op
hun versoeck, des anderendaags, onder beleydt
der gesanten vanden voorst: Tapous, naar
Rinchoe, Batong-an en Stoat, getrocken,
gede=

Van Sumatras West cust onderdato 29 Feb. 1680 —

gedn Tapanoes Rivier, door de chaloup —
de Sonnebloem, die den besett houden, & bij —
daagelijcx van hun partijen, geweijgt, of den
vlugh geëxpedieert, gedoodt, & gevangen sampt —
voor slaven onder de Battaas vercocht —
worden —

Sijnde de continueele ontrustingen daar bij —
koomende, de gewaalijcke impotentheijt, &
onmacht van beijde onse Sinceshouden, sampt
de uijtgestroeyde dreijgementen van Raadja —
de Sikker, die noch door de opwerkinge —
van u E. strenge maedijsse missive —
noch door g'affectioneerde schijnende Raadt,
besloten & schoonhagen wederom sijn —
meriten, verder machtich sijn geweest —
als schijn van inclinatie, tot accommodem=
& door onse familiaare t'samenspraack —
& erinneringen sijner eijgen ellenden, die
Kampen op 11e augo & 15 etc. in den —
E: Comps. Logie en toevertrouwde
confederatie de braven uijt sijn betrouw —
verwachter oogen te persuaden & alle vruchteloos
te moeten sien, oorsaack geweest dat wij
boven instructie van verbreeding, ons op —
den 10 octob. aan voorsz: verplicht vonden —
met 24 musquettiers, en effect met de gesament
eijgene strandt bewoonders, ten getale —
van weijnigh minder, als 100 coppen, die
worden E. eedt van getrouwicheijt —
deden afleggen, omtrent een musquet schoot —
te landewaerts, boven de logie te campeeren
& gedagten Sikker, naar derwaarts commande
Battaas die in 7 a 800 coppen begroot —
wierden, t door raaden der Kiviere te besetten
gelijck wij u E. voordato geadviseert hebben
t geene egter, van soo weijnich vrucht was,
dat de voorsz: Battaas, die anders schoonen —
onderrecht —

Van Sumatras west cust ond: dato 29 Feb: 1680—

ondergebraght te zyn geweest, en niette—
Luijten, om d'E: Comp:e die hun 't zoudt
beletten, tegen te hebben, onoprigter saacq—
te rugh marcheerden, ewigh misnoegen, tegen
hunne leyders opnamen, onderlingh in—
twee spalt geraachten, en sich bij ons, als—
geabsenteerden deser expeditien, samet vriendschap
ende negotie versochten—

Zynde 't zedert 't 3e geadviseerde getall—
overleeden officieren en 6 gemeene besettelingen
behalven den meer ged:e Dirungyn, walraedt—
en schieps corporaal noch comen te overlyden
van onser Europise guarnisoenhouders en een—
matroos, van 't jacht de Cabbeljauw.—

Zyn wy speciaelyck sints koopluyden—
op verdragh, den 20e novemb: Ju:ssen, maghtigh
geworden, d'Electie van nieuwe regenten—
en 't vernieuwen der vrede verbonden, te doen—
effectueren, samet dat met den Camer:
geschiede vande E: Comp:e wegen in plaats
van 't ordinary Salimou, telcoor tigen, sulcx—
en alsoo, als U Ed:e overgesonden maleyse
acte, van vernieuwinge, en de missive—
der regenten, mitsgaders de vorige onsedaak—
over gebrookene Resolutie, ontwaeren sal,—
Volgende die Electie, op U Ed: nadere—
approbatie gegeven en deselve, benefterende—
voorsz: regenten, gedenckingh beroerende syn—
niet geheel op soodanige persoonen—
gevallen, en in sulcke ordre toegegaen—
als wel in beter tyts constitutie, souden hebben
gemaeckt, nochtans hebben we, de vacante
plaatsen, met de bequaemste, en daar
toe naast geregtigde, voorhanden zynde persoonen
doen vervullen, en den tommegon, vermits
syn voorige engagem:t met de belhamels—
ontzyge vlugt van Padangh, ende continuele
absentie—

absentie gedeert, syn aencomst tot
Baros, sonder dat hy sich, soo de tot syn
verschooninge wert voorgegeven, uyt vrees
en schaamte, dogh soo wy meenen, den
knagendt geweten dat hy sich niet onder
ons gesigt maar om beter te seggen, in onse
magt vertrouwden, heeft willen
gewaardigen de minste dienste syner voorsz:
deugt off danckbaarheyt, wegens syn by
u Ed: geaccordeerde gratie, te doen, als
onwaardich, van syn voorsz: ampt verclaart
vervallen te syn, en die voorsz: chargie aen
een syne suite beter meriterende mogen
tot genoegen der regenten laten succederen,
gelyck u Ed: tevens en ander by resumptie
van de voorn:e maertsche missive en ons
daghregister, onder dien datum, daer toe we-
ons, tot aenwysinge van breeder narré [illegible]
gedragen, Largo sullen ontwaaren dat
Indien u Ed: op 't versoeck der voorsz:
Regenten ged:ten Commagon in syn oude
qualiteyt van onderkoninghschap, de vertie
van welcke soort van Regenten soo we
komen bevonden van outheer, ten principaelen
eenen Raadjal hooftregenten deputeert
en tot versterckinge, sampt uytvoer van
welckers besluyten, so ook ten principaelen
schynen gebruyckt te werden, mitsg:rs binnendesq
alle infractien van gewoonten en oude
herkomens, te weiren, gelieft te laten
continueeren, souden wy ons daer mede
wel connen conformeeren ten aensien
hy ons toeschynende, soo hy syn eerste
als tweede engagem:t met de Factionisten,
meer uyt onslagh der slechte partye, als
uyt malitie, offe quaat aardigheyt gedraacht

en

En daar en boven oock niet ongeloofelyck
te zyn, dat hy volgens den aart der noch
vanthoudende barosse bontgenoten, naar twee
malen, door schyn, van vrindschap practyquen,
in E: in handen gevallen en van d'eeuwige
ballingschap gegratieert zynde, zyn vorige
vryheyt, uyt vreese van alteratie dier geraede
door de vlught ter sluyp van Padangh naar
Baros, gesogt en door onderschoppinge der
factionisten, geabuseert den Pattyse
hoewel voor korten tyt den derde mael
gevoegt zyn devoir tot bevrediginghe gecontri-
bueert, en alles gedaen hebbe, die
factie sleaten, doch sich om dezulke te doen
in onse præsentie, als wat hy waent, tot
twee malen bedrogen te zyn, niet vertrouwt
heeft, by dese constitutie des tyts inde
welcke tot leetwesen d' E: comp^e. ongelucken
is, geen [illegible] te gebruycken onder de
[illegible] naame vanden [illegible]
die opt geeringe soo veeler weder geeligeerde
Regenten en bevestens derwelcke hy 't zedert
zyne voorsz: verwisselinge van Partyen naar
state alle ongedeelt gesmeltelyck contribueert
genoomen wert soo connen wy de eerste schoont
hoe wel we dese saaca in E: hooger dispositie
ten vollen geadvanceert laten. —

den
Zynde van de voorsz: electie der regenten
ende vernieuwinge der vrede gehouden
ten effecte [illegible] sampt de dispositie onser
successeuren, menschelycke wyse, buyten
gevaar en noyt te geryste buyten hoop van
eenigh accommodem tusschende twistende
hooft partyen, hebben we den tyt gagt te
wysken, dat we daarop in E: tot eerstvolgen,
buyten twyffel, met verwonderinge, al over

Lange

Van sumatras west cust onder dato 29 feb 1680

Lange, onse comis [illegible], sal hebben vraagt
van dese E: Compe geregtigheyt, midde den
& intrest, in dat district in conformiteyt
der meer hoogh: gedagte ordre, aen onse na-
saten, te doen, de behoorlycke aenwysinge
transport & onderrichtinge, gelyck uwe als
u E: soo uyt het originele overgelewerde
transport, als copie instructie, koomen
te blyken, sal ten overstaan van
Extres gekoorne gecommitteerdens hebben
gedaan, doch by nadermetinge & opendinge
der effecten bevonden, dat op de uyt
Zeedt den 25 aug. 1678. op 5. & weder tsed=
12 feb: 1679. op 10 lasten arrachansche graan
bynt pack huys een quantiteyt van 1993 lb
gebrek & te cort schietende was, hebbe
de selve, buyte het ordinary spillagie
verpligt te boven gings op u E: nader
approbatie, aen onse nasaten g'ordonneert
p.te d' schraad & vaat [illegible]: te liquideeren
onder hoope dat u E ons dese voorsz: leccagie
sullen accordeeren

Seer swaelcke dan, ons werd verrigt, &
voor ons ten laesten als uyt de barosse tristen
& swarringen, hebbende motten schaaden,
hyn [illegible] ... onder het niet verder
te hen [illegible] te gaende lamentabel protestieel
der regenten, naar dat alle papieren volgens
de catalogus, daar van int eynde der
transporten, geinsereert, insgelyck aen
onse nasaten, hadden overgelevert & t'behoortien
van den drom der E: comp: gerecommandeert
mandeert op den 6 der maant december
met het jacht de tabbeljauw, gevoegt van de

Chalons

Van Sumatras west cust ond: d.to 29 february 1680

chaloup Ulisses naar P.e mosselaar gesonden
om in geval, van 't quaetste, & dat de Hr.en
der E: Comp.s Logie & goet gunstigen quamen
te benauwen, gelijckse voogden de gespargeerde
werdende geruchten, stonden te doen, by der
hand te commen zyn, daar we ons terwijlen
eenige craankouten tot reparatie der vaartuygen
op Barros, deden procureren & inde stock afeaden
met 't nadersprieden der campkun boomen
& kun geval, besigh houdende quam ons den
1.e d.o door de chaloup de braeq, der residenten
aen d' E: overgeleverde schryven, & advys
dat alles noch in voorigen termen was, toeges=
te worden, daar op we dan te raade wierden,
onse wysen naar Padangh te verwoegen, gelyck
we met een sterke noordelycke windt,
en vuyl regenachtigh weder, die rhede
geraakte, onder zeyl geraechten, doch wy
in onder zeyl zynde, aghterwe van onse
plicht, een korte beschryvinge, hoe we
vyandelycke Barros, & dat districkt, gelaten
mitsgaders wat we aldaar ten dienste
onser heeren hooge gebieders, in den tyt
van volle vyft jaaren die we daer genooten
hebben, aldaar met groote fatigien &
wederspoeden, onder soo veranderingen voor
te schreeden, hebben geobserveert, ten
eynde dat onse nasaten, dat spoor successive
volgende, onse heeren hooge gebieders,
door confrontatie, aller observantien, machtigh
werden, sterkerd=, & beter, te komen
weten & besluyten, wat Barros & deselve
negotie in consideratie behoort off kan
komen, als men bevoorens door onkunde
& den weynigen tyt, dat d' E: Comp.e onder
soo beweynsden & ingetoogen staat
residentie & negotie gehouden gewater, off bevroedt
heeft.

alvoorens

Van Sumatras West Cust onder dato 29e February 1680-

Alwaerom nochtans hier toe te coomen
sullen wij onder reverentie, deselvige spreecken
vande plaatsen onder dit district, begrepen
en daar naest aengelegen, als daar is

1e Nias. en de plaatsen aldaar van welckers eylants
eygentlijcke situatie oft gelegentheyt
wij egter, met geen verder sekerheyt konnen
spreecken als wij van tijt tot tijt uyt d'ons
overgelevende rapporten en ervarene weder
waerdicheden, sijn machtich geworden
te antwoorden, oft te besluyten, dewijl ons
noyt gelucht is, die plaats, dus verre
als van verre niet verby zeylen, te sien
sulcx wij ons diensaerdigheden, aen de berigten
die wij sustineren voor date, soo door den
schipper David Davidtz Zal:r, als den
coopman Sr. François Backer, van hun
bevindingen aldaar gedaan overgelevert
zijn, en derhalven eenige spreecken, van den
ommegangh en het tractement dat de onse
aldaar van tijt tot tijt hebben genooten,
bestaande namentlijck daar in dat Baros
schaarsheyt: van provisien lijden, en men
onmagtigh zijnde, de vereyschte ververssingen
aldaar te procureeren, is al in den beginne
dat de besettinge deser custe tot Baros uytgeset
is, bevonden, dat dit gedagten eylandt
Nias, daar na bij gelegen, de vereyschte provisien
bestaande in eetende varkens, padie, boonen,
cadjangh, pattattes, pisangs en groend gember,
tot onderhoud onser gedte besettinge machtigh
was, uyt te voeren, en over sulcx derselver
hoofden gunstiges: geaccordeert, sulcx door
1 ombon a twee maanden, sonder van
den chialoup, met de vereyschte coopmanschappen
Tot

Van Sumatras westcust onderdato 29.e February 1680.

Tot Droogue naar derwaarts te provideeren,
gelyck eenige jaaren achter anderen, ten
ydragelycken pryse, als werdende, het last
Peuch graan tegens 20. S. 2 a 23 Rds. d'padie
tegens 11: 12: 13 Rds. staat, verkoft van
gemeyne groote voor 4: 4½ a 5 Rds. Sp.s en de
groente, voor geringer prys ingebragt, soo tot
Bodo als Simonbauwa geschiet is, dan den
landt aerdt, ontwaerende, dat gedt.e provisien
ons tot ordinaire voedsel dienende waren,
heeft buyten dubitatie, ooch door de onderleggende
naebyers opgemaeckt gedt.e provisien
voornamentlyck de verkopen, allengskens in prys
doen stygeren, en de gene die van onsent wegen
dien inkoop, en daervoor, moesten geroniet worden,
door 't overvloedigh verkoopen, van hun
gepreparerde Thacq soo verre weten te
debaucheeren, datse somwylen hunnen pligt
vergeetende, veel eenigh ongenoegen, met den
landt aart, die van Naturen weelderig
onbeschoft, wantrouw, onverstandigh en
van geen verrekende ordre wesende, seer
Ligtelyck offentie en 't geroer opneemt
hebben ontmoet, gelyck als onder anderen in 't Jaar 1679
met den adsistent Jacob Steenhoff en den
onderstierman Cristiaen Walter, op Simonbauwa
en door meer andere, souder datwe daer van
de Heeren beschaptenheyt ter behoorlycke tyt
hebben connen ontdecken op Vlaaij en Boodo
gebeurt is, daar op dan de onse, veel eenige
wedervaardicheden bejegent syn, die men
tot disrespect der E: Comp.e heeft weten
aff te maken, off ooch veel tot groot nadeel
te ontwyesen en de onsaecken voor den beere,
hebben te verbloemen, waardoor de
dyeselycke beschaptenheyt der dingen, ontstaende,
ooch

voor de behoorlijcke voorsieninge, niet heeft
connen geschieden, verder, als, hun op den
dijstere sustenue, ernstelijck te bespreecken
en soo bij monde, als in schrifte — [illegible] —
op hun vertreck, serieuselijck: een goet comporte-
ment ende vereijschte voorsorge te recommanderen
daar mede meenden, niets nocht, off seer
sullen, het contrarie te bespeuren komt
waaronder alles, met behoorlijcke ordre,
en omsichtigheyt toe te gaen, geenst geweest is
te meer noch, om dat de onse [illegible] moogde:
door al te familiaren omgangh met den
soo licht op steijgende volck, verbeelt
sigh dickwils lieten wijsen, met deselve
landt aart in groote vriendschap te leven
onder benefitie van trouwloose, mede als gesegt
hun alles dievende, ende verder aensiendt,
't geene van oorsaack geweest is, dat de
door den [illegible] voorraet dier gaaden
te deser custe, in den Jaare 1677 ter ordre
vande E: Heer Jacob Pits en E: antecess.rs
respectivelijck sijn genootsaakt geworden
onse kist provisie vandaar te soecken, gel: ons
door den boeckhouder Mauritz van [illegible], daar
toe goede hoope wierdt gegeven, dan hij
door het van [illegible] tegens hune gedaene
beloften, te Loir gestelt, en op sijn
authoriteyt [illegible] van de vaart derwaarts,
om hun trotsheyt, en den onsen betoonde
wederwaardicheyt, samen voorgecomen
claghten, van geweldt die lieden, door
gelicentieerde vrije vaartuijgen, of den naem
der E: Comp.e aengedaen, gelijck ons relaes
bewoonders gedemonstreert hadden, [illegible],
voorsiende, menaceerende, genootsaackt
sijnde, met die van Simon Sandra te contracteren

gelijck

Van Sumatras westcust onder dato 29 feb 1680

gelijck hy, op syn gedaane rapport van begeerde
vrindschap, en gemaakte accoort, in de maandt
december des jaars 1677. met de chaloup de
Jonge Blom, bemant met 10 coppen en gesett
met den 3e assistent Wouter van Dieren
tot ontfangh en incoop van gedes graan
naar 't voorsz: Simonbauwa versonden synde
aldaar wel een goeden insaam van rijst
maar volgens een conspiratie alvoor, en
tegen syn aencomst, gesmeedt, tenderde
uyt inspectien, om sich van d' E: comp.e te
ontslaen, en soose meenden te verseekeren
tenderden, om door 't verovren van d.e
chaloup met syn geweer en 4 st.s metale
canon, versterckt synde, 't gantsche Yn=
geroudt onder hun heerschappye te brengen,
gelijck sy gesegt werden, daartoe door denen
Raadja Oenoa en andere maleyers aengemoed
dicht te syn, door schyn van vrindschap en
ongewoone caresse, schandelijck verraden
en benessens meer ged.te 3e assistent, den
onderstierman, den quartiermr. en 4 gemene
matroosen in de m.t Januarij 1678. jammerl:
vermoordt, en om hals gebracht syn, synde
noch 2 overgebleven matroosen, en 2 jongelingen,
ter nauwer noodt in defentie gebracht, en
meester van d.e chaloup en deselve bemagtigde
rijst ladinge gebleven gelijck wy u E: omtrent
dien tijt soo by missive, als by oversendinge
van verscheydene aenteeckeningen, omstandigh,
geadviseert hebben.

Over de schandelijcke, en enorme moort
d' E: comp.e grootelijcx beledigt synde,
heeft haar Ed.le grootacht.s tot Batavia
tenregten doen besluyten, dat noodich wraack
te nemen was, ende wel, off der
honorabel, en profitabel reparatie,

Sancxt

Van Sumatras West cust onder dato 29 February 1680 —

benevens slavenhandel te soeken, den schipper —
David Davidsz: [illegible] speciael gecommitteert —
en naer derwaerts gesonden zynde is daer in —
niet verder gevordert, als dat sich die noorders,
geweesten, tot verdragh te verbinderen, te —
vrecken zynde, den Radja Sittia Inda, alias —
Orangh-Cay Simatonga, hooft regent —
aldaar wende affgesonden van gedachte schipper
seecker syn [illegible] tot den tydelen van —
ernst, overhandicht hadde, dan gedachte schipper
die moogelyck door een insoufficant tydelen —
aensiende, mitsgaders den slavenhandel, en —
[illegible], door alliantie van andere, derhalve
te soecken, genegen zynde, is, soo daardoor —
als door desselfs ontydige doot, verdere schrijvinge
affgebroocken, en daer en boven, tusschen —
andere overcomende inconvenienten, door —
haere meer [illegible] gedachte groot achtb: geeen,
[illegible], deselve wegens [illegible], door de —
stercke handt, te ondernemen, indient —
noch niet geschiet was, maar selve by —
wege van accoort aff te doen, gelyck we —
insgelyck dat door de [illegible] mede —
aensien, hoe wel et minder ontslagelyck —
off reputatieus is, [illegible] van antwoorden
van eenige naamwaardige magt, in soo —
woesten landt, onder reflectie, alsoo —
[illegible] en schadelyck, als het verleenen —
souden van slavenhandel, achter en waarom —
wy oock, geerne hadden getracht, dese saecq —
by der handt te nemen, ende door den wegh —
van vrindschap een proffitabel ander —
te bedingen, dan de [illegible] ons —
te [illegible] continueele bekommeringe, synde
daertoe, onmagtigh geweest, en genoodsaeckt
geworden, onse [illegible] daer van, ende —
[illegible] die saecq te aenvaarden, by —

by —

een instructie op te stellen, sampt hun 't voorss:den
nae, dat ons door 't overreyden, van meer
ged:e schipper Inkauden te gevallen, te
overhandigen, en ons voorder inkoop, der
provisien, tot gounongh Sitouli, voorn:te sigh
die van Barago en Bodo, door den gedebte
gepleegde hebben, op 't sterckste voor de
onse, aen te houden, en waarom maar te schrijven
zij, gelijck u E dat uyt de bij ons overgebleven
copie instructie largo bevoogt sal hebben
verstaande om u E: met geen langer verhael
op te houden, kortelijck hier in, dat die van
Simoncauwa onder conditie van 't scherp
bekrijgen van hun district en 't afsnijden
van de vaart der Inlanderen, derwaarts
sampt 't gebruycken, van geoorlofde
practycquen, met hun selve door confidente
Inlanders te doen aenraeden te pleegen
onde E: Comp:e aen te soecken, en in sulcx
geval, de pretentie, soo hoogh niet te
nemen, dat ze daar door tot desperatie
gebr:t worden, maar door den wegh, van moderatie,
soo veel satisfactie te soecken, als de gelegentheijt
de koopdie, daar toe indient de [illegible]
voorsightigelijck opgewogen werde, ter goeder
apparentie sien.

Voorts maar, om hun continuatie en-
gagement onder omgangh, met de Atchinders,
sampt bepleegde wederwaardigheden, niet te
vertrouwen maar te mijden, en deden ordinary
inkoop, van provisien, tot gounongh Sitouli,
door der onse ongeregelden omgangh met de
verwaarloosen gelijck wij duchten, dat door
de voorspoedigheyt der nighsten, veel eens
geschieden mocht, en om daar tegens
in tijts te versien, wat door niet ondienstigh
souden

Van Sumatras westcust onder dato 29:en February 1680.

Souden agten, om soo vast te treffen, op —
Barros g'eyndigt zyn, den Bult, van groot
Bestiaal, daer toe aldaer, overvloet van de spys, op
Barros doorschreven te doen werden, en
hun alsoo te met magtigh te maken sigh selfs te
konnen beroven, en 't voorsz: mas, missen —
waarmede overtredende, naarde.

Pro Banjacqs, van de welke Zyeanden —
omtrent Sckimbel gelegen en niet als slaffins
ofs uytgeworpene, op den 4 octob:r jo leden —
bysdinge en Poulo te quam, als waaren die —
de Moro door eenige Maroquers, in besettinge —
genomen, ons Poulo houdende ged:ns besitters —
om hun den bergent uyt den name der E. —
Comp:e toe te voegen, en den chaloup —
tegens aldaer inzaeten, aldaer in —
besettinge te houden, dan alsoo wy dit —
maar, door frivoole versoucken en die —
maar spreeken, om onder dat conditie —
die ingesanden, als by ons aenvoelen op Barros
in orde maken gesondts, dan voorgaende en —
elyp vredsaak te verminderen, en dan met —
den hooft dervaarts, te spreken, hoewel —
se ons, tot kunne verkoopinge tragten —
diets te maken, 't eelkins geweest de leeden —
moeten ontsetten, en waar over wy de E.
Comp:e niet onbevoogt souden agten —
hun als lyf eygend dienaars, aen te slaan —
soo hebben wy egter uyt consideratie, dat deu
uyt geen harde proceduyren, toelaet, onse —
residenten gerecommand:t dat Poulo niet
aen te nemen, voor en al eer sy, hun domicili
inn aldaer, met vrouwen en kinderen genoomt,
contributie aend'E: Comp:e en hun te persoon —
elyen, tot Barros, aendeselve mits betalinge —

hu

Van Sumatras west cust onder dato 29e Feb: 1680

te werden, geconsenteert hebben welck geval wij niet ondienstigh souden agten op dat Zoug-[?] veseerteren, mits dat die luijden, wordt verpligt, geen achterkinne[?] sluijck vaerders die door gedte. Ingesetenen kunnen wegh wenden te verbergen, off bekent te sijn, maar te vervolgen en hun goederen aen te slaan, als wanneer wij, de vrindschap, sulcker[?] bewoon, des door gants dienstigh, tegens de sluijck-vaert en alle achterkinne practijcken souden eenhuijden, alsooch dat inden Sinckel handel dij van,

Chinckel

grootelijcx souden sijn gedisconmodeert hebbende gedte. Sinckelsen, sigh uijt gemelden 't Zeeb. het sluijpen van 't wedde verbondt naar 't exempel der barosesen, onder den naem, van onvermogen, om sulcx te beletten continueele, met sluijckhandel, bekoepen maar ooch daer en boven 't genoemde wedde-verbondt, onder hun soo verijnick g'exprimeert dat die scripturen, om vernietigt te werden inde maant October 1678. door den met gerespecteerden schipper David Saldn geworden werdende, door de agteloosheijt off mogel: wel met voordagt vanden Radja Lolo Sittia, verloren, off wel ter quader trouwen verworpen, waren, en niet meer als een gedeelte van 't eerste articule, int nederduijts te voorschijn kon worden gebracht, waar over door gedte. schipper, ernstelijck tegen hun, als bont verworpers geprotesteert, en alle gunst en protectie, ontseijt sijnde, ter tijt en wijse sij 't weder de novo, door expresse gesanten van u E. geimploreert en: met eede bevestigt

hadden

Van Sumatras west cust onderdato 29e February 1680

hadden, geloofde wel, sich te stellen
int verweer stellen, doch is daer van tot dato
niets gevallen, off iemant van kunnen
neder, voor ons uytschuwen, maer in contra
een quaet, tot de gex voort gaende hooft
ged.en Radja, tegen al onse protestatien
ende vragen aen hem gedaen, boven syn aengage-
ment, met den Ed.e [illegible] factionist, sich
niet ontsien, ontrent den 19 Juny Jo. leden,
eenige borghe in gestelt, die met onse pasbriefen
[illegible] om [illegible] te halen, sich aen de
p.te Campagne boven ged.t [illegible], door
syne onderhoorige, verradelycke wyse, te
te overvallen, dooden, quetsen, [illegible]
vandaer te verjagen, & alsoo sonder eenigh
aensien, off respect onse voorsz: pasbriefen
& der E: Comp.e competente authoriteyt
ter zee, te vioeleren sonder dat sich iemant
synder mede, & ander regenten, dese actien
derder hooft geliewen aen te trecken, als
dalse, soo de gespargeert wordt, hem over
't een en 't ander, [illegible] sonder hebben
bestraft, & getragt te persuadeeren
dat hij, als [illegible] & autheur deser onrossen
[illegible], in persoon der E: Comp.e gratie
soude aensoeken, daer 't voorts by bleef.
[illegible], sonder van ons vanders [illegible], off
der anderen wege, de minste [illegible]
off quantiteyt [illegible], off comptoir, tot
negotie, is te voorschyn gecomen, daer uyt
wy, dan besluyten, dat den [illegible]
die [illegible], aen de [illegible], der borghe [illegible]
[illegible], hadden bekomen te [illegible]
het gebiet der E: Comp.e [illegible],
ende [illegible] genoegh [illegible], om de

volcq

voeren, of buyten de onse grensen, en
soo na bij 't [illegible] der [illegible]
gelegen, tot den [illegible], door dergelijcke
pachters, te doen dienen, soo hebben wij ons
uyt aenmerckinge des tyts, onbedacht gelagt,
sonder u E. speciaele ordre, dieswegen,
eenige misnoegen, te thoonen, en onse met
ged.e nasaten geaccommodeert, dat spoor
te volgen, soowel om achter, dat se door de
[illegible] en Corlangse Battaas, hun onder-
[illegible], en die ons seer [illegible] maeken,
hebben gevoert, lichtelijck en met kleyne
moeyte, te [illegible] zyn souden, als om
ged.e Battaas, geen open deur tot vorderen te
geven, en hun door dagelijcke usantie, der bo-
verste stroomen, en waepenen gewoon
samt moeyelyck ons selven nadermaels
tot een last te maeken, hebben 't selve niet
durven op ons nemen, maar hadden wel, liefst
liever gesien, dat ze, als eenen Silair,
Battaas eygent tot bedien, en eenen persoon
en kinders, anders bij ons, met voor een
[illegible] negotiant, als den [illegible]
buytsoeckers, behoort is eenige macht bij den
anderen hadde gebracht en hun [illegible]
buyten onse kennisse, of den [illegible]
hadden gesocht, gelijck hij, om sich wegens
een syner magen, op de voorsz: reyse, aen
de [illegible] Campaqns, gedoot, te wreken
't [illegible] den 25 October J.o leden, met
7: 8 à 9 vaartuygen en omtrent de 60 à 70
mannen avantagieus doende is, in welcq
geval men oorsaecke hebben soude, hier
met oogh luyckinge aen te sien en den
buytsoeckers, wanneer den [illegible]
sich de novo, met de E: Comp.e vereenigt
hadde

Van Sumatras West cust ond: dato 29 feb: 1680

hadde, als den bondt breeken, wegh vaardich
te vlugten, en door onse kruysers vandaar
te weeren, 't geen wel, gants niet ondoenlijk:
agten, en alsoo min ons ged:te Cattaas, in dien
men anders met de Atchinse kroon, in ruptuer
geraacte, tot Cloat, Sonsouc, en Malabo
toe, te laten struijckroven, doch sullen wij
't een en ander, in E: dispositie, onderworpen
laten, als de welcke onse nalaten, soo wij
opkoopen, die te doen sal, off wat, ende hoe se
sich, hier in sullen gedraagen en kunnen te doen
staat, altoos seeker sijnde, dat ged:te Cattaas
seer bequaam zijn, om den vlugtvaarder
in alle breken, te spoedieeren, hoewel 'er
wel geobserveert moet werden en toegesien
dat se sijn, tot et contrario, niet laten
corrumperen waar mede alles, een averegtse
uijtslagh stondt te nemen, en onse verwagtinge
vrugteloos te worden, dit dus verre van
Chinckel, de Ps. Bantangs en nias gesegt
zijnde sullen wij overgaan tot

Baros welcke door de bekende onderlinge
oneenigheeden, ende twee oorlogen, genoegsaam
verwoest, sampt naar calculatie van omtrent
twee derde deelen sijner inwoonderen, die door
den graet gevoelde, door swerte en sterfte, derwelcke
nochtans, wel 't meeste over de Brouwersche
sijde, gedomineert heeft, versmolten
zijn, waer aen is, egter is 't over eenstel
in een kleender omtrent, als die negorije
van ons geroofte heeft, door baadja de
Orlan en de sijne, sampt de gene, die
't Cosch lieden, en de factionisten, waer aen
leeven, tamelijck welcke bestaan
en —

en meest met hutten, off slegte huysingen
versien, met helders, inde aarde, tot huys-
vestinge van vrouwen en kinderen, alles
bestormt werden, betimmert en daarom
in bedroefft aensien, sijnde de verdeeltheden
als bevoorens, en als boven aengehaalt buyten
hoop, van beterschap, off weder geboorte,
van goede onderlinge verstandt doch het begin
en den voortgangh deser schrijvingen U E: van
tyt tot tyt, by onse successive papieren
ten volle geschreven sijnde, sullen, om deselve
niet te prolongeeren, ons daar toe eyndelyck
gedragen, als mede, de beschryvinge vande
barbarisen nature, en wat den Poetie Ra-
dja, aen onse demonstratie, in dato 10 decemb:
1676 - deserveren, en in desen vande traeten
maar kortel: seggen dat wel de partyen
ontevredenheden en voornamentlijck de
factionisten, soodanigh uytgemergelt
agten, dat de mede de sorgh, aldaar uyt
gesloten en hun onmagt verder te staan
door den tyt, wel sluyten, maar niet weygh
nemen sal, synde by ten wederzyden
soodanigh afgesloofft, en de negotie, als de
Battaas het Zout behoufstigh, dat se als door
dese actien vande negotie hun voornaemste
hooft Zenuwe, ende sonder de welcke
hun sustenue ten onsien, onsiet
d'Oorloghs actien, wel in suspens houden
en hun voordeel, soucken sullen, ten waare
Radja de Orcon, die 't soo wel vastelyck
meynen aengeven middelen mangelt, onder
misschien van te worden, sigh beter versterckt
en tot resolutie uytschot, van Pomi:
om den oorlogh met vigeur voort te setten,
als hy voordesen gedaan heeft, toesenden
gelyck

Van Sumatras West Cust onderdato 29 Febr.o 1680

Gelyck onse dragtens door d' E: Comp.e gewegentl:
best wesen souw, en soude 't wecken, off dat
hy, off door dien, off door andere middelen
sigh op Atchin schuldigh gemaackt heeft
we hem niet te vertrouwen en alle ongefondeerde
protectie, onwaardigh agten —

Wel is waer dat ons, indien hy sigh magtigh
werdt, door de sterke hand over de voorsz:
factionisten, meester te maken, dunct te
konnen voorsien, hy sigh, de opper regeringe
met berustinge der geword.e successie, sou
soucken, aen te matigen, doch alsoo wy, in
sulcken geval van Raadja de Jekoor sijn,
niemant als ten hooghsten gepassioneert
tot successie van dat ampt geregtigt sien
soude onse bedunckens best sijn, sulcx
met goede oogen aen te sien, en het belangh
der E: Comp.e voor den wyse sleypende te
houden, ter tyt quame ter sleypen
wel van selfs met de minste commotie
en 't meeste voordeel souw uyt te voeren
sijn.

Vermeende oock 't gaw dan soo aen kan, bevorght
te worden, dat sekere hoofden en voornaemste
der voorsz: factie, door de vlugt niet ge-
schinckel, koomen weder te keeren, om aldaar
door hun aloude gesagh, de correspondentie
die Raadja de Jekoor, door sues van syn
schoon soon, Raadja Lelo Sittia met de
dempise battaas, hebben kan, geen meester vande
beste gemeen te maken, en d' E: Comp.e vande
selve, door sluyphaert, te onsletten, maar
soude onse dragtens beter sijn, dat die
gepassion.te gesagten voornamentlyck, van
Raadja

Raadja de Ilheer, en Siewangsa, dat maar
in 4 à 5 maenden die bestaet, bandara en
maraadja Moeda, gantsch uytgeroeyt, off 't overschot
der trouweloosen, die om haer groot getal swaerl:
te vernitigen zyn, in soodanigen onmagt geb=
en gehouden te werden, datmen daer van niets
te vreesen had, hoewell als gesegt alles, al
sonder de ongelden, door d' E: Comp:e gesparen,
derhalve werden, best en door gem:te Oulou
dienden uytgeroeyt te werden, ten opsigte vande
groote aenhangh, die 't selve: gesegt, onder
't meeste groes, der Battaes heeft, sulcke
procedimenten swaerlyck, sonder met gem:te meester
Zeters, in contentie te geraacken, kan
uytgeroeyt werden, 't geen d' E: Comp:e
als weynigh revengie over genoten heen, te
hoopen, gantsch ongelegen wesen sou, daer
en contra Raadja d' Oulou, door syn gewoone
Politicque omgangh, en loosse practicquen
onder de voorsz: Battaes altyt middel sou
vinden haer te stillen, off sich te hoeden
seecker synde, dat den invloed die 't gem:te volcq
vande E: Comp:e mogentheyt en gesagh
heeft, grooter is, als hy te vreesen hebben
in welcken opsicht sy nutter te houden
als door een kragteloose magt, meer als de
valsche Baros, onwaerdich is, vryheyt te maken
syn, hoewel hy in dit gevoelen, door niets
te ondernemen, als met soo grooten voordeel
datmen daer te verseeckeren een goet eynde
voorsiet, gevoegt, met een gelatenheyt
als off men noch vry meer sou connen door
ongehoorde practicquen voor den dagh halen
uyt 't vragen off seggen van sommige
onvoorsiene voorvallen tot ons voordeel, niets
vermits haer overgeloof ligt aennemend
bequaemheyt: werden geweest, ende onderhouden
dienende onder dit volcq, daer naer de

Barossche wyse

Van Sumatras west cust onder dato 29 Feb: 1680

Barosse wijse, sommigen wel wat hoogh van
de E: Comp:s vermogen op gegeven te werden

De negotie ontrent hoewel deselve, door de
bekende stribbelingen, in geen vaste
cours, kan sijn, sijnde daar van, wel volcomen
meesters, en besitters, maar is ons deselve soo
eygen, en de Baroese, soo tot d' E: Comp:e
genegen niet dathse niet eenstweegs, sou konnen
wederom versuymt, ende verloren, als weder
voort geb:t, daerom in contra, wanneer
geruster tyden, vaster cours, van d' negotie
toelaten, door een goede directie der negotie
die voor een considerabel deel der Poivre, op
Baros verstrekt, een gantsch opmerkenden handel
verkoopen te sullen sien, om welcq een
en ander te bejagen, wel ons geordelen &c:
instructie, aen onse nasaten hebben opgestelt,
daartoe wel ons tot vermeydinge, van die bevedt
verkart, eerbiedelijk gedragen, en in desen
eenlijck seggen, dat soo tot 't gaende houden
en voortsetten, van een opmerkenden handel, als
goede intelligentie, met den Inlander, besonder
veel, kan contribueren, de goede conduite
discretie, en minsamen omgangh, der Residenten
aldaar, sijnde die veelq met een gesprake
samen, vriendelijcken en familiaren omgangh,
mitsgad:s datmen tusschen soet, en suer, in
beleen, niet te stijf, op eygen gebruycke, en
hooghste recht staat, grootelijx behoeft den
deselfse pleck van onse heer, onder de vrije
negotianten, diese nu door ons toedoen
missen, geroon sijn te gevielen en die om onse
inwooninge, onder soo veranderbaar bontgenooten
aengenaem te maecken noodsaeckel:s is, geven
te minder te vreden.

sijnde

zynde ook, onder reverentie, ten opsighte van d'
afgelegentheyt, der plaatse, noodeloos dat de
Zetel van Residenten aldaar gevallen
zynde, of persoonen in voorens trouwe & vigilantie
mitsgaders prudentie, men gewent is, deselve
doogh, in der barbarische Politie & Justitie
te houden, ook volle magt toevertrouwt, &
aenbevoolen worden, vermits den Regent, die
andere, door swaagerschappingh, gebuurschap,
off familiariteyt, te slap, int handhaven
van Justitie, off t'door gekoortsamen, bevonden
bevonden is, der selver voorsittinge onder E:
Comp.e ontsaghelyke protectie in sommige
saacken benoodigt is, mits dat hy sich
niet aanmatige, als een absolut Regter, off
protecteur maar eenelyk als mediateur
te gedragen, & door den advys geeft ordeel
sommige saacken, soodanigh dirigeeren, dat
door syne luyschen kome te geven syn compte,
tenter regt, geschiede, & der E: Comp.s
Negotie & schrooff, door geen particuliere
gierigheden die sommigen met veynich moeyte
in hun geboorte, te smooren zyn, gehindert
off ook d'E Comp.e te veel geprejudiceert
worde.

Bevonden, in't gunstigh voornemen, bevens
ook niet door ondienstigh worden aengesien
indiende E: Ge commandeur deser
kuste jaarlyx met eenigh aensien genoegh
naar derwaarts houde vaceren, om soo
op 't een, als ander in persoon te inquireren
& alle onderlinge jalousien dat uyt den tyt
gesien in bevonden is, tot groot nadeel der
E: Comp.s factien, verdeeltheden &
ongedoegen, oorlogen voortbrengt, met
Autoriteyt

Van Sumatras westcust onderdato 29 February Aº 1680

authoriteyt te besighen, en af te doen, en
alsoo den rust en eenigheyt behouden, sampt
de negotie in florissanten cours te doen continu-
eeren,

Om welcke negotie, meer te doen bloeyen
wee jegenswoordigh door dienstich judiceren, dat de
residenten sigh bevestigh, om de adventuriers
te caresseeren, en door al te nauwen bedingh
of den prijs van dat koopmanschap niet de waarde
te schaden, diewelcke sy altoos verdagt
te zijn, dat sulcx koopmanschap van hare
soeverijne en particuliere luyden, lichtelyck over
landt, en der selver [illegible] verworden is, ooc
niet soodanigh, met heel van goederen
dient geaccomodeert te worden, dat se van de
beste sortementen versadigt wordende, de
gewilste goederen in vragtinge comen,
maar d' E: Compe altoos eenige couranto
waren in handen blyven, waardoor de
negotie gebrooken, en de koopmanschappen
als kun, uyt de handen komen genomen
worden, tot welcke practyk het volk seer
en state, met de meeste souvereyniteyt kan
worden geëmployeert.

Synde de middelen waardoor de koopmanschappen
meesten tyt tot meerder suyverheyt konnen
worden gebraght, en de kusttocht vaart
die naar herstellen wenste, wel lichtelyck weder
ontsluyten mogt, te sluyten in onse nadelen
by instructie aengewesen, sullen wy ons daar
toe, al mede eerbiedigh gedragen, ende in
desen, noodlaedenheer seggen, dat de natuer van
het gros der

Battaas in 't gemeen, de wispeltuerigheyt
en verdere ontrustende qualiteyten, der Bataass,

der —

Van Sumatras west cust ond: dato 29 feb. 1680 —

seer geneeghen sijn, en hoewel se ons toeschijnen
minder discretie plaats te geven, agten wij
hun nochtans volgens den aenwesend: name
van menschen Eeters, soo ontaart en bloedt
dorstigh niet dat se yemant tot voedinge
hunner appetijt om te eten in koelen bloede
souden dooden, maar schijnt hun gewoonte
eenel: te wesen, om hun gevangene, off
buijten hooft van geveghte gevonde vijanden
en om misdrijven, ter doodt gedoemde, patienten
off levende off ook wel gekookt, off gebraden
te eten, onder welke eeten sij ook
eenige ordre schijnen te onderhouden gelijk
mede alle overgeloof, bedrogh en toverije
seer gemeijn en voornaardigh schijnt gehouden
te worden

Hun waapenen koomen, met de meeste dee:
tot schiet geweer Inlants seer na overeen,
sijnde sij doorgaans, ook stouter in de waapenen
als den Baroesse; ook arbeijtsamer, robust
ende sterck van lichaam.

Hun regeringe schijnt ons toe te wesen
veel hooftdigh, sonder eenigh ontsagh, en
waaromme ook veeltijts, onderlingh seer
verdeelt en in oorlogh levende sijn

schijnende hun negorije doorgaens kleijn
doch veel in getal en door bontgenootschappen,
gantsche provintien, met den anderen vereenigt
en tot gemeene defensie verbonden te sijn
die nochtans door de boosheijt der regenten
ligt geruineert wort

Hun neeringen bestaan ten principaale van
sommige, in plantagie van benzoin, en
padie, het soeken van campher in de omleg-
gende

Van Sumatras westcust onderdato 29 feb: ao 1680 —

gevlegtend Costkeen, andere met het verven —
van sommige grove & swaare catoene —
Cypraten, waarom ons toeschynt, dat in haar
gebergte, ook catoen aengequeeckt wordt —
andere voeden haar handelen met slaven, diese
op Baros, ter marckt brengende, aldaar, —
om haar sterckte & arbeytsaamheyt seer —
geroemt zyn, verre boven de masse, catyven —
gesocht worden, & ten hooghsten prys verkocht,
handelende sommige onder haar lantgenoten
met diverse soorten van groot vee, als met —
paarden, diese tot den Oorlogh gewennen, buffels
& coebeesten —

Ook schynt ons toe dat de maghtigste in —
middelen, haarer mogentheyt meest bestaen —
int onderhouden van veele vrouwen, groot
gesinde, & gastvryheyt der geenen, die haar —
plaatsen komen te passeeren, & vermaken sigh
dickwils met dansen & speel, ook sommigen
met boomdranck die de vermogende dagelycx
& voor den dorst gebruycken, exercitien —
inde wapenen & met de Jagt —

Syude sy ook, als boven, omtrent de manier —
van't menschen eeten, [illegible] & —
gierigh int eeten van allerley vleesch, &
onreyne vee, & seer begeerigh naar verckens
vleesch synde, bespottende den Mahumetist —
als die den smaack onbekent synde, soo —
dwaas is, dat hy 't niet proeven derf —

Haar godts dienst, schynt van weynigh importan-
—tie, hoewel de schryft kont diese vaardigh,
& niet als de Maleyer, averegts, maar naar
onse manier van voren opgaende, & in [illegible]
caracters, hoewel: steeden onder haar seer —
gemeen is —

Ook —

Van Sumatras westcust onder dato 29 feb. 1680

Ook souden door soo veel die hebben konnen —
ontwaer worden, onder haer drie goden, geestimeert
worden, onsterffelycke te wesen, waer van de —
een eenen, de presidentie in de directie, onder
de zee, en aerde, den tweeden over d'aerde —
en alle gewassen, den derden de lugt en 't firmament
— toe schryven, tydelycke zegeningen van regen,
en vruchtbaerheyt der aerdryck, off ander —
all gemeene welvaeren — begeerende, vergaderlyck
eendraegt en meynen sulcx met gedans, —
geklanck van gommen, allerley stell instru-
menten, en andere superstitien, te verkrygen —
doch particuliere, eenigen zegen benoo-
digende, tracteren se haere geburen —
en mede borgers, met spys en drancq, mitsga-
ders en gedans, doch schynen se weynigh —
geroeren van de onsterffelyckheydt der zielen —
te hebben, haer zeet vereeringen synde doode,
doch de voornaemste — e, met haer persoonl
— familien, vee, en de baex, alle plaagen —
over den hals te wenschen en het uytterlyckste —
seyckten, in sommige gelegentheden met een —
hoen te dooden, kleyn te kerven, dat met —
zout, peeper en suerste sap dat se hebben —
gemengt rauw te eeten, en sulcx —
— toe te wenschen, soo se valsheyt bevonden —
en straffe sulcx het overspel swaer, dit synde —
gesegt van de Battaas silleneve nae echte —
wetenschap spreecken van —

Benzoin-Boom, die wordt onder haer —
meest van desselfs vrugten geplant, hoewel se
ook, door syn afvallende vrugten, sigh selven —
voort plant, doch schynt sulcke gommen —
van wilder, en gestrenger aert te wesen. —
hebbende die van 't dorpsche landschap, —
an —

een gewoonte van 6 a 7 slechte boomgaarden
t'onderhouden, waar van de oudste zijn gomme,
afgetapt zijnde, wordt die uytgeroeyt, en de
novo geplant, alles met sulckdanigen ordre
dat ged.e boomgaarden, off plantagien, d'oudste
van de minste 6 a 7 jaaren verschillen, om
jaarlijcx te connen inzamelen en nooyt
gebrecht van plantagien, off incomst te
hebben, ter wijlen de andere rijp werden,
en machtich sijn gommen uyt te geven

Desen boom, die sy Baston: Naran, buyten
't geberghte, en int gesicht der Zee, geene
gomme te willen geven, hebbe wel 't geroecht
hebben dat dese gomme in laage landen nedder
hitte subject zijnde door ged: hitte niet houden:
stremmeen, als water affdruypt, ende ommers wordt
aldus geplant zijnde, schiet een hogte en tamel: hoogh opgaende
eenhelde stam uyt van bast en bladen soodanigh
als U E: uyt de by ons geplante en overgebragte
boomtjes, geteeckent is, zijnde de bast van
aensien buyten aschverwigh, binnenwaarts groen
en andere aan gele, doch schynt syn
groente, door ouderdom, in root, off wel
swartachtich te veranderen, de bladen syn
langh werpigh, van gemeyne groote, en gedroogt
zijnde seer bros binnen bleeck groen en buyten
heel aswerwigh en ruyghs achtich, als het
hollandse willigen bladt, van aensien ende
sonder reuck.

Den ged.en boom, die volgens 't seggen der
Battaas, nooyt off seer selden door 't laugh
laten groeyen, een mans dickte krygt brengt
voort menigte van tooltjes, verschen met een

bolster

bolster, op de wijse der ockernooten, doch op verre na, soo dick off groot niet, maer peat agtigh ront van aensien, ruyghachtigh wit off asgrauwigh & binnen groen, welcke bolster afgedaen, een peat agtigh nootje, dat de vrugt is uytlevert, hebbende een dop wey dunder & broosser, als een hasselnoot, van aensien grauw achtig & noch versch zynde, versien met een bitteragtige gants onsmakelycke & beenigh groene, off wittagtige pit, in den ros, gerimpelt vesse, dan droogh & ouder wordende, wordt de pit olyagtigh, soodanigh als U E. de overgesonden vrugtjens sullen hebben getoont.

Deser boomen ouderdom 5 a 6 jaeren bereyckende werden, met een mes boven aen den stam onder desselfs kroon, diversche regt op, & neder doch schuyns ingaende openingen, gemaeckt, waer uyt de natuur die soo seer begeerde ruyckende gomme benzoin, door traenen eerst in kleyne droppen, als men by gelijckenisse van diverse andere geboomten ondervinden kan, die int begin gansch dun lymich & doorschynigh is, doch door den tyt, meer en meer, stremmende, tydes: van den boom en bast geschraept wordt zynde volgens haer seggen, een seer kleyne boom die een ½ zyde 3 lb hollandts benzoin geven kan, welcke gomme, door haer afgeschraept zynde, wordt den boom, om voor jonge planten plaets te maken, omgekapt, & niet niet anders, als een witte & broos, tot brandhout off ander gebruycke omnut rot overigh

Doch de soorte Suroamb: & voorlanghs benzoin, langer de boom [?] & tot 2 a 3 malen, in

Van Sumatras West Cust onder dato 29 feb: 1680

in geplantet werdende, schrijft ons toe, dat se
om syn deurschijningh, en dunheyt, door de
son, off eenigh geinfecteert deel van syn
aerdigheyt verciert, en schoon [illegible],
tintedere veele bruynder en onaensienlijcker
als de [illegible] gemaect

werdende, onder dien Landt aert, dat we ooch
ter aensien, vande bysondere soort van aerde,
die ons, uyt dat district [illegible], met veel
sterachtich en als grof cristallijnigh zant
[illegible] is, niet buyten reden achten, dat des
[illegible] dat deze gedagten boom, geene
gomme buyten syn Territorium geven sal
waar toe, tot speculatie in consideratie
kan getrocken werden dat den Benzoin boom
in de magere baros veel groeyende, maar
geende niet de gomme, gevende is, gelyck
in contra, den voorsz. boom, die op baros
landeryen voorspoediger is, syn vrucht in
't battaase gebergte voortset, dit welgesegde
vanden Benzoin boom, snellen voortgaen
en sprecken vanden

Campkur Boom

die Indiaensche Coffren, sonder
eenige moeyte toedoen, sich selven plant
en alsoo int velt, tot een gants hoogen en
swaaren boom, sijnde een van de edelste opgaende
stam, groeyt en de bequaem timmerhoudt
voortbrengt, doch van [illegible] off geen swaare
maar lichte tacken, aen deselfs hooge
kruyn, en niet naar proportie vanden stam
versien is, met kleyne langhwerpige, off
ovaelsche wyse tyne blaedtjes, die een langh
uytsteekent spitse hebben, werden de
deselfs bladeren, donker groen, soodanigh als

in de

u E. uyt d'overgesonden groene boompjes met kleyne bladjes sy gebleecken, ende gedrooght zynde hard, en taey, sampt eenigen houts, naer campher behoudende dezelfs bast, is naar proportie, van den boom, syn de hoveerdigh van aensien, door ouderdom de d'zynde aenmercken dichte des booms oft ooch wel der binnen bast, by gantsche schoffen afvallende waer by men gedagten boom, ooch ten deele van andere boomen onderscheyden kan, de hout, daer den boom ooch breede hooge afgaende wortelen die meest der tyt, ontrent een mans hooghte boven de grondt, tot den vasten stam gaeden

Syn vrugten die men (mits d' ontoegankelycke hooghte des booms selden verkrygt) gelycken meer, een bloem, als vrugt synde eenre- versien met diverse cancelvormige, dicke bladtjens van verscheyden, doch principaelyck rood, purper, geel etc. en groenagtige verwen die de vrugten, op de manier van den Hollantse hasselnoot omkelsen, hoewel d' campher vrugt, niet gelyck den hasel noot, met harde doppen geformeert, nochtans dezelfs overdeckende bladeren, niet met scherpe maar ronde tippen, die sich boven de vrugt als tulpen; openen, versien is, synde de vrugt die gelyck des booms bladeren, eenige geur van campher heeft bequaem medicinael, om te eten gelyck ons dezelve ontrent 2 a 3 jaeren weder, soo groen als gecomfyt ettbaer ende niet onsmaeckelyck: hebben bevonden, doch zynde (mits de onseeckerheden der bosschen, in deze sliberingen, als 't groot der tyts continuele onmagtigh gebleven, dezelve te connen procureeren waerom wy oock moeten manqueeren u E. derselver effective gedaente te vertoonen.

Desen

Van Sumatras West Cust onder dato 29en February Aº 1680

Desen boom, groot en dick zynde, gaet
gelyck den Benzuin boom syn gommen, niet uyt,
maar inwendigh, als voortkomende natuere, den
boom ontrent int hert vanonder tot boven
schenen, naer welcke schene sich het eygen
sap, des booms schynende te versamelen
off moogelyck veel eenige stukies vastheyd
te maken, die door den tyt bevindende
sigh met stukkies, als dun ijs, aen het hout
leggen, en door den tyt, meerder en meerder
in dicte toenemen naer dat den boom, magtigh
is, te worden, off de openinge toelaten
wil

De gene die hun werck, vande camphur
procure maken, aen uytwendige teykenen
bevindende, dat den boom, rycq van dit
costelycke vruchgewas is, wordt den boom
door hun geveldt, van syn looff, bast, ende
buyten hout, tot op't hart, na bij ged:te openinge
ontbloot, en 't overblyffsel, dat het hart is
tot mooten gekapt, en voorts gekloven
daar sigh vanden camphur, als in spraeden
seer gemackelyck en verwonderens waerdich
vertoont, die se dan, door met stukkens voeten
van syn hout te ligten, en af te schraapen
waardoor se naar gedaane suyveringe van
't voorsz. schraapsel, voor al hun gedaane
arbeyt, en genoemde moeyte, bevinden van
1. 1½ : 2 a 2½ off 3 lb camphur, dat een
Ctti Baros is, boven tw:wercke, volgens hun
seggen, selden gevonden wordt, bevonden
worden, daar van se, ordinair 20 per ... voor
soo betaalt werdende, een ... redelijke
moesten syn

Doch is aenmerckel:, dat door 't kloven van
't ged:te

Van Sumatras westcust onder dato 29 febr 1680

't gedte hout dit konincq konincq werck, de
cugt ontfangende, binnen 5 a 6 weecken
't eenemaele verwelckt en niet als 't hout
met gants weijnich kencq overlaet, gewa
ne sucq, door ondersoeck van diergelijcke
op Bten [illegible] gekapte en gekloofde moste
kampher hout, hebben ondervonden, de
waerheijt te sijn, sijnde de campher deel
die eijgentlijck, maer 't substantieele sap des
booms is, en die soo [illegible] bereijt sijn, door
't maecken van openingen, en hollicheijt
door druppinge uijt de boom verkregen wort
ooch soo fijn, vandelen dat een partie
in die vetticheijt gewoghtigt, en alsoo in
brandt geslooten sijnde, de vlam met
ongemeene snellicheijt voortloopt en d'oeije
verteeren doet, gel: daer van 't allen tijden
en plaetsen daer men gedte oeije heeft, proeve
kan genomen worden

Dit sijnde alles, dat wij vande nature, aert,
en eijgentschap, der benzoin en campher
boomen sijn magtigh geweest, naer te
forschen, en tenderes te ondervinden, dus verre
gesegt sijnde, sullen wij, in U E: gunstigh
welnemen voortgaen, en kortelijck seggen
in wat conditie wij, des E. Comps
hypotequen, [illegible] en verdere middelen
op baros gelaten, wat wij aldaer bij ons
verbleven, [illegible], off ooch benodigt
bevonden hebben en ons op ajerbangi, sampt
de reijse padangh-waerts bejegent is, eerstel:
dan / komende tot de

Logie aldaer, moeten wij vanden selven
getuijgen, dat die tot berginge vanden [illegible]
ommeslagh, verre te kleijn, en kortelijck
effectieve noch regt en sterck is, [illegible]
[illegible] considerabele reparatie benoodigt,
als

als zynde, het gantsche buyten schot & —
bevestingen der galderyen soodanich door de
Inspringen des vloets, & het stroomende regen
water op de voorsz: galderyen, soodanich
gemutileert dat het ordinair gebruyck
langer naauwelyx machtich zyn, te weder-
staen, nochtans hebbende uyt consideratie
der swaerden tyts, & de menighvuldige
afspoelingen des waters, het best geagt
ons te helpen, tot dat ons den tyt hoop
verschaffe, om geen swaerder costen te doen
off dat we hadde beleven over het begrypen
van den ruymer Logie, op een bequamer
plaats te disponeeren. —

hebbende wy, om de voorsz: afspoelingen
te wederstaen & verhoeden, omtrent den
pistool schoot, boven de voorsz: Logie, den
bolwerck en Pallisaden, met aerde, steen, -
& groote balcken gevult, ter lengte van
omtrent 4 a 5 Roeden schuyns, in de Rivier
geslagen, & die van buyten t'ander: onder-
soo wel de cragten onser bestellingen, die
vermits de continuerende infectie, der
Vloets daagelyx in 't swacke bedde raecken
te eischen, met hoop seeker versterckt
waarmede in den gedn bolwerck, wel ordere,
houden, & gerepareert werdt, de groote
't geweld des waters sal connen worden
gedeverteert, & de resterende grond
behouden —

D' Redouts groote punct, die om syn hooghte
& daar soomwyken op vallend' harde winden
ter hooghte van 6 a 6½ voeten met Zant
gevult & van binnen ter dickte van 2 a
3 voeten, met hoop seedert tegens de pallisaden
versien is, wort echter daar van, soodanigh
beswaart

bewaart, dat omtrent de maant october
jo. leeden, deselve gantsche ruijt zijnde
van onderen quam uijt te borsten, alswanneer
wij, tot verwonderinge, bevonden dat des selfs
principaelste stutten, van geenemeert hard
en durabel hout zijnde vandaar bij gewoonde
want zoodanigh verteert, en vermolsemt waes,
dat wij ons genoodsaeckt vonden, nieuwe stijlen
onder deselve, aen te rassen, en alsoo in overigt
voor't vuur gebracht van buijten, met
nieuwe gordingen en rontsom met schooren
te sien, om de geduijrige uijtspattingen aldaar
insgelijcx te beletten, gelijck versugten
ter waere daer in versien, wordt, egter wel
geschieden onder 't gantsche werq tot
merckel. periculum en schaade, van 't guarnisoen
en ammunitien over hoop vallen mogt
sulcx om daar in te versien, onses oordeels
best zoude zijn, ged. redout vande
voors: aerde te ontledigen en op de hooghte
deser voornoemde aerde, sa alwaer ter
hooghte van 1 a 1½ voeten boven de gront
met een suffisante soldering tot logement
des volcks te leggen, alswanneer men
in plaatse, deser onnutte aerde onder een
bequaam pack huijs, ter grootte van 18 voeten
int viercant bekomen zoude, doch zouden wij
in sulcx geval, om te minder ontfangh-
onderhevigh te zijn, ook noodsaeckelijck het
stijlen dack, tot op de bevloering, daar de
ammunitie van cruijt en loot door gebreck
van bequamer plaatse, bewaardt wordt, af
te nemen en tot die bequame hooghte
te brengen, dat 't selve werq met pannen gedeckt
en 't overschot, met een hoepaelder pleat
als 't tegenwoordige is versien konnen worden,
doch alsoo wij ons, om deselve reeden, als van de
logie gesegt is, onbevoeght en onmachtigh
hebben

hebben gedaen, soo considerabele reparatie
& Timmeragie, sonder u E. speciale ordre
bij der handt te nemen, hebben dat 't selve
aen u E. dispositie gelaten gedefereert &
onse naelaten gelast, deselve af te wagten

De pagaijringe die voort mede nodige in
plantagie bestaat hoe deselve insgelijx,
in korte reparatie gelijcken sal, is bequaem
om 't onder verzochte reparatie noch eenige
maanden te gedoogen, & soodanigh gemonteert
als u E. uijt onse gedaene transport &
successive overschrijvingen sal zijn gebleken,
mitsgaders: met 32. soo Europische als
Inlandsche persoonen besett, & te water tot
het bekruyssen vant vaarwater, met de
chaloupen Sonnebloem, Stuur, & Crana
die gesamentlijck met 30 koppen bemant &
soodanigh versien blyven als u E. bijde opgegev(en)
inventarissen sal gebleken hebben, synde van opged(e)
chaloupen de Stuur wel 't slechtste & maer met
4 slegte yseren bassen geärmeert, van de welcke
1 [illegible] te maken vanden voors: inventaris
int nasagen & losbranden op een vaartuygh
der Xs. Ds. over boort vlogh, & een ander
op die manier heel boort aengesprongen &
naeuwelijx behouden, doch onbequaem, tot
verder gebruyck, geworden is, synde de twee
resterende bassen, ooc van soo weynigh
consideratie, dat se die niet als met
schroom, derven los branden 't geen tot de
doen van voorkoomende noot weer, seer ongelegen
komen sou, anders achten wij de Sonne
bloem & Crana, als die met metaelen
canon versien zijn, bequamelijck gemonteert
& der E. Comp(agnie)s aengetogene besettinge als gesegt onder
godes zegen, magtigh, te haldaar gaende te houden.

Synde

Van Sumatras westcust ond: dato 29 7ber 1680

Synde dat comptoir van coopmanschappen en ordinair van payement, onversien hebben ons genoodsaackt gevonden op der residenten versoeck dat compt:r met noch 1000 Rds: payement te versterken, op dat se dringende noodigheden, sich siende, indien 't bij u E. naderwaarts geremitteerde somme, mogte hebben getardeert, te komen hebben, ons met een assignatie, om die restitutie bij u E: te vorderen vergenoegde en welcke betalinge wij verkoopen dat u E: als ten dienste der E: comp:e en om dat comp:r te versterken, met verder geschiet bij occasie sal laten geschieden, gelyck den inhout der missive, door de voorsz: residenten bij gebragt, van verscheyde sortementen over leverantie van contant ter behoeve vande verschuldigde retourneerende padangers sij voldoen.

En het ons oock genoodsaeckt hebben gevonden, den onderchirurgijn, Engel van der Lyn die wij ... door 't versoeckschrift afschreven, van die opperchirurgijns t'secke male, die functie hebben moeten opleggen, en synde deselve om deselve reden, tegen onse toeleggingen boven sijn gepretendeerde verbandt houden, op sijn versoeck, en om hem die te dienen met meerder lust te doen behelpen, op u E: nader approbatie, opperchirurgijns tractement te accordeeren.

Oock hebben wij het affslaen in prijs der aldaer aende handt leggende taperdrassen, bemerckende wij, ten opsichte der hoogen incoops prijs, hadden gedacht in plaats van voor 1. Rds: tegen 1½ Rds: uyt te slyten, met over ons

Van Sumatras westcust onder dato 29 february 1680.

ons derven nemen, off ooq het comptoir
Padangh d'10 R:^{s} comp^t op sijn vandaar
bekomen ~~[doorgehaald]~~ Padanghs payment
te cort behouden, sonder u E: speciale ordre,
ten casse brengen, maar door den tyt ontwaarende
dat ged^e stoffen, tegen dien prys, niet, als
seer langsaam van de handt sullen te slijten
zyn, en den intrest, ondertusschen het
capitaal consumeert, agten wij noodich
u E het selve voor te dragen en 't dispositie
het een en ander gedesidereert laten.

Desen wij mededeelen, het gebreq van
verwisselingh van volck onder qualiteyt
suffisierende bestellingen, het getuygenis
van sommiger comportement en meriten, die
nochtans aen onse nalaten overleden en
in hoope blyven, dat u E ons de restitutie
van 35 R:^{s} sijnde het bedragen van 10 p^s
Zyne kindes d' 9 a dievoe, om de groote
menigte battaas daer door onse bontgenooten
in de maant maart A^o leden ten uytterste
benauwt waaren, tot de affocht te doen
dispondoen uytgeschooten en zulcks suffisie
dat onse afgesonderden despesen tot hun
particuliere voordeel, sonder aen te sigh
marcheerende battaas te groote magten
hebben behoort, voor onse particuliere reeq:
betaelt en de restitutie van onse gesanten
voorss: vraagt ook alsoo ons namaals
gebleecken is, dat eenige de stukken, daar
toe naarengele geemployeert geweest zyn
hebben wij d' vnd^e onse gesanten, daer van,
onthouden en desselve tot onse cas te
behouden consenteren en gelyde onse bont
genooten te winde voordeel, dit geschiet
is, off de meer ged^e Zout Reeq: ten caste
doen

Van Sumatras westcust ond: dato 29 feb. ao. 1680

den brenger Lal & daar en boven, de
goetheyt hebben, om Raadja de Oucon op
syn overgeremitteerde gebroocken metalen
bassen, met een hogt doorgaende d° te
begunstigen & assisteren –

Voorts hebben we 't dicq ged:s Baros, meest
door voorige consumptie vande volgende
nootwendigheden ontbloot & behoefftigh gelaten
namentlyck, –

van Rijst, tot rantsoen der besettelingen
Cocquedoen tot nagt light
plancken tot benzoin kisten
voorsten tot de peuysen van de weg –
Ter calfatinge der chaloupen en
verdere vaartuygen aldaar

2 P[illegible] Padde ijseren, off ligte
cabels tot dregge tonnen voor
de voorsz. Chaloupen

Waaren boven aldaar tot nadrigtinge der
residenten wel een memorie van maten
& gewigten, die yder soort, van fustagie, naar
qualiteyt & quantiteyt moet inhouden, &
den prys courant hoe alle provisien ten
behoeve der besettelingen over te laten syn
geweest wel, alsoo we dugten dat men aldaar
door onkunde, in sommige saacken met
Padangh, discordeert, –

Uit van Padangh & 't geene dat die trict
concerneert, gelegt zynde, sullende we met
de beschryven onser voyage, Padangh waarts –
voort vaaren, dat maar weynigh tyts
voor spoedigh gaeden, worden we, door
't weghwaeyen vande Chaloups [illegible]
& 't breecken vande selfte raa, samt
het afslaen, van syn roer, genoodsaagt te
ancheren

Van Sumatras west cust onderdato 29 february 1680

Genachteden, en hem bedaerdende weder, de handt
te bieden, door hem met onse voorenbeindt
en Klaa tot den See, Sampt Spier, tot
de bevrijden van den voor te dienen, doch dat
al mede, geen vastigheijt konnende werden
gegeven, en de meeste, afgeslaagene verdende
vonden wij ons genoodtsaackt, derselver te
helpen, tot dat wij des avonts, den 11 ende
inde baaij voor Apraangi teranchor quamen
daar wij des smorgens, een bequame plaats
uijt gesien, deselve ontledden, meest gestoorde
Corporale begraven hebbende, geds Chaloup
op droogh gesetteden, doende terwijlen der
gedagten goederen, naar beste vermogen
deden uijtsien. Den Regent, indien hij iets
aen u E. mogte adviseren hebben voor ons
citeren, daar op den orangh-Caij, off dato
Maraadja Indra, vermits de absentie der
verdere Regenten, aen ons voort uijtschijnende
ons niet anders wiste te communiceren
als dat alles aldaar, in vredigen der lant
en den battaas Raadja Pangeron genaemt
een voornaem Regent, in 't lantschap
Mandeylingh, onlangs aldaar geweest
was, alliantie en negotie soo met hun
als d'E. Comp.e gesogt hadt, daar op se
hem, binnen weijnich dagen met
considerabele geselschap om negotie verwagtede
en hadden sij 't een ende 't ander daags
voor onse komst door den Padangs:
Comuniagen, adeijs naar 't hooft Comptoir
afgesonden, ooch was den battakansen Orangcaij
Mararangsa, de Raadja inder gedagt
naar sijn residentie vertrocken, waar mede
gedagten Regent, met een smal geschenck

tot

Van Sumatras westcust ond: dato 29e February ao 1680

Tot recompens synder goetwilligheyt en
eenige aengebragte refreschementen,
begiftigt, sampt de continuatie, in syn
trouwe, aend' E. Compe gerecommandeert
hebbende mitsgaders de chaloup den Wyser
navigabel en te water, gebracht synde
vorderen wij den 14e deser genoodt, smorgens
onse reyse Padangswaarts als wanneer ons d'
chialoup de neptunus, met u E: schryven
ende syne inhebbende ladinge, bejegent
verkoomende ons gedle bodems bevelhebber,
vermits overgecomen hardweder en lekkagie
grootelijcx in de stillagie synder inhebbende
Sout/cast, bekommert te syn, genoegen wij
ten wederzyden, door soo veel, de stiete
toeliet, onse voorgenomende reyse in de welcke
ons de continuerende stiete ophoudt, tot
den 20 der voorts: maant december als
wanneer wij op Padangs Reede arriveerende
ons bij u E. transporteerden, onse bevindinge
der voorsdm papieren, overleverden en meede,
ling, den standt van Baros, ende ons
wedervaren rapporteerden, synde dit
ons schrijven des: relaas, door diverse
incidenten, dienvolgens noch niet vaardigt
konnen werden, egter willen wij verhopen
dat u E. desen ten goeden nemen en
aengenaam wesen sal. Hier mede Rn
onderslout u E dienstverplighten
was geteekent Arent Sylvius. Ter
Zyde stont Poulo Chincko desen
14e February Ao 1680

Batavia

Van Sumatras West cust den 4 April 1680

Batavia

Aenden wel Ed.e Heer
Rycklofft van goens gouvern.r
generael en d' Ed.e Heeren
Raeden van India

Ed.le Erntfeste groot
achtb.e manhaste,
welwyse verresiende
seer genereuse en
gansch bescheydene
Heeren

ontfangen den 26 april
1680 per maleytse vaartuyge

Hoogh gebiedende Heeren

D' fluyt d' goede hoop met den cargasoen ter
ter montant van f 32146:14: den 20 febr.o
vertrocken voor af vande rhede na
Pulo Chinco vertrocken, en op den laatsten
daar aen met ons gemeen schryvens en
bylaagen gevoegt zynde, om van daar verder
t zeyle met den gemelten secunde Sr.
Abraham Opdam, nadat hy aen zyn
vervanger den opper coopman Sr. Arent
Silvius overgelevert soude hebben alle des
E: Comps. effecten, negotie boeken
met behoorlycke balance, en wes meer dat
Comptoir concerneerde, en verders soodanige
Papieren

Van Sumatras west cust den 4 April 1660

papieren veerdigt wesen, als vandaer tot
onse documenten verreysen; en gevoegt moesten
worden, na Batavia te senden, is uyt gem:
sr. Silvius schryvens vanden 14 Maart
gebleken dat dito Sivil den 8 daer bevorens
die plaetse mede verlaten en reys gevordert
hadde: zulcx wij van d' gedestineerde schip goede
willen hopen dat aldaar spoedich en behouden
g'arriveert sal wesen, gadende onse hoeckeyt
der tyts hier wesende geen copia van ons
gem: schryvens, maar alleen een korte
factura van 't daar bij gesonden cargasoen
en waar mede wij dat 't en eynde bevorens
monsson. meynende besloten te hebben
komt ons hoeden ter ooren dat 't gemelten
twee vaartuygh van Panglima Radja
naar Batavia noch niet vertrocken, maar
zeylvaardigh was, 't welck ons occagie
geeft, om met een kleen letterken u Ed:
groot achtb: der E: Compe en wel besonder
eyge den noch al meer inlantsen gehoudende
staat, nader te beddelantiegen, hebben
wy dat niet kunnen nalaten voor bygaen
en waar van het voornaemste wel is als

Dat wy u Ed: groot agtbe in ons opgemelt
gemelt schryvens g'adviseert hebbende
hoe wy van Panglima Radja end' regenten
diverse maalen versogt en ernstigh versogt
hoe wy haar doch wannerse met haar
macht souden te velde trecken met
eenige militaire bevelhebberen off en onder
't geluyt van een tamboer wilden assisteren
niet twyffelende off den vyant soude
dat d'E: Compe haer vrinden rechtvaerdige
saeck mede quam aen te trecken, souden
in korten een ander liedje singen, en 't hooft
inde schoot

inde schoot komen leggen, welck versoeck
nadato nogh al diverse malen vernieuwt
doch telckens affgeslagen zijnde, besonderse
genegentheijt aen der E: Comp.s vrientschap
t'effectueren, voorgevende dat haar Ed.e op
Batavia al eenige ses jaeren verleeden
een aenmerckelijcke krijghsmacht te senden
beloofd, doch tot hebben onder dese
off geene excusen derselver gehouden hadden
en Padangh, d'eerste en voornaemste
autheur vande E: Comp.s vaste residentie
ter deser custe zijnde, en overzulcx oock den
haet van alle haer omleggende buuren
op den hals gehaelt hadde nu inde peckel
laten stecken, noch oock van haer meeste
bontgenooten niet 't minste geholpen werden
vertoonende daarbenevens oock, dat soo
ze haar versoeck geliefden in te willigen
het nu de rechte tijt was, om met een
geringe macht het voordeeligh op den vijandt
uijt te wercken, alsoo den loop over al liep
dat de' de Padangers tegens haere vijanden
met een goede partije soldaten souden helpen
t'welck oock ter oore vande ses Pongelons
die t' covenants bet hier van Pauw en
op 't aenkijcken vanden halstarrigen rebel
Pouw haere drift mede tegenteegen der beneden
landen, den 11 octob: gevraegt hebben, om
deselve met Padangh en d' E: Comp.e een
eenige mondelingh verhoort en vrede op den
Rommer op den langen stock met der E: Comp.e
merck geleijckent tot een waerpant van
opgerechte vrientschap ontfangen hadden,
gekomen zijnde, met voorsz Pouw in questie
geraeckt waeren om dat sij haer dieft gemaeckt
souden

Van Sumatras west cust den 4 April 1680 –

hebben, hy met d'E: Comp.e in goede
eenigheyt en vrindtschap leefde, daer se nu
't contrarie van d'eerste vrinden bevonden
waren, en deselve haer door sijn vals voorgeven
tot de E: Comp.e vyanden gemaeckt hadden
die se seyden geensints te sullen verstooren
al schoon se met de padangers uyt trocken
en haer beoogten wilden, maer aenstonts
verootmoedigen souden; doch wat padangh
selfs aenbelanghde, daer waeren se niet voor
bevreest, en wilden wel noch een
in den oorlogh tegens haer continueeren;
welck een en ander by ons overwogen synde
hebben den 12 van voorleden maent in
haeste gepresenteert een vertooningh voor-
meer geprepareerde negorye pauw met eenige
militairen en matroosen onder 't geluyt
van trom en trompet te doen, ons
gelyckerwijs aenstellende als off wij teenemael
voornemens waren dito negorye vi et forca
te overweldigen, doch in effect niets
hasardeus aen te vangen, ten waer sich de kans
sonder de minste perijckel soo schoon opdede
dat men die sonder merckelycke nadeel
conde aengenamen lijf en schrick der
vyanden, niet bekoorde te eerten door by-
glissen, maer den vyandt haer met de
wapenen willende defendeeren, en tot geen
verootmoedinge komende, souden wij ons
alsdan beter geraden, als off wij van sulx
waeren, haer aen te tasten, wanneer
panglima kaadja en d' pongelous, om met
respect weder af te keeren, ons souden
komen versoecken, wy doch de negorye
en vyandt, daer noch veele van haer
bloet vrinden in en onder waeren, geliefden
te

Van Sumatras westcust den 4e April 1680

te verschoonen, niet twijffelende off den
vyandt hoorende dat wij alleen op haar
versoeck afgebrochen waren, en nu
geen hebbende wo in ernst 't meende, souden
in herten voor ons verdemoedigen, en om
den vreede komen smeeken, volgens
welcke resolutie, in copia tot UEd: groot
achtb. specificatie hier neevens gaende
wij dan op den 10e daar aan, sijnde door den
continuelen regen tot dien tijt opgehouden
onder 't opper gesagh van: commandeur, om
alles selfs bij te woonen, en soo wel onse
als d' padangse malaijers macht in des
te beter ontsagh te houden, met

70. Europeaense koppen, als
  11 te paart, waar onder sijn E: met pistoolen
  en carbijns
  28. te voet alle met snaphaanen
  3. p.o officieren als Luitenant, vaandrigh
  en sargiant
  1. Tamboer
  1. onderstierman en opsiender der Equipagie
  goederen alhier
  20 matroosen met zeepmessen, handt granaten
  en vuer potten
  1. derde chirurgijn, en om onse parade
  des te aensienelijcker te vertoonen
  wierden onder twee Chineese
  vaandelen, en 't gesagh der twee
  uijt de voornaemste van hare
  daar noch bij gevoegt
77. 100 Chineesen, hare dienaeren, en soo
hare als sommige vande E: Comp.s slaaven
met zeepmessen, houwers, schilden en
hazegajen [illegible]
147. koppen te saamen uijtmaackende, en desse
vastigheijt

Van sumatras west cust den 4 April 1680 —

hebben, hy met d' E: Comp^e in goede
eenigheyt en vrindschap leefde, daerse in
't contrarie van diverse vrinden geweest
waeren, en deshalven haer door sijn vals voorgeven
tot der E: Comp^e vyanden gemaeckt hadden
die se seyden geensints te sullen verstooten
al schoon se met de Padangers uyt vochten
en haer bevegten wilden, maer aenstonts
verbemoedigen souden; dogh wat Padangh
selfs aenbelanghde, daer waeren se niet voor
bevreest, en wilden wel neevens hen
in den oorlogh tegens haer continueeren;
welck een en ander by ons overwogen synde
hebben den 12 van voorleden Maent in-
Padde gedisponeert een vertooningh voor
meer gemelte negorye Pauw met eenige
Militairen en matroosen onder 't geluyt
van Trom en Trompet te doen, ons
quansuys aenstellende als off wy teenemael
voornemens waeren dito negorye vi a forca
te overweldigen, doch in effecte niets
hasardeus aen te vangen, ter waer sich de [illegible]
sonder de minste bericht soo schoon opdede
dat meede sonder merckelycke nadeel
vande aengemaeckte list en schrick der
Vyanden, niet behoorde te eeten door by-
glissen, maer den vyandt haer met de
wapenen willende defendeeren, en tot geen
verbemoedinge komende, souden wy ons
als dan effect geraden, als off wy van sins
waeren haer aen te tasten, wanneer
Panglima Raadja en d' pongelons, om met
respect wedder affte treeden, ons souden
komen versoecken, wy doch de Negorye
en vyandt, daer noch veele van haer
bloet vrinden in en onder waeren gereschen
&c. —

Van Sumatras westcust den 4e April 1680 —

te verschoonen, niet twyffelende off den
vyandt hoorende dat wy alleen op haar
versoeck afgetrocken waeren, en nu
geheel rebellen is in ernst 't meende, soude
in korten voor ons verodmoedigen, en om
den vrede komen smeecken, volgens
welcke resolutie, in copia tot U Ed. groot
achtb. speculatie hier neevens gaende
wy dan op den 10e daar aan, synde door den
continueelen regen tot dien tyt opgehouden
onder 't opper gesagh van: commandeur, om
alles selfs by te woonen, en soowel onse
als d' padangse macht in des
te beter ontsagh te houden, met

70. Europiaensche koppen, als
- 11 te paart, waar onder syn E. met pistoolen en carbyns.
- 28. te voet alle met snaphaenen
- 3. p[rim]o officieren als Luitenant, vaendrigh en sargiant
- 1. Tambour
- 1. onderstierman en opsiender der Equipagie goederen alhier
- 20 matroosen met Zeepmessen, handt granaaten en vier potten
- 1. derde chirurgyn, en om onse parade des te aensienelyker te vertoonen wierden onder twee Chineese vaendelen, 't gesagh der twee uyt de voornaemste van haer daar noch by gevoegt

77. soo Chineesen, haere dienaeren, en soo haere als sommige van des E. Comp.s slaven met Zeepmessen, houwers, schilden en hazegayen [illegible]

147. koppen te saamen uytmaeckende, en deese vastigheyt

Van Sumatras West Cust den 4 April 1680

vastigheyt noch met 25 gemeene soldaten
15. ambaghtsluyden en 7 adsistenten onder
't gesagh vanden tweeden administrateur
Sr Jan Wolsdorp, den vaandrager, en twee
sargiants besett laatende die alle g'ordineert
wierden binnen te blyven en des noots
d' vereyste musquets vande mede gaende
soldaaten aente tasten; voort aengetrocken
vanden dagh uyt strecken; en van onsen
maleytsen schryver den Tommagon Cattip
Moeda, tot aenden grooten boom daer wel
een en een half uur reysens geconducieert
wierden, alwaar de Panglima Radia en syn
broeder Dato Bandara met een redelyke
groote macht, die noch van alle kanten
vermeerderde, vonden, en hier wat geruste
hebbende verhaalt gen: dato met een moey
spettien maleyers voor aff nae den vyant
om die te recognosceeren, maer tonser
verwonderingh begonde Panglima hier
hoele te betoonen, met wat couragie
hy beseten was, want sich niet verder te
veele verweerde begeeven, wilde aldaar
verbeyden en d'actie van een advisen
doch vanden commandeur aengespoort en
gewygt synde, soo niet mede opbrock
om syn volck aente moedigen, dat wy dan
ooch, aenstonts weder kruys waart keeren
souden met verklooningh dat wy dus ver-
uyt het gesigt vanden vyandt blyvende
der verachting onser wapenen dan versmoe-
ding baarden, en haar vastheyt in beelden
souden wy voor haar beswaert waaren
't welck soo veel kragt op dit vertsaagt
gemoet had, dat hy onder onse beschuttingh
niet

Van Sumatras West Cust den 4 April 1680

niet geschroomde sijn eygen volck den verderen
opstocht voortgaede, en dus met onse Comp:e
langs den smal paadtje d' velden al om met
voort setten de Buytentranques bestoken
en soo met bedeckte als openbaare huyzen, en
die weder met voortranques bepaalt syde
noch al een groote distantie van voorsz:
groote boom gemarcheert hebbende vonden
ons digt en een Buyten schoots vande
vyandts sterke borstweeringh van stenen
vier voeten hoogh en het syde onsigtbaar
diepe tot den waarborgh van haar Negorie
noch al een stuck weegs beneden deselve
opgeworpen hadden, hier van staende houdende,
vonden ons niet alleen vande gekroonde malaysse
magt, die wel ruym in twee duysent coppen
bestont, maar selfs van haar hooft
Moorgem:te Pangeima, mitsgaders alle
de Chinesen en haare dienaars slaaven,
en de wijse het ongeraeden was, aenstonts
weder aff te trecken omden vyandt niet
te couragieeren of ons uyt te vallen, posteerden
onse Comp:e te voet aldaer met ordre
onder voortranques soo wel uyt te trecken
dat so Ingevalle den vyandt yets op haar wilde
attenteeren met geweeren in ordre houden
hier geven, doch selfs niet 't minste eerst
tegens haar aenvangen maar afwagten
hoedanigh haar aenstellen souden, welck last
gegeven hebbende en den commandeur met
de cavallerye, en 7 a 8 mardyckers mitsgad:
particuliere Lieden op de Linckerhandt
den smalle paadtje door morassige velden
onder vyandts retrenchement te
recognosceeren, en te sien wat hy aldaer

In sijn

in syn schiet geweer ingeslagen zynde, verhoorde
haar oock een kleen troepie, die van verre
om ampou vaders, waar op 2 swarten afgesonden
wierden om met haar te spreecken, doch
uyt vreese geen standt houdende, en wy
ons op een plaats vindende daar van alle
kanten omsingelt konden werden, marcheerde
voorts tot op een moeye effen vlackte, en
meest buyten schoots vande vyandts
borstweringh, alwaar wy halten, en de
vyandt uyt haar vastigheyt nochal om
pardon roepende en sombayende, stierden
andermaal 2 a 3 persoonen aff met
ordre, dat soo se vrede ernstelyck begeerden
en verootmoedigen wilden, yemant vande
panglimas ofte den commandeur die selfs
in persoon daar was, souden senden, off
anders toelaaten dat syn E. en geselschap
in vruntschap binnen haar retrenchement
quame, waar op ten antwoort kregen, datse
met d' E. Comp.e noch syn E. niet van
sins waaren te oorlogen, en voor syn E.
seer gaarn wilde verootmoedigen, mits de
padangers daar buyten geslooten wierden,
mogende seer wel lyden, dat syn E. by
haar quam, alsoo niemant van haar panglimas
om uyt te senden by der handt was, op
welcke betuyging d' helft van onse Europianen
soo matroosen als soldaten om off 'er eenige
schelm stuck onder schuylen mogt, tot asistentie
ontbooden, en de 4 maleyers die wy eenige
van 't koree leger by ons hadden: beval
hebbende te vertrecken, en panglima
Radja aan te seggen dat wy met den
vyandt in onderhandelingen waaren,
syn

Van sumatras west cust den 4 April 1680

zyn nu voorts tot op 6 a 7 voeten nae
onder haar vastigheyt gecomen als wanneer
de vyanden haar geweldige rocke en hasegayen
op ons, ter ordre van syn E. nederleyden, en
voort grootste geweldt met handtworpingh
en het afnemen haarder Cullebaarden voor
syn E: sonnbayden, en om aen te loopen
maar deese gevreesde sneligheyt naeuw gedaan
en met haar in gesprecke gecomen zynde
wiert bemerckt dat haar macht die
eerst op ongeveer 150 koppen geschat
wiert, langs hoe meer aangroeyde, en seer
vele in een aen ons linckerhandt gelegen
bosschagie sich schuyl hielden, vandaer
sy oock kort daerop met een groot geraes
uytvielen, waerop ons paerden wendende
om haer de front te bieden, costende uyt
de borstweringh, daer de tegens gesparle,
niettemin en gemeent hadden een breede
verbont mede te maacken, vielen alle haar
rocke op ons, en begonnen met hasegayen
niet alleen te gooyen, maar selfs soo wel
als die uyt d'bosschagie, en onder rechter
zyde uyt te vallen, welck geschiet vanden
vyandt ent lossen van onse pistoolen
en carabyns tot redongie of haar onse
ongedresseerde paarden, ongewoon zynde,
houde en dapperheyt wat force ook gedaan
wierde, niet staende houden door dat sy
nae buyten schoots vande vyant waeren
A welck sy siende en misschien meynden
dat die voordaegtigheyt de vlucht naemen
vervolgden ons een stuck weegs, doch
ons heer Meester de paarden gekeert
ons schiet geweer geladen en geloft hebbende,

deden

Van Sumatras west cust den 4 April 1680

deden wij den vijand weder in haar forts,
eerlingh retireeren, van waar sij doe noch
gestadigh op ons schooten, doch niet meer
raackten, en was deese actie reets gepasseert
eer onse ontboodene adsistentie door de moey-
elijcke passagie en veelvoudige voet
rangees bij ons konden komen, hebbende
ons godt belet dit schelmachtig verraat
't leven van drij, en ooch soo veel gequetste
persoonen, als den kuyper en oppasser van
sijn E: met 't paert, en de derde chirurgijn
en een [illegible], doot, mitsgaders noch
den kuyper en oppasser swaarlijck en twee
swarten minder gequetsten, gekost, daar
tegens den vijandt ooch ses a seven
dogh seeckerlijck 16, en die door ons gesien
sijn, vier dooden en vijf gequetsten, waar
onder drie seer swaarlijck, en die het
volgens de geruchten al met de doot
betaelt hebben, behouden het

Met 't behouden van voorsz: den adsistentie
souden wij noch wel een [illegible] op deese
schelmen hebben gedaan maar 't geene
wiert ongeraden geoordeelt, omdat
den vijandt gestadig noch sterker wiert
en in groote menigte zijdelings ons
heen langs de bosschagie marcheerde, om-
ontwijffelijck ons te besetten. Hier wij
in order al sachjens sonder op nieuws
tot onse verwonderinge, en geen minder
verwagtingh van den vijandt aengerant
te werden, weder aftrocken, en onse
resterende compe. bij ons ontbooden
hebbende, nae de groote boom marcheerden,
en van

Van Sumatras west cust den 4 april 1680

en vandaar, Godt danck, die ons voor
grooter ongeluck bewaart heeft, omtrent
vier uijren nae middags in onse vastigheijt
geretourneerden

Dit overgroot schelm stuck wert voor
waarheijt geseijt vanden rebel Poetij, die
vand' onse daar selfs geweest is, gesmeedt
en gepractiseert te wesen, om ons onder
soodanigh semblant van verootmoedigh
waarom het ons alleen te doen was, inde
valle te krijgen, en gesamentlijck den hals
te breecken

met wel beter soude het lightelijck
met d' wel comp.e, die als geseijt, aen
de regter zijde van ons geposteert stont,
gegaen hebben, want den vijandt daar al
mede de meijninge van Pardon te soecken
maeckten, maar 't wesse wel hier
niet gedaende en d' onse te wel op hoede
en slagh vaerdigh siende, hadden se de moet
niet dat met geweldt te haalen, en
dienvolgens door dit verraat stuck 't onde
lichten vanden oorlogh niet tegens d' E.
comp.e maar alleen tegens Padangh te
wesen, een uijtgesondert, en den vijandt
derhalven wel beroemden hoe dat d' E.
comp.e over dese Goon revengie soecken
sal, twijffelen wij oock niet, off hij sal sich
van alle harten trachten te stercken
en die van Priaman, d' 12 benedencottas,
Cajang, trechlang &c.a te disponeeren om sijn
sijde te houden, hebbende dese al voor langh
getoont d' E. comp.e niet seer genegen te sijn
om dit in tijts te stutten en dus wel

Van Sumatras west cust den 4 april 1680 —

Jaaren genoegsaam met voeten vertreeden —
versporst, wesende den bij naa t'eenemael —
vervallen negotie worden so' al verder —
genoodsaackt en kan ooch niet wel langer uijtstel —
lijden om van u Ed: groot achtb: den —
nodeijcke Europiaensche en Inlandsche —
magt te versoecken, sulcx so' bij desen —
seer ootmoedelijck doen, Ja alwaart dat —
die maar in 150 blancke en soo wel —
amboineesen offe balijers onder ervaren —
officieren bestaande was, endat ooch —
eenigh voorder tijt van 3 a 4 maenden —
'tselve van u Ed: geeyst bevindende, —
dubiteeren wij niet, off de swacke saecken —
sullen onder den Zegen godes haer —
een ander keer nemen. —

Loopende hier mede geruchten, dat den —
gedeporteerde priamansche ponglou Raadja —
Ebrahim Sietkan Cacotea, hooft —
der 12 bonden lantsche cotas, onlangs van —
cottatonga, pauw, bongus, Trodjangh, Bayangh
d' 10 bandaars in somma bij naa dese —
heele cust strandt landen, die onder —
protectie vand' E: Comp:e staen, —
Regentlijcke vergaderingh gehouden en —
besloten souden hebben eenige uyt haer —
eenen coninck van bantam te committeren
om sijn hoogheyt dese landen op te draagen —
en assistentie te versoecken, om d' E: Comp:e
hier t'eenemael uyt te booren; gelijcke
maar niet soo seeckere geruchten loopen —
hier ooch vanden Indrapoursche Sietkan —
mamelthia, als dat hij dat spoor met —
sijn majestse stadthouder Raadja adil —
al —

Van Sumatras West cust den 4.e April 1680 —

al meer soude willen volgen dat hy
hier mede hoe't toe, soo staat ons echter
int geheel niet aende groote vrindschap
die men seght dat tusschen haar en gehouden
wert, heel contrarie de voorige tyden
ende noch onlanghs geleden uytstrooysels
vandatse 't samen in oorlogh waaren,
verder seyde dat dese stadthouder al
tyt goet Bantams en quaat Comp.s gesint
is, en 't geene ons al meer achterdocht
vandat de yle inde meenen moet syn,
geeft, is dat hy Sultan tot onse groote
verwonderingh in 't eynde den Jaar op Selida
off by syn verlieft 't Gesigt niet gewest
is, daer hy voor desen wat vermaningh
en ernstige berispinge van in syn brief
te seggen ook gedaan wierden, naewege
2 a 3 maanden achter een anderen heeft
commen continueeren, doe de geresolveert
hebben, soo hy in heiten, niet ons B.eo Chinco
als ons den secunde S.r Silvius vandaar
heeft den aengesz. hout te verscheynen
hem ondertusschen off ander protest door de
vriendelycke waernis brieffen by ons te
ontbieden, en ons ter degen te onder laten
Mitsgaders, soo 't mogelyck is te meer der
't aent vermeenden daer uit te beusser
En alhoewel dese menighvuldige gebrecken
en vyanden, die als voor Padangh duer leggen,
Pangeima Radja wel behoorden op te wecken
dewyle soo wel syne als des E. Comp.s
Intrest daar aengelegen legt, om syn negorye
te versterken, blyft hy egter soo slofsigh,
dat

Van Sumatras west cust den 4 april 1680

dat niet 't minste bij der handt neemt,
sigh alleen met sijn vrinden en huijs dienaren
in den kleen plaatse met een aerde walletje
en gragje omgraven houdende, 't geene
wel ten principaale veroorsaakt dat de
coopluijden 't Zout datse vande E: Compe
gebrogt, en al langh betaelt hebben, niet
derven haelen maar in Compe packhuijs
leggen laten, uijt vrees van d'een off
d'ander tijt vanden vijandt bij nagt
overvallen te werden, schijnende ooch
den ijver vandat sultigh gebacke seer sober
te wesen, ontwijffelijck door d'onseekerheijt
der wegen voor d' bergsluijden; en alsoo
begint het nu al weder met den gout
handel tegaen, die hoewel seer vereden
noch seer gewoest is, en waer door wij
weder nijmmer drie hondert taelen, sedert
onse laeste besending met de gelde voor sijn
machtich geworden; niet beter gaat het
ooch alhier met den aenvoer vande peper
doch schijnt desselve op Bro: chinco wat
vlugger te wesen, als hebbende al op den
14 maart twee hondert baren in voorraet
gehadt, van ledigh vaetwerck ons
't eenemael destituijt vindende om [illegible]
op in te bergen sijnde genootsaacht
geworden al geheel van die vettigheijt
te laten passeeren, en bij tekoort van
meerder quantiteijt, die 't eenemael
afteweijsen, sulcx wij versoecken u Ed:le
gaat eenige ons met d'eerste besendingh
weder van een goede partij dito vaetwerck
geweeren te laten versorgen, en soo 't wesen
kan

Van Sumatras west cust den 4 April 1680

kan sonder daar bij dan oock gaern seijn —
dat het geen Indiaas maar vaderlantsche —
was, tot verkooding van soo groote —
verkagie als wij eerst — op 475. Indiaasche
halff. aenmen gekocht hebben, sijnde niet
meer van d'50 stu: van schrijft en voornamentl:
vaderlantsche papier vinden ons al mede —
ten hooghsten verlegen ende vermits den —
brenger deses/ expres naer ons schrijvens —
wagt, sullen wij derhalven deses niet langer —
verlengeren, maar int welnemen afbreeken
hier mede UE: Uw Wel Ed: grootachtb:
onderdanige, gehoorsame en getrouwen —
dienaeren (was geteekent) Melchior
Hurt ... Fuijs, J: Wesdorp J:J: v: Hell
ter rede stont Padangh op Sumatras —
west cust desen 4 April Ao 1680 —

Desen brieff wert geschreven

uijt den keijserlijcke opperste gouvernement door —
... aen mijn Heer die door de geheele
werelt over sijne ... naeme bekent
wort, ende groot en heerlijck in staat geweest —
is, ende alle dingen naer wet godts met groot
verstant ende kennisse regeert, die oock is —
als een loopende rivier die door de 14 maenden
des jaars gevoedt wort, ... Karte keijser
opperste en soo wit als sneeuw op de [illegible] is,
oock als een stemme welckers geluyt door de —
geheele werelt gehoort wort, ende seer medogent
int regeeren van sijne onderdanen welcke —
[illegible] —

menschen altyt godt zyn, volgens het seggen
van godt door den propheet Machomet
soo lange de sonne en maane sullen schynen
en de daagen de nachten den anderen in
eenicheyt sullen volgen

Verders maackt mondelinck aen syn
heer (die godt daar toe in syne plaatse
vercooren heeft) bekent, als dat hy by
desse syne volle grootenis doet, en dat hy
maro Bockit, ende noch 2 andere luyden
overlant naar Lambon heeft gesonden
om myn soon Radja Achmat te soecken
maar sy hebben hem aldaar niet gevonden
derhalven syn sy naar Pulo Lada gevaren
en vandaar tot Malacca gecomen, alwaar
sy hem hebben ontmoet, maar zoude niet
weder met den schip naar huys comen
als inde aenstaende mouson, dit is het
seggen van myn soon Radja Achmat, en al
wat myn vader myn gelieft te gebieden sal
Ick trachten naar te comen.

Generaele Rolle van
s'Comp.s. ministers soo hoge als
lage Officieren soldaten, matroosen
en ambachts luyden, mitsgaders mineurs
&c.a dewelcke apresent hier ter west
Custe Sumatra soo ten hooft comptoire
Padangh, Poulo Chinco, Sillida,
Bemyne, als op Baros bescheyden syn
loopende deselve soo wel formeel
als p.r Schuet beeck: by yder s'Comptoirs
Guarnisoen boecken met specificatie
van hunner namen, toenamen, qualiteyten
en waar deselve dienst presteeren als
namentlyck

Van Sumatras westcust onder dato 4 April 1680

op 't hooft Comptoir Padangh

De volgende

Winnende Smaedts		Qualiteyten
f 130.	d' E. Heer Melchior Hurdt van Middel.	Commandeur en opper Dirigeerder deser Cust
40.	Hendrick Kuyp van Enckhuysen	onderCoopman en eerste administrateur
40.	Jan Velsdorp van Vlissingen	onderCoopman en tweede administrateur
30.	Johan Jacob vander Hell van Aacken	boeckhouder Secretaris en Provisioneel Fiscael
40	Lambert Hack van Linden	Vaendrager en hooft der militie
20	Joannes Slaal van Amsterdam	guarnisoen boeckhouder en Sabandaer
45.	Hendrick Schelvaar van Vlissingen	kranckbesoecker

Adsistenten

		Qualiteyten
24.	Frederick Knop van Enckhuysen	Dispencier
17.	Anthony Jager van Amsterdam	adsistent en Clercq
22.	Jan Maas van Cominee	adsistent en onderdrager (?) by de Soldy boecken
20.	Hendrick Fenix van Vlissingen	opperhoofden adsistent
18.	Joost Smithses van Utrecht	
20.	Arent Fromenel uyt den Haagh	
12.	Andries Gravendyck van Dort	Jo do
14	Willem vanden Broeck van Middelburg	opperhoofden 2e adsistents
10.	Jordaan Leddingh van Hamburgh	
9.	Gerrit Rembrantsen van Amsterdam	
12.	Hendrick Kostia van Middelb.	Jo adsistent
10.	Pieter van Nispen uyt de Boomsingel (?)	po do
18.	Calip Modda van Padangh	maleytse Schryver

20. persoonen die transporteere

20 persoonen

Van Sumatras west cust onder dato 4 Ap[...]

20. persoonen per Transport

Chirurgyns

			qualiteyt
per schuitkeraq	40. Jan Loost van Middelburgh	in compe vastigh	opperchirurgyn
	14. Abraham Marlion van Middelb.		derde meester
per schuitkeraq	40. Pieter Koscia van Middelb.	int hospitaal	opperchirurgyn
	16. Philip Kanselaar van Batavia		derde meester

Zorgians

20. Cristiaen Carstensz van Wismar	Zorgiant
10. Samuel Coon van Groeningen	Idem

Corporaels

16 Willem Jansz van Eringel	Corporael
14. Carel vander Stiggelen van Soevergem	Idem
10. Jan Conraets Kosmyer van Casseel	Per do
9. Valentyn Borchman van Erfort op Torings	Per do

Oppassers

14. Hans Praeger van Breslauw	oppasser
12. Hans Jansen van Cristiaenopel	do
10. Adolff Gerritsen van Wyrdet	do
13. Cristoffel Naunnan van Altenburgh	do
13. Jacob Stadlander van Dessenstam	do
9. Jochem Jacobz van Lubeck	do
12. Snalpart Clarus van Homburgh	do
14. Albert Jansz: Groen van Amsterdam	trompetter

Schilder gast. ten

10. David Maasdorp van Jeveren
10. Adolf Gerritsen van Rimmeburg
21. 10. Gerrit Schalck van Emmerick

41 Coppen die transporteren

Van Sumatras westcust onderdato 4 april 1680.

Schildersgat ——

41. Persoonen p.re Transport

10.	paulus paulussen van Lubeck	adelborst
10.	Jan dongan van breda	d.o
10.	Caspar ofbergen van caminga	d.o
10.	Cornelis Jacobse van amsterdam	d.o
12.	michiel groot van aersfoort	d.o
10.	Jurgen gerritsen van dortmont	d.o
10.	Claude mino van S.t nio	d.o
12.	Jacob martense van dendermonde	d.o
10.	michiel van Troe van leijderdorp	d.o
10.	louis labelle van piemont	d.o
14.	Jan Labor van breda	d.o
10.	hans Herbergh van wesel	d.o
12	Joan Kerckhoff van Limburgh	d.o
10.	Jacob van goor van amsterdam	d.o
10.	Jaques Leser van Luxemburg	d.o
10.	gerrit arisz van maesbommel	d.o
10.	Jandel kroes van armentiers	d.o
10.	Conrade beuckel van coningbergen	d.o
10.	godfro baar van pibrug	d.o
12.	gerrit gerritsen van groeningen	d.o
10.	Jan meijsen van nandy	d.o
12.	hans Zwickbroek van coppenhagen	d.o
10.	Salomon schoenmaker van snedenburgh op sloe kuys	d.o
12.	pieter gerritsen van Nieukoop	Soldaat
9.	Adriaen Mulder van woerden	d.o
14.	Nicolaes pietersz van Gorcum	d.o
9.	Jan Jansz van arnhem	d.o
9.	Jan voorhelsz van bommel	d.o
9.	Adriaen Schindermans van breda	d.o
30 9.	Claas vonder van ampt meppel	d.o

71 Coppen die transporteere.

Van Sumatras westcust onderdato 4 april

		qualiteyten
91	Persoonen p[er] transport	
9	Elcke Siors van Franeker	Soldaat
14	Roeloff Hansz van Wageningen	d[itt]o
9	Adriaen Boelens van Merwede	d[itt]o
9	Thomas Bastiaensz van Leyden	d[itt]o
11	Jan Teyssen van Dort	d[itt]o
10	Jacques Meyt van Antwerpen	d[itt]o
9	Isaac Verloven van Batavia	d[itt]o
15	Andries Lourens van Ooster Jutlant	d[itt]o
9	Marten Pietersen van Kreuix	d[itt]o
9	Jan van den Bos van Ensele	d[itt]o
11	Daniel de Graeff van Leyden	d[itt]o
9	Hans Graue van Kiel	d[itt]o
11	Jan Jansz Geelen van der Gouw	d[itt]o
11	Joseph Jacobsen vant Ruseant	d[itt]o
12	Jacob Hansen van Nosberghe	d[itt]o
12	Gerrit Hendricksen van Adenem	d[itt]o
11	Albert Claesen van Harderwyck	d[itt]o
9	Matthys Teyssen van Leyden	d[itt]o
9	Wouter Andriesz van Amersfoort	d[itt]o
9	Guilliam Guilliamsz van Rotterdam	d[itt]o
12	Dirck Coster van Dortmont	d[itt]o
9	Jan Pietersz van den Bosch van Haerlem	d[itt]o
9	Hendrick le Febre van Rotterdam	d[itt]o
12	Hendrick Pietersz Vermeulen van Sonsbeeck	d[itt]o
9	Jan Andriesen van Dulken	d[itt]o
14	Andries Hardys van Mechelen	d[itt]o
10	Hilligh Reyn van Elsegem	d[itt]o
9	Jurgen Frederichsen van Gouhens	Tamboer
6	Harmen Harmensz vant Regement	d[itt]o
10	Pieter Jacobsz van Draeyden	Soldaat en [illegible]
30		

101 Compt per transport

Van Sumatras westcust onderdato 4 April 1680

Inlandse militairen — qualiteijten

101. persoonen p.r transp.t

N.o 6 Jan Jacobsz van Batavia . . . Sergiant

Schiedergasten

3. Jacobus Kemp van Batavia . . . Soldaat
3. Louis Domingo van Batavia . . . d.o
3. abraham pieterszz v. Batavia . . . d.o
3. Jan gerritsz van Batavia . . . d.o
3. Jan anthonij van Batavia . . . d.o
3. Domingo de Costa van Madras . . . d.o
3. Francisco d'andrada van Malacca . . . d.o
3. Domingo van Negapatnam . . . d.o
3. Francisco Sonaris van Bengalen . . . d.o
3. Pedro van Maccassar . . . d.o

Dienaers der Justitie

9. adria [illegible] . . . P.e geweldiger
9. manuel van [illegible] . . . Caffer

Gemeene officiers

34. arij Joriszz de mey van Rotterdam . . . opperonderkoopr. [illegible] pagie
9. Hendrick [illegible] . . . P.e onderwacht. affoir gearresteert
17. Willem van der Boon . . . Zeylmaecker
12. Christoffel Hansz van Hamburgh . . . onderkuyper
15. Gillis michielsz van der gouw . . . onderkuyper
14. Dirck Corneliszz van [illegible] . . . quartierm.r afsolonts

Smits

24. Sybrant Sybrantsz van ossenbrugge
20. Carel van der motte van gent
10. Lammert Rommertsz van norden

123. Coppen die transporteere

Van Sumatras west cust onderdato 4 April 16..

123. persoonen p:r transport

Timmerluyden

		qualiteyt
30.	pieter francen ofhoek van middelburgh	timmerman
17.	anthony jansz wildeboetsen van amsterdam	d:o
20.	evert franzen vander goes	d:o
22.	albert dourvesz van amsterdam	d:o
30.	pieter andriessen van amsterdam	d:o
40.	gerrit gerritsen de wekker van amsterdam	d:o
22.	cleyn jansz visser van amsterdam	d:o
37.	michiel jansz de waal van amsterdam	d:o
15.	Lodewyck jansz boon van amsterdam	d:o
28.	pieter cornelis van groot schermer	d:o

Metselaers

		metselaer
24.	abraham symonsz vander hoeck	
12.	evert harmensz van amsterdam	d:o
12.	symon gerbrantz van streeck	d:o
9.	johan van bengalen	d:o
20.	jan cornelissen bosman van nederlandt	d:o

Zeevarende persoonen
een cart beschreyden

		matroos
11.	johannes prosper van vollenhoven	d:o
9.	jan de groot van balxroorn	d:o
10.	pieter jacobz van draafsen	d:o
5.	pieter hendricksz van enckhuysen	jongen
11.	barent bosse van oostenden	matroos
14.	Lubbert cornelissen van amsterdam	bosschieter
12.	lourens schroeder van hamburgh	d:o
10.	hendrick brugman van hamburgh	matt:s
8.	jacob dircksen vander meer van warmont	hooploper
12.	jan mober van masquelen	bosschieter
13.	isaacq claasen cornelis van amsterdam	d:o

26

149. coppen die transporteren

Van Sumatras westcust onder dato 4 april 1680

149 persoonen p.r transport

qualiteyten

Zeevarende persoonen

aen lant beschreven

	naem		qualiteyt
f 12	Evert de Roos van Delft		bosschieter
12	Olivier Hector van Leyden		d°
12	Jasper Michielsen van Amsterdam		d°
12	Christoffel Brigant van Dantzick		d°
12	Jan Adriaensz van Dirxsant		B.e quartiermeester
12	Joost Pietersen van Middelb.		bosschieter
12	Jan Jacobsz van Munnickendam	blamen op de Linang de wint komt beschreven	d°
10	Pieter Jansz van Swol		coxmaat
13	Jan Abbelsen van Wesel		bosschieter
12	Willem Willemsen Hooght v: Amst.		B.e quartiermeester
9	Michiel Jansz van Rotterdam		matroos
6	Arnout Coenraets van Delft	alle op de chia, comt te Padang	hooploper
8	Willem Hendricksen van Saltem		d°
8	Hendrick Lamaerts van Heusde		J.e matroos
11	Jacob Hendricksen van Boswaart		Bosch.r
7	Barent Jansen van Middelburgh		Jongen
12	Coenraet Jansen van Jever		Bosch.r
12	Hendrick Hendricksz v. Amsterdam		d°
12	Jacob Pieters van Amsterdam		d°
—	Claas Guilliams van Rotterdam		d° B.e schuitvoerder
9	Symon Eysz van Ypemonde		B.e quartiermr:
12	Steven Jangh van Stockhoem		Bosch.r
8	Pieter Brouwer van Ewel		matroos
7	Wouter Gerritsen van Campen		hooploper
12	Jacob Cornelisz van der Veer		Bosch.r
14	Harcke Pietersz van Edam		constapel
15	Jan Jacobsz van Amst.m	al tesamen gevangen over gepresseert 's Comp.e papier dienste	quartiermeester
11	Pieter Volkers van Heusden		bosschieter
12	Dirck Fredericksz v: Hamburg		d°
12	Laurens Hulofs v. Bamburg		d°
12	Jacob Fredricksen v. Dorum		d°
32. 12	Cornelis Pietersen van Nieuwpoort		d°

181 persoonen die transporteren

		qualiteyt
181	persoonen p.r transport	
12	willem Jansz van amsterdam	d.o
10.	Reynier hendricksen van rotterdam . . .	bosschieter
3 10.	Cristiaen hansen van Seenburgh ——	mattroos
184.		

Coppen Int geheel die soo ten comptoire als op de chialoupen voorsz. haerenwaert zyn presteerende. onderstont Padangh op Sumatras west Cust desen 19 feb 1680 — was geteekent Johannes stade ——

De volgende Persoonen

sijn opt Jaght de Cabeljauw bescheyden als ——

Maendelijcx gaende:

		qualiteyt
f 34.	laurens adriaensen van amsterdam ——	p.e schipper
14.	Wynant Frederickse van d.o . . .	p.e boeckhouder
17.	harmen Teunissen van campen ——	p.e onderstierman
12.	hendrick Pieters van amst.m . . .	p.e adsistent
10.	pieter heyndricksz bats van hoorn . .	Timmerman
10.	Jonas schade van Vlissingen —— . . .	p.e derdewaek
22.	Jochem Wedekens van 't ouderlandt . . .	schieman
14.	willem Jansz van delft	p.e Constapel
24.	Jan heynder godtwilligen van hoven . . .	bottelier
14½	Jan fransen vander hoeft cuyper . . .	cuyper
9.	pieter de meulenaer van brugge . .	p.e derdemaet
14.	geraert aris.n van hoorn	cock
12.	Jan willemsen Vis van haerlem . . .	matroos
12	Jan gillissen van rotterdam —— . . .	bossch.r
12	andries Jacobsz van rotterdam . . .	d.o
9.	hendrick Jaspersz van groningen . . .	d.o
12.	barent Lonwijcksen van wesel . . .	d.o
18 11.	hendrick Volckertz van steenkerck —	d.o
16.	persoonen die transporteert	

Van sumatras west cust onderdato 4 april 1680

		qualiteyten
18.	persoonen Per Transport	
f 11	Jacob dircksen van amsterdam	Sold:r
12.	marten hinckel van gravesant	d:o
12.	claes gerrit van hamborgh	d:o
11.	gerrit morrenhove van dordrecht	d:o
12.	andries mattysz van stockholm	d:o
12.	hendrick hendricksen van luberg	d:o
12.	harmen hendricksen van der elen	d:o
12.	steven reyndertsen van rotterdam	d:o
10.	Isaac steenaert van amsterdam	d:o
11.	Jan pietersen van haerlem	matroos
9.	hans jurgen van bergen in noorwegen	d:o
10.	pieter de roode van mastricht	d:o
12.	Jacob jansen van sluys	sold:r
0.	Jan borgonje van rotterdam	Jr zeylmaecker
6.	anthony pietersen van middelb	Coopcooper
10.	hendrick willemsen van der burght	tapijtwercker
5.	andries rodolfsen van enckhuysen	jongen
5.	adriaen hendricksen van dort	d:o
5.	arnout schelde van vlissingen	d:o
20	bartolomeus jacobsz van beveren, loopt sijn schult	d:o

38. koppen als vooren
2. geemployeerden sonder gagie
.. Jantje Coonye van batavia
.. pieter jansen van ternaten

40. koppen als boven op gemelte Jacht bescheyden

Cortte samen trekkingh van 's Comp:s ministers
waer door aengewesen wort hoe veel
persoonen in 't geheel op deese cust, en
op yder comptoir &c:a resideren als

104. koppen op padangh onder selfs onderhoorige Chialoupen
150. koppen op poulo chinco, silleda onder myne
84. koppen op baros onder daer present zijnde chialoupen, &
40 koppen op 't alhier ter rede leggende jacht de callepoure

per alles 450 persoonen sterck
onderstont was geteekent hendrick kemp
ter zyde stont den 5 maert a:o 1680

Van Sumatras West Cust onder dato 4 April

De volgende Persoonen syn demo,
rerende ten Comptoir B.to Chinco, de
Redoubt op Sillida de gout myns benedden pagger
end' gout min boven Sillida bescheyden als
namentlyck

Commandeur [illegible]

opt Comptoir B.to Chinco d' volgende:

f 75. arent [illegible] van [illegible] ... opperkoopman

50. pieter [illegible] van [illegible] ... onderkoopman

100. Francois [illegible] van [illegible] | inde pagger bescheyden | [illegible]
90. Jacobus van [illegible] van [illegible] | | [illegible]
60. Johannes [illegible] ... [illegible]
24. Hendrick [illegible] van amsterdam ... [illegible]
30. Hendrick [illegible] van [illegible] ... [illegible]

Adsistenten

20. Joannes [illegible] van [illegible] | [illegible] | adsistent
20. [illegible] van [illegible] | | d.o
10. Joannes [illegible] van [illegible] | [illegible] | p.o d.o
5. Hendrick [illegible] van [illegible] | | d.o
16. [illegible] van [illegible] van [illegible] inde [illegible] pagger | [illegible]
12. pieter [illegible] van Bat.a [illegible] | J.o adsist.

Chirurgyns

36 pieter van [illegible] van Leyden ... opperchirurgyn
5. Christiaan van [illegible] van amsterdam ... p.o onder[illegible]
24. pieter van [illegible] van amst.m ... p.o opper[illegible]
9 Joost de Moor van [illegible] ... p.o [illegible]
12. Johannes [illegible] v. Bat.a [illegible] | J.o Chirurgyn

Tot 10m persoonen die [illegible]

Van Sumatras westcust onderdato 4 april 1680

18 persoonen Per Transport — qualiteyten

Sergeanten

f 20.	Theunis Jansen van Enspen		Sergiant
20.	Jan Mourits van Gassel van Roosendael op d' redoute Sellida		d°

Corporaels

14.	Andries Achteraet van Comines		Corporael
14.	Roelof Roelofsz van Comines		d°
14.	Marten Lamberts van Smalde, op Sellida bescheyde		d°
16.	Sipke Gerrits van Harlingen, inde mijn d°		d°

Schildergasten

10.	Frederick Harmensz Derengh van Enckhuysen		Tamboer
10.	Gysbert Stevensz van Woerden		adels
10.	Philips van Bosbroecke v: Vlissingen		d°
12.	Pieter Dircx uyt 't landt van Luyck		d°
10.	Hans Stoffen Smeder van Schiffenbit		d°
9.	Christoffel Ernst van Gismar		d°
10.	Joost Adams van Brugge		d°
9.	Carel Hendricksz van Hamb		d°
10.	Harmen Gerloo van Heynsberg		d°
13.	Frederick Hendrick uyt Hoestern		d°
9.	Hans Christoffel Swart van Weyssen uyt Saxen		d°
9.	Casper Pinckels van Oldenburgh		Hoed°
13.	Michiel Warnaer v: Orleans		d°
9	Jan Chandron van Champagne	op de redoute Sellida bescheyde	d°
10.	Jacob Barentsdorp van Dantsick		d°
10	Laurens Overmeer van Roosberg		d°
10	Christiaen de Wit van Essen		adels
10.	Jan Sanders van Vaapriel		d°
11.	Jan vanden Branden v: [illegible]		d°
9.	Gysbert vande Wijn van Tarringh	boven inde mijn bescheyde	d°
12.	Cornelis de Haven van Rotterdam		d°
9.	Pieter van Dalen van Bergen in Noorwegen		d°

28

46. persoonen die transporteeren

Van Sumatras Westcust ond dato 4 april 80

qualiteyts

46. persoonen per transport

Inlantse militairen

f	naam		qualiteyt
8	Thomas Lima van Amboina	inde pagger bescheiden	vaendrigh
6	Domingo Fransen van Bat.a		sergiant
4½	Paulus Janssen van Bat.a		corp.l
3	Joseph Lima van Batavia		tamboer

Schildergasten

f	naam		qualiteyt
3	Gerson de Lima van Bat.a	inde pagger bescheiden	soldt
3	Amar de Silva van Bengale		d.o
3	Jantje Joan van Batavia		d.o
3	Pieter Joseph van d.o		d.o
3	David Thomassen van d.o		d.o
3	Simon Gomes van Bengale		d.o
3	Anthony David van d.o		d.o
3	Anthony de Costa van Nagapatnam		d.o
3	Anthony Abraham van Bat.a		d.o
3	Casper Costa van Bat.a		d.o
3	Gerret Jansz van d.o		d.o
3	Bernardus de Campo van Manilha		d.o
3	Alexander Sebastiaensen van Bengale		d.o
3	Jan vande Cust Nagapatnam		d.o
3	Pieter Anthony van Batavia		d.o

Assajeurs

f	naam		qualiteyt
40	Johannes Hoffman van Kalverstadt	boven ged.e inne bescheijden	assajeur
20	Willem Voelingh van Munsterlant		d.o
20	Jan Willem Vooge van Erstadt		d.o

Opperslagers

f	naam		qualiteyt
36	Paulus Tobias Helfrich	boven inde mijn	opperslager
40	Jurriaen Dable van Conincxb.		d.o

Corporaels vande berghwerckers

f	naam		qualiteyt
35	Ulrick Cramer van Aken	inde mijne bewoonden pagger bescheiden	corp.l
35	Jan Legrand vande Ender en Namen		d.o

26.

92 persoonen die transporteeren

Van Sumatras westcust onder dato 4 april 1680

72 persoonen per transport — qualiteyten

Berghwerckers

	naam		qualiteyt
20.	michiel hunnert van straets		Berghwerckers
20.	hans romer van sneek		d°
30.	jacob igeler van altena		d°
30.	andries otter v. hans jurgenstadt		d°
30.	cristiaen stert van tronels		d°
30.	pieter schepper van schemmenick		d°
30.	cristiaen cwelingh van golsdal	boven in dienst beschreven	d°
30.	hendrick smit van steenvelt		d°
30.	gabriel siber van steynburgh		d°
15.	melchior andriese stolberg		d°
20.	hans weideman van ysseven		d°
15.	lambert albert van Luyck		d°
15.	jan lorbano van mons		d°
15.	michiel bouquet dispe		d°
15.	gerrard digardin van Luyck		d°
13.	joan piesgange van Luyck		d°
15.	nicolaes lauden van luyck		d°
13.	joseph pi van Luyck		d°
11.	philips jan jonet van St jillis		d° p.e
15.	leonart ponsart van luyck		d° berghknecht
10.	nicolaes libert van Luyck		d°
15.	gerardt de bosse van Luyck		d°
12	nicolaes guilme van d°		d°
15.	nicolaes bord van d°		d°
15.	nicolaes balrando van d°		d°
15.	nicolaes ramarie van d°	in dienst beschreven	d°
13.	françois joncart van d°	gagie bestreken	d°
13.	jacob tiveman van d°		d°
15.	estienne arnspierro van mons		d°
15.	noel willem van Luyck		d°
15	nicolaes dias van d°		d°
15	nicolaes jord van d°		d°
33. 30.	jean pequet v. vanlebz mastricht		d°

105 persoonen die transporteren —

Van Sumatras westcust onderdato 4 april 1680

			Qualiteyt
105.	persoonen pr. transport		
15	noel nicolaes jou van luyck		berghknaep
30.	antony everardt van desen by luyck		bergwerker
30.	noel hodge van franchimont		d°
30.	jan linnadorvans vandalen by maestricht		d°
30.	jan legrange van desen by namen		d°
30.	andries tongelh van d°		d°
25	robbert joseph billander vanden delen by namen		d°
30	gerrardt kinage vandalen by maestricht	inde paggar voorn: beschreven	d°
30.	pedro pietro van omvort by luyck		d°
9.	noel rodrigo van brussel		p:e d°
25.	michiel kerwinck van kerkraden by rodom		berghtimmerman

Berghknaepen

9	huybert tonquet van luyck	ind'mine beneden paggar beschreven	berghknaep
6.	jan famiejaart d. bergen inhenegou		d°
7.	jan baptista billander vanden delen by namen		d°

Gemeene officieren

12.	marinus assuerus van tergoes		onderkuyper
14.	pieter jansen linckingh van amst.	boven inde mijn beschreven	d°
14	jan willemsen van amsterdam		sieckvader
14	gerrit jacobsen huyst van wyck te duerstede		constapelsmaat
14	jurgen stock van todenbagh		wagemaker
...	mourits stinos, pr. schuetkoop:	boven inde mijn beschreven	wagenmaecker

Kuylers

11.	paulus gerlofsen van hamburgh	op de reduct silida beschreven	kuyler
12.	bartolomeus koys v. konsenburgh		d°
13.	albert smolensky van barwosky	ind'mine paggar	d°
10.	tobias muller van tarnigh	boven inde mine beschreven	d°

Smits

33.	dirck gerritse van schoonderwaart		baas smit
14.	matthys helmus vandalh	boven inde mijn beschreven	smit
9	jurjaen willemse van z. zee		d°
15.	paulus de vrint van middelb		d°

28

133. persoonen transporteerdt —

Van Sumatras west cust onderdato 4 april 1680 —

133 persoonen p.r transp.t — . . . . Qualiteyt —

Timmerluyden

37 Michiel Jansen de waele van Amsterdam .. timmerman —
10. Jan gysbertsz van muyden . . . . p.e d.o
14 Jacob Laurensz van hoorn . . . . onder d.o
26. Claes gerritsen [illegible] van hoorn) inde mine[illegible] Timmerman —

Metselaers

10 Maurits Jansz vandergouw . . . . Baas metselaer
9. Pieter Cornelisz van Nagapatnam - - - metselaer —

Zeevarende persoonen aen landt beschreven —

12 adriaen pietersz van gorcum . . . . p.e quartiermr —
10. Christiaen dircksz van mede . . . . bootsgesel —
11. Thomas Jansen van antwerpen . . - - boss.r
8. anthony pietersz van gent - . . . matt.s
7. Fernandus Joost van Vlissingen . . . . jongen
11. Jacob Christoffel van Coppenhagen, op de redoute Sillida beschreven . . . matt.s
12. Francois Falcon van Rotterdam - . . . boss.r

13
146. Comen int geheel die soo ten comptoir —
Chinco, d' redoute op Sillida, de gout mine —
beneden pagger, en d.o gout min boven —
Sillida voorsz: haer verblyft zyn presenterende —

Nota voegende de gecondemneerden als
4 bandieten in d' min beschreven
.. Hans Joost Watens —
Lendert Cornelisz
David Willemsz
Pedro de Costa

150. Comen als voorn.

P.o Chinco op Sumatras westcust
[illegible] feb 1680 — onderstont by my, was —
geteekent Hendrick Lamys /—

Van Sumatras west cust onderdato 4 April 1680

De volgende Persoonen ten Comptoire Baros

soo te lande als te water op d'naer geschreven Chialoupen bescheyden als naementlijck

winnende ƒ maants		qualiteyt
ƒ50	Francois Backer van Hoorn	Coopman en hooft resident
40.	Jacob Claasen Hayman van Middelb	ondercoopm. en mede resident
30.	Dirck Cornelis Edonaarts van amsterdam	boeckhouder
12.	Willem Vischer van Vroos	1e adsistent
7.	Claas Albertsz van Groeningen	2e do

Militairen

14.	Jan Jansen van der Laan	Corporael
12.	Hendrick Minan van Cronenburgh	pe do
11.	Philip Vrenp van Coomen	soldaat
10.	Andries Matthysen van Beethuim	do
12	Symon Ridders van Mastricht	do
11.	Albert Brest van Bessen	do
9.	Bartolomeus Claasen v: Rotterdam	do
9.	Adriaen Jansz van Breda	do
10.	Joost Claasen de Vlieger van Dorth	do
12	Cristiaen Velschos van Vealono	do
11.	Andries Pieter Jansz van Embergen	do
9.	Marten Jansen van Zwol (staende aen lant [illegible])	do
9.	Wessel Scholten van Matenborgh	do
10.	Albert Jansz van Bockhoet	do
13.	Francois Risi van Livorna	bosschieter
12.	Casper Wagenaer van Sarrogart	gehuurt sold
..	Willem Teunissen onderkuyper	onderkuyper
9.	Carsten Doen van Stadt Bremen	matroos
9.	Jan Becker van Bremen	soldaet
..	Dirck Arnoldus van Hoorn	matroos
8.	Jurriaen Hendricksz van amsterdam	do

26 Coppen aen een lant die [illegible]

Van Sumatras west cust onderdato 4 April 1680

26 persoonen p.r transport

	Timmerluyden	qualiteyten
36.	andries [illegible] van hoorn	timmerman
12.	hendrick robbertz van gent	onder timmerman
16.	claas [illegible] van stade	d.o
5.	Jacob adriaensen de monnick	Jongen

Inlandse soldaten

3.	Jan adriaensz van Batavia	alle [illegible]	soldaat
3.	Jan rodrigo van d.o		d.o
3.	Jan Laurensen van de west cust		d.o
3.	cristoffel matthysen van [illegible]		d.o
3.	Louis Cardez van bengale		d.o
3.	[illegible] van Batavia		d.o
3.	anthony van madagascar		d.o
3.	anthony van cochin		d.o
3.	matheus d'almeida van goa		d.o
3.	Jacob pereira van [illegible]		d.o
3.	domingo d'acosta van madraspt		d.o

Zeevarende persoonen

Op de Chialoup de [illegible] bestemden als

24	Symon harmensz van amsterdam	onderstuurman
10.	pieter thomasz van utrecht	matroos
9.	hend.k claasen van [illegible]burgh	d.o
10	Jan Cornelis [illegible] uyt de kaap	d.o
12.	daniel adriaensen de munck van amst.	d.o
8.	cornelis [illegible] van amsterdam	d.o
13.	huygh [illegible] van [illegible]	d.o
9	thomas Cornelisz van [illegible]	d.o
6.	Jan dircksz van [illegible]	J.o d.o
[illegible]	lourens [illegible] van vlissingen	Jongen
26. 6	pieter swart van amsterdam	d.o

52 persoonen die transporteeren

Van Sumatras westcust onderdato 4 april 1680

52. persoonen p:o Transp:t — qualiteyt

op de Chialoup de steur

f 16. Cornelis pietersen Cullelooper . . . . quartierm:r
8. barent lammertsen van Swoll . . . . matroos
6. barent claeszen van Chaarden . . . . d:o
7. Jeger moy van Rotterdam . . . . d:o
... lambert jansen van amsterdam . . . . d:o
7. Evert hendricksz van d:o . . . . d:o
6. Ruijbert Coman van middelb: . . . . jongen
... Jan Symonsen uyt [illegible] . . . . jongen
6. Jan Jansz Kreuk van amst:r . . . . d:o
... guilliam Coupet van mechelen . . . . d:o

op de Chialoup de brack

12. Samuel Sanniers van amsterdam . . . . 2:e quartierm:r
10. Harmen Coertse van amsterdam . . . . bossch:r
12. Carel Gaffasse van genua . . . . d:o
9. Willem hendr:x van delft . . . . matroos
5. francois de Smith van pottendamme . . . . jongen
6. Joannes Wippenigh van dorte . . . . d:o
... pancras van der balck van middelb: . . . . d:o
... martinus Wijfforeco van ter Veer . . . . d:o
Christoffel galschot van amsterdam . . . . d:o
20 6. willem gerritsz van Straaten . . . . kooploper

Jn allen 72. Coppen, die soo ten comptoire voorsz, als op gemelte Chialoupen vaerende sijn bemande worden, doch hier bycomt nu noch de Chialoup Wijtbrugh volckeren, die binne rede: nevens de voorsz: Jncomste militaire formeren op 't hooft comptoir Padangh loopen als

op

Van sumatras west cust onder dato 4 april 1680

92 persoonen pr. transport

op de Chialoup de nepthunus — qualiteyten

Indato 9 decemb. a.o pass.o van Hier naar Baros vertrocken op heden de naarvolgende persoonen als namentlijk

f 34.	Willem Jacobsz van amsterdam	opperstuurman
16.	Jan Willemsz Verry van Woerden . . .	quartierm.
9.	robbertus brugh van meissel	matroos
14.	Lubbert Lubbertsz van amsterdam . . .	bosschieter
10.	Dirck Roeloffsz van stockholm	matroos
10.	nicolaes Schumacher van nieuwkoop . .	d.o
. . .	Jacob allertz van alckmaer pr. pennet halff	d.o
12.	Cornelis Jansen kronk van der gouw . .	bosschieter
5.	Steven Claasen van amsterdam	Jongen
20.	Jan Baptista van der Castveld van gent	Sergiant
. . .	adriaen van ossen	oppergirurgyn
24	Jan Baptista Edgiers van gent	onder d.o

(rechts naast de laatste regels: "sleeden op Baros aen Lant bezoogen in den krijgh daar omgebleeft")

84. Coppen uit gedaen, soo aen Landt als op de Chialoup voorsz. bestaende

Onderstondt Padangh deesen 19 febr. 1680
was geteekent Joannes Stael

Register der papieren

(in de marge: Pr. het Jacht Kammekens ontfg. tot batavia den 5 november 1680)

gaande op heeden pr. het Jaght Rammekens van hier direct na batavia geconsigneert aen d'Ed. h.r Ryckloff van goens gouv.r gener.l ende d'E.E. Heeren Raaden van India overgesonden werdende door d'E H.r Commissaris Laurens pit de Jongen ende den Raadt

N.o 1. Originele missive door d'E. h.r Commissaris ende den Raadt aen d'Ed. h.r gouverneur generael

generaal R: Rijckloff van Goens en d' E.E:
heeren Raden van India geschr: uijt Padangh
op Sumatras west cust desen 1e. septemb.
1680 met den appendix de dato 4 october
daer aenvolgende —

No. 2. originele nader verbandt, door d' E: Hr. commiss:
Laurens pit de Jonge uijt den naem van
sijn Ed. Agt. de Hr. gouverneur generaal
Rijckloff van Goens ende E.E: —
heeren Raden van India wegens d' E:
Compe: ter eenre ⊙ de vier hoofde
Regenten, Jangh de pertuan Radja —
tot Indrapoera, Panglima Radja —
Poetij, en Sier Narra gouverneurs —
tot Padangh, Sotatongo en Sillida
ter andere zijde gesloten, waer bij
alle de voorheen gemaeckte contracts
vernieuwt, en bevestigt werden
Ao. int Maleijts, en Nederduijts
onderteeckent en beswooren op den
29 augusto deses jaers 1680 —

3. Originele rapport in forma van tractaat
behelsende de berghwercken van
generaele Nederlantse Compe:
op Sumatras west cust, aen d' Hr.
commissaris Laurens pit de Jonge
met een dedicatie aen haer Edn.
tot Batavia, door d' E. Harman Nicolai
grim tot Padangh overgelevert
in dato 30 aug. deses jaers 1680. —
hebbende deese dedicatie voormelt
even voort soo, een register off
aenteeckeningh van verscheijde soorten
ertse jegenwoordigh in den groote
doose na Batavia overgaende —
sodanigh —

Van Sumatras West Cust den 30 9br 1680 —

sodanigh desselve schipper commis ende —
Zouter op Kannabouw, ter handt —
gestelt zij —

N.o 4. afteeckeningh vande Sillidase Tambangh
mijne —

5. Verscheyde weeckelijkse en maendelijkse
mijn rapporten, midsgaders desselfs —
verclaringen vraeghpointen beant,
woordingen bevindingen der inden
ondergronden gesworene, briefjens &.a
alle raeckende Comp.s Sillidase —
Tambangse mijne desen Jaare 1680 —
volgens het daer aenhangende Zijnde —
Register, bewijsen het welck noch —
noch eenige briefkens door d' E Selvius,
en geen aen d' E. Commissaris —
en Raat gesz: den in t aencomende —
briefboeckje te vinden zijn, vande
mijnwercke spreeckende. —

6. Originele missive door Panglima Radja
gouverneur ende 12 Raatsheeren —
tot Padangh, uyt maleyts aen haer —
Ed.e tot Batavia geschr: sijnde in —
geel armosyn benaeyt, Item noch
een door den Gouverneur van —
Cotatenga poety, aen haer gemelte
Raat Ed.e sijnde in wit lywaat —
benaeyt. —

7. Translaat missive door sijn hoogheyt
Paduca Tuan, op den 20 Augustij —
deses Jaars uyt Sil.tod, en overalongh
tot Padangh aengebracht op den naem
vanden commandeur van Bottowassa
Radja Indrama, sigh noemende —
heyser

Van Sumatras westcust — 30 7bre 1680 —

keyser van Minangcabou en dominateur
van dese Strantlanden, met het antwoort
vande Padangse regenten daer op, waer-
mede geciteerde Paducca Rajan, den
6 September weder te rugh gesonden
en na huys gekeert zy —

N.o 8. Caerte off afteeckeningh van comp.s
[illegible] vestinge tot Padangh, en
het groote steene woonhuys binnen deselve

9. Copie Crimineele proces, van Joost Jacobz:
van Kulenburgh in Poolen, Soldt Emanuel
de Croes van Tuticorijn, die naer
vande Justitie en Anthonio van Malacca
soo hy seght vry en gekogte slaeff vanden
Hr Commandeur Melchior Hurdt
mitsgaders noch een verclaringh van
genoemde Anthony van Malacca
wegens een groote quantiteyt sout
die hy soude hebben leggen opt dack
vande Groot Cachermine in syn
soetekeuken, haer nader verclaringh
daer op, ende de bevindingh vanden
fiscael Jan Jacob van der Hell
en Jan Wesdorp, expresselyck tot
het besigtigen, en opsoecken van
gemelte sout gecommitteert dato
29 July deses Jaars 1680 volgens
apart register —

10. Twee copie protesten door d' Hr Commandeur
Melchior Hurdt, aen d' E. Hr Commiss:
[illegible] den Raat doen overleveren in
dato 17 en 29 augusty, mitsgaders
een schriftelyck relaas vanden
secretaris Adamsen, en een nader
geschrifte van gemelte Heer
Commandeur Hurdt, dato 6 en
7 September deses Jaars 1680 —

N.o 11 —

Van Sumatras West Cust den 30 7bre 1680

No. 11 Twee copie contra protesten, door den fiscael der commissie Sr. Joannes Indeman, uyt de naem, ende van wegen d' Hr. commissaris en raet aend' Hr. commandeur Melchior Hurdt gedaen, in dato 27 augusty en 5 7bre deses jaers 1680

12. Copie verclaringe door den coopman Pieter vander Hoorn, lidt des raets der commissie ende d' E. capiteyn Pieter Snedor, op den 30 July deses jaers 1680. in faveur der supplte waar heyt gepasseert ende verclaert wegens eenige choquante bejegeningen de Hr. commissaris door d' Hr. commandeur Hurdt aengedaen, waarby deselve onder anderen ook te kennen geeft van syn aenbetrouwde commandement geen transport te willen doen

13. Origineel gesloten soldy boeck vande Hr. commandeur Melchior Hurdt den 15 7bre deses jaers 1680 tot padangh op Sumatras westcust

14. Copie libelleuse remonstrantie door doctr. Willem ten Rhyne, aend' Hr. commissaris ende den raat overgegeven in dato 12 augusty deses jaers 1680 tot padangh op Sumatras westcust

15. Copie schriftelycke verclaringe by forma van vertoogh, door den fiscael Jan Jacob vander Kel ende den sabandaer Johannes Staal in dato 16 augty. deses jaers 1680 op padangh aen d' Hr. commissr. overgelevert

overgegeven wegens den quade quantiteyt
benzuin, baros, bij haer ondecht in
seecker Inlandts vaartuygh op den
4 april laetstleden door d' heer command^r
melchior hurdt op den naem van Panglima
Raddja na batavia gecargeert

No 16. Copie schriftelijcke verclaringe door den
schaede der commandeurs Jan Jacob
vander Hell aende heer commissaris
overgegeven dato 29 augusty, sprekende
van een groote quantiteyt Campher,
geborgen op de solder van den chinees
inhabitant Nachoda bantam
en 't gesonden van een tamelijcke
groote kas, door den heer commandeur
hurt na batavia met den heeren
briefjen daar achter door den
ondercoopman en secretaris Jacob
Claesen Kayman van baros, aen
Juffr commandeurs gesz: den 23
desselven maants augusto deses Jaars
1680. wegens den ontfangh van
6 Tael en 4 maas gout, mitsgaders
gelijcke van 19. lb camphur baros
daar voor in retour gesonden

17. Drie valsche copie boeckens, wegens
opneminge van comp^s provisie
in de vestinge den 15 January deses Jaars
1680 door den ondercoopman Pieter
van Bronckhorst aen den boeckhoud^r
Fredrick Ryck getransporteert, sijnde
't eerste door gecommitteerdens getekent
en naderhant door den coopman Ruys,
met sijn eigen handt daar in verscheyde
veranderingen gedaen, gelijck de
copie attestatien daar achter ingeleyt,
getuygt

Van Sumatras westcust den 30 Jn 1680 —

Gesluyt. het hoofde gedeelt door gemelte Huys geconcipieert, en het derde door den jegenwoordigen dispensier Fredrick Huys ter ordre en uytspraecke vanden E: commandeur Huit gesz: dat het selve nader bandt ook door de gemeene, mitsgaders als den waerschap heeft doen teekenen, gelyck de attestatie daer achter ingebonden al mede uyt wysende zijn genomeert 1: 2: 3: —

18. Copie ontfangst recepisse: vant jacht de Laek, sonder originele gesz, mede d'eygenhandt vanden administrateur Huys, waer bij gemelte jacht int laetst der maant Maart deses Jaars 1680. na Barros Slechter: tenaesten syn gebracht, 2 leggers gestooken arack, 90. kannen spaense wyn, 2 halff amen brandewyn en 45 kannen wyn azijn, 2 halff amen brandewyn, welcke off deselve A.o voorleden met de verongeluckte Tinangh de ... na Barros gesonden en toenaementlijk uytgebracht werden, dat valsch en gelogen is, als synde nooyt met gemelte chaloupe versonden, maer d' E: Compe. in deser voegen onterecht op ... gebracht en afgesz: —

19 Copie dagh register, lopende vanden 28 — Maij tot den 17 Julij deses Jaars — waer ingeschreven staende 2 brieven aenden E. Gouverneur Pits gesz: en vanden selven daer op ... ontfangen 28 Junij 2: 8: den 17 Julij — mitsgaders ook het ... vanden fiscaal vanden Keel wegens syn togt over —

over Paauw a[nn]o verleden na Goa gedaan, onder
den 12e der laatst genoemde maant, hebbende
de kost met de gelden daer voegen

N:o 20. Copie resolutien door d' H[ee]r Commissaris
op den Raat genomen, t' sedert 15 Junij tot
den 24 September deses jaars 1680

21. Copie uytgaende brieven en instructien
lopende van 15 Junij tot 29 Septemb[e]r deses
jaars 1680

22. Copie aencomende brieven lopende van-
den 18 Juny tot 27 Septemb[e]r deses jaars
1680

23. Copie missive door den coopman François
Backer en den ondercoopman Jacob
Claasen Kayman in dato 29 augusto
deses jaars uyt Baros, aen d' H[ee]r Comman-
deur Melchior Hurdt en Raat tot
Padangh geschr[even]:

24. Twee copie translaat brieven door Radja
d'Oncor d'eene aen de H[ee]r Commandeur
Hurdt en d' andere aen den oppercoopman
Arent Silvius geschr[even]: mitsgaders een
translaat door Radja d'Ilhor aen d' H[ee]r
Commandeur voornoemt, zijnde op
den 9 7b[er] deses jaars door het jacht
den Cabeljauw op Padangh aengebragt

25. Copie rapportje door den ondercoopman
en sabandaer Joannes Stael in dato
8e Septemb[er] aen d' H[ee]r Commissaris
overgelevert, behelsende den staet
wegens zijn verrigten omtrent het
nasetten, en opspeuren van eenige geraubde
vaartuygen de rivier van Padangh afge-
geloopen en voorts zijn wedervaeren
tot Priaman. —

26. Vijff briefjens door den Fiscael der commandeur
Jan Jacob van der Hel, in dato 21: 23: 26:
27e

Van Sumatras Westcust den 30 7ber 1680

vᵃ den 28 September deses jaars, uyt het
het jacht de Calbesauw gedanckert
voor Priaman aend' Hᵉ Commissaris
en raadt tot Padangh gesz. in het
bevattende een omstandich verhael hoe-
danich het hem heeft toegedragen
omtrent het overleveren van 5 vaartuygen
door de regenten aldaer int begin deses jaars
naer Bantam gedepesceert &ᵃ.

Nᵒ 27. Rolle der bougisen, en maccassaren op den
4 7bᵉʳ deses jaars in dienst aengenomen
om d'eene helft vand' E. Compᵉ en
d'andere uyt de inkomsten der algemeyne
landtregenten te werden betaalt, zynde
te samen 29. coppen sterck.

28. Twee copie gerecolleerde verclaringe, d'eerste
door schipper Cornelis de Zoutter, den
opperstierman Adriaen de Bruyn, ende
opperchirurgijn Cornelis Abrahamsz van
Middel. en d'andere door den schipper
Laurens Juycker ten versoecke van
den fiscael der commissie Joannes
Indeman verleent beyde in dato
22 en 24ᵉ Septembʳ deses jaars, zynde
bij de laatste gevoegt een interrogatorium
by schipper Juycker beantwoort.

29. Copie schriftelijcke instructie voor schipper
Cornelis de Zoutter ende verdere
scheeps overheden, van 't jacht
Kamminckvis, om hun daer nagedraegen
de reyse na Batavia te reguleeren
dato 2 october 1680.

30. Originele Generale opninge en
bevindinge van Compᵉ effecten
en coopmanschappen &ᵃ door
expresse gecommitteerdens ten hooft
comptoir Padangh, op Sumatra
westcust gedaen ultᵒ Juny en 20
augusty deses jaars 1680.

Nᵒ 31.

Van Sumatras westcust den 30 7br 1680

N° 31. Balance getrocken op de Padangse negotie boecken van primo augusto 1679 tot ult° Junij deses Jaars 1680

32. Copie notitie van differentie, wegens afschrijven goederen, coopmanschappen &a die bij de openinge der packhuysen en balance over en te cort bevonden sijn, onder dato ult° Junij met een nader notitie van dato 20e augustij daar agter

33. Copie openinge van comptoir coopmanschappen en verdere effecten langs de geheele westcust van Sumatra in den Jaare 1677. voor transport van de Heer Extraordinaris Raat Jacob Jorisz Pits aen de Heer commandeur Melchior Hurt [illegible] gedaen

34. Copie aenwijsinge van de restanten van alle coopmanschappen en andere goederen dato primo November 1677. door de Heer Extraordinaris Raat Jacob Jorisz Pits aen de Heer commandeur Melchior Hurt gedaen.

35. Factura van 't geladene gout en verdere peper int Jacht Rammekens voor Batavia

36. Cognossement daervan

37. Notitie boeckje, hoedanich de peper bij inladinge op 't Jacht Rammekens door expresse gecommitteerdens afgewogen zij

38. Twee oncost reeckeningh van 't Jacht Rammekens.

39. Eysch van allerhande coopmanschappen en andere noodwendicheden gerequireert op den Eysch van 't voorleden Jaar

40. Item Eysch van Medicamenten

41. Receptie van de versterckinge op ult° December des voorleden en 13 Mey deses Jaars 1680. aende meesten soldaten op Baros gedaen

Padangh op Sumatras westcust 4 Octob 1680

Van Sumatras west cust den 4 Octob 1680

Batavia

Aen den wel Edelen Heer
Ryckloff van goens gouvern:r
generael ende de Edele
Heeren Raden van India

Edele Erntfeste
Hoogh agtb:e manhafte
wel wyse voorsienige
ende seer genereuse
Heeren —

het jacht [illegible]
[illegible]mmenhoeff ontf:
[illegible] den [illegible]
[illegible]ber 1680 —
met de ordre consente
van d' E. command:r
ende [illegible] sindt —

Wel Ed:e Hoogh gebiedende Heeren

Naer dat u Ed:e Hoogh achtb:e den
27 mey den landt drost Laurens Pit de
jonge bij open commissie (boven syn vere-
diensten) op het schip het huys te —
Velsen, had gelieven het volck voor te
stellen, als u Ed:e Hoogh agtbaere expresse
commissaris, over s'Comp:s residentie
plaetsen op de west cust van Sumatra -
syn wy den 28e s'nagts met het —
voornoemde schip ende het jacht —
Kammenhoeff onder seyl geraacht en met
gestadigh en mooy weer (godt sy danck)
den 14 Junij tot omtrent op ses mylen van Pulo

Chinco

Van Sumatras west cust den 30 7b[er] 16[80]

N° 31. Balance getrocken op de Padangse negotie boecken van p[rim]o augusto 1679 tot ul[tim]o Junij deses Jaars 1680 ———

32. Copie notitie van differentie, wegens [illegible] goederen coopmanschappen &c die bij de opninge der packhuysen en balance over en te cort bevonden sijn, onder dato ult[im]o Junij met een nader notitie van dato 20e augustij daar agter ———

33. Copie opninge van comp[agnie]s coopmanschappen en verdere effecten langs de gehele west cust van Sumatra in den Jaare 1677 voor transport van de E[dele] Extraordinaris Raat Jacob Jorisz Pits aen de E[dele] commandeur Melchior Hurdt gedaan ———

34. Copie aenwijsinge van de restanten van alle coopmanschappen en andere goederen dato p[rim]o November 1677 door de E[dele] Extraordinaris Raat Jacob Jorisz Pits aende E[dele] commandeur Melchior Hurdt gedaan.

35. Factura van 't geladene gout en [illegible] int Jacht Rammekens voor Batavia ———

36. Cognoissement daervan ———

37. Notitie boeckje, hoedanich de peper bij [illegible] op 't Jacht Rammekens door [illegible] gecommitteerdens afgewogen is ———

38. Twee oncost reeckeningh van 't Jacht Rammekens. ———

39. Eysch van allerhande coopmanschappen en andere noodwendicheden gerequireert op den eysch van 't voorleeden Jaar ———

40. Item eysch van medicamenten ———

41. Recepisse van de versterckinge op ult[im]o decemb[e]r des voorleeden en 13 Mey deses Jaars 1680 aende inlandse soldaten op baros [?] gedaan ———

Padangh op Sumatras westcust 4 Octob[e]r 1680

Van Sumatras west cust den 4 Octob.e 1680

Batavia
aen den wel Edelen Heer
Ryckloff van goens gouvern.r
generael ende de Edele
Heeren Raden van India

p.r het jacht Hammekens ontf.t tot Bat.a den [illegible] Novemb.r 1680 — met de overcomste vand.t E. command.r Indecheur Sindt

Ede.le Erntfeste
Hoogh agtb.e manhafte
wel wyse voorsienige
ende seer genereuse
Heeren ——

Wel Ed.le Hoogh gebiedende Heeren

Naer dat u Ed.le Hoogh achtb.e, den 27 mey den landt drost Laurens Pit de jonge bij open commissie (boven syn ver-dienste) op het schip het Huijs te — velsen, had gelieven het volck voor te stellen, als u Ed.le Hoogh agtbaere Expresse commissaris, over s' Comp.s residentie plaetsen op de west cust van Sumatra — syn wij den 28e s'nagts met het — voornoemde schip ende het jacht Hammekens onder seyl geraeckt en met geluckigh en mooij weer (gode sy danck) den 14 Junij tot ontrent op ses mijlen van Poulo Chinco

Chinco genadert alwaer den Commissaris
des morgens verselt met den coopman
Pieter vanderhoorn, en doct.r Nicolaes
grim uijt het schip met de schuijt
tot dicht onder de wal sijn gevaren
om de vreemde gestalte van 't landt te
besien, dat tot aen de Zeekant sigh niet
dan met bergen en dalen op den anderen
gestapelt vertoont, achter heeft het
meest doorgaens een landtsche strandt,
waer langs wij voort vaerden een [illegible]
koelen, tot voorbij twee bergagtige uijt
stekende hoecken, waer achter den
landtsche inham vonden, met een
seer vlacke strandt, en aen deselve uijt
eenige huijsen, en menschen, die ons
van verre wel te spreecken stonden
maer wanneer met de schuijt tegens
de strandt aensette, voetschepse wat te
vlugge, dat heude stadecken wij weder-
af, om die menschen buijten vreese te
laten, en kregen bij ons de Chialoup de
Lauwerstack, waer in wij overstapten
alsoo den moussonten uijt de Z.O. begon
op te waijen, daer mede de schepen
ons meer volgden, en sijn doen
verder met de schuijt bij ons al langs
de strandt heen sonder meer, inbochten
te ontmoeten maer wel eenige kleijne
kreeckjes, tot dat wij in den groote inbogt
het eijlant Chinco saegen, naer onse
gissinge een mijl voor uijt, en waren doen de
schepen omtrent 2 mijlen achter ons,
dat

Van Sumatras West Cust 4 October 1680

dat ons bevolen wierde (sonder dat wij-
daerom hadden gedagt wanneer wij van
het schip voeren) naer voorn.e E. zeomt
voort te vaeren, en quamen daer des naer-
middags ten vier uren aen, wel onder-
vraeght, soo als het ons in alles bleeck
het opperhooft den opperkoopman Arnout
Lievens, ontfingh ons in de agterste verangal-
derye, van s' Comp.s groote woonhuys en
vroegh ons af wat tydingh wij uyt het
vaderlant, en van Batavia mede bragten
dogh alles confuys, sonder eene van brieven
te hebben, die wij oock niet bij ons hadden,
wij lieten syn E. soo een half uur in syn-
wesen, maer alsoo den avont begon te
naderen, en wij gaerne de bergh meesters
bleven, achterbergh, ende de graeft
des anderen daegs vroegh by ons hadden
versogt den Commissaris dat syn E. gelieften
voorsz bergmeesters uyt haer onderhebbende
mijne te ontbieden, en ontdeckte met eenen
waerom u Ed.le hoogachtb. ons hier hadden
gelieven te senden, doe verclaerde syn E.
dat hy wel ...t hadde gemeent aen
de vertooninge van andere die ons
kenden dat het soo niet was, als hy hadde
gedagt, en volbragt ons begeeren te en-
derstaen, des anderendaegs voor de middag
quamen de bergm.rs by ons, en beweerden
uyt haere rapporten dat de twee eerste
noch niets van waerde in haer opgedolven
mynen hadden gegeven, maer seyde gelt
moet te hebben uyt de voortsoekende dat

haer

Van Sumatras westcust 4 Octob. 1680

hadst niet hadde weeten goede velz sonde
voortcomen, de laatste hadde weynigh ver-
teringh in de principaele mynen bevonden
ontdeckte niet alleen syn schriftelycke
maendelycxe rapport aen ons over, dat hier
nevens (beneffens de andere rapporten) opgaen
aende inhoude van dien gedragen wy ons
seer verwondert, naer het silver aderkie-
dat sich achter de huis vonden hadde
ontdeckt, volgens mondelingh rapport
van doctr. ten Rhyne wel duydelyck
en verscheyde malen gevraagt synde
hiet hy sich geheele ontwetende, het
welck ons vremt voorquam doch kregen
egter daer van geen nader bescheyt als
des naermiddags, wanneer de schepen
op de reede, den opper coopman Jan van
Leenen, doctr. Willem ten Rhyne, en
andere vrunden aen lant waren gecomen
wanneer voorn. de graeff met beneffens
van doctr. ten Rhyne ons sogt wys te maken
dat hy den commissaris niet wel hadde
verstaen, meenende dat hem was afgevraegt
van den massive silver aderkie, maer dat
hem een silver aderkie, soo als het hem
in den erts vertoonde, achter de huis
gemeenael wel bekent was, maer aen noch
niet was begonnen te arbeyden, waerom ook
daer van noch niets hadde gerapporteert

Den selven avont is in vergaderingh goet
gevonden ons met de schepen en krygsmagt
ten eersten naer Padangh te transporteren
om het eynde van den oorlogh aldaer te
sien, dat soo als het ons daer quam te

bleyken

Van Sumatras Westcust den 4 Octob. 1680

De bylaeden, uyt den brieffie vanden H.r Comman-
deur Melchior Hurdt gedagteekent 13 Juny
met de Chialoup den Vlissingen, en ondekondt
by ons op Poulo Chinco aengebragt, heb-
ben wij verder laeten uyt te breyden, en dat
onse vereaten Copie tot Priaman al in
de affaire gebruykt was, wat voor volck daer
wierdt uyt de guarnisoenen, besetzynde onder
het voorss.e Eylant soo in Vryelinge
als andere mede te nemen de volgende
militairen, borghmeesters en slaven als

Uyt het guarnisoen op het
Eylant Chinco

14. Nederlandse militairen, waartegen soo
veel mardykers die met ons van
Batavia waeren gecomen bevonden
2 Nederlandse corporaels, en een
schildergast, die wat impotent waeren
weder aen landt gesett zynde

Uyt de Redout op Sillida

3. Nederlandse militairen daer onder een sergiant

Uyt de beneeden paggar der
Tambangse mynen

11 mardykers daer onder een vaendrigh, Thomas de
Lima, een sergiant, en een corporael die
verwangen zyn van eenen sergiant, en 11 gemeene
mardykers met ons van Batavia gecomen

Uyt de Tambangse mynen, onder
Luytenant de Groot

1 Nederlandse soldaten uyt de boven paggar

35 Per Transp.o

Van Sumatras westcust den 4 Octob. 1680

P[er] Transp[ort] 35 koppen
39 mixties
4 kaffers en
14. soo Timoreesen als anderen } Lijffeygenen

uyt de Walsche Berghwerckers
onder Sicandore en agterbergh

13. gemeene walen
8. Timorese Lijffeygenen

Restanten 113 koppen

In deeze vergaderingh is ook met eenen besloten en voor best geoordeelt Doctor Harman Nicolaij grim uyt onse vergaderinge bij deezen mede te laten vertrecken, en sijn E. by te voegen de volgende mede geagte bergh officieren als

4. geswoorene
7. opper en } steygers
6 onder .. }
1 gemeene berghwercker Expres om sijn Erva, ontlast vande geswoorene dienst

1. Hans Hendricksmaen, soode die voor dese inde mijne heeft gearbeyt en daer by

1. Cattaror Frits den besonderen proberder om daermede alles nader te ondersoeken wat in en ontrent onse mijnen noch te schuylen, en uyt te vinden wesen, terwijl wij op padangh met den oorlogh, en onderscheyden van s'Comp.s negotie etc. sonder te doen hebben, de andere gemeene Berghwerckers ook met ons overgekomen, die noch 11 stux sterck waeren, souden by ons verbleven, om soo lange militaire diensten te doen, alles breeder blijckende by onse

resolutie

Van Sumatras westcust den 4 Octob 1680

Resolutie daer van genomen, naer aen wij
ons seer nedrigh gedragen van ons geresol,
verzoe is dien selffden avondt in den brieffie
d' E: Commandeur Hurt met de
Chialoup de Winckhout lommisse gegeven, en
daer by syn E: toegesonden het pacquet
brieven door U Ed: hooghachtbare aen
syn E: geconsigneert, en den Extractie
uyt onse Instructie rakende den persoon
van Poely alleen met Inserte om soo veel
tyt uyt te winnen als mogelyck is naerder
bescheyden uyt het brieffie aen syn E: gesz: —

Middelertyt ons geresolveerde sonder verder
uytgevoert, hebben wij om geen tyt vrugteloos
te laeten vergaen de negotie ende
verdere boecken daer aenhoorende van het
opperhooft gevordert om comp:e effecten
op te nemen en aen te teyckenen, het
Journael opgeslagen hebben wij als tot
den quaet voorsteken (godt betert) naer
het gedaene Transport vanden Coopman
Obdam aenden opper Coopman Silvius onder
dato ue Januarij met den Letter gesz: —
gevonden, de dagelyxe aenteeckeningh vande
negotie ten principaelen voor gout of losse
vallende, sonder opteeckeninge oft Transport
geen Cassa boeck, maer in het papier boeckie
hier en daer eenige slordige aenteeckeningh—
daer van de leeden en wadrommel soo sloff
en achteloos was geweest, afgevraegt zynde
hadde geseyt met andere notten in te brengen
als dat hy 't van syn voorsaeten oock —
soodanigh / gesien, en geen Cassa boeck opgenomen

Gadt

hadt, gelijck oock geen Cassa boecken bij
het Comptoir te vinden waren, voorts
gevraeght zijnde off de heer Commandeur
in zijn Ed. aenwesen daer niet hadde
gevraeght naer den toestant vande boecken
en negotie, seyde hij van Ja en dat hij
van zijn Ed. was vermaent, met het
opmaecken van het Journael ten versten
voort te vaeren, en bragt oock tot verschoning
in, dat inde dagen wanneer de heer
Commandeur daer bij hem was geweest
niets in zijn boecken hadde connen
doen, dat hij ter contrarie vande heer
Commandeur daer toe hadde behooren
aengedreven, en bij voorval van onkunde
geholpen ende onderwesen te zijn, de op,
neminge van alle effecten heeft egter
zijn voortgang gegaen der Cassa en gout [illegible]:
hebben wij soo veer te samen gestelt
dat wel ronde somme daer weynigh off
niet aen mancquerende soude, de andere
restanten hebben om de kortheyt des tyts
alsoo alle sorteringen van gout en peper
onder malcanderen aengeteekent stonden
niet kunnen bij den anderen krijgen, om
tegens de waeghe bevindinge te confronteren
soo dat genoodsaeckt zijn geweest dat soo
te laeten berusten, met ernstige recomman,
datie dat de boecken moesten verwaerdigt
op haer behoorlycke tijd gesloten en tot
Padangh overgesonden werden, om aldaer
in de hooft boecken te werden ingetrocken
alsoo de ordinaire tijt van sluyten niet meer
overigh was, als tot het laetste van desen
lopenden maent

Van Sumatras West cust den 4 Octob 1680

Of dat den E. grim soude weten, wat
syne E. verrigtingh daer, in ons afwesen
dat wy niet hadden gedagt, dat soo lange
soude aenloopen) soude syn, ende den
E. Hesius waer in hy Doctor grim
soude behulpsaam wesen, hebben wy aen
haer E.E. gelaeten een Corte schrift tot
maer van den afschrift hier nevens gevoegt
gaat

Dit alles verricht, de militairen weder
scheepen in de schepen geimbarqueert synde,
syn wy den 18 des avonts weder scheep
getreden 19e smorgens met de Kuyne landt
wint onder Zeyl gegaen, maer namiddags
de Chialoups weifflingen waer by wy voor
de groote aen hebben kregen de Chialoupe
windtwart en heen padangh met den
brieffie vande Hr Commandeur tot
geleyde van dingen verwaersinge, de Zee
wint die seer slap bleeff deurwayen, bracht
ons maer weynich binnen den hoeck, daer
het seer steyl is, en om met den Landt
windt geen gront te verliesen, bleven drie
nachten op dien water, voor ancker leggen
des anderen daegs omtrent de middagh
wanneer ons de Zeewindt weder hondt
voort dryven, schepten wy twee Compe
militairen van het schip 4 kuys te
versien in de drie Chialoupen, die hier
te kuys hoorden, en beyde de scheeps
boots, en lieten haer voor af daer mede
naer lant varen die naer middagh sooden
drie uren syn wy met onse schepen achter
het grootste Eylant Padangh op de
Ordinaire

ordinaire rhede, godtdanck, ten ancker
gecomen, en kregen naer oudt gebruyck schoten
aen boort de verwagte gecommitteerdens
vanden Hr. Commandeur synde den eersten
administrateur Reynier Huys, en de provisio=
nele fiscael Jan Jacob vander Kell om ons
te verwellecomen die wy naer gedane
behoorlycke tractement weder naer
landt lieten gaen, om de Hr. Commandeur
aen te seggen, dat wy kort naer haer souden
volgen, het welck oock met de chialoup
de cannier bata, alle bysonder andere
geschieden en quamen daer mede voor
bij ruim voor de fortresse aen lant, daer
de Hr. Commandeur met syn E. staet
stont, en ons verwellecomende, gaende
voort met syn E. door twinquet vande
aenlandt geschaerde compagnie binnen
dese fortresse in Comps. woonhuys en
wierde van voorn. Comp. kort gevolgt,
den commissaris vertoonde doe, alsoo den
avondt begon te vallen, in Ed. hooghagtbare
commissie op hem verleent, en alsoo
de militie noch in geweer stondt, wierde
deselve terstonts met de gewoonelycke
pligtigheden der solemnelyke van
de voorsz. voorgelesen

Des anderen daegs s'morgens syn wy
met den Hr. Commandeur de logiementen
voor de soldaten gaen besigtigen, en naer dat
daer in ordre was gestelt syn wy op de punten
en van binnen dit fortie rondt gegaen, het
welck oock langs de barm souden syn geschiet,
indien 't water van kuyster en lang gras soo
niet bewassen hadde geweest, dat daer geen

deur

Van Sumatras westcust den 4 October 1680

beduckomen aen lande gesien werden; doch soo
waeren de punten met langh gras, lalang
genaemt, bewassen, datmen lichtwelck, noch-
schietgat konde bekomen, waer achter het
canon als een blinde verborgen stondt, waer
van sommige de trompen en andere die
wat verder waeren van buyten geheel niet
conde gesien werden, ander cant op de over
zyden vande graght ande West zyde
stonden 2 groote bossen, salacca, tusschen twee
mannen lengte boven de grondt inde hooghte
opgewassen, en seer wel drie soo breet inde
punt N:o 4. waeren 2 bossen ingestort
de grootste bespannen de hele face tegens
het oosten (?) de andere aende heele
vande faces naer het westen ande
face was begonnen te arbeyden, en lagen
by de punt al een mooy deel gestockten hoeden
maer de bosse inde / face was niet wel
te sien, alsoo het met gras seer digt en
langh begrayst was, wanneer al dat gras
was afgesneden, bevonden wy dat de 2
voorste punten by naer van harde borst
weer ontbloot waeren, en op sommige
plaetsen tot een half voet hooghte, en weder
op andere plaetsen geen een duimte hadden
in een schietgat door de instorting wat groot,
hebben (het geen seer kaer stondt) 2 stucken
by een anderen gestaen, de tweede punt
is de beste van allen bevonden, de derde
is met ingestorte, maer op 2 plaetsen
gestut, alsoo wat begon te buycken, de kuysten
die alle van plancken zyn, maer hebben op-
werpingh na drie quartieren, uyt de welcke
is van palisaden, die hardhout zyn, en qualijck

kunnen

Van Sumatras West Cust 4^e October 1680

kunnen raeckt gestuyt werden, de planken
huysen syn oudt, en die de agterste guardyne
uyt maaken soo bouwvalligh dat de
pannen daer van hebben moeten geligt en
wederom met atap gedeckt werden, soodat
daer een atappe luyffel buyten buyten de
guardyn en het fort is, hoe licht atap in den
brandt raeckt, is op Batavia godt beter genoegh
ondervonden, en het soude geen wonder syn,
dat door het los schieten vande casamatten
die aende dacken staen, daer een vonckie
vande prys op waeyde, wanneer ten eerste
genomen die geheele guardyn in weynigh
tyts soude in vuur en afsteken, en de
fortie aende een syde opleggen, behalven dat
onder dien brandt opleggende naer aengelegen
punten geen mensch soude kunnen duuren,
maer deselve moeten verlaten, de secretarye
is ook onder een atap daeck, als ook het
huys daer inden den administrateur
syns woont, dat oock een stuck vande
guardynen maeckt, hebbende naer buyten
een opengalderye, het olypackhuys is daer
onder, en het maer anderhalf roede
van sich het kruyt huys, dat maer
met pannen overdeckt is, en daer onder
een gewelft solderinckje naer op de
aerde hier staet, de vaten leggen
alle op stellingen boven den anderen gestapelt
het gevaerlycke daer den brandt soude syn
is lichtelyck overwegen, naest het huys vanden
coopman syns, leggen alle equipagie
goederen, onder een pannen afdack, de
vaeten syn van opstaende planken
alle de seer brandende materialen als

touwen

Van Sumatras West Cust den 4 Octob 1680

tonnen harpuys, pick, teer, oly, die het
bedriegelyck ende kruyt leggen daer by den
anderen opgadert, oock genade van den
adasse daer, so konnende sy van dat huys
dat oock van planken gemaeckt is
te meerendeele van boven afgebroken, uyt
vreese van dat het huys om swaerte niet
langer soude konnen dragen, weshalven
om oosten omdat te verbeteren syn dat
aengespaert, dat soo veel wordt gewaeght
en soo veel te meer isser verdaen aen het
groote huys dat in syn front heeft
8 1/3 roeden off houdt voor den kameraets
en in syn wyte by de 9 1/2 roeden wel
massyf met gebacken steenen en kalck
opgebouwt het houtwerck sal het eerste
sterck daer in bedelen, alsoo daer induerabel
hout ondersocht het voorste gebouw is door
de E. heer ons commandeur Pits
present Extraordinaris raedt en
gouverneur tot malacca opwelck reas
voltooyt tot 4 roeden, en 7 voeten
en het achter gebouw is door den heer command:
huis daer aengeset, dat meede en extra 4
roeden en 9 voeten bestaet, om dit achter
gebouw op te maecken is van UEd. hoog
agtbare met brieff van den 8 January
1679 met de schrivis verleght versoght, met
de volgende woorden

maar vermits het project alreede gewerckt
ent fundament geleght is, om het nieuwe
huys achter met een muurtie
comptoirs slaven en smeltkuys te
sluyten daer aende westzyde tegen

noordig

tegenwoordigh arbeyden, zijn wij voor-
nemens het werck, soo hooge UE -
halen dat het onder een olij pachthuys
of kelders, en boven het een ruyme brandt
vrij vertrek tot woonhuysen voor de slaven
en andere domestycken vanden Commandt.
kan gebruyckt werden, even hier voorts
staet vande fortificatie ons geschreven
Niet tegenstaende de slechte gestaltenis
heeft der pachthuysen insgelijcks onder
andere woningties, en dan noch de vier
andere puntjes daar van weder drie
ingestort, en wij noch om op te haelen
doende zijn, tenderende de gantsche om-
paggeringh het welck soo nodich als
het andere vernieuwing en reparatie
vereyscht; hier op hebben UEd. hoo. achtb.
met het schrijven van Sapernaugh den 5 april 1679
op de volgende wijse gelieven te antwoorden
Padangh, de hooftplaats alwaar
niet tegenstaende de slechte gestaltenis
der pachthuysen ende woningties, gelijck
ooch van het fortje waar van wedder
3 andere puntjes ingestort, en UEd. doende
waeren met die andermael op te haelen
mitsgaders de gantsche pallisade heyningh
soo wel als het andere vernieuwingh
offte reparatie vereyscht, UEd. niet
ondernemen sullen eenige nadenckel-
ijcke onkosten met fortificeeren,
bouwen, timmeren, en repareeren
te doen, persisteerende als noch bij
onse ordre en nadenckende by voorige
brieven

Van Sumatras West Cust den 4 Octob. 1680

Cridden gegeven, eyndelijck in kunnen der
voor goet aensien, dat UE. Edele wadel
het nieuwe steenhuys achter met
een meentie te sluyten, mitsgaders
aldaer een comenhuys, slaven, dispens en
smidt, als mede den oly pachthuys, ter wier
met eene brandt vrij sevr ende daer op
woningh voor de Compagnies van
d'heer commandeur toe te stellen.
wat voorschrift dit gemaeckte gebouw met
het schrijven van hier heeft, hanede
haert die hier nevens tot u Ed. hoogh
achtbare overgaet vertoonen, daer in
nergens een meentie, maer meest gebouwen
gesonden sullen worden, soo veer als het
geschieden is, het welcke d'E. Compe.
in dese met het sout pachthuys daer
by heeft gebracht 1716 .. guldens
het soutpachthuys sonder vergaeren daer
van gespaert hebben, maer alle materialen
syn daer malcanderen tot eygen degebouwen
tesamen opgebracht; hoewel het geen
tot voornoemde pachthuys is gegaen, van
weynich belangh is, alsoo de houtwercken
daer toe gebruyckt, deselve eenige banje
plancken, en weynigh van de kleynste
biata balcken, tot stutten tusschen de
schragen, uyt de gebroocken Boota voor
ons, Roeck selfs gemaeckt, van de steenen
syn daer toe gebruyckt, soo veel als er
hebben moeten wesen, tot een voet, want
op de schragen syn gesteld, den voetvloeren
geset, en op de syden syn de plancken behoudt
met een maer een halve steen dicke, dese

gebouwen

gebouwde stellen deese volmaeckt zyn
volgens het project wel in de dartich duysent
guldens comen te staen daerom wy best
oordeelen, het achter gebouw niet hooger
op te haelen als het nu is, alsoo de domestycke
van dit groote huys buyten dat overweldige
lystbergin hebben, maer het selve met
een plat, alsoo de solderingh daer toe
overvloedigh sterck genoegh geleyt is, laeten
volmaecken, om het uytsicht vande
achter galderey niet te benemen, en om dat
een plat of solderingh alsoo sterck legt
minder dan den dack sal costen, voorts
de kombuys ende camer daer tegen over
met een pannen dack laeten bedecken
om soo veele van deese alle onnodige oncosten
te vermyden, aen het zout packhuys
sal 't anderde onvoltooyde syn ook met
een gevel volmaeckt werden, nu
rapporteert noch de fortificatie, welckers
ingestorte bressen niet in nieuwe soden
door onse soldaten opgemaeckt zyn en
dat heele in 't geheel geroyt 30½ Rds.-
de guarden zyn noch soo alse geweest zyn
de lantguardyne off die naer het oosten
staet is maer van palisaden alvorens in den
brieff hier voor gestelt staet de
gantsche ompaggeringh waer uyt u Ed:
Ho: achtb: niet weynich hebben begrepen
dat deese sterckte is omset met een gantsche
palisade omheyningh in welcke doeningh
u Ed:e Ho: achtb: is geraden gelyck voor als
geschiet, omtrent overloopers, alsoo in den
brieff van hier aen u Ed Hooghachtbaere de
11 november 1678 vande overloopers verdaenighe
geschreven

Van Sumatras West Cust 4e Octob 1680

geschreeven staet als eenelyck dat Santy
sigh in seeckere opgeworpene vastigheyt
omtrent Cotatenga met eenige amboine-
sen, en bougysen daer onder onse overloopers
waer van er op den 30 Augusto passado
by na drie die sigh op seeker huys inde
padangse Negorie waeren comen verlustigen
inde knip geraackt, en door eenige onser
besettelingen geattrapeert syn maar
sy eschappeerden 't selve nochter nauwer
noodt door heggen en struycken haere
paerden daerse mede gecomen waaren
inde loop lattende, op dit dingh te schryven
hebben u Ed. Hoog agtb. geliefden te antwoorden
te wenschen synde, geweesen krygsoverst.
Sisanty in syn opgeworpen vastigheyt
by sich hebbende eenige Amboinesen en
bougysen mitsgaders onse europische
overlopers verblyven sal, en sy met
den anderen met vyandelyckx attenteren
sullen, hier syn u Ed. hooghachtb. van
gewaerdeert dat de drie overloopers die by na
gekregen waaren, sonder syn Europianen
daar hier noyt Europianen van ons syn
overgeloopen, noch door andere wegen by
dese malheyts gevonden in rebelle [illegible]
daar soo veel aengelegen lecht, doch niet
het ondertaat respect, het welck wy alle
u Ed. hooghachtbaere schuldich syn soo
ongedachten gespeelt, als sich niet gelegen
latende hoe u Ed. hooghachtb. de saecke
begrypt, u Ed. hooghachtb. ooch werdt geraden
sonder inde brieven die daer na van hier syn
geschreeven

geschreven u Ed. hoogh agtb. te disabuseeren
sonder twyffel omdat de saacken vanden
oorlogh altijt, vaste door de swaarder bij u Ed.
hoogh achtb. sullen opgewogen werden, keeren
nu weder tot de fortificatie soo seggen
wij dat soo haast de geweeder sijn ballast
sal in hebben 2 off ten minsten een Chialoup
alsoo maar die hier hebben naar de gebrooken
hoeck sullen senden, om daar palisaden te
kappen en hier aen te voeren, waar mede
wij vaster buyten waerder als in de guardyn
loopt, die sijn sullen laten omkappen, om de
kuyssinghe die nu voor guardijnen dienen
daar binnen te beleggen, mede plaats hunnen
wij daar toe niet vinden alsoo de planken
te kleijn sijn, de voorsz. sal soo blijven alst is
de kuyssingen aende achter zijde sullen wij
ook soo het doenlijk is hier te verstercken
dat daar weder pannen opcoomen om den
gelijcke als ook sal geschieden met het
huys vanden coopman huys, de secretary
sullen wij verplaatsen, soo haast de h. commandr
wegh sal sijn, wanneer in dat groote huys
wat meerder ruymte sal wesen, en brengen
die oock int lincker kamertie vande
benedengalderije daar in present den
fiscaal meesman logeert, om de papieren
alsoo buyten sorgen te brengen —
het sieckenhuys staet hier achter de
fortse op de geslechte gront, dicht bij den
moeraste op houte stutten met atap gedeckt
de wanden sijn van gespannen mat bonden die
lantsche genoemt werden, onder ende en
gespletten, met een hele matten van binnen
daartegen aengespijckert gewoest het welck wij

met

met nieuwe matten weder hebben doen digt
maacken, en heeft het kerckhoff slechts voor
sedert, maer mede seeckere gansch niet wel
bewaert leggen, maer vertinnen daer half in
soo dat van resolutie sijn geworden om dat te
verpraalsen, aende overzyde vande rivier —
omtrent 8 a 10 roeden beneeden deese vastigheyt
daer de plaetse slechts door de nagessers die —
met ons uyt de mijne sijn gecomen al bereyt
is, aende rivier kant heeft het een beschoeyingh
met klipsteenen [illegible] opgeset, langh 104 voeten
en de bergwaert in 60 voeten hoogh boven
het water 8 voeten, om die hooghte aende —
rivier te krijgen is de bergh achter afgenomen
soo dat het nu een geeffende grondt is, wat na —
de rivier afwaterende langs de bergh op de —
vaste afgenomene grondt, dat is in de lengte
sonder het keucken huys gevoeghlijck staen —
en 96 voeten langh connen vallen en —
hebben op zyde vande gronden een houtbuys
en een hamelte voor de schaftbaes aende —
andere zyde, en daer tegen over een huysje voor
den slavingen en sijn winckel, daertoe —
ook eerst kont moet geraeckt werden, en de
dat tot schragen sal connen bereyt werden
sullen wy connen hebben in Z: d: R: a:
eindelijck oft wy sullen vermogen met een —
halve staen lichten de schragen de wanden
maecken op dat het keucken huys mogt —
wondt digt sijn, dit peerts is daer van alle
passagiers afgelegen en daerdoor sullen de —
keucken de gelegentheyt benomen sijn, om alle —
snoeperyen en de officiaelen cyper poorty
te becomen, en hebben daer en tegen een —
frisse coelte sonder noot van eenige stanck —

en —

Van Sumatra West Cust den 30 7ber: 1680

In het Schoone water voorsz. dür

De eerste vergaderingh is op voornoemde
21 Juny naar de middagh door den Commissaris
belegt en heeft aldaer achtervolgens U Ed.
Hooghagtbare ordre Sessie gehadt naest den
Commissaris
d' Heer Commandeur Melchior Hurdt
d' E. Jan van Leenen opperkoopm. en tweede in de
Commissie
den Coopman Pieter vanden Hoorn
den Doctor Willem ten Rhynen
den Coopman Reijnier Tuijs eerste ⎫ ende
den Ondercoopman Jan Wesdorp tweede ⎭ administrat=
den Ondercoopman Joannes Melman Fiscael
van de Commissie
den Ondercoopman Jan Jacob vander Hell
Fiscael der commandorye en
Adam Hendr. Pen Secretaris

Waer in door den Commissaris de heer Command=
heurt omstandigh is afgevraegt, na den Standt
van Comp.s Staet en gelegentheyt soo wel van
oorlogh als Negotie, alsoo U Ed. Hoog Agtb.
syn persoon met syn bygevoegde Raedt hadden
gelieven Comm.e te geven, om de verschillen
in sij met de wapenen off andere bysonderinge
in der minne te beslegten en by te leggen
ook om te doen een exacte visite
over de negotie &c.a die hier gedreven wort
en voornamentlyck om te ondersoecken
de gout mynen die voor de E. Comp.e in dit
Commandement worden bearbeyt, conform
de Commissie op den Commissaris gedecerneert
daer op de h.r Commandeur van wegen
de negotie geantwoort heeft dat die bij

naer

Van Sumatras West Cust den 30 Sept^e 1680

naer vervallen was, doordien den Berghman
het afkomen met haer [illegible] door den
Rebel Poetij met die van Pauw en Cotatenga
werdt verhindert; en dat de saecken
des oorloghs tegen meergemelte waren geraeckt
in soodanigh staat als bevoorens aen u Ed.
hooghachtbare was geadviseert. Waer
aen syn E. sigh voorts gedroegh, daer beneffens
dat de Logie tot Priaman by d'onse eenigen
tyt te worden veracht, door opstookingh
van Poetij was verbrandt; hebbende tot syn
aenhangh gekregen eenige manicabos, ende
Pedewe afgekomen, en dat Poetij in persoon
(doch in alles niet sterker als omtrent de
40 koppen daer by geweest was, waerom
vast gestelt magh werden, dat de Pongelous
en gemeene man van Priaman, dat niet
uyt vrese hebben toegelaten (gelyck haer
voorgeven is) maer dat sy met haere wyse
wil daer in hebben geroepen. Voorts syn de
discoursen over de saecken van den Oorlogh
over en weder gehouden, waer in de Hr Com-
mandeur oordeelde dat den Rebel Poetij
nooyt tot verootmoedigingh voor d'E Comp^e
uyt vrye wil sonder bedwangh van wapenen
soude willen komen, en dat ooch de Pongelous
van de afgewaeckte Negorien niet te brengen
soude syn om hem aen d'E Comp^e over te
leveren, noch te verlaten, sonder dat
syn E. ons heeft weten te seggen, hoe den
staat van de vyandt doe was, [illegible]
hoe sterck in getal van krygers, wat wapenen
die macht voerden, hoe haere sterckten en
plaetsen

geadviseert zyn, en hooggemeende man te —
moede waeren, ten meerendeele naer —
ons vermoeden door ons eijnde veroorsaeckt
uyt onachtsaamheyt dat daer naer niet
verkeert laeten vernemen, off uyt de vaste
impressie en voornemen om zyn [illegible] —
over zyn geleden verlies jongst door Pauw —
(soo ons bedagt als dat is geschiet) te halen
meenende ons in te wickelen in den oorlogh
door zyn onvoorsichticheyt (soo het niet
snoodt is) de comp.e op den hals haelt
den onderkoopman van der Hell heeft ons —
doe eenigh woorden te onderrechten van de —
gelegentheyt van Pauw en [illegible] oa daer
hy ingeslecht van noch ses nederlanders
in syn een jaer geleden is gewaert, en —
wat tractement hem van de panglous —
van Wattpauw en selfs van Pootij Cinnen
goe by gedaen en gepresenteert, dat heeft
ons dee tot verwonderingh en opmerckingh
opgewekt, voor eerst syn onvoorsichticheyt
dat hy sigh heeft gaen werpen in de handen
van die, in de tyt in de brieven van [illegible] —
aen u Ed.e hoogachtbare geschreven al
zyn uytgekreeten voor onse vyanden, en ten
anderen het goet onthael haer gepresenteert
en aengedaen, waer uyt niets vriendtschap —
kan gemerckt worden, want andere hadde se
in het aenhouden off ombrengen van soo —
veel nederlanders de comp.e daer van
kunnen ontbieden, te beschadigen, dat
verhael is naederhandt in geschrift van
hem afgevordert, en door den dispensier Jacob
en adsistent van den Broecke die mede —
geweest zyn bevestigt en staet in ons dagh —
register op den 12 July geinsereert waer aen

wy

Van Sumatras West Cust den 30 sept.o 1680

Wy ons ondubbelt en vol schrifs te spreken seer oorbiedigh gedragen, maer om noch meerder ligt van den presenten tyt te hebben, is daags daer aen Panglima Radja met de 12 Panglimas synde Regenten van dese plaats inde Fortresse ontboden, en naer eenige beleefde aenspraack gevraegt nader den toestant van de vyandt, waer van wy geen ander bescheyt kregen, als dat de vyanden seer doende waren om over overal op de ombelegde wegen voetangels te planten, en met graven van kuylen en grachten, de selve te bekommeren, voorts seyden sy niet meer te weten van des vyants gedachte, waer dat sy tot de ongeluckige rencontre door Pauw haer hadden afgehouden van alle offensive action wanneer Panglima Radja en der Regent int particulier is seer vermaendt van haer getrouwste onderdanen uyt te seynden, om naeukeurigh naer alle des vyants gedachte te vernemen voornamentlyck wat raedtslagen onder haer werden gehouden, t welck van haer is aengenomen, maer hebbe niets meer daer van by nader afvragingh van haer kunnen vernomen, onder tusschen hebben door andere middelen van des vyants gedachte en resolutie vernomen, dat sy met planten van voetangels (gelyck de Padangse Regenten ons ooch verwittigt hadden) waer besich waren, en voorts alle plaetsen daer eenige aenkomen waren, met pallisaden en opgesette steenen versterckten, ooch hadden sy in haer vergaderingh binnen Pauw op nieuw malcanderen weder getrouwicheyt

gesworen

gesworen, en verbonden den eenen sonder den
anderen geen vreede met de Comp.e te —
maecken, maer te gelyck aff te wachten
wat de fortuyn haer mochte gunnen,
en om dat haer onbekent was off wy haer op
Cotatenga off Pauwwerst souden aentasten
souden sy in haer negorye haer geweere te —
huys houden, om met den eersten malcanderen
by te springen waer wy ons mars naer —
toe stelden, oversulcx hoe sonder haer —
waerdige goederen en genoegsame levens
middelen binnen Goa laeten voeren, te —
lesten is by haer geresolveert ons noch voor
Pauw (daer sy meenden het meeste op gemunt
soude syn) off Cotentaga, soeken haer —
tegenstant te bieden, dat sy daer souden konnen
te verliesen [illegible] van haer beste voorvechters
maer die negoryen sackpens te laten glyden,
alsoo het verlies dat sy daer by souden comen
te lyden weynich van belangh soude syn —
om dat sy naer haer jongste verdedigingh —
door de onse met verbranden gedaen, geen —
gebouwen van belangh maer eenelycke kleyne —
wooningties hadden opgeslagen, maer gesamentlyck
voor te retireren, tot binnen Goa, welcke
plaets sy oordeelden voor ons ontoegancklyck
te wesen, en ooc te veer binnen de bergen
gelegen, om van daer ons weder op de hielen
te volgen soo raed wy mochten comen aff
te marcheeren, en van de Negorij van Padangh
die sy tot soo lange ongemoeyt hadden gelaten
met drift van alle canten te beschadigen
en haer [illegible] hadden daer op met
branden en roven te verhaelen, want stelden
dat alsdan met stil te blyven geen hoope tot
vreede voor haer meer soude over syn, en
voorts te besetten dat geen goet uyt de bovenlanden

maer —

Van Sumatras West Cust den 30 7ber 1680

Weder tot ons wiert afgevoert het welcke sy
tot noch sonder de minste verhinderingh
hadden laten geschieden om daer door te onder-
soecken off de Comp.e haer geen vrede soude
aennemen ——

Alle welcke redenen hebben ons in onse omsichtigh=
heijt meer opgewackert, om soo veel doenlijck
de Comp.e voor verdere affronten, en schade
in haere negotie te bevrijden, die voorwaer
sedert eenige maenden —— Van den goede
consideratie is geweest niet tegenstaende
dat van hier in de brieven aen u Ed: hoogh
achtb. is geklaeght, dat den Oosthandel
door den hooge boetij ende van Pauw en
Cotatenga, soo is tegen gehouden dat het schaden
geheel te sullen versterven, daer het in
tegendeel noijt soo wel heeft gegaen
in al den tyt van des Heer Commandeur Hurts
Regeringe, soo hebben wy daer by in consideratie
genomen, het geen ons is ter kennisse
gekomen van de expeditie jongst den 18
Maart van hier naer Pauw gedaen, onder
de naem van de Paroose het welck in veele
deelen geschiet met haer schrijvens, hebbende
selfs daer uyt genoegsaem bespeurt dat de
verdachte voorsichticheyt daer in niet is
gepleecht waerom Godt almachtich
wel mach gedanckt zyn dat de Comp.e met
verlies van drie man, en eenige gequetste
is vry geraeckt, daer anders van wegen de
Pauw off die van Pauw hadden gewiet
de onse geen beter lot als in het jaer van
1666: onder Groens en Piggs, is geschiet (en
dat op deselve plaets) souden hebben getroffen

hadde ——

Van Sumatras West Cust den 30 sept:er 1680 —

hadde dien dagh de saecken sorghvuldelyck beleyt
geworden naer alle apparentie souden den —
goet succes tot de verdere handelingh tusschen
de strydende bondtgenooten hebben [illegible] —
geworden, want die van Pauw, hadden langs
haere bevestigingen opgestelt een eenige witte
vaenden, en swaeyden eenige daer van —
gedurigh om en weerom of dat die van —
ons souden gesien worden, gelyckse oock syn —
gesien al eer de onse aende groote boom warden
gecomen die recht op de limidtscheydinge
van Padangh en Pauw staet van daer hadde
geredelyck ymant aen haer gesonden kunnen —
worden, om op een gelyse eenige van haere
hoofden by haer te versoecken, het —
welck oock gedaen is, wanneer de onse —
na by haere wercken in 2 troepen gedeelt —
wesen genaedert, en kregen doe tot antwoordt
datse met d'E: Comp:e niet van sints waeren
te oorlogen maer sich daer voor te verdee-
digen en niet daer by dat sy begeerden —
dat de Padangers daer buyten souden gesloten —
worden (gelyck staet in des heer commandeurs
brieff van 10 maart aen u Ed:e Ho: Achtb:e
gesz, de onse syn daer op tot op [illegible] —
voeten naer onder haere vastigheyt gecomen
en naer het nederleggen van haer geweer
met betuyginge van alle oodtmoedigheyt met
den anderen ingesprecken getreden, wanneer —
aende linckerzyde wel 50 hoofden van —
d'onse eenige Maleyers over haer bost —
weringe naer buyten sprongen, loopende ter —
zyden van d'onse naer eenige huysjes te welcke —
voorde onse gesien werdende, is datelycke —
vermoet, dat die van achteren haer souden

besluyten

Van Sumatra West Cust aen 30 Septb 1680

besingelen en invallen, soo is in den selfden
ogenblick eerst door de onse, en soo sommige
meenen door den Hr. Commandeur selfs voor-
af op de Maleyers, die doe noch bombadyen
vuer gegeven, lossende Jder maar een pistool
en sprongen haere vaerden van Painos
borstweer, loopende consisteerde met den
voorschoot van voorsz: borstweer, achtereenvolgende
drie dooden en het pistool dat de Hr. Command:
meede geschooten hadt, dat binnen de borstweer syn
3 wat ontvallen eenige vande Maleyers
hebben d'onse wat vervolgt, de heeft vande
voetknechten naer den bygel kusten ontboden
ere die soo naer aen de borstweer quamen genadert,
die doe eerst daer by waeren gecomen, en in
het wilt syn heen geloopen, doende eenige
schooten naer die van Painan eerst stoot zynde,
hebben den eersten meester, die daer is gesneuvelt
met Deen van het morasch daer de onse
weder over mosten, gewonden met verscheyde
wonden, en op het uyttersten, hebben hem
sonder afftedragen daer eeten Leggen, daer
meede is den kriegh geeyndigt, want daer de
andere voetknechten stonden, is niet anders
voorgevallen als dat de Maleyers ooch voor
haer hebben gebombadyt. 2 a 3 vande haere
syn buyten haer borstweer by den besse gewoont,
daer op ooch 2 a 3 soldaten vande onse, uyt
haere geleederen syn uytgeloopen, en eenige schooten
daer op vuer gegeven hebben, tot dat den
troup ordre kreegh om aff te retireeren
want daer wierdt doe eerst gedaght om gecom-
bineert by den anderen te blyven, en syn soo
weder affgetrocken, onder de groote boom, daer

syn de

zijnde wierdt het hert weder wat gesterckt
en de gequetsten naer onder den [illegible] met
een assegaij wel getroffen was, wat geroepen
ondertusschen ons stont daar weder onder de
onse den tumult, alsse sagen dat de maleyers
van Padangh aen den oost wat begon te wijcken
yder socht naer sijn baert, en nam maer het
geen hij kreegh, de soldaten wierden gestelt
in een onbequaeme rij, en door de onervarentheyt
van haeren officier met de front naer
binnen, naer het voorsz. gewoel schijnt
niet vernomen te sijn, alsoo in het Padangse
dagh register daer van dat tumult gesprooken
wert, dat posie eyndigt met dese woorden
soo datter vastelyck gepresumeert wert
dat hier onder almede een schelm stuck
geschuylt heeft, sustinerende daer mede
de maleyers van Padangh naer [illegible] naer
panglima eens gevraagt zijnde toonde hem
daer over seer t'onvreden, dat soo onse nederlanders
met slechte suspitie [illegible] van de sijne
in onse boecken geschreven staat, en seyde
dat het niet anders was geweest, als dat
een Hollander gewaldigh van den maleyer
willende nemen den [illegible], dat hij aen
het lijff had, om daer in af te dragen den
gequetsten [illegible], dat veroorsaackt hadde
eenige moeyte tusschen haer beyde, en daer
op een groote sanden loop van volck, met
dit verhael naer [illegible] manier opgestelt,
gelieven u Ed.e hoogh aghtbare te sien, met
het [illegible] de brieff van den 4 april
[illegible] van dien uyt [illegible] is opgevult
om u Ed. ho. [illegible] die saack soo schoon
als mogelyck voor te dragen, en soo sijn wij noch
[illegible]

Van Sumatras westcust aen 30 sepr 1680

verschyde andere dingen meer, en treffen—
om u Ed: Hooghagt: te missyven en te—
vereringen het ooghwith van haer particuliere
gewin het welck wy u Ed: Hooghagt: hier
nadienstelyck stellen voor ogen stellen—

Alle dese dingen hebben ons bewogen, om te—
beter oft door dwingen moeten Poety —onder
te wegh gedaen worden, soo hy sich quamen
te verneederen en om vergiffenisse te soecken
dat voor hem wel pardon te verkrygen
soude wesen, alsoo wy oordeelden dat hy
het verkrygen van Comp.s genade, en
vrundtschap geheel de sydeart gestelt hadt.
onsen schryven, en posties gewent waert,
den Chinees Jurotulles, daer over aengesproken
om Poety met den brief tot het
soecken van pardon aen te moedigen, hadden
ons hadde swaaricheyt met ongefondeert,
daerom wy goet vonden, dat den Schrael
Johannes Wedeman, die voor desen familiaer
gemeinse met hem gehadt heeft, hem
een brieff als uyt syn eygen naem soude—
schryven, en tot verdemoediging aenraden,
eer wy met de Nederlantse wapenen quamen
te erger te werken, dat als dan beswaerlycker
voor hem eenige goets te verkrygen souden
syn, als nu eer wy te velde waeren, welcke
brieff in ons dagh Register onder dato 28 Junii
geheel ingeschreven staet, waer aen wy—
ons seernodich gedragen, onderttusschen syn—
wy voort gevaren met ons dagelyx tot de
optochte te veerdigen onse militairen
met de mede genomen berghwerckers te—
versterken

Van Sumatras West Cust ~~den~~ 30 Septb 1600

Verdeelen in 4 Compagnien de minsten
van 40 koppen in ryen en gelederen en daer
by voeden den Comp.s mariniers, onder de
schipper van Cammelhorn Cornelis Swan
die dagelijx worden g'exerceert, niet
alleen met geweeren en pyken, off op de ordi-
naire wyse, maer oock om het naerder
schyft (die over de Rivier geset was) man
voor man met hagels te laten schieten,
daer in sy merckelyck toenamen, soo dat
haer eerste schieten by het laeste seer
veel verschilde, ondertusschen is den
2 Julij antwoordt van Poetij op den brieff
van den Fiscael Indeman aengebracht
waer in Poetij sigh verontschuldigt van al
het geene hem is ten laste gebracht, en
legt de meeste schult op die van Padang,
in het laeste versoeckt hy den Fiscael Indeman
aen de Rivier van Oedjongh Carangh te mogen
spreecken, sonder dat hy sich verder heeft
willen verclaren, maer soo als de brieff
dragers hebben getuygt, is hy in groot
wantrouwen geweest, der hy sich tot geloof
konde schicken, off ten minsten sigh soo
toonde, dat de waegen daer in seer gongh
maer wy hebben altyt geloofft dat daer noch
een schuyfel in hem heeft gescholen
om dat hy in syn brieff segt, dat den
hasse vangsatij de regeringe van Cotatenga
hem hadde afgedrongen, waer van wy
door andere wegen niets souden gehoort
hebben, soo dat hadde waer geweest, en
daerom wy geresolveert hebben den 4 dito
brieff aen Poetij te laten schryven om hem
tot syn eygen best met dingender redenen

en

aen te manen, alsoo wy voor den dienst
vande Comp.e het beste en heylsaemste oordeelden,
de vreede en eenigheyt tusschen deese bont-
genooten, sonder de wapenen (als maar dwingen-
te gebruycken, soo het mogelyck was te
verkrygen, als ons weder in de oneenigheeden
en oorlogen van haer, sonder deese voorgenoem-
middelen gebruyckt, en en verachtinge
van deselve suffisante hadden, tot onse
uyttocht gekregen te hebben, het welcke
ons ooc in ons eygen gemoet een gerust
soude gestelt hebben; wetende dat wy
dan niet ongefondeert den oorlogh souden
begonnen hebben, om ons te connen
verseekeren vande Zeegenoots alderhooghste
die voornamentlyck in oorlogs saacken
wort behoeft, ondertusschen haackten
alles vaardeck, niet tot een sprinck logys
voor 2 a 3 dagen, maar om soo lange te
velde te connen blyven, tot die saacke
soude uytgevoert, en tot een goet eynde
gebracht zyn, hoe deesen aenslagh soude
syn geweest, en hoe wel wy de vyant by
overwinningh verwoest hebben, souden
ons als dan de saack wel hebben gewesen

Op het versoeck van Panglima Raddja
hebben wy syn krygers op den 13 July op
den groot velde gemonstert die ruym
500 coppen sterck waren, seer slechtelyk
gearmeert, vertoonden niet marssaeres in
haer, maar liepen geheele scharen dight
in een, waar uyt genoegsaem conde gemerckt
worden, wat hulpe ons die souden hebben
toegebracht, geseyde ons de ervarentheyt
dat nu al genoegh geweest heeft

des

Van Sumatras West Cust den 30 7ber 1660

Des avonts naer de gedane monsteringh is den ouden Chinees Jurie Tullius comen aenseggen, dat bij hem waren geweest twee persoonen uijt het Rijcksgebiet van Poetij, om bij hem te vernemen hoe hij met ons stonde hier bij ons staen, en dat hij bij den Schabander Indeman gelieffde te gaen, om bij deselve te vernemen offer seeckerheyt genade voor hem te verkrijgen soude wesen, het welck soo sijnde, dat Jurie Tullius dan gelieffde te versoecken met een teecken dat hij vrij-geleyde bij hem te mogen komen, alswanneer hij niet sommeren soude sigh aenstonts bij ons te transporteren, en voor onse voeten sich neder te werpen, al wist hij, dat hij ter doodt soude werden veroordeelt, indien hij bevonden worde sigh tegens de Comp.e eenst in eenige deelen vergrepen en tot de schandige contraventie [?] aenleydinge en oorsaecke gegeven te hebben.

Dese redenen ende hoope van pte-gotts [?], hebben ons bewogen den Chinees te licentieeren dat hij s'anderdaegs met den Rottingh vanden Schabander Indeman, boven met hiesen belaegen [?] tot den teecken of deser landtsijde naer Paium soude gaen, om Poetij te spreecken en hem te versekeren uijt onse naem, dat aen sijn persoon, en alle die met hem woonden komen om haer te onderwerpen [?] voor d' E. Comp.e geen leedt soude geschieden en dat wij alsdan souden trachten op de gewoonelijckste wijse de vreede tusschen hem en Padangh te bevestigen, met welcke bootschap den ouden te paerde steegh, en keerende weder, komende 2 dagen daer aen weder over Oedjongh Carangh langs strant hier,

Van Sumatras West Cust ~~den~~ 30 septb 1680

Onder met den brieff van Poetij aen den
commissaris geschreven, daer in hij sich
verschoont, geen oorsaacke tot dese onlusten
te hebben gegeven, en doet ooc een nader
verhael van de jongste voorval voor Painan,
gelyck u Ed: hoogh achtb: uyt de copia
van voornoemde brieff die onder 17 junij
int dagh register staet, nader gelieven te
sien, voorts ~~heeft~~ hij by monde met den
Chinees Lacter versoecken dat den
Istaade meeman aende mont vande rivier
Oedjongh Carangh, den nichte van hier aens
by hem mochte sanden, om daer mede
tot ons te keeren, en daer toe genoemt
den 18 dagh deser maent, waer in by syne
E. noch by ons geen swaarigheyt gemaeckt
is, soo is dan daer by gevoegt onsen secretaris
gen ende den vaendraeger Marius van
Kappel, die dese maleytse tael ooc seer
wel kennen, benevens noch ses nederlanders
te paart, dese aen voorsz rivier komende
sagen dat Poetij al aende overzyde was
overwarts onse gecommitteerden voorby
en vonden by Poetij wel een getal van
duysent wel gewapende inlandse soldaten,
aldaar syne vriendelyck ontfangen met het
toningen van haere genegentheyt om by de
Comp:e weder aengenomen te mogen
werden in genade, en het voorige verbont
met byvoeginge van Poetij dat met syne
pareste tot Padangh met hem mogte
handelen soo als wy goet vinden mogten,
het ware dat wij hem onverhoort wilden
laten dooden, off elders verwoorden; de

onse

onse hebben hem met alle middelen gebracht
uyt dese disperate gedachten te diverteeren
hem voorstellende den aert ende nature
vande Maleyers, die geen onschuldigh
bloet soecken te vergieten, twyffelende niet
oft zy souden haer genoegh kunnen onschul-
digen, waar op het welcke verdergaende
te wederspreken stondt, hoorende doe van haer
vertellen, alle de practyquen die Panglima
Radja, naer het vertreck vanden oud commandr.
Pits, verscheyde malen in het werck
hadde gestelt, om syn soon tot Cotatenga
als panglima te stellen, om Pouty dus
bedecktelyck uyt syn compe. gouvernemen-
te verdryven; en voorts sigh als meester
over alle de strantlanden te laten proclame-
ren, de expeditie van Pouty was doe soo
opstonts tot ons te comen, en versogt
andere panglous van Cotatenga en Pauw
dalle met hem woude gaen om haer saecken
voor ons te debatteren en justificeeren
vermits haer partyen daer onder Panglima
Radja als hooft hier present waren-
daer op hebben de gesamentlycke panglous
voor haer alleen vryheyt om te mogen
comen en gaen, versocht dat haer is
gegunt, met het overgeven vande
Konvertin, zy prys daer toe mede
gegeven, met byvoeginge van woorden en
beloften dat haer noch door ons, noch
door die van Padangh eenigh lyff en leven
niet soude beroert werden, dit alles
conden de panglous noch niet genoegsaem
versekeren, hoewel den Sindes sigh selven
als pandt presenteerde by haer te blyven

totdat

Van Sumatras west cust den 30 7ber 1680

Tot dat den Fiscael Meeman op haer instan,
ties te rade wierde, hun het volck met
deser te assisteeren, waermede sy hun
sijnde egter geconsenteert, wierden beloofden
gesamentlijck twee dagen daer aen (het welck
op den Saturdagh soude sijn) Padangwaerts
te gaen, en soude de onse op dese plaets
met den grooten gevolgh verwachten, soo
mosten ons voorsz. dagh daer mede te vrede
stellen, en sonden, op de bestemde tyt de onse
weder derwaerts verselt met noch 30
soldaten te voet, onder den vaandrager
Rycke, die maer soude marcheeren tot aen
de overzyde vande vlachte by de strant
een groot quartier uurs gaens van hier, om
haer in verseeckertheyt te stellen voor
die van Padangh off buyten ons vermoeden
door eenige fremden daer uyt dese plaets
mogten ondernomen worden, den Fiscael
op Bedjon Carangh gecomen synde, vond
hoogwater inde Rivier, en door de wint
de Zee seer verbolgen, soo dat geen vaartuygen
uyt den Spruyt dat daer digte bij is over Zee
Inde groote rivier conde gebracht werden
wy genootsaeckt waeren met gesanten
die de Rivier mosten overswemmen met haer
te spreecken doch langer voordat onsen
brieff over 10 dagen aen Padangh geschr. voor
den dienaer vanden Commagon dus lange
achter de handt gehouden) eerst wiert
bespeurt dat onder haer al weder alteratie
ontstaen was, daer over vele dan weder wel
te solliciteren door den priester Toncali
uyt Padangatij daer in midden parsseerde,

synde

sijnde een man uijt het minangcabouse
gebergte, door wiens beveel onse logie op Priaman
in brandt was gesteecken die daer over mede
voor die van Priaman pardon sogte te verwerven
en wel daerom met die van Cotatengen na
Padangh wilde vertrecken, maer sijne bonglons
niet alle affgecomen sijnde, die noch dees
op pauw en Cotatenga waren verbleven
versogte sij gesamentlijck uijtstel tot des
volgende maendaegs, onder beloofte dat se dan
sekerlijck Padanghwaerts komen souden
't zij ook souden senden eenige aende onse
een pijcke tot een teeken waer tegens dan
dese onse mede een vrij geleijde teeken versochten
dat haer gegeven wierde, om geen mistrouwen
in haer gemoet te veroorsaecken, d'onse
thoonde haer seer misnoegt dat door dese
en dergelijcke listige commodes verande-
ringe, de dagh van haere verdemoedinge
nogmaels wierd uijtgestelt waer op sij
antwoorden dat den Panglima wel genegen
was om Padangh waerts mede onse te
vertrecken maer sij waeren niet genoegsaem
versekert op ons gegeven woort van vrij-
geleijde, door dien verstaen hadde dat die
van Padangh met duijsent inlandse oorlogs
lieden hun adstrandt in 't bos verborgen
hielden, die haer in 't doorpasseren
mede te overvallen en gesamentlijck te
massacreeren, voor welcke bedenkte
overval men haer niet beschermen conde,
't welck hoewel dit alles als verciert
sijnde te houden was om langer uijtstel
te soecken, heeft men den tijt moeten afwachten

doch

Van Sumatras west cust den 30 7br 1680

doch konden dit werck niet anders aensien,
dan dat die van Padangh onse aengenomene
geswoorenen met reijloose Leugenen, ende -
uijt schroomsel slegt om verre te stooten —
& te verraden, weste raade wierden —
de saacke over een ander boegh te beginnen.
& alsoo vaster te maacken, namentlijcken
om gecommitteerdens aende Padangse rege-
ringe aff te senden ende deselve sinceerlijcken
aff te vragen offse genegen waren met kunne
vijanden die van Pauw, en Cotatinga vreede
te maacken off niet ende daer toe genegen
zijnde dat se dan aen onse mediateurs te weten
den E. Harman Nicolaij Grim ende den Schrive
Adriaan uit onsen Raedt en uit den contract
den Indrapoursche keyser en gouverneur tot
Sillida souden overgegeven te konnen en panden,
waer op sij vast gaen ende den oorlogh —
eenmael in gewenste vreede verwisselen —
mogten, & doch dese vermoeden tot de —
vreede ongenegen zijnde, ende dat se veel
liever in den oorlogh wilden volharden, is
in Raden verstaen, dat gemelde gestelde —
mediateurs dan uijt den name vande E. Comp.
wegens haer Lieden souden protesteeren —
ende haer te overtuijgen, dat se dan den oorlogh
met kunne vijanden souden eijndigen
& dat de E. Comp.e onsterkende weete sijn
aende verbreeckinge der contracten —
met haer Lieden opgerecht ende gemaeckt
als zijnde d' E. Comp.e voortaen ongenegen
sich in haere onderlinge verschillen ende
landt oorlogen te steecken, alsoo sij ongehouden
sijn bij de contractens, tegens alle
onheijlen & oorlogen op en langs dese strant
landen ontstaen niemer [illegible] bevorderen

te

Van Sumatras westcust den 30 7ber 1680

te slichten, en soo menichmael als 't hun
believe met haere gebueren in contentie
te comen, de goutnegotie met het sluyten
der onderlinge marcten derwegen te moeten
derven, en daervan eenige jaeren naer
malkander verstoken te blijven door een
langer continuatie in desen oorlogh stont
te volgen dat de Comp.e daerom genoodsaeckt
sijn soude haeren ommeslagh van hier te
lichten ende elders over te brengen, door
dien de hooge voordeelen bij den kleynen aftrek
der coopmanschappen, wegens den [illegible]
gouthandel de [illegible] om oft te konnen
te smooren, en wanneer de Comp.e eenmael
van haer sal verhuyst wesen, sonder bij
ontwaer werden, wat schade hunne [illegible]
verwerft by door sulcke selfs gesogte oorlogen
op haer en hunne vrouwen en kinderen
alsdan hebben gehaelt, sijnde de Comp.e
ongenegen met verdragt van waeyende
en 't storten van menschen bloet, oft
ander verlies desen gouthandel soo meer
te hoopen, en tegens haer alleen en
practijcken staende te houden, door dien
men daer in geen tijt oft doorkomen siet,
en de vyanden alle voordeligen passen in besit
hebben, waerdoor den berghman met sijn
gout tot ons niet afcomen, wesvoorde
Comp.e dienstiger en nutter wesen soude
bij langer verharinge in dusdanige oorlogen
bij tijts van hier te comen /

Waer dat de regenten op den 21 deser onse
voordragt niet genoemde besluyt (tot den
oprigement) door meergeseyde mediateurs
wel bekent gemaeckt, besloten den desen

te den

Van Sumatras West Cust den 30 Sept^e 1680

Ten langen lesten na gehouden deliberatie
tot het geven der teeckenen, prefereerende
alsoo den vrede voor den self gesogten oorlogh
& hebben daar op den Stommen (gesterckt
met den Sultan van Indrapoura en gouverneur=
Sera Narka) geresolveert drie Bonglons
als twee van Indrapoura, en twee van
Sillida nogh dien dagh naar Cotatenga
over te schicken, met versoeckende off sy
souden daar willen komen sijn met tegenpanden
voorsien & dat desen oorlogh alsoo ten goede
synde gebracht sal werden, waar op
door deselve heeren tegen den naarvolgende dagh
synde 22 July omtrent den middagh op
opdoeningh daarlangh de vrede gesloten en
met een algemeyn gesangh van duysenden
menschen wederom herstelt ende uytge=
roepen is, wanneer de strydige hoofden
als Panglima Radja en Poetij Miaden
op de rivier met vaartuygen malcander
in Comp^s. Rody Schuyt ontmoet, omarmt
ende ieder volgende wegen versoent syn,

Wij beloven en sweeren malcanderen
dat den oorlogh die nu een lange tegens
wedersyts ondernomen hebben voort
nu ophout, ende syndien, synde
alles wat gepasseert is, vergeten, ende
vergeven, wat dat den eene van den
anderen mogte geleden hebben, die
doot is gebleven, die blyven doodt
die gewont, gequetst off verminckt is,
die blyven soodanigh die littekenen van
den oorlogh draagt die draagt, voortaan sal
deese vrede vastandigh door ons syn en
blyven, ondertusschen en sullen in
vrede ende ruste als nagebueren
met malcanderen in eendraghtigheyt
leven, malcanderens welvaren
en Comp^s. negotie helpen bevorderen

en voortsetten, tot onser aller niet en
weetende die geene die dese vreede breeken
en woorde ende eeden uytgerooyt tot
int derde en vierde lide, en van geslagte
tot geslagte
Soo draa nu dese hoofden wederom gescheyden
en ieder wederom na syne gekeert waaren
sagen wy weder tot malcanderen over de
Rivier swemmen die met Embrassingh
de eene de andere geluck wensten, ende
met een Pinangh tracteerden, doch het
was dien dagh soo regenachtich weer,
dat een scheydinge veroorsaakte onder
beseggingh dat Poetij op Woonsdagh synde
den 24 deser met de Catatongse ende
Painose Pongolous op Padangh soude verschynen
om sich voor ons te verootmoedigen, en een
gunstigh Pardon over syne gepleegde mis-
dryven versoecken, invoegen hy sulx ook
onfeylbaar quam te volbrengen, synde
voor de poorte deser vestingh ontfangen
door den Sultan van Indrapoura ende den
Sabandaar Intsiman, die hem met syn
gevolgh dat wel in honderd coppen bestond,
binnen door de gerangeerde Comp.s
soldaten, tot boven by ons Commandeurs en
in de audientie saal aangecomen synde
nam hy Poetij syn Cleewant in syn
handt, en bad met neergeslagen hooft
en aengesigt om syn Pardon, en vergiffenis
van al 't geene dat hy tegens de Comp.e
met syn tongh uytgesproken als anders mogte
misdaan hebben, onder een vast vertrouwen
dat hy by den Hoogh achtbaaren Heeren,
dat gesucht sal hebben van genadelyk
verhoort te sullen worden; ende dat
hy alle beschuldinge die tot syn laste leggen,
en

Van Sumatras West Cust den 30 Septemb.r 1680

en voortgebracht werden, tot onser, en Comp.e
genoegen mogte debatteren & zyne onschult
dienaengaende voor den yver toonen, mits-
sigh onderwerpende alsulcke straffe die
sulcke wanden (gelyck hy bekent wardt
waerdich syn, ende wanneer hy van dit
pardon van ons mogte verwerven, soude hy
sigh alle tegen ordres en geboden van d' E
Comp.e als een waere bondtgenoot onderworpen,
deselve onverbreeckelyck onderhouden, ende
voorts doen onderhouden, mits en altoos
versoeckende wyders dat het langh absenteren
zyns persoons doch niet wilden aensien, als-
off hy van Comp.e bontgenootschap waere
afgeweecken geweest, gelyck weleer voordesen
van hem hadden gesustineert maer dat het
hem van herten leet was, dat hy dus lange
een vergeten gouverneur van de E. Comp.e
had moeten syn, doch wenschen en hoopte
dat alles soude werden geoordeelt met
rechtmatige bescheydentheyt, aen welck
oordeel hy sich daer overgaff, om voortaen
wegens syne quaedtgunstige bescheynt te
mogen worden; wy hebben hem Poety hier
op in antwoort gedient, dat ons syne
wederstrevigheden schandelyck waeren
voorgecomen doch dat wy uyt consideratien
redenen bewogen waeren, hem Poety
wegens syne gepleegde afwyckinge der verbonts
met de E. Comp.e gemaeckt, op syne
gedaene verootmoedigingen pardon te geven
overmits onderwonden hadden dat de
afwyckinge door quade en verkeerde
raedt was toegecomen, ende alsoo hy
daer van leetwesen betoonde & sich verpligt
vondt

vondt, daar over gratieus bij de E. Comp.e
te worden ontfangen, aen welckers goedertierent-
heijt hij sich nu teenemael overgaff, soo
namen hem wederom de novo onder Comp.s
bontgenooten aen, ende dat hij voorts wegens
sijn gedoente stont gehoort te worden, ende
gout haar te ontfangen, mits dat hij
sich ooch van nu voortaen moste onderwerpen
alle soodanige nadere ordre, die tot bestendige
onderhoudinge des contracts en breeder
tusschen bontgenooten gemaackt, by ons
na dato souden werden opgestelt, ooch alles
dat tot welstant deser landen int aenstaende
soude bevoolen werden, oft vertrouwden
dat hij sich die alle soude onderwerpen ende
getrouwelyck onderhouden, welcken of
't gunstige welnemen van U Ed. hooghachtb:
pardonneerden ende adopteerden, of hoope
dat hij sich dese provisionele genoten genade
int aenstaende sal comen waerdich te
maacken, den Gouvern.r Poety aldus
pardon gegeven sijnde, sijn daar op voorts voor
ons verschenen de Tuanponglous van
Cottatenga, en eenige van pauw, die hun
een voor den mede quamen verootmoedigen
en nadat insgelijx pardon versogt hadden,
beloofden haar gesamentlijck mede te
onderwerpen alsoocken [illegible] Poeti,
gelijck haaren gouverneur gedaen hadde
versoeckende dat sij niet anders dan hij
mochten gehoort ende getracteert werden
Alsoo men in dese beroerde tyden geen
nader middel houde vinden, waardoor dese
langh geduurende oorlogen geeindigt ende
's Comp.s bestemmen landen en onderdanen
in den vreedsamen possessie hersteldt

werden

Van Sumatras Westcust den 30 Septb. 1680

werden is mede verstaen onder den algemeyne
Amnestie, dese bontgenoten wederom
in den eedt te besluyten om [illegible]
geen oulydige inpressie te veroorsaecken
als off men tegens haer met een bysondere
haat waere ingenomen; alhoewel men
als naer rechten daer tegens wierde geprocedeert
deselve als openbaare vyanden van d' E. Comp.
e. meyneedige souden mogen straffen, soo
is verstaan daer mede voor als noch te
supercederen ende den vrede tusschen
Padangh, Cotatenga en Pauw besloten
te bevestigen, jaa soo wel als uyt twee
quaden 't beste te kiesen, ende in dese
onbestendigheit ende bestendige vanden
balanceeren, hun aff te raden sich voortaen
van dergelycke oorlogen te onthouden, of
dese als gesworen vyanden van d'E. Comp.
sullen getracteert, ende in dier voegen mede
getapeert werden, ordonneerende voorts
beyde voorsz. Gouverneurs als
die van Padangh en Cotatenga uyt den
name van onse hooge overgebieders de
Ed. Heer Gouverneur Generael
en Raeden van India by solemneelen eede
op den Alcoran te sweeren ende navolgende
sin, welcke haer door den Sultan van
Indrapoura, ende Maleysche schryver
Catip Moeda van woorde tot woorde
beleeft voorgehouden, als

Godt segene ende bewaere den Ed.
Heer Gouverneur Generael
Ryckloff van Goens, ende de Ed.
Heeren Raeden van India tot
Batavia, die ons door de magt van
haere wapenen vry gemaeckt hebben ende
verlost

verkoft hebben vant gewelt ende
dwingelandije der Atchinders
die ooch wel begeerde den Heer Commissaris
Laurens Pit de Jonge, gesonden van
onse beschermheeren, om alle questies
en onlusten die onder ons ontstaen sijn,
bij te leggen, ende alles wederom
in sijn voorige luster te herstellen
Wij beloven en sweeren op den
Alcoran, en beloven dat wij nooit de
algemeene rust deser strand
landen door oorlogen onderlinge twist
ende tweedracht, sullen stooren
offe tegens de E: Comp.e onse
aengenomen beschermheeren offe der
selver Opperhooft, die hier over ons
tgebiet voert, ooit, oft ooit, sullen
misdoen, maar derselver geboden
gehoorsamen, ende d' E. Comp.e voor
onse wettigen beschermheer erkennen
houden en respecteeren, desgelijcx,
die wel op Oedjongh Carangh met
malcanderen op den Zee hebben
besloten ende gemaeckt, heylich
onderhouden, & die sulcx niet
naercomt, dat die Godt magh
straffen & vervloeckt wort aller
Propheeten & aller heyligen en geheel
verdoemt sijn, op der aerden, mitsgaders
bij alle Imams en Wetgeleerden
veracht ende vande E: Comp.e
ende der selver bontgenoten afgestooten
verjaeght en vervolgt mogen werden
te water als te lande, & tot branden
hebben hemel ende aerde, Son
maen & sterren, ooc niet werden
gedacht bij goede luyden te [illegible]
maer dat uytgeroeyt mogen worden
tot in tweede ende derde lid. Amen

Daer

Van Sumatras Westcust den 30 sep^r 1680

Naer 't afleggen van desen swaeren Eedt,
hebbende verdedigde Souvereijnen onder
gekomene beloften en op dien Eedt hier vooren
gestelt, verclaart dat hij sigh souden onder
werpen alsulcke ordres en articulen die tot
verder versekertheijt van comp^s Staet
ende handel negotie op en langs dese kust
Item tot bestendige onderhoudinge van de
gemaeckte vreede door ons hun sullen werden
voorgeschreven, opdat alle aenquestinge
van onlusten geweert, ende een goede harmonie
onder hun Leedens mogen gevestigt werden
die een ijder belooft te sullen onderhouden
ende doen onderhouden, om alsoo eenmael
de onderlinge rust, vreede ende eendracht
geplant, ende alle dissentien en onrusten
verre geweert blijven, en wel alsoo naer
alle dese voorafgaende solemniteijten, eijndel:
den vreede met het lossen van groot en kleijn
geschut geviert, de gemeijnte bekent gemaeckt
ende in dese vestingh ten bijwesen van alle
Regenten publijcke gesolemniseert. Godt geve
die bestendich ende lange jaeren duuren
en blijven magh.

Indien het wanneer wij den [illegible] Jina
[illegible] naer Pauw hadden gesonden met ons
boodtschap een Poutij is hier ontstaen een
gerucht dat Panglima Radja eenigh volck
soude hebben uijtgesonden om den oude man
op de wegh, van het leven te berooven, het
welck ons [illegible] met Panglima ende de
verdere Regenten in vergaderingh, al hier
[illegible] voorquam, waarom den Commissaris
uijt de vergaderinge opstaende Panglima Radja
bij hem riep, en met ernstige termen hem
dat voorhiel, waer op sonder de minste
alteratie van hem tot antwoordt kreegh,

dat hy daer aen geheel onschuldigh was, en
dat syne vyanden sulcx van hem valschelyck
hadde uytgestrooyt, egter wierdt hem geraden
van syn verbrouste krygers uyt te senden, om
op voorn:en Chinees te passen, dat hem onder
wegen in het voordeom hooren geweest over
komen, dat het door syn heeren sonder wapen
soo sulcx geschiede, alsoo in korte door of het
gerugte onder de gemeene man al verstrooyt
was, al was hy daer hoe onschuldich aen
het welck hy ooch wel begreep, en daerom
aenstonts naer de negorie gongh en goede ordre
daer in stelde

Dit gerucht was al overgevlogen binnen
Bantam, by Poetij die daerom dien onder man
over Oedjangh varangh liet gaen en met
genoegsaeme versekeringh tot digt aende
mondt vande rivier heeft laten geleyden, en
naerde oorsprongh van dit gerucht vernomen
synde, is ons geseyt dat het is voortgecomen
van eenen Maradja Inden, inwoonder deser
plaets uyt het geslagte der Pongeons, die
over 13 maanden van Bantam herwaarts sonder
pas off consent hier gevaaren was, tot Bongus
was aengecomen, en hier ooch uytgestrooyt
heeft dat comp:e geregentreyt op de oost
cust van Java geheel te rugh was geloopen
jaa dat den Bantammer Batavia al had verovert,
alle deselve reedenen hebben ons doen besoecken
dien Tomeloosen Jongelingh, en versloorder vande
gemeene ruste tot enten gevatten en in hechte-
nisse setten, om naer verdiensten over soo een
schendige daet rigoreus, en tot exempel
van anderen gestraft te werden, maer daer voor
syn verscheyde ernstige instantie door alle
de grooten gedaen, en voornamentlyck op den
dagh wanneerse rapport deeden, dat de vrede

op de

Van Sumatras westcust den 30 septemb: 1680

of de koeuit van Oedjangh Carangh was geseeten
tot verkrijgingh van haar allen, welcke dreijgde
by hun niet voormaackt te comen sijn
ploor en al der hij hadden verworven pardon
voor haer en beloofd verwant Maradja Inde,
niet van sijn gekoose straffe, maar alleen van de
straffe des doodts, die hij selfs seyden, dat
hij hadde verdient, en dat hij mochte
vrij gaen, met der amende van duysent
Spaensche realen, welck versoeck soo crachtich
gedaan, wy niet langer hebben connen
noch geraden geoordeelt te weygeren, om de
gemoederen van soo veel de voornaemste
hoofden te bedroeven, maar hebben met den
bij gemaakt het selve toegestaan onder voorwaarde
dat sij mosten bij Zijn E. beloven hem en alle
degeene die sulcke misdaden mochte quamen te
bedrijven, in onse handen over te leveren, dat
ook van haer volbracht wiert als nader te
sien is, bij onse resolutie van 23 Julij

In het voorste deel van desen brieff hebben
wy geschreven dat wij tot ondersoecke van de
minnen en voortsettingh van dat werck hadden
gott gesonden Doctor Harman Nicolai Grim
te laeten tot Poelo Chinco, die van ook de
tijt sijner aenwesens aldaar heeft besocht
in alles naeuw te ondersoecken, maar wy sijn
genoodsaackt geweest sijn E. bij ons te
ontbieden, niet alleen om dat wij hier
importante saecken te verhandelen vonden
daar in wy versterckinge van meer leden
van nooden hadden, maar ook om sijn E.
te diverteeren in sijn alte grooten yver,
gelijck als kan gesien werden uyt twee
brieven een aen ons den 6 Julij, gedateert
en den anderen opperkoopman Silvius van
23 Junij

Van Sumatras West Cust den 30 Septb. 1680

en Junij daer syn E. den finael oordeel van —
de mynen en valsse mineurs begint te geven
onse oordeels te prematuur, en strydende tegens
u Ed.e hoogh achtbare instructie, sonder af te —
wachten onse aencomste en presentie aldaer
om gesamentlijck nader nette ondersoeckingh —
uyt dese rivieren hier over gevisiteert, heeft
de h.r commandeur hurt, en doctor willem
ten rhijnen hare tanden wat hart gestooten
en sullen haer voriges seggen en schrijven daer
op bedecken vast te maecken met de comste
vanden E. grim alhier, is dat geschiet, onder-
tusschen heeft syn E. aen ons overgegeven
een schriftelijck rapport gedaen over aen
u Ed.e Ho: A:, waer inde bevindinge van —
de mynen soo als syn E. meynt waerachtich
te syn, en wy niet tegens spreecken kunnen
geschreven heeft, welck rapport en dedicatie
originelijck u Ed.e Hoo: A: wort toegesonden
gelijck oock alle d'originele mynne rapporten
al sedert het jongst versonden met de Suer-
beeck, hiernevens gaen

By een kleyn briefje vanden Luytenant De-
Graeff aen den opperkoopman Lievins
geschreven blyckt dat bij de benedenste —
stollo is gevonden een nieuwe ader, waer —
uyt eenige ertz is gebracht, die in tien
soorten is verdeelt, daer vande eerste soort
by essay proeft hout 2 marck 1 loot, en
door malcanderen vande thien soorten even
veel gewichts genomen, heeft 5 loot, dat noch
wat lober is, maer een wat dieper bewerckt
wordende, beter wesen, dat te verhoopen
is, alsoo een goede quantiteyt daer van te
becomen is, een rapportie vande proeven
van alle thien soorten gaen beneffens het

briefje

Van Sumatras West Cust den 30 sept. 1680

Beright vanden luijtenant de graaff onder de
rapporten over, uijt het laatste vande rapporten,
dat ons soo even is ter handt gecomen, sal
U Ed. hooghachtb. kunnen sien, hoe
voornoemde de graaff die plaats heeft gevonden,
en wat voor groote apparentie hij daervan
oordeelt. wij sullen ons gevoelen over die
mijne uijtstellen, tot dat wij daervan sullen
hebben besightight en ondersocht. tegenwoordigh
is het dat wij hier soo weijnigh staat op de
menschen connen maecken, want al
wat wij vande ondercoopman Baltazar Sanij
hebben verhoopt, is met sijn overlijden in de
mijne begraven, of dien selven dagh is
daer oock comen te overlijden Hans Otto
den besten gesworen, en leggen meest alle
andere siecq, de berghwerckers die wij
hier hebben gehadt sijnden 30 Julij met
de chialoup [illegible] derwaerts gesonden
en den 10 gevolgt van de doctor grim, om
met alle ernst het werck daar voort te
setten, van de eijgste [?] slaven sijnde verleden
maant 82 stc. wordt nae de mijne gesonden
de rest sullen met de eerste schepen
boven volgen

Het welck wij verhoopen dat de goede
beer sal sijn, die hier den 18 Julij van
Batavia is aengelant, en ons toegebracht
heeft U Ed. hooghachtb. missive vanden
29 Junij lestleden, en deselve ten getuyge vande
factura van 217 catten off 166 1/3 conangh
nita, en hoe sijn gerouwelt sout, bij
U Ed. hooghachtb. voorn. missive wordt
ons met de schuijt goontant [?] beter, dat is,
swart en grof gerouwelt sout beloofd
het welck ongemeen wel sal comen,

alsoo wij met dit witte zout de land regenten
hebben gericht, die ons niet ongenoeght
hebben gelaten, om daar uyt te deelen
sulcken deele als wij haer wilden toeleggen
voor de prijs van 40 Rds by u Ed. Ho: a:
daar opgestelt, hoopende dat haar u Ed. hoogh
agtbare gegunde beneficie door schraal by de
h. commandeur Kwot is toegemeten
hebbende het derde jaar niet meer
gehadt als 41 coyangs, daar van Panglima
Radja 25. ende de gesamentlijcke Ponglous
maar 16, soo dat wij op u Ed. hoogh
achtb. gunstich welnemen voor Padangh
hebben toegelegt

80. coyans, om te verdeelen
  25 voor Panglima Radja
  11. voor Datoo bandara, de broeder van
     Pangelima ~~Radja~~, en Eerste Ponglou
  44. voor de elf andere regenten
  80.

25. aenden keyser van Indrapoura Sulthan
   Mahometsha op syn ernstich versoecken
   die dat, en vry meer van de Compe.
   verdient

25. aen Poety ende de gesamentlijcke Ponglous
   van Cotatenga

130 coyangs, dat als een beneficie de voor-
naamste hooftregenten, volgens u Ed. Ho:
achtb. ordre tot 40 Rds de coyangh is gegunt
met beding dat sy met haar zyden daar-
tusschen dat van voort sullen haalen, daar het
haar sal werden toegemeten met de maat
die door u Ed.e hoogh achtb. versegelt met
voornoemde geweest is mede gesonden
gelyck alles nader blyckt, by resolutie van den
20.en

Per transport 130. coyangs

Van Sumatras West cust den 30 7bre 1680

130 Coyangs Per Transport
20 augo daar aen wy ons verlegen bevonden
hier op hebbense niet stiegesten maer
den Opper hooft synde al wegh gehaelt,
op dit gerucht is den hooft ponglou van
Bongus hier verschenen, die hooft over
om den eede gesprooken, gelyck als hy heeft
gedaen den 16 augusto, met bywoeginge
van dese woorden, dat hy voordesen verde-
vrijvaart is verbooden, verschaffe voordeel
uyt de aenkomende vaertuygen heeft
genooten, en alsoo padangh en het misten
vande vrye vaert het Zout magh genieten
tot 40 Rds. dat hem dan voor syn verlies
ooch ¼ lets maer toegevoegt werden,
begrooten syn vaert wel op den weede van
padangh, het welcke door Panglima
Radja doen overdwert betwistende, Sucke
hem is toegevoegt
12. Coyangs, de andere 20. Coyangs (want hy
gissen uyt de boek niet meer te vinden, heeft
den Commissaris verdeelt
10. aen den schryver Catip modda, voor syn
goede diensten, ende
10. aen de soon van Panglima Radja, Radja
quitkil, en aen Radja Mansoor, Sosters
soon, en Zaghsnaem vanden Keyser
van Indrapoura
162. Coyangs vande gedeelt boek, die al onleert
souden syn, hadden wy met de chialoupen
ballast genoegh aen boort kunnen bestellen
waar aen dagh en nacht werdt gearbeyt
uyt de schepen, besten, Rammekens
en gedeelt boek heeft den fiscael vande
commissie aengehaelt Coyangh Zout als
19 1/3

19 1/3 Coyangs uyt Sellebar
27 1/6 Dos uyt Kannemboere
6 1/2 Dos uyt de Pereboer

tesamen 53 Coyangs. daar van op Indrapoura Cepotten
aengeslagen syn geworden maar hebbende
Ingenaars met haare protestatien daar
op niet vertoont soo dat het volgens den
Indisch radens ?? is geconfisqueert
de helft voor de E. Comp.e ende de andere
helft voor den Inspr., dit geconfisqueert
Sout, hebben wy aende Sout handelaars
vercogt, tegens 56 Rds. per coyangh, het
welck tegens veertigh Rdr. vergeleken
al een merckelycke verschil is, doch is wat
swarter, en grover van greyn, maar egter
van verscheyde soort, het witte Sout van
de Comp.e word hier op de barrough off
marckt vercogt, ten minsten voor 40 Rds.
de coyangh, en dat by geen kleyne quantiteyt
maar by 8 en tien coyangh dagelycks, soo dat de
Regenten haar Sout binnen weynich
tyds sullen quyt wesen, wy versoecken
dyenvolgende indicatie van U Ed. Ho: A: ordre
te hebben, off wy het Sout dat wy in
aenstaende noch te verwachten hebben,
voor die prys van 40 Rds. sullen hebben
uyt te delen, en off wy dat ten meesten
voordele van de Comp.e sullen verkopen,
soo U Ed. hooghachtb. een grooter
quantiteyt als 500 coyangs, te weten
tot duysent coyangs toe, gelieven toe
te senden, sal het volgens onse kennisse
best syn, dat de Regenten haer verbinden
de gehele partye voor 40 Rds. aen te
nemen, want by overcompste van sulcken
grooter quantiteyt soude de prys wel wat
kunnen

kunnen dalen maar soo niet boven de 5 a 600
coyans overcomt, sal de prijs altijt boven
de 50 Rds. cunnen gehouden werden, —
welverstaende swart Zout, wanneer u Ed.
Hooghachtb. van gelijcken toedoen deser —
hoofden der Regenten int generael als —
een beneficie daer uyt sullen mogen hebben —
onse verdere (onder correctie van u Ed: Ho —
achtb: beter oordeel) stellende voor de —
helft van 't geene 't eerste Jaar sal werden —
aengebracht, daar wel vergenoegen, wanneer
voor de andere helft altijt meer als 40 Rds.
sal gegeven werden, het heeft alhier —
al een verwonderinge in den Zouthandel
toegegaen, d' Eerste heeren ons daer —
van tijt ooren gecomen, is geweest over —
een besondere mate, die kleyn een aghste
hebbende souden sijn, als se behoorde, waer —
mede altijt souden sijn uytgemeten maer —
hoorde met eenen dat die mate al —
voor onse comste uyt het Packhuys —
was wegh gedaen, en aen den Raet gesteldhen [?]
de andere 4 maten, die in het packhuys —
sijn bevonden, hebben wij naer gemeten
en een daer van bevonden tegens de —
geijckte mate die in Rammekens was —
(medegegeven is, wanneer —
jongst naer Arackan om Rijs te laden
is geweest) van gelijcke groote, met de —
maet die door de Edele Heer Vogel hier
van Batavia is aengebracht, wel 3½ Rs —
aen Zout te groot, daer en tegen sijnde —
3. andere maten te kleijn als —

No. 1. voor den Schael, soo gehouden Rs 2.
2. . . . . 4½.
3. . . . . 2½

Soo dat wanneer met de groote maet wort
ingemeten

Ingemeten (dat de oorsaacke is geweest
waerom de schippers op haer zout ladingen
syn te cort gecomen) en met de kleynste
weder uytgemeten, 8 ℔s off 10¼ p° C° wordt
overgehouden, dese maten syn alle ongeijcht
vermits by het absenteren vanden heer
commandeur noyt eenich ijckmeester is
geweest, off eenige maten, en gewichten
het zy groot off cleyn syn geijckt, alhoewel
de ijck ijsers by den officier hier berusten.

De voordeelen die den zout handel heeft
gegeven, is het zoo veel waerdich geacht
dat daer over een valsche resolutie is gemaeckt
onder dato 27e Aprl 1679. waer in is
besloten aen panglima Radja 30 coyangs
zout, het geen de fluyt Sapenburgh hier
endelycke hadden aengebracht (om dat geen
plaats tot bergen nae gevalt was) voor
40 Rds de coyangh te geven, mits dat het
door panglima, met eygen vaartuygen van
boort most werden gehaelt, waer aen niet
een waer woort is, maer wel dat het is by
Intchie Indeghinda genooten want panglima
Radja getuygt, maer 25 coyangs uyt de
inladinge vande geele beer den 12 december
a° passado met zout hier aengecomen
genooten te hebben, de rest is ten meerendeel
vercoght niet tegens 40 Rds gelyck de Comp°
is geschiet, maer voor hooger pryzen
waer van hier na nader bescheyt met
duydelycke bewysen in Lo: No: A: sullen
eaten toecomen

Het vergenoegt is men hier geweest, met
het geene op het comp.s zout onregt
matigh is ingehaelt, maer men heeft hier
oock al het particuliere zout, het
welck

Van Sumatras Westcust den 30 7br 1680

weeck door Particulieren met s'Comp.s
schepen is aengebragt, altijt door wonder-
lijcke practycken in handen gekregen, in-
plaats datmen volgende Comp.s soo ern-
stigh ordre, dat door den fiscael
soude laten naespeuren en aenhalen, dat
selve is ooch betragt en in het werck
gestelt aen boorde de schepen, waar mede
wij hier overgekomen, alsoo met de 2 chialoupen
die aende gebroocken sooch ons eenige
hoedeelsten hebben toegebracht (waarvan
in het begin vanden brieff vermelt staet
is gekomen een jongen vanden hr Commandr
hiert genaemt Outkong van Malacca
die aen eenige vande scheeps officieren
wanneer den Commissaris noch aenboort
was, heeft derven vragen, off geen
Zout te koop hadden, dat hij van sijn
Commandeurs was uytgesonden om vanhaer
het Zout te coopen, en soo hij het sout
aen de sijn Ed voornoemt quamen te
vercoopen, soude een goede vereeringe
krijgen, de Jongen heeft daer soo
het schijnt niets kunnen opdoen, het
sij dat hij te weynich heeft geboden
of dat hij niet is vertrouwt, het welck
ons onbekent is, dit uytlooppen, off niet
opdoen van die jongen, is d' E Comp.s
voordeeligh geweest, en heeft inde hr
Commandeur tot wraecke dat niemant
het Zout aen hem off sijn huysvrouw
heeft willen vercoopen, soo veel gewrocht
dat sijn E. bij den Commissaris is
wesen aengeven, dat hij vernomen hadt
dat ieder schepen volcken en kannenkons
een groote quantiteyt particulier Zout was,

waar

Van Sumatras West Cust den 30 sept.e 1680

waer op aenstonts den fiscael der commissie
Joannes Molman met 2 gecommitteerdens
doct.r Willem ten Rhyne, en den admini-
strateur Reynier Luys naer de schepen
is gesonden, om daerin de visite nauwkeurigh
te doen, en is oock geordonneert dat den
fiscael deser commandery Jan Jacobs
vander Hell soude mede gaan om oock toe
te sien, dat de visite nauw en na behooren
werdt gedaan, alsoo d' E. commandeur
eenigh wantrouwen op den fiscael Molman
scheen te hebben, by haer E.s rapporten
wanneer weder aen lant waren gecomen,
is ons gebleecken, dat in beyde de bodems
Zout gevonden is, maer de quantiteyt daer
van konde niet begroot werden, op yder
schip syn bevorens gecommitteerde achtergelaten
om het Zout te ontlossen, ter ordre van
den fiscael, en oock soldaten geordonneert
om deselve te bewaren, en te verhoeden
dat geen particuliere vaartuygen het
Zout daer van afhalen, en soo is voor de
eerste mael hier op de west cust
eenigh Zout aengehaelt, dat anders by
geen overcomste van den commissaris
soude gewandelt hebben, dien se evenwel noch
waer al het voorige is heen geraeckt, hier
van sullen eenige staeltjes wanneer voornadert
sullen syn in Ed.le Hoogh A: eastoor te comen
Dien avondt soo als ons de brieff van
den E. E. oppercoopman
Silvius tot Poulo Chinco geschreven gedateert
27 Junij was ter hant gecomen, en syn E.
doctor ten Rhyne daer over haer gemaeck
gesitteert hadden, is de E.e commandeur
by den commissaris, die met den oppercoopman
van Leenen in syn kamer was, gecomen
seggende:

seggende dat syn E. meende meer eeden
vande commissie bij den gevonden te sullen
hebben, waar op den commissaris syn E.
vraagde off hij begeerde dat men eeden
vinden gebroken, en off wat voorts stellen
hadden, daar op syn E. Jaa antwoorde, het
welck dan soo gedaan synde, heeft syn
E. seer onderwaacht, mits de Expiratie
van tijt, en het verlangen naar syn
vaderlant, versogt van Sumatras west
cust te werden verlost, en met het
eerste schip naar Batavia te mogen
vertrecken, om dan vandaar wyders te repatri-
eeren, ende datmen nu nevens syn E.
niet sonder sodanige stucken als de
nu al bereyts tot desselfs casse waren,
mitsgaders nadere handt alsnoch, als de nog
gevonden souden connen worden, om daar
op voor den achtbaren Raat van Justitie
tot Batavia syn E. verantwoordinge te
doen, maar al voorens syn E. dit versoeck
deede, seyde syn E. den heer commissaris
most al een ampele commissie, en Instructie
hebben, doch Jaa weet niet off syn E.
wel geauthoriseert is, myn versoeck toe te
staan, en vroegen voorts syn E.s versoeck
soo als hier boven gementioneert staat
dit soo als verlast is [illegible] by
ons in consideratie genomen en bij tijt
overlegh geavanceert, syn E. te ant-
woorden, datmen hem voor als noch
niet bequaam hadde kunnen vinden op
desselfs versoeck te disponeeren, en dat
derhalven het selve voor eenige dagen
uytgestelt was, als synde de saacken doe
bij wat [illegible], die ons door het met [illegible]
onbekent

Van Sumatras west cust den 30 sept.^s 1680

ontbloot, als bereykt by onse resolutie van
den 13 Junij, hier op is de E. Commandeur
door den Secretaris ten binnen onse kamer
versogt, en het selve aengeseyt, waer op voldede
(als spotende) sijn Ed:, dat selfs het
versoeck dan met het eerste vertreckende
schip naar Batavia aen haar Ed: soude doen
op dit seggen wierdt door den Commissaris sijn Ed:
toegevoegt, dat het versoeck nu voor ons
sijnde gedaen, ons niet wilde worden onttrocken
maar dat wij dierwegen naar 't belangh en
vereysche van 's Comp:s saecken nader souden
delibereren, gelijck is geschiet op den 30 der
verst maant / wanneer bij eenparige
stemmen is goet gevonden, den E. Commandeur
meester [?] hiert of sijn versoeck, alsoo sijn
Ed: vermeenen hier voor den dienst van de
Comp:e nadeeligh en gantsch ondienstigh
geoordeelt sij, naar Batavia te largeren
en om dese redenen is oock goet gevonden
met sijn Ed: te laten vertrecken Doctor
Willem ten Rhijne, wiens presentie tot
onderhoudingh van de gemeene rust en gerustheyt
in onse handelingen, wij hier wel missen
konnen, en voornamentlijck als men de visiten
omtrent de inlanden [?] sullen doen, om ons besluyt
de E. Commandeur bekent te maecken
is sijn Ed: weder door den Secretaris ten
versogt in onse vergader kamer te comen
alwaer sijn Ed: ons besluyt is aengeseyt
en dat daer toe het / Jacht [?]
dat naar Batavia was aengeleyt soude dienen
daer op heeft sijn Ed: gelieven te antwoorden
dat hij van sijn gedaen versoeck des anderen
daeghs hadde gedesisteert, en dat hij dit
[?] nu niet soude, off wilde gaen, off men
moet

most hem daartoe gewelddelijck dwingen
en daar uyt dragen, den commissaris vroegh
hem off hij dan wilde opposeeren tegens de
gehoorsaemheyt die hem in onse commissie
was aenbevoolen, en seyde verder dat wij
dan souden genoodsaeckt sijn onse resolutie
te executeren, het welck sijn E. seyde
te sullen affwachten, seggende daer op voorts
dat hij bij de jongste brieff van U Ed.
Hooghachtb. noch als commandeur erkent
was, doch datmen hem al langh hem die
caracter hadde ontnomen, het welck
den commissaris beantwoorde, soo niet te
sijn, als sullende noch in sijn qualiteit, 't blijcke
op sijn versoecke, en dat hij door den dienst
vand' E. Comp.e hier niet meer dienstich
was, voorts seyde sijn E. dat hem kraeckt
en gewelt was aengedaen, in het halen
van een van sijn lijffjongens uyt sijn huys, synde
een Anthonij van Malacca den Sout coopman
daer van hier vooren gesprooken is, die hij
weder wilde hebben, seggende voor desen
sijn selfft te willen instaen, voor alles dat
hij hadde gedaen, op het welck hem
tegengevoegt is, dat desen jongman was in
handen vande justitie, en over sijn misdrijft
gestraft moeste werden, soo seyde sijn E.
daer op voorders dat het geen recht, maer
kracht en gewelt was, andermael repeteren:
dat hij voor sijn jongen instont, ende dat
de saecke waermede hij beschuldicht wiert
wel anders aen den dagh soude komen
waer nae hij dan voorts sich omkeerende
ter camer uytginck, desen Anthonij van
Malacca, volgens sijn voorgeven bij, en

volgens

volgens het seggen vande h:r Commandeur
syn E: slaeft, heeft hem niet ontsien
met eenen anderen swart genaemt Emanuel
de Cruus van Cutucorijn die als caffer
bij den fiscael diende, een Maleyer uyt het
geberghte, binnen de pagaeringh vanden Chinees
omtrent middernacht op te vatten, te verigeeden
en in versekeringh te brengen binnen
de majors wacht, alwaar ooch vier nederlantse
soldaten hebben geleyen, waar van hy een-
aen haer syde gekregen hebbende, met hem
hebben overeent dien gevangen Maleyer
(die sonder beslagen is derwaerts gegaen, apparent
uyt vrese van noch quader gehandelt te worden)
sigh weder te laten lossen, waarom
hy al voor dage, met den gevangen naar
de bartangh syn gegaen, en hebben uyt
handen vande andere berghvolckeren voor
de verlossingh van haeren makker 16 Rds
off den lantwaardije genomen, en onder-
haar verdeelt, soo dese Maleyer hadde
schuldich geweest hadden hem behoorden
te brengen by een vande officieren om
alsoo gerechtigh syn straffe naar 's lants wetten
te ontfangen, maar haer eygen voordeel
te besorgen met verachtingh vande
officieren overste boven; bekennende noch
een impressie dat als voordesen alles hy
ontkomen mochte doen, wat hy wilde, onder
de protectie, en sterke handt, van syn
meester, en alsoo een sterckere bevreesinge
aende berghvolckeren, die ons hier het
gout moeten aenbrengen, en weder het
gout [illegible] de hebben afhandelen, voor seer
nadeelich in Comp:e waarden hadde hebben
aengesien, hebben wy den officier geacht
syn

Van Sumatras Westcust den 30 7ber 1680

syn broeder vegens voornoemde jongen, Caffer,
en soldaet te maecken, het welck
volbracht synde, en eer wij tot de Executie
quamen, heeft de heer Commandeur
een schriftelijck protest ons toegesonden
welck protest. op verscheyde wyse voor
af door syn E. mondelingh al aen den
Commissaris gedaen was, die daer op oock
mondelinge geantwoordt heeft, dat die
sacke by de Justitie in wiens handen
hy was, moeste affgedaen werden, maer
op syn E. schriftelijcke protest is
uyt onse order, door den Fiscael wederom
schriftelijck gecontra protesteert, daer op
noch een schriftelijck protest van syn E.
is gevolgt, dat oock als boven is beantwt
en syn wij met de Executie daer op
voortgevaeren, alsoo de hr Commandeur
aen onsen secretaris, wanneer hy hem
dat laetste contra protest overleverde
heeft gesegt, niet van sints te syn
ons contra protest meer te beantwoorden,
maer hebben E. eter eenige dagen daer
naer noch een versoeck schrift van syn
E. ontfangen waer in onder copien van
het proces ende sententie versocht
met byvoegingh soo wij dat syn E. quame
te weygeren, dat hy het op Batavia wel
krygen soude; daer op hebben wy geen
antwoordt nodich geacht alsoo syn E.
met het laetste arguement / betoonde
waer hy het meende te kunnen krygen
dit proces met alle de protesten en contra
protesten gaet hier nevens in een bondel te-
samen gebonden tot u Ed. hoogh achtb.
speculatie

gelyck

gelyck oock nu met eenen overgaat
een attestatie getekent door den coopman
van der Hoorn, en capitein pieter muller
(waer in wegens de voorsz jonge oock wert
gesurgeert wat tusschen den commissaris en den
Hr. commandeur met syn huysvrouw
is voorgevallen eenige om u Ed. hoogh
achtb. daar uyt oock te betoonen, wat
den Hr. commandeur heeft geweygert te
antwoorden op het afvorderen van den
behoorlyck transport van alle comp.s effecten
en staet hier ter custe, te weten, dat wy
al transport hadden, aengesien de pakhuysen
en alle comp.s effecten door twee expresse
gecommitteerdens alwaaren opgenomen, daar
den commissaris op diende, dat hij soodanigen
transport most doen, wegens alle comp.s
gereedde effecten, als hy van syn antecesseur
hadde ontfangen, daar op den Hr. commandr.
antwoorde, dat hy geen ander transport
als hier, by de opneminge is geschiet, begeerde:
te doen, hier op is dan geen nader instantie
gedaan, alsoo wy hebben bevonden dat syn E.
van sulcken arroganten en wreedelmoedigen
humeur werdt gevonden, dat syn plaats
van iets te vorderen, niets als verhinderingen
en veroorsaecken tot uytbarstingh in moeyelykhe-
den souden hebben ontmoet, waar van wy ons
(met groot gevaer op ons selven te doen)
tot noch hebben gewacht, schynende syn
E. seer onkundich te syn, wat een
commissaris is, en seer ongeduerich
wanneer naer syn bedunckt wert vernomen
dit laatste souden de menschen wel eenighsints
E. eygen syn, maar het vertoont E. geter
dat het gemoet over eenige bedryven wordt
geprickelt van eerste af aen, wanneer den
commissaris

Van Sumatras West Cust den 30 Sept.r 1660

Commissaris sich met s' Comp.e saecken
begonde te bemoeyen, en alles tot den vol
tocht te vervaardigen, heeft den Ed.e Com-
mandeur sigh van de directie geheel ontrocken
en wanneer yemant met ordonnantien, soo van
maandelycx costgelt, als anders om door
syn E. geteekent te werden by hem quam,
heeft hyse afgewesen, en tot den Commissaris
gesonden, die seyde de bevelhebbert des comman-
deurs, heeft het generael werck by der
hant genomen, Jaa syn E. heeft tot
syn Eygen Tafel en geriefft de ordonnantie
by den Commissaris gesonden, die deselve
voor eerst weder te rugh stierde, met
aensegginge dat syn E. daertoe selfs macht
genoegh hadde om dat te teekenen, het
welck syn E. echter niet begeerde te doen
maer heeft op het laatste den ordonnantie
op den soldy boeckhouder getekent, waer
in syn E. hem ordonneerde de Fluyt:
van den assistent Joost Dinckels syn
swager te sluyten, om met Hammekens
naer Batavia te vertrecken (waertoe
Juff.e Commandeurs van den Commissaris
Licentie hadde versocht en verkregen
met welcke ordonnantie den soldy boeck-
houder by den Commissaris is gecomen,
en heeft ordre versocht wat daer op doen
soude, soo is hem dan gelast (op dat
niemant buyten onse kennisse soude afsteecken)
dat niet naer te comen, maer den ordonnantie
van den Commissaris af te wachten weynige
dagen daer na is weder een ander ordonnantie
bij den boeckhouder gebracht, waer in
de h.r Commandeur ooch ordonneerde
syn Eygen Fregat te sluyten, om met
Hammekens naer Batavia te vertrecken,

en

Van Sumatras westcust den 30 7bre 1680

en daar in bekomen syn Jongste verkregen
verhoginge van gagie van d'Ed. Hoog agtb:
dat tot dien dagh noch niet geschiet was)
welcke ordre door den Commissaris ook is
gecontramandeert om dat den E. Command.r
sich onttrocken hebbende de gereede ordre,
over den saecke sigh seer raakende,
den Commissaris hadde behooren te kennen,
die hem soo een Ordonnantie op den boeckhouder
niet sonde hebben geweygert, of het betalinge
voor den boeckhouder gedaen, met bijvoeginge
dat den Commissaris hem sulcx hadde
verboden, heeft syn E. bij den brieffie
van den Commissaris begeert te weten,
off het verbodt waarachtich was, het
welck op het selve brieffie met Jaa is
beantwoort, en soo is die saecke sonder
eenig voortgang tot dus lang gebleven,
tot dat den Commissaris syn E. heeft:
heeft laten seggen, alsse en de boecken
bekent staet, en hier ingesloten overgaet

Den 13 Julij sijn hier twee ambassadeurs
uijt de Doa blas kotas (of 12 geslachte
Regeringe) door ons verschenen, afgesonden
van d'Opperste Regent genaemt Datto Bagindo
Pariangh, soo aen d' E. Comp.e als
aen Panglima Radja met last (hoewel
sonder credentie off eenige brieff) om
beslechten die van Padangh, ende Cotatenga
en Pauw, soo het mogelijck waere de
vreede te bewercken, dat meest aen
Panglima Radja wierdt gedefereert
en wonderde daer over te sien, of sede hadden
van d'E. Comp.e niet beter voet souden
konnen krijgen, op het welcke hun
afgevraagt wesende, hoedanige satisfactie
hadden sij meenden, soo vondense de wedergeven
gants

ganschen geen bedoende geven, maar seyden de
hebben tot Malacca en op de Oostcust
van Sumatra vrij beter coop te connen
becomen, maer konde oock niet noemen
wat sorteringen herwaarts, haar wierden
door afgevraacht, hoe menichmaelen
sij daar van mosten thol betalen, dewijle
sij haar begorij hadden, daar op sy antwoorde
wel 20 maelen, en dat haer dat seer
beswaarlyck viel, op welcker seggen wij
haar beloofden, soo sij slechte soorteringe
ons wouden vertoonen, dat wij deselve haar
beter coop souden geven, als het hier
wel quam te staen, met de thollen die
sij mosten betalen daarbij gerekent, oock
dat wij verseekert waaren dat sy noch van
Palimbangh noch Jambij die hebben
die de E. Comp^e sorteringen werden
genoemt, niet beter coop connen hebben,
als het haer hier wert gegeven, alsoo die
daar voor hooger prys van d' E. Comp^e
werden vercogt, welcke reeden wij haar
soo wel deeden begrypen, dat sij haar
daarmede ten vollen vergenoegt hielden,
op haar eerste ordre wordt haar geseyt
dat bij den expresse commissaris door
sijn Ed^e Ho: Ed: met een aensienelycke macht
militairen was gesonden, om de strydige
partyen te bevredigen, off die daar
ongenegen toe waaren te straffen, en
verder bedanckt voor de sorge die haar
meesters had gelieven te dragen, tot
bevreddinge van de strantlanden, en
ten laetste genoodigt om vrij en onverhin-
dert hier te comen negotieeren, dat
haar in geene deelen eenige quade bejege-
ningen off hinder daar in souden werden
aangedaen, maar dat sij volgen deel

alles

Van Sumatras West Cust den 30 7bris 1680

alles tot haar genoegen hier te bekomen
was, waarmede sij wel vergenoeght wederom
keeren gegaen zijn;

Soo is hier ooch den 20e augustij eenen Padang-
satwan over Cotatenga aengecomen, die
ons heeft overgelevert eenen brieff soo hij
seyde van Janghdepertuan begindemarhedja
de Radja. Kemenadee Vlegorien Sintoe
en Loeboealongh boven Oelackan. ter
handt gestelt om aen het opperhooft van
Poulo Chinco te overhandigen, hebbende
selfs inde Vlegorije (soo werdt de hooft
plaatse van Minangcabou genaemt) aen
het hoff niet geweest, sulcx hij verder
geen reden wist te geven, deesen brieff werdt
door den schrijver Casip Moeda overluijt
voor alle de regenten gelast te lesen, het
welck gedaan, en het zegel wel besichtigende
was daar niet een van alle de regenten die
geloofde sonder dat deesen brieff uijt het regte
hoff genaemt Vlegorie, was affgesonden,
alsoo deselve met een heel besonder zegel
met rechte Letters daar in besegelt was
en in plaats van contackt Rouchachtigh), daar
het ordinaire zegel, dat volgens schrijvers
van het hoff eenelijck magh gebruijckt werden
moet zijn ront, met Letters daarin geheel
staande omme oprechtheijt van deesen brieff
is al getwijffelt, oft die van Cotatenga
hiert niet aengebracht, alsoo de Cotengers
van keijserlijcke brieven altijt vier monstrans
van het hoff sijn geweest, het welcke
ooch tot een teecken dat het eenige echte
briefje, vande Manicabouse keyser
sodanigh in voortijden is geloofft waarom een
voorsz brieff sonder eenige uijtdruckelijcke

Zee

Van Sumatras West Cust den 30 7br 1680

Zoo 't aente doen, hebben ontfangen den
brenger paducca Siwan hebben wij naer
weynich aenspraecke gelargeert, om inde
negorije padangh ten huyse van Datoe
bandara oerste ponglou naer ons aencoust
te verladen, en ondertusschen met den
landtraadt geroepen copie van voorn:
brieff met den gelijt brieffie daer bij den keyser
van Manicabou (in handen van den padangs,
en den totafenghs ponglou) toe te senden
om de waerheyt daer van te vernemen maer
vernomen, wanneer alles daer toe vaerdigh
was, uyt de berghvolckeren, die om te
negotieeren waren afgecomen, dat onbeset
het hooft alles nogh in oproer en oorlogh
was door de regenten van Songij barat, en
Batipou, die desen nieuwen keyser voor
haeren wettigen Hr niet willen kennen,
en aennemen, waerdoor de wegen seer onveylige
waren, het welck ons resolveeren deedt,
onse brieven niet voort te senden, en den
brieffdrager paducca Siwan te largeeren,
met den ander brieffje als uytdenaem
van de padangse regenten geschreven aen
die geene die paducca Siwan den Minang-
cabouse koninckelijcke brieff herwaerts
aen ons heeft overgebrogt, hebben de Copijen
van de voorsz brieven gaen hier nevens
aen welckers inhoude wij ons seer eerbie-
digh gedragen

Tot onse groote verwonderingh hebben wij
met onse aencomste hier vernomen dat
van Barous daer de aencomste van den
J. Hexius, synde gevolt den 5 decemb

a°

Van Sumatras Westcust 30 8br 1680

Aº Passaman hier geen nader berigt noch brieven
van daer waeren aengecomen, daer nochtans
van hier den 20e april met de Cabeljauw
de residenten van Baros is geordonneert, den
genoemden bodem met de Chialoupe de Steur
ten eersten wederom herwaerts te senden, om
de Cabeljauw naer Batavia te largeren, ende
de Steur tot het cruijsen op de Landdraijers
en Lossen der schepen te gebruijcken, soo
hebben wij met verlangen na d'eerste van daer
gewacht tot primo Augusty wanneer wij
goet vonden met den naeste vaartuijgh (die
hier beijgelegen werden genaemt) den brieff
derwaerts te senden, om te vernemen hoe
het met d'E. Comp.s Staet, ende gelegentheyt
daer gestelt mogt zijn, waer op wij den 4 dese
met de Chialoupe de Steur een brieffjen gedateert
26 augt tot antwoort hebben gekregen
behelsende zeer egael dat d'onlusten tusschen
Radja d'ijlheer en Radja d'oulo noch
meer, en meer waeren toegenomen, ende dat
Radja d'oulo door d'ijlheer met behulpe
vande Battasse berghvolckeren, uijt sijn negorij
verdreven, onder onse Logie geretireert,
en daer weder een nieuwe negorij opgerecht had
was, voorts dat die van Atchin haer
gevaert Zaet daer ooch hadden ondergestroont
En alsoo de Cabeljauw weijnich dagen daer
naer sende volgen, met de gesloten boecken,
en principaele papieren soo is dien brieff
daer mede gesloten, gelijck als ooch de Cabel-
jauw met den brieff vanden 29 augt den
9 Courant hier aengecomen is, waer
mede de onlusten met Radja d'ijlheer
weder verhandelt, ten principaele bij

maniere

Van Sumatras West Cust 12e sept. 1680

manier als hier boven gemelt staet, en alsoo
de copyen van voornoemde 2 brieven hier-
nevens gevoegt gaen Refereren wij ons
dienaengaende seer nederich aen voorsz brieven
met voornoemden Calceraun is overgebragt

202 lb Camphor in 2 kassens ten bedragen
van . . . . f 4401:3:4

33600 lb Benzuin in 26 kisten f 15104:15:–

samen f 19505:18:4

welcke goederen wij dan in de Heer Reelen
casteel overscheepen, om Batavia waarts te
versenden.

Op den 8 augusti verschenen hier op Padangh
andermael voor ons, alle de Panglimas van
Pauw, die op den 24 Julij jongstleeden, t'eenemael
met die van Cotatonga over haeren afval
gunstigh waeren gepardonneert g'assisteert
met de verdere hoofden der selver Negorijen
de welcke het versoeck met den Cotatongsen
gouverneur Boetij verklaarden afgevaerdigt
te zijn (van haeren Eerste Panglima Radja
Bosket (die door siekte niet heeft connen
afcomen, ende haere credentiaelen en panden
hij aen ons vertoonden) om haer voor ons te
presenteeren, ende voor haer alle van de Compe
te bidden genade en Pardon met ootmoedich
versoeck dat sij weederom aengenomen ende
tot Compe bontgenooten mogten herstelt
werden, voort bekenden sij qualijck en de
Compe gedaan te hebben, alsoo sij 't contract
van aenneminge tot Compe vasaelen bont-
genooten ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ door onverstandige onwelmeentheyt
en quade raat verbroocken mitsgaders tegens
d' E: Compe misdaen hadden, 'twelck sij
versogten dat haar sulcx door de Compe ende
de hooge Regeeringe tot Jaccatra mogt vergeven

en

en gepardonneert werden, sijnde met eenen
bewegingen daar toe geresolveert waarom
tot dien eynde, hun bij ons vervoegende, om
een gunstigh pardon te verwerven, overmits
sij den oorlogh met hunne geburen de
Padangers door verkeerden raadt hadden
gevoert, welck misgrijff hun van herten leet
was, houden hun derhalven grootelijcx aen
d'E Comp:e verplicht, wanneer sij op haere
smeekingen genade ontfangen mogen, aen
welckers goedertierentheijt, off er magt
en souveraine bescherminge sij haar alleen
overgaven, onder verder submis versoeck dat
d'E Comp:e haar speciale geliefde
te vergeven, datse jongst in den attacque
voor haer logie drie Comp:s dienaren
gedoodt hadden, sijnde door de noot van
verdedigingen daar toe geperst geweest
als werdende door Comp:s commandeur
in den tijt datse genade ende vrede versogten,
ende hunne wapenen afgelegt hadden
met Comp:s wapenen overvallen wanneer
er dartien van de haere sneuvelde, daar
van drie persoonen schielijck op de eerste
aenval sijn doot gebleven, en waaren de
rest aen swaere quetsuuren gestorven
daar over sij dan ooch voor haer ende de
gantsche gemeynte versogten te mogen
gepardonneert werden, doende voorts
op den Alcoran den nieuwen eet van
getrouwicheijt, en gehele onderwerpinge
onder Comp:s souvereyne regeeringe, op welcke
verootmoedigingen ende smeekent pardon
is bij den algemeijnen Lant als Boelinpaen
raadt besloten dat voortaen aen 't geheele
Landt van Bairo met alle appendenties
en dependerende negorijen, Landen, en onder-
danen sullen blijven en sijn Comp:s eijgen
negorijen Landen en onderdanen sonder
dat

dat sigh ymant daer mede sal moegen
bemoeijen en dat tusschen gesegde Comp.e
en de Inghesetenen sal sijn en blijven een
vaste vrede en getrouwe bontgenootschap
in alle eeuwicheijt ten eenige dagen
toe, en mits sij versochten dat wij over
haer wegens d'E Comp.e wilden stellen
ende qualificeeren als Panglima den Cota,
Lenghen gouverneur Poetij om haer te
gebieden, ende onse bevelen bekent te
maacken, hebben wij goet gevonden den
gouvern.r Poetij het oogh over haer
als haeren provisioneelen gebieder bevolen
houden, en dit Point noch geresolveert
te laaten, tot wat nader onderrichtingh, ooc
dat sij niet sullen vermogens sijn buijten
voorkennis van d'E Comp.e off haeren
panglima eenijmant de frequentatie hunner
landen toe te gunnen, maer te weeren
alle vreemde handelaers, ende sullen voorts
geene gesanten off besendinge directelijck off
indirectelijck mogen ontfangen, off gedaan
werden, als met toedragent consent, voor,
namentlijck bevesticht de nauwe correspondentie
tusschen haer Atchin en bantam, ten
eenwige dagen om verre geworpen met
sulcken bedingh dat derselver creatüren
en afsetsel die in dat kwartier noch gevonden
werden daar uijtgeset en hun noijt in hetter-
vlock weer herstelt sal, of vergunt werden
ooch sullen geen Javanen of andere uijtlandse
maleijers &c.a geeind uijtgesondert daer mogen
komen handelen, alwaar 't schoon dat se
in andere Baijen gevanckert lagen,
't sij dan bij toelatinge van d'E. Comp.
volgens derselver passedules, maar sullen
besorgen dat al 't gout dat uijt het geberghte
daar aen gebragt wert, naar Padang off Sillida

des —

der beleggende Plaetsen, sonder andere daar
in deelgenooten te maacken, Insgelijcx is
uyt considerabele insigten bedongen dat
geene Christenen of derselver dienaeren off
onderdanen vande Compe off ook selffs
geen ondersaten van gemelte Compe kun-
tot haer refugie sullen vermogen te begeven,
ende off die verder vlugten, off haer tot
het Mahometaense geloove begeven wilden
deselve geensints mogen aengenomen noch
daertoe verleent, maar sullen die gesloten
in handen vande E. Compe overgelevert
moeten worden, ende sal den bringer derselver
daar voor, voor yder hooft drie rxs genieten
anders door de ende bevonden werdende
dat se eenige verberginge ende haer andersints
contracten wederom schuldich maacken
sullen deselve als vyanden vande E. Compe
en stoorders der algemeyne rust te tapeert
gestraften, ooc sullen alle Padangse ontvlugten
off schuldenaren, die staende desen oorlogh
derwaarts gevlucht syn, wederom moeten
largeeren, gelijck sulcx in regarde int reguard
vande Pandors by de Padangers mede sal
geobserveert werden, op dat dit gemaacht
verbont, ende de vrede handelinge des te
heyliger onderhouden en onverbreeckelijck
bewaert mogen, en sullen ten dien eynde 4 rechters
ontrent haere actien, voorgemelte rechters
ten overstaen van twee Nederlanders
geinstitueert, ende verleegt werden, op dat
alle hinderpaelen van questie weghgenomen
ende een goede harmonie tusschen geburen
mogen geeffectueert werden, ooc sullen sy
altoos syn, vrienden van alle de gene die
Compes vrunden, en bontgenooten syn, en
der noots gehouden aen deselve soo veel

hulpe

Van Sumatras West Cust 30:e Septemb: 1680

knepe te continueeren, daar 't vereyscht
als In haare vermogen staat, doch sullen
niet verbonden zyn verre buytens lants
te gaan oorlogen, ten waare dat sy daar
toegedrongen waaren, en vrijwillig kunne
dienst quamen te presenteeren, sonders sullen
geen forten, sterckten, of vastigheden
mogen hebben, off maecken, als met onse
speciale kennisse, die in desen by niet
anders kunnen aensien als versterckinge die
tegens Padang, offte d' E. Comp.ie en haare
bondtgenoten dienen kunnen, wes alle deselve
wat name sy voeren hebben, afbreecken en
demolieeren sullen, voorts sullen haare
woonings aen, die langs het geberghte gestelt
na Cota Tamma, off Oedjongh Carang, over
brengen, en de landen aldaar na vermogen
en na onse intentie bezayen, en de cultivatie
opdat se van haare overvloet van padi,
Padangs gebreck en schaarsheyt suppleeren,
en daar uyt voor haar en de haere toegelaten
middelen en profyten vergaderen en
bezorgen mogten, en sullen voortaen niet
vermogende zyn den berghman, die met syn
goet uyt 't geberghte en op Padangh bij ons
ter marckt komt, van deselve eenige tollen
te vorderen, als wel staande den oorlogh
tusschen haar en Padangh is geschiet, wel
min sullen eenige die gelt schuldich syn
verbeurt off transport na elders geven
en dat geschiedende, sullen voor ondergelyke
overtredingen boeten moeten, insgelycx off
het geviel dattet misverstanden tusschen
haar en andere bontgenooten mogten
ontstaen, sullen partyen contendenten
malcanderen niet strax mogen beledigen

of

of ijder oorlogh voeren, maar haare
questie den commandeur bekent maacken
omme soo 't mogelyck is de questies te
bemiddelen, ende de onenigheden uijt de
wegh te leggen, mitsgaders haare geschilsa-
pen te considereren, maar d'eene off d'andere
partheije daarnae niet willende luijsteren
noch geen bemiddelinge aennemen, sonder
sich nader hooren te voegen, als dan sullen
de algemeene bondtgenooten de andere
naar vereijsch ende recht, van de saacke
te kennen comen, gelijck ook geschieden
sal wanneer iemant met force in
haare landpalen wilde dringen, two dese
gebeurende sullense sulcx de E: Comp.e
als haaren schut en scherm heer sulcx
bekent maacken, om haere ende bystandt
te erlangen

De langh verwachtende Ponglous van
Priaman die ons in sijn anderhalve maant
met haare beloofde overcomste na herwaarts
hebben opgehouden, ende luchtens met
een frivool pretext hun uijtblyven wisten
te verontschuldigen, syn eijndelyck met
hun negen op den 13 decemb. tot padangh
in onse Landts vergaderingh komen te
verschijnen, wordende Oranghcay toeä
door eenen Oranghcay bassaer gerepresenteert
dat wegens syne noch continuerende
swackte niet komen konde, en dat hy als
gemachtigde vanden selven was gecommitteert
om alles uijt synen name te verrigten
dat by haar moste gedaan en voltrocken
worden Oranghcay lillewangsa was
overleden, en den bekenden Radja Ibrahim
door den Commandeur langs gevoorderd van
syn

syn woninge gedeporteert, in welcke —
hoofdplaatsen nogh geen andere gesubstitueert
waren, ende na dat hy Ponglois haar —
in dyen persoonen gepresenteert, genade —
ende pardon (wegens hun lange int seyden,
en 't verbranden van Comp.s Logie 't haarder
negorie, ende 't abandonneeren van 't verbondt
met d' E. Comp.e jonghst A° 1670 —
hernieuwt ende gemaeckt) versogt —
ende gebeden hadden, verclarende onse —
vront uyt bekennende dat sy met tegen,,
staande door de waapenen daartoe —
gedwongen synde, eeniger qualyck by d' E.
Comp.e gehandelt ende gedaan hadden, —
alsoo sy niet alleen Comp.s bontgenootschap —
door onverstandigh onwetentheyt ende —
daer op volgende dreygementen verworpen —
maar ooch toegelaten dat de Logie hun
ontweldigt door de furie eeniger qualyck
gesinde bergvoetvolcken (gelyck daer is —
geweest eenen Simoetoealangh int
Minangkabou, verselt met verscheyde —
onrustige Pauwers, Cotatengers, de
lackanders, Sintoe en Coeboelongers
en ander Rapsodium van gemeyne —
volckeren ende assistentie gebracht geworden,
die haar onversiens overvallen en niet alleen
tot het verworpen van de contracten met
d' E. Comp.e gemaackt, maar ooch van
gesworen trouw ende wettigen koninck —
van Minangkabou afgebrochen, ende —
aen eenen Raedja Inderma tot serwassa —
onderdanicheyt en trouw hadden doen —
beloven, ende effective trouwen: voorge,
vende dat die van Pauw, bajangh, Troesangh,
Cotatenga

Cotatenga, Oelackan: acht: negen: seven:
en twalff Cotas den Coninck trouwe hebbe-
gesworen, ende eedt van getrouwicheyt
en onderdanicheyt belooft hadden daar
toegevoeght hebbende soodanige dreygende expressies
bij aldien sij voortaen daartoe ongenegen
sijn mochten, dat sij dan niet alleen de doodt
van hunne persoonen, maar alderley rampen
en ongevallen vande Raja te ontfangen
hadden, welk voorders tot het Somba doen
aende pr. Radja Indermia bewesen werden mosten,
niet tegenstaende sij eenige met gewichtige
redenen te kennen hadden gegeven hoe
datse nevens andere bontgenooten vande
E. Comp.e aenden Coninck Paducca
Sire Sulthan Agmetchia, in oude tijden,
aen handen vanden stadthouder der
Nederlandsche commandeur deser strandt
landen trouwe ende onderdanicheyt gesworen
en belooft hadden, soo mosten sij niet
alleen dien Coninck maar ook de Comp.e
die de stadthouderschap maecte vanden
Coninck was opgedragen, ontfangen heeft hadde
geworden, derhalven gedachte Comp.e ...
en des Indermas name deselfs Peualle-
stellen, ende daar nevens de Somba
opgerecht hebbende, wierden hun voorgehouden,
datse nu als waare onderdanen deser
hunnen aengenomen Coninck bewijsen
alle respect ende eerbiedinge ook moste
gehoorsamen, en deselve tegens [illegible]
getrouwelijck naarcomen, ende daarenboven
comen, namentlijck datse alle die desen
Radja Indermas niet willen erkennen
en aennemen als wettigen beheerscher deser
strandt verclaeren dat die als vyanden van
sijn

zyn Majesteyt sullen getaxeert en uytgeroeyt
werden, geevende daarop met den blooten
hemel inde handt houdende onder om
't hooft swayende het bevaemde te hebben
om 't vuyr inde Logie te steeken, ende deselve
inde assche te leggen, daer by voegende
soodanigh sullen wy Padangh mede tracteeren
ende de Hollanders als vyanden van
onsen Coninck vandaar verdryven, ende
verjagen, ende alsoo wel sy pramanders
in dese contreye drouwe tyden voor dat geluck
overwal van vyanden als andere wegens de
destructie deser Logie die t'welk waaren bekom,
meer geroofst, vreesende dat eenige
quaatwillige uyt de algemeyne vyanden
by nachte en ontyden 't vuyr daar in steeken,
ende deselve verbranden off anders van
haar thienwerck berooven mochten, zyn
sy eyndelyck achter wegens de gedaene toeseg
ginge vanden Hr Commandeur, langer
verlaaten gebleven, als wel de bedongen
drie maanden, dat de bewaaringe daar vande
algemeyne Pouglous belooft aanbevolen,
hebbende ten dicte eynde aengemelten
Commandeur versochte insinuatie
laaten doen, om de Logie wederom in besit
te nemen, off haar vande Majesteyt's
wagt houdinge selffs te bevryden,
dewyle deser drie maanden heele Huys
swalofst des hadden geduert, dat toeteene
by gesegde Commandeur was inde windt
geslagen, sijnde dit ongeval dusdanigh
gevoegt, dat se als vyanden ende afbondt
breeckers vande Compe ende afvallige
van hunne wettigen Coninck (die se hette

over

over liden Jaaren gehomagieert hebben genaemt
en getapeert worden, ende by aldien sy dese
bevelen niet hadden willen gehoorsamen
stondt voor haar alleen niet anders geschapen
van dalse als wederstrevers gedoot, off met
vrouwen en kinderen na 't geberghte gevoert
mogten werden, wes wy haer in dese onder=
wachte voorval na de beschyden regt
der luyts schicken moeten, om van dese
grimmige berghboeren, die niet anders
als brandt en moort dreygenden niet gemist
off anders beschadicht te werden, wy
deeden haer op dese ende andere frivoele
allegaties sodanigen antwoort, als wy na
gelegentheyt der saecken oordeelden noodich
te syn; als dat de Logie off haar eygen
plaetsen begeeren na dalse A.o 1670 onder=
maet en waren geadopteert geweest,
in het algemeyne verbondt door d'E. Comp.s
aldaar tot Priaman was gevormt, maar
dat ons verschyndelyck was gebleecken
hoe onbrouw, ende verachtelyck sy het
gemaeckte contract hadden gevioleert en
lastende in haere Negorijen alderhande
vreemde handelaars van Atchin, als van
Zeevers sonder passen van de E. Comp.ie
gekomen, daar possessie nemen, ende hunne
mede gebrachte coopmanschappen koopen
of sonder sich daarin geweldich te toonen
deselve wederom laten vertrecken, stom
door onderlinge scheuringe twist, en
twee spalt de negotie, met den berghman
te gevoeren, synde voorts groot en machtich
door dese off geene uyt de gebergtens van
Minangcabou, off uyt de Agams afgeroepen,
om

Van Sumatras West Cust 30.e Septb. 1680

om de algemeene ruste te stooren ende de
landen door 't onveijligen der wegen
onbruijckbaar te maecken, dat meer hij
is ons genoegsaam voorgecomen, hoe hij
Priamanders om den [illegible] groote
oorlogen, offensive en defensive, tegens hunne
gebuuren hebben gevoert, nodigende tot
haeren hulpe in dien tijt de heeren met
de wapenen der Comp:e ende derselver
trouw gebleven bontgenooten het eerste
verstant niet en hadden, hier
dat sij alle gelegentheden souden klaer
gebleeken is, dat sij al voor langh getraght
hebben Comp:s magt te verwerpen
ende hun selven [illegible] onder den ander
heerschappije te begeven, twelcke uijt
de aengesloten verbindingh na achter[illegible]
ende het [illegible] te worden vanden [illegible]
heijmelijck [illegible] naar Bantam
genoeghsaam te besluijten is, dan waer-
voor weijnigh dagen wederom drijft
waartuijgen met zout, ende andere
huijshoudingh gelaaden gekomen
en daar verpacht sonder ons daar van
kennisse gedaan of Licentie gevonden
te hebben, heijmelijck genomen hebben,
daar bij dan ooc komt dat voorleden
sayson drie prauwen daar van op Oulaccan
in negotie sijn geweest, sijnde betalen
van haere waaren gemaghtigd, tot
de [illegible] Comp:e, diese Lieden gaande als
commende gesien hebben, doch 't protest
dat d'onse de logie langer als de beloofde
drie maanden verlaten ende niet wederom

geoccupeert

Van Sumatras Westcust den 30 ult[im]o 1680.

gerepresenteert hebben, sijnde gealligeerde-
staaties, daar van de oorsaacke, want het
ons genoegsaam moste doen wantrouwen
wanneer op Barras, Sorkom, Songhilemion,
priaman, en Tikoe in dat district allerey
sweten geadmitteert, ende tot den handel
ingelaten wierden; temeer wanneer ons
openbaar is geworden dat den beaml:
Jongelinck die handelaars beschermden,
en kunne goederen onder het favorabel
geleyde der Orlebalangs en andere krijgs-
dienaaren van strandt opgedragen en in
hun eygen huysen geborgen en daar uyt
verhandelt wierden; sijnde sy lieden
gehouden gesegde Logie als hun eygen huysen
voor allerey listige aenslagen te bewaren,
waarop die onder haare bescherminge was
gestelt; en gebleken, wel haar de langer
vreatinge in de drie maanden tot de aan-
vondingh des contracts en uyttreckinge
der Logie niet moste bewogen hebben,
sijnde ons voorn: formmale suspect geweest
sint het voorenstaande verhaal verstaan
te hebben, dat se met een krijghsmacht
bij nachte waaren overvallen, en op doots
perijckel gedrygt geweest om tot dese
schandelijcke tranfficatinge te moeten
treeden, ende dat se wel geweten hadden
dat de hollanders daar over haar, die
aende zeekant wonen mosten, voorwaar
beswaerde voorwenselen, ende onschuldigings
daar ons nochtans ter contrarie by
geworden, dat se geene de aldermiinste
tegenweer gedaan hebben, ooc geene de
aldermiinste

Van Sumatras Westcust den 30 sept 1680

alderminste beletten gevonden, om de
vyanden met geweld af te schricken
maar sy hebben deselve bergh verlaten
volgens 't seggen der eenwys van deselvige
geinterrogeerden dier tyte, selfs uyt
't geberghte afgeroepen, ende op den aenloopt
synde op haren wegen of Oulacan
ontmoet ingehaelt, ende ontfangen; hoewel
met de nagtelycke overvallinge, ende bedrygingen
etc. niet van wederom over den gebracht
dat meer is soo heeft niemant van
haar de minste defensie gebruyckt, om
dese onschuldinge ons te doen geloven,
hoewel verder [illegible] soude hebben wanneer
yemant, van alle geslooten ende door
de wapenen beledigt off gequetst waard
geweest, ooch konde ons dese Excusis
niet voldoen, te meer niemant van hun
alleen na de vernielinge der Logie, ons
daar van de weete gedaen heeft, maar
dese schandelycke actie gesusteneert, dat
altesamen [illegible] syn dat se daar in den
voorcomen gevolgen genomen hebben
gehad, ende ons wel verder doet geloven,
gelyck ons ooch van verscheyde aenschouwers
gerelateert heeft dat se selfs handen
aen 't werck geslagen [illegible] tinder daar in
gesteecken hebben [illegible] daar aen onschuldich
synde, souden ongetwyffelt soo lange niet
getardeert, noch gewandelt hebben om op
onse veelmaels gedaene ontbiedinge her,
waerts en by ons te comen ende haere
onschult te vertoonen daa ons op
onse ontbiedinge laeten aenkondigen, dat se
door

door desen Simoetoealangh gedreygt werden
wanneerse maar de minste macht hadden om
naar Padangh te gaan, en de d'E Comp.e
om vergiffenis versochten dat sij op stonts
haere negarye wilden verbranden en hun
vrouw en kinderen teen voorts met sigh na
't geberghte sleepen, als off ons niet bekent
waeren geweest dat desen Simoetoealangh
reets voor sijnen meester wederom op ontbooden
en na 't geberghte geretireert was, ende onse
dese beuselachtige voorslagen niet conten
toeren konnen, ende alsoo wilde sy nu voor-
wenden, dat se gevreest hadden om over-
gegeven en in staat gestraft te sullen worden
ende dat de verslagentheyt na de groote
der overtredinge te wigtigh was om daar toe
spoedigh te te koemen, soo sijnse U E.
nu versoekende, om nader ontfangen pardon
op haere verootmoedinge aen te koomen
sodanige sententie, als hun tot straffe
over dit heyloos bedrijft sal werden gepro-
nuncieert, onder submis versoeckende, dat se
als bondgenooten wederom aengenomen
en door een nieuw verbont mogten
ingelyft werden, onder beloften van beterschap
en nauwer onderhoudinge der contracten
waarom met haar Liedens, dan op de forme
als in dato 24 July omtrent de Calatengers
was gehandelt, geprocedeert sy, blyvende
op de oude contracten en voorwaarden
als bontgenooten ingelyft, onder beloften
dat se wanneerse wederom van de
bergh Liedens souden overkomen, door
ons en door en onse bontgenooten souden
geadsisteert werden, soo sijnse van den Landt
raadt

Van Sumatras West cust 30e septemb 1680

raadt, om voorsz redenen geconditioneert
in een amende van 1000 Rds. deese hebben
aengenomen en belooft binnen twee
maanden te sullen opbrengen, deese betaelen
maer sullen oock gehouden zyn als hernieuwde
bondtgenooten van d' E Compa., de voorn.
geretireerde vyff vaartuygen jongst ver-
leeden van bantam aldaar aengelandt met
volck en ladinge, soo veel daer van noch
in wesen zyn, mochte, ten eersten aenhouden
van den Lotatongsen gouverneur
posty, die ter hunner voorn. bij den raadt
daar toe expres gestelt is, om derwaarts
over de lantwege met alle hoeveelheden
mentaclaren en Compa. te verbeeten
over te leveren, om aen ons overgebraght
te worden, aen welcke hunne uytvoeringe
wy de aengenomen bondtgenooten de Priamanders,
sullen toesien off volgens hun voorgeven
heeft moet d' E Compa. in een ander
seer bewesen in alles oprechtichheyt
wilden naarcomen, als synde dit de derde
E wel lichte de eerste troeft, die d' E.
Compa. aen haer bedoelt nemen sal, deese
in tedingen uyt afvallich wordende, was
geen middel van genesinge meer over,
als sy haar als swaard patientie deser
hare meester hunne geordineerde middelen
en konden goetwillich en uyt eygenaer
hertte wilden onderwerpen, off anders dien
gestoelden kant van hare versmadende
hadden niet anders dan de gewisse doodt,
te verwachten, daerom een yder de schickinge
van desen ingekeert wel off qualyck vaert,
vat te stellen, en beraetslagen mochte,

gedenckende

gedenckende dat wanneer den naem Comp.ies
gramschap quamen te proeven, welckers
gestoept syn in geschreyden maeken niet voorde-
radden geschept, valle dan ooch niet anders
dan hare oorst, en ondergangh te verwagten
hadden; en andere doende, den gestadich volle
waaren, ende gerust wande, ende wanneer
dit door genoechsaem voorbeelden in Priaman
bestaende, willen niet twyffelen of de E.
Comp.e soude wederom te bewegen zyn, om
aldaer op 't nieuwe plaats te begrypen, ende
haar met een sterke Logie op haare
stranden te begunstigen; tweede na alle
apparentie veel beringe en wel vaeren onder
de ingesetenen vervoersaecken ende te wegen
bringen moet; de uytslagh en bevindinge
sal ons wysen maecken, voornamentlyck
hoewel wy vandere wynsdeachtigh, doch
waersachtigh voornemen te hooren ofte te
verwachten hebben, sullen, maar voor aff
sullen wy u Ed.e hoogh achtb. met alle
eerbiedenheyt: voordragen, dat wy oordelen
't voor den dienst van E Comp.e hoogh
nodich, dat door ons weder possessie op
Priaman wert genomen, om die getrouwe
steerck eens niet te gronde vande achterdeel
off Bantammers te laten, die soo een sucht
gierigh en wynsdeachtich volck, gedurich
om dat wat over vande Landt leggen, of hoger
van gewin en verkryginge van vrye vaart
soude connen oproerigh maecken, het welck
niet geschieden can sonder dat de andere
plaatsen, die daer naest aenleggen, haar
wesen daar onder bevonden, en soo het
vuer van ondienstigheyt en afval, doen
voortkruypen, tot over onse gehele Cust,

geen

Van Sumatras westcust den 30 septemb. 1680

gedenck is hier schadelijcker, als de
vaart van vreemde potentaten soo
wel herwaarts, als naar haere havens
waar door dese regenten hunne te
vetter maken, en smaecken wat proffijtel
van hier te doen sijn voornamentl: op sout
en gout, daar toe sij ligt souden te
brengen sijn, om dat sij geen rijckdommen
besitten, waar na toch de meeste potentaten
trachten, en dat dan verkregen hebbende
besteeden, om haere staet en gebiedt te
vergrooten, het welck hier niet dan
onrusten tot nadeel vande Comp.e en
dese ingesetenen soude baren, oock brengt
de vrije vaart hier alderhande vergift
van andere potentaten (die meest alle
vijanden sijn, of s'Comp.s welvaart) en
stroyen, hier niet als quaat saet, waar
uyt opstaen, tweedragt, tegens de Comp.e
op waert; gelijck als wij vreesen dat met
de 5 vaartuygen die van bantam tot Priaman
aengecomen sijn, niet weynich saet over-
gesonden wesen, daarom hebben wij dat om
soo veel te mortificeeren als mogelijck
is, de ponglous van Priaman op het
hooghste gerecommandeert, die vaartuygen
met haar volck en inladingh herwaarts
te brengen, en op dat daar aen niet en
manqueeren den Gouverneur Boelij
met de nieuwe aengenomen Macassaren
en bougysen onder sezanty gelast over
landt derwaarts te gaen, om haar tot
voldoen van haer aengenomen last aen
te porssen, te noopen oft te dwingen; en tot

noch

Van Sumatra Westcust 30 7ber: 1680

Vooght meerder aensien hebben wy den onder-
coopman en fiscael deser commandement-
Jan Jacob van Koll, met het jacht de
Cabiljauw oock naer Priaman gesonden,
en hem mede gegeven een sergiant met
12 nederlantse soldaten, vermits de gepasseerde
comp.s mardijckers bestaende in 33 coppen
die noch gesont en frisch zyn, om te dienen
meer tot een suberen als daer mede gods
[illegible]te bedrijven, en by instructie
die hier nevens in copia overgaet, geordonneert,
soo dra hy bemerckte dat met het opschudden
en overwerpen van die 5 vaertuygen etc.
niet wel wert gehandelt, dese de
Priamanders daer in beginnende te schoor-
voeten, ons daer van de weet te doen
op dat wy dan ten eersten met meerder
macht mogen daer by comen, om selfs naer
de ondervindinge daer in te handelen
soo als ten meesten dienst te van de comp.e
sullen oordeelen best te zyn

Priaman is de korf haven van Padangh
en dat hebben wy wel bevonden, want doo-
en wy hier quamen heeft de rys hier gegolden
2. soucatten voor 1/4 R.s dat 100 R.s
voor een coyangh maeckt, en in Padangh
6 soucatten voor 1/4 R.s krygen, oft een
coyangh voor 33 1/2 R.s het welcke een heel
groot verschil is, en voor de gemeene man
geen cleyne troost, geen dagh gaet hier nu
voorbij, oft hier komen 2 a 3 jaa
tot 6 a 8 vaartuygen met rys, en padie
van Priaman, en hier om dient temeer dat
Priaman wordt aende handt gehouden,
waer-

waar mede ooc de andere Pealen die
[illegible] Padangh en daar an leggen werden
in de Logie gehouden, & de andere Pealen
van daar Noortwaarts ooch den omslach geeft
maar om daar weder den eersten de Logie
off woonhuys, soo de voorige genoemt
syn, t'herbouwen, oordeelen wij geheel ondienst-
ligh, om dat het voor brandt seer onderhevich
is, en niet wel voor eenige vianden
te defenderen, als met een groote besettingh-
wanneer het van buyten al met een omheyningh
van Pallisaden of borstweer is versien,
ooch sullen die inwoonders van Indrapoera
begeeren dat wij soowel die Logie sullen
verlaaten, als de voorige Loogies sluyten
syn, maar dat daar heel deugtiger sal wesen
een gebouw van gebacken steenen,
opgebouwt, in syn vierkant, niet minder
als 40 voeten yder syde, met twee
verdiepingen, yder van 12 voeten waar van
de onderste kan dienen tot Pakhuysen
overwegende groot genoegh, tot bergingh
van de aencomende peper, en in voorraat
houdende Coopmanschappen, ende de
bovenste verdiepingh tot het planten van
geschut en luchtbergingh voor den soldat=
en guarnisoen houders, die niet sterker
sullen behoeven te wesen als 12 soldaten
4 bosschieters, en een meester, maer moet
[illegible] moeten hebben den water
put, om bij gebreke van den vrije uytloop-
daarom niet vreesen te wesen, dewijl
de verdiepingen kan het heen loopen
om daar boven lucht te scheppen en in plaats
van

Van Sumatras Westcust 30 7ber 1680.

van ondaegh, dat wele wint vangs sou-
hebben den plat dat niet (off weynich) meer
als den panne dack sou geeden, alsoo de spanninge
soo wyt syn van groot en hoogt hout
moesten geeomt worden, dit met de pannen
geen minder swaerte als den plat soude
toebrengen, de put comt grootelyx ten dienste
voor de soldaetingen waer in de meer balcken
kunnen gesloten worden, dan de helft van de
gehele lengte niet behoeven om ten minste
canon van 6 lb bals te voeren, daar
mede wat uytgeroeit kan worden, aende
hoecken tegens den anderen dienen 2 uyt
stekende kuypen gallderyen, om de buyten
syden te bestryken, en soo gemaackt synde
op een plaatse daar het decours niet kan
uytgehouden worden, is alle vrese voor
de geheele macht van de west kust
benomen, tot het costende kan voor eerst
de 1000 Rds: bette genomen en het meerdere
uyt de gerechticheden die de hoofden
van de negotie trecken ingehouden worden
waar tegens geen hoofden hebben sal maar
daar en tegens verheugt syn, dat ze haar
moeten verseeckeren niet meer van ons
verraden te sullen worden. Tot vaster
verseeckeringe van des E. Comp.s staat
en ommeslagh hier tot eynde hebben
wy den 24 augusto verleeden aengegaan
en besloten eenen nader verbant met
de vier algemeyne hooft hoofden als
Jangdepertuan, Sultan Mametchia
keyser tot Intrapoura & syne stadt
houder tot Mapulle Raedja adil, benevens
de 20 menterys tot Indrapoura en 16 de

Tot

1680

Van sumatras west cust den 30 sept 1680

Tot mantte Panglima Radja, ende zyne 12 raadsheeren tot Padang, den Gouvern. Poety & deselfs twee hoofden tot Cotatenge mitsgaders den Gouvern. Sirredarra & zyne negen Pongloos off mede Regenten tot Sillida waar in sy verclaarde voor haar & haare nacomelingen mitsgaders alle haare ingesetenen van Sabla Cataiuwen, Zuydwaarts tot Ajerbanghy noordwaarts dat zy haar voor altoos deuwigh en onverbreekelijk verbonden te sullen zyn, de E. compagnies vrunden en ware bondtgenooten en dat besonder, dat sy niet alleen in E. Comp. bescherming particulier zyn aengenomen, maar dat ook haare kinderen soo by leven als naar haar doot niet haar moeten werden aengesien als ware vrunden en bondtgenooten van de E. comp. onsetten, en souden in haare vaderlyck bescherminge, op dat haar van niemant verwerde eenigh leet, off onrecht mogte overkomen, maar dat sy onbekommert en in der gerust in haare gesegende landen & jurisdictie wonen mogen, voor sy haar geheelyck onder de E. Comp. goede voorsorge hebben overgegeven, onder bedinge dat onse vyanden en vrunden ook haare vyanden en vrunden wesen sullen, oock dat zy bereyde de andere west cust volckeren, die tegenwoordigh onder E. Comp. protectie sorteren, off naderhant daer onder comen mogten, haar sullen laten gebruycken, in alle soodanige saecken als waer toe sy tot de welvaert van de algemeyne welstant deser landen, ende d' E. comp.

Van Sumatras West Cust den 30 7b 1680

soude konnen geroepen werden, ook soo
souden sy contraventie gesamentlyck, &
ieder van haer int bysonder niet vermogen
welcke by afgesproken een ander in des
overleedens plaatse te kiesen, anders dan
met voorweten en approbatie van de E.
Compe: dat ingevalle haer kinderen en
naemagen in dese successie haer niet
naer behooren quamen te dragen, sal d' E.
Compe: ten goede van haer Landt en
onderdanen, yemandt anders van de naaste
in haere plaatse mogen stellen. en alsoo
inden Jaare 1663. onder sekere voorwaarden
dese Landen syn opgedragen geweest aenden
Minanghcabousen Coninck Paducca Siri
Sulthan Achmetchia als aengenomen
Heer der dese Strandt Landen die
voor eenige Jaaren is comen te overlyden
tot wiens Stadthouder d' E: Compe: geconstitueert
was, om dese Landen en volcken uyt synen
naam te regeeren en de bovengemelde
vier Bandaeres oft Gouverneurs der
Manicabousen Heere, door als noch in oorlogh
continueeren, willende een yder
het bestier der Strandt Landen de haere
toeeygenen, soo en sullen voornoemde heeren
haer met der selver quartieren geensints
moeyen, maer voor haeren Souvereynen
bestierder erkennen, en aennemen
de E. Compe: alwaer schoon dat de
Manicabers nader haer weder vereenigt,
eenen wettigen besitter deser Strandtlanden
gestelt hadden, aen de welcke sy dan
beloven dat de costuime Jaerlyckse Somba,
en erkentenisse homagie, en niet meer
betoonen sullen, soo verre als haer de vrij
willige /

Van Sumatras West Cust den 30 septb 1680

willige opdragt daar toe speciaal tot
ende met de daar toe hoorende onderhorende
Stadthouderlycke regeringe, met de E: Comp:e
in allen deelen over een komt; maar inge-
valle sy dan door dese of geene valsche
voor/brieven in haare gewenste besittinge
mogten werden gestoort, gelyck verscheyde
maelen door den koninck Inderma is
geschiet, dan sullen sy in geenen deele
daar aen gehouden syn, maar willen haar
opdragt int geheele weder herroepen, en op
dat de geheele werelt hier van bescheyt
mogt, hebben sy dat verbondt schriftelyck met
malkanderen ondertekent, en in onse
presentie op den Alcoran beswooren, en
voor den volcke in de negorye, ter plaetse
daar men gewoon is yets aende gemeynte
te verkondigen afgelesen;

En syn wy bedacht om te maacken, nader
articulen, niet alleen tusschen de
groote negorien die op haare [illegible]
bestaan als Pauw, Priaman, Bongus,
Troesangh en Bayangh en sullen meer
andere, die haar mede [illegible] visite
soo veel vaardich vertoonen, ooch niet
voorby gaen, en alle middelen tot onderhou-
dingh van vrede, en weeringh van
alle onenicheyt en tweedragt, als
ooch voortsettingh van de negotie en
uytsluytingh van de particuliere vaart
naar Java, en Bantam, daar in op [illegible]
die bedenckelyck syn

Tot onse verwonderingh, bevinden wy in den
keyser van Indrapoura een groote genegentheyt
en ijver, tot welstant van de E: Comp:e,

endes

Van Sumatras westcust den 30 7ber 1680

den ouden algemeen ingesetenen, die syn yver int maacken vande vreede, int afnemen van de Eeden, en in syn raadspleginge tot ons bysonder genoegen heeft getoont maar alle beyden is hy goet aardich, met een seer in vrundschap bemindt, en ooc geëert, soo dat een goet commandeur die hem ooc het syne moet geven van hem veele goede diensten sal connen trecken, syn kroon (nu missende t' Baart) geeft weynich tot syn onderhout, het welc aen syn dracht, en huyshoudingh wel can gesien werden, daar en tegens is hy niet begeerich, noch gierich te zyn.

Panglima Raedja is loos, en doortrapt beleyt, en mager, heeft een goet overlegh vande lants saacken, kan door een verstandigh commandeur, seer wel met goet voordeel gebruyckt werden, als maar een wacker oogh op syn practycken (die hy aen legt om syn staat en aenhangh te vergrooten) wert gehouden hy can licht vernedert werden, alsoo hy veel vyanden heeft gemaackt en inbreucke vande Comp.e moet ontstaan

Den gouverneur van Sillida Siree Nattra is van een quaade natuer, genegen tot twist soeckinge, in raadts vergaderinge achter-dogtich, en geobstineert van advys en niet minsaam, noch vrientsoeckende en daarom ooc onbemindt en gehaat, tan selfs van syn Ponglous die al dooreens over syn heeringe steeden geklaagt, hoe hy by visite, in de ontbieden

Van Sumatras westcust den 30e Septb 1680

ontrent syn beaats, syn gedoente steeds
bevonden, moet ons op syt leven, voor
afbeeldt ons daar van met veel goets

Poety den gouverneur van Cotatonga, is
geen uytlander geweest maer altyt van hem
heeft gemeent, maar geboren uyt Songhij
backel den Bergh Regorye waar van
Cotatenga syn oorspronck heeft van
ouders tot ouders maleyers, en uyt de
geslagten van de regenten, die in syn jonckheyt
beyde de oostcusten van Java, en Sumatra
met coophandelinge besocht, en binnen
Batavia eenige jaaren gewoont heeft, van
daer hy voorts onder den sabandaer
Simon Symonsz Saliger gevaaren heeft tot het
Jaer van 1666: wanneer de Hr Abraham
Verburg hier synde, en met de comste
van d' E. Hr Jacob Joriszen Pits, men hem
ind. lants saecken heeft beginnen te
gebruycken, hy syn vaste besit hier op dese
custe binnen Cotatenga genomen heeft
en alsoo hy door frequentatie met de
Hollanders en verscheyde andere natien
meerder ervarentheyt, als anders heeft
verkregen heeft hy sich soo weten te
gedragen, dat hy de gunste soo van d' E. overheden,
als van de inwoonders van Cotatenga
heeft geobtineert, daer en tegen is hy
bij de andere grooten benydt, en specialyck
voornamentlyk van Padangh, heeft daerom
en omdat de onse door de handt van hem
afbrocken etc. veel moeten lyden, echter
heeft hy sich weten staende te houden

en

Van Sumatras west cust den 30 sept. 1680

en in syn grootste vervolginge de meeste
vrinden gemaeckt, en syn staetsgraev
hy heeft sigh altyt gewacht offen wijst
tegens ons vreede onleste ageeren, wetende
dat alleen van die kant syn verderff
souden komen, voor syn ondergangh die
met cracht, en hoyn oorlogh is gesogt
geworden, heeft hy sich gedeforneert,
waer door hy (wetende hoe seer hy daer
by is gehaet en syn Ed. Ho: A: wrake
afgemaeckt) ten laesten geheel aen
syn bekoomenisse en weder verkryginge
van Comp.s gunst heeft geeffereert,
tot dat wy door de bestieringe van godt
almachtich, hem de vreede ende weder
verkryginge van Comp.s gunst (door de
wegen hier vooren genoemt) hebben
doen aenbieden ende de middelen aengewesen,
het welcke Godt almachtigh
soo heeft gelieven te zegenen, dat den
gewenste vreede, sonder bloet stortingh,
en yets te hazarderen soo draa is geschreven,
daer het anders licht wel te soecken
soude syn geweest, en syn aenwesen
hier onder ons, hebben wy hem trouw
en danckbaer bevonden, aen die gene
die hem in syn noodt hebben geholpen
waer in hy voor ons niet minder heeft
gedaen, het welcke wy als een teecken
van een oprecht gemoet in hem hebben
opgenomen, en houden dat tot den throns
dat soo lange hem van de Comp.e wert
vreesen, en wel gedaen, de grootste dienst
van alle, ontfangbaer sal connen gebracht
werden

Van Sumatras West Cust 30e Septb. 1680

worden, de begunstiging heeft hem schrander
gemaeckt, en omdat hij sich met die —
van Cotatenga, en Pauw, altijt tegens
ons heeft moeten inde wapenen houden,
is hij daar in met de Inwoonders van
voornoemde negorijen, derwaerden den
beter gewapent geworden, als andere,
die haar hebben verlaten, op de beschut-
minge vande E: Compe: waar op wij van
gevoelen sijn, dat alles onderworpen —
die hier langs dese cust, uytgesondert
Baros (dat te verwegen) soude mogen
voorvallen, door Poetij met die van Pauw-
en Cotatenga, en maer weijnigh vande
onse (om de naem vande het aensien —
aen ons te behouden) soude kunnen werden
ter meer gedeijen, en tot profijt van-
de Compe: verstrecken, daarom gebruycken
wij de vrijmoedigheijt om hem wederom —
in u Ed: Hoogh achtb: gunste te bevoolen,
mandeeren, en met hem te versoecken —
dat de gëquesteerde penningen gesproocken,
deelt van sijn drie vaartuygen on-
der hem met haare Ladinge uyt eenst van:
hier met haare Ladinge uyt ... van:
maent Junij 1674 sijn aengeslagen, en
verloren ten bedrage van f 4405:10 —
waar van op den 4 december desselven
Jaars aen u Ed: Hoog Ach: van hier is
geschr: hem magh gegunt, en goedertierentlyck
weder gegeven worden. —

Met voorn: Poetij sijn hier op de cust
eenige mattaffen en bongsen aen-
gekomen, die op sijn vaartuygen als
Zeevaarende hebben gevaaren, en

wanneer —

Van Sumatras West Cust 30 7bre 1680

Wanneer die vaartuygen hier door de Comp.e
zyn aengeslagen en (als hier boven gesegt
is) verbrant zyn, hebben die haar weder
onder Podij vervoegt, en zyn by hem tot
noch verbleven, maar hebben onder haar
den Maccasser Islantij van Toadjoe, tot
haar hooft opgeworpen zyn sterck omtrent
40 coppen waardoor nu met veel naer
Podij en vragen, die haar eert en onder,
hout 4 en sette van de gemeene ingesetenen
deselve hebben verjaegen op der
bougijse manier, waer door se onder de
menschen seer ontsagelyk zyn geworden,
en om die door het Landt niet als slooren
te laten loopen, om weder nieuwe
moetwilligheden te verwecken, alsoo meest
van dese hooft dan sonder moeten weesen
soo hebben wy haar ooch inde algemeyne
vrede aengenomen, haar misdaden
gepardonneert, en ons haar te meerder
te versekeren, en met deselve ons proffyt
uyt haar te trecken, voor seer dienstich
geoordeelt haar in den dienst van de
E: Comp.e als militairen aen te nemen
onder de volgende tractementen als

den Islantij met de naem van Luytenant
ter maent . . . . Rds 10:—

den Coampe moede van Toadjoe
syn broeder tot vaendrager // 8:—

// Intoke Jalar van Patta hoya . . . .
// Tagalitin van Jawan of Jawa . . . . . . } tot serg.ts 6:—

En de gemeene soldaten voor // 3:—
maendelyck soo den Comp.e uyt, behalven
corporaels—

Van Sumatras west cust den 30 sept. 1680

corporaels en tambour, die men haer
alsoo het verdwenen cunnen, en by verkrygen
van u Ed. hoogh achtb. approbatie
op ons gedoente sal geven, mits ook haare
getrouwicheyt de eenden beyden, wanneer sy
ook beter in het houden van militaire
ordres sullen werden geinstrueert, sy hebben
versogt haar Engen geweer te mogen
voeren, synde daar onder weynige die
hoeb, en wel de meeste, die schiet, swaart
en hassegayen dragen tot dartigh, sijn daar
van mij aengenomen, die alle haeren eedt
van getrouwicheyt, volgens 't gebruyck
haers Landts, met het drincken van
eysse water hebben gedaan, om door de
E: Compe: geweyght te werden, waar
haer en over moeten van nooden wesen,
met den bedingh aen haere syde dat
wanneer sy van haere wettige koningen
~~[illegible]~~ te huys geroepen werden
en uyt den dienst der E: Compe: en het
Landt mogten geargeert werden, dat
sy haar sonder swarigheyt hebben
toegestaen, alsoowe daartoe nader hoogedele
bekentmaakinge van Compe wegen
licentie hebbende geobtineert; de resteren-
die tot het volle getal noch manqueeren,
sullen ook de Toeken naar Priaman
doen, waar van hier voren geschreven
staet, en gesamentlyck met de vorige
30. hier comen, om ook ingesz: te werden,
haere betalinge sal geschieden, de
helft van de E: Compe: ende de andere
helft uyt de Incompsten van de algemeene
Regenten, alsoo dese Compe altijt sal
gebruyckt

Van Sumatras West Cust 30 Septb 1680

gebruijckt worden, tot dempinge en
voorcominge vande ondeugden en
contrebanden, het sij waar het soude
mogen comen voor te vallen, waarom
oock geen vast guarnisoen sullen hebben
maar moeten haare familie het bij
ons fortresse in den campon, welcke
plaats haar sal aengewesen worden
door Logieren, om deselve altijt onder het
oogh te hebben, nu sij van haar tractemt =
kunnen leven, sullense van alle hoverijen
kunnen afgehouden en in plaats van
oproeren te verwecken, groote dienste
van haar getrocken worden, om dat sij
soo seer sijn ontsien, ooch kunnense eenighsints
tot versterckinge van het guarnisoen
strecken, voor eerst sullense met ons
naar Baros gaen, op welcke tocht wij
genoughsaame preuven van haar sullen
kunnen nemen, maar soo u Ede hoogh
achtb. gelieven haar van hier te doen
vertrecken, sal nu geen moeyte daar toe
behoeven gedaan te worden, maar ons
oordeel (dat wij onder het welnemen
van u Ede ho: a: soo vrij moeten
geven) is dat het dienstigh sal
zijn, dat se tot de bekomen ondervindingh
off sij ten goeden off ten quaaden willen
overslaan, hier continueeren, alsoo nu
geen swaarigheit om haar te scheyden,
het zijn onder wat verlooft menegeert,
kan gevonden worden; soo hier maar een
verstandigh commandeur over haar
magh commandeeren. —
en wij vande negotie die ten principaelen

in

Van Sumatras West cust den 30 Septb 1680

Om het gout beslaet u Edle Hoogh Agtb: te zenden bekent te doen, sullen wij voor eerst het onderscheijt van drie Jaaren, hoe het gout maandelijcx is ingecomen, hier agtervolgens op stellen als

Jaar	Maand					
Ao 1677	augustij	T	128	10	"	
	Septemb:	"	118	4		
	october	"	114	10	5/4	
	novemb	"	172	7	3/4	
	decemb:	"	105	3	1/4	
1678	Januario	"	154	1	3/4	
	februari	"	87	7	1/4	
	maart	"	122	"	"	
	april	"	124	8	"	
	may	"	36	9	2/4	
	Junij	"	94	1	"	
	Julij	"	106	"	"	T 1343 14 2/4
	augustij	"	119	8	"	
	Septemb:	"	102	13	2/4	
	octob:	"	107	12	1/4	
	Novemb:	"	95	14	2/4	
	decemb	"	111	4	"	
1679	Januarij	"	82	8	"	
	februarij	"	117	9	"	
	maart	"	88	15	"	
	april	"	45	12	"	
	may	"	127	6	"	
	Juny	"	131	6	"	
	Julij	"	97	4	"	1228: 1
	augustij	"	123	8	"	
	Septemb:	"	74	4	"	
	octob:	"	150	10	"	
	Novemb	"	51	8	"	
	decemb	"	89	4	"	
	Transport:	T	489	2		T 2571:15 2/4

Van Sumatras west Cust 30e septb 1680 —

Per Transport ƒ	409. 2	ƒ 2571 : 15 2/5	
Ao 1680 Januarij	371 : 6 1/2		
febr	200 : 4		
maart	250 2		
april	205 : 0		
maij	106 : 3		
junij	133 : 2 3/5		
Julij	103 12 5/8	2035 : 0 : 1/2	
augusti	189 : 10		
septb	256 0	446 : 2	
		ƒ 5053 : 10 : 3/5	

voor gerechticheyt inde borchen

van Ao 1677 en 78 à 1/4 Rd of maas per tuye	21 4 4
voor 1678 en 79	19 3
voor 1679 en 80	31 12 2/5
voor de maenden aug en septb	6 15 1/2

op padangh geinvertieert in woorth ƒ 5132, 9 3/4

op poulo Chinco de volgende

Inde borchen van ao 1677 en 1678 ƒ	423 : 2 5/8
in do van 1678 en 1679	250 ; 12 3/5
van 1679 en 80	316 0
ƒ	990 : 7 4
voor gerechtight van 1677 en 78	6 9 3/4
voor do van 1678 en 79	3 14 3/4
voor do van 1679 en 80	4 15 4/5
	1005 : 14 5/8

te samen op beyde Comptoiren ƒ 6138 . 0 3/4 —

uijt

Van Sumatras West Cust den 30 7br 1680

Uijt deese voorenstaande brieven gelieven u Ed.
h: Ed: te sien, hoe seer het schrijven
en klagen over de gout negotie, van hier
is gedaen daar dit laatste jaar ruym de
helft meer heeft gegeven, als het eerste
jaar, dat is het eerste, van deese Commandeurs
regeringe, en in die maanden wanneer hier
het meeste van den oorlogh is geschreven,
is meer hoeveelh(?) gout, als in de voorige
maanden ter marct gebracht, selfs in het
jongste brieft, waar in de slagh van pauw
vermelt staet, en ongelukkelijk het
gehele Lant, daar door is beroert geworden,
staat ende soo begint het nu al mede
met den gout handel te gaan, hier vooren
is geklaagt over de onveijligheijt der wegen
voor de berghs Luijden die corteliex verleeden
noch redelick geweest is, en waar door we
weder ruym 300 ℔ sedert onse laatste
besendingh met de Geele Beer sijn machtick
geworden; wij gelooven niet dat se hier
overdagt hebben, wat tijt luchjes het
vertrek van [illegible] werweder(?), en de de-
voorn: brieft is verschreven geweest.
het welck uijt maakte den maant en dar
tien dagen, want de beer is van hier den
20 Feb naar Ponteckien(?) vertrocken
en de brieft is gedateert den 4 april
daer moet luchjes bijna afgaan, de
dagen van den ophoudt(?), en dan die tijt
wanneer den gout handel noch todoende(?)
is geweest, waar door ruym 300 ℔ sijn
bemaagtigt, wat tijt schrijver dan over
om den oorlog daar op te voeren, dat
het met dien handel soo seer toeging(?),
maar de gewoonte om u Ed: hoog Ed: te

misleijden

Van Sumatras Westcust 30 7ber 1660

Onderwylen, is hier soo gemeen geroept, dat
het selfs alle achterdocht en opmerckinge
heeft benomen, de voorige post in voorsz.
brieff, is oock geheel gevoegen(?) want daar
staat schynende oock den vertier vandat
Soltigh gebacx seer sober te wesen ont=
twyffelick door de onveylheyt derwegen
voor de berghsluyden, daar in die tyt
het Zout is verhoogt voor 96 Rs de langh(?)
maar wie de coopluyden zijn die het
Zout vande Comp:e gekocht, en al langh
betaelt hebben, die om de vrees van
dat d'een of de ander tyt vanden vyandt
bij nacht overvallen te worden; het selve
In Comp:s packhuysen hebben nedergelegt(?),
sullen wy by nader ondersoeckingh u Ed:e
Hoogh Ed: hier namaels bekent maecken;
In ons aenwesen (genomen vant p:mo July
tot den 11 dezes) is hier suyver(?) aen Cleeden
Yser, Staal, voor gout vernegotieert
R:s 630: hier van moet afgaen omtrent
10 R voor Cattoen, en een restantie van
een oude schult over coop van Zout
In voorsz negotie is opgebraght al het
claverstael(?) ende de 18 packen bruyn
blauwe bethilles(?), die uyt de bekomen
26 packen voor Padangs negotie gelicht
zijn, soodat wij wenschen dat de rest
vanden Yser tot noch 54 packen
toe, en het geen noch meer tot den
gedaenen eysch mancqueert, met de
schuyt(?) die noch vol Zout verwacht
wert, soodanich hier magh aenkomen
al het Cattoen bestaende in 80 packen
hebben wy hier vercocht tegens 20 Rs
of 1 1/4 R het pack dat met de ongelden

de—

Van Sumatras West Cust den 30 sept.o 1680

de Ed. Comp.e gehoft heeft f 22:1:8 synde
vier pct hooger als oyt gegolden heeft, welcke
winst op stucke den voluminueuse waer
al heel wel aen gaen, maar den Coopers
geen plaats hebbende om soo veel te bergen,
heeft van ons versocht dat 't Clethuys soo
veel mach hebben als bergen can, den
Cortier van Cleeden is heer nu een ander
alsse voor heen is geweest, en dat sal
sonder twyffel dagelycx toenemen
de bergh verclaren, die voor heen op den
barringh, van de vercoopers haar gewicht
voor haar gout hebben genijet, gewinnen wij
dagelycx met haar gout haest tot ons te comen
by hebben wel een dele stucken Lywaat
het van de Comp.e gegeven wordt, voor een tayl
gout daar gewegen, maar het gewicht daar
mede haar gout wordt ingewogen, merckel:
swaarder weer uyt de vercoopers die haar
lenckhoes op de barongh hebben, haar
gewin trecken, maar om voort te comen
dat haar barongs, gewigt, het eene met
van den anderen verschilt, want een
yder maackt nu syn gewicht soo hy wil
om dat den [illegible], soo langh is 't schrijvent
(waar van ons de tyt noch beter onderrigtingh
sal geven) sullen wy de gewichten op de
behoorlycke swaarte waar mede de winckeliers
bestaan cunnen laten maecken en [illegible]
en oock besorgen, dat geen andere gewigten
werden gebruyckt, gelyck als wy oock met
alle maten sullen handelen, welckers
bevindingen wy U Ed.e hoogh achtb.: met de
eerste boor die desen in ... te volgen
staat sullen bekent maecken

het

Van Sumatras West Cust 30 7br 1680

Hier nevens gaet den Eysch van de vere-
cootmanschappen, die op den genoraveerden Eysch
zyn onvoldaen gebleven, met wat vermindering
in den Fortdringhen, en bijvoeginghe van veele
en stuck op den voorigen Eysch geheel
vergeten, het welck ons in groote verlegenth.
sal brengen, alsoo het Magazyn, hier, daer
van geheel onvoorsien is, voornamentelyck voor
de kruysers tusschen Baros en Tico, bus cruyt
is op den genoraveerden Eysch hier boven
genoemt in plaats van 10000. lb bijaldien
maar 1000 lb gestelt het twelck hier in
wert gespeurt, maar sult hebben wij te
weyniger mede gekregen, waerin met de
Expeditien, al een groot gat gegaen is
ook zyn de provisien en scheeps behoeften
een weynich vergroot, en daer onder aengevoegt
200 gemene stoelpen, die hier alleen behoeven
tot vertimmeringh vande Chialoupen,
waer aende hant gants niet is gehouden
en meest alles van nieuws sullen moeten
vernieuwt werden de Chialoups de Pleun
die onlangs van Baros hier aengecomen
is soo leck geweest dat qualyck boven water
kon gehouden worden, weshalven die op de wal
hebben laten haelen, en soo sterckt door
verdubbelingh ende vaste huydt vande
worm door gegeten bevonden, dat vande
eene zy, vijf, en vande andere 2 gangen
vande vaste huydt hebben moeten laten
uyt kappen, behalven de geheele verdubbelingh,
niet tegenstaende de Timmerluyden
oordeelen dat alle de planken, vande
binnen huyt, soo verre sy het water
geleger heeft, daer van oock moeten
genomen worden, hebben wy om dat de plonen
mede

Van Sumatras West Cust den 30 7ber 1680 —

mede naar Baros sullen van noode —
hebben, de andere planten daer een gevest
te laeten, 3 de woeste gaeten, daerse niet
aen malcanderen zyn, met pennen te stoppen
om noch 3 a 4 maenden dienst daer van
sonder verdubbelingh te hebben, maer daer
nae soo naar het oordeel vande timmerluyden
daer mede moeten gehandelt worden —
behalve de stuck, zyn op dese custe noch
5 Chialoupen, als de Neptunus, de Sonne-
bloem, tot Baros Veissingen windthondt
en kleyne Padangh (een van Tingangs —
opgemaeckt zyn, hier, waermede de schepen
werden geleeft, en geladen, dat hier seer —
langsaam toegaat, voor eerst om dat het
hier met de minste beweginghe vande —
Zee, tusschen Poncopidangh, en den Apenbergh
soo sterck aenbrandt, dat niet geweeten
kan werden, en ten anderen is de Rivier —
bevonden dese Oorloge soo droogh geworden
dat niet voor halft Tij de Chialoupen —
daer over cunnen, waer door veel getyt=
dat om de twee etmalen, maer een tocht
doen kunnen, de grootste vande drie Chialoupen
kan maer vier lasten voeren, inde de —
kleynste qualyck drie, het haven van —
Silebaft (dat kerfsboomen zyn) heeft hier-
ooch veel uyt wegh genomen, alsoo dit uyt
het water byna den canon schoot de —
Rivier van hier hooger op, moeten opgehaelt=
werden, het welcke voor de Matroosen
al vry beswaerelyck heeft gevallen, en —
sonder twyffel menigte in het bedt —
heeft gebroeyen, waerom een ander middel

hebben —

hebben uytgevonden, behalvende aende
slaven vande Chineesen voor 9 volle
canoos, afgenomen, (die niet bysonder
groot vallen) ter quantiteyt dat by gissingh
uyt de ladingh vande Chialoupen noch
geen quart Rd[rs]. voor ieder last beloopt, mits
dat het naer bevinden, en het betaelen gebragt
wordt, waar de Chialoupen altyt eygen
hier onder wordt de helft inde tyt uytgewonnen,
behalven de gesontheyt vande matroosen, daer
meer aengelegen legt; dese hoeken ballasten
om haar swaarte hier wel, en doet tegens-
tant genomen, scheeps tuygende uytwinnen
waarom de schepen op Batavia komende
deselve aen Landt moeten leggen, voor de
Japansche vaarders, en om dit gewicht van
het langhsaem lossen en laden, moeste
verbetert worden, hebben wy den Sulthan van
Indrapoera bewoogen in syn Ryck tot
een monster een vaartuygh uyt den hout
te laeten hacken langh 55. voet en breet
4 voeten, alsoo daar komen wassen daar sulcke
vaartuygen uyt kunnen gemaackt worden,
dat gesegde van het swaere hout syn hier
onder de maleyers, die al acht jaaren
gevaaren hebben, en nach goet syn, waer
uyt moet besloten worden dat het hout
niet onontabel is, sulcke vaartuygen sullen
hier uytnemende bequaam syn, om alles te
verrichten, soo wel het lossen, en laden als
om door baros te stryken, die wel soo
sterck kunnen gemaackt worden, dat
geen rotkinder of eenigh Lorrendrayer
deselve sal kunnen ontvluchten, wanneer
of ieder maar 20. mannen magh vaaren
die

Van Sumatras West Cust den 30: Septemb: 1680 —

die met 18 riemen alles sullen cunnen —
onderscheppen, vande sulcke souden daer —
maar 2 behoeven, die veel meer soude —
cunnen uytrechten als onse Logge Chialoupen,
die niet als met de wint voort, en dicht
onder de wal noch inde rivieren komen —
cunnen, wanneer de proef goet is daer aen —
wij niet twijffelen, soo sullen noch 6 stucken
casteen hacken die om Last te vaeren, en —
drie op de Zeylagie, wij twijffelen niet, off
wij sullen, daer Zuechte groote bomen —
vallen, ooch groote balcken van daer —
cunnen krijgen, het welck den Sultan ons —
ooch heeft beloofft dese Cust inden wij —
dat ons hout tot alles genoegh sal cunnen
beschaffen het welck wij u Ed: hoogh —
achtb. niet meerder dursen beloven voor
dat wij by ondervindingh dat sullen sien
hebben, het schijnt dat hier weynich —
ondersocht naer sulcke en diergelijcke —
dingen gedaen is; maar dat men sich heeft
gehouden aen het gemaecte, soo langh alsmen
met ... en klagen, alles heeft —
cunnen crijgen. —
Tot een uytsondering en groot gerieff soude —
hier een hecker wesen, soo u Ed: hoo: ach:
een gelieffde herwaarts te senden om sooveel
uyt de gebroocken hoeven, als van andere —
steeden groot hout te haelen daer de —
Chialoupen die hier vaeren veel te kleyn
toe sijn, alwaer het een vande hexuste —
waer in hier wel een Last voort sal
cunnen gemaackt worden, ooch sal het tot

vele

veel andere dierten te pas komen, die niet
van hier behoeven om vertimmert te werden
alsoo genoegh in dese Rivier kan, die met
gemack getijdet, en onderhouden werden

Voor de Cadelsaun gelooven wij dat haast
een ander in de besettingh van baros sal
behoeven, dat oock met den eersten sal
connen waargenomen werden, off ten waare
u Ed: Ho: Ag: konde goetvinden daar oock
een sloepje van stede te laten maacken
in plaats van soo een Comps. pagger, daar
de Coopmanschappen niet in werden gebrouwt
maar hier van sullen wij nader schrijven
wanneer de visite sal wesen gedaan, die
wij voor het eerste meenen onderhandt
te nemen, om daar mede gedaan te hebben
eer de N: W: wint begint door te wayen

Met dese boden gaat weder nae Batavia
over den Eerw: Predicant Jacobus du bois,
die soo hier als tot poulo chinco de sacramenten
heeft bedient, en den dienst der Predikinge
waargenomen

Op den eersten augustij is hier de
verpachtingh van den Tap geschiet, die
voordesen in twee is verdeelt geweest
als van den Arack, ende het selfs gebrouwde
suycker bier; dat maar met water of Siroop,
en Margosie werdt geset, waar van den
Tap binnen dese fortresse in den kamer die
daar toe geleent is gehouden, en voor den
half jaar heeft gegolden 50 Rds. die geint
was eenige wed: van den overleden
luytent. govert graevendyck, welcke tot
Tap, om dat wij dien dranck sulx ongestoort
hebben

Van Sumatras westcust den 30.e Sept.b 1680

hebben geoordeelt, geheel afgeschaft
hebben, en in plaatse van suica bier, by
den arack, die maar 2 mael is gestookt,
en 300 Rds 't jaar gegolden heeft, gevolgt
hebben, alle vaderlandse, soo bieren, wijnen
als gedistilleerde dranken, welcke
pacht voor 600 Rds by den Chinees
Nachoda Bantam is gemijnt, voordesen
is hier geweest den stadts herbergh, waar
toe den adsistent vander Ed. Comp.e
die niet anders heeft gedaan is gebruijckt,
op de naem van Comp.s dranken daar
in te vertieren, maar meest daar om
enigen particulier gewin, waar by de
Comp.e niets heeft geprofiteert, ook
is hier afgeschaft de pacht vande
versche boter, die ook aende wed.e
van graveranghe voor 20 Rds is gegeven
waar door een yder is benomen geweest
de magt om wat meer tot haar eygen
gerieff te coopen, maar die heeft
sich selven ten meerendeel afgeschaft
om dat een yder daar door te groten ongerieff
moste lyden. —

Op de ladinge vande schepen Velsen, de
Rammekens sijn maar dese naervolgende
goederen te cort uytgevallen, als uyt
het eenighste pack Armosijns waar in
50 stucken behoorde te wesen, sijn 9 st.e
te cort bevonden dat uyt Velsen wel
geconditioneert in de Chialoup Vlissingen
is overgegeven, waar voor den quartiermeester
heeft geteekent, maar hier aen cort
is —

is dat weder seer qualyck gestelt uytgelevert
als hetter los in syn banden, en met nieuwe
Zyl gaaren aende eene Zyde toegenaayt
dat het onsigtelyck konde gesien werden
waarom in presentie vanden commissaris
en gecommitteerdens, der het tot pakhuys
is gebragt, is geopent, en van binnen ook
seer slecht gestelt, bevonden, den quartier
meester ende de matroosen vande chialoup
syn daar over vanden fiscaal aangesprooken
en is ondersoeck daar nagedaan, maar heeft
niets uytgevonden, dienvolgens dunckt
ons dat hy het tervoort commandeur of baas
den Serra: behoorden te dragen, om dat se selfs
bekomen dat packjen wel geconditioneert
ontfangen te hebben, voorts syn vier leggers
arack soo wy van bevonden als

1.	Legger van .	23.	Duym
1.	do. do.	13.	
1.	do. do.	11.	
1	do. do.	6½	

Dese leggers syn noch met 16. stx voor
andere goederen in het schip wesen geschept
en hebben onder in het ruym gelegen
en moesten dragen de swaarte vande meeste
packen, die op het lo... syn aanboort
gecomen, waardoor eenige de boomen uyt,
waarts gebogen syn, ende die lekkagie
veroorsaackt hebben; de verdere ladinge
syn uyt de 2 schepen wel uytgelevert,
~~en~~ sett noch eenige packen hebben
yser, staal, en tinne kooren, die noch in
wesen door Poulo Chinco leggen, welckers
uytlevering wy ook hoopen dat wel

sal

Van Sumatras West Cust den 30 Sepeb 1680

sal, de fluyt gouw Bier hooft ook
Zyn Zout wel uytgemeten, en komt op
Zyn Ladinge te cort 8 1/10 p.r C.to

In onse generaels Sterckte Zyn wy niet al
vry wat, door het affsterven gemindert
hoewel 't in voorige tyden noch al slimmer
gegaen heeft, dese maanden van July
Augustij, en septemb.r, werden hier voor
heel ongesondt gehouden, en dagel. sterven
hier veel inwoonders volgens het seggen
vande Regenten, meer als in ordinary
Jaeren, alle Comp.s Dienaeren die
hier nu op tadaagh aen Landt besteden
en met de Cabesauw weg zyn, bestaan
inde volgende als

1. Coopman Rennier Buys, eerste administrateur
3. ondercoopluyden
   1. Jan Nolbeux, tweede administrateur
   1. Jan Jacob vander Hell fiscael
   1. Johannes Stael, guarnisoen boekhouder
12 adsistenten als
   1 adam hendrick pen secretaris vande commissie
   1. fredrick Pyex dispensier
   1. Reynier Phenix overdrager en onder negotie
   1. Anthony Ezgel eerste clerck deser Cust
   1. Jacob morgent
   1. willem vandenbroeck
   5. provisionelen
   1. Jongh adsistent
   12.

16 Latter Transp.to

Van Sumatras westcust den 30 septb 1680

Per Transp.to 18. coppen

1. krancke besoecker

5. chirurgijns als —

2. opper daer onder

1 absoluyt

1 provisioneele

3. onder d.os als —

1 absoluyt

2 provisioneele

5: —

14. ambachts gesellen als —

6. Timmerlieden

3. Smits

3. metselaars

1. kuyper

1. seylemaecker.

14.

5. Zeevaarende aen landt

1. ondersturman en opsiender der — Equipagie die oock voor constapel agert

1. quartierm.r

3. matroosen —

5 [illegible]

239. militairen als —

1 capiteyn Pieter Mulder

3. Luytenants, als —

1. Guilliam Lobont

1. Guilliam vander Stapper

1. Hendrick Berge by provisie —

3. vaandrigs te weten

1. David Gerrits }
1. Hans Hock } absolute —

1. Cornelis Hock provisioneele —

transp.te 282. coppen

Van Sumatras West Cust den 30 Septemb: 1680 —

282: 7: coppen Per Transpt

9. Sergiants als
4. absoluite
5. provisioneele
15. Corporaels
4. Tamboers
151. Soldaten
6. dus aen het Thoe huys —

192 coppen Europianen
47. coppen incantsche militairen als
1. Luytenant Comdeur Isackz:
1. Vaendrigh Thomas de Lima
4. Sergiaants
3. Corporaels
1. Tamboer
37. Schiedorgasten

59. coppen in het hospitaal als —
2. Timmerlieden
1. Corporael
22. Schiedorgasten
29. matroosen
4. Incantse militairen
1. Luytenr

59.

341. coppen int geheel

Dese volgende Persoonen syn hier 't sedert den 15 Juny Jongstleden overleden als —

2. adsistenten
4. Sergiants
1. bergh werker
1. Wagemaecker
17. Soldaten
19 mattroosen
1. Incants militair

45 coppen

tot

Van Sumatras westcust den 30 sept.b 1680

Tot ontlastinge van het swacken huys hier —
gaen de volgende persoonen mee met desen —
bodem naar Batavia over die volgens ordre
vande meesters hier seer beswaarlyck cunnen —
genesen worden en dit comptoir maar —
als een last souden dienen om op den gesonder —
plaats tot haar gesontheyt te geraacken als —

1. sergiant
2. corporaele
9. schieldergasten
1. smith
2. mettselaars
1. matroos
3. [illegible] militairen

19. koppen

Uyt dese rolle, gelieven u Ed.e Hoogh.t a:
te sien hoe seer de matroosen hier syn versmolten
en dat de 50 koppen die vande schepen Wessem
en Rammekens syn geleent al wegh syn als —

19. doot
29. int hospitaal
8. op de cabessaenen geset die maar met 25 koppen
Zeevarende van Baros hier aengecomen —

1 [16] onder de soldaten die met Rammekens naar —
Batavia wert gesonden —

57.

Waerom wy groot saacke syn van u Ed.e
Hooghachtb. in alle ootmoedicheyt versoecken
minsten 50. matroosen voor de geheele cust
te versorgen die hier hooghnodich van doen
syn, om de plaetsen van die reets gestorven
, en noch te sterven staen te suppleren —

Vande

Van Sumatras west cust den 30 septemb 1680 —

Vande scheepen syn hier gesturven. —

5 van Wesp als
  1. opperchirurgijn
  4. matroosen
  5. koppen bekomt noch 24 mannen —

3. van den Hammekens
  1. Timmerman
  2. matroosen
  3. bekomt 50 koppen behalven de suchten van Lant daar op geset, en drie gequalificeerde die daar mede vertrecken —

3. vande goede Reex —
  1. quartiermeester
  2. matroosen
  3. heeft nu 't geheel 38 koppen. —

Op de ~~[illegible]~~ chialoupen die hier vaaren syn bescheyden

26. koppen, daaronder voor yder chialoup een quartiermeester —
  6. op Vlissingen
  5. op de Wint Hondt
  5. op Ceulen Padangh
  6. op de Laurier Tack
  4. op de Steur —
  26. koppen. Sonder dat hier iemant meer is, die gagie van d'E. Compe. wint, wat op de andere comptoiren als Poulo Chinco en Baros syn, sullen u Ed: Hoo: Achtb: naer onse gedane visite deselve bekent maecken —

Den 18e der voorleden maant is hier van Batavia verschenen met den Bardoue van u Ed: Hoo: Ach: aengecomen den Tinangh met 8½ coyang sout —

Van Sumatras West Cust 30 7br 1680 —

Zoude volgens verhoorende den schipper Satijs modda en den 14 d[it]o het vaartuijgh, dat op de — naem van panglima Raadja den 4 april — met de brieff (waarin de slagh van Pauw — vermelt staet) van hier naer Batavia — is vertrocken, dat ooc verloren is geweest met u Ed: Hoogh A: passe, daar mede omgecomen zijn 8 chinesen die op de passe niet bekent — staen, die hebben verscheyde coopmanschappen en provisien mede gebracht, sonder deselve tot Batavia aengegeven, off vertoont te — hebben, daar van heeft den fiscael Wilman een goedt gedeelte aen Landt gebracht, en uyt onse ordre in Comp:s packhuys geborgen — en alsoo wij merckelijck bevinden dat de chinesen in Comp:s gout negotie — heel seer schadelijck zijn, sullen wij alle onvertoonde goederen die in voorn: vaartuygh gevonden werden confisqueren dat — 't selve vaartuygh is noch niet in de — revier gebracht, alsoo naar Siringh (?) te wachten en te groot is om met ordinary water binnen te komen —

Hier nevens gaen twee maenden brieven den eenen van panglima Raadja, en den anderen van den gouvr Pottin aen u Ed: H: A: behoorende, den generalen brieff van alle de negotien sal wanneer de generale contracten sullen vernieuwt en geamplieert zijn aen u Ed: H: A: volgen —

De geheele factura van de inladinge in kannekens (?) — bedraecht f 30609:13:7 en bestaet ten principaele — in gout en peper als —

Tle 1141:14 3/4 mas, gout, welck uyt gewigt van 108 — condrijn Japans, off Tle 1201:9:8 Japans van — 100 condrijn bestaande in 25 staven —

— die wij ooc met Trooys gewicht hebben laten wegen om dat tot paliacatte het gout dat daar in de munt wort gegeven, altijt by trooys gewigt wert affgewoogen, soodat de voorn: staven wogen 182 marck 6 onsen 18 engelsen, dit gout is voor het smelten met den anderen gesorteert in 5 soorten als fijn groff, en groote stucken, berghgesmolten, off gegoten —

Van Sumatras West Cust den 30 Septeb 1680

gegoten en gemaackt, off gewerckt gout, om sodanigh kennen te worden, welck soort in het smelten het meeste verloren ofte gelijck en wat het hooghste alloy behout, dat synde in de verslagen van assayen, en niet by den loots is ondersocht om in 4 maenden te kunnen weten, waer voor men hier in te wachten hadde, gelyck U Ed: Ho: Ag: als volgende lyste sal kunnen aenwysen

	No.	Japans gewicht tayl	mas	cond	Troys gewicht mark	oncen	engels		Assayen karaat	grain	
12 staven fijn bergh gout in den kisse gemerckt No 1	1	48	5	"	7	3	1	"	22	9	"
	2	48	9	5	7	3	11	½	22	7	"
	3	48	7	3	7	3	6	"	22	1	"
	4	48	8	3	7	3	8	"	22	4	½
	5	49	"	2	7	3	13	"	22	5	"
	6	48	5	"	7	3	"	"	22	1	"
	7	49	4	7	7	3	14	"	22	3	"
	8	49	"	"	7	3	13	"	22	5	½
	9	44	4	6	6	6	"	"	22	6	—
	10	48	9	2	7	3	10	"	22	4	"
	11	28	1	5	4	2	7	"	22	"	"
	12	45	6	"	6	7	10	"	22	2	½
9 do grof bergh gout deese 13 staven sijn in den kisse gemerckt No 2	13	48	7	5	7	3	6	"	22	2	—
	14	49	1	"	7	3	15	"	22	6	—
	15	48	5	"	7	3	"	"	22	4	—
	16	48	8	8	7	3	8	½	22	3	½
	17	48	6	8	7	3	5	"	22	"	"
	18	48	7	4	7	3	5	"	21	10	½
	19	48	8	"	7	3	8	"	22	8	—
	20	49	"	6	7	3	14	"	22	3	½
	21	48	1	5	7	2	13	"	22	"	"
1 do gegooten stucken gout	22	49	"	4	7	3	13	"	20	9	½
1 do verwerckt gout	23	49	1	9	7	3	16	"	21	8	
1 do groote bergh stucken gout	24	48	7	6	7	3	7	"	22	2	½
1 do van alle soorten gemengt	25	58	6	4	8	7	12	"	21	9	"
Somma: 25 staven diverse soorten gesmolten gout		1201	9	8	182	6	16	"			

Dese staven van No 9, 11 en 12 sijn niet voor vol, alsoo de kroesen waerin het gout is gesmolten int vier gebarsten sijn, het geen daer uyt is geloopen is in de staaff van No 25 te samen gedaen, de andere staven sijn altemael van 50 tayl swaarte genomen, welcke nu minder weegen is in het smelten verloren

het fijn bergh gout dat hier eerst met voordacht is aengenomen om dat men van gevoelen was, dat het meeste verloor, dat hier nu bevonden dat minder verliest als het grove, en groot bergh gout, en dat het van alloy niemmers soo goet is als het beste, waerom

waarom zij aenstaende stucks soort niet scheeden wegh wysen, maer geen gesmolten gout meer carten aennemen, omdat het van soo slegten aloy is bevonden, het gewrocht gout, als daar wel wort opgepast omdat daar veel bedrogh onderloopt, kan noch [illegible] passeren, wat yder soort in het smelten heeft verloren, volgt hier

	taeils	mas	cond	
fijn bergh gout	2	3	3	pr C^to schaars
grof bergh gout	2	5	3	d^o schaars
gegoten gout	1	9	2	d^o net
gewrocht gout	1	6	2	d^o net
groote bergh stucken . .	2	4	8	d^o net
van alle soorten gemengt . .	2	7	2	d^o net
	T^l 13:	6:		het welck

door malcanderen uytmaeckt 2 T^l 3 maas 4 C^r C^to, dat noch al wat verschilt tegens 3 T^l 1 : mas 2½ C^r C^to [illegible] als op het gout gedurich van hier is ten laste gebracht, nu is het verlies over de geheele massa T^l 2 : 8 mas 3 conderyn op 't der hondert T^len omdat van : staven tot maeken van: affslagen soo veel is uytgeraeckt wat van de stuckjens bij haar staven voor in haar kistjens apart ongetaxeert zyn gewegt, dese 1141 T^len 14 3/5 mas inlants gewrocht beloopen met haar ongelden . . . . f 55708 : 9:14

P^mo B = 420 : 110 cattijs swarte peper
ofte 173456 ¼ lb, die met haar
ongelden comen te belopen f 22716 : 7 : 9

te samen f 78424 „ 17 „ 7

De [illegible], die [illegible] met de [illegible] van Barros hier aengebracht is [illegible] [illegible] gekocht omdaer mede naer Batavia over te vaarden . .

De

Van Sumatras West Cust den 30 Sept 1680

De opneminge, en bevindinge van s' Comp.s
effecten ten hooft comptoir Padangh
door expresse gecommitteerde op onse
aencomste alhier onder dato ult.o Juny
jongst leden vergeleecken tegens de
balance der Negotie boecken van dien
selven datum, vertoont sodanigen differentie
als de inspectie gedateert als voorsz aen-
wijst, waer van ons tot noch toe geene
andere redenen zijn voorgecomen en nog-
ook den eygen dese aen u Ed.e h: a: connen
geven, als dat de 124 p.s swarte smalle
baftas te veer, en de 121 p.s swarte seer
breede baftas te cort, item de 242 p.s
Tape Sesarangs te veer en 250 p.s Tape
Sarassa bevonden te cort bevonden
nevens den abuys van afscheepinge, van
't een ten plaetse van t' ander kon zijn, maer
dat van de 74 p.s swarte breede baftas
te veer, en 142 p.s hammekyns te kort dunckt
ons soo gefondeert niet, deselve zijn bij
voort te weinigh soo aengegroot en niet
12 vrouwen en 10 kinderen vermeerdert,
de 30 p.s zyde chindos de rasta, en
90 kannen hollantse azijn, waer en naer
sorte chindos moeten noch werden ingetz:
en met het sluyten der boecken ooch
nevens eenige bevinderen, of slo
sodanige dingen verschilt en affgeschr: waer
van geen reden te geven sullen konnen
werden gegeven, en volgens maxime
van den dienst der E: Comp.e niet
onbruyckelyck zy, de ongetaxeerde goederen
hebben hier t' sedert ult.o Juny 1672 al
by de hooft boecken niet voortgeloopen,
en geen bysondert boeckspie zyn daer-
van

van oock te vinden sulx daer van geen
differentie tusschen bevindingh en voorheen
comen aenwysen, maer nadegesien hebben
de opnemingh en bevindingh van s'Comp.s
effecten onder date 4mo december 1677
voor transport aende E: Ho: Extraordi-
raadt van India Jacob Pits, aende Ho:
commandr Melchior Hurt gedient
soo bevonden datter verscheyde goederen
en onder d'ammonitie 't grof geschut
meerder moeten syn, als by de boecken
bekent staat, 't geen bevoegende niet te
over, maar wel eenige te vooren, ten syn ons
daer van nader bedien worden gegeven
vervolgens een nadere notitie achter aen
de voormelte, van vets Junij van
sodanige goederen, waar in van veranderingh
hebben gevonden (dedato 20 augusto
1680.) hy gevoeght, comende ook de
gemelte opnemingh en bevindingh van
15mo novembr 1677 onder het constant-
Leveques der boecken mede van den datum
niet te accorderen, maer de 160 p. Zoff
2 pakken, bruyn blauw betrillos de
40 aftas aldaer te vooren, is een abuys
en voor onder date 16 november 1677
by de boecken aengewesen, en 't selve
soo schynt 't geene met andere dingen
die verkeert: bygeschreven hebben, comende
tvoorts uyt opname voormelte bevindinge
van 10den Juny, die met de nadere
opgevinge van 20e augusty 1680 daer achter
aengevoeght, ons voor Trancks= moet
dienen, voor soo veel van deenige waardy
by, en int hooft vande voorgemelte
nader

Van Sumatras West Cust 30 Septb. 1680

Naeder Notitie van 20 augusti by jongstleeden omstandiger by uytgedruckt, tot welcke stucken ons van verder beswaerlyck gedragen, sullende hier alles soodanich werden gerecommandeert, en geredresseert als wy begrepen met de ordre van u Ed: Ho: Ag: te accordeeren.

Den vaendrager Jacob Lyster, hebben wy op syn ernstich versoeck geconsenteert met dit schip naer Batavia te mogen keeren alsoo syn heere gelegentheyt heeft vereyst om dit jaar naer het vaderlant te keeren, het welcke de andere officieren getuygen van hem waarachtich te zyn, waerom wy versoecken dat u Ed. Hooghachtb: dit van ons niet qualyck gelieft te duyden, soo een versoeck heeft aen ons ook gedaan Christinea verbodt de huysvrouw van den Batavia(sen) burger Hendrick Gheet, alias Bracker, mitsgad: ook haer moeder de wed: van den luytenant Lypago Sa^er, het welck wy haer ook al hadden gegunt, om dat wy ...uyt dese cleyne gemeente wel mogen gemist werden, maer naderhand ont- gewaer zynde dat u Ed Hoogachtb: met het jacht Batavia den 19 7b. 1675 van voornoemde Christina Gheerq hebben gelieven te ordonneeren, dat sy tot nader ordre van u Ed Hoogachtbaare hier moet blyven, hebben wy onse licentie weder afgeslagen, en haar op haar versoeck, weder afgeslagen, en haar

moeder

Van Sumatras Westcust 30 7ber 1680

moeder die d'vrouwe weghwou, laeten
vertrecken. Sy Cristina heeft op ons versoght
uijt haare naem van u Ed.e hoogh achtb. consent
te versoecken, dat weder tot Batavia
magh overcomen, het dient hy tot gerustigingh

Op het jacht Rammekens hebben wy geor-
donneert den opperstierman van het schip
Delfen, genaemt Ary de Bruyn (om dat
schipper Cornelis de Zoeter heel kranck
geworden was, die nu merckelyck begint
by te comen) om by continuatie van [illegible]
off weder voor soo een oude bodem te sorgen
alsoo wy voornoemde stierman op de
reyse herwaerts aen heel bevonden, de
nuchteren sorghdragent en wacker man te
syn.

Den 8 deser is hier den Brieff van den
ondercoopman en Fiscaal Jan Jacob
van der Kolle, die naer Priaman met het
Jacht de Cabbeljauw is gesonden (waer van
hier voorin in desen by 't selve Staat) aengebracht
waer in ons dese volgende materie wordt
bekent gemaeckt als dat hy met 't Jacht
de Cabbeljauw voor Priaman den 19 deser
was aengecomen, en dat de overheyden
geen schooten had laeten doen, op dat d'een
off ander der regenten by hem aenboort
magten comen, en was eyndelyck
eenen Mara Modda (door den Gouverneur
Poety affgesonden met een canootje)
aenboort gecomen, die hem wilde be-
[illegible], hoe gemelte Gouverneur Poety
met de in den dienst aengenomen bougiesen
gistoorden daer gecomen waeren en op de-

barkingh

Carringh Logie genomen hadden, ook
dat de Orangcaijes die Effbroogt in dit district
separatelijck woonen, langsamerhandt
moesten gejaagt ende affgewacht worden
alvorens compleet zijnde, aenvoort van
Calvejanno houden geschreven dat in
middels door den Mardijcker Daduriek
Thomas de Lima, en den Souverain Poetij
aen Landt hadde laeten senden, hoedanich
het met de van Bantam aengelande
vaartuijgen wierde en inladinge geslagen
most worden, die daer op weer rapport
brachten, dat een van die vaartuijgen nu
weder, en de booten op de wal inde Boschagies
gesleept lagen, zijnde van Inladinge
als volckeren ontbloot die niet te vinden
waeren, [illegible] was partij van gevoelen dat
de vaartuijgen wederom uijt de Rivier conden
worden gebracht waer toe men den
springtochte moste affwachten, zijnde
het Landt om deinge versoecken wederom
op te schommelen, maer offer [illegible]
souden worden, om die geheele in handen
of de Ladinge wederom te krijgen, daer
aen stelt men weijnich geloof, waeren
Zijnde dagelijcx op de Carringh met de Engelsen
in besprek gecomen, deselve finaelijck
gebraacht hadden wanneer te haer
besloten om gemelte vaartuijgen, volckeren
ende inladinge aen d' E Comp.e te
[illegible], wilden volbrengen, daer over onder
de Engelsen een hevigh dispuijt was ontstaen
noch in beraetslagen houdende off se de
vaartuijgen wilden overgeven offe niet,
de eene dus, de andere wederom anders

wilden

willende, daer sij ontslagen haar niet
te uytten, dat de vaartuygen wegh vaaren
niet tegen staande poorij de selve wel onder
aenwysen, soo mosten sij volgens beloften
despense nevens de voorheeren en inleidinge
aen hem opschaffen off dat hij haer daer
toe soude aenstringeeren, ook de regenten
sochten de selve overredinge door haar
verwerende soetekiarings, ende gesogte
uytstel al draeiende te houden, begeerende
inmiddels van den Gouverneur Poetij
dat hij hun alles voorspraak wilde zijn
wanneerse bij den stadt aenboort souden
comen te verschijnen, maar wanneer hij
tot het aenboort vaaren finaleijck lokken
weeren souden, was d'eene daer toe genegen
ende andere niet, en versogten andermael
uytstel tot s' volgenden daegs, om hun
inmiddels daer op t'ander reyse te beraaden
twelck haer bij den Gouverneur Poetij
bleeft toegeseght, doch wanneer des volgenden
morgens meenden dat de regenten met de
Gouverneur na boort souden sijn gevaeren
aanseyden sij andermael, en souden den
aende minste vaugt kummer Songlous na
boort, met de Gouvern.r die dan
wederom uytstel voor de regenten tot den
volgenden dagh versoghten, uyt welcken
Songlou dan na lange bitnadering ontwaar
worden, dat de algemeene regenten bevreest
waeren aen boort comende aldaer aengeh.
houden off in de boeyen geset te sullen
sijn werden, ook dat deese uytt vaartuygen
geen vremde beantwoorders, maar meeste
de regenten waeren toebehoorende, 't
voor hooft: van de voegende aengewent sijn

als

als
een voor Orangcaij bassaer, alias Tapdapir(?)
een voor maraedja lillo
een voor Raedja Sittiaparalawan
een voor Sire amar bangsa de Raedja
alle vier regenten, terwijle voor seeckere(?)
4 persoonen in de regeringe Boeta(?) niet verre
noortwaarts van priaman gelegen. Ende
was boven dat noch een Chiampan
off boot van de groote vaartuygh toebehoorende
den eersten regent maraedja nanda na
dato noch gearriveert; 't wert verklaart
dat het groote vaartuygh met den
pasedoul(?) van batavia voorsien, ontrent
Sillebaar door contrarie wint wat
agter gebleven, dat daar mede alle dagen
waaren verwachtende, daar op goede
wacht staat genomen te werden, de
ladinge van de vooren gementioneerde twee
vaartuygen was op haere pardso(?) ontlost(?)
en opgescheept(?) geweest, ende de volckeren
die bestonden in 5 a 6 persoonen of voor
vaartuygh waren ontvlucht(?), hadden
de vaartuygen ledigh leggen, die gode(?)
wel geladet waaren

Den Fiscael dit rapport van Regenten(?) Raboe(?)
gehoort hebbende, vroegh hem, hoe 't dan
bequam datter inwoonders van bantam
mede herwaarts gecomen waaren
daar op hij geen redenen wiste te geven
doch is bij nauwer ondersoeck bevonden
dat de 4 regenten door onse overgecomen
gasten geexamineert ende gedisponeert
waaren geworden om de vaartuygen en
volckeren

Van Sumatras Westcust 30 Septb 160

volckeren onder haare protectie ende
sauvegarde te nemen dat daer uijt af te
meten soude sijn vermits sij regenten aen
presenteerende voor ijder vaartuijgh 36 Rds
te sullen betaelen, had den gouverneur confir-
meerde verstaen te hebben dat sij regenten
genegen waeren voor ijder vaertuijgh hondert
Rds op te leggen, doch had daertoe geen
ons gerucht pretendeerende of vermogen
om andere conditien aen te nemen als de
vaartuijgen, volckeren en inlandinge uijtter
regenten handen te ontfangen, ende deselve
na Padangh te voeren, die daerinne
onwillich sijnde, souden deselve met
de wapenen tot het voldoen kunnen
beloften moeten dwingen, 't welck alte
vergeefs was, doch beloofden dat de alge-
meijnen regenten morgen aen boort, om
met de onse te spreecken, komen souden
des volgende daegs verwagten den fiscaal
haar gesamentlijck aen boort, maar daer
op volgende den dagh mede niet, de regenten
hebben aen lant voor gesprocken, sijnde
op een ongewoone manier omsingelt
met wel 50 a 60. gewapende soldaten
die soo men voor gaf daer present stonden
ordre te ontfangen om de gemelte
volckeren met de wapenen te gaen op
soecken 't welck uijt 't gepasseerde niet
al te ~~gaen opspotten~~ 't geloofwaerdich schijnt
immers men sustineerde dat de principale
regenten geneijcht tot het overleveren
der vaartuijgen, veel min van 't volck
en inlandinge souden treden, off men moste
haer 't vuur wat nader aen de voeten
leggen,

Van Sumatras West cust den 30 sept. 1680

leggen; Ende dewijlmen tot dese Extremitey-
ten soude comen, wierden de fiscael en Poolij
vastgestelt, de Regenten nochtans door
minnelijcke wegen tot het aenboort comen
te animeeren, onder de versekeringe
van geen leet aengedaen te sullen worden
ende dat sich Poolij als borge des aengaende
(wanneer 't gevergt wiert) mogte aen-
presenteeren, doch watter op volgen sal
moet den tijt ontdecken, ende ons nader
geadviseert werden, Radja Ebrahim
soude sich noch nogh in de negorij Bata
onthouden, sonder sigh uit den off onder
te engageeren; Ende den Inkoop van
Rijs was in dese dagen noch niet ondernomen,
connen maar 6. gantangen voor 1/4 Rd:
becomen, waarnaar nader stont g'inqui-
reert te worden,

Daar op den volgende den missive de dato
23 do. waar bij den fiscael van der Hell
ons bekent maacte, hoe dat bij den
Gouverneur Poolij ondernomen was door
minnelijcke wegen de Regenten tot
het aenboort comen te disponeeren, en
in cas van halstarricheyt, wat dreyge-
menten daaronder gemengt, waar op
sij dan geresolveert waren (niet
tegenstaande het niet weynich moeyte
ende swaricheyt hem Poolij gecost
hadde) bij ons aenboort te comen en
den uytspraak af te wachten en syn-
vandesen seer vande [illegible] aen-
boort verschoonen, als

Eerste-

Van Sumatras west cust den 30 7bris 1680

Eerste Regent maraedja randa
Sire amarbangsa de Radja
Raedja lillewangsa
maget marra
Raedja toua
Sire narra maradja en
beginde Ratoe

Zoo ock volgende vijff genaemt
orangcay bassaer. alias Tepraja
Radja manckoor
maraedja lille
Radja sittia Dhalawan
en Radja sittia. waaren
onder pretext van siechte ende andere
valse quellen veroorsaacken absent gebleven
hebbende — Orangcaij Bassaer synde soo 't
ende andere in haare plaatsen gesubstitueert
aende welcken den Radde ontdeckt de
oorsaack waarom gemelten Sulthan de
Gouverneur fortij van ons waren afgewaak,
ligt namentelijk om desse Regenten
haare toeseggingen te ontfangen, en wat
dat haar moverde dus langh om desse
besloten te voltrecken ingebragt te syn
gebleven, ook weygerigh om bij desse
aenboort te comen, om ons te bewegen
aen te hooren, de Regenten tragten de desse
lange vertoevinge om aen boort te comen
te verschoonen op de onmacht om ons
de beloofde vaartuygen volck ende
inwoonders te verschaffen, seggende 't volck
was voor de comste van de ons opperman
Keets

Van Sumatras West Cust 30e Sept 1680

troots ontvlucht, ooch soo is de ladinge t'boort
gebracht, betuygende met hooge protestatie
al mosten sy den doot daerom sterven
sy souden haere beloften ende ons believen
stipt naerkomen, de vaertuygen waeren,
excepto een, in kleyne griffen de
boschagies op de wal gehaalt, door den
regen, als ongedacht met water gevult,
soo dat het onmogelijck scheen die
uyt de drooge rivier buyten te brengen
dat door de onse na verdyssel wederlegt is,
hun vertoonde dat 't ingeregende water
ontledigt, ende met dit springe getije
uyt de rivier konde gebracht werden,
welcke onnoosele uytvluchten by de onse
onaenneemelijck synde, deselve met soodanige
argumenten tegemoet quamen, indiense
langer obstinaet en nalatig bleven, hun
aengenomen plicht te betoonen, dat
genootsaacht souden syn, haer daertoe
te constringeeren, ende de presente
macht, daer in loco ten dien eynde te
emploijeeren, alsoo sulcx bij weygering
expres geordineert wert, wordende juyst
een brieft van Padangh aengebracht
dat haer vertoont wiert, waer een finale
besluyt geven mosten of haere beloften
volbrengen, hoe meer d'onse aen dat eyntje
trocken, hoe meer sij hunne onmagt
pretendeerden, principaelijcken om
't volck en ladinge te restitueeren,
doch om dese cleyn moedicheyt niet
t'eenemael opspraak hebbende, upsichter

men

Van Sumatras West Cust 30 7ber 1680

men van haar de overleveringe der vaartuygen
tot den teycken van haare genegentheyt tot
d' E: Comp:e dat se die door haar volck uyt
de rivier, ende onder de beschuttinge vande
Sabrejanis brengen souden, en als dan nader
vande incadmes ende volck delibereren, doch
de vaartuygen niet strack na herwaarts te comen,
verdooven stonden, dit was haer al wedercom
van haer breken om te schorren, alleggerende
geen volck te hebben, om de vaartuygen uyt
de rivier bij 't schip te brengen, om daar op
te passen, &c.a twelck soo lange duerde, dat
eyndelijck den Souverein-Poltij aennam
wanneer de vaartuygen uyt de rivier gebragt
waeren, die te bemannen, ende te bewaeren
ende daar op wiert de overleveringe der
vaartuygen vastgestelt sonder tydtbenaming,
wanneer dat g'effectueert soude worden
nemende uytstel dan van 10 dagen, dan weder
5 dagen, waar den Fiscaal van der Hel
hun den huydigen dagh prefigeerende, naende
bij nae lange tegenstrevinge die eyndelijck
dan onder bedongh indiense vande swerten die
daar niet gecomen waren, off door andere
eenigsints mogten werden gemolesteert, of
belet, dat se dan geweelt met geweelt mogten
tegenstaen, ende dat geschiedende, dat se dan
dese wederstrevinge Soggenaert der vaartuygen
vorst konde attacqueeren, ende sijn meesteren
Jaa dese alse aen d' E: Comp:e overleveren
dat se wel beloofden te doen, maar versochten
dat wij haar eenige onser militairen
tot convoyers wilden mede geven, om te
meerder ontsagh onder eenige quaatwilligen
te hebben, twelck als onnoodich geoordeelt
werdt, vermits den Souverainen Poltij
reets

Van Sumatras West Cust den 30 Septb 1680

reets met een considerabel aental
volck tot hunner adsistentie in sulcken
geval op de barrough gelegert, ende altoos
ten dien eynde suffisant en paraet was
onder dit peterkiaren synde onse onwaar
geworden, datter buyten den eer oft vaartuygh
aen panglima Radja tot padangh, noch
6 d[illegible] op priaman, ende daeromtrent
bevonden worden, doch wanneer deselve de
regenten affvroegen offer onder dese vaartuygen
geene waeren die hun regenten toequamen
stonden sy seer verbaast te kycken, hebben
ook ongetwyffelt gedagt, dat wy daar van
geen de alderminste kennisse hadden, wes
eyndelyck, naar veel over en weder woorden,
ende peterkiaringe 't hooge woort daar
uyt quam, ende bekennen mosten, dat alle
absente regenten, participanten daar aen
waeren, ende dat de vaartuygen toequamen
de volgende hoofden als een Orangcay
bassaer welckers nachoda genaemt was
Souryn Pomanis toua, van geboorte
een atchinder, doch lange tyt op priaman
gewoont hebbende dit vaartuygh was
direct van priaman, sonder pas na Bantam
gesonden, ten principaalen om twee wegh
geloopen slaaven vanden Orancay op te
soecken, drie voor Radja Sittia pkalawan,
waar van er twee direct mede van priaman
sonder pas na Bantam gesonden, ende de
nachodas genaemt waeren

Pomanis moeda }
betouwa - }
Radja oedana } mede atchinders in welcken als voor den van pomanis toua gesegt is

Een voor Orangcay maradja lillo, waar
van den nachoda mede genaemt was malim
maradja

Maraedja, Een voor die van Boeto, de
nachoda gent Parmadijn Wangsa, de
chiampan van 't groote vaartuijg dat noch
niet aengelant, en Maradja Nanda, was
toebehoorende, dese twee laatste vaartuijgen
waren op Bantam ingekogt, ende hadden
de nachodas daer een voortkust inboorlingh
waeren geen brieven van Bantam, soo veel
haer bewust was mede gebracht, sijnde
't laatste vaartuijg van Maradja Nanda
met behoorlijcke pasdoul van U Ed: H: a:
voorsien, welcke verclaringe in opsichte
der regenten, wie dat eijgentlijck de
reeders van de vaartuijgen souden sijn, des
niet te min geen geloof meriteert, vermits
een van de vaartuijgen dat geseijt wert
onder meergenoemde Radja Sittia Pralawan
toe te behooren, onwedersprekelijck
den eerste panglou Maradja Nanda
heeft toebehoort, die 't selve ook aen
panglima Radja of Padangh voor 60 Rds gekoft
heeft voor dese Radja Sittia Pralawans
den reecq; staet er noch een dat voorheen: —
van Sire Amarbangsa de Raedja is aen
gelandt, ende die 't halfscheit onthouden
niet tegenstaende de onse sulcx genoegsaem
gebleecken is, ooch off men daer tegens al
't en harste wilde procederen, en daer
naer al te nauw laeten inquireren, sulcx
soude wel lichtelijck de tegen gemoederen
van dese regenten eenige schrupel veroorsaken
alsoo sij nu in haere schuldige plicht nalatich
geweest, sullen apparent daer over bedacht
sijn, dat hunne voorige misgrepen licht mede
niet sullen gepardonneert werden, 't welck
haar van den ongemeenen vrees en bangigheijt
heeft

heeft aengeraect, ende voor een wel
verdiende straffe door te duchten, volgens
alle apparentie, en soo als gesuckelt wert
sy wel licht bij geroofde attaque 't kaspadt (?)
stijssen (?), ende met de haare de veilicheit ende
soldaten, gelijck daar van veels preuven inde
negorie gesien heeft, alwaar veele kinderen
van vrouwen, kinders, ende inboedel ontbloot,
ledich staan, dat 't overschot van Lictes (?)
volgen sal, en alleen met koffie (?) agemen
ende de blevden saacke met de wapenen
Zijnen wilde, ende dese vreese behouden (?)
daar uyt, datse de vaartuygen volck en
ladingh niet willen, off niet kunnen aen
d' E: Comp.e overreicken, daarse sulcx
nochtans belooft hebben, ende kunne
beloften moeten naercomen, te meer hun
tot een E. geene assistentie is en blyft
toegesonden; sy willen de vaartuygen &c.a
niet overleveren, om dat die met haare
Inladinge de Regenten selfs toebehooren
off om datse door schenckagies gecorrumpeert
deselve onder haare bescherminge genomen
hebben, niet kunnen, off niet derven, —
om datse aende ander kant vreesen door —
de geimbosseerde off gemoeyseert —
ongerust of 't synertyt vergoeden te —
sullen werden / waar toe dese volgende —
speculatien sluyten, want hadde —
bericht becomen dat er ongevaar 200.
soffer (?) gewapent in kleyne prauwtjes —
geëmbarcqt boven inde Revier op, om —
van af te comen legen wagten, en dat
dese gasten stonden onder Raadja Bata, die
houder syn van gedeporteerden Ponglon (?) Raadja
Ebrahim

Van Sumatras westcust 30e Sept. 1680

Ebrahim, & als de onse daer na-inquireerden,
endeden gouverneur Poety wegens deser
saacke seeckerheyt afvraagen deeden, doen
waerdt maer hondert koppen, gemengt
met de Zeevaarders deser vaartuygen &
de krijgsgenooten van Radja Sittia Phalawan
sonder te weeten watse inden sin hadden,
anders als om te bevechten, alsse compe
macht quamen ontwaar te worden, ooch
was in den gouvr Poety mede sulcken
hartvoogtigheyt niet gevonden, dat hy de
saecke in presentie der Regenten soo
niet dorst voortbrengen, alst wel geschie-
mischien om niet gaerne de haet ende
ongunst van syne geburen de Priamanders
of den haes te haelen, die hem voor dato
in syne rebellicheyten tegens Padangh
getrouwelyck hadden bygestaen, tewelcke
mede syn consideratie heeft in has-
substent, & dat hy daerom deselfde
soo hart niet bewaeren dorste, ooch hadden
Orangkay Maralelja, hooft vandesen
Cotas offe bewalde steden, binnen
Tampongh belie de Residentie plaats deselve
(een man van een groot vermogen) een
hoeveelt tot schenckagie aen ons schip
gesonden, ende daer by laten advertent maecken
dat syn susters soon van Cotta geboortigh
en jongst met een vaartuygh van Bantam
geparedeert, met syn Zoeckeden gevlught
was, & hem voorgestelt seyde dat dese
vaartuygen geensints sonder pas en voor-
mis na Bantam vermogten te vaaren
ende vandaer sonder compe kennis
wederom herwaarts te komen, & sonder
op

Van Sumatras Westcust den 30 Septe. 1680

op Padangh aen te loopen, ende hun
komste bekent te maecken, temeer sy
konden verstaen, den staet, waerin coninck
d' E. Comp:e wangunstigh is, dat de E.
Comp:e uyt kragte vande gesonden brieven
niet langer te onderen staat, van welcke
alleen desen dienaer verclaarde onkundigh
te zyn, en verclaarden, oock dat se at
bantam geen passen om herwaarts te
komen gevangen houden, doch Indien
desen Siplers soon schuldigh was om gestraft
te worden syn meester gaff ons de judicature
over, mogende wel lyden dat den mis-
dadiger voor syn misdaden, na behooren
boeten, ende na dat dese discoursen wedersyds
gevoert waeren, is den gouverneur Pooty
met desen affgesonden weder na Lantswaert
om te sien wat effect de Regenten wegens
't uytbrengen der vaartuygen souden laten
sorteren, die de onse kort daerna hebben
laten aendienen, dat de Regenten heeft
voorder gewerst, ende noch bekent waerden
de vaartuygen uyt de groote schuyten te
laeten haeren, wyders heeft den van
Orangkcay bassaek voor de rivier
en noch een andere mede op den selven
wegh gebracht souden hebben, sulcx de
met de andere op morgen voortgevaerd
't ten tyde van 't hoogste water over
't droogh en buyten de revier gebraght
werden, en heeft den gouverneur gedagt
beloofft op tydelighe te sullen betragten
dat daeromtrent geen tyt gesuymt en geschiet
werde

werde.
't negotieeren van peper als cottonen gaet
slap voort, vermits men yder nader uytslagh
van saecken is wachtende, wel vertrouwende
dat in midden de vreese onder de inwoonders
wat slijten sal.

Dit is den inhout van 't geadviseerde van
Priaman 't welck ons Ed:e twee geschreven
missiven, soo hier voor ook gesegt is, door
den fiscael van der Kell is aengeschreven,
hier op syn dese naervolgende ordres en
resolutien by ons genomen, ende is hem
deselve bij missive onder dato 23 en 25en septr
toegesonden, 't geene volgt, eerstelijck
is ons uyt 't geschetste van dien Oost gebleken,
dat naar onse bedenckinge de saecken
daar noch schrickelijcke gronden syn
ende dat de Engelsen door geen beweegh-
redenen kunnen gebracht werden, tot de
voldoeninge kunnen besluyten, ende
't overleveren der van Bantam gepresenteerde
vaartuygen, om met de overcomende
volckeren & tractatie aen ons over te geven
practiseerende de eene schroeve uyt breeck
op d'andere, dat ons dan soude doen gedagten
krygen, ende noodtsaeckelijk harder middelen
by der hant te nemen, ende te practiseeren
taa haare wonden met scherp opende
contrasyde te verbinden, waar toe wy echter
niet gaarne soude willen treden, maar liever
vertoeven, tot ons nader bericht van den
Oost soude ~~werden~~ werden toegebracht
om in deselve nieuwe maet aengenomen
ontgenoomen geen desperate verslagentheyt

het

Van Sumatras Westcust 30 Septemb: 1680

te verwachten, des niet te min, sullen alles
dat tot een spoedige extract, ende
wtschuddinge deser ongehoorsaemheyt requireert,
prepareren, ooch soo veel inlandse over
Calangs, of krygers voor den vergaderden ende
by den anderen houden, als gevoeghelyckste
uyt Pauw, Padang en Cotatanga, tot
dien marsch verdeelen nodich te zyn, om op
onse togen en orderen over Lant en Zee na
Priaman by den gouvr. Poety kracht te senden
gemerckt onses oordeels den besten by voeght
staende der quaatwillige Priamanders, welcke
met veertich of minder Compen. en matrosen
soo wel niet souden uytwenden off resisteren
kunnen, als by hem eyndelyck wilden
[illegible] of tegenstaan, wes noch
verdeelen inwendige overleveringe der vaartuygen
[illegible] off int geheel noch niet by
gebracht ende gedaen, alles tot onse [illegible]
aldaar draaiende te houden (sonder egter
offensive te ageren, maar sullen ons
tegen defenderen moeten, als d' onse
vande Priamanders werden aengetast,
om de wetten der Natuur, die alle menschen
gemeyn hebben te volgen, dat is sigh selfs
te defenderen) [illegible] zynde aenvallende
vyandt soo veel mogelyck is te beschadigen
tot onse persoonen overcompste toe, twelck
d'onse hun tegenstan sullen mogen bekent
maacken, [illegible] ken adverseggen dat [illegible]
by raat sullen comen om te [illegible] waarom
by raad besloten niet voorbrengen, ende
de overleveringe der vaartuygen [illegible] des

Ende

Van Sumatras westcust den 30e 7ber 1680

met kartnekigheyt begeerden, twelck
voorwaer kleyne blycken van kaars genegent-
heyt tot d'E: Comp.e onder welckers
particuliere voorsorge ende bescherminge
sy Priamanders, nu syn aengenomen
niet sorge betoonden te dragen dat se dese
gunst van verkregen pardon over soo een
grooten misdaet (als daar is 't afbranden
van onse Logie, in den tyt dat se met de
algemeynen vyandt tegens Comp.s
bontgenooten rebelleerden, ende met anders
als ijveringe en eene geheelen ondergang
dreygden) niet comen te verwaarloosen
noch met voeten te treden, dienende
dat onse die onder den gouvern.r Roy syn,
wel op hoede te wesen, op dat se niet
onverhoeds comen overvallen, en denen
schimpen twee geschoten te worden, van de
grondige haar beduchtheyt ende verslagentheyt
vertoonen, ende de vaartuygen met de
wapenen meeden soldaten, principaelyk
moest men vernemen oft dese vaartuygen
van Priaman naar Cantam syn gevaren,
en wanneer, dan ofse op Cantam hebben kruys
gekoort, om daarop onse menschen te hunnen
nemen, ten dienste van de 2 Comp.e
en algemeyne tusse dese Strandlanden,
daarop [illegible] vanden
Landtraadt by ons vaderen geschreyven aende
welcke wy omstanden den toestant van
Priamans geneegentheyt geopenbaert
hebben, voorts dienende van derselver advys
in dese wigtige voorval en is op geschreven consi-
derabel insigten by dieselve voordragtich
verstaen

Van Sumatras westcust den 30 sepb. 1680

opstaen, en vast gestelt dese Priamanse wedder
streevigheyt in tyts tegen te gaen met den
voorsichtich beleyt ende onslagh voor comp.e
wapenen te weten, dat wy ons nevens den
Indrapoerasen [illegible] en Padangsen panglima
Raddja [illegible] met 2. comp.e Nederlandse
militaire, twee hondert uytgelesen onder
balangs van [illegible]. 200 dito uyt Cotatenga
en geleyck getal van Padangs: Soo draed nader
bericht van daer [illegible] verleyde
vaartuygen comen te erlangen, ende
ontwaer worden dat de Priamanders alles
noch op schroeven stellen, ende tot
het oorverweren, der vaartuygen noch niet
gekomen zyn) met twee sloepen en
chialoupen als andere vaartuygen ledigh
derwaarts mosten transporteren, om
dese negeryen onder ons oogh, haeren
inwoonders afval voor oogen te stellen, ende
in middens onser macht den schrik
hatig moeten, door aftiewaarts [illegible]
om de omleggende gebuer negeryen als daer
zyn die van Oelaccan tepackie Olappan
en Sambilangh Cotas, Sintoe, loeboealongh
de seven negorien, Songhy Limou etc.a ons
comste aen te doenen, en: de oorsaacke
onser verschyningh aldaer aendachtige
bekent maacken, of dat onse komste
geen ontydige alteratie inde gemoederen
van dese [illegible] leggen: veel heeren goede
mochten, waardoor dan ooch niet onder
kan werden besorgt, dat hun Priamanders
by vluchtwendinge inde bosch oft andere
plaatse gelyckerwys oft hoogh [illegible]

[illegible]

& gegeven werde, temeer soude dit
kunnen plaats nemen, wanneer by Pria-
manders onse goetheyt meer en meer
quamen te blyken, ende het weder aengenome
bondgenootschap op 't nieuw wilden afschud-
den, In welcken geval men comp.e respect
met rigeur moste staende houden, ende
konde derselver totale ruyne ende bederving
ge niet voorgecomen, noch geschuwt werden,
doch souden men daar toe alle bedenckelycke
middelen & wegen practiseren ende
gebruycken; dat het geheele Lichaam [?]
aengaende of meer geinteresseerde leeden niet
souden komen vermeit te werden, & de saacke
dan soo verre komende soude men daar present
synde, bequamelyck ooch kunnen ontwaar
worden, of den gouverneur Poety, met de
aengenomen bondgenooten en naer afgelaende Raad [?]
In dese saacke, al nabehoorlyk komen te verteeren [?]
& te draagen, off wel dat se dese voorts soo alsse
verdiende niet rougeerden, maar met de
saacke teamoedigh voortgaen, tusschen de
als ander by ons in onse aller presentie
soude kunnen gedesmerckt [?], en nabehoorlyk
gadegeslagen worden, kunnende ons dan ooch
voor de gemelte verdere veronschuldigen
dat wanneer tot feytelyckheyt mogten
comen gevorgt te werden, dat dese Primanders
hun selfs alles door hunne hardneckigheyt
op den hals hebben gehaalt, ende selfs
niemant als haar eygen boosheyt in onverstant
hebben te verwyten, maar genoechsaem versekert synde,
dat by wederneminge der Priaanders, gelyck
afspraken te geschieden stont, de vaartuygen

enkele [?]

Van Sumatras Westcust den 30.en Sept.e 1680

Zeekere dienaren wegh gevoert, om dat sy-
lieden nowe daer van niet mogten dienen
in dieregelycke verboden vaerten, die tot
nadeele van d'E Comp.e gedaen werden
is verstaen, wanneer d'e vaartuygen door
beletsel als andere van daer niet konden
werden verzocht dat men deselve ontruymbaer
maecken, doch de kleyne vaartuygen kun-
laten behouden, om daer mede hun gerieff
van Padangh te haelen, ende hadden
overvloet van Rijst en padie daermede sy
ons ter marckt brengen, 't welck aldus
besloten, en vastgestelt hebbende, staat
alles wat tot desen togt vereyst werdt
veerdigh ende klaar gemaeckt te
worden, verwachtende de nadere des
schavers nader advys, hoe sich de saecken
daar voorts hebben toegedragen, 't welck
ons dien selven dagh des avonts p.r Expres-
seinge tot onser merckelycke gerustheyt is
toegebragt, waaruyt wy hebben vernomen
dat de eerste, off by nader ontdeckinge
deese vaartuygen, die van Bantam tot
Priaman waaren aangekomen toebehoorden
alsulcke vergoeden als hier vooren staen
gemelt, ende selfs veroorsaeckt, dattse
ons sulcx hier present synde, niet hebben
bekent gemaeckt maar ter contrarie hebben
by ons gesegt, dat haare voor vele jaeren
uytgeweeckene inwoonders van Bantam
daarmede waeren na Rijs gekomen, 't welck
haar weetende hooft beswaart, te meer
dese uytgeweeckene nooyt onder Comp.s
bontgenooten gestelt, noch oock nu daer
voor te houden syn, maar wel voor Bantammers,
als —

Van Sumatras West cust den 30. sept. 1666

als hebbende daar lange jaaren domicilie
gehouden, ende dit was de oorsaacke dat
wij haar in handen wilden hebben gevoert
om te beletten, dat se geen quaat saat
onder dese lichte wyssoerende Priamanders
planten en sayaen magten, maar alsoo ons
anders voorcomt, dat die vaartuygen
bedecktelyck op Priaman syn gedeguiseert,
om door handel gewin te soecken, sooveel
van dat moeten lichter achten, niet
jegenstaande het 't eenemaal strydt met
de contracten te meer het geschiet syn in
een tyt, dat se noch geen [illegible] vyanden
van d'E. Comp.e waren geworden gelyck
naderhandt. Hier niet [illegible]
het Logie hebben bebouwt, ende omdat
haar luyden tot geen vaartuygs willen laten
uytvaeren, hebben wy ons niet meerder
tegens haar bewesen, maar ons vergenoegt
houden met de vaartuygen, tot welckers
ontweeringe wy sien dat se al hebben
beginnen te treden, alsoo dat die instrumenten
syn, die int aenstaande tegens het gemeynt
bedoogde contract haar weder souden
kunnen doen sondigen, des daar wy niet
vermogen af te wycken, ende is volkrachte
om ooch genoegsaam verlicht op sooveel
misdaat; mits haar dusdanige [illegible]
voorgehouden; Doch wast [illegible] moeten
int aenstaande noopt meer naden
voirt off verder komen buyten dese
strandtlanden te begeven op hare
daartoe staende, dat is te seggen
vaartuygen, goeds, en't ingeladene, ende
daar de [illegible] [illegible] [illegible]
straffe

Van Sumatras west cust den 30 Septemb 1680

straffe naar arbitragie, dit alles sonder

haar priamanders voor den Souverein

Poetij, en onsen schryver Katip moeda.

Expres toonden sijn derwaarts werden

worden bekent gemaackt indien de

vaartuijgen alle overgeleevert sijn, moeten

die met Poetijs volckeren gemant, en

herwaarts gebraght worden, en de de

overden Oulubalangs die hem in mooren

mogten zijn gevolght, en door sijn ontboodt

derwaarts geroepen, over den Lantweg

of op de vaartuijgen laten wederkeeren

naar de priamanders vriendelijck aen,

maenden, tot de eertijde ende hunner

Landen, en de den Oranghcay Maraedja

uijt de seven Cotas, neevens onse groote

aenkundigen, dat deses heere versoecke

wegens sijn Susters Zoon, by ons grootelijcx in

consideratie sijn genomen, en welck hem

van eenigh sints 40 ende vergunt hebben

toegewilligt,

Op onse Jongste brieff hebben wij [illegible]

gisteren van den Ondercoopman

den Schaal van der Hil, den Vt in

antwoordt gekregen gedagteekent 26 deser

waarmede niet vernomen konnen dat de

Delftse weiger met ons schryver by hem

was verschenen, maer wel ons voorts

het volgende behoort, dat hy drie

malen de priamans tegen 40 gedeelte

by hem had laten ontbieden, waarom

men de Chialoupe van Padangh schiffe

tot onder de wal was gevaaren, om

haar

haar aldaar te verspreeken, waar ooch
niemant als Poetij is verschenen, aen
wie van onse ordre die kuntschap gedaen is,
die den selven avondt van berre de Regenten
het souden te kennen geven, die des anderen
daags op de barrongh door vergaderden, wanneer
den fiscaal in persoon daer bij sou gaan om
de conditien bij onse ordre haer bekent
te maecken en het uytbrengen der vaartuygen
te bevorderen, alsoo op haere gedaane beloften
den 22e maart een den aenvanck is gemaeckt
en wyders niet gevolgt is, niettegenstaende
den Soeverein Poetij (contrarie het
geene hij op voornoemde datum onder de
pechiaringh Lentaenssen) om sulx te
bevorderen genoeghsaem geen contribueert
heeft, sulx is nu het schryven van den
fiscael van der Hell; die te haastich
is geweest in 't geven van syn oordeel
om dat hy Poetij niet wel heeft gekent
die uyt den selven van weynich kraat
is, en beproeft heeft, wat het is met
de Compe in onderminthyt te leven, het
welck hy doe in de Priamanders weder
levendigh voor oogen sagh, te meer
sal hy geschooten hebben, soo hy heeft opgedaagt
het met haar staat aen het vallen was,
en haar ruyne voor de deur stondt, wanneer
sy in haar weygeringh bleven volharden
waarom hij met te meerder kracht sal
geyvert hebben, om de vaartuygen bij den
anderen te schommelen, gevende hier
van een vast bewys uyt syn verlichtheyt,
als hy verstont hoe seer wyde saecke van
de Priamander hadden gesticht.

alle

Van Sumatras westcust 30 Septemb: 1680

Alle vaartuygen waaren meest door Poetys
volck opgesoght, en aende mont vande
Rivier gebraght, maar hende door de
harde aendrangingh geen daar buyten kregen
twee maar waaren daar van niet soo
en trosse versien, die de Rest van, van
alles berooft, doch hadde hoop in
verrigtingh in harde straffe was gevolgt,
dat de Cortadhelingh gewilligh ten
voorschyn sal gebragt, en dat d'o Boodens
met eygen volck herwaarts souden kunnen
gebraght worden, het welck by nader
ondersoeck soo niet heeft willen
voegen, waarom Poety een goet gedeelte
verscheen, in weerwil uyt des Nachoda
Betonas wooningen heeft doen halen
en alsoo geen volck heeft cunnen krygen
om op de vaartuygen te plaetsen heeft
Poety syn eygen volck, die niet noch
30 Cotalangers waren versterckt, of
de vaartuygen vertrocken, maar sagen
geen kans het grootste (dat de meest
van Orangcay Maraedja van [illegible]
Cotas soude toebehooren) tweemannen
waarom het selve gaerne tot nader ordre
soude laten leggen, voorts dat voorn:
Poety aengeboden was, dat de Vogten
dien dagh daer aen niet souden willen
staende komen, waar van echter vrucht
soude werden genomen, het welck dan
voor den sekere tyden van onbedachtsaamh:
en onbequaemheyt van haar soude
moeten opgenomen werden.

In

Van Sumatras westcust 30e Septb 1680

Den gouvern. Poetij soude alle de vaartuijgs buijten waeren, daer mede over Zee herwaarts komen, en den schrijver Chatin mede was daer noch niet gearriveert, misschien door het onstuijmigh weer dat sij daer alle nachten ondervonden sijn opgehouden

Op dese voornoemde brieff, hebben wij in antwoordt gedient dat het groote vaartuijgs sonder dat het hoeft bemant te sijn door de sabelaans herwaarts kan gebracht en dat alle vlijt moet aengewent worden om de vaartuijgen uijt de rivier, en uijt haer gesigt te hebben, om door te voorkomen iets quaets daer uijt groeije, dat het voor Priaman (Padangh [illegible]) beste is, dat haer wat ruste wordt gegunt, en tijt tot bedaeren gegeven, de copien van dese brieven gaen nu oock tot u Ed. Ho: Ag: over, waar toe wij ons nedrigh gedragen alle saecken en verdere voorgevallen saecken met het oprechten van den Logie, en houden van residentie kunnen voorgekomen worden, dat niet alleen tot het groote gerustheijt van Padangh sal strecken, maer oock dienen tot een sleutel aen de Noort kant voor alle de havens die daer ontrent leggen

Met het vertreck van den Sr Commandt Melchior Hurt is in dit commandement voor den ander opengevallen, waerom wij op het alder ootmoedighste versoecken dat u Ed. Ho: Ag: met de eerste gelegentheijt daer in gelieven te versorgen en met eenen

dat

Van Sumatras West Cust 30e Sept. 1680

dat het magh zijn een man van een goede natuur
niet haastich, quaetsinnich, trots, off
wraeckgierigh en (soo het ymandt aente-
keenen is) niet door ongeoorlofde middelen
vast soeckende, hoewel deese gaven by den
anderen (gevoeght by een goede kennisse
en ervaeren) veel toebrengen, tot de
volmaacktheyt in den mensch, soo wert
het nochtans niet in veele
bespeurt, daer ter contrarie die goede
in quade gaen verandert, verzelt noch
met dronckenschap en meer andere gebreecken,
welcke geheel in den mensch gewoonte
wert; oock sien wij gaarn dat u Ed: E: A:
gelieven over te senden 3 a 4 bequame
onderkoopluyden, die haar op het
houden van negotie boecken verstaen
om de suppoosten die eenige die hier leggen
noch sullen moeten afgeset worden
hier hun uit te pas comen om u Ed: E: A:
behulpsaem te maacken, waarom alle
saacken van Sleanga by de leden vande
commissie alleen zyn verhandelt en
afgedaan, doch dient is bevonden dat den
coopman Reynier Luys heeft
gehouden als negotie boecken, daarvan
een staeltje u Ed: E: A: sullen voorleggen
den onderkoopman Pieter Nieuwenhuysen
thans tweede vande Custpoets alrie, door
de gecommitteerdens Jan Velders, en
Johannes Stael, is op twee provisien
merckelijck te voort gecomen waarvan
een besondigh bedehen door voorn:

gecomm:

gecommitteerdens is opgemaackt, onderdehant,
en den commandr. Hurt in handen gegeven
die gemelte syn de voorsz: nieuwigheden
te keeren (sonder weten waerom) met den coopmn:
Luyks, die daer toe syn eygen handt heeft
geleent, in voormelte boeckje veele veran-
deringen heeft gemaackt, daer mede niet
tevreede synde, heeft Luyks een ander
boeckje geconcipieert, waer in meer veran-
deringe tot nadeel vande Compe. syn opgestelt
en noch niet vergenoegt synde, heeft den
commandeur Hurdt dat voorn: laetste
boeckje in syn presentie door den Dispencier
Rutgers, die bij Transpt. desselfs overgenomen
hadt, met noch meerder veranderingh
ten quaden doen uytschrijven, die bij desse
gecommitteerdens als een waere saecke doen
onderteeckenen, uyt die veranderingen
sullen wy ooch maar eene staeltje om
verdrietige materien niet te lange te maken
(alsoo de copijen vande boeckjens en
verclaringen daer aen hoorende nu ook
overgaen, in Lo. No. A: onder oogen leggen
het verongelucken vande Tinangh off
chialoup de Crab van hier na Baros af
gesonden, hier gegist off seeckerlyck geraaden,
heeft occagie en gelegentheyt gegeven
om dat verlies de Compe. hierdoor op te reke-
te setten, waerom de volgende provisie
als daer mede ten behoeve vande Caelsjauw
versonden, in voorsz boeckjens syn afgez: worden.

2. Leggers arack
1. aem Spaanse wyn
45. kannen wyn asyn
1. aem brandewyn

Desse

Van Sumatras westcust den 30 Sept 1680

Dese bovenstaande Provisien sijn het
Jacht de Cabeljauw, wanneer de Jongste
reijs hier was, of sijn [illegible] ten
laste gebracht, om dat met de [illegible]
de Cab. ten behoeve vande selve soowel
soude gesonden sijn, en by vergetingh niet
voorn: verongeluckte Chialoup, Baros-
niet ter custen gebracht, alles maar
[illegible] [illegible], daar niet een
naarwoort aen is, tot schade vande
Comp.e groot ongerieft van Baros
dienaren, die met de Chialoup in besetting
mosten leggen, den wegh weder aen minder
dienaaren om by gelegentheyt oock soo of
daer omtrent, haar voordeel en Comp.s
nadeel te betragten, daer immers
sulcke voornaame hoofden behoorden voor-
gangers tot deugt, en uijt tegens
vande sulcke te wesen, en dan souden se
niet meer als haar plicht voldoen,
waarom haar sulcke groote gagies en
geen minder Emolumenten werden
gegeven, de [illegible]: vande Cabeljauw
waar van oock [illegible]
gaat, is door eygen handen vande
Coopman huys geschreven, en oock alsoo
in het Negotie boeck geboeckt, boven
[illegible] han hem de [illegible] sout
maet en het gewigte daer van, mitsgad.s
de voordeelen daaruyt niet onbekent
wesen, ooch wat uyt de peper, Olij, en
meer dingen werd gehaelt.

Den ondercoopman Jan Welsdorp is
mede

ontmoet sijn geheelen tyt sien geroert — Jaa soo verre, dat de hoope tot weder reconsaliatie by ons al verloren was — doch is weder wat bygecomen, hoe hy — syne administratie die hy met sulx — geruchten heeft, sal bevonden werden — sal ons den tyt leeren, hy is een swaar — man suchtende(?), ooch heeft hy door commicht(?) syn handen niet wel tot syn wil, dat het — boeckhouden hoe qualyck komt, waar — door het gedraagde werck meest op sulx hett(?) — moeten rusten. —

Den ondercoopman en fiscaal Jan Jacob — vander Hell is tot nu ooch Secretaris — van dese commandemente geweest; heeft — het dagh register gehouden en het — meeste in alle de brieven die van hier soo — nae Batavia, als onderhoorige Cantooren — en voorts de resolutien geconcipieert, veele — onwaarheden(?) syn daar in gevonden, doch — segt dat den Hr. Commandeur begeert — heeft dat hy soo soude schryven, gelyck — als ooch veele veranderingen by Eygen — handt vanden Hr. Commandeur in syn — minuten syn gemaackt; hoe veer hem — dat sal verschoonen sal ons de tyt leeren — onderentusschen dese drie Leden synde — van den Raadt, hebben in UEd. Ho: Ag: mede — helpen mislyden, waartoe grootendeels de — oorsaake is geweest de souveraine(?) en — force regeringh die den Commandeur — hier over haar heeft geusurpeert — ende de exempelen van verruckingh(?) — en verderff die sy hebben gesien aen den —

Staat

fiscael Marckoudt, en gewesen Eerste
administrateur Colenij voornamentlijk
by die geene die kleyn kartick zyn

Van den opperkoopman Silvius Koeberen
wy voor in desen brieff gesz, en noch
zyn de boecken van Souto [illegible] ons
niet toegesonden

Den koopman Frans Cather (welcken wy op
Baros houden:) geven omme voorts de
comptoir te sullen vinden, en alsoo alles
meest van hooger liggen hebben, wordt
ons verdere dienaengaende tot soo langh
opgeschort.

Den onderkoopman Jacob Claesz. Kayman
sullen wy in dit postie met swijgen laten
maar in den ander met die zyn handel
verhandelen

Den 21e Octob des voordemiddags wat naer
achten is de Hr Commandr bij den
commissaris in zijn camer gecomen, hem
afvraagende off yets tot zyn dienst
was, alsoo meende met syn E. huysvrouw
naer boort te vaeren, en niet weder
aen Lant te comen, den commissaris
seyde daer op dat niets hadde waermede
syn E. soude belasten, en bedanckten
syn E. voorts voor de aenbiedingh van
syn dienst, vroegh ooch niet eenen
wat tijt syn E. meenden te scheyden
en van Lant te vaeren, om tegens die
tijt de soldaten in het geweer te laten
komen, en deselve syn E. uyt te geleyden
die

die daar op tot antwoort kreegh, soo conden
klaar worden over 2 a 3 uren dat omtrent
middagh soude zyn, den E. van Leenen
en fiscaal niemant uytsondende als gecommi:
teerde de Hollandse Juffrs ook versocht
om de hr commandr met syn E. huys
vrouw (de eerste twee tot aen het schip
en d' andere soo ver als haar gelieffde
mit te geleyden, den commissaris met
geruste swier op de gestede uur om de
soldaten niet te langh inde son te laten
braaden (alsoo de grillen vande hr
commandr al hadde leeren kennen)
versocht aen d' E van Leenen die om den
cope toe by haar genoodicht was, naar
de sesthalve uur vande commandeurs
vertreck te vernemen en het selve
bekent te maacken, dat selve heeft
den commissaris ook Troos maaren
aen doctor Ten Rhyn gecommandeert
maar alles te vergeefs, omdat de hr
commandeur sulcx niet begeerde
te seggen, en dertusschen liep de
middagh deur, nadat de maeltyt en
weynich discoureren met de ordinairy
taefel gasten, scheyden wy van den
anderen, om dat noch geen teeckenen
van vertreck bespeurt wierdt, weynich
daar na gelasten den commissaris de
capiteyn dat hy de soldaten soude by
den anderen houden, en geen brom te
laten horen voor dat last daar toe hadde,
dit laatste by den capt. qualyck verstaan
synde, liet door de tambours om de
soldaten

Van Sumatras westcust den 30 sept. 1680

soldaten onder anderen te dringen, de
vergaderingh slaan, welck geraes in
de Hr. commandeur sleckers haast
veroorsaeckte om te ontwijcken die
eer (dien hy hem wesen licht niet
waerdich heeft geacht) welcke hem
om syn qualiteyts hebben soude aengedaen
werden, dat nergens na om hooch
en sonder yemant aen te spreecken
het huys uyt, en naer buyten gingh
gevolgt van syn huysvrouw, waer van
den Commissaris niet verder de weet
kreegh, door syn E. op de trap was
om af te gaen, die met den Fiscael Melman
in syn kamer wandelde, afwachtende
het vertreck vande Hr. commandeur.
Daerdoor dan het laetste vruchteloos
gemaeckt zynde ontmoette den Commissar.
de Fiscael by hem den E. van eenen
ontmoeten de Hr. commandeur in het
uytgaen, en is soo met syn E. naer
boort gevaren, in de Orembay, synde wanneer
landtwal soude afsteecken, wiert den
advys om dat Melman ooch gecommitteert
was, geseyt dat hy daer aen quam, en
off naer hem niet wat soude gewacht
werden, het welck de Hr. commandr.
niet begeerde, soo dat alle hadde den
Fiscael daer gewesen hy daer tot
syn E. ongewacht soude hebben moeten
aen landt blyven, het groote huys als in den
oogenblick ledigh geworden synde gingh
den commissaris naer dat oorde tot
afsteecken

vande soldaten, die zij nu mede in de wapens
waaren gekomen gegeven hadde, met den
fiscaal de kamers besien en komende voor
het laaste in de gemelte [lest] camer, sagen
daar op den schrijftafel eenige beschreven
papieren leggen, waar bij ook lagh den
geteekende lijste door Sijn E. commandeur van
alle de goederen, kleeden, huijsmeubelen
contanten gereetschap etc.a, en vraage den
commissaris dat overbragt, sonder den
fiscaal alle die [illegible] door, en vont
een boeckje waarin met eijgen hant van
Sijn E.r commandeurs haere particuliere
reeq: aengeteekent staat, en daar beneden
eenige papieren meer, soo los als in het
boeckje gestelt, van specificatien onder
anderen staat in het boeckje ook aengeteekent
dat den 20 april 1680. in diverse goederen
S.r Jacob Claesz Hayman is toegesonden
Rds. 100. dese dieselve post is verklaart
door den brieffe van voorn. Hayman aen
Sijn E.r commandeurs geschreven dat den
fiscaal Nieman met een cassie campher
op de Cabesjano dien dagh als van Baros
was gekomen in handen gevallen is, waar
uijt blijckt dat de diverse goederen hebben
bestaan in 6 p.s 4 maas in [illegible] gewight
gout, dat met hondert Rds. uijtmaakt,
waar voor daar gekregen is 129. Rds en
tegens den costelijcke partijtie campher
Baros met [illegible] daar bij sijn
omgeset, te weten voor 6 1/3 cattijs off
19 lb a 23 Rds. 't cattij van 3 lb 4 geen
montert - - - Rds. 145 2/3
het gout belooft - - - - 129.
soodat Hayman noch hebben moet 16 2/3 Rds waar
voor

Van Sumatras West Cust den 30 septemb. 1680

voor den Canefie gout versocht, en schrift
ook soo veel campher hadde hunnen-
crygen, hy meer soude gesonden hebben-,
dat niet accordeert met syn schryvens
eeden voor, daar staat, dat noyt soo veel
campher als doe in 2 maanden verleeden
daar was te koop gebracht, maar het
sal syn omdat hy geen meer gout van
haar in handen heeft gehadt, dese negotie
schynt daar voor de eerste maal gedreven
te syn, tot den proeff die hy goet succes
in syn aanwas niet soude gemanqueert
hebben, gelyck als wy vertrouwen en
genoegsaam gehoort hebben, dat het
hier syn volcomen groey heeft gehadt
dese voorensgaande verclaringe van den
fiscael van der Hell, geeft daar hoe
geen kleyne indities, om dat hy is gehindert
in syn officie tot den Chinees gen-
neackoda Cauluan (opgehangen bericht dat
daar tusschen de twee en drie duysent
Rijxd.s aen campher op den Soedoringh
geborgen lagh) met gecommitteerden i-
te gaan deselfde doen, waar over nader kant
(tot den besettingh) is afgevraagt of
hy geen nader kunschap van voorn
gementioneert campher bekomen hadt
daar by te voeren in de achter gallerye
van des heer commandeurs woninge
(wanneer daar was gecomen om syn E.
te spreecken) hadde sien staan een
lanwerpse groote verkante nieuw-
gemaeckte toegespyckerde en met

settinge

Van Sumatras Westcust den 30. 7bre 16[..]

Vottings ommewonden had waar op hy
oogen pas staande, de H.r commandeur
aen hem C. (die daer bij staende) gemaen
als Kapelgoed van de Vrouw, hoe laat ghy
hier die kas soo staan, daar den fiscael
hier present is, daar hy tegen het voorgen.
op antwoorde, wel wat wil de fiscaal daar
van hebben; en kort daar op, (tasfonde
met haar handt aende kas) daar is wel
60 @ in steenende alsoo op haar caracter
en macht, waar tegens den fiscaal niet
vermocht, maar hadde die kas mogen
geopent worden, soude sonder twijffel
soo daar in camphor was gevonst, meer
ponden gevonden sijn, maar synde te
gent 730 @ ingepacht in lichte kom-
mekens, om door syn swaarte in het ope
pachagie geen quade achterdocht te
geven uyt hier, daar se de hodde onwaffer
waaren, maar daar het nae toe soude
gevoert worden. —

Dese brieven gaen over te handen van de
schipper Cornelis Swan alias de Souter
op dat wy souden mogen geriefd zyn
voor de deugdelycke bestellinge van de
selve, aenwien ende de verdere scheeps
officieren, ooch een Zeylaes order is
gegeven, waar in expres staat verboden
het comptoir Boulecombo niet aen te
loopen, alwaer hem swerp van de H.r
commandeur verboden, en dat by
afwesigheyt van voorn. schipper den
opperstuurman Adriaen de Bruyn, in syn
plaats sal succederen, de brieven

met 2 —

Van Sumatras West Cust 30e Septb 1680—

met de 2 kassens gout, in bewaringe sorgh—
vuldelijk overnemen, en u Ed. hoogh achtb—
wel geconditioneert overleveren, voorts—
haar te gedragen als getrouwe dienaaren—
vande Comp.e en de ordres die haar door—
den E. Commandeur Melchior Hurdt—
sullen werden gegeven——

Tot besluijt, versoecken wij gantsch nedrigh
dat u Ed. hoogh achtbaare, al ons gedoente—
geheel en aen te sien met gunstige oogen ende
deselve niet ten quaden duijden, alsoo daarin—
niet anders voegens onse beste kennisse is—
betracht, als ten dienste van: E Comp.e—
alleen by ons maar voor oogen gehouden en—
verseeckeren u Ed. H: a: daarijn te sullen—
volharden tot den uijt eynde van onse geheele
commissie, of ons leven, Godt almachtigh
gelieve met sijn milde zegen U Edle te—
begunstigen, en daar by noch meer als—
voor heen te continueren, tot profijt
vand' E Comp.es rijste deser ingesetene—,
en u Ed.e hoogh agtbaare bysondere—
vergenoeginge, onderwijlen dat wij hiermede
Lo onderstont UEd.e hoogh achtbaare
Getrouwe en nedrige dienaeren—
(was geteeckent) Laurens pit de Jonge,
Jan van Leene, Gr. vanden Hoorn,
Johannes Melman, ter sijde stont
Padangs Vestingh geleegen op de
West Cust van 't Eylant Sumatra
den 30 September Ao 1680— Lager stont,
Appendix
Edele Hoogh agtbare Heeren—

naar

Naer dat desen gesloten was, sijn ons noch
twee brieven vanden onderkoopman vander
Hell toegecomen, gedateert 27 en 28e der
verleden maants, de eerste maer [illegible]-
[illegible] tot geleyde van de Chialoup die heeden
padangh, die voornoemde vander Hell het
vaartuygh vande Calmanaccan van Orancay
maradja, omdat die in plaets van wagten
maer naer herwaerts voortzeylde, heeft
waergenomen, om wanneer een goede Zyde-
halver weegh die achter hadde, weder by
de Cabessauw te bringen, maer nader Padangh
daer by comende, herwaerts te convoyeeren,
dit laatste geschiet zynde, is deselve padangh
met een antwoordt briefje zelings weder
te rugge gesonden, de tweede brieff zeydt
dat drie vande grootste vaartuygen door behulp
vande Priamanse Regenten, en meest vande
gelde deser hebben toegecomen, uyt de rivier
waeren getracht, alsoo zy zeggen dat haere
practycken tot behoudingh vande selve
niet mogten helpen, waerom ooch de
vande Ponglous, Orangcaya maradja nander
genoemt mede Petchiarangh heyde, oft wy
al wat tot onse verschooningh willen in
brengen, d'eene dit d'andere dat, [illegible]
konnen hunne der doch niet mede deur, 't is
beter dat wy slegts maar bekennen, gelyck
het de waerheyt is; schult, en tegens d'E
Comp.e misdaen te hebben dat se doch alle
toestonden, en beloofden d'andere drie
vaartuygen, zyn des anderen daags uyt de
rivier gebracht, en alle ses in Comp.e van
de Cabessauw en Chialoup [illegible] padangh
die omtrent Priaman by het schip was gekomen,
den [illegible] [illegible] [illegible] vertrocken, en daags

daar

daar aen mede devoir gemaeckt, soo dat
godt loff, de differenten met Priaman
geheel geslist sijn, en hier weder al
rust, en vrede gesien wordt.

Van Pouloe Chinco, is ons den laatste der
afgewekene maant, ook een brieff toegebragt
waer mede wat heringh vande negotie
wert bekent gemaeckt, en dat daar
noch overleden waeren 1. gesworene, 1. offer,
2. ondersteygers en 3 gemeene berghwerckers
de Tambangse mine is door den E. grim
niet heugter bevonden, den Ertts mede
beneden stollo, bedroeft tamelijck beter kas,
die versyght is met een nieuwe mineraal
ader, waar van hier voorde gesturde
aders, Voorde leechte vanden assayeurs
staat, heeft daar van geen proeve kunnen
de voege, heeft daar van geen proeve kunnen
genomen werden, alsoo de 2 andere assayeurs
om gout te smelten hier by ons zijn

By visite vande Sinangse mijn heeft den
E. grim eenige mineraal steenen van
apparentie ontdeckt, waarom sijn E. oordeelt,
dat den berghmeester Lenderbergh die
mijne te licht waardeerde heeft geacht en
in voorn: Brieff werdt voorts den Eysch
van Coopmanschappen gedaen, [illegible] van
die [illegible] de andere gementioneerde brieven,
gaan hier nevens, waer aen ons sullen
eerbiedich gedragen.

Om op Pouloe Chinco, en inde mijnen, daer
het vereyst, ordre te stellen, hebben wy goet
gevonden dat den Commissaris, geset met
den fiscaal Mulman, voor weynich dagen
eens

wils derwaarts gaan, sullende het geseyde
den opperkoopman van Leene, en koopman
vanden Hoorn —

Den keyser van Indrapoura, en Panglima —
Radja, sullen in dit verlief den Commissaris
versoecken, om oock met denen haare vrouwen
op sullen te besoecken hiet maecke —
Onder stont vld: hoogh achtb: getrouwe
en onderdanige dienaeren was geteekent
Laurens Pit de Jonge, Jan van Leene, Cr
vanden hoorn, Johannes Melman, ter syde
stondt Padangs vestingh geleegen op Sumatras
west cust den 4 October 1680 —

Nader verbandt met

de algemeijne Hooft Regenten —
en Compe bontgenooten op ende
langs de Sumatrase West cust
besloten, gemaackt en beves-
tight waar by alle de voorige —
tractaten en verbonden als-
gerenoveert en geconfirmeert
zyn, door d'Hr Laurens Pit de
Jonge Drossaert vande Oostzyde
landeryen, buyten Batavia —
en Expres Commissaris vanden
Eaw Heer Ryckloff van Goens —
Gouverneur generael en d'EE
Heeren Raden van Nederlants
India; wegens d'E. Compe ter —
eenre, en d'ondergenoemde —
Inlantse, Hooft Regenten ter —
andere zyde In maniere als volgt,

Wij Jangh de Pertuan Sultan Mametchia —
Keyser

Van Sumatras westcust onder dato 30 septe 1680

keyser, tot Indrapoura &c. syne stadt
houder tot majesteyt Radja Adil ende de
twintigh mentris tot Indrapoura agt-thien
do. tot majesteyt. Panglima Radja
ende hooftste raetsheeren, tot Padangh
den Gouverneur Pouty. ende desselfs
heen hoofden tot Cottatenga. mitsgaders
den Gouverneur Sirre narra ende
syne negen Ponghoulus oft mede regenten
tot Sillida &ca. conffirmeeren ende [illegible]
by desen voor ons, ende alle onse nakomelingen
mitsgaders alle onse ingesetenen, onderdanen
van Sablat-Catauwer, Zuydwaarts tot
Ayer-Bangi, noortwaarts: als dat wy ons
heyligelyck, ende getrouwelyck voor altoos
ende onverbreeckelyck, Ja. vast ende onveran-
derlyck verbinden, te sullen zyn, ende
te blyven Comps. vrienden ende wackere
bontgenooten: ons altoos erinnerende de-
getrouwe vaderlycke voorsorge. waar mede
deselve doorgaens en altoos is aengedaen
geweest. over hare bondtgenooten vrienden
en bontgenooten. hoewelse agter voegens
de onbraecken daer toe ongehouden was
ons 't selve heeft wanneer wy door onderlinge
scheuringe twist, en twee stake, met
malcanderen in oorlogh ende differentie
waaren gekomen met harre hulp-benden
voetvolcken, en wapenen, en schepen te-
assisteeren, als mede tegens vianden
die ons uyt der zee en van buyten sogten
te overheeren ende te vervolgen, ons
eygen verscheyde maelen gereddet, ende van
ons-

onse vyanden streeft keeren, verclaerde voor-
den, desen, naer ingenomen algemeyn advys
vande geraedende hooft, ende Landtregenten,
broeders, vrunden, ende onderdanen, te raede
te zyn geworden, ons ende onse ende-
neven die, alle onse onderhorige volckeren
noch naer deesen besonder met gesegde E.
Comp:e te verbinden ende daer bij te oftens-
te versekeren, dat wy niet alleene in haere
bescherminge particulierlyck aengenomen,
maer dat oock onse kinderen, soo by ons
Leven als naer onse doot, met ons mogten
werden aengesien, als waere vrunden ende
bontgenooten vande E. Comp:e omse tenemen
ende te houden, in haere vaderlycke
bewaringe opdat ons van niemant ter
werelt eenigh leet overcome, off onregt
mogte overkomen: maer alles daer konnen
dirigeren, dat wy ontbekommert. vrij ende
gerust, in onse bepaelde Landen, en jurisdictie
woonen mogen met ons kinderen, ende alle
goede voorsorge overgeven. onder dat beding
dat haere vyanden, ende vrunden, oock
onse vyanden, ende vrunden zyn sullen,
Ende dat wy ons oock altyt nevens de
andere hooft en de voorn. ende bont
genooten die tegenwoordigh onder Comp:s
protectie sorteeren; off noch naederhandt
by adoptie, off anders komen mogten, sullen
laten gebruycken, in alle soodanige zaecken
als waer toe wy ten dienste vande algemeyne
welstant deser Landen. ende der E. Comp:e
souden konnen geroepen te werden; oock

soo en

Van Sumatras westcust onderdato 30 septb 1680

soo en sullen wy contracteurs gesamentlijck
ende yder van deselve int bysonder niet
vermogen wesen, by afsyvigheyt van ons
een ander inde overledens plaatse te
kiesen, anders dan met voorweten ende
approbatie vand' E Compe ondersteser
hier ter custe gestelde opperhooft, Ja,
ingevalle, onse kinderen, ende namagen
inde successie, haer niet na behooren quamen
te dragen, soo sal d' E Compe ten goede van
ons lande ende onderdanen ooch ymant
anders vandien naaste in haere plaatse
magen stellen 't gene wy alles d' E: Compe
toevertrouwen; ende alsoo inden Jaare 1663.
onder sekere voorwaarden dese Landen
zyn opgedragen geweest, aenden mannica-
bosen Coninck padinca Surybitkam
agimetchia als eenig genomende erffheer,
deser Strant-landen en volckeren, die voor
eenige Jaaren deser werelt is komen te
overlyden, wiens Stadthouder d' E: Compe
geconstitueert was, die daar toe wederom
van haeren twegen gesubstitueert hadden,
haar hier resideerende opperhooft om dese
Landen, ende volckeren. uyt zynen name
te regeeren, ende te bestieren, ende de
bovenlandse vier Bandaros off gouverneurs
des mannincabosen rycx voor als noch in
oorloge continueerden willende den eenen
't besitte deser Strant landen, de haere
ende de andere wederom eenen anderen
toe eygenen; soo en sullen wy ons met deselver
quæstie, geensins moeyen, maar voor onsen

souverainen

souverainen beschermheer erkennen, en
aennemen d' E. Comp:e alwaer schoon dat
zij nadrukkent wederom verdruckt, ende
door successie eens geworden zijnde de rech-
wettigen besitter deser landen. Wat gevoelt zij
ende welcke wij dan beloven dat wij de
costumele jaarlijcxe somba ende eeren,
teeckene hommagie, en niet meer, bewysen
sullen, soo verre als ons de vrywillige opdragt
daertoe verplicht ende met de hooghenden
onderhoudende Stadthouderlijcke Regeringe
met d' E. Comp:e in alles overeen
komt maar ingevalle wij dan door dese
off gene valsche beroerte brouwen in onse geruste
possessie mogten werden gestoort gezegt
in versekerde maken, door den Coninck
Inderma is geschiet dan sullen wij in geenen
deele daar aengehouden zijn, maar willen
onse opdragt uitgeven wederom hertroepen,
& op dat hier van door de gansche werelt
bekent mogen, soo hebben wij dit met eygen
handen ondertekent ende de getrouwe onder-
houdinge van dien op den Alcoran op onse wyse,
ten gewoonten, van weegens des Nederlandsen
Raadt besworen: en sullen als het des heeren
Commissaris believen en goet vinden zal
weten, dese in onse Regorys districten & bevalen
allomme ter Baleuwe. off daar men gewoon
is zijn ende gemeijnsle bekent te maacken
voor onse onderdanen en vrechten laten
affkundigen

Aldus gedaan en besworen inde vesting Padangh op den 4 dagh van de maant Scha aban des Jaars 1099 zijnde volgens de Nederlandsen stijl den 29e

Van Sumatras Westcust onder dato 30 Septemb: 1680

29en Augusto des Jaars 1680. en hooger
de contract bysonderlijck geteeckent
onderstont en was geteekent Laurens
Pit de Jonge, Jr van Loone, Sr vanden
Hoorn, Nicolaj Grim, Joannes Mel,
man en in maleytsche Caracters Jangh
depertuan Sulthan Mamerchia Keyser
van Indrapoura, Panglima Radia
gouverneur tot Padangh, Sirre narra
gouverneur tot Sillida, X hiernevens
stont geschreven 't merck van Pouty
gouverneur tot Cottatenga, Catip
moeda maleyts Schryver en Sommagom
Lager stont 's Comps segel en [illegible]
gedruckt daer onder Ter ordonnantie
van d'Heer commissaris en in staat Padangh
datum ut supra (was geteekent Adam
Hendrick Pen Secretaris

Rapport aen d'Ed. Heer

Laurens Pit de Jonge commiss:
van haer Edele groot achtb.
tot Batavia Representeerende
de hooge Regeeringe van India
over dese Sumatrase westcust
strandt en Eylanden met
den aencleeve van dien gedaen
door den Onderkoopman en
Sabandaer Joannes Stael
principaele behelsende syne
verrigtingen omtrent de
Priamansche Inlantsche hoofden

F. achd:

Van Sumatras West Cust ond. datto 30 7ber 1680

E. Aghtbare Heer

Na dat U E: mij in dato 2 deses op bekomen kunschap als datter eenige Bantamsche groote Engelsche vaartuygen in zee geslen waaren, die naa Silebar met haar zout en verdere Ladingh van Java te deser custe 't zij met off sonder Pasedul, van haar Ed. groot achtb. aldaar [illegible] wel 't geloofflijckste is) gekomen souden zijn en de wil [illegible] hebben van dit hooft comptoir voor bij en nade noort kant, 't zij op priaman of elders aan te loopen, had gelieven aan te bevelen, om met de Jagt chialouper de Lauwer Tack, en 't wapen van Vlissingen, gestorcht met 16 gearmeerde militairen en behoorlijck van ammonitie en Proviant versorgt, de Engelsche vaartuygen na te setten, en de selve achter haalende, 't zij in wil off teegen wil herwaarts op te brengen, mitsgaders mij daar neevens te licentieeren, om in gevalle mij op Priamans Reede comende, occagie mogte geboden werden, om aldaar eenige Engelsen of andere Inglanders te versprecken soo veel doenlijck tonder taalen, na 't vernemen van gedagte Regenten aldaar, off se noch niet gesint waaren herwaarts te comen, om haar voor U E: achtb. te verdemoedigen, van off bij haare halstarrigheyt, of weder voorgewende bedingtenis van S' Comp.s ongenade beven persisteeren

Ben ick noch dien selven avondt met de eindt wint uyt de Rivier t' zeyl gegaan,

de

Van Sumatras Westcust onder date 30 sept. 1680.

de steeven naer de Noord wendende en dan —
eens na, dan weder van de wal afhoudende
om de voorsz Inlandse vaartuygen te ontdecken,
die wy dat er dien nacht noch s'anderen —
daegs int gesigt hebben cunnen krygen. Tenel.
deese Lugt sagen 's middags soo als wy ontrent —
Priamans Eylanden waeren, de chialoup de
Stuur op, comende van Barros, die wy ook —
niet langh daerna op zy kregen, die in —
passant verspreyden, saeght af vroegen of hy —
geen Inlandsche vaartuygen nade Noort willende
gesprooken, of yevers d'een off d'ander —
Rivier sien inloopen hadde, doch tot antwo=
bequamen, dat haer geen vaartuygh ontmoet
was, conde ick naeuwelijcx anders sustineeren —
of se mosten of binnen Tatangaes Rivier —
of onder Priamans Eylanden geloopen zyn,
Wy vervolgde onsen cours na gedagte Eylanden
stellende, ende [illegible] klocke ongeveer drie uren —
daar onder ten ancker gecomen zynde, vindt
soo veel myn gemoeden, als de 4 kanten aldaer —
ydel bevonden, maer jnde Rivier wel drie —
a 4 masten van cleene vaartuygen bevoogt,
en om te weeten wat voor vaartuygh het selve
mochten wesen, liet ick een sijn schoot doen
op hoope datter een Inlands prauwtie van —
lant by my aen boort comen soude, gelyck 't
oock een ure daar na dede, met welcke
moorden den malayer, de welcke vragende wat —
myn begeeren was, dede ick haar tot antwo=
om geen andere reedene daer toe gecomen te zyn
dan om te vernemen, of op gisteren of heeden geen
vaartuygen haar Rivier ingeloopen, en welcke
de —

de geene waeren die meenden daer binnen te komen ver-
leggen, doch haer op 't eerste onweetende toonende,
en op 't ander maer twyffelachtigh bestelt
geworden, liet ick mij gheheelen genegen te
weesen, om eenige vande Regenten mondelinge
te spreken, en dat sy voor haer selve uyt
mynen naem aendienen souden, 't geene
voor beloofde, en ook weder aenstonts na
lande gingen alswanneer tegens den
avondt den anderen pranceyen met eenige
Maleyers ons aen boort quam, derwelcke seyden
Expres vande Regenten op gecommandeert,
tijdsment door de moor 't mynwaerts afgesonden
te zyn, doch dat de Regenten niet wetende
om wat redenen 't schaldaer met twee
chaloupen quam te verschynen, uyt vrees
en gemeenden dat ick haer inneemen wilde, gelijck
s'Comp.e comptoir aldaer gebrandt was,
herwaerts aen mochten gecomen, niet by mij
aen boort dorsten comen, waer op ick dese
Maleyers almede derselve van myne
comste, als voorn: aende moor gedaen redde-
voorhiel, die haer daer op almede ignorant
toonden, doch seyden dat sulcx de Regenten
die alle aenstonts waren aendienen souden,
en op dat vande Regenten haer vrees en
achterdocht van eenige quade ontmoetingh
soo veel doenlyck mochte geweeren, en zy
bewogen werden om by mij aen boort te
comen, liet ick haer tot versekeringh en
een teecken dat sy voor geen ongeval behoefden
te beduchten, mynen hoed en handen van
gedagte Maleyers toecomen die daer mede
weder na landt voeren en waerop den 4 deser
voor —

Van Sumatras Westcust onder dato 30en September Ao 1680.

voorde middagh ontrent quamen by mij in
twee sampans of visschers vaartuygen
aen boort verscheenen de priamansche Regenten
en onder de selve de twee principaelste te
weten Orangcaij Sapie ayer en Radja
manckior, als wesende d'een orangcaya
vande boven en d'andere vande beneden
landen, welcke alle overgeslapt zynde,
betoonden sy haar in mij te sien seer verheugt,
selfs soodanigh dat den [illegible] genoemde
Regent mij omarmde, waer op ick voorgestelt
en mijn komste mij weder ter handt gestelt
wesende, vraeghde haar af, offer geen
vaartuygen gisteren off eergisteren binnen
haar rivier gecomen waeren, dat se negative
op antwoordende, doch bekenden sy datter
in 't gepasseerde maar een Chiampan
Javas van Sillebaer aldaer haar haven
en handel peraels geopent, en 't grootste
verder niet meer dan twee Coyangs sout
ingekocht hadde, en weder selt, als waerse
voornamentlijck destituut waeren geweest, haer
seer wel te stade was gecomen, wijders
ondersogt ick naer den standt binnen negorije
dewelcke in eenen bedroeffelijcken staet, en sy eijgen
selfs tot bekentenis van haer misdrijven quit
dorsten dat s'comp^e coophuys aldaer
afgebrandt, en dat sulx d'oorsaecke was niet
alleen dat se gisteren niet bij mij aen boort
gecomen waeren, uijt vrees dat ick haer met
geweld souw willen na herwaerts mede
voeren, als niet versekert wesende om wat
redenen ick aldaer met twee chialoupen
g'arriveert

g'arriveert was, maar mede datse voor-
den quaet ontrade, en den swaarwigtige
straffe, sampt d'ongenade van d'E. achtb:
bedugt zynde mede niet hier dorsten verschynen
om haar voor d'E. achtb. te verootmoedigen en
om [illegible] of vergiffenisse te smeeken;
Ende buyten dese misdaet en regaert
van 't Comp.s Coopthuys voorgen.: hebben
sy niet te weten, yets tot nadeele en
prejuditie vand' E: Comp.e g'attenteert
hebben, ook datse meermaels om te verbranden
van 't Coopthuys toe te laten, door haar
qualyck g'affectioneerde, soo goet als
gedwongen waren geworden, als hebbende
buyten dese de [illegible] van haar [illegible]
te gemoet te sien, bekennende ook tot haar
versmaede afschooninge en, dat haar doen
g'Comp.e bestellingen uyt 't Coopthuys
geliert waren, vand' E. Hr. Commandeur
vergunt is geworden, dat sy niet langer
dan uytterlyck den tyt van drie maanden tot
de bewaringe van d' Coopthuys, op haar kosten
gehouden souden syn, welcke dan ooch niet
alleen drien geexpireerde maar noch een lange
tyt daer naa 't selve altyt door gehuurde
maetyers t' haren costen, sonder daer van yets
het minste tot recompens genoten te hebben
hadden doen bewaren, op verhouden d'E. Comp.s
aldaar de residentie hervatten soude, en vaar
tot haar altoos apparentie en hoope gegeven
was.
In desselvens quantiteyt op uyt dat sy indien
maar eenige versekeringh konden hebben,
datter geen onbillycke bejegeningen alhier soude
geschieden

geschreven, haar selve gaarn voor U E: achterwolde
komen verootmoedigen —

Om waar toe haar 't animeeren, Ick haar —
voorhiel dat se niet beschroomt behoefden —
te zyn, om by U E te comen, als die 't geen —
Zy tot haar verschooningh wisten in te brengen —
gewilligelyck aenhooren, en niet gedoogen —
soude, dat 'er yets onrechtvaerdicks aengedaen —
wierdt, presenteerende haar tot versterc-
kinge mynder woorden sulcx maer toe,
seggingh willen doen, om met den eersten —
herwaerts te sullen comen —

Deese dan nader eenige onder den anderen —
gehoudene bitchiaringh op die conditie accep-
teerden, en my den anderen morgen, toe,
behoorende d' Comps Volmachte aldaer ter
plaetse, wesende den eersten Regent —
Orangcaja Maradja Nanda (die in persoon —
door syn lange gecontinueerde hebbende qualen
aen syn beenen, by my niet present was, —
maer syn Panglima Nathan met d[illegible] —
gesonden hadt) daerentegens ingehandigden —
tot een waerborgh, dat se met malcanderen
besloten hadden, ondeen volgenden Saturdagh,
synde [illegible] gisteren, gesamentlyck herwaerts
aen te koomen, en 'tselve ook waer: ten
sine doen [illegible] effectueeren souden, 'tgeen
ick my wel liet gevallen

En by my hier op den [illegible] tot geschenck
aengepresenteerden van cant aen boort te brengen —
't geen sulcks hebbende 't [illegible], schaden het —
haar grootelycx te [illegible], en versochten sy —
vrundelycke —

g'arriveert was, maar mede datse voor den quaat onstrade, en den swaarwigtige straffe, sampt d'ongenade van d'E: achtb: beducht zynde, mede niet hier dorsten verschynen om haar voor d'E: achtb: te verootmoedigen en om ampon of vergiffenisse te smeecken; Ende buyten dese misdaat in regaard van s'Comps. Coophuys voorgem:den hebben[?] zy niet te weten, yets tot nadeel en prejuditie vand' E: Comp:ie g'attenteert hebben, ooch datse meermaels om te veranderen vant 't Coophuys toe te laten, door haar qualyck g'affectioneerde, soo goet als gedwongen waaren geworden, als besoeckende buyten dese de verwoestinge van haar Negorye te gemoet te sien, beneffens ooch tot haar vermeende verschooningh in, dat haar door s'Comps. bestellingen uyt 't Coophuys geliccht waaren, vand' E. Hr. Commandeur vergunt is geworden, dat zy niet langer dan uytteresten den tyt van drie maanden tot de bewaringe van d'e Coophuys, of haar fisco gehouden souden zyn, welcke dan ooch niet alleen dien gestipuleerde maar noch een lange tyt daer nae 't selve altyt door gehuurde maleyers t' handen [illegible], sonder daer van yets het minste tot 's Compe genoten te hebben hadden doen bewaren, of verhouwen d'E: Comp: aldaar de residentie hervatten soude, en waar toe haar altoos apparentie en hoope gegeven was.

En de gedeputeerde quamen op uyt dat sy sulcken maar weynige verseeckeringh souden hebben, datter geen onbillycke bejegeningen alhier soude geschieden.

gesonden, haar selve gaarn voor UE: achte wilde
komen verootmoedigen —

Om waar toe haar 't animeeren, Ich haar —
voor hiel dat se niet beschroomt behoefden —
te zyn, om by UE te comen, als die 't gene —
Zy tot haar verschooninge wisten in te brengen —
gewilligelyck aenhooren, en niet gedoogen
souden, dat'er iets onrechtvaerdichs aengedaen
wierdt, presenteerende haar tot verseecke-
ringh mynen bouwer in dewyse mede toe,
beginne wilden doen, om met den eersten —
herwaarts te willen comen —

Dese dan naer eenige onder den anderen —
gehoudene beraetslagingh op die conditie accep-
teerden, en mij den anderen bouwer, toe,
behoorende 't Compe volmacht aldaer ter
plaetse, wesende den eersten Regent —
Orangcaya maradja nanda (die in persoon —
door syn lange gecontinueert hebbende qualen
aen syn beenen, by mij niet present was, —
maer syn Cammenacchan met de bouwer —
gesonden hadt) daer en tegens inhandigden —
tot den waarborgh, dat se met malcanderen
besloten hadden, onder volgenden saturdagh,
Zynde gewerft ex gisteren, gesamentlyck herwaarts
aen te stevenen, en 't selve ooch waarl: ten
eind voorn: gem: effectueeren souden, 't geen
ick mij wel liet gevallen

En by mij hier op den hooveert tot geschencke
aengepresenteerden van cant aen boort te brengen —
't geen in behouchende 't dispuseeren, scheen het
haar grootelycx te mishagen, en versochten by —

dinstelyck —

Van Sumatras westcust onder dato 30 sept. 1680

Ernstelyck, Ick het van haer doch wilde afgestaen, alsoo het haer tot des te meer versterckingh van opregtigheyt strecken soude, wel 't beloofende te sullen in danck aennemen, gingen zy gesamentlyck wel vergenoegt van boort na Lant, en wiert 't vertrecken met een Sackje witte kut[illegible] tgeen daar aen mij toegesonden, en andere chialoups vereert tot hert geschenck

Soodat 't aan dit werck omtrent de Priamanse Regeeringh dus verre gebracht hebbende en omtrent 't opsoecken der geroofde Engelse vaartuygen (te meer de Chialoup de stuur gem: qualiter souden hebben connen misloopen, en Engelse verder noortwaart opgesylt waren) weynigh of niets te schicken soude, te rade wierd herwaarts aen te tijgh te seylen, gingh dan 's achtermiddags omtrent twee uuren ten dien tyde onder zeyl gegaan en ongevaer middernacht, binnen dese Rivier behouden (godt zy danck) weder gecomen zyn ——

Des 14 dito C: heer, al 't geen syn E: wegens myn verrigtingh des morgens daer aen, wegens 't overreycken van den Priamanser Kouwer, mondelingh gerapporteert hebbe en alsoo volgens UE: ordre by geschrift niet opstellen, verhopende dat 't geen syn omtrent de priamanse Regeeringh gedaan hebbe, by UE. echter voor wel gedaen opgenomen werden, en gewenschte succes erlangen sal, gelyck mij hetts voor den afgenomen priamander op reden aengedient is, dat de Regente al op d'herwaarts reys souden zyn, en alle uuren

Van Sumatras westcust onderdato 30 sept 1680

ruimen verwacht wierden, dat den tijt
leeren moet, inmiddels sal ick trachten
te verkoomen, dat te eeren en voor al
schriftpeigatigh [illegible] te verzoeken onderstont
U E. achtb. gansch onderdanige dienaer,
[illegible] dienaer en was geteekent Johannes
[illegible] staet, ter onderstont Padangh den 8 [illegible]
A° 1680.

Voor ons ondergeschr. gecommitteerdens ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ter ordre van sijn Ed.t dese
gecollationeert, en met zijn principael
bevonden te accorderen, Battavia
int Casteel adj [illegible] Nov: a° 1680.

J. Marchand
[illegible] 1680
Hend. Harthouwer
Abraham Opdam

Eerste Deel

Sevende Boeck TTTT 1681